Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Summa casuu[m] vtilissima

https://hdl.handle.net/20.500.14918/461695

Prima Baptist

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

rognationis diffantia: due pſone inter ſe differūt. ⁊ dicunt gradus ad ſimilitudinē graduum ſcalarum vel loco⁊ pcipuū: q; ita gradimur de pximo in pximū.

¶ Qualiter cōputantur gradus: Rū. fm Hir. li. j. fm leges ⁊ fm canones: in linea aſcendenti ⁊ deſcendēti: eodē modo cōputant fm hanc regulam q; quelibet pſona addita pſone facit gradū. xxxv. q. v. ad ſedem. Sic. Pone aliquem p truncō: qui non computatur. vtpote Joachim: ⁊ tunc cōputa aſcendendo. pater ⁊ mater Ioachim ſunt in primo gradu. Anus ⁊ auia in ſecundo. Proauus et proauia i tercio. Abauus ⁊ abauia in quarto. In deſcendēti vo ſic cōputant. Filius ⁊ filia Joachi; ſunt in primo gradu ⁊c. vel a ſtipite deſcendentes pter ipm ſtipitem: quotus eſt numerus cōi parēte detracte ⁊c tot⁹ eſt gradus. Stipes autem fm panor. in. c. fi. extra. e. demiſ: quia filius eſt ex ſanguine patris. vnde non fit deſcēſus per duos gradus: ſed tm̄ per vnum. Et fm Monal. cū vis ſcire de conſanguinitate aliquo⁊ quantū inter ſe differant: recurre ad cōmunē perſonā a qua traxerūt originem. vt Petrus generauit. S. ⁊. T. qui fuerunt fratres. Ecce primus gradus. Si vo nō poteris ſcire quis fuerit pater eorum: dicas ſic. S. et T. fuerunt fratres. Hoc ideo dico: quia fratres ſp ſunt ponendi in primo gradu: vl fratet ⁊ ſoror: vl due ſorores: ⁊ tunc procede. S. ⁊. T. fuerunt fratres: qui faciunt primū gradū. S. genuit. A. Ecce ſecundus gradus. E. genuit. B. Ecce tertius. et ſic de alijs. Idem eſt dicendum de alio fratre. In tranſuerſali vero linea aliter cōputantur fm leges aliter fm canones. fm leges cōputantur fm hāc regulam: q; perſone numerant hinc inde a cōmuni parente vel ſtipite deſcendentes: preter ipm ſtipitem. Quotus eſt numerus cōmuni parente detracto: tottus eſt gradus. vnde ſi vna perſona diſtat a cōmuni parente per quatuor perſonas: alia per tres: cōputato cōmuni parente: ſunt octo. Detrahe ſtipitem remanent ſeptem. Sic ergo attinēt inter ſe gradu ſeptimo. Et hoc obtinet: ſiue equaliter diſtent: ſiue inequaliter. Ideo fm leges frater ⁊ ſoror ſunt in ſecundo gradu. Filij duo⁊ fratrum in quarto; ⁊ ſic d alijs. Ratio diuerſitatis eſt: quia re tranſuerſales duplicantur fm leges: quia hereditates nequeunt deferri: niſi de vna perſona ad alteram. Iccirco curauit ſecularis imperator ſingulis perſonis: ſingulos pficere gradus. Sed ca nuptie ſine duabus perſonis nō poſſunt fieri. Jō ſacri canones duas perſonas in vno gradu cōſtituerunt. d. c. ad ſedem. Qualiter autem fiat cōputatio fm canones. Rū. fm Hir. q; in tranſuerſalibus lineis: ſi due perſone inueniuntur equaliter deſcendētes a cōmuni ſtipite: totto gradu attinēt inter ſe. Et ſic non diſtant gradu: ſed ſunt in eodē gradu. xxxv. q. v. parentele. ergo filij in eodē gradu attinent ſibi: ⁊ filij duo⁊ fratrū ⁊ hmōi: q; eqliter deſcendunt. Si vo inequaliter deſcēdūt: quoto gradu remotio⁊ illorum diſtat a ſtipite cōmuni tot⁹ gradu attinent ſibi: ⁊ ſic remotio⁊ addit gradum. vnde nō ſunt in eodē gradu: ſed diſtāt gradu fm regulam appꝛobatam. ſ. quoto gradu remotio⁊ diſtat a ſtipite: totto differt ⁊ a quolibet deſcendentiū ab eodem per aliam lineā. d. c. fi. Huius autem ratio eſt. quia ratio cōſanguinitatis inter aliquos in linea tranſuerſali: eorum habet abilla que eſt ad ſtipitem. vnde pbs dicit. Omnis cognata amicicia dependere videtur ex paterna. Et ideo in linea tranſuerſali: vnus nō poteſt eſſe pin quio⁊ alij q̄ ſtipiti. Ire predicta regula fm docto. habet intelligi ſolum vſq; ad lineam equalitatis: quia poſt illam quelibet deſcendentiū perſona rum adijcit gradu⁊. vnde. pnepos alicuius: ſicut tercio gradu diſtat ab eo: ita ab omnibus deſcendentibus ab eodem: vſq; ad tercium gradu⁊: ſed plus diſtat ab illis qui tranſcendunt tercium gradum. Aſteñ. tñ lib. viij. ti. xvij. limitat dicta regulam per. c qō dilecto. de conſan. q; ⁊ gradus conſanguinitatis cōputari debeat a remotion⁊: tamē ſi conſuetudo eſſet alicubi computari a propinquiori: ſtandum eſt conſuetudini propter ſcandalum euitandum.

¶ Quer̄itur: vſq; ad quem gradum matrimoniū contrahi; phibeatur? Rū. Hir. vbi s. fm legē moſaicam. xiij. perſone, phibentur tm̄ in lege diuina quarum aliqua ſibi in ſecundo gradu attinēt. vt v. Nata ſoro⁊ neptis matertera fratris ⁊ vxor. Et patrui cōiunx mater priuigna nouerca. Vronia ſoro⁊ priuigni nata vtriuſq; Atq; ſoro⁊ patris: cōiungi lege vetantur. Liquet igitur q; ſecund⁹ gradus eſt in nepte ⁊ in matertera. ⁊ in ſorore patris: que anuita dicitur. Et cum illis papa nō poſſet dispenſare. intellige ſine magna cauſa. vt. j. c. papa. Et qō dicitur q; prohibetur de vxore fratris. Intelligas ſi prolem habuit. Alis fm legem moſaicam duci debet ad ſemē eidem mortuo ſuſcitandū. vt extra de diuo⁊. c. fi. Idem Ho. ⁊ Ber. extra de reſti. ſpo. literas. Poſt vo fuit facta, phibitio vſq; ad ſeptimū gradū. d. c. ad ſedem. Sed hodie phibitio coniugalis quartum gradum conſanguinitatis ⁊ affinitatis decetero non excedit. extra. e. non debet.

¶ Quid de aſcendentibus ⁊ deſcendentib⁹: videtur q; in infinitum extendatur. ita q; fm. quoſdā Si adam viueret hodie non poſſet aliquam ducere fm Ho. ⁊ Jo. an. Idem pano⁊. in. d. c. nō dꝙ Et putat opinionē pdictam veriſſimā: cum text⁹ iuris ciuilis indiſtincte, phibeat matrimoniū inter aſcendentes ⁊ deſcendentes. vt in. l. nuptie. ff. de ritu nup. Et hoc in infinitū. Et cum ius ciuile nō reperiatur expreſſe correctum: ⁊ ſit fundatū ſuper honeſtate matrima: nō debemus propter generalem diſpoſitōem canonum dicere cōtrariū: hec tñ queſtio propter breuem hoim vitam raro practicatur. Sed Hoſ. ⁊ Hir. tenēt indiſtincte: q; hodie tam in aſcendentibus q̄ in deſcendentib⁹: ⁊ collateralibus quartum gradū non excedit prohibitio cōtum ad matrimoniū contrahendū. d. c. non debet. quod loquitur generaliter ⁊ indiſtincte. Et ſic videtur q; ius ciuile ſit correctum expreſſe per dictum. c.

¶ Sed quer̄itur: an hodie in quinto gradu ⁊ ſuꝑ

ſit conſanguinitas. Rū. fm Hoſſtre. ⁊ Ho. q̄ ſic. q̄tū ad ius ſuccedendi. vſq; ad decimū gradū Ie galem. d. c. ad ſedē circa pncipiū. de hoc dictū eſt ſupra Hereditas. Non obſtat qō dicit in. d. c. ad ſedē. in fi. q; vltra ſeptimū gradū nō eſt pſanguinitas. ⁊ hodie pōt dici vltra quartū. d. c. non debet. Rūdit Hir. q; non eſt gradus impediens matrimonium. Sed bene eſt gradus inducens ſuccelſionem.

¶ An aūt cōmittat incestus in q̄nto gradu. Rū. fm Hoſſ. ⁊ Ho. q; nō. q; q; inceſtus cōmittatur. hoc nō pcedit ex natura coitus. ſz potius ex eccleſie cōſtitutione: que ſtatuit certos gradus ⁊ conſtituit in eis eſſe inceſtuoſum coitum. Sic et prohibitio matrimonij non ex natura matrimonij. ſed ex conſtitutione pcedit eccleſie. xxxv. queſtio. j. cū igitur.

¶ Quid ſi aliq̄s contraxit in q̄nto ⁊ q̄rto gradu. vel in ſcdo. fm ſtipites. Rū. fm Hir. valet matrimonium. q; tales attinent ſibi in q̄nto gradu ſiue diſtant q̄nto.

¶ Sed nunquid in q̄nto ⁊ pmo poſſit contrahi. Hoſti. dicit q; nō extra eo. qō dilecto. vbi ſibi deneant ſra q̄ nō fecit mentionē de pmo gradu. q̄ immediate deſcendit a ſtipite. quia cum eo nullo modo pōt eſſe. ſz de ſcdo ⁊ tercio. q; illud concedit fm regulā appꝛobatā. extra e. c. fi. Ratio eſt. quia ſtipes ⁊ germani filij ſtipitis faciunt vnum ⁊ eundem gradum. xxxv. q. iij. ſ. hac auctoritate. Sed Hir. vbi ſupra expreſſe tenet contrarium. Idem Hoſſtre.

Impedimentum. vj.

De cognatione ſpūali: que cōmunit eſt cōpaternitas. Vbi ſciendū q; cognatio ſpūalis. puenit ex hoc. q; q̄s confert ſacramentum baptiſmi ſeu cōfirmationis vel ſuſcipit. ſiue tenet illum: cui tale ſacm̄ confertur.

¶ Inter quas pſonas cōtrahit cognatio ſpūalis. Rñdeo fm Ri. in. iij. di. xlij. q; cognationis ſpiritualis tres ſunt ſpes. ſ. paternitas. cōpaternitas. ⁊ fraternitas. Prima contrahit inter regenerantē ⁊ regeneratum. Et ſicut in generatione carnali duo ſunt. ſ. pater ⁊ mater. ſic in ſpūali. adminiſtrans ſacramentū eſt pater. q; pſona dei repſentat: tenens autē ſunt ſicut mater. q; repſentant pſona eccleſie. Et ita inter regenerati⁊ ⁊ dantē ſacm̄ ptrahitur paternitas ſpūalis. Similit inter eu⁊ ⁊ ipm tenentē. Si tñ ſacm̄ miniſtrans vel tenens baptizati ſunt. aliter nō. quia omnium ſacramento⁊ et cognationū ſpiritualium que p ſacramenta contrahuntur baptiſmus eſt fundamentum. ſed de hoc j.

¶ Compaternitas contrahit inter regenerantē ⁊ regenerantē. tā eiꝰ ſacm̄ miniſtrans q̄m tenētes efficiunt cōpatres vel cōmatres pentū carnaliū. illi⁹ q; regenerat. Et q̄q; tranſit ad vnū coniugū alio mediante. aliq̄n nō. Si eiꝰ alter coniugū inter q̄s cōſummatū eſt mr̄imoniū ſuſcipit filiu⁊ alicui⁹ de ſacro fonte vel tenet in cōfirmatione. alter cōiunx efficit compater parentū carnaliū regenerati. eꝰ eo. martinus.

¶ Fraternitas vo contrahit inter regeneratum ⁊ carnales filios regenerātis. Et hoc ſiue hm̄ōi filij nati ſint. añ ppaternitatez. ſiue poſt. eꝰ eo. tua. ſiue dicti filij ſint legitimi ſiue illegitimi. Secus ſi adoptiui fm Inno. Inf bas pſonas. phibet mr̄imonium. Inter alios nō. phibet. quia iſtō eſt edictū. phibitoriū. ⁊ oēs qui nō excludunt: admittuntur Et hec cognatio impedit ⁊ dirimit matrimoniu⁊ poſt ptractū. Et idē de ſacro cōfirmationis. eꝰ eo. nedum. lib. vj. vnde v. Dirimitur frater. compater. at⁊ pater. In alijs autem ſacris nulla ſpūalis cognatio contrahitur. extra eo. q̄uis. li. vj. Per cathecismum vo contrahitur ſpiritualis cognatio. que tm̄ impedit matrimoniū contrahendum. ſed nō dirimit contractū. extra eo. per catbecismum. li. vj.

¶ Quid ſi plures ſunt ſuſcipientes. phibetur ne fiat. de conſe. di. iiij. nō plures. Et ſimiliter in confirmatione. vt in. d. c. nō plures. Si tamē fiat: cuz omnib⁹ ptrahit cognatio ſpūalis. Sed tamen iſti ſuſcipientes bene poſſunt ptrahere inter ſe. vt ponit Inno. ⁊ Hoſti.

¶ An aūt eps poſſit diſpenſare vt plures poſſint leuare de ſacro fonte. Ho. in. d. c. q̄uis. facit q; ſic que dicit. q; epi diſpenſant ptra ius. vbi nō eſt eis phibitū. vt in. c. at ſi clerici. de iudi. Cum igit nō reperiat phibitu⁊. videt q; poſſit. hec Ge. in. d. c. q̄uis. de hoc vide s. Epſs. Si tm̄ ſunt plures: ſine licentia peccant. Sed Jo. an. ⁊ Archi. putant q; vbi cōſuetudo nō reſiſtit. ⁊ fortius ſi aſſiſtit. q; illa ſit leuis culpa.

¶ Quid ſi quis baptizat ſeu tenet ad baptiſmum pprium filiū. Rū. licet doc. in hoc ſint varij. videt tamē ſic dicendū. q; ſi vir vel mulier hoc fecit in neceſſitate ſeu p ignorantiā. aut p errorē. tunc poteſt exigere ⁊ reddere debitū. Si ſcienter. ſz ex quadaz ſimplicitate ignorando ius in talib⁹: tunc etiā exigere poteſt. vt videt tenere Ber. in. c. ſi vir. eo ti. Si aūt hoc fecit in fraudē ⁊ ex induſtria. ſ. inſidiando matrimonio. vt ſic poſſet vxorē pinare debito coniugali. tunc incurrit duo mala. Primo q; nō poteſt exigere. Secdo q; ſi ſupervixerit: mortua vxore: ſine ſpe cōiugij remanere debet ⁊ de hoc eſt tex. in. c. de eo. xxx. q. j. ibi hac cauſa. vt diſcidiū fieret coniugij. ⁊ ibi grauis pna inſidiatori iniungitur. Si aūt vter q; fraudulentus fuerit fm Ho. neuter debet debitū exigere. nec neuter ſubtrahere. quaſi dicat non debet quis eo⁊ exigere. Si tamen exigit. teneꝰ alter reddere debitū. Et hoc eſt mirabile dictū: q; ille nō poſſit exigere ſine peccato mortali. ⁊ tamē ſi exigit. alter teneꝰ reddere. dicit tamē Hoſtien. q; ſi nō poteſt cōtinere. de licentia eccleſie hoc eſt epiſcopi poteſt petere. cui etiā de licentia eius poſſet ꝓbere. de hoc ⁊ ſimilib⁹ vide. ſ. Impedimentū. viij.

¶ Vtrum ſpūalis cognatio tranſeat ad nepotes Rū. q; non. quia nō habet gradus. Filia quippe mea ſpūalis. licet nō poſſit ptrahere cuz filio meo. poteſt tamē contrahere cū filio filij mei. Item pater poteſt cōtrahere cū filia ſpirituali filij. vt notat

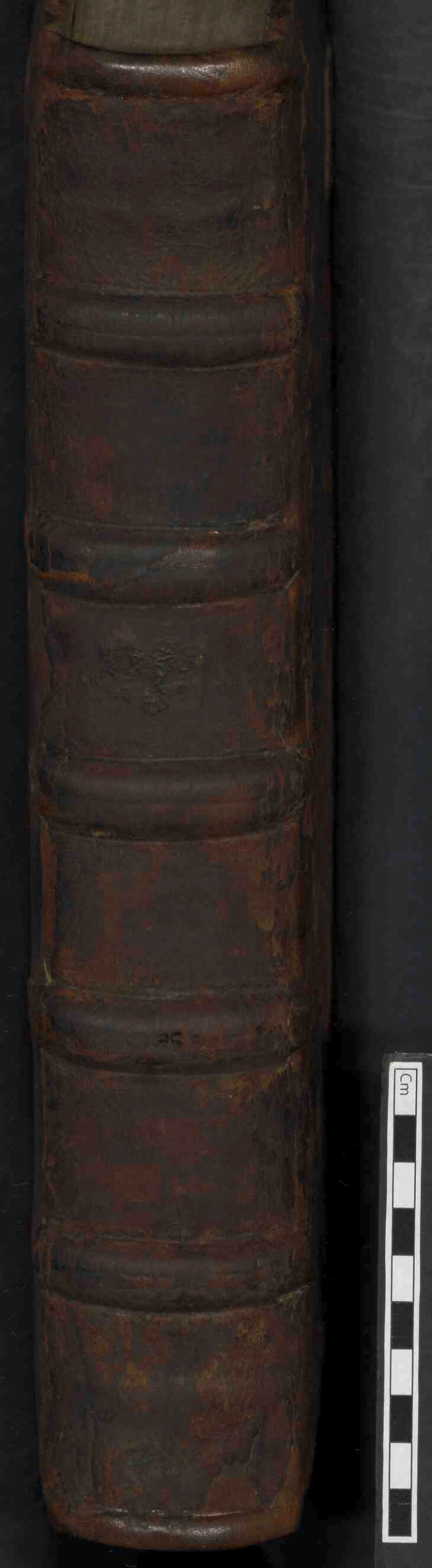
Cm

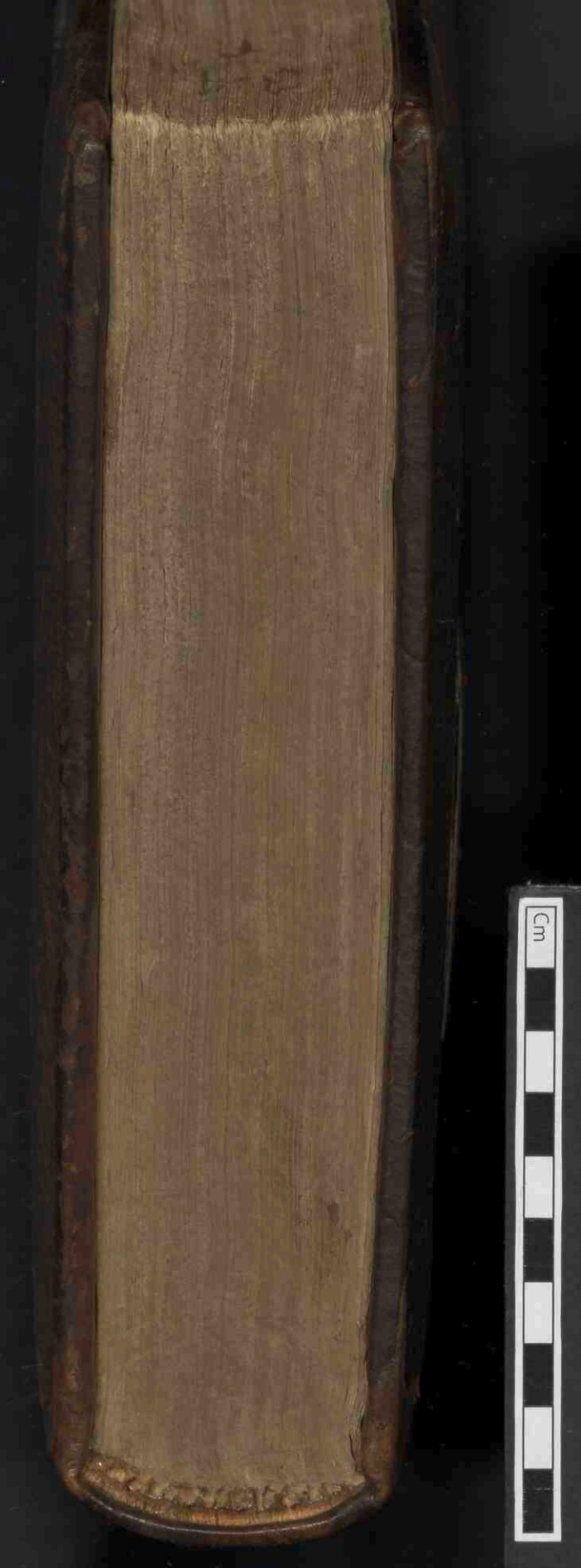
Cm

34.
f.
Cm

Cm

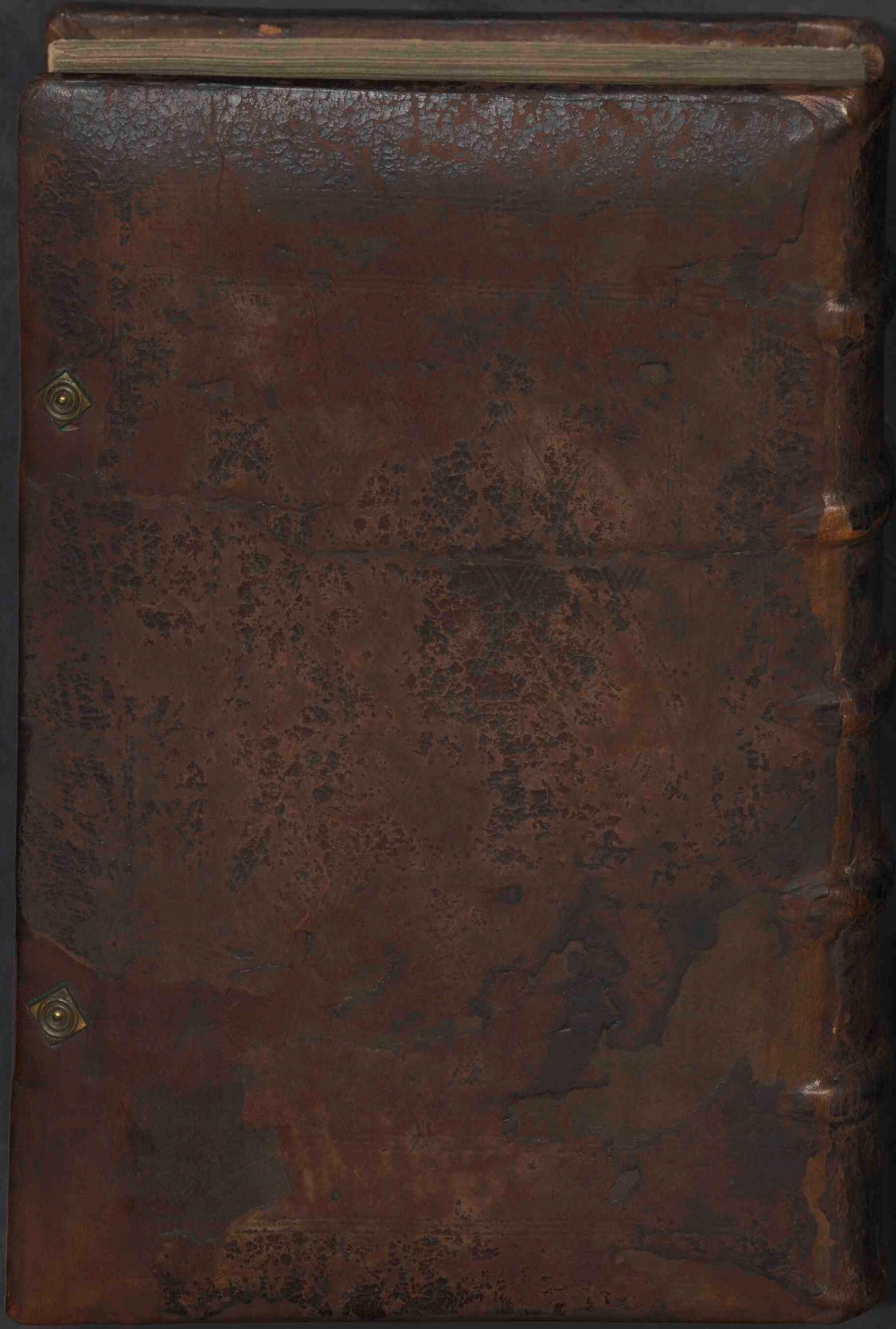

haerlem

Amelgardus canonicus sancti Johannis et lambertus haerlem vicarius presentem librum suis sumptibus et expensis ecclesie consignari fecerunt

Theologia

Folio n°. 67.

92. **Baptista** (Trovamala) de Salis, Summa casuum conscientiae, dicta Baptistiana. Neurenberg, Ant. Koberger 14 April 1488. E. 2°. 67

2°.

Typen 9, 14, 17. — H* 14181. — BMC II p. 432. — Pr. 2063.

Op het schutbl.: „Amelgardus canonicus sancti Johannis et lambertus hairlem vicarius presentem librum suis sumptibus et expensis ecclesie consignari fecerunt". Op bl. 1a: „Sancti Joannis" (te Utrecht). — Lambertus Theodorici van Haerlem, vicaris van S. Jan te Utrecht in 1507, † 1518. — Op den oorspr., doch beschadigden led. band, achter hoorn: Summa Baptiste. — In den catalogus van 1718.

Johannes

N.Z.9.C.

Enimuero cū grandes materias ingenia parua nō ferant ad tanti negocij pōdus subeundū: nō mihi animum tam cupidum: q̄ nec ido neum extitisse nouerint vniuersi. Scio enī ꝓculdubio absq; discrimine nequaq; fore ingeniosum imbecille tantoꝝ iudicijs exponere. ⁊ pīsertim emulorꝝ: qui solūmodo que scriptitant estimantes. quecūq; a ceteris etiam peritissimis virꝭ sunt exarata apto ore minime irridere verent. verum melius esse iudicans animaꝝ periculis p̄cauere: q̄ inuidoꝝ non displicere iudicijs. Ego frater Baptista de salis ordinis sacri minoꝝ minimꝰ obſeruantinoꝝ. Prouincie Ianue Christi Jesu crucifixi prius vt ꝓdecet noīe saluberrimo inuocato a quo omne datum optimū ⁊ omne donum pfectū iuxta apli Jacobi documentum vti etiam firmissima fide tenemus descendere: nō ignoramꝰ. Beatissimeq; virginis eiusdem sacratissime genitricis: necnon ⁊ seraphici patris mei Francisci fretus p̄sidijs: sepenumero plurium fratrum nostroꝝ innumeris pulsatus p̄cibꝫ: imo vt castigationi vtar eloquio: sancta quadam importunitate devictus: eoꝝ̄dem pijs votis me negare non ualens. hāc casuum ꝓscientie summā ad ipsoꝝ: omniūq; ortodoxoꝝ ꝓfectum non parvo labore: dignum duxi ꝓlandam: in ea q̄dem non tam que sentio fideliter inserens: q̄ que ab hmōi tractatoribꝫ sunt digesta ꝓponens. Que nimiꝝ q̄n multa esse noscunt: ac multiplicibꝫ hinc inde diffusa codicibꝫ: adeo vt vno volumine possint magna cum difficultate p̄bendi. Ego ipse vigilijs innumeris: creberrimisq; sudoribꝫ: zelo dei oīmq; saluandoꝝ totus animatus: ⁊ totus accensus: non parcens: vti apis argumentosa vastissimū diuinaꝝ scripturaꝝ sacroꝝ canonum necnon ⁊ impialium diuarumq; legum p̄ratum: ac famosissimoꝝ vtriusq; iuris doctoꝝ tam puscoꝝ q̄ nouissimoꝝ volumina digna: tractatusq; discurrens pulcerrimos decisionū sententiarūq; flores suauissimo roseoq; odore fragrantes in vnum tanq̄ venustissimū sertum nectens inde collegi q̄bꝫ fauum mellis subtilissimoꝝ valet casuum quo acutissima studioſoꝝ scholarū ingenia queāt delectabiliter enutriri: extruxi. Illi igit quibꝫ ocio deuoto vacare cōtigerit latissima ipsoꝝ doctoꝝ dicta p̄currant. quibꝫ ꝓo ad curiose legendum ob varias occupationes tempus defuerit hac summa ꝓtenti ad ꝓfessiones audiēdas cū dei timore securi accedant. Vt aūt ꝓfessores ipsi ⁊ maxime simplices expediti? q̄ optant valeant reperire. antiquoꝝ more alphabeti ordinem ꝓsequi ꝓgruum estimaui. Quia enī noīa rebꝫ ipsis q̄bꝫ imponunt ꝓsona esse debent. Insti. de dona. ſ. est ⁊ aliud. di. xxj. c. deros. xij. q. j. c. clericꝰ. ⁊. xxiij. q. j. c. pudenda. merito ab ipso autore Baptistiniana nuncupari p̄ot. In qua si q̄d forte nouū dixi q̄ non sit solida auctoritate firmatum: vel rōne necessaria. queso q̄ omnes lectores omnesq; scholares benivoli accipiant: vt dictum sine ptinaci assertione: ⁊ sine p̄iudicio sn̄ie melioris. Et licet nō meminerim me scripsisse aliquid q̄ retractatione indigeat: attamen si q̄d tale fortassis ꝓpereꝭ: paratum me offero illud sine mora humiliter retractare. Accipite igit fratres mei in xp̄o Jesu desideratissimi. accipite inquam eterne hereditatis filij p̄randium bonum volumen vicz istud q̄ nobis tanq̄ pauprimis: ⁊ deum timentibꝫ filijs israel in domo Tobie eccl̄ia. ſ. militāte nr̄is in seculis: pi? ille ⁊ misericordiaꝝ pater deus p̄repauit non lachrymaꝝ amaros irriguos vt ille quondam Tobias desolatus fundentes: ꝫ imensas gratiarumactiones letanter ipsi dño Jesu crucifixo referentes Cui cū patre ⁊ spūsancto in trinitate pfecta omis sit laus honoꝝ gloria ⁊ imium triumphale in secula seculoꝝ Amen.

¶Incipit Summa casuū vtilissima p̄ venerandum patrem frem Baptistaz de salis ordinis minoz de obseruantia. Prouincie Janue: nouit cōpilata. que Baptistiniana nuncupat.

Abbas. Tres ordines minores .s. tonsuraz. hostiariatum. z lectoratum in suo monasterio tñ̄ ꝓferre potest. dūmodo sit sacerdos z manus imposita sit ei fm̄ morem p̄ficiendoz. extra de eta. z qua. c. cū ꝓtingat. z. lxix. distin. qñ̄. nisi habeat p̄uilegium q̄ omnes ordines possit ꝓferre. hoc idem p̄t abbas. sine electus in abbatem. si ep̄us differat eum benedicere. extra de sup. ne. p̄. c. j. z confert abbas clericatum seu clericalem ordinem. qñ̄ facit tonsuram cū corona. d. c. cū ꝓtingat. iuncta glo. Abbas āt exoristatuz z acholitatū ꝓferre nō p̄t. d. c. qñ̄ iuncta glo. Non est tñ̄ licitū abbatib⁹ alijs q̄ monasterioz suoz̄ ꝓuersis. z qui ad illa ꝓuolauerint. s. vt ibi ꝓuertant̄ z fiant monachi: z in quos ecclesiasticam z quasi ep̄alem iurisditiōez obtinet primam clericalem ꝓferre tonsuraz. nisi eis ꝓpetat ex pleno aplice sedis indulto. extra de p̄uil. Abbates. li. vj. iuncta glo. que sup̄ vbo. q̄si ep̄alem. dicit q̄ vere ep̄alē hīe nō p̄t: vt posse crismare z alia q̄ sunt ep̄alis ordinis. ¶Si igit̄ abbas in parochia. vl alio loco hz iurisditōez in spūalib⁹. quam als̄ de iure debet hīe. ep̄us etiaz puros laicos nec ꝓuersos nec ꝓuertendos poterit clericare als̄ non hec glo. Alijs aūt. vel in alio loco ꝓferre non licet. ar. .xix. di. c. j. Si tñ̄ ꝓferat: caracterem ꝓfert licet nō exercitionem. Sicut eñ̄ ep̄us laicum nō sue iurisditōis ordinare non p̄t absq̄ licentia sui episcopi. vt de tē. ordi. c. vlti. li. vj. sic nec iste abbas talem poterit ordinare. vt no. glo. in. d. c. abbates.

¶Sed nunq̄d inuitat⁹ ab alio poterit abbas ordinare monachos alterius monasterij: R°. dir. li. j. ti. xxiij. dicit fm̄ Laur. z Jo. lxix. di. qñ̄. q̄ sic. qō intelligit Jo. si monasteriū aliud ad qō inuitat̄. sit exemptum. ¶Et dato q̄ nō sit inuitatus. caracterē impūnit si ordinat. ar. ix. q. ij. lugduneñ. licet non executionem conferat. fm̄ archi. in. d. c. quoniam.

¶Abbas z quilibet cōuentualis p̄latus req̄rere dz monachos fugitiuos. et ad claustz reducere: salua ordinis disciplina. extra de reg. ne religiosi. alioq̄n si redire volētē recipe noluerit. z monach⁹ sic remanēs in seculo acq̄sierit aliqua z postea moriē extra monasteriū nō receptus. nihil de bonis eius petere p̄t abbas. q̄ impie monacho suo alimenta negauit ar. extra de lang. expo. c. vno. vbi de hoc in glo. z hoc vez si totus quentus vel maioz ps deliq̄t. als̄ delictū plone non dz redundare in damnū eccl̄ie p̄ regulam delictū. de re. in. li. vj. ¶Et dī fugitiuus fm̄ Jo. an. z panoz. in. d. c. ne religiosi. q̄ morat̄ extra monasteria. z celat se suo abbati. ¶Et eoipso q̄ religiosus recedit a monasterio. z non est sub obedientia p̄lati est apostata. vt no. Jnno. in. c. fi. de renūcia. ¶Electus aūt dī q̄ a supiore suo fuit eiect⁹ culpa sua forte exigente.

¶Utrum abbas possit dare licentiam monacho transeundi ad laxioreż religionē. Rñ̄. panoz. in. j. c. non est de reg. colligendo dicta doc. dicit q̄ aut religiosus vult transire ad artioreż religionem. z tunc sufficit licentiam sui p̄lati req̄rere: etiaz si nō obtineat̄. vt extra de reg. c. licet. Aut vult transire ad religionem parē z li sine cā: tunc putat q̄ nō possit etiam cū licentia ep̄i. ¶Si ex causa: tunc̄ de licentia abbatis poterit transire fm̄ glo. in. d. c. nō est. Aut vult transire ad laxioreż z li sine causa: solus papa dispensat. cū sit p̄ iura. vt de ꝓce. p̄. c. ꝓposuit. vide de hoc glo. singularē in. c. cum singula. d̄ preben. li. vj. Sed panoz. putat q̄ quo ad deum non sufficeret licentia pape: causa cessante. ar. eius qō notat glo. in. c. non est. extra de voto. q̄ dicit q̄ non est securus quo ad deum cū quo papa dispēsat: nisi subsit causa dispensandi. ¶Et nota hanc regulam q̄ singularis: z facit ad multa. ¶Si p̄o subest causa. Jnno. tenet ep̄m posse dispensare. q̄ opi. placet panoz. licet glo. in. d. c. nō est. de re. z glo. in d. c. cum singula videant̄ tenere q̄ sufficiat licentia abbatis.

¶An aūt in translatione monachi ad parem religionem. vel laxioreż vltra cōsensum abbatis vel p̄lati requirat̄ etiam ꝓsensus capituli. vel ꝓuent⁹. Rñ̄. glo. in. d. c. cuz singula. videt̄ dicere q̄ sic. ¶Et ratio p̄t esse. quia si in alienatione rei ecclesiastice temporalis requirit̄ ꝓsensus capituli: vel cōuentus multoforiⁿ in alienatione ꝓsonaz.

¶Abbas libertati z exemptioni renunciare non potest sine licentia pape. extra de arbi. cuz tpe. vbi de hoc in glo.

¶Abbas sine ꝓsensu capituli: nec capitulum sine ꝓsensu abbatis conuenire p̄t aliquem in iudicio. nec ab aliquo ꝓueniri: quia vnus sine alio res seu p̄sonas sibi subiectas alienare non p̄t. xij. q. ij. sine exceptōe. z extra d̄ dona. pastoral. ¶Hec monachis.

¶Abbas vnus non p̄t presidere in diuersis monasterijs. extra de reli. do. c. fi.

¶Abbas in collatione alicuius p̄oratus non potest ꝓ. iqō nouum onus imponere. extra vt ecclesiastica bene. vt nr̄m. z in cle. quia regulares. d̄ sup.

ne.pre.

¶ Utrum abbas possit dare licentiam monacho aliqua retinere? Rñ.pano.in.c.monachi.de sta. mona.per illum tex.dicit q̄ nullus religiosus cuiuscunq; ordinis potest habere peculium. ⁊ capitur peculium hic p̄ patrimonio seu p̄prietate. Et intellige de religiosis stricte sumptis qui p̄fitentur tria substantialia regule.s. obedientiam paupertatem.⁊ castitatem.vt in.c. cum ad monasterium.de sta.mona.nam illi dicuntur p̄prie ⁊ stricte religiosi.ex licentia tamē p̄lati: religiosi possunt habere administrationem peculij.quod intellige p̄ vtilitate monasterij.vel p̄ alendo seipsos.vt nca.insinuante.qui de.vel vo. Secus autem si vellent habere vt disponerent ad libitum.quia tunc abbas hoc non posset ipsis p̄cedere.quinimo nec papa per no.per eundem pano.in dic.c.cum ad monasterium.

¶ Quid autem de eo qui ingreditur monasterium religiosorum.⁊ ex pacto reſuat sibi aliqua bona:an valeat talis reſeruatio ⁊ vicietur ingressus vel econuerso valeat ingressus ⁊ vicietur reſeruatio? Rñ. Bar.in autentica ingressi.C. de sa.san. eccle.dicit presupponendo.q̄ verba que apponūtur in aliquo contractu debent intelligi ſm naturam contractus.vt.l. si vno.ff.loca. ad p̄positum dicit q̄ monachus non potest habere p̄prium vere:potest tamen habere quo ad administrationez de permissione abbatis.vt in di.c.monachi.sicut seruus potest habere contuentibus oculis domini. Vnde quando ista reſeruatio sit simpliciter.reſeruatis mihi talib⁹ bonis.debet intelligi quo ad administrationem.⁊ q̄ abbas patiat eum habere:sicut dominus seruum: ⁊ ita obseruat consuetudo. Sed si expresse verba resonarent. q̄ dominium remaneat apud eum.tunc aut ponitur per modum conditionis ad ipsam oblationem. Verbi gratia. Dedico me: et mea: si mihi talis rei dominium remaneat.⁊ ista conditio viciaret ingressum.ita loquitur glo.in di.c.monachi. Sed si nō apponitur per modum conditionis.sed per modum cuiusdā modi vel pacti.tunc viciat modus seu pactum.⁊ ita intelligat glo.in di. aut. ingressi p̄ leges quas allegat.

¶ Quid autem si relinquatur monacho sub conditione hac. vt nihil queratur monasterio. Bar. in auten.excipitur.C. de bo.que li.dicit q̄ illud videtur continere impossibile ⁊ repugnantiam.naz monachus non potest aliquid habere:sed totum est monasterij. vt in dicta auten. ingressi. Vnde dicere q̄ sit monachi ⁊ non queratur monasterio est quedam contradictio que habet viciare contractum ⁊ legatum.vt.l.vbi repugnantia.ff.de regu.iu. Putat tamen illa verba sic debere intelligi relinquo monacho sub hac conditione ne queratur monasterio.hoc est q̄ monasterium illius patiatur habere eo modo quo potest.s.contuentibo oculis abbatis: illum habere administrationem relicti.⁊ sic vt nihil acquiratur monasterio.scilicet respectu vtilitatis: non autem respectu iure. Et pano.in dict.c.monachi. dicit q̄ vt salua sit auctoritas Bar.intelligeret hoc dictum:quando religiosus haberet administrationem illius relicti in casu licito:puta vt dispenset i pios vsus: quod est licitum: etiam ipsi religioso. vel vt conuertat ad vsum vestimentorum vel librorum. Indirecte tamen his casibus vltimis.aliqua vtilitas acquirit monasterio.quia releuat ab illis oneribo. non aūt debet intelligi vt ad libitum illa bona religiosus administret tanq̄ p̄pria.

¶ Sz q̄d si expresse dicat q̄ nihil iuris queratur monasterio? Rñ. Bar.in di.aut.excipit q̄ dz intelligi eo modo.s.afferente vtilitatem sibi.⁊ vt patiat monachum illud ius exequi.

¶ Quid si abbas non vult consentire: vt iste habeat administrationem? Pano.in di.c.monachi credit q̄ relictum non valeat ex defectu conditionis.⁊ sic remanebit penes grauatum.vt.l. vtica. C. de cadu.tol.

¶ Quid de malefitio p̄misso per monachum vel abbatem? Rñ. Inno.⁊ Io. dicunt q̄ monasterium non tenetur. quia delictum persone ꝛc. nisi inquantum ad monasterium peruenisset.⁊ in ea vtilitatem versum fuisset. De contractibus monachi:⁊ mult⁹ alijs vide.j.c°. Monachus. An autem reſeruatio vsusfructus faciat p̄prietariū. vide j. Impedimentum quarto.

Abbatissa statim post cōfirmationem potest conferre ecclesias ⁊ beneficia ⁊ instituere clericos in ecclesijs ad suum monasterium pertinentibus: sicut faciunt alij confirmati.extra de elec.nosti.⁊ de his que fi. a p̄la.ea noscitur.⁊ extra de ma.⁊ ob.dilecta.iūcta glo.vbi pano.ex dicta glo. elicit duo. Primo q̄ abbatissa est capax collationis beneficior. Potest ergo habere ius conferendi ⁊ instituēdi. Ista enim sunt iurisditionis spūalis⁊ nō ordinis. Sic ergo abbatissa potest habere sub se clericos seculares. Quod intellige de iure speciali. vt puta si habet capellas ex p̄uilegio. vel p̄scriptione: pleno iure subiectas.nam tunc clerici illarum capellarum sibi subijciuntur. ⁊ dicitur pleno iure. ſm glo.in.c.abbates.ō p̄uile.li.vj.scilicet in spiritualibus ⁊ temporalibo. Et quod dictum est. q̄ abbatissa potest instituere clericos ꝛc. aliqui limitāt hoc verum de institutione que dat possessionem ⁊ titulum.non autem de institutione auctorizabili:per quam dat potestas exercendi curaz animarum:ligandi atq; soluendi.scōm quod notat pano.est. q̄ ea que dependent a potestate clauium non cadunt in mulierem etiam al's habentem iurisditionem spiritualem.vnde abbatissa nō potest absoluere moniales a peccatis earuz. vt in.c. noua.de pe.⁊ re.nec excōmunicare.vt in di.c.dilecta. Ex quo nota. q̄ non habens ordinem non potest excōmunicare.licet sit p̄sona religiosa. Ex quo infert q̄ si esset aliquod collegium religiosor non habentium ordinem. superior non posset q̄ non habet ordinem excommunicare subiectos. Idem dicit glo.in suspensione ab officio ⁊ in potestate interdicendi ab ingressu ecclesie.⁊ diuinis

officijs. ¶Et hanc opinionem sequunt communiter docto. in di.c. dilecta. dicentes q licet abbatissa suspendere possit ab officio z beneficio subtrahere prebendas z lato modo interdicere z suspendere ab ordine. vt puta. ꝓpiendo subiectis ne celebrent donec satisfecerint. tamen stricte z ꝓprie interdicere vel suspendere non pōt ab ordine. ea. s. suspensione z interdictione que inducit irregularitatem contrarium facientibꝫ. hoc ꝓbat ex eo q excommunicatio z suspensio z interdictum continentur appellatione censure. vt in. c. querenti. de ver. sig. ¶Cui ergo interdicit vnum ratione incapacitatis videnr interdicta reliqua: cū omnia dependeant ab ordine. ¶Hec panor. in dic. c. dilecta. ¶Adde etiam predictis vnum singulare. quod notat Rod. ꝑput recitat asten. li. vj. ti. xxvj. q abbatissa potest precipere presbyteris de sua congregatione q excommunicent vel absoluant moniales delinquentes. z illi tenr obedire. si tamen hoc habeant ex concessione generali vel speciali episcopi vel pape si sint exempte: aut si habeant hoc ex antiqua z approbata consuetudine. ¶Hec Rod. ¶Addit etiam archi. flo. q abbatissa per eius officiales excōmunicet. qō ꝓ seipsam facere non pōt. nō est auctoritas ipsi? ꝫ pape.

¶Utrū abbatissa possit moniales ꝓprias benedicere. confessiones audire. aut publice predicare. ¶Rñ. nullum horum exercere potest. extra de pe. z re. noua. potest tamen subditas suas exortari et informare. ¶Item non potest aquam benedicere. ¶Item non potest moniales velare. xx. q. ij. statuimus. ¶Item euāgelium publice legere non pōt in missa. secus in matutinis. ¶Vide tñ tex. cum glo. xxj. q. j. c. ¶Addicimus que dicit mulieres z laicos viros posse predicare de lnia sacerdotis.

HAbsolutio. j. communiter. ¶De absolutōe ab excōmunicatione. ¶Sciendum q ab omni excommunicatione siue maiori: siue minori. lata a iure regulariter episcopus potest suos subditos absoluere. et exempti prelati sibi subditos. nisi conditor canonis sibi reseruasset absolutionem. vt extra de sen. ex. nuper. idem potest capitulum seu ille ad quem episcopalis iurisditio pertinet sede vacante. extra de ma. z ob. c. vnico. li. vj. ¶Potest etiam ꝓprius sacerdos absoluere a minori. vt di. c. nuper. non aūt a maiori. vt dicet infra. ¶Confessor primo. intelligi nisi ꝓprius sacerdos presit ecclesie collegiate. vt abbas. archipresbyter z huiusmodi. tales enim possunt excommunicare. z similiter inferiores. quibꝫ hoc prebet consuetudo. z sicut possunt maiori excommunicatione excōmunicare: ita z ab illa absoluere. ¶A sententia vo iudicis non potest absolui quis: nisi a ferente ipsaz. vel successore eius. vbi ille esset mortuus. vel amotus. xj. q. iij. ¶Si episcopus. vel a superiore eius. si tamen habet omnem iurisditionem. z plenam potestatem super ipsum excommunicatum. sicut z ipse qui tulit. ¶Sicut si sacerdos parochialis z consuetudine loci excommunicat parochianum suum. q̄uis non deceat episcopum absoluere illum. sacerdote irrequisito: tamen potest. z si absolut absolutus est. vt. c. cum ab ecclesia. x. de offi. or. ¶Et sic: si absoluit prouincialis ordinis mendicantiū. quem ligauerit ꝓpr cōuentualis. ¶Secus autem si absolueret archiepiscopus: quem excommunicauit suffraganeus eius. non eñ hoc pōt nisi in casu. vt si fuerit appellatū ad eum: vel si excōmunicato: negligenter. vel maliciose differat absolutionem z in alijs casibus in quibus archiepiscopus potest iudicare de subditis suorum suffraganeoꝝ. quos habes infra ¶Archiepiscopus.

¶An autem solus ꝓprius sacerdos possit absoluere a minore excommunicatione. an vo quilibet sacerdos? ¶Rñ. ¶Ri. in. iij. dis. xviij. ar. ix. dicit q ab excommunicatione que infligitur ab homine nō potest absoluere: nisi excommunicans: vel eius superior nisi in casu necessitatis. ¶Ab illa vo que est a iure non potest quis absolui: nisi a ꝓprio sacerdote ¶Et ratio est ꝗm eum. quia licet Christus potestatem absoluendi contulerit apostolis z alijs discipulis per seipsum immediate. tamen potestatem iurisditionis contulit eis accipiendam mediante Petro quem vicarium suum in ecclesia militanti constituit. ¶Et ideo nullus sacerdos habet aliquaz iurisditionem super aliquem in foro interiori: seu exteriori. nisi sit sibi cōmissa a successore Petri mediate: vel immediate. ¶Multi autem sunt sacerdotes quibus nulla penitus iurisditio est commissa. ergo tales nec a venialibus. nec a minori excommunicatione absoluere possunt. ¶Et ꝑ hac opinione videt facere qō dicit. extra de sen. ex. nuper. ¶. ¶In secundo. vbi dicit de illo qui contraxit minorem excommunicationem a iure. q a suo episcopo. vel a ꝓprio sacerdote poterit absolui. videtur enim q dicens a ꝓprio sacerdote: negare intendit q non ab alio. ¶Hec Ri. ¶Idem dir. li. iij. t. iij. dicens q īmo nec archiepiscopus: nisi dum visitat ꝓuinciam potest tales subditos suorum suffraganeorum restituere sacramentis. absoluendo a vinculo excommunicationis contracte ex participatione. qō plene colligit ex. d. c. nuper. ¶Vaz ibi fuit quesitum. an tales possent absolui a simplici sacerdote vel episcopo. vel archiepiscopo. ¶Et dicit q absolui possunt a suo episcopo: vel a ꝓprio sacerdote. vnde ex tali solutione visus est tacite archiepiscopum excludere. ar. de deci. ad audientiaz. ¶Et a contrario sensu. extra de cen. perpetuo li. vj. ergo minꝰ videtur de alijs q possint. exquo archiepiscopus non potest. nisi quādo visitat ꝛc. ¶Nec ob. q conditor canonis eam absolutionem non retinuerit ergo alijs concessisse videtur. ¶Dico q facultas concessa alijs relaxandi. refertur ad suum episcopum vel ꝓprium sacerdotem. vt ibi apparet. vel ad eum cui alter eorum duxerit committendum.

¶Absoluere potest qui et ligare seu excommunicare potest. xxj. di. inferior. ¶Fallit hec regula in. vij.

casiby. Primo in delegato pape qui inobedientez sue sententie excommunicare potest. sed post annum a sententia diffinitiua absoluere non potest extra de offi. dele. querent. iuncta glo. Secundo quando iudex esset excõmunicat⁹ maiori excommunicatõe. q⁹ tunc nec excõicare: nec absoluere põt xxiij. q. j. audiuimus.

¶ Sed ꝓ declaratione predictorum queritur de notabili. q. 7 quotidiana. An excommunicatus maiori excommunicatione possit absoluere vel ligare. 7 an per eum gesta valeant: Rñ. Ri. in. iiij. distin. xviij. ar. vij. q. j. notanter distinguit. q⁹ aut est excommunicatus publice aut occulte. Si publice tunc gesta per eum non valent. Si occulte: tunc valent eius gesta pretextu publici officij. q⁹. uis eius excommunicatio postea fuerit detecta. hanc etiam opinionem tenet Inno. quam sequitur Panor. in. c. veritatis de dolo 7 contu. dicens q⁹ quedam geruntur ratione publici officij. 7 illa valent si excommunicatus erat toleratus. Ita q⁹ communi opinione habebatur ꝓ non excommunicato. l. barbarius. ff. de offi. ꝓeto. iij. q. vij. §. verum. Et ex hoc dicto infert Panor. in di. c. veritatis. q⁹ alienatio rei ecclesiastice facta per excommunicatum toleratum valet. Item q⁹ instrumenta confecta ab excommunicato qui communi opinione habebatur ꝓ absoluto valent. Si autem cõmuni opinione non habebatur ꝓ absoluto. tunc talia gesta non tenent. vt patet in dicto. c. veritatis. vbi non valet alienatio rei ecclesiastice facta a prelato excommunicato 7 non tolerato. Excommunicatus enim suspensus est ab administratione rerum ecclesie 7 a quolibet publico officio. Idē dico de actibus publicis. seu ciuilibus. seu ꝓmunibus. Non enim tenet auctoritas interposita p tutorem notorie excommunicatuz. quia tutela est actus publicus. Idem si tanq̄ arbiter laudum ꝓtulit quia est actus ciuilis. Idem si erat excommunicatus quādo suscepit ꝓcuratoris officium. Est enim actus communis. vt in. c. post cessionem. de ꝓba. Excommunicatus enim ab omnibus predictis repellitur. vt in. c. pia. de excep. li. vj. vbi hī q⁹ excõmunicatus est ꝑnat⁹ omnib⁹ actib⁹ legitimis intellige vt dictum est. in notorie excommunicato non tolerato.

¶ Quedam vo sunt que gerunt non ratione publici officij: sed ꝓuati. vt quia emit. vendidit. deposuit. locauit. 7 aliter nomine ꝓprio ꝓtraxit. Inno. in di. c. veritatis. concludit omnia talia valere Et idem dic de similibus. ꝓ hoc etiam dic excommunicatum ꝓcuratorem constituere posse ad negocia. Et ꝓpter predicta Panor. ibi dicit q⁹ iura q̄ distinguūt inter excommunicatum publice 7 occulte ꝓcedunt in his que geruntur ratione publici officij. 7 hoc ratione publice vtilitatis. Sed in his que geruntur ratione officij ꝓuati: cessat illa distinctio. ita notat Inno. in. c. cum dilectus. de consue. Et concludit Panor. in di. c. veritatis. q⁹ gesta ab excommunicato tolerato realiter tenent fauore iuris publici 7 publice vtilitatz. quia dignitas videtur exercere que excommunicata nõ est. 7 non persona per di. l. barbarius. 7 hoc communiter tenetur per doc. immo fortius dicit Panor. in. c. ad ꝓbandum. de re iudi. de mente Inno. in. c. j. de scisma. q⁹ spiritualia etiam sacramēta ab excommunicatis. scismaticis. hereticis. 7 similibus in forma ecclesie illa conferentibus. vim suam omnimodam habent: exquo ab ecclesia tolerantur. 7 sic ordinati ab istis recipiunt nedum sacramentū ꝫ etiam executionem sacramenti absq⁹ alia dispēsatione. glo. tamen. ix. q. j. in summa respectu executionis tenet cõtrarium. 7 similiter Jo. cal. quia cum tales non habeant executionem nõ possunt alijs tradere. Sed si vis tenere opinionem Inno. que est valde equa. potes dicere q⁹ exquo isti sunt tolerati: executionem conferunt. quia ꝓbyteri solum dicunt verba. 7 ꝓpter dignitatem ordinis deus confert gratiaz. Et ad iura que innuunt cõtrarium. potest dici q⁹ loquunt de non toleratis. Et Panor. in dict. c. veritatis addit q⁹ in his que sunt facti. gesta per excommunicatum tenent etiam in istis spiritualibus. vt ponere ꝓsulem vel electum confirmatum in possessionem corꝓoralē 7 huiusmodi. Quo vo ad ea que fiunt ratione priuati iuris vel officij: vt eligere. 7 illa non tenent sine sint gesta a publice excommunicato siue tolerato fm Inno. Jo. an. 7 cal. Et licz ad capitulum ꝓtineat electio ratione officij publici. ad canonicos tamen singulares pertinet electio ratione canonicatus. Non enim quilibet canonicus habet officium publicum. Idem dic in impetrante rescriptum publice vel occulte excommunicato 7 hoc si impetrat ad comodum ꝓprium. Panor. etiam limitat predicta dicens q⁹ gesta ab excommunicato tolerato 7 huiusmodi valēt. nisi illi inter quos lata est sententia scirent illum communem errorem esse falsum. quia tunc opinio cedit veritati.

Excommunicatus autem minori habet potestatem absoluendi habitu 7 actu. quia per hoc nõ immiscet se sacramentis passiue. ꝫ exercet iurisditionem qua ꝓuatus non est. vt in. c. si celebrat. de de. ex. mi. Et ideo si sunt duo excommunicati minori. alter alterum absoluere potest. Nec Panor. in. c. duob⁹: de sen. ex.

¶ Tercio fallit in incendiario quem ordinarius potest excommunicare. sed post denunciationem non põt absolui nisi a papa. extra de sen. ex. tua. ꝫ de hoc infra.

¶ Quarto fallit in clericis exhibentibus hereticꝫ ecclesiastica sacramenta. 7 eos sepelientibus. quos ordinarius potest suo ꝓuare officio. sed restituere non potest absq⁹ indulto apostolice sedis speciali. extra de here. c. excommunicamus. el ꝓmo. §. sane.

¶ Quinto fallit in suspensis p ꝓciliū a beneficijs ꝓferendis. ꝓ eo q⁹ indignis scienter p⁹ sedam admonitõem ꝓtulerunt ecclīastica beneficia. Hanc em̄ sniaz nullus excepto summo põtifice vel vno ex quatuor patriarchis ꝓncipalib⁹ poterit relaxare. extra de ꝓben. gue. Sexto fallit in degradato

qui ꝛ si degradet ab ordinarijs. ipsum tamen restituere nō pñt. ff papa tñ. extra de cle. nō re. ex tue. Circa tñ hoc est distinguendum. put no. panor. ibi prosequendo opiniones. q aut illa depositio: seu degradatio fuit verbalis. ꝛ potest epūs dispensare. fm no. p eum in. c. at si clerici. ff. de adulterijs. extra de iudi. Si vo degradatio fuit actualis. aut alr cā legitima. vt q p falsos testes facta. ꝛ tūc pōt epūs restituere. ꝛ ita ꝓcedit loquit tex. in. c. epūs. xj. q. iij. Aut nō alr talis cā: vel similis. Sz petit restitutio ex sola grā: ꝛ tunc nō potest epūs dispensare. q iste degradatus actualiter est exut⁹ omni ꝓuilegio clericali ꝛ relictus iudicio iudicis secular. vt in. c. degradatio de penis. li. vj. Que aūt sit dīa inter suspensionem. depositōem. ꝛ degradatōem. stricte sumendo vocabula. Vide. j. Suspensus. Septimo fallit si excōmunicator non fuerit sacerdos. q cuis possit excōmunicare. ꝛ etiam absolvere a sententia iudiciali. tñ dz dicere absoluto. vt oñdat se sacerdoti: q ratione clauis tm absolvat qtum ad solēnem reconciliatōz ecclie. Si enī minoris excōicationis absolutio req̄rit sacerdotem. di. c. nup. multomagis requirit in maiori. Et ꝓ hoc facit qd notat panor. in di. c. nup. q excōmunicatio nunq̄ non relaxat sine reconciliatione solenni: licet nō exigat iuramentum. Pro maiori tñ euidentia notandum q duplex est absolutio. vna a peccatis. ꝛ ista solis sacerdotibus est ꝓcessa. Alia ē absolutio ab excōmunicatione. Et hec adhuc est duplex. vna pertinens ad fo⁹ iudiciale. ꝛ hec pōt ꝓmitti clericis q̄ non sunt ꝓsbyteri fm Rod. et asteñ. etiam fm Hu. posset a papa delegari laicis ac etiam excōmunicato. q est potius iurisditōnis q̄ ordinis. Alia est ptinens ad fo⁹ penitentiale. ꝛ qtum ad solēnem reconciliatōem ecclie que fit cū ps. ꝛ oīone ꝛ introductione in ecclam. vt extra ō sen. ex. a nobis. el. ij. Et hec ptinet ad ordinem sacerdotalem. ꝛ ideo non dz nec pōt ꝓmitti nisi ꝓsbytero. nisi forte a papa. Idem tenet panor. in. c. fi. de excess. p. di. q tempe interdicti. nō est irregularis alium excōmunicans vel absoluens. dūmō non absoluat tanq̄ sacerdos. ꝛ cum solēnitate. vt in di. c. a nobis.

¶ Absolutio excōmunicator⁹ in certis casibus ad solum papam ptinet. Pum⁹ est de eo q̄ verberat clericum. xvij. q. iij. si q̄s suadente. hic tñ casus habet multas exceptiones: quas vide. j. Absolutio scōdo p totum. Secundus est de eo q incendit: vel frangit eccliam. vel locum religiosum. aut cimiterium q antecq̄ denuncietr: pōt absolui a suo epo. postea vo non nisi a papa. Et idem est de quocunq̄ alio incendiario. si forte excōmunicet ꝛ publicet. extra de sen. ex. tua. ꝛ. c. ꝙquesti. Et panor. ibi ꝓcludendo mentem glo. dicit q aut q̄s incendit eccliam: aut locum religiosum. ꝛ tunc est excōmunicatus ipso facto. ꝛ ante publicatōem hui⁹ excōmunicationis potest absolui ab epo loci. ff post publicationem nō nisi a papa. Aut incendit alium locum. ꝛ tunc nō est excōmunicatus ipso facto: ff excommunicandus. ꝛ post publicatōz absolutio reꝙrit pape. ꝛ hec publicatio pōt fieri fm archiepm flo. a quocunq̄ iudice. intellige ecclesiastico. puta ordinario: vel alio de eius mandato. vel parochiali ꝓsbytero: vel de eius mandato. Et fm. vv. intelligit de denunciatione sine in generali sine in spāli fiat. Ho. tñ dicit. q epūs pōt absoluere incendiarium a sententia sua etiam post denunciatōz non tñ a sententia canonis. Idem Rod. Sed Hoff. ꝛ Ber. ꝛ multi alij in di. c. tua. tenent q a solo papa possit absolui. ꝛ hoc innuit. d. c. tua. loquēs indistincte de incendiarijs.

¶ Quis aūt dicat⁹ effractor: dic fm. vv. ꝛ archi. f. q effractor ecclie iudicandus est qui dolo malo. aut p iniurā violenter pietem fodit. aut suffodit. aut vitream fenestram frangit. aut serraturā. aut ostia. aut cardines. aut nectes. dum tenet ostia firmata. aut ipsum tectum ecclie q autem alr faceret enormia in ecclia. vt frangendo crucem. vel diripiendo corpus xpi vel hmōi. vel dirripiendo bona ecclia⁹ fm Hof. Ho. ꝛ Jo. de lig. tales non sunt excōmunicati ipso facto.

¶ An autem legatus possit absoluere istos incendiarios post publicatiōem: Rñ. pan. in di. c. tua. fm ꝓmuniter doct. ꝓcludit q non. ꝛ lz legati possint absoluere ab iniectione manuum violenta in clericum. non tamen sequit q possint absoluere ab ista. maxime quia in istis exorbitantibus nō ꝓcedit ab vno casu ad alium. etiam non fit extensio p maiorem rōnis. vt in regula. In argumentū de re. iu. li. vj.

¶ Quis aūt dicat locus religiosus: Rñ. de hoc ē tex. clarus in. c. ad hec. de rel. do. Vbi hī q locus aucte epi etiam ad vsum hospitalitatis deputat⁹ est religiosus. ꝛ ad mundanos vsus redire nō pt. Si ḡ hmōi hospitalia dicunt religiosa: si sunt auctoritate epi edificata. multofortius ecclie ꝛ capelle aucte epi vel pape ad diuinum cultum deputate dicent religiose. Et ibi panor. a ꝓpio sensu dicit q hospitale non efficit religiosum. nisi fuerit edificatum vel deputatum ad hospitalitatem aucte pōtificis. Ex quo inferet fm eum q ꝓuata persona non pōt facere locum ꝓuatum esse religiosum. ꝛ sic hospitale edificatum sine aucte pontificis pōt redire ad humanos vsus. qō intellige eo viuente q hospitale edificauit. nam licitum est cuicunq̄ fm Inno. in domo sua erigere hospitale. ar. in. c. vni cuiq̄. de ꝓse. di. j. secus vbi decessit is q hospitale ordinauit p aīe. de ec. ti. ff. si quis edificationem. Addit tamen panor. in. c. inter dilectos. de dona. q si longo tempe ibi fuerunt celebrata diuina publice. ꝛ q omnes admittebant indifferenter. ꝛ eleuata campana. signum esset q locus esset publicus. Et predicta faciunt ad multa. Et ꝓmo. an basilica: seu ecclesia nondum consecrata gaudeat ꝓuilegio immunitatis. licz diuina ministeria ibi non fuerint celebrata. glo. in. c. ecclia. ō immu. ec. dicit q nō: ꝛ mouet ꝓ tex. in ꝓncipio. ibi. in qua diuina ministeria celebrantur. a contrario sensu. Idem tenet abbas. sed Hosti. tenet contrarium Sufficit enim fm eum q locus sit dedicatus deo

auctoritate pontificis primum lapidem imponentis.cum postea non possit ad humanos vsus redire.vt in dicto.c.ad hec.z ad tex.in eo q dicit.celebrantur.exponit.i.celebrari possunt. Host. tamen fatetur. q Clemens qui fuit egregius iurista sentiebat cum opinione glo. Dominus tamen cardina.sentiebat cum opinione Host.quia cum ista materia sit fauorabilis non est restringenda: sed relaxanda. Alij vo doct.vt recitat Panormi. in dicto.c.ecclesia.transeunt simpliciter.p opinione Hosti.facit multum tex. non enim se fundat super celebratione.licet de ea fiat mentio in narratione.sed super deputatione.quia est deputata diuino obsequio.que ratio vendicat sibi locum.licz nondum fuerit celebratum. Et hāc partem tenet Panor.adducens vltra predicta.l.omnia priuilegia. C. de episco.z cleri.vbi probatur q omnia priulegia concessa ecclesijs extenduntur ad hospitalia.multo ergo fortius ad ecclesiam nondum consecratam: de primo consecrandam. Sed Panor. finaliter concludit q hodie standum esset consuetudini.vt notat Inno.in.c. inter.de immu.eccle. Hec Panormi.cessante tamen consuetudine. videtur q sequenda sit opinio Hosti. que videtur pmunior.

¶ Quid autem si ecclesia sit interdicta:an gaudeat immunitate? Gof.z Hin. dicunt q sic. Idem Io. Idem panor.

¶ Utrum incendiarij vel effractores domorum sitarum infra ambitum priulegiatum ecclesiarum.de quo habes.xvij.q.iij.sicut antiq̄tus.sint ipso iure excommunicati. Rñ.archi.flo.dicit sup hoc consuluisse cum quibusdam iuristis.z habuisse q tales non sunt excommunicati, licet violatores sint immunitatis ecclesiastice. z vt sacrilegi puniendi.z hoc per.c.quia nonnulli.de immu.ecclesi.vj.z per.c.conquesti.de sen.ex.aliqui tamen tenent.q tales sunt excommunicati.sed primum verius. De materia hmōi incendiariorum vide aliquos pulcros casus.j. incendiarius. Tercius est quando papa aliquem nominatim excommunicat quem solus papa absoluit.extra de sen.ex. significauit. Circa tamē.hanc excōmunicatōz sunt multe opiniones.naz aliqui intelligunt. quando papa excommunicat aliquos z participantes cuz eis. Alij quando participant in crimine ꝓpter qō dicunt tales pticipantes eadem sententia inuolui Sed iste opiniones fm Panor.ibi parum deseruirent. Et ideo ponit aliam opinionem: que videtur pmunis.quam sequit Io.z Gof.s.q loquit de participantib excommunicato etiam non in crimine. Et ad hoc vt quis incurrat hanc excōmunicationem ex hoc participio. requirunt quinq; que enumerant in tex. Primo q isti participantes sint clerici. Secundo q scienter participent. Tercio q sponte. Quarto q excommunicato a papa. Quinto q in diuinis officijs participent. nam cum hec decretalis contineat nouam excōmunicationis speciem. debet intelligi ꝓprie. put iacet.interuenientibus omnibus.de quib in tex. Et Hosti.z Gof.debent q hunc rigorem induxit magnitudo vocis sine iudicis z excellentia eorum in quibus communicat.s.diuinoz officioz. Et hoc intelligendum de diuinis officijs omnib scilicet tam de his que intra ecclesiam dicuntur q̄ extra. Et quod dicit sponte.non intelligas exclu di vim conditionalem sed absolutaz tm̄. qō met? causa.sacris.

¶ Quid igitur si quis participat in diuinis officijs excommunicato a canonib papalibus.nunquid eandem sententiam incurrat? Rñ. Io.z Gof.putant q non.q mitius agitur cum lege q̄ cum ministro legis.l.celsus.ff. de arbi. Et in hac excommunicatione confessores z alij bene aduertant.quia quotidiana.

¶ Quartus de eo qui falsat lras papales. Et p intelligentia huius excommunicationis facieda est triplex differentia.s.inter falsantes.vtentes z retinentes hmōi lras. Circa falsantes dic.put habet in.c.ad falsariorz. de cri.fal.q qui per se vel per alios falsant.excommunicati sunt cum suis fautoribus.z clerici officijs z beneficijs sunt ꝓuati.z degradati traduntur iudici seculari.vtentes vo hmōi literis falsis.fm Panor.in di.c. ad falsariorum.si sunt clerici debent ꝓuari beneficijs. si vo sunt laici: sunt ipso facto excōmunicati. q̄uis Hosti.teneat ipsos clericos etiam esse excommunicatos ipso facto.qō non placet Panor. cum dicit. aperte distinguat inter clericos z laicos. z in penis est fienda mitior interpretatio.vt in regula. in penis. nec debent duplici pena conteri. Circa tercios.s.circa habentes z non resignantes.nec lacerantes Panor.z vbi supra.dicit q si eis non vtiz tur nullam excommunicationem incurrunt. nisi sit lata per iudicem cum termino.xx.dierum.put est ꝓprie casus in.c.dura.in fi.eo.ti. Capm autez ad falsariorum loquitur quando quis scienter vti tur literis falsis.quia tunc est ipso facto excommunicatus.limita vt ꝓius nec tunc expectat lapsus. xx.diez.

¶ An autem ista excōmunicatio sit papalis. Archi.flo.dicit q communiter dicit q falsantes literas papales.per se vel per alium sunt excommunicati excommunicatione papali. p di.c. dura.in fi.tamen vt dicit Panor.illud.c.dura.non loquit de falsante nec vtente sed de habēte. tamen quicquid sit ista excommunicatio hodie est papalis q̄ ad falsantes per ꝓcessum curie. quo vo ad vtentes. exquo tex.in.c.ad falsariorum sibi non reseruat absolutionem erit epalis.quo vo ad habētes zc.si secuta est snīa p iudicem.cū termino.xx.diez zc.nō poterunt absolui.nisi in articulo mortis.et sic loquit.d.c.dura.in fi.

¶ Sunt alij casus papales preter predictos. In sexto habentur duo. Primus est de insecutoribus cardinalium: qui incurrunt multas z graues penas.vt in.c.felicis.de pe. Et inter alias penas est. q eorum bona sunt confiscata ipso iure: z perpetuo infames. Et archi. ibi dicit q ēstum ad infamiam z bonorum confiscationem effectualem. q

penam corporalem infligendam. necessaria est saltem sententia generalis. vt scilicet pronuncietur eum criminosum esse crimine lese maiestatis. alis q̃uis dominium bonorum suorum ipso iure: vel ipso facto etiam priuus amittat: a die commissi criminis. non tamen ei auferuntur. nec fiet executio ablatiõis bonorum vel alteri⁹ pene. nisi post sñia saltem generalem. ¶ Hec archi. idem dic in crimine lese maiestatis diuine. scilicet in crimine heresis ꝓpter quod bona hereticorum sunt ipso iure confiscata. vt in. c. cum scõm. de here. li. vj. iuncta glo. tamen executio vel bonorum occupatio non potest fieri per dominos temporales. nisi sentẽtia super eodem crimine per iudicem ecclesiasticum fuerit ꝓmulgata. vt in dicto. c. cũ scõm. ¶ Et si hoc in crimine lese maiestatis diuine. multomagis dicta sententia generalis requiretur in crimine lese maiestatis humane. ⁊ in alijs inferioribus delictis. ¶ Sunt enim communiter in ciuitatibus ytalie decreta principum. q̃ ꝓmittentis homicidium publice vel occulte: bona sint ipso iure confiscata. de quo sepius fui interrogat⁹. an talis cum bona cõscientia possit retinere bona sua. presertim quando homicidium est occultum. ¶ Et per predicta patet q̃ sic. donec sequatur sententia saltem generalis. ¶ Idem tenet dir. li. iij. ti. ix. vbi querit a quo tẽpore ista bona damnatorum ꝓpter heresim vel huiusmodi pertineant ad fiscum. ⁊ dicit q̃ a die commissi criminis. ¶ C. de here. l. iiij. ff. de dona. donationes. §. perfecte. extra d̃ here. c. statutum. §. j. li. vj. ¶ Et ideo donatio siue alienatio facta per hereticum ante damnationem non tenet. neq̃ emancipatio filiorum. quia eoipso q̃ hereticus est. filij desinunt esse in potestate patris. licet tunc non appareat eum esse hereticum. extra de here. quicunq̃. §. fi. li. vj. ⁊ exquo consecuta est condemnatio effectus huius damnationis trahitur ad diem cõmissi criminis ⁊ alienatio est ei interdicta. ¶ C. ad. l. iul'. maie. quisquis. §. emancipatio. ¶ Et si heretic⁹ alienauit: fiscus vel inquisitores non tenetur restituere precium emptori: quia effectus damnatiõis retrotrahitur ⁊c. ⁊ sicut facta damnatione nõ possunt bona alienare: sic non possunt ante damnationem a die commissi criminis. ar. ¶ C. de do. inter virum ⁊ vxo. l. donationes. ¶ Et predicta vera. nisi precium vel aliquid loco precij inueniat in bonis heretici. ar. ff. so. ma. l. si cum dotem. §. vltimo. ⁊. l. se. ¶ Et intelligas q̃ non solum reuocabit rem non restituto p̃cio emptori qui emit ab heretico. verũ etiaz nec ei qui emit quantũcunq̃ per plures manus transierit. quia nõ habuit ius vendendi. hec Jo. mo. Archi. ⁊ Jo. an. in. c. cum fm. de here. lib. vj. Idẽ dir. ¶ Excipe tamen casum capituli. ij. de p̃scrip. li. vj. vbi habet q̃ si post mortem hereticoꝝ qui dum viuerent catholici putabant bona ipsorum a catholicis eorum filijs vel nepotibꝫ. aut extraneis quibuscunq̃. spacio. xl. annorum fuerint bonafide possessa. non esse amplius super hmõi bonis molestãdos etiam a romana ecclesia in hoc casu. q̃ illi quorum bona fuerunt nũc detegant heretici extitisse. ¶ Et nota predicta: quia valde singularia. ⁊ faciunt ad multa ⁊ ad statuta: qne dicũt si quis tale quid fecerit incidat in talẽ penam ipso facto. ⁊ ad constitutiones ordinis. in quibus pluries dicitur q̃ si prelati: vel fratres faciunt hoc vl' hoc sint priuati ipso facto suis officijs: ⁊ hmõi. ¶ Expedit enim q̃ declaretur per iudicem: anteq̃ fiat executio. ¶ Nota⁹. tamen in. c. nihil de elec. dicit predicta vera quando quis fuit priuatus ipso facto prelatura: vt quia incidit in heresim: sic tamen q̃ ista priuatio sit occulta. naz tunc valent omnia gesta per eum. ¶ Idem quando dubitatur de priuatione. nam exquo tolerabatur in officio: debent tenere omnia acta interim gesta. vt in. c. nõne. viij. q. iiij. sed si suspensio vel priuatio esset notoria. vel inhibitio superioris precessisset. tunc non tenerẽt gesta. vt in. c. veritatis. de do. ⁊ contu. vide d̃ hoc j. ¶ Confessio tercio in fi. ¶ Et predicta faciũt q̃ si tabellio per sententiam legis est priuat⁹ tabellionatu. ⁊ non sit declaratum p̃ sententiam hominis. sp valebunt ipsi⁹ instrumenta. donec declaret. ita notat glo. in. §. pe. in auẽ. de tabel.

¶ Quid ergo nocet priuari dominio bonoꝝ post q̃ ante sententiam: saltem generalem non auferũtur sibi⁹ ¶ Rñ. archi. in dicto. c. felicis. dicit q̃ propter fructus medij temporis qui fisco debent restitui: ⁊ ita notatur p̃ glo. in auten. de incest. nup. §. j.

¶ Quero quid de dote vxoris heretici. nunquid debeat cõfiscari ⁊ ¶ Rñ. ¶ Directoria. vbi supra q̃ nõ nisi scienter contraxerit cum tali. extra de here. decernit. li. vj. quia tunc contrahere non debet. xxviij. q. j. caue. ⁊. c. non oportet. licet teneat matrimonium. vnde cum talis vxor fecerit scienter contractum qui non sumpsit initium ab origine eq̃tatis: dignum est vt puniatur. quia initium ipsi⁹ contractus est inspiciendum. de elec. dudum. el pmo. ⁊ per hoc videtur heretico fauere. sed quando ignoranter contraxit. non fuit in culpa. ideo puniri non debet. de cle. ex. apostolice. fm Jo. mo. ⁊ archi.

¶ Querit Jo. an. in. c. q̃q̃ de vsu. libro. vj. de notabili. q. Quid si quis damnetur. ⁊ postea in testamento vel codicillo aliqua reliquit pro anima sua ad pias causas. ⁊ postea die tercia decapitat'. an predicta legata debeantur ⁊ hanc. q. disputauit Jo. de montemer. ⁊ pro affirmatiua parte allegauit fauores et priuilegia talium legatorum. que patent de testa. cum eẽs. et. c. relatum. et allegauit multa iura ciuilia. ¶ Sed pro parte negatiua arguitur. quia lata sententia perueniunt bona ad agnatas et fiscum. ¶ C. de bo. dam. auten. bona. ergo dispositio de illis facta est ab illo qui non potuit. et sic pro non dato habet.

¶ Secundus est de illis. qui occasione sententie excõmunicationis late: suspensionis. vel interdicti dant licentiam q̃uandi illos ⁊c. vt in. c. q̃cunq̃. d̃ sen. ex. Pro declaratõe hꝰ excõicatõꝝ sciẽdũ q̃ hec excõmunicatio hz sex casus. Primꝰ est q̃cunq̃ p eo q̃ in reges: principes. barones. nobiles. bali-

uos.vel quoslibet ministros eorum:aut quoscunq; alios excommunicatos suspensionis.siue interdicti sententia fuerit ꝓmulgata.licentiaz alicui dederint occidēdi.capiendi:seu al's in psonis aut bonis suis.vel suoꝝ grauandi eos qui tales sententias ꝓtulerunt.z hic est ꝑmꝰ. Sequit.seu quoruz sunt occasione ꝓlate.z hic est secundus. Sequit. vel easdem sententias obseruantes.z est tercius. Sequit.seu taliter excommunicatis cōmunicare nolentes.nisi licentiam ipsaz re integra reuocauerint:vel si ad bonoꝝ captionē occasione ipsius licentie sit ꝓcessum.nisi bona ipsa fuerint.j.viij.di erum spacium restituta:aut satisfactio ꝓ ipsis impensa:eoipso sententiam excōmunicatōis :incurrant.z est quartus. Sequit.eadem quoq; sententia sunt innodati omnes q̄ ausi fuerint p̄dicta licentia data vti.z est quintus. Sequit. vel aliquid p̄missoꝝ ad que ꝓmittenda dari licentiaz ꝓhibuimus al's ꝓmittere suo motu.z est sextus. Sequit. q̄ autem in eadem sn̄ia pmanserint duoꝝ mensiū spacio.extūc ab ea nō possint nisi p sedem aplicaz absolutionis beneficium obtinere. hec ibi. Glo.in ver.quicunq;.dicit etiam epi. Nec ob. de sen.ex. quia periculosum.li.vj.qz nō loquit in sententijs excōmunicationis. Glo.in ver.suoꝝ.dicit.s.ꝓsanguineoꝝ vel familiarium. Et sic nota casum in q̄ ꝑcutiens z mandans ꝑcuti laicum. est excōmunicat⁹. Glo.in ver.grauādi.dicit. puta. ne q̄s emat ab eis.vel eis vendat.vel his similia. Glo.in verre integra.dicit q̄ hoc habet locum in iniuria psonali.i.anteq̄ ad occidendum.vel capiendum vel al's grauandum easdem psonas in aliquo fuerit ꝓcessum.vnde videt q̄ si re integra fiat reuocatō talis licentie vel mādati. qō fortius est. locum nō habet dicta ꝓstitutio. Si autē ad aliquem actum sit ꝓcessum p eum cui licentia est ꝓcessa. statim licentiaz dantes:sunt ligati. hoc totum intellige in iniuria psonali. Et ideo nō obstat q̄ j. dicit ibi.nisi bona ipsa zc.quia grauioz est offensa psone q̄ rerum.de qua offensa loquit litera ꝑmo. quo casu ipso facto statim ligat. lr̄a autem sequēs loquit in offensione rerum.ad quaꝝ restitutionē terminus viij.dieꝝ prefigit. Et sic nota ex p̄dictis q̄ nō solum sunt excōicati dantes lnziaz ꝛ etiaz ea vtentes immo plus si motu ꝓꝑio hoc facerent ꝓter omnem licentiam vel mandatum. nisi re integra zc.

Item quicunq; corpus alicuius defuncti incideret vel decoqueret,p ossibus transferendis.hoc habet in quadam extrauaganti. Bonifacij.viij. que incipit. Detestande. Et hoc intellige si talis moriatur vbi viget cultus diuin⁹.al's secus si moreretur in terris infidelium. vt patet in di. extrauaganti.nec etiaz debet extendi ad alios casus.vt patet ibi. Et ideo si q̄s non cā trāsferendi ad alias partes:ꝛ ex odio vel vindicta quis exenterat.decoqueret.z huiusmodi.ac etiam comederet de carnibus defuncti vt faciunt aliquando partiales. non esset excommunicatus. quia ista constitutio est penalis.z ideo nō extendenda vltra terminos ꝓꝑios.

In clemen. sunt quinq;. Primus est si inquisitores hereticoꝝ.odio.gr̄a.vel amore vel lucro.cōtra iusticiam z pscientiam omiserit ꝓtra quempiam ꝓcedere. vel ipsam heresim alicui imponerēt aut imponerent q̄ impediat officium suū. de hereticis multoꝝ.

Quero:quid si inq̄sitores omittunt timore.vel ꝓter euitandum scandalum? Rñ.glo.q̄ non est locus huic pene.

Quero: quia hic dicit q̄ non possunt absolui preterq̄ a romano pontifice. quid intelligit noīe romani pontificis? Soluit Lap.q̄ intelligit de psona:nō de dignitate.de hoc per Archidya. in.c. si gratiose.de rescrip.li.vj. poterunt ergo absolui a papa viuente eo.vel ab alio cui ꝓmiserit. z non a collegio cardinalium sede vacante.de electio.vbi. §.ijdem quoq;.li.vj.z cle.ne romani.eo.ti.licet secus in alio collegio. de ma. z obedi.c. vno.lib.vj. hec zab.

Quero:quid si hereticus sit omnino occultus: an sit excōmunicatus? Rñ. Jo.de palu.in.iiij.dicit q̄ ꝑ solo actu interiori quo tamen solo homo est pfectus hereticus incurrit excommunicatōez. Sed si aliquo actu exteriori manifestat delictū suum q̄ntumcūq; occultuz:tunc incurrit. Idem videt tenere Do. Sed glo.singularis ꝓmuniter approbata.in.d.de.multoꝝ. In v̄.eoipso incurrant dicit,hic patz apte,q̄ ꝓstitutio ecclie militantis ligat crimen omnino occultum ad penam suspensionis z excōmunicatōis.z inducit ad hoc multa iura:z subdit.ex his videt indubitatuz. qō archi. ꝑ dubio z disputationi relinquebat an hereticus omnino occultus sit excōmunicatus. Jo.tenet q̄ sic.xxiij.q.j.in sūma.hoc placet etiā Gof. z Ray. in sūma. Et exinde inducit multa iura que videt facere ꝛ̄um dist.xxxij.erubescant impij. Tandē glo.ꝓcludit sic.de plano fateamur.q̄ ꝓstitutio militantis ecclie ligat oīno occulta. non tū noīatim de illis iudicat tribunal ecclie.imo ipsa ecclia inq̄tum ꝑ hominem iudicat hominem noīatim.z inq̄tum est collectio fideliuz.ligatos sic occultos hz ꝑ solutis,ō sen.ex.a nobis.el.ij.z sic loquunt̄ ꝓia hanc opi. etiam tenet panoz.z ar.f. videt adherē huic opi.dimissa opinione Jo.

Quero in eo q̄ dic tex.de impediētibꝰ inq̄sitōz q̄d si aliq̄s offendat aliquē de familia inq̄sitoz? vt epi q̄ ibi erat ad capiendū hereticū. Sol.math.q̄ si offendit nō aio impediendi officiū vel inuandi hereticum.ꝛ ꝓter inimicicias q̄s hz cū eo.vel ob aliam cām.nō ꝑt dici q̄ impediat offiū.poterit tū ꝛ eum,ꝓcedi tanq̄ ꝛ turbatorē officij fm ea q̄ no. Jnno.i.c.j.ō offi.del'.hec zab. Nota tū q̄ epi z supiores ꝑlati nō st excōicati.si obtētu comodi omittāt ꝓcedē ꝛ hēticū;aut gr̄a zc.ꝛ sunt suspēsi ꝑ triennium. Inq̄sitores aūt inferioris dignitatis sunt excōmunicati.

Secundus.est de religiosis q̄ absq; licētia spāli ꝓꝑij sacerdotis solēnizarent matrimonia.aut ministrarent sacramenta eucharistie vel extreme vnctionis,de p̄uil'.religiosi.

Primo quero: quid dicatur solennizare matrimonia? Rñ. zab. fm zezi. q in v. solennizare ꝓhendit omnis solēnitas que obſuat iuxta ritum regionis. de spō. c. j. sine fiat benedictio solēnis sine dicat spālis missa ꝓ ꝫhentibꝫ.

Secūdo quero: an hec clemē. habeat locum in religioso ꝓfecto ecclesie parochiali. quo ad non suos parochianos. Glo. remittit se ad no. ō deci. cle. j. vbi dicit q sic. qō etiaz tenet Pau.

Tercio quero: an habeat locum hec cle. in quibuscunq religiosis? Zab. fm Lanō. solvit q sic. dūmodo sit religionis approbate. Idem lap. al's non. quia cum ista constitutio sit penalis est ſtricte intelligenda.

Quarto quero: q̄d in nouicio religioso. Lap. tenet q sit excōicat⁹. ar. ō sen. ex. religioso. li. vj. naz tpe nouiciat⁹ gaudet ꝓuilegio canonis. siq̄s suadente ꝛc. Et sic dz sentire onus.

Quinto quero: quid si religiosus ministrat eucharistiam religioso alterius religionis. aut sine licentia ꝛc. an sit excōmunicatus? dico q nō. quia tex. facit mentōem de laicis ꝛ clericis. Appellatōe autem clericorum in materia odiosa ꝛ ſricta: vt in casu nr̄o. non veniunt religiosi. vt notat panor. in Rubrica de vi. ꝛ ho. cle. vbi fortius dicit. In ſricta significatōne seu materia odiosa. appellatione clericorum non ꝓhendi eos. vt in. c. quia periculosum. de sen. ex. li. vj. Et idem dicit in alijs clericis existentibꝫ in dignitate. vt in canonicis ecclesiaz cathedralium: ratio q in eis est qualitas supalios: que nō reperitur in simplicibꝫ. vide ad hoc tex. qui facit ad multa in. c. statutum. de elec. li. vj. Jo. an. etiaz dicit q appellatōe ecclesiaz parochialium. non veniunt ecclie parochiales collegiate in materia ſricta. quia habent qualitatē collegij supra curam. Idem est dicendum. q appellatione monachoz fm Panor. in. c. fi. de sy. nō venit abbas. licet abbas sit monachus. quia abbas habet qualitatem supra alios mōachos. Idem in rectore scholarium. ꝛ facit hoc dictum generaliter ad statutum qō punit scholarem deferentem' arma vel aliud facientem. vt nō comprehendat eius rectorem. licet sit scholaris. Secus in materia favorabili. ꝛ hec nota. quia faciūt ad multa. De hoc vide. j. clericus ꝓmo.

Sexto quero: an hoc verbum religiosi. ꝓhendat moniales. Lanō. dicit q non. quia ea de quibus hic ꝓcernūt virile officium. Et sic hec cle. maxime cum sit penalis non debet ad mulieres extēdi. zen. etiam dicit q hec ꝓstitutio locum habet in feminis. cum in eis videat similis vel par ratio: nam ꝛ ipse plus peccant in bis q̄ masculi. quia se immiscent nō conuenientibus suo sexui. tum etiam quia masculinum a lege ꝓlatum etiam in penalibus. femininum comprehendit. xvij. q. iij. si quis suadente. Primum tenet De. de anch. Idez dicitur in laicis hec sacramenta ministrantibus: q non sunt excommunicati. quia tales nō dicuntur ministrare: sed abuti. de ꝓsuetu. quanto. Idez infert. q religiosi conuersi ministrantes sacra. forte non incidunt in hanc penaz. ex quo nō habent ordinem. Sed fm zab. opinio zen. tam in monialibꝫ: q̄ conuersis. videtur verior. quia negari non potest. quin dicti ꝓuersi dicantur religiosi. nec ob. verbum. ministrare. in litera. quia etiam religiosi de quibus hic habentes ordinem exhibentes huiusmodi sacramenta sine licentia ꝛc. dicuntur abuti. quia faciunt contra ꝓhibitionem summi pōtificis. ꝛ illud verbum ministrare. accipit fm cōmunem vsum loquendi. s. ꝓ exhibere. vel dare. quia al's dubio eēt hec cle. si solum comprehenderet sacerdotes vel dyacones religiosos. quibus dumtaxat ꝓceditur administrare posse sacramentum eucharistie. Et facilit intentio frustraz legislatoris. q ꝓ moniales ꝛ religiosos subdyaconos ꝛ inferiores gradus possent administrari hmōi sacramenta.

Septimo quero an locū habeat hec cle. in omnibus religiosis. tam exemptis q̄ non exemptis. De. de stagno. vt dicit zab. refert quendam cardinalem tenuisse q solum in exemptis locum habz ar. sumpto a Rubrica. que loquitur de ꝓuilegiatis. Rubrica autem facit ius. vt supra in ꝓhemio Greg. Ipse autem De. tenet contrarium. quia h̄ loquitur generaliter de omnibus religiosis. ar. xix. distin. si romanorum. qō est tutius ꝛ in dubio tenendum. Nec ob. ratio sumpta a Rubrica. q fm glo. in auten. de incest. nup. plerunq generalior est textus q̄ Rubrica. ꝛ econuerso. vide ibi exempla.

Octauo quero: an credet religiosus parochiano. si dicat se habere licentiam a ꝓrio sacerdote? Rñ. glo. q sic. quia nemo ꝓsumitur esse immemor ꝓprie salutis. j. q. vij. sancimus. cōcor. Lanō. Pau. ꝛ Ste. Et nota fm gl. in. c. significasti. el. ij. de homi. q cum queritur de anime periculo. ꝛ de alicuius conscientia: creditur eius iuramento. nō solum in foro penitentiali. verūetiam fm zab. in foro iudiciali. quando aliter ꝓbari non potest de eius conscientia. de testi. presentium. vbi de hoc in glo.

Nono quero: quid de scholaribꝫ. mercēnarijs ꝛ huiusmodi? Rñ. glo. q sufficit licentia ꝓsbyterorum in quorum parochijs habitant. nisi accesserint causa recreationis. vel ob aliam cāz tempalē statim reuersuri ad ꝓpriam parochiam. quia tunc secus.

Decimo quero. an sufficiat licentia parochialis qui nondum est ꝓsbyter? Rñ. glo. q sic si est ltūme etatis. vt infra annum possit ordinari sacerdos.

Undecimo quero: an sufficiat licentia vicarij qui gerit curam ordinariam parochie illius ecclesie. ꝛ est ab epō constitutus? Rñ. glo. q sic. Ex q̄ infertur. q si non habet curam ordinariam: sed est sibi cura ecclesie paruo tempore commissa. q non potest dare hanc licentiam. nisi in speciali hoc sit sibi commissum. ꝛ ob hoc vidi magnum scandalū semel suscitari in q̄dam ꝓuincia.

Nonodecimo quero an sufficiat licentia dioceſani? Rñ.glo.q̄ sic.quia ep̄us est parochialis ordinarius omnium subiectorum sue dioceſis.de dona.aplice.z episcopus est p̄sbyter.xcv.dis.olim. z hoc teneas.imo Pau.videtur velle simpliciter. q̄ episcopus z archip̄sbyter ciuitatensis hanc licentiam dare possunt.z dicit non absurdum esse. quia cura eiusdem parochie competit pluribus in solidum.Pro hoc quod notat Jo.de peni.z remiſ.omnis.vbi dicit q̄ papa.episcopus z eius vicarius sunt immediate sacerdotes.Et per p̄dicta dicit q̄ sicut sufficit licentia episcopi.ita fm Ste.z eius vicarij spiritualis vel delegati.seu penitentiarij.quod nota.hi autem militant.maxime cum adsit consuetudo generalis p̄ vniuersum orbem.vt petatur dicta licentia:tam ab episcopo q̄ ab eius vicario.quam papa scit z tolerat.vt eti am volunt tenentes opi.ꝑiam.

Terciodecimo.quero:quid si parochianus dicat do tibi licentiam.vt a quocunq; religioso accipias ꝛc.an requirat̄ specialis specificatio q̄ possis recipere a tali fratre minore vel p̄dicatore.Item quid si parochianus dicat religioso: do tibi licentiam:vt des eucharistiam.z extremam vnctionē meis subditis.an requiratur specialis specificatio parochianorum.quibus hec sunt p̄benda.Rñ. glo.q̄ non exquo de sacro fit specificatio.z hoc teneas.

Quartodecimo quero: quid si p̄ religiosos administretur sacramentum eucharistie in mortz articulo.an sit loc? huic pene.Pau.dicit q̄ sic.Idez lap.contrarium tenet Dur.lib.j.quia si absolvere potest in tali necessitate in illo verbo. q̄ per penitentiam morientibus non negamus.viaticum et quod vere penitētibus exhibet.intellige volum? vt nec ipsum decedentibus deneget.extra de pe. z re.q̄ in te.Et est ratio quia facit hoc ex iuris p̄missione.xxvj.q.vj.p̄sbyteri.z bene z vtiliter gerit officium alterius.ar.ix.q.ij.Lugdunensis.z hoc credit ar.verum.q̄nis quidam dicant q̄ tñ de ꝓprijs parochianis intelligitur.quia alienos absolvere non possunt.vt extra de pe.z re.omnis Sed dic q̄ necessitas non habet legem.extra d̄ re. iu.quod non est.Inno.z Jo.hoc tenent in di.c. omnis.Nec ob.vt credo.cle.j.de p̄bule.que ꝓhibet religiosis ne ministrent eucharistie sacramentum.vel absoluant a sententia excommunicationis:nisi in casibus exp̄ssis a iure.quia hoc ms concedit vt supra dictum est.non tamen liceret vt credo extremam vnctionem eis dare in tali necessitate.quia hoc nullo iure exp̄mitur.sed de absolutōne z p̄munione tñ. hec dir.z est notabile dictum fulcitum auctoritatibꝫ tantoꝝ z famosoꝝ doc.alia tñ opi.est tutior.z iō practicanda.

Quintodecimo.quero:quid si religiosus ignorans penā de qua hic.z als homo sancte vite ministrauit eucharistiam sine licentia p̄sbyteri parochialis.An incidat in hanc penam? Lar.dicit se consuluisse q̄ non, per hanc literam in verbo. p̄sumpserit, quod notat dolum z temeritatem ministrantis.Item licet ignorantia iuris regulariter non excuset.tamen quando ex probabilibus coniecturis perpenditur q̄ quis ignorauerit excusat: fm nota. de constit.c.ij.in.vj.Item sicut mules armate militie excusat ab ignorātia iur.Ff.d̄ iu.z fac.igno.l.j.ita z hunc possumus excusare.p̄cipue in foro penitentiali.in quo credēdū est asserenti se ignorasse.sed in foro iudiciali idem etiam puto.quando ex probabilibus coniecturis liquet q̄ non fecit p̄sumptuose. immo aliqua probabili ratione ductus.quia tamen forte aliqui contradicerent in hoc dicentes.q̄ eoipso est p̄sumptio ꝺ ipsum q̄ fecit ꝺ hanc cle.tutius est vt petatur absolutio.

Sextodecimo.quero:an suscipientes ꝓtra hāc cle.sacramentum eucharistie sint excōmunicati tanq̄ pticipantes in crimine?Dic q̄ non. nam illud de pticipatione:locū hz qñ pticipat̄ post actū damnatum:nō in ipso actu.

Decimoseptimo.quero in eo quod dicit̄ q̄ ordinarij debent istos excommunicatos publicare postq̄ eis constiterit de excommunicatione:qualiter de hoc constabit.Soluit Anō.q̄ vocatis ptibus z declaratione super hoc facta.habita summaria informatione.ar.de ap.ꝓsuluit.z fm Jo. snia.z citatio sunt de necessitate.

Nota vlti.ex dictis glo.q̄ si parochianus confitetur se dixisse religioso q̄ habebat licentiam parochialis p̄sbyteri.non erit p̄cedendū ꝺ religiosum ad penam de qua hic.quia nō dicit̄ ministrasse sacramētum in ꝓtemptum parochialis sacerdotis.cum hec cle.solum respiciat ꝓtemptum.vt dictum est s̄.q.xv.

Item excommunicati sunt religiosi qui excommunicatos a canone absoluunt in casibꝫ non cōcessis.Et fm zab.ibi in v̄.a canone.dicit.i.a quocunq; canone a papa p̄mulgato.z ideo si religiosus scienter absolueret ab excommunicatione lata per extrauagantes pape incurreret dictam excommunicationem.Item fm zen.absolētes excommunicatos per statuta legatoꝝ sunt excommunicati.qō non credo verum: exquo ista constitutio est penalis.non debet extendi ꝛc.Item excōmunicati sunt religiosi si absolverent a sententijs per statuta ꝓuincialia.seu synodalia ꝓmulgatis. Et glo.in ver.sententijs.dicit puto q̄ omnē sententiā includit excōmunicatōis.suspensionis.vl interdicti cui? necessaria fuerit absolutio.Et hoc etiam tenet panor.in di.cle.q̄ addit q̄ appellatōe snie facta mentione de absolutiōe.venit sententia excōmunicationis.suspensionis z interdicti etiaz in dispōne penali.hz ḡ noīe snie simpliciter ꝓlate intelligat̄ de diffinitiua.secus cum fit mentio de absolutōe.vt hic.Et intellige qū necessaria est absolutio.Itez dicit glo.q̄ hec excommunicatio nō obtinet.si religiosus absolueret a snīa iudicis.etiā si esset lata a papa.Idem si religiosus absolueret a peccato.ꝓpter quod quis incurrit excommunicationem dūmodo nō absoluat ab excōmunicatione:vel snīa ꝛc.

Notrum absoluens ab excommunicatione minoꝝ contracta ex participatione cum excommunicato maioꝝ excommunicatione incurrat hanc excommunicationem: Rñ. Lanð. prout recitat Zab. intelligit de excommunicatõne maioꝝ. non minoꝝ per .c. si quem. de senten. ex. Idem lap. licz quidam teneant etiam de minoꝝ. hac ratione. qꝛ lex penalis ꝓhibens absolutionem ab excõmunicatione. includit etiam absolutionem minoris excõmunicationis. ꝓ hoc glo. in cle. prealle. religiosi. super ver. a canone. Item alia ratione. quia vbicunq; fit mentio excõmunicatõis. ⁊ materia in q̃ ꝓfertur est ꝓportionabilis etiam minoꝝ excõmunicationi: intelligit̃ de vtraq;. vt notat glo. pe. super verbo excõmunicationis in .c. presidentes. de here. li. vj. Tene primam opinionem. qꝛ ꝓmunis est. Et argumenta facta non concludunt ꝓ di. c. si quem. Item excõmunicatus est religiosus. si absolueret a culpa ⁊ pena copulatiue. non ergo si absolueret a culpa vel a pena ſm glo. in ỽ. quemcũq;. esset excõmunicatus etiam si absolueret religiosum. vel sociũ. nihil enĩ excipit qui dicit quẽcunq; de ma. ⁊ ob. solite.

Tercius est de insecutorib; eꝓꝝ. percutiens eꝑm. capiens. banniens. vel mandans. vel ratificans. sociꝝ. consiliariꝝ. fautoꝝ. ⁊ defensatoꝝ. sunt excõmunicati. vt in cle. j. de pe. Ciuitas autem que ꝓmissa. vel eoꝝ aliquid in eꝑm suum cõmiserit. interdicto donec satisfecerit subiaceat. Potestas ỽo consiliarij. baluini. scabini. aduocati. consules rectoꝛes ⁊ officiales ipsius quocunq; nomine censeant̃. in premissis culpabiles existentes. similiter excommunicationis sententie. a qua: vt ꝓmittitur: non ualeant absolutionis obtinere beneficiũ sint subiecti. hec ibi.

Quid siquis pcutiat electum in eꝑm nõdum consecratum. qui pontifex. i. eꝑs ꝓprie non est. an incurrat has penas. Glo. dicit q̃ nõ. Illum tñ q̃ renũciauit loco: nõ oꝛdini: videt̃ includere.

Quis aũt dicat̃ socius. ꝓsiliariꝝ. fauoꝛem dans ⁊ defensatoꝛ: dic ſm glo. hic stricte sumi socium ꝓ agente qui aliq̃d coopat̃ ad actum pcussionis. captionis. vel banni. ⁊ licet in delinq̃ndo sint q̃q; plures socij. quoꝝ nullus est p̃cipalioꝛ ⁊ tales includunt̃ sub agentib;. de quib; p̃misit. q̃q; tamẽ vnus est principalis. alter coopans. ⁊ sic sumit̃ hꝫ socius. qđ ptz. qꝛ de faciente p̃miserat.

Circa ꝓsiliariũ dic q̃ hic accipit̃ fraudulentum ꝓsilium non nudum. quod nihil addicit ad peccandum. ꝓsilium autem prestat̃. suadendo. rogando. impellendo. instruendo. vtilitatem inde secuturam oñendo. vt notat Inno. in .c. ad audientiam. de homi. Denudo ỽo ꝓsilio hic non ꝓuideꝛ. Circa fauoꝛem dantem. sciendum q̃ est fauoꝛ simplex qui nihil addicit ad peccandum. ⁊ de tali non videt̃ hic intelligendum. quia lra hic dicit. In his. s. pcussione. captione ⁊ banno. patz q̃ fauens huic delinquenti post delictũ p̃ter defensoꝛem de quo sequit̃ non incurrit hanc penam. licet in materia hereticoꝝ latiꝝ recipiant̃ fautoꝛes.

Circa quartum. s. defensoꝛẽ. glo. dicit. puto q̃ etiam defensatoꝛem post malũ punire intendit. Est ergo q̃dam defensoꝛ vel auctoꝛizatoꝛ delicti. ⁊ talis grauius punit̃ q̃ agens. xj. q. iij. q̃ ꝓsentit. Est alius defensoꝛ q̃ post delictum defendit. puta impediendo. ne delinquens ad manus iudicis veniat p̃mẽdus. xxvij. q. j. si custos. vel impediendo ne fiat executio. Et hũc etiam intendit includere ⁊ ꝓbat in .c. felicis. de pe. in. vj. Non tñ puto q̃ is q̃ talez defenderet ne ledat̃ a priuato: nedum. iij. ꝙ illo offensoꝛ: vel eius ꝓsanguineis vidicare volẽtibꝫ includat̃ hac pena. cum illa sit iniuria. ad quã etiam ꝓpulsandaz a socio quis tenet̃. de sen. ex. dilecto. li. vj.

Quid aũt de illo qui defendit in iudicio patrocinãdo: Pau. hoc ꝓsequit̃ per distinctionem. qꝛ s. aut pcuratoꝛ vel aduocatus talem defendit iuste. quia. s. putat eum non culpabilem. ⁊ sic non ligat̃ aliqua pena. etiã si postea appareat eum culpabilem ratõ. qꝛ in talibꝫ iusta defensio refuatur. de except. cum inter. Aut contra conscientiam et iusticiam defendit. ⁊ sic ligatur hac pena. de here. si aduersus ⁊ tales defensoꝛes appellant̃.

Quero. quia hic dicitur. si est ciuitas. subiaceat interdicto. donec satisfecerit. nunquid facta satisfactione est abolitum interdictum sine alia relaxatione: Rñ. Jo. de lig. ſm Lanð. q̃ non. ĩmo necessaria est superioris sententia que relaxet. xxvj. q. vj. presbyter. Secus si vsq; ad certuz tempus. vel modum fuit factum interdictũ. quia tunc lapso tempoꝛe. vel modo cessante: cessat interdictũ de spon. c. non est. Ratio diuersitatis est. quia ꝓmo casu potest dubitari. an plene sit satisfactum sed in alijs secus. de hoc extra de eta. ⁊ quali. cum bone.

Quero: quãdo dicat̃ ciuitas delinquere in episcopum: vt subiaceat interdicto: Rñ. panoꝛ. concludendo dicta Bar. in .l. aut facta. ff. de pe. ⁊ aliorum doct. dicit q̃ cõmunis ⁊ vera ꝓclusio est. vt tunc attribuat̃ vniuersitati q̃ fuit ꝓmus deliberatum in ipsa vniuersitate pulsata campana. ⁊ aliis requisitis ad congregationem vniuersitatis. vnde si omnes homines ciuitatis certum delictũ cõmitterent: ⁊ insurgerent. non diceret̃ factuz ꝓ vniuersitatem ꝙ ꝓ singulos de vniuersitate. Etiam qđ plus est: si facerent pulsari cãpanã. ⁊ lenarent vexillum vniuersitatis. naz potius sunt incitatoꝛes singuloꝝ. oportet ergo q̃ prius fiat deliberatio in vniuersitate ⁊c. hec panoꝛ. in .c. dilect̃. el secundo. de sy. Et de hac materia vide eum ibi diffuse.

Quero. qꝛ dꝛ in di. cle. j. q̃ isti inhabilitant̃ ad beneficia obtinenda. Quid de obtentis: Glo. soluit q̃ illa non pdunt.

Quero an isti possint bñficia que hñt cũ alijs ꝓmutare: Glo. soluit q̃ non. Idem Pau. ⁊ zen. qꝛ dicunt̃ beneficia nouiter acquirere.

Quero: an saltem possint ista beneficia iam acquisita augere: Dic ſm Gemi. in ca. cum ex eo. de ex. pre. libro. vj. q̃ sic. quia ꝓhibitus acqui-

rere nouum ius in re. non dicit venire contra p̄hibitionem. licet augmentet p̄stinū ius ante que situ. vt est casus in. c. fi. scō R̄n. de p̄ces. p̄. li. vj. Sic est in p̄posito. augmētant enī isti primū ius. et sic dz iudicari illud additamētū nature prioris iuris. Et p predicta ptz quid dicendū de augentibz gabellas. an dicant noua pedagia facere. de quo. j. excōmunicatione. xliij.

¶ Quartus est de clericis seu religiosis inducentibus ad vouendū vel iurandū: vel fide interposita seu al's. p̄mittendum. de eligendo apud eos sepulturam. vel vt iam electam vlteri⁹ nō imutent. ⁊ talia facientes incurrūt excōmunicatōz ipso facto: a qua ab alio q̄ a sede aplica p̄ter q̄ in mortis articulo nullaten⁹ sunt absoluendi. extra de pe. cupientes. in cle. Et nota q̄ hec p̄stitutio hī de sepul. c. j. li. vj. vbi etiam dī q̄ hi qui sic elegerint: nec apud sic electas ecclias. vllatenus sepeliant: nec alibi. ſ sepeliāt omnino apud illas ecclias apud q̄s sepeliendi de iure fuissent: si al's sepultura non electa forsitan decessissent. Si vo ijdem religiosi vel clerici p̄dictos in suis ecclesijs vel cimiterijs p̄sumpserint sepelire. ad restitutōz tam sepultox corporum si petant: q̄ etiaz omniū que occasione sepulture illox puenerint quōlibet ad eosdem infra decendium integraliter faciendam ipsos obligatos esse censem⁹. q̄ nisi fecerint. eccl'ie ipse apud quas sepulti fuerint. necnō ⁊ cimiteria earūdem extunc eoipso sint ⁊ tamdiu maneant ecclesiastico suppositе interdicto. donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium p̄dictox. hec ibi. Nota tī q̄ ex hoc non tollit quin aliq̄s p̄pio motu. possit vouere vel iurare in aliquo loco eligere sepulturaz. ⁊ q̄ si fecerit debeat obſuari. dūmodo nō inducat ad hoc p̄ p̄dictos ⁊ modis p̄dictis.

¶ Quid si clericus vel religiosus p̄silio vel suasione inducat aliquem ad eligendū sepulturaz in ecclesia sua: non tī ad vouen. ⁊c. An talis inducēs incidat in canonem. R̄n. q̄ non.

¶ Quid si q̄s inducat ad vouē. ⁊c. ō eligendo nō apud eccliam suam. ſ. inducentis: R̄n. Pe. ō an. fm. Jo. an. q̄ non ligat hac p̄stitutione.

¶ Quid aūt si clericus vel religiosus induxit aliquem ad vouendum ⁊c. tī non est secut⁹ effectus R̄n. zab. in. d. cle. j. dicit q̄ ex sola inductione non est excōicatus. nisi inductio habuerit effectum. vt q̄ inductus fecit illud ad q̄d fuit induct⁹. vba enī dūt intelligi cū effectu maxime hoc casu quo agit de spūali pena.

¶ Quero quare ex delicto vnius forte minimi de eccl'ia p̄ter iuramentū vel p̄missionem quā sibi fecit fieri. tota eccl'ia damnū patiat. vt sit infdicta cū cimiterio: R̄n. Pe. de ancha. q̄ relīq̄ de eccl'ia hanc penaz infdicti incurrunt pot⁹ ex seq̄nti cox delicto. nō restituēdo male accepta q̄ ex facto alicui⁹ de collegio hoc inducent⁊ p̄ceperūt. q̄si totuz collegiū dicat delinquere si retinent rem inuasam ab vno de collegio.

¶ Quero: dicit in. d. c. j. q̄ si q̄s fecerit sibi p̄mitti de eligendo apud illum sepulturam. q̄ talī p̄missione non obstante ille sepeliri apud illam eccl'iam apud quā de iure sepeliri debuisset. Quid q̄. si ipsa est illa cui⁹ cleric⁹ sic deliq̄t: faciēdo sibi iurare ⁊c. R̄n. Jo. an. q̄ ista q̄ō est indubitata. q̄ ista p̄stitutio emanauit in fauorē eccl'ie cui sepultura debet. ⁊ in ipsi⁹ penam retorq̄ri non dz. de reg. iu. q̄ō ob gr̄az. li. vj. Item licet peccet auferendo libertatem eligendi sepulturam. tī certat de debito retinēdo nō est q̄ hōda illa rō de tali: que hī de illo q̄ certat de lucro captando. l. fi. C. de codi. Idez pe. de an.

¶ Quid si illa eccl'ia apud quam debebat sepeliri de iure erat infdicta cū ei⁹ cimiterio: R̄n. archi. illum sepeliendū in eccl'ia cathedrali. que etiam si esset infdicta. fuabit ordo capituli vbicūq̄z. xlij. q. ij. vbi dī. q̄ vbicūq̄z sepeliat. Nota tī p̄ declaratione. d. capituli p̄mi q̄ q̄ illicite sepelīt tenēt ad restitutōz corpox. Et hoc si petant. Aid restitutōz aūt alioz: que occasione sepulture p̄ceperunt. j. x. dies. etiam si nō petāt. vt dicit glo. in vbo decendium. Et rō est. fm Pe. ō an. q̄z sp̄ q̄ male accipit est in mora sicut fur.

¶ Quero ista que debebant restitui huic eccl'ie in qua debebat sepeliri si infdicta non fuisset. post q̄ non ibi. ſ in cathedrali. vel alibi sepelit. vtr debebunt ista huic eccl'ie ad quam funus transfertur. Eadem est questio de canonica portiōe debita ecclesie parochiali. an eaz perdat si deprehendit interdicta tempe sepulture. Posset dici in primo casu. q̄ post q̄ cathedralis eccl'ia vel alia subrogat loco interdicte. debet intelligi subrogata cum omnibus qualitatibz. ⁊ cum honore ⁊ onere. onus enī comitat emolumentum in tali casu. l. alumne. §. seia. de adimē. le. Itez posset dici. q̄ si sine eius delicto esset eccl'ia interdicta non esset privanda commodis p̄suet⁊ ar. l. ab administratōne. C. de lega. Idem dic si non potuit sepeliri apud ecclesiam apud quam elegit sepulturam. p̄ter casum p̄tingentem in p̄sona mortui. puta quia decessit in cāpis. nec reperit. vel est bannitus. p̄ter enī ista ecclesia non est p̄uanda legatis sibi factis gratia sepulture. vt no. vt in. c. in nr̄a. de sepul. Si q̄s autem post electam sepulturam ⁊ legatum ecclesie factum mutasset animum. eligendo sepulturam alibi. videt legatum ademptum ⁊ translatum ad illā in qua voluit vltimo sepeliri. ar. d. §. seia. hec Pe. de an. De hoc vide. j. sepultura. iij. Quintus est de his qui cogunt celebrari in loco interdicto ⁊c. vt in cle. grauis. de sen. ex. Et hec excōmunicatio habet quatuor casus. Primus est. domini temporales etiam si sint episcopi. vel ecclesiax p̄lati qui cogunt quōlibet aliquos in loco interdicto celebrare diuina. vel qui p̄ p̄cones ad officia eadem audiēda. aliquos excommunicationis p̄sertim vel interdicti ligatos sententia euocare. ⁊ est scōs Deu qui ne excōmunicati publice. aut interdicti ō ecclesijs dū in ipsis missax agunt solēnia a celebrantibz moniti. exeant. p̄hibere. ⁊ est tertius. Nec non excōmunicatos publice. ⁊ interdictos qui in ipsis ecclesijs nominatim a celebrantibz vt exeant moniti remanere p̄sumpserint. ⁊ est quartus.

omnes isti sunt excõicati excõicatione papali.

¶ Quero qd si isti dñi pcipiunt nõ subiectis. Solvit Pau. q nõ est locus huic pene. Nota etiã fm zab. q celebrantes dñt instare vt excõicati: ꝛ interdicti de ecclia exeant. q̃tum tñ ad hanc cle. dicit Pau. idem si celebrantes nõ instent. Vult dicere q est loc⁹ pene. eoipso q isti pcipiũt q non exeant etiaz si celebrantes nõ instent q exeant. p hoc lra ibi. instantibꝫ etiam. q̃ dictio. etiaz. est implicatiua Nota etiaz glo. in v. quõlibet. i oẽm modũ ppulsionis realẽ. psonalẽ. directum ꝛ indirectũ pprehẽdit. vt si res ipsoꝝ occupant psanguineos graũãt in psonis vel rebꝫ.

¶ Quid aũt si isti vocant secrete p nũcium. an incurrant hanc penam? Pau. dicit q non. ꝟ cũ vocant campanaꝝ pulsatõe aut voce pconia. Idem zen. dicit tñ. q hoc qõ dicit hic de voce pconis. pcedit etiam si voce tube. vel comu. vel simili: cum sit eadem ratio.

¶ Quero: an hoc qõ hic dr de interdicto: locũ habeat in cessatione a diuinis? Dic fm zab. q in eo casu q̃ cessatio hz vim, inẽdicti. idez in ea q in inẽdicto. hoc aũt est qñ cessatio est generalis: non aũt spãlis. que solũ obstaũt in ecclijs: in qbꝫ est. vtz in cle. j. de sen. ex. g. in cessationibꝫ.

¶ Quero in eo q isti ppellebant, pnos inẽdictos audire diuina in loco inẽdicto. qd si ppellerent audire in loco non inẽdicto? Solvit Pau. q non hz locum hec pena. Secus si in loco interdicto ppellerent non interdictos.

¶ Sextus de illis q ferr. equos. arma. ꝛ ad impugnantes xpianos necessaria deferũt vel transmittunt. seu galeas. aut naues vendũt. vel in pirraticis saracenoꝝ nauibꝫ gubernatõz exercent vel impendũt psiliũ vel auxiliũ in dispẽdiũ terre sancte extra de iudeis. Ita q̃rundaz. ꝛ c. ad liberandam.

¶ Pro declaratõe hꝰ excõicatõ̃ pmo q̃ro: an liceat tpe guerre deferre merces pbibitas ad tras infideliũ? Rñ. Panor. in. c. significauit. de iudeis cõcludit. q tpe guerre nõ est licitũ deferre aliq̃s merces etiam nõ pbibitas. Inno. tñ ꝛ Mo. in. d. c. significauit. tenet q p redemptõis articulo licituz est deferre merces pbibitas. ar. l. sancim⁹. C. õ sa. san. ec. ꝛ in. c. j. de pig. nam vasa que pbibent alio tpe vendi: distrahi pñt p redimẽdis captiuis. xij. q. ij. aux. Jo. an. cõcludit. q ante factuz est seq̃nda opinio glo. q̃ tenet p̃ium. nam si infideles ppenderent q p redemptõe possent pseq̃ merces pbibitas nõ vellent aliud p redemptõe. Item volenti fraudem pmittere patum esset velamẽ. q̃ sp diceret se fecisse p redimendis captiuis. Vz post factum pfulendũ eẽt fm opinionẽ Inno. ꝛ Mo. vt sic necessitas redimẽdi captiuos eos excuset. Sed Panor. indistincte tenet opinionem glo. s. q tales merces pbibitas non sit licitum deferre: etiam p redemptione. nec excusaret deferens etiam ex pt⁹ facto. q̃ cum ex illis armis veniant postea impugnandi xpiani: non dz impẽdi subsidium ad malum pmittendũ. pter bonũ qõ inde seq̃t. Et hoc putat Panor. pcedere durante guerra. ꝟ tpe pacis pcedat opinio Jo. an. Item nota secundum.

¶ Panor. ibi q dispositio pcernẽs tempus guerre. videt etiam cõcernere tempus treuge. quia p treugam guerra non est extincta. et hoc verum etiam in penalibꝫ.

¶ Secundo quero: an tpe pacis sit licitum deferre hmõi pbibita? Rñ. Panor. in. c. q olim. de iudeis. dicit q semp stat pbibitio bellationis pbibitoꝝ: etiaz tpe pacis: licet aliud senserit glo. in. d. c. significauit. nam possent facere pacem infideles fraudulenter. vt sic valeant fulciri hmõi armis. et ista opinio benignioꝝ est ante factum. ꝟ post factũ forsitan possent excusari a pena. q̃ illud. c. ita quorundam. dicit q deferebant ad impugnandum xpianos ꝛc. hec Panor. Et licet predicta possint esse vera de iure pmuni. tñ secus videt dicendum hodie p extrauagantem Bonifacij que incipit. Olim. vbi expresse dr. q nullo vnq̃ tpe licet deferre merces pbibitas in alexandriam. vel alia loca saracenoꝝ terre egypti. vel ad terras soldano subiectas. Et sic ad pdictas terras: nec tpe pacis. nec treuge licebit hmõi pbibita deferre. nec etiam p redemptione captiuoꝝ. de alijs autẽ terris posset sustentari opinio precedens.

¶ Quid aũt dicendum de deferentibꝫ merces nõ pbibitas. Dic fm Panor. in. d. c. q olim. q tempe guerre exñtis inter xpianos ꝛ infideles: nõ solum iminet excõicatio deferẽtibꝫ merces pbibitas. vt dictum est. ꝟ etiam in qbuscunq; mercibꝫ. ꝛ habẽtibꝫ cum eis pmercium. ꝛ impendentibꝫ psilia seu auxilia. vel subsidia. non solum realiter: ꝟ cum ingenio. Et licet Mo. dicat hoc periculosum. ꝛ q egeret declaratione. tamen Inno. ꝛ Hos. ꝛ multi alij tenent simpliciter q existente guerra durat p bibitio generaliter. sed guerra cessante non duret canon late sententie. nisi in mercibꝫ pbibitis. qõ est valde notandum. Et facit q si turcus vel huiusmodi cessarent a guerra. fortius si pacem cum xpianis facerent. sicut fecit turcus cum venetꝫ et rege neapolitano secure posset deferri merces nõ pbibite ad terras illius. Idem dic de alijs dominis infidelibus. qui nullam guerraz habent cum christianis.

¶ Quid aũt si q̃s deferat merces non pbibitas tpe guerre ad terras infidelium. an talis incurrat excõicationem papalem vel ẽpalem: dic q talis pt esse excõicat⁹ triplicit. s. p ius pmune. aut p extrauagãtes. aut p processum curie. Primo mõ tales sunt excõicati ẽpali excõicatõne. etiam deferendo merces pbibitas. vtz p. d. c. Ita. c. significauit. c. qõ olim. ꝛ c. ad liberandam. Secõ casu. s. p extrauagantes. dic q deferentes tam pbibita q̃z nõ pbibita in alexãdria vel ad terras soldano subiectas. seu ad tras egypti tpe guerre sunt excõicati excõicatõe papali. Tercio casu. s. p pcessuz curie. dic. deferẽtes nõ pbibita q̃cũq; tpe nullã excõicatõz incurrũt. q solũ loq̃t de pbibitꝫ. vtz ĩ pcessu Pau. ij. vbi sic dr. Item excõicam⁹ oẽs illos q eq̃s. ferrum. arma. lignamina. ꝛ alia pbibita deferunt saracenis. ꝛ alijs xpi noĩs inimicis.

¶ Quero: quid si ferr̄ z alia hmōi sint delata non intentione vt impugnent̄ xp̄iani? Rñ. an. de bu. tri. in. d. c. ita. q̄ sufficit q̄ portent. licz non hac intentione vt impugnent̄ chaſtiani. ꝫ sufficit q̄ impugnari pñt. Idem Jo. an. Idem pano. dicens. expone ergo ibi tex. ad impugnādum xp̄ianos. i. ex quibus possunt impugnari xp̄iani.

¶ Quero: quid de his qui exercent gubernatiōez in pirraticis nauib̄ saracenoꝝ: non contra xp̄ianos: ꝫ ꝺ alios infideles? Rñ. Iln. de bu. in. d. c. ad liberādam. ſm aliquos. q̄ sunt excōicati. q̄ docēt eos in pirratica arte. qua poterūt postea xp̄ianos impugnare. licet hoc nō placeat Jnno.

¶ Quid aūt ꝓtineat appellatōne, phibitoꝝ? Rñ. si bene ꝓsiderent̄ predicta tria. s. iura communia. extrauagantes: z ꝓcessus curie. facientia mentionem de hmōi phibitis trñ. quatuor inueniunt̄ expresse prohibita. scilicet ferr̄. arma. equi. z lignamina.

¶ Quid aūt ꝓtineat appellatōe armoꝝ. Vide tex. in. l. ij. C. que res expor. nō de. vbi enumerant̄ lorice. scuta arc⁹. sagitte. spate. gladij. Jtem tela. Itē ꝓcludit tex. ibi. q̄ nihil penit⁹ ferri facti vel infecti hoc est vene ferri transmitti ꝺz ad infideles. Jtem glo. in di. c. ita. dicit q̄ appellatōe armoꝝ. veniunt fustes z lapides. puta. si deferrent lapides machinis imponendos.

¶ Quero: an appellatōe armoꝝ veniat gladi⁹ ad incidendum panē? Rñ. Pano. in. c. clerici. ō vi. z ho. cleri. dicit q̄ non. vtz ꝑ tex. illum. vbi dicitur q̄ clerici arma portantes debent excommunicari. z sic peccant mortaliter. z tamen eis non est phibitum deferre cultellos ad incidendum panem.

¶ An aūt appellatione, phibitoꝝ veniant stuppa canapis. pix. fila. z claui minuti qui vulgariter dicunt̄ brochete? Rñ. olim ꝑ quandam extrauagātem Greg. cōit dicebat̄ q̄ predicta non ꝓtinebantur appellatione phibitoꝝ. Et ideo ꝓcludebat q̄ si p̄dicta deferebant̄ ad impugnandum xp̄ianos. vel in dispendium terre sancte. erant excommunicati per di. c. ita. vel. c. ad liberandam: alꝫ non. Et licet dicta extrauagans sit reuocata per ꝓhemiuz sexti. tamen forte hodie etiam idem dicendum esset. necnō in quibusdam casibus qui sequunt̄.

¶ Vtrum sint excōmunicati. q̄ portāt arma. gladios vel lanceas. vel cultellos in terras saracenorum. non cum ꝓposito vendendi. ꝫ ad sui defensionem. z postmodum occasione pecunie vendūt eadem saracenis? Rñd. Greg. q̄ sunt excommunicati.

¶ Vtrum portantes ferrum de vna terra saracenoꝝ ad aliam. sint excommunicati? Rñ. q̄. s. q̄ non. nisi fiat in dispendium terre sancte. vel contra xp̄ianos. Jtem z illi qui apportant saracenos cum armis suis. Rñ. qui. s. scōm trñsionem ꝓxime dictam.

¶ Quidaz apportant ligna parunicula. dubitatur vtruz de hmōi lignaminib̄ intelligat canō. Rñ. si ad naues vel machinas ad impugnādum xp̄ianos vel dispendium terre sancte, sunt excōicati.

¶ Sunt alij q̄ volunt ꝓmutare cultellum cū arcu. vel eꝫ: vel aliq̄d simile. Vtr̄ q̄ fecerint sint excōmunicati? Rñ. q̄ non. nisi fiat in dispendium terre sancte ꝛc.

¶ Sunt q̄dam q̄ apportant phibita: ignorantes esse phibita. an sint excōicati? Rñ. cū vtroq; ꝓcilio phibita sint z publicata. nō licz ignorare. ꝛō absoluant̄ ad cautelam.

¶ Quid de illis q̄ apportāt phibita z q̄cito sciūt esse phibita: reportant: z nolūt ea vendere saracenis? Rñ. q̄ non sunt excōmunicati.

¶ Sunt q̄daz q̄ apportant res phibitas z vendiderūt ptem z ps supest ad vendendū. si tales ꝓtingat absoluī aliqua necessitate. q̄ō consilium dabit̄ eis de alia pte? Rñ. q̄ reportent eam.

¶ Sunt aliq̄ q̄ dant vel vendūt phibita saracenis. ignorātes q̄ ꝓpt̄ hoc sint excōicati. z q̄cito sciunt recupant. Vtr̄ tales sint excōicati. Rñ. q̄ sic

¶ Quero quō intelligit̄ illud qō dr̄ de saracenis hñtib̄ guerraz cū xp̄ianis. Vtr̄ si cū vno rege vl̄ ciuitate vel cū eccl̄ia. Rñ. q̄ de quolibet xp̄iano.

¶ Alicꝫs est debitis obligatus ꝓ victu suo. z nihil hz. nec aliq̄d lucrari pōt. necessitate tali ꝓpulsus intrat nauem aliquā ꝓ marmario. vt possit lucrari. vñ possit viuere z debita soluē. z illa nauis portat res phibitas in terram saracenoꝝ. z aliam nō pōt inuenire: vt possit lucrari. Vtr̄ talis sit excōicat⁹? Rñ. q̄ sic. q̄ cōicat cū illis in crimine: q̄ mittūt vel portant: dando eis auxiliū z coopatōz. licz ꝓ mercede. ꝫ in satisfactiōe pnie mitig⁹ agat̄ cum eo.

¶ Nota etiam q̄ tales nō absoluunt̄ ab excōicatione. put dr̄ in. d. c. ad liberādam. nisi totū qō ꝓ mercio donato ꝓceperūt. z tantūdem de suo in subsidiū terre sancte trāsmiserint. Et dicit archi. f. si trñ absoluant̄. nō facta satisfactōe. tenet absolutō ꝫ reduci dñt in pastinam excōicatiōis sniam. nisi hoc faciant. Vz de hoc dicto. s. an absolutio facta nō ꝓcedente satisfactōe teneat. Pau. in cle. j. de sepul. tenet q̄ nō. q̄ fit ꝺ phibitōz z ꝺ formam mandati. ar. de Rescriptꝫ cū dilecta. Idē archi. ī. c. q̄ñ de īmu. ec. li. vj. vbi q̄rit: an absolutio ꝺ phibitōez ibi facta valeat. Et ꝓcludit q̄ nō: exq̄ tex. phibet. Jn ꝺrium est veritas. nam ſm ge. in. d. c. q̄ñ. q̄ñ ptās dat̄ al⁹ nō habenti. si nō fuat̄ forma: nō valet actus. vt notat glo. singularis. ad hoc in cle. j. de iu. pa. Vz quando al⁹ habenti potestatem a lege absoluendi. fit phibitio: licet non seruet̄ forma: valet ipso iure absolutio. vt de sen. ex. venerabilib̄. ſ. vbi. lib. vj. Et hanc distinctionem ponit glo. in di. cle. j. de iu. patro. Cum igit̄ ordinarij habeant potestatem absoluendi a sententia canonis non reseruantis. vt in. c. nuper. de senten. ex. ergo videtur q̄ valeat. Et predictaz distinctionem approbat Panormi. in. c. dilectus. el. scō. de preben

¶ Predicta intellige. nisi apponeret̄ clausula decreti irritans actum. nam in hoc casu: siue ordinarius. siue alius quicunq; al⁹ habeat potestatem siue non: nihil facit absoluendo. nisi seruet formam mandati. Dictum tamen archi. flo. potest intelligi ſm iura antiqua communia, vbi etiam deferēs

phibita erat excõmunicat⁹ excõmunicatiõe ẽpali dũtaxat. ⁊ sic ẽpus al⁹ de iure cõi poterat absoluẽ Secus dicendũ ab illa. que est p extrauagãtes. et p̃cessum curie. ¶Et p hoc potest verificari glo. in dicto. c. qõ olim. q⁹ si p eodẽ delicto a diuersis cõstitutiõibꝫ imponit pena ipso facto. q⁹ vtraq; ĩmi net ꝑtrafacieti. ⁊ p̃sertim habet veritatẽ in casu p̃ dicto. vbi p ius cõmune fulminat excõicatio ẽpalis p extrauagãtes. ⁊ p̃cessum papalis.

¶Defuncto vel ãmoto episcopo qui excõmunicauerat. ⁊ vacante sede. capitulũ siue ille ad quem episcopalis iurisditio pertinet. potest absoluere a sententia iuris siue iudicis. sicut ẽpus poterat. vt in. c. vnico de ma. et obe. in. vj. ¶Eodem modo et successor absoluere potest a sententia quam p̃decessor. tulit ar. xj. q. iij. si episcopus. ¶Et de potestate capituli sede vacante quaꝫ habeat. vide panor. in. c. cũ olim. ō ma. ⁊ obe. vbi ponit infrascriptas questiones.

¶Primo vtrũ capitulũ succedat in potestate alienãdi. glo. ibi tenet q⁹ nõ. hoc limitat Panor. cuꝫ vellet alienare bona ẽpatus. sed si ecclesia inferior ex legitima causa vellet alienare. credit q⁹ capitulũ possit interponere autoritatẽ. q⁹ capitulũ ꝑtie hoc casu nõ alienat. sed interponit autoritatẽ ecclesie alienanti. hoc eñ iurisditõnis est. et sepe necessariũ. ¶Et sentit Feñ. ꝑsiliõ. xxx.

¶Secũdo queritur: an capitulũ succedat in ptate visitãdi totam diocesim ⁊ inquirendi crimina. de hoc habes bonã glo. in cle. j. de here. Jo. an. cõcludit q⁹ potestas generaliter visitãdi nõ transit in capituluꝫ. ¶Et ꝑcedit opinio Jo. mo. Sed potestas specialiter inquirẽdi ꝛ aliquos diffamatos transit: ⁊ sic ꝑcedit opinio Archi. Fundamentũ huiꝰ distinctionis est q⁹ capitulũ est administrator necessarius: nõ volũtarius. vnde succedit in his q̃ necessario: ⁊ nõ volũtarie sunt expediẽda. ꝫ visitatio generalis est volũtaria: specialis vo necessaria ¶Et multi antiqui doc. amplexati sunt istam theoricam. sed panor. indistincte tenet q⁹ etiã visitare possit generaliter: q⁹ visitatio fit ex necessitate iurꝫ vt pz in. c. sopite. de cen.

¶Tercio dubitat: nũquid capitulũ possit visitare monasteria monialiũ exempta que visitat epus autoritate aplica: vt in cle. ij. de sta. reg. lap. ab. cõsuluit. q⁹ nõ. ¶Et ita refert ꝛndisse sibi Jo. an. mouetur q⁹ capitulũ nõ succedit in his que competunt episcopo iure speciali. vnde non succedit in ptate cognoscẽdi de feudo: vt notat in. c. verũ. de fo. cõpe. ¶Et idem sentit Feñ. cõsilio. xxx. Multi tamen cõtrarium tenuerũt. dicẽtes: q⁹ si epus hz absoluere vt delegatus: q⁹ potestas trãsit ad capituluꝫ. p. c. vnicũ de ma. ⁊ obe. li. vj. qõ loquit indistincte Panor. tamẽ plus placet opi. j.

¶Quarto dubitat: nũquid capituluꝫ possit sede vacante facere statuta distringẽtia totã diocesim. Panor. ſm Feñ. cõsilio. xvj. dicit q⁹ sic. dependet eñ hoc a iurisditiõe: vt in. c. fi. de consti. li. vj. in q̃ quidem iurisditiõe capitulũ succedit. ¶Et talia statuta durant etiã in tempus futuri epi: q⁹ de natura statuti est vt sit perpetuũ. licꝫ extiguat potestas statuentis: vt in. c. fi. de offi. leg. ¶Epus tamẽ potest illa statuta reuocare: q⁹ nõ pot capitulũ statuere in ꝓiudicium futuri episcopi sicut nec ꝑcessor in ꝓiudicium successoris: q⁹ par in parẽ nõ habet imperiũ. de elec. ĩnotuit.

¶Quito dubitat: nũquid possit sede vacãte capituluꝫ dispensare in casibꝫ in quibꝫ ꝓmittit epo. Panor. ſm Feñ. cõsilio. xl. ꝓcludit q⁹ sicĩã dispẽsatio depẽdet a iurisditiõe.

¶Sexto dubitat: Quid si epus hz collationem cũ alio: vel aliqui debẽt reqrere ꝓsiliũ epi ĩ aliquo actu. nũquid capitulũ succedit. Panor. ꝓcludit q⁹ nõ p. c. vnicũ. ne se. va. li. vj.

¶Septimo: nũquid capitulũ succedat in iurisditiõe quã hz epus ex ꝓsuetudine. puta epus habet interesse alicui electiõi ex ꝓsuetudine. Jo. in c. scriptũ. de elec. sentit q⁹ nõ. sed collectarius tenet ꝓtrariũ. q⁹ eadem rõ debet esse in additamẽto quẽ in principali qõ satis placet panor. exquo illa iurisditio ꝓpetit epo: vt epo. Sed idem panor. in. c. illa. ō elec. tenet opinionẽ Jo. dicẽs q⁹ hoc cõiter tenẽt a doc.

¶Octauo: nũquid succedat in priuilegijs indultis dignitati ẽpali. vt in. c. fi. cũ ꝓcor. ibi positis in glo. de priui. li. vj. ¶Et ꝓcludit q⁹ nõ. qõ hz Jo. an. ꝑ indubitato. nã priuilegiũ nõ dz excedere psonã priulegiati. vt in. c. sane. de priui.

¶Nono: nũquid capitulũ possit dare indulgẽtias. de quibꝫ in. c. cum ex eo. de pe. ⁊ re. Si tenẽt q⁹ sint iurisditionis: quod est cõmunius. tũc dubitari põt: q⁹ videt actus volũtarius ⁊ nõ necessarius. Posset tñ teneri ſm Panor. q⁹ possit: q⁹ cuꝫ infra dicãt q⁹ capitulũ succedit in iurisditiõe. et nõ distinguãt inter cõtentiosam ⁊ volũtariam. debꝫ intelligi in vtraq;

¶Decimo: nũqd capitulũ succedat in potestate doctorãdi. vbi epo hec potestas ꝓpetit: nec aliqd ĩ priuilegio cauetur de caplo. ¶Et in hoc panor. cõcludit q⁹ aut epus habet hanc potestatẽ ex priuilegio speciali. ¶Et nũc nõ transit in capitulũ. p superius dicta. Aut habet a iure cõmuni. ſm opinionẽ quã sentit Jo. vt notat glo. in cle. ij. de magi. ¶Et tũc caplm succedit.

¶Si archiepiscop⁹ absoluat excõicatos ab episcopo in casu ꝑcesso. nõ valet absolutio: q⁹ est a nõ suo iudice: extra de offi. ordi. pastoralis. Sed si p appellationẽ causa defertur ad eum. poterit absoluẽ ita tamen q⁹ nõ nisi vocatis partibus. ⁊ cognito de appellatione. extra de ap. romana li. vj.

¶Episcopus existens in aliena diocesi absoluere non potest in his que requirũt cause cognitionem: quia neq; sedere ꝓ tribunali potest. ix. q. ij. episcopũ. Secus si nõ requirãt cause cognitionẽ: quia hic pertinẽt ad volũtariaꝫ iurisditionẽ. ¶Episcopi autẽ expulsi possunt exercere iurisditionem in aliena diocesi: petita tamẽ licentia ab episcopo diocesis et si non obtenta. ita q⁹ subditi nõ expulsores vel eorum fautores: seu consiliarij vltra duas dietas a fine sue diocesis non trahantur: vt in cle. ꝗuis. de foro compe. et sic possunt absoluere.

¶Querit glo. in. c. nouit. ō offi. le. de notabili. q.

b

que facit multum ad predicta. Utrum legatus: vel alius ordinarius existens extra territoriū suū possit excōmunicare. absoluere. z causas delegare z similia. Panor. ibi dicit q̄ mens glo. est: vt existens extra territoriū suum non possit excōmunicare. nec absoluere. nec alia que exigunt cause cognitionē explicare. Sed p̄ferre beneficia. z causas delegare et reliqua que sunt iurisditionis exercere potest. Et ista est bona doctrina. Et prima ps probat̄ per l. fi. ff. de offi. p̄. vt. sēda vo in l. ij. ff. d offi. procō. Inno. respectu absolutionis dat hanc limitationē. sez q̄ si existens in territorio dep̄hendit se errasse in excōmunicādo poterit absoluere. q̄ ista absolutio fiet sine cause cognitione. Aliam limitationem respectu excōmunicatiōis ponit Jo. di. q̄ in notarijs potest excōmunicare subditū extra territorium: quia notaria nō exigunt cause cognitionem. vt in. c. euidentia. de accu. Et sint illa que expediūtur sine cause cognitione. z nō pro tribunali. fulminabit. al's autē si vellet contentiose procedere. non teneret processus etiam si non excip̄eretur. quia iurisditio inheret territorio. etiā si haberet cōsensum illius iudicis non valet nisi ptes consentiant. quia partes inuite nō possunt trahi extra territorium. vt notat glo. in. c. litigantes. de offi. or. in. vj. Fallit tū in casu. d. cle. ē̄nis.

¶ Episcopus potest absoluere a sententia lata p̄ suum archidiaconū plebanum. vel alium sub eo iurisditionem habētem. sed non debet sine cōscientia illius. et congrua satisfactione. de offi. or. cuz ab ecclesiarū. et. c. ad reprimēdam. Si tamen absoluit: valet. Et est ratio quia episcopus est iudex ordinarius tam laicorum q̄ clericorum sui episcopatus. ar. in autētico de defen. ci. in p̄ncipio.

¶ Qui de vno episcopatu domicilium transfert ad alium potest per secūdum episcopū absolui ab excōmunicatione iurz quam incurrerat in dioceſi p̄ioris. sicut etiam a peccato ibi cōmisso. et hoc siue tale ius sit ius cōmune. siue synodale vel huiusmodi. Et hoc nisi pape reseruet casus. Et idez tenet Ri. in. iiij. di. xviij. ar. ix.

¶ Utrū a sententia excōmunicatiōis lata p̄ statutum archiepiscopi seu episcopi possit p̄opinus episcopus excōmunicati absoluere. Rñ. Panor. in. c. ex frequētibus. de instī. dicit q̄ sic. satisfactōe tamen p̄missa. vnde non est necesse ire p̄o absolutione ad illuz qui statutum edidit. z hoc p̄batur expresse per tex. ibi sic inducendo. nam solus archiepiscopus ibi excōmunicationē p̄otulerat. z tamen papa mandat omnibus suffraganeis. vt illam non relaxent. nisi satisfactōne p̄missa. ergo possunt absoluere. licet ipsi nō excōmunicauerint sed eorum superior. Et hoc tenet Jo. an. et archi. nam non debet esse maioris potentie canon inferiorus q̄ pape. sed a sentētia canonis pape potest quilibet episcopus ꝓprium absoluere sibi subditū si papa sibi nō reseruauit absolutionem. ergo fortius idem dicendum in sententia canonis inferiorus. Idem tenet Panor. in. c. graue de p̄bē. vbi extendit dictum casum non solum ad episcopos suffraganeos. sed etiam ad alios ep̄os. vt possint absoluere subditos suos qui in aliena dioceſi incurrerunt sententiā excōmunicationis per statutum archiepiscopi vel legati. z huiusmodi. Et dat exemplū. Pone statutum episcopi Benensis fulminat excōmunicationem contra intrantes monasteria monialium. quidam forensis incidit in illam excōmunicationē. nūquid poterit absolui a suo episcopo. Et concludit q̄ sic. p̄ supra allegata. Sed a sententia hominis non potest quis absolui. nisi ab excommunicatore vel eius successore in officio vel superiore fm Ri. in. iiij. Et hoc nisi in articulo mortis. vel si sit iusto impedimēto detentus ne possit in breui accedere ad excōmunicatorem. tunc enī fm Ar. f. potest absolui cum iniunctōne vt se p̄sentet q̄citius comode poterit ei qui debet absoluere impedimēto sublato.

¶ Quādo episcopus cōmittit alicui absolutionē de omni excommunicatiōe. non ꝓpter hoc potest ille absoluere excōmunicatū ab eo cui? absolutionem nō cōmisisset in speciali. forte quia excōmunicatus erat ꝓpter damnū illatum episcopo vel huiusmodi. extra de regu. iur. In generali. li. vj. hoc intellige quātū est de virtute verbor. z in foro cōtentioso. nam si in foro cōscientie aliud constaret de intentione conferētis auctoritatē q̄ ille intenderit omnia etiā si non exp̄ssisset aliquid. in generali p̄cessione intelligerent̄ spālia. hec archi. f.

¶ Quid si papa mandat alicui q̄ aliquem excōmunicet. nūquid postea poterit eum absoluere? Distingue. si cōmittit ei causē cognitionem potest absoluere. ar. xxj. dist. in ferior. Si vero papa iam diffinierat negociū z mandet excōmunicari non potest absoluere. quia non ei iurisditio sed puruz ministeriū delegat̄. de of. del'. c. fi.

¶ Papa si salutat aliquem excōmunicatum vel participat ei: siue scienter siue ignoranter. nō ꝓpter hoc ille est absolutus. vt in cle. si summus. de sen. excō. hoc tamē intellige in dubio. quia si constaret q̄ papa ex tali salutatiōe vellet eum habere p̄ absoluto ꝓ certo esset absolutus eo quia papa non subiicit iuri positiuo. cum sit supra ius. vt in c. ꝓposuit. de cōce. p̄. z p̄ p̄sequens nec etiam subiicitur forme iuris cōmunis. Secus de episcopo q̄ ex sola intentiōe non potest hoc facere. q̄ subiicit forme iuris cōmunis. vt notat Panor. in. c. cum desideres. de sentē. excō. Secus in absolutione a suspensione: vel interdicto. vt notat singulariter panor. in. c. fi. de ma. ꝓhib. ꝓtra inter. ecclesie. vbi dicit q̄ cum in absolutione ab excōmunicatione requirat̄ certa forma. non obstante satisfactione requirit̄ absolutio. Secus dicit Jo. an. in absolutione a suspensione vel relaxatione interdicti. Si enī ista ferant̄ ad tempus. non requirit̄ post tempus absolutio. Ratio diuersitatz est. quia in istis casibus vltimis non requirit̄ certa forma in absolutione. vñ satis ē q̄ p̄stet de mēte iudicis.

¶ Quid autem dicendū in papa si excōmunicauit ad tempus. puta donec satisfeceris. nunquid requirat absolutio post satisfactionem. dubium facit: quia papa non subiicitur forme. sed sola voluntate potest absoluere a sententia excōmunica-

tionis.vt in dicta cle.si summus. ¶Domin⁹ Anto. credit q⁹ in dubio requirat absolutio.quia alio'nō apparente non videt papam velle vti potestate absoluta sed ordinaria. ¶Et ita debet impendi absolutio fm iuris ordinē. ¶Et ō ptāte papevide glo. in cle.vnica.de īmu.eccle. sup v̄.infectis. vbi singulariter dicit q⁹ papa circa ea que sūt de iure positiuo habet potestatē illa reuocandi. extūc. et hec glo.non inuenit alibi fm zab. et cum glo.concordat ¶pau.dicens ex hoc q⁹ illegitimus potest legitimari per papam:sic q⁹ habeatur p⁹ legitimo ex tunc.i.retrotrahat.etiam quo ad honores seculares. ¶Et nota glo.notabiles in.c.non debet. de cōsang.⁊ affi.⁊ glo.in.d.v̄.infectis.q⁹ tanta est auctoritas pape q⁹ potest tollere constitutionez ratione effectus p⁹teriti. adeo q⁹ si aliquis fuisset ratione alicuius constitutōnis excōmunicatus ⁊ papa diceret.q⁹ tollit dictam constitutionē ⁊ vult q⁹ habeatur ꝑ non facta.q⁹ talis excōmunicatus non indiget absolutione. ¶Si tamē papa simpliciter reuocaret constitutionē seu statutum non censeret renocatus effectus iam causatus per statutum. nec videtur approbatus actus gestus cōtra antiquū statutum. ¶Et ideo excōmunicatus ex antiqua lege indiget absolutione' etiam post legem reuocatam.nisi in reuocatione dicatur q⁹ antiqua lex debeat haberi ꝑ infecta.tunc em̄ omnis effectus antique legis est sublatus. ¶Ita vt excōmunicat⁹ nō indigeat absolutione. quod potest facere papa ex plenitudine potestatis. ¶Decus de p⁹latis inferioribus. eo q⁹ assumūtur in partem sollicitudinis. ¶Et hoc facit q⁹ si quis excōmunicatus esset p⁹ constitutionē'episcopi.dato q⁹ dictus episcopus tolleret dictam cōstitutionē ⁊ diceret q⁹ vult eam haberi p⁹ non facta. ille tamē excōmunicatus non esset absolutus. ¶Et ex predictis potes elicere multas theoricas q̄ faciūt ad multa.

¶Utrum autē papa cōmunicādo cuz excōmunicato incidat in excōmunicatōez: ¶Glo.in.c.nulli.de sen.excō.ꝑcludit q⁹ non. ¶Et ratio est manifesta.quia hoc vinculū excōmunicatiōis ꝓtrahitur a iure positiuo.quo papa nō ligatur. vt in.c.ꝓposuit.de ꝓcess.p⁹e. ¶Panor.tamē in.c. cum desideres de sen.ex.addit notabiliter ad illā glo.q⁹ papa pecat cōmunicādo cum excōicato. quādo nō subest causa cōmunicādi.nam tunc papa non solum facit ꝓtra ius positiuū.sed etiam ꝓtra diuinū.vt habetur in euangelio. Qui non vult se corrigere.excōmunicet ⁊ ꝓter hoc debet haberi tanq⁹ ethnicus ⁊ publicanus. vnde papa cum sit subiect⁹ legi diuine.xxv.q.j.sunt quidam.peccat.nō habendo eū tanq⁹ publicanū ⁊ infidelē.

¶Si per papā fuit cōfirmata aliqua excōmunicationis sententia quā inferior tulit. nūquid inferior potest absoluere. ¶Dic fm panor.in.c. ex freqūtibus.de insti.q⁹ aut ista sententia cōfirmata p⁹ papam.est sententia hominis aut statuti. ¶Si hominis distingue. quia si confirmata est ex certa scientia. nullus inferior potest sine mandato pape absoluē nisi esset certū q⁹ per falsam suggestionē fuerit cōfirmatio impetrata,extra de confir.vti.c.ij. ¶Si vo simpliciter ꝓfirmat.⁊ sine cause cognitiōe.tūc inferior potest.scdo vo casu. qū fuit lata per statutuz. tunc cōfirmatio non tollit potestatē aliis inferioribus absoluēdi. q⁹ statutum inferioris confirmatum per papam.nō debet esse maioris roboris q⁹ statutum pape. ¶Sed a sentētia lata per statutum pape possunt episcopi absoluere. per.c.nuper. de sen.excō. ergo fortius a sentētia lata p⁹ statutū cōfirmatum p⁹ papā.qd nota.

¶Quero qū sententia dicatur confirmata ex certa scientia ⁊c. ¶Dic fm doc.in.c. ex frequētibus.de insti.⁊ in.c.q⁹ diuersitatē de cōce.p⁹e.⁊ de ꝓfir.vti. per totum q⁹ duplex est ꝓfirmatio.s.ex certa scientia.⁊ in forma cōmuni.tūc autē dicitur ex certa scientia.qū in cōfirmatione inseritur totus tenor rei ꝓfirmate: vel qū papa vtitur istis verbis. ex certa scientia: vel similibus: vel qū papa confirmat aliquid qd̄ vidit: vt de confir.vti.venerabilis.vt tenet Inno.in.c.j.de transac. ¶Tunc aūt dicitur cōfirmare in forma cōmuni qū simpliciter cōfirmat aliter non instructus de negocio ⁊c.tunc em̄ verba debent intelligi ꝓ⁹e.s.cōditionaliter: q⁹ papa p̄sumit ignorare que in facto ꝓsistunt.vt in.c.j.de consti.li.vj.

¶Quid aūt operet cōfirmatio ex certa scientia': ¶Dic fm glo.in dicto.c.q⁹.q⁹.iij.opat.ꝓmo q⁹ talis res fit maioris auctis.scdo q⁹ si illa res fuit minus valida:fit valida. tercio q⁹ ꝓter autoritatē ꝓfirmātis nullus inferior potest de illa cognoscere. ¶Qū autez cōfirmatio est facta in forma cōmuni parū: vel nihil operat. īmo ex hoc nō tollit cognitio iudicis inferioris,nec talis ꝓfirmatio creat aliquod ius nouum.vt in iuribꝫ pall'. ¶Ad quid ergo impetratur talis cōfirmatio': ¶Dic ad hoc q⁹ solet magt timeri qd̄ specialiter ꝓhibet q̄ qd̄ generaliter. ¶Et ex predictis soluit notabilis questio de p⁹iuilegiis ordinis minoꝝ. nā a fe.re.Bonifacio papa.viij. cōcessa fuerunt quedam p⁹iuilegia que dicti ordinis fratres eximebant a solutione quarte canonice portiōis debite ecclesie parochiali rōne sepulture: q̄ p⁹iuilegia p⁹ cle.dudū de sepul.fuerunt reuocata.sed post dictam cle.eadem p⁹iuilegia ab Eugenio papa p⁹ius examinata ⁊ approbata fuerūt ex certa scientia.queritur modo.an dicta cōfirmatio.d.pape faciat valere dicta p⁹iuilegia concessa per papā Bonifaciū': ¶Dic q⁹ īmo valet dicta confirmatio Eugenij.p⁹o quo.c.j.de transac.⁊.c.quotiens.de pac. que volunt q⁹ q̄ papa cōfirmat aliquid ex certa scientia.vt in casu nostro.talis cōfirmatio validat nullum: vl' invalidū.īmo talis confirmatio hz vim innouatiōis.

¶Absolutio ex causa falsa non valet fm Inno. et ¶Po.q⁹ sic iudex non intendit absoluere: vtputa si absoluendus dicat se satisfeciſse: vel iniuriam sibi remissam fuisse. vel aliquid tale q⁹ non sit verum:al's absolutio siue iusta siue iniusta tenet quo ad ecclesiam militantem.ar.extra de regu.iu.omnis res. ¶Nota tamen p⁹o declaratione predictoꝝ Panor.in.c.ex parte.de offi.or.vbi dicit q⁹ excommunicatio.⁊ absolutio sumūt vires ex intentōne excommunicatoris, ad hoc glo.in.c.ij.de testi.co.

Et ideo vbi excõmunicator intendebat oĩno excõmunicare tenet excõmunicatio. licz sit iniusta. Idem in absolutione: quia si absoluens intendebat oĩno absoluere etiã si expressa essent falsa z iniusta tenebit absolutio. vt in.c. venerabilibus. §. vbi. de sen. excõ. li. vj.

Absolui debet excõmunicatus qui se offert ad iusticiam. nõ obstante appellatiõe partis aduerse debet tamẽ recipi ante absolutionẽ sufficiens cautio ab eo q̃ iuri parebit. de ap. qua fronte. q̃ si excõmunicatus impetret absolutionẽ sciente aduersario. z non ꝓtradicente. nec aliquid petente. Ipe aduersarius nõ potest postmodũ conqueri. q̃ remisisse videt. de re iudi. c. quis.

Etiã inuitus potest quis absolui ab excõmunicatione. sicut z inuitus excõmunicari. imo manente cõtumacia. potest quis discrete remittere excõmunicationẽ iuste latã. si videat saluti eius expedire ſm Tho. in. iiij. dis. xviij. Sed Ri. in. iiij. di. ea. ꝓcedit hoc de sentẽtia hominis. Sed de sententia iurẽ dicit q̃ absolui non potest inuitus: allegat. xxiij. q. ij. nec quisq̃. Et hoc est rationabile ſm eum. quia cum volũtarie fecerit illud. cui excõmunicatio est ãnexa. videt aliquo modo ex voluntate sua excõmunicatus. Et ideo sine sua voluntate. z requisitiõe non potest absolui. Hoc tamẽ dictum Ri. potest intelligi de iusticia. non autez de necessitate.

Cum quis dubitat se esse excõmunicatũ. si super hoc habet ꝓscientiã scrupulosam nimis. deponat eam ad cõsilium boni viri quã si nolit vel non possit deponere: vel habeat ad hoc ꝓbabilem opinionez faciat se absolui ad cautelam. extra de sen. excõ. inquisitioni.

Si excõmunicatus dicat causam excõicatiõis fuisse dubiam: vel nullã: siue falsam. z petit absolui. ad cautelam absolueꝝ. cum iuratoria cautione. nisi excõmunicator: vel is ꝓ quo excõmunicatio lata est infra. viij. dies ꝓbauerit de causa. de sen. excõ. solet. li. vj.

Excõmunicator cognoscens errorem sue excõmunicatiõis debet reuocare siue absoluere. nõ obstante appellatione aduersarij. sed si de errore dubitat potest absoluere accepta cautiõe q̃ iuri pareat. sed caueat iudex. ne errorẽ fingat in ꝓiudiciũ alterius ꝓtis. de sen. ex. sacro.

Ligatus pluribus sententijs: vel vna ex diuersis causis. si vult vere absolui debet exprimere omnẽ sententiã z causam. z sic vna absolutio sufficit ad plures excõicationes tollendas. alꝫ non teneret absolutio: q̃ per surreptionẽ obtenta esset. ext de sen. excõ. officij. Et ꝓ declaratiõe huiꝰ materie dic ſm Ri. vbi s. q̃ aut ille est excõmunicatus a iure aut a iudice. Si a iudice: aut ab vno aut a pluribus. Si a pluribus. nisi absoluat a quolibet. nõ est simpliciter absolutus nisi absoluat a quolibet eorum. Si ab vno: aut vna excõmunicatiõe: aut pluribus. Si pluribus. non est simpliciter absolutus. nisi exprimat causa cuiuslibet excõicationis. Si vna. aut ille qui absoluit. sue excõmunicatõis tacet causas aliquas fraudulẽter: z alias exprimit z talis absolutio est inanis. de sentẽ. excõ. cum ꝓ causa. Aut eas tacet ignoranter. q̃ tunc non recolit. z tunc credit q̃ si absoluens habet intentionẽ simpliciter relaxandi excõicatiõem quam tulit in eum simpliciter est absolutus. Si autẽ non intendit eum absoluere ab excõmunicatiõe. nisi ꝓ comparationẽ ad causas quas exprimit. credit q̃ absolut⁹ non est. nisi forte sint tales cause: q̃ vna sine alia nõ mereꝝ excõicatõez.

In articulo mortis potest absolui excõmunicatus a simplici sacerdote. ar. de pe. dist. j. quẽ penitet. z de sen. excõ. non dubium. Sed si non fuerit absolutus. Si tamen apparuerint in eo signa contritionis poterit absolui post mortem ab illo qui eum sanum absoluere poterat. de sentẽ. excõ. a nobis. el. ij. Et valet talis absolutio. vt sepeliat i loco sacro: vel vt sepultus non exhumetur. sed vt oretur ꝓ eo. Idem z fortius dicendum est q̃ in articulo mortis quilibet simplex sacerdos ſm Inno. in. c. nuper. de senten. excõ. potest absoluere a quocunq̃ peccato quãtũcunq̃ enormi. dũmodo non sit ãnexa censura. Et casu quo talis euaderet periculũ mortis. non est amplius necesse q̃ se ꝓsentet episcopo. quia solum reperitur cautum: vt quis teneatur post euasionẽ periculi se ꝓsentare superioribus nisi in censura excõmunicatiõis. vt in. c. eos. de sentẽ. excõ. li. vj. Sis tamen cautus. quia qñ potest haberi copia episcopi comode. nõ debet se simplex sacerdos etiam in articulo mortꝭ intromittere de casibus reseruatis ſm Inno. Similiter nec in hoc articulo absoluas excõmunicatos ꝓ ꝓcessum curie z Sixtinã quam habes in fi. huius operis. nisi cum modificatione ibi posita. aliter absoluens esset excõmunicatus excõmunicatiõe papali: cum multis alijs penis. Articulus mortis intelligit non solum de piculo mortis ꝓpter infirmitatẽ. sed etiã si sit in periculo quocunq̃ vicino morti. puta quia timet hostem vl' predonẽ vel crudelitatẽ hominis potentis. vel si esset trãsiturus per loca piculosa. ſm Inno. z Ho. Idem dic de eo qui tenetur in vinculis. Hoc tamẽ casu vel simili iniũget absoluens excõmunicato. q̃ impedimẽto cessante: se illi rep̃sentet a quo fuerat absoluendus. mandatũ eius sup hoc humiliter recepturus. de sen. excõ. ea noscit.

An autez transfretare volens possit absolui a simplici sacerdote? Dic ſm Tan. et Berñ. q̃ aut iminet periculũ mortis. puta naufragium. z tunc licet ꝓfiteri. aut non iminet piculum. Et tunc nõ licet absoluere ab excõmunicatione vel alio peccato. Non enĩ intrando mare semp iminet piculuz mortis. qõ si sic esset. nullus trãsfretaret.

Sed quid de obsessis? Potest dici ſm Ho. q̃ aut obsessus impugnat cum machinis. balistis et armis. z tunc potest absolui. Si vo nõ impugnat sed stant aduersarij in campis alonge. et non põt absolui. Et intelligit de iuste pugnante: quia si obsessus se iniuste defenderet: tanq̃ rebellis. absolui non posset. hec Ayr. lib. j. ti. xv. Addit tamen q̃ si iste iniuste obsessus iuste peniteꝝ: z secure exire nõ potest. q̃ exquo iminet sibi periculũ mortis absolui

potest. dūmodo nihil faciat quod sibi imputari possit.

¶ Quid autē de prēgnāte. dum est ,pe partū. an absolui possit? Dic per predicta q̄ si possit haberi comode licentia episcopi. illa haberi debet. sin aūt ꝑsideranda est qualitas hui⁹ mulieris ſm docto. an videlz sit fortis ꝑplexionis vel debilis. et an sit solita parere cum magnis doloꝝ vel parvis. Et ſm hoc iudicabit discret⁹ iudex. an absolui debeat vel ne. Sed tū nō obstantibꝫ ꝓdictis. potest dici. q̄ talis mulier in tali casu possit absolui: q⁹ accidit in puncto qō nō ꝓuenit in anno. Posset eñ accidere q̄ haberet duos fetus in vtero. aut maioris quātitatis vl' huiusmodi. licz al's multotiens sine doloꝝ ꝑperisset: vt sepe accidit de facto.

¶ An autē laico in articulo mortis liceat cōfiteri ℞ñ. de hoc habes duas glo. singulares. scz in. c. pastoralis. de offi. or. ⁊ in. c. a nobis. el. ij. de sen. ex. quas Pano⁹. in dicto. c. a nobis. approbat quo ad absolutionē ab excōicatione. licet quo ad peccata secus sit. Et de quo dicto Pano⁹. facit magnū festum. Et dicit q̄ ille glo. sunt magni effectus quia heres nō cōpellet ampli⁹ ,p absolutione ire ad papam vel ad eum a quo defunct⁹ viuens erat absoluēdus. Et nota hoc: quia est magne vtilitatis. Et glo. in dicto. c. a nobis. ⁊ ℣Pano⁹. vocant istam absolutionē factā a laico. in hoc casu. remissionem potius q̄ absolutionē. Idem tenet Ar. f. q̄ vocat huiusmodi absolutionē recōciliationē. Predicta tū vera. vbi desit copia sacerdotꝭ.

¶ An autē liceat laico tempore necessitatꝭ cōferre sacramentū eucharistie. vtputa: decidit quis et nō repit ꝑ sbyter. nūquid possit laicus capere eucharistiā de ecclesia ⁊ exhibere infirmo? quidā vt refert Inno. dicunt q̄ sic. sed collec. post ℣Do. firmare videt nedū laico. licz istud sacramentū attrectare: sed nec etiam diacono. De diacono tamē vide. ī. Diaconus.

¶ Quid autez de extrema vnctione? Et licz quidā dicāt. q̄ laicus possit illā cōferre tpe necessitatꝭ cōiter tū hoc non tenet.

Absolutio.ij.ſ. percutientiū clericos. Inijtientes man⁹ violentas in clericum: religiosum masculū vel feminā: vel cōuersum: vel cōuersam sunt excōmunicati: vt in. c. si quis suadente. xvij. q. iiij. ⁊ in. c. non dubium. de sen. excō. dum tamē sint religionis approbate ſm ℣Do. Idem dic de penitente novicium religionis approbate per. c. religioso. de sentē. excō. li. vj.

¶ Quid autem de conuersis ecclesiarum secularium? ℣Posti. in dicto. c. non dubiū. distinguit. q̄ aut isti conuersi retinent sibi aliquā ꝓprietatem. et tunc non gaudent hoc ꝑuilegio. Aut dedicarūt se ⁊ sua ⁊ incedunt tonsorati vel' mutarūt habitū intereſſendo horis diuinis. ⁊ tales gaudēt hoc ꝑuilegio. Idem Pano⁹. ibi dicens q̄ pro hoc optime facit. c. vt ꝑuilegia. de ꝑuil'. vbi oblati qui nō obtulerūt se ⁊ sua: nō gaudent ꝑuilegio illoꝝ quibus se obtulerūt. ūmo plus dicit ibi Pano⁹. q̄ tales etiā nō gaudent ꝑuilegio fori: sed debēt cōueniri cora iudice seculari. q⁹ nihil hic intervenit qō eos debeat eximere a foro seculari. Iz largo modo sint ꝑsone ecclesiastice. Et refert se pano⁹. ad nota. ꝑ eum in. c. ij. de fo. cōpe. vbi dicit q̄ solemniter penitentes nō gaudent ꝑuilegio fori. nec etiā heremite. Iz glo. in. c. qui vere. xvj. q. j. ⁊ glo. in. c. aliud xj. q. j. dicunt ꝓtrarium. Ratio est ſm eum: q⁹ hic nō intervenit aliquis act⁹ q̄ habeat istos eximere a iurisditione impatoris: q̄ est duplex. scz receptio ordinis: ⁊ ꝓuersio ad aliquā de religionibꝫ approbatis: vt in. c. fi. de re. do. Sicut eñ tales ex vtero matris ,pcesserūt laici. Ita et in eodem statu censendi sunt. Idem tenet Lau. et Jo. de ligna. Sed opinionē glo. sequit Inno. ⁊ Archi. Et dicit pano⁹. q̄ opinio Lau. et Jo. de lig. videt verior. licz alia equior. īmo pl⁹ dicit Pano⁹. q̄ iesuati q̄ incedunt discalciati ⁊ portant capucīū non debēt gaudere ꝑuilegio: q⁹ nō sunt clerici. quia ordinē non recipiūt: nec ꝑfitent tria substantialia. īmo nullū īmo putat eos peccare mortalit. cum veniant contra ꝓstitutionē dicto. c. fi. Hec pano⁹. Et si ꝓdicti non gaudent ꝑuilegio fori. min⁹ gaudebunt ꝑuilegio canonis. cū ꝑmū difficili⁹ ꝑdat.

¶ Quid autem de fratribus tercij ordinis sancti Francisci? Dic q̄ gaudent ꝑuilegio tam fori q̄ canonis. saltem ex ꝑuilegio Sixti. quod incipit. Sacrosancta.

¶ An autē legati possint absoluere excōmunicatos ,p iniectione manuū violenta in clericū? ℞ñ. tres sunt species legatorū ,put notat per Pano⁹. ⁊ glo. in. c. excōmunicatis. de offi. le. Quidā dicūtur de latere. ⁊ hi sunt cardinales. Secūdi sunt cōmunes ꝑsone. Tercij vo dicunt legati rōne dignitatis vel locales seu nati: q⁹ nascunt in illa dignitate eo ipo q̄ ꝑmouent in illā. Primi legati post q̄ egrediunt vbē. donec in vbē reuertant beneficiū absolutiōis quibuscūq; possunt impendere ꝑ iniectione manuū violenta in clericū. siue tales sint de ꝑuincia sibi decreta q̄ extra tā subditis q̄ extraneis. Et etiā a quacunq; iniuria etiā quo ad mutilationē seu interfectionē clericoruz. per. c. ad eminentiā de sen. ex. qō loquit indistincte. et hoc tenet ℣Do. ibi. que opinio cōiter approbat. ,put dicit Pano⁹. ibidem hoc intellige: nisi sit revocatus nam si esset revocatus nō posset aliquid de legatione attingere: q⁹ incōtinenti desinit esse legatus. īmo pano⁹. in dicto. c. excōmunicatis. dicit q̄ tūc nec insignia legatiōis debet exercere. Item spec. t. de lega. dicit q̄ in loco vbi est papa nō debet legatus aliū de veniens exercere in aliquo dignitatem suaz. Et ſm aliquos hoc casu nec absoluere. Nec etiam debet vti insignijs: nec populo benedicere. Intellige solenniter. Et Pano⁹. dicit q̄ sepe fuit interrogatus. nūquid legatus destinatus ad certam ꝑuinciam possit exercere ⁊ vti insignijs legationis in itinere: anteq̄ ingrediat ꝑuinciam sibi decretam: ⁊ q̄ possit facit. l. j. et. ij. ff. de offi. ꝑcon. vbi dicitur. q̄ ꝑconsul potest extra ꝑuinciam sibi decretam iurisdictionem volūtariam exercere: ⁊ vti insignijs. Secus ergo cōtentiosam: ⁊ sic dū

sunt extra terminos sue legationis non poterunt ea que requirunt cause cognitionē. Legati vo pape equipanꝟ proconsulibꝫ ꝫ presidibꝫ: vt in.c.ij. de offi.le.li.vj. Limita tamen quod dictū est de absolutione ꝓpter iniectionem manuū: non extendendum ad alias absolutiones reseruatas pape nisi hoc eis fuerit cōcessum in speciali: quia in istis exorbitantibꝫ ꝫ phibitis non fit extensio de vno casu ad aliū: etiā ꝓ maioritatē rationis: vt in.c.qō translationē. de offi.le. Secūdo vo legati. scz rōne psone possunt absoluere subditos existētes i prouincia. Item secūdo extra ꝓuinciam nō possunt extraneos absoluere. Et iste casus ē clarus. Itez ē terci⁹ casus clar⁹: qz aliūde venientes. s. extraneos nō possunt absoluere etiaz in ꝓuincia. Sunt alicꝫ casus dubij. Primus an possint absoluere subditos extra prouinciā? Panor. in dicto.c. excōmunicatis. dicit cōmuniter doc. tenere q extra prouinciam neminem possint absoluere. ꝫ Joh. an. dicit ita seruari de facto. Secūdus casus dubi⁹ est. nūquid isti possint subditos extra prouinciaz absoluere: cum licentia iudicis ꝓuincie illius vel diocesis? Et videt q sic. quia cōtentiosam iurisditionē quis exercere potest in subditos extra territorium suum cum licentia iudicis illius territorij. Hosti. dicit hoc esse equū. Sed quia hec potestas datur legatis istis cum limitatione non videt q debeāt isti legati excedere formam eis prefixā. per dictum c. excōmunicatⁿ. de quo dicto Panor. ibi facit magnū festum: dicens. nota singulariter hoc dictū q potestas collata alicui in certo loco ex ꝓuilegio nō potest exerceri etiā in subditos in alio loco. licz cōsentiat domin⁹ territorij. secus in iurisditione cōpetente de iure cōmuni. Tercius casus dubius ē nūquid legatus possit absoluere suos subditos: q incurrunt alibi excōmunicationē? Hosti. videt tenere q non. per tex. in dicto.c. excōmunicatis. dum dicit aliunde cōtingat accedere. Quidam tū tenent ꝛrariuz. qō putat Panor. verius vt quēadmodū potest subditos delinquētes extra territorium punire: vt in.c. cum cōtingat. de fo. cōpe. Ita ꝫ absoluere facit: quia de delicto ꝓmisso extra ꝓuinciam potest ꝓprius sacerdos absoluere parochianū suum. Et sic dicto.c. excōmunicatⁿ. Intelligit de nō subditis venientibꝫ aliunde. Quartus casus dubius. Nūquid si nō subditi venirēt ad ꝓuinciam legati ꝫ incurrerent ibi excōmunicationem. an possint absolui a legato? Ho. tenet q sic. quia isti non dicūtur aliunde accedere: cum nō veniāt excōmunicati. Et ad hoc facit notabile dictum abbatis in dicto.c. excōmunicatis. ar. dicti ter. q scholaris veniens ad studiū excōmunicat⁹ non potest absolui ab episcopo loci illius studij. lz esset casus a quo potuisset absolui a ꝓprio episcopo. secus si incurrisset ibi excōmunicationem. Ex quo posset notabiliter elici q potestas que cōtrabitur ratione domicilij non extendit ad ꝓtus cōmissa. Quod tamē dictū nō admittit generaliter Panor. Et bū dicit panor. q hoc dictū nō admittit generaliter. Nam ꝛrarium dictum est supra. Absolutio.j.

An autē legatus possit absoluere excōmunicatum a se in sua ꝓuincia postq̄ egressus est ꝓunciam? Glo. in.c. nouit. de offi.le. dicit q non. quia ereundo ꝓuinciam ꝓrinatus est dignitate. ff. de offi. pśi. l.ij. ꝫ statim expirat iurisditio. Hoc verū fm Ppe. quādo exijt prouinciā et animo non redeundi. Et hoc vbi hec absolutio requireret cause cognitionē. secus si nō requirit cause cognitiōez ꝫ in foro penitētiali poterit absoluere.

An autē legati respectu psone possint absoluē excōmunicatos ꝓ enormi iniuria? Rū. Archi. f. dat regulam q ꝓ solum summū pontificē vl' legatum de latere tales possunt absolui qū iniuria est enormissima: puta qū est ꝓcessum ad homicidiū vl' mutilationē membri. Panor. tamē in.c. quod de his. de sen. ex. per tex. illum qui nō distinguit inē enormē vel mediocrem: satis innuit q a qualibet iniuria legatus absoluere potest etiā ꝓ homicidio nam dictū generale: generaliter debet intelligi. ac etiam eadē ratione: quia loquit generaliter de legatis intelligemus de vtroq; ad hoc dictum.c. q translationē: et.c. excōmunicatis. que loquit indistincte. Tercij vo legati neminē possunt absoluere: nec in ꝓuincia nec extra: nec subditū nec extraneū. Ratio est: qz legatus ratione loci est ꝓpetuus. vnde si isti possent absoluere excōmunicatos. clerici illoꝝ locoꝝ pderent priuilegiū qō habent ex.c. si quis. xvij. q. iij. quia nunq̄ pcussores eorum tenerent ire ad curiā. cum haberent superiorem qui eos absolueret. Hec tamē limita i istis ꝫ in pcedentibꝫ: vt pcedant in casibus reseruatis pape: sed in casibus in quibꝫ episcopi locoꝝ possunt absoluere: etiam isti legati absoluere poterūt cum sint ibi ordinarij.

Querit quot sint species iniurie? Rū. fm Jo. an. ꝫ Panor. in.c. peruenit. de sen. ex. q sunt tres quo ad ꝓpositum nostrum. scz leuis. mediocris. ꝫ enormis. Pro leui iniuria quilibet episcopus pōt absoluere iure suo. auctoritate dicti.c. peruenit. Pro mediocri vo non potest episcopus absoluere nisi priuilegiatos. Pro iniuria vo enormi episcopus regulariē nō absoluit nisi in necessitate: ꝫ vbi specifice sibi cōmittit. Et que dicat iniuria leuis: q̄ mediocris: ꝫ que enormis: potest dici fm astē. Leuis est. si quis ponat manū super clericum malo animo: vel accipiat eū ꝓ vestes vel ꝓ habenas vel ꝓ manū: vel brachium. Et hoc intelligi potest vbi superior vel par est is qui huiusmodi intulit. Idez Hosti. Leuis etiam iniuria fm Panor. est iudicāda arbitrio boni viri ex varijs circūstātijs psonarum: locoꝝ ꝫ temporū. Si enī clerico ministranti solēniter in altari. publice manus quis iniecerit leuiter. non iudicaretur leuis que alis leuis esset. Et quedam est lenis contra puerum: vel in dorso vel cum manu vel baculo in occulto: q̄ grauis esset contra senem: vel in capite: aut facie: vel cum pugno: vel cum ense: vel in manifesto. Quedam etiā iniurie sunt quasi medie inē leues ꝫ graues: quarū etiaz qualitas ex circūstantijs varijs ē pensanda. Grauis autē dicitur fm Ho. Monal. et Rod. qū vuln⁹ qō est illatū requirit medicamē

cirugie: vel emplastroꝝ ꝛ huiusmodi. ¶Et ad p̃dicta vide tex. aureū. Insti. de iniurijs. §. atror. vbi dicit ¶Atror iniuria extimatur: vel ex facto veluti siq̃s ab aliq̃ vulneratꝰ fuerit vl̃ fustibꝫ cesus. Vel ex loco: veluti si cui ī theatro vl̃ī foro vel ī ꝓspectu p̃tous iniuria facta sit. Vel ex p̃sona veluti si magistratꝰ iniuriā ꝓssus sit: vl̃ si senatoꝛi ab humili p̃sona iniuria facta sit. Aut parēti patronoq; fiat a liberis vel libertis. ¶Nōnunq̃ etiā locꝰ vulneris atrocem iniuriā facit: veluti si in oculo quis pcussus fuerit. hec ibi. ¶Et glo. in ỹ. in oculo. dicit: vel oꝛe. ¶Et panoꝛ. in. c. cum illoꝝ. de sentē. excō. elicit hanc regulam singularem q̃ excessus notoꝝ dicitur enormis ratione notoꝛietatis. nam pcussus in platea vel theatro seu in ecclesia dicit atrociter iniuriatus. per dictū. §. atror. ¶Et ideo tene menti q̃ ep̃us a talibꝫ iniurijs notorijs absoluere nō potest: quia nō possunt dici leues: ex quo sunt notorie. ¶Asteñ. etiā facit regulā q̃ vbi ex tali iniectōne manuū in clericū generat scandalum. tunc lz alꝫ sit leuis iniuria efficitur grauis et sic episcopus absoluere non poterit. et de hoc videt casus in dicto c. cum illoꝝ. ¶Idem potest dici de iniuria facta in claustro: vel cimiterio eadem rōne. ¶Et sic quelibet iniuria alꝫ leuis: ibi facta reputabit grauis. ¶Idez dicendum ſm ¶Ho. quotiēs inferiꝰ ꝛ subditus ī superiorē manus iniecerit. ¶Idem de monacho: q̃ absente abbate pcussit vicarium abbatis. ¶Idē dic de similibꝫ. ¶Ho. tamē circa p̃dicta dat regulam q̃ iudicū de leui iniuria: vel enormi est totū arbitrio epi cōmittēdū. ¶Caueat tū sibi de arbitrio tēpato. ¶

¶Sunt casus ſm ¶Hosti. in quibꝫ iniiciens manꝰ in clericos citra sedem apostolicaz potest absolui. ¶Primꝰ est in articulo mortis. xvij. q. iiij. siq̃s tamē inū gendū est ei q̃ si euaserit sedi apostolice se repsentet: vel ei qui possit eum absoluere. mandatū eius super hoc receptur⁹. extra eo. c. quod de bis. ¶Et idem in casibꝫ sequētibus. remoto impedimento. ꝓterq̃ in puero. vt extra de sen. excō. decetero. et. c. ea noscit. et. c. q̃uis. et. c. fi. ¶Et si cessante impedimēto non se p̃sentat: incidit in eandē sententiā. extra de sen. ex. eos. li. vj. ¶Et intellige in eādem. sez specie: nō numero. ꝛ erit eiusdē nature sicut prima. Vtputa si erat ab homīe: erit ab homine. Si a iure ei it a iure cuz suismet appendicijs et conditionibꝫ.

¶Quid autē si sedes aplica vacat. an talis absolutus poterit differre donec fuerit ꝓsulsum de p̃storeꝫ. ¶Rñ. Panoꝛ. in dicto. c. q̃ō ō bis. dicit q̃ nō q̃ sede vacante semp̃ est penitētiariꝰ qui gerit vices pape. ꝛ sic tenet se p̃sentare penitētiario. alꝫ incurrit eandem sententiam excōicationis. Querit etiā Panoꝛ. de notabili. q̃stiōe ꝛ quotidiana ī dicto. c. decetero. vtz ille tex. ꝛ si les habeāt locum in excōmunicatiōe lata ob aliā causam q̃ ꝓpter iniectionē manuū vt non valens ire ad papam possit absolui ab episcopo. ¶Et dicit Inno. tenere q̃ sic. ¶Et addit Panoꝛ. q̃ hoc hodie ꝓbat clare in dicto. c. eos. Idē tenet Be. ibi. Idem Jo. an. ꝛ videt cōmunis opinio. Licz idē panoꝛ. videat tenere contrariū in. d. c. q̃uis. Fallit tamē in casibꝫ in quibꝫ nullus absoluere potest nisi in articulo mortis. de quibꝫ dicet. j. in tractatu excōicationū. ¶Et in hoc ꝓfessoꝛes aperiant oculos.

¶An autē legati dum sunt in via possint absolnere huiusmodi qui habent se apostolico ꝓspectui p̃sentare. ¶Et an huiusmodi p̃sentatio possit fieri p ꝓcuratoꝛem ꝛ multa alia: vide. j. excōmunicatiōe xxxvij. Secūdꝰ casus est q̃ns q̃s habet inimicicias capitales: vel alꝫ iustas excusatiōes ꝓpter q̃s non potest se sedi aplice p̃sentare. vt. c. decetero. et. c. ea noscit. et. c. q̃ de his. eo. ti. ¶Et panoꝛ. in dicto. c. decetero. dicit q̃ non ponderat quis fuerit eā inimicicie. Satis est em̃ hunc habere iustam causaz nō eūdi: q̃ō nota. ¶Et nota aliud dictū singulare eiusdem in. d. c. q̃ō de bis. q̃ legitimū impedimētum nō eūdi est. si nō possit subire laboꝛē eūdi ad curiā ¶Et ex hoc tex. no. q̃ detentꝰ infirmitate. licz nō sit in piculo mortis. potest absolui ab inferioꝛe. Satis est em̃ hunc teneri tali impedimēto q̃ non possit ire. ¶Et ideo dicit ¶Dir. si quis detineret terciana vl̃ quartana vel podagra vel huiusmodi. ita q̃ non possit ire. poterit absolui ab epō. ¶Et de huiusmodi excusatōe stabit arbitrio boni viri. ar. de offi. dele. de causis. Tercius est in ostiario qui p̃textu officij clericū nō graviter lesit. de sen. ex. si vo. el. j. ¶Et nota ex hoc tex. in ver. nō grauiter: q̃ necesse est dare iniuriam mediā inter leuem ꝛ grauē. ¶Nā vides hic. q̃ si iste ostiarius graviter pcussisset. non potuisset absolui nisi a solo papa. Si autez pcussisset leuiter potuisset absolui ab episcopo iure suo. non solum ip̃e hoc casu sed etiā quilibet alius. ¶Et ideo si iste absoluit tanq̃ p̃sona p̃uilegiata. necesse est dicere q̃ vltra iniuriā leuē aliquid ꝓmiserit. et sic dabitur iniuria mediocris a qua dūtaxat absolvetur iste ꝛ alie p̃sone p̃uilegiate. vt dictū ē. Quartus in officali. ¶Sed ꝓ declaratiōe huius casus. sciendū q̃ iste casus habet in. d. c. si vo. §. officialis. ꝛ ptinet duos casus. ¶Primus est. ¶Officialis ꝓ iniectione manuū in clericū. nō potest sine mandato romani pontificis beneficiū absolutiōis ꝓmereri. quia nulli laico sup clericum tanta datur potestas. ¶Et hic est p̃mus casus. ¶Sequit. nisi forte turbā arcendo irruentē. nō ex deliberatiōe sed fortuito casu clericū ledat. ꝛ hic est secūdus. ¶Et q̃ ad p̃mū casum ꝓcludit Panoꝛ. ibi. q̃ officialis laicus iniiciēs manū in clericū deliberate nō potest ab epō absolui. q̃ videt delictū nō leue. cū nō solū inferat iniuriā. imo vsurpat sibi iurisditiōez in clericū. ¶Et sic tam ex tex. q̃ ex dictis panoꝛ. habes q̃ iste officialis iniiciēs manū deliberate in clericū quātūcūq; leuiter. malo aīo iudicat iniuria grauis. ꝛ sic nullo modo ab episcopo poterit absolui. ¶Sequit secūdus casus. ibi. nisi forte turbā arcēdo ꝛc. ¶Et glo. ibi. in vbo. casu fortuito. dicit tunc em̃ nō imputat. ꝛ sic p̃ glo. q̃ cōiter approbat iste officialis arcendo turbā. nō ex deliberatiōe. sed casu fortuito clericū ledēdo nō ē excōicat⁹. In ꝓmo ātē casu. lz sit excōicatꝰ. nō tū ꝑt absolui ab epō. ¶Et p ꝓns necesse est dicere q̃ iste officialis non ꝓtuit

inter psonas pīuilegiatas. īmo est peioris pditionis q̄ alie psone pīuate etiā nō pīuilegiate q̄ saltem a leui iniuria possunt absolui iure cōi a suis epīs. Iste aūt officialis nō dico ab iniuria mediocri: verūetiā nec a leui absolui pōt. Quid g̃ dicem⁹ cū oēs tā canonīste q̄ sūmiste ponāt hūc officialē inter psonas pīuilegiatas: pdicta multū vrgent. z cōsultus cū aliquib⁹ pitis necesse ē distinguere de isto officiali. Nā officialis q̄tū ad positū ptinet. vno mō accipīt p iudice vel appitore fm glo. ibi: qui appitor fm grāmaticos dicīt ille q̄ cogit venire reos ad iudiciū. Et hoc mō sumēdo officialem. dico q⁹ talis nō est psona pīuilegiata: īmo nec etiā a leui iniuria pōt absolui ab epō: qđ est notandū Allio mō pōt sumi officialis put ad positū pertinet p deputato ad arcendū turbā: z sic ad rem licitā. et hoc casu iste officialis inter psonas pīuilegiatas putabīt. z sic etiā a mediocri iniuria poterit absolui ab epō: sicut z ostiarius. īmo fortius cū difficili⁹ euitet pcussiones arcēs turbam q̄ ostiarius. Et hūc intellectū sentit glo. in. c. siqs. xvij. q. iiij. Et hec nota: q: nona. Quint⁹ si sit mulier: nec distingui debet vtrū sit fortis vel debilis: vidua: vel maritata cuiuscūq; status sit fm Pano⁹. in. c. mulieres. de sen. excō. vbi de hoc tex. Et ratio: qa periculosum est mulieribꝰ itinerare: z īmiscere se cetibꝰ virorū. Et hoc habet laudabilis consuetudo quā papa scit et tolerat. nec distingui dz circa eas inter atrocē z nō atrocē iniuriā fm v̄v. Sextus si sit senex aut valitudinari⁹: extra eo. c. ea noscitur. Qui aūt dicanť senes. Jo. ō sansonia dicit q⁹ quo ad generatiōz legalē: z quo ad potestatē adoptādi dicīt senex maio⁹. lx. annis. ff. de adop. l. si paterfa. Allio mō dicīt senex quo ad excusationē munerū psonaliū: maio⁹. lxx. annis. C. qui eta. l. fi. li. x. iuncta. l. ij. §. fi. ff. de decu. ergo maio⁹. lxx. annus excusabīt ab oneribꝰ z muneribus: etiam excusabīt ab onere itineris: etiaz si sit fortis ad ambulandū. p̄pter periculum mortis q: mos senibꝰ est in ianuis. Et fm glo. in. pheinio sexti a. lxx. annis vltra non dicitur esse in senectute quis: sed in senio. quod est aliarū etatum terminus. et post dictā etatē debet dici magis decrepit⁹ q̄ senex.

¶ Quid autē sit valitudo⁹: glo. in dicta. l. si paterfa. dat differentiā inter mo⁹bū z valitudinē: quia mo⁹bus est tēporalis. valitudo aūt p̄petua.

¶ Septimus si sit membris destitutus: ita q⁹ ad sedem apostolicam non possit accedere dicto. c. ea noscitur.

¶ Qui autē dicanť mēbris destituti⁹: Pano⁹. ibi dicit q⁹ claudi. ceci. z alij multifarie impediti ī mēbris. omnes eñ tales dicūtur miserabiles psone. Et gaudēt hoc pīuilegio.

¶ Octau⁹ si sit infirm⁹. z dir. hoc intelligit: sive sit infirmus incurabilit⁹: vel de cui⁹ morte dubitet vel mo⁹bus longus: vt dictū est s. Et istis iniungendū est q⁹ si euaserint q⁹ debeāt se sedi apostolice pītare. nō aūt p absolutiōe obtinenda: q: iam sunt absoluti. nisi fuerint negligētes: vt in. c. eos. eo. ti. li. vj.

¶ Nonus in paupe. c. qđ de his: z. c. q̄uis. eo. ti. Sed circa hoc pano⁹. in dicto. c. ea noscit. de mēte Jo. an. dicit q⁹ paup mēdicans al's potens ad cūdum: tenet ire ad curiam. si al's mendicādo potest sibi pspicere: sicut et in loco in quo manet. Si vo est paup nō mēdicans nō habēs vnde viuat: nisi ex artificio suo qđ exercere nō pōt in itinere. tunc habēt locum dicta capitula qđ de his. z q̄uis. Ex quo eñ non est solitus mēdicare sed ex artificio viuere: nō tenet p absolutiōe habenda mendicare. īmo plus dicit Jo. an. q⁹ si solitus mēdicare ex mēdicitate pspiciebat sibi z vxori. z itinerando non posset pspicere vxori: tūc nō tenet ire.

¶ Decimus si regularis verberat regularē: vt. c. monachi. et. c. cū illoru. eo. ti. z pano⁹. in dicto. c. cū illoru. dicit ex illo tex. abbatē posse absoluere suos monachos ab excōicatione inflicta p⁹ violenta manuū iniectiōe in monachū: sive inciderint ī excōmunicationē post ingressuz religiōis: sive ante. dūmodo excessus nō sit enormis.

¶ Undecim⁹ in his qui nō sunt sui iuris: sicut filiusfa. z serui. extra eo. mulieres. z. c. relatū. Et de filiofa. glo. in dicto. c. mulieres. z Jnno. intelligūt si sunt impuberes. al's aūt si sunt adulti. licz sint in patria potestate: mittendi sunt ad curiā: q: in hoc sunt sui iuris: quia possunt ire quo volūt. Posti. videt tenere ꝓtrarium. Sed Jo. an. cōcordando distinguit. q⁹ aut filius existens in potestate patrī tenet familiam de per se. puta vxorem et liberos. z tunc ꝓcedit opinio glo. Aut est ī familia paterna z tunc ꝓcedit opinio Posti. Pano⁹. autez in dicto. c. mulieres. dicit q⁹ sibi non placet indistincte opinio Jo. an. quia licz filiusfa. sit extra familiam patris. tamē erquo non est sui iuris tenet assistere z obedire patri z ei' comoda patrie potestatis exhibere. Unde idem putat ī filio: quod z in seruo ex benigna interp̄tatione iuris. hec Pano⁹. Et dictū Pano⁹. posset verificari quādo talis filius existēs extra familiam patris necesse haberet p⁹uidere ipsi patri: al's non. Quo vo ad seruos: dic q⁹ si seruus percutit clericum excōmunicatus est. dicto. c. relatum. et ire debet p⁹ absolutione ad sedē apostolicam. nisi hoc fecerit in fraudez domini sui: vt se subtrahat ab obsequio domini: aut ipse dominus p⁹opter hoc sine culpa sua graue damnū incurrat. Dis enim duobus casibus absolui potest ab episcopo loci: si lesio fuit etiam mediocris. Secus si enormis. Et intellige fm Pano⁹. de seruis christianis. nam si essent infideles: non essent capaces excōmunicationis: vt in. c. gaudemus. de diuo⁹. Jtez intellige de seruis: qui sunt seruilis cōditionis non de famulis seruientibꝰ: q: de his nō inuenit iure cautum.

¶ An autem idem dicendum sit de viro: si ī fraudem vxoris hoc faciat z in liberto qui tenetur p⁹stare opas⁹. Glo. ī dicto. c. relatū. Rn. q⁹ hoc nō credit cū hoc nō inueniat in iure cautum. Et hoc edictū: vt omnes ad curiā mittantur: qui exp⁹sse non excipiuntur: p⁹hibitoriū est. Et hoc cōmuniter tenetur a docto. fm Pano⁹. ibi. Et licet

boc casu mulier p̃uenetur viro suo sine culpa sua. non tamen sine causa. licz Jo. fuerit in contraria opinione. qui facit vnam regulam generalem de filiofa. pubere z impubere. de seruo z liberto. z etiam de viro qui verberat clericum in fraudē vxoris: vt oēs isti nō teneant ire.

¶ Duodecimus de his qui sunt magne potentie. et ita delicati q̄ laborem eundi ad curiam nequeunt sustinere. papa est consulendus. dicto. c. mulieres. Glo. ibi dicit. q̄ ad arbitrium episcopi est referendum. Et si videbitur episcopo q̄ laborem eundi nequeant sustinere: propter periculum moꝛe. illos absoluere poterit recepta sufficiēti cautione: q̄ parebunt mandato ecclesie. Si vo periculum non timetur. consulatur papa anteq̄ absoluantur. hec glo.

¶ Terciusdecimus in impubere. extra eo. c. j. etiam si post pubertatē postulat se absolui. extra eo. ca. fi. Et hoc si est doli capax. al's non incideret in excōmunicationem. Et panoꝛ. in dicto. c. fi. elicit ex illo tex. vnam regulam: q̄ beneficium semel indultum minoꝛi: ex quo cepit habere locum. non extinguit̄ per superueniētiam maioris etatis. Et facit ad questionē. Nūquid impubes factus pubes possit testificari de his que vidit in pupillari etate: Rñ. glo. in. l. iij. §. l. Julia. ff. de testi. et glo. in. l. notionem. ff. de ver. signi. z glo. in. l. ad testiū. ff. de testa. cōcludunt q̄ sic. Et hoc nisi lex ad substantiam negocij exigeret certum numerum testium: vt in testamento. vbi tempoꝛe testamenti exiguntur idonei testes vt valeat: z sic vt sit solenne. Secus vbi vt veritas inquiratur. Bar. autez in dicto. §. lege dicit hoc verum. dum tamen excessisset infantiā. al's secus.

¶ Quartusdecimus de clericis qui communiter viuunt: vt de vita z hone. cleri. quoniā. quod cōmuniter exponitur: quādo simul viuūt in aliquo collegio. z ibi Panoꝛ. dicit q̄ istud p̃uilegiū operatur vt isti clerici possint absolui ab episcopo: cuz iniuria est mediocris. Idem in religiosis. vt extra eo. monachi. sed monachi possunt absolui p̄ suuz abbatem. vbi vo iniuria sit atroꝛ: nec isti: nec illi absoluuntur nisi a solo papa: vt in dicto capitulo: quoniam.

¶ Quintusdecimus in moniali: extra eo. de monialibus. z Panoꝛ. ibi notat: episcopum posse absoluere indistincte moniales: quantūcunq̄ excessus sit enoꝛmis: exquo papa non reseruat sibi casum enoꝛmitatis. Rō est: ne moniales habeāt materiam inuerecūde īmiscendi se cetibus viroꝛum. In monachis vo excipit iniuria enoꝛmis: vt in. c. cum illoꝛū. extra eo.

¶ An autem episcopus possit absoluere exemptas: Glo. in dicto. c. de monialibus. dicit q̄ sic. z tam exemptas q̄ non exemptas absoluet: autoritate pape sibi per hanc decre. indulta tanq̄ delegato ad hoc. Et Panoꝛ. ibi dicit: q̄ hanc glo. sequūtur cōmuniter docto. Sed Panoꝛ. dicit inuenire dubiū. quid in istis foꝛoꝛibus sancti Francisci. z aliꝛoꝛum mendicātium: cum habeant generalem supra se. habentem quasi episcopalem potestatem super eas. nūquid possint ab eo absolui: Solutio. videtur forte dicenduz q̄ non: quia hoc tñ indultum fuit episcopis ob reuerentiam ordinis episcopalis. ergo non licet inferioꝛibus hoc attentare. quod videtur satis dubitabile. Hec Panoꝛ. tamē quo ad moniales sancte Clare fratrum minoꝛum aliud est dicenduz hodie per p̃uilegia sua. z a solis suis visitatoꝛib? possunt absolui nec episcopi in aliquo possunt se intromittere.

¶ Sextusdecimus in hospitalarijs sancti Jo. hierosolymitani hos absoluet suus priꝛ: si est sacerdos. nisi excessus fuerit enoꝛmis. extra eo. canonica. Nota etiam fm Hosti. ibi: q̄ templarij non gaudent hoc p̃uilegio quia licz ius cōmune debeat extendi per idemptitatē ratiōis. secus est in iure p̃uilegiato. licz glo. tenuerit cōtrarium in dicto. c. cum illoꝛum.

¶ Septimusdecimus in his qui clericis nō enoꝛmē sed modicā z leuem iniuriam irrogarūt. extra eo. peruenit.

¶ Sed nūquid illi qui possunt absoluere ab excōmunicatione p̄ro violenta manuuz iniectione. possint huiusmodi absolutiones al's cōmittere: Rñ. glo. in. c. eis quibus. de offi. ordi. dicit: q̄ illis quibus ex officio. scz ordinario competit in certis casibus illos absoluere: qui p̄ro violenta manuuz iniectione sunt excōmunicati. licz alijs huiusmodi absolutionem cōmittere. cum viderint expedire dicto. c. eis.

¶ Sed quibus cōuenit hoc ex officio: Rñ. fm Gof. ibidem. hoc conuenit legatis ex officio legationis. extra de offi. le. qō translationē. Conuenit etiam illis: quibus hoc p̃mittitur ex p̃uilegio p̄petuo ratione dignitatis: vt Archi. Boñ. cui ratione dignitatis cōcessum est p̃uilegiū absoluendi excōmunicatos in studio Boñ. cōmoꝛantes: delinquētes ibidem. Item episcopis in certis casibus: vt dictum est supra. Item abbatibus. extra eo. cum illoꝛum. omnes iste p̃sone p̄dicte cum viderint expedire possunt super his auctoꝛitate dicti canonis. scz eis quibus ordinario iure cōpetit. vices suas p̃mittere. Et idem dicendū est de alijs excōmunicatiōibus. scz q̄ illi qui ordinario iure: vel delegato a p̃incipe possunt ab eis absoluere. possunt alijs vices suas cōmittere cum viderint expedire. dūmodo delegatus habeat iurisditiōez Si vo sit alicui concessum ex p̃uilegio speciali q̄ absoluere possit. talis cōmittere non potest: quia certum ministeriū sibi cōmittit in hac pte. nō aūt iurisditio. extra de offi. dele. quoniā. hec glo. in dicto. c. eis. Idē n Jo.

Absolutio.iij. scilz regulariū.

Regularis si pcusserit regulaꝛē ejusdē clausꝛi. ab abbate vel al's a p̄lato. p̄rio pōt absolui. Et in sum. cōfe. habetur q̄ inter p̄dictos p̄latos p̃putandi sunt poꝛes cōuentuales fratrū p̄dicatoꝛ. z Guardiani minoꝛum z omnes poꝛes cōuentuales cuiuscūq̄ ordinis sint qui non habent supra se maioꝛem in eodem conuētu. Secus de poꝛib? triū vel quatuoꝛ regulariū

qui p volūtate sui supioris: preficiunt ⁊ amouētur. Et istud p̄uilegiū extendit ad fratres: ⁊ magistrū hospitalis hierosolymitani: si tamē p̄s byter est. als nō: extra eo. canonica. Et fz Dir. intelligit de regularibus siue sint monachi vl canonici. Et si non sufficit p̄uidentia abbatis est discretio epi adhibenda. Et hec intelligenda sunt nisi excessus sit difficilis ⁊ enormis: vt si ad mutilationē mēbri vel ad effusionem sanguinis ex vulnere sit p̄cessū vel si ī ep̄m vel abbatē sit manus iniecta. Et ex p̄dicto significato. iste termin⁹. effusio. significat habundantiam.

¶ Secūdo si regularis percutit regularē alteri⁹ claustri: fm Jo. prelatus p̄ius absoluet. ⁊ p̄latus percussi aduocatur. nō vt absoluat: sed verebit pcussorem in satisfactionē. exquo monach⁹ non habet vnde soluat. licz. d. An. dicat q̄ vterq; abbas vocatur ad absoluendū. Sed panor. in. c. tum illorū. eo. ti. dicit. q̄ sibi placet ratio Jo. q̄a non videt rationē: quare alien⁹ abbas vocetur in absolutionē nō subditi.

¶ Quid autē si regularis pcutit regularem extra claustrū: nūquid possit p abbatem absolui: Jo. tenet q̄ non: sed debet absolui ab episcopo. Et si sunt sub diuersis episcopis debēt cōuenire episcopi illorum episcopatuū: vel vnus cōmittere alteri p̄ut de abbatib⁹ dicit in. §. si vo. in dicto. c. cum illorum. monet per tex. in. c. monachi. eo. ti. et dicto. c. cum illorū. vbi fit mentio ō claustro. Secus ergo si extra claustrū. nam tūc violatur iurisditio epi. ⁊ ordo ecclesiasticus cōfundit: si sua iurisditio vnicuiq; nō seruat. xj. q. j. c. peruenit. Sed panor. in. d. c. cū illo⁹. dicit q̄ abbas ⁊ cōiter doct. tenent oppositū: nam in. §. si vo. d. c. cum illo⁹. nihil dicitur de claustro. Ad iura vo facientia mentionez de claustro: supplendū est maxime. in hoc tamen dubio dicit Jo. an. q̄ fecisse seruari qō episcop⁹ cōmisit abbati.

¶ Quid si p̄latus non est sacerdos: vel excōicat⁹ vel mortuus vel huiusmodi. Jo. dicit q̄ ad diocesanum recurrendum est: quod intelligendū est fm v̄. et Dir. taz de exēptis q̄ nō exemptis: siue sint monasteria viro⁹ siue mulierū.

¶ Quid si regularis percutit clericum secularem eiusdem diocesis vel alterius: Respōdeo. q̄ suus p̄latus eum absoluet: in eo casu in quo secularis clericus percutiens clericum secularē absolui pōt ab epo extra e. religioso. li. vj. ⁊ glo. in v̄. eo casu dicit. puta: quia leuiter percussit: vel est debilis: vel delicatus ⁊c.

Absolutio.iiij.

Quo ad satisfaciendū. Sciendū q̄ absoluti a sentētia canonis vl homis cū nequeūt recurrere ad illū a quo fuerāt absoluēdi. p̄pter piculum mortis: vel aliud impedimētuz si cessante piculo: vel impedimēto: se nō p̄tāt illi a quo debebāt absolui: recepturi mādatū eius ⁊ satisfacturi vt oportet. reincidūt ī eandē sentētiā. Et eodē mō reincidunt absoluti a sede apostolica vel eius legatis: q̄bus iniungit: vt ordinario vel alteri se p̄sentent p̄o penitentia. et q̄ iniuriatis satisfaciant. et hoc faciant q̄citius comode poterunt. extra eo. eos. lib. vj.

¶ Propter violentam manuū iniectionē in clericum satisfactio pecuniaria fieri solet: que quidē applicabit monasterio si manus iniecta fuit ī monachum. ar. xij. q. j. non dicatis. ⁊ extra ō sta. mo. cum ad monasteriū. Si autem in clericum secularem: satisfactio ip̄i clerico applicabit. nisi in contumeliam ecclesie fuerit pulsatus. nam tunc ecclesia agere potest iniuriarum: vt insti. de iniur. §. q̄ si vsusfructus. Hec Bof. ⁊ Jo.

¶ Excōmunicatus p̄pter damnum: si satisfacere potest: nō debet absolui nisi satisfaciat. et peccant qui talem absoluūt: sed tamē absolut⁹ est fm. v̄v. Si autē emēdam p̄stare nō potest: debet absolui. recepta idonea cautione q̄ satisfaciet si ad pinguiorem fortunam puenerit. de solu. odoardus. Et hec cautio erit pignoraticia vel fideiussoria: q̄ hec dicit idonea quā si p̄stare non potest: saltem p̄stet iuratoriam. absolutio enī nō est neganda. xxvj. q. vj. si p̄s byter. talis quoq; ad petitionē aduersarij tenet cedere bonis fm. v̄v.

Absolutio.v.

Quo ad modu⁊ a non potest quis absolui sub conditiōe. puta si satisfecerit: q⁊ talis absolutus nō est simpliciter absolutus fm v̄v. et extra de regu. iu. actus. li. vj. Et fm Panor. in. c. de quibus. de bap. intelligit de conditione suspendente actum. puta de futuro. Secus si esset conditio de p̄terito. que p̄prie non est conditio: quia non suspendit actum. vt puta baptizo te si non es baptizatus Item nota fm Hen. de Gan. in quotlibeto suo. q̄ p̄latus potest cōmittere ea que ad eum pertinent sub hac forma. Cōmitto tibi audire confessiones ⁊ absoluere de talibus casibus: cuz absens fuero sub tali conditione: q̄ mihi confiteant cum fuero reuersus. quia confessio nihil aliud est q̄ ligaminis ostensio. Et idem ligamen plurib⁹ potest ostendi. Et tunc nō habet vigorem prima cōfessio nisi sub p̄posito faciendi secūdaz. Sub tali autem forma. Cōmitto tibi audire confessiones ⁊ absoluere sub tali conditione. q̄ non valeat tua absolutio nisi mea subsequat: vel ratam habeam eam. vel quousq; ego ab illis absoluam. non potest cōmittere nec valet cōmissio. Sic enim committere absolutionem nihil est cōmittere: quia absoluens aut amouit ligamen: aut non. Si sic: nihil remanet ad amouendum et amotum est. siue superior ratum habeat siue non siue iterato. quātum est de se absoluat: siue non quia q̄ semel est dissolutum non amplius remanet dissoluendum ab eodem ligamine: maxime cum dissoluendo ligamen destruitur: sicut fit in absolutōne sacramēt tali ad modum quo in absolutione excōmunicationis a qua absolutus semel nunq̄ ab illa est absoluendus sed solum a noua: si in illam intrnd atur. Si autem non amouit ligamen. casus clarus est.

¶ In absolutione a maiori excõmunicatiõe quatuor obseruãda sunt. Primũ vt excõmunicat⁹ iuret prius stare mãdatis ecclesie. extra eo. ex tenore Sed hoc iuramentũ nõ est de substantia absolutionis cõmuniter ꝺm doc. extra eo. cuz desideres. Vnde ⁊ si omittatur qõ fieri nõ debet: non ꝓpter hoc min⁹ tenet absolutio. Porro de pueris an iurare debeãt iudicio epi relinquit. Mulieres autẽ indubitãter iurare debent. Secũdũ vt si excõicatus sit ꝓ notoria in aliquẽ offensa: non absoluat. nisi prius sufficiens emenda p̃stet. Pro occulta vo offensa: aut ꝓ ptumacia sufficit iuratoria cautio. Vbi nulle expense petunt. sed vbi expense petuntur. tenẽdum est qõ dictũ est s. Absolutio. iiij. Terciũ est vt absoluat ꝓ euz q̃ tulit sententiã: vel eius superiorẽ aut aliũ cui ꝺmiserit cũ psalmo oõne ⁊ verberib⁹. ⁊ postea subiũgat. absoluo te. ext eo. a nobis. ij. Quartũ vt postmodũ excõmunicator faciat illi mandata iusta ⁊ rõnabilia: al⁹ posset appellari de ap. vt debit⁹. In excõicatione vo a minori exprimet excõicatus ꝓprio sacerdoti causam. ⁊ sic se faciat absolui. Et intelligit ꝓprius sacerdos parochianus: vel diocesanus: vel ille q̃ de licentia eoz est electus. nec requirit iuratoria cautio: extra eo. nuper.

¶ Que aũt mãdata fieri debeãt absoluto q̃ iurauit: dicendũ ꝙ si erat excõicatus a canone. ininungendũ est ei pncipaliter: ꝙ ptra illuz canonẽ nunq̃ veniet. Et incẽdiario. ꝙ nunq̃ incẽdat. ⁊ pcussori ꝙ nũq̃ pcutiat ⁊ sic̃a. xviij. q. vlti. pessimã. Aliqñ etiã requirit cautio: qõ decetero talia non faciunt extra de sen. ex. graue. Pmittit etiã qñ hũs impedimẽtũ absoluit ab eo: q̃ al⁹ nõ posset iniũgendũ est vt q̃cito poterit se psentet. Sed si apparuerit sententia iniusta nullũ mãdatũ fiet absoluto. extra de sen. excõ. sacro.

¶ Defunctus hoc mõ absolueꝝ. si est sepultus in cimiterio non exhumabit. Si alibi exhumabit et corpus vel sepulcrũ verberabit: vt fit circa vivos vt nota. extra de sen. ex. a nobis. el. ij. Et ad q̃d valet talis absolutio. vide s. Absolutio. j. in fi.

Absolutio. vj. ſ. a peccato. Forma absolutiõis in sacramento penitẽtie ꝺm Sco. in. iiij. est. Ego absoluo te. Et addit idẽ Sco. ꝙ sacramẽtum penitẽtie potest dici sacramẽtũ iudiciale vel iudiciuz sacramentale. ex hoc ꝙ sacramẽtale est firmius: q̃ irrevocabilius q̃ aliquod iudicium publicuz. Et hic patet ratio quare non est necesse verba esse ita precisa in isto sacramento: sicut in baptismo. ⁊ eucharistia: quia sufficit ꝙ in hoc sacramento penitẽtie exprimat actus sententie absoluẽtis: sicut etiam in iudicio publico nõ oportz esse limitata verba. Alit eiñ vnus de theodoro martyre. Jubeo ignibꝫ tradi. Alter ꝺ cypriano. Gladio animaduerti placet Communit tñ ista verba sunt apta. Ego absoluo te quecũq̃ alia ꝑmittant vel subsequant. Congruit etiã debita intẽtio ex pte absoluẽtis. Ex pte autez suscipiẽtis ꝙ sit penitẽs. In absolutiõe aũt ab excõicatõne ꝺm Ri. in. iiij. di. xviij. nõ ẽ necesse obseruare vba ꝑsa sicut in ꝓma: q̃ est ps sacramẽti penitẽtie. licz ꝓgruũ sit etiã in ista: dicere. absoluo: tñ nõ ẽ necessariũ. imo sufficeret dicere vba significãtia excõicatiõis remotionem. Vnde si diceret excõmunicator reuoco. vel relaxo excõmunicationem ille esset absolut⁹. Idem si diceret rebenedico te: vel qõcũq̃ aliud tale intendens per illud absoluere esset absolut⁹. extra de reg. iu. omnis res. Et hoc ꝺm. vv. Jo. Mai. ⁊ fere omnes doc. licz Mo. dicat contrariũ.

¶ Absolutio autem a suspensiõe officij vel diuinoꝝ fieri debet sub ista forma vel simili. Ego absoluo te a vinculo suspensiõis quã incurristi ꝓpter talẽ causam. ⁊ restituo te executioni ordinum ⁊ officioꝝ tuorum in nomine patris ⁊ filij ⁊c. Tñ q̃ suspensio ptinet ad forũ cõtentiosum: nec reperitur determinata forma necessaria huius relaxationis. Ideo quicq̃d dicat ⁊ quibuscunq̃ verbis vtat is qui valet absoluere vere absoluit sicut dictum est de absolutione ab excõmunicatiõe. Quo autẽ ad irregularitatẽ secus est. nam relaxatio ei⁹ ꝙ eum qui valet: debet fieri p istud verbũ. dispenso. ⁊ nõ absoluo: vtputa Judex dicat. Ego dispẽso tecũ in irregularitate quã incurristi ꝓpter talem causam. ⁊ restituo te ad actus legitimos: vel si cõtraxisses: quã dubitat.

Accusare. Vtrũ homo teneatur accusare? Rñ. ꝺm Tho. secũda scẽe. q. lxviij. Si crimẽ sit tale ꝙ vergat in detrimentum reipublice. puta in multitudinis corruptelam corporalem vl spiritualẽ: tenetur homo ad accusationẽ dũmodo sufficienter possit probare. Si vo non sit tale qõ in multitudinẽ redũdet: vel etiam sufficientẽ ꝓbationem habere nõ possit non tenet ad accusandũ quia nullus tenet ad id qõ debito modo ꝓbare nõ potest. Et addit tho. ꝙ illud nõ est oino secretum quod p sufficientes testes ꝓbari potest.

¶ An aũt in ꝓmo casu qñ ꝺmissa talia sunt: que vergũt ad corruptionem multitudinis teneatur sciens statim manifestare. nõ tamẽ requisitus per superiorẽ: nec ꝓductus in testem? Rñ. ꝺm Tho. secũda secũde. q. lxx. ꝙ de his que cõmissa sunt homini in secreto per confessionem nullo modo debet testimonium ferri e: quia huiusmodi nescit vt homo: sed tanq̃ minister dei. ⁊ maius est vinculũ sacramenti quolibet hominis p̃cepto. ad hoc glo. in. c. sacerdos de peni. dist. vj. Circa vo ea que aliter homini ad noticiam veniunt: vel sub secreto cõmittuntur distinguẽdum est. Ñq̃ enim talia sunt que statim cum ad noticiam hominis venerint. homo ea manifestare tenetur. puta si ptinẽt ad corruptionẽ multitudinis spiritualem: vel corporalem: vel in graue damnũ alicuius psone: vel huiusmodi: qõ quis ꝓpalare tenetur vel testificãdo: vel denunciando: et contra hoc debitum obligari non potest p secreti ꝺmissum: q⁹ in hoc frangeret fidẽ quã alteri debet. Ñq̃ vo sũt talia q̃ qs

pdere non teneť. vñ põt obligari ex hoc q̃ suo secreto cõmittunť. z tunc nullo mõ tenetur ea prodere etiã ex põcepto superioris: qz secretũ seruare ẽ de iure naturali. nihil aũt põt precipi homini ptra id qõ est de iure naturali. quo ad hoc vltimuz aliqui tenent contrariũ.

¶ Quo aũt fieri debeat accusatio? Dic primo q̃ dz fieri ĩ scriptis. ij. q. vlti. q̃ crimẽ. sed hoc nõ ẽ semp necessariũ. puta in leui crimĩe. Itẽ in notoriis: qa in hmõi nec accusator requirit de accu. euidentia. Sec? in nõ notoriis etiã si manifesta sint. xj. q. iij. eoz. Itẽ dz accusatio fieri cũ inscriptiõe. i. q̃ accusator debet se ad penã talionis obligare. ij. q. vlti. quisq̃s. tũ et si accusator nõ inscribat ex natura tñ accusatõnis huiusmodi pena calũnie venit. C. de accu. l. fi. Excipiũť tamẽ quidã casus. vt in leui crimine. Item in crimĩe apostasie. Item cũ maritus accusabat vxorẽ de adulterio. z huiusmodi. Nota tamen singulare dictũ Bar. in. l. ij. C. si ser. vel liber. li. x. q̃ si q̃s accusat publice infamatũ: z deficit in pbatione nõ debet puniri pena talionis vl' calũnie: qz excusať pter infamiã pcedentẽ. qõ est mẽti pmedãdũ fm panor. i. c. cũ otigat. ó rescrip. vbi etiã dicit q̃ fama inducit iustã credulitatẽ. vñ habens iustam noticiã ex fama. dicit habere ex probabili causa. Et idem sentit glo. in. c. inquisitioni. de sentẽ. excõ.

Accusatus. vtz accusať peccet mortaliť negãdo veritatẽ ĩ iudicio? Dic put habeť p tho. secũda secũde. q. lxix. q̃ accusatus teneť iudici veritatẽ exponere. quã ab eo fm formã iurz exigit. Et ideo si pfiteri noluerit vl' mẽdaciter negauerit: peccat mortaliter. Si vo iudex exquirat qõ nõ põt fz ordinẽ iurz. nõ teneť ei accusať rñdere: fz põt p appellationẽ. vel aliter licite subterfugere. mẽdaciũ tñ dicere nõ licet. z vide nota. p ben. de gã. quodlibeto. viij. vbi dicit. q̃ quãto homo teneť magis seipm diligere ex charitate q̃ primũ tanto magis debet circa seipm opa charitatis exercere. Nũc aũt opus charitatz sum mũ homis erga primũ est. cũ peccatũ ei? occultũ est. eũ ad correctionẽ occultã exhortari. nullo aũt mõ peccatũ ei? publicare ne tã sit pditor crimis: q̃ corrector. multo g̃ magis non põt esse suipsius pditor sed corrector. Si g̃ hz peccatũ occultũ sol? dz se corrigere q̃ p̃ charitatẽ ẽ crimẽ suum pdere. etiã p̃ charitatẽ ẽ ab homĩe petere qõ est p̃ ipsam charitatẽ facere. Petere g̃ a subdito siue cuz iuramẽto siue nõ. vt in apto pfiteať crimẽ suũ occultũ si nõ sit p̃ ipm sup facto suo infamia vl' suspitio talis vt p̃ ipm p inq̃sitionẽ opus sit pcedere. ẽ ptra charitatẽ. Et ideo ĩ isto casu nõ teneť ei obedire q̃ preceptũ dei in hoc obuiat. vñ cũ illicitum sit facẽ sub iuramẽto qõ nõ licet facere oĩno sine iuramẽto. Ideo si prelatus petat cuz iuramento vt dicat de eo subditus veritatẽ quã nouit. nõ debeť ei in hoc obedire. neq̃ se ad tale iuramentũ astringere vlterius si astringat ipm generali iuramẽto ad dicendũ veritatem sup interrogatis. z postea petat specialiter sibi dici veritatem casus pdicti. dico q̃ nõ teneť ei respondere qz iuramentũ generale nõ intelligiť nisi de licitis q̃ iurans sine offensa dei facere potest. z que ille cui iuratur debz z potest sine peccato petere. hec ibi.

¶ An liceat accusato z ad mortẽ pdemnato se defendere vel fugere. Dic fm Tho. secũda secũde. q. lxix. q̃ si damnatus fuit iuste. nõ licet ei se defendere. Si vo iniuste. tale iudicium simile est violentie latronũ. Et ido ĩ tali casu licet resistere principibus malis. Accusato aũt cuilibet fugere licet. qz z si nõ liceat resistere. nõ tñ teneť facere illud. vnde moris sequať. s. manere in loco vñ ducať ad mortem. de hoc. j. Incarceratus.

¶ An aũt ille q̃ iurauit redire ad carcerẽ teneatur redire. Dic fz panor. in. c. si vo. de iureiur. q̃ teneť obseruare iuramentũ. etiã si subsit piculũ mortis. dũmõ carcer non sit iniuriosus. de quo vide glo. notabilem in cle. pastoralis. de re iudi. in v. q̃ violentiã. vbi sic dicit. q̃ hanc fz videť q̃ si captiuus ad penã vel piculũ mortis relaxať iuramento suo de redeundo ad carcerẽ certa die. si mors erat iniuriosa. redire nõ teneť. al's teneť.

¶ An aũt ptract? initi p incarceratũ valeãt. Dic fm doc. z maxime panor. in. c. accedens. de pcu. q̃ aut q̃s est captiuus apud hostes. z tũc ille cum pdiderit libertatẽ. nõ potest testari. neq̃ aliquem actũ vt liber homo facere. vt in. l. eius. ff. de testa. z in. l. diuus. ff. de iure fis. Aut est detent? in carcere pnato. puta a latronib? vel aliquo tyranno. z tũc si aliquid agit cum ipso tyrãno detẽtore. põt postmodũ allegare metũ. z facere actũ rescindi. vt in. l. q̃ in carcerẽ. ff. qõ me. cã. Sed cũ alio ab ipso detentore põt ptrahere. Itẽ potest in carcere testamentũ facere. vt in. l. metũ. §. sed licet. ff. qõ me. cã. Aut est q̃s detentus in carcere publico z iuste. Et tũc si est damnat? pena capitali. nõ põt aliq̃d agẽ tanq̃ liber qz est effectus seruus pene. z bona sua veniũt ad succedentes ab intestato. vt in auť. bona damnator. C. de bo. dã. vñ talis ad pias causas etiã nõ potest disponere. vt notabiliť dicit Johan. in. c. ij. de vsu. li. vj. Aut nõ est sic damnat?. q̃ est in carcere detentus. Et tũc potest ptrahere. et alios actus agere. vt in dicta. l. qui in carcerẽ. z tenet ibi Bar. et etiã cum illo: ad cuius petitionem detinetur. Aut tenetur quis apud alios. vt obses z tunc si loquimur in obside. prie sumpto. vt ĩ illo qui datur pro aliqua securitate ab hostibus. z iste perdit libertatem. vnde non potest aliquid dispone re vt liber. nec facere testamentuz. ita loquitur l. obsides. ff. de testa. Secus autem si vna ciuitas dat alteri ciuitati obsides. vel vnus nobilis alteri nam illi non perdunt libertatem. nec possunt sic dari. vt sint proprie obsides. vt notat Bar. in dicta. l. obsides. et facit quod notať in. c. ex rescripto de iureiur. vbi habetur fm panor. q̃ ab impatore dari possunt suis hostibus z ecõtra. Et isti obsides hoc casu sunt quasi serui. Ideo nõ possunt testari sine licentia principis. vt in dicta. l. obsides Idem puto de alijs principibus habentibus iura principis. seu ius indicendi bellum. et isti. prie dicuntur veri obsides. Ab alijs autẽ inferioribus

glo.in.l.ij.C.de pa.qui fi.diſſ.dicit q̄ nō.licz fateat de facto vſurpatū contrariū.Bart.remittit ad.d. ca.ex reſcripto.Sed Panor.dicit.q̄ iſti inferiores non p̄ſūt iſtos obſides ꝓuie dare.vt ſic pdant libertatem:q̄ immutare ſtatum hoīs eſt ſolius p̄ncipis. Et ſic quo ad clericos ⁊ monachos ſolus papa p̄ōt eos dare obſides: vt ꝓuie ſortiant nomen obſidum. Et nota p declaratione p̄dictorum vnū menti cōmendandum ſm Panor.in.d.c.accedēs de mente Bar.in.d.l.qui in carcerem.q̄ nō dicit quis liberatus a vinculis:ſi cuſtoditur in publico. Et hoc facit contra practicam quorundam. Nam ſi detentus in carcere vult aliquem contractum facere:faciunt ipm extrahi de carceribus et cuſtodiri ibi p familiam.nam certe iſte nō poteſt dici liberatus.vt in.d.c.accedens.ex quo.c.habet.vt nō ſufficiat extra territoriū ꝓduci.niſi ꝓducat ad locuz ſecurum. Vide etiaz qđ notat Panor.in.c.domū de ſe.nup.vbi dicit q̄ exiſtens in carcere poteſt cōtrahere matrimonium. ⁊ tenet.ex quo vis non inferri in matrimonio contrahēdo. Ex quo inferr̄ q̄ ſi matrimonium tenet:qđ requirit libertatem matrimam.vt in.c.cum locum.de ſpō.ergo cōtractus in carcere geſti tenent.hoc tū dictum limita. vt dictum eſt ſ̄.

Adoptio eſt perſone a extranee in filiū:vel nepotem vel deinceps legitima aſſumptio.ſm Ri.in.nij di.xlij.arti.ij.q.j. Et p̄ſonā extraneam intelligit oīs qui nō eſt in p̄tate adoptantis. ſiue ſit de eius carnali cognatōe:ſiue nō. Et p filium intelligas filiam.⁊ p nepotē.neptem.q̄ tam maſculus q̄ femina p̄ſūt adoptari. Adoptio aūt eſt genus. et habet duas ſpēs.ſ.arrogationē.⁊ adoptionē.Arrogatio fit de eo qui eſt ſui iuris:auctate p̄ncipis.ſed adoptio fit in ſpē de eo qui eſt alieni iuris.auctoritate magiſtratus.vt.ff.de adop.l.j.⁊ ad patrē arrogantem tranſeunt oīa iura ſeu bona arrogati.ac etiam filij ſui in eius p̄tate efficiunt.ff.eo.l.ſi paterfa. Et querit glo.ibi.Filius arrogatus vult p ſe ſibi retinere.an poſſit:⁊ videt q̄ ſic.q̄ in traditōne pactū qđ apponi debet ſeruari. In cōtrariū facit autentica ingreſſi.de ſa.ſan.ec. Idem Bar.ibi.

Quero vtrum abſens vel diſſentiens poſſit arrogari:Rñ.q̄ nō.ter.eſt.ff.eo.l.neq;. Neq; etiaz adoptare.vel arrogare quis abſens p̄ōt. nec etiā p ꝓcuratorē arrogare vel adoptare quis p̄ōt.de hoc eſt ter.ff.eo.l.poſt mortē.§.neq;. Quare aūt hmōi arrogatio.vel adoptio nō poſſit fieri p ꝓcuratorē. vide Bar.in.l.galus.§.fortitan.ff.de li.et po. vbi dicit q̄ ea in quib⁹ ſolus conſenſus requirit.p̄ſūt fieri p ꝓcuratorem.vt eſt in legitimatiōe.vbi ſufficit q̄ filius oñdat voluntatem patri.nec eſt neceſſe q̄ pater ſit p̄ſens.ſed ſufficit q̄ ratum habeat. vt in autentico. qui.mo.na.effi.ſui.§.naturales.⁊.§.generaliter.col la.vij.q̄ in legitimatōe pater nihil diſponit.ſz p̄ncipi vel habenti auctoritatē ab eo.diſponēti cōſentit.nō enī ipſe pater legitimat.ſed p̄ncipis auctoritas. Hecus eſt q̄n pater ipſe diſponit.quia pater emancipat.vel abſoluit filium ⁊ iudex auctorizat. Item pater adoptat. Item dñs manumittit. Et ex hoc p̄ōt colligi determinatio illius.q. An filiatō ſpūalis.ſiue cōpaternitas poſſit cōtrahi p ꝓcuratorem:⁊ videt q̄ nō.q̄ ipſe pater ſpūalis aliquid diſponit.⁊ aliquid agit.nō ſimpliciter cōſentit ergo requirit p̄ſūtia ſua.vt.l.poſt mortem.de adop. Et ita dicunt canoniſte.hec Bar.

An aūt in adoptōe requirat cōſenſus ꝓpinquorum. Dic q̄ in arrogatōe voluntas arrogatoris requirit.⁊ illius qui debet arrogari. In adoptōe aūt requirit voluntas adoptantis.eius qui adoptat. ⁊ patris ſui.⁊ nō aliorum cōſanguineorum. Et ſic voluntas eius requirit.qui loco patris eſſe debet. ff.eo.in adoptionib⁹. Idem Bar.ibi. Et emācipatio ⁊ adoptio q̄ de voluntaria iuriſdictiōe ſunt.p̄ſūt fieri quocunq; loco.dum tū idoneo.ff.eo.emancipare. Item magiſtratus p̄ōt filios ſuos coram ſe emācipare.ff.eo.ſi conſul. Et p idē iudex donando poſſet coram ſe inſinuare licet cauſe cognitionē requirat ſicut emancipatio.vt dicit Bar.in.d.l.ſi cōſul.

Adoptare p̄ōt paterfa.qui ſui iuris eſt.⁊ qui generare p̄ōt.qñ qui generare nō p̄ōt.ꝓpter impedimentum naturale nō poterit adoptare. Hecus ſi eſſet ꝓpter impedimentū accidentale. vt ſpado.ſiue gladio caſtratus. Item mulier adoptare nō p̄t niſi in ſolacium amiſſoz liberoz.hoc ex⁹a p̄ncipe cōcedat. Item nec filiaſſa. Item nec minor.xx.annis.ff.eo.l.ſi paterfa.niſi ex aliqua neceſſaria cā. qz ante illud tps debet vacare generationi naturali. Oportet etiā ſm Ri.q̄ adoptans plena puberta te p̄cedat adoptatum.ſ.xviij.annis. Idē Panor. in.c.j.de cogna.le. Et ex p̄dictis p̄ōt patere diā inter arrogationē.⁊ adoptionē. Et differunt in quatuor. Primo.q̄ arrogat qui eſt ſui iuris.adoptat vo q̄ eſt alieni. Scōo q̄ arrogatus tranſit in p̄tē arrogantis.adoptatus vo nō trāſit in p̄tem adoptantis. Tercio.q̄ arrogatio non fit niſi auctoritate p̄ncipis. Adoptio aūt fit p quemlibet magiſtratum. Et hec diē habent inſti.de adop.⁊ in.d. c.j.in glo. Quarto differūt.q̄ arrogatus habet de neceſſitate legitimam in bonis arrogatoris.vnde ſiue eum emācipet.ſiue decedat.debet ei relinquere legitimam. Adoptatus vo non habet legitimā in bonis adoptantis.vnde nō habet ei aliquid relinquere. Si tū ab inteſtato moriat.ſuccedit ei adoptatus.

Utrum aūt legitima q̄ debet arrogato.ſit quarta oim bonorum:Glo.in.l.ſi arrogator.ff.eo.dicit q̄ non. ſed eſt quarta eorum q̄ habiturus eſſet ab inteſtato.vt in naturali quē pater vult exheredare.vt.ff.de inoffi.teſt.l.papinianus.§.qñ. Idem Bar.ibi.

An aūt iſta quarta ſit augmentata p autenticū de tri.⁊ ſe.ſicut in naturalib⁹ liberis:Bart.in.d.l. ſi arrogator dicit.q̄ non.⁊ de hoc eſt glo. ſm eum in dicto autentico. Et ex p̄dictis patet quid dicendum de eo qui in domo ſua.vel etiaz coram aliquib⁹ aliquē recipit in filiuz.vel filiā:⁊ dic ſm Panor. in.d.c.j.q̄ nulla eſt adoptio. Et de p̄dictis extant verſus. Arrogo qui ſuus eſt.⁊ habet meus eſſe ne

cesse. Patris adopto suum. nec patris desinit esse. De hac materia vide infra. Impedimentū. vij.

Adulatio. Vtrum peccatum sit dare adulatoribꝫ vl' hystrionibꝫ: Quidā dicūt: vt elicit ex Tho. scōa scōe. q. cxv. q ars hystrionatus. q deseruit humane recreatōi que necessaria est vite hoīs de se non est illicita. vñ et de illa arte viuere non est phibitū. Vta tñ q fiat obseruatis debitis circūstantijs locoꝝ tēporum ꝛ psonarū. Sed cū hystriones vtunt indifferēter tali exercitio. ad repñtandū etiā turpia. vel vituperā dum. vel irridendū psonas spūales. vel sacra ꝛ diuinū cultū. vel immiscēt ibi supstitiōes vel piculuz vite. vt tendere arcū sup funē. et hmōi: illicita est. ꝛ eam optet dimittere. ꝛ de tali intelligit. de conse. di. ij. p dilectōe. ꝛ pctū est talia aspicere. ꝛ talibꝫ p illo ope dare. lxxxvj. dis. donare. vult dicere q vbi actus. verba. vel alia sunt peccata mortalia. tūc phibitum est. Oldricus etiā dicit. q si aliquis etiaz malis hystrionibꝫ parce dat ad cōseruādū famam suā. ne a talibꝫ vituper. nō credit talē peccare mortaliter. vide etiā glo. in. c. qui venatoribꝫ. lxxxvj. di. qui vult q dare eis ad voluptatē. vel luxuriā non licet. sed ad laudē dei. vel ob iustā cām. puta recreatiōis: licet. de cōse. di. iij. puenit. Et nota Pano. in. c. cum decorē. de vi. ꝛ ho. cle. vbi dicit. q si quis saltem bis exercuit in publico illaz artē cā questus efficit infamis. ar. optimū in. l. palā. de ri. nup. vbi habet mulierē dici meretricem. si admisit duos cā questus. ꝛ facit. xxv. q. ij. Ita nos. Et ex predictis duo notabilia elici pñt. primo q in criminibꝫ hui? actus inducit cōsuetudinē. ꝛ iō hoc facit ad casus qñq reseruatos p epōs. qui qñq reseruāt casus vt puta. verberātes pentes vel blasphemātes deum vel sanctos. si hoc habeāt ex cōsuetudine. Si g tales blasphemassent deū vl' pcussissent pentes vltra vnam vicē. ad epm ptineret absolutō. Secō nota q si mulier cā questus admisisset duos di meretrix et quicquid deinceps lucrat. cum bona cōscia retinere pōt. Secus de mulieribꝫ q bincinde fornicant. nō principaliter cā questus. sed cā libidinis. tales em recipientes munera tenent ad restitutionem. Vide de hoc. j. Restitutio. xiij. Idem in sil' habet in. c. monasteria de vi. ꝛ ho. cle. vbi habet q ex dnabus vicibus inducit frequētatio monasteriorum.

Adulterium est alieni a thori violatio. xxxij. q. v. non mechaberis.

Quid faciet mulier que de adulterio suscepit filium. vel supposuit sibi partum alienū. et ita qui nō est filius suscepit expensas ab eo qui putat esse pater. ꝛ est cā q illi qui essent heredes nō succedunt: Dic fm Pano. in. c. officij de pe. ꝛ re. q aut nullū piculum est in reuelādo veritatem ꝛ verisil' credet mulieri. ꝛ tunc mulier peccat non reuelando. ꝛ durante fraude hec pnia non est fructuosa. Aut non credet mulieri. nec habet pbationes pmptas. et tunc satis est q peniteat absq eo q detegat. q ex quo videt q pbare nō potest debet tacere. ne potius inducat scandalum q̄ vtilitatem. Aut mulier habet pbationes ꝛ verisil' sibi credet. sed subest periculum mortis in reuelando. ꝛ tunc debet potius tacere. q in nō reuelādo est periculum rerum. sed in reuelando est periculum animarū ꝛ corporum. Nec obstat regula iuris. qui scādalizauerit. vbi habet. q facilius scandalum nasci pmittit: q̄ veritas relinquat. q fm Innoc. illud pcedit in iudice vel in teste. qui habet iudicare veritatem. ergo mulier peniteat ꝛ satisfaciat de suo venētibꝫ ab intestato. vel illis quos maritus verisil' instituisset. si credidisset istum nō esse filium suum. Et si dubitat. dispenset in paupes. Si vo mulier nō est potens ad satisfaciendum. tunc saltem peniteat. ꝛ ei nō denegabit confessio. vt in. d. c. officij. quod est valde singulare. Et colligitur hec theorica singularis que facit ad multa. videlicet q pceptum positiuum non obligat quem cum scandalo. vbi ergo verisil' scandalum corporum ꝛ animarum esset venturū. iusta causa esset nō exequendi pceptum. etiā pape. vt in d. c. officij. ꝛ in. c. si qñ. de rescriptis. immo etiā habes ex. d. c. officij. q ius positiuum interpretat ius diuinū. restitutio em videt de iure diuino. ꝛ tñ papa interpretat hmōi restitutionem non fiendam. rōne scandali. vel piculi corporū ꝛ aiaruz. ꝛ de hoc vide diffusius. j. c. Consuetudo. Predicta aūt procedunt in dubio. qñ sez non apparet in contrariuz de exp̄ssa intentione pape. Sed dubium est. quid si papa ptise pcipit scandalo non obstante mandato suo pareri: Dic fm Pano. in. c. cum teneamur de pben. q aut est quid tale. quod non potest sine peccato expleri. ꝛ tunc nō est parendum p notabile dictum Inno. in. c. inquisitioni. de sen. ex. vbi dicit. q nō est parendum mandato pape. iniuste pcipienti. vbi multa mala vel scandalum verisimiliter esset venturum. vnde si mandatum pape continet heresim vel p̄sumitur statum ecclesie pturbari. vel alia mala ventura. non debet subditus parere. Et quo infert Pano. in. d. c. si qñ. q si princeps mandat aliquid sub pena excōmunicationis. quā ipso facto incurrat. ex cuius executione p̄sumit scandalum venire. non debet subditus parere. Et ex his infert ad aliam. q. Pone. papa scribit p notorie indigno. vt assignet sibi certum beneficium. nūquid mandatarius teneat parere. Ex dictis Joh. an. in c. cum adeo. de rescriptis. ꝛ in. c. significauit. de off. ordi. distingue. q aut non constat pcise de intentione pncipis. Et debet seruare mandatarius qō dicit. in. d. c. si qñ. sez non obedire. sed expectare secundam iussionez. quia qñq princeps propter nimiam importunitatem. vl' surreptionem concedit non concedenda. Aut precise constat q vult huic indigno puidere. Et tunc aut papa potest in illo actu dispensare. ꝛ est sibi parendum quia videtur tunc dispensare. Aut non potest dispensare. quia est tanta indignitas q sine peccato nō potest fieri. Et tunc sibi non est parendum. quia papa non habet potestatem peccandi. xl. dis. c. j. Inno. etiam in d. c. inquisitioni. dicit q si papa pcipit aliquid. qō non sapit heresim. ꝛ tunc in spiritualibus ecclesia-

stricis est sibi obediēdum: ex quo p̄ceptum nō continet in se peccatum. licet in se videat durum. xix. dis. In memoriam. Idem in ecclesiasticis psonis: nisi ex p̄cepto pape vehementer p̄sumatur statum ecclesie perturbari ꝛc̄. Et nota singulariter hoc dictum fm Pano. Nam fm eum multum allegabāt: als in fauorem eorum qui recesserunt ab Eugenio ꝛ Benedicto: et renocabāt ab eis sub pena excōicationis. nam dicebāt q̄ non tenebant obedire. quia fuisset impeditum cōciliū. Et sic ex tali p̄cepto: mala p̄sumebant futura vel status ecclesie pturbari. Si vo mandat alicui seculari sibi non subiecto rōne cause vel psone. ꝛ mandet circa tpalia. non tenet sibi obedire: vtputa si mandat q̄ det sibi sua bona tpalia.

¶ Sed nunquid filius tenet credere matri? Dic fm Pano. in. d. c. officij. q̄ ex quo natus est ex vxore alicuius. in tantū p̄sumitur filius mariti fauore matrimonij. vt non credat matri asserenti contrarium. Et idem tenent legiste in. l. filium. ff. de bis qui sunt sui vel alieni iuris. sunt. et in. l. si vicinis. C. de nup. immo plus est. q̄ q̄dū potuit generari ex marito. nunq̄ p̄sumat ab alio genitus. etiam si p̄baretur eo tpe p mulierem cōmissum esse adulterium. vel q̄ mulier peperit extra domum mariti etiam in loco suspecto: vt in. l. miles. §. defuncto ff. de adul. dicit tñ Hosti. q̄ nō credens matri habet fortem animū. quia ipsa melius scit q̄ alius. et non est verisimile eam in hoc dicere mendacium. Et si filius habet conscīam lesam ex dictis matris: debet credere. ꝛ omnia bona restituere. Sed si nō habet conscīam lesam: quia nullo modo vult credere matri tunc nō tenet ad restitutionem. Et ita limita dictum legistarum in iuribus allegatis qui dicunt illum fuisse fatuum: qui ad assertionem regine asserentis eum non esse filium regis cessit regno.

¶ An autē adulter teneat ad restitutionem damnorum ꝛ expēsarum: que incurrit maritus ex filio nato in adulterio. Summiste parum vel nihil tractāt de hac materia. tñ tractātes videt dicere q̄ nō primo. q̄ adulter non est certus q̄ filius natus sit eius filius: quia vbi maritus tpe conceptionis nō esset p̄sens nō obest. quia tunc bene sciret maritus non esse suum. sed oportet q̄ illo tēpe potuerit esse filius mariti. quo casu adulter non potest esse certus q̄ sit suus. Secō. q̄ ipse adulter non dicat marito illum esse filium mariti. sicut dicit adultera. q̄ dicit mendacium. Archi. aūt flo. in summa sua dicit notabiliter. q̄ si adulter scit vel credit verisimiliter illum esse suum. vbi mater ipsa satisfacere non valet. videt q̄ teneat de expensis patri putatiuo: quia causam efficacem dedit. fm tñ possibilitatem suam. Et si mitteret ipsa adultera filium ad hospitale. vel quia finxit mortuū peperisse: vel quia notificauit marito sine sui periculo nō esse filium suū tenebit hospitali de expensis. nisi notabilis paupertas excuset eam. cum de iure naturali ad hoc teneatur. Et hospitalia p̄pter pauperes sint facta. Sed de hereditate vel dote si dotaretur a patre putatiuo teneri videt ad arbitrium boni viri. attenta sui facultate. que tñ satisfactio occulte fieri debet. Si autem dubitat adulter ex eo q̄ mulier est leuis et cum alijs adulterat. vel etiam quia ipsa adultera dubitat vtrum sit eius. vel mariti. relinquat iudicio dei. ꝛ grauari non videt de restitutione. Indecens est em̄ vt in re dubia certa p̄ferat sententia. hec Archi. flo.

¶ Quid si testator dixit relinquo vxori mee. c. donec caste ꝛ honeste vixerit. si nubat: an habebit legatum? Bart. in. l. mulier. §. cum p̄poneretur. ff. ad treb. dicit q̄ debet habere dictum legatum. etiam si transit ad scōda vota. quia caste ꝛ honeste viuere est. xxxj. dist. nicena. vnde testator debet dicere donec caste ꝛ honeste vixerit. ꝛ vitam vidualem seruauerit. Predicta vera: nisi de voluntate testatoris. vel de cōmuni vsu loquendi aliud appareret. hec Bart. Oldra. autē dicit q̄ staret cōmuni intellectui testatoris. qui intelligit q̄ alij nō nubat. Posset tñ distingui. an testator sit homo simplex ꝛ idiota. talis em̄ ignorare potest q̄ in matrimonio sit castitas. vt accidit in pluribus. immo p illa verba videtur intelligi q̄ alteri non nubat. Secus si testator esset p̄sona docta. Nota tñ q̄ Ang. in autentico quō op. epi. §. hec de deo intelligit p̄dicta vera: si nubat tñ semel. p hoc tex. in. l. boues. §. hoc sermone: de verb. signi. Et p̄dictum. §. quidam determinant hanc. q. Quidam mandauit bona sua distribui in dotandis mulieribus indistincte. nunquid possint commissarij dotare viduas pauperes. Et concludit q̄ nō. q̄ intelligit de p̄mis nuptijs d. §. hoc sermone.

¶ Quid autem si maritus legauit vxori: si voluerit honeste morari in domo sua. ꝛ ipa vadit ad sanctū Jacobum: vel huc inde discurrēdo p plateas. vel hmōi. nunquid p̄pter hoc auferet sibi legatum? Rñ. q̄ sic. quia ꝛ si caste viuat. non tñ honeste. ar. ff. de leg. ij. l. qui concubinam. §. vxori. ꝛ de cōdit. et de. l. si quis ita.

¶ Quid si vxor relicta que assumpsit tutelam filij. an p̄dat tutelam si incontinenter viuat sicut p̄dit p transitum ad scōas nuptias? Rñ. Pano. in. c. vxoratus. de conuer. coniug. dicit q̄ sic. quia paria sunt transire ad scōa vota. ꝛ incontinenter viuere. eo casu quo transitus ad scōa vota non est licitus. Et de hoc est notabilis glo. quam sequit Bart. in autentica matri ꝛ aue. C. q̄n mu. tu. off. fun. pōt. quod bene notabis. Et p hoc facit tex. in. l. fi. e. ti. vbi requirit q̄ pudice viuat. Per hoc etiaz potest inferri. q̄ eas penas quas patit transiens ad secūdas nuptias infra annum luctus. pati debet si incontinenter viuat. quia ratio nuptiarum p̄hibitiua infra tale tp̄us fortius vēdicat sibi locum in incontinētia. ne in plus se habeat luxuria q̄ castitas Et p̄o hoc facit quod notat glo. singularis ꝛ Barto. in. l. fideicommissum. C. de fideicom. vbi dicit q̄ si vxor relicta incontinenter viuit. p̄dit legatum sibi factum a marito. ꝛ auferet sibi tāq̄ ab indigna vel ex p̄sumpta voluntate testatoris reuocat legatum. quod maxime procedit. si incontinenter vixit tpe mariti. marito ignorante. p hoc glo. notabilis in. l. sororem. C. de bis qui. vt indi.

¶ An autem defloꝛans virginem teneat eam ducere in vꝛoꝛem. vel dotare? dic ꝙ notata i. c. j. de adulte. ꝙ stupꝛans virginem tenet eam dotare, ⁊ ducere in vꝛoꝛem. ⁊ si non vult cum ea contrahere, vltra dotem coꝛpoꝛaliter castigabit. ¶ Si autem pater puelle nollet illam dare: dabit pecuniam iuxta modum dotis. quã virgines accipe consueuerunt.

¶ Quid autem si vir neget eam virginez fuisse. an mulieri seu patri hoc asserenti incumbat ꝓbatio? ℟ñ. Panoꝛ. in. d. c. j. dicit fm doct. cõiter ꝙ non. qꝛ ꝓsumit virgo. ex quo habet ꝓ virgine. ⁊ impunet isti qui abusus est. nam ratione delicti. ꝓbatio transfert in illum.

¶ Quid autem si non seduxit illam. licet sponte illa acquieuit? ℟ñ. Panoꝛ. ibidẽ dicit. ꝙ adhuc habet locum qđ dictum est. quia virgo semp ꝓsumit seducta et decepta. nam si non essent insidie hoim tantũ facinus nõ ꝓpetraret vt dicit tex. in. l. vnica C. de rap. vir. vide ad hoc glo. in regula scienti. li. vj. ¶ Predicta vera in foꝛo contentioso. ¶ In foꝛo aũt penitentiali fm. v̊v̊. sic agendum est. si defloꝛauit ipsam voluntariam: non tenet. sed tñ hoc nõ videtur. s. fuisse volũtariam. nisi qꝛ ille seduxit eam. ¶ Si aũt inuitam vel seductam. iniungendum est ꝙ satisfaciat. vel componat cum ea. alꝛs nõ est tutus in conscientia.

¶ Quid autem si quis cõtraxit cum virgine. clam a patre. nunquid pater teneat eam dotare. ¶ Glosa notabilis. xxxij. q. ij. c. fi. dicit. ꝙ pater tenet eaz dotare. quia mulier sine cõsensu patris põt contrahere matrimoniũ de iure diuino ⁊ canonico. xxvij. q. ij. §. sufficiat. et ꝙ pater teneat dotare filias suas. habet in. l. qui liberos. ff. de ri. nup. ⁊ l. fi. C. de do. ꝓmiss. qđ etiam tenet glo. xxxvj. q. j. de raptoꝛibus Adde tñ vnum. ꝙ si puella elegit sibi sponsum suo generi. seu moꝛibus indignum. tunc pater non tenet. Bar. in. l. obligamur. ff. de ac. ⁊ obli. dicit ꝙ si puella non constituta aliqua dote nupsit. ꝙ pater non tenet eam dotare. quia cessat ratio: ꝓpter quã pater tenebat. exquo repperit virum sine dote. ¶ Et sic sentit ꝙ maritus tenet de suo subire onera matrimonij. qđ placet Panoꝛ. nam imputandum est viro contrahenti matrimonium sine dote. Facite eñ videt se obligare ad subeundum onera matrimonij. Sed vbi puella cõstituit certam dotem. qꝛ aliter vir cum ea contrahere nolebat. tunc pater tenet eam dotare. ¶ Et nota bene hoc dictum. vt seruetur cautela in istis cõiugijs clandestinis. vt puella constituat certam dotem viro. An aũt mulier possit filios de adulterio susceptos heredes instituere. ⁊ multa alia vide. ĩ. c. filius. ⁊ c. successio. ¶ Et an vsufructuarius teneat ad es alienum ⁊ multa alia pulcra. vide. ĩ. vsufructus.

Aduocatus. ¶ Quid sit aduocare seu postulare. ¶ Dic fm Panoꝛ. super Rubꝛica. de postulando ꝙ postulare est desiderium suum. vel amici sui in iure: apud eum qui iurisditioni ꝓest exponere. vel alterius desiderio contradicere. ¶ Et ex hoc ꝙ dicit in iure. decidit quẽstio. nunquid cõsulens in camera dicat aduocare. ¶ Et concludit ꝙ nõ. quia aduocatus est: qui in iure ꝓponit. vt patet ex diffinitione ꝓdicta. ꝓhibitus ergo aduocare: non censet ꝓhibitus in camera cõsulere etiã ꝓcuratoꝛi partis qđ bene notabis. ⁊ tenet Bar. in. l. j. ff. de va. cogni.

¶ Aduocatus esse nõ potest. ꝓmoꝛi sit hereticus vel excõicatus. vl' paganus. iiij. q. j. c. j. extra de heret. excõicamus. el ꝓmo. Itẽ non debet esse quis iudex. vel assessoꝛ in causa illa. in qua vult esse aduocatus. quia duo officia in eadem causa ꝓhibentur exerceri. iiij. q. iij. c. j. ⁊ ij. Sunt ⁊ alie ꝓsone ab aduocatõe ꝓ canones ꝓhibite: vt totaliter surdus ff. de postu. l. j. Item mutus: cecus. d. l. j. Item furiosus: impubes vsqꝫ ad. xviij. annũ. Item seruus femina ⁊ vir voluntarie passus mulieꝛia. s. cõtra naturam. d. l. j. Item damnatus capitali crimine: vel calumnia publici iudicij. Item qui opas suas locauit. vt pugnaret in arena cum bestia. d. l. j. ¶ Et glo. ibi sup. ver. locauerit. dicit hic est infamis ipso iure. ⁊ bene dicit. locauerit. hoc est causa mercedis. Secus ergo si causa virtutis ostendende hoc faceret sine mercede: vt ibi in' tex. ¶ Et rõ põt esse. quia si sibi non pepcit. ꝓsumit ꝙ alijs nõ parceret. nam si se vendidit. multo fortius alium venderet.

¶ Quid aũt de his qui locant opas suas. vt ascendant in aꝛboꝛem multum altam ad colligendum fructus. an sint infames. vt in ꝓdicto casu. ℟ñ. Bar. in. d. l. j. ꝙ nõ. quia fit gratia vtilitatis publice. ¶ Et eodem modo. de eo. qui salit sup turres causa capiendi aues ad publicam vtilitatem. nõ dicit infamis. Illi aũt qui faciunt istos ludos periculosos ꝓ plateam. et alia loca dicunt infames. ꝓ. d. l. j. Vide etiaz glo. singularem in. l. ij. ff. de his qui infa. no. que dicit ꝙ ioculatoꝛes omnes sũt infames ipso iure. qui faciunt spectaculum sui. licet nõ semper faciant cum obumbꝛatiõe continuarum. qꝛ mercedis causa. ludibꝛium sui faciunt. de hac materia vide s. Adulatio.

¶ Vtrum aduocatus debeat scire lr̃as. ¶ Glo. in. d. l. j. dicit. ꝙ non. Bar. ibi dicit ꝙ doct. sunt contra illam glo. ¶ Et bene. cum aduocati debeant examinari a doctoꝛibus vt. l. nemini. C. de aduo. di. iud. Ideo oꝛtet ꝙ sint lr̃ati. Non obstat qđ dicit glosa de iudice. qꝛ ille ꝑt habere peritiam ꝓ suos assessoꝛes. qđ non cadit in aduocato.

¶ Vtrum ꝓhibitus aduocare a iudice vnius ciuitatis. possit esse aduocatus in alia ciuitate? ¶ Glosa in. l. j. C. eo. respondet nobiliter. ꝙ aut fuit ꝓhibitus ex causa. que infamiam non irrogat. ⁊ ista ꝓhibitio se non extendit vltra locum iurisditionis iudicis ꝓhibentis. ¶ Si vo fit ex causa que infamiam irrogat. tunc videt ꝓhibitus in omni loco: vt. l. ex ea. ff. de postu. ¶ Nota etiam Bart. in. l. paulus. ff. de legatio. vbi dicit ꝙ ꝓhibitus aduocare. si mittat vnam cedulam iudici. vel ei loquat. non ꝓpter hoc videt aduocare.

¶ An autem liceat aduocato pacisci de quota litis Bart. in. l. si qui. C. eo. per illam. l. dicit ꝙ non. sed nec etiam de re certa. licet Guil'. videat tenere contrarium. quo ad hoc vltimum. ¶ Et fm eum nõ habet locum pena. d. l. ĩ qui. ¶ Contrarium tamen cõ-

muniter tenet p doc. vt dicit Bar. ibi. Spe. tñ dicit. q hodie põt paciſci de quanta: nõ de quota pte litis. z in initio litis poteſt de ſalario cõuenire. C. de iudi. ꝓrandum. Si igit aduocatus vel medicus in initio litis vel morbi. de toto ſalario conuenerunt. totius litis vel morbi alia conuẽtio facta postmodum nõ tenet. Secus ſi non conueniunt de toto. Et ſi litigator ꝓmiſit dare centum. ſi vinceret. ſi vo non obtineret. l. tunc pacta ſeruent.

¶ Sed pone q litigator ipſe tranſegerit cum aduerſario. nunquid aduocatus habebit integrũ ſalarium? Et videt q ſic. q p eum non ſtat quo minus vincat. ff. loca. qui opas. Si aũt non ſtat p eũ videt impleta conditio. ff. de reg. iur. l. in iure ciuili. Et obtinuiſſe videt qñ non ſtat p eum. Sed cõtra videt. nam conſtat q ꝓmiſſum eſt ſibi integrũ ſalarium. ſub illa conditõne ſi obtineret: ſed nõ obtinuit. ergo nihil habebit. Spe. in ti. de ſalarijs dicit. q Poſt. z multi alij dicunt. q totum habebit ipſe vel eius heres. eo mortuo. C. de ad. di. iudic. poſt duos. Alij dicunt hoc verum de iure. de equitate tñ habebit p rata. Si tñ aduocatus coopatus eſt ad dictam ꝓpoſitionem. non pdet quicq. Sed Spe. concordãdo opiniones diſtinguit. q aut cliẽtulus tranſegit in fraudem eius. z tunc totum ſalarium habebit. quaſi p eum non ſteterit. Aut bona fide. vt q? lis erat dubia. Et tũc p rata ſeruicij ſua facundia conſideraꝺ: niſi aliud actũ ſit inter eos.

¶ Quid ſi aduocatus aliquo caſu impeditus. non põt aduocare. non tñ ſtat p eum? Rñ. Spe. nõ videtur q ſibi ſit imputandũ. quo minus habeat ſuum ſalarium. Idem tenet glo. in. d. l. poſt duos. et de hoc videt caſus in. l. j. §. diuus. ff. de var. cogni. vbi habet. q licet aduocatus nõ poſſit adimplere aduocationẽ p caſum fortuitum. in eius pſonã cõtingentem. tñ totum ſalariũ habere debet. Bart. tñ ibi notabiliter diſtinguit. q quidã qñq eligunt ad officia habẽtia laborem pncipaliter. vt ſtipendiarij. z iſti nõ debent habere ſtipendiũ. niſi p rata tpis quo ſeruierunt. vt. l. pe. de erog. mili. an. li. xij. Qñq eligunt ad officium. qõ reſpicit laborẽ et pbitatẽ ſcie vel intellectus. vt officiũ aduocatiõs. legatõis aſſeſſorie z doctoratus. z ſiquidẽ erat vna pſtatio faciẽda: debent habere totũ ſalarium: vt d. §. diuus. Si vo erat faciẽda pſtatio annua. tũc p illo anno quo incepit habebit tantũ. vt. d. l. poſt duos. Ratio: q iſtud non eſt mere bũficium. ſed eſt partim remuneratio bũficij. partim ꝓpter laborem: vt. l. j. C. de anno. ciui. lib. xj. Qñq aſſumunt ad aliqõ officium. qõ reſpicit vtrunq: vt qñ quis pẽſt alicui legioni militum. q ꝓpter laborem z animi diſcretionem pponit ad illud. Et tũc aut illud qõ datur in õmium prudentie z remunerationis laboris non põt ſeparari. Et tunc totũ debet ſm diſtinctionem pcedentem: vt dictum eſt in doctore z aduocato z ſiliis. Si vo poteſt ſeparari. Exemplũ conſtabilis vnius banderie habet ſalarium duplicatum. vnum ſimplum. quia ſtipendiarius habet aliud ꝓpter prudentiam. quia conſtabilis. Iſto caſu. quod daꝺ vt ſtipendiario. pure dabit pro rata. Illud vo quod debet tanq conſtabili ꝓpter prudentiam. dabit p toto tpe ſm diſtinctionem pcedẽtem. C. de erog. mil. an. l. bis ſcholaribus. li. xij. Quandoq eligunt ad aliquod officium habẽs dignitatem pncipaliter. vt ad iſta officia magna. vt q ſit pfectus. vel domeſticus pncipis. vel preſes. z tunc debet totum ſalarium. Et p toto futuro tpe. nulla habita diſtinctione vtrum ſit ſalariũ annuũ. vt. l. ſi quis in ſacris. C. de ppo. ſacri. ſcrip. li. xij. hec Bart. Quo tñ ad aduocatum. vide ſingularem limitationem. in. l. diem functo. ff. de off. aſſe. quam facit Bar. dicens. q aduocato non debetur ſalarium. niſi p rata tpis. loquendo de ſalario ꝓmiſſo a pte. nõ a publico. de quo in. d. l. poſt duos. Et ſic concludit q ſalarium. p rata temporis debet. vbi labor debet. cum labor recipiat diuiſionem.

¶ Quid ſi aduocatus cauſam deſeratvt deſperata an habebit totum ſalarium? Rñ. Spe. q aut deſerit ex cã quam ꝓuis potuit ꝓuidere. z tunc ſibi imputat. q imperite vidit. Aut ex cauſa noua z repẽtina. q? clientulus aliquid contra ſe confeſſus eſt. Et tũc nihilominus ſalariũ habebit: vt. ff. de vac. mu. l. ſi.

¶ Quid ſi aduocatus habet iuſtam cauſam. nunquid licite poteſt vti cauillatõnibus? Rñ. gloſa. in c. cupientes in ver. malignãtium. de elec. li. vj. conſueuit dici. q qui habet ius in pncipali. cauillatõnes z malicias aduerſarij poteſt p alias repellere. z ſic põt intelligi. c. nullus. iiij. q. iiij. Et de hoc. xxiij. q. ij. dñs noſter. z ibi glo. idem tenet dicens q p inſidias z p dolum poſſumus licite vincere hoſtes. vt. xxij. q. ij. c. vtilem. dum tñ fidez nõ rumpamus hoſti. Idem dicas de aduocatis. q ſi habent iuſtã cauſam licite poſſunt decipe aduerſarios ſuos. hec Glo. hoc tñ intellige. dummodo non opponat falſas allegationes. ad hoc facit quod dicit Nicol. de lyra Math. xxj. q xps volens euadere cauillatões pncipum z ſacerdotum. quaſi retundens clauũ clauo. ꝓpoſuit eis aliaz queſtionẽ. ſcz de baptiſmo Johannis. et dicit Nico. q xps voluit oſtendere facto q licet vti cautelis contra cautelas malorum inſidiantiũ bonis.

¶ Aduocatus qui ſcienter defendit cauſam iniuſtam grauiter peccat. tenet etiam ad reſtitutionez illius damni. quod contra iuſticiam p eius auxiliũ altera pars incurrit. Si aũt ignoranter iniuſtam cauſam defendit. excuſat ſm modum quo ignoratia excuſare poteſt. Si vo in pncipio credidit cauſam iuſtam eſſe. z in pceſſu appareat non iuſta. nõ debet eam pdere. vt. ſcz alteram partem iuuet. vel ſecreta ſue cauſe alteri parti reuelet. debet aũt cauſam deſerere. vel eum cuius cauſam agit ad cedendum inducere. ſiue ad componendum. ſine aduerſarij damno. hec Tho. ſcda ſcde. q. lxxj. Item ſm Ray. tenet omnium. que illi contra quos aduocabat ꝓpter ipſius patrocinium iniuſte amiſerũt ſeu dãnificati ſunt. vnde ſi p cauillationez ſuam abſtulit aduerſario bonam cauſam. vel etiã ſi ipſum grauauit. petendo dilationem ſupfluam. vel allegando falſum. vl faciendo cauilloſam poſitionem. vel inſtruendo falſum teſtem. aut inſtruẽdo clientulũ

de negando veritatē ⁊ silibus: teneť aduersario ad interesse. Item teneť illis quibꝫ pstitit auxilium si ꝓpter suam infidelitatē vel negligentiā. vel imprudentiam amiserunt. ⁊ hoc qñ iactabat se scientē. et nō erat: vt dicit. vv. Secus ergo vbi nō iactabat se scientem. ⁊ erat cognitus a clientulo de eius scia vel ignorantia. nam in hoc casu credo qnō teneat nisi de dolo ⁊ lata culpa. Et ꝓ hoc facit singularis theorica. Innoc. in. c. sicut dignū. de homi. vbi singulariter dicit. qꝫ in foro aie nō punit quis ad satisfactionem damni: si damnū intulit ꝓter ꝓpositum sed punit negligentia. quasi velit qꝫ in foro aie habeat respectus ad voluntatem delinquentis. ⁊ hec est notabilis theorica. put recitat Panor. in. c. statuimus de custo. eu. Idē tenet Panor. in. c. q; plerīq; de immu. ec. ⁊ in multis alijs locis tenet dictū Inno. dicens. qꝫ in foro aie nō teneť quis ad emēdam damni. nisi fuerit in dolo: vel lata culpa dum taxat. Idem tenet Dyr. lib. j. vbi querit. quid si culpa sua: vel negligētia dedit damnum vt si bene nō cohibuit ignem. nec ad domos aliorum vagaretur tunc tenetur. l. aquilia. ff. ad. l. aqui. ꝓ totum. Sed in foro penitentie nō teneť ad emēdam damni. sed penitentia est imponenda de negligentia: non pena de damno. ar. xv. q. j. inebriauerunt. lex autem ciuilis que intendit circa conseruationes patrimoniorum constituit qꝫ etiam ad restitutionem damni teneť. Sed si aliquo modo intenderet ꝓ ignem damnum dare alij: tunc teneret in foro penitētiali Et idē esset etiā si nō intēderet. sed lata culpa esset vt si ignem ꝓiceret in domum plenā stipula. Idē tenet Inno. ⁊ Hosti. in. d. c. sicut dignum. Idem tenet. d. An. de bu. licet Panor. in. c. si egressus. et c. fi. de iniur. teneat qꝫ etiam in foro conscie teneat de leui ⁊ leuissima culpa. tñ prima opinio videť cōmunior: quā ipse Panor. in pluribꝫ locis approbauit. Et hec theorica facit ad multa: vtputa ad artifices: aurifices: locatores operum ⁊ huiusmodi. vt non teneantur nisi de dolo ⁊ lata culpa in foro conscientie.

¶ Vtrum aduocatus teneat gratis pstare patrocinium suum? Dic qꝫ teneť pstare patrocinium eo mō quo quis teneť dare elemosynā paupib. de q̄ vide. j. c. Elemosyna primo.

¶ An aūt aduocatus possit aduocare ꝓ vtraq; parte bona fide? videť qꝫ sic. ꝓ quo facit qō notat rlv. di. disciplina. in tex. ⁊ in glo. sed Arch. istud intelligit qñ ex aduocatione nō fit parti ꝓiudicium. sed ego nō video quō vtriq; partium contrarie se habentiū possit seruire pure. ⁊ ideo peccat.

¶ Nunquid aūt clerici in sacris possint aduocare Rñ. Panor. extra de posthu. ꝓ totū. elicit quasdā conclusiones. quarum prima est hec. qꝫ clerici in sacris nō sacerdotes vel in minoribus sufficiēter beneficiati. in seculari foro ꝓ negocijs secularibus postulare nō debent: nisi ꝓ se. vel sua ecclesia: vel miserabilibꝫ psonis. vel ꝓ psonis sibi coniunctis. hec conclusio ꝓbať p. c. j. ⁊ fi. eo. ti. Hec vera sm Panor. in. d. c. j. si cōstitutus in sacris habet beneficia ex quibus potest sustentari. Si vo non habet licet glo. in. d. c. j. dicat qꝫ non potest aduocare: tñ melius videť sm Hosti. qꝫ si de facto egeret qꝫ sibi licet ex tali aduocatōe victum querere.

¶ Secunda conclusio. qꝫ cōstitutus in sacris non sacerdos pt esse aduocatus in iudicio ecclesiastico in negocijs secularibꝫ. patet hec cōclusio. ꝓ. d. c. j. a cōtrario sensu. ⁊ tenent doc. cōiter.

¶ Tercia conclusio. qꝫ cōstitutus in sacris vt s. pt esse aduocatus in iudicio seculari ꝓ negocijs ecclesiasticis. ptz ꝓ. d. c. j. a contrario sensu: ibi. in negocijs secularibꝫ. Secus ergo in ecclesiasticis sm Innoc. Et dī ecclesiasticū negociū: aut rōne psone. vt q; psona ecclesiastica sequēdo forū rei litigat coram seculari. Item dī ecclesiasticū rōne delicti: vt sacrilegium ⁊ hmōi. Item dī ecclesiasticū rōne rei: vt q; res est ecclesie.

¶ Quarta conclusio. sacerdos nō potest esse aduocatus nisi ꝓ se ipso. aut ecclesia sua. aut si necessitas imminet ꝓ cōiunctis: aut miserabilibꝫ psonis. Et dicť imminere necessitas. si coniunctus ꝓpter impotentiam nō potest habere aduocatum. vel forte nō ita bonū. hec ꝓbanť in. d. c. fi. Et ex hoc colligē vnum notabile qꝫ appellatione coniunctorum nō venit ecclesia cum ecclesia. et coniuncti ponanť vt diuersa.

¶ Quinta conclusio. Clericus qui cōtra ecclesiam a qua bñficiū obtinet ꝓ extraneis aduocatus. vel ꝓcurator esse pīsumit. tanꝫ ingratus pōt: materie si clericus sit eiusdē ecclesie. bñficio hmōi spoliari. hec conclusio ꝓbať p. d. c. fi. Et ex hac cōclusione colligit qꝫ exercens officium aduocatōis. vel ꝓcurationis contra aliquē a quo habuit bñficium. incurrit viciū ingratitudinis. vñ posset donatio reuocari. ff. de inoffi. test. l. papinianus. §. meminisse. Et ex hoc pōt dici qꝫ vasallus non pōt aduocare contra dñm. als tanꝫ ingratus posset feudo priuari. Et p̄dicta faciūt ad. q. nunquid aduocatus possit patrocinari cōtra rempublicā. a qua recipit salarium Barto. in. l. ij. C. de aduo. di. iud. dicit qꝫ nō. Sed Panor. putat contrariū. ⁊ Spec. in ti. de aduo. tenet idem. Dicit enī istum tex. intelligendū in bñficio gratuito. Secus si quis habuisset bñficium a ciuitate. vel ab ecclesia ꝓ seruicijs impensis. qr illud bñficium nō esset gratuitū. ꝓ hoc. l. acquilius. Regulus. ff. de donat. vbi dī qꝫ illud qō donat mgrō rōne discipline. nō est mera donatio. Et sic non indiget insinuatione. sed est quedam remuneratio. vnde nō est ꝓprie beneficium: salarium quod recipit doctor ꝓ lectura. nam recipit ꝓ laboris mercede. ⁊ sic non teneť reipublice vltra laborem promissum.

¶ Sexta conclusio. Episcopus non debet esse aduocatus in foro seculari etiam in causa ꝓpria. quia nō est decens. vt eps exhibeat reuerentiam iudici. quā exhibere debent aduocati. Nam aduocatus debet ꝓponere stando. ⁊ nō sedēdo. l. quisquis. C. de posthu. Et si eps habeat cām cora iudice ecclesiastico est in optione sua vtrum p se vel p aliū velit cām ꝓmouere.

¶ Septima cōclusio. Canonici regulares seu monachi postulare nō possunt: nisi ꝓ vtilitate monasterij ⁊ ꝑcepto abbatis. hec conclusio ꝓbať in. c. ex

parte.eo.tit. Et Panor.dicit idem intelligendū de omnib religiosis:qui largo mō pñt dici monachi Et sic monachus pōt esse aduocatus.ac etiam qui cunq; alius religiosus.s.cum exposcit vtilitas mōnasterij.7 abbate impante. Et istis duobz concurrentib pōt esse aduocatus nedum in foro ecclesiastico sed etiā seculari fm Panor.

¶ Sed quero qualiter capiaf hic vtilitas monasterij.certe si cā est monasterij.hoc est indubitatum.

¶ Sed dubitaf.nunquid ꝓter lucrū applicandū monasterio possit mōachus esse aduocatus abbate impante? Et fuit disputata olim hec questio. Et ponebaf in terminis.in aduocato monacho mōasterij.multo ere alieno grauati.vtrū possit postulare in vtroq; foro.vt de lucris eius monasteriū releuaref ab onere debitorū. Jo.an.in regula.in argumentū.in mercu.concludit nō esse licitū. Dicit tñ q; abbas lap.seruauit contrariū. Et facit ꝓ hoc notabile dictū Inno.in.c.cum. J.et. A.de re iud.vbi dicit q; monachus pōt esse ꝓcurator:vel aduocatus ꝓ amico monasterij impante abbate.qz in cōsequentiā tractaf de vtilitate monasterij.qz p amicos monasterij ꝓmouef vtilitas ipsius. Panor.tñ dicit q; primū videf honestius 7 securius.licet adhereat opinioni Inno.

Alienatio rei ecclesie

A immobilis nō valet nisi in certis casib et debita forma seruata. Et fm Panor. in.c.nulli.de re.ec.nō ali.quatuor sunt casus principales ad quos oēs alij sunt reducibiles.in quib res ecclesie licite alienanf. Primus est necessitas. vt si debita vrgeant ecclesiā.7 non potest satisfieri de fructib. Secūs est cā vtilitatis.nam potest alienare rem vt habeat aliā meliorem.vt in autentica hoc ius. C.de sa.san.ec.7 ibi ꝓbanf isti duo casus Tercius est cā pietatis ꝓ redimēdis captiuis.xij.q.ij.aurū.7.c.sine exceptōne. Quartus est cā incōmoditatis.vt qz res alienāda est magis damnosa. q; vtilis.facit.xij.q.ij.terrulas.

¶ Que aūt solennitas sit seruāda in alienatiōe rei ecclesiastice? Glo.in.d.c.nulli.dicit seruandaz esse solennitatē.d.autentice.hoc ius. Host.dicit q; difficile est seruare illam solennitatē sed sufficit seruare solennitatē fm cōsuetudinē loci introductam. Et fm aliq; satis est seruare cōsuetudinē illius ecclesie de cuius rei alienatione agif. hoc tñ non placet Host.nā dicit esse cōtra.c.j.de re.ec.non alie.li.vj. Jo.an.dicit se credere q; cōsuetudo nō possit adimere solennitatē dicti capli.sine:sed bñ pōt adimere solēnitatē introductā p dictā autenticā. hoc ius Item dicit q; cōsuetudo pōt augere solennitatē introductā p.d.c.sine. Et cum hac opinione Jo.an. transeunt cōiter doc.vt recitat Panor.in.d.c.nulli.qui infert q; consuetudo nō valet contra solennitatem.d.c.sine. Et qz loquif indistincte pōt inferi q; subscriptio eorum qui sunt de collegio nō potest tolli p dissuetudinem.qz ponif in.d.c.sine. Item q; ad solennitatem.d.autentice.hoc ius.dicit q; non est necessaria consuetudo ad illam tollendaz. quia ius ciuile nō potuit introducere solēnitatem in alienatione rei ecclesiastice.quia ꝓ ius est ꝓ ius canonicum.ita vult Inno.7 Jo.an. Et ideo concludit Panor.q; si consuetudo cōtraria.c.sine.sit grauosa ecclesie nō tenet:vt in.c.j.de consue. Sufficit ergo solennitatē.d.c.sine.obseruare. idē tenet glo. in.d.c.j.eo.ti.li.vj. Non obstante q; dicta autenti ca.sit incorpata in canonib:qz fuit posita vt scireī affectus pncipū ad ecclesiā. Debet ergo fm Panor.pcedere tractatus. Item debet interuenire auctoritas superioris.cōsensus capli.7 subscriptio cleri corum. Quo vo ad subscriptionem Innoc.in.c.j. de his que fi.a prel.facit vnam regulam singularē q; nunq; requirit subscriptio nisi in casibus in iure expressis. Que aūt sit differentia inter decretum auctoritatem et consensum:seu collaudationem? Glo.in.d.c.j.eo.ti.in.vj.dicit q; decretum est sñia qua iudex cōtractū futurum.iustum fore decernit auctatem suam interponēdo. vel aliquem in possessionem mittēdo.vel mittēdum declarādo. ff.de dam.infec.si finita. Auctoritas aūt est auctorizabilis cōsensus:qui cōpetit sibi ex publico officio:vel legitima administratōe. sicut tutores 7 curatores. Consensus aūt siue collaudatio est multorū volūtas ad quos res ptinet simul iuncta. Et dicūt quidam q; in alienatōe rei ecclesiastice nō requirit decretum.sed cause cognitio,auctas ēpalis.7 consensus cleri. Hec glo.

¶ Querit etiā glo.nunquid valeāt cōsensus canonicorum nō habiti in cōi. Jaa.dicit q; non. Idem tenet Host. Idē Innoc.7 Compo. Host.tñ tenet cōtrariū.naz lz inueniaf in electōe q; requiraf cōis cōsensus de eleā.in genesi. Secus in alienatione. Sed glo.dicit.q; vbi nō ꝓcessit tractatus: vera est prima opinio:vt in.c.j.de re.ec.nō ali.li.vj. Sed si ꝓcessit 7 deliberauerūt alienare.lz singulariter consentiāt:valet cōsensus.7 habet locū secda opinio.

¶ An aūt solēnitas requisita in alienatōe rei ecclesiastice possit tolli? Rñ. Panor.in.d.c.nulli.dicit: q; nisi alienatio fiat seruata illa forma.7 in casu a iure concesso:est nulla. De defectu forme est clarum. nam illa semp inducit nullitatem actus. qz forma dat esse rei.hoc ꝓbaf in.c.tua.de his que fi.a prel. et in.d.c.sine. De defectu casus liciti ꝓbaf in.d.c. nulli.nam ꝓhibetur alienatio rei ecclesiastice a iure.ergo alienatio est nulla.si non fit in casu concesso.l.non dubium. C.de legi.7 in regula ea que.de reg.iur.lib.vj.licet aliud tenuerit glosa.xij.q.ij.in summa.7.c.sine. Ibi enim voluit tenere alienationem:seruata forma.licet nō fiat in casu licito. Sed primum dictum verius fm Panor. Vide tamen ad pdicta que notat.d.Eln.de bu.in.c.quia pleriq;.de immu.ec.vbi dicit q; si alienatio facta fuit in casu licito.licet defuerit solennitas iuris.si ibi nulla fraus fuit commissa.7 interuenit consensus illorum qui habebāt cōsentire.in foro aīe ē tutus iste qui habet sine debita solēnitate.qz q;tuz ad metas iuris nālis ibi est verus titulus. q;uis deficiāt solēnitates positiue. Ideo in foro aīe tenet cū bona cōscia exq; nō subest deceptio 7 affuit legitima cā alienandi. Et dicit sufficere q; ad forū conscie vt ꝯctus teneat fm limites iuris naturalis seu gentiū. nam

de iure naturali.seu gentium sufficit solus consensus. ¶Et hec opinio placet Panor.in.d.c.qr plerisq; et in.c.requisiuit.de in inte.rest.¶Et p hoc adducit singulare dictum Inno.in.c.qr ꝓter.de elect.q si electio tenuit de iure naturali.s.rõne consensus eligentiũ.lz sit nulla ꝓter solennitates iuris positiui nõ seruatas.non tñ tenet electus in foro conscie re nunciare.Jus em̃ positiuũ adinuenit istas solẽnitates ꝓter scãdala.z deceptões euitandas.vñ exq̃ oĩa ista cessant. z interuenit verus cõsensus.satis est tutus q̃ ad deum.¶Et nota hoc dictũ.qr valet in omni actu.in q̃ est ptermissa solẽnitas iuris positiui.¶Et nota hanc teoricã.qr facit ad multa.

¶An aũt in alienatione rei ecclesiastice requirant tres tractatus: ¶Rñ. Panor.in.c.tua.de his q̃ fi.a ꝑe.de mente doc.dicẽs q sufficit vnicus solennis. et diligẽs.¶Et vide gl. ibi ꝓ significato huius verbi.tractatus.vbi dicit q non requirit deliberatuz consensum.sed quandã discussionem z indaginez circa rem disponendam in futurum.vnde text.in d.c.tua.ponit tractatum z consensum vt diuersa. Nam primo fit discussio. vtrum magis expediat alienare vnã rem q̃ alterã.vel vtrũ possit subueniri ecclesie sine alienatiõe. z post tractatũ puenit ad ipsam alienationẽ in q̃ pstat cõsensus.Nõ nota ꝓ statutis punientibꝫ facientes tractatũ sup aliqua re Dicunt em̃ tractasse.lz delictũ non pfecerint.

¶An aũt ꝓhibitus alienare:possit locare ad magnum tps: Panor.in.d.c.nulli.dicit q nõ:vt est tex.cum glo.in cle.j.de re.ec.nõ ali.z glo.ibi in verb.tps modicũ.dicit q hoc determinat tam verbũ locationes.q̃ verbum venditiones: vt sit sensus. q locatio ad modicum tps. z venditio fructuum ad modicum tps nõ includit sub ꝓhibitiõe.Sed quer glo.quid dicat modicũ tps: Dicit q glo.ff. de supfi.l.j.§.quod autẽ ait.dicat id relinquendz iudicis arbitrio.tñ in fine glo.videt dicere.q modicum tps dicat infra decennium.¶.de pscrip. lon.tem.l.fi. Nota tñ.q licet in materia odiosa alienatio capiat stricte.z sic solum venit contractus p quem transfert dñium.Sed in materia larga z fauorabili.vt hic capit largissime.¶Et sic alienationis verbũ.cõtinet cõductionẽ:donationẽ:venditionẽ pmutationem: z emphiteoticum ꝑpetuum cõtractum:vt in.d.c.nulli.et ibi Panor.¶Et fm glo.ibi. solus plat̃us alienat bona mobilia que comode seruari non possunt:vt sunt vestes trite que quotidie magis veterascunt. Item fructus z similia.¶Ea vo que comode seruari pñt.nõ alienãt sine solẽnitate nã res immobilis z mobilis pciosa.equiparãt q̃ ad difficultatẽ alienatõis:vt.l.lex que.¶.de admi.tu.

¶Utrum aũt pecunia sit de his que seruando seruari possunt: ¶Rñ. Panor.in.d.c.nulli.q non .qr retenta nihil operat.

¶Quid est illud.quod seruãdo seruari põt: ¶Rñ. Ang.in autentico.de nup.§.z.quia parum. dicit q est omne illud quod nõ consumit triennio.z ad hoc est glo.in.l.vnica.¶.si aduer.vsucap. Hoc tñ limita q̃ tale q̃ seruat põt fructũ ꝓducere sic seruatum.al's non.¶Et sic q̃ consumunt.nõ sunt de illis q̃ seruando seruari pñt.Fallit in pecunia:vt dictum est.qr est casus spãlis.

¶Sed dubium est de actione:nunquid in alienatione seu iurũ cessione debeat seruari solennitas. ¶Et est querere.nunquid cõputet inter mobilia vel immobilia: ¶Rñ. Panor.in.d.c.nulli.dicit q põt concludi.q fm ꝓprium significatũ vocabuli actio seu noĩa debitorum,nõ sunt mobilia nec immobilia.sed faciunt terciã spẽm de p se. nam mobiliũ et immobilium appellatio cadit in his q̃ certo loco cõcludunt.nam immobile dr q nõ põt a loco moueri.mobile vo qõ fm naturam suam aptum est moueri:vt.l.mouentiũ.ff.de ver.sig.Actiones ergo cum sint quid incorpale.non concludunt certo loco.z iõ non pñt dici mobilia.nec immobilia.¶Et ideo iurisconsultus ponit actiones z noĩa debitorum vt terciam spẽm:vt in.l.a diuo pio.§.in venditione.ff.de re iudica.¶Et ideo in testamentis appellatõe bonorum mobilium:vel immobilium nõ veniunt noĩa debitorum.qr debemus capere verba ꝓpria.l.qui heredi.ff.de condi.z de. vnde cõsuluit Oldra.q si princeps relinquit bona sua mobilia distribuenda in pios vsus.nunq̃ veniunt pene adhuc nõ exacte.tñ aliqñ necesse est vt actiões trahãtur ad bona mobilia:vel immobilia:vt puta. quia dispositio volens comphendere totũ patrimoniũ vnius hois.facit mentionẽ dumtaxat de mobilibꝫ et immobilibus. Hoc em̃ casu ista tercia spes assumit naturã alterius extremorũ. z est seruanda tũc opinio.glo.in autentico.co.ti.§.j.q̃ dicit.q si actiones dant ad res mobiles.cõputant inter mobilia. si ad res immobiles computant inter immobilia. Idez dic in seruitutibꝫ z aliis iuribꝫ incorpalibꝫ.sicut in actiõibꝫ:videtia cle.exiui.de ver.sig.q̃ vult q annui redditus inter immobilia cõputent.

¶An aũt plat̃us qui iurauit nõ alienare.possit in aliquo casu alienare nõ obstante iuramento: ¶Rñ. Panor.in.c.vt sup.de re.ec.dicit.q aut res est modica.vel modice vtilitatis.z tunc non includit sub iuramento de nõ alienando.qr nõ est verisimile.q superior voluerit istum illaqueare in istis modicis cum ista modica sint exempta ab omni solennitate iuris.vt in.c.terrulas.xij.q.ij. Juramentum ergo simpliciter pstitum debet intelligi fm materiaz subiectam.z fm iuris dispositionẽ. Item iuramentum est stricti iuris. ideo debz restringi.ar.c.pe.de iureiur.¶Et hoc notabis semp.¶Et idez sensit Fede. nam hodie plat̃i cõiter iurant nõ alienare incõsulto papa.z sic dz intelligi tex.in.d.c.vt sup.vt nõ obstante iuramẽto:possit iste hanc alienationẽ facere ¶Et sic ꝓcedit expositio Gof.qui exponit tex.in.d. c.vt sup.in ver.cõcedimus.i.concessum esse oĩdimus. Sile hr.xij.di.c.nerui.Aut res est non modica.¶Et tunc distingue fm formam iuranti.Aut em̃ iuranit nõ alienare simpliciter.Aut nõ alienare inconsulto papa.Aut non alienare sine licentia superioris.Dr iuranit simpliciter. tunc puto q in casu vtilitatis ecclesie poterit alienare. Nam video q in casu necessitatis ecclesie.hoc iuramentũ non astringit.vt in.c.fi.de ec.edi.ergo nec in casu vtilitatis.qr necessitas z vtilitas equiparant in iure.vt notat.xij.q.ij.in summa. Refert ergo illud iura-

mentum ad alienationem illicitam. vt sic metu iuramenti ꝑlatus abstineat facilius ab alienatione illicita. Si vo fuit iuramentum fm scām formam tunc non poterit alienare. nam tunc non potest fieri alienatio etiam licita inconsulto papa. Hoc enī important illa verba. Item necesse est. vt verba illa intelligant de alienatione. als licita. nam inconsulto papa nō faceret illicitam. Et ita volunt cōiter doc. Si vo fuit iuratum inxta terciam formā. idez dicendum: vt ꝓxime dictum est. Et hec bñ nota. q; nō declarat ꝑ alios. Hec Panor. in. d. c. vt sup. Et idem tenet in. d. c. fi. vbi facit singularē teoricā ex illo tex. q; iuramentū simpliciter ꝑstitutz de rebz ecclesie nō alienandis. restringit ad alienationē illicitam. nō aūt ad necessariā. Idem putat de alienatione. q̄ fit ob vtilitatez ecclesie. Quo vo ad scām formā. vel terciā supza positā. Panor. in. d. c. fi. dicit q; arbitrat vera esse. cessante summa necessitate Si aūt immineret summa necessitas. z tantā celeritatē requireret. q; supiorē consuli nō patiat tunc putat alienationē posse fieri consensu pape. vel alterius supioris. cui fuit iuramentū tale ꝑstitutz minime requisito. ar. optimū in. l. tutoz qui reptoz ff. de admi. tu. vbi in cā necessitatis pōt tutoz in nē tario non confecto administrare bona pupilli. qō als cessante necessitate: nō pōt. Ad hoc facit qō notat Jo. de fan. in cle. j. de re. ec. vbi dicit. In casu illius cle. posse fieri alienationē impune. illa solennitate nō seruata. si necessitas uō capit tantā dilationē Et hoc etiā tenet Pau. in disputatione. condēnatus ꝛc̄. Et hec nota. q; faciūt ad multa maxime ꝓ exemptis habentibz supiorem in remotissimis locis. Jo. tī an. in. d. c. fi. dicit q; quidā consuluerūt hoc iuramentū debere extendi solū ad illicitam alienationē. Sed idem Jo. an. dicit. q; isti sic consulētes non potuerūt postea eoz consiliū defendere et contra eos inducit tex. in. c. aduersus. de immu. eccl'. in ver. ꝓpter imprudentiā. vbi etiā necessaria. vel vtilis contributio non fit inconsulto papa. ne quid indiscrete agat. hoc dictū Jo. an. intellige regulariter. ne videat contrarius Panor. in ꝓdicto casu. s. summe necessitatis. An aūt legatus de latere possit dare licentiā alienādi contra hoc iuramentum: Rñ. Spe. in ti. de dispen. dicit q; non. Idez Panor. in. d. c. fi.

¶ Quer̄ de notabili. q. vtruz solus ꝑlatus possit repudiare legatū factum ecclesie. maxime de re immobili: Et videt q; nō. q; incontinēti etiā ecclesie ignorāti fuit acquisitū dñium rei legate. l. cum pr̄. §. surdo. ff. de le. ij. ergo ꝑlatus non pōt repudiare q; alienaret rem acquisitā ecclesie. z de hoc videtur casus notabilis in sil' in. l. magis. §. fundum. ff. de re. eoz. vbi dicit tex. q; pupillus non pōt repudiare fundū sibi legatū. cum non possit alienare rem suā. Videt ergo q; ex repudiatōe sequat alienatio Sed hoc nō obstante fede. consilio. ix. tenet ꝯtrarium. Mouet principal'r. q; dñium nō est acquisitum ecclesie ante acceptationē legati. vñ repudiando potius nō acquirit q; alienet. sed in nō acquirē do. nō requirit solennitas. ꝓ hoc facit. c. cū aplica. de bis q̄ fi. a pre. vbi solennitas requirit cū alienat res que possidet ab ecclesia. Et nō est par rō. lucra nō capere. z quesita ꝑdere. l. si sponsus. §. si maritus ff. de do. inter vi. z vx. Et ad §. fundū. qui multuz vrget dici pōt. q; loquit in pupillo qui non habet administrationē rerū suarū. Secus in ꝑlato. Vñ quēadmodū tutoz tenet si potuit acquirere pupillo. z nō acquirit. l. quicquid. C. arbi. tu. Ita z ꝑlatus. vt est tex. cum glo. xij. q. iiij. c. ij. Et ꝓ hoc glo. xvj. q. vj. §. fi. q̄ dicit q; in acquirēdis. ꝑlatus pōt facere cōditionē ecclesie deteriorē. Idem dicit Inno. in. c. ij. de dona. Tū si prelatus. sine cā repudiauit. pōt cōpelli vt satisfaciat ecclesie de suo. Panor. tū in c. tua. de bis q̄ fi. a pl'. dicit q; casus iste est dubius. Sed vide distinctionē circa p̄dicta q̄ euacuat totā materiā istam: quā ponit Bart. in. l. iubemus. C. de sa. san. ec. vbi dicit post glo. q; aut queris vtrum ꝑlatus possit ꝓiudicare ecclesie cōtrahēdo. aut aliud faciēdo. primo casu non pōt ꝓiudicare. nisi licite cōtrahat. vt. d. l. iubemus. z autētica. hoc ius. e. tiscdo casu. aut loquimur in querēdis z pōt ꝓiudicare. Aut in iam quesitis. Et tunc. Aut negligēdo z pōt ecclesie ꝓiudicare. puta faciēdo cōtra se ꝓscribi vt in autētica. quas actōes. eo. ti. Aut aliud faciendo. z tunc. Aut facit cum cōsensu capli. z pōt ei ꝓiudicare. Ita loquit. d. l. iubemus. Aut sine cōsensu capli. z tūc nō pōt ꝓiudicare eccle. vt in regula delictū. Et ita intelligunt illud. c. doc. Hec Bart.

Alimenta dari debēt a filijs a pentibz. z pentes a liberis sunt alendi. C. de alen. li. a pa. l. j. ij. et. iij. Et hoc verū si ille qui petit ali est inops. z ille cui petit est locuples. Itē si ex arte sua se pascere possit: non debet petere ali. nisi sit infirmus: vt. ff. de li. agno. l. si quis a liberis. Idem dic de emancipatis. d. l. si q̄s. q; si nepos sit ex filia pascet ab auo materno. si a paterna linea ali non possit. ar. d. l. si quis. Idem dic de filio adoptiuo. Item vir alit vxorem: nurus et ꝓnurum. ff. de do. inter vi. z vxo. l. si quis ꝓ vxore. Fallit hoc. si in contrarium pactio fiat. Nota tū q; pater tenet alere filios non ex iure patrie potestatis. ñ ex charitate. z de iure naturali fm Bar. in. d. l. si quis.

¶ An aūt pater cogat alere filiam ininstam: Barto. vbi s. dicit q; de iure canonico tenet eam alere: etiam spuriam. vt in. c. cum haberet. extra de eo q̄ du. in ma. ꝛc̄.

¶ An vo cogat dotare filiam bastardam: Casus est in. l. vxorē. §. pater naturalis. de le. iij. q; si tenetur eam alere. ergo z dotare. q; cā dotis fauorabiliz est cā alimentoz.

¶ An aūt mater teneat alere filium: Bart. vbi s. dicit. q; infra triennium onus alimentoz spectat ad matrē. vt. l. nec filiū. C. de pa. po. Quod intelligi si mater pōt alere filium. Secus si esset ita paup q; eum sustentare nō posset. Et tunc spectat ad virum. d. l. si quis. Vltra aūt triennū educatio pertinet ad patrem. nisi ipsa mater esset diues z pr̄ pauper. q; tunc teneret alere filium.

¶ An aūt frater teneat alere fratrē: Bar. in. d. l. si quis. dicit q; cogit alere fratrem naturalem. ergo

multo fortius legitimū: vt. C. de natura. li. autentica. licet.

¶ An aūt frater teneaf dotare sororē: Bart. in. l. dedit. ff. de collā. bo. dicit q̄ sic. ⁊ de hoc est glo. in. l. cum plures. ff. de admi. tu.

¶ An aūt ille qui debet habere alimēta debeat hīe expēsas in studio: Bar. in. l. de bonis. ff. non solū de car. edict. ⁊ in. l. legatis. de ali. leg. dicit q̄ in studijs necessarijs. sine quibꝫ hō fm cōditionē sue p̄sone viuere non p̄t. vt addiscat grāmaticā et sīlia. Et tunc impensa dī necessaria. Et tenetur. Secus in studijs ī quibꝫ quis dī militare sine quibꝫ quis p̄t honeste viuere fm cōditionē sue p̄sone.

¶ Appellatōe alimētoꝝ: seu victus ⁊ vestitus. cibꝫ potus. vestimēta. lectus ⁊ habitatio intelliguntf. ⁊ ea sine quibꝫ viuere nō p̄t hō. d. l. legatf. de ver. sig. victus. Cū aūt̄ maritus facit eius vxorē dñam ⁊ vsufructuariā ⁊c. Vide singulr. ī. Vsufructus.

Altare non debet esse

ligneū. vel terreū: de cōse. di. j. altaria. q̄ si ad celebrandū missaz nō hī altare cōsecratū. saltē habeaf pua tabula lapidea cōsecrata q̄ dī altare viaticī. In q̄ cōcedit epīs ⁊ eoꝝ supiorib⁹ in itinere celebrare. ⁊ celebrari facere vbicūq; de p̄uil. qui. li. vj. Idē p̄cedit p̄dicatorib⁹ ⁊ minorib⁹. vtvbicūq; libere celebrare possint. sic tū q̄ sine p̄iudicio parochialis ecclesie. extra de p̄uil. in his. Et p verbum libere. ibi positū daf intelligi. q̄ hoc p̄nt etiā sine licentia dyocesanoꝝ.

¶ In q̄ aūt cōsistat ius parochiale: hī in quodam p̄uilegio Greg. noni. qđ incipit. Nos attendētes Et ibi dī. q̄ cōsistit circa tria. s. oblatiōes. decimas et p̄micias. Nota etiā fm Pet. de palu. q̄ altare portatile dz esse tante latitudinis ⁊ lōgitudinis. s. lapis in capsula q̄ in eū possit capi pes calicis ⁊ hostia cōsecranda. vel q̄ in conficiendo cum tenet in manib⁹ panē vel calicē sup lapidē teneat. vt sic sup lapidem conficiat.

¶ Licitū est p̄sbyteris cōstruere altaria in ecclesia nō cōsecrata. sed in cōsecrata nō. nisi de licētia epī. ar. lxviij. di. cuius. ⁊ de p̄se. di. j. nullus p̄sbyter. Eodem mō sine cōsensu epī: nō sunt altaria destruenda. ar. de conse. di. j. ecclesie. ⁊ c. placuit.

Appellatio est duplex

sez iudicialis. ⁊ extraiudicialis. Judicialis est a minore iudice ad maiorē ꝓuocatio q̄ si legitima est ꝓnunciatū suspendit ac etiā iurisditionē iudicis q̄ ad illā cām ⁊ ipsius ad supiorē transfert cognitionē. Extraiudicialis vo est a p̄ti vel versiliter futuro grauamine ad supiorē ꝓuocatō q̄ si est ꝓbabilis: ipam cām ad supiorē transfert. vt ea pendente. nihil in ipsius p̄iudicium attentetur. Duo aūt sunt effectus appellatōis. Operaf em̄ suspensiuū ⁊ devolutiuuz. Effectus suspensiuus est triplex. Suspendit em̄ ꝓnunciatuz ⁊ iurisditionē iudicis q̄tum ad illaz cām. extra eo. sup. Et p̄sumptionem que erat ꝓ sīa. Et scias q̄ non semp appellatio operaf omnes istos effectus. Exemplum in appellatione sīe censure ecclesiastice. nam propter appellationem sequentem: talis sīa nō suspēditur. sed opaf tunc appellatio effectū devolutiuū q̄ devoluit cām ad supiorem. Et idem cum appellaf a sīa nulla. nam talis appellatio nō suspendit ꝓnunciatū: cum iuribus nō subsistat. sed opaf effectū devolutiuū dūtaxat. Et hoc respectu appellari p̄t a sīa nulla: vt c. dilecto. extra. eo.

¶ Quo aūt iure sit adinuēta: dic q̄ formalitas appellationis est de iure positiuo. ⁊ olim reddebatur ius manu regia. Sed ipsa substantia appellatiōis videf de iure naturali. Est em̄ quedā defensio seu p̄sidium innocētie. Est etiā pncipalr inducta ad iniquitatē: seu imperitiam iudicis corrigendā. vel ad supplendum qđ incaute in priori iudicio fuerat omissum. Ex quibꝫ p̄t inferri. q̄ licz princeps formalitatem appellationis tollere possit. nō tī videf q̄ possit tollere ipsam substantiā. s. vt iusticia non reddaf aduersus iniquitatē. vel impericiā iudicis Cum princeps nō possit tollere ea q̄ sunt iuris naturalis vel gentium.

¶ Querif de questione notabili. Ad quez debeat appellari cum deest iudex appellatōis. hec questio primo p̄t intelligi. cum deest ꝓpter defectum superioris: vt q̄ princeps ille non recognoscit superiorez in tpalibus. Et puto q̄ a tali non possit appellari: q̄ est loco pncipis: a q̄ nō appellaf. Ad hoc glosa notabilis in. c. qui. di. x. que dicit q̄ a tali pncipe nō est appellandū etiā ad papam. Si tī iniusticia esset notoria. posset dici tunc papā posse adiri. An aūt p viam denunciationis euangelice possit ecclesiasticus adiri contra laicum: rōne iniuste sententie. vide in. c. nouit. de iudi. Scdo potest intelligi. qui non deest superior. sed deficit spālis iudex sup appellatiōe puta. ciuitas elegit sibi potestatē. vel aliquis princeps in sua ciuitate. sed non ꝓuidit sibi de iudice appellationis. Dic q̄ appellabit ad ipsum superiorem qui potestatem elegit. hec Pano. super Rubrica de appel.

¶ Utrum autem excōmunicatus post legitimaz appellationem sit euitandus. Rn. q̄ non. vt notatur in. c. licz de sen. ex. li. vj. ⁊ in. c. pastoralis. de appel. Veruntī si excōicatus nominatim. vel specialiter infra tps a iure: vel iudice determinatum. appellationem non fuerit ꝓsecutus. vt debuit. eo ꝑ ipso poterit publice excōicatus denunciari. Et tūc erit euitandus tam in iudicio q̄ extra. ⁊ ab actib⁹ legitimis remouēdus. vt. d. c. licet. Debet ergo reputari pro excōicato post talem denunciationem Iz non sit. donec sīaliter fuerit declaratum appellationē ante excōicationē fuisse interpositā.

¶ Sed vtrum talis post denūciationem excōicationis ⁊ desertionem appellationis celebrans: aut ingerens se diuinis efficiatur irregularis. Rn. Archi. in. d. c. licet. ⁊ sequif ibidem gemi. q̄ non: quia ex quo appellatio legitima fuit ante excōicationez interposita ipsam excōicationez suspendit. Et licz post desertionem appellationis denuncief excommunicatus. non tī est excōicatus.

¶ Aqua. vtrum aqua non benedicta commixta aque benedicte tota fiat benedicta. vide. ī. vnctio extrema.

Arbiter. Cum ab vno de pluribus arbitris vel iudicibus alijs ꝑsentibus ⁊ mandantibus scripta sententia recitat. pinde est ac si ab omnib⁹ esset recitata. Oportet autem vt qui illam recitat nō vtat verbis singularis numeri. ꝫ pluralis. dicēdo. Nos tales arbitri. vel iudices ꝓnunciamus ⁊c. nisi in arbitris sup electione. que debet fieri ab vno vice omniū. de re iudicum ab vno. li. vj. Nota etiam Panor. in. c. sane. de arbi. q⁹ si tres arbitri eligunt ad aliquod negocium ad hoc vt valeat sn̄ia duorum ex tribus requirit ꝑsentia tercij. fm glo. ibi. que facit ꝓ opinione Bart. in. l. duo ex tribus. ff. de re iudi. vbi dicit q⁹ si tercius fuit ꝑsens in disputatione super meritis cause. ⁊ dixit quicquid voluit. si tñ ipse tercius mōnitus a duobus non vult adesse. nec allegat legitimam causam absentie. tunc possunt duo ꝓcedere sine tercio. Et satis est q⁹ duo conueniūt ipē arbitrorum. Rñ. doc. in. c. quintauallis. de iureiurā. ⁊ ibi Panor. dicunt q⁹ sunt due. s. iuris ⁊ aliorū qui eligunt a partibus seu a ꝑsonis priuatis. qui ꝓprie nō sunt arbitri. sed sunt quasi quidā ꝑsonete. ⁊ cōmunes amici vel quidā compromissarij. vnde ab istis arbitris nō recedit. nec alius est eligendus. ex quo partes nō concordant. Et a dicto istorum nō appellat. vt in. c. a iudicibus. ij. q. vj. Sed a sentētia arbitrorum iure bene appellat. Ratio diuersitatis est. quia isti arbitri iure assumunt ex necessitate. ⁊ habent iurisdictionem. ⁊ ex sn̄ia eorū potest agi. Arbitri aūt cōpromissarij eligunt ex nuda voluntate partium. nec habent iurisdictionem. Item fm Panor. vbi ꝑ. sunt multe differētie inter arbitrum compromissariū ⁊ arbitratorem. Prima est. nam arbiter est ille. qui habet iudicare de iure. fm ordinem iudiciorum. Arbitrator vō est. qui sumit de iure ⁊ de facto. Secūda differētia. q⁹ arbiter eligit vt sit loco iudicis ita q⁹ habet ꝓcedere. iuris ordine seruato. Itē dz ꝓcedere in forma iudicij sicut iudex vñ cōrā eo debet dari libellus. Itē corā eo fit litis contestatio. Itē iurat de calūnia. Item debet ferre sn̄iam in scriptis. Item nō potest ꝓcedere diebus feriatis in honorem dei. ⁊ si ꝓcederet nō valeret ꝓcessus. Que oīa secus in arbitratore. Tercia differentia. q⁹ in facto ꝓprio nō potest quis esse arbiter. sed bene arbitrator. Quarta differentia. q⁹ arbiter nō iurat. nec ptes debēt iurare de obseruātia arbitrij: ꝫ arbitratore nō repit ꝓhibitū. Et no. q⁹ sicut arbiter pōt recusari vt suspectus. ita et arbitrator fm Panor. Quinta. q⁹ mulier pōt esse arbitratrix ꝫ nō arbitrix nisi esset femina. q⁹ ex dignitate haberet iurisdictionem. vt q⁹ regina vel comitissa.

¶ Quid dicendum de monacho. an possit esse arbiter. Spe. videt velle q⁹ nō possit esse arbiter sine vtilitate monasterij ⁊ abbate imperante. ar. c. ij. de postu. ⁊ c. monachi. xvj. q. j. Sed arbitrator potest esse ex sola licentia abbatis. Et hoc placet Panor. Sexta. nam sn̄ia arbitri emologat. i. approbat taciturnitate decem dierum. vt sic post modum detur actio ⁊ exceptio. l. pe. C. de arbi. Intellige si sine pena fuit compromissum. vt in. c. ꝓ tuas. de arbi. Dictum aūt arbitratoris nō emologat ꝓdicto modo. Septima. q⁹ arbiter nō potest sn̄iam ferre in ecclesia. sicut nec iudex. ⁊ lata nō tenet. de immu. ec. decet. li. vj. Secus in arbitratore. Octaua. excōmunicatus nō potest esse arbiter sicut nec iudex. de re iudi. ad ꝓbandum. Intellige de notorio excōicato. in arbitratore sunt opiniones. Bart. in. l. cum pater. §. hereditatem. de le. ij. ⁊ in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad treb. sentit q⁹ possit. quia excōicatus equiparat deportato. deportatus aūt non pdit ea que dependent ex consensu. ⁊ que sunt de iuregentium. Jo. an. in regula. dolo. de re. iu. li. vj. in mercu. tenet oppositum dicēs. q⁹ si est notorie excōicatus nō cadit in eo arbitramentū. qō fit ꝓ modum laudi. Et Panor. videt tenere opi. Jo. an. ꝓ quo bonus tex. in. c. post cessionem. de ꝓbat. vbi patet q⁹ excōicatus non potest esse ꝓcurator. fortius nec officium arbitratoris assumere potest. cum hoc casu habeat arbitrari tanq̄ bonus vir. sed non potest dici bonus vir exquo pseuerat in excōicatiōe. Unde licet ꝓ se possit excōicatus valide contrahere fm aliam opinionem. nō tñ assumere hoc officium ciuile inter alios. Et fm hoc non erit differentia inter arbitrū ⁊ arbitratorem.

¶ Utrum de rebus spūalibus possit in laicum cōpromitti. tanq̄ in arbitrū. vl' arbitratorē. Rñ. Panor. in. c. contingit. de arbi. dicit q⁹ non. q⁹ text. loquit generaliter. q⁹ laici nō debent tractare negocia ecclesiastica. Et ex glo. ibi collige. q⁹ nullus citra papam pōt cōmittere cām spūalē laico. Item nullus citra papam pōt auctorizare vt in solum laicū possit cōpromitti de iure spūali. Et hoc videt verum. q⁹ nullus dispēsat cōtra cōstitutionē pape. nisi in casib⁹ cōcessis. vt in. c. dilectus. de tem. or. Cū ergo sit solū iure exp̄ssum. vt auctate superioris possit cōpromitti in clericū ⁊ laicū. c. ꝓ tuas. eo. ti. ergo in solū laicum nō pōt cōpromitti auctate superioris Ratio aūt quare laicus ꝓhibet arbitrari in causa spūali fm Panor. in. d. c. ꝓ tuas. est. nō ꝓpter incapacitatem. sed rōne honestatis. Honestas autem satis cōseruat ex mixtura clerici. qui sociatus laico facit eum capacē. etiaz si essent plures laici ⁊ vnus clericus. nō tñ extendas casum huius capituli ad actum spūalem. q⁹ laicus nō potest effici capax iuris spūalis ꝓ mixturā clericorum. vt in. c. massana de elec.

¶ An aūt ep̄s possit cām spūalē cōmittere clerico ⁊ laico. Dic q⁹ non. licet eā valeat compromissum in clericū ⁊ laicū. non tñ pōt cā spūalis delegari clerico ⁊ laico. Ratio diuersitatis. quia vt dicit Joh. an. in. d. c. ꝓ tuas. arbitrium de re spirituali nō est actus spiritualis. merito in clericum ⁊ laicum pōt compromitti. sed iudicare de causa spūali est quid spūale. vt in. c. quāto. de iudi. ꝫ laicus nō est capax iuris spūalis etiam associato sibi clerico. vt in. d. c. massana.

¶ An aūt laicus possit esse assessor iudicis ecclesiastici. Doc. cōiter dicunt q⁹ sic.

¶ Utrum arbiter possit ꝓ bono pacis capere de iure vnius ⁊ dare alteri. Rñ. Panor. in. d. c. quintauallis. dicit q⁹ licet iudex vel arbiter non possint

cum bona conscia dare de iure vnius alteri: cum debeant dare vnicuiq; qđ suum est. Secus in arbitratoribꝫ qui eligunt̄ tanq̄ boni viri ad cōponendum inter partes: ꝛ ꝑ bono pacis pñt de iure vnius dare alteri: dummodo enormiter nō ledant. qđ si fecerint pōt horum arbitramentū ꝑ supplorem reduci ad bonaz equitatē. ꝑno. in. d. c. quintauallis. Licet Bald. in vsibus feudorum dixerit q̄ si arbitrator ex certa scia de alieno largit̄ nō valet: qz non est ꝓmissum sibi dare de alieno. Sed Panor. dicit hoc dictum esse falsum: exquo faciunt ꝑ bono pacis. ꝛ videnť ad hoc habere mandatum: dummō enormiter nō ledant. Sed si vis saluare Bald. intellige qñ faciunt sine cā: vel qñ non in modico ledūt. nam qñ in modico ps ledit: satis lucrat: quia a lite recedit. l. lucius. ff. ad tre. Et vide ad declarationem p̄dictorum. qđ notat Panor. in. c. cum cōtingat. de iureiuran. de mente. d. an. q̄ q̄tūcunq; verba late cōcipiant̄ in psonas arbitrorū. vt puta q̄ possint de iure vnius dare alteri in totum vel in ptem ꝛc̄. q̄ nihilominus enormiter deceptus poterit cōtrauenire: licet nō appareat de dolo ex ꝓposito: sed tm̄ re ipsa. quia talia verba effuso sermone emanata videnť et ꝓlata sub quadam cōfidentia psone ꝛ amicicie arbitrorū ꝛ vt captent amicicias eorum ad nō ledēdum. Et idē tenet Pe. de anch. Et ad p̄dicta optīe facit dictū Spe. in ti. de empt. et ven. §. nunc. vbi ponit. q. de illo qui vēdit equū dolentē in spatula: non tm̄ ostendentē dolorē: quia erat calefactus in eundo. dicēdo. do tibi istū equū ꝑ strabone: ꝑ gibboso. dolentē in spatula ꝛ habētem oēs maculas: nec volo ex aliquo teneri. Dicit Spe. q̄ nihilominus teneť ex quo al's specifice nō ꝓfallauit defectum. nam emptor fuit deceptus: videns q̄ falsitatem dixerat in alijs exp̄ssatis. Et credidit versil'r falsuz dixisse de morbo spatuloso tūc latente. Sic multotiēs notarij ꝛ cōtrahentes solēt ad cautelā ponere verba valde lata: excludētia oīa remedia. non tm̄ videť q̄ ps lesa ꝑ ista verba generalia voluerit pati enormissimā lesionē: sed potius fuisse passam illa verba poni ad seruandū cōsuetudinem notariorū generalem. Et de hac materia. ꝛ an ptes possint renunciare a principio reductioni ad arbitrium boni viri. vide Panor. diffuse in. d. c. quintauallis. ꝛ Bar. in. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. ꝑ socio.

¶ An aūt arbiter postq̄ ꝓnunciauit possit mutare sn̄iam suaz: ꝛ Rñ. Panor. dicit q̄ arbiter: exquo semel sup toto ꝓnunciauit seruando formam cōpromissi: siue bñ: siue male: functus est officio suo. vnde nō potest amplius mutare sn̄iam suam. vt in. l. diem. ff. de arbi. In arbitratore vō sunt opiniones. Quidam enī dicunt q̄ cum coraz eo non sit iudicium: nō habet locum. c. in lr̄is. de offi. deleg. Sed Cy. post Pe. in. l. fi. C. de contraben. emp. in effectu concludit. q̄ aut arbitrium: seu electio competit mihi iure meo. ꝛ possum: lz male semel elegerim: seu arbitratus fuerim. iterū arbitrari ad hoc. l. hec conditō. de condi. ꝛ de. vbi dicit̄. q̄ si testator legat mihi. c. si nupsero. Si nupsi inutiliter. possuz iterum contrahere ꝛ legatum consequi. Aut competit mihi sup iure alieno. ꝛ tunc si nō seruaui formam possum iterum arbitrari. Si aūt seruaui formam: non possum me amplius intromittere. q̄ si ue bene. siue male. functus sum officio.

¶ Quo vō ad arbitros iure vltra p̄dicta. Nic fm glo. in. c. legitima. de ap. li. vj. q̄ tales arbitri nō debent esse suspecti. al's possent: sicut ꝛ iudices recusari. Item non debent esse multū remoti. ꝑ. c. ij. requirīs. de ap. Et sic no. ex illo tex. q̄ recusans iudicem vt suspectū. nō teneť arbitros eligere in codez loco: sed pōt alibi dummodo nō sint valde remoti fm doc. vt puta. si distāt vltra duas dietas. Ar. c. nō nulli. de rescriptis. vel hodie vltra vnā. ar. c. statutum. de rescriptis. lib. vj. q̄ sepe iudex in loco est tam potens q̄ recusans: non idoneos arbitros in loco poterit habere. Item debēt esse in locis cōpetentibꝫ. vt possit haberi copia peritorū. d. c. statutū. Item dicti arbitri sunt cōpellendi ꝑ delegatos ad sīl' cōueniendum in loco idoneo ad cām suspitiōis terminandam infra certum terminū quo elapso si nō terminauerint. iudices delegati reassument iurisditionem. tm̄ si nolunt ꝓnunciare. vel male ꝓnunciant. appellaťad papam. de offi. del'. ab arbitris. li. vj.

ARchiepiscopus. causam ad se ꝑ appellationez devolutā. subdito suffraganei cōmittere pt. illum tm̄ ad suscipiendam delegationē cōpellere non pōt. de off. or. pastoralis. Et Panor. ibi ex illo tex. notat. q̄ epi existentes in ꝓuincia archiepi. sunt subiecti ipsi archiepo metropolica lege. ꝛ sic archieps est iudex ordinarius oīm eporum sue ꝓuincie de iure cōi. Et quelibet ꝓuincia debet habere vnum archiepm ꝛ decem epos. Et hoc sufficit ad pfectum regnum. vt. c. scitote. vj. q. iij. Nota etiā. q̄ archieps nō pt ꝓcedere contra epm ad depositionez: q̄ depositio eporum soli pape est reseruata. vt in. c. ij. de transl. prel'. Sed de crimine eorum pt cognoscere. ꝛ ipsos punire. vt. c. sacro. de sen. ex. De causa vō ciuili indifferenter cognoscit. etiā si subditus epi cōueniat epm. nam debet eum conuenire coram archiepo. Sed si eps habet cām contra subditum. nō cōuenit eum coram archiepo: q̄ nō est iudex subditi epi. nec eps debet esse iudex in cā ꝓpria. sed debent eligi arbitri inf̄. hec ꝓbant̄ in. c. si clericus aduersus clericum. xj. q. j.

¶ Archieps nō habet iurisditionem in subditos suffraganei sui: nisi in quibusdam casibꝫ qui notant̄ ꝑ glo. in. d. c. pastoralis. Damus cum deuiāt a diuinis officijs. a consuetudine metropolitane ecclesie. xij. dis. de his. Post. tm̄ limitat nisi ecclesie ꝓuincie haberēt spālem cōsuetudinē: qđ placet Panor. vt valeat cōsuetudo cuiuscunq; ecclesie: dūmō sit al's rōnabilis. ar. c. de trina. de cōse. dist. iiij. Ad hoc facit qđ notat glo. in ꝓhemio sexti. q̄ in his q̄ cōcernunt fidē debemus sequi cōsuetudinē ecclesie romane. In alijs non tenemur: nisi papa dispenat. Deōs qñ subditus epi delinquit in dyocesi archiepi. vj. q. iij. placuit. In hoc enī casu efficitur aliquis de iurisditiōe alterius cuiuslibet. Tercius si

habet ꝑdiū in dyocesi sua de fo.cōpe.c.fi.⁊ iste casus ptinet ad quēcunqꝫ aliuz. Quartus si clericus habet ciuilē causam cōtra epm suū.d.c.si clericus. Itē si criminalis causa sit inter epm et clericū suuz nā tunc debet deduci ad synodū in qua ꝑsit archiepiscopus.vj.q.iij.c.j. Quintus si causa deferꝛ ad eum per appellationē.extra de of.le.c.j.et de of.or. duo. Et hoc casu distingue ꝓut habeꝛ in.c.venerabilibꝫ.§.sane.et duobꝫ.§.se.de senten.excomu. li.vj.vbi dicit.qꝫ si certū est:excōmunicationis sententiā esse iustā; velut cū ꝓpter manifestū excessum est in aliquē ꝓmulgata:superior iudex.nisi periculū sit in mora.excōmunicatū ad excōicatorē ꝓius remittere debet.nec debet eū absoluere.nisi excōmunicatoꝛ rēq̄situs malicioſe illum absoluere nolet.et glo.in v.nec debet.dicit si tamen absolueret tenet absolutio.vt.j.§.vbi.qō est valde notandū. Seq̄tur.si vo constet huiusmodi sententiā esse iniustā; nequaqꝫ remittendus est excōmunicatus ad suuz excōmunicatorē:sed debet sine difficultate aliqua moꝛ absolui. Si autē dubiteꝛ vtrū iusta sit vel iniusta.superioꝛ nisi excōmunicatoꝛi deferat.relaxare iuxta formā ecclesie potest illam.qꝫ honestius aget.si ei deferat in hoc casu.hec ibi. Si autez non fuit appellatū.sed ꝓ simpliciē querelam superiorez adiuit.dic ſm glo.in.c.p tuas.de senten.ex. qꝫ debet eum remittere ad inferiorē.vt ipsum absoluat. Et si inferioꝛ ipsum absoluere nolit.archiepiscꝰ ipm absoluat.de of.oꝛ.ad reprimendā.tū si periculū esset in mora ꝓpter hmōi remissionē.ipm statim absoluat.de sen.ex.sacro. Silr si viderit sniam excōicationis ab eo latā esse iniustā euidēter.poterit archiepiscꝰ declarare subditū irrōnabiliter fuisse ligatuz.lz nō sit appellatū ad ipm.de ap.sollicitudinē hec glo. Itē qui nō fuit appellatū.si excōmunicatꝰ deponat apud superiorē de suffraganeo.vt imponatur ei pena et ꝓ suo interesse sup iniusta excōmunicatione querelā.audire debet eū. Secus si conqueraꝛ de ipso.vt relaxetur hmōi sniа cōtra se ab eo pro alio ꝓmulgata.qui teneri hanc cām.non ad ipm suffraganeū.nec ad eū pro quo est sniа lata;spectat. Attamē si suffraganeus.vel extra iudiciū pro suoꝛ defensione iurū.vel etiā in iudicio.ex suo ꝓcedens officio inqrendo viez.vel simile qd agendo aliquē excōicet.in hoc casu cōuenīdus ē suffraganeus coꝛā archiepo.vel eius officiali.qui ipsi⁹ interest defendere cām suaz hic.in.d.c.venerabilibꝫ.in ꝓncipio. Sextus ē ſm panoꝛ.in.c.in literis.de of. del'.vbi dicit.qꝫ citra remediuz appellationis pōt archiepiscꝰ se impedire de causis subditoꝛ sui suffraganei.vt puta.ꝓ via nulleitatis. Exemplū excōicatus coꝛā superioꝛi dicit sententiaz nullam.eo qꝫ sit lata post appellationē.vel quia continet intolerabilem erroꝛē. limita ergo iura dicentia qꝫ citra appellationem non aditur archiepiscꝰ.nam debet suppleri.vel ꝓ aliud equipollens remedium. Et nota ſm asteñ.li.vij.ti.xiij.qꝫ fortius eximit subiectus a iurisdictione suffraganei ꝓ appellationē q̄m ꝓ querelam.nam qꝫcto appellat.quo ad illam causam est exemptus a sua iurisdictione.de ap.directe.et.c. pastoralis.nō sic est de illo qui conqueriꝫ.quia q̄uscꝫ litem fuerit contestatus.non dicitur agere.nec velle agere.ff.rē ra.ba.amplius. Sed huic sententie obijcitur. Nonne et is qui non appellat verbo.nec vadit ad querelā ꝓponendā.itinere accepto videtur ipso facto appellare.sic.extra de ap.dilecti. Sed illud habet locū q̄tum ad appellationē extra iudicium factā.⁊ ante oꝛdinationē cause.postmodum eiī necessaria esset appellatio vocis.hec Asteñ. Septimus.cuz episcopus est negligens.ix.q.iij. cum simus. Et panoꝛmi.in.c.ex frequentibꝫ.de insti.facit regulaz generalem.qꝫ sola negligentia episcopi deferat iurisdictionē in archiepiscopū.et vide glo. singularē in.c.romana.de sup.ne.ꝓ.li.vj.que dicit notabiliter.qꝫ in negligentia episcopi. archiepiscopus supplet vices eius.non in delicto.hoc tamen limita ſm doc.in.d.c.ex frequentibꝫ.et ibi panoꝛ. dicit.nisi delicta sint notoria.et sic iste erit alius casus.in quo archiepiscꝰ exercet iurisdictionē suā in subditos suoꝛuz suffraganeoꝛ.s.ratione notorietatis delicti. Et licz tex.in.c.romana.§.notoria.de cenli.vj.loquaꝫ dū visitat.tū doc.cōiter extendūt etiā dū non visitat.qō est notandū.

An autē iudex ad actū absolutionis teneaꝫ citare partē aduersam. Rūdio panoꝛ.in.c.qua fronte de ap.dicit ſm doc.communiter qꝫ sic cū pars aduersa possit ꝓtendere interesse.forte eiī fecit expensas quas consequi debet ante absolutionē.vel huiusmodi. Doctoꝛes tamē communiter dicunt ibi. qꝫ si de facto fiat absolutio.parte non vocata tenet vide etiā glo.in.c. excommunicatos.xj.questi.iij. que videt limitare p̄dicta.vt pars sit vocanda ad actum absolutionis.quādo iudex excommunicauit aliquē ad instantiā partis. Secus si mero officio. Et hoc dictū placet panoꝛ. Sed contra p̄dicta est tex.notabil' in.c.romana.§.sentētias.de ap.li. vj.vbi dicit qꝫ sententia excommunicationis. vel interdicti nullatenus est reuocanda.parte non vocata. Et ꝓ illum tex.arguit Jo.an.contra opinionem p̄dictam.vt non teneat absulutio.parte non vocata. Sed ꝓ concordia dicit panoꝛ.qꝫ aut absolutio fit ab ipso excommunicatoꝛe. siue superioꝛe concurrēte cū eo ad actū iurisdictionis circa excommunicatū. Et tunc tenet absolutio.parte non vocata.tex.est cuz glo.in.c.cum ab ecclesia.de of.oꝛ. vide etiā tex.cū glo.in.d.c.venerabilibꝫ.§.vbi traditur regula generalis.qꝫ absolutio facta a iudice suo q̄tucunqꝫ iniusta tenet. Quandoqꝫ fit absolutio a iudice ad quē denoluit iurisdictio solum via appellationis.vt in archiepo. Et hoc casu dic.qꝫ si non est appellatū ad eū.non valet absolutio.nisi recipiat appellationē ex probabili causa emissam. tunc enim tenet absolutio ab eo facta.licet etiam parte non vocata licet sit iniusta.quia hoc casu iudex est.hoc etiam patet per.d.§. Vbi.qui ꝓprie loquit de iudice ad quē.vbi dī. Vbi autē superioꝛi cōpetit de excōicatione cognoscere.absolutio.quā ipse fecit.tenet.lz forsitan sit iniusta.q̄m etsi contra ius litigatoꝛis.non tū contra ius cōstitutionis absoluit. Aut vult sniam excōicatōnis reuocare tāq̄ iniustā.vel eā denunciare nullā.et non potest.nisi partibus vocatis. Et si aliter faceret.reuocatio vel

declaratio nō tenēt. Et hoc casu intellige. d. ℣. sententias. ꝛ Joh. an. ibi. Ratio est. quia hoc casu est q̄si diffinitiue pnunciare. ꝛ est actus iudicialis nec cōpetit sibi ptās. nisi prius examinauerit causam. Hec panor. Sed cōtra hoc vltimū facit. d. ℣. vbi. nā si fuit appellatū ad archiepm vt supponitur in d. ℣. snias. ergo ad eū spectat de excōicatione cognoscere. et si sic. ergo et ab ea absoluere. reuocare. vel eā denunciare nullā: iz iniuste faciat. Nec ob. d. ℣. snias. quia fateor q̄ archiepūs reuocās dictas snias. vel declarans esse nullas nō vocatis ptibus male facit non tū sequit q̄ absolutio sit nulla. quia ibi nulla est clausula irritans factum. Simile habemus. fm glo. in. d. ℣. snias. in. d. c. cū ab ecclesiarū in fi. ibi. sine congrua satisfactione. ꝛ absq; plebani conscia non relaxes. et tū absolutio aliter facta tenuit. fm glo. ibi ꝛ oīter doc. Et p̄dicta videnť tenere doc. vt ipsemet panor. dicit in. d. c. qua fronte vt dictū est supra. Et ex p̄dictis habes in quibꝫ casibus archiepūs pōt se intromittere de subditis suorum suffraganeorū. Primo cū ad eū fuerit appellatum. Scōo cū constat sententiā epi esse euidenter iniustā. vel cū factū est notoriū etiā qñ non visitat. Tercio qñ epūs aliquē excōmunicat ex mero officio. Quarto cum aditur archiepūs p viā nullitatis. Quinto qñ archiepūs etiā aditus p viā querele remittit excōmunicatū absoluendū ad epm. quem si epūs nolit absoluē ipse archiepūs absoluet. Sexto vbi piculum esset in mora remittendi excōmunicatum ad epm. tūc archiepūs posset absoluere. etiā nō vocatis partibꝫ. vt vult glo. in. d. ℣. snias. Que autē sit differētia inter absolutionē ꝛ reuocationē. vide. j. excōmunicatione. xxix.

¶ Per solā vacationē epalis sedis. non archiepūs ꝫ capl'm supplet vices epi. de sup. ne. p̄. si epūs. et. c. ecclesie. li. vj. Similit. si epūs sit excōmunicatus. de sup. ne. p̄. d. c. romana. li. vj. Aut capt⁹ a paganis. vt in. d. c. si epūs.

¶ Archiepūs pōt suā ꝓuinciā visitare. iz non sint eius suffraganei negligentes. ꝛ iterare visitationē. ꝛ ꝓcurationes recipere. nō obstante cōsuetudine cōtraria. Et dū visitat pōt confessiones subditoꝝ suffraganeoꝝ audire. absoluere ꝛ pnias iniungere ꝛ etiā alijs cōmittere. de censi. ꝓpetuo. li. vj.

¶ Utrū autē archiepūs possit absoluere illos q̄ incideruṅ canones in prouinciali concilio factos. Rñ. astē. li. vij. ti. xxij. de mente Ho. dicit. q̄ statutū. aut est formatū in psona concilij. aut in psona archiepi. Si in psona concilij. vt si dicať. nos concilio. vel nos archiepūs de consensu suffraganeoꝝ nostroꝝ statuimus tē. tunc sine consensu illoꝝ nō potest absoluere. nisi epi hoc sibi concesserint. vel nisi habeat hoc ex ꝓuilegio. vel consuetudine. ar. extra de tē. or. si archiepūs. ꝛ. c. se. Si autez in psona archiepi. vt si dicať. Nos archiepūs de consilio fratrum nostroꝝ tē. sic archiepūs p se pōt absoluere. q̄ consiliū non importat necessitatē. vt in. c. cū olim. de arbi. iuncta glo.

¶ Archiepūs pōt conciliū celebrare irrequisito primate. xcij. di. si quis.

¶ Archiepūs transiens p quemꝫ loca sue ꝓuincie potest facere ante se crucē portari. ꝛ benedicere populo. in pontificalibꝫ celebrare et hmōi. Similiter ꝛ epūs etiā in locis exemptis sue dyocesis. vt in cle. archiepō. de ꝓuil. Hec tū fieri debēt sine ꝓiudicio ꝛ grauamine exemptoꝝ. vt ibi.

Arguere. ¶ A simili ad simile idē est iudiciuz. de consti. translato. vbi q̄rit panor. an lex semp possit extēdi ad similem casum. ꝛ dicit. q̄ vbi casus similis habz casum spālem in contrariū. nō debet fieri extensio. q̄ nō dz fieri legū correctio ex silitudine rōnis. Sed vbi non reperiť contrariuz bene pōt fieri extensio. Et sic intellige. l. non pūt. ff. de le. Et hoc notat Bar. in. l. non dubiū. C. de legi. vbi dicit idē esse in consuetudinibꝫ ꝛ statutis. q̄. l. de quibꝫ. ff. de leg. Et sic nota' q̄ statutū municipale ꝛ consuetudo possunt ad alios casus ex. idēptitate rōnis extendi. dūmō illi casus non habeant legē contrariā. Et sic intellige qđ notať in. c. in nostra. de iniur. vbi tenuerunt multi ꝛ male. q̄ statutū non debz extendi. quia est stricti iurť. Sed vt dixi illud ꝓcedit qñ extensio fieret cū legis correctione. alʼs secus. Nota etiā Panor. in. c. ad audientiā. de deci. q̄ diuersitas vocabuloꝝ inducit diuersitatē rerū. Et raro contingit q̄ duo vocabula idē p omnia importent. quia alʼs ars induceret supfluitatez. de hoc est pulcer tex. in l. si ijdē codicilli. C. de codi. ꝛ ad hoc. d. c. ad audiē tiam. qđ qu otidie solet allegari contra puertentes intellectū iuris ꝛ importantes vocabula legū. Nā si princeps aliter intellexisset. bene scisset ponere vocabuluz accomodatius. Et Jo. de lig. ponit ibi quedā verba circa interp̄tationē iurium. dicit enī q̄ aut app. iret de mēte legis. ꝛ est ei stādū. etiā contra ꝓpriū sīgnificatū verboꝝ. vt in. l. cum pater. ℣. dulcissimis. de leg. ij. vbi verba restringunť per rationem exp̄ssam. Ratio est. quia verba deseruiunt intentioni. ꝛ nō econtra. habēt enī se verba ꝛ intētio seu ratio. put corpus ꝛ anima. nā sicut alia dominať corpori. ita ratio legis dominať verbis. ad hoc. d. l. non dubiū. Aut nō constat de mēte. ꝛ tūc si verba sunt clara nō ē ab eis recedēdū. vt in. c. fi. de ẏ. si. hoc intelligo qñ ratio nō est exp̄ssa in lege. nec pōt coniecturari rō naturaľ legis. nā vt singulariter inqť Ly. ꝛ alij post eū in. d. l. nō dubiū. vbi rō nō est exp̄ssa in lege. debem⁹ coniecturari p silia rōnē naturalē q̄ potuit mouere legislatorē. nā sine rōne nō fuit motus. cū sine rōne nō sit lex. iij. dis. erit autē. Et fm illā rōnē ꝓiecturatā possium⁹ extēdere ꝛ restringere legē etiā odiosam. Sed vbi non pt hec rō naturalis cōiecturari. tunc ꝓcedat dictū Jo. de lig. videlicet q̄ recurrať ad verba si clara sť. Si aūt sunt dubia. tunc fienda est interp̄tatio per alias leges si fieri pōt. q̄ iura debēt iuribꝫ concordari vt in. c. cū expediat. de elec. li. vj. Si vo p alia iura non pōt apparere intellect⁹. tūc recurrendū est ad cōsuetudinē ciuitatis. vt. l. minime. ꝛ. l. si de interp̄tatione. ff. de legi. ꝛ in. c. cū dilect⁹. de cōsue. Si aūt nō apparet de cōsuetudine loci. recurrendū est ad silia. vt in. d. l. nō pūt. In defectū vo oīm recurrēdū est ad ꝓncipē. q̄ ei⁹ est interp̄tari cui⁹ est cōdere

nam debet intelligi dicta auctoritas. qñ p remedia supradicta: vel similia nō pōt haberi certitudo legl Et sic intellige. l. vnicam. C. de pfe. in vi. pstan. li. xij. vbi dat doctoribz ptās interptandi. Idē etiam in iudicibz. iuxta notata in. c. cū spāli. de app. Vide tñ qđ notat Bar. in. l. non aliter. de le. iij. vbi dicit. q primo debem? inspicere qđ senserit testator. qz ante oīa voluntas testatoris dñat. l. cuz viz. C. de fideicō. deinde si nō apparet debem? inspicere qđ est verisimile. l. si mater. C. de insti. & sbsti. sub pdi. fac. & l. mulier in pncipio. ff. ad tre. Et si nō appareret qđ sit verisimile. tunc inspicim? ppriā significationē verboz. & ita loquit. d. l. nō alit. vide etiā gl. singularē. quā oēs sequūt. i. l. tale pactū. §. fi. ff. de pac. q dicit. q dispositio facta in vnū casum trahit ad aliū. de quo si disponentes cogitassent. verisīr idē disposuissent. Et nota hoc. qz facit ad multa.

¶ An autē cōstitutio penalis possit extendi. Rñ. glo. in. c. sepe. de tēpo. ordi. li. vj. dicit q cōstitutio penalis extendit ad aliū casum q̄ cōprehensum. qñ est eadē rō et oīoda silitudo. & tunc ppie non dicit extensio. Et. d. pe. dicit istā glo. esse singularē. Sed Jo. de Imo. dicit. q nō putat istā glo. esse verā. qz etiā vbi est eadē rō et oīoda silitudo nō fit extensio pstōnis penalis. vt notat Joh. an. in regula odia. de reg. iu. li. vj. Dñs an. etiā dicit istā glo. non ppere. Iz em̄ det oīoda silitudo & subsit eadē rō. non tñ fit extensio legis penalis. Et ista est pclusio vera Hoc pbat. c. pstōnē. de reg. li. vj. vbi pz q constitutio loquēs de pdicatoribz & nunciis nō hz locū in alijs mendicantibz. Iz subesset eadē rō. Et ppter idēptitatē rōnis lex progauit ad alios mēdicātes hec regula hz multas fallentias. vide gem. in. d. c. sepe. Aliq etiā dicūt q fallit qñ in statuto: vel lege apponit rō exp̄ssa. qz extēdit ad cōprehensa sub illa rōne. nec ppie dr̄ extensio. cū id qđ est ex rōne legl sit ipsa lex. Sz istō cōiter ñ tenet. nisi alia cōcurrāt fm. d. an. Panor. aūt in cle. abbates. de rescriptis. dicit. q in hac materia extensionis Jo. an. fuit sibi multū contrarius in glo. suis. naz in. c. dispendia. de rescriptis. li. vj. dicit q hz locū dispositio p idēptitatē rōnis. ff non pena. Aliter tñ sensit in cle. p̄ma. de elec. Hec panor. Et sic videt posse cōcludi q in hoc non potest dari certa regula. vide tamen Panor. in. c. ex tenore. q fi. sint le. vbi dicit fm Jo. an. q constitutio penalis debet & potest extendi & largo modo interptari qñ emanat: vt euitent pericula animarum.

Auaricia. Utrū sit peccatuz mortale. Rñ. fm Tho. secunda scōe. q. clxviij. Auaricia pōt accipi dupl̄r. Uno modo q aliqs accipiat: vel retineat iniuste res alienas. qđ ptinet ad rapinam vel ad furtum. & sic ex suo genere est mortale. Contingit tñ in hoc casu q est veniale ppter imperfectionē actus sicut de furto. Alio modo potest accipi auaricia fm q importat inordinatū amorē diuitiaz. q si intñ crescat q pferat charitati. vt. s. ppē amorē diuitiaz aliqs non vereat facere p̄ amorem dei et ppximi. tūc erit peccatū mortale. Si autē inordinatio amoris in hoc cōsistat. vt. s. homo q̄uis supflue diuitias amet. nō pferat eaz amorē amori diuino. s. q ppter diuitias non velit aliqđ facere p̄ deū et ppximū. sic est peccatū veniale.

¶ Utz mercatio sit licita. Rñ. Alex. de ales. dicit q non licet nisi ppter duo. Primo ppter necessitatem. vt valeat satisfacere sibi et sue familie fm decentiā status sui. Secōo ppter pietatez. s. vt lucret ad distribuendū pauperibz vel ad alias pias causas. tunc licita est. Mercarī vo ppter substantiaz cumulandā non licet. An aūt sit pctū mortale. dic vt ppxime dictum est fm Tho. viz q si ista inordinatio et cupiditas diuitiaz intñ crescat q sit paratus facere p̄ amorē dei et ppximi. sic est mortale. Si autē non pferatur ista inordinatio charitati dei et ppximi. nec p hoc aliqō mortale committeret. sic est veniale. quia sic non dicit ponere finem vltimū in diuitijs.

Baptismus. j. quo ad substantiam & formam quid est. Rñ. fm directoriū. li. j. ti. iiij. q est ablutio exterior cū certa forma verborum. sine quo nemo saluari pōt. De cui? sba sunt tria. s. materia elemēti. forma verbi. & intentio ministri copulans formā materie. Ysi Aug. Accedit verbū ad elementū et fit sacm̄. j. q. j. detrahe.

¶ Baptismi forma hec est. Ego te baptizo in noīe patris et filij & spūssancti. extra de bap. ca. j. vbi ex dicto. c. iuncta glo. dicit panor. q vbi aliqua verba sunt de forma sbali alicui? actus. omissio alicuius vbi viciat totū actū. sec? vbi omitterent aliq̄ verba q̄ nō sunt de substātia. ff de solennitate vtputa. si pb̄r byter omitteret catheciſmū vel salis impositionem vel vnctiones et hmōi. de conse. di. iij. mulier nec ppter hoc debet reiterari baptismus. tñ si infans supuiueret debent suppleri p sacerdotē q̄ fuerunt omissa.

¶ Sed quid si mutetur forma. Rñdit Dir. vbi s. q non licet. imo intñ seruanda est q non licet eā etiā p verba equipollentia mutare. Itē non debet aliqō verbū vulgariter. vel literaliter pponere vel inferre. vel postponē in forma. intēdēs illō esse de forma. et sine ipso non esse formaz. verbi gra. Ego sacerdos baptizo te Johannē &c. vel ego baptizo te in noīe. p. et. f. et. ſſ. et iohānis. Als aūt si non credit illā formā vel additū esse de forma. ff ex simplicitate vel deuotione. p̄dicta adderet. non nocet.

¶ Quid si dicat in no. trinitatis vel xp̄i. Rñ. glo. in. c. j. extra eo. dicit. q teneret baptismus. qz olim sic baptizabantur. vt in. c. a quodā. de conse. dist. iiij. Sed panor. dicit q doc. in hoc communiter tenent contrarium. qz hodie fuit mutata illa forma. Similiter non est baptism?. si dicat in no. genitoris et geniti et ppcedentis ab vtroq. qz genitor non significat psonā patris. sicut ypostasim subsistentē sed p modū actus. & ideo non est eadē significatio q̄uis autē non sit eadē vox in greco et in latino. tñ est eadē significatio. Unde et in q̄libet lingua. illa ptin ea ad formā. que p̄ncipalius sunt instituta ad significandū psonas illas.

¶ Quid si subtrahat aliquid. Rñdit Ri. in. iiij. di. iij. q si subtraheret aliquid de essentia forme non

remanet virtus baptísmi. Et q̃ tota ista pars. In noīe pīis ⁊ filij ⁊ spūssancti. p quā exprimit̃ principalis baptizans ⁊ sanctificat elementū. est de essentia forme. Ideo si de hoc subtrahat̃ aliq̃d nō remanet virt⁹ baptísmi. In illa aūt pte forme. q̃ est. Ego baptizo te. sunt alia ptinentia ad essentiā forme. s. exprssio actus baptizādi. ⁊ psone baptizate. Vñ si aliq̃d p̄dictoꝝ subtrahat̃. non remanet virtus baptísmi. Exprssio autē ministri. nō videt̃ de essentia forme quā xp̄s tradidit in baptísmi institutione. q̃a a ministro baptísmi⁹ nō hz virtutē. Vnde greci psonam ministri nō exprimūt. ⁊ tñ vere baptizāt. Sed auctoritate ecclesie exprimit⁹ baptizando ministri psonā ad maiorē exprssionē. Vñ si baptizās eā nō exprimeret. nō ꝓpt̃ hoc tolleret virt⁹ baptísmi. Sed grauiter peccaret. q̃ institutio ecclesie obligat baptizantem.

¶ Quid si verba ꝓferantur corrupte. Rñdit Ri. vbi s. q̃ si corruptio verboꝝ sit talis q̃ nō remaneat eadē significatio. nec fm institutōnē ꝓme impositionis. nec fm accomodationē vsus. impeditur virtus baptísmi. Si aūt sit talis q̃ q̃uis nō remaneat significatio fm institutionē ꝓme impōnis. ꝫ remaneat fm accomodationē vsus. videt̃ tunc si nō fiat talis corruptio. ex malicia vel derisione. sed ꝓpter imperitiā illi⁹ lingue in q̃ baptizat. vel ꝓpter aliq̃ impedimentū lingue. non ꝓpter hoc īpedit virt⁹ baptísmi. Idē tenet panor. in. c. licz. extra eo. vbi cōcludit fm doc. sufficere. si forma intellectual' est seruata. ꝫ nō quo ad corticē. vt pz in mulieribꝫ. q̃bus in necessitate ptmittit̃ baptizare. ⁊ aliquādo baptizant per nomina vulgaria. nec falsa latinitas viciat.

¶ Quid si fiat interruptio. Rñdit Ri. vbi s. q̃ cuz actus baptizandi sit actus vn⁹ si fiat interpositio talis que corrumpat vnitatem actus. et maxime si corrumpat continuitatem intētionis baptizantis nō remanet virt⁹ baptísmi. Vñ si baptizās. postq̃ dixit. Ego baptizo te. In noīe pīis. intponat vnā longā narrationē. vel vadat ad faciendū aliq̃d negociū. ⁊ postea dicat. ⁊ fi. ⁊. ff. nō est puer baptizat⁹ Si aūt intpositio sit modica. Ita sez q̃ nō discontinuet intentionē baptizantis. neq; actū fm cōem vsum. ⁊ interpositū non sit forme corruptiuū. non ꝓpter hoc impedit virtus baptísmi. Vnde si baptizans postq̃ incepit actū dicat. taceatis. vel huiusmodi. et postea pficiat. non ꝓpter hoc impedit virtus baptísmi.

¶ Quid aūt si fiat transpositio. Rñdit Ri. vbi s. q̃ si fiat talis transpositio q̃ mutet sensum orōnis. quē hz ex vi ordinis verboꝝ. impeditur virtus baptísmi. vt si dicat. Ego pīis ⁊ filij baptizo te in nomine spūssancti. q̃ ex vi ordinis verboꝝ nō est sensus q̃ ego baptizem te. ꝫ aliq̃d in te. p nomē patris ⁊c. Si autē transpositio non mutat significationē orōnis. quā hz ex vi ordinis verboꝝ. tūc dico q̃ si non fiat ex malicia. ꝫ ex ignorātia. non impeditur virtus baptísmi. Si aūt fiat ex malicia. impeditur virtus baptísmi. ꝓpter defectuz intentionis in baptizante. quia formā ecclesie intendit mutare.

¶ Baptísmus.ij. Quo ad materiam. Vtrum aqua pmixta possit esse cōueniēs materia baptísmi. Rñdit Tho. in. iiij. di. iij. Permixtio pōt esse dupler. Vna q̃ tollit spēm sez qñ p alterationē trāsit in aliā spēm. sicut p putrefactionē aliquā vel digestionē transit in vinum. aut etiā p additionē tantā alterius liquoris: quo soluat̃ spēs aque. Sicut si pauꝫ aq̃ multo vino admisceat̃ Alia est pmixtio q̃ nō tollit spēm. sicut cuz alteratur aqua. fm aliqō accidēs. ⁊ manet spēs. vt in aq̃ calefacta. vel qñ aque addit̃ aliquid qō ille non commisceatur. sicut si aliq̃ solida ponant̃ in aq̃. vel si sit cōmiscibile. sicut aliq̃d humidū tñ est tāparue q̃ntitatis q̃ in aquā penit⁹ conuertit̃. In aqua g̃ primo modo pmixta non pōt fieri baptísmus. q̃ iaz non est aq̃. In pmixta vo scōo modo pōt fieri. vt in aq̃ manis bene potest fieri. similit in lixiuio ⁊ in aquis sulphureis. ⁊ in alijs q̃ ex terra p quā trāseunt non mutant̃ in aliaz spēm. Adde etiam qō notat Ri. in. iiij. di. iij. q̃ aq̃ paludosa pōt esse cōueniēs materia baptísmi. q̃ q̃uis in q̃net corpus accidentaliter ꝓpter eius pfusionē cū immūdicijs grossis. tñ in ea saluat̃ spēs aque. cui ex sua natura p̄se conuenit habilitas ad abluendū. ⁊ etiā aliquo modo remanet in ea. actu ꝓpietas ablutiua. qō ideo dico. q̃ si in aqua nullo modo remaneret. actu ꝓpietas ablutiua. vt in glacie. grandine. et nine. q̃dm sic dispposita est. non pōt in ea celebrari baptísmus nec etiā in luto. q̃ in eo non manet salua spēs aq̃. In vina ⁊ cerulia: cū non maneat salua spēs aq̃. nō sunt debita materia baptísmi. nec saliua. extra eo. non vt apponeres. Itē nulla artificialis aq̃ est materia baptísmi. q̃ xp̄s non instituit baptísmuz in aq̃ artificiali. ꝫ in naturali tñ. q̃ baptísmus institutus fuit vt sacm necessitatis q̃tū ad oēs. Et ido xp̄s ip̄m instituere nolnit: nisi in aq̃ q̃ faciliter posset haberi ⁊ cōiter ab omnib⁹ tā pauperibus q̃ diuitibus. quod non est verū de aliqua aqua. nisi de naturali.

¶ Prohibitū ē: vt nō fiat baptísm⁹. nisi in crisma te nouo. s. illius āni. ꝓter q̃ in articulo mortis. ⁊ punitur sacerdos si cōtrafecerit. de ꝓse. di. iij. si quis de alio. Idē intelligendū de cōfirmatione. ⁊ tanto magis qnto pfirmatio est minoris necessitatis. q̃ baptísmus.

¶ Baptísmus.iij. Quo ad ministrū q̃s potest baptizare. Hic. fm theologos et canonistas. in. c. si quis. extra eo. q̃ ꝓpie hoc officiū ptinet ad sacerdotē. vñ necessitate non instante etiā dyacon⁹ baptizare nō dz. Simil'r nec simplex clericus baptizare dz pīte pbytero. nec laycus pīente clerico. nec mulier presente viro. de ꝓse. dis. iij. c. constat. ⁊ duobꝫ capitib⁹ sequētib⁹. Dz in necessitate q̃libet pōt baptizare. siue vir siue mulier. ordinat⁹ siue nō ordinatus. fidelis ⁊ infidelis. dūmō habeat intētionē baptizādi. ⁊ seruet formā ecclesie. vñ etsi nō credat sacm baptísmale. nec aliq̃d spūale ibi fieri. dūmō in genere intēdat facere id qō facit ecclesia. baptísmus est.

¶ An baptismus tradi possit a malis ministris. Rñ.fm Ri.in.iiij.di.v.q ab hoīe malo: verꝰ pōt tradi baptismꝰ, ita q̄ q̄tuz ad ea q̄ sunt essentialia sacrō.nō plus ꝓficit datus baptismꝰ a bono ministro: q̄ a malo.q̄ baptismus nō hz suaz efficaciā a ministro: ꝫ a deo. vñ de ꝑse.di.iij.baptismꝰ dicit. Non timeo adulterū.ebriosum.homicidā.q̄ columbā attendo p quā mihi dī.hic est q̄ baptizat. Ideo bonitas ministri nō est de necessitate sed de congruentia.

¶ Sed q̄d si sacerdos nolit baptizare nisi dato sibi aliq̄ pcio: Dic vt.j. Symonia ꝑmo.

¶ Utrū malus minister peccet mortaliē baptizando. Dic fm Ri. vbi s. Aut baptizat cū solennitate et vt minister ecclesie.z tūc peccat mortaliē si pctm̄ recolit nec penitet. Aut baptizat in articulo necessitatis sicut vetula.et non peccat.

¶ Utr̄ q̄ scienē recipit sacrm̄ baptismi a ministro malo.peccet mortaliē. Rñ.fm Ri. vbi s. cum baptismus sit sacrm̄ necessitatis ad salutē. In necessitatis articulo licitū est ipm̄ recipere a q̄cunq̄ hoīe q̄tūcunq̄ malo: cuiuscūq̄ sit conditionis z sexus. Excepto aūt necessitatz articulo recipiēs baptismū scienter ab hoīe malo pciso ab ecclesia simpliciē vel ad tps peccat mortaliē. q̄ q̄tū in se est cōtēptibilē reddit sniam ecclesie: qđ scienter: sine pctō mortali non pōt fieri. Si aūt recipiat scienē ab hoīe malo. nō pciso ab ecclesia simplr. vel ad tps. non peccat. maxime si suscipiat a tali q̄ hoc sibi cōferre tenetur ex officio. nullus enī peccat in recipiēdo. qđ sibi ab alio debitū est. de hoc tñ z aliis sacris facta est magna modificatio. p extrauagantē factā in ꝓcilio basilee. quā vide. j. excōmunicatio. vj.

¶ Utrū melior sit baptismus qui confert a bono: Rñ.fm doc. q̄ eq̄lis est ab vtroq̄. q̄tū ad substātiales effectus. ꝫ tñ cū effectu ꝑncipali. pōt aliquid plus cōferri ex merito baptizātis. Sed hic est effectus accidētalis.

¶ Utrū idē possit baptizare seipm̄. Rñ. q̄ non. p tex. extra eo.c. debitū. vbi dī q̄ inē baptizatū z baptizantē debet esse distinctio.

¶ Utrū bonus angelus possit baptizare. Rñsio fm Ri.in.iiij.di.v. q̄ de lege cōi non ꝓuenit angelo baptizandi ptās. q̄ tñ nunq̄ bonꝰ angelus baptizaret nisi ex spāli mādato dñi. ideo si certū esset q̄ bonꝰ angelus aliquē baptizasset. ille nō esset rebaptizandus. vnde basilica quaz dedicauit sanctꝰ michael in monte gargano. nō fuit postea ab hoe dedicata.

¶ Utrū in baptizante req̄ratur intētio. Rñ. fm Ri.in.iiij.di.vj. q̄ ad hoc vt verus cōferatur baptismus necessaria est baptizantis intentio. qñ enī aliq̄ plura ꝓcurrūt ad aliquē vnū effectuz. oportet q̄ aliquo mō vniāt. Ad sanctificationē aūt illius q̄ baptizat. req̄rit ablutio exterior. z verba q̄ realiē vnita nō sunt. Requirit etiā baptizans. z ideo necessaria est intētio baptizātis p quā ablutio. z ꝥba ista cū fine q̄ ē purgatō illi⁹ q̄ baptizat.

¶ Utrū actualis intētio req̄ratur in baptizante. Rñ.fm Sco. q̄ ꝓter intentionē actualem. z habitualē necesse est ponere mediā. ꝓbat. Si q̄s in ꝓncipio intendēs dicere missam. postea autē ad alia distrabat. tūc nō hz intētionē actualē. dū est distractus. nec tñ hz intētionē habitualē. q̄ etiā dormiēs talē hz. Requirit ḡ media. s. intētio virtualis. quia in ꝥute illi⁹ intētionis ꝑus habite actualiter facit oīa q̄ facit. tanq̄ ex radice. Dic in ꝓposito. In baptizante nō sufficit sola intētio habitualis. nec req̄ritur semp intētio actualis. q̄ nō obligat deus hominē ad impossibile vel nimis difficile cuiusmodi est nō distrahi. ꝫ sufficit intētio virtualis.

¶ Quid si q̄s putet baptizare puez. cui imponit nomē. petrus. z est puella. Rñ.fm Do. q̄ aut intendit baptizare ꝑsonā cuiuscūq̄ sexus sit. z est baptizata. aut intēdit baptizare marē tm̄. z sic non ē baptizata. aut simplr baptizat. z est baptizata.

¶ Quid de baptizante ex ioco. Dic q̄ si hēbat intētionē baptizandi est baptizat⁹. al's secus.

¶ Quid autē in dubio: Alstēn. dicit. hunc esse rebaptizandū sub cōditione. z.

¶ Utrū plures possint vnuz baptizare. Rñ.fm Ri.in.iiij.di.iij. q̄ de necessitate vni⁹ actus baptizandi est ministri vnitas. ad vitandū pctm̄. ex pte baptizantis. nisi forte in casu necessarij essent plures ad puez abluendū. nō est aūt de necessitate ad efficaciā sacri. Modus enī exprimendi baptizandi actū. z ꝑsone ministri exꝑssio. sunt ex traditōne ecclesie. vñ nō videt efficacie sacri repugnare puerū a pluribꝫ simul ablui. Iz fieri nō debeat nisi in magna necessitate. Et cū baptizātes dicunt. Nos baptizam⁹. nō ē sensus. Ego baptizo. z ego baptizo. Sed est sensus. Ego z iste baptizam⁹. Nec ē verū q̄ oīe plurale geminat suū singulare. vt in plurali ꝑme ꝑsone. Sz bene est verꝫ de plurali scde z tercie ꝑsone. hec Ri. Idē dicendū q̄n vnus baptizat plures. dicēdo ego vos baptizo. baptizati sunt.

Baptismus.iiij.

Quo ad suscipientes. vtr̄ oēs hoīes fuerint obligati ad susceptionē sacri post xp̄i resurrectionem. Rñ.fm Ri.in.iiij.di.iij. q̄ non oēs hoīes fuerē obligati ad susceptionē baptismi statim post xp̄i resurrectionē. Nullus enī tenet de necessitate obſuare legē anteq̄ ꝓmulgata sit. nec etiā post ꝓmulgationē q̄uscz sibi innotescat. nisi defectus ei⁹ sit in eā q̄re nō statim innotuit sibi ꝓmulgatio legis. lex aūt de necessitate suscipiēdi baptismū. non statim fuit post xp̄i resurrectionē ꝓmulgata. q̄ nō statim dixit illud verbū Mar. vltimo. Ite docete oēs gentes ꝛc. illa aūt ꝓmulgatio nō fuit oīb⁹ nota. z tñ fuerūt multi. q̄z defect⁹ nō fuit in eā tarditionis illi⁹ noticie. Sed postq̄ ei⁹ ꝓmulgatio fuit diffusa p vniuersum orbē. oēs fuerunt obligati ad baptismi susceptionē. Et etiaz iā iustificati qui baptismū nō susceperūt. tenēt ad baptismū. q̄ q̄tus aliq̄ lex constituat ꝓter ea q̄ accidūt. vt in pluribꝫ si tñ generaliē lata est. nō tñ tenent ad ei⁹ obseruationē habētes illud ꝓpt̄ qđ est lata. ꝫ etiā nō habētes. q̄ nō solū baptism⁹ institut⁹ est ꝓter peccatū originale delendū. ꝫ etiā secundario ob fideliū ab infideliꝫ distinctionē.

¶ Vtrū puer in vtero matris existens possit baptizari. Rñ. si totaliť tal' puer ē in vtero mris. nec de eo apparet aliqō mēbr. nec eius ps. tunc baptizari non pōt. qz talis deo notus est nō ecclesie. nec subijci pōt opationi ministrorū ecclesie. nec mater viua scindi dz vt puer nasci possit z baptizari. quia nō sunt faciēda mala. vt veniāt bona. deberet aūt scindi. si iaz defuncta esset. vt. ff. de inoffi. te. l. posthum⁹. Qñ autē apparet aliqō mēbr. z nō est plene nat⁹ expectāda est totalis egressio nisi piculum mortis imineat: seu timeať. naz in tali casu egressa pre ꝓncipali. s. capite: baptizari dz. Idē dic de alijs mēbris. vt manu z pede. Fm Jnno. nā fm eum de necessitate non reqriť immersio ꝫ satis est q baptizans effūdat aquā sup corꝓs baptizādo: lauādo totū corpus: vel maiorē ptē: vel saltez caput. Dicit etiā sufficere. q scintilla aq̄ ꝓiecta a baptizāte: tangat corpus baptizati. Nō est fm eundē Jnno. qa licet in verbis sit tradita certa z sbalis forma. non tñ in facto. Sola eñ intentio est de sba baptismi. vnde sufficit q baptizans effundat aquā sup baptizando q̄ntūcunqz modicā. nā qñqz posset contingere ꝓpter debilitatē baptizātis z grauitatē baptizati. q nō posset illū sustētare manibꝰ z mergere illū in aquā. Et Jnno. loquiť etiā in puero totaliter egresso ex vtero matris. Et dicit panor. in. c. debitū. extra eo. q opinio Jnno. facit ꝓ infantibꝰ q̄ sunt multū debiles. vt nō immergaňť in aquaz neqz laueť totū corpus. ne incurrāt piculū mortz. Jo. tñ dicit tutius esse: vt in verbis z in factz obseruetur ꝓsuetudo loci. vt in. c. de trina. de ꝓse. di. iiij vbi dī q loci ꝓsuetudo. obseruari dz. siue fiat trina immersio siue vnica. Si tñ puer in vtero existens. cui⁹ aliq̄ ps apparet et baptizata fuerit. Si postea moriať. sepeliri dz in sacrato. exquo tā solēnis doc. vt Jnno. dicit talē puez esse baptizatū. Idē tenet panor. Si tñ talis puer supuiueret. ad habūdantē cautelā consulo vt baptizeť iterū: sub cōditione tñ. Et ꝓ dicta soluit q̄stio singularis q̄ fuit. de facto. Quidā deferens puez. ad baptizandū ad ecclesiā valde remotam. vidēs in puero signa mortis. nec habens secū aquā. ꝓiecit eū in vno puteo. dicēdo: ego te baptizo. Jn noīe p̄ris ꝛc. nunq̄d iste sit baptizatus vt sic possit sepeliri in cymiterio ecclesiastico. Quidā lector theologie de ordine p̄dicatorū dixit q nō. Sed vt refert ab. multi canoniste fuerť illi detestati. qz non desiuit in hoc casu nec verbū. nec elementū. Sed postea ipse abbas cōsuluit magistrum suū. qui rūdit q non erat baptizatus. Et sic concordauit cuz iudicio illius magistri motus. quia in baptismo nō solū requiriť immersio. ꝫ etiā eleuatio ab aquis in signū resurrectionis xp̄i. d. c. de trina. Sed dicit panor. q hec ratio apud eū nō concludit. qz vt dictū est supra de necessitate nō requiritur immersio. z per consequens nec eleuatio. vnde credit q si posset constare q puer vixerit. q̄n diu baptismus fuerit ꝓpletus. q satis dicať baptizatus. Sed qz posset deficere in via. anteq̄ baptizaretur. posset sustentari alia opinio.

¶ Sed pone q iste paruulus dū ad baptismū defertur ab infideli interficiť: nunq̄d saluabiť. Respondit astēn. li. iiij. ti. vj. q nullus puulus saluať q̄tū est de lege cōmuni. nisi virtute sacramēti. non quia puulus teneať ex p̄cepto. ꝫ quia sine sacramēto vel aliquo qō equipolleat deus nō disposuit dare gratiā. Si vo puulus ꝓpter hoc solū occisus est a ꝑsecutore. cū portareť ad baptizandū ne baptizaretur. moriť ꝓ baptismo ideo in sanguine suo pie crediť baptizatus. Si autē alia de causa occiditur q̄tūcunqz deferať ad baptismū. damnabiť.

¶ Circa tñ p̄dicta sciendū. q triplex est baptism⁹. scz fluminis. flaminis. z sanguinis. Jn baptismo fluminis vel in re vel in ꝓposito si haberi nō possit in re. fit salus. Jnquantū est de virtute eius. Baptismo vo flaminis fit salus adulto. dū tamen baptismus fluminis sit in ꝓposito. de conse. dist. iiij. baptismus. z de p̄sby. non bap. apostolicam. Vbi etiā habeť q credens se baptizatū. iz non sit baptizatus nihilomin⁹ si decebat saluať. Paruulo autē non fit salus p baptismū flaminis. nisi de ꝓuilegio speciali. Vt patz de sanctificato in vtero. quia non habet vsum liberi arbitrij. Baptismo autem sanguinis fit salus vtriqz. s. adulto et paruulo. Et hoc si fit ꝓpter deū.

¶ Vtrū sanctificat⁹ in vtero teneať ad baptismū Rūdit Astēn. q sic. sicut patet p Johannē q̄ dixit se a xp̄o debere baptizari. Et hoc quidē non ꝓpter indigentiā remedij. ꝫ ꝓpter impressionē caracteris et huiusmodi.

¶ Vtrū apostoli fuerint baptizati. Rūdit astēn. q sic. p glo. Jo. xiij.

¶ Vtrū puer existens adhuc in vtero matris regenerari possit baptismo sanguis? Rūdit astēn. quidā dicunt. q nullo modo. nec p effusionē sanguinis nec p aliam viā de lege cōmuni potest puer in vtero matris a peccato purgari. Alijs autē videtur pie dicendum. q licet puer in vtero matris baptismo aque baptizari nō possit. quia nō potest ipsum sensibile sacramētū suscipere. z ecclesie ignotus est. quia tamē ad ipm effusio sanguinis pueni re potest. z deo notus est. qui ꝓncipaliter baptizat ideo p effusionē sanguinis illatā per fidem. potest ab originali peccato purgari. vnde illud Augustini. li. de baptismo parulorū. Qui natus non fuerit non potest renasci. Intelligendū est de regeneratione baptismi aq̄. Idē Ri.

¶ Jnfans expositus. si nullū signū vel testimoniū apparet q baptizatus sit. baptizari debet sub conditione hac. si nō es baptizatus ꝛc.

¶ Quid fiet quando nascit monstrū. Rñ. aut certum est esse duas animas rōnales. aut nō. certum est autē si sunt duo capita z duo colla. z duo pectora. quia erunt p cōsequens duo corda. Et sic sunt baptizandi vt duo. Et q̄us p̄sumatur q plures possint simul baptizari. dicendo: ego vos baptizo tutius tamē est eos baptizare sigillatim. Si vo dubium est. vtrum sint due anime. tunc primo baptizandus est vnus. postea potest alter baptizari sub conditione. Sic: Si non es baptizatus. ego te baptizo ꝛc.

¶ Vtrū in eo qui est baptizandus requirať intentio et volūtas. Rñ. fm pe. Suscipiētū baptismū

tres sunt differentie. Quidã eñ nunq̃ habuerũt vsum rõnis. vt paruuli. et ꝑpetuo furiosi. ⁊ in his non requirit voluntas. Quidã vo aliq̃ habuerit. ꝛ tunc non habeant. ⁊ in his in necessitate sufficit antecedens voluntas. Itaq; amẽtes et dormiẽtes si ante furiã vel dormitionẽ habebãt contrariã voluntatẽ. non recipiunt sacrm. Si autẽ habuerunt ꝓpositũ. et hoc p signa aliq̃ innotuit. tunc in articulo necessitatis debẽt baptizari. etiã si furiosus tũc contradiceret. Si tñ necessitas tunc nõ sit. dz expectari lucidũ intervallũ: vel vigilia dormiẽtis. Quidam vo habent vsum rõnis tunc cũ baptizant. et in his requirit contritio ⁊ devotio ad ꝓcipiendũ rem sacri. ⁊ intentio et voluntas ad ꝓcipiendũ sacramentũ. Nec tñ requirit voluntas absoluta recipiendi qđ ecclesia confert. ꝛ q̃q; sufficit voluntas coacta. Et si sit coactio sufficiens. et ex toto ab extra. vt cũ aliquis reclamãs immergit violenter. talis: nec sacrm suscipit. nec rẽ sacri. Si autẽ sit coactio inducens sicut minis vel flagellis. Ita q̃ potius ipse eligat baptismum suscipere. q̃ talia pati. suscipit sacrm. sed non rem sacramẽti. hec ꝓbant. xlv. di. de iudeis. et extra de bap. maiores.

Vtrũ in eo qui debet baptizari requirat fides. Rñ. fm Pe. In puñis ⁊ naturaliter stultis ⁊ hmõi q̃ ꝑse nõ possunt credere. nõ requirit fides ꝓpria. ꝛ sufficit aliena. In alijs vo requirit fides ꝓpria. non quidẽ ad susceptionẽ sacri. quia etiã sine ea re ciperet caracter. ꝛ q̃tũ ad susceptionẽ rei sacramẽti. i. gratie.

Baptismus iterari nõ debet. j. q. j. qđ quidam. Pena aũt iterantis. fm leges est vltimũ supplicium. C. ne sanctum bap. l. ij. fm vo canones. tales non pñt ꝓmoueri. siue sciẽt rebaptizati sint. siue ignoranter. Et postq̃ sciuerint ratũ habuerũt. l. di. cõfirmandũ. Alis vo q̃ ignorant rebaptizati fuerũt. vt infantes vel coacti absolute pñt ꝓmoueri fm quosdã de iure. fm alios qđ tutius est de dispensatione. de ꝑse. di. iiij. q̃ bis. Itẽ clerici iterantes baptismũ deponẽdi sunt. ar. c. eos. ⁊ c. q̃ bis. de cõse. di. iiij. Layci vo grauiby penis plectendi sunt. vt ibi. Si vo dubiteꝫ. an aliq̃s baptizatus fuerit. baptizetur sic. Si es baptizatus non te baptizo. Si non es baptizatus ego te baptizo. In noĩe pa. ⁊c. extra de bap. c. ij.

Cũ iudeus vel pagan⁹ petit baptismũ. An statim baptizandus sit. Rñ. si piculũ est in mora. vt q̃ baptizãdus timet ne alij infideles si hoc senserint interficiãt eũ vel aliꝫ impediãt. ꝛcitius est baptizandus. de ꝑse. di. iiij. ne qđ absit. Dz si piculuz nõ adsit. tũc ꝑ. viij. mẽses vel alio termino arbitrario dz differri. ⁊ int̃ cathecuminos teneri. de cõse. di. iiij. iudei. ⁊ c. se.

Quid si nõ baptizatus ꝓmoueaꝫ in sacerdotẽ ⁊ epm. ⁊ postmodũ celebret ⁊ multos ordinat. Rñ. panor. in. c. si q̃s. de ꝑs. nõ bap. dicit q̃ defect⁹ sacri baptizantis impedit impssionẽ caracteris aliorum sacrorum. quia baptism⁹ est ianua oĩm sacrorum. Et ꝑ puñs nec conficere: nec absoluere: nec etiã ordinare põt. Vle tñ credendũ est: q̃ aĩe saluent ꝓpter fidez sacri. ⁊ ꝓpter hoc glo. singularis. in. c. apostolicam de ꝑsby. nõ bap. dat singularẽ limitationem ad. l. barbarius. ff. de offi. ꝓto. ⁊ ad. §. verũ. iij. q. vij. In quib⁹ notatur q̃ cõis error seu opinio facit valere gesta. Ista eñ ꝓcedunt in dependentib⁹ a iurisdictione. nõ aũt in dependentib⁹ ab ordine seu alijs sacr̃alib⁹. In his eñ attenditꝫ veritas. ⁊ nõ opinio de hac mã vide. j. Confessio. iij. in fi.

Quid aũt si ordinat⁹ ab isto: q̃ cõi opinioni babebat. ꝓpõ nõ velit amplius ordinari. Rñ. d. an. dicit se credere istũ cõpelli debere ad suscipiendũz ordinẽ sacrũ ꝓpter intẽtionẽ suam: quã semel habuit. Jo. an. dicit q̃ remanebit laycus. Et licite ñ deberet ꝫhere mrimoniuz. q̃a tacite videt̃ voluisse cõtinentiã. tñ si ꝫbat. tenet mrimoniũ. cũ illud votum nõ fuerit solenne: exq̃ vere non recepit sacrm ordinis. Ex q̃ infert panor. in. d. c. si q̃s. q̃ ad solemnizandũ votũ nõ sufficit opinio ⁊ credulitas. ꝛ oz q̃ vere subsequaꝫ sacer ordo. vel ingressus religionis. vt. c. vnico. de voto. li. vj.

Baptismus. v. Quo ad tpa.

Vtrũ aliq̃d tp̃us determinatũ sit ad baptismũ. Rñ. q̃tũ ad ſbam sacri non est aliq̃d tempus determinatũ. immo q̃libet die ⁊ hora celebrari põt. Quo vo ad solennitatẽ: ecclesia habet duplex tempus. s. sabbatũ pasche ⁊ sabbatũ penthecostes.

Vtr̃ baptismus debeat ꝑ aliquod tp̃s differri. Rñ. fm doc. magis laudabile est q̃ puer q̃citius fieri põt baptizetur. Primo q̃ interim puer possz mori ⁊ dãnariꝫ. Secõ q̃ demones nõ bñt tantaz ptãtẽ in baptizatis. sicut nõ baptizatis. Tercio q̃ in puericia facili⁹ hõ inducit̃ ⁊ assuescit in his que sunt xp̃iane religionis ⁊ forti⁹ inheret. Adult̃ aũt nõ statim cũ ꝓcurunt̃ est hoc sacrm cõferendum. Primo ne ecclesia in talib⁹ decipiat̃. Secõ vt ante baptismũ plenius instruant̃ in fide. Tercio ꝓpter reuerentiã sacramẽti.

Baptismus. vj. Quo ad ritũ.

Vtrũ immersio sit de necessitate baptismi. Vide s. baptismus. iiij.

Quid de duob⁹ sacerdotib⁹: quoꝝ alter est manchus: et alter mutus. vno ꝓferente: ⁊ altero ĩmergente. Rñdit Ri. in. iiij. di. iij. q̃ de lege cõmuni baptizatus nõ esset. quia q̃ius determinatus modus exprimendi actũ non sit de necessitate efficacie sacri. tñ exprmere actũ esse ab illo a q̃ nõ ẽ derogat efficacie sacri. Sic aũt ẽ in ꝓposito. q̃ baptism⁹ est ablutio. Si aũt ille q̃ vba ꝓfert nõ abluat. exprmit actũ baptizãdi esse ab illo a quo nõ est. siue exprimat in singulari: siue in plurali.

Vtrũ in baptismo vel ꝓfirmatione possit leuare vel tenere nõ baptizatus vel non confirmatus vide. j. Impedimentũ. vj.

Baptismus. vij. Quo ad ei⁹ effectum.

Quis sit effectus baptismi. Rñ. fm Tho. paruuli in baptismo mundantur ab originali ⁊ dant̃ eis vtutes in habitu. sed nõ in vsu. Adultis vo fit remissio omnium peccatorum

non solū originalis. ꝫ etiā omniū. aliox ꝛ tocī pene. neqꝫ requirīt alia penitētia.

¶ Vtꝫ ficticio impediat effectū baptismi. Rñ. fm Pe. qui fictus est in hoc q̄ simulat se velle conferre vel suscipere baptismū et nō intendit. effectū ei⁹ impedit. Sed qui simulat se dispositum interius. cū non sit. vel qꝛ nō credit. vel qꝛ cū ꝓposito peccandi accedit aut contēnit sacrm. nō suscipit rē sacri. i. grām. ꝫ bene caracterē suscipit. ¶ Et vt dicit Aug⁹. conualescere incipit qū fictis veraci ꝓfessionē recedit. ¶ Et baptism⁹ quidez pctā ante cōmissa delet q̄ ad culpā et penā. ꝫ cōmissa post baptismū delet q̄ ad culpā. ¶ Et hoc p accidens. qz magis delent virtute penitentie.

¶ Vtrū effectus baptismi equalis sit in omnib⁹. Rñ. fm pe. q̄tū ad caracteris impssionē ꝛ pctoꝝ ꝛ pene dimissionē: eqlis effectus ē. Sed q̄tū ad dē pssionē fomitis ꝛ infusionē gre est ineqlis. qz ineqlis pōt esse dispositio voluntatis. In quibus tū qz eqlis est dispositio: ꝛ effectus eqlis erit.

¶ An autē baptism⁹ tollat irregularitatē bigamie vel homicidij. Vide. ſ. Bigamia.

BELLUM. Vtrū capta in bello subij ciant restōni. Rñdit monal. q̄ nō tenent ꝓncipes. nec milites si bellū est iustū. di. j. Jus gentiū. Itē fm eū nō tenent restituere qñ bellant ꝓ reb⁹ repeteñ. vsqꝫ quo satisfactū fuerit eis de omni damno ꝛ interesse. qđ iniuste ab hostib⁹ illatuꝫ est eis. ar. xxiij. q. j. c. j. et. q. iij. c. fortitudo.

¶ Que aūt reqrant ad hoc vt bellum iustū dicat. Rñdeo. q̄nqꝫ sunt. ſ. psona. res. causa. animus. et auctoritas. Primo psona. ſ. vt sit persona cui liceat bellare. ſ. vt sit secularis ꝛ non ecclesiastica. xxiij. q. viij. clerici. nisi in necessitate ineuitabili. Res. vt scz fiat ꝓ reb⁹ repetēdis vsqꝫ q̄ sit ei satisfactū. Causa. ſ. necessaria vel licita. vt ꝓ defensione. de resti. spo. olim cām. Animꝰ. ſ. nō ex odio. vltione vel cupiditate: sed ad correctionē vel ꝓpter iusticiam vel obedientiā. xxiij. q. j. q̄d culpat. Auctoritas. ſ. superioris. d. c. q̄d culpat. Dicit enī impator. nulli prorsus nobis inscijs atqꝫ incōsultis: quoꝝlibet armorum moliendoꝝ. copia tribuat. C. vt ar. vsus inscio pn. int. sit. l. j. li. xj. Idē dicit Hostiē. in sum. et addit q̄ fieri etiā pōt auctē eccleſie. p̄cipue si pugēt ꝓ fide. Idē dici posset etiā in dñis tpalib⁹ inferioribus a ꝓncipe ꝛ cuitatib⁹ q̄ ꝓscripserunt iura imperij. vt in. c. sup q̄busdaz. de ver. si. ¶ Et si aliqō dictoꝝ. v. defuerit: bellū diceť iniustū.

¶ Primo q̄rit. q̄d si aliqō p̄dictoꝝ defuerit. nūq̄d tenebit. q̄s restituere quicq̄d adept⁹ est in bello illo Rñdit monal. q̄ ꝑnus bellū sit nō iustū ex causa. aio. psona ꝛ ex auctoritate. Si tū res subsit. ſ. qꝛ ꝓ reb⁹ repetēdis factū est: nō tenet. q̄ mouit bellū. restituere qō ibi accepit. nisi ceperit vel dāmificauerit aduersariuꝫ suū vltra q̄ habuit ille de suo iniuste. aut dāmificauerit eū. ¶ Et hoc est dicēdū fm iudiciū fori pnīalis. vbi hz locū cōpensatio etiaz non li q̄di ad liquidū q̄ non hz locū in foro contentioso. Nñ si q̄s in foro pnīali confiteat se ꝓ furtū habuisse. x. de reb⁹ illius q̄ manifeste abstulerat ei. xj. facere cō

suenit ꝛ bene iudex pnīarius cōpensationē. nec iniunget ei restitutōnē illoꝝ. x. nisi aduersarius eius postmodū restituat ei. xj. ablata. Iniunget tamē ei pnīam de furto cōmisso. Idem Ho. qui etiā dicit q̄ is qui iuste pugnat non tenet ad restitutionem prede. ꝫ fit capientis. xxiij. q. viij. si de rebus. qđ est valde singulare. ¶ Et hoc intelligas siue capiatur de rebus iniuste pugnātis siue vasallox siue hominū suoꝝ. quousqꝫ iuste pugnanti. de debito vel iniuria vel offensione illata vel dāno dato sibi vel suis de interesse suo iuxta ꝓpriā et sanā conscīam sit plenarie satisfactū. vel donec hostis patus sit satisfacere. vel iuri pituꝫ se offerat. Illos autē intelligas suos. qui plus hominē q̄ deū timētes sequunt̄ dominū suum in bello illicito. Alios autē qui ei non pstant auxiliū consiliū vel fauorē. non credim⁹ puniendos. de hoc tamē vltimo. dic vt. ſ. Repsalie. Quod autē dictū est illos teneri q̄ dominū in bello iniusto sequunt̄. intelligas qñ de hoc certi sunt. vel ꝓbabiliter credunt iniustū esse bellū. maxime vbi eps ꝓhibebat. Si vo certi essent vel ꝓbabilit credebant iustum esse. in nullo tenerent nisi forte ꝓpter coꝛruptā intentionem cupiditatis. Sed hoc reputo periculosum. quia sola conscientia non facit iustum bellum. immo auctoritas iuris vel iudicis . est q̄tum ad hoc pertinet requirenda. Hec Hostr.

¶ Secō quero. quid si ꝓbabiliter dubitat. Vtrū iustū sit vel iniustū. Rñdit idē mo. q̄ adhuc ꝓpter bonuꝫ obedientie excusat. d. c. quid culpatur. fm Ray. hoc verꝫ est si in q̄situ q̄ntū potuit. ꝛ peritiores consuluit et dubius semp remānsit. alioquin affectatoꝛ ignorantie sicut expers scientie puniretur de clam. despon. cū inhibitio. Nec excusat ꝓpter timoꝛē amittendi feudū vel incurrendi damnum xxxij. q. v. Ita ne. Licet metus culpā attenuet. extra qō metus causa. sacris. Sed auctoritas iuris. vel iudicis requirit. Idem Hosti. Concoꝛ. Ri. in iij. di. xv. dicens. q̄ q̄ in guerris scienter inferunt damna innocentib⁹. tenent illis ad restitutionem Illi autem in guerris innocētes non sunt. qui habenti iniustū bellum fauent directe vel indirecte de psonis vel rebus.

¶ Tercio. nunq̄d hi q̄ sequunt̄ teneant̄ insolidū. Rñ. fm Hosti. distinguendū est. Vtꝫ scirēt p̄dā cōmitti debere. vel ignoꝛarēt. tū a preda non abstinuerunt. imo alios adiuuerunt. Et tales ꝛ hi qui consilio. auxilio vel adulatione. vel detractōne. seu alia causa simili induxerūt tyrannū ad p̄dā faciendam vel guerrā mouendā iniuste. tenent̄ insolidū si ꝓpter hoc sciunt vel credunt q̄ tyrānus ad hoc sit inductus. alꝫ nō facturus. vel non tātū factur⁹ quo ad id qō plus fecisse credit ex tali instigatione ar. de homi. sicut dignū. Si vo sciunt vel credunt q̄ ꝓpter hoc ad hoc non fuit motus. nec ꝓpter tales plus vel minus fecit. tunc non tenent. nisi inquantū ad eos puenit. vel de his que expenderūt et inquantū dāmnū dederūt p se vel familiā suam directe vel occasionaliter.

¶ Quarto quid si neuter raptoꝝ dominus erat. nec vnus magis animauit aliū q̄ alter ipsum. sed

simul conuenerunt de faciendo talē insultum. vel de tali rapina cōmittenda. Rñdit Io. q̄ qlibet tenet insolidū. Alij vo dicunt q̄ quilibet p parte sua satisfaciat.

Quinto nunq̄d oēs q̄ sequunt. etiā si vn⁹ solus potuisset p se hoc facere. teneāt insolidum. Rñdit Io. q̄ sic. vt est tex. ff. ad. l. aqui. ita vulneratus. Aliqui tñ dicūt q̄ sufficit q̄ qlibet p pte sua satisfaciat. Si enī ppter eoz sequelā cōsiliū vel exortationem sciunt vel phabilit estimāt eū rapinā fecisse. ita q̄ al's nō fuisset factur⁹. qlibet eoz tenet insolidum. Si vo ppter eoz sequelā non plus fecit. q̄z al's fuisset factur⁹. tūc tenent tñ de his q̄ inde habuerunt vt dictū est. Si vo credūt q̄ etiā sine suo adiutorio dānū fecisset. tūc tñ tenent ad illud pl⁹ vt s. Vel dic fm Ray. q̄ñ sunt plures raptores. si simul vadūt. q̄si sit vn⁹ exercit⁹ qlibet tenet insolidum. nā et qlibet iuuat alios z facit eos fortiores. hoc tñ verū est fm v̄v. q̄ñ vn⁹ sine alio nō fecisset. al's qlibet tenet p dāno q̄ intulit. Si vo nō iuerunt simul. q̄z qlibet p se fecit damnuz. qlibet tenet p eo q̄ intulit.

Sexto. vtrū p bellū vel violentiā liceat p⁹pria auctoritate rē iam ablatā vel inuasam recuperare. Rñ. fm Inno. et Io. Si hoc fiat incontinenti. Certe lz. nā de iure naturali cuilibet licet vim vi repellere. dū tñ incontinēti z cū moderamine inculpate tutele. i. q̄ tutela illa moderata z sine culpa sit nec sit ad sumendā vindictā. q̄z ad ppulsandā iniuriā. de homi. significasti. cl. ij. Et dī moderata tutela. si illō tñ fiat. q̄ omisso violētia repelli nō possz Si aūt ex interuallo fiat. non lz. imo tunc dz adiri iudex raptoris z eius auctoritate recuperari. Nā si aliq̄s ppria auctoritate etiā rē suaz accipit: cadit a iure suo z pdit eā. nisi forte ñ posset p iudicē eā recuperare. di. j. ius gentiū. Hoc intellige in foro cōtentioso. Secus in foro cōscie. q̄z licet male fecerit. non tñ tenet ad restitutionem. Sicut z de illo qui absq̄ auctoritate superioris accepit de reby dānificatis vsq̄ ad valorē dāni. vt dictū est s. Min⁹ tenet si sine culpa habuit de bonis illi⁹. vtputa q̄z inuenit. vel alius sibi dedit z hmōi de hoc vide. j. caplo familia. Idē videt tenere Alex. de ales. in. iij. q̄ si q̄s sine scandalo rē suā latenter vel p violentiā accepit. vel rē equipollentē rei sue. nō tenet restituere. q̄z simplicit non fecit furtuz. Et si dicat q̄ p̄cat rem alienam inuito domino. dicendus q̄ non. vt alienam.

Septimo quid cū subditus monet bellū mandante sibi dño. vel sequit eū. nunq̄d tenet restituere siq̄ ab hostibus accepit. Rñ. si bellū est iustū. non tenet nisi iuxta edictuz dñi sui. Si vo sit iniustum tunc tenet. q̄a plus debuit timere deū q̄ hominē. Si vo dubitat vtrz sit iustū vel nō. interim non tenetur. s. quousq̄z dubitat. nā excusat ppter bonuz obedientie. xxij. q. j. c. quid culpat. Si aūt postmodum sciuit bellum iniustū fuisse. statim incipit esse male fidei. Et tenet restituere q̄ accepit. Limita tñ hoc sicut dictū fuit s. in pncipio capituli. q̄ñ in hmōi dubio consuluit pitos. z semper dubius remansit. nā tunc q̄ habuit in iusto bello retinere po test p⁹pter bonū obedientie.

Octauo quero. an sicut subditi monētes belluz excusant in dubio vt dictū est. Vtrz similiter excusent amici. cognati. stipendiarij. z hmōi. Rñsio fm v̄v. q̄ non. quia non excusat eos obedientia: nec in dubio debent se cōmittere discrimini. vt iuuent aliquē in p̄iudiciū alterius. xxij. q. v. denicz. nec est simile de aduocato quē excusat bona fides q̄ditu credit iustā eē causam. q̄z est illi inder⁹ supior qui cām examinat z de allegatis iudicat. In bello vo viribus corporalibus vincit. z non p rationē diiudicatur concor. Vl.

Nono q̄ro. an libere accedētes ad bellū obligēt sibi illū: in cui⁹ seruitiū vadunt si in dānū incidūt. vtputa si in bello pdant arma. equos z hmōi. siue capiunt eundo ad bellū. siue in redeundo. Rñdit Archi. flo. q̄ si accedūt vocati a dñis z rogati. z nō motu ppio. q̄z req̄siti. tūc habēt actionē mandati cōtra dñm. si ptingat ipsos aliq̄d pdere. vt s. dcm̄ est. nisi appareat q̄ causa pietatis. humanitat⁹ vel parentele hoc fecerint. xxij. q. iij. nō inferēda. Et si opponas. dicēdo. dñm nō teneri. q̄ talia pdiderit casu fortuito. de q̄ q̄s non tenet. de homi. Jobes. Rñ. Iste est casus fortuitus q̄ potuit z debuit p̄uideri. q̄z verisimilit hec p̄tingūt in bellis. q̄ dubius est euentus belli. z ita notat Inno. in. c. sicut. el. iij. de iureiur. z ibi pan⁹. idē sentit dicens q̄ vocati a dño. q̄ tñ non tenebant obedire. possunt agere cōtra vocantē actione mādati. etiā ad dāna q̄ cōtingunt casu fortuito. dū verisimiliter contingere potuissent. quasi vocās hoc debuerit cogitare a pncipio. Secus vbi damna cōtigissent ex casu fortuito qui verisimilit non fuit cogitatus. vt in. l. inter causas. §. non omnia. ff. man. que verba sunt valde notanda. maxime in materia fideiussionis. lz sec⁹ sit in cōmodato. quia cōmodatarius non tenetur de casu fortuito. sed hoc contingit ex natura mandati. quia regularit mandatarius agit ad mandātis comodū. cū non intendat facere de suo beneficium. Et intellige p̄dicta in eo qui gratis suscepit mandatū. nā si aliquid accepit. non dicit mandatarius: sed locator. mandatū eīm debet esse gratuitum. Vnde puto q̄ isti qui veniunt p̄cio. vt stipēdiarij non possunt agere ad damna que cōtingūt sine culpa saltē leui mandatarij. nā ibi contractus pficitur grata vtriusq̄z. z mandatum explicat gratia mādantis tñ. Et p hoc infert ad aliā. q. Quis mandauit alicui. vt faceret sibi aliquod edificiū in insula circumdata mari. ppter qō mandatarius ex causa naufragij incurrit multa damna. nunq̄d possit contra mandantē agere: et concludit q̄ pōt dūmodo casus sit talis. quē non incurrisset si mandatum non habuisset. Sed hoc videt p̄tra dictuz. §. non omnia. vbi dicit. q̄ vbi mandatarius fuit spoliatus in via a latronibus. non agit contra mandantem. Ideo mihi plus placet distinctio facta supra de casu fortuito. qui verisimiliter fuit cogitatus aut non. Et per p̄dicta. l. inter causas. Ioan⁹. in. c. cum p cā. de p⁹cur. infert ad aliam. q. q̄ dicta nam. Quidam p̄curator alicuius domini incidit in latrones. dum iret p⁹o factis domini. et ab eis

fuit spoliat⁹. vel in via fuit infirmitate oppressus. nunquid possit huiusmodi damna vel expensas factas imputare dño. Et concludit fm doc. ibi q̄ non. p. d. ℣. non oīa. Dcōo q̄ hec sunt extrinseca a mandato. ⁊ potius sunt imputanda casui fortuito Secus est in duob⁹ socijs. q̄ vnus imputat alteri damna: que passus est occasione societatis. vt in. l. cum duobus. ℣. quidaz. ff. pro so. vide de hoc. j. c. societas.

¶ Quero. an non vocati ad bellū. sed ꝓuio motu accedentes: obligent sibi illū in cui⁹ seruiciū vadūt Rñdit Archi. flo. Si animo donandi hoc faciūt. vtputa. pietatis. humanitatis. vel parentele. tales non agent. xxiij. q. iij. nō inferenda. Si aūt animo obligandi illū cui⁹ negociuz gerunt. tunc agent vi negocioꝝ gestoꝝ. ⁊ sufficit vtiliter ceptū negociuz fm Jo. de ligna.

¶ Quero de accedentib⁹ ꝓuio motu. contradicētibus tñ illis: in quoꝝ subsidiū vadunt. nunq̄d tales obligent illū in cui⁹ seruiciū vadunt. vtiliter incipiendo. ⁊ etiā feliciter implendo. Rñ. q̄ nō. naz gerens negociū alterius eo inuito nō potest petere aliquid. nisi ꝓ bene gestis ante ꝓhibitionez. C. de ne. ge. l. fi.

¶ Quero. quid de cōmodantib⁹ vel locantib⁹ arma et equos euntib⁹ ad bellū. si amittant vel auferantur. Rñdit archi. flo. idē esse ius omnino. sicut de cōmodato. locato ⁊ conducto.

¶ Quero. q̄d si subditus hz guerrā contra dñm: vel econuerso. Rñ. fm v̄ v̄. cū vasallus comitis hz aliquid contra comitē. req̄renda est primo auctoritas regis. Si autē comes hz aliquid ꝑ regem. ⁊ rex humiliter req̄situs ꝑ pares curie nolet ei ius exhibere. credo q̄ si ius suū defendat armis cū moderamine. non peccat. Impugnare v̄o regē ꝓpria auctoritate non licet. ſz denunciare hz pape. q̄ poterit excōicare. Et crescente cōtumacia. debz ei dare auctoritatē mouēdi contra eū arma. vel conq̄rat coīa impatore si rex illi subsit. Et illius auctoritate si approbat mouebit bellū. Quādo autē rex cām habet cōtra impatorē. ⁊ impator ꝑ regē: qui nō subest illi non erit alius coīa quo q̄rimonia ponatur. nisi papa. vt dictū est. tū iniuriā passus peccaret mouendo bellū. si alter offerret satisfactionē. Cū autē comes hz aliq̄d contra subditū suū. nō ꝓpter hoc dz sibi ius dicere. ſz vel auctoritate iudicis superioris gladiū sumat. vel ad dyocesanuz vasalli recurrat. Cui si vasallus obedire recusauerit excōicabit rōe peccati. de iudi. nouit. Et si p ānū sic pstiterit. dyocesanus ipm ⁊ res eius capiēdas exponat. ar. xj. q. iij. rursus. ⁊ c. quisquis.

¶ Quero. quid de vasallo duoꝝ dominoꝝ. qō esse potest rōne diuersoꝝ feudoꝝ. si vtriq̄ dominoruz simul req̄runt eū. vt eos iuuet in bello. quid debet facere. Quidā dicunt locū esse gratificationi. exemplo serui duoꝝ dñoꝝ. q̄ si viderit vtrūq̄ dominuz interfici. Juuare poterit quē voluerit. vt. l. si quis in graui. ℣. ſz cū oēs. ff. ad sill. Alij dicunt q̄ iuuabit ꝓiorē. ⁊ cui primo iurauit. nā ꝓiorē fidelitatez seruare tenetur. Tutius tñ est. q̄ primo in propria persona seruiat. Secundo v̄o per substitutum. si hoc patiatur natura feudi. Idem Johannes de ligna.

¶ Quero. quid si baroꝝ⁹ regis. puta Hispanie mouet guerrā alteri baroni. ⁊ rex hispanie mouet bellū regi granate. Baro mādat hominib⁹ vt iuuent ipm. Rex etiā mādat hoīb⁹ q̄ iuuēt ipm. ⁊ concurrūt duo mādata. quē primo iuuare tenent Et videt q̄ primo baronez. nā sunt subiecti baroni respectu fidelitatis. ⁊ rōne iurisditionis. Regi aūt sunt subiecti rōe iurisditionis generalis tñ. Et sic due rōnes vincunt vnā. In contrariū videt. nam vocatus a rege: sunt vocati ad maius tribunal. et sic ꝑferendus. di. xviij. Si eps. ⁊ etiā q̄ rex vocat pro cōmuni bono et defensione vniuersali. Et sic iure gentiū obediendū. xxiij. q. iij. fortitudo. nam ꝓ defensione patrie licitū est patrē interficere. ff. de re. et sump. fu. l. minime. Et hec vera fm Jo. de ligna.

¶ Quero. nunq̄d vasallus teneat iuuare dominū cōtra patrē. vel pater ꝑ filiū. Rñdit glo. xxij. q. v. de forma. q̄ sic. nā filius solo vinculo nature obligatus est patri. ſz vasallus dño: vinculo iuramēti. Sed glo. in. c. qm̄ multos. xj. q. iij. aliq̄liter sentit contrariū. Putarē hic ponderandā q̄litatē imponendi subsidiū. Jo. de lig.

¶ Quero. an ciuis duaꝝ ciuitatū teneatur iuuare vnā ꝓtra aliā. Rñdit archi. flo. q̄ dicēdū est sicut dictū est de vasallo duoꝝ dominoꝝ.

¶ Quero. quid de damnis ⁊ vastationib⁹ q̄ fiunt in bellis. vt p incendia: vel effracturas. aut p arborum et vineaꝝ incisiones: ⁊ consimiliū. quis et cui teneat. Rñ. fm v̄ v̄. q̄ qui habet iustū bellum. nō tenetur de illis damnis. que ipse vel sui bona fide impugnando intulerunt. aut a quib⁹ comode abstinere non potuerunt. Si autē grassandi animo intulisset malicioſe. cum al's posset sibi consulere. tenebitur. et compensabunt illa damna. cū damnis ꝓpter que bellum est motū. facta diligenti computatione hinc inde. Duis v̄o hominibus iste qui iuste bellat non tenetur de damnis. que passi sunt ab aduersarijs. quia subditi se et sua tenent exponere ꝓ domino suo. Et dico q̄ dominus nō tenetur. nisi forte ipse fuerit in culpa negligenter defendendo eos. Qui v̄o habet iniustum bellum tenet primo aduersarijs de omnibus damnis illatis. tenetur et suis ꝓprijs hominib⁹ de damnis que receperunt ab aduersarijs qui iuste pugnabāt. si ipsi ꝓprij homines iuuerunt ipsum bona fide. aut si inducti fuerunt ex eius consilio. timore. aut coactione. et de se non erant facturi. Secus si mala fide iuuerunt. in quo casu nullam habent actionē contra eum. nam in re turpi nulla contrahitur obligatio. insti. man. ℣. illud.

¶ Quero. nunq̄d domini qui bellauerūt possint componere adinuicē super damnis. que eoꝝ subditi passi fuerunt. Rñ. fm v̄ v̄. Si compositio fiat de consensu damnificatoꝝ. standuz est illi. hoc intelligē si iste consensus sit liber. al's qui iniuste mouet bellum. non potest per suam compositionem ꝓiudicare suis hoīb⁹. quin ipse teneat eis de ꝓpria satisfacere. nisi ipsi in culpa fuerint pariter cū eo. vt dictū ē. Qui aūt habuit bellū iustū: ū dz ꝓponē cū

aduersario in ꝑiudiciū hominū suoꝝ. sed debet ꝓcurare ꝙ eis ab aduersario damna reddant. alꝫ si cōponeret. ita ꝙ aduersarius nō satisfaceret subditis suis. ipse tenet eis. hec intellige de dānis incendioꝝ. rapinaꝝ ꝛ hmōi. nā de expensis factis cū fuerūt dñi componere vel ꝓtransire auctoritate sua. qđ etiā de ꝓtis dictis dānis concedi potest. si dñi ex ꝓbabili causa viderint ea esse remittēda. potius ꝙ carere pacis comodo. ꝛ incurrere bellorum pericula. Et cū in hoc casu ꝓnceps vtiliter gerat negocium subditoꝝ. ipsi subditi tenent ratū habere Si autē ab initio ꝓtradicant. ne fiat cōpositio. nisi restitutis sibi dānis. nō pōt dñs ipsa dāna q̄etare Sed ꝙ ꝓncipes ꝛ dñi possint cōponere cū aduersarijs. ipsis subditis cōtradicentibꝫ. ꝛ dānis eoꝝ non plene resarcitis. In casu quo viderent ad hoc bella imminere. facit qđ notant doc. in. c. q̄ in ecclesiarū. de consti. vbi habet. ꝙ ꝓnceps ex causa pōt statuere ꝓtra ea q̄ sunt de iure gentiū ꝛ de iure naturali. vt ꝓz de ꝓscriptione. Jtē ꝓpter delictū confiscant ꝑ tales dños bona subditoꝝ. Et ibi panor. dicit. ꝙ ꝛ impator nō habeat dominiū rerꝫ ꝓuatarum. tū ex causa rōnabili pōt eoꝝ bona occupare. ꝛ exemplificat. q̄ causa sit rōnabilis. dicēs ꝙ causa legitima est fauor publicus. vt. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aq̄li. Hec panor. Jdez dicendū in alijs dñis inferioribꝫ. maxime in his q̄ ꝓscripserunt iura imperij. vt possint in ꝓdicto casu componere subditi inuitis. ꝓpter bonū ipsoꝝ subditoꝝ et pacē hominum. ꝛ eoꝝ contradictio videt irrōnabilis. hoc intellige. vbi ipi dñi ꝓtis fecissent q̄ntū in eis fuit ꝛ vt resarcirent damna data. tū ꝓpter malicia aduersarioꝝ ad hoc reducere nō valent. Et si ad euitandum bella. ꝛ scandala. componūt cū aduersarijs. etiā cum dāno tēporali suorum subditoꝝ. vident commendandi.

Quero vtrum liceat bellare in festis. Rñ. ꝼm Tho. obseruātia festoꝝ nō impedit ea q̄ ordinant ad hoīm salutem etiā corporalem. Jo. vij. Multo autē magꝭ cōseruāda ē salꝰ reipublice ꝙ vnꝰ hois Ideo ante fit ꝑ bellū. ꝛ ideo licitū est bellare in festis si necessitas hoc exposcit. nam ꝓpter festū in necessitate cessare. esset deū temptare. ꝯ necessitate cessante nō licet. Etiā in bello iusto ꝛ vti insidijs. occultando ab hostibꝫ ea ꝑ que volumꝰ eos impugnare. vt ꝓz de Josue ꝛ multis alijs. q̄ ꝑ insidias debellauerūt inimicos.

Quero quid de illis qui in bello iusto incendūt ecclesias. an teneant. Rñ. ꝼm ꝟꝟ. si non sunt incastellare. ꝛ incendant ex ꝓposito. Jncendentes tenent ad emēdā. Si vo sunt incastellate. aut nō ex ꝓposito incēdant. ꝯ ex casu. s. dū illi iuste bellātes ꝓstant operā rei licite incēdendo machinas hostium ꝛ hmōi non tenent. Jdem quādo incendunt villam quā alꝫ comode expugnare non possunt. Jdem Vl.

Quero quid de rebus que rapiunt de ecclesijs aut q̄ sunt de bonis ecclesiaꝝ. siue clericoꝝ existentiū in terra illius ꝓtra quē bellū agit. Rñ. ꝼm ꝟꝟ. raptores hoꝝ tenent ad restitutionē. nisi auctoritate prelati ecclesiastici hoc fieret. vel nisi essent victualia ꝛ huiusmodi. non tamen de bonis ecclesie vel clericorum.

Quero quid si irruentibꝫ hostibꝫ cōfugiunt ad ecclesiam ꝛ capiuntur ibi. Rñ. ꝼm ꝟꝟ. si tales confugientes incastellauerūt ecclesiā aut inde impugnauerūt iustos hostes. non debēt gaudere immunitate ecclesie quā ipsi violauerūt inde pugnando Similiter si reponant ibi victualia. de q̄bus sustētantur in impugnatione hostiū. quia si rapiant a iuste pugnantibꝫ. non peccāt. ꝛ nō tenent ad restitutionem. Jdem Vl.

An autē liceat facere noua castra. Vide infra. Jmunitas. ij.

Quero vtꝝ sacrilegis regibꝫ indicentibꝫ bellū. teneant subditi milites obedire. Rñ. ꝙ vir iustꝰ si abꝫ homie sacrilego cogit vt militet. recte pōt. illo iubēte bellare. si vere pacis ordinem seruās qđ sibi iubet videt esse non ꝓ dei ꝓceptū. vel vtꝝ sit. certū non est. Et ideo legio tebeoꝝ potius voluit mori: q̄ꝫ iubēte sacrilego impatore ꝓsequi xp̄ianos. xj. q. iij. iulianus. ꝛ c. impatores.

Quero an occupata hodie ꝑ ꝓncipes xp̄ianos inter se bella ꝛ guerras. ꝓpria temeritate facientes. ꝛ qđ vnus quiete ꝛ pacifice possidet ꝛ ab antiquo possedit aliq̄ de nouo violent occupant licite tenent. Rñdit. d. an. de bu. in. c. qđ sup his. de voto. ꝼm Mo. nō videt ꝙ iuste teneāt. nec videt q̄liter ꝓfessores: eoꝝ pctā q̄ꝫ notoria palpent. ꝛ dissimulent. nec q̄liter ab eis dē. castra ꝛ possessiones ꝛ alias elemosynas sciēter accipiāt ꝛ absoluāt. ꝛ ꝑ ꝓis nō videt q̄liter in ytalia ꝓscribi possint. extra de ꝓscrip. c. fi. Mō dicit caueāt ꝛ sibi ꝓsulant. Et ido timendū est. ne cateruatim ad inferos. innumerabiles pplos secum trahāt. penitent g. ꝛ qđ sciunt esse alienū. restituant.

Quid aūt de istis bellis indictis q̄tidie ab vna ciuitate alteri. sine auctoritate ꝓncipis. Respōdit Joh. de pla. insti. qui. mo. ius pa. po. sol. ꝙ dicunt latruncli. ideo ab eis capta subiacēt restitutioni. vt. l. qui a latronibꝫ. ff. de testa.

Quid de his q̄ capiunt ab hostibꝫ ꝑ stipendiarios ꝛ alios cui debeantur. Rñdit Jo. de pla. vbi supra ꝙ si talia erant capta ab hostibus. sed nunc recuperata debēt in ꝓstino statu reponi. vnde bestie ablate ab hostibus ꝛ a nostris stipendiarijs recuperate. debent restitui eis quoꝝ ꝓmo erant. l. sicut liberis. ꝛ l. ab hostibus. la. ij. ff. de postli. re. Et hoc verum in rebus que habent postliminiū sicut sunt equi. naues onerate. currus ꝛ boues et alia ꝓpter vsum belli parata. de quibus in. d. l. ab hostibus. Fallit in armis recuperatis. que non restituuntur illis qui amiserunt. quia vituperose amiserunt. l. ij. ff. de capti. Sed in rebus hostium captis distinguitur. nam aut victis hostibus capta sunt. ꝛ debent poni ad commune. ꝛ distribui ꝼm merita. Si vero capta sunt ante deuictos hostes. tunc aut sunt res immobiles. ꝛ tunc non efficiuntur capientium. sed debent publicari. l. si captiuus. §. expulsis. ff. de capti. Si autem sunt res mobiles tunc efficiunt capientium. l. si quid bello. ff. de capti.

Quid de istis partialitatibꝫ ciuitatū: qñ vna ps expulsa indicit bellū ciuitati. Rñdit idē vbi ꝫ. q̄ non dicit bellū. sed dissensio ciuilis. ex q̄ respublica leditur. Et ideo in tali bello nō habent locū statuta de bello licito. z ideo in eo capta subiacent restitutioni.

Beneficium.j.cōiter.

b Infra qō tps ꝓferri dz vacās bñficiū Rñ. panor. i. c. nulla. de ꝓcef. p̄. dicit q̄ ecclīastica bñficia nō debēt vacare vltra sex mēses. quibꝫ elapsis. de eꝑo deuoluit ad capitulū. z econuerso. et demū ad ꝓximū superiorē deuoluit collatio. Et sic ptās cōferendi beneficia deuoluit ad superiorē gradatim. pōt eñ beneficiū vacare multo tpe. nā capitulū hz sex menses. si nō confert: deuolnitur ptās ad eꝑm: q̄ etiā hz alios sex mēses. Et eo negligente: deuoluit ad metropolitanū qui habet alios sex mēses. d. c. nulla. Et eo nō conferente deuoluit ad patriarchā. Si autē nō haberet supiorē tunc deuolueret ad papā. Et ex hoc inferē. q̄ metropolitanus supplet negligentiā eꝑi: si eꝑs nō est exemptus. alꝫ ptās deuoluit ad papā. Et sic intelige. d. c. nulla. Et intelligas p̄dicta solū ꝓ prima vice. de sup. ne. p̄. sicut nobis. Et si quis p̄dictoꝝ elapso tpe conferat non valet. extra de sup. ne. p̄. c. fi. Et incipit currere p̄dictū tps. nō a tpe vacatōis ꝫ a tpe scie vel noticie. de concef. pre. q̄ diuersitatē. Et de dictis sex mēsibꝫ subtrahit tps suspensionis et pegrinationis. Et requirit q̄ ꝓpter suam culpā: vel negligentiā distulerit. Dec? si ꝓpter impotētiā iuris vel facti. etiā ex culpa contingentē nisi fuisset negligens in petendo absolutionez. vt not. in. d. c. q̄ diuersitatē. Et ob hoc dicit panor. ibi. q̄ ea que ꝓueniunt nō immediate ex culpa. ꝫ ex furore: seu pena culpe: nō imputant. vt ibi. Et no. dictuz tex. in hoc. nam sniā suspēsionis fuit causa immediata hui? impedimēti. nō aūt culpa p̄cedens. Illa vo q̄ ꝓueniunt immediate ex culpa imputant culposo Et panor. ibi dat exemplū de impedimēto iur. vt in suspēsione. De impedimēto vo facti. exēplifica de tpe. quo stetit in curia. p absolutiōe. z tpe reuersionis. Secus dic qñ tps esset p̄fixū. nō in odium negligētie. ꝫ in fauorē alterius. Istud eñ tps curit impedito: z etiā ignorāti. vt. l. genero. ff. de his q̄ no. infa. Et si talia essent officia seu administrationes quoꝝ collatio ptineret ad regulares. et ipsi negligerēt: dyocesani supplere debēt. nō obstante si ipsi regulares fuerint exempti. vt in cle. q̄ regulares. de sup. ne. pre. Porro si fuisset ecclesia cathedralis: vel etiā regularis habebūt electores solum tres mēses. ꝑ. quos si iusto impedimēto cessante electio nō fuerit celebrata: eligendi ptās ad ꝓximum superiorē deuoluit. de elec. ne. p defectu. Et intelligē cuz alijs conditionibꝫ nunc supradictis. Et no. ꝓ declaratōne predictoꝝ panor. in. d. c. nulla. q̄ ista deuolutio que fit de eꝑo ad capitulū debet restringi ad beneficia que ptinēt ad episcopū iure ꝓprio. In beneficijs autē deuolutis ad eꝑm ꝓpter negligentiā vel delictū inferioris p̄lati. nō fit deuolutio ad capitulum sed ad ꝓximū superiorē. quia in istis deuolutionibꝫ. nō est tanta cōmunio inter episcopū et capitulū sicut in spectantibꝫ iuri ꝓprio. Ita notanter dicunt doct. in. c. vnico. ne se. va. li. vj. z in. c. q̄ꝫ. de elec. li. vj.

Qui habet beneficiū cum cura: si recipiat scōm ite cum cura. ipso iure vacat ꝓmuz. de ꝑben. de multa. hec regula fallit in multis casibus. Primo quādo adipiscit scōm cū cura per viā annexionis vt quia curatuz est annexū. Scōo non curato qō acceptauit. vt in. c. sup eo. de ꝑben. li. vj. Secundo fallit. vbi prelatus de bonis ꝓprijs expendisset ꝓ vtilitate ꝓmi beneficij curati. quia tunc acceptando scōm nō incurrit penā. d. decre. sed retinet ꝓmum donec sit sibi satisfactuz de expeñ. fm Jo. de ligna. d. an. et. d. ab. per tex. q̄cunq; xij. q. iij. Et ex hoc dicit. d. ab. posse colligi notabile dictū. q̄ si clericus mouit sine testamento. heres pōt repetere expensas quas clericus fecit in beneficio. Sed tu ꝓ hoc allega tex. in. l. que omnia. ff. de ꝓcur. z glo. in. l. si non sortē. ꝑ. si centū. ff. de cōdi. inde. que dicit q̄ scriptoꝝ potest retinere q̄nternos: donec sibi satisfactuz sit ꝓ laboze sue scripture. Sed ego dico q̄ potent vti ista retentione si expendit ꝓ vtilitate ecclesie. licet res casu nō habuerit bonū effectū. vt quia expendit de suo ꝓprio ꝓ reparanda domo ecclesie et casu dom? postea fuit cōbusta. q̄ ad hoc vt ꝑlatus possit repetere sufficit q̄ sit vtiliter ceptū Ita notabiliter concludit Jo. an. in. c. ex parte. de consti. Tercio fallit. vbi acceptaret scōm beneficiū calore iracundie. quia tunc nō vacat ꝓmum. fm Jo. de lig. d. an. et. d. ab. Facit gl. notabilis. in. c. ex literis. de diuoꝝ. que dicit q̄ confessio facta calore iracundie non ꝓiudicat. Quarto fallit vbi acceptaret scōm curatū ad tēpus. quia tunc nō vacat ꝓmum. Exemplū. dicit statutū. q̄ mortuo episcopo archipsbyter administret iurisdictionē spiritualem eius donec fuerit creatus episcop?. Ita eleganter concludit. d. Pe. de anch. in. c. j. de consue. lib. vj. Quinto fallit. vbi conferat beneficiū curatum habenti alia beneficia curata. nō ostensa fide dispensationis. quia tunc nō valet collatio vltimi. nec vacant beneficia ꝓxima. tex. est in. c. ordinarij. de of. oꝝ. li. vj. Quod intellige si acceptauit scōm beneficiuz tm̄. sed eius possessionē non fuit nactus. nam si fuisset nactus eam. vacarēt ꝓxima. tex. est in cle. si plures. de ꝑben. Nec tamen hoc casu valeret collatio vltimi. Glo. est que ita intelligit hanc materiaz in d. cle. si plures. Secto fallit in casibꝫ in quibꝫ licitū est habere plura beneficia curata. de quibꝫ est tex. cū glo. in ỽ. intitulatā. in. c. dudū. ij. de elec.

Sed an valeat ꝓsuetudo. vt p acceptationez secundi beneficij curati non vacet ꝓmuz. Q. an. in. c. quia nōnulli. de cle. non re. tenet q̄ consuetudo non excusat. quia non excusat in delictis. ꝓ hoc bonus tex. in. c. j. de consue. li. vj. et in. c. literas. de concef. p̄ben.

An autē habeat locū in episcopatibꝫ. vt per adeptionē secundi episcopatus ipso iure vacet ꝓmū videtur q̄ sic. quia eadem. immo maioꝝ ratio est in episcopo q̄ꝫ in alio cū ipse sit magis alligatus ecclesie q̄ꝫ ceteri. ca. requisisti. de testa. ergo cum magis

delinquat. debet magis puniri. ¶Et hanc partem tenet glo.xxj.q.j.c.relatio. ¶Cōtrariū tenet Inno. in.c.cuz nris.de ꝓce.pre. ¶Et ipm sequit.d.An.di. q hec decre.nō hz locū in ēpatibꝫ.et silr Jo.an. z Imola.in cle.gre.de rescriptis.et p hoc tex. Si quis epūs.vij.q.j.in ver.carebit.qō est verbū futuri tempis. ¶Et sic denotat postmodū p sniam.arg. glo.in ver.innodet.in.c.ꝗcunqz.de here.li.vj. ¶De hac mā vide.j.postulatio.in fi.

¶Querit vtrū recipies scōm curatū pdat ipso iure pmū curatū.quo fuerat spoliatus? ¶Et dico q sic.q sispdit pmū qō pacifice possidebat: mlto fortius illud quo est spoliat?. ¶Et hoc tenet glo.in ver. renūciare.in.d.cle.gre. ¶Pro hoc facit qō notat.d. An.z Jo.de lig.in.c.cum teneamur.de pben.vbi dicūt.q impetrās tenet facere mentōem būficij q̄ fuerat spoliat?. ¶Subdit tū.d.an.q poterit iste petere fruct? primi būficij:quos recepit spoliator vsqz ad tps acceptatōis secūdi būficij.et allegat speculatorem ad hoc.

¶Quid aūt ecōtra. ¶An spoliās iniuste quē beneficio suo curato pdat ipō iure pmū curatū qō licite z pacifice possidebat? ¶Dic q sic.tex. in.c.cuz q̄ de pben.li.vj. ¶Itez hec decre.locuz hz in pīoratibꝫ curatis:quibꝫ pficiunt religiosi.z est tex.cū singula.de pben.li.vj.imo idem seruaret etiā si nō esset pīoratus curatus.vt dicit tex.in.d.cle. quia regulares.

¶Quero elegantius.vtrum habens beneficium nō curatum:requirens tamē residentiam ex statuto vel ꝙsuetudine.si acceptet scōm silē:vel curatuz ipō iure perdat pmū: ¶Inno. in.c.fi. de cle.nō re. dicit.q aut statutum requirit residentiam temporalem tm̄:vel perpetuam.sed obligat tm̄ ad perditionem fructuum:nō residentem. ¶Et tūc per secūdi adeptionem nō perdet pmum ipso iure. ¶Aut requirit residentiam perpetuā z obligat nō residētem ad perditōnem beneficij. z tunc ipso iure per acceptationem secundi perdit primum.hoc tenet glo.in dicta cle.gratie. ¶Idem Fede. ¶Contrarium eius quod tenet Innoc.in vltimo membro.tenet Jo.an.in addi.Speculi.in ti.de cleri.non resi.dicens q etiam si statutum requirat residentiā quo ad finem pīoratōnis:per acceptationem secundi non erit ipso iure pīoratus pmo. ¶Et sic reꝓbat dictum Inno. ¶Et hanc opi.sequitur.d.car.z Pe. de an.z.d.ab.in.d.c.fi. ¶Mouētur.quia dictum.c. de multa est correctoriū z loquitur in ecclesia curata. Sed.d.an.in.d.c.fi.dicit q est considerandā forma pīoratōnis.quia aut ꝓpter non residentiam:statutum imponit penam priuatōnis ipō iure.z tunc habebit locum ista decre. exquo statutū requirebat ita strictam residentiam. ¶Et ita intelligitur opinio Innoc. Aut statutum non requirit ita strictam residentiam quia non residentem nō priuat ipso iure. ¶Et tunc habet locum opinio Jo. An. Vide plenissime per do.ab.in.c.extirpande. de preben.

¶Item quero:an ista decre.habeat locum in prebendis? ¶Vin. z.d.an. concludunt q nō.quia nō est eadem ratio in prebēdis: que est in curatis.qō est verum nisi adipisceretur secundam prebendā in eadem ecclesia.quia tunc ipso iure vacaret prima.tex.est in.c.literas.de conce.pre.etiam si acceptaret secūdam iure annexionis.vt est tex.singularis.in cle.fi.de pben.

¶Quinqz casus sūt in quibus quis potest absqz dispensatōne:duas vel plures ecclesias seu prebēdas habere. ¶Primus est quando ecclesie sunt ita tenues q neutra sufficeret ad sustentationez.x.q. iij.vnio.ex ō re.do.quis mōasteriū. ¶Secūs ē si vna pendet ex altera.extra de eta.z quali.eā te. ¶Tercius est ꝓpter raritatem clericorum.xxj.q.j. clericus.in fi.quartus est si ecclesia est annexa dignitati vel pbende.in quo casu:cum ipse teneatur in maiori ecclesia personaliter deseruire,tenet ī ipsa parochiali habere idoneū z ꝓpetuū vicarium: qui ꝓgruentē habeat de puentibꝫ ipsius ecclesie portionē. extra de pben.extirpande.quintus ē si hz vnam intitulatam.z aliā ꝓmendatā.xxj.q.j.q plures. ¶Hz talis ꝓmenda de ecclesia parochiali nō pōt fieri:nisi ei q attigerit.xxv.annum.z qui sit sacerdos.z etiā tali nō pōt ꝓmitti nisi vna:z p euidenti vtilitate: vel necessitate.z non durat nisi p menses sex.extra de elec.nemo.li.vj.

¶Quicunqz recipit dignitatem. vel psonatū:seu officium:vel būficiū cui cura animaz sit ānexa. si aū obtinebat silē:cum sit priuat? primo postq̄ possessionē habuit de scōo vel p eū stetit q̄ min? haberet.tenet absqz mora dimittere in man? ordinarij in cuius ēpatu hoc fuerit. ¶Alioquin etiam omnes tales:scōo ipso iure sunt priuati. ¶Et non solum ad sacros ordines. ꝫ etiā ad quodcūqz aliud būficiū fiunt inhabiles. ¶Et omnia talia būficia vacatura:sedi aplice reseruant.z si ali? disponat de eis nō valet.hec Jo. papa.xxij.in extrauaganti que incipit ¶Execrabilis.

¶Qñ nō ꝓdest dispensatio sup pluralitate būficiorum? ¶Rñ.nō ꝓdest. qñ impetrās subticuit aliqō q̄tumcūqz modicū beneficiū. ¶Qñ etiam ꝓcedit vt quis duo būficia curā animaz hñtia possit simul hre.intelligit de duobꝫ primis būficijs post ꝓcessionē. ¶Item si mandat alicui ꝓuideri de beneficō nō obstante q habeat aliud nō ꝓpter hoc est dispēsatū:vt ambo simul hēat.extra de pben.li.vj.c.nō pōt. ¶Item si papa motu ꝓꝓio alicui aliqō būficiū obtinēti ꝓferat aliud:nō habita mentiōe de pīori non ꝓpter hoc inualida est ꝗa.dūmodo in lra exprimatur: q motu ꝓꝓio papa concedit. ¶Secus si ad petitionem alterius gratiam facit.extra de preben.si motu.li.vj.

¶Būficiū nō vacās nulli ꝓmitti pōt.nec in gnāli vt ꝓmittēdo cū potuerit ꝓuidere.vel cuz facultas se obtulerit:aut quauis forma vboz.als ꝓmissiones p̄dicte:nec valēt:nec obligant. extra de cōcess.p. detestanda.li.vj.

¶Quibus clericis debeat per ordinatorem tam de necessarijs q̄ de beneficio.prouideri? ¶Rñ.romana ecclesia non consuenit cogere ordinatorem ad prouidēn.non constitutis in sacris.extra de pben. ¶Episcopus.z.c.cum fm. ¶Et nota hic.q si aliquis epūs ꝓmittit ex̄neo epo.vt vice ei? in sua dio-

cessi ordinatiões teneat. z ipse prdmonuit ad sacros ordines aliquem nō habentem titulum. Ipse qui ordinauit tenetur ei necessaria ꝓuidere: donec illi per eum: vel per alium de beneficio sit ꝓuisuz. Secus si ei cōmisit ordinare certas ꝑsonas inter qs fuit aliquis sine titulo. nam in hoc casu: episcopus qui commisit tenetur taliter ordinato. Similiter z ipe tenetur taliter ordinato quādo cōmittit alicui vt possit a q̄. voluerit epō ad sacros ordines ꝓmoueri. hec extra de ꝑben. si epūs. li. vj.

¶ Capitulū sede vacante nō pōt ꝓferre ea beneficia que ad collatōnem epi pertinēt. sed bene potest admittere p̄sentatos a p̄lonis. z eos instituere i beneficijs: in quibus fuerūt presentati. licet ad epm si viueret pertinuisset. extra de isti. et si capitulū. li. vj. Potest etiam capl'm epō defuncto vel a beneficiorum collatōne suspenso cōferre prebendas: que ad epm et capl'm ꝓmuniter pertinēt. etiā si epūs interesse habeat in collatōne tali tangz prelatus. Et idem potest epūs si capl'm sit suspensum. vel singulariter omnes sint excommunicati. Sed si collatō beneficiorum pertinet ad epm cum ꝓsilio capli vt ꝓsensu: defuncto epō vel suspenso: non pōt capl'm se intromittere: nisi epūs suspensus fuerit in mora. de petenda relaxatōne suspensionis. vbi autez de speciali ꝓsuetudine beneficioz collatio ad aliquez cum ꝓsilio epi ptineret. sublato epō de medio: cuz ꝓsilium nequeat peti. nō est collatio differēda. Similiter etiam si epūs ageret in remotis: ita q̄ ñ possit eius p̄sentia in breui haberi. extra ne se. vac. si ad epm. li. vj.

¶ Beneficia z omnes dignitates: vel personat' vacantia in curia romana nō possunt ꝓferri nisi p papam. Similiter z curialium: seu accedentium z redeuntium de curia: si decedant in locis vicinis curie ad duas dietas legales: omnia hec ad papā tm̄ pertinēt. nisi q̄ post mensem possunt ea cōferre illi ad quos pertinent per seipsos, tm̄: vel ipsis agētibus in remotis per suos vicarios generales quibus illud cōmissum sit in eorum diocesibus existentes. vel nisi essent parochiales ecclesie z vacassent vacante sede apostolica aut etiam si vacauerit ante. z papa priusq̄ conferret defunctus esset. hec omnia ꝓbantur. extra de preben. licet. z. c. statutū z. c. pūti. z. c. si aplica. e. t. li. vj.

¶ Si per episcopum cōferatur beneficium alicui absenti: licet nō fiat suum donec cōsentiat. tamen episcopus nō potest interim cōferre alteri: donec iste recusset. nec valeret collatio. Secus si episcop' notificata ipsa collatōne. aliquem terminum competentem assignet ꝓsentiendi: z ille nō ꝓsensit. i. terminum. pōt etiam ꝓsentare quādocūq̄: dūmō paulsp̄ beneficium ipsum alteri ꝓferat. extra de ꝑben. si tibi abūti. li. vj.

¶ Si pauper clericus cui mandabat' ꝓuideri de būficio: iuxta ei' merita qui nullus bēbat: postea ē assecutus nō tenet' ei amplius epūs ꝓuidere. extra de ꝑben. si paup. li. vj.

Beneficiuz. ij. Quo ad fruct' beneficiorum.

¶ Fructus tempe vacatōnis debent in vtilitatem ecclesie expendi. vel futuris successoribz fideliter reseruari. als in cathedralibus ecclesijs z in regularibus z collegiatis. si fiat ptra per capla: cōuctus: collegia vel singulares ꝑsonas. Ipsi ptrafacientes sunt suspensi ab officio z būficio quousq̄ plene restituerint quicqd ō bonis ꝓceperint a plātis motuis dimissis: vel vacatōnis tempe obuentionibz. nō ob. p̄uilegijs: vel ꝓsuetudinibz. extra de elect. q̄ sepe. li. vj. Item similis ꝓhibitio fit generaliter de oīnibz ecclesijs ne bona eaz occupēt a prelatis quibus subsunt: seu ad quoz custodiam pertinēt nisi de spāli p̄uilegio: vel ꝓsuetudine ꝓscripta: vl alia rōnabili causa. als epi z supiores sunt suspensi ab ingressu ecclesie. z alij ab officijs et beneficijs donec satisfecerint. extra de offi. oz. presenti. li. vj.

¶ Indulgētie de ꝓpiendis fructibz būficiorū in abūtia ꝓesse ꝓsonis nō ecclesijs vel dignitatibus sunt casse z irrite. extra de rescrip. c. fi. li. vj.

¶ Fructus iam ꝓcepti: planum est q̄ alienari pūt vide s. alienatio. fz z fruct' qui debēt recipi pūt locari etiā si essent decime. z alia. extra ō loca. vestra. Dz hec locatō nō extendit vltra tps vite locantis q: clericz in būficio: vsufructuario ꝓpat'. xvj. q. vj. illud. De hoc vide. j. clericus quarto.

¶ Canonici z alij būficiati clerici. qui diuinis officijs nō intersunt nō pūt ꝓcipere quotidianas distributōnes. nec valet ꝓsuetudo in cōtrarium. als nō faciūt eas suas. z tenent' ad restitutiōez. nisi excuset eos infirmitas vel iusta z ratōnabilis cōpatis necessitas: aut euidēs ecclesie vtilitas. extra de de. nō re. c. j. li. vj. intellige tm̄ de infirmitate q̄ ē cā ꝓpter quā nō interest diuinis. als secus. vt q: etiaz si nō fuisset infirm': nō interfuisset diuinis. z tunc nō bēbit distributōnes fm̄ ge. in. d. c. j.

Beneficium. iij. Qñ iuste teneat: q̄ nō tite ꝓsequit beneficiū aut' dignitatem. vt ait Ray. cum non intret p ostium est fur z latro. nec habet viam salutis nisi relignādo. vel si est dispensabile petat dispensatōnem ab eo q̄ pōt. z in vtroq; casu agat' ꝓniam de ꝓmisso.

¶ Qñ aliquis male possidet beneficiū vel dignitatem. Vtruz subditi teneant' obedire ei vel debitores rndere. Dicendū q̄ lz i foro iudiciali multiplex esset rnūsio. tm̄ in foro ꝑscie: si quis sciat q̄ possessor ecclie vel dignitatis nō sit ver' ꝑlatus. certe nō tenetur ei obedire. nec soluere qđ dignitati vel ecclesie dz. nec soluēdo liberat'. extra de iureiu. ea te. z ō sen. ex. inquisitōm.

¶ Nunqđ aūt male possidens absoluat' iuoantes: de hoc vide singlr. i. ꝓfessio. ij. in fi.

Bigamia fm̄ Ri. in. iij. di. xxvij. ar. iij. q. j. mltis modis ꝓtrahitur. Primo qñ qs diuersis tempibz bz plēs ltīmas vxores. z cogscit ambas z ē bigamia. ꝓprie dcā. Secdo qñ diuersis tpibz habet plures: vnam de iure: alteraz de facto. z cognoscit ambas. Tercio cū sit' bz plures: vnam de iure: alteram de facto et cognoscit ambas. Quarto quādo ꝓtrahit cum vidua ab altero marito co-

gnita: ꝛ eā cognouit. Quinto qñ ꝓhit. ꝛ matrimoniū cōsūmat cuꝫ corrupta ab alio: siue hoc sciat ille q̄ ꝓtrahit: siue nō. Sexto qñ ꝑ̄ia vxorē cognoscit postq̄ ab alio est cognita. Oēs hij modi exhi pñt. exē ō biga. sup eo. in gl. Septimo ille est irregularis q̄ post solēne votū ꝓtinentie: contrahit mīmoniū de facto: siue cū vidua: siue cū virgine: cū ō iure nō possit d. c. sup eo. in glo. ꝛ. c. nup. ꝛ. c. fi. e. ti. ꝛ xxvij. q. j. quotquot. ꝫ talis nō ē irregularis ꝓpter defectū significatiōis i sacō. cuꝫ ibi sacm nō sit. ꝫ q̄a sic statutū ē: eo q̄ ꝓ talē ꝑsumit ō incōtinētia. ꝛ vt sacm ordinis habeat in maiori reuerentia. hoc idē tenet panor. i. c. ō diacono. ꝛ c. se. extra q̄ cle. vel vo. vbi dicit q̄ ꝓstitut⁹ i sacris. matrimoniū ꝓtrahens efficitur irregularis. adeo vt neq̄ in susceptī administrare possit. nec ad maiores ordines suscipiendos admitti. Et in istis sex casibꝫ vltimis. ē bigamia interp̄tatiue dicta.

An autē cū isto clerico possit dispensari? Dic q̄ aut iste clericus incidit in bigamiam: vt q̄ de iure aut de facto cōtraxit cū duabus: vel cū vna corrupta. ꝛ cū tali episcopus nō dispēsat. vt in. c. nup. et c. iij. de biga. Aut cōtraxit cū vnica virgine: ꝛ tunc si est penitēs. eōs pōt dispēsare: vt in. c. sane. ō cle. cōiu. Et ꝓclude q̄ ꝓtrahēs matrimoniū in sacris siue cū corrupta: siue cū virgine pdit executionem oīm ordinū. ꝛ de hoc est tex. in. c. ex ſrarū. q̄ cle. vo. lz q̄dā restringāt ad cōtrahentes cū corrupta. ꝛ male. Idē dic de contrahente post ꝓfessionez facta in religiōe vt dictū est. Et p̄dicta puto ꝙa. etiā si nō cognoscat eā. q̄. d. c. ex ſraꝝ. solū facit mētionē de ꝑhente. ꝛ nihil dicit de copula carnali.

Qui virginem defloꝛauit: et postea eā vxorē duxit: ꝓmoueri pōt. q̄ nō diuisit carnez suā in duas nec illa in duos. exē. e. debitū. xxvj. di. acutius. Nō ob. ca. qual'. xxx. q. v. ibi. virgo casta et desponsata in virginitate ꝛc. quia debz esse virgo. i. nō ab alio cognita.

Quid si credit cōtrahere cū virgine ꝛ inueit corꝛuptā? Rñ. nō pōt ꝓmoueri. xxxij. q. v. ille.

Quid si q̄s habuit vxorē nec cognouit. ꝛ postea duxit aliā virginē. ꝛ cognoscit: vel ecōuerso prima cognoscit et nō scōam? R. nō repellit a ꝓmotōne exē eo. debitū. Idē dicas si aliq̄s ducat in vxorē mulierē ab altero despōsatam ꝛ traductā: tū nō cognitam. hec habenť in. d. c. debitū.

Quid si maritus accusat vxorez de adulterio et pēdente accusatione vir ad p̄ceptuz ecclesie reddit debitū vxori? Rñ. ſm Tho. ꝛ Mo. ꝛ Ray. irregularis cēset: nā irregularitas sepe ꝓhit solo facto.

Sed queriť: an p baptismū tollat irregularitas? Rñ. Astēn. li. iiij. ti. iiij. ſm Jo. di. xxvj. deinde. q̄ si irregularitas ꝓueniat ex defectu sacri. nō tollit p baptismū. vñ bigamus añ baptismū nō pōt p⁹ baptismū ꝓmoueri. nec etiā corrupta añ baptismuz pōt post baptismuz velari. q̄ virgo velata significat ecclesiā triūphantē in qua non est macula neq̄ ruga. Si vo ꝓueniat ex delicto. tollit p baptismū. vñ si quis añ baptismū mille boies occidisset. post baptismū ꝓmoueri posset. Exemplum de Paulo Si aūt ꝓueniat ex institutione ecclesie non tollit p baptismū. vñ iudex: executor: testiz: aduocatus: in cā sanguis: nō pñt post baptismū ordiari: hec Jo. Sz Gof. Mo. ꝛ Aug. dicūt q̄ baptism⁹ eť tollit hāc irregularitatē: q̄ nō dz esse melioris p̄ditionis peccator q̄s nō peccās. ſm tamen aliq̄s theo. nulla irregularitas tollit p baptismū. Per baptismū enī solū tollūtur peccata: ꝛ ea q̄ sequunť ex ipis ſb rōne q̄ peccata sunt: irregularitas aūt nō est pctm̄: q̄ q̄nq̄ non seq̄tur ex peccato: ꝫ ex ope meritorio: vt patet de illo q̄ occidit zelo iusticie. ſm aūt Sco. per baptismū tollit irregularitas homicidij cuiuscūq̄. nō aūt bigamie. Ratio diuersitatis est institutio ecclesie hoc volentis. Et hoc nō sine rōne. s. q̄ homicida nō est ad ordines habilis: nisi ꝓpter horrorem sanguinis q̄ ēdē tollit in baptismo: q̄ supponitur q̄ sit factus agnus ō lupo. Sed in bigamo nō tollit defectus significationis ꝓpter quē est ad ordines inhabilis. Et cū p baptismū tollant pcta ꝛc. Ideo cū infamia ꝓsequať ex pctō. sub rōne peccati. tollit p baptismū. Si tū aliq̄s añ baptismum cōmisisset aliq̄ maleficiū. si postea baptizeť: iudex posset eū punire. q̄ p baptismū tollit pena qua q̄s erat obligatus deo. nō aūt illa qua est obligat⁹ homini. Silr. ꝛ q̄ ante baptismū dimisit vxorē ꝓpter fornicationē: p ostea accepit eā. irregularis est.

Quare aūt magis ledat incontinentia mulieris q̄ viri? Omissis respōsionibꝫ glo. in. d. c. nup. que reꝓbať a R. dicendū est ſm eū. q̄ motus nō distinguit ſm speciem p cōpationem ad terminum a quo. sed ad quē. vnde ꝓsūmatio matrimonij: in q̄tū est cū nō prius corrupta: q̄uis sit ab illo q̄ prius carnem suaz diuisit p fornicationem: cum alia: nō sic deficit ab integritate significationis vnius cōiunctionis inter xp̄m. et ecclesiam: sicut cōsūmatio matrimonij que est a viro non prius corrupto cum muliere corrupta ab alio. Similiter dico: q̄ si mulier esset ordinis susceptiua: irregularis fieret p cōsūmationem matrimonij: cū viro prius corrupto cū alia. nō aūt p cōsūmatiōe matrimonij cum viro nō prius corrupto. q̄uis ipa prius fuisset ab alio p fornicationē corrupta.

Vtrū cū bigamis possit dispēsari? Rñ. ſm R. q̄ q̄uis nō possit papa dispēsare ꝑ ius nature: nec ꝑ ius diuinuz. tū q̄ est successor petri qui ꝑ princeps fuit apostolorū. equalem habet ptātem: ptāti petri Immo eādē: ꝛ cū inferior nō possit obligare sup iorē: nec par parem: papa de plenitudine ptātis p̄t cōtra statuta apostolorum quo: umlibet dispensare: si tū viz non habeant ex iure nature: vel diuino. Ixxxij. di. p̄sbyter. Cum ergo bigamum nō ordinare. apostol' cū sit p̄ceptum: cum bigamis papa dispensare pōt: tū q̄ nec decet hoc faciliter fieri ꝓpter reuerentiam apostolorum. Ideo cum bigamis papa non dispensat: nisi exigente necessitate xxxiij. di. lector: in glo. vbi Lucius dispensauit cū Panormitano archiepiscopo: qui fuit bigamus.

Bigami iure communi nudati sunt omni priuilegio clericali. et addicti foro seculari. non obstāte consuetudine. et eis sub pena excōmunicatiōis inhibitū est deferre tonsurā: vel hītū clericalez. exē eo. altercatōis. li. vj. Glo. ibi dicit hoc intelligēdū

de bis q̄ facti sūt bigami de fine interp̄tatiē i minoribus. Secus in maioribus. Et fm ge. ibi. ille tex. loquit ō bigamis laicis. nō aūt monachis. nam isti gaudēt p̄uilegio clericali. Nō ob. tex. lxxxiij. di. q̄s ēs: vbi dī bigamū esse nudatū oī p̄uilegio clericali. z laicā solū bñe cōmunionē. Et sic vī q̄ bigamus nō possit esse monachus. Ric. Jo. an. in regula delictū. in mer. q̄ erit laicus p̄fessus: qō esse pōt c. ex eo. de elec. li. vj.

Calix nō debet esse de c ere: aut auricalco: aut cupro: aut plūbo. q: p̄pter eruginē ista vomitū p̄uocant: nec ō ligno: p̄pter poros. ne subintret sanguis. nec de vitro p̄pter fragilitatē: nec de lapide: p̄pter eius ineptitudinē. de cōse. di. j. vasa. z. c. z calix. vbi dī q̄ tā calix q̄ patena dēbēt eē de auro: vl̄ argēto: vl̄ stanno. Et q: de his tñ tribo mētionē facit: oēm aliam materiā p̄hibē vī. lz asteñ. li. iiij. ō mente Rod. dicat q̄ sub stanno intelligit plūbum. Et no. fm Pe. ō pal. q̄ si calix argēteus cōsecratus postea deauretur indiget cōsecratiōe. q: p̄secratio sit in supficie. Nota tñ q̄ si calix deaurat⁹ p̄secret: lz postmodū depdat aur. nō p̄pter hoc vī denuo cōsecrandus: nec est sīle in eo: sicut in piete ecclesie q̄ decrustat⁹ indiget recōsecratōe: nā in positiōe auri. qō ita sbtiliter ponit. nō vī q̄ sit ita p̄secratio in supficie ipius: q̄n remaneat in argēto. Et ita fuat p̄suetudo.

Carcer. vide s. accusatus. z. j. incarceratus.

Casus fortuitus. Quid sit: dic fm panor. p⁹ glo. in. c. vnico. de co. q̄ est inopinate rei euentus q̄ p̄uideri nō pōt. Vbi g̃ diligētissimus p̄uidisset. non est casus fortuitus. Pone exemplū. Domus tua minabat ruinā. domus corruit z interfecit equū tibi cōmodatū. certe nō pōt dici casus fortuitus. q: diligētissimus repasset domū: vel ibi nō habitasset. Si aūt domus nō minabatur ruinā: sed impetu tempestatis valide: corruit: nō ē tibi īputādū. Et ista faciunt ad. q. Nūq̄d furtū cōputeť inter casus fortuitos: Glo. iur̄ ciuilis reperiūtur contrarie. Dz cōmuniter tenet. q̄ aut p violētiam fuit tibi res subtracta. et est casus fortuitus. Intellige q̄n non fuisti in aliqua culpa. puta. q: non trānsibas p loca periculosa. Si aūt cōmittit furtū clandestine. Et tūc si ab ea p̄sona a qua etiā diligentissimus non p̄cauisset. puta ab vxore: vel filio. z est casus fortuitus Secus si ab ea p̄sona a q̄ diligentissimus p̄cauisset. puta. a vili famulo: vt in. l. q̄ fortuitis. C. ō pig. act.

Utrū ex pacto veniāt casus fortuiti: Glo. vbi s dicit. q̄ in cōtractu nō tenetur quis ex generali pacto. Sed oz q̄ casus fortuiti specialiter numerent Dz accursius in. l. sed z si q̄s. §. quesitum. ff. si quis cau. quem sequit Jo. an. dicit. q̄ aut nullus casus fortuitus fuit expressus. et nō valet generalis obligatio. neq̄s sub inuolutione verboꝝ renūciaret ei iuri: cui non esset in specie renunciaturus. Et hec opi. placet Panor. Si vo aliqui casus fortuiti fuerūt specialiter enumerati. et secuta fuit clausula generalis. puta. z de omnibus alijs. tunc tenet etiaz in non expressis. optime ad hoc facit tex. in. c. q̄ ad agendū de p̄cu. li. vj. Bar. tū in. d. §. quesitum vi detur velle. q̄ sub illa clausula generali veniunt casus consimiles expīssis. non autem maiores. quod satis placet Panor. quia in odiosis clausula generalis non comprehendit maiora expressis vt ē tex. notabilis in. c. non potest. de p̄cur. Secus de nō odiosis: vt in constitutione p̄curatoris. in qua expressis aliquibo requirentibo spāle mandatū: z subiecta clausula generali venūt maiores casus expīssis. vt notat Inno. in. c. seches. de rescriptis.

An aūt renunciatio generalis firmetur iuramēto vel saltem iuramentū sit obligatoriū: Jo. an. dicit. q̄ nō. quia renūciatio generalis nō valet ex defectu consensus. q: nō vī: q̄ ille consenserit de casibus nō expīssis. Sic iramentum nō obligat vltra consensum. facit. c. pe. z. c. quintaallis: de iureiur. z est notabile dictū. Et credo q̄ in foro p̄uali: q̄s obligetur fm suū cōsensum.

Cessatio a diuinis. vide. j. interdictū vltimo.

Citatio. Citari pōt q̄s extra ī p̄ma citatione. per terminum breuem z peremptoriū. Sed nisi necessitas vrgeat: non debet quis moneri vel citari nisi tribus edictis: vel vno peremptorio: qō cōtinere debet tātū tps quantum tria edicta: extra de dila. c. j. vbi de hoc in glo. z tale peremptoriū habet vim trine citationis: vt in. l. tres denūciationes. C. quō et q̄n iu.

Ubicunq̄ agitur ad penaz incurrendam: z iura exigunt trinam monitionez nunq̄ citatio etiaz peremptoria habet viz trine citationis fm Joan. an. in. c. ex tue. de cle. non re. Ratio quia in penalibus verba debent stricte intelligi et proprie. nō ampliate et large. vt in. c. in nostra. de iniur.

Citatus non comparens etiam in primo termino: debet condemnari in expeñ. factis per aduersarium. nec dz expectari vt sit p̄tumax in scōa z tercia citatiōe: vt vult Bar. in aut. q̄ semel. C. quō z quando iudex.

Utrum citatio facta die feriata ad diem non feriatam valeat: Rñ. Panor. in. c. fi. de fer. fm opinionem Jo. cal. d. car. d. an. et Bar. in. l. j. §. nunciatio. ff. de no. oper. nun. concludit. q̄ de iur̄ non valet talis citatio p. l. dies festos. C. de fer. vbi dicitur q̄ silere debet horrida vox preconis: et Panor. intelligit non solū in ferijs introductis ad honorem dei. sed etiam in alijs introductis in fauorē hominum. etiam idem putat in repentinis: nā imperator mandat eas sub eadem veneratione obseruari qua solennes. vt in. l. omnes. C. de fer. Et cōcludit Panor. q̄ nullus actus istoꝝ triū pōt fieri die feriata. s. preceptum de citando. executio precepti. s. actus citationis. z processus qui fit vigore citationis.

Utrum autem valeat citatio facta die non feriata pro die feriata: Rñ. Panor. vbi s. post cal. et Spe. z Jo. an. dicit. q̄ si ponitur. vsq̄. potest in q̄libet die. j. festum comparere. Secus vbi simpliciter citatur: vt simpliciter compareat tali die que ē

feriata. tunc em̄ p̄ius venire nō potest: nec debet. et illa die venire non tenet. ⁊ sic necessaria est noua citatio. ⁊ hanc opinionem tanq̄ verissimā teneas: quicquid senserit. d. Lu. Dec Panor.

Vtrum snīa lata contra nō citatū teneat: Lar. in cle. pastoralis. de re iud. in. §. denicq̄. dicit. q̄ aut nullo mō fuit citatus. aut sic. Primo casu est nulla de ma. ⁊ obe. inter quatuor. Si aūt aliquo mō fuit citatus: aut legitime: aut nō: aut dubitat. Si legitime: snīa valet: si alia sunt rite gesta. si tū citatus. nō fuisset cōtumax vere. sed ficte. subuenit sibi p restitutionē. de re iud. cum bertoldus. Si nō legitime. videt q̄ debeat haberi p nō facta. de elect. bone. ij. Si dubitat. dicit Paul. q̄ p̄sumit pars citata: si snīa trāsiuit in rem iudicatā. Nota tū Panor. in c. cām que. de Rescriptis. ⁊ in. c. cuz sit. de ap. q̄ in facto notorio pōt ferri snīa cōtra absentē nō citatū cum certū est absenti nullā p̄petere defensionē. Licitatio em̄ fit vt se defendat. nec in hmōi notoriis requirit ordo iudiciarius.

Vtrum cōpaliter impeditus. teneat p alīū cōparere: Panor. in. c. in noie dñi. de test. dicit. q̄ nō et actus gestus eo absente p̄inde est ac si nō fuisset citatus.

Vtrum iudex ecclesiasticus possit denūciare aliquē excōicatum illo minime vocato: nec aliter priusq̄ declarato q̄ inciderit in snīam excōicationis: Rñ. Panor. in. c. peruenit. de ap. dicit q̄ vbi excessus nō est notorius. dz iudex illū p̄ius vocare ⁊ recipere eo p̄sente. p̄bationē sup facto. ⁊ postea constito de facto declarare illū incidisse in snīam excōicationis. hoc p̄bat in. c. cum fm. de here. li. vj. vbi pz q̄ si allegat quez incidisse in snīam iuris. nō dz iudex p̄ius p̄cedere ad executionē. q̄diu declarauerit illum incidisse in snīam iuris. Ab hac tū declaratōe potest appellari. q⁹ licet nō possit appellari a snīa iuris: vt in. c. q⁹. de appel. pōt tū appellari a snīa iudicis declarantis. q⁹ illa declaratio est snīa hois nō iuris. Si vo excessus est notorius. tunc non oportet q̄ hec solennitas adhibeat. sed pōt eum denūciare absq̄ alia citatione.

Quid dicendū de cōsuetudinibꝫ quarundā religionū q̄ habēt vt multotiēs etiam ex leuibꝫ causis p̄uenit fratres p̄laturis: p̄fessionibꝫ ⁊ hmōi absq̄ alia monitōe vel citatōne p̄uia: ⁊ absq̄ alia ordine iudiciario: nunquid valeant hmōi gesta p eos: dic iuxta nota. p doct. ⁊ Panor. in. c. cum spāli. et. c. q⁹. de ap. ⁊. c. qualiter ⁊ qū. el. ij. de accu. q⁹ in religiosis nō est seruandus ordo iuris vsq̄ quaq̄. i. adeo vnguē vbi ergo dicti religiosi habēt iuxta regulā ⁊ cōstitutiones: vel consuetudines eorū: vt ex sola infamia notati: vel siti tenerent cedere p̄latur: sicut dicitur de p̄dicatoribꝫ ⁊ cartusiensibus qui ex sola infamia notati cedunt generali suo. Dicendū est q⁹ p̄latus eorum posset ex dicta infamia scandalosa vel eui dē tia facti. etiā sine citatōe aliqua illos p̄uare administratōe vl̄ officijs eorū. Scōm em̄ Hen. de gan. in quolibeto suo tantā habent subditi religiosi iurisdictionē ⁊ auctatem: quantā dant eis p̄lati sui et nō plus. Non em̄ habent velle nec nolle: vt in. c. si religiosus. de elec. li. vj. Ideo eis resistere non licet: nec appellare q̄diu p̄lati p̄cedūt fm iura cōia: vel constitutiones. vel cōsuetudines eorum: vt notat p doc. in. c. cum medicinalis. de sen. ex. li. vj. ⁊ maxime Lap. ⁊ habet tex. de hoc in. c. reprehensibilis. de app. Ad hoc facit qđ notat glo. quā sequit Panor. in. c. cum spāli. q⁹ dispositio. c. sacro. de sen. ex. non est necessario seruāda in religiosis contra suas obseruantias spāles. quod est dictū singulare fm Panor. ⁊ dicit hoc p̄cedere. vbi regula vel constitutio religiosorum daret certū modum: seu ordinē in excōicando religiosum. vt satis sit seruare illum ordinem regule: seu constitutionis ipsorum religiosorū qđ multum bene notabis. Hoc idem tenet Fede. consilio. cv. vbi dicit. q⁹ valent consuetudines. per quas sine iuris ordine. etiam ex leuibus causis religiosi viri ex suis locis ⁊ administratiōibus amouent. allegat. d. c. qualiter. ⁊. d. c. cum spāli. ⁊ de sy. p tuas. Addit tū vnum valde notabile. q⁹ pena expulsionis: p̄uationis. ⁊ remotōnis q̄q̄ incipit a crimine. ⁊ tunc habet locum qđ dictuz est. s. q⁹ sine monitōe possint amouēri. Si vo a cōtumacia vel inobedientia: tunc vt locus sit pene: necessaria est monitio. Dec Hen.

Clericus. j. Communiter. Queritur quid comphendat appellatione clericorum: Dic fm Panor. sup Rubrica de vi. ⁊ ho. cle. q⁹ largo sumpto vocabulo veniunt oēs in quacunq̄ dignitate sint positi. exquo sunt clerici ad seruitium dei. vnde omnes qui non sunt laici. dicunt clerici. xij. q. j. duo. Dicunt em̄ clerici. a cleros grece. quod est sors latine. q⁹ sūt electi ad sortem dñi. Priuilegium ergo attributuz simpliciter clericis comphendit omnes clericos cuiuscunq̄ ordinis vel dignitatis sint. nam si est eps. ergo clericus. Sed in materia odiosa appellatione clericorū nō credo comphendi epos. nec etiam clericos existētes in dignitate. vide de hac materia singularia s. Absolutio primo. Et ex p̄dictis pōt inferri vnū notabile fm Jo. an. in. c. Johannes. de cleri. cōiu. q⁹ appellatōe laicorum in materia odiosa: nō veniūt clerici cōiugati. Et hoc facit fm eum. q⁹ si statutū epi certo casu excōicat laicos. nō comphendit clericos cōiugatos. cū materia sit odiosa. ⁊ illi non sint puri laici. sed quedā spēs mixta. facit. c. statutū de elec. li. vj.

Clericus debet deferre rasuram in modū corone s. et tonsuram capilorum ab infra. Et p hmōi tonsuram quis constituit clericus. tū q̄diu habet solam p̄imam tonsuram: vel minores ordines pōt si voluerit deserere clericatum. Si tū clericus etiaz in minoribꝫ habeat bñficium. tenet portare tonsuram. alīs peccat mortaliter. q⁹ dignus anathemate de. vi. ⁊ ho. cle. si quis. Vbi etiam dicit Panor. per glo. in cle. attendētes. de sta. re. q⁹ etiam moniales debent habere tonsuram in parte inferiori. Ita q⁹ eis p̄cidāt crines vsq̄ ad aures. Sed clerici debēt habere rasuram in pte supiori. ⁊ tonsuram in inferiori. Et sic nō debent nutrire comam. Et si secus fecerint excōicari debent. d. c. si quis.

Clericus debet esse ornatus duplici ornamento

ſez interiori ⁊ exteriori. Interius ornamentū. consiſtit in virtutibꝫ. quibus debent eſſe ornati clerici. Exterius ornamentum conſiſtit in quatuor. Primo in inceſſu. vt maturitatem ꝓtendāt. ⁊ aliis ſenſibus corpis. Secō in habitu. vt non deferant veſtes inciſas ⁊ lingulatas. ſ. frapatas ad modum ioculatorum. nec varij coloris: neq; rubeas nec viridis. hi enī duo colores ſūt clericis interdicti: vt in. c. clerici. eo. ti. Et in cle. ij. eo. tit. ꝓhibet. ne etiā caligis rubeis vel viridibꝫ publice vtant. vide tamē pulcrum dictum Hoſt. in. c. antiqua. de priuil. q; panni rubei ⁊ frena ⁊ calcaria deaurata et ſilia ornamenta ſunt inſignia pape. ⁊ ſui legati: cum ꝓficiſci vltra mare. Ex quo inferē q; etiā cardinales non pūt de iure cōi vti hmōi coloribus ⁊ ornamētis. Conſuetudo tñ habet oppoſitū. Et forte eos excuſat. ex quo papa videt ⁊ non reprobat. Nam iſta ſunt de iure poſitiuo. Nam olim clerici portabant veſtes partitas. Et ex p̄dictis etiaz colligit q; nō tñ clericis: imo nec laicis licitum eſt deferre hmōi deaurata: nec ꝓ ſua ꝑſona: nec ꝓ equis ſuis. Et eſt rō. q; hmōi ornamenta ſunt ornamēta principis: quibꝫ priuati vti nō debent ſub pena capitis vt. l. ij. C. de veſti. oloba. lib. xj. Et hanc rōnem ſequit tex. in. l. tempent. eo. ti. Mulieribꝫ aūt indubium eſt: q; poſſint vti p̄dictis: ſine pena p̄dicta. qō quidā putant verum in matronis ⁊ nobilibus nō in omnibꝫ. Quidaz etiam habent ex priuilegio vt milites ⁊ doctores. ⁊ ſil'r milites gaudētes. erq; dant ſibi in ſignum. Et pōt introduci de conſuetudine. Item veſtes clericoꝝ nō debēt eſſe nimis longe. nec nimis breues. Item nec de ſerico. ſed de lana nō nimis p̄cioſa vel vili. xlj. diſt. ſ. j. Et no. q; ex cā timoris: pegrinatōnis: vel alia ſili: licitum eſt clericis habitū tranſformare. xxj. q. iij. eꝑi. et extra de vi. ⁊ ho. cle. clerici. el. ij.

¶ Quicunq; aūt clericus virgata vel partita veſte vtit publice ſine cā. ſi bñficiatus eſt: eſt ſuſpēſus a fructuum p̄ceptione p ſex menſes: ſi nō eſt beneficiatus. ⁊ eſt in ſacris citra ſacerdotium p̄idem tps eſt inhabilis ad beneficium obtinēdum. Si autez habet dignitatē vel bñficium cum cura. ſ. vel eſt ſacerdos: aut religioſus: eſt ſuſpenſus p annum a beneficio. ⁊ p̄idem eſt inhabilis ad obtinendum qō cunq; beneficium eccleſiaſticū: vt in cle. q̄ñ. de vi. et ho. cle. tercio ꝓſtitit clericoꝝ ornamētuz in cibo. q̄rto in potu: de q̄ vide no. p doct. in. c. a crapula. de vi. ⁊ ho. cle. vbi dī. q; clerici vinum temperent. et a vino ſe temperent. ⁊ q; clericus debet eſſe contentus trina potatōe: vt dicit tex. in. c. q̄ñ. xliij. di. Quod tñ intelligit q̄ñ appetitus naturalis vltra non exigit.

Clericus.ij. ſez q; clerici a quibuſdam actibꝫ ſecularibꝫ ſūt remoti. nō tñ clerici. el. ij. ibi. cōmercia ſecularia nō exerceant: maxīe inhoneſta. Et ꝓpter illud verbū maxime. dicit Panor. ibidē. q; etiā honeſtas negociatiōes nō pūt exercere. Sed hoc verū q̄ñ clerici nō indigent nam tunc pūt vti honeſtis negociatōibꝫ ⁊ querere victū manibꝫ. xcj. diſ. clericus. ⁊ in. c. j. de cele. miſſ. Et cōtra clericū negociatorē: vide tex. in. c. negociatorē. lxxxviij. diſt. vide etiā tex. in. c. puenit. lxxxvj. di. vbi dī q; cā lucri nō debent cōducere poſſeſſiones aliorū. ⁊ ibi etiā hī. nūquid poſſint eſſe tutores pupillorūz. vñ pūt ſuſcipe tutelas a legibꝫ impoſitas. Sed ⁊ curā orphanorū ⁊ viduarū q̄ indefenſe ſunt. aut earū ꝑſonarū q̄ maxime indigēt adminiculo eccl'aſtico. Et vide qō notat in. c. j. ne cler. vel mo. vbi dī q; clericus pōt negociari ꝓpter neceſſitatem. Intelligē q̄ñ aliquid opat ex ſuis manibꝫ: vel emit rem: vt inde habeat materiā reducēdi ad aliquas formas. nō enī dz emere rem. vt eam integrā ꝓ maiori p̄cio vendat. ⁊ vide ibi glo. in ver. cōductores. q; ſi clericus ſuccedit cōductori. licite pt ſtare in illa cōductōe vſq; ad p̄finitū tps locationis.

¶ Clerici non debent miniſtrare in taberna. nec in ea comedere vel bibere. niſi cā neceſſitatis in pegrinatiōe. xliij. di. nō optet. ⁊ c. nulli. ⁊ c. clerici.

¶ Clerici goliardi: aut buffones. i. ioculatores. ſi hoc ꝓ annū exercuerint. carēt omni priuilegio clericali ipſo iure. Eodē mō ſi minori tpe ⁊ tercio moniti nō reſipuerīt: vt in. c. vnico. e. ti. li. vj. Et no. fm Ge. ibi. q; vbi canon imponit penā ipſo iure ex facto negatiuo. nō requirit monitio. q̄ñ illi addit certū tps: vt ibi ſi nō deſiſtāt infra annū. ⁊ requirit in hoc caſu annus cōtinuus ⁊ integer. Et ex hoc no. q; vbi lex vel ſtatutū dat certū tps. ad hoc vt pena cōmittat. Intelligit de tpe continuo.

¶ Clerici qui carnificū: macellariorū. ſeu tabernariorum officiū publice faciūt ⁊ ꝑſonaliter exercēt. ſi tercio noiatim moniti nō deſiſtāt. ſeu reaſſumant et ſunt priuilegiati. pdūt priuilegiū clericale oīno. Nō cōiugatiuo. ſi nō incedūt vt laici. pdunt in rebꝫ tñ. Et ſi oīno incedūt vt laici in ꝑſonis priuilegiū clericale q̄diu ꝓmiſſis inſiterint. eoipſo amittūt: vt in cle. j. e. ti. Et no. fm Lar. ibidē in ver. tercio moneāt. q; vbi requirit trina monitio. nō ſufficit vnū peremptorū. ⁊ requirit q; dicta monitio fiat noiatī. et iō nō ſufficit generalis. de quo. j. Excōicatione. xxv. nec ſufficit q; hmōi admonitio fiat ante exercitiū. nec ſufficit ſimpl'r monere vt deſiſtat. ſz requirit vt fiat clerico tale officiū exercenti. Et p hoc dicit Lar. ibi. q; ſi fiat monitio clerico tabernario vt deſiſtat ⁊ exercet officium carnificis vel macellarij. non erit locus pene. Et ſic requirit ad hoc vt ſit locus pene q; clericus monitus exerceat illud officiū a quo monitus eſt deſiſtere.

¶ Quid ſi clericus exerceat p̄dicta officia occulte. vel nō ꝑſonaliter. an ſit locus pene? Gloſa in ver. publice dicit q; nō. ⁊ dicit q; illa duo. ſ. publice ⁊ ꝑſonaliter cōiunctim requirunt. Si ergo occulte vl' p alium hoc exerceat. ceſſat pena. ſz nō culpa. quam glo. ſingulariter no. ꝓ intellectu capli. mulieres. de ſen. ex. p quē text. iuncta hac glo. terminat qō. An ꝓ ſtatutuz quo ponit maleficiū teneat mandans? Et videt q; nō. q; mandās facit tñ ficte. verba vo ſtatuti requirūt q; vere fiat. ff. de ne. geſ. l. iij. ſ. hec verba. Contrariū ꝓbat ex. d. c. mulieres iuncta hac glo. vt dicamus q; teneat. niſi in ſtatuto puniret tñ is qui ꝑſonaliter faceret. Ad cōtrariū dic. q; hic nō

est interp̃tatio. sed potius extēsio ex mēte legis. q; mandās vere dī facere. d. c. mulieres. Sed Ge. in c. j. e. ti. li. vj. dicit q; aut clericꝰ vult hīe tabernā vt psonaliter ibi administret ī artificijs etiā honestis Et hoc est ꝓhibitū. xliij. di. nulli. Aut vult administrare in artificijs clerico pmissis. ⁊ tunc pōt hīe vt in glo. in. d. c. negociatorē. Aut vult hīe tabernā non vt psonaliter administret. sed locare alijs qui exerceāt ibi sua artificia. Et hoc nō est ei ꝓhibitū. Et ꝓ hoc etiā facit tex. in. c. significante. de ap. vbi canonici habebāt stallos. vbi carnes incidebant. qō no. q; semel defendi vnū clericū qui in domib; ecclesie tenuerat tabernā vendēdo vinū qō recolle gerat ex possessione ecclesie nō tū administrauerat in ꝓpria psona. ℞ ꝓ alīū. Nec Ge. Et hoc videt cō sonare tex. qui nō sine ministerio dicit psonalr. Et si voluisset. ꝓhibere etiā ꝓ alīū posuisset. de dec. ad audientiā. maxīe q; hmōi officia ex se nō sunt ꝓhibita nec iure diuino. Credo tū q; si clericus psonaliter exerceret. ℞ ꝓ alio. q; teneret hac cle. q; subest honor⁹ ⁊ vtilitas.

¶ Clericus ꝓiugatus si ꝓtraxit cū vnica ⁊ virgine ⁊ deferat tōsurā ⁊ vestes clericales. retinet ꝓuilegiū clericale in duob; ſ. q; penīs eius est excōicat⁹. ⁊ q; non pōt distringi nec condēnari a iudice seculari. nec ciuiliter nec criminaliter. In ceteris vo non retinet. Item si nō defert tonsurā ⁊ habitū. in nullo retinet: extra de cle. coniug. clerici. li. vj.

¶ An aūt indistincte sit verū q; clericus ꝓiugatus nō possit ꝓdēnari a iudice seculari⁹: Distingue. nā in cā criminali: sine illa cā intēret criminalr. hoc est qñ agit ad penā corpalē. sine ciuiliter hoc est ad penā pecuniariā. neutro casu pōt puniri a iudice seculari. In cā vo mere ciuili Joh. an. in. d. c. vnico. tenet q; clericus cōiugatus pōt conueniri coram iudice laico. quē sequit Jo. cal. ⁊ Ge. in. d. c. vnico. qō nota.

¶ An aūt clericus ꝓiugatus ꝓ debito pecuniario possit detrudi in carceribꝰ: Ge. ibi fm Lap. tenet q; nō. eo casu q; gaudet istis ꝓuilegijs. p iudicē secularē. etiā si sit casus q; laici possint licite detineri. q; iste tex. reseruat istis clericis ꝓuilegiū canonis eo mō q; ꝓius ꝓma iura habebāt. q; in nullo diminuit. ℞ ꝓ iura antiq; detineri nō poterāt sine pena excōicatōis: vt in. c. ij. de fo. ꝓpe. ergo nec hodie.

¶ Quid aūt si iudex laicus nō distringit istū clericum. ℞ condēnat eū tū ꝓ crimine. an incurrat excōicationē⁹: Ge. fm Lap. ab. tenet q; non. q; ex sola ꝓnunciatōe sñie nō incurrit quis excōicationē.

¶ Quid si sit ꝓsuetudo ꝓticular⁹ ī loco q; gaudeāt etiā in alijs. an sit sublata p istū tex⁹: Jo. mo. tenet q; nō. q; iste tex. nō tollit ꝓtrariā cōsuetudinē. ergo stabit p. c. j. de consti. li. vj. Jo. an. tenet contrariū. Sed Ge. reducit istas opi. ad ꝓcordiā. q; aut constat vtētes hac immunitate voluisse hoc facere aīo et intentōe inducēdi nouā ꝓsuetudinē sepatā a dispositōe iuris cōis ⁊ tunc valet illa consuetudo hodie. Et ita ꝓcedit opi. Jo. mo. Aut constat q; non faciūt aīo ⁊ intentōe nouā ꝓsuetudinē inducēdi. ℞ seruare antiquā legē. ⁊ tunc ꝓcedit opi. Jo. an. q; ex q̄ papa vult tollere illā legē. tollit oēm obseruantiam legis hactenus vsitate. Aut est dubium. quo animo fiat. ⁊ tūc in dubio nō ꝓsumit q; voluerint nouā ꝓsuetudinē inducere cōtra obseruātiā legis ℞ tū ex modis vtentiū illā. l. approbare. Et addit Jo. an. q; qñ seruat lex antiqua. in dubio obseruātes. nō vident hīe animū inducendi nouā ꝓsuetudinē q; vinculū addat ad dispositionē iuris antiq̄.

¶ An aūt clericus ꝓiugatus possit eē vicarius epi vel arbiter in cā spūali⁹: Dic p dicta q; non.

Clericus.iij. ¶ Vtrum ad cohabitationē mulier dic ꝓut habet in. c. j. de coha. cle. ⁊ mul. q; clericus nō dz retinere in domo mulierem suspectā de incontinētia. etiaz si sit mater vel ꝓsanguinea. Et nota fm Panor. ibidē. q; ꝓsanguineas iuuenes al⁹ nō suspectas pōt clericus bone fame in domo retinere. ℞ extraneas nullo mō pōt retinere. quantūcunq; al⁹ sint bone fame. q; talis cōmixtio est ꝑiculosa. nō sic cuz ꝓsanguineis. Et hoc sentit glo. in. c. volumus. lxxxj. dis. Idē intellige q; non sit talis consanguinea que habet secum pedisequas.

¶ An autē eps possit secū habere matrē seu aliam non suspectā⁹: do. An. dicit q; nō. sed Panor. tenet oppositū p tex. exp̄ssum in. c. interdixit. xxxij. di. lz ius ciuile in autentica. epō. Ꝛ. de epi. ⁊ cle. aliter tenuerit. tū exquo ius canonicū oppositū innuit. istā dum est ei. Fateor tū q; primū est honestius: maxime ꝓpter clericos cōmorantes cum epō.

¶ Vtrum clericus incōtinens ⁊ fornicarius sit suspensus. ⁊ debeat in officijs euitari⁹: Dic fm no. p Panor. in. c. vra. ⁊ c. fi. de coha. cle. q; quilibet pro mortali pctō est suspēsus q̄tum ad se tū talis non est suspēsus quo ad alios. nec debet in officio vitari. nisi peccatū sit notoriū. Et notoriū est duplex. ſ. iuris ⁊ facti. Notorium iuris. dī qñ p sñiam conuincit de crimine. vel p confessionē suā sponte factam condēnatus ē. Et tunc nō est licitū audire talem. ⁊ peccant contrafacientes. Sed dubium est. in notorio notorietate facti. vt quia habet concubinam publice in domo. nec fuit condemnatus. nec in iudicio confessus. ⁊ iste est casus ꝑiculosus. de q̄ dicit Panor. sepius fuisse interrogatum apud homines timoratos. ⁊ concludit dimissis opinionib; de subtilitate iuris posse sic distingui. q; aut fornicatio est ita notoria. q; nullam habet dubitationē. sicut videmus in pluribꝰ clericis qui tenent ita publice concubinas sicut vxores. ⁊ publice nutriunt filios. ita q; etiā ipsi nō audent diffiteri. ⁊ tunc credo q; oīno sit abstinendum ab eis. sine alia moniti one. hoc ꝓbat tex. in. d. c. vestra. in fi. ibi. nec habet opis euidentiā. ⁊ melius in. c. tua. eo. tit. vbi nulla fit mentio de monitiōe. Item hoc videt ꝓbari de directo. in. c. nullus. ⁊ c. ꝑter. xxxij. di. Req̄rūt enim illa iura solam euidētiam facti. nō aūt monitionez a supiore. Item ex contrario sequeret q; nunq̄ vel raro fornicatio posset esse notoria. Si vo fornicatō nō habet istā opis euidentiā. ℞ pt ꝓbabiliter tergiuersari. puta. q; cōcubina hītat cū mre clerici. ⁊ dicit illā esse pedisequā mris. vl' q̄d sile. ⁊ tunc requirit monitio. Et hanc putat Panor. esse mentē iurium: ⁊ ista videt esse cōis opinio. Adde tamen qō

notat Jo. de san. q laici nō peccāt audiēdo diuina ab hmōi clericis fornicarijs etiā notorijs. qz licz ignorātia iuris naturalis. siue diuini. sit laicis periculosa. nō tñ ignorātia iuris positiui. cū non teneant illud scire. vñ nō est tutū q cōfessor dicat eis ius. qz p hoc magis implicant q releuent. Nota etiā fm Ar. flo. q nō solū sacerdos. ꝫ etiā clericus in minoribꝫ ex notoria fornicatōe est suspēsus ab oībꝫ actibus ordinū ipsoiure. fm Inno. qđ notat Ar. dist. xxxij. §. ad hec. Et tamdiu stat suspēsus q̄diu pseuerat in vicio. z interim si exequit officia sua etiaz semel. efficit irregularis. z indiget dispensatōe pape fm Inno. z Posti. vñ etiā si cessaret a vicio. et añ dispēsationē vtit officio suo. semp peccabit mortaliter. q̄uis nouā irregularitatez nō cōtrahat. Si aūt cum esset suspēsus. nō est executus officia sua. indiget nihilominus dispensatōe. quā poterit facere epūs fm Inno. Sed sup his z similibꝫ facta est magna inuocatio p cōcilium cōstancien. de quo vide j. Excōicatio sexto. De hac etiā materia vide. j. irregularitas. z. c. suspensus.

¶ Vtrum aūt omne pctū notoriū inducat pēsionē seu suspēsionē a canone. R. d. An. in. d. c. vña. dicit q sic. qz vbi peccatū est notoriū: nō est licitum ab eis pcipere diuina: vel ecclesiastica sacra. qz ois peccatū notoriū interdicit officiū sine dispensatōe. c. fi. de tem. or. Sed Panor. dicit contrariū. z dicit esse tex. in. c. fi. de coha. de. nam tex. ibi se restringit ad peccatū fornicatōis notoriū. Et idē dicit tex. in d. c. nullus. nam opinio. d. An. esset vera si dixisset canon: nullus audiat illius missam. quē scit indubitāter esse in peccato. z nō posuisset spāle in fornicatione. Non ob. d. c. fi. de tem. or. qz bñ fateor. q ipse peccat grauiter celebrando. nō aūt alij missam audiēdo. z hec opinio est tenenda. qz cum materia sit penalis. nō debemus eam extēdere. vltra terminos ꝓprios vt dictū est clarissime ī. c. arguere. Et p hoc soluit alia qō. vtrū clericus teneat restituere fructus q̄s pcepit de bñficio exūs in mortali. Quidam tenentes opinionē pdictā. d. An. dicunt q si peccatū est notoriū tenet restituere qz cum sit suspēsus. pinde est ac si nō resideret. qz nullum z inutile idē est. Sed tenēdo opinionē Panor. pdicta non habent locū in alijs notorijs a fornicario. z forteq etiā in eo nō habēt locū. ar. eius q notat glo. in. c. pastoralis: de ap. §. q excōicato nō subtrahunt red dit. z misi hoc sit exp̄ssū in sñia. ꝫ idē dic in casu nr̄o

¶ Quis autē dicat toleratus ab ecclesia. Panor. in. c. vña. de coha. cle. ex illo text. dicit q quis dī tolerari qñ nō fuit p sñiam p̄uatus: nec confessus: nec habet opis euidentiā. qđ etiā notandū. Et sic econuerso habes quis dicat nō toleratus. Et concludit ibi Panor. q isti nō tolerati etiā p euidentiam facti indubitatā. sunt irregulares z suspēsi directe a canone. p. d. c. pter.

¶ Clericus.iiij. Vtuz ad bona patrimonialia. Vtrū clerici possint facere testm: vl̄ donare inter vivos. R. Panor. in. c. cuz in officijs. de testa. dicit q quedā sunt bona acquisita intuitu psone. puta ex successione cognatorū seu donatōe amicorū: seu ex industria clericorū. Et ō his bonis pñt clerici libere testari: vt in. c. q̄ de testa. Ex q̄ colligę q clericus etiā hñs ecclesiā. sibi z nō ecclesie lucrat. qđ acquirit ex industria. Quedā sūt bona acq̄sita intuitu ecclie. vl̄ de facultatibꝫ ecclie. z de bis nō pñt clerici testari: vt in. d. c. cū in officijs. nec aliter de ipsis bonis ī alios disponere regulariter. vt ibi fallit tñ in quibusdā casibꝫ. Primo si rector seu p̄latus ecclie tantūdē cōtulerit de suo ecclie quantū vult relinq̄re ex ecclie facultatibꝫ. xij. q. ij. si quis. ij. q. v. si epūs. Scōo fallit fm quosdā. si hoc hz ꝓsuetudo. Et quo nota q valeat consuetudo. vt clericus possit testari de bonis per ecclesiam acquisitis. qđ tamen Panor. indistincte non admittit. ꝫ restringit ad bona mobilia z modica. Sicut eī valet ꝓsuetudo vt modica possit donare: vt in. c. ceterū. de donat. Ita dicendū est respectu facultatis testādi. naz si cōsuetudo hīet de rebꝫ magnis. illa esset onerosa ecclie. z p ꝓns ñ valeret: vt ī. c. j. de ꝓsue. Respectu aūt bonoz̄ imobiliū. puto nō sufficere ꝓsuetudinē qz nō pñt illa alienari sine solēnitate. de q̄. xij. q. ij. sine exceptōe. Valeret tñ ꝓsuetudo. vt canonicus posset testari de redditibꝫ pcipiēdis anno sequenti post mortē suā. qz potius p̄iudicat canonico successori q̄ ecclie. Tercio fallit in donatōe intuitu ecclie quā clericus facere p̄t etiā in egritudine p̄stitutus vt in. c. ad hec. de testa. vbi Inn. ponit notabile vbū q ꝓsuetudo nō excusat clericos q̄ oīa bona mobilia acq̄sita intuitu ecclie dimittūt in morte eoz̄ ꝓsanguineis. Quarto fallit cū clericus vult remunerare seruitia recepta: tam a ꝓsanguineis q̄ ab extraneis. p̄t eñ aliq̄ de bonis mobilibꝫ ecclie ī alios ꝓferre: vt in. c. relatū. el. ij. de testa. vbi Panor. dicit q ꝓsanguineo diuiti q̄ nō seruiuit ecclie nec ꝓlato. nō p̄t ꝓlatus aliq̄d ꝓferre etiā de mobilibꝫ ecclie. Et ponderā verbū ibi. aliqua. qđ denotat moderationē quandā. nō eñ dz oīa bona mobilia ecclesie dispensare in egritudine. Itē nota ibidē. q pauperibꝫ z religiosis locis sufficit ad erogationē faciendam sola charitas. Ih alijs aūt qui nō sunt pauperes. vel nō sunt loca religiosa. requirit. q̄ p̄cesserit aliq̄d seruitium.

¶ Quid autem de clericis nō habentibꝫ administrationem ꝫ simplr bñficiatis. an possint testari. R. Ge. in. c. pñti. de offi. or. li. vj. dicit ꝓ euidentia. istius. q. tria. esse videnda. Primo nū quid rectores z ꝓlati ecclesiarū faciāt fructus suos. Scōo q̄ dicunt hīe bñficium cum administratiōe. Tercio de quibꝫ fructibꝫ clerici testari possint. Ad primū. Archi. tractat hoc de rescriptis statutum. li. vj. z tenet q clerici non faciant fructus suos qui supsunt deductis expensis: allegat. c. j. xij. q. iij. z ita intellexit Barto. bri. illum canonem. Et sic patet q res acquisite de bonis ecclesie nō sunt clericorum. naz clerici debēt illa que supsunt necessarijs deductis. pauperibus erogare. alīs inique agūt. Et q acquisita sint in ꝓuisione ecclesie patet. xij. q. j. epi. de rebus. ergo z solus vsus competit eis. Fatetur tamen q clerici sunt domini fructuū p̄ceptorum. et habent ipsorū. ꝓprietatē q̄tum ad fidem z debitaz dispensationē sibi. z suis faciendā. z istam partem

arebi.ge.credit verā:quā optime ꝓbant iura q̄ allegant:nā nō dicūt dñi:ꝫ ꝓcuratores.ꝓ hoc optimus tex.xij.q.j.clericus.et istud tenet glo.in.c.ḡa nos.de testa. Adscōm q̄ dicant hīe būficiū cū administratione:Glo.in.v.vt ipos.in.c.ex tue.ō cle. nō re.vī velle q̄ oēs ꝓlati dicantur hīe dispensatō nem:z administrationē. Et ge.ꝓ opinione predicta firmat conclusionem hanc q̄ quicunq; habēs beneficiū q̄tumcunq; simplex in titulū cui sit assignata certa dos.talis dicatur hīe būficiū cū administratione. Ad tercium de quib⁹ fructib⁹ clerici testari possint:Glo.hic tenet q̄ si habeāt būficiū cū administratōe.nō pūt de fructib⁹ illius testari.qō itelligē de iure cōi. Ꝟz si hoc disponēt spālis cōsuetudo:vl statutū ecclesie.p q̄ tīi nō nimiū grauarēt ecclesie:tūc virtute talis ꝓsuetudinis:z statuti posset.de testa.relatū.el.ij. Secus si talis consuetudo vel statutū essent onerosa.de cōsue.c.j. Aut cleric⁹ nō hz administrationē.ꝫ est ꝓsonaliter z simplr beneficiatus.z tūc talis ꝑt testari de talibus fructib⁹ q̄ facit illos suos.vt dicit glo.hec quā puto verissimam recte intellectā:put magistraliter est locuta: nam q̄dā intelligūt eā.s.q̄ quilibet hūs būficium simplex possit testari:qō dicūt esse falsum.et ꝑ tex. d.c.relatū.qō loq̄t i canonico.z sic in hīte būficiū simplex.z tīi vt ibi ꝑz talis nō ꝑt testari.hoc fateor. ꝫ dico q̄ ista glo.hoc nō dixit.ꝫ req̄rit q̄ ad hoc q̄ būficiatus possit testari.tria concurrāt. Primo q̄ nō habeat administrationē. Secō q̄ būficium sit simplex. Tercio q̄ illud sibi obueniat ꝓsonaliť tīi Et sic:vt tales fructus sint sibi cōcesse rōne stipendij ꝓsonalis.his cōcurrentib⁹ poterit testari. Et ex isto inferť q̄ si canonicus hz ꝑbendā distinctā i ecclesia cū talis dicať hīe administrationē nō poterit testari de fructib⁹ talis ꝑbende.et iste est casus rotundus.in.d.c.relatū.z istud exp̄sse voluit Inno. in.c.nouū genus.de deci. Et ex his inferť q̄ canonicus pōt testari de quotidianis distributiōibus. quia distributiones dant̄ ꝓpter stipendium ꝓsonale.z ꝓ labore diurno:vt in.c.j.de cle.nō re.li.vj. vñ de illo denario diurno poterit testari:sicut mercenarius z rusticus.de lucro sibi dato ꝓ ope suo diurno. Et ita poterit intelligi ista glo. q̄ talis dicať quo ad distributiones beneficiatus simpliciter et personaliter.quia dātur pro stipēdio ꝓsonali tīi. nec habet administrationē rex.vñ tales distributiones soluūtur p capitulum:singulis. Et hāc partem videtur tenere Pau.qui dicit q̄ illa q̄ recipit clericus intuitu seruicij ꝓsonalis tīi.trāsmittit ad successores. Et ex his infertur q̄ si prebēde nō sūt distincte i ecclesia.quia oīa veniūt in communi.et postea distribuūtur singulariter tīi ꝓ quolibet: q̄ etiam de istis nō posset ō iure testari. Et per premissa decidit.quid de habētib⁹ capellanias i certis ecclesijs ad nutū remouibiles:quia nō dātur i titulum et dantur eis pro suo labore certū stipēdium in anno i pecunia. An de tali stipēdio possint testari Dicēdum est q̄ sic.q; datur eis intuitu ꝓsone.z p eorum labore ergo poterūt testari.d.c.quia nos.et d.c.relatum. Et isto mō posſz alio mō intelligi ista glo,nam tales sūt simpliciter et personaliter būficiati absq; alia administratiōe. Per p̄missa z decidit q̄stio de sacerdotib⁹ q̄ sūt i ꝓsortijs ciuitatū:sicut e bononie quia habentes beneficium in ciuitate bononie ponūt i q̄busdam ꝓsortijs z vniuersitatib⁹. z ꝓueniūt se i certis ecclesijs ad certā missam celebrādam z hūt possessiōes illi ꝓsortio deputatas:ō quaꝝ fructib⁹ dat̄ tīi venienti ad illaz missam. An de talib⁹ possint testari:z vī q̄ sic: q; illud dat̄ rōe seruicij ꝓsonalis.z nō principalit̄ intuitu eccl̄ie.hec Ge.i.d.c.p̄nti.

¶ Quid aūt si sacerdos est lucrat⁹ multū i missis dicēdis:Pano.i.c.cū i officijs ō testa.dic. q̄ Pe. voluit:vt refert Cy.i aut.licētiā.de epi.et de.q̄ de bis possit testari.maxime hoc ꝓcedit:qñ q̄s exp̄sse reliq̄t ꝓ missis dicēdis.c.Cū cōtraria opinio cōcordare vī Do.q̄ si clericus rōne officij seu seruicij aliquid lucratus est.puta.q; fuit capellanus alicuius p̄cipis:de hoc potest testari. quasi intuitu ꝓsone fuerit acq̄sitū. Et ex hoc infert Pano.ad.q. nūquid i relicto ꝓ missis dicēdis debeať canonica portio eꝑo:Et dicit attendendas fore ꝓiecturas. Vtrū.s.relinquēs vel donās habuerit respectum ad eccl̄iam vel ad ꝓsonam:nā forte relinquēs.c.p̄sbytero suo parochiali ꝓ missis dicēdis.nō reliq̄sset sibi si nō fuisset ꝓpius p̄sbyter parochialis. Secus aūt si nulla qualitas suggereret eccl̄iam fuisse cōtēplatā:ꝫ ꝓsonā dūtaxat.

¶ Relictū factū nō hūt ꝓlationē vel administrationē eccl̄ie:lz al's sit būficiatus:p̄sumiť factū intuitu ꝓsone. Pone exemplū i canonico.nā canonic⁹ nō hz ꝓlationē nec administrat:ōem.vñ in dubio reliquēdo canonico.nō vr̄ testato; habuisse respectū ad eccl̄iam.q; nō est verisimile q̄ reliquisset intuitu eccl̄ie ei q̄ ñ habet administratiōez eccl̄ie. Hoc verū nisi ꝓ ꝓiecturas ꝓbaretur cōtrariū:vt i.c.requisisti.de testa. Hec Pano;.ibi.

¶ Rector eccl̄esie nec redditus nec oblatiōes:nec vota.pretextu eccl̄esie facit sua. sed omnia cedunt vtilitati eccl̄esie fm Pan.in.c.inquirendum.de pecul'.cle. Similiter si industria persone sue fecit rem eccl̄esie meliorē non potest repetere quicquid impendit ex industria sua,sed cedit eccl̄esie. Adde tamen quod notat Inno.in.c.cum inter.de ver.sig. q̄ id quod acquirit sacerdos iniungendo p̄nias suis parochianis acquirit eccl̄esie pro hoc optime facit.d.c.inquirendum.

¶ Queritur.q̄d est q̄ cleric⁹ pōt aliqua donare intuitu elemosyne de rebus eccl̄esie:z tamen ō illis ñ pōt testari:Rn. Pano;.in.c.ad hec.de testa.dat rōnē diuersitatis.q; testū morte cōfirmat:vt in.c.cū marthe.de cele.miss. Effectus ergo cōfertur in tps quo non est futurus ꝓlatus:iō nō pōt ō aliquo disponere ex facultatibus eccl̄esie in testamento. Ꝟz q̄ vult disponere dū viuit.nō prohibetur:q; hoc facit tanq̄ administrator eccl̄esie. Et ex hoc notaō practicam:quā debet seruare clericus si de reb⁹ eccl̄esie vult aliqua intuitu elemosyne.vel pro remuneratione seruicij erogare:vt actualiter donet ipse dū viuit.non aūt relinquat ꝓferendū post mortē.

¶ Quis succedet clerico ab intestato:Rñ. in bonis acquisitis intuitu eccl̄esie succedet eccl̄esia sed

in alijs succedũt ꝓsanguinei ꝑm ordinẽ iur. q̃bus deficientibꝫ succedet eccl̃ia. xij. q. v. c. quicũq;. z de suc. ab inte. c. j. z. c. cũ dilectus. Nota tñ singulare dictꝫ panor. in. c. relatum. ij. de testa. q; acq̃sita ꝓ canonicũ intuitu eccl̃ie seu p̃bende. nõ cedũt successori ī p̃benda. ꝛ capitulo ī pius eccl̃ie. Vbi aũt beneficiatus nõ est de ꝓgregatione. ꝛ hz bñficium omnino sepatũ. puta q; ẽ rector ecclie parochialis vel est p̃positus. seu archidiaconus nõ bñficiatus a capło. tẽ bona acq̃sita intuitu bñficij cedũt successori z nõ capło. Ratio diuersitatis est. naz canonico datur p̃benda ex bonis cõibꝫ capituli principaliter: vt inde sumat necessaria: nõ aũt datꝰ vt sit administrator ecclesie. Ideo si aliqua remanẽt vltra p̃bendã debent cedere capitulo cuius sunt oĩa bona p̃bendaꝝ. Nam satis est q; successor habeat corpus p̃bende. z capłm administrabit bona que sita sicut alia bona ꝓmunia. Sed in alio bñficiato ꝓ se ex cõgregationem datur beneficiũ tanq̃ administratori ī p̃pius beneficij: seu eccl̃ie. vñ q; ẽ admodũ habet administrare bona cõmunia ecclesie. ita et hec quesita intuitu ecclesie.

¶ Quid si nescit vtrũ res fuerint ecclesie vel p̃sonę: Rñ. Jo. an. in. c. vt vnusq̃sq;. de pec. cle. facit tria membra. Aut. n. constat plãtũ aliq̃d habuisse tpe sue ꝓmotionis. Aut ꝓstat q; nihil habuit. aut dubitat. Primo casu p̃sumendũ est ꝓ possessore. Et ideo si heres est in possessione illoꝝ bonoꝝ intẽbet ecclesie onus ꝓbandi. q; de redditibꝫ ecclesie fuerint acquisita. Scõo casu cuz nihil habuerit tpe ꝓmotionis. p̃sumendũ est ꝓ ecclesia: vt in. c. j. de pec. cle. Posset tñ heres ꝑm eũ ꝓbare q; ex artificio vel aliunde: illa bona acq̃sierit. sibi tñ incumbit onus ꝓbandi: q̃si ecclesia hẽat intentionẽ fundatã ex p̃sumptiõe iuris cõis. Tercio casu cũ dubitat. dicit idẽ: vt ꝓsumat ꝓ ecclesia. Potent tamẽ heres ꝓbare plãtũ illa: vel alia bona habuisse tpe ꝓmotiõis. Et cũ hac distinctione trãseũt cõmuniter doc. lz Panor. multũ restringat hoc dictũ: quẽ ibi vide.

¶ Vtrũ clericus possit viuere ỏ bñficio z ꝓseruare redditus p̃monij. Jnno. in. c. epũs ỏ p̃bẽ. tenet q; sic: z quotidie allegat hoc dictũ: z tenet cõiter per doc. nec ob. c. pastor. j. q. ij. loq̃t enim ꝑm Jn. qñ clericus vellet viuere de bñficio. et auare thesaurizare ỏ p̃monio. Secus aũt si vult ꝓseruare p̃monium ꝓ suis hẽdibꝫ. Idẽ panor. ibi tz q; hodie licite clericus viuit de fructibꝫ bñficij: z ꝓseruat p̃monium heredibꝫ. dũmodo honeste viuat.

¶ Vtr̃ clerici ꝓsumentes bona ecclesiaꝝ teneant restitutionẽ facẽ ỏ bonis p̃monialibꝫ: si hñt: aut sufficit q; ea restituat de fructibꝫ ecclesie q̃s habẽt vel habituri sunt: Vide. j. restitutio. xiij.

¶ Vtrũ clericus ỏ redditibꝫ bñficij possit dotare sorores suas. z ei? ꝓsanguineas: Rñ. panor. in. c. j. de coha. cle. et ī. c. puenit. de arbi. de mente. d. Andrẽ q; clericus tenet dotare sorores suas si non hñt vñ se dotẽt. vñ ī laico cõiter tenẽt glo. z doc. iur̃ ciuilis q; frat tenet sororẽ natã ex eodem p̃e dotare. Et dicit Ly. q; cã dotis est fauorabilior q̃ cã alimentorum vnde si tenet in casu necessitatis alere sororẽ. Ita z dotare. idẽ et fortius in clerico. q; clericus magis tenetur exercere actũ charitatis q̃ laicus: z sic cũ bona ꝓscia: si non hz p̃monialia põt dotare sorores: vel aliã ꝓsanguineã inopem de redditibꝫ ecclesie. Et vide glo. in. d. c. j. q; clerici pñt sustentare ꝓsanguineos paupes: quibꝫ potius q̃ extraneis tenẽt. lxxxvj. di. nõ satis: al's nõ: si diuites sunt vel vt diuites eos faciant.

¶ An aũt possint dicti clerici sustẽtare eoꝝ ꝓsãguineos in studio: z eos doctorari facere de redditibꝫ beneficiorꝝ: Dici põt q; sic: z vtinã superflua bñficiorũ in talibꝫ expenderent: z honorificũ esset: z resultaret ad vtilitatẽ vniuersalis ecclie: q̃ indigetvtris doctis vt in. c. cum ex eo. de ele. li. vj. z. i. c. de multa. de preben.

¶ Vtrũ clericus q̃ assumpsit bñficiũ: nõ aĩo clericandi. ꝛ vt ex eo viuat in iuuẽtute: al's nõ habuit residendi animũ: nũquid sit iuste ꝓmotus: Rñ. Panor. in. c. relatũ. de cle. nõ re. dicit ỏ mente doc. q; nõ. Tamen Host. dicit q; hoc peccatũ tollit̃ per pñiam. vt in. c. fi. de symo. vult dicere q; nõ est necesse ad purgandũ hoc peccatũ dimittere bñficiũ sicut in eo q̃ ꝓmouet ꝓ symoniã mentalẽ.

¶ Vtrũ clericus habens patrimoniũ in titulum possit illud ad libitũ alienare: z an in dicta alienatione debeat interuenire solẽnitas q̃ obseruanda ẽ in alienatione rerꝫ ecclesiasticarꝫ. de qua. xij. q. ij. sine exceptione. Jo. z Gof. tenẽt q; nõ possit alienari sicut nec alia bona beneficij spiritualis. fatentur tñ q; illi p̃monio nõ adheret ius spirituale q̃ ad heredes nõ sit transmissibile. vnde volunt q; mortuo clerico extinguat̃ cã priulegij. quemadmodũ dicimus in fundo dotali: q; lz matrimonio durante nõ possit alienari: tñ eo soluto: transit ad heredes. Host. distinguit. Vtrũ patrimonium fuerit ꝓ titulo assumptũ vel nõ: vt p̃mo casu procedat opinio p̃dictorꝫ. Scõo vero cãu secus. z sic trãseũt doc. Et no. ex hac opinione Po. q; simplr ordinatus põt disponere de p̃monio ꝓut vult. Secus si fuit ordinatus exp̃sse ad titulũ patrimonij. Sed Panor. dicit excludẽdũ vnũ casum. puta q; si iste ordinatus ad titulũ patrimonij ꝓsequeretur bñficiũ spũale. licite posset disponere de patrimonio ꝓut vellet. q; hoc casu cessat rõ aliorꝝ. cũ possit viuere ex beneficio. Sz vbi nõ habet nisi p̃monium assignatum in titulum. tunc est maior dubitatio. et Jnno. in. c. epũs. de p̃bẽ. sentit q; ī alienatione illius patrimonij nõ requiritur consensus epi. Et hec opi. videtur verior de rigore iuris: licet alia sit benignior et equior: ne mendicet in obprobriuz cleri. Et si diceretur q̃d operabitur ordinatio ad titulum patrimonij: si illud põt ad libitum alienari: Rñ. q; ꝓ hoc satisfit iuri: vt nõ videatur ille promotus sine aliqua sustentatione: vnde satis est q; habeat vnde viuere possit. Nam paupertas voluntaria non reprobatur in clericis: sed necessaria Be. tamen in ca. si episcopus. de preben. li. vj. dicit q; clericus ꝓmotus ad titulum sui patrimonij nõ põt illud vendere: si expresse assignatur eidem sic q; trãsient in rẽ ecclesiasticam. Et istud etiam tenet Joan. an. Si autez tacite: tunc licet episcopus

etiam nō teneatur ei prouidere: exquo habet vnde viuat. tamen poterit illud vendere: licet fuerit assignatum tacite. Secus si expresse: vt dictū est.

¶ Quid de ppō: qui redeunti clerico de studio: cō templatōne scientie dedit aliquod beneficiū. z postea inuenit eum idiotam: an possit reuocare beneficium? Rñ. Panor. in. c. quis. de eta. z quali. dicit q non. dummodo sciat officium. Jo. an. remittit se ad nota. in Specu. super rubrica. de preben. vbi tractauit predictam. q. Et quid de eo qui contulit vasallo feudum credens q essz probus vir. z repertum est contrarium. z pcludit q non potest reuocare. quia causa nō expressa: sed in mente concepta nō viciat ptractum. C. de condi. ob causam l. si repetendi.

¶ Vtrum clericus piugatus possit habere beneficium ecclesiasticuz? Rñ. Panor. in. c. Jobes. de cle. piug. dicit q in hoc sunt opiniones. nam Ab. dicē. q de iure pmuni nō pōt hre. sed ex dispensatione sic. s. epi. Et sic loquit dictus text. ibi. Et hanc opi. sentiunt Gof. phi. z Spe. limitant tamen vt valeat dispensatio. episcopi respectu simplicis beneficij. Alij vo dicunt. q tm papa dispensare pōt De laico certum est. quia beneficium ecclesiasticū in titulum habere nō pōt. c. ex literis. de transact. Et de hoc. s. in sequenti. q. Et q tm papa possit dispensare in huiusmodi clerico piugato tenet Panor. ibi. quia in materia dispensationis que est exorbitans non debet argui de casibz pmissis ad casus nō pmissos etiam si pmissi sint maiores vt notat Jo. an. in regula que a iur. li. vj. Et ad. d. c. Jo. potest responderi vt loquatur de dispensatione pape.

¶ Vtrum laicus possit hre beneficium ecclesiasticum vel prebendam. Dic fm Pan. in. c. maioribus de pben. z iuxta nota. p eum in. c. cum. M. ō psti. z p glo. ibi q laicus pōt hre prebendam in ecclesia sed nō canoniam quasi velit glo. q canonia sit ius spirituale prouenies eoipso q aliquis recipitur in canonicum. Prebenda vo est quid temporale debita canonicō ratione officij et canonie. Sed huic obstare videt. c. dilecto. de pben. vbi pbenda appellatur ius spūale z individuum. p cō cordia dic q quādoq in ecclesia pbende non sunt distincte. ꝫ oīa bona sunt pmunia. z p capm assignat isti vnum pdium in pbenda et alteri aliud vel quid simile. Vel etiam sunt pbende distincte. sed nō sunt annexe canonicatibus. quia nō est ibi numerus canonicoz in istis casibz z similibz. prebenda est quid mere tpale z pōt dari etiā laico z sic intellige nota. in. d. c. cuz. M. Ñēq pbende sunt distincte z ānexe canonicatibz. Vt quia certus est numerus pbendaz z canonicatuū. z quelibet prebenda inheret suo canonicatui. Et hoc casu intellige. d. c. dilecto. nā canonia est quoddam ius spirituale ppetens canonico. ex sua receptōe. nam ratione ānexionis pbenda dicit ius spūale. quia habetur respectus nō solum ad tempalitatē ꝫ ad ius canonie pnexum qō est spūale. Et talis prebenda nō pōt pferi laico nisi prius sepetur a iure canonie Secus qñ tales pbende non sunt ānexe. Et refert ppo. in. d. c. cum. M. seruari in ecclesia scti Martini carnocē. d'oc'esis. vbi assignant alique prebēde nobilibz ratōne pauptatis vel alicui? seruicij temporalis p hoc. c. possessiones. xvj. q. j. vbi ecclesia pōt pauperi pcedere vsumfructum alicui? possessionis.

¶ Vtrū puer possit hre bnficium ecclesiasticū vel pbendā. Pro declaratōe hui?. q. necesse est videre que etas requirat ad bnficia. z p hoc vide doc. et Pan. in. c. sup inordinata. de pben. vbi distinguit q aut beneficiū est regulare aut seculare. Primo casu si est abbia. tūc in abbatissa requirit etas. xxx. annoz. vt in. c. idemnitatibz. de elec. li. vj. In abbate vo nō repit tps exps̄uz. Bz coīter dicim? q reqritur tps. xxv. ānoz p. c. cum in contis. ℣. inferiora. d elec. vbi regl'iter ad quālibet dignitatē obtinendam sufficit illud tps nec tps statutū in abbatissa dz trahi ad abbatē p glo. in. d. c. idēnitatibz. Et q nota. q pulsum in abbatissa nō trahit ad abbatē necest eadez ratio in vtrisq. nam ꝓpter debilitatē sexus muliebris requirit maius tps. Et olim reqrebatur in abbatissa tps. lx. ānoz. vt in. c. inuencule xx. q. j. Si vo ē priorat?. Et tūc si est puetualis hūs collegium sub se requiritur tps. xxv. annoz. ar. in cle. ne in agro. ℣. ceterū. de sta. reg. Si vo nō ē conuentualis. Et tūc si bz curā aiāz subdistingue. aut ex psuetudine prior exercet curam p se z dz hre xxv. ānos. q̄q̄ hoc nō colligat exps̄e ex illo textu. Satis tm colligit ex mēte z rōne alioz iuriuz. nam nō pōt quis exercere curā nisi sit pbyter z nō pōt quis esse pbyter nisi sit in. xxv. ānoz. vt in cle. gene ralem. de eta. z qua. Si vo nō exercet p se curam z tūc videtur sufficere tps. xx. ānoz. vt in. d. ℣. ceterum. Aut est priorat? sine collegio z sine cura. z tūc videtur velle Fed. vt sufficiat tps. vij. ānoz iuxta nota. p glo. in. c. si eo tempe. de rescrip. li. vj. Item quia nō pōt dici dignitas exquo nō habet collegium. ergo est simplex beneficium. Sed hoc dictuz nō putat Panor. verum. Aut eñ intellexit de priorātu regulari. z tūc dictum suum est falsum quia si nō est professus nō potest habere priorātum: vt in. c. nullus. de elec. li. vj. et professus esse non pōt ante. xiiij. annum. vt in. c. j. de reg. li. vj. Aut intellexit de priorātu seculari: z tūc dictum suum dependet ex alio. nunquid post. vij. annum possit quis habere ecclesiam nō curatam. Et credo q non vt infra dicetur. Dic ḡ q si est priorat? nō hūs collegium nec curā requirit ad min? tps. xiiij. ānoz. ar. c. indecoz. de eta. z qua. z tū. d. ℣. ceteri.

¶ Venio ad secūdū cum beneficium est seculare quo casu dic aut est episcopat?. et requiritur q exegerit. xxx. annum. vt bz in dicto. c. cum in contis. Aut est dignitas inferior. et tunc requiritur q attigerit. xxv. annum: vt in dicto. ℣. inferiora. Aut est beneficium curatum: z requiritur eadem etas: vt in dicto. ℣. inferiora. Pps tamen dispensat dūtarat in personatu non curato. z tunc sufficit etas viginti annorum. In alijs autem non dispensat. Si vo est bnficiū sine cura. et sit simplex: et tūc sūt opiniones Panormite tamen placet opinio Cal. q̄ voluit q si beneficium sonat in nomen rectorie

vtputa.q2 est ecclesia vel capella p se stās et habēs clericū ad suū regimē.z tūc ad min⁹ requirit tpus xiiij.annoz. Nam in hoc beneficio rectorie nō dz requiri temp⁹.xxv.annoz.q2 cum hoc caueat spe cifice in curatis:vt in dicto.§.inferiora.videt aliō dicendum in nō curatis.ar.c.nōne de presumpt. Nec videt sufficere etas.vij.annoz. quia cum talis habeat gubernare ecclesiā indecens est vt talis dicat idoneus qui nescit gubernare seipsum vt in d.c.indecoꝝ. Aut nō sonat in nomē rectorie.z est beneficiū in ecclesia.z tūc si requirit maturitatē cō silij. Exemplum in canonicatu ecclesie cathedra lis fm Io.z Archi.requit etas.xiiij.annoz:naz añ illam etatez nō pōt sapientū iura tractare.glo. tamē in d.c.si eo tempe.sentit oppositum p.c.ex eo de elec.li.vj. Et ibi dicit glo.q minoz.xiiij.ānis di citur idoneus ad būficium etiam ad canonicatuz ecclesie cathedralis ad hoc.d.c.super inordinata: z de rescrip.si eo tempe li.vj.vbi dicit glo.q septē nes z maiores dicunt idonei ad būficia. Cum eñ tales possint ordinari.xxviij.di. de hijs ergo et in būficijs intitulari.ar. de pben.cum scōm.nisi acce perint talia būficia que sacrum ordinem require rent.hec ibi. Sed Archi.rñdet q illud cōtinet di spensatōnez.z q dispensatiue ille fuit ꝓmotus in casu illius capituli ante.xiiij.annos.z panoz.dicit audiuisse curiam seruare opinionez archi.z Io. z dicit de hoc esse tex.non impropriando verbum pueri positum in tex.d.c.super inordinata. Si vo nō requirit maturitatez ꝓsilij.tūc sufficit etas.vij. annoz. Et hoc casu serua nota in.d.c.si eo tēpe.et per glo.in.d.c.super. Pone exemplum in prebendis clericalibꝫ.nam in multis ecclesijs sunt benefi cia pro clericis minoribꝫ.qui tū non sunt de colle gio sed simpliciter beneficiati de hijs būficijs pōt puideri istis minoribus.

Utrū quis possit cū bona ꝓscia hre plura būfi cia.dic fm Panoz.in.ca.cū iam dudū de pben.q aut būficia requirūt residentiaz:siue inspecto iure cōi:siue spāli statuto. Et indubie nō est licitū plu ra retinere. Sunt.n.incōpatibilia ꝓpter onus resi dentie.z hoc est fm mentē iuriū.naz qōlibet bene ficiū dat ꝓpter officium vt in.c.fi.de rescrip.li.vj. Si vo nō requirūt residentiā.puta.q2 cōsuetudo est in ꝓtrariū q̄ satis valet in simplicibꝫ vt in.c.cū oīs de ꝓsti. Et tūc aut sufficit vnum ad ꝓgrue su stentandū clericū z nō licet tenere plura ꝓpter vti litatem ꝓriā.imo est pctū mortale cū sit ibi viciū ambitōnis z auaricie z occupat stipendia aliozum pauperū.vt notat glo.in.c.dudum.de elect.ij. Et ita pōt intelligi.c.sanctorum.lxx.di.vbi dī q quis non pōt esse pbendarius z canonicus in diuersis ecclesijs. Aut vnum per se nō sufficit.z tūc licet te nere plura vsq ad cōgruam sustentatōnem.et sic possunt intelligi.c.gra.de rescrip.li.vj.z cle.gre.e. ti. Ibi tū quidam dicūt q dūmodo non cā auari cie vel alia illicita causa quis obtineat plura bene ficia simplicia:licitum est etiam sine dispensatiōe. adeo q nō est pctū etiā si vnū de illis sufficeret ꝓ victu:et secus dicendo esset illaqueare plures ani mas. Et hoc papa scit et tolerat.c.j.de consuet.li. vj.et vide glo.in dicto.c.gratia. que dicit fm Inno cē.q habere plura beneficia non curata:et que de ꝓsuetudine vel statuto residentiam non requi runt nō est pctū nec ꝓtra iura.

Et ex predictis potest solu alia questio quotidi ana quid dicendum de dominis cardinalibus et alijs plātis qui habent plures episcopatus et ab batias z alia beneficia ꝓmendata. An hec possint salua conscientia retinere. Dic fm Panoz.in.c.de monachis.de pbeb. q si tales habent ecclesias ꝓmendatas.vt temporalia recipiant:tenentur ec clesias conseruare in solito statu.z tantuz ꝓpere z lucrifacere redditos superfluos vt in dicto.c. de monachis. Secus ergo si nō sernāt ecclesias z ab batias in solito statu.puta.quia erat solita tenere. xij.monachos qui officiarent dictam abbatiam.z nūc nō tenēt nisi duos vel hmōi.

Utrum clericus beneficiatus ꝓtrahens matri monium perdat beneficium ipso facto.dic fm.d. an.in.c.j.de cle.ꝓiug.q constitutus in sacris con trahens matrimonium.s. per verba de p̄senti nō est priuatus ipso facto sed priuandus. Mouetur quia causa priuatōnis elicit ex.c.quod a te.z.c.di uersis.de cle.coniu.quia nō posset seruire vxori et beneficio. Sed in constituto in sacris cessat hec ra tio quia non est matrimonium.ideo compellit di mittere vxorem. Si autem clericus nō sit in sacris inter sponsalia de futuro et de p̄senti. vt primo ca su dissolutis sponsalibus possit redire ad benefici um suum facit.l.ea que.ff.ad municip.vbi despō sata ante nuptias ꝓtractas ante suum non mutat domicilium. Et sic effectualiter nō dicitur matri moniū ꝓtractū. Secdo casu tūc nō recuperat bene ficium quia ex ꝓtractu matrimonij ꝑverba de pre senti insurrexit vinculum incompatibile cum ipso beneficio vnde perditū est ius quod habebat i ip so beneficio z ideo amplius non dabit regressus. Idem si clericus in minoribꝫ ꝓtraxit matrimoniū cum ꝓsanguinea in facie ecclesie.postea ꝓbata cō sanguinitate ruptū est matrimonium pdit benefi cia:cū facto suo ecclesie renūciauerit.

Utrum clericus nō dicens officium sine causa rationabili teneatur restituere fructus quos inte rim percepit ab ecclesia. Io.cal.i.c.j.de cele.mis.cō cludit q sic. Mouetur primo q2 ꝓpter nō residen tiam clericus priuatur beneficio z fructibus bene ficij vt in.c.pe.de cle.non re. Nam non dicens of ficiū effectualiter nō residet.ergo z̄c. Secdo būficium datur propter officium.vt in.c.fi. de rescript. li.vj. Sed hoc fortificando. Obicunq aliquid da tur ob causam causa non secuta illud potest repe ti.ff.de condi.ob tur.causam.quasi p totum. Sed beneficium datur ꝓpter officium dicendum.er go officium non dicendo possunt fructus benefi cij repeti. Sed Panoz.in dicto.c.j.dicit q hec opi nio est nimis rigida nec eaz sequitur do.car.quia iure non probatur. Et ad argumenta contraria possumus dicere q beneficium non datur simpli citer ꝓpter officium.sed etiaz vt clericus ex quo assumptus est in partem domini viuat de patri

monio xpi ⁊ non mendicet. xciij. dis. c. dyacon'. et c. ij. de pbē. Item ꝓpter nō residentiā clericus. lz pꝛiuet beneficio non tñ reperimus q̄ artetur ad restitutōem fructuū. vt in. c. ex pte. de cle. non re. vbi clericus nō fecit residentiā per annuz ⁊ tñ nō fuit cōpulsus ad restitutōem fructuū. Item occasione tituli quē habz donec pꝛiuetur pcipit fruct⁹ Etsi nō seruiuit ecclie dicendo officiuz tñ seruiuit ecclē vniuersali in ordine clericatus. Cōtraria tñ opinio est tutioꝛ in foꝛo anime. hec panoꝛ.

¶ Vtrũ clerici vel religiosi de bonis aduenticijs possint libere disponere absq; cōsensu patris. ⁊ nñ quid pater in his pꝛiuet vsufructu. Rñ. panoꝛ. in c. in pñtia. de ꝓba. dicit q̄ aut queritur de bonis aduenientibꝫ ingresso aut de bonis que ꝓius añ ingressum obuenerant ꝓmo casu illa indistincte acquirunt monasterio. q̄ amplius nō est filius in pꝛāte patris. ⁊ sic nō acquirit vsufructus patri ō quo clerici et pſone religiose sunt pꝛiuilegiate sup bonis aduenticijs. Ita vt habeant plenā ipoꝛ ad ministratōez. Ita q̄ illud qō est laicis aduenticiū clericis reputat castrēn. vel quasi. vt in autē. pſbyteros. C. de epi. ⁊ cle. Et panoꝛ. in. c. cōstitutus. de in inte. resti. dicit hoc esse indubitatū qñ clericat⁹ adheret tpe delationis bonoꝛ. Et forte idem dici posset in bonis acquisitis ꝓius vt statim p ingressum gaudeant illo pꝛiuilegio p. d. auten. Et sic pꝛinabit pat vsufructu istoꝛ bonoꝛ etiā in vita sua. ⁊ est pulcra ⁊ nona ꝓsideratio. Et intelligo hoc qñ filius hoc expꝛesse disponit. alꝫ stabo dispōni autentice siqua. C. ō sa. san. ec. Nō ob. c. lz. de sepul. li. vj. q̄ illud loquit in laicis sed nō in clerico seu religioso.

Cōmodatū est alicꝰ rei ad aliquē spālem vsum gratuita facta ꝓcessio ⁊ nō translatio. q̄ qui cōmodat retinet dñium ⁊ possessionez. extra eo. c. vno. Dicit aūt cōmodatū quasi cōmodo vtentis datuz. Dicit gratuita. q̄ si interueniat merces pecunie. tunc est locatio. Si aūt non interueniat merces pecunie. ß aliud est cōtractus innominat⁹. q̄ fit quadruplr: vidz do vt des: do vt facias. facio vt des. facio vt facias. ff. de pſcri. ver. l. naturalis.

¶ Cōmodatū cōsistit in reb⁹ mobilibꝫ ⁊ se mouentibꝫ. ⁊ immobilibꝫ silr ⁊ in incoꝛpalibus. puta in seruitute habitanti. ff. como. l. j. Ea vo que vsu ꝓsumūt vt pecunia cōmodari nō pñt. nisi ad pōpam vel ad ostentatōem. ff. co. l. sed mihi. ß. fi.

¶ Cōmodare pōt ⁊ ei cōmodari qui pōt ⁊ cōtrahere. vñ nō solū ꝓlatus pōt cōmodare vl ei cōmodari. sed etiā ꝙconomus. q̄ ⁊ is contrahere pōt. ⁊. q. ij. hoc ius.

¶ Quid aūt si pupillus cōmodet vel ei cōmodet glo. in. l. j. ff. cō. dicit q̄ pupillus obligat ex cōmodato ꝓ quanto factus ē locupletioꝛ. vel si dolū cōmisit. ⁊ Bar. ibi notabilr dicit hoc limitando. q̄ si ab initio nō cōsistit cōmodatū iure ciuili vel naturali. q̄ pupillus erat infans vel a tutoꝛe recepit tunc nullo casu tenetur. q̄ ab initio non subsistit. d. l. j. ß. impuberes. Sed si ab initio consistit saltē naturaliter q̄ pupillus erat ꝓxim⁹ pubertati tūc teneꝫ. quatenus est factus locupletioꝛ. vel si dolū cōmisit: vt in. l. j. ß. an in pupillū. ff. depo.

¶ Quero qñ pupillus dicatur factus locupletioꝛ Quidā dicunt vt refert Bart. ibi. si nō est factus paupioꝛ qđ quidā improbāt. sed Bar. dicit q̄ recte intendēdo nō est iusta repbensio. nā si pupill⁹ habet rem cōuenitur vt eam restituat ⁊ tenetur: q̄ restituendo nō efficitur paupioꝛ. Item possum⁹ cōmodare que nostra sūt. ⁊ etiā res alienas quas possidemus. vñ si fur vel pꝛedo res alienas cōmodauit. habet cōmodati actionē. ff. cō. l. cōmodare hoc tñ sane intelligendū est. Male. n. fidei possesꝛi cōmodari non licet. imo cōmodando furtum cōmittit. sed dicitur posse cōmodare quo ad hoc. vt possit contra cōmodatariuz agere cōmodati. l. ita vt si. ff. cōmo. nisi forte concurrat dñs rei cū legitimis ꝓbationibꝫ. nā tunc ei oīno facienda ē libera restitutio. C. de fur. l. in ciuilē.

¶ In cōmodato. dz restitui ipa res. ⁊ hoc est ō in re naturali ⁊ non deterioꝛata.

¶ An aūt in cōmodato admittatur cōpēsa. pan. in. c. bonafides. de depo. ꝓ illum tex. dicit q̄ sic q̄ ponit spālitatē in deposito. Secus ergo in cōmodato. q̄ exceptio firmat regulā in alijs. Et hoc vidētur tenere glo. in. l. fi. C. co. ⁊ hoc vbi debitū sit liquidū. Item si cōmodatarius in re cōmodata impensas fecerit retentioni locus est. puta. q̄ equuz sanari fecit. vñ aget ad recupandas expensas maioꝛes intellige: modice. n. expense ptinent ad eum ff. e. in rebus. ß. possunt. Idē Bar. in. l. diuoꝛtio. ß. impēdia. ff. solu. ma. vbi dicit q̄ si cōmodo tibi equū ⁊ tu impendis in eo curando. si quidez modica fuit non repetitur sicut nec cibaria. d. ß. pñt. Secus si eēt magna. Idē dicit de impensis factis in seruo curando quod no.

¶ Sz quid erit. si res penes cōmodatariū pereat vel deterioꝛ fiat. Rñ. Fm Gof. ⁊ Ber. aut accipit quis cōmodatū gra sui aut gratia comodātis aut gratia vtriusq̄. Si gratia sui qō frequentius contingit. tunc tenetur de dolo: lata culpa: leui ⁊ leuissima. quia debuit in cōseruādo rem adhibere curam magnā ⁊ etiam maioꝛē q̄ in rebus suis adhibere solebat. si alius diligentius rez illā custodire poterat. Et ꝓ declaratōe pdictoꝛ videndū est q̄d sit culpa in genere. ⁊ quot sunt spēs culpe. ⁊ quid sit quelibet culpa de per se. Et de hoc vide Bart. in. l. quod nerua. ff. depo. ⁊ panoꝛ. in dicto. c. vnico: vbi dicit q̄ culpa in genere est deuiatio ab eo quod est bonum. ⁊ per hominum diligentiam p̄uideri poterat. ⁊ additur hoc vltimum ad differētiam casus fortuiti qui pꝛeuideri non potest. extra de homici. iohannes. Ad secundum dico q̄ tres sunt species culpe. scilicet lata. leuis. et leuissima. Quo ad tertium dic q̄ lata culpa est deuiatio incircūspecta ab ea diligentia q̄ communiter sciūt homines illius pꝛofessionis. vnde ignoꝛare quod cōmuniter sciunt homines illi⁹ pꝛofessionis. Vnde ignoꝛare quod cōmuniter scitur est lata culpa. Et dicitur incircūspecta vt differat a dolo qui est insidiosa machinatio. Et si seriose deuiaret ab illa

diligẽtia esset in dolo. Et dicit incircumspecta. i. inconsiderata. Pone exemplũ cõmodaui tibi librum quem inconsiderate dimisisti super bãcho ante domũ. z inde fuit subtractus. nam certe fuisti in lata culpa. quia cõmuniter homies tue professionis vel conditionis non fecissent. Leuis culpa est deuiatio incircũspecta ab ea diligentia quã habent cõmuniter homines diligentes. z dicitur cõmuniter diligentes vt differat a lata culpa. Exemplum comodatarius reposuit rem comodatã in camera sua z recessit relicto ostio aperto. Leuissima vo culpa est deuiatio incircũspecta quaz habent cõmuniter homines diligentes z diligentissimi. Vnde si diligentissimus sciuisset pcauere et tu non precauisti es in culpa leuissima. vt si commodatarius rem in archa reposuit sed non firmauit. De casibus autem fortuitis quos etiaz diligens z fidelis homo puidere non posset cõmodatarius non tenetur nisi in tribo casibus. Vn? est si casus ille sua culpa accidit. vt si equũ tibi cõmodaui. vt duceres ad villam z duxisti ad belluz Et ideo si aliquo casu equus periit piudiciũ tuuz erit. culpa. n. tua casum precessit ac fuit ordinata ad illum casum. Secundus casus est si pactũ interuenit. tunc. n. de casibus certis z determinatis z in pacto expressis tenetur: vel si aliquibus specificatis secuta clausula generali tenet ad casus consimiles non aũt maiores. Et iõ optima cautela ẽ vt cõmodans obliget cõmodatariuz ex pacto expresso de casu fortuito enumerando spãliter z expresse aliquos casus de maioribus quo casu tenebitur cõmodatarius de omni casu fortuito. Tercius casus est si mora pcessit casuz. d. c. vnico. Si vo quis accipit cõmodatum gratia cõmodantis quod raro accidit. vt cum quis ornamenta cõmodat sue sponse vt ornatior ad se ducatur. tunc tenetur tñ de dolo z lata culpa. ff. e. si vt certo. §. interdum. Si aũt cõmodatũ fiat gratia vtriusq;. s. cõmodantis z cõmodatarij. vt cum cõem amicũ inuitamus z tu curam eius rei suscepisti. z ego argentum tibi cõmodaui teneris de dolo z lata culpa z leui sed nõ leuissima. ff. e. in rebus. §. at si. Et iste ideo non tenetur de leuissima quia non recipit tãtũ beneficiũ sicut ẽ in cõmodato vel alio cõtractu qui fit gratia recipientis tñ. Similiter in cõmodato vel cõtractu qui fit gratia dantis tñ nõ tenetur nisi de dolo vel lata culpa quia non est sibi beneficiũ.

¶ Commodans tenetur cõmodatario si ei sciens cõmodauit vasa viciosa. propter quaz causaz vinum vel oleum effusum est. ff. e. In rebus. Secus dicunt doct. in locato. tenet. n. locator ad interesse etiam si ignorãter locauit vas viciosum: vt in. l. sed addes. §. j. ff. loca. Et idem in vendito nisi sit vas viciosum vicio occulto teneris ad intẽsse non solum respectu precij. vt est tex. notabil' i l. tenetur. ff. ỗ act. emp.

¶ Quert de. q. notabili an si res cõmodata traditur extimata faciat transire periculũ. Rñ. bar. in. d. l. si vt certo. §. nunc videndum post glo. dicit q; extimatõez addicitur gradus. z hoc in cõtractibus de quoz natura non est vt transferatur dominiũ. vt in cõmodato deposito et similibo vt si cõmodatarius tenebatur tñ ỗ lata. modo tenebitur de leui. Si de leui modo tenebitur de leuissima. Si de leuissima modo de casu fortuito tenebitur. Et ex pdictis infert Bart. qñ locator locat tibi roncinuz extimatuz: an extimatio faciat in te transire piculum. Et cõcludit q; cum ex natura talis contractus non sit vt transferatur dominiũ talis extimatio facit venire leuissimã. vt hac glo. Sed Jo. an. in. d. c. vnico tenet cõtrariũ di. q; i talibus contractibus de quoz natura nõ est vt trãsferatur dominiũ. extimatio non facit recipientez magis teneri q; exposcat natura contractus. sed extimatio operabitur tñ vt sciatur verum pciuz rerum in casu quo res perderetur vel deteriorare tur. Et hec opinio placet Panor. ibi. q; pactuz generale non obligat ad casus fortuitos. Et ad. §. nunc videndũ dicit q; loquitur qñ expresse promisit se pstaturum extimatõem. Secus autez qñ extimatio fuit simpliciter facta. Idem dicas qñ recipiens promisit alternatiue rem vel extimatõem p. l. pculus. ff. de iure do. hec Panor. Sed z opinionem Bar. z Accur. tenet Jo. in. d. c. vnico. vt recitat Asteñ. li. iij. ti. xvj. quam z ipe sequit.

¶ Quid aũt si cõmodatarius remisit cõmodatã p nuncium. z casu pijt: an teneatur. Dic q; si ista rem cõmodatam per nuncium non ydoneuz remisit. tenetur. Secus si per idoneuz. Et hoc vult Bar. in. l. eum qui. ff. cõ. Et idez est in depposito. sed in mutuo secus. extra ỗ pig. significante: cuius ratio est. quia qui cõmodat vel locat vel deponit rei proprietatem z possessionẽ retinet. z iõ cũ eius cui creditur nuncius non idoneus pecuniaz deportat: pecuniã cõmodantis vel deponentis deportat. qz i mutuo dominiũ transfert. z iõ si pecunia perditur ei q; eam mutuo accepit pditur.

¶ Item illi qui rebus cõmodatis aliter vtuntur q; eas ad vtend; cõ ceperunt. si domino nolẽte hoc faciant. vel etiam hoc dño inuito se facere credãt furtum cõmittunt. Si autem hoc domino volẽte faciunt. vel etiam si non inuito dño hoc facere se credant. z erat iusta cã credendi furtum nõ cõmittunt. vt insti. ỗ ob. que ex delic. na. §. placuit.

¶ Utrum cõmodatarius vel depositarius si allegat res perdidisse: an teneatur hoc pbare. z qliter probabit cum qñq; interitus rei accidat clandestine. Panor. in. c. bonafides. de depo. fm bar. in. l. si ás ex argentarijs. ff. de edendo. dicit q; aut nõ potest probari rem peruenisse ad istum. z tũc statur dicto suo: saltem cum iuramento. Aut probatur rem peruenisse ad illum. z tunc aut tenebatur exhibere rem ex officio iudicis et statur iuramento suo q; illam rem nõ possidet. l. fi. C. de fi. instru. Si vo tenebatur exhibere iure actõnis vt in cõmodato depposito z similibus. z tenet dicẽs rem pdidisse hoc pbare. vel cõdemnabit. vt in. l. si creditor. C. de pig. ac.

¶ Qualiter aũt pbabit. pcludẽ q; quidã sunt casus aptissimi. vt incẽdiũ: vis hostiũ: tempestas z hmõi. z tũc tenet apte pbare: vt in iuriũ allegat

Quidã sunt casus occulti: vt latrocinium de nocte cõmissum vel derobatio in campis. ⁊ sufficit ꝓbare ꝑ coniecturas: habito respectu ad q̃litatẽ ꝑsone ⁊ similiũ. vtputa repperit quis de mane ostiũ sue stationis fractũ vbi erant res depposite vel intrauit locũ ꝑiculosum equester. ⁊ rediuit pedester. ⁊ dicit ꝓ latrones se fuisse derobatum.

¶ Quid autẽ si ꝓbet amissio rei. ꝫ ex aduerso allegatur dolus vel culpa: cui incũbet onus ꝓbandi? Conclusio est Bar. q̃ quidã sunt casus q̃ defacili nõ accidunt sine culpa. vt incendiũ in domo ꝓpria vel furtũ. ⁊ in istis ẽ necesse ꝓbare casum fortuitum q̃si ꝑma fronte ꝑsumptio sit cõ allegantẽ. Quidam sunt casus q̃ vt plurimũ accidunt sine culpa vt vis hostiũ ⁊ in istis ꝑsumit culpã abesse. vnde alleganti incumbit onus ꝓbandi.

¶ Quid autẽ sit casus fortuit⁹. vide s. casus fortuitus. vbi habes singularia circa materiã ꝑctuũ.

¶ Quid si comodatarius nõ potuit sine culpa re cõmodata vti infra ꝑfixũ tps. Nunq̃d inuito domino possit vti alio tpe. Dic fm Bar. in. l. in commodato. §. sicut. ff. como. q̃ nõ. Nã cũ dñs certet de dãno vitando ne careat re sua tanto tpe: comodatarius vo de lucro captando. debet casus poti⁹ sibi imputari q̃ dño.

Qmmunicare. i. corpus xp̃i sumere. q̃libet fidelis po:t q̃ ad ãnos discretionis puenerit cõicare tenetur. saltẽ in pascha te: nisi de consilio ꝓpꝛij sacerdotis vel ꝓpter aliquã rõnabilẽ cãm ad tẽpus abstineat extra de pe. ⁊ re. omnis.

¶ Utꝛ q̃libet fidelis teneat omni ãno ꝑcipe in dominica resurrectionis cõicare: Dic q̃ licet als de hoc fuissent multe q̃stiones: tñ dicta q̃stio decisa ẽ ꝑ quandã extrauagantem Eugenij. iiij. q̃ incipit. Fidedigna. vbi dr in snia: q̃ optime iuri satisfactũ est si in ebdomoda sancta vel infra. octauas dñice resurrectionis fm meliorẽ dispositionẽ cõscie sctũ eucharistie pignus acceperint. Et sic de hoc amplius non est disputandũ.

¶ Utrũ transacto pascha te q̃ noluit cõicare ex sola voluntate ⁊ nõ ex aliqua rõnabili cã distulit. teneatur ad supplendũ cõionẽ omissam. Et eadem dubitatio fieri põt de ꝓfessione omissa ãno elapso. Rñdit Ar. flo. q̃ lz aliq̃bꝫ videat q̃ teneat. ⁊ sine dubio inducẽdus ẽ q̃ntũ possibile ẽ ad supplẽdũ: si aliud non obstat tñ nõ videt q̃ teneat de necessitate. Et hoc põt trahi a sili ꝑ illud qđ seruat circa alia ꝑcepta ecclesiastica. nã nõ ieiunãdo ieiuniũ ecclesie nullus dicit q̃ teneat supplere. Itẽ cleric⁹ in sacris ꝓstitut⁹ nõ dicẽs horas canonicas ex negligentia de necessitate non tenet redicere. q̃uis hoc sit equũ facere. ⁊ sibi iniungi a sacerdote si vult facere. Sic ⁊ q̃ nõ coicat ꝓ ãno iã elapso non tenet. ꝫ tñ inducẽdus ẽ ad cõionẽ. Idẽ dic de ꝓfessione ⁊ hmõi. hec Ar. flo. Predicta tñ intellige de eo q̃ ex negligẽtia ñ coicauit vel ꝓfessus ñ est. Nec⁹ aũt dicendũ si ex infirmitate vel alia cã legitima ipedit⁹ fuisset. Nota. tñ ad ꝑdicta qđ nota. idẽ Ar. flo. q̃ negligentia aliq̃ ẽ circũstantia: aliq̃ est spãle pctũ. verbi gr̃a scit aliq̃s ex ꝑcepto ecclesie debere ꝓfiteri coicare: audire missam in festis ⁊ hmõi. Intendit nõ facẽ inobediẽtiã formaliter incurrit. Alius scies se ad hoc obligatũ intẽdit seruare. ꝫ adeo se implicat negocijs hincinde distractus ⁊ sine necessitate vrgente q̃ tps trãsit. ⁊ sic omittit. In ꝓmo casu q̃ tiens ille deliberat illa nõ facere peccat mortaliter. ⁊ ibi est pctũ mortale accidie vltra ꝓmuz. In scõo casu vnũ mortale committit. Et in hoc aduertant ꝓfessores vt in omissionibꝫ ieiuniorꝫ officiorꝫ missarũ ⁊ hmõi sp petant ex q̃ causa omiserũt an. s. ex negligẽtia an vo ex sola voluntate.

¶ Quicũq; cũ ꝓscia pctī mortalis ad coionẽ accedit peccat mortaliter. Conscia tñ pctī mortalis. põt esse multiplex. q̃ aut illa ꝓscia surgit ex certitudie sufficiẽti vt q̃ scit se fornicatũ vel silẽ. Aut ꝓbabili vt q̃ morose delectat⁹ est. ⁊ timet affuisse ꝓsensum mortalẽ. Aut ex leui vt hõ scrupulosus q̃ timet de leui delectatõne ne sit pctũ mortale. In ꝓmo casu accedẽs ad coionẽ peccat mortaliter. Sil̃r in scõo. nam in ꝓmo ꝓtẽnit. in scõo discriminis se exponit. In tercio non. si ꝓsciam scrupulosam deponat seu illi ñ ꝓsentiat de sen. ex. ingsitioni. Si aũt ñ hz q̃s ꝓsciam pctī mortalis aut hoc est q̃a ꝑparauit se et discussit se ꝑparationi sufficiẽti ꝓsciam suã examinando et ꝓtos ꝓsulendo si opus est. Aut ꝓbabili ꝓsciam suã. s. ꝓbabiliter examinãdo. Aut negligẽti. In ꝓmo casu ñ peccat ꝫ remissionẽ pctoꝝ accipit ⁊ mereꝫ. In scõo non peccat. ꝫ tñ remissionẽ non accipit nec mereꝫ. In tcio vo peccat mortaliter ⁊ demereꝫ. hec de.

¶ Non sufficit volenti coicare q̃ sit solũ ꝓtritus. imo si habz copiã sacerdotis q̃ eũ possit absoluere peccat sine ꝓfessione coicando. Si vo ñ hz copiam tũc si iminet necessitas coicandi vel celebrandi. vt q̃ timet scandalũ ppli. vel iã incepit ministeriũ sacrum. vel aliq̃s infirm⁹ amisit loquelã ⁊ q̃libz horꝝ casuũ licitũ ẽ coicare cũ ꝓposito cõfitẽdi. hec Ri. in. iiij. di. ix. q̃ etiã addit vnũ singulare q̃ lz regulariter ꝑdicta vera sint tñ si de ꝓpinquo expectaret aliũ sacerdotẽ cui deuotius ⁊ securi⁹ confiteret. sic eũ expectãs nullo iure qđ ego sciã cõicare ꝓhibet si est vere penitens. hec Ri.

¶ Utrũ nocturna pollutio impediat cõionẽ seu celebrationẽ. Rñ. Ri. in. iiij. dis. ix. dicit q̃ ꝓt aliq̃ qđ nõ est pctũ tenet aliq̃ hõ abstinere a susceptione hui⁹ sacri ꝓpter ordinationẽ ecclesie eo q̃ impedit vel minuit reuerẽtiã q̃ debet obseruari in susceptione hui⁹ sacri cuiusmodi ẽ nocturna pollutio ꝓueniẽs ex crapula aut immũda cogitatione q̃ ꝑcessit in vigilia q̃ crapula vel cogitatio si mortalia fuerũt. vel ꝓbabile dubiũ est. vtrũ fuerint. tũc pollutio ex eis ꝓueniẽs ꝓhibet de necessitate hui⁹ sacri susceptionẽ. Si autẽ certuz est vel ꝓbabile q̃ non fuerint nisi peccata venialia tũc illa pollutio non ꝓhibet nisi de congruitate. Si autẽ ꝓueniat ex nature supfluitate vel infirmitate non credo q̃ ꝓhibeat. ⁊ hec ꝓbari possunt. di. vj. c. testamentũ hec Ri. Pe. tamẽ de pal. dicit q̃ pollutio veniens ex cogitatõne mortali vel crapula mortali impedit a cõmunione et celebratione quouscq; sit contritus

et confessus. nec eo die est cõicandũ q̃uis sit cõtritus ⁊ cõfessus. tñ si ꝑuũ faceret, nõ credit q̃ peccaret mortaliṫ. Si vo ꝓtingit ex cogitatione vel crapula venialj est abstinẽdũ de honestate nisi potior causa vigeat. Celebrãdo tñ sine cã vigente nõ peccabit nisi venialiṫ. Gz durãdus minor excipit duos casus. Prim⁹ est qñ est dies festus q̃. ſ. consuetũ est cõicare. ⁊ p̃cipue qñ accidit sine turpi somno. Scõs qñ esset scandalũ si nõ celebraret. puta quia deest alj⁹ sacerdos ⁊ ppls expectat vel q⁹ est ꝓlatus ⁊ tali die cõsuetũ est ꝓlato celebrare. Sed ſm tho. q̃s dz abstinere in hmõi a cõione p. xxiij. horas. q⁹ in istud tꝑs reputaṫ nãta reordinari. Gz pe. de paḷ. dicit abstinendũ. qñ accidit citra mediã noctẽ Adde tñ ꝓdictis qõ notat Alr. flo. in summa q̃ lz nocturna pollutio. in se nõ sit pctũ. tñ dare operã studiose ad hunc finẽ. puta p nimiã comestionem et potũ vt sequaṫ pollutio etiã si faceret nõ ob delectationẽ. ꝛ ad alleuiationẽ nature ⁊ sanitatẽ esset mortale. Gz appetẽ hĩe pollutionẽ ꝓṫ alleuiatõez nature sine pctõ. ⁊ sine hoc q̃ det operã ꝛ via näli nõ est pctũ. Silr si q̃s comedit nimis vl nimis calida ex q̃ dubitat ex hoc sequi pollutõz in somnis. q⁹ hoc al's exptus est nõ tñ ꝓṫ hoc illa sumit. ꝛ vt satisfaciat gule non ꝓter hoc est mortale.

¶ Corpus xp̃i a ieiunis tñ dz ꝓcipi de ꝓse. di. ij. liquido qõ in reuerentiã tanti sacri institutũ est nisi ꝓter necessitatẽ iminẽtis mortis. ne cõtingat sine viatico ex hac vita trãsire. Et sciẽdũ ẽ ſm Sco. in iiij. di. viij. q̃ duplex est ieiuniũ. ſ. ecclesie ⁊ nature. Jeiuniũ ecclesie nõ soluiṫ. nisi p aliquã refectionez extraordinariã ꝓter morẽ ecclesiẽ p sumptionez speciez vel medicine vel pot⁹ nõ soluiṫ ieiuniũ ecclesie. Jeiuniũ vo nature est carẽtia cibi suscepti in stomacho vel suscepti in via ad stomachũ. Dico q̃ q⁹ regulariṫ oportet suscipientẽ hmõi sacr̃m esse ieiunũ simplr hoc ẽ ieiunio naturali. Sunt tñ tres casus in q̃bus licz accedere ad tale sacr̃m etiã nõ ieiuno. Prim⁹ in cã infirmitatis grauis qñ. ſ. timeṫ piculũ mortis. Scõs pone in alĩ religione celebratur. cõiter in vino albo minister ꝓparat calicẽ sacerdoti. ⁊ ex aliqua negligẽtia p vino infundit aquã. Sacerdos nõ aduertẽs credẽs ministrũ bene fecisse ꝓcedit dicẽdo verba ⁊ alia faciẽdo vsq̃ ad p̃ceptionẽ. ⁊ aduertit esse aquã. Jn isto casu dico q̃ teneṫ cõsecrare sanguinẽ de nouo: cõsecratũq̃ pcipere qõ ꝓbaṫ. q⁹ qñ duo sunt p̃cepta ordinata p̃ceptum superius magis ligat: vnũ eñ est p̃ceptũ xp̃i et ecclesie ex ipsa rõne sacri q̃ sacr̃m qñ cõficiṫ conficiaṫ integrũ. quia sacr̃m in se est quoddã integrũ ex duobꝫ de ꝓse. di. ij. compimus. Et tunc vltra. si teneṫ cõsecrare sanguinẽ teneṫ etiã illum ꝓsecratũ pcipere de ꝓse. dist. ij. relatũ. omittendo autẽ aliud p̃ceptũ minus strictũ. ſ. q̃ a ieiuno sumaṫ nõ peccat nouo peccato. q̃a isto casu ecclesia noluit hunc ligare ad istud p̃ceptũ ꝛ magis ad oppositũ. Tertius casus in die parasceue particula posita in calice pcipitur cũ vino nõ consecrato. ⁊ verisimile est q̃ vinum citius descendat in ventrẽ q̃ illa p̃ticula que masticatur. Et ſm Sco. in casu quo necesse ẽ scõdo conficere sanguinẽ sufficit sacerdoti incipere ab illo loco. Simili mõ postq̃ cenatũ est ⁊c. Nota etiã ſm pe. de paḷ. q̃ de reliquijs aque vel vini q̃bus os abluiṫ ex quo casualiter et non ex ꝓposito trahiciunṫ. licet non sint cõuerse in saliuã non impediunt. pfundendo etiam dentes sale et aceto ad medendũ si non deglutitur ex ꝓposito non impedit. Jdẽ dic de reliquijs cibi remanentibꝫ in ore si casualiter deglutiaṫ. Qd̃e his etiã que sumunṫ per modũ degustationis vt tabernarij et coqui. qui s̃. linguã ponunt ⁊ statim ꝓiciunt non impedit. Si autẽ ad gustandũ sumeret ⁊ ꝓter intẽtionẽ descenderet. videṫ idẽ dicendũ qõ de reliquijs aque cum abluiṫ os. ſ. q̃ non impediat.

¶ Ecclesia quo ad ieiuniũ diem naturalez incipit a media nocte. Et ideo si post mediã noctẽ aliquis sumpserit aliquid per modum cibi vel potus. non potest ea die hoc sacramentũ sumere. Potest autẽ si ante mediã noctẽ. nec refert vtrũ post cibum vel potũ dormierit aut etiã digestus sit q̃tũ ad rõnez p̃cepti.

¶ Vtrũ actus coitus matrimonialis impediat a cõmunione. Respõdeo ſm Tho. in tercia pte. q. lxxx. q̃ coitus coniugalis si sit sine peccato puta causa ꝓlis generande: vel causa reddendi debitũ non aliter impedit nisi sicut dictũ est de pollutõne nocturna que accidit sine peccato. ſ. ꝓter immunditiam corꝓalẽ et mentis distractionẽ. in tali ergo casu vt dicit beatus Gregorius in. c. vir. xxiij. q. iiij. sunt suo iudicio relinquendi. Sed qui voluptate dominãte coniugi miscẽt. ꝓhiberi debet ab hoc sacramẽto. d. c. vir. Et additur ſm Al. q̃ exigens infirmitate ductus. licz moneri debeat ne accedat si tamen omnibꝫ modis ex deuotione se ingerat non est ꝓhibendus. Glo. etiaz in. c. omnis. de ꝓse. di. ij. dicit q̃ illud qõ ibi dicit de abstinẽdo ab vxore ante cõmunionẽ. consiliũ est non p̃ceptũ per. d. c. vir.

¶ Vtrũ sacerdos possit dare corꝓus xp̃i ei quem scit esse in peccato mortali. Rñdeo ſm Ri. in. iiij. di. ix. arti. iij. q̃ ille quẽ scit sacerdos esse in peccato mortali. Aut non petit eucharistiã sibi dari. ⁊ tunc sacerdos dando peccaret. Aut petit. ⁊ tunc distingo. quia aut suũ peccatũ mortale est occultuz aut manifestũ. Si manifestum tunc sacerdos sibi dando eucharistiã peccaret. quia legitimã contra ipm habet exceptionẽ quã sibi publice. obijcere potest Et accipio h manifestũ nõ ꝓ omnj eo qõ ꝓbari p̃t qõ ꝓne magꝫ dj manifestabile q̃ manifestũ. Vñ si sacerdos sciret parochianũ suum esse in crimine qõ legitime ꝺ eũ posset ꝓbare. Jta q̃ illud crimen nescirent cũ ipso nisi duo vel tres testes. per quos hoc ꝓbare posset. non ꝓter hoc deberet eucharistiam negare illi in publico petenti quia iam inferret sibi penã ante criminis ꝓbationẽ qõ fieri non debet. xj. q. iij. eoz qui. Sed hic accipio manifestũ ꝓ notorio. ſ. per sententiã seu confessionez factam in iure. aut euidentiã indubitatã de coba. cle. c. ff. Si autẽ peccatũ suũ est occultũ. aut petit in occulto. ⁊ tunc sacerdos sibi dando peccaret. quia habz contra eũ legitimã exceptionez quã sibi in occulto obijcere potest. ⁊ ipsum debet monere ne petat ut

publico de ꝑse.di.ij.nō ꝓhibeat. Aut petit in publico. Et tūc sacerdos sibi dare tenet. qz ꝑ eū legitimā nō hz exceptionez quā ei in publico obijcere possit de of. oz. si sacerdos.

Utrū sacerdos hoc sacm̄ dare debeat illis q̄ de crimine sunt suspecti. Rñ. fm Rich. vbi supra. q̄ triplex est suspicio. scilicet temeraria ꝓbabilis et violenta. temeraria dicitur que ex irrōnabili causa consurgit. cuiusmodi est illa q̄ conficta est rumoribz maledicoꝝ hoim̄ z obtrectatoꝝ. xj. q. iij. in cunctis. Et ꝑ tali suspicione. non debet sacerdos dimittere dare eucharistiam tali suspecto. Ꝓbabilis est que cōsurgit ex ꝓbabilibz signis. z ꝓpter hanc suspitionem nō debet etiā sacerdos dimittere dare eucharistiā. ij. q. j. deus. Violenta est q̄ surgit ex p̄sumptionibz violētis. vt si inueniat suspect⁹ cū suspecta: nudus cū nuda: solus cū sola in eodem lecto z tpe suspecto z ꝑ tales suspectos iudicandū ē. sicut iudicaret de publico peccatore. Vnde sicut publice criminoso sacerdos non debet dare eucharistiā. Ita nec publice suspecto de crimine fm eūm iura: quoꝝ modis cōuincit hō de crimine. s. instrumentis aut testibz aut facti euidentia de coha. cleꝝ. tua. Aut iuris interꝓtatione. vt cū q̄s sepe citat z monetur nec se purgat nec ꝓparet. iij. q. ix. decernim⁹. Aut violenta suspitōe. xxxij. q. j. dixit dñs. Et hec habentur. ij. q. j. c. j. in glo.

Utrū corpus xp̄i debeat dari histrionibz z magis. Rñdeo fm Ri. vbi s. ꝑ nota. in. c. ꝑ dilectōe. de cōse. di. ij. puto nec maiestati diuine nec euangelice discipline cōgruere vt pndoꝝ z honoꝝ ecclesie tāturpi z infami cōtagione fedet. Vnde nec talibus nec cuicūq̄ infami notorio z manifesto danda est eucharistia fm glo. ibi. Si tñ vt dī. c. seqnti tales reuertant ad dñm eis recōciliatio nō neget. Non est tñ sic intelligendū q̄ statim debeat eis dari eucharistia. quia ꝓpter reuerentiaz sacri et vt ꝓbetur eoꝝ conuersio nō ficta non debet eis dari vsq̄ post pactā penitentiā nisi aliq̄s articulus necessitat⁹ vel pietatis aliter fieri ꝓsuaderet. hec Ri. Et intelligas de histrionibz qui illicite z causa que stus artem illam exercent de quibz dictū est supra. adulatio.

Utrum corpus xp̄i debeat dari amentibz: Dic fm Ri. vbi s. q̄ reuerentia que debet corpori xp̄i exigit vt ip̄m suscipiens diligent recogitet q̄d accipit q̄ infantes z furiosi facere nō p̄nt. Ideo dari nō debet infantibz nec illis q̄ semp fuerūt furiosi. Si tñ furiosus anteq̄ intraret furiā hoc sacm̄ petijt in debito statu sibi postea in furia dari pōt nisi ꝓbabiliter timeat q̄ ꝓficeret vel aliquā aliā irreuerentiā faceret sacro. Et pōt dici ꝑ appropationem q̄ illa impediunt reuerentiaz q̄ debent obseruari in susceptione hui⁹ sacri rōne rei cōtente. z q̄ causa ꝓpter quaz aliquis debet interdici suspendi vel excōmunicari maiori excōmunicatione vel minori derogat realiter vel fm iudicium fori exterioris vnitati ecclesie que est corpus xp̄i mysticū. quod ē res ꝑ hoc sacm̄ significata nō tamē sub sacramento contenta. Ideo interdicti: suspensi z excōmunicati etiā iniuste excludunt a susceptione hui⁹ sacri. hec Ri. Sed quo ad pueros dicit Tho. q̄ pueris incipientibz habere discretionē etiā ante etatē perfectā. puta cuz sunt. x. vel. xj. ānoꝝ potest dari si in eis discretionis signa z denotōnis appareant. De hoc tamē certa regula dari nō potest. ꝫ stabit iudicio confessoris.

Utrū corpus xp̄i debeat dari his q̄ ꝓ criminibus sunt suspendēdi vel decapitandi. Rñ. si sunt confessi z penitētes. nō debet eis denegari. xiij. q. ij. c. fi. De hoc sacramēto. Vide multa. ſ. Eucharistia. et. c. Pisa.

Conditio. Si aliq̄ possessio data fuit ecclesie aliquo apposito modo vt. s. aliquid fieret. Si nō fiat nō ꝓpter hoc renocat datio nisi fuerit facta q̄ cessante mō renocari posset. Secus si fuit data cū conditione. Conditio enī ꝓprie suspēdit dationē. ꝫ modus nō. Et cōditio fit p̄si. Modꝰ vo p̄ vt. sicut notat glo. in. c. Vex. de ꝓdi. ap. vbi etiā dicit q̄ ꝓditione non impleta nō valet donatio.

Si possessio data fuit ecclesie ea conditione ne alienetur. Nunq̄d poterit alienari. Rñ. d. an. in d. c. verum dicit q̄ sic maxime instante necessitate ecclesie seu vtilitate que necessitati equiparatur in hoc a iure. xij. q. ij. sine exceptione. Et si aliud sensisset donatoꝝ non videret fuisse mentis compos. cum instante tali necessitate pia. ip̄e debuisset hoc facere. vt in. c. Sicut hi. xlvij. di. hoc idem voluit Panoꝝ. in. d. c. verū. Secundo hoc idez ꝓbatur sic. Talis conditio adiecta est turpis. ergo ꝓ nō adiecta haberi debet. vt in. c. si cōditiones de condi. appo. maxime de legato facto fratribz minoribus. qui alienare immobilia non solum possunt. sed z debent per ele. exiui. ō v. sig. Et sic illa conditio. vna cum pena adiuncta si qua est vt turpis abijcietur z legatum ecclesie remanet sine incursione pene. Idem tenet Dir. dicit q̄ in casu necessitatis vel redemptionis captiuoꝝ vel reparatione ecclesie vel cymiterij ampliandi z alijs casibus a iure concessum tenet alienatio si nō sunt alie res que alienari possint. xij. q. ij. aurum. nā ista pactione liceat mihi rem meā alienare reꝓbatur a iure. ff. de pac. l. pe. Et si in donatione dicit expresse q̄ non liceat alienare in casibus p̄dictis donatio tenet z conditio tanq̄ turpis ꝓ non adiecta habet. d. c. verum. Idem Bof. z Io. hec Dir. Non ob. autenticū. de alie. ſ. sanctissimas. quia illud nō est verum fm Archi. flo. nec valet tale pactū. cum sit contra legem dei. d. c. aurum. Nec ob. si dicat. q̄ d. c. aurum loquitur de rebus mobilibus. In casu autem nostro de immobilibus. Dico hoc non valere. quia res immobilis z mobilis p̄ciosa equiparantur. quo ad difficultatem alienationis vt dictum est supra alienatio. Secundo fm Ray. potest responderi ad. d. autenticū. q̄ intelligitur q̄n ecclesia cui factum est tale legatum haberet alias possessiones. quia tūc talis possessio sic legata alienari non posset. Secus vbi talis ecclesia alias possessiones non haberet. Hoc idem tenet Inno. et Hostie.

Confessio iudicialis vel extra. Querit qñ cõfitenti est credendũ ad hoc vt sibi vel alteri ꝓiudiciũ generet. Rñ. fm Directoriũ. li. iiij. Aut qs ꝓfitetur in iure aut extra ius siue iudiciũ. Si ꝓfiteat in iure ꝯ se ꝓ cõuicto hi. Sed ad hoc multa requrunt q̃ in ist̃ versibus cõtinent. Maior: sponte sciens dñs: ps: lis. ꝛ et in se. Confessus: certũ: cõpos ꝓ iudice iure dã natur. Nisi ius: fauor aut nã repugnet. Dicit maior. xxv. annis. qz minor ꝯ suã cõfessionẽ sine auctoritate tutoris restituit. ff. de cõfessis. l. certũ. §. minorem. Sponte: nã si coactio interueniat nõ obest cõfessio. xv. q. vj. c. j. nã si qs ꝓ angustia tormẽtoꝝ cõfiteat. nõ obest: nisi in ꝓfessione pseuerauerit ꝓ depositionẽ tormẽtoꝝ. ff. de q̃sti. l. j. §. diuus. ꝛ ibi Bar. q̃rit: q̃ cõfessio dicat facta ꝓ tormẽta. Rñdit si est facta adhibita tortura. vel est facta aliq̃ ligato ꝛ pcedentibꝫ minis de ponendo ad torturã. Idẽ si esset in carcere: in quo fame ꝛ frigore multũ afflige retur nam tunc formidine tormentoꝝ videtur esse facta.

Sed q̃liter dr pseuerare in cõfessione. Dic ꝙ. l. ij. C. de custo. re. oportet ꝙ post ꝓfessionẽ factã in tormentis, reducat in locũ publicũ. i. coram notario ꝛ psonis publicis ꝓfiteat. Iudex tñ dz arbitrari eque vt reducat eũ illo tpe q̃ cessauerit dolor tormẽtoꝝ. Si em̃ statim reduceret eũ ad bachũ instantibꝫ doloribus. totũ hoc videret factũ formidine tormentorum. ar. l. qd ait. §. fi. ff. de adul.

Quid si ista cõfessio facta fuit nõ pcedentibꝫ iudicijs. Ludo. ro. in suis singularibꝫ dicit ꝙ officiales sunt homicide. ꝛ tenent ad restitutionẽ oim dãnorum. q̃ sine iudicijs ponũt ad torturã hoies q̃ metu tormentoꝝ cõfitent delicta ꝓ eos ꝑpetrata. ex q̃ cõfessione postmodũ suspendunt. ꝛ talis confessio sine indicijs non valet. vt in. d. l. j. in ꝓncipio. ff. de q̃. Ac etiã indicia si supueniãt post q̃nẽ habita ꝛ illã cõfessionẽ non ꝓfirmãt. vt vult glo. singularis in. l. maritꝰ. ff. e. t. de q̃ glo. gaudet Bal. in. l. fi. C. de accu. Sciens: si em̃ errat ꝛ põt ante sniam ꝓbare errorẽ suũ: nõ obest sibi ꝓfessio extra de cõfe. c. fi. dñs. cõfessio em̃ ꝓcuratoris nõ nocet dño absenti ff. de ꝓfe. l. certũ. §. si qs. Nec obest q̃ minus infra triduũ etiã nudo verbo reuocare possit. ꝛ post triduum: nõ: nisi dñs veniẽs velit ꝓbare errorẽ ꝓbabilem anteq̃ negociũ finiat. qz nemini nocet error facti. d. c. fi. Sed si ꝓcurator confiteat ꝑsente dño. ꝓinde est ac si dñs cause confiteret. nisi contradicat ea die.

Quid de errore aduocati ꝛ eius cõfessione qñ ꝑt reuocari. Azo dicit ꝙ qñcuq̃ ante sniam ꝓbato errore poterit reuocari extra de censi. olim. vbi hoc notat Ber. Pars qz requirit ꝙ aduersarius sit ꝑsens. alꝫ nõ nocet cõfessio facta ꝑte absente. d. l. certum. Lis requirit em̃ ꝙ de re litigiosa fiat cõfessio vel de q̃ posset esse lis. alꝫ non obest. ff. de interro. ac. l. cõfessionibꝫ. Sed ꝛ in se. i. ꝯ se. qz si ꝓ se cõfitet nõ ꝓdest ei. Sed si ꝯ se cõfiteat fides est adhibẽda xxiij. q. ij. c. j. Confessus certũ. alꝫ sup incerta re nõ daret snĩa. xj. q. iij. graue. Et si nõ vult rũdere. vel rñsionẽ a se factã obscure declarare: habeat ꝓ confesso ꝓ vel ꝓ negato sicut si cõfessio vel negatio faceret contra ipm: sicut dr de illo qui nõ vult prestare sacm̃ de calũnia. extra de iur. cal. c. fi. Compos: cõfessio em̃ furiosi nõ nocet ei de suc. ab inte. c. fi. Idẽ dici põt de cõfessione facta calore iracundie. q̃ non nocet nisi det pseuerantia. extra de diuor. c. ex lris iuncta glo. Pro iudice. i. coram iudice suo. alꝫ nõ pre iudicat regulariter. C. e. l. vna. Casualiter tñ ꝓiudicat cõfessio facta extra ius de fi. instru. si cautio. ꝛ in alio casu extra de ex. ꝓla. q̃ sit. Iure. i. iudice sedente ꝓ tribunali. alꝫ pinde esset ac si coram priuato fieret extra. e. c. ij. ꝛ vltimo. Damnat. s. ac si conuictus esset ꝓ testes condẽnat. ꝛ sic intellige q̃ nulle sunt ptes iudicis in cõfitentẽ. qđ verũ est examinatorie. sunt tñ ꝓdẽnatorie. d. c. ij. Nisi ius. Iure em̃ repugnante ꝓfessio nõ obest. vt si qs xpianus cõfiteat se esse indei mancipiũ qđ iure ꝓhibet. extra de iudeis. c. fi. Fauor. s. matrimonij. ꝓ qđ nõ valet ꝓfessio extra de eo q̃ co. cõsan. vr. sup. eo. Dz si cõfessio esset ꝓ mrimonio. tũc staret ꝓfessioni nisi alij ꝓiudiciũ generet. Natura repugnat. vt si qs sectus vel naturaliter frigidus confiteat se adulteriũ cõmisisse vel impubes. nõ nocet confessio. extra de fri. ꝛ ma. qđ sedẽ. Confessio aũt extra iudiciũ regulariter non pre iudicat confitenti.

Querit de q̃tdiana. q. Pone ꝙ lite contestata actor sic ꝓponit. Pone ꝙ debes mihi. x. Reus respondet se cõditionaliter ꝓmisisse. nunq̃d videat pure cõfessus. Archidia. extra de confe. c. j. li. vj. dicit ꝙ ex tali cõfessione actor intentionẽ suã nõ fundat. qz regula est: qđ quis approbat ꝓ se ꝛ cõtra se approbare tenet vt nota. xxxvij. di. si q̃d. Dz Bar. in. l. aurelꝰ. §. idem q̃sit. ff. de li. leg. distinguit. ꝙ aut eadẽ scriptura cõtinet plura capitula sepata. et possum pro parte approbare ꝛ ꝓ pte reprobare. vt ff. depo. l. publia. Aut cõtinet vnum tñ casum seu plura ꝓnexa. ꝛ tũc aut ille qui aliquã pticulã reprobat dz ꝯ se ꝓsumptionẽ iuris. Aut dz ꝓ se: aut ius nõ ꝓsumit ꝓ se: nec cõtra. Primo casu nõ admittit tal reprobatio. Pũ si tu ꝓfiteris te occidisse aliquẽ ꝛ ad tui defensionẽ. Non sto inq̃ntũ dicis ad tui defensionẽ qz ius ꝓsumit cõtra te. l. j. C. de sic. Secõdo casu ꝛ tercio. Aut ille qui pticulatim reprobat. hoc vult ꝓbare ꝛ admittit. alꝫ secus. De hoc vide bar. ibi ꝛ panor. in. c. j. de postu. pre.

Alia q̃ notabilis. Pone ꝙ in bello ponit plus debito. vt quia debeo. x. et petis. xx. vel debeo ptẽ alicuiꝰ rei ꝛ tu petis totã rem. an possim simpliciter negare totã petitionẽ. Et idẽ queri põt circa positionẽ habentẽ aliquã ptẽ falsam. An possit negari tota rõne partis false. Rñdeo. Bar. in. l. si is qui. ducẽta. §. vtr. ff. de re. du. ꝛ in. l. j. §. si stipulati. de verb. ob. dicit. vt recitat panor. in. c. j. de plus pet. ꝙ aut id qđ ponit in libello vel positione ẽ falsum rõne q̃litatis. ꝛ tunc põt negari in totũ quia videt aliud factũ. vt qz ponis me hodie comedisse in ecclesia. possum negare totũ. licz alibi comederim. qz verũ est qđ nõ comedi in ecclesia. Aut falsum est in q̃ntitate seu in pte summe vel in pte rei. vt qz petit xx. ꝛ debeo tñ. x. vel debeo partẽ et petis totũ. Et

tunc in iudicijs non potest negari in totũ. ꝫ debet confiteri partẽ debitã. Et est rõ ꝑm eum. quia qui petit totũ petit et quãlibet eius partem. Vnde tenuit pe. talem ꝑiurum. quia negat simpliciter totũ si debet partem vt refert Bar. in. d. l. si is qui ducenta.

Cõfessio sacramẽtalis. Primo cõmuniter quid sit. Rñdeo ꝑm Ray. est legitima coꝛã sacerdote peccati declaratio vel ꝑm Aug. confessio est per quam moꝛbus latens spe venie aperitur. Ad cuius intellectum nota q̃ cõfessio fit triplicit. Aut in foꝛo anime interius coꝛã deo: Aut in foꝛo penitentie exterius coꝛã dei vicario. aut in foꝛo contentioso coꝛam iudice. In ꝓma peccatũ latens non aperitur. quia deo apertum erat. In vltima non aperit spe venie In media vo peccatum latens spe venie aperitur. Vnde cõfessio sacramẽtalis que est ps penitentie cõuenienter describit ꝑ materiã q̃ est peccatũ z peractũ qui est apire z ꝑ finẽ qui est spes venie. Et dr spe venie. q̃ si alia de causa aperiat peccatũ non est cõfessio. nã si aperit causa cõsilij est cõsultatio. Si ex lasciuia vel lenitate ẽ dissolutio. Si vo ad aliquẽ finẽ malũ est malignatio. Et ex his ꝓz q̃ peccatum qõ dicit nõ spe venie nõ põt dici dictũ in ꝓfessione nec tenet sacerdos illud secretum tenere ꝑm Ray. Intellige tanq̃ dictũ in confessione sacramentali. vt infra dicetur. Et ꝓo huius declaratione. quero quidã fuit confessus sacerdoti q̃ intendebat interficere sempꝛoniũ vel aliud maleficium cõmittere et q̃ non poterat abstinere. nunq̃d sacerdos peccet revelando. Respondeo Inno. in. c. omnis de pe. z re. vt recitat panoꝛ. ibi. dicit q̃ hoc peccatum non dicit detectũ in penitẽtia. tum quia peccatũ est cõmittendũ non cõmissum. tũ quia nõ habet contritionem. Vnde sacerdos q̃tũ cautius potest. debz peccatũ revelare vt peccatũ impediat. z tene semp hoc dictũ menti. q̃ peccatũ cõmittendũ z nõ commissum non dicit dictũ in penitentia qõ intelligit panoꝛ. qui iste dicit se omnino cõmissurũ. Secus si peniteret de voluntate ꝓterita. nam tunc est peccatum cõmissum respectu voluntatis. hec Panoꝛ. Monal. autem clarius declarat di. q̃ si quis habz firmũ ꝓpositum aliquid nequiter ꝓpetrandi. nec ab illo vult cessare. tunc hoc non dicit dictũ in confessione. Secus de illo qui confitet se tentari super aliquo flagitio z se aliquãdo consentire z aliquando dissentire z in hoc casu non debet revelari. Et ꝑm eundẽ Monal. casu quo peccatoꝛ diceret se omnino tale flagitium velle cõmittere. sacerdos debet eidẽ ꝓtestari q̃ tale negociũ non recipit nec intendit nec tenet recipere sub sigillo confessionis z hoc ad euitandũ scandalũ.

Infert etiam Panoꝛ. ad aliam. q. Pone q̃ vn⁹ revelat peccatũ amico. z dicit q̃ hoc vult sibi dicere in penitentia. Nunq̃d ille amicus adductus in testem teneat illud revelare: vel si revelat dicat revelare confessionem. Inno. dicit q̃ non. tum quia ille non est sacerdos. tum quia non dixit sibi tanq̃ ministro dei cum non peteret absolutionẽ a peccato sed sibi revelauit tanq̃ amico. Si tamẽ ille amicus esset sacerdos. debet omnino abstinere a revelatione ne sit causa mali exẽpli. Quod intellige nisi ꝓducatur in testem. Et quod dictum est de laico intellige q̃ laico non dicitur aliquid in ꝑsentia nisi assumatur loco sacerdotis in necessitate. Et fiat ei vera cõfessio sicut sacerdoti. tunc enĩ non debet revelare etiã tanq̃ testis alꝫ puniretur. hec Panoꝛ. Quod autem dicit Inno. q̃ quando est peccatum committendũ: q̃ sacerdos eo casu potest revelare. intellige quando tale peccatũ vergeret in ꝑiculum cõmunitatis: vel alterius tunc potest revelare ei q̃ potest ꝓdesse et non obesse. Secus si non vergeret in periculum aliorum. sed suipsius tñ. nam tũc peccaret moꝛtaliter illud revelando etiam per obedientiam sui superioris req̃situs. ꝑm Pen. de ganquolibeto. ix. vbi concludit q̃ subditus qui recipit ab alio aliquid in secreto non vergens in damnuz cuiusq̃ non tenetur illud revelare ꝓlato suo petenti vt ei revelet. Et sic posset intelligi. S. Bon. in. iiij. distinc. vicesima ꝑma. q̃ in dicto casu debet celare nisi veritas vel obediẽtia aliud exigat. z hoc vt dictum est quando vergeret in damnũ cuiusq̃ Et vbi non vergeret in damnum communitatis vel alterius si quis motu ꝓprio talia diceret que essent in infamiam illius peccaret moꝛtaliter.

Que sunt conditiones quas debet habere confessio. Respon. Sunt sedecim que his versibꝫ continentur. Sit simplex humilis confessio pura fidelis. Atq̃ frequens nuda: discreta: libens verecunda. Integra: secreta: lachꝛymabilis: accelerata. Foꝛtis et accusans z sit parere parata. Simplex. scz vt non recitet in confessione nisi qõd ad quãtitatẽ peccati ptinet. Humilis. vt se miseruz cõfiteat. Pura vt recta sit confitentis intentio. Fidelis. id est vera z sine falsitate atq̃ frequens. istud est ad bene esse. Nuda vt non inuoluat obscuritatem verboꝛum discreta scilicet vt maioꝛa cum maioꝛi pondere confiteatur.

Libens. i. spontanea non coacta. Verecunda. vt scilicet erubescat. z se non iactet de peccatis. Integra. vt scilicet non subtrahat aliquid de his que manifestantia sunt. Secreta. scilicet q̃tum ad conditionem foꝛi. in quo de occultis conscientie agit. Lachꝛymabilis quo ad doloꝛem de peccato commisso. Accelerata vt scz non differat de die in diẽ. Foꝛtis. vt scz nil ꝓpter verecundiã dimittat. z accusans seipsum z non alium. Et sit parere parata. scz sacerdoti.

Vtrum confessio facta sine cõtritione valeat vt puta aliquis confitet integre peccata. ꝫ ab omnibꝫ vel ab aliquo moꝛtaliũ disponit nõ abstinere. Respondeo. S. Bo. in. iiij. dis. xvij. dicit q̃ talis confessio nõ valet. immo tenet iteruz confiteri eadem peccata nisi forte rediret ad eundem confessoꝛẽ qui adhuc haberet in memoꝛia peccata sua. tunc enim non tenetur iterare confessionẽ in speciali. sed sufficit dicere culpam suam de fictione et de peccatis suis confessis eidem in generali. Si autem confiteatur nouo confessoꝛi. aut etiam ꝓmo si oblitus

est eius peccata debet iterū cōfiteri totū. Idē tenēt Ray. et Io. nec valet ratio Tho. nec eius similitudo in alijs sacris vtputa in sacro baptismi. qz in sacro baptismi imprimit caracter q̄ est immediata dispositio ad grām baptismalē sicut organizatio corporis ad aīe susceptionē. Et ideo recedente fictione in suscipiēte baptismū subintrat grā baptismalis p quā remittunt pcta. secus autē est in sacro pnie Absolutio eīm aliquā indelibilē disponē ad grām nō imprimit nec caracterē. Et iō nō est sile de sacro baptismi ad sacrm pnie. Vide tñ qđ notat ar. flo. fm pe. q si q̄s confitet eidē professor in casu p̄dicto nō tenet iterare professionē pus factā etiā si ipe sacerdos nō recoleret pcta pus sibi dicta. qz nec qñ confessio est integra z non ficta. oz q recolat actu vsq; ad finē. maxime qz hoc sufficit. s. absoluere ab oīby z iniungere pniam p fictione z pro alijs. Et facit vnā regulā generalē singularē q in omnib; casib; in q̄b tenet q̄s reiterare professionē si cōfitet eidem non tenet reiterare pcta explicite. ꝛ solū implicite. dicendo peccaui in illis q̄ alias vobis dixi sicut si nulla fuisset absolutio de facto. Dilata eīm absolutio p multos dies fieri pōt etiā si ipse professor oblit? fuerit. dū tñ pniam ei pus innotuerit. qz si non taxasset pniaz. tunc oporteret ad memoriā reducere vt moderet iuste. Ꝓpter qđ remittēs ad epm si non absolnat dz pniam ei innotescere quaz post reditū absoluēs iniungat di. facias qđ tibi dixi qz ligare nō debuit anteq̄ absolueret. hec Pe. v̄v. etiā dicit q pnia nō req̄rit tantā cōtinuitatē agendoz et dicendoz sicut alia sacra. ꝛ in vno die pōt fieri ps confessionis z in alia die altera vel in vna die confessio audiri z in alia impendi absolutio z penitentia peccatoz.

Vtrū liceat in cōfessione dicere aliena peccata. Rñdeo. Ri. in. iiij. di. xxj. dicit q expressio psone aut est necessaria ad expssionem pctoz aut nō. Si sic tenet eā expmere. vnde mulieri cū q̄ concubuit frater ei9 nō sufficeret dicere q vnus vir cōcubuit cū ea ꝛ dz expmere q ille est frat eius. Et si non habeat nisi vnū fratrē tunc scit sacerdos quis est ille. Et si est religiosus dz expmere q est religiosus. Et si est cōiugatus. idē ꝛc. Si autē expssio psone non est necessaria ad expssionē q̄ntitatis peccati tunc distingue. qz aut est vtilis ad correctionē illius vel pseruationē a recidiuo. Aut nō. Si sic tunc credo q penitēs bene facit si extra cōfessionē hoc dicat alicui psone q̄ illi peccatoz possit z velit p̄desse et nō obesse ꝛ p illa causa noiare ipm in cōfessione non expedit nec oportet. qz p talem noiationē confessor nō debet p̄cedere ad correctionē illius. Si autem illa noiatio nō est vtilis ad illius correctionē tunc subdistinguo. qz aut potest esse vtilis ad pseruandum penitentē a recidiuo. aut nō. Si sic tunc bonum est z expedit penitenti q illā psonaz expmat confessori. potest eīm cōtingere q confessor p cognitionē psone sciret iniungere penitenti penitentiaz talez z talia dare documēta p que melius z securi9 penitēs poterit pseruari a recidiuo. Si autē nominatio psone nō est vtilis ad magnitudinis peccati expssionē nec ad eius correctionē nec ad pseruandum a recidiuo penitentē. tunc credo q penitens teneat illā personā celare. hec Ri. Et addit Pe. q etiā qñ circūstantia est necessaria et non potest expmi sine periculo alterius omittenda est. Et sufficit peccatū dicere sine hmōi circūstantia. Adde notabile dictum Ray. fm Archi. flo. in sum. sua q ꝛ confessor nō debeat interrogare specificationē psone nisi q̄ntū ē necessaria dici. tamē si quis interrogat nō ex curiositate. ꝛ ex charitate vt ꝓficiat. puta. quia est ꝓlatus non credo q malefaciat non tamen debet cogere illum ad dicendum si non vult. Idem monal. vt sacerdos oret ꝓ ea aut secreto laboret ad correctionem eius non peccat immo meretur.

Vtrū liceat confessionē diuidere. Rñdeo fm Ri. e. li. di. xvij. ar. ij. q. vj. q aut tempore confessionis penitens adhibuit debitā diligentiā ꝓut de lege cōmuni humana ꝓmittit fragilitas vt memoriam haberet omniū peccatoz mortaliū. Que diligentia fm Sco. in. iiij. dist. xvij. in. ij. ar. tanta esse debet quantā quis apponere potest circa aliquid multū arduum et qđ sibi multū esset cordi. tantaz ergo debet apponere circa peccata omnia mortalia reducenda ad memoriam et ita omnia reducta ad memoriā debet eidē confiteri nō diuidendo cōfessionē. Et tunc licet aliqua obliuiscat confiteri si postea de aliquib; recordet non tenet ea de necessitate eidē confessori confiteri. Tenet tamē illud peccatum confiteri priori vel alij sacerdoti q̄m de illo fuerit absolutus q̄tum ad iudiciū ecclesie triūphantis et militantis. quia sacerdos absoluere potest de confessis z de p̄dicto modo oblitis. tamē q absolutio de oblitis debet intelligi sub hac conditione vt. s. qñ reducta fuerint ad memoriā dicant illi sacerdoti in confessione qui ab illis potest absolnere tenet illud confiteri post eius remotā oblitionem. Si autē non adhibuit debitā diligentiaz sed fuit in ignorantia affectata seu crassa. tūc illud peccatum confiteat eidē sacerdoti si illum comode potest inuenire. z non fit illi sacerdoti interdicta postea absoluendi potestas aut p̄dictum peccatum et omnia alia peccata alteri sacerdoti confiteat.

Vtrum liceat confiteri p interprete vel per scriptura. Rñdeo fm Sco. vbi supra. z Ri. dis. xvij. ar. ij. q. iiij. et. v. q ille qui nō potest loqui debet cōfiteri signo vel nutu. Confiteri autē per interptez non tenet nisi in q̄ntū non posset sacerdoti ostendere p signa. Confiteri eīm p interptem nullo iure nec diuino nec positiuo est constitutū: cum sic confiteri sit multū difficile nec videt tutū plus artare confessionē q̄ artetur p ius diuinū vel positiuum. nec quis tenet confiteri sacerdoti absenti p scripturam. quia imminerent multa pericula. ne videlicet esset defectus in examinatione peccatoz. Aut de peccatoz penitētis reuelatione. Litere eīm faciliter vt qñq; contingit: possent perdi. Aut p nuncium maliciose aperiri: aut p nuncij ignorātiā tradi: cui nō mittunt qui eas aperiret. Aut sacerdos si esset malicios⁹ posset radere verbum confessionis et contra penitentē per manum suam ꝓbare talia ꝓbatione ꝓbabili absq; eo q in hominis posset

iudicio depbendi. Et hec vltima ratio etiã concludit q̃ sacerdoti p̃senti penitens qui nec verbo nec nutu posset confiteri non teneret tentione necessitatis confiteri p scriptũ. Vnde si hoc faceret non esset necessitatis ꝫ superogationis. Idẽ dicendus fm Sco. de barbaro vel hmõi q̃ nullo mõ p interp̃tem vel scriptũ confiteri teneť. Idẽ dicendũ videtur de muto accidẽtaliter nõ surdo q̃ sciret scribere q̃ talis nõ teneť ex necessitate confiteri p scriptura, ꝫ confiteat p nutus. ⁊ si cõfiteť p scripturaz esset superogationis.

¶ Sed nunq̃d sufficit si aliquo penitẽte p̃sente coram sacerdote q̃ alius dicat pctã eius in p̃tia ei⁹. Rñdeo fm Monal. q̃ nõ. q̃ p seipm dictũ est nõ p aliũ nec p nunciũ nec p scriptũ debet q̃s cõfiteri de pe. di. j. quẽ penitet. Si tũ sacerdos interroget peccatorẽ ⁊ ille ad interrogata rñdeat sufficit q̃ntũ ad ea de q̃bus interrogať nisi sit talis q̃ p̃pius dimitteret cõfiteri q̃ ore ꝓpio confiteret pctiũ suum de pe. di. v. c. j.

¶ Sed nunq̃d plures simul possint sacerdoti confiteri. Rñdeo fm Ri. in. iiij. di. xvij. ar. iij. q̃ in casu necessitatis plures p̃nt vni confiteri. s. q̃n mors ita immineret de ꝓpinquo q̃ vnus post alĩ confiteri nõ posset. tunc enĩ licet nec euacuat sacri virtutẽ. Similiť põt dici q̃ in casu in quo videret penitentẽ ex magno feruore. ⁊ vt magis tranquilare tur ꝑscia sua ꝓpter collationẽ duoꝝ in cõsulendo. licitũ esset eis penitentẽ audire ⁊ absoluere. ⁊ talis absolutus a pluribꝫ sacerdotibꝫ recipit sacrm penitentie. Modus enĩ exp̃mendi p̃sonã absoluentez vel absolutionis actum in singulari vel plurali de necessitate non requiriť ad essentiam sacramenti. hec Ri.

¶ Vtrũ quis possit confiteri publice peccata sua. Rñdeo fm Joh. an. q̃ si vult publice confiteri ex magna contritione vel hmõi q̃ põt nec ob. verbũ solus. quia illud fuit appositum. vt liberius q̃s ad confessionẽ accedat.

¶ Vtrũ cũ quis dubitat de aliquo peccato an sit mortale teneat illud confiteri. Rñdeo fm Tho. teneť: al's periculo se cõmittit ⁊ mortaliter peccat. Sicut etiã q̃ aliq̃d cõmittit vel omittit in quo dubitat esse mortale. Notandũ tũ fm logicos q̃ differentia est inter sciam: opinionẽ ⁊ dubitationem. Scire enĩ est aliq̃d firmiter credere sine aliq̃ hesitatione alterius ptis. Opinari vo est assensus ad aliquã rẽ. tũ cũ aliq̃li formidine alterius ptis. Dubitare vo ꝓpie dr̃ qñ quis ad aliquã rẽ q̃ ad assensuz est indifferẽs ⁊ in equilibrio. ita q̃ nõ magis moueatur ad vnã partẽ q̃ ad aliã. Et in casu nr̃o qñ q̃s esset in opinione q̃ nõ esset mortale. ꝫ cuz aliquali formidine ⁊ scrupulo.

¶ Vtrũ p confessionẽ generalẽ deleant venialia. Rñdeo fm Ri. q̃ p cõfessionẽ generalẽ sacrãlem factã sacerdoti de pctis venialibꝫ etiaz de generibꝫ singulorꝫ nõ de singulis genez remittunť venialia q̃ modũ meriti. Inq̃ntũ excitat motũ voluntatis et feruorẽ charitatis p q̃ fit venialiũ remissio. Et ex vi sacri. s. p absolutionẽ sacerdotẽ. Per aliã vo confessionẽ. s. non sacrãlez non fit venia' iũ remissio ex vi sacri. ꝫ tantũmodo p modũ meriti q̃d ꝓncipaliť consistit in cõtritione ad quã habendã inuať hõ p cõfessionẽ generalẽ et orõnẽ sacerdotalẽ. Rõ autẽ q̃re ad remissionẽ venialiũ nõ est necessaria ꝓtritio spãlis nec cõfessio est: qz nõ auertunt a deo. ⁊ simul stant cũ charitate.

¶ Vtrum p generalẽ cõfessionẽ deleant mortalia oblita. Rñdeo fm Ri. q̃ p cõfessionẽ generalẽ cũ generali ꝓtritione remittunť mortalia oblita. Deꝫ enĩ ab hoĩe nõ requirit vltra id q̃d põt. De oblitis aũt q̃diu oblita sr̃: hõ in spãli nõ põt cõteri nec cõfiteri. teneť tũ hõ facere q̃d in se est vt oĩa sua pctã mortalia ad memoriã in spãli renocet. ⁊ si de oblitis postea memor fuerit. teneť postea de illis in specia li conteri et confiteri.

¶ Vtrũ requirať cõfessio vel pnĩa de peccatis ante baptismũ. Rñdeo fm Ri. di. xvj. ſ. iiij. q̃ pnĩa p̃t accipi vel inq̃ntũ est virtus vel inq̃ntũ est sacrm. Scõo mõ nõ est necessaria pnĩa de mortalibꝫ p̃cedentibꝫ baptismũ. Primo mõ põt ꝓsiderari inq̃ntũ formata. ⁊ sic etiã nõ est necessaria de p̃cedentibus baptismũ. vel põt ꝓsiderari inq̃ntũ informis .i. quedã pctã detestatio cũ ꝓposito emẽdãdi q̃ntis nõ oĩno sufficiẽs ad expulsionem peccati. ⁊ hec ad min⁹ẽ necessaria de oĩbꝫ pctis actualibꝫ mortalibꝫ p̃cedentibꝫ baptismũ tanq̃ causa remouens ꝓhibens susceptionẽ diuine gr̃e que in baptismo dať illis in quibꝫ remota sunt impedimẽta ꝓhibentia susceptionẽ diuine gratie.

Confessio.ij. qualiter

teneamur ad eã. Vtrũ sit de necessitate salutis. ⁊ an sit de iure diuino vel positiuo. Canoniste in. c. oĩs de pe. ⁊ re. videť tenere q̃ sit de iure positiuo. Et ad hoc est glo. de pe. dist. v. in summa q̃ vult q̃ cõfessio sit instituta a quadaz vniuersali traditione ecclesie. Et ideo infert q̃ infideles nõ tenent ad hanc confessionẽ. Scõo infert q̃ greci non tenent ad confessionẽ ex quo non acceptauerunt hmõi constitutionẽ sicut nec votum castitatis. Sed theo. tenẽt exp̃sse q̃ est de iure diuino. Vt pz p. S. Boñ. Ri. ⁊ Sco. in. iiij. di. xvij Et q̃ xp̃us p̃cepit implicite Matth. viij. in figura cũ dixit leproso vade oñde te sacerdoti. Et ꝓducit Sco. q̃ tenendũ est vel q̃ cõfessio sit de iure diuino, ꝓmulgato p euangeliũ: vel si hoc non sufficit. necesse est dicere q̃ est de iure diuino ꝓmulgato p xp̃m apostolis ⁊ p apostolos ecclesie absq; omni scriptura sicut multa alia tenet ecclesia ore ten⁹ sibi p apostolos ꝓmulgata sine scriptura cui⁹ fundamentũ est Jo. xx. Multa quidẽ ⁊c. et habeť extra de cele. miſ. c. cum marthe. Et fm hanc opinionẽ quevidetur securior infideles et greci tenentur ad confessionem.

¶ An autẽ homies existẽtes in lege nature aut in lege mosayca teneant ad confessionẽ. Rñdeo fm Ri. in. iiij. di. xvij. ar. ij. q̃ duplex ẽ ꝓfessio. s. mẽtalis q̃ fit soli deo. ⁊ hec est de iure nature. ⁊ ad hanc omnes tenebantur obnoxij peccato mortali. Alia vero est confessio sacramentalis que fit sacerdoti.

Et ad hanc non tenebant homines in lege veteri sez in speciali z distincte pfiteri. ꝫ in generali z indistincte ad quā tenebant p determinationē sacrificiorum. Et vide qō notat Ar. flo. in sum. ti. de negligentia sacrō. q penitētia lapso in mortali post baptismū necessaria est actu si pōt. i. vocali pfessione al's ꝓpositū eius sufficit si ꝓtritus ē. Et q̄ntū est de iure diuino sufficit qñcunq; ante mortē Luce. xiij. Nisi pñiam egeritis: oēs simul pibitis. Similit et sumptio eucharistie actu vel ꝓposito habēti vsum rōnis. necessaria est de iure diuino añ mortē. Joh. vj. Nisi māducaueritis car. fi. hois zc. Dz hoc nō sufficeret q̄ntū est de iure positiuo.

Utr̄ papa possit cū aliquo dispēsare ne pfiteat Rñdeo fm Ri. vbi s. q confiteri sacerdoti est de iure diuino. ꝫ obseruātie eius circūstātiatio est de iure pure positiuo. Cū ḡ papa sit subdit⁹ iuri diuino z sit s. oñe ius positiuū dispēsare nō pōt cū aliq̄ q nō teneat pfiteri. Sed q nō teneat confiteri eo modo q̄ determinatū est a cōcilio generali. in hoc papa pōt dispēsare: quia illa circūstātia est de iure pure positiuo.

Utr̄ autē papa teneat cōfiteri. Panor. in. d. c. oīs dicit q aut pfessio est de iure diuino. z tunc indubie tenet cōfiteri. ar. c. sunt quidā. xxv. q. j. Sed non ligat verbis huiꝰ pstōnis vt teneat pfiteri tpe ibi deputato cum ipse nō sit alicui subiect⁹ z par in parē nō hz imperiū. Aut cōfessio est de iure positiuo. etiā si ex dicto Jaco. v. cōfitemini alterutrū zc. Et tunc papa non artaret. q; maiorē ptātē hz papa q̄ habuit Jacob? cū ille nō fuerit papa. z esto q fuisset papa: tñ par in parem zc. Sed ex alio putat panor. papā indubie teneri. q; hec cōfessio saltē est inducta ex generali traditōe ecclesie z cōcernit vniuersalē statū ecclesie: ꝺ quē papa non potest. cū ab oīb⁹ summis pontificib⁹ sicut ab alijs xp̄ianis latinis hec institutio fuerit recepta cōiter ad hoc. j. q. vij. Et si illa. Itē p hoc decolorarēt status ecclie q̄ facere nō pōt p no. in. c. ꝓposuit de pces. pben.

Oīs fidelis saltē semel in āno tenetur ex p̄cepto postq̄ ad ānos discretōis venerit cōfiteri oīa pcta sua. vt in. d. c. oīs. Non tñ ex vi p̄cepti. d. c. oīs. tenetur p̄cise ad pfessionē tpe paschali. ꝫ q̄cunq; tpe āni confiteat. satisfactū est p̄cepto ecclesie. Secus de cōione. Et nota. fm panor. in. d. c. oīs q tres st gradus ānoꝝ discretōis. Puīm? est: cū est doli capax. Et hoc req̄rit ad pfessionē. z fm Sco. in. iiij. di. xvij. q̄ ad pfessionē q̄s dī hīe ānos discretionis q̄n q̄s instructus z interrogat⁹ ordinate pcipit distincte q̄d iust̄ū. z q̄d iniust̄ū in lege diuina. qō p̄t facilit videri: si ad ordinatas interrogationes ordinate rñdeat. Et ꝫz fm glo. in. c. j. de delic. pu. doli capax dicat puer vel puella. vij. ānoꝝ. Intelligeꝝ vt in pluribꝫ. Nā magꝫ accelerat in vno q̄ in alio: vt legit in dyalogo Grego. de puero. v. annoꝝ q̄ blasphemauit deū. z arreptus a demonio expirauit. Et sicut in aliq̄bus accelerat. ita in aliquib⁹ tardat q̄ ad confessionē non obligant. eq̄ non sunt doli capaces: nec in ānis discretionis. Gcōs gradus ē. cū est pubes. z ista etas requirit ad matrimoniū z ad ingressum religionis. de despon. impu. c. ij. z ex de regula. c. j. li. vj. Et hec etiā etas regulariter requiritur in sacro eucharistie q̄ est. xiij. annoꝝ in puero. z. xij. in puella. de hoc tñ non pōt regula generalis dari: vt dictū est de tpe confessionis. quonia multi reperiunt in etate. x. vel. xj. annoꝝ maioris discretionis q̄ aliqui alij. xiij. vel. xv. annoꝝ. Et ideo stabit arbitrio confessoris vel parentū. Tercius gradus est quo ad administrationē bonoꝝ Et talis dicit esse in annis discretionis post. xxv. annū. ff. de mino. p totū. Diuerso ḡ respectu considerat̄ ista discretio.

Utr̄ teneamur confiteri peccata q̄ manifesta sunt. Rñdeo nō sufficit aliq̄d esse notū iudici: nisi sit ei notū in forma iudicij. Et ido q̄uis pcta manifesta: nota sint sacerdoti. quia tñ non in forma iudicij oportet ea confiteri.

Utr̄ hō statim teneat pfiteri. Rñdeo fm Ri. in. iiij. q cū istō p̄ceptū de cōfitēdo sit affirmatiuū non obligat ad semp ꝫ ad aliqñ. s. ad tps determinatū qō ecclesia determinauit ad semel cōfitendū in anno. Et sic regulariter non tenet q̄s statim confiteri: nisi in q̄tuor casibus. Unus est rōne sacri. s. qñ vult cōicare vel celebrare. Dicit tñ Ri. in hoc casu q̄si forte de ꝓpinquo expectet aliū. cui deuot⁹ z securius pfiteat: nullo iure cōicare ꝓhibet: si vere penitet. Secūs est rōne periculi: vt qñ est in notabili z imminēte periculo mortis. Tercius rōne pscie sez qñ conscia dictat q̄ statim teneat pfiteri. Quartus rōne dubij. s. qñ pbabilit videt se ampli⁹ ānno illo copiam confessoris hīe non posse q̄ ip̄m possit absoluere. Sed nunq̄d religiosi teneant statim cōfiteri? Rñdeo. aliqui dicunt q sic si mortaliter peccauerunt z p̄s byteri copiaz habeant. z intelligunt statim. sicut dictat recta rō. Ri. tñ dicit q religiosi rōne suoꝝ statutoꝝ z sui stat⁹ tenent confiteri frequentius q̄ statuat concilij generale. nec tñ ꝓpter hoc sequit q teneant statim pfiteri habita cōfessoris opportunitate nisi adsit dies quo fm statutuꝫ religionis sue tenerent confiteri. Videndū tamē in hoc esset si hmōi statuta religiosoꝝ obligent ad peccatū mortale vel ne.

Utr̄ teneamur confiteri circūstantias peccatorum. Rñdeo fm doc. q circūstantiaꝝ quedam sunt trahentes in aliam speciē pcti. Et iste sunt necessario confitende. Verbi gra. Alienum accipere est illicitū. sed spāli ꝓhibitione ꝓhibet accipere de loco sacro. Et ideo spāle peccatuꝫ sacrilegij p hanc circūstantiā constituit. Illicitū est non suā cognoscere. ꝫ si ꝓpinquā: speciali ꝓhibitione ꝓhibet: Et ideo speciale peccatū p hanc circūstantiā determinatur. s. incestus. Itē coire cū muliere coniugata z hmōi. Frequētia etiam est circumstantia ponens aliud peccatū. quia q̄libet vice cōmittitur nouum peccatū. Ideo necessario confitenda. et numerus peccatorum si ad memoriā reduci possit. Quilibet enim numerus adiunctus alteri numero constituit nouā speciem fm philosophū. Et ideo aliqui dicunt q numerus non est circūstantia. quia nō est vnū. sed multa. Aduerte tamen q non solum petende sunt circumstantie trahentes ad aliud genus peccati. de peccatis cōmissis in opere. verum

etiã oris ⁊ cogitatõis qñ quidẽ cuz cogitatõe fuit deliberatus ꝓsensus ad mortale. Item circũstantia festi est necessaria. imo Alex. de ales in. iij. dic: q est duplex peccatũ: sicut cũ quis vno actu coit? oppzimeret puellã. ⁊ ex illo actu moreret: cõmittit tunc duo peccata mortalia. ⁊ sic fm eũ ibi ẽ vnus actus ⁊ duo reatus. In casu tñ quo quis simplex ⁊ rudis nesciret numerũ peccatoz ꝑficare posset teneri ad deoneratõez ꝓscientie ꝓfessoz opinio Archi. ⁊ directorie vt sufficiat dicere se multotiens peccasse: vel se tanto tpe in tali peccato pdurasse. vt puta p annũ tenuisse ꝓcubinã. vel bmõi. Circũstantie necessario cõfitende ⁊ trahentes ad aliam spẽm peccati fm doc. sunt octo. vicz conditio rei: modus peccandi: locus: tps: numer?: qualitas: inductio ⁊ accidens. Quedã vo sunt circũstantie aggrauante ⁊ in eadẽ spẽ: sicut scientia: ingratitudo: ⁊ bmõi: s bas circũstantias fm doc. lz bonum esset confiteri: tñ nõ est necessariũ. Quedam vo sunt circũstantie alleuiantes: ⁊ has nõ ẽ necesse cõfiteri: nec bonũ. Per accidens tñ ne cõfessor scandalizetur: vel etiã vt eius inquisitõni satisfaciat: vel si rãtũ deviat q sit in genere venial: q? tenet dicere genus peccati. Bonũ est illas confiteri: vt si quis comedat carnes ī quadragesima ex dispensatõe ⁊ cã.

Vtrum homo teneatur ꝓfiteri petã venialia? Rñdeo fm Sco. in. iij. dis. xvij. q nullus tenet confiteri venialia: sed solum mortalia. lz quidam dicant q si habet mortalia tenetur ꝑcise ad cõfessionẽ illoz ⁊ nõ venialiũ. Si aũt habet solum venialia ꝓpter ꝑceptuz ecclie: tenet in illo casu ad illoz cõfessionẽ. Sz hoc nõ placet Sco. q? cuz in d. c. omnis dicatur omia peccata sua aut fit distributio ꝑ peccatis venialibus: aut nõ. Si sic: ergo habens mortalia virtute illius precepti: tenet ad confessionẽ illoz venialiuz. Si non: ergo nõ hñs mortalia sed venialia nõ tenetur ad cõfessionez ⁊ sic ꝓcludit q ex statuto ecclie q̃s ñ tenet ad ꝓfessionẽ venialiũ in q̃cunq; casu: nec in hoc eccia specificauit ꝑceptũ de cõfessione: ⁊ rõnabiliter: quia ipa vtitur sacramento penitẽtie tanq̃ secũda tabula cõtra naufragiũ. quod nõ est in venialibus Nã per petiã veniale nullus piclitatur extra nauem ecclesie: q? peccatũ veniale stat cum charitate que est nauis saluans. Nec aliquis tenetur ad aliquam contritõem de venialib. immo in actuali voluntate vel in actu venialis mouens saluabit. vapulabit tñ. Nõ. videt aũt q aliquis teneatur ad confessionẽ de eo de quo non tenetur hre attritõem vel ꝓtritiõem. ⁊ tali exĩtu sine mortali: sufficeret dicere sacerdoti. Pñe regratior deo: q̃a ex quo fui vltimo cõfessus: nõ habeo cõscientiaz de mortali: da mihi eucharistiã. ⁊ fm Sco. de tali meritis thesaurus ecclie cõgregatur.

Vtrum in aliquo casu teneat quis cõfessionez iterare. Rñdeo q cõfessio vere ⁊ legitime facta ñ est iteranda: nec tenet quis obedire ꝑcipienti vt iterũ confiteatur. Et fm Pe. de pal. papa nõ posset condere legem in hoc. Aliqui tñ sunt casus: in quibus necesse est ꝓfessionẽ reiterare. Primus qñ confitetur ei qui non potuit absoluere. Secũdus qñ cõfitetur scienter illi q̃ nescivit discernere inter peccata mortalia ⁊ venialia. Terci? qñ quis ficte cõfitetur: vt dicũ est s. cõfessio. j. Quartus qñ q̃s nõ confitetur integre oĩa peccata mortalia: de quibus nõ est legitime cõfessus: ꝫ scienter vel ex ignorantia crassa vel notabili negligentia omittit aliquod pctiñ mortale: aut circũstantiaz que trahat ad aliud pctiñ: aut etiã omittit confiteri pctiñ de quo dubitat: an sit mortale. In oĩbus his tenet reiterare confessionẽ. ⁊ quo ad diligentiã adhibẽdam Rich. in. iiij. di. xvij. ar. ij. q. vj. dicit q si penitens nõ fecit diligentẽ ꝑparatõnem: sed fuit in ignorantia affectata vel crassa: seu ex obliuione ꝓcedente a propria notabili culpa que equipat dolo tenetur iterum confiteri. Et nota hic. q si ꝑm? ꝓfessor habebat auctoritatẽ absoluendi ab oĩi excõicatione ⁊ casibus: si intendebat absoluere q̃ cum eo ꝓfessus fuit: lz pctiñ oblitum eẽt casus reseruatus vel excõicatio poterit nihilomin? secundus ꝓfessor eũ absoluere: q? nõ ãplius ẽ casus reseruat? vel excõicatio: ꝫ solũmõ ẽ pctiñ simplex. ⁊ iõ Monal. ⁊ Mod. ꝓsulũt q si q̃s a ꝑꝑ vel legato absolutꝫ vel bmõi bñ fac. si de oĩbꝫ excõicatoĩbꝫ ⁊ pctis de q̃bꝫ etiã nõ recordat fac se absolui. ⁊ ỗ irregularitatibꝫ secũ dispẽsari. q? si postea de aliq̃bꝫ aliis recordaret nõ tenet iterũ absolutõz ẽrere. lz de pctõ teneat si mortale fuerit cõfiteri. ⁊ hec faciunt ꝑ religiosis q̃ in visitatõnibꝫ suoz ꝑlatoz absoluunt ab excõicatoĩbꝫ ⁊ aliis censuris ⁊ irregularitatibꝫ. vt amplius cũ ꝑdicta venerint ad noticiam non teneant cõfiteri. ꝫ de pctõ sic. qõ nota.

Quintus qñ quis omisit scienter ex ptemptu seu negligẽtia notabili facere pniam sibi iniunctaz ꝑ mortali. secus ꝑ veniali. nã tunc peccat mortal?r. q? facit cõ ꝑceptũ vicarij dei ⁊ etiã ecclie. vt in. d. c. oĩs. Si tñ recordaret pnie iniũcte: ⁊ iplere vellet nõ optz eã iterare. ⁊ Sco. in. iiij. limitat hoc si penitens eã acceptet. nã fm eũ penitẽs nõ tenet acceptare aliquã pniam. ꝫ sufficit q habeat ꝓpositũ acceptãdi hic vel in purgatorio. ⁊ iste ꝑꝑ hoc ñ dr ee in malo statu imo in bono ex q̃ ex feruore charitatis magis intendit puniri in purgatorio. vbi ll̃ge intensi? puniet q̃ hic et sufficit q satisfaciat in ope hic vel in voluntate in purgatorio.

Sz pone q penitens nihil dicat q velit facere pniam in purgatorio: queritur an teneat recipe ⁊ explere pniaz sibi iniũctã a sacerdote. Rñdeo fm Rich. in. iiij. di. xviij. q sacerdos aut iniungit penitẽtiã rõnabilẽ. ⁊ discretã. aut irrõnabilem ⁊ indiscretam. Si secũdo mõ. penitens nõ tenet eam recipe: q? sacerdos talẽ pniam iniungendo abutitur claue potentie et scientie. Si primo mõ. dico q penitens tenetur tentõe necessitatis eam recipere. ⁊ ꝑ viribꝫ explere: q? talẽ pniam iniũgendo claubꝫ vtitur recte. Et si penitens ex deliberatõe ⁊ absq; legitima cã omisit explere. mortal?r peccauit. Si tñ penitẽs sentiat pniaz sibi nimis grauẽ. ⁊ ad obseruandũ piculosam: sua infirmitate pensata. dz ad eundẽ ꝓfessorẽ: vl ad aliũ si illũ hre nõ põt recurrere. Et dicit ibi Ri. q̃ et ꝓfessor ꝑt inẽ-

dicere familiaritatẽ aliquaꝝ pſonaꝝ ſi videt ꝓpter hmõi cõuersatõem vel aliã cãm venire in ꝑiudiciũ aie illius. vl' ꝓ honorẽ dei. ⁊ penitẽs tenetur hanc pniam recipe ⁊ obſuare. hec Ric. Quo tñ ad pniam iniungendã cautius faciet ꝓfeſſor ꝙ penitenti pniaꝫ iniungat quã ſtatim in ſtatu gratie poſſit agere. ⁊ poſtea aliã adiungere quã nõ intendat ꝑ pnia ſacramentali imponere. Sext⁹ qñ penitens eẽt excõicatus quo caſu ſi abſolutus eẽt a peccatis excõicatõe manente. tunc neceſſe eſt vt iterum cõfiteat exquo illa abſolutio fuit nulla vt infra dicetur Confeſſor primo.

¶ Vtrũ ſecundus ꝓfeſſor poſſit cõmutare pniaꝫ iniuncta ab alio ꝓfeſſore. Rñdeo. Monal. i ſum. dicit ꝙ ſi pena eſt iniuncta in caſu reſeruato ſuperiori nõ põt inferior relaxare vel cõmutare ſine licentia eius q̃ iniunxit niſi vrgeat neceſſitas vl' ſua deat vtilitas. Pium. n. eſt interp̃tari ꝙ ſuꝑior in his caſibꝫ ꝓceſſerit inferioribꝫ potentiã cõmutandi vel relaxandi. Si aũt nõ erat caſus reſeruatus ſuꝑiori: ſed talis erat de quo ab initio potuiſſꝫ inferior pniam iniungere. inferior relaxare vel ꝓmutare poterit niſi certũ ſit ꝙ ſuꝑior reſeruauerit ſibi relaxatõem vel cõmutatõem.

¶ Vtrũ ingratitudo q̃ incurrit ꝓpter qõlibet peccatũ mortale debeat confiteri. Dic ſm doct. ꝙ ingratitudo peccãtis qñꝫ eſt ſpãle peccatũ. qñꝫ eſt circumſtantia generalis ſequens omne peccatũ mortale. Peccatũ. n. ſpẽm recipit ex intentõne peccantis ſm phm. Ille enĩ qui mechat vt furet magis eſt fur q̃ mechus. Si igit aliquis peccator in contemptũ dei ⁊ ſuſcepti beneficij aliqõ peccatũ cõmittat illud peccatũ trahitur ad ſpẽm ingratitudinis ⁊ hec ingratitudo eſt ſpãle peccatũ ⁊ tũc neceſſe eſt confiteri: quia tunc nõ eſt circũſtantia ſed peccatũ ꝑ ſe. Qñ aũt eſt circũſtantia tunc non eſt neceſſaria ad cõfeſſionẽ ſz optimũ ſit in oi confeſſione dicere culpã ſuam de ingratitudine quaꝫ habuit ad offendendũ deum. Idem dicendũ eſt de negligentia: qua forte vſi ſunt in recogitando peccata.

¶ Vtrum recidiuans teneatur ꝓfiteri priora peccata. Rñdeo ſm Tho. in quarto directe quidem recidiuãs. peccata dimiſſa nullo mõ tenetur nec in generali nec in ſpeciali cuicunq̃ cõfiteri: ſz indirecte ſicut illud ſine quo ſciri nõ põt debitus ſatiſfactionis modus tenẽt recidiuans notificare peccata dimiſſa quãtũ ſufficit ad hoc vt ſciatur q̃ ſatiſfactio ei congrue poſſit iniungi. vt ſi ipe frequẽter lapſum carnis paſſus eſt ex aliqua occaſione illa occaſio ꝑ ſatiſfactõem ꝓcidatur. Et ſili de aliis peccatis. ⁊ ad hoc videt ſufficere confeſſio dimiſſoꝝ peccatoꝝ in generali. Tamẽ qñꝫ ad alia ſpãlia optet deſcendere ſm ꝙ cõfitens viderit oportunũ. Nõ. n. põt in his aliqua certa menſura prefigi. ⁊ in. c. oĩs. de pe. ⁊ re. ſentit ꝙ recidiuans tenetur confeſſionẽ iterare rõne ingratitudinis: tñ hoc cõiter nõ tenetur niſi vt dictũ eſt.

¶ Vtrum liceat confiteri peccata que quis nõ cõmiſit: Rñdeo ꝙ nõ. talis. n. ſi nõ eẽt peccator mẽtiendo efficeretur peccator.

¶ Vtrum aũt omne mendaciũ dictũ in cõfeſſione ſit mortale: Rñdeo ꝙ nõ ꝛz ſolũ illud qđ eſt ꝓmitioſum: puta ꝓ famã ſuã vel alterius vel contra illud qđ neceſſario habet confiteri. Vnde ſi taceret vel negaret aliquod peccatũ qđ fecit. ⁊ de quo nõ eſt legitime ꝓfeſſus peccaret mortaliter. Dec⁹ ſi al's eſſet confeſſus. Et ꝑdicta intellige niſi ex aliqua rõnabili cauſa taceret: vt qꝫ forte timẽt ꝓbabiliter ꝙ cõfeſſor reuelaret cõfeſſionẽ: vel ꝙ ſollicitaret eũ ad maluꝫ ⁊ hmõi in quibus caſibꝫ poſſet vti verbis palleatis.

¶ Quid ſi prochialis ſacerdos ſciat vl' credat impedimentũ eſſe ꝓpetuum in matrimonio ſaliquoꝝ ſuoꝝ prochianoꝝ. nunquid tenetur reuelare i foro pniali vel ex. Rñdeo ſm Monal. ꝙ aut ſcit aut ꝓbabiliter credit ꝙ illud impedimentũ poſſit ꝓbari an nõ. Primo caſu debet eis reuelare vt ipſi ꝓcurent diuortium vel ſe habeant vt frater ⁊ ſoror. vl' ipe ſacerdos denunciet hoc ſuperiori ⁊ ſubminiſtret ꝓbatões ſi opoteat. qꝫ cum ſit prelatꝰ tenetur ad illud ꝓceptum: Si peccauerit in te ⁊c. Si aũt ſcit aut ꝓbabiliter credit ꝙ ꝓbari nõ poſſit non tenetur eis dicere niſi credat ꝙ ſup hoc laborent craſſa ignorantia in quo caſu dz eis dicere Idem ſi ꝓbabiliter credit ꝙ pati ſint ſup hoc acquieſcere conſilio bonoꝝ aliter eis nõ tenetur dicere.

Confeſſio.iij. Cui. ſ. ſit cõfitendũ. Et regulariter quilibꝫ dz ſacerdoti cõfiteri Jo. xx. Quoꝝ remiſeritis ⁊c.

¶ Vtrũ neceſſe ſit confiteri ꝓprio ſacerdoti. Rñdeo ſm Rich. in. iiij. diſt. xvij. ꝙ ꝓprius ſacerdos dicit tripliciter vel ex iuriſditõne ordinaria. vt ſacerdos prochialis eꝑs vel papa vel ex iuriſditõe delegata vt ille cui cõmittit ptãs audiendi ab aliquo iſtoꝝ trium vel a legato. d. pape: vel a iuriſditione a iure conceſſa ſine ꝓmiſſa. Sic dicunt ꝓprij ſacerdotes illi quos epi vel abbates exempti in ſuos eligunt confeſſores. extra de pe. ⁊ re. ne ꝑ dilatõe. Sic etiã eſt ꝓprius ſacerdos pſbyter ꝙcunq̃ illius quẽ audit conſtituti in articulo neceſſitatis ſi ꝓprium ſacerdotẽ aliquo ꝑdictoꝝ modoꝝ nõ poteſt habere. hoc etiã mõ eſt ꝓprius ſacerdos vagabũdoꝝ quicunq̃ pſbyter prochialis in cui⁹ prochia voluerint confiteri. qꝫ tales nullũ habẽt domicilũ. Sic etiã eſt ꝓprius ſacerdos pegrinoꝝ ad ſancta loca quicunq̃ prochialis pſbyter cui voluerint cõfiteri de cõmiſſis poſtq̃ receſſerũt a iuriſditõne illius in cui⁹ ptãte hũt domicilũ. Sz de hoc infra. Recipiendo aũt ꝓprium ſacerdotẽ ꝑ ſacerdote habẽte iuriſditõem aliquo ꝑdictoꝝ modoꝝ nõ eſt cõfeſſio facienda niſi ꝓprio ſacerdoti. ad hoc vt hõ non tranſgrediat ꝓceptuz ⁊ ꝙequatur cõfeſſionis effectũ. ſumẽdo vo' ꝓprium ſacerdotẽ primo mõ: vt puta illũ q̃ hz iuriſditõem ordinariã lz ſit ei regulariter faciẽda ꝓfeſſio. In multis tñ caſibꝫ nõ optz vt infra oñdet. Et vide panor. i. d. c. oĩs. vbi dicit ꝙ ꝓprius ſacerdos appellari põt pſbyter prochialis. Eꝑs loci legatus in ꝓuincia ⁊ ipſoꝝ penitẽtiarij. Itẽ vicari⁹ generalis epi. Item

archipb̄ster eccl̄ie cathedralis q̄ in hoc cenſet vicarius epi de of.archi.offiñ. Pñ ad quēlibet iſtorum nō petita lnīa alteri⁹ pōt q̄s recurrere. Item archiep̄us dū viſitat pōt audire ꝓfeſſiones in dioceſi ſuffraganei ſui. ꝛ al's nō p̄t a ꝓpio ſenſu. Et tūc pōt alijs ꝓmittere fm Directoria. Itē vicarij ppetui ſacerdotū parochialiū dicūt ꝓpij ſacerdotes.

¶ Sz pone q̄ q̄s habuit lnīaz generalē ab epo: vt poſſit ꝓfiteri cui voluerit: an vnica ꝓfeſſione facta expiret talis lnīa: an vo duret dicta indulgentia: viuente epo. qō eſt pulcra. Quo ad p̄mū Jo. an. in. c. non pōt. de pben. li. vj. dicit q̄ tuti⁹ foret exp̄mere. vt q̄tienſcūq; voluerit ꝓfiteri poſſit eligere. tñ q̄ agit̄ de fauore aīe. poſt factū dicit poſſe tenēi q̄ ſi pluries fuerit ꝓfeſſus vigore talis lnīe valeat. Quo ad ſcōm: an tal' lnīa duret p vitā ipſi⁹ epi vl' etiā poſt vitā ei⁹. pan. in. c. fi. de of. le. dicit q̄ ſi epūs ſimpl'r dedit alicui lnīam poſſe eligere ꝓfeſſorē. q̄ illa lnīa extinguit̄ mortuo vl' renocato epo. q̄ epūs non pōt dare imppetuū iſtaz lnīaz cū p̄iudicio eccl̄ie parochialis ſine cauſe cognitōne ꝛ conſilio ſui capituli cū eſſet irrogare ppetuū p̄iudiciū eccl̄ie parochiali. Et ſic hēs fm pano. q̄ ad min⁹ talis lnīa durat in vita ipſi⁹ epi. lz lnīa ſit petita ſimpl'r. Sz fm alios vī diſtinguēdum. put bī in. c. ſi gratioſe de reſcrip. li. vj. An talis lnīa ſit ceſſa ad beneplacitū ſedis. ꝛ tunc erit ppetua niſi a ſucceſſore fuerit renocata. Si vo talis gr̄a ceſſat adſbūplacitum ſue volūtat7. tūc p eius obitū expirabit tal' gr̄a. q̄ p ei⁹ obitum: ei⁹ būplacitū expirat. Idē vī tenere zab. in cle. duduz de ſepul. Et iō cautela bona eſt ꝓfeſſoribꝫ. vt q̄ñ petunt caſus ab epīs: q̄ petant: vt talis lnīa duret vſq; ad beneplacitū ſedis ſue. Item eſt alia cautela vt petant ab epīs ꝛ alijs p̄latis totam auctem ſuaz q̄ñ inueniunt eos benīuolos: ꝛ nō auctē caſuū. nam appellatōe caſuuz nō venit diſpenſatio votoꝝ vel iuramētoꝝ vel incertoꝝ. Caſus eñ dī a cadendo. ꝛ iō tñ reſpicit defectus ꝛ pctā. Predicta aūt non cadunt ſub caſu: q̄ pōt eſſe ſine peccato.

¶ Otꝝ ꝓpius ſacerdos poſſit vbiq; ſuū ſubditū audire ꝛ abſoluere: R°. fm car. in di. cle. dudum. q̄ aut loq̄mur de ordinario p̄lato: ſiue ppetuo ſiue tpali. Et tūc dicit Land. q̄ pōt tam intra q̄ extra territoriū. ꝛ vbicūq; fuerit audire ſubditum ſuū ꝛ abſoluere in foro pñali. q̄ in bis q̄ ſine ſtrepitu fiunt: nullius territoriū ledit̄. ar. ō of. le. c. pe. ꝛ fi. Aut loq̄mur de ꝓfeſſore nō ꝓpio. ſz extraordinario. vt in iſtis deputat7: vt ſunt mendicantes. ꝛ iſti audiūt ꝓfeſſiones de petīs vbiq; ꝓmiſſis intra territoriū. q̄ hec ſunt volūtarie iuriſdictō7. ſz extra territoriū p̄dicti non pñt abſoluere: p vbum. de. cle. ibi extra ciuitates ꝛ dioceſes. ſz de hoc. j. Hoc tñ vere vtute pñtatōis facte fm formā. d. cle. Si tñ dicti ordinarij ampliorē grām facere vellēt. pñt ſine dicta pñtatione. Ac etiam iſti mēdicantes ſine pñtatione facta poſſent audire ꝓfeſſiōes ſubditorum parochialium ſacerdotū de eoꝝ lnīa: ſicut' poterant ante. d. cle. dudum.

¶ Otꝝ audientia ꝓfeſſionum poſſit alteri ꝓmitti R̄ñ. fm Tho. ſi aliq̄s idcirco nō poſſit audire cō feſſionem alterius. q̄ non hz iuriſditōz in ipſos q̄ audiendi ſunt. pōt ei cōmitti p quēcunq; hūtem iuriſditōz in ipſos. Si aūt aliq̄s nō poſſit audire: q̄ nō hz executōz ordinis nō pōt ſibi ꝓcedi vt confeſſiones audiat niſi p eum q̄ hoc impedimētum remouere pōt. Impediti aūt in executiōe ordinū: ſunt interdicti. ſuſpenſi. vel degradati ꝛ publice excommunicati.

¶ An aūt hñs lnīaz vt poſſit alieno ſacerdoti ꝓfiteri: poſſit eligere quēcunq; ſacerdotē. Iſta q̄ eſt q̄tidiana. naz multotiens dat̄ ſimpl'r lnīa pochiano: eligendi ſibi ꝓfeſſorem quēcunq; voluerit. An vtute hui⁹ lnīe poſſit eligere mēdicātes: q̄ nō hūt curam in actu vel ſacerdotē ſimplicē q̄ non hz curam nec eccl̄iaz. Glo. in di. c. oīs. ꝛ glo. in cle. j. ō p̄ui. volūt q̄ ſi dat̄ parochiano facultas eligendi ſibi ꝓfeſſorē: q̄ nō potent eligere religioſum vel p̄re ſbyterꝝ non hūtem curam aiaꝝ actu. Idem tenet pan. diſtinguens. q̄ ant ꝓpij⁹ ſacerdos ꝓmittit ſacerdoti extraneo vt audiat ꝓfeſſiones ſubditi ſui. ꝛ tūc nō eſt vis. an hēat curam aiaꝝ vel ne. q̄ hoc nō facit iure ꝓprio. ſz tanq̄ delegat⁹ ꝓpij ſacerdotis. c. ſane de offi. dele. Aut dat lnīaz parochiano ſuo. vt poſſit eligere ꝓfeſſorem. ꝛ tūc ꝓcedūt dicte glo. ꝛ cū tunc nō ſit delegat⁹ ꝓpij ſacerdotis. oz q̄ p̄ viam ꝓgatōis ſe illi ſubijciat. ſz cū ille nō hēat p ſe curam nō pōt fieri ꝓgatio: q̄ p̄uatoꝝ ꝓpter ſenſus non pōt facere eū iudicē q̄ nulli p̄eſt iuriſditōni. c. ſignificaſti de fo. ppe. Et hanc opinionē ſequit̄ pano. in di. c. omnis. ꝛ in di. cle. j. dicens q̄ dictam opinionem ſequunt̄ ꝓmuniter doct. ſz ibi renocat poſtmodum dictam opinionem dicēs nouiſſime repperiſſe Jo. in ti. de pe. ꝛ re. tenentem ꝓpium. dicit eñ q̄ exquo ſacerdos hz ptātem clauium hz etiam ptātem ligandi ꝛ ſoluendi. quam recipit in ſua ordinatione. vt in. ℣. ecce. xvj. q. j. Exercitium aūt non hz niſi ex defectu ſubiectoꝝ. Vnde exq̄ legitime aliq̄s illi ſe ſubijcit: pōt ſuam in illum ptātem exercere. Et dicit pano. q̄ hoc ſibi nouiſſime placuit. Jura aūt in ꝓpium allegata p glo. ꝛ doct. loquunt̄ de non hūte p̄ſus iuriſditōz. Secus aūt in eo q̄ hz illaz habitu. nec exercitiū eſt int̄ dictum niſi defectu ſubiectoꝝ. ad hoc. adducit̄ qō legit̄ in l. j. ff. de iudi. vbi ptz q̄ iſtoꝝ iuriſditio non hūtium ſubditos actu pōt p alios prozogari. hec pan. Et hic nota.

¶ Otꝝ fratrib⁹ p̄dicatorib⁹ ꝛ minorib⁹ liceat confeſſiones audire: R̄ñ. fm Lar. in cle. dudum de ſepul. q̄ ſic. refuatis tamen his que ponunt̄ in di. cle. Req̄rit̄ eñ quo ad ordinem minoꝝ vt miniſtri vel cuſtodes vel p̄lati p̄dicatoꝝ p ſe vel p alios accedant ad pñtiam p̄latoꝝ: in quoꝝ ciuitatib⁹ vl' dioceſib⁹ hūt loca petituri humilit̄: vt de eoꝝ licētia. gr̄a ꝛ beneplacito ꝓfeſſores quos elegerint valeant volentium ſibi ꝓfiteri ꝓfeſſiones audire. penitentias imponere. ac beneficium abſolutionis impendere.

¶ Querit̄ p̄mo an fratres deputandi ad ꝓfeſſiones audiendas poſſint eligi ante licentiā petitam a prelatis. hoc eſt an ſit neceſſe petere licentiam eligendi ꝓfeſſores: R̄ñ. fm Lar. vbi. ſ. q̄ non. quia

potestas eligendi pfessores nō dependet a voluntate ordinarioꝝ: sed fratrū. Et ideo ipi ministri et custodes possunt hoc facere sine alia requisitione Sufficit ergo quo ad substātialia seruet forma. s. in pcessione licētie sup audiēdis cōfessionib. Illa aūt tria substātialia q̄ peti debent sunt hec. s. pfessiones audire: penitētias imponē: ac bñficiū absolutiōis impendere. Et ideo petēdo illa tria seruata est forma. d. cle. ꝛ nihil aliud requirit fm Mat. et Zen.

Secūdo quero in eo q̄ hāc potestatez pñtandi fratres pmittit aliquib. plātis ibi nomīatis. s. ministrꝫ ꝛ custodib. quo ad minores. An liceat alijs puta guardianis. Glo. in verbo custodes dicit q̄ nō: licz pdicti ministri ꝛ custodes possint p se pferre ad plentiā prelatoꝝ ac etiā p alios. ꝛ ita mittere possent guardianū. licz ipe guardianus sua autoritate hoc facere nō posset.

Tercio an ministri ꝛ custodes possint pñtare pfessores p alios: dic q̄ sic p tex. ibi repsentent vel faciāt pñtari. Et ideo qꝛ non dicit p quem fieri potest p quēcunqꝫ.

Quarto quero de quib. plātis loquit ibi platorū eorūdem: Rū. fm Lar. vbi s. q̄ plati: quibus debent tales pñtari intelligunt illi qui in loco habent iurisditionē epalem vel quasi. Ita q̄ illi dioc̄sano subsint ipi nec eoꝝ subditi. ꝛ hoc tenet etiā pau. Et sic quo ad tales nō sufficeret licentia dioc̄sani.

Quinto quero an licentia possit peti a prelato extra territoriū: Pau. dicit q̄ sic: cum sit voluntarie iurisditionis.

Sexto quid si vacat sedes: Pau. dicit q̄ prius petetur a capitulo.

Septimo q̄d si nō pōt hāi copia plāti vel est excōmunicat⁹: suspēsus: vel interdictus: Pau. dicit q̄ prius petet a suo vicario in spualib. si habz. de tem. or. in. vj. c. cum nullus. §. epo. Si nō habet ꝛ maliciose hoc fecit forte possunt eligere sine licētia dicit tū tutius adire papā vel superiorem eius. ix. q. iij. cum simus. Secūdo casu cum plātus est excōmunicat⁹ ꝛc. dicit Pau. q̄ adhibit is q̄ habet supplere defectū ad hoc de cōce. p. qꝛ diuersitatē.

Octauo an huiusmodi fratres electi debeant psonaliter pñtari. An vo sufficiat q̄ verbaliter vel per aliū pñtēt: Glo. in. d. cle. vult q̄ requiratur psonalis pñtatio. Et intellige quādo prelati hoc petunt. At hoc videt innuere tex. in. §. numerus ibi q̄ si forte ꝛc. vbi habet q̄ dicti prelati possunt huiusmodi pfessores refutare. Et si hoc ergo necessaria est pñtia corporalis. nō em̄ possunt eos reprobare nisi eos videāt ꝛ examinet de sex qualitatib. que ponunt in tex. Si tū sine causa rōnabili nollent admittere vel dare licentiā fm Zen. tunc fratres auctoritate pria possunt audire pfessiōes Dicit em̄ istos sine causa non posse repelli. nam q̄ causam p̄dicendi nō habet debet haberi p volente de ap. suggestum.

Nono quero infra quātū tpus a die pñtationis pōt plātus aliquez deputatū repellere. Io. pstitutio Inter cūctas dicebat intra triduū quod erat rationabile. sed cū sit sublata. Zanō. dicit hoc esse arbitrariū de offi. dele. de causis.

Decimo quero si vno remoto alius subrogat qui etiam reijcat. Glo. solvit q̄ etiam ex causa pōt sine causa non.

Undecimo si plāti cum isti offerunt rūdēt q̄ nolunt admittere dicētes non pñtentes: qꝛ nolumus admittere. videt q̄ sine alia pñtatōne possint pñtandi p q̄s nō stetit pfessiōes audire.

Duodecimo q̄ro si omissa p̄ma oblatōne de q̄ s. ibi generales ꝛc. veniūt pñtidentes cū fratribus coꝝ prelatis ꝛ petant eos admitti. Zanō. tenet q̄ teneat p. c. causam de reseri. p hoc ista littera que nihil exigit nisi q̄ pñtent.

Terciodecimo. Quid si plāti nō recusant dare licentiā: ꝫ nec pcedūt. Glo. dicit q̄ post trinam req̄sitionē locū hz pnilegiū de q̄ hic.

Quartodecimo q̄ro in hoc qō dicit. q̄ possūt audire pfessiones sibi pfiteri volentiū ꝛ sic omniū volentiū cum generaliter loquat. cū tū sint aliq̄ religiosi qui fm statuta suoꝝ ordinū pfiteri non possunt nisi suis plātis. Glo. soluit q̄ p hanc pcessionē nō pphendunt illi. Sed Zanō. dicit q̄ audire possunt pfessiones quoruncunqꝫ in casib. in quibus absolui possent a suis curatis. Et hoc etiam si sint religiosi exempti. scholastici vel nō. qꝛ hec est quedam gratiosa ꝛ specialis pulsio quā papa in fauorem aiaꝝ ex plenitudine potestatꝫ ordinat que in nullo subiacet vel dependet ab alijs formis seu pulsionib. cōmunib. statutis. Sed car. dicit verū esse qō dicit glo. quam tenet Pau. di. q̄ in religiosis non habet locū pstitutio dicte cle. si statuta religiosoꝝ eis phibent cōfiteri alijs q̄ suis plātis: qꝛ non habent velle de elec. si religiosus. li. vj. Non possunt ergo dici volentes.

Quintodecimo q̄d si epus pretendit cum fratribus sup numero quē dicit excedere. Glo. dicit q̄ epus pōt reijcere si vltra modū solitū pñtent nec hoc exigit populi multitudo. Recipiet g̃ eps numerū q̄ sibi videt de reliq̄s recurrat ad arbitriuꝫ boni viri. i. iudicis q̄ dz esse medi⁹ fm Lar.

Sextodecimo nūquid fratres pñtati prelatis vt s. possint audire pfessiones subditoꝝ extra ciuitates vel dioceses. taliū plātoꝝ: Rū. fm Lar. q̄ nō p tex. ibi. extra ciuitates ꝛ dioceses. in quibus fuerint deputati p quas eos volumus ꝛ non per puincias deputari pfessiōes nullaten⁹ audituri. Et sic intra ciuitates ꝛ dioceses deputati possunt sine aliqua limitatiōe qui sic deputati vbi licz audire pñt pfessiones etiam in domib. secularū cōtradicentib. etiā sacerdotib. parochialib. naz ex quo phibet extra pmittit intra. ar. j. q. j. extra catholicā. nā quicq̄d est intra limites cedit limitato de le. iij. l. patron⁹. §. Emptionis.

Decimoseptimo nūquid ministri p se vel per alios possint pñtare fratres pfessores cōmorantes extra dioceses. Glo. dicit q̄ sic. dūmodo ipoꝝ locus sit vicinus dioc̄si. Exemplificat glo. dicēs. dato q̄ fratres non haberēt locū mutuo possent tū plāti ab epo mutuo petere licentiā ꝛ p ipa dioc̄si electionem facere.

Decimooctauo an frēs cōfessores audire valeāt sine hmōi pñtatione: dic q̄ sic. si frēs vel illi quib lunt cōfiteri hñt licentiā a ꝓrio sacerdote: q̄ tales tunc sunt in dispositione. c. oīs de pe. ⁊ re. q̄ nō est sublata nec correcta p cle. dudum.

Decimonono nūquid post q̄ plati cōcesserunt licētiaz fratrib pñtatis audiēdi pfessiones possint reuocare: Rñ. Glosa. dicit q̄ sine cā reuocare non possunt. Idem Pau. ⁊ Zen. ⁊ Lar.

Vigesimo an talis cōcessio expiret p mortē concedētis. vtrū sit epalis vel papalis: Rñ. fm Dir. li. j. ti. xv. q̄ p mortē concedētis non expirat. q̄ papalis q̄ talia durare facit ar. extra de trāsac. venles ⁊ q̄ iure cōi approbata. Et ideō sequit q̄ potius sint papales ⁊ aplici quasi vtentes ptāte epi p papam fratrib concessa p. d. cle. Nec ob. d. cle. in. §. statuimus. q̄ illud fit ꝓter quandā reuerentiā ⁊ honorem qui epis impēdit in recōpensatiōnez relaxate sup hoc subiectiōnis ab eis. Et q̄si in memoriā naturalis vinculi ⁊ ꝓter vestigia ⁊ reliquias que adhuc remanēt petit potius cōcessio ista ab epis q̄ p pter aliud. Et si plati nō concederēt nihilominus hoc haberēt. Et sic pbent nudū ministeriū in concedendo sicut minister in baptizando.

Vigesimoprimo q̄ro quid sit dyocesis: Dic fm Lar. q̄ di diuisio q̄ termini epatuū diuidunt.

Vigesimosecūdo quero an fratres pñtati in audiendis cōfessionib debeant hīe licentiā sacerdotis parochialis. Glo. in verbo libere dicit q̄ nō est necesse licentiā sacerdotis hīe. Idem Pau. Idē Lar. Iz glo. in. d. c. oīs teneat cōtrariū. Sed Jo. an. ꝓut recitat Pano. in. d. c. oīs dicit q̄ Irnū glose est terminatū p extrauagantē Jo. xxij. q̄ incipit. Vas electionis. pdicta etiā glo. p Clementē quartū. tanq̄ oīno falsa fuit damnata p extrauagantē q̄ incipit. Quidam temere.

Vigesimotercio. vtrū pfessi dictis fratrib teneant iterū pfiteri ꝓrio sacerdoti. Glo. dic q̄ nō. Et ita determinat p. d. extrauagantē. Vas electionis

Vigesimoquarto an pñtatio facta p ministros valeat q̄ ad confessores qui post talē pñtationē electi sunt: Dic q̄ in hoc debet attēdi forma petitōis et cōcessionis. Si em̄ petatur ab ordinarijs vt placet habilitare quoscunq̄ confessores pñtes ⁊ futuros. q̄s dicti fratres elegerint ad audiēdas confessiones in dyocesi sua. Sic dico q̄ valebit quo ad oēs Secus aut si peteret solū licētia quo ad cōfessores actu confitētes: vel hmōi.

Vtrum in aliquo casu possit quis confiteri alteri q̄ ꝓrio sacerdoti: Rñ. Hostī. ponit octo casus in quib p̄t quis audire confessionē alterius parochialis. Primus q̄ ꝓrius sacerdos est oīno indiscretus ⁊ ignarus de pe. di. vj. placuit. nā qui vult confiteri dz querere sacerdotē qui sciat soluere ⁊ ligare: de pe. di. vj. qui vult. Hoc tñ dz fieri cū licentia: vt in. d. ca. oīs. vbi dicit Pano. c. sacerdos: de pe. di. vj. reducendum ad terminos. d. c. oīs. vt sic vna lra suppleat p aliā vt sit sensus q̄ dz obtinere licentiā si pōt: vt in. d. c. sacerdos. Et sic si negat licētia ⁊ nō adsit supiōris copia sufficit licētia petita. licet nō obtēta extra de regula. licet. Si tū confitēs prudens esset ⁊ confessorem instrueret ꝓut sue cōfessioni expediret sibi sufficeret. Secūs q̄n parochianus transtulit domiciliū suū. nam tunc ille ad quē transit iam nō est alienus. sed ꝓprius extra de paro. c. fi. Tercius q̄n quis est vagabundus. ff. de iudic. l. heres absens. Quartus q̄n quis querit domiciliū q̄ se transferat nam ⁊ is sine domicilio est. ff. ad municip. l. labeo. ⁊ l. eius. §. celsus. Quintus q̄n quis deliquit in alia parochia: extra de rap. c. j. Iste tū casus nō est simplr verus nisi forte q̄ ad forū contentiosum vel vbi tali delicto esset annexa aliqua censura ab hoīe Secus ergo q̄ ad forū pñtialem. Sextus rōne studij vt q̄n clerici de platorū suorū licētia vel alij studentes accedūt ad studia. nam tunc efficiunt de foro illius ad quē accedūt dum ibi manēt. ar. ff. de iudi. l. si longius. §. j. Septimus tēpe necessitatis. vt q̄ infirmat ad mortē: vel dz intrare iustū bellū seu nauigaturus vel transiturus p loca piculosa: vt dictum est s. Absolutio primo in fi. Octauus si ponit spem in ratihabitōe ꝓrij sacerdotis. sed iste casus cōiter nō tenet. q̄ ratihabitio in talib non habet locū: extra de reg. iu. actus. li. vj. dictū tñ Io. pōt intelligi q̄n ista ratihabitio non refert ad futurum. s. si platus pfitētis ptentabit. sed si de pñti cō tentat vt pōt extimari ex aliquibus coniecturis ex quib elicit ipsius plati tacitus cōsensus. vtputa si talis curatus est sub dñio confiteri volentis. Aut eius valde familiaris: vel socius vel hmōi.

Vtrum peregrini: rompete negociatores ⁊ alij viatores possint cōfiteri alieno sacerdoti: Rñ. fm vv. q̄ si non habent licentiā a suis curatis vel sine eorum licētia iter arripiūt non pñt ab alijs absolui nisi in articulo necessitatis. Si aūt de licētia eorum pfecti sunt eoipso habēt interptatiuā licentiā confitendi cum sine confessione digne pegrinari non queant. ar. de off. del. ꝓterea. Si etiā veniet pascha cōicari possunt ꝓter eandē licentiā implicitā. ⁊ de casu epali absolui. q̄ eps non retinendo sibi auctoritatem licentiandi pegrinos ex hocipso videt eis dare confitēdi licentiā de casib epalib sicut curatus de parochialib. De mercatoribus aūt si nusq̄ habent domiciliū nisi sequendo semp nundinas. Idem est q̄d de vagabundis. Et idem est si in loco suo tenēt hospitiū. sed nō decinat illuc in pascha te cōiter. non em̄ tunc vident ibi habere domiciliū quo ad sacra. Idem dic de familia principis vel baiui qui nunq̄ in eodem statu pmanent. licet alicui bi teneant hospitiū exquo illuc non redeūt nisi ad horam. Idem Arch. flo.

Vtrum peregrinans qui habet crimen. cuius absolutionē retinuerat sibi epūs in pegrinatiōe posit absolui a simplici sacerdote: Rñ. vv. dicit q̄ pōt absolui maxime si instat tēpus generalis cōionis: vt in pascha. Sed hoc dictum cōiter non tenet a doc. nisi esset casus necessitatis. Aliqui tñ dicūt q̄ si aliquo iusto impedimento ꝓtenderet eius peregrinatio p annum efficeret fori illius loci ⁊ ibi posset recipe sacra. Per priuilegium tñ concessum per Ss. d. papam Virtum quartū. indulget q̄ omnes confessores ordinis minorum de obseruātia nun-

tupati ꝑsentes ⁊ futuri possint absoluere omnes ⁊ quoscunq; vndecūq; venientes ⁊ ad loca eorum accedentes etiā quocūq; tpe cum ea tñ auctate quā habēt ab epo dyocesis in qua audiūt confessiones.

¶ Vtrum vnus sacerdos parochialis possit audire et absoluere alium sacerdotē: Rñ. fm Guil. non pōt sine licentia supioris generali vel spāli expssa vel tacita. nam si eps scit cōiter sic fieri ⁊ tolerat eo ipso ꝑsumendū est tacite approbare.

¶ An aūt liceat cōfiteri in necessitate sacerdoti heretico vel scismatico: Rñ. Panor. in. c. non est: de spon. dicit q; nullo modo debz his confiteri ne ad ducerent penitentē in errorem. Et etiam in necessitate non refert si ꝑmittit ozis confessio: vt in. c. quē penitet: de pe. dist. j. ⁊ in glo. in. c. pastoralis de offi. or. Licet glo. in. d. c. non est. dicat q; in necessitate pnia potest recipi ab heretico. Quod intelligi potest qñ non esset piculum subuersionis: vt quia penitens erat doctus ⁊ astutus.

¶ Vtrū sacerdos parochialis debeat credere subdito dicenti se confessum alteri vt sic ei det eucharistiā: Rñ. fm Tho. In foro iudiciali credit homini contra se ⁊ nō ꝓ se. In foro aūt penitentiali credit homini ꝓ se ⁊ cōtra se. Si ergo sit impedimētū eucharistie tale qō ad forum iudiciale ptineat: puta excōicatio: non tenet sacerdos credere subdito. quem excōicatum nouit nisi ei de absolutione constet. Si aūt sit impedimentū qō ad forum pnie ptineat. s. peccatū: tunc tenet credere. et iniuste agit si eucharistiā denegat: cōcor. Pet. ⁊ Hosti. Et hec vera vbi nō agat de ꝑiudicio tercij.

¶ Cui debent confiteri curiales: Rñ. fm Panor. in. c. ne ꝓ dilatiōe: de pe. ⁊ re. q; de iure cōi nullus prelatus quātūcunq; maximus potest sibi eligere cōfessorem. Ratio. quia nemo potest ligari vel absolui nisi a suo iudice: vt in. c. omnis ⁊ quod autez de pe. ⁊ re. Oportet ergo q; ꝑlatus vadat ad supiorem suum. De iure ergo eps debet confiteri archiepo. Archieps patriarche: patriarcha pape: papa aūt potest sibi eligere quemcūq; vult. Cardinalis absens causa delegatōnis eodem modo potest sibi eligere. ar. d. c. ne ꝓ dilatione. Ratio aūt istius cōcessionis fuit ꝓpter nimiā distantiam. q; isti ꝑlati cōiter habent supiores nimium distātes. Tamen Panor. dicit q; distantia locorū nō est cā sufficiēs: vt subditus possit sibi eligere confessorem ꝓpria auctoritate. nam ibi opus fuit priuilegio pape. Nō intellige nisi immineret necessitas magna. Ita q; nō posset haberi recursus ad supiorem. q; tunc potest quilibz sibi eligere confessorem: vt in. c. quem penitet: de pe. di. j. ⁊ in. c. pastoralis. de of. or. Nunc aūt ex priuilegio. d. c. ne ꝓ dilatione epi ⁊ supioris etiā sine suorum supiorum licentia possunt sibi eligere confessorem. Quid aūt de inferioribz prelatis citra epos. Dic fm Panor. vbi s. q; in istis inferioribus ad hoc vt possint sibi eligere confessores duo requirunt. s. vt sint ꝑlati. ⁊ sint exempti. Et credit q; verbum prelati ibi capiat large vt comphendat etiam rectores parochiales ecclesiarum qui largo modo dicunt ꝑlati. nā ꝑlati stricte loqndo illi dicunt qui habent iurisditionē fori contentiosi. Capellani vo ⁊ ceteri curiales qui sunt de familia pape cōfiteant penitentiario ⁊ nō alijs. Si sunt cum cardinalibz pñt de licētia dñi sui qui curā eorū habet de cōsuetudine curie etiaz alij cōfiteri. Sed et penitētiario pape pñt oēs sine aliqua licētia cōfiteri. Decanus vo ꝑpositus: thesaurarius ⁊ quilibet canonicus ⁊ sacerdotes parochiales. ⁊ familia epi debent cōfiteri epo vel alteri de eius licentia.

¶ Vtrum aūt vigore cōsuetudinis possit quis eligere cōfessorem sicut vigore priuilegij. Panor. vbi s. dicit q; nō ꝓ tex. in. c. ij. de pe. ⁊ re. li. vj. Non pt ergo tantū consuetudo sicut priuilegium.

¶ Cui debent reges ⁊ alij seculares dñi confiteri: Rñ. fm Hosti. si rex habet domicilium principale in aliqua ciuitate illi epo confiteri debet vel sacerdoti nisi sup hoc haberet priuilegia. Idem dicendum de duce Marchione et omnibus habentibz latas iurisditiōes in diuersis epatibus. Sed si habent domicilia in diuersis locis. ⁊ non apparet qō sit principalius possunt confiteri ei in cuius parochia morantur vel quod tutius est de licētia epi eligant sibi cōfessorem. aut si loca sunt in diuersis episcopatibus. de licentia vtriusq; epi. Imperator autem ⁊ imperatrix de antiquissima cōsuetudine cōfitent capellanis suis qui habent curam animarū suarum. Tutior tñ via est omnibus ꝑdictis. vt ꝓ se ⁊ familia impetrent a papa licētiam eligendi cōfessorem. Illi tamen principes qui nunc in eodez loco pmanent. licet alicubi retineant domicilium: vbicunq; se repererint poterunt confiteri. vtor vero filij et familia sunt eiusdē parochie parochiani cuius est maritus et paterfa. ff. ad municip. l. filij.

¶ Quid de his qui ꝓ parte anni manent in vna parochia. ⁊ ꝓ parte anni manent in alia: Fede. de se. ꝓ huius euidentia dicit. q; ille est parochianus alicuius qui habitat in parochia. Ita q; ibi est trāslatus. licet non habeat ibi domicilium. seu animū habitandi ibi ppetuo. quia iura in hoc parochiali iure nō ponderant domicilium. sed habitationez: vt in. c. questi. xvj. q. j. Vnde glo. in cle. j. de priuil. et Innoc. in. c. omnis: de pe. ⁊ re. voluerunt. q; ille dicat parochialis vel curatus vel ecclesia parochialis scholariū vel mercenariorū vbi habitant ꝙꝑ habeant animum redeundi ad patriā vel forte eligendi domum anno sequenti in alia parochia. Et ꝓ hoc dicit vnum satis mirabile. q; si scholaris. cuius cupiēs esse cum alijs scholaribz transfert se ad aliam parochiaz retento priori domicilio. illa ecclesia vbi habitat est sua parochialis ⁊ nō vbi habet domicilium. Idem videt velle in infantibz qui sepe deferunt ad aliaz parochiā. hec Fede. licet Panor. in. c. in nostra. de sepul. aliqualiter deuiet a ꝑdictis tñ ꝓ opinione Fede. facit qō quidam dicūt. q; habitatio annalis videt quoddaz domicilium quo ad sacrorum receptionez. d. c. questi. vel qñ deliberat habitare parum minus q; p annū. vel qñ sic se habet cōsuetudo. q; in talibz cōfert iurisditionē. Et si ciuis vel nobilis equaliter vel quasi diuidit suam mansionē in ciuitate ⁊ villa. puta tpe hyemali manet in ciuitate ⁊ tempore estiuali manet in villa. vt domini ianuen. vtriusq; ꝓsone erit parochianus

fm Archi. flo. ⁊ vtrobiq; sortiẽ forũ nõ simul: sed successiue fm q̃ habitat ibi ⁊ ibi: vt tũc ibi recipiat sacramẽta vel hic q̃ hic hĩtat.

¶ Quid de ꝓfessione facta sacerdoti q̃ de iure nõ tenebat beneficiũ: Rñ. Panor. in. c. nihil. de elec. ꝑ ꝓdicti dubij declaratiõe ponit tres casus. Primus est q̃ talis gerebat se ꝓ ꝓlato: tamẽ non erat in possessione. puta de iure: q; non cum auctoritate superioris licz de facto se intrusisset in beneficio vel possessione. ⁊ tunc indubitãter non valent gesta ꝑ eum. nec hoc casu cõmunis error sustineret gesta ex quo deficit possessio iuridica. ad hoc. l. barbarius. ff. de offi. ꝓ. que se fundat super cõmuni errore ⁊ super auctoritate superioris. nam iste seruus qui putabat liber habuit officium a superiore ⁊ sic ꝯcurrebant ibi duo. s. auctoritas superioris ⁊ cõmunis error. Secus autez vbi adesset vnum tm̃: vt tenet Inno. Secũdus casus est cum quis gerit se ꝓ ꝓlato. ⁊ habuit confirmationẽ a superiore: sed ex aliquo defectu non tenuit confirmatio vel electio. et tunc gesta per istum non debent retractari ex quo al's alia legitime gesta sunt cum hic concurrat auctoritas superioris et cõmunis error. vnde sumus in casu dicta. l. barbarius. Tertius casus ꝓncipalis cuz is qui gerebat se ꝑ ꝓlato fuit electus ⁊ confirmatus ꝑ superiorem tamẽ postea aliquid egit ꝑter qõ fuit priuat⁹ ipo facto ꝓlatura. puta q; incidit in heresim. Et tunc si ista priuatio fuit occulta tenẽt omnia gesta. Et idem videt q̃ dubitat de priuatiõe. nam ex quo tolerabat in officio debent tenere omnia acta interim gesta: vt in. c. nõne. viij. q. iij. Sed si suspensio vel ꝓuatio esset notoria vel inhibitio superioris ꝑcessisset: tunc non tenerent gesta: vt in. c. veritatis de do. ⁊ ptu. hec Panor. Et per ꝓdicta habes q; si confessor excõmunicat⁹ tm̃ occultus et toleratus audiat confessiones: q; confessiones facte cum eo valent: nec sunt iterande: postea supueniente scientia. Illi aũt qui ignoranter confitent intrusis vel huiusmodi q̃ nunq; habuerũt institutionẽ a superiore. saluant ꝑter fidẽ sacramẽti. Si tamẽ ante mortẽ hoc sciret. iterum tenent confiteri.

Confessionis celatio.

Vtrũ sacerdos in omni casu teneat celare confessionẽ: Rñ. fm Tho. in. iij. di. xxj. q; sic. nam in sacramẽtis illud qõ gerit exteri⁹ est signũ eius qõ gerit interius. Vnde sicut deus peccatũ tegit interius. sic confessor debet tegere exterius. Et ideo tanq; violator sacramẽti peccat qui renelat. per celationẽ etiã homies magis ad confessionem attrahũtur ⁊ simplicius confitẽtur. vnde etiã si aliquod periculũ futurũ imineret: ⁊ hoc sciret solũ ꝑ confessionem: vt de heretico qui corrumpet fidem vl' de matrimonio illicito qõ aliqui vellent facere vel aliquo magno damno tpali: non ꝑter hoc renelare debet: ꝫ potius eos qui confitent monere: vt obuiẽt ⁊ desistãt et ꝓlato dicere q; vigilet sup gregem ⁊ huiusmodi sine vlla renelatõne: de peni. di. vj. sacerdos: ⁊ extra de pe. ⁊ re. omnis. Idem fm astẽ. si sacerdos sciat ꝑ confessionẽ q; aliq̃s dormiuit i ecclesia cũ muliere: nõ debet ꝑter hoc eũ renelare: nec ob. q; eccl'a semie polluta ẽ recõciliãda quia illud intelligi potest q̃ est diffamatũ. al's potest ꝑs byter ille salua ꝓscientia celebrare. Aliqui tm̃ dicũt tutius esse q; eũ renelet in genere dicendo talis ecclesia reconciliatione eget. ar. de adul. signi ficasti.

¶ Quid si abbas vel alius ꝓlatus ꝑ confessionem scit aliquẽ subditum suum vti male officio suo. vel etiã scit ꝑ confessionẽ alicui⁹ ꝓnis sibi subiecti peccatũ cui⁹ occasio inducit eũ ad ruinã nũquid eum remouere põt: Rñ. fm Ri. in. iiij. q; nõ: q; ꝓlat⁹ remouẽdo ab officio subditũ illũ: ⁊ si faciat vtilitatem eius. facit tm̃ damnũ cõitati: q; ꝑ relatõez remoti ab officio. scientes q; ꝑ sua ꝓssiõe remotus esset a suo officio: redderent ꝓniores ad non confitendum ⁊ ille idẽ minus reuerent cõfessionem ⁊ ꝓnior esset ad pctõ⁹ suo⁹ celationẽ. nã sine lesione scie põt ꝓlatus dimittere pctm̃ impunitum: qõ scit vt deus. In casu tm̃ ꝓdicto põt eũ monere q; officio resignet vel saltẽ q; bñ se habeat: ⁊ huiusmodi. Si tamẽ superior posset eũ ab officio remouẽ sine hoc q; ille vel quicũq; alius suspicari posset eũ ꝑ his que dixit in confessione ab illo officio remotum esse: liceret superiori vt dicunt aliqui ipsum ab officio remouere.

¶ Quid si q̃s ꝑ confessionẽ alicui⁹ quẽ audit scientiã acq̃rat q; sit indign⁹ ꝓlatione: nũquid si interrogatione eius teneat̃ dicere: ⁊ videtur q; nõ. q; ꝓtradictio videt ꝺ pctõ suspitionẽ inducere: et sic quodãmõ confessionẽ renelare. Sed astẽ. fm tho. dicit q; multis alijs de causis est aliq̃s indignus ꝓlatione q̃ ex pctõ. vt ex defectu scie. etatis. vel huiusmodi. Et ideo qui ꝺicit: nec de crimine suspitionẽ generat. nec confessionẽ renelat.

¶ Quid si dicat confessor aliquẽ sibi confessum esse ꝺ pctis magnis ⁊ multis ⁊ huiusmodi: Rñ. astẽ. q; talis ẽ renelator confessionis. Si tm̃ dicat aliquem sibi esse confessum ꝺ peccatis suis: cum ꝓprie confessio non sit nisi de peccatis. nihil manifestat quod est occultum.

¶ Quid si ꝑs byter haberet aliqꝺ pctm̃ mortale de quo confiteri nõ posset nisi confessionẽ sibi facta renelaret: Rñ. astẽ. post Ri. ⁊ Sco. q; non debet cõfiteri illud peccatũ. durãte eñ tali casu sibi sufficeret de illo peccato cõteri cũ ꝓposito illud confitendi quãdo posset hoc facere sine renelatione ꝑsone sibi confesse ⁊ sine ꝑiudicio quocũq; sigilli cõfessionis. Fortior enim vinculo ligat cõfessor ad celãdũ q̃ penitẽs ad cõfitendum.

¶ Pone q; aliqui cõdixerint interficere ꝑs byterum cũ eis euntem in nemus quorũ vnus añ nemoris ingressum peniteret ⁊ cõfiteret illi: nũquid ille ꝑs byter nemus ingrediet videt q; sic: q; nõ ingrediendo videt renelare facto confessionẽ istius confessi alijs socijs si penitẽtibus: Rñ. põt dici q; sacerdos iste multiplicẽ occasionẽ hĩe põt nõ intrãdi nem⁹ aliã ab ista ꝑ latronẽ sibi detecta: et ad minus põt dicere cora illis. s. volo hoc vel illud facere. Ad illũ vel ad aliũ locũ declinare anteq̃ ꝓceda vlterius. Et si ex tali occasiõe allegata videat diuertere. tũc

nec verbo nec facto reuelat ꝓfessionē. Si aūt non posset ex alia occasiōe diuertere: q̄n appareat illis alijs q̄ ꝑter confessionē diuerterit. ⁊ in hoc facto reuelet ꝓfessiōez. dicūt quidā q̄ dz intrare nemus ⁊ exponat se morti: vt seruet legē dei de sigillo cōfessionis. ⁊ si mouēt marty⁹ est. Aliter dici potest q̄ nō dz reputari reuelator ꝓfessiōis nisi faciat aliq̄d qđ ex natura sua ꝑdat ꝓtīm ꝓfessum: ꝫ diuertere a memore: nō est huiusmodi ergo ⁊c. Et generaliter dicā pōt q̄ signū qđ de se est indifferēs ad significandū tale ꝓtīm fuisse cōfessum vel nō fuisse. licet aliquib⁹ sit signū magis determiatū ex aliquo ꝑte suppositi: nō tm̄ est ex se signū reuelatiuū ꝓfessionis: nec ꝑ pñs simpliciter illicitū ꝓfessor. hec Sco.

¶ Utrū liceat ꝓfessori reuelare ꝓtīm i genere detectū in ꝓfessione: Rn̄. Panor. in. d. c. oīs dicit q̄ sacerdos incurrit penā de qua ibi nō solū reuelādo peccatorē ꝫ etiā ꝓtīm sibi in cōfessione detectū: qđ est fm eū ꝫ simplices asserētes ꝓtīm posse impune reuelari. Sed in ꝫnū est Sco. in. iiij. ⁊ videt cōmunis opinio doctorū: nec obstat tex. in dicto c. omnis. in ꝟbo. Qui peccatū: sup quo se fundat Panor. q̄ dz intelligi q̄n tale peccatū refert ad peccatorē: vel quādo esset ductiuū in noticiam peccatoris. al's secus.

¶ Que sit pena reuelātis cōfessiōez: Rn̄. de iure antiquo dz deponi ⁊ omnib⁹ diebꝫ vite sue ignominiosus pegrinari de pe. di. vj. sacerdos. Ꝫ fm decre. omnis vtriusq̄ sexus. dz deponi: ⁊ ad agendū ꝑpetuā penitētiā in artū monasteriū detrudi.

¶ Quid si ꝑ byter cōpelleret dicere: vtrū de aliq̄ ꝑsona sibi cōfessa audiuisset aliqđ crimē: Rn̄. In casu isto teneт dicere se nunq̄ audiuisse ⁊ se de hoc nihil scire. et verū dicit q̄ subintelligit: vt homo. vel nihil scit qđ sit reuelandū. Immo etiā si papa ꝓciperet cōfessori q̄ reuelaret cōfessionē: nō teneт ei obedire etiā si ei ꝓciperet sub pena excōicatiōis late sententie: q̄ celare cōfessionē non tm̄ est de ꝓcepto ecclesie: sed etiā de iure nature ⁊ diuino sup̄ que iura nō est papa.

¶ Utrū aūt confessor de licētia ꝓfitentis possit reuelare ꝓfessiōez: Rn̄. fm asten. illud qđ ꝑ byter scit tm̄ p confessionē: nullo mō debet dicere. Sed confitens ei p alium modū intimare pōt: qđ facit dando ei licentiā vt dicat nihilomin⁹ debet scandalum euitare. ꝑter duo enī teneт cōfessor celare ꝓfessionē. scz ꝑter vitandū scandalum: ⁊ ꝑter sacramentū: q̄ quasi de essentia sacramēti ē celatio cōfessionis: ⁊ hoc tollit p licentiā cōfitentis. Sed primū remanet. Et ideo vbi timeт scandalū: non debet vti tali licētia tūc aūt pōt scandalum timeri q̄n ꝓbabiliter potest cōuinci q̄ ꝑ byter ꝓfessionē reuelet. vnde si dicat ei cōfitens q̄ peccatū suū referat alij: ꝑ byter debet ipm cōfitentē nunciū suū constituere non se internunciū facere. ⁊ sic vitabit scandalū. ⁊ intelligat hoc cum illa suppositiōe generali q̄ ꝓtīm alicui⁹ nulli est manifestandū: nisi ei qui ꝑdesse posset ⁊ nō obesse. Intelligat etiam hoc de ꝑꝛijs peccat⁹ nō de alienis. Idem Bon. pe. ⁊ tho. Idē tenet panor. in. c. significasti ō adul. ⁊ in. c. mathe⁹ de sy. nā ibi quidā cardinalis būit quoddā peccatū in penitentia: qđ reuelauit pape secreto. ⁊ tamē ꝑter hoc dictus cardinalis nō fuit reꝓhensus a papa. hoc tm̄ fecit vt dicit Panor. de licentia ipius penitētis. ⁊ reuelauit pape. vt dictū est q̄ poterat ꝑdesse ⁊ nō obesse.

¶ Utrū sciens aliquid p confessionez ⁊ p aliam viam teneatur illud celare: Respondet Asten. q̄ si quis sciat aliquid per viam confessionis ⁊ p aliā viam: vt q̄ audiuit vl' vidit eo modo quo scit per cōfessionē omnimode ⁊ semper debet celare. quia sic nouit vt deus. Uno modo ꝟo quo scit p aliā viā potest et debet reuelare. si cogat vt q̄ p supiorez ei ꝓcipit vel veritati ꝑiudiciū generat nec tm̄ oportz tūc dicere q̄ hoc audiuerit in confessione. ꝫ tm̄ sic ego hoc vidi vel audiui. nec vnq̄ pōt dicere hoc audiui in confessiōe: quia tunc semp esset peccatū mortale.

¶ Quero. Pone q̄ cōfessus dicat sacerdotem reuelasse suā cōfessionē: sacerdos ꝟo cōfiteт se diuisse delictū illius. ꝫ negat illud habuisse in cōfessiōe cui incūbet probatio: Rn̄. quidā dicūt: vt recitat Panor. in. c. oīs de pe. ⁊ re. sacerdotē absoluendū q̄ nō est magis credendū illi q̄ sacerdoti. Uo. dicit q̄ nisi sacerdos doceat aliū de illud habuisse p̄sumendū est illud habuisse in cōfessiōe: nō tamen sacerdos puniet pena ordinaria dicto. c. omnis. ꝫ pena arbitraria q̄ aperte nō cōuincit de delicto. Idem Ri. in quarto.

¶ An autē cōfessor sup ꝓfessione credat simplici ꝟbo sine iuramēto. Inno. dicit q̄ sic: q̄ gerit vicem dei. de offi. ordi. si sacerdos. nā sicut a deo nō exigeret iuramentū ita nec ab eius vicario. Dicit tm̄ Uo. aliquos dicere ꝫnū: q̄ licz in foro ꝓfessionis gerat vicē dei. in ꝓtentioso ꝟo in quo ꝓducit in testē secus ad hoc de testi. nup. Jo. an. dicit q̄ primū equi⁹. secūdū ver⁹ qđ placet Panor. in. c. testimonū de testi. Et ex hoc notat casum i quo creditur vni testi. ⁊ hoc ꝑter qualitatē facti: quia cōfessio fit in secreto.

¶ Utrū sub sigillo cōfessionis cadat ꝑsona cum qua penitēs ꝓfiteт se peccasse: Rn̄deo fm Ri. in iiij. di. xxj. q̄ accipiēdo cadere sub sigillo ꝓfessiōis id qđ nō est licitū reuelare. Sic ꝑsona cum qua penitens cōfiteт se peccasse cadit sub sigillo ꝓfessiōis qđ ꝓbatur sic. Sacerdos teneт celare omne id sibi dictū in cōfessione quo confitens posset ꝓdi vel mala suspitio in cordib⁹ alio⁹ generari. Sed q̄n detegēdo ꝑsonā cū qua penitēs cōfiteт se peccasse ꝓderet confitens: q̄ si detegeret filiā cōcubuisse cū patre ꝑderet pater q̄ cōfessus ē se ꝓcubuisse cū ea. ꝑbat etiā: q̄ esset occasio retrahēdi homīes a ꝓfessionib⁹. Nō solū aūt ꝑsona ꝓdicta celari dz: sed etiā peccata ipius cōfitentis. Nā peccata ipi⁹ penitētis in relatiōe ad ipm cadūt sub sigillo confessionis de necessitate ⁊ absolute. Et ꝓmo ⁊ directe ⁊ explicite. ⁊ ex omib⁹ causis. ꝑsona aute⁊ cum qua penitens cōfitetur se peccasse cadit sub sigillo cōfessionis de necessitate ⁊ absolute non ꝓmo. sed ex cōsequēti ⁊ indirecte ⁊ implicite nec ex omibus causis. sed aliquib⁹. Peccata autez ipius penitentis non referēdo ea ad determinatā ꝑsonā. Sicut

cum aliquis dicit, ego audiui tale quid qđ tamen non audiuit nisi in confessione.cadunt sub sigillo cōfessionis de necessitate nō tamē absolute. Sed sub cōditione.s.si ex ꝓlatione talium verboꝝ posset ꝑ se: vel ꝑ accidens directe vel indirecte aliqua verecūdia vel cōfusio vel suspitio mala vel aliqō aliud nocumentū illi q confessus est ꝓuenire. Ea vo que penitēs interserit in sua cōfessione que nō sunt peccata nec circūstantie peccati nec potentes deducere in manifestationē confitentis. vtpute si interserit q in tali terra sunt bona blada vl aliqd simile non cadūt sub sigillo cōfessionis nisi de congruitate si in dicendo illa nō dat intelligere ꝓfessori q talia velit celari: vel fm Sco.res esset de se talisinature q merito deberet celari: qz in scandalū alterius vel huiusmodi. tūc dato q confitens nō dicat ei q habeat sub secreto tamē cōfessor in tali casu tenet tenere secretum: alꝫ peccat mortaliter. Et fm Bon̄.in.iiij.nullo modo licz reuelare sigillum secreti nisi in duobꝫ casibꝫ. Primꝰ qū veritas id exigit.puta:qz vergit in periculū alioꝝ. Secundus si obedientia cogit. Et contra ista duo iuramētum vel promissio non valent.de hoc tamē dic vt dictum est s. confessio primo in principio. Adde tamē qđ notat Panor. in dicto.c. omnis.q lz iste qui assumit in testē teneat reuelare in casu ꝑdicto non tamē tenet denūciare.quia aliud est testimoniū dicere aliud denūciare.nam denunciare non tenetur quis quod probare non potest. vj.q.ij. placuit.

Quid si aliquis in confessione reuelat debita. credita vel depositā z postea fit publica inquisitio de ꝑdictis: Rūdeo fm vv.q si q̄s hoc mō reuelat sacerdoti id qđ habuit ꝑ furtū: vel alꝫ cū peccato sacerdos tenet celare. Si vo absolute dixit ea que debet vel sibi debent. z sub sigillo cōfessionis nō debet recipe: ꝫ si recepit. et fiat in q̄sitio ꝑ eꝑm vel aliū q̄ habet sup hoc potestatē tenet veritatez dicere:qz qui sic recepit de hoc casu non cogitauit vel si cogitasset z ꝓmisisset:seu etiā iurasset nō reuelare illicitū esset ꝓmissum vel iuramētū nec obseruandū in ꝑiudiciū iurⁱ alieni. Secus si inique z ꝑ tyrannidē requireret: qz tunc subterfugere dz tacēdo vel sophistice loquēdo.

Utrū nō sacerdotes qui interdū sunt interꝑtes cōfitentis teneant celare cōfessionez: Rūdeo fm Ri.in.iiij.di.xvij.et.xxj.q q̄uis ꝑceptum de celando cōfessionē. ꝓmo z directe z explicite liget cōfessorem:tamē ex ꝓūti z implicite ligat quēcūq peccata cōfitentis audientē:et sic ligat interpretē. qz in tali casu interpres z sacerdos pro vna ꝓsona reputant. Idem de illo q a ꝓposito vel casu audiuit peccata confitētis sacerdoti. Idem qū in casu necessitatis nō sacerdos audiuit cōfessionē alicuius etiā laicus tenet celare. Idem fm Tho.de illo cui reuelatur confessio delicentia confitentis nisi forte peccator velit q ille absolute z libere sciat. et hoc est contra multos qui credunt illa peccata libere posse reuelare. Idem fm Ri.de illo cui confessor reuelauit cōfessionem alicuius siue a ꝓposito siue a casu. Unde prelato precipienti sibi vt dicat ei si scit aliquod malum de illa persona cuius confessio reuelata est non debet sibi dicere: quod nō.

Utrum penitens possit reuelare penitentiaz sibi iniunctā a sacerdote: Rūdeo fm Ri. in.iiij. dist.xxij. Quod penitens non potest manifestare penitentiā sibi iniūctam a sacerdote vbi veniat in preiudiciuz fame propꝛie absq vtilitate alia. Aut veniret in ꝑiudicium confessoꝛi: quia forte talem iniunxit penitentiā que si sciret q iniunxisset eam. incurreret alicuius malivolentiā: vtputa:quia iniunxit alicui mulieri vt abstineat a familiaritate alicuius viri. cuius familiaritas erat sue castitati piculum. Vel aliquid aliud iniunxit ꝑ quo offenderetur contra ꝓfessoꝛez si hoc sciret. Aut penitēs manifestando penitentiā nec fame propꝛie nec cōfessoꝛi nec alicui ꝑiudicium generaret: et hoc casu non tenet secretā tenere.

Confessor.j. Quos z a quibus potest absoluere. Querit ergo primo a quibus possit absoluere simplex sacerdos z qui sunt casus episcopales. Benedict⁹.xj; i decretali que incipit. Inter cūctas declarauit q quatuoꝛ sunt casus episcopales de iure et quinq de ꝓsuetudine. Et licz dicta decretalis per probemiū sexti fuerit reuocata: tamē totus mūdus videtur eos approbare. Primus de iure est peccatū ratione cuius irregularitas est contracta in clerico: vbi dispensatio requirit fm Hosti. z Gof. Et licz glo. Ray. intelligat q̄tum ad irregularitatem z non quo ad absolutionē a peccato.tamē dictus Benedictus intelligebat quo ad peccatum. Et multos casus in quibꝫ clericus incurrit irregularitatem vide s. Clericus.iij.in fi.et infra.c. Dispē satio. Et in hoc aduertant confessores. Secūdus est de incendiarijs.xxiij.q.vlti.si quis mēbroꝝ. et c.se. Qui autem dicant incēdiarij vide supra. Absolutio primo z infra Incendiarius. vbi multa ꝺ his. Tercius vbi esset indicenda penitentia solēnis. z ista penitētia indicenda est ꝑ graui delicto qđ totam cōmouit ciuitatem vel locum.l.dist. in capite.et.xxvj.q.vj.c.fi. Et inter alia peccata pro quibꝫ indicenda est penitētia solennis est blasfemia dei vel sanctoꝝ publice ꝑpetrata:extra de male.c.statuimus. Et glo.in.c.ij. de pen.et remiss.li. vj.dicit huiusmodi casum de iure esse reseruatuz episcopis. Et panoꝛ.in dicto.c.statuimus.querit qñ dicatur q̄s publice blasfemare. vt sit locus dispositioni dicto.c.statuimus. Et Rū.fm Host. q quādo blasfemia est notoria de iure: vt qz convictus vel confessus in iudicio vel facto: vt quia publice palam pluribus astantibus blasfemiam intulit extra de coh.cle.quesitū. Item dicitur publice quādo coram pluribus personis blasfemauerit hoc referentibus postea episcopo. Et licz alii velint restringere istum casum esse episcopalē dumtaxat dum est blasfemia notoria et cum hoc q referatur episcopo.alꝫ non. hoc tamen totaliter videt irrationabile: z nullo iure probatur. Et doc.posuerūt hoc cā exempli. Exempla aūt nō re-

stringunt regulā. Immo plus dicit Panor. ibi q̄ hic accipit publicū: put est species distincta a notario. Et sic licz nō transierit in notariū satis est q̄ p̄bari possit. Et p declaratiōe huius materie Panor. in.c. quesitū. de pe. z re. ponit notabilē trinē brē distinctōez: q̄ aut delictū ē graue z scādalizās totā vrbē. z tūc laico imponet penitētia publica et solēnis dicto.c.in capite.et.d.c.fi. Aut ē graue: sed nō generat scādalū. z tūc aut ē occultū: z nō imponet penitētia: nec solēnis: nec publica: siue sit clericus: siue laic?: vt i dicto.c.in capite. Aut ē publicū ꝛ nō scādalosum. z tūc imponet pnia publica sed nō solēnis. d.c.fi. Idez tenet ipe Panor. in.c.fi. de his qui fi.oc. Et p illum tex. in fi. vbi interfectorib⁹ filioꝝ nō imponit pnia publica nec solēnis: ꝛ penitētia secreta. scz triū annoꝝ quoꝝ vnū pagāt in pane z aqua. Panor. dicit q̄ hoc ē ꝓtra ꝓsuetudinē quorūdā locoꝝ: vbi in hoc casu publica imponit penitētia z solēnis qō fieri nō debet. Nam illa penitētia imponi nō debet nisi crimē adeo graue sit q̄ ꝓmoueat totā vrbē. hoc tū intellige fm cōmunē vsum loquēdi: sicut dicit q̄ tota ciuitas vadit ad spectaculū. z tamē maior pars remanet domi. Et hoc etiam videtur ꝓtra dictum panormite supra vbi dixit q̄ in dicto.c.statuimus: accipit ibi publicum pro eo quod probari potest. z tamē nūc dictum est p dictū.c.in capite: z dicto.c.fi. saltē requiritur q̄ magna pars ciuitatis vel loci scandalizetur. Potest dici saluando dictum Panormite q̄ bene stant simul q̄ tres duo vel tres sciant p q̄s ꝓbari poterit. z tamē ciuitas vel locus ex fama et auditu erit repleta z scādalizata.

¶ Quid si calore iracundie vel ebrietatis aliquis prosiliit in blasfemiā. Dicit Gof. q̄ non habz locū hec pena p verbū p̄sumpserit positū in dicto.c.statuimus. Sed panor. dicit q̄ hoc dictū sibi placet i ebrio. Sed in accenso calore iracūdie: forte nō procederet nisi maxim? esset calor iracūdie ex insta cā ꝓuocatus. Secus autē si ex iniusta causa: vtputa ex amissione facta in ludo: facit. xv.q.j. inebriauerūt. hoc idez tenet Hosti. put dicit directoria li.j. ti.xv. Nam ꝓtra peccatores deū vel xp̄m cum ira quotidie blasfemātes hec pena specialiter est indicta: nec aliquis deū blasfemat defacili nisi irat?: vt tū inter iracundiā z iracundiā distinguas: q̄ tanta posset esse iracūdia q̄ demētie equipareꝫ. z tūc potest habere locū: qđ dicit Gof. Item dicit directoria q̄ si quis iurat p caput vel corpus vel p capillum dei. Si hoc facit detestādo vel vituperando habet locum hec pena. Secus si hoc dicit affirmādo vel iurando.

¶ An autē hoc capitulum habeat locum in clerico blasfemante. Panor. dicit fm cōiter doct. q̄ nō q̄ clericus non agit publicam penitentiā. l. dis. ex penitentibus.

¶ An autē indistincte repellat omnis dispensatio. in his penis. Hosti. dicit q̄ sic: nisi ex magna causa dispenset: vt si est honorabilis ps̄ona quam nō decet publice penitere. Et vult illam redimere elemosynis: qđ satis est equū fm Panor. Sz casu quo taliter delinquens non vult pagere penitentiam p̄dictam impositaz ab episcopo: nec luere in corpus: debet p̄uari moriens ecclesiastica sepultura: vt in dicto.c. statuimus. vbi vltra alias penas: etiaz imponit pena pecuniaria: ex quo infert Panor. q̄ obligatus ad penam pecuniariā ex maleficio. Si est impotēs ad soluēdum: debet luere i corpus. Et sic dare finem litib⁹. Secus vbi est obligatus ex contractu vel quasi: q: tūc expectat donec puenerit ad pinguiorem fortunā vt in.c. odoardus de so. Primū tamē quidā limitat vez vbi agitur ratiōe comodi publici. Secus vbi ratione comodi p̄uati. Quart? est excōicatio maior. put vult etiā glo. in dicto.c.ij. Idē tenet glo. in cle. attendentes de sta. re. Idem glo. in cle.j. de re. do. Idez in cle. vnica de ꝓfang. z affi. Idem tenet Fede. de se. Idem panor. in multis locis: p̄sertim in.c. monachi. et.c. mulieres. de sen. excō. Idez tenet Berengarius in suo opusculo: qui fuit vnus de ꝓpositorib⁹ lib. vj. z dicit q̄ socij sui idem sentiebant etiaz papa Bonifacius. licz Inno. et Hosti. put recitat Gir. lib. iij. ti. iiij. dicāt q̄ papa sibi multos casus reseruauit. Episcopis aūt solum duo casus excōicationū sunt reseruati. Primus est de iniectione manuū in clericū violenter: leuiter tū. Secūdus est in fratrib⁹ minorib⁹ recipientib⁹ fratres ō tercio ordine tpe interdicti ad diuina: vt in cle. cū ex eo. de sen. excō. Ista tamē excōicatio hodie per S.d. Sixtū papā quartū est sublata. Et sic tenendo istam opinionē: vna sola excōicatio esset reseruata epis. In ceteris nō reseruatis pape: inferiores possunt absoluere. Prima tū opinio est cōmunior approbata p tot glo. z doct. Item declarauit q̄ quinq; sunt casus ep̄ales de ꝓsuetudine approbata. Primus est homicidiū voluntariū vel mutilatio mēbroꝝ. Nam p hoc peccato ab illo videt penitētia danda: qui eandē debet incendiario dare. z nec mutilās: nec mutilationē fieri mandans nec ꝓsentiens debet absolui nisi satisfactōe p̄missa xxiij. q. viij. si q̄s mēbroꝝ. Secūdus falsarij. z falsarius in strictissimo significato: ex quo sumus in materia penali dicit q̄ crimie falsi tenet. Qui aut teneant crimie falsi. dic fm notata p doc. in.c.j. de cri. fal. q̄ nō solū dicit ille falsari? qui falsat literas vel scripturas: sed etiā testis falsus. z tenet de falso: non solum qū dicit mendaciū: sed etiā qū occultauit veritatē. Et hoc intellige fm Panor. ibi qū interrogat sup aliquo articulo z dixit se nihil scire vel qū iurauit dicere puram z meram veritatē: multa subticuit: al's secus. Itē si testis recepit pecuniam vt nō diceret testimoniū vel vt dicat verum testimoniū. nam punietur crimine falsi: vt in.l.j. ff. eo. et ibi Bar. dicit glo. tenere q̄ si testis accipit pecuniam: vt dicat testimoniū verum: tenet pena falsi. Sicut dicimus in iudice: qui accepit pecuniaz vt veram sententiā det: vt.l.ij. ff. de cōdi. ob tur. causam. Ratio fm Bar. est quia testes debēt facere gratis. Itē notarius vel aduocatus vel ꝓcurator q̄ instrumēta vnius ptis ostendit alteri pti. tenet crimie falsi p. §. qui deposita in. d.l.j. Terci? violatores ecclesiastice libertatis. l. q̄ iniuste ps̄onas seu res ecclesiasticas grauāt. hodie tamē p processum

curie sunt excõicati. Quartus violatores ecclesiastice immunitatis. hoc est qui in ecclesia siue loco sacro: vel in spacio priuilegiato in circuitu ecclesie, primum in persona seu rebus offendit. xvij.q.iiij.si quis inuentus: vel aliter eius immunitatem ledit Et sic omne sacrilegium videt casus epalis. Quintus sortilegi z diuinatores. xxvj.q.j.c.j. Et no. Panor.in.c.j.de sortil. q sortilegia oino phibent. siue fiant p inuocationem demonum. siue fiant in cordibus. sicut faciunt plerigz dicentes versus psalterij. Et faciunt illud voluere. siue fiant in tabulis quia fiunt ibi quedam puncta. Item dicit q omnis diuinatio in quacunq re phibita est. z exercentes sortilegia z diuinationes sunt infames z repelluntur a testimonio. z ab accusatione. iij.q.v. constituimus. z.ij.q.viij.quisquis. Item phibitum est subijcere se fortune p breuia vel ludendo cum talis: vt extra de sortil.c.fi. de hac materia vide infra sortilegium. Et nota fm Pe. de pal. q ista reseruatio casuum epalium est de actibus exterioribus cũ effectu z nõ de interioribus. vnde si quis desiderauit vel quesiuit occidere hominem. Istud homicidium cordis nõ est de casibus reseruatis epis. Dicit etiã idem Pe. q incestus qui cõmittit a pueris qui nõ habẽt vsuz rõnis: nõ est de reseruatis epis. q non p hoc tollit virginitas nec causat affinitas. hec Petrus.

¶ Quero a quib? casibus possunt absoluere fratres priuilegiati. p cle. dudum. de sepult. Et videt dicendum q ordinarij possint sibi retinere quo ad pdictos soluz casus de iure sibi reseruatos. Et hoc ptz p.d.cle. dudũ i. ſ. p hu insmodi. vbi dicit. Per huiusmodi autem concessionem nequaq intendimus psonis seu fratribus ipsis ad id taliter deputatis potestatem in hoc impendere ampliorem: q in eo curatis seu parochialibus sacerdotibus est a iure concessa. hec ibi. Et nota ibi a iure concessa et p consequens exceptis casibus de iure: predicti fratres ab omnibus alijs absoluere possunt. hoc idez tenet Panor.in.c.fi.ne cler.vel mo.vbi ponit questionem glo.in.d.cle. dudum. sez an epo restringẽre potestatem parochialium. videat p consequentiam restricta potestas fratrũ. z determinat ibi glo. q sic. Sed Panor.tenet oppositum p verba illius cle. vbi papa dat potestatem fratribus tantã quantã est a iure cõcessa curatis sacerdotibus. vnde põdera verbum a iure z tpus concessionis. Veniũt ergo oĩes casus pter illos quos ius spãliter reseruauit epis. Papa autem nõ habuit ibi respectum ad constitutiones epoum que variant fm loca et tpa: z in facto consistunt. ar. de consti.c.j.li.vj. Idẽ tenet Host. nec consuetudo que epis aliquos casus reseruat: dictis fratribꝫ piudicat. cum consuetudines pdictis cõtrarie penitus renocent p.d.cle. dudum in. ſ. nos z eñ.

¶ Quid agẽdum cum quis habet aliqua peccata a quibꝫ ille qui confitet nõ potest absoluere? Rñ. fm Tho. Sacerdos nõ absoluit aliquem: nisi qui diuinitus credit absolutus. Sed postq a deo est absolutus: tenet adhuc ecclesie confiteri. z quia dispensatio absolutionis nõ est tota cõmissa minori: tenet totũ cõfiteri ei: et ipse debet absoluere ab his a quibꝫ põt. deinde tenet remittere eum ad superiorem de residuo absoluendum. z talis superior absoluens pficit z cõfirmat qđ ceptum erat. Et sic dicit eadem confessio nec dimidiata.

¶ Utrum sacerdos absoluens aliquem de facto a peccatis a quibꝫ nõ potest eum absoluere de iure: peccet mortaliter? Rñ. fm Rich. in. iiij. dist. xviij. q absoluens. aut hoc facit ex ignorãtia iuris. Aut sciens: ius quo hec facere sibi nõ licet. Si scõdo modo z ex deliberatione hoc faciat peccat mortaliter. Si aũt hoc facit ex ignorãtia iuris. z si est affectata adhuc peccat mortaliter. Si autem est ignorantia crassa: adhuc mortaliter peccat. Sacerdotibus enĩ officium suum ignorare nõ licet. De sic autem absoluente z absoluto tali absolutõni initenti nisi per ignorantiam inuincibilem seu pbabilez excusent dici põt. Si cecus ceco z̃c. nec ille p ignorantiã excusat: qui magis sollicitus est querere cõsilium p emptione vnius equi vel vnius bone robe eꝫ pro salute aĩe sue.

¶ Quid aũt de confessore qui ex verecundia vel festinatione vel ex ignorantia absoluit vbi nõ potuit. Et confessor postea expert se errasse. nunquid tenet hoc penitenti dicere? Rñ. Arch. flo. in summa q secularis excusatus est. z coram deo absolutus interim q nescit. sed confessor nõ. Quid ergo faciet? Collatio fuit facta de hoc cum multis notabilibus doc. theologie in concilio Basilien si. Quidam direrunt q debet auctoritatem a superiori impetrare z si sine magno scandalo fieri potest vocare nõ absolutũ z sibi dicere. ac eum absoluere post auditum in cõfessione: vel si magnũ scandalum timeret: absentẽ absoluat. si ab vltima cõfessione sperat adhuc esse in gratia. Aut et alijs placuit si magnũ timeret z notabile scandalũ: summo sacerdoti deo cõmittat: pniam solam cõdignã sacerdos p negligentia agens pertim qñ multitudo sic est negiecta: vel multi eorum multũ distant a loco vbi residet confessor.

¶ Quid est sentiendũ de illo qui cõfitet z cõfessor eum nõ intelligit: aut ex dormitõe vel impitia linguę: aut ex distractõe nimia vl'hmõi? Rñ. Arch. flo. fm Jo. de catabrig. antiquũ doc. q sacr̃alis absolutio exigit cõfessionez. Confessio vo importat oris reuelationẽ: q nõ põt esse sine relatiõe vnius et pceptõe alterius. Cum ergo alterũ istorũ. ſ. pceptio sacerdotis deficiat in casu pdicto: credo de illo peccato nõ esse confessionẽ z p pns nec impendi absolutionem.

¶ Utrum sacerdos parochialis teneat audire cõfessiones suorũ parochianorũ quocienscũq volue rint eodẽ anno cõfiteri? Rñ. fm Rich. in. iiij. dist. xviij. q de necessitate nõ tenet ordinarie sacerdos audire cõfessiones suorũ parochianorũ: nisi qñ illi de necessitate tenent pfiteri: qđ est semel in anno. z qñ sunt in infirmitate graui cõstituti vel imminet eis piculũ mortis. Si tñ pluries voluerint pfiteri: z sacerdos curatus eos absoluere noluerit: tũc libere pñt subditi aliũ sacerdotẽ adire z eidẽ cõfiteri: z ille põt eos absoluere: nisi pprius eorũ sacerdos qui

eos audire noluit ad aliquem determinatū sacerdotem illos miserit.quia si audire nō vult eos.nec ad aliquem sacerdotem mittere:implicite:licencia uit vt illa vice confiteantur cuicunq; sacerdoti voluerint.

¶Quid si confitens sit excōicatus ⁊ non possit absolui a suo confessore.nunquid absoluet eum a peccatis⁊ Rñ.quidā dicunt:vt refert Ri.anglicus in suo quolibet.q; si nō stat p ipm penitentē quin absoluaꝫ:nec est in mora petēde absolutionis: nec timeꝫ q; negligētior fiat ad petendū absolutionem. potent eū confessor absoluere a peccatis. Sed contra hoc arguit idem Ri. q; cum p excōicationem pīsertim maiorē:quis sit priuatus ptiçipatōe sacrorum.non video qualiter excōicato possit absolutionis bñficium impartiri. Licet em in contritione oīs culpa dimittaꝫ.non tñ oīs pena. Quia igit excōicatio sepat a ptiçipatione sacrorum:non video qualiter excōicatus possit esse capax virtutis alicuius sacri.sicut etiā de baptismo qui est ianua sacrorum.q; igit virtute absolutiōis sacralis aliquid de pena tpali dimittit:in quā virtute contritionis cō mutata est eterna.non video qualiter penaliter sepatus ab efficacia oīs sacri possit illud bñficium recipe. Idem tenet Ri.in.iiij. Vbi tenet indubitanter q; excōicatus siue iuste:siue iniuste:siue stet per eum q; non est ab excōicatione absolutus:siue nō: non pt absolui a peccatis.excōicatōe manēte. Idē tenet Ygo de castronouo.in.iiij. Idem Jo.de noto in.iiij. Idem Monal.in sum.dicens.q; licz alia opinio sit benignior.tñ ista est securior.⁊ q; hoc habet generalis consuetudo. Idem Directoria. Idē tenet Arch.florē. Nec cōtritio:nec bona dispositio confitentis aliquid facit ad hoc. quinimmo etiā si esset optime ⁊ summe contritus adhuc excōicatio nem manēte:non posset absolui a peccatis vt dictum est. Et hoc ꝓuenit ex natura ipsius excōicationis q; est tante malignitatis.q; nō nisi ea remota .quo ad ecclesiā remitti non pñt peccata.⁊ de hoc videt casus in.c.a vobis el.ij.de sen.ex.vbi habeꝫ q; licet quis sit deo reconciliatus p contritionē:necesse est tñ vt postmodū reconciliet ecclesie.q; reconciliatio nullo modo fieri pt regulariter nisi p confessionez ⁊ absolutionē prius a censura si qua erat. Nec obqō dī q; excōicatus pluribꝫ excōicationibꝫ potest absolui ab vna altera manente:extra de sen.ex.cuz p cā.ergo est ptiçeps absolutionis. Dico q; hoc argumentum nihil facit ad ꝓpositum ⁊ equinocaꝫ de absolutione.q; licet excōicatus possit absolui ab excōicatione altera manente:non sic est de peccatis. q; absolutio ab excōicatione respicit forum extrinsecum.⁊ sic pt absolui. Absolutio aūt a peccatis respicit forum pnie.⁊ sic non pt absolui a peccatis excōicatione manente.immo Imola in cle.religiosi: de priuil'.dicit q; siquis scienter admittit excōicatū ante absolutionē ad sacrm pnie incurrit excōicationem minorez ex participio. Et multi confessores non ignari solent excōicatum p prius absoluere si possunt anteq; eum audiāt de peccatis. Et hoc videt laudabile.

¶Quid si vnus audit confessionē.sicut faciebant aliqui fatui monachi sciētes q; absoluere non poterant.remittebāt curato.vt absolueret de casibꝫ qs non audierat⁊ Rñ.ꝓ directoria q; hoc fieri non pt.

¶Quero:pone q; duorū pbyterorū:quorū vterq; est pbyter insolidum eiusdem parochie.vnus a casu vel a ꝓposito audiat confessionē alicuius parochiani sui confitētis socio suo qui mortē facta cōfessione anteq; absoluat penitentē.nūquid ille qui sic audiuit eius confessionē poterit eum absoluere ⁊ Rñ.q; nō. Ad sacrm em pnie.necessaria est intentio.⁊ ex pte confitētis ⁊ ex pte absoluētis. Cum ergo confitēs vni:nullo modo intēdat confiteri alteri, alter nullo modo pōt eum absoluere vel ligare p confessione facta alteri.

¶Si epūs cōmittit vicario suo vel alteri.⁊ in mandato aliquid expūsit de his q; requirūt spāle māda tum secuta generali clausula.⁊ oīa alia q; p nos possumus etiā si mandatū exigāt spāle fm Jo.saris videt q; talis etiā possit spālia ad instar ꝓcuratoris. Secus si de spālibꝫ non fuisset ibi aliquid expūsum p regulā. In generali de re.iur.li.vj.et p.c.ij. de pe.⁊ re.eo.li.qō tñ videt intelligēdū quantū est de virtute verborū ⁊ in foro contētioso.nam in foro consciē si aliter constaret de intentōe conferētis auctatem.q; ille intēderit hoc etiā si non expūsisset aliquid. In generali concessione intelligerent spālia.xxij.q.v.humane aures. Et hoc idez dici pt de auctate data ab epo confessoribꝫ.q; dicēdo:do vobis auctatem meā in confessionibꝫ .non intelligit ꝓpter hoc concessisse casus suos.nisi aliter cōstaret q; p hec verba generalia intēdat casus suos cōcedere. Sed dicēdo istū vel illū ⁊ oēs alios meos casus tunc intelligit totū dedisse. Item nota fm Arch. florē.q; ex hoc q; papa daret alicui licentiā q; possit sibi eligere quēcunq; etiā religiosum ꝓ audiendo confessiones.vel ꝓ pdicatione.tñ hoc non pt sine licentia suoꝝ platorum:extra de iude.q; sit. Si tñ in dicto casu audiret religiosus confessionē sine licentia sui plati simplr:teneret absolutio. Ita q; nō esset reiterāda talis confessio licet malefaceret. Idē Pe.de pal'.

¶Vtrum officialis epi habeat auctatem in penitentijs casuū epalium⁊ Rñ.fm Hosti.q; non.nisi expūsse pateat q; hoc voluerit epus. Et si habet.⁊ non est sacerdos dz alteri delegare. Et fm Panor. in cle.j.de priuil'.iste officialis epi bz solū iurisditionē in foro ptentioso.nec dz se impedire in spūalibꝫ vt in.c.lz de offi.vi.li.vj.hoc intellige: vt dictū est nisi aliud ex gra habuerit ab epo. Secus tñ videt dicendū de vicario generali epi in spūalibꝫ.expiētia teste.de his vicarijs.vide.j.c.vicarius.

¶In articulo mortis omnibꝫ sacerdotibꝫ de oībꝫ peccatis ⁊ sententijs concedit absolutio. Videē. de hoc diffuse. Absolutio primo in fi.

¶Quid si aliquis excōicatus in q; indicia fuerunt pnie manifesta.nec p eum stetit quominus reconciliaret.nō suscepto bñficio absolutōis decessit an ꝓ absoluto ab eccl'ia sit bñdus⁊ Rñ.q; tali defuncto bñficiū absolutōis impēdaꝫ. Sic tñ vt illi⁹ mortui absolutio a sede aplica requiraꝫ: qui cum viueret ab ea fuerat absoluendus.

Confessor.ij. De eius scientia.

Tria fm al. debent esse in confessore. s. scientia discernendi inter peccata. Inquisitio de eis cauta & discreta penitentie seu satisfactionis iniunctio: nec sacerdos tenet scire discernere nisi in communi: que. s. sint capitalia: et q̄ mortalia communia: & q̄ venialia ex genere. Et sciens hec sufficies reputat pro tpis hui⁹ necessitate ad confessiones audiendas. Est tñ periculosum audire confessiones non habēti cōpetentē noticiā casuum pape & epor: vt in de. religiosi de priuil. Quo vo ad casus epales synodales vel archiepales non sic tenet scire fm doctr. li. iij. ti. ij. vbi dicit q̄ religiosus probabiliter pōt ignorare talia statuta: q̄ in facto consistunt: & maxime cū talis non teneat ire ad cōcilia epalia vel archiepalia. Ideo excusat fm vv. Ad hoc etiaz fortius obligat q̄ se offert sponte tali officio: vel se ingerit. Talis enī tenet de omni exacta diligētia. ar. ff. depo. l. j. §. sepe. vbi dicit q̄ qui obtulit se deposito tenet etiā de leuissima culpa. vbi als non tenetur nisi de dolo & lata culpa. Qui aūt nō ingerit se: sed requisit⁹ exercet ex charitate: satis videt q̄ non teneat nisi inquātū scit vl̄ potest comode scire. Et q̄ hic agit ad merā vtilitatē alterius: sicut & de deposito. Si q̄s vo confessor dubitat de sua competenti pitia p scientiā seu experientiā vel etiā dubitat si alius pitior reperiat qui hoc possit & velit: excusatur obedientia prelati. xxiij. q. j. quid culpat. Itē in confessore requirit scientia magis q̄ scientia. de pe. di. vj. qui vult. Et ideo existens in mortali audiendo confessiones mortaliter peccat: fm quosdaz Nam fm Tho. & Al. existēs in mortali efficaciq̄ aliquo actu exhibet se vt ministrū eccīe mortalit peccat & toties mortalit peccat quoties hmōi actū facit. hoc tñ intellige: nisi i tali actu saltem cōteratur. Secus tñ in sacramēto eucharistie vbi vltra cōtritionē requirit confessio regularis quo ad suscipientē Idem posset dici in suscipiente alia sacramēta: vt sufficiat contritio. In administrāte aūt huiusmodi sacramēta cū solēnitate forte aliud esset dicendū.

Sed an possit fieri cōfessio existenti in peccato mortali: Rñ. fm Tho. q̄ licz subditus teneatur recipere sacramēta a ministro ecclesie etiā existēti i mortali quousq̄ ab ecclesia toleratur: quia adhuc ei obligat. tamen excepto casu necessitatis non foret tutum huiusmodi inducere ad executionē alicui⁹ spectantis ad suum ordinem: durante cōscientia q̄ dictus minister sit in mortali: quam cōscientiā potest deponere: quia in instanti potest ex diuina gratia se emendare. tamē hoc modificatū est p cōstitutionē basiliēsem: quā habes infra Excōmunicatio. vj.

An interrogatiōes sint faciende in cōfessione: Rñdeo fm Ray. q̄ sic: dūmodo discrete fiant de pe. dist. v. c. j. & di. vj. qui vult. Et debēt interrogationes esse pncipaliter de. vij. vicijs capitalibo: de articulis fidei: de ꝓceptis decalogi. de sacramētis ecclesie & de circūstantijs eoz: que sunt. Quis: q̄d vbi: p quos: quotiēs: cur: quō: q̄ñ. Et si confessor scit vel habet probabilem opinionē de aliquibo peccatis que penitens nō confitetur debet ei ad memoriā reducere: quia timere potest q̄ cōfitens super hoc laboret crassa ignorātia vel q̄ non adhibuerit debitam diligentiā.

Sz q̄d si confessori occurrit aliq̄d de quo dubitat q̄d agere debeat: Rñ. consulat pitos.

Quid si sacerdos habeat al quos parochianos surdos: cecos: mutos: vel furiosos: vel demoniacos & silēs quos scit esse in peccato mortali. Quid faciet: Rñdeo fm Ray. debet facere posse suum vt inducat eos ad penitētiā fm q̄ est possibile q̄ si nō pōt: oret & faciet orari p eis.

Utrū sacerdos possit absoluere illam cum qua peccauit: Rñdeo fm vv. nō debet: q: tollit erubescentia. Si tamē absoluit. tenet absolutio. Nec obstat q̄ epus non potest dispensare in symonia cum eo cōmissa: q: dispensatio est dignitatis absolutio necessitatis. Et ideo nō tā facile amittit quis potestatē absoluēdi sicut dispēsandi.

Utrū sacerdos debeat pmo absoluere q̄ penitentiā imponere. Dic fm glo. in de. dudum de sepul. q̄ pmo audiat confessio. secūdo imponat penitentia. tercio fiat absolutio. Nō ergo p̄cedat absolutio impositionē penitētie: vt sic absolutionē p̄cedat cōtritio cordis: cōfessio oris: satisfactio operis saltem in ꝓposito. hec ibi. Et hoc regulariter fiendum. Si tamē q̄s post absolutionē anteq̄ diuertat ad extraneos aut⁹ imponeret penitētiā posset excusari. nā q̄ fit incōtinēti: videt inesse.

Confirmatio sacramēti. Utrū sacrm confirmationis sit de necessitate salutis: Rñ. fm Ri. in. iiij. dist. vij. q̄ susceptio sacramēti confirmationis paruulis baptizatis nō est necessaria ad salutē. sic intelligēdo q̄ sine eius susceptiōe saluari non possint. Sic etiam loquēdo de necessario nō est necessaria per se adultis hui⁹ sacri susceptio q̄uis eis valeat ad maiorē victorie perfectiōz. Cōtempt⁹ tñ hui⁹ sacri i adult̄ nisi peniteāt ē dānabilis. tūc aūt ꝓtēptores reputari debēt q̄ñ hīta bona & sufficiēti opportunitate suscipiēdi hoc sacrm: ipm suscipere renuūt ac notabilis & negligunt.

Que sunt de substa confirmationis: Rñ. fm pe. v. Duo ex pte ipi⁹ sacri. s. materia chrismatis et forma vboz. Duo ex pte mistri. s. dignitas pōtificalis & intētio. Unū ex pte suscipiētis. s. q̄ chrismet in fronte. Nā q: i confirmatiōe offert audacia spūalis euidenti⁹ fit in fronte. Chrisma aūt dicit oleū cuz balsamo ab epo sanctificatū.

Quis est minister confirmationis: Rñ. sol⁹ epus de pse. di. v. man⁹: & c. nouissime: & c. vt ieiuni.

Sz nūq̄d papa pōt cōmittē alteri: Rñ. panor. in. c. quāto ō pse. dicit q̄ nō solū sacerdotibo: ꝑ et simplici clerico dūmō hēat istud sacrm ꝓmittē. Et i hac opinione residz glo. in. d. c. q̄to. Aliq̄ñ dicūt q̄ etiā laico pt h⁹ papa demādare. dūmō laic⁹ recepit istō sacrm. Et hāc opi. vi approbare glo. i d. c. man⁹. In eo q̄ apponit regulā di. q̄ ex delegatiōe pape q̄libz pt cōferre sacrm qō ipe recepit. Et sic laico būti h⁹mōi sacrm papa cōmittere posset.

Communior tñ opinio videt vt laico hoc demandare non possit: quia ex hoc denigraretur status ecclesie qđ papa facere nõ potest. j. q. vij. Et si illa.

¶ Oz dubium est q̃d in collatione ordinum. glo. in. d. c. man?. vi velle idem qđ dictũ est de ꝓfirmatõe. Oz collec. dicit q̃ collatõz minor ordinũ posset papa delegare simplici sacerdoti. Secus in collatione sacror. q: sacri ordines hñt act? t exercitiũ in ꝓfectione eucharistie. nam vt dicit glo. in. c. puenit. xcv. di. non põt papa ꝓmittere nõ sacerdoti vt ꝓficiat corpus xpi: q: xpc hoc ꝓmisit solis ꝑsbyteꝛ. Ideo idem dõm in ꝓposito vt sicut in ꝓfectione eucharistie papa non disponit ꝑ dispositiõez xpi. ita nec in ordinatione ministror ipsi? sacramẽti. Oz panor. putat vt sacerdoti hoc possit delegare indistincte. q: lz de sacrõ eucharistie sit dispositũ institutione dñica q̃ hẽat illud administrare hoc tñ non est dispositum in collatõe ordinum. nam olim ꝑsbyteri in ꝓmuni regebãt eccliaz t ordinabãt sacerdotes. vñ quẽadmodũ olim poterãt: ita vi q̃ papa possit hoc ꝓcedere sacerdoti: maxime delegando. cum nihil exerceat delegat? noie ꝓprio. vt in. c. sane de of. dele. Quinimo dico q̃ minor ordinũ collationem posset papa sacerdotibꝫ ꝓprio iure ꝓcedere. Nam sacerdos põt hodie ꝓferre primã tonsuraz. dũmodo hẽat subiectum vt notat Jo. in. c. cum ꝓtingat de eta. t q̃. Per inferiorem aũt ꝑlatum a papa: non põt fieri ista delegatio non pontificib. q: non ꝑsunt isti disponere ꝑ statutũ t ordinatõz ecclesie. Hoc ꝓbat in. c. aqua. de ꝓse. ec. Et vide glo. in. d. c. puenit q̃ ponit notabilem regulaz q̃ nihil hz epus: qđ sit iurisditionis qđ non sit delegabile p eum. Secus in ꝓpetentib rõne ordinis epalis. vt notat glo. in. d. c. quanto.

¶ In aũt ea que sunt ordinis epalis possint p inferiorez ꝑscribi: Rñ. Panor. in. d. c. quanto. facit regulaz singularem: q̃ ea que sunt ordinis epalis non ꝑsunt acq̃ri p inferiorẽ ex ꝓsuetudine quantũcunq; vetustissima. Hinc dicit Jo. an. in. c. ij. de ꝓben. li. vj. q̃ quantocũq; tpe laic? exercuerit actũ spualem: nunq̃ tñ põt illum actũ ꝑscribere. Naz possessio tanti tpis cui? initij non est memoria hz vim tituli: qñ dat capacitas in exercente. als non. Dec? in ꝓpetentib epo rõne iurisditionis vel dignitatis epalis. Nam illa ꝑsunt ꝑscribi p inferiorez clericum: vt in. c. auditis. t. c. cum olim de ꝑscrip. t in. c. accedentib de ex. ꝓla.

¶ Que aũt ptineant ad iurisditõz. Glo. in. c. trãsmissam de elec. dicit q̃ sunt. vt iudicare. excõmunicare. corrigere. iuramenta recipe a vasallis. ꝓfirmare. inuestire. beneficia ꝓferre: t similia. t hec oia in ꝓfirmatione ꝓseqt elect?. Ea vo que sunt ordinis: sic est. clericos ordinare. chrisma ꝓficere. depositio clericor. benedicere vgines t ecclias t altaria ꝓsecrare t silia: ꝓferunt in ꝓsecratõe epali. Et glo. in d. c. puenit dicit q̃ int ea que sunt iurisditionis sunt q̃daz que non ꝑsunt demandari. nisi eis q̃ adminiculo ordinis ea ꝑsunt exercere. vt deponere. vberare clericum. extra de sen. ex. vniuersitatis.

¶ Sed queri ꝓsupposita validitate delegationis. si delegans postea ꝓhibet, nunq̃d impmat caracter ex sacramento habito ꝑ interdictum delegant? Dic q̃ aut ꝓhibitio habenti ptãtem hmõi fit al's ex delegatione. Et tunc glo. dicit t bene q̃ post ꝓhibitionẽ nihil confert. Et idem tenet glo. in. d. c. manus: t est ꝓmunis opinio. Et ꝓbat ratione. quia sublata ptãte delegata nulla ptãs remanet in ipso delegato. vt in. c. sup questionũ de offi. dele.

¶ Sed dubium est. q̃d si ꝓhibitio fiat epo p romanum pontificem: nunq̃d conferet sacramentũ post ꝓhibitionem. Jnno. refert quosdam tenere q̃ non. q: licet papa non possit tollere sacramentum baptismi. vel alia necessaria: põt tñ circa illa disponere. vel dando formam. vel disponendo de psonis a q̃bꝫ t q̃bꝫ cõferenda sint. vt no. in. c. j. de baptismo. Nam pape est obediendum in istis spiritualibꝫ t concernentibꝫ piculum anime: nisi illa reperiant exp̃sse interdicta: vel sint ꝑ fidẽ. Et no. hanc regulam quam videt seq̃ Jo. in. c. quanto de transla. ꝓla. Ipse tñ Jnno. ꝓcludendo dicit q̃ aut papa facit legem p quam tollit ptãtem epis. t nihil ageret epus postea ꝓferendo. aut simpliciter ꝓhibet epis ne faciant. t tunc ꝓhibitio non impediret impressionem caracteris. Dicit tamen Jn. no. notabile vbum obliuioni nunq̃ tradendum. q̃ sine causa ratõnabili non est papa sustinendus attentando ista vel similia ꝑ vniuersalem ecclesiam. Et pondera ex his vbis duo. Primo q̃ nõ ꝓsumit in papa causa rationabilis si vult venire ꝑ vniuersalem statum ecclie: ꝫ oportet q̃ causa sit alijs nota. Secundo pondera q̃ non dicit papaz non posse: ꝫ eum non sustinendum. quasi dicat q̃ eccl'ia vniuersalis dz resistere pape. tamen eccle sia non resistente: videt actus valere. Et panor. reddit rationem huius distinctionis Jnno. Naz in faciendo legem t auferendo p legem ptãtem epis: nihil potestatis quo ad actum ꝓhibitum remanet ipsis episcopis. Sed quando simplr ꝓhibet: non tollit potestatem: ꝫ interdicit exercitium merito hoc casu. impmit caracter non obstante ꝓhibitione pape. quia simplex ꝓhibitio non impedit impressionem caracteris in habente ptãtez: etiam si in ꝓhibitione apponat clausula decreti irritans. hec panor.

¶ Que sit forma confirmationis t: Rñ. forma est hec. Consigno te signo crucẽ: et confirmo te chrismate salutis. In nomine patris t filij t spiritus sancti Amen.

¶ Utrum in sacramento confirmationis conferat gr̃a t: Rñ. fm Tho. gr̃a ꝓfert non solum ꝓmuniter: sicut in quolibet sacrõ ꝓfert gr̃a emundans a peccato. vel reliquijs peccati. ꝫ etiaz spualis gr̃a p quam q̃s deputat ad offm sanctitatis: t idoneu? efficit ad xpm confitẽdum. vnde t de grato facit magis gratum.

¶ Quibꝫ debeat hoc sacrm ꝓferri t: Rñ. oibꝫ xpianis. nam t pueris ꝓuenient ꝓfert: q: min? hñt fictiõis. t virꝫ t mulieribꝫ q̃bꝫ cõis est pugna spual. Item mutis: q: lz non vbo: signo tñ põt cõfiteri. Item morientibꝫ q̃bꝫ lz subtrahat pugna. tamen pergunt ad ꝓmium militantium. Et iõ ꝓuenient

accipiunt xpiane militie signum.

¶ Utrū cōfirmatio possit iterari. Rñ. fm theo. non pōt. eo q impmat effectū indelibilē de pse. di. v. dictū. t. c. de homine.

¶ Utrū cōfirmatio cōferri debeat ieiunis t a ieiunis. Rñ. sic. ꝓpter reuerentiā sacri de cōse. di. v. vt epi. t. c. vt ieiuni. tū in necessitate. melius esset confirmari post prandium q si epo discedente t hmōi quis nō possit confirmari.

Consecratio. j. ecclesie

vel reconciliatio eius. ¶ Ecclesia a solo epo potest ꝓsecrari de cōse. di. j. nemo. Neq epūs pōt alteri delegare: nisi epo: sicut nec reconciliationē extra de pse. ec. aqua. Et pōt cōsecrari tam diebꝫ dominicis q̄ ꝑiatis extra eo. tua. Neq dz cōsecrari sine missa de cōse. di. j. c. ij. Non tamē est de substātia fm Ber. t Io. in. c. qō sicut de elec. q̄ dicunt q missa dz fm ecclesiā romanā dici a cōsecrante. tū si aliter fieret: teneret.

¶ Presumit ecclesia cōsecrata fm Inno. qñ̄ appareat de hoc aliqua scriptura vel instrumentū dotationis. vel in libꝭ ecclesie vel in colūna vel in diticijs. quod idem est. vel in tabula marmorea t hmōi. vel etiaz si appareat vnus testis de visu vel auditu fm quosdā. Nā hoc casu cū non tractetur de p̄iudicio alterius. sufficiunt tales ꝓbationes. Et sic fac regulā q sculptura in loco lapideo facta. vel vnus testis facit fidē. vbi non agit de p̄iudicio alterius.

¶ Tres sunt casus in quibꝰ ecclesia cōsecrata debz reconsecrari. Primus si parietes ecclesie sunt combusti vel dirupti. seu notabiliter decrustati in toto vel maiori pte. Secus si solū fuerit tectū exustum. extra. eo. ligneis. Ratio fm pano. in. c. ꝓposuisti. eo. ti. quia ꝓsecratio ecclesie cōsistit in exterioꝛi pte. Fit em̄ delinitio seu inunctio cū crucib⁹ in ipsis parietibus ecclesie in superficie muri. vnde violat ipsa cōsecratio ex cōbustione parietuz. licet parietes nō corruant. de pse. dis. j. ecclesijs. Secus si parietes in toto: vel maiori pte corruerūt. Si vo parietes successiue fuerint reparati. ecclesia eadez intelligit fm quosdā. t nō indiget reconsecratione. Sicut dicimus de naui: cui⁹ vna ps deficit t reficit cras: vna alia ps corruit. et cras reficit. et sic successiue reficit etiā tota. Et tū eadē nauis dī. vt in. l. qō in rem de leg. ꝓmo. Et idē dicit populus. licet aliqui moriantur. t aliqui de nouo nascant. vt in. l. ꝓonebat. ff. de iudi. Sed Inno. sup Rubrica eo. ti. refert alios tenere q indigeat reconsecratione. Et hanc partē putat pano. verioꝛē. nam in istis spualibus considerandus veritatē t nō fictionem. Sed in veritate non est illa ecclesia. exquo ex toto vel maiori parte de nouo: licet successiue: est refecta. nam negari nō potest: quin cōsecratio que cōsistebat in antiqs parietibus sit sublata. Et iura cōtraria loquunt de fimiꝛ pars: maiꝛ pars traxit minꝛē partē ad naturam suā. Sicut de aqua benedicta t oleo consecrato. dico q hoc non ꝓcedit in istis que cōmixtio ne nō confundunt. Tercius est quādo dubitatur an ecclesia fuerit consecrata. nec apparet aliqua ꝓbatio de his q̄ dicta sunt s̄. Di tres casus notant in glo. d. c. ꝓposuisti.

¶ Sunt t alij casus in quibꝰ ecclesia nō debet recōsecrari: ꝫ recōciliari. Primꝰ ꝓpter homicidiū cōmissum in ecclesia. d. c. ꝓposuisti. Et qz tex. simpliciter facit mentionē de homicidio. t in hoc nō requirit sanguinis effusionē. Ideo sufficit homicidium esse sine sanguinis effusione. vt q: fuit laqueo suspē sus vel strangulatus vel simile. Et hoc tenet glo. in. c. vnico. eo. ti. li. vj.

¶ Quid si in ecclesia fiat homicidiū casuale. vtputa. homo cecidit de tecto ecclesie t mortuus est. vel aliqs se defendēdo occidit inuasorē. Rñ. panoꝛ. in d. c. ꝓposuisti dicit q non indiget reconciliatione. quia text⁹ ibi intelligit de homicidio violento: seu iniurioso.

¶ Quid si occidatur sanct⁹ vir in ecclesia. nunqd reconciliabitur. Respon. glo. in. d. c. vnico. dicit q sic. quia iura indistincte loquuntur. t sceleratius est iustum occidere q̄ iniustum. Et licet ecclesia in dicto casu sit sanctificata: ex sanguinis effusi passione. ex ipsius tū effusi actione bene polluit. Juxta illud. Actio displicuit: passio grata fuit. locū tū sanguinis nō lauabunt.

¶ Quid si quis occidat extra ecclesiam vel vulneretur. t post intrat cymiterium vel ecclesiam t ibi sanguinem spargat. Respon. glo. in. d. c. vnico. dicit q non reconciliabitur: licet sanguis defluat ad terram. Secus fm Directoꝛiam si sanguinis effusio facta fuerit violenter in ecclesia vel cymiterio. licet sanguinis non fluat ad terram. vtputa colligitur cum scutella.

¶ Quid autē si supra tectū ecclesie. puta homo sagitta interficit. Rñdet glo. vbi supra fm Hug. q nō est facienda reconciliatio. quia extra ecclesiā videtur factum.

¶ Quid si fiat vulnus in ecclesia vel cymiterio sine sanguinis effusione: an reconciliabit. Dic fm Panoꝛ. in. d. c. ꝓposuisti. t glo. in. d. c. vnico q sic p tex. d. c. ꝓposuisti. vbi dicitur q ꝓpter homicidia t vulnera reconciliabit ecclesia. t nō dicit: an in eis fuerit sanguis effusio vel ne. licet Panoꝛ. dicat q vulnera nō fiant sine sanguinis effusione. Et ido alia iura faciunt mentionez de sanguinis effusione. vt extra eo. c. fi. t. d. c. vnico. Ex quo panoꝛmi. infert duo. Primo q ꝓpter extractionem modici sanguinis non polluit ecclesia. qō denotat verbū. effusionem illud verbū abundantiā significat. Et hoc notabis ad statuta que quandoqz requirunt sanguinis effusionē. Secundo infert q ex alia iniuria coꝛporali citra sanguinis effusionē non polluit ecclesia. vt necessario indigeat reconciliatōne. Secus casus ꝓpter adulteriū vel seminis effusionē. extra de adul. c. significasti. t de conse. dist. j. ecclesijs. Et intelligitur tū de semine humano siue sit catholic⁹ vel paganus.

¶ Quid si est occultū. Rñ. q ad hoc vt reconcilietur ex p̄dicto casu fm Astēn. requirit q effusio sit notoria: magna t fornicaria. Ideo dixi. notoria. qz si esset occulta. non oportet reconciliari fm Io. an.

in.d.c.vnico.quia ecclesia nō iudicat de occultis.ꝫ tūc tunc: qñ est manifesta vel de ea fama publica, alʒ oporteret eos cōtinuo discurrere. Ideo etiaz dixi.magna:quia ꝓpter modicā humectationem nō esset reconcilianda. Ideo autē addidi: fornicaria.quia si vir somniando:vel vxorē cognoscendo effundat semen: non ꝓpter hoc est reconcilianda fm Joan.z Aug.in.d.c.ecclesijs.licet glo. in.d.c. vnico teneat contrariū.tamē ꝑma opinio videtur cōmunior. Ad hoc facit de homine dormiente in ecclesia si ei accidat pollutio:etiaz si esset manifesta non debet reconciliari ecclesia.z tamen si homo ex ꝓposito ꝓcuraret hmōi emissionē.si esset manifestum indigeret recōciliatione fm Rectorū.vnde hoc.non nisi ex hoc.quia ꝑmū fuit sine peccato.secundū cum peccato. Modo ad ꝓpositum q vxor reddat debitū viro in ecclesia:vel exigat.de se non est peccatuz.maxime credo q ecclesia nō indigeret reconciliatione in dicto casu:si immineāte necessitate vxor redderet debitū viro: vel econtra in ecclesia.puta erant longo tempore recluſi.z exire nō poterant. Itē reconcilianda est ecclesia ꝓpter vicium sodomiticū. Tercius si excōmunicatus fuit in ecclesia sepultus extra eo.consuluisti.z ista corpora si discerni possunt sunt exhumanda z extra ecclesiaz z cymiteriū ejicienda extra de sepul. sacris. Idem etiā si in ea fuit sepultus paganus vel infidelis.tūc eiū corpora nō solū sunt extumulanda z ejicienda. ꝫ z parietes radendi z tigna. Idē fm Jo.an.in.d. c.cōsuluisti qū fuit sepultus excōmunicatus. Idē Mo. Sed p̄dicta quo ad rationē parietū non placent panor.quia si raderent parietes violaret consecratio ecclesie.z sic esset reconsecranda:z nō reconciliandā. Nec ob.cap'm.ecclesiā de cōse.dis.j.quia loquit in ecclesia nondū consecrata.z tunc seruari potest qđ dicit Joh.an. Quartus casus:si ecclesia: vel altare vel cymiteriū ab epo publice excōmunicato consecrent vel benedicant polluta sunt. nec ante reconciliationē celebrari debet.nec aliqs sepeliri.ar.d.c.consuluisti vbi hoc Mo.z Panor. reddit rationē.quia si sepultura corporis excōmunicati polluit ipm locū.fortius qñ ipsa consecratio transit p manū notorie excōmunicati. Et in hoc facit regulam q omnia q̄ consistunt in exterioribꝫ benedictionibus z cōsecrationibꝫ nō debent exerceri per fideles si gesta sunt p notorie excōmunicatuz ante reconciliationē. Secus in corpore christi z alijs sacramentis.nam illa sunt verissima in se.nec indigent reconciliatione.licet excōicatus confecerit.

Quid de muliere p̄gnāte mortua. Ber.z Hos. dicunt q sepelieꝫ in ecclesia. quia fetus est ps ventris de conse.dis.iiij.si qua. Mo.autē distinguit.q aut certū est q fetus mortuus est.z tunc nō incidetur mulier.ꝫ cū partu sepeliet. Nec obstant iura q̄ volunt q paganus nō sepeliaꝫ in cymiterio. quia intelligunt quādo paganus sepatus est ab vtero matris xp̄iane vel in vtero matris pagane ibi sepultus fuit. Secus si in vtero matris xp̄iane.quia nec comode discerni potest. Et ideo non est exhumandus. Si aūt certū est q ꝑtus viuit vel dubitatur.tūc oīno incidat.ff.de mor.infe.l.ij. Idē Ar. Sed q̄s potest ecclesiā reconciliare. Dic q epus ꝓprius p se vel p alium epm.z pōt vnus aquā benedicere.z alius reconciliare. Per simplices vo sacerdotes non potest: etiam si sit consuetudo extra eo.aqua.

An autē papa possit cōmittere reconciliationē simplici sacerdoti. Rū.glo.in.d.c.aqua.z Panor. ibi dicunt q sic. Et idē dicendū fm Panor.in omnibus que sunt iuris epalis ex dispositione humana.quia in illis papa habet plenitudinē potestat'. vt in.c.ꝓposuit de cōce.p. Sed ea q̄ ex dispositōne diuina sunt tributa certo ordini nō possunt cōmitti illū ordinē non habenti etiā p papā vt vult glo. in.c.puenit.xcv.di. Et nota hanc regulā. De hoc vide supra.c.primo.

Quid si quis celebrat in ecclesia seminis vel sanguinis effusione polluta:an efficiatur irregularis. Rū.q etiā si scient in ea celebrat:nō est ꝓpter hoc irregularis de sen.ex.is q̄ li.vj.

Quid fiet si ecclesia nō cōsecrata fuerit sanguis vel seminis effusione polluta. Rū.fm Panor. in c.fi.eo.ti.q organa clericoz ibi suspendunt. Ita q nedū missa.ꝫ nullū officiū debet ibi celebrari ante reconciliationē: que fieri potest p simplicē sacerdotem:lauando ecclesiam aqua exorcizata que etiā fit p simplicē sacerdotē.z non cū aqua benedicta cuz vino z cinere:cū qua reconciliat ecclesia cōsecrata. z non requirit p̄sentia epi.quia si exigeret p̄sentia epi:nō posset immediate reconciliari.z tū tex.dicit q q̄citius pōt:consecret. Eadē rōne posset dici:q nō requirat licentia epi p tex.ibi q debeat ꝓtinus lauari.qō non fieret si oporteret mandatuz episcopi expectare.

Ecclesia p̄cipue consecrata vel oratoria:monasteria vel hmōi non debent cōuerti ad secularē habitationē z ꝓphanos vsus.xix.q.iij.que semel.z.c. quoniā z extra de re.do.ad hec. Ex quo infert ibi Panor.q malefaciunt illi q̄ ex vestibus sacris:vetustate consumptis faciunt vittas p dominabus seu bursas:seu quid simile. Et vide tex.in.c.ad nuptiarum.de conse.dis.j.vbi dicit q vestes ecclesie non debent accomodari ad ornatuz nuptiaz. nec ad alium vsum mundanum. Et ex illo tex.colligit ibi glo.q ex veste domine non debet fieri capsula. seu aliud vestimentū ecclesie.licet contrariū obseruetur. Et ideo papa Sixtus quartus dedit licētiā vt ex vestibus mulierū et secularium possint fieri ornamenta z paramēta ecclesie. Nota etiam,putabetur.de conse.di.j.c.ligna.q ligna ecclesie cū fuerint vetustate consumpta nō debent reponi in loco indecenti. vtputa in coq̄na vel latrina.nec etiā in pastinandis vineis.ꝫ in loco honesto. vt in claustro vel refectorio vel hmōi vel igni cōburēda:nec ad laicoz opera debent admitti.

Consecratio.ij.scz altaris. Alia est consecratio ecclesie alia altaris. Et ideo vna sine alia fieri potest extra eo.c.j.

Altaria sine reliquijs consecrari non debent de conse.di.j.placuit.z.c.nō oportet. Et potest eps in

eadem ecclesia simul plura altaria cõsecrare. extra eo. cum sis.

¶An autem deficientibꝫ reliquijs possit apponi corpus xpi. Jo. in. d. c. placuit dicit q sic. Aug. dicit non esse de substãtia cõsecrationis, vt reliquie apponant. ea. di. c. nullus. Ho. in sum. refert consuluisse Inno. sup illo dicto Jo. An licite ponatur corpus xpi loco reliquiarꝫ. Et dicit Inno. rñdisse de assistentiũ consilio q nõ. Rõ est fm Jo. an. qa corpus xpi est cibus anime de conse. dist. ij. panis. nec debet cõseruari nisi causa infirmorꝫ vel ex alia causa necessaria. vt in. c. j. de cu. eu. Jfertur tñ q leo papa deficientibꝫ reliquijs dedit partẽ corporalis eucharistie in cõsecratione cuiusdã ecclesie.

¶Altare. an sit reconsecrandũ. Rñ. q sic in quibusdam casibꝫ. Primus si mensa: siue tabula altaris. i. superior ps altaris fuerit mota. i. mutata fm locũ. fm Ho. extra eo. c. j. Et hoc intelligit de tabula affixa. fm Rod. Tabula eñ cõsecrata q non est affixa de loco ad locũ transferẽ. nec tamen reconsecratur. dũ tamẽ lapis superior nõ separet ab eo cui cõpaginat. vnde si mensa moueat cũ coherentibꝫ sibi nõ oportet ꝓpter hoc altare reconsecrari. vt patet in altari portatili de conse. di. j. concedim⁹. Secundus est si aliquis de lapidibꝫ mensam tangentibus fuerit motus fm Ber. extra eo. c. j. qõ intelligit Rod. de lapidibꝫ principalibꝫ. vt si sup q tuor colũnas fundata sit mẽsa altaris. z vna earꝫ fuerit mota. mẽsa nihilominus remanẽte immota. Sec⁹ de lapidibus parietis vel de ipso pariete: cui lateraliter compaginatũ est altare in quibusdã ecclesijs. quia ꝓpter motionẽ illius parietis vel lapidũ eius non reconsecrabit altare: si maneat immotũ. Tertius est si mensa fuerit enormiter fracta extra e. qõ in dubijs. i. vltra medietatẽ fm Jo. vnde necesse ẽ fm Ho. q appareat deformitas. z putat q sit ad arbitriũ epi redigenda. vel etiã fm Rod. si in cornibus fuerit fracta. cũ soleat ibi fieri pcipue consecratio altaris. Quartus est si lapis ille qui continet sigillum: siue reliquias. qui etiã dicit sigillũ altaris quia cũ eo reliquie sigillant: moueat vel frangatur vel enormiter diminuat. vnde si in altari viatico lapis continens sigillũ reliquiarꝫ moueat: altare reconsecrabitur fm Inno. z Hosti. extra eo. c. j. Si vo altare viaticũ extrahat cũ non adhereat ligno: sed lapidi ipsa consecratio. non credit Inno. illud esse reconsecrandũ. Nota etiã fm Inno. q in altari est quoddã foramen vbi reliquie ponunt z illud qñq fit in parte superiori. qñq in latere altaris. Si fiat ꝓmo modo: clauditur quãdoq paruo lapide. quãdoq tabula magna altaris. Si secũdo modo clauditur tñ lapide paruo. vnde siue ille puus lapis: siue tabula magna moueat: reconsecrari debz altare. Nota etiã si reliquie sublate sint z sunt sublate cum mẽse motione: debet reconsecrari altare Si autẽ sine eius motione: non debet reconsecrari de cõse. di. j. de fabrica in tex. z in glo. Quintus est quando tantũ additur altari q amittit formã quã habebat. quia forma dat esse rei. Vide tamẽ quod notat Pano. in. c. ad hec. e. ti. q quoddã est altare portatile qõ portatur de loco ad locum z est puus lapis ꝓtinens in se foramen cũ cõsecratione z sigillo suppositꝫ. z istud non execrat nisi moueat istud sigillum cõtinens ꝓsecrationẽ. Aliud vo est altare stabile. qõ est firmuz in loco. z istud execrat multis modis. Primo vbicunq violatur locus ꝓsecrationis. puta: quia cecidit aliquis de lapidibꝫ tangentibus ipsam cõsecrationẽ: vel motũ est ipsum sigillum vel si tota mensa est mota. licet ibi non sit foramen ꝓsecrationis. Ratio quia qñ altare est firmũ nõ consecrat solũ tabula ꝫ totũ altare. vnde si patitur enormẽ lesionẽ amittit formã suã. z dr execratũ ideo debet denuo cõsecrari.

¶Quero ꝓ declaratione pdictorꝫ: nunqd altare viaticũ sit execratũ. si lapis remoueat a ligno. nam sepe altare viaticum fit ex lapide paruo inserto in ligno. Rñ. Ab. put refert Pano. in. c. ligneis. eo. ti. dicit q nõ. Et credit Pano. q velit arguere a simili. naz sicut corruente tecto ecclesie remanentibꝫ parietibꝫ nõ fit reconsecratio. Jta sublata illa tabula a ligno. cui inherebat lapis. nõ debet fieri reconsecratio. Jo. an. hoc fatet si sepulcrũ sit in ipso lapide. Secus autẽ si in ligno esset sepulcrũ seu foramẽ z ibi esset cõsecratio. z lapis esset loco sigilli. Et hoc est indubitatũ. nã tunc violatur consecratio. Sed Pano. dubitat etiã in ꝓiori casu: ponendo q altare recipiat formã suã ex ligno z lapide. puta. quia lapis est ita parvus q ꝑ se non sufficeret ad formã altaris viatici. nã licet consecratio sit in ipso lapide tamen sublato ligno vez est dicere q ipsum altare patitur enormẽ fracturã. z sic perdit suaz formam. Jdẽ dicenduz de altari firmo. si ibi adesset lignum dans formam altari. Sextus casus est quando dubitatur. vtrum consecratum sit de conse. distinc. j. ecclesie.

¶Altaria in quibꝫ degradati z hmõi celebrauerũt nõ debent ꝓpter hoc reconsecrari. nec reconciliari. cũ hoc nõ sit iure cautũ.

¶Vtrũ in locis nõ consecratis possit celebrar cũ altari viatico. Rñ. Inno. in. c. j. e. ti. dicit q sic. Dicit eñ locũ esse consecratũ ex quo est ibi altare viati cum consecratũ per episcopũ. z sic non ob. c. missarum de conse. di. j. Sed pano. sup Rubrica. eo. ti. dicit Archi. post aliquos antiquos tenere contrarium in. d. c. missarꝫ. vbi dicit q nisi in ecclesijs cõsecratis nõ potest celebrari etiã cum altari viatico: nisi concurrat licentia episcopi. in locis autem non consecratis z sine altari viatico non sufficit licentia episcopi. Et hanc opinionẽ Pano. credit veriorẽ. ꝓ hoc tex. in. c. fi. de paul'. li. vj. vbi de gratia est concessum episcopis vt possint celebrare vel facere coram se celebrari in itinere super altari viatico. Si eñ hoc liceret de iure ꝯmuni ꝓut sensit Inno. frustra concederetur paulegium. Ad idem. c. vnicuiq. z. c. si quis de conse. di. j. Vbi dicit q in oratorijs priuatis nõ debet celebrari sine licentia episcopi. Vide tamẽ Ri. in. iij. di. xij. q in casu magne necessitatis iura ꝑmittunt celebrari in loco nõ sacro. si tamen tabula sit consecrata. ceteraq ad illud officium ptinentia ibi affuerint. sicut cũ ecclesie prime fuerint incense. vel cum homines sunt in itinere. z ecclesia defuerit. vt de conse. di. j. c. conce-

dimus quibus casibus exceptis non licz celebrare in loco nō sacro nisi de consensu epi per dictum.c. missarum. Nulla autē necessitate licet celebrare in mari vel sup fluuiū. Et fm Pe.de pal'.extra ecclesiam sine necessitate nunq̄ licet celebrare sine licentia epi. Sed nō habentibz capellas licet potius celebrare in campo vel in domibz priuatis.dūmodo alia necessaria hēant. Et hoc vbi licētia epi haberi nō possit. Et ideo a pncipio si comode licentia haberi potest:ab epo peti debet. In exercitu etiā ꝓpia nozum idē fiendū.

Consecratio.iij. scilicz cymiterij. Alia est ꝓsecratio ecclesie. Alia cymiterij.

Cymiterium pollutum esse censetur quādo ecclesia est polluta effusione sanguinis vel seminis. dico si sit contiguum ipsi ecclesie.z anteq̄ reconciliatum sit. non debet in eo aliquis sepeliri. Secus si cymiterium ipsum esset remotum ab ecclesia. Sed econtra polluto cymiterio non est polluta ecclesia. ne minus dignū trahere videatur maius. Et non est cymiterium vnū:ꝫ plura qñ paries est in medio. licet sit ibi porta in pariete.

Sed ge.in.c.vnico.e.ti.li.vj.querit.pone q̄ sint duo cymiteria.z sit paries in medio z porta in pariete.z in porta fit iniuriosa sanguinis effusio.queritur an vtrūq̄ cymiterium sit interdictū. Potest dici q̄ aut est cōmissa in porta.ꝫ ex parte magis adherente vni. Et tunc illud est violatum.ꝑt dicit de hermofrodito.ff.de sta.ho.querit. Aut facta fuit in medio porte.z tunc cōsideramus cuius causa fuerit factus paries z porta.vt dicit Jo.an. Aut est dubiū:quia non potest apparere cui⁹ causa sint facta.z tunc cū participet de vtroq̄.dicim⁹ vtrūq̄ violatum. Ita dicemus hic. Et in dubio videntur apposita vt faciant duo cymiteria pncipaliter. nō autem accessorie vt vult dictus tex. Et per p̄missa idem dicit si in porta ecclesie fiat talis iniuria. Jo. an.z Jo.de Imola dicunt q̄ forte istud vltimū dictum est verum:quādo intra clausurā ostij versus ecclesiam facta est pollutio. Secus si ex pte que est versus locū extra ecclesiam.

Si in cymiterio corpora fidelium defunctoz sepulta sunt ab excōicatis:scismaticis: vel infidelibz z hmōi.non ꝓpter hoc debēt exhumari. De sacra. nō iterā.a nobis.

Cymiteria nō consecrata: in quibz corpora paganoz vel hereticoz vel excōmunicatoz sepulta sunt.non debent cōsecrari de conse.di.j.ecclesia. Sed corpora ibi sepulta debent inde ꝓus eici.z parietes z tigna radi. Et tunc si apta fuerint poterūt consecrari.d.c.ecclesiam. Si autem consecrata fuerint ꝓus eodē modo corpora p̄dicta inde eicienda sunt si discerni possunt.al's non.extra de sepul.sacris.z ipsa cimiteria reconcilianda sunt. Sicut de ecclesijs dictū est. Sed in ecclesia consecrata parietes nullo modo radendi sunt.vt dictum est supra. consecratio ꝓmo. Quia tunc esset reconsecranda z nō reconcilianda.

Corpora sanctoz nemo p̄sumat transferre sine licentia principis vel episcopi de conse.di.j.corpora.vbi dicit glo. q̄ per principem intelligit papa. Et hoc verū si corpora tradita sunt perpetue sepulture.al's sine auctoritate alicuius possunt trāsferri fm glo.ibi. Idē videt z de ossibz alioz fideliuz.ff. de re.z sump.fu.l.ossa.

Consecratio.iiij.scz vestium.pallarum.z vasoz. Vestes sacerdotum z ministroz.palle altaris.z vasa sacra.z oīa similia nō debent conuerti ad vsus laicos. Hz si q̄ sunt vetustate ꝓsumpta cōburi debēt. z cineres i ecclesia reponi.xix.q.iij.q̄ semel.z.c.q̄ de conse.di.j.altaris.

In autē simplices sacerdotes possunt benedicere vestes sacerdotales.z alia ornamenta ecclesie vel altaris. Respō.Archi.in.c.degradatio.de pe. li.vj. Et multi alij in cle.attendentes de sta.mo.dicunt q̄ non. Tamen p.S.d.Sixtum papā quartum indultum est vt simplices sacerdotes ordinis minoz possint benedicere quecunq̄ ornamenta ecclesie vel altaris. z vestes sacerdotales et alia. excepto corporali. Nota fm Pe.de pal'.ꝑt recitat Archi.flo.in sum.q̄ de longo manipulo licet facere stolam vel ecōuerso.z de breui stola facere manipulum vel cingulum.quia omnia hec vna benedictione consecrant. Et cum capsula.i. planeta est dupla.cum possit esse simpla.z super quālibet partem fit benedictio.in celebrando vti potest ex vtra q̄ parte. Et si vna pars amoueat ab alia remanet benedicta.z potest in ea celebrari. Et similit de dupla stola. Item fm eundē Pe. quādo vestimenta reparant ꝓpter paupertatē videt distinguendum q̄ aut tanta pars amota fuit:q̄ sine illa non benediceretur vel celebraretur vt tota manica vel pars superior.z tunc desinit esse benedicta. Si autē modica particula.cuius defectus:nec benedictionem impediret:nec celebrationē.tunc licet celebrare.nec est hoc simile.sicut de oleo benedicto.

Conseruator. Require infra.Excommunicatione.xxviij.

Consiliū.tenetur quilibet inquirere vbi cauetur a iure. Sed tamen non tenet illud sequi. tenet tamen expectare debito tēpore donec consulat sapientem al's nō valeret:si fieret qō cum consilio fieri debet. querit enī consilium de iure:vt aptius cōsulens videat quid sit agendū extra de elec.ne pro defectu. vbi de hoc in glo.z.c.cum in veteri eo.ti. z.c.cum olim de arbi.vbi glo.querit.ad quid est petere consilium si non est necesse illud sequi. Rūdit q̄ certe potest esse q̄ tale consilium sit vtile.quia pōt movere prelatum ad aliquid faciendū.qō forsitan per se nō fecisset.quia quod a pluribz queritur. facilius inuenitur.xx.di.de quibus. Et habito cōsilio deliberet:an expediat ei sequi consiliū. Et ideo dicit Panor.in.c.ad nostram de consue.q̄ est vtile in facto dubio exquirere consiliū a pluribz tam literatis q̄ illiteratis sapientibz z insipientibz. Nam quādoq̄ parum sapientes habent in certa re eleuatū intel-

lectum ⁊ ingeniū ⁊ acutius sciūt discutere vnū casum q̄ oēs sapiētes. Sicut narrat Jo.an. de fatuo pisiensi: qui decidit q̄nē miro modo int̄ tabernarium ⁊ quendā pauperē: a quo tabernarius volebat extoꝛq̄re pecuniā. q̄ comederat panē ad odoꝛē assati. nā soluit ille ex sono vnius denarij turonensis. quā q̄nē non potuisset Catho melius decidere. Et dī q̄ Bar. q̄ debebat consulere sup aliquo articulo conferebat de materia cū mercatoꝛib⁹.

¶ An autē hoc sit verū ex ꝓpria significatione vocabuli q̄ quis astrictus petere consiliū non teneat illud sequi: ꝛ satis sit requirere. Jo. dicit q̄ fm ꝓ priam significationē vocabuloꝝ ꝓcedit q̄ dictum est. Nam consiliū ex ꝓpio significato non obligat ad hoc. Sed q̄ꝛ fit impꝛopriatio vigente materia subiecta. q̄ latius declarat panoꝛ. i. d. c. cum olim de mente Bar. in l. j. §. si plures. ff. de exerci. Luꝝ querē. an consiliū sapiat consensum. Aut eñ consilium est impendendū ei q̄ non habet integrū iudicium rōnis. ⁊ tunc consiliū sapit consensum. vt l. impuberib⁹. ff. de sus. tu. vnde si caueret statuto: vt pupillus certū quid faciat cuꝝ consilio duoꝝ agnatoꝝ. capitur ibi consiliū ꝓ consensu. quia pupillus nō habet discretū iudiciū. Aut consiliuꝝ est impendendū habenti integꝝ iudiciū. Et tunc aut is q̄ habet impendere. est ꝓcipes illius officij. et tunc consiliū sapit cōsensum. ⁊ iste est ꝓprius casus capituli. venerabili fm vnum intellectum de offi. dele. vbi dī q̄ ꝑlatus cui datus est coadiutoꝛ: nihil debet facere sine consilio coadiutoꝛis. Capitur ibi consiliū ꝓ consensu. Alis suū officium esset supuacuum. Aut nō est ꝓticeps officij. ⁊ tunc consiliū stat ꝓprie. vnde satis est requirere. vt in. d. c. cum olim. Pone exemplū. Statuto cauetur: vt mulier non possit testari sine consilio duoꝝ cōsanguineoꝝ. Certe hoc casu satis est requirere consiliū: cū facultas testandi soli mulieri competat. ⁊ hoc tenet as. Nec est facienda differentia: si quis dicat de cōsilio vel cum consilio. ꝑut voluit Ly. in l. id quod pauperib⁹. C. de epi. ⁊ cle. Dicit eñ q̄ si aliquis habet aliquid facere cū consilio alicuius. non tenetur consilium sequi. Secus si habet facere de consilio alicuius. Sed Jo. an. in regula. nullus. in mercu. hanc differentiā non approbat. nec etiam Bar. in loco ꝑalle. Secus fm Jo. an. in loco ꝑalle. si dicat iuxta vel fm consiliū talis: q̄ tunc tenet sequi. Ad de p̄dictis q̄ notat Bar. in l. si cū dotem. §. eo autem. ff. so. ma. q̄ si cōsanguinei requisiti nolunt cōsentire q̄ ad iudicis officiū spectat examinare causam cōtradictionis. ⁊ siquidē est iusta. bene quidē Alis iudex ꝑmittet mulieri contrahere: aut testari. vt. d. §. eo autem.

¶ Quid autē si ille cuius consiliū requiritur: dedit malum consiliū. nunq̄d excusent facientes actum cū malo consilio. Rñ. panoꝛ. in. c. cum in veteri de elec. de mente cōpost. dicit q̄ non excusantur. quia consiliū non obligat. Et ideo si canonici elegissent scienter indignū cum consilio illoꝝ incidissent in penam. c. cū in cunctis de elec. Idē sentit Bar. in l. j. §. si plures. ff. de exerci. vbi dicit q̄ si iudex tenetur ꝓnunciare cū consilio sapientis. non excusabit si fuit secutus malū consilium.

¶ Quid autē si ille qui habet impendere consiliuꝝ non vult consulere vel est mortuus. an possit mandatarius ꝓcedere ad actus cōsummationē: consilio nō habito. Vin. quē sequit Jo. an. in. c. j. ne se. va. in. vj. In effectu sic distinguit. Quia aut ille est mortuus. ⁊ tunc si exꝑssio nomine ꝓprio potestas consulendi fuit sibi attributa: expirat mandatum: exquo nō potuit seruari forma. ꝗ debet expectari secūda iussio. ar. in. c. cum dilecta de rescrip. Si vo fuit exꝑssum nomen dignitatis debet successoꝛ expectari. ar. in. c. quoniā de offi. dele. Idē dicemus si est absens. Ita q̄ consiliū non potest requiri. Si vo est ꝑsens ⁊ non vult consulere: vel est absens. ⁊ non vult venire: seu consiliuꝝ prestare: tunc potest mandatarius ꝓcedere sine consilio. De hoc bona tex. in. c. cū in veteri de elec. Sed contra p̄mū membrum facit. d. c. j. ne se. va. vbi dicit q̄ si capitulū hꝫ conferre beneficia cū consilio episcopi: si episcopus est mortuus vel longe absens potest capitulū conferre beneficia. Jo. Dicit compo. q̄ aut consilium est requirendū ex forma mandati et procedit p̄mum dictū. Aut statuto vel cōsuetudine ⁊ ꝓcedit tunc. d. c. p̄mū. Et huius cōmunis dicti quidam doc. antiquus vt refert Jo. de lig. assignabat duplicem rationē. Prima. quia fortius stringit mandatum hominis q̄ꝫ legis. Jtez potestas oꝛdinaria est magis fauoꝛabilis q̄ꝫ delegata vt in. c. p. ⁊ g. de offi. del. habens ergo requirere consiliū ex potestate oꝛdinaria nō ita stringit sicut habens potestatē delegatā vnde in illo. c. j. capitulū ꝓcedebat potestate oꝛdiaria. Jo. de lig. videt impugnare omnia p̄dicta. q̄ etiā vbi p habentē potestatē oꝛdinariam est consiliū petendū. nō valet actus consilio nō habito. allegat bonum tex. in. c. nouit de his que fi. a pla. Et ad. c. j. allegatū respondet q̄ loquit in collatione beneficioꝝ ne ex nimia dilatōne immineat periculum. Ideo potest ꝓcedere consilio nō habito. D. an. tenet p̄mū. quia cū habenti oꝛdinariaꝫ mandat vt cū consilio alicuius ꝓcedat. videt potius quedā admonitio nisi adijciatur q̄ actus contrarius sit nullus. Panoꝛ. autē in. c. ex parte de cōsti. dicit q̄ hoc dictū non est simpliciter verum. nec opinio Jo. de lig. videtur ꝓcedere indistincte ad d. c. j. quia si bene consideret ratio illius. c. j. est generalis ad omne periculum imminens. nā fm dispositionis rationez debet restringi ⁊ ampliari dispositio vt in. l. cū pater. §. dulcissimis de leg. ij. Et ideo videtur q̄ vbicunq̄ ex dilatione ꝓueniret periculum semper potest ꝓcedi consilio non habito. Et hanc opinionem sentit Barto. in. d. §. si plures.

¶ Nunq̄d autē teneat actus si potest haberi consilium ⁊ non fuit petitū. Dic q̄ aut ex forma mandati erat requirendū. ⁊ non valet actus: vt in. d. c. cum in veteri. Aut ex dispositōne legis. Et tūc aut lex a principio cum potestatez tradidit mandauit consilium tercij requiri. ⁊ nō valet actus ex defectu potestatis. Nam habuit potestatez modificatam. Sic intellige. d. c. nouit. Jta q̄ sine clausula decreti actus ille fuisset nullus. Aut habenti ꝑus ꝓtātē

mandauit superior. vt ꝓcederet cum consilio sempronij. ⁊ tenet actus sine cōsilio licet ille veniat puniendus ar. optimū. in. c. dilect⁹. ij. de ꝓben. vide etiā glo. singularē in cle. j. de iur. patro. q; si mandatur alīs habenti potestatē vt aliq̄d faciat sub certa forma tenet actus: ꝛ forma nō seruet ꝓ. d. c. dilect⁹ Sed est alius tex. fm panor. de cōce. p. li. vj. in. c. si capitulo: vbi dicit q; si mandat canonicis alīs potestatem habentibꝫ. vt conferāt certuꝫ beneficium dato executore. vt illis negligentibꝫ exequat ꝓ solā ſrāz ꝓsentationez afficiunt manus canonicoꝝ vt ꝓsilio alteri facta non valeat. nam exquo superior transfudit potestatē in executorē ex defectu illoruꝫ quibꝫ mandauit adimit illis potestatē in casu contumacie.

¶ An autē in casibꝫ in quibꝫ debet peti consilium sufficiat vt petat post actū. ℟ñdeo. Panor. in. d. c. cū in veteri dicit q; nō. Sed in ipso tractatu act⁹ debet postulari. Et facit ad materiā eoꝝ q̄ tenentur negocia ecclesie regulariter ꝓmouere cū consilio capituli. debet em̄ consiliuꝫ req̄ri in actu ⁊ non post actū nec tenent canonici ꝓcipitare responsuꝫ: ꝛ possunt petere tps cōgruū ad deliberandū. Idē dic in iudice q̄ ex forma statuti tenet req̄rere consilium sapientis. Non em̄ satisfit statuto si ꝓs scribit sententiā ⁊ postea petit cōsiliū vel si nō vult expectare cōsultoꝝ debito tpe. ad hoc facit. c. licet de regula. vbi nō sufficit petere licentiā ex postfacto. Et ibi panor. facit regulaz q; vbi in aliquo casu requirit licentia nō sufficit petere ex postfacto. ꝛ debet peti a ꝓncipio. Notat etiā panor. in. d. c. cuz in veteri. q; si is qui tenebat requirere consilium artauit se ad extremitatē actus sine consilio gestus nō valet. licet ꝓpter extremitatē tpis nō potuerit habere consiliū. nā sibi est imputandū. Secus si debito tpe petijt ⁊ debito tpe expectauit responsum. nam tunc si consiliarij differūt plus debito respondere: vel nolunt impendere: consiliū pōt ꝓcedi ad actū ipsoꝝ consilio non expectato vt nota. in. d. c. cum in veteri.

¶ Quid autē si papa mandat canonicis alicui⁹ ecclesie vt eligant ꝓlatum cū consilio aliquoꝝ: ex quibus vnū volunt eligere in ꝓlatum: an requirendū sit eius consiliū. Glo. in. d. c. cū in veteri dicit q; nō est necesse. quia cōsentiendo postea electioni. satis videtur consiliū ꝓstare. Et si ille cōsentiret ante electionem deberet electio cassari ꝓpter vicium ambitionis. vt in. c. cū post petitā de elec. Jo. an. dicit q; q̄; hec opi. sit ꝓbabilis. tutius tñ est vt etiā istius requirat consiliū vt sic satisfiat forme mandati. nā posset cōsulendo talē contingere q; ꝓpter eius consilium diuerterent a ꝓposito. ⁊ alīū eligerent meliorem: nec tenent requirere consiliū in spē. ꝛ satis est dicere in genere de quo vos consulitis ⁊c. Si autē consulerent in specie de ꝑsona sua debet respondere fm Bof. iudicio aliozuz hoc relinquo. Sed hoc vltimū nō placet Jo. quia notaretur ambitione. Sed cū bona conscia pōt dicere nō eligatis me. q; nō sum dignus. Et si ipsum eligerent poterit postmodū cum bona cōscientia cōsentire. Et q; cōsiliū istius debeat requiri saltē in genere cōmuniter tenetur per doc. vt dicit panor. in. d. c. cum in veteri. Quia consiliū debet p̄cedere electionē. ergo nō debet differri in tēpus electionis. quia tēpe non congruo peteret. Quid autē si papa mandat vt isti eligant cum consilio ⁊ cōsensu illoꝝ. nunq̄d possunt eligere vnū ex illis. Host. dicit q; sic. q̄m regula est vt ex tribus electis valeat cōsensus duoꝝ. vnde satis est q; duo p̄beant consensum. dūmodo tercius nō contēnat. vt patet in arbitris ⁊ iudicibꝫ simpliciter electis. In quibꝫ valet sentētia maioris partē vt in. l. duo ex tribꝫ. ff. de re iudi. Et nota singulariter hoc dictū: q; vbicunq; eligunt simpliciter plures ad cōsulendū vel consentiendū seu ad aliquod officiū etiā extra iudiciū exercendū valet quicquid facit maior ps: dūmodo minor pars nō contēnat Hec panor. in. d. c. cū in veteri.

¶ Quid autē si fuisset dictū q; eligerent cū consilio ⁊ concordi cōsensu illoꝝ triū. nunq̄d possunt eligere aliquē ex his. ℟ñ. Hostiē. put recitat Panor. vbi supra tenet q; non. quia nō potest aliquis consentire in seipsum anteqū eligatur. Notaretur em̄ de ambitione.

¶ Et p̄dicta faciunt ad. q. Ex forma statuti. Mulier nō potest contrahere sine cōsensu duoꝝ ꝓpinquoꝝ. contingit q; mulier vendidit aliqua bona vni ex ꝓpinquis cum consensu alterius ꝓpinqui. nunquid sit satisfactū statuto. videt q; sic. quia ꝓpinquus emendo a muliere videtur consentire illi contractui. Nā satis est q; cōsensus intercedat in ipso contractu. Nec ob. de. j. de re. ec. quia consensus ꝓpinquoꝝ ibi non exigitur. vt auctoritas. ꝛ vt quedā solennitas. Facit etiā q; si statutū diceret filium nō posse litigare sine consensu patris: q; si pater ⁊ filius simul litigant. videat pater consentire. Facit q; notat Jo. an. in mercu. In regula. Qui nacet. Quod si statuto epi caueat vt nulla locatio valeat facta de rebus ecclesie sine suo cōsensu. q; si locatio fit episcopo tenet: quia conducendo videtur consentire.

Consuetudo est quod

dam ius moꝝ vtentiū approbatū: qđ ꝓlege suscipit cū deficit lex. di. j. cōsuetudo. Et ex hoc inferē ad. q. quotidianā. Fuit cōpromissum in quosdaz arbitros vt ꝓnunciarent fm iura. nunq̄d poterunt ꝓnūciare fm cōsuetudines ⁊ statuta loci. Hui. dic sua ī. q. statutoꝝ dicit fuisse determinatū q; non: saltē fm consuetudines ⁊ statuta iuri contraria. Nouet. quia appellatione iuris intelligit de iure cōmuni romanoꝝ. Insti. de iur. na. gen. ⁊ ci. Sed contrariuz tenet. d. an. in. c. q̄ntauall. de iureiur. qđ placet panor. sup Rubrica de ꝓsuetudine. Primo quia cōsuetudo vt est dictum est quoddā ius non scriptū. Itē cum non simus in materia odiosa verba generalia debent verificari in q̄libet specie cōtenta sub genere. vt in. c. sciscitatus de rescrip. Cū ergo statuta ⁊ consuetudines sint quedā iura vt dictum est: ergo veniunt appellatione iuris. Et ad rōnē contrariā all'. ⁊ alia similia pōt rñderi q; loquunt q̄n de vnico iure: dispositio est intelligenda. Secus autē quādo verbū

generale potest verificari in qlibet sua specie. Sed aliter diffinit Bar. consuetudinē in l. de quib. ff. de leg. dicens. q consuetudo est ius nō scriptū. populi moribus et usibus eius vel maioris ptis eiusdē recte initiatū. continuatū. introductū. habēs vim legis. Dixi ius non scriptū. hoc ꝓbatur p. ff. ex nō scripto. instit. de iu. na. gen. et ci. Dixi moribus et usibus populi. qđ ꝓbatur in. d. l. de quib. quia p mores ppli ꝓpbendit̄ ꝓsensus ei⁹ vel maioris ptis ff. ad municip. l. qđ maior. Dixi recte initiatū. quia si esset p errorē introducta non obseruaret̄. vt. l. qđ nō rōne. ff. de legi. Dixi cōtinuatū. q si nō adesset diuturnitas tpis in cōseruatione ꝓsuetudinis: ipa nō valeret vt. d. l. de quib. Dixi habens vim legis quia paris est potentie cum lege. vt ꝓbatur in. d. l. de quibus.

¶ Quē autē effectū habeat cōsuetudo. Bar. in. d. l. de quib. dicit q aut cōsuetudo est ꝑ legē. Aut ꝓter legem. aut cōtra. Primo casu valet consuetudo. Et duobꝫ modis pōt esse ꝑ legē. Primo interꝓtando ipsam legē vt in. c. cū dilectus. de cōsuetudine. Secdo cōfirmando ipsam legē. vt in. c. sopite de censi. Secdo quādo est ꝓter legem. et valet consuetudo. vt in. c. catholica. et. c. in his. xj. dis. Tercio casu dic q aut est contra legē diuinā. et nō valet. nisi ꝓcedat distinguendo. vt infra dicet̄. Aut est contra legē nature. et etiam non valet. quia naturalia sunt immutabilia. Pone exemplū. Si habet consuetudo. vt filij non educent̄ a parentibus. nam de iure naturali sunt eis debita alimenta. di. j. ius naturale. Et facit ad. q. nunqđ per statutū vel consuetudinem possit tolli vel diminui legitima debita filio De hoc vide infra. c. Legitima. Aut est contra ius gentiū: et non valet. quia ius gentiū potest dici ius naturale. quia naturali rōne inductū. vt in. l. omnes populi. ff. de iu. et iur. Et hoc intellige nisi consuetudo disponeret contra ius gentiū distinguendo. nam ius positiuū potest ex causa disponere cōtra ius gen. et ius naturale. vt inducendo seruitutē vt in. c. ita quorundā de iudeis. Itē priuādo quē dominio sue rei. vt de ꝓscrip. per totum. Ita consuetudo potest facere. cum sit quedā lex. Aut consuetudo est contra legem positiuā. et contra legem: seu canones: seu statuta. Et tunc. aut est contra libertatē ecclesie. et nō valet. Aut ꝓ vtilitatē publicā et non valet q sicut nō valet lex. ita nec cōsuetudo. Aut est ꝓ vtilitatem priuatā. Et tunc. aut precedit lex derogatoria ad consuetudinē. et non valet consuetudo sequens. vt. l. eos. C. de usur. Et ex hoc dicto panor. infert q consuetudo semel reprobata a lege. non potest amplius induci. Sed panor. dicit esse glo. singularem in contrarium in cle. statutum de elec. Et credit q si ibest ratio noua. que nō suberat tempore legis damnantis consuetudinem: q tunc poterit de nouo induci. ar. optimū in. l. si hominem. ff. mandati. et in. c. non debet de consang. Aut non habet legez derogatoriā. Et tunc. aut lex ꝓcedit et sequit̄ consuetudo. Aut econtra. Primo casu. si consuetudo est generalis vincit legē generaliter et vniuersaliter. Intellige tamē ꝑ ius canonicum. dūmodo sit rationabilis et prescripta. vt in. c. fi. de consue. Aut consuetudo est particularis. et tunc non vincit legez generaliter. vt in. l. ij. C. que sit lon. consue. Sed solum vincit legem vbi cōsuetudo viget. vt. l. venditor. ff. si constat. ff. co. p. Secundo casu quando precessit consuetudo et lex contraria sequitur. Bar. tenet q tunc consuetudo nō vincit legem. immo tollitur per legem sequentem. allegat. l. ij. ff. de sep. vio. dicit tamen q canoniste tenent oppositum. Et videtur casus in contrariū in. c. j. de consti. li. vj. vbi dicit̄ q lex pape nō tollit consuetudinem certi loci contrariam. nisi de ea fuerit facta mētio. quia papa non ꝓsumitur scire istas consuetudines. Ex quo infero q si ciuitas facit statutum contra suam consuetudinem tollitur consuetudo. licet de ea non faciat mētionē. quia ciuis ꝓsumitur scire suam cōsuetudinē. vt notat̄ in. d. l. omnes populi.

¶ An autem consuetudo possit augere. diminuere et distinguere ius diuinum quēadmodū potest lex positiua cum cōsuetudo non sit aliud q lex nō scripta. Respondeo. Panor. in. d. c. fi. dicit q ius positiuum etiam ciuile quandoq; distinguit ius diuinum. nā illa regula iuris diuini: in ore duoꝝ et. reperitur limitata per ius ciuile et canonicum. quia in multis casibus requirunt̄ plures testes. et in aliquibus pauciores. iij. q. iij. c. j. et in. c. cum esses de testa. Ad hoc facit qđ notat ipse Panor. in. c. nup de testi. Fm Inno. q princeps pōt statuere ex causa. priuilegium conferendo vt vni testi credatur in certis casibus vel certa qualitate personarū inspecta. Et sic recedere ab illa regula in ore duorum et. Et ideo vbi ratio naturalis suadet ius diuinum distingui et limitari. tunc transgressio non inducit peccatum. quia ꝓsumitur hoc voluisse ipsum deus cum noluerit omnes casus distinguere. Sed dedit regulas generales. Et postea tribuit vicario suo generalem auctoritatem. vt quodcunq; ligaueris et. Sed vbi nulla ratio naturalis suggerit ipsum ius diuinum mutari seu limitari. tunc nec lex nec consuetudo valet. Puta si haberet consuetudo vt non liceat honorare patrem et matrē. Ideo etiam dicitur papam posse errare quando disponit contra ius diuinum sine causa. Sic intellige. xxv. q. j. Sunt quidam. Et per hoc saluari potest dictum Hostien. in eo quod dicit non valere statutum vel consuetudinem per quam homicida vel similis criminosus puniatur pecunialiter. vbi de iure diuino venit puniendus personaliter. nam talis consuetudo vel statutum inducit promitatē peccandi. Et ideo notanter dicit Ab. in. d. c. fi. non valere statutum vt liceat interficere interfectorem patris vel percutientem in facie. Et nota hoc dictum: facit enim contra statuta que vigent in multis locis ꝓmittentia consanguineis vindicare mortez seu iniuriam consanguineoꝝ. hec enī statuta vident̄ illicita. quia qđ debet fieri per viā iusticie: non debet exerceri cū rancore animi: maxime. quia ꝓbent materiam peccandi et scandali. Sed Jo. an. in additionibus spec. videt̄ hoc limitare. quādo statutū dat

hanc facultatē.z ex rancore animi faciūt vindictā Secus si dat.vt ministro legis vt faciat iusticiam. q; statutū potest illos cōsanguineos ministros legis facere.xxiij.q.v.non est crudelis. Per predicta etiā pōt solui q̄stio.numq̄d valeat statutū:vt bānitus possit impune occidi. Et dicēdū q; sic.si fiat ex causa rōnabili vt q; bānitus est hostis ciuitatis de quo p Bar.in.d.l.oēs populi.

¶ An antē valeat cōsuetudo aut statuta q̄ vigent in aliquib; ciuitatib;:maxime florentie:vt bona filiorum et vxor.z etiaz ipsi filij possint capi p delicto fallentie.s.q̄n pater fallit:seu cedit foro. Et idez in similib; casib;.nā amore cōiugis z filior sepe homines retrahuntur ab illa fallentia. Illa tñ statuta fm Panor.in.c.ex pte.de consue.sunt iniqua. q̄ ex necessitate quis inducit ad fallendū. Sed quia multi fallunt ex ꝓposito.ideo emanarūt illa statuta An aūt cessante rōne statuti sit obseruandū illud statutū cū tanta iniquitate z damno filiorū z vxorum. Panor. remittit se ad no.p Inno.in.c.quia pleriq; de īmu.ec. Similis tñ casus habet in.l.fi. C.de ꝑmipil.li.xij.vbi bona mulier sunt obnoxia p culpa mariti.z etiā bona filij etiam emancipati. Et dicunt ꝑmipilarij illi qui deferebant in bello ꝑma pila.i.tela.z ꝓpter magnū piculum q̄d vertebatur in eis cū erant ꝑmi in bello fuit indicta ista specialitas:vt si ipsi cōdēnati:q; se prave gessissent in officio.z non haberent vnde soluerent: poterit man⁹ extendi ad bona vxor et filior. Et hoc fuit statutū.quia ꝓpter gemitus vxor et filior male gerebant eor officiū.

¶ Sed oritur questio pulcra:quare valet cōsuetudo cōtra canones z nō statutū. Et quare secularibus psonis fuit indultū vt legē possint condere ꝛ leges imperator.z nō sic fuit indultū viris ecclesiasticis:vt possint ꝛ canones statuere. Rñdeo Panor.in.d.c.fi.dicit istā fuisse rōnē.quia ius ciuile finaliter tendit in bonū publicū z vtilitatē pauatorum.vnde si populus vult sibi ꝓiudicare legē ꝓtra condendo. Impator nō curabit.quia pōt popul⁹ in hoc renunciare fauori suo:vt in.c.ad apostolicā de regula. Item quia mores hominū sunt diuersi. Ideo voluit imperator.vt quisq; populus possit facere legē.non tñ cōtra honestatē nec contra iura reseruata principi.ſ in ꝓiudiciū duntaxat eor.ad hoc.d.l.oīs populi.z qō ibi notat Bar. Sed ius canonicū principaliter intendit hominē dirigere in deū vt veniat ad bonū publicū ecclesiasticū vnde statutū contra editū ab inferiorib; ꝑsumit temerarium z ambitiosum z fini eterno contrariū. Ideo nō potest papa dare potestatē statuendi cōtra canones. Sed cosuetudo tolerat.quia surgit ex tacito consensu:z non ꝑsumit tanta ambitio. Dicit tñ Bal.vnū singulare dictū p.l.si hominē.ff.mandati.q; ex causa vigenti z veri similiter nō ꝓuisa a canone potest fieri statutū contra canonē.z multum bene facit illa lex. Ibi enī dicit q; si dedi mandatū speciale alicui:vt manumittat aliquē seruum.certe potest procurator generalis domini ex noua causa interdicere ꝓcuratori speciali.ne manumittat:q̄si ex noua causa per dominū non considerata possit ꝓcurator generalis venire cōtra mandatū speciale ipsius domini. Ita dicendum in inferioribus vt possint ex noua z vigenti causa statutū edere contra speciale statutū superioris. Et p hoc dictum et illam legem:tene menti istud dictum singulare.q; ex noua causa potest legatus generalis prohibere delegato pape speciali:ne ꝓcedat in causa sibi commissa.q̄q; in illa causa delegatus specialis dicatur maior legato generali.vt in.c.studuisti.de offi.le. Sed hoc admittitur ex noua causa non considerata per papam.

¶ Que antē requirant ad consuetudinē inducendam.Glo.in.c.fi.de cōsue.in principio enumerat x.vel.xj. In fi.tamē videt recedere a p̄dictis.z solū exigere duo. Primo q; sit rōnabilis. Secundo q; sit ꝑscripta.non tamē intelligendo vt consuetudo ꝑscribatur:siue ꝑscribat dominū alicuius rei.ſ debet esse ꝑscripta.i.obtenta p cursum tpis requisiti ad ꝑscriptionē.

¶ Quantū vo tps requirat ad consuetudinez inducendam.Panor.in.d.c.fi.dicit q; varie sunt opiniones. Sed concludit.q; aut queritur de iure ciuili aut canonico. Primo casu cōmuniter tenet vt sufficiat tēpus.x.annor etiā si cōsuetudo sit ꝓra ius quod ꝓbant legiste hac rōne. Jura requirunt longum tēpus ad inducendū cōsuetudinē.vt.C.que sit lon.cōsue.in rubeo z nigro. Sed longū tps dicitur.x.annor.vt.C.de ꝑl.lon.tē.per totū. De iure vo canonico.dic q; aut consuetudo est ꝓter ius.et sufficit tēpus.x.annor.ad hoc glo. notabilis in.c. fi.e.ti.li.vj.qō videt limitandū nisi consuetudo veniat ad detrahendū iuri alicuius ecclesie. quia tūc sicut in ꝑscriptione ecclesie requirit tēpus.xl.annorum. Ita in cōsuetudine. Et hoc est notabile dictū Inno.in.c.cū dilectus.eo.ti.qō est bene notandū. videtur tñ Inno.restringere.quando consuetudo est contra ecclesiā particularē. Secus si contra ecclesiam vniuersalem. Sed panor.dicit non videre ad hoc bonā rōnem diuersitatis.quia nō debet eē minus fauorabile totū corpus ecclesie:q; aliqō membrum ecclesie. Aut cōsuetudo est cōtra ius canonicum. Et tunc requirit tēpus.xl.annor.z in hoc casu requirit q; cōsuetudo sit ꝑscripta. Et quare maius tempus requirat q̄n est cōtra ius:q; quādo est ꝓter.patet. Verūtamē videt verissimū q; vbi consuetudo venit contra ea que sunt reseruata principi in signū spālis ꝓuilegij.tūc vtroq; iure requirit tps.de cui⁹ initio nō est memoria.vt in.c.sup quibusdam de verb.sig.

¶ Quero quot actus vel vices requirant ad inducendā consuetudinē. Rñ.panor.vbi s. dicit q; de hoc sunt multe opiniones. Sed cōmunis opinio est q; requirunt tot actus.z ita notarij.vt veriliter trāsierint in noticiā populi. Nā nō actus.ſ tacit⁹ ꝓsensus ꝑsonarum inducit ꝓsuetudinē.vñ vbicūq; ex cōiecturis hr tacitus ꝓsensus populi.tūc nō curatur de magna frequētia actuū.

¶ An antē vnicus actus notorius inducat cōsuetudinē. Quidā dixerūt q; sic. Sed Bar.contra.in d.l.de quib;.quia consuetudo introducitur ex frequentia morum. sed cessat frequentia,vbi est vnus

vnicus actus. Itez est contra substantiã z significationẽ vocabuli. nã consuetudo est q̃si cõmunis assuefactio. Itẽ ex vnico actu q̃ntũcunq; notorio nõ potest dici cõsensus populi. quia forte p errorẽ vel causa euitandi scandalũ ppl's pmavice nõ contradixit. Distingue tñ: q̃ aut ille vnicus act⁹ habet cãm successiuã. z sufficit. si habuit cõtinuationem tpis. z sic inducit cõsuetudo vt in. c. cũ de beneficõ de pb. li. vj. nã si beneficiũ seculare cõferr regulari: z possidet p regularẽ tpe habili ad cõsuetudinem inducendã efficit illud beneficiũ regulare. licet vnica collatio interuenerit. z econtra. q; illa collatio hz actũ successiuũ. s. possessionẽ cõtinuatã p regularẽ Idez dic si edificaretur pons in publico z haberet cãm pmanentez. Sed Bar. in. d. l. de q̃bus sentit q; requirant ad min⁹ duo actus in dicto casu. Dicit enĩ q; si q̃s facit pontẽ in platea cõis ab vna domo ad aliã. alius sil'r facit q; est introducta ꝓsuetudo ſm Guil'. de cu. q; isti duo actus sunt adeo notorij populo q; cõprehendit tacitus eius ꝓsensus. Secus si fieret in loco nõ publico vel in loco nõ cõuersabili. nã ea q̃ palã fiunt. dicunt frequẽter fieri ff. de ri. nup. l. palam.

¶ An autẽ ad inducendã consuetudinez sufficiat q; maior ps populi vtaꝫ illa ꝓsuetudine. Rñ. panor. vbi s. post glo. dicit q; sic. Intellige tñ de maiori pte populi habẽte ꝓsensum habilẽ ad introducẽdũ legẽ vel cõsuetudinẽ. nã; mulieres infantes. z furiosi nõ cõputant in numero. q; isti nõ pñt legem condere. vt in. l. j. ff. de leg. Itẽ intellige glo. de consuetudine. q̃ distringit totũ populũ. Sed si tractaremus de ꝓsuetudine introducẽda in aliquo collegio. sufficit maior ps illi⁹ collegij. hoc tñ limitarem. nã maior ps nõ sufficit ad introducẽdũ legẽ. quia oportet saltem q; sint due ptes vniuersitatis. ß maior ps istaꝝ duaꝝ nõ sufficit ad disponendũ. vt in c. j. de his q̃ fi. a ma. p. capl'i. Et ideo dicerẽ q; saltez due ptes illi⁹ vniuersitatis seu collegij debẽt eẽ scientes q; illa ꝓsuetudo introducit.

¶ An aũt vnicus actus interueniẽs ꝯ ꝓsuetudinẽ interrũpat ipam ꝓsuetudinẽ. Cõclude q; aut consuetudo nõ erat adhuc cõpleta. z tũc interrumpit Ita q; nõ est opus de nouo incipere. q; p hoc non apparet de tacito ꝓsensu ppli. q; velit inducere consuetudinẽ. cũ fecerit actũ ꝓtrariũ. ar. exẽ de ap. sollicitudinẽ. in fi. Aut ꝓsuetudo erat cõpleta z pfecta z tunc vnicus actus ꝯtrus eã nõ tollit. ß oportet q; tollat eo tpe z mõ. quibꝫ fuit inducta. q̃a iã lex est. Et ideo dz tolli tanꝯ lex. Credo tñ indifferenter ad iã tollendã sufficere tpis. x. annoꝝ.

¶ Consuetudini rõnabili alicui⁹ loci nõ derogat p statutũ nouũ pape: nisi illud exp̃mat. vt extra de consti. c. j. li. vj.

¶ Consuetudo in delictis inducit p binoz actum xxv. q. ij. Ita nos. hoc tñ nõ est ꝓprie ꝓsuetudo. nã ſm Panor. in. c. j. e. ti. appellatione consuetudinis intelligit de ea q̃ tenet. z q̃ iã pscripta ẽ. vt in. c. cumana. de elec. ſ. de hac ꝓsuetudine in delict⁹. vide s. singularia. c. Adulatio.

¶ An aũt cõsuetudo possit derogare legi positiue etiã p̃ceptiue. Rñ. panor. in. c. j. de tre. z pace. post glo. ibi. dicit q; lex positiua etiã p̃ceptiua non obligat ad pctũ si nõ fuit moribꝫ vtentiũ recepta. vel si in dissuetudinẽ abijt. Et hãc opinionẽ tenet Gof. et Inno. z Hosti. in sum. Sed in. d. c. j. tenuit ipe Io. ãnũ. Mouer. q; si est lex p̃ceptiua. q̃ a pncipio liganit ꝯuenientes ad peccatũ. q̃ p nõ obseruantiam nõ tollit eius dispositio. q; tps nõ est modus tollendi obligationẽ. Alij vo distinguũt int̃ leges q̃ apponũt penas ipso facto. z illas q̃ mandãt penas infligi. vt in pmis nõ habeat locũ cõsuetudo ꝯria. cũ statim ꝯfacientes inciderint in penã. z in factũ dãnatũ. xxiij. q. j. audiuim⁹. Io. an. distinguit q; aut lex p̃ceptiua emanauit in fauorẽ pnatũ. z pt tolli cõsuetudine. Sicut põt tolli pacto z renunciatione. d. l. de quib. Aut emanauit in honorez dei. aut fauorẽ publicũ. z tũc si subditi nõ obseruauerẽt sciẽte superiore z patiẽte. talis lex nõ ligat. nec req̃rit alia p̃scriptio. q; exq̃ superior videt z patit. nõ videtur velle q; lex sua vinculũ iniciat. Sed si superior ignorat. tũc peccãt ꝯuenientes. Hz ꝯ Io. z. Io. an. videt tex. in. d. c. fi. vbi text⁹ aperte ꝓbat q; oĩs lex humana põt tolli ꝓsuetudine. dũmõ sit rõnabilis et legitime p̃scripta. vñ ibi solũ reseruat ꝯ cõsuetudinẽ ius diuinũ. nec pnati dicunt tollere legẽ superioris. ß ipse superior ꝓsensum p̃stando huic ꝓsuetudini in eo qõ statuunt iura. vt p cõsuetudinem possit tolli ius positiuũ. d. c. fi. Et ideo distinguerẽ q; aut lex p̃ceptiua nunq̃ fuit recepta in obseruantia sciente legislatore: valente ꝯdicere z nõ cõtradicente z talis lex nõ ligat. Et puto q; nõ requiratur tps ad inducẽdã pscriptionẽ. ß sufficit bin⁹ vel trinus actus in cõtrariũ. q; hic nõ agim⁹ de pscribendo ꝯ legẽ. ß de impediẽdo vinculuz. nã p binũ vel trinũ actuz apparet de ꝓsensu superioris. ar. d. c. Ita nos. Si vo aliq̃ obseruãt. z aliq̃ non. in eodẽ loco. tũc nõ seruãtes nõ vident excusari. vt in. c. cũ iam dudũ. de pb. Intellige tñ hoc: qñ maior ps seruat. tũc minor ps nõ excusat. z tũc intelligit illud dictũ multa p patientiã tollerant ꝛc. Aut superior ignorat et tũc puto q; requirat p̃scriptio. xl. annoꝝ. dũmõ cõsuetudo sit rõnabilis. vt q; fundat sup aliq̃ rõe vt in. d. c. fi. Nec ob. q; a pncipio hoĩes peccauerẽt ꝯuenientes. nã duplex potest esse rñsio. Primo q; si moti fuerũt ex aliq̃ rõnabili causa nõ peccauerũt: q; ipsemet superior indulsisset. Ad hoc qđ notatur in. c. erit autẽ. iij. di. vbi tria req̃runt ad hoc. vt lex liget. Primo q; sit facta p eum q̃ habet potestatem condendi legem. Secundo q; sit publice ꝓmulgata. Tercio q; p inferiores seu subditos sit suscepta. Secundo respondet q; successores eorum qui contrauenerunt nõ peccauerint. quia potuerunt existimare: q; ex aliqua rationabili causa illa lex non sit in obseruantia. Si vo lex p̃ceptiua fuit recepta. sed tamen per dissuetudinẽ contrauentum est. Dic vt supra. Et q; lex p̃ceptiua non illaqueat sciente superiore: et non contradicente. allego bonum textũ cum glo. xx. distinc. c. j. et. c. cum olim de cle. coniu. In consuetudine autẽ inducenda in sacramentalibus exigitur tacitus consensus pape. aliter non ligat. Ita voluit glo. notabilis in. c. vir. de secundis nupcijs.

An aūt ex ñ vsu inducaṫ ꝓsuetudo. Rñ. panor. in. c. Iohes de cleric. coniu. post Io. an. dicit q̄ q̄q; nō vsus nō hz in se actū tacitū ꝯ dispositionē iur; neq; in sba neq; in forma. ⁊ tūc ex nō vsu nō inducitur cōsuetudo: nec derogaṫ lex. Pone exemplu. lex dicit hermofroditā esse iudicandū fm sexū pualentē. l. queriṫ. ff. de sta. ho. tamē si ꝑ mille ānos nunq̄ accideret ille casus. nō pōt dici q̄ sit abrogata illa lex. quia nihil est actū ꝯ legem. Vel pone. lex dicit q̄ si dedisti mihi dānū possum agere cōtra te actione legis aquilie. Pone q̄ passus damnū noluit agere. ꝓfecto ex hoc nō est inducta cōsuetudo contra illā legē. q; ipsa lex nō necessitat ad vsum. ſ dat facultatē agendi. Et ideo ex hoc cōclude q̄ in his q̄ sunt mere facultatis nō inducit cōsuetudo. nā in his casibus nihil agit ꝯ legem pmittentē. Si vo nō vsus hz in se tacitū actū ꝯ dispositionē iur;. tūc inducit cōsuetudo. vt in. d. c. Iohes. nā ibi nō deferēdo tonsurā. videt cōmittere ꝯ legē q̄ iniūgit delationē tonsure.

Que est differētia inṫ consuetudinē ⁊ ꝓscriptionem. Rñ. panor. in. d. c. fi. dicit q̄ ꝑncipalis differentia est. q; ex ꝓscriptione acquirit ius ꝑuato. sine illud ius trahaṫ ex publico. siue ex ꝑuato. Cōsuetudine vo nō acquirit ius alicui ꝑuato. Sed in publico vndecūq; causeṫ. etiā si ius trahaṫ ex ꝑuato. vt in. l. venditor. §. si cōstat. ff. co. ꝑ. vbi ptz q̄ pōt introduci cōsuetudo. q̄ quisq; possit dato ꝑcio fodere lapides ex fundo alicui⁹. Et ob dictā legē pan. in. c. dilecti. de arbi. infert ad. q. nunq̄d possit induci cōsuetudo. vt nobiles alicui⁹ castri possint incidere ligna vel animalia pascere infra limites alterius castri vel in fundo alteri⁹. Et dicit q̄ sic. dūmodo cōsuetudo nō sit inducta ꝑ violentiam. Ad hoc. c. sup quibusdā de v. sig. nā quēadmodū posset prescribi seu acquiri tota res: ita ⁊ vsus rei. Alia differētia. nā in ꝓscriptione requirit titulus ⁊ bona fides. In cōsuetudine vo nō. ſ soluz tēpus. d. l. de q. ibi. Alia differētia fm Ho. quia ꝓscriptio locum habet in reb⁹ mobilib⁹ ⁊ immobilib⁹: corporalibus ⁊ incorporalib⁹. extra de ꝓscrip. auditis. ⁊. c. se. Consuetudo aut̄ in incorporalib⁹ tñ. vt fuitutibus. iurisditionib⁹. electionib⁹ ⁊ hmōi. Alia differentia. quia cōsuetudo erronea non iuuat. Secus in ꝓscriptione. quia titulus putatiuus. ⁊ si verus nō sit. dū tñ ꝓbabilis error excuset. dat causam ꝓscribendi. ff. ꝑ socio. l. vltima.

Corea.

Vtruz corea ⁊ hmōi ludi sint liciti. Rñ. fm Al. in. iiij. dist. xvj. q̄ huiusmodi ludi fm se non sunt mali. q̄ bene fieri possunt. Sed triplici de causa possunt fieri male. Primo si fiant ad ꝓuocandū libidinem ⁊ huiusmodi. Secundo si nō conueniunt ꝑsone vt clerici. religiosi ⁊ hmōi. Tercio si fiant nō cōgruo tempore. ſ. pnīe. Si vo fiant ex causa alicuius honeste leticie. ⁊ a ꝑsonis secularibus. et congruo tempore et loco. et alijs debitis circūstantijs nō est illicitum.

Vtrum ducentes illicitas coreas peccent mortaliter. Rñ. fm v̄v. Credo q̄ sic. siue in festis siue in ꝓfestis si hoc faciunt causa incitandi ad libidinem se vel alios. Aut si coreas ducunt de consuetudine. Si aut̄ aliquis vel aliqua nō corrupta intentione aliquādo immiscent se huiusmodi coreis nō audeo dicere q̄ sit peccatū mortale. Sed nec audeo eum vel eam excusare vel assecurare a peccato mortali. Cum ingerant se periculo ꝓuocādi alios ad periculū ⁊ libidinē. Nota tamē fm Al. vbi s. q̄ quinq; concurrentibus ad coreas: tales possunt excusari. Primo quādo fiunt debito tempore scilicet gaudij. vt in nuptijs: vel tēpore victorie. vel liberationis dominis vel patrie vel in aduentu amici de terra longinqua. nō ergo tempore ad deuotionem deputato. vt ab aduentu domini vsq; ad epiphaniam. ⁊ a septuagesima vsq; ad pascha. Tamē contrariū obseruaṫ. ⁊ magis fit abusus in his temporibus q̄ in alijs. Secundo q̄ fiant cum ꝑsonis honestis. de quib⁹ nō oriatur ꝑsumptio mali. non cum leccatorib⁹? vel philocaptis ⁊ huiusmodi. Tercio q̄ fiant a ꝑsonis secularibus. non a monachis vel monialibus nec clericis vel religiosis. Quarto q̄ honesto modo fiant. Ita q̄ actus inhonesti vel huiusmodi nō immisceaṫ. Quinto q̄ cantus excitans in talibus. ⁊ musica non sit de illicitis. ſ de moribus vel de deo. Itē requirit cōueniētia loci quia non in ecclesijs vel cymiterijs: aut refectorio fratrum ⁊ huiusmodi. Aliud etiaz potest addi q̄ est ꝑcipuum. ſ. rectitudo intētionis. ac etiā stabilitas conzantis. nam qui ita fragilis est q̄ licet bona intentōne conzare incipiat. tamē non exit quin ad libidinez mortalem ꝓducetur: peccat mortaliter: sciēter ingerendo. quia exponit se periculo probabili mortalis peccati. Et ꝓ hoc querit Archi. flo. in summa. quid si quis nō potest vitare peccatū mortale. ꝓter fragilitatē suā habitando cū marito. vxore. patre. matre. filio ⁊ filia. An teneaṫ recedere ab illis. Vel an possit in domo stare sine peccato. Respōdit q̄ q̄ ille casus defacili cōtingere nō possit tñ vbi cōtingeret. nulli dubium est: q̄ a tali ꝑsona ob cuius ꝑsentiam a mortali abstinere non potest discedendū esset.

Corporale.

Corporalia non sunt abluenda per laicos: aut mulieres etiā sanctimoniales: q̄n potius hoc abluere ptinet ad officiū diaconi. cū humilibus ministris. de cōse. di. j. nemo. Et eius ꝓsecratio ad epos ptinet dūtaxat. de conse. di. j. consulto. Ibi. ab episcopo consecrato. Et debet esse de lino puro. i. non de alia materia mixto. Ideo nō potest fieri de serico: nec de pāno tincto. Et nota fm Dur. li. j. q̄ corporalia semel cōsecrata vel benedicta ab episcopo. licet postea abluaṫ: nō est necesse: vt amplius benedicaṫ. qō nota.

Debitum.

Vtrū alter coniugū statim cōtracto mr̄imonio: teneatur ad redditionē debiti. Rñ. Panor. post glo. in .c. ex publico. de cōuer. cōiu. dicit q̄ hoc est arbitrio iudicis relinquendū. q̄ lz tibi papa p̄figat tp̄s duor̄ mensiū. nō tñ p hoc statuit vt hoc tp̄s esset regulare sponso volenti intrare religionē. nā cū regulariter deā ann⁹ ad expiendas austeritates regule. termin⁹ ille dz minui z abbreuiari fm circūstantias facti z etiā plongari. Tamē defacili nō debet recedere iudex a termino ibi statuto. De eo vo qui nō asserit se velle intrare religionē. nullū tp̄s videt statutū. puto tñ q̄ legitīa sit exceptio. vt tātū tp̄s pcedat. quātū sit necessariū ad p̄parationē z obseruantiā consuetar̄ z honestar̄ solennitatū. Nā fm vv. mortaliter peccat q̄ ante benedictionē nuptiarū vxorē cognoscit in locis vbi est p̄suetū benedictiōz adhiberi. Et hoc verū vbi fieret sine dispēsatione z iusta causa. Et idē dicit si omittant alie cōsuete solennitates. Vide de hac materia. j. Impedimētū p̄mo. Vide tñ Dur. li. j. vbi q̄rit: nūq̄d peccet mortaliter q̄ post p̄sensum de p̄nti cognoscit vxorem. anteq̄ in facie ecclesie desponset. Rñdit q̄ aut bz iustā cām. q̄re ipsam nō possit ducere solēniter. vt q̄ terra est interdicta vel est senex. z erubescit forte phere cū tali solēnitate. vel est nobil' z accepit ignobilē. vel ecōuerso vel timet violentiā inferri z hmōi z cognoscat eā p̄ponēs mr̄imoniū solēnizare. impedimēto cessante: nō peccat.

Vtrū peccet q̄ se facit ip̄otentē ad redditionem debiti. Rñ. fm Ri. in. iiij. di. xxxij. q̄ reddere debitum est necessitatis. quia mulier ptātē sui corporis nō bz. ℔ vir. z ecouerso. Sed necessitatis est nō negare homi vsum licitū rei q̄ de iure est in ptāte sua In casu tñ in q̄ vir nō posset vxori debitū reddere salua incolumitate p̄pij corporis. debitū reddē nō teneā. Qui tñ scienē reddit se ip̄otentē ad reddēdū debitū mō illicito tūc peccat mortaliter. Secus autē si rōnabile fuit obsequiū. puta p ieiuniū. Sic enī ieiunando nō reddit se totaliter ip̄otentē ad reddēdū debitū. Quis min⁹ potentē se reddat.

Vtrū actus cōiugalis sit pctm̄. Rñ. fm Ri. in iiij. di. xxxj. q̄ si cōiungunt causa suscipiende p̄lis nō peccat. Idē si cōiungunt cā reddēdi debitū nō est pctm̄. Si aūt fiat cā incōtinētie vitande. Ri. dicit q̄ opinio cōior est: qđ est pctm̄ saltē veniale.

Vtrū autē ꝑcubitus nō cā reddēdi debitū. nec p̄lis ꝓcreande. ℔ saciande libidinis sit pctm̄ mortale. Rñ. fm Boñ. z Ri. vbi s. q̄ si talis exit fines mr̄imonij. Ita q̄ hoc vellet facere etiā si non esset sua vxor. z talis cōcubitus sp est pctm̄ mortale. Et sic cū vxore concubans dī ardentior amator. Aut sistit actu vel habitu intra fines mr̄imonij. Ita q̄ nō vellet cōcubere cū ea. si nō esset vxor ꝓpria. z talis cōcubitus non est pctm̄ mortale. Excusat enī a mortali ꝓpter matrimonij honestatē.

Vtrū vir teneat reddere debitū vxori nō petēti Rñ. fm Ri. in. iiij. di. xxxij. q̄ cōiunx nō solū tenetur reddere q̄n vxor exp̄sse petit. ℔ etiā q̄n p aliqua signa cōiecturat. alter cōiunx suū cōiugē affectare carnalez copulā. Exigere autē ꝓprie nunq̄ est necessitatis. nullus enī tenet vti iure suo qđ p se tm̄ introductū est. extra de regula. ad apostolicā. Nec aliq̄s a suo debitore suū debitū repetere cōpellitur nec debitū offerre. si est tale debitū qđ non debet: si nō petat exp̄sse vel tacite. cuiusmodi est carnale dbitū. Aug. tm̄ de ancho. sup epistolas pauli dicit q̄ tripliciter p̄t vxor petere debitū. Uno modo verbi exp̄ssione. Scdo ex signi demōstratōe. Tercio ex nature conditione: quādo scit naturā hoc rationabiliter debere petere. sciens tamen ipsam esse verecunde nature. z ꝓpter verecundiā nō petere: non solū p̄mo et scdo modo ℔ etiā tercio modo petenti debet reddere. quia in q̄ntū vir potest: debet conari vt faciat vxorē suā continentē. tam debitū reddendo q̄ signa benivolentie ostendendo. Idem econtra. Et in hoc ostendunt mulieres que sub p̄textu deuotionis. vt quia est q̄dragesima vel solennitas magna vel forte volunt communicare in aliquo festo: debitū denegant. Et si quidē faciunt rogando vel persuadendo viris. vt voluntarie abstineant. laudabile est. Si autem non acquiescunt. ℔ hoc omnino volunt et scandalizantur ex negatione: male possunt excusari a mortali. hec Aug.

Vtrum peccent cōiuges exigendo vel reddendo debitū in solennitatibz z ieiunijs. Rñ. fm Ri. vbi supra q̄ ecclesia nihil potest contra ius nature Et quia reddere debitū petenti est de iure nature. Ideo hoc ecclesia non ꝓhibet: nec dissuadet quocunq; tempore. Non intendit etiam filijs suis laqueum ponere. Et ideo quia ꝓhibere exactionem debiti sacro tempore: esset quodāmodo cōiugatis laqueū ponere. eo q̄ carnis corruptio non tm̄ mouet cōcupiscentiā tpe nō sacro. ℔ etiā sacro. Et ido exactionē debiti tpe sacro nō ꝓhibet. ℔ dissuadet. eo q̄ vacare operib⁹ carnis. multū impedit elenationē mentis ad celestia. cui mens sacro tpe debet intendere.

Vtruz liceat reddere debitū in loco sacro. Rñ. fm Ri. vbi supra q̄ non. quia licet possit reddi debitum tēpore sacro z exigere. vt dictū est. nō sic de loco sacro quia facilius mutari potest locus q̄ tempus. vnde in loco sacro non licet carnale debitum exigere nec reddere. Si tamē per longum tempus essent coniuges violenter recluſi in loco sacro. videtur q̄ tunc licitū esset eis in illo loco reddere z exigere: In tali enī casu non videt illa ꝓhibitio debere intelligi. quia non est ponēdus laqueus animabus ꝓpter mundiciā loci. An autem hoc casu reconcilianda sit ecclesia. Vide supra. Consecratio p̄mo.

Vtrum liceat debitū reddere vel exigere tpe impregnationis. Rñ. fm Ri. vbi s. q̄ si sine piculo aborsus vir p̄t carnaliter copulari vxori p̄gnāti sibi tenet debitū reddere. z ab ea p̄t exigere sine pctō mortali. q̄ ꝑcubit⁹ mr̄imonialis. non tñ est in officium. ℔ etiā in remediū. z mulier p̄gnans frequenter plus appetit concubitū: q̄ quando non est p̄gnans. Si autē non potest cuz ea carnaliter copulari sine periculo aborsus. tunc non debet sibi reddi debitum. nec ab ea exigi. quia matrimonium

principalius est ordinatū ad plem ꝓcreandam q̄ in remedium. hec Rich. Et qui exigeret vel redderet instanti tali periculo aborsus. peccaret mortaliter.

Utrū mulieri immediate post partū reddendū sit debitū. Rūdit Ri. vbi s. q̄ mulieri que peperit si est purificata ab illis ꝯruptionibꝫ q̄ sunt in mulieribꝫ aliq̄nto:tpe post partū:reddendū est debitū si petat:q̄uis nondū aduenerit tps purificationis ab ecclesia determinatū. Sed ante illud tps ab exigendo abstinere dz:saltem debito cōgruitatis. Nō aūt dī di. v. ad eius. s. q̄ vir nō accedat ad vxorem anteq̄ puer ablacteť abrogatū est: vel magis ē monitio q̄ ꝑceptum.

Utrū liceat debitū reddere vel exigere tpe menstruoꝝ. Rū. fm opinionē cōiorem q̄ tps mēstruorum. aut est fm naturā:aut ꝑter naturam. Si fm naturā. s. semel in mēse. quia tūc etiā possibile est filios generari:ꝛ ꝓ abundantiā ꝛ coꝛruptionem humoꝝ in pessimo statu. Ideo mortale est ꝑceptū: vt illo tpe nō cognoscať. vnde si ignorant cōiunx petit: vel violenť reddit: excusať. Sed si scienter petit vel libenť reddit: mortaliter peccat. Et vir fm illō tps nō bz ptātē in corpus mulieris. Si aūt sit ꝓtra naturā: ꝛ passio ꝑternaturalis. tunc dī q̄ filij non generanť. Et tūc si diu duret: pōt peti ꝛ reddi. Pe. aut̄ de pal. in. iiij. cōcludit sic: q̄ aut mulier scit vel ꝓbabiliter credit virū se exosam habituꝝ audiens ab ea: de mēstruo suo. ꝛ tunc nō debet reuelare. sed reddit debitū sine peccato. Et ille ꝓ ignorantiā nō peccat. Aut nō credit q̄ ꝑter hoc habebit eā exosam. ꝫ credit q̄ nō ꝑter hoc dimittet quin cognoscat eā. ꝛ tunc nihil debet dicere: ne eū faciat grauius peccare. Et tunc vterq̄ excusatur a mortali. Et hoc potest ꝑpendere vxor ex alijs vicibus: quibus remanenti non acquieuit. Aut neutrū credit. i. q̄ ex reuelatione menstrui. nec ꝑter hoc habebit exosā nec eaz cognoscet. ꝛ tunc si credit q̄ adulterabitur vel peius faceret. non debet etiam dicere. Sed reddere. Aut nihil horꝝ credit. ꝫ credit q̄ abstinebit. ꝛ tunc sibi dicat: q̄ si audiens nō acquiescat: reddēs non peccat. ꝫ petens peccat. nō tamē mortaliť. hec Pe. Et Archi. flo. dicit q̄ in talibꝫ nō est ꝑcipitanda sententia: nec deneganda absolutio. si cōiugat? nolit tpe menstruoꝝ abstinere. ꝫ via tutior est consulenda ꝛ terroꝝ incutiēdus. Prima tamen opinio videť tenenda: quia cōmunior.

Utrū vir cognoscens vxorē aliter q̄ modo naturali peccet mortaliter. Rū. fm Tho. in. iiij. dist. xxxj. q̄ vsus cōiugis contra naturā est duplex. vel quādo debitū vas ꝑmittiť. vel debitus modus a natura statutus q̄rum ad situm. In primo casu semp est peccatū mortale. quia ꝑples sequi non potest. Sed in secundo casu nō semp est mortale. Bz quādoq̄ potest esse signū mortalis concupiscentie in quo quātomagis a naturali dispositione recedit̄: tanto est grauius. Quandoq̄ etiaz potest esse sine peccato. vt cū dispositio corporis aliū modum nō patitur. Et eodem modo excusať fm v̄v. ꝑter egritudinē vel periculum suffocandi fetum in vtero aut aliam causam rationabilē. Et fm Al. in. iiij. nihil horum q̄ facit maritus cum vxore: seruato vase debito fm se est mortale. sed potest esse signuz mortalis cōcupiscentie. cum non subest causa infirmitaz. vel alia rōnabilis causa. Addens q̄ nō impeditur generatio ꝑlis ꝓpter tales modos indebitos. seruato debito vase. qui fuit maximus philosophus. Pure ergo in tali excessu rephēdēdi sunt cōiuges et q̄ abstineant: cū non subest causa. Inducende sunt ad hoc etiā vxores q̄ viris a quibus ista cōmuniter ꝑcedunt nō consentiant. Si tamē vel timore verberꝫ vel incōtinentie viroꝝ eis assentiant nō possunt ex hoc argui de mortali. Ex quo fm Al. illud de se non est mortale. Nam de intentione viri exigentis qualitercunq̄ non habet ipsa iudicare. vt possit ꝓ hoc debitum denegare. nec de facili est ꝑcipitāda sententia de tali modo q̄ sit mortale in se. hec Archi. flo. Sed aſteñ. li. viij. ti. ij. dicit indubitanter: q̄ si mulier supgressa abutať viro q̄ peccat mortaliter. quia ille modus est contra naturam. cū non cōueniat seminis infusioni quo ad virum. nec receptioni quo ad feminam. Et ita frustratur totaliter intentio nature. vnde ꝛ peccatum istud Methodius. inť causas diluuij numerat. hec Aſteñ. Et ideo si constaret ꝓ relationē mulieꝝ confitentium: q̄ nullo modo possent retineri femē viri. esset indubitatū. Et credo ita sit. al's tolerande essent. vt dicit Al. ꝛ Archi. flo. Vide etiā q̄ notat Pe. de pal. in. iij. q̄ si quis causa generande ꝑlis. vel vitande fornicationis in se. vel in socio. aut reddendi debitū. cum al's sit impotens se ꝑuocet ei⁹: vel potu calidoꝝ: aut osculis ꝛ amplexibus quibꝫ etiā alia animalia se ꝑuocant. vt columbi ꝛ vti. vel alijs tactibus in quibꝫ non querit ꝓpter se delectari. ꝫ solum ad actum ꝑparare nō videtur peccatū. quia licet iuuare naturā corporis ad obediendum rōne recte. Itez si hoc facit: vt sit potens cognoscere vxorem ꝓpter delectationē quā tamē nolet cum alia experiri. tunc grauius peccat ꝑueniendo delectationem. nō tamen mortaliter. quia nō querit in hac ꝑuocatione delectari. ꝫ in actu cōiugali. Itez qui semen effundit extra ne habeat plures filios. quos nutrire nō possit: rem detestabilem cuz filio Jude facit. Si autez ante completionē actus se retrahit. nec semen emittit eadē intentione. nō videtur peccare mortaliť: nisi forte mulier ad seminandum ex hoc ꝑuocareť. Sed si ꝓpter hoc omittit cognoscere vxorem ex cōmuni consensu. nō videtur q̄ peccet etiam venialiter. quia licet appetere non plures habere filios q̄ possit nutrire. nec tenet ipe debitū petere. nec actū inchoatū consummare. nisi vxore petente. Hec Pe.

Quid aūt de tactibus et osculis que faciunt coniuges adinuicem. non vt sint potentes se adinuicem cognoscere. sed solum in illis delectari. Dici potest q̄ etiā in hoc casu nō est iudicandū de mortali dūmodo ex huiusmodi tactibus nō veniat ad pollutionem extra vas. Et sic limita q̄ dictum est. §. primo ꝑcedenti. ꝑ pe.

Utrum vir teneatur reddere debitū vxori q̄ accusat de adulterio lite pendente. Respōdeo fm Ray. aut est notoriū illam esse adulterā. Aut non

In primo casu: nec exigere: nec reddere debet. aliter peccat mortaliter: nisi forte ipsa velit abstinere a peccato adulterij: z penitentiã agere. tũc enĩ põt eam sibi reconciliare. xxxij. q. j. c. j. In scõo casu. scz cum non est notorium. debet petenti reddere. Tamen ſm Tho. vir q̃cito sibi constat de fornicatõe vxoris. nõ tenet debitum reddere. al's non solum incurreret irregularitatẽ bigamie. sed etiã generaret sibi pudicium accusandi.

¶ Vir ꝓpter fornicationẽ vxoris. non solũ non tenet ei debitũ reddere. ꝫ etiã põt eã dimittere: nisi in septẽ casibꝫ quos habes. j. Matrimoniũ. vij.

¶ Sed nunquid vir peccet mortaliter exigẽdo debitum ab vxore pmanente in adulterio: Rñ. ſm Vg. xxxij. q. j. si quis vxorem. q̃ qñ alter coniugũ manet in adulterio alius hoc sciens nõ põt exigere: nec reddere. aliter peccat mortaliter. siue sit occultum: siue manifestũ: qz facit contra constitutionez ecclesie. s. extra de adul. si vir. Excipiunt tñ hic duo casus. s. qñ timore incõtinentie innocens exigeret: vel qñ abstinẽtia reddẽdo: vel exigẽdo debitũ non corrigeret adulterũ. sed potius ad deteriora ꝓuocaret. vel aliter inutiliter scandala oparet. Et tunc posset licite reddi z exigi. quia ordinatio ecclesie facta est. non ad introducendũ. sed ad remouendũ scandala. z cessante cã. cessat effectus. Et sic a contrario. qñ innocenti nõ imminet piculum fornicationis z denegando debitum conuerteret adulter nõ dz reddere nec exigere. imo hoc casu posset vir vxori adultere negare necessaria. si negando verisimiliter emendaret. Adulterans autẽ q; peccando in legem matrimonij actu coniugali indignum se reddit. nec dz exigere nisi purgata culpa. al's peccat. sed reddere tenet.

¶ An aũt innocens teneat de necessitate dimittere adulterantẽ coniugẽ: Rñ. Pe. de pal'. put recitat Arch. flo. in sum. In quatuor casibꝫ innocens non tenet dimittere adulterantẽ coniugem. lz possit. Primus est qñ est occultum. qz cessat rõ de scandalo. Scõs qñ est correcta vel est spes de correctione. Tercius qñ incorrigibilem aliõ põt compescere includendo. z sic cohibendo ne exeat. et q̃ nullus intret nisi ipse. q; forte exposita se pstitueret. Quartus qñ timet sibi de incontinentia: qz nõ tenet vir plus corrigere vxorem: q̃ dñs famulũ. sed dñs famulum: vel seruũ excõicatum non tenet expellere sed licite potest ab eo debitum seruitiũ exigere. De muliere aũt dicit idem Pe. q̃ nõ sic tenet ipsa virũ dimittere. qz nõ habet sic eum corrigere verbo: vel facto. Et est verisile: q̃ quãto accedet ad vxorem. tanto minus accedet ad fornicariã.

¶ Nunquid cõiunx ꝓpter adulterium a se cõmissum statim pdat ius exigendi debitum: Rñ. ſm Ray. videt q̃ sic: saltem quo ad iudicium anime: qz peccãdo in legẽ matrimonij reddit se indignuz. Et ideo nõ debet petere nisi purgata culpa. redde re tñ tenet exactus.

¶ Qui cõtraxit cum aliqua clãdestine. z postea cũ alia publice nũquid exactus a prima teneat ad reddi tionem debiti: Rñdeo ſm. vv. q̃ nõ tenet si est in loco vbi consuetum est. q̃ ante carnalem copulam adhibeat benedictio nuptialis. Idem puto z si nõ sit consuetum ſm aliquos: et reddi nõ possit sine scãdalo. Credo tñ q̃ si scõa relicta transeat ad alias partes cum prima in quibꝫ sine scandalo pos sint adhiberi solẽnitates debite: vel si de solennitatibꝫ nõ sit consuetudo poterit ei cohabitare.

Decime. Vtrum decime debeã tur iure diuino: Dic ſm doc. in. c. in aliquibus. eo. ti. ꝓ tex. ibi diuina constituti one: q̃ decime debent ex diuina constitutiõe pricipaliter. et non humana. Ex quo infert. d. An. q̃ peccant theologi asserentes decimas hodie nõ deberi. cum summi pontifices cõiter asserant oppositum in suis constitutionibus: quasi velit dicere. vt recitat Pano. ibi. q̃ in interptatione legis diuine seu in decisionibus dubiorũ potius debemus stare diffinitioni summorum pontificũ q̃ dictis theologorum. etiam si sint sancti. Ad hoc tex. cum glo. xx. dist. c. j. nam potestas condendi et interptandi data est non sanctis. sed summis pontificibus: vt in. c. ꝓ venerabilem qui fi. sint le. vnum tñ semper tenebis menti: q̃ vbi dictum alicuius sancti iuuatur auctoritate iuris diuini: potius q̃ constitutionibus summorũ pontificum. standum est potius dicto alicuius sancti. q̃ interptatõi pape: vt dicit glo. singularis in. d. c. j. Tamen hoc determinare potius spectat ad ecclesiam vniuersalem. i. ad concilium generale. q̃ ad priuatã psonã. ꝓ hoc. xxxvj. q. ij. c. si aũt iuncto. c. placuit.

¶ An aũt papa possit dispensare circa solutionem decimarum: Dic ſm Pano. in. c. a nobis. e. titu. post glo. ibi. q̃ in totum nõ potest papa tollere ius decimarum: sed quibusdam psonis remittere põt nam ꝓ hoc vltimum non tollit ius diuinum. sed tunc tolleret. si vniuersaliter remitteret ꝓceptum. Idẽ Ala. Host. z Jo. an. Dicunt enĩ q̃ quibusdã psonis põt remitti: ꝫ in totũ nõ. nisi ex cã: et ad tps Non obstat si dicat q̃ alia ꝓcepta decalogi sunt irremissibilia. Ita nec istud ꝓceptum decimandi. cũ sit morale potest remitti. nam vt dicit Innocẽ. aliud est in isto ꝓcepto. q̃ in alijs: versatur ei in alijs honor dei irremissibilis: vl' vtilitas publica humana indispensabilis: vt est videre in hoc precepto. Non habebis deos alienos. Item in alio. Honora patrem z matrez: z in similibus: in quibꝫ nec in totum nec in partem dispensari potest. Sed in ꝓcepto decimarum est duplex consideratio. Prima quatenus versat honor dei. nam decimas sibi retinuit in signum vniuersalis dominij: vt in. ca. tua. ij. eo. titu.

¶ Et hac consideratione nõ potest decima vniuersaliter remitti. qz non potest papa facere: vt honor nõ debeat creatori. Scõa consideratio est in vtilitate. que puenit ex solutione decimarum. nam cõcernit cõmodum ecclesiarum vel clericoruz. Ideo papa tanq̃ generalis administrator z vicarius dei hanc comoditatẽ in aliquibꝫ remittere põt. z dispẽsare. Sed de laicis dic q̃ nec decimas ꝓteritas. nec futuras remittere põt sine cã. Et credo illum non esse tutũ quo ad deum qui decimas sine cã detinet

ex remissione pape. Pro hoc glo. notabilis in. c. nō est devoto. nam licet papa habeat plenam ptātem debet tū facere. sicut diligens paterfa. dispēsando cuilibet put opus est. Sed quo ad ecclesiam militātem: tene indistincte opinionē glo. z aliorum doct. Et pdicta puto indistincte vera vbi decime de facto soluunt. Sed vbi de facto non solverent: nunquid papa possit dispēsare: vt sic nō soluentes euitent peccatū? Dici pōt q sic: nō tū in totū pceptuz tollendo. sed ex cā non soluentes tollerando peccatum nō incurrant. Et ideo p pdicta pōt solui qō. an nō soluentes decimas peccēt? Panor. in. c. tua. eo. ti. post Tho. dicit q vbi de cōsuetudine nō solvunt: nō peccant laici non soluentes: nisi ꝓpter obstinationem animi. vt si haberēt animū obstinatū nō soluēdi: etiā si ecclesia pciper. tunc eīm tales peccarent mortaliter. Et hoc placet: ne tanta multitudo pereat. Nota etiā fm Panor. ibidem. q cōsuetudo est venecijs: vt in vita nō soluant decime psonales: sed in morte solvit decima de omnib⁹ mercantijs: iocalibus: z alijs mobilib⁹. Nam pōt ecclesia se habere in hoc casu ad lucrū z damnū q si ille repit ditatus in morte: ecclesia sentit lucrum. si depauperatus: sentit damnum.

Degradatio. Duplex est degradatio. Quedam eīm est verbalis. s. depositio ab ordinib⁹. seu gradib⁹ ecclesiasticis eorum qui sunt in sacris ordinib⁹. Et hec facienda est a ꝓpio epo assistente sibi canonico numero epōrum ad minus. xij. vltra metropolitanum. Et hoc in degradatione epi fm Panor. in. c. nō pōt. de re iudi. In pbyteri vo. vij. sex vltra epm ꝓpium. In causa dyaconi tres vltra epm ꝓpium. z totidē in causa subdyaconi. z ꝓpius epōs eorum. xv. q. vij felix. z. c. se. z in. c. degradatio de pe. li. vj. Si vo deponendus non est in sacris: sufficit snīa ꝓpij epi sine aliorū epōrum pñtia. tū pīsentia capli sui requirit. alīs snīa est nulla. fm Panor. in. d. c. nō potest. Sufficit tū vt de consensu capituli aliqui adsint canonici: puta duo vel tres qui repīsentent totum capitulum fm Archi. Et sic in actibus in quibus requirit pīsentia capituli. seu cōsensus pōt capl'm deputare aliquos loco sui. qō nota. valet etiā consuetudo vt solus epūs deponat clericos in minoribus constitutos. p. c. iij. de consue. li. vj. qō loquit indistincte. Quedā vo est degradatio actualis. siue solennis: que debet sic fieri. Clericus degradandus indutus sacris vestibus habens in manibus vas vel aliud instm: vel ornamentum ad ordinem suum spectans. ac si deberet in officio suo solenniter ministrare ad epi pīsentiam adducat: z tunc calix: liber: seu quevis alia res: que in ordinatiōe ab epo ei fuerant tradita singulariter auferant: incipiendo ab eo qō ei vltimo datum fuerat. Et sic gradatim ꝓcedendo. vsq; ad primā vestem que traditur in collatione tonsure. postea tondet. Poterit autē epūs vti verbis aliquib⁹ ad terrorem oppositis illis que in collatōe ordinum ꝓlata sunt. hoc mō. vel simili. Auferimus tibi vestem sacerdotalē. z te ordine sacerdotali ꝓuamus. z sic de alijs. Vltimo dicendo: auctate dei omnipotētis. p. z fi. z. s. s. ac nostra tibi auferimus habitū clericalē. z deponimus et degradamus: z spoliamus: et exuimus te omni ordine. beneficio: et ꝓuilegio clericali. hec oīa habent in. d. c. Degradatio. Et fm Panor. in. c. qualiter. el. ij. de accu. depositio verbalis ab ordine dī degradatio. q a gradu dī remotus. sed actualis degradatio que fit fm formā. d. c. degradatio. est huius verbalis executio. q iam p ꝓius degradatus est. vñ z in verbali: nō aūt in actuali numerus epōrum requirit. Et hoc facit ad statutū imponēs penam degradatōnis simplr. nam debet intelligi de depositione: vt sic illud verbum sumat in mitiore ptem de reg. iur. in penis li. vj. p hoc facit theorica doc. in. c. quanto. de iureiur. vbi habet. q si p aliq̄ delicto imponat pena capitalis debemus intellige re. nō de pena mortis. sed de alia minori. Cum triplex sit pena capitalis. Prima q̄ adimit vitam. Et hec pōt multis modis contingere. Secōa pena est morti ꝓxima. s. pena metalli. Sed quidā damnat in metallum. z hi grauioribꝫ vinculis pmunt. Alij in opus metalli. z hi leuioribꝫ penis pmunt. Hi ambo. z ciuitatē: z libertatē amittunt. Alij damnant in ministeriū metalli: vt seruiant damnatis in metallum. z isti ciuitatē: nō libertatē amittūt: si ad tps damnant: amittunt vtrunq; ff. de pe. aut facta. §. est pena. Tercia est deportatio z in opus publicuz damnatio. nō tū in metallū. z isti nō libertatē. hi ciuitatem tū amittunt. ff. de pe. quidā. vbi habet q in opus publicū ppetuo dānati. z in insulā deportati sunt sine ciuitate. z ea que iuris ciuilis sunt. nō habent. q̄ vo iuris gen. sunt. habēt. Non capitales pene sunt quatuor. Prima est relegatio ad tps: vel imppetuum. Et isti bona amittunt: vt in. l. relegatorum. ff. de interdi. vbi dī: siue ad tps: siue imppetuum quis fuerit relegatus. z ciuitatē retinet. z factionem testamēti non amittit. Secōa est infamia. Tercia est dignitatis amissio. Quarta verberū experimentū. ff. eo. si quis forte.

¶ In autē vbi requirit in casibus pdictis certus numerus epōrum. vna cum epo ꝓprio. nunquid isti epi sint oēs indices? Se. in. d. c. degradatio. cōcludit q tales epi sunt indices in ꝓnūciādo. et nō assessores. xv. q. vij. c. fi. Non ob. d. c. degradatio. ibi. assistēte numero. q illud verbū. assistente. pōt intelligi: vt assistant. vt iudices.

¶ Quid si epi discordēt inter se? Rñ. fm cōiter docto. sufficere maiorē ptem. z satis dicunt cōcordes. exā maior ps disponit.

¶ Sacerdos vel alius clericus in sacris. cum p heresi fuerit seculari curie relinquēdus aut perpetuo immutādus. i. incarcerandus potest p solū epm degradari: conuocatis abbatib⁹. alijsq; plātis. z religiosis psonis. z fratis sue dyocesis. de quibus expedire videbit. In alijs ergo criminibus: si immineat degradatio facienda seruent iura antiqua. hec habent extra de heret. c. qñ. in tex. z in glo. lib. vj. Qualiter aūt degradatus tradi debeat ptāti seculari? Rñ. eius degradatio. pñte potestate celebranda est.

An aũt sit necessaria traditio post degradationem. Rñ. Ge. vbi s. fm Jo. de fan. dicit q̃ nõ credit post degradationem necessariã esse traditionẽ scz vt eps tradat eum curie seculari. qz traditio realis clerici post degradationẽ. nõ debet fieri. sed potius fit quedã verbalis declaratio. qualiter est extutus priuilegio clericali. vt notat in. c. nouimus. de ver. sig. immo qñ clericus est a iure extutus priuilegio clericali. satis apparet decetero eum esse de iurisditione seculari. Et p hoc cessat rõ Jo. de li. dicẽtis q̃ post degradationẽ adhuc manet dñium clerici penes ecclesiã. qõ nõ amittit sine traditione sicut in dominijs aliarũ rerum. Rñ. q̃ post degradationẽ. ecclesia pdit dñium clerici p talem declarationẽ. z sic remanet vacãs z a nemine possessus. erit ergo occupantis. z sic iudicis secularis.

Pro quo aũt delicto debeat clericus tradi curie seculari. Glo. in. c. ad abolendam. de heret. dicit q̃ in tribus casibus. Primus in crimine hereseos. sed iste casus fm Pano. ibi nõ recte excipit. qz si vult se corrigere. nõ tradit curie seculari. sed detruditur in carcerem: vt in. c. pe. de heret. quinimmo ista pena hodie põt cõmutare in aliam: vt in. c. vt cõmissi. de heret. li. vj. Et hoc verum nisi sit relapsus: qz tunc sine vlla audientia tradit curie seculari: vt in. c. accusatus. de here. li. vj. Secõs casus est in crimine falsi. de cri. fal. ad falsariorum. Tercius ppter calumniã quam quis intulit ẽpo suo. xj. q. j. si quis sacerdotum. Sed glo. in. c. cum nõ ab hoie: de iudi. dicit illud. c. si quis. pcedere i incorrigibili. Et ista opinio tanq̃ mitior. cõiter approbat. Durum em̃ esset dicere q̃ ppter homicidiũ clericus nõ tradat curie seculari: vt in. d. c. cũ non ab hoie. Et q̃ ppter simplex conuicium illatum ẽpo deberet tradi curie seculari immediate. Extra istos casus dicit pdicta glo. q̃ nõ tradit curie seculari depositus si est corrigibilis. Sed Pano. in. d. c. nouimus. dicit q̃ extra tres pdictos casus põt fieri actualis degradatio: vt p delicto valde graui z pnicioso. z diffusius ipse Pano. tractat hanc materiaz in. c. at si clerici de iudi. vbi queritur an homicida clericus tradi possit curie seculari. Et rñdet fm Pe. de ancha. q̃. d. t. cum non ab homĩe: qõ imponi tñ pena depositionis p homicidio. z nõ degradatõnis: seu traditionis curie: debet restringi in homicidio nõ qualificato. Jta q̃ nõ trãseat in aliam speciem criminis grauiorem: puta patricidium assasinatum: homicidium sacerdotis. pditoꝛe cum spoliatõe bonorũ. Item debet intelligi in vno homicidio nõ in pluribus. vnde homicidiũ vel furtum sic qualificatum vt qz sacerdotem interfecit. pditoꝛie z rebus z pecunia spoliauit: vel ecclesiam incendit. vel ecclesiã rebus deputatis ad diuinũ cultũ spoliauit. vel oꝛdinauit. pdere patriam. Certe in istis grauissimis delictis nõ vendicat sibi locum. d. c. cum nõ ab homine. vnde cũ. p simplici homicidio z p simplici furto: canon deponat clericum: vel ipsum detrudat: vt ibi videt q̃ in homicidio qualificato: vel itero: vel. p delictis valde enoꝛmibus nõ sit reperire fm canones penas cõdignas. Postq̃ ergo fm leges z ius diuinum venit imponẽda pena mortis. de homi. c. j. videt q̃ ex quo ecclesia nõ habeat penam condignam contra talem hoiem sceleratum. debz tradi curie seculari. nec pena ppetui carceris est condigna. nam imponit heretico redeunti ad vnitatem ecclesie. Item arguendo a maioꝛitate rõnis. nam traditio iudici seculari z degradatio infligitur a canonibus p criminibus valde minoꝛibꝫ q̃ sit homicidium: vt contra falsarium lrarum pape z similes. Non ob. si dicat q̃ ppter idemptitatem vel maioꝛitatem rõnis nõ debemus extendere constitutiones penales. dico q̃ licet in canonibꝫ non sit pena certa diffinita. sed in legibus sic. vt cõtra illos qui templa dei effregerũt. combusserunt spoliauerunt. z sacerdotes occiderunt. seu parẽtes seu patriam. pdiderunt. contra eũ tales seuissime pene sunt de iure ciuili. nam qñq̃ damnant ad bestias. qñq̃ viui comburunt. qñq̃ p frusta scindũtur: vt assassini: vt. l. capitalium. ff. de pe. l. iij. ff. ad l. coꝛ. de sic. et. l. pena paricidij ad. l. põ. de pari. Dicemus ne q̃ in sacerdote ppetrãte talia sit pena cõdigna carceratio: vel detrusio in monasterium vbi laicus forte socius comburit: damnat ad bestias: vel p frusta diuiditur. Certe tantam dissimilitudinem in clericos z laicos taliter delinquentes inducere esset absurdum. vnde tales semp sunt degradandi z p eũm tradendi curie seculari. Et põt concludi q̃ q̃diu potest coꝛrigi p ecclesiam q̃tumcunq̃ sit criminosus. nunq̃ tradendus est curie seculari. Hoc intellige qñ potest coꝛrigi de iure z de facto. Sed vbi delictum est atrocissimum. seu diu cõtinuatum: nõ videt sufficere sola pena depositionis. ergo ex mente. d. c. cum nõ ab homine: potest ppcedi etiam ad traditõnem curie secularis. Sicut ergo cum nõ potest congrue puniri de facto relinquit curie. vt ibi. ita qñ hoc nõ potest de iure. ppter defectum pene. Et sic intellige cõem theoꝛicã glo. vt in. c. nec licuit. xvij. dist. z in. d. c. cum nõ ab homine. z in. d. c. ad abolendam. z in. c. si quis laicus xxij. q. v. vbi pbyter vel clericus. vel epus degradatur. ppter coniurationem factam contra principẽ. vel dñm terre. Nec Pano. in. d. c. at si. Et idẽ Pano. in. d. c. nouimus concludit q̃ si citra incoꝛrigibilitatem potest fieri traditio pꝛo delicto valde graui. z damnoso. debet tñ ecclesia efficaciter intercedere. id est nõ ficte. vt nõ imponat pena mortis. Et addit qñ ppeditur ad incarcerationem. carcer nõ debz esse ita artus z durus q̃ clericus extinguatur infra paucos dies. sicut faciunt pleriq̃ prelati. vnde sic facientes nõ euitant irregularitatem. secuta morte. Licet em̃ ppter duritatem carceris z tenuitatem ciboꝛum vita sit attenuanda. non tñ taliter quo minus possit sustentari. Ex quo etiam colligit q̃ panis z aqua debent administrari in tanta quãtitate vt verisimiliter natura possit sustentari. nec vlla pena est imponenda p ecclesiam p quam possit incurrere verisimiliter periculum mortis. Item nota fm Gemi. in. d. c. degradatio. in verbo. ornamentũ. q̃ appellatõe ornamentoꝛum comphendit liber. calix. z similia. quod nota. pꝛo legatis que fiunt pꝛo ornamentis. quia possunt in illa conuerti.

Vtrum degradatus possit cōficere corpus xpi. Rñdeo fm Rich. in. iiij. dist. xij. q̄ quilibet sacerdos hoc sacramentum potest conficere. saltem de facto: siue sit irregularis. interdictus: suspēsus. hereticus: vel degradatus ab executione eorum que sunt ordinis: aut excōmunicatus: aut scismaticus: quia nullus horum q̄tumcunq; nepharius amittit characterem sacerdotalem: sup quo fundatur conficiēdi potestas. vnde si quilibet p̄dictorum super materiam debitam dicat formam verborum debitam. cum intentione faciendi quod facit ecclesia vere consecrat. licet glo. in. d. c. degradatio. teneat contrariū. Sed primū tene.

Vtrum degradatus possit conferre ordines? Respondeo fm Rich. in. iiij. dist. xxix. q̄ licet de hoc sint opiniones. tamen tenet q̄ q̄uis talis non debeat exequi officium. tamē si ordinat: verum ordinem confert. q̄uis nō conferat ordinis executionem. sicut dicimus in episcopo qui resignauit loco vel dignitati. nam degradatus non est magis spoliat⁹ dignitate episcopali q̄ ille. Ideo aliqui dicunt episcopum per hominez dignitate episcopali totaliter spoliari nō posse. Vnde degradatio nō est dignitatis ablatio. sed perpetua suspensio ab executōne dignitatis illius. Et sic habes ex predictis q̄ degradatus si fuit in sacris tenetur dicere horas canonicas. exquo retinet caracterem. Adde etiaz predictis notabile verbuz Panor. in. c. ex parte de cle. non resi. q̄ depositus verbaliter si est incorrigibilis pdit p̄uilegium canonis incontinenti. z potest compāmi p iudicem secularem. tex. est fm cōmunem intellectū in. d. c. cum nō ab homine. De deposito aūt actualiter nō est dubium per. d. c. degradatio.

An autez diffidatus si est clericus possit sine aliqua degradatione tradi curie seculari? Prima frō te videtur q̄ non. per. d. c. degradatio. quod requirit degradationem anteq̄z tradatur curie seculari. Contrarium tamen determinat Ge. in. c. pro humani. de homi. lib. vj. per illum text. qui loquitur de huiusmodi diffidato. Et diffidatus dicit: ac idē importat. ac si esset penitus extra potestatem et p̄tectionez cuiusuis iudicis ecclesiastici. Et ideo ista diffidatio habebit eundem effectum quem degradatio. z traditio facta iudici seculari. Quādoq; etiam ista diffidatio plus importat q̄z degradatio. q̄ diffidatus nedum potest punirī per iudicem secularem. sed per quemcunq; etiā non officialem. nec huiusmodi diffidatio potest fieri passim et indistincte. sed permittitur: vel iudicis: vel iuris auctoritate: vt in. d. c. pro humani. quo casu potest licite vnusquisq; proximum offendere. sicut dicimus de bannito per statutū municipale. nec alius a p̄ncipe pōt hmōi diffidationē facere: vt ptz p Hosti. z Jo. an. in. d. c. p humani.

Delectatio.

Vtrum cōsensus in delectatōnem peccati mortalis sit peccatum mortale? Rñdeo fm Boñ. in. ij. dis. xxv. q̄ sic quādo est deliberatus consensus etiam sine voluntate perficiendi actum. Et iste dicit consensus verus: Alius vo fm eum dicitur cōsensus interpretatiuus. puta dato q̄ nō consentiat in delectationem. immo ei displicet z aduertit periculum. z tamen delectationem illam non repellit. sed mentem in talibus cogitatōibus reuolui sinit. Et tunc dicunt aliqui magistri q̄ peccat mortaliter. Tamen hoc vltimum nō est vsquequaq; certum. Negant enim aliqui esse mortale ꝓpter talem negligentiam vbi est displicētia quātūcunq; quis periculum aduertat. tamen via securior est tenenda. Et sanum consilium est. vt de ipso sicut de mortali penitear. Non tamen de quacunq; delectatione loquimur. vtpote de ista qua quis delectatur cogitando de pulcritudine mulieris. sed de illa que cōsurgit ex cogitatione illius operis nepharii. Hec Boñ.

Vtrum mulier que genuit filium ex fornicatione postq̄ factum adultum videt eum bene cōuersari: possit sine peccato velle habere illum filium. z detestari actum fornicarium. quo eū genuit? Rñ. fm Pen. de gan. q̄ circa genitum in fornicatione possumus ꝓsiderare plura. scz substantiam actus naturam: z bonam conuersationem. z circūstantiam. quia ex fornicatōne. Et tria prima potest quis velle etiam simul detestando circūstantiam fornicatōnis circa actum. quia velle. z detestari nō sunt circa idem. sed illam circūstantiam nullo modo debet velle. neq; actum cum illa circūstantia acceptā. immo potius deberet velle talem prolem. et si esset sanctior Johanne baptista nō habuisse. quia pro nullo bono creato debet aliquis consentire in dei offensam. Et predicta nota. q̄ faciunt ad multa. Et p̄sertim de eo qui furatus est paranum vel pulcram vestem. z delectatur in predictis. z de eo qui furatus est gallinas pingues. z in comedendo de huiusmodi rebus furtiuis recordatur z delectat. Vide etiam quod notat Archi. flo. in summa post Tho. q̄ aliquis de fornicatione cogitans potest de duobus delectari. s. de ipsa cogitatione. z de fornicatōe cogitata. Cogitatio ipsa fm se nō est peccatum mortale.

An autem cogitatio deliberata in vtrem. vtriam sit mortalis. Respondit idem Archi. flo. q̄ nō sicut nec ipse actus coniugalis de se. et hoc nisi ita immoderatur in ea q̄ pollutio sequeret in vigilia. Secus ergo si in dormiendo. Addit etiam q̄ oscula z tactus. z amplexus. si fiant ꝓpter delectationem extra matrimonium habendam sunt mortalia. z qui permittit hec fieri ab eo quez extimat moueri amore libidinoso: mortaliter peccat. Sed qui permittit fieri sibi predicta credens illum moueri ex dilectiōe fraterna. seu honesta amicitia: seu quadam humanitate: seu more patrie non peccat. q̄uis hoc faciens ex libidine moueretur. Permittēs autem se tangi in membris genitalibus nisi sint cōiuges. vel nisi subsit causa necessitatis: vt infirmitatis z huiusmodi. credo non posse excusari a mortali. Et per predicta patet quid dicendum de questione quotidiana. puta an vidue que delectantur de tactibus z opere carnali q̄ habuerunt cum maritis suis peccent? Dico per predicta. nō esse iudē

candum de peccato mortali. dummodo consistāt infra limites matrimonij. z nō sequaē pollutō. Secus tñ videreē dicendum. si de nouis tactibus: vel actibus delectenē: vel in somnis habuerunt pollutionem recordando de marito. z postmodum delectanē. tunc hoc casu videē magnuz periculum. Et licet voluntas fm Fran. de ma. in primo. cogi non possit. aliqñ tñ difficultaē ex coniunctione voluntatis cū appetitu sensitiuo. Mā habitus in appetitu sensitiuo existentes inclinant ad talia delectabilia. Et ideo qui habent habitum de difficili resiliunt: vt in philocaptis.

¶ Quid aūt de puellis que sepius cogitant z delectanē. cogitando de pulcritudine alicuius iuuenis et delectantur q eum vellent amplexari. tangere z oscularī. Dic tñ q si crederent. nō debere coniungi matrimonialiter eidem. nullo modo in pdictis delectarenē: Dico p pdicta q si dicte puelle deliberate delectenē de ope carnali. s. cogitando. tunc dico q peccant mortaliter. nec poteē dici q consistant infra limites matrimonij. ex quo nullus ibi est matrimonium. Sed de osculis et tactibus maius est dubium. tñ pōt dici p pdicta q si in hmōi cogitationibus osculorum z tactuum sit deliberatus consensus. pter delectationē libidinosam videē mortale. q videē ibi corrupta intentio. Secus si ex dilectione fraterna. sicut si frater oscularēt sororem z econtra. Addit etiam idem Arch. flo. q mulieres ppendentes se adamari z pcari: quotiensciq; studiose se offerunt aspectibus amatorum: vt illis placeant: totiens peccant mortaliter etiam si nil turpe agere vellent cum illis: q sunt occasio efficax ad ruinam illorum.

¶ Sed quid de illis qui sub specie mortificationis spūalis faciunt coā se denudari mulieres totaliter vel pectora? Credo nō posse excusari a mortali peccato. q hoc est cōtra honestatē naturalē. Item pter periculū lapsus. Item pter scandalum.

Delegare est vices suas alteri cōmittere. Delegatus ab alio q a principe: nō subdelegat. l. a iudice. C. de iudi. Et. d. lex videē ponere duas regulas. Prima est q iudex delegatus non poteē subdelegare. etiam si infirmitate: vel alia iusta causa fuerit impeditus. argu. l. pretor. S. si post. ff. de va. mu. Ista regula primo fallit: q vnum articulum: vel vnum capitulum illius cause videē alteri posse cōmittere vt in cle. j. de offi. dele. Secdo fallit. qñ ad hoc haberet spāle mandatum. Ita concludit Jo. an. p text. et glo. in. c. is cui. de offi. dele. li. vj. Tercio fallit in delegato pconsulis: vt. l. legatus. ff. de offi. pcōsulis. Ratio fm Bart. in. d. l. a iudice: q delegatus est de conscīa principis vel legis. Item dicit glo. in d. l. a iudice. q fallit in delegato ad vniuersitatem causarū qui equipaē ordinario. Et sic nō est mirū si pōt subdelegare vnam cām: vt notat glosa in. c. cum eām de ap. Item fallit fm quosdam qñ lis est coram ipso iam contestata. q sicut pcurator lite cōtestata pōt alium substituere. Ita et iudex delegatus. Hoc tñ cōiter nō teneē: vt dicit Bar. in. d. l. a iudice: nec illa equiparatio de pcuratore ad iudicem fm eum est bona. q: pcurator ideo substituit post litis contestationē: q: est effectus dñs instātie hinc est q sine cā non reuocaē inuitus. qō non est in iudice delegato: vt. l. iudicium soluē. ff. de iudi. Secda regula. Delegatus a pīcipe pōt alteri delegare: de quo in. c. fi. de offi. dele. Debet tñ delegare ei qui sit al's habilis fm formaz traditā de iure canonico in. c. statutū de rescrip. li. vj.

¶ Delegatus pape subdelegare pōt: licet datus sit ex officio: vel de consensu partium: vel cum clausula pelectiōis: videlicet q si nō omnes: tu cum alio exequaris. d. c. fi. Ex quo Panor. ibi facit regulam singularē in facultate subdelegandi. videlicet q regulariter papa cōmittendo alicui causam: non videē eligere industriam psone. sed potius intendit quidere negocio: qō decidendū cōmittit.

¶ An autē si papa deputauit tercium delegatum cum consensu partium: possit dictus delegatus alteri subdelegare etiam inuitis partibus? Joh. an. in additi. Speculi. dicit q de honestate non deberet subdelegare nisi de consensu partium. nō tñ de necessitate. q. d. c. fi. indistincte dat facultatem isti delegato subdelegandi. dicens q delegato a principe est a iure concessum. Idem Jo. z Spe. z Panor.

¶ Deputatus cum clausula pelectionis nō impeditur cōmittere vices suas. z sic p illam clausulam non intelligiē electa industria psone: nisi illud verbum genuinareē: puta si diceret. Tu: tu exequaris. fm Bal. vt verba aliquid operenē: extra de pauil'. si papa. li. vj.

¶ Is cui cōmittiē negocium vt psonaliter exequatur: potest si partes consentiant alteri subdelegare Hoc tñ intellige fm Panor. vbi s. qñ forma rescripti est fundata. sup vtilitate partium. Secus si eēt fundata sup vtilitate publica. q nō eēt remissibilis p ptes: vl' vbi ptes pdicerēt. Secus si exp̄sse: vl' tacite cōsentirent. Nota etiam ex tex. ibi. industriam z fidem. q eligendo industriam z fidem alicuius. videē tacite inhibita subdelegatio. Idem si dē psonaliter exequaris. cum limitatione tñ pcedenti vel si diceret. confidentes de tua industria z circūspectione. Fallit tñ dicta regula in casibus exp̄ssis in. d. c. fi. in. S. ceterum. z ibi expūnunē: predicare crucem: excōicare: vel absoluere. dispensare cum irregularibus: vel iniūgere pnīas. hec alijs demandare nō licet. q nō sibi iurisditio. sed certum ministerium cōmittiē in hac parte. Non solum aūt in casibus pdictis. sed etiam in omnibus alijs in quibus committitur nudum ministerium. z non iurisditio prohibetur subdelegatio per dictum text. in fine.

¶ Ille cui papa committit inquisitionem vel pui sionem ecclesijs de plātis sine alijs ministris. quia in huiusmodi casibus industria et fides psone cui committiē eligi videē. non poteē hoc alteri subdelegare. saluo si haberet spāle mādatum subdelegādi. d. c. fi.

¶ Delegato non creditē: nisi delegationē. pbet: nec teneē quis exequi snīam delegati: nisi ei delegationis lr̄e oñdanē: extra eo. cum in iure.

¶ Qualiter aũt ꝓbetur mandatum delegatiõis: ℞ñ. Pan or. in. d. c. cum in iure. dicit q primo ꝓbari põt p originale: z hoc clarum. sc̃o p exemplũ solenniter sumptum ex originali. De qua solẽnitate vide infra priuilegiũ. Idem si partibꝫ cõsentientibus: vel ꝑsentibꝫ z nõ contradicentibꝫ originale fuit exemplatum in actis fm Hosti. Nam in pre iudicium ipsarum partiũ acta facient fidem de tenore originalis. ar. bonũ in. l. j. ff. de rela. z p illum tex. dicit ibi Bar. q si ptes in iudicio pñtes nõ cõtradicunt his q̃ pñt; tendere in earum ꝓiudiciũ. videnť cõsentire. Secus vbi solus notarius exemplauit instrã originalia reducẽda ad actorum tenorẽ. Nam vt dicit Inno. cum ꝓducunť instrã: sola ꝓductio est de actis: z nõ tenor. q̃si dicat: q si notarius scripsit in actis. q ps ꝓduxit tale instrm. credit notario de ꝓductõe: vt in. c. qñ cõtra. de ꝓba. sed non credit sup tenore instrorum: nisi ꝓbet tenor p originalia. vel alijs modis ꝓdictis.

¶ Quid si delegatus nõ vult facere fidem ordinario de suo mandato. sed ei parere nolentẽ excõicat. Dicunt doct. q excõicatio non tenet. q delegatus nõ habet iurisditionẽ supra ordinariũ: nisi qñ esset sibi rebellis. Sed petendo fidẽ de mãdato facit qõ sibi a iure ꝓmittit. ergo nõ põt dici rebellis.

¶ Quid si ordinarius maliciose dicat se dubitare de mandato allegando maxime falsitatem rescrip. Hosti. dicit q quatuor remedia: hoc casu cõpetũt delegato. Primũ vt delegatus exequať p se qõ põt vt. c. in lris. eo. ti. Secõm vt puniat ipsum ordinarium: si constat q maliciose se opponat. Tercium q punit quo ad deum. Quartũ q poterit cõdemnari in. xxx. lib. auri: si maliciose opponit cauillãdo rescriptum pncipis: vt. l. ij. C. de leg. Ad p̃dicta facit qõ notat Pan or. in. c. ꝓterea de dila. vbi dicit q si agiť de grauissimo ꝓiudicio nõ est parendũ asserenti se delegatum: q̃uis sit ꝑsona auctorizabilis. nisi prius constet de mãdato pleno. nec sufficit simplex copia. l. vna. C. de man. prin. nec aliter ordinarius debz exequi sñiam. ar. in. c. nobilissimus. xcij. di. Si aũt agiť de graui ꝓiudicio. non grauissimo: seu grauior. puta citatus est in valde remotis partibus. sufficit mittere copiam rescripti. nec sufficit asserere se delegatum. Si aũt agiť de leuissimo: puta q citatus est in loco ciuitatis. vel modicum distat. tunc nõ est necesse mittere copiam: quo ad effectum artandi citatum ad cõparendum. q satis est asserere se delegatum. q oriť dubium iurisditionis. ex quo ꝑsona nõ est vilis. z ex tali dubio quis teneť cõparere. ar. in. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. Secus si simpliciter citet: nec asserit se delegatũ. nec alis est ordinarius.

¶ Que autem iurisditio videať in dubio demandari: Consuenit concludi. q qñ committens dicit auctoritate nostra cognoscas. tunc videť translata iurisditio ordinaria. per tex. in ꝓhemio Insti. ibi. auctoritate nostra. Sed qñ hoc non expriműť. tũc p commissionem vnius negotij vel plurium non videť committi ordinaria iurisditio p. l. si certarũ. ff. de mili. te. Sed si committať vniuersitas: sic. p. l. i. §. cum vrbem. ff. de offi. pre. vrb. Adde p̃dictis quod notat Pan or. in. c. irrefragabili de offi. ordi. q iurisditio delegata non expirat morte delegãtis qñ fuit data p viam legis. z non ab homine: vt in c. gratum de offi. deleg. Ratio diuersitatis. Nam homo moriť. z eodem modo extinguiť eius delegatio cum eo re integra cum nõ fixerit radicem in ꝑsonam delegati. Sed lex nunq̃ moriť. Pro hoc. c. si gratiose. de rescriptis. lib. vj. vbi patet q dispositio facta sub nomine dignitatis non parit p mortem hominis disponentis. Et hec faciunt ad statuta per que causa quãdoq; delegatur alicui: vt per mortem statuentium non expiret delegatio. Idez videtur quando existẽtes in aliquo officio aliquid disponunt per viam statuti. vt per mortem. seu reuocationem illorum officialium. nõ expiret illa dispositio. Secus si nõ p viam legis vel statuti.

¶ An aũt eps possit delegare z cui: Vide de hoc s. Confirmatio sacri.

¶ Sed nunquid eps possit delegare his qui sunt in alieno epatu: ℞ñ. delegare potest ea que pertinent ad iurisditionem voluntariam. sed non potest eos compellere ad susciendum eius commissionem. cum eis nihil precipere possit. Sed nõ põt eis delegare ea que ptinent ad iurisditionem contentiosam. que non habent locũ vt fiant in alieno episcopatu.

¶ Denunciatio. vide supra. Accusare. et infra. Inquisitio.

Depositum.

Quomõ z qñ reddi debet: ℞ñ. reddi debet ipsa res deposita ad petitionem deponẽtis. Quod tñ fallit in quatuor casibus. Primus cum quis gladium deposuit: deinde furiosus factus ipsum repetit. xxij. q. ij. ne quis. Secundus si deponẽs fuerit deportatus. nam bona eius publicantur. ff. eo. bona fides. Tercius cum fur deposuit. z cum dño in petitione concurrit. quia tunc potior est dñs: vt in pall'. l. bona fides. Quartus qñ fur deposuit apud illum cui surripuit. vel apud ꝓpinquum. vt. ꝓbať in l. bona fides.

¶ Depositor licet p voluntate sua depositũ revocare: extra eo. bona fides. etiam contra pactum appositum. quia potest penitere. ff. eo. l. j. Vtens aũt deposito contra voluntatem deponẽtis: seu depositum negans. cõmittit furtum. z cõdemnatus efficiť infamis. Primum ꝓbať p. c. j. extra eo. Secũdum ꝓbať. l. qui depositum. C. eo. Idem est in pignore.

¶ Vtrum depositarius teneať satisfacere deponẽti si res apud eum pereat: ℞ñ. tenetur si commisit dolum. vel latam culpam: vt puta. si deponis apud me seruum vinctum. z ego misericordia motus soluo eum. ff. eo. si hominem. Item quãdo depositarius res suas habet saluas. z depositas amisit. presumiť contra ipsum. quia suas clausit in archa. depositas vo nõ clausit. Sed circa hoc iudex ex qualitate rerum z ꝑsonarum arbitrabiť doluz affuisse vel ne. Quid cñ si res deposite erant preciosiores suis. z nõ valens subuenire vtriq; preelegit suas. nam fm ordinem charitatis teneť se magis diligere

q̄ proximum. xxiij. q. v. si non licet. Sicut enī non tenet quis animam suam impendere comodis alienis. Ita non tenetur pati interitum rei sue. vt saluet res etiam pciosiores ꝓpri sui. Et ideo non potest dari certa doctrina. Quid enī si saluauit res vilissimas. z non saluauit res depositas pciosas. Ideo iudex arbitrabit z̄c. Hec Panor. in. d. c. bona fides.

¶ Sed quero de q̄one notabili. quid si in reb⁹ suis est plus diligens q̄ cōis hoīm natura desiderat. z in rebus depositis adhibuit diligentiam debitam quātū cōis hoīm natura desiderat: an teneat: si talis res fuerit deperdita? Rñ. Bar. in. l. q̄d nerua. ff. depo. dicit q̄ tenet diligentiam p̄stare rebus depositis tantā: quantā suis. al's est in fraude p̄sumpta. Et fm hoc videt q̄ diligentia sua erit sibi dānosa. z sic stultus erit melioris cōditionis q̄ pitus Dico q̄ sua diligētia nō est sibi dānosa. ꝫ suus dolus p̄sumptus ex quo minorem diligentiā adhibet q̄ in suis. q̄ absq; bona fide est. Idē tenet glo. ibi. q̄d est notandum.

¶ Depositum si fiat gratia deponētis tm̄. tunc depositarius non tenet nisi de dolo et lata culpa. In quibusdam tamen casibus depositarius tenet de leui z leuissima. Primo cum depositarius obtulit se de posito. tunc enim tenetur de leui culpa z leuissima. cum videatur depositum factum gratia depositarij. Secundus casus quando depositarius aliquid recepit ꝓ custodia. hoc enī casu cōmuniter tenet. vt veniat leuis z non leuissima. quia contractus ille fit gratia vtriusq;: vt in. l. contractus. ff. de reg. iur. z facit q̄d dictum est s. c. Lomodatum. venit ergo culpa in deposito. sicut in comodato. Casus autem fortuitus non imputat depositario. nisi pcesserit mora in restituendo. vel culpa: vel pactū. Et quo ad pactum. dic vt supra dictum est in comodato. hec habentur in dicto. c. bona fides. z ibi Panor.

¶ Ecclesia non tenet de deposito etiam quando depositum fuit factum in p̄tia p̄lati z capituli. ni si aliq̄d lucrū sit ecclesia inde consecuta fm Inno. p. l. licet. ff. de pecul. z mirat Panor. q̄ doc. nō potuerunt hoc dictū Innoc. quod videt satis notabile. nam q̄n ecclesia recipit aliq̄d lucrum pōt dicit contractus initus gratia vtriusq;. merito ecclesia obligari debet. sicut ex alijs cōtractib⁹. Sed q̄n fit gratia deponentis tm̄. nō occurrit rō. quare ecclesia debeat teneri. saltem vt sit pueniendū ad distractionem rerum immobiliū. vel mobiliū p̄ciosorum ex contractu p̄lati z capli non inito ad vtilitatem ecclesie cōtra capl'm. sine exceptōne. xij. q. ij. Jo. aūt an. distinguit. vtrū depositū sit factū apud sacristam deputatū ad custodiā vasorum. z tūc nō nō dī factū ecclesie. z sic ecclesia nō tenet. sed optet q̄ interueniat p̄tia p̄lati z capli. Si vo depositū sit factum apud sacristā deputatū ad custodiaz depositorum. tunc nō requirit p̄tia horuz: satis est enī q̄ a principio illum deputauerunt ad deposita recipienda. z sic Jo. an. vna cum glo. in. c. j. eo. tit. sentiunt ecclesiā obligari ex tali cōtractu inito gratia deponentis tm̄. Et Panor. ꝓ cōcordia harum rum opi. dicit q̄ ecclesia nō tenet. quatenus veniē dum sit ad distractionē immobiliū. vel mobilium p̄ciosorum. z sic ꝓcedit opi. Inno. Sed quatenus absq; p̄dictorum distractōe. ecclesia satisfacere pōt. puta de fructib⁹ ecclesie. ecclesia tenet. z sic ꝓcedit opi. Joh. an. z glo. Si tm̄ ecclesia cōsecuta esset aliquā vtilitatē. dic vt in principio huius. §.

¶ An aūt extimatio in deposito adijciat gradum. dic q̄ sic. sicut z in cōmodato. Et dic vt dictū est s. eo. Lomodatū.

¶ Quid si plures deposuerunt. Nunquid redditur alteri eorum: si petet? Rñ. q̄ sic. si hoc in deponendo sit actum. al's ꝓ pte tm̄. q̄ etiam duo heredes ꝓ pte agunt. ff. e. l. j. §. si pecunia. Si aūt duo deponant. hoc pacto. q̄ nō reddat vni sine altero hoc seruari debet. vñ si reddat vni. neuter agere pt si depositarius negat se reddidisse. nec reddere cogit alicui. q̄ nō illi cui reddidit. q̄ ille nō pōt agere nec illi cui nō reddidit. q̄ nō tenet sine alio reddere. hec Hosti.

¶ Pone: potestas recōmendauit aliquem in carceribus. postea dubitans. misit familiam suam ad custodiam carceris. An primus sit liberatus a custodia? Rñ. Bar. in. l. si vt certo. §. si de me. ff. cōmo. dicit q̄ p appositionem custodis. nō videt remissa custodia: vt. l. si mei causa. ff. cōmo. Itez hoc facit fm Bar. ad. q. de locatore rōcini. qui cum rōcino misit famulum. Vtrum p hoc scholari cōducēti videat remissa custodia. Glo. in. d. §. si de me. videt dicere q̄ ꝓpter hoc non minus scholaris teneatur. Sed Barto. dicit q̄ aut constat q̄ locauit famulū z rōcinum. non autē eum apposuit causa custodie. z tunc negligētia nuncij. nō excusat scholaris dolum. d. §. si de me. Quod intellige anteq; scholaris reddat rōcinum. Si enī postq̄ ei reddidit perit. non tenet: vt. d. l. si mei causa. Aut cōstat q̄ eum misit. vt custodē. z tūc si hoc fecit ab initio. scholaris nō tenet de custodia: vt patet ex p̄dictis Aut nihil apparet. sed locauit rōcinum z famulū. simpl'r. z tunc in dubio nō videt remissa custodia vt. l. pe. cum sua glo. ff. vsufru. quēad. ca.

¶ Pone: quidam promisit costodire castrum vsq; ad annum. finito anno obtulit domino. et dominus ipsum non recepit. postea inimici castrum inuaserunt. et destruxerunt. sine dolo custodis. An custos teneat? et videtur q̄ non. per. l. si. mora. ff. so. matri. sed nihilominus potest salarium petere. In cōtrarium facit. l. Item queritur. §. qui impleto. ff. loca. q̄ remanendo in castro. videt remanere in eadem custodia. z eiusdē qualitatis. quā primo p̄stiterat: vt. d. §. qui impleto. Sed primo tenebat de culpa. que p̄sumit adesse. vt. l. carceri. et. l. fi. de custodia reorum. ergo z nunc. Sed Hynus in. d. l. si mora. dicit q̄ hoc habet locum. vbi non obtulisset domino. Idem dic in similibus. que faciunt ad multa.

¶ Quid si peregrinus intrat nauem vel tabernaz et non ostendit res quas habet. postea dicit se perdidisse certas res. an debeat stari eius sacramento Matheus in cle. ne in agro. de statu mona. prout recitat ibi Tab. dicit q̄ non. per caplm fi. de inre-

iur. Quia nō deferēt iuramentum. nisi qñ p̄cedit se plena ꝓbatio.

¶ Quid si res immisse sunt in naui: ignorante cauponē: vel nauta ⁊ sint amisse furto? Rñ. d. Lar. in d. cle. post Spe. dicit nautā vel cauponē nō teneri ex eo: q; nō tenēt nisi qñ sibi consignāt. l. j. §. nautā ff. nau. cau. sta.

¶ Utrum depositario liceat vti re deposita? Rñ. depositarius vtendo. cōmittit furtum. ff. de cōdi. fur. l. qui furtum. ⁊ hoc intelligit qñ est exp̄sse ꝓhibitum. ne vtatur: al's nō. Si tñ putauit dñm permissurum. etiam si minus ꝓbabiliter hoc putauit fm Host. Si tñ nō habuit cām putandi. p̄sumit contra eum. ff. de fur. l. qui vas. §. vetare. Item intellige hoc. nisi deponat qđ continet numero. ponderē: vel mensura. ⁊ nō obsignet. hec enī excedunt fines depositi. ⁊ transfert dñium. ⁊ sic vti pōt. Si vo obsignat: vel claudit. eo ipso videt ꝓhibuisse. nisi cōtrariū diceret exp̄sse: vt. ff. eo. l. licet. §. rei.

¶ Quid si res deterior reddit? Rñ. reddita. nō videt. ff. e. l. j. §. si res. Hoc tñ intellige. qñ deteriōratio facta est culpa depositarij.

¶ Heres depositarij tenetur de p̄cio rei deposite ignorāter ab eo vendite. immo etiā si nō sit heres: nihilominus ab eo id qđ cōsecutus est extorquet. ff. eo. l. j. §. vlti. ⁊ l. ij. iij. ⁊ iiij.

¶ Utrum peccet qui rem suā apud alium depositam: vel etiaz iniuste detentā furtim accipit? Rñ. fm Tho. scđa scē. q. lxvj. Ille q̄ furtum accipit rē suam apud alium depositā. grauat depositarium. q; ille tenet ad restituendum. vel ad oñendum se innocium. vnde manifestum est q; peccat. ⁊ tenet ad releuādum grauamen depositarij. Qui vo furtim accipit rem suā apud alium iniuste detentam peccat quidem. nō q; grauet eum qui detinet. nec tenet ad restituendū aliquid. ꝫ peccat cōtra cōem iusticiā. dum ipse sibi vsurpat rei sue iudiciū iuris ordine ꝓtermisso. Et iō tenet reo satisfacere. et dare operam. vt scandalum ꝓximorum si inde oriaz est. sedetur.

¶ Contra depositum. nō est locus ꝓpensationi. s. in totum: vel deductioni. s. ꝓ parte. licet cōpensatio admittat in alijs. si cā est liquida. ita q; facilem exitum habere credat: extra. eo. bona fides. Et ibi Panor. dicit. q; compensatio admittit in omnib; que saltem in suo genere recipiūt functionem. Ita q; vna res ex toto possit fungi vice alterius. vt in his que consistunt in numero: ponderē: vel mēsura. In his vo; que nō recipiunt functionem. cessat compensatio. Exemplum: si teneris mihi restituere equum. ⁊ ego teneor tibi restituere. l. certe non fit: compensatio. q; pōt affectio esse maior ad equaz q̄ sit quantitas pecunie. Secus aūt qñ nullū possum p̄tendere interesse: vt puta. q; tu mutuasti mihi pecuniā ⁊ ego tibi. l. vel quid sile.

¶ Querit de. q. quotidiana. Quidam scholaris dimisit libraz in scholis. qui subtractus fuit. nunqđ bidellus teneat ad emendā? videt q; sic. q; tenetur ad custodiam sicut custos. Bar. in. l. si quis vtor. §. apud labeonē. ff. de fur. dicit q; aut scholaris specialiter assignauit librum bidello. aut simpliciter dimisit libraz in scholis. Primo casu si bidellus restituit librum socio scholaris consueto vel familiari. si ille postmodum asportauit. nō tenet. ar. l. eaz qui et in. l. argentum. ff. cōmo. Idem dic si assignauit eum alicui deferenti aliqđ signū scholaris. ⁊ bene nota hoc dictum fm Panor. in. c. fi. de fur. q; licite quis restituit rem alterius deferenti signum illius. ad hoc bonus tex. cum ibi no. in. c. significauit. de app. Quod puto verum: nisi res esset valde p̄ciosa q; tunc de facili simplici signo nō debet credi. Aut scholaris nō assignauit specifice libraz bidello. Et tūc videt adhuc posse distingui. fm. l. dñs. ff. loca. an bidellus obtulerit se ad custodiam vel nō: vt in primo casu teneat. In scđo nō. vel pōt dici aliter. q; aut loquimur in bidello spāli. et tūc tenet. q; ad hoc collectas ⁊ alia comoda consequit. vt custodiat libros. Si ergo reperit in culpa tenet ex mala custodia. Aut loquimur in generali bidello. Et tunc posset ꝓcedere opi. Bar. q; officium suum nō veretur circa custodiā librorum. Sed dubitari potest quid in ciuitate senaraz. vbi nō sunt bidelli speciales. sed generales tñ? Et puto aduertendū esse ad formam constitutionis. vt si tenentur custodire libros. ꝓcedat illa opi. al's secus. Hec Panor. in dicto. c. fi.

Detractio. ¶ Detractores fm Rai. sunt qui vitā et bonos mores aliorū corrūpere vel minuere nituntur.

¶ Detractio fm Tho. scđa scē. q. lxxiij. differt a cōtumelia. dupliciter. primo q̄tum ad modū ꝓponendi verba. q; s. cōtumelios⁹ manifeste contra aliquē loquit. detractor occulte. scđo q̄tum ad finē intentū siue q̄tum ad nocumentū illatū. q; s. cōtumelios⁹ derogat honori: detractor fame. ⁊ dicunt verba detractōis occulta. nō simpl'r. sed p cōparationem ad eum de quo dicunt. q; eo absente vel ignorante dicunt. etiā si coram multis al's dicant.

¶ Utrum detractio sit peccatū mortale? Rñ. fm Tho. vbi s. q; quia inter res tpales: fama videt p̄ciosior. ⁊ p eius defectum homo impedit a multis bñ agendis. Ideo detractio p se loquēdo est peccatum mortale. Contingit tñ qñq; aliquis ꝓfert verba: p q̄ fama alterius diminuit. et nō est detractio formaliter loquēdo: vt si ꝓferat: ꝓpter aliqđ bonū vel necessariū. cum debitis circūstantijs. Et sic nō est peccatū. vt pz in denunciatōe vel accusatōe. Si aūt ꝓferat ex animi leuitate. vel ꝓpter aliqđ nō necessariū. non est pctū mortale nisi forte verbum sit adeo graue. qđ notabiliter eius famā ledat. Et p̄cipue in his q̄ ptinēt ad honestatē vite. q; hoc ex ipo genere verborū habet rōnem peccati mortalis. ⁊ tenet ad restitutionē fame. sicut ⁊ alterius rei.

¶ Si ad peccatū alterius qđ narrat. addit aliquid notabile. vltra mortale tenet ad restitutionē fame si illud importat infamiam.

¶ Si peccatū alterius mortale. cum esset occultuz manifestauit al's ad diffamādū. peccauit mortaliter et tenet ad restitutionē fame inquantū pōt. nisi illud crimen postea p aliā viā esset publicatum.

¶ Si peccatū alterius occultū manifestauit alijs

non diffamandi intentione: vel alis nocēdi. sed ex quadam loquacitate nō videt mortale. nisi p accidens. videlicet si p hoc sequeret diffamatio illius. vt qz audientes publicant.

¶ Si defectus aliorū qui sunt venialia cōiter recitauit ex loquacitate: vel aliqua indignatiōe. nō est mortale. nisi intenderet etiā sic infamare.

¶ Si accusauit in iudicio vel denūciauit plato crimen alterius. non zelo iustitie. sed ex maliuolentia peccauit mortaliter. sed ad restitutionē nō tenetur. ¶ Pos quinqz casus habes p Archi. flo.

Dyaconus. An liceat dyacono corpus xpi deferre ad infirmū z eum cōicare? Rñ. fm Ri. in. iiij. di. xij. q dispēsatio huius sacri ex officio. nō conuenit nisi pbytheris. Cuius rō est. qz ipse sacerdos repsentat xpm q fuit mediator dei et hoim. Dispensatio aūt huius sacri est ad reconciliandū nos deo. vel ei nos fortius vniendum. z ideo soli sacerdoti qui est mediator inter deum z pplm cōuenit ex officio hoc sacramentum dispensare: de conse. di. ij. puenit. Dyaconis aūt cōuenire pōt in casu. s. cum necessitate vrgente eis ab epo vel pbytero concedat hoc sacm dispensare vel presbytero longe posito. si tū necessitas vrget. Laicis aūt dispensatio huius sacri. siue absente pbytero. siue psente. siue iubente. siue nō. nō conuenit. d. c. puenit. Laicus tū posset corpus xpi eleuare de lutō si caderet: quia in hoc sibi reuerentiam facit.

¶ Ordinati a papa in dyaconos non possunt ab eo recedere: nec a curia romana sine eius licentia. j. q. j. filium. Ordinati autē a papa in subdyaconos nō possunt sine licentia eius ab alio ordinari: siue ad superiores ordines promoueri. extra de tem. ordi. cum in distribuendis. Et hoc est speciale. propter excellentiam ordinatoris: vt ibi dicit in glo. Licet autē hoc sit onus. in multis tamen est honor. Primo quia nō potest talis propter crimen ab eo deponi. sed causam instructam debz remittere ad papā arg. iij. g. vj. Quis. licet aliqui contradicant. Scdo quia nō potest ab alio q a papa ppetuo suspendi. fm Host. extra de tem. or. q translationē. Tercio quia nō nisi septem testibus pōt conuinci. ij. q. iiij. psul. z. c. nullam. Quarto quia non potest cogi ab eo recipe ordines. ar. ix. q. iij. c. vlti. Quinto quia maior honor debet sibi q alteri. extra de ma. robe. per tuas. Hec Ber. in. d. c. cum in distribuendis Nota q si subdyaconus pape de eius licentia. ab alio recipiat dyaconatū vel pbyteratum. pdit hoc priuilegiū: qz exq sunt mixta priuilegiū z ius cōe cōtrariū. pdit vires suas priuilegiū fm Hosti.

¶ Utrum aūt dyaconus solenniter indutus pro euāgelio. possit cantare in choro? Rñ. glo. in. c. in sancta. xcij. di. refert quosdā dicere hanc prohibitionem tñ in romana ecclesia habere locum. Alij tñ de cardinalibus intelligunt. Hug. vo generaliter intelligit esse prohibitum. s. cum ad legendū euangelium est indutus. qđ patz ex illo verbo. qđ infra di. nestas. hec glo. Et sic gl. videt adherere opi. Hu. quā approbat consuetudo generalis.

Dispensatio fm Rai. Dest iure relaxatio. vñ vocat vulnus. qz vulnerat ius cōe. xxij. q. iij. Ipa pietas Sed nunquid dispēsatio sit ius? Rñ. fm Rai. dispēsatio fm q est in dispēsante est ptās siue actus ptātis a iure cōcessus. Sed fm q est in eo cū quo dispensatū est. sic est ius priuatū. i. licētia vel pmissio quedā alicui facta cōtra rigorē iuris. sed non est ius cōe. ar. xxxiij. q. ij. interfectores.

¶ Utrū dispēsatio sit necessaria in occultis? Rñ. fm. vv. In occultis in quib pōt dispēsari. dispensatio necessaria est. nō ppter depositionē vitande qz occulta peccata vindictā non habent. ꝛ qz de eo sup quo dispensatū est. accusari quis nō pōt. ar. extra de fi. pl. ex tua. Alioquin etiā post pactā pniaz posset accusari. ar. xxxiij. q. ij. admonere.

¶ An aūt homicida oīno occultus indigeat dispēsatione? Et an sic celebrās incurrat irregularitatē Rñ. Vin. dicit q si quis ppetrauit homicidiū occultum z pniam egit: oīa delent p pniam. vñ iste non est obnoxius ecclesie. qz peccatū est occultum. xxxij. q. v. xpiana. nec deo. ppter pniam. quā suscepit. Ideo celebrare pōt z vti ordinib. Sed contra hoc dictū Vin. multū vrget. c. fi. de tem. or. vbi dr ppter reos homicidij. Et ideo q tūcunqz occultū sit homicidiū. z q tūcunqz pniam egerit. nō pmouet nec suscepto ordine vtit. Lan. tū z Jo. videt tenere opionē Vin. vbi homicidiū est occultū. z homicida egit dignā pniam. z est secum p epm dispēsatum. Et ad. d. c. fi. rūderi pōt q loquit qñ talis homicida nō egit pniam. vel secum nō fuit p epm dispensatum. Panor. aūt in. c. ex tenore. de temp. or. dicit q qñ delictū homicidij est oīno occultū. put occultū distinguit contra pbabile. z tunc si habemus respectū ad. l. pmotōis publicā. Et tunc nullus etiā homicida esset exp̄sse phibēdus. qz talia solus deus iudicat. Si aūt habemus respectū ad legem pmotōis pscie. put est informata ex. l. positiua. talis nō pōt pmoueri. nisi cum eo dispēset. hec Panor. Et intellige in hoc casu de dispēsatōe fienda a papa. nō ab epo. q ad illā irregularitatē tollendam. Et vide ad pdicta singulare dictū Inno. in. c. cōstitutis. el. ij. de app. vt refert Panor. in. c. cum nris. de cōcess. p. q homicidiū. seu irregularitas supueniēs titulo bñficij nō priuat quē ipso facto. sed opus est sniā. z sic homicida iuste tenet bñficiū donec priuet. Pro hoc bene facit. c. clericis. ne de. vel mo. z. c. ex lris. de ex. p. Sed si homicidium seu irregularitas pcessit collationē. nō tenet collatio. qz facta indigno. z inhabili quo ad exēcutionē officij: vt in. d. c. fi.

¶ Dispensationum aliqua est debita. aliqua phibita. aliqua pmissa. Debita est cum multorū scandalū timet. l. dist. vt constitueret. Caue tū ne decipiaris in scandalo. Item debita est dispensatio ratione temporis: persone: vel pietatis: vel necessitatis: vel vtilitatis ecclesie. vel euentus rei. et de singulis horum habetur prima. q. vij. §. nisi rigor. et capitulis seq. vsqz ad. §. ecce. Et breuiter vbicunqz

subest iusta causa dispensandi. Dispensatio debita est. l. dist. domino sancto. Et licet ex causis p̄dictis dispēsatio debita sit ꝛ peccet prelatus non dispensando. tñ subditi non habent ius petendi. nisi forte supplicando. Dispensatio vo ꝓhibita est vbicūq; nō potest fieri sine manifesta decoloratione ecclesie. Item vbicunq; nō est iusta causa dispensandi. j. q. vij. tali. ꝛ. c. ꝛ si illa. ꝛ. c. innotuit. de elec. Dispēsatio vo p̄missa est aliqñ in casu. vt dist. l. si quis p̄sbyter. multis casib⁹ quib⁹ iura ꝑmittūt dispensationem.

¶ Quid si eps dispensat indiscrete? Rñdeo si de hoc fuerit accusatus. puniendus est pena depositionis. lj. dist. c. j. Sed Hosti. dicit hoc habere locū: si monitus sit incorrigibilis. ꝛ ꝓpter hoc suspēsus: et sñiam suspensionis contemnens. etiā in sua contumacia pseuerat. arg. extra de sēpben. graue. vel dicta iura intelligunt. qñ eps dispēsat in eo qō de iure nō potest.

¶ An aūt epus in casibus in quib⁹ pōt dispensare conferendo bñficium indigno. videat dispensasse Rñ. Panor. in. c. cū in cunctis. de elec. dicit q nō. immo venit puniendus. q; contulit indigno. Ita determinat glo. notabilis. in. c. vnico. de eta. ꝛ qua. li. vj. Secus dicit in p̄ncipe. nam p̄nceps conferendo scienter indigno. videt dispensare. dūmodo p. ſras suas possit constare de certa sciētia de indignitate. vt notat Bald. in. l. barbarius. ff. de of. p̄si. Secus in inferiori. Et sic pūt reduci ad concordiam doc. varie loquentes. Ratio diuersitatis est q; p̄nceps nō tenet adhibere cause cognitionem in dispensando. sed sufficit sola voluntas: vt insti. de iure natura. §. qō p̄nceps. Ideo satis est qualitercunq; appareat de volūtate p̄ncipis. Et satis dicit apparere. si sciens eum inhabilem. eum ꝓmouit ad officium sibi legibus interdictum. Secus in inferiore. nam in dispensatione inferioris requirit cause cognitio. nam dispēsare idem est qō diuersa pensare. vnde ex ꝓprio significato vocabuli. dispēsatio videt concessa causa subsistente. ꝛ p̄missa causse cognitio. an expediat sic dispensare. als non est dispensatio. sed dissipatio. vide tū qō notat Pan. in. c. p̄terea de te. co. vbi dicit q si superior p̄misit causse cognitionem. videt dispensatū. als secus. Et dicit hoc ꝓcedere. nisi inhabilitas esset notoria. vel famosa. ꝓ hoc glo. singularis. in. c. qui in aliq̄. lj. dist. que dicit. q circa notum: eps solo facto dispensat. nō circa ignotum. Et addit. q ibi redarguunt illi qui ex contemptu ordinant aliquos. nō examinādo eos. ꝛ tñ indiscreta dispensatio redarguit. Ibi et in omnibus similibus: Idez tenet Guil. de lau. Idem tenet Archi. flo. in sum. dicens. q si ꝑlatus mittit ad ordinandum aliquem irregularem. si ex auctate sibi concessa poterat dispēsare. si intendit dispensare. licet non dixerit illud verbū dispenso vel hmōi de facto dispensat fm doc.

¶ Dispensatio in multis casibus ꝓhibita est etiā epis. Primus in homicidio. l. dist. miror. siue iusto siue iniusto. si inde mors vel mutilatio membra secuta est. Secūdus de eo qui duellum iniit. siue obtulit. siue susceperit. extra de pug. in due. c. ij. Si tamen mors vel mēbri mutilatio non est secuta. eps poterit dispēsare. Et ibi Panor. intelligit hunc casum. quando clericus sponte huiusmodi duellum iniit. Secus ergo si aliquo facto necessitas fuit inuitabilis. quia cum tex. requirat spōtaneum actū ad depositionem. ergo non sufficit factum. nisi adsit qualitas facti requisita. Et per. d. text. patet. q episcopus non dispensat nisi in casibus sibi ꝑmissis. Nam si posset dispensare vbicunq; sibi non ꝓhibet. frustra exp̄meret. q eps possit. De hoc tamen vide. j. eps. Tercius in symonia ordinis vel beneficij scienter per symoniam acquisiti. ꝛ hodie per multas extrauagantes incurrit excōmunicatio. ꝛ suspensio a quibus nullus ꝓter romanum pōtificem absoluere potest. Quartus in illo qui cū esset suspēsus vel excōmunicatus damnabiliter se ingessit diuinis. de re iudi. cum eterni. ꝛ de sen. ex. cum medicinalis. lib. vj. Quintus in clerico qui excōmunicatus accedit ad iudicium p̄ncipis contempto iudice ecclesiastico. xxj. q. v. si quis eps. Sextus in bigamo ꝛ viduarum ꝛ coruptarū maritis de biga. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. xxxiij. dist. lector. Septimus in clerico nō ordinato ministrāte. talis cū ministrās in ꝓnentibus ad ordinē quem non habet. deponendus est. ꝛ amplius non ordinandus: extra de cle. nō or. mi. c. j. ꝛ ibi dicit Panor. q talis etiam tenet pena falsi. sicut nō habens dignitatē simulat se habere illā: vt in. l. eos. ff. ad. l. cor. de fal. Quod facit contra eos qui veniētes de remotis partib⁹ dicunt se esse doct. vbi nō sunt. puniunt cū pena falsi. Sed cōtra hoc opponit. nam quotidie simplex clericus dicit epl'am. Hosti. dicit tex. illum intelligendum. qñ in solēni apparatu nō subdyaconus dicit epl'am. vel nō dyaconus euangelium. vel nō p̄sbyter missam. Secus autē si sine solēnitate diceret epl'am ꝛc. Etiam alij dicunt. q si subdyaconus cantaret epl'am solennicer sine manipulo. ꝛ nō porrigendo calicem dyacono. vel sacerdoti quod est ꝓprium officium eius ꝛ p̄ncipalis actus talis ordinis. Et vbi est consuetudo. q etiam in minoribus cantēt epl'am illo modo. nō videt irregularis. Secus aūt vbi cum manipulo: vel porrigendo calicē: vel vbi nō est mos. hec Archi. flo. Idem dicas de dyacono. Circa aūt talem clericum nō ordinatum ministrantē. Panor. in. c. ij. eo. ti. dicit q eps nō dispensat q ascendat ad superiores ordines. sed bñ dispensare pōt. vt vtat ordine iam suscepto. Item dispensat circa bñficium. Et Inno. ponit regulam. q epo quasi semp licet dispensare in bñficio. nam dispēsat cū homicida: vt in. c. ij. de cle. pu. in due. et. c. studeat. l. di. De hmōi tñ clericis nō ordinatis ministrātib⁹. vide. j. ordinatus scēo ꝛ tercio. Octauus in clerico p saltū ꝓmoto. Et fm Directoriū. li. j. hoc verum si scienter p saltum ꝓmotus in ordine nō recepto ministrauit. ꝛ non potest tunc nisi p sedem aplicam dispēsari ēptum ad ordinem suscipiēdum. sed in suscepto ordine ꝛ beneficio. pōt eps dispensare fm Jo. Hosti. ꝛ Archi. Si tñ talis ministret in ordine nō suscepto. ꝛ credebat se ꝓmotum gradatim ꝓbabiliter. tunc eps potent dispensare suo iure. Sic intellige. c. vnicū de cle. p saltū promo.

Quid si puer ante legitimā etatē scienter fuit ordinatus ad sacrum ordinez. nunquid aduenientē etate pubertatis: teneat cōtinere? Glo. in. d. c. vni co. tenet q̄ sic. q̄ statim añq̄ ordinaret debebat cōtradicere. Ad hoc glo. j. q. j. pueri. vbi tenet doli capacē obligari. Sed Arch. ibi post Vg. dicit q̄ aut ille aduenientē pubertate. vult tenere clericatum. et gaudere priuilegio clericali. ⁊ tunc tenet continere. al's secus. Idem Panor. in. d. c. vnico. Et dicit se credere hoc esse de mente Inno. ⁊ Host. q̄ q̄cūq̄ doli capax possit obligari in alijs votis. vt no. Inno. in. c. scripture. de voto. Secus tñ in voto continentie. q̄ cum ante pubertatem nō habeat potentiam coeundi. ⁊ ignoret quid sit continere. non p̄t renūciare ei qđ nescit. Nec ob. qđ dicit q̄ ordo habet votum continentie annexum. q̄ illud verum si aliud nō impedit. Sed hic defectus etatis cōtrariat voto tacite.

Nunquid autē teneat collatio p̄sbyteratus vel alterius sacri ordinis. p̄ius minoribus ordinibus nō receptis? Rñ. Panor. vbi s. de mēte glo. dicit. q̄ tenet collatio. licet nō debeat exequi talē ordinē. vt in tex. ibi. Et p̄ hoc facit q̄ in primitiua ecclesia fm Inno. nō erant instituti minores ordines. ⁊ tñ erat sacerdotiū. xxj. di. §. j.

Nunquid aūt teneat collatio ordinis epālis nō p̄cedēte sacerdotio? Glo. in. d. c. vnico. tenet q̄ nō. Sed cōiter tenet contra glo. q̄ teneat collatio ordinis epālis. licet ordinatus nō sit sacerdos. qđ etiaz tenet glo. in. c. sollicitudo. liij. di. naz p̄posteratio in collatione ordinum nō viciat. licet impediat executionem ordinū. Nonus in illo qui ordinē furtiue recepit. Et dī quis ordinē furtiue recipe fm doct. primo qñ recepit sine licētia superioris. ⁊ sine examine. vt q̄ ingessit se cum multitudine ordinandoꝝ ignorante ordinatore. secōo dī quis furtiue ordinatus. si p̄ter conscīam epī. eodē die recepit minores ordines oēs. vel aliquos sik ⁊ subdyaconatum: vel duos sacros. extra eo. c. iij. tercio qñ gradu omisso saltum facit. de hoc dictū est s̄.

An aūt epūs possit dispensare? dic fm Panor. in c. j. extra eo. Aut excōicatio non fuit lata. Et tunc epūs potest dispensare iure suo. Si vo excōicatio erat lata. Et tunc si intrat religionē. epūs potest dispensare. non tñ iure suo fm glo. in. d. c. j. que vult q̄ etiā cum eo qui intrat religionē nō possit epūs dispensare. cum recepit ordinē furtiue. vbi excōicatō lata fuit. q̄ tunc sic ordinatus est irregularis. Secus si fuisset cōminatio tñ. Et hoc placet Panor. q̄ ingressus religionis nō tollit defectū p̄uenientem ex p̄cto delicto. sed tribuit facultatem dispensandi. de hoc tñ. j. Illegitimus. Si vo remanet in seculo. ⁊ tunc vt p̄moueat ad maiores ordines. solus papa dispēsat. Idem Jo. an. in ordine furtiue recepto. sed in alijs p̄ius habitis potest epūs dispensare vide etiam Panor. in. c. fi. eo. ti. q̄ q̄ñ quis eodem die duos ordines sacros recepit. epūs nō dispēsat fm Host. Sed in p̄ius susceptis p̄t epūs iure suo dispensare. nisi p̄cessisset excōicatio. Non ob. c. lras. de tem. or. vbi recipiēs simul duos ordines sacros suspendit tñ ab executione vltimi ordinis sic furtiue recepti. ⁊ in. d. c. fi. suspendit ab omnib⁹ ordinibus. Dico q̄ illud. c. fi. loquit q̄ñ excōicatio p̄cessit. dictum aūt. c. lras. loquit q̄ñ nulla excōicatio p̄cessit.

Queritur. Quidam habitus fuit p⁹ sacerdote. nunc opponit q̄ non sit sacerdos. Iste nō potest aliter p̄bare se esse sacerdotem. nūquid sufficiat p̄bare illam cōem reputationē? Rñdeo fm Inno. q̄ si moueat qō de qualitate extrinseca inherente p̄sone. puta q̄ talis nō sit notorius. q̄ aut est qō inter alios. ⁊ sufficit p̄bare q̄ ille cōiter habebat p⁹ notorio: vt in. l. barbarius. ff. de offi. p̄esi. Aut est qō cum ipso p̄sbytero. ⁊ tunc satis potest distingui inter antiquum ⁊ recens. nam difficillimū esset ordinato iam forte sunt. xl. anni. ⁊ forte perdidit lras sue ordinationis p̄bare se fuisse ordinatum. Decimus. si quis excōicatus ordinem suscepit. de sent. ex. cum illorum. Eodem modo si suscepit ordinem sacrum existens apostata a religione. q̄ tunc excōicatus est. extra de apost. c. fi. Secus ergo de ordinibus minoribus. Undecimus fm Directoriam in eo qui sciēter recepit ordinem sacrum ab eo qui renūciauit ordini ⁊ dignitati. eo. ti. c. j. Duodecimus cum eo qui scienter celebrat in loco suppositio interdicto: de sen. ex. is qui. lib. vj. Terciusdecimus cuz filijs p̄sbyterorū ⁊ illegitime natis: vt in seculo ad sacros ordines p̄moueant. vel vt beneficia habeant. cum cura animarū. vel in religione. vt habeāt dignitates. extra de fil. p̄es. c. j. ⁊ fi. ⁊ c. is qui. li. vj. Quartusdecimus cum suspenso in concilio. extra de p̄ben. graue. Quintusdecimus cum eo qui sententiam sanguinis dictat. vl scribit. vel artem cirurgie exercet. vel purgatiōi vulgari ⁊ vindicte auctoritatem. vel benedictionem ⁊ p̄sentiam sui exhibet extra ne cler. vel mona. sniam. extra de homi. tua. Hoc verum. si homicidium vel membroꝝ detrūcatio sequat. Sextusdecimus. vt duo p̄lati vni ecclesie. equaliter p̄sint. xxj. q. ij. c. pe. Septimusdecimus. vt q̄ vnus habeat plura būficia cum cura. extra de p̄ben. de multa. Excipiunt tñ quidaz casus quos habes s̄. Beneficium primo.

Sunt alij casus dispēsatōis ad papā ptinentes in quibꝰ raro. immo nunq̄ dispensat. Primus qñ q̄s sciēter bis se baptizari p̄misit. de p̄se. di. iij. eos et. c. qui bis. Et idē si ignoranter. ⁊ postea cum scivit ratū habuit. Sil⁹ qui bis sciēter recepit eundē ordinem. j. q. vij. saluberrimū. Idē etiā intelligas de recōfirmato. ar. lxviij. di. c. j. ⁊ de p̄se. di. v. dictum. Secōs est cum quis ad subuertendū fidē se fecit ab hereticis ordinari. j. q. vij. cōueniētibꝰ. Tercius de symoniaco ex pte vtriusq̄. vnde v. Siue bis ordo det. siue baptismus iteret. Siue vt vertat: fidei status. ordo petat. vel si vt p̄stet. vtrinq̄ symon opet vt dispensēt spes irrita p̄sus habet.

Utrum epūs possit dispensare cum bis qui patiunt defectum in etate? Rñdeo fm Jo. an. q̄ aliquis possit p̄moueri ad epātum si non compleuerit. xxx. annum. solus papa dispēsat: extra de elect. cum nobis olim. Sed q̄tum ad alias dignitates. si tñ sint sine cura. possunt epi dispensare cum his qui cōpleuerūt. xx. annum. de eta. ⁊ quali. p̄mitta-

mus.li.vj. Et hoc si aliud non obstat canonicum: vt ibi. Quod ad parochiales ecclesias nō pñt vt idē Jo.an.notat in.c.ꝫ canon.de elec.li.vj.

An autem sufficiat q annus.xx.sit inchoatus: dic p.d.c.pmittimus.q non.sed requirit q cōpletus sit p verbū:ibi cōpleuerint. Secus aūt in etate q requirit ad ordines suscipiendos p glo.in cle.generalem.de eta.z qua.z p tex.ibi.qui loquit p verbum. Jmmo puta in.xviij.quo ad subdyaconatū. Jn.xx.quo ad dyaconatū. Jn.xxv.q ad sacerdotium. Et dicit glo.ibi.certum est enī q maior.xvij. est in anno.xviij.nec lra requirit q sit.xviij.annorum.sed in.xviij.hec glo. Sic ergo fm glo.est magna dūa.an quis sit.xviij.annorū.z an sit in.xviij anno.nam in primo casu requirit q compleuerit. xviij.annos. Jn secdo nō.ꝫ sufficit q inchoauerit. Et Jo.de lig.in.d.cle.latius hoc declarat.dicit enī q qñ a lege,pferť etas.p vba ablatiua:vt in.xviij. anno.sufficit etiā inceptum. Si p verba genitiua. puta.xviij.annorūz.optet q sint cōpleti.ff.de ma. te.l.si ita scriptū fuerit.z Bar.in.l.si cui.ff.de.le.primo cōcludit.q cum ,pferť tps a lege vel ab hoīe.si cōstat de mente.illa seruet. Si nō constat.z ,pferť in genitiuo.cōpleat. Si in ablatiuo cum ppositōe in.sufficit inchoari. Si in ablatiuo sine ppositōne. requirit ꝓpletis:vt in cle.j.de seq.pos. Si in accusatiuo cum ppositōe. ad.sufficit inchoari.l.qui filiū. ff.ad tre. Si in accusatiuo.cum verbo significante rem pfectā:vt dictōe.p.vel cum futuro cōiunctiui requirit annus cōpletus.ff.de condi.z de.l.nō putabam.z.l.si in annos. Si in accusatiuo sine verbo notāte pfectionez.si de fauore.hī annus ceptus p completo. Secus in odio.l.ad rem publicaz.ff.de mu.z bo.

Predicta faciūt ad.q.de qua al's multū dubitauī. Dicit in cōstitutōibꝫ familie.q nullus ,pmoueatur ad officiū cōfessionis vel pdicatōis.nisi ad minus steterit in religione p.v.annos.an requiratur v.inceptus vel cōpletus: Dic p pdicta q requirit annus cōpletus.qz dictio.p.signat rem pfectaz.vt dictum est.qđ nota.

Quid aūt dicendū in casibꝫ in quibꝫ requirit annus cōpletus.et anno illo accidit bisextus. An illi duo dies cōputabunť ,pvno: Panor.in.c.querēti de of.del'.dat'regulā q vbi a iure dať annus intelligit de.cccl.xv.diebꝫ continuis.nec curandū est q anno illo currat bisextus.z est bonus tex.in.l.cum heres.§.stichus.ff.de sta.li. Sed idē Panor.in.c. quesiuit.de ver.sig.latius declarat.q aut termin? statuit p numerū annorū.vel mensium z fm opi. glo.distinguamus inter fauorabilia z odiosa. Nā in fauorabilibꝫ.si accidat bisextus.duo dies cōputabunť p vno. Si in odiosis.tūc annus intelliget de.cccl.xv.diebꝫ.licet illo anno contingat bisextus. Si aūt terminus statuit p numerū dierū. puta q seruiat vel stet suspēsus p.xl.dies.z tunc tam in fauorabilibꝫ q in odiosis nō cōputanť ,p vno. qz in veritate plures dies sunt.

Quid aūt dicendū de mense: Dic fm glo.singularem in.c.q sit.de elec.li.vj.q dicit.q fiet cōputatio fm q menses occurrunt. Sed pōt dari so.pcedens:casu q illo mense accidat bisextus.vt est mensis februarij.nam in fauorabilibꝫ cedent pro vno. Jn odiosis aūt secus.vt si dicať.stet suspensus.per mensem.vltima die poterit celebrare ,put etiam tenet Dyr.li.iij.tit.vj.p.l.cum heres s.all'.vbi habeť q si libertas relicta ē tibi:vt vno anno seruias.dies ille nō computabit in anno bisextili.sed.cccl.xv. dies.

An aūt eps possit dispēsare sup etate quo ad ordines: Glo.in cle.generalē.pall'.dicit q nō. Idez Pau.Et in hoc epi multū infestanť maxime a religiosis.qui fauore religionis putant hoc eis deberi. Sed idē ius est in eis qđ in alijs.hec Lar.in.d.cle. generalem.

Utrum eps possit dispēsare cum his qui patiunť defectuz in ordine: hoc est q rōne ordinis eis deficiētis nō pñt eligi ad aliqđ officium seu dignitatem ecclesiasticā sicut est regulariter q abbas dz esse sacerdos:extra de eta.z qua.c.j. Rñ.fm Joh. an.in epatibꝫ solus papa dispensat:extra de off.le. q trāslationē.z de ex.pre.sicut vnire. Sed quo ad alia pōt eps.extra de eta.z qua.,pterea.vbi dī.q ꝫ ad regimen parochialis ecclesie nō debeat aliquis nisi sit ad minus subdyaconus admitti.dispensatiue tñ in minoribꝫ ordinibꝫ cōstituti consueuerūt assumi.dum tñ tales sint q infra breue tps possint in ꝓbyteros ordinari.

An aūt abbates et alij inferiores plati epis possint dispēsare.circa suos subditos in aliqbꝫ casibꝫ: Dic fm Panor.in.c.at si.de iudi.z in.c.cum latores. de eo qui fur.or.re.post Jnnoc.z Hosti.z est cōis opinio q abbas vel alius plat's inferior nunq̄ dispensat.nisi in casibus a iure exp̄ssis.q grauiora reseruata sunt epis:vt in cle.j.de p̄uil'.z in.d.c.at si et in.c.cum ex eo.de elec.li.vj.

Diuortium fm Rai.multiplicit̄ habet fieri.nā aut diuidit mīmoniū in totū. Ita q vterq; coniugū contrahere pōt.vt in maleficiatis:vel saltem alter: vt in frigidis. Aut dirimit in pte.s.quo ad mutuam seruitutem coniugalis debiti:seu cohabitatiōis. Ita tñ q neuter eorum contrahere pōt.sicut in his qui se panť ,ppter adulteriū cōmissum.vel cā religionis post carnalē copulam.nam si añ carnalem copulā alter coniugum fieret religiosus.alter contrahere posset.

Quando vir petit diuortiū allegans frigiditatē suam quō ,pcedeť: Rñ.fm Jo.vir hoc ,ponēs debz esse maior annis.xviij.qz in hoc casu reputat plena pubertas. Et si quidē mulier hoc ipm confiteť.dabit a iudice tps arbitrariū.vt vnius mensis:aut trium:aut anni p qō sil'morent: z postea inirabit vir se nō posse cognoscere mulierē:nec moneri ad appetitū coitus.nam si aliquotiēs moneret: licet nō posset ꝓficere:nō esset naturaliter frigidus sed p maleficiū impotēs. Mulier ,vo iurabit q nūq̄ aliquo mō ꝓcepit ipm ad hoc moueri.et vterq; q diligētiā adhibuit ad hoc.z vterq; habebit septē ,ppinquos seu vicinos bone fame qui iurabunt se credere q illi iurauerūt verum.z sic diuortiū cele-

brabit. z mulier nubet in dño. sed viro mandabit ne aliquā ducat. ¶Et si duxerit z cognouerit: reus p iurij habebit. et pīus matrimoniū repandū erit. Ita tñ q vxor pōt eum repellere ꝓpter cōmissum adulteriū. arg. xxxij. q. j. de būdicto. ¶Hoc dico nisi vxor qñ fuit cōfessa frigiditatē: fuisset conscia fraudis. q: si hoc fuisset nō posset eum repellere. arg. ff. de adul. l. si vxor. §. iudex. z. §. fi.

¶Quid si mulier negat frigiditatē viri. z asserit se ab eo cognitam? ¶Puto standū verbo mulieris. q: videt q nō assereret nisi verum esset. eo q pīudicium sibi faceret. ſ. de habendo impotentem virum. Item cum rea sit: z si nihil, pbauerit. absoluēda est vt. vj. q. vlti. actor. alioquin multi incurrerent pīudicium: vt possent separi ab vxore. ¶Decvera nisi forte maritus conuincat mulierē p aspectum corpis. Si aūt mulier diuortiū petat ꝓpter frigiditatē viri et vir hoc fatet. fiet vt supra dictū est. et celebrabit diuortiū. sed si vir postea cum alia contraxerit ambo cōiuges rei pīurij habebunt. z pnia iniūcta ad priora conubia reuertent. extra de frigi. c. laudabilem. Quod si vir negat se frigidū z asserit se cognouisse vxorem. standum est verbo viri: q: caput est mulieris. extra de despon. impub. continebat. nisi mulier p aspectum corpis ꝓpij ꝓbet se virginē. extra de ꝓba. ꝓposuisti. que ꝓbatio debet caute fieri p duas vel plures matronas honestas: z de hoc peritas. extra de frī. c. fi. z. ff. de ven. inspi. l. j. quia hec res occulta est. z q: manus z oculus obstetricū qñ q in hoc fallit. xxvij. q. j. nec aliqua. Sed si mulier non allegaret frigiditatem viri. sed potius diceret eum sectum vel castratum fuisse. siue defectum mēbra patientem anteq eam cognosceret. z sic diuortium peteret. vir vo hoc negaret. certe nō oportet stare dicto viri. eo q ꝓbari pōt p aspectum.

¶Quid si p virum vel mulierē petat diuortiū ꝓpter artitudinē mulieris? ¶Rñ. vocabunt matrone fidedigne atq; perite. z iurabunt q diligēter inquirent z referēt. an sit arta: z an possit fieri mater. ¶Et si dixerint q nō sit arta. nō ꝓcedet ad diuortium. Si aūt dixerit q sit arta. z q nō possit fieri mater. incōtinenti pōt fieri diuortium. z dabit viro licentia contrahendi cum alia. sed mulieri continentia indicet. vt extra de frī. fraternitatis. Si tñ post diuortium mulier inueniat qui possit hmōi seras reserare. repabit pīmum matrimoniū qō verum fuit etiam si vir accepat aliam. arg. in. d. c. fraternitatis. z ibi Panor. tenet cum glo. ſ. qñ prior vir erat silis illi qui aperuit al's secus. Sed Inno. z Host. tenent oppositum exquo facto humano est facta apta primo viro. Ideo debz illa illi restitui. nam satis est q sine periculo corpali potuit cognosci. ¶Et ex ponit Host. absq; periculo corpali. i. morte quasi velit q. z si cum periculo sit reddita apta. exquo tñ mortem non incidit. est restituenda primo. ¶Et ita cōiter tenent doct. Sed dicerem hoc dictum ꝓcedere ex ꝓsumptione. qñ non constat de differentia inter vtrunq; virum. nam si vir est adeo carnosus q nunq; potuisset defloare virginem aut mulierem sine periculo mortis. seōs vo vir gracilis potuit eam cognoscere. tunc puto q nō sit restituenda primo. licet p frequentē vsum cum secōo sit reddita apta primo. hec Panor.

¶Quid si petat diuortium ꝓpter maleficium. vt q: vir potest cognoscere alias z nō suam? ¶Rñ. debet primo confiteri. q: forte. hoc contingit ꝓpter aliquod peccatum eoz. xxxiij. q. j. si p sortiarias. ¶Et sub recepto sacro iniunget eis: vt simul cohabitēt et bona fide debet opam ad debitum carnale. z sic p triennium simul habitabunt. Quando aūt incipiat currere illud triennium. ¶Host. dicit q a tēpe pacte pnie z monitionis facte p iudicē. sed Inno. Pin. z Ab. dicunt sufficere. q p triennīū cohabitauerint siue ante. siue post. ¶Et hoc placet Panor. in. c. fi. de frig. p illum tex. ¶Debet tñ post pniam iniunctam dari p iudicē aliq tps arbitrarium ad simul cōmorandum. ¶Et dicūt aliqui necessario nō requiri. vt istud triennium sit continuum. vñ si in triennio fuit maritus absens in pegrinatōne p. v. menses. poterit illud tps suppleri ab anteriori tpe al's tolleret pegrinatio z alia negocia necessaria. ¶Et credo q hoc fuerit de mēte lre. sed quo ad corticem videt lra innuere contrarium. dum requirit triennium continuum? z nō interpolatum: hec Panor. Nota etiā Panor. in. c. fraternitatis. z. c. fi. de frī. et male. q exquo vir z vxor cohabitauerunt p triēnīū: nec potuerunt matrimoniū consummare. ꝓsumit impedimentum ꝓpetuū. nam vt dicit Host. Sepe impedimēta ista sunt ꝓpetua. vt qñ mortuus est ille qui fecit. vel qñ maleficium pditum est: vel si fuit datum in potu vel cibo. Item cum ipse auctor solus possit tollere. non videt possibilis remotio. cuz pendeat ex facto vnius. ¶Et ideo tene q ꝓpter maleficium ꝓcedens matrimoniū. possit fieri separatio seruatis tñ his que habent in. d. c. fi. ¶Et ꝓsumit maleficium ꝓcessisse matrimoniū. exquo matrimoniū nō est consummatū. Quo pacto iterum accedet ad epm. iurantes q sicut. pmiserunt: fecerunt. z nō potuerunt coniungi. z tunc adhūcto sacro. ꝓpinquorum. celebrabit diuortium et dabit vtriq; licentia cōtrahendi. d. c. fi. Nota tñ fm Panor. in. c. laudabilem de frī. q vbi impedimentum pōt in principio ꝓbari. nō est opus q cohabitent p triennium vel q inducant consanguineos ad iurandum. puta si ꝓbatur q vir habet membrū ariditum. vel ex toto sit sectus: vel quid simile. nam frustra expectat euentus: cuius nullus induceret effectus: vt in. c. cum contingat. de offi. dele. Quod intellige in impedimento ꝓpter maleficium. quia cū illud sit accidentale. z possit remoueri ad tempus. debent semp pīus cohabitare p triennium. iuxta formam. d. c. fi.

¶Quid si alter coniugū nō vult cohabitare? ¶Dic illum esse excōicandū p quē stabit. z cautionē idoneam exigendā: vt cohabitēt. z carnale opus attēdent. ar. vt lit. nō contest. qñ.

¶Quid si ecclesia decepta p aliquas falsas ꝓbationes. vel hmōi celebrat diuortiū. z postea vir factus est sacerdos. deinde comptum est q ecclesia fuit decepta. nūquid iste sacerdos restituet vxori eum repetenti? ¶Rñ. fm Ray. si nō potest induci ad continentiam. restituet. quia etiā monachus restituet;

retur ſibi. ⁊ tenebit iſte reddere debitum. ſed nō debet exigere. q̄ quantū in ſe eſt ſolennizauit votum At ſi poſito p̄dicto caſu. mulier quidem non repetat virum. nunquid vir potent repetere vxorem: Rñ. fm. vv. q̄ nō. q̄ vir p̄ ſacri ordinis ſuſceptionem p̄iudicauit ſibi. de hoc dic vt. j. §. p̄ri.

¶ Pone q̄ mulier credēs diuortium iuſte celebratum. ingreſſa eſt monaſterium. An comptaueritate de iniuſto diuortio: poterit virum repetere tam in ſacris ordinatum vl factum monachum: Rñ. fm. vv. nō. quia falſa cauſa nō impedit votū monachatus. ar. extra de voto. magne. ⁊ extra de conuer. coniu. ex parte. el. ij. Sed cōtra ibi arguit Panor. q̄ exq̄ ex falſa cā iſta mulier fuit inducta ad ingreſſum religionis. nō valuit ingreſſus. arg. op. in c. ex parte aſtenſis de conceſ. p̄ben. Nam vbicūq̄ poteſt quis gerere actum vno iure. ſi explicat alio iure incompetenti. nō valet actus. Ratio. quia ibi deeſt intentio. ⁊ in dependentibus a volūtate. magis conſideraſ opinio q̄ veritas: vt in. d. c. ex parte aſtenſis. ⁊ ibi colligunt doc. cōiter. q̄ ſi iudex fert ſnīam exp̄mendo cauſam nō concludentem. illa ſnīa eſt nulla. licet ex cauſa nō expreſſa poſſit inſtificari. Et ideo cautum eſt nō exp̄mere cām in ſnīa Et ſi vis exp̄mere ad decorem tuum conſeruandum ſaltem addicias dictionē. maxime: vt ex pluribus cauſis. maxime ⁊c. nam tunc videris motus non ſolum ex cauſis exp̄ſſis: ſed ex alīs tacitis. nam cum quis exp̄mit plures cauſas in ſnīa: quarum vna facit alia nō: ſnīa ſuſtineſ. p̄ter cām exp̄ſſam. vt eſt text. notabilis in. c. q̄ tuas. qui fi. ſint le. Sed ad. d. c. ex parte: de conuer. coniu. Panor. Rñdit. q̄ illa mulier potuit moneri ex duplici cā ingrediē do religionem. Prima ⁊ p̄cipalis. vt ſeruiret deo Alia p̄ter lepram alterius. credens matrimoniuz ſolutum. quod erat falſum. Et iſta ſecūda erat potius impulſiua. q̄ finalis. vnde licz ceſſet cauſa impulſiua. nō tñ finalis.

¶ Pone q̄ duo fratres duxerunt duas ſorores: ſiue duas conſanguineas. Et inter alterum ⁊ vxorē ferē ſnīa diuortij p̄pter cōſanguinitatem. Queriē vtrum alter debeat p̄pter hoc ſeparari ab vxore ſua. Rñ. fm Ray. non. q̄ res inter alios acta. alīs non p̄iudicat: extra de fi. inſtru. Inter dilectos. Sed q̄tum ad carnis copulam ſubdiſtinguo. q̄ſi alter cōiugum ſcit eſſe impedimentum inter ſe ⁊ vxorem: non exigat debitum. neq̄ reddat. Si vo credat ex cauſa p̄babili. reddat. ſed nō exigat. Si aūt credat ex aliqua cauſa temeraria. reddat. ⁊ ſi pōt dimittat erroneam conſcientiā. ⁊ ſic exigat. extra de ſent. ex. inquiſitioni.

¶ Vtrū vir ⁊ vxor in cauſa diuortij iudicandi ſint pariter: Rñ. fm docto. ad paria iudicanē. q̄ ſicut viro licet dimittere vxorē ob cām fornicatiōis. Ita licet vxori virum dimittere. xxxij. q. j. ſi quis vxorem.

¶ Vtrum maritus p̄pter adulterium vxoris poſſit p̄pria auctoritate illam dimittere. ⁊ intrare religionem vel econuerſo: Dic fm Panor. in. c. gaudemus. ⁊ c. fi. de conuer. coniug. q̄ ſepato matrimonio. p̄pter adulterium carnale poteſt is qui nō pecauit intrare religionem altero inuito ⁊ inuene. et p̄ hoc. xxvij. q. ij. agatoſa. ⁊ c. veniens. de conuer. coniug.

¶ An aūt p̄pter adulterium notoriū poſſit maritus p̄pria auctoritate relinquere vxorem: Rñdit glo. in. d. c. gaudemus. dicit q̄ non. ſed debet expectare ſnīam eccleſie. Et Panor. ibi dicit q̄ doc. trāſeunt cum glo. Ipſe tñ dicit glo. apte eſſe in contrarium in. c. fi. de adulte. videlicet q̄ data notorietate delicti. nō expectaſ ſnīa eccleſie. Et eandem ſnīam tenet Inno. in. d. c. inquiſitioni. Et hec opi. placet Panor. q̄ hanc facultatē habet a deo. facit tex. cuiz glo. in. d. c. agatoſa.

¶ An aūt idem ſit de fornicatione ſpūali: puta p̄pter hereſim: Dic fm Panor. in. c. fi. de conuer. cōiu. q̄ ſic. p̄pter tex. ibi exp̄ſſum. Et ſic p̄pter fornicationem ſpūalem. notoriam: puta hereſim: maritus pōt inuita vxore intrare religionem. ⁊ cōuerſo. Et ſic limita dictum ſaluatoris. q̄ nō licet dimittere vxorem. niſi ex cā fornicationis. ſcz tam carnali q̄ ſpūali.

¶ An aūt hoc caſu p̄dat maritus donationem p̄pter nuptias. ⁊ mulier dotem. quemadmodum ex carnali: Dic fm Panor. vbi ſupra. q̄ ſic. eadem rōne p̄ hoc. l. conſenſu. C. de repu. Nota tñ Panor. poſt Jo. cal. in. d. c. fi. de adulte. q̄ vir lucraſ dotez vxoris. ⁊ econtra donationem p̄pter nuptias. ſecuta ſnīa. ⁊ nō ante. q̄ cum illa ſit mera pena. non debet imponi niſi p̄ iudicem. Adde etiam alium caſum fm Panor. in. c. plerunq̄. de dona. inter vi. ⁊ vxo. in quo vir lucraſ dotem. ⁊ econuerſo donationem p̄pter nuptias. vbi dicit q̄ quo ad dotem lucrandam paria ſunt matrimonium ſeparari iudicio eccleſie: vel p̄pria voluntate vxoris: vel mariti: ob cauſam fornicationis. Et ibi addit q̄ maritus poteſt p̄pria auctoritate. a ſe abijcere vxorem adulteram. Quod intellige adulterio exiſtente notorio.

¶ Sed quō dices adulterium notorium: Dic fm glo. in. c. intelleximus. de adulte. vbi dat duos modos p̄bandi adulteriū. Primus. ſi mulier fuit publice adulterata. non tñ capias ſtricte verbum. publice. ſcz omnib⁹ videntib⁹. Sed intellige q̄ recedēs a marito ſuo adheſit publice cuidam cōcubinario nam conuincit publice de adulterio. exquo ſtat in domo publice cum concubinario: vel cōuincit notorie de adulterio: exquo in domo habet alienum virum in menſa: ⁊ in lecto: vt in. c. fi. de coha. cle. ⁊ mul'. Item poteſt conuinci de publicitate ſi paſſim admittat viros ad eam cauſa adulterij facit. l. paſſ ff. de ri. nup. Scōs modus p̄bandi ſi habet filiuz ex alieno viro. Et intellige hunc caſum. cum tanto tpe ſtetit. ſeparata a viro q̄ nō potuiſſet cōcipe a marito: vtputa. quia nūc peperit. ⁊ eſt annus q̄ recedſit a marito.

¶ Nunquid aūt in p̄dictis admittaſ compenſatio: Pone enī q̄ vxor ſeparata poſt fornicationem ſpiritualem mariti commiſit ipſa poſtmodū adulterium. nunquid marito reuerſo et inuito: vxor poſſit intrare religionem. an vo debeat compenſare adulterium ſpirituale cum carnali ſicut fit compēſatio q̄ū vter q̄ lapſus eſt in fornicationē carna-

lem: vt extra de adul. c. pe. ⁊ fi. videl primo. q̄ non q̄ diuersarum spēr̄um nō admittit compensatio: puta tu dixisti mihi cōuicīū. ⁊ ego tibi. vel tu furati mihi furatus vnā rem. et ego tibi aliam. ⁊ tunc nō fit compēsatio. immo quilibet pōt agere p̄ iniuria sua ⁊ p̄ suo damno. ¶ In cōtrarium facit. q̄ vtraq; fornicatio. est sufficiens ad sepationem matrimonij. ergo adinuicem admittit cōpensatio. ¶ Et hanc opinionem tenet Gof. in. c. de illa. de diuor. Hos. distinguit q̄ aut accusat quis de spūali fornicatōe et ipse excipit de carnali et nō est audiendus. quia si conuincit de spūali nō tenet mulier secum habitare. nisi velit redire ad fidem. aut econtra. accusatus de carnali excipit de spirituali. ¶ Et p̄us de exceptione cognoscendum est. tanq̄ de p̄iudiciali cum nō possit hereticus accusare vxorem de carnali. vl̄ de alio delicto. ⁊ p̄ hoc: extra de except. c. exceptionem. ⁊ c. a nobis. ¶ Si tū vellet ille redire ad fidem. et constaret de fornicatōe vtriusq;. de spūali. s. ⁊ carnali fiet tunc cōpensatio. ¶ Et hec opi. est satis equa: hec Panor. in. c. fi. de cōuer. coniug.

Doctor. ¶ fm Panor. in. c. cum scōm de p̄ben. ⁊ c. ppositi. de pba. ter debz approbari. primo a p̄sentantibz. secōo in examine priuato. a doctorib; collegij. tercio in publico. qū doctorat. quia vt p̄ aliquo recte p̄sumat ter debet in exercitio alicuius actus approbari: vt in simili dī de athletis. l. vna. C. de athle. li. x. ¶ Et p̄ d. l. dicit. q̄ approbatus a doc. corruptis. non gaudet priuilegio doctoratus. ¶ Item nota q̄ nō solum p̄pter defectum scīe sed etiam morum. potest scholaris reprobari: vt p̄batur in. l. magistros. C. de p̄fes. ⁊ me. lib. x. iuncta de. ij. de magistris. ⁊ ita se habet consuetudo. ¶ Et sex requirunt ad p̄mouendū ad dignitatem magisterij. Primo peritia docendi Secōo facundia dicendi. Tercio subtilitatis interp̄tandi. Quarto copia dicendi. et hec habent in. l. vnica. C. de p̄fe. qui in vr. constan. li. xij. Quinto morū excellentia. d. l. magistros. Sexto motus fortitudinis vt sciat resistere aduersus vim fortune vt l. reddat. C. de p̄fe. ⁊ me. li. x. ¶ Et ideo pauci attingunt dignitatem doctoratus: vt dicit Bart. post Cy. in. l. omnes populi. ff. de iu. ⁊ iur. ¶ Et si tpe approbatōis. doctor habuit has qualitates si postea effectus est inutilis. debet degradari a doctoratu: vt in. l. grāmaticos. C. de p̄fe. ⁊ me. li. x. ¶ Et dixi dignitatem. quia doctoratus dignitas est: vt est pulcer tex. in. c. quanto. de magi. ⁊ ibi dicit Panor. fm Barto. in. l. ex eo. ff. de mili. te. q̄ nec miles nec doctor dicunt habere dignitatem. Sed aliud dixit in l. fi. C. de iudeis. vbi concludit iudeum non posse effici doctorem. cum doctoratus sit dignitas. ¶ Et satis potest dici q̄ doctor saltem legens. incontinenti cum incipit legere. dicat habere dignitatem maxime ex eo p̄batur. quia habet a. l. iu. sditionez ordinariam sup̄ scholares: vt in autētica. habita. C. ne fi. p̄. pa. ⁊ si continuat lecturam p̄. xx. annos acquirit dignitatem. secz comitatuz: vt in. d. l. vna. Et ex his infero q̄ doctor maxime qui legit est p̄ferendus militi: qui in veritate nullam dicit habere dignitatem. vt notat Barto. in p̄all. l. ex eo. maxime loquendo de militibus nostri tēporis qui nō sunt veri milites: vt notat in. l. j. C. de iur. ⁊ fac. igno. ¶ turba doctorum: ⁊ in quibusdam ingēs inopia facit contemptibiles: vt in simili dicit tex. xciij. dist. legimus. ¶ Nota etiam fm Ge. in. c. hi qui. de p̄ben. li. vj. q̄ ille debet p̄cedere qui est approbatus a superiore ⁊ digniore. ad hoc de ma. ⁊ obe. p̄ tuas. etiā si alij fuerint ante in dignitate. quod nota. p̄ militibus ⁊ p̄latis ⁊ doc. p̄ferendis. ¶ Nota etiam eundem Ge. in. c. q̄uis. de p̄ben. li. vj. q̄ abbates ⁊ ceteri dyocesis p̄lati. in actibus generalibus: vt in p̄cessionib; nō debent canonicos ecclesie cathedralis p̄cedere. q̄ illa est honorabilior alijs.

¶ An possit quis post mortem p̄incipem nobilitari. vel recipe gradum militie: dic fm Panor. in c. a nobis. el. ij. de sent. ex. q̄ sic. q̄ nobilitas est corporis p̄incipaliter. ⁊ hoc voluit Bart. in. l. j. C. de digni. li. xij.

¶ An autem possit quis doctorari post mortem: et al's fuit hoc in facto petitum. Rñ. q̄ nō. quia dignitas doctoratus potius attribuit virtuti aīe: q̄ corpis. cum approbet tanq̄ idoneus ad docendū alios. Potest ergo cōcludi q̄ ea que applicant corpori. p̄nt exerceri etiā post mortē. secus in his q̄ applicant aīe. Adde etiā q̄ no. in. c. qui p̄sbyterū. de pe. ⁊ re. q̄ rōne ecclesiastici delicti. ecclesia pōt quez priuare militia temporali. Idē dicit Panor. de doctoratu.

¶ An aūt nobilis p̄ ingressum religionis p̄dat nobilitatē: videl q̄ sic. quia p̄dit ius comitatus ⁊ ducatus. glo. est singularis. xxvij. q. ij. c. scripsit. ⁊ xx. q. iij. c. p̄sens. quas glo. approbat Spec. in tit. de sta. mo. ¶ Et hoc cum esset rome de facto inter. d. de rota in p̄sona vnius nobilis. qui in impetratione beneficij dixit se nobilem. cum esset monachus. fuit sibi obiectum de surreptōne rescripti. Alij dñi allegabant duas glo. expresse volentes monachum nobilitatez p̄dere. primam. in. c. j. de pur. ca. secōam in. c. ea que. de sta. mo. ¶ Et tū ipsis nō ob. dñi de rota contrarium terminauerūt. ⁊ p̄cipua rōne. quia nobilitas est quoddā ius sanguinis. qō est incommutabile: vt. l. ius agnationis. ff. de pactis. Preterea suitas etiā est ius sanguinis. ⁊ ideo nō p̄dit: vt l. deo nobis. C. de epi. ⁊ cle. Item dato q̄ p̄deret: tū papa nō fuit deceptus ab impetratore. sed potius in iure. q̄ illud stabat in iure. ⁊ ita facit decisum et bñ fm Lu. ro. in suis singularib;.

Dolus quid sit aut lata culpa leuis ⁊ leuissima: R. s. comodatū ¶ Casus fortuitus. vide s. ¶ Casus fortuit?

¶ Dolus in aliquo p̄tractu interuenit dupliciter. nam q̄ dat causam p̄tractui. vt puta. dolo te induxi vt venderes. quod al's nō eras venditurus. et tunc fm glo. in. c. cuz dilecti. de emp. ⁊ fm Bar. in. l. eleganter. ff. de dolo. non tenet contractus. p̄ hanc rōnem inter cetera. q̄ dolus dans causam cōtractui manumissionis. reddit illum cōtractū nullum ipso iure: vt in. d. l. eleganter. Si ergo contractum ita fauorabilem annullat multo fortius alios

qui nō sunt ita fauorabiles. hoc intellige in contractibus bone fidei. Secus in cōtractib⁹ stricti iuris Nam contractus bone fidei iudicat fm magnaz equitatē. z multa veniunt. de quibus exp̄sse nō fuit actū: vt in. c. cum venerabilis. de excep. z ibi habes glo. qui sunt cōtractus bone fidei. z qui stricti iuris. nam contractus bone fidei vel actiōes bone fidei sunt. vt ex empto: ex vendito: ex locato: ex cōducto: depositi: comodati: pignoraticia: z ex pmutatione. Sunt tñ alie actōes bone fidei: q̄s sub silētio ptranseo gratia breuitatꝭ. Actiones autē stricti iuris sunt: vt actio ex mutuo: ex arbitrio. z ex stipulatione. Nota tñ q̄ p̄me actiones dicunt bone fidei. nō quia tñ in eis debeat seruari bona fides. q̄ etiam in actionibus stricti iuris. z in quolibet contractu. bona fides debet seruari. Sed quia in ipsis bona fides exuberans est seruāda. z inde x plenioꝛem hz ptātem ad oīa exequenda. que suadet equitas vel fides bona. Actiones vō alie dicunt stricti iuris. quia nō venit in eis: nisi qđ stricte exigit natura actionis: vel qđ p̄cipaliter est in obligatōe. Q̄nq̄ dolus incidit in contractu. vt q̄ eras venditurus. sed p dolum te induxi. vt minoꝛi p̄cio venderes. z tunc tenet quidē ꝓtus. sed satiffaciendum est de dolo. vt. ff. de ac. em. z ven. l. Julianus. Excipe tñ a p̄dictis casum. fm Panoꝛ. in. d. c. cum dilecti. q̄ dolus interuenit in ip̄alib⁹. nā talis dolus non annullat actuz neq̄ potest excipi q̄ quis fuit inductus ad bonum. q̄ non p̄t ꝓprie dici dolus. Exemplum. dolo te induxi ad intrandum religionem. tenet ingressus. de hoc vide supra. Diuoꝛtiū. et. j. Religio. scō. Idem dicendum fm glo. notabilem. ff. de ri. nup. l. a diuo que vult hanc regulaz etiam valere in matrimonio: vt dolo induxi te ad contrahendum matrimonium. z hoc fauoꝛe sp̄alium. Nota fm Panoꝛ. vbi s. q̄ licet contractus rōne doli sit nullus. tñ deceptus potest si vult stare illi contractui. ne dolus ꝓsit dolosō. nam nullitas causat in fauoꝛem dolum passi. z non decipientis. q̄ iura subueniunt deceptis et nō decipientib⁹: vt in. c. cum vniuersoꝛum. de re. pmu. nisi contractus sit a iure ꝓhibitus: vt in. d. l. a diuo. vbi glo. notabilis. Nota etiam fm glo. in. d. c. cum dilecti. q̄ in contractib⁹ bone fidei: si dolus dat causam contractui. nō p contrahentes. sed p intermediam p̄sonā tenet contractus. sed dat actio de dolo contra mediatoꝛem. l. eleganter. p̄all'. Nota etiam q̄ emptoꝛ bone fidei: non tenet de dolo mediatoꝛis. sed potius ipse mediatoꝛ. d. l. eleganter. et. ff. de ꝓsone. l. ij. et. iij. nisi in subsidium. q̄n. s. mediatoꝛ deficeret: vl' nō posset. l. fi. ff. de eo p quem factum est. vbi dicit q̄ q̄n dolosus nō est soluendo. nō est equū q̄ quis lucret ex dolo alieno. cum damno alterius.

¶ An aūt talis mediatoꝛ possit esse testis in cōtractu p eum celebrato? Rñdit Panoꝛ. in. c. ex lr̄is de transac. dicit q̄ mediatoꝛ alicuius contractus p̄t describi. vt testis in instrumēto illius cōtractus. lz nō possit testificari viua voce: vt notat in. c. j. de tut. de consensu vtriusq̄ partis. qua ratione potest esse testis. Item tollit suspitio ꝓpter fidem instr̄i.

Domicilium. ¶ De hoc dictū est supra. Confessio. iij. Nota tñ singulare dictum Panoꝛ. in. c. nullus de paro. q̄ in iuribus dyocesanis spectamus domicilium z nō habitationem. vnde quo ad sacramēta necessaria ep̄s studij erit iudex competens. sed nō quo ad voluntaria. Ex quo infero q̄ scholaris. nō potest ꝓmoueri ad oꝛdines in loco studij sine licētia sui ep̄i nam licet in loco studij habeat habitationem. non tñ domicilium: vt in. l. ij. C. de incol. li. x. Etiam infero ep̄m studij. non posse cōmutare vota scholaris extranei. quod est contra multos cōfessoꝛes ignoꝛantes.

Dominus tēpoꝛalis. ¶ Quis dicat legitimus? Rñ. q̄ dñium iuste z legitime acquirit: aut p legitimā successionem: aut p consensum seu electionem populi habentis facultatem eligendi sibi dūm. aut p institutionem p̄incipis. seu sup̄ioꝛis habentis iurisditionem in tali loco. aut p legitimam p̄scriptionem bona fide factam. vel alio iusto titulo. vt p emptionem pmutationem. aut donationem. z hmōi aut iusto bello pugnando cōtra infideles. vel ꝓtra aliquē rebellē: auctoꝛitate superioꝛis vel p̄incipis Qui vō alia via intrat fur est z latro. z tenetur resignare si p̄t sine notabili p̄iculo animarum. coꝛporum. aut rerum. tenet etiam ad restitutionem omnium reddituū quos habuit ab illis locis sic vsurpatis. z vt homicida est iudicandus q̄tum ad eos quos fecit p se. vel p officiales suos occidi vel mutilari. licet illi digni fuerint ꝓpter maleficia ꝓpetrata xxiij. q. v. si nō licet nec p̄t absolui. nisi disponat se ad satiffaciendum z dimittendū. si titulum iustificatum habere nō potest. ar. de pe. dis. v. falsas. Intellige q̄n hoc est clarum q̄ habet iniustum titulum vel nullum. Secus in dubio vel cum dimittere nō posset sine p̄iculo animarū: coꝛporum: aut rerum: puta. q̄ populus poneret se in seditiones. z hmōi. Dic nō tenet resignare nisi voluntate solum. q̄n sciret p certo. vel quādo talia nō imminerent. c. si res xxiij. q. vj.

¶ An aūt in aliquibus casibus possit dñs a subditis exigere vltra consuetum vel cōe statutū? Rñ. fm Ray. z Host. potest. Et p̄mo quidem ꝓ defensione terre sue. Ad hoc enī tenent omnes. nō solum de rebus. sed etiaz coꝛpaliter laboꝛare. vt sic seipsos saluent. xxiij. q. iij. fortitudo. Item si dñs vult ire in exercitū in dictū ab ecclesia vel p̄incipe cōtra hereticos vel paganos. nec sufficit ad expensas. p̄t a subditis petere moderatum subsidium. Item si in bello ex parte sua iusto fuit captus ab hostib⁹. nec potest se redimere absq̄ graui damno. Itez si vult ire ad p̄incipem ꝓ obtinendo p̄iulegio ꝓtectionis specialis. ꝓ se z subditis. z non potest comode expēsas: quo ad hoc necessarias facere. Et si aliqua alia causa similis emergat: puta. q̄n mantat filiam. nam acquirit sibi affines et amicos. Aut quando facit filium militem. Aut accipit quod erat feudum suum. vel nouum acquirit. quia cum talia videant

respicere comodum subditorum. non credo q̃ dñanci sint qui talia recipiunt. Vel ad refectionem pontium et viarum. vel q̃ sine culpa depauperatus est: vl' obligatus. dum tamen semp moderate: ⁊ non ad grauamen exigat. x. q. iij. vnio. ⁊ extra de censi. cum apostolus. Quando vo dñs sine iusta causa ertorquet a subditis. tenetur ad restitutionē fm Ray. vnde si velit ludere vl' vltra vires ad vanitatem expēdere. vel si in bello. quod ex parte sua iniustum erat. cogatur se redimere. tunc si quid p eum. vel eius officiales a subditis exactuz est. ⁊ ad dños ipsos puenit. teneñ restituere illis a quibus exactum est. si sciunt. als in pias causas vel vtilitatem cōem. Si aũt ad eos nō puenit. nihilominus debent officiales suos ad restitutionem cōpellere. et eos punire.

¶ Vtrum dominus teneatur ex facto familie sue. Rñdit Panor. in. c. licet. de restitu. spol'. de mente Bart. in. l. ne quid. ff. de in cen. ru. nau. dicit dñm non teneri ex facto familie. nisi quando familia delinquit in illo officio: seu ministerio in quo est ppositus dñs. et ipse in illo ministerio vtitur opera familie. Est eñ tunc: quid imputet domino. si nō elegit honestaz familiam: vt in. l. j. ℣. familie. ff. de publi. vbi prepositus ad vectigal teneť ex facto familie sue. quam sibi adiunxit in illo ministerio. Idem est videre in nauta. qui tenetur ex maleficio per familiam suaz facto. vt in titulo. ff. furti aduer. nau. teneť. tamen dominus ciuiliter. ⁊ nō criminaliter: vt in. d. l. ne quid. Et ideo si aliquis esset ppositus ad custodiā alicuius territorij. teneť ex robaria facta inde p suaz familiam. siue famula sit libera. siue serulis. d. ℣. familie. Ex quo infertur potestatez sue rectorem. teneri ex facto suorum officialium. l. si post. ℒ. de asse. Et fm Bar. ibi. liberanť p̃dicti exhibēdo malefactores. Et hoc cum quis exercebat officium publicum. Secus si priuatum: vt q̃ regebat hospitale. tunc nō sufficit exhibere malefactorem. sed est in optione damnū passi. an agat cōtra famulos. an cōtra dñm seu hospitem: vt in. l. vna. ff. furti aduer. nau.

¶ Secundo queritur. an dominus agri seu territorij teneatur p maleficio facto sup suo dominio? Rñ. Panor. vbi s. dicit. q̃ communiter teneť. q̃ sic. si dominus fuit sciens. ⁊ potuit prohibere. ⁊ nō prohibuit. nō eñ debet pati vt maleficium cōmittatur super suo. l. j. ℒ. de fal. mo. Secus autez si p̃hibere non potuit. l. j. ℣. is autem. ff. si fa. fur. fe. Et idem dic de villa: seu castro: vt teneatur. si potuit p̃hibere. et non prohibuit. licet in hoc vltimo aliter sentiat glo. in autētico. vt nulli. ℣. qñ. coll'. ix. Sed primū cōiter teneť: vt notat Bart. in. d. l. ne quid. Idem. d. An. et Joh. de lig. ciuiliter tñ. et non criminaliter.

¶ Tercio quero. nunquid extraneus sciens maleficium ⁊ non prohibens: teneatur ex sola scientia: vel ex quo non reuelauit maleficium cōmittenduz presupposito q̃ in solo suo maleficium non cōmittatur. Glosa in. l. culpa. ff. de reg. in. dicit fm leges q̃ non: si non fuit in aliquo particeps delicti. Setus de iure canonico. Idem tenet glo. in. l. vtrum ff. ad. l. pom. de pari. Bar. in. d. l. vtrum. dicit glo. ꝓcedere regulariter. Fallit tamen fm eundē Bar to. in. d. l. vtrum. et in. l. occisorum. ff. ad sill'. vbi primo facit regulam q̃ sola scientia de maleficio committendo. non facit quem teneri. Excipe: nisi maleficium debeat cōmitti in dñm: vt in. d. l. occisorum vel in patrē: vt. l. ij. ff. ad. l. pom. de pari. vel in principem. seu in rempublicā cui quis subest: vt. l. quis quis. ℒ. ad. l. Jul'. ma. Si vo debet cōmitti in alium. non punit quis ex sola scientia. nisi fuerit particeps. vt dictum est. Panor. etiam dicit idem esse in clerico non reuelante delictum contra episcopū vel sacerdotem parochialem. cum isti sint parētes spirituales istius. ⁊ habendi in maiori reuerentia q̃ cardinales: vt in. c. pictatium. xxx. q. iij. Et p̃dicta vera fm Panor. secuto maleficio. Si aut̃ non est secutum. tunc secus. nisi in crimine lese maiestatis. vt in. d. l. quisquis.

¶ Quarto pone statuto cauet q̃ si quis fuerit derobatus in villa. q̃ teneatur illa villa ad extimationem. viatoz nunc conqueritur de expoliatione. et petit vt villa cogatur ad emendam. nunquid debeat stari iuramento istius viatoris? Rñ. Panor. mi. in. c. super eo. de his que vi me. dicit q̃ violētia debet probari p testes. per text. illum notabilem. vbi habetur q̃ probata violentia per testes. res amisse ꝓbantur per iuramentum. ⁊ super valore rerum amissarum. taxatione iudicis p̃missa. Et sequuto petentis iuramento fit condemnatio. Super delicto autem vel violentia non stabit iuramento conquerentis. quia delicta debent dilucide probari vt in. l. sciant cuncti. ℒ. de proba. vel saltem probabit̃ per indicia violenta. vt quia visus est ire eques cū valisio. ⁊ redijt pedester. vel hmōi.

¶ Sed dubium est. nunquid super quantitate rerum amissarum: debeat stari eius iuramento? cum hic concurrat difficultas probandi. quia forte solus erat quando fuit derobatus. et nemo vidit quid portaret in valisio. vel marsupio. Item hic cōcurrit odium spoliatoris. Sed contrarium cōmuniter teneť. quia licet hic concurrat maleficium. tamen villa que conuenitur non commisit maleficium. sed tenetur de maleficio alterius vigore statuti. ⁊ ideo non debet stari iuramento illius. cum nō agatur contra delinquētem. Secus si agaretur cōtra illum qui derobauit. Ita cōmuniter cōcludūt legiste. in. l. si quando. ℒ. vnde vi. Hec Panor. in d. c. super eo. Idem tenet Bart. in. l. j. ff. quādo ex facto tu. et ibi facit regulam generalem. q̃ vbi aliquis conuenitur ex dolo alterius. non admittitur probatio per iuramentum in litem. Et facit hoc q̃ si statuto cauetur. q̃ pater teneatur soluere p filio delinquēte. ⁊ filius fuerit condemnatus p delicto ob contumaciam. q̃ hec probatio nō sufficiat contra patrem: nisi contra eum vere probetur crimen. Idem tenet ℣. Adde predictis quod singulariter dicit Inno. in dicto. c. super eo. q̃ cum ille text. loquatur de vi. habet locum in qualibet vi. siue sit compulsiua. siue ablatiua. siue expulsiua. Idem in turbatiua ⁊ inquietatiua. nam in omnibus his potest vis verificari. Et ex hoc infertur. q̃ si propter

gentes armatas venientes versus me: ꝓbabiliter fugi. q̄ de omnibus damnis mihi illatis debet stari iuramēto meo. Idem dic si dñs alicuius loci iniuste bannierit aliquē subditum. nam si bona sua sunt postmodum occupata: debz stari suo iuramēto sup rebus amissis. Idem concludit in furto: qđ in vi. cum eadem sit ratio. vt conueniat fur de suo delicto z sit difficile ꝓbare res amissas. Idem dicit Inno. si cōuentus redargueret de dolo: vt in odium dolosi: z ꝓpter difficultatem ꝓbandi. stetur iuramento partis. Ex hoc inferē q̄ si ego deposui penes se saccum sigillatum: z tu mihi restituisti sine sigillo. q̄ si conqueror de ꝓditione aliquarum rerum debet stari iuramento meo. quia in actione depositi venit dolus: vt in. c. j. de depo. vnde dolose fuisti versatus tollendo sigillum. Idem tenet Bart. in. l. in actionibus. ff. de in litem iur. Sed vt dixi: ꝓius debet ꝓbari furtum. seu maleficium. Quō aūt ꝓbabitur: Dnor. vbi s. dicit q̄ ꝓpter difficultatē ꝓbandi admittunt testes qui alīs non admitterētur. vnde p socios z familiares ꝓbabo q̄ fur intrauit domum. Item ostium vidēt fractum: vel quid simile. nam cum de nocte regulariter: vel in die nō sint nisi socij in domo: vel domestici. oportet necessario: q̄ illi admittantur in testes. Dic etiam q̄ vbi opus est ꝓbare res amissas. pōt fieri ꝓbatio p domesticos z familiares qui viderunt illas res ꝓcedenti die. z de nocte senserunt furem et surgentes nō reppererūt illas res. vt notabiliter dicit Bart. in. d. l. si qñ.

¶ Quid si subditi habent vsuariū in aliquo nemore. z dñs aufert eis. nunquid teneē ad restitutionē aut aliquis abstulit eis aliquid. nunquid sufficit si satisfaciat dño illorum: Rñ. fm. v̄ v̄. tales subditi si ita sunt serui. q̄ nihil habent ꝓprium. sed peculium. si quod habent: est in potestate dñi: vt reuocet qñ voluerit. z ipsum vsuarium habent p peculio: dñs potest reuocare. Item etiam de damnis eis illatis ab alio sufficit satisfieri dño. Si aūt tales subditi sunt. q̄ nihilominus habent res suas ꝓprias. tunc nec dñs potest eis auferre vsuarium. nec de damnis eis illatis potest dño satisfieri. z si essent tales subditi q̄ eorū dñs posset de cōsuetudine quātum z qñ vellet de bonis eorum capere. quia in talibus restringēda est huiusmodi abusio z extorsio: potiusq̄ relaxanda fm eundē. v̄ v̄.

Donatio. ✣ Primo inter vivos. q̄d sit: Rñ. fm Hosti. est rei licite nullo iure cogente: mera liberalitate facta collatio.

¶ Quis potest donare: Rñ. fm Ho. donare potest paterfa. z dñs rei. Non ergo seruus. nō filiusfa. ff. eo. l. filiusfa. Item: nō minor. xxv. annis: nisi maior factus ratum habuerit: vt. C. si ma. fac. rat. ha. l. fi. multo min⁹ pupillus qui alienare nihil potest sine tutoris auctoritate. ff. de acqui. re. do. l. pupillus. De filio tñ fami. dic q̄ si habet peculium castrense: vel quasi. donare pōt. vel si habet liberā administrationem peculij ꝓfecticij. z hoc ipm sit specialiter ei ꝓcessum: vel si est filius comitis: vel marchionis: vel senatoris. aliter nō. quantūcunq̄ magnus z discretus. d. l. filiusfa. Item nec mōachus: nec conuersus. liij. di. abbati.

¶ An autez furiosus: vel ꝓdigus possit donare: Rñ. de furioso nō est dubium fm glo. in. l. j. ff. de cu. fu. q̄ donare nō potest. q̄ statim aduenient furore. ipso iure est sibi interdicta administratio: durante furore. quo tpe ad curatorem ptinet administratio. Si tñ iste furiosus haberet lucida intervalla. tunc administrare posset. z hoc patet p Bar. in l. cum alijs. C. de cu. fu. vbi summando illā. l. sic dicit. Curator furiosi cessat in administratione tempore dilucidi intervalli. z eam reassumit reuertēte furore.

¶ Quid aūt de ꝓdigo: Bart. in. l. tres tutores. ff. de admi. tu. z in. l. is cui bonis: de ver. ob. sequēdo glo. ibi. z glo. in. l. j. ff. de cur. fu. ꝓcludit. q̄ lz q̄s sit manifeste ꝓdigus. tum valēt gesta p eū: nisi interdicatur sibi administratio. immo notabilius dicit credis tu: q̄ si iudex pnunciet te ꝓdigum: nec det tibi curatorem: nec interdicat administrationez q̄ sufficiat. non credo q̄ illa pronunciatio sufficiat. vt in. l. Julianꝰ. ff. de cur. fur. Et ratio: quia aliud est prodigalitas: et aliud interdictio seu curatoris datio. que habetur p interdictione: vt. d. l. Julianus.

¶ Pone q̄ iudex faciat p̄conizari p ciuitatem. q̄ nullus contrahat cū tali: an illud sufficiat ne quis contrahat cum eo: Guido de su. dicit. q̄ nō. quia debet fieri cum cause cognitione. Bart. dat aliam sol'. quia lex dicit q̄ debet fieri ꝓdigo interdictio. Preconium aūt nihil releuat: cum ipsi ꝓdigo debeat interdici: vt. d. l. Julianus. Puto tñ q̄ dādo curatorez videat interdicere: vt. l. si curatorem. C. de in integr̄. re. mi. Querit glo. in. d. l. is cui. Pone q̄ est datus curator alicui tanq̄ ꝓdigo: qui nō est ꝓdigus. an valeat. Glo. v̄ dicere q̄ nō. Sz Bar. ibi distiguit. q̄ aut q̄ris de tutore vl' curatore dato pupillo: vel adulto: cum nō sit. Et dico q̄ non valet datio: vt tenet glo. in. l. ij. C. q̄ñ. ꝓuo. nō est. Ñq̄ datur curator ei qui non est ꝓdigus: vt ꝓdigo. z valet datio. si non est expressus error in sentētia. Ratio q̄ me mouet: est. Esse pupillū: vel adultum declarat natura. sed esse ꝓdigū spectat ad iudicē. Et ideo videt ius facere illud quod iudex dixit. z istam distinctionez tangit glo. in. l. j. C. de cu. fu. z tene menti. Nec Bar. Idem dicunt quidaz si pater dat in testō curatorē alicui tanq̄ ꝓdigo: vel furioso: vel dan' dicit. z eius assertioni stat. z datur curator. etiam si nō sit furiosus: vel ꝓdigus: vt. ff. eo. l. pe.

¶ Pone iste prodigus ad sanos mores reuertitur et non est ꝓdigus. an desinat habere curatorem: vel sit necesse officium iudicis: Jaco. de are. dicit. aut est manifestū. z tūc ipso iure desinit esse sub curatore. Aut nō est manifestū. z remanet officio iudicis: vt. d. l. j. ff. de cu. fu. Et hoc placet Bar. in. d. l. is cui.

¶ Item nec pōt donare is cui alienatio p legē interdicta est: vt qz cōmisit crimē lese maiestatis. C. ad. l. iul'. ma. l. vlti. Item nec hereticus. C. de here-

ticis.l.manicheos. Item nec cõdemnatus de publico crimine.licet ante sniam donare possit.ff.eo.l.post cõtractum.

¶Cui põt donari: Rñ.cuilibet.nisi p.l.phibeat siue sit pñs:siue absens:notus:vel ignotus. Item patrisa.z filiosa.extraneo tñ. C.e.l.siue. nam filiosa.suo.q̃diu est in ptāte patris: nõ valet donatio. sed cõualescit q emancipationē.nisi fuerit reuocata vt.d.l.siue. Item valet donatio amico.z amice etiam meretrici.

¶Quid aũt de milite:an possit donare meretrici: Rñ. Bar.in.l.miles ita. §.mulier.ff.de mili.te.dicit p illum.§.q miles non põt relinquere mulierem de qua est turpis suspitio.z idē habet in.l.mulierē ff.de his qui.vt indi.

¶Sed quid in cõcubina: Vtrum miles possit sibi relinquere: Gul.dicit q nõ. vt notat in.l.affectionis.ff.de dona.

¶Quid in priuato qui donat vel legat alicui mulieri cõcubine vel alij in qua est suspitio: Glo.in.d. §.mulier.dicit q valet: vt.l.donatões in cõcubinam.ff.de doñ. Sed in legato est exp̃ssum in.l.qui concubinā.de le.iij.z.l. Item legato.e.ti.

¶Sed quid in clerico qui tenet cõcubinā.z legatū relinquit: Ri. malumbra dicit q nõ põt. vt in.d. §.mulier.nam sicut miles secularis militie nõ põt Ita nec miles celestis militie. Et p hoc glo.in.l.miles.ff.de re iudi. Idem Bar.

¶Quid in ea quā quis retinet.tanq̃ vxorē quam in vxorē hīe nõ põt.rõne cõsanguinitatis.vel alia rõne. An p̃t quis relinquere legatū: Bar.in.d.§. mulier.dicit q veritas est ista. q aut mulier ignorat mrimoniū nõ cõsistere.z credit illud valere.tũc valet: vt.ff.de le.j.l.fi. Aut mulier sciebat mrimoniū nõ ꝓsistere.z tũc in eius psona legatū nõ põt ꝓsistere: vt.l.vxori maritus.ff.de vsufr.le. Aut dubitat vtrū sciuerit vel ne.z in dubio p̃sumit ignorantia. vt in.d.l.fi.

¶Donatõ facta filio emãcipato.siue alicui de liberis nõ exñtibꝫ in ptāte donatoris.siue etiã extraneo reuocat ꝓpter.v.causas ingratitudinis. Prima si donatarius atroces iniurias donatoꝛi intulit: vt q dixit ei in platea vl'loco sili.q erat fur: vl'aliud sile Et glo.i.l.fi.C.de re.do.sup.v.atroces.dicit q cõsiderant ex tribꝫ.s.ex q̃litate iniurie.ex loco: z ex psona. Insti.de iniur.§.atrox. Secda si manꝰ impias in eū iecerit. Tercia si graue dānū rerū suarū intulit. Et fm Jo.an.hoc arbitrio iudicis relinq̃t Vñ.s.graue damnū dicat.nã p̃t esse graue damnū nõ solū in tota substãtia: vel maioꝛi pte. verũetiaz citra maioꝛē ptē. Quarta si vite periculū ei inferre attentauerit.vt q̃ eū toxicare voluit.etiã si non sit secutus effectus. Quinta si pditionē appositā nõ impleuit. De his causis hꝫ in.d.l.vlti. Prime vo quatuoꝛ tãgunt: extra eo.c.vlt.vbi Panoꝛ addit sextū casum. Si donatarius neglexerit alere donatoꝛez inopē: vt hꝫ p glo.in.d.l.fi.lz glo.in.l. Jn pdēnatione.ff.de re.iur.teneat ꝓtrariū. Sed Ay.in.d.l.fi. dicit q aut donatio ꝓsistit in magna quantitate.z habet locū glo.in.d.l.fi. Secus si in pua re. Et Panoꝛ. dicit q hec distinctio est satis equa .nã ille qui donat magna.põt equiparari patri. sed filius tenet alere patrē inopem.l.si quis.ff.de li.agno.ergo magnã ingratitudinē ꝓmittit nõ subueniēdo ei in necessitate sua. Et nota hñ hoc.q sepe accidit in istis mulieribꝫ.maxime semibꝫ. q̃ donant fere oĩa bona sua.z demũ negligunt alimētari a donatario.naz poterit reuocari donatio. Mater vo q̃ donauit filio.z postea trãsiuit ad scda vota.donationē reuocare nõ põt.nisi ex tribꝫ causis.s.si vite eius insidiet vel in eam manus inferat. vel iactura totius ei⁹ substãtie moliat. C.de re.do.aut. hec q̃z. Est autē hoc ius reuocãdi psonale ab vtraq; pte. vñ nõ trãsit ad heredes donatoꝛis. qui tacuit sup hoc in vita sua.q tacēdo renũciasse videt.nec ad heredes donatarij.d.l.vlt. Merita eñ z demerita sunt psonalia. Hoc intellige si p̃dicti sciuerũt cãm ingratitudinis.

¶Quid aũt si donatoꝛ ignoꝛauit in vita ipsius donatarij. An possit agere cõtra heredē ipsius donatarij: Rñ. Panoꝛ.in.c.fi.e.ti.post Jo.an.dicit .q sic:si ignoꝛauit ingratitudinē cõmissam in vita donatarij.vel si sciuit.z nõ habuit tp̃us cõpetens ad agendū.arg.in.c.cum in veteri.de elec.z ibi p̃ text. qui ponderat: qñ donatoꝛ tacuit.ꝛ nõ dī tacuisse: si ignoꝛauit: vel nõ habuit tp̃us cõpetēs ad agendū Et p hanc rõnem videt idē dicendū in herede donatoꝛis: vt possit agere cõtra donatariū. Sicut in sili dicit glo.in.l.fideicõmissum. C.de fideicõ. q si legatarius iniuriã intulit testatoꝛi.si testatoꝛ ignoꝛauit in vita ex hoc poterit agere heres. z facit q̃ notat glo.in.l.sororē. C.de his qui.vt indig. Et ex illis glo.videt inferendū.q̃ si donatarius carnal'r cognouit vxorē donatoꝛis in vita sua ipso ignoꝛante in vita.q heres sñ? poterit agere ad renocandū donationē.q: nõ dī tacuisse: ex quo ignoꝛauit. De hoc vide §.adulteriū.z.j.vsufructus.

¶Vtrū collatoꝛ bñficij possit reuocare collationē ob ingratitudinē cõmissam in ipsius psonā: Joh. an.z cõiter doc.tenēt.q nõ.q: collatio bñficij non est ꝓpie donatio.nã tenet collatoꝛ ex necessitate ofᶠficij cõferre. Donatio aũt fit ex mera liberalitate.z sic iura loquẽtia de donatõne nõ habent locum in collatõne bñficioꝛum. Etiã collige q reuocatio doꝛnatõis ob ingratitudinē habet locū dũtaxat in doꝛnatione ꝓpie sumpta.z iõ posset nõ immeritoꝛ attẽptari.q donatio facta ꝓpter merita p̃cedentia.nõ reuocat ob ingratitudinē.q: illa nõ est mera donatio.sed quedã remuneratio.

¶Querit de notabili.q. Quidam baro edᶠficauit monasteriũ.z religiosi dicti mõasterij cõmiserunt ingratitudinē p̃ hũc baronē.in casibꝫ exp̃ssis in.d. c.fi.num q̃d reuocabit illa donatõ: Lpe.ponit hãc q.eo.ti.z refert duas opiniones. Prima dicit q sic et q̃ ob hoc.monasteriũ destruet.sicut in sili videmus: q ciuitas qñq; submittit.z aratro ꝓpt delictū ciuiũ. Juxta nota.q Bart.in.l.aut facta.ff.de penis. Itē pmat ciuitas dignitate epatus ꝓpter delictum ciuiũ: vt in.c.ita nos.xxv.q.ij. Alia opinio est.q monasterium non destruat.sed expellentur psone.z alie substituentur.z hec opinio videtur equioꝛ.vt sic potius puniantur persone q̃ ecclesia

et cum hac opinione transit ibi Spec. Idem Panor. Glo. etiam addit alium casum in.d.c.fi. scz ex psumpta volũtate testatoris. cessante omni ingratitudine. vt ꝓpter supuenientem natiuitatem filiorum. z de hoc vide Panor. in.d.c.fi. post Barto. in.l.ticia. §.imperator. ff. de leg.ij. vbi dicit. q; q̃q; querimus de reuocatione fienda ex presumpta voluntate donatoris. q̃q; per remedium querele inofficiosi. respectu filiorum existentium tempore donationis. vt quia effudit patrimonium. donando nihil. vel parum relinquendo liberis. Primo casu aut donatio est facta in personam liberti. vel extranei. z reuocatur in totum. ipso iure. quasi donator hoc tacite intellexerit: vt in.l.si vnq̃. cum glo. sua. C. de re.do. Aut donatio fuit facta in personã vnius ex liberis. z tunc non reuocatur in totum propter natiuitatem filiorum. sed vsq; ad debitum bonorum subsidium. id est vsq; ad legitimam. que debetur iure nature. Et ita intelligatur.l.si totas. C. de inoffi.do. Et ex hoc infert Panor. q; donatio facta monasterio. nõ reuocat in totum. destricto iure. ꝓpter natiuitatem filiorum. quia monasteriũ hz loco filij. Item quia donatio est facta in fauorẽ anime. que nõ debet esse minus fauorabilis q; filius: vt in autentica. si qua mulier. C. de sacro san. eccl'. Et hoc etiam sentit glo. in.d.c.fi. dum dicit. q; donatio ibi fuit reuocata in totum. iure poli. i. celi. scz ex quadaz equitate naturali. nõ iure fori. Sedo casu dicendum q; aut donatio fuit facta vni ex liberis. z non reuocat per alios liberos. nisi vsq; ad debitum bonorum subsidiũ. etiam si donatio fuit inofficiosa. re z consilio. Aut donatio fuit facta alteri et tunc si liberis fuit aliquid relictum. non reuocat nisi vsq; ad debitum iuris nature. Si vo nihil reliquit z donatio est inofficiosa. re z consilio. reuocat in totũ. Si aũt fuit inofficiosa. re tm̃. z nõ consilio. tunc nõ reuocat nisi vsq; ad debituz iuris nature. Intellige qõ dixi. de donatione facta filio. qñ tenet vt qz emancipato: vel filiosa. ꝓpter merita.

¶ Quero an ipsa donatio reuocetur. ipso iure: vel querela ꝓposita: Rñ. Bar. in.d.§.impator. dicit. q; reuocatio q̃ fit ex psumpta voluntate donantis p.d.l.si vnq̃. fit ipso iure: adeo q; res põt vendicari. z possessio cõdici. Sed reuocatio. q̃ fit p titulum de inofficiosis donationib; nõ fit. nisi ꝓposita querela: vt in.l.j. C. de inoffi.dona.

¶ Quid si pater donauit inofficiose: z iurauit non venire cõtra. An filius possit agere querela: Rñ. Bart. vbi s. q; qñ cõtractus infirmat rõne alterius. nunq̃ iuramento contrahentiũ confirmat. qz esset in alterius dispendiũ: vt extra de pac. c. q̃uis et de iureiur. c. licet. li. vj. Sed hic donatio inofficiosa infirmat fauore filiorũ. ergo z̃c.

¶ Quero vtrum dicte legi. si vnq̃ possit renunciari. vtputa. dono bona mea. z volo q; ꝓpter supuenientes liberos nõ possit reuocari: Rñ. Bar. vbi s. q; q̃tum ad illam reuocationẽ fiendam p tit. de inoffi.do. nõ põt renunciari. qz fit donatio in fraudem filiorum. Qtum vo ad reuocationez que fit p.d.l.si vnq̃. secus. nam reuocatio que fit per.d.l. si vnq̃. fit ex psumpta voluntate donantis ꝓpter liberos. z.c. vlti. xvij. q. iiij. dicit. de quodam qui filium non habebat. nec habere sperabat. vnde si ex põsse voluit q; in casu existentiũ filiorũ nõ posset reuocari. ille leges nõ habent locum.

¶ Quero quid si in dubio aliquis donauit simpliciter. et habuit liberos. An ille qui donauit habebit necesse ꝓbare q; non cogitabat se habere filios An alius cui donauit habeat necesse ꝓbare q; voluit istam donationem valere etiam existẽtibus liberis: Bart. in.d.§.impator. dicit q; tres sunt casus. Quandoq; quis cogitat expresse se habituruz filios. et non habet locum. d.l.si vnq̃. Quandoq; se non habiturum filios exp̃sse cogitat. z tunc habet locum. d. lex. si vnq̃. Quandoq; quis donat: nec cogitat de hoc vtrũ sit habiturus filios vel nõ. tunc si liberi supueniant habet locum. d.l.si vnq̃. et.d.c. vltimum. qõ dicit. nec putabat se habere filios. Sed ille qui nõ cogitat. sic. vel nõ. nõ putat se habiturum filios. cum habuit animũ indifferentẽ nec ad aliquã partium cogitauit. p hoc. ff. de fur. l. falsus. §. si iactum.

¶ Quero. d. lex. si vnq̃. loquit de eo qui donauit omnia bona. vel partem bonorum. Quid si donauit vnã rem. an habeat locũ. d. lex: Bar. vbi s. dicit q; sic. nam. d.l.si vnq̃. loquitur in omnibus bonis. vel parte bonorum. sed pars bonorum idẽ est q; certa res. Et hoc quãdo donatio facta est extraneo. Secus si vni filio. vel loco pio. quia non reuocaretur. nisi excederet debitum bonorum subsidiũ Nec Barto. Quidam tñ quo ad primum credũt q; non reuocabit. qñ res nõ esset magni p̃cij. qõvi detur equum.

¶ Quero: pone filij sunt nati. et sic donatio est reuocata ipso iure. demum incõtinenti sunt mortui An ista donatio reconfirmet: Bar. vbi s. dicit q; nõ. qz sicut actio semel extincta non resuscitat. Ita donatio semel extincta: nõ recõualidat. vt.l. meuius. §. duobus. de le. ij.

¶ Quero: mulier donauit simpliciter. z iuranit se non reuocaturam illam donatõnem. Nati sunt filij postea. An iuramentum reuocationem fiendã impediat p.d.l.si vnq̃: Bar. vbi s. dicit. q; d. Recuperus de sancto gemmato. z Franciscus de pis. et ipse consuluerunt. q; per tale iuramentum non impedit reuocatio. nam illa reuocatio legis. si vnq̃. fit ex presumpta voluntate. que est. vt si de liberis cogitasset. non donasset. Sed ista eadem conditio inest iuramento. ergo non impedit reuocationem.

¶ Quid si in donatione pactum fieret q; donator donationem pretertu alicuius ingratitudinis nõ reuocaret: Rñdit Asten. lib. iij. ti. xx. q; tale pactũ nõ tenet. qz equitati naturali cõtrariũ esset. s. q; aliquis impune ingratitudinis vicium cõmitteret. C. de inuti. stip. l. ex eo. Silr si quis impugnat eũ. a q̃ habet bñficiũ. pdit bñficiuz: extra de postulãdo. c. vlt. Sic etiã pdit feudũ. dis. xcvj. si impator. vel legatũ. ff. de inoffi. te. papinianus. §. meminisse.

¶ An autem donatio inter coniuges valeat: Rñ. q; aut donatõ facta fuit quando matrimoniũ fuit contrahendum. puta inter sponsum et sponsam.

Aut qñ fuit cõtractum. Si primo mõ. aut nuptie sequebantur. aut non. Si sic. tenet donatio. etiam si alter inde fit pauperior: alter ditior. etiã si sponsa deducta fuerit in domũ sponsi. que ꝓpter etatẽ nõ poterat esse vxor qõ est verum fm Host. nisi sit ꝓxima pubertati. ff. eo. inter eos. Si aũt nuptie non seqbãt. aut hoc est ex pte donatoris aut nõ. Si sic aut donauit sponsus sponse. aut ecõuerso. Si primo mõ. aut osculum nõ intervenit. ⁊ sic revocatur donatio tota. licet enĩ donatio illa fiat simplr. inest tñ conditio tacite. s. si matrimoniũ sequat. Aut intervenit oscelum. ⁊ tunc medietas revocat. Si vo donauit sponsa sponso: revocat tota. siue intervenerit oscelum. siue nõ. C. de do. ꝓpter nup. si a spõso. Si aũt nõ remansit a pte donatoris: quin mrimonium sequeret. tunc donator totum recupat p conditionẽ sine cã. vel totum retinet. si nondũ dedit. C. de do. ꝓpter nup. l. cum veterum. Si vo donatio fuit facta post matrimoniũ contractum. aut dans fit pauper. recipiens tñ non fit ditior: puta. si emat inde vnguenta vxori: vel mulier cõsumpsit in conuiuio fiendo: vel aliter inutiliter. tunc enĩ talis donatio nõ revocat. q; vxor nõ est effecta locupletior. ff. eo. l. si spõsus. §. pe. ⁊. §. fi. ⁊ l. qõ aũt. §. j. eo. ti. Idem fm Host. in sum. ti. eo. q; si alteruter lecum decerent cã sepulcri. donatio tenet. q; licet donator fiat pauperior: recipiẽs tñ tpaliter nõ fit ditior. Idem fm Host. si vir donet vxori ad oblationem faciendã: vel ad alias pias causas. eadẽ rõne. Aut dans nõ fit pauper. ⁊ recipiẽs fit ditior. ⁊ tunc etiam donatio tenet. ⁊ glo. in. c. fi. extra eo. exemplificat: vt si maritus sit institutus heres ⁊ repudiet hereditatẽ donatõis cã: vt deferat vxori sibi substitute. Non enĩ pauper fit qui nõ acquirit. sed qui de suo patrimonio pdit. Item si repudiat legatum vt remaneat penes vxorem onerata ꝓ legato: pstando: vel si rogatus esset restituere hereditatem vxori: nec detrahat quartam cã donatõis. tunc tenet donatõ. d. l. si spõsus. §. si maritus. ⁊. §. si quis: vel si donauit vxori rem alienam bona fide. ff. eo. l. sed ⁊ si constante. Aut dans fit pauper. ⁊ recipiẽs ditior. Et tunc nõ valet. extra eo. c. fi. in tex. ⁊ in glo. ni si in aliquib casibus. Primo si dans sit in eadẽ voluntate vsq; ad mortem. Et si donatio legitimum modũ excedat: nõ tñ fuerit insinuata vsq; ad legitimũ modũ: valebit. C. eo. donatões. Bar. tñ in. l. si vt allegatis. C. de inoffi. do. dicit q; aut sũt donationes ab initio inualide. sed sunt eodem tpe cõfirmate: vt puta ꝓ mortem. Et tunc de omnib fiet revocatio ꝓ rata. Si vo donationes ab initio valide fuerunt tunc revocat solum vltima: q; fuit inofficiosa: vt. l. si libertus. ff. de iure patro. Sedo si donatio in tps finiti matrimonij sit collata. sed aũ tẽpus illud. non efficit res donata donatarij. sed differtur in tps. quo mulier a lege viri soluta est. ff. e. si cum vxori. §. vlti. vbi dicit. inter virum ⁊ vxorẽ: mortis cã donatões recepte sunt. Tercio si dans dedit pecuniam ad refectionem edium succensarũ ff. eo. q; si vir. Quarto fm Host. si donauit vxori annuũ vel mestruum: ad sui sustẽtationez suorũ q; vsq; ad vires dotis. id est fructus dotis. naz qõ vltra dat revocat. Idem glo. in. d. l. ex annuo. vbi et addit: q; de alio suo ꝓprio potest maritus donare vxori ad exhibitionem sui. quatenus concurrit cum fructibus quos sibi retinet. ⁊ quod supersit facta computatione eius: quod donatum est cum fructibus dotis revocabitur. Quinto si vir ꝓ vxore vectigal soluat. non enim donat qui in necessarijs onerib succurrit: vt. d. l. ex annuo. Sexto quãdo vxor donat marito gratia honoris vel dignitatis adipiscẽde. sed eatenus est ratum donum. quatenus gratia dignitatis supplende opus est. ff. eo. l. quod adipiscende. Septimo quando fit donatio inter impatorem ⁊ augustam. quia imperiales cõtractus vicem legis obtinent. C. eo. l. pe. Cause autem ꝓhibitionis donationis inter virum vxorem sunt quatuor. Prima. ne ꝓpter amorem. alter coniugum nõ obtemperando: donationibus faciliter spoliaret. ff. eo. l. j. Secũda. ne melior in pauperiem incideret. ⁊ deterior ditior fieret. ff. eo. l. iij. Tercia ne forte coniuges ad acquirendum intenti sibi per donatões: non essent studiosi liberos habendi vel educãdi. ff. e. l. ij. Quarta. ne amor honestus. et debiti exhibitio. que debẽt esse inter coniuges precio conciliari viderentur. d. l. iij. Nec etiam valet inter eos remissio alicui⁹ debiti: aut assignatio cuiuscunq; debitoris. q; hec omnia donationes sunt ff. eo. l. si sponsus. Quod autem dictum est de donationibus ꝓhibitis. Idem intelligas de venditiõibus simulatis. Et vide ad hoc glo. singularem in. c. quanto. de priuil. que dicit q; quadrupliciter fit fraus legi. Primo. de persona ad personam. vt si vxor velit donare viro: vel ecõuerso cum nõ possit supponit aliam personam cui donat. non valet donatio. d. l. iij. §. non tñ. Secundo de re ad rem ꝓhibitum est ne filiofa. pecunia mutuetur. Si tamen aliud in fraudem factum fuerit. puta dedisti frumentum vel aliud simile. quod venderet: vt pecuniam haberet. fit fraus legi. ff. ad se. consult. mace. l. sed Julianus. §. mutui. Tercio de contractu ad contractum: vt puta vxor non potest donare viro. vt dictum est. vult vendere: vt hoc modo possit donare. non valet. d. l. si sponsus. §. circa. Quarto de contractu ad contractum: altero tamen modo. scilicet cum mulier ꝓ alio fideiubere non possit. principalem se facit debitricem. hoc non valet. ff. ad sena. consult. vel. l. q̃uis. §. si cum essem.

¶ Quibus autez modis revocetur donatio facta inter coniuges? Rñdeo multis modis. Primo si donatio fuit expresse revocata. ⁊ in hoc debet attẽdi, vltima voluntas. ff. eo. cum hic status. §. j. Secundo si tacite revocetur. puta si res donata p donatorem alienetur. d. l. cum hic status. §. si marit⁹ vbi patet q; non solum alienando. videtur tacite revocare donationem. sed etiam pignori obligando. nisi expresse aliud ostendat. Tercio si prius moritur donatarius: extra eo. c. fi. Si autez simul moriantur. puta naufragio. vel ruina. tenet donatio. d. l. cum hic. §. si ambo. vñ succedũt tunc heredes donatarij. Azo etiã dicit in sum. eo. ti. Idẽ esse si sil' capiãt ab hostib. ⁊ nullus eorũ reuertat sil' videt decessisse. Quod si vnus redierit. Is videt super-

et cum hac opinione transit ibi Spec. Idem Pano. Glo. etiam addit alium casum in.d.c.fi. scz ex psumpta volũtate testatoris. cessante omni ingratitudine. vt ppter supuenientem natiuitatem filiorum. z de hoc vide Pano. in.d.c.fi. post Barto. in.l.tricia. §.imperato. ff. de leg.ij. vbi dicit. q; q̃q; querimus de reuocatione fienda ex presumpta voluntate donatoris. q̃q; per remedium querele inofficiosi. respectu filiorum existentium tempore donationis. vt quia effudit patrimonium. donando nihil. vel parum relinquendo liberis. Primo casu aut donatio est facta in personam liberti. vel extranei. z reuocatur in totum. ipso iure. quasi donator hoc tacite intellexerit: vt in.l.si vnq̃. cum glo. sua. C. de re. do. Aut donatio fuit facta in personã vnius ex liberis. z tunc non reuocatur in totum propter natiuitatem filiorum. sed vsq; ad debitum bonorum subsidium. id est vsq; ad legitimam. que debetur iure nature. Et ita intelligatur. l. si totas. C. de inoffi. do. Et ex hoc infert Pano. q; donatio facta monasterio. nõ reuocat in totum. de stricto iure. ppter natiuitatem filiorum. quia monasterium hz loco filij. Item quia donatio est facta in fauorẽ anime. que nõ debet esse minus fauorabilis q̃ filius: vt in autentica. si qua mulier. C. de sacro sanc. eccl'. Et hoc etiam sentit glo. in.d.c.fi. dum dicit. q; donatio ibi fuit reuocata in totum. iure poli. i. celi. scz ex quadaz equitate naturali. nõ iure fori. Secõ casu dicendum q; aut donatio fuit facta vni ex liberis. z non reuocat per alios liberos. nisi vsq; ad debitum bonorum subsidium. etiam si donatio fuit inofficiosa. re z consilio. Aut donatio fuit facta alteri et tunc si liberis fuit aliquid relictum. non reuocat nisi vsq; ad debitum iuris nature. Si vo nihil reliquit z donatio est inofficiosa. re z consilio. reuocat in totũ. Si aũt fuit inofficiosa. re tm̃. z nõ consilio. tunc nõ reuocat nisi vsq; ad debitum iuris nature. Intellige qõ dixi de donatione facta filio. qñ tenet vt qz emancipato: vel filiofa. ppter merita.

¶ Quero an ipsa donatio reuocetur. ipso iure: vel querela ppositã: Rñ. Bar. in.d.§. impato. dicit. q; reuocatio q̃ fit ex psumpta voluntate donantis p.d.l.si vnq̃. fit ipso iure: adeo q; res põt vendicari. z possessio codici. Sed reuocatio. q̃ fit p titulum de inofficiosis donationib; nõ fit. nisi ppositã querelã: vt in.l.j. C. de inoffi. dona.

¶ Quid si pater donauit inofficiose: z iurauit non venire cõtra. An filius possit agere querelã: Rñ. Bart. vbi §. q; qñ cõtractus infirmat rõne alterius. nunq̃ iuramento contrahentiũ confirmat. qz esset in alterius dispendiũ: vt extra de pac. c. q̃uis et de iureiur. c. licet. li. vj. Sed hic donatio inofficiosa infirmat fauore filiorũ. ergo ꝛc.

¶ Quero vtrum dicte legi. si vnq̃ possit renunciari. vt puta. dono bona mea. z volo q; ppter supuenientes liberos nõ possit reuocari: Rñ. Bar. vbi §. q; q̃tum ad illam reuocationẽ fiendam p tit. de inoffi. do. nõ põt renunciari. qz fit donatio in fraudem filiorum. Q̃tum vo ad reuocationez que fit p.d.l.si vnq̃. secus. nam reuocatio que fit per.d.l. si vnq̃. fit ex psumpta voluntate donantis ppter liberos. z.c. vlti. xvij. q. iij. dicit. de quodam qui filium non habebat. nec habere sperabat. vnde si ex psse voluit q; in casu existentiũ filiorũ nõ posset reuocari. ille leges nõ habent locum.

¶ Quero quid si in dubio aliquis donauit simpliciter. et habuit liberos. An ille qui donauit habebit necesse ꝓbare q; non cogitabat se habere filios An alius cui donauit habeat necesse ꝓbare q; voluit istam donationem valere etiam existẽtibus liberis: Bart. in.d.§. impato. dicit q; tres sunt casus. Quandoq; quis cogitat expresse se habiturũ filios. et non habet locum. d.l.si vnq̃. Quandoq; se non habiturum filios exp̃sse cogitat. z tunc habet locum. d. lex. si vnq̃. Quandoq; quis donat: nec cogitat de hoc vtrũ sit habiturus filios vel nõ. tunc si liberi supueniant habet locum. d.l.si vnq̃. et.d.c. vltimum. qõ dicit. nec putabat se habere filios. Sed ille qui nõ cogitat. sic. vel nõ. nõ putat se habiturum filios. cum habuit animũ indifferentẽ nec ad aliquã partium cogitauit. p hoc. ff. de fur. l. falsus. §. si iactum.

¶ Quero. d. lex. si vnq̃. loquit de eo qui donauit omnia bona. vel partem bonorum. Quid si donauit vnã rem. an habeat locũ. d. lex: Bar. vbi s. dicit q; sic. nam. d.l.si vnq̃. loquitur in omnibus bonis. vel parte bonorum. sed pars bonorum idẽ est q; certa res. Et hoc quãdo donatio facta est extraneo. Secus si vni filio. vel loco pio. quia non reuocaretur. nisi excederet debitum bonorum subsidiũ Dec Barto. Quidam tñ quo ad primum credũt q; non reuocabit. qñ res nõ esset magni pcij. qõ videtur equum.

¶ Quero: pone filij sunt nati. et sic donatio est reuocata ipso iure. demum incõtinenti sunt mortui An ista donatio reconfirmet: Bar. vbi s. dicit q; nõ. qz sicut actio semel extincta non resuscitat. Ita donatio semel extincta: nõ recõualidat. vt. l. meuius. §. duobus. de le. ij.

¶ Quero: mulier donauit simpliciter. z iurauit se non reuocaturam illam donatõnem. Nati sunt filij postea. An iuramentum reuocationem fiendã impediat p.d.l.si vnq̃: Bar. vbi s. dicit. q; d. Recuperus de sancto gemmato. z Franciscus de p. f. et ipse consuluerunt. q; per tale iuramentum non impedit reuocatio. nam illa reuocatio legis. si vnq̃. fit ex presumpta voluntate. que est. vt si de liberis cogitasset. non donasset. Sed ista eadem conditio inest iuramento. ergo non impedit reuocationem.

¶ Quid si in donatione pactum fieret q; donator donationem preterita alicuius ingratitudinis nõ reuocaret: Rñdit Asten. lib. iij. ti. xx. q; tale pactũ nõ tenet. qz equitati naturali cõtrariũ esset. l. q; aliquis impune ingratitudinis vicium cõmitteret. C. de inuti. stip. l. ex eo. Silr siquis impugnat eũ. a q̃ habet bñficiũ. pdit bñficium: extra de postulãdo. c. vlt. Sic etiã pdit feudũ. dis. xcvj. si impato. vel legatũ. ff. de inoffi. te. papinianus. §. meminisse.

¶ An autem donatio inter coniuges valeat: Rñ. q; aut donatõ facta fuit quando matrimonium fuit contrahendum. puta inter sponsum et sponsam.

conferende:et concludit q̄ aut loquimur de vestibus vilibꝫ:z alijs illi dñe necessarijs ad vsum quotidianum.z ille nō sunt conferende. sed sunt ꝓprie illius mulieris.z ab initio tenuit donatio. inter socerum z nurus: vt.d.l.ex annuo. Si vō loquimur de vestimentis z alijs ornamētis p̄ciosis z festiuis tunc illa qualia sunt veniunt ad diuisionem: vt.d. l.mortis.nec potest dici q̄ morte soceri facta donatio sit confirmata.q̄ nō fuerunt dicte res donate. sed ad vsum tradite: vt.d.l.mortis.in fine.Et ideo puto.q̄ licet ex vsu quasi loquēdi.q̄ maritus spōsat vxorem.z mittit sibi coronam cum bursa.et dicit talis donat vxori coronam. tñ dico q̄ nō est ꝓprie donare.sed magis ad vsum dare.d.l.mortis.

¶ Quid aūt dicendum de vestibꝫ lugubribꝫ? Rñ. Ange.in.l.si ex re dñi.ff.de sti.ser.determinat forte mulieris.p glo.ibi positam.

¶ Quid aūt de encenijs factis vxori.a consanguineis viri vel vxoris:an sint ipsius vxoris? Rñdit Bar.in.l.sed si plures.ff.in arrogato.de vul.z pupil.dicit.q̄ si donatio est facta a consanguineis.ex parte viri.illa dona fuerunt facta contemplatione viri. Vnde de bonis viri videnť esse ꝓfecta: vt.d.ff. in arrogato. dum dicit.amicus vel cognatus. videnť em magis facta marito q̄ vxori. Sed in encenijs factis a cōsanguineis vxoris: videnť facta cōtemplatōe vxoris.z dicit Bar. Ita de facto se contulisse.

¶ An aūt valeat donatio inter coniuges cōfirmata iuramento? Rñ. Bar.in.l.j.ff.eo.dicit q̄ nō firmatur iuramento. q̄ inuitarenť ad delinquendū tñ remittit se ad nota.p eum in.l.si quis.p eo.ff.de fideiuss.z ibi concludit.q̄ valet talis donatio. Idez tenet in.l.seius z augerius.ff.ad.l.fal. Idem tenet Guil.de cu.vt recitat Bar.in.d.l.seius. Hac ratione.quia datum in fauorem religionis valet: vt.l. cum hic.ff.circa.ff.eo. Sed iuramentū est magna religio. Idem tenet Jo.de ligna.z Panor.in.c.fi. eo.ti. Nec obstat quod dici potest. q̄ iuramentuz contra bonos mores nō valet: vt in regula.nō est. de reg.iur.li.vj.quia debet intelligi.q̄ iuramentū est contra bonos mores naturales. non de bonis moribus ciuilibus. Et ideo dari potest hmōi coniugibus optima cautela.q̄ volunt inter se donare vt donans iuret nō contrauenire hmōi donatiōi. et sic valebit donatio.

¶ Sed circa p̄dicta opponiť.nam iuramentū cōtra legem interpositum est nullum: vt in.l.non dubium.C.de legi. Sed lex ꝓhibet donationem tale: ergo z̄. Rñ. Panor.in.c.cum cōtingat.de iureiur.dicit q̄ qñq̄z lex aliquid ꝓhibet ꝓpter bonos mores naturales: nō ciuiles cōseruandos. Ciuiles em̄ sunt variabiles.z iuramentū in cōtrariū nihil valet: vt in.d.regula.nō est. Qñq̄z lex fundat sup bono publico principaliter. z iuramentū non valet.q̄ pactum z iuramentū priuatorū nō pōt remittere ius publicū. Qñq̄z lex est fundata non sup bonis naturalibꝫ: nec sup publica vtilitate principaliter.sed in odium aliquorū.z tunc cum nulla re periat turpitudo in iurante.ita q̄ pōt dūtaxat cuz dispendio rerum tpalium iuramentuz adimplere contra legem obligat iurātem. Qñq̄z lex est fundata principaliter sup fauore priuati.licet in consequētiam z secundario sup publico: vt in.d.c.cum contingat.z in.c.ij.de pact.in.vj.z iuramentum in cōtrarium obligat iurantem. Ratio hec est.quia vbi lex nō est fundata sup fauorē publicū.nec iuramētum cōtinet in se aliquā turpitudinē ex pte iurantis: vel ex pte materie .non pōt impedire q̄minus quis obligeť deo.

¶ Pater z filius qui est in eius potestate sibi donare nō possunt.eo q̄ pater z filius: quasi vna sunt ꝑsona.C.de impu.z alijs sub.l.vltima. Fallit tamē in dote et donatione ꝓpter nuptias. Sunt etiam alij casus in quibus valet donatio inter patrem et filium.z in quibus nō queriť patri vsusfructus: vt notat glo.in autentica. Idē est.C.de bo.que lib.z glo.in autentico.vt liceat matri.coll.viij. Pamus q̄ sub hac conditōe relinquiť vel dať a parente.s. auo vel ꝓauo vel ab extraneo ne patri perueniat vsusfructus.d.autē.vt liceat.in principio. Scōus si pater remittat filio vsumfructum.quez habet in rebus illius aduēticijs: vt in.l.cum oporteť.ff.sin aūt.de bo.que li. Tercius in hereditate fratris vel sororis:in qua cum patre admittiť: vt in autentico de here.ab inte.ff.si vō colla.ix. Hoc aliqui intelligunt.q̄ filius decedit.ad cuius successionem vocanť pater et fratres.vt in auť.cessante.C.de legi. here.tunc pater nō habet vsumfructum in partez filiorum.qui secum diuidunt.sed in bonis alijs eorum.sic. Quartus in hereditate quā adit filius patre nolente: vt in.l.fi.ff.sin aūt.C.de bo.q̄ li. Quintus q̄ filio legať seruus: vt eū manumittat: vt.d. l.fi.ff.si. Sextus in bis rebus que filio obueniunt parentibus soluentibus matrimonium sine causa rationabili: vt in autētico: vt nulli.indi.ff.quia vero. Septimus si filio legatur vsusfructus. nam seruitus seruitutis esse non potest.ff.de vsufru.le. l.j. Octauus si imperator donauit filiofami. vt.l. cum multa.C.de bonis que liberis. Nonus cum filiofami.eunti in castra pater donat mobilia. Decimus in quasi castrēsi. vt in.l.cū oportet.ff.exceptis C.de bo.q̄ lib. Undecimus si pater donat filio ob alimenta fm Hosti. Alium casum addit Bar.in l.contra.ff.re.amo.per glo.ibi.q̄ si filiusfa. recepit dotem.patre non consentiente. nec se obligante: patri nihil acquiritur.nec vsusfructus.nec aliquid aliud.

¶ Queritur vtrum pater teneatur facere inuentarium cum recipit bona aduenticia filiorum in quibus habet vsumfructum? Dic q̄ nō. Ad quid em̄ fieret.cum de eis rōnem reddere nō teneatur? Itē q̄ ad hoc teneať.lege cautum nō reperiť. Item q̄ non teneatur.hoc suadet consuetudo.que est optima legum interpres. Et hec questio fuit de facto bononie. Et sic decisa.rationibus predictis. Hec Bar.ff.

¶ Quid si pater vsufructuarius moriebať.an extingueť vsusfructus.quē habet in bonis filij aduēticijs? Rñ.glo.in autentica.idez est.C.de bo.q̄ li. dicit q̄ nō finiť. Sed Bar.ff. dicit hoc verum in vsufructu quem habet in bonis alterius. nō filiorum .nam vsusfructus quem habet in bonis aduenticijs filiorum. bene finitur, cum filij desierint

esse in ptāte patris. Item desijt esse legitimus administrator bonorū. ꝓpter que duo. patri dat vsus fructus. Et hec qō fuit de facto bononie. et sic fuit decisa. Nec obstat p̄dicta glo. qz intelligit ī vsufructu quē habet in bonis alterius. nō in bonis aduēticijs filiorum. hec Mar.

¶ Quid autē de donatōe quam facit pater filio in actu emācipatōis. an sit simplex. vel ob cām. Rñ. Barto. in. l. vt liberis. C. de colla. z in. l. j. §. nec castrense. ff. de colla. dicit nemo dicat qd illud qō dat pater filio in p̄mium emācipatōis fm cōem vsum loquēdi: dicat ob cām donatio. immo est sine cā et simplex donatio: qz magis filius p̄ri deberet dare. qz eū liberat a patria ptāte. Et ita videt facta ex sola liberalitate: vt. l. cū optet. §. cum aūt. de bo. q̄ li. Ideo tanq̄ simplex donatio venit cōferenda.

¶ An autē pater possit donare filio ꝓpter merita. vide Bart. in. l. j. §. nec castrense. ff. de col. z in. l. si donatiōe. C. de col. z in. l. frater a fratre. ff. de cōdi. inde. vbi distinguit qd si quidē pater donat filio ꝓpter merita p̄cedētia talia. ꝓpter que cuilibet extraneo ad idem teneret. tunc valet donatio. z res donata efficit peculij aduēticij. videt enī filius quesiuisse ex opis z laboribus suis. z sic est aduēticiū. d. l. cum optet §. j. nec sufficeret dicere in instrō. qd hoc fecit ꝓpter merita. nisi merita ꝓbarent: vt. l. si forte ff. de ca. pec. Et p hoc dicit Barto. ibi qd si aliquis donauit aliquid alicui ꝓ meritis z bonis seruitijs habitis z receptis ab eo. Si quidē ista donatio fit ab eo qui posset donare libere. nullis p̄cedētibz meritis. tunc ista verba enūciatiua inducūt ꝓbatiōz inter easdē psonas. Sed si de necessitate requirerētur. z als donare nō posset. tunc illa verba nō ꝓbarent merita p̄cessisse: vt. d. l. si forte. z notat in. d. l. si donatiōe. Si vo donat simpliciter meritis nō p̄cedentibz. tunc nō valet donatio nisi morte ꝓfirmet.

¶ Sed quid in dubio qū pater donat filio simplr an videat donare vt filio. an vt hñ merito. Glo. in d. l. si donatōne. dicit notāter. vt refert ibi Bar. qd debemus inspicere si p̄cesserit merita. quibz interuenientibz. nō esset donatio simplex sed ob merita Si nullū meritū p̄cessit. videt simplex donatio. etiam si pr̄ dixerit in instrō. dono tibi vt extraneo ꝓpter merita. talis enī cōcessio nō facit fidem.

¶ Utrū donatio facta sub cōditiōe sit idē qd facta sub mō. Rñ. nō. nam illa q̄ fit sub ꝓditiōe. puta si tale quid fiat. nō tenet. nisi existēte cōditōe. ꝫ illa q̄ fit sub mō puta. vt tale quid fiat. statim tenet. ꝫ nō extante illo pōt reuocari. C. de do. sub mō. l. j. z ij. et. l. fi.

¶ Utrū sacerdotes parochiales et alij clerici sine ꝑlati possint donare. De hoc vide s. clericus. iij. Eps tū ad cōstruendū monasteriū pt cōferre quinquagesimā bonorū sue ecclesie. Ad edificationē vo alterius ecclesie solū cētesimā. xij. q. ij. bone rei. nec requirit nouus cōsensus. cū semel a iure cōcessum sit. Et si plures donatōes fecit z excedāt quinquagesimā vel centesimā. excedēs siue vltima reuocabit z nō oēs. fm Panor. z doc. in. c. aplice de do. Iz aliqui dicāt qd de qualibet dz subtrahi certa ps. qz vltima donatio simplr nō grauat. Sed in contrarium est. qz p̄me donatōes sūt fortite suū effectū. nō ergo debēt reuocari ꝓpter vnā vel vltimā. quia qō legitime factū est z̄c. Sed vbi plures donatōes essent sil facte: seu nō apparet de anterioritate. tūc pt ꝓcedere cōtraria opinio. Infert etiā Panor. qd vbi donatio ꝓhibet vsq; ad certā quantitatē. non pūt fieri plures donatōes successiue vsq; ad illam quantitatē. q̄si hoc videat actū in fraudē legis. Et facit ad materiā. l. sancimus. C. de do. nam donatio ꝓhibet sine insinuatōe vltra quingentos aureos. Pone qd successiue quis fecit eidē plures donatiōes. z sil coaceruate excedūt quingētos aureos. nunqd excessus valebit sine insinuatōe. Et certe dicendū est qd nō. z optime ꝓbat in. d. c. aplice.

¶ An aūt cōsensus capli debeat interuenire q̄ ad cōstruendū monasteriū. Dic fm Panor. vbi s. qd eps a principio nō pōt de nouo ꝯstruere monasteriū: nec ecclesiā cōstructā secularē monasticis insormare regulis sine cōsensu capli. Et ita intelligit. c. si eps. xij. q. ij. Sed postq̄ hec sunt acta cum cōsensu caplī pōt solus hanc donationē facere. qz tūc est necessaria. z ita intelligunt alia iura. Et fm cōiter doc. nō soluz de redditibz sed etiā de possessionibz pōt eps hanc donationē facere. quin immo expedientius est ecclesie de possessione q̄z ꝓpter hoc donare quinquagesimā ptem reddituū. Et hoc intelligas de donatōe inter vivos. Secus in testō fm cōiter doc. qz testū pongit ad tp̄us. quo nō est futurus ꝑlatus. qz morte cōfirmat. ergo cum nō possit disponere tunc: nec nūc in testō. Item testū fit de rebus ꝓprijs. non de alienis. z adhuc ex magna gratia concedit. vt quis possit testari de rebus ꝓprijs. ꝓpter primam rōnem. Si tamen quinquagesima. aut centesima esset in graue damnū ecclesie. tunc dari non deberet. d. c. aplice. Item in rerum donatione dz attendi rōnabilis cōsuetudo loci: extra de dona. ceterum.

¶ An autem in omnibus donationibus factis vltra quingentos aureos requiratur insinuatio. Et dicitur insinuatio scriptura publica que fit coram iudice. z scribitur in actis publicis. Dic fm Donal. qd donationes que in primatum a principe fiunt: cuiuscunq; quantitatis sint. valent. etiaz sine scriptura. l. sancimus. C. de do. Et econuerso que fiunt in principē a primatis. d. l. sancimus. z in authentica. Et a primatis ibi posita. Item cum donat pijs locis sil valet. qz in his optima mēsura: est rerum donataruz immēsitas. in authētico de nō alie. vel pmu. re. §. si nimis. col. ij.

¶ An autem donator teneatur de euictione. Dic fm Panor. in. c. inter cetera. de preben. z in. c. fi. de emp. z ven. post Cy. z alios. qd aut donator solenni promissione ꝓmisit de euictōne. z tenetur. Aut non promisit. z tunc aut donatio incepit a promissione. vt quia primo promisit. et postea donauit. Aut incepit a traditione quia simul donauit z promisit. primo casu: olim non tenebat: nisi promissio fuisset solennis. puta stipulatione interueniente. ꝫ hodie secus. p. l. si quis argentum. C. de donat. secundo casu. saltez cum incepit donatio a traditione, aut vult agere ad particulare interesse. puta ad

sumptus factos occasione illius donationis. z distingue vtrū donator fuerit in dolo vel nō. Nam hmo casu teneť. scdo nō: vt in.l. Aristo. ff. de dona. Ad dotale vo interesse rei donate agere nō pōt. vt l.ij. C. de euic.

Quid autē si donator dicat. dono tibi villā meā z oīa iura q̄ habeo in ea. an veniāt iura spūalia: vt puta. ius patronat⁹: decime z hmōi. Dic fm Pa. nor. in. c. seches. de rescript̄ p notabile dictū Inno. in. c. ex lris. de in. patro. q̄ nō veniunt iura spūalia p talē donationē. q̄ hoc signum oīs. nō extendit se ad ea q̄ sunt alterius iur̄ z nature q̄ ea q̄ principaliter transferunť. optime facit. d. c. seches. vbi dicit q̄ p clausulā generalē. quidā alij z res alie. multitudo effrenata non includit. nec plone nec res maiores exp̄ssis. ꝛ pares vel minores. Ex quo infert pa. nor. q̄ gen⁹ sequēs enumerationē specier̄. restringitur ad spēs pares exp̄ssis. Sic ḡ illa generalitas scz z oīa iura. debet restringi ad tpalia. ꝓpter speciē tpalitatis p̄cedentē. Secus autē q̄n datur aliquid q̄d hz simul tpalia z spūalia iura: cū omnib⁹ ptinētijs suis. sicut est p̄benda q̄ hz possessiones z decimas. tūc oīa simul transferunť. hoc idē tenet Io. in. d. c. ex literis.

Donatio.ij. scz cā mortis est. vt cū rē quā dono malo me habere q̄ eū cui dono. ꝛ magr ipm q̄ heredē meū. ff. e. l. j. Vel magistraliter diffinicdo. est q̄daz ex mortis vel alterius instantis vel futuri periculi cōsideratione vel metu dispēsatio volūtatis. ff. e. l. ij. Et addit Io. liberaliter facta. q̄ si q̄s causa mortr sibi cōminate. rē suā cōferret. nō valeret. licet periculum imineret. ff. q̄d me. cā. metū. Et hoc intelligit q̄n metus idō nubi inferť vt aliq̄d donē. alś secus ff. e. l. ij.

Quis pōt donare. Rn̄. q̄ hmōi donationes facere pōt. oīs qui testari pōt. q̄ autē testari nō potest eā facere nō pōt. Hoc fallit in filiosa. q̄ licet patre cōsentiente. testari nō possit. excepto castrensi peculio vel q̄si. donationē tn̄ causa mortis facere pōt parente in cui⁹ ptāte est cōsentiēte. ff. e. tā is.

Cui donari potest. Rn̄deo. q̄ omnib⁹ donatio fieri pōt. quib⁹ legatū de iure relinqui potest. ff. e. l. omnib⁹. In quo quidē tps nō donationis. ꝛ mortis inspicit. ff. e. mortr. Nota tn̄ fm Bar. in. l. q̄dā ff. de pe. q̄ licz dānatis in metallū nō possit legari. fallit tn̄ in cā alimētor. Et hoc facit ad. q. An frēs minores vel alij q̄ nihil p̄nt habere saltē possint petere ex causa alimentor.

Quero q̄d pōt donari causa mortis. Rn̄. q̄cq̄d inter vivos dari pōt.

Quot sunt spēs hui⁹ donatōnis. Rn̄. tres. vna que fit ab hoīe sano. eo q̄ cogitat se q̄nq̄ moriturū Alie vo due fiūt ab hoīe q̄ occasione languoris vel alterius cause timet sibi mortē vel aliud periculz de primo imminere. quar̄ vna fit ita. vt res donata statim fiat accipientis. Altera vt tūc fiat accipientis: cū donans decesserit. ff. eo. l. ij.

Qualiter autē fiat. Dic q̄ triplicit̄. s. traditione. pollicitatione. z stipulatione. ff. e. senatus. Sub q̄cunq̄ autē specie fiat. debet inseri in ea. q̄ fiat causa mortis vel alterius periculi talis. quia alś esset donatio simplex inter vivos. q̄ntūcunq̄ fieret in articulo mortis. quia nō eo ipso. q̄ quis moriens donat: donare mortis causa videtur. d. l. senatus fm Azo. Scōm autē Io. hoc extimandū erit ex verborum affectione. z q̄litate p̄sonar̄ et status. Et si nihil apparet. p̄sumit inter vivos donatū. Et debent in ea quinq̄ testes adhiberi. C. eo. l. fi. Debet etiā esse p̄sens p̄sona cui fit. vel alia q̄ vice eius recipiat eā. vnde si vult donare cā mortis pauperibus vel ecclesie. donet notario stipulanti z recipiēti nomine paupet̄ vel ecclesie. ff. eo. inter.

Ex quib⁹ autē causis revocet̄ hec donatio. Dic q̄ cuiuscunq̄ speciei vel modi sit. Ipso iure tripliciter revocat̄. vel si donans supuixerit seu de periculo in quo erat convaluerit vel eū penituerit vel donatarius p̄us decesserit. Insti. e. in p̄ncipio. Si tn̄ donans irrevocabilē eaz dixerit esse. irrevocabilis erit. vt si dicat donationē hanc. q̄ntūcunq̄ donatarium: aut me supuivere vel penitere cōtingat. tn̄ irrevocabilē esse paciscor z iubeo. Volens eā: nulla rōne vel causa irritari posse. d. l. senatus. §. mortis causa. Et sic habebit effectū simplicis donationis. licet dicat̄ fieri causa mortis.

In quib⁹ autē hmōi donationes sint similes vel dissimiles legatis. Dic q̄ hec donatio differt a legato. Primo quia legatū semp dat̄ ab herede. ꝛ donatio causa mortis vel ab eo vel a defuncto. Scōo q̄ filiussa. patre p̄mittente: hanc donationē facere potest. nō autē pōt legare vel testari. q̄ hoc ex alieno arbitrio pendere nō debet. ff. e. tam is. nec etiā pōt codicillari. vt. l. ij. de leg. j. vbi habeť. q̄ qui nō pōt testari. nō potest codicillari. z ibi Bar. reddit rōnē q̄re aliud sit in donatione causa mortis. z aliud in legato. dicens. q̄ licet donatio causa mortis sit vltima voluntas. sapit tn̄ naturā contractuū inter vivos. Et ideo pōt fieri a filiosa. volente patre. Tercio. quia si testamentū accuso. legatū p̄do. nō autē donationē. ff. de his qui. vt indi. l. post legatum. et insti. de do. §. j. in glo. in v. fere. vbi etiā plures alie ponunť differentie. Rō autē differentie. quare in d. casu p̄datur legatū. z non donatio causa mortis dat̄ p glo. in. d. l. post legatū. in. §. q̄ mortis causa. quia donatio mortis causa nō p testamentū cōfirmatur. Et vide etiā Bar. in. d. l. circa p̄ncipium. vbi dicit q̄ ille qui dicit testamentū falsum directe impugnat iudiciū vel voluntatē defuncti. z p consequens debet p̄dere legatū. Convenit autē cū legato. quia in morte confirmat̄. z ex ea falcidia detrahit̄. C. ad. l. fal. l. fi. Et in tantū ē similis ei. vt cū ipso fere p oīa cōnumerer̄. d. insti. §. j. in ter. z in glo. Sed dices tu. nōne legatū potest dari a testatore sicut et donatū causa mortis. certe sic. sed tunc amittit nomen legati. z transit in donationez simplicem z in speciem donationis inter vivos. Et de hoc est glo. singular̄ de qua Di. facit magnū festū i. l. legatū. de le. ij. z di. dicit q̄ ex hoc sunt duo effectus. Primo quia testator nō poterit amodo revocare. Scōo. quia de hoc amplius falcidia nō detrahitur. vt. l. vbi. ff. de do. causa mortis. qō tene mēt

dicit Barto.in.d.l.legatum. licet ipse dubitet de hoc.

Donatio .iij. propter nuptias. Donatio ꝓpter nuptias est qō sponsus sponse donat qñ ab ea dotem accipit.extra de do.inter vi.7 vxo.c. nuper.et ibidē paret qꝫ idē est etiā si sponsus donat: qñ non accipit dotē.quia siue accipiat dotē:siue non:illud qō donat sic vocaꝫ. Alicubi tñ.vt in hispania consuetudo est.vt viri vxores dotent ex ꝓpria substantia.q̄ consuetudo pōt esse licita ſm Panor.in.c.et si necesse.de do.inter vi. Huius autē donationis ꝓprium est.qꝫ si paciscaꝫ maritus de dote vel parte dotis lucranda vxore p̄mortua.talem partem debet lucrari mulier de donatione ꝓpter nuptias p̄mortuo viro.extra de do.inter vi.c.fi.ff.sane.7.C. de pac.cōuen.l.ex morte.vbi etiā patet qꝫ si diuerse sint q̄ntitates maioris vel minoris dotis 7 donationis ꝓpter nuptias.quia etiaz tunc equalitas de necessitate req̄rit in quota 7 non in q̄ntitate. Et qꝫ si pactio cōtraria facta fuerit.nō tenet Inno.vt refert pan.in.c.fi.de do.inter vi.p.d.l.ex morte.dicit qꝫ potest esse dispitas in dote.7 in donatione ꝓpter nup.etiā in q̄ntitate.licet ſm panor.videaꝫ tex.hodie de iure autenticoꝝ in autētica eq̄litas.de pac. cōuen. qꝫ dos 7 donatio debeāt esse eq̄les.7 pacta de lucro dotis vel donationis debent esse equalia 7 ita seruaꝫ ſm panor.in senaꝝ ciuitate.vbi cōmuniter donatio ꝓpter nup.est eiusdē q̄ntitatis cum dote.ħ in multis locis non seruaꝫ. Vnde vt dicit glo.in.d.autentica.eq̄litas.ipsa autētica est sublata hodie ꝓpter consuetudinē.quia constituit dos. 7 sepe nulla donatio fit a viro. Sed tu dic cōsuetudinem seruandā vbi viget. al's seruo dispositionē illius autentice.

Sed tu diceres q̄d operatur ista donatio ꝓpter nup.q̄ fit a marito:cū maritus etiam teneat bona donata.cōstante matrimonio.7 facit fructus suos Soluto vo matrimonio redit ad eū. Primū ꝓbatur in.l.vbi.C.de iure do. Secōm ꝓbatur in.d.c. fi. Tertio dicit Jo.an.post pe.7 abbatē qꝫ opaꝫ multos effectus. Primū ꝓpter pactuz qō fit de lucranda dote.nam extendit in fauorē mulieris ad donationem ꝓpter nup.vt sicut maritus ex pacto lucratur dotē:p̄mortua vxore.Ita vxor lucraꝫ illam donationē p̄mortuo viro.vt.d.c.fi. Secōo fortius ius habet mulier in rebus sibi datis ꝓpter nup.in dote recuperanda qꝫ in alijs bonis mariti.nam in alijs bonis pōt vxor renunciare iuri hypotecaꝝ.ħ in istis rebus donatis.nō.vt sic sit.vnde possit cōsuli mulieri in dote recuperanda.de quo in autentica.siue a me.C.ad vell'.7 in c.peruenit.de'emp.7 ven.vbi habet per pan.qꝫ res donata vxori a viro ꝓpter nup.nō potest alienari p maritū.etiam consentiente vxore.vt in.d.autētica siue a me.nisi duobus interuenientibꝫ. Primo qꝫ vxor cōsentiat post biennū secūa vice. Secōo qꝫ tātū sit in viri facultatibus vt indēnitati vxoris possit consuli. Et requiritur vt facultas sit in bonis mariti.nō solum tēpore ꝓtractus.vt quidā dicunt.ħ etiā tpe q̄ vxor agit seu agere pōt. Et predictus tex.notabiliter limitatius ciuile. Tercio operatur qꝫ marito vergente ad inopiā.vxor pōt etiā a creditoribꝫ mariti vendicare tā dotē q̄ donationē ꝓpter nup. Debēt enī deseruire oneribꝫ matrimonij.vt in.d.l.vbi. Quarto si vir cōmittit adulteriū.mulier pōt agere: vt lucretur illā donationē ꝓpter nup. sicut agit vir.vt lucreꝫ dotē mulieris.qñ mulier adulteraꝫ.vt in.c. plerūq̄.de do.inē vi. Et ideo sis cautꝰ vt semp fiat ipsa donatio ꝓpter nup.ipsi mulieri. Et nota qꝫ ista donatio q̄ fit vxori a viro.nō indiget insinuatione. q̄uis q̄ngentos aureos excedat. C.de do. ante nup.autētica.eo decursuz. Et rō est ſm Bar. in.l.cū multe. C.de do.ante nup.qz nō est donatō simplex ħ ob cām.qō ꝓderit mulieri.7 nō viro.qz si pactū factū fuerit de dote 7 donatōe lucrandis. mulier in donatōe lucrabiꝫ vltra q̄ngentos aureos.vir aūt nō lucrabiꝫ vltra q̄ngentos in dote.vt in.d.autētica.eo decursum. Fructꝰ tñ donationis ꝓpter nuptias.nō vxor.ħ vir ꝓcipiet ad sustentationē sui 7 vxoris 7 familie sue.ꝓpē onera mr̄imonij.ex de do.inter vir.p vestras.

Dos ē donatio a parte mulieris facta parti viri pro sustinendo onera mr̄imonij. Et est dotis natura vt durante mr̄imonio.duret dos. Eo vo soluto: solvitur.qz sine eo esse non pōt.ff.de iure do.l.iij. Et est dos q̄si ꝓprū patrimoniū mulieris.ff.de min.l. deniq̄.§.ħ vtrum. Et ad hoc qꝫ sit dos.oportet qꝫ mr̄imoniū sit cōtractū.nō tñ de facto.ħ etiam de iure.d.l.iij. Dz q̄diu stat mr̄imoniū:dominiū dotaliū est penes vir. Vñ et p̄ voluntatē viri.nō pt inde elemosynā facere.

Quot sunt spēs dotis. Rñ.due.nā alia est ꝓfecticia.alia aduēticia. Profecticia est q̄ a patre vel a superiore aliquo de linea patris tāq̄ a patre est.profecta.s.de bonis eius.nec refert: an filia deinceps sit in ptāte vel emācipata.qz non patria ptās facit dotē ꝓfecticiā.ħ nomen patris. Profecticia q̄ est si pater dederit:vel alius eius mandato vel noīe.eo ratū habente vel curatore eius:si sit ꝓdigus vel furiosus.ff.de in.do.ꝓfecticia. Si vo pater. nō tāq̄ pater.ħ tanq̄ extraneus dederit illud qō daret extraneus sibi.vt daret in dotē filie.nō erit ꝓfecticia ħ aduenticia.hec enī aduēticia est:quā mulier dat p se.vel ali'a patre vel auo.siue sit frater siue auunculus.vel q̄libet alius.d.l.ꝓfecticia.

Ad quē ptinet periculū rei dotalis.an ad virū. vel ad vxorē: Rñ.res date in dotem:aut sunt extimate aut nō. Si sic.periculum spectat ad viz.nisi res ex toto pierit ante nup.nā extimatio venditionem facit. Et in hoc casu tam lucrū q̄ damnū spectat ad viz.sicut ad rei emptorem.ff.de in.do.plerūq̄.7.l.res in dotem. Si vo non sunt extimate. tunc ad viz nō spectat piculum rei dotalis vel euictionis vel deteriorationis.ħ ad vxorē.d.l.plerūq̄ Et ponitur ibi exemplū qꝫ si vestis sit extimata.et mulier eam attrinerit.vir extimationē reddit. Si vo inextimata:dānū 7 lucrū ptinet ad mulierē.d. l.plerūq̄. Fructus tñ dotis ptinent ad viz.ꝓpter

onera matrimonij. si tñ sustinuerit onus mr̃imonij. alꝫ secus. ff. e. dotis fructus. ꝛ. d. l. plerũq; §. si serui. vbi etiã dicit ꝙ fetus pecoꝝ dotaliũ ptinent ad virũ. qz cõputant in fructib⁹. sic tñ vt suppleat pus capita p̃mortua ex fetib⁹ iaz natis. Vnde ibi fallit hec regula. Cui⁹ est emolumentũ: eius debet esse piculum. Et hoc est, vez: nisi res dotalis consistat in numero: ponderе ꝛ mẽsura. qz piculum talium spectat ad vir̃. Fetus tñ ancillaꝝ dotaliũ: nõ cedunt viro. qz dignitas cõditionis humane facit vt ptus ancillaꝝ nõ debeant fructuũ noie censeri. d. §. si serui. Itẽ nec lapisfodine. vbi lapis nõ renascitur. Sec⁹ vbi tales lapides renascant. cuiusmodi sunt in anglia ꝛ asia. qz tunc fructus eoꝝ ptinẽt ad vir̃. Idẽ est de fundis argentifodinis ꝛ siliby: ꝛ de arboꝛby nõ cedendis. Secus ergo in arboꝛibus cedendis. vt qz infra breue tp̃s renascunt. nã tunc possunt dici fructꝰ. Hoc idẽ tenet Bar. in. l. diuortio. §. si fundũ. ꝛ. §. si vir in fundo. ff. so. ma. vbi facit ex illis duas conclusiones. Prima est. ꝙ arboꝛes cedue cõputant in fructib⁹ vt sunt salices ꝛ hmõi. Secus in arboꝛby fructiferis. Scõa conclusio. ꝙ lapis qui non renascit: non est in fructu. Secus si renascat. Idẽ in cretifodinis ꝛ argentifodinis. Et p̃dicta inducit ad. q. quotidianã. Pone maritus qui fuerat notarius: legauit vxoꝛi vsumfructum oim bonoꝝ suoꝝ. An illud qõ pcipit ex exẽplatione ꝓtocolloꝝ ptineat ad mulierẽ. Et dicit ꝙ nõ. Illud enĩ ꝙ semel tñi pcipit: ꝛ nõ renascitur. nõ dicit esse in vsufructu. vt in dictis duobus §. ℔ redditus ꝓtocolloꝝ est hmõi. qz exquo semel est redditũ. nunq; amplius pcipiet aliquid. cũ nõ sit verisimile ꝙ pcipiens pdat illud.

¶ Pactũ patri factũ a filia: dũ nuptui traderet ꝙ dote cõtenta nullũ ad bona p̃na regressum haberet. improbat lex ciuilis. Si tñ iuramento: nõ vi: nec dolo p̃stito firmatũ fuerit. seruari dz. extra de pac. q̃uis. li. vj.

¶ Dos et donatio ꝓpter nuptias alienari nõ p̃nt: etiã p̃sentiente vxoꝛe. nec valet alienatio. nisi vxoꝛ iurauerit nõ q̃uenire. Et hoc si nõ vi: nec dolo p̃stitum fuit tale iuramentũ. extra de iureiur. cũ cõtingat. Quidã tñ circa rẽ dotalẽ immobilez. puta domum vel agrũ. distinguũt. vt notat Astẽ. li. viij. ti. xl. ꝙ aut talis res est extimata: aut non. Si sic. vir eã alienare põt. quia est empticia nisi extimatõ fieret. vt sciret q̃ntũ res valeret. vt sic soluto matrimonio: appareat an res sit deterioꝛata vel hmõi. ℭ. de iure do. si int. Si autẽ non sit extimata. tunc nõ põt alienare. nisi in his casib⁹. Primo si ꝓuocetur ad diuisionẽ fundi dotalis a socio. q̃ cõmunẽ hz illũ fundũ cũ ipso. Ipse tñ ad diuisionẽ ꝓuocare non põt sociũ. ℭ. de fun. do. l. fi. Scõo si alienet eã vniuersitate. vt ibidẽ. l. j. Tercio si alienet ex necessitate vt ibi. Quarto si cõuertat in vtilitatẽ vxoris vt ibi. l. vltima. Quinto si vxoꝛ alienationi consentiat scõo post biennũ. d. c. cum ꝓtingat. in glo. dũmodo sint alie res viro. ex q̃b⁹ ei cõsulere possit ℭ. ad vel. autẽtica siue a me. Sexto si tñi semel cõsentiat: ꝛ cũ hoc iuret. de hoc dictũ ẽ s. Et fm Jo. an. hoc intelligit. siue mulier iuret ꝙ seisiue ꝙ pcuratoꝛem: cui dedit ad hoc speciale mandatũ. extra de ꝓcu. c. fi. li. vj.

¶ Pone mulier primo iurauit dotem vel donationem ꝓpter nuptias non alienare: nec alienationi cõsentire: nisi ex causa rationabili ꝛ auctoritate iudicis.

¶ Quid si postea cõsenserit: nõ auctoritate iudicis ꝛ iurauit nõ q̃uenire: Rñ. fm Jo. sup. d. c. cum ꝓtingat. pmũ iuramẽtũ seruabit. ar. ex̃ de iureiur. ea te. ꝛ. c. intellecto.

¶ Quid si mulier iuret rẽ dotalẽ alienatã nõ repetere: nunq̃d tale iuramẽtũ erit seruãdũ: Videt ꝙ sic. qz seruari põt sine interitu salutis eterne. Et mulieri tñi obest illud iuramẽtũ. nec habebit auctoꝛez ꝓpriꝰ papa. vt. d. c. cũ cõtingat. Et idẽ est de adultoꝛem suã alienante ꝛ iuramento cõfirmante. vt ℭ. si aduer. ven. l. j. Hostiẽ. autẽ intelligit illud. c. cum contingat. hoc modo scz cum ibi dicit: seruare debent. subaudi mulieres. que ꝓpria temeritate non debent venire cõtra. ℔ papa restituet eas ꝓprio motu. si interuenerit iuramentũ vi vel dolo p̃stitum.

¶ Sed quõ constabit de metu vel dolo: Rñ. constabit fm Jo. ex p̃spicuis indicijs: cõsiderata psonarum q̃litate. Aut enĩ mulier est quedã virago ꝛ sic non p̃sumit coacta. aut est nature debilis. ꝛ vir dure cerucis et faciei ferocis. ꝛ tunc iudex attendet an exigente necessitate vera: res dotalis sit alienata. Et tunc bene est. Aut vicio ꝓdigalitatꝫ viri. Et tunc alienatio est suspecta. Item mulier proba bit minas viri. et forte verbera. His omnibus concurrentibus mulier absolutionem poterit impetrare.

¶ Quid si vir suaui eloquio mulierez inducat ad cõsentiendũ: Rñ. fm Jo. ꝓsensus valet.

¶ Quid si mulier inducat ad iuramentuz coram iudice. ꝛ veniat ad aurẽ iudicis. ꝛ dicat sibi ꝙ inuita cõsentit ꝛ iurat. Rñ. fm Jo. Judex nõ debet hoc sustinere. ℔ si sustinuerit p̃sumit pro muliere. ar. extra de his q̃ vi metus. c. j.

¶ Quid in dubio: Rñ. videt tenendũ iuramentum. quia in dubijs via tutioꝛ est eligenda. extra de spon. iuuenis. vel relinquetur arbitrio pape. qz qõ ipse voluerit tutius erit. nec aliter agere poterit nisi per eũ absoluta fuerit. vt dictũ est. Consilium autẽ generale gratia mulieꝝ ꝛ parentũ eaꝝ. videt hoc esse. scz ꝙ q̃ mulier nubit faciant eã iurare ꝙ nunq̃ cõsentiet alicui alienationi rei dotalis. nisi coram iudice causa cognita ꝛ pbata. s. necessitatis nature instantis. tunc enĩ si aliter cõsentiat etiam si iuramentũ faciat. cum sit contrariũ pmo licito ꝛ honesto. non tenebit extra de iureiur. ea te. ꝛ potest addere ꝙ si vnq̃ contrauenerit. non valebit. hec Hostien.

¶ Quid si vir alienet res mobiles. Rñ. hoc facere põt. quia nõ est ꝓhibitũ. hec Jo.

¶ Utrũ vir alienare possit pafrenalia: Rñ. ꝙ sic fm Jnno. si dominiũ eoꝝ sit translatũ in vir̃. alꝫ non. ff. de iure do. si ego.

¶ Utrũ mulier possit donare dotẽ cõstante matrimonio: Rñ. ꝙ nõ. vt est tex. in. l. constante. ℭ.

de dona. ff fm glo. ibi. ipsam actionē sine spem vel etiā dotē ꝓmittere pōt. de q̄ glo. Bar. ibi facit magnum festū. nec q̄ mulier donat requirit̄ ꝓsentia mariti vel filioꝝ. vt in. l. velles nec ne. C. de re. do.

¶ In quibꝫ casibꝫ maritus lucrat̄ dotem: Rñ. lucratur ex pacto vt si paciscat̄ de tota dote: vel eius parte. post mortez vroris lucranda. vt. C. de pac. con. l. ex morte. z in autētica ibi posita. Itez lucrat̄ ex lege. vt si ꝓpter adulteriū mulieris fiat diuortiū iudicio ecclesie. mulier amittit dotem. extra de do. inter vir. plerūq;. Secus fm panor. ibi. si fieret separatio p iudicē secularē. nam iudex secularis nō est i hoc cōpetens q̄ agit̄ ciuiliter. vt in. c. tue. de ꝓcur. idē est si vxor ꝓpria voluntate ꝓpter adulterium: vt quia timuit maritū. recesserit. idem etiaz si maritus ꝓpria auctoritate eā expulit. Et hoc intellige q̄ adulteriuz fuit notorium. Et sic nota. q̄ quo ad dotē lucrandā parta sunt matrimoniū separari iudicio ecclesie vel ꝓpria voluntate vroris vel mariti ob causam fornicationis. Nota tamen ex tex. d. c. plerumq;. in verbo. reconciliari. q̄ vxor adultera reconciliata p marituz non debet pdere dotem. idem est etiā dicendū econuerso. s. de viro cōmittente adulteriū. quia pdit eodē modo donationem ꝓpter nup. z pari modo pōt matrimoniū separari quo ad thoꝝ instante vroze. nec quo ad hoc iudicant ad imparia maritus z vxor. vt. in. c. gaudemus. de diuor.

¶ Quid autē si maritus interficiat vrozē in adulterio repertā. ꝓpter qō debeat pdere dotē. An vir pdat ipm lucrū. Bar. fm glo. in. l. si ab hostibus. ff. so. ma. dicit q̄ sic. quia nō licebat sibi interficere. Et p hoc dic. q̄ si licuisset sibi interficere ex statuto vel cōsuetudine. non pderet dotē. vt. l. quid ḡ. ff. si heres. de le. j. Itē nota banc. l. cuz p totā Italiam sint statuta q̄ vroze p̄decedēte. vir lucrat̄ certā ptē dotis. vt eam nō lucret̄. si vrozē occidit. hec Bar. Nec ob. l. si quis in graui. §. si tū. ad sill'. q: ignoscitur ei ad minorē penā. nō vt in totū releuet̄. vt. l. j. ff. de sic. z. l. si adulteriuz. §. impatores. ff. de adul. Et p hoc habes cōcordare ter. q̄ vident̄ admicē contrarij. Nam debent intelligi q̄ marito petitur sed nō omnino.

¶ Queritur etiā glo. in. d. l. si ab hostibus. q̄d si maritus nō interfecit. ff mulier erat infirma. z marit⁹ noluit ducere medicū vel ducebat vnum q̄ nesciebat vnā lr̄am. certe dicit glo. q̄ pinde indignus ē. ac si occidisset eā. Idē Bar. ibi. Idē dicendū esset si mulier erat furiosa z p̄cipitasset se de solario per fenestrā. quo casu. maritus nō debet aliq̄d ex dote lucrari. Idem dicit Barto. econuerso. q̄ si mulier occidit virum: vt non possit repetere: quasi culpa eius matrimonium sit solutum. vt. l. consensu. C. de repu.

¶ Munquid autem heredes mariti possint vxori obijcere adulteriū ad effectū impediendi restitutionem dotis. Bar. in. l. rei iudicate. ff. so. ma. concludit p illū tex. q̄ nō. exquo tacuit in vita. qō placet panor. in. d. c. plerūq;.

¶ Mulier vidua cōmittens stupr̄: z petens dotem ab herede mariti: possit repelli p exceptionē de fornicatione: Rñdit. d. Jo. an. in. d. c. plerūq; q̄ sic. de rigore iuris. z pdet dotē. z sic remanebit apud heredes mariti. ex offensa facta defuncto. per tex. cū glo. z p ea q̄ notat Bar. in. l. pe. C. de adul. vbi infert ex illa. l. q̄ ille qui offendit̄ de adulterio: constante matrimonio. ille offendit̄ ex stupro viduita te durante. Et ita iniurianť cōsanguinei viri iam defuncti ex stupro. qō cōmittit̄ per viduā. sicut q̄ cōmittit̄ adulteriū.

¶ Munq̄d pater q̄ dedit dotē pro filia. pdat eam p adulterio filie: Rñ. q̄ si non est stipulatus eam sibi reddi. pdet eā. z sibi imputet̄. vt tenet Jo. an. in. d. c. plerumq;. z accur. in. l. cōsensu. C. de repu. Sed By. p. l. ij. §. Itē si voluntate. ff. so. ma. dicit. q̄ si filia est in potestate patris. nō p̄iudicat patri. q̄n possit agere ꝓ dote. Nota tū ad p̄dicta qō notat Arch. flo. q̄ q̄n vxor ꝓpter adulteriū pdit dotē si ipsa erat filiafa. vel al's q̄cunq; dos erat ad patrem recasura. pater nō pdit eā ꝓpter delictū filie. q: pater nō debet portare iniquitatem filij. Si vo nō erat recasura ad patrē: cuius ab eo ꝓfecta. tūc maritus lucrat̄ dotē. C. de adul. l. fi. Sed q̄n dos erat reditura ad patrez. pater eam pdit q̄diu filia adultera viuit. sicut etiā nō potuisset eā repetere: ipsa non adulterante. nec dz ipse ex delicto filie lucrari. ff tenebit eā vir adultera viuēte: post eī⁹ mortem: redibit dos ad patrē. Sicut si p̄latus ecclesie cōmittat felloniā. i. cōiuret contra dūm. q̄diu ipse viuet: ecclesia feudū pdet. ff ipso mortuo ad ecclesiam feudū redibit. ne delictuz psone redundet in damnū ecclesie. Et ex his sequit̄ q̄ si vir cōmittit crimen lese maiestatis. ꝓpter qō bona eius cōfiscētur. z ipse nudus exulet. vxor pdit dotē. q̄diu vivit vir eius. ne ꝓpter eius delictuz lucret̄ vxor. qō ꝓpus nō habebat. Interim tū fiscus ei ꝓuidere tenetur necessaria loco viri. ff viro mortuo. rehabebit integre dotem z dotariū suuz. Itē de expensis factis ab vroze extra domū. quia vir p oneribꝫ hz dotem. Ideo a tēpore contracti matrimonij. int⁹ z extra debet sibi facere expensas vir fm q̄ntitatē dotis. ff. fami. her. l. si maritus. imo etiā si dotē nō habet vel pdit culpa sua. tenet̄ ei necessaria ꝓuidere fm facultatē suam. Si tamen mulier sponte recessisset: nō recuperaret expēsas. nisi a tēpore quo rediens nō est admissa. Et hoc nisi opponatur de adulterio quia adultere nihil tenet̄ pstare. nisi ipa replicet de simili. Dico autē q̄ sponte vaganti. nō tenetur ad expensas. ff solum quādo iusta de causa: puta ꝓpter nimiā seuitiam viri. vel huiusmodi. vel quia vir vadit ad longinquas partes. z ea mittit ad consanguineos ipsius vroris ꝓ maiori honestate.

¶ Pone q̄ ꝓpter adulteriū vroris: facta separatione thori: mulier dotē amisit. nunc autē ꝓbata consanguinitate. separant̄ omnino. Munq̄d mulier poterit dotem repetere: Rñ. glo. in. d. c. plerunq;. que cōmuniter approbat a doc. dicit q̄ non. ꝓpter rōnes ibi positas. maxime p. l. si vxor. ff. de adul. vbi dicit̄. q̄ nec matrimoniū: nec spem matrimonij violare licet. Ideo ꝓpter prauā intentionē mulieris: cum opere subsecuto. z quia sententia lata

transiuit in rem iudicatã.nõ debet mulier dotẽ recuperare.licet nũc appareat matrimonium fuisse nullũ.Et maxime hoc est tenendũ.ne deẽ mulieribus causa falsandi ꝓbationes.vt recuperent dotem.Et facit ꝓ hac parte questio disputata.in regula.cum quis.de re.iuris.in.vj.in mercu.vbi dicitur.q̃ ille qui cognouit solutam credens cognoscere maritatam.punitur ꝓ crimine adulterij.

¶Sed pone q̃ inter titium ⁊ bertã est consanguinitas in secundo gradu:qui ducti ignorantia iurĩ contraxerunt de facto.licet sciuerint prius inẽ eos esse dictam consanguinitatẽ.An isti debeant puniri pena adulterij vel incestus.Et exquo contraxerunt contra leges.an debeant perdere dotem.⁊ donationẽ ꝓpter nuptias.iuxta penã impositam a legibus?Rñ.panor.in.c.et si necesse.de do.inẽ virum.recitat Joh.an.tenere.q̃ ignorantia iuris non excusat.nec etiã feminã.cum illa non excuseẽ nisi in casibus a iure expressis.vt est ter.notabilis in.l.ne passim.C.de iurĩ ⁊ fac.igno.Secus si errassent in facto:puta.quia credidissent dispensatum.⁊ sic cõmuniter doc.transeunt.vt dicit Panor.et videnẽ tenere legiste in.l.qui contra.C.de incest.nup.⁊ in.l.auunculo.ff.de condi.sine causa.Sed Bar.tenet ibi contrariũ sequẽdo opi.Jo.q̃ ignorantia iuris excusat a pena amissionis bonorum.⁊ hoc ꝓ autẽ incestas.C.de ince.nup.vbi pena ponit scienter contrahentibꝫ.facit.l.si adulterium.ff.de adul.vbi errantes in iure excusantur a pena incestus et adulterij.Et hanc opinionem sequitur Panor.⁊ cõcludendo post Bar.hanc materiam in tria membra dicit.q̃ aut agitur de pena adulterij seu incestus.et error iuris excusat.d.l.si adulterũ.vbi tex.notabilis.Aut agitur de pena pditionis ꝓpriæ substantiæ.vt dotis ⁊ donationis ꝓpter nup.⁊ idem.argu.in dicta auten.incestas.Aut agitur de pena pditionis lucri.⁊ non excusat vt.d.l.qui contra.Et hec opinio videẽ tenenda.maxime cũ simus in penalibꝫ.⁊ sic assumenda mitior opinio.

¶Cui autẽ restituẽda sit dos?Rñ.panor.in.c.fi.de do.inẽ vi.⁊ vxo.dicit q̃ aut extraneus ꝓstituit dotem mulieri.aut ipsa mulier sibipsi.aut pater ꝓ filia.Et extraneũ appello quẽlibet qui non habet mulierẽ in potestate.vt dicit tex.in.l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.ac.Primo casu quãdo extraneꝰ constituit sibi dotem.tunc aut fuit stipulatus dotem sibi reddi.soluto matrimonio.⁊ reuertiẽ dos.non ad mulierẽ:ꝫ ad illum extraneũ.Aut nõ fuit stipulatus vt sibi redderet.⁊ videẽ tunc donasse ipsi mulieri.⁊ sic redit ad ipsam mulierẽ.vt in.d.§.accedit.Secundo casu quãdo ipsamet mulier constituit sibi dotem.tunc dos ad eam reuertitur vt in.d.l.vnica.Tercio casu quãdo pater ꝓstituit dotem ꝓ filia.tunc aut fuit stipulatus dotem sibi reddi.⁊ redit ad patrẽ.aut simpliciter.⁊ tunc si pr̃ emãcipat filiã.efficiẽ filie.Et dicit Bin.in.d.c.fi.q̃ dos redit ad patrẽ.quãdo filia pdeceſſit.etiam si extant liberi ex ipsa filia.per.l.dos a patre.C.so.ma.Et cum hoc dicto Bin.cõmuniter transeunt canoniste.Et idẽ videtur tenere glo.in.d.l.dos a patre.Dz Bar.in.l.post dotẽ.ff.so.ma.post multa concludit opinionẽ.que videẽ tenenda.s.q̃ in dote ꝓfectitia.vbi nulla interuenit stipulatio.⁊ filia in potestate:moxua est in matrimonio.supstitibus etiaz liberis.q̃ de iure dos debet reuerti ad patrem.licet de consuetudine ſobſeruetur.opinio mar.antiqui.glo.Vt scz filij succedant si extant.Et ista disputatio fm Bar.ibi.an de iure:an de consuetudine.dos retineaẽ.est vtilis ꝓpter multa.Ecce filiafa.habens filios ex primo matrimonio nupsit scõdo viro.⁊ habet dotem ꝓfectitiã.⁊ moritẽ in secundo matrimonio sine filijs.Certe si de iure est vera opinio Mar.succedent in dotem filij primi matrimonij.quia prima causa in successione ẽ liberoꝝ.Si de iure nõ est vera.tunc secus.nã cum consuetudo dictet q̃ dos remaneat apud virum ꝓpter filios eiusdez matrimonij.non extendeẽ ad alium casum.vt.l.si vo.§.de viro.ff.so.ma.Idez tenet Jaco.bu.in.l.fi.C.co.v.iudi.Et hoc putat Bar.verum.quia de eodez matrimonio oportet filios consistere.casus est in.l.si inter virum.ff.de pac.dota.

¶Quid autẽ si filia consumpsit dotẽ.an pater teneatur eam iterũ dotare.Glo.in.l.si cum dotẽ.§.si post solutum.ff.so.ma.dicit q̃ sic.Sed Bar.putat ibi.dicendũ q̃ si filia perdit dotem sine dolo et culpa eius.pater teneẽ eam iterũ dotare.al's secus Pro hoc est casus.C.de colla.autẽ.qõ locum ibi.filie possit imputari.Et ꝓ hoc dicit Bar.facit.q̃ si pater dat filio legitimã pro solnenda condemnatione.ex forma statuti.q̃ iterũ ei dare vel relinq̃re non teneaẽ.

¶Quando restituenda sit dos?Rñ.q̃ si dos cõstet in rebus immobilibꝫ.debet statim reddi soluto matrimonio.Si vo in rebꝫ mobilibꝫ vel se mouentibus.vel etiã incorporalibꝫ.vt pecunia.vestimentis.animalibꝫ infra annum.vt.C.de rei vxo.ac.l.vnica.§.cũ autẽ.Quod tñ est ad funus necessariuz.statim exigitur.vt.ff.so.ma.si filia.Si ergo immobilia.statim soluto matrimonio nõ restituuntur.teneẽ vir et eius heres ad fructꝰ ⁊ eius pensiones.In mobilibꝫ autẽ ⁊ se mouentibꝫ teneẽ ad vsuras post annũ.⁊ vecturas nauiũ siue immẽtorum ⁊ operas seruoꝝ.vt.d.l.vnica.§.exactio.hec Jo.Ad hoc nota.q̃ vir totã dotem reddere debet si potest.al's inquantuz facere potest.i.habita rõne eius ne egeat.nisi dolo diminuerit suam substantiam.Cauebunt tamen tã maritus q̃s filij de restituẽda dote.si ad pinguiorẽ fortunã venerint vt nota.in.d.l.vnica.Sed si vir paciscatur.vt reddat totam.nõ valet tale pactũ.cũ sit cõtra bonos mores.Si tamẽ soluerit.repetere nõ potest.ff.de condi.inde.nã et maritus.de hoc glo.in.c.mulieres.de do.inter vi.⁊ vxo.Et transit dictum ꝑ legium etiam ad filios eiusdẽ matrimonij.non autem ad heredes extraneos.vt.l.maritum.ff.so.ma.

¶Sed pone q̃ qñ fuit dos data.res erant immobiles.q̃s vendidit maritus ⁊ emit res mobiles.exꝑto eaꝝ?Rñ.de hoc est casus.fm Bar.in.l.cum

in fundo. §. si fundus. ff. de iu. do. q̄ nō computa buntur immobiles. sed mobiles. ¶ Et dicit q̄ ille. §. est contra glo. in l. diuortio. so. ma. ⁊ contra glo. in d. l. vnica. §. exactio. ¶ Et ita q̄ sint mobiles vel immobiles computabuntur tempore mortis. qō no. Licet Ludo. ro. in suis singularibus. tenuerit opinionem glo.

¶ Sed pone. Ecce mulier dedit dotē viro suo in anno. post mortē viri petit dotē: heredes dicunt. de iure non debere dari vsq; ad annū mulier allegat q̄ est paup. ⁊ non habet vnde viuat interim. quid iuris? Rñ. q̄ extimabitur interesse heredis. et cōdemnabitur ad dandū statim. ¶ De hoc videt casus. in l. si constante. §. quotiens. ff. soluto matrimonio.

¶ Vtrum maritus vel eius heres in restituenda dote possit detrahere impensas? Rñ. aut fuerunt necessarie: aut vtiles: aut voluntarie. Necessarie minuunt dotē ipso iure. Vtiles nō minuunt dotem ipso iure. ꝫ petunt actione mandati vel negotij gesti. vide tamē Bar. quo ad istas expēsas vtiles. in l. vtilium. ff. de ipensis. vbi dicit q̄ aut sunt facte voluntate mulieris ⁊ tenet. aut sine. ⁊ tunc: aut potest aliunde soluere. ⁊ idē. aut nō pōt aliūde soluere. ⁊ non tenet. vt in. d. l. vtilium. Non enim tunc videt vtiles. cum non expediebat mulieri. Et hoc idez tenet Di. Voluntarie vō impense. sic si mulier vult illas habere: debet reddere ea q̄ impensa sunt. ꝫ si illa nō vult reddere. tunc si recipiant separationē tolli possunt. Sed si nō recipiunt relinquenda. Ita enī pmittendū est viro auferre ornatū quē posuit. vt si pictura facta est in plastis vel in panno affixo parieti potest pannuz tollere. Secus si esset facta in ipo pariete immediate. quia tūc nō remanet separatū. ff. de impen. l. j. ⁊ l. p voluntarijs. Sed quas dicemus impensas. necessarias. vtiles vel voluntarias. Rñ. necessarie sunt q̄ si facte non fuissent. aut res pijsset. aut deterior facta fuisset. vt domus minabat ruinaz. ⁊ eam fecit aptari vel tecta restauraut. Vtiles dicunt que rē meliorē faciunt ⁊ deteriorē fieri non sinunt. vt pastinaut vineā et huiusmodi. Volūtarie sunt. que rem tm̄ ornant: ꝫ fructū non augent vt viridaria ⁊ picture ⁊ incrustationes. ff. de ver. si. impēse. Dicuntur autē crustationes. quedam cruste subtilis marmoris. que extra murū ponunt.

¶ Quid si maritus tenet de dote. ⁊ habet alia debita? Rñ. glo. in. c. ex literis. de pigno. dicit q̄ mulier ꝓ dote pfertur omnib habentib actionē personalem vel ypothecam tacitaz. ¶ L. qui po. in pig. ha. l. assiduis. ꝫ non pfertur creditorib habentib expressas ypothecas. nā fiscus simile habet pruilegium cuz muliere. ¶ de priuil'. fi. q̄uis. ¶ Et tamen fiscus non pfertur priorib creditoribus habentibus expressas ypothecas. hanc opinionē sequitur Accur. in. d. l. assiduis. ⁊ Bar. qui dicit q̄ malum esset sententiare contrarium.

¶ Quid autē de donatione ꝓpter nup. Rñ. Panor. post Inno. in. d. c. ex literis: dicit q̄ aut mulier debet lucrari donationem ꝓpter nup. ⁊ eo respectu agit ꝓ ista donatione. ⁊ tunc licet bona mariti sint sibi tacite obligata ꝓ illa donatione. nō tamē habet priuilegium vt pferatur anterioribz creditoribus. nec donatio ꝓpter nup. est ita fauorabilis sicut dos. quia dos est quasi patrimoniū mulieris. vt in. l. iij. ff. de minor. ¶ Et si remanerent indotate fieret pīudicium reipublice. que ratio cessat in donatione ꝓpter nup. Aut mulier agit ad donationē non vt eam lucretur. sed tanq̄ specialiter sibi ypothecatam pro dote. ⁊ tunc habet priuilegium dotis. quia hoc casu. agit potius pro dote q̄ pro donatione.

¶ Vtrum bona mariti sint obligata vxori ꝓ bonis pafrenalibus? Rñ. Panor. vbi supra. dicit q̄ aut maritus habet administrationem illorum bonorum. ⁊ tūc sunt tacite ypothecata bona sua. ¶ de pac. conuen. l. vlti. Aut vxor habet illa bona penes se. ⁊ nō sunt obligata. ⁊ vide glo. in. d. c. ex līris que vult q̄ bona plati sunt tacite obligata ecclesie ꝓ mala administratione. ⁊ sic poterit agere ecclesia etiā contra tertiū possessorem. sicut agit mulier pro dote.

¶ Marito vergenti ad inopiam etiam sine culpa potest vxor agere ad dotem restituendā. Ista est cōmunis conclusio legistaz. vt refert Panor. in. c. ꝓ vestras. extra de do. inter vi. et vxo. vbi nō ponderatur culpa istius mariti. sed solum quia videbatur vergere ad inopiam. ¶ Et scias q̄ varia iura emanauerūt in hac materia. Primū fuit ius. ffoz. vt in. l. si constante. ff. so. ma. vbi dicit q̄ si substantia mariti non sufficit ad satisfactionē dotis ⁊ aliorum creditorum. potest vxor repetere dotem. Postea emanauit ius. ¶ C. vt habetur. l. vbi. ¶ de iure do. vbi disponitur. q̄ si maritus ita se gerat q̄ vergat ad inopiam. potest vxor repetere dotem. ⁊ sic puidit latius ꝫ ius. ffoz. quia non requiritur vt substantia mariti non sufficiat. sed satis est q̄ vergat ad inopiam. vtputa. quia est nobilis. ⁊ vult facere sumptus vltra q̄ patiant facultates sue. Tercium fuit ius autenticoz. vt in auten. de equa. dotis. vbi dicit q̄ si maritus male incipit vti substantia sua. potest vxor repetere dotem. ⁊ pruidit adhuc latius. quia pīsupponendo q̄ non vergat ad inopiam. vtputa. quia ditissimus est. ex quo tamē male vtitur sua substantia. potest vxor repetere dotem. Vnde in quolibet istoz casuum potest vxor ad dotem agere. ⁊ fortius contra maritum petentem dotem excipere. ¶ Et scias q̄ vxor potest in his casibus: nedum agere ad dotem. sed etiā ad donationem a marito sibi factā ꝓpter nup. vt est terminabilis. in. d. l. vbi. Nam dos et donatio propter nup. subijciunt hodie oneribus matrimonij. vt ibi. Nota tamen fm Panor. in. d. c. per vestras. q̄ ius canonicū pruidet de vno. quod nō reperitur in iure ciuili. quia dimittitur dos penes maritum vergentem ad inopiam. si pstat cautionē. ¶ Et ex hoc sumitur vna singularis limitatio ad totum ti. ¶ C. ne fideius. do. dentur. vbi dicit q̄ fideiussores non possunt interuenire pro dote restituenda a marito. ne notetur perfidia inter virum ⁊ vxorē

nam ꝓcedit. nisi maritus vergat ad inopiam. tūc eñ licite possunt interuenire fideiussores ꝓ dote soluēda. Vt est tex. in. d. c. per vestras. nec sufficit iuratoria vt voluit Joan. an. ꝙ tex. ibi. vt ꝑstet quā potest. Nam iuratoriam quilibet ꝓstare potest: sit q̄ntūcunq; pauper. Immo. nō intelligitur de iuratoria.

¶ Quid antē si vxor a principio contraxit cū paupere vel cum vergente ad inopiam. vel cum male vtente substantia sua. nunq̄d possit agere ad repetitionem dotis. videtur ꝙ non. quia semel approbauit mores illius. Contrariū tenet Bar. in. d. l. si constante. quia nō potuit vxor per tacitum pactum sibi ꝓiudicare. nam publice vtilitatis est vt dos remaneat integra mulieribus. vt. l. j. ff. so. matrimonio.

¶ Quero. Pone ꝙ maritus fuit bannitus ꝓpter maleficium de ciuitate sua. vtrum tunc mulier poterit dotem repetere. remedio ꝑdictarum legum. Bar. in. l. si constante. ꝓall'. dicit ꝙ aut ille est talis bannitus ꝙ perdit omnia bona sua. quia publicantur. & tunc nō est dubium. ꝙ etiā habet locum remediū huius. l. quia tunc est impfecta inopia. Idem credo parte bonorū publicata. vt. l. si marito. ff. so. ma. Si vo nihil est de bonis eius publicatum. sed solum exulare iussus est. tunc est dubium. Finaliter credit ꝙ sic. per remediū autentici de equa. do. vbi viro inchoante male vti substantia sua. habet locum repetitio. sed ille quez oportet pegrinari. male vtit. quia pegrinatio ducit euz ad paupertatē & ad mortē.

¶ Quero. Pone ꝙ marit⁹ est diues hō & incipit facē mercantiā & ire per mare fm ꝙ alij in arte illa periti faciunt. & incꝑit perdere & depauperari. Ita ꝙ vulgi opinio est ꝙ vergit ad inopiam. An mulier possit petere dotem. Bar. in. d. l. si cōstante. concludit ꝙ sic. Res enim dicitur male geri. quandoq; respectu initij. quādoq; respectu finis. vt in. l. et in totum. ff. de impen. Et fauore dotis. ne mulier possit perdere dotem. si vir peruenireт ad extremam paupertatem. vtroq; modo intelligē. siue vir male inchoat respectu ꝓn cipij. siue malum exitum habeat. consulatur mulieri. Et hoc videtur sentire glo. in dicta autētica. de equa. do. ℣. illud.

¶ In quibꝫ autem casibus dos possit solui mulieri: Bar. in. l. q̄uis. so. ma. dicit ꝙ ꝓmo solui potest dos. vt es alienuz soluat. vt. ff. de iu. do. l. vlti. Secō vt ꝑdia emat. & istud est regulare: quando ex solutione que fit causa dotis. mulier fit melior. & vir nō efficitur pauperior potest fieri solutio. vt in. l. ita constante. ff. de iu. do. Tercio vt redimat suos consanguineos ab hostibus. vel ꝙ eos egentes alat. Ex quo nota. ꝙ si mulieri soluit̄ pecunia. vt soluat votum factū per se. vel vt vadat in pegrinationem ꝓ anima sua. vel alterius eius cōiuncti. ꝙ iuste soluitur & minuit dotem. Si eñ ꝓmittitur hoc fieri ad liberanda corꝑa. multomagis ad liberādas animas. l. sancimus. C. de sacrosan. eccle.

¶ Pro delicto viri. non debet vxor dotem amittere. extra de pigno. ex literis. etiam si commisit lese maiestatis crimen. C. ad. l. iul. ma. quisquis. Excepit Panor. vnuz casum in. d. c. ex literis. videlicet in vxore ꝓmipilarij. vide de hoc sufficiēter supra Consuetudo.

¶ Qui habet cognoscere de matrimonio: habz eō gnoscere & de dote tanq̄ de accessorio. eꝫ de donatione inter vi. c. j. ij. et. iij.

Dubia in meliorē partem interꝓetanda sunt. vt dicit glo. notabilis. in. c. absit. xj. q. iij. Et ideo dicit singulariter Inno. in. c. ad audientiā. de homi. ꝙ cū irregularitas sit de iure positiuo. In dubio nō debet iudex reputare aliquem irregularem. quia pene molliēde sunt. vt in regula. In penis. de regulis. li. vj. Et dicit Panormitanus ꝙ dictū Innocen. solet allegari ꝓ notabili. Sed tamē sibi nō placet. Ideo aliter distinguit. ꝙ in foro contentioso. vbi agitur de pena imponenda ꝓ irregularitate contracta non debet in dubio reputari irregularis. quia pure tunc agitur ad penam & hoc casu procedit dictum Inno. & ita loquuntur iura allegata per eum. Aut agitur in foro penitentiali ad imponendum penitentiā. & in dubio debet potiꝰ reputari irregularis. quia in foro penitentie semp pars tutior est eligēda. licet videatur durior: quia in illa parte. nullum subest periculum. ad hoc. c. significasti. el. ij. de homi. Et idē dicit vbicunq; dubitatur de aliquo delicto. Ad hoc vide glo. notabilem in. c. vnico. de scru. in or. fa. Idem est vbi agitur in foro quasi penitentiali. vt puta. quia nō agitur ad penam ꝓꝓrie. sed vt ab altaris ministerio abstineat. vel vt abstineat a contractu matrimonij. vel ab aliquo actu exercendo in quo exercendo subest peccatum. tunc eñ debemus intentare in partem securiorem. licet illa sit durior.

Duellum est singularis pugna ꝓ ꝓbatione virtutis. Ita vt q̄ vicerit ꝓbasse dicatur. et si non vicerit defecisse in ꝓbatione putetur. & dicitur duellum quasi duoꝝ bellum. Dicitur aūt monarchia id est singularis pugna.

¶ Duellum facere non est licitum. quia est contra preceptum illud. Non tentabis dominuz deum tuum Mathei quarto. Item est expresse prohibitum. C. de gla. l. vnica. libro vndecimo. nec etiam consuetudo generalis aliquem excusat. quia est dicenda potius corꝛuptela. nec etiam excusantur episcopi. nec alij prelati. qui a secularibus dominis coguntur: aut subire duellum. aut res ecclesiasticas perdere. Et si sequitur mors. irregulares fiunt.

¶ Pena pugnantium in duello fm Rayñ. si sunt clerici: est depositio. De suspensione aūt. que incurritur in huiusmodi duello & quis dispensare

possit in irregularitate contracta. vide supra. dispensatio.

EBrietas. Vtrum sit peccatum mortale: Rñ. fm Tho. scõa scõe. q. d. Immoderatus vsus vini potest contingere triplicit̃. Primo vt vtens nesciat potuz immoderatũ z inebriare potentẽ. z sic ebrietas potest esse sine peccato. Et sic de Noe credit̃. Secõ modo q̃ quis pcipiat potũ esse immoderatuz. non tñ estimet posse inebriare. z sic potest esse cuz peccato veniali. Hoc itelige nisi ebrietas sit frequẽs: siue assidua. quia fm Alex. de ales. in. iij. seu. dis. xxxix. q. vj. q̃ cuz homo habeat sufficiens tẽpus deliberationis. tenet̃ reprimere motus veniales. ne pcedat regnũ peccati siue dominiũ. nõ ergo. p diutur nitate: seu assiduitate imputat̃ peccatũ mortale. ꝛ p manifestũ datur intelligi occultũ. s. ipse contemptus rõnis. Tercio modo. qñ quis bene aduertit potũ esse immoderatũ z inebriantẽ. z tamẽ magis vult ebrietatez incurrere: q̃ a potu abstinere. z talis pprie dicitur ebrius. z sic ebrietas est peccatum mortale.

¶ Quid cũ alicui infirmo datur immoderat⁹ potus vel cibus causa medicine: Rñ. fm Tho. vbi supra. In hoc casu. nõ est peccatũ. nisi det̃ vsq; ad ebrietatẽ quia tũc est peccatũ mortale.

¶ Ebrietas. vtrũ excuset hominẽ a peccato quod cõmittit: Rñ. fm Rai. si quis in ebrietatẽ incidit sine culpa. z fit omnino alienus a mente. Certe excusatur. xv. q. j. sane. Si autẽ culpa sua inebriatus sit. dicunt aliqui q̃ excusat̃ a tanto. sed non a toto. Alij autẽ dicunt q̃ excusat̃ a toto si nullum habet iudicium rõnis. z hoc pbabilius z verius. z concor. cuz hoc Ray. z ideo excusat̃ penitus ab eo qõ fecit in omnimoda amentia. ꝛ nõ a causa amentie p qua debet puniri.

EAclesia. j. cõmuniter

¶ Ecclesia si fundata fuit in alieno solo quid fiet: Rñ. fm Ray. et Hostien. si dominus soli. laicus erat z hoc sciuit z nõ contradixit sibi imputabitur. z ecclesia libera remanebit. ar. liij. di. si seruus. Si vo ignorauit. ecclesia q̃ppe remanebit constructa z libera: nec efficiet̃ laico censualis. ꝛ ille tamẽ qui construxit tenet̃ dominũ seruare indemnẽ vel etiã episcopus si ponendo primarium lapidẽ. vel postea in cõsecratione ecclesie fuit negligens. s. in examinatione dotis vel mãsi. Si vo solum erat alterius ecclesie vel collegij ecclesiastici. debet ei restitui hoc modo q̃ ecclesia constructa fiet sibi subdita quo ad ius patronat⁹. xij. q. ij. apostolicos. xvij. q. iiij. questi.

¶ Ecclesiam nemo edificare potest nisi auctoritate dyocesani. q̃ debet ponere primariũ lapidẽ. crucem figere. z cymiteriũ designare. z etiã petere dotem sufficientez assignari. sine qua consecrari non debet. de pse. di. j. nemo. z. c. placuit. Et hodie q̃dẽ sufficit q̃ assignet̃ p dote vnus mansus. i. vnum p̃dium sufficiens. pvno pari boum. totalit̃ liberũ. Extra de censi. c. j.

¶ Exempti nõ possunt cõstruere oratoria: siue ecclesias vel capellas in locis nõ exemptis. sine licentia dyocesanoz. In locis etiaz exẽptis nõ possunt exempti predicta facere. nisi de licentia vel priuilegio sedis apostolice speciali. vt in. c. auctoritate. de priui. li. vj.

¶ Relictũ ecclesie vel ad pias causas in testamento etiam minus solenni voluntarie facto. tenet. ex̃ de testa. c. relatum. el pmo. z. c. cũ esses. vbi concludit panor. q̃ in relictis ad pias causas. valet quelibet vltima voluntas in p̃sentia duoz testiũ etiam sine p̃sbytero. z iste est propie casus. d. c. relatum. In alijs vo relictis requirit̃ p̃sbyter vel duo loco sui: cum alijs duobus testibus. z in his relictis ad pias causas non requiritur q̃ testes sint rogati. vel q̃ omnes sint masculi vel q̃ hereditas sit adita Et generaliter fm Bar. in. l. j. C. de sa. san. ec. in eis cessat omnis solennitas iure ciuilis. Jo. tamẽ an. circa p̃dicta distinguit. q̃ aut loquimur in relictis ad pias causas. z tunc sufficiunt duo testes idonei. siue in foro ecclesiastico: siue seculari. per dictum capitulũ relatum. Aut loquimur in relictis ad non pias causas. z tunc: aut loquimur in terr̃ subiectis ecclesie. z saluanda est decre. cum esses. vt scilicet valeat testamentum cum duobus testibus et p̃sbytero parochiali. Aut loquimur in terris imperij. z tunc testamentum non valet nisi seruetur solennitas requisita per leges ciuiles. z hec opinio consuetudine roborata seruanda videtur per. l. minime. ff. de legi. Et fm istam opinionem euitatur correctio legum. z ideo tenenda. Nota. tamen q̃ si pia causa tractetur coram iudice seculari. terminari debet fm canones. z non fm leges fm cõmuniter docto. z non solum in terris ecclesie. sed etiam imperij. Et Inno. z. d. an. dicunt. q̃ si statuto cauetur. q̃ non valeat testamentum. vel vltima voluntas. nisi fuerit positum in memorialibus vel registratum. tale statutum non habet locum in relictis ad pias causas. Similiter si statutum dicat. q̃ mulier non possit testari sine consensu consanguineorum. vt notat Panormitanus in dicto capitulo relatum. Et ex predictis patet q̃ valet testamentum ad pias causas. licet in testamento non fuerit institutio heredis. vel non adita hereditate vel non facta insinuatione testamenti. infra tantũ tempus: vel vbi defuerit alia solennitas iure positiui. nam sufficit solennitas iuris gentium et diuini.

¶ Sicut in relictis ad pias causas sufficiunt duo testes. Ita ad renocandum tale relictum. Quod intelligitur fm aliquos. quando prius relictum: fuit etiam factum coram duobus testibus. z sic de singulis. Item si voluntas fuit pfecta. ratione voluntatis. sed non publicata prout testator voluit. vt quia testator testamentum manu sua conscripsit. volens postea illud rediqi in publicam formam per tabellionem. sed morte vel furore p̃euentus est anteq̃ tabellio vel testes venirent. valebit testamentum tale quo ad pias causas. dummodo p̃stet illã fuisse scripturã dicti testantis. fm Bar. in. l. in testamẽto. ff. de fideicõ. lib. quia licet nõ sit

pfecta voluntas, est tamen voluntas. ⁊ dicit se in facto consuluisse. Et placet panor. in. c. j. de suc. ab inte. etiã in casu quo testamentũ adhuc nõ fuisset perfectũ. puta quia incepit facere testamentũ etiã p tabellionẽ. ⁊ nõ pfecit: morte vel furore ꝓuentus quia sufficit ꝙ legatũ vel dispositio erat pfecta. vt puta. quia transierat ad alia legata. nã non potest negari ꝙn hic sit cõsensus naturalis. ⁊ sic fuit pfecta rõne voluntatis. licet nõ rõne solennitatis. Et panor. dicit forte idez posse teneri inter liberos. p l. si. ff. fami. her.

¶ Sed pone. testator qui multũ reliquit decessit. deinde miraculose surrexit: an possit testamentuz revocare maxime ad pias causas? Rñ. Bar. in. l. j. ff. de sa. san. ec. dicit ꝙ duplex ẽ resurrectio. Quidam enĩ surrexit: iterũ moriturus. sicut lazarus. et testamentũ eius p resurrectionẽ revocat. sicut per nativitatẽ filij: quẽ nõ putauit sibi nasciturz. vt dicit Aug⁹. xvij. q. iij. c. ij. Secõ modo quidã resurrexit glorificatus. itez nõ moriturus. sicut xp̃us. ⁊ sic facient oẽs in generali resurrectione. tũc iste nõ posset revocare. Et p hoc facit. qz nõ cessat causa ꝓpter quã facta sunt relicta. nã quia ꝙs nõ potest vti bonis suis. ideo alijs legat. l. senatus. §. donatio. ff. de do. causa mor. Sed hic ꝙuis resurrexerit nõ tamen illis bonis potest vti. quia tales non comedunt ⁊c̃.

¶ Quicqd emptũ fuerit de pecunia ecclesie. eius erit. xij. q. iij. c. j. ⁊. q. v. c. fixũ. qõ adeo verz est: ꝙ si clericus hz pecuniã de p̃benda siue ecclesia sua. et inde emat predictũ. licet illã pecuniã potuisset dare alijs intuitu pietatis. nõ tñ dare põt predictz. quia statim acquisitũ fuit ecclesie. siue emptũ fuerit nomine ecclesie: siue nomĩe alieno. extra de pec. cleri. c. j. et. c. inq̃rendũ. Et ꝓpter hoc non põt clericus illud alienare. Eodez modo si quis de pecunia ecclesie quam habuit furto vel rapina: seu depositi: possessionẽ sibi emit. quia ecclesie fit. vt dictum est Idẽ Panor. in. d. c. inquirendũ. post glo. q̃ notat tres casus in quib⁹ res empta ex pecunia alterius efficit illius cui⁹ erat pecunia. vt in milite: minore ⁊ ecclesia. licet Hosti. dicat ꝙ in ecclesia iure nõ ꝓbetur. ꝫ antiqua interptatio magistrorz hoc habz que minime est mutanda. l. minime. ff. de legi. Lamen hoc satis ꝓbari põt in. d. c. j. ⁊ cõmuniter hoc tenet etiam p glo. iuris ciuilis. q̃nimmo crederez hoc ꝓcedere in quolibet clerico. quia p̃uilegium attributum militi seculari. extenditur ad militem dei. vt notat Bartolus. et glo. in. l. miles. ff. de re iudi.

¶ Ecclesia ꝓ alienis debitis non potest obligari. nec eius possessiones. Et siquis obligauerit. est suspensus ab administratione temporaliũ ⁊ spiritualium. extra de so. c. ij. Poterit tamen hec sententia relaxari. quia papa sibi nõ retinuit absolutionem. extra de sen. ex. nuper. hec tamen pena non cõprehendit episcopos. extra de sen. excõ. quia periculosum. li. vj.

Ecclesia.ij.s.parochialis, Collationes de ecclesijs parochialibus his qui nõ attigerũt vicesimũ quintũ annum ipso facto non valent. ⁊ tenet qui assumit fieri sacerdos infra annum a tempore cõmissionis. aliter p̃uatus est ea. Item tenet personaliter residere. In hoc tamẽ episcopus dispensare potest ad tempus ex causa. extra de elec. licet canon. li. vj. Et nota h̃ ꝙ licet tãtũ de anno trãsierit ꝙtalis nõ possit ad sacerdotium ꝓmoueri. non tamen vacat ecclesia ipsa. nec potest alteri conferri. nisi post clapsum annũ. qui quidẽ annus incipit tunc postq̃ possessionem illius pacificam habuit vel per eum stetit. quo minus haberet. nec currit si iusto impedimẽto detentus ordinari non potuit. Aliocqn si sic p̃uatus sit ecclesia ipsa ei restitui non potest. ſ. pro ea vice. vt in. c. cõmissa. de elec. li. vj. Contra p̃dicta facit. l. si ita stipulatus essem. ff. de v̄. ob. vbi dicit ꝙ si ꝓmisisti mihi facere insulam ad certum tempus. ⁊ tãtũ tẽpus transierit quodãmodo infra tẽpus statutum fieri nõ potest. licet totum tempus non transierit. possum tamẽ agere contra te. quia pinde est ac si totũ tẽpus transisset. Vel forma. q. in alijs terminis. Puta. rector vniuersitatis mandat doctoribus legentib⁹. sub pena in statuto contenta. vt infra pascha suas fecisse debeant repetitiones. ante tẽpus statutũ incipit esse certũ ipsos nõ posse repetere. quia incipiunt vacationes pasche. in quib⁹ nullus publicus actus celebrari potest ſm formaz statuti. Queritur an incurrant penam statuti. Bar. in. l. cum stipulatus sum mihi a ꝓculo. ff. de v̄. ob. respondet ꝙ aut pena apposita in statuto trahit secum executionem. ⁊ tunc eo ipso ꝙ incipit esse tempus certum ipsos nõ posse repetere: incidunt in penã. vnde si per statutũ imponatur doctoribus non repetẽtibus pena excõmunicationis vel infamie: que pene secum trahũt executionẽ. Eo ipso ꝙ incipit esse certũ ⁊c̃. Incurrunt in penã. quia lex facit suã executionez etiam ante diem statutaz. Aut pena apposita in statuto non trahit secum executionem. vt quia statutum dicit ꝙ si non fecerint repetitiones suas in termino. sint periuri: vel puniantur in libris. x. Et tunc licet certum sit ⁊c̃. non incidunt in penam. Ang. autem quem sequitur. Rapha. cu. in. d. l. cum stipulatus. tenet contrarium dicens. ꝙ siue pena a statuto imposita trahat secum executionẽ siue nõ: non cõmittitur ante tempus. licet certum esse incipiat fieri non posse quod erat fiendum. Ratio. quia in sententijs ꝓferendis est mens iudicis attendenda. vt in. c. intelligentia. de ver. signi. Sed mens iudicis non fuit. ꝙ ante terminũ statutum docto. non repetẽtes incidant in penam. ergo nõ incident. Actus enim agentium non debent operari vltra voluntatem eorum. Secundo de hoc videtur esse casus in dicto capitulo cõmissa. vbi patet ꝙ pena p̃uationis ab ecclesia parochiali non committitur ante annum. licet constet intra annum ordinatum ad illam ecclesiam non posse amplius ad sacerdotium promoueri. ergo idem dicendum in casu proposito. Ad. l. autem cum stipulatus. dico ꝙ loquitur in pena conuentionali que committitur cum incipit esse certum non

posse fieri quod erat fiendū. Secus in pena legali vt in.d.c.cōmissa. Et ratio est.quia mitius agitur cū lege q̄ cuz homine.l.celsus.ff.de arbi. Vel dic fm glo.in.d.c.cōmissa.q̄ ante diem agi p̄ōt q̄nti interest: opus inchoatum non esse. vt in iuribus allegatis.sed ad penam non. vt in dicto capitulo cōmissa.

¶ Pone.Quidā dyaconus fuit p̄motus ad ecclesiam parochialē q̄ vltima die septēbris habuit pacificam possessionē ecclesie.z neglexit vsq; ad q̄tuor tpa septēbris,p̄moueri ad sacerdotiū. In sabbato q̄tuor tēpor̄ ipsius mēsis nullo mō potuit p̄moueri. Quer̄:an finito illo mense z p cōsequēs anno sit p̄uatus p cōstitutionē.licet.de elec.li.vj. Rñ. Jo.an.in regula imputari.de re.iur. in.vj. in mercu.dicit q̄ nō.cū in p̄mis sabbatis non fuerit ī mora. Et hoc respectu pene de qua loquimur Et sic in casu quo nō p̄cessit mora vel culpa nō imputatur. Hoc etiā p̄cedit qū impedimentū superueniens in vltimo sabbato:nō fuit ex culpa ipsius Et fortius si ex insta causa a p̄ncipio distulit. Et licet dilatio recipiendi sacerdotiū:potuerit inducere culpam z moraz lesionē conscientie.nō tamen induxit moraz vel culpā de qua loquimur.nec iste dicat se artare zc.quia ille nō dicit se artare in veniendo qui iter arripuit:tempore quo plericq; illius conditionis homines p̄uenire solent.ff.de v̄.ob. continuus. Nec est obligatus ad operā.qui incepit eo tēpore quo p̄fici poterat fm operā diligētis edificatoris. vt ea.l.§.item qui insulam. Cū ergo verisimiliter fm moraz alior̄ ordinandor̄ ille dyaconus infra tēpus ordinari posset.non debet dici se artasse.cum congruū z sufficiens tēpus haberet Et licet quis p̄uidere teneat interdū:q̄d p̄ōt accidere.non tñ tenet diuinare.

¶ Si ad ecclesiam parochialem p̄sentet qui non est in sacris.dum tamen aliter sit idoneus z possit infra tempus statutū ordinari.admittēdus est.extra de instī.si is.li.vj.z tamē fm Jo.an.talis non p̄sentatus nō possz in tali ecclesia instituī.extra de eta.z qua.p̄terea.nisi dispēsatiue.vt ibi.

Electio.j.Cōmuniter

quid sit.dic fm Posti.electio est alicuius p̄sone idonee ad dignitatē vel fraternam societatē.seruata forma canonica facta vocatio. Colligitur hoc.extra eo.cū in cunctis.z.c.cum ecclesia vulterana.z.c.quia.p̄ter.

¶ Ad quē p̄tinet electio de iure cōmuni? Rñdeo de iure cōmuni spectat ad collegiū etiā si duo solū vel tres fuerint.extra eo.c.j. Quandoq; tñ laici p pace seruanda admittunt ad electionez.z p̄cipue p̄ncipes vt defendant ab oppressoūb fm Hof.

¶ Quis non potest eligere? Rñ.excōmunicatus maior. vt nota.de ap.constitutis.el.j. Et glo. ibi dicit q̄ excōmunicati vel suspensi:nec eligere:nec eligi possunt. Secus in minori.extra de cler. ex.c. fi. Item nec interdictus.extra eo.cum inter. Item nec ille qui scienter celebrauit in loco interdicto.de sen.ex.is qui.li.vj. Itē nec ille cui interdictū est eligere absq; superioris licentia.extra eo.c.fi. Itē nec illi qui in ea vacatione elegerunt scienter indignū extra eo.cum in cunctis.z.c.innotuit.nā tales ipso iure sunt ea vice eligendi potestate p̄uati.z ab ecclesiasticis beneficijs per triennū suspensi. Et idē dicendū si peccauerūt in postulando.extra eo.scriptum. Et hocverum.quando facta nominatione sequitur electio vel postulatio. Secus si non sequitur.quia non essent p̄pter hoc p̄uati.extra eo.p̄petue lib.vj. Et per.d.tex.z per.c.cum in cunctis. posuit Jo.an.vnū semper menti tenendū in regula.odia.de re.iuris.li.vj.q̄ vbi pena ponit a iure ipso facto p̄pter aliquod delictū cōmissum. nunq; est locus illi pene.nisi illud delictum sit cōsummatum.q̄ntumcunq; fuerit inchoatū.licet posset extraordinarie puniri:qui delictum inchoauit. Pro hoc facit aliud singulare dictū Barto.in.l.j.ff.de sica.vbi dicit q̄ statutum puniens delictum certa pena.non habet locum in eo qui inchoauit.si illud non perfecit. quia statutum est strictissime interpretandum. maxime penale. vt in dicta regula, odia.

¶ Quer̄ in eo quod.d.c.cum in cunctis.non solum p̄uat ea vice auctoritate eligendi.ḥ etiam suspendit ipso facto ab ecclesiasticis beneficijs p triennium.vt dictum est. Nunq̄d istud triennium incipiet post electionem factam statim. An debeat expectari finis triennij p̄mi. Et hec questio potest contingere sepenumero. Jo.an.refert opiniones multorum. Tandem concludit q̄ indistincte fm triennū incipit statim post cōmissum delictū Ita q̄ p̄iora tempora confunduntur in secundis quia exquo pena imponit ipso iure.necessario debet incipere statim post commissum delictum. Et idem cōcludit ipse in glo.sua in de.ij.de magi.vbi habetur q̄ conferens insignia doctoratus.non recepto p̄ius iuramento.q̄ taxam trium.M.turonensium non excedet. als a collatione doctoratus per sex mēses sequētes est suspensus. Quer̄ modo glo.quid si pendente p̄mo semestri. itez violet dictam constitutionez. An statim currat scōm semestre.an tunc cum finitū fuerit p̄mū. Respōdit q̄ cōmuniter tenetur q̄ non fit duplicatio totius.sed statim post secundā transgressionem inchoat secundū semestre.ff.ad.l.aquil.ita vulneratus.ad turpil.l.in senatus.in fi.

¶ Sed nunq̄d suspensione pendente valeat: doctoratus collatio facta per suspensum. Constat q̄ ille nō est casus quo imp̄imatur caracter. Itē nec datur hoc officium ex impresso caractere.ḥ ex potestate officij.z est quedā auctorizatio z declaratio que declarat illum dignū ad officium doctrine: et dat auctoritatē vt doceat. Puto igitur q̄ si suspensio erat occulta.hanc auctoritatis dationē non sic necesse iterari. Secus si essz publica.facit de re iudi.ad p̄bandū. Est etiaz sciendum q̄ aliqui conferunt ista insignia.auctoritate apostolica.vt Archi.bononiē. Aliqui de iure cōmuni fm Postiē. Sed quo ad p̄ncipale Panor. plus placet opi. Bar.quā posuit in.d.l.in senatus.vbi formal.q. Statuto cauet q̄ cōmittēs homicidiū soluat.M. z stet ad p̄finia p decennū. Hemū durante p̄mo

decēnio: homicida cōmisit aliud homicidiū. Queritur nunc vtꝝ debeat expectari finis primi decennij: an vo scōm decennīū debeat immediate currere. Et cōcludit q̄ q̄cūq; ponit pena vt spēs. puta dicit statutū q̄ stet ad cōfinia p decennīū a tpe delicti cōmissi. ⁊ sic determinat tpus. Et sic scōm decennium debet incōtinēti currere. al's nō esset illō decennīū. ℔ aliud. ar. bonū. in. l. si vsusfructus mihi in biennīū. ff. de vsuf. le. Aut pena apponit generaliter ⁊ indeterminate. puta. stet ad cōfinia p decēnīū ⁊ tūc incipit scōm decēnīū finito primo. q̄ al's nō soluēt pena delicti. hec Panor. in. d. c. cū in cūctis.

¶ An autē hec pena eligentium habeat locum in omnibꝫ electionibꝫ. Dic fm Panor. vbi s. q̄ non. Primo nō hz locū in cardinalibꝫ eligentibꝫ papā. q̄ nō est iure cautū. Itē nō hz locuz in platuris citra epatū. ℔ restringit ad epatū ⁊ supiores dignitates. vt in. c. si cōpromissarius de elec. li. vj. Item eligere nō possunt. q̄ peccauerūt in electionis forma q̄ debent puari iure eligendi. ex eo. q̄ ꝑter. Itez nec illi q̄ neglexerūt vsq; ad lapsum tpis. ex eo. ne ꝑ defectu. Itē qui p laicalez abusum elegerunt. ex eo. quisq;s. Itē non pūt eligere pupilli. nec etiaz in locis regularibꝫ q̄ nō sunt ꝓfessi tacite vel exp̄sse. nec etiā puersi. ex eo. ex eo. li. vj. Et ad maiorē buꝫ declarationez querit Ludo. ro. in suis singularibꝫ Vtrū laicus sancti Francisci seu cōuersus q̄ ꝓfitetur tria substātialia habeat vocē in capl'o. Et dicit q̄ aut loq̄mur in electione plati. ⁊ tūc dicendū q̄ nō. Et casus est singularis. in. d. c. ex eo. Fallit. nisi hoc acq̄sierint ex antiq̄ssima cōsuetudine. Ista est singularis nota. Inno. in. c. ij. de insti. Aut q̄ritur q̄ capitulū tractat tpalia. Et fe. de se. tenet q̄ nō. ⁊ de hoc videt casus notabilis. iuncto. c. cuz supra scriptione pape. in. c. ⁊ si xp̄us de iureiur. in v. vos ⁊ cōuersi vestri. vbi pz q̄ cōuersi nō sunt de capl'o q̄ frustra diceret. ⁊ cōuersi vestri. ergo vocē nō habent. Itē in cathedralibꝫ collegiatis secularibꝫ vel regularibꝫ ecclesijs vocē nō habēt q̄ nō sunt subdyaconi. nec in eligendo. nec in alijs fact̄ capituli etiam si ab alijs libere concedat. vt in cle. vt hij. de eta. et qua.

¶ Infra qō tpus debet fieri electio. Rn̄. In ecclesia cathedrali vel regulari habēt electores tps trium mensiū infra qō si iusto ipedimēto cessante nō elegerint ad ꝓximuz superiorē deuoluit. vt extra eo. ne ꝑ defectu. In alijs vo ecclesijs dz puideri infra sex mēses. aliter ad ꝓximum superiorē deuoluit. ex de pb. de multa. ⁊ de cōce. p. nulla.

¶ In quo loco debet fieri electio. Respon. potest fieri in ecclesia vel in capitulo vel simili loco honesto. et maxime iuxta consuetudinem. extra eo. in causis.

¶ Vtrū absentes sint vocandi ad electionē. Rn̄. fm panor. in. c. cōa. extra eo. q̄ illi vocari debent. qui comode vocari possunt. p. c. quia ꝓpter. extra eo. vbi dicit q̄ admittunt illi ad electionē q̄ debēt volunt ⁊ possunt comode interesse. Dicit. debent vt excludat illos. q̄ de iure nō debent interesse electioni. licet sint de collegio. vt sunt excōmunicati ⁊ suspensi. Itē excludunt qui nō sunt in sacris constituti. vt in. d. cle. hi qui. Item excludunt impuberes et irregulares. vt in. d. c. ex eo. ⁊ in. c. is q̄. de sen. ex. li. vj. Secundo dicitur qui volunt interesse ⁊ ideo illi qui nolunt interesse nō debent compelli nisi intersit ecclesie. nam ꝓ interesse ecclesie poterunt compelli. Ex quo infertur q̄ isti sic vocati. qui nolunt interesse. non debent in numero computari duarum partium. Tercio requiritur q̄ possint comode interesse ⁊ hec comoditas refertur ad comoditatem ecclesie. ⁊ non persone fm doc. ⁊ bene quare si non possunt comode vocari ꝓpter nimiam distantiam. potest electio siue illoꝝ p̄sentia fieri.

¶ Quomodo dicat posse comode vocari? Dic q̄ non potest dari certa regula. sed bonus iudex arbitrabitur. fm pericula imminentia ⁊ discrimina viarum vel timetur forte periculum scismatis vel abusus laice potestatis. vel sunt imminētes guerre vel huiusmodi ꝓpter que nō potest fieri defacili vocatio. Cessantibꝫ tamen p̄dictis ⁊ consuetudine. absentes sunt vocandi per nunciū aut lr̄as. al's electio. eis contemptis venit irritanda per eos si voluerint. non ergo est irrita electio ipso iure. sed irritanda. contemptis ꝓsequentibꝫ iniuriam suā. al's non. extra eo. c. bone. Si autē omnes essent p̄sentes. puta in ciuitate. sufficit cōgregare p sonum campane. si hoc est de more in illo loco. vt in. c. in causis. eo. ti.

¶ An autē valeat consuetudo. vt non vocent absentes ad electionē? Dic fm Panor. post Jo. an. in. d. coram. q̄ sic. Item econuerso valet consuetudo. vt vocentur absentes dūmodo non nimium tendat in damnū ecclesie. nam si consuetudo esset vt etiā cū incomoditate deberēt absentes vocari. nō putarē illā cōsuetudinē valere. q̄ nō valet consuetudo ecclesijs multū grauosa vel saltē est tollenda. vt in. c. j. de consue. Secus si haberet vt cū parua incomoditate deberent vocari. quia tunc valeret consuetudo quo casu intellige. c. in genesi. extra eo.

¶ Vtrū elector absens possit cōstituere ꝓcuratorem? Dic fm panor. in. d. c. quia ꝓpter. q̄ si ē iusto impedimēto detētus vt venire nō possit: pōt constituere ꝓcuratorē. al's nō. ⁊ in hoc est ille tex. valde singularis in hoc negocio. In alijs autē negocijs explicandis p capitulū vel vniuersitatem. pōt etiā nō impedit? ꝓcuratorē cōstituere. Et est spāle in electione: siue sit seruanda forma capli'. q̄ ꝓpter siue nō. ex quo tex. simpl'r interdixit: nec retulit se ad casum in quo sit seruāda forma. d. capli'. videt eni electa in electionis negocio industria persone. ar. c. is cui. de of. dele. li. vj. Vnū tñ scias. q̄ si alij de capitulo volunt admittere ꝓcuratorē etiā non impediti ad electionē faciendā: possunt. nō ob. dispositione. d. c. quia ꝓpter. q̄ licet tex. dicat interdicimus. istud tñ interdictū emanauit in fauorem aliorꝝ. qō pz ex eo. q̄ illi de collegio possunt cōmunicare ius eligendi penitus extraneo. extra eo. scriptum. ergo fortius possunt admittere procuratores eorum qui sunt de collegio. et hoc fuit satis de mente doc.

Ecõ nota p tex. ibi. vni de collegio. q̃ volens p procuratorẽ cõstituere. nõ põt extraneũ deputare ꝫ debet vices suas alicui de collegio cõmittere. vt in. d. c. quia ꝓter. ꝛ in. c. pe. e. ti. li. vj. vbi tex. optimus de isto procuratore. ¶ Et hoc intellige nisi alij electores velint isti gratiã facere. nã eis volentibꝫ põt constitui extraneus ad hoc. d. c. scriptũ. ¶ Et facit. q̃ possent de nouo aliquos extraneos admittere. fortius procuratorẽ extraneũ. ¶ Et hoc fuit sanctũ in fauorem collegiorũ: ne cõpellerent secreta sua cõmunicare extraneo. ¶ Et p hoc dico. q̃ istud nõ est speciale in electione. Sed generaliter non põt aliquis cõstituere procuratorẽ extraneum in explicandis in vniuersitate. qõ sentit Jo. an. in regula. qõ alicui. de re. iur. li. vj. in mercu. licet quidã tenuerint oppositum. ¶ Et tene hoc menti. hec Panor. in. d. c. q̃ propter.

Elector absens iusto impedimẽto detentus. vt dictũ est. potest nõ solũ vni. ꝫ pluribꝫ cõmittere vices suas. dũ tamẽ cuilibet insolidũ. ꝛ erit melior cõditio occupantis. ¶ Et si ambo concurrant ꝛ petunt admitti. nõ admittent ambo. ꝫ is quẽ capitulum vel maior pars elegerit. ꝛ si nõ concordent. admittetur ille qui in cõmissione primo noiatus est. ¶ Et si nullus sit insolidũ nõ valet. Quãdo aũt procurator vnũ nominat p se ꝛ aliũ nomine eius qui cõmisit nihil agit. nisi de certa psona habuerit spãle mandatũ quia tunc aliũ nomine suo potuit nominare p tex. singularẽ in. c. pe. e. ti. li. vj. Nam eadẽ cõscientia qua putat iustũ nomine suo: eadẽ ꝛ nomine socij: siue delegantis. ꝛ hoc est dictum notabile. ¶ Et idẽ dicendũ in similibꝫ. ¶ Et factũ p talem procuratorem seu cõmissariũ. fingit esse factũ per ipsum committentẽ. p tex. notabilem in. c. in causis. extra eo. ¶ Et facit fm panor. ille tex. ad. q. notabilem de qua al's in facto fuit cõsultus. Quidã testator mandauit certa sua bona distribui in pias causas fm q̃ videret suis executoribꝫ. Isti executores elegerunt negocium priuilegiatũ. vt puta. fabricam ecclesie. ¶ Eps loci petebat quartã bonorũ legatorũ. Replicabatur q̃ testator non elegit fabricam. ꝫ executores. Querit quid iur̃. Rñdit q̃ non debet. iiij. q̃ illud qõ fit per executores testamẽti videt factũ p ipsum testatorẽ. vnde pinde est ac si ipse testator elegisset fabricam. ar. optimũ in. d. c. in causis. ꝛ in. l. vnum ex familia. de le. ij. §. j. ꝛ ibi hoc firmat Bar. p illuꝫ tex. ¶ Et ex his habes bonaꝫ practicam impediendi quartã episcopo. quia vbi testator relinquit in genere ad pias causas. facias q̃ executor testamenti eligat aliquã causam priuilegiatã. ex qua nõ debeat quarta. ¶ Et q̃ sint cause priuilegiate: dic vt nota. in c. fi. de testa.

Quot sunt forme electionis: Rñ. tres. nam aut fit p scrutiniũ: aut p cõpromissum. aut p cõmunes inspirationẽ. extra eo. c. quia ꝓter. Quando proceditur p formã scrutinij debent eligi tres scrutatores. qui in secreto exquirant vota singulorũ. ¶ Et ipi q̃dẽ primo debẽt seipsos de suis votis examinare nec seruent in fine. quia cũ aliorũ vota sint eis nota posset electio dependere ab eorũ potestate. ꝛ ẽ vtile vt capitulum hoc exprimat a principio. vt duo ex eis scrutẽtur tercium.

Per quẽ autẽ vota scribent. Dic fm Panor. in d. c. quia ꝓter. p tabellionẽ etiam si sit laicus. quia notarius scribendo: nullaꝫ auctoritatẽ exercet. nec aliquid spũale ministrat. ꝫ solum põbet nudũ ministerium. vel melius est q̃ vnus de scrutatoribꝫ redigat vota in scriptis puatis. non ergo requirit q̃ sit notarius.

Quid si electores pauci sunt: Rñ. fm Inno. si sunt tñ tres. duo ex eis scrutabunt tercium. ¶ Et sic procedent ad electionẽ. Si vo sunt duo: vnus scrutabitur alium. q̃ si vnus tñ. ꝛ iste solus. vocat testibus exprimet votũ suũ. ꝛ eliget ꝛ publicabit.

In electionibꝫ vota incerta ꝛ conditionata non valent. ꝛ debent haberi p nõ adiectis. puta cõsentio in quẽ talis cõsentit vel si petrũ habere non potero: cõsentio in Jo. ꝛ similia. extra eo. in. c. electionibus. li. vj.

Consuetudo auferens libertatẽ eligendi. nõ valet. Secus si restringit electores ad certũ collegiũ: vel certũ genus psonaꝝ sicut dicimus in matrimonio: in quo requirit plena libertas. ꝛ tamen restrictum fuit ad certũ genꝰ psonaꝝ: quia cũ fidelibꝫ. hec Panor. in. c. cũ terra. extra eo. vbi etiã dicit de mente Inno. q̃ ex consuetudine potest induci vt mortuo plato capitulũ non pus procedat ad electionem: q̃ nuncietꝫ principi mors plati. ꝛ petat ab eo potestas eligendi. Sed potuit hec consuetudo induci ꝓter interesse principis. vt ponat aliquem sibi fidelẽ. nam princeps posset opponere cõ electiõ exceptiones alias legitimas: maxime si dubitat de pditioñe patrie vel reuelatione secretorũ vel cõsiliorum. Si tamẽ non vult consentire sine rationabili causa. non ꝓter hoc cassabitur electio. ¶ Et per hoc non valeret consuetudo. vt per hoc electio dependeat a voluntate principis vel alteriꝰ. quia tolleret libertatẽ eligendi. Secus si restringeret ipsam libertatẽ vt dictum est. Vide etiã Panor. in. c. ecclesia vestra. e. ti. q̃ in disponẽdis per vniuersitatẽ vel capitulum nõ debent dari voces per lupinos: per tex. illum qui vult. q̃ ad validitatẽ electionis nõ sufficit q̃ sit facta a maiori pte capituli. nisi etiã pars illa sit sanior. sed cum dantur voces per lupinos. nõ potest apparere que sit pars sanior. ꝫ solũ que maior respectu numeri. ꝛ tñ maioritas sine sanioritate nihil valet. vt ibi.

An autẽ hoc habeat locum in vniuersitate seculari. vt maior pars non consistat in solo numero. sed etiam in dignitate: auctoritate: ꝛ merito psonarum. Dic q̃ sic. vt notat Bar. in. l. põponius ff. de re iudi. ¶ Et dicit Panor. q̃ ad hoc cõmuniter nõ aduertit. requirunt eñ illa duo copulatiue. scz maior pars et sanior.

Publicato scrutinio electores neq̃unt variare voces. sed facienda est collatio ꝛ electio celebranda extra eo. publicato. ergo a contrario sensu: ante publicationem scrutinij. possunt electores variare et alios nominare. vt per. c. qõ sicut. eo. ti. quia per talem nominationẽ ante scrutinium factaꝫ. nullum ius acquiritur ipsi nominato. ¶ Collatio autem fiat post publicationẽ scrutinij: que erit triplex. scilicet

numeri ad numerū:zeli ad zelū:z meriti ad meritū.extra.e. In genesi. Et etiā vbi vnus solus fuerit electus:debet fieri collatio.nō numeri ad nūerū cū cesset alia electio:sed fiet de numero: merito z zelo.nam ꝓmo ꝓsiderabit vtrum habuerit numerū sufficientē:qz forte pītes nō faciūt duas pītes:vel forte nō oēs hūt vocē. Itez fiet collatio de merito electi:an sit idoneus ad illā dignitatē. Itē de zelo an bono aīo an p pces illicitas in illā ꝓsenserint. Itē nota q in numero eligentiū nō dz cōputari electꝰ:qz nullus pōt eligere seipm. extra.e. cumana.

¶ Facta collatōe eligi dz is in quē maior pſ z sanior capituli ꝓsenserit. Et maior ps dicet mior. Cū talis sit eligendus si placet vobis ipm cōiter eligamus. Et si ꝓsenserint:tunc is qui pmo ē auctoritatē hz in capło:surgens dicet. Ego p me z toto capitulo eligo talē ꝛc. z oēs acceptabūt. q si mior ps vel nō oēs consenserint:dicet. Ego p me z p illis q mecū ꝓsentiunt eligo talē.

¶ Quid aūt cum scrutant vota singulorū an electores debent dicere noio talē. Dic fm panor.i.d. c.qz pp.q pōt dici. Ego noio talē: vl ꝓsentio i talē talis sit eligendus si placet vobis ipm cōiter eligamus. Et q possit dici hoc vltimū adducit c.in genesi.extra.e. Sed postea facto scrutinio:debet sequi cōis electio:qz vnus dz eligere noie oīm p verba singularis numeri.dicendo:Ego talis ex ꝓmissione capituli eligo talē noie totius capituli. Panor.placet pma vel secūda forma:vt in scrutinio quilibet dicat.ꝓsentio vel nomino:nō aūt eligo.si tū putat q viciaret electio ex tercia practica. ex quo postea sequit cōis z vnica electio.

¶ Que aūt sint necessaria de substātia electionis: dic fm panor.multa sunt. Primū substātiale est vt electio fiat p ꝓgregatos in vnū. Nō.n.sufficeret cōsensus eligentiū simpliciter pītiti.puta si q libet cōsentiret in camera sua. Dz optz q collegialiter cōsentiant.ad hoc.d.c.in genesi. Secūdū substantiale ē:vt assumant tres scrutatores:nō plures vel pauciores.z hoc cōiter tenet.z hoc cōgruit lre in eo q specifice mentōem facit de trib. licet aliqui aliter dixerint. Tertiū substantiale ē: q isti tres sint de collegio eligentiū:nō de collegio ecclesie vacātis tm. Et hoc tenuit Gof.Inno.z Mo. dz glo.Vin.z Lancre.teneant ꝛctrariū. Sed pmū magis cōgruit litere.nā fidelius ꝓsequētur nego cū electōis illi ad quos spectat electio. Quartum substātiale est:vt vota singulorū exquirāt in secreto.vt quilq liberius possit dicere votū suū. Quintū substātiale est:vt singillatim fiat ista inquisitio Non.n.debent vocari bini vel trini:sed quilibet singulariter p se. Sextū substātiale ē:vt vota oīm exquirant.vt patet ibi:vota cunctorū. Vñ si vn? ex pītib nō scrutaret:vel aliquis ex ipis scrutatorib omitteret:non valeret electio. Intellige q cōtemnit seu ptermittit aliquis ex vocatis. Naz si aliquis nō vocaret ad electōem:cōtemptus illi? non reddit electōem nullā:qz vocatio oīm nō est de forma substātiali:vt dictū est s. Septimū substantiale est:vt vota exquisita redigant in scriptis publicis vel pīuatis. Octauū substantiale est: vt postq vota fuerint in scriptis redacta: publicent in cōi.s.in capitulo. Nonū substātiale est:vt ista publicatio votorū fiat mox.i.nullo actu contrario interueniēte. Decimū substantiale ē:vt facta publicatōe votorū fiat collatio:vt dictuz est. Undecimū substātiale est: vt fiat ista collatio mox p? publicatōz nullo actu extraneo intermisso. Duodecimū substātiale ē.vt facta collatōe sequat cōmunis electio:que fiat p vnū noie capituli.z pverba singularis nūeri.vt in.c. quod sicut extra.e. Decimūtertiū substātiale est:vt ipa electio fiat statim post collatōem nullo.s.actu extraneo interueniēte.vt extra.e.cū post petitā. Decimūquartuz substantiale est:vt electio fiat ā illo:in quē maior z sanior pars capituli cōsenserit.d.c.q propter. Decimūquintū substātiale est:vt ista electio sit verbalis:vt in.d.c.q sicut. Decimūsextū substātiale est vt ipa electio solēniter publicet:non.n. debet esse clandestina.vt in dicto.c.qz.z debet publicari in capitulo.z etiam est tutum:vt publicet pplo. pro hoc qō notat in.c.cum dilectus.extra.e. Idē Inno.z cōpost.d.q ista electio dz solenniter publicari.s.coram clero z populo.tñ fm panor.ista publicatio nō est de substantia. Et iō satis est q electio nō sit clandestina. Decimūseptimū substātiale ē: vt seruetur ordo omniū ꝓdictorū.z successiue oīa seruentur per ordinē:sicut supra numerata sunt. Locus aūt nō est de substantia.nisi al's ita se haberet cōsuetudo. Addūt aliqui q fiat electio postq corpus plati fuerit traditū sepulture:z nō ante sed hoc est de honestate:z nō de necessitate. vt dī in.c.bone.el.ij.extra.e.

¶ Ex predictis videt difficultatē huiꝰforme scrutinij.in qua multi etiaz viri pfecti deficiunt ignorantes practicā.vt dicit glo.extra.e.c.cum expediat.lib.o.vj.

¶ Qualiter debeat intelligi ista dictio mox z similes. Dic fm panor.q vbi ius determinat.seruanda est ipa iuris dispositio:sed vbi ius nō determinat.tunc ille dictōes z similes verificant in modico tpe fm q arbitrabit bon? iudex.habito respectu ad ipius circūstantias.

¶ Queritur de.q.quotidiana. An in oībus electionib?fiendis habeat locū dispositio.d.c.qꝛpter. Rñ.fm Panor.vbi s.de mēte glo.q in electōnibus epoꝝ z aliorū platoꝝ ecclesiarū collegiataruz qui habent generalē iurisdictiōem in ecclesijs collegiatis:seruanda est dicta forma dumtaxat.nā episcopi sunt proprie sponsi ecclesiarū.vij.q.j.sicut.z isti alij prelati rōne generalis iurisdictionis:quam habent in collegiatis ecclesijs: possunt quodammodo appellari sponsi. Ideo per mortē istorū platorū remanēt ecclesie viduate z sine pastore. Iste autem textus intendit,pulcre solum ecclesijs viduatis.vt ibi ecclesie viduate. ergo infertur q in electionibus canonicorū z in alijs dignitatib seu personatibus ecclie cathedralis. nō habet locum dispositio.d.c.quia propter quia per illoꝝ mortē nō remanent ecclesie viduate:cum nō sint sponsi.z in hanc partem videtur cōmuniter inclinare doct. licet aliqui contra: de quorum numero fuit

no.sed cõmuniter nõ tenetur. Item in electionibus abbatum ⁊ abbatissarum seruari debet predicta forma. nam abbates dicuntur pastores. vt in c.officij.extra eo. ⁊ abbatissa dicitur habere dignitatem. vt in.c.idẽnitatibus.extra eo.li.vj. Et electiones abbatum equiparantur in multis electionibus episcoporum. vt in.c.cupientes.eo. titu. libro.vj. Concludamus ergo q̃ solum in electionibus illorum prelatorũ per quorũ mortem ecclesie remanent viduate ⁊ sine pastore habeat locũ dispositio.d.c.quia propter. nec arbitror q̃ in qualibet eccl̃ia collegiata habeat locum. d.c.sed optz q̃ prelatus habeat iurisdictiõem generalem put habent abbates qui possunt cognoscere ō causis criminalibus ⁊ ciuilibus. ⁊ pro hoc optime facit tex. in.c.ne p defectu.extra.e. vbi papa equiparat ecclesias cathedrales ⁊ regulares: ⁊ illarũ prelatos appellat pastores. ⁊ p illorũ mortem dicit ecclesias viduatas. vnde ibi aperte ꝓcluditur q̃ in hac materia non debet istud verbum viduata capi stricte q̃ q̃ em̃ proprie solus episcopus dicatur sponsus vel maritus. ⁊ per cõsequens per ipius soli⁹ mortem dicatur proprie viduata ecclesia. In electõnibus ergo aliorum beneficiatorũ seu prelatorũ a supradictis sufficiunt singulares consensus illorum de capitulo. dũmodo prestentur in cõmuni. i. collegiatis in ipo capitulo. Nec est de necessitate: seruanda aliqua istarum formarũ. sed electus simpliciter a maiori ⁊ sanioi parte habebit ius. ad hoc bona glo. quam tenemenți in.c. sicut. eo. ti. li. vj. Ad hoc facit quod notat panor. i. c. ecclesia. extra eo. vbi dicit singulariter. q̃ in electionibꝫ in quibꝫ nõ est necessario seruãda forma. d.c. quia propter nõ sunt necessaria verba: dũmodo cõstet de consensu eligẽtium: multo ergo minus necessaria est scriptura. quod nota pro electionibus que fiũt in ordine minori: exceptis electõibus vicariorũ generalium vel puincialiũ seu ministrorũ. In alijs autez electõibus. ſ. diffinitorũ: discreti puincie: ⁊ discretorum locorũ nõ est seruãda forma p̃dicta. immo nõ est necessaria scriptura: nec verba: vt dictum est: ſ bũ necessarium est vt fratres ad quos pertinet electio sint collegialiter cõgregati. vt dicit panor. Et ex hoc reprobatur cõsuetudo quorundã fratrum simplicium: qui cum nõ fuerint presentes electiõi fiẽde: mittunt in scriptis vota sua. que fm p̃dicta habẽtur p nõ adiectis. per.c.si quis. extra. e. li. vj. in fi. vbi habetur q̃ absens nõ potest aliquaten⁹ per literas exprimere votum suum: quod non est ante scrutiniũ. sed i ipo scrutinio secreto ⁊ singillatim tm̃modo exprimẽduz. hec ibi. veniãt ergo ipi personaliter: vel in dicto casu renũciẽt votis suis: quod facere possunt per predicta. Et si nõ eẽnt vocati: vt motus est: possent postmodum agere ō cõtemptu ⁊ irritare electiõem dũmodo cõmode inẽ esse possint electõi. al's aũt nõ eẽt necesse eos vocare. d.c.q̃ propter.

¶ Sed queritur de questõe quotidiana. Emanauit preconiũ p presidẽtem vniuersitati ciuisdã castri. vt audita campana venirẽt oẽs ad electõez certam fiẽdam. Demũ pulsata campana: ex cẽtuz qui erãt in vniuersitate castri: comparuerũt trigẽta dumtaxat. Queritur nũquid isti soli possint procedere ad electõem faciẽdam. Rñ. panor. in.c. in causis. extra eo. q̃ quãdo cõuocatio vniuersitatis fit per eum ad quem de iure vel cõsuetudine spectat cõuocatio vniuersitatis: tũc talis citatio cõstituit nõ veniẽtes i ꝓtumacia. adeo q̃ veniẽtes dũtaxat possunt explere ea que incumbebãt agẽda. licet veniẽtes nõ faciãt maiorem partem. sed longe minorem. hoc sensit Inno. i. c. j. ō maio. ⁊ obe. Et canonistę cõmuniter videtur trãsire cum dicto Inno. licet Bar. expresse teneat cõtrarium in l. oẽs populi. ff. de iu. ⁊ iur. vbi dicit q̃ quãtũcũ q̃ vniuersitas vocetur p magistratũ: oportet tamen ad hoc vt valeat quod fiat in vniuersitate: q̃ veniãt saltem due partes. vt in. l. nominationuz. C. de decur. li. x. ⁊ in. l. nulli. ff. qõ cuiusq̃ vni. Et ita hodie practicatur in tota tuscia. Nũq̃ em̃ aliquid tractarẽt in cõsilio: nisi venirẽt saltem due partes cõsiliariorũ. Sed panor. plus placet dictum cardinalium. ar. op. in. c. cum vobis. extra eo. vbi dicitur: q̃ vocati nolẽtes venire faciũt se alienos. Adde glo. in cle. quod circa. e. ti. que dicit absurdum esse in numero computare illos. qui vocati venire noluerũt. pro hoc: quia sicut ius vniuersitatis potest residere in vno solo: alijs motus: vt longe agentibus. vt notatur in. c. gratum. de postu. prela. Ita dicẽdum in alijs contumaciter nolentibus venire. Absurdum nãq̃ est q̃ per contumaciam particularium: debeãt impediri negocia vniuersitatis.

¶ Quid si electio tenuit de iure naturali. puta: cũ affuit cõsensus eligẽtium: tamẽ fuit nulla propter solennitates iuris positiui nõ seruatas. an tenetur electus in foro conscientie renunciare: Dic q̃ non. Et hũc casum vide supra. Alienato. Et dic vt ibi.

¶ An autem talis electio que tenuit de iure naturali. nõ seruatis solẽnitatibus iuris positiui dicatur canonica. Dic fm Inno. in. c. q̃ sicut. extra eo. q̃ electio potest dici canonica tripliciter. ſ. large stricte ⁊ strictius. large dicitur canonica: quãdo de iure naturali tenuit. quia interuenit cõsensus eligẽtiũ ⁊ electi. sed nõ de iure positiuo. Stricte dicitur canonica: quãdo tenet de iure naturali ⁊ interuenerũt substantialia etiam iur̃ positiui sed nõ solẽnia. Strictius dicitur canonica: quando tenet de iure naturali: ⁊ interuenerũt oĩa que requirũtur de iure positiuo: siue sint substantialia siue de solẽnitate nõ substantiali. puta q̃ vocẽtur absentes. vel quid simile. Ita q̃ nihil deficit ō requisitis. Per cõtrarium dicit electio nõ canonica Dic vt supra ecõtrario. ⁊ hec nota.

¶ Cassanda est electio illius qui requisitus antẽ q̃ esset electus cõsensit electioni de se faciende: cũ presumitur ambitiosus. extra eo. cum post petitis ⁊ c. officij. Nec quis potest eligere se ipsum etiaz si iurasset eligere idoneorem. quia quisq̃ debet de seipo cognoscere culpam. ⁊ de alio ꝺz p̃sumere bonum. extra de p̃sump. c. fi.

¶ Quid autem si conscientia sua dictat se esse me

liozem.an poterit seipsum'eligere. Quidam dicũt q̃ sic. vt refert glo.in.c.cum in iure.de elect.quod tamen glo.eadez reprobat:quia sic ambicios9 videretur:7 ideo repellẽdus per.c.ĩ scripturis.viij. q.j. Quid ergo habebit agere talis. Rñ.glo.q̃ debet renunciare tali potestati:7 fatuus esset qui sic iuraret si credit se meliozem vt se eligat: vel dic q̃ tunc ipse intelligitur exceptus:quia ĩ generali sermone persona loquens nõ comprehẽditur. Idez dic de eo cui precipitur per superiozem q̃ debeat eligere idoneozem.quod no. Et ideo dicit bene panoz.in.c.lz.extra.e.q̃ casu quo vnus solus cardinalis supesset 7 alij mortui essent:ille habebit electionem.iuxta no.in.c.gratum.de postu.p̃. Non tamen poterit eligere seipm.vt in.c.per vestras.õ in.pa.puto tamen q̃ ille nomĩe totius collegij potest dare hanc potestatem alteri.7 ille nomine totius collegij poterit eligere istum.dummodo cesset fraus 7 ambitio.

¶ Quando maioz pars capituli deliquit. electio devolvitur ad pauciozes. Item devolvitur etiaz ad vnum propter delictum omnium aliozum.d. c.gratum.

¶ Quis debz eligi. Rñdeo eligendus est doctioz 7 sanctioz:cuius compatõe ceteri grex dicãt.viij. q.j.c.si ergo. Et qui sit de legitimo matrimonio natus.7 etatis legitime.extra.e.cum in cunctis. De etate omniũ prelatoz. vide s. Clericus.iiij. Subdyaconus etiam põt in epm eligi.extra. de eta.et qua.a multis. Abbas quoq; exemptus põt eligi in epm siue in abbatem eiusdẽ regule 7 habitus: sed non põt transire nisi de licentia pape: vel legati de latere si sit in prouincia.extra eo.si abbatem. in.vj. Religiosus quoq; lz nõ expresse,pfessus q̃n etiam nouicius põt eligi ad episcopatuz. extra.e. nullus.li.vj.sine eligatur in secularibus:siue ĩ regularibus ecclesijs.ad prelaturam tamen sue vel alterius religionis nõ nisi expresse ,pfessus. vt ibi. ¶ Nullus autem religiosus põt eligi in abbatez vel prelatũ alterius religionis: vel habitus.quod si secus actum fuerit eo ipo est irritum 7 inane.vt in cle.j.extra.e.

¶ Quis nõ potest eligi. Rñdeo excõmunicatus excõmunicatõe maioꝛi. Item nec suspensus. nec interdictus:nec qui interdictũ nõ seruauit. Itez nec illi de quibus supra in principio capituli. Itẽ nec excõmunicatus minoꝛi.qui si scienter electus fuerit:cassanda est eius electio.extra de cleꝛ.excõ. mi.c.fi.

¶ Quid autem fiendum si in capitulo vel collegio sunt aliqui excõmunicati vel suspensi: vel dubitatur.7 sine scandalo expelli nõ possunt: vel dubitatur de aliquibus,an interesse debeãt electioi. Dic fm panoꝛ.in.c.cumana.extra.e. q̃ admittant cũ protestatõe.vt eoꝛ voces valeant: si 7 in quãtum appareat eos postmodum debuisse interesse. Nõ ergo nocet electioni als legitime: q̃ nõ, habentes vocem fuerint admissi vnacum alijs. Nec sufficit,pbare q̃ quis interfuerit electioni: nisi etiã,pbet q̃ habuerit vocem.nam potuit interesse: 7 tamen nõ dare vocem.nam q̃q; ex gratia concedi tur sola 7 stricta interessentia.quia ẽ modici preiudicij. Idem dicit Panoꝛ. quando excõmunicati ingerunt se electoi: 7 vbi imminet scandalũ possunt admitti cum protestatõe:ne videant scienter admissi. Et sic corrueret tota electio.per.c.fi. de procu. Vide tamen singularez teoꝛicam Inno.in.c. illa.extra eo.quam sequunt omes docto. q̃ si inhabilis admittatur ad electõem ignoꝛanter. valz electio.etiam si vnus solus sit habilis. Et loquit ppie de excõmunicatis.secus tñ si als inhabilis admissus scienter fuisset.

¶ An religioso acquiratur ius electiõis extra oꝛdinem suum. Rñ.nulli religioso:pdicatoꝛum:minoꝛum:heremitarum:7 quoꝛũlibet mendicantiũ ex electione:postulatõe:,pusione,seu vocatõe ad prelaturam extra suum oꝛdinẽ in discoꝛdia facta: ius aliquod acquiritur nec ipe consentire potest etiam habita licentia.extra.e.quoꝛundã.li.vj. Et debet intelligi de discoꝛdia:siue de iure siue de facto sit exquo ter. loquitur indistincte.vt in cle. qõ circa.e.t. Sed etiam alijs religiosis nõ acquiritur ius in electionibꝰ nec cõsentire possunt si fuerint electi a minoꝛi parte numero. vt in.d.c. quoꝛundam. Et nota q̃ si religiosus electoi de se facte ad platõem aliquam extra suum monasteriũ vel ecclesiam nõ petita licentia 7 obtenta cõsenserit:cõsensus nõ valet.7 electio ipsa iuribus euacuatur. Prelati tñ religioso;irrequisitis cõuentibus possunt huiusmodi licentiam dare.extra eo.c.si religiosus.li.vj. Non autem valeret licentia que cõcederetur,p futura electõe.quam fieri cõtingeret vt in cle.cum concessa.eo.ti. Nec aliquis religiosus potest prefici in aliqua ecclesia que clero careat 7 populo chaistiano.vt in clemẽ.in plerisq;. extra.eo.

¶ An autem decretum electõis faciat plenam,pbationem,p electo. Inno.in.c.innotuit. eo.ti. dicit q̃ nõ. Quod intelligit.d.an.quãdo fuit confectum manu priuata. Secus autem si fuit factum per publicam personam attestantẽ omnia fuisse gesta in presentia sua.quod etiam placet Panoꝛ. qui dicit hoc verum:dũmodo in tali scriptura interueniant omnia requisita ad scripture substantiam publice.vt testium presentia 7 similia.7 casu quo decretum fit per publicam personam:nõ est necesse q̃ apponatur sigillum capituli. qꝛ scriptura publica facit fidem sine alio adminiculo. Sed sigillum est necessarium quãdo scriptura est pata.7 decretum est quedam scriptura cõtinẽs seriem electionis a principio vsq; ad finẽ.7 fit ista scriptura:vt appareat forma debitam fuisse seruataz in electõe.7 vt eligẽtes nõ possint ampliꝰ negare: quin cõsenserint electioni.

Electio.ij. scz per cõpromissuz.

¶ Est sciendum q̃ istud compromissum potest fieri dupliciter. Primo simpliciter.s.vt illi de collegio vel de capitulo cõmittant alicui vel aliquibus eligẽdi potestatem. quod fieri potest.extra eo.cum in veteri. Sed competentius fiet:si eligantur in numero impari. extra eo.

in causis. Nec requiritur q̄ hȳ quibꝫ cōmittitur sint de collegio.extra.e.causam que.ibiq; habetur q̄ moniales possunt transferre potestatē eligendi abbatissam in masculū etiaꝫ in illum qui habꝫ potestatem cōfirmandi ipam electōem. Si tamen in hac cōmissione que fit per tale cōpromissum: vn⁹ de capitulo vl̄ collegio dissentiat: nihil fit.extra.e. quia propter. Et hoc no.ibi glo.quia nō cogitur quis renunciare iuri suo.vnde nō sufficit hoc casu maior pars capituli. Ratio.quia cuiuslibet interest singulariter vt eligat p se ⁊ nō per alīū. Ideo quilibet potest contradicere: ne fiat cōpromissum ⁊ in re cōmuni: potior est cōditio phibentis. vt in regula iuris. In re cōmuni.li.vj. Talis tamē potestas re integra revocari pōt.d.c.in causis. Et ibi patet q̄ dicitur res nō integra. quādo cōpromissarij inceperunt habere tractatū. Ex quo pōt instrui quādo negociū extraiudiciale desinit esse integrum.nam ex quo negocium cepit agitari ⁊ tractari: nō dicitur amplius integrum. Et latius pse quitur Inno.in.d.c.in causis.di. q̄ cum attinguntur substantialia negocij: desinit esse integrū. puta cum inceperunt tractare de persona eligenda. Secus si solūmō sint expleta aliqua pertinētia ad solēnitatem actus. vt quia dixerunt missam d̄ spiritusan. ⁊ hmōi. Et omnibꝫ de capitulo consentiētibus: nō requirit nisi vt eligant: sic dicendo. Ego N.cōpromissarius de cōsensu cōpromissariorum meorꝫ virtute cōpromissi in nos facti eligo in ep̄m N. Et si p̄dicti elegerint vel maior pars ipsorum elegerit scienter indignū: electio devoluitur ad capitulū. Secūdo est aliud cōpromissum.s.limitatū de quo habetur in.c.cum expediat. iuncta glo.e. ti.li.vj. ⁊ in.c.cuꝫ dilectus.eo.ti. Et fit hoc modo. vt.s. cōpromissarij teneant eligere illum in quem maior pars totius capituli: scrutatis votis omniū de capitulo singillatim ⁊ secrete ab ipsis cōsenserit Et fm glo.in.d.c.cum expediat. ista est melior et expeditior forma quam hodie habeamus.quia in hac forma electores non abdicant a se ptātem nominandi. Et in ista forma nō requiritur de necessitate nisi primo q̄ cōpromittentes sint simul congregati.et omnes qui debent ⁊ volunt interesse. Secundū q̄ cōpromittant in vnum vel duos vl̄ tres aut quot volunt: siue sint de collegio: siue nō dummodo sint clerici: nō laici. extra de arbi. c.cōtingit.de hoc vide s. arbiter. Tertiū q̄ cōpromissarius vel cōpromissarij scrutentur vota singulorum secrete ⁊ singillatim. Quartū q̄ eligat illum i quem maior pars totius capituli consenserit dicēdo. Ego. N.cōpromissarius de cōsensu ⁊ voluntate cōpromissariorꝫ meorꝫ si habet alios virtute cōpromissi in nos facti: eligo in ep̄m. N. in quem maior pars totius capituli consensit. Et si in primo scrutinio nō consensit maior pars totius capituli: necesse est replicare: donec consentiant in aliquem.extra.e.cum terra. Et si dubitaretur d̄ fraude cōpromissarij: possent eligentes scripta facere: in quibus scribant nomen illius in quem cōsentiunt ⁊ dare cōpromissario: qui in presentia oīm recipiat, ⁊ postea simul; aliter implicat; q̄ nō possit perpendi cuius sit scriptum: ⁊ legat cor̄ omnibus, ⁊ postmodum eligat in quem maior pars cōsensit.

Cadentes ptātem aliquibus cōpromissarijs eligendi prelatum vel officialē: videnᵗ intellexisse d̄ idoneo.vnde si electus nō est idoneus.nō tenentᵗ vti electum recipe. Et facit ad qōnem qñ cōmunitas elegit duos ciues: vt vadant ad eligendum potestatem vel capitaneū: si illi eligunt indignuꝫ ciuitas non tenetur illum acceptare.nam in generali mandato non venit vt eligant indignū. Hec panor.in.d.c.causam que. Et nota fm panor.in c.in causis.extra.e.q̄ capitulū non solum pōt cōpromittere personis certis ptātem eligendi: ꝫ etiā pōt aliquos eligere per quos eligantur cōpromissarij: qui habeant postmodum eligere vice capituli.

An autem valeat cōpromissum factū ab vnos nomine omniū: alijs presentibus ⁊ nō cōtradicētibus. Dic fm Inno. ⁊ cōmuniter doct.in.d.c.iis causis: q̄ nō valet tale cōpromissum: quia cuꝫ ista res nō sit leuis: imo magne importantie: debent singillatim omnes inquiri ⁊ expresse cōsentire. Et nota hoc dictum singulare nec tradas oblivioni. Ex quo pōt sumi hec regula. q̄ in arduis explicandis in vniuersitate debent omnes consentire: nec sufficit q̄ actus explicetur per aliquos nōe aliorꝫ licet illi taceant ⁊ non cōtradicant. quia in re onerosa ⁊ graui: debet interuenire consensus expressus: nec taciturnitas habetur pro consensu. Facit glo.in regula.qui tacet.li.vj. Secus potest dici in re leui: ⁊ maxime cōcupiscabili; vt tunc taciturnitas habeatur p cōsensu. Ex quibus pōt sumi singularis limitatio ad nota.per Innoc.in.c.j. d̄ his que fiā ma.pte capi. vbi notanter dicit. q̄ si in capitulo tractatur aliquod illicitum ⁊ damnabile tenentur illi de vniuersitate contradicere; alias si nō cōtradicant habentur p cōsentientibus. ⁊ ita involuunt peccato ⁊ pena peccati: cum alijs expresse consentientibus. vt illud dictuꝫ pcedat quo ad obviandum peccato: ne sub velamine taciturnitatis peccatum nutriatur. sed quo ad validitatem actus tene quod supra dixi. Hec panor.in.d.c.in causis.

An autem cōpromissarij possint eligere vnum ex seipsis: Glo.in.c.cum in iure.extra.e.ponit duas opiniones.nam quidaꝫ tenuerunt q̄ nō: quā opinionē sequitur glo.ibi.quam dicit probari per l.nō licet. ⁊ l.si in emptōne.ff.de cōtraben.empt. In quibus iuribus patet q̄ tutor nō potest rem pupilli a seipso emere.lꝫ sit deputatus ad distribuendum. Sed aliam opinionem tenet Inno. Po. ⁊ compo. ⁊ est quasi cōmunis opinio. ⁊ videt satis probari hec opinio per dictum.c.cum in iure. ⁊.c.cum in veteri.extra.e. Item ex contraria opinione posset sequi fraus. Nam inter compromissarios possent fraudulenter poni illi de quibus vtiliter posset ecclesie puideri. Hec obstant iura allegata per glo. loquuntur enī quando potestas datur vni. vbi de facili potest ouri fraus. hic autē loquimur; cum potestas competit plurib⁹. vnde

non pōt dici q̄ electio oriatur a se: sed potius vocatus a deo ⁊ a socijs. Et hec optime faciūt in ar. q̄ plures deputati ad distribuendū aliqua bona in pias causas: possunt illa distribuere in aliquez ex seipsis: dūmodo alīs egeant. Vide etiaz eandē pano⁹. de hoc in. c. j. de coba. cle. vbi dicit p illum ter. q̄ executo⁹ deputatus ad distribuendū certa bona pauperibus: potest distribuere inter cōsanguineos pauperes. Nam clericus est executo⁹: et debet distribuere supflua in pauperes. xvj. q. j. c. fi. Et tamen potest distribuere inter ꝓsanguineos ꝓprios. Predicta etiam faciunt q̄ si certi officiales deputant ad eligendū aliquos officiales: pōt aliquez ex seipis eligere: nisi forma ptātis eis tradita restringat.

¶ Quid autem si sunt septem cōpromissarij. vt in d. c. cum in iure: qui in duas partes diuisi sunt. s. tres: ⁊ tres. an alius possit consentire electioni ō se facte a tribus cōpromissarijs. Rñ. pano⁹. in. d. c. cum in iure. fm Io. quem cōmuniter sequūtur docto. sequentes. dicit q̄ vbi ꝓceditur per viam cōpromissi: vox electi auget numerū: ⁊ consentiēdo electioni sue pficit ipam electōem. Quo casu ꝓcedit. d. c. cum in iure. Aut ꝓceditur p viā scrutinij. ⁊ non computatur in numero. vt in. c. cuma na. extra. e. Ratio diuersitatis est: quia cum ꝓceditur per formā cōpromissi: non debet esse cōpromissarijs officium damnosum. Item quia electio non oritur a se: sicut oriret in forma scrutinij. Sed Io. an. in. c. per vestras. de iu. pa. dat aliam rōnez diuersitatis di. q̄ compromissum nō artat ad seruandum formā. c. quia ꝓpter. vt ibi patet. vnde possunt ⁊ solent compromissarij eligere palam. vt quilz̄ audiat vota aliorum. vnde cum quis non possit eligere quin sciat se esse ab alijs electum consentiendo electioni de se facte a parte equali. nō videtur ambitiosus: nec oriri a se: cuz sit ꝑius vocatus a deo ⁊ a socijs. Merito consentiendo auget numerum: cum sit vnus de habentibus potestatem. nec disposuit principaliter in seipm. sed potius dispositioni ab alijs facte cōsentit: nec est hoc ambitiosum: sed meritorium officiuz charitatis. si bono cordefit. viij. q. j. qui episcopatum. Sed quando ꝓceditur per viam scrutinij: cum in secreto quilz̄ cōsentiat: ⁊ sic ignoret an fuerit ab alijs electus: non pōt consentire in seipm. quia sic videretur ambitiosus.

¶ Siue cōpromissum fiat vni vl̄ pluribus electio debet fieri p verba singularis numeri. alīs nō valet. extra. e. c. sicut. li. vj.

¶ An autem isti cōpromissarij teneantur seruare aliquam formam in electione per eos fienda. Dic q̄ non. per dictionem: saltem: positam in dicto. c. q̄ ꝓpter. que importat illam formaz cōpromissi eē subsidiariam.

¶ Vtrū aūt valeat cōpromissum de eligendo certam ꝑsonā. doctores cōiter tenēt q̄ nō.

¶ Quid si ex tribus cōpromissarijs: duo scienter eligunt indignum: tercius eligit idoneuz: nunq̄d valeat electio vnius. Doct. sunt varij. Quidaz tenent q̄ sic: quia potestas duoꝝ eligentiū scienter indignum: deuoluitur ad illum vnuz qui nō deliquit. Alij tenent contrarium: quia cōpromittendo in tres videnť voluisse q̄ nō valeat electio vnius. Sed vide pano⁹. de hoc in. d. c. cum in iure. vbi dicit q̄ predicta qō dependet ab alia vicz. nunquid potestas istoꝝ cōpromissarioꝝ qui elegerunt scienter indignū deuoluatur ad alios cōpromissarios qui non deliquerunt. an redeat ad capitulum. Io. dicit q̄ talis electio nō valeret in terminis. d. c. cuz in iure. per formā appositam in cōpromisso. Nam fuit dictum ibi q̄ electio fieret ab omnibus. vel a maiori parte. Et sic sentit q̄ cessante tali forma valeret electio facta a minori parte. Exquo alij sunt priuati. Sed pano⁹. nō placet hec consideratio Io. Nam ⁊ si nihil dictum fuerit in cōpromisso: tamen tacite intelligitur: vt fiat ab omnib⁹: vel saltem a maiori parte. vnde quēadmodum valeret electio facta a minori parte: ex quo alij cōpromissarij sunt priuati: quia elegerūt scienter indignum. Ita deberet valere: cū fuit dictum in cōpromisso vt fieret ab omnib⁹ vel a maiori parte. Nam alijs priuatis: electio pōt dici facta ab oībus: quia fuit facta ab illis in quos tota potestas deuoluta est: vt habetur in simili in. c. cōgregato. extra. e. Nam certum est q̄ etiam cōpromissarij eligentes sciēter indignū: sunt priuati potestate eligēdi. vt in. c. si cōpromissarius. e. ti. li. vj. Nec delictum maioris partis debet nocere minori parti. vt potestas redeat ad. c. Nam dictum. c. si cōpromissarius loquitur quando omnes cōpromissarij elegerunt scienter indignū. tunc. n. potestas redit ad capitulum. secus si omnes coeligūt: ⁊ electio facta a minori parte reputur facta de idoneo. Et predicta notabis. Faciunt enī nedum ad electiones que fiunt ad ecclesiastica officia: sed etiam secularia.

¶ An autem electio facta: nō seruatis formis prescriptis: siue aliqua earū sit ipo iure nulla. Dic fm Inno. compo. ⁊ pano⁹. ⁊ cōmuniter doc. q̄ ipo iure non valet. licet Io. dicat q̄ requirať sniā. Ex primū verius. Et sic per ista verba nō valeat. inducitur nullitas ipo facto.

Electio.iij.

scz per inspiratiōem Ad hoc vt valeat fm pano⁹. in. c. quia ꝓpter. extra. e. duo requirūtur de substantia. Primo q̄ sit facta ab omnibus. vno enim contradicente: non valet ista electio: quia non videtur tunc facta inspirante deo. ar. viij. q. j. si ergo Secundo q̄ sit facta absq̄ vicio. s. symonie. vel alicuius tractatus. Et istis non datur aliqua forma eligendi.

¶ Sed queritur. quare ter. dicit. quasi per inspirationem. Quare posuit istā dictōem. quasi. Io. dicit q̄ tacite includuntur due forme inspirationis. Illa enī electio fit per veram inspiratiōem: q̄ fit auctore deo. nec indiget alia confirmatione: vt fuit electio beati Nicolai. Ambrosij. ⁊ Seuer. de quibus. lxj. di. ℔. bis omnibus. Fit autem electio

per quasi inspirationem: qñ nō constat q̄ auctore deo sit facta. sed presumitur quādo omnes de collegio vno ore cōsentiunt in aliquez sine aliquo tractatu precedenti. vnde dicitur tunc quasi p̄ inspirōem. i. ad similitudinē vere aspiratōis. Et qō dictum est quod non debet precedere tractatus intellige fm Jo. an. de tractatu speciali. General' autem posset fieri puta. si vnus diceret. Rogemus deum p̄ bono prelato: vel hortādo aliquos ad electionem boni prelati. Nō autem debet fieri psuasio respectu certe persone: q̄ sic electio fieret ad suggestionē alterius.

Elemosyna.j. vtrū dare elemosynā sit in precepto. Rñ. fm Tho. secūda secōe. q. xxxij. dicendū q̄ sic. Omittens. n. hoc eternaliter punietur: Math. xxv. Esurivi enī ꝛc. Et hoc intelligendū est fm q̄ recta ratio requirit fm quam consideratur aliquid exptedantis. s. vt illud q̄ in elemosynis eroganda ē nō sit ei necessariū. sed superfluum: nō soluz respectu suiipius sed etiā respectu alioz q̄rū cura sibi incūbit. quia prius oportet q̄ vnusquisq̄ sibīpi ꝛ suis prideat: ꝛ de residuo pauperibus subueniat. Ex parte quoq̄ recipientis requiritur q̄ necessitatem habeat. Alioquin non esset ratio: quare ei elemosyna daretur. Sed cum non possit ab aliquo vno omnibus necessitatem habentibꝫ subuenīri: non omnis necessitas obligat ad preceptum: sed soluz cum is qui necessitatē patitur sustentari non pōt: tunc locuz habet quod Ambro. dicit. Pasce fame morientez: ꝛ si non paueris occidisti. Sic ergo dare elemosynā de superfluo est in precepto. ꝛ similiter dare elemosynā ei qui est in extrema necessitate. Aliter dare elemosynā est de consilio: sicut ꝛ de quolibet melioꝛ bono dantur consilia. Et dico q̄ superflua de necessitate precepti sunt eroganda. q̄ licet sint iſtius q̄ntum ad proprietatem: sunt tamē aliozum quo ad vsum. s. iſtozum qui ex eis sustentari possent. Et tunc fm eundem Tho. intelligendus ē casus extreme necessitatis qñ apparēt. pbabiliter signa extreme necessitatis future. nisi ei subueniatur: vt cum aliquis videt aliquos impotentes vel pigros ad subueniendū: ꝛ pauperē indigētez cibo ꝛ potu ꝛ alijs vite necessarijs: nec sibi posse satisfacere. non enim expectāda est vltima necessitas: quia tunc non posset iuuari natura: fame vl' siti consumpta. Hec Tho. Idez panoꝛ. in. c. si vo. de iureiuꝝ. qui allegat dictam opi. Tho. ꝛ eam sequitur di. q̄ tunc elemosyna est in precepto. cum quis habet superflua: non solum respectu suimet sed illoꝛum quoꝝ cura sibi incumbit. ꝛ pauper est in tanta necessitate: q̄ non pōt aliter sustētari. alꝫ est de pſilio. Idē Hico. de ly. sup iſto v̄. omni petēti te tribue Luce. vj.

Vtrum autem in elemosyna preponendus sit pater infidelis extraneo fideli. Rñ. fm Ray. i exhibitōe nutrimenti preferendus est pater. Iz in dilectōne preponendus sit extraneus nisi necessitas ex alia parte preponderet vel aliqua alia conditio. puta cōmunis vtilitas ecclesie: vel reipublice. vnde ꝛ in extrema necessitate magis eēnt filij deserēdi q̄ parentes.

Elemosyna.ij. Quis pōt facere elemosynā. Vtrum religiosus possit facere elemosynā. Rñ. fm Ray. nō. quia nihil habet. xij. q. j. non dicatis. Si tamē monachus administratōez habet: potest dare elemosynā. Item si monachus videret aliquem indigere ad mortem debz dare: quia in hoc casu oīa sunt cōmunia. xlvij. dis. sicut hij. Nec ob. si abbas contradiceret: quia magis debet obedire deo q̄ hominibus. concoꝛ. Tho. scda secde. q. xxxij. ꝛ in. iiij. di. xv. q̄ citra extremā necessitatez monachus aliq̄d modicum dare potest absente abbate sub sperati habitionis.

Quid si monachus de voluntate abbatis vadit romā: vel est in studio: nunquid pōt facere elemosynā: Rñ. fm Ray. sic. Nam eoipso q̄ dedit sibi licentiam eundi vel standi: intelligitur ei concessisse licentiā faciendi ea que honesti scholares ꝛ peregrini solent facere. ar. extra de of. dele. pterea. ita tamē q̄ moderate faciat. l. item si filiꝰ. nūquid dicitur. ff. ad mace.

Nunquid vxoꝛ potest facere elemosynā sine licentia viri: Rñ. fm Ray. si vxoꝛ habet res parafrenales. i. propꝛias preter dotem. vbi huiusmodi parafernalia de consuetudine habēt locum ꝛ vxoris sunt: pōt de illis etiam inuito marito elemosynam facere. C. de pac. quen. hac lege. Item si vxoꝛ est lucrosa. ita scz q̄ exhibita gubernatiōe domus operis suis lucretur: potest de hoc elemosynā facere. Nec intelligo deducendas expēsas victus sui: quia vir tenetur ad omnia eius onera propter dotem. ꝛ etiam propter obsequium ab vxoꝛe exhibitum. Sed contra predicta videtur glo. in. l. siē patronus. ff. de ope. li. que vult vxoꝛem operari viro Sed q̄ mulier possit facere elemosynā quando ē lucrosa ꝛ sic non lucrari viro' tenēt theologi ac etiam summiste. Pro cōcoꝛdia tamē potest dici. q̄ si mulier habet dotem sufficientez pro oneribꝫ supportandis: tunc adhibita debita administratōne domus: quod lucrabitur cedet lucro suo. Si autē non haberet dotem: vel si haberet: sed non sufficiētem pro oneribus: tunc credo q̄ debeat laboꝛare viro vsq̄ ad supplementum onerum. De eo autē quod supererit poterit facere elemosynaz: quia cedit lucro suo: ꝛ non mariti. Et sic intellige glo. i. d. l. sicut. s. quando vxoꝛ non habet dotem: vel non sufficientem. Et ita videtur intelligere Bart. dictam glo. in. l. gaio. ff. de ali. lega. Vide etiam ad predicta singularem limitationez quā dat Astēſ. libro. v. titulo. xxvj. fm Guil'. de mili. q̄ aut de rebus illis vxoꝛis pāpam sustētat ꝛ viruz. Aut superabundat. In primo casu non potest de his que lucratur facere elemosynam: si subtractio sustentationis viri debet inde sequi: quia magis tenetur vi

ro ℞ alij. In secundo vero casu potest etiam viro inuito. De rebus quoq; viri: vt de pane: vino: et huiusmodi: que de approbato more solent ad dispensatōnem vxoris pertinere: potest et debet elemosynas facere. moderate tamē. z fm facultates viri z maiorem z minorem multitudinem z necessitatem pauperum. Et debet sibi formare conscientiam q non displiceat viro. licet aliquando prohibuerit. quia quandoq; prohibent: vt temperent vxores: non a toto sed ab excessu. Potest etiam sibi formare conscientiam ex miseria pauperis: cogitans q si maritus videret illum: placeret ei q sibi fieret elemosyna. Si autem omnino sibi dictat conscientia q viro displiceat. deponat eam si pōt z si ñ pōt deponere. nō dz dare: hoc dico nisi videret eum indigentem ad mortem. Et quod dixi de rebus viri etiam intelligas de rebus dotalibus. Nam illarum dominiū penes virum est. C. ō iudo. in rebus. Addit etiam glo. Ray. q si etiā mulier latenter moderatas det elemosynas pro se z viro suo: vtiliter gerendo commune negocium non peccat: ℭuis crederet q viro displiceret si sciret. et sufficit in hoc casu q non veniat contra prohibitionem mariti. z q eum non scandalizet. Et ℣e. de pal'. in. iiij. recolligendo hanc materiam dicit q in septem casibus vxor potest facere elemosynam. Primo si habet bona parafrenalia. Secundo si ē lucrosa: cum limitatione tamen antedicta. Tercio de pane z vino z alijs cōmunibus. Quarto ad euitandum damnum viri: sicut fecit abigail: primo Regum. xxv. Vnde si per negligentiam: vel maliciam viri videt imminere periculum: ipsa potest obuiare. Quinto si vir sit fatuus. tunc enim dispositio domus pertinet ad vxorem: nisi per superiorem aliter fuerit ordinatum. Sexto si vir absceden̄s non posuit alium dispensatorem domus sue. Septimo si peregrinanti vir expensas taxatas dederit: si vxor vult sibi subtrahere: pōt dare pauperibus.

¶ Nunquid autez filiusfamilias possit facere elemosynam: Respondeo fm Ray. Si habet peculium castrense vel quasi potest. Nam ℭtum ad illud pater familias censetur. ff. ad macedonia. l. j. De peculio vo profecticio et aduenticio potest. si credit patrem permissurum. aliter non: quia profecticium: et quicquid ex eo acquiritur: patris est. Aduenticium vo patris est quo ad vsumfructū. vt institu. per quas personas no. acquiri. §. j. Si tamen esset in scholis de licentia patris vel in peregrinatiōe: posset de profecticio z aduenticio elemosynam facere. argumen. ff. de iudi. si longius. Idem si esset filius senatoris vel alicuius alterius dignitatis. Vide ō hoc s. Donatio. j. in ℘ncipio.

¶ Vtrum seruus vel ancilla possint facere elemosynam de rebus domini: Respondeo fm Tho. in. iiij. distinctione. xv. serui ancille z famuli etiaz ℭuis sint libere conditionis: non possunt elemosynas dare de rebus dominorum sine eorum consensu: nisi panem z huiusmodi: que non inferunt sensibile nocumentum. Si etiam ipse famulus sit dispensator rerum: non tamen ponitur dispensator quasi potestatem aliquam in rem domini habens. sed quasi tractans eam ad vtilitatem domini. de precio autem sui seruitij cōstat q pōt elemosynam dare.

EMancipatio. quid sit: Dic q est relaxatio patrie potestatis coram iudice competente: voluntate patris et voluntate filij concurrente. Dicta ex eo: q extra manum id est potestatem patris ponitur filius. hec habentur ex. l. non nudo. C. de emancipa. lib. z quod ibi notatur. et institu. quibus modis ius patrie potestatis soluitur. §. preterea. Et per hoc quod dicitur: voluntate filij concurrente. Bart. in. l. quidam cum filium. de verborum obligatio. dicit q filius non potest cogi emancipari: nisi ex cā: vt ibi. Et sicut pater cogit emācipari filium ex causa: ita filius cogitur recipere. licet aliter dicat glo. z male. institu. quibus modis ius patrie potesta. soluitur. in fine. z in. l. nec anus. C. de emancipa. libe. z in autenti. quib' modis natu. effi. sui. §. generaliter.

¶ An autem requiratur presentia emancipandi in actu emancipationis: Respon. de hoc est tex. in. l. iubemus. C. e. vbi Bartolus sumendo illaz l. dicit q parentes possunt emancipare filios absentes impetrato rescripto principis z eorum accedente consensu. Item infantes. sed eorum cōsensus nō requiritur.

¶ Vtrum autem pater in aliquo casu teneatur emancipare filium: Respondeo q non regulariter: quia patria potestas est inextimabilis. ff. de lega. j. l. filiusfamilias. Similiter nec filius potest cōpelli regulariter vt emancipetur a patre. Nam in his que sunt voluntarie iurisdictionis: nō potest quid fieri altero inuito. vt in autenti. quibus modis naturales efficiunt sui. §. si vo. Fallit hoc. Primo si pater male afficit filium verberibus contra pietatem. Item si compellat eum peccare in corpus suum. Item si filius est arrogatus impubes. z pubes factus: probat non sibi expedire esse arrogatum. Item si pater agnouit sibi relictum legatum. vt emanciparet filiuz. z in istis casibus tenetur pater filium emancipare. vt no. Azo in sūma. C. de emanci.

¶ An autem emancipatio sit pena vl' honor. Respon. Bartolus in dicta. l. quidam. dicit q emancipatio quo ad quid est honor. quia soluitur patria potestas. quo ad quid est pena cum filius adoptiuus spolietur totaliter a successione. vt. l. cum in adoptiuis. C. de adop.

¶ An autem pater possit filium emancipare per procuratorem: Dic q sic. vt notat Bartolus in. l. gaius. §. fo'sitan. de libe. z post. vide de hoc s. Adoptio.

¶ Quero an filio emācipato reuocet i ptāte patria pp alimēta nō ꝓstita patri: sicut libert' reuocat in

seruitutē pp alimēta denegata patrono. Nō. Ly. in.l.filios. C. de ingra.li. q sic: q hoc ē magna iniuria: que atrocioꝛi ꝓmanui equipollet. ff. de li.ag. l. alimēta. immo plus: q necare dicit qui alimēta denegat. vt.e.ti.l.necare.

Emphiteosis. Quid ē. Nō. emphiteosis grece: latine dicit melioratio. Ab initio.n. p hunc cōtractū viles quedam terre cōcedebantur: quas recipiens meliorabat z meliorationes sue erant. Quod postea ꝓmissum est etiam de fertilibus z fructuosis. Et iuxta vulgare quorundā dicitur datio ad libellum. Et fm Bar. in.l.j. C. de iure emphi. nulla est differentia inter emphiteosim z libellū. Et de natura huius cōtractus, fm pe. belye. in tractatu d cōtractu emphiteotico est. primo q dñium directuz remanet apud dñm. Dominū autem vtile penes emphiteotam: quia iura ciuilia ambos dños vocant. vtile autem certum est esse apud emphiteotam. ergo aliud est apud dñm. Secundo de natura huius contractus est: q dñs dans rem in emphiteosim habet possessionē ciuilem. quod patet quia emphiteota nō pōt rem emphiteoticariā ꝑscribere. C. d ꝑscri. xxx. an. l. male. Si ergo nō pōt ꝑscribere ergo non habet possessionē ciuilem. cuz possessio ciuilis sit legitima causa vsucapionis inducende. ff. de acqui. re. do. l. acquiritur. ℣. fi. Emphiteota vo habet possessionē naturalē: cum eq̄paretur vsufructuario qui possidet naturaliter tm. insti. loca. ℣. adeo. Item de natura huius contractus est q cōsistit in rebus soli. q in hoc cōtractu oportz fieri diuisionē vtilis z directi dominij. Ez in re mobili nō pōt vnum dñium ab altero separari. Item de natura huius ꝯtractus est q fiat in scriptis de iure: tamē per cōsuetudinē est sublatū ergo stemus consuetudini: que est optima legum interpres. hoc etiaz approbat Bar. in. d. l. j. Et iō dicendū q circa naturā huius cōtractus vel circa pacta ipius nature nō requiritur scriptura. Sed circa pacta que fiunt extra naturam ꝯtractus emphiteoticarij bene requirit scriptura fm glo. in. d. l. j. super ver. scriptura. cuius rō est quia scriptura nō est de essentia cōtractus: sed fit ad eternam rei memoriā. ff. de pig. l. contrahitur. Contract⁹ autē ꝓbatur per se. l. probata solutione pensionis. Item de natura huius cōtractus est: q detur aliquid in introitu: quia iste cōtractus habet magnā similitudinem cum emptione z locatōe. Hoc tamē nō est necessarium fm cōmuniter docto. ꝓo hoc qō habetur in auten. de alie. z emphi. circa principiū Item de natura huius cōtractus est: q si emphiteota nō soluit pensionē statuto tempe: res cadat in cōmissum ipo iure. C. e. l. fi. ff. de pig. l. lex vectigalis. Requiritur tm declaratio: q ipe fuerit i mora soluendi. vt. d. l. lex. Item de natura huius cōtractus est: q si pensio non soluit emphiteota potest expelli. Et fm glo. in. c. potuit. de loca. dominus auctoritate ꝓpria potest eum expellere. Auctoritate dicte Decretalis. z. l. ij. C. e. Melius tamen facit: si auctoritate iudicis hoc fecerit. Et hoc videtur tutius ꝓpter scandala que inde sequi poterunt. Item sine voluntate dñi nō potest emphiteota ꝓuati: rem alienare nec vendendo nec permutando. Secus d emphiteota fisci qui pōt rem donare sine voluntate domini. Sed de hoc. ℣. Item emphiteota potest rem emphiteoticā pignorare. Item q res emphiteotica nō pot diuidi per regiones. Item filia quecunq potest succedere etiaz in re emphiteotica. Item q pensio sine interpolatōe soluatur. Item q emphiteota nō potest rem emphiteoticā dimittere. Sed de hoc infra.

Primo queritur. quid si emphiteota deteriorauit rem emphiteoticā. vt quia non coluit eam vt debuit. An cadat in ꝓmissuz? Nō. idem pe. q sic quia cessante causa finali alicuius cōtractus. z ipe contractus cessare debet. ff. de iu. pa. l. adigere. ℣. quis. Sed causa finalis quare datur i emphiteosim est melioratio. C. e. l. fi. que cessat quando deteriorat. ergo z.

Secundo quero an emphiteota sine voluntate domini possit rem dimittere: vt sic liberet a solutione pensionis. Et videtur q sic: q habēdo rē ꝓ derelicta liberatur quis. ff. de dam. infec. l. euenit. Item vsufructuarius dimittēdo rem vsufructuariam liberatur ab expensis: quas ibi facere tenebatur. ff. de vsufru. l. cum fructuarius. ergo emphiteota dimittendo rem liberatur a ꝓstatōe pensionis cum equiparentur. Ja. tamen tenet indistincte cōtrariū: quia quod ab initio est voluntarij exposte facto est necessariū. C. de act. z ob. l. sicut. et p. d. l. Spe. in ti. de loca. tenet q emphiteota non potest rem emphiteoticam dimittere dño contradicente. Idem tenet Panoꝛ. in. c. indicatuz. de immu. eccle. Item quia emphiteota est domino ꝓsonaliter obligatus. ad ꝓstatōem pensionis: q tenetur ex. l. zenonis. vt in. l. j. z. ij. C. e. ergo tenetur personaliter cum omnes actiones sint personales insti. de act. ℣. appellamus. Et sic dimittendo res non liberatur a pensione: cum omnes personales actiones sint affixe ossibus nostris: ita q ab eis separari nō possunt. Odo. dicit sic. Aut emphiteota est obligatus ad pensionē rōne rei. z tūc dimittendo rem quam noluit: liberatur. Aut est obligatus rōne persone. z tunc non liberatur dimittendo rem. Alij dicunt. q aut fuit actuz inter partes q posset rem dimittere: z tunc potest. Aut nō fuit actum: et tunc aut vult dimittere ex iusta causa z potest. Aut sine iusta causa: z nō potest. vide. ℣. Feudum.

Tercio quero. ꝓdictus negat pensionem domino petenti eam: z negat se emphiteotam illius: nunquid ex tali negatione res cadat in cōmissum Respondit qui s. q per solam negationez res cadit in cōmissum: quia licet in negando non ꝛeperiatur perfidus nec periurus quia non iurat domino: sicut facit vasallus. habet tamen in dominum eum recognoscere. vt. C. de fide instrumen. l. plures. z ideo si contra hoc reperiatur infidelis: res cadit in cōmissum. Item magis debz operari

expressa contumacia q̃ tacita. ff. de cõdi. ⁊ demõ. l. si ita expressum. Sz si emphiteota cessauerit dño soluere per triennũ: res cadit in cõmissum: q̃ tacite negat dominiũ recognoscere. ergo multo fortiꝰ vbi expresse negat.

Quarto quero an emphiteota sine cõsensu domini possit alium emphiteotã facere. Rñ. qui s. q̃ sic. insti. loca. §. adeo. Nec obstat si dicatur: q̃ non põt alienare. quia verum est de vera alienatõe sed datio i emphiteosim nõ ẽ vera alienatio. Nec ob. q̃ noie alienatiõis cõtinet emphiteosis: q̃ nõ est verum simpliciter.

Quinto quero. quid si emphiteota vendat rem sine dñi voluntate: non tamen tradidit. nunquid res cadat in cõmissum. Rñ. qui s. q̃ sic. quia vbi pena locum habet: nõ inspicimus an res fuerit secuta. C. ad. l. fauiam. de pla. l. in fuga. Hoc patet per processum. d. l. fi. que requirit q̃ antecz̃ res vẽ datur: debeat adhiberi consensus dñi. al's res cõmittitur. Item q̃ lz sine traditõe nõ sit alienatum est tamen venditum. Sed si vendatur sine domini voluntate res cõmittitur: igitur ⁊c. Sed spe. in ti. de locato. ⁊ Bar. in. l. sequitur. §. Item labeo. de vsuca. ⁊ canoniste in. c. potuit. de loca. ⁊ Imo. dicunt predicta vera: si res iam sit tradita. Secus si vendita tñ. Et hec opinio videtur communis quam approbat etiam Sali. in. l. fi. C. e. Itez hoc est verum: nisi res sit tradita hac lege. vt si dominus vellet emere: tantidem teneatur illi restituere emptor. vt notat Ang. in. l. voluntas. C. de fideicõmissis.

Sexto quero. nunquid emphiteota possit dotare filiam sine domini voluntate: videtur q̃ nõ: quia non põt vendere. ergo nec in dotem dare. Item quia omnis in dotez datio est alienatio: patet exquo omnis actus ex quo transfertur dominium: est alienatio. sed per datõem dotis trãsfert dominiũ in maritum. C. de rei ven. l. doce. Econtra videtur: quia vbi pater dat rem in dotem ꝑ fi liã nõ est dominij translatio. ergo nec alienatio. vt in. l. j. C. de fun. do. Et hoc ẽ verꝫ ꝑm quosdam: vbi res fuit data in dotem nõ extimata: ꝗa tunc operaretur venditõem ⁊ vendere nõ põt. vt hic. Non ob. c. vnicuz. §. donare. in feu. qualiter olim ⁊c. quia ibi hoc ideo est: quia filia non succedit in feudum. Et ideo cum nõ põt directe succedere nõ poterit per obliquuz. l. per datõem in dotem. Alij dicunt q̃ si ipse potest reperire eque bonum maritum filie si aliam rem det in dotem: et tunc non poterit. al's sic. quia pater debet indagare filie meliorem virũ quẽ poterit inuenire.

Septimo quero. Pone sunt duo domini: a q̃bus emphiteota rem emphiteoticã tenet. ipe emphiteota vendit rem de consensu vnius. ⁊ sine cõsensu alterius. an tota cadat in cõmissum. Dic q̃ non cõmittitur nisi ꝓ parte illius. quia nõ debz in plus puniri: q̃ deliquerit. ff. de his qui. vt indi. l. heres.

Octauo quero. quid si emphiteota sine cõsensu domini rem emphiteoticam vendidit ⁊ tradidit ⁊ postea redemit eam. nunquid cadat in ꝓmissum. Dic q̃ sic: quia ius quesitum alicui sine facto eius sibi auferri nõ põt. Sed pena cõmissa ẽ quesita dño exquo emphiteota rem alienauit. vt dic: ergo ⁊c.

Nono quero. Pone q̃ est ꝓtroversia inꝰ dñm ⁊ emphiteotã super re emphiteoticaria ⁊ pendẽte cõtroversia emphiteota soluebat pensionẽ soluendo ⁊ ptestando. q̃ nihil soluebat noie pensionis. postea dñs obtinuit: nũquid res cadat in cõmissum. Videtur q̃ nõ: quia licitũ est sibi variare. ff. de colla. bo. l. nonũq̃. Et ideo lz ipe dixerit q̃ nõ soluebat nomine pensionis: tamẽ poterat variare. ergo ⁊c. Sed dico cõtrarium: quia vbi ipe solutꝰ aliquid. ipse põt eligere in quaz causam magꝭ soluere velit. ff. de solu. l. j. ergo cum ipe. ptestatus fuerit se nõ soluere nomine pensionis: in aliã causam videtur solutum quare ⁊c. Et quia circa vnũ ⁊ idem nõ est licitum variare.

Decimo. Pone: Quidam est tutor ⁊ cuiusdã pupilli: a quo pupillo idem tutor tenebat rem in emphiteosim. ⁊ ipe administrauit rem pupilli per. v. annos: nunq̃ soluendo pensionẽ. an cadat in cõmissum: Dico q̃ res cadit in cõmissum. quia iste tutor debuit exigere a seipo. ff. de ne. ge. l. si pupilli. Hec pe.

Undecimo. Pone q̃ emphiteota vendit rem deinde re integra discessum est a contractu venditionis per consensum: quod potest. Nũquid debetur laudemium. Dico q̃ sic: quia illa venditio est inter contrahentes perfecta: cuz solo consensu contrahatur obligatio. facit de acti. ⁊ obli. l. consensu. Cum ergo venditio sit perfecta: ⁊ ius quesitum domino sine facto suo per consensum partium sibi auferri non potest. Non ob. quia dominus debet habere laudemium: quia mittit nouũ emphiteotam in possessionem. C. eo. l. fina. Dico q̃ non stetit per eum quominus mitteret. Ideo perinde haberi debet ac si eum misisset. Idẽ pe.

Duodecimo. Pone q̃ res emphiteoticaria fuit vendita ⁊ tradita ⁊ debetur laudemium deinde fuit retradita. Nunquid debeatur aliud laudemium. Dic q̃ aut fuit tradita ex noua causa. et tunc aliud debetur laudemium. quia ista secũda traditio est similis priori: sed ex prima debetur laudemium: ergo ⁊ ex secunda. Et est ratio: quia ad multitudinem traditionum sequitur multitudo laudemiorum. C. de ser. fu. l. quicũq̃. aut fuit tradita ex antiqua causa. ⁊ tunc nõ debetur laudemium. Idem pe.

Terciodecimo. Quid si plures habentes fundum emphiteoticũ cõmunem: diuidunt inter se: vtruz debeatur laudemiũ. Rñ. qui s. q̃ sic: quia diuisio est alterius partis abinuicem alienatio. Quod patet. quia in re cõmuni: ante diuisionem non licet dare partem quin quilibet habeat partem suam. licet post diuisionez quilibet efficiatur dominus partis sue diuise. ff. de le. ij. l. mevius. §. duobus. Item quia in diuisione requiritur cautio de euictõne. ergo est alienatio. sed ex alienatione debetur laudemiũ. ergo ⁊c. Item quia in oñi diuisione est ꝓmutatio. sed ꝓmutatio est de qua

debetur laudemiū. ergo ⁊c. Itez diuisio vicē venditōis habet ⁊ obtinet. sed Bar. in l. ⁊ ideo. ff. de cōdi. fur. dicit. q̄ hanc. q. p̄cedit alia. vtrum p̄dicti possint diuidere domino irrequisito. Et cōcludit q̄ sic. per. l. voluntas. C. de fideicōmiss. Quod videtur verum: quia ratio propter quam prohibetur alienari in extraneum est: quia ille extraneꝰ non habet necesse recognoscere dñm: vt notāt|doc̄to. in. l. fi. C. e. Que rō cessat quādo ille vendit alteri emphiteote socio suo. Nunc aūt ad q̄nem p̄positam. An dominus debeat habere portiōnem statutam per. d. l. fi. Guil. indistincte videtur dicere: q̄ dominus nihil debeat habere. optime fac̄ l. per diuersas. C. mādati. hoc idē tenet Bar. q̄a ista alienatio ē necessaria.

¶ Quartodecimo quero. nūquid ex aditiōe hereditatis debeatur laudemiū: vt quia emphiteota ē mortuus. ⁊ eius heres adit hereditatē: videtur q̄ sic: quia ex alienatione debetur laudemium. Sed aditio hereditatis est alienatio: patet. quia omis actus per quem trāsfertur dominiū est alienatio. sed per aditiōem transfertur dominiū: ergo ⁊c. secundo vbi quis de nouo adipiscitur possessionez rei emphiteotice debetur laudemiū. vt. l. fi. C. eo. Sed per aditiōem hereditatis adipiscitur d̄ nouo possessio hereditatis. vt. ff. de acqui. pos. l cum heredes. in prin. Dic cōtra. quia dominꝰ propter laborem habet laudemiū. quia laborat mittēdo nouum emphiteotam in possessionem. sed in aditione nō requirit talis labor: cum heres possit adire ꝓpria auctoritate. vt in auc̄. de here. ⁊ fal. §. in oībus. Nec pe.

¶ Quintodecimo quero: pater habet in rebus filij vsumfructū. C. de bo. mater. l. j. Pone q̄ in rebus filij sunt alique res quas pater dedit in emphiteosim. nunquid talis datio valeat. videtur q̄ sic. quia pater in talibus bonis habet libērā administratōem. Ita q̄ filius nō potest eum ꝓhibere ab administratōe: nec ab eo exigere rōnem. d̄ bo. que li. l. cum oportet. §. nō aut̄. Et ideo propter liberam eius administratiōem talia permittūtur sibi. Item quia datio in emphiteosim nihil aliud est q̄ melioratio. l. fi. C. eo. Sed pater potest bona filij meliorare. vt de bo. que li. l. fi. §. hoc ꝑculdubio. ergo in emphiteosim dare. Doct. dicūt indistincte q̄ non valet datio talis. immo filij mortuo patre possunt totum reuocare: quia certi sunt casus: in quibus patri permittitur d̄ bonis filij alienare. d. l. fi. sed iste nō est de illis. ergo ⁊c. Item q̄ patri in talibus bonis, phibetur alienatio temp̄alis. s. pignoris obligatio. vt. d. l. fi. g̃ multofortiꝰ ꝓhibetur ꝑpetua. Nec pe.

¶ Decimosexto. Pone q̄ aliquis emphiteota filiusfa. in cuius bonis pater habet vsumfructū: rē emphiteoticā vendit. Quis debet laudare. An filius vel pater. Et videtur q̄ pater: q̄ dñs habet laudare. vt in. l. fi. C. e. Sed habens vsumfructū reputatur dñs: cum vsusfructus sit pars dominij ergo ⁊c. Dic cōtra: quia immo ipe filius habz laudare: quia dñs habet laudare. ergo intelligemus de vero domino. ff. si ager. vec. l. j. sed ꝓprietarius est verus dñs. vt. ff. ad sil. l. j. ergo ipse filius ꝓprietarius debet laudare. Dico tñ q̄ laudemium q̄ filius habet debebit restituere patri. hec pe.

¶ Decimoseptimo. Quid si emphiteota donauit rē emphiteoticariā. Nūq̄d dñs hr̄e dz laudemiū Rñ. pe. dicit q̄ sic: q̄ magis fauēdū ē illi: q̄ hz rez ex titulo oneroso q̄z illi q̄ hz ex titulo lucrtiuo. Sed ille qui habet rem ex titulo oneroso. s. ex emptōne debet laudemiū. vt. l. fi. C. e. ergo| multofortius q̄ ex titulo lucratiuo. vicz ex donatiōe. Itez q̄ legatum ⁊ donatio equiparātur. Sed ex legato debetur laudemiuz. ff. de le. iij. l. is qui. Nō ob. q̄ ipse emphiteota possit donare rē emphiteoticariā sine dñi volūtate. q̄ hoc ꝓcesso: nō tñ sequit̄ q̄ nō debeat laudemiū. hec pe.

¶ Decimooctauo. pone q̄ emphiteota vult soluere vno anno sil̄ pensionē triginta annoꝝ: nūquid dñs teneat recipe. Rñ. Pe. dicit. q̄ dñs vno anno simul. ꝑ toto tpe suscipe nō tenetur. Idem tenet Cy. in. l. ij. C. eo. quia quod fauore alicui⁹ introductū est: nō debet in eius damnū retorqueri. Sed ita esset hic: quia nisi pensio quolibet āno solueretur: dñs nō recognosceret ꝑ emphiteotam. ⁊ sic dño ꝑ obligatōem adimeret ius suum. q̄d esse nō debet. Nec pe.

¶ Decimonono quero. quantum sit laudemiuz. Rñ. dic. li. ij. dicit q̄ nō licet dño occasione istius vltra quinquagesimā partem p̄cij: vel extimatōis rei que in aliam p̄sonā transfertur aliquid exigere. C. e. l. fi. Sed de cōsuetudine generali est. tuj. pars fm Do. que in talib⁹ est seruāda. extra d̄ cōsue. cū dilectus. Et si in alijs locis eēt alia cōsuetudo: illa seruāda esset.

¶ Vigesimo quero. que requirant̄ ad hoc: vt emphiteota possit vendere ius sibi competens ⁊ meliorationes suas. Rñ. panor. in. c. fi. de loca. dicit: q̄ septem requirūtur. Primo vt requirat ecclias si velit emere. Secundo denūciet p̄ciuz ab alijs oblatum: ⁊ sic sine cōsensu domini pōt emphiteota ius suum exponere venale: q̄ al's nō posset sibi p̄ciuz denunciare. Tercio q̄ illud sit verum ⁊ nō fictū p̄ciū. Quarto q̄ si non dixerit se nolle emere expectet per spacium duoꝝ mensium. Quinto q̄ vendat personis non prohibitis. non tamen est iure exp̄essum que sint ille persone. Sed attenditur ius municipale: vel pactum appositus in ipo contractu. prohibite tamen persone videntur. sicut sunt persone potentes: que de facili non possunt conuenir̄. vel alie persone que nō sunt soluēdo. Et illum quidē cui sic vēditur: tenetur dominus suscipere. Sexto q̄ non vendat rem ipsam. sed dominiū vtile sibi competens ⁊ meliorationes. Septimo q̄ non prius cecidert a iure suo. puta: differendo solutionem vltra biennium: ⁊ sic quo ad emphiteotam ecclesie: vel vltra triēnium quo ad p̄uatum.

¶ Vigesimoprimo quero. An in casu quo emphiteota cecidert a iure suo: nō soluēdo pēsionē tpe debito vel huiusmodi: p̄dat suas meliorationes. Rñ. panor. in. c. fi. de loca. concludit q̄ sic. e. q. ij. hoc ius. ⁊ in. l. ij. C. eo.

Vigesimosecundo pone. plures sunt coheredes & omnes pensionem soluūt preter vnum nūquid pīudicetur soluentibꝫ. Rñ.glo.in.d.c.fi. dicit q nō preiudicatur soluentibꝫ: dūmodo soluāt totam pensionem. & postea agent contra non soluentem.

Vigesimotercio. Quid i semphiteota probet p duos primos annos in ecclīasticis: vel per tres i secularibꝫ pensionem soluisse. Iz antea p.x.annos nō soluerit. An possit expelli. Rñ. Jo.dicē q nō.

Vigesimoquarto quero. an ēphiteota sine voluntate dñi possit donare. Rñ.glo.in.l.fi. C.e.dicit q sic. vt. C. de fun.prīo.l.j.li.xj. & instī.loca. §. adeo. Itē pōt & pignori dare. Idē tenet glo.ī.c.fi. de loca. Idē Jo. Idē Inno. quare aūt ēphiteota possit rem emphiteoticariā donare sine volūtate dñi & nō vendere. Jo.an. mouet hac rōne. Mā venditor habet solum affectōem ad pīecium. vñ satis est sibi q pīecium consequat a dño. Et ideo cum nullum interesse possit pīendere: voluit ius: vt potius vendat dño q extraneo. Sed in donatione donator habet respectū ad psonā. Nā forte vult donare vni. ppter merita sua: vel vt illum obliget: que rō cessat in dño: quia nō habet illam affectōem ad dominū. Sed Bar.in.d.l.fi. tenet cōtrariū. Dicit enī q Iz emphiteota fisci seu reipublice possit donare: non tñ emphiteota priuati. Rō est. q fiscus ius suum petere potest a quacunq; psona. Sed priuata persona nō pōt petere pensionem a donatario: cum non cōtraxerit cum eo: sed habet necesse agere rei vendicatōe. Et panor.ī.d.c.fi. dicit q tenēdo hāc opinionē. Bar. possz dici q emphiteota eccl'ie posset alij donare: q ecclesia equipatur fisco in priuilegijs suis. Juxta no.in.c. j. de in integ.resti. & in.l.fi. C. ō sacrosan.eccle. Iz posset attentari generaliter q alia opinio sit verior: saltē qñ donatio fit saluo iure dñi. nā res trāsit cum onere suo. ad hoc. c. ex lr̄is. de pigno. Et emphiteota alienādo rem eccl'ie: pōt alienare sine ꝛis solēnitate fm Jo.an. quia hoc casu nō alienat ius eccl'ie: sed ius competens emphiteote.

Vigesimoquinto. Quid si res ex toto perierit. an emphiteota teneatur ad pensionez. Rñ. Panor. vbi supra dicit. q ppter damnū rei emphiteoticarie nō liberatur emphiteota a pensione nisi ꝛo ta res perierit. ar.in.l.j. C.e. Et hec opinio est cōmunior. licet aliqui teneant oppositū. & rō est: q emphiteota soluit pensionē in recognitōez dominij directi: quod remānsit penes dñm. Ideo q̄diu durat substantia rei. semp subest causa soluēdi pē sionez. Iz Bar.in.d.l.j. dicat se hoc intelligere: qñ emphiteota potuit tantū colligere q pōt pensionem soluere. Sed hoc dictum nullo iure ꝓbatur fm Panor. Nec putat verum. nam fm hoc non esset differētia inter emphiteotam & colonū. Itez propter sterilitatem cōtingētez in fructibus quā tumcūq; maximam nō fit remissio emphiteote ꝓ parte damni. licet aliud sit ī colono. Ratio diuersitatis: quia colonus videtur cōduxisse sub quadam tacita cōductiōe fructuum futurorū. Et ideo illis deficientibus fit remissio pro rata. Sed emphiteota soluit in recognitiōem dominij. & ppter hec pericula emphiteota solet longe minus soluere q̄ colonus. x.q.ij. hoc ius. Et de hoc solent dari versus. Si res perit tota: liberabitur emphiteota. Sed si pro parte: nulla liberabitur arte. Et hec faciunt ad questiōem notabilem & quotidianam. Fundus datus in emphiteosim nō potest coli ꝓpter guerram. nūquid teneatur emphiteota hoc tempore soluere pensionem. Cōmunis opi. legistarum & Bar.in dicta.l.j. est q non. qui equiparant fundum inundatum esse: vel captum ab hostibꝫ vt.l.cum vnus. §. fi.ff. de bo. au. iudi. pos. Sed si fundus est inūdatus: est deperditus. l. iij. §. labeo. ff. de acqui. pos. ergo & captus ab hostibꝫ Contrarium in facto consuluit. d. Car. padue. Et idem postea totum collegium paduanum: vt refert Panor. in dicto.c.fi. Moti pcipaliter per.l. j. in fi. C.e. que requirit q substantia ipīius rei penitus ledatur: quod nō cōtingit quādo nō potest coli ppter timorem hostium; nam reperiret eo tempore emptorem. & sic in recognitōem dominij debet soluere canonem: maxime cum guerre sint temporales. Et hanc opinionē putat Panor. verior.em. nisi esset totus fundus captus ab hostibꝫ & nō eēt spes de recupatōe: quo casu posset ꝓcedere opinio cōtraria.

Vigesimosexto quero ecōtrario. quid si res emphiteoticaria augeatur. an augebitur pēsio. Rñ. Bar.in.l.j. C.e. concludit q nō. immo putat q indistincte omne augmentū pertineat ad ipm emphiteotam vt qō iuris est de diminutōe. Idez de augmento.

Vigesimoseptimo. nunquid destructa re emphiteotica. puta: domo ex igne fortuito: si postea reparetur: teneatur emphiteota adhuc soluere canonem. Rñ. Quidam dicunt q nō: quia illud dicitur nouum. Quod videtur intelligendum si illa domus ex toto destructa sit. alꝫ secus. vt dictū est s.q.xxv.

Vigesimooctauo. Pone emphiteota nō soluit canonem per biēnium: domin9 dicit illum cecidisse a iure suo. Ille allegat q dominus tenebatur sibi in tāta vel maiori quātitate. nūquid incidat in penā. Dic fm panor. in.c. bonafides. de depo. q nō: nam ille qui cōpēsat dicit soluere. vt in.l. amplius. ff. rem ra. ha.

Vigesimonono. Quid si ipse emphiteota non soluit. sed alius. an cadat a iure suo. Jo.ro. dic q nō. per.l. forma. §. si cum ego. ff. de cēsi. Et plus dicit q tercio soluēte nō solum nomine emphiteote sed etiam simpliciter vel nomine suo. emphiteota nō priuatur iure suo. d.l. forma. ad hoc facit quod notat Bar.in.l. cum seruus. de ver. obli. vbi dicit q si testator picturam certo loco fieri mādauit. reperitur pictura facta nescitur p quem. dicit q sufficit q̄tum ad pene euitatōem. vt in auc. hoc amplius. C. de fi. deicōmis. & ad penam excōmunicationis que consueuit apponi ex constitutione epi scopi contra non implentes voluntates defunctorum.

Trigesimo. q̄d si dñs fac pactū: vt ñ liceat ēphi

teotā expellē:etiā si ñ soluat.an valeat tale pactuz tex.in.l.ij.C.e.videt innuere q sic. In contrariū facit.ff.de pca.l.cum pcario. Dic fm Bar.in. d.l. ij.q pactū:qō est ptra substātialia cōtractus facit ptractū ipo iure nullū.vt.d.l.cuz pcario. Sicut si aliquis faceret pactū:q esset venditio sine precio. Sed si pactū fiat ptra accidētalia ptractus:vel cō tra naturalia:tunc valet pactuz.vt.l.paciſci.ff. de pact. Modo ad ppositū.siquidē fieret pactum q non teneret ad soluendū canonē: non valeret: qz esset cōtra substantialia cōtractus. Si vo fit pa ctū q lz nō soluat non possit aliter cogi. Istud pa ctum est cōtra naturalia ptractus.z iō valet.

¶ Trigesimoprimo. Quid si elapso termino dñs recipiat pensionē oim annoz:quib est cessatum. An postea poterit deiici.glo.in.l.ij. C.e.dicit q ñ Bar.vo fm Jacobū de are.dicit. Aut quis pmo expulit z postea vult petere pensionē z pōt. vt in aut.qui rem.C.de sacrosan.ecc. Aut primo pcepit pensionem z postea vult expellere. Ut tūc aut pcepit pensionē tpis pteriti tm:z adhuc pōt expel lere.vt.ff.loca.l.colon⁹. Aut recepit pensionē etiā tempis futuri.z tunc nō pōt eū expellere:nisi fue rit ptestatus. Ita dz intelligi.d.glo.hec Bart.in d.l.ij.

¶ Trigesimosecundo.quid si emphiteota pmisit penā si nō soluerit pēsionē ptractu pmanēte i sua firmitate. Ille nō soluit.dñs vult eū expellere.ille offert penā:z dicit se nō esse expellēdum. Dic fm Azo.z Jo.nihilominus eum eē expellēdū:qz pe na gīa seruātis pactū fuit apposita.

¶ Trigesimotercio.quid si ei qui debebat soluere pension̄ succesſit heres ignorans.z pp ignorātiā nō soluit. Glo.in.l.ij.C.eo.dicit.q restituit heres de equitate.qō placet Bar.ibi.idē tenet glo.z dy. in.l.cū filiꝰ.§.in hac.ff.de ver.ob.

¶ Trigesimoqrto. Quid si dñs:cui soluēda erat pensio mortuꝰ ē.z sic iacēte hereditate trāsiuit biēnū vel triennū. Nunquid possit eijci emphiteo ta:. Rñdeo p pdicta q nō.

¶ Trigesimoquinto quero. quid in minore. An currat sibi tps si nō soluat.q̄dā dicūt q nō p tex. in.l.fi.C.in q.ca.in inte.re.nō est ne.

¶ Trigesimosexto quero. qs recepit ēphiteosim p se z suis filijs z nepotib.si primus vel secūdus deliquit circa ipm ptractū emphiteosis nō soluē do canonē: vel alienādo sine licentia dñi. An no ceat sequentib. Rñ. Bar.in.l.eum qui.ff.de in terdic. dicit q sic. Sz si al's delinqueret: pp quod bona publicarent:ista bona debēt remanere.apō filios z nepotes:qz nō trāseūt ad eos vt ad hēdes z hñt iure suo.vt.l.vt iureurādi.§.si liberi.ff. de ope.libe.

¶ Trigesimoseptimo:q̄d si filius renūciauit he reditati patne.an pōt retinere ēphiteosim. Bar.i d.§.si liberi.dicit q sic in casu ppositō.s.qñ recipit emphiteosim p se z suis filijs z nepotib:vt dictū est. Secus si poneret etiā illud verbum heredib. nā tūc debetur filijs:ita demū esse sint heredes:qz tūc cōcessio requirit vtrunq.s.q sit filius z heres Ita dicit text.in aut. de nō alie.§. emphiteosim. Et ideo feuda que transeūt ad filios:vt filios: ita si heredes sint dicuntur venire in hereditatis pe titiōe.vt in.l.item videndum.de peti.here. Et idez dicēdum in emphiteosi:que requirunt hoc.s.ali quem eē filium z heredem.

¶ Trigesimooctauo pone.filia ē instituta heres in certa re.z est iussa esse contenta.z q plus ō bo nis suis petere nō possit.an nō obstāte hoc possit habere regressum ad bōa emphiteoticaria. Rñ. Bar.in.d.§.si liberi:dicit q dicta verba debent intelligi.q plus de bonis suis petere nō possit iu re hereditario.sed nō debet pīuari eo iure:qō ha bet vt filia nō vt heres. vt de iure emphiteotico z patronatus. Et posito q pater posset filiaz pīuare ex dispositōe sua ab emphiteosi:tamē illa ver ba hoc nō important. Et per predicta Bar.ibi in fert.q si pater instituit filiaz in certis rebus:z iust sit esse contētam.z q plus de suis bonis petere ñ possit:pone q res ille sint vltra legitimā:modo fi lia vult dotem maternā. An possit. Rñ.se cōsu luisse q sic.quia bona intelliguntur deducto ere alieno.ppo hoc.l.bonorum.de verb.sig.z.l. subsi gnatum.eo.ti. Modo filia petit dotez tāq̄ es alie num:nec petit ō bonis suis. quia illa intelliguntꝰ deducto ere alieno. Ita etiam in precedēti.q.filia petit emphiteosim:vt es alienuz.nō vt de bonis defuncti. Hec Bar.

¶ Trigesimonono pone. Aliquis accepit fundū in emphiteosim pro se suisq̄ filijs.an intelligatur de naturalibus:. Rñ. Spec. videtur tenere q sic Sed Bart.in.l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.ad tre.dicit hoc posse esse verum in emphiteosi data a pīuato. Sed in emphiteosi data ab ecclesia cre dit q non intelligatur de naturalibus aliquo ca su. De illis etiam non cogitauit ecclesia. nec pre sumendum est q cogitauerit propter dignitatem.z quia tales naturales nō possunt haberi sine pec cato mortali.

¶ Quadragesimo quero ad quātū tempus con trahatur cōtractus emphiteoticus. Rñ.aliquan do contrahitur ad tempus.puta ad decem vel vi ginti annos. In quo etiaz succedit heres vsq̄ ad illud tempus. Aliquādo cōtrahitur imperpetuū z tunc nō aufertur emphiteote nec etiam heredi bus eius:donec soluerit canonē. Possessio tamē ecclesie nō potest de nouo dari in emphiteosim p petuo.extra de re.ecclē.nō ali.nulli. Et fm glo.in cle.j.de re.ec.nō ali.dicitur perpetuo fm iura cuz datur ad.x.annos vel vltra.nam ad modicū tem pus dari pōt quod dicitur vsq̄ ad nouem annos inclusiue. Si tū possessio ipa erat pīus emphiteo tica z peruenit libere ad ecclesiam:bene poterit in emphiteosim dari etiam perpetuaz fm quosdā.

Emptio et venditio.

De natura emptionis est. q ex quo cō tractus initus est pertineat lucrum z periculum rei empte ad emptorem:lz res tradita non sit.insti.e.ti.§.cum autem.ff.de peri.z cō.rei ven.l.id quod. Unde dat regula talis. Cū ven ditio fit pure z sine scriptis certe speciei que degu

stationem non exigit: omne periculum spectat ad emptorem: excepto casu publicatōnis: nisi pactuz culpa: vel mora intueniat: vel callidtas. Pure iō dicitur. quia si conditōnalis esset venditio aīi eīē tum conditōnis: periculum pertinet ad venditorem. vt. ff. de peri. et co. l. illud. Sine scriptis. Jō dicitur: quia si in scriptis fiat: periculuz spectat ad venditorem anteq̄ scriptura perficiatur: q̄ quo usq; facta sit: neuter agere potest. C. de fid. instru. l. contractus. Dicitur autem contractus fieri i scriptis: quando conuenitur q̄ aliter nō valeat q̄ facta sit exinde scriptura. C. de proba. cum res. Secus si a principio simpliciter ptrahatur. et post ad probationem fiat inde scriptura. ff. de pig. l. cōtrahitur. Certe ideo dicitur: quia si sub alternatione vendam tibi stichum vel ticium: periculuz primi spectat ad venditorem: secundi ad emptorem: vt si stichus mortuus est dabitur ticius. ff. de cōtrahen. empti. l. si in emptione. §. si emptio. Speciei ideo dicitur: quia si in genere fiat venditio. puta: vendo tibi hominem: non dico quem: nunq̄ ad emptorem spectat periculum: quia quod in genere debetur perire non potest. ff. ad. l. fal. l. in ratione. quia hic venditē certū de incertis.

¶ Quid autem si venditur incertuz de certis. puta: vendo tibi vnum de seruis meis: vel decē coribas ex hoc dolio. vel. vj. sextaria de isto cāpo. Dic fm Hostiē. et dir. q̄ si omnia pereant emptor remittit pretium: si ipsum dedit et sic non pertinet periculum ad eum. Nue degustationem non exigit ideo dicitur. quia si degustationem exigat et ventdatur in specie: pertinet periculum ad emptorem post degustationem. sed non ante. ff. de peri. z co. rei vendi. l. si vina. nisi vinum vendatur ad mensuram in certa die quia tunc habet venditor potestatem mensurare: vel offerre, vt mensuret. ff. e. qō sepe. §. in his.

¶ Quid si emptor nolit mensurare. Rñ. fm Dir. li. j. q̄ venditor potest mensurare et effundere coram testibus: si vasa sunt sibi necessaria: vel ꝓpter vindemiam vel ꝓpter nouam rationem z iustā ff. de peri. et co. rei vendi. l. j. §. vltimo. z l. ij. Excepto casu publicatōnis. quia si fundus venditus: fuerit publicatus causa maleficij: periculum pertinet ad venditorem. ff. lo. l. si fundus. hec Hoff. et Posti. Nisi pactum ideo dicitur. quia licz venditor de natura contractus teneatur ō dolo lata culpa. z leui: non tamen tenetur de casu fortuito. ff. ō peri. et co. rei ven. l. custodiam. et l. si vendita. Bz per pactum tenetur. ff. de peri. et co. l. si in venditione. De casibus specificantis tiū de quo dictū est ō. Casus fortuitus. Vel culpa scilicet precedente: insti. e. §. cum autez. Vel mora: quia tunc spectat periculum ad morosum. etiam si res peritura erat penes alium. de leg. j. cum res. hoc intellige in foro contentioso. Secus in foro anime. Sed vltima mora semper nocet dicta. l. illud. Vel callidtas. q̄ si venditor affirmauit bonitatem duraturam imputatur ei: vel sciebat bonitatem non duraturam et tacuit. ff. de peric. z co. l. siquis viam. Et hoc est contra illos qui adulterāt vina ex admixtione alicuius boni vini cum alio corrupto quod postmodum vendunt tacentes huiusmodi admixtionez Et per predicta tenentur ad relututōnem de omni damno vel interesse: quod ementes habuerūt: vel de eo plus quod habuerunt ex huiusmodi taciturnitate. Item de natura huius contractus est q̄ sicut periculum ad emptorem pertinet. Ita et emolumentum. vt extra de regu. iur. qui sentit si. vj. Et ideo quod per alluuionem accrescit: et fructus et partus ad ipsum emptorem spectat. C. de act. empt. l. fructus. et. l. penul. Alluuio autem dicitur incrementuz latens. Et quicquid agro meo per alluuionem flumen adiecerit: meum est. Secus si incrementum est apparens.

¶ Quid si dolus dat causam contractui. Dic vt dictū est supra. Dolus. Adde tamen qō notat panor. in. c. quia plerīq;. de immu. eccl. q̄ dato: q̄ dōlus non det causam contractui: nec incidat in cōtractum si emptor sciebat rē plus valere et venditor ignorabat: q̄ in foro anime tenetur restituere quod plus valebat: quia egit contra iusticiam naturalem: decipiendo proximum: saltem re ipsa in precio.

¶ Quid autem si vterq; fuit ignorans: sed re ipsa venit deceptio in precio an superueniente scientia: teneatur restituere illud in quo alius fuit deceptus. Pone exemplum. Quidam simplex habet lapidem preciosum: quem vitreuz esse credit. Irē ille qui emit similiter credit esse vitreum. Quid iuris. Quidam dicunt. q̄ emens in aliquo nō tenetur ad restitutionem: quia per emptionem bona fide factam: talem lapidem acquisiuit. Sed Panor. credit q̄ teneatur ad restitutōez si a principiō emisset pro vero valore: si illum sciuisset. Secus si illam rem non emisset pro illo precio. debet tamē restituere rem: si alter vellet restituere precium. ex quo non vult supplere iustum precium. ar. bonū in. l. in fundo. ff. de rei vendi. et in. l. si quis. cuz aliter. ff. de ver. ob. vbi panificantur deceptio re ipsa et ex proposito. Et propter hoc Bart. in dicta. l. siquis querit. Dicitur in instrumento venditiōis dedit rem pro tanto: et illud quod plus valet dedit et donauit. An propter hoc cessabit remeduz dicta. l. siquis. et remedium. l. ij. C. de rescin. vend. que loquitur. de deceptione ex proposito. Barto. respondit q̄ si venditor sciebat valorem rei. tunc per talia verba cessant remedia dictarum legum. Sed si hoc ignorabat: tunc per talia verba habebat animum donandi nisi modicum. vt. l. si libertus. ff. de ope. li. et. l. hec adiectio. de verbo. signif. Et ideo si quantitas est magna apparet q̄ in hoc contractu donationis est lesus: et sic habebit remedium dictarum legum. Et Barto. dat cautēlam. vt in instrumento dicatur. Et illud qō plus valet: siue sit quātitas modica: siue immodica dedit et donauit zc. vel renunciet beneficio dicta lege secunda. et similium: quod tantundem importat.

¶Sed an remedio dicta l. siquis. possit renunciari. scilicet exceptioni doli: qui dolus est in re ipsa. Respondit Bart. vbi s. q sic. non tamen ꝓpter hoc putat q sufficiat simpliciter renunciare exceptioni doli: nisi exprimatur q renunciat beneficō dicta l. siquis. vel per alia verba que tantundē importent. nam illud renunciare est donare. vt in. l. liqs. delegauerit. ff. ō noua. ¶Et sic ad modicā quātitatem refertur.

¶Et per predicta apparet so. de alia qōne quam ponit Archi. flozen. Pone. ¶Creditoꝛi meo feci publicam donationem. c. flozen. quia nihil inde sperabam habere: vel ne incurrerem aliquod damnum. virum post hanc donatōnem: possim aliq̄d de bonis eius inuentis: vel ab alio oblatis recipere. et si accepi an tenear eidem restituere? Dicēdū q possuꝫ recipere et retinere. De ratione enim donantis est liberalis et voluntaria translatō. quod non contingit in casu posito. ¶Et ideo sibi licebit satisfacere de bonis illius inuentis quemadmoduꝫ licet alijs damnificatis quasi nō donasset.

¶Utrum liceat aliquid vendere plusq̄ valeat? Respon. fm Tho. scōa secōe. q. lxxvij. q carꝰ vendere vel vilius emere rem q̄ valeat: est iniustum: nisi res que venditur cedat in detrimentum venditoꝛis: q̄ multū re illa indiget. naꝫ in tali casu iustum precium est: vt non solum respiciatur ad reꝫ que venditur: sed etiam ad damnum quod venditoꝛ incurrit ex venditione. et sic licite potest vendere plus q̄ valeat fm se: q̄uis non vendat plus q̄ valeat ipi venditoꝛi. Quod si emptoꝛ iuuetur ex re quam emit: sed venditoꝛ non damnificatur: carendo re illa: non debet eam supervendere: quia vtilitas que alteri accrescit: non est ex vendente: ꝫ ex conditione ementis. nullus autem debet vendere alteri quod nō ē suum. Quod autem dicitur q licitum est contrahentibus se decipere vsq; ad dimidiam iusti precij. Dic fm Innocen. in. c. in ciuitate. de vsur. q illud procedit iure fori: non iure poli. et quo ad deum non procedit: sed ius positiuum noluit dare actionem ꝓ modica lesione inodium litium. Sed solum quando est magnꝰ excessus. puta. quando aliquis est deceptus vltra dimidiam iusti precij. Emitur autem fm Azonem res minus dimidio iusti precij: si res valet decem et venditoꝛ pro quinq; minus vno denario. et sic decipitur venditoꝛ. Si autem valet decem et ematur pro quīdecim et vno denario: deceptio est vltra dimidium iusti precij. et sic decipitur emptoꝛ. Alij dicūt q tunc ē deceptio vltra dimidiam iusti precij. quando res valens decem emitur pro. xxj. Sed prima sententia est verioꝛ fm Host. et Bern. c. cum causa. extra eo. Idem Panoꝛmitan? ibi. dicens q fm aliam opinionem non esset reperire casum deceptionis in venditoꝛe. Nam si res valet decem oportet q daretur pro nihilo vel ꝓ minus. quod non esset possibile. nam emptio esset sine precio. Ius autem diuinum nihil impunitum relinquit. vnde fm legem diuinam illicitum reputatur. si in emptione et venditione nō sit obseruata equalitas iusticie. et tenetur ille qui plus habet recompensare ei qui damnificatus est: si sit notabile damnum. quod ideo dico: quia iustum precium rerum quandoq; non est punctualiter determinatum: sed magis in quadam extimatōne consistit. Ita q̄ modica additio vel diminutio non videtur tollere equalitatem iusticie. Ad predicta facit q quidam dicunt. q ista equalitas iusticie habet quandam latitudinem et tres gradus. Primꝰ dicitur pius. Secūs discretus. Tercius vero rigidus. Verbigratia. Sunt decem pecie panni eiusdem bonitatis et expensaꝝ horum tamen peciarū ꝓpter varia capita: circa illas a variis vana extimatio fiet, et reperient ipsi extimatores circa illas tripliciter variari. Quidā extimabunt quamlibet illarum precij. l. ducatoꝛum. ¶Et hic potest dici gradus pius. Alij vo. l. cum dimidio: et talis potest dici gradus discretus. Alij vo. lj. et hic vocat gradus rigidus. ¶Et tm omnia ista precia intra dictam equalitatem iusticie ꝓhendentur. Si autem vltra istam equalitatem aliquid vendat: si notabile est: restitui debet: maxime si ex altero istoꝝ quatuoꝛ procedat. Primo. si ex ignorātia. Secōo. si ex mētis lenitate aperta vel ōsumpta. Tercio. ex quacū q̄ magna egestate. Quarto. ex quacunq̄ magna necessitate ad hoc ꝓpellente. ¶Ex quibꝰ comprehēdi pōt. q talis contractus non procedit ex mera et gratuita voluntate. nam talis defraudatio in minus emendo: ꝓtra charitatem est: licet ex vtriusq; partis consensu talis ꝓtractus procedere videat. nam fm phm. iij. ethi. Ignorantia et aliqualis coactio excludunt voluntarium. ¶Et fm hoc pōt intelligi id qō notat do. an. in. d. c. quia plerīq;. et panoꝛ. ibi vbi facit differentiam. An emens fuerit ꝑsona sagax vel ignoꝛans. vt primo casu: venditor plus tunc vendens q̄ valeat: nō teneatur ad restitutōnem. Secōo vo sic. ¶Et plus dicit Panoꝛ. in. c. cum causam. de testi. q si tam venditoꝛ q̄ emptoꝛ sciebant naturam rei et valoꝛem. tunc nullum subest peccatū. licet res sit vendita pro maioꝛi vel minoꝛi precio. Predicta intellige: cessante magna necessitate et nō aliter vt dictum est.

¶Utrum quis compelli possit ad vendendum rem suam. Rn. fm Panoꝛ. in. c. j. e. ti. fm communem opi. q aut ꝗs exposuit rem suā venalē: aut ꝓ Primo casu in his q̄ sunt necessaria ad vitā hoīs: pōt superioꝛ statuere iustū preciū. Naꝫ interest superioꝛis ꝓuidere vtilitati subiectoꝝ et reipublice. Et in istis dꝫ intelligi. d. c. j. et iura sitia. Ex quo infert Bal. in. l. j. C. de epi. au. q cū vita hominis nō possit duci sine vestimentis et sine hospitio. q etiam in domibus aptis ad locandum. et in pannis potest statui certum precium. ¶Et ita iam dudum actum fuit padue in domibus cōducēdis ꝑ scholares. Nam quelibet domus apta fuit descripta in certo libꝛo. et descripta pensio annalis. In alijs vo q̄ nō sunt necessaria ad vitā habet locum. l. dudum. C. de contrahē. emp. et. l. nemo externus. C. de iude. vbi habetur q nemo potest compelli ad vendendum rem suaꝫ: nec quis pōt apponere ꝓ-

cium rei alterne. ℔ quisq; in re sua erit moderator et arbiter. l. in re mandata. C. mā. ⁊ in dicta. l. dudū. Quod est valde notabile. Et facit q; in istis iocalibus et gemmis et huiusmodi que non sunt necessaria ad vitam: sed potius ad pompam et ornatū: que appreciantur communiter iuxta affectionem hominuz: possit vnusquisq; precium pro sue libito voluntatis apponere. Secundo casu principali scilicet cum quis rem suam non exponit venale. Et tunc aut subest necessitas. et possunt exuberantes compelli ad vendenduz iusto precio ea q̄ sunt necessaria ad vnam hominis. Et sic seruatur tempore caristie: quia tunc omnia victualia debēt esse communia. Ad hoc tex. cū glo. in. c. sicut hi. xlvij. que contra diuites ad victualia ꝓmunicanda. Tamen cum imploratōne iudicis vt ꝓpellat.

¶ Vtrum negociando liceat aliquid carius vendere: q̄ sit emptum? Rñ. ſm Thomaz. vbi supra nihil prohibet lucrum ordinari ad aliquem finez necessarium vel honestum. Et sic negociatio licita reddetur. Sicut cum aliquis lucrum moderatum quod negociando querit: ordinat ad domus sue sustentatōnem: vel ad subueniendum indigētibus. Aut etiam cum aliquis negociatōni intendit propter publicam vtilitatem. ne scilicet res necessarie ad vitam: patrie desint: et lucrum expetit: non quasi finem: sed quasi stipendium sui laboris de hoc dictum est supra. Auaricia. Et sic potest q̄s carius vendere q̄ emit. hoc tamen non ꝓtest regulariter. nisi fuerit mutatum precium ratōne forme. temporis: vel loci. vt notat Pe. de ancha. in. c. j. de vsu. in. vj. Et inter mutatōnes forme videtur expresse comprehendi: si quis emerit merces ī magna quantitate: et minutim vendat. Volent enim res in magna quantitate communiter meliori forma vendi. Et pro hoc videtur facere quod dicit Crisosto. q; quicunq; rem comparat. vt integrā ⁊ immutatam vendendo lucretur: ille est mercator qui de templo dei eijcit. Tamen ad hoc rñdet Astesā. ſm Alexan. an gli. q; facienda est vis in hoc q; dicit rem integram et immutatam. Loquitur enim de illo qui in negociando intendit lucrum tanq; finem vltimum et cupit sine labore et sollicitudine ex auaricia diuitias congregare. Vnde predictus verbum non habet locum in eo qui negociatur propter propriam necessitatem: vel reipublice vtilitatem: vel proximi pietatem. nec etiam in eo qui vēdit rem immutatam q̄tum ad substantiam: mutatam tamen q̄tum ad locū: quia talis ratione laboris et periculi: vel expensarum famulorum: vel apothece et huiusmodi: licite potest querere mercedem. nec etiam habet locum in eo qui in emendo considerat empte rei periculum in seruando: quia potest deteriorari et cremari: vel furto perdi: talis enim potest mercedem querere ratōne incertitudinis euent? futuri et susceptionis periculi. Vnde in emendo non est certus. vt integram et īmutatam vendendo lucretur. Et plus dicit archi. ſ. Pone mercator emit aliquid pro decem. ⁊ in eadē ciuitate vel domo absq; vlla traiectione mercium. vel modica: ⁊ sine aliqua melioratiōe rei empte et huiusmodi: vendit pro. xij. An hoc liceat. Respōdit q̄ sic dummodo iustum precium non excedat.

¶ Item pone. vis mihi librum vendere ꝓ decem et ego ñ intendo emere: nisi prius inueniā q̄ emat a me pro. xij. et postq̄ vendidi alteri. emo a te: ⁊ do tibi decem: et teneo duos. An possim: et cui teneor? Respondet Ar. ſ. q̄ iustum precium rerū non consistit in indiuisibili: licet in quadam latitudine vt dictum est. Ideo si emens librum pro decē. Eūdem vendit pro duodecim. Iusto tamē precio: vt quotidie contingit. non videtur condemnandus quinimo si als non erat empturus: nisi primo certificatus de lucrando duo fuisset: dūmodo: vt dictum est: iustum preciū nō excedat de industria videtur laudandus.

¶ Pone. dedisti mihi librum vel vestem vt venderem pro decem vendidi pro duodecim. An possim tenere illa duo: vel debeā tibi: vel emptori reddere. Respondit q̄ supra q̄ vendēti sufficere debz lucruz quod inde ꝓsequitur. puta tñ pro libra. vnde iste medius vendens: cum purum ministeriuz gerat primi tradentis qui sibi constituit certā mercedem pro labore suo: quicquid superuendit: totū tradere debet primo vendenti: et non ementi: nisi forte plus iusto precio vendidisset. quia tunc restituere tenetur emptori. et non primo venditori.

¶ Vtrum venditio reddatur iniusta propter defectum rei venditē: vel etiam propter latentē eius bonitatem? Respondeo ſm Tho. ſcda ſcde. qōne lxxvij. Circa rem que venditur triplex defect? cōsiderari potest. Primus quidem ſm speciem rei: vt puta. si venditur auricalcum prō auro: aut vinum mixtum aqua pro puro. Secundus defect? est ſm quantitatez ponderis vel mensure: vt si q̄s vtatur scienter deficienti pondere vel mensura. Tercius est ex parte qualitatis puta si animal infirmum vendatur quasi sanum. In his tribus casibus: si quis venditor scienter offendens fraudez cōmittit. et illicita est venditio: et ad restitutionem tenetur. Si vo eo ignorante aliquis predictorum defectuum in re vendita fuerit: venditor quidem non peccauit. tamen cum ad eius noticiam peruenerit: tenetur damnuz recompensare emptori. Et ex his patet q̄ illicitum est vendere aurum vel argentum alchimicum pro vero: quia non est adeo purum sicut verum: nec habet omnino easdem proprietates: sicut proprietatem letificandi aut q̄ valet contra certas infirmitates ⁊ huiusmodi. Si autem per alchimiam fieret verum aurum: non esset illicitum vendere pro vero. quia nihil prohibet artem vti aliquibus naturalibus causis ad producēdos naturales et veros effectus. vt dicit Augustin. in libro de trini. Vide de hoc Panor. in. c. ex tuarum. de ſor. vbi ſm Oldra. concludit. q̄ scientia alchimie nō ē prohibita. et dic̄ q̄ in hoc vna species non transmutatur in aliam diuersam: cum omnia metalla procedant ex eodem fonte ⁊ vno principio. videlz ex sulphure et argento viuo. ℔z vbi

est melior influentia astrorum: ibi producitur metallum preciosius vnde per influentiam astroruz z cum lapidibus z cum herbis quib⁹ insunt multe virtutes põt naturaliter vna species metalli cõuerti in aliã magis pciosaz.

¶Et circa defectuz mensure queritur. an excusentur tabernarij dantes mensuras vini diminutas. scz vsqz ad collum dolij. vel alterius mensure cum hoc sit de more tabernariorũ. Rñ. archi. f. dicit q̃ non excusantur. qz ementes decipiunt: cum intendant recipere plenam mensuram. z ꝓtra voluntatem ipsorum diminuit. Nec cõsuetudo excusat q̃ dicenda est corruptela. nisi hoc faciant: vt se seruet inclemmes: vel cum aliquo lucro et rationabili: vt quia alꝫ nõ lucrarent si plenas mensuras darent. quia oporteret precium augere: in quo nõ inuenirent emptores: vel paucos. Sed verte casuz. quid de mulieribꝫ que fm morẽ patrie dant lanam vel linum ad nendũ vel filandũ: et ꝓputant filatũ ad rationez. xrij. vncias ꝓ lbr. quando hoc scit qui laborat illa filando. si non soluit de. xrij. vncijs nisi ꝺro vna lbr. Respondit qui supꝫ. q̃ proprie h̃ nõ est fraus: quia non decipitur cum sciat sic debere solui. z sic intelligitur pactum cum a principio sibi datur opus. Scienti em̃ z ꝓsentienti nõ fit iniuria q̃uis turpis videat mos.

¶Circa defectum qualitatis queritur. quid si q̃s vendat equum: z p⁹ paucos dies moritur. an vendens teneatur restituere preciuz: Rñ. Pano. in. c. iniustum. de rerum ꝓmuta. post Cy. dicit q̃ aut morbus notus erat vtriqz. et non cõpetit aliquod remediuz. quia scienti ꝛc. Aut vterqz ignorabat z competit actio quanti nunquis: nõ autẽ ad totum damnũ. Aut sciebat alter tm̃. Et si emptor sibi imputetur: ratõne predicta. Si venditor tenetur ad omne interesse: quod inde passus est emptor: non solum ad preciuz. vt i. l. Julian⁹. ff. de act. emp. m̃si interuenisset pactũ: vt nõ teneret.

¶Sed quid si emptor fuit minus diligens: Rñ. Cy. q̃ nihilominus tenetur venditor: qz licet emptor fuisset in quadam culpa vel negligentia: tam̃ venditor fuit in dolo. qz nõ patefecit vicium. z dolus ꝓponderat culpe. vt in. l. Item si obstetrix. ff. ad. l. aquil. Jo. an. tamen post alios dicat q̃ si equꝰ vẽditus infra triduũ moritur: et reputur habere ro: marcidum: presumendum est illum morbum tempe venditõis habuisse. et hoc presumitur ex parutate temporis. Ve eo autez qui vendit equũ pro morboso et vmbroso: et alijs defectibꝫ. vide s. Arbiter.

¶Quero de. q quotidiana. Vendidi tibi fundũ expressis ꝓfinibus z declarata mensura terre. puta dixi q̃ erat duorum modiorum: nunc autem reperitur in maiori quantitate. an id quod plus est cedat venditori: vel emptori: Oldra. concludit q̃ q̃nqz loquens vtitur terminis denotantibus certum numerum vel mensuram: et agit ad supplementum quando. s. expunit conceptum suum: incipiendo a numero vel mensura. Quandoqz vtitur terminis denotantibus speciem: seu corpus: licet adijciat certum numerum vel mensuraz. Et tũc illud quod est plus cedit emptori: quia hoc casu: numerus: vel mensura videtur adiunctus loco demonstratõnis q̃e licet sit falsa: nõ viciat nec minuit id cui adijcitur. vt. l. falsa demonstratõ. ff. de ꝓdi. z demõ. Exemplum secundi. vendo tibi tale fundum: sic ꝓfiniatuz: qui est trium modiorum. Exemplum primi. vt vendo tibi terram quatuor modiorũ in talibus confinibus. hec Pano. in. c. per tuas. de dona. vel dic clarius q̃ aut preciuz taxatur per modia. z tunc emptor non plus poterit habere. Secus si precium nõ taxatur per modia. qz tũc totũ habebit.

¶Utrũ venditor teneatur dicere vicium rei vẽdite: Rñ. fm Tho. vbi s. venditor qui rem vitiosam exponit vendendam: ex hoc ipso dat emptori damni vel periculi occasionem. Damni quidem: si propter huiusmodi vicium res sit minoris precij. z ipse de precio nihil minuit. Periculi autem: si propter huiusmodi vicium: vsus rei reddatur impedit⁹ vel noxius. puta si quis alicui vendat equũ claudicantem ꝓ veloci: vel domum ruinosam ꝓ firma: vel cibum corruptũ aut venenosum ꝓ bono. vnde si huiusmodi vicia sint occulta: et venditor non detegat est dolosa z illicita venditio. z venditor tenetur ad damni recompensatõnez. Si vo vicium sit manifestũ. puta cuz equus sit monoculus: vel vsus rei z si non competat vni: potest cõpetere alij. z venditor propter huiusmodi vicium subtrahat de precio q̃ntum oportet: non tenet ad manifestandum vicium rei. quia forte propter huiusmodi vicium emptor vellet plus subtrahi q̃ esset subtrahendũ. vnde venditor põt licite vicium rei subticere. Idem dicenduz est: si quis habeat librum venalem: sed corruptum. non tenetur dicere eius vicium: dũmodo subtrahat de pꝛio ꝓpter hmõi vicij: vt dictũ est.

¶Quid si aliquis portans merces ad locum: vnde scit multos sequi se cum similibus q̃ si diceret. non posset suas adeo care vendere. Rñ. fm Tho. mam vbi s. Venditor qui vendit rem fm precium quod inuenit: non videtur contra iusticiam facere: si q̃ futurum est nõ dicit. Si tamen diceret: vt de precio subtraheret: abundantiorus esset virtutis: q̃uis ad hoc non videatur teneri ex debito iusticie.

¶Pone. quis intendens nocere alij: scribit literas dirigendam alicui suo amico: admonens vt emat multum de aliquo mercimonio: vt aromatibus: lana et huiusmodi. quia erunt cara in futuruz: q̃ nouit esse falsum. et permittit sibi cadere literaz in aliquo certo loco: vbi frequenter aliquis: quez odio habet conuersatur. vt eaz inueniens legat: et talia emat: et multum inde perdat. et totum hoc sequitur. Respondet Archi. florenti. q̃ taliter peccat intendens proximo suo nocere. non tamẽ tenetur satisfacere de damno. quia non dedit occasionem damni efficaciter. extra de iniun. si culpa. non enim ita leuiter debuit credere. Et sibi imputet leuitatem suam. licet aliqui alij teneant q̃ talis

teneatur restituere. vt recitat sanctus Bernardi. in tractatu restitutionum.

¶ Sed verte casum de quodam casu qui accidit venetijs. Cum quidaz magnus mercator literas accepisset a partibus orientis: vt emeret aromata multa: quia futurum erat vt precium eorum multum cresceret: quia inde transmitti non poterant ab illis partibus. Ille plectam literam dilacerauit et in terram frusta proiecit: nihil alicui dicens intendens illud facere: de quo cautus reddebatur. Sed alius tenuis mercator litere illius frusta collegit: z insimul suis partibz coaptauit z legit. Quo facto: cum hoc a nullo sciretur: accessit ad omnes apothecas: que habebant huiusmodi venalia. et certo precio emit. Cuiz mercator magnus iret ad emendum: inuenit omnia vendita. Interrogat d psona emptoris: miratur nesciens factum: sed dnum percepit. Sicz lucrum magnuz qd ille sperabat ex huiusmodi emptone: alius sua industria sibi procurauit sine iniuria eius: nec sibi in aliq tenebatur. An autem in dicto casu ille recolligens frusta literarum: et postea leges peccauerit mortalit: Respondet q s. cp si talis legat vt sciat secreta ei9: curiositas est. Si vt sibi prouideat: prouidetia humana est: nec peccatum. Cuilibet enim licituz est sibi accipere rem que habetur pro derelicta: cuiusmodi est talis litera.

¶ Quid de mercatoribus qui inter se conueniunt: vt certo precio vendant: vel cp vnus solus tales merces vendat. Rñ. fm Il posti. pactum illicitum est. Et similiter siquis i ciuitate impetret vt sibi solui vedere liceat. cp si qs hmõi officiũ exerceat: debz fm leges suis bonis expoliari: z exilio ppetuo dnari. Silr z pcedetes puniri. i. officiales q pdicta pceduntvel non puniunt. C. de mono. l. vna. vbi Azo per illam. l. concludit prohibitum esse: ne qs exerceat monopolium. i. singularem negociatoez quod accidit: cum aliqui inter se pacisciunt ne aliquem instruant in arte sua: nisi filios et nepotes: vel cum aliquo modo per pactum id facere nituntur: nisi soli commodum alicuius artis vel negociationis faciant. Dicitur monopolium a monos quod est vnum: z pola quod est venditio: vl a monos quod est vnus. z polis quod est ciuitas. Inde monopolium id est vnica negociatio in ciuitate. et p hoc vetita. Ideo monopolus dicit qui solus vult esse in ciuitate venditor vel emptor. Prohibetur etiam illud pactum: quod inter se faciunt vendentes vel negociatores: nisi certo precio vendant. Idem in balneatoribus: si conueniant ne alter balneent: cp cum ea mercede: qua statuũt. Idẽ in locatoribus rerum vel operarum suarum: maxime in scriptoribus si pacisciuntur: ne opus ab altero inchoatum: alius consumet. Debz igitur esse cuilibet libera facultas in emendo et vendendo: vel locando et conducendo. et circa precium z circa mercedem. Sed nec ordini ciuitatis grandia pcia licet statuere vel tarare. ff. ad. l. Juliã. de anno. l. vltimo. hec Azo. Item postq exposuit quis frumentũ vel aliam rẽ venalem in foro: potest cõpelli vt amplius illam rem ad domum portare non possit: quousq illam vendat. l. nemo. la secunda. C. de iudeis. Item pro fertilitate in communi habenda et caristia vitanda. potest statui cp quilibet mercator teneatur ire vel mittere ad alienas partes ad emendum granum in communi vendendum. et quilibet potest compelli ad hoc mutuare pecuniam. l. vnica. C. vt ne. li. in compera. spe. se. ex. libro. x. et ibi glo. Item potest statui ne quis vltra indigentiam suam emat: ne alijs res cariores vel incõmoditatem habendi reddat. l. j. C. de epi. audi.

¶ Quid de bis qui quouis modo faciunt vt ãnona carius vendatur. puta: impediendo: vel impediri faciendo: vel detinendo naues: vl nautas annonam conducentes. Dic cp tenẽtur ad restitutionem. vt ponant eam in bono foro: ac si ille naues venissent. et grauiter puniuntur. scilicet pena. xx. aureorum. l. ij. ff. ad. l. Jul'. de anno. z etiam corporaliter. l. annonaz. ff. de extraor. cri. Idem in illo q facit munitionem bladorum: vt emendo omnem quantitatem bladorum que inueniri possit. z conseruando: vt temporibus minus fructuosis cari9 vendi possit. dicta. l. annonaz. Et rusticis antẽ blada ad ciuitatem conducentibus bene licet emere in grosso: ad hunc finem: ne ipsi diu stantes ad vẽdendum ad minutum: subducat ab operibus rusticalibus. l. ij. ff. de nundi. Et non solum est prohibita congregatio grani: vt postea carius vendatur: sed etiam de quibuscunq speciebus: vel materialibus ptinentibus ad victum: vel ad quemcũq vsum: per ipsos solum vendendis in caristiam reipublice. vt dicta. l. vnica. Qui ergo dat aras in emptionem omnium aromatum ciuitatis: vt ipe postea carius vendat: cum prescierit naues conducentes fore summersas dicitur facere monopolion. et incidit in dictam penam dicte. l. vnice. Et tales tempore necessitatis et caristie possunt cogi: vt etiam minus iusto precio vendant. l. ij. ¶. cum in eadem. ff. ad. l. ro. de iac.

¶ Quid de illis qui nec vendere: nec emere nouerunt: nisi cum mendacijs periurijs z iuramentis. Rñ. fm Ray. quotiens causa decipiendi periurant: vel mentiunt scienter: peccant mortaliter. et tenẽtur ad restitutõnem. s. in cõtum deceperunt proximum. Et dicit glos. Ray. non distinguitur vtrum decepent in modico: vel in magno. hoc tamen intellige quo ad periuria et iuramenta: quia falsum scienter iurauit. Quo vo ad mendacia sine iuramento distingue. quia si in modico lesit proximum quem in multo non lesisset: mortale non debet iudicari. Si autem in multo proximum damnificauit: vel in modico cum praua intentõne. puta: quia etiam in multo lesisset si potuisset: tunc in vtroq casu mortale est. Si autem quis ignoãter dicit falsuz: credens dicere verũ: vel etiã si dicit scienter non intendens nocere proximo: sed se indẽnem conseruare: nec propter hoc rem amplius debito superuendit: tale mendacium potest dici veniale. Et de huiusmodi iuramentis vide infra iurare.

¶ Utrum liber homo vel ꝑuus filius possit vendi

di: Rñ.nō.nisi solum:q̄ pater potest vendere filium necessitate famis vrgente.l.j.et.ij.C.de pat. qui fi.di. Ita tamē q̄ si restituat̄ emptori precium: siue a filio:siue ab alio quocunq;:et quandocunq; ipse in ingenuitatem ꝓueniat. In nullo autez alio casu licet patri filium vendere. Matri vo etiā vrgente necessitate famis.nō licet vendere filiuz nec etiam maritus eo casu potest vendere vxorem:q; vxor non est ita in potestate viri:sicut filius in potestate patris. Item liber homo efficitur seruus si patiatur se vendi ad precium participandum.in. ſti.de iur.perſo.§.serui. Addit etiā archi.f. q̄ christiani non possunt redigi in seruitutem ratōe belli: vel etiam capti non possunt licite emi in seruos vel empti vendi:et ab alijs emi. Sed bene infideles rediguntur in seruitutem.z emi possunt z vendi:capti in bello iusto q̄ si postea efficiant̄ xp̄iani. nō tamen liberant̄ ex hoc a seruitute q̄uis sit piuz hoc facere.

¶ Utrum vasa sacra possint vendi: Rñ.ꝓpter necessitatem possunt vendi in eadem forma alteri ecclesie.l.sancimus.la prima.C.de sa.san.ec. Sz ꝓfracta possunt vendi cuicunq;.de ꝓse.di.j.ligna. z.q.ij.hoc ius.

Emunitas ecclesie.j.

Quā emunitatē habet ecclesia consecrata: Respon.fm Ray. habet primo. vt nullus inde per vim extrahatur nisi i casibus q̄s habes infra.c.proximo. Item ea que in ecclesia posita sunt:nec per vim nec per furtum sunt auferēda. Aliter sacrilegium committitur.xvij.questōe. iij.quisquis. Item q̄ nullus mortuus in ecclesia sepeliatur.nisi episcopi:abbates: aut digni presbyteri. Aut etiaz fideles laici.xiij.q.ij.nullus. Quod intelligunt quidam de laicis qui miracula faciunt vel de fideli in dignitate ꝓstituto: sicut comite z rege fm Hosti.qui dicit.q̄ sic de facto seruatur.licz glo.ibi intelligat generaliter de omni fideli laico.i. de omni christiano. Sed primū videt ꝓsonum textui. Si em voluisset intelligere de omni xp̄iano: nō erat necessarium exprimere epōs:abbates z alios. Item q̄ in seculare habitaculum decetero nō ꝓuertatur:de conse.di.j.ligna.z extra de re.do. ad hec. Item nec vasa ecclesiastica.nec cortine.nec cetera ornamenta debent pollui conuiuijs nuptiaz vel alijs secularibus vsibus. Dicit tamen gl. Ray. q̄ si legatus apostolice sedis: vel episcopus: vel archiepūs reciperet ab epo: vel monasterio bene posset ornari domus ecclesiastica in qua reciperet cortinis z ornamentis ecclesie. Item nō possint vendi ꝓpter aliquam necessitatem. vt in autenti. de alie.et emphi. §.et quoniam.col.ix. Item q̄ in ea: placita secularia non sunt facienda. et omnis sententia: z processus omnis iudicis secularis ipo facto corruit. desimu.ec.decet.li.vj.

¶ An autem in domo ecclesie sñie late teneant. Respon. Panormita.in.c.primo.extra eo.dicit q̄ licet iudex non debeat facere. si tamen facit credo valere processum.quia cuz dicta constitutio sit penalis non debet extendi. Et intelligo q̄ in domo ecclesie non debet iudex secularis ius reddere:q̄ndo ꝓpria auctoritate:quasi ex iure publico eligit ibi mansionem. Secus autem puto vbi haberet illam domum conductam ab ecclesia vel gratiōcessam.

¶ Quid de ꝓtractibus initis in ecclesia. nunquid valebunt: Rñ.glo.in dicto.c.decet. q̄ non debēt fieri.z qui faciunt peccant.tamen ꝓtractus tenēt. nam cum tñ ꝓcessus z sententias iudicum initer z penalis sit ꝓstitutio:penam non extendā. Item non fiant ibi plamenta.z gl.ibi dicit.q̄ hoc est cōtra vniuersitates italie: que frequenter faciunt in ecclesijs talia plamenta. Itez ꝓhibeē ne in ecclijs et cimiterijs fiant seditiones:conclamatōnes:impetus vniuersitatum.et quarumlibet societatum contentiones:negociationes. et precipue nundinarum aut forma cuiuscunq; tumultus:ac strepitus iudiciorum secularium. Et glo.in verbo seculariū dicit ecclesiastica ergo iudicia ibi tractari possunt.

¶ Quid autem de vendentibus candelas in ecclesia: Archi.f.dicit.q̄ clerici vel religiosi qui hoc faciunt principaliter ad satisfaciendum deuotōi fidelium excusari possunt. Si aūt ad cupiditatez et lucrum principaliter non vident posse excusari a lucro eis prohibito talis negociatōnis. Et p̄cipue in tali loco. Sicut nec sacerdotes veteris testamēti:in his que vendebant in templo. Et in casu predicto q̄uis ꝓsulendum sit q̄ lucrum factuz in huiusmodi pauperibus erogetur:non tamen hoc videtur esse de necessitate. Et ratio est: quia datio et receptio pecunie in huiusmodi:de se nō ē prohibita. Sed actus negociandi.non simpliciter:ħ in tali loco:tempe:persona vel fine. licet aliqui ꝓtrariū dicant. Non tamen inuenio aliquod ius:vl doc. solennez hoc expresse dicentē.s.q̄ de necessitate sit pauperibus dandū.

¶ Utrum ecclesia non consecrata habeat predictas emunitates: Respon. Panormita.in.c.ecclesie.eo.tit̄.dicit q̄ sic.de quo vide supra. Absolutio primo. Idem dic de ecclesia interdicta: vt gaudeat priuilegio eodem. Idem de cimiterio. Item laici in choro essent non debent.tñ Pano.in.c.j.de vi.z ho.cle.dicit q̄ hoc nō est priuilegiū clericoū: ħ vt psallentes nō impediant̄.

¶ An aūt priuata oratoria gaudeant eadē imunitate. vide §. Absolutio primo.

¶ Quid si possessio aliqua siue domus tenebatur albergum facere alicui: et ipsa postea peruenit ad ecclesiam: Respon.fm Hostien. ecclesia tenebit aut rei seruitium exhibere aut ipsam possessionez vendere.

¶ Que emunitas personarum ecclesie.et quam emunitatatem habeat ecclesia circa res temporales.et quā emunitatē habeant p̄dia ecclesie. videbitur in locis suis.

¶ Que pena violantium emunitatez ecclesie: Respon.fm Goff. Qui aliquo modo ecclesias violāt: seu psonas:seu ab ipsis rapiunt violenter:seu vsurpant bona ipsarum:sacrilegium committūt.z excommunicandi sunt.in certis vo casibus sunt ip-

so iure: vt incendiarius z effractor ecclesie. vt dcm̃ est s. Absolutio primo. Violatores ecclesiastice libertatis excõicatus est ipso iure.

¶ Quando aũt dicatur fieri ꝓtra libertatem ecclesie. Dic quotiens tollitur: vel minuitur libertas ecclesie: etiam particularis. quando vz libertas talis non est minus ecclesie particularis: sed est etiaz generalis aliarum. vt in.c.j.e.ti.li.vj. Et hoc ex ꝑz q̃ qui turbat iurisdictõez vnius ordinarij ecclesiastici turbat libertatem ecclesie et dicitur facere iniuriaz ecclesie vniuersali. Et ex his decidit alia questio: q̃ fuit de facto de quodaz statuto quo cauebatur q̃ nullus presumeret allegare q̃ prepositus pratẽ. ecclesie non haberet iurisdictõnem quasi episcopalẽ in loco. Dicitur q̃ est ꝓtra libertatem ecclesie. nam per tale statutum violater libertas episcopi dioc̃. qui in spirituali iurisdictione fundat intentionem de iure communi in tota dioceſi. xxv. di. perlectis. Est etiam violatio libertatis ecclesiastice: si laici disponunt auctorizabiliter in aliquo de rebus ecclesie. vt in.c. bene. xcvj. di. z.c. ecclesia sancte Marie. de ꝓsti. Et sic ꝓsuluit Lap. de casti.

¶ Sed quid si ecclesie particulari: vel alicui speciali ordini competit aliquod particulare priuilegium. et istud violetur: Pone exemplum de priuilegio cisterciensis. de quo de rescrip. cum ordinem vnde si aliq̃s delegatus apostolicus vrget cistercienses ad respondendum coram se per rescriptum non faciens de eor̃ ordine mentionem. An faciat ꝓtra libertatem ecclesie: Rñ. q̃ non. Maz hoc casu oportet q̃ citatus alleget priuilegiũ suum. forte eum negabit esse cisterciensem. Et est verũ sic intellectum: quod tenet docere de his que sunt facti Et hoc nisi sit notoriũ. de hoc tamen vide. j. Exẽptus. Et ex p̃dictis ꝓcludo q̃ sit ꝓtra libertatez ecclesie quandocunq̃ violatur priuilegium ꝓcessuz super generali libertate ecclesie. Et hoc siue violet quo ad omnes ecclesias siue clericos: siue quo ad vnam ecclesiam vel clericum: quia omnes ecclesie sunt vna. xxiij. q. j. loquitur. Secus de libertate particularis ecclesie. id est non competenti generali ecclesie.

Emunitas.ij. scz cõfugientiuz ad ecclesiam.

¶ Nullus ad ecclesiam ꝓfugiens inde per vim extrahi debet: ꝓtercq̃ in quibusdam casibus. Primo si ille qui ꝓfugit ad ecclesiam sit publicus latro. Publicus latro ſm pano. in.c. inter alia. extra eo. dicitur qui palam et publice furatur vt sunt isti pirrate: vel qui publice stant in stratis vel qui stant in arce: vel castris. z derobant transeuntes. Secõ si sit nocturn̄ populator agrorum: qui dz ille: qui obsidet stratam publicam deroban do transeuntes. Et differt a publico: q̃ iste clandestine furat: et in nocte segetes destruit duz ī eis se abscondit z iacet z latet: vl̃ quia p̃ter homicidia z rapinas que facit in stratis comburit et destruit agros illoz qui ei non seruiũt. Isti aũt duo casus p̃cipue excipiunt ſm Jo. an. q̃ de alijs p̃sumitur q̃ non insidiose hoc fecerint. hoc est q̃ non ex ꝓpposito ꝓius deliberato: sicut in istis ꝓsumit. Et licet leges plures psonas excipiant: per ius canonicum in hac parte legibus derogatũ est. vt in dicto.c. inter alia.

¶ Quid siquis in ecclesia ꝓmisit maleficiũ. spans se ab ecclesia defendi. q̃d semp̃ ꝑsumit nisi ꝓtrariũ ꝓbet. An debeat p ecclesiã defendi: Rñ. Panor. in.c. ĩmunitatẽ. extra eo. dicit q̃ nõ. Et dicit q̃ ille tex. loquit de delicto in ecclia ꝓmisso. dictũ vero.c. inter alia. loquit gnãliter de delicto extra ecclesiaz cõmisso.

¶ Quid aũt si delinquens in ecclesia: ibi non deliquit eo animo vt defenderet ab ecclia. nunq̃d excluderet ab hac emunitate: Rñ. Jo. dic̃ q̃ ꝑsumptio iuris z de iure videt ꝓtra delinquentẽ in ecclesia. tñ ꝓcludit q̃ si posset ꝓstare q̃ nõ ex ꝓposito ꝓpt̃ inimicitias: ꝛ verb nouiter ort̃ homicidiũ ibi ꝓmiserit: q̃ tũc hẽbit hanc emunitatẽ. Et ꝑsumit ille animꝰ: exq̃ nõ hãbat cum offenso inimicitias Et cũ hoc dicto transeunt cõiter doc.

¶ Quid si nõ homicidiũ vel membroz mutilatõnem: ꝛ alia delicta in eccla q̃s ꝓmisit. Nunq̃d habebit hãc emunitatẽ: Rñ. panor. in.d.c. ĩmunitatem. dicit q̃ in oñibꝫ delict̃ grauibꝫ locuz hz.d.c. ĩmunitatez. puta q̃ nõ gaudebit emunitate: tum ꝓpter identitatẽ ratõnis tũ ꝓpter rõnes que ponũtur: q̃ sunt gnãles ad oĩa delicta: saltẽ enormia.

¶ Quid si stans extra ciuitatẽ trahit eũ qui stat intus p ptem mantelli: q̃ manet extrinsus. An dicat offendere eccl̃ie immunitatẽ: Rñ. Vin. in.c. fi. e.t. tenet q̃ sic. Maz q̃ trahẽt clericũ sic incidẽt in canonẽ. Secꝰ tñ ſm Bof. si volentẽ de loco immunitatis trahat eũ ad mortẽ: vl̃ aliã penã corpalẽ ꝓdenat. Nõ q̃ canon solã violentiã ꝓdemnat. Vz volenti nõ fit iniuria ꝛc. Idem panor.

¶ Quid si exũs in loco ĩmunitat̃ ꝓcutiat enormiter exũtem extra illũ locũ. An hẽat locũ. d.c. fi. Rpanor. in.d.c. fi. dic̃ se credere q̃ sic: q̃ delictũ fuit ꝓncipiatũ in eccla. lz alibi ꝓsummatũ.

¶ Pone. aliq̃s cepit aliquẽ p psonam in platea et portauit eũ extra plateã. z ibi pcussit eũ. An puniatur tanq̃ pcutiẽs in platea. Rñ. Bar. in.l. q̃d ait. ff. de adul. ꝓcludit q̃ nõ. et ibi dic̃ q̃ q̃nq̃z inspicit initiũ quo ad locũ. z q̃ ad temp̃. z q̃nq̃z inspicit finis. nam q̃n initiũ z finis sunt illicita: tũc inspicimus finem. z hoc fauore rei. ne de vtroq̃ puniat. Sed q̃n ꝓncipiũ est licitum: z habet causam licitam: tunc illud ꝓncipiũ inspicimus. ꝓo hoc facit optime. l. qui cũ maio. ff. de bo. li. Et p hoc soluit p̃dicta questio. z hec sequens. Pone aliq̃s insultauit aliquem in platea. z fugauit eũ vsq̃ extra plateam. z ibi eum pcussit. Non videtur eum pcutere in platea. Sed pone alium casum. Statuto cauet q̃ quis possit offendere alium ingredientem in possessionem suam: in ipsa possessione sine pena. Podo aggredior vnum ingredientem in possessionem meam. z eum fugientez ꝑsequor extra possessionem meam. z ibi eũ pcutio. Certe licite pcutio: seu occido. Qui? ratio est: q̃ initiũ fuit licitum. tene menti p̃dicta. hec Bar. in. dicta. l. q̃d ait. vbi etiam ex illa. l. infert. q̃ in maleficijs dicit

incõtinenti fieri: quod fit vno impetu licet duret per horas illa rixa.

¶ Quid de eo qui existens in ecclesia mandauit delictum alibi cõmitti. vel econtra existens extra ecclesiam mandauit delictuz ī ecclesia ꝓmitti. An gaudeat immunitate secuto delicto ad ecclesiā cõfugiens. hec questio dependet ab illa. vbi dicatur delinquere mandator. an vbi delictū fuit consummatuz. Tex. in cle. pastoralis. de re iudi. iuncta glo. videtur innuere. q̄ videt delictū ꝓmittere vbi fuit secutum.

¶ An autem confugiens ad ecclesiam exceptis p̄dictis casibus consequatur prorsus remissionē delicti. Rñ. Panor. in dicto. c. inter alia. dicit q̄ nō. Sed consequitur principaliter duo. Primo vt inde non possit trahi violenter. Secundo vt nō possit amplius de illo delicto damnari ad mortem: vl̄ ad aliam penam corporis afflictiuam. Potest ergo damnari pecunialiter: vel aliter q̄ in personaz. Ad hoc. c. constituimus. xvij. q. iij. vbi dicitur q̄ fugientes ad ecclesiam sunt ab omni tormentoꝝ genere securi. Contra eos tamen etiam dum sunt in ecclesia: potest agi non solum ciuiliter: sed etiam criminaliter fm Panormitanum ibi. dummodo non sequatur pena corporis afflictiua. poterit ergo puniri ad omnem penam preter corporalem. z si non potest satisfacere: seruiet ei imperpetuū quē lesit. Sed qualiter mandabitur executioni illa pena et quomodo procedetur contra istum exquo ē in ecclesia. Dic q̄ poterit exire ecclesiam: naz ex solo confugere ad ecclesiam consequitur emunitatē vt in dicto. c. constituimus. et vbi timeretur de violentia: debent prelati recipere cautionem idoneam: vel iuratoriam: de vita eiusq̄ membris saluādis. Si vo nullo modo vult exire de ecclesia forte timens tyrannidem iudicis secularis: dic q̄ nullo modo debet extrahi per iudicem vel alium. per tex. qui innuit: q̄ nullo modo extrahi debet. tamē si ipse non vult comparere: potest constituere ꝓcuratorem.

¶ An autem hec immunitas sit concessa clericis et religiosis: vt non possint per iudicem ꝓpriuz in ecclesia arceri: seu violenter extrahi. Respondit Panor. in dicto. c. inter alia. dicit q̄ salua meliori deliberatione: hec immunitas non habet locum in eis: si iudex ecclesiastiacus causa disciplineꝝ vult eos in ecclesia arcere vl̄ extrahere vt duci faciat ad carcerem. hoc ꝓbatur apertissima ratione: p̄sertim in religiosis: qui raro aut nunq̄ exeunt claustrum monasterij. nam fm regulam eorum et iura ꝓmunia: possunt per eorum superiores in monasterio arceri: verberari z incarcerari. Et si opus est de monasterio expelli: z in alijs monasterijs aliorsibus intrudi. vt in. c. vniuersitatis. de sentēt. excom.

¶ Quid si quis cõmisit maleficium in vna ecclesia nunquid defendetur confugiens ad aliā. Respon. fm vv. q̄ non. quia cum vna sit ecclesia ī toto orbe: licet multe sint particulares ecclesie qui in iuriam facit vni: facit et omnibus. licet forte de cõsuetudine apud aliquos aliter obseruet: forte putantes q̄ sicut minor vtit̄ ꝓuilegio suo ꝓtra aliuz minorē. Ita vna ecclesia ꝓtra aliā.

¶ An aut ꝓfugiens ad ecclesiā ꝑ debito gaudeat hac immunitate: Rñ. Panor. vbi s. dicit q̄ sic q̄ text. ibi. vbi ꝓhibet generaliter extrahi de ecclesia inuitus. Et circa hanc materiā. cum queritt. an ecclesia pōtet imunitatē ꝓfugientibꝫ ad eaz. Panor. vbi s. post Cy. in l. pñti. C. de his qui ad ec. ꝓfug. distinguit. q̄ aut ille qui ꝓfugit ad ecclesiā non est catholicus: z sic nō inuatur p ecclesiā. vt. l. j. C. de his qui ad ecc. ꝓfu. Aut est catholicus. Et tūc aut deliquit in ecclesia. aut extra. Si in ecclesia: tūc nō inuat nisi vt s. dictuz est. Aut deliquit extra ecclesiam: et tūc. an liber vel seruus. Si seruus. aut fugit ꝓpter magnā atrocitatem dñi: qui ad mortem eius satagit: z tūc habet locū insti. de his qui sunt sui vel ali. iur. boc est q̄ [illegible] gui? succurritur seruo q̄ dicat in dicto. c. inter a[illegible] Nam nō reddit dño sicut dicitur in. d. c. int[illegible] l exquo eius seuicia est intolerabilis: est cogen[illegible]s seruū vendere. Expedit enim reipublice ne quis re sua male vtatur. Aut fugit ꝓpter domini modicā seuiciam. Et tūc hz locū qđ dī in. d. c. inter. s. q̄ prestita a domino cautione de impunitate: si non velit exire: inuitus extrahit̄. Aut fugit sine aliqua domini seuicia. Et tūc. aut sine delicto. Et idem dicendum vt supra dictum est nunc. Aut ꝓpter delictum. Et si modicum deliquit ꝓtra dominum: vt quia forte surripuit vnam mensuram vini: vel quid simile. Et tunc habet locum q̄ dictuz est. Aut fugit seruus propter delictum non facile. Et tunc aut timet puniri a domino suo aut ab alio. Si timet a domino puniri fiet sibi restitutio prestita cautione de impunitate. de qua in dicto. c. inter. Si vo timet puniri ab alio. puta: a iudice. Et tunc idem dicendū est in eo quod in libero. Aut queritur ō libero homine. et tunc aut fugit propter debitum. aut propter delictum. Si propter debitum. aut fugit ꝓpter debitum tributoꝝ. aut propter aliud debitum. Si propter tributum scilicet debitum principi. Ibe. vt refert Lynus videtur in hoc dicere q̄ debitores tributoꝝ non extrahuntur de ecclesia: sed ibi citabuntur. et si defendent se: bene quidem. Alioquin procedetur ad missionem in possessionem bonoꝝ. Et ita intelligitur autenticū. de manda. princi. §. publicoꝝ. col. tercia. quod Panormita. placet: quia non potuit imperator q̄ius suum nouissimuz preiudicare immunitati ecclesie per canones concesse. Aut fugit ꝓpter aliud debitum. Et tunc fm omnes non debet extrahi inuitus. Si autez liber homo fugit ꝓpter delictum. Dic vt dictū est s.

¶ Quid autem si de facto fugiens ad ecclesiaz fuit inde per violentiam extract? indebite: Respō. Panormita. vbi supra fm Bartolum in dicta. l. presenti. putat q̄ de iure petere possit vt restituatur pristine libertati: cum ea sit de facto priuatus. hoc apertissime probatur in. c. miror. xvij. qō. iij. vbi dicitur. q̄ ecclesia debet excommunicationez compellere extrahentem ad restitutionem: ac etiam interdicere: ne a tota domo sua recipiantur

oblationes. et hoc procedit etiã in extrahente seruum. nec cuitat dominus restitutõnez. licet nunc velit prestare iuramentũ de impunitate. debet essi iniurie ecclesie satisfieri. nam iuramentũ dz pstari añ extractõez ⁊ nõ postea.

¶ Quis autez prouidebit ei de expensis. ℟. Panor. vbi s. post Archi. et Og. distinguit q aut ille habet ꝓpriũ. ⁊ tunc faciet sibi expensas. Aut nihil habet. ⁊ debet laborare et victũ manibus querere Aut neutrum potest. et tunc ecclesia prouidebit ei tanq̃ pauperi. ¶ Et talis nõ solũ ñ est extrahendus sed nec molestandus: nec vestis: nec victualia denegari. d. l. presenti. ¶ Hanc autez libertatez habet ꝓfugiens ad ecclesiam. ⁊ non tñ intra ecclesiã. sed etiaz ẽ infra. xxx. passus. xvij. q. iij. quisquis. et. c. diffiniunt. ¶ Et si est ecclesia maior etiã ifra. xl. passus xvij. q. iij. sicut antiquitus. vt ad requisita nature: debitis exeat locis. Ita tamen q nõ accedat ad alias domos. s. extraneas. vt in. d. c. diffiniunt. ¶ Hoc vo priuilegiũ. xxx. passuz: nõ habent capelle que sunt infra ambitũ murorz in castris. vt in dicto. c. quisquis. ¶ Et hoc ꝓpter paruitatẽ loci. ¶ Passus autez fm Isidor. vt dicit glo. in. d. c. sicut. est mensura. v. pedũ. pes aũt est mensura. xxv. digitorz.

¶ An defendetur ꝓfugiens ad pallatium episcopi. Inno. refert quosdam tenere q sic per. d. c. constituimus. et glo. ibi idem tenet: etiam si dom⁹ episcopi sit extra illos passus. quod placet panor. nazvidemus in simili q familia episcopi gaudet priuilegio fori.

¶ Quid siquis ꝓfugiendo ad ecclesiam obuiauit sacerdoti portanti corpus christi ⁊ ei adhereat. nũ quid defendetur: ℟. Respon. fm ¶ Hostiẽ. sic: q̃uis non sit iure expressum: tamen quilibet catholicus hoc fouere debet. Si essi statua pfecti saluati: multo magz corpus xpi. ¶ Non sic tamen saluaꝫ damnatus ad mortem recipiens corpus xpi. quia nihilominus occiditur. licet ¶ Hosti. putet rationabiliter illa die iusticiam differendã. ℟ Ratio autẽ fm ¶ Host. est quia fugiens ad ecclesiam: ad eam liber venit: et ideo rationabile est q ecclesia eum in illa libertate defendat in qua ipsum inuenit. Corpus autem xpi datur ducto in carcerem. Ideo libertatẽ: quaz in eo non inuenit: nõ defendit: sed eum in captiuitate relinquit.

¶ Quid si excõicatus vel hereticus ad ecclesiã cõfugerit: nunquid defendetur. Quidam credunt q non. cum sit extra ecclesiam numero et merito. Item quia fm Og. omnes excõmunicati dicũtur nõ catholici. i. heretici: et omnes non excõmunicati catholici. ix. q. i. c. nos. Et hoc nota pro intellectu quando quis dicaꝫ catholicus: vt multotiens dicitur in priuilegijs ordinis. q fratres possint recipere ordines a quocunq; episcopo catholico.

¶ An imminente persecutõne hostili: homines cuz familijs ⁊ rebus possint se in ecclesijs recipere. ℟. ecclesie cum omnibus ornamentis debent teneri munde: nec debent ibi fieri conuiuia vel homies facere: aut suppellectilia sua mittere nisi ꝓpter hostiles incursus aut incendia repẽtina. aut alias necessitates vrgentes. Sic tamen q necessitate cessãte inde res in loca sua pristina reponentur. ex de cu. ecclẽ. relinqui. di. xlij. c. pe. ⁊ vltimo.

¶ An in ecclesia possint fieri ꝓpugnacula ⁊ inde pugnari ptra hostes. ℟ñ. fm ¶ Ray. non debet ecclesia incastellari vel muniri. Ita q inde fiat guerra. vel recipiantur qui guerram faciunt. ⁊ pcipue predones. Aliter ꝓpter metũ paganorũ: hereticorum piratarum. seu predonum potest muniri et possunt ibi habere recursum non solũ clerici: sed etiaz laici ⁊ defendere ecclesiam ⁊ que in ea sunt. ar. dicti capli relinqui. xxiij. q. vj. si res. et. c. hi qui. Ita tamẽ q cessante necessitate incastellatio cesset. Dicit tamen ¶ Hosti. q ista incastellatio debet fieri auctoritate episcopi.

¶ An autez liceat erigere noua castra. ℟ñ. fm ¶ Inno. in. c. pisanis. de resti. spo. q sicut non licet noua castra facere cum alterius iniuria et emulatiõe ff. de ope. pub. l. opus. Ita nec incastellare veteraz vel inhabitata. Sed panor. ibi credit dictum Inno. esse intelligendum in possessore iniusto seu tyranno. Si autem possessor est iustus. tunc distinguendum: quia aut vult reficere antiqua edificia ⁊ vel inhabitare de nouo castra inhabitata: ad iniuriam vel emulationem alterius. Et ꝓcedit dictuz Inno. quia non licet vti etiam re propria ad iniuriam vel emulationez alterius: vt alteri noceat: et sibi non prosit. Aut hoc non facit ad iniuriam alterius: sed ad conseruatõnem vel augmentuz patrimonij: vel honoris sui. ⁊ tunc putat hoc licere. nec posse per alium prohiberi. etiam si alijs inferatur timor seu damnum. ad hoc tex. optimus in. l. si in meo. ff. de aqua plu. ar. ⁊ in. c. cum ecclesia vulterana. de elec. et in. c. consuluit. de iudeis. vbi patet q prohibitus pstruere de nouo: non phibetur reficere antiquuz edificium in pristina forma. nec hoc casu posset allegari prescriptio etiam si longissimo tempe non refecerit: vel non inhabitauerit. quia cum ille sit actus mere facultatis ⁊ nihil positiue actum sit in sui iur⁹ preiudicium: non curat prescriptio. vt in. c. Johes. de cler. coniu. vide de hoc s. Consuetudo. in fi.

¶ Synonyma. vide s. Absolo. secundo.

Episcopus Vtz epalis dignitas liberet a pditõne seruili vel ascripticia. ℟ñ. ab vtraq; liberat etiã dignitas sacerdotal. di. lxij. ffseru⁹. iuncta glo. Multofortiⁿ a curiali. Verũtamẽ nec seru⁹. nec ascripticiⁿ. nec curialis debẽt ordinari: nisi pⁿ fuerint a seruili: vel ascripticia: vt curiali absoluti. ⁊ ab alijs irregularitatibꝫ sint imunes.

¶ Vtrum episcopus possit dispensare in omni crimine vbi expresse a iure nõ phibeꝫ. Ista qõ est q̃tidiana ⁊ dubitabilis ꝓpter varietatẽ doc. Dz panor. in. c. at si clerici. de iudi. distinguit. Aut q̃ritur nunq̃d eps possit dispensare p̃ canonẽ superiorꝰ aut ptra canonem ꝓprium. Primo casu. aut est ca non penitentiarius: ⁊ põt. q penitentie hodie sũt arbitrarie. vt in. c. deus qui. de peñ. ⁊ re. nisi casus appareat reseruatus. Si vo est canon penalis et dispositiuus. Si expresse indulget dispensatio ⁊ nem inferiorꝰ: vel expresse negat casus est planus:

Si vo expresse non indulget: nec expresse negat. Et tunc aut dicit dispensationem posse fieri: licet aliter expresse nō indulgeat. Et potest epūs dispensare. ar. c. nuper. de sent. excō. Et fuit originale dictū Inno. in. c. dilectus. de tem. or. Siue sit pstitutio pape: siue pcilij. Vnde exquo dicit posse fieri: respectu pape nō pōt intelligi. Et sic dispēsando: hō casu facere nō dicit ptra pcilium: sed potius exeq̄tur concilium: indulgens dispensatōnem. Secus si concilium non indulgeret dispensatōez: sed generaliter loqueretur. Et pro predicta pclusione facit. quia dispensatio nō est stricti iurīs respectu dispensantis. immo est quid fauorabile. cum sepe dispensatio sit necessaria. vt in. c. vt pstitueretur. l. dis. Et hoc etiā intelligo verū: si pstitutio concilij esset canon late sniē. Nūq̄ pstitutio generaliter loquitur nec pmittendo nec vetando dispensatōez. Et tūc in delictis dispensare pōt. In adulterio ꝛ minoribus: nisi reperiat phibitum. In maioribus vo non pōt nisi expresse repiatur indultum. In alijs vo a delictis nō dispensat: nisi repiat sibi indultus. hoc phat in dicto. c. at si. ꝛ in. d. c. dilectus. Et cōiter tenet. quia p dispensatōez vulnerantur iura superiorus. xxiij. q. iiij. displicet. Et aduerte ad vtū dictū notabile in hac materia. q̄ nō debem⁹ arguere in hac facultate dispensandi ab identitate vel maioritate rōnis. vū licet repiat dispensatio i vno casu. nō tū debet extendi ad aliū simile vel habentē maioritatē rōnis. q̄ materia deuiat ꝛ ex orbitat a iure pmuni. Et hoc tenet ffe. ꝛ Jo. an. in regula q̄ a iure. de reg. iu. in. vj. Et hoc tene. Contra hoc tamē videt casus expressus in. c. p venerabilē. qui fi. sint le. in ver. qō in maiori pcedit. vbi videt tex. singularis ꝛ nō alibi. q̄ in materia dispensandi licitū est arguere a maiori. Sed rūderi pōt q̄ ibi papa loq̄tur allegando. Posset tū satis eque dici q̄ si casus pmissus habet ratōnem pmissionis expressam: q̄ tūc extendat vbi reperit eadem ratio. q̄ tūc nō fit extensio: sed potius includitur ex tacita mente pmittentis. ar. op. ex notatis per glo. in. c. j. de tem. or. in. vj. et in. c. q̄uis. de elec. li. vj. Predicta tamē limita vt epūs non possit dispensare: nisi vbi reperitur pmissum: nisi subsit maxima ꝛ vrgens causa Ita reperio tenere dominos de rota. et Bal. in. l. omēs populi. ff. de iu. ꝛ iur. per tex. notabilez. in. l. si hominem. ff. mādati. qui dicit ex causa epm posse statuere contra iura. Et sic fortē dispēsare. Sed hoc intelligo quando supuenit noua causa: vel antiqua non verisimiliter cogitata per papam. Et si hoc dictum est verum q̄ videtur satis ratōnabile. limitat notabiliter istam materiam ꝛ materiam statutorū. Secundo membro principali. An episcopus possit dispensare ptra propriam pstitutionem. Inno. in. d. c. dilectus. dicit q̄ non: quem sequitur Arch. in. c. licet. de elect. li. vj. Contrarium tamen sentit idem Innocen. in. c. cum ad monasterium. de sta. mona. vbi tenet q̄ conditor canonum licet contra suam cōstitutōnem dispensare: etiam sine causa. Idem Jo. an. q̄. Bo. an. limitat: nisi constitutō transierit in priuilegium vel contractum. Et sic potest intelligi opinio contraria: vt ni si constitutio esset iurata. quia tunc stante cōstitutione: non potest dispensare: cum seipsum a iuramento absoluere nō possit. Facit quod notat Joan. post Hosti. in. c. j. de sup. ne. pre. in. vj. vbi ponit vnum notabile dictum: limitans predicta q̄ vbi canones imponunt legem ipsis episcopis: nō dispensat: nisi hoc reperiatur concessum. Predicta ergo restringunt ad canones se dirigentes ad subditos.

Quid autem si alicui datur potestas dispensandi cum adultero. Item postea et separatim cuz incestuoso. An possit dispensare cum adultero ꝛ incestuoso: Respon. Bart. in. l. stipulationum. de ver. ob. determinat q̄ fm iurīs rigorem sub simplicibus non continentur mixta. sed ex benignitate sic. Cum ergo questio nostra loquatur in beneficijs: fiet largissima interpretatio. vt. l. fi. ff. de consti. prin. Ita sub simplicibus continentur mixta causa vitande contrarietatis. vt in dicta. l. stipulationum. Item vbi lex hoc exprimeret. Sed extra hos casus dispositio facta de adultero ꝛ incestuoso separatim non porrigitur ad simul iuncta. vt. ff de adul. l. vim passam. §. prescriptione. Idem tenet Bal. in sti. de act. Et vide eundem Bal. in dicta. l. omnes populi. vbi dicit q̄ mixtum non venit appellatione simplicis. vt stante statuto. q̄ femina contrahat cum consensu propinquorū: non intelligitur de hermofrodita. De hac materia vide. j. Illegitimus.

Episcopus non pōt restituere depositum: sine degradatum sed tm papa. di. l. c. j. et. ij. Nam nec preses, puincie pōt illum restituere quē damnauit ff. de questi. l. j.

Episcopi et superiores nullam sententiam suspensionis vel interdicti incurrūt ipso iure: nisi de eis expresse dicatur. extra de sen. excom. quia periculosum. li. vj.

Vtrum liceat epo ꝓpter aliquam psecutionem deserere gregem: Rn. fm Tho. vbi subditorum salus exigit persone pastoris presentiam: nō debet pastor gregem suum deserere. nec propter aliquod scandalum temporale. nec ꝓpter aliquod personale periculū iminens: cum bonus pastor animam suā teneat ponere p ouib⁹ suis. Si vo subditorum saluti posset sufficienter in absentia pastoris p alium prouideri: tunc licitum est pastori propter aliquod ecclesie cōmodum vel propter persone periculum corporaliter gregem suum deserere. Posset etiam deserere plebem ꝓpter ipsius maliciam. vt ff. c. nisi cū pridem. de renun.

Eucharistia. j. cōmuniter.

Que est forma sacri eucharistie. Rn. fm doct. Forma psecratōnis panis hec ē. Hoc est enim corp⁹ meū. Nonūctio aūt. n. nō est de suba forme: tū apponi dz fm vsum eccl'ie. qui vsus a beato petro initiū sumpsit. Forma aūt psecratōis sanguinis hec est. Hic ē. n. calix sanguinis mei no. et eter. te. mi. fi. q̄ p vob ꝛ p mul. ef. in re. pec. Et fm Ry. in. iiij. di. viij. quibusdā vī q̄ in his vbis cō-

sistat forma ꝓsecratōnis vini.hic est calix sanguis mei.qz in illis verbis sufficienter exprimit transubstantiatio vini in sanguinē. Alijs aūt videt ꝙ cuz hec verba sequentia vsqz ibi.in remissionez peccatoꝝ inclusiue:nō ꝓstituant nouam oratōnez:ꝫ sunt determinatio p̄dicati:ꝙ sunt de essentia fōrme ꝓsecratōnis vini. Que autez p̄cedunt ptinent ad sacramenti vsum:seu reuerentiā. Ea etiā q̄ sequunt ad reuerentiā sacramēti ordinata sunt.

¶ Quid si mutent iste forme. Rñ.non debēt mutari.aliter non ꝓficeretur:etiaz si eundem sensum habere videant. Similiter non debet aliquid imminui.quia si dicat. Hoc est meuz:remanet indeterminatum:quid meum sit. Et si dicat. Hoc est corpus:nō significat ꝓprium corpus xpi.

¶ Quid si aliquid addat qđ significatōez nō mutet:nec errorem inducat. Dic ꝙ nihilomin⁹ fit cōsecratio.vt si dicat. Hoc est corpus meū dilectum vel sanctū:tamē qui hoc faceret; valde increpandus esset.

¶ Utrum virtute verboꝝ possit sacerdos quantumcūqz materiaz ꝓsecrare. Rñ.fm Tho.in .iiij. di.xj.quantitas magna vel parua nihil ad hoc facit:ꝫ tamen ipsa forma cum ꝓnomine demōstrativo oñdit ꝙ materia ꝓsecranda dz esse coā sacerdote.vñ sacerdos existens in domo sua nō posset ꝓsecrare panem qui est in altari:aut etiam in foro: neqz totū vinum qđ est in celario. Dz quanta cunqz sit quantitas panis vel vini:que ꝓponitur coā sacerdote:posset ab ipso ꝓsecrari. Ri.aūt hāc opi. nec approbat nec reprobat.

¶ Quid si alique hostie ex oblitione remanent in altari:aut aliqua pars vini.z sacerdos ꝓficit. nunquid sunt ꝓsecrate. Rñ.fm Al. in libro de missa: ꝙ non.qz de eis non intendit:qz in hoc sacramento sine intentōne nihil agit:etiam si gutta vini ad bereat pedi calicis.

Eucharistia.ij.

Quo ad ei⁹ materiam. Que sit materia huius sacramenti. Rñ.fm Ri.in .iiij.di.xj. ꝙ materia ꝓpetens est panis triticeus z vinuz vitis: qz xpc de tali pane z vino ꝓfecit z ꝓficiendū instituit

¶ Utrum possit confici de pane facto de spelta vel farre vel sicali. Quibusdam:vt dicit Ri.videtur ꝙ possit confici de spelta: quia spelta non differt a tritico nisi in accidentibus. Alijs autem videtur ꝙ non:quia ex tritico nunqz generat spelta nisi qñqz p degeneratōnem ꝓpter naturam terre. Sed si spelta esset eiusdem speciei cum tritico: posset ex tritico nasci. Idem dicendum de sicali z farre ꝙ de eis nō possit ꝓfici:licet ex tritico aliqñ nascatur sicalis p degeneratōez ꝓpter naturaz terre. tñ sunt diuersaz ꝓsecierum. Et fm Ri.accipitur hic triticum p frumento dumtaxat.

¶ Quid si grana alterius generis admixta sint tritico. Dic fm doct.si tanta est permixtio:ꝙ trahat ad aliam speciem vt qñ appositum est p̄dominās vel etiam ad speciem mediā:vt qñ est equalis virtutis in vtroqz miscibilium:tūc non pōt ꝓfici. quia mutata est species panis tritici. Secus si nō tanta est additio:quin maneat species panis triticei: qz tūc confici potest.

¶ Quid si panis fieret ō aqua rosacea z huiusmodi. Rñ.fm Ri.vbi s.ꝙ nō potest ꝓficiꝫ dz ꝓfici de aqua naturali. Idem Tho.in .iiij. Alij autē dicunt ꝙ pōt ꝓficiꝫ qz aqua in pane non remanet:sicut dicimus de aqua q̄ apponit vino:que in vinū cōuertitur. ꝫt hanc opi.tenet Alsten. Dz putamus opi.dicit Tho.esse ꝓbabiliorem.

¶ Quid cum hostia cōsecranda tamdiu stetit ꝙ incipit corrumpi. Rñ.fm Tho.ꝙ si sit tanta corruptio.ꝙ species panis non remaneat. tunc non pōt ex ea cōfici. Si autem specie manēte sit aliqua dispositio ad corruptiōez:pōt ꝓficiꝫ quis graviter peccet conficiens in tali scienter ꝓpter irreuerētiaz sacramenti.z ꝙ species remaneat pōt cognosci ex hoc ꝙ continuitas nō est soluta:nec alia accidentia oīno ablata.

¶ Utrum ꝓficiꝫ possit in fermentato. Rñ.ꝙ sic.ꝫ confici non debet nisi in azimo. et qui ꝓtra faceret graviter peccaret:agens ꝓtra statutum z consuetudinem ecclesie. Addit aūt Tho.in tercia parte, q.lxxiij.ꝙ q̄uis ꝓsuetudo ꝓficiendi in azimo rationabilioꝝ sit.grecus tñ peccaret conficiendo in azimo:quasi puertens ecclie sue ritum.

¶ De quo vino possit ꝓfici. Dicendū vt dictū est:tñ de vino vitis.z qz in eo xpc ꝓfecit. ꝫt hoc solū ꝓprie est vinū. z cōius etiā in potum sumit.

¶ Utrum ꝓficiꝫ possit de aceto et huiusmodi. Rñ. fm doc.ꝙ si vinum est factum, oīno acetum:non pōt ꝓficiꝫ qz non est amplius vinum. Dz si vinum esset in via acescendi. Idem est iudicium sicut de pane qui est in via ad corruptōez.peccat tñ conficiens ꝓpter irreuerentiā sacramenti.

¶ Utrum possit ꝓficiꝫ de agresto. Rñ.ꝙ non:qz adhuc nō hz speciem vini.

¶ Utrum possit cōfici de musto. Rñ.fm Ri.ꝙ sic. Maz in eo saluat forma vini. Omnia enim vina sunt eiusdem speciei.licet varient ꝑtum ad subtilitatem z grossitiē albedinē z rubedinem.

¶ Utrum aqua debeat apponi vino z in quanta quātitate. Rñ.fm Ri.ꝙ aqua est vino apponenda nō de necessitate sacri:ꝫ de ꝓpriitate. tñ peccaret qui scienter omitteret aq̄ appositōez:qz ageret p̄ ostōnem ecclesie. Dz aūt apponi ideo paz vt in vinum totaliter ꝓuertat.alꝫ nō ꝓficeret:vt infra dicetur. Et nō dz apponi aq̄ rosacea:vel alia artificialis.si tñ apponeret;nihilomin⁹ ꝓficeret.naz ipsa in vinū ꝓuerteret sicut aq̄ naturalis.

¶ Quid si apponeret aq̄ qñ vinū adhuc ēt in dolio Rñ.nō sufficeret:qz hᵒ nō significaret aliqđ. Dz oz vt imminente oblatōne apponat ad sacrm.

¶ Utrū in terr⁹ vbi nō est vinū possit ꝓfici de aq̄ rubea:in q̄ lotus est pann⁹ vino rubeo inctus. Rñ.nō:qz illud est magis aq̄ rubea q̄ vinū. vnō hoc damnat de ꝑse.di.xj.cum omne.

¶ Utruz in eucharistia possit aliquis liquor permisceri speciebus vini. Rñ.fm Pe.in .iiij.distinxij. Si additur res alterius nature et maioris virtutis:transmutat speciem vini in se. et si equalis virtutis transmutatur vtrunqz in naturam ter-

tiaz. Et sic vtroq; modo desinit ibi esse species vini. z p̄ sequens sanguinis xp̄i. Si vo sit minoris virtutis. transmutat in naturā speciei vini. verū tamē sub p̄tibus illis ad quas liquor additus penetrat: cum nō sint ibi accidentia sine subiecto: desinit esse sanguis. q; si liquor additus sit eiusdē nature z maioris tūc ad omnes diuisiones speciei pueit z eius p̄tinuitatē totaliter soluit: z sic incipit ee alius liquor: z sanguis xp̄i ibi esse desinit. Et idem si equalis sit. Si vo sit minor: tūc nō pueniet ad omnes diuisiones speciei. Sub partibus ergo illis ad quas vinū additū pueniet desinit esse sanguis: cuz iam accidentia sint sine subiecto. z p̄tinuitas speciei que erat sine subiecto soluta sit. Sub partibo vo illis ad quas nō venit: manet xp̄i sanguis.

Eucharistia.iij.

Quo ad ministrum z eius missam.

Et queritur primo. vtrū sacerdos cōsecrans semp debeat sumere? Dic q; sic: hūc casuz vide s. c. Cōmunicare. z solus sacerdos hoc sacramentū p̄ficere potest.

Utrum plures sacerdotes possint simul eandē hostiam p̄secrare? Rñ. Innoc. de officio misse dicens. q; p̄sueuerūt p̄sbyteri cardinales circūstare pontificem z cum eo pariter celebrare. Cuncz cōsummatū est sacramentū: de manu eius p̄munionem accipere significantes apostolos: qui cum domino pariter discumbentes: de manu eius eucharistiam acceperūt. Ri. autem in. iij. dist. xij. dicit q; de lege cōmuni non debet sup eandem hostiaz forma cōsecratōis nisi ab vno sacerdote proferri et semel tm̄. Et causa tamen speciali licitum est q̄n doq; eam a pluribus sacerdotibus p̄ferri. nec tamen a quolibet: nisi semel tm̄. Sm eiū modem quarundam ecclesiarum sacerdotes cum ordinantur episcopo celebrāti celebrant. Alij vo dicūt vt recitat Ri. q; episcopo concelebrante: illa verba nō debent dicere intentione consecrandi: sed tm̄ illa verba materialiter recitare ad representanduz. q; quando discipuli a christo potestatem consecrandi acceperunt hanc formam consecrādi dedit eis. Ri. autem nullam istarum opi. reprobat. Et tales sacerdotes concelebrantes sm̄ Innocen. intētionem suam debent referri ad illud instans in q̄ episcopus verba profert consecratōnis. Siue p̄us: siue posterius verba proferāt. et sic est vna tm̄ consecratio.

Utrum vno sacerdote deficiente missa debeat per alium suppleri. Respō. Sm̄ Tho. in tercia parte. q. lxxxij. Si sacerdos morte: aut ifirmitate grauj occupetur: ante consecratōnem corporis christi non oportet vt per alium suppleatur. Si vo consecrato corpore: ante consecrationem sanguinis: vel etiam consecrato vtroq;: debet misse celebritas per alium expleri.

Quid si sacerdos post consecratōnem corporis sed ante consecrationem sanguinis percipiat vinum: aut aquam non esse in calice? Respon. Sm̄ Thomam vbi s. debet statim apponere et consecrare. Si vo post ipsam consecrationem percipit q; vinum non fuit appositum. si quidem hoc percipiat ante sumptionem corporis debet deponere aquā si ibi fuerit: ponere vinū cum aqua. z reassumere a verbis p̄secratōnis sanguinis. Si vo hoc pcipit post sumptōez corpis: debet apponere aliā hostiā: iterū simul cū sanguine p̄secrandaz z in fine sumere hostiā iterū p̄secrataz z sanguinez. Nō obstante etiā si p̄ius sumpsit aquam que erat in calice: q; p̄ceptum de p̄fectiōe sacramenti: maioz est ponderis: q; p̄ceptuz q; hoc sacrm̄ a ieiunis sumatur. Sco. aut in. iij. dicit q; hoc vltimo cāu sufficat incipere ab illo loco. Sili modo postq; ꝛc. Et sufficit p̄secrare sanguinē. de hoc dictū est s. Cōicare Alex. aut de ales. in. vj. li. p̄endij theologie dicit. q; vbi sacerdos cognoscit ante sumptōnez: solam aquam fuisse ministratā: z nō sumpserit: debz vinuz reponere: remouendo aquam primam de calice: z verba p̄secratōnis. s. Sili modo ꝛc. sup̄ vinuz appositum dicere. Si vo aquam sumpserit: de negligentia debet dolere z penitere. z q; ieiunus nō est p̄pter aquā sumptam: non debet vinū ponere nec illud sumere.

Quid si sacerdos nō recolit se dixisse ea q̄ in cōsecratione dicunt. Rñ. Sm̄ Tho. vbi s. nō debet ex hoc turbari. Non enim qui multa dicit: recolit omnium que dixit. Si tamen sacerdoti p̄stet probabiliter: se aliqua omisisse. Si quidez nō sunt de necessitate sacramenti: nō debet reassumere: q̄ debet vlterius p̄cedere. Si vo certificetur se omisisse aliquid eorum que sunt de necessitate sacramenti. scz formam p̄secratōnis: debet reassumi ipsa forma. Et sm̄ Ri. in tali casu dicat huiusmodi verba cōsecratōnis. Non absolute: sed cum p̄ditiōe. si nō est ante facta p̄secratio. Et hoc modo nulla fit iniuria sacramento.

Quid si p̄pter frigus vel ex negligentia hostia dilabat in calicem. Rñ. Sm̄ Tho. vbi s. q; sola minima p̄s mittatur in calicem: hoc respicit corpus christi mysticum. Et ideo hmōi pretermissio non facit imperfectionez sacramenti. vt p̄ hoc sit necesse aliquid iterari.

Quid si sacerdos infra missam aduertit hostiā triticeam non esse: vel corruptaz. Respō. Sm̄ Deū. Si añ consecratōnem aduertit: remota illa aliam ponat et a canone reincipiat. Si vo post consecrationem. Idem faciat: ponendo aliam hostiam et eā sumēdo. Sz et nihilominus postea illā primaz hostiam sumat: aut alijs sumendā tradat: aut reuerenter p̄seruet. Si vo aduertit postq; sumpsit. In hoc casu variant doct. Alicq dicūt. q; hoc casu sacerdos nō celebret iterū q; nō est ieiunus. Tho. dicit q; dz ponere aliā hostiā: z p̄secrare: z sumere: q; p̄ceptuz de p̄fectōne sacri ꝛc. Ide hoc dic: vt dictum est s. q̄n quis sumpsit aquā.

Quid si musca vel aranea in calicem ceciderit: vel venenum immixtū fuerit. Rñ. Sm̄ Tho. vbi s. Si sacerdos hoc ante consecrationem deprehēderit: debet calix ablui z aliud vinum apponi. Si vo aliquid hoz post p̄secratōem acciderit: dz animal caute capi z diligenter lauari z p̄buri: z ablutio in sacrariū mitti. q; si venenū ibi esse deprehē-

derit: nullo mõ debet sumere nec alijs dare: ne vi
te calix i morte vertat. Bz debet diligeter i vasculo
pseruari: et ne sacrm remaneat impfectũ debet
vinũ apponi z sacerdos denuo resumẽ psecratio-
nẽ sanguis z sacrm pficere. nihil eñ abhomiabile
occasione huj sacri sumi debet.

¶ Quid agendũ si stilla sanguis ceciderit extra:
Rñ. si p negligẽtiã aliqd de sanguie ceciderit. Si
quidẽ sup tabulã: lĩgua lãbat z tabula radat. Bz
si nõ fuerit tabula: locus ille radat z cõburat z ci-
nis iuxta altare cõdet. z sacerdos. xl. diebꝫ penite-
at. Si vo ceciderit sup lapidẽ altaris: sorbeat sacer
dos stillã z tribꝫ diebꝫ peniteat. Si vo sup linteũ
altaris z ad aliud linteũ stilla puenerit: qtuor die-
bus peniteat. Si puenerit vsq ad tertiũ. ix. diebꝫ
peniteat. Si vsq ad qrtũ. xx. diebꝫ peniteat. z ab-
luat tribꝫ vicibꝫ linteamina q stilla tetigerit: calice
supposito. z aqua ablutiõis iuxta altare cõdatur.
de conse. di. ij. Si p negligentiã. Posset tñ sumi a
sacerdote nisi ꝓpter abhomiationẽ dimitteret. ¶ Et
vt dicit Tho. in. iiij. cautus est vt ps illa lintei seu
palle post ablutionẽ abscindat z cõburat z cinis
in altari condatur.

¶ Quid siqs eucharistiã vomerit: Rñ. si sit lai-
cus. z ꝓpter ebrietatem vel voracitatẽ vomerit. xl.
diebus peniteat. Clerici vo vl monachi pbyteri
seu diaconi. lxx. diebꝫ peniteant. Epus vo. xc. Si
vo cã infirmitatis vomerit. vij. diebꝫ peniteat. de
pse. di. ij. siqs p ebrietatẽ. Et oz vomitus cremari
z cineres iuxta altare recõdi.

Excõmunicatoz.

Dicturi de excõicatiõe. Primo dicem⁹ aliqua de ipo excõicatore. vñ sciendũ q excõi-
catiõz a iure facere põt quicũq; põt ius cõdere: vt
papa i vniuersali eccl'ia z singuli epi i suis dioceси-
bꝰ. xxj. q. ij. visis. xxiiij. q. iij. corripiatur.

¶ An aũt epus possit statuẽ sine ꝓsilio capli sui.
Dic p no. in. c. quãto. de bis q fi. a p. q si req̃sinit
ꝓsiliũ capli: valet tale statutũ. Si aũt nõ req̃sinit.
non valet.

¶ Quid aũt si caplm nõ vult pstare ꝓsiliuz. imo
dissentit. Archi. z Jo. an. in. c. j. ỏ pst. li. vj. cõclu-
dũt statutũ valere: si p caplm nihil rõnabile oppo
nit. Et hoc ẽ pano⁹. indubitabile in. d. c. quãto. qz
cũ req̃rat ꝓsiliũ et nõ cõsensus. satisfactũ ẽ iuri ex
sola petitiõe z expectatiõe rñsi: cũ nõ teneat sequi
consiliuz: vt in. c. cum olim. de arbi. vide ỏ hoc s.
Consiliũ.

¶ An aũt canonici eccl'ie cathedralis possint sta
tuere sine cõsensu epi vel etiã capellani aliaꝝ eccle
siaꝝ: Dic q ñ põt statuere sup his q tangũt epm
vel eꝰ iura: aut cõem statũ eccl'ie vel sup magnis
rebꝰ z negocijs eccl'ie. Secus si statuerent sup sua
singularia negocia. puta q suas dietas certis mo
dis distribuãt: vel q certo mõ ad caplm vocẽtur
sup hmõi põt ẽm glo. in. c. ij. de v. sig. li. vj. statuẽ
sine licentia epi.

¶ An autẽ capellani aliaꝝ ecclesiarũ possint sta-
tuere cum ꝓsensu põlati sui sine episcopi: Pano⁹.
in. c. cũ oẽs. de consti. dicit q in arduis z magnis
nõ possunt. Secus ergo i paruis.

¶ Quis aũt possit excõmunicare: Rñ. glo. in. c.
cũ in cũctis. de elec. dicit q omnes põlati etiã citra
epm possunt excõmunicare sine tñ solẽnitate. de
qua. xj. q. iij. debent. Et intelligit pano⁹. de põlatis
habẽtibus subditos actu: vt in. c. cũ ab ecclesiarũ
de offi. oꝛ. Et no. ex dictis doctorũ in dicto. c. cum
ab ecclesiaꝝ. et in. c. decernim⁹. de iudi. q põlatus
sumit tripliciter. Pmã ꝓpie dicit prelatus q habet
iurisditionẽ ordinariã. Secundo sumit large. Et
sic habẽs curã aiaꝝ dicit põlatus: vt in dicto. c. cuz
ab ecclesiarũ. Tercio mõ magis large. Et tũc ap-
pellatiõe põlatoꝝ veniũt alij habẽtes põrogatiuam
aliquam sine iurisditõne: vt plebanus. decanus.
Archipbyter z cõsimiles. Itẽ eodẽ modo diffi-
nitores capituli generalis z puincialis et discreti
dicunt põlati. Item etiã nõ sacerdos potest excõ-
municare z absoluere quo ad forũ ptentiosum: ꝛ
in foro penitẽtiali solus sacerdos. sed ad potestatẽ
excõicandi requirit iurisditio ecclesiastica ordina-
ria vel delegata.

¶ An autẽ sacerdotes parochiales possint excõ-
municare. Dic q non: nisi vbi esset cõsuetudo: q
etiã tribuit iurisditionẽ.

¶ An aũt archidiaconus possit excõmunicare.
Rñ. Pano⁹. in dicto. c. cum in cũctis. dicit q de
iure cõmuni archidiaconus non habet curã ani-
marũ: nec habet curam in foro cõtentioso nec pe-
nitẽtiali. Tamẽ ẽm cõsuetudinẽ diuersoꝝ locorũ
aliqũ habet parochiaz distinctam: in qua exercet
curam animaꝝ. Item inquirit z visitat totã dio-
cesim loco epi. Ex istis causis merito excõmuni-
cat. hec Pano⁹. In alijs ergo secus videtur dicẽ-
dum.

¶ Utrum excõmunicatio lata ab alieno episco-
po possit rata haberi a ꝓprio. Dic q non ẽm Jn-
nocẽ. in. c. prudentiam. de offi. del'. Sed pone q
sit lata in territorio proꝓij episcopi z nomĩe ipius
Dic q nõ potest rata haberi exquo ab initio fuit
nulla: quia qđ non est non potest ratificari: quia
de natura excõmunicationis est: vt statim liget
vel q sit nulla: vt notat Pano⁹. in. c. pastoralis. ỏ
appel. Item alia ratione: quia cũi non possim
habere ratum quod non est gestum nomine meo
per regulam. ratum. de re. iur'. lib. vj. tamen non
omne quod est gestum nomine meo: possum ha-
bere ratum. Pro hoc notabilis theorica Jnno. vt
recitat Pano⁹. in dicto. c. prudentiã. q vbicunq;
actus est nullus ex defectu solẽnitatis. et supple-
tio non dependet a voluntate mea. non possum
tunc habere ratum quod est gestum nomĩe meo:
quia actus est nullus ex facto non dependente a
mea potestate. Secus autẽ vbi suppletio solẽni-
tatis dependet a potestate volentis ratificare sen-
tentiã nullam. Exemplũ in papa. nam ipe potest
ratificare sententiã nullam: quia nõ subjcitur di
spositioni iuris cõmunis. Ita tamẽ vt quidã di-
cunt: vt talis sententia valeat vt ex nunc. z nõ vt
ex tunc. Si vo actus est nullus ex defectu consen
sus: tunc quod est gestum nomine meo possum
ratificare p nouum cõsensum. p hoc tex. in. c. cuz

o

nos. de his que fi.a pre. imo quod non est gestuz nomine meo possum p nouum consensum ratificare.pro hoc glo.in.c. cum ad sedem. de resti.spo. Et ad materiam ratihabitiõis vide Panor.in.c. j.de cõuer.infi.vbi dicit q ratihabitio retrotrahitur ex fictione iuris. Sed ad hoc vt fictio ꝓcedat requirit q ambo duo extrema sint habilia ad illũ actum perpetrãdum. scz tempus in quo act9 fuit gestus z tempus ratihabitionis. Si enim deficit alterum istoꝝ non ꝓcedit fictio:quia non causat sup impossibili. Pone exemplũ. Quidam interfecit hominẽ nomine infantis:demũ infans maior factus habet ratum. Certe hec ratihabitio nõ trahitur retro:quia impossibile erat illum infantem tunc temporis mandare delictum.ergo nõ potest retrotrahi: cum nõ debeat plus posse fictio q̃ veritas. Et istud appellatur extremũ ad quod. Pone exemplũ in extremo a quo. Debebam terminum ad certum quid agẽdum:amicus meus nomine meo illud egit:ego post terminũ habui ratũ nũquid sufficiat? Dic q non:cum post terminuz nõ potuissem ego vere facere.ergo nec ficte. Ideo ad hoc vt possim ratum habere quod est gestum nomine meo.requirit q illo tempore ego potuissem facere vere:quo fuit gestum. Ad hoc vide qõ notat Se.in.c.cum quis.de sen.excõ.li.vj.q non sufficit ad hoc vt quis censeatur cõmisisse maleficium habeat ratum quod est gestum nomine suo quãdo lex requirit maleficiũ z p prius tractatum. Pro hoc allegat glo. z ibi per Jo.an. in dicto.c.j. Pone exemplum. Quis nomine mulieris machinatus est in mortẽ viri sui: z mulier ratum habuit.nũquid poterit cõtrahere matrimoniũ cum illo qui machinatus est. Glo.ibi videtur dicere q sic. Idem panor.q lex nõ solũ requirit maleficiũ: sed etiã p prius tractatum. Ideo cuius sit gestum nomine mulieris:tamẽ habẽdo ratum nõ censet cõmisisse homicidiũ quo ad impediendũ matrimoniũ. Secus qñ lex requirit solum factum. Et tunc ratihabitio faceret incurrere penam ipsum ratificantem.

Excommunicatio.j.

Excõmuniter quid sit: Rñ.fm Panor. extra eo.sup Rica.q excõicatio est censura a canone vel a iudice ecclesiastico plata: priuans cõmunione sacroꝝ et qñq̃ hominuz. Et sic fm materiã nostrã due sunt species excõicatiõis scz maior: z illa priuat pticipatiõe sacroꝝ z cõmunione hoim. Quedã est minor. z illa priuat pticipatione sacroꝝ.nõ aũt ꝓmuniõe fideliuz.vt in.c. fi.de cle.ex.mi. Item minor excõicatio ferẽ qñq̃ a iure. qñq̃ potest ferri ab homĩe. licz nũc nõ sit in vsu. Itẽ excõicationũ. Alia est iurz.l. quã quis incurrit ipso iure delicto cõmisso: vt si quis injiciat manus violẽtas in clericũ.xvij.q.iij.si qs. Alia ẽ iudicis.l. que irrogat a iudice:potestatẽ habẽte p ꝓcessum iudiciariũ.extra eo.nup.

In quibus casibus incidit quis excõmunicationẽ maiorem ipso facto: Rñ.in multis casibus. Multos habes s. Absolutio primo et scdo. Sunt z alij casus. Primus cum quis incidit in heresim iam damnatã.xxiij.q.j.c.j.et.ij. Et glo.ibi i summario dicit: siue veterẽ: siue nouam sequat heresim est excõicatus. Item credens: receptatoz vel fautoz hereticoꝝ.extra de here.excõicamus. Et hi casus hodie est papalis per ꝓcessum curie. Et intellige predicta fm glo.singularẽ in cle.j. de here. etiã si sit oĩno occultus. Et facit regulã q ecclesia ligat crimen oĩno occultum quo ad penas excõicationis z suspensiõis. Et nota illud verbũ oĩno quod denotat solum actum interiorem z non aliquod signum exterius. De hoc vide diffuse sup⁹ Absolutio primo.

Qui aũt dicant credẽtes hereticoꝝ: Rñ.do. An.q quidã sunt credentes hereticos cẽ bonos z istis nõ imponit pena hereticoꝝ. Quidam sunt credentes hereticoꝝ erroribꝫ.z tales sunt heretici De.autẽ de anch.in.c.quicũq̃.de here.li.vj.dicit q credentes dicũtur qui se dicunt credere eorum erroribus.de pe.di.j.potest. Item qui in oratiõibus sequũtur eorum ritum: z cõmunionẽ ab hereticis recipiũt:vel similia que ad eorũ ritum ptinent. Et ideo tales dicũtur credentes: quia ꝓmittur affectus ad eos esse quoꝝ opera sequũtur.

Defensores autẽ sunt qui psonam defendunt:vt aduocati pstando patrocinium.vel tabelliones faciendo instrumẽta:vl iuuando in causa. Qui aũt non psonam sed heresim defendit:hereziarcha ẽ. Receptatores vo sunt: qui in domo vel in terra sua eos recipiũt.semel vel pluries:publice vel priuate. Fautores sunt qui aliqñ fauent facto:mitẽdo alimoniã vel huiusmodi. Aliqñ verbo vt dicendo. Isti sunt boni homĩes: z iniuste agit9 ꝓ eos. Item omissione.qñ quis potestate fungitur in capiẽdo. z al's non fauẽt inquisitoribꝫ sicut debent.omnes isti sunt excõicati ipso facto. Itez qui in potestate existens omittit facere qõ debet. licz nihil exterius agat excõmunicationẽ incurrit:qa ad idem iudiciũ ptinet habit? z puatio.

Secũdus casus. Quicũq̃ hereticos: credentes:receptatores: vel fautores eorum scienter presumpserit ecclesiastice tradere sepulture: vsq̃ ad satisfactionẽ idoneam. excõicationis sententie se nouerit subiacere.nec absolutiõis bñficiũ mereat nisi ꝓpꝛijs manibus extumulet publice z ꝓsiciat huiusmodi corpora damnatoꝝ: z locus ille perpetua careat sepultura.extra de here.ca. Quicunq̃. libro.vj.

Tercius rectores impedientes vel non iuuantes episcopos z inquisitores in inquisitione hereticorũ z credentiũ eis z fautorũ z receptatoꝝ: sũt excõicati.extra eo.vt inquisitionis.li.vj. Et quia pape nõ reseruat absolutio:ordinari? poterit absoluere. Nota fm Pe.de an. super cle. de vsu.ex graui.q actus fenerãdi non sapit heresim:nec ptinet ad inquisitorem. z tamen ptinaciter asserere hoc non esse peccatũ:est hereticum. Rõnem colligе ex glo.ibi. Ex quo collige decisionẽ huius.q. Quidam in publicis pdicationibus predicando z concitando turbam et seditionem contra clerũ asseruit q laici non tenebantur soluere decimas:

nec eis confiteri: nec oblationes dare. et q̃ peccabant cõtrarium faciendo: cum essent omnes clerici mali ꝛ ð eccleſijs remouendi. Querebat an ista ꝛ plura alia essent hereticа: ꝛ procedi possit contra eum tanq̃ hereticum. et firmatũ fuit per omnes theo. ꝛ doct. vtriusq̃ iuris ibi existẽtes q̃ sic: quia sapiebat heresim ꝛ ptinaciter tenebat diuersas et friuolas opiniones reprobatas per sacros canones. Et pau. clarius loquẽs dicit hereticus est: nõ solum qui male sentit de articulis fidei ꝛ sacramẽtis ecclesie: sed etiã qui falsam ꝛ extortam expositionẽ in scripturis diuinis ponit cõtra id qð tenet ecclesia. Et quia sunt nõnulli casus: in quibus probabiliter dubitatur vtrum in isto vel in illo casu sit vsura. nõ esset hereticus qui teneret opinionẽ etiã forte nõ verã. Iudei aũt q̃uis affirment vsuram nõ esse peccatũ: nõ possunt dici heretici: nec taliter ꝓtra eos procedi potest: q̃ in eis non cadit heresis. Et cum nõ sint de gremio ecclesie diuisionẽ ab ea facere nõ possunt. Si tamẽ errorem suũ dogmatizarent. ꝛ si nõ vt cõtra hereticos: tamẽ p alios modos possent p ecclesiam puniri. sicut ꝛ in alijs casibus q̃ offendunt fidem. Nota etiã ſm Pau. ī dicta de. ex grani. q̃ dicere ptinaciter vsuram esse peccatum: sed facta restitutiõe nõ esse cõfitendũ. Sicut qui est obligatus ex contractu licito: est hereticũ.

¶ Quartus dñi tempales qui cognoscũt de officio inquisitiõis: aut captos liberarent: excõmunicati sunt. extra eo. vt inquisitiõis. li. vj. Et hoc intelligẽ: siue pãcipaliter: siue incidẽter cognoscãt. puta q̃ de causa pãcipali cognoscentes: faciunt capi hereticũ. Incidẽter. puta quia fecerant eum capi alia de causa. sed incidenter de hoc inquisierunt. Item nota. q̃ dantes auxilium ꝯsilium vel fauorem eis sunt excõmunicati: si scienter hoc faciunt ꝛ ordinarius absoluere poterit.

¶ Quint⁹ inquisitores: ꝛ ipoꝝ seu episcopoꝝ vl canonicoꝝ sede vacante: sup hoc deputati cõmissarij: si sub pretextu officij inquisitiõis quibusuis modis illicitis ab aliquib⁹ pecuniã extorquẽt. aut scienter attẽptant ecclesiarũ bona ob clericoꝝ delictum p̃dicti occasione officij fisco ecclesie applicare sunt excõmunicati ꝛ absolui nõ possunt pter q̃ in mortis articulo donec illis a quib⁹ extorserint: plene satisfecerint de extortis. ꝛ nullis priuilegijs pactis: aut remissionib⁹ super hoc valituris. vt in cle. nolentes eo. ti. Et Jo. an. super verbo ecclesie dicit multominus sibipsis: vel officialibus vel fisco seculari: cui applicata sunt ipso iure bona laicoꝝ damnatoꝝ ð heresi.

¶ Sextus est de quadã excõmunicatiõe que ponitur in. c. primo. de scis. Et ibi Panor. dicit q̃ in tribus casibus quis incurrit illam excõmunicationem. Primus quãdo quis emit rem ecclesiasticam: vel aliter acquirit a scismatico. Et sic nota casum in quo emens rem ecclesiasticã est ipso facto excõmunicatus. Alis autẽ regulariter etiam occupans rem ecclesiasticã nõ est excõmunicatus: sed excõmunicandus. vt in. c. cõquestus. de fo. compe. Secũdus q̃ quis tenet beneficium a scismatico. Tercius q̃ quis ĩmititur ordinationi facte p eũz Et nota ſm Hosti. illos esse scismaticos tñ: qui se extollunt contra romanam ecclesiam ꝛ ab illa se separant. Et isti sunt excõmunicati cum adherentibus. Et dicũtur tales heretici. Alii vo qui volũt cõtra episcopũ aliquem insurgere: ꝛ episcopatum suum tollere: ꝛ clericos suos facere: excõmunicãdi sunt. Item nota. q̃ scismatici ꝓput in dicto. c. j. sunt illi qui sunt diuisi ab vnitate ecclesie ꝛ qui conantur sibi episcopos: p̃sbyteros ꝛ ꝓstitutiões facere. vij. q. j. nouacian⁹. Sed nũquid omnes tales sint heretici? Hosti. tenet q̃ nõ. dũmodo recognoscant romanã ecclesiã: q̃ tunc non sunt ab vnitate diuisi. Vnde duo licz ꝓtendãt se esse pontifices romanos: nõ ꝓpter hoc heretici sunt: q̃ credunt vnam ecclesiã: licz quilibet credat se eius spõsum esse. Vz siquis se papam ꝓtenderet: quia crederet ecclesiam duos posse habere pontifices: eẽt hereticꝰ quia crederet duas ecclesias. Et ex predictis patz q̃ greci hucusq̃ fuerunt excõmunicati: qui fuerũt diuisi ab eo qð ecclesia ꝓ articulis fidei determinauit.

¶ Septim⁹. Qui asserit ptumaciter romanã ecclesiã nõ esse caput ecclesiarũ: ꝛ nõ posse cõdere canones: ꝛ ei etiam tanq̃ capiti nõ esse obediendũ. excõmunicat⁹ est. xix. dist. nulli. Et no. q̃ illud. c. loquitur de contẽptoribus canonũ ꝛ transgressoribus. Et ſm Vg. ibidez dupliciter dicitur quis ꝓptor canonũ. Vno modo qui apostolicã sedẽ contumaciter negat esse caput ecclesiarũ. ꝛ habere potestatẽ cõdendi canones ꝛ decreta: ꝛ statuta ei⁹ nõ esse obseruanda. et talis est excõmunicatus et hereticꝰ ꝛ scismaticus. ꝛ sic intelligit dictũ capl'm nulli. Et est canon late sentẽtie. Idem dicũt Innocẽ. Jo. an. ꝛ Host. Secũdo mõ dicitur q̃s cõtẽptor ꝛ transgressor canonũ: qui ipsa mandata canonũ nõ seruat q̃uis credat ꝛ dicat esse seruanda. Et hic nõ est scismaticus ꝓprie nec excõmunicatus. Et sic de huiusmodi intelligendo est canõ ferende sentẽtie.

¶ Octauus excõicati sunt oẽs violatores ecclesiastice libertatis. Et ꝑtim qui contra sacroꝝ canonũ instituta ecclesijs ꝛ ecclesiasticis personis sine licẽtia speciali romani pontificis collectas vl alia onera aut quenis grauamina realia: vel psonalia imponũt. aut exigunt. aut exigi faciunt vel ꝓcurant. ꝛ est hodie papalis p ꝓcessum curie.

¶ Quero nũquid clerici teneãtur ad aliqua onera? Dic q̃ persone ecclesiastice nõ debent grauari angarijs vel pangarijs. puta ad fossata facienda ꝛ huiusmodi. vt in. c. nõ minus. de ĩmu. eccle. nec ad collectas vel talleas. siue exactiones quascũq̃. vt in. c. aduersus. de ĩmu. eccle. Nec ꝓ domibꝫ predijs. vel quibuscũq̃ possessionibus ab eisdem ecclesijs vel psonis ecclesiasticis legitime hactenꝰ acq̃sitis vel imposterũ acquirendis. vt. c. j. de ĩmu. eccle. li. vj.

¶ Sed dubitat. nũquid ecclesia vel clerici teneantur soluere onera ꝓ possessionibus eis collatis que prius erant tributarie? Rñ. Panor. in. c. fi. de vi. et bone. cle. post multa concludit q̃ aut illã

bona habebãt onus ꝑpetuũ: annexũ ⁊ inuariabile. ⁊ tũc transeũt ad clericos cum oneribꝫ suis facit. cle. j. de censi. Aut onus non erat ꝑpetuũ: annexũ ⁊ inuariabile. vt sunt iste descriptiões q̃ fiũt hodie: qꝫ extimãtur bona cuiuscũqꝫ ⁊ soluũt plus vel minꝰ ſm impositionẽ collecte. ⁊ ad ista onera nõ tenentꝫ clerici. vel ecclesie: qꝫ non potest dici q̃ hoc sit onus annexũ possessionibꝫ: cũ nõ sit perpetuũ sed variabile. Et qũcqꝫ imponit ꝓsone ꝓ rebꝫ. Si ergo perueniãt ad ecclesiam debent censeri iure ecclesiastico. Et hanc opinionem tenet Joh. de ligna. ⁊ Jo. an. post archi. Idem do. An. ⁊ do. Pe.

¶ Quid autez si clericus habeat bona cõmunia cum fratribꝫ ⁊ vult eos defendere a collectis. An possit: Rñ. Panor. vbi s. refert Spe. in ti. de cle. ꝓhi. tenere q̃ nõ: qꝫ sub obtentu ꝓuilegij: nõ debet publica vtilitas vacillare. l. ij. C. de ꝓhi. sco. li. xij. Vnde ſm eum iudex ex officio coget eũ ad diuisionẽ vel coget illos ad soluendũ ꝓ rata sua. Et idẽ dicit si frater clerici donet partẽ suã clerico vt sic fiat ĩmunis a collectis. nam si hoc fiat ĩ fraudem ⁊ constet: cogetur ad collectas ꝓ sua parte. Presumetꝫ autem fraus qñ frater reperitur possidere post donationem: sicut ꝓus possidebat. Et similiter si omnia bona sua donauit vel maiorem partem. per. l. omnes. §. lucius. ff. de his que in fraudem cre. Et hec tenementi quia sunt quotidiana.

¶ Sed an possit teneri modus q̃ ꝓ possessionibus que deueniũt ad clericos possit imponi collecta: Rñ. Panor. vbi s. dicit Bar. tenere in. l. rescripto. de mu. et ho. q̃ ꝓ possessionibꝫ quas habent clerici tempore quo fieret statutum: non posset ꝓuideri: cum collecta imponat personis ꝓ rebus dicta. l. rescripto. cum ibi notatꝫ. ⁊ persona clerici nõ sit subiecta. Pro possessionibus autem que nõdum deuenerant ad clericos: dicit posse fieri statutum. q̃ omnia predia intelligãtur tributaria ⁊ obligata ꝓ collectis. nam tũc postea trãseunt ad quẽcũqꝫ clericum etiã cum onere. Sed Bar. ibi dicit q̃ Eugubini tenuerunt alium modum. scz q̃ omnes ciues ⁊ cõitatẽses donauerũt omnes eorum fundos ⁊ possessiones cõmuni. distinguendo singulas per cõfines ꝓꝓrios. ⁊ illas possessiones receperũt a cõmuni sub censu et tributo collectarũ. ⁊ quod semper in qualibꝫ alienatione intelligat exceptum hoc ius cõmunis. Iste cautele fuerũt necessarie: quia ecclesie excrescebãt tãtũ in possessionibꝫ. q̃ possessiones nõ remanebant ad subeũda onera ciuitatis. Predicta dicit Bar. vera salua correctiõe sancte matris ecclesie. Sed Panor. vbi s. dicit. qꝫ hec dicta sibi non placent: maxime ꝓpter fraudem. nam indirecte venit contra ꝓuilegiũ cõcessum ecclesie ꝓ imperatorem. l. j. C. de sa. san. ec. per quam quisqꝫ habet facultatem liberam donãdi ecclesijs. Et per hanc appositionẽ onerũ ecclesie factam impeditur illa facultas donãdi.

¶ Quid si occurrit necessitas reipublice. puta insultus latronum: vel exercitus volens patriã delere. vel comburere: quibus oportet obuiare ⁊ resistere: nec tempus consulendi papam adest. Si grauetur ecclesia quid iuris: Rñ. Pe. de anch. in ca. j. de immu. eccle. ſm Oldra. q̃ hoc casu licet: si mora esset periculum allatura. Nec obstat. c. reꝓhensibile. xxiij. q. viij. vbi dicitur q̃ clerici non tenẽtur ad custodiam ciuitatis: quia cum sint milites christi: debent christo in diuinis deseruire: qꝫ ſm Panor. in. ca. peruenit. de immu. eccle. clerici non tenẽtur regulariter ad custodiam ciuitatis ⁊ huiusmodi. ⁊ sic intellige. d. c. reprehensibile. Decus ꝓpter aliquez casum inopinatum ⁊ improuisum. Vnde ꝓpter cõmune ⁊ improuisum periculum vult papa in dicto. c. peruenit. clericum non excusari a custodia ciuitatis.

¶ Quero. quia dicitur in. c. non minus. et in. c. aduersus. de immu. eccle. q̃ imponẽtes collectas clericis non possunt absolui nec successores: nisi satisfecerint. de quo habet talis rector satisfacere anteqꝫ absoluatur: Rñ. do. An. q̃ de emendatione cuiuscunqꝫ damni ecclesie ꝓpter hoc cõtingentis: si nullum consilium dedit de collecta imponenda. Sed si consilium dedit: tenetur. neduz ad interesse. sed etiam ad ipsius collecte restitutionem. Si vo consilium non dedisset: forte nõ teneretur ad emendationem collecte: sed ad alterius interesse: quod obuenit ecclesie ob ipsius regimen: ⁊ forte spiritualem vel pecuniariam ꝏportebit eum subire ſm q̃ fortitan bonus iudex arbitrabitur. Nec autem locum habent quãdo quis succedit in regimen eius qui est excõmunicatus ex predictis causis: vel aliter qualitercũqꝫ ꝓpter libertatem ecclesie violatam. Secus si ex alia causa esset potestas excõmunicatꝰ vel consiliarij vel vniuersitas seu ciuitas interdicta: tunc enim successor non esset excõicatus ſm Inno.

¶ Quid si nouus successor operam dedit quãtumcũqꝫ potuit. q̃ hoc damnũ collecte emendaretur: sed vniuersitate resistente non potuit obtinere quod intendebat. An sit excusatus: Rñdeo Panor. in. c. aduersus. de immu. eccle. dicit q̃ nõ debet enim si non potest obtinere: relinquere regimen. Nec timeat hoc casu amissionem salarij: quia cum vniuersitas sit in culpa nihilominus tenetur sibi ad salarium: cum per ipsum non stetit quo minus regat. Et idem dicendum est si cõtra expressam inhibitionem antiqui rectoris excessit vniuersitas in predictis: quia nõ excusatur nisi officio renũciet.

¶ Quero: quia datur mensis huic successori ad satisfaciendum anteq̃ incurrat excõmunicationem. An etiam detur predecessori qui erat tempore grauaminis: Rñ. Panor. in dicto. c. aduersus. dicit Hosti. tenere q̃ sic. Et dicit cum opinione Hosti. transire cõmuniter doct. Ipse tamen distinguit q̃ aut predecessor: dum instaret circa collectam extorquẽdã fuit admonitus vt desisteret. et

ipſe non ſolum deſtitit. ⁊ ꝓceſſit ad executionem faciendaz. Et tunc illico menſe non expectato incidit in excõmunicatiõz. Sed alia rõ eſt in ſucceſſore. qꝫ ſibi daꝫ menſis non vt deſiſtat: ⁊ vt ſatiſfaciat. vnde merito cum in hoc poſſit inter vtrunqꝫ notari diuerſitas: non dz illa determinatio tẽpis vtrũqꝫ pariter ꝓhendere. ⁊ vbi ꝓceſſor non ꝓceſſit ad actum ſũm: puta ad executionem: ⁊ non deſiſtebat a petitione ⁊ executione. vel fuit admonitus poſt executionem vt ſatiſfaceret. tunc cum in eis ſit eadem ratio. habebit locum in vtriſqꝫ illa menſis determinatio. Infert etiam Panor. qꝫ ſnia cenſure lata in aliquem nomine officij non transit ipſo facto in ſucceſſorem: ſed tunc demum ſi ſatiſfacere noluerit de delicto commiſſo per ꝓceſſorem.

¶ Que autem dicantur angarie. perangarie. munera ordinaria. vel extraordinaria. perſonolia vel realia ⁊ huiuſmodi. Vide Panormit. in dicto. c. non minus.

¶ Nonus. exigentes vel exigi facientes pedagia vel gabellas a ꝑſonis eccleſiaſticis ꝓ rebus ſuis vl ecclesiaꝝ quas non causa negociationis deferunt ſunt excommunicati ex de cenſi. c. qꝫ. li. vj. Sed hodie ꝙ ꝓceſſum curie ſunt excommunicati excõmunicatione papali. Et in dicto ꝓceſſu dr qꝫ excõmunicati ſunt non ſolum ꝓhibita exigentes. ſed etiam noua pedagia imponentes. ĩmo etiam ſm archi. ſlo. excommunicati ſunt pedagia ſeu gabellas augmentantes. ad hoc allegat quendam ꝓceſſum curie. Et nota. qꝫ in. d. c. qꝫ. dr qꝫ ꝓtrafaciens: ſi eſt ꝑſona ſingularis excommunicatus eſt Si autem collegium. vel vniuerſitas. ciuitas. caſtrum. vel locus. Interdicti ſnia ipſo facto incurrunt. Et nota ſm pe. de anch. varia ſunt nomina ſ. vectigal. pedagium. tributum. cenſus ⁊ penſio. Pedagium ⁊ vectigal idem ſignificant. ⁊ ſoluit ab itinerantibus de his que deferunt nõ ſui vſus cauſa. Et qñqꝫ ſoluit ꝓ tranſitu ꝑſonarum tñ. vt ferrarie. Tributum vo eſt qõ ꝓeſtat fiſco. Et idẽ importat qõ cenſus vel penſio. Item nota. qꝫ clerici ſunt immunes a ſolutione pedagij ꝓ rebus quas deferunt vel tranſmittunt non cauſa negociandi. A ꝓtrario ergo ſenſu. ſi negociandi cauſa tenebunt. Dz ad hoc vide notabilem glo. in c. fi. de vi. ⁊ bo. cle. quam approbat Panor. ibi. qꝫ ſi clericus negocieꝫ de bonis eccleſie non dz ꝓdere priuilegium quo ad bona eccleſiaſtica. qꝫ delictũ ꝑſonę ⁊c. Et Federi. etiam ſentit qꝫ ſi bona eccleſiaꝝ deferanꝫ ad certum locum negociationis cauſa: non teneꝫ clerici aliquid ſoluere ꝓ gabella. Ita qꝫ dictum. c. qꝫ. ⁊ cle. pñti. eo. ti. non habent locum in bonis eccleſie nec ex delicto clerici eccleſia debet perdere priuilegiuz in facultatibus ſuis. quod eſt bene notabile. Et ſatis facit dictum. c. fi. in ar. hec Panor.

¶ Quero. dicit in di. c. qꝫ. qꝫ perſone eccleſiaſtice non teneꝫ ſoluere de rebus. quas non negociãdi cauſa deferunt. qs dicaꝫ ꝓpie negociatores Rñ. Jo. an. poſt archi. dr qꝫ ille qui rem emit. ⁊ immutatam vendendo lucraꝫ. Ille vo qui emit vt ſibi ſit materia aliquid inde operandi non eſt negociator. vt dicit Abzyf. lxxxviij. di. c. ejiciens. Et per hoc ꝓſuluit Fede. de ſe. in q̃ſtione monaſterij ſancti Galgani: dyoceſis vulterane. qõ monaſteriuz bz venam ferri in inſula belbe. ⁊ facit illam fodere ⁊ venam deferri ꝑ territoꝛium ſeneñ. vt faciat inde ferrum: vt vendat poſtea ⁊ lucreꝫ. Exactores gabellarum ſenenſium petebant pedagium. Abbas dicebat ſe non teneri. Federi. ꝓſuluit ꝓ eo. ſ. qꝫ non teneꝫ. quia iſta nõ eſt negociatio. Sicut cum faber emit ferrum. vt inde diuerſas formas educat. ſcilicet gladiorum ⁊ clauorum ⁊c. Vnde dixit qꝫ etiam ſi fratres emerent venam ferri: vt facerent ex inde ferrum: non dicuntur ex hoc negociari. quia vt dictum eſt. negociari eſt rem emptam non immutatam vendere. Emere enim eandem materiam ⁊ illam ꝑ artificium ad aliquã formam redigere: non eſt negociari. immo tales vocanꝫ potius artifices: qꝫ mercatores. Pe. de anch. dicit qꝫ quando non in ꝓꝑio ſolo venam ferri fodere faciunt: ⁊ emunt vt ferrum poſtea inde redactum vendant: conſultus. Reſpondit qꝫ eſt negociatio mixta artificio. Si per magiſtros ⁊ alios faciunt hoc fieri. tũc eñ nulla verſat induſtria clericorum. Ideo ſoluere tenẽ. Secus ſi eccleſia habet venam ⁊ per operarios fieri facit ⁊ poſtea vendit. Sicut enim in ſimili de frumento ⁊ alijs redditibus collectis in ꝓꝑio ſolo non teneꝫ ſoluere. Ita nec de iſto ferro vel de alia materia. q̃ appellatione fructuũ ꝓtineret. l. diuortio. §. ſi vir in fundo. ff. ſo. ma.

¶ Quid ſi fiat ſtatutum qꝫ ſiquis vendat teneatur dare duos denarios regi vel cõmunitati. an clerici teneantur vina vendendo vel frumenta q̃ habent ex prebenda? Rñ. Ly. in. l. omnis. C. de epi. ⁊ cleri. qꝫ non. Idem pe. p. d. l. omnis. vbi dicitur qꝫ melius eſt qꝫ bona in pauperes diſtribuant: q̃ in ſordidis muneribus. vel alis illicite conſumant. vbi etiam dicẽ Pe. ⁊ Bal. qꝫ clerici de bonis prebendarum ſuarum que vendunt vel vendi faciunt non tenẽtur ſoluere gabellam: nec etiam ad portam. Idem Johan. de li. dicens quid de gabellis ⁊ datijs que leuantur in ciuitatibus Lombardie? Rñdit idem. xiij. q. iij. putant quidam. ⁊. c. plerique. de ꝓuileg. c. quanto. Et ſubdit ſm hoc tota italia eſt interdicta ⁊ irregulares omnes clerici non obſeruantes. Idem Johan. anõ. Sed hodie taliter excõmunicati non ſunt vitandi: nec tale interdictum obſeruandum vt dicetur infra in hoc titulo excommunicationum. Theologi tamen. ſ. ſanctus Boñ. ⁊ Ri. exponentes illud Matthei. xvij. Quid tibi videtur Petre ⁊c. ⁊ infra. ergo liberi ſunt filij. dicunt qꝫ ille tex. intelligitur de Chriſto. quia Chriſtus non tenebatur reddere tributuz. nec hi qui ſunt imitatores eius perfecti. puta apoſtoli. ꝓ eo qꝫ naturaliter liberi erant. ⁊ omnia bona temporalia dimiſerant. Et ideo cenſum vel tributum ab eis reges terre accipere non debebant. In alijs autẽ chriſtianis. vel qui ſunt ſeruilis conditionis. vel qui abundant temporalibꝫ bonis. illa auctoritas non debet in-

telligi. Vnde tenentur soluere vectigalia. Sed cõclude q theologi loquũt de iure antiquo decretorum. hodie vo de iure. vj. z clementinarum non tenẽtur.

¶ Quero nunq̃d coloni ꝓdioꝝ ecclesiasticoꝝ qui colunt predia ad medium vel affictũ debeant soluere gabellam z collectam impositaz ꝑ iudicem secularem de ꝑte fructuum ꝓtingẽte eos? Rñ. Ge. in di.c.q̃q̃. de mẽte Federi. determinat q sic. q? ps rustici est subiecta dño tpali. q? separatoꝝ separata est distinctio. Et addit q si clericus locat fruct? ad firmã: emptor nõ gaudet ꝓuilegio eccl̃ie. imo si portat fructus ad ciuitatem: soluet gabellam.

¶ Quid de emptoribꝫ redditꝫ clericoꝝ. vel ecclesie vel regis. vel baronis q̃ volũt in his gaudere illa immunitate q̃ clerici rex vel baro in sua iurisditione. volentes bladum vinum talia ex hmõi emptionibꝫ obuenientia sine solutõe pedagij trãsferre sicut illi a quibus emerũt: an possint facere? Rñ. Direct. li. iij. de mente archi. ꝓcludit q non.

¶ Pone q gabellarij non exigũt. nec extorq̃nt ab inuitis. ꝫ ipsi clerici sponte soluũt. An incidant in excommunicatõem. Rñ. glo. z pau. in cle. q̃ñ. de ĩmu. ec. q nõ. q? exigere ẽ ab inuito extorq̃re. Tñ fm car. ibi clerici etiaz spõte nõ dñt soluere talleas vel hmõi sine lnĩa pape.

¶ Decimus. Cum quis non electus a duabus ptibus cardinalium gerit se ꝓ papa. extra de elect. licet.

¶ Quero. q̃d si cardinales vnanimiter dent ptatem nominãdi papam duobꝫ vel tribus. Et ipm noĩatum ab alijs recipiũt. Rñ. Aste. fm Host. q electio valet: vnde dicit. d. an. q due ptes collegij sunt necessarie. qõ est verꝝ: nisi cardinales aliter determinarẽt. q? si cardinales ordinarent ĩtr se q electus a maiori pte sit electus tunc videbit elect? ab omnibus sicut electus per compromissum. videtur electus a toto capitulo. extra de elect. quia ꝓter.

¶ Quid si consentiunt in illum: qui gessit se ꝓ papa cum nõ esset a duabus partibus electus? Rñ. qui s. q non valet: quia non possunt ꝓsentire in excommunicatum ĩmo omnes ei ꝓsentiẽtes z adherentes sunt excommunicati nisi forte eum penituisset. z absolutus fuisset p illos cardinales qui ei non adheserant. Contrarium videt: quia in hoc casu vident tacite renunciare illi ꝓstitutioni z derogare: quia ꝓnceps agẽs q̃ legem. Jn dubio videt dispensare de hoc vide s. Dispensatio. Item nota. q non oportet papam elegi a duabus partibus cardinalium omnium: ꝫ tm̃ ꝓsentium: nisi aliqui cardinales absentes essent in loco vicino. vnde ꝓmode vocari possent. Et nota. q olim in electione pape admittebat impator vel eius nuncius. lxiij. di. §. vex. hodie soli cardinales admittunt. Et si de omnibus cardinalibus non essent nisi duo vbi debz fieri electio: alijs legitimo tempe expectatis ipsi duo eligent. z vn? potest alium eligere. Jta q si vnus illoꝝ eligat alium valet. z alter electus tacere debet. si vnus tm̃ supest: adhuc ille solus eligeret. de iu. pa. p vestras. Omnibus vo deficientibus: clerus romanus eligere debet vt in c. j. xxiij. di. Alij dicũt q concilium generale. lxv. di. c. j. z. iij. z conuocabitur per clerum z populuz romanum. ea. dist. si forte. Host. tamen dicit. q licet hoc scõm videat iustius: primum est leuius et commodius ꝓpter periculum more. extra eo. ne. p defectu.

¶ An autem sit determinatus numerus cardinalium. zab. in cle. ne romani: de elect. dicit fm Matheum q sic. l. ad instar numeri discipulorum de quibus. xxj. di. Jn nouo. Refert tñ idem Math. q aliqñ fuerunt. ccxxxvj. tempe Pontiani pape qui non ponit in cathalago pontificum vt habet in cronica.

¶ Quero an papa possit sibi eligere successorem? Rñ. d. an. q non. Et hoc ꝓmuniter tenet ꝑ doc. z est ratio fm Pano. in di. c. licet. quia effect? huius electionis refert ad tempus. quo non est futurus papa. Sed constitutio quam facit sup electõne admittit quia ꝓuidet futuris scandalis. Et in casu quo alius ꝓter eum ꝓuidere non potest. posset tamen papa dare alicui prelato potestatem eligẽdi sibi successorem. vt in. c. petisti. vij. q. j. Et tunc fit electio auctẽ pape z non ꝓpria.

¶ Quero quid si vnus vel duo volunt ꝓpromittere. An alij cogant? Rñ. d. an. q non. imo vno ꝓdicente nõ pot fieri ꝓpromissum: ꝫ bene pot statui: q vno vel duobꝫ ꝓdicentibꝫ: electus a maiori ꝑte sit electus.

¶ Quero. dicit hic. q electus a minori parte duarum: si gerit se pro electo patit has penas z euitat aliquas si resipuerit. An euitet penam excommunicationis? Rñ. idem q non: sed penaz dathan abyron. id est penam eterne damnatiõis fm Jnnocentium.

¶ Quero an in numero duarum partium computet electus. Rñ. idem. q qñq̃ eligit quis ad ecclesiam in qua non habet vocem. z plannm est q nõ computat eius vox. aut elegit in illa in qua habet vocem z tunc si eligit ꝑ formam scrutinij reqrit vox cum certo z determinato tpe. z electus cõsentit demum post scrutinium. ideo eius vox nõ auget. Sed si ꝑ formam ꝓpromissi: nõ requirit determinatio tempis. Jdeo vox subsequens auget. z fm hoc vox electi deberet computari in numero cardinalium.

¶ Sed an cardinales possint tollere hanc constitutionem? Rñ. glo. q sic. q? possunt inter se ordinare cardiales q electio valeat que facta est a maiori parte. cum censeat ab omnibus electus. vt in di. c. quia ꝓpter. Et nota in tex. ibi absq̃ vlla exceptione. q papa hic approbato cõsilio abstulisse videtur omne impedimentũ iuris positiui. z sic oponi non pot q non sit de collegio cardinalium. vel q sit bigamus vel illiteratus vel laic? vel uxoratus. Jn alijs autem q̃tumcũq̃ pcise etiam ipse papa scribat: legitima exceptio est admittenda de rescriptis. si quando z de of. del. ex parte.

¶ Jz an hoc casu uxor possit repetere electum in papam. Glo. in. c. si quis pecunia. lxxix. di. dicit. q potest repetere. niſi uxor inducat ad ꝓfessionem.

Vnde tunc papa habebit vtorem nec erit contra substantiam papatus. quia ꝛ sanctus petrus habuit vtorem. vnde potuit reddere debitum vxori. vt dicit glo. in di. c. si quis.

¶ Quid si papa sit hereticꝰ? ℟ñ. d. an. ꝙ admittit exceptio. ꝑ glo. xl. di. si papa. qz tunc fm docto. in hoc casu desinit esse caput ecclesie. Et sufficeret duo testes: si negatur esse papa ꝓpter heresim in q̃ erat tempore electionis. vt in di. c. si qs. Inno. tamen ꝛ compo. ꝛ Jo. an. tenent ꝙ licet papa possit accusari de heresi. non põt tamen de heresi excipi Et ista ſra remouet omnem exceptionem. qz ex sola electione electus consequit plenum ius. Jdeo exceptio non est hoc casu ꝓportionabilis. quia exclusio. Sed electus in papaz nihil petit: cũ iam sit adeptus plenum ius. Jdem panor. in. d. c. licet dicit ꝙ obstat exceptio anteq̃ adipiscat possessionem. naz postea non posset excipi: ꝛ deberet accusari. Et idem est si esset mulier. quia non est capax ordinis.

¶ Quid aũt si sit symoniacus? ℟ñ. idem. ꝙ non repellit ꝓpter hoc. vt in di. c. siqs.

¶ Quid de infante? ℟ic ꝙ non potest esse nisi a spiritusancto facta esset electio. quia nõ est capax ordinis.

¶ Quid si papa non sit canonice electus? ℟ñ. d. An. ꝙ si est occultum nõ iudicat ecclesia ex de sy. c. sicut. Excusat tñ ꝓbabilis ignorantia. licet non crassa. de cle. ex. aplice.

¶ Quid de intronizato per seditionem. presumptionem: vel aliud ingenium. ℟ñ. do. An. ꝙ est excommunicatus. Jtem nota fm docto. in dicto ca. licet. ꝙ electus ex sola electione consequitur papatũ nec indiget ad exercitiũ põtificat? confirmatõe seu ꝓsecratõne vel intronizatõe. vt probat apte tex. ibi electus. Nota etiaz ꝙ durante scrutinio pape quantumcunq; publicato pñt alij cardinales accedere ad electum per alios ꝛ resilire ab electione quaz fecerant: vt sic habeatur concursus duarum partium. vnde si reperit quis electus etiaz ab vno solo. erquo nemo reperit electus a duabus ptibus possiant cardinales accedere ad istum ꝛ augeri numerum eligentium. Et hoc verum: nisi nominatus a minori parte gesserit se pro papa. quia cum tunc sit excommunicatus non videtur de mente huius tex. ꝙ possint alij ad istum accedere. Et nota. ꝙ cardinales nõ possunt simpliciter resilire ab electione quam fecerant. etiam si reperiat ab vno solo electus. ſ bene possunt per accessum variare .i. accedendo ad electum per alios qõ non contingit in electione aliorum prelatorum. Nec Panor. ibi. Etiam dicit. ꝙ si iste electus in scrutinio publico vel priuato consenserit in alium ꝙ postea videns se electum ab alijs. potest recedere ab electione quam fecit. ꝛ accedere ad electõem de se factam qz admittit variatio in electõe pape ꝓ accessum.

¶ Undecimus. quicunq; impugnat literas electi in papam aut etiam anteq̃ coronetur: cum ꝓ ipsaz electionem canonice factam sibi ius sit acquisitus papatus. Et ex ipsa electione confirmatus. ꝛ exercere possit officium suum ante coronationem. Talis ipso facto est excõmunicatus vt in extraganti. Benedicti. xj. qz nulli.

¶ Duodecimus. excommunicatus est qui cardinalibus in conclaui positis gratia electionis pape mittit nunciũm vel epistolam. vel omnib?. vel alicui eorum ꝛ de loquente secum secrete. ex de elec. c. vbi. li. vj. Et nota fm glo. ꝙ hic excommunicatio est episcopalis.

¶ Terciusdecimus. domini rectores ꝛ officiales qui imminente dicta electione non fuant constitutionem capituli. vbi periculũ. de elec. li. vj. sunt excommunicati dicto ca. vbi periculum. Et nota ꝙ quando mortur romanus pontifex statim audito romani pontificis obitu: rector ciuitatis in q̃ debet fieri electio. coram clero ꝛ populo vniuerso ciuitatis. ad hoc specialiter conuocatis: debet ꝓstare corporale iuramentum qõ totum ordinem illius constitutionis diligenter obseruabit. Et nota penas quas incurrit si non faciat diligenter obseruari aut si fraudem committat. Primo est ipso facto excommunicatus. Secũdo est perpetuo infamis. Tercio non potest habere dignitatem nec aliquod officium publicum. Quarto prebendis ꝛ bonis ceteris que ab eadem romana ecclesia tenet. vel ab alijs ecclesijs est ipso facto priuatus ꝛ reuertunt ad ipsas ecclesias cũ pleno iure de eis disponendi ꝓut placet ecclesie ꝓ patis. Quinto ꝙ ipsa ciuitas in q̃ dz electio ꝓdicta fieri: ẽ interdicta. Sexto ꝙ pontificali careat dignitate.

¶ Quero que sint illa: que seruari debent p? mortem summi pontificis. ad que obseruari facieda tenent domini ciuitatis: in qua mortur papa. ℟ñ. sunt plura. Primo ꝙ si papa mortur in ciuitate in qua cum sua curia residebat. Cardinales qui fuerint in ciuitate ipa pñtes teneant expectare absentes tm̃ p. x. dies: quibus elapsis: siue absentes venerint: siue nõ: extunc oẽs cõueniãt in pallacio: in q̃ idẽ põtifex habitabat ꝓtẽti singuli vno famulore clerico vel laico. put elegerit. Illi aũt q̃ manifesta necessitate cogunt pñt duos habere seruitores ꝓput elegerint: siue clericos siue laicos. Secõdo ꝙ in eodẽ pallacio: vnũ cõclaue: nullo interueniente medio pariete: siue alio velamine. puta cortinarũ: omnes inhabitent in cõi. Tercio ꝙ dictũ cõclaue ita claudatur ex oi parte: ꝙ nullus intrare valeat vel exire nisi ꝙ relinquat aditus ad secretam cameraꝫ ꝓ necessitatibus ipozum cardinaliũ corporalibꝫ. puta pro superfluo ponere deponendo. Quarto ꝙ nullus possit ad eos accedere: vl̃ secrete loqui. Et ipsi cardinales nõ debent eos audire: nisi aliquis vellet aliquid loqui de his que pertinent ad electionem. puta. si esset aduocatus iurisperitus: religiosus vel tabellio fm glo. qui de voluntate omnium cardinalium ibi ꝓsenti ũ vocaret. Quinto ꝙ nulli liceat cardinalibus mittere nunciũm vel scripturam: vel secrete loqui alꝫ ipso facto est excommunicatus. Sexto requirit ꝙ in conclaui predicto vna fenestra competens dimittatur:

ꝑ quam ipsis cardinalibus ad victum necessaria possint ꝓmode ministrari: ꝓpetens dico fm glo. ita q̄ nullus possit per eam intrare vel exire. Septimo q̄ si infra tres dies post̄q̄ ꝓclaue dicti cardinales intrauerint non fuerit facta pape electio ꝑ spacium dierum q̄nq̄ immediate sequentium. tam in prandio q̄ in cena non habeant nisi vnuꝫ solum ferculum. Octauo. q̄ si post istos q̄nq̄ dies adhuc non fuerit facta electio, tunc tñ ministret eis panis vinum ⁊ aqua: donec sit facta electio. Nono q̄ pendente dicta electione cardinales nihil possunt percipere lucri de camera pape: nec aliud lucrum vndecunq̄ ꝓueniens ipsi ecclesie. Sed ille cui est ꝓmissa custodia camere pape: debet omnia lucra reseruare futuro pontifici. q̄ si aliquid lucri de camera pape pendente electione percipiant. extunc sunt suspensi a perceptiõe fructuum suorum beneficiorum quousq̄ hmõi lucra restituant. Decimo q̄ cardinales interim non debent se de aliquo negocio impedire: nisi forte supueniret adeo vrgens necessitas q̄ oporteret ꝓuidere de defendendo aliquam terram ecclesie, vel nisi eueniret aliud tameuidens ⁊ tam graue periculum: q̄ omnes cardinales ꝓcoꝛditer iudicarent ꝓuidendum esse. Vndecimo. q̄ si aliquis ex cardinalib⁹ dictum ꝓclaue non intrauerit infra. x. dies: aut post̄q̄ intrauit absq̄ manifesta causa infirmitatis exierit: tunc non possit vlterius ad electionem admitti. Duodecimo q̄ si aliquis ex cardinalibus infirmet: potest sine eo ad electionem ꝓcedi. ⁊ cessante infirmitate debet admitti. Tredecimo. q̄ si cardinales absentes infra terminum. x. dierum superuenerint anteq̄ electio facta sit: int⁹ admittant: cum moderamine seruientium ⁊ cum clausura: cibo ⁊ potu vt ꝓdictum est. Quartodecimo q̄ si papa moꝛitur in comitatu siue territoꝛio illius ciuitatis: in qua erat cum sua curia. tũc cardinales in dicta ciuitate debent conuenire ꝑ electione faciendа: nisi forte esset interdicta vel rebellis ꝓmane ecclesie: quo casu in alia vicinoꝛ conueniant. que nõ sit rebellis vel interdicta: cum clausura ⁊ aliꝭ supradictis. Item nota q̄ ꝓstitutio similis facta fuit per Celestinũ q̄ fuit reuocata per Adrianum sine consensu concilij quod facere potuit papa de plenitudine potestatis. Cum sit sup omnia concilia. eꝛ de elec. significasti. quam Gre. go. confirmauit fm glo. Item nota fm glo. q̄ est speciale in electione pape. q̄ cardinales absentes non citant: ꝛ expectant ꝑ. x. dies. Secus est in aliis electionibus. quia absentes de ꝓuincia sunt vocandi de elect. coram. Sed pone q̄ cardinales quidam sunt absentes ⁊ ita remoti q̄ nullo modo possunt venire infra. x. dies ad locum vbi dz electio celebrari. Nũquid poterunt pñtes statum ad electiõem ꝓcedere: vel ante lapsum horum. x. dierum. Rñ. glo. q̄ non. naz posset esse q̄ abñtes audiẽtes de infirmitate pape: vel alia cã venire ceperant ante moꝛtem. Ita q̄. j. x. dies a moꝛte erũt in loco.

Item pone q̄ aliq̄s cardinalis nõ debito tempoꝛe expectatus vult agere de ꝓemptu vtz possit Rñdit glo. q̄ non. si electio fuit facta ab omnib⁹ aliis vel a duabꝫ ptibꝫ: eo non ꝓputato.

Quero. dicit hic q̄ pñtes teneant expectare absentes per. x. dies: quibꝫ elapsis omnes pñtes debent ingredi ad electionem. q̄d ergo si isti pñtes essent pautioꝛes q̄ tercia ps⁹? Rñ. glo. q̄ pñt eligere. nam illud qđ dicit. q̄ si electus a paucioꝛibus q̄ a duabꝫ ptibꝫ cardinaliuꝫ gerit se ꝑ papa q̄ sit excõmunicatus. Intelligit de duabus ptibus. j. pñtium.

Quero quid si cardinalis ꝓpter infirmitatẽ nolens inclusus stare renunciet voci sue. nunq̄d valeat renũciatio. Et nũq̄d rediens admittet. Rñ. glo. fm Host. cui hoc de facto ꝓtigit q̄ penitens ⁊ rediens admittendus est. De bis tñ que medio tpe facta sunt ꝙqueri non põt.

Pone q̄ absens cardinalis post diem octauuꝫ a die inclusure venit. Ita q̄ cardinales inclusi: tuc nõ bẽbant nisi vinũ. panem ⁊ aquam. nunq̄d ille supueniens statim ꝓpellet suscipe ipsoꝝ vitam? Rñ. glo. q̄ sic. lz non fuerit in culpa. qꝛ sepe q̄s sine culpa punit ex cã.

Quid si papa moꝛit in mari vbi debent ꝓuenire cardinales? Rñ. glo. q̄ debent ꝓuenire in ciuitate per quam locus ille maris distinguit. puta. si vocat mare pisanũ: debent ꝓuenire pisis. Si aũt non distinguit ꝑ aliquam ciuitatem debent ꝓuenire in vicinioꝛi.

Quid si electio pape fuit facta in loco inꝺicto. Rñ. glo. q̄ nihilomin⁹ valet.

Quartusdecim⁹. cum q̄s mgr̄ vel scholaris tractat cum aliquo ciue bonoñ. de ꝓductione hospicij. irreq̄sitis in q̄linis: nisi tempus ꝓductionis fuerit elapsum excõicati sunt. eꝛ de loca. ex relatione. Et notat ibi Panoꝛ. ex illo tex. q̄ vbi ꝓstitutio penalis edit in fauoꝛem vni⁹. nõ incidit ꝓfaciens in penam. si ille de cui⁹ fauoꝛe agit ꝓsentit. Nota etiam fm Jo. an. q̄ hec ꝓstitutio nõ ꝓtinet in q̄ratẽ qꝛ imaginandũ est q̄ erat certum tp̃us in medio locationis: qđ erat determinatũ fm ꝓsuetudinez ad inꝑpellãdũ locatoꝛes vt bononie in medio augusti. Mõ añ illud tp̃us locatõis faciendе: nõ dico facte: non erat licitũ inꝑpellare post hoc tp̃s sic.

Quero an hic ꝓstitutio sit in alijs scholaribꝫ fauanda q̄ bononie? Rñ. Mo. dicit esse generales. Nam qꝛ fauoꝛabilis est. dicit eam extendendam. Dz ꝓmunit nõ teneꝫ ei⁹ opinio: ꝗ dicta ꝓstitutio ⁊ excõicatio est localis. ⁊ dz solum locũ bononie. ⁊ est canon late sñie.

Quero an hec ꝓstitutio extendat ad scriptoꝛes Rñ. d. an. q̄ non. qꝛ ista ꝓstitutio est penalis. ⁊ iõ nõ dz extendi: qꝛ eadem rõne extenderet ad cartarios ⁊ raſoꝛes cartaꝝ. Idẽ panoꝛ. in. d. c. ex relato. vbi q̄rit: an pena opposita in vno ex correlatiuis: extendat ad reliquum? Rñ. q̄ aut non ꝓ ois est eadẽ rõ in altero ex correlatiuis. ⁊ nõ dz extẽdi vtz ex notatꝫ in. c. sup eo. de vsur. naz pena apposita mutuanti ad vsuram: q̄ tñ non intelligit repetita in accipiente. qꝛ nõ est eadem rõ. Et hoc voluit Bar. in. l. vlti. C. de int. vi. tol. Sic ergo dicendũ in casu nostro. An locatoꝛes incidãt in ex

cõmunicationẽ: q; tex. solũ videt dicere de cõducẽtibus. ¶Et dico q; nõ. q; nõ est eadẽ ratio in locatore que est in ꝓductore: q; scholares debent inter se humani⁹ tractare: ⁊ certãt de lucro captando. ⁊ qñq; cõducunt ante temp⁹ hospitiũ in odiũ alterius. Sed locato; certat õ dãno vitando: q; vult locare rem suã in tempore habili: nec facit in odiũ alicui⁹: nec est ita strict⁹ scholaribꝫ sicut scholares inter se. ¶Et sic tolle opinionẽ illoꝝ q̃ voluerũt dicẽ istam penã ad locatores extendi sicut fuit do. An. Aut est eadem ratio. puta frumentũ nõ extrahat de ciuitate q̃ pena imponit vendẽti frumentũ forensi. nũquid pena intelligat repetita in emptore. ¶Et est dubiũ satis probabile. ¶Et credit Panor. q; extenderetur dispositio statuti. sed nõ pena. Sicut in simili dicit Jo. an. in. c. dispendia. de Rẽptis li. vj. q; ex idẽptitate rationis debet extendi constitutio: sed non pena constitutiõis. Sed Hosti. dicit q; locatores incidunt in excõmunicationẽ alio respectu: quia cõmunicant criminoso in crimine damnato. vt in. c. si cõcubine. de sen. excõ. Sz hoc dictum Hosti. Panor. non approbat. naum communicans in ipso actu per quem quis incurrit excõmunicationẽ: non innoluit excõmunicatione: quia adhuc alius nõ est excõmunicat⁹. Sz oportet q; prius actus perficiatur: ⁊ tunc cõmunicans illi in crimine damnato innoluit eadem excõmunicatõne. Dicit tamẽ q; potest saluari dictũ Hos. quãdo locato; peruenit ad actum locationis: vel contractus: quia excõmunicatio ibi infligitur ꝑ solo cõtractu.

¶Quintusdecimus cum monachi. canonici regulares. archidiaconi. decani. prepositi. plebani. cantores ⁊ alij clerici psonatum habentes: aut etiam quicunq; p̃sbyteri audiunt leges vel phisicã. extra ne cle. vel mo. super specula. Nota ſm Pe. de Paruſio in dicto. c. super specula. q; triplex est prohibitio psonarum quo ad audiendum leges vel phisicam. Quidam eñ ꝓhibentur ratione professionis. Quidam ratione ordinis. Quidam ratione beneficij. Vtrum ad primos. sez de ꝓfessis expresse vel tacite patet q; non possunt exire claustrum ad audiẽdum vel legendum leges vel phisicam. vt in dicto. c. super specula. et. c. nõ magno opere. ne clerici vel monachi. contrafaciens si nõ redit infra duos menses ad claustrum excõmunicatus est ipo iure. Quo ad secũdos. sez ratiõe ordinis. ꝓhibentur audire leges ⁊ phisicam sacerdotes tm̃. vt in dicto. c. super specula. Constituti aũt in alijs ordinibus nõ prohibẽtur huiusmodi audire. Quo ad tercios. sez ratiõe beneficij prohibẽtur audire huiusmodi sciẽtias cõstituti in dignitate curata vel non curata: vt in dicto. c. super specula. Si autẽ habeat ecclesiam parochialẽ et non sit sacerdos: nõ ꝓhibetur audire huiusmodi sciẽtias: nisi talis ecclesia sub se habeat capellam vl̃ capellas: vt notatur in capitulo statutũ. ne cleri. vel mona. libro. vj. iũcta glo.

¶Quid autez sit personatus. Dic q; est ecclesiastica dignitas: vt primicerius. qui preest diacono extra de offi. primic. ca. j. Thesaurarius. extra de excõe. pre. c. cum nostris. Cancellarius. extra ne ec. bene. c. vnico. Precento; ⁊ succento;. extra de ex. pre. inter dilectos. Magister scholarũ. de ex. pre. quanto. Custos. extra de offi. custo. c. j. Sacrista. de offi. sacri. c. primo. Archipresbyter. de offi. archipre. ca. secũdo ⁊ tercio. Idem intelligit in alijs psonatum habentibꝫ: q̃ ſm diuersas psuetudines ecclesiarꝫ in eis habent.

¶Queritur quãdo incipiãt currere isti duo mẽses: Rñ. glo. in dicto. c. super specula. dicit q; a tẽpore publicationis huius cõstitutionis. ¶Et sic ex quo iam diu erit publicata: aperte innuit q; hodie studentes in predictis scientijs: ipso facto sine expectatione alicui⁹ temporis sunt excõmunicati ⁊ penis alijs ibi contentis obnoxij. Alij vo dicũt q; etiam hodie tempus duoꝝ mensium habet locum: et illud curret ab exitu ipsius monasterij. hac causa: vt audiant has scientias interdictas. ¶Et hoc quo ad religiosos. Quo vo ad seculares curret ab inceptione auditus. ¶Et cum hac opinione transit Jo. an. Idem do. car. et Pe. de anch. Tum vt euitetur iurium cor;rectio: tum quia di. ca. super specula. venit ad declarationem et augmẽtum pene di. capituli. non magno. dispositiones: vt excõmunicatio intelligat̃ inflicta ipo iure In alijs ergo remanet cõcilium turonense immutatum. Non ergo incurritur excõmunicatio: nisi post lapsum duoꝝ mensium etiaz si certum sit eos ad monasterium redire non posse. ar. c. commissa. de elec. lib. vj. Nec Panor. in dicto. c. super specula. Duo ergo requirũtur ad hoc vt religiosi incurrant dictam excõmunicationem. Primũ vt exierint claustrum ea intentione: vt dictas scientias audiant vel legant. Secũdum si exierint ⁊ ad claustrum suum infra duoꝝ mensium spaciuz non redierint.

¶Quid ergo si post exitum religiosus mutato ꝓposito vadat ad theologiam: Rñ. Panor. vbi supra dicit Vincẽ. tenere. q; non prodest: nisi primo huic cõstitutioni satisfaciat redeundo ad claustrum: nisi abbas significaret ei q; iret ad theologiam: quia tunc censetur reuersus ad claustrum ff. de in ius voca. l. q̃uis. sicut purgatur vicium furti re apud furem remanẽte: auctoritate domini. ff. de vsuca. si fur. Sed si postmodum abbatis mandato deserto: iterum redit ad leges: incidit in dictam penam ipo facto ſm eum. Sed panor. non placet primũ dictum. Putat enim q; licz exierit causa audiendi leges: exquo tamen mutato ꝓposito contulit se ad scientiã permissam: non incidit in penam. licz non redeat ad monasterium. Mouetur quia cessat ratio hoc casu ꝓstitutionis de qua in dicto. c. nõ magno. vbi dicitur hoc statutuz emanasse: ne viri spũales mũdanis rursus actibꝫ innoluantur. Que ratio prorsus cessat si ab his actionibꝫ mũdanis desistãt. ¶Et ad istum ter. q̃ requirit q; redeat. j. duos mẽses. Dico q; habuit respectũ ad effectũ: qñ. s. dedit operã sciẽtie interdicte vel stat in isto ꝓposito. nam verba debẽt intelligi cum effectu.

¶Queritur an omnes pene statute contra religi-

osos habeant locum in clericis secularibus ibi p/
bibitis: ¶Glo. in dicto.c. super. dicit q sic. ¶Idem
Panor. dicens q hanc opinionẽ sequũtur cõmu
niter doc. ibi.

¶Quero q̃d si religiosi non exeunt claustrũ: sed
in claustro existentes audiũt vel legunt dictas sci
entias ꝓhibitas: ¶Rñ. Panor. vbi s. de mẽte In
nocẽ. dicit q tales nõ ligant penis ibi cõtentis p
tex. in dicto.c. sup. & in.c. nõ magno. qui disponũt
ꝓtra exeuntes claustrũ. ¶Idez do. an. q̃ pene sunt
odiose. ergo restringẽde. ergo nõ debet habere lo
cum in non exeũtibus: licz tales legentes vel stu
dentes in claustro male faciant. ¶Nec obstat si di
catur eandẽ esse rõnem in non exeuntibus. ¶Dico
q hoc negari potest: cum magis deliquat religio
sus exeundo claustrũ ex causa illicita: argu. xvj. q.
j. c. placuit. ¶Et p̃ p̃dicta facilius decidunt questi
ones sequẽtes.

¶Primo. q̃d si religiosus vadat ad principium
amici incipiẽtis legere in legibus vel ꝓhica: causa
honorandi amicũ: ¶Host. dicit q non est suũ hoc
interp̃tari. ¶Cũ q̃ntum ad verba damneꝫ ibi lectio
& auditus. tñ putat q papa rñderet talẽ ex mente
non ligari. ¶Sed panor. vbi s. dicit: q etiã quo ad
verba talis nõ ligaꝫ. ¶Nam tex. in dicto.c. sup. & in
c. nõ magno. disponũt de religiosis exeũtibus cã
audiendi leges. s. vt principaliter in eis studeant
causa ꝓficiendi in eis. s. sub p̃textu ecclesiastica ne
gocia fidelius ptractandi: & medicinaz: occasione
languẽtiũ fratrũ que oĩa cessant in. q. nña.

¶Secũdo queriꝫ q̃d si ille qui incepit legere ha
bet paucos scholares: ꝓpter qõ iste religiosus vult
eum cõtinue honorare: ¶Hosti. dicit se nõ admit
tere talẽ honorẽ. ¶Sed panor. vbi s. dicit: q hoc di
ctũ Host. sibi placeret: q̃n iste faceret in fraudẽ: &
cũ hoc exigerẽ: cõtinuationẽ duoz mẽsiũ. ¶Sz vbi
faceret sine fraude. dico secus p predicta. ¶Et satis
videtur de mẽte Hosti. ¶Fraus aũt poterit depre
hendi ex cõiecturis.

¶Tercio quero. nunquid ꝑsona ecclesiastica ibi
ꝓhibita possit aliquib socijs priuatim in camera
legere p̃dictas sciẽtias: ¶No. dicit q nõ. & q talis
nõ incidet penas ibi positas: quia studiũ ꝓhibeꝫ
& lectio. ¶Lex enĩ nõ debet eẽ imposita verbis: sed
rebus. ¶Vt in.c. cõmissa. de elec. li. vj. ¶Sed panor.
vbi s. dicit q aut legit in monasterio suo: & nõ in
currit penas de quib ibi. ¶Aut extra monasteriũ:
& tũc pendet ab alia. q. ¶An. c. ¶Nõ magno. habeat
locum in legente seu docẽte: ¶No. videꝫ sentire q
sic: et Jo. an. in dicto.c. sup. dicit q istis religiosis
ꝓhibeꝫ auditus: vt ibi. & lectio: vt in dicto.c. non
magno. & studiuz vt in dicto.c. sup. in vbo. verũ.
Sed panor. dicit q. d.c. non magno. nõ loquitur
de legẽtibus. i. docẽtibus: sed de addiscẽtibus. vñ
ponitur ibi legere largo mõ: q omnis q̃ studet vt
ꝓficiat legit. ꝓ quo facit ethymologia vocabuli.
nã dicit lectio a legendo. hoc aperte probat littera
in dicto.c. non magno. ¶Dicit enĩ ibi q religiosi
exibant ad audiendũ leges & phisicam sub obten
tu &. & sic vt possent ꝓficere: & edocti agerent pre
dicta. ¶Nec est verũ q. d.c. sup specula. prohibeat
auditum: & capitulũ non magno. lectionem. quia
dictũ capitulũ super. venit ad declarandũ. c. non
magno. nihil aũt inducit de nouo: nisi q̃tenꝰ q re
ligiosi incurrant excõicationẽ ipso facto: & q dicta
ꝓstitutio extendiꝫ ad habẽtes ꝑsonatũ & ad p̃by
teros. ¶Eodẽ mõ dico de studio. ¶Nã ponit ibi stu
diũ ꝓ ipis studentib. s. addiscẽtib. nam studere
magis cõuenit addiscẽtibꝫ q̃ docentibus. quare
concludit Panor. q. d.c. non magno. & d.c. sup.
solum loquũtur in audientibus seu studentibus
addiscẽdo. ¶Et isti sunt qui incurrunt penas pre
dictas. ¶Legentes autẽ. id est docentes non putat
incurrẽ has penas: nec in p̃dictis videꝫ procede
re ratio q̃ ẽ in addiscentibus. nã addiscens videꝫ
motus malo zelo: vt sz inuoluaꝫ rursus actioni
bus mũdanis. ¶Sed ille qui prius scientiam istam
didicit: & eam docet nõ facit vt inuoluatur actio
nibus mũdanis. ¶imo cõmunicat alijs scientiã in
se bonam: & necessariam ad regimen orbis vel p̃
supposito q peccet: non tamẽ tantũ quãtum ille
qui nũc incipit addiscere. ¶Et p hoc dicerem q pri
uilegiatus: vt in his scientijs possit studere vide
tur priuilegiatꝰ ad id quod sequitur ex studio. sz
ad doctoratum assumendum & per consequẽs ad
legendum: cum in doctoratu detur potestas legẽ
di: vt notatur in clemẽtina secũda de magi. ¶Hoc
tamen est magis dubitabile. & ante factum ꝓfule
rem abstinendũ. hec Panor.

¶Vltimo quero: quare facta sit hec prohibitio:
cũ scientia canonica nõ possit bene sciri sine legali
Rñ. ¶No. q sine principali studio & auditu legũz
ꝓpter libros legales sufficiens scientia haberi po
test de materia legum in canonib cõtenta per ea
que in libris canonicis apponũtur & qui dubitat
querat. ¶Nam hoc nõ ꝓhibetur. sez de dubijs cer
tiorari. ¶Etiã dicit Panor. q poterit studere p stu
dium camere ad hoc principaliter tamẽ non ordi
natum: sed ad finem melius intelligendi scientiã
canonicã. ¶Et sic licitum est religiosis. & alijs ꝓhi
bitis habere libros sciẽtie ciuilis. & in eis in came
ra studere ad finẽ melius intelligẽdi canones: nõ
autem principaliter ꝓpter istam ciuilem sciẽtiã
acquirendam. ¶Nota etiam q istud quod inter
dicitur clericis supra. nomiatis &c. audire leges et
phisicam declaraꝫ per. c. statutum ne cle. vel mo.
li. vj. non extendi ad eos qui obtinent parochia
les ecclesias ratione hmõi ecclesiarum nisi
eedem ecclesie fuerint plebanie sub se capellas ha
bentes: in quibus constituant clerici perpetui ne
queũtes ab ipsis absq causa rationabili amoueri
vbi dicit glo. q ideo dicitur ratione ecclesiarum:
quia si haberent dispensatiue: vel alio modo per
sonatum cum illis ecclesijs: bene tenerent consti
tutioni: vel si essent p̃sbyteri tenerẽtur non ratio
ne ecclesie: sed ordinis. ¶Item quia dicit capellas:
¶Idem videtur dicendum & tutius si vnam habe
ret capellam. ¶Nec obstat quod dicitur in tex. ca
pellas: quia non dicitur vbi fuerit plebania ha
bens capellas sed dicitur in plurali. plebanie sub
se habentes capellas et pluralitatẽ capellaꝝ refert
ad pluralitatẽ plebaniaꝝ.

¶ Vertus decimus ꝯ religiosos tacite vel expꝛesse ꝓfessos: si dimittũt habitũ temerarie: vel si accedũt ad q̃s studia litterarũ sine licẽtia ꝓlatoꝝ suoꝝ: cũ ꝓsilio sui ꝓuent⁹ vl' maioꝝ ptis. extra ne cle. vl' mo. vt piculosa. li. vj. ¶ Nota fm glo. q̃ ẽ spãle ī religioso apostata: q̃ alꝫ apostata nõ est excõicatus sed excõicandus.

¶ Quid si portat habitũ ꝛ absc̃sum. puta q̃ copit habitũ religionis hꝫ clericoꝝ secularĩ. vel hmõi. ¶ Rñ. glo. in cle. q̃m. de vi. ꝛ ho. cle. q̃ ẽ apostata ꝛ excõicat⁹. Idẽ Ianꝺ. ¶ Et sic nota quẽlꝫ religiosum obligatũ ad habitũ deferẽdũ extrinsec⁹ ꝛ sup oẽs alias vestes: si velit euitare penã. d. c. vt piculosa. nisi cã rõnabilis subsit. Idẽ pau. in dicta cle. q̃m. dicẽs nũquid sufficiat portare habitũ sub cappa vel tabarro? apparet q̃ nõ ꝓ dictũ tex. ĩmo talis ẽ apostata ꝛ excõicatus. ¶ Et ita fuit determiãtũ bononie. Idẽ tenet Frã. ō may. Sed panoꝝ. in c. deus q̃. de vi. ꝛ ho. cle. ꝙ tex. illuꝫ iũcta glo. tenet oppositũ. nã aliud ẽ ex toto dimittere hꝫ. et aliꝫ ẽ supius nõ portare. ¶ Nã ꝑmittẽ dimissio ī supioꝝ: ꝛ tamen interi⁹ teneꝫ portare: vt ibi in glo. ergo pena. d. c. vt piculosa. nõ verificabiꝫ in istis: quia aliud est dimittere oĩno: ꝛ aliud in supioꝝbus tm̃. Nam cõstitutio penalis nõ dꝫ extendi saltem ad casuꝫ nõ habentẽ oĩmodã rationẽ. vt no. Io. an. in regula odia. ō re. iuꝛ. li. vj. in mercu. hec panoꝝ. Prima tamẽ opinio videt ꝓmunioꝝ ꝛ securioꝝ. Et ideo ante factum ꝓsulenda. post factum vo posset teneri opinio Panoꝝ.

¶ Quero q̃ dicat temere dimittere hꝫ⁹: ¶ Rñ. glo. q̃ ex cã licꝫ habitum trãsformare si iusta sit. vt puta timoꝝ. zen. añt dicit q̃ rõnabilis cã dimittendi habitũ vel trãsformãdi arbitrio boni viri iudicabiꝫ. Ptẽ dicit q̃ nõ dicẽ ꝙs assumpsisse qꝺ statim est dimissur⁹. Vnde si religiosus vestem virgatã vel ptitã in momẽto assumeret statim eã dimissurus. nõ dicẽ eã assumpsisse. ff. de diuoꝝ. l. diuortiũ. vnꝺ dicit. zen. in dicta cle. q̃m. q̃ si deferat non ꝓtinue hmõi vestes partitas nec causa vsus ꝓprij: sed ob festũ socij qui militat vel doctoraꝫ vel vxoꝛatur. nõ incidit in dictã penã q̃ talia raro occurrunt et iura coaptanꝫ his que sepe fiũt. ff. de legi. l. ex his. Item ea q̃ causa festi. iocarie fiũt: obligationẽ nõ inducũt. ff. de ac. ꝛ ob. l. obligationũ substantia.

¶ Dꝫ nũquid ī lectulo licet deferre habitũ. ¶ Rñ. de ꝺ an. q̃ canon sentit q̃ sic. xx. q. j. vidua. ꝛ di. xxxij. c. sanctimonialis. vbi dicẽ q̃ eo habitu semper vti debent. ꝛ etiam habitus adeo est annexus ossibus monachoꝝ q̃ in quocũq; loco ꝓsistentes sive in lecto quiescẽtes. ꝓstanter eo vti debẽt. ĩmo glo. in. d. c. sanctimonialis. addit etiã in lecto cum infirmitate.

¶ Sed nũquid ita amare sit intelligenꝺ istud verbũ: vt ꝓma facie sonare videt⁹: Io. an. in nouella dicit non puto q̃ monachus dimittens habitum in cella sua: vel dum balneum intrat: vel in occulto iacens sine habitu: ligetur dicta ꝓstitutõe alꝫ pauci inuenirentur non ligati: sed quãdo exhibet se conspectibus hominũ sine habitu: in habitu laicali vel clericali: sine iusta causa: tunc ligaẽ tamen ex honestate deberet semper sue religionis deferre habitum. non tamen videtur q̃ incurrat excõmunicationẽ fm Arch. flo. in stando sine eo ex aliqua causa rationabili. puta vt dormiẽdo melius quiescat. vt induendo sacras vestes non appareat gibbus: vt querat pulices. vt se balneet: et vt aptius scindat aliquod lignum et huiusmodi: quia sic non videtur temerarie dimittere: tamen etiam in huiusmodi esset cõuenientius nõ dimittere. Si autem aliquis dimittat habitum volens transire ad aliam religionem: vt sic citius recipiatur etiam incideret in sententiã. Dicit etiam Pe. de Pal. in. iiij. vt recitat idem Arch. flo. ẽ. q̃ qui iocosa leuitate ad hoꝛam vt currat: vel lapidem ꝓiiciat deponat habitũ non incidit in sententiã quia non est verisimile papam in his minutis tãtũ laqueum posuisse. hec Arch. flo. hoc tamẽ vltimum est valde periculosum. ¶ Et ideo respuendũ. Quidam etiam dicunt q̃ ad hoc: vt religiosus dimittens habitum incurrat excõmunicationem duo requirũtur. Primũ q̃ dimittat habitum in scholis vel alibi extra monasteriũ. Et ad hoc videtur facere ꝓncipiũ dicti capituli. vt periculosa ibi euagandi materia subtrahaẽ. Secus ergo vbi dimitteret in monasterio: nec extra egrederetur. Secũdum vt dimittat temere. id est sine causa rationabili. Sed ꝑ dicta Io. an. supꝛa ꝛ aliorũ videtur dicẽdum q̃ etiam dimittendo habitum sine rationabili causa etiã in monasterio est excõmunicatus. ¶ Et hoc quãdo se ꝑsentat cõspectibus secularium. ¶ Et sic ante factum consulẽda est ꝓma opinio. Sed post factũ potest sustentari alia opinio. ¶ Nota etiã tex. in dicto. c. vt periculosa. in ꝟ. queuis. sez studia. qui comꝓhendit etiã studium theologie seu iuris canonici et huiusmodi. Et ex hoc no. q̃ religiosus egrediens monasteriũ ad audiendum scientias etiã non ꝓhibitas: vt theologiam: ꝛ ius canonicũ: si hoc facit sine ꝓlati sui licentia ꝛ sine consilio conuentus vel maioris partis excõmunicationem incurrit. Idem si cum licentia audit vel vadit: sed habituꝫ non portat. et doctoꝝ qui scienter in huiusmodi ꝑticipat talẽ docendo vel retinendo in scholis. pari sententia ligatur. ¶ Et glo. querit sup ꝟ. dimisso. quid si nõ dimiserit habitũ. Videt q̃ tunc non est excõicatus doctoꝝ: q̃ hec pena nõ est ampliãda. Dic ꝛtraũ: q̃ cõicat in crimĩe. ¶ Et sic eadẽ ꝛ nõ minoꝝ excõicatione ligaẽ. extra de sen. ex. si cõcubine. ¶ Et ab ista excõicatiõe ordinari⁹ absoluere põt.

¶ Quid si monachus hꝫ domũ iuxta scholas. et stando ī ea põt audire lectionẽ. ꝛ doctoꝝ scit et legit. ¶ An sit excõicat⁹. ¶ Rñ. glo. q̃ nõ. q̃ non posset ꝓhibere q̃n ī domo ꝓpria moꝛaꝛeꝫ.

¶ Quid si talis monachus nõ vult exire scholas an possit vi expelli. ¶ Glo. sup ꝟ. retinẽ. videt ĩnuere q̃ sic. Nã dicẽ q̃ officiũ doctoris est scholarẽ de scholis expellere. ¶ Aliꝫbo tñ videt q̃ nõ: q̃ etiam excõmunicatus gaudet ꝓuilegio. vt eũ pcutiẽs incidat ī excõicationẽ. Sed ꝑ ꝓma opinione facit tex. in. c. veniẽs. de sen. ex. vbi habeẽ q̃ iniũciens

manũ in clericũ: seu religiosum turbantẽ diuina officia: excõmunicat? nõ est: etiã si cõmot? hoc fecerit q; ex iusta cã hoc fecit. ¶Et dicũt doct. ibidẽ q; ille tex. intelligẽ indistincte: q; talis injiciens: siue habeat p̃lationẽ: siue nõ excusat ab iniectiõe manuũ z exquo turbat diuinũ officiũ in eccl'ia: p̃t de ea expelli sicut facies tumultũ ĩ iudicio: vt' est tex. bon? in. c. in loco. v. q. iiij. Ita pformiter ẽ dicẽdũ de isto religioso q; turbat doctoꝛes et scholares: q; põt licite expelli absq; metu excõicationis. ¶Et p̃o hac opinione est Directoꝛia li. ij. ¶Et dicit q; fm archi. põt expelli violẽter de scholis. ar. d. c. veniens vbi monialis quedaz q; turbabat officiũ. expulsa fuit de eccl'ia sine metu tĩ excõicatiõis.

¶Quid si nõ potest expelli? ℞ñ. glo. q; doctoꝛ debet exire scholas sicut dicim? qũ excõmunicat? intrat ecclesiam.

¶Nũquid aũt abbas volens exire ad q̃uis studia litterarũ teneatur petere licentiã seu consiliuz cõuentus sui monasterij. ¶Et dimissis multis opinionib maxime p illud relatiuũ sui: qd̃ sequit qd̃ videt respicere imediatũ p̃latũ ipius monasterij: z sic nõ epm: põt dici q; q̃uis abbas male faciat: si vadat p̃ter licentiã episcopi ad queuis studia litterarũ: nõ tĩ videt ligari hac pena cũ sit penalis. z restringi cõsuevit fm archi. ¶Et qd̃ in fine dicit de licentia epi: videt habere locum in monasterio nõ exempto ab eius iurisdictione. Sed monachus seu alius religiosus subditus non potest accedere ad queuis studia litterarũ nisi a suo p̃lato cum cõsilio fratrũ cõuentus vl' maioꝛis ptis eiusdem: sibi eundi ad studia licentia primitus sit cõcessa. al's excõicatus est: vt in dicto. c. vt piculosa. ¶Et tũc põt omnia sine quiby in studio comode esse nõ potest. ¶Et dicit archi. q; si mutuũ ptraxit tenebitur monasteriũ nisi actum fuisset q; aliũde sumptus inueniret vt a ꝓpinquo vel amico. Si autẽ obligaret libꝛos vel res alias p̃ scholari: vel alio: nõ valet obligatio: quia monachus seru? est monasterij. di. liij. multos. Idẽ si fideiusserit p̃o aliquo q; nõ tenet. hec archi.

¶Decimusseptimus. de eo q̃ ptĩcipat excõicato in crimĩe ꝓpter qd̃ excõicat? est dãdo ei auxiliũ. cõsiliũ vel fauoꝛẽ. de sentẽ. excõ. nup. z. ca. si cõcubine. ¶Et no. fm Panoꝛ. in. d. c. nup. q; hoc intelligit qñ post excõicationẽ cõmunico sibi in crimĩe damnato: vtputa tiri? fuit excõicatus q; tenebat vxoꝛẽ alteri?. ¶Ego impẽdo sibi auxiliũ. cõsiliũ vel fauoꝛẽ circa detentionẽ illi? mulieris: tũc cõmunico excõicato ĩ crimĩe dãnato: nec sufficeret cõicare in illo actu p quẽ incurrit excõicatio: z oportet q; ille p̃ pus inciderit ĩ excõicationẽ: vt notat in. c. ꝓtingit. de sen. excõ. Posset tĩ dici. q; ex alio capite q̃s incurrat excõicationẽ iur?: vt si ꝓsilio vl' auxiliũ impẽdo circa verberationẽ clerici. nã faciẽtẽ z psentiẽtẽ par pena ꝓstringẽ dz. vt in. c. mulieres. de sen. ex. ¶Et p̃dicta faciũt ad. q. de q̃ in. d. c. cõtingit. s. de illo clerico qui subiecit se verberib ¶An sit excõmunicat? exquo cõmunicat crimĩoso in crimĩe ꝓpter qd̃ ille verberans fuit excõicatus. Panoꝛ. ibi. dicit q; hec q̃stio soluit multifarie per Jo. an. Primo q; ille clericus poterat excusari ratione cõsuetudinis. z q; faciebat ratiõe satisfactionis: z non vt cõicaret in crimine. Secũdo q; ad incurrendã illã excõicationẽ rõne ptĩcipij req̃rit q; q̃s cõicet excõicato in crimĩe: z ante pcussionẽ nõ est adhuc pcutiẽs excõicatus. ergo non cõicat excõicato. q̃z̃ ergo mãdans vel cooperans ante factũ incurrat excõmunicationẽ ipo facto: vt i dicto. c. mulieres. hoc tamẽ nõ ꝓtingit ratiõe participij sed ligatur tanq̃ principalis. Ista tĩ so. põt impugnari fm Jo. an. z bñ post primã pcussionẽ si iterat secũda. Nã post primã incidit in excõicationẽ g̃ in secda z tercia cõicauit excõicato ĩ crimĩe. Sed forte q̃s diceret q; talis nõ incurrit excõicationẽ: nisi habito respectu ad oẽs excõicatiões eo dẽ impetu inflictas. ¶Et tũc dicerem? illũ nõ cõicare excõicato: nisi post factũ cõpletũ. ¶Et p̃o hoc facit qd̃ notat Jo. an. in regula delictũ. de re. iur. in. vj. in mercu. vbi querit an tot excõicatiões q; cutiens incurrat: quot inferunt verbera. z cõcludit q; nõ: q; habent p vno facto exquo vno impetu inferunt. Hoc etiã tenet Bar. in. l. nũq̃. ff. de p̃ua. delic. vbi dicit q; si ego vulneraui te ex. q; posito: nolens plus facere: tũ p aliqd̃ dictũ vel factum a te supuenit mihi impet? et occidi te teneboꝛ de vulnerato z occiso: q; nõ eodẽ impetu: licz incõtinẽti. ¶Et ecõtra si te vulnerauerim z sum psecutus te p plures hoꝛas: z finaliter occidi te: ꝺ occiso tĩ teneboꝛ: licz ex interuallo q; eodẽ impetu. vt. l. qd̃ ait. §. fi. ff. de adul. Dat alia so. ad. q. nostrã p̃ncipalẽ. s. q; aliud est ptĩcipare excõicato in crimine z aliud submittere se misericoꝛdie alicui?: cũ possit cogitare illũ remissuꝛũ: cum q̃s debeat defacili parcere ꝓstratis. Itẽ nota q; do. an. de bu. z Innoc vident tenere. q; in ista ptĩcipatõne dando ꝓsiliũ. auxiliũ vel fauoꝛẽ. nõ distinguit an al's eet facturus: vel nõ: q; fm q; dicit glo. in dicto. c. nuper. nõ refert an de bono malũ vel de malo pessimũ quis efficiat. licz glo. videat tenere ꝓtrariũ: cũ qua ꝓcoꝛdat ℞i. in. iij.

¶Quero an iste cõicãs directe excõicato ĩ crimĩe incidat ĩ sñiaz hoĩs vl' iuris. ℞ñ. glo. in. d. c. nup. vult q; talit cõicans excõicato ĩ crimĩe incidat in sñiaz hoĩs: z nõ canonis. ¶Et mouet glo. q; absolutio ab hac excõicatiõe nõ p̃t fieri nisi p excõicatoꝛẽ aut supioꝛẽ vt pz ĩ tex. ibi. Sz panoꝛ. ibi dicit q; cõiter doc. tenẽt oppositũ. ¶Et q; ista sit sñia canonis z nõ hoĩs ꝓbat tex. ibi ĩ v. q̃uis. n. z tũc. vult etiã q; ex solo ptĩcipio ex crimĩe ꝺbat minoꝛ excõicatio. z ponit dictionẽ implicatiuã. s. etiã p quam innuit q; etiã ĩ p̃cedẽti casu ꝺbat excõicatio iuris z nõ hoĩs. ¶Et sic si excõicatio minoꝛ ꝺbit a iure forti? excõicatio maioꝛ. ¶Et sic habes casum. q; excõicatus sñia canonis nõ p̃t absolui ab epo. Sz absolui ab excõicatoꝛe vel a supioꝛe. ¶Et hoc ẽ fm panoꝛ. ibi. q; papa reseruauit absolutionẽ ipi excõicatoꝛi. q; iste cõicans in crimĩe videtur directe deliq̃sse in psonã excõicatoꝛis.

¶Decimusoctau?. ꝺ obseruãtes vel faciẽtes obseruari statuta vel ꝓsuetudines ꝺ ecclesiasticã libtatẽ. z scriptoꝛes eoꝝ. et officiales iudicãtes fm eas

extra de sen.ex. nouerit. Nota fm Panor. ibi q̃ q̃nq; sunt spes psonaꝝ que ipo iure incurrunt excõmunicationẽ in dicto casu. Prima q̃ fecerint seruari statuta vel cõsuetudines ꝛ ecclesiasticã libertatem. Secda statutarij ꝛ scriptores statutoꝝ ptra ecclesiasticã libertatẽ. Tercia ptates: cõsules et rectores ꝛ cõsiliarij locoꝝ. vbi hec statuta edita fuerũt Quarta q̃cunq; iudicat fm dicta statuta. Quinta q̃ iudicata redigũt in publicã formã. Secdo infert Panor. ex dicto rex. ibi fecerint amoueri. q̃ pdicti non euitant excõicationẽ. licet in fine statutoꝝ po natur statutum: q̃ siqua sint statuta edita ꝛ ecclesiasticam libertatẽ habeant pro non scriptis. sicut cõmuniter solet fieri. p hoc enĩ non est satisfactum dicte cõstitutõi. Exigit enĩ q̃ hec statuta deleant de libris. Et ita notat Bar. in autẽtica. cassa. C. de sa. san. ec.

¶ Sed quero que statuta dicant cõtra ecclesiasticam libertatẽ: Rñ. panor. vbi supra de mente Inno. cõcludit q̃ sunt illa q̃ veniunt ꝛ pulegia concessa ecclesie vniuersali vel a deo vel a papa vel imperatore. Secus si pulegium esset cõcessum ecclesie pticulari. ꝛ cum hac cõclusione trãseunt cõiter doc. Et a deo quidem cõcessa sunt multa. vt illud q̃cunq; ligaueris ꝛc. Et hoc q̃tum ad psonã pape extendit ad interptationẽ omnium dubioꝝ. ex qui fi. sint le. p venerabilẽ. Itẽ q̃ decime ꝛ pmicie ad clericos spectant. xvj. q. j. reuertimini. Item q̃ ecclesia solas res ecclesiasticas administrat. xcvj. dis. si imperator. Itẽ q̃ de spũalibus ius condere ꝛ iudicare potest. A papa pulegia cõcessa sunt. vt qui iniecit manũ violentã i clericũ sit excõmunicatus. Itẽ q̃ in legatis ad pias causas sufficiãt duo testes. extra de testa. relatũ. Et multa alia pulegia ꝛc. Itẽ ab imperatoribꝫ multa sunt cõcessa sparsa in iure ciuili vt de imu. ecclesiarum ꝛ hmõi. Adde etiã pdictis qõ notat Bar. in. d. autẽ. cassa. q̃ vbicunq; p statuta clerici efficiunt timidiores. ꝛ laici audaciores ad nocendũ. dñ fieri cõtra libertatẽ ecclesiasticã. Exemplũ. Est statutũ laicoꝝ q̃ q̃cunq; interfecerint laicũ. puniat grauiter. Interficiens vo clericũ puniat in. x. floꝛe. vel alia mution pena. Dicit etiam Bar. ibi. q̃ hoc statutuz nõ est contra libertatez ecclesiasticã. videlicet q̃ idem ius reddat clericis in foro seculari. quod redditur laicis in foro ecclesiastico. Ratio est. quia nulla iniuria fit clericis. si redigantur ad dispositionem iuris communis.

¶ Quero. quia in. d. c. nouerit. fit mẽtio de duobus mẽsibus. An hodie expectetur lapsus ipsoꝝ duoꝝ mensiũ. Panor. vbi s. de mente glo. cõcludit q̃ nõ. ꝛ dicit. q̃ statutarij ꝛ alij de quibꝫ i tex. sunt excõmunicati ipso facto. ꝛ successores eoꝝ nõ sunt excõicati. nisi q̃primũ sciuerint. fecerint dicta statuta deleri de libris. debet tamẽ eis dari aliquod tẽpus. quia nõ incontinenti post scientiã tenẽtur currere.

¶ Sed q̃d si sciuerint pdicta statuta. ꝛ ignoꝛauerint esse ꝛ ecclesiasticã libertatẽ. Rñ. Inno. dicit. q̃ nõ incidũt cũ excõicatio nõ liget nisi cõtumacẽ. ij. q. iij. certũ. Sed Jo. de lig. putat eos nõ audiendos: q̃ est ignoꝛantia iuris. que nõ excusat de re. iuris. li. vj. ignoꝛantia.

¶ Quero quando dicant negligentes in delendo vel in faciendo non obseruari. Respondit astẽ. q̃ exq̃ certificati sunt cũ obedire negligunt ligant qõ referri põt ad arbitriũ boni viri.

Quid si certificat de nocte vel in die festo: quando generale concilium nõ potest fieri: vel certificatur dũ est infirmus. Rñ. q̃ hoc ad arbitriũ boni viri relinquet.

¶ Quid si consiliarius dedit consiliũ contrarium vt non ederetur statutum. An sit excõmunicat⁹. Quidã dicunt q̃ sic. quia debet potius dimittere dignitatẽ. nisi destruat statuta si habet potestatez destruendi. vt in. c. aduersus. de immu. ec. Secus si nõ haberet. quia tunc nõ ipse. ꝛ statuto cõsentiẽtes illaqueant.

¶ Quero. an per statutũ factum p aliquos principales de vniuersitate: ligetur vniuersitas pena excõmunicationis. Respondit Astẽ. q̃ sic. si tota vniuersitas cõsensit vel maior pars vel factum ratum habuit. vel si monita non emendat. vel facit emendari. Nota etiam fm Astẽ. q̃ etiã imperatores ꝛ reges ligantur dicta constitutione si talia fecerint. Et similiter omnes alij in quacũq; dignitate constituti. Nota etiaz fm quosdaz q̃ si aliqui statuunt: q̃ nullus offerat nisi in magnis festiuitatibus. nisi tũ: vel q̃ super mortuũ non sit nisi talis pannus vel tot cereꝛ: q̃ hoc est contra libertatẽ ecclesiasticam.

¶ Decimusnonus. de quadã excõmunicatione. que habetur in. c. quoniã. de of. oꝛ. vbi phibetur q̃ in eadẽ ciuitate sint plures episcopi. Sed si ꝓpter diuersitatẽ habitantium proprius episcopus non posset omnibus deseruire. potest ꝛ debet quo ad hoc alium episcopum sibi vicarium constituere. forte grecũ qui valeat grecis ibi habitantibꝫ ministrare: qui vicarius debet per omnia esse obediẽs ꝛ subiectus principali episcopo. Et subdit. vnde si quis aliter se ingesserit. excõmunicatõius se nouerit mucrone pcussum. dicit glo. ꝛ sic est canon late sententie.

¶ Vicesimus. contra clericos habentes officium prepositi secularis: si moniti nõ desistunt. vt in. c. clericis: ne de. vel mo. Et fm glo. ibi est canon late sententie post monitionem. Et nota. fm Panoꝛ. ibi p tex. illum q̃ clericus non potest tenere vices principis in iurisditione seculari exercenda. ꝛ non infligat penã mortis vel membroꝝ detruncationem. Quod intellige quãdo hoc vult facere tanq; officialis principis secularis. Secus si iurisditio tẽ poralis esset dignitati sue annexa. quia tũc potest per se exercere. dũmodo non inferat penã mortis vel membroꝝ detruncationẽ. Idem dic si dictam iurisditionem habet iure proprio. puta. ratõne patrimonij. qõ videt ꝓcedere etiã in plato religioso vt in. c. dilectus. de offi. oꝛ. ꝛ. c. auditis. de pscrip. ꝛ c. inter dilectos. de fi. instru.

¶ Quero. quia tex. loquitur de cõstitutis in sacris Quid de pstitutis in minoribꝫ. Inno. dicit. q̃ idẽ. Hostien. tamen dicit q̃ his qui sunt in sacris ma

gis imminet piculuz.q; nec ꝑbere possunt. ⁊ sunt irregulares. ¶Et hoc placet panor.q habeat locum in minoribꝫ ꝓma ps.c.q in summa vult q clericꝰ iudiciũ sanguinis exercens: ab officio ⁊ beneficio deponat. quia ꝑ impositionẽ illaꝝ penaꝝ incurrit irregularitatẽ. Qua rõne debet deponi ita constitutus in minoribꝫ sicut in maioribꝫ. vt nota.in.c. cum nõ ab homine.de iudi. ¶Et ad.d.c.clericis.dic q verbũ.sacris.sumit large. nã omnes ordines ecclesiastici sunt sacri. Sed circa scdam partẽ capituli.que in summa vult q excõicatus ẽ sacerdos habens officiũ ꝓpositi secularis. si monitus nõ desistat. potest dubitari q̃liter sumat illud verbum.sacerdos. Hostiẽ.exponit multũ large.exponit eñ actus vel fiendus.i.clericus.de cohabi.cle.c.ij. ¶Et cũ hac expositione transeunt doct.cõmuniter. Sed panor.putat q respectu clericoꝝ in minoribꝫ constitutoꝝ. q̃ sunt sine aliquo beneficio nõ hz locum ꝑ hoc facit q; verbuz sacerdos. nõ potest ad istos cõgrue adaptari. Sed arbitrat tex. intelligenduz in cõstitutis in sacris. q̃ largo mõ ꝑñt appellari sacerdotes. vt in.d.c.ij. ¶Et licet hec ꝓstitutio videat penalis. ⁊ sic restringẽda tñ habito respectu quia excõicatio nõ infligit ipso facto: secus videt dicendum. ¶Ex ꝓdictis infert panor.q ꝓlati possunt eẽ consiliarij ꝓncipis secularis. licet nõ debeant esse officiales iusticie exercẽde. Nota vltimo ꝑ declaratione huiꝰ verbi subiaceat. fm Panor. vbi s. q qñq; pena imponit ꝑ verba futuri tpis denotantia executionẽ actus. ⁊ pena intelligit imposita ipo facto. ¶Et in hoc casu intellige.d.c.clericꝫ. ⁊.c.si qs. xvij.q.iij.cũ sy. Nam verbũ subiaceat. nõ videt ex sua significatione exigere ministeriũ alicuiꝰ: cũ denotet executionẽ sicut hoc verbũ sit. vnde si dicatur; sit excõicatus. Intelligit ipso iure. vt notat glo.in.c.q̃cunq;.de here.li.vj. Aut pena imponit ꝑ verba futuri tpis denotantia actus exercitium. seu facti ministeriũ. ¶Et tunc venit imponẽda per sententiã iudicis. ¶Et hoc casu ꝓcedit theorica cõmunis. de qua vide in.c.si diligenti.de fo.compe. vbi dicit. q qñq; lex ꝓmulgat per verbuz ꝓteriti tpis. ⁊ regulariter est late sententie. de elec. cupientes ¶.cetez in.vj. ⁊ in glo.in ỹ.suspensos. Qñq; ỹba non ꝓferunt in ꝓteritũ. ¶Et tunc si sunt verba declaratoria. ẽ canon late sententie. vt si dicat. decernimus viribꝫ non carere. ꝑ hoc tex.cũ glo.in.c. nouit. de his que fi.a pre. Si ỹo sunt verba dispositiua. tunc si sonant in futuruz ⁊ respiciunt actũ iudicis: vt puniet. excõmunicet. puniat. causam ꝓdat. ⁊ similia. ⁊ in dubio est ferenda sententia. nisi addatur verbũ. ꝑ qõ appareat q sit late sententie: vt ipo facto vel eoipso. Idẽ dicendũ de verbo omnino. nam intelligitur ipso facto. Glo. est notabilis fm Bal.in.l.j.¶.si pecunia.ff.depo. Idem de verbo. modis omnibꝫ.i.ipso iure ꝑ glo.singularẽ in autẽ. defunc.seu fu.¶.sancimus.in ỹ.modis omnibus Item licet verbũ ꝑsentis tpis vel futuri nõ intelligatur ipso iure. Tamẽ si diceret tale quid cassent et irritent. Intelligitur ipso iure fm Bal.in ti.de pa.constan.c.j.coll.ix. Idẽ Ludo.ro.in suis singularibus. Idem videtur dicendum de isto verbo. mox. vt intelligat ipso iure per glo.in autẽtica. de incest.nup.

¶Viceſimus primus contra spoliantes romipetas aut alios xpianos ꝑ negociatione vel alijs honestis negocijs nauigio vectos aut capere aut rebus suis spoliare ꝑsumunt. Illi etiã qui xpianos naufragiũ patientes spoliant rebus suis: nisi ablata reddiderint excõmunicationi se nouerint subiacere. extra de rap.c.excommunicationi. ¶Et nota fm Panor.ibi de mente Jo.an. q primus casus huius capituli est canon ferendle sentẽtie: exceptis piratis qui per ꝓcessum annualem sunt excommunicati excõmunicatione papali. Secundꝰ casus.d.c.est canon late sententie. Vta tamen q ꝑcedat admonitio. vt dicit glo.ibi. ¶Et sic prima ps intelligi potest de quoq; nauigio. Idem Joh.de lig. ¶Et videtur cõmunis opinio q̃ Hostiẽ.restringat ad maritimũ. Nota tamen q̃ spoliantes romipetas vel euntes ad curiã vel redeuntes ꝓ causis agendis in curia. sunt excõmunicati excõmunicatione papali per ꝓcessum curie. ¶Et nota. Panor.in.d.c.excommunicationi. vbi ex glo. vltima iuncto tex. dicit q vbi pena apponit negatiue Ipso iure pena non intelligit inflicta: nisi ꝑcedat admonitio vel saltẽ mora in nõ faciendo. ¶Et hoc idem tenet Jo.an.s. admonitionẽ esse necessariã. licet glo.ibi in hoc nõ firmet pedes. tamen ꝑ dicta opinione facit theorica Inno.in.c. extirpande.¶. qui ỹo.de ꝑben. que solet multũ allegari. q vbi pena ponit negatiue sine appositione temꝓris ad hoc vt cõmittatur pena. requirit admonitio ꝑcedens. ¶Exemplũ. dicit lex. Quicunq; nõ fecerit residentiam sit excõmunicatꝰ. hic requirit admonitio fm eum. quia nobis est occultum: an fecerit residentiam ⁊ an habuerit iustã causam nõ residẽdi Sed per admonitionẽ conuincit. Secus quando pena ponitur affirmatiue. vtputa. Quicunq; talibora intrauerit ecclesiam sit excõmunicatus. nam non requirit admonitio fm eum. quia licet negata lateant: facta tamẽ patent. ¶Et valet multuz ista theorica ꝑ intellectu statutoꝝ. Sed panor. dicit se nõ secutũ fuisse simpliciter istã theoricã in irepentione illius. ¶. qui ỹo. Sed dicit se ibi cõclusisse q quo ad deum pena est commissa. Ipso facto q̃ est in mora. Nam quo ad deũ cessat ratio Inno. qa deo nihil latet. ¶Et quicqd est certũ nature est certum legi. sed quo ad ecclesiã militantem posset ista theorica ꝓcedere. ¶Et hoc casu requirit admonitio ¶Et sic põt ista glo. reduci ad concordiã vt admonitio sit necessaria quo ad hoies. ꝛ sola mora sufficiat quo ad deum.

¶Viceſimus secundus contra eos q̃ ledunt vel grauant aliquã personaz ecclesiasticam in se vel in suis: seu bonis ꝑ se vel ꝑ alios. eo q noluerint eligere eos. ꝑ quibꝫ rogabant. vt in.c.sciant cuncti. de elec.li.vj.

¶Sed nunqd huiusmodi constitutio habeat locum in ꝑsentante patronũ: Rñ. glo.in.d.c.sciant dicit q si patronus est clericus vel ꝓna ecclesiastica: locũ habebit dicta cõstitutio. Si autẽ patronus est laicus: locũ non habebit pena: cũ constitu

tio dicat clericos vel ecclesiasticas psonas. Et glo. in ỹ. ecclesiasticas dicit. vt sunt cõuersi: templarij vel hospitalarij. q̃ licet nõ sint clerici: sunt tñ ecclesiastice psone. xvij. q. iiij. quisquis.

¶ Decesimusterc̃ius cõtra vsurpantes sibi de nouo iura vacantiũ ecclesiarũ ac earũ bona. vt in. c. generali. de elec. li. vj.

¶ Quero qñ q̃s dicat̃ de nouo vsurpare. Rñdit glo. ibi de nouo. s. a. xl. annis citra.

¶ Quero an occupans ista bona vacantia: sit excõmunicatus ipso facto. Rñdit panor. in. c. conquestus. de fo. compe. post Jo. an. q̃ ad hoc vt q̃s incurrat istaz excõicationẽ duo req̃runt. videlicet vt occupet custodiã seu guardiam. scõo q̃ virtute illius bona locoz vacantiũ occupet. altero deficiente locũ habent iura antiq̃. de fo. compe. cum sit. d. c. conquestus. Et hec opinio est cõmunis. licz aliqui contra.

¶ Decesimusquartus cõtra electores z electos ad regimen vrbis rome. ptra. c. fundamẽta. de elec. li. vj. Et ibi ponit̃ ratio q̃re fuit facta ista pstitutio et excõicatio. s. q̃ nullus notabilis p̃eminentie potestatis. z dignitat̃ eligat̃ in senatorẽ. s. ne cũ sua potentia possit sibi dictã vrbẽ vsurpare z subiugare ecclesiã z romanũ pontificẽ sicut fecit Conradin⁹: q̃ de venenosa radice Federici quondã romani imperatoris exijt. Scõo statuit̃ ibi. q̃ nullus inferioris dignitatis a p̃dictis eligatur vltra annũ in senatorẽ. ne habeat causam acquirendi in ea potentiam et principatũ: qua postea sibi velit eius subiugare dominiũ.

¶ Decesimusquintus cõtra impedientes visitationẽ monaliũ fiendã p̃ suos supiores: post monitionẽ. vt in cle. attendẽtes. de sta. mo. Nota q̃ ordinarij debent visitare monasteria exempta et nõ exempta. z illa q̃ non recognoscunt superiorẽ: nisi papã. Monasteria vo exempta q̃ sez sunt ordinũ exemptoz. vt camalduleñ. cisterciẽñ. mendicantiũ z hmõi habent visitare p̃lati eoz. Et nota ar. per. d. cle. q̃ vbi papa vult ordinarios habere iurisdictionem in exemptos. exp̃mit q̃ hoc faciãt auctoritate apostolica.

¶ An autẽ ordinarij possint hanc visitationẽ alteri delegare. Lar. dicit q̃ sic. p̃ glo. notabilem in. c. fi. de of. or. z per. c. fi. de offi. del. §. his autẽ. a p̃rio: quia ibi. p̃hibet̃ delegare is cui cõmittit̃ q̃ psonaliter visitet.

¶ Quid si monasterium subest abbatisse maioris monasterij. Glo. cõcludit q̃ ordinarius nõ visitabit. ꝛ abbatissa. Et si illa nõ potest exire. p̃ aliũ poterit visitare.

¶ Quid de monasterijs subiectis sedi apostolice: que consueuerũt p̃ visitatores capitulorũ p̃uincialium singulis annis visitari. sicut monasteriũ monialium brachieñ. Dic fm Landul. q̃ p̃ ordinariũ quia hec p̃alis p̃uisio viciat generalem.

¶ Queritur in eo q̃ dicit visitationẽ fiendã singulis annis. An sufficiat q̃ fiat in fine p̃mi anni z in p̃ncipio scõi. Dic per nota. in. c. in singulis. de sta. mo. q̃ nõ. q̃ sic posset differri in casu dicti capituli in singulis. vsq̃ ad sex annos in p̃iudiciũ monasterij. Nec satisfaceret iuri volẽti q̃ fieret de triennio in triennium. Jdẽ Ste. quia visitatio fit p̃ter cõmissa corrigenda. nõ p̃ter cõmittẽda. Si ergo p̃ma fuit sufficiens. scõa nõ habebit q̃d corrigat. Jtẽ si in fine p̃mi anni z in p̃ncipio scõi hoc fieret nõ esset annus int̃ p̃mã z secundã. ꝛ biennium. Vnde dĩ q̃ debeat eq̃liter distare. ar. de consan. z affi. qõ dilectis. z ibi idẽ tenet panor. Exẽplificando de quodã statuto padue. vt in singulis. q̃tuor mensibꝫ fieret cõsiliũ sup̃ male ablatis. Fuit factuz consiliũ in fine q̃tuor mensiũ. querebat̃ nunquid in decima die sequẽtis tpis. q̃tuor mensiuz. possit fieri aliud consiliũ. Rñdetur q̃ nõ. ne cõtingeret differri consiliũ p̃ octo mẽses cõtra cõsuetudinem loci. Jdẽ habet̃ in cle. ne in agro. eo. ti. q̃ singulis mensibꝫ debent monachi cõmunicare. Nota etiã fm glo. q̃ ista visitatio ex causa iterari potest etiaz in exemptis.

¶ An autẽ iste mensis habeat. xxx. aut. xxxj. dies: Dic q̃ fieri debet cõputatio fm q̃ mẽses occurrũt De hoc vide supra. Dispensatio. in fi. Et nota in verbo. impedire. q̃ necesse est impedimentũ p̃cedere z admonitionẽ sequi ad hoc. vt sit locus pene dicte cle. attendẽtes. Hoc dico. quia qñq; p̃lati scribunt monialibꝫ q̃ parent se certa die ad recipiendã visitationẽ eoz z in eisdẽ lr̃is faciunt mentionẽ q̃ nullus impediat. Talis eñ monitio fieri debet vt desistant ab illato impedimẽto. vt locus sit dicte pene. p̃ hoc etiã facit qõ nota. in. c. in audientia. de sen. ex. vbi tex. dicit. q̃ clericꝰ deponẽs habitũ z tonsurã. si monitus zc. quia monitio p̃supponit depositionẽ habitus. ergo si fiat ante: nõ est locus pene.

¶ Sed nunq̃d si illato impedimẽto fiat monitio nominatim: an vo sufficiat generalis. Dici potest q̃ sufficit generalis. Ma vbi iura volunt fieri specialem monitionẽ exp̃munt vt in cle. j. de vi. z ho. cle. z in. c. pstitutionẽ. de sen. ex. li. vj. Et optime facit qõ nota. p̃ Lar. in. d. cle. attendẽtes. vbi tradit hanc theoricã. q̃ qñ iura req̃runt monitionẽ z nõ fit exp̃ssa mentio q̃ fiat nominatim. sufficit generalis. Et talis monitio debet fieri p̃ visitantẽ. Singularis autem persone vel alterius non sufficeret Et sufficit vnica ex quo loquitur in singulari. Et hec nota.

¶ Sed queritur de quotidiana. q. Pone epus statuit q̃ ingrediens monasteria dyocesis sue sit excõmunicatus. intrat quis monasteriũ monialiuz exemptaz. An incidat talis in excõmunicationez vigore dicti statuti. Archi. z Federi. dicunt q̃ sic. Sed Jo. de lig. dicit q̃ non. Jdem Jo. an. z Lal. qui omnes disputando. dicunt q̃ subditus delinquens intra dyocesim. ꝛ in loco exempto nõ ligatur statuto episcopi infligentis. Pe. de an. in. c. vt animaz. de consti. li. vj. recitat vtramq; opinionẽ Et reducit eas ad concordiaz sic. Aut p̃latus loci exempti habet iurisditionez epalem in dicto loco exempto. z tũc vera est opinio Jo. cal. z sequentiũ Aut nõ habet iurisditionem epalem. z sic vera est opinio archi.

¶ Decesimussextus. Excõmunicati sunt intran-

tes monasteria monialiũ ordinis p̃dicatoꝝ in casu nõ concesso a cõstitutionibꝫ eaꝝ vel sine licẽtia ministri ordinis.aut alterius ab ipso ministro habentis sup hoc ptãtem.a qua nõ possunt absolui p̃terq̃ in articulo mortis: nisi a papa:vel ministro ordinis vel ab alio habente sup hoc auctoritatem spãlem ab aliquo p̃dictoꝝ. Idẽ de intrantibꝫ monasteria sancte Clare ordinis minoꝝ in casibꝫ nõ concessis in regula ipsarũ vel sine licentia eoꝝ qui eam dare possunt. Nota tamen q̃ in locis vbi tales sententie nunq̃ vel quasi sunt,pmulgate.si q̃s intraret talia monasteria:nesciens talẽ sententiaz: ꝛ nõ causa male faciendi:puto.q̃ non incideret in sententiã.cũ ignorantia quasi inuincibili laboret. Et hoc põt trahi ex dictis. An.de bu.ꝛ Tho. Dz si intrat laycus vel alia pſona ad malefaciendum: tunc q̃uis ignoraret,sententiã ꝛ etiã haberet iustã causam ignorandi nõ excusat fm Pe.de pal'. hec Archi.flo.

Quid si monialis grauat infirmitate euidenti Ita vt nõ possit morari cũ alijs sine scandalo. An possit exire monasteriũ sine licentia superioris de consensu tñ monialiũ. Videt q̃ sic p tex. periculoso de sta.re.li.vj.qui dũ loquit de exmitate,ꝓpter infirmitatẽ nõ facit mentionẽ de supioꝛe.ergo nõ videtur isto casu necessaria licentia. cũ videat p istõ ius concessa. Et p hoc cessat illud qõ posset in contrarium allegari:q̃ monialis nõ habeat velle ꝛ sic nõ poterit exire.quia q̃n lex dat licentiã monacho aliquid faciendi: illo casu habet velle: auctoritate illius iure licentiã dantis.vt notat glo.xij.q.j.nõ dicatis. In contrariũ facit.q̃ q̃ monachus exeat monasteriũ sine licentia superioris est ꝓhibitum. xx.q.iiij.monachũ. Et sic patz q̃ ex iure dispositione requirit licentia superioris.ergo licet lex postea disponat certo casu.vt liceat exire monasteriũ.debet intelligi cũ licentia superioris. ad hoc glo.notabilis.in.c.apostolice.de dona.ꝛ.xij.q.ij.bone rei vbi dicitur q̃ licet ius det potestatẽ epo donandi centesimaz intelligit de consensu sui capituli. licet hoc ibi non exp̃mat.cum p alia iura in alienationibus reruz ecclesie talis consensus requirat. Ita dico in ꝓposito.licet ille tex.non dixerit de licentia superioris.tamẽ intelligit: exquo p omnia iura in egressu talis licentia est necessaria. Sed Se.in.d. c.periculoso.dicit q̃ si infirmitas est manifesta:et scandalosa.ꝛ potest haberi in breui consensus superioris.tunc credit illũ requiri debere p rõnes factas. Si vo in breui nõ potest obtineri.puta.quia erat in remotis,exquo talis erat infirmitas q̃ poterat exire ad tẽpus donec curaret ꝛ postea redire ꝛ sic ista monialis exeat monasteriũ ꝓpter instantem necessitatẽ. Et ꝓpter hoc credit Pe.q̃ ista monialis isto casu nõ incurrat sententiã excõmunicationis latã per superioꝛẽ simpliciter contra exeuntes monasteria sine licentia.quia nõ est verisimile q̃ ꝓferens intelligeret isto casu istaz ligari. Ad qõ facit dicto capitulo periculoso.in.§.verum. vbi si nõ põt obtineri vt homagiũ fiat p ꝓcuratorẽ potest abbatissa exire monasteriũ:donec homagiuz prestetur.

Vicesimusseptimus cõtra illos qui vocant ad dirigendas moniales in electionibꝫ ab eis faciendis:nisi abstineant ab his p̃ que inter eas possit in ipsis electionibꝫ oiri discordia:vel iam orta nutriri.de elec.idẽnitatibꝫ.li.vj.

Querit glo.q̃ sunt isti q̃ possunt incidere in hãc excõmunicationẽ. Rñdit.puta religiosi: cõsiliarij aduocati.discreti viri qui vocarentur ad dirigendas moniales circa modum electionis:ab ipsis faciende.

Sed quero: quia dicit hi in masculino genere, quid si vocarent mulieres religiose vel alie discrete. An si contrafacerent:inciderent in excõmunicatõnẽ. Rñdit glo.q̃ sic. Itẽ nota ex tex.q̃ hec pena locũ habet nedũ in his qui vocant ad dirigendas moniales regulaꝝ approbataꝝ.ꝛ etiaz in his qui vocant ad dirigendas illas:que non renunciant ꝓpꝛijs:nec faciunt professionẽ regularem in vna de religionibus approbatis,sed viuunt sicut canonici seculares in secularibꝫ ecclesijs:nisi abstineant a p̃dictis incurrunt excõmunicationez,hec habent in dicto capitulo idemnitatibus.vbi notatur q̃ abbatissa debet complere.xxx.annũ.ꝛ debet esse virgo. Nam fm Archi.ibi. Absonum est q̃ corrupta ꝓsit virginibus. Et sic nec etiam vidua potest esse abbatissa q̃ntumcunq̃ caste vixerit in monasterio. Itẽ debet esse de legitimo matrimonio nata.

Vicesimusoctauus contra illos qui ꝓcurant q̃ conseruatores dati se intromittant de his q̃ eis non licent.de offic.deleg.hac constitutione.libro sexto.

Quero q̃ dicunt conseruatores. Rñdit glo.in c.j.de of.del'.li.vj.q̃ epi possunt dici cõseruatores quia habẽt conseruare viduas ꝛ pupillos ꝛ orphanos ab oppressionibꝫ ꝛ iniurijs.extra de fo.cõpe. ex pte.interdũ dant isti cõseruatores.vt defendãt contra latrones ꝛ p̃dones. interdũ p̃ eos qui eoꝝ ꝓuilegia infringunt.interdũ latius.vt defendant ab iniurijs ꝛ offensis.ꝛ in nullo dictoꝝ casuũ habent iudicialem indaginẽ.i.non possunt ꝓcedere per viam iudicij. De manifestis ergo solum habent cognoscere. Et intellige manifesta illa que nota sunt.ꝛ ita patentia:q̃ nulla probabili tergiuersatione celari possunt.de cohabitatione clericoꝝ.c.fi.

Sed quid si negetur offensa notoria. negacione eñ videtur res fieri dubia. L.qui.ad liber.prohibendum.non licet.l.iij. Dic q̃ probationes bene recipiet conseruator.scilicet an factum sit notorium. vt sic videat an sua sit iurisditio.de rescriptꝭ.super literis. alꝫ enim istorum officium esset inutile. Et si inueniet factum notorium.procedet.alꝫ desisteret Non enim habet potestatem defendendi simpliciter iniuriam.sed qualificatam notoriam. Sic ergo conseruator habet vocare reum.ꝛ si confiteat factũ.bene quidẽ. Et si negat super notorio.ꝓbationes recipiet. Si autẽ confiteat factum.sed dicat se illud suo iure fecisse.dicunt quidam q̃ vlterius se intromittere non debet. Alij contra. dicentes q̃ probationes recipiet super notoria offensa.alꝫ

facile esset conseruatorum officium deludere. vñ si videat cõseruator ꝓbabilis negatio non ꝓcedet. als punitat sicut notorium.

Quero an conseruator nedum offensam iam factam possit punire. sed etiã inferendam: ℟ñ. glo. q sic.

Quero: q in. c. fi. de off. dele. li. vj. dĩ. q sciẽter se nõ intromittãt: nisi de manifestis iniurijs. quid q si ꝓ ignorantiam iuris hoc faciunt: vel ꝓ ignorantiam crassam: vel affectatã: ℟ñ. glo. q in excõicationem incidunt. de re. iur. ignorantia. li. vj.

Quero: q hic dĩ q si isti conseruatores se intromittant ꝓter ꝙ de manifestis iniurijs sunt suspensi ab officio p annum. Nunquid etiam a bñficio: ℟ñ. glo. q sic: q est eius sequela. xxxij. dist. c. ꝓter. lxxxj. di. c. si qui.

Quero: vtrũ alius q papa possit dare istos conseruatores. Jo. an. videt concludere tales cõseruatores ꝓ solos romanos pontifices dari posse. Nõ ꝓbat dictum. c. j. dum dicit concedimus. z. d. c. fi. vbi a sede aplica concedit. Et sic legatus hoc non potest.

Vicesimus nonus cõtra ꝓcurantes absolutõez a censuris ecclesiasticis p vim vel p metũ extorquẽtes extra qõ me. cã. absolutõis. li. vj.

Quid si iniusta erat excõicatio: ℟ñ. glo. q etiã est excõicatus. quia humiliter debet petere absolutionem.

Quero de qua suspẽsione hic loquit: ℟ñ. glo. indistincte: si quis compellat: vel extorqueat absolutionem vel reuocationẽ suspensionis. siue ab officio: siue a beneficio: siue ab ingressu ecclesie. est excõicatus.

Quid si excõicatio est ꝓ metuz extorta. i. q quis compulerit iudicem vt aliquem excõicaret: ℟ñ. glo. q valet excõicatio: põt tñ ꝓ exceptionem elidi: vt ibi notat.

Quid si quis intulit metum. tñ iudex ꝓpter hoc absoluere noluit: ℟ñ. glo. q talis inferens nõ est excõicatus.

Quid si non excõicatus intulit metũ sed alius: ℟ñ. glo. q inferens erit excõicatus.

Sed nunquid in ꝓdicto casu ipse excõicatus: suspẽsus: vel interdictus incurrit banc penam si alius ꝓ eo: vel eius nomine metum intulit: ℟ñ. glosa. q sic. si mandauit: vel eius nomine factum ratum habuit. de elec. sciant. lib. vj. z de sent. ex. cum quis. eo. li.

Quid si absoluto: qui ꝓ metum absoluerat. postea ratum habuit id qõd ꝓ metũ fecerat: ℟ñ. glo. q nihilominus sunt excõicati metũ inferentes. q statum ab initio ligati fuerũt. Sed quid si quis nõ inferat metum in corpe. sed ꝓ pena amissionis rerum cõpellit absolut: ℟ñ. glo. q est excõicatus.

Sed quid si cõpulit ꝓ vanũ metũ. de quo timere nõ debuit. nunquid locũ habet hec pena: ℟ñ. glo. q nõ. q talis metus nõ inducit rescissionem: nec ꝓpie appellat metus. ff. qõ me. cã. l. metum. Ille ergo metus qui putat iustus ad reuocandum ea que ꝓpter illum fiunt: facit incurrere excõicationẽ, alius vo non.

Quis aũt dicat iustus metus: ℟ñ. Pe. de an. q metus mortis: vel cruciatus corpis: vt talis qui posset cadere in constantẽ virum. qõ arbitrio iudicis relinquit.

Quero quõ cognoscet vtrum metu publice põtestatis aliquid gerat: Dic hoc relinqui iudicis arbitrio.

Quero an metus cõminate excõicationis sit cẽsendus iustus: Dic ꝓ nõ. ꝓ doct. in. c. cũ dilect⁹. qõ me. cã. q aut excõicatio est iusta z nõ excusat. imputandum eñ est illi qui se talem reddidit: vt posset excõicari. Aut est iniusta. z tunc excusat. q est maxima pena.

An aũt hec constitutio habeat locum in excõicatione minor: Dic q nõ. de q vide s. Absolutio. j. Item nota fm Pe. q sicut requirit metus qui possit cadere in constãtem virum ad rescissionẽ actus Ita requirit dolus qui possit cadere in prudentissimum. Si quis ergo inducit fatuitate, ad actum gerendũ. ex hoc nõ põt ꝓtẽdere se deceptum dolo Quia fatuitas que est silis late culpe. cum dolo alterius compensat.

Quid autez sit vis: z quid metus. Dic q vis est maiorus rei impetus: cui resisti nõ potest. scz comodum. ff. eo. l. j. Metus aũt est instantis: vel futuri periculi cã iusta mentis trepidatio. Et exigit q ꝑsens sit metus. licet futurum periculuz. Et dicitur metus. quasi mentem tenẽs. Vis tamen plus est q metus.

Que aũt sit differentia inter absolutionem z reuocationem. Glo. dicit q põt dici absolutio solennis que fit iuxta formam ecclesie. reuocatio verbalis sine solennitate: vel vbi tenuit excõicatio locuz habet absolutio. vbi nõ tenuit reuocatio. vel refert reuocatio ad absolutionẽ ad cautelã.

Tricesimus contra fingentes fraudulenter casum ꝙ quẽ iudex ad aliquã mulierez ꝓ testimonio mittat vel vadat: extra de iudi. c. mulieres. lib. vj. Et ab hac excõicatione ordinarius absoluere põt.

Querit Joh. an. vtrum hec pena locum habeat in iudice laico. ℟ñ. q sic. Item nota fm eum q si quis ꝓcurator: vel pars noiat aliquã mulierem in testem: vel fingit casum aliquẽ. dicendo talem esse suum debitorem in centum: de qua re testis est talis mulier. Et hoc facit ad hunc finem. vt iudex vadat vel mittat ad eam ꝓ testimonio excõmunicatus est.

Quero an eoipso q quis fingit contra istam cõstitutionem. sit excõicatus. ℟ñ. Jo. an. q nõ. Immo expedit q iudex ꝓduxerit eam ad effectũ eundo vel mittendo ad eam. q: verba z̃c.

Tricesimus primus cõtra illos qui cõpellunt ꝑlatos seu capitula ad submittendũ laicis vl alienãdum bona immobilia ecclesiaruz seu iura. extra de re. ec. nõ ali. c. hoc cõsultissimo. in. vj. No. fm Jo. mo. z Pe. de an. q ꝓhibẽt ꝰ qdã modi alienatõis vel donatõnis in rebꝰ imobilibꝰ. Nã aũ istã cõstitutoz ꝑlati oppꝑssi ꝑ oppumẽtes inuocabãt nobiles ad suã defẽsionẽ z potẽtes: faciẽdo eos aduocatos vel defensores locoz. Et ꝓpt hoc illi vendicabãt sibi quoddã ius dñij vel aduocatõnis in ecclesijs siue

locis defensis. Et refert Guil'. se vidisse multos p̃latos faciles ad talia. Et q̃z nobiles submittebãt alios: vt oppr̃merent ad p̃dictum finem: a quo vt abstineãt videtes p̃latis submissiones istas penitus interdictas: p̃ istam cõstitutionez est ꝓuisum. Primo q̃ clerici nõ audeant submittere. Secõ q̃ laici nõ faciant eos sibi submittere a clericis p̃hac viam directam vel indirectã. submittẽdo molestatores: vt postea sub colore defensionis ⁊ patrocinij illarũ rerum sibi submissarũ ecclesie defraudentur vendicando sibi ius dñij. Nam isti submittebant molestatores. Et postea dicebãt sacerdoti submitte mihi hanc rem. Et iste non audebit me molestare. vñ sacerdos fatebaꝫ se habere ab illo talem rem et postea facta submissione volebant verũ ius habere: ⁊ dñium rei vendicare. Nota ſm glo. ⁊ Pe. q̃ hec ꝓhibitio solum locũ habet in rebus immobilibus ⁊ iuribus ecclesiarum.

¶ Tricesimussecũdus. ꝓtra impediẽtes litigare in foro ecclesiastico coꝝ delegato vel quocunq; alio iudice ecclesiastico in his causis que de iure vel cõsuetudine p̃nt ibi exercer̃: extra de immu. ec. qñ. li. vj

¶ Quero q̃ dĩ in tex. nullatenus absoluat: nisi satisfecerit ⁊c. Quid si añ satisfactionẽ talis fuerit absolutus? Rñ. Archi. dicit q̃ talis absolutio nõ tenet. Iſa ibi ſpãliter ꝓhibente. Sed Pe. in. d. c. qñ: videt tenere ꝓtrariũ: dicens. q̃ qñ ptãs daꝫ alꝫ nõ habenti: si nõ seruauerint formã nõ valet actus: vt notat glo. singularis in cle. j. de iur̃. patro. Sed qñ alꝫ habenti ptãtem a lege absoluendi fit ꝓhibitio licet nõ seruet forma valet ipso iure absolutio: vt in c. venerabilib. §. vbi de sen. ex. in. vj. Cum igit̃ ordinarij habeant ptãtem absoluẽdi a sñia canonis nõ reseruantis: vt in. c. nup. de sent. ex. ergo videt q̃ valeat. Idem Pano. in. c. dilectus. el. ij. de p̃ben. Predicta intelligẽ: nisi apponeret clausula de creti irritãs actum. Nam in hoc casu: siue ordinarius: siue alius quicũq; alꝫ habeat ptãtem: siue nõ nihil facit absoluendo: nisi seruet formam mandati. Et hec nota.

¶ Tricesimusterciꝰ. cõtra dños ꝓhibentes subditis: ne clericis vendant: coquãt ⁊ hmõi: vt in. c. eos. de immu. ec. li. vj.

¶ Quid si ista ꝓhibitio fit p̃ illũ qui nõ habet dñium? He. dicit. q̃ nõ est locus pene p̃ verbum. subditis suis. Et exponit illud tẽpale ꝓ seculari dñio. Et nota q̃ licz isti quo ad verba nõ videant infringere libertatem: tñ infringunt quo ad mentem: faciendo fraudem. de ꝑsona ad ꝑsonã. de quo vide s. Donatio. j.

¶ Sed pone q̃ de nouo fiat statutũ: sicut in multis ciuitatibus ytalie: ne quis vendat vel donet rẽ immobilem alicui nõ subeunti onera cõis ⁊c. An p̃ talia statuta includant clerici vel ecclesia? He. dicit q̃ taliter statuentes nõ includunt hac pena: ex quo non fuit in statuto exp̃ssum de ecclesia vel clericis. Secus si extenderet ad ecclesiam. Et iudex secularis posset illos statuentes cogere ad declarandum statutum vt non respiceret cõtractus factos vel fiendos cũ ecclesia. Jo. an. in nouella. ⁊ Bin. ⁊ Abb. dicunt q̃ statuto laicorum facto ꝓ communi vtilitate: puta. q̃ vadens de nocte solnat tantũ: clerici nõ sunt subiecti: sed p̃ suum iudicem sunt arrandi. Secus dicunt in banno in pascendis pecoribus: vel ad aquam ducẽdis. tunc enĩ tenent pastores de damno ꝓpter mercedem quam accipiunt.

¶ Tricesimusquartus. contra facientes: vel mandantes ch̃ristianum interfici p̃ assasinos: extra de homi. ꝓ humani. in. vj. Nota q̃ assasini fuerunt: et forte adhuc sunt quidã infideles: qui ex quibusdam falsis opinionibus in quibus fuerunt enutriti. de facili mittebantur ad occidẽdum ch̃ristianos non curantes si ob hoc occidendi essent ipsi. Et cũ de istis simpliciter loquaꝫ ad alios homicidas nõ extendetur ſm Archi. Et nota glo. in verbo mandauerit: que vult q̃ etiam si reuocauerit mandatũ re integra. nihilominus incurrat penam: cum ex solo mandato iam p̃ius ligatus esset. Item recꝑtantes: vel defendentes: vel occultantes: eandẽ ſnĩam excõicationis incurrunt. Et si fuerit p̃latus vel ꝑsona ecclesiastica: depositõnem a dignitate ordinis. honore: officio ⁊ bñficio: incurrit ipso facto: et eꝑos etiã compr̃hendit ſm glo.

¶ Quid si mandat occidi iudeum vel paganum? Rñ. Pe. de mente Jo. an. q̃ nõ est excõicatus. Et ideo dicit Jo. an. se defendisse quendam p̃latum: cõtra quem fuerat ꝓbatum. q̃ fecerat homines occidi p̃ assasinos. Sed cum homines illi potuissent non esse xp̃iani. non erat sufficiens ꝓbatio. Nota etiam ſm Jo. de imo. put recitat Pe. q̃ iste tex. intelligit indistincte de assasinis: siue sint liberi: siue serui. Siue sint sub dominio aliquoꝝ siue nõ.

¶ An autem ꝓcutiens clericum diffidatum sit excõicatus? Dic q̃ nõ. de hoc vide ſ. Degradatio in fine.

¶ Tricesimusquintus. contra clericos locãtes domos manifestis vsurarijs alienigenis ad fenus exercendum. extra de vsur. in. vj. c. j.

¶ Nota ſm glo. in verbo. alienigenas. q̃ hec constitutio nõ extẽdit ad inde genitos: q̃ nõ est tantũ scandalum. tamen sunt alꝫ puniendi. Et dato q̃ isti alienigene essent ciues: vel incole locum habet hec constitutio in eis. Et capit̃ hic alienigena ꝓ eo qui non est de terris illius dominij: ad cuius terrotorium se transfert. Ideo si vsurarius manifestus transferat se de vna terra ad aliam eiusdem dominij immediati. non habet locum iste tex. quia non dicit̃ alienigena: quia est penalis. Ideo debet strꝛcte intelligi. Et ideo ꝓ p̃dicta non compr̃hendit indigenam. i. qui habet originem ibidem: vel eorum patrem. Et hoc secuti sunt Guil'. Bar. ⁊ Fran. referens se habuisse a cõpositoribꝫ huius cõstitutõis apud Lugdunũ. Jo. tñ an. in nouella videt dicere q̃ si talis oriundus sit de vna ciuitate. ⁊ in alia ciuitate eiusdem dñij ꝓmittit̃ habitare. est locus huic pene.

¶ Quis autem dicaꝫ oriundus de ciuitate. Dic q̃ ille dicitur. qui ibi. vel in vico ciuitatis illius ortus est. ff. ad munici. qui ex vico: vel etiam si pater eius inde originẽ duxit. ff. ad munici. l. assumptio. Incola vo dicitur qui venit ad habitandum ⁊ consti

mendum sedem cum maiori parte fortunarum su arum in aliqua ciuitate: vel opido. dummodo ha bitauerit ibi spacio. x. annorum. hoc ꝓposito: vt in de non recedat. Iste ꝓprie dicit contrabere domici lium ⁊ incolatum ſm legistas. Tamen ſm canoni stas: exquo detulit res suas ad aliquem locū. cum ꝓposito manendi dī adeptus domicilium. De quo dic. vt ſ. Confessio. iij.

¶ Quero: an iste ter. habeat locū: si fuerit vniuer sitas secularis. Clericus pisanus intelligit de vni uersitate ecclesiastica. non seculari. Guil. et Archi. intelligunt de vtraq. Vt sic generaliter dictum ge neraliter intelligatur. Joh. an. dicit. q̄ iste intelle ctus est nimium rigorosus. ⁊ includeret totum or bem istud interdictum. Ideo prior intellectus sibi magis placet. Pe. tenet opinionem Archi. Hosti tenet q̄ loquitur de vniuersitate ecclesiastica. Idē Pau. Idem Jo. de li. Idem Jo. de fan. dicens. q̄ hoc probat verbo. ceterum. quod aduersatur pre cedentibus. Jo. de imo. dicit q̄ ista opinio est tenē da per regulam in penis. de reg. iur. Sed dicit. q̄ de rigore iuris: forte alia est verior. Et nota Geme. ſm. Fran. q̄ requiritur monitio anteq̄ laici com pellant. Et dicit. q̄ ordinarij sunt valde negligen tes.

¶ Quero: qui dicantur vsurarij manifesti: Rñ. Glo. q̄ illi de quibus est notorium de iure: vt quia confessi: vel condemnati: vel est notorium de facto vt quia habet operis euidentiam. quod nulla po test tergiuersatōne celari. vt quia tenet altare para tum. Manifestus etiam vsurarius dicitur ille qui ex coniecturis probatus est vsurarius. licet directe non sit probatum contra eum ſm Bald. in. l. cum proponebatur. de le. ij. Vel ſm Barto. dicit ma nifestus vsurarius. scilicet eoipso q̄ indifferenter in camera sua mutuat ad vsuram cuilibet postulā ti. licet altare nullum teneat. Ita dicit in. l. iij. ff. de fur. vnde sufficit hec probatio: sine alia probatione per episcopum facienda. Adde etiam vnum. q̄ di spositio huius capituli. vendicat sibi locum in ex ercentibus vsuras. etiam sub colore alicuius con tractus: puta. vendendo vel emendo. Et hoc te net Joh. an. in nouella. in. d. c. j. Et hoc idem tenet Ge. hic. Et nota pulcerrimum dictum Pano. in c. ad nostram. de emp. ⁊ ven. qui querit. An testa mentum istorum qui vendunt rem carius ꝓpter solutionem dilatam. sit ipso iure nullum per dispo sitionem capituli q̄q̄. de vsur. in. vj. presupponen do. q̄ hoc sit publicum et indubitatum: vtputa. quia eadem merces: precio incontinenti soluto vē dit pro certo precio. sed cum vendit ad credentiam eadem merces: vendit pro maiori precio. Et Pa no. dicit se consuluisse q̄ testamentum esset nullū quia tales sunt vsurarij: vt est ter. similis in. c. na uiganti. de vsur. Et publici sunt exquo publice ex ercēt: vt patet in libris eorum. quod bene notabis Hec Pano.

¶ Quero qñ currat tp̄us trium mensium: Rñ. glo. q̄ a tpe publicatōis: regulariter ligat constitu tio. de postu. prā. c. j. Interdū tñ auget interdū mi nuit: vt hic.

¶ Sed quid si simpliciter vnus denunciat dño: Rñ. glo. q̄ ꝓpter simplicem vnius denunciationē non debet dominus terre illorum illum qui dī esse vsurarius expellere. Sed tunc debet inquirere. Et si verum esse reperit: expellere.

¶ Sed quid si locauit vsurario: quem tamen vsu rarium ignorabat: vel non locauit ad exercendum fenus: Rñ. glo. q̄ probabilis ignorantia cum ex cusat. Quod verum dic ſm Archi. si homini igno to locauit: vel noto qui non consueuit exercere vsu ras. Sed si homini noto ⁊ consueto exercere publi ce vsuras locauit. presumitur q̄ ad hunc finē loca uerit. arg. de pig. illo vos. Idem dicas si titulo pi gnoris. commodati: vel precarij ⁊ huiusmodi con cedat. vt ibi. sub alio quocunq̄ titulo concedat.

¶ Quid vo si donat vel vendit: Rñ. ſm Guil. dur. ⁊ Archi. q̄ incurrit excōmunicationem. quia tales sunt tituli. ff. ꝓ dono. C. de vsuca. ꝓ dona to. ⁊ ꝓ emp. ⁊ verbum concedat: generale est vt accipiatur ſm naturam contractus cui adijcitur. arg. ff. loca. si vno. Glo. vo dicit. q̄ si donat: vēdit: vel permutat. non videtur habere locum hec con stitutio. per verbum. concedat. quod solum vsus cocessionem. non dominij translationem denota re videtur. Sed Gir. lib. iij. tenet primum quod vi detur tutius.

¶ Quero hic dicitur q̄ si isti permittentes habita re vsurarios manifestos in terris suis. vel locātes domos sustinuerint penam excommunicationis: vel suspensionis per mensem animo indurato: q̄ q̄diu tales vsurarij ibi morantur. terre ipsorum ec clesiastico subiacebūt interdicto. Nunquid recedē tibus: vel expulsis vsurarijs. erūt interdicti: Re spon. Glosa. q̄ non. Et sic non erit necessaria rela xatio.

¶ Quero. An predicte pene habeāt locum in vsu rarijs iudeis: Rñ. Ge. in. d. c. j. ⁊ Laurē. de flo. in tractatu suo de vsurꝫ dicūt q̄ sic: cū tex. in distincte loq̄t. Sicut ⁊ cle. ex graui. e. ti. q̄ ꝓphēdit etiā iude os vt pz p glo. ibi. sup v. cēsurā. Idē Pau. de elea. Idem Bal. in quodā cōsilio quod incipit inter iu deos: vbi dicit. q̄ clericus locans domum iudeis ad publice fenerandū: ipso facto est excōicatus. p d. c. j. Inuenit tñ q̄ papa Eugenius. iiij. declara uit q̄ omnes pene que ponūt in. d. c. j. nō habent locum si pmittant iudei habitare tē. Cum Jo. an. dicat in nouella. q̄ hoc factum fuit ꝓpter florenti nos. pistorienses: ⁊ astenses. qui ibant circuiendo ciuitates et castra.

¶ Tricesimussextus: cōtra illos qui concedunt re pſalias cōtra clericos: vel eorū bona: vel generali ter cōcessas: extendētes ad eos: quā cōcessionem si ue extēsionē si nō reuocauerint infra mēsem: a tpe cōcessionis: vel extensionis: singularis pſona excō municationē: ⁊ vniuersitas: interdictū incurrit: ex tra de iniur. c. vnico. li. vj.

¶ Quid si clericus principalis debitor. cuius occa sione sunt represalie concesse captus est. an hec de cre. habeat locum: Rñ. glo. q̄ nō. tum q̄ idē grauat ꝓ seipso. ⁊ sic cessat rō tex. ibi. in quib⁹ alius ꝓ alio grauatur. Tum quia constitutio est penalis.

Jdeo restringenda. Et nota fm glo. in ver. ecclesiasticis. q illud verbum. ecclesiasticis. comprehẽdit clericos: tẽplarios: hospitalarios: conuersos ⁊ deo deuotos. xij. q. j. duo. Jtez nota q differẽtia est inter extendere ⁊ concedere reprẽsalias. quia ciuitas vel supior dicit concedere. Sed ille cui concedunt dicit extendere. Puta. q ciuitas bononie dedit reprẽsalias ciui suo contra florentios. qui extẽdit illas ad clericos. hec Glo.

Quero. quia dicit in text. q si infra mensem nõ reuocauerint ⁊c. quid si infra mensem istum ꝓcessum fuit ad actuz. quia fuit ecclesiastica persona ꝓ alio pignorata. id est reprẽsalia facta contra eam: Nunquid hec pena habebit locum infra mẽsem. Rñ. glo. fm Barto. q in statum pristinum reuocandum erit infra mensem. de sen. ex. quicunq. li. vj. vel fm Guil. reuocatio re integra fieri debet an teq̃ ꝓcedat ad actum. alꝫ locum habet pena.

Quero vtrum possint concedi ꝓ credito clerici vnius dyocesis contra clericum alterius dyocesis. Rñ. glo. q non.

Quero an per istam decre. corrigatur capitulum dominus noster. xxiij. q. ij. vbi concedunt reprẽsalie. quando ciuitas vindicare negligit. quod a suis improbe factum est. Rñ. Glo. q non. Sed solum statuit q ꝓ delicto: vel credito alterius contra ecclesiasticas personas concedi vel extendi non possunt.

Tricesimuseptimus. quãdo quis ab excõmunicatione absolutus fuit in articulo mortis. vel alio impedimento. si cessante articulo mortis vel impedimento non reprẽsentet se q̃citius poterit. et a q̃ absolui debebat. reincidit in eandem sentẽtiam ex cõmunicationis. Jtem quando aliqui absoluunt a sede apostolica vel legato. ⁊ iniungitur eis q se pẽsentent ordinarijs. vel alijs suscepturi penitentiã. et passis iniuriam satisfaciant. Similiter si hoc nõ faciant cum hoc cõmode poterunt. reincidunt in eandem sententiam: vt in. c. eos. de sent. ex. lib. vj. Et nota fm Panor. in. c. quod in dubijs. eo. ti. q detentus infirmitate: licet non sit in articulo mortis: potest absolui ab inferiori. Satis est enim hũc teneri impedimento: vt non possit ire. Innoc. etiam declarat quosdam casus. in quibus absoluendus per sedem apostolicam regulariter ꝓ violenta manuum iniectiõe. absolui potest citra sedẽ apostolicam. Sed cessante impedimento tenetur se pẽsentare sedi apostolice. Primus est infirmitas. Secundus inimicicia. Tercius inopia. Quartus seruilis conditio. de his dictũ est s. Absolutio. ij. Jdẽ de eo qui tenet in vinculis.

Quero. quia dicit in. c. ea nostri. eo. ti. q absoluti tẽpore necessitatis debẽt: necessitate cessante adire papam vel legatum. nunquid sufficiat legatus dum est in transitu. Jnno. ponit duas opiniones. Quidam dicunt q sic. Sicut enim possunt absoluere. Ita ⁊ hoc mandatum iniungere. Alij cõtra: q in transitu possunt absoluere ꝓpter periculum more. ⁊ tunc accessorie iniungere mãdatum. Sed mãdare principaliter non possunt. Sed debet recurri ad legatum ꝓprium. nõ ad transeuntem. Post. placet primum dictum. Sed Panor. ibi dicit q licet primum equius. scõm tñ verius fm Joh. an. ⁊ refert se ad nota. p Spe. in ti. de legato. ſ. nunc dicamus vbi tenet primum.

An aũt ista pẽsentatio possit fieri p ꝓcuratorem videt q non. p tex. in. c. quod de his. eo. ti. ibi. in ꝓpria pona debet visitare. Alijs videt q sic: vt notat Archi. flo. ⁊ ad tex. q de his. rñdetur q nõ refert. an quis se pẽsentet in ꝓpria pona: vel p ꝓcuratorem idoneum: vt recitat Spe. de an. qui querit. cũ quis semp teneat se pẽsentare ꝓsonaliter ꝓ absolutione obtinenda. cessante impedimento ⁊c. Vtrũ talem absolutionem possit quis petere p ꝓcuratorem. Et recitat Host. dicere q non potest intervenire ꝓcurator quo ad ecclesiam militantem. quia absolutio requirit confessionem: cõtritionem et introductionem in ecclesiam cum solennitate ⁊c. Jnno. etiam dicit. q non. quia hec forma requirit pẽsentiam pone. Fatet tamen q vbi subest iusta causa potent ꝓcurator intervenire. Sed Spec. in tit. de ꝓcurat. dicit. q in curia romana hoc seruat. scz q ꝓcurator cõstitutus spãliter ad petendã absolutionem sufficit. Et hoc videt cõius.

Quero: quia dicit in. d. c. eos. cum cõmode potest. qualiter sumi debeat hoc verbum cõmode. vide tex. in. c. decetero. eo. ti. vbi dicit q̃citius oportunitatem habuerit. Quod exponit Hostiẽ. id est cessante impedimẽto ⁊ aliquo modico tempore indulto. quo sibi de necessarijs valeat ꝓuidere. Et hoc patet. q non credit circa hoc absoluto. Sed iudex habebit hoc arbitrari. Nec obstat q de occulta re ⁊ de anime periculo querit. ⁊ sit sibi credendũ de homi. significasti. el. ij. Fateor hoc verũ in foro penitẽtiali. de spon. tua. quo ad vinculum occulte contrahendũ. vnde ex quo conscíam habet de mora. scire se debet excõicatum. iudex tñ eum non denunciabit. nisi prius eo vocato. p cõiecturas viderit illum esse morosum. cognitione sup hoc ꝓmissa sũmarie. Archi. vo sup hoc. c. ⁊ c. cupientes. de elect. li. vj. sup verbo cõmode. dicit q iudex inspecta qualitate ꝓsonarum. viarum ⁊ temporũ arbitrabitur considerando dietas vulgares quas homines facere consueuerunt fm notata in. c. statutum. de rescrip. li. vj. Si aũt diete vulgares nõ appareant. Ipse iudex referat se ad legales. ſ. computãdo. xx. vel. xxiij. miliaria ꝓ dieta. Et si facta cõputatione supsit tñ vnum miliare. ꝓ illo dabit integram dietam. vt notat. ij. q. vj. ꝓpter. q si fuerit longa viaꝝ distantia. equum est in septimana vnum diem ꝓ quiete dari. nã mẽsis dat ad ꝓparandũ se. viginti vo dies ad expectandũ. Non enim posset cõmode venire p. xx. vel. xxx. dietas ꝓtinue absq̃ aliqua intermedia quiete. Et iudex debet arbitrari benigne tps itineris. Et computabunt diete a loco in quo iter arripuit sine fraude. Sufficit enim fm hãc ſam q non sit in negligẽtia: vel fraude. Jtem nota ibi. quibuscuis sententijs excõicationis. q papa ⁊ legatus absoluunt a quibuscũq̃ sententijs excõmunicationis. Quod Jo. mo. intelligit de sententijs iure. ⁊ nõ hominis. Nam vt dicit. papa vel legatus non absoluunt ab illis de stilo curie. sed remittunt

nisi in casu quo delegatus nõ posset: vel mortuus esset: nec ali⁹ successit in delegatione. ⁊ nõ est spes de festina ꝓuisione. Putat etiã Jo.mo. q⁹ in casibus p̃dictis delegator si absolutus nõ pareat: q⁹ nõ reincidit ipso iure. Sed hec omnia cessant: si lr̃e recipis lr̃am. vt verbũ sonat hic ⁊ in ꝓncipio capituli. qõ etiã loquit generaliter de vtrisq;. Et hoc tenet Jo.an. s. q⁹ in q̃buscunq; sentẽtijs iur̃ ⁊ hominis locũ habeat qõ hic dicitur q⁹ reincidit ipso iure: nisi pareat ⁊ compareat post absolutionẽ. put hic dicit. Sed dñi de rota dicunt q⁹ si auditor excõmunicatũ ab hoĩe absoluit: prestita cautione de stando iuri. Si nõ paret nõ est ipso iure excõmunicatus. ꝛ excõmunicandus p dictum Jo.mo. Et q⁹ infra ãnũ poterit auditor eũ reducere in eandẽ sententiã p. c. q̃renti. de of. del. ĩmo etiã post annũ ex quo cõditio nõ impleta. Hanc etiã opinionem Jo.mo. tenet Dir. Addens q⁹ si excõicatus ab homine iurauit parere mãdatis excõicatoris q̃ fuit absolutus in casibus supradictis. si nõ paret nõ reincidit in eandẽ sniam. ꝛ est reducẽdus p sententiaz hois. ⁊ dictũ. c. eos. intelligit de q̃busuis sentẽtijs iur̃: non hois. Rõ diuersitatis est. q⁹ sicut ius excõmunicauerat: ita fuit iustũ. vt ius reduceret in eandẽ excõicationẽ. Secus in snia hois. Nam si hõ excõicat ⁊ absoluit iuratoria cautione recepta. Iudex qui hoc fecit. de facto suo debet esse certus nõ deferens iurãti ꝯ iuramentũ. ꝓpriũ. Nec iste credet absolut⁹ ob factũ sibi iniunctũ p iuramẽtũ Als̃ p iudicẽ puniri põt ⁊ debet.

¶ An autẽ absolutio ꝓpter impedimẽta de quibus in. c. q̃uis. ⁊ decetero ⁊ hmõi. de sen. ex. possit fieri a quacunq; snia excõicationis. vide s̃. de hoc ⁊ de multis alijs Absolutio. ij. Nota tñ ꝓ declaratõe p̃dictor. q⁹ in casibus capitulor. ea nosci. q̃uis. qõ de his. ⁊ hmõi. de sen. ex. Eps põt absoluẽ. Hoc limita: nisi in casibus in quibus nullus põt absoluere nisi in articulo mortis. vt in falsarijs lr̃ar̃ pape et insequentibus hostiliter cardinalẽ. Itẽ in pcutiente epm vel banniente. ⁊ religiosis ⁊ clericis secularibus inducentibus ad vouendũ ⁊c. Itẽ in pcutiente clericum grauiter. Itẽ de inq̃sitoribus qui odio gr̃a ⁊c. Itẽ de exenterantibus ⁊c. Itẽ in intrantibus monasteria sancte clare vel p̃dicator. Itẽ aliũ casum vide supra. Excõicatione. v. q̃ licet sit epalis. cũ tales absolui nõ pñt nisi in articulo mortis nisi pus plenarie satisfecerint. Itẽ in oĩbus casibus. qui sunt in ꝓcessu curie.

¶ Tricesimusoctauus ꝯ sepelientes in cymiterijs tpe interdicti: in casibus nõ cõcessis a iure vel excõicatos publice aut noiatim interdictos aut vsurarios manifestos. vt in cle. eos de sepul.

¶ Quero. quia dicit de sepelientibus in cymiterijs. quid si in campis vel locis pñatis eos sepeliant. Rñdit glo. q⁹ nõ est locus huic pene. etiã si locus ille esset vicin⁹ vel cõtiguus ecclesie vel cymiterio. q⁹ ex q̃ ad vsum cymiterij nõ est p epm benedict⁹. de cõse. di. j. nemo. nõ erit locus huic pene.

¶ Sed pone q⁹ religiosi ãpliauerunt cymiteriũ. ⁊ in illa ampliatione sepelierũt. an sit locus huic pene. Rñdit zab. de mẽte Vandul. q⁹ nõ. si non est p epm solenniter benedictũ.

¶ Querit zab. in. d. cle. Quid si religiosi habentes modicũ claustrũ p epm dedicatũ. longe ipm ampliauerũt. extendẽdo locũ vbi erant pus domus pñate. nõ intercedente aliq̃ solennitate. Contigit q⁹ in claustro addito nouiter fuit aliq̃s sepultus. Vandul. arguit q⁹ sepelientes incurrãt hanc penã. cũ ecclesia gaudeat ĩmunitate etiã si nõ sit dedicata. Et cymiteriũ ⁊ ecclesia in talibus pari passu ambulant. de ꝓse. ec. cõsuluisti. Sufficit enĩ q⁹ de consensu epi illa ps: cui hec fuit addita: deputata erat ad vsum sacrum. vt dicit locus religiosus. de reli. do. ad hec. In ꝓmiũ facit. q⁹ in talibus req̃rit deputatio cum solẽnitate. vt in autẽtico de monachis. ſ. illud. Ad id añt qõ induci põt de ecclesia nõ consecrata. Rñ. illud ꝓcedere: si ibi fuerũt celebrata; diuina: aliter nõ vt nota. de ĩmu. ec. c. fi. de hoc vide s̃. Absolutio. j. Ex q̃bus videt q⁹ ps addita nõ censeatur cymiteriũ. ⁊ q⁹ sepelientes ibi: puniẽdi non sint. Et idẽ est. ac si sepelissent in loco ꝓphano. Et istud verũ si de hoc cõstat. vt q⁹ nouiter factũ fuit. Secus si longo tpe fuit obseruatũ. quia totus ille locus habet ꝓ cymiterio. etiã si in veritate benedictum nõ fuerit.

¶ Quid si sepelianť corpora clericor̃ q̃ seruauerũt interdictũ: in cymiterijs. Rñdit glo. q⁹ nõ incidũt excõicationẽ. quia eis concedit sepultura. cũ silentio ⁊c. de quo vide infra Interdictũ. ij. Et an tpe int̃dicti liceat sepelire in q̃tuor festiuitatibus ⁊ multa alia vide ibi.

¶ Quid de his qui sepeliunt publice excõicatos minor̃. An incurrant dictaz penã. Rñdit glo. q⁹ nõ. Licet excõicati minor̃ decedẽtes sepeliẽdi nõ sint. vt in. c. sacris. de sepul. ⁊ pticipans cum mortuo excõicato minor̃. participatiõe fauorabili. ſ. laũando sepeliendo. incidit in minorẽ excõicationẽ Itẽ nota ſm Vandul. q̃ quis tpe interdicti sepelit excõicatos vel interdictos. est necessaria cymiterij reconciliatio. vt no. de ꝓse. ec. cõsuluisti.

¶ Quero quis dicit publice excõmunicatus. vt habeat locũ hec pena. Rñdit glo. q⁹ dicit publice excõmunicatus ab homine. q̃ fit cor̃ tot. q⁹ veri similiter nõ potest ptendi ignorantia. Vel dicitur publice excõmunicatus a iure: q̃ casus est q⁹ sit ei imputandum si ignorabat: qõ publice sciebatur. Secus si nõ esset publice excõmunicatus. Ita q⁹ scirj nõ potuit. puta. q⁹ fuit excõmunicatus cor̃ duobus vel tribus. licet iudice sedente in bancho Et sepeliens taliter talem occulte excõmunicatus etiam scienter. nõ est locus huic pene. licet incideret in minorem excõmunicationem vt dictum est. Item nota ſm glo. q⁹ p hanc constitutionẽ nõ tollitur pena decretalis epor̃. de pñit. lib. vj. vbi dicit q⁹ si contrafecerint. interdicit eis ingressus ecclesie.

¶ Quero qui dicunť nominatim interdicti. Rñ. Inno. dicit. q⁹ si interdicit ciuitas vel castrũ. omnes de illo loco dicunť nominatim int̃dicti. Idez si interdicunť exp̃ssis nominibus ꝓprijs. Secus si excõmunicat petrus cum suis fautoribus. nam fautores nõ dicunť nominatiz excõmunicati. sed

oportet q̃ ꝓius facta fide de fauore denuncient excõicati.nisi notorie cõstaret de fauore. Sed Pa. nor.in.c.in lateranẽsi.de ꝓben.dicit q̃ ꝓtra hoc dictum Inno.est glo.notabilis in cle.j. de vi.ꝛ ho. cle.sup verbo.nominatim.i.ꝓuijs noibus ipsorũ exꝑssis.q̃si nõ sufficiat dyocesano monere in genere clericos dyocesis sue.vel clericos talis plebanatus vel talis ecclesie. Sed monere debet exꝑmẽdo illius vel illoꝝ noĩa. Et cõcordat glo.in.c.ꝓpõnẽ. li.vj.de sen.ex.sup verbo.noĩatim.s. ꝓuijs noibꝫ exꝑssis vel alijs indubitabilibꝫ circũstantijs. que habeant vicem ꝓuij noĩs. Idẽ si dicat: moneo filium petri.cũ ille vnicũ filiũ habeat. Sed p cõcordia dicit panor.q̃ vbi agit̃ de pena incurrẽda ipso iure.nõ dicit̃ q̃d fieri noĩatim.nisi exꝑmant noĩa ꝓpria.q̃ hoc importat ethimologia hui⁹ verbi nominatim. Nã in istis odiosis nõ est recedendum a ꝓprio significato verboꝝ.vt in.c.statutuꝫ.de elec. li.vj.nisi forte circũstantie sint ita stricte.q̃ ex toto teneant vicẽ ꝓuij noĩs. Si vo agit̃ de pena nõ incurrenda ipso facto.tũc sufficiũt circũstantie non ita stricte. Sic intellige Inno.dũ ponit exemplũ. q̃ interdicit̃ ciuitas. Et intellige q̃ interdicit̃ populus alicui⁹ ciuitatis.nõ interdicta ciuitate. Nã interdicta ciuitate nõ est interdictus ꝑplus. quia posset alibi audire diuina: vt nota.in.c.si ciuitas. de sen.ex.li.vj. Et idem videt̃ tenere Hir.li.iij.vbi dicit noĩatim.i.noĩe ꝓprio exꝑsso.vel generali: qõ nõ habet nisi vnũ suppositũ.

¶ Sed valebit ne monitio.si iudex generalit̃ monet oẽs de collegio vel de vniuersitate? Dic q̃ nõ. fm Guill.p.d.c.ꝓstitutionẽ. Et est casus spãlis.ꝛ si ignorat noĩa illoꝝ de cõuentu.coget rectorẽ conuentus ad indicandũ nomina.

¶ An autẽ interdictus nõ noĩatim posset in cymiterio sepeliri? Glo.dicit q̃ sic.dũmodo locus interdictus nõ sit. Ste.dicit glo.verã.nisi ꝓto certo q̃ sciret eos tale q̃d fecisse ꝓpter qõ erant interdicti. Tales eñ non debent sepeliri in cymiterio. Vbi vo nõ sit certũ.bz locũ glo.fm eundẽ. Pro glo.tñ facit.vt nõ sufficiat facti notorietũ:nisi adsit ista q̃litas noĩatim.s.in denunciatione noĩatim spãliter vel exꝑsse.

¶ Qui autẽ dicant̃ manifesti vsurarij.vide supra Excõmunicatione.xxxv.

¶ Quid si q̃s sepeliat publice excõicatũ ꝛ noĩatim interdictũ.ꝛ vsurariũ manifestum tpe interdicti. Rñdit pan.q̃ talis est ligatus q̃druplici excõicatione. Et addit glo.q̃ de oñibꝫ dz satisfacere ꝛ ab omnibꝫ absolui.

¶ Quid si sepeliens ignorabat istũ quẽ sepeliuit esse excõicatũ vel vsurariũ vel interdictũ? Rñdit glo.q̃ talis sepeliens nõ est excõicatus.q̃ cõstitutio reqrit sciam.vt ibi in tex.scient. Itẽ dicit ꝓpter temeritatis audacia. Nã vbi est ignorãtia:temeritas dici nõ potest fm Zen. De hac ignorãtia vide infra.c.Ignorantia.ꝛ.c.lex.

¶ Quero:an portantes ad sepulcrũ:qui tũ nõ sepeliunt:sint excõicati. Itẽ quid de comitantibꝫ funus. Itẽ de fabricantibꝫ ꝛ fodientibꝫ vel aperientibus sepulcrũ. Itẽ q̃d de ꝑlatis,clericis vel ministris ecclesiaꝝ in quaꝝ cymiterijs sepeliuntur.qui illud nõ ꝓhibent.ꝫ patiunt̃. Itẽ quid de clericis. vel laicis qui portant cereos cruces ꝛ similia. Glo. arguit ad partes.ꝛ nõ determinat. Lap.ꝛ Ste.tenent q̃ isti sunt excõmunicati. Addit Pau.q̃ nedum actualiter ponentes corpus sub terra.ꝫ etiã dicentes officiũ supra funus.forte incurrũt hanc penã.imo fortius incurrunt. quia plus cõtinunt. Addit etiã idẽ.intelligo de sepelientibus de facto. absentibꝫ clericis. Idẽ de sepeliri facientibꝫ vel mãdantibus.de sen.ex.mulieres. Tamẽ litera videt̃ sepelientes in cymiterio punire. Et sic dicẽtes officia qui nõ sunt sepelientes nõ incident:cum in penis sit mitior interꝑtatio facienda. Sed Jo.cal.in tractatu de ecclesiastico interdicto mouens predictum dubiũ:sic dicit. Vbi videt̃ q̃ si nominatim interdictus vel etiã non nominatim.ꝫ tpe interdicti in casu non ꝓmisso a iure:si cũ diuino officio sepultus est.omnes ꝑdicti etiã sociantes causa honoris vel clerici diuinũ officiũ facientes vel nõ ꝓhibẽtes cũ possunt:oẽs pena excõicationis liganꝫ tur p istã de.quia hoc casu sunt oẽs participes criminis:siue cooperantes.ad hoc de sen.ex. nuper. Si vo sine officio clericoꝝ talis defunctus sepultus est etiã in loco cymiteriato.licet tutius sit dicere ꝑdictos oẽs fore ligatos pena de qua hic. tamẽ trepidus credo nõ ligari dicta pena. Sed quia videntur contẽnere generalem ꝓhibitionẽ:poterit arbitraria pena puniri:etiã per iudicem ecclesiasticũ.iij.q.iiij.engeltrudaz. Ad hoc me mouet finis cle.vbi per quedã verba videnꝫ remoueri ꝓuilegia:que clericis solent concedi.ꝛ nõ laicis. Vt autem verba non videanꝫ supuacue apposita:oportet q̃ intelligant̃ de his quibꝫ talia ꝓuilegia solẽt concedi.vt sic intelligatur fm q̃ clausula adiũcta potest adaptari. Sed ꝓuilegia exemptionis solent concedi clericis ꝛ ecclesiasticis personis. Nec illis ergo debet intelligi principale.d.capituli. Jmꝫ sepultura ecclesiastica ꝓprie respicit clericos ad qꝫ id pertinet.xvj.q.j.placuit.s.cum funera ad sepulturam deferuntur diuina officia cantare.xiij.q.ij. qui diuina.

¶ Sed si clerici dicunt officiũ sepulture in fun⁹: ꝛ postea deponẽtes in loco secreto: nõ ponũt ipm in sepulcro seu cymiterio.nunq̃d sunt excõmunicati? Certe fm opinionẽ contrariã esset dicendum q̃ nõ.quia textus dicit sepulture.qõ est humo vel tumulo condere mortuũ. Et sic per solam celebrationem officij.non esset delictuꝫ consummatũ.ergo non incidẽt in penã. Sed non credo q̃ aliquis hoc diceret. Sic eñ fieret semper durante interdicto. Et per consequens cle.ista esset ludibꝛio. hec Jo.cal. Et hec omnia de interdictis possunt applicari ad manifestos vsuranos ꝛ publice excommunicatos.

¶ Queritetiam.d.Pau.de ridol.in tractatu. de vsur. quid dicendum de clericis officiantibꝫ. portantibꝫ cruces ꝛ cereos ꝛ associantibus ꝛ portantibus feretrum.tanq̃ ibi esset cadauer alicuius predictoꝝ.s.manifesti vsurarij ꝛc. Cum tamen aliter ibi non sit: Respondit idem iudicandum

acsi esset.

Quid si in vsurario manifesto appareant signa cõtritionis, & iubet satisfieri de vsuris. & post mo-
tem pñtatur cautio ab heredibꝫ de restituẽdo. An
poterit sepeliri? Rñdit glo. & Jo. de lig. q cautio
valet. vt sepeliri possit. licet nõ vt recõualescat te-
stamentũ. Et hoc dico qñ apparẽt signa cõtritio-
nis, & iubet satisfieri: alꝫs secus. qz nõ sufficeret cau
tio heredũ. cũ decesserit in peccato. De hoc dic. vt
infra. Mest. ix.

Tricesimus nonus cõtra religiosos. q decimas
ecclesijs debitas sibi vsurpant vel appropriant. vt
in. c. religiosi. de deci. Et per hoc qõ dicit religiosi.
patet q non habent locũ he pene in secularibꝫ de-
ricis vel laicis. q delinquũt in istis. Itẽ in hoc qõ
dicit. qcunq; cõphendit etiaz feminas religiosas.
Et etiã religiosum ad secularẽ ecclesiã translatuz.
Itẽ in hoc qõ dicit ecclesie debitas. pz q si decime
deberent. nõ ecclesijs ꝛ ꝓuatis ꝓsonis ꝑ ꝓuilegiũ;
vel antiquũ feudũ. & religiosi. ꝓhiberent solui. vel
aliter facerẽt contra istã cõstitutionẽ. nõ incideret
in has penas.

Querit glo. quia tex. dicit q tales religiosi con-
trafacientes sunt suspensi ab officijs. An intelliga
tur de diuinis officijs. an de alijs. puta. si erat sa-
crista. elemosynarius & hmõi? Glo. arguit ad par
tes & non determinat. Pau. intelligit de diuinis.
Idẽ Ste. vel põt intelligi de officijs tpalibus que
habent aliqñ religiosi vt sunt ꝓcuratões & castal-
dionatus. j. q. iij. saluator. Et hec secũda exposito ẽ
benignior. Intelligi etiã posset qñ in eadez ꝓsona
concurrunt officia diuina & alia. Als si diuina offi
cia tñ concurrũt: tunc illis sit suspensus. vt vitet
maiorꝫ pena. s. excõmunicationis. Nota etiaz glo.
in verbo. donec. q sic suspensi indigent absolutio-
ne. q de satisfactione dubitari posset. Non sic in
suspẽsis ad tps determinatũ. puta. mẽsem vel annũ
fm Jnno. Addit tñ glo. satis se credere q sufficiat
iudicis declaratio sup satisfactione. sine alia absо-
lutione. in excommunicatis vo necessaria est absо
lutio post satisfactionem. de hoc vide supza. Absо
lutio primo.

Quadragesimus ꝓtra monachos & canonicos
regulares q non habẽtes administrationẽ: curias
pncipũ intrant vt dãnificent monasteria vel pre
latũ eius. vt in cle. ne in agro. de sta. mo. Nota. q
ad hanc excõicatõnẽ ꝝhendã duo sunt necessaria
scz q intrauerint curiã. & q causa dãnificandi mo
nasteriũ vel ꝓlatũ licentiã vo habere vel nõ habe
re: puto nõ ponderandũ. Hinc est q etiã de licẽ
tia ꝓlati intrans curiã: si ad hoc intrat ligatus est.
Et solo igit exitu claustri ob hanc causam. non li-
gatur. Itẽ exquo intrauit ob hanc cãm. licet dãnũ
non intulerit: siue quia nõ potuit. siue quia peni
tuit: ligat? est. hec glo. Hic notat Jo. an. xij. abu-
siones claustri. s. Prelatus negligens. Discipulus
inobediens. Juuenis ociosus. Senex obstinat?.
Monachus curialis. Monach? causidicus. Ha
bitus ꝓciosus. Abus exqsitus. Rumoz in clau
stro. Lis in capitulo. Dissolutio in choro. Irreue
rentia circa altare.

Quadragesimus primus cõtra monachos tenẽ
tes arma intra septa monasterij sine licẽtia abba-
tum. in cle. ne in agro. de sta. moñ. Et nota glo. in
verbo monachos. q dicit. q tex. nõ repetit canoni
cos regulares. Pau. dicit. q cũ loquat generaliter
videt includere oñs monachos albos & nigros.
etiam si vocent iuxta vulgare frẽs. Prima opinio
placet Lar. ne fiat extensio huj? pene: que q̃ꝫ vi-
deatur fauorabilis aĩe: nõ tñ debet extendi ad nõ
suos terminos. Et fm Pan. in casu huj? cle. non
sufficit petere licentiã. ꝛ oportet vt obtineat. Sed
si forte abbas est talis nature. cui? consortiũ est in-
tolerabile. vt quia iniungit subditis intolerabilia
vel pseqt monachos odio capitali. poterũt tũc
monachi sine licentia arma sumere: si non potest
alijs remedijs succurri. xj. queſt. iij. Julianus. hec
Lar. Et nota tex. in v. j. per quẽ patet q extra te-
nens arma. penã non incurrit. Quod dicit Lan.
verũ etiã si monachus teneat in alio monasterio.
licet hoc ei etiã non liceat. vt in. c. clerici. de vita et
hone. cleri.

Quero quid intelligat hic ꝓverbũ. arma? Glo.
dicit. q licet alꝫs armoruz appellatio sit generalis.
Jta q etiã comphendit. lapides & fustes & omne
qõ arcu & manu mittit. tñ hic non sumit ita latissi-
me. Lan. dicit q hic comprehendit arma inuasio-
nis. sicut sunt gladij: lancee & similes. Itẽ defensio
nis. sicut galee & loricee & similia. Zen. autẽ dicit. q
forte non fuit mens conditoris q si monachus te
neat lapides vel fustes infra septa monasterij q
sit locus pene. Nam videtur intellexisse de illis ar
mis: que cõiter arma dicunt. vt sunt ea que cõiter
ad inuadendũ vel defendẽdũ arma dicunt. Et sic
ad cõmunẽ modum loquendi se retulit. Dicit ta-
men: tutius esset abstinere ab omnibꝫ. Et hoc pla
cet zab. vt intelligamus arma fm cõmunẽ vsum
loquendi. Et sic illa sola comprehendant. que cõ-
muni vsu loquendi arma dicunt. nec monachus
deforis veniens cum armis ad claustrum. incidit
in hanc penam fm glosam. quia non dicitur te-
nere cum effectu. Idem Pau. et Zenze. per ver-
bum: tenere. quod denotat temporis continuatio
nem.

Quid si religiosus tenet arma: non ad offensaz
sed ad alium vsum. vt lapides ad edificandum.
Cultellos ad vsum coquine vel mense? Respon-
dit Pau. q non est locus huic pene. Si autẽ ha-
beret aceruum lapidum ad fenestram vel super
portam ad impugnandũ venientes. tunc accedit
iste textus.

Quadragesimus secundus contra quasdã mu-
lieres que bighine vulgariter dicunt. Similiter &
contra religiosos. q eas in eo statu fouent vel eas
ad talem statũ adducũt. vt in cle. cum de q̃busdã.
de re. do. Fran. Zab. & Pau. allegant extrauagan
tem Joh. xxij. que incipit. Sancta romana dicen
tes. q hic reprobatur status quorundam qui vul
gariter appellant fratres de paupe vita: aut bizo-
chi aut bighine assumẽtes noue religiõis habitũ
superiores sibi eligẽtes: cõgregatões & cõuenticu-
la facientes. nõ obstante q ordinẽ hũc a certis dicaꝫ-

tur epis̃copis habuisse. Cum talis viuẽdi modus nullatenus sit concessus. Et fm pau. ibi reprobat status bigbinalis. quia videt quedã noua religio ꝓter auctoritatem sedis apostolice instituta. Et ex hoc infert. q etiã si renunciarẽt ꝓpijs. non ex hoc erunt approbate. nec religiose exquo nõ habẽt regulam a sede apostolica confirmatã. de re. do. c. j. li. vj. Dicit idẽ fran. q in domo sua pñt mulieres pñiam agentes vti q̃ habitu quo voluerint. ꝓ hoc eñ q vtant habitu etiã illi bigbinis: nõ sunt bigbine exquo nõ cõgregant cum eis. quia hec bigbine: q̃ hic reprobant. nec obedientiã ꝓmittunt. nec regulam aliquã approbatã ꝓfitent. ꝛ opiniones fidei catholice cõtrarias introducunt. vt dī in tex. hec tñ cõstitutio sorores tercij ordinis minor non includit. cũ iste ꝓmittant obedientiam ꝛ habeant regulam seu quendã modũ viuendi a sede apostolica approbatum.

¶ Quadragesimusterc̃ius cõtra ꝑhentes scienter matrimoniũ in gradib ꝓhibitis: vel cũ monialibus ꝛ cõtra religiosos ꝛ moniales ꝓfessos vel ordinatos in sacris: cõtrahentes. vt in de. eos. de cõsan. ꝛ affi.

¶ Quid si ꝑhat q̃s cũ habente maritũ vel cuꝫ iudea vel pagana vel cũ cognata spũali vel legali vel contra impedimentũ publice honestatis. Rñdit glo. q licet nõ teneat matrimoniũ. tñ non incidit in excõicationẽ. q̃ in istis casib nõ est expressum. Itẽ nota q̃ tex. dicit scienter. Ideo si quis ꝑheret ignorant. s. ignorãtia facti ꝓbabili ꝛ nõ affectata. puta. q̃ nesciebat talẽ esse suũ affinẽ vel cõsanguineum. nõ est excõmunicatus.

¶ Sed q̃d si ignorabant: nesciẽtes vsq; ad quotũ gradũ cõsanguinitatis vel affinitatis extenderet ꝓhibitio iuris. Tamẽ bene sciebãt in quo gradu erant. Rñdit glo. q incidũt in excõicationẽ. quia ignorantia facti ꝛ nõ iuris excusat. Si vo alter solus sciebat: ille solus ligat.

¶ Sed q̃d si ignorant a ꝓncipio cõtraxit. ꝫ postea supuenit sibi scia. ꝛ tñ cohabitauit cũ ꝓsanguinea quã accepit. Rñdit glo. q nõ est excõicatus. quia hec cõstitutio nõ punit cohabitationẽ vel incestũ sed solũ ꝓctũ mrimonij ꝓbat hoc solũmodo ex eo q sine iudicio ecclesie ab illa diuertere non posset. Fateor tñ q cognoscẽdo peccat.

¶ Sed q̃d si ꝑxit cũ ea quã credebat cõsanguineã affinẽ vel monialẽ et in veritate non erat. Glo. remittit se ad notata. de sen. ex. si vo. el. ij. ꝛ. c. in audientia. Tamẽ ex illis capitulis trahi põt rñsio. q talis nõ est excõicatus.

¶ Sed q̃d si impedimentũ qõ erat tpe ꝓcti matrimonij. fuit postea remotũ. Rñ. si remouet per dispensationẽ pape: verba sunt inspiciẽda: an tollat impedimentũ etiã quo ad penã ꝓteritã. an non: ꝫ vt faciat tñ valere mrimoniũ. Primo casu absolutio alia nõ est necessaria. Secõdo vo sic. Si vo remouetur impedimẽtũ ꝓ cõstitutionẽ reuocatoriã. tũc dic fm Pau. q si reuocatoria vult pstõnẽ: quã reuocat fulminatoriã excõicationis ꝓ infecta haberi. tunc ligati ꝓ illã nõ egent absolutione. Si autẽ tñ reuocat. tũc sic ligati indigent absolutione. Et nota. glo. in vbo. mrimonialiẽ. ꝓ hanc lr̃am videt q coactus ad ꝑhendũ non incurrit hãc penã. Et de absoluta coactõne: certũ est. De cõditionali vo licet tali q̃ cadere debuerat in cõstantẽ viꝝ videat ligari ꝓ. c. sacris. de his q̃ vi me. Sed cũ nõ sit matrimoniũ deficiente cõsensu. de eq̃tate videt talis non ligari. Et nota etiã glo. in verbo ꝑhere q̃ dicit Secus si sponsalia tñ cõtrahat. nisi seq̃tur copula que cũ inducat ꝓsumptã voluntatẽ mrimonij. de spon. is q̃. inducit etiã penã. Et rõ est. q̃ cuꝫ istud sit penale: est restringendũ ꝛ negari non põt. quia aliud est mrimoniũ: aliud sponsalia.

¶ Quadragesimusquart⁹. ꝓtra mẽdicãtes q̃ sine licentia pape recipiunt noua loca ad habitandu: vel mutãt vel alienãt hactenus recepta. vt in. c. cũ ex eo. de ex. ꝓe. lib. vj. ꝛ in de. cupientes. de penis. Nota. q mẽdicantes sunt quib victũ tribuit incerta mẽdicitas. ꝛ q̃ redditus: aut possessiones et regula: aut cõstitutionib habere nõ pñt. vt de re. do. c. vno. li. vj.

¶ Querit ꝑe. qñ dicant acq̃rere loca noua? Dic q quo ad casum hui⁹ decretalis: dī de nouo fieri: qñ fit post ipsam decre. Et q̃t modis dicat nouũ. vide de elec. generali. li. vj. sup verbo de nouo. Dicit tñ pau. q si domus corruat: cuius tamẽ solum cõtinue remanet in dominio ipsor mendicantiũ licet de nouo reedificare: nec incurrunt excõicationem. Secus si locus non diruptus delerit esse de ipsor dominio ꝛ habitatione. ꝛ postea nouo iure acq̃rant illud. quia tũc incurrũt in penã. Et ꝓ hoc dici posset de cõuentib antiq̃s in austria. boemia ꝛ hmõi. de quib fratres minores ꝓ longa tempora de facto expulsi fuerũt. Qui quidem conuẽtus nunc inhabitari possunt per fratres ꝓdictos sine metu excõmunicationis. quia nunq̃ dicti cõuentus desierunt esse de dominio ipsor frattrũ saltem de iure.

¶ Quero an iste tex. hẽat locũ in feminis. Rñdit Lap. abb. q sic.

¶ Quero an isti religiosi possint loca acq̃sita post istud capitulũ mutare sine licẽtia pape vel alienare sine metu excõicationis. Rñ. Lap. quez seq̃tur pe. de an. ꝛ ꝑe. in. d. c. cũ ex eo. dicit q̃ loca capta ante cõciliũ. de quo in. d. c. cũ ex eo: nõ pñt dimittere. aliter sunt excõicati per. d. de. cupientes. Sed capta post illud cõciliũ bene pñt dimittere. ꝓ hoc facit lr̃a in. d. c. cũ ex eo. ꝛ in. d. cle. in v. hactenus. id est vsq; nũc. q: fm papiã. hacten⁹ ꝓ h. aspiratã facit duas ptes. s. hac ꝛ tenus. i. vsq; nũc. Et vt recitat ꝑe. hoc de facto accidit bononie. q: fratres de obseruãtia cep. rũt edificare locũ supra montẽ sancte marie. spãli licẽtia pape. Et ceperunt ex pte septẽtrionali secus viã. Et q: erat ventosus ꝛ frigidus: deliberauerũt mutare in eodẽ loco. ꝫ ex altera pte vie. vt sic mons eos tegeret a vẽto australi. Et determinatũ fuit q̃ nõ hẽbat locũ dict⁹ tex. q̃ ad mutatõnẽ. nisi de locis ante istud cap̃lm acq̃sitis. Et sic nõ erat necessaria noua licentia quo ad dimissionẽ. Licentiã autẽ q̃ ad habitandũ. de nouo iam habuerant. Et sic ex predictis infertur: q̃ dictus textus habet locum solum in duobus casi-

bus.scz si loca de nouo ad habitandũ recipiãtur: vel si habita ante dictũ capl'm mutenẽ vel alienẽtur: etiã si dimittanẽ antiqua loca: ꝓpter alia ō no uo ad habitandũ querẽda. non autẽ habet locum cũ dimittunẽ loca acquisita post istud capl'm.

¶ Sed pone. Fratres sancti Aug. in ciuitate castelle habebant locuz cõtiguũ muro ciuitatis. Ciues vt facerent viam ꝑ quã possent ire circũcirca muros ciuitatis destruxerũt partẽ. Et dederunt fratribus aliquas domos ex alio latere. Inter ꝙs erat quoddam flumen paruũ diuidens cõuentũ ab illis domibus. Et dederunt eis licentiã faciendi pontem supra flumen: per quem possent ire in illas domos. Querẽ an possint: hanc. q. formatur Lapus. Et arguit ꝙ nõ. per dictũ tex. cum ex eo. vbi prohibẽtur acquirere nouas domos ad habitandũ. Nam intermediũ flumen facit discontinuitatem ad primũ locum. Et sic mutationez inducit. Contrariũ tamẽ determinat: vt refert Ge. in dicto. c. cũ ex eo. quia talis acquisitio z post acq̃sitionem edificatio: est de actibus iam permissis. ff. de proba. ab ea pte. Iste ergo iuri antiquo oportet stare: nisi quatenus ei derogatum est per. d. c. cum ex eo. Sed istud capl'm ĩmutat in duobus casibus tñ. scz in acquisitiõe habitationis in loco de nouo. z in mutatione z translatione zc. Sed casus noster in nullo istorũ concluditur ergo zc. Et pro ista parte facit: quia ille qui est prohibitus acquirere nouũ ius in re: non dicitur venire contra prohibitionẽ: licz post prohibitionem augmentet pristinũ ius ante prohibitionẽ quesitum: vt est casus in. c. fi. ij. Rñ. de cõcel. pre. li. vj. Sic est in proposito. Augmentant enĩ isti primũ ius. Et sic debet iudicari istud additamentũ nature prioris iuris. Et per ꝑdicta videtur posse teneri ꝙ augmẽtantes datia z gabellas: per hoc non dicũtur noua pedagia ponere. pro hoc optime facit de. vnica. de sup. ne. pre. z. c. consuluit. de iudeis. et. c. ꝓhibemus. de censi.

¶ Quero an dicti mẽdicantes possint capere loca de nouo: Rñ. ꝙ nõ ad habitandũ: que sint ꝓpinqua habitationib hominũ: sine licentia sedis aplice: q̃ de ꝓstitutiõe Bonifa. exꝑssam faciat mẽtionẽ. De locis aũt q̃ sunt in heremis vbi non est ꝓpinqua hãbitatio hoĩm: secus qz illa de licẽtia suorũ ꝓlatoꝝ capere z mutare possunt. d. c. cũ ex eo. Et nota ꝙ dictũ. c. nõ ꝓhibet transitũ singulorũ fratrũ de loco ad locuz: quia est ꝓmissus ex causa. vt in. c. licz. de re. cũ sy. Sed ꝓhibet nouũ cõuentum capi: vel locũ ad locum mutari. vt dicit Pe. de anch. Et ꝑ hoc patet ꝙ captio domũculaꝝ: vl' mutatio eaꝝ quas mẽdicantes capiũt ad habitandum ꝓ trãsitu vel ꝓ infirmaria z huiusmodi: nõ cadit sub dicta ꝓhibitiõe.

¶ An autẽ legati de latere possint dare hanc licẽtiã: Ge. dicit ꝙ nõ.

¶ Quadragesimusqñtus ꝓtra religiosos qui in ꝑdicationib vel alibi dicũt aliqua ad retrahẽdũ homines a solutione decimarũ: vt in de. cupiẽtes de pe. Et nota ꝙ vt habeat locum hec pena duo requirũtur. Primo ꝙ talia dicant vt retrahãt audientes a solutione decimarum debitarum ecclesijs: secus si dicerent alia intentione: vel si debite non essent ecclesijs: sed alijs quibuscunq;. Secũdum est ꝙ ꝓferant obligatis ad decimas soluendas. secus si non obligatis. Item nota ꝙ in hanc penam incidunt si hec verba dicant in sermonibus suis. id est in ꝑdicationib: vel alibi. id est priuatis locutionib: neq; cle. ista habet locum in clericis secularib: vel laicis q̃ ꝓtrafacerẽt.

¶ Quadragesimusseptimus de religiosis qui confitentib sibi nõ faciant ꝓscientiã de decimis. Nota ꝙ ꝑdicatores vel cõfessores q̃ nõ faciunt ꝓscientiã de decimis sibi ꝓfitentibus: vel qui negligunt ꝑdicare qñ fuerint requisiti: non incurrunt excõmunicationẽ sed suspensionem ab officio ꝑdicationis z cõfessionis. donec ꝓfitentibus ipis: si hoc ipsum eis dicendi comode facultatem habuerint cõscientiam fecerint. Sed si in predicta suspensione ꝑsumpserint ꝑdicare: ipso facto sententiã excõmunicationis incurrunt: vt in clemẽ. cupientes. de pe.

¶ Quero qz dicit ꝙ tenenẽ facere ꝓscientiã quãdo populo ꝑdicabunt. An teneanẽ qñ clericis ꝑdicant: Rñ. glo. ꝙ nõ. Item nota fm zen. ꝙ hic nõ fit mẽtio de festo natiuitatis domini ꝓpter celebrationẽ triũ missarũ. ꝓpter quod nõ est forte comoditas ꝑdicandi. Item nõ fit mẽtio de festo pasche ꝓpter cõmunionẽ. Sed fit mentio de assumptõne. z natiuitate beate Marie. z natiuitate Jo. baptiste. penthec. et asceñ. dñice. In prima dñica. quarta z vltima quadragesime. Et hoc cũ fuerint requisiti ab ecclesiarũ rectoribus vel vicarijs: aut locũ tenẽtib eorũdẽ.

¶ Sed q̃d si reg̃runẽ in alijs tribus: videẽ dicẽdũ ꝙ nõ teneanẽ ꝑdicare: q: hic soluz dicit tex. qñ ꝑdicant ĩ istis solẽnitatibus.

¶ Quadragesimusseptim⁹. Officiales cõmunitatum facientes: dictantes: vel scribentes statuta super vsuris soluendis. non repetendis: vel non restituendis: vel iudicantes fm illa: vel non delẽtes illa si possunt infra tres menses de libris communitatũ: vel illa seruãtes excõmunicati sunt: vt in de. ex graui. de vsur.

¶ Quero: nũquid statuentes ꝙ sui subditi non possint ꝑ vsuris recipere vltra duos solidos pro libra in anno. Et hoc sub pena. x. librarum. Non tamẽ ꝙ faciant vsuram: sed si fecerint nõ recipiãt vltra dictã summã. nũquid incidant in sententiã excõmunicatiõis: Rñ. Dir. li. iij. dicit ꝙ sic. cum quodã modo audaciam z colorẽ dent: saltez indirecte ad vsuras exercendas: vt in dicta cle. ex graui. ibi. diuersis coloribus. Et quia denegando de maiori. indirecte videẽ cõcedere de minori tacite. xxv. dist. qualis. Quod verũ est si hoc fit in fraudem: vt per hoc sic possint vsuras exercere. Secꝰ si nullo mõ intẽderẽt ꝓcedere, licz illud ꝓmitterẽt vt maius malũ euitetur. Et sic nõ solũ de maiori summa: sed etiaz de duobus solidis denegare videntur. xliij. q. iij. c. j. et. xxxj. q. j. c. hac ratione. Et fm hanc distinctionem concorda opiniones que videntur contrarie.

Quid dicendū de rege Aragonie ⁊ eius officialibus qui leuant magnum tributum a iudeis: vel saracenis ꝓpter vsuras quas ꝓmittunt eis exercere ibidem: si repetitiones ab istis iudeis impediant ꝑ istos incidet ne ipse rex vel eius officialis in sententiā excōmunicationis⁹: Rñ. Directoria vbi s. q sic: q nedum christiani: sed etiam iudei sunt ꝓhibiti vsuras exercere a lege veteri: que iudeis data ē. Idez ⁊ Lanð. zab. in dicta cle. ex graui. de hoc vide s. Excōicatiōe. xxxv.

Quero quid de statuto: quod est bergami q repetentes vsuras in foro ecclesiastico ꝑ potestatem cogūtur mutuare vsurario tantā pecuniam tanto tempore quāto tempore tenuerāt pecuniā vsurarij⁹: Rñ. glo. q hoc statutum non valet. Et Pau. dicit q hoc statuentes incidunt in excōmunicationem.

Quadragesimusoctauus religiosi etiā exempti violantes interdictū positum per sedem apostolicam vel ordinariū loci: vel generalem cessationē diuinoꝝ factā ꝑ ꝓuinciale cōcilium: vel eum qui hoc possit: seruata per cathedralē: vel matricē ecclesiam loci: excōmunicati sunt ipso facto. vt in cle. ex frequētibꝫ. de sen. ex.

Quero an intelligat de interdicto a iure. puta canon ponit interdictum ciuitati que insecuta fuerit episcopum. vt de pe. li. vj. c. felicis. §. ciuitas⁹: Rñ. glo. q sic.

Quero quid si interdictū sit positum a singulari ꝑsona que hoc potest speciali consuetudine⁹: Pau. dicit q non habet locum hec cle. cum talis non faciat auctoritate apostolica nec sit ordinari⁹? Ex hoc videt q si ex ꝓsuetudine haberet ordinariam qð etiam potest esse: de fo. compe. cum ꝓtingat. locus esset huic cle. Et hoc videt verius. nam tex. non loquit de interdicto lato a diocesano: ꝙ tunc solus episcopus intelligeret. de vi. ⁊ hone. c. vnico. li. vj. Sed dicit de interdicto lato ab ordinario. Et sic sufficit q habeat ordinariam. Idem dic de legato apostolico: q si habet mandatū pōt Alīs secus sicut in delegato. Et sic iste tex. ꝓcedit in interdicto sedis apostolice: vel ordinarij seu delegatoꝝ specialiter ad hoc deputatoꝝ vt interdicant. alīs sec⁹. Nñ autē dat specialit ad interdicēdum: est potius minister q̄ delegatus. de offi. dele. c. fi. Et ipe ꝓmittēs dicit facere.

Quero que dicatur matrix ecclesia⁹: Rñ. glo. in verbo matricem. id est maiorem: vel baptismalem que dicitur matrix: quia sicut mater generat: sic ⁊ ista regenerat per baptismum. Et quia interdicitur qñq; loca non habentia intra se ecclesiam cathedralem habent tamen matricem. Ideo hoc expressit. et dico hoc locum habere etiam cum illa matrix ecclesia religiosis nō obseruantibus subest q̄tum ad pñtationē collationis: vel quia sit ipsoꝝ vicaria: cū hic generaliter loquat.

Quid si in loco non sit cathedralis aliqua: vel matrix ecclesia: quia forte ē in alio loco: vel ibi sunt plures equaliter suis parochianis baptismata et alia sacramēta ministrantes⁹: distinguendum est q si omnes ille seruant locus est huic pene. Si vo alique seruant: alique non. tunc nō est locus huic pene. Sicut esset si in tali loco nō esset nisi vna ecclesia religiosoꝝ. Dicitur autem hic ecclesia cathedralis vel matrix ecclesia murorū ambitu comprehensa. Et q exquo in ecclesia celebrat cōtinuetis nuis apert⁹ ⁊c. sine per prelatū: sine p capitulū totum: vel partem: sine per aliquos clericos ecclesie. non est locus huic pene: licz pene irregularitatis ⁊ alie de quib⁹ infra possent habere locū ſm Jo. an. Et addit Pau. puto tamen q si in matrice ecclesia celebrat ab aliquib⁹ extraneis: inuitis ꝓlatis et capitulis: q non est locus huic pene. Et addit Pau. q interdicta metropolitana ecclesia nō intelligit interdicta matrix ecclia ꝓuicie.

Si interdicta ꝓuincia vel vna diocesi in aliq̄bus ciuitatibus: vel castris. matrix ecclesia seruat interdictum. Jn aliquibus non dicendum q in locis: in quibus seruatur locus est huic pene. Jn alijs non.

Quero qualiter religiosi intelligant scire matricem ecclesiam seruare interdictuz. Rñ. glo. q̄s viderint: vel alio coꝝporis sensu perceperint. puta audierint. Alīs ꝓbabiliter ignorantes talem obseruantiā non ligantur hac pena. Et nota glosaz in v. obseruare. que dicit nota. quia in non obseruando nō dicit q se cōformet. addere eñ intendit hec cōstitutio. nō diminuere ad obseruantiaz interdictoꝝ. Et ar. a contrario sensu cessat. vbi illius argumenti contrariū reperitur in iure. Item contrarioꝝ non est eadem disciplina: vbi verba ⁊ mens resistunt. Excessus ergo clericoꝝ matricis ecclesie non dabit religiosis materiā delinquēdi. Intelligo autez illos seruare. quādo abstinent animo obseruandi. hec glo. Sed per papā ꝓmum secūdū facta est circa predicta magna restrictio vt patet in extrauaganti que incipit. Scienis inimicus. vbi sic distinguit q aut interdictum ecclesiasticum emanat a sede apostolica et eius cōmissarijs. Aut ab inferioꝝibus sedibus ⁊ eoꝝ cōmissarijs. Si ꝓmū tunc postq̄ vobis qui loca interdicta inhabitatis insinuatio facta ē: ad illius interdicti obseruantiā nulla excusatione aut exceptiōe admissa: etiam si ceteri religiosi: aut seculares ex quacunq; causa deficerent: mox astringimini. Si vo interdictū ab inferioꝝibus sedibus emanaret: lz ab illis exempti sitis ad obdientiā tamē interdicti eius obligamini: qñ matricē ecclesiaz illud obseruare videritis: cui tunc vos conformari debetis: hec ibi. Et hec extrauagans dirigit fratribus minoꝝib⁹. Et qð hic dicit de cōmissarijs inferioꝝ sediū: pōt intelligi qñ specialit ad hoc sē deputati vt interdicant: vt hec dicta nō cōtrarient superi⁹ positis. Et nota ex glo. in v. subiacere. q̄ sistentia interdicti vere ligat: ⁊ matrix ecclesia illam nō obseruat: religiosi non seruantes: non ligant hac pena: sed alijs que habent. de ex. ꝓ. c. vltimo. et de ꝓuil. c. episcopoꝝ. li. vj. de sen. ex. is qui. eo. li. vbi habet q clerici seculares et etiaz religiosi sunt suspensi. Jtē est eis interdictus ingressus ecclesie.

Item sunt irregulares ⁊ ineligibiles actiue ⁊ passiue. Si autem sententia interdicti vere non ligat impediente appellatione: vel alia nullitate: cum matrix ecclesia illam seruat: religiosi ligantur hac pena sed non alijs. Quãdo vo tenet ⁊ seruaꝝ per matricem ecclesiã tunc liganꝝ vtriq;. Quãdo vo non tenet nec seruaꝝ per matricem: tunc neutris ligantur. Sed hec dicta p distinctionẽ ꝑij factaꝫ sunt limitanda.

¶ Quid si episcopus mandat seruari interdictũ et capitulũ mandat contrariũ: Rñ. zen. q̃ prius obediendum est episcopo.

¶ Quadragesimusnon? casus est de quadaꝫ excõicatione que habeꝝ in de. vnica. de seq. pos. Et qñ ista excõicatio nihil vtilitatis ꝓfert ꝓfessoribus Ideo eã sub silẽtio ꝓtranseo.

¶ Quiquagesimus. cõtra accedẽtes ad sepulcrũ dñi etiã ex cã deuotiõis sine licẽcia pape; ⁊ absolutio pape vel suo penitẽtiario reseruaꝝ.

¶ Quiquagesimusprim⁹. Quicunq; libellos famosos i vulgari vel litterali sermone: necnõ cantilenas ⁊ ricmos edere: aut publicare ꝑsumunt i infamiã ⁊ detractionẽ status ordinis ꝓdicatorũ ⁊ minorũ sunt excõicati. A qua nõ possunt absolui nisi ꝑsonaliter sedi aplice se ꝑsentent. Alexander. in ꝓuilegio. Ex alto.

¶ Quiquagesimussecũdus. ꝓtra symoniacos ꝺ quibꝰ j. Symonia. vj.

¶ Sententijs q̃ statuta ordinariorũ quorũcũq; nõ ligantur ignorantes: nisi ignorãtia fuerit crassa aut supina. de cõsti. vt animar. li. vj. Et glo. ibi in v. statuta. dicit de generalibus ergo statutis canonum vel legum nõ loquiꝫ que ab omnibꝰ sciri ⁊ custodiri debent.

¶ Sed an ⁊ qñ ignorãtia excuset: Vide singularia. j. c. Ignorãtia. ⁊. c. Lex.

¶ Ꝓo declaratiõe ꝓcedentis. §. ꝓmo quero nũquid statutũ certi loci apponens certam penam: afficiat nõ subditos delinquẽtes in loco data sciẽtia statuti. Rñ. glo. in. c. a nobis. el ꝓmo. de sentẽ. excõ. dicit q̃ nõ subditi liganꝝ: exquo delinquũt in loco statuẽtis. Idẽ cõmuniter tenent legiste in l. cũctos populos. de sum. tri. ⁊ fi. catho. Sed panor. ibi post Inno. cõcludit, q̃ aut querim⁹ ꝺ statuto. aut de sententia. ꝓmo casu aut statutũ est aptum cõprehendere subditos ⁊ nõ subditos. vt in exemplo dicto. c. a nobis. vbi sic dicit quisq̃s furtum fecerit excõmunicatus sit. Et tunc ⁊ nõ subditi delinquẽtes in territorio ligantur. Nam lex semp loquiꝫ. l. Arriani. C. de here. Ideo incontinenti: cum nõ subditus delinquit efficit de iurisditiõe statuentis: ⁊ ligaꝫ suo statuto. Aut statutuꝫ nõ potest cõprehendere nisi nõ subditos: vt quia dicit statutũ archiepi. Quicũq; archiepor fecerit ante se crucem deferri in dioceſi vel ꝓuincia mea sit excõicatus. Et tunc ſm Inno. non valet statutum quia archiepus non habet aliquẽ archiepm in subditũ. Et sic hoc statutum non potest cõprehendere nisi non subditos. Post. hoc impugnat ſm opi. Inno. sequeret q̃ nõ posset fieri statutũ ꝓtra pegrinos in loco delinquẽtes. Panor. dicit q̃ iste articulus est satis dubi⁹ ⁊ adheret opi. Hosti. Nã cũ statutũ habeat tractũ ad futurũ: ⁊ sic lex territorij referaꝝ ad tempus habile: videtur statutũ valere: cuꝫ dicat iurisditionẽ in territorio suo. Aut fertur sententia generalis; ⁊ põt habere locum qõ supradictũ ẽ vt tñ extendaꝝ ad subditos sententiantis respectu delicti cõmittẽdi. Pone exemplũ. Eõus p sententiã suã generalẽ excõicat oẽs ludẽtes ad azarrũ. An forẽsis sciens hãc sententiã ⁊ ꝓtrafaciens incidat in penam. Et dic q̃ nõ. Et magna est differentia ſm Panor. inter statutum ⁊ sententiã: q; sententia assumit vires incõtinenti in eũ cõtra quẽ fertur. vñ habet tñ ꝓprehendere ſbditos. Secus in statuto cũ habeat actũ successiuũ ⁊ vinculũ sumat tempore delicti. Et addit panor, q̃ de sententia generali debet intelligi dictũ capl'm a nobis, vtputa q̃ nõ subditi delinquẽtes in loco sententiantis: nõ afficiunꝫ illa pena. Et nõ de statuto. ꝑ quo tex. ibi pronũciauerit. Nec obstat. c, romana. §. caueãt. ꝺ sen. ex. li. vj. vbi habeꝝ q̃ sententia excõicationis non põt ferri, p futuris culpis nisi subsit aliqua cã de pñti. puta mora. culpa. vel offensa ꝓcesserit ꝛc. vnde Rñ. panor. q̃ licet non debeat talis sententia sic ferri lata tamen tenet. Et sic si iudex excõicat per modũ sententie iniusta est; nisi cã ꝓter quaꝫ ꝓmulgaꝝ in sententia exprimaꝝ. Potest q̃ sic dicere. Cũ in dioceſi mea omnes qui sunt fures vel huiusmodi: incorrigibiles sint: nec ꝓdicatio prosit. Et ideo necesse habem⁹ aliud remediũ adhibere. Et ideo quisq̃s decetero furtuꝫ fecerit vel hmõi: excõicationẽ incurrat.

¶ Secũdo quero dato q̃ nõ subditi delinquẽtes ligẽtur statuto: data sciẽtia statuti. q̃d de ignorãtibus statutuꝫ: Glo. in dicto. c. a nobis. dicit q̃ si statutũ punit factũ al's damnatũ, ligat etiã ignorãtes. Idem videt tenere Bar. in dicta. l. cũctos Idem do. An. Cõtrariũ tenet Jo. an. in dicto. c, a nobis. ⁊ in dicto. c. vt aiar. Et videt ibi tex. ꝓ eo. Nã statutũ ibi excõicabat cõmittẽtes furtum Et tñ nõ ligat ignorãtes q̃ q̃ factũ sit al's dãnatũ, Ex panor. in dicto. c. a nobis. dicit q̃ opinio glo. videt verior de rigore iuris, licꝫ opinio Jo. an. sit equior. Nõ eñ licite põt q̃s allegare ignorãtiam, Cũ scire debebat factũ eẽ damnatũ. Vbi aũt statutũ puniret factũ al's nõ dãnatũ; tũc ꝓbabiliter ignorãtes nõ liganꝫ. Et ex cõiecturis ꝓbabit scia vel ignorãtia. Et in dubio recurreꝫ ad iuramẽtũ isti⁹ delinquẽtis. ar. in. c. si vo. el. ij. de sen. ex.

¶ Tercio quero nũquid subditus statuẽtis delinquẽs extra territoriũ afficiat pena statuti. Rñ. q̃ nõ liget videt tex. in dicto. c. vt aiar. in fi. ibi ex territoriũ iusdicẽti nõ pareꝫ impune. Sed Bar. in dicta. l. cũctos. distinguit q̃ aut statuẽs exprsse intẽdebat ligare subditos delinquẽtes etiã extra territoriũ. Et tũc liganꝫ subditi. Exemplũ. dicit statutũ, Quicũq; cõmiserit furtũ: vbicũq; sit excõmunicat⁹. aut statutũ ẽ generale. et tũc restringitꝫ ad territoriũ statuẽtis. Ex panor. in. d. c. a nobis. dicit q̃ multi moderniores legiste in. l. fi. ff. ꝺ iurisdom. iu. tenẽt oppositũ. Et hoc credit panor. verꝫ vt nũq̃ deliquẽtes ex̃ territoriũ afficianꝫ statuto,

q; dictũ capitulũ vt aĩaꝝ. nõ dicit illũ nõ ligari ex defectu volũtatis statuẽtis: sed potius ex defectu potestatis. vt patet ibi. q; extra territoriũ iusdicẽti ꝛc. ¶Et ꝓ hoc quidaz dicũt. q; si statuto epi caueret q; quicũq; ludẽs ad azarrũ sit excõicatus: ludens in loco exempto intra territoriũ dicti statuẽtis. nõ incurrit excõicationẽ ꝑ tenet Jo. an. in nouella in dicto. c. vt aĩarũ. quia ꝑm eum loc? extra diocesim ꝛ loc? exemptus eq̃perant.

¶Sed quid si statutũ loqueret ꝓ verba specialia. vtputa dicendo: vt nullus cõmittat furtum in aliquo monasterio exempto: vel nõ exempto vl' q; nullus subdit? vadat ad monasteria exempta vel non exempta. Rñ. do. phi. de parusio in dicto. c. vt animarũ. q; ex aliqua causa iusta vel honesta: potest episcopus statuere q; subditi sui nõ vadãt ad tale monasteriũ. etiam exemptũ: vt si sciret illos: vel illas de tali monasterio ad malũ prouocare: vel quid simile.

¶Et per predicta potest decidi alia questio quotidiana a quo debeat peti licẽtia eundi ad monasteria exempta. An ab episcopo ꝓhibente talem excessum sub pena excõmunicationis: vel ab illis qui habent curam taliũ monasteriorũ exemptorũ vt ministri minorũ vel ꝓuinciales predicatorũ et huiusmodi. ¶Et dici potest q; in casu quo episcop? facere potest tale statutũ etiam de monasteriis exemptis: petenda est licẽtia a dicto episcopo. Sec? si statutũ epi loqueret generaliter: nõ specificãdo dicta monasteria exempta: q; tũc debet peti licentia ab illis q; curã habẽt dictoꝝ monasterioꝝ.

¶Quero. ¶Episcopus excõmunicat omnes qui furtũ fecerint nõ per viã statuti. de quo dictũ est. supra sufficiẽter: sed per viam sentẽtie. nũquid ſb diti eius talia ꝓmittẽtes extra suam diocesim sint excõicati. Hoc. in. c. fi. de fo. cõpe. ꝛ in dicto. c. a nobis. concludũt q; iudex potest excõicare suũ subditũ contumacẽ extra territoriũ. An aũt hoc casu sufficiat sentẽtia generalis. An ỹo requiraꝫ sentẽtia specialis. hoc ẽ q; specifice agatur ꝓtra eũ. Dicunt quidam q; non sufficit sentẽtia generalis: q; sentẽtia generalis ꝑm eos equiparaꝫ statuto in duobus. Nam sicut statutũ non ligat ignorãtes: nec existẽtes extra territoriũ statuentis. Ita nec sentẽtia generalis vt notat Ge. post lap. ĩ dicto. c. vt animarũ. Limitat tamẽ ge. hoc vltimũ verum in sententia generali contra delinquẽtes ĩ futurũ extra diocesim: sed bene ligat eos qui iam deliquerunt ante sententiã: licz extra territoriũ existentes tempore sentẽtie. Dicut ligaret sentẽtia specialis: cum sit eadem ratio vtrobiq; ꝑm lap. hec Ge. ¶Et hoc dictum Ge. aliqui credunt verũ: si subditus haberet noticiã illius sentẽtie. Item q; delictũ fuisset cõmissum ĩ dioceſi iudicis domicilij. Nec obstat qõ colligitur ex. c. apostolice. ſuncta glo. de cle. ex. q; ignorans potest excõmunicari: quia ille tex. loquitur in sentẽtia lata specifice ꝓtra aliquẽ: q; tũc etiam data ignorantia ligat. ĩmo plus lata contra non monitum: vel non citatum inducit vinculũ sicut dicunt quidã de Bau. qui excõicauit cozintbum absentem. ad hoc glo. in. c. romana. de sen. excõ. li. vj. Conclude ergo q; si episcopus mãdat generaliter restitui res furtinas sub pena excõicationis late sentẽtie q; qui cõmisit furtũ extra diocesim: non incidit in penam. Secus si specialiter ageret contra subditũ: etiã ꝓ delicto cõmisso alibi q; ꝓtrafaciẽdo incurrit penã excõicatiõis.

¶Quid si forensis delinquens in alieno territorio: ꝛ inde recedens: an possit excõmunicari. Dicq; non. nisi fuerit citatione ꝓuentus anteq; recederet a iurisditiõe illius territorij. in quo deliquit vel nisi ad requisitionem predicti iudicis iudex sũ quo degit ipsum citaret ꝓout de iure tenetur: vt notatur per doct. in. c. fi. de fo. cõpe. vt iret ad respondendũ ꝛ parendũ. qõ si non faceret: posset excõmunicari. licz existeret extra territoriuz. Et hoc verum in illo: qui nõ habet domicilium sub iudice sub quo deliquit. Secus si habet domicilũ: qa tunc potest citari et excõmunicari: etiã existendo extra territoriũ ꝑm Pano. ibidem: qui etiaz dicit q; cum subditus ratiõe domicilij est absens: concludẽ ꝑm cõmunẽ opinionẽ q; põt citari ꝓ iudicẽ domicilij quo ad omnes effectus: ꝛ citatio decernitur facta in ꝓprio territorio ipsius iudicis. licz nũcius exequaꝫ extra ꝓprium territoriũ: quia illa excusatio nũcij non est iudicialis. Ideo potest exerceri extra ꝓprium territoriũ: licz Pau. de eleaz in cle. pastoralis. de re iudi. teneat contrariũ. Sz doc. moderni tenent ꝓmũ. Sed si post delictum cõmissum recederet: ꝛ alibi capet domicilũ: esset secur? dũmõ nõ esset citatiõe ꝓuent?.

¶Quid si is qui sententiã generalem ꝓmulgauit moritur: vel amouetur ab officio. nũquid qui postea contrafacit est excõmunicatus. Rñ. Pano. in dicto. c. a nobis. distinguit. An hoc sit per viam statuti. An per viam sentẽtie. Si per viam statuti: cũ statutum sit quedam lex: perpetuo durat: nisi exꝑsse reuocet. vt in. c. fi. de offi. le. An sentẽtia ỹo dic concludendo notata in. l. fi. ff. de pe. et in. l. j. C. de postulando. et in. c. vnico de ma. et obe. li. vj. q; aut sentẽtia iniecit vinculuz tempore ꝓferentis: aut non. Primo casu: aut vinculuz est momentaneũ et tunc durat etiam vltra tempus ꝓferentis. ¶Exemplũ in excõmunicatiõe vel publicatione bonoꝝ. vnde excõicatus ꝑ episcopum remanet etiã excõicat? post mortẽ episcopi ad hoc c. pastoralis. de offi. oz. Aut habet causam successiuam: ꝛ tũc. aut cũ causę cognitiõe sentẽtia fuit lata ꝛ durat effect? sentẽtie vt in dicta. l. j. Aut sine causę cognitiõe: ꝛ tũc nõ durat vltra tꝑus ꝓferẽtis. ¶Et sic loquit dicta. l. fi. ¶Et predictis adde glo. in. c. pe. de cle. nõ resi. q; notabilit sentit sentẽtiam non expirare ꝛ ꝑdicta ꝓcedunt quo ad effectu ex sentẽtia ꝓductũ: sed respectu effectus ꝓducendi in futurũ sentẽtia tollit ꝑ remotionẽ sentẽtiantis q; pendebat ex iurisditiõe sua. ¶Et hoc casu procedit glo. in dicto. c. a nobis. que vult q; interdictũ siue sentẽtia excõicatiõis simpliciter lata nõ durat vltra tꝑus ꝓferentis: nisi successor cõfirmet. Secus si diffiniendo statutum facit vel decretũ. Itẽ dici potest q; sentẽtia excõicationis nõ ligat vltra tempus ꝑfixum in sentẽtia. ¶Et ꝑ dicta ꝑ tullio

ād.q.quotidianā. Ecce epūs facit monitoriam q̄ quicūq; habz instrumēta vel scripturas ticij infra xv. dies debeat manifestasse: alioq̄n ⁊c. Petrus q̄ habebat huiusmodi scripturas infra dictū termi nū erat absens ⁊ sic ignorabat. Postmodū elapso termino epūs fulminat excōicationē. Demū petrus venit ad locum ⁊ certiorat de dicta sententia ⁊ nō reuelat. An sit excōicatus. Dicendū est p pre dicta q̄ non. q̄ talis sentētia vltra terminū vl' tēpus statuētis nullū hz vigorē.

¶ Sola ꝓsuetudo absq; sentētia vl' ꝓstitutiōe nō reddit aliquē excōicatū.

¶ Quibꝫ ex causis sentētia excōicatiōis sit ferenda. Rñ. tres cause pñt esse. Prima est cōtumacia vt qñ q̄s fuit vocatus siue monit? p iudicez tribꝫ edictis vel vno p omibꝫ: ⁊ ipe sit ꝓtumax. Secūda qñ q̄s ex aliquo certo damno vel offensa: p q̄ non vult satisfacere: excōicat. Et ꝓbantur p̄dicta duo extra de lit. nō cōte. qñ frequēter. xj.q.iij. certū de ỹ. sig. ex pte. Sup istis casibꝫ dicit Tho. nullus debet excōicari: nisi p peccato mortali. Et q̄a in damnificādo aliquē corpaliter siue in rebꝫ temporalibꝫ aliq̄s mortaliť peccat. ideo p dāno temporali ecclesia excōicare pōt. Sed q̄ excōicatio est grauissima penax: nō debet infligi etiā p peccato mortali: nisi ꝓtumax quis fuerit. tunc em̄ postq̄ monitus fuerit excōicari potest. Tercia causa siue modus excōmunicatiōis est qñ psona ignorať: ſz excōicať in generali. vt quicūq; furtum fecerit ⁊c. Pro peccato vo alterius nemo debet excōmunicari. xxiij. q.iij. si habes.

¶ Quō debet ferri sentētia excōicationis? Rñ. debet p̄mitti triplex monitio: vel vna p tribus. Aliter est iniusta ⁊ iudex est suspensus per mēsem ab ingressu ecclesie. extro eo. sacra. Sed debet habere temporis cōueniētia interualla: nisi facti necessitas aliud suaserit ⁊ debet ferri in scriptis ꝓtinentibus causam excōicationis. Aliter excōicans est suspēsus nō solū ab ingressu ecclesie: sed etiā a diuinis per mēsem. que si exequatur irregularis efficitur, nec nisi p papam poterit cum eo dispensari. extra eo. cum medicinalis. li. vj. Sed he pene nō tangunt epos cū nō fiat specialis mētio de eis sicē oportz. vt in. c. q̄ periculosum. ō sen. ex. li. vj.

¶ An autē in huiusmodi censuram incidāt prelati regulares si non seruant ea q̄ dicta sunt? Rñ. per notata a doc. in dicto. c. cum medicinalis. maxime per Ho. q̄ quicūq; sit ille qui habet potestatem excōmunicandi est astrictus. vt ꝓbat tex. ibi quisquis. Et sic loquēdo vniuersaliter nihil excludit. Papa aūt tenet q̄ huiusmodi regulares nō incurrant in hanc penā. Dicit em̄ q̄ durū esset q̄ isti prelati regulares qui quotidie habent monere monachos: ⁊ singulis horis dicere corrigere: vt semper habeant calamū et cartā p manibꝫ. Predicta intellige vt dictuz est s. Citatio. ſm Pano. in. c. reprehēsibilis. de appel. vbi regula religiosoꝝ seu ꝓsuetudo daret certū modū in excōicando. Sed si ipe prelatus vellet ex nouo mandato excōmunicare aliquē subditū vltra expresse cōtenta ī regula ⁊ vltra ꝓsuetudines generales ordinis. tūc credere in penam incidere plātū: nisi seruaret formam dicte ꝓstitutiōis. Nā videť tūc temerarie agere. Et nō solū debet intelligi iste tex. de excōicatione effectuali: verūetiam si nō haberet effectū. Et ſm glo. ibi. hec decretalis habet locuz qñ sentētia ferť etiā ꝓtra psonam incertā. Et sic est sentētia generalis. Dicit tñ directoria li. iij. q̄ si sentētia nō potuit scribi: q̄ periculum erat in mora. nō habet locū hec pena ſm Jo. an. q̄ hoc casu excōicato? nō fuit in culpa. Et nota. p dictis s. de regularibꝫ q̄ fratres p̄dicatores habent p̄uilegiū: vt possint obtinere absolutionē a suis cōfessoribꝫ sup̄ suspēsiōe ⁊ irregularitate q̄s ꝓtraxissent: ex eo q̄ ꝓtulissent sentētias excōicatōis, suspēsiōis. ⁊ interdicti sine scriptis ex incautela. Clemēs. Exigentibꝫ. Et cuz hoc p̄uilegiū sit cōcessum ordini p̄dicatoꝝ extēdit ad minores p bullā aureā.

¶ Quid si metropolitanus existēs in dioceſi suffraganei veniat ꝓtra sententiā ab eo latam. Rñ. Hosti. dicit q̄ sicut sentētia vel canon non ligat pferentē: sic nec pferētis superiorē. puta metropolitanū ꝓuīn. extra de ma. ⁊ obe. cū inferior. Sz hug. dicit hoc casu metropolitanū ligari. nō sentētia homis sed iuris. Idem directoria. li. iij. Idē Bar. bal. ⁊ Archi. in. c. licz. de elec. li. vj. ⁊ Gof. dicit q̄ illa regula fallit q̄ habet q̄ inferior superiorē ligare nō potest. Cū maior deliquit in iurisdictiōe minoris. vj. q. iij. placuit. Nec ligatur sentētia puri homis sed canonis cum incidat in factum iam damnatū. ⁊ episcopus auctoritate aplica generalem bēat auctoritatē canonē faciendi: a quo nullꝫ excludit. vnde talis dicit sentētia pape. Et idē dicit Archi. q̄ ipe epūs qui statutū fecit: si faciat cōtra factum damnatū p excōicationē q̄ excōicationē incurrit. imo plus dicit q̄ epūs nō pōt dispēsare ꝑ ꝓuīā cōstitutionē: nec etiā ꝑ cōsuetudinem generalē: ex quibꝫ aliꝫ ius iam ē acquisitū. Sz si vult epūs nō ligari destruat ipsa statuta: alioq̄n ligabit. Sed Inno. in. c. cū ad monasteriū. de statuo. dicit q̄ cōditor canonum licet contra suam dispensare constitutionē: etiā sine causa. Quia sicut fuit motus ad condendū ita ad tollendū siue dispensandum. Et p̄o hoc est Jo. an. in regula. Generi. in mer. ⁊ in regula. Cui licet. dicens: episcopū posse tollere ⁊ dispensare cōtra suam cōstitutionē. Et hoc dicit seruare vniuersum. Et minime sunt mutanda quicād sentiat Archi. in dicto. c. licz. ō. an. limitat: nisi constitutio transierit in p̄uilegiū vel cōtractū. Et sic pōt intelligi opi. ꝓtraria. vel nisi ꝓstitutio esset iurata: q̄ tūc stante ꝓstitutione nō posset dispēsare. Cū seipm a iuramēto absoluere nō possit. hanc etiam opi. vltimā tenet Pano. in. c. ōmo de rap. Et hec opinio videť cōmunis ſm Pano.

¶ Quid autē si epūs cōmunicat in damnato crimine cum illo quez ꝓpter crimen excōmunicauit Nūquid eandem sententiā incurrat: sicut ⁊ vnꝰ alius. Rñ. ſm Ray. q̄ sic. Et hoc auctoritate canonis. Et vt refert Astesā. li. vij. huius opinionis est Hosti. et Inno. q̄ talis ligatur a canone occasione sententie siue. Et iste casus multū differt ab

immediate pcedenti. Nã ibi:licz statutũ episcopi habeat vim canonis:est tamẽ lex inferioris vel sui ipius. Et ideo ligare non potest directe superiorẽ vel seipsum. Secus vo in ista participatiõe ꝓpter quã talis non ligatur sua sententia:sed sentẽtia canonis vel pape.

¶ Sed pone q epus excõmunicet aliquez: cum participibꝫ suis seu fautoribus in crimĩe damnato. Et postea pticipet cum tali in crimĩe damnato nũquid incurrit eandẽ sentẽtiã: Rñ. Ray. dicit q sic. Sed Gof. dicit q nõ: q: pticipes liganꝫ sentẽtia homis in hoc casu.xj.q.iij. excellentissimus. Nemo añt ꝓria sentẽtia ligacur. Hosti vo dicit q ille qui pticipat cum sic excõicato: si sit alius q̃ꝫ pferẽs: duplici iure sentẽtiã eandẽ incurrit:z duplici vinculo ligatur.vno auctoritate canonis. Et sic verũ dicit Ray. Alio auctoritate sententiã ferẽtis:z sic verũ dicit Gof. Si autẽ sit pferens tunc ligabit tm̃ vna.s.canonis.

¶ Sed quõis qui tulit sententiã participabit in crimine cum criminoso. Rñ. Astensis de mente Host. q hoc potest quãdoq accidere: vt si fratrẽ excõicauit ꝓ rapina mihi facta quẽ forte odit: sed hoc fecit coactus p superiorẽ. Et nihilomin9 latẽter fauet raptori:z cũ eo pticipat z eum receptat. Vel pone q cognouit mulierẽ quã excõicauerat ꝓpter fornicationem.

¶ Quid si iudex dicat. Excõico vnũ de his duobus. Rñ.fm vv. Credo sine preiudicio.q ille est excõicatus: de quo iudex intellexit. Si tm̃ nõ põt sciri neuter vitandus est. Similit nec excõicatus est si vaga fuerit ei9 intẽtio.

¶ Quid si dicat excõmunico te si appellas. Joan.z Inno.tenẽt q ẽ excõicat9 si appellat. Primo q: excõicatio z appellatio videnꝫ in eodez momẽto cõcurrere. ergo excõicatio tanq̃ꝫ gladi9 spualis z penetrabilior:debet censeri in dubio precessisse. Secũdo q: excõicatio nõ fundat sup appellatiõe sed sup ꝓtumacia z inobedientia in actu appellãdi Sed ante appellationẽ pcessit cõtumacia valida. ergo ꝛc. Sed Butri9 tenet q nullo mõ iste sit excõmunicat9 q: nõ videtur purificata cõditio: vbi appellatio interceserit. Cũ ante non dicat appellare sed appellare velle.ergo cum nõ sit purificata cõditio anteq̃ appellet nõ debet incidere in sentẽtiã excõmunicatiõis. Cũ cõditio requirat implementũ pfectum. Secũdo ista sentẽtia est lata post appellationẽ:ergo cõtinet intolerabilem errorem. Videt enĩ excõmunicat9 si se defendat q fieri nõ debet:cum defensio sit de iure naturali. Ad pmũ ar. dico q excõmunicatio et appellatio nõ cõcurrũt in eodem momẽto:sed successiue.i. excõicatio post appellationẽ. Nõ obstat q gladi9 spualis ẽ penetrabilior. Dico q hoc fieri deberet si fieri posset salua rõne recti sermonis. Sed hoc fieri nõ potest salua rõne recti sermonis z verbis iudicis:qui voluit q nõ ꝑus incidat in excõicationẽ q̃ꝫ appellatio fuerit interposita. ergo ipaz excõicationẽ nõ cẽsebim9 pcessisse. Nõ ob.q̃ꝫ scdo dicit q excõicatio fundat sup ꝓtumacia nõ super appellatiõe:q: dico q añ appellationẽ nulla ꝓtumacia ẽ cõmissa cũ nõ dicat appellare ꝛ appellare velle. Vel dato q aliqualis ꝓtumacia pcederet:illa tm̃ ꝓtumacia ẽ facto appellatiõis annexa p iudicẽ. vñ ante factũ cõpletus.nõ debet in penã incidere fm Butrũ. Sed ꝓpter cõfessores simplices dari põt alia rõnio clarior:q̃ tm̃ in effectu cõcordat cũ opinione Bu. q̃ est Host. videlicz q si appellatio ẽ insta non tenet sentẽtia. Si vo ẽ friuola tenet sentẽtia. Et hoc dz p superiorẽ iudicẽ determiari.

¶ Quid si iudex dicat. Excõmunico te si talẽ elegeris vel huiusmodi. Rñ. Dir.li.iij.q i his sequẽda est intentio excõmunicantis: que si fuit vt tm̃ post electionẽ sit excõicatus tũc tenet electio. Sed facta electione incidit statim in excõmunicationẽ Si autẽ apparet q de intentione excõmunicantis sit q velit q sit excõmunicatus simul cum electionem faciet de facto:tunc electio nõ tenebit:z excõmunicatio tenebit. Et idem videt si de intentõne excõmunicantis dubitet: q̃ q̃cito verba electionis pfert erit excõmunicatus z electio non tenebit. Penetrabilior enĩ est gladius domini.s.sentẽtia excõicatiõis q̃ꝫ factũ homis.s.electio.

¶ Cum iudex dicit excõmunico illum vel similia verba. intelligit de excõmunicatiõe maiori. et eo.si quem. Et idem dicendũ credit asteñ. quãdo iudex aggrauando sententiã excõmunicat aliquẽ cum pticipantibus sibi. Et lz quidã dixerint hoc esse restringenduz ad illos solos qui pticipant in crimine. Tamen credit q extendendũ est ad pticipantes in cibo locutione.z similib9.ar.extra eo. quod in dubijs. Als non esset aggrauatio sententie:cum sine hac aggrauatione pticipantes in crimine. maiorem excõmunicationẽ incurrãt. extra eo.nup. Per hanc autẽ aggrauationẽ non credit personas exceptas.xj.q.iij.qñ multos.ligari.nili hoc a pferente sententiã exprimat. Sed illos solos q̃ ante huiusmodi aggrauationẽ. excõicatõez minorẽ incurrebant ex huiusmodi pticipatione. ar.d.c.qõ in dubijs. z.c.ostitutionẽ. z.c.statuim9 eo.ti.li.vj. Idẽ Bar.z Rod. Addit etiaz asteñ.õ mẽte Rod.q quecũq̃ cã excusat cõmunicatẽ cuz excõicato sine aggrauatõe sententie. excusat inquã ab excõicatione minori. excusat z a maiori cõmunicantẽ cũ excõicato z cum pticipantibꝫ sibi:nisi a pferẽte sentẽtiã:aliud sit exp̃ssum.

¶ Quid si iudex dicat. Excõmunico te cũ oĩbus pticipantibꝫ tuis. An pticipãtes in crimĩe damnatarat:sint excõicati maiori excõicatiõe. Rñ. Dat. nori.in dicto.c.qõ in dubijs.de mẽte doct.dicit q aut q̃s ẽ excõicat9 cũ pticipantibꝫ z fautoribꝫ suis Et tũc siue pticipet in crimĩe: siue extra crimẽ incidit in eandẽ excõicationẽ. vt in.d.c. qõ i dubijs Aut ẽ excõicat9 cũ pticipantibꝫ tm̃ z nõ cũ fautoribꝫ. Et tũc aut q̃s cõicat in crimĩe:z incidit i maiorẽ. Aut cõmunicat in oõne z huiusmodi.z tũc est excõicat9 minori. Et hoc vltimũ mẽbũ putat verũ panor.et ꝑ hoc ar.in.d.c. statuim9. vbi cõcans i osculo seu comedẽdo dicit pticeps:siue pticipare excõicato: vt indudat sub illa sentẽtia. Excõmunico te cũ pticipibꝫ tuis.

¶ Quid si ꝑlatus dicat. Habeo te ꝑ excõicato

et huiusmodi. nũquid vere erit excõicatus? Rñ. fm Guil. Si p talia verba agat in foro iudicij. nõ reputabit excõmunicatus: nisi aliter cõstiterit de intentiõe excõicantis: vt q; semp solitus est ita dicere ⁊ huiusmodi. In foro autẽ penitẽtiali: eligenda est tutior via. scz vt putet se excõicatum ⁊ absolutionẽ petat. Idẽ Hosti.

¶ Quid si dicat. Excõmunico te ⁊ absoluo? Rñ. fm ỹ. si voluit iudex simul excõicare ⁊ absoluere nihil egit. Si autez voluit excõmunicare ⁊ postea absoluere vtrũq; valuit.

¶ Quid de duobus quib; mandũ est: vt aliquez excõicent. Et vterq; eoz eodẽ momẽto dic. Excõmunico te si ille nõ excõicat te. Rñ. fm Og. vterq; illoz iudicũ excõicat: q; intẽtio eoz est: q; iste excõmunicet. Et est sensus. excõico te ⁊c. q; nescio vtruz ille excõicet te. Et ideo excõico te: vt sic non euadas penã excõicatiõis.

¶ Quid de excõicatiõib; que p furtis vel dãnis occultis pferũtur sic. Excõicamus oẽs illos q; tale furtũ vel damnũ fecerunt: ⁊ oẽs qui de hoc aliquid sciuerunt: nec reuelauerint illud. nũquid ille qui sciuerit hoc quocũq; mõ. reuelare teneat damna passo vel alij? Rñ. q; non tenet reuelare dãnũ passo: q; hec sentẽtia intelligi debet de reuelatõne fienda plato ecclesie nõ damnũ passo. Sed nec plato tenet iste qui solus scit: reuelare. imo tenet nõ reuelare publice. Sicut notat Ogo. de testib; synodalib; xxxv. q. vj. eps. in synodo. In hoc tamẽ casu credo q; teneat reuelare plato occulte. vt corrigat occulte: nõ publice. hec Rod. Sed si ille sciat q; possit pbare. nõ tñ tenet in reuelãdo publice suis expensis pducere testes: ⁊ in iudicio trahere reum.

¶ Quid de illis qui excõicati ordines recipiunt? Rñ. si scientes se esse excõicatos receperũt a suscepti; ordinibus sunt imppetuũ deponendi: si sunt clerici seculares. si vo nõ recolentes factum: pro q; in excõicationẽ inciderunt vel factũ quidẽ sciẽtes sed iuris ignari. nesciebant se esse excõicatos: tunc cum talib; si sunt seculares: archiepi: vel epi dispẽsare ñ possunt absq; mãdato sedis apostolice. Si vo sunt regulares: abbates ipoz post iniũctã penitentiã ⁊ pactam: poterũt cum eis dispẽsare: nisi graue fuerit ⁊ notabile factũ: vel qui fecit adultus fuit ⁊ discret?: vt violẽter ptra oblitionem ⁊ ignorantiam psumatur. probant hec omnia. extra eo. cum illoz in fi.

¶ Quid fiet de fructib; ecclesie clerici excõmunicati. Rñ. fm Ber. debent assignari alicui qui celebret. p eo donec ipe est excõmunicatus. extra de appel. puenit. Quod si iniuste fuit excõmunicat?: recuperabit fructus sibi sublatos. ij. q. v. sup causas. Idem Ray. ⁊ Hof. Si vo iuste nõ potest. C. de re mili. l. cum allegatis. li. xij. Hosti. tamẽ limitat pdicta: vt refert astẽ. li. vij. q̃diu excõmunicatus in sententiã dormit. hoc est q̃diu est i mora petende absolutionis: quia non debet pcipere beneficiũ qui non facit seruitiũ. extra de ap. pastoralis. in fi. Secus si nõ esset in mora. extra de cõcess. pre. q; diuersitatem.

¶ Quid si non habet vnde viuat clericus excõicatus. Rñ. astẽ. fm Jo. q; puidendũ est ei interim de bonis ecclesie: q; etiã depositis pudetur. l. dist. studeat. ne cogat i obprobriũ cleri mẽdicare.

¶ Vtrũ sentẽtia excõicationis lata sub cõditiõe liget anteq; extet conditio. Rñ. fm Hosti. nõ ligat. extra de ap. pterea. el. ij. et exẽ eo. a nobis. el. j. vñ ⁊ si pendẽte pditõne appelleꝫ. tenet appellatio Sed si pure fereret sentẽtia nõ reuelareꝫ p appellationẽ. d. c. pastoralis. Trãsfert tñ causse cognitionẽ in supiorẽ. extra eo. p tuas.

¶ Sed q̃d si pendẽte pditione desinat esse eius subdit?. Rñ. tenet sentẽtia. nisi appellet. exẽ de foõpe. c. pe. exẽ de offi. dele. gratũ. ⁊ c. relatũ.

¶ Pone q; aliquis excõicet post appellationem. nõ tamẽ psequit eã. nũquid rata manebit sententia. Rñ. q; nõ. Aut enim appellatio tenuit aut non. Si sic: excõmunicatio postea nulla fuit ipso iure. d. c. p tuas. Et ita siue psequat appellationez siue nõ: nõ efficit pma aliqua. Si non tenuit: ergo excõmunicatio pma facta statim tenuit. hec Astẽ. de hac materia vide s. Appellatio.

¶ Quid si iudex dicat excõico te si habes res furtiuas. nũquid p appellationẽ suspendeꝫ. Rñ. fm Hosti. nõ suspẽdeꝫ si habet res illas. Si tñ occultũ ẽ: eccl'ia nõ iudicat de occultis.

¶ Quid si dicat. Excõmunico te quia feci furtum. Et tamẽ falsum est. Rñ. fm ỹ. Hostiẽ. et Inno. Tutius est dicere q; excõmunicatõ teneat vt. xj. q. iij. c. j. ⁊ c. si episcopus. q; non est error intolerabilis exp̃ssus. Et causa licz sit falsa. nõ tamẽ est impossibilis. vñ pulendum est q; absoluat ad cautelã: quo ad forũ iudiciale. Sed quo ad deum non est ligatus: nisi forte ex pteptu. vide tamen ad predicta que notant docto. in. c. inter ceteras. de re iudi. et Panor. ibi. Quod aut sententia continet causam falsam. Et tunc aut causa est notorie falsa ⁊ impossibilis. Et tunc non tenet sententia. etiã si sit excõmunicatiõis. Exemplũ. si iudex condemnauit vel excõmunicauit eunuchum vel infantem: quia pgnantem reddidit monialez. Aut causa notorie est falsa. sed nõ impossibilis. vtputa iudex excõmunicauit aliquez quia spoliauit ecclesiam cum incendio. ⁊ notorie causa est falsa. nõ tñ impossibilis. quia hoc potuisset facere. Et Archi. in. c. venerabilibus. eo. ti. li. vj. dicit talem sententiam valere. et loquitur in excõmunicatione. Et forte potuit moueri. quia iura i nullitate excõmunicationis loquũtur. qũ in sententia fuit exp̃ssus error intolerabilis. Et hanc opinionez tenet glo. saltẽ in excõicatione. in. d. c. p tuas. Sed do. Jn. tenet q; sententia excõicationis notorie falsa non valet q; iniusta sententia sustineꝫ. pter psumptionẽ iusticie que cadit sup dubio. c. causaz. de re iudi. Secus dicit: in causa manifeste falsa. Et hoc putat veritimũ panor. Non ob. q; iura in excõicatione facinnt mentionẽ de expressione erroris intolerabilis: q; dico q; iura illa debent cã exẽplificãdi sup nullitate. Et ea que dicũtur cã exemplificãdi: nõ stringunt regulam. nam expressio erroris inducit nullitatẽ: q; apparet notoria iniusticia. Idem

ergo vbi factũ: est re ipa notorie iniustuz: vt in casu nostro. Et nõ refert quid ex equipolentibꝫ fiat. Idem tenet Panor. in. c. ab excõmunicato. de rescriptis. Et no. pdicta qꝫ faciũt ad multa.

¶ Et nũquid si debitor impotens ad soluendũ: impotentia notoria in ciuitate: qꝫ nihil penitus in bonis hz: excõicatur ꝓpter debita. an teneat talis excõicatio? Dici põt p pdicta qꝫ nõ: nec q̃ ad deũ: nec q̃ ad ecclesiã: vt alꝫs disputatũ fuit per quẽdã archidiaconũ. Vide tamẽ qõ notat do. An. in. c. D. z B. de offi. dele. vbi querit. an sententia liget impotentẽ? Et distinguit. qꝫ aut constat de mẽte iudicis qꝫ voluerit ligare in omnẽ casuz. z tũc erit ille ligatus: licz fuerit impotẽs. Aut cõstat de mẽte iudicis qꝫ noluerit ligare in casu impotẽtie: z nõ erit ligatus. Aut dubitaꝫ de mẽte iudicis. et tunc excõicatio ligat saltem quo ad nos: licz fuerit impotẽs. Sed quo ad alios effectus. puta vt ille puniatur: tunc sentẽtia nõ ligabit. Sed quo ad primũ membrũ huiꝰ distinctionis Panor. tenet oppositũ dicens. qꝫ si cõstaret de mẽte iudicis: sentẽtia ꝓtineret intolerabilẽ errorẽ. z sic esset nulla. vide etiã ad pdicta notabile. d. ffe. de se. in cõsi. suis: qꝫ si sentẽtia excõicationis fuit lata generaliter. puta ꝓtra non soluentes censum: vel quid simile. illa sentẽtia nõ ligabit: nisi soluere nolentes: nõ autez impotentes. Nõ placet Panor. qꝫ verba generalia debẽt intelligi ciuili mõ. ar. in. l. si cui. ff. õ serui. z in. l. qõ dicim⁹. z in. l. ratũ. ff. de solu.

¶ Quid si episcopus vel iudex pcipiat alicui: vt det alteri suos libros: vel domuz: vel huiusmodi. Et si nõ dederit: sit excõmunicatus. nũquid dare tenetur? Rñ. Directoria li. iij. qꝫ nõ. Sed agat cum superiore: vt absoluat. extra eo. sacro. Et ille qui cõsulit ei qꝫ non det: nõ incidit in canonem maioris excõicationis: qꝫ non cõmunicat in crimĩe: si non obedit. In minore tamẽ excõicatõez incidit: qꝫ eã seruare debet: etiã si sit iniusta. xj. q. iij. c. j.

¶ Quid autẽ sit cõtemnere? Dic fm Pte. qꝫ cõtemnere: est mandatũ non curare. xj. q. iij. excellẽtissimus. Quãdo autez ꝓpter particularẽ causam inducit: nõ dicit ex ptẽptu peccare: nisi ex eadem causa frequẽter iteret delictum fm Zab. in cle. j. õ sepul. Et sic ꝓtemnere ꝓpue dicit: qñ non propter aliquã causam. sed solũmodo qꝫ nõ vult pcipiẽti parere. Secus si faceret ex ira. negligentia vel huiusmodi.

¶ Quid si iudex pcipiat alicui debitori qꝫ soluat infra certum terminũ. Alioquin sit excõmunicatus. Vtrũ creditor possit terminũ ꝓrogare. Rñ. Inno. z Hosti. dicunt qꝫ nõ potest ꝓrogare ẽptũ ad sententiã excõicationis: nisi iudex ꝓsentiat prorogationi: z tũc si adueniente secũdo termino nõ soluerit erit excõmunicat⁹: quia terminus videt ꝓrogatus cum suis accessorijs. ar. ff. de pca. l. sed si manente. Si tamẽ ps in pmo termino reputat sibi vt satisfactuz: cessat tota excõmunicatio. vide doc. õ hoc in. c. pterea. el. ij. de appel. Mã do. An. añ factum. dicit tenendã opinionẽ Inno. z Ho. Sed post factũ videt ꝓtrarium dicendũ. Et dicit qꝫ sibi verior videt alia opinio: qꝫ iudex videt fulminare sententiã in fauorẽ ptis. z dato ptis assensu: excludit ꝓtumacia. Hanc opinionẽ putat panor. verissimã. Adducit optimũ simile. Mã iramentũ pti pstitum: pncipaliter obligat deo. deinde reiuꝝ. si debitores. Et tñ si ille in cui⁹ fauorẽ iurat. obligationẽ remittit: nõ indiget iurãs aliqua absolutione qꝫ deus videt etiã remittere: cuz ad vtilitatẽ alterius iramentũ acceperit. ad hoc õ ispõ. c. ij. Secus si pncipaliter iuret ꝓ temptatione dei. Nam tunc etiaz papa non remittit sine causa de iureiuꝝ. c. quãto. Ita in ꝓposito iudex excõmunicat in fauorẽ ptis. Si ps vult differre terminum: etiã iudex videt differre velle cum nihil aliõ agat iudex: nisi vt ptes ad cõcordiã reducat. l. j. §. põ aĩt quis. ff. de no. ope. nũ. Et ꝓ hac opinione videtur casus expssus in. c. j. de loca. De hoc vide õ. Excõmunicatiõe. xiiij.

¶ Quid ergo dicemus si adueniente secũdo termino. iste debitor non soluat creditori qui terminũ ꝓrogauit sine consensu iudicis: ramẽ cum hoc pacto qꝫ si nõ soluat in termino ꝓrogato qꝫ sit excõmunicat⁹. An termin⁹ videaꝫ ꝓrogatus cum accessorijs. Et an iste debitor sit excõicatus? Dic qꝫ non. exquo termin⁹ fuit ꝓrogatus absq; assensu dicti iudicis. Et hoc determinat Bal. in. l. tale pactum. §. qui ꝓuocauit. ff. de pac. dicẽs qꝫ excõmunicatio nõ potest nasci ex contractu: sed solus nasciꝫ ex sentẽtia. Sed tale pactum appositum qꝫ reincideret in eandẽ sententiã non est sententia. Et hoc dictũ Bal. intellige quãdo tale pactũ esset appositũ p debitorẽ cum ipo creditore extra sentẽtiam absolutiõis: quia tũc non reuiuisceret sentẽtia excõmunicatiõis: nec esset excõicatus si nõ solueret. Sed si tale pactum vel ꝏditio apponeretur in sententia absolutionis per ipsum iudicem. tũc certe dicendum est qꝫ reincideret in sententiaz excõmunicatiõis. c. significauit. z. c. ad repamendã de offi. or.

¶ Excõmunicatus qui contemnit sententiã seruare. z ingerit se cõmunioni fidelium: etiam si sententia fo: litan erat iniusta: fit iusta scilicz ꝓpter contemptum et potest iuste excommunicari. xj. q. iij. §. cum ergo. Et talis etiam tardius absoluetur. xj. q. iij. qui iubente. Vnde talibus consulendum est: qꝫ etsi sciant iniustaz sententiã: ipsam diligenter obseruent.

¶ In quibus casibus sententia excõmunicationis nulla est ipso iure? Rñd. in septem. Primus est si ille qui tulit eam nec habebat de hoc potestatem; vt quia non erat eius iudex. xj. q. iij. sententia. vel erat publice excõmunicatus z huiusmodi xxiiij. q. j. audiuimus. Secũdus quando est lata post appellationẽ legitimam. Tercius quãdo cõtinet intolerabilem errorem. Viij duo casus habentẽ extra eo. per tuas. In quib⁹ casibus ille qui eos ꝓponit etiã si non petat absolutionẽ: debet audiri vt dicto. c. p tuas. Sed z si ad cautelam petat absolutionem: non debet negari eꝫ iuris aduersarius eius vel excõmunicator: se opponat nisi diceret eum excõicatuz ꝓ manifesta offensa: qꝫ tunc

dabitur sic dicenti terminus octo dier. ¶Et si probauerit non absoluet: nisi prestet emendã: vel det cautionẽ de parendo iuri: si offensa dubia ponatur. Si tamen pendente pbatione pma. scz illius qui sic fuerat excõmunicatus: debz euitari in illis omnib9 que vt actor in iudicijs attentauerit. Extra iudiciũ vo in officijs. postulatiõibus. electionibus z alijs legitimis actib9 debet admitti. extra eo. solet. li. vj. q si appellationẽ sup hoc nõ fuerit psecutus: vt debuit. j. tempus statutũ a iure vel a iudice. ¶Et ipe fuit excõicatas nominatim et expresse: lapso dicto tempore debet denũciari. ¶Et tã in iudicialib9 q extraiudicialib9 actibus remoueri donec ꝺ ipius sentẽtie docuerit nullitate. extra eo. licet. li. vj. Quart9 casus est. qñ aliquis excõicaret maiori excõmunicatiõe illos qui excõmunicato participarẽt: non in crimine sed in locutiõe z in alijs casib9 in quibus incurrit minor excõicatio. ¶Et ratio est ſm doc. q: nemo debet excõmunicari nisi p peccato mortali. z ideo isti participantes in locutione z huiusmodi. de se non peccant mortaliter nisi post monitionẽ. ¶Et ideo talis sentẽtia nõ valet nisi pmissa trina monitiõe: vel vna p trib9. z nisi expriment nominatim ipi admonẽdi. extra eo. statuimus. et. c. pstitutionẽ. li. vj. Quidã tamẽ ad predicta dant duas restrictiões. Mã ab. z Jo. an. put recitat Panor. in. c. qõ in dubijs. extra eo. restringũt dictos tex. qñ quis excõmunicat participantes excõicato a se. Secus si excõicat participantes excõicato ab alio. vtputa fecit epus hanc sentẽtiam. ¶Excõmunico omnes participantes excõicato ab archiepo vel a papa. tũc em hec sentẽtia licz fort sit iniusta: tenet absq; alia monitione cononica. ¶Et hoc clare videt pbari in dicto. c. statuim9. ibi. excõicatis ab eo. Hoc etiã casu non valet sentẽtia suspensiõis vel interdicti: nisi pmissa monitiõe canonica. vt in. c. statutum. eo. ti. li. vj. Secũdo aliq limitant predicta: z dicunt q dicta decretal. cõstitutionẽ. solũ habet locuz qñ singulares: z nomiate psone excõmunicant: q: tunc requirit monitio specialis. Si aũt generaliter fereret sentẽtia: tunc dicunt sufficere generalẽ. ¶Et sic adhuc remanent antiqua iura. Sed glo. in dicto. c. pstitutionẽ. dicit q tucius est dicere q hodie in genere excõicatio i participantes ferri non possit. ¶Et sic sublatum est qõ dicit in dicto. c. qõ in dubijs.

¶Qui autez dicantur nomiatim moniti. Vide s. ¶Excõicatione. xxviij.

¶Que aũt dicat canonica monitio: Rñ. glo. in dicto. c. cõstitutionẽ. q trib9 modis potest fieri. vt puta. iudex dicit. Monemus te p pma. Qua finita: monet secũdo p secũda. Qua finita: tercio monet p tercia. Interdum vna monitõe facit tres. Vic. Monem9 te q vsq; ad talem diem. p pmo talem. p secũdo talẽ. p tercio talẽ. Interdũ vnaz tñ dat dilationẽ di. Monem9 te q vsq; ad talem diem p pmo. secũdo. z tercio pemptorio a cõmunione tal' abstineas. ¶Et hoc vltimo casu est interuallũ inter monitionẽ z sententiaz. ¶Et ſm glo. ibi sup vbo ꝓpetẽtia. s. internalla. iudex arbitrabit p psonarũ z negocij qualitate. ¶Et nisi facti necessitas aliter suaserit ꝛc. vt q: partes sunt ad rixã vel arma parati: vel huiusmodi. Quint9 quãdo plati interdicunt suis subditis ne exponant suis superioribus aut apostolice sedis legatis: vel inq̃sitoribus statum suarum ecclesiarũ sine monasteriorũ. z de hoc ferrent sententiã excõmunicatiõis. extra de offi. or. q: plerisq; li. vj. Sextus cũ quis supponit se protectiõi romane ecclesie nõ tamẽ appellat ex simplicitate. extra de ap. ad audientiã. hec asten. Septimus cũ excõmunicatio fertur cõtra aliquẽ postq; iter arripuit ad papam. extra de ap. dilecti. el. ij. in tex. z in glo. ¶Et hoc intelligit ſm Ber. qñ post litem motam iuit ad curiam. Secus si ante. hec Asten.

¶Utrum excõmunicatus obliget sibi aliquem contrahendo: Rñ. Hosti. dicit q non. Sed verius videt qõ Jnno. dicit. scz q omnes ptractus initi cum excõicato nõ solum ignoranter: sed etiam scienter z etiã durante excõicatione: tenent. ¶Et ex eis quidẽ agit ptra excõicatũ. Jpe autez durante excõicatione agere nõ potest. poterit tamen post absolutionẽ etiã de cõtractu inito dum erat excõmunicat9. xj. q. iij. qñ multos. et extra eo. si vere. ¶Et cõclude ſm cõmuniter modernos put recitat Panor. in dicto. c. si vere. q valent ptractus super temporalib9 initi cuz excõicato p hoc. d. c. si vere. qõ loquit indistincte. Item quia cõtractus est de iure gentiũ. ¶Excõicatio vo de iure positiuo. Item cõmunio nõ prohibet in odiũ ptractus: quo casu pcederet opinio Hosti. Sed in odium ipsius excõmunicati.

¶Utrum excõicatus possit intrare ecclesiam: Rñ. ſm Ray. ¶Excõmunicati excõicatione maiori: siue occulti sine manifesti nõ debẽt intrare ecclesiam q̃diu sunt excõicati. Qõ intellige ſm vv. ad orandũ: siue dũ agũtur ibi diuina officia. Sed ad audiendũ pdicationẽ admittunt: qua audita statim exeãt. extra eo. rñso. vbi dicit Panor. q extra casum pdicatiõis nõ licet excõicato ingredi ecclesiã. licz Bar. bñ. tenuerit oppositũ. Jdẽ dic de indicto z suspenso ab ingressu ecclie. ar. xxxiij. q. iij. vir cũ ꝓpria. Nec9 si suspẽsus eẽt ab officio tñ: vel interdict9 a sacramẽtis ecclie: q: tũc posset orare i eccl'a z ibi audire diuina. Jdẽ tenet Mo. in sũma dicẽs: q nullo mõ excõicat9 dz intrare ecclesiã: q: nec interdict9 qõ ẽ min9: hoc facẽ debet. De psuetudine tñ prava intrãt ecclesiã excõicati dũmõ nõ celebret ibi. Dz hoc nũq; fit sine peccato. ¶Et qõ deteri9 est intelligit de excõicato tã occulto q manifesto. Jdem asten.

¶Sed nũquid talis ad ostiũ ecclesie stare possit vt ibi missã vel aliud officiũ diuinũ audiat: Rñ. asten. q nõ. qõ ex mẽte vboz decretalis pz extra de pe. z re. qõ i te. ibi voce ita demissa celebrẽt: qõ exteri9 audiri nõ possint. pẽsbyter etiã q sic sciẽter celebrat. mortaliter peccat. ex de cle. excõ. c. fi. z ex eo. nup. Addũt etiã Host. z Jnno. in. d. c. nup. q si clerici sciũt excõicatũ foris stare. z diuina audire: puniri debẽt si celebrẽt ac si intus audiret. vnde si excõicatus audit foris diuina: illi qui sunt in ecclesia recedere debẽt. Jdẽ asten.

¶ Utrũ vniuersitas vel collegium possit excõmunicari: Rñ. Directoria li.iij. fm Her. dicit q vniuersitas vel collegium excõmunicari nõ debz tamẽ si lata fuerit sententia tenet. Et hoc est tuci⁹ vt dicit Jo.an. Sed directoria dicit: q ferri nõ debet. et si lata fuerit: non tenet extra eo. romana. §. fi. ibi penitus prohibemus. lib. lxj. Et quod papa phibet fieri non licet. xxviij. q. j. iam nunc. vnde non sine mysterio dicit. penitus quasi dicat ĩ hac parte omniũ potestatem subtrahimus. Et ratio est: quia vniuersitas nõ est materia capax ad recipiendum talem sententiaz. Cum vniuersitas vel collegium non faciat psonam verã: sed fictam. et sola pson vera que habz animã rationalem ligat excõicatiõe. extra eo. cũ medicinalis. li. vj.

¶ Utrum excõmunicatus possit amplius excõmunicari: Rñ. potest: siue p eadez causa: siue p diuersis. iij. q. iij. Engeltrudã.

¶ Quis est effectus maioris excõmunicatõis: Rñ. fm Hosti. Primo quidẽ vt nullus cum eo participet nec loquẽdo: nec orando. salutando. vl cõmunicando. comedendo. vel bibendo. xj. q. iij. sicut. z in tribus capitulis sequẽtib⁹. Item q non possit eligere vel eligi. extra de ap. cõstitutis. Itez q nullum beneficiũ ecclesiasticũ acquirere possũt. extra de cle. ex. postulasti. Item q̃diu excõmunicatus est de beneficijs suis nihil percipiat. extra ō ap. pastoralis. vbi Panor. dicit. q excõmunicato nõ est ꝓuidendum in aliquo nisi fame periret. de hoc dictum est supra in hoc. c. Et Panor. ibi reddit rationẽ diuersitatis inter excõmunicatũ z depositum: quia excõmunicatus potest sibi ꝓuidere. sez petendo absolutionẽ sed depositus non: q cum fuerit depositus ꝓpter crimen quãtũcũq; sit emẽdatus: non recuperat primũ statum. Merito sibi dispensatiue ꝓuidet ecclesia de temporalibus. Et sic limitanda est glo. nota. in. c. cum vintomensis. de elec. que dicit. ꝓuidendũ esse suspenso a beneficio: ne cogatur mendicare. Intelligo illam glo. quando suspensio est facta ꝓpter crimẽ Sed si ꝓpter contumaciam. non puto sibi ĩ aliquo subueniendum cum possit sibi prouidere satisfaciendo. Nam sepe homines ō cibo securi iniuriam negligunt. Idem dico de elemosyna q si fame periret: tunc esset subueniendum. Sec⁹ vbi non esset tanta necessitas. Item non potest constitui ꝓcurator. extra de proba. post cessionẽ. Nec etiam potest constituere: nisi ad se defendendum vt in. c. intelleximus. de iudi. Quinimo siqua cõmunitas aliquem ꝓcuratorem instituit z ipse excommunicatus inter constituentes fuit vt rector ꝓncipalis z expressus: vel eius auctoritate factus esset ꝓcurator: vel si ipsa cõmunitas: sciendo ipm talem vnacum eo fecisset ꝓcuratorem: non valet. extra de procu. c. fi. Si tamen excõmunicatus sit reus bene potest se in iudicio defendere. et ad hoc ꝓcuratorem constituere. vt dictum est per dictum. c. intelleximus. vbi notat glo. q si non potest procuratorem habere: vel fidelem reperire: q poterit respondere etiam per seipsum. Secus si sit actor: vel si reconueniat. extra de excep. cũ inter

Item constitutiones z sententie que feruntur ab excõmunicato publico vel de eius mandato sunt ipso iure irrite: z nullo vnq̃ tempore valebũt. Sz de hoc vide diffuse supra Absolutio primo. Item excõmunicatio non suspendit̃ per appellationem sequẽtem. vt in dicto. c. pastoralis. §. fi. Item quicunq; est excõmunicatus siue suspensus si se ingerat scienter diuinis fit irregularis. extra de cle. excõ. apostolice. nec cum eo dispensari potest nisi ꝓ papam. extra de re iudi. cum eterni. z extra eo. cuz medicinalis. libro. vj. Excõmunicat⁹ quoq; si impetret aliquod rescriptum super aliquo articulo q̃ appellationis vel excõmunicatiõis non valet. extra de rescript. Ipso iure. li. vj.

¶ Nũquid excõmunicato baptizare liceat: Rñ. fm Guil. dur. si excõmunicatus paratus solẽniter baptizat: irregularis efficitur. Secus si alius in necessitate hoc faciat. Sicut de malo ministro dictum est ꝑ. Baptism⁹. iij.

¶ Judices seculares cõpellendi sunt ab ecclesiasticis iudicibus repellere excõmunicatos ab agendo. patrocinãdo et testificando. in curijs suis. extẽ eo. decernim⁹. li. vj.

¶ An autẽ excõicatus possit esse arbiter vel arbitrator: vide ꝑ. arbiter.

¶ Quãdo rector aliquis fuit excõmunicatus ꝓ eo qõ fecit in suo regimĩe: si postea ãmotus sit: nihilominus excõicatus est: quinetiã succesor eius nam vterq; debet ecclesie satisfacere ꝓ his que statuit: vel in quibus succedit. extra de imu. eccle. aduersus. vide de hoc ꝑ. Excõicatiõe. viij.

Excõmunicatio.ij. de

pcutientibus clericos. Vide ꝑ. Absolutio.ij. per totum.

¶ Sunt casus in quibus pcutiens clericum nõ est excõmunicatus. Primus qũ ignorabat q ẽt clericus. puta quia comam nutriebat. extra eo. si vo. el. ij. Secũdo in clericis qui non ferũt habitũ neq; tonsuram: neq; aliquid de clericatu ostẽdãt si. ij. moniti: se nõ correxerint. extra eo. contingit. el. ij. vbi singulariter notat Panor. q ex solo delicto apostasie. clericus etiã in minorib⁹ non perdit priuilegiũ clericale. etiã si deprehendat̃ in delicto. Et ad hoc videt̃ tex. expressus in dicto. c. cõtingit z in. c. si iudex. eo. ti. lib. vj. Et ꝓ hoc oportet restringere. c. j. de aposta. Itẽ nota q ad hoc vt clericus perdat priuilegium ratione apostasie. debet tercio moneri vt resipiscat. Vt no. in dicto. c. contingit. ibi. iij. Non ergo sufficit fm Panor. vnica monitio ꝓ oĩb⁹. exquo ad incurrendam penã ius requirit trinã monitionẽ iuxta theoricã glo. i cle. j. ō vi. z ho. cle. Et Jo. an. in. c. ex tue. de cle. nõ resi. dicit q vbi ius req̃rit primã secũdã z terciã. citationẽ p edictũ ꝓ absentẽ nõ sufficit vnica pemptoria: q̃ in penalib⁹ verba debent intelligi stricte et ꝓprie: non autem ficte z large. Adde etiã q̃ notat Lar. ĩ dicta cle. j. q nõ sufficeret vna monitio sine ꝓgruis interuallis. Sec⁹ si ꝓtineret interualla aliquoũ dierũ: ita q̃ sit vna monitio facta cum tribus interuallis ꝓ. c. constitutionez. extra eo. li. vi.

vbi vnã monitionẽ cũ tribus interuallis equipat tribus monitionibꝫ. Sed hoc dictum dicit Panor. non esse vsq; quaq; tutum. naz dicit q facili? poterit puenire ad noticiaz citati: qñ edictũ fuerit triplicatũ q; qñ fuit vnũ. licz fuerit pemptoriũ. z pro hoc allegat glo. in dicta cle. j. Itez no. fm Panor. in dicto. c. ptingit. p ter. ibi a te moniti. q hic monitio nõ potest fieri p iudicẽ secularẽ: neq; p quẽcũq; sed debet fieri p diocesanũ. ibi in diocesi tua: vel p quẽcũq; platũ habentẽ epalem iurisditionẽ in clericum. vt in. c. in audientia. extra eo.

¶ An autem sufficiat monitio generalis: vtputa Episcopus facit edictũ generale. q omnes clerici reassumãt habitũ z tonsurã infra mẽsem. nũquid nõ reassumẽtes sint priuati ipo iure priuilegio canonis. Dic q ter. in dicto. c. i audientia. nõ requirit specialẽ monitionẽ: ergo sufficit generalis. Nã vbi iura volunt fieri specialẽ monitionẽ: illam exprimũt: vt in dicta cle. j. z in dicto. c. pstitutionem De hoc vide ſ. Excõicatione. xxv. tercio in clerico qui cont ẽpto habitu fert arma: z tercio. monitus nisi se correxerit: vt in dicto. c. in audientia. vbi pa. nor. ex illo ter. infert q ex sola dimissione habitus clericalis z delatiõe armoz militarium: nõ perdit ipo iure clericus priuilegiũ clericale. Et fm Ge. in c. j. de cle. oin. li. vj. habitus clericalis quo ad hoc: vt clericus gaudeat priuilegio cõsistit in duobus. s. vestibus z tonsura. Et vt perfecte habeat noticia quãdo clericus habitu dimisso perdat priuilegiũ canonis vel fori. inferentur quedam cõclusiones. Prima. Clerici qui relicto habitu clericali efficiũtur stipendiarij: seu armigeri: quãtũcunq; cognoscant z notum sit alijs istos esse clericos. perdunt priuilegiũ imunitatis psone. hec cõclusio probat per ca. cum non ab homine. extra eo. Et ibi eam approbat Panor. Idem potest dici fm panor. in c. ppendimus. eo. ti. de clerico qui dimisso habitu z tonsura imiscet se enormitatibus. Et fm panor. ibi clericus dicit imiscere se enormitatibꝫ et seuis. qñ facit seditionẽ in populo et guerram. Secũda conclusio. Quidiu clericus defert habitũ et tonsuram. licz imiscat se enormitatibus: non perdit priuilegium fori: nec canonis. Hec conclusio approbatur p Jo. an. z Panor. in dicto. c. ppendimus. Tercia conclusio. Clericus qui assumptis armis immiscet se enormitatibꝫ dimisso habitu licz perdat priuilegiũ canonis. vt dictum est: sed non priuilegium fori. Vnde debet statim restitui iudici eccleiastico: nisi fuisset inueteratus in huiusmodi aggressuris seu enormitatibus: vel esset incorrigibilis. z tunc fm dictũ Jo. an. et Hosti. perdit tam priuilegiũ canonis q; fori. Et sic poterit p iudicem secularem puniri. Sed quo ad hoc vltimũ scz priuilegium fori Panor. non recipit. nam per ar. a cõtrario. c. vnici. de vi. z ho. li. vj. certi sunt casus in quibus clericus ipo facto perdit priuilegiũ clericale: nec iste reperitur inter istos. ergo debemus stare regule generali: vt clericus coram suo iudice conueniat quãtũcunq; deliquerit. Et pro hoc optime facit. c. ii iudex. extra eo. li. vj. vbi clericus captus in maleficio: dimisso habitu z tonsura debet remitti ad iudicem ecclesiasticuz si probat se clericum. Et pondera verbum maleficiũ. Est enim verbum generale aptum comprehedere delictum quãtumcũq; graue. Nec expresse aliquod ius probat opinionem Hostiẽ. et Jo. an. Et sumus in penalibus. vbi fienda est benigna interpretatio. maxime in fauorem ordinis clericalis. Et hanc opinionem tenet domin? Cardi. Sed domin? Pe. z domin? An. disputando tenuerunt opinionez Jo. an. hec Panormi. in dicto. c. perpendimus. Quarta cõclusio. Siquis percusserit clericum in habitu et tonsura in bello iusto ex parte percutientis: percutiens non est excõmunicatus: presertim si clericus causam dederit aggressure. hanc cõclusionem approbat archi. florẽ. z dicit esse de mẽte Innoc. Item fm eum si tres contra terciuz. et clericus temere se imisceat habitu deposito: et tũc credit percutientes in limitibus aggressure: non fore excõmunicatos. Quarto in clerico exercente negocia secularia z tercio monitus: noluit desistere a negociationibus perdit priuilegium quo ad negociationes et facultates suas patrimoniales dumtaxat fm glo. in. c. fi. de vita z hone. cleri. nõ autem ecclesie: quia licz res ecclesie deferantur ad certum locum negociationis causa: non debent soluere gabellam fm Panor. ibi. quia delictum persone zc. Et sic fm glo. ibi. talis clericus negociator non perdit priuilegiũ fori. Nã illud est maioris preiudicij q; priuilegium canonis: qõ etiam minime perdit. Quinto in clerico priuato si non fert habitum z tonsuram. nullum retinet priuilegium. Secus si defert habitum z tonsuram: z cõtraxerit cum vnica z virgine: quia tũc retinet priuilegiuz clericale in duobus. scz q percutiens eũ est excõmunicatus. et q nõ potest constringi per iudicem secularem. nec ciuiliter. nec criminaliter. In ceteris vo non retinet de cleri. coniu. c. clerici li. vj. Limita tamen predicta prout dictum est supra Clericus scõo in fi. Sexto in clericis buffonibus: ac etiam macelarijs et tabernarijs: qui talia officia publice et psonaliter faciunt. Et dic vt supra Clericus secundo. Septimo in illis qui nõ ex ira sed iocose se percutiunt. extra eo. ca. j. Octauo in magistro: qui tamen hoc facit leuiter causa disciplinę. extra eo. cum volũtate. ſ. fi. Nono in eo qui incontinenti vim vi repellit temperate. extra eo. si vo. el pmo. ſ. ij. Decimo cum quis inuenit clericum turpiter agentem cum vxore. matre. soroze vel filia propria: vt in dicto. ca. si vo. Et nota glo. ibi super ver. vxore. que dicit idem esse i sponsa de pẽsenti. que etiam querit nunq̃d nomĩe matris intelligantur omnes ascendentes? Et dicit. q in isto casu non est extendẽdum ad descendentes vel ascendentes cum minoz fiat iniuria. Idez tenet domin? An. quod placet Panor. Cum hec materia sit odiosa ipsis clericis. z exorbitans a dispositione iuris: non debet extendi: sed in propijs termis intelligi debet. Et fm hoc intelligitur de matre. filia. vel sozore tam legitima q; etiam naturali: sed non adoptiua. Item appellatione filiorũ non veniunt nepotes in materia stricta

maxime vbi non tractatur de fauore filiorum: vt hic. de hoc vide infra.c. Filius.et.c. Illegitimus. Et nota fm vv. q non solum ad coitum est restringendus: sed etiam ad amplexus z oscula. Et quãdo quis se preparat ad opus carnis. si tamen in loco non suspecto: sed in publico faciat. Sicut fit quando ꝙ ludendo: tunc verberans huiusmodi incidẽt in canonẽ. Item cum per signa aperta z propinqua negocio constat a clerico turpitudinem coitus ibi ante expletam statim esse cũ predictis: verberãs huiusmodi non incideret in canonem: si hoc faciat incontinenti anteꝙ ad alia diuertat: nam postea verberans incideret. Item si quis inueniat clericum suspectũ et monitum in domo cum vxore: z si non turpiter conuersantem sedentem tamẽ vel confabulantem: licz eum fm leges perimere: multo fortius capere z detinere p viginti horas. z iudici tradere: z testes conuocare ff. de adulť. l. capite. hec Directoria li. iij. Et intelligitur de monitione etiam facta a marito. de hoc vide singularia infra Impedimentum octauo. z supra.c. Dos.

¶ An autem in predicto casu tali liceat predictas personas mutilare vel occidere: Rñdit vv. Et si possit dici q tali parcit quo ad excõmunicationẽ. Eo q decre. si vo. alť. nõ distinguit inť atrocẽ iniriã z nõ atrocẽ: nihilominꝰ nõ licebit ei occidere.

¶ Quid de illo qui ordinat cum vxore vt clericus vocetur ad turpitudinem: et sic eum verberat: Rñdeo fm vv. q tam vir ꝙ vxor incidunt in canonem.

¶ Quid de muliere que percutit sacerdotem impetentem eam de turpitudine: Rñ. fm vv. si solum eam verbis impetat: incidit in canonem. Si autem tangit inuitam: z illa se defendens cũ moderamine inculpate tutele eum percuciat: nõ credo q incidat. Securius tamen est q faciat se absolui ad cautelam. Undecimo. si fiat a prelato: vl de mandato eius: causa correctionis. vt in.c. cum voluntate. et. ca. ex tenore. extra eo. Et si non fiat causa correctionis: tam verberans ꝙ precipiens incurrunt excõmunicationem. extra eo. vniuersitatis. Quod si causa subest: potest clericum capere et carcerare etiam per laicum. extra eo. si clericos. li. vj.

¶ An autem clericus possit torqueri per laicum etiam de mandato prelati: Rñ. Panor. in. ca. vt fame. extra eo. post do. an. ibidem. z pe. de an. q non. Sicut nec verberari potest. Et ita refert do. An. se consuluisse. licz cõmunis obseruãtia habeat contrariũ: z male. vide tamẽ glo. in. c. ꝓsbyteri. v. q. vj. que dicit clericum debere torqueri coram episcopo suo: nõ a laico. Sed possz intelligi q nõ a laico. scz disponente z auctorizante. Secus ī laico ministrante et obtemperãte mandato ecclesiastici iudicis. Sicut videmus in simili. nõ enim potest laicus auctoritate ꝓria capere z detinere clericum: seu detrudere sine pena excõmunicatiõis. vt in. c. nuper. eo. ti. Et tamẽ ad mandatũ iudicis ecclesiastici: licite capit z detrudit sine pena: vt in dicto. c. vt fame. Et cõmuniter dicit Panor. hoc seruať: z male. Et hoc ideo q hodie clerici torquẽtur per laicos: et talis modus torquẽdi nõ posset fieri per clericos: quia forte nemo ī huiusmodi obtemperaret: nec sunt docti in hac arte torquendi: sicut laici. Sed de iure non puto hoc posse fieri. Item nota q ꝙ clericus sit incorrigibilis: nisi traditus fuerit curie seculari nõ potest per secularem ꝓria auctoritate detineri. Quod intellige nisi precesserit depositio: vt in. c. cum nõ ab homĩe. eo. ti. vel nisi capiať incorrigibilis: vt restituať prelato ꝓrio. ad hoc facit quod notat Panor. in. c. qñ. de offi. or. q si timeret de potentia clerici: vel de fuga eius q citra incorrigibilitatẽ: potest ꝑlatus inuocare brachium seculare. z illũ capi facere z incarcerari. Secus añt qñ inuocať brachium seculare: vt puniat clericum iure suo. Et sic ꝓcedunt iura allegata p glo. ibi. Nota etiã fm Panor. in dicto. c. vt fame. q familia potestatis põt capere clericũ inuentũ de nocte: q cũ sit ꝑsumptio fraudis: q qui male agit odit lucẽ: z etiã q verisimiliť põt timeri delictum cõmittendũ nõ incurrit excõicationem si illũ capit: vt ꝑsentet eꝓ vel ꝑlato suo: q hic nõ potest notari dyabolica suasio. Idẽ puto in capiente clericũ debitorẽ suũ fugientẽ: q hic cessat dolus et suasio dyabolica. Immo plus dicit Innoq si laicus habet clericũ seruientẽ quem habet suspectum de furto posset illum capere et detinere. Quod intellige ad tempus. vt. s. ꝑsentet episcopo vel prelato. Item qui sine minis z terroribus clericum deprehensum in aliquo facinore facit secũ inuitum ad iudicem ire. ignorans tamẽ q vadat inuitus. nõ est excõicatus fm quosdaz: nisi credat q inuitꝰ ille ducatur z q ꝓter timorẽ vadat. alias nõ iturus q tunc esset excõicatus. Et ideo si minis z terroribus facit eum stare in loco vel ducit secum quasi captum excõicatus est fm Monal. Undecimo in turbante diuina officia quẽ presbyter vel alius ad quem spectat. põt eijcere de ecclesia. extra eo. veniens. z. c. cum volũtate. Similiter cũ quis ratione officij quod in ecclesia obtinet ꝓcurat clericũ. aut etiam cum senior causa deuotiõis hoc faciat. aut dominꝰ. aut parẽs. siue ꝓpinquus qui familiam corrigit. hec omnia in hoc. xij. versu dicta intellige cum sint in minoribus ordinibꝰ: ꝓterq; de parẽte. vt. j. diceť.

¶ Sed quid si principalis magister ꝓhibeat suo magistro: vel alicui cõmittit aliquos pueros docendos ne percutiat eos. et taliter ꝓhibitos percutiat. nunquid incidat in canonem. Glo. Ray. credit q non. quia non potest magister per ꝓhibitionem huiusmodi auferre ei beneficiũ iuris. q quod cõceditur decentius corrigere quos docet. Terciodecimo. Si clericus depositus sit degradatus. extra de iudi. cum non ab homine. z pe. in. s. degradatio. li. vj. Nota tamẽ fm Panor. in ca. ex parte. de cle. cõiu. q duobus modis dicitur quis depositus. scz actualiter et verbaliter. Depositus actualiter: incõtinenti per degradationem actualem perdit ꝑuilegiuz clericale z efficitur de foro seculari. Sed in depositione verbali secus. ni si sit incorrigibilis: quia tunc perdit incontinenti

priuilegium, ⁊ potest comprimi p iudicem secularem. tex. est fm cõmunem lect. in. d. c. cum non abhomine. De hoc vide etiam s. Degradatio. Quartodecimo, quando clericus transfert se ad actũ prius contrarium: vtputa, erat in minoribus. et factus est miles vel bigamus. lxxxiij. dist. quisquis. Nota tñ Panor. in. c. vt ꝓsultatõi. de cler. pug. q̃ iste clericus aut ꝓmouet ad militiã secularez. et facit actum omnino contrarium clericatui: vtputa. quia exercet sena: seu fuit ad bellum. ⁊ tunc immediate pdit priuilegium clericale. quia ista sunt contraria. Vnde exquo elegit contrariam vitam: fuit a principio ipso facto exclusus. xxxij. q. j. cum renunciaꝛ. Aut tñ factus est miles. sed non exercuit sena. nec alium actum ꝓprius contra clericatum elegit. sed viuit honeste: vt clericus. ⁊ tunc gaudet priuilegio. Ita sentit Innoc. in. d. c. vt consultationi. Dicit etiam Jo. de san. q̃ trina monitio requiritꝛ in clericis constitutis in sacris. Sed si clerici in minoribus constituti. clericatum habent, p derelicto conuertendo se ad militiã. vl' vxores ducunt. tunc sine monitõe pdunt priuilegium.

¶ Quid si paterfa. aliquos. de familia constitutos in sacris verberat causa correctionis? Quidam dicunt q̃ nõ est excõicatus si sint in minoribus. Secus si in sacris. vnde maiorem ptãtem habet magister in discipulo: q̃ pater in filio. q̃ magister post sacrum ordinem adhuc habet discipulum in ptãte sua. sed pater nõ. quia sacer ordo liberat a patria potestate. hec Jo. extra eo. cum voluntate. v̈ v̈. dicit q̃ nec in maiorem: nec in minorem incidit excõicationem. sicut nec magister. q̃ causa correctiõnis verberat clericum: siue sit in sacris. siue nõ. Idem Tan. Nec est verum qđ dicit glo. in. d. c. cum voluntate. videlicet q̃ sacer ordo liberat a patria potestate. quia fm Panor. ibidem. ⁊ in. c. constitutus. de in integ. resti. sola dignitas epalis est illa que liberat a patria ptãte. Et hoc ꝓpter sublimem dignitatem: vt in. c. p venerabilem. qui fil'. sint le. vbi solum fit mentio de dignitate epali. ergo p locũ a speciali secus de alijs: nec dicitur glo. ꝓbatur iure. Et etiam in patre nõ potest notari dyabolica manus immo charitatiua. ⁊ vix posset se cõtinere: quin corrigeret filium errantem. hanc opinionẽ etiã tenet Jo. de lig. Pe. de paru. ⁊ Pau. q̃ fm Archi. flo. videꝛ rõnabilis.

¶ Sed nunquid si quis non ob sui tuitionem. sed ob tuitionem patris: matris: vxoris: filijfa. vel etiã extraneorum: clericum ledat? Rñ. fm Innoc. talis nõ incidit in canonem. arg. ff. quod me. cã. Isti quidem. §. fi. Nam ⁊ socij iniuria ꝓpulsanda est xxiij. q. iij. fortitudo. ⁊ c. nõ inferenda. Idem Dir. li. iij. tit. ij. Sed quid si ꝓsona ecclesiastica domum occupet alicuius. ⁊ non vult exire sine violentia? Rñ. fm Inno. eijciens non incidit in canonem. quod colligitur. extra de resti. spo. olim causam. Et hoc intellige si fit cum moderamine inculpate tutele.

¶ Quid de non defendentibus clericos cum possint? Rñ. fm Directoꝛiam. lib. iij. ti. ij. siue sit in potestate sua siue non. semper incidunt in canonem. dummodo dolose hoc patiantur. Secus si nõ dolose. sed ex negligentia. vel quia nolunt se immiscere rumoꝛibus aliorum: tunc non incidunt in excõmunicationẽ. Idem Panoꝛ. in. c. quãte. extra eo. Idem Jo. ⁊ Archi. xxiij. q. iij. c. ostendit. Idem. d. An. in. d. c. quante. licet glo. ibi tenuerit cõtrarium. Et dicit. d. An. q̃ cõis opinio est q̃ incidant in canonem. sine habeant in potestate verberantem siue non.

¶ Quid si clericus volens satisfacere alicui: sponte subijcit se verberibus? Rñ. clericus debet excõmunicari. verberans est excõicatus. extra eo. contingit. de hoc vide s. Excõicatio. xvij.

¶ Sed quid si clericus irato animo petit se ipm. an sit excommunicatus? Dic fm Directoꝛiam. li. iij. titu. ij. q̃ sic. quia facit iniuriam ordini clericali. siue religioni. Idem Archi. xxiij. questione. v. si nõ licet.

¶ Sed quid si magister vel ꝓlatus ex ira petit? Rñ. fm. v̈ v̈. non incidit in canonem: exquo causa correctionis hoc facit. Et si de correctione nõ cogitet actu: si tñ habet hunc finem in habitu sufficit. Nec distinguo: vtrum sit in sacris vel non. extra eo. cum voluntate.

¶ Sed quid si officiatus in ecclesia. pl̃atus. magister. dominus domus. vl' consanguinei. excedant modum in corrigendo? Rñ. fm Hosti. nisi ex ꝓposito ⁊ irato animo multum excedant. non credo q̃ incidãt in canonem. qui solummodo dolum ꝓsequiꝛ.

¶ Quid de illo qui a clerico grauiter tamen percussus. cum animo vindicandi grauiter repercutit? Rñ. fm. v̈ v̈. exquo libidine vindicte. ⁊ non iocosa leuitate repercutit. incidit in canonem. Sed ⁊ si iocose percussus a clerico. grauiter tamen repercutit. sed tamen iocosa leuitate. ⁊ sine dolo. non incidit. Similiter nec sacerdos: qui clericum importune puerum secum ludentem iratus percutit. non iniuriandi animo. vel libidine vindicte. Hoc idẽ videtur sentire Ri. in. iiij. dis. xviij. vbi dicit. q̃ nõ incurriꝛ excõmunicatio maioꝛ. quando aliquis nõ ex deliberatione socium suum leuiter impellit. q̃nis sit turbatus. Mortale enim nõ cõmittitur nisi ex deliberatione. vel post tempus humane fragilitatis. sufficiens ad deliberãdum. cum factum est tale q̃ homo. non obstante humana fragilitate. tenetur de necessitate deliberare. vt p deliberationẽ ab illo opere illicito retrabatur. Nullus autem a iure excommunicaꝛ. nisi ꝓpter peccatum mortale. Hec Ri.

¶ Quid si aliquis non mittit manus in clericum: sed spuit. aut aliquid effundit super eum. aut claudit ei ostium: vel ponit custodes ad capiẽdum eũ. si de domo exeat. vl' ei equitãti capit habenas equi vel rumpit cingulum selle? Rñ. fm. Ray. ⁊ alios communiter: omnes tales sunt excõmunicati. nec refert vtrũ iniꝛciat quis manus in eum. aut in rem sibi coherentem. aut rem de manu eius rapiat. aut vestes: quibus indutus est scindat. Secus tamen si solo metu cogit vt se redimat. vel aliq̃d det. Mãtalis neq; in personam. neq; in res sibi coherentes

mittit manum.

¶ Quid si quis arestat clericum asportantem res: quas ei furatus fuerat. et p violentiam aufert ei: Rñ.fm.vv.nõ credo q incidat in canonez.si res illas ei aufert.dum est in asportando anteq̃ asportans se recipiat ad locuz determinatũ. Secus si ex interuallo.q nõ licet sibi ius dicere.

¶ Quid si quis iratus vadat contra clericum leuato pugno ense vel hasta quasi percussurus: Rñ. fm Ray.nõ incidit.q manus nõ iniecit.

¶ Quid de illo qui psequit clericum fugiẽtem .vt percutiat: z clericus sine percussione cadit z leditur: Rñ.fm.vv.nõ credo q incidat. Secus si ipse fugiens z quasi coactus p̃cipitat se in aquam. vel aliud periculũ se ingerit vt euadat.q tunc psequens incidit in canonem.

¶ Fugiens inimicos: vt facilius euaderet .ejciẽs clericum de equo z ipsum ascendens vt fugiat: excõicatus est fm quosdam.nam hec est iniectio violenta.nec iure fit.ergo insurgunt verba canonis z mens. Nec obstat q licitũ sit se defendere hoc verum est sine lesione tercij. hanc opi.tenet Barto. hic.z Tan. Sed Pe.in lib. de censuris ecclesiasticis tenet contrarium.z inter ceteras rationes hãc inducit.que notãda est etiam in alijs casibus. Dicit enim non credo aliquem sapientem dicturum talem peccare mortaliter.ergo necesse habebit dicere illum nõ esse excõicatum. Nam cum excõicatio sit eterne mortis damnatio.xj.q.iij.nemo.nõ infligit nisi p mortali.

¶ Quid si quis accipiens clericum per capillos et hmõi dicat: nisi esses clericus pcuterẽ te: Rñ.fm vv. Si animo iniuriandi iratus hoc faciat .credo q incidat: aliter nõ.

¶ Quid si quis furto accipit corrigiaz clerico qua accinctus erat: vel vestem qua erat indutus: Innoc.dicit z Hosti.q eo dormiente: talis auferens non est excõicatus.quia nulla infertur violentia p sone que non sentit. Contrarium tamen crederez q sit de mente canonis.q qualitercunq; quis tangat personam clerici iniuriose. q incidat in canonem: vt notat Archi.in.c.si quis.xvij.q.iiij.et Jo. de lig.

¶ Quid si verberet conuersus vel nouicius. vide s. Absolutio.ij.

¶ Quid si quis credens verberare clericum verberat laicum: Rñ.fm Ray.non est excommunicatus.hoc dico ꝓpter lr̃am canonis.que exigit actũ: cum dicit.si quis iniecerit manus violẽtas in clericum.

¶ Quid de illo qui verberat clericum credens esse laicum: Rñ.fm Hosti. Si talis errauit in psona vt quia volens percutere. L. laicum: percussit. S. clericum cum vtrunq; cognoscat.tutior est sententia q incidit: Nam in clericum manus violentas iniecit. Si vo errauit in qualitate.quia de isto qui est clericus: putabat q esset laicus.quia videbat eũ in habitu laicali z non gerentem se p̃o clerico.non incidit.extra eo.si vo. Secus autez si vidit eum in habitu clericali z p clerico reputabat.q tunc incidit in canonem.

¶ Quid si aliquem clericum paratuz facere aliqd flagitium.teneo violenter zelo dei ne illud faciat: Rñ.fm.vv.si talem teneo modico tempore initium. z etiam renitentem.citra iniuriam tñ percussionis.non credo me incidere in canonem.concor. Inno.z Hosti. Idem dicendum est fm Inno. si superuenientibus inimicis clericus tenetur ne incideret in manus eorum. quia tali iniuria non irrogatur.

¶ Quid de illo qui mãdat in clericũ manus iniũci: Rñ.fm Ray.si sequat effectus.tam mandãs q̃ is cui mandat incidit in canonem.extra eo.mulieres.

¶ Quid si mandator misit ad reuocandum mandatum: Tunc distinguendum: q si mãdatarius anteq̃ reuocatio peruenisset ad eum iam verberauerat. vterq; est excõmunicatus. Sed glo. Ray. dicit contrarium.si mandatorem sufficienter penituit. z est in charitate. Nullum enim existentem in charitate.ius ligare intendit vinculo excõmunicationis. Dictum tñ Ray.cõiter tenet ab alijs. Quod põt intelligi quo ad forum cõtentiosum. Secus q ad deum. Si vo reuocatio prius peruenit.nõ est excõicatus mandator. Eadem qõ z solutio põt fieri de eo qui consuluit clericum verberari. si eius consilio fiat.

¶ Quid si mandãs clericũ verberari p̃ius q̃ verberet decedat: Rñ.fm Host.si notorii sit. z talis in fine nõ fuit absolutus: vel signa pnie non apparuerint, haberi dz ꝓ excõicato.nec debz sepelirj in cimiterio.

¶ Quid si non mandauit.sed quod factum est ratum habuit: Rñ. Si iniecta est manus in clericuz nomine tuo.licet sine mãdato.z tu hoc ratum habueris. excõmunicationem incurris. Si vo non fuit facta nomine tuo.peccas habendo ratum.sed nõ incurris excõmunicationem.extra eo.cũ quis. libro.vj.

¶ Quid de illo qui dicit suis .q vellent vindicari de tali clerico.z sic illi verberãt eum: Rñ fm.vv. Si ea dixi animo ꝓuocandi eos.z ipsi ob hoc moti fecerunt etiã nõ noie dicentis. Ipse dicẽs nihilominus incidit in canonem.

Excommunicatio.iij.

De excõicatiõe falsariorũ. vide s. Absolutio.j.z.j.c.falsitas.

¶ Quid si quis fallis vtit lr̃is ignoranter: Rñ.fm Hosti.non excusat.q ꝓ alios inuestigare debuit. Si tñ falsitas erat ita latens.q non bñ p̃cipi poterat.z ipse adhibuit diligentiã quã potuit. nec pcepit.excusatus est. Alioquin nõ.extra de homi. Johannes.z.c.vlti.

Excommunicatõ.iiij.

De excõicatõe incẽdiariorũ. vide s. Absolutio.j.z.j. Incendiarius

Excommunicatio.v.

De statutentibus cõtra libertatem ecclesie. vide s. Excõicatio.xviij.

Excommunicatio.vj.

De participatõe cum excõicato: vbi sciẽ dum ꝙ est quedã participatio illicita. q̃ quidem cõtingere põt quadrupliciter. Primo q̃n quis pticipat cum excõicato in eodẽ crimine ꝓpter qd excõicatus est. s. dando ei cõsiliũ auxiliũ: vel fauorem. De hoc vide s. Excõicatiõe. xvij. Secdo q̃n participat quidẽ in crimine mortali. sed nõ in illo ꝓpter qd excõicatus est. Et talis mortaliter peccat licet nõ incurrat eandem sniam. sed incurrit minorem excõicationem. Tercio q̃n pticipat ei in diuinis. s. recipiẽdo eum ad diuina officia. seu ecclesiastica sacra: vel ad ecclesiasticã sepulturam. Et talis quidẽ licet nõ sit irregularis: vt extra eo. is cui. libꝫ. vj. peccat tñ mortaliter. z est valde ꝓpinquis irregularitati. Nam est ei interdictus ingressus ecclesie donec de transgressione hmõi ad arbitriũ eius: cuius sniam cõtemplit: satisfecerit cõpetẽter. extra de pœn. c. eporũ. li. vj. Et ibi sentit Arch. vt ponit Jo. an. in nouella. ꝙ illud cap'm videt solum habere locum in celebrantibꝫ excõicatis ab hoĩe. z nõ a iure ꝓpter verba ibi posita ad arbitrium eius ꝛc. Et si postq̃ est sic interdictus ingerit se diuinis: in suo officio agens sicut prius. Irregularis efficit. ꝙ si talis pticipatio in diuinis fit p metũ. vt qz tyrannus cogit metu mortis sacerdotem sibi celebrare. beatus esset sacerdos fm Hosti. si se ad martyriũ ꝓpararet. Metus enĩ z si culpam attenuet: simplr non excusat. xxxij. q. v. Ita ne. Tamen fm. vv. et Aug. bene excusat metus ille qui caderet in cõstantem virũ. Et put habet in sum. conse. li. iij. Secda opinio videt humanior z verior. cum casus necessitatis excuset in talibus. Et etiã casus vtilitatis. qd minus est. hec ibi. ꝑmũ tñ dictũ ꝓt intelligi q̃n qs ex metu patus esset cõsentire etiã pctõ. tunc enĩ nõ eet excusabilis. d. c. Ita ne. Quarto q̃n pticipat. nõ in crimine. ꝫ in loq̃ndo vel secũ oãdo. vel comedẽdo z hmõi. Et de taliter pticipãte dicit Tho. in. iiij ꝙ quidã dicũt ꝙ peccat mortal'r. Et subdit ꝙ hoc videt valde graue. ꝙ homo ꝓ vno verbo leui. quo excõicato loquit. peccet mortaliter. Et idem tenet Panor. in. c. sacris. qd me. cã. dicens ꝙ est cõis opinio doc. ꝙ cõicans excõicato nõ peccat mortaliter. sed venialiter. nisi in quinq̃ casibus. Primo q̃n cõmunicat in contemptum clauium. Secdo q̃n fit in contemptum superioris. seu contra ꝓceptum suum. Tercio q̃n cõicat in diuinis. Quarto q̃n cõicat in crimine. Quinto si erat excõicatus cum sibi participantibus. alꝫ esset nimis durum. ꝙ quis regulariter incurreret mortale. salutando excõicatum: vel eum nõ euitando in mensa. Hosti. tñ extra eo. qd in dubijs. z Joh. z Arch. xj. q. iij. rogo. dicunt ꝙ si quis participat cum excõicato cõtra ꝓhibitionem canonis. peccat venialiter. nisi forte nimis frequẽter hoc faciat in contemptuz canonis. reputando excõicationem truffam. Si autem participat contra ꝓhibitionem hoĩs. mortaliter peccat. Et hoc ẽ qd dici cõsueuit ꝙ mitius agit cum lege q̃ cum ministro legis. l. celsus. ff. de arbi.

¶ Sed nunquid delegatus potest excõicare illos qui in locutione z hmõi participant excõicatis ab eo? Nõ. potest. Et sic excõicati debent petere absolutionem ab eo vel a delegante: vtputa. a papa. extra de offi. dele. ꝓterea. z. c. significasti. z. c. prudentiam. Hoc tñ intelligendum est ꝙ ipsi participantes nõ possunt excõicari nisi cum illa solẽnitate de qua dictũ est s. Excõicatio. j. ff. qui incipit. In quibus casibꝫ ver. quartus casus. Et est sciendũ ꝙ excõicatio nõ transit in terciã psonam.

¶ Sunt z alij casus in quibus quis licite pticipat excõicato. Primo quidem q̃n loquit ei in his que ptinent ad absolutionem vel salutẽ anime. licz alia verba incidenter interponat vt magis ꝓficiat. Item Gre. xj. q. iij. q̃n multos. subtrahit a minori excõicatione plures cõicantes. videlicet vxores: filios. seruos: ancillas: seu mancipia: rusticos z seruientes. z omnes alios. s. eius familiares z subiectos qui nõ adeo curiales sunt: vt eorum cõsilio scelera ꝓpetrent. z omnes qui ignoranter cõicant excõicatis. siue illos qui cõicant cum illis qui excõicatis cõmunicant. Quicunq; aũt oratoꝛ. i. causa oꝛationis vadens: aut pegrinus: aut viatoꝛ in terram excõicatorum deuenerint. vbi nõ possunt emere vel nõ habent vnde emant. dat licentiam ab excõicatis recipiendi. Et nota ꝙ circa ꝓdictas psonas distinguẽdum est inter illos qui ante erant obnoxij siue obligati excõicatis: vt vxoꝛ: filij: serui: z isti tenent eis sicut primo tenebant. Qui vo nõ erant eis obnoxij nec etiam nunc sunt. possunt cum eis cõicare: pꝛout z q̃n necesse fuerit. extra eo. inter alia. Et de hac materia notãt versus. Vtile. lex. humile. res ignorata. necesse. Hec anathema quidẽ faciunt ne possit obesse. vtile. i. ꝓpter excõicati vtilitatem. vel etiã participãtis: vt. j. dicet. Lex. sez matrimonij excusat. Humile. s. serui z filij excusant. Res ignorata id est q̃n nesciuit eum excõicatum. Necesse. i. ꝓpter necessitatez cõicans excusat: de quo. j. Vtilitas ergo excusat a participatione excõicatoꝛum. Et hoc potest esse dupliciter. Nam potest esse vtilitas excõicati: vt q̃n quis loquit ei de his que ptinent ad eius salutem. vnde z excusant hi qui causa ꝓdicationis z confessionis habitant inter illos. a quibus etiam licite petunt z recipiũt elemosynas: extra eo. cum voluntate. §. predicatoꝛes. Et fm Dir. si alia verba in ꝓdicatione vel confessione immisceãt vt apud ipsos magis ꝓficiant. excusantur. ergo si alia intentione hoc faciant. excõicationis minoꝛis vinculo astringunt. Item potest esse vtilitas ex parte participãtis: vt cum petit ab excõicato quod ei debet: vt in. c. si vere. extra eo. vnde z si nolit soluere: potest in iudicio cõueniri. alꝫ ex delicto suo cõmodum reportaret: extra de iudi. intelleximus. Possz etiam loqui licite de salute aĩe sue. ꝓpe si necessitas est. et nõ posset hĩe recursum ad aliũ qui cõsulat ei fm. vv. Et fm eundẽ. vv. necessitate imminente possum petere ab excõicato cõsiliũ etiã sup tpalibꝫ Quanta aũt necessitate: vel vtilitate hoc liceat agere. arbitrio boni viri relinquet.

¶ Vxoꝛ excusatur a participatione cum viro. scilicet q̃n de matrimonio ꝓ ecclesiam approbato constat. d. c. q̃n.

¶ Sed nunquid econuerso excuset vir participã/ do vxori? Dic fm Dir. q si mulier fuit excõicata, p/ pter matrimonium: quod dicit illicite contractuz. tunc nõ potest participare. Si vo alia de causa sit excõicata. Distingue. Nam aut vir pticipat vxori quo ad debitum carnale reddendum. quia q̃tum ad hoc vir z vxor nõ ad imparia iudicant. extra de diuo. gaudemus. Et tũc excusat. Aut participat vxori in ꝓsecutione victus z seruitio humano: z tũc non excusat vir. quia viris feminas subditas z pene famulas ler esse voluit. xxxiij. q. v. hec ymago. z c. se. Ideo imputat marito: cum possit cogere vxorem ad satisfaciendũ, z ad petendũ absolutionem. Idem Jo. xxvij. q. j. de filia. z Jo. mo. extra eo. statuimus. li. vj.

¶ Sed quid si vir vocet excõicatum ad mensam: nunquid vxor possit ad ipsam mensam comedere Rñ. fm. vv. q nõ. tñ poterit comedere ad aliam mensam in eadẽ domo ita remote q merito possit dici q nõ comederunt simul.

¶ Vtrum filij excusent a participatione patris? Rñ. fm. vv. Filij qui sunt in patria potestate vel etiam emancipati qui sunt cõmensales patri. z ab eo habent necessaria. excusant. Alij vo non. Item vt supra dictum est excusant serui: ancille: rustici: seruientes z alij subiecti: qui nõ adeo curiales sunt zc. Nam tales psone si ante sniam astricte erãt ad familiare obsequium: z sic etiã nunc. tenent et cõicare possunt. extra eo. Inter alia. Quod intelligit fm. vv. qñ ipsi ante excõicationem dñi: dño obligauerunt se seruire. z seruitiũ intrauerunt. Si aũt post eius excõicationem intrauerunt. Distingue: q si ignorauerunt z postea sciunt. nõ tenent discedere cum damno suo. Si vo sciuerunt a principio tenent discedere: nisi necessitas eos compulisset q fierent de eius familia. Et quod dicit de rusticis. intellige de his qui colunt terras dñorum suoruz. Et fm eundem. vv. extendit etiaz ad illos qui dicunt medietarij. z ꝓpter culturam recipiunt certã portionem fructuũ. Nam z possunt cõicare quãtum oportet ꝓpter culturam z hmõi. Idem intelligendum est fm Post. de nutricibus z similibus. que si a dño recederent. nõ haberent vnde viuerẽt ar. extra eo. si vere. vbi excusant etiam qui cum excõicatis nautis cõueniunt trafficando contra sarracenos.

¶ Sed nunquid patres z dñi excusent si pticipãt cum filijs suis excõicatis? Rñ. fm Ray. q nõ excusant. q tenẽt cohigere suos minores: ne incidãt in causam excõicationis. Tamen fm Tho. ad minus debent eis cõicare in his in quib obligati sũt q sicut inferiores obligant ad obsequium supioꝝ ita z supiores ad ꝓuidentiam inferiorum. z eodez modo videt dicendũ de seruis excõicatis qui dño subsunt. seruis z mercenarijs non possunt cõicare fm Post. nisi sine magno incomodo eos vitare nõ possint. Et idem de socijs habentibus aliquid cõe: vt in. d. c. si vere. vbi Panor. dicit q aut societas fuit contracta ante excõicationẽ: aut post. Primo casu licite possum vti societate: vt ibi. Secõ casu. Aut ego contraxi societatem. aut successi in ius alterius. Primo casu nõ debeo vti illa societate. q deliqui contrahendo secum. Secõ casu sic: q ego nõ sum in culpa: z societas habuit originem ante excõicationem. licet ego successerim in ius alterius tpe excõicationis. Et intellige p dicta. qñ damnuz mihi cõtingeret ex abstinentia societatis. Secus si damnũ cõtingeret excõicato. q nõ teneor sibi cõicare in fauorẽ sui. Vide etiã Innoc. z Post. in. c. nup. eo. ti. qui dicunt q in eadem camera possum excõicato cõicare. si ibi sum ꝓ factis meis. Non ei tunc dico: cõicare sibi. sed potius vti iure meo. a q̃ sine damno resilire nõ possum. debeo tñ vitare cõionem oĩnovoluntariã: vt iacere secum in lecto: vel prandere in eadẽ mensa. Nec obstant aliqua iura q̃ vident cõtraria in hoc. q illa ꝓcedũt ex supabũdante iusticia. z ita loquit tex. in. c. oĩs qui. xxiij. q. j. vbi quidã sanctus fugit de balneo. ꝓpter supuenientiã cuiusdã excõicati. sed ius meũ dimittere non teneor. Possum ergo vti iure meo: pñtia excõicati nõ obstante.

¶ Nunquid armiger vel seruiẽs militi põt cõicare cum illis excõicatis. cum quib dñs suus cõicat Rñ. fm. vv. nõ põt. licet excusẽt cõicãdo dño suo excõicato: vt dictum est.

¶ Sed nũquid vasalli pñt cõicare dñis suis excõicatis? Rñ. fm Ri. in. iij. di. xviij. q nõ. Nam excõicatio publica q̃diu illa est innodatus princeps absolut milites suos a iuramẽto fidelitatis quo tenebant ei. i. effectum illius obligatõis suspẽdit. Et hoc cõstitutum est in detestationem criminis. z vt magis principes timeant contemnere ecclesiastica ꝓcepta. xv. q. vj. nos sanctoꝝ. z c. se. Si tñ dubium est. vtrum princeps sit excõicatus vel nõ. obedire tenent. q in dubijs supioꝝ obediendũ est. xxiij. q. j. quid culpat.

¶ An possit aliquid vendi seruienti excõicato vel ab eo emi? Rñ. fm. vv. si emat vel vendat nomine excõicati: nõ est cõtrahendũ cum eo: sicut nec cum excõicato. Secus. si noĩe suo aliquid tale faciat. dũ tñ nõ in fraudem.

¶ Posito q aliquis videat aliquẽ afferentẽ venalia de mercato publice excõicato. nunquid tenebit illum vitare? Rñ fm. vv. ꝓpter hoc solũ q videt eos afferentes talia. nõ teneor eos vitare. nisi aliter innotescat mihi q ibi ea emerint. De reb aũt ibi emptis quilibet põt comedere z vti. si non fuit in culpa emendi.

¶ Quid si pbyter locauit opas suas alicui dño: z dñs excõicatus est? Rñ. fm Post. Si tpe locationis excõicatus erat non valuit locatio. Si vo postea fuit excõicatus caueat ne ei seruiat in diuinis. De contractu aũt inito cum excõicato: an valeat, vide s. Excõicatio. j. cõiter.

¶ Vtrum excõicatus peccet si ingerat se cõioni aliorũ? Rñ. fm Ray. sic. de cler. ex. c. illud. Et excõicatus etiã alios excõicatos vitare debet.

¶ Vtrum si excõicatus intrat ecclesiã alij exire teneant? Rñ. fm Ray. Si manifestum est eum esse excõicatum. alij exire tenent: vel, pcurare q ille exeat. xj. q. iij. sicut apli. Si vo est occultũ. tunc qui sciunt exibunt secrete z caute. ita q nõ sequat mani/

festatio.si pñt.aliter nõ exibunt.extra eo. cum non ab hoie. Occulte nanq; excõicatus occulte dz moneri vt exeat.sed si nõ vult exire:tunc fiat q dictuz est. Si aũt excõicatus est in ecclesia:nõ cã orandi.ꝛ ꝑalio negocio.nõ video quare in eadẽ ecclesia orare nõ possim ſm Jnno.extra eo.c.nup.licet alij cõtra quibo magis cõsentit Host.

¶ Quid si qñ excõicatus intrat ecclesiaz sacerdos iam incepit missam:Rñ.ſm Ray. Si est occultũ nõ debet dimittere officiuz.vij.q.j.nihil. Si vo est manifestum: moneat euz in publico vt exeat. Et si quidem nõ vult exire.ꝛ sacerdos nondum inchoauit canonẽ.debet dimittere.ar.xxiiij.q.j.ois quis. Si vo panisq; ille intraret:vel postq; sacerdos euz vidit.iam canonem inchoauit.debet sacerdos ꝓcedere in officio sil'cum eo qui assistit ei.i.ad missam seruit. Jta tñ.q finito canone.ꝛ sumpto sacro.anteq; dicat postcõio.moneat illum vt exeat.de cõse. di.ij.relatum. Concor. Host.ꝛ Goff. q si nõ vult exire:põt eum sacerdos ejcere. etiam si clericus sit Et si non põt ejci.in sacristam rediens dicat postcõionem.ꝛ oiones que restabant.

¶ Utrum aliqui possint esse in iudio coram iudicibus excõicatis:Rñ ſm.vv. Si sunt de iurisditõe illoꝝ ꝛ vocati ab eis stãt iuri videt esse casus necessitatis. Sil'r et si coram eis cõueniunt iniuriatores suos.nam hoc casu nõ solum est necessitas.sed ꝛ tali cõicant in his que ptinent ad salutem aĩe sue. scz reddere vnicuiq; ius suum.aliter aperiret via liberatis raptoribz. Si aũt in alijs casibus quis cõicet hmõi iudicibus:puta.comedendo:vel similibus: nõ excusat.q nõ sunt de psonis exceptis ſm eundem.vv.

¶ Utrũ clerici possint cõicare epo suo publice excõicato:Rñ.ſm Hosti.nõ.xciij.di.miratus.ꝛ de ex.ꝑe.c.ſi.nisi forte essent eius seruicio deputati.q tunc eodẽ modo pñt sicut alij seruientes.

¶ Sed quid de monacis. An teneant cõicare abbati publice excõicato:Rñ.ſm.vv. credo q possint ei cõicare.q quasi de familia sũt. Sed Ri.vbi s.expsse tenet q nõ.allegato.c.sacerdotes.ij.q.vij iuncta glo.q talis abbas nõ potest pcipere. Preterea eñ inferioꝛ ab est actus legitimus.excõicatus aũt maioꝛi excõicatione est ab omnibus actibz legitimis suspensus.tum etiã q monachi non tenent ei cõicare.obedire aũt est cõicare illi.cuius ꝓceptis obeditur.

¶ Quid si ille qui clericuz verberauit iaz cõposuit cum eo.vel etiã vadit ꝑ absolutione:vel si nondũ est denunciatus:Rñ.ſm Ray. In omnibus pdictis casibus eum vitare tenet quilibet.cum nondũ sit absolutus.extra eo.cum desideres.ꝛ.c.a nobis. el.ij.ꝛ.c.cum nõ ab hoie. Quinti tñ ad curiã ꝑ absolutione vendi põt ꝛ recipi põt.ꝛ cõicari in his que ad viam ptinent.

¶ Quid si excõicatus iam iurauit stare mandato epi.ꝛ eps cõicat ei.nunquid ꝑ hoc eps intelligitur eum absoluere:Rñ.ſm Ray.nõ:immo incidit in minorẽ eps.ꝛ alij cõicantes.

¶ Utrum sit orandum ꝑ excõicatis:Rñ.q ꝓ excõicato orari põt in priuato.sed nõ publice interoratiões que fiunt ꝑ membris ecclesie.et suffragia ecclesie que ꝑ tota ecclesia fiũt.excõicato nõ ꝓsunt Et addit Hosti.q ꝑ excõicato nõ est orandũ specialiter.intellige publice. Nam ꝑ hereticis in genere in paraſceue orat ecclesia.

¶ Quid si teneoꝛ iuramento aliquid soluere in certo termino.ꝛ ille interim excõicat.nunquid die termini aduenĩẽte tenear soluere excõicato:Rñ. ſm Ray.non debeo soluere.xv.q.vj.nos sanctorum. Sz debeo deponere in ede sacra. Et sic vtiliter agetur eius negociũ:vt ꝑ hoc citius veniat ad satisfactionem. Sed Jnno.dicit.q si quis cum iuramento ꝓmisit aliquid dare excõicato.cõsulimus q det Mã ꝛ seruiẽs tenet ei seruire:vt ꝓmisit.xj.q.iij.qñ multos. Sed Panoꝛ.in.c.inter alia.extra eo.tenet primã opinionẽ ꝑ text.illum.ꝑ locũ a spãli. Nam si spãle est in filijs ꝛ mercenarijs ꝛ silibus de quibz in.d.c.qñ.ergo in alijs cõtrariũ erit quantũcunq; duret obligatio.q nõ teneoꝛ cõicare excõicato.nec debeo incurrere periculuz aĩe.ex facto suo. Et glo. in.c.iuratos.xv.q.vj.idem tenet.ꝛ q dz fieri deposito in ede sacra.

¶ Quid si quis recipit mutuum ab excõicato nunquid tenebit reddere in termino.durãte adhuc excõicatione:vel si cõduxit aliquid ab eo.ꝑ pcio reddendo tpe excõicationis ꝛ hmõi:Rñ.ſm Hosti. qui cõtrahit cum excõicato.obligat ei quo ad naturalem obligationẽ.ex qua si solutũ sit.nõ põt repeti.sed nõ quo ad ciuilem obligationez ex qua actio nascit.ꝛ põt peti. Et ideo nõ debet ei reddere. nisi post absolutionẽ. Hic tñ casus depẽdet ab immediate pcedẽti. Utrum excõicatis possit aliquid dari:Rñ.ſm.vv.põt cã humanitatis ꝛ in sustentationem.scz qñ indigeret.nec expectanda est vltima necessitas. Et etiã si excõicatus petit hospitiũ non tenet quis expectare: donec ab alijs omnibz sit repulsus. Et hoc intelligo solum quo ad necessaria vite:vt alimenta:vestes:ꝛ hospitium. Secus si petat alia vtensilia.vt securim.fossoriũ.ꝛ hmõi. Tamen tantũ posset indigere securi ꝛ hmõi.q posset ei dari.qd arbitrio boni viri limitanduz est. Tho. etiam dicit.q in illo casu in q̃ homo ex ꝑcepto charitatis cõmunicare tenetur communio non ꝓhibetur.

¶ Quid de illo qui amico suo excõicato venienti comedere ad domũ suam dimittit ei domum ꝛ claues:vel ꝓmittit eum comedere sepatim.nunquid intelligit ꝓticipare excõicato. Rñ.vv. Si hoc faciat in fraudem:vt sic eum nõ offendat.sed fauoreꝛ eius acquirat:incurrit minorẽ excõicatõnẽ. Si aũt faciat. q timet ne forte ille vim inferat:nõ incurrit Si vo facit:q putat eum indigere hospitio.vel alimentis.põt eum cã humanitatis recipere facta de hoc ꝓtestatione:ne vel receptus credat hoc fieri ꝓpter aliud.ꝛ alij qui hoc viderẽt scandalizarent.

¶ Sed nunquid ab vxore vel familia excõicati põt aliquid accipi:Rñ.ſm.vv. de bonis ꝓprijs vxoris vel familiaris:si noie suo dederit:recipe possumus.nõ aũt de bonis cõibus.aut de his que dant noie mariti:aut dñi ꝛ suo sil'.nisi forte a marito concessum esset vxori.q suo ꝓprio noie posset dare:nisi

hoc fieret in fraudem canonis.

¶Quid si hospitatus sum in aliqua domo ad mẽsam. ⁊ supueniat et ingerat se excõicatus, nũquid teneor surgere? Rñ. fm. v̈v. Si est publice excõicatus: surgere teneor. nõ obstante quocũq; scandalo. Si vo est occultus ⁊ nõ possum sine eius nota: teneor nõ surgere.

¶Sed an supeniẽte publice excõicato tenear exire de domo? Rñ. fm. v̈v. nõ. immo etiã ꝛ sciã aliquem publice excõicatũ receptuz esse in aliqua domo: possum ibi hospitari. si tante capacitatis sit. q̃ possim eius cõionem vitare. de hoc vide s. in hoc c. q̃ si veniam inuitatus ad aliqõ festum vel cõunium. ⁊ inueniã ibi aliquẽ excõicatum publice teneor recedere. nec debeo ibi epulari. licet sedeat ad aliam mensam: q̃ oẽs taliter veniẽtes ad festũ vel cõuniũ. fil' inuicem cõicare dicendi sunt.

¶Nunquid possum recipere lras excõicati: vel ei mittere. seu nuncios vel encenia? Rñ. fm. v̈v. nullum eorũ licet: nisi in casu in q̃ licet ei loqui. Cum tñ scribit nõ est salutãdus. sed loco salutatõnis solet dici. Spiritũ consilij sanioris. vñ ⁊ qui verbo salutat ab excõicato. nõ dz eum resalutare. sed p̃t dicere. deus emendet vos. ⁊ hmõi. Qui aũt munus ab eo recipit q̃uis nõ liceat. tñ nõ tenet reddere. ꝛ inducendus est. q̃ vel in pios vsus conuertat: vel etiam bñfacere. si ad ruborẽ inducendũ: excõicato remitteret.

¶Quid si aliquis assurgat: vel reuerentiã exhibeat excõicato. aut inclinet ei salutãti se. aut moueat labia quasi resalutãs eum. tñ nihil dicat? Rñ. v̈v. dicit. q̃ nõ incurrit excõicationẽ. Sed Dir. lib. iij. dicit. q̃ hõ loquit nõ solum verbo. sed ⁊ nutu ⁊ signis. Et sic p̃dicta non vident licere. excepto vltimo.

¶Utrum familiaritas aut pudor excuset pticipãtes excõicato? Rñ. fm. v̈v. Si ẽ familiaritas que exprimit in. d. c. qñ. excusat pticipantes. aliter nõ.

¶Utrum ignorãtia excuset. Rñ. fm doc. q̃ ignorãtia ꝓbabilis facti excusat. extra de cle. ex. mi. apostolice. sed ignorantia iuris nõ. nisi illos. quibus licet ius ignorare: vt pueros nondũ doli capaces. et hmõi.

¶Quid si sciã aliquez habitu esse excõicatum. sed actu non aduerto ⁊ cõico ei? Rñ. fm. v̈v. si hoc facio subito. ⁊ nõ aduerto. nõ pecco nec in excõicationem incido.

¶Quõ vitandi sunt illi de quorũ excõicatione dubitat? Rñ. fm Tho. in quolibet. dubitatio de excõicatione aliquorum. Aut p̃cedit sniam iudicum aut sequit. Si p̃cedit: puta. q̃ nondum est declaratum p iudicum consensum. nõ sunt vitandi. quousq; certo iudicio terminet. Sed si post concordez iudicum determinationem adhuc ambiguum sit magis est standum sententie iudicum ⁊ illi vitandi sunt.

¶Quid si audiui ab aliquo dicente de seipso q̃ sit excõicatus. nunquid teneor eum vitare? Rñ. fm v̈v. si audiu ab eo in confessione sacramentali. nõ teneor vitare. q̃ nescio sicut homo. sed sicut deus. Si aũt extra cõfessionem quis se dicit excõicatum fm oẽs. eum vitare teneor solũ in occulto. nisi esset excõicatus publice.

¶Quid si audiui ab epo. seu eius parochiali sacerdote. q̃ talis sit excõicatus? Rñ. fm. v̈v. Si aliq̃s p̃dictorum dicat mihi denunciãdo sniam. ⁊ talis est casus de quo fieri solet excõicatio. debeo ei credere. ⁊ illuz vitare. Secus si dicat mihi cõmuni locutione. q̃ nõ teneor credere. nec eum vitare.

¶Quid si p̃latus: vl sacerdos parochialis dicat mihi q̃ vidit parochianũ suũ aliquid facientem p̃ter qõd incidit in excõicationem. nõ aũt est publicum. Nunquid teneor eum vitare? Rñ. fm. v̈v. Siue credam: siue nõ: non teneor eum vitare. nec in publico nec in occulto. q̃tum ad vitandum periculum minoris excõicationis. Et multo minus si dicat mihi alius. Tamen si credaz: nõ debeo me ingerere cõioni illius si possuz sine scãdalo. Et hoc ne dem illi materiã peccandi dum mihi se cõicat.

¶Sed quid si est publica fama: vel audio a fidedignis aliquẽ esse publice excõicatũ? Rñ. fm Ray. Si publica fama est q̃ ipse sit excõicatus publice: vel q̃ notorie fecit aliquid ꝓpter qõd incidit in maiorem excõicationem: teneor euz vitare. Similiter si audio a fidedignis q̃ eum audierunt denunciari: vel quia viderunt eum notorie fecisse aliquid ex quo incidit in excõicationem: teneor inquirere veritatem. ⁊ interim eum vitare. ⁊ in occulto ⁊ in publico: donec certificatus fuerim. Et nota Panor. in. c. illud. de cle. ex. q̃ habens noticiam sñie excõicationis etiam p̃ solam famã. debet abstinere a cõmunione fidelium ⁊ sacramentorum. alis peccat. ⁊ incidit in irregularitatem celebrãdo diuina. Et in hoc est ille tex. valde notabilis. ⁊ quotidie cõtingit q̃ epi excõicant in curia. ⁊ nõ habent noticiam excõicationis. nisi p̃ solam famam. Et ex hoc eximit vnus casus in quo fama facit plenam ꝓbationem Hec Panor.

¶Quid si parisius audiui aliquem publicari ⁊ postea inuenio eum Bononie vbi de hoc nihil scit? Rñ. fm. v̈v. Dicunt quidã q̃ teneor eum vitare. vbiq;. Potest tñ benignius dici. q̃ si facile ꝓbare possum excõicationez. vt quia habeo testes: vel instrumenta: teneor vitare. aliter non. nisi in illa dyocesi vbi est facta publicatio. vide tamen singularẽ teoricam limitantem multum p̃dicta. quam ponit Innoc. in. c. inquisitioni. extra eo. quam approbat Panor. in. c. ad nostram. el. iij. de iureiurã. et in. c. cũ non ab hoie. extra eo. q̃ si in vna ꝓuincia quis esset excõicatus notorie. ⁊ in alia ꝓuincia mihi soli pateret. q̃ debeo eum vitare ibi etiam in publico. quia non ꝓtest iste dici ab ecclesia toleratus quod nota.

¶Quid si audiui aliquem excõicari vel vidi incidere in excõicationem pestea non vidi nisi post annum. Nunquid teneor eum vitare? Rñ. fm. v̈v. Si homo est talis qui credat timorosius. ⁊ tunc seruabat excommunicationem. ⁊ modo non seruat: possum eum credere absolutũ. arg. extra de off. or. ex pte. Si vo non est talis. debeo eum vitare. si occultum est: occulte. si manifestũ. publice.

¶Quid si sacerdos videat aliquẽ qñ missa dz au-

dire eam stando extra ecclesiam ⁊ nolẽtem intrare nunquid debet pſumere eum excõicatum ⁊ sic eũ vitare? Rñ. fm. vv. nõ est cã sufficiens quare debeat talem reputare excõicatum vel interdictũ. Si tñ est ꝓpius sacerdos. qui teneꝫ cognoscere vultũ pecoris sui. debet inquirere ab eo. ⁊ ei vt melius ꝑt consulere.

¶ Vtrum liceat mihi hospitari in domo excõicati ipso absente. aut sumere inde necessaria. aut vinũ ad celebrandũ missam? Rñ. fm Glo. Ray. q nõ licet. nisi recipiã ab vxore vel dispensatore eius. fm q dictum est ſ.

¶ Vtrum liceat mihi hospitari: vel necessaria recipere in domo excõicati. quam inuenio sine custodia? Rñ. fm Glo. Ray. si ex confidentia amicicie hoc facio: nõ licet. quia sic quodammodo contra hoc cum eo. ⁊ obligo me ad aliq̃ dota ⁊ ei cõmunico alis si credo ei displicere cum sciuerit: furtũ aut aliud peccatum cõmitto. sed minorem excõicationẽ non incurro.

¶ Quid de illo qui solitus est dare fratribꝫ certam summam singulis septimanis. Et cum sciret q̃ in breui excõicaret. rogauit vnum de amicis q̃ dictã summam daret fratribus ꝓdictis vsq̃dum reuocaret mandatum. ꝓmittens se ei super hoc satisfacturum. nunquid fratres scientes hoc debeant recipere illam summam ab illo? Rñ. fm Glo. Ray. si fratres hoc non ꝓcurauerunt. nec peccabunt recipiendo ab illo amico. dante nomine suo. nec ille peccabit: qui ita sic ꝓuidit in futurum ꝓpio motu et pia intentione: sciens q̃ fratres non reciperent ab illo tempore excõicationis. Si aũt ꝓcurantibus fratribus esset hoc factum illicitũ esset. licet ille amicus ꝓpio nomine daret: ⁊ fratres in hoc casu fraudem facerent canoni qui ꝓhibet cõicare cum excõicatis. Sed circa ꝓdicta facta est magna modificatio: ꝓ quandam cõstitutionem factam cõstantie. ⁊ etiam in concilio Basilien̄si. anteq̃ scissuram faceret: put recitat Archi. flo. in sum. in tractatu de cẽsuris. quam dicit habuisse a fidedignis. ⁊ tenor talis est. Vnus ꝓ ad euitanda scandala ⁊ multa pericula. que cõscientijs timoratis cõtingere possunt. tenore ꝑsentiũ misericorditer indulgemus. q̃ nemo deinceps a cõione alicuius sacerdotum administrationis. vel receptione. aut alijs quibuscunq̃ diuinis intus vel extra. ꝓtextu cuiuscunq̃ sñie. aut censure ecclesiastice a iure vel ab homine generaliter ꝓmulgate. teneaꝫ abstinere. vel aliquem vitare. aut interdictum ecclesiasticum obseruare: nisi sentẽtia vel censura huiusmodi fuerit in vel contra ꝑsonã: collegium: vel vniuersitatem: ecclesiam: cõmunitatem: vel locum certum vel certam a iudice publicata. vel denunciata specialiter ⁊ exꝑsse. constitutionibus apostolicis. ⁊ alijs incõtrarium facientibus nõ obstantibus quibuscunq̃. Saluo si quem ꝓ sacrilega manuum iniectione in clericum. sñiam latam a canone adeo notorie constiterit incidisse. q̃ factum nõ possit aliqua tergiuersatione celari. nec aliquo suffragio excusari. Nam a cõione illius. ꝛ denunciatus nõ fuerit: volumus abstineri. iuxta canonicas sanctiones. hec in concilio Constantien̄si sub Martino. v. Et sic cõcludit ſue fideles nõ tenentꝫ tales vitare in diuinis vel extra. nisi fuerint publicati. seu denũciati ſpãliter ⁊ exꝑsse. Excepto casu de iniectõne manuũ in ꝑsonas ecclesiasticas notorie. Et ex ꝓdictis ꝓz rñsio ad. q. quotidianã. Ecce papa dicit. Excõico: vel interdico. N. ⁊ N. cũ fautoribꝫ ⁊ ꝓticipantibꝫ sibi: Dic. N. ⁊ N. sunt noiatim excõicati vel interdicti. Et iõ sunt vitandi. fautores vꝫ ſue ꝓticipantes nõ sunt noiatim excõicati: vl interdicti. nisi tñ in genere. Et ideo nõ teneꝫ quis eos vitare: quousq̃ ꝑ iudicẽ noiatim specificent ⁊ denũcient. facta sibi ꝓus fide de ꝓticipatione. ſue fauore eorũ. hec Asten̄. li. vij.

¶ Queritur Ri. in. iiij. di. xviij. vtrum absolutus ab officiali eꝑi excõicati sit vere absolutus? R. q̃ aut eꝑs instituit istũ officialẽ postq̃ iam erat excõicat⁹ aut nõ. Si ꝓmo mõ absolutus ab illo officiali. vere absolutus nõ est. q̃ eꝑs excõicatus maiori excõicatõe ab omni actu legitimo est ſuspẽsus. Et iõ nõ potuit instituere officialẽ. Si aũt instituit eũ añq̃ esset excõicatus. tunc distingue: aut cepat vti officio anteq̃ eꝑs excõicaret: aut nõ. Si sic: tũc planũ est q̃ vere absolutus est: nisi sit aliud quod obsistat Si nõ: tunc vt dicũt aliqui absolutus ab illo non est vere absolutus. q̃ exq̃ nõ cepit vti officio añ eꝑi excõicationẽ. ſupueniente eꝑi excõicatione expirat iurisditio. Nõ declarãt ꝓ hoc. q̃ si eꝑus corꝑaliter moreret. aut deponeret anteq̃ officialis inciperet vti officio suo. iurisditio ab eꝑo sibi ꝓmissa expiraret. extra de of. dele. ꝛ. in glo. Alii volunt isti dicere de excõicatione ſupueniẽte. Sed ista opi. nõ placet Ri. ⁊ dicit nõ esse ſile q̃ adducũt. q̃ mors aufert ptãtem. ⁊ depositio aufert impetuũ ptãtis executionẽ. Excõicatio autẽ nõ. ff ſuspẽdit eã vsq̃ ad tꝑs. vnde videt dicendum q̃ possit ꝓcedere. ⁊ talis ab illo absolutus vere absolutus est. hec ꝓbari possunt extra de offi. vi. romana. li. vj. in tex. ⁊ in glo. ⁊ in. d c. ꝛ. in glo.

¶ Queritur etiã idem Ri. ea. dist. xviij. Vtrũ iudex delegatus post reuocationẽ cõmissionis sibi facte possit añq̃ reuocatio cõmissionis ad eum ꝓuenire potuerit alignẽ excõicare? Rñ. q̃ sic. q̃ añq̃ ad eũ reuocatio cõmissionis ꝓueniat: remanet penes eũ ptãs. q̃ sibi fuerat cõmissa. extra de ꝓcu. auditis. in glo. Ibi eũ dr. q̃ in iudice tenet qđ facit. donec intelligit iurisditionẽ reuocatã. Alij autẽ ꝓbabiliter rñdẽt ad. q. q̃ aut ille qui reuocat cõmissionẽ intẽdit ⁊ exꝑimit q̃ sit irritũ ⁊ inane quicquid extũc ꝑ delegatũ fuerit attentatũ: aut non. Si ꝓmo mõ: nõ tenebit sententia lata postea a delegato. Si nõ tenebit sententia. Idem tenet Panor. in. c. audita de resti. spol. vbi dicit. q̃ si in literis secundis reuocatorijs papa apponit talia verba. per que clare patet eum voluisse gesta per ꝓiores iudices a tempore date secundarũ nõ valere. Et tunc indubie: ſiue iuste: ſiue iniuste ꝓcesserint iudices. nõ dz valere ꝑ cessus: vtputa. apposuit clausulam decernentẽ irritum ⁊ inane quicquid gestum fuerit ꝑ ꝓiores lras ⁊c. vt in. c. j. de concess. ꝓben. li. vj. Quandoq̃ simpliciter reuocat iurisditionem ꝓiorum iudicum: forte cõmittendo secũdis. ⁊ tunc ante noticiam se-

eundarum lr̃arum valet processus agitatus p primos tam in partes.q̃ contra tercios impedientes iurisdictionem.z de hoc est casus in dicto.c.audita Non enī videt papam cum graui preiudicio partis velle annullare processum ignoranter factum. Et hoc intellige quando ex reuocatione preiudicium generatur tercio.al's aũt non valet actus.licet ignoranter gestus:vt in dicto.c.j. Vñ si papa dat priulegium vni.vt non possit excõmunicari ab ordinario.nõ valet excõmunicatio lata ab ordinario etiam ignoranter:vt in.d.c.j. Si autẽ verba essent ambigua z generalia:vt in.d.c.audita.quia mandabat reuocari quicquid esset immutatum in causa:a tpe missionis nuncij.z tunc non tenet reuocatio processus legitime attentati. Ratio:qr cum factum sit odiosum z alteri parti p̃iudicatiuum .debet fieri stricta interp̃tatio. Et sic debet intelligi de mutatione facta p violentiã:seu quãlibet p̃sumptionem. Et nota p̃dicta qr faciunt ad multa.

Excommunicatõ.vij.

Est minor.hec excõmunicatio est que separat a sacramentis percipiendis.extra de cle.ex.mi.si celebrat. Que quidem quo ad deum cõtingit q̃cũq peccatum mortale committẽ.xj.q.iij.audi. Et talis eucharistiam et cetera sacramẽta recipit in sui damnationem. Sed quo ad ecclesiam infligitur minor excõmunicatio ipso iure.z prohibentur sacramenta.primo quidem z principaliter cum quis communicat excõmunicato:vt dictum est ſ. Excõmunicatio.vj. Secũdo cum quis sacrilegium committit.xvij.q.iij.si quis inuẽtus. Tercio cum quis est notorius fornicator.qui fm Host.z Jo.an celebrando efficit irregularis.licet Inno.in.d.c.si celebrat.teneat oppositum. Sed Panor.ibidem dicit.q tota difficultas consistit in videndo.an notorius fornicator sit directe suspẽsus ab homine vel canone in penam. An sit illa suspẽsio indirecta:vel quia alij ꝓhibentur audire ab eo diuina.vt facilius resipiscat.et refert se ad nota.in.c.vestra.de coha.cle.vbi concludit q notorius fornicator z indubitabilis.celebrãdo efficit irregularis.al's secus.de hac materia vide ſ. Clencus.iij.z j. Irregularitas.ij.et.c. Suspensus. Quarto.cum quis recipit ecclesiam de manu laici.z sic eaz tenet xvj.q.vij.si quis deinceps. Quinto.in dissidentibus pauperum:oppressoribus:manifestis raptoribus publicis vsurarijs meretribus.qui large dicũtur excõicati inquantum oblationes eorum ad altare non recipiuntur. Sexto in illis quibus denegatur ecclesiastica sepultura.de quibus.j. Sepultura.iij. Septimo in quolibet notorio peccatore. lxxxviij.dist.neq.z di.xcv.illud.xiij.q.ij.p obeuntibus.et ibi glo.de conse.di.ij.p dilectione.

Quis est effectus minoris excõicationis? Rñ. principalis effectus est q talis remouetur a perceptione sacramentorum. Et si se immisceat:mortaliter peccat.non tamen incurrit irregularitatem etiam si celebret. Peccat etiam conferendo sacramenta.sed ab eo collata non carent virtutis effectu nec prohibetur eligere.nec ea que iurisdictionis ratõne sibi competũt:exercere. Si tamen talis electus fuerit scienter. eius est electio irritãda.d.c.si celebrat. Vide tamen quod dicit Panor.ibidem q vinculum excõmunicationis minoris reddit ipsum excõmunicatum inhabilem ad officium consequendum:adeo.q ipsa electio p quam iniciatur matrimonium spirituale de eo facta.non valet.vnde vt dicit Innoc.nec dignitatem:nec aliquem canonicatum excõmunicatus minori.consequi potest.nisi prius ipsum peniteat z absoluatur. Ratio redditur in litera.quia excõmunicatio minor suspendit a participatione sacramentorum. Sed ille qui eligitur vel promouetur ad aliquod beneficium.pricipaliter eligitur:vt exerceat se in sacramẽtis ecclesie.vnde cum ille sit priuatus sacramentis.eligi nõ potest. Ex hoc infertur.q prohibitio alicuius actꝰ impedit omne id.per quod peruenit ad illud.l.oratio.ff.de spon. Sa tñ que sunt iurisdictionis actus potest exercere. De irregulari tñ qui recipit beneficium dum est irregularis. Glo. Ray.putat q impetrata dispensatione super irregularitate.non indigeat dispensatione alia. Nec est simile de excommunicato:vel suspenso sententia iuris vel homis. Nam irregularitas non est nisi quoddam impedimentum ex defectu sacramenti:vel canonica constitutione prouenies. Sed quibusdaz alijs videtur eadẽ ratio in irregulari.que z in interdicto vel suspenso.quia similiter est inhabilis ad executionẽ officij.sine dispensatõe.extra eo.cum illorũ. Et istã rõ videt ponderari in.d.c.si celebrat. Et qr officium daꝺ ꝓpter beneficium.

Utrum excõicatus minori possit intrare ecclesiam? Dic q sic.z ad missam z ad osculum pacis admitti põt.qr vt dictũ est excõicatus minori est solũ priuatus a perceptione sacrorum.

Exemptus. Utrũ habens priulegiuz.q non possit excõicari ab ordinario.possit ab eo excõmunicari

Rñ. Ri.in.iij.di.xviij.q aut habẽs tale priulegium allegat ipm in sui defensionẽ aũ q̃ contra ipm ferat snia.aut nõ. Si primo mõ.nõ valet snia ꝓra ipm lata ab ordinario. Si secõ mõ.aut illud priulegiũ ẽ publicatũ:aut nõ. Si est publicatũ: nõ tenet snia. Si nõ est publicatũ.aut ẽ notũ iudici.aut nõ. Si notũ est iudici.credo q nõ valet snia ab ipso ꝓ priulegiatũ lata.ar.ad hoc extra de ap.si duobꝰ.in tex.z in glo. Si aũt nõ est iudici notũ:nec priulegiatus fuit in longo tenore libertatis.tunc tenet snia ar.d.c.si duobꝰ. Et hoc intelligo.nisi in priulegio esset clausula irritans.quia tunc non valeret snia. Si vo priulegiatus allegat priulegiũ nõ publicatum.nec iudici notum. nec fuit in longo tenore libertatis illius.z iudici petenti priulegiũ sibi ostendi.non vult illud ostendere.nec clausulã cõtinentẽ suã libertatẽ.tenebit snia si ferat contra eum.extra de priu.cum pson.li.vj. Nec ꝓpter ostensionem priulegij sequentẽ.iudicabit snia fuisse nullam. vel etiam reuocandam.hec Ri. Adde p̃dictis qõ notat Panormi.in.c.cum ordinem. de rescript.q vbicunq notorium est citatum non tenet ad cõ-

parendum non potest iudex procedere contra eū contumacem. Secus si non constat notorie. Et p hoc facit. q; si episcopus citat istos fratres mendicantes. qui notorie sunt exempti. et iam sunt tolerati in priuilegio exemptionis: q; ipsi non tenentur comparere etiam ad allegandum eorum priuilegium. Et nota q; in hoc multi simplices iudices decipiunt. hec Panor. Et ideo cum fratres minores ex multis priuilegijs habeant: q; ab ordinarijs excōicari. suspendi. vel interdici non possint. cum clausulis irritantibz z annullantibz quicquid p p. dictos secus factū fuerit patet q; nō tenet. vt patz p mare magnum Cle. iij. quod incipit virtute cōspicuos.

¶ Pone: papa concessit priuilegium cuidam monasterioꝝ monialium: vt nō tenerent ad procurationem legatorum. etiam si in lris eorundem dicat vt tam non exempti: q; exempti teneantur ad hoc onus. nisi de isto indulto concesso monasterio. fiat mentio de verbo ad verbum. Demum papa concessit legato: vt possit exigere procurationem a quibuscunq; psonis etiam exemptis. q; talia sint priuilegia. q; de eis sit fienda mentio de verbo ad verbum. que voluit in istis lris haberi pro expressis. Quer. nunquid p has lras legatorum sit derogatum illi priuilegio? Questio videt satis dubia: vt refert Panor. in. c. cum instantia. de censi. Et dicit Fede. tenuisse primum non esse sublatum p secundas lras. quia de priuilegio debet fieri mentio. ad hoc vt ei derogef: vt in. c. veniens. de pscrip. z notatur. xxv. q. ij. In summa. et in. c. j. de rescriptis. Nec sufficit mentio generalis. sed requirit specifica: vt in. c. ij. de dolo z cōtu. Item si diceremus oppositum. primum priuilegiū esset inutile. cum papa semper concedat plenissimas lras legatis. Sed postmodum idem Fede. consilio. xlvj. mutauit sententiam tenendo contrarium. Nam per verba generalia plenissima reuocātur omnia priuilegia: ista tuta. z consuetudines. vt est bonus text. in cle. dudum. de sepul. Item si diceremus cōtrarium. indirecte diminueretur potestas pape. nam cum priuilegia consistant in facto. z papa nō habeat omniū memoriaz. impossibile foret q; de omnibus huiusmodi priuilegijs faceret mentionem de verbo ad verbum. Nam satis est q; appareat de intentione sua. volente reuocare talia priuilegia. Concludo ergo. q; tam in hac materia q; in alia. debemus semper cōcordare primi et secundi tenorem. Et fm eorum vim iudicandum. vel p priuilegio. vel p reuocatione. Et faciunt predicta ad materiam testamentorum. hec Panor. Idem tenet Car. in cle. j. de sepul. vbi dicit. q; si in secūdo est aliqua specialis expressio. p quam aperte colligit mens disponētis. hoc sufficit ad reuocandum priorem dispositōnem etiam si in primo diceret. q; oporteat expmi nomen talis sancti z huiusmodi. Et refert Bart. in. l. si quis in principio. de le. iij. tenere. q; si testator dicit. nō obstante quocunq; alio testamento. etiaz si in eo sunt verba derogatoria. talis expressio dicit specialis. z sufficit ad reuocandum. Nec Car. Et ad hoc bonus text. in cle. dudum. preall'. z glo. sup ver. verbo dicit. hic videt expressum q; valeat priuilegium vel gratia apostolica de qua constat. licz scriptura sup ea confecta non sit. Illius est bonus text. in. c. alma. de sen. ex. li. vj.

¶ Exempta ecclesia et monachi. vel canonici: vel conuersi z perpetuo oblati intelliguntur exempti. non autem presbyter qui parochianorum curam habet. quo ad ea que ad ipsam curam pertinent. nec ipsi parochiani. extra de priuil'. per exemptionem. li. vj.

¶ Di eximantur canonici alicuius ecclesie. nō propter hoc sunt exempti clerici. sed bene econuerso. scilicet q; exemptis clericis intelliguntur exempti: tam canonici. q; alij clerici. d. c. per exemptionem. Sed ipsa ecclesia non est propter hoc exempta vt ibi. Ut quo habes q; appellatiōe canonicorum nō veniunt clerici. sed bene econuerso. Item infertur q; appellatione continentis. comprehenditur contentum. non autem econuerso: vt ibi. vbi dicitur. q; exempto clerico alicuius ecclesie. non ppter hoc ecclesia ipla est exempta. Sed dubitatur. de. l. ciuibus. ff. de re. dub. vbi habetur q; si legatum est factum ciuibus alicuius ciuitatis. intelligitur legatum esse factum ipsi ciuitati. ergo eodez modo hic exemptis clericis. debet z ipsa ecclesia esse exempta Respondetur q; ideo legatum factum ciuibus in genere intelligitur esse factum ciuitati. quia est res fauorabilis. z consequenter extendenda. Hic vo agitur de re odiosa. hoc est priuilegio per quod derogatur potanti ordinarie. ideo restringenda.

¶ Per monasterium seu locum exemptum intelligi debet tam de ipso q; de cimiterio. z de domibz monasterij. pratis. ortis z areis que sunt iuxta ecclesiam. ar. xij. q. j. necessaria. z. c. nulla.

¶ Fratres minores sunt priuilegiati. Ita q; ratiōe delicti. vel cōtractus. vel rei. nō possunt cōueniri. vt in dicto priuilegio. virtute conspicuos. Et cum clausulis irritantibz z.

¶ Legatus de latere fm Glo. in. c. quod translationem. de offi. le. potest cognoscere de causis contra exemptos. quia per priuilegium eximuntur a potestate episcoporum z huiusmodi. sed non pape vel legatorum eius. Secus tamen de alijs legatis. Fratres tamen minores sunt exempti a iurisditione dictorum legatorum de latere. vt patet in priuilegio Bonifacij. quod incipit. inter ceteros. et infra vbi dicit. Et preterea nolentes omnino. vt quis q; cuiuscunq; sit ordinis. dignitatis. conditionis. aut status. vos generaliter. aut specialiter. ac prefatum ordinem super exemptione ipsius. ac alijs vestris dictiq; ordinis libertatibz z immunitatibz. quibuscunq; sub quauis forma. vel expssione verborum: vobis z eidem ordini ab apostolica sede cōcessis impugnare. turbare. vel quomōlibet molestare. vos z ordinem ipsum ab omnium z singulorum quorumlibet prelatorum z personarum ecclesiasticarum omnimoda potestate z iurisditiōe. prius eximi? de apostolice plenitudine potestatis. Decernentes vos z ordinem supradictū immediate: nulloq; medio eidem sedi z soli tantūmodo romane pontifici subiacere. Hec ibi.

Falsitas. Queritur an falsa latinitas viciet rescriptum apostolicum: Rñ. Panor. in. c. ad audientiam. de rescriptis, p declaratione dicte. q. facit tres regulas. Prima est: q ad hoc q falsa latinitas viciet rescriptum pape: dz esse manifesta. Non aũt sufficit q sit dubitabilis. Scda regula q si falsa latinitas põt saluari p figurã. nõ viciat rescriptũ. Et de his figuris, vide glo. in. c. forus. de ver. sig. Et hoc facit ad. q. Dicebat in quodã rescripto aplico. q rectores hospitalis z alie psone que degere contigerit in eodem possent ibi sepeliri. nunquid rescriptũ illud viciet p illam falsam latinitatem: Nam vbi dicebat q debebat dicere. quas Jo. an. consuluit q nõ viciat: q põt saluari p silensim. Nam illud verbũ que. põt esse neutri generis z pluralis numeri. z facere relationem ad verbũ. psone. z ad verbũ. rectores. z erit casus accusatiui. Itẽ psupposito. q simpliciter sumat illud verbum. que. vt faciat relationem ad verbũ. psone. tñ cuz sit modicus defectus nõ debet viciare rescriptum. ar. in. c. ex parte. de fi. instru. Et sic elice scdam regulã. q si falsa latinitas surgit ex modico defectu alicuius lre vel tituli: nõ viciat rescriptum.

Quare aũt falsa latinitas viciet rescriptũ: Glo. in. d. c. ad audientiã. dat rõnem dicẽs: q rescriptũ pape: p multas manus transit. z cum multa maturitate decoquit. Et ita nullum vicium cõtinere debet. vñ contra istam psumptionẽ nõ est admittenda pbatio. Et dic. li. iiij. tit. iiij. sequit glo. dicens. Secus esse in rescriptis impatoris z inferiorũ lris. vel actis iudicum. q nõ cum tanta deliberatõe pcedunt. Et in instris tabellionũ: quorum fides auctoritati tabellionis innitit. vide etiã Panor. in. d. c. ex parte. vbi dicit q nõ solum defectus lre nõ viciat rescriptum. immo etiã fm Inno. defectus dictionis vel oõnis nõ viciat: dũmodo depẽdeat intellectus materie. q̃uis aliqui dicant fm eum. q si est intolerabilis error in lra: vel dictõe: secus. pius tñ dictum plus placet Inno. Cum p bullã tollatur suspicio z oculi officialiũ sepe fallunt: vel posset distingui fm Host. inter rescripta gratie z iustitie. d. Lar. idem tenet in rescriptis gratiosis: dummodo sensus nõ mutet. Qõ plus placet Panor. p nota. in. c. cũ venerabilis. de relig. do. Secus si sensus mutaret: vel inducerẽt equiuocatõ. Nam tũc defectus lre viciaret: vt in. c. inter dilectos. de fi. instru. Et ex pdictis pñt decidi multe qõnes.

Quidam impetrauit ecclesiã sancti Pancracij. In lra vo dicebat Paneracij. Ita q erat mutata lra. c. in. e. An ex hoc viciet rescriptum: d. Lar. vt refert Panor. vbi s. dicit tenuisse q nõ. Sicut enim defectus lre nõ viciat vbi constat de sensu: vt hic. Ita z si vna lra ponat loco alterius: vt in. q. nostra dũmodo ex alijs appareat papam intellexisse de illa ecclesia sancti Pancracij. Secus si induceretur equiuocatio.

Alia questio. Papa mandat in rescripto impetrantem debere mitti in corpalem: z fuit omissum verbum: possessionẽ. d. Lar. dicit obtinuisse: q propter hoc non viciat rescriptum: q̃ alia verba apparebat de intentõe pape. q̃ submittebat. z defendas inductum. Idem dic si p positionẽ vnius lre loco alterius inducerẽt falsa latinitas. Sicut accidit in facto. Dicebat enim in quadã indulgẽtia. ppetuis tpibus duraturis. debebat enim dicere duraturas. Et sic. a. fuit mutata in. i. Refert enim se cõsuluisse. p hoc nõ viciari: tum q̃ hodie curia nõ admittit exceptionẽ falsi latinitatis: tum per pdicta. q si cut defectus lre non viciat. Ita z si vna lra ponat loco alterius.

Pone q rasura sit facta in loco suspecto. nunqd viciabit totum instrm. An solum illã ptem. cui coheret: Oldra. tenet q non viciet totum. Secus in dicto testium. nam illud viciat totum rõne partis falsi. q̃ testis ex hoc reddit piurus. Et intellige q̃ instrm habet plura capla sepata. Vide ad pdicta c. ex lris. extra de fi. instru. vbi habet q rescriptum aplicum. pter rasuram in loco nõ suspecto nõ censetur viciosum: nec tñ pars põt corrigere. seu abradere si deprehendit errorem. immo careret oĩno comodo rescripti. z vide glo. singularẽ in. d. c. cum venerabilis. z ibi Panor. q rasura reddit suspectum instrm si est facta in loco suspecto. etiã si videat deposita eadẽ manu: q̃ reperiunt multi sciẽtes adulterare scripturas aliorũ. Ideo sume hanc cautelã. q vbicunq notarius errauit ita vt oporteat aliq̃d radere z iterum reponere: vel facere aliquã lram in margine. debet notarius ad euitandã suspitionez in fine instrm cõtinuando se facere mentionẽ qualiter ipse rasit tale verbum: vel q̃ fecit talem lineam in margine. hoc etiã voluit Arch. F. is ita. xxv. q. j. videt etiam pbari in. l. in fraudem. ff. de te. mil. et ibi hoc tenet Bar. Et ita habet hodie stilus notariorum q̃ rasura est in loco suspecto: tñ non est necessaria. si ex pcedentibus vel subsequentibus pt elici veritas eorum q̃ cancelata sunt: vt ibi notabiliter dicit glo. Item nota glo. in. c. licet. de cri. fal. q si lre essent clause rasura non noceret. Et nota fm Host. q in curia est canon late snie in quemcunq alium ab officialibo sup hoc in curia deputatis. qui rescripto bullato: vel notato mutat vnã figurã in aliã: siue lram: vel etiã dimidiã abraserit deleuerit cancelauerit vel mutauerit. sine illorũ: ad q̃s spectat: data licẽtia. Et dicit q sepe publicat in curia: vt nõ possit quis ptendere ignorãtiam. Posset tñ impetrans sine aliqua pena totam lram lacerare: ac etiam bullam. Nam licitum est cuilibet iuri suo renunciare. Et ex hoc habes q simplex notarius qui lras apostolicas scripsit. nõ potest illas corrigere sine licentia officialis ad hoc deputati. Et vide Ri. in. iiij. di. xviij. vbi querit. vtrũ inuenies lram pape cuius efficacia iam expirauit: vt q̃ fuit data ad tps q̃ iam transijt. z ludo nõ intentõne vtẽdi et aliquam lram in ea male formataz reformat: vel punctum facit: vel p quẽcunq alium modũ aliq̃d in ea immutat: sit excõicatus: z concludit q sic. q̃ q̃uis illa lra nõ immutata sit inutilis. tñ p rasurã sic mutari posset vt vtilis appareret. Verbi gratia Si ibi erat scriptum. Post triennium minime valiturus. Et pro triennio poneret quinquennium.

iam appareret vtilis que ante erat inutilis. ¶Cum ergo quecunq; mutatio siue parua siue magna circa lram pape. que p immutatõnem potest apparere vtilis pluscq; erat: vel vtilis cum ante non esset. sit. ꝓhibita sub pena excõicationis late sñie. videt q; immutãs aliquid circa lram de qua est qõ sit excõicatus. ¶De lris tñ que p nullam rasuraz possent apparere vtiles: vtputa. lra citatoria data a. cc. annis. vel. ccc. ¶Aliter esset iudicãdum. quia si tota raderetur z de nouo scriberetur. non posset apparere vtilis ꝓpter bullam. quia in creatione cuiuslibet pape. nouꝰ aliquid circa bullam mutat.

¶An autem aperiẽs lras debeat puniri tanq; falsarius: Rñ. Panor. in. c. cum olim. el. ij. de offi. delle. dicit q; aut iste aperit lras ostendẽdo eas aduersario mittentis. z potest puniri vt falsarius. ar. bonum in. l. j. §. is qui deposita. ff. ad. l. coz. de fal. vbi dicitur. q; is qui deposita instrumenta ostẽdit aduersario incidit in crimen falsi. ¶Et nota hoc cõtra aduocatos z procuratores. qui plerũq; iura partis ostendunt aduersario. ¶Nam possunt puniri pena falsi vt ibi notatur. Aut aperit quis literas: z tamẽ non ostendit aduersario. z tunc nõ punitur pena falsi. de quo videt text. in. d. c. cum olim. ¶Nam papa dixit. q; voluit ipsum punire in quo deliquit. ¶Et tamen nõ puniuit eum pena falsi. Id idez lex. qui testamentũ. ff. de fal. nam speciale est in eo qui aperuit testamentum clausum: vt puniatur pena falsi: vt ibi. ergo aliud dicendum in eo qui aperuit alias literas maxime priuatas. vnde debet puniri pena stellionatus. id est extraordinaria. Idẽ Bartolus ibi. ¶Et vide eundem Barto. in. l. j. ff. de preuaricatoribus. vbi dicit idem esse de eo qui cognouit iura vnius. z demum se contulit cum parte aduersa.

¶An autem aperiens literas domini pape sit excommunicatus: Rñ. q; non. quia nullo iure cauetur.

¶An autem scriptura confecta per falsum notarium sit nulla: Rñ. Panor. in. c. fraternitatis. de hereti. de mente Inno. dicit q; aut loquimur de instrumentis confectis post falsitatem commissam. vel ante. Si ante. tunc exquo notarius tolerabat in officio: valent. quia gesta ratione publici officij nõ retractant. ꝓpter publicam vtilitatẽ. licz postea sequat depositio. p. l. barbarius. ff. de offi. prẽ. Sed ista confecta post damnationẽ notarij. nõ valẽt vt in. d. c. fraternitatis.

¶Sed dubium est: quando ante damnationem notarij reperitur instrumentum habens plura capitula. ¶Et in vno est admixta falsitas: an reprobet totum instrumentum: Barto. in. l. si ex falsis. C. de transac. distinguit. q; aut falsitas procedit ex vicio notarij. z tunc instrumentum corruit in totum ¶Et hoc placet Panor. sicut dixi in teste: vt si aliquaz falsitatem adijciat testimonio suo. dictum eius in totum reprobat. q; reperit piurus. Sic est in notario. qui dicit quidam testis. ¶Et hoc verum si est falsitas circa substãtialia negocij. vel circa circũstãtias eius: vt q; debebat scribere. q; ticius. p; misit. x. z scripsit. xx. Sed si falsitas est orta circa alia accidẽtalia vel extrinseca: vt q; scripsit contrahẽtes esse cõsanguineos: vel aliquid aliud qõ nõ facit ad negociũ: licet hoc sit falsum. nõ reprobat instrm. ꝓpter hoc: q; illud nõ ptinet ad officium notarij. Idem in teste. Aut defectus non. ꝓuenit ex vicio notarij. ¶Et tunc aut cõcernit substantialia instri: vt quia fuit omissa indicio z dies. ¶Et tunc instrm corruit in totum: vt notat in. c. inter. de fi. instru. Aut defectus nõ concernit substãtialia negocij. ¶Et debet tunc fieri illa distinctio. aut negocia sunt connexa: aut separata. primo casu nõ corruit in totum. secõ sic. vt in. d. l. si ex falsis. Sed Bart. in. l. eadem lege. ff. ad l. iul'. repe. dat vnam limitationẽ ad pdicta. videlz q; instra confecta p notarium damnatũ sunt nulla: quũ fuit damnatus ꝓpter falsitatem cõmissam in officio tabellionatus. Secus dicit si als fuisset damnatus de falso cõmisso tñ extra officium: vel sit effectus infamis ex alia cã. tunc enim cõcludit q; si illud officiũ nõ habet in se dignitatez: vt q; nõ est notarius principis: vt. l. j. C. de man. prin. vel nõ habz officium de publico: vt q; nõ est notarius in bancho. sed est assumptus a partiby volentibꝰ: vt faciat publicum instrm. tũc nõ videt quin talia instra confecta p istum non valeant. quantũcunq; sit infamis: ¶Douet p. l. si aliquid. C. de suscep. z arg. li. x. que facit tñ mentionẽ de falsitate cõmissa in officio. Itẽ q; notariatus nõ est dignitas. sed quoddã munus. Itez infamis põt esse ꝓcurator. Insti. de excep. Vide glo. ad hoc. de sen. excõ. decernimus. in sexto.

Familia. ¶Quõ paterfa. debet regere z corrigere familiam suam: Dic ꝓut habet in sum. confe. li. iij. ti. xiij. q. j. q; paterfa. nõ solum tenet curam regiminis habere circa domesticos. i. circa filios: vt exponit Augu. sed etiã circa oẽs suos p quos intelliguntur illi qui de familia sua sunt. z hec cura correctõnis. nõ solum dz; esse verbũ. sed etiã exempli boni z verboꝝ. quia est spẽs elemosyne: vt dicit Augu. Vñ sicut ad elemosynã corpalem tenet quis tẽpe necessitatis: ita ad hanc. Si vo nec sic corrigunt: tenet eos abiscere a se. si credit ꝓbabiliter p hoc eos corrigi. ¶Et sine hoc in malicia z ptinacia pseuerare: ne sit patron? criminis. sicut ptz in vxore fornicaria. q; si credit ꝓbabiliter p hoc eos licentius peccare. p suã aũt curam z p suum timorẽ videt eos a multis. z si nõ ab omnibꝰ malis se temperare. ei nno imputat puersitas filiorum qõ tunc fieret si nõ erit quod sibi imputetur.

¶Quert ad dñs teneat pascere famulos suos tẽpore infirmitatis. ¶Et an teneat ad omnes impensas: forte enim eget magna cura z diuturna. z in medicinis est exponẽda magna quãtitas pecunie: de hac. q. vide p Bart. in. l. si cum dotẽ. §. sin autẽ. ff. solu. matri. z in. l. in rebus. ff. como. ¶Et cõcludit q; ad magnas expẽsas nõ tenet. qõ intellige rõne famulatus. sed alia rõne: vt q; primus. si ille nõ habeat vnde sibi subueniat: põt implorare officium iudicis contra eum: vt sibi subueniat. si est soluendo. ¶Et idem potest facere pauper cum quocunq;

diuite. vide text. cum glo. notabili in. c. sicut. xlvij. distin.

¶ An aũt famulo infirmo debeat salarium? Rñ. cõiter tenet q̃ nõ. quia casus contingens in psonã illius qui locauit opas suas liberat cõductorem a mercedis pstatione: vt. l. si vno. §. Item cum quidam. ff. loca. Hoc tñ limita. qñ salarium debet alicui rõne psone sue dumtaxat. Secus aũt si dat sibi etiam cõtemplatione aliorum, put dat ptãti. habet eñ soluere suis iudicibus & alijs famulis. ad q̃rum obligationem non liberat p mortem. vide de hoc singularia s̃. Aduocatus. & j. Locatio.

¶ Quid de famulo qui cum dño suo de salario nõ conuenit. An possit postmodum petere salarium. Rñ. Fede. consilio. ccxviij. dicit. q̃ si ille familiaris ꝓsueuerat opas suas locare. & dñs cõducere opas ministrorum. q̃ salarium debet eidem. saltem vsq; ad summam. qua alterius opa & ministerio dñs fuisset conducturus. ar. l. si nõ sortem. §. libertus. ff. de condi. inde. Vide. j. q. j. sunt nõ nulli. p Archi. vbi dicit q̃ de aduocato spãliter videt dicere lex q̃ possit petere salarium incertum. ff. de var. cogni. l. j. Et p hoc dicebat. d. Nico. conta. scribẽdo Fede. de hoc. q̃ si in aduocato hoc est inductum. ergo in ceteris ius cõmune. tñ in hoc seruanda est consuetudo patrie. vide etiam Bart. in. l. diuortio. §. qõ in anno. ff. solu. ma. q̃ si famulus est cõductus ad laborandum in rure p̃o. xij. in anno. & exactis sex mensibus in quibus minus laborat: vult discedere & petit medietatem p̃cij. q̃ nõ debet habere medietatem. p. d. §. quod in anno. vbi Bar. dicit a simili. q̃ in possessionib; lombardie. in quibus vno anno seminat frumentum. In alio non. vel alia seges minoris valoris. tunc totum biennium cõputabit & inspiciet. sic in isto famulo computabit eras sum cum macro.

¶ Quid si promisi tibi seruire p annum et aliquo tpe anni fui infirmus. nunquid teneor supplere tẽpus quo fui infirmus? Rñ. glo. in. c. si ꝓpter tua. de rescriptis. li. vj. q̃ nõ. vt. l. cum heres. §. sticbus si heredi. ff. de sta. li.

¶ Querit. Quidam dedit furnum. siue molendinum in emphiteosim. hoc adiecto. q̃ deberet recipiens gratis coquere. vel molere p̃ isto dante & familia sua. demum excreuit multum familia istius vltra solitum. An teneat coquere vel molere p̃ omnibus. An fm numerum antiquum? Pe. & Abb. dicunt q̃ sic. Idem Panor. in. c. quanto. de censi. Et dicit ibi esse text. fm intellectum magis cõem. Nam exquo iste recipiens potest se habere ad lucra. sez diminuta familia. Ita aucta: vt contrariorum eadem sit disciplina. nisi speciem mutasset: vt puta. Effectus est eps vel capitaneus. Et sic tenet multam familiam. Quid de famulo & famula qui seruierunt dño suo fideliter. & dñs non vult eis dare mercedem ꝓpriam fm conuentionem factam: nũquid possint occulte de bonis suis surripere vsq; ad debitum? Rñ. Ri. in. iiij. di. xv. q̃ licet tales peccent in modo accipiendi. tñ ad restitutionẽ nõ tenent. Et ad p̃dicta facit quod notat Sco. in. iiij. dis. xv. vbi querit an damnificatus ab aliquo possit sibi satisfacere de bonis damnificãtis? Et respõdet q̃ in duob; casibus põt sibi satisfacere. Primo qñ ille damnificatus esset effectus dispensator bonorum damnificantis. & nõ posset sibi fm iuris formam ꝓuidere. vt q̃ nõ habet testes. vel ꝓbationes vel q̃ est ꝓsona potẽs cõtra quam nõ administrare sibi iusticia. Secõ qñ inueniret de bonis illius vel aliquid sibi donatum fuisset. Tamen fm. H. Her. & alios: volens sibi satisfacere de bonis debitoris auctoritate ꝓpria peccat in septem casib; mortaliter. Primus est. qñ põt sibi p viam iuris ꝓuidere & nihilominus sibi facit ius. Secõs qñ esset iudex publicus & in causa sua vellet ipsemet iudicare quod est ꝓhibitum. C. ne quis in causa sua iudi. l. vnica. Tercius quando debitum non est liquidũ sed dubium. scilicz an debeat habere: vel nõ. actore nanq; probatio incumbit. Quartus est. qñdo est periculum generandi scandalum contra aliq̃. vt quia alius culpatur de furto: vl̃ maleficio tuo. & sic infamaretur indebite. Quintus est. quando esset periculum infamie ꝓprie. vt quia reputaretur latro vel vsurarius. & huiusmodi. Sextus est. quando posset esse periculum personale suipsius. vt q̃ posset suspendi ꝓ latrone ꝓ tali actu vel huiusmodi. Septimus est. quando sibi satisfaciẽdo mortaliter peccaret. postponẽdo salutem anime sue. p recuperatione rei temporalis. quid enim ꝓdest homini &c. Et Panor. concludendo ꝓdicta in. c. olim. el. j. de resti. spo. de mente Inno. dicit. q̃ etiã sua auctoritate põt quis accipere rem furtiue. dũmodo ex hac acceptione nec malum. nec scandalũ immineat. nec contra detinentem rem: puta. vxorem. cui custodiã illius rei cõmiserat. vel contra familiarẽ suum vel quẽcunq; alium. tunc eñ deberet eam in locũ pristinũ restituere.

¶ Quid si dominus faciat suos iurare q̃ dicent ei si quem viderint. sciuerint. vel audiuerint surripuisse aliquid de bonis suis? Rñ. vv. distinguẽdo q̃ si iste dominus ꝓbabiliter habetur truculentus & ferus. nõ tenentur seruare. quia illicitum fuit quod iuratum est. Si autem creditur mansuetus. & non nisi rationabiliter ꝓcessurus. distingue quia si res tales sunt. q̃ pertineant ad custodiam illius qui iuranit. seruari debet. puta. Si quis viderit furem exportantem res que eius custodie cõmendate sunt. potest ꝓsequi res furtiuas. als tenetur damnum restituere. Si autem non tenetur ad custodiam illarum rerum. tunc si potest ꝓbare. tenetur reuelare. si vo non potest ꝓbare. non debet reuelare. nisi talibus personis que possent ꝓdesse. & non obesse. Et si alio modo iurauit. non fuit licitum iuramẽtum nec obligatorium. Idem infra. confe. lib. j. tit. ix. vbi dicitur fm Hugo. q̃ si aliquis de testibus sinodalibus sciat solus crimen alicuius. non tenetur denunciare episcopo. licet interrogatus dicere crimina que sciret. nisi posset ꝓbare. als debet tacere. ne sit ꝓditor criminis. ij. q. j. si peccauerit. nisi hoc faciat secrete. cum eps vel alius cui reuelat secrete debeat corrigere huiusmodi criminosos. de hoc vide supra. Excommunicatio primo.

Sed hic queritꝫ de.q.quotidiana. An istis denunciatorib⁹ sinodalib⁹ plene credat⁹: Rñ.glo.in §.aliqñ.iiij.q.iiij.q sic.si denunciant notoria. Si vo aliud crimen:nõ creditꝫ eis nisi ꝓbent.ꝛ Bar. in.l.diuus.ff.de cu.re.distinguit quedam esse maleficia grauia.ꝛ in istis nõ creditꝫ eis.ꝛ sic loquitꝫ.d. l.diuus.quedam sunt maleficia nõ grauia.ꝛ tunc qñqꝫ ꝓstituitꝫ denũciatorꝫ ad denũciandum qõ re ipsa inuenit. Exemplum. Mittit aliqs p ciuitatẽ ad accusandum ludentes ꝛ portantes arma ꝛ similia lenia.ꝛ in istis creditꝫ tali officiali referenti se sic inuenisse. Ita loquitꝫ fm eum.l.j.§.quies.ff.ꝺ of. ꝑ.vr. Si vo officialis non mittitꝫ ad referendum id qꝺ videt.ꝛ aliud qꝺ repperit ex auditu ꝛ fama aliorꝫ.tunc talib⁹ officialib⁹ non creditur:sed prodest vt perueniatur ad inquisitionem.hec Bart. Et predicta videntꝫ satis equa. ꝑ quib⁹ facit consuetudo generalis totius mundi. licet Panormi. in.c.preterea.ꝺ testi.co.deuiet a secũdo dicto.

Quid autem dicendum de statutis.seu consuetudinib⁹ quarundam terrarum:que constituunt hmõi denunciatores.seu cãparios ad denunciandum quoscunqꝫ inuenerint in vineis vel hmõi:si ue dannum fecerint: siue non.etiam si nil omnino comederent vel auferent.immo qꝺ plus est tenentꝫ denunciare si inuenerint canes intrantes dictas vineas etiam si nil mali facerẽt.qꝺ prima frõ tevidetꝫ iniquitas. Sed dicendum q exquo dicte ꝓmunitates ꝓsenserũt dictis statutis.tales denũciatores poterunt damnificantes denũciare.ꝛ merito eis dici potest. Patere legem quam ipse tuleris.

Quid autem de sentẽtijs eꝺoꝝ que fiunt quotidie.puta.quis amisit anulum.ꝛ Episcopus ad instantiam illius fecit edictum.q siquis inuenit dictum anulum:teneatꝫ sibi pñtare sub pena excommũicatõis ꝛc. Iciꝰ inuenit dictũ anulũ.ꝛ qꝝ tanꝺẽ ꝺebat hĩe ab illo q̃ amisit dictũ anulũ nõ notificat. Queritꝫ an possit salua ꝓsciẽtia retinere dictum anulum in recõpensatõem illius qꝺ hĩe ꝺz. An vo teneatꝫ:hoc non obstante:manifestare pãto. Et dicendum q inspiciẽdus est tenor ſrarꝝ epi. seu uidicum. Sunt eñ q̃dam ſre comminatorie q̃ sunt valde generales. vt puta.q petrus amisit talem rem.ꝛ q ei furata sit ꝺ deum ꝛ ꝓsciam ꝛ malo animo ꝛ hmõi. Et in hoc casu:ille qui habuit talẽ rem ꝛ retinet in ꝓpensatõez:non est obligatus restituere:nec etiam manifestare: exquo talis non habuit talem rem malo animo:neq ꝺ ꝓscientiam. Sunt etiam q̃dam ſre que loquunt magis spãliter etiam facientes mentionem:q in casu recompensationis vel hmõi teneant manifestare. Et in hoc casu dicendum q ꝑtenẽt: vel restituere vel saltem indicare prelato:exq̃ ꝓstat de eius voluntate.

Ferie. Feriarꝝ quedam dicunt temporanee.quedam repentine.quedaz solẽnes. Temporanee sunt que dantꝫ p fructib⁹ colligendis:ꝛ sunt duoꝝ mensium. gra messium ꝛ vindemiarꝝ.s.vnꝰ p messib⁹ ꝛ alius ꝓ vindemijs. Et in omni terra dande sunt ferie ꝓ messibus.etiam si non crescat ibi annona. quia homines communiter grano indigent ꝛ habent necesse sibi aliquo tempe ꝓuidere. Sed ꝓ vindemijs non dabuntur nisi vbi sunt vinee.vel saltem vbi est communis vsus vini. Et in his non potest fieri ꝓcessus iudicialis:nisi de consensu partium.ex eo.conquestus. Repentine vo ferie sunt quas imperator indicit.vel ꝓter victoriam quam fecit.vl quia vxorem duxit.vel quia filius ei natus est: et hmõi. Et dicuntur repentine: quia repente,siue subito indicunt. Et nullus preter principem eas indicere potest. C. de feriis.l.a nullo. Et has ferias populus tenetꝫ obseruare.saltem in publico.ex quo ꝑnceps potest eas indicere. Ferie vo solennes:siue festiue.sunt quedaz solennitates que habentur in dicto.c.conquestus. ꝛ in.c. ꝓnunciandum.de conse.distiñ.iij.s. Natalis domini.sancti Stephani.Johannis euangeliste.Innocentiuz. san. Siluestri.Circũcisionis.Epyphanie. Septẽ dies dominice passionis. ꝛ Resurrectionis cum septem diebus sequentibus.Ascensio. Pentheč. cum duobus diebus qui sequunt. Natiuitatis Johannis baptiste.Annunciationis dominice. ꝛ assumptionis virginis.ꝛ natiuitatis ꝛ purificationis eiusdem.Quodecim apostoloꝝ.beati Laurentij.Omnium sanctoꝝ.sancti Martini:ac diebus dominicis.Dedicatio san.Michaelis.Item dedicatio cuiuscunqꝫ oratorij. Item rogationes. tribus diebus ante ascensio.domini. Et ille festiuitates quas singuli episcopi in suis episcopijs cũ populo ꝛ clero durerint venerandas.Item statuit Eusebius.q festum inuentionis sancte Crucis v.nonas May solenniter celebreť. de conse. distiñ.iij.Crucẽ. Item festum corꝑis Christi.vt in cle. si dominum.de reli.ꝛ venera.sanctoꝝ.Et nota q inter predictos dies sunt quidam qui de facto non festantur:q̃tum ad cessationem ab operibꝰ: sed videntur abrogati per contrariam consuetudinem que in eis habet locum:cum non ita sint ꝺ precepto:sicut est dominica ꝛ maiores illa. Isti autem dies sunt tres dies rogationum. Quidaz etiam non seruant omnes sepem dies passionis. nec etiam totam octauam pasce.etiam quo ad cessationem ab operibus.quia quasi vbiq consuetudo est in contrarium. Nota tamen q consuetudo non excusaret q̃tum ad festa iure diuini. De festo autem dedicationis cuiuscunqꝫ oratorij fuanda est cõsuetudo terre vl parochie.licet de iure aliud sit. Idem dicendum de festis euangelistarum ꝛ quatuor doctorum principalium:seruandam.s. forte consuetudinem. Et archiꝺ.florẽ.ꝺicit in dictis festis:sine dubio:cessante consuetudine posse operari.

An autem episcopus cũ clero sine populo possit indicere festum: ꝺ.an.in dicto.c. conquestus. vt refert Panormi.ibi dicit.olim obtinuisse q nõ per illam literam. Sed postea mutauit sententiaz dicens.q solus episcopus cum clero seu capitulo hoc possit.quia in his que tendunt in animę fauorem:quilibet est subiectus episcopo.de fo.compe. cum sit. Sed Panor.ibi tenet oppositum. Nam

f

non sine mysterio in dicto.c.conquestus.z in dic. ca.,pnunciandum.fuit facta mentio etiam de populo.vnde scias.q licet in spectātib⁹ ad iurisditionem episcopi.possit ipse cum capitulo facere statuta.vt circa punitiones maleficio⁹.vt in.c.vt animar⁹.de ꝓsti.li.vj.Sed in alijs in quib⁹ vertit̄ interesse alio⁹:non potest episcopus statuere sine consensu illo⁹.vel saltem debent esse p̄sentes.vt notabiliter dicit Inno.in.c.vestra.de loca.Idem tenet Federi.Idem archi.in di.c.,pnunciandum.Credit tñ Panor.q vbi populus non haberet legitimam cāz p̄dicendi:non obstaret p̄dictio.Puta.Episcopus vult p̄cipere festum sancti alicuius.qui traxit originem de illo loco:vel quid simile.

Quando debemus festū incipere?Rñ.q̄tum ad feriationem a vespera in vesperam.ex.c.omnes.Et intellige vesperam.i.sero.s.ab vltima parte diei precedentis seu vigilie.s.immediate post.xxiij. horam vsq̄ ad vltimam partem diei festi.Et hoc intelligendum videt de iure.Secus vbi esset consuetudo in contrarium:put de facto est quasi vbi q̄.Et ideo archi.flo.in sum.dicit q opātes in sabbatis.vel vigilijs festiuitatum vsq̄ ad terciam horam noctis z vltra quasi ad mediaz noctem.ex eo q ꝓmuniter persone plus eo tempore in hoc volunt sibi fuire q̄ alio.Et nisi quis illo tempe laboraret:vt ceteri:amitteret in magna parte concursum psonar⁹ vnde z lucrum:videt hoc posse tolerari.attento more generali patrie in hmōi.q̄uis essñ statutum ecclesie in obſuatione cessationis ab operib⁹ diebꝫ festiuis sit de vespera in vesperam. s.sero.de conse.dist.iij.,pnunciandum.tamē mos patrie multum habet modificare inchoationem z terminationem festo⁹.cum etiaz habeat tollere z instituere ipsa festa.ar.de conse.dist.iij.rogationes.Et p̄cipue attento.q post sero diei festi possent laborare ſm illud.c.,pnunciandum.cum tamen non operent ꝓmuniter vsq̄ ad mediam noctem.z sic videt admittenda talis compensatio. Sero vigilie cū sero festiuitatis.Si tamen ab officialib⁹ ad quos spectat talia regulare ordinaret.q post primam hora⁹ noctis.vel secundam sub certa pena nullus oparet melius esset.z tunc omnes tenerent̄ fuare.z fuando nulli co⁹ fieret preiudicium.

A quib⁹ abstinendum est in festis?Rñdet vt homines meli⁹ possint vacare diuinis.debent abstinere ab omni opere seruili.i.non solum a peccato.ꝫ etiam a mechanicis z agricultura z hmōi.vt nec mercatum fiat.nec placitū.nec aliquis ad penam iudicet.vel ad mortem.nec iuramenta fiant nisi ꝓ pace.hec tñ intellige quo ad iuramēta iudicialia.In alijs vo ꝓsilium est.

Quid autem intelligat̄ p opus fuile:quod est ꝓhibitum?Dic ſm Ri.in.iij.dist.xxxvij.q q̄dam est opus seruile materialiter.ꝫ non formaliter seu finaliter.vt est scribere vel portare ligna vl lapides.non ,pter lucrum ꝫ ad edificationem ecclesiarum.z tale opus seruile non ꝓhibet hoc p̄cepto.Quoddam est opus fuile formaliter z finaliter.sed non materialiter.vt cū quis in corde suo meditatur aliquod scientiale.ordinatum vt ad ꝓximum z ,primum finem ad lucrum temporale.vt est in aduocato qui studet ,pter lucrum consequendum.Tale enim opus seruile non ,phibetur sub pena peccati mortalis.Quoddam est opus seruile materialiter z finaliter seu formaliter.Quando scilicet ordinatur ad lucrum tanq̄ ad ,primum z ,primum finē:vt portare ligna vel lapides.vel scribere principaliter ,pter lucrum z huiusmodi.Et hoc opus seruile ꝓhibetur ꝓ pena peccati mortalis.Et hec distinctio facit ad multas questiones.

Et primo an liceat laborare in festis ad edificationem ecclesiarum z piorum locorum ,pr̄ios reditus non habentium.Et dicendum est per predictam distinctionem:q sic.quia licet tale opus sit seruile materialiter:non tamen finaliter.Et ,pter hoc dic Monal.q diebus dominicis z p̄cipuis festis etiam beate virginis er apostolorum Petri z Pauli.z etiam die passionis possunt homines arare agros pauperū:z laborare ad opus eorum.Et similiter si non sit ꝓhibitum ad edificationem ecclesiarum z piorum locorum ꝓpr̄ios reditus non habentium.vt ad portandum ligna z lapides z similia.Dum tamen ,pter huiusmodi laborem audire missam z diuina officia ad que homo tenetur:non dimittat.Non tamen p̄dicta licet facere diebꝫ paſche z penthecos.nisi als̄ ꝓsuetudo esset p eām approbata.z non licet tunc laborare p totam diem.vel vsq̄ ad magnam fatigationem.

Secundo queritur an liceat scholarib⁹ vel doctoribus in festis studere?Et patet responsio per predicta q sic.quia dato q tale studium sit seruile finaliter.non tamen est seruile materialiter.immo potest dici q in multis:tale studium non est seruile etiam finaliter.quia multi student:nō principaliter ,pter lucrum ꝫ ,pter scientiam conseq̄ndam.Et hoc est quod dicit Panormita.in.c.omnes.extra eo.q nullo iure studium ,phibetur.immo suadetur in.c.nunq̄.de conse.dist.v.Et maxime studium suadendum est inuentibus.quia relicto studio:voluptatibus intendunt.immo ad ecclesias vadunt vt videant pulcras dñas.

Tercio queritur.vtrum scholares legentes diebus festiuis excusentur.licet habeant aliquale salarium.Et patet responsio per predicta q sic q principaliter non legunt ,pter lucrum.Quia lectura datur eis potius vt doceantur q̄ doceant: vt sic se assuefaciant:nō tamen debent facere principaliter propter lucrum.Sed in consequentiam non nocet:dummodo legant illis horis:quibus necessario non instatur circa diuina.Doctores tamen legentes principaliter ,pter lucrum:nescio a peccato excusare.Idē de scholari.q tunt eēt op⁹ fuile z materialit̄ z finaliter.

Quarto quero.an in p̄dictis diebus liceat venari.piscari.vel aucupari.Responsio patet ex p̄dictis.Nam si quis talia operatur principaliter ,pter lucrum:tunc ,phibetur.quia tunc est opus

ſernile materialiter ⁊ finaliter. Secus si non principaliter ꝓpter lucrum ꝫ ad recreationem. Licet in consequentiam sibi resultaret aliqua vtilitas temporalis. vtputa. ꝑ vsu suo ⁊ familie.

¶ Quinto queritꝫ. An liceat scribere in festis? Responsio patet ex predictis. Nam locare opas ⁊ precio facere vt faciũt scriptores conducti ad hoc. hoc nullo modo licet: quia esset opus ſuile materialiter ⁊ finaliter: ꝫ lectiones suas notare. vel sermones postillare. vel scribere. quos notant stilo. vel plumbo facere possunt. presertim si alꝫ nõ possent memorie retinere. Et hoc patet: quia hoc casu non est opus ſuile finaliter. Secus si tales locarent opas suas ad p̃dicta facienda. vel ad corrigẽdũ libros alienos. nam tunc esset opus ſuile vtroqꝫ modo.

¶ Sexto queritꝫ. quid de designatoribꝫ q̃ diebꝫ festiuis fere per totam diem morant in ecclesijs depingendo seu retrahendo in tabulis suis figuras pulcras: quas reperiunt in pariete. An liceat. Dici potest per predicta q̃ sic. quia ibi non est opus ſuile finaliter principaliter. ꝫ principaliter hoc facit̃ vt adiscant. Iꝫ in p̃tiaꝫ in futuꝝ ⁊ de longinq̃ lucꝝ ꝓsequant.

¶ Septimo. quid de citaristis ⁊ alijs qui suis vtũtur instrumentis in festis. An liceat. Rñsio patet ex predictis. Naꝫ si faciunt principaliter ꝓpter lucrum: videt opus ſuile vtroqꝫ modo. ⁊ sic ꝓhibitum. Et si hmõi instrumentis vtunt in coreis et hmõi etiam sine lucro: non licet. nisi cum circumstantijs que requirunt in coreis: quas vide s. capi. Corea.

¶ Nota tamen. q̃ quatuor de causis licitum est operari in festis. Prima est necessitas. Vnde ſm ꝟꝟ. segetibꝫ iacentibꝫ in agro. aut fenis in prato. si imineat tempestas vel pluuia: possunt inde removeri. Item non credunt peccare carnifices et pincerne: qui in festis preparant ea que comedere debent in crastino. si non potuerunt in die precedenti comode prepare: aut preparata sine periculo reseruare. Item ob necessitatem videnꝫ excusari barberij. ⁊ minutores ac paratores equorum si in festis hoc faciunt principaliter ꝓpter necessitatem eoꝝ quibus seruiunt. Secus si ꝓpter cupiditatem lucri. Sed ⁊ illi qui de talibꝫ requirunt eos excusant. si aliter sibi non poterant comode prouidere. Alioquin non excusant ſm. ꝟꝟ. ⁊ Rod. sed quo ad barbitonsores barbam radentes. non video que causa rationabilis ⁊ excusabilis possit occurrere: q̃ nõ possint differre post festa. Idem dicendum de vectoribꝫ peregrinoꝝ in vehiculis aut iumentis: qui non ꝓpter questum tm̃ ꝫ principaliter ꝓpter necessitatem eoꝝ quibꝫ hmõi opera impendunt ſm Monal. Adde etiam predictis qđ notat Archi. flozen. in sum. q̃ cuilibet licitum est laborare ꝑ sustentatõe sui ⁊ familie in festis quãdo alio modo nõ potest sustentari. Ita tamen q̃ non diuittant diuina. Et hoc etiam licet in maioribꝫ solennitatibꝫ. Erit tũ bona cautela hoc facere cum dispensatione epi.

¶ Sed quid de molẽdinis? Rñ. ſm. ꝟꝟ. In molendinis aduentum vel ad aquam: que absq; magna opera hominis exercent. Credo ſuandaꝫ cõsuetudinem regionis: non ꝓhibitam a prelatis. Molendina vo cum iumentis: debent conquiescere.

¶ Quid de viatoribꝫ ⁊ cursoribꝫ. Rñ. Astẽ. de mente Rod. q̃ siue hec faciunt ꝑ pecunia siue nõ non audet eos condemnare. Secunda causa operandi in festis dicit rantas. Et ideo extra de feriis ca. licet. dicit. q̃ diebꝫ festiuis ⁊ dominicis licet capere allecia. quia non semp piscari possunt: ꝫ temporibꝫ determinatis. Tercia causa dicit paucitas Non enim ꝓpter quodlibet modicum opus quis peccat mortaliter: operãdo in festis. vt si in vinea vel in agro purget quid modicum quod restabat per incuriam. vel repet fracturam in sepe ⁊ huiusmodi.

¶ Sz q̃ntum opus homo sine peccato facere possit: recurrẽdum est ad arbitrium boni viri. Quarta causa dicit pietas. Pietas enim suadet dari tutores ⁊ curatores pupillis. ⁊ alijs miserabilis personis etiam diebꝫ festiuis. Suadet etiam pertinẽtia ad pacem ⁊ concordiam. vt. C. e. l. fi. Possunt etiam omnibꝫ diebꝫ feriatis agi ea que sunt voluntarie iurisditionis: vt adoptio. emancipatio. excõmunicatio. absolutio. vbi nõ requirit cause cognitionẽ. puta in criminibꝫ notorijs ⁊ manumissione C. e. l. actus. ℣. in his.

¶ Quid de illis qui in vigilijs festoꝝ feriandoꝝz mittunt equos vel alia ad ferendum necessaria in die festo. Rñ. Rod. q̃ si ea que afferunt sunt necessaria ad diem festi. Ita q̃ sine eis non possent ipsum comode transire nec ante super his habendis sibi poterant ꝓuidere: possunt excusari ꝓpter necessitatem. alꝫ non: maxime si faciant hoc in festo. vt habeãt sua vehicula. ⁊ alia ad q̃tidiana opera exercenda. Per huiusmodi enim necessitatem sunt excusabiles vectores mercium ⁊ vinoꝝ ad loca remota: cum sine graui incomodo non possent in festis vacare ab eundo ⁊ quadrigando. Idem Astẽ.

¶ Quid de illis qui a dominis suis operari cogũtur in festꝫ. Rñ. ſm. ꝟꝟ. si iusto metu inducti hoc faciunt excusantur. alꝫ tenent non obedire nisi in licitis ⁊ honestis. Qui vo debent dominis suis vecturam bladoꝝ ⁊ afferunt diebꝫ feriandis: vt diebus alijs vacare ꝓpijs laboribꝫ liberi? possint: nõ sẽt excusabiles: nisi forte ad hoc arta necessitas eos cogat. Idem Astẽ.

¶ An autem predicti qui compelluntur laborare in festis: possint ꝓcipere mercedem suam? Dic q̃ sic: ne domini ꝓpter hoc ꝓclinores ad operari faciendum reddant. Et ne ob delictum suũ comodum consequant.

¶ Quid de euntibꝫ ad mercata: que fiunt in festꝫ. Rñ. ſm. ꝟꝟ. Si aliquis hoc faciat non consuetudinarie: sed ꝑ sua necessitate: non credo q̃ peccet mortaliter. Secus si consuetudinarie. seu lucrandi cupiditate: maxime subtrahendo se a diuinis.

Aut etiam si hmõi mercata phibita sunt a prelat illius loci. seu forsitan excommunicata. Mercata tamen que ex quadam necessitate fiunt de victualib z necessarijs ad diem aliquam: non credo illicita esse. dum tamen ꝓpter hoc non se subtrahant a diuino officio. Fran. ãt de may. in tractatu de. x. ꝓceptis dicit. q in duobz casibz est peccatum mortale. Primo si die dominica tempe quo debet missam audire intendat mercationi. qz non ꝓpatiunt simul z semel. missam audire z mercationem facere. Secundo esset peccatum mortale. quando episcopus excõmunicaret omnes vendentes tali die quia in hoc q excõmunicat: phibet. Sed dicere q aliquis post missam vel comestionem veniens ad foz z hmõi: peccet mortaliter: non dicerem. qz illud non est a iure diuino ꝛ ab ecclesia. Sed ecclesia sustinet. z non intendit ponere laqueum filijs suis. Et ideo credo q nõ peccet mortaliter. z multi sunt huius opi. Idem pe. de pal. Idem archi. flozen.

Quid de itinerantibz die dominico. potest dici q itineratio tempore misse est periculosa. nisi audita missa. ꝛ post missaz vel comestionem põt fieri z ecclesia sic vult: vt epi z alij. nec credo q sit mortale. hec Fran. vbi.

Querit de qõne quotidiana. Episcopus fulminauit sententiam excõmunicatõis ꝓtra laborãtes in festis ab ecclesia ꝓceptis. quidam ob necessitatẽ quandaz imminentem. Puta. blada erant in campis. vel fena. imminebat tempestas z hmõi. Item causa pietatis circa edificatõem cuiusdam monasterij aut ecclesie sacerdotis pauperculi laborauit z hmõi. an ꝓdicti incurrant excõmunicationem. Rõdet. q aut iste epus expressit in tali sententia. q nullus in festis laboret nec causa necessitatis vl pietatis vel hmõi. z tũc dico q talis sententia nõ tenet z est omnino nulla. quia ꝓtinet intolerabilem errorem. quia est cõtra ius expresse. quia cõtra. c. fi. ex de fer. ibi nisi necessitas vrgeat. vel pietas sua deat. z cõ. c. licet. eo. ti. vbi ecclesia indulget: circa captionem alleciorz in diebz dominicis z alijs festis non maiorib. sine quibz tamẽ alleciis vita humana etiaz comode pertransire posset. Si autem nõ expressit causam necessitatis. nec pietatis. tunc dico q talis sententia debet intelligi fm ius ꝓmune z interptari. hoc est q ꝓfirmet ius ꝓmune z tunc intelligit. q non liceat laborare in festis: exceptis casibz de iure ꝓcessis. s. necessitate. pietate z rarita te. Si tamen ꝙs laboraret in festis: non existente aliqua de ꝓdictis causis. tunc incurreret excõmunicationem. Per idem dici potest de excommunicatione lata cõ illos qui non audiunt missam in diebz dominicis in ecclesia parochiali: ꝛ audiunt in ecclesijs mendicantium. dico q talis sententia nõ tenet. quia est cõ iura. vtz in. c. vt dominicis. ex de paro. vbi nõ inhibet parochianis qn possint audire missam in ecclesijs mendicantium. immo eis ꝓcedit. ꝛ illud ca. solum ꝓhibet q parochiani dimissa eoz ecclesia parochiali: vadant ad aliam ecclesiaz parochialem. De hoc vide. s. c. Missa. Itẽ sicut attentatum contra ius est ipso iure nullum. vt in. c. vides. x. di. z in. l. non dubium. C. de leg. Ita etiam attentatum contra consuetudinem generalem totius oꝛbis: est nullum. vt in. c. in his. z c. catholica. xj. di. Item sicut epus non põt artare ius ꝓmune nec facere ꝓstõez q ius ꝓmune artet. Ita nec facere põt ꝓstitutõez qua ꝓsuetudo generalis arceat.

Feudum est rei immobilis: facta p homagio: benivola ꝓcessio Et nota fm De. belie in tractatu suo õ feudis. q de natura huius cõtus est q dominus retinet sibi directum dominium z ꝓpietatem. vt in li. feu. ti. Quibz causis feu. amit. c. vnico. secundo. quia vtile dominium transit in vasallum. Dõ patet. quia vasallus põt quasi vendicare. vt in li. feudoꝛ titulo. de inuestitura de re. ali. facta. c. vnico. Est ergo quasi dominus. als non vendicaret. ff. de. au. z ar. le. l. ãnt?. Tercio. qz dñs hz ciuilẽ possessionẽ. Quarto qz vasallus hz nãlẽ possessionẽ qz vasallus appellat fructuari?. ꝛ vsufructuari? possidet naturaliter. vt. ff. de acq̃r. pos. l. naturaliter. Dico tamen q ius vasallicum possidet ciuiliter z naturaliter: quia ꝓscribit. qõ non faceret nisi ciuiliter possideret. Quinto hmõi contractus ꝓsistit in ĩmobilibz. Sexto. quia si vasallus domino constitutum seruitum non prestiterit: repellit a feudo. Septimo quia sine voluntate domini feudum alienari non potest. Octauo quia feudatio regulariter fit in perpetuum. Nono quia dominus habet mittere in possessionem vasallum. Decimo quia si sit controuersia inter vasallos dominus recognoscit. Sed secus est in emphiteota. Ratio diuersitatis. quia in contractu feudali dominus habet vasallum: mediante iuramento personaliter obligati. Et ideo cum habeat iurisditionem in personam. multofortius in rem. Sz dominus habet emphiteotam obligatum ratione rei. nec habet aliquod ius q̃diu pensio solnatur. Ideo recognoscere nõ potest. Undecimo vasallus non potest sine domini voluntate feudum impignorare. sed emphiteota bene potest. Ratio diuersitat?. quia si vasallus rẽ pignoꝛi obligaret. creditoꝛ interim reciper fructus. Et dominus interim ex hoc pateretur damnum. quia de fructibz domino seruire tenetur. sed vbi emphyteota rem pignoꝛi obligat. dominus ex hoc nullum damnum patitur. cum emphiteota teneatur domino prestare pensionem in pecunia consistentem. Et ideo licet alius recipiat interim fructus. emphiteota soluendo dño pensionẽ satisfacere põt. Duodecimo. quia vasallus alteri feudum dare non potest sine domini voluntate. Sz emphiteota bene potest donare. Ratio. quia magis est obligatus domino vasallus ꝓpter fidelitatem q̃ emphiteota. cum personam ipsius vasalli elegerit. Ita q alium subrogare non potest: inuito domino. Sed licet emphiteota alium loco sui subꝛogare non possit alienando: tamen hoc sibi permittitur ꝓpter liberalitatem. cum ita possit

alij rem meliorare: sicut ipse. Terciodecimo femina non potest succedere in feudum: nisi fuerit cōuentum. Sed femina in re emphiteotica succedere potest. Ratio diuersitatis, quia feudum dat̄ ꝓpter seruitium. Sed mulier non pōt ita bene fuire: sicut homo dño. Sed res dat̄ in emphiteosim ꝓpter meliorat̄oez, & ita bene pōt meliorare mlr sicut homo. Alsteñ. tamen dicit, q hoc fallit in duobus casibꝫ. Unus est si sit feudum femineū vel femine concessum. tūc enī deficientibꝫ masculis ad feminas ptinebit. vt in titulo de beneficio femine. Secūdus est si sit tali pacto acq̄situm. vt. s. deficientibꝫ masculis ad feminas deuoluat̄. quia qō fuit actum est ꝙ andum. vt in tit. de suc. feu. §. filia. Quartodecimo vasallus non potest alium vasallum facere sine domini voluntate. ꝛ emphiteota potest. Ratio diuersitatis, quia res dat̄ in emphiteosim ꝓpter meliorat̄oem: ꝛ ita bene potest meliorare, secundus: sicut ꝑm⁹. iō ꝓsensus domini nō requirit̄. ꝛ feudum dat̄ ꝓpter fuitium. Et q̄ potest non eque bene fuire secūdus sicut ꝑmus. iō requirit̄ ꝓsensus domini. Quintodecimo quia pēsio non p̄stat̄. imo p̄stat̄ fuitium certum vel incertum, put fuerit quentum. Item q non p̄stat̄ aliquid ꝓ introitu. Sextodecimo. q vasallus nō tenet̄ p̄stare fuitium nisi fuerit req̄situs a dño. Secus in emphiteota. Ratio diuersitatis. q emphiteota tenet̄ p̄stare certam pensionē certa die. Dies autem interpellat ꝓ domino. vasallus autē non tenet̄ domino. nisi sciat q indigeat. Decimoseptimo vasallus potest feudum dimittere sine domini voluntate. ꝛ emphiteota non potest. Ratio diuersitatis: q feudum dat̄ amore vasalli. & vt aliquaz vtilitatem ꝓsequat̄. ideo nimiꝝ si sine domini voluntate pōt renunciare. Sed res dat̄ in emphiteosim ꝓpter meliorat̄oz & ꝓpter vtilitatē dñi. s. vt res melioret̄. iō nimiꝝ. si sine dñi volūtate renūciare non potest.

¶ Res imobiles ecclesie de nouo non pñt dari in feudum. Nam & plati hoc iurant. Sed res q̄ pr⁹ erant feudales. possunt iteꝝ infeudari. puta si vasallus ꝓpter aliquaz cāz pdat feudum: vel moriat̄. potent plat⁹ ꝓcedere filio ei⁹ vel alteri. ex̄ de feu. ex parte.

¶ Quomodo acquirit̄ feudum? Rñ. fm Hosti. quadrupliciter. Primo p inuestituraz. puta. cum aliq̄s tradit alicui possessionem rei imobilis corporaliter. vel cum hasta. vel cū baculo. aut aliquo tali a domino q̄ dicit se p hoc inuestire. Secundo acquirit̄ p id qō loco inuestiture habet̄ vt cum dominꝰ dicit alicui vade in possessionem illius feudi & teneas ꝓ feudo. Tercio acquirit̄ p̄scriptione. vt si. xxx. annis tenuit feudum & dño fuimit. licet inuestitus nō fuerit. Quarto acquirit̄ p successionē. non quidem ex testamento ꝛ potius ab intestato nec enī valet aliqua ordinatio defuncti in feudo facta. Natura autem huius successionis talis est q ascendentes non succedunt in feudo. puta. pater filio. Descendentes autem sic. Et primo qō filius patri: & non filia. Item nepos ex filio: & nō neptis Et sic in infinitum. Postea vō succedunt collaterales. & isti de ꝙsuetudine imperij non succedunt. ꝛ solus filius. quo deficiente reuertit̄ ad imperatorem: & ꝓfert cui vult. Et fm Hosti. In omni feudo statim facta inuestitura. requirit̄ iuramentum fidelitatis. nisi ex pacto remissum sit. Et fiet his vbis vel similibꝫ. Ego talis iuro ad sancta dei euangelia. q abhinc in antea ero fidelis tali. sicut debet esse vasallus domino suo: nec id: qō mihi sub nomine fidelitatis ꝓmisit. pandam alij ad eius detrimentum: me sciente. Et nota q vasallus obligat̄ dño fm q ꝙuentū est. & fm q feudi natura & causa & regionis ipsius & vicinaꝝ ꝙsuetudo req̄rit. q̄bꝫ deficientibꝫ poterit vti iure scripto.

¶ In pluribꝫ autem obligat̄ vasallus dño. Primo ne sit ei in aliq̄ damnum de corpore suo: ꝛ vitabit & impediet. Secundo ne id qō dominus facere intendit: & facile potest fieri reddat ei difficile vel impossibile. s. latenter ꝓtra ꝓcurando. Tercio ne reuelet secretum sui domini alicui maxime qui posset obesse. Similiter nec illa p que minus tut⁹ fieret. Quarto ne sit contra eius iusticiam vel honestatem. s. dehonestando filiam vel vxorem. maculando eius famam dicto. facto vel ꝓsensu. Quinto ne aliq̄ damnum in tempalibꝫ ei faciat. vel vtilitatem impediat. Sexto vt fideliter p̄beat ei ꝓsilium quo ad verbum & auxilium. s. de rebꝫ & ꝑsonas sua. ꝓbant̄ hec in li. feu. de forma fide. c. j. xxij. q. v. c. de forma. extra de iureiur̄. c. ego. Item licet vasallus non debeat esse, p alijs contra dominum suum. extra de postu. c. fi. tamen ꝓ se & suis hominibus. potest & petere & defendere ius suū. ar. de iureiur̄. petitio.

¶ Quibꝫ ex causis amittat̄ feudum. Rñ. Hosti. Primo qō amittit̄. si vasallus fuerit cleric⁹ vel religiosus. quia nec tales succedūt in feudo. xxiij. q. viij. §. j. Secundo amittit̄ si heres vasalli stetit p annum & diem q non petierit a domino inuestituram feudi. Similiter & si ipse vasallus post mortem domini non petierit ab heredibꝫ domini. vt in li. feudo. in quibꝫ causis feu. amit. c. j. Et hoc verum: nisi ipse vasallus fuerit minor annis. xiij. q talis non cogitur fidelitatem facere. Item nisi sit miles qui habet ꝓ termino annum & mensem. Item nisi iusta causa impedierit. vt in li. feudo. de ꝓhi. feu. alie. per lotarium. Et intelligitur iusta cā vt per mortem. vel capitales inimicicias. vel aliaz iustam absentiam. Tercio amittitur. cum vasallus tribꝫ vicibꝫ coram paribus & huiusmodi req̄situs fidelitatem iurare noluerit: q̄uis dominus paratus sit facere inuestituram. Quarto si vasallus infeudauerit feudum alia lege q̄ ea: quaz ipse habet. vel in talem vasallum qui feudum seruare non potest. Quinto si vasallus interfecit suum ꝓprium germanum vel germani filium vel aliquid commiserit qō paricidij nomine cōtineat̄ ad hoc. vt totam hereditatem habeat. ¶ De paricidis habes. j. Paricida. Sexto si vasallus dimisit dominum suum in prelio: non mortuum nec ad mortem vulneratuz. Similiter ꝓpter alias multas in-

gratitudines: que enumerantur in li. feudo. in ti. qui. mo. feu. amit. c. j. ⁊ ij. Septimo si vasallus scienter negauerit feudum aut partem. aut conditionem eius. Secus si ignoranter. q; si vasallus non vult ostendere de parte feudi: p̄sumetur q; totū teneat in feudum. Octauo si vasallus feudum alienauerit. Et si quidem. p parte alienauerit: illam partem amittit. ⁊ libere ad dominū reuerte nulla p̄scriptione obstante. Nec p̄derit vasallo si pt⁹ factam alienationem recuperauerit feudum ip̄m nisi ignoranter alienasset. Nono si vasallus dñm accusauerit. aut si testimonium contra ipsum tulerit in causa non tm̄ criminali ꝫ etiam ciuili. Licet quidam dixerint q; in ciuili potest. Decimo si vasallus vocatus a domino: q; secum vadat in expeditione publica. puta. vocatus ab impatore vt secum veniat romam. p̄ suscipienda coronā ⁊ hm̄oi non venerit. nec alium. p̄ se domino suo acceptuz miserit. vel ei stipendia militie non dederit. Et q̄dem quando. p̄ter fidelitatem non seruataz amittitur feudum: non intelligit ipso iure: sed per sententiam. Si vo alienatum fuerit: ipso iure perdit fm Inno.

¶ Quando dominus amittit ius q̄ in feudo habet. Rñ. fm Hostien. Sicut vasallus amittit feudum. p̄ter culpam. ita dominus. p̄rietatem feudi. vt in li. feu. si de feu. p̄tro. fu. c. domino p̄mittēte. Dominus enim vasallo debet vicem rependere. vt in li. feudo. ti. de forma fide. c. j. in fi. Et si nō rependerit. merito censebit malefidus. vt est ille q̄ contra vasallum dep̄hensus fuerit perfidus. xxij. q. v. de forma. xcv. distin. esto subiectus. extra de iureiuran. peruenit. Et talis etiam p̄natur iure quod habet in vasallum: ⁊ feudum transit ad superiorem. non tamen ipso iure sed per sententiam.

¶ Quid si dominus moriens plures filios relinquat. nunquid vasallus iurabit fidelitatem omnibus. Rñ. fm Hosti. non puto. quoniam vasallus non cogit̄ p̄ vno feudo plures habere dominos: maxime in comitatib⁹. ducatibus. marchionatibus. qui hodie diuidi non possunt. Sed si vasallus moriens plures filios reliq̄t omnes dñt iurare fidelitatem: si feudum indiuisum bñt. ꝫ si ex diuisione: totum feudum ad vnum peruenerit: ille solus iurabit.

¶ Vtrum filius repudians hereditatem patris. possit retinere feudum. Rñ. fm Hostien. non. ꝫ aut totum debet retinere: aut totum repudiare. nisi forte eum dominus tanq̄ de nouo beneficio inuestiat: agnatis consentientib⁹. tunc enim bene retinet feudum sine aliquo onere hereditarie. ⁊ dicuntur agnati qui per virilem sexum descendunt. Cognati vo qui per femineum. Agnati vo bene possunt aliquod feudum retinere repudiata hereditate. vt in constitutione Federici. an agnat⁹. vel filius defuncti: repudiata hereditate. possit feudū retinere. c. si p̄tigerit.

¶ Vtrum feudum possit per vasallum legari ecclesie. Rñ. fm Hostien. Si feudum fuit de camera domini ⁊ ad tempus datum: non potest legari nec etiam heres succedit. Similiter etiam ecclesie non potest legari si de natura feudi est q̄ vasallus fuiat in p̄na p̄sona. Et in tali non succedit clericꝰ etiam si sit filius fm Hosti. Si vo sit paternum ⁊ perpetuum. tunc potest. p̄ anima legari: nisi consuetudo repugnet. Nota tm̄ fm Hostien. q̄ libri antiqui non habent in illa lege imp̄ialem de. phi. feu. alie. p̄ Federi. vbi de hoc dicit. Illam clausulā sez p̄ anima iudicare. vnde vel illud vbum remoue. vel intellige q̄ est p̄sonale vel tpale vel etiaz q̄n fit in fraudem. Et de hoc q̄ dicit Hostien. q̄ tpale feudum non p̄t alienari. Secus si ppetuum. quia tunc alienari potest. ⁊ in mortuario ecclesie dari. Panormitanus in. c. ex parte. de feu. approbat hoc dictum. Et dicit q̄ hoc non reperit ibi ab aliquo reprobatum.

¶ Quid si vasallus p̄mittat crimen lese maiestat̄ p̄ principem: p̄ter q̄d publican̄ omnia bona sua nunquid ad principem p̄uenient bona feudalia? Rñ. Guil. dur. q̄ ius in re q̄d competebat vasallo. s. vtile dominium p̄ueniet ad p̄incipem. Sz directum dominiū apud imediatū dominū remanebit. quia vo non decet principem. p̄ feudo fuire nec p̄ se nec p̄ substitutum. princeps p̄cium recipiet. p̄ extimatione vtilis dominij. Dominus vo immediatus recipiet partem aliam p̄cij. p̄ directo dominio. ff. de le. ij. qui solidum. ℔. j. Fiscus enim potest vendere rem quam cum alio habet. p̄mium restituendo alteri. p̄ rata p̄cij: partem. C. de cōmu. al. l. ij.

¶ Nunquid ob delictum patris filius p̄dat feudum. si tale fuit delictum. p̄ter q̄d pater perderet feudū. Rñ. Gof. dicit standū consuetudinibus locoꝝ ⁊ p̄stitutionib⁹ feudoꝝ. Sy. in regula non dz dicit q̄ aut feudum est paternū id est quia habuit originem in p̄sona patris. Et tunc filius p̄natur in re feudi. Aut est a genere vlterioꝝ ⁊ tunc secus. Et cum hac opinione transeunt Jo. an. ⁊ d. an. in. c. ex parte. de feu. Sz Panor. ibi plenius distinguit. iuxta no. per Bart. in. l. eum qui. ff. de interdic. ⁊ in. l. vt iurisiurandi. ℔. si liberi. ff. de op. li. q̄ aut pater p̄misit delictum. p̄ter q̄d directe venit priuandus feudo. vt quia alienauit feudum. vel cōmisit delictum p̄ tenorem iuramenti. Et tunc nocet filio. etiam si. p̄cessit a genere vlterioꝝ. ar. in. l. ff. ff. si quis ali. te. phi. ⁊ in. l. cum ratio naturalis. ff. de bo. p̄scrip. vbi patet. q̄ delictum vni⁹ nocet omnib⁹ p̄mioꝝ qui sunt inferioris gradus. vnde si quis interfecit p̄sanguineum cui debet succedere ab intestatō: fiscus occupat hereditatem. nec veniunt alij consanguinei qui sunt inferiores in gdu. vt in. d. l. cum ratio. ⁊ q̄d ibi no. Si autem non est tale delictum. p̄ter q̄d domin⁹ p̄uenit directe feudo. ꝫ p̄ quandaz p̄sequentiaz. puta quia est damnatus: ob aliquod beneficium. Ita q̄ bona veniant publicanda. Et tunc p̄cedit distinctio Sy. Nam si feudum est paternum nocet filio. Secus si est a genere vlterioꝝ. Et nota q̄ eadem questio potest formari in iure patronatus. Nunquid pu-

blicatis omnib⁹ bonis: perdant filij ius patronatus quod descedit a suis antiquioribus. Vide glo. notabilem. xvj. q. vij. filijs. que tractat. nunquid iudex secularis possit spuare laicuz iure patronatus ecclesie. Et nunqd veniat cum vniuersali publicatione bonoz. vide etiam bonam glo. in. c. satis puersum. l. vj. distin. que dicit. q licet pater cōmiserit crimē lese maiestatis. ex quo filij efficiunt infames: ℔. ad. l. iul'. maie. l. quisqs. Filij tñ clerici non incidunt in infamiaz. Et p ꝓns non dñt pdere bona. qđ no.

¶ Vltimo quer̄ de qōne quotidiana. Pone q vasallus alienauit feudum irrequisito domino. ꝫ apposuit clausulam. saluo iure domini. nunquid iste nihilominus perdat feudum. Panor. vbi s. dicit Bal. ꝛ. coll'. que sit causa bene amit. c. j. tenere q sic: quia factum subsequens est contrarium ꝓtestationi. Ad hoc. c. ea te. de iureiu. Secus dicit si adiecisset hec verba. q nec aliter. nec alio mō alienare intendit. qđ no. Quant ergo hec vba q dño contradicente non videat facta alienatio. Hec Panor.

FIdes. Vtz omnes teneant habere fidem explicitā. s. An quilibet teneat credere seu scire omnes articulos fidei explicite. Rñ. fm Dire. li. j. q est quedaz fidei mēsura ad quam quilibet teneť. ꝛ que sufficit simplicib⁹. ꝛ forte omnib⁹ laicis. s. q⁹ oportet quēlibet discernentem ꝛ maxime adultum ad fidem accedentem: credere q deus est. ꝛ q est punitor omnium malorz: ꝛ remunerator omniū bonorz. Alios aūt articulos sufficit q credat simpliciter ꝛ implicite. id est q credat verz esse: quicquid credit ecclesia catholica. Sed banc mensuram debent clerici excedere: maxime prelati: ꝛ quicūq habent curaz animarz. Nam tenent scire explicite ꝛ distincte omnes articulos fidei qui ꝓtinent in symbolis. Credo. ꝛ quicūq vult. ꝛ in pcilio generali edito. xxxvj. distin. c. j. ij. ꝛ iij. Episcopi vo tenent plus scire. vt ſcz sciant circa predicta opponere ꝛ rñdere ꝛ hereticos pſequi ꝛ confutare. ex̄ de hereti. excōmunicamus. el primo.

¶ Sed quid pdest laicis fides implicita? Rñ. dicit vbi s. q si talis ratione naturali dicat q pater maior est filio: vel prior. vel q tres psone sunt tres distincte ab inuicem. vel aliud simile: dummodo sic credat. quia credit ecclesiam sic credere. ꝛ suam opinionem fidei ecclesie supponat. nec suum defendat errorem: ꝫ paratus sit credere: sicut credit catholica ecclesia. nunq̄ hereticus iudicat. q⁹ licet sic male oppineť. tamen non est illa fides sua. sed est fides ecclesie. hoc etiam notat Innocen. de sum. trini. ꝛ fi. ca. c. j. ꝛ Hostien. in phemio circa fi. Idem panor.

¶ An autem eccl'a vniuersalis possit errare. Rñ. Panor. in. c. a nobis. el. ij. de sen. ex. dicit q ecclesia vniuersalis non potest errare. s. in fide seu articulis fidei. Et p hoc tantum orauit Christus ad patrem: vt in euangelio. Ego p te oraui petre ꝛc̄. Et sic intellige. c. a recta. xxiiij. q. j. In alijs autem nō solum ecclesia particularis vez etiam vniuersis. s. collectio fidelium: seu pcilium generale pōt errare ꝛ de hoc est tex. clarus in. d. c. a nobis. vbi dicit. q iudicium dei: veritati que nunq̄ fallit nec fallit ſp innitit. Judicium aūt eccl'e nonnunq̄ opinionē sequit: quam fallere sepe ꝓtingit ꝛ falli. Et sic fm Panor. iste tex. dz intelligi in distincte. q⁹ ea dez rō est in eccl'a vniuersali. Nam ꝛ pcilium generale p qđ repſentat eccl'a vniuersalis: bene posset errare excōmunicando de facto pīatum: qui non erat excōmunicandus ex cā latenti: q⁹ non pōt diuinare licet locum dei teneat in terris. vt in. c. vt nr̄m. vt ec. bene. Sicut errauit pcilium si: p mr̄imoniū ꝓhendum inter raptorem ꝛ raptam. Et dictū Hieronimi. melius sentientis. postea fuit pīatum statuto pcilij vt pbat. xxxvj. q. ij. in. c. tria. Juncto. c. placuit. Et adde ad pdicta glo. in. c. vnico. de reli. ꝛ ve. san. li. vj. que singulariter dicit. q in canonizatione sanctorz non est credendū ecclesiaz errare. lz accidere posset vt est tex. in. d. c. a nobis. hec glo.

¶ Quer̄ an frangēs fidem frangenti sibi: peccet mortaliter. de quo hz. xxiij. q. j. c. noli. Rñ. fm Panor. in. c. puenit. el. ij. de iureiu. q illa auctoritas dz intelligi: qñ due obligationes respectiuant adinuicem. vt q⁹ ego. pmisi tibi certum quid: q⁹ pmisisti mihi aliq̄d aliud. Et tunc si nō adimples ex pte tua. nec ego teneor ex pte mea. Et ita dz intelligi dicta auctoritas. Qñ q⁹ vo obligationes nō respectiuant adinuicem. i. non flectunt ad idem factū: ꝫ ad diuersum. puta. pmisi tibi simplicit dare certum liborz: ꝛ iurauī. Tu etiaz postea simpliciter iurasti aliquid p me facere. Certe: licet ego nō adimpleam pmissionem meam: tu tñ non cuitas p iurium. si differs adimplere pmissionē tuaz. q⁹ tu non pmisisti rōne pmissionis mee ꝫ simplr. Et de spē ad spēm non admittit ꝓpensatio. vt notat in. c. ij. de depo.

FIlius. Nota ex dictis Panor. in. c. innotuit. de elec. ꝛ in. c. tanta. q fi. sunt le. q q̄daz sunt filij legitimi tñ: vt adoptiui vel arrogati. ꝛ dicunt legitimi tñ. q⁹ fm nāz ñ sunt filij. ꝫ fm leges dōtarat. ꝛ isti si sunt emācipati a pre legitimo. in nullo succedūt ipsi pri. ꝫ si nō sunt emancipati: succedūt pri legitimo vnacū legitimis ꝛ naturalib⁹. De hoc vide s. Adoptio. Quidaz sē filij legitimi ꝛ naturales vt sē nati ex ltimo mr̄i° vero vel putatiuo. Et dicūt naturales. q⁹ fz naturā sē geniti. dicunt legitimi: q⁹ ꝓuectio pentiū est approbata a lege. Isti succedūt pentib⁹ ab intestato. Nō oib⁹ exclusis ipsi pferunt. vt in auť. de here. que ab inte. def. Et sunt quasi domini viuentib⁹ pentib⁹. Solum eis deest eis admīstratio. ſyt insti. de here. qua. ꝛ dif. §. ꝫ sui. Et ideo ex consuetudine a lege inducta filij comitum appellant comites. etiam in vita parentum. vt no. xxiiij. q. j. c. fi. iuncta glo. Quidam sunt filij spirituales ꝛ legitimi. vt suscepti ex baptismate. vel confirmatione. Et isti in nullo succedunt parentib⁹ spiritua-

libus. Quidam sunt filij naturales tm̃. ꝛ generaliter omnes nati ex coytu possunt dici naturales. ꝫ aliquis est coytus non approbatus a lege. seu qui a lege nomen non sumit. vt cum consanguinea vl' coniugata. vel adultera. vel ex meretrice. vel ex cõcubina. cum quis habebat plures. vel ex concubina: quaz non habuit ex indubitato affectu. ¶ Et hi per legem ciuilem vocantur spurij. ¶ Est ꝛ alius coitus: qui est cum vnica concubina retenta in domo. ¶ Et isti filij nati ex hoc coytu vocantur per legem ciuilem naturales tm̃. vt patet per Bar. in. l. in concubinatu. ff. de concubi. vbi querit. Quid si aliquis habet vnam mulierem extra domum suam. vtrum ista dicatur concubina: adeo q̃ filij nati ex ea dicantur nati ex concubina? Glo. ibi dicit. q̃ non. quia requiritur habitatio simul. Istud etiam tenet Cy. dicens. q̃ in concubinatu requirit indubitat⁹ affectus sicut in vxore: cui⁹ affectus p̃sumptus inducit̃ p cohabitationem.

¶ An autem isti filij tam spurij q̃ naturales succedant parentibus. ¶ Dic concludendo dicta glo. in. l. si qua illustris. C. ad orphi. ꝛ Bar. ibi ꝛ in. l. si gener. ff. de his qui. vt indi. ꝛ Panormitanus in dicto. c. tanta. q̃ spurij qui habent patrem incertum. vt nati vulgo: ex coytu meretricali qui coyt⁹ non est damnabilis fm Cy. in dicta. l. si qua. qui non accusantur ꝓpter vilitatem vite. Isti succedunt matri equaliter cum legitimis. vt institu. de succ. cogna. §. vulgo. Fallit in matre illustri. vt in dicta. l. si qua. Patri vo in nullo succedunt. etiam non extantibus liberis. vel coniuge. ¶ Si vo est spurius natus ex coytu reprobato. tunc isti tales non succedũt. ne q̃ patri. neq̃ matri. vt in Autentica. qui. mo. na. effi. ie. §. fi. Ille autem dicitur ex damnato coytu fm Cy. in autenti. ex complexu. C. de ince. nup. qui potest accusari. vt adulterij. stupri. ꝛ generaliter natus ex muliere: quaz quis non potest habere in vxorem ratione consanguinitatis. affinitatis. religionis. vel ordinis. vel alterius matrimonij. seu cum quis habet plures vel etiaz duas concubinas simul. ¶ Et hi omnes nec a patre. nec a matre fm leges alende sunt. Natus vo ex meretrice alendus est a matre. talis enim coytus licet sit damnabilis in foro conscientie: non tamẽ in foro ciuili. Idem dicit Cy. de nato ex muliere q̃ seruit in caupona. ꝛ ministrat vina intemperantie: q̃ alẽdus est a matre. vt. l. si ea que. ꝛ. l. que adulterium. C. de adulter⁹. Nati vo ex concubinario coytu succedunt matri cum legitimis. vt in dicta. l. si qua. etiam si sit illustris. ¶ Et isti succedunt patri ab intestato in duabus vncijs totius hereditatis: dummodo non extent filij legitimi. vel cõiunx legitima. vt in Autentica. licet parens. C. de na. li. ¶ Et fm glo. in dicto. c. tanta. ꝛ in. c. nisi cum pridem. de renunc. hoc procedit etiam de iure canonico. licet Goff. fuerit in contraria opinione. ꝫ Hostiẽ. tenet primam opinionem quam etiam sequit̃ Panor. quia in hereditatibo standuz est iuri ciuili. ex quo ius canonicum non disponit in cõtrarium.

¶ Si autem queras. quare est q̃ spurij qui habet patrem incertum non succedunt patri sed matri. Glo. in dicta. l. si qua. dicit q̃ huiusmodi spurij succedunt matri ꝛ non patri: cum habeat incertum. naz si haberet certum. tunc succederet in duabus vncijs: eo modo quo dictum est. nec huiusmodi spurij succedunt matri: si est illustris. q̃ ter. in dicta. l. si qua. ibi. Illustribꝫ: nominari spurios. satis iniuriosum est. ¶ Et hoc est qõ dicit Bar. in. l. ex facto. ff. ad trebel. q̃ in priuilegijs legitimationis p imperatorem sibi concessis excepit filios spurios illustrium ꝛ spectabilium psonarum. ¶ Et hoc quia in illis omnibus illa soboles plus abhorreretur.

¶ An autem predictis spurijs ex damnato coytu possit aliquid relinqui? Rñ. Bart. in Autenti. ex complexu. C. de ince. nup. dicit. q̃ licet de iure ciuili per illam autenticaz huiusmodi spurij sint indigni omni substantia. adeo q̃ nihil potest eis donari. nec testamento relinqui ab eozum patre. immo nec alendi sunt. Sed de iure canonico secus. vt extra de eo qui duxit in ma. c. cum haberet. Et per hoc dicit se consuluisse: q̃ vsq̃ ad sufficientem quantitatem pro alimentis pater potest huic filio spurio relinquere. ¶ Et eodem modo filie sue spurie p dote sua. quia sine aliqua dote non potest alineq̃ nubere.

¶ Quero an pentes istis spurijs succedant. Rñ. Bar. in dict. l. si gener. dicit q̃ eodem modo quo isti filij succedunt parentibus. ita parentes ipsis filijs.

¶ Quero vtrum sit aliquis modus per quem pater possit relinquere filio spurio? Respondeo. Bart. in dicta. l. si gener. dicit. q̃ est vnus clarus. Nam de iure canonico talis filius debet alia patre. vnde erit modus q̃ relinquatur sibi tantum q̃ sufficiat ad alimenta. hoc modo: relinquo filio spurio in vita sua fundum pro alimentis. ꝛ post mortem sit suozum filiozum: quibus potest relinqui. vt. l. fi. C. de natura. li. Idem dico in dote. q̃ dotis fauor est sicut alimentozum. ¶ Et ita dicit de facto se consuluisse. ¶ Et hoc. nisi excedat magnam quantitatem. Nam tunc forte presumeret fraus p. l. j. C. de natura. li. Aliuz casum habes. j. Societas. q. xxij. vide etiam eundem Bart. in. l. si is q̃ ex bonis. de vul. ꝛ pu. sub. vbi notat ex illa. l. mirabili. q̃ licet naturalis. vel spurius ꝓhibeatur succedere patri. tamen non prohibetur fratri suo pupillo succedere etiam ex iudicio patris. ¶ Casus est fm eum de naturali filio in dicta. l. si is. De spurio vo notat glo. in Autenti. qui. mo. na. effi. sui. in fi. coll'. vij. que notabiliter dicit. q̃ si vulgariter substituat: non possit. quia patri heres esse videtur. Si pupillariter põt. quasi pupilli sit heres. vt insti. de pu. sub. §. j.

¶ Quero quid debeat facere fm ꝓscientiam ille. in cuius ꝓscientia ꝓmissum est de restituendo spurio. Rñ. Bar. in. d. l. si gener. q̃ salua rõne theologoz legaliter loquendo: dz dare fisco: ꝛ nõ spurio: nec retinere ꝓ se.

¶An antez ipse spurius teneatur restituere illud qđ accepit a patre ꝺ aut. licet. C. de na. li. Intelligo de eo, quod accepit vltra sufficientem quantitatem alimentoꝝ. Dici pōt ꝙ ꝓdicta ꝙ restituere tenetur.

¶Nunquid autem tali spurio ab extraneo possit relinqui. vel dari aliquid quocunq; titulo inter vivos. Glo. in antentico qui. mo. na. effi. sui in fi. dicit ꝙ sic: cum illa lege non ꝓhibeatur. Omnia enim licent que expresse ꝓhibita non sunt. Et per hoc etiam dicit Paulus de castro. ꝙ si pater esset executor vltimarum voluntatum: poterit dare filio suo naturali id quod esset daturus alij pueri. quia non dicitur, dare de suo sed de alieno. Et eadem ratione potest dici. Idem si esset filius spurius.

¶Quero an filius legitimatus per sequens matrimonium sit legitimus quo ad omnia? Rñ. panormitanus in ca. tanta. qui fi. sunt leg. post glo. dicit ꝙ sic. ac etiaz vt succedat in feudum z ius patronatus. Et sic habes inferre ꝙ etiam in materia restringibili appellatione legitime nati. venit legitimatus per sequens matrimonium. Fingit enim legitime natus. ꝓout etiam tenet Jaco. de bel. z Hostien. z communiter docto. Nec ob. c. naturales. in libro feudorum in titulo. si de feudo &c. vbi dicitur ꝙ naturalis z legitimatus non succedit in feudis. sed ille textus intelligitur de legitimato per rescriptum principis. quia cum illa legitimatio sit stricti iuris: tanq; dispositio contra ius est restringenda. vt in ca. ꝙ dilectio. de consang. z affi. Sed matrimonium tanq; fauorabile purgat omnia precedentia. Item si rescriptum principis potest ipsum habilitare ad feudum. si de hoc fecit ibi mentionem. vt notabiliter vult ibi glo. ergo fortius matrimoniū sequens. qđ trahit retro z fingitur contractum ante natiuitatem filiorum Et sic sunt isti habendi: ac si legitime descēdissent fauore matrimonij. ꝓ hoc bonus tex. in. c. cum in cunctis. de elect. vbi dicitur ꝙ promouendus in episcopum: debet esse legitime natꝰ. z de legitimo matrimonio. z tamen legitimatus per sequēs matrimoniū. pōt eligi in ep̄m. vt notat glo. z cōit doc. in. c. innotuit. de elec.

¶Utrum malicia parentis noceat filio z econtra Rñ. ꝙ non nocet quo ad deum. Sed nocet interdum quo ad penam temporalem. l vj. dist. nunq;. Et vide Directorium. lib. j. titu. lxxxv. vbi vult ꝙ in quatuor casibus malicia parentum nocet filijs quo ad successionem: etiam si filij sunt legitimi. Primus est in crimine lese maiestatis spiritualis. vt crimine heresis. extra de here. vergentis. Secundus in crimine lese maiestatis temporalis. vbi filij non succedunt. vj. q. j. si quis. C. ad. l. iul'. maie. quisquis. Tercius quando pater non fuerit fidelitatem domino a quo tenet feudum occidendo. vel mutilādo z huiōi. ex̄ de penis in ꝯbusdaz vbi hec notant Ber. z Hostien. Quartus si ꝑ. insecutus fuerit cardinalem. vel ꝓcusserit &c. filij non habebūt ex eiusdem hereditate. ex̄ de penis. felicis libro. vj.

¶Queritur. quidaz habuit filium ex concubina ea dimissa duxit vxorem: ex qua suscepit filios. vxore mortua contraxit cum concubina: z ita legitimatus est filius. d. c. tanta. Consuetudo autem est in partibus illis ꝙ primogenitus succedat patri. vel in toto vel in maiori parte. natus ex concubina vult succedere quasi primogenitus natus ex vxore prima. econtra. quia licet iste primogenitus sit: non tamen primo legitimatus est. sed qui est natus ex matrimonio primo. Queritur quis debeat succedere? Et videtur ꝙ natus ex concubina quia constat ꝙ primogenitus est. z ꝙ legitimꝰ est. Et ꝙ talis filius succedat manifeste ꝓbatur. C. de natura. li. auten. Item si quis. Item talis filius admittitur ad spiritualia. d. c. per venerabilem. Et spiritualia maiora sunt temporalibus. xcvj. dist. duo. Item legitimatio ista: de beneficio iuris ꝓuenit. ergo largissime est interꝓetanda. extra de dona. cum dilectus. Item cum aliquis extra testamento succedit: sufficit ꝙ sit capax tempore testamenti z mortis. z tempore adite hereditatis Insti. de here. qua. z dif. §. in extraneis. Dic fm Hostien. z Bar. bar. ꝙ qui primo fuit legitimatus. s. de primo matrimonio natus obtinebit. qz non sufficit ꝙ sit primogenitus ad hoc vt patri succedat: quoniam dum erat illegitimus si pater decessisset: non ei successisset. d. c. tanta. Item non debet esse melioris conditionis: natus in fornicatione: q̄ legitime natus. extra de fi. ꝓesby. ad abolendam. Hec Directoria. lib. j. titu. lxxxv. Nota Panormitanus in ca. licet. de voto. ꝙ licet in rebus patrimonialibus fiat diuisio regulariter inter filios. tamen in dignitate primogenitus alijs ꝓefertur. Et sic alij sine causa eorum priuabuntur etiam legitima: casu quo pater non haberet nisi dignitatem secularem. Et hoc fuit inductum ꝓpter bonum publicum ne diminueretur dignitas. Esset etiam multitudo principatuū: que est noxia Et fm beatum Ber. melius est aliorum filiorum diuisio ꝙ hereditatis diuisio inter nobiles.

¶Quero. Posito ꝙ ille: qui est primo natus succedat in regno: quid erit si duo insimul nati sunt z quis succedet? Dices tu. Hoc est impossibile: ꝙ duo infantes simul vno impetu de vtero mris procedant. vt est tex. in. l. Arethusa. de sta. ho. Dico ꝙ satis est possibile in casu mulieris mortue ꝓgnantis: que habeat in vtero duos infantes vivos: si scindatur. Dic ergo. ꝙ cum hic sit magna vtilitas: vterq; succedet. vt. l. in reb. ff. de consti. princi. Nam si ambo succedent fiet transitus ad pristinum statum. Et sic non videtur mutatio. Nam nō videtur mutatum: quod ad statum suum pristinum reuertitur. vt. l. attilicin? ff. de pac. do. Vel dicam ꝙ recurretur ad imperatorem. et expectabitur quicquid dixerit. vt. ff. de. ll. l. nam ad ea. vel fm alios ponentur sortes. Al similiq; querit Bart. in. l. gallus. de lib. z postu. in. iiij. col'. Pone ꝙ mulier per duos dies post mortem primi viri accepit scōm z peperit in nono mēse. Ita

q̄ partus potest esse p̄mi viri: ac etiam secundi. Jaco. de bel. disputauit hanc questionem ⁊ dixit q̄ primo debet inspici cui assimulat. Si non apparet cui assimuletur. Inspici tunc debet in cuius domo natus est. vt. l. si vicinis. C. ō nuptijs. Alis nullius filius dicetur. Sed Bar. dicit. q̄ illud qō dicit de assimilatione: non placet: quia de cogitatione mulieris tempore conceptionis contingit partum alteri assimilari. vt. l. queret aliquis. de v̄bo. signi. ⁊ ibi notat. Putat ergo Bar. q̄ p̄ius inspicienda sunt signa conceptionis. vt quando mulier pallet vel fastidit cibos ⁊ similia. Si ista signa non apparent tūc standum est consuetudini mulieris. In quanto tempore consueuit parere. Sed si ista non apparent. tunc esset p̄mittendum medicis. vel obstetricib̄ peritis in arte illa. vt. l. j. ff. ō ven. inspi. Sed si istud non apparet: recurrendū est ad illud q̄ frequentius accidit. Vide etiaz ad p̄dicta quod notat Bar. in auten. post fratres. C. de leg. here. q̄ filij succedunt in locum patris sui tm̄. quando tractatur de successione patrui vl' aui. vt in autenti. In successione. C. de suis ⁊ legi. Si tractatur de successiōe aliorum. secus vt in di. auten. post fratres. Et ex hoc potest dici ad qōem que fuit inter regem vngarie. ⁊ regem Robertū. Rex vngarie fuit filius Karoli martelli qui erat p̄mogenitus. Rex Robertus erat sequens p̄ eum. Querebat vtrum regnum debebat filio p̄mogenito vel regi Roberto: qui nunc nitebat p̄mogenitus legitime. Et certe dicit Bar. q̄ cū regnum Apulie sit feudum ecclesie romane non habet a iure successionem. Sed ex concessione dominica ideo cum nō tractet de successione aui vel patrui. Ille nepos non assumit locum patris sui. vt dict. Auten: post fratres. Merito debitum fuit regi Roberto.

¶ Quer̄. An filius legitimatus per rescriptum principis succedat cum alijs filijs etiam naturalibus. hec questio formaī p legistas in. l. ex facto. ff. de vul'. ⁊ pu. Puta quidaz habens filios naturales tm̄: fecit eos p̄ principem legitimari: tractu tēporis duxit vxorē: ex qua suscepit filios legitimos. Dubitaī. nunq̄d filij legitimati debeant piter succedere cum filijs legitime genitis. Dubium facit: quia cessante causa p̄uilegij: cessat ipsum p̄uilegium. xvj. q. j. generaliter. Et hāc opinionē seq̄t. Ioy. Contrarium tenet Ray. de fo. quem sequit Bar. in di. l. ex facto. p regulaz. Factum legitime. de re. iur. li. vj. quia ex quo legitimatio fuit perfecta non debet ex facto supuenienti retractari. Idē tenet Panormita. in. c. per venerabilem qui filij sint legi.

¶ An aūt ingratitudo sit sufficiens cā reducendi legitimatū ad illegitimatōz. Bal. tenet q̄ aut sum' in rescripto p̄incipis: legitimatōez inducente. aut sum' i legitimitate p seq̄ns m̄rimoniū vt p̄mo casu sic. scōo nō. vt in. c. si filij nati. si de feu. fu. pt'. in vsi. feu. Idem Lud. ro. in singularib̄ suis.

¶ Quero an filius spurius dicaī de familia patr̄ Rū. Bar. in. l. Item in ptāte. ff. de bis q̄ sunt sui vel ali. iur. dicit q̄ filius naturalis tm̄: non est in ptāte patris: nec spur'. imo nec dicit filius: vt in auteu. q̄. mo. na. effi. sui. C. fi. Et hoc facit ad statutum: dicens. q̄ si quis caperet aliquem de aliqua familia. vel de eoz filijs q̄ habeat mille. Captus fuit q̄dam basthardus. Dico q̄ capiens nō debet hāc p̄mium: qm̄ spurius nō dicaī fili'. Et vide ad p̄dicta qō notat idē Bar. in. l. ex facto. C. ex facto. ff. ad tre. vbi q̄rit. An nati post deportatōz patris sint in patria ptāte. ⁊ an vocent legitimi. Et dicit q̄ p deportatōez: paī pdit ea que sunt iur̄ ciuilis. vt. l. q̄dam. ff. de penis. ℔ patria ptās est de iure ciuili. vt insti. de pa. po. in pn. Et isti nati pt' deportatōz sunt legitimi q̄ m̄rimoniū durat vt. l. j. C. ō diuor. ⁊ sic dic̄ Jac. de are. hēs casum in q̄ filij nascunt legitimi: ⁊ nō sunt in ptāte patris.

¶ Quid in bannitis nr̄i tp̄is. Jac. de are. dicit notabile v̄bum: q̄ exbanniti pdunt p̄te ea q̄ sunt iur̄ ciuilis. p̄ij illi' ciuitatis vnde sunt banniti. ⁊ hoc intellige dicit Bar. vbi s. in illis exbannitis: q̄b ciuitas bellum indixit vt possint impune offendi. vt. l. amissione. ff. de capi. di. iura q̄ p̄munia nō pdunt. Bar. tm̄ in d. l. amissiōe. dicit q̄ ad hoc vt talis exbannit' pdat ea q̄ sunt ciuitat̄ illi'. duo req̄runt. s. q̄ fuerit inobediēs ⁊ aufugerit ab illo impio. cui subest. ⁊ sic est exbānit'. Item q̄ in hostium numero se p̄ferat. ⁊ ista duo ponunt in. d. l. amissione. Conferre aūt se in numero hostium intelligo vbicūq̄ est talis exbannit': q̄ p formaz statuti pōt impune offendi. Maz cum statutū p̄mittit eum offendi impune indicit sibi bellum. Exbz eum p hoste. vt in. l. hostes. ff. de capti. Bz si esset bannit': nō tm̄ haberet vt hostis. nec posset offendi ex forma statuti. tūc non dicerem eum pdidisse ea q̄ sunt ciuitatis sue. Et ex p̄dictis sequit decisio multaz qōnum: de q̄b p̄sueuit dubitari. An exbannit' possit facere testm̄. An possit instituī ⁊ an succedat ab intestato ⁊ similia. Nam si loq̄mur de exbannito q̄ non pōt offendi impune: non est dubium q̄ nihil pdit. Si de alio. Et tunc si quidem vellet facere testamentum: vel instituere in testamento valido tm̄ fm̄ statutum illius ciuitatis sue cuius iura perdidit: ⁊ non valeret. Sed si faceret de iure p̄muni valeret. q̄ iura cōia nō pdit Lodez mō: si hereditas ab intestato delata sit fm̄ formam illoz statutoz non capit. Secus si de iure p̄muni.

¶ An aūt exbannitus equipet deportato. Bar. in. d. l. amissione. dicit q̄ in q̄dam qōne disputata p eum p̄f. que incipit. Lucane ciuitat'. Sic determinauit. q̄ ille qui est exbannitus imperij: eq̄parat deportato. ⁊ perdit ea que sunt iur̄ ciuilis vt in dicta. l. amissione. Sed ille qui est exbannit' alicuius ciuitatis. vel regni non perdit ea q̄ sunt iuris ciuilis: ciuium romanorum: sed ea que sunt p̄pria illius ciuitatis: vel regni. Hec Bar. in dic. l. amissione. Et per hoc q̄ isti exbanniti alicuius ciuitatis nō pdāt iura p̄munia. dicit Bar. in. d. l. ex facto. q̄ filij nati post bannimentū faciunt defi cere p̄ditionem fideicōmissi.

Quid autem in deportato. Bart. in dict. §. ex facto: dicit per illuz. §. q filij concepti ante deportationem faciunt deficere conditionem fideicommissi relicti: si decesserit sine liberis. Secus si post concepti fuerint. Hoc intellige: expectata morte naturali ipsius deportati. Addit etiam Bar. in. l. tutelas. ff. de capi. di. q licet exbannitus perdat iura ciuitatis sue: ꝗtum ad suum ꝓmodum: non tamen hoc quo ad suum incõmodum: quin obligetur ex his que postea facit. z licet non possit conueniri pro gestis antea. Secus pro his que gerunt postea. Vide etiam Bart. in. l. tutelas. palle. vbi quent. Pone statutum dicit. q nobilis de patrimonio puniatur in plus q̃ popularis delinquens. Querebatur. vtrum basthardus diceret nobilis de patrimonio. Quidam allegabant illa iura que dicunt q basthardus nõ dicitur de familia. vt. l. pronunciatio. de verbo. sig. z insti. de leg. agnat. §. vulgo. Sed Bar. dicit q dicte leges nihil faciunt. quia disponunt per nomen iurꝫ. vt est agnatio z similia. Sed statutuz predictum disponit per noia naturalia: que ita cadũt in basthardum: sicut in legitimũ. Nomina vo familie. sunt nomina ciuilia. que non cadũt in basthardum: vt dicta. l. tutelas. et intelligitur nobilis de patrimonio. i. de nobili patre natus: in quo non attenditꝫ patria potestas.

Sed quid si statutam dicit. Omnes de tali domo. An ꝓtineaꝫ basthardus. Et dicit aduertẽdũ. vtrz hec appellatio: de domo siue basthardus sit iurꝫ ciuilis: vel naturalis. Et q̃tum ad ꝓpositum est iuris ciuilis. quia appellatio naturalis apud omnes est vniformis: vt pater z mater ꝛc. Appellatio vo ciuilis est diffozmis fm diuersitatem gentium ciuitatum. vt in. l. omnes de iu. z iuꝛ. Sed hec appellatio de domo: assumitur diuersimode. Nam quandoq; domus assumitur p agnatione vt. l. cum vnus. ff. de ali. le. z. ff. ad sill. l. j. Quando ꝗ assumitur domus pro omnibus habitantibus in eadem domo. vt. C. ne. li. po. l. j. Item hoc videmus hodie consuetudine inductum in quibusdã locis: q dicantur de eadem domo omnes qui portant eadem insignia seu arma. Et qui volunt diuidere domum diuidũt insignia: seu arma. est g̃ hec appellatio ciuilis.

An autez hec appellatio cadat in basthardum Nñ. fm diuersos modos intelligendi potest cadere. z non cadere. Aut enim accipis eandem domum pro eadem agnatione. z in eum non cadit vt supra. Aut accipis eandem domum pro omnibus descendentibus ex eodem sanguine. Et tunc in basthardo caderet. Et de hoc videt tex. in dic. l. pnunciatio. Aut accipis eandem domum pro omnibus habitantibus. Et tunc sit vel nõ sit basthardus: nõ attenditꝫ: ꝗ solum habitatio. Aut accipis eandem domum p omnib; qui portant eadem insignia. z fm hoc posset ꝓbendi. vt notat p̃ dictas leges.

An autem nomine liberoꝝ veniant naturales. Glo. in clemen. vnica de baptismo concludit q non. Nau. vo distinguit q aut a lege proferturꝫ verbum filij. Et tunc intelligitur de iustã sobole. Aut ab homine. Et intelliguntur naturales: nisi coniectura dignitatis sit in contrarium. vt notatur. C. de insti. z substi. generaliter. vbi apostilla. Jac. de are. dicit q aut filij naturales nascunt in facie matrimonij. Et comprehenduntur nomine filioꝝ. Aut non nascuntur sub velamine matrimonij: hoc est fm formam. c. cum inhibitio. de clan. despon. Et tunc nõ comprehendunt. Hec Car. in dict. clem. vnica. Addit etiam glo. in dict. clem. vnica. q appellatione liberoꝝ cõphenduntur nepotes ex filijs z alij descendentes. ff. de verbo. sig. liberoꝝ. Secus si dixisset filij. Appellatio enim filioꝝ regulariter non comprehendit nepotes. insti. q̃. da. tu. in te. pos. Idem pau. z car. in. d. cle. vnica.

FUrtum est cõtrectatio rei aliene fraudulosa: inuito domino lucrifaciendi gratia: siue ipsius rei: siue etiam vsus possessionisue. ff. e. l. j. Sũmiste tamen addunt mobilis z corporalis. Contrectatio ponit in dicta diffinitione: quia sine ea non est furtum etiam si interueniat voluntas vel verbum. Rei aliene dicit: quia in re ꝓpria non ꝓmittit furtum. Intellige nisi alius habeat in re aliquod ius puta. ille cui erat res pignorata vel cõmodata. Mobilis z corporalis dicit. q in rebꝫ immobilibꝫ vt in agro vel in incorporalibꝫ. vt sunt actões z fiututes: non ꝓmittit furtum: eo q talia non pñt ꝫctari. Fraudulosa. dicit: quia si aliquis credebat rem esse suam que nõ erat. vel si erat sua: credebat q etiam ab eo qui habebat ius ibi: posset accipere: non ꝓmittit furtum: licet alꝫ teneacur. Inuito domino. dicitur: quia si credebat dominum permissurum: z suberat iusta causa credendi: non tenetur. Secus si non suberat. ff. e. si is qui rem. In dubio tamen presumitur dominus inuitus. l. qui vas. §. vetare. ff. eo. Et dicitur dominus inuitus etiam si videat rem auferre: q̃uis non contradicat. ff. e. l. penul. Et ibi videtur colligi hoc esse verum. quando ratione timoris. vel verecundie nõ contradixit. Alꝫ non contradicendo cum potuerit: videtur consentire. lxxxiij. dist. error. Si autez putauit facere inuito domino. z tamen dominus vult. Furtum quidem facit q̃tum ad intentionẽ. sed non tenetur ad restitutionem. nec dominus potest petere: obstante sua voluntate. ff. eod. inter omnes. § penul. Vide tamen Bar. in. l. Item q̃rit. ff. loca. vbi dicit. q si scholaris retinet ratiocinum post tp̃us ꝓductois vi recõduxisse: si ille rõcin⁹ erat ꝓsuetus dari ad vecturam. Sz si accepisset vnum pulcz parafrenum quem dñs non dedisset nisi p modicis diebꝫ: tunc faceret furtum. nisi crederet dñm ꝓmissuz. d. l. inter. Lucrifacendi gra dicit. q: si aliquis alienam ancillam rapuerit. non cã lucri ꝗ libidinis: non ꝓmittit furtum. ff. eo. verum. la. ij. Ipsius rei vsus possessionisue. q: non solum ꝓmittit furtũ. q̃ rei dñium vult sibi lucrari. ꝗ etiã q̃ vult in re ipsa lucrari vsum z possessionem. l. di. q̃ saccum.

Que sunt spēs furti. Aliud manifestum: cum quo dēphendit fur. priusq; veniat ad locum destinatum. Aliud non manifestum. cum quo non deprehendit. ff. e. l. ij. ⁊. iij. Item nota. q; quedam remanent in nomine generali. Quedam in spāli. veluti sacrilegium: qđ est furtum rei sacre seu non sacre, sed de loco sacro. Peculatus: qđ est furtum de republica. xxiij. q. iij. quid ergo. Abigeatus qđ est furtum. qñ q̄s dispgit gregem ⁊ inde furat. ff. de abi. l. j. Plagium: qđ dicit furtum hominis. s. qñ quis scienter liberū hoīem vendit vel emit. vel donat. ff. de pla. l. j. ⁊. iiij.

Quomodo autez cognoscet plagiarius a fure: Rñ. Bar. in. l. nō statim. ff. ad. l. fa. de pla. de mēte Azo. dicit q; aut habet animum celandi domino. Et tunc dicit plagiarius. Aut non habet animum celandi domino: ꝛ tñ sibi vult habere. Et tunc non est plagiarius: sed fur. vt dicta. l. nō statim. Et hec opinio ꝓmuniter tenet. Notat etiam idem Bar. p. l. si liberū. e. ti. q; emptor ⁊ venditor liberi hominis tenet illa. l. fauia. Idem qui sciens liberū hominem donauerit vel in dotem dederit. Idem si permutauerit. d. l. iiij. Et per hoc querit Bar. ibi. Quid de cardinalibꝫ. vel magnis dominis qui vnum nānum. vnum cantorez. vnum fututorem sibinuicez donant. An incidant in hanc l. Dicit q; non. quia nō donant eos vt illos sua libertate ꝓiuent: ꝛ donant: vt ita sint liberi. ⁊ libere stent apud alium: sicut stabant libere apud donantem. Et sic illo volente. Et sic cum non faciāt dolo non tenet. d. l. Similiter qui liberū hominem celat ⁊ subtrahit: dicit plagiarius. Et dicit q; tempore quo erat in studio. fuerunt aliqui condemnati lege fauia. ex eo q; vnum iuuenem subtraxerunt.

Qua autem pena puniāt p. d. l. fauiam. Dic si est nobilis: ꝺdemnat in metallū. si ignobilis gladio. Si seruus vel libertus bestijs subijcitur. vt. C. eo. l. fi.

Quid siquis ꝓpter necessitatem famis. aut nuditatis furatus fuerit cibaria. vestem vel pecus. Rñ. Dire. li. iij. q; non tenet dum tamē fuerit nimia necessitas nuditatis. vel famis. nec penitentia imponit. de conse. di. v. discipulos. nec furtuz ꝓmittit. quia furtum non cōmittit sine dolo. qui hic esse non potest. quia in tanto periculo reduci debet ad ius naturale qđ vult omnia esse communia. Insti. de iu. na. gen. ⁊ ci. Et debet credere dominum ꝓmissurum. cuius non permittat. Sed si esset modica necessitas non excusatur sed tenetur reddere. vel tribus ebdomadis ieiunare. extra eo. si quis.

Pone. q̄s furatus fuit in extrema necessitate. postea deuenit ad pinguiorem fortunam. An teneat ad restitutōem. Rñ. Dire. q; non. maxime si talis res sit ꝓsumpta. p no. in. c. suggestū. de deci. vbi habet: q; vbi res habet perfectionem suam. nec ꝓtinet actum successiuum: non reuocat: licet postea cesset cā talis rei. Sic in ꝓposito: licet in isto cesset cā: tamē quia semel huic de iure naturali acq̄situm est ius ꝓfectum in re capta. lz cesset cā. puta. extrema necessitas non ꝓpter hoc obligat ad restitutōz. Hoc idē tenet Sco. in. iiij°. Et videt cōis opinio. licet panor. ꝛ.

Sed quare non excusat eodē mō mulier a fornicatione ꝓpē famis necessitatē. sicut a furto. Rñ. Dire. vbi s. q; ꝓpter necessitatem res factaest cōmunis. Et quia ius naturale subuenit. ⁊ excusat ratio naturalis. Sed fornicationi ius diuinum ꝛ. dicit ⁊ accusat turpitudo. ⁊ error ꝓueniens ex peccato. imo potius debet omnia mala pati: q̄ peccato ꝓsentire.

Item queritꝫ: quare excusat q̄s ab homicidio ꝓpter necessitatem sue defensionis. vt in cle. si furiosus. de homici. Et non excusat mulier a fornicatōe. Rñ. Dire: vbi s. q; is q̄ aliuz aggredit aio occidēdi nisi occidat: ipse qđammō se occidit. ꝛ mulier improba nō defendit se ꝛ impugnat. vtz et de eo q̄ co. vto. c. iordane. iō cum mulier peccet voluptarie non excusat.

Quid si q̄s remvsurario vel auaro furat. vt inde el'ynam faciat. Rñ. fm May. talis furtum vel rapinam ꝓmittit. q; nō sunt facienda mala vt veniant bona. In casu tñ in quo periculum immineret pſone. nec posset aliter subueniri: posset etiam aliq̄s fm Tho. occulte rem alienaz accipe vt subueniat ꝓmo sic indigenti.

Quid siquis furet vt restituat dño: ⁊ hoc faciat. Rñ. fm Hosti. talis videt excusatus. ar. ff. depo. bona fides. Nam etiam vtiliter gerit negotium furis. ergo cogitur ratum habere. ff. de neg. gest. ꝛ an vltro.

Qui rem alienaz inuenit: nisi publice denūciet rē inuentaz: vt ille cui? est inueniat eaz furtū ꝓmittat. ff. ō fur. l. falsus. §. q̄ alienū. nisi accepit eo aio vt dño restituat.

Quid ō thesauro inuēto. Rñ. si q̄s inuenit thesaurū in loco ꝓpio. statim fit inuentoris. Si vo in alieno: casu fortuito inuenit: dimidi? est inuentor? ⁊ dimidi? dñi loci. Si vo studiose quesiuit ⁊ inuenit eum in loco alterius totus erit dñi loci. Si aūt i sacro vel religioso loco: casu fortuito inuenerit thesaurū totus erit inuentoris. Sz si in loco publico fisci. vel ciuitatis inuenit. dimidius eius erit. ⁊ dimidius fisci. vel ciuitatis. Insti de re. di. §. thesauros. hec notat Jo. xiiij. di. q. v. si q̄d inuenisti.

Queritꝫ an in volucribꝫ ⁊ animalibꝫ. ac piscibꝫ committatur furtum. Rñ. Directo. vbi s. q; volucres ⁊ pisces ⁊ hmōi quia in nullius bonis sunt ⁊ que vadunt quo volunt. ideo naturali ratione capienti conceduntur. Nec distinguitur vtrum predicta quis capiat in suo fundo vel alieno licet is qui alienum fundum ingreditur. venandi aut aucupandi gratia: posset a domino fundi ꝓhiberi ne ingrediat. ⁊ est capientis. q̄diu sua custodia coherceat: ꝛ in libertatem reddit. qñ oculos effugit capientis. dicta insti. §. fere.

Sed quid si bestia fera sit ita vulnerata vt capi possit. Rñ. qui supra statim esse intelligit vulnerantis. dum tamen eam persequatur. qui si desierit persequi: desinit illius esse. ⁊ rursus fit occupantis.

¶ Apum ẏo et pauonum et columbarum natura fera est: licet ex consuetudine aduolare et reuolare soleant. ℣t ideo tm̃ reputantur sub dominio alicuius: q̃diu sunt in loco eius. ℣erũ si quis aucupet examen apum in arboribus cuiuscunq; et etiam fauum. furtum non committit: licet dominus arboris possit ingredientes prohibere: nisi examen fuerit in suo alueo recolectum: vel ipsum p̃sequatur. sicut de pauonibus ⁊ columbis dicta in ſti. ℣. apum.

¶ Quid de ceruis: cuniculis et alijs feris: que habent de consuetudine ire et redire ad certum locũ ℟espondit qui supra. q; talis regula approbata ẽ vt eius vsq; adeo esse intelligantur q̃diu habeant animum reuertendi et non vltra. ℣t animum reuertendi videntur desinere habere: cum reuertendi consuetudinem deseruerint: dicta institu. ℣. cervos. ℣i autem sunt inclusa in pratis: vel in alijs locis: furtum committeretur. ℣t idem de piscib. arg. dicto. ℣. apum. ℣ere autem priuate: seu manſuete: vt galline. anseres. et huiusmodi. q̃ etiaz aliquo casu turbate euolauerint: ⁊ a conspectu domini sui effugerint. quocunq; loco sunt domini sui esse intelligunt̃. et qui animo lucrandi retinet: furtũ ꝯmittit. d. insti. ℣. gallinaz.

¶ Quid de lignis: que vis fluminis impulsit in agros aliquorum. ℣n rapiens ea committat furtum: ℟espon. ℣ede. consilio. cvij. dicit q; vulgare est laicorum: lucrifacere ligna et alias res quas fluminis impetus impulit in agros eorũz. Quod sibi non videtur verum: nisi habeantur p̃o derelicto: nec fiunt occupantium. immo furtum committit qui talia occupat. ff. de acquirẽ. re. do. l. qua ratione. ℣. fi. nec ius presumit q; habeantur p̃ derelictis: nisi per qualitatem rei et actus. vel aliter de voluntate domini appareat. cum nemo p̃sumatur iactare suum. ℣t communis consuetudo: q; occupans lucrifaciat videtur expresse reprobata per legem. ff. ad. l. ro. de iact. l. de precario. et ibi notat̃ in glosa. ℣t licet ibi loquatur de rebus iact; causa nauis alleuiande: tamen idem videt̃ in istis flumine ablatis: cum parum differant ab illis iactis: cum non interueniat facuz hominis: sicut in illis iactis.

¶ Sed quid habet dominus fundi facere infra quem appullerũt tales illate res. ℣t satis videtur q; sufficiat denunciare domino: q; tollat vel p̃ derelicto habeat. ℣t casu quo dominus vel alius p̃ eo non apparet: videtur sufficere libellum publice proponere. ℣t si infra tempus statutum a iudice: non fuerint alleuate: tunc pleno iure accipiat. ℣t si non vult conseruare: et suum fundum impeditum vult euacuare: potest proijcere. Crederem tamen q; si dominus taceat: nec per se. nec per alium vacat perquirendo: q; videatur eam pro derelicto habere. et occupanti concedatur. ⁊ videtur textus. ff. ad. l. ro. de iact. l. qui leuande. in principio. videtuer enim illa. l. statim sibi necessitatẽ imponere perquirendi res amissas. Als si taceat: prima p̃sumptio q̃ erat q; nõ dimisert derelinquendo tollitur per vltimaz scilicet negligentie non p̃quirendo. ℣ec ℣eden. ℣ide etiam ℣anoz. in. c. cum dilecti. de acceu. vbi dicit. ℣n quis debeat p̃sumere q; proijciens habeat rem p̃o derelicta: vel ne: recurrendum est ad cõiecturas. ℣i enim quis proijcit librum apertum in mari: p̃sumẽdum est q; animo derelinquendi. ℣ecus si clausum ⁊ pannis inuolutum. ⁊ sic de similibus. Addit etiã vnũ singulare de mente ℣arto. in. l. falsus. ff. de fur. q; si quis inuenit rem alterius. ⁊ non reperiat dominum. si putauit eam rem esse p̃ derelicta. licet nõ esset. potest eam vsucapere. ff. p̃o derelicto per totũ. ℣i autem hoc non putauerit. ℣i tunc nõ reperit dominum: facta proclamatione debet eam dare pauperibus.

¶ Vtrum in re parua committatur furtum. sicut magna: ℟ñ. sic. quia in furto non quod ablatum est. sed mens furãtis attendit̃. xiij. q. vj. c. vltimo. ℣t hoc intelligendum. quando voluntas est talis q; etiam maioza subtraheret. vl' qñ ex ablatiõe parue rei dñs intelligit̃ grauari.

¶ Quicũq; vtit̃ re apud eum depposita: vel re ei cõmodata: ad alium vsum vel vtit̃ pignoze cõmittit furtum.

¶ Quid si mulier fecit furtum: siue ante matrimonium siue post. et vir participauit. aut vir fecit. et vxoz participauit. Nunquid liceat vxori de rebus cõmunibus satisfacere: ℟ñ. fm. ẏ̃ẏ. vbi est de cõsuetudine regionis: q; vir ⁊ vxoz cõmunicant sibi credita et debita ex contractu vel maleficio. et res furtiua adhuc existit in potestate eorum. vxoz potest illam restituere. etiam contradicente marito. Idem forte esset dicendum: si inter eos nõ esset talis cõmunio. Nam quicunq; habet rem furtiuaz debet illam dño restituere. ℣. e. l. in ciuilem. ℣i autem consumpta est. potest vxoz si exp̃sse vir nõ contradicit negocia mariti gerendo. ⁊ se liberando. extimationem restituere de cõmunibus bonis. ℣rohibente autem marito. non credo q; debeat facere huiusmodi restitutionem. cum nõ habeat administrationem rerum. sed maritus. ℣i tamen restitueret de bonis cõmunibus bona fide. non credo q; esset ei iniungenda pnia. quasi p̃ mortali: si hoc faciat latenter: ⁊ sine aliorũ scandalo.

¶ Contra quem dat̃ actio furti: ℟ñ. fm ℣ost. contra furem: etiam si impubes sit: dummodo sit doli capax. ff. e. l. impuberem. ℣ater etiam agit cõtra filiumz suu. si peculium castrẽse habeat. als nõ esset iudicium inter eos. ff. eo. l. ne cum filio. ℣odẽ modo aget filius. si pater ei aliquid surripiat de peculio castrensi. ℣tem vir contra vxorem. vel econtra nõ agit furti. matrimonio constante. sed datur actio in factum. Sed qui ei opem tulerit. furti tenetur. ff. eo. si quis vxoz. ℣tem datur actio furti cõtra eum. qui dedit opem. vel consilium ei qui furtum fecit. ff. eo. si is qui.

¶ Que est pena furti: ℟ñdet̃. q; quando agitur criminaliter. scz ad penam corporalem. licet fm iura fur nõ sit suspendendus. vel de membrandus. sed aliter puniendus: puta fustigandus. vel exulãdus. tamen hodie in multis locis etiaz simplex fur suspenditur de cõsuetudine. quam facit rationabi

lem necessitas pacis ꝓmunis. ⁊ frequens incorrigibilitas. Si autez agatur ciuiliter: pena furti manifesti ē quadruplum. Nō manifesti est duplum vt instī. de ob. que ex deli. na. §. pena. ⁊ ibi patet ꝙ illud duplum: seu quadruplum exigitur vltra rez ablatam. Et hec pena potest peti etiam post annum. Et si aliquis egit criminaliter: potest iterum agere ciuiliter et econuerso. C. quando ci. act. pre. cri. l. vnica.

¶ Queritꝫ aliquis ꝓmisit hic furtum: ⁊ cum ipa re furtiua transtulit se postea ad alienū territorium. Nunqd possit puniri p illum iudicem: vbi reperitur cū re furtiua? Rñ. Panor. in. c. j. de rap. dic. ꝙ vsqz ad tps Bar. Cōmunis opinio erat. ꝙ nō: qz ex assidua ꝓtractatōne: nō oritur noua actio furti. Sed Bar. in. l. si dominū. ff. de fur. tenet ꝓtrariū. Dicut enī ex interuentu noue psone oritur noua actio furti. vt in. d. l. si dominū. Ita ex ꝓtractatione noua: facta in nouo territorio. Et p illaz opinionem Bar. plurimi homines sunt suspēsi. Dz moderniores adhuc dicunt: ꝙ de stricto iure: illa opinio Bar. non ꝓcedit Franc. tamē de are. illam opinionē fuit secutus. Dz non Accur. hec panor. vbi supra vide etiā eundem panor. in. c. j. de peis. vbi dicit de mente Bar in. l. si cui. in fi. ff. de accu. ꝙ si quis ꝓmisit plura delicta in vno loco. ⁊ in hoc territorio aliud: vel illud reiterauit nō potest ꝟ puniri ꝓ delictis alibi ꝓmissis: vbi alia ratōne ꝟ sortiatur forum. Sed pena bene potest aggrauari ex delictis alibi ꝓmissis. Exemplū in fure qui ꝓmisit diuersa et varia furta in vno territorio. nūc in alio territorio ꝓmittit vnū furtum: tūc ꝙ habito respectu ad alia potest dici famosus latro: poterit suspēdi vbi commisit tm̄ vnum furtum tanꝙ famosus latro. l. capitalium. §. famosos. ff. de pe. licet directe non possit ibi puniri ꝓ delictis alibi commissis. Nota fm directoriam. li. ij. ti. xlij. ꝙ ad vsucapionem quatuor requiruntur. Primo. ꝙ res non sit viciosa: nec furtiua et huiusmodi: nec liber homo: nec res sacra vel religiosa possunt vsucapi: nec decima: nec prescribi. Item nec seruus fugitiuus. vt instī. de vsuca. §. sed aliquando. et se. Item nec via publica: nec aqueductus. ff. de vsucapio. l. vsucapionem. C. de aqueduc. l. diligenter. lib. ij. ff. de via pub. l. viam publicam. Secundo requiritur. ꝙ ille qui vsucapit habeat bonam fidem. id est ꝙ credat: venditorem esse dominum: vel habere ius distrahendi. ff. de verbo. signi. l. bonefidei. Nota tamen ꝙ ignorantia iuris non excusat: vt quis sit bonefidei. ff. de vsucapi. l. nunꝙ. Et requiritur fides bona et continua in principio. medio et fine. Alis quicquid dicant docto. vsucapio non procedit: vt prescriptio. Tercio requiritur. ꝙ res tradatur: vel quasi. quia possessio nō acquiritur sine traditione vel quasi. C. de. pac. l. traditionib⁹. Quarto requiritur iustus titulus verus: non putatiu⁹. nec falso. C. de vsucap. pro herede. l. finali. Et nota ꝙ in vsucapione requiritur tempus trium annorum. Que quidē fuit introducta ꝓ bono publico: ne dominia rerum sint incerta. ff. de vsucapio. lege prima. Et omnia que possunt prescribi: possunt ⁊ vsucapi. nisi quia in rebus mobilibus ⁊ vsucapio. Prescriptio in immobilib⁹. Prescriptio aūt retinet nomen suum generale. vsucapio autez transit in nomen spāle: qō vocatur vsucapio. Bille habes ē. Adoptio.

¶ Quid si quis furet christianos detentos a paganis: vt eos liberet? Rñ. fm Ray. ⁊ Hosti. si est tē pus guerre: in nullo tenet. xxiij. q. ij. dūs. Si ꝟo est tps treuge. tenet ipsi pagano restituere. non homi nem ꝓpter periculum anime. sed extimationē. Similiter tenet de alijs ablatis: vt. xxiij. q. j. noli. Tamen hoc casu dicit Ray. ipsum furātem nullo modo peccasse ꝙtum ad hominem. quem furatus est si rectam habuit intentionem: dummodo alis sati faciat. Quidam tm̄ dicūt. ꝙ etiam ad nullam satisfactionem tenet. qm̄ paganus christianum iniuste detinebat. quod est regulare: vt in Rubrica. C. ne xpi. man. hr̄. vel pa. vel iu. ha. vl' pos. ⁊ in. l. vna ibi posita. Si tamen pagani compellerent eum ad circūcisionem: vel ydolatriā: vel aliquod mortale peccatum. tunc ille penitus liber factus est. ⁊ sic furās eum non peccat.

¶ Nunquid christiano qui detinetur a saracenis liceat furari ei? Rñ. fm Hostiē. Si iste xpianus. dum esset treuga. frangeret eam: ⁊ sic erat in culpa et fuit captus: nec ei imminet periculum necessitatis. non licet furari. sed tenetur ad restitutionem. Nam talis iniuste detinebatur. Si autez iniuste detinebatur. vt quia tēpore belli captus est. vl' immineat necessitas. nō tenet ad restitutionem.

Gloria vana. Vtrum appetitus inanis glorie: sit peccatum mortale? Rñ. fm Tho. scda secde. q. cxxxij. potē mortale dupliciter. Primo ratiōe materie. cū quis gloriat de aliquo falso. quod contrariat diuine reuerentie: vel cum quis bonum temporale. de quo gloriatur ꝓfert deo. Seu cum quis ꝓfert testimonium hominum testimonio dei. videlicet cum quis verecundatur confiteri. seu sequi quod deus ꝓ sacram scripturam docet. ꝓpter contrariam hominum opinionem. contra quos dicitur. Qui me erubuerit ⁊c. Secundo modo ex parte ipsius gloriantis. qui intentionem suam refert ad gloriam. tanꝙ ad vltimū finem. ad quē ordinat etiā virtutis opa. Et ꝓ quo non ptermittit etiam que sunt contra deum. Dis ergo modis est mortale. Aliter non.

Gratia. Nunquid gratia ꝓ summum pontificem facta. expiret per eius mortem etiaz re integra? Dic. ꝙ aut gratia est facta ⁊ perfecte concessa per romanum pontificem. Et tunc non expirat per eius mortem. licet executio dicte gratie nondum fuerit complete facta. Aut gratia nondum est facta. sed facienda. Et tunc expirat p eius mortem. Et de primo membro casus est singularis. in. c. si sup. de offi. dele. lib. vj. De secundo est tex. clarus. in. c. si cui. de ꝓben. lib. vj. Et ibi de hoc est glo. singularis: que cōcordat ꝓ dictos duos tex. qui vident cōtrarij.

Quid de illo qui ꝓpter numerum filiorum data sibi fuit īmunitas licet postea aliqui de numero illo perierint. Nunq̄d durabit īmunitas. R. Jo. an. in regula decet. de re. iu. in. vj. in mercu. dic̄ q̄ multos doc. solēnes in facto fuit ꝓsultū. q̄ duret talis īmunitas.

Gratia nō reuocaī: quando ius est alteri q̄situm. et sic intelligitur regula. Mutare. de re. iu. in. vj.

Gula. Utrū sit pctū mortale: Rñ. fm Tho. scḋa scē. q. clviij. q̄ si delectatōi gule inhereat hō tanq̄ fini: ꝓpter quem deū ꝓtemnit parat̄ cō tra precepta dei agere: vt delectatōnes hmōi assequatur. sic est pctū mortale. Si vo in gula sit inordinatio fm ea q̄ sunt ad finez: vtpote q̄ nimis cō cupiscit delectatōes ciboz: ſ ꝓpter hoc nō faceret aliq̄d ꝓtra legem dei: sic est veniale.

Que sunt gule: Rñ. Greg. ij. li. moraliū ponit quinq̄ species que notanī in hoc ver. Prope. laute. nimis. ardenter. studiose. de conse. di. v. Quinq̄ modis.

Hereditas. Quid est hereditas. Bar. in Rica. de acqui. heī. dicit q̄ hereditas nihil aliud ē. q̄ successio in vniuersum ius: qđ defunctus habuit. vt. l. nihil. de ver. sig. Et isto mō sumpta est de iure ciuili romanoz tm̄. dis. j. §. ius quiritz. z nulli alteri gentis. Et hoc apparet: q̄ deportati qui nō sunt capaces eoz: q̄ sunt iuris ciuilis: nō sunt capaces hereditat̄. vt. l. j. C. de hī. insti. Et ex hoc inferī. q̄ in foro cōscie heres nō teneī ad debita vltra vires hereditatis: q̄ in foro cōscie nō sumīt hereditas isto mō quo sumīt de iure ciuili. Et ideo ñ teneī nisi q̄ten̄ patiunī facultates hereditatis. Et fm Bar. in. l. gerit. de acqui. heī. post glo. ibi singularē dicit. q̄ ad adeundā hereditatem sufficit animꝰ q̄litercunq̄ declaratus quod cunq̄ sit illud: siue factū. siue nō factū: siue dictum siue scriptū. Et diuidīt ista hereditas in. xij. ptes. que appellanī. xij. vncie. Et habent ista nomina. Sextans. id est sexta pars hereditatis. ſ. due vncie. Quadrans. id est quarta pars. ſ. tres vncie. Triens. id est tercia pars. ſ. quatuor vncie. Quincunx. id est quinq̄ vncie. Semis. id est medietas hereditatis. ſ. sex vncie. Septons. id est septem vncie. Bes. id est octo vncie. Dodrans. i. nouem vncie. Dextans. i. decez vncie. Deunx. i. xj. vncie. As. qđ signat pondus. xij. vncias. licz aliqñ. As: asis potest ꝓ obolo. vñ ver. As obolus. pondus. As ē possessio tota. hec. ꝓbant. insti. de here. insti.

Bona defunctoz ad heredes deuoluunī: etiam illoz qui damnati fuerūt. C. de bo. dam. antē. bona. z ibi pz q̄ hoc est verū quo ad ascendentes z descendentes. Ex latere vo vsq̄ ad tercū gradū In quatuor tm̄ casibz filij excludunī ab hereditate patris: quos habes s̄. Filius.

Quatuordecim sunt cause quibus pater vl' mater. Auus. vel Auia. filios et nepotes exheredare ꝑñt. Prima est: si filiꝰ manꝰ insecerit in patrē. Secunda. si grauem iniuriam ei fecerit z ꝓtumeliam. Tercia. si patrez accusauit in criminalibus causis. ꝓterq̄ de crimine lese maiestatis: vel de offensa cōtra cōitatem siue ciuitatis facta: vl' de hereſi. Quarta si filius maleficus cū maleficis cōuersaī. Quinta. si filius machineī vel insidieī in necem patris. Sexta. si filius calumnioſe litem mouerit patri. Et qua si pater defecerit. oportet eum damna grauia sustinere. Septima. si filius rogatus a patre ob debitum in carcere detruso: vt fideiubeat ꝓ eo. z nō vult fideiubere. in illo ꝓ quo creditoꝛes eius fideiussoꝛem recipere volunt. Quod tm̄ in filijs masculis locum habet. Nam femine impediuntur fideiubere. ff. ad vel'. l. j. z. ij. Octaua. si filius ꝓhibuerit patrem testari. Nona. si filius sit ioculatoꝛ ꝓter voluntatem patris. nisi pater eandez habuerit ꝓfessionem. Decima. si filia non cōsenserit patri volenti eam honeste maritare. z dotare fm vires patrimonij. Sed potius vult luxuriari. Undecima. si filius misceaī cum sua nouerca aut concubina patris sui. Duodecima. si parentibus furiosis debitam curam non impenderit. Et hoc obtinet. non solum in filijs. sed etiam in quibuscunq̄ alijs qui possunt ab intestato succedere: vl' etiam qui instamento sunt heredes instituti. q̄ predicti non solum possunt exheredari. sed etiam a quocunq̄ extraneo in scriptis admoneri: vt eum ꝓcurare festinent. Si aūt post huiusmodi attestationem neglexerint. Et extraneus in sua domo furiosum susceptum. sumptibus suis vsq̄ in finem vite sue ꝓcurauerit. eius debet habere successionem. euacuata institutione ipsoꝛum. qui curam neglexerunt. Ita tm̄: vt cetera testamenti capitula. in sua maneāt firmitate: vt in auī. vt cū de ap. co. §. causas. vbi etiā glo. dicit. Quid si non faciat testamentum. nec aliquis extraneus eum ꝓcurauit: Rñ. q̄ in hoc casu: eis deneget hereditas ex suo delicto. Et in hoc videī inclinari glo. Tredecima. si parentem de carcere educere neglexerit. Intelligo de captiuitate. siue fuerit in carcere. siue non. Decimaquarta. si pater sit catholicus. et filius hereticus. De oēs cause habenī in. d. §. causas. Sunt tamē tres alie cause. ꝓpter quas pater etiam potest exheredare filiuz. Prima. si non exheredetur malo animo. sed vt se acuratius det virtutibus. vel creditoꝛibus satisfaciat. l. multi. ff. de li. z po. z ibi Barto. illam legem summando dicit q̄ exheredatio fit quandoq̄ ꝓpter bonum. z in. l. cum ex filio. de vul. z pu. dicit. q̄ dicta lex multi. non est coꝛrecta. Secunda. si filius tempoꝛe testamēti dixit patri. Nolo quicq̄ de tuo. z exheredeī. legitia erit exheredatio fm Barto. in. l. si quando. C. de inoffi. te. vbi querit. Quid si pater non instituit filium. ideo quia filius dixit. quod nolebat institui. An possit filius rumpere testamentum: dicit q̄ aut pater talem filium pretexit: vel exheredauit: nulla causa inserta tunc testamentum est nullum. nec potuit filius sua voluntate istam solennitatem omittere: vt. l. paulus. §. patroni. ff. de bo. lib. Si vo fuit exheredatus adiecta causa. quia voluit exheredari. tūc si causa est vera: putat Barto. q̄ testamentum valeat. Nec ob. d. §. causas. quia loquī de exheredatione. que fit eo

nolente. ¶Posset tamen apparere q licet filius illa verba dixerit tamen noluit exheredari. vtputa. si hoc dixit propter dolorem mortis patris: dicēs. ¶Postq̄ ta decedis: nolo aliquid: vel alia ratione turbatus. ar. de reg. iur. quicquid calore. Quaz rationem fige menti. qz occurrit de facto. hec Bart. tercia causa est. si filius sit furiosus: nepos vo ex eo sanus. legitime poterit exheredari: modo instituatur nepos. l. fi. ff. de cu. fu.

¶Cause aūt propter quas filij et nepotes. parentes. auuz. et auiam exheredare possunt: sunt octo. ¶Prima si pater filiū de crimine accusauit: preterq̄ de crimine lese maiestatz. ¶Secōa si pater vite filij p venenum. vel aliter insidiatus fuerit. Tercia si pater vxoz. vel concubine filij se immiscuerit. Quarta si pater prohibuerit filium testari de his: de quibus poterat testari. Quinta si pater non redemerit filium captum a saracenis subueniendo sibi. qz tunc si filius in captiuitate decedat: bona de quibus ipse poterat testari: debent esse ecclesie: vl dari pro captiuorum redemptione. Si vo redeat: rite patrem exheredare potest. Sexta si pater neglexerit curam filij furiosi. vide de hoc supra. ¶Nos. Septima si pater sit hereticus et filius catholicus. Octaua si pater vxoz filij dederit venenū ad prozem. vel mentis alienationem: vel aliter insidiatq̄ fuerit vite eius. Et eodem modo si mater marito filie. hec omnia probantur in dicto. §. causas. z. §. siue igitur omnes. Et omnes iste cause ingratitudinis tollunt̄ per ingressum religionis. xix. q. vlti. non liceat.

¶Cause propter quas frater fratrem exheredare potest sunt tres. ¶Prima. si mortez voluit fratri inferre. Secōa. si fratrem criminaliter accusauit. Tercia. si in substantia molitq̄ fuerit iacturam: vt in auten. de nup. §. ingratitudinem. Et nota. q fratrū duplex est differentia. Quidam enim sunt vterini quasi ex eodem vtero nati: et non ex eodem patre. Et isti non habent querelam inofficiosi testamenti contra fratrem etiam si persona turpis esset instituta. Quidam sunt consanguinei qui ex eodem patre: sed matre eadem: vel non. vt insti. de le. agg. suc. Et isti fratres habent querelam ptra testamētum fratris turpem psonam instituentis nisi seruum necessariū instituat. Querela vo nulli alij extranseuntibus ppetit. vt. l. fratres. C. de inoffi. te. et ibi Bar.

¶Quid autem si frater instituit aliquam turpem psonam: z aliquā non turpem. Guil. de cu. prout recitat Bar. in. d. l. fratres. dicit q ptra illam turpem psonam ppetit querela z pro sua parte resciudetur. ¶Nota etiam glo. in. d. §. ingratitudinez. q frater potest exheredare fratrem in testamento: et turpem psonam instituere si in aliquo predictorū trium casuū eum inuenerit ingratum. Similiter dici potest q si frater exheredatus: vel preteritus esset infamis vel turpis persona: nō posset opponere ptra personam etiam infamem instituta: vt patet per Bar. in. l. i arena. C. de inoffi. te. vbi dicit p illam legez q aliquis non potest obijcere turpitudinem in quā ipse incurrit obijciens. Et hoc facit q si aliquis est infamis: non possit opponere testi q sit infamis: vt. l. iij. §. lege iulia. ff. de testib. Sed iudex forte poterit eaz repellere ex suo officio fm Guil. Et sic facit q si mater fuerit meretrix. propter meretriciū nō poterit filiā exheredare. Quod est singulare fm Bar. ibi.

¶Quid antē: si etiā ipse pater luxuriet: Dici pt q non est idem quod in matre. quia minor castitas requirit in masculo. l. j. C. de adul. ¶Nota etiam singulare dictum Barto. in. l. si quis ita. de adi. le. q si pater exheredauit filium ex iusta causa. si post reconciliauit se cum illo: illa exheredatio videt adempta. ¶Nota etiam q exheredatio filiorum a parentibus: vel econtra. non tenet nisi aliqua causa de dictis nominatim exprimat in testamento. heres autem tenetur probare. Quando autem frater exheredat fratrem. non oportet de necessitate: vt inseratur causa exheredationis: vt voluit Bar. in. d. l. fratres.

¶Queritur an filia incurrat vicium ingratitudinis vt possit exheredari si contraxit sine voluntate patris: Rñ. Bof. dicit q sic. ¶Hosti. tñ hoc nō approbat: nisi filia eligeret turpem vitam. Et hec vltima dictum cōiter approbat. ar. de secūdis nup. c. pe. z vlti. Exquo enī filia vtit pmissione canonica non debet vicium incurrere ingratitudinis.

¶Sed nūquid pater teneat filiam dotare. exquo contraxit matrimoniū sine suo cōsensu: Rñ. Panor. in. c. tua. de despon. impub. dicit q aut filia contraxit ante. xxv. annum. Et tunc est dubiū an pater teneat dotare: tamen credit q sic. quī pater teneat alere filiam: nec ex contractu illius matrimonij potest sibi denegere alimenta. cum in istis spiritualibus filia non sit in potestate paterna. de iudi. si annum. li. vj. Fortius ergo tenet dotare. quia cū dotis est fauorabilior causa alimentorum: vt notat Ly. in. l. non omni. C. de admi. tu. Et hoc intelligq̄ quando nupsit pmittendo dotem. De hoc supra. Adulterium. Vide etiā eundē Panor. in. c. quintauallis. de iureiur. vbi addit notabile dictū Spe. titulo. qui fi. sint le. q si filia vult penitere de peccato: que luxurie erat dedita. pater debet eam alere. Et p consequens dico q tenet eam dotare. q causa dotis z. Et dicit Jo. an. q in omnibus casibus in quibus pater potest filium exheredare. fortius potest alimenta denegare. Idem tenet Barto. in. l. diuus. ff. ad. l. pon. de pari. Vide etiam Panor. in. c. accedens. de procur. vbi dicit q quando filia nupsit sine dote: tenet maritus eaz alere de suo honorifice. vt in auten. qui. mo. na. effi. le. §. qui autē. Nec p hoc filia excludit a bonis paternis. sed post mortē patris debet succedere. z habere ad minus legitimā suam. Et putat Panor. q si statuto cauetur. q filia dotata nō succedat cum masculis, non habet locum in hac muliere, que nupsit sine dote inuito patre.

¶Usq̄ ad quotum gradum durat successio inhereditate: Rñ. non terminatur in quarto gradu. sicut quo ad impedimentum matrimonij. Sed durat usq̄ ad decimum. xxv. q. v. ad sedē. Quod tamen fm aliquos dicitur de decimo. ex eo q vix est

q̄ memoria vltra extendatur. ¶ Et sic de vlterioꝛi: ꝛ vsq; in infinitum quousq; memoria de cognatione haberi possit, potest intelligi. q. d. c. ad sedez q̄ ad successiones non facit aliquā gradus determinationem.

¶ Vtrum heredes teneant ad debita defuncti: ¶ Dic fm canones: ꝛ pscientiā. heres: siue filius siue extraneus tenet ad oīa debita: siue fuerint ex cōtractu vel quasi: siue maleficio: vel quasi. ꝛ siue res puenerint ad heredez siue non. ꝛ siue lis fuerit cōtestata siue non. ¶ Et hoc tenent Inno. Lau. Jo. et Ray. ¶ Et hoc intelligo si hereditas sufficiat. quia si non sufficeret: in iudicio anime non teneret: etiam si nō fecisset inuentarium. Sic tamen q̄ debita tenetur soluere sine diminutōne: de legatis vo si tot sunt q̄ non remaneat ei legitima: potest detrahere suā legitimā. ꝛ iterū quartā. fm quosdam si fuit heres institutus. ¶ De hoc vide. ſ. Legitima.

¶ Quis ordo autem sit tenendus in soluendo creditoꝛibus aut legatarijs: ¶ Rñ. fm Ray. Si creditoꝛes et legatarij simul veniant. primo est satisfaciendum creditoꝛibus. Sed si veniant separatim: liberatur heres soluendo per illuz ordinem quo venerunt dum tamen nihil faciat in dolo. ¶ Et creditoꝛes postmodum venientes: non debent inquietare heredem. nisi remanserit ei de hereditate: sed habent ius suum saluum ꝓtra legatarios. Si tamē heres scit vel credit vel dubitat q̄ hereditas non extendatur vltra debita: siue fuerint ex contractu siue ex maleficio vel quasi: nihil debet dare legatarijs: donec satisfecerit creditoꝛibus. ¶ Et idem modus tenendus est in satisfaciendo ꝓnus creditoꝛibus ꝓnoꝛibus: et in iure potioꝛib. ¶ Et si heres hūc ordinem mutauerit. primo. ſ. soluendo legatarijs: vel secundarijs creditoꝛibus: ꝓnusq; potioꝛibus. non absoluitur in foꝛo pscientie: nisi hoc faciat tūc ranter reputans scilicet hereditatem ad oīa soluenda sufficere. vel nesciens hunc esse potioꝛē creditoꝛez fm Ol. et Hosti. ¶ Et nota q̄ heres potest deducere ante omnia expensas funeris ꝛ etiaz alias necessarias quas fecit causa hereditatis: vt i testamento et inuentario. ¶ Et breuiter quando debita totam hereditatem bauriunt: heres debet esse immunis a lucro: sicut et a grauamine. C. de iur. deli. l. scimus. Inuentariū autem dicitur scriptura: quam debet heres inchoare fm leges infra triginta dies a morte testatoꝛis: vel postq̄ scit heredē se esse institutum et describere ibi omnes res defuncti sub testibus. et debet illā perficere infra sexaginta dies. vel infra annum: si remote sunt res. ¶ Et tunc non tenetur creditoꝛibus vltra quod inuentum fuerit in hereditate. Aliter si nō fecerit inuentarium tenebitur insolidū dicta. l. scimus. hoc intellige in foꝛo contentioso. Secus in foꝛo anime Item nota: q̄ licet obligatio testamenti transeat ad heredem: non tamen periculum periurij ꝛ huiusmodi: que non possunt excedere singularem pſonam fm Hosti.

¶ Quid si plures sint heredes quomodo tenētur ad debita vel legata: ¶ Rñ. regulariter quilibet heres tenet ꝓ hereditaria pte. C. de act. here. l. scōa. ¶ Excipiunt quinq; casus. Primus. si aliquid sit in obligatione faciendi: vel non faciendi. tunc enim quilibet tenet insolidum. ff. dever. obli. l. in executionibus. vt si testatoꝛ ꝓmisit se aliquod opus facturum: vel promisit per se et heredem non fieri. quominus per fundum suum ire liceat. quilibet heredum ad hoc insolidum obligat. Secundus. si res que debet restitui insolidum. possideat ab vno. dicta. l. ij. ꝛ. ff. como. l. sed mihi. §. heres. Tercius. in alimentis legatis quia ꝓpter voluntate defuncti: vel iudicis vel ab vno insolidum: vel a pluribus ꝓpartibꝫ designatis petunt. ff. de ali. leg. l. iij. Quartus. si testatoꝛ ab vno heredū legauit creditoꝛi hereditario. compensandi aīo. Tunc ille heres onus sustinebit vsq; ad quantitatem legati. videlicet: vt heres soluat sibi integrum legatum vel si creditoꝛ noluerit legatum. heres soluat sibi de portione sua tantam quantitatem. ad quātam ascendit legatū. ff. dele. ij. cum ab vno. Quintus. in expensa funeris vxoris. que non tñ astringit heredes ꝓ hereditarijs portionibus. sed etiam virum ꝓ portiōe que puenit ad eū. de dote vxoris: vtputa. Si puenerunt ad eum centum. ꝛ in hereditate sunt decē ta. Ipse vir tenet ꝓ tercia. et heredes ꝓ duabus partibus: vt in. l. veluti. ff. de re. ꝛ sump. fu.

¶ Quid si heres est pupillus: nunquid poterit differri debitoꝛum solutio. ꝓtextu pupillaris etatis. Rñ. non. C. de ac. here. l. sub ꝓtextu. ¶ Et si heredes vel executoꝛes nolūt soluere legata ad pias causas eps ꝓmissa monitōe ad hoc cogere debet. extra de te. tua. ꝛ. c. Johannes. etiā si a testatoꝛe id ꝓtigerit interdici.

¶ Heremita. An gaudeat ꝓuilegio clericali: Vi de ſ. Absolutio. ij.

Hereticus. Quid ꝓ hꝓie faciat quem hereticum. Dic q̄ duo. scz erroꝛ in fide. et pertinacia. ¶ Et hoc est q̄ dicit Mar. in cle. de sum. tri. q̄ errans p simplicitatem: nullo modo potest dici hereticus. ꝛ p consequens nec excōicatus. p verbum ptinaciter. positum in. d. de. Nam qui p simplicitatem erat. non ptinaciter credit. immo talis posset mereri. Pone exemplum: vt q̄ aliquis simplex audiens pdicationem sui epi: qui pdicat aliquid cōtra fidem. illud credit animo obediendi fidei. paratus tñ corrigi: talis meret. quia iudicat ex intentione. ¶ Et etiā fm Inno. quia hec non est fides eius. sed sua fides est fides ecclesie. Vult dicere q̄ cum credat hoc. quia credit ecclesiam sic tenere. inferē q̄ non credit. nisi ecclesia sic teneat. Potius ergo credit quod tenet ecclesia. cum non pcise inhereat. nisi sub hac tacita conditione. Hoc tñ intellige: nisi erraret in talibꝫ. in quibꝫ nullatenus ignoratia excusat: vt in his q̄ sunt de iure naturali.

¶ Quero: nunquid dubius in fide seu nō credēs firmiter. sit hereticus: ¶ Rñ. fm Lan. aliqñ quis nō firmiter credit ex infirmitate animi. nō tamen pertinaciter insistit. tunc nō est hereticus. immo si recedit ab illa dubietate. resistando ei. meret. Si aūt ptinaciter insistit est hereticus: vt in. c. dubius. de

hereticis. Pro hoc casus singularis in.c. damnamus.de sum.trini. vbi non damnatur Joachim: licet dixerit erroneum: quia paratus fuit corrigi: z se subiecit determinationi ecclesie. Et ille tñ dicit pertinaciter inherere heresi: qui non est paratꝰ corrigi ad mandatum superioris. Et sic nota: q̄ sola pertinacia est que facit hominem hereticū. Idem Card. Licet large quilibet errans in fide possit dici hereticus: sed talis nō est excommunicatus: nisi sit cum pertinatia. de hoc vide s̄. Fides.

¶ Quid si aliquis idiota publice dicat trufando. si non habeo vxorem in hoc seculo habebo in alio An inquisitor potuit contra eum procedere. videtur q̄ sic: quia dixit contra euangelium: quod dicit non nubent ꝛc. Contrarium tenet Lanō. duz tamen pertinaciter ille non persistat. Idem Cardinalis.

¶ Officium inquisitoris hereticorum pdurat ptꝫ mortem summi pontificis: etiam quo ad negocia non cepta: vel que nōdum emerserant. extra eod. ne aliqui. li. vj. Sed non possunt procedere cōtra episcopum et superiores: nisi in literis sit expressum Si tamen de eis aliquid intellexerint: debent pape nunciare. extra eo. inquisitores. li. vj. Item nō possunt se intromittere de diuinationibus: seu sortilegijs: nec de questionibus vsurarum: etiam cōtra illos: quibus restitutionez vsurarum i penitētia iniunxerunt pro heresi: et illi se et sua ad hoc obligauerunt. extra eo. accusatus. li. vj. vbi etiam habetur singulariter. q̄ inquisitores hereticē prauitatis: non debent se intromittere de diuinatōnibus sortilegijs et huiusmodi: nisi saperent heresim manifeste. Et glo. in ver. saperent. dicit. Sicut est circa aras idolorum: nepharias preces emittere: sacrificia offerre: demones consulere: vel eorum responsa suscipere. vel associant sibi: propter sortes exercendas: hereticos: vel predicta faciunt cū corpore et sanguine christi: vel in sortibus: vt possint habere responsa: puerum rebaptizant: et his similia. Vide etiam Panormita. ad hoc in.c. primo. d̄ sor. vbi dicit q̄ consulere demones: z expectare eorum responsa: facere eis preces et sacrificia: cōmutitur idolatria. Idem cum fiunt cum hostia consecrata: vel rebaptizando aliquem. Secus autem vbi ista: vel similia non accidunt. licet inuocentur demones: vt prouocent animum mulieris in peccatum. Nam licet istud sit in se grauissimum peccatum: non tamen sapit heresim: quia propriū demonis est tentare creaturam. Nec potest inquisitor se impedire: etiaz si sapiant heresim: dummodo non manifeste. Nec potest recognoscere: an sapiat heresim: quia iurisditio est sibi tributa: existēte. scilicet illa qualitate notorietatis: vt dicit glo. in dicto.c. accusatus. Secus dico. vbi ipse vellet cognoscere an sapiat manifeste. Et ita intellige glo. i c. primo. de of. deleg. lib. vj. que videtur contraria glo. allegate. Idem tenet Oldra. dicens q̄ si quis inuocat demōes: vt sciat futura: sapit heresim manifestam: quia quod est proprium creatoris: attribuitur creature. Si autem ad prouocandum tentationem carnis: non sapit heresim manifestam, hoc verū qñ facit p modū imperij: vt vicz sibi pāpiat. Secus si vt ipsum adoraret tunc saperet heresim manifestam.

¶ Quid de illo: qui osculat sepulcrum machometi: vel aliquid facit ad eius venerationem sicut alij infideles: Rñ. Alex. de ales. dicit. q̄ si ille facit q̄ ita credit. z ideo pfitet: sic ē apostata z hereticus z excōicatus. Si vo hoc facit solo verbo vl̄ pter metum. nō in corde. tunc peccat mortaliter. non tñ est hereticus nec excōicatus. Idem dicendum de eo: qui abnegauit fidem timore mortis: vel metu tormentorum. nam talis licz peccauerit mortalissime tñ pre nō est hereticus. nec p pñs excōicatus. nec est necesse pter hoc q̄ vadat ad papā. vel epm̄ p absolutione obtinenda.

¶ Quid si inuocato: demonū in iudicio coram inquisitore abiurauit heresim. si postea inuocauit sit dicēdus relapsus. z pena relapsi punit: Ge. in. d. c. accusatus. dicit q̄ fuit consultum q̄ nō. Sed distinguit ipse. q̄ aut ille inuocabat demones. putās ipsos posse facere id ad qđ inuocabant. ex ipsorum ptāte actiua. Et tunc fm Lap. talis est hereticus: cum illis attribuat qđ est dei. p quem oia facta sūt Jo. j. xxvj. q. v. Epi. vbi tex. exp̄sse appellat hereticos querentes a dyabolo occulta. Aut inuocabat demones. non tñ credens eos posse operari ex sua ptāte actiua totaliter. sed ad id. quod est eius natura: sicut esset vt tentaret mulierem ad concupiscentiam. Et tunc licet sit malum. non tñ videt hereticus. q: dñs vocat eum tentatorem.

¶ Quid si si aliquis contrahat cum vna legitime matrimonium per verba de presenti. Et postea sla viuente contrahat auctoritate propria cum alia. An possit inquisitor contra taliter contrahentē inquirere. qualiter sentiat de sacramento matrimonij: Jo. Lapus dicit q̄ fuit consultum q̄ sic. Et p hoc facit. quia hereticus dicitur. qui commutat in vno ex sacramentis ecclesie. sed illa facit contra sacramentum matrimonij. quod habet de sua substantia vt retineat individuam vitam. cum illa cū qua contraxit: vt in.c. fi. de conditionibus appositis. Vide s̄. de hoc. Excōicatione. iij.

¶ Si heretici conuertantur. nunquid restituūtur eis vel eorū filijs bona: Rñ. non. sed ipso iure omnia confiscata sunt. extra eo. vergētis. z. c. cū scim. in. vj. eo. ti. nisi eis ad cor reuertentibꝫ. z abnegantibus hereticorum consortium. misereri aliquis voluerit. d. c. vergentis. Sed lz pso iure bona hereticorum sint cōfiscata. tñ occupari nō pñt. nisi precēte declaratione. vt dictum est supra. Absolutio primo.

¶ Nunquid post mortem heretici poterunt occupari bona eius. si de heresi non fuit in eius vita declaratum: Rñ. poterunt si postea declaret. d. c. accusatus.

¶ Histrio. vide s̄. Adulatio.

Homicidium. Primo

hōiter quid est: Rñ. est hois occisio ab hoīe facta et nō solū facto cōmittit. sed etiam verbo. Et verbo tripliciter. scilicet precepto.

consilio, ⁊ defensione.i. defendendo homicidam suis verbis: ab illis qui volebant ipsum retrahere vel impedire. l. distin. si quis viduam. Vel defensione, vt cum aduocatus defendit reum in causa criminali: vbi accusator si non ꝓbauerit tenetur ad talionem fm glo. Ray. Vel defensione. id est dissuasione. vt si ꝙs dissuadendo retrahit a bono ꝓposito hominem volentem alium a morte liberare fm Ray. Et hoc intelligit eius glo. quando corrupta intentione fit. Nam si mater filium volentem aliquem liberare a periculo mortis retrahat vel dissuadeat, quia timet ne filius ibi inficiat, parum vel nihil peccat.

¶ Vtrum liceat clericis interficere suum inuasorem? Rñ. clerici ꝙdez possunt sicut ⁊ laici vim vi repellere defendendo se ⁊ sua. ar. extra eo. significasti. el. ij. Quod si clericus ita inuadatur ꝙ aliter mortem vitare non possit, nisi occidat vel mutilet inuasorem: hoc faciendo non est irregularis. vt in de. si furiosus. ex eo.

¶ Quid si aliquis se defendendo excesserit modū in defendendo: quia cum euadere posset vulnerādo occisorem: voluit eum occidere. Nunquid veniat puniendus. Questio est notabilis ⁊ quotidiana, Bal. in. c. j. de pa. te. in vsi. feu. dicit singulariter, ꝙ licet ille non veniat puniendus pena mortꝫ puniet tñ de excessu arbitrio iudicis. qđ est valde notandum.

¶ An autem ꝓ rebꝫ saluandis liceat clerico occidere? Rñ. fm Panormitanum in. c. suscepimus. ꝙ non: licet aliter res saluari non possint. imo potius debet sustinere omnē iacturam rerum, ⁊ nullibi ita bene ꝓbaꝫ hoc dictum: vt ibi fm Panormitanum. Defendendo tamen ipsas res: non ꝓhibetur. vt in. c. olim. el. j. de re. spon. tamen ꝓ defensione rerum licet clerico manus iniicere ⁊ defendere cum baculo ⁊ gladio: non tamen: vt procedat ad seua. vt ad occisionem. Vide ad predicta quod notat idem Panormitanus in. c. ij. extra eo. ꝓpter verba tex. ibi se ⁊ sua. ꝙ tunc excusaꝫ ab occisione furis etiam nocturni. quando fecit vt liberaret se ⁊ sua. ergo ꝓ rebꝫ tñ liberandis non licet occidere furem etiam nocturnum. Nam ista ponūtur copulatiue. Non sufficit ergo altera pars. Et ita tenet glo. xxiij. q. iij. in ꝓncipio. Et aduerte ꝙ nemo ponderat istum tex. ꝙ sit contra opiniones legistarum. vt in. l. furem. ff. de sic. Et maxime cōtra Bar. in. l. j. C. vnde vi. Dicunt enim communiter. ꝙ si bona aliter saluari non possunt: licitum est occidere furem. Sed possumus dicere. saluando opinionem legistarum ꝙ loquunt in foro contentioso seculari. ℔ ꝓpter hoc non euitatur peccatum. Nota etiam ex dicto. c. ij. ꝙ vbi latro vel fur potest comprehendi: non potest impune occidi. Et ex hoc debet limitari tex. iuris ciuilis. in. l. itaqꝫ ff. ad. l. acq. ⁊ c. si perfodiens. extra eo. vt nocturnus latro possit occidi. quando. s. non potest comprehendi sine occisione. Et multum pondera literaz ibi comprehendi poterat: que non referuntur ad illum. cui damnum fur conabaꝫ inferre: ℔ loquiꝫ generaliter.

¶ Quid aūt si clericus possit aliter mortē vitare. puta fugiendo. an clericus teneatur fugere. an vō possit arma mouere? Ꝓo hoc tex. in dicto. c. olim Nam ꝓ defensiōe rerū licitum est arma mouere. vt ibi. ergo fortius ꝓ repulsione iniurie psonalis. Nam iniuria est fugari. ⁊ iniuria quelibet psonalis videtur maior qualibet iactura rerū. l. in seruorum. ff. de pe. Aliqui tamē distinguūt inter qualitatem psonarum. vt dicit Panor. in. c. sicut dignum. extro eo. vt si miles aggrediaꝫ rusticū. debet rusticus fugere: si potest quia non est verecūdia militem fugare rusticum. Alij vt Bar. videntur tenere: ꝙ non teneatur fugere quia semp fugiendo est verecūdia. Sed Panor. dicit. ꝙ ista ps forte est vera de iuris rigore. licz in foro anime alia pars sit tutior.

¶ Vtrū liceat persone priuate hominē peccatorem occidere? Rñ. ꝙ non. vnde Augu. primo de ciui. dei. Qui sine aliqua publica administratione maleficum interfecerit: velut homicida reputabitur. Nam occidere malefactorem licet: inquātuz ordinaꝫ ad salutem totius cōmunitatis. Et ideo ad illos tñ pertinet quibꝫ cura cōmittiꝫ cōmunitatis seruande.

¶ Vtrum alicui liceat se occidere? Rñ. ꝙ non. vnde Augu. vbi supra. Quod dictū est. Nō occides. intelligitur de homine. Nec ergo alterum: nec te. Nec enim aliud qđ hominem occidit qui se occidit. Nec obstat ꝙ Sanson se cum hostibus occidit: vt habetur iudi. xvj. qui tamen numeraē int sanctos. Ad hebr. xj. ꝙ vt dicit Augu. hoc sibi spiritꝰ dei latenter suggessit. Et eandez rōnem reddit de quibusdam feminis sanctis. Nō obstat etiam ꝙ Razias qui se occidit laudatur: quia ex hoc non laudaꝫ: sed ꝓpter zelum legis. ij. Machab. xiiij.

¶ Vtrū liceat mulieri se occidere ne ab alio corrūpaꝫ? Rñ. ꝙ nō. De hoc vide s. Furtū.

Homicidium. ij. quod cōmittiꝫ ꝓsilio vel mandato. Homicida ꝙdē ꝓsilio intelligiꝫ fm vō. de ꝓsilio exhortatiōis: vel approbatiōis ꝙ homicidiū fieri debeat. Non aūt de rūsione sua generali sue opiniōis. vñ si querēti. An christiano liceat occidere paganū vl̄ iudici malefactorē. Rñdeaꝫ ꝙ sic. Sic tamē rūdens nō peccat: nec fit irregularis: nisi talis ꝓbabiliter videat ꝙ iudex ille vel bellator fm eius cōsilium velit agere. Et sic fecit. Et fm Hu. pōt dici ꝙ puniat eū fm ꝙ ius dictauerit: dūmō nō exꝓmat ꝙ puniat eum ad sanguinē vel mortē Sed archi. in. c. ois. iij. dist. dicit hoc verū qñ crimen nō imminet puniendū. Alioq̄n si ex ꝓsilio suo sez rūdendo: siue in speciali: siue i generali sequiꝫ ꝓpinquū homicidiū: irregularis ē fm Ꝓo.

¶ Quid si quis non consuluit homicidium. sed consuluit aliquid. vnde secutum est homicidiū? Rñ. fm Inno. si verisimiliter potuit extimari ꝙ inde sequereꝫ mors: irregularis est. vt si suasit iactum machine: vel baliste: vel ꝙ eaꝫ ad capiendū castrū: quod non poterat defaculi capi: sine morte

hominꝫ. Et sic mors secuta est. Si vo non erat verisimile q̄ mors sequerē: tunc quidē si ꝓsuluit rem licitam. non est irregularis etiā si mors fuerit inde secuta. Si vo illicitam irregularis est. extra d homici. continebat. Et eodez mō distinguit: si is cui consulit. nō occidit: ꝫ occidit.

¶ Quid si quis consuluit homicidiū fieri. Et ante ꝙ sequeret effectus reuocauit. Rñ. fm Inno. si expresse ⁊ sine vlla fictione ꝓhibuit: immunis est ab homicidio. Ita tamē q̄ si non firmiter credit q̄ reuocatio locū habeat: tenetur indicare illi vt sibi caueat. Si autem per solam reuocationem firmiter credit sufficere. non erit irregularis fm Innoc.

¶ Quid si quis mandauit homicidiuꝫ fieri nomine suo. Et ante effectum reuocauit. Rñd. fm Inno. Idem est quod de consulente nunc dictū est: nisi q̄ hic sufficit reuocatio tñ. sez q̄ etiam si non indicet illi qui sibi caueat: non fit irregularis Ratio diuersitatis est q̄: ille cui consulit agit ꝓ se. Et ideo plus requirit ad remouendū effectuꝫ consilij: qui concernit ipsum operantē. Sed mandatarius agit ꝓ mandante. Et ideo sufficit q̄ ei constet de contraria voluntate mandantis: non solum expresse sed etiam tacite: vt si pacem iniret cum occidendo: vel parentelam vel aliam amicitiam contraheret sciente eo cui mandatū erat de occidendo fm eūdem Inno.

¶ Quid si quis mādauit aliquem verberari: inhibens expresse: ne occideretur vel mutilaretur. ⁊ ille nihilominus mutilat vel occidit. Rñ. mādator irregularis efficitur: quia mandando in culpa fuit. Et hoc euenire posse cogitare debuit. extē eo. is qui. li. vj.

¶ An aūt clericus vel alius ratū habens homicidiū sit irregularis. ꝺic q̄ de hoc est casus clarꝰ q̄ sic. in regula ratihabitionē. de re. iu. li. vj. vbi dicitur ratihabitionē retrotrahi: ⁊ mādato non est dubiū ꝓparari. Modo ꝓstat q̄ si quis mandasset homicidiū: eo secuto esset irregularis. ergo idem i ratihabitiōe exquo p dictā regulam ratihabitio mandato compatur. hoc tñ intellige si is qui ratū habuit: eo tempore quo comissum est homicidiū potuisset mandare tale delictū. Nam fm panor. post Jo. an. in. c. j. de conner. infide. ad hoc vt fictio ꝓcedat. requirit q̄ duo extrema sint habilia ad illum actum ꝓpetrandum. sez tempus in quo actus fuit gestus: ⁊ tempus ratihabitiōis. Si eñ alterum istorū deficit. non ꝓcedit ratihabitio: qa fictio non causatur super impossibili. Exempluꝫ Quidam interfecit hominē nomine infantis. demum infans maior factus. habet ratum certe hec ratihabitio non trahitur retro. quia impossibile erat illum infantem tunc temporis mandare delictum. non ergo potest trahi retro cum non debeat plus posse fictio q̄ veritas. Hec Panormi. Et sic ex dictis supra habes q̄ in isto ratū habente sufficit: q̄ tunc temporis possit mandare homicidium. licez forte non posset perpetrare dictū homicidiū. vt quia est infirmus vel truncatus manibus ⁊ huiusmodi.

¶ Sed quid si per nulla signa exteriora potest apparere q̄ ratum habuerit. Immo illum homicidam expulit. sed tamen in veritate rātum habuit in corde. nunquid est irregularꝫ retento casu ꝓximo. ꝺic q̄ sic quo ad deum iuxē notata p glo. in. c. cum qs de sen. excō. li. vj.

¶ Quid si quis suadet alicui q̄ exponat se periculo p patria vel iure suo. Rñ. fm Innocen. non est irregularis: etiam si iste cui consultum est: moriatur. xxiij. q. iij. p membas. ⁊. c. se. ij. q. viij. c. igit. ⁊. c. se. Sed si sciret verisimiliter eum moriturꝫ: irregularis fieret. Idem Mo.

¶ Quid si suadet q̄ indubitanter exponat se morti p Christo: vel ecclesia: Rñ. fm Innoc. non est irregularis: etiam si sequat mors: quia Christus mortem subijt p nobis. Idem Hosti. Et iste casus multum differt ab immediate ꝓcedenti. Haz in isto casu licet oriari directe ad mortem. In alio aūt casu non.

¶ Quid de illo qui volenti fugere inimicos ꝑt timorem mortiꝫ: consulit q̄ remaneret ⁊ ꝓcuraret pacem: ⁊ remansit. ⁊ occisus est. Rñ. fm. vv. Si ille: qui consuluit habuit ꝓbabilem causam credendi q̄ illi non īmineret periculum. puta. q̄ inimici illius adeo erant consanguinei. vel amici q̄ merito potuit ꝓsumere q̄ eos posset cohibere: nō est irregularis. al's sic.

¶ Quid si aliquis consuluit: vt infirmus vertatur: vt citius moreretur: Rñ. fm. vv. Si ex tali transuersione citius moritur: irregularis est qui consuluit. ⁊ qui fecit: nec pōt p ēpm dispensari: ꝫ a peccato absolui possit.

¶ Quid de illo: qui dissuadet homicidium. sed nihilominus assectat homicidam. vt cum si oportet offendat: Rñ. fm Hostien. homicida est: nec poterit ꝓmoueri. ⁊ sic defensione committitur homicidium.

Homicidium tercio.

Sez de casuali: qō fit ꝓter intentionem. ⁊ p clara euidentia huius materie ponent tres regule. Prima regula. Qui dat opaz rei licite ⁊ adhibet diligentiam quam dz: non tenet de casu fortuito inde secuto: nec d aliquo alio. hec regula ꝓbat p. c. latoꝛ. ⁊. c. dilectus filiꝰ. ⁊. c ex lris. el. ij. ⁊. c. significasti. el. l. ⁊. c. Jobes. ⁊. c. fi. exē. e. Secunda regula. Qui dat opam rei licite: si nō adhibet diligentiam quā dz: tenet d casu seqnti. hec regula ꝓbat p. c. pbyterꝫ. ⁊. c. ꝓtinebat. fm vnū intellectum. ⁊. c. ad audientiam. exē. e. Tercia regula. Qui dat opam rei illicite: eā tū cum q̄ adhibeat diligentiam quam pōt: tenet de omni casu fortuito. hec regula ꝓbat p. c. suscepim⁹. c. de cetero. c. tua. ⁊. c. sicut ex lrāꝫ. exē. e. Et ex ꝺictis regulis patebit decisio multaꝫ questionum. Primo quid de clerico qui rixam faciebat cum alio. ⁊ ab amicis seu cōsanguineis eius superuenientibus alius fuit infectus. nunquid talis clericus sit irregularis. Responsio patet ex predictis regulis. vt notabiliter ꝺicit. Panormi. in. c. Petrus. exē. e. Nam si iste clericus non fuit in culpa exercendo rixaz: tūc factū

ficiam non est sibi imputandum. Et hoc per primam regulam. Si autem dict⁹ clericus illicite faciebat rixam. tunc est irregularis per terciaz regulam. Panormitanus tamen dicit q⁹ tale homicidium imputatur clerico vbi amici vel consanguinei eius interfecissent inimicum illius clerici. Secus si superuenissent inimici illius cum quo clericus disceptabat. quia tunc homicidium per illos commissum non imputatur clerico. Ratio diuersitatis. quia primo casu homicidium commissum fuit intuitu clerici. ℔ secundo casu commissum fuit ꝓpter inimiciciam que erat inter illos. Et hoc no. q⁹ factum amicoꝝ sibi imputaꝫ seu ꝓsanguineoꝝ ad irregularitatem. Et ꝓpter hoc caueat sibi clericus a rixa.

Secundo quero quid de magistro qui causa disciplune verberat discipulum: qui ex verberatione illa mortuus est. An talis magister sit irregularis Quidam dicunt q⁹ sic quando ex illo vulnere est mortuus. Ad hoc. d. c. presbyter. Sed ꝙbusdam aliis videt q⁹ si iste adhibuit diligentiam debitaz ⁊ non excessit modum in puniendo non videt irregularis p primam regulam. Naz hoc est indubitatum. q⁹ mgr̃ pater ⁊ hmõi pñt verberare sibi subditos. vt dicit Asteñ. li. j. ti. xxvj. q⁹ verberare aliquem non licet nisi habenti aliquã ptãtem super eum qui verberaꝫ. Et q⁹ filius subditꝫ potestati patris. ⁊ suus potestati domini. ideo licite verberare põt pater filium. ⁊ dñs suum causa correctionis. Eodem modo mgr̃ discipulum. vt quotidie videmus. Si ergo isti dant opam rei licite verberãdo ⁊ adhibent diligentiam quam debent: nõ excedẽdo modum ⁊ non puniendo in capite vel hmõi locis periculosis. vt fuit in casu di. c. presbyter. patet p primam regulam q⁹ talis non est irregularis Non obstat. c. si ꝙs non iratus. xv. q. j. vbi text⁹ loquit̃ de illo qui ꝓpter disciplinam aliquem verberauit. vel alicui palmam dedit. ⁊ casu mortuus est ⁊ q⁹ talis est irregularis. Nam glo. ibi rñdet. q⁹ ille tex debet intelligi: quando ille excesset modum in corrigendo. Secus ergo si non excessisset modũ vt ponimus in casu nostro. licet p incuriam discipuli. vel ignorantiam. vel negligentiam medici mortuus sit. Secus dicendum de illo qui aliũ percutit vulnere non mortifero ⁊ dabat opam rei illicite si inde mors sequit̃ ex impericia medici. vel incuria infirmi ⁊ huiusmodi irregularis enim est p terciam regulam. Non ob. glo. in. c. exhibita. eo. ti. quia loquitur in casu illius capituli. s. de puero iacente lapidez. de quo infra. q. xj. Et ibi Panor. dicit q⁹ talis puer nõ erat in culpa. ⁊ iõ non imputaꝫ ei mors seqns. ꝑsertim cũ impitia medici ⁊ incuria patris ille mortuus sit.

Tercio quero. Pone quidam clericus vicinam pregnantẽ p tectũ. vel p discensum parietis ad se venire fecit causa libidinis ⁊ dũ recederet cadens p descensum parietis abortiuit. an sit irregularis. Dic p terciam regulam. q⁹ dabat opam rei illicite tenetur de omni casu fortuito secuto. vt dicto ca. de cetero. Idem tenet Guil'. de laud. in suo sacramentali.

Quarta questio. Quid de casu qui babeꝫ in dicto. c. tua. vbi quidã monach⁹ q̃ quãdã mulierẽ a tumore gutturis curare volẽs. cum ferro eundez tumorẽ aperuit. eã instruẽdo ne se vento exponeret vllo mõ: sed mulier mãdato eius contempto: exposuit se incaute vento ⁊ mortua est. An dictus monachus sit irregularis? Dic q⁹ sic p terciã regulã: q⁹ dabat operã rei illicite. s. cirugie. Nã clericis prohibẽt dicta ars vbi interuenit incisio vel adustio. vt in. c. sentẽtiã. ne cle. vel mo. Et iõo quãtũcũq⁹ ille monachus de contingentib⁹ nihil omiserit irregularis efficit. Et ideo dicit Panor. in dicto. c. tua. q⁹ quatuor debent cõcurrere: vt mors infirmi non imputeꝫ medico. Primo q⁹ istud officiũ cirugie sibi cõueniat: vt q⁹ sit laicus. non ergo clericus vel religiosus. Et licet dictũ capl'm tua. loquaꝫ in monacho q⁹ fuit in facto: tamẽ etiã intelligit in q̃libet clerico seculari: eadẽ ratiõe. Secũdo requiriꝫ q⁹ sit peritꝰ. vnde nõ sufficit q⁹ appellet se medicũ Tercio requiriꝫ q⁹ exhibeat omnẽ diligentiã ſm artem suã. Quarto q⁹ informet egrũ õ bis q̃ sunt ꝑnia egritudini. Quis ergo seruatis euentꝰ mortis nõ imputaꝫ medico. al's sec⁹. Si g̃ clericꝰ vel religiosus quãtũcũq⁹ pitꝰ ⁊ quãtũcũq⁹ cesset culpa: exerceat artẽ cirugie. et seq̃t mors irregularis ẽ: q⁹ dabat operam rei illicite: etiã si pietatis intuitu illam exerceat. Et panor. in dicto. c. sententiaz. intelligit non solũ de clericis existentib⁹ in sacris: verũetiã in minorib⁹ sufficienter bñficiatis. Caueant ergo clerici vel religiosi ne exerceant artem cirugie: que adustionem vel incisionẽ adducit: quia si inde sequatur mors etiam sine culpa eorum efficientur irregulares

Quinta questio. Quid de monacho qui ludẽdo arripuit mulierẽ pregnantẽ: etiam leuiter per zonam que occasione huius abortiuit. An sit irregularis. Dic per terciã regulã q⁹ sic. Et pz in. d. c. sicut ex lr̃a. Et dicit ibi panor. singulare vbũ q̃ in dicto casu: si fuisset marit⁹ mulieris vl' frater vl' ꝑsona ꝓiũcta. ⁊ ludus fuisset leuis. tunc mors eis non imputareꝫ. Et sic concludit. q⁹ ludus leuis etiã cuz muliere pregnãte: nõ est ꝓhibit⁹ si ꝑsona est honesta ⁊ ꝓiũcta. Et tũc nõ imputareꝫ abort⁹ sequẽs. ⁊ hoc ẽ valde mirabile. q⁹ ex eodem facto vn⁹ fiat irregularis. ali⁹ nõ. Et hoc iõ est q⁹ vnus dabat operã rei illicite. Alt⁹ licite. Idẽ dicendũ eẽt de ducẽte coreas vel huiusmõi cũ pgnãte si sequatur abortus. Nã si talis eẽt clericꝰ vel religiosus. tũc esset irregularis p terciã regulã. Si aũt secularis cõcurrẽtib⁹ circũstantijs q̃ requiriũt ad coreas nõ eẽt irregularis. al's secus.

Sexta quid de eo q̃ incidit arborẽ. nihil de cõtingẽtibus omittẽdo. dicẽdo cane fortiter et tempestiue clamãdo. ⁊ vndiq⁹ circũspiciẽdo. tamẽ sequit̃ homicidiuz. An sit irregularis. Dic q⁹ si iste dabat operã rei licite. vt q⁹ arbor erat sua. non est irregularis p primã regulã. Secus si erat aliena ⁊ tunc est irregularis per terciã regulã q⁹ dabat operam rei illicite.

Septima. Quid de sacerdote qui pulsando

campanas ꝑ offic̃io diuino: tintinabulū cadens ꝓcussit quēdam puerū: ⁊ mortuus est. an talis sit irregularis? ℟ic q̄ si iste sacerdos fecit hoc ex officio sacriste vel eius pmissiōe: vel ꝓsuetudine q̄ q̄libet sacerdos vel clericus possit pulsare cāpanas horis debitis: si adhibuit diligentiā debitā: nō sibi imputat homicidiū sequēs. ℣ecus si iste nō fecit ex officio sacriste: nec eius mandato: nec cōsuetudine. ℣ide hoc habes in dicto.c. ℣obes. ¶ Caueāt ḡ clerici vel religiosi pulsantes cāpanas ad matutinas vel alia officia: nō habētes ex officio vel cōsuetudine: q̄ si inde seq̄rē homicidiū essent irregulares quātūcūq; nihil de ꝓtingētib⁹ omisissent q̄ darēt operā rei illicite.

¶ Octana. Quid de p̄sbytero q̄ causa discipline ꝓcussit clericū in capite ⁊ mortuus est? ℣ide hoc tū aliquatenus dictū est s̄. Tamē dic ꝑ secūdam regulam. q̄ iste est irregularis: quia licz daret operā rei licite: tamē nō adhibuit diligentiā debitam: q̄ non licet ꝓcutere in capite de hoc est tex. in dicto c. p̄sbyterum.

¶ Quid autē si post q̄ꝫ ꝓualuit recidiuauit? ℟ñ. glo. ibi. q̄ nihilominus magister tenetur: nā semper causa suffuit.

¶ Mona. Quid de diacono qui ludēdo cū alijs clericis: nō amouit falcē qua accit⁹ erat: ⁊ quidam in eū eq̄raturus insilijt: ⁊ a falce illi⁹ diaconi mortale vulnus accepit ⁊ post modū expirauit. An talis diaconus sit irregularis. ℟ic q̄ sic: ꝑ secūdam regulā: q̄ licz daret operā rei licite: tamē nō adhibuit diligentiā debitaz: q̄ debebat amouere falcē ex quo sciebat ꝓsuetudine ludi. et de hoc est casus in dicto.c. cōtinebat. Et ibi ℘anor. infert q̄ clericis pmissus ē ludus. allenandi gratia. Et glo. ibi dicit ludum: al's clericis licitum inter se: effici illicitum ꝓpter inuxtionē laici.

¶ Decima. Quid de clerico qui ludendo cū alio clerico: quē ille alius cleric⁹ ad terram ꝓiciens a cultello quē ad latus habebat: grauiter vulnerat⁹ occubuit. An iste clericus sit irregularis. Tex. in dicto.c. lator. dicit q̄ non. Sed cum iste casus videatur idem cū casu imediate p̄cedenti. Et tamē ille est irregularis. iste nō. vnde hoc. ℟ic q̄ habem⁹ necessario p̄supponere ꝑ cōstanti: q̄ iste secūdus clericus q̄ habebat cultellū dabat operaz rei licite: ac etiā debem⁹ p̄supponere q̄ non fuerit in aliqua culpa. al's imputaret sibi homicidiū ꝑ predictas regulas. Sed dices tu: quō nō erat iste clericus in culpa ludens: habendo cultellū ad latus Casus enī sequēs poterat leuiter p̄uideri nō solū a diligētissimo: sed etiā a quolibet diligēti. Sicut imputat clerico habēti falcē. ℣z glo. in. d. c. ad audientiā. singularissime concordat hos tex. quam approbat panor. Dicit enī q̄ iste secūdus clericus in nulla fuit culpa: ⁊ q̄ ipe nihil fecit: sed passus ē tm̄: ⁊ sibi factū fuit. nec iste clericus fecit alteri insultum: sed alius cleric⁹ in p̄dictum clericū irruit. ideo casus contingens nō imputat sibi. Et hoc ꝑ primā regulam.

¶ Undecima. Quid si q̄s lapidē ꝓiciat: ludēdo post aliquē: ⁊ ille volēs declinare lapidē illū impigit in lapidem alium. vel al's cadit ⁊ moritur. Innocen. in. c. exhibita. extra eo. dicit. q̄ si iactus lapidis fuit causa lesionis: tunc ꝓiciens tenet. Idez Ab. ⁊ Oldr. Et si vident sentire. q̄ si iste ceciderit in alium lapidem fugiendo p̄cussionem lapidis ꝓiecti: imputaretur ꝓicienti. Et ℘anorm. ibi dicit. q̄ potest adaptari tex. ad hunc intellectum in eo q̄ dicit q̄ ille fugiebat. ⁊ iste insequendo lapidem ꝓiecit. sed idem ℘anorm. dicit q̄ ibi non ponderat iactus lapidis: si non incidisset in alium vt fugeret istum. Item sicut insecutio non imputatur: que fuit causa lesionis. ita non debet iactus lapidis imputari. Et ideo intelligendus est: q̄ iste corruit in alium lapidem: vt fugeret etiam percussionem. dummodo percussio non fuisset grauis. vel forte remote ꝓiecit lapidem. ⁊ ille pauefactus corruit in alium lapidem. Secus autem si lapis ꝓiectus fuisset magnus ⁊ inflixisset percussionez magnam. si ille non cepisset fugaz: quia tunc posset dictum Innocen. ꝓcedere. Nam talis ludus esset noxius etiam inter pueros. Et ℘anormita. dicit q̄ iste ludus lapidum paruoꝝ est licitus pueris. Et hoc beneficio etatis. ꝫ inter maiores non esset licitus. Et sic ℘anor. cōcludit. q̄ casus inde contingens in isto puero: ei non imputatur. eꝛ̄ non fuit in culpa. licet veniam ad cautelaz posset habuerit.

¶ Duodecima. quid de clerico qui iaciendo lapidem ad expellendū porces de agro: interfecit puerum. An sit irregularis? ℟ic q̄ non. vt in. c. clerico. l. distin. Et hoc ideo fm glo. quia dabat operam rei licite. Ue etiam debemus p̄supponere q̄ adhibuit diligentiam debitam circumspiciendo. Al's fuisset irregularis per secundam regulam.

¶ An autem huiusmodi teneantur clamare. ℘anormita. in. c. ex literis. cl. ij. eo. titu. dicit. quando quis ꝓicit aliquit ad locum insolitum. ⁊ p̄ quem non consueuit quis transire: non tenetur clamare. vt in. l. si putatur. ff. ad. l. aquil. Al's secus. ℣ide ipsum ℘anormita. de hoc in. c. fi. eo. tit. vbi dicit q̄ clamantes submissa voce. vel post casum contingentem non excusantur. Et in hoc peccāt plurimum rustici ducentes mullas. Nam post percussionem dicunt. Aue. Nam debent premonere ita tempestiue ⁊ fortiter clamare vt illi quibus imineat periculum possint p̄euidere ⁊ fugere.

¶ Terciadecima. q̄d de eo qui videt exercitū venientem ad obsidendum castꝝ. intrusit se intra castrum: ⁊ cum impugnaretur ab aduersarijs. et quasi necessitate ineuitabili compulsus: non valens fugere: aliquem interfecit. An sit irregularis. Glo. in. c. de his. l. distinc. dicit q̄ est irregularis. quia ista necessitas fuit euitabilis. q̄ poterat exiuisse castrum ante aduentum inimicoꝝ. Et ideo quia poterat p̄cauere: ne in talem necessitatem incideret: ei imputatur. Et hoc limitat Rod. vt recitat Asten. li. vj. ti. xiij. quando ꝓpria voluntate se ingessit in illud castrum. Secus si domicilium, vel res suas ibi habuisset: quas seruare vo-

lebat. quia tunc si necessitate inevitabili occidat non est irregularis. Et hoc p primā regulam.

¶ Quartadecima. quid de puero qui vesicaz portans inflatam z fortiter frangens: ex terremotu prægnans pauefacta abortit. An sit irregularis? Dici potest q non. Et idem videt dicendum de hoc sicut de casu supra posito. q. xj. Nec quelibet causa debet attendi ad hoc vt quis sit irregularis. vt notat glo. in di. c. decetero. Et ibi Panor. dicit q appellatōe causę intelligi? de ꝓpinq̄ nō remota. Et cū ꝓpinq̄ imputat: z nō remota. Pone exemplū in remota. Feci fenestram in domo. Aliquis spōte se precipitauit de ea. ego sum causa remota: nec sum in aliqua culpa. Sed causa propinqua fuit facilitas illius se precipitantis. Similiter faber non ideo quia facit cultellum est homicida. Si tamen animo nocendi facit. z minorem diligentiam adhibet tūc ꝑsideraī cā remota: fm glo. ibi.

¶ Sed quis dispensabit circa huiusmodi homicidas? Rñ. Panormita. in. c. ad audientiam. e. t. dicit q cum homicida voluntario nunq̄ dispensaī in aliquo ordine. Papa tamen posset dispensare. licet glo. in. c. sicut dignum. extra eoō. videatur tenere contrarium. Et ꝓ ea facit. quia irregularitas tanta ex homicidio voluntario videt de iure diuino: iuxta illud. Non edificabis mihi templū Deo. Sed papa non dispensat contra legem diuinam. xxv. q. j. sunt quidam. Sed Host. in dicto. c. sicut dignum. z ꝓmuniter docto. vt recitat Panor. ibi tenent oppositū: dicētes q iura dicētia: q cuz homicida non dispensaī debent referri ad difficultatem. quia de difficili dispensaī: tamen papa dispē sare potest si vult. quia videtur sibi ꝓmissum a lege diuina. vt notaī in. c. ꝓposuit. de concess. p. Item in veteri testamento reperitur dispensatum cum phinees nepote Aaron. qui ꝓmiserat duplex homicidiū. z postea fuit permissum ministrare diuina. Item Paulus aplus fuit homicida. z tamen postea ministrauit z assumptus fuit ad apostolatum. vnde presumendum est deū voluisse: vt etiam vicarius suus: possit ex causa dispensare. Hec Panor. in dicto. c. sicut dignum. Et ex dictis Panor. videtur elici. q etiaz dato q irregularitas sit de iure diuino: tamen papa potest dispensare ex causa. z sic habes q papa potest dispensare ex causa contra ius diuinum. Idem tenet Panormita. in. c. q venerabilem. qui fi. sint le. vbi ex dictis Jo. and. elicit singularem theoricaz q nullibi expresse ꝓhibetur. q papa ex causa non possit dispensare in gradibus diuina lege prohibitis. Quo tamen ad irregularitatem. an sit de iure diuino vel positiuo. Panormitanus in multis locis tenet q est de iure positiuo. quia est pena. Et hoc idem videtur sentire communiter docto. Cum homicida autem casuali in sacris ordinibus: solus papa dispensat vt notat Hostien. in dicto. c. ad audientiam. Idem Panormi. ibi per. c. continebatur. e. ti. In minoribus autem potest episcopus suo iure dispensare. Et pro hoc facit tex. in dicto. c. ad audientiam. ibi poteris concedere vt minoribus z̄.

Et hoc intellige in homicidio casuali vbi intervenit aliqua culpa seu negligentia. Nam si nulla culpa fuisset de iure cōmuni iste promoueretur: quia nullam irregularitatem incurreret fm primum intellectum glo. in. c. lator. eo. ti. quem approbat Panor. ibi. Et pro hoc facit littera ibi. libere permittas. Haz non libere ꝓmoueretur si egeret dispensatione.

¶ Quid si quis flebotomat aliquem causa medicine. Et inde sequatur mors. An sit irregularis? Rñ. fm vv. si incisor erat peritus artis. et adhibuit diligentiam debitam: non tenetur in aliquo. Similiter si incidendus non habet cōsuetam dispositionem membrorū vel neruorum vel venaz z ꝓpter incisionem moritur: non tenetur in aliquo incisor fm Inno. si in hoc non errauit ꝓpter suam inexperiētiam: non est irregularis. Potius enim casu q̄ culpa in huiusmodi presumit mors accidere. xxiij. q. v. de occidendis. Secus vbi propter imperitiā accidisset: vel ꝓpter negligentiaz Et ideo phisici et cirugici: si erant periti in arte: et nihil de ꝓtingentibus omiserunt: z habent super hoc probabilem conscientiaz: non prohibentur a ꝓmotione: q̄uis mortui sint infirmi. Secus autē quando sunt imperiti vel negligentes circa infirmos. Et ex hoc probabiliter credunt: vel dubitāt infirmos mortuos vel membris deperditos: q̄a sunt irregulares. extra de eta. et q̄. ad aures.

¶ Item custodientes infirmum: vel seruitores eius qui vocauerunt minutorem: vel porrexerūt ei vinum vel aquam: vel non bene custodierunt vnde ex freneti se interfecit z huiusmodi fm. vv. in omnibus his vbi bona fide fiat: non debet de facili quis habere conscientiam scrupulosam: nisi sit lata culpa: et negligentia dissoluta. puta si custos infirmi: vel frenetici: vel furiosi dimisit eum vt iret in plateam ad ludendum: vel alīs dat operam rei illicite: aut ex nimia crapula: vel ebrietate vigilare non potuit: maxime cum esset deputatus ad custodiam infirmi. Nam si certum est q inde ex hac culpa: mors secuta est. talis erit irregularis: alīs non. Et si habet quis conscientiam scrupulosam: deponat ad consilium boni viri. Hec Archi. florē.

¶ Quid de parentibus in quorum lectis parui filij inueniūtur mortui? Rñ. fm Ray. si mors interuenit graui eorum culpa precedente: aut negligentia: grauis est eis penitentia iniūgenda. extra de peni. z re. quesitum. Et panor. ibi infer. singularem theoricam ex illo tex. q leuissima culpa in homicidio. non inducit irregularitatem. Quod tene menti. Et procedit ille tex. quādo sine tactu. z alia occasione homicidium secutum est. hec panor. Et sic ex dictis panor. iuncto tex. ibi si ex incuria ipsorum mortui inueniuntur in cunis z̄. iste casus nō debet extendi vltra terminos proprios. dicto. c. Secus si quis esset in leuissima culpa aliq̄d agēdo. nā tūc ex leuissima culpa fieret irregularis: vel dando occasionē ad hoc. Si vo leuis culpa parentū precessit in mortē puerorum: nō tam

grauis penitentia est imponēda. extra ꝺ his q̄ fi. oc. de infantib⁹.

¶ An autē istis penitētia publica vel occulta da ri debeat. Vide s. Cōfessor. j. in pn.

¶ Quid si quis habeat ceruum: vel leonem qui aliquem occidit. Rñ. fm Innoc. non videtur ir regularis: dūmodo maliciam vel culpam in mor te non habuerit. ar. l. diſt. bij qui arborē. ⁊ c. sepe.

Homicidium.iiij.

¶ De pena et irregularitate homicidarū. Rñ. fm Ray. Si homicidium cōmittitur verbo. scz pre cepto. consilio. vel defensione: pena est irregulari tatis que etiam post peractam penitentiā impe dit ꝓmouendum: ⁊ deijcit ꝓmotum. l. diſt. si q̄s viduam. ¶ Et intellige defensionem: quādo homi cidam defendit: vel etiam dissuadendo eis q̄ vo lebant defendere occisum. Si tamen corrupta in tentione hoc fecit. De pena vero homicidij facto cōmissi. Distingue. Nam quatuor modis potest cōmitti. Primo quidem si est cōmissum ꝓ iusti cia ⁊ recto ꝓcessu ⁊ intentione. ¶ Et tunc non cō mittitur culpa: sed potius faciēs meretur: nihilo minus irregularitas contrahitur que similiē im pedit ꝓmouēdum et deijcit ꝓmotum. lj. diſt. aliquātos. nisi hoc fuisset factum ante baptismū de quo vide supra Bigamia. Quicūq; ergo in tali casu fuerit iudex aut aduocat⁹: siue ꝓ actore: siue ꝓ reo. scz cum actor obligetur ad talionez: quia agendo ꝓ reo agitur contra actorem fm quos dam. vnde si sequitur effectus est irregularis. et indispensabilis: nisi per papam. Item assessor. te stis. notari⁹ scribens sententiā. vel ꝓferens sen tentiam. vel scribens attestationes. vel legens dū publicantur. vel scribens: vel dictans litteras ꝓ vindicta sanguinis. omnes hij irregulares sunt: quia cooperanē in mandato sententie fm docto. in. c. sententiam. ne cleri. vel mona. ¶ Et hoc si secu tus est effectus. scz mors vel detruncatio mēbro rum. Aliter tales nullam irregularitatē incurrūt etiam episcopalem: ꝓut voluit. vv. ¶ Et hoc ex ꝓsse voluit Panor. in dicto. c. sententiā. ⁊ in ca. clericis. ne cleri. vel mona. vbi facit vnam pulcrā theoricam. q̄ per solam mortem seu membrorum detruncationem quis incurrit irregularitatem. Secus ergo si sequatur alia vindicta sanguinis. ¶ Et in. c. si aliquis. de homi. dicit. q̄ nunq̄ contra hitur irregularitas nisi actu homo interficiatur: vel mutilet. ¶ Ex sola enim voluntate non est quis irregularis. Quod etiaz tenet Host. ¶ Ex quo sequi tur. q̄ si quis voluit interficere hominē vel vene nare. ⁊ etiā ꝓ inauerit venenum ⁊ fecit quod po tuit ad mortem: si mors non est secuta: non est ir regularis. licz glo. in hoc vltimo in. c. periculose. de pe. diſt. j. dicat. q̄ talis est irregularis. Sz Pa nor. ad dictam glo. respondet q̄ loquitur in irre gularitate que contrahit ex peccato: non autem in irregularitate indispensabili. Ad vv. dic q̄ dictum suum nullo iure cauetur. Item omnes de familia rectoris qui vadunt ad associandū male factorem: cum ducit ad mortem. siue equestres. siu e pedestres. cum vadunt ꝓ defensione si oporet ret: vtiq; sunt irregulares. Qui etiam trahit ad cordam vel torturam reum ad fatendum male ficium. ¶ Et ex hoc fatet ⁊ occiditur: irregularis est. Qui etiam acuit vel portat magnariam: cum qua quis est decapitādus. vel portat scalas. vel funes. ꝓ aliquo suspendendo: similiter est irregularis. q̄ quilibet hoz dat cām ꝓinquam morti alterius. di. c. si quis viduam. Secus de eo qui fecit scalas vel funes vel gladium: nō ad mortem inferendaz ꝫ ad oēs vsus. ¶ Et casu postea aliquis vtit ipsis ad occisionem. xxiij. q. v. de occidendis. Item si quis aliquid facit vel dicit: vnde acceleretur alicui mors: licet omnino esset moriturus: efficitur irre gularis. si hoc est certum. puta. voluit infirmum vt citi⁹ moriat. vel dic de capitādo. vt ponat ca put in cippo ex hoc citi⁹ ponit. vl dicit satellitj vt aptet magnariā: ne recipiat plures ict⁹. ⁊ fit vl q̄ cito expediat ⁊ hmōi ar. d. c. si quis viduam. secū do principaliter si homicidium factum sit necessi tate. ¶ Et tunc dupliciter. quia aut necessitas est in euitabilis. aut euitabilis. Si quis occidit vel mu tilat ex necessitate ineuitabili. id est ita artatus. vl angustatus. q̄ nec fugere. nec clamare. nec aliter poterat se iuuare: nisi occidat vel mutilet non est talis irregularis. extra eo. si furiosus in cleri. Sed si hoc faceret ad defensionem parentum. vel loco rum. vel aliorum non euaderet irregularitatem. ⁊ hoc videtur expressum per tex. in dicta clemen. vbi dicitur. Si furiosus. aut infans. seu dormiēs. hominem mutilet vel occidat: nullam in hoc irre gularitatem incurrit. ¶ Et idem in illo censemus q̄ mortem aliter vitare nō valens. suum occidit vl mutilat inuasorem. hec ibi. Nota ibi mortem ꝓ ꝓ am: non ergo alienam.

¶ Quid autem si poterat euitare mortem: sed nō mutilationem alicuius membri. An sit irregula ris: occidendo vel mutilando inuasorem. Lap. te net scz sit irregularis. sed cardinalis in. d. cleri. te net verius q̄ non. quia ibi equiparantur mutila tio ⁊ occisio: quo ad contrahendam irregularita tem. ¶ Et sic idem debet esse quo ad eam euitandaz Item si fugere posset: sed fugienti poterat imine re periculū. puta casure. vel velocioris cursus imi mici sequentis: qui audacior factus ꝓpter fugam: potest de facili fugientem a tergo vulnerare ⁊ occi dere. ¶ Et sic tali periculo: non tenetur fugiēs se ex ponere. Nam qualitas temporis ⁊ loci non pati tur plenius deliberandi consilium. ff. de exerci. l. j. ⁊ qō dictū est de infante q̄ nō est irregular. pe. de an. dicit q̄ idem est de maiori septennio: si nō est doli capax.

¶ Quid autem si quis mortem vel mutilationez ꝓpriam euitare non valens occidit vel mutilat. ꝫ dabat operam rei illicite. puta inuentus est de no cte: cum quadam muliere vel huiusmodi. ⁊ affi nes illius mulieris reppererūt eum in domo. qui eum armis aggressi sunt. ⁊ ille se defendendo oc cidit vnum ex illis. An sit irregularis. Dubium facit: quia ille dabat operam rei illicite. ⁊ sic per re-

gulas positas in precedenti capitulo: debet imputari sibi casus sequens. ¶ Et huius opinionis est Astēn. li.j.ti.xxv. vbi dicit q̄ cōtingere potest. q̄ illud qō est actu: et per se volitum: vel intentum: potest esse per accidens volitum et intentum fm q̄ causa per accidens dicitur remouens prohibens. vnde quando quis non remouet ea: ex quibus sequitur homicidiū: dicitur quodammodo homicidium voluntarium. ¶ Hoc autem contingit dupliciter. vno modo quando dat operam rei illicite Alio modo quando non adhibet debitam curaz. Et his casibus: si sequatur inde homicidium: nō euadet homicidij reatum. l. distinc. sepe. Quibusdam tamen peritis videtur q̄ talis non sit irregularis: ex quo dicta cle. non distinguit: sed loquitur generaliter ergo nec nos distinguere debem⁹ ad audientiam. de deci. Item: quia illa causa videtur valde remota: nec ordinata ad talem casum.

¶ Quid de dormiente: qui dormiendo percussit: vel interfecit alium. An teneatur. Panormitan⁹ in dicta cle. tangit hanc questionem. sed eam non soluit. Sed Bar. in. l. pena. ff. de parici. fm Buil. respondet. q̄ aut iste talis sciebat hoc euenire sibi. et tunc debet sibi prouidere: vt iaceat solus. vel nemo sit in camera sua. et si non fecit: est in culpa: et propter culpam tenetur: sicut putator: a bonis qui non admonuit transeuntes. vt. l. si putator. ff. ad l. aqui. Si vo hoc nesciebat sibi euenire: tūc ei paritur. Naz dormiens equiparatur furioso. vt. l. j. §. primo. ff. de acqui. poss. Sed furiosus nō tenet ergo ꝛc. hec Bar.

¶ Sed quid si ideo in nocte habuit tale somniuz. quia cogitauit tale quid in die? Respondent quidam a simili. q̄ aut fuit lacessitus sine sui culpa: et tunc nō tenetur: cum sit viciū nature. Als secus. d. l. pena.

¶ Quid aut̄ de ebrio: si occidat vel mutilet. Dic fm Mat. zen. et Car. in dicta cle. q̄ est irregularis: quia si voluisset papa expressisset. Sequitur de secundo membro supra dicte distinctōnis. scz quando necessitas fuit euitabilis. Puta. quia aliter euadere poterat. puta claudendo ostia domus. vel inturri se includendo: vel recedere de loco vbi expectabat inimicos venturos: tunc efficitur irregularis nec ad maiores ordines ascendet. immo nec in susceptis: nisi ex magna dispensatione permittat ministrare. ¶ Et q̄uis Zen. dicat: q̄ si fugiendo: fuga erat sibi periculosa: vel vituperosa: et ad decus: et si non ad periculum persone. et propter hō non fugit. et occidit talis euadit irregularitatem. De. de an. non credit hoc verum. Idem Car. licz dicat q̄ opi. zen. sit equior. Tercio principaliter si sit homicidium casuale. Distingue: vt dictū est ō. ca. immediate pcedenti.

¶ Quarto si homicidium sit voluntate spontanea factum siue in opere: siue etiam in verbo: etiaz sine peccato inducit irregularitatem. et talis non solum nō debet promoueri: ꝫ si promotus est: imperpetuum deponi dicto. c. siquis viduam. etiam si interficiat saracenum vel paganum. l. distincti. clericum. ¶ Et cum tali nunc̄ dispensatur in ordine: vel officio. l. distinc. miror. ¶ Et etiam si sit occultum: ministrare in ordine suo nō pōt. extra. de tē. or. c. fi.

¶ Poterit tamē cū tali dispensari in beneficio. de cle. pu. in du. c. ij.

¶ Similiter non euitant irregularitatem qui iuꝛ ignari. zelo fidei et propter indulgentiam habendam: que datur ferentibus ligna ad combustionem hereticorum: attulerunt ligna ad cremandū hereticos si illa materia cooperata ē ad combustionem hereticorum fm v̄v. Ꝫz si illa materia: non est cooperata. puta. quia iam mortui erant: quando ligna attulerūt: vel antec̄ accenderet ignis in illa materia: non sunt irregulares. Si autē de hoc dubitatur melius est tenere certum: et se reputare vt irregularem: extra de temporib ordi. ad aures.

¶ Princeps qui legem condit: cuius legis auctōritate homines sunt traditi morti: non efficit propter hoc irregularis. quia in certam personaz nō animaduertit. vt notat Archi. xxiij. questione. v. officia.

¶ Episcopus vel alius prelatus: qui habet iurisditionem temporalem debet constituere iudicem secularem: qui audiat causas precipue sanguinis Et illi potest precipere q̄ faciat vnicuiq̄ iusticiam. Si autem talis iudex interroget eum in speciali. Quid agendum in tali: qui scilicet meretur penam sanguinis: potest respondere. consule peritos. Et caueat ne propter suam responsionem directam vel indirectam ille intelligat: q̄ debeat euꝫ sanguine punire fm Ray. Nam si ex tali responsione reus occideretur: vel mutilaretur: esset irregularis. Potest etiam prelatus talis delegare alicui etiam specialiter super aliquo maleficio: vt homicidio et huiusmodi in sua iurisditione commisso: vt inquisita veritate: iusticiam exequatur. Et si cui committitur: sic exequatur et occidat: nō propterea ille prelatus est irregularis. extra ne cle. vel mo. cps. li. vj.

¶ Licitum est prelatis ecclesiasticis ob defensionem rerum ecclesie: vel fidei inuocare contra violentos brachium seculare: et hortari tales: nō quidem vt occidant. vulnerent vel mutilent. hoc. n. esset directe ad homicidium prouocare. Ꝫz vt ecclesiam vel patriam liberent et terram ab infidelibus occupatam reducāt ad christum. Et sup hoc ecclesia facit remissiones magnas. Et licet hinc inde aliqui occidantur: non est prelato hoc imputandum. immo peccaret nisi contra tales se opponeret. xxiij. qōne. v. de occidendis. ij. q. viij. c. igitur. et. c. scire. et. c. omni. et. c. hortatu. et. c. vt pridem. Etiam ad clericos pertinet disponere et inducere alium ad bellandum legitima bella. Et licet nō debeant exercere bella manu propria: possunt tamen interesse: et iuste pugnantibus spiritualiter subuenire suis exhortationibus ꝛ absolutōnibus ꝛ alijs spūalib subuentōnib.

¶ Utrum prelati et alij qui intersunt vindicte

sanguinis sint irregulares? Respon. panormita. in.c.sententiam.ne cleri.vel mo. de mente Inno. dicit q̃ interessentia nõ facit quem irregularem: nisi interesset auctoritatem prestando. Idem si p̃staret auxilium.consilium.vel fauorem:aut operã vt patet ex notatis in.c.sicut dignum. extra eodẽ. Dicit etiam Hosti.q̃ si ad clericum spectat iurisditio:nullo modo debet interesse vindicte sanguinis:ne videatur prestare auctoritatem: vt in.c.ex literis.de ex.pre. Hoc tamen Panormita.restringit in clericis interessentibus ex sola libidine: seu voluntate. Non enim debent prestare presentiaz istis eis prohibitis: sicut nec alijs spectaculis: vel conuiuijs coniugiorum: vt in.c.presbyteri.xxxiiij. dis.et in.c.non oportet.de conse.di. v. Secus aũt puto in interessentibus ex iusta causa. puta.quia sociant iusticiãdũ ad p̃fortandũ:ne incidat in desperatõnem:z vt p̃fortent eum ad patientiã: sicut obseruaꝛ in multis locis.

¶ Sed nunquid iudex si non liberat hominem a morte iniusta:cum potest. et prelatus si nõ pascat fame morientem cũ potest erit irregularis:si mors inde sequatur? Respondit v̈v̈. q̃ non. licet grauissime peccent.quia lex promotionis factum requirit.xv.qõne.j.si quis non iratus. Sed quibusdam alijs videtur q̃ predicti non euitent irregularitatem.quia in dictis casibus:non solũ est omissio:sed etiam commissio. Et ad hoc facit: quod notat Astẽ.li.vj.tit.xiiij. vbi dicit: q̃ ille qui hominem a morte liberare potuit:sed noluit: nõ est immunis a culpa homicidij.allegat.c. sicut dignum. ℣.illi autem.extra eo.ar.di.lxxxvj.facietis.z.xxiij. qõne.iij.nõ inferenda.et.c.qui potest. Et hoc q̃ndo constat illum iniuste occidi. de peni.dis.j. periculose. Et licz aliqui ligant hoc de iudice: qui debet ex officio defendere:quia ille solus ad hoc tenetur ex precepto.xxiij.qõne.v. Qui malos. et.q. iiij.forte. Consilium tamen sanum est ꝑm Goff. z Hostien.q̃ quilibet etiam priuatus hoc faciat:si sine periculo suo hoc possit facere propter premissa iura.

¶ Quid si clericus tradat latronem iudici seculari:petens etiam cum protestatõne q̃ eum puniat citra sanguinis effusionem:et postea iudex procedat vsq̃ ad sanguinis effusionem. An sit irregularis? Respondit Astẽ.lib.vj.ti.xiiij. q̃ non fit ex hoc irregularis. Aliter daretur pluribus materia clericos expoliandi et trucidandi: si propter metũ illum non auderent conquerꝛ:nec etiã nocet si clericus ad conuincendum latronem dederit signa. de hoc est tex.in.c.prelatis. extra eo.lib.vj. Predicta tamen quidam limitant:quãdo alio modo talis clericus res suas non potest recuperare. Et q̃ndo mortem non intendebat: z premissa protestatione. Et si sua intentio erat maculata fieret irregularis:si mors vel mutilatio membꝛi inde sequatur.

¶ Quid si post occisionem letetur z ratũ habeat? Rñ. Hosti.vt recitat Astẽ. vbi ℣.q̃ ratihabitio retrotrahit̃: z mandato equipatur: q̃ in malificijs generaliter attendit̃. Et hoc intelligit Astẽ. vez esse si gaudeat de morte p̃sone. Secus si de malefitij punitõne letetur:et deo regratietur z p̃sone cõpatiatur.

¶ Vtrum nõ reuelans tractatũ homicidij: sit homicida si sequat̃. Rñ. Panor.in.c. petrus.e.t.refert aliquos dicere q̃ nõ:sed sufficit q̃ p̃hibuerit. Jo.an.distinguit.q̃ aut dolose nõ reuelat:et tunc imputat̃ ei homicidiũ. Aut nõ dolose nõ reuelat. Et tũc non erit homicida. Panor.tũ p̃sulit: vt reuelet. Nam ꝓpter opiniones diuersas in hac materia:saltẽ in foro anime: imputaretur culpabilis.

¶ Quid si clericus scribat q̃ aliquis capiat̃. et ex illa captione sequit̃ mors:vel truncatio membrorum. Ipso tũ ignorante z factũ z causam. An sit irregularis. Rñ. Hosti.dicit q̃ sic:q: debuit suspicari hoc posse euenire.

¶ An aũt ex qualibet mutilatiõe inducaꝛ irregularitas. Rñ. Card.in cle.si furiosus.extra eo.post Lanõ.dicit q̃ non. Ꝫ solum cũ mutilat̃ aliquod de p̃cipalibꝰ membris. Et ꝑm Panor.in.c.j.q̃ cle.vel vo.ex sola effusione sanguinis nõ causatur irregularitas.

¶ An aũt digitus sit membrum. Rñ. Bar.in.l. ij.ff.de pu.iudi.ꝓcludit membꝝ appellari:qõ habet officiũ separatũ et distinctũ ab alijs.vt oculus lv.di.si euangelica.vel manus:aut pes: vt in aut. ℔ nouo iure. C.de ser.fu. Digitus aũt nõ est membrum.℔ ps membꝛi. Ad hoc tex.bonus.lxxxix.di. singula.vbi appellat̃ membꝛũ:qõ hz officiũ distinctum. Et sic incidens alicui digitũ:nõ est irregularis. Secus si totã manũ:vel pedẽ:vel oculum.

¶ Quid aũt si quis debilitauerit membꝛum:ita vt quasi sit inutile:nõ tñ detruncauit. nunq̃d efficet? sit irregularis. ℣ubiũ facit:quia paria videnꝫ nõ esse:z inutile esse. Rñ. Panor.in.c. cum illorũ.de sen.excom.dicit q̃ differentia est inter truncatõez membꝛi z mutilationez. Et vt diuersa ponunt in d.cle.si furiosus. Et truncatio dicit̃:totalis membꝛi abscissio:seu diminutio. Mutilatio vo:quando in totũ membꝝ non abscidit̃: sed ex ꝑcussione impedit̃ eius officiũ vtputa. in tibia ꝑcussus: nõ valet mouere pedem:z quodlibet istoꝝ inducit̃ irregularitatem ꝑm eũ. Sed idem Panor. in.c.clericis.ne cle.vel mo.z in.d.c.j.tenet expresse contrarium:dicens.q̃ membꝝ debilitatuz valet saltem ad decorem.z in penis fienda est mutioꝛ interpretatio. Idez sentit Cal.ꝑm eũ. Sed Guil. de lanõ. in suo sacramentali dicit q̃ nõ soluz occidens: vel mutilans membꝛũ est irregularis: sed etiam reddens membꝝ inutile:dũmodo sit de p̃cipalibꝰ membꝛis. Et de illis qui redderent hominem deturpatum. Et idõ et inutilem ꝓ diuinis officijs exercendis. Et idõ si quis faciem alterius deturpet:vel verberet: licz al's vere non sit mutilatus:si tamen ex huiusmodi deturpatione efficiatur inhabilis ad premissa q̃. ꝓpter scandalum:ipsum credit esse irregularez. Et idẽ si sibi faceret maculam:vel aliud impedimentum in oculo:etiam sine eruitione. Secus si membrum omnino occultum sibi auferet. puta, digi-

tum vnius pedis: vel testiculum: sine alia magna debilitate: vel deformitate. ¶Hec omnia ꝓbantur lv. distinctōne. per totuz. hec Guil. ¶Et hec opinio videt valde ratōnabilis.

¶Qui percutit mulierem prægnantem: vel dat ei aliquid vt faciat abortsum. Si ex huiusmodi percussione: vel rei datione illa abortitur: si iam erat formatus fetus: est irregularis. Secus si nōduz erat formatū puerperiū.

¶Quid si dubitetur. Vtrum ex percussione: vel rei sumptione secutus fuit abortsus: vel ex alia causa: vel vtrum esset puerperium formatum vel nō. Si probabiliter dubitat: debet a promotōne z ministerio abstinere: ne periculo se cōmittat. Si autem habeat temerariam opinionem: eam deponat.

¶Quid si plures reperiūtur in pugna: in qua alij qui sunt interfecti: vel mutilati et nescitur a quibus Respon. fm Ray. ꝙtum ad irregularitatem omnes censentur irregulares. Et qui sunt ex parte iuuantium. et qui sunt ex parte recipientium: si illi erant clerici: et sic illicite mouerunt arma. distin. lj. si quis post. Sed Archi. xxiij. questione vltima. c. si. dicit ꝙ istud dictum Ray. quidam intelligūt quando clerici erant in culpa. Nam si defenderēt se vel socios necessario: licet aliquis a defendentibus sit interfectus: ex alia parte: reliqui qui non interfecissent: nec interfectores iuuassent: non essent irregulares: licet voluntatem occidendi habuerit quia lex promotione factum requirit. Ipē tamen Archi. distinguit inter repellentem et inferentem vim: vt repellens: ex dispensatione promoueatur: z tolleretur in susceptis: dum tamen constet eum non percussisse. Inferens secus: quia in culpa est. Dicit etiam Archi. fm Inno. et Hosti. ꝙ si quis percussit aliquem in bello iusto. si non sit inde mortuus vel mutilatus suis ictibus: non efficitur irregularis: etiam si alij occidant: dūmodo non ꝓcauerit eos. extra eo. significasti. el. ij. Addit tamē Inno. ꝙ si animo occidendi percussit aliquem: licet non letaliter: ꝫ alij postea occidunt: est irregularz. z de hoc videt casus in dicto. c. significasti. ex quo eliguntur tres casus singulares. Primus ꝙ si ꝙs percussit non letaliter: si animum occidendi habuit: et ex alioꝝ vulneribus percussus expirauit irregularis est. Secundus qui alium letaliter percussit: licet ab alijs fuerit extinctus multotortius irregularis est. Tercius si nō apparet: an letaliter: sed etiā percussus ab alijs obijt: z nō apparet ex cuj? vulnere decesserit irregularis est.

¶Quid autem si quis percussit non letaliter: apparet tamen ꝙ ex percussione sua non poterat iste fugere: vnde fuit occisus ꝑ parochianis. nunquid sit irregularis? Hosti. dicit ꝙ sic. quia ꝑstitit causam homicidio. Et ita communiter transeūt doc. Sed de hoc Panormitanus dubitat in dicto. ca. significasti. Nam cum liceat clerico pro defensione rerum percutere. licet non letaliter: tūc si iste insistit rei licite non debet euentus mortalitatis sibi imputari: cum ipse in homicidio non reperiatur. vnde posset dici. ꝙ quo ad penam: nō debeat iste teneri: sed quo ad cessatōnem a diuinis. Potest ꝫ saluari opinio Hosti. tanꝫ tutior.

¶Quomodo autem et quando bellatores efficiātur irregulares: maxime quo ad clericos. Jo. cal. et Jo. an. in nouella in. c. petitio. extra eo. sic distinguunt. Clericus aut vtitur armis incōtinenti repellendo vim vi: et cuz debito moderamine. Aut aliter. Si primo modo: etiam si occidat: vel mutilet. nōn est irregularis: cum scilicet facit ad sui defensionē. di. j. ius naturale. Si aliter facit. aut agit de licentia pape. aut ꝓprio motu. Si de licentia pape: puto ꝙ in bello iusto vti potest armis offensibilibus. Naz inter alia que faciunt bellum iustū est auctoritas pape vel principis. Et tūc si occidit vel mutilat: non est irregularis: ex quo papa dedit sibi licentiam. Nam cum irregularitas sit pena: ꝙ cōstitutiones canonicas introducta. ex quo papa potuit dare licentiā clerico: z auctoritatem vtendi armis quibuscūqz: etiaz sine metu irregularitatis dando hmōi licentiā: videt ꝙ abstulit ab eo incursionem irregularitatis. Hoc quidaz dicūt verum qñ papa hoc exprimeret. Alꝫ secus. Sed quibusdam alijs videt ꝙ etiam sine expressione nō fieret irregularis. si motu ꝓprio clericus vtit armis. tūc aut in bello iniusto: aut iusto. Si in bello iniusto: planū est ꝙ nō est sibi licitum: siue suis fauorē praestet: siue vt timorem incutiat aduersarijs. Et si sibi aliqui sunt occisi vel mutilati: irregularis est. xxiij q. viij. c. j. et. ij. Si in bello iusto. puta. ꝓ defensione patrie vel alioꝝ. xxiij. q. iij. fortitudo. Et tunc poterit interesse etiam cū armis defensionis. Nō tñ debet pugnare: sed hortari poterit. xxiij. q. viij. vt prius. Sz cū armis offensibilibꝫ nō debz ibi esse: nisi ea intentōne vt defendat: nō vt pugnet. xxiij. q. viij. clerici. Et si in tali bello est aliqs occisus vel mutilatus ab ipso clerico est irregularis. Si autez ipse neminem occiderit vel mutilauerit: nō est irregularis licet quis ab alijs occisus sit vel mutilat?. Ad tollendū tamē duplicitatis ambiguū ad cautelam hoc casu: potest sibi imponi pnīa. Et sic intelligitur. extra de cle. pcuss. ꝑsentium. Si vo in tali bello clericus vulnerauit aliquez: sed nō occidit. vel mutilauit: distingue. Aut talis vulneratus: fuit postea occisus ab alijs. z tūc subdistingue. vt supra dictū est. aut habuit animū occidendi: z est irregularis. aut non. Et tūc etiam distingue. ꝙ aut vulnus ipsius clerici pōt discerni ab alijs vulneribus et tūc nō est irregularis: si vulnus nō est mortale. Aut nō pōt discerni. Et tūc ꝓpter dubium iudicatur irregularis. Nota tamē ꝙ ex hoc ꝙ papa dat licentiaz clericis ꝙ intersint bello: non tamen videt ex hoc licere clericis vti armis nisi ad defensandū. nō aūt ad occidendū aggrediendo nec etiā paganū. Sed ꝑsit tñ interesse ad hortandū alios xxiij. q. viij. omīl. z. c. se. hec Archi. fl.

¶Qui etiam se mutilat ex impatientia vel etiaz si hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputando: irregularis est. lv. distinc. si quis abscederit. et. c. qui partem.

Hore canonice.

Vtrū clerici teneāt ad horas canonicas. Rñ. fm Panor. in. c. j. de cele. miss. Et Lar. in clemen. prima. eo. ti. q̄ quilibet promotus ad sacros ordines tenetur ad diuinum officium. Secundo. quilibet beneficiatus quātumcū q; modicū sit beneficium: etiam si beneficiū sit de patrimonio. Et hoc si patrimoniū factum est beneficiū. Als non. Adde tertium fm Astesā. q̄ licet religiosus nō teneatur ad horas ratōne qua religiosus. vt patz in religiosis laicis: tñ tenetur si est ordinatus in sacrīs vel etiam ex statuto religionis. possunt oēs clerici obligari etiā non ordinati. Et p̄ hoc patet quid dicendū de fratribus pfessis in ordine minorū: qui ex ꝓsuetudine ordinis vocantur clerici. licz nō sint in sacris: nec etiam habeant primā tonsuram. An teneantur ad officiū? Et p̄ predicta patz q̄ sic. Et hoc etiā tenet magister Bar. de pis. super. iij. c. regule. vbi dicit q̄ in ordine mi. sunt fratres in duplici differentia. Quidā sunt diuino cultui deputati z literati. Et alij illiterati: seruitio prefatoz deputati. Et sic expresse innuit: q̄ tales fratres professi: licet nō hēant primā tonsurā: ex cōsuetudine ordinis nominant clerici: z sic obligantur ad officium clericoz. Als ad nullum officiū tenerentur. qō non est dicendū. Nec ob. si dicat q̄ appellatione clericoz: saltem in materia penali nō veniūt illi qui saltem non habent primam tonsuram. Nam patet responsio ex p̄dictis: q: illud verum: nisi aliter constaret de mente fundatoris regule: qui potuit et voluit etiam non ordinatos obligare. ad diuinum officium. Idem credo sit in alijs religionibus.

An autem clericus in minoribus releuetur ab officio diuino: si est absens ab ecclesia: in qua ē beneficiatus ex causa ratōnabili: et deseruit ecclesie p̄ vicarium. Pe. et Ab. dicunt in dicto. c. j. q̄ sic. Et hanc differentiā assignant inter clericum constitutum in sacris: et constitutum in minoribus beneficiatum. Allegant. c. peruenit. de ap. Facit. c. cum ex eo. de elec. li. vj. Sed Panor. ibi non placet hec opinio. nec illa iura hoc probant. Nam loquūtur quo ad officiandum ecclesiam. nam ex iusta causa quis excusat non tamen releuat: quin teneat dicere in priuato.

Sed dubitatur. An isti beneficiati existentes in minoribus: ex quo deseruiūt p̄ vicarium: teneantur dicere officium? Et videt q̄ nō: q: p̄dicti videtur teneri ad officium ratione beneficij: sed beneficio satisfactum est: ex quo deseruiūt per vicariū. hanc opinionem refert Jo. an. in dicto. c. j. z non reprobat: nec expresse approbat. Et idem facit Jo. de ligna. in dicta cle. j. Sed ipse Jo. an. in fi. d. c. j. dicit vnum dictum: per quod tacite videtur recedere a dicto. Pe. z Ab. Dicit enim se libenter vidisse q̄ ecclesia fecisset statutum: vt clerici saltem in minoribus beneficiati: non curati: excusarentur occasione studij ab officio dicendo deseruiendo ecclesie p̄ vicarium: et dicendo officium beate virginis. Et sic apte vī sentire q̄ cessante statuto ecclesie: q̄ clericus in minoribus beneficiatus nō excusatur: q̄ uis deseruiat per vicarium: z ipse dicat officiū beate virginis. Etiam si ipse sit absens ex probabili causa: vt studiorum. Et Panormita. credit hanc opinionem veriorem et tutiorem. Ex predictis infertur: q̄ clericus in minoribus non beneficiatus ad nullum officium diuinum tenetur. nec ad septē psalmos nec aliud. Exquo nullo iure cauetur. Et Panormitanus in dicto. c. primo dicit q̄ hoc habet generalis consuetudo: que non dicentes excusat.

Vtrū clericus non dicendo horas peccet mortaliter? Rñ. fm Ol. qui ex aliqua necessitate fm formam ecclesie non dicit. puta. propter defectum visus. vel infirmitatem: vel paupertatem: vt quia libro caret. recompensat tamen per equiualēs. puta. per psal. vel oratōnem dominicam non peccat. Similiter nō peccat mortaliter q̄ verba quidē dicit: licet ad illa nō attendit: q: cum p̄ceptū de dicēdo horas sit de iure positiuo: nō refert nisi ad ea: q̄ sub iudicio humano cadere p̄nt. Et ista sunt q̄ exercentur per actus exteriores: non autem interiores. Et sequentes hanc opinionem dant tale exēplum de illo. vicz qui vult ire ad sanctū Jacobum z posuit se in itinere animo ꝓplendi votum: quia non est necesse q̄ semp̄ habeat in animo sanctum Jacobuz sed sufficit q̄ ab initio intendat. Et hoc idem videtur voluisse Scot. in. iiij. vbi dicit q̄ in conferendis sacramentis: non sufficit intentio habitualis nec requiritur actualis: sed bene requiritur virtualis: quia in virtute illius intentōnis p̄cius habite actualiter. s. in principio facit omnia q̄ facit: tanq̄ ex radice. Sic in ꝓposito. vide de hoc sup̄ Baptismus. iij. Hosti. etiam dicit vt notat. Archi. fl. in sum. q̄ in p̄cepto est horas dicere: sed alique in deuotōne consistunt: suadendo dicunt. Et hoc est qō dicit tex. in. c. dolentes. extra eo. ibi: quantum deus dederit. per que verba apposuit ꝓsilius fragilitati humane ꝓpatiendo: quasi dicat precipimus vtvnusquisq̄ dicat horas suas: attentōnem autem et deuotōnem in p̄cepto nō ponimus: sed gratie dei fm q̄ ipsam dare voluerit duximus relinquēdum. Et hunc intellectum teneas: quia benignior est. z quia non debet ecclesia alicui laqueū imponere. xxvij. q. j. deviduis. hec Archi. f. z benboych. Idem Pet. de pal. dicens q̄ euagatio que est preter intentōnem: z propter occupatōnez precedentem licitam peccatū nō est. Secus si ꝓpter illicitaz. Sz si euagatōez aduerteret: et solū fm actū exteriorem. licz sit temeraria z grauis: forte non tamen mortale: nisi propter ꝓtemptum. Et ideo licz dicendo officium cogitet aliud: non videtur transgressor precepti ex natura facti. Si autem euagatio mentis fit ex hoc q̄ aliquis scienter se occupat in actu exteriori qui non secum. patitur attentionem: vt exercitium manuale: tunc videtur esse culpa mortalis: z directe contra preceptū dicto. c. dolentes. Sed si dicens officium aliqua verba pretermittit: non oportet q̄ propter hoc a capitere

sumat disturbando officiuz: immo etiam si dicendo in choro cum alijs: ex aliqua necessitate preter misit psalmū: vel lectionē. vel aliquid huiusmodi z nō aliter potest omissum supplere: nisi subtrahē do vocem ab adiutorio chori: melius est pertransire: q̄ officium chori diminuere. Et si is qui tenetur ad horas: ex industria: vel negligētia sola omittat: mortaliter peccat dicto. c. dolentes. Et fm eū dez Ol. non sunt tot peccata: quot sunt hore omisse: quia totum officium vnius diei est totum vnū integratum ex suis partibus. Et ideo p̄cepto vno precipitur: et transgresso: non transgreditur nisi vnum preceptum. Et hoc tanto amplius quanto plures partes eius omittit: quotiens autem recordatur de officio dicendo: z ꝓpter nō dicere: totiens mortaliter peccat.

Utrum scholaris, qui tenetur ad horas canonicas dimittens eas dicere vna die ꝓpter studiū: z lectiones ex ꝓposito et spe dicendi in alio die peccet mortaliter: Rñ. fm Den. ō gan. Si dimittat hoc absq̄ legitimo impedimento: peccat mortaliter. Sed questio nostra querit vtrum studiū possit esse ita legitimū impedimentum omittendi horas: sicut grauis infirmitas: Et ideo dicendū: q̄ si clericus habet talem necessitatem studij: q̄ dicēdo horas imineret crimen z scandalū mortale cui potest occurrere dimittendo horas: nec istam necessitatem potuit p̄uidere rationabili coniectura: nec per ꝓns p̄uenire: tūc nō peccat omittendo horas: quia licet dimittere sit de se peccatum: tū propter maius malum euitandum amittit rationem peccati. Plus eñ tenet occurrere scandalo: ad q̄ tenet ex diuino p̄cepto: q̄ dicere horas ad quas tenetur ex p̄cepto ecclesie. vnde in hoc potest eccl'ia dispensare: non in primo. imo peccat dicendo horas: z nō occurrendo illi scandalo. Si aūt nō sit talis necessitas: ꝫ potest dimitti lectio z studiuz sine tali discrimine: vel scandalo mortali aut potuit p̄uidere rationabili coniectura q̄ vēturū erat. z p̄uenire dicendo horas: tūc omittēdo peccaret mortaliter. hec Den. Causa autē rōnabilis esset si populus moueret ad arma vel scādalū magnū vēturum esset quib⁹ verisimiliter posset obuiari. Posset etiā dici q̄ causa rationabilis omittendi esset: si talis clericus esset solennis p̄dicator: vel lector. Et ꝓpter casum inopinatum necesse est̄ omittere p̄dicationem: vel lectionē si haberet dicere officiū: tūc enim omittendo officium: nō esset iudicandus de mortali: cum ꝓposito tamen alia die satisfaciendi. Simile habes infra. c. ieiunii. de p̄dicatore solenni qui omittit ieiunii ecclesie ꝓpter predicatōnem cum non potest facere vtrunq̄: et non peccat: cuz non sit intentio ecclesie statuentis ieiunia per hoc impedire alias magis pias z necessarias causas.

An autem clericus infirmus excusetur ab officio: Rñ. fm Inno. q̄ aut talis est infirmitas que multum noceret sibi ꝓpter officium dicendum: et tūc excusat. Secus si nō multū noceret. vt in febre quartana vel febricula.

An autem clericus infirmus non valens dicere officiū: saltem teneatur audire: Dic q̄ hoc nullo iure cauetur.

An aūt nō valens dicere officiū ꝓpter infirmitatem: teneat postmodū cessante infirmitate illud resumere: Rñ. Inno. q̄ non. Et Panor. in. c. ex parte. de obser. ie. dat exemplū a simili: de nō valēte ieiunare in quadragesima. cui nō iniungit vt ieiunet alio tempe: vt in. c. ij. de obſ. ie. Item si teneor p̄stare operas certo tpe: z impedior: nō sum obligatus in alio tempe. vt est tex. in. l. si non sortem. §. libertus. ff. de pdit. inde. Et si mihi relinquitur vsusfructus biennij futuri: si impedior: nō possuz petere vsumfructum alterius biennij: quia nō est idem vsusfructus. vt in. l. si vsusfructus mihi i biennium. ff. de vsufru. le.

An aūt ille qui tenet ad officium: teneat dicere antiphas z responsoria: vl' sufficiat audire. Dic q̄ antiphas quilibet tenetur dicere: q̄ cantant vniuersaliter ab omnib⁹ fratribus. Secus vo de respōsorijs: q̄ cantātur vt plurimum a cantoribus dūtaxat.

Quid in clerico qui diu dimisit officium sine cā legitima z confitetur. An cōfessor debeat dare penitentiam: q̄ iteret totum officium omissum. An mutare possit penitentiam. Dic fm Inno. q̄ mutare potest.

An autē clericus nō dicens officium sine causa rōnabili teneat restituere fructus. Rñ. q̄ non. vide diffuse s. Clericus. iiij.

An autem officiū beate virginis sit in precepto Jo. de ligna. in. d. cle. j. dicit q̄ hoc iure nō probatur. Tamen ꝓmunis ꝓsuetudo est vt ꝓputet̄ inter horas canonicas. Et hoc verissimuz putat Panor. Nam ordo antiquus est ab ecclesia traditꝰ: vt etiam publice dicatur in ecclesia certis temporibus: q̄ nō esset: si nō esset in precepto. Nam multa p̄ traditionem antiquoꝝ patrum: sunt in precepto. que nō reperiunt̄ scripta. xj. di. ecclesiasticaꝝ. et. j. e. cum marthe.

Quid si clericus sit p̄bendatus in duabꝫ ecclesijs: cuiꝰ officiū dicet. Rñ. fm Tho. in quolibet sufficit quidē q̄ semel officiū dicat fm ꝓsuetudinem alicuiꝰ ecclesiaꝝ: in quib⁹ hz p̄bendā. z videt̄ q̄ debeat dicere officiū illius eccl'ie: in qua maiorē habz gradum: q̄uis forte in alia pinguiorem obtineat p̄bendam.

Clericus de iure diuino tenet̄ ad septem horas canonicas: ꝫ nō sunt de iure diuino: q̄ ad determinationē. vñ officiuz seu determinatio z distinctio officij est de iure positiuo. Hz septies laudare deū est de iure diuino. Exq̄ infert Panor. q̄ papa licite p̄t dispensare circa mutatiōez officij: ꝫ nō p̄t dispensare vt clericus nō teneat dicere aliq̄d officium. Licet lanō. z Jo. de li. in. d. cle. j. aliter senserit Quaꝝ horaꝝ: tres sub nocturno officio p̄bendū tur. s. matutinū prima z ꝓpletoriū. Alie vo quatuor hore dicunt̄ officiū diurnum.

Utrum liceat dicere matutinas de sero. Resp. fm Thomam in quoli. Si quis diceret matutinas ꝓpter necessitatem honestaꝝ occupationū

nō malefaceret. Nam et hoc etiam in solennibus ecclesijs fieri solet. Si aūt hoc faceret vt quieti ꝯ no ⁊ voluptati vacaret: nō est absq; peccato. Nō tamen videtur de se mortale: quandocunq; tarde quis dicat officiū: dūmodo nō transeat dies: qui ꝯtum ad hoc videt terminari circa mediā noctez Non enī istud preceptū de horis dicendis refert ad tps fm Archi. f. in sum. Tamen vt hī in dicta cle. j. ibi. horis debitis. hoc est fm Pau. qñ hora officij rñdet hore diei.

Que autē sit hora dicendi matutinas: Rñ. diuersaz ecclesiaz diuersa cōsuetudo seruat. tamen si ꝓprie dicamus matutinuz est quarta seu vltima vigilia noctis. vicz post tres partes noctis vsq; ad auroram.

An aūt in principio officij debeat dici pr̄ noster Dic fm Lu. ro. in suis singularibꝫ. q; dz dici in fine ⁊ nō aī: q; hoc nullo iur̄ cauet. Et q; debeat dici in fine ex tex. in. c. id sp placuit. de ꝓse. di. v.

An aūt liceat de mane oīs horas simul dicere: Lar. in. d. cle. j. dicit q; itinerantes ⁊ plati occupati pñt omnes horas simul dicere: sicut facūt cardinales. Et est melius p̄uenire q; p̄ueniri: maxime q; prima pars diei est aptior ⁊ deuotior ad oraēdū: q; suprema.

An aūt vespere debeāt dici aī prandiū tempe quadragesimali. Archi. f. dicit q; vespe debeant dici tempe quadragesimali ante prandiū: canon insinuat de ꝓse. di. j. solent. Sed ille tex. videt loq; de officio ecclesiaz. Ideo si q̄s priuatim vespas dicat post ꝓmestionē in quadragesima: nō ꝓdemnarez de mortali: q; nō reperio scriptum. Nulli tñ ꝓsulerem hoc agere: q; videt esse de ꝓmuni more timoratoz non prandere ante vesperas dictas. Illud etiam decretū magis ibi ponit ratōne tempis cōgrui obseruandi in ꝓmestione ieiunij quadragesimalis: q̄ ratione officij. Et de nona dicenda ante prandium in ieiunijs ecclesie extra quadragesimā multo minus: quia nihil sup hoc inuenitur determinatum.

Quid si monachus p̄ficitur ecclesie parochiali. Nō officiū sequet: Rñ. fm Po. seruabit ꝓsuetudinem ecclesie ad quā transit.

Quid si quis omissa vna hora dicat sequentez: Rñ. fm ỳỳ. Credo q; sufficit q; caute suppleat illud tñ qđ omissum est: ⁊ agat pnīam de negligentia. Penitentia q̄z de omissis horis est arbitraria: sic ⁊ alie de pe. ⁊ re. deus qui.

Utrum clericus excōicatus teneatur dicere horas. Rñ. si est excōicatus minor: non est dubium Si ỳo est excōicatus maior: dic fm Host. ⁊ alios q; tenet quidē dicere: ꝫ nō in ecclesia: vel cum alio aut q̄si in officio suo: sed solus: et quasi p modum oratōnis. i. vt nō dicat. dñs vobiscū.

An aūt degradati teneant ad officium: Dic q; sic. Vide de hoc s. Degradatio.

Clerici et religiosi commorantes cum cardinalibus: aut cum quibuscunq; pontificibus: gratiam et communionem sedis apostolice habentibꝫ. vt i cle. dignum. eo. ti. possunt se coaptare illis in diuinis officijs: nec ad alia tenent.

Ieiunium. Quid sit ieiunium

Rñ. fm Bof. et Pano. super Rica extra eo. q; ieiunium de quo hic: est abstinentia a cibis fm ordinatōnem: seu ꝓsuetudinem ecclesie. Et ieiunium dicitur a quodā intestino sic vocato. quia vt plurimū est vacuū et exinanitum.

Utrum ieiunium cadat sub precepto. Respō. fm Tho. scda scōe. q. clxvij. q; ieiunium in ꝯtum pertinet ad necessitatem coertionis peccati: vel satisfactōnis in penitentia: vel ad eleuatōnem mentis ad spiritualia: sic ih̄ꝫ omnū cadit sub p̄cepto legis nature: ꝫ determinatio tpis ⁊ modi ieiunādi: cadit sub precepto iuris positiui: q; ab ecclesia sic ē statutū. Nec tamē quilibet transgrediens peccat mortaliter: ꝫ tñ qui transgredit ex cōtemptu: vel sic q; impediatur finis: quem intendit legislator. Sed qui ex causa ratōnabili frangit ieiunium: nō peccat mortaliter: nec est transgressor p̄cepti. Glo. autem. xxv. dis. in. §. als ea demum. dicit q; transgrediens ieiunium solenne obligatur ad mortale. Pano. autem vbi s. dicit. q. d. suus Lar. dicit h̄a procedere quando ieiuniuz omittitur ex contemptu: vel inobedientia: vt quia non vult se subijcere precepto superioris. Secus si sine ꝓtemptu: q̄s tunc transgressio solum obligat ad veniale. Et dicit hoc tenere Archi. in dicto. §. als ea demuz. Sz certe Archi. ibi solum refert opinionē Jo. de font. et transit. Sed aliter dicit in. c. vtinam. lxxvj. dist. Ibi enim dicit q; si ex aliqua causa quis transgreditur ieiunium: non peccat mortaliter. Quod potest intelligi: quādo forte esset debilis: nec curat ire ad superiorem pro licentia. Secus sentit quando nulla subesset licita causa. Sed pro prima opinione facit notabile dictū collec. in. c. j. de consti. vbi dicit q; trāsgressio canonis obligat ad mortale: qñ fit ex contemptu: seu inobedientia. Et ꝓtemptus ꝓprie est: quādo ex sola voluntate non vult se subijcere statuto superioris. Et iste ꝓtemptus clare apparere non potest: nisi p monitōnem fm eū. Sed si quis transgreditur ex ꝓcupiscentia. ira vel negligentia. tunc obligatur ad veniale. Quod dictū prima fronte videt notabile. Et hoc dictum Pano. putat. verum vbi superior aliq̄d iniungeret p verbum ꝓmune. puta. p verbum statuim9. vel ordiamus. vel simile. Secus vbi ꝓcederet p verba p̄ceptiua: seu equipollentia. Nam transgressio precepti superioris obligat ad mortale. licet fiat sine cōtemptu. xiij. q. j. c. quod precipit. et in. c. ij. de ma. ⁊ obedi. Et fuit illud iudiciū beati Tho. q; vbi statutum fit p verba cōia: transgressio nō est ad mortale. Nō intellige qñ fit sine ꝓtemptu. Nam sicut nō omnis transgressio legis obligat ad temporalem mortem. Ita nec eternam: que prouenit ex peccato mortali. Et ideo ponderanda sunt verba statuti: seu canonis quibus indicitur ieiuniuz. An sint verba preceptiua: seu equipollentia: seu ꝓmunia. Et predicta notabis: q̄a materia est pegrina. Qñ aūt transgressio statuti: vel regule obliget ad mortale. Vide Pano. in. c. nam concupiscentiam. de

consti. et in. c. dens. de vi. et hone. cle. et in toto iure canonico non est tex. qui ad hoc faciat: vt facit cle. exiui. de ver. signi. Archi. autez. flozen. in sum. dicit fm Tho. in. iij. di. xv. q si quis ieiunia instituta ab ecclesia fregit libenter: vel scienter: z sine cā ratōnabili peccauit mortaliter: postq̄ peruenit ad etatem: in qua obligatur. Secus si non aduertebat esse diem ieiunij: vel etiam quando sibi videbatur non posse ieiunare ratōne debilis complexionis: cum tamen posset: q̄uis peccet forte nō mortaliter: si habebat aliquam causam dubitādi. debz tamen induci ad ieiunium. De autem de pal. circa hoc sic dicit. ieiuniū cadit sub iure positiuo. vnde eius transgressio sine causa est peccatū mortale Quando vo fractio eius est cum causa: non ex toto sufficiente: est veniale: vt in his qui legunt institutam in completorio. Quando vo sufficiens est simpliciter: tunc nulla est culpa. Qui autē non aduertens de ieiunio comedit in mane: si quidez sciebat se tenebatur q esset ieiunium: non excusata fractione ieiunij. non tamen tenetur postea eo die ieiunare: cum iam sit obligatus ad alium diē. Et si nō liceret sibi plus comedere: nimis grauaretur: nec cum toto hoc esset ieiunium: propter nimiam anticipationez. Item si non ieiunando cum posset: in diebus ieiuniorum comedit pluries: fm Jo. An. neapolitanuz in quolibet totiens peccat mortaliter: quotiens comedit vltra vnam vicem: quia reducitur istud peccatum ad preceptum negatiuū. Durandus tamen in. iiij. tenet q sit tm vnuz peccatum: sed tanto grauius quanto pluries cōmittitur. Et istud communius tenetur. Et hoc nisi comedens: nouo contemptu: pluries incideret in illud. hec Archi. f.

¶ In quibus diebus tenetur quis ieiunare. Respondeo quantum ex precepto ecclesie. tenetur primo totam quadragesimam. de consecra. distinctione. iij. non liceat. c. non oportet. z. c. placuit. Item quatuor tempora. lxxvj. distinctōne statuim⁹. Item in vigilia natalis domini. extra eo. c. j. et in vigilia assumptionis virgi. d. c. primo. et in omnibus vigilijs apostolorum preterq̄ Philippi et Jacobi: quia venit tempore paschali. et Johannis euangeliste: quia venit infra octauas natiuitatis. extra eo dem consilium. De festo etiam beati Bartholomei consuetudo seruanda est: non de ieiunando: quia hec est firma et vniuersalis: sed de die celebrandi festum: vt in dicto. ca. consilium. Item ex vniuersali consuetudine ecclesie: preceptum est de vigilia Joban. baptiste. omnium sanctoz. et beati Laurentij. Item vigilia penthe. est ieiunanda: de qua habes duas glo. primā in. §. necessario. lxxvj. distinctōe. Aliam. Ber. in dicto. c. ij. Et tene eam menti. Nam Gratianus visus est sentire contrarium in dicto. §. necessario. In vigilijs autem rouogationum fm Panoz. in hoc seruanda est psuetudo loci. Idem dicit de aduentu.

¶ Nunquid autem ieiunium possit differri ō die in diem. Dicit Inno. q sic: existente causa. Nam videmus q si festū accidit sc̄a feria nō ieiunatur die dominica: sed transfertur ad diem sabbati precedentis: vt extra eo. c. j. Ita dicendū pari ratōne. q si vigilia accidat in aliquo festo solenni: q tunc ꝓpter veneratiōnem festi potest ieiunium explicari die precedenti. Et ponunt doct. in multis locis francie exemplum. vbi ꝓmuniter festum sancti q̄ntini quod accidit in vigilia omniū sanctoꝝ. nō enim illi homines ieiunant propter festum solenne: sed transferunt ieiunium in aliam diez. Et idē posset fieri q̄n ieiunium accidit in festo principali alicuius ciuitatis vel loci: vt ieiunium trāsferatur in precedentē diem: z placeret: vt ista translatio fieret p epm. hec Panoz. vbi supra.

¶ An aūt consuetudo nō ieiunandi excuset non ieiunantes. Posti. in. c. ij. extra eo. dicit q in ieiunijs solēnibus. i. indictis per ecclesiaz: nihil pōt facere psuetudo. Nō intelligit Panoz. verum: quādo cōsuetudo ex toto vult illō ieiuniū tollere. Secus autem si illud interpretat qualiter sit explendum. puta. quo ad cibos. horam. collationez. z huiusmodi. Nam consuetudo est optima legum interpres. Et Panoz. in dicto. c. ij. limitat adhuc fortius dictum Posti. q vicz in ieiunijs solennibus non valet psuetudo. Hoc intellige: nisi papa sciret et toleraret. vide tamen glo. singularem in. d. c. ij. q valet consuetudo ieiuniorum relaxatiua: de q glo. Panoz. ibi facit magnum festū propter ei⁹ auctoritatem.

¶ Utrum liceat ieiunare in dominica. Hic ꝓnt habetur de cōse. di. v. c. quadragesima. q dies dominicales sunt subtracti ab obseruantia ieiunij tē poze quadragesime: fortius alijs temporib⁹: quia dies est leticie. Si quis tamen absq̄ scandalo aliorum et absq̄ alia superstitione ieiunaret: non peccaret.

¶ Que hora sit competens comedendi in diebus ieiuniorum. Glo. in. d. §. als. dicit q comedere antē horam comedendi ē mortale. allegat. c. solet. de cōse. di. j. Sed Panoz. super Rubrica eodem tit. dicit q aut loquimur ō ieiunijs quadragesimalibus Et tunc hora vespertina est competens. i. post cōpletas vesperas in ecclesijs: que tempe quadragesimali dicuntur. et peccatum est ātic̄pare illaz horam. de hoc est tex. in. c. solent. Et ratiō illius statuti fuit: quia i ieiunio quadragesimali imitamur vestigia christi. qui abstinuit a cibo quadraginta diebus et quadraginta noctibus. Nos ita deberemus agere si natura pateretur. Sed quia hoc nō ē possibile in humanis: statuit ecclesia: vt saltē per oīes quadraginta dies ficte sumptos homines ieiunarent. nam post vesperas expletas dies ficte dicitur expletus cum non restet aliud officium diurnum. In alijs vo ieiunijs non est hora ab ecclesia prefixa. Et ideo communiter tenetur: vt in nonis licite sumatur cibus. Et ita habetur in obseruantia generali. Nam exquo non habemus ius specificum: recurrendum est ad consuetudinem loci. ad hoc textus in. c. vtinam. lxxvj. distinctōne Ri. tñ in. iiij. dist. xv. dicit q iam inualuit psuetudo in multis locis comedere q̄ statim p⁹ horam sex-

tam: vel ipsa hora sexta. Non enim tante necessitatis est in obseruatione ieiunij hora sexta sicut comedere semel tm̃. Circa tamen horam comedẽdi põt dispensari: vel ꝓpter debilitatem: vel ꝓpter lectõnem: vel propter iter: vel alias pias causas fm Pe. de palu.

¶ Que aũt requirant ad integritatẽ ieiunij. Ri. vbi supra dicit. q sub determinatõne precepti ecclesiastici õ ieiunio cadit semel comedere in die naturali. Et hora determinata. Et abstinẽtia ab esu carniũ. z ouis. et caseo in quadragesimali ieiunio. Adde etiã sagimẽ. i. lardũ. Jn alijs aũt nõ ꝓhibẽtur oua z lacticinia nec vllus tex. specifice disponit de hoc. Jõ sequẽda ẽ ꝓsuetudo. loci. d. c. vtinam.

¶ Quid aũt si quis excusẽt a ieiunio q̃dragesima li ꝓpter aliquã cãm legitimã. An peccet comedendo lacticinia. Rñ. Arebi. f. in sum. q si q̃s excusatus a ieiunio ꝓpter defectũ etatis: vel ꝓpter laborẽ: vel aliã ratõnabilez cãm: põt in quadragesima vti cibis quadragesimalibꝫ. et ex voluptate: vel incuria vtẽ lacticinijs ouis: vel carne mortaliter peccat. q: facit ꝓtra p̃ceptum ecclesie q̃ ordinauit vti debere cibis quadragesimalibꝫ. iiij. di. denicz. Jtez addit. q si quis in ieiunijs ab ecclia institut̃ in q̃dragesima. vel quatuor tpibꝫ: vel vigilijs sanctoꝝ comedit carnes ex delectatõne gule: vel sine causa infirmitatis peccat mortaliter: cum sit cõtra morem vniuersalem ecclesie.

¶ Quid de collatiõe que fit in sero: Rñ. Panor. dicit q aliq̃d sumere ꝑ collatõne õ sero magis ad sustentõez nature q̃ ad delicias: non est pctm̃: nec frangere ieiuniũ: dũmodo hoc fiat fm cõsuetudinem loci z tempate. Nam erq̃ nõ habem? in hoc ius specificũ recurrendũ est ad ꝓsuetudinẽ loci. ꝑ hoc. d. c. vtinã. z. c. illa. xij. di. Videm? eñ in simili religiosos p̃cipue cistercien̄. statuisse: vt hi qui ministrant reliquis tempe ieiunij aliquid sumãt: vt sic melius possint differre prandiũ. Jdem de lectoribus mense inter religiosos z hmõi. Et fm Jnn. isti nõ dicunt frangere ieiuniuz. Jdem dic de illis qui surgũt a mensa: vt portent encenium alicui. z postea reuertunt ad comedendum z hmõi. Jdem dic de ministrantibꝫ dñis qui pregustant cibos ex suspitõne veneni: nec etiã isti peccarent. si p̃gustarent in quadragesima carnes: dũmodo nõ faciãt ex voluptate. Et ꝑ predicta pz error dicentium: q comedere panem in sero ꝓ collatõne: etiã in modica quantitate frangit ieiuniũ. Jstud eñ nullo iure caueť. ieiuniuz eñ saltem quo ad circũstantias tempis. modi z sepius. vel semel comedendi est de iure positiuo: vt dictũ est ſ. Et exq̃ nõ habem? ius specificũ quo ad collatõez: recurrẽdũ est ad cõsuetudinẽ loci que est optima legum interpres. Et sic vbi est ꝓsuetudo comedẽdi modicũ panis in collatõne nullo mõ credendũ est frangi ieiuniũ: maxime in illis qui non habent aliud quod sumant: Adde etiam q dicit Pe. de pal. in iiij. di. xv. q si quis: non propter famem: vel voluptatez: sed pre timore ne deficiat ꝑ anxietate die ieiunij ficus: aut poretã prelibaret: vel huiusmodi. ſ. ante ꝓmeridiem ꝓ modum medicine: sic nõ est fractio ieiunij. Et dicit directo. fm quosdaz circa ieiunia ecclesie potest statui q bis: ſz parũ comedat in die. Sicut faciũt cistercienses: q ad remouendũ scandaluz et charitatem obseruandam statuerunt: q illi qui legunt: aut ministrant aliq̃d p̃gustent añ alios: nec soluunt ieiuniũ ab ecclia indictũ.

¶ Jn qua aũt etate teneat quis ieiunare: Rñ. fm Tho. scõa scõe. q. clvij. q q̃diu aliq̃ sunt in statu augmenti. ſ. vsq̃ ad finẽ tercij septenij. ſ. xxj. anni nõ tenẽt ieiunare. Conueniẽs aũt est: vt etiam in hoc tpe se ad ieiunandũ exerceãt plus vel minus fm modũ sue etatis z possibilitatis. Nouicij quo q̃ z iuniores religiosi fm vv. sup soluẽdo ieiunio. iuxta discretõnez prelatoꝝ se gerere debent. Et ex dictis Thome z vv. potest nõ irrõnabiliter dici: q etiã ꝓfessi in ordine minoꝝ ante dictam etatẽ. xxj. annoꝝ: nõ teneanť nisi ad ieiunia: q expresse in regula ꝓtinenť. Ad alia vo ieiunia ecclesie nõ tenentur ex regula: nec etiã ex p̃cepto ecclesie: vt dictum est ante dictam etatem.

¶ An autem dari possit prouectis tempus vltra qõ ieiunare nõ teneanť. sicut datur tps anterius. Rñ. in senibꝫ nulluz tps determinatũ est ab aliq̃ vsq̃ ad quot annos quis teneat ieiunare. Jn minium aũt senibꝫ secus videť vt patet ꝑ Ri. in. iiij. dis. xv. vbi dicit q nimiũ senes nõ tenenť ad ieiunium: q: in eis virtus z calo: est debilis. Et ideo se pius alendi sunt. Nimiũ aũt senes dicunť decrepiti. Et fm medicos regulariter hoc est a. lxx. annis vltra. Et fm glo. in phemio sexti: a. lxx. annis vltra nõ dicit esse quis in senectute: ſz in senio: qõ est alia ꝓ etatum terminus. Ad hoc facit psal. Anni nostri. lxx. z̃c. ꝓo hoc facit. l. fi. C. qui eta. lib. x. iuncta. l. ij. ff. fi. ff. de decur. vbi maior. lxx. annis. vltra excusat quo ad excusatõez muneꝝ psonalium ergo magis excusabit a ieiunio qõ est maximũ onus. nõ solũ senibꝫ: verũetiã iuuenibꝫ.

¶ An autem peregrini teneantur ad ieiunia terrarum: ad quas transeũt. Pe. de palu. prout recitat Archi. flo. dicit si consuetũ est in aliqua dioceſi: q ieiunetur certo die. Illi de dioceſi tenentur ieiunare. Sicut si episcopus indiceret. de ꝓle. dis. v. ieiunia. Consuetudo eñ ratõnabilis et ꝓscripta obligat. Et hoc quo ad indigenas. xij. di. illa. Alienigene vo si veniunt gratia habitandi. ex tunc ligantur ieiunio consuetudinario sicut et scpto. Si autem transeunt ꝑ terram non ligantur consuetudinibus nec statutis dicte terre: tenenť tamen nõ scandalizare. vnde occulte comedere pñt fm ꝓsuetudinem terre sue. Videť tm̃ q ꝓsuetudo laicoꝝ nõ ligat clericos: nec secularium clericoꝝ religiosos: quia distincti sunt modi abstinẽtie inter hos tres status. Jtem excusanť alienigene: q̃uis in terra eorum ieiunetur erquo veniunt animo remanendi Sed qui transitum faciũt per terram sicut nõ obligantur ad ieiunia illius terre: sic non liberantur a ieiunijs terre sue. Hec Pe. idem glo. viij. dist. c. que contra.

¶ Quid de pregnantibꝫ: Rñ. fm Ri. vbi supra

q̃ non tenentur ad ieiunium duplici ratõne. Pma. qz debent accipere cibum: non tñ p se: sed etiam pro nutrimento fetus. Scõa. quia pregnãtes cõsueuerunt habere varia et inordinata desideria ciborum diuersoꝝ. Et qñq; ita intensa: q̃ nisi aliquo modo possent appetitui satisfacere posset esse periculum pericitatõnis fetus. Et ꝓpter primam ratõnem lactantes etiam non tenent ad ieiuniuz Et vbi predicte. maxime pregnantes de se vellent ieiunare per longum tempus. puta. per totã quadragesimam: vel medietatẽ phibende sunt.

Quid ð egrotantibus vel debilibꝫ: Respõdit qui s. q̃ licet in eis aliqñ abstinentia sit vtilis. non tñ ad ieiuniuz qz in eis natura est debilis. Et ideo si daretur eis vna vice simul totuz quod est necessariũ ꝓuenienti siue sustentation: natura grauaretur. et si datur pluribꝫ vicibus: natura ꝓfortatur z vigoratur.

Quid de laboratoribꝫ: Respondit qui s. q̃ cuz graui labore victum necessariũ lucrant: nõ tenentur. qz in eis fit magna humidi ꝓsumptio: nec cuz ieiunio possent comede efficaciter opari. Debent tñ si adsit facultas: a suo sacerdote petere dispensationẽ nõ ieiunandi: z ille dz eis ꝓcedere. Qui tamẽ operarios ꝓducere nolunt: nisi sub hac cõditõne: q̃ nõ ieiunent: a pctõ nõ excusant. hoc aliqui limitãt nisi forte sit causa necessaria: q̃ festinatõez opis exposcat. Si aũt victũ necessariũ possunt acquirere cum labore: cum quo ꝓuenienter exercere possunt opus suũ cum ieiunio: tũc a fractõne ieiunij nõ excusant. Circa hoc tñ facta est magna modificatio. p. d. Eu. papã quartũ. Mcccxl. q̃ indulsit: q̃ artifices laboriosa opa exercentes: z rustici: siue sint diuites. siue paupes: nõ tenent ad ieiunandũ sub p̃cepto peccati: z q̃ absolui possunt: z q̃ inducãtur ad elymas: z ad alia bona spũalia.

Quid autez de pauperibꝫ mendicantibꝫ. Rñ. Ri. vbi s. q̃ victũ necessariũ hostiatim mẽdicantes: qñ sit tantũ habere nõ possunt de elemosyna hora ꝓmissionis: q̃ ad victuz totius diei cõmode sufficiat: vel qñ ex p̃cedenti inedia debilitati ieiunium sustinere comode nõ pñt: ieiunare nõ tenent.

Utrum peregrinantes z viatores teneant ad ieiunia ecclesie: Rñ. Asten. q̃ si sit talis peregrinatio vel viatio q̃ differri possit sine incõmodo: debz differri si simul cum ea nõ possit ieiunari si aũt nõ potest differri vt qz temꝑ ieiunij ꝓoccupat hominem in via: vel quia dies festus alicui imminet ad quem ex deuotione homo pergere cupit: vel quia mora in patria periculum habet: vel spirituale: vl̃ corporale potest fm dispositõez sui superioris soluere ieiunium: vbi ita est ꝓsuetum: quia ex hoc ipso q̃ prelati dissimulant: annuere videnť fm tho. Nec ob. q̃ consilio preceptum debet preponi. q̃a intentio dantis huiusmodi preceptum: nõ est excludere alias pias et magz necessarias causas. Secus est de preceptis legis nature: que prohibent hoc: quod fm se semper est malum. Si tamen isti peregrinantes indiscrete iter aggressi sunt tempore quo ieiunare debebant: nec ꝓpter illud iter ieiunare possunt: ne ꝓplexi sint licite frangũt. sicut q̃uis ꝓpter culpam quis sit infirmus: durante infirmitate nõ tenetur fm Pe. de pal'. Et si isti pegrini: vel viatores: ꝓpter cãz piam: pñt omittere ieiunia ecclesie multofortiꝫ fm tho. scõa scõe. q. cxlvij. z Arch. f. vbi adesset aliq̃ publica vtilitas quã aliquis ieiunãdo implere nõ posset sicut est aliq̃ bõa ꝑdicatio z necessaria z discursus ꝓpter eam: vl' discursus alicuiꝫ ꝓpter necessitatez: vel vtilitatẽ eccl'ie et hmõi: cum quibꝫ nõ posset ieiunare: qz non videť fuisse intentio ecclesie statuentis ieiuniũ p hoc impedire alias magis pias et necessarias causas. de hoc vide s. More canonice.

Quid de cursoribꝫ. Rñ. q̃ cursores: quoꝝ vsus est necessarius dñis vel ciuitatibꝫ: si nõ pñt cuz ieiunio iter agere: excusanť. Secus cũ modicuz vadunt z quiescũt. nisi indigerent ex labore ꝑcedenti: vel etiã in ꝓximo debentes magnuz iter facere: optet q̃ reficiantť fm Pe. de pal'. videnť excusari. nõ solũ si sine tali officio nõ pñt viuere: qz tũc paupertas excusaret: ꝛ etiaz si aliter pñt viuere: ꝛ non eque bene: qz aliud est de illis qui ad certã diem se locant: q̃ nõ debent se locare: nisi possint tũc ieiunare: si habent al's vñ viuant. Aliud est de isto q̃ locat se ad totũ annũ: z ad totale seruitiũ: q̃ si exciperet q̃ nollet itinerare in die ieiunij: nunq; inueniret qui eum reciperet.

Quid de vxoribꝫ. an ꝓpter phibitiones maritoꝝ debeant dimittere ieiunia: Respon. fm Panormita. sup Rubrica. eo. ti. q̃ ieiunia voluntaria nõ debent explere sine licentia maritoꝝ. xxxiij. qõ. v. noluit. z. c. manifestum. Sed ad ieiunia necessaria indicta: p ecclesiam obligantur: nec excusat maritorum phibitio: quia magis obediendum ẽ deo z vocatio suo: q̃ maritis iniuste ꝓcipientibus. xj. qõe. iij. c. iulianus. nisi oriatur scandalum inter ipsas z maritos: tũc enim saltem cum licentia sacerdotis poterũt ieiunium omittere. q̃ nota. pro hoc facit: quia ꝓceptum positiuum ecclesie non obligat quem cum scandalo. vt in. c. ij. de no. ope. nũ. de hoc dictum est s. Adulterium. Scandaluz autem dicitur oriri: si ꝓpter hoc vir ꝓcederet ad facta. puta. ad verba vel ꝓuocaretur ad blasphemandum deum et sanctos et huiusmodi quod sciri posset ex retroactis eius factis: tũc enĩ z in similibus casibus: põt salua ꝓsciẽtia dicta ieiunia omittere: z obedire marito.

Utrũ nõ ieiunãs vna die teneať alia die ieiunare. Rñ. panor. in. c. ij. de obser. ie. q̃ nõ teneť: quia ibi nõ imponiť frangẽti ieiuniũ: vt alia die ieiunet de hoc vide diffuse s. More canonice.

Utrũ ieiunia possint redimi. Rñ. fm Inno. z Panor. s. Rica. e. ti. q̃ in ieiunijs indictis p ecclesiam nõ põt aliquis dispensare citra papaz: nisi cã sit in debente ieiunare. Ex causa enim potest episcopus dispensare. z talia ieiunia in aliud bonum compensare. Et causa satis sufficiens est debilitas persone: siue proueniat ex defectu nature. siue ex exercitio exteriori. Exemplum in agrimessoribus et alijs artificibꝫ. qz ex diutino z lõgo labore debili

tanꝫ: ita ꝙ cōmode ieiuniū tolerare non possunt. licita est in istis commutatio. ar. lxxxiij. dist. c. presbyter. in fi. Non tamen intelligas: ꝙ quis ꝓpria auctoritate possit sibi hoc ieiunium commutare. arg. in. c. j. de voto. vnde glo. in dicto. c. presbyter. debet restringi ad casum illius capituli. Nam ibi redemptio ieiunij permittitur auctoritate illi⁹ canonis: vnde non debet trahi ad alia ieiunia. ¶ Et multos decipit illa glo. hoc idem tenet ibi Archi. In ieiunijs vo ad que quis se obligauit ex voto potest episcopus dispensare etiaꝫ sine causa existēte in vouente dummodo illud in quod fit cōmutatio sit melius. id est deo acceptius: vt in dicto. c. primo. ¶ Et hoc videtur prima fronte mirabile: vt magis stringat ieiunium indictum per ecclesiam ꝙ ieiunium ex voto. ¶ Et ratio potest esse: quia primum fuit ab initio necessarium: nec est obuiandū precepto superioris sine causa. scōm vo a principio fuit voluntarium: et apparet satis de voluntate dei: cui acquiritur obligatio: qui vult commutationem fieri in melius. ieiunia autem que in penitētia imponuntur: redimi possunt auctoritate superioris: vel etiā equalis ꝓfessoris. De hoc vide supō. Confessio. ij.

¶ Vtrum super solutōne ieiunij sit petenda dispensatio⁹: Rñ. fm vv. ꝙ aut cōstat omnib⁹ vicinis causam esse sufficientem ꝓpter quam soluēdū sit ieiunium. ¶ Et tūc non oportet petere dispensationem. Si aūt ꝓstat infirmo de sufficientia cause: sed alijs nō: tunc si timeꝫ probabiliter scandalum alioꝝ: petere debet licentiā: alꝫs non. Si autez dubitat ille qui soluere vult ieiuniū. An causa sit sufficiens: tūc petere debet dispensatōnem ab episcopo si haberi potest: vel saltem a ꝓprio sacerdote. Dec vv. vel saltem a ꝓprio confessore. ¶ Et causa sufficiens ad dispensandum fm Posti. est infirmitas nature et debilitas. ciboꝝ caristia paupertas. peregrinatio. labor. et protractio nimia mense: vt in seruientibus mensis nobilium et huiusmodi.

¶ An autez religiosi: seu clerici teneantur ieiunia sua inchoare a quinqgesima. Dic fm Directoriaz ꝙ non quinquagesima: sed quadragesima est eis indicenda. de ꝓse. di. iij. a sacerdotibus. Nec ob. c. statuimus. et. c. sequentia. dis. iij. que loquunt de speciali ieiunio clericoꝝ qō ipsis suadeꝫ. sed nō precipitur. Idez Jo. ⁊ Archi.

¶ Si festū natiuitatis occurrit sexta feria: licitum est comedere carnes: exceptis professis et vouentibus. extra eo. c. fi. ¶ Ex quo infertur: ꝙ propter excellentiam diei detrahitur abstinentie et macerationi carnis. Et sic videtur ꝙ in die festo: nō solum spiritualiter homines gaudere debent: sed etiam cum honestate possunt aliquam delectatōnem capere. ¶ Et tene menti dictum text. facit enim vt cessante iactantia: possint homines: vti licite vestib⁹ magis pōciosis in veneratōez festi.

¶ An autem sit licitum comedere carnes in sabbato. Dic fm doc. et Panormitanuz in. c. ij. extra eod. ꝙ attendi debet consuetudo regionis. ¶ Et ad c. sabbato. de conse. di. iij. dic ꝙ loquitur de cōstitio sicut cauetur de die mercurij. Idem dici potest de c. quia dies. de cōse. dis. v. ¶ Et vide de hoc glo. in. c. de esu. de conse. dis. iij. et in eadem glo. habetur ꝙ illud quod ibi dicitur de esu carnium: ꝙ dies vigilie incipit a cene termino. dicit ꝙ illud est consiliū. ¶ Et fm directoriam. li. iiij. dic ꝙ dies: quo ad esum carnium: est a media nocte. s. precedente vigiliam vsqꝫ ad aliam mediam noctem sequentez. ¶ Et hoc teneas.

¶ An autem illi qui ꝓsueuerunt comedere carnes in partibus suis die sabbati: vel huiusmodi peccēt comedendo in alijs partibus. vbi hoc non est cōsuetum⁹: Rñ. fm directoriam. ꝙ sic. d. c. quia dies. et. xij. di. illa a ꝓtrario sensu. ¶ Sed illi qui sunt d̄ patria: vbi non consueuerūt comedere si veniant ad locum vbi consuetum est: ad habitandum intelligē totaliter: non peccant nisi alꝫs voto: vel abstinētia regulari ad abstinendum spāliter sint astricti. extra eo. c. fi.

¶ Quid si quis vouit in vigilia alicuius sancti. vt puta. Laurentij non comedere panem: postea vel ante vouit die veneris: vel sabbati non comedere nisi panem ⁊ aquam. ⁊ accidit ꝙ vigilia venit illa die. Ad qd̄ votum teneaꝫ: seu ieiunium. vel ad vtrunqꝫ⁹: Distingue fm directoriā. ꝙ aut in vouendo scōm non recoluit de primo. ¶ Et si recoluisset excepisset: tunc tm̄ tenetur ad primum ar. ff. de act. et ob. l. obligationuz. la scōa. Aut recoluit: sed non excepit. ¶ Et tūc distinguitur vtrū possit vtrunqꝫ adimplere: et tunc ad vtrunqꝫ tenetur. argu. de spō. cōmissum. et extra eo. c. fi. quia que sine condītione vouentur. sine conditione soluātur. Aut nō potest vtrunqꝫ adimplere: tunc tenetur ad primū et non ad secundū. extra de voto. c. fi. quia ad impossibile non potuit obligari. ¶ Et in hoc casu licitū esset commutare aliquod istoruz per episcopū. Ex precedenti qōne soluitur alia questio. Quidaz vouit non comedere carnes in die mercurij. nunqd̄ possit comedere ferculum: vel brodium in quo cocte sunt carnes⁹: Dic ꝙ si in vouendo recoluit de ferculo et brodio: tunc aut intendebat se obligare. ¶ Et tunc tenetur non comedere. Si etiam non intendebat se obligare. et tunc potest comedere. Si autem quando vouit de predictis non cogitabat tunc distinguendum ꝙ iste qui vouit et non recoluit: aut excepisset si cogitasset: aut non. Si excepisset: tunc non tenetur. si autez non excepisset: tunc tenetur non comedere predicta. Ad hoc facit singulariter. c. quemadmodū. de inre iur. vbi tamē tum non fertur ad nō verisimiliter cogitata. Idez dic de voto.

¶ An autem in diebus ieiunij liceat comedere sagimen. id est lardum. Respon. Panormita. in. c. consulit. de iudeis fm glosas. xxxij. qōne. ij. admonere. ⁊ c. proposuisti. lxxxij. di. dicit ꝙ licitū est comedere sagimē illis diebꝫ: quibꝫ licitū est comedere ova: licet tunc nō licitū sit vti carnibus: quia quasi mutando formam. videatur rei substantia mutata.

Ignorantia. Vtrum quilibet teneatur scire articulos fidei ⁊ precepta legis: Vide supra. Fides. Singuli tamen tenentur scire ea que ad eoꝝ statum ⁊ officium spectant.

¶ Vtrum ignorantia excuset a peccato: Rñ. fm Vl. duplex est ignorantia. Quedam est iuris: vt si nescit furtum esse peccatum. Quedam est facti: vt si nescit hanc rem quam accepit esse alienam: ſz putat suam. ignorantia autem iuris: aut est omnino invincibilis et involuntaria: et dicitur invincibilis que studio superari non potest: vt quia scilicet aliquis sine sua culpa scire non potest: sicut in infantibus: vel amentibus: a natiuitate. Et tunc excusat a toto. Et eodem modo si aliquis de aliquo casu dubitans consuluit peritos: a quibus tamen aliter habuit: q̃ veritas se haberet: excusatur propter talem ignorantiam. Nam in se fecit quod potuit. Si vo in hanc invincibilem ignorantiam incidit culpa sua: tunc aut hoc fuit per opus licituz: vt si per vigilias et abstinentiam deuenit ad amẽtiam: et tunc excusatur a toto: etiam si feruoris excessus peccatuz veniale fuerit. Aut fuit per opus illicitum. Et tunc fm opinionem veriorem etiam excusatur a toto: si nullum habuit vsum ratõnis. Quo vo ad ea sine quibus non est salus. nulla ignorantia est invincibilis simpliciter et omnino: quia si non inueniret hominez a quo doceretur: vnctõ doceret eum: nisi staret per ipsum. Si vo ignorantia iuris sit vincibilis et voluntaria: tunc si fuit affectata: in nullo excusat. immo est speciale peccatũ Si vo non fuit affectata: sed solum quia neglexit addiscere: excusat a tanto: sed non a toto. Si vo sit ignorantia facti: hoc potest esse dupliciter. Nam vel ignorantia est causa agendi. ita q̃ si sciret illam circumstantiam: que trahit in peccatum non faceret et se fecisse doleret. Et hec excusat a toto: si tamẽ debita diligentia premissa fuerit. Que si premissa non fuit: excusat solum a tanto. vel ignorantia est comitans actum. scilicet q̃ etiam si sciret circũstantiam peccati. nihilominus faceret. Et hec non excusat.

¶ Ignorantia crassa et supina dicitur per metaphoram hominis crassi et supini: qui non videt etiam ea que coram eo sunt sicut qui publica ⁊ manifesta se dicit ignorare. Qui nõ facile creditur. de postu. pre. c. j.

¶ Et vt plene habeatur noticia huius materie sũt aliqua notanda. Primo. q̃ quedam est ignorantia iuris naturalis et diuini. Et ignorantia in istis non excusat. Et per hoc patet quid dicendum de puellis que se tangunt impudice: nec confitentur de predictis: postmodum asserentes nescisse esse peccata. Sed dico: vt dictum est q̃ talis ignorantia nõ excusat. Et ideo si per longa tempora stetерunt in huiusmodi tenentur reiterare confessiõez. presertim si habebant facti memoriam. Sed si facti memoriam non haberent: et tamen diligentiã ante fecerũt: vt ad memoriam reducerent sua peccata: et postea confitentur qđ memorantur: ⁊ dolent de his sic excusantur: vt nõ teneantur iterare pfessionem. Idem dicendũ in similibꝫ.

¶ Quedam vo est ignorantia iuris positiui. Et hec est duplex: sicut duplex est ius positiuum. scilicet vniuersale. et commune. Et quo ad hoc regulariter ignorantia non excusat. vt est glo. singula: ⁊ in. c. vt animaꝝ. de pñti. li. vj. vbi ex illo tex. elicit q̃ licet ignorantia excuset a sententijs prolatis p statuta quoꝝumcunq; ordinariorum. Secus ẽ de statutis generalibus canonum vel legum: q̃ ab oñibus sciri ⁊ custodiri debent. Quoddam vo est positiuuz ius pticulare: sen municipale. Et q̃ ad hoc: vt dictũ est: regulariter ignorantes excusat: nisi sit ignorantia crassa vel supina que vocari potest lata culpa.

¶ Et que sit lata culpa vide Bar. in. l. quod nerua. ff. depo. vbi ponit quĩq; species culpe. Prima est latissima: que est dolus verus et manifest?. Secunda vocatur latior: que est dolus presumptus. Item lata. leuis et leuissima. Et q̃ sit dare culpam latissimam et latiorem Bar. reducit in practicam. Quidam scholaris accepit famulum. et pro eo accepit expromissorem qui promisit reficere scholari omne damnum qđ enim continget culpa famuli. Demum famulus fecit furtũ: queritur vtrum expromissor teneatur?: Et videt q̃ non fm communem modum loquendi glosaꝝ. Nam aliud ẽ culpa: aliud dolus. de quo dolo non fuit hic promissum. In ꝯrarium est veritas. scilicet q̃ expromissor tenebit. quia dolus est culpa latissima: vt etiaꝝ patet ex diffinitõne culpe latissime. quam Bart. diffiniendo dicit. q̃ cum ista latissima culpa non sit aliud: q̃ dolus manifestus diffinitõnem ei? habemus sicut de dolo. Dolus autẽ est machinatio ad decipiendũ: fallendumq; alterũ: adhibita manifeste. Et addit manifesti: ad differentiaz doli psumpti: qui est culpa latior. Culpa aũt latior ẽ machinatio: ad decipiendũ fallendũq; alterũ: adhibita psumptiue. Et hoc ad differentiã doli manifeste. Sed Bar. arguit ꝯra. Nam cũ dolus pfistat ex animo: nõ potest pbari: sed indicijs psumitur. vt. C. de dolo. l. dolum. Omnis q̃ dolus est psumptus: null? manifestus?: Rñ. q̃ quedam sunt indicia manifesta. ⁊ illa pbata inducunt dolũ manifestum: vt. d. l. dolum. Quedaz sunt indicia nõ manifesta seu psumptiones nõ ita manifeste nec omnino dolũ pcludũt. Et ista de necessitate nõ inducunt dolum sed presumptiue. Et differentia ẽ inter dolum verum et presumptum. Nam primo differunt: quia minor a vero dolo non excusatur. Al dolo presumpto sic. Item a vero dolo nulla est excusatio. Al presumpto sic. Item q̃ in causis criminalibus requiruntur probationes luce meridiana clariores. vt. l. sciant. C. de probat. Presumptus vo dolus non sufficit: quia non debet quis ex presumptionibus damnari: nisi hoc exprimeretur: forte ex aliqua causa. vt. C. de adulterijs. lege si qui adulterij. et in autentic. si quis ei. Lata culpa est deuiatio incircumspecta ab ea diligentia

quam communiter habent homines qui sūt eiusdem professionis. Et dicitur. incircūspecta. ad differentiam doli veri ⁊ psumpti. hoc est ad differentiam culpe latissime et latioris: que veniunt ex animo manifeste et psumptiue. Et ex hoc patet quid dicendū. An lata culpa sit dolus saltem psumptꝰ. Et concludit Bar. q̄ non: quia diffinitōnes doli veri ⁊ presumpti ⁊ late culpe sunt distincte. ergo ⁊ diffinita erunt distincta ⁊ dispata. Et sic vnuz nō predicabitur de alio. Item hoc patet ex alia diffinitione late culpe: que ponitur in. l. late. de verbo. signi. vbi sic diffinit. q̄ lata culpa est nō intelligere q̄ oīes intelligunt. Et si sic ergo lata culpa venit ex ignorantia. ergo necessario sequitur q̄ lata culpa non est fraus presumpta seu dolus p̄sumptus qui prouenit ex animo. tercia ratō ſm Bar. Nullum simile est idem. et allegat p̄hm ad hoc sed lata culpa equiperatur dolo p̄sumpto. g̃ nō est dolus p̄sumptus.

¶ An autē hoc verum sit q̄ lata culpa equiperat dolo. Glo. in. l. in actōnibus. ff. de in lit. iu. facit regulam. q̄ regulariter lata culpa equiperatur dolo. Fallit vbi pena coꝛporaliter afflictiua esset imponēda. Item Bar. in. d. l. in actōnibꝫ. dicit q̄ vbi req̄ritur verus dolus nunq̄ lata culpa equiperat dolo. Idem vult Bal. in. l. si quis. ff. de iu. om. iudi. vbi dicit. q̄ q̄ delictū circumscribit̄ p dolum: nō sufficit culpa. Secus in bis vbi venit culpa puniēda.

¶ Sed dices tu: quando statutum vel lex requirit dolum? Respondit panoꝛ. in. c. cognoscentes. de consti. q̄ aliquando lex vel statutum requirit dolum expresse. Aliquando tacite. Dicitur requirere dolum expresse: quando verba statuti hoc important: vt in. c. siquis suadente dyabolo. xvij. q. iiij. Nota verba suadente dyabolo. Ecce dolus expꝛssus. Tacite vō lex requirit dolum: quando punit actum qui fit in persona alterius. Exemplum dicit statutum si quis percutit clericum vel aliuz: puniatur pena tali. Nam iniuria non poterit esse sine dolo. Idem est dicenduz in casibus in quibus lata culpa non equiperat dolo. s. quando pena coꝛporaliter est afflictiua: vt dictum est. Si vō sum⁹ extra casus predictos: tunc ignoras lata culpa punit: sicut si dolose fecisset. quia regulariter lata culpa equiperatur dolo. hec Panormita. Similiter dici posset q̄ lex requireret dolum etiam expꝛessuz quando in lege poneretur hoc verbum p̄sumunt vt in cle. religiosi. de priuileg. Et ibi zab. dicit q̄ illud verbum. presumunt. dolum et temeritatem signat. Idem de hoc verbo: proprie temeritatis audacia. ⁊ hmōi. vt in cle. j. de sepul.

¶ Et per predicta patet so. ad aliam. q. quotidianam. An quis possit incidere in sententiam excōmunicationis sine dolo. Et patet sol. ex predictis q̄ sic. vt patz in dicto. c. vt animarum. Maz ibi regulariter ignorantia excusat: nisi sit suppina vel crassa: que est lata culpa. Cum ergo lata culpa ſm bartholum non sit dolus verus nec presumptus. ergo ⁊ cetera. Et Bar. in. d. l. qō neruа. dicit q̄ huiꝰ opinionis est Pe.

¶ Sed queritur de alia questione notabili. An ignorare iura communia sit late culpe. Respon. Bar. in dicta. l. quod neruа. et Panormitanꝰ in. c. consideranimus. de elect. dicunt q̄ sic. Vbi ergo iuris requireret doluz expresse vel tacite: posset dici sine preiudicio veritatis q̄ talis ignorans non incideret in penam legis: nisi quis incideret in factū alis damnatum. Et hoc videtur verissimum vt notat glo. singularis in. c. a nobis. el primo. de sentē. ex com. quam sequitur do. An. Idem videtur sentire Bart. in. l. cunctos populos. C. de summa tri. Idem Panormitanus in dicto. c. a nobis. Et licz Jo. an. in dicto. c. vt animaꝝ. reprobet dictaz glo. in casu. d. c. vt animarum. scilicet respectu statutoꝝ ordinariorum: vel iurium municipaliū. Secus tamen ſm eum respectu iurium communiꝝ et canonum generalium. Immo etiā ſm eum veniens ꝓtra dictos canones generales incurrēt dictas sententias: etiam si ibi nō esset factū damnatum: vt dictū est supra. in glo. sua. Et panoꝛ. in. d. c. a nobis. dicit q̄ talis non potest licite allegare ignorantiam cum scire debebat factum esse damnati. vbi aūt statutum puniret factum alis nō damnatum: tunc ꝓbabiliter ignorantes non ligantur. hec Panoꝛ. Et sic a contrario sensu: si lex punit factum alis damnatū: tūc nulla est excusatio ignorantie: presertim in lege vniuersali seu communi. Et hoc videtur indubitatum. licet Panormitanꝰ ibi etiam loquatur in statuto ordinarioꝝ: vt etiaz voluit glo. ibi.

¶ Et per predicta patere potest responsio. Quid de piratis et alijs qui veniunt contra processum annualem. Nam dici potest q̄ licet dictus processus cum'non sit inclusus in coꝛpoꝛe iuris: tamen quia dictus processus omni anno in curia ter publicatur et notoꝛius videtur per totū mundū: nō excusant. Exquo faciūt factū alis damnatū.

Illegitimus. Illegitime nati multipliciter dicuntur. Nam aliꝰ dicitur manser: qui proprie natus est de scoꝛto. Alius spurius vel notus: qui de adultera. Et ſm glo. Ray. Spuriꝰ di natꝰ ex ꝓcubina pro spurcicia incōtinentie. Notus vō natus de adultera. videt enī filius esse de mr̄imonio cum nō sit. Sicut et notas febres dicimꝰ: que vere quartane ⁊ hmōi videnť: ⁊ non sunt. Sed veritas est q̄ de adulterio natus dicit etiam spuriꝰ: vt in. c. tanta. qui fi. sint le. Alius naturalis q̄ de soluto ⁊ soluta. Et tales oīes phibenť ordinari: quia p̄ antiquā legem manseres ꝓhibiti sunt intrare templū dei vsq̄ in decimā generatōez Deute. xxiij. c. de elect. innotuit. extra qui fi. sint le. p venerabilez. Tanta aūt phibitiōis triplex est. s. dignitas clericalis que hmōi vilibꝫ ꝓferri non dz: extra de ex. p̄. inter dilectos. Item detestatio p̄ſni crimis. extra de bere. vergentis. Item q̄ tales filij solent esse imitatoꝛes p̄ſni sceleris. vj. q. j. si quis cū militibꝫ. In secularibus tū dignitatibꝫ tales non semp ꝓhibenť. ff. de

decur.l.spurij.z.l.generaliter.F.spurios. In quo ff.dicitur q si ille illegitimus habeat competitorē legitime natum:ei pfertur in officio dignitatis.

¶Quid si illegitime nati p ignorantiā pmoti fuerint: Rñ.fm Io.hoc casu fm omnes,pbabilis ignorantia excusat. Si ergo nihil scit:excusatus ē. Secus ergo qñ hoc ad eius noticiā puenerit.

¶Sed nunqd filius debeat credere verbis mris cuius filius sit.vide ē.Adulterium.

¶Quid si aliquis cōtraxit cum aliqua p verba ō pñti: vel de futuro in pñtia testium: Et idem intelligas in foro conscientie:si nulli sunt testes:non solum in hoc casu:sed in omnibus alijs:quia non deficit ius:sed pbatio iuris:z coguouit eam:z concepit postea cōtraxit publice cum alia:z habuit filium. Nūquid filius pme erit heres: Rñ.Dir. li.j.dicit q sic.extra qui fi.sint legi.per tuas.q; per carnalem copulam psummatū fuit matrimoniū. intantū q nulla ,pbatio in cōtrarium admittetur extra de spon.is qui. Als si simpliciter ,pbasset q eam affidasset: non determinando tempus ante matrimoniū cōtractum cum alia non sufficeret i foro contentioso ad hoc vt succederet.extra de ,pba.in pñtia. Idem Io.z Ber.in.d.c. p tuas.et Ber.ibi in.ver.affidauit.dicit.i.fidem dedit q eā duceret in vxorem.

¶Pone. Titius tenebat duas vxores in domo sua.vnam affidauit z cognouit z cum alia cōtraxit in facie ecclesie que hoc ignorabat. Eadem nocte vtranq; cognouit z impregnauit. Queritē quis succedet: Rñ.Dir.vbi ē.fm Io.q vtriusq; proles succedet titio tāq; legitima. Quod,pbatur sic. Prima est sua cum qua pius ptraxit clandestine z coram testibus:p quos ,pbatur contractū matrimoniū:nec aliquod impedimentū erat inē eos quo casu,ples succedit.d.c.per tuas.z.c.se. Secūda vo ignorans: fuit in facie ecclesie desponsata. Et sic proles succedit:z veritas opinioni cedit.ex qui fi.sint legi.ex tenore. Nō mirabile videtur.hec Dir. Nutbusdam tamen videtur q in dicto casu primus filius prime vxoris succedet z nō secūdus z secunda vxor cōtraxerit publice in facie ecclesie: z non prima:quia sufficit q contraxerit in presentia duorum testium. Et sic tale matrimoniuz erit matrimoniū non solum quo ad deū,sed etiā quo ad ecclesiam. Sed difficultas est maxima:si quis contraheret matrimoniū cum vna clandestine solus cum sola:ex qua haberet filium.z cum alia cōtraheret publice in facie ecclesie: ex qua etiam haberet filium:quis eorum diceret legitimus: Rñ. Men.ō gan.in suis quotlibetis dicit.q edicta ecclesie penalia:sunt cōtra illos maxime qui faciunt contra edicta ecclesie vt fortius obseruent. Et maxime ad illa custodienda que nouit ecclesia: de q; bus,habet iudicare. Vnde cum ecclesia ponit edictum penale q nullus illegitimus ad curam animarum accedat:hoc est in odiuz copule extra matrimoniū ab ecclesia nō approbate.propter quod illi qui sunt geniti ex matrimonio nō approbato. p ecclām quantūcunq; sit ratum coram deo:contra eos est edictum precedens:z nō contra illos q sunt ex matrimonio approbato per ecclesiaz quātumcunq; non sit ratum coram deo. Quare dicēdum est:q si ille primus ex legitimo matrimonio coram deo:non tamen approbato per ecclesiam: suscipiat curam animarū cōtra interdictū ecclesie suscipit:z est irregularis. Aliter non.hec Hen.

¶Quid si aliqui cōtraxerūt clandestine:z postea matrimoniū approbatur ab ecclesia. z post ,pbat impedimētū:z separatur matrimoniū. nunquid filij sunt legitimi. Rñ.glo.in.c.quod nobis. q fi. sint legi.dicit.q aut nullum impedimentū ,pbat cōtra matrimoniū:z omnes indistincte sunt legitimi.z hoc omnes sequunt;vt dicit Panor.ibi.z videtur hoc,pbari in.c.ij.de clan. despon. Nam approbatio retrotrahitur.z perinde est ac si a pncipio in conspectu ecclesie fuisset matrimoniū contractum. Aut impedimentū ,pbatur postmodū cōtra matrimoniū. Et tunc fm glo. geniti p approbatōem sunt legitimi:sed ante probationē nō Io.an.tenet indistincte q oēs legitimantur:licet postmodū matrimoniū separetur detecto impedimento. Mouetur:quia matrimoniū dīa precedentia purgat.vt.c.tāta.q fi.sint legi. Et hoc placet etiā.d.An. Sed Io.cal.tenet opi.glo. quia ad hoc vt matrimoniū sequens legitimet filios pcedentes:optz q potuerit esse tpe cōceptiōis.quod non est in casu nro:obstāte impedimēto. Panor. vo dicit aliqñ tenuisse opinionē Io.an. Sed nūc tenet opinionē glo.p.c.fi.F.si quis.ō clan. despō. vbi dicitur q,ples suscepta de clādestino matrimonio prius est illegitima detecto impedimēto Et hāc opinionē putat veriorē. Idē Io.z Dir. Quidam in facie ecclesie cūm quadā cōtraxit facta solenni denunciatōe: vtroq; vel altero ignorante parentela:seu impedimentū. Post cum accusarentur ō parentela pemprote citati venire noluerunt:tandē excōmunicant pseuerantes in excōicatōe tres filios susceperunt.deinde eis recōciliatis z parentela ,pbata celebratū est diuortium inē ipos. Queritur an filij nati tpe excōicatōis sint legitimi. Rñ.fm Dir.z Bar.bu.z Tancre. q filij omnes nati vel cōcepti ante snīam sunt legitimi. c.cum inter.qui fi.sint le.si in facie ecclesie contraxerunt solenni denunciatōe premissa.z ambo vel alter eorum bonam fidem habuit tempore contractus.

¶Quid de filijs sacerdotum:quos susceperūt de legitima vxore ante sacruz ordinē. Rñ. fm Ray. tales de iure cōmuni ,pmoueri possunt ad omnes ordines z dignitates:nisi in illa ecclesia vbi patres eorum immediate fuerūt prelati seu canonici. vbi non possunt canonicari vel,pmoueri. Hoc intelige ad easdē dignitates z pbendas:quas patres eoz tenuerunt. Ad alias aūt etiā in eadez ecclesia poterunt canonicari z,pmoueri:etiam viuentibz eoz patribz:z in eadem ecclesia in officio suo manentibus.extra de fi.pbr.ad hec.z.c.ad extirpandas.z.c.ad abolendā. Idem Io.Ber.z Bof.z addit Bof.nota.q cū pr habuit psonatū:vel vicariā ppetuā in aliqua eccla:filius imediate ipm vel ipam habere nō pōt.d.c.ad extirpandas.z.c.

qñ.eo.ti. Item si pater habuit personatū: filiꝰ nō pōt habere vicariā: nec ecōuerso.c.michael.ꝛ.c.cō stitutus.de fi.p̄sby. Istud ecōuerso intellige: q̄ si pater habuit vicariā ꝑpetuā: filius immediate p̄sonatū habere nō pōt.d.c.constitutus.ꝛ rō est: qa ꝑpetuus vicarius curā habet eccl'ie: cuius vicariꝰ existit.extra de of.vi.ex parte. Quod si filius dispē satiue succedat patri: frater istius bene poterit po stea succedere patri: vt ponit Do. quia in hoc nō succedit patri immediate. Sed secus si prius ha buisset ipam eccl'iam solum de facto.s.primꝰ frater q̄ tunc secundus nō poterit succedere.

¶ Sed nunquid hec prohibitio extēdatur ad ne potes. Rñ. Do.ꝛ Ber.in.d.c.ad extirpādas. di cunt q̄ extendit ad nepotas: de iure in hereditate succedētes: vt sunt nepotes p̄ rectā lineam descen dentes.ar.insti.de here.qua.§.sui. Secus autē in collateralibus: in quibus successio nō habet locū. Nō tñ fm Do. q̄ viuēte patre: nepos immedia te pōt poni in ecclesia: quaꝫ annus tenuit: patre vo mortuo nō pōt. Rō est.q̄ in primo casu cessat rō phibitiōis.s.successionis: q̄ si iure successionis ha beretur: non nepos: sed pater succederet ano. In secundo vo casu nepos tanq̄ proximior admitte retur.

¶ Ex predictis queritur de.q.vtili ꝛ quotidia na.an appellatione nepotis veniat filius fratris. Rñ. Panor.in.c.non sine.de arbi.dicit ex illo ter. q̄ appellatōe nepotis venit filius fratris ꝛ sororis Et hoc ex cōi vsu loquēdi.ꝛ sic capit̄ i.c.vnico. q̄. mo.seu.amit.col.x.vbi ter.exponit nepotes.i.filios fratris: ꝓprie tamen dicitur nepos ex filio vel filia ꝑcreatꝰ.vt.in.l.iurisc̄sultus.§.at nepos.ff. de gra.ꝛ fm Catholicon.nepos dicitur a nascor ris. Ideo dicitur nepos.i.natus post.s.filium. Et sic ergo bene dicitur: q̄ ex ꝓprio significato vo cabuli: appellatōe nepotis: venit natus ex filio vl' filia. Et de hac materia vide Jo.an.in.c.fundamē ta.de elect.in.vj.vbi noluit: q̄ ꝛ in materia odiosa appellatōe nepotis: nō veniat filius fratris: mero iure inspecto: tñ ꝓp̄ cōmunē vsum loquēdi comp̄ henditur talis nepos: quātūcūq̄ materia sit odio sa.ꝛ hoc dictū placet panor. q̄q̄ Fede.d̄ se.in suis cōsiliꝭ tenuerit contrariū. Nam in omni dispositōe quātumcunq̄ odiosa ꝛ restringibili debemus facere interp̄tatōem fm cōem vsum loquendi. vt no.glo.in.c.nōnulli.de rescrip.ꝛ doct.in.c.olim.d̄ ver.sig.et Bar.in.l.ofñes populi.ff. de iusti.ꝛ iu. vide etiā Panor.de hoc in ꝑhemio decre.vbi con cludit.q̄ vsus loquendi ꝓfertur ꝓprio significa to vocabuli.vt in.l.labeo.ff.de sup.le.etiam in ma teria stricta.hoc etiam voluit Bar.in.l.nō dubiū C.de legi.vbi notabiliter dicit. Statuta intelligē da fm cōmunē vsum loquendi. Et dicit Butri. hoc ꝑcedere: etiam si statutū dictaret statuta debe re intelligi ꝓut iacent. Secus dicit in legibus cō ditis a iure peritis.quare tunc fm eum verba nō regulantur ab vsu loquendi: sed a ꝓpꝛietate vo cabuli.hoc intelligit verū.d.An.nisi esset vsus lo ci condite legis: quia tunc debent intelligi verba fm cōmunem vsum loquendi. Secus autem vbi lex cōꝓhenderet multa loca: vbi non est talis vsus loquendi: quia tunc verba intelligūtur ꝓprie.et nō regulantur ab vsu loquendi. Ipez addit aliud notabile.q̄ si statutum dictaret statuta debere in telligi: nullo extrinsecus addito: vel subintellecto: q̄ tunc debent intelligi: nō fm vsum loquendi: q̄ ille intellectus est extrinsecus: sed fm ꝓpꝛium si gnificatū vocabuli. Idem tenet Panor.in.c.per tuas.de ꝓba.vbi dicit.q̄ in dispositiōe statuta ria: cōis vsus loquendi ꝓfertur ꝓprio significato vocabuli.

¶ Quid si quis sit natus de damnato coitu: ꝛ po stea pater ducat matrem in vxorem. nunquid ille de iure cōmuni potest tanq̄ legitimus ꝓmoueri? Rñ.si pater potuit illam in legitimā vxorē habe re tpe ꝓceptōis: q̄ nullum impedimētū erat. ꝛ po stea duxit eam in vxorem: legitimatꝰ est filius an tea genitus per sequēs matrimoniū. ꝛ ita succede ret in hereditate tanq̄ legitimus.et ad oēs actus legitimos admittetur. Secus si ꝓpter aliqd̄ im pedimentū nō poterat esse matrimoniū inter eos tempe ꝓceptōis.

¶ Quid si p̄b̄r filium generet ex vxore legitima: cum qua ꝓtraxit dum erat laicus. vel in minoꝛi bus nunquid filius erit legitimus. Rñ. Hosti. distin guit.q̄ si inuita vel ignorante vxore fuit ꝓmotus tunc talis erit legitimus fauore pl'is. Si vo ea cō sentiente: tunc talis nō erit legitimus. xxxij. di. se riatim.ꝛ sic fm hanc distinct. cōcordāt opiniones Ray.ꝛ Bof.que videtur cōtrarie. Idem dic si ea sciente ꝛ nō cōtradicente.ar.liij.di.si seruus scien te. Et ideo talis de iure nō potest ꝓmoueri. vide etiam glo.singularē in.c.ministri.lxxxj.di.q̄ dicit. q̄ si vir post suā ordinatōem cognoscat vxorē cui quā votum emisit: cōmittit incestum; ꝛ filij erunt illegitimi.

¶ Quis potest dispensare cum illegitimo? Rñ. episcopus potest dispensare ꝑtum ad ordines mi nores ꝛ beneficiū sine cura. Aliter non. nec ad di gnitates seu personatus: nisi papa. extra de filijs presbyte.is qui.libro.vj. vbi etiam patet q̄ si per papam fuerit cum talꝰ dispensatum: vt possit be neficium curatum obtinere: intelligitur solum de vno.

¶ Quid si a papa dispensatōnem obtinuit: ꝛ po stea impetrauit: q̄ duo aut plura beneficia cū cu ra possit habere. Tacuit aūt p̄dictum defectum. Dic q̄ nō valet hec secunda gratia.c.si is cū quo. de fi.p̄sby.li.vj.

¶ Que est dispensatio circa illegitimos. Dic fm Ray.si tales intrant monasteriū de iure cōmuni possunt ꝓmoueri ad omnes ordines.lvj. dist.§.j. extra de fi.presby.c.j. Religionis enim ingressus tollit irregularitatem. sicut etiam ingratitudinez xix.q.vlti.nō licet. Ad prelatōem tñ nō possunt ꝓmoueri absq̄ dispensatōe pape.d.c.j. Et Pe.de palu.in.iiij.dicit q̄ illegitimus etiam ingressus re ligionem: curam animarū iure ordinario siue per electōem siue per cōmissionem: habere nō potest. Et no.glo.in.c.ij.de apostata.q̄ ingressus religio nis tollit omnē irregularitatem: que surgit ex ꝺ.

ppō delicto.ita q̄ sine dispensatōe pōt ad ordines ꝓmoueri:sed nō ad dignitates.illam vo que surgit:nō ex ꝓpio delicto nō tollit. Panor.autē ibi dicit q̄ de hoc nō pōt dari certa regula.quia in quibusdā casibus tollit:in quibusdā nō. Et credit q̄ tm̄ in iure expressis casibꝫ tollat irregularitas p ingressum religionis. Si vo remanent in seculo: nec ad ordines nec ad prelaturā possunt absq̄ dispensatōe ꝓmoueri. Sed circa eos q̄q̄ adhibet dispensatio magna.vicz vt ordinētur ⁊ instituant ī ecclesijs alijs a paterna. Dico si sunt filij ꝑsbyteri Aliter vo in quibuscūq̄ ecclesijs.ar.extra de fi. ꝑsby.pñtium. Maior: vt etiam in paterna aliquo tamen medio. extra de fi.presbyte. ex translissa. Maxima: vt in paterna:nullo medio.ex̄ de fil.ꝑsby.ex tua.

Quid si cum illegitimo dispensat quo ad ordines ⁊ ecclesiasticū beneficium. Rn̄.si ab ep̄o facta est dispensatio:non extenditur nisi ad ea que pōt. vt dictuz est. Si vo a papa potent promoueri ad parochialem ecclesiam non ad personatum vel rectoriam:ad quam per electionē ꝓcedi cōsueuit.ex̄ de ꝓben.c.fi.

Queritur an papa possit legitimare quo ad tēporalia ⁊ successiones. Rn̄. Panor.in.c.p venerabilem.qui fi.sint le.recolligendo sūmarie dicta docto.dicit q̄ aut queritur de legitimatōe fienda per papam. Aut per impatorem:seu habētē ab eo potestatem. Primo casu si vult legitimare in patrimonio ecclesie:libere potest.vt in.d.c.per venerabilē. Sed in terris alienis:aut subest ꝓmaxima ⁊ ardua causa. ⁊ credit q̄ possit:licz legitimandus cognoscat alium in dīm. Mouetur per tex.in.d.c.p venerabilem.in ỹ.rōnibus. Nam si ille auctoritates veteris ⁊ noui testamenti nō cōcluderent in actu legitimationis:frustra papa eas adduxisset. Finge ergo:q̄ ex legitimatione filij alicuius principis sequat̄ fidei magna dilatatio. Nam tunc ob eam causam: vel similē papa poterit exercere iurisditionem tempalem:vt ibi ⁊ in.c. ꝓ hūani.de homi. li.vj. Aut cessat arduitas cause. ⁊ si vult legitimare nō recognoscentē superiorez seu eius filios. ⁊ pōt. Aut vult legitimare recognoscentem superiorem. ⁊ nō pōt nisi superior cōsentiat:nisi velit legitimare in spūalibus.vt extra de fi.p̄sby.c.j.⁊.ij.li.vj.vl ni si velit incipe a radice matrimonij. vt in.c. tanta. qui fi.sint legi. ⁊ in.c.q̄ circa.de ꝓsan.⁊ affi. Ju imperatore dicendū:q̄ incipiendo a radice matrimonij nō pōt legitimare: quia nō pōt ipe disponere sup matrimonio.vt in.c.tuam. de or.cogni. Aut ꝑ rescriptum vult legitimare: ⁊ tūc in spūalibꝫ nō pōt. In tpalibꝫ vo pōt in terris sibi subiectis: mediate vel immediate.immo de iure ipse solus pōt in toto imperio. Unde reges ⁊ alij principes qui recognoscunt imperatorē in dominū:d iure nō possunt legitimare:q̄ legitimatio sicut ⁊ fame restitutio et silia vident reseruata soli principi. Secus si essent principes: vel ciuitates non recognoscētes superiorem. Nam isti habent tantam ptātem quātam habet imperator in imperio suo. Ad hoc. d.c.p venerabilem.in ỹ.insup. ⁊ facit glo.ibi in ver. recognoscat. Ex quo habes:q̄ rex francie d̄ iure nō est exemptus a romano impio. lz Innoc.dicat q̄ de iure subest pape ⁊ nō imperio. Hosti.vo tenet primū:quia omnes principes seculares debent recognoscere imperatorē in dīm:vt in.c.adrianus. lxiij.di. Et ex hoc dicit.q̄ reges hyspanie: anglie: ⁊ francie tenent de iure obedire impatori: lz de facto nō obediant. Nunquid autē peccent nō obediendo. ⁊ nunquid potuerint ꝑscribere cōtra imperium. Respectu prescriptōis sentit q̄ nō:nisi ꝑscripsissent passiue.i.nomine romane ecclie. Respectu peccati dicit:q̄ forte excusantur a peccato: interim dum imperator nō exigit ab eis obedientiā. Sicut in simili notatur in decimus. ⁊ cum hoc dicto transit in.d.c.p venerabilem. Jo.an. Dz dominus Anto.dicit posse defendi:q̄ isti ꝑscripserunt cōtra imperium. Nam plures possunt esse imperatores:quēadmodū q̄ plures eliguntur in discordia. Et de cōsuetudine vterq̄ ministrat: vt notat glo.in clemen.romani.de iure iurā. Et Panor.putat q̄ isti principes possunt ꝑscribere iura imperij in eorum regnis. Ad hoc facit quod no. Jo.an.in.c.cum episcopus.de offi.ordi.li.vj. vbi dicit q̄ prelatus inferior episcopo pōt prescribere iura episcopalia in certa pte dyocesis. Sed q̄ princeps possit prescribere: vt ipe non sit sub imperio: non videt hoc possibile in iure:quia sine possessione prescriptio nō ꝓcedit. Sed quis non pōt possidere seipm. Et ideo lz papa vel alius potuisset ꝑscribere contra impatorem:tamen actiue nō ꝓcedit ꝑscriptio. Aut vult legitimare in terris ecclie. Et tūc nō pōt. Idē ⁊ fortius dicendū de habente ab eo ptātem.

Et ex predictis pōt correlarie inferri q̄ papa q̄ ad terras ecclie pōt legitimare:tam quo ad tpalia q̄ quo ad spūalia. Quo vo ad terras imperij:pōt quo ad spūalia sed nō quo ad tpalia.vt etiā voluit Bar.in autenti.ex cōplexu. C. de ince.nup. Et hoc nisi ex maxima ⁊ ardua causa.vt dicit Panor. Nam tunc etiaz in terris imperij posset legitimare quo ad tpalia. Secundo infertur q̄ imperator: vel alius ab eo habens ptātem nō pōt legitimare quo ad spūalia. Et ideo nec ad ordies: nec ad alia spūalia admittentur.vt etiam vult Bart. vbi s. Nec etiam erunt legitimi in dominio illoruz qui non recognoscunt imperatorē:q̄tum ad ea ꝑ que fieret alteri prejudicium.puta ad successionez bonorum ab intestato.vt notatur in dicto.c.per venerabilem.

Utrum autem comites palatini habentes potestatem legitimādi ab impatore possint legitimare in pīudicium agnatorum.d. An.in.d.c.p venerabilem:dicit q̄ non:nisi pater ⁊ agnati cōsentiāt quia hec potestas tanq̄ alteri prejudicialis est restringenda.vt.l.j.ff.si quis a principe.ff.ne quid ī lo.publi. Sed Panor.in.d.c.per venerabilez. dicit forte inspicienda verba potestatis collate. Et vbi simpliciter eēt data potestas:credo q̄ possent legitimare:etiam in prejudiciū agnatorū quēadmodum impator:quia in hac legitimatōe iura nō faciunt mentiōem nisi de patre.quia agnatis nō ꝑ

tudicaꝝ nisi respectu spei. Sed posset dici q̄ quando istis comitibus simpliciter est concessa auctoritas legitimandi: q̄ possunt legitimare etiam in preiudicium agnatorum. Et hoc quo ad filios naturales tm̄. Secus in spurijs ꝛ alijs ex damnato coytu: nisi expresse concedatur. facit q̄d notat Jo. an. in addi. ad spec. in ti. qui fi. sint legi. vbi dicit. q̄ si spurius dupliciter. s. ex patre vxorato ꝛ matre maritata impetrat a papa. vel ab impatore rescriptum legitimationis q̄ non valet: si non expressit vtrunq̄.

¶ Quid si pater fecit legitimari filium naturalem post testamentum. An rumpatur testamentum. Dic q̄ sic: quia filius fictus rumperet. vt in auten. si qua mulier. C. de sa. san. ec. ꝛ arrogatus rumpit. ad hoc facit insti. q̄. mo. te. infir. in princ. Nec Jac. de bel.

¶ Mis premissis. Quero de solennitate adhibenda in actu legitimationis. Dic q̄ primo debet qualitas legitimatōnis referari principi. vtputa. quia est incestuosus. vel adulterinus. vel incestuosus ꝛ adulterinus simul. Als autem legitimatio eēt surrepticia: vt dictum est. Et regulariter dicendum. q̄ omne tacitum: quo expresso. princeps nō ita de facili concessisset legitimationem: habet ipsam viciare. Ad hoc. c. postulasti. de rescriptis. Et p hoc dico. q̄ si habēs fratres legitimos ꝛ naturales impetrauit legitimationem: ꝛ non fecit mentōnez q̄ haberet legitimos. non valet legitimatio. q̄ princeps non solet legitimare. quando legitimandus habet fratres legitimos. vel saltem non ita defacili. vt sentit Jo. an. in addi. specu. ti. de suc. ab inte. Secundo requirit̄ q̄ legitimandus consentiat. ꝛ hoc vult Bar. in. l. inuiti. ff. de his qui sunt sui vl̄ alie. iu. vbi concludit per illaz legem q̄ pater non potest legitimare filios basthardos: ipsis inuitis. Idem dicit de naturalib⁹: natis ex ꝓcubinis. hoc verum dicit: nisi filius sit infans. vt. l. iubem⁹. C. de eman. li. Et est ratio fm ludo. ro. quia non pōt liber homo nolēs alteri⁹ subijci potestati.

¶ Sed pone q̄ filius scit patrem impetrare suam legitimationem: ꝛ non ꝺicit. An habeaꝝ ꝓ consentiente. Fuit als magna questio. Et communit̄ tenebatur q̄ non: quia in ꝓiudicialib⁹ taciturnitas non habetur ꝓ consensu. Sed contrarium est verum. Glo. est singularis in. l. in adoptionib⁹. ff. de adop. Item oportet q̄ pater consentiat. vt in auten. qui. mo. na. effi. sui. ℈. generaliter. De agnatis dubitaꝝ vtrum debeant vocari ꝛ consentire. Panormita. in dicto. c. per venerabilem. recitat Jac. de bel. sentire q̄ sic. Als non valebit in preiudicium eorum. Sed dicit communiter teneri oppositum. vt notat Jo. an. vbi supra. Idem Bar. in. l. gallus. ℈. ꝛ quid si tm̄ de li. ꝛ po. vnde Panormitanus concludit q̄ aut pater vivit. Et satis est q̄ pater consentiat adeo q̄ etiam agnatis ab intestato iste legitimatus succedet. Nam princeps qui abstulit istis basthardis ius agnationis ꝛ cognationis: potest eos restituere sine alterius iniuria ad ius nature primeuum. vt in di. ℈. generaliter. Si vo pater est mortuus. tunc aut pater disposuit q̄ iste legitimareꝝ: ꝛ tunc nō est necesse vocare agnatos. ar. in Auten. Item si quis. C. de naturali. li. Aut pater nihil disposuit. Et tunc est opus vt vocent̄ agnati: quib⁹ hereditas paterna acquisita est argu. l. j. ꝛ fi. ff. de nata. re. Als non valeret rescriptum legitimationis: seu saltē non haberet regressum ad bona paterna. hec vera: nisi ꝓnceps ex certa scientia vellet legitimare agnatis non vocatis vt notabiliter dicit Bart. in di. ℈. ꝛ quid si tantū. Potest enim princeps ex certa scientia restituere in integrum cum preiudicio alterius. ad hoc facit quod notaꝝ in. l. fi. C. de sen. passis. ꝛ. l. in causa. ff. de mino. Adde predictis quod notat Panormi. in. c. referente. qui fi. sint leg. q̄ papa dispensando super matrimonio: per consequentiam dispensat sup legitimatione filior⁹. etiam respectu hereditatis. Et hoc intellige de filijs postea genitis quia vt dicit idem Panormitanus in. c. tanta. qui fi. sint le. Si incestuosus contrahat matrimonium q̄ dispensationem ecclesie. non tamen filij ante geniti legitimantur: nisi aliud dicatur in dispensatione.

¶ Vtrum is quē papa legitimat possit in episcopum ꝓmoueri? Rn̄. Goff. ꝛ Hostien. dicunt q̄ non: quia cum hec indulgentia sit odiosa: est restringenda. extra de consang. q̄ dilectio. Et ideo ad personatus ꝛ alias dignitates minores episcopatu tm̄ est extendenda. extra de concess. pre. dilectus. Idem Astēn.

¶ Nunquid autem is quem papa legitimat simpliciter: ꝛ in fora communi intelligatur legitimatus quo ad dignitates? Rn̄. Goff. q̄ non. ℈ Hostien. dicit q̄ sic. quia talis est perinde ac si ab initio fuisset ex legitimo matrimonio natus. hoc etiā facit lex mortua. d. c. tanta. Multofort⁹ lex viua. ff. de ꝓsti. prin. beneficium. Sicut etiā simpliciter restitutus: ad oīa restituit. C. de sen. pas. l. j. Sic simpliciter legitimat⁹ intelligi ꝺz ad oīa legitimat⁹. ex de pri. q̄ circa. hec Astēn. li. viij.

¶ An autem filij presbyteror⁹ possint saltem succedere matri. Dic fm Panormi. in dicto. c. venerabilem de mente glo. q̄ filij presbyteror⁹ dicunt̄ adulterini. Et sic infert q̄ matri succedere nō pūt quia tales nati ex damnato coytu repellunt̄ ab hereditate parentum. vt in Auten. ex complexu. C. de incest. nupt. Idem dic de natis ex alijs clericis constitutis in sacris. quod ꝓcedit etiam si sint nati ex vnica concubina clerici. vt notat Bar. in. l. si gener. ff. de his qui. vt indig. quia concubinatus est specifice damnatus in clericℓ. vt extra de coha. cle. per totum.

¶ Sed dubitari pōt quid de natis ex clericis non constitutis in sacris beneficiatis. Bar. in. l. in concubinatu. ff. de ꝓcu. format. q. in terminis. Pone. q̄dam clericus in minorib⁹ ordinib⁹ ꝓstitutus retinuit ꝓcubinam. ꝛ ex ea habuit filios postea eam duxit in vxorem. An filij legitimentur. Et dicit Ri. malum. disputauit hanc q̄em ꝛ tenuit q̄ non legitimentur: quia coytus concubinarius in clericℓ

est totaliter reprobatus a lege. vt in auten. de sanctis. episcopis. §. clericos. vnde nō pñt dici filij naturales: nec p pñs legitimarī p sequens mrimonium. Jo. an. ponit istam qōem in mercu. in regula line culpa. Et facit mentōz de dicto Ricardi. z determinat ꝫium p regulaz. q ex quocūq; coytu sint nati: dūmodo potuerit esse vxor. si ꝑsensus affuisset. legitimarī p sequens matrimoniū. Pecus si tunc non poterat esse vxorius. Bar. autem distinguit. an ille clericus sit beneficiatus vel ne. ꝫ tamen hoc nihil facit ꝺ opi. Jo. an. quia dato qō ille clericus in minoribꝫ esset beneficiatus nihilominus si ꝺberet teneret matrimonium. Et sic filij ante nati legitimarenť p dict. c. tanta. Et per ꝓdictam regulam patet. q si saracenus habuit filium ex xp̄iana z postea efficiať xp̄ianus. z cum illa ꝺbat: nō ꝓpter hoc filius legitimať: quia tempe natiuitatis non poterat esse matrimoniū. vt in. c. cane. xxviij. q. j. Idez dicit Vin. in nat̄ ex coytu incestuoso. q licet postmodum ꝓtrahať matrimonium p dispensationem ecclie: non tñ filij ante geniti legitimarenť. q tunc nō poterat esse matrimoniū obstante impedimento ꝓsanguinitatis vel affinitatis: nisi aliud dicať in dispensatione. Et sic Panormi. in di. c. tanta. ꝛcludit. q vbi coytus nō poterat esse vxorius obstante impedimento perpetuo: non remouibili sine dispensatione ecclesie. filij non legitimantur per sequens matrimonium.

¶ An autē quis possit petere se ꝓnunciari legitimum. Inno. ꝛcludit q non: nisi ad aliquem effectum. vtputa. si agit̄ de successione: z imputať sibi q non est legitimus: tunc potest petere ꝓnunciari se legitimum. vt in. c. j. qui fi. sint legi. Vel si diffamať de illegitimitate. Idē Panor. in. c. causaz. qui fi. sint le.

Impedimentum primo ꝓmuniter. Circa impedimenta matrimonij. Primo agem⁹ de impedimento in genere. Secūdo de impedimentis in specie. Que in his versibꝫ ꝓtinenť. Error. ꝓditio. votum. cognatio. crimen. Cultus disparitas. vis. ordo. ligamen honestas. Si sis affinis. si forte coyre nequibis. Nec socianda vetāt: nubia iuncta retractant. Ecclesie vetitū: necnō tꝑs feriaz. Impediunt fieri. ꝓmittūt facta teneri.

¶ Que impediunt matrimoniū iaz ꝺctum. Rñ. xij. sunt que impediunt: nō solum matrimoniuz ꝺbendum ꝫ etiam dirimūt ꝓtractum. que ꝓtinēt in tribꝫ primis versi. Et intelligas q dirimūt ꝓtractum: si ꝓcesserunt matrimoniuz. Si autem veniunt post matrimoniū rite factum. vt affinitas vel crimen z hmōi: non dirimūt: ꝓter vnum. s. votum religionis cum effectu. quando quis ꝺcto matrimonio ꝫ ante carnalem copulam ingrediť religionem. extra de conuer. coniu. vez. z. c. ex parte. el. ij. z de spon. commissum. Expectari tamen debet vsq; ad ꝓfessionem. nam ante non dirimiť.

¶ Quid aūt dicendum si quis aliquaz mulierem cognouit carnaliter z postea ꝺbat cum ea ꝓverba de pñti. ꝫ post ꝺctum matrimoniū eaz nō cognouit carnaliter: nūquid poterit alter eoz intrare religionem. Questio est pulcra: z de facto bis diebꝫ accidit. Rñdi pt q sic: nō obstante tali copula ꝓcedēte. Primo p. c. vez. z. c. ex publico. z. c. ex pte. ij. de ꝺuersati. ꝺiu. Que q̄dez capitula dicūt q aī ꝓsummatōz mrimonij alter ꝺiugum pōt intrare religionem. Et nota illud vbum ꝓsummatōz. qđ importat ꝓpletōem. Illud aūt qđ ꝓplet aliqō op⁹ videť sequi z nō antecedere. Secūdo in casu ꝓdicto: iste nō incurrit bigamiam. etiam dato q talis mulier fuisset prius ab alio viro cognita. de quo vide s. bigamia. vbi iura req̄runt q ad incurrēdaz bigamiaz nō sufficit q aꝺs ꝺbat cum corrupta nisi post tale ꝺctum matrimoniū sequať copula carnalis. Non ergo sufficit antecedens. Ad hoc etiam facit. c. veniens. de spon. vbi copula ꝓcedens non facit transire sponsalia de futuro in mrimoniū. ꝫ bene copula sequens.

¶ Quid aūt si sponsus cognouit sponsam violenter. nūquid poterit spōsa intrare religionē inuito sponso. Dubiū facit. q effecti sunt vna caro: iz violenť. In hoc sunt varie opiones Jo. an. in mercu. in regula. Ea q̄ ꝺ. de re. iu. in. vj. vi seq opi. Bar. bri. q tenuit talē spōsam cognitaz posse ingredi religionē: sponso inuito: ne delinq̄ns sit melioris cōditōis q̄ sapiens. Itē nō vi ꝓmunicasse corp⁹ suū ex̄q̄ inuita fuit cognita. Panor. in. d. c. vez. vi adherere huic opi. Quidā tñ distinguūt. q si ē spōsa de futuro pōt trāsire ad religionē: nō obstante carnis copula violēta. si aūt est spōsa de pñti. nō pōt trāsire ꝺdicēte marito. huiꝰ opi. ē Monal. z Rod. que vi valde equa.

¶ Quid aūt si vir vxorē suaz quam nōdum cogn̄uit tradidit adulterādam ꝓsanguineo. ꝓpio inuitam: An possit postea ꝺ illiꝰ volūtatem religionē ingredi? Rñ. Ri. in. iiij. dis. xxxv. dicit q attenta iure naturali eq̄tate z viri iniq̄tate. z ꝓsiderato q corruptōz vxorius vir est ꝓncipalis cā. p illaz corruptōz acq̄sinit vxoꝛ tantam ptātem in corpus viri vt ꝺ eius volūtatē: religionē nō possit intrare. vñ ex̄ de eo. q co. ꝓsan. vt. c. discretōz: ꝺi de q̄daz muliere q nōdū a viro cognita. ab eo fuit tradita inuita ꝓsanguineo viri: q cū ipsa inuita ꝛcubuit. Et q̄ cito fuit r̄ddita libtati: fugit ab eo. z se ꝓri viro restitui postulauit. qđ si monita vt ꝓtinētiaz fuet ad hoc induci nō potuerit. vir ꝓioꝛ cogať redire ad ipsam. z maritali affectione tractare.

¶ An p suscepтōz sacri ordinis dissoluanť spōsalia prius ꝺcta de pñti? Rñ. Glo. in. c. q votuz. de voto z voti re. li. vj. dicit q hodie est approbatū p ꝑstitutōz Jo. q incipit antique. s. spōsalia de pñti nō dissolui p receptiōem sacri ordinis. p. c. ex pte. el. ij. de ꝺuer. ꝺiu. Et si dicerem⁹ ꝺ̄ium: iaz nō eēt eq̄litas. q iaz duplici remedio posset vir dissoluere sponsalia: z mulier vnico. q ꝓpter fragilitatem sexus. mulier ordines recipe nō pōt. Et sic habes casum in quo sacerdos potest habere vxorē. Nec?

tamen esset dicendum: si essent solum sponsalia de futuro. quia tūc p susceptionem sacri ordinis dissoluerent.

¶ Que sunt illa que impediunt matrimonium cōtrahen. ꝫ tamen nō dirimūt ptractum. Rñ. Primo q̄dez sunt duo p̄dicta in. v. p̄. s. ꝓhibitio ecclie z tē pus feriarum. Item sunt quedam crimina de quibus habet. j. impedimētum. viij. Itē impediunt matrimonium contrahen. sponsalia. que sunt prius cum alia cōtracta. de quo. j. Sponsalia. Item catheciſmus. de quo. j. Impedimētum. vj. Item impedit votum simplex. de quo. j. Impedimentum. iiij.

¶ Utrum aliqua cōsuetudo impediat matrimonium cōtrahen. vel dirimat cōtractum. Rñ. Panor. in. c. sup eo. de cogna. spū. q̄ aut ꝓsuetudo habilitat al's habiles p ius canonicū. Puta vt in tercio g̃du possit mr̃imoniū cōtrahi vel vt frater possit cōtrahere cum sorore spirituali: z non valet consuetudo. z videtur tex. in dicto. c. super eo. Idem tenet Hosti. quasi ꝓsuetudo non sit rationabilis: cum sit cōtra omnem honestatez. ex quo inferet ꝓsuetudinem a papa non approbataz nō posse tollere impedimētum publice honestatis. quia nō valet ꝓsuetudo ꝓtra honestatem ecclesie. vt in. c. cum decorem. de vi. z ho. clerico. Aut ꝓsuetudo inhabilitat al's habiles. vt in filijs duoꝝ compatrum. per quoꝝ neutrum deuētum est ad compaternitatem. Et tunc aut habet solum ꝓsuetudo vt impediat: nō vt dirimat. z valet ar. d. c. super eo. Aut habet vt dissoluat ꝓtingium. Et si ad tempus valet vt dicit Inno. in dicto. c. super eo. Nam peccarēt ꝓtrahendo ꝓtra ꝓsuetudinem patrie. xxx. q. v. c. aliter. Aut habet vt dissoluat imperpetuum. Et si est approbata per papam: saltem tacite. valet. vt ꝓbat in dict. c. sup eo. fm lecturam Hosti. Aut nō apparet de approbatione pape. z videt Hosti. velle ꝓsuetudinem nō valere. Dicit enī casum. d. c. sup eo. non esse extendendum. Sed Panor. putat oppositum vbi cum ꝓsuetudine occurrit scandalum. Unde sicut papa potest ius diuinum interp̄tari. z addere z diminuere. vt notat Innoc. in. c. que in eccliaꝝ. de consti. vt dictum est s. Consuetudo. Ita z consuetudo. vt notat idem Inno. in. c. fi. de ꝓsuetud. Item videmus q̄ ꝓsuetudo que generat scandalum inhabilitat quez ad matrimonium spūale. vt in. c. cum olim. de cle. coniu. ergo pari ratione debet posse inhabilitare ad matrimonium carnale. ad hoc facit qđ notat glo. in dicto. c. sup eo. que est singularis. q̄ si in aliquo loco esset hodie cōsuetudo. vt in. v. gradu non possit contrahi matrimonium z ex ōctu generaret scandalum. q̄ nō valeret matrimoniū. Licet. c. non debet. de ꝓsang. hoc ꝓmittat. Et potest esse duplex rō. Prima quia hec ꝓsuetudo occurrit cū iure antiquo: nec censet̄ sublata p ius nouum: ex quo nō reꝓbat illud ius. z occurrit secum scandalum. Secunda ratio colligit ex p̄dictis. quia ꝓsuetudo ꝓtinens in se scandalum ex p̄teritione: potest inhabilitare al's habiles: ꝫ vbi a p̄ncipio nullum fuisset impedimentū tunc solum scandalum supuenies non posset dissoluere matrimonium. vt dicit glo. in dicto. c. sup eo. quam notabis. quia ꝓpter scandalum nō est recedendū a veritate iur̄ diuini: vt in. d. c. ij. ō oppono. nū. hec Panor. in. d. c. sup eo. Vide ad p̄dicta que notat idem Panor. post glo. in. c. qō super. de ꝓsan. q̄ ꝓsuetudo inhabilitans pōt esse rationabilis: habilitans vo non. quia prima est inducta ad charitatem ampliandam: vt homines potius cōbant cum extraneis q̄ cū ꝓsanguineis. Ꝫ in secundo casu ꝓsuetudo est cōbonos mores: z cōbonum charitatis: eo q̄ relaxat ꝓhibitionē inter ꝓsanguineos. Consuetudo aūt cō statutum. vel legem nutrientē bonos mores: nō valet. vt in. c. fi. de ꝓsuet. z notat Bar. in. l. omnes populi. ff. ō iusti. z iure. Opinio tū Hosti. videt cōmunior z securior. vt dicit Astēn. li. viij. titu. xviij. dicens. q̄ Ber. sibipsi aperte cōdicit in duabꝰ suis glo. s. in. c. j. z in. c. sup eo. de co. spi. Naz in. d. c. j. dicit q̄ si sit ꝓsuetudo. q̄ si fiat ꝓtium eius genereꝫ ex hoc scandalum: nō tamē dirimeret ꝓpter hoc matrimoniū iaz cōctum In dicto aūt. c. sup eo. dicit q̄ si sit scandalum magnum alicui: q̄ tales ꝓiungant̄ vel remaneant cōiuncti. non solum impediet̄ inter eos ꝓtrahi matrimonium: sed etiam dirimet̄ iam cōctum. Sed Astēn. dicit. q̄ magis est assentiendū p̄me glo. z huius opi. est Hug. z Goff. p qua facit singulare dictum Hosti. q̄ tolerabilius est aliquos ꝓtra statuta hominū copulatos dimittere simul. q̄ sic cōiunctos ꝓtra statuta dei separare. ex de testi. licet. Pro hoc etiam facit singularis theorica dicti Hosti. q̄ vbicunq; mḡri p suas glo. matrimoniū soluunt. nec ius exp̄ssum adducunt. si inueneris aliquem doct. scribētem ꝓtrarium. s. matrimonium nō debere dissolui: sequaris eum. Ad hoc facit qđ notat Panor. in. c. si vir. de co. spiri. q̄ vbi agit̄ de matrimonio sustinendo: singularis opinio est p̄ferenda ꝓmuni. Quod bene notabis: nisi cōmunis opinio hꝫet quasi textum p se. In alijs aūt vbi doct. in aliquo articulo sunt varij: seq̄nda est opinio humanior. i. rōnabilior z equior. Si vo ꝓtraq̄ opinio est rationabilis: est seq̄ndū plurimoꝝ iudicium fm Hosti. z Ber. Ad hoc bonus tex. in filij xix. di. in canonicis.

¶ Quid si ecclesia p̄cipiat alicui ꝓtingum cohabitare cum altero: z ille cui p̄cipit̄ scit esse impedimētum: Rñ. fm Hug. in hoc casu q̄ tum ad reddēdum debitum non tenetur obedire. tamen incohabitatione. z necessariorum exhibitione obedire debet.

¶ Quō ante matrimoniū sit inq̄rendū an sit aliqđ impedimentū. Rñ. dūt in ecclesijs banna. publice p p̄sbyteros ꝓponi vt. j. ꝓpetentem terminū q̄ scit impedimentū ꝓponat. Et si appuerit ꝓhibitis ꝓiectura cōpulam futuram: intdicat exp̄sse. donec ꝓstet qđ fieri debeat. Aliter si cōberent sine bānis. aut post ꝓhibitōz z extiterit impedimentū vt puta. gradus ꝓhibiti: tūc filij dicent illegitimi. z nō excusabunt̄ ꝓpter ignorantiaz parentum. de hoc tū. j. Sacerdos q̄z qui tales ꝓiunctiones inhi-

bere ꝓtemplerit. vel regularis qui in eſſe preſumpſerit p triennū ab officio ſuſpendaſ. Aut vo falſum impedimentū malicioſe obiecerit. canonicaꝫ non effugiet vltōem. extra de clā. deſpon. cum inhibitio. In aliquibꝫ vo locis nō fiunt hec banna: ſ ſolum ꝓtrahunſ ſponſalia ſolēnit & publice: multum añ mſimoniū & interim ꝑt manifeſtari: an ſit impedimentum.

¶ Nūquid autem peccent reges. p̄ncipes & milites qui ꝓtrahūt hodie ſine bannis? Rñ. Aſten. li. viij. ti. xij. de mente Rod. dicit q non peccant mortaliter: vbi non eſt ꝓſuetum eoꝝ matrimonia banniri. Et qđ dicit in dicto ca. cum inhibitio. nō extendit ad matrimonia nobilium que in eccleſia non conſueuerunt banniri. Idem etiam Hoſti. nō eſt neceſſe banna ꝓponi. quando quis vxorem vocat a remotis & publice mittit nuncios. Sic eñ in facie eccleſie dicuntur contrahere matrimonia. nec erit contra mentem dicte conſtitutionis. Tutius tamen eſt vt in eccleſia ꝓponanſ publice hodie in hoc caſu.

¶ Sed nunquid regulariter hoc ſit preceptum. ſ. q hmōi ſolennizatio fiat in ꝓtrahendo matrimonio. Rñ. Aſten. de mente Rod. q banna & ſolennitates p̄dicte ꝓſuete: dimitti nō debent ſine cauſa. Et q hoc facit: peccat mortaliť. Et hoc verū ſm Pe. qñ illi non ſunt ignari iuris. maxime vbi eccleſie ꝓhibitō ꝓmuniter fuaſ. Secus añt ſi ſunt iuriſ ignari. Ex cauſa añt p̄t dimitti ſm Hug. puta. quia forte vir eſt ſenex & erubeſcit ꝓtrahere cū tanta ſolennitate. Aut accipit ignobilem: cum ipſe ſit nobilis. Aut nobilem: cum ipſe ſit ignobilis. & timet eius parentes. vel forte diu manſerunt: ſicut vir & vxor. Et erubeſcunt modo adhibere ſolēnitatem bannoꝝ & benedictionis nuptialis. Creditť autem q in talibꝫ poſſit ex cauſa p eām diſpenſari: nec ſufficit diſpenſatio minoris p̄lati. Quidam tamen quo ad benedictionem nuptialē dicunt. q cauſa rationabilis eſſet euitatio fornicationis. vt quia ꝓtinere non poſſet maxime vir: quia diu cōtractum erat matrimoniū & nō poteſt ducere vxorem. quia dotem hīe non poteſt: tunc videreť q poſſent ſine tali benedictione ſe adinuicem cognoſcere. Et hoc niſi eſſet ſcandalum in patria. Idem dicendum eſſet ſi terra eſſet interdicta vel hmōi. ō hoc vide ſ. Debitum.

¶ Sed quero an mortaliter peccēt ꝓiuges: totiēs quotiēs alter ab altero exigit debitū ſine cā rationabili ante benedictionem nuptialem. Reſpondeť q non: niſi p̄ma vice niſi nouo ꝓtemptu hoc faceret.

¶ Queriť an diſpoſitio dicti capituli cū inhibitio habeat locum in ſponſalibꝫ de futuro? Rñ. Panor. in dicto. c. cum inhibitio. dicit doctores ꝑcludere ex mēte ſre idem eſſe dicendum. nam ſponſalia in multis caſibꝫ trāſeūt in matrimoniū ipſo facto. vt in. c. is q. de ſpō. Ideo ne occurrat difficultas ꝓtra ꝓhibitōem eccleſie: debet etiam in ſpōſalibꝫ adhiberi hec ſolēnitas. facit. l. oratio. ff. de ſpō. vbi dicit q ꝓhibito matrimonio: videnť ꝓhibita ſponſalia. Ex quo nota. q contrahentes ſponſalia clandeſtine: peccant: & q iudex loci poteſt illa interdicere.

¶ Quid in laicis p̄ſtantibꝫ p̄ntiaꝫ mſimoniis clādeſtinis. Doct. dicūt vt refert Panor. vbi ſ. q ex verbis ſre nō ꝓhendunť ſ ex mente ſic. Eſt g eis imponēda pna ſicut & clericis. Peccāt g tam ipſi ꝓhentes clādeſtine q̄ inteſſentes. ſiue ſint clerici ſiue religioſi. ſiue laici.

¶ Vtr añt hec edicta debeāt ꝓponi in multis eccleſijs. Rñ. Panor. vbi ſ. dicit q ſi volētes ꝓtrahere. & eoꝝ antiqui traxerūt moꝛam in certa parochia: ſatſ ē in illa eccl'ia edicta ꝓponi. Si vo i diuerſis parochijs traxerūt moꝛam: tūc in diuerſis eccleſijs dēt ꝓponi vel in locis publicis. puta. in p̄dicationibꝫ vt verſimiliť poſſint puenire in noticiam eoꝝ: q de impedimētis informati ſunt. Idē refert Abb. q q̄daꝫ epi hoc fuant: vt foꝛenſis nō admittať ad ꝓhendum mſimoniū: niſi habeat ſras teſtimoniales ſui p̄lati. & eſt valde optimū hoc fuare. Nam ſepe ꝓtingit q hūtes vxoꝛes in ptibꝫ ſuis: ſe ꝓferunt ad ptes remotas: & ibi denuo mſimoniū ꝓtrahūt. In multis tñ locis nō fuať hmōi denūciatio. Et ꝓter hoc quero. nūquid dicať clādeſtinum matrimoniū. Rñ. Panoꝛ. vbi ſ. de mēte Jo. an. in addi. Spe. e. t. & Oldra. ꝑcludit q dū modo matrimoniū ſit ꝓtractū in facie eccleſie: nō poteſt matrimoniū appellāri clādeſtinum. Et licꝫ hoc verbū. eccleſia. ſumatur multipliciter vt no. in. c. fi. ne p̄. vi. ſuas. tñ in ꝓpoſito ſumiť eccleſia ꝓ ꝓgregatione fidelium. ꝓtrahens ergo cōram multitudine ſm patrie conſuetudinem nō dicit clandeſtine ꝓtrahere ſ in facie eccleſie. Et hoc habet Panoꝛ. ꝓ indubitato vbi nō eſt conſuetudo q mittantur edicta: ſed vbi eſſet conſuetudo: dubium eſt utrum habeat locum pena. dict. c. cum inhibitio. Si quis contraxerit in facie eccleſie non p̄emiſſis iſtis denūciationibus: creditur tamen q non. Licet glo. in dicto ca. cum inhibitio. ſentiat contrarium quia pena eſt appoſita contra contrahentes clandeſtine. & non contra contrahentes edictis non p̄emiſſis. Et non poteſt dici clandeſtine: exquo in facie eccleſie nemine p̄hibente contraxit. maxime: cum illud ſit officium ſacerdotis. & non contrahentium.

¶ Quid añt dicať mſimoniū clādeſtinū. Glo. in di. c. cū inhibitio dicit q triplicit dī mſimoniū clādeſtinū. Primo cū ñ habeť teſtes. ex eo. c. ij. Secūdo qñ nō fit cum ſolēnitate: q̄ hī. xxx. q. v. aliť. Tercio qō fit ꝑ tenoꝛem huiꝰ ꝓſtōnis. vicz nō p̄miſſa denūciatōe. Hoſt. añt vltra p̄dictos tres modos dat regulam generalē dicēs. q mſimoniū ꝓtum ꝓhibitōz eccl'ie generalem vel ſpālem. explicitā vel tacitam dī clādeſtinū & bz locum pena. d. c. cū inhibitio.

¶ Quid ſi quis audiuit perpetuum impedimētum eſſe inter ſe & vxoꝛem. nunquid tenetur inquirere? Reſpondeo ſm. vv. ſi audiuit a fidedigniſ: & non ſuſpectis: cum non debeat eſſe negligens ſne ſaluti: tenetur inquirere. Alis eſſet

affectata ignorantia que non excusat. Et si concipiat ꝓbabilem opinionem de dicto alicui⁹ nõ debet exigere debitum: licet reddere teneat. Secus si ita inuenerit. s. q̃ esset impedimẽtuz. tunc enim nec exigere nec reddere debet. Facit. c. in ꝗsitioni. de sen. ex. Porro ꝙ tale impedimẽtum audit a viro fidedigno. etiam iurato. aut cõpatre suo. aut a ꝓrio sacerdote. aut publica fama. nõ ita tenet credere q̃ peccet mortaliter si non credat: sed venialiter. Sicut etiam peccare potest qui nimis facili credit.

¶ Nunquid aũt peccat sacerdos vel alius quicũ q̃ sciens impedimentũ: insinuando hoc alteri cõiugam. vel amboꝝ. vel alter alteri. Rñ. fm. v̈v̈. Si ꝓbari non potest: dicendo agit indiscrete: nisi credat q̃ audiens paratus sit in hac parte pitoꝝ ꝓsilio obedire. Si vo possit ꝓbare. et sciat hoc sacerdos parochialis. vel alter ꝓiugum: tenet solenniter ad diuortium agere. nisi de consensu velint cohabitare tanq̃ germani. hũc casum habes s. Cõfessio secundo.

Impedimẽtum secũdo. s. de errore psone.

Scienduꝫ fm Dir. li. j. q̃ error in mrimonio est quadruplex scz fortune. qualitatis. persone. et ꝓditionis. Error fortune. vtpote. cum putatur diues. et est pauper. et econuerso. non impedit mrimoniũ. Similiter nec error qualitatis. vt cum putat nobilis. et est rusticus. vel q̃ duxit in vxorem meretricem vel coruptam. quam putabat castam vel virginem. talia matrimoniũ non impediunt. xxix. q. j. §. error. Error vo psone est vt si credam ꝑbere cum gẽma. et ꝓtrahaz cum berta. Et hic nullum est matrimonium. Nec hoc ꝓcedit ex pstitutiõe ecclie ꝫ ex sui natura. cum in mrimonio psensus liber desideret ex̃ de spon. cum locum. Ita q̃ sine ipsoꝝ cetera frustrant. de spon. tua. quia errans non psentit. ff. de iurisdi. o. iudi. l. si p errorẽ. Sed ad hoc vt error impediat matrimonium: necesse est ex pstitutione ecclesie. q̃ is qui errat habeat aliquam noticiaz psone: cum qua ꝓtrahere intendit. aut p visum. aut p famam. aut p auditum. quia in penitus incognitum nec amoꝝ nec psensum dirigere possum⁹. vnde si quis consentiat in psonaz absentem non sibi notam. quam putat esse pẽsentem. pstat q̃ nõ consentit in pñtem. ꝫ in illam quaz pñtem esse putat. Et sic deficiente consensu: deficit. et matrimonium: quia errare est alium p alio accipere. xxij. q. ij. in quib. Ideo oportet q̃ aliquam noticiam psone habeat. alꝫ non errat in ea. ꝫ decipit in pẽsentem. de quo ponunt doct. tale exemplum. Quidã rusticus gallicanus iuit ad quandã mulierem romanam dicens se esse filium regis anglie. et cõtrahit cum illo: credens eum filium regis. et dicunt q̃ tenet matrimoniũ: quia non errauit ꝫ potius decepta fuit. vel non fuit error persone ꝫ qualitatis. Sed certe dicit Hostien. Cum vbiq̃ terraꝝ habeatur noticia regis anglie. saltem per famam: videtur q̃ hic sit error persone: nec in pẽsentem ꝓnam sed in ꝓsonam filij regis anglie consentire videtur: quod non refert vtrum nomine ꝓrio vel alio equiualenti nominet. Sed si in generali diceret se esse filium regis. vel comitis. et non diceret cuius. tunc non esset error persone. ꝫ fortune. aut ꝙlitatis qui non impedit. dicto. §. error. vel etiam si specificauit. nulla tamen habeat noticia patris vel filij. Adde predictis qõ notat Tho. in. iiij. distin. xxx. q̃ error nobilitatis inquãtum hmõi: non euacuat matrimonium: sicut nec error qualitatis. Et si error nobilitatis vel dignitatis redundat in errorem persone tunc impedit matrimoniuz. vnde si consensus mulieris ferat in istam ꝓsonam directe. Error de nobilitate ipsius non impedit matrimonium. Si autem directe intendit consentire in filium regis: quicunq̃ sit ille: tũc si alius ꝓsentetur ei q̃ filius regis: est error psone. et impedit matrimonium. Et eodem modo videtur dicendum si quis dicat se primogenitum. et nõ est. Et hoc est singulare dictum.

¶ Pone quis ꝓsentit in aliquem qui est mortuus. et alius pẽsentat sibi loco eius. An talis error impediat matrimonium. Rñ. Dir. fm Io. q̃ sic. quia cum ille non sit in rer̃ natura: non est ibi. ergo est error psone.

¶ Quid si aliquis habeat tres filios: et quedam mulier consensit in maiorem. postea pẽsentat minor̃. nunquid tenet matrimonium cum minore. Rñ. Dir. fm Io. q̃ non. xxix. q. j. §. bis ita. Idem Ray. et Hosti.

Impedimentum tercio. de errore ꝓditionis. s. fmlis.

Talis eñ error fm Dir. li. j. impedit matrimoniũ ꝫbendum. et dirimit ꝫctum: si ignoranter ꝫbat. quia si scienter contraheret non dirimeret ꝫctum. Hoc aũt intellige quando est error deteriꝰ ꝓditionis. secus aũt quando est paris vel melioris fm Hosti. et Inno. Et ideo licitum est fmꝫ ꝑbere etiam dñs ꝑdicentibꝫ. ex̃ eo. c. j. Sed dñi nõ dñt ꝓpter hoc fmicis debitis defraudari: vt ibi dr. Si tñ liber postq̃ ꝓtraxit sciuit eius ꝓditionem. et eam postea carnaliter cognoscat. tenet mrimoniũ vt in. c. si quis ingenuus. et. c. si femina. xxix. q. ij. et. c. ꝓfuit ex̃ eo.

¶ Sed nunquid error ꝓditõis libertine vel ascripticie. vel originarie impedit mrimoniũ: sicut et cõditionis fmlis. Rñ. fm. v̈v̈. nõ. q̃ omnes tales sunt liberi licet ad q̃sdaz opas plus ceteris teneãt. Qui dicãt ascripticij et originarij: vide. j. Ser⁹. j.

¶ Quid si ꝙs ignoranter ꝓxit cũ ancilla: quaz dñs viro ignorãte postea manumittit. et ipse cognoscit eam post manumissionẽ: querit an possit eam dimittẽ. R⁹. fm dir. li. j. q̃ sic: q̃ nullũ fuit mrimonium. q̃ sp ei se ꝓmisceat ex ꝓmo ꝓsensu q̃ nullus fuit. idem Goff. et Ho.

¶ Quid si dñs ancillam tanq̃ liberam alicui tradidit. vel tacuit scienter. Dic fm Dir. vbi ꝑ. q̃ intelligitur ei libertatem dedisse. Idem Hostien. et Ber.

Quid si liber contraxit cum ancilla ignorantes: z illa durante ignorantia contraxit cum alio non ignorante conditionem eius. Rñ. fm. vv. tenet matrimonium cum secundo. cum nullum fuerit primum.

Quid si libera contraxit ignorantes cum seruo z postea scita seruitute nihilominus vult esse cum eo. z ille vult discedere. Rñ. Dire. fm Jo. z Ber. q nō est matrimoniū. tñ ipse dz ppelli: exquo ipsa cum eo vult esse.

Quid si quis contraxit ignorantes cum ancilla ꝫ postq̄ scivit exigit ab ea debitum. nunquid postea poterit ab ea separari. Rñ. fm. vv. Si ex his q̄ prius audiuit: habuit ꝓbabilem opi. de fuitate eius. z nihilominus exigit debitum non pōt eam relinquere. Si vo habuit opinionem leuem z temeriam: tunc non obstante q̄ exigat debitū: poterit: cum veritatem certius sciuerit: separationez petere. ar. capituli inquisitioni. de sentē. ex. Nam dubitans ꝓ ignorante habendus est. C. de condi. inde. l. fi.

Quid de illo qui mouit questionem conditionis contra vxorem: z illa lite pendente: petit debitum? Ri. in. iiij. distin. xxxvj. dicit. q̄ si copula sequit certam cognitionem in libero de fuitute alterius: tunc fm omnes: siue commisceatur cum ea per compulsionem ecclesie: siue non. Illa copula semper ratificat matrimonium in conspectu dei. si illa commixtio fit affectu matrimoniali. Si autem affectu fornicario cuius non ratificet in conspectu dei: ratificat tamen in cōspectu ecclesie. Si autem copula sequit ꝓbabilem p̄sumptionem siue fiat ad p̄ceptuz ecclesie siue non. semp ratificat matrimoniū: si facta sit affectu matrimoniali. nisi aliter coniux: qui est conditiōis fuitis: prius a suo ꝓsensu pristino recessisset. Si autem facta sit affectu fornicario. matrimonium non ratificat in cōspectu dei: cuius ratum presumeret fm iudicium ecclesie. Si autem copula sequit leuem suspitionē z temerariam: cui credi non debet: tunc fm omnes ei non preiudicat etiam ad mandatum ecclesie. titubans enim ꝓ ignorante habendus est. hec Ric. Sed Ber. in dicto. c. ꝓposuit. z Jo. in sum. dicit q̄ ad mādatū ecclie: in p̄dicto secūdo casu. potest cognoscere sine p̄iudicio. vt ex primo consensu ei coniungat: q̄diu constat per sententiam de impedimento conditionis. Et si queratur quo affectu. Hostien. dicit. q̄ coniugali non tanq̄ liberam. nec tanq̄ fuam: ꝫ tanq̄ illam cui mouet questio fuitutis. Et sic euentus iudicij declarabit vtrum cogatur eam retinere vel ne. Sed Panor. mitanus in dicto ca. ꝓposuit: videt tenere opinionem Ri. quia exquo credit illam esse seruam. mouendo sibi litem. non debet eam aliquo modo cognoscere carnaliter. quia oportet necessario q̄ ex aliquo affectu eam cognoscat. Si vxorio: confirmat matrimonium. Si fornicario. peccat mortaliter. Nec ꝓpter preceptum ecclesie debet venire cōtra suam conscientiam iuste informatam. vt in. c. literas. de resti. spo. Et dicit Panor. mitan? q̄ huius opinio. est Inno. Jo. an. Lan. z multi alij. licz Hostien. sequat vltimam opi. glo. s. Ber. Astē. tñ li. viij. dicit. q̄ Ho. in. d. c. ꝓposuit. corrigit suū primuz dictū. Et sic vī seq̄ opi. Inno. z se. que. vī communis.

Impedimētum quarto. s. de impedimento voti. Vtrum votum de ꝓtinentia impediat matrimonium. Rñ. duplex est votum. Quoddaz est solēne: qđ fit p̄ susceptionem sacri ordinis. aut ꝓfessiōem exp̄ssam vel tacitam facta alicui de regulionibz approbatis. z tale votum impedit matrimonium cōtrahendum. z dirimit cōtractum. Quoddaz est votū nō solenne ꝫ simplex. z hoc si fiat de non cōtrahendo. vt de castitate z hmōi: impedit mr̄imoniū cōtrahendū. z q̄nto manifesti? est emissum: tanto maior pena debet transgressori: tñ nō dirimit mr̄imonium cōtractum. ex eo. qđ votum. li. vj.

Quare aūt votū solēne dirimat mr̄imoniū: nō aūt simplex. cū apud deū non min? obligetvnum q̄ alind: q̄ violatio vtriusq̄ inducit petū mortale. vt in. c. rursus. q̄ cle. vel vo. Dic fm Panor. in di. c. rursus. q̄ hoc facit pstō eccl'ie. Et iō ibi dicit glo. q̄ si pstō ecclie nō eēt: teneret mr̄imoniū cōtractū a religioso vel pbytero seculari. Et cōis doct. hoc sequunt. Naz vt Ho. dicit de iure diuino q̄dam psone ꝓhibent ad cōtrahendū mr̄imoniū. vt in. c. lras de resti. spo. int q̄s vouens ꝓhibit? nō repit. Pōt oz dicere. q̄ aut ecclia errat in fuando mr̄imoniū post votum simplex. Aut q̄ etiaz bodie possit statuere: vt mr̄imoniū cōtractum post solēne votum teneat. naz si vtrūq̄ eq̄liť obligat apud deū. sicut fuat in simplici ita posset fuari in solēni. nec ē dōm q̄ ecclia erret. q̄ nō longe esset ab hereti. xxiij. q. j. hec est fides.

Quō dz intelligi q̄ votū simplex impedit mr̄imoniū cōtrahendum. Rñ. fm Ray. Intantū impedit q̄ si iste q̄ fecit tale votū: postea pstituit iramentū alicui q̄ eam duceret: dz votum implere. z agere prīaz de iramento illicito. d. c. rursus. Idē Ho. q̄ si primo iurauit: z postea vouit fm Host. z Goff. in hoc casu ꝑualet iramentum. Potest tñ intrare religionem. et de spon. omissum. nec tenet prius exequi iramentum fm Panor. in. d. c. omissum. q̄ in cōtrahendo matrimonium: intelligitur si res in eodem statu pmanserit. vt in. c. quē admodum. de iureiur. Sed hic non pmānsit in eodem statu. Nam si post matrimonium cōtractum p verba de p̄nti: licet intrare religionem: sponsa inuita. vt i. c. ij. z. c. ex publico. ō ꝓxer. piu. Forn? hoc fieri poterit p̄ sponsalia de futuro. q̄ turpius ejici tur: q̄ non admittit hospes di. c. quēadmodum. Non ob. dictum. c. omissum. qđ vult q̄ q̄ primo iurauit cum aliqua cōtrahere: si vult religionē ingredi. dz primo cōtrahere vt iramentum fuet. quia fm Panor. contrahere est de consilio: z non de necessitate. z p̄silium fit ne noteť piurus quo ad vulgi opinionem. q̄ si post tale votum contrahat p verba de presenti: non pōt vxorem cognoscere sine peccato mortali. quia adhuc potest iurare religionem.

Quid autem si quis contraxit sponsalia de futuro: z postea vouit cōtinētiam. nunquid teneatur ad votum. d. An. in. c. veniens. qui cle. vl vo. videtur velle q votum castitatis sit fortius. z sic q sponsalia tollantur p tale votum. quod etiam sentit Gas. Sed contrariū aperte sentit Io. in dicto c. rursus. Dicit enim q si votum p̄cedit sponsalia non valent sponsalia: vt ibi. Si autem spōsalia p̄cedunt votum: tunc cōpellitur vouens: aut solennizare votum aut perficere sponsalia. z hec opinio videtur verior. Nam cum sit orta obligatio spontanea: non videtur q in ipius p̄iudicium possit vouere castitatem. Hec Pano. mi. in dicto. c. veniēs Idem dic.

Sed queritur de questione notabili. Pone q̄s iurauit vel vouit: q nunq̄ cognoscet aliquaz mulierem. z postea ducit vxorem: bene tenet matrimonium. sed nunquid peccat cognoscēdo? Rñ. glo. in. c. de viduis. xxvij. q. j. refert quosdam dicere q p̄ma vice peccat: sed postea non. Et ideo dicunt q post votum simplex: p̄ma vice cognoscēs vxorem peccat: quia si semper peccaret cognoscendo: tale matrimoniū illicitum esset. Sed Directoria libro. j. distinguit: q aut queritur de voto simplici emisso post matrimonium contractum. z tūc exigere nō potest. sed reddere tantū quod' nō erat in eius sed mulieris potestate. vt in. c. quidam. de cōuer. p̄iu. Et ratio est quare exigere nō potest: quia nihil inde maius sequitur: quod illud votum remoueat. Aut queritur de voto p̄cedente matrimonium. z tunc dic: q lz peccet p̄ma vice: pōt tamē postea exigere z reddere. z ratio est: quia bonū matrimonij remouet quicquid est contrariuz matrimonio: quia fortius vinculum q̄ sit simplex votū d. c. rursus. z. d. c. q votuz. z sic per hanc distinctionem Directoria concordat opiniones que videntur contrarie. Idem potest dici de iuramento qō de voto. z sic habes conclusiue ex hac opinione: q ille qui vouit vel iurauit ante matrimoniū: peccat p̄ma vice exigendo mortaliter. Deinceps potest reddere z exigere sine peccato. Ri. tamen in. iij. distinc. xxxviij. ar. vij. q. j. tenet indistincte tam de vouente post matrimonium q̄ etiam ante q nullo modo potest exigere. z hec opinio videtur tutior. z bona cautela esset petere dispensatiōz ab epō.

Vtrū aūt talis simpliciter vouēs q̄ cōtraxit: teneatur cōtinere mortua vxore. Rñ. cōmunis opinio docto. est q sic: quia per matrimoniū p̄ius cōtractum votum non erat ablatum. sed solū executio voti.

Sed pone q ambo qui fecerant votum castitatis simplex cōtrahant simul. nūquid tenet matrimoniū. Rñ. Io. xxvij. q. j. de viduis: tenet q nō: Alij vo cōmuniter dicunt q sic: sed neuter poterit exigere nec reddere. Multo minus poterunt exigere vel reddere si ambo fecerunt votum post matrimoniū. Tamen etiam in dicto casu consulendum esset eis: vt petant dispensatiōem ab episcopo: maxime vbi timeretur de incōtinentia amborum vel alterius.

Sed pone ambos vouisse q nunq̄ exigent. Respon. Io. vbi supra: dicit q bene tenet matrimonium: quia vterq̄ potest reddere. Sed quomodo: cū reliquus non exigat: vterq̄ si sciat alterum indigere: nec posse exigere relinquo. dz cōmisceri: z vterq̄ reddere dicetur.

Sed quid si quis vouit q nūq̄ redderet: si vxorem eum contingeret ducere: si postea ducit: quid iuris. Rñ. Io. vbi s. q nō tenet tale votum fnare: q: p̄ceptū est apli de reddendo.

Vtrum contrahens post votum simplex peccet mortaliter. Rñ. Gas. cal. in. c. rursus. qui cleri. vel vo. dicit q quando contrahit: aut habet animū consūmandi matrimoniū. z tunc peccat mortaliter: quia facit contra votum. aut non habuit animū consūmādi: sed religionem intrandi ante consumatōem. z tunc non peccat mortaliter: quia in nullo fecit contra votum. Et per hanc distinctionem videntur concordari opiniones que videntur contrarie. Ri. tamē vbi s. tenet indistincte q contrahens post votum continentie simplex: nisi certificatus per spiritūsanctū sit: q deus sic ordiabit q nūq̄ sequetur carnalis copula: peccat: quia alis iura p̄hibent tales cōtrahere: etiam si ille q vouit intendat religionem intrare ante matrimonij consūmatōem. Et hoc p̄hibitum est ad vitandum periculum fractionis voti. Periculū enī est: ne per contractum illum mutaret ꝓposituz quod ante habebat. z ad vitandum confusionem alterius coniugis qui quodammodo confunderetur: si alter coniunx cum eo matrimonium renueret cōsūmare. Hec Rich. z hec opinio videtur equissima. z iō tenēda. z credo q tal' peccaret mortalit.

Circa tamen questionē supp̄positaz. vicz an habens votum simplex castitatis: si postea cōtrahat: possit consūmare sine peccato mortali. Quidā dicunt q si contraxit animo nō consūmandi: sed intrandi religionem: sed postq̄ contraxit mutat ꝓpositum z alter exigit debitum: reddendo nō peccat mortaliter: nec etiam mutando propositū peccat mortaliter. quia illud ꝓpositum nō erat firmatum sub voto. z sic poterit esse q post votum simplex castitatis: qui contrahit matrimoniū consūmare pōt sine peccato mortali. Secus si fecisset votum religionis: quia lz possit ꝓtrahere sine peccato mortali cum ꝓposito nō consūmandi: nō tamen poterit cōsūmare sine mortali. quia ante consūmatōem pōt illud implere. sed nō sic in predicto casu: quia in religionez talis nō tenetur intrare: et non intrans tenetur reddere exactus. tamen ex dictis Rich. s. patet cōfutatio huius opi. que videt valde periculosa.

Queritur de questōe quotidiana. An episcop? possit dispēsare in voto ꝓtinentie. Rñ. Ri. in. iiij. di. xxxviij. dic q i votis maioꝝ: cuiusmodi sunt votū ꝓtinētie: religiōis: z crucis: solus papa dispēsare pōt. z lz Spe. in ti. de leg. dicat epm dispēsare posse circa votū simplex. ad hoc. c. veniēs. q cle. vl vo. Pano. tū ibi dic q ex casus. d. c. eps nō pōt dispensare. immo talis casus sē ita arduus z dubius q multi dicunt etiaz papam nō posse. Et tria fuerūt q̄ induxerūt papā ad dispēsandū circa illā mulierē

Primo fuit perturbatio mentis: quia votum emisit: nõ inspirata: ꝫ in fraudẽ spõsi. Secõ pp maiꝰ periculũ emitãdũ: qꝛ mulier videbat incõtinẽs. Tertio quia erat iuuenis ⁊ suspecta. Et sic papa accepit a non idoneo debitore quod ꝑpotuit. hodie tñ p extrauagantẽ Sixti que incipit. Et si dominici gregis est excõicatio late sententie cõtra dispẽsantes in voto castitatis: vel religionis. Et iõ amplius de istis nõ est disputandũ.

Quid aũt: si quis nouit nõ nubere. an eps possit dispensare: Dicendũ q sic. nã fm ar. f. in sum. Aliud est vouere castitatẽ. aliud ꝑvouere nõ cõtrahere matrimoniũ. quia secundus. s. vouens nõ cõtrahere: fornicando non frangit votum. Primus ꝓ sic: quia vouendo vnum: vouet qõ implicatur in alio. Item si quis voueret castitatẽ ad tps: eps dispensare posset. secus de voto ppetue castitatis. ⁊ sic intellige ꝓdicta.

Pone aliquis ꝓmisit castitatẽ respectu certe religionis: sed nõ vouit omnia substantialia regule nunq̃d matrimoniũ postea cõtractũ teneat. Rñ. d. an. in. c. rursus. qui cle. vel vo. vt refert Pano. ibi. post multa cõcludit. q aut vouit oĩa substantialia religionis: sed non respectu certe religionis: ⁊ tunc votum dicit simplex. vnde nõ dirimit matrimoniũ post contractũ per. c. vnicuz. de voto. li. vj. Aut vouit omnia substantialia respectu certe religionis: Ita q efficaciter est obligatus religiõi. ⁊ tunc est certum q matrimoniuz non tenet: vt in dicto. c. vnico. Aut vouit tñ castitatẽ respectu certe religionis: ⁊ tunc dicit q votum est solennizatũ ⁊ non tenebit matrimoniũ sequens: licet iste nõ sit vere ⁊ stricte religiosus: vt quia nõ obligauit se ad paupertatem ⁊ obedientiã. ⁊ hoc p. d. c. vnicum. Sed pano. dicit se semper tenuisse oppositum: qz illud. c. vnicum requirit ad solẽnitatẽ voti: q ꝓfessio fiat alicui de religionibus approbatis. Et sic q quis profiteatur religionẽ approbatam. Ita vt vere sit religiosus illius religionis. Et hoc videt vellitera illius. c. vnici. hec Pano. Et si obijciatur de capitulo fi. qui cle. vel vo. s. de illa muliere q̃ fecit votuz castitatis in manu cuiusdã mõachi. hoc adiecto: q remaneret in domo sua cum omni substantia sua: ⁊ nõ intrauit aliquod monasteriũ morialium: nec viroꝝ. Et tñ dicitur ibi q tale votuz erat solenne. ⁊ dirimebat matrimoniũ postea contractum per talem mulierẽ. Potest responderi ex dictis pano. ibi. q ꝓmissio alicuius de substantialibus regule vnacum susceptõe habitus religiõis inducit plenam ꝓfessionem: ⁊ obligat quo ad oĩa substantialia: ꝑut fecit ista mulier: que vt dictum est fecit votum continentie: ⁊ ꝓfessionẽ fecit ĩ manibus cuiusdã fratris sancti Aug. qui habuit mãdatum ad hoc a superiore. Alls nõ potuisset istam mulierẽ incorporare religioni. vt in. c. porrectum. de regula. ⁊ ex ter. iuncta glo. infert Pano. q femina potest ꝓfiteri religionẽ masculoꝝ in manibꝰ eorum ⁊ erit vere religiosa: lz non intret monasteriũ monaliũ: sed moratur in domo olim sua. et fessoꝝ. Idem dic siue susceptõe habitus dũmodo fecerit ꝓfessionem expressam. vt in. d. c. porrectũ Sed ponderatur susceptio habitus ad inducendam ꝓfessionem tacitã: vt in. d. c. vnico. Quod autem dicitur: cum omni substantia sua remaneat ⁊c. Glo. exponit. i. cum vsufructu sue substantie olim ante monachatũ. vt de vsufructu illarum rerum victum ⁊ vestitũ haberet in vita sua: ⁊ q̃quid superent deberet esse mõasterij. ⁊ sic ista mulier habebat administratõnem: nec hoc est contra substantiã monachatus: cum possit esse sine ꝓprio ⁊ in obedientia supioris. Nec pano. ⁊ idem Pano. innuit: q licet ista mulier expresse tñ vouerit castitatẽ: tamen tacite vouit votum paupertatis ⁊ obedientie.

An autez pactum quod fecit ista mulier: vt haberet bona sua in administratõnem sit licitum. d. An. dicit q non: quia videretur sibi ex debito illã administratõem appropriare ⁊ sic esset ꝓpietaria. Sed Pano. vbi supra sustinẽdo predicta dicit. q hoc potest procedere: non ex iure acquisito illi monache: sed ex pollicitatione obligante abbatem. Et dicit q hoc dictum est satis coloratum. de hac materia vide pulcra s. Abbas.

Quid respondendũ cum persona que fecit votum simplex querit an possit matrimoniũ contrahere: Respon. fm Mo. debz responderi: q non. ⁊ si vltra querat dicens: quid si contraxero: nunquid tenebit matrimoniũ: non debet respondere. Alls peccat: quia dat occasionem peccandi mortaliter fm Mo. Credo tamen q dicens: tibi non lz cõtrahere: ⁊ si cõtrabas: lz matrimoniũ teneat: tñ peccabis mortaliter cõtrahendo: nõ peccat saltem mortaliter.

Impedimentum.v.

De cognatione carnali primo sciendũ q triplex est cognatio. s. carnalis: q̃ dicit consanguinitas. Spũalis: que dicit compaternitas. ⁊ legalis que dicit adoptio.

Quid est consanguinitas. Rñ. fm Mo. est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium: carnali propagine contractuz. Stipitem dico illam personam a qua aliqui duxerunt originẽ. vnde ⁊ consanguinei dicuntur quasi de vno sanguine procedentes. vnde spurij etiam consanguineos habere dicuntur. Consanguinitas autẽ habet tres lineas. i. procedit triplici ordine. Prima ꝛ q̃ linea dicitur ascendẽtium: vt pater: auus: ⁊ huiusmodi. Secunda descendentium. vt filius: nepos. Tercia collateralium: vt fratres ⁊ fratrũ filij. qui ⁊ patrueles dicuntur. ⁊ hec eadem intellige in feminis: vt in matre ⁊ auia: in filia ⁊ nepte: ⁊ duabus sororibꝰ: aut filijs earum qui dicunt consobrini: quasi cõsororini.

Quid autem sit linea cõsanguinitatis: Dic fm Hostien. q est ordinata collectio personarũ consanguinitate cõiunctarũ: ab eodem stipite descendentium diuersos gradus cõtinens: ⁊ eos a stipite fm numeros distinguens.

Quid est gradꝰ. Rñ. fm Jo. an. ẽ q̃dã bitudo distantiũ ꝑsonaꝝ: qua cognoscit q̃ta agnatõis. vl

cognationis distantia: due psone inter se differūt. ⁊ dicunt gradus ad similitudinē graduum scalarum vel locoꝝ pcinctū: qz ita gradimur de primo in primū.

¶ Qualiter cōputantur gradus: Rñ. fm Hug. li. j. fm leges ⁊ fm canones: in linea ascendenti ⁊ descendēti: eodē modo cōputant fm hanc regulam qz quelibet psona addita psone facit gradū. xxxv. q. v. ad sedem. Sic. Pone aliquem p truncō: qui non computatur. vtpote Joachim: ⁊ tunc cōputa ascendendo. pater ⁊ mater ioachim sunt in primo gradu. Auus ⁊ auia in secundo. Proauus et proauia i tercio. Abauus ⁊ abauia in quarto. In descendēti vo sic cōputant. Filius ⁊ filia Joachiz sunt in primo gradu ⁊c. vel a stipite descendentes pter ipm stipitem: quotus est numerus cōi parēte detracto: tottus est gradus. Stipes autem fm panoz. in. c. fi. extra. e. demit: quia filius est ex sanguine patris. vnde non fit descēsus per duos gradus: sed tm per vnum. Et fm Monal. cū vis scire de consanguinitate aliquoz quantū inter se differant: recurre ad cōmunē personā a qua traxerūt originem. vt Petrus generauit. S. ⁊ T. qui fuerunt fratres. Ecce primus gradus. Si vo nō poteris scire quis fuerit pater eoꝝ: dicas sic. S. et T. fuerunt fratres. Hoc idō dico: quia fratres sp sunt ponendi in primo gradu: vl frater ⁊ sozor: vl due sozores: ⁊ tunc procede. S. ⁊ T. fuerunt fratres: qui faciunt primū gradū. S. genuit. A. Ecce secundus gradus. A. genuit. B. Ecce tercius. et sic de alijs. Idem est dicendum de alio fratre. In transuersali vero linea aliter cōputantur fm leges aliter fm canones. fm leges cōputantur fm hāc regulam: qz persone numerant hinc inde a cōmuni parente vel stipite descendentes: preter ipm stipitem. Quotus est numerus cōmuni parente detracto: tottus est gradus. vnde si vna persona distat a cōmuni parente per quatuoz personas: alia per tres: cōputato cōmuni parente: sunt octo. Quetrabe stipitem remanent septem. Sic ergo attinēt inter se gradu septimo. Et hoc obtinet: siue equaliter distent: siue inequaliter. Ideo fm leges fratez ⁊ sozoz sunt in secundo gradu. Filij duoꝝ fratrum in quarto: ⁊ sic d alijs. Ratio diuersitatis est: quare transuersales duplicantur fm leges: quia hereditates nequeunt deferri: nisi de vna persona ad alteram. Iccirco curauit secularis imperator singulis personis: singulos placere gradus. Sed qa nuptie sine duabus personis nō possunt fieri. Jō sacri canones duas personas in vno gradu cōstituerunt. d. c. ad sedem. Qualiter autem fiat cōputatio fm canones. Rñ. fm Hug. qz in transuersalibus lineis: si due persone inueniuntur equaliter descendētes a cōmuni stipite: totto gradu attinēt inter se. Et sic non distant gradu: sed sunt in eodē gradu. xxxv. q. v. parentele. ergo filij in eodē gradu attinent sibi: ⁊ filij duoꝝ fratrū ⁊ hmōi: qz eqliter descendunt. Si vo inequaliter descēdūt: quoto gradu remotioz illoꝝ distat a stipite cōmuni totto gradu attinent sibi: ⁊ sic remotioz addit gradum. vnde nō sunt in eodē gradu: sed distāt gradu fm regulam approbatam. s. quoto gradu remotioz distat a stipite: totto differt ⁊ a quolibet descendentiū ab eodem per aliam lineā. d. c. fi. Huius autem ratio est. quia ratio cōsanguinitatis inter aliquos in linea transuersali: oztum habet ab illa que est ad stipitem. vnde pbs dicit. Omnis cognata amicicia dependere videtur ex paterna. Et ideo in linea transuersali: vnus nō potest esse propinquioz alij qz stipiti. Irē predicta regula fm docto. habet intelligi solum vsqz ad lineam equalitatis: quia post illam quelibet descendentiū personarum adijcat graduz. vnde pnepos alicuius: sicut tercio gradu distat ab eo: ita ab omnibus descendentibus ab eodem: vsqz ad tercium graduz: sed plus distat ab illis qui transcendunt tercium gradum. Astēn. tm lib. viij. ti. xvij. limitat dictā regulam per. c qō dilectio. de consan. qz lz gradus consanguinitatis cōputari debeat a remotiōe: tamē si consuetudo esset alicubi computari a propinquiori: standum est consuetudini propter scandalum euitandum.

¶ Quēritur: vsqz ad quem gradum matrimoniū contrahi prohibeatur: Rñ. Hug. vbi s. fm legē mosaicam. xiij. persone prohibentur tm in lege diuina quarum aliqua sibi in secundo gradu attinēt. vñ v. Nata sozoz neptis matertera fratris ⁊ vxoz. Et patrui cōiunx mater priuigna nouerca. Proinde sozoz priuigni nata vtriusqz. Atqz sozoz patris: cōiungi lege vetantur. Liquet igitur qz secundo gradus est in nepte ⁊ in matertera. ⁊ in sozore patris: que amita dicitur. Et cum illis papa nō posset dispensare. intellige sine magna causa. vt j. c. papa. Et qō dicitur qz prohibetur de vxore fratris. Intelligas si prolem habuit. Alis fm legem mosaicaz duci debet ad semē eidem mortuo suscitanduz. vt extra de diuoz. c. fi. Idem Ho. ⁊ Ber. extra de resti. spo. literas. Post vo fuit facta prohibitio vsqz ad septimū gradū. d. c. ad sedem. Sed hodie prohibitio coniugalis quartum gradum consanguinitatis ⁊ affinitatis decetero non excedit. extra. e. non debet.

¶ Quid de ascendentibus ⁊ descendentibus: videtur qz in infinitum extendatur. ita qz fm quosdā Si adam viueret hodie non posset aliquam ducere fm Ho. ⁊ Jo. an. Idem panoz. in. d. c. nō dz Et putat opinionē pdictam verissimā: cum text iuris ciuilis indistincte prohibeat matrimoniuz inter ascendentes ⁊ descendentes. vt in. l. nuptie. ff. de ritu nup. Et hoc in infinitū. Et cum ius ciuile nō reperiatur expresse correctum: ⁊ sit fundatū super honestate marima: nō debemus propter generalem dispositōem canonum dicere cōtrariū: hec tm questio propter breuem hoim vitam raro practicatur. Sed Hof. ⁊ Hug. tenēt indistincte: qz hodie tam in ascendentibus qz in descendentibus: ⁊ collateralibus quartum gradū non excedit prohibitio qctum ad matrimoniū contrahendū. d. c. non debet. quod loquitur generaliter ⁊ indistincte. Et sic videtur qz ius ciuile sit correctum expresse per dictum. c.

¶ Sed queritur: an hodie in quinto gradu ⁊ sup

sit consanguinitas. Rñ. fm Goffre. z Mo. q̄ sic. q̄tū ad ius succedendi. vsq; ad decimū gradū legalem. d. c. ad sedē circa pncipiū. de hoc dictū est supra Hereditas. Non obstat qđ dicit in. d. c. ad sedē. in fi. q̄ vltra septimū gradū nō est ꝓsanguinitas. z hodie pōt dici vltra quartū. d. c. non debet. Rñdit Dir. q̄ non est gradus impediens matrimonium. Sed bene est gradus inducens successionem.

¶ An aūt cōmittat incestus in q̄nto gradu. Rñ. fm Goff. z Mo. q̄ nō. q; q̄ incestus cōmittatur. hoc nō ꝓcedit ex natura coitus. ꝫ potius ex ecclesie cōstitutione: que statuit certos gradus z constituit in eis esse incestuosum coitum. Sic et ꝓhibitio matrimonij non ex natura matrimonij. sed ex constitutione ꝓcedit ecclesie. xxxv. questio. j. cū igitur.

¶ Quid si aliq̄s contraxit in q̄nto z q̄rto gradu. vel in scdo. fm stipites. Rñ. fm Dir. valet matrimonium. q; tales attinent sibi in q̄nto gradu siue distant q̄nto.

¶ Sed nunquid in q̄nto z p̄mo possit contrahi. Hosti. dicit q̄ nō extra eo. qđ dilectio. vbi sibi bene cauit lr̄a q̄ nō fecit mentionē de p̄mo gradu. q̄ immediate descendit a stipite. quia cum eo nullo modo pōt esse. ꝫ de scdo z tercio. q; illud concedit fm regulā approbatā. extra e. c. fi. Ratio est. quia stipes z germani filij stipitis faciunt vnum z eundem gradum. xxxv. q. iij. ſ. hac auctoritate. Sed Dir. vbi supra expresse tenet contrarium. Idem Goffre.

Impedimentum. vj.

De cognatione spūali: que cōmunit est cōpaternitas. Vbi sciendū q̄ cognatio spūalis ꝓuenit ex hoc. q̄ q̄s confert sacramentuz baptismi seu cōfirmationis vel suscipit. siue tenet illum: cui tale sacr̄m confertur.

¶ Inter quas ꝑsonas cōtrahit cognatio spūalis. Rñdeo fm Ri. in. iij. di. xlij. q̄ cognationis spiritualis tres sunt spēs. ſ. paternitas. cōpaternitas. z fraternitas. Prima contrahit inter regenerantē z regeneratum. Et sicut in generatione carnali duo sunt. ſ. pater z mater. sic in spūali. administrans sacramentū est pater. q; ꝑsonā dei repsentat: tenentes aut̄ sunt sicut mater. q; repsentant ꝑsonā ecclesie. Et ita inter regeneratū z dantē sacr̄m ꝓtrahitur paternitas spūalis. Similit inter eum z ipm tenentē. Si tū sacr̄m ministrans vel tenens baptizati sunt. aliter nō. quia omnium sacramentoz et cognationū spiritualium que p sacramenta contrahuntur baptismus est fundamentum. sed de hoc ſ.

¶ Compaternitas contrahit inter regenerantē z regenerantē. tā eñ sacr̄m ministrans q̄z tenētes efficiunt cōpatres vel cōmatres pentū carnaliū illi⁹ q̄ regenerat. Et q̄q̄z transit ad vnū coniugū alio mediante. aliq̄n nō. Si eñ alter coniugū inter q̄s cōsummatū est mr̄imoniū suscipit filiuz alicui⁹ de sacro fonte vel tenet in cōfirmatione. alter cōiunx efficit compater parentū carnalium regenerati. ex eo. martinus.

¶ Fraternitas vo contrahit inter regeneratum z carnales filios regenerātis. Et hoc siue hm̄oi filij nati sint aū ꝓpaternitatez. siue post. ex eo. tua. siue dicti filij sint legitimi siue illegitimi. Secus si adoptiui fm Inno. Int̄ has ꝑsonas ꝓhibet mr̄imonium. Inter alios nō ꝓhibet. quia istō est edictū ꝓhibitoriū. z oēs qui nō excludunt: admittuntur Et hec cognatio impedit z dirimit matrimoniuz post ꝓtractū. Et ideē de sacro cōfirmationis. ex eo. nedum. liō. vj. vnde v̄. Dirimitur frater. compater. atq; pater. In alijs autem sacr̄is nulla spūalis cognatio contrahitur. extra eo. q̄uis. li. vj. Per cathecismum vo contrahitur spiritualis cognatio. que tū impedit matrimoniū contrahendum. sed nō dirimit contractū. extra eo. per cathecismum. li. vj.

¶ Quid si plures sunt suscipientes. ꝓhibetur ne fiat. de conse. di. iiij. nō plures. Et similiter in confirmatione. vt in. d. c. nō plures. Si tamē fiat: cuz omnib⁹ ꝓtrahit cognatio spūalis. Sed tamen isti suscipientes bene possunt ꝓtrahere inter se. vt ponit Inno. z Hosti.

¶ An aūt ep̄s possit dispensare vt plures possint leuare de sacro fonte. Glo. in. d. c. q̄uis. facit q̄ sic que dicit. q̄ ep̄i dispensant ꝓtra ius. vbi nō est eis ꝓhibitū. vt in. c. at si clerici. de iudi. Cum igit̄ nō reperiat ꝓhibituz. videt q̄ possit. hec Ge. in. d. c. q̄uis. de hoc vide ſ. Eps. Si tū sunt plures: sine licentia peccant. Sed Jo. an. z Archi. putant q̄ vbi cōsuetudo nō resistit. z fortius si assistit. q̄ illa sit leuis culpa.

¶ Quid si quis baptizat seu tenet ad baptismum ꝓpriū filiū. Rñ. licet doc. in hoc sint varij. videt tamē sic dicendū. q̄ si vir vel mulier hoc fecit in necessitate seu p ignorantiā. aut p errorē. tunc potest exigere z reddere debitū. Si scienter. ꝫ ex quadaz simplicitate ignorando ins in talib⁹: tunc etiā exigere potest. vt videt tenere Ber. in. c. si vir. eo ti. Si aut̄ hoc fecit in fraudē z ex industria. ſ. insidiando matrimonio. vt sic posset vxorē ꝓuare debito coniugali. tunc incurrit duo mala. Primo q̄ nō potest exigere. Scdo q̄ si superuixerit: mortua vxore: sine spe cōiugij remanere debet z de hoc est tex. in. c. de eo. xxx. q. j. ibi hec causa. vt discidiū fieret coniugij. z ibi grauis pnia insidiatori inuingatur. Si aut̄ vterq; fraudulentus fuerit fm Mo. neuter debet debitū exigere. nec neuter subtrahere. quasi dicat non debet quis eoz exigere. Si tamen exigit. tenet alter reddere debitū. Et hoc est mirabile dictū: q̄ ille nō possit exigere sine peccato mortali. z tamē si exigit. alter tenet reddere. dicit tamē Hostien. q̄ si nō potest cōtinere. de licentia ecclesie hoc est episcopi potest petere. cū etiā de licentia eius posset ꝓbere. de hoc z similib⁹ vide. ſ. Impedimentū. viij.

¶ Utrum spūalis cognatio transeat ad nepotes Rñ. q̄ non. quia nō habet gradus. Filia quippe mea spūalis. licet nō possit ꝓtrahere cuz filio meo. potest tamē contrahere cū filio filij mei. Item pater potest cōtrahere cū filia spirituali filij. vt notat

Panor. extra eo.c. vtrum.quia cognatio spūalis descendit de patre in filiū.sed nō ascendit de filio in patrem.de hoc glo.in.c.j.e.ti.li.vj. Item pater spūalis licite potest ducere in vxorē carnalem sororem filij sui spūalis.z etiā filiā eius. Ac etiā vxorē filij spūalis. Et ex p̄dictis patet abrogatū esse: qđ dicit in.c.post susceptum.xxx.q.iij.vsq; ibi quia leges. Dicit em̄ ibi.q; qui ex cōpatre z cōmatre fuerint nati.mr̄imonio nō possunt cōiungi.qđ patet ex dictis esse falsum.

Vtrum vxor z vir simul leuare possint puerū de sacro fonte. Rn̄. asten̄. li.viij.ti.xviij.dicit. Int patrē z matrē spūalem nulla cognatio spūalis contrahitur.z ideo vterq; cōiunx puerū simul tenere nō impedit de necessitate.ꝫ ex quadaz honestate. Quando vo vterq; cōiunx simul tenet duplex cognatio spūalis contrahit in vtroq;. vna directa p factū suum.altera indirecta p factū alterius. Nec est hoc incōueniens.sicut nec q; vna mulier alicui cōsanguinea simul.z affinis inueniat.

Vtrum aliquis successiue possit habere in vxores duas cōmatres. Rn̄sio patet ex dictis supra.q; si p̄ma tua vxor tenuit filiū alteri⁹ anteq; tu misereris ei. poteris habere illam alterā. Si vo tenuit postq; a te fuit cognita.nō poteris secundā habere. Eo q; cōpater eius factus es. Si autē alia mulier tenuit filiū vxoris tue:quē de alio viro habuit Illa mulier est cōmater vxoris tue.ꝫ tua nō. Sine illa tenuerit anteq; inter vos esset carnalis copula siue post. Ideo potest illam habere. Et similiter filius tuus:quē de alia genuisti.si ab aliquo suscipiatur:tunc suscipiens est compater tuus:non autē vxoris tue.vnde si casus tue mortis euenerit.suscipiens posset cōtrahere cū illa que fuerat tua vxor. Ratio autē p̄dictoz fm Ri. vbi supra est.quia et si q; tum ad contrahendū compaternitatē. coniuges inter quos cōsummatū est matrimoniū communicent sibi suas actiones.nō tamē suas passiones.quia hoc induceret nimiū onus z periculosum matrimonio. Et dicit quis cōmunicare actiones suas.qn̄ ille tenet aliquā p̄sonā.z hanc cōmunicat alteri cōiugum carnaliter cognito. Pati vo dicit: qn̄ eius filius ab alio teneť.vnde tenēs filiū vxoris mee quē habuit ex alio viro:ē cōpater vxoris mee z nō meus. Idem econūerso.vnde v. Nune mihi: vel cuius mea natū fonte leuauit. Nec mea cōmater fieri mea nō valet vxor. Si qua mee natū:non ex me fonte leuauit. Hanc post fata mee nō inde vetabor hr̄e. Ambos cōpatres facit actio: passio nunq;.

Quero:an huiusmodi cognatio spūalis contrahatur cū concubina. Pone exemplū.habens concubinā leuauit puer̄ de sacro fonte. nunquid concubina sua efficiatur cōmater parentib⁹ baptizati.sicut dicimus in vxore. Rn̄. Panor.in.c.martinus.extra eo.de mente Archi.z Jo.an.cōcludit q; non. Et dicit q; hec est communis opinio. ne ista cognatio spiritualis:ad illicitum coitum extendatur.

An autē ista cognatio extendatur ad filiū illegitimum ipsius leuantis seu baptizantis. Docto.dicunt q; sic.vt refert Panor.vbi s. Et videť tex. in c.fi.extra eo.

Vtrum ille qui baptizauit aliquā: posito q; sit laicus vel in minoribz ordinibus:possit contrahere cum illa. Rn̄.non.quia est eius filia spūalis.extra eo.nedum.li.vj. Similiter nec ille quē p̄sbyter baptizauit. potest ducere filiam carnalem ipsius p̄sbyteri. extra eo.c.fi.nec filius p̄sbyteri potest illam ducere:quā p̄sbyter ille baptizauit. Et idē de crismante seu confirmante dicendum per predicta.

Sed queriť de.q.notabili z q̄diana. Pone vt in p̄dicto casu.laicus aliquē baptizauit in necessitate vel mulier sine aliqua solennitate. Postmodū p̄dicti putantes talem nō esse baptizatum iterato faciunt eum rebaptizari. Iadē questio fieri posset de exposito qui bis baptizatur:aut ignorant: aut scienter. an in ista scōa rebaptizatione contrahat huiusmodi cognatio spiritualis. Respon. Sol. huius questionis dependet ex alia questione: videlicet an: huiusmodi scōo baptizati vel cōfirmati de nouo accipiant caracterē. Et si sic.tunc de nouo contraheret cognatio spūalis. Als secus. Ita Tan. vt recitat glo.in.§.qđ vo.lxviij.dis.dicit.q; si milies quis ordinetur p̄sbyter. tot p̄sbyterales ordines recipit. Idez dicit de baptismo. Aliter enī quomodo fieret iniuria sacramēto. vt de cōse.dis. iij.ostendit. vel quomodo diceret quis bis baptizari. vt de cōse.di.iij.qui bis.z.c.eos. Itē cum dicatur.accedit verbū ad elementū z fit sacramentū j.q.j.detrahe. ergo quotiens dicunť verba illa.et apponitur elementū:fit nouuz sacramentū. Sed glo.ibi tenet contrariū:dicens.q; ibi non iteratur nisi vnctio exterior. Et hanc opinionem dicit glo. ibi esse veriorem. Glo.tamē in.c.ij.de apostat. videtur tenere opinionem Tan. Pan.tamen ibi dicat Goff.tenere.q; ex iteratione nō imprimit nouus caracter.nec in veritate obfuscatur primum sacramentum seu caracter iam impressus. Sz obfuscatio:seu iniuria fit quo ad animū facientis.quia q̄tum in se fuit intulit iniuriam sacramento. Et tenendo istā opinionē que videť verior.nulla cognatio spūalis contraheret.als secus.

An autē lauantes crisma post confirmationē contrahant cognationē spūalem. Rn̄deo nō. Et quo nō interfuerūt in actu confirmationis z confirmatus nō est leuatus p ipsos.

Vtrum filij duoz compatrū possint matrimonialiter copulari. Respondeo sic. Siue sint geniti ante compaternitatē:siue postea:excepta soluz illa persona.per quā compaternitas est cōtracta. que nunq; potest copulari alicui filioz sui patris spiritualis.xxx.q.iij.super his.z extra eo.c.j.nisi cōsuetudo ecclesie que scandalum generaret.aliter se haberet.vt.d.c.j. De hoc dictū est supra. Impedimētum.j. Et nota fm Ri.vbi supra.q; nō solum est attendenda cōsuetudo ecclesie p̄rie.ꝫ etiā metropolitane vel aliaz circūpositarū. Idem tenet glo. in.c.sup eo.extra eo.

Quid si quis post sponsalia de futuro z iurata, tenet ad baptismū filiuz sponse. An dissoluantur

sponsalia. Rñ.fm Hosti.q; sic. Sicut ꝛ propter affinitatē subsecutā. Idē Dic.

¶ Querit de.q.notabili. Maritus post cognitionem carnalem vxoris leuauit puerū de sacrofonte ita q; vxor est effecta mater spūalis ipsius. Deinde moritur maritus.ꝛ illa transit ad secunda vota. Et ex secūdo marito habet filiaz. An illa possit contrahere cum illo puero. Rñ. Be.in.c.nedum. eo.ti.li.vj.refert.d.An.tenuisse bononie cū de facto ista questio ibi accidisset: q; sic. quia ista phibitio est exorbitans. ꝛ non reperit exp̄ssum. ꝫ solum phibitio reperitur in cōiuge leuātis. inquantum vellet cōtrahere cū patre leuati vel parente. vnde nō debet addi iste casus fm eum. licet sit eadē rō. quia sufficit q; non reperitur exp̄ssum. nec reperit iste casus exp̄essus p scribentes. nec p summistas Sed Be. dicit se tunc tenuisse oppositum. quia satis est in iure exp̄essum. saltē sub regula generali. videlicet q; filij duoꝝ compatrū. per quoꝝ alterū deuentū est ad compaternitatē nō possunt cōtrahere. vt extra eo.c.j. Sed negari non potest: quin illa fuerit filia carnalis matris spiritualis illius. ex quo erat mater spūalis mediante marito. Et sufficit q; casus reperiat in genere. licet nō reperiatur in specie. hec Be. Iste casus nō est toraliter certus Et ideo ante factū posset teneri opinio Be. ꝫ post factū opinio.d.An. Et hoc p regulā Ho. posita supra Impedimentū.j.

¶ Querit de alia.q.quotidiana. Nunq̄d p procuratorē possit cōtrahi cōpaternitas. Mar.doct. Jo.an. vt refert Panorm. in.c.veniēs. extra eo. disputādo tenuit q; sic. quia realiter quilibet act⁹ potest explicari per procuratorē: nisi exp̄esse sit prohibitum a iure. vt.l.j. §. vsus. ff. de pcu. ꝛ in regula potest quis. de reg.iur. in.vj. Sed nullibi hoc specialiter phibetur. ergo ꝛc. Jo.an. in dicta regula potest quis. in mercu dicit q; nō. Et fundamentum suū principale est sup.c.de his. ꝛ.c.ad limina. xx.q.j. vbi videt requiri actus corporalis. Idem tenet Archi. in.c.j. eo.ti.li.vj. Panor. aūt in dicto capitulo veniens. dicit q; d. p̄ceptor suus. d. Lar. tenuit opinionē Mar. Et ad iura allegata in contrarium. Rñdit q; loquunt q̄n quis p se vult contrahere istam cognationez spūalem. Quo casu nō sufficit sola p̄sentia: nisi sustentet puez: seu eū tangat tempore sacramēti. Et ꝛcludit Panor. q; ante factum seruanda est opinio Jo.an. vt nō admittatur quis p procuratorē. sed post factū placet sibi opinio contraria. Bal. autem in.l. post mortem. ff. de adop. tenet opinionē Jo.an. Idem Bar. in.l. gallus. §. fortasse. de li. ꝛ po. Et dat rationē quare huiusmodi compaternitas nō possit cōtrahi p procuratorē. quā vide supra Adoptio. q̄ est singularis. Et facit ad multa.

¶ Sed p̄supposito. q; nō possit contrahi per procuratorem. nunq̄d saltē contrahat cum ipso procuratore. Panor. vbi supra refert Jo.an. in dicta regula: tenuisse q; sic. quia re ipsa ipse procurator interuenit ꝛ licet nō intenderet se obligare. tamen multociens extra id qđ agitur nascit obligatio. vt in l. si is qui. ff. cōmo. Contrariaz opinionem tenuit Federi. consilio. xv. Et istam opinionē putat Panor. veriorē. quia vbi nō est cōsensus alterius. nō nascitur obligatio. vt in.l. in omnib. ꝛ in.l. cōsensu. ff. de ac. ꝛ ob. Itē ibi deficit animus ꝛ intentio. que in huiusmodi sacramētis requirunt. vt in.c. ij. extra eo. Nec ob. iura allegata p Jo.an. vt notat Be. in dicto capitulo nedum. quia dicta iura bene ꝓbant. q; sepe aliquid inducitur extra id qđ intendit. Sed illa loquunt quando habebat animum obligandi se. ꝛ sic nō deficit animus. licet error fuerit in materia. Hic autē defuit anim⁹ ꝛ intentio que requirunt in huiusmodi sacramentis. vt dictū est. Ex quo potest inferri q; si aliquis tenet filium alterius. quē credebat esse filium vnius cum quo intendebat contrahere. q; non contrahitur compaternitas illius: cum sit fili⁹ alterius. Et ita tenet Anch.

¶ Nunq̄d autē vniuersitas possit cōtrahere istā compaternitatē. nā sepe ciuitates cōstituunt sindicos ad hos act⁹. Panor. vbi supra refert Fede. in dicto cōsilio. xv. cōsuluisse q; nō. Nam nemo q; nō est baptizat⁹ potest alium tenere in baptismo. vt nota. in.c. baptismate. de cōse. dis. iiij. Sed vniuersitas nō habet animā. ergo nō est capax huius cognationis spūalis. ꝓ hoc capituluz romana. §. vniuersitatē. ꝛ.c.si sententia. de sen. ex. lib. vj. Sed Panor. credit posse attentari. vt ipsi constituentes sindicuz. efficiant compatres. quia dispositio cōcepta in vniuersitate resoluit vt cōcernat singulos de vniuersitate: si actus nō cadit in vniuersitatem. vt res nō careat effectu. Iste est textus notabilis qui facit ad multa in dicto capitulo si sententia. ꝛ.c. nouerit. ꝛ.c. grauem. de sen. ex. vbi excommunicantur singuli statuentes contra libertatem ecclesiasticam. licet statuant nomine vniuersitatis. Opinio tamen Federi. videtur veriorꝝ per prędicta.

¶ Quero an cōtrahatur compaternitas si leuans nō respondet. Archi. dicit q; sic. vt probat textus in dicto capitulo nedū. qui loquit de suscipiente. vnde ponderat suscipientē. nō responsionē. Ho. cōtra. Et dicit Jo.an. q; p Hosti. facit. vt sicut in baptizante requirit verbum. sic in leuāte: qui debet respōdere. de cōse. dis. iiij. paruuli. Sed nec debet annuere. ꝫ debet dicere volo. Ita vt sit emissa cautio. Ex hoc inferꝝ q; sicut mutus nō potest baptizare. Ita nec puerum tenere. vt dicto capitulo paruuli. Nam respōsio ptinet ad celebritatē sacramenti. de cōse. dis. iiij. cū p paruulis. Sed Archi. dicit q; Hug. intelligit illud verbū. celebritatē p solēnitate. non eñ omnia que dicunt vel fiunt in celebratione sacramētoꝝ sunt de ipsoꝝ substātia. Substantia autē baptismi est aqua ꝛ forma euangelica. j.q.j. detrahe. Sed Be. vbi supra reducit p̄dictas opiniones ad cōcordiā dicēs. q; aut leuans nihil respōdet verbo vel signo. ꝛ tunc ꝓcedit opinio Hosti. Aut nō rñdet verbo sed signis. ꝛ tunc ꝓcedit opinio Archi. q; autē nutu vel signis dicatur quis loqui. facit de spon. cum apud. Multi tamen summiste tenent. q; responsio patrinoꝝ non sit de substantia quo ad cōpaternitatē ꝓtrahendā

Similiter nec signa vel nutus. De tactu vo secus dicunt enī q nō efficit patrin⁹ nisi tangat puerū vel teneat dū baptizat. vel leuando de sacro fonte vel tenendo ad confirmationē: licet nō rndeat.

Quid autē: si teneat. z non rndeat cum alijs patrinis. intendēs p hoc facere. ne cōpater efficiatur vt sic possit cuz minori peccato postea cognoscere matrē pueri vel eā ducere in vxorē. Ista est alia qō a pcedentibꝫ. Dubiū facit. q: vt dictuz est in hmōi sacris ad hoc vt inducat obligatio: requirit animꝰ z intentio volentis se obligare. sicut in baptizante z baptizato. Et hoc videt voluisse Panor. in. c. ij. eī eo. Qđ vez dicit in tenente vel leuante. Secus tamē dicit in baptizante. Et de hoc videtur casus fm eū in. c. fi. eī eo. vbi habet de quodā sacerdote q ex debito officij baptizabat z nō habebat animū ꝛhendi istā cōpaternitatē. Et dicit Panor. in. d. c. fi. q cōtrariū ibi decidit. Nā ex quo fecit eū xpianum: effect⁹ est pater illius spūalis. velit ergo nolit eius pater est. sicut dicim⁹ in patre carnali. vbi cōsiderat factū z non voluntas. Quid g dicemus ad casum nostrū. Casus videt dubius. tamē sum miste vident tenere. q talis efficit cōpater. ex quo ipse tenet puez vel tangit. z facit ea q agit vere patrinus. licet nō intēdat esse patrin⁹ nec rndeat.

Quid autē si leuans nō tangit puez. ꝛ linteum quo est inuolut⁹. an ꝓtrahat ꝓpaternitatē. Archi. tenet q sic p tex. in. c. q̄uis. eo. ti. li. vj. q dicit. accesserint. z sic non requirit tactus pueri. Idē Jo. an. Et dicit hoc esse vez: si in linteo tenet puer dū baptizatur. Idē Ge. in. d. c. q̄uis. Idē tenet Dir. q etiā dicit. q si multi tenēt linteū circūquaq; z puer ponit in medio. Et ideo suscipiunt eum in linteo. hoc sufficit fm eum.

Utrū aūt in pluribꝫ actibꝫ sacr̄alibꝫ req̄rant diuersi patrini. Rn. In cathecismo. baptismo z confirmatione. vnus z idē patrinus esse potest si necessitas cogit. ꝛ nō est consuetudo romana q̄n potius p plures actus singuli suscipiant. de cōse. dist. iij. In cathecismo.

Utrū religiosus possit fieri patrinus vel cōpater. Rn. phibitū est abbatibꝫ z monachis puerū de baptismo suscipere. aut baptizare z hmōi. xvj. q. j. placuit. de cōse. dis. iij. nō licet. Idē intelligēdū est de omnibus religiosis. Non enī licet religiosis cōmatres facere ꝓpter familiaritatē que solet inde ꝓuenire.

Utrū ille qui nō est baptizatus possit aliquem suscipere in baptismo. Rn. Tho. z Pe. et Ri. tenent q nō. q: talis nō est membꝝ ecclesie. Et ideo sine de facto: siue necessitate leuat vel tenet: seu etiā baptizat nō ꝯbit aliquā cognationē spūalem. exq nō est baptizatus. z baptismus est fundamētum hmōi cognationū spūalium. Glo. autē in. c. in baptismate. de cōse. di. iij. dicit. q baptizans ꝯbit cōpaternitatē secus suscipiens. Guil. autē de Lanō. in suo sacr̄ali tenet totū oppositū glo. Dicit enī q baptizando nō cōtrahit cōpaternitas: suscipiēdo sic. Et rō diuersitatis est fm eū. quia q ministrat. iura alterius. s. spūssancti exercet: z parū ponit de suo. vt in. c. aliud. z in. c. cū tū. de cōse. dis. iij. z in d. c. in baptismate. Sed q̄ suscipit: multum de suo ponit. q: vice sua hoc facit. Et hanc opinionem videtur tenere glo. in. c. j. xxx. q. j. que glo. cōiter approbat a doc. Et ideo dicit Archi. flo. q glo. illam. q si baptizatus teneat filiū non baptizati seu infidelis: q bene ꝓtrahit cōpaternitatē. Et ideo si iudeus baptizet. oritur cōpaternitas inter leuantes iudeū baptizatū z pentes z etiā filios iudei baptizati z filios leuātis. Et ō si pater infidelis veniat ad baptismū. nō pōt ꝓtrahere cū ea q filiū suuz in baptismo ꝓius tenuit.

An autē nō confirmat⁹ baptizando vel suscipiendo in baptismo vel tenēdo in confirmatōe: ꝓtrahat hmōi cognationē. Rn. q sic. si est baptizatus. licz male faciat.

Impedimentum. vij.

de cognatione legali q̄ fit p adoptionez vbi sciendū q̄ p adoptionē ꝓueniunt tres spēs legalis cognationis. Prima est ascendētium z descendētū: q attendit inter patrē adoptantem z filiū seu filiaz nepotē vel neptē z hmōi adoptatos. Et hec indistincte impedit matrimoniū: q̄n pī adoptato: nō pōt ꝯbere cuz filia adoptiua: neptez hmōi. xxx. q. iij. ita diligere. etiā post emancipationē. Insti. de nup. ꝑ. ergo. Secūa spēs ē collateraliū. s. inē filiū meū naturalē z adoptiuuz. est hec impedit mrimoniū q̄diu durat adoptio vel sit in eiusdē patris ptāte. Ita vo soluta. s. morte pīis. vel emācipatione filij naturalis vel adoptiui. nō impedit. ex eo. c. vnico. Si q̄s g vult filiū suū naturalem tradere in virū filie adoptiue: remediū est: vt emācipet filiā adoptiuā vel ecōuerso. Ita dicit tex. in. c. p adoptionē. xxx. q. iij. Tercia spes est q̄si legalis affinitas inē patrē adoptantē z vxorez filij adoptiui. Et hec phibitio introducta est rōne reuerentie. Silr inē filiū adoptiuū z vxorē pīis adoptantis. Et hec itez omni tpe impedit mrimoniū q̄n pī adoptato: nunq̄ pōt ꝯbere cū illa: que fuit vxor filij adoptiui. etiā post emācipationē. ff. de ri. nup. l. adoptiuus. Silr filiꝰ adoptiuus post mortē patris nō pōt ꝯbere cū vxore patris adoptantis. vt. d. l. adoptiuus. etiā si ante mortē fuisset emancipatus. vt ibi.

Pone. Aliq̄s coram vicinis seu honestis viris recipit aliquē in filiū. nunq̄d ex ista adoptōne impediatur mrimoniū. Et nunq̄d filiꝰ acq̄rat iura legitime adoptati. Rn. Panor. in. d. c. vnico. de mēte Ho. dicit q nō. q̄n non seruata forma: corruit ex toto ipse actus. debet enī adoptio fieri coram magistratu ꝛc.

Quero nunq̄d ꝑsbyter possit legitime adoptare. Rn. Panor. vbi s. de mēte Hostiē. sentit q sic. Nec ob. insti. de adop. ꝑ. Sed z illud. q: loquit in castratis z in spadonibꝫ. q̄ naturaliter generare non pūt. vnde sicut nō pūt hre filios naturales: ita nec adoptiuos. q: ista cognatio legalis est inducta ad instar carnalis. vñ imitat naturā in q̄tū pōt. hinc est q nisi q̄s pcedat adoptatū. xviij. ānis. i. in plena pubertate: non valet adoptio. vt dicta insti. ꝑ. minorē. Sacerdos vo de facto generare pōt z na

turaliter. vide tñ ad ꝓdicta qđ notat Asteñ. li. viij ti. xix. de mēte Ho. q ille q̄ nō pōt generare, ꝓpter defectū nature nō pōt adoptare. Nec? si nō posset generare, ꝓpt̄ aliqđ accidēs supueniēs. vñ castrat? l. caste nat?. i. naturalit̄ frigidus nō pt adoptare. Sed spado q̄ cū gladio testiculos amisit. pōt. Qđ est notandū. ⁊ declarat ꝑcedentia.

¶ Vtr̄ cognatio legalis trāseat ad nepotē. i. filiū filij adoptiui. Rñ. Asteñ. vbi s. q sic. l. ꝓpt̄ cohabitationē. Nec tñ ꝓpt̄ hoc hmōi cognatio bz gđ?. q in eodē gradu attinet pī filio ⁊ nepoti.

¶ Vtr̄ adoptiuus q̄ nō trāsit in ptātē adoptātis possit ꝑbere cū filia naturali legitima pīis adoptātis. Rñ. Asteñ. vbi s. dicit Hu. tenere. xxx. q. iij. in ꝓncipio. q adoptio q̄ nō est arrogatio. nō impedit mr̄imoniū int̄ filios. Inno. etiaz videt̄ in hoc ꝓsentire. Arrogatio vo ipedit dū durat. ꝛ ea soluta nō impedit. Bz Panor. vbi s. dicit. q cōit̄ doc. ⁊ Spe. eo. ti. tenēt q nō. Et ꝯcludit panor. q int̄ filios naturales adoptātis ⁊ adoptatā nō pōt cōsistere mr̄imoniū. ꝙz adoptata nō trāsierit in potestatē adoptātis. q̄ nihilomin? filia ē durante illa adoptōe. Hoc etiā tenet glo. in. d. c. vnico. qđ indistincte loq̄t de adoptōe: nō distinguēdo int̄ arrogatū ⁊ adoptatū. Itē q̄ etsi nō transeat talis in ptātē adoptātz. acq̄rit̄ tñ ei q̄dā iura ex adoptōe q̄ dissoluunt̄ p emācipationē. C. de adop. l. pe.

¶ Vtr̄ fil? alicui? natural' ⁊ legitim? ꝑbere possit cū filia mulieris arrogate a suo pīe. Rñdit asteñ. vbi s. q sic. Cū enī mr̄ neminē hēat in ptāte sua. filia filie arrogate trāsire nō pt in ptātē arrogātis. Et iō nulla cognatio erit ē int̄ ipm ⁊ illā ex arrogatione mr̄is sue. ff. de adop. l. si pī. Nō posset tñ tal' ꝑbere cū filia viri arrogati a suo pīe. si habebat eā in ptāte sua qñ fuit arrogatus. Idē Ho.

¶ Vtr̄ filij adoptiui possint ꝑbere int̄ se. Rñdit Asteñ. vbi s. q sic. sicut notat Hu. xxx. q. iij. Ita. Sicut ⁊ spūales filij alicui? int̄ se ꝑbere pñt. ⁊ etiā spūales cuz adoptiuis. p glo. in. d. c. vnico. qr hoc nō inuenit̄ ꝓhibitū. Sēm vo Ho. distinguēdū est int̄ arrogatos ⁊ adoptatos ꝓut dictos. Nam int̄ oēs illos q̄ sunt in ptāte adoptātis ꝓhibentur nuptie celebrari vsq; ad gradū p legē ꝓhibitū. Et iō int̄ duos arrogatos ab eodē nō pōt ꝑbi matrimoniū. ꝛ int̄ duos adoptiuos filios eiusdē patris adoptātis pōt cōtrahi. Ber. tñ. ⁊ dr. vident̄ tenere indistincte primā opinionē.

¶ Quid si adoptiuus durāte adoptōe ꝑbat matrimoniū cū filia legitima adoptātis. nunqđ matrimoniū soluet̄. Rñ. q̄dā dicūt q nō. eo q impedimētū est tpale. vt notat glo. in. d. c. vnico. Et h? opi. est Inno. vt refert panor. in. d. c. vnico. Sed ipe tenet opinionē ꝓximā. quā dicit seq̄ cōiter doc. ⁊ Spe. Nec ob. q impedimētū sit tpale. q̄ lz illud ꝓpedimentū sit tpale ꝙm se. inducit tñ ꝓpetuū effectū. Et ponit exēpluz in glo. in. d. c. vnico. s. q iste nō pōt hodie ꝓtrahere cū hac cōiugata: cras viro mortuo potent cōtrahere cum ea.

¶ Vtr̄ fil? adoptiuus ꝑbere possit cū filia illegitima pīis adoptiui. Rñ. panor. vbi s. dicit q nō. vt q̄admodū filius illegitim? nō pōt ꝑbere cū sorore carnali legitima vel cuz alia ꝙsanguinea. Ita nec cū filia adoptiua. sicut nec etiā cuz filia spūali. Bz Asteñ. tz ꝓximū. ex eo q fili? illegitim? non est in ptāte pīis. ⁊ iō pōt copulari filie adoptiue patris. Cōcor. bo. Inno. Ri. ⁊ vv. ⁊ hec vr cōior opinio.

¶ Vtr̄ int̄ matrē adoptātē. ⁊ patrē adoptati: sine matrē. aliq̄ cogtio ꝓbat̄. Rñ. fm Tho. ⁊ pe. nulla De mā adoptōis ⁊ arrogatōis vide s. Adoptio.

Impedimentuz. viij.

De ipedimēto crimis. Sciendū q q̄dā crimina ipediūt mr̄imoniū ꝓhendū. ꝛ nō dirimūt ꝛctū. ⁊ sunt septē. Primū ē incest?. ex de eo q̄ co. ꝙsan. c. j. Secōm ē de illo q̄ interfecit ꝓpriā vxorē. xxxij. q. ij. admonere. ⁊ c. interfectores. Tertiū qñ q̄s rapuit spōsaz alteri?. xxvij. q. ij. statutū. Quartū qñ q̄s in ipsiā do mr̄imonio ꝓprīū filiū de sacro fonte suscepit. vt posset vxorē ꝑuare debito ꝓiugali. xxx. q. j. de eo. de hoc dictū est s. Impedimentū. vj. Quintū qñ q̄s interfecit sacerdotē. ex de pe. ⁊ remi. q̄ ꝑbyter. ⁊ ibi panor. in verbo quict?. dicit fm vnā expositionē: q interficiēs sacerdotē nō impedit ꝑbere. nisi ꝑius sit quict? in foro ꝓtētioso. Sextū est solennit penitēs. xxxiij. q. ij. de his. ⁊ c. anti q̄. Septimū cū q̄s monialē scient in vxorē accepit. xxvij. q. j. hi vo. Si tñ timeret de incōtinentia. dz eis eps ꝓcedere licētiā nubēdi. Tñ fm vv. sufficit licētia ꝓprij sacerdotis. Immo de ꝙsuetudine nō seruat̄ iste rigor ꝓtendi licētiā. Idē monal. Archi. tñ flo. ⁊ Pe. de pal'. in. iiij. ponunt ꝓdictam opinionē. ꝛ magis declināt in hāc. videlicet q sine dispēsatōe nō lz inuoluto aliq̄ dictoz crimiñ ꝑbere vel debitū petere: nisi eps dispēset. Nec valet ꝙsuetudo in ꝓximū: nisi constaret q epi longo tpe hoc scientes dissimularēt. Alis ꝓximū facientes peccant mortalit̄. Et de his septē extāt v. Presbyter. vxoremq; necans. natiq; patrin?. Incestus. raptor. solennis nō sociant̄.

¶ Que sunt crimia q̄ dirimūt mr̄imoniū iā ꝛctū Rñ. solum duo. Primū si vxor fuit machinata in mortē alteri? cōiugis. vt ipsi? efficiat̄ vxor. ⁊ cū effectu occiderit virū vel econuerso. Secōm si viuente vxore dederit fidē alteri vt illam duceret. mortua vxore vel ecōuerso. Bz ꝓ declaratōe p̄dictoz Panor. in. c. j. de eo qui du. in ma. dicit. q iura variomō loquunt̄. Bz ꝯcludēdo veritatē dicit. q aut solūmodo ꝓcessit adulteriū ⁊ nō impedit mr̄imoniū sequēs. vñ alio nō intercedēte. q̄s pōt ducere in vxorē illā. quā ꝓius polluit in adulterio. vt est tex. in. c. significasti. de eo q̄ duxit in ma. Aut q̄s ꝓxit cū muliere. supstite ꝓma vxore. nec ad alia fuit ꝓcessum ⁊ solus ꝛctus mr̄imonij nō impedit matrimoniū ꝑbi mortua vxore. Et idē esset si nō ꝓxisset de pñti. ꝛ dedisset fidē de ꝑbendo post mortē ꝓiugis. vt ē tex. in. c. fi. de eo q̄ du. in ma. Aut cū ꝛctu mr̄imonij fuit mixtū adulteriū. Et tūc aut fuit cū ignorāte. ⁊ tūc pōt int̄ eos cē mr̄imoniū p? mortē ꝓiugis. vt ē casus in. d. c. j. Et itellige hoc q̄ superinducta toto tpe ante mortez vxoris ꝓme ignorauit. Si aūt certiorata de vita ꝓme ꝓiugis ꝓmisit se cognosci ab illo. non pñt āplius cū hīe in maritū. Ad hoc. d. c. fi. Et sequunt̄ doc. in. d. c. j. Idē p̄oia

dicendū est qñ p̄cessit fides de ducendo scōam sequnto adulterio. Quo vō ad machinationē: doc. varie sentiūt. Dz panor. placet opinio Jo. an. quā ponit in. c. fi. de puer. infi. q aut intercessit in mortē machinatio vtriusq. Et tūc nō req̄rit adulteriuz: vt pz p illū tex. Aut solū intercessit machinatio vnī? puta. q marit? intfecit vxorē suā: vt ducēt Bertā in vxorē. Et tūc req̄rit adulteriū p̄cedēs ad impediendū z dirimendū tale mr̄imoniū ꝯctū. Si aūt nō intercessit pus adulteriū. lz impediat mr̄imoniū ꝯbi. nō tū dirimit ꝯctū. hec Panor. in. d. c. j.

¶ Sed pone q adulter dedit nudā ꝓmissionem adultere de ꝯbendo p? mortē mariti. nunq̄d mortuo ei? marito tenebit mr̄imoniū int̄ eos. Quidaz dicūt q sic. vt refert Ri. in. iiij. dis. xxxv. q. cū. phibitoriū sit edictū de mr̄imonio ꝯbendo. q̄cūq; nō phibeāt. p ꝓnūtiā admittit. Nō aūt inuenit in iure phibitū adultez ꝯbere cū adultera p? mortē mariti: nisi viuēte marito fidē dederit vel iuramentū fecerit de ꝯbendo vel nisi alter eoz in mortē mariti ad hoc fuerit machinat?. Alij dicūt ꝯtū. q. illō idē pīculū videt causari ex tali nuda ꝓmissione cū adulterio. ꝓ quo fuit phibitio facta.

¶ Esto q P. sollicitat Ber. At illa ꝓsentiat sibi: tali pacto: q ipse p fidē ꝓmittat. Martine ipsius Berte ꝓsanguinee: q post mortē viri ei? accipiet i vxorē illā: de q̄ cōsulet ei Martina: intēdēs z pbabiliter credens q Martina ei consulet de ipsamet Berta: cui Pe. ꝓsentit. z postea pficiēs illud qđ ꝓmisit: Bertā: de ꝓsilio martine p? mortē viri Berte: in vxorē accipit. Modo q̄rit. Utz illud matrimoniū teneat. Rñdit Astēn. q nō: q berta sciēs q ille si daret sibi fidē postea nō posset eam bre in vxorē: fraudulent̄ fecit illā ꝓsualionē. Et fraus dz nemini p̄iocinari. Si tū Berta p̄dictā ꝓmissionē ꝓcurasset: nō intēdēs supradictā fraudē. ꝛ potius q P. vtiliorē z honorabiliorē vxorez bret. Si de ꝓsilio Martine vxorē accipet. z q accipiēdo vxorē de ꝓsilio martine p? mortē viri sui. sibi solacioſior esset: mr̄imoniū int̄ eā z pe. ꝯctū teneret. Idē Ri.

¶ Pone q viuēte legitima ꝓiuge: q̄s dedit fidem scōe z eā nō cognouit. Demū mortua ꝓiuge non illā cui fidē dedit. ꝛ aliā duxit in vxorē. Et ꝓstante illo scōo mr̄imonio: cognouit illā cui ꝓmo fidē dederat. Nunq̄d mortua scōa vxore possit ꝯbere cū illa cui fidē dedit. ꝓstāte ꝓmo mr̄imonio legitimo z cognouit eā ꝓstante scōo. Rñ. panor. in. c. si q̄s. ex de eo q̄ du. in mr̄imoniū. refert Jo. an. ibi tenere q nō. q. vez est dicē sm eū q ꝓstāte mr̄imonio legitimo dedit illi fidē z eā cognouit. vñ scōm matrimoniū nō bz remouere ipedimentū. facit. l. singularia. ff. si cer. pe. Dz Val. tenet ꝯtū. cui? opi. panor. putat veriorē. q ꝯbendo cū scōa. vī receſſisse a fide illi data z p ꝓns nūc repit solū adulteriū. qđ nō bz ipedire mr̄ioniū. vt in. d. c. significasti. Itē iura induxerūt ipedimētū. ne ꝓpt spem ꝯbendi matrimoniū inducat machinatio in mortē alterius. q̄ rō hic cessat. erquo mortua ꝑma noluit cōtrahē cū illa cui fidem dederat.

¶ Quid si q̄s occidit maritū adultere. non aio: vt vxorē illi? habeat. ꝛ in bello vel casu vel odio. Rñ. nō dirimet mr̄imoniū ꝯctū. nisi ad hoc intfecerit: vt eā duceret. ex de quersi. infi. c. laudabilem.

¶ Dz q̄d si q̄s p̄cepit. mādauit vel cōsuluit intfici z intfect? ē. Rñ. sm vv. z Ou. Idē est ac si intfecisset. Dz si nō mādauit nec ꝓsuluit. ꝛ postq̄ fuit interfect? ratū habuerit: dicendū q lz alīs in maleficijs ratihabitio retrotrahat. tū nō ꝓpter hoc dirimitur matrimoniū sequens. Idē Lau. z Ber. de hoc vide pulcre s. c. Excōmunicato.

¶ Dz q̄d si aliq̄ ꝯrit cū aliq̄ quē credebat liberū et solutū. z mortua vxore ꝑma cognoscit scōaz inscia de ꝑma vxore. nūq̄d ratificat mr̄imoniū. Rñdit Ber. Inno. z Ho. q nō. q. lz ista credēt eū liberū tū ligat? erat. Et q̄ ꝑmo ꝓsensu q̄ null? fuit. itelligit pdurare. Bilem casum hēs s. Impedimentū. iij.

¶ Quid si ab initio fuit ignorās. postea ꝑma viuēte fuit certificata. Rñ. sm Ho. nō debet pati q a viro cognoscatur.

¶ Quid si mortua ꝑma: anteq̄ scōam cognouit: ducat terciā. Rñ. sm Host. z Ho. q dz cū tcia remanere: q̄uis postea cognoscat scōam. ex de eo q̄ du. in ma. c. veniēs. Null? eī fuit ꝓsensus habit? cū scōa: legitima viuēte. Et sic nō pōt impedire cō sensum tercie. hec Dir.

¶ Quid si terciā duxit: cū ia cognouisset scōam p? mortē ꝑme. Rñ. sm Host. q cū ipsa scōa ignoret mortē. z mr̄imoniū ꝑme: cuz tercia remanebit. ar. de cōiu. ser. c. ꝓposuit. Idē Dir.

¶ Quid si scōa mulier agat ꝯ vir. Et durāte iudicio ꝯbit cū alia. Rñ. sm Astēn. q tercia erit vxor. si aliud impedimentū nō subsit. q. scōa nō censet vxor. nisi ex nouo consensu. d. c. veniens.

¶ Quid si cū. z. inscijs ꝯbat: pōre viuēte. Rñ. sm Ho. q ꝑma vxore legitia mortua z ignorātia durante: poterit gratificare cui voluerit. q. quācūq; certificatā de morte pōris. ꝑmo coīuerit p? mortē legitime: illā tenebit. d. c. veniēs. Idem Dir.

¶ Sed q̄liter intelligit inscia. Rñ. sm Ho. qñ hs iustā cām ignorādi. vt q. vir de remot? veniēs esse rebat se nō hre vxorē. ex de spon. cū in apostolica. Ideo aūt inscia nō cōmittit adulteriū. q. nō committitur sine dolo. ff. de adul. l. pe.

¶ Utz vxor adulterās de licētia viri: ñ tū ab eo ea acta. possit ab eo q̄ ad thoz z cohabitationē dimitti. Rñ. sm Ri. in. iiij. di. xxv. q vxor adulterans de licētia mariti. si ab eo nō cōpellit. nec p meriū. nec p alio mō. ꝓpt̄ tale adulteriū: pōt q̄tūcūq; ad cohabitandū z thoz a viro p iudiciū ecclesie dimitti. ar. ex de eo q̄ cogno. ꝑsan. vxo. sue. c. discretionē. vbi dī q vir vxoī adulteriū nō p̄t obijcē: q ea adulterādā tradidit. p̄sertim iuitā. p hoc eī q dicit. p̄sertim iuitā. vī dare intelligi. q si ad hoc non fuisset tradita iuita. q vir illud adulteriū sibi obijcē posset. Dz ꝯ Ri. ex̄ esse ē panor. in. d. c. discretionē. vbi dicit. q ibi ē casus aptus. q marit? nō p̄t vxoī obijcē adulteriū. si ipse fuit cā adulterij. lz vxor fuerit sponta nea. Mā dictio p̄sertim ꝓpue sumpta. ponit idē in casu ꝯto. vt nō. in. c. auditis. de elec. z in. c. qñ. vt lit. nō ꝓte. Et dat panor. exēplū de q̄dā egrotante ad cui? p̄ces vxor ꝑcubuit cū medico. Et cōcludit q talis nō pōt vxoī adulteriū obijcē. ex q̄ ipse fuit cā. Idē dz Jo. an. Addit tū Panor. q aut vir fuit cā imediata isti? adulterij mulier?. z tūc nō p̄t sibi obijcē adulteriū. Aut fuit cā mediata. puta. quia vxor deserta a viro ꝓmisit adulteriū. z tūc nō suffi

cit sola occasio. q; est nimis remota.

Utr; uxor possit petē debitū a marito q̄ eā tradidit adulterandam ꝓsanguineo mariti. Rñ. fm Ri. vbi s. q; aut illa mlr fuit a ꝓsanguineo mariti cognita p coactionē absoluta. Et sic nullū factū ē iudiciū mlieri. d. c. discretōz. vbi hr̄ q; sine culpa sua non dz suo iure uti. Aut p coactionē q̄ est p metū cadentē in ꝓstantē uir. tūc mortal'r peccauit z incestū admisit. Credo tñ q; i detestōnē: inq̄tatē uiri. mulieri nō ē inf dictū a uiro debitū petē. z uir petēti tenet reddere. Si aūt nō fuit inducta: nisi p leuē metū. credo q; nō ē sibi licitū debitū petē. Si uir petat. ñ tenet rddē. q; pt ei illō adulteriū obijcē

Utr; aūt uir possit ab uxore p̄dicta petē debitū Rñ. fm Ri. vbi s. q; nō. ꝓpt p̄dictā affinitatē inter ipm z uxorē. de sua uolūtate z p̄cepto. Et ipso ad hoc eā cogēte. uñ nō min? uī sibi p̄iudicare illa affinitas q; si cōcubuisset cū ꝓsanguinea uxoris sue. q; nec hoc faciēdo. tātū p̄iudiciū uxori fecisset q̄ntū ubi fec ipa iuitā. ꝓpo ꝓsāguineo adulterādā rddēdo

An aūt uxor possit denegare marito incestuoso petenti debitū. Rñ. panor. in. c. trāsmisse. de eo q; co. ꝓsan. uxo. refert Mo. dicē q; sic. freta auctē dñi xxxij. q. j. c. dixit. Dicit tñ q; si uxor semel petit debitū: tenet postea reddē q̄si uideat recōciliatio facta. Pz. d. An. z. d. Lar. tenēt oppositū. Et meli? fm panor. nā in casu isto nō ꝑuat exactōne debiti cōtēplatōe uxoris ꝛ ꝓpt attrocitatē delicti. Jō nō pōt sibi hāc penā remittē. nec etiā exigendo debitum uidet sibi uelle remittere.

An aūt incest? cū ꝓsanguinea uxoris impediat mr̄imoniū. Rñ. fm Ri. vbi s. q; talis incest? non soluit uinculuz mr̄imonij. tñ incestuosus amittit ius petēdi debitū ab uxore: attinēte illi cū q̄ admisit incestū. ex de eo q; co. ꝓsan. c. j. Et etiā ab uxore nō attinēte illi. cū q̄ cōmisit incestū. d. c. trāsmisse. Tenet tñ reddē debitū. Post mortē tñ uxoris nō licz sibi aliud mr̄imoniū ꝫ here. d. c. j. z. d. c. trāsmisse. Dispēsat tñ cū eis. si essent inuenes. Et si dicat cū maius petiū sit cognoscē ꝓsanguineā ꝓpriā ꝙ uxoris. q̄re incest? cū ꝓsanguinea ꝓpria nō impedit mr̄imoniū nec exactionē debiti. Rñdit Ri. q; nō tñ miuriat mr̄imonio marit? q incestū cū ꝓsanguinea uxoris. Nec p incestū cuz ꝓsanguinea ꝫ cū ꝓsanguinea uxoris. Nec p incestū cuz ꝓsanguinea ꝫ cū ꝓsanguinea uxoris. sicut ꝫ here ꝓsanguineā ꝓpriā sicut ꝓsanguineā uxoris. hec Ri. Et sic ex dictis ei? elicit. q; nec etiā cōmittēs incestū cū ꝓsanguinea ꝓpria. phibet matrimoniū ꝫ here. Sicut nec phibet exigē debitum Idē Archi. flo. Silr si q̄s cognosceret affines uxoris: potent exigere: ac etiā posset post mortē uxor contrahere matrimoniū.

Quer̄. nūq̄d possit dispēsari cū incestuoso sup exactōe ꝫbiti. Rñ. doc. dicūt q; sic. vt ffert panor. i. d. c. trāsmisse. Mā si eccl'ia dispēsat vt possit ꝫbē de nouo. vt nō. in. d. c. j. forti? potent dispēsare. vt post ꝫctū possit exigē. Et hoc subsistente eā. puta. Juuētutis. hec panor. Idē uidet̄ etiā vbi al's ti meret̄ de incōtinētia. Et loq̄t de epō. q; de papa nō esset dubitādū. Et sic pt fieri rl'a general'. q; tā in incestu ꝫ in voto vel i hmōi vbi timeret̄ de incōtinētia q̄ ad exactionē debiti epūs pt dispensare.

Et ex p̄dict? infert panor. vnū mirabile in. d. c. discretōz. q; marit? z uxor sē affines. z nihilomin? exercet mr̄imoniū ad petitionē illi? q̄ nō fuit affinitatis ꝓscius.

Utr; liceat uiro uxorē adulterā occidē. Rñ. hoc pt ostingē dupl'r. Primo mō. q; p iudiciū iudicis ꝓcurat occidi. Et hoc licz facē amore iustitie nō liuore uindicte. Scdo mō. q; ex iudiciū occidit eā uel facit occidi. Et hoc nunq̄ lz fm legē diuinā. fm aūt leges ciuiles. pūs lz occidere filiā in adulterio deprehensā. ꝙ nō marito. lz forte dolor maioz sit maior. vt i. l. nec i ea. ff. de adul. q̄ lex reddit rōnē diuersitatis. Dicit enī. Jō aūt pūs. nō marito mulierē z oēm adulterū pmissum ē occidē. q; plerunq̄ pietas pūni nois ꝓsiliū. p liberz capit. Cetez mariti calor z ipet? facile desenētis fuerat refrenādus. Et ex illa lege infert q; q̄ pt interficē: multomagis pt ostumelijs afficē z uberare. Nō facit ad statuta q̄ permittūt aliq̄s occidi impune. Et vide Bar. in. l. qō ait. ff. de adul. vbi dicē. q; in aliq̄bz locz ē statutū q; liceat uiro occidē adulterū deprehensum cū uxore sua. Et nō solū lz pūs occidē adulterū. si inueniat i ipa turpitudie. ꝙ etiā si inueniat i rebz venerz p. l. qō ait. s. all'. Et glo. singular' ibi dicit. q; res ueneris sē aūcedētia ipm scel? s. apparat?. colloquia loc? cōstitut?. cōuiuia. basia. tact?. Mā ab ipsis. arsceleris indicit. uñ v. Milus z alloquiū. tact? post oscula factū. hec glo. Et q̄ glo. Bar. dicit. q; stāte p̄dicto statuto. Certe intelligit deprēsus i adulterio si repiat cū uxore i camera i p̄dictz rebz venerz Et nō illa talia ꝓpatoria venerz. q; p illa z p alia ueriliā. pbat adulteriū. Et ex illa. l. qō ait. Bar. infert. q; i maleficijs dicit fieri incōtinēti. qō fit uno ipetu. lz duret p horas illa rixa. de hoc vide s. singularia. Excōicatōe. xvij. z. c. Dos. vide etiā Bar. in. l. impator. ff. de sta. bo. vbi dicit. q; pūs lz interficē filiā adulterā etiā pgnātē. Ita tñ pūs lz occidere in hoc casu vt adulter̄ occidat z filiā suā secū in domo sua uel domo uiri. vt. d. l. qō ait. z. l. nihil. ff. de adulte. z sic i uno releuat z i alio ḡuat. nec curatur hoc casu. vtr; q̄ occidit sit uilis nec ne. vt nōt Ly. in. l. grace?. C. e. ti. Sec? i eo q̄ occidit a marito. oz enī q; sit uilis ꝓditōis z iuētus i rebz venerz in domo ꝓpria sua. vt. ff. e. l. marito. Et sic dz itelligi. d. l. grace?. Nec uera nulla denūciatōe ꝓmissa. al's secus. vt nō. i autē. si q̄s. C. e. vbi Ly. dicit q; p? denūciationē marit? pt occidē adulter̄ etiā si nō inueniat eū i rebz venerz. dūmō sit uilis ꝑsona al's ñ. Mā si nō uilē ꝑsonā iuētā in actu venerz nō lz occidē: min? licebit ꝓpt colloquiū z denūciationē. q̄ter inscept? fieri dz i pñtia triū testiū fidedignoz: z postmodū si marit? inuenerit adulter̄ cū uxore sua uel uxoz? uel adulteri aut in popina in domo sua aut in suburbijs sine periculo eū perimat.

Impedimētū. ix. De dispi cultu. s. q̄ fidel' ꝫbit cū ifideli. vt iudeo uel pagano Et int' istos nō pt eē mr̄imoniū. Sponsalia tñ posset fidelis cū ifideli ꝫbē sub p̄ditōne. vt si infidelis ꝙuertat̄ ad fidem. xxviij. q. j. caue. z. c. se.

Nec Directoria.

Sed nunq̄d int' xp̄ianos dispar cultus impediat mr̄imoniū. Rñ. fm Mo. q; nō. q; pōt esse matrimoniū int' excōicatū z catholicū z q̄lemcūq; here-

ticū ⁊ apostatā vel ficte baptizatū. Hoc apte colligitur ex dicto.c. Leue. Idē Sir. Si tū aliqs catheciumin⁹ ꝯ nondū baptizat⁹ cū aliq̄ baptizata ꝓheret. nō esset vex matrimoniū �means Ray.

¶ Vtrū inē infideles possit esse mrimoniū. Rn. �means Tho. Inē infideles pōt eē mrimoniū: inq̄tū est ordinatū ad plem �means pfectionē nature. Non autē inq̄ntū est ord. natū ad ipam ꝑ pfectionez gre. Et ideo mrimoniū q̄dē est. ꝯ nō pfectū. vnde infidelis cognoscēs vxorē nō peccat: si ꝓpter bonū pacis: aut illi⁹ fidei. q̄ teneť vxor: debitū reddat.

¶ Vtz cōiunx cōuersus ad fidē possit remanere cū vxore infideli nolente conuerti. Rn. ꝑ Tho. in. iiij. di. xxxix. Fidelis cōuersus pōt cū infideli remanere sub spe cōuersionis. si eā in infidelitate obstinatā nō viderit. ⁊ bene facit cōmanēdo. Et de hoc est ꝓsiliū apli. j. ad cor. vij. Nō tū teneť. ꝯ pōt dimittere eā: etiā si ipsa velit ei cohabitare sine cōtumelia creatoris. si cōuerti nō vult.

¶ Quid si iudei vel pagani ꝓrerūt cū ꝓsanguineis ꝑ ritus suos. nunq̄d post cōuersionē poterūt remanere. Rn. ꝑ Tho. Si ꝓrerūt in gradibꝫ diuina lege ꝓhibitis Leui. xviij. tūc siue vter ꝫ siue alter ad fidē cōuertať: nō pūt in tali mrimonio commanere. Si autē ꝓrerūt in gradibꝫ ꝓhibitis p statutū ecclesie pūt cōmanere. si vter ꝫ conuertať vel si vno cōuerso: sit spes de cōuersione alterius.

¶ Quid si infidelis q̄ cōuertť habeat plures vxores. Rn. ꝑ Tho. nō fuit vex mrimoniū nisi cū ꝓma. q: esset ꝯ lege nature. vñ si talis cū oībꝫ vxoribus cōuertať. pōt cū ꝓma cohabitare ⁊ alias dz abijcere tāq̄ penit⁹ exneas. Et si ꝓma ꝙuerti nollz nō ꝓt hoc ē mrimoniū cū aliq̄ ista ꝫ. ꝫ pōt cū aliq̄ ista ꝫ de nouo ꝓhere ꝑ modū q̄ in seq̄nti. ℣. dr.

¶ Quid si infidelis repudiata ꝓma vxore: aliā duxerit ⁊ cōuertať. Rn. ꝑ Tho. dicendū q̄ repudiū vxoris ē ꝯ lege nature. vñ infideli nō lz repudiare. Et iō si cōuertať post q̄ ipse vna repudiata alterā duxit. Idē est iudiciū: sic de illo q̄ plures simul vxores bēbat. q: teneť ꝓmā quā repudiauerat accipere si conuerti voluerit. ⁊ aliā abijcere. vt dictū est ℣. ℣. primo.

¶ Quid si ipsa ꝙuerti noluerit. Rn. ꝑ Tho. Si ipsa infidelis vult cohitare viro fideli sine cōtumelia creatoris. ⁊ sine hoc q̄ ad infidelitatē inducat. pōt quidē vir fidelis ab ea discedere. ꝫ discedens. nō pōt aliā accipe. Si autē hec vxor infidelis nolit ei cohitare vel nō sine contumelia creatoris. aut si ad infidelitatē ptrahere nitať. In his tribꝫ casibꝫ vir fidel⁹ discedēs: ꝑ alteri ꝑ mrimoniū copulari.

¶ Quid autē si marit⁹ fidelis conať ducere vxorē ad aliud delictū ꝓter heresim. nunq̄d vxor possit petere sepationē q̄ ad mutuā cohitationē. Inno. in. c. ꝙsiuit. de diuor. tenet q̄ sic. Et idē tenet in. c. j. de adul. lz glo. in. c. vxor. xxviij. q. j. teneat ꝓtrariū Pan. autē in. d. c. ꝙsiuit. dicit q̄ si non pōt cōpesci ab ista insolētia: poterit fieri sepatio. nā ꝓsumptio est cuiusdā infidelitať. si ꝓsistit cōiunx in trahēdo ꝓuge ad dictū: nec ab hac pranitate ꝓpesci possit

¶ Quid autē si sepet mrimoniū inē fideles ꝓter fornicationē spūalē. nunq̄d innocēs sit absolutus a redditione debiti carnalis. Quidā tenēt q̄ non. ꝫ tū a mutua fuitute. Cōtrariū tenet Ho. ⁊ melius. q: licet xps exceperit fornicationē. nō tamē dixit inť carnalē ⁊ spūalē. vnde fauore fidei debemus etiā intelligere de spūali. Et nota hoc dictuz ꝫ Pan. vbi ℣. q̄ in materia penali verbū generale intelligiť largo modo. si dispositō tendit ad fauorem fidei.

¶ Vtz autē ꝓpter vicium sodomitici cōmissuz a marito. possit vxor petere sepationē mrimonij quoad modū adulterij. Inno. dicit q̄ nō. Mā ꝓpt nullū crimen separari debet matrimoniuz quo ad thorum: nisi ꝓpter crimen adulterij. nisi maritus ad illud pctū trahere vellet vxorem. Sed Ho. et Lau. tenēt oppositum. ⁊ Jo. cal. ⁊. d. an. dicunt q̄ noīe adulterij seu fornicatōis cōphendiť oīs illicitus coitus. xxxij. q. vij. nō solū. xxxij. q. iiij. c. mereťrices. Et hanc opinionē Pan. in. c. mariť. de adul. putat veriorē. Mā maior iniuria infert mrimonio ex nephando crimīe ꝯ naturā. ꝫ ex crimīe nāliter cōmisso. de hac materia vide ℣. Diuortiū.

¶ Sed nunq̄d liceat viro ad fidē conuerso: vxore exiſtēte in infidelitate: emittē votū cōtinētie. Rn. ꝑ Tho. Si post cōuersionē viri sit aliq̄ ꝓbabilis spes de cōuersione vxoris. nō dz vir votū ꝓtinentie emittere: nec ad aliū mrimoniū trāsire. q: vxor difficilius cōuerteret: sciens se sic ꝓuatā esse. Si aūt nō sit spes de ꝙuersione. pōt ad ordines sacros vel ad religionē accedē ꝑ⁹ req̄sita vxore q̄ ꝙuertať. Et tūc si postq̄ vir sacros ordines acceperit vxor ꝙuertať. nō est sibi vir su⁹ reddēdus. ꝫ dz sibi ipe tari q̄ in penā tarde ꝙuersionis sue ꝓuať viro suo

¶ Quid si alter coniugū ꝙuertať. ples quē dz seq̄. Rn. ꝑ Tho. Si ꝓles ꝓuenit ad etatē ꝓfectā. libere p⁹ erit seq̄ pentē quē voluerit. Si aut in minori etate. tūc debz dari fideli. nō obstante q̄ indigeat matris obsequio ad educationē.

¶ Quid si vter q̄ cōiugū tpe ꝓcti mrimonij erat fidelis. nūc aūt labiť in infidelitatē. Rn. ꝑ Ray. Alter nō pōt ꝓhere. nec distinguo vtz interueniat copula carnalis vel nō. Mā in vtroq̄ casu tunc fidelis teneť continere.

¶ Vtz infidelis vn⁹ ritus possit ꝓhere cū infideli alterius ritus. Rn. ꝑ Tho. pōt nisi ꝓpt aliqō ius positiuū eoz ꝓhibeanť. q: tunc cultus disparitas impedit matrimoniū.

Impedimentum.x.

De violētia sine metu. vbi sciendū ꝓmo q̄ violētia siue metus ex sui nā etiā sine pstōne ecclesie mrimoniū excludit q: excludit consensum. sine q̄ mrimoniuz esse nō pōt. ex de sponc. cū locū. Et nota ꝓ declaratōe ꝓdictoꝝ ⁊ hui⁹ capituli. q̄ dūa est inť metū ⁊ coactionē. Mā metus ꝓpie ꝑ Inno. ē. qñ ꝓter violētiā corporalem seu captionē: met⁹ infert. Coactio vo est qñ fit cū captura seu violentia corporali. vis autē est maioris rei ipet⁹ q̄ repelli nō ꝑt. ff. qō me. cā. l. ij. Met⁹ āt ē instātis vel futuri piculi cā: iusta mētis trepidatio

¶ Vtrum coactio impediat mrimoniū. Rn. duplex est coactio. quedā absoluta q̄ fit ꝑ vim. Et ista nō hz cōsensum animi. in quez nō cadit coactio. ꝫ pōt esse coactio ad copulā carnis vel aliud extrin-

secum:ad qđ trahit ꝑsona inuita. Et talis coactio qñ nō ꝓsentit in mr̄imoniū:nō efficit illō. Quedā autē est coactio ꝓditionalis. Et ista fit p metū:qñ scz ꝙs ꝓsentit timore alicui⁹ mali. Sup q̄ sic distinguit. Nā duplex est metus. Quidā cadit in ꝓstantem virū. z iste excludit mr̄imoniū. ex eo. platum. z.c.ad audiētiā. z ex de spon. veniēs. el. ij. Quidaz vo metus est insufficiēs. s. q̄ nō cadit in ꝓstantem virū. Et iste non excludit matrimoniū. ff. eo. nec timorem.

Quis aūt est metus q̄ cadat in ꝓstantē virum. Rñ. q̄druplex. Prim⁹ metus mortis. Scōs cruciatus corꝑis. ex eo. cū dilect⁹. Tercius met⁹ stupri Et q̄rtus seruitutis. d. l. nec timore. Et ibi addit q̄ idē est de metu vinculoꝝ. Decus de metu infamie: seu vexationis. s. q̄ nō cōꝑhendant sub aliq̄ ꝓdictoꝝ. Addēdo q̄ nō differt vtrū ꝓdicta q̄tuor fiant. siue in ꝑsona ꝓpria. siue liberoꝝ. vt in. l. isti quidē. ff. e. Siue vroris. vnde v. Excusare metus hos posse puta. q̄ nescis. Stupri: siue stat⁹. vberū stę necis. Nota tñ glo. in. d. c. cū locū: q̄ est multū notanda. q̄ minor met⁹ excusat mulierē q̄ masculū. q̄ fragilior est rone sexus. Ideo dicendū q̄ ex ꝑte mulieris requirit metus. q̄ potest cadere in cōstantē mulierē.

An autē teneat matrimoniū si mulier cōtraxit ex imperio vel pcibus ꝓncipis. Glo. singularis in c. fi. q̄ de. vel vo. iuncto tex. dicit q̄ regis vel ꝓncipis iperiū nō inducit iustū metū. In cōtrariū tñ facit. l. fi. ff. eo. qđ me. causa. Jo. an. dicit. q̄ si rex ꝙsuevit tyrānice tractare nō pentes suis ꝓceptis seu pcibus. z tunc satis ꝓbatur iust⁹ metus. Nō nota singulariter ꝑm Panor. in. d. c. fi. Et idē sentit Bar. in tractatu de tyranno.

An aūt matrimoniū sit nullū: si inꝛuenit met⁹: vel coactio q̄ posset cadere in cōstantē virū. Glo. cōiter tenuerunt q̄ in ꝓdicto casu ipso iure: matrimoniū est nullū. vt recitat Panor. in. d. c. cū locuz quā dicit esse cōem opinionē doctoꝝ: ꝓter Lar. q̄ in. c. abbas. qđ me. cā dicit. q̄ mero iure tenet. licet veniat rescindendū actione qđ metus cā p regulā generalē. q̄ oīa q̄ fiunt p metū tenēt. Sed Panor. dicit. q̄ semp secut⁹ fuit opinionē cōem. ꝓ hoc videtur tex. apert⁹. in. c. significauit. de eo qui du. in ma. vbi tenet scōm mr̄imoniū non obstante ꝑmo p metū cōtracto. nulla petita rescissione ꝓuis. ad hoc facit. d. c. cuz locū. dum dicit. q̄ plena debet securitate gaudere. Nā verbū. debet. de sui natura importat necessitatē: vt dicit glo. in de. attendētes de sta. re.

Quare aūt regulariter teneant q̄ fiunt p metū et non sic in matrimonio. Panor. post Gal. dicit. q̄ in matrimonio reperiunt tria bona. s. fides. ꝓles z sacr̄m: que oīa metus intercedens hz excludere. Nam ꝑmo matrimoniū est sacr̄m quia significat vnionē int xp̄m z ecclesiā. vnde sicut xp̄s voluntarie assumpsit carnē humanā. ita z mr̄imoniū illaz vnionē significans. debet esse volūtariū. vt signū correspondeat signato. Secōo met⁹ impedit ꝓcreationē ꝓlis. Tercio est ꝯ bonū fidei. nā ꝓpter metū z inuitas nuptias defacili coniuges labunt in adulterium. Et sic in summa omnia clamant libertatem.

An autem in captiuitate positus vel in carcere possit ꝯbere matrimoniū. vide s. Accusatus.

Quid si mulier post ꝓsensum coactū: mora trahit in domo mariti. Rñ. fm v̄v. q̄ si mulier que allegat metū steterit p annū z dimidiū cū marito. aut etiā minori tpe. dū tñ tātū sit: q̄ iuxta arbitriū boni viri ꝑsumendū sit ꝑ ꝓsensū: nō dz postea audiri. ex de spon. ad id. vbi hr̄ ex illo tex. q̄ mr̄imoniū p vim ꝯctū: cohabitatōe spontanea ꝙalescit. Et loquit de q̄dā puella. xij. annoꝝ. q̄ p suū nutriciū cuidā thentonico fuerat tradita. z ibi papa dicit. q̄ q̄uis. xij. ānos hās: ab initio inita fuisset tradita z renitēs. tñ q̄ postmodū p annū z dimidiuz sibi cohabitās ꝓsensisse videt ad ipm est cogenda redire: nec decetero recipiēdi sunt testes. vbi dicit Panor. fm Jo. q̄ hz in tex. fiat mētio de ānō cuz dimidio. tñ nō est necessaria tanta cohabitatio. q̄ ibi narrat facti ꝓtingentia. ꝫ sufficit si ꝓueniat ad etatē legitimā. z captata opportunitate fugiendi: non fugerit: nec reḡrit copula carnalis. vñ exquo sponte cohabitauit cū viro videt approbasse matrimoniū. ꝑ hoc. c. vnicū. de despō. impu. li. vj. Judex tñ hz ꝙsiderare q̄ntitatē more z opportunitatem fugiēdi. Et si interim intercessit copula: oīno ꝑsumit ꝑ ꝓsensu: nisi ꝓbaret ꝑ vim extorta. vt in c. cōsultationi. de spon. Et addit Dir. q̄ hoc verum nisi ante z post carnis copulā reclamasset. q̄ tunc nō esset sibi audiētia denegāda. d. c. ꝙsultatōi. Hz vbi nō apparēt de reclamatōe: ꝓsensisse ꝑsumitur in fauorē mr̄imonij si carnalit cognita fuit. Sic intellige. ex q̄ ma. ac. pos. c. insup. vñ v. Effuge cū poterz: ne ꝓsensisse puterz. Si tñ talis coacta fuerit ꝑ vim absolutā: siue metū sufficientē. nō est mr̄imoniū. Hz si nō sufficiēs fuerit: tunc in iudicio quidē exteriori ꝑsumet ꝑ matrimonio. Si tñ vere non ꝓsentit: nō est matrimoniū.

Quid āt si dolus dat cām mr̄imonio: an teneat Glo. in. c. cū dilect⁹. qđ me. cā dicit. q̄ tenet matrimoniū. hz dolus det cām ꝯctui. Sed Panor. dicit hoc limitandū nisi tantus z talis esset dolus q̄ habuisset tollere cōsensum. Et facit p hoc. c. cū locū. de spon. Et Inno. in. d. c. cū dilectus. post glo. illā singularē. q̄ q̄dlie allegat dicit. q̄ dolus q̄ nō cadit in cōstantē virū: nō hz impedire religionis ingressum. Et de tali loq̄t ibi tex. Decus vbi inueniret dolus q̄ pitissimos hoīes fallere. Nō nota. Et facit p limitatōne eoꝝ q̄ dicta sunt s. Quoꝝtū. s. An cā falsa habeat viciare religionis ingressum.

Quid si ad ꝓsensuz coactū apponat iuramētū. Rñ. fm Pe. tale iuramētū in foro q̄dem iudiciali dicit nō fuisse obligatoriū. tñ in foro ꝓscie cōsulendum est qđ impleat iuramentū vel saltē p supiorē impetret absolutionē.

Vtrū cōsensus coactus: ex ꝑte cogentis faciat mr̄imoniū. Rñ. fm doc. q̄ nō. q̄ mr̄imoniū claudicare nō pōt. Si tñ postmodū ꝓsentiret: essz matrimoniū. dūmō cogens adhuc in suo ꝓsensu maneret. Decus si mutauit voluntatē.

Vtrum pater possit cogere liberos ad contrahendum. Rñ. non potest. nec generaliter. nec in speciali cum aliqua. quia in matrimonio requirit cōsensus maxime liber. Non tamē ꝓpter hoc parentes temere iurant matrimonia filiorū. quia ex natura ipsius cōtractus intelligit ista conditio. s. si liberi cōsenserint. ⁊ ipsi parentes obligantur ad inducendū eos. extra de spon. ex literis. el. ij. iuncta glo.

Impedimentum.xj.

De impedimento ordinis. Ordo sacer impedit ⁊ dirimit matrimoniū sequēs extra de voto. q̄ votum. li. vj. Als nō. Sed vt p̄fecte habeat materia huⁱ⁹ capituli: quando. s. alter coniugū possit intrare religionē vel ꝓmoueri ad ordines vel vouere. Dic fm Panor. in. c. j. de conuer. cōiu. post Jo. an. ⁊ Cal. Aut enī matrimoniū non est consummatū. Aut sic. Primo casu: aut alter coniugū vult intrare religionē ꝓfitendo. ⁊ tūc pōt etiaz inuita vxore. vt in. c. vex. ⁊. c. ex publico. extra eo. Aut vult vouere continentiā: seu intrare monasteriū. ⁊ non ꝓfiteri. ⁊ tunc nō potest inuita coniuge. vt in dicto capitulo ex publico. Aut vult ꝓmoueri ad ordines. Et cōmuniter tenet q̄ non potest inuita vxore. vnde in hoc casu magis defertur religioni q̄ ordini. quia per ingressum religionis soluit matrimoniū non cōsummatū. nō autē p̄ susceptionē sacri ordinis. vt habetur in extrauaganti Joh. xxij. que incipit. Antique. Si vo matrimoniū est cōsummatū. Et tunc aut volunt vouere cōtinentiā: statu non mutato. et possunt. Et talia matrimonia dicunt sanctiora. vt in. c. qō deo pari. xxxij. q. v. Aut alter tm̄ vult vouere. ⁊ potest in sui p̄iudiciū. nō autē in p̄iudiciū alterius coniugis. vnde nō potest exigere debitū. ꝛ tenet reddere. Et si alter cōsensit alteri. non obligat cōsentiēs fm Jnno. quo minus possit exigere. nisi etiaz ipse vouisset. Nam si ambo vouerunt. non tenet amplius alter alteri reddere debitū. vt in dicto capitulo qō deo. ⁊ nota. in. c. charissim⁹. extra eo. Aut volunt mutare statum. Et hoc multipliciter. Aut maritus vult effici epūs. Et tunc requirit q̄ vxor intret religionē. etiā si nō sit suspecta de incōtinentia. vt in. ca. sane. extra eo. Et est casus spālis. Aut vult ꝓmoueri ad ordines. Et tūc si vxor est suspecta de incontinentia: debet intrare monasterium. Als autē si nō sit suspecta: sufficit q̄ voueat continentiam: remanendo in seculo. vt in. c. coniugat⁹ extra eo. Aut vult intrare religionē. Et tunc si alter cōmisit adulteriū. potest etiā eo inuito. vt in capitulo agatosa. xxvij. q. ij. quia cōmittendo adulterium perdidit ius qō habebat in altero: quo ad mutuā seruitutē. Aut alter non cōmisit adulteriū Et tunc aut intrat altero ignorante. Aut sciente ⁊ contradicente. Aut eo dissimulante. Aut consentiente per metū. Aut p dolum. Jtez aut consensit simpliciter. Aut consensit: votū continentie emittendo. Primo casu quando intrauit altero ignorante: potest reuocari ad petitionē ignorantis. vt in. c. placet. extra eo. Si vo altero sciente ⁊ contradicente. idē dicendū. vt in. c. quidā. extra eo. Idē si alter sciuit ⁊ dissimulauit. vt in. c. cōsuluit. extra eo. Si tamen in vita nō reuocauit. nō potest fm Cal. post mortē remanētis in seculo. ꝓfessus exire monasteriū. vt in dicto capitulo cōsuluit. Et idez dicit Cal. in casibus p̄cedentibus ⁊ sequentibus. in quibus potest fieri reuocatio. Si enī non reuocat in vita cōiugis. nō potest ingressus post illi⁹ mortem exire monasteriū: quasi cessauerit causa que inualidabat illi⁹ ingressum. Et hoc tene. licet Jnno. in dicto capitulo quidā. variauerit. Aut alter cōsensit inuitus. ⁊ tunc fit reuocatio ad ipsius petitionem. vt in. c. accedens. extra eo. Idem si consensit per dolum. ar. capituli veniens. extra eo. Si vo cōsensit sponte ingressui alterius. non tamen emittendo votū continētie: tunc sunt opiniones. Nam quidam. vt Ab. ⁊ Jnno. in dicto capitulo quidā volunt q̄ si remanens in seculo est iuuenis debz ad petitionē ipsius: ingressus reuocari. Cal. tenet q̄ solum ex officio iudicis. Nō placet Panor. Nam p̄stando consensum renunciauit iuri. qō habebat in altero. Nō ergo habet amplius actionem. ꝛ iudex ex officio suo: ne cōmittat adulteriū per remanentē in seculo educet illum de monasterio. Et credit Panor. q̄ hoc casu. ille sit verus religiosus ex quo vxor cōsensit. vnde post mortē vxoris compellit ad redeundū ad monasteriū suum. Et credit q̄ si dans licentiaz est iuris conscius. q̄ tunc nō fiet ista reductio. quia dando licentiā: tacite videtur vouere. vt nota. in iuribus supra allegatis. Aut cōsensit ingressui alterius. ꝓmittendo cōtinentiam. Et si est iuuenis. potest intrare religionē. vnde remanebit in seculo. ⁊ alter remanebit in religione. vt in. c. cū sis. ⁊ in. c. vxoratus. ⁊. c. ad apostolicam. extra eo. Aut remanens in seculo est iuuenis ⁊ suspectus de incontinētia. ⁊ tunc non debet superior pati alium ingredi. nisi alter quoq; religionem ingrediat. Sed si de facto ingredit: tenet ingressus fm omnes: quia p̄fessio coniugis non est de substantia ꝓfessionis alterius. vt in. c. significauit. extra eo. Idem tenet Federi. Sed remanens in seculo. exquo est suspectus ⁊ vouit: cōpellitur ingredi monasteriū. vt in. d. c. significauit Sed an teneatur p̄fiteri: in hoc sunt opiniones. Jnno. tenet q̄ nō cogitur ꝓfiteri. sed debet includi in monasteriū vt arceatur a vagatione. quia vltra ꝓximum consensum nō compellit quis ꝓfiteri. xxxij. q. j. integritas. Nostiē. tenet cōtrariū. quia nō est licita cōmunio in monasterio. ꝓfessoꝝ cum non ꝓfessis. Jtē quia vouendo: tacite se obligauit ad religionem exquo nō potest stare in seculo sine suspitione incōtinētie. Jo. cal. dicit satis eque posse distingui. quia aut vouit intrare religionē ⁊ cōpellitur ꝓfiteri. vt in dicto capitulo agatosa. Aut simpliciter vouit cōtinentiā: dando licentiā marito de intrando monasteriū. Et si erat iuris ꝓscius compellitur p̄fiteri tricesimatercia q̄stione quinta. qui vxorem. Aut erat iuris inscius. Et sit talis q̄ ignorantia iurꝫ euz excuset. puta si est miles. mulier. et agricultor. non compellitur p̄fiteri. sed esse in monasterio. Aut non erat talis. ⁊ tunc

compellitur profiteri. Id quod dixi in muliere. q̄ dam non admittunt. quia mulier non excusatur ab ignorantia iuris vltra masculos. nisi in casibꝫ a iure expressis. vt est text⁹ satis notabilis in.l.fi. C. de iur. & fac. ignoran. Panormitano tamen plus placet dictum Cal. ar. dicti. c. j. extra eo. & eoꝝ que supra dicta sunt. Nam videmus q̄ mulier solum modo dando licentiā. non compellitur continere vt in dicto capitulo primo. Secus in masculo. vt in dicto capitulo qui vxorē. Nam ille tex. non dicit q̄ maritus ibi vouisset continentiā. sed q̄ solū promisit intrare monasteriū. Et per hoc compellit̄ etiam ipse intrare. ex quo est iuuenis & suspect⁹ de incōtinentia. hec Panor. in dicto capitulo primo. Nota etiam Panormita. in dicto capitulo quidā q̄ si quis intrauit religionē. & etiā p̄fitendo vxorē inuita. & ei fuit postea restitutus: non compellitur mortua vxore: monasteriū intrare. matrimoniuꝫ tamē contrahere nō debet. Si tamē contraheret: tenet matrimoniū. licet peccaret mortaliter. Si tamen in vita vxoris nō reuocauit. non pōt post eius mortē exire. vt dictū est supra. Ex quo infert Panor. in dicto capitulo quidaꝫ. glo. ibi male dicere. eo q̄ dicit istum peccare. si nō perficit votum post mortē vxoris. Nam votū fuit nullum respectu ingressus monasterij. cū tunc non haberet habilem consensum ad se obligandū. Requirit̄ ergo consensus de nouo. Et hec opinio plus placet Panor. q̄ opinio. d. An. qui dicit tutius esse tenere q̄ matrimoniū istius contractū post mortē vxoris: non teneat. quia licet hoc votuꝫ dicat̄ simplex. tamē ex quo fuit determinatū ad certā religionē approbatam. videtur solennizatū. Et sic possꝫ limitari fm eum. c. vnicū. de voto. li. vj. vt intelligatur de voto omnino simplici: nō determinato ad certam religionem. Sed hoc nō placet Panor. quia dictum c. requirit vt votū solennizet̄ per p̄fessionē tacitā vel expressam. Et sic requirit̄ q̄ iste vouens sit effectus religiosus. Sed in casu nostro votū istius respectu p̄fessionis fuit nullū: nec fuit effectus religiosus. Als papa mandasset post mortem vxoris eum debere compelli ad repetendū monasterium vt facit extra eo. ex parte. Secus tamē dicendum si vxor dedisset licentiā marito vt intraret religionem. Nam tunc teneret ingressus. vt dictum est. Si vo vxor non contradixit. q̄ dissimulauit. nec̄ maritū reuocauit. Merito post mortē vxoris non potest maritus redire ad seculū. Sed in primo casu vxor contradixit & reuocauit maritū. Et sic soluta fuit obligatio: si qua erat cū monasterio.

¶ Et quia votū ex cōstitutione ecclesie est annexū ordini. vt in dicto capitulo vnico. Queritꝫ. vtrum omnes ordinati etiā cōiugati teneant̄ ad istud votum. Rn. fm Oldr. li. j. q̄ differentia est inter ecclesiam occidentalē et orientalem. In hoc q̄ in duobus cōueniunt. & in duobꝫ differunt. Conueniūt primo in hoc. quia vtriq̄ possunt cōtrahere matrimoniū in minoribꝫ ordinibꝫ cōstituti. xxxij. dist. si quis. Secōo conueniūt. quia nec apud nos nec apō grecos in sacris ordinibꝫ constituti possunt cōtrahere matrimoniū. Nec potuerūt a tpe apostoloꝝ. Et si contrahant: nō est matrimoniū. Hoc patet ex sexto synodo: que in oriente fuit celebrata & regulā statuit eis. xxxj. di. nicena. & d. c. si quis. & lxxxiij. dis. cū in p̄terito. Differūt autē greci a nobis. quia ipsi siue sint cōiugati siue nō. p̄mouent̄ ad sacros ordines. non p̄missa cōtinentia. xxxj. dis. quoniā. Sed occidentales nunq̄ p̄mouent̄ nisi p̄missa cōtinentia tacite vel expresse. xxviij. di. c. j. Secundo differunt. quia orientales in sacris ordinibꝫ constituti licite vtunt̄ matrimonio cōtracto ante sacros ordines. Sed in sacris ordinibꝫ contrahere non licet. extra de clericō. coniu. cum olim. Occidentales vero non possunt contrahere matrimonium: ex quo sunt in sacro ordine. extra de clerico cōiu. ca. primo.

¶ Quare greci nō peccant. non obseruando continentiam: licet sint xp̄iani & sub potestate pape. q̄ vnacum concilio voluit dictis grecis & alijs indicere continentiaz. Dic fm Panor. de mente doc. in dicto capitulo cū olim. q̄ papa approbauit: tacendo moꝛes eoꝝ. quia ex quo illa lex non erat de necessitate salutis. nō fuit recepta ab istis grecis p̄ longa tempoꝛa: papa sciente: & transgredientes nō puniente. Illa lex nō ligauit eos. p̄o hoc facit q̄ nō notat glo. singularis in capitulo quia circa. de consang. q̄ tolerantia & dissimulatio p̄incipis in actu de iure p̄ohibito: inducit dispensatōnem. Et hoc intelligit. d. An. quando constitutio pape a p̄incipio non recipitur. ipso pape sciente & tolerante. Et tunc tolerantia excusat a peccato. Si vo a quibusdam a p̄incipio recipitur. & a quibusdaz non. tunc tolerantia nō excusat a peccato. Sed Panor. limitat hoc dictū. quando maioꝛ pars populi recipit. Nam tunc minoꝛ pars peccat. Secus ecōtra Et ex hoc nota pulchā theoricā q̄ vbicunq̄ lex generalis recipitur in vsu a certo genere personarū: ab alio vo nō. Non recipientes nō peccant. saltē per longa tempoꝛa. Ad hoc. iij. dis. leges. Secus dic. si in eodem genere personaꝝ maioꝛ pars recipit. Nam minoꝛ pars. non videtur tunc excusabilis per taciturnitatē superioris. sed potest habere locum. quod dicit. extra de p̄ben. cum iam dudum. Ibi multa per patientiam tolerātur &c. Ex his etiam potest colligi alia theoꝛica. q̄ etiā lex p̄cepti tollitur. si moꝛibus vtentium non recipitur. licet aliud sentiat Hostien. Sed intellige dictum Hostien. quando est lex p̄incipis: inducens ex natura sua peccatum ex contrauentione. vt quia concurrit cum lege diuina. Alia solutio notabilis dari potest. vt dicamus q̄ papa etiam cum maioꝛi parte concilij. non potuit indicere continentiaz certo generi personarum post p̄motionem: eis resistentibus. quia continentia est res que potest persuaderi: imperari autem non. xxxij. questio. j. integritas. Fuisset em̄ indicere vitam valde artioꝛem & strictioꝛem clericis p̄motis contra notata in. c. gesta. lxxiij. distin. & in regula. q̄ omnes tangit. de reg. iuris. libꝛo sexto. Et ita est. nam ecclesia orientalis non emisit. sed nec admisit votum continentie. et non se voluerunt obligare voto. nec̄ voluerunt approbare. vt supra in dicto capitulo

nicena.

¶ An autem clerici occidētales teneantur ad continentiam ex voto vel ex ꝓstitutione ecclesie. Glo. singularis in dicto capitulo: cum olim. dicit fm Vincentium q vbi clericus in ordinum promotione exp̄mit votum.tenetur ad illud. Et si papa dispensaret in hoc. contra votum dispensaret. Si vo non exp̄mit. Si ꝓmouendus est iurisperitus:eodē modo tenet. Si vo iuris insciꝰ:nō tenetur ex voto. ℞ ex constitutione ecclesie. Et si papa dispensat cū tali:non intelligitur contra votuz dispensare:sed contra constitutionē ecclesie.vnde non dispensat q aliquis in sacro ordine cōtrahat. Illud tamen verum est q ex cōstitutione ecclesie introductū est.vt qui ad sacros ordines ꝓmoueri vult.p̄ius continentiam debeat p̄fiteri exp̄sse xxviij.di.nullum. Aut tacite.ea.dist.diaconi. Eo enī ipso q aliquis ꝓmouet ad sacros ordines:tacite videtur vouere continentiā.etiaz si nulla fiat mentio de voto continentie. hec glo. Ex qua glo. potest inferri ad decisionē huius.q.nunq̄d hodie ecclesia possit statuere: vt clerici possint contrahere matrimoniū quēadmodū faciunt greci.panor. in dicto capitulo cum olim. dicit q sic. Et dicit q hoc est indubitatū penes eū respectu posteriorum: qui nō sunt obligati ex voto tacito vel exp̄sso. Et sic intelligit glo.notabilem in.c.que ad ꝓpetuam. xxv.q.j. Nam cōtinentia nō est clericis secularibꝰ de substantia ordinis vt dicit Inno.in.ca.placet. de conuer.coniu. Nec est de iure diuino.alꝫ greci peccarent.nec eos cōsuetudo excusaret. Et credit panor.q p̄o bono animaꝝ esset salubre statutum q volentes continere relinquerentꝰ voluntati eoꝝ z nolentes continere:possent contrahere.quia experientia teste contrarius prorsus effectus elicitur ex illa lege.vt non viuant spiritualiter. sed maculantur illicito coitu.cum grauissimo eorum peccato:vbi cum propria vxore esset castitas dicto capitulo nicena.

Impedimentum.xij.

De impedimento ligationis. videlicet q̄n est alteri coniugi colligatus. Si q̄dē alligatus vxoꝝ:ea viuente:aliā accipere nō potest Alꝫ adulteriū cōmittit.extra de spon.duo.c.licet. Sed nec antiquo tempore potuit:nisi diuina reuelatione z instinctu.vt in patriarchis.de diuor.gaudemus.

¶ Quid si vxor credat virū mortuū z contrahat cum alio. Rū.fm no.p.d.an.in.c.in p̄sentia.de spon.z.c.dūs.de secundis nup.q ad hoc. vt excusetur mulier a peccato.sufficit q verisimilit credat maritū mortuū. Et fm Ray.hoc casu filij si quos susceperit iudicabunt legitimi. Sed quo ad hoc vt ecclesia det licentiā cōtrahendi. requirit aptior ꝓbatio.vt in.d.c.in p̄sentia.hoc est vt mulier recipiat certū nuncium de morte viri. Et sic fm.d.an. ecclesia nō dat auctoritatē cōtrahendi: nisi certificatū fuerit de morte viri. Si tū verisimilit credebat virū mortuū:mulier excusat a peccato. Et hāc opi.do.An, videt sequi Inno.in.d.c.dūs.lz Panor.in.d.c.in p̄sentia sit contrarius. vide etiā glo. singularē.xxxiij.q.ij.in summa.que dicit q si mulier credit maritū suū mortuū. z habz iustā causaz credendi:licite pōt contrahere. Si autez dubitat de morte viri z cōtraxit.licet nō debeat cōtrahere tenet tū reddere debitū petenti.℞ ipsa nō pōt exigere. Et hoc casu vir potest eā refutare ꝓpter adulterium.cum nō habuerit ꝓbabilem causam mortis sue. Sed si audiuit eum mortuū. licet p fallsum rumorē. z tunc nupsit. vir non potest eam de tali adulterio accusare.nisi ipsa ꝓcurauerit ipsum rumorem.ff.de adul.l.miles. §.mulier. Idem tenet Dir.li.j. Quod est valde notandū. Et que sit differentia inter scientiā.opinionē z dubitationē.vide supra Confessio.j. Si tamē ipsa mulier post contractum matrimoniū certificata sit de vita p̄ioris viri.tunc nō debet exigere nec reddere debitum. Si autē credat ex leui z temeraria credulitate. tūc dimissa tali opinione: ad iudiciū pastoris sui.exigat z reddat.vt extra de sen.exco.inquisitioni. Si tamē p̄mus reuertat vel aliter sibi de vita constiterit:statim debet recedere a scō z redire ad p̄mū Alꝫ adultera iudicabit.

¶ Sed qualiter ista mulier dicet esse certa de morte viri. Glo.singularis.in.c.quoniā frequēter. vt lit.nō contesta.ponit tres modos ꝓbandi mortē ad hoc vt vxor sit licitū transire ad alia vota. Primus est per famā. Secundus.quia senex erat in acie:fuit nec rediit vel si recepit literas illoꝝ cū quibus militauit. C. de repu.autentica hodie. His casibus p̄sumit q sit mortuus. Et si contrahit credens ita esse.excusatur ab adulterio. etiaz si viuat. ꝓpter ignorantiā.xxxiij.q.ij.cum p bellicam. Hodie tamē dicat q non debet contrahere nisi primo certa sit de morte ipsius.vt in.d.c.in p̄sentia. z.d. c.dominus. Sed tamē satis certū est de illis. dicit glo.per huiusmodi violētas p̄sumptiones.post q̄ aliquanto tēpore duxerit expectandū.s.per annū. vt in dicta autentica hodie. Et p glo.facit q̄ notat Bar.in.l.si quis ita.ff.de testa.tu. vbi dicit q quis dicat esse certus q̄ habet vehementē opinionem de aliqua re.

¶ An autē fama sufficiat ad contrahendū matrimoniū. Do.an.dicit.q aut ē de longinquo.z tūc videtur sufficiens maxime.cū maritus fuerit longo tempore absens. Aut dicit mortuus in vicinis partibus.z sola fama nō sufficit. Panor.autem in dicto capitulo in p̄sentia dicit. q licet opinio.d. an.videatur multū equa:tamē iudicio suo resistit multū.d.c.in p̄sentia.dum requirit certū nuncium. Nam fama ꝓcedit ex auctore incerto z plerunq; fallaci.z etiā in persona nuncij.debet inspici qualitas persone.z vtrū deponat per verba verisimilia.nam agimus nō de modico p̄iudicio absentis. Et in dubio hec materia relinquenda esset arbitrio iudicis.vt diligenter omnibꝰ consideratis.cōsideret vtrum de morte sit facta certificatio. Et iō per p̄dicta patet.q hodie de iure canonico nō est seruanda solennitas illius autētice hodie.vbi dicitur.q si maritus dicat mortuus in bello. dz vxor p se vel aliū adire ducē belli.z facere recapi sup hoc

dicta aliquo⁹. Et si deponūt mortem: debet vxor expectare p annū ⁊ postea contrahere. Aliter contrahens potest puniri de adulterio. Tamē Tan. phi. ⁊ Bof. dicunt nō esse necesse; sed satis est fm eos q̄ de morte mariti cōstet vere vel verisimiliter. puta q̄ nauis in qua erat maritus passa est naufragiū ⁊ omnes dicunt mortui. Idez sentit Min. dicens: q̄ non solum p nunciū: sed etiam per litteras ⁊ alias ꝓbationes pōt mulier certificari. Nota tamē q̄ p quātācūq; absentiā maritorum non dissoluit matrimoniū ꝓtractum per verba de presenti: etiā si ignoret de vita: vel morte eorū: ac etiā cōcurrente iuuenili etate cōiugū. Secus in sponsalibus de futuro. vt in.c. de illis. de spō. nec quis p̄sumitur mortuus; licz habita diligenti inquisitione ignoretur vbi sit. Nam quis p̄sumitur viuere posse p. C. annos. vt in.l.fi. C. de sa. san. ec.

¶ Quid si primo reuerso: mulier permittit se cognosci a secūdo scienter. nūquid prim⁹ compellit eā recipere inuitus? Og. dicit. q̄ non: siue faciat hoc ex iure ignorantia credens hoc sibi licere; siue scienter.

¶ Quid si cōtrahat cū aliquo credens virū suū viuere: qui reuera mortuus est. nūquid est matrimoniū? Rñ. Og. distinguit. q̄ si illa credebat sibi licere ⁊ contraxit cum alio: primo mortuo. matrimoniū est. Si nō credebat sibi licere: nō est matrimoniū: q̄ nō maritali affectu; sed adulterino sibi copulauit secūdū. Idē de illo qui contraxit cuz aliqua quā putabat cōsanguineā: et nō erat. Alij tamē dicūt matrimoniū esse in hoc casu: nō distinguēdo vtrum cōtrahentes credant sibi licere: vel ne. hanc vltimā opi. sequit Dir. li.j. Idem Jo. et Archi. Et hoc quidā intelligunt verū: nisi cōstet q̄ primꝰ credens impedimentū esse: nō intendebat contrahere. Nam si non sit intentio: non est matrimoniū. extra de spon. tua.

Impedimentuz. xiij.

De publice honestatis iusticia.

¶ Quid sit? Rñ. fm Tho. in.iiij. dist. xl. est ꝓpinquitas ex sponsalibꝫ ꝓueniens: robur trahens ab ecclesie institutione ꝓpter eius honestatem.

¶ Quādo aliqui inter se sponsalia contraxerunt nullus de cōsanguinitate sponsi pōt habere sponsam illā in vxorē: nec aliqua de ꝓsanguinitate spō se: pōt habere spōsum illū in virū. extra de despō. impu. ꝓtinebat. extra de spon. iuuenis. ⁊ c. ad audientiā. Et durat hec ꝓhibitio vsq; ad quartum gradū ipoꝝ ꝓsanguineoꝝ. extra de spon. c. spōsaz vbi dicit Pano⁹. q̄ hoc ꝓcedit tā in sponsalibꝫ de futuro q̄ etiā de p̄senti. ⁊ fortius fm doct. Nam maior honestas est vt nō ducat sponsa de p̄senti; cū q̄ vinculū matrimoniale cōtractū est q̄ sponsa de futuro. Superueniēte vo carnis copula inter eos oritur aliud vinculū. s. affinitatis. vñ omnes ꝓsanguinei mariti sunt affines vxoris ⁊ ecōuerso extra de consan. q̄ sup his. Et durant hec vincula etiā post mortē alteri⁹. vt in.c.j. eo. ti. li. vj. Sis ergo caut⁹ maxime i impetrāda dispēsatiōe. Nā

qñq; oritꝫ pblica honestas sine affinitate. Qñq; affinitas simul cū honestate publica: vt pz ex dictis. Qñq; affinitas sine publica honestate: vt si citra sponsalia seu matrimoniū quis cognoscat mulierē. Nā inter eū ⁊ ꝓsanguineos mulieris affinitas oritur ⁊ ecōuerso. vt in.c. discretionē. de eo qui co. ꝓsan. vx. Nec oritꝫ hoc casu publica honestas.

¶ An autem in dispensatiōe sit facienda mentio specifica de affinitate et publica honestate vbi sit coincidūt. An vo sufficiat facere mentionē de affinitate? Rñ. Pano⁹. in.c. nō debet. de ꝓsan. concordando opiniones dicit. q̄ si publica honestas necessario ꝓprehenditur sub affinitate: satis est de affinitate fecisse mentionē. Et sic procedit glo. in dicto.c. nō debet. Exemplū. Si impetro dispensationē: vt liceat mihi ducere vxorē ꝓsanguinei mei defuncti: non obstante affinitate in tercio gradu, nā ex quo feci mentionē q̄ fuerat vxor consanguinei mei: cōsequēter feci mentionē de publica honestate. Et sic p ꝓsequentiā videt sublata virtute dispensotiōis. Si vo nō cōprehēdit ex narratiōe verboꝝ. vtputa. Impetraui dispensationē: vt liceat mihi ducere. T. vxorē. nō obstante q̄ sit mihi affinis in tercio gradu; nō valet dispensatio si vltra affinitatē erat publica honestas: ex quo ō ea nō fuit facta mētio exp̄sse vel tacite. Nā affinitas pōt ꝓtrahi sine matrimonio: vt dictū ē. Nota tñ q̄ antiquitus fuerūt due spēs hui⁹ iusticie publice honestatis. vna que cōtrahebat ex secūdis nuptijs. vbi gra. Petr⁹ habebat vxorē quo mortuo eius relicta cum alio ꝓtraxit: ples nata de secūdo viro. olim nulli ꝓsanguineo primi viri poterat cōiungi. Et hec spēs est hodie sublata de medio dicto.c. nō debet. Alia est que ꝓtrahit ex sponsalibꝫ de futuro. de q̄ dictū est s. Et hec remanet.

¶ Quid si spōsalia de iure nō tenuerūt? Rñ. Si spōsalia fuerūt pura ⁊ certa. etiā si fuerit nulla rōne ꝓsanguitatis, affinitat⁹. religiōis, frigiditatis, aut alia q̄uis rōne. oritꝫ publice honestatis iusticia ad dirimēdū sequētia spōsalia vl' mr̄imonia nisi fuissent nulla rōne ꝓsensus. vtputa q̄ ambo vl' vn⁹ ē infans vel furiosus. ex de spon. c. vnico. li. vj. Ex quibꝫ habes q̄ monachus pōt impedire ꝓsanguineos suos ne ꝓtrahāt cū aliqua ꝓsanguinea⁹ cuz qua ipe monachus ꝓtraxit spōsalia de facto. Nota etiā pe. de pal'. limitantē id qō dictū est ꝑ defectu ꝓsensus q̄ hoc verū quādo defectus ꝓsensus est apparens: vt in pueris ⁊ amētibꝫ. Secus esset q̄n esset latēs sic in illo q̄ ꝓtrahit nō aīo ꝓtrahēdi, ꝫ decipiēdi; q̄ tūc oritꝫ publice honestatis iusticia q̄ ecclesia instituit istud impedimentū ꝓpter apparentiam honestatis. Et ideo impediet quia de intentiōe non potest sciri. Nota etiā glo. singularem in dicto.c. vnico. q̄ licz supueniens affinitas dissoluat sponsalia de futuro. Supueniens tamē iusticia publice honestatis. ipsa sponsalia nō dissolut ⁊ merito, secunda em̄ sponsalia tollūtur per publice honestatis iusticiam ex primis inductam. Non ergo ex secundis potest esse honestas; que tollat p̄ma spōsalia.

¶ Quid autem si sunt nulla ratione consensus in

his qui habent etatem legitimā de contrahendo sponsalia. An inducant publice honestatis iusticiam. Dic fm Joh. de san. li. j. pticula. viij. distinguendo. q aut sponsalia cōtracta sunt ante septēnium. Et sic non generat publice honestatis iusticiā. Sed de hoc. j. Aut sunt cōtracta post septennium. z tunc aut cōsensus deficit vt in furioso vel ebrio. Et tunc nō generant publice honestatis iusticiam. Si autē nō deficit cōsensus. Et tunc aut sunt pura z incerta vt si dicatur accipiam vnaz de filiabus tuis. Et tunc non generant zc. vt etiam tenet glo. in. c. vnico. Aut sūt pura z certa. Et tūc generant. Aut sunt conditionata. Et tunc aut apponitur honesta conditio. Et tunc non generant nisi post euentum conditōnis. Et hoc fm glo. ibi nisi interueniat interim carnalis copula. Aut apponitur conditio inhonesta. Et tunc aut est contra substantiā. Et tunc nō generat. Aut nō est cōtra substantiam matrimonij. z tunc generat: quia talis ꝓditio habet ꝙ nō adiecta fm Ho. z Jo. an.

¶ Quid autem dicendum quādo apponit conditio que inest ipi matrimonio siue sponsalibus. puta si deo placuerit vel ecclesie: vel si possum te ō iure habere vxorem. Si post comptū impedimentum z sponsalia solnta. contrahat sponsalia pure cum alia ꝓnxis cōsanguinea. An teneant secūda sponsalia. videtur q non: quia conditiones que insunt non faciunt legatum cōditionale. ff. de cōdi. et de. l. conditiones. Sed Jo. mo. z Jo. an. in dicto. c. vnico. dicunt q matrimoniū cōtractum cum ꝓnxis cōsanguinea tenet. Et sic cum prima nō est contracta publica iusticia: licz conditio ista intelligat etiam si nō apponatur: tamen quando non exprimitur consensus purus remanet. conditiones enī tacite non faciunt obligationem conditionalē. dicta. l. conditiōes. tacitum tamē si exprimatur facit rem conditionalē. ff. dele. primo. si ita legatum. Idem Pano. in. c. significasti. de elect. vbi per istam. l. si ita. dicit q si relinquo alicui. Ti. si volet. legatum est cōditionale. Secus si reliquo simpliciter. Et tamē illa ꝓditio si volet: tacite inest legato cum legatarius possit repudiare legatum. Nam quādo relinquo. si volet. suspendo virtutē legati in euētum cōditionis. vnde nō acquiritur legatario: nisi declaret volūtatem suā. vt ibi. Sed quādo simpliciter fit relictum: acquirit legatum: etiam ignoranti: licz cōcomitetur cōditio si voluerit acceptare: quia tūc cōditio est pura z non cōditionalis. Hanc opi. etiā tenet Directoria li. j. Idē Jo. de san. Monal. z Hosti.

¶ Pone q frater meus ioco aliquam desponsauerit. nūquid impedio? cōtrahere cum cōsanguinea illius. Archi. videtur tenere q nō. si iocus patens est. Nam taliter desponsans. nullo mō consentire intēdit. ergo zc.

¶ Quid si spōsalia sint facta sub conditiōe. z pendente cōditione. vir cum alia cōsanguinea illius cōtrahit per verba de p̄senti. Rñ. cum secūda debet remanere: quia ex sponsalibus cōditionalib⁹ sicut ex nō habentib⁹ ꝓsensum et incertis. nō orit publice honestatis iusticia. d. c. vnico.

¶ Quid si duo infantes vel vnus maio: septennio. alter minor cōtraxerūt sponsalia ipi vel parētes ꝓ eis. Rñ. Si facti maiores septēnio per cohabitationez mutuam seu aliter verbo. quia post septēnium ad inuicem vocant se sponsos vel facto vt quia post septennium secum iacet. vel eam osculatur. vt sponsus vel his similia. per que liquido appareat q in eadem volūtate perduauerūt sponsalia cōualescūt. al's nou. Nam ab initio nulla fuerunt ex defectu cōsensus. Et ideo non inducunt publice honestatis iusticiā. extra de despon. impu. si infantes. li. vj.

¶ Quero ꝓ declaratiōe p̄dictorum. An ad cōtrahenda sponsalia futura requirat septimus annus completus. Rñ. glo. in. c. Juuenis. de spon. videtur sentire q discretio suppleat etatē. Et Pano. ibi dicit. q dictam glo. cōmuniter sequūtur docto. Archi. etiam sequēdo dictam opinionē dicit. q si ꝓximus septēnio plus intelligit q cōsueruīt intelligere nouēnes nō videtur ratio quare non debeat malicia supplere etatem in ꝓximo septēnio quo ad sponsalia. Sicut supplet puden tia in contractu matrimonij. Sed Pano. in dicto. c. Juuenis. dicit q hoc. nullo iure ꝓbatur. vt patet in. c. litteras. z in. c. accessit. ō despon. impu. vbi tex. loquūtur de septimo anno completo. Et bene faciūt illi tex. q etas ista peruenire nō posset al's papa distinxisset ꝓut fecit in minore. xij. annorū in. c. cōtinebatur. de despon. impu. ꝓ hoc etiam facit. d. c. si infantes. quod loquitur de minore septēnio ñ distinguēdo. an malicia suppleat vel ne. Et Pano. ad hoc dat talem rationē. Vbi requiritur certa etas respectu discretiōis. non potest p̄uenire. vt patet in etate ad cōficiendum testamentū. vt in. l. qua etate. ff. de testa. Nec obstat fm Pano. d. c. Juuenis. quod multum facit ꝓ alia opinione. Nam ille tex. fundauit se super dubio attentatus. quia forte attētauit zc. Ma puellam istam iam traduxerat ad domum. Item textus fundat se super honestate ecclesie. quia illa dicebatur cōiunx istius. vnde hic fuit cōtractum matrimonium per verba de p̄senti. licz de facto. Sed casus magis dubius est fm Panormi. si fuerunt contracta sponsalia cum minore septēnio. et interuenit temptatus. vel saltem sit dubium. vt quia secuz cohabitabat spōsus. Et videtur q hic oriatur publica honestas. ex quadam honestate. tamen hoc iure nō probatur. hec Pano. vtraq; opinio est probabilis. Et ideo vnusquisq; amplectat opinionē quā maluerit.

¶ An ex sponsalibus que parētes ꝓ filijs puberibus vel impuberibus contrahunt. filij obligentur. Rñ. si consenserūt expresse vel tacite. vel si p̄sentes fuerunt. nec contradixerunt. obligātur. et in eis oritur publica honestas. Idem dicēdum si absentes fuerūt. et post⁹ scierunt ratifi cauerunt tacite vel expresse. Als ex sponsalibus factis a parentibus. filij nō obligantur. nec oritur publice honestatis iusticia. d. c. j. infantes.

Impedimentuz.xiiij.

De affinitate. ⁊ ꝓtrahitur affinitas etiã per fornicariam copulam. extra de eo q̃ co. ꝓsan. vx. sue. c. discretionẽ.

Quid ẽ affinitas⁹: Rñ. ſm Hosti. eſt ꝓximitas ſiue attinẽtia vni⁹ ꝑſone ad aliã ꝓueniens ex carnali copula: omni carẽs parẽtela. ſcz ꝑ ſe: licz ꝑ accidẽs aliẽ eẽ poſſet q̃ ꝑ accidẽs ꝑt licite et illicite pmiſceri cõſanguinitas ꝓſanguinitati. ⁊ affinitas affinitati. ⁊ cõſanguinitas affinitati: vt in inceſtu Loth cum filiabus. ⁊ Caroli magni cum ſorore ex qua genuit Rolandum filium ⁊ nepotem. Et ipe pater ⁊ auũculus quia frater matris. Hec Pe. de pal. Qui etiam addit: q̃ affinitas eſt tanti vinculi: adeo q̃ ſi reſurgeret frater meus qui fuerat vxoratus quis ipe non ſit maritus amplius ipi⁹ mulieris: tamẽ illa mulier eſt mihi affinis. vnde et in patria erũt cõſanguinitates ⁊ affinitates. Et ideo Pano⁹. in. c. fraternitatis. extra de fri. querit. nunquid Lazarus reſuſcitatus recuperet vxorem ⁊ filios ⁊ alia bona. Idem queritur: an puus baptizatus reſuſcitatus iterum debeat baptizari. Idez de ordine ⁊ ꝓfeſſione religionis. Item ſi aliqua reliquerũt eccleſijs. nũquid poſſint repetere. de quo vide per glo. et Archi. xxxij. q. vij. c. ij. et per Jo. an. in dicto. c. fraternitat⁹. poſt Bar. bi. Et videt cõcludere q̃ ea que impmũtur anime nõ perdiderint. Et ſic non eſt opus tractare de recuperatione. Exemplum. In ordine. Baptiſmo. ⁊ alijs ſacramẽtis: in quibus caracter impmit anime. Idem in profeſſione: non quia profeſſioni impmatur caracter: ſed quia obligatio inde orta: deo acquirit. In alijs vo que inherent corpori: tenet q̃ ſi vere fuit mortuus nõ recuperat bona de rigore. Secus ſi credebat mortuus ⁊ nõ erat: vt quia reperitur viuus in monumẽto. Idem in caſu dubij. Bar. tamẽ in. l. j. C. de ſa. ſanc. eccle. dicit q̃ talis mortuus ð iure recupat bona. vide ſ. Eccleſia ꝓmo. ⁊ dic vt ibi.

Quot ſunt genera affinitatis⁹: Rñ. ſm Directoriam li. puo. tria ſunt. Sed puum genus hodie tm̃ habet ꝓhibitionem. extra eo. nõ debet. Sed nota quatuor regulas pro declaratõne hui⁹ impedimẽti. Puma eſt. q̃ ꝑſona de qua queritur poſt carnalem copulam facit pumũ genus ⁊ gradum affinitatis. Juxta gradum cõſanguinitatis inter virum ⁊ cõſanguineos vxoris. Et inter vxorem ⁊ cõſanguineos viri. extra eo. q̃ ſup bis. Secunda regula q̃ quoto gradu quis diſtat a ꝓſanguineo ſuo vel ꝓſanguinea: totto gradu diſtat ab eius vxore vel a marito ipius. xxxv. q. iij. de ꝓquis. ⁊. c. equaliter. Tercia regula eſt q̃ ꝑſona addita ꝑſone per carnalem copulam mutat genus ⁊ non gradum. xxxv. q. iij. hac auctoritate. Quarta regula. q̃ ꝑſona addita ꝑſone per carnalem ꝓpaginem mutat gradũ ⁊ nõ genus. xxxv. q. v. porro vnde ỽ. Mutat nupta genus: ſed generata gradum.

Qualiter genera affinitatis computent⁹: Rñ. Directoria ſm regulas predictas. Pumũ genus ſic computat. Ego et ſoror mea attinemus nobis in pumo gradu generis conſanguinitatis. P. cognoſcit ſororem meã carnaliter. Et ſic perſona petri ſociatur ꝑſone ſororis mee per carnis copulam. Dic ergo per carnis copulam mutat genus attinentie: quia alio genere attinet mihi ſoror mea. ſcz genere cõſanguinitatis. Allio. P. quia in genere affinitatis. Sed nõ mutat gradum: quia in eodem gradu cõſanguinitatis in quo ego ſum ſorori mee. ſcz in pumo. Et in eodem gradu affinitatis ſum. P. ſcz in pumo. Et quod dixi de ſorore mea hoc idem intelligas de quacunq̃ cõſanguinea mea in quocunq̃ gradu: quia omnes mariti cõſanguinearũ mearũ ſunt mihi affines in pumo genere. ⁊ in illis gradibus affinitatis: in quibus gradibus conſanguinitatis vxores eorũ attinent mihi: quia ſi qua eſt mihi in ſecũdo gradu cõſanguinitatis: maritus ipius eſt mihi in pumo genere affinitatis ⁊ in ſecũdo gradu. Et ſi qua eſt mihi in tercio gradu cõſanguitatis: maritus eſt mihi in pumo genere affinitatis. ⁊ tercio gradu. Et ſic de quarto. quia gradus ꝓputant⁹ inter affines reſpectu ꝓſanguinitatis tm̃. dicto. c. porro. Et qõ dictum eſt de maritis conſanguinearũ mearum. Idem intelligas p omnia de vxoribus cõſanguineorũ meorũ. Secũdum genus per eãdem regulam inuenitur. Pone q̃ Petrus maritus ſororis mee: qui eſt mihi in pumo genere affinitatis ⁊ pmo gradu: mortua ſorore mea: ꝓtrahit cum Berta. hec Ber. Petro quõdam ſorori mee marito: ꝑ carnis copulam ſociata mutat genus: quia cum Petrus attineret mihi pumo genere affinitatis. Berta attinet mihi ſecũdo genere: ſed nõ mutat gradu: quia attinet mihi pumo gradu ſecũdi generis affinitatis: ſicut Petr⁹ attinebat pumo gradu pumi generis. vnde mortuo Petro: inter me ⁊ Bertam matrimoniũ olim cõtrahi nõ poterat. Et ſm hoc cõtrahitur tm̃ ex vna parte: ſed aliqñ cõtrahitur ex vtroq̃ latere: vt. P. et. M. ſunt frater et ſoror. Ego accipio. M. in vxorem. Et ſic. P. eſt mihi in pumo genere affinis. P. accipit Ber. in vxorem. Illa eſt mihi affinis in ſecũdo genere et pumo gradu. Et hoc genus contractum eſt ex vtroq̃ latere: quia vterq̃ cõſanguineorũ cõtraxit ſcz P. et. M. Idem eſt p omnia inter vxorẽ meã. ⁊ maritũ ſororis mee. Idem inter maritos duarũ ſororũ vel duarum cõſanguinearũ. Et inter vxores duorũ ꝓſanguineoꝝ. Item pater ⁊ filius poſſunt ꝓtrahere cum matre ⁊ filia. ⁊ duo cognati cũ duabus cognatis. ⁊ auũculus ⁊ nepos cum duabus ſororibus. extra eo. c. j. ⁊ dicto. c. qõ ſuper bis. Iſtud ſecũdum genus poſui: vt pumũ meli⁹ appareret. Tercium non pono: quia nullius vtilitatis Si vis videre. vide Ber. in dicto. c. nõ debet. Et ex ꝓdictis patz veritas multaꝝ ꝓclusionũ. Pone mortua vxore: vir vult accipe in vxorez illam que quõdam fuit vxor alicuius de ꝓſanguinitate vxoris pume. nũquid poteſt⁹: Rñ. per ꝓdicta. q̃ licz nullã feminã de ꝓſanguinitate pume vxoris poſſit accipere: quia ibi ẽ affinitas. tamẽ feminã olim vxorem alicui⁹ de ipa ꝓſanguinitate: bene poteſt

accipere. Et idem dicendū si ponat̄ similis casus ex parte vxoris. Item pone. Petrus accepit Bertam in vxorem ex qua habuit filiam. que nupsit Sempronio. demum. P. mortua Berta vxore sua: accepit secūdam vxorē. postmodū moritur. P. et etiam filia sua vxor dicti Sempronij. modo dictus Sempronius vult accipere in vxorē illam mulierem que fuit secūda vxor dicti Petri. Queritur an possit. Hec questio nūc accidit de facto. Et dicendum est per p̄dicta q̄ sic: quia licz iste Sempronius non possit accipere in vxorem aliquā de ꝓsanguinitate siue vxoris vsq; ad quartū gradum: tamen feminā olim vxorē alicuius de ipa ꝓsanguinitate bene potest accipere. vt est in casu nostro: z sic erit casus q̄ gener potest accipere in vxorem mulierē que fuit vxor Soceri sui. quod est mirabile. Item olim q̄s nō poterat ducere successiue vxores duorum fratrū: quia ibi inerat tercū genus affinitatis cum secūda. nam duorū fratrum vxores sunt in secūdo genere affinitatis. Sed si altera p̄ mortem mariti nupsit Sempronio. Ille Sempronius attinet vxori alterius fratris in tercio genere: q̄ ē p̄sona addita secundo generi. Ideo mortua vxore sua z marito alterius non poterat olim ducere illā obstante tercio genere affinitatis. z vltra impedimentū affinitatis suberat impedimentuz publice honestatis. Sed cum secundū genus z tercū sint sublata: videt̄ q̄ publica honestas tanq̄ accessoria sit hodie sublata. hec Panor. in dicto. c. nō debet. vide etiam glo. singularez ibi: que notabiliter concludit: q̄ illa publica honestas que veniebat accessorie ad secūdum et tercium genus affinitatis est hodie sublata: quia sublato p̄ncipali: removetur accessorium. Sed publica honestas que nō venit sic accessorie: vt in ea que oritur ex cōtractu sponsaliorum seu matrimonij cum consanguineo meo. non est hodie sublata: cuz de ea nulla fiat ibi mentio. Et q̄ hoc sit verum aperte probatur in. c. vnico. de spon. li. vj. Et Panor. in dicto. c. non debet. ex dicta glo. infert vnam regulam in materia extensionis. q̄ vbi duo sic se habent: q̄ vnum venit cōsecutive ad reliquum. vno sublato vel mutato: etiam consecutiuū intelligitur sublatum vel mutatum. ad hoc tex. optimus in. c. miramur. de ser. non or. De dispensatiōe circa istam publicam honestatem. vide s. c. imediate p̄cedenti. Itez infertur q̄ relicta viri qui fuit germanꝰ vxoris mee vxore mea mortua potest mihi esse vxor. Item cognatā vxoris defuncte: licite quis ducit in vxorez Aut enī erat cognata: q̄ fuerat vxor fratris vxoris. z tūc est in secūdo genere affinitatis. et sic possunt ꝓtrahere. Aut erat cognata vxoris: quia ambe fuerūt cōiuges duoꝝ fratrū. Et tūc sunt in secūdo genere. Et sic p̄t ꝑhere.

¶ Quādo vir carnaliter cōiungit̄ vxori: omnes ꝓsanguinei vxoris efficiūtur affines viro. z econuerso. oēs ꝓsanguinei viri efficiūtur affines vxori z in eisdem gradibus cōsanguinitatis et affinitatis attinent: tamē altero genē affinitatis. Sed int̄ cognatos viri z cognatos vxoris. nulla ex illo matrimonio ort̄ attinētia. d. c. q̄ sup̄ his.

¶ Quid si aliquis polluit aliquā extraordinariē id est extra naturalia? Rū. fm Dir. q̄ etiam si circa claustrū pudoris fiat: non facit affinitatem: nec matrimoniū p̄sūmatū: nisi ex consensu fiat matrimoniali. z si mulier semen emittat: sed vir non: nō contrahit̄ affinitas. Et est ad hoc ar. de frigido: q̄ palpando mulierē potest ꝓuocare ad semis emissionem. z econuerso. Et tamē nō est matrimonium: vel cōmixtio seminis. Et ideo nec affinitas. Sed si vir emittit in mēbro mulieris: et nō mulier. dubitari potest. verūtamē siue emittat siue nō: z ei neutro emittente sponsalia prius facta ratificant propter cōsensum matrimonialē qui inesse presumitur. ar. c. extraordinaria. xxxv. q. iij. dūmo sint matrimonio apti vel ꝓmi. extra de despon. impu. cōtinebatur. Idem tenent Vin. Jo. z Archi. ī dicto. c. extraordinaria.

¶ Sed p̄o declaratione p̄dictorum queritur an ad cōtrahendam affinitatem requirat̄ seminum vtriusq; cōmixtio? Respondeo. Panor. in. c. fraternitati. de eo qui co. consan. refert Inno. tenere q̄ nisi detur cōmixtio seminis vtriusq; intra claustra pudoris: non causatur affinitas: nec cōsūmatur matrimoniū. vnde nō sufficeret emissio seminis vnius. Et ponit exemplū in frigido. z. Sed Panor. dicit q̄ cōmunis opinio medioꝝ ē in cōtrariū. scz vt semen mulieris necessario nō cōcurrat ad generationē. Secus de semine viri. Idem tenet Feō. de se. in cōsiliis suis. vbi dicit: q̄ ad causandam affinitatē seu ad matrimoniū cōsūmandum: necessario non requirit̄ q̄ mulier emittat: sed satis est q̄ viri semen sit cōmixtū materie vteris. Et cōtrario eñ sequeret magna absurditas. Nam pone. q̄ per annū mulier non emiserit: nō concepit ex semine viri z peperit. Absurdum eñ esset dicere q̄ matrimoniū non sit cōsūmatuz: vel q̄ affinitas nō sit ꝓtracta. Immo plus dicit Ho. de Pal. in. iij. q̄ sine copula potest causari affinitas: si fiat seminis receptio. Sicut dicunt quidam de antichristo qui nascetur semine transfuso q̄ demonem incubum z succubum. Idem dicunt quidam medici de quadā muliere que impregnata ē ex semine transfuso dum balneare̊t in balneo. vbi mali homines spermatizauerant: quātūcūq; etiam quis inuadat vel frangat vasa pudoris. nō in ipo vase tamen semen effundatur. non contrahitur affinitas.

¶ Pone q̄ iuuenis defloratit spōsaz: et aperuit seras eius: sed nō emisit semē. Nūquid tenet matrimoniū cū secūda? Quidā dicū: q̄ sic: vt refert Directoria. vbi s. quo ad rei veritatem. vt notat Jo. in dicto. c. extraordinaria. Et ita deberet seruari: si constaret q̄ nō spermatizauit. Sed aliter p̄sumitur. s. q̄ eam cognouerit: z sic cōpellet̄ stare cū p̄ma. Similiter si aliqs solutus cuz soluta aperet seras: z nō spmatizaret. z cōstare posset. ꝓsanguineꝰ defloratoris nō impediret ꝑhere cū illa. Idez dicendū si maritus defloratit vxorē: z añ seminis emissionē velit intrare monasteriū. posset intrare

Sed ecclesia se opponeret ex p̄sumptōne. extra de despon. impu. si infantes. li. vj. vbi hoc etiam notat Archi. flo.

¶ Quid si moritur p̄sona: mediante qua contrahitur affinitas: puta moritur maritus vel vxor vl' cōcubina: vel cōcubitor. Rñ. nihilominus remanet affinitas que erat ad cōsanguineos eius: nec potest esse inter eos matrimonium. xxxv. q. x. fraternitatis.

Impedimentum. xv.

De impotentia coeundi. quid sit. Rñ. fm Ray. est vicium anime vel corpis vel vtriusq; quo quis impeditur alteri carnaliter cōmisceri.

¶ Quot sunt species impotentie. Rñ. fm Ray. Sunt p̄cipaliter due. Vna scz alia est naturalis: vt impotentia pueri: vel frigiditas senis: seu etiā frigiditas oplexionis. Aut artatio mlieris. Alia nō naturalis: ſ accidētalis vt castratio ⁊ maleficiū.

¶ Vtrum naturalis impotētia impediat matrimoniū. Rñ. illa que est in puero vel puella impedit ad tempus: quia q̄diu ineſt non potest cōtrahere. extra eo. quod sedē. vbi habet q̄ impotēs ad copulā: est impotens ad matrimoniū p̄trahendū Sed illa naturalis impotētia que est in frigido: si est perpetua impedit matrimoniū cōtrahendum ⁊ dirimit contractū. extra eo. laudabilē. Illa tamē que est in sene nō impedit: q̄ habet habituz q̄nq; reducibilē ad exercitium: aut cōsilio medicor: aut artificio. Et ideo dicit glo. in. c. nuptiarū. xxvij. q. i. q̄ nemo ē adeo senex q̄n calere possit natura vel artificio. qđ nō est ī frigido vel ī puero.

¶ Quid si vir nō est oīno frigidus: sed vel membrū non erigitur: seu diuersimode ineptū est. Ita q̄ nō potest vxori cōmisceri: vel statim spergit semen ⁊ huiusmodi. Rñ. fm Hosti. Si potest iuuari medicinis: planum est q̄ tenet. Aliter expectandum est triennū. ⁊ postea forsan separi potest: sicut potuit naturaliter frigidus. Expectatio tamē triennij fienda est: nisi p̄ius possit de impedimento constare. De hoc triennio vide supra Diuorciū.

¶ Vtrū caliditas impediat sicut frigiditas. Rñ. Asteñ. q̄ caliditas supflua vir potest esse impedimentū perpetuū. Si tamē inueniret q̄ per triennū copulam impediret carnis: iudicaret ꝓpetuū q̄ tū frigiditas magis ⁊ sepius impedit: tollit enī nō tm̄ cōmixtionem seminū: sed etiam rigor ē membror quo fit cōmixtio corpor. Jō frigiditas magis ponit impedimētū q̄ caliditas.

¶ Quid si mulier dicit virū impotentē ꝓpter defectum membri. Rñ fm Hosti. vir est inspiciendus per honestos viros sicut de muliere arta. Si vo alleget excessuz mēbri. dicit Hosti. q̄ papa est p̄iudicādus. Quidā tm̄ dicūt hoc casu idem dicendū quod de arta que potest contrahere cuz vno ⁊ nō cum alio. Dicit enī Auicena. q̄ mulier quandoq; nō est arta: sed vir eius nō ꝓuenit ei. vnde vterq; indiget p̄mutatione.

¶ Quid si vir habet membrū multū carnosum. Rñ. Hosti. se audiuisse ab exptis: q̄ hec pōt esse iusta causa dirimendi matrimoniū. Nam infirmitas ellefancie occasio posset esse que reddit etiā nasum grossuz. id est membrū. Et hoc ipe Hosti. de facto fuit exptus: vt ipe dicit.

¶ Quid si quis non potest copulari cum virgine: sed cuz corrupta sic. Rñ. fm Tho. in. iiij. possunt medicinaliter cum aliquo instrumēto claustra pudoris frangi: nec hoc esset contra naturam quia non fieret ad delectationem: sed ad medicinam.

¶ Quid si quis mouetur ad pulcram: ⁊ non ad turpem. Rñ. fm Tho. huiusmodi abhominatio mulieris non est causa naturalis: sed accidentalis Et ideo idem iudicium est quod de maleficio: de quo infra.

¶ Quid si vir sciat se frigidum ⁊ ineptū. ⁊ tamen scienter contrahit cum aliqua. Rñ. fm Ray. Si mulier vult cohabitare non potest vir ab ea recedere. ar. extra ō eo. qui du. in ma. c. j. ⁊ extra eo. cōsultatiōi. ⁊ quas tanq̄ vxores habere nō possunt habeant vt sorores. Et idem dicendū si mulier sciens se esse artā ꝓtraxit cū aliquo q̄ si vir cohabitare velit nō poterit illa discedere.

¶ Quid si aliquis sciēter ꝓtrahit cū arta. Rñ. fm Inno. tenetur cuz ea stare: vt frater ⁊ sororē. Si tm̄ cōtrahat cū alia tenet matrimoniū q̄uis p̄mam vt sororē tenere ⁊ alere teneatur. Et eodem modo si quia mulier sciēter ꝓtrahit cū frigido: vel impotente. Et idem dicendū: si frigidus ⁊ arta: scienter cōtraxerint.

¶ Vtrū artatio mulieris sit semper impedimētum ꝓtracti matrimonij. Rñ. fm Ray. Si absq; piculo potest subueniri beneficio medicine: vel p futurū vsum viri ꝓportionati: nō impedit matrimoniū ꝓtrahere. extra eo. ex litteris. Si vo nō potest aliquo mō subueniri sine graui periculo: certe sepabit. vide de hac materia s. Diuorciū.

¶ Quō constabit q̄ illa que fuit sepata a p̄mo ꝓpter artitudinē sit facta idonea ei p vsum cū secūdo. Rñ. fm v̄v. p̄ iuramētū matronaꝝ. Aḋ q̄bz inspicier ipa: vel forlitan vterq;.

¶ Quid fiet si reddita p̄mo cognosci nō possit. Rñ. fm Hosti. remanebit p triennū cum ipso: quasi p̄sumatur maleficiatus. ⁊ si interim eaz cognoscere potest: cū illo stabit. alʒ elapso triennio restituetur. secūdo sine spe q̄ iterū reddatur p̄mo licet glo. Ray. dixerit q̄ ista restitutio potest fieri vsq; in infinitū.

¶ Sed nūquid possit ꝓtrahi matrimoniū cū illa que est arta: sed p incisionē potest fieri apta. Rñ. fm v̄v. dicit Hu. q̄ nō credit nisi facta incisione q̄ si ante incisionē ducat eam: tūc si facta incisione adhuc duret. p̄mus p̄sensus sufficit ad matrimoniū. Si vo nō duret: vel nō de nouo p̄sentiat ī eā aut nō carnaliter cognoscat eā: pōt ab ea recedere ⁊ aliā supducere. q̄ si nolit pati incisionē. non est cogēda: maxime cū timeat piculū.

¶ Pone q̄ est vni arta ⁊ apta alteri. nūquid potest cōtrahere. Rñ. fm v̄v. q̄ sic: cum illo cui potest sine piculo cōmisceri. cum alio autē non tenet

matrimoniū.

¶ Circa impotētiā coeundi: qū est ꝓpter impedimentū accidētale. puta ꝓpter crastatoez. An tales possint ꝺbere? Rū. Panoz. in. c. qꝺ sedē. extra eo. de mēte doc. dicit. qꝺ spado vtroq; testiculo carēs: nō potest ꝓtrahere mr̄imoniū. Nec? autē si careat vno tū. Et sic ꝑt intelligi. l. si fna. §. si spadoni. ff. de iur. dotiū. Et vide glo. in. c. hi qui. xxxij. q. vij. q̄ tractat de eo q̄ habet virgā erectā: sed nō potest emittere semē: ꝓpter impedimētū naturale vel accidētale. Et tenet ibi glo. qꝺ talis pōt matrimoniū ꝓtrahere: cuz possit nuliere ꝓuocare. Sed cōiter tenet ꝓtrariū: qꝺ putat Panoz. verꝰ: qz ex quo nō pōt generare: pōt vtoz dicere. Ego volo esse mat. vt extra eo. c. accepisti. Et ꝓpter hāc rōnem dicūt aliqui vt recitat Rī. in. xij. de sene. qꝺ si esset talis frigiditas rōne senectutis: qꝺ nullo mō iuuari posset natura vel arte. Idē esse dicendū sicut de naturali frigiditate: quia talis cōtrahendo se obligaret ad impossibile.

¶ De impotentia vo coeundi ꝓpter maleficium ꝺic vt s. Diuoztium.

¶ Vtrū aūt maleficiū p aliud maleficiū sit tollēdum? Rū. fm Hen. de gan. in quolz. v. qꝺ maleficia virtutē nullā: aut efficaciam habēt ex natura ꝓpria: sed cūcta q̄ apparēt fieri ꝓpositis maleficijs imediate fiūt a demonib: vt homies decipiāt. Et ex q̄ꝺaz pactōne eoꝝ ad quos ptinēt oīa molimia artiū magicaꝝ. Nec debet homo eis fidē adhibē qꝺ aliqd ex se agant. Et ideo pnitiosum ē ea facere vel ꝓsiliū pstare quēadmodū illicitū est idolotitū comedere. Licet etiā pnitiosum sit opib: supstitiosis cōmunicare: catholicū tamē est destruere opꝰ supstitiosum: seu demonis. Et in hoc ei cōtrariari Et sic dico qꝺ licitū est maleficiū deponere: sicut licitū est idolotitū in cloachā ꝓjicere. Et etiā vt curetur infirmus maleficiatꝰ. Non tū credendo. qꝺ virtute illius maleficij morbus ille contingat. hoc eñ esset infidelitatis. Sed qꝺ fiat ex pactiōe demonū: ex diuina pmissione: qz nō cōsueuerūt fm pactionē suā maleficiatū vexare nisi cōstante illo maleficio. Idem Sco. in. iiij. Et ex ꝓdictis videt concludēdū qꝺ licz maleficiū tollere p aliud maleficiū: dūmodo fides nō adhibeat vel sortilegia vel incātatiōes non fiant. Et hec nota. De hoc vide infra Maleficiatus.

Impedimentuz. xvj.

De matrimonio ꝓtracto cōtra interdictū ecclesie. Sciendū qꝺ matrimoniū cōtra interdictū ecclesie vel iudicis ꝓtractū: licz ꝓtrahi nō debeat: tamē ꝓtractū nō dirimit. Imponēda est tū ꝺbentib: penitētia: et separi debēt donec cognoscat de causa interdicti. ex eo. p totū. Nota etiā qꝺ sponsalia ꝓtracta cū aliqua p verba de futuro: cū interdicto ecclesie: nō babēt dirimere matrimoniū postea cum alia cōtractū p verba de p̄senti. extra eo. c. ij.

¶ Quid aūt si papa interdiceret oīb: generaliter vt nō ꝓtrahāt mr̄imoniū. An teneant mr̄imonia postea ꝓtracta. ꝺic ex notatis p Lar. in cle. vnica de re. pmu. vbi quo ad spūalia mr̄imonia ꝓtracta ex illo tex. qꝺ tanta ē potestas pape qꝺ reddit spūalia mr̄imonia nulla. Quid aūt de carnali: vt si dicat papa oꝛeten? Nolum? qꝺ ꝓtrahatis. Et si contra feceritis ꝓnūciamus nullū. Dicit Lanō. qꝺ si volūtas pape est rōnabilis nō tenebit mr̄imoniū: qz potuit inhabilitare: z eius volūtati statur quo ad hoc. s. inhabilitatē ꝑsonaꝝ. Et hoc dicit se tenuisse p. c. ad dissoluendū. extra de despon. impu. Idez dicit Lanō. de sacramento penitētie. qꝺ hoc sacrm pendet a dispositiōe eiꝰ. hec Lar. Idē Oꝛ. li. j. dicens qꝺ vbi volūtas pape rōnabilis est et iusta in ꝓmulgatiōe legis: efficaciā mr̄imonij impedit. vt ꝑz de impedimēto publice honestatis. Mā i sacro mr̄imonij ꝑsone legitime qno ad talia spūalia: sūt oīno in dispositiōe pape. Et idē in sacro penitētie vt notant doc. in dicto. c. ad dissoluendū. vbi hoc notat Inno. z Hosti. q̄ addit qꝺ idem est etiam si oꝛeten? viua voce: sine aliqua ꝓstitutiōe hec ꝓbeat. Secus dicit in sacramētis in quib: materia nō spectat ad dispositionē pape: sicut aqua in baptismo. panis z vinū in eucharistia et similib: q̄a in illis volūtas eius quātūcūq; exꝑssa: efficaciam sacramēti nō posset ꝓpedire: debita materia et debita forma cū intentōe ꝓcurēciby. De hoc q bug. xxviij. dist. nullū. facit qꝺ notat de osue. quāto. vi de s. Cōfirmatio sacri. Idem Hosti. in. c. tua. de spō. duo. dicēs qꝺ interdictū pape ē fortius q̄ mr̄imoniū ñ ꝓsummatū cū sup illo possit statuere ad libitū. vt in. c. ex publico. de ꝓuer. cōiu. Glo. tū in dicto. c. ad dissoluendū. singulariē dicit qꝺ mr̄imoniū ꝓtractū ꝺ interdictū pape: etiā cū clausula decreti irritantis: tenet mero iure: alio impedimēto nō supposito. Idem videt tenere Inno. sentiens aliud esse in spōsalib:. s. q̄ irritant. Et fm Hosti. pōt ꝓcordari opiniōes fm Oꝛ. li. j. Sed i mr̄imonio nō. Et sic intelligo opinionē. vꝺ. et Gof. Alij aūt distinguūt int clausulā generalē et spālem: vt ꝓmo casu nō irritet mr̄imoniū. secūdo sic. Ex quo cōstat de intentiōe pape. Panoz. aūt in dicto. c. ad dissoluendū. distinguit. qꝺ aut interdictū pape ꝺz ꝓpetuā causaz ꝓhibitiōis. z dicit ꝓpetua fm glo. in dicto. c. tua. q̄ nō est restricta ad certū tempus puta si ꝓhibetur aliquid fieri ꝓpter malū qꝺ inde sequi pōt: vel ꝓhibet mr̄imoniū ꝓpter ꝓsanguinitatē vel q̄ꝺ sile. tūc vo dicit hīe causam temporalē q̄ causa est restricta ad certū tempus. puta ꝓhibetur matrimoniū ꝓpter veneratiōz diei. Qū aūt habet ꝓpetuā causam: tūc matrimoniū est nullū. Qū vo temporalē: tūc matrimoniū tenet. z decretum debet referri ad factū: vt sic durāte causa: debeat matrimoniū separi.

Impedimentū. xvij.

De impedimēto feriaꝝ. Sciēduz qꝺ tpe feriaꝝ ꝺbi pōt spōsalia: z etiā matrimoniū qꝺ fit solo ꝓsensu: ꝛ traductio vxoꝛis. nuptiaꝝ solēnitas. z carnalis copula: ꝓhibent fm Donal. in ti. de mr̄imonio. Idē panoz. in. c. capellan? de fer. vbi dic qꝺ nuptialia ꝓuuia seu nuptiales solēnitates z solēnes traductiōes: z caruis cōmixtio

phibent hís diebꝫ feriatis: licꝫ mr̃imoniũ ꝓtrahi possit omni tpe etiã q̃dragesimali. ꝑ hoc glo. no. xxxiij.q.iij. hinc etiã. Itẽ.c.nec vxorẽ ducẽ.ea.cã 7.q.vbi simplicit dr̃: nec vxorẽ ducẽ. Et sic simpliciter nõ ꝓhibet solẽnitatẽ.ꝫ etiã ducẽ.s.ad domũ. Et ꝑ hoc infero.q nõ solũ hec ꝓhibitio ꝓcedit in virginibꝫ:ꝫ etiã in viduis q̃ etiã sine solẽnitate nõ debẽt ꝓuiꝫi viris hoc tpe: nec duci ad domũ.

¶ Que aũt sint ista tpa feriata quo ad nuptias: dic primũ esse ab aduẽtu vsq; ad ephiam. secũdũ a.lxx. vsq; ad octauã paschę. vt in.c. non oportet. xxxiij.q.iij. terciũ a pma die rogationum vsq; ad octauam penthe.

¶ Nũquid aũt in ipa die octauaꝫ paschę 7 penthe.s.in pma dñica post ipa festa possint nuptie celebrari vel ꝓtrahi. Jo. dicit q nõ. ꝑ hoc lr̃a in.c. capellan⁹. extra de ferijs. dũ dicit post octauas paschę. ergo nõ octaua: qr̃ ter. dicit post septẽ dies p⁹ pẽthe. Nõ eñ essent.vij.dies post festũ: si ĩ dñica sequẽti festũ: nuptie celebrarent.

¶ Un aũt includat octaua ephie: sicut includũt alie predicte octaue. Hosti. dicit q durat vsq; ad octauã ephie inclusiue. Jo.an. dicit.q lz hoc multorũ locoꝫ approbet ꝓsuetudo: non tñ videt iure ꝓbari. vnde satis putat.q post pmũ diem licite ꝓtrahant nuptie. Cũ in dicto.c. nõ oportet. nihil dicat de octaua. Nã si voluisset dicere de octaua: exp̃ssisset: sicut expressit in.c.j. de treu. 7 pa. vel dixisset in plũ. Nõ ergo recedem⁹ a lr̃a: 7 maxie post factũ: nõ debent ꝫbentes iudicari culpabiles. Et standũ est ꝓsuetudini q̃ est optima legũ interpres. Cessante aũt ꝓsuetudine: tenenda est opinio Jo. an. videlicꝫ q trãsacto festo ephie dũtaxat: nuptie licite celebrari possunt. Nota etiã fm Arch.flo.q festa fm nouã 7 veterẽ legẽ a vespa in vesperã celebrant: tñ in septuagesima est hoc sibi ꝓpriũ q abdicat cãtica leticie. Nõ incipit tñ in vespis: sed in cõpletorio. Et in primo ꝑmittit alla. vnde vsq; ad cõpletoriũ exclusiue licet ꝫbere. Sed officiũ ad nũtus ꝓpriũ pfecte incipit in vespis sabbati p̃cedẽtis. vnde extũc nõ licet ꝫbere. In diebꝫ vo aliis ñ solũ vespe. imo cõpletoriũ sunt de tpe p̃cedente ꝑ se loquẽdo: licꝫ ꝑ accidẽs supueniẽte matori festo: nihil fiat de illo cõpletorio vel solũ memoria in vesperis. tñ in oibꝫ p̃dictis est ꝓsuetudo obseruãda. vñ in multis terris etiã de nocte ꝓfunda ĩ vigilia aduẽtus. 7.lxx. nuptias faciũt. Sed si post mediã noctẽ facerẽt esset corruptela: quia a media nocte more romano nox incipit: vt.ff. de fer.l. more. vñ sicut nulla cõsuetudo excusaret ĩ mane diei: sic nec post mediã noctẽ. Sed certe peccatũ esset: qr̃ ꝓtra sanctoꝝ canones: ꝫbentes etiã nuptias istis temporibꝫ ꝓhibitis. debent puniri in quo deliquerũt licꝫ vt vsq; ad tpus sepenũ nisi sit piculũ incõtinẽtie. Sacerdos aũt q dedit bñdictiõꝫ his graui pene: licꝫ arbitraria ẽ puniẽdus. nõ aũt ẽ mortale exigere talibꝫ temporibus ab vxore ꝓpria rite bñdicta fm Pe. de pal. Qui etiã tenet q his diebꝫ nõ licet ꝫbere mr̃imonia q̃ vba de pñti: qr̃ iste cõtract⁹ dr̃ fieri in facie ecclie. In facie aũt ecclie nõ videt faciendũ sicut nec bñdictio nuptialis. Credit tamẽ Archi.flo.q in hoc standũ sit cõsuetudini. Itẽ et si sit mortale ꝓsummare matrimoniũ his diebꝫ. tũ post primã copulam iterũ recognoscendo nõ peccat mortaliter.

IMpubes ꝓmuniter dicit puer.ꝙ.xiiij.annũ ꝓpletũ. puella.ꝙ. xij.eꝛ de despõ.impu.ex lr̃is. No.bar. in.l.talis. C.õ his q.vt idi.q licꝫ ĩpuberes nõ sint idonei testes ĩ malefitijs: vt.l. in testimoniũ.ff. de testi. hoc ẽ verũ ad plenã ꝓbationẽ: ꝫ ad indicia bñ possunt exaiari. Et sic no. q dictũ impuberis est sufficiẽs indiciũ.

IAcarceratus. Vtrũ cõdẽnatus ad mortẽ 7 incarcerat⁹ possit licite abire si tpus 7 locũ habeat: Rñ. fm Hen. de gan. quolibeto. ix. q licꝫ damnato mortẽ effugere: ꝫ nõ carcerẽ frãgere. vtputa si iudex dãnatuꝫ dimittat in carcere sine vinculis. 7 negligit firmare carcerẽ: tunc absq; omni iniuria iudicis: qui nullũ ius habet in substantia corporis: potest corpus suum abducere quẽadmoduꝫ si q̃s sepiat agrũ suũ: nõ licꝫ quẽq; transire p agrũ illũ⁹: sepem rũpendo. Si tñ sepis nõ fuerit: licitũ ẽ p agr̃ trãsire. 7 qõ plus est si p̃cipiat ei iudex ne carcerẽ exeat si tñ nõ oporteat q vincula aut carcerem dirũpat vel quicq; silẽ faciat: in quo circa ipm ius habeat. In illo ei obedire non debet. Et si fugit: iudex sue negligentie imputet. De hoc vide supra pulcra.c. Accusatus.

IAcendiarius est qui auctoritate ꝓpria ciuitatẽ. villã. mãsum. segetem. domũ. vel arbores incẽdit vel silũa. igne apposito ex odio vel vindicta. xxiij.q.vltima pessimã. 7.xij.q.ij.cũ deuotissimã.

¶ Sed q̃d si incendiũ sit ortum in vico vel ciuitate. Et causa defendendi edificium meũ: dissipo edificium vicini mei. nũquid teneor? Rñ. distinguendo. Aut erat iustus metus: ne ignis occasione domus vicini mei: meum edificium cõbureret puta q̃a iam ignis peruenerat ad domum vicini mei: vel iuste et ꝓbabiliter dubitabam an peruenire: qr̃ forte tempus ventosum erat: tunc nõ teneor ei. ff. de incen. ru. nau. l.j. ꝟ. ex incendio. neq; eñ damnũ dare videor neque pituris edibꝫ. ff. qõ vi aut clam. l.si alius. ꝟ. est 7 alia. Et q̃uis nõ puenerit: iuste tamẽ putabam ignẽ puenturũ. Et idonihil a me põt repetere. ff. ad legem aquil. l.si quis fumo. ꝟ. quod dicitur. Aut non fuit iustus metus. puta quia adhuc non peruenerat ignis vsq; ad domum vicini quam destruxi: nec iuste dubitabam: tunc teneor ad simplum damnum fm Hostien.

¶ Sed pone q vicini dubitãtes de igne: petunt q talis domus destruat. nunquid debet domus emẽdari vicino a vicinitate? Rñ. q sic ex summa equitate. vnde consulendum est iudici: vt hoc ex officio suo fieri faciat. argu. ff. ad.l. rodiam de iactu. l.si laborante. et hoc est equiss. num. De ma-

teria incendiariorum ⁊ effractorum. vide ſ. Abſolutio primo.

Indulgentia. Quid eſt? Dic q̄ eſt pene relaratio quā quis iuſte pro culpis ꝓpꝛijs facere debuiſſet: de theſauro eccleſie ad diuinaz iuſticiam perſoluendā: ſumpta. Dicitur in predicta diffinitione, relaratio pene. ad differentiā relarationis culpe: que fit p gratiam dei in contritione. Et ſic gratia formaliter lauat in contritiōe. Deus aūt effectiue dimittit culpam. ō pe. diſt. j. c. verbū. Ex quo infertur q̄ nulla indulgentia directe poteſt eſſe a pena et culpa. licz vulgus hoc affirmet. Nam culpa directe dimittit in ꝓtritione et ꝓfeſſione. Et propter hoc dicūt q̄dam q̄ eccleſia nunc̄ vtitur tali forma. vt ſ. dicatur indulgētiā dari a pena ⁊ a culpa: quoniā ſi tali vteretur forma: videret euacuari ſacramentū cōfeſſionis. quod eſſe non poteſt. ſcz de neceſſitate ſalutis: q̄ eſſet ꝓtra omnē theologicā diſciplinā. ⁊ ꝓtra. c. oīs. de pe. ⁊ remiſ.

¶ Quis poteſt concedere indulgētias? Rñ. fm docto. in. c. q̄ō autē. et. c. cum ex eo. de pe. et remiſ. Primo papa qui habet plenariam poteſtatem: et cui theſaurus eccleſie ex meritis chriſti ⁊ martyrū ⁊ aliorum ſanctorū aggregatus: eſt cōmiſſus. poteſt indulgentias facere cui vult ⁊ quando. cauſa tamen exiſtente legitima. Archiepiſcopus quoq̄ licz non ſit iudex ordinarius omniū de ſua ꝓuincia: vt dictum ē ſupra. Archiepiſcopus. poteſt nō ſolum in dioceſi ſua: ſed etiam in tota ſua ꝓuincia indulgentias concedere: dummodo non excedat ſtatutum concilij generalis. extra de pe. et remiſ. noſtro.

¶ Quātam autez indulgentiam concedere poſſint prelati eccleſiarum citra papam. Rñ. Panor. in dicto. c. cum ex eo. ex illo tex. concludit. q̄ in dedicatōnibus eccleſiarū dūtaxat poſſunt concedere annum. Sed ꝓ aliis quibuſcūq̄ cauſis non poſſunt concedere vltra. xl. dies. Et hoc teneas: quicq̄d dicant alij. Et ſic omnes prelati cuiuſcūq̄ dignitatis ſint: non poſſunt concedere indulgentias: niſi vt dictum eſt. Et licz littera loquatur generaliter de prelatis. non tamē intelligas de inferioribus epiſcopis: quia inferiores prelati nō poſſunt concedere indulgētias: q̄ hoc eſt dignitatis epiſcopalis. vt eſt tex. ſingularis in. c. accedētibus de er. pre.

¶ An autez electus et cōfirmatus in epiſcopum non cōſecratus poſſit cōcedere indulgentias: maxime ſi non ſit ſacerdos? ⁊ ſepe iſta queſtio accidit in legato apoſtolico nō ꝓſbytero. Hoſti. in dicto c. accedentibus. tenet q̄ ſi eſt ꝓſbyter poteſt concedere. alis ſecus. Jo. autē Cal. poſt Tho. tenet q̄ etiam ſi non ſit ſacerdos: hoc poſſit. Et hoc idem in legato. Idem Panor. quia cōcedere has indulgentias procedit ex diſpenſatiōe bonorū eccleſie: ⁊ ſic ex iuriſditione. ergo iſti poſſunt: cum habeant iuriſditionem licz non ſint cōſecrati in epiſcopos vel ſacerdotes: vt in. c. ex traſmiſſa. de elec. Et per peccatum nō tollitur predictis poteſtas iſta q̄ditamen ab eccleſia tolerantur fm Ray. ⁊ Hoſtiē. Inferiores tamē prelati poſſunt cōcedere participationē bonorum cōgregatiōis ſibi cōmiſſe. nam hec ꝓticipatio fit p mutuā charitatē.

¶ Quid ſi epiſcopus vel archiepiſcopus excedit indulgentiā vltra predictā taxam. nūquid ſaltem valebit ꝓ numero dierum quam poſſunt dare? Rñ. Ge. in. c. fi. de pe. ⁊ remiſ. li. vj. fm Jo. mo. dicit. q̄ talis indulgentia eſt oīno nulla per tex. qui dicit. Jta tamē q̄ ſtatutum generalis concilij non excedas. ergo videt poteſtas eoꝝ limitata intātū q̄ ſi excederent: poteſtatē nō haberent. Et ſic tm videret factum ab illo qui poteſtatem nō habet. ergo nō valet. Idez Hu. Jo. autē an dicit. q̄ valet vſq̄ ad ſummā. quia hec eſt quedam liberalitas. Et in his ⁊ donationib⁹ dicimus q̄ valent ꝓ parte vſq̄ ad legitimū modum: et in reliquo non. Hanc opinionē videtur approbare Panor. in ſimili de q̄nquageſima epi. Aut centeſima. de quo vide ſ. Donatio primo.

¶ Pone q̄ epiſcopus dedit. xl. dies indulgentie. Succeſſor eius iterū dat. xl. dies. An vtraq̄ valeat? Rñ. Ge. vbi ſupra ex mente Jo. an. in additionib⁹ Spe. dicit q̄ non: quia per talem multiplicationē poſſet veniri contra concilīū cum ex eo. ſ. allegatum.

¶ An autē tales indulgentie cōceſſe per legatos ⁊ alios prelatos ſint perpetue. Rñ. glo. ſingularis in. c. fi. de offi. le. dicit. q̄ indulgentie quas ſepe legati cōcedunt: ſubueniētibus ad repationē ponti: vel loci religioſi: durant poſt finitā legationez quēadmodū ⁊ eorum ſtatuta: etiam ſi in eis contineat pena excōicatōnis. Idem dic de indulgētijs aliorum prelatorū. Et hoc eſt contra multos: credentes indulgentias reuocari per mortem concedentis.

¶ Quid aūt de reuocatione indulgentie: an noceat ante certificationē. Extremplū olim per papaz Calixtum cōceſſa fuit in dulgētia plenaria omnibus q̄ dabāt ſubſidiū ⁊c. Poſtea p ſucceſſorē fuit reuocata. nūquid illi qui exburſauerūt pecunias ſuas illo intermedio tpe. puta a die reuocatiōis et noticie. An habuerint dictā indulgentiā. Dic fm docto. in. c. j. de cōceſ. p. li. vj. q̄ ſic. Et Ge. ubi dicit q̄ talis indulgentia valet quousq̄ certificati fuerint illi: quib⁹ cōceſſa eſt: niſi in dicta reuocatione eſſet clauſula decreti: vel q̄d ſimile. per q̄ō expreſſe appareret de volūtate pape contraria. Jta q̄ vellet q̄ a die bullatōnis nō ampli⁹ valeret. q̄ō tamē cōmuniter non fit.

¶ Quid aūt dicendū ecōtra. An p̄ulegiū ſumat vires ſuas ſtatim cū papa ꝓceſſit illud. puta papa cōceſſit alicui p̄ulegium vt nō poſſit excōicari vel huiuſmodi. An cenſeat ademptа poteſtas ordinario p tale p̄ulegiū. Ge. vbi ſ. refert quoſdā dicentes q̄ ſtatim bullato p̄ulegio. Et hoc quidam intelligūt: qñ q̄s p ſe vel ꝓcuratorē ad hoc datum impetrat talez indulgentiā q̄ excōmunicari non poſſit. Nā exquo cōcurrit volūtas ꝓcedentis indulgētiā et impetrātis ſtatim habet efficaciā: etiā ſi tales ius habentes in p̄uilegio: hoc ignorent.

quia possent esse plures. Et si papa ī p̄uilegio diceret: p̄esenti: per se vel per nūcium: p̄hibemus omnibus ne quis eum excōmunicet. Idem esset. Statim eī effectum habet: quia concurrūt volūtates predicte. Si vo nec per se: nec p nūcium q̄s impetrat talem indulgētiā: sed papa p̄prio motu vel ad instantiā alterius dicūt q̄ nisi appareat de voluntate contraria cōcedentis. p̄uilegiatus nō gaudebit beneficio indulgentie nisi postq̄ ad eū peruenerit. Idem videt tenere Inno. ⁊ Vo. Et hec faciunt ad ea que dicta sunt s. Excōmunicatio. vj. in fi.

¶ Quid aūt si in p̄secratiōe epūs ⁊ archiepūs cōcurrant. ⁊ quilibet dat annum: Rñ. Dic. li. j. fm Hostiē. dicit q̄ cōp̄ouinciales habebunt annū. Subditi vo epi biennū.

¶ Nūquid autez concedens indulgentiā habebit eam: si facit ea ꝓpter que cōcedit: Rñ. Dic. refert quosdam theo. tenere q̄ sic. Idem Pin. in dicto. c. cum ex eo. Ad hoc faciūt nota. p doc. in. c. p venerabilem. qui fi. sint le. vbi p̄nceps potest legitimare filios suos. nō tanq̄ pater: sed tanq̄ p̄nceps. Et sic gaudet p̄uilegio: quo ceteri participes gaudent.

¶ An aūt vnus possit alteri indulgentiā mereri Rñ. nō potest nisi p̄cedat ex intentiōe dantis. vñ posset si indulgētia fieret hoc modo dicēdo. q̄ ille qui facit vel p̄o quo fit habeat talem indulgentiā Et ratio est fm theo. quia licz ꝓpriū opus possit quis p̄ intentionē cuicūq̄ voluerit applicare. Et sic cum satisfactio sit ꝓpriuz opus. poterit quis cui voluerit p̄ intentionē suam applicare: ⁊ sic p alio satisfacere. Indulgentia autē nō est ꝓpriū opus sed eius qui dat indulgētiam. quod opus ipe applicat p̄ intentionē ad hunc: vel illum qui sic fecerit ⁊c. Et p̄ p̄sequēs nō potest quis hāc intentiōez ad alterū transferre.

¶ Quid si quis faciat pluries ī die illud ꝓpter qđ indulgentia est cōcessa: vel cum vadit ad locū vbi indulget remissio. nūquid habebit totiens indulgentiā: quotiēs vadit. Rñ. aliqui dicūt q̄ quādo indulgentia ad determinatū temp⁹ datur: vt cuz dicitur. Quicūq̄ iuerit vsq̄ ad tale tempus ad ecclesiam: talē: habebit tantū de indulgētia. Intelligitur tm̄ semel. Sed si in aliqua ecclesia sit ꝑpetua indulgentia sicut in ecclesia beati petri est indulgētia. xl. dierū. tunc quotiēs aliquis vadit totiens indulgentiā cōsequitur. Et huius sentētie est Tho. fm vo Inno. ⁊ Guil. in Spe. quādo indulgētia cōsistit in visitatione alicuius ecclesie: tūc p̄o qualibet vice qua quis ad ecclesiā vadit indulgentiaz habebit.

¶ Sed quid de his qui deferunt multas litteras epōz: ⁊ legūt oēs ī vno loco: asserētes q̄ talis epūs facit talē indulgētiā: ⁊ talis talē. nūquid ꝓdest cōferenti. Ita q̄ omnes indulgentias capiat: Rñ. fm Dic. q̄ non. sed illi tm̄ qui subest epō indulgētias facienti: nisi forte ⁊ is qui cōfert: habeat licentiā a suo iudice q̄ tales indulgētie illi ꝓsint. ar. extra de so. cōpe. significasti. vel suus cōfessor ei indulserit: q̄ possit p tales indulgētias redimere penitentiā. extra de pe. ⁊ re. qō aūt. vbi Pano. dicit q̄ tutissimū est ⁊ valde expediens vt volens pegrinari ⁊ visitare loca pia: habeat licētiam a p̄prio iudice: ⁊ gratiaz p̄ticipandi indulgentijs alienis. hoc tamē intellige de indulgētijs concessis ab alio q̄ a papa. Nam respectu pape quilibet est subditus. vt in. c. cūcta per mūdum. ix. q. iij. hoc etiā verum nisi indulgentia esset restricta ad habitatores certi loci: que tamen sic cōmuniter non cōceditur: sed generaliter.

¶ Quibus ꝓsint indulgentie: Rñ. fm Hosti. ꝓsunt tm̄ viuis ⁊ non mortuis: sicut eī membrū corporale putridū vel resecatū vel mortuū nō p̄t nutriri: vel viuificari cibo corporali: sic nec mēbrū spirituale: cibo isto spirituali. Ideo excōmunicatis. hereticis ⁊ scismaticis sic existentibz nō ꝓsunt orationes. nec ieunia. nec elemosyne. nec indulgētie quo ad effectum spūalis nutrimēti: q̄ nec mortuis ꝓsunt huiusmodi remissiones. licz alia suffragia ecclesie ꝓsunt: q: charitas sola prodest in purgatorio. Cum fm ꝓsperum. Sit in omnibz fidelibus operosa. de pe. di. ij. charitas. Sed potestas clauiū nō habet ibi locū. Pro predictis facit quod notat Ri. in. iiij. di. xx. vbi querit. An valeant indulgentie existentibz in peccato mortali. Et cōcludit q̄ non hac ratione: q: non potest fieri remissio pene manēte culpa. Et ideo cum p indulgentias nō remittatur existentibus in mortali peccato culpa: nō remittetur eis per indulgentias aliquid de pena. Bona tamē facta in mortali disponunt de cōgruo ad penitētiam. Et illa mediante ad susceptionem remissionis peccatorū per diuinā miserī cordiam. Quo tamen ad existentes in purgatorio dicit Ri. q̄ illi qui sunt in purgatorio: cum ecclesia militante. aliquo modo cōmunicant in pena. Cum triūphante ī impossibilitate peccādi: tamē cū vtraq̄ in charitate. Et ideo quia cōiuncti sunt cum militāte ecclesia per charitatem: maxīmo auxilio indigent: quia non sunt in statu in quo possint penam assumere volūtariam: per quaz citius admitterētur ad visionē beatā. Ideo ecclesia p̄t eos iuuare: cōicādo eis merita viuoz̄ nō tm̄ p modū auctoritat(is vl iudicij: p q̄ directe iuuant illi q̄bz directe p̄sunt indulgentie. Et per p̄dicta soluūt questio: que de facto accidit de indulgētia plenaria cōcessa olim per Calixtū papam patribz ⁊ matribus defunctis fratrum minoz̄: si qui in purgatorio repiebantur. An valeat dicta indulgentia: ⁊ dic per p̄dicta q̄ sic per viam cōicationis bonorum spiritaliū ecclesie. Et sic indirecte. non autē directe p viā auctoritatis seu iudicij. quia sic illos nec ligare nec absoluere p̄t.

¶ Vtrum ille cui iniuncta est penitentia. vij. annoz̄: ⁊ postea p̄secutus est indulgentiā. Septem annoz̄ teneatur postea agere penitentiā illam: Rñ. q̄ nō tenetur amplius penitētiā illā agere: dū tamē peccatū oīno p cōtritionē dimissum sit: q: p omni peccato mortali duplex pena debet. scz eterna et temporalis. de peni. dist. j. si peccatum. Sed

per cõtritionẽ pena eterna dimittitur seu in temporalem cõmutaꝫ. de pe. di. j. verbũ. Temporalis vo p satisfactionẽ. vt in dicto. c. si peccatũ. ¶Et per istã penã qualitercũq; satisfaciat ecclesie: dũ tamẽ nõ decipiaꝫ ecclesia sufficit: ꝛ absolut⁹ est. xxiij. q. j. quodcũq;. nec teneꝫ amplius de necessitate ieiunare: vt bene ꝓbatur in dicto. c. qõañt. vbi dicit q; p tales remissiones eneruaꝫ penitẽtialis satisfactio. ¶Et Panor. ibi reprobat opinionẽ dicentium q; huiusmodi indulgẽtie ꝓsunt quo ad penitẽtiã hic iniunctã: dũmodo sacerdos qui ꝑ⁹ indulsit penitẽtiã: hoc cõcedat vt possit cõpensare penitẽtiã cum indulgẽtia. al's secus. Sed hec opinio nimis restringit potestatẽ ꝛ effectum indulgentiaꝝ Nam cũ hec indulgẽtia ꝓficiscaꝫ ex thesauro ecclesie: cuius potestatẽ habet papa cõpensandi: debet ꝓdesse quib⁹ papa cõcedit: vel alius prelatus habens ad hoc potestatem. vnde non est necessaria licentia sacerdotis licꝫ sit consilium vt habeaꝫ licentia.

¶Quid valent iste indulgentie? ¶Rñ. fm Host. ¶Hosti. ꝛ theo. q; tantũ valẽt quãtũ sonant. videlicꝫ. xl. dies indulgẽtie valent quãtũ. xl. dies penitentie fm tarationem factam: siue a iure siue a sacerdote: siue a iusticia diuina. ¶Dies enĩ isti siue anni: non sunt anni celi nec purgatorij: sed mũdi. ¶Et sicut in mundo. xl. dies penitentie plus valent ꝓficienti cum maiori feruore q; valeant alteri. Ita xl. dies indulgentie plus valent illi qui cum maiori charitate vel rei date quãtitate: accedit. ¶Sciendum tamẽ q; aliquãdo indulgentie sonant numerum dieꝫ vt quando dicitur. Quicunq; ierit ꝛc. habeat. xl. dies de indulgentia. Aliquãdo sonant numerum annorum: vt cum dicit. Quicũq; ierit ꝛc. habeat duos annos ꝛc. Aliquãdo sonãt partẽ peccatorum: vt cum dicitur. Quicũq; ierit vel sic fecerit: habeat suorum peccatorũ tercie vel quarte partis remissionem. Aliquãdo sonant plenariaꝫ remissionem. ¶Si indulgentie sonant numerũ dierum: tunc talis indulgentia debet sic intelligi q; si alicui essent. xl. dies de penitentia iniuncti. xl. dies de indulgẽtia. Ipsam penitentiã euacuãt. ¶Et sic si quis tenebaꝫ ieiunare. xl. diebus. habita indulgẽtia. xl. dierum: non tenetur amplius ieiunare. Ita eñ dicit in forma litterarũ. xl. dies de iniũctis sibi penitentijs: misericorditer relaxamus. ¶Si sonant numerum annorũ: tunc similiter intelligendũ est. videlicꝫ q; penitentiã in cõfessione vnius anni iniũctam: vnus annus indulgẽtiarum soluit. ¶Et si dicitur. ponamus. tanta mihi non fuit assignata penitẽtia: vt cõmuniter fit. Quid dicendũ? Dico q; tibi in purgatorio recompẽsabitur ac si illam fecisses. et tibi iniũcta fuisset. vnde posito q; quis ꝑ decenniũ in purgatorio stare deberet. ¶Et ipe. vij. annos de indulgentia in vita habuisset: certe solũ per trienniũ in purgatorio puniret: quia quod semel fuit relaxatum: amplius a christo non repetit. ¶Si autem indulgentie partem peccatorũ sonant: tunc tantũ valent ac si quis penitentiã illius ptis suorum peccatoꝝ fecisset. ¶Et si talis in gratia decederet: manifestum est q; in purgatorio: nisi ꝑ residuo puniretur. ¶Si plenariam indulgentiam sonant. Clarus est q; ei plenaria pena relaxatur. ¶Et si in illo instanti moreretur absq; additione nouẽ culpe: ꝓculdubio si fuisset peccatorum maximus ad celos euolaret. ¶Nota tamen fm Augu. de ancho. ꝓut recitat Archi. flo. in summa: q; quatuor sunt que faciunt retardare ne statim euoleꝫ: nõ obstante q; in litteris papalibus dicatur, plenariã indulgẽtiam cõcedimus. ¶Primũ est forme indulgentie taratio: vt si dicatur. Tibi indulgẽtiã plenariam omniũ peccatorum tuorũ de penitẽtia tibi iniuncta indulgemus: tunc si moreꝫ: non statim euolaret: si maior sibi penitentia fuerat iniungenda. ¶Et vigore indulgẽtie non sibi remittitur: nisi pena iniũcta a ꝓfessore. ¶Pro illa ergo parte pene que sibi debebat iniũgi in foro penitentie luet in purgatorio. ¶Secũdum est alicui⁹ peccati omissio per obliuionem vel ignorantiam. scꝫ q; nõ fuit de eo confessus. ¶Et hoc ꝑcipue videtur habere locum: quãdo dicitur in forma indulgentie: q; habeat remissionem omniũ peccatorum: de quibus corde cõtritus ore confessus est: quia non valet quo ad peccata nõ ꝓfessa. Sed de hoc infra. ¶Tercium est alicuius mortalis peccati post cõsecutionem indulgentie perpetratio. De illo enim licꝫ cõfiteatur ꝛ satisfaciat. non tamẽ habet indulgentiã quo ad illud sequens. ¶Quartum est culpe venialis inexpurgatio. id est q; dececidit cũ aliquo peccato veniali: de quo non est contritus: sed fixus in affectu eius. stant enim venialia cum gratia et nõ potest remitti pena remanente culpa. vnde indulgentia quo ad talia quibus est affectu fixus: non valet. Sed si ista non impediãt: cum alijs que cõcurrẽ debent: puto q; papa a tota pena ꝛ culpa absoluere põt: ita q; talis euolabit.

¶Sed que sunt alia que concurrere debent ad huiusmodi indulgentias consequendas? Dic q; quatuor requirũtur. Duo ex parte dantis. scꝫ auctoritas et causa rationabilis. Alia duo ex ꝑte suscipientis. scꝫ q; sit in statu merendi. ꝛ vt faciat illud ꝓ quo indulgentia datur. ¶Et ob defectum huius vltimi indulgentie non valent his qui libenter facerent illud ꝓ quo indulgentia datur: sed non possunt: ex quo indulgẽtia datur sub hac forma. vt faciat vel det hoc vel illud. vt puta est indulgentia mediolani certis temporibus plenaria his qui porrexerint man⁹ adiutrices: licet fratres minores ꝛ alij religiosi nihil habentes illuc accesserint ꝛ deuotissime: non cõsequẽtur illam indulgentiam virtute talis ꝓuilegij. Quid ergo haberent facere in hoc casu: vt ꝛ ipsi dictam indulgentiam consequãtur. Debent facere vt alius ꝓ eis aliquid tribuat. ¶Et hoc nota.

¶Et per predicta patet quid sonat remitto tibi vnum annum de penitentia iniuncta. Nam iste est sensus fm Anno. ꝛ Hosti. id est tãto min⁹ pueneris in purgatorio: quãtũ esset: si vno anno cõegisses penitẽtiã in hac vita. Nec ꝓpt̃ has generales indulgẽtias: nõ min⁹ debes agẽ pniaꝝ in hac

vitā cuius de necessitate non tenearis: tū q; nescis vtrū sacerdos iniūxerit tibi penitētiā quā debuisset. Nam bodie vir iuste imponit: cū pro quolibz peccato mortali: septēnis penitētia debeat. xxxiij. q.ij. hoc ipm. Et cū illud qđ nō est purgatū i hac vita: debeat purgari in purgatorio: fatuus est et simplex qui ibidē huiusmodi indulgētias non reseruat cū si ipas reseruauerit tot dieb; quot hic remisse sunt: sit minus in purgatorio puniendus q̄ fuisset. Sed illis tñ ꝓsunt: quib; dū viuerent facta fuit remissio. Et hoc intelligas de pticularib; remissionib; que fiūt per papam vel alios inferiores dicentes tñ de iniūcta penitentia relaxamus. Secus de generali ⁊ vniuersali: per quā ois satisfactio remittit que a solo papa fieri cōsueuit. Idē dic. Et hoc de papa intelligendū est: qū in tali remissione generali nō refert se ad penitētiā iniūctā sed absolute et generaliter remittit. Als secus fm Augu. de anch. ⁊ arch. flo. vt dictū est.

¶ An autē isti dies sint vtiles vel cōtinui: Rñ. Panor. post Hosti. extra de pe. ⁊ re. cum ex eo. dicit q; dies debent esse vtiles. Annus vo est fm q; iniūgit in penitētia: hoc est q; si debeo ieiunare in anno per. xl. dies: licz interpolatim vt q; forte qualibet septimana debeo ieiunare semel: valet illa indulgētia. xl. diez ad tollendū omnes istos. xl. dies vnde nō currunt quotidie: sed sunt vtiles. De anno vo sic intellige. debeo agere penitentiā p annū qualiscūq; sit illa penitētia. puta ieunādo p annū semel in septimana tollit iste ann⁹ p hāc indulgētiā annalē. Ita q; indulgentia anni nō diuidit p dies: sed valet respectu anni integri: ꝑut penitentia est annalis.

¶ Querit de. q. quotidiana. An indulgētia concessa vere penitētibus ⁊ cōfessis: ꝓsit illis qui fuerunt cōfessi semel in anno ⁊ habēt ꝓpositū cōfitendi: ⁊ ꝓtritionē de peccato ꝑterito: Rñ. fm panor. in. c. ois. de pe. ⁊ re. q; sic. nam isti dicūtur vere penitētes: exquo hūt cōtritionē ⁊ vere cōfessi: exquo fuerūt cōfessi tempore determinato: ⁊ habēt ꝓpositum ꝓfitendi. Maz cōtritio est illa: q̄ multū operatur apud deum. Idem Gar. in cle. j. de reli. ⁊ ve. sanctoz. vbi etiam querit de alia. q. quotidiana. Datur indulgentia p totaz octauam corporis xp̄i interessentib; diuinis officijs in eccl̄ia. Quid si ob multitudinē populi omnes nō possunt intrare ecclesiā: sed pars populi audit diuina extra ecclesiaz An tales habebūt talē indulgētiā: videt q; non p ꝓdicta: quia exquo indulgentia est data sub hac forma dūtaxat qui audierint in ecclesia. Glo. soluit q; non gaudebit hac indulgētia. Dan. dicit q; si ex necessitate celebretur extra ecclesiā sub tētorio gaudebūt presentes indulgentia. Cōcludit tamē q; propter verbū in ecclesia. tuti⁹ est tenere q; non sufficiat bonus interesse extra ecclesiaz. Dicit tamē q; si propter turbam omnes non possunt ingredi ecclesiam: stantes extra ambitum muroꝝ: gaudebunt indulgentia: quia sufficit voluntas intrādi. ⁊ q; peos nō stat. p regulā Imputari.

¶ Utrum autem vicini ecclesie: vt clerici vel religiosi illius loci vbi indulgentie concedūtur: consequātur tantam indulgentiam quātam remoti. Rñ. q; sic: quia remissio non ꝓportionatur labori. sed meritis que dispensantur: sed qui plus laborat: de merito plus acq̄rit. Nota tamē fm astēn. q; propter indulgentias dissolui non debet obseruantia regularis: quia religiosi magis merentur religionem seruando: quo ad premium vite eterne q; indulgentias exquirendo. licet minus quo ad dimissionē pene: quod est minus bonuz. Nec iterum per indulgentias dimittūtur pene iniuncte in capitulo: quia ibi agitur quasi forum iudiciale magis q; penitentiale. vnde non sacerdotes: quādoq; capitulū tenent: sed absoluūtur a pena iniuncta: vel debita pro peccato in foro penitentiali.

¶ Sed querit de. q. quotidiana. Pone quidam habet priuilegium a papa: q; semel possit absolui plenarie i articulo mortis. Et fecit se absolui: postea liberatus est. An virtute dicti priuilegij possit iterū in alio articulo mortis absolui: Rñ. Archi. flo. in sum. dicit. non putet aliquis q; q̄ semel in articulo mortis fuit: ⁊ vsus fuit tali gr̄a q; postea i alio articulo mortis vti valeat: nisi papa latiorem auctoritatem daret q̄z dat: q̄ ponit q; in articulo mortis dūtaxat semel. Et ita rñsum fuit fm eum in cōcilio cōstanciensi a litteratissimis viris. Nec mirū: quia priuilegiuz de indulgentijs tantū dat quātū sonat. nō aūt extēdi dz vltra.

¶ Utrū indulgētie faciēde sint ꝓ subsidio tēporali: Rñ. fm Ri. q; ꝓ tpalib; pncipaliter nō debent dari spūalia. Nā cū dant indulgētie ꝓ ecclesijs vel hospitalib; cōstruēdis: nō dant: vt in illis tpalib; sistat: sed ꝓpter vtilitatē spūalem cōsequētem. Et ideo nō dant ꝓ tpalibus: nisi in quātum ordinant ad spūalia.

¶ An aūt ꝓ edificatione pontiū licitum sit dare indulgentias: Dic fm Panor. in dicto. c. qđ aūt. q; q̄ pons fit: aut reficit in aliquo loco periculoso: vbi pegrini ⁊ paupes sepe patiebant mortis periculū in trāsitu: tūc licitū ē. als sec⁹.

¶ Utrū cruce signatus qui mort anteq̄z iter arripiat: habeat indulgentiā. Rñ. fm Tho. Forma priuilegij ꝑsiderāda est.

Infidelis. Utrū liceat cū infidelib; cōicare: Rñ. fm Tho. q; in fide firmi sunt ita q; ex eoꝝ cōicatione cū infidelib; sperat magis illoz cōuersio q̄z hoz subuersio: nō sunt ꝓhibendi cōicare cū infidelib;. Simplices aūt et infirmi ꝓhibēdi sunt ne sine magna necessitate cū eis cōuersent.

¶ Utrū cū infidelib; sit disputādū. Rñ. q; nll̄i laice psone licet disputare ō fide cū ifidelib; p tex. in. c. q̄cūq; de here. li. vj. vbi sic habet. Inhibem⁹ quoq; ne cuiq̄z laice psone liceat publice vel priuatim de fide catholica disputare. qui vo cōtrafecerit: excōicationis laqueo innodet. Glo. in v. laice. forte intendit de laico ad moduz vltramōtanoꝝ qui illitteratos laicos vocāt. Quid em̄ ē dicere: q

ruralis clericus disputãdo de fide catholica nõ incidat in hanc penã: z docto: decretoz̃ laicus incidat: Tamẽ sufficit ita esse scriptũ. ¶Et solum duo sunt christianoz̃ genera. Clerici et laici. xij. q. j. Duo sunt.

Inquisitio. Sciendũ q tribus modis principaliter pcedit ꝓtra aliquẽ de crimĩe. videlicz p accusationẽ. denũciationẽ. z inquisitionẽ. ¶Et quidẽ quõ debeat fieri accusatio. vide s. Accusat⁹. z Accusare. Ad denũciationẽ vo an debeat pcedere charitativa admonitio⁹: Dic fm Ri. in. iij. dist. xix. ar. iij. q pecatũ primi: aut est publicũ aut secretũ. Si publicũ nõ est necesse secretam monitionẽ pcedere denũciationẽ. de pe. z re. c. manifesta. ¶Et illud Thi. v. peccantes coram omnib⁹ argue. Si autẽ est secretum: tũc distinguendũ q aut tardatio denũciationis eius ꝓbabiliter videt esse in notabile nocumentũ ꝓmoz̃ corporale seu spuale: vt si aliquis tractaret occulte q ciuitas hostibus traderet: vel occulte homines auerteret a fide vel moꝛb⁹. Aut nõ imminet tale piculum. Si sic: festinandũ esset. pcedere ad denũciationẽ. nec est necessariũ expectare quousq; precedat secreta monitio: quia magis cauendum est detrimẽto boni corporalis et spualis reipublice q̃ fame ipius peccatoris. Si vo peccatum est occultum: nec pro tardatione denũciationis imminet tale piculum. adhuc distinguendũ est q aut probabiliter creditur per conditionẽ et signa peccatoris z alia que probabilitatez possunt generare: q homo circa eum per secretam monitionem non proficeret: sed ille magis exasparetur contra corrigentem z pmonitus subterfugia quereret: vt corrigi non posset: tunc non debet secreta monitio precedere denunciationẽ. Aut speraꝛ q secreta monitio proficeret contra ipsum quod semper credendũ est: nisi per signa probabilia contrarium videatur. ¶Et tunc dico q ex precepto diuino debet secreta monitio publicam denunciationem precedere. non tamen est necessariũ: vt precedat secretam denũciatiõem: que fit soli prelato: maxime quãdo denuncians ad hoc compellitur per sui prelati obedientiã. ¶Et si frater ad secretam monitionem se corrigat: debeo desistere a publica denũciatione. ¶Et sic intelligitur quod dicitur. ij. q. vij. accusatio. vbi dicitur. q si aliqui sacerdotes ante secretam monitionem lacerare: accusare: vel infamare psumpserint: excõmunicenẽ. Si enim possum sine detrimẽto spiritualis boni illius quẽ corrigo z cõmunitatis: custodire famam fratris: teneoꝛ ex precepto dei famam ipsius non ledere: q preciosioꝛ quidẽ est inter temporalia: z multum vtilis ad spiritualia: z multi timoꝛe infamie a malo retrahunt. ¶Et homies quãdo se infamatos cõsiderant: magis sine freno peccant: nõ tamen propter fratris correctionẽ factam per secretã admonitionem. teneoꝛ desistere a secreta denũciatione: prelato fienda: quia valet ad precauendum fratri a recidiuo: nec est in fame fratris ꝓiudiciũ. Si talis est prelatus qualis esse debet. Si tamen per signa valde probabilia: et pumptiones quasi violentas crederet q ex illa denunciatione: fratrem correctum infamare vellet: tunc crimen occultuz fratris iam veraciter correcti: sibi denũciare non deberet. hec Ri.

Ad inquisitionẽ vo pcedere debet fama publica: vel clamoꝛosa insinuatio. nec inquisitio debet fieri nisi precedat diffamatio a viris honestis: nõ maliuolis: non semel sed pluries. ¶Et pro huius casus declaratiõe. Dic fm nota. per docto. in. c. qualiter z quãdo. el. ij. de accusa. q quedam est inquisitio generalissima: vt quãdo pelatus inquirit super statu totius prouincie: vt in. c. romana. de cenli. lib. vj. ¶Et in hac non est opus infamiam pcedere imo tenetur quolibet anno generalem inquisitionem facere. Quedam est inquisitio generalis: vt quãdo inquirit super statu ciuitatis castri vel loci. ¶Et tunc etiam nõ exigitur q infamia precedat ad hoc. c. j. de offi. oꝛ. facit. l. cõgruit. ff. de offi. pñi. ¶Et ita patet per hoc q sindicatoꝛes rectoꝛum qui sindicant caput z eius membra. puta potestatem capitaneum et eius officiales possunt contra eos inquirere in genere de delictis ꝓmissis per eos in eoꝛum officio non pcedente fama publica vel clamoꝛosa insinuatione. ¶Et ita de ꝓsuetudine seruatur. Quedam est inquisitio specialis: que fit cõtra certam personã: z si fit non ad penam imponendam: sed ex debito officij: vt matrimoniũ carnale non contrahaꝫ propter aliquod impedimentum vel vt non ꝓmoueatur quis ad prelaturã seu nõ confirmeꝫ electio: si reputur promouendus vicio⁹ sus: z etiam non exigitur infamia: quia vt dictum est non agitur ad penã: z fit ex debito officij. Idẽ cum iudex inquirit ex mero et puro officio et non ad instigationẽ alterius: vt i dicto. c. j. ¶Et per hoc sint cauti rectoꝛes terraruz q ad hoc: vt ab eis nõ possit peti copia diffamationis: semper cum formant inquisitiones dicant. hec est inquisitio quã facit talis contra talem ex suo mero officio. Quãdoq; ista specialis inquisitio fit ad penam imponendã. ¶Et tunc si ad denũciationem publici officialis: non est opus q infamia precedat: vt. l. ex quidẽ. C. de accusa. et. c. preterea. de testi. co. Sed tamen non denunciantur hoc casu: nisi notoria. al's non creditur denũciatoꝛibus: de quo vide supra Familia. Quandoq; fit inquisitio specialis: infamia deferente. ¶Et tunc si proceditur contra prelatum secularem: non debet fieri inquisitio: nisi pcedat tanta infamia q sine scandalo non possit tolerari. vt in dicto. c. qualiter. Si autem fit inquisitio contra ꝓlatum secularem: non requiritur scandalum vel periculum. Sed satis est infamiam clamoꝛosam precessisse. Si autem fit inquisitio contra subditum regularem: et si agitur ad penitentiam seu ad correctionem: tunc non est necesse seruare ordinem positam in dicto capitulo qualiter. sed de plano z sine strepitu potest procedi. vt in capitulo. reprehensibilis. de appellati. Si vero contra prelatum regularẽ. tunc aut ꝓta

abbatem: aut contra priorem quentualem: vel alium habentem curam auctoritate epi. Et tūc debz ordo seruari positus in .d.c. qualiter. sed nō ad vnguem. Debet tamen seruari aliquis ordo. Dic. n. remoueā ordo quo ad subtilitatem: nō quo ad veritatem. Si pōtra aliuz regularem obedientiariuz. tunc nō seruatur iste ordo: q; potest remouere ad libitum abbatis ab administratōne: vt in .c. cuz ad monasteriū. de sta. mo. Idem fallit fm quosdam: vbi inquisitio fit presente parte: z non opponente se diffamatam esse: vel diffamatōnē precessisse nō legitime: vt in .c. ij. de accu. li. vj. Item fallit vbi inquisitio formatur pōtra confessum crimen. vt in .c. primo. de pfessis. li. vj. In criminali vō in quo inducer. pcedit ex necessitate officij: non est necessaria diffamatio. quod est notandum p inquisitionibz que fiunt hodie per rectores terrarz. An sit necesse diffamatōnem pcedere. Nam si de necessitate officij inquirere tenentur: nō est necessaria diffamatio. Sed si inquirunt ex voluntate non necessitate: tunc si inquirūt ad petitōnem alterius: necessaria est diffamatio. Si vō ex mero officio: vel ad denunciatōez publici officialis: nō est necessariū diffamatōez pcedere. vt dictū est.

An autem inquisitus teneatur de omnibus respondere veritatem de quibz fuerit interrogatus: Distinguendū est fm Pe. de palu. in .iiij. Aut certuz est q; iudex inquirit de crimine in casu in quo potest de iure. et tunc tenetur homo sibi dicere taz de se: q; de alio: quia mentiri in iudicio est mortale Aut certum est q; ipse iniuste inquirit. vtputa. qa non precessit accusatio: nec denūciatio: nec clamorosa insinuatio: nec infamia illius: nec factum ē diuulgatum: nec denunciatum in generali: nec i speciali. tunc enim nō tenetur: nec de se: nec de aliquo alio respondere: quia ille in hoc nō est suus iudex. Et fm Au. de ro. in suis singularibus: talis confessio sine indicijs precedentibz non valet. Ac etiam indicia: si supeueniant post questionem habitam illam pfessionem nō pfirmāt. vt dictū est s. Confessio iudicialis.

An autem pfitens proprium delictum: debeat interrogari de alijs criminosis: Rñ. Bar. in .l. repeti. ff. de questi. distinguit. q; quedam sunt delicta: que non pmittuntur principaliter in offensaz vel odium alicuius: sed pter cōmodum commtentium: vt falsare monetam: seu eā fabricare. Itē latrocinia facere. Nam latrones non oditur aliquem: sed diligunt eos alterius. Et in isto casu possunt interrogari de socijs. vt probatur in .l. diuus ff. de custo. re. et in .l. prouinciarz. C. de ferijs. Quedam sunt delicta: que pmittuntur principaliter in odium offensi. Et in istis pfessis de se: non debent interrogari de alijs: vt in dicta .l. repeti. z .l. vltima C. de accus. Fallit in casu .l. primus. ff. ad sill. Et fm Panor. in .c. primo. de confe. etiam fallit in crimine lese maiestatis. Et ex predictis infert Barto. q; fures possunt interrogari de socijs z de receptatoribus et similibus ar. dicte .l. diuus. Ratio pdictorz est: quia quando delictum committitur in alterius iniuriam: est qui alios potest accusare: sed non ita in delictis que non committuntur principaliter in alterius iniuriā. Ideo magis pmittitur iudici inquirere.

Quero. An fama faciat plenam fidem: Resp. Bar. in .l. de minore. ff. de questi. refert Dy. z Cy. tenere. q; fama cum vno teste faciat plenam pbationem in ciuilibus: non in criminalibus: in quibus requiruntur probationes luce clariores. Sz sibi videtur dicendum q; quedam sunt in quibus sufficit famam sic esse: licet in veritate sic non sit: et tunc sufficit probatio fame. vt .l. barbarius. ff. de offi. preto. Quandoq; requiritur probatio veritatis: q; ita sit. Et tunc quedam sunt in quibus ipsa fama seu communis opinio facit veritatem et inducit. Et tunc sufficit probatio fame. vt .l. j. §. j. ff. de flu. Facit .l. cuz de lanionis. §. alinā. ff. de fun. instruc. Quedam sunt in quibus ipsa fama seu cōmunis opinio non inducit veritatē. Et in hoc dico. q; si quidem est fama probata solum ex voce populi non probata aliqua presumptione: ex qua dicta fama et opinio trahat originem. tunc q; ista non probat: sed magis dicetur vana vox populi que non est audienda. Sed licet nō pbet: tū adiuuaret probationem iam factam. vt .l. iij. §. eiusdez. ff. de testi. Si vō ista fama esset probata: que traxit originem ex aliquibus presumptionibus legitimis precedentibus: tunc dico q; in quibusdaz casibus facit plenaz probatōnem. vtputa. in causis breuiorib: vel modici preiudicij. Sed an faciat semiplenam: ita q; probet cuz vno teste: Dico q; debemus psiderare illa indicia et illas psumptōnes: ex quibus fama traxit originem: qualiter vigeāt. Et fm qualitates illas dicam; istam famam facere semiplenam probationem: vel non facere. Ita debet intelligi glo. in .l. excusantur. §. j. de excu. tu. et dicta .l. iij. Et ex hoc habes etiam perpendere vt; fama sit sufficiens indicium ad tormenta: vel non hec Bar. vide etiam eū eo. ti. in .l. ex libero. vbi dicit q; licet, mino: non possit torqueri: vt ex eius dicto aliquis pdemnetur vt ibi: potest tamē torqueri: vt ex eius dicto sumat indicium pter qō veritas inquiratur. Torquebit autem ferula vel zona vt notat in .l. talis. in prima glo. C. de his q. vt in dig. Nota etiā panor. in .d.c. j. q; illud qō dicit. q; vnus testis facit indicium sufficiens ad torturam dz intelligi in teste integro.

Inscriptio.

Qui accusat aliquem: debet se inscribere. id est ad penā talionis: si non probauerit se obligare: vt s. Accusare.

Vtrum inscriptio semper sit necessaria: Respon. quando crimen non opponitur directe per modum accusatōnis vel denunciationis: sed per modum exceptōnis. vt cum obijcitur accusatori. vel testi ad hoc vt ab accusatōne: vel testificatione repellatur: vel electo: vt a promotione excludatur non est necessaria inscriptio. Sed si obijciatur iaz confirmato. puta. in consecratione: obijciens debet se obligare ad penam extraordinariam ad arbitrium iudicis circa vinculum inscriptionis. naz

electus crimine sic probato perdit quod per electionem ⁊ confirmationez ei fuerat acquisitū: sed prius habita no amittit. extra de accu. sup his. ⁊. c. qualiter ⁊ qñ. el secundo.

Interdictum primo.

Quid sit ⁊ quot sunt eius species: Quo ad primum dic q interdictū est priuatio quo ad aliqua ecclesiastica per sentēcia iuris vl' iudicis facta. Quo ad secūdū dic q due sunt species. s. loci: aut psone. Interdictū loci: aut est generale: aut speciale: aut particulare. Et simili modo diuiditur interdictū persone: siue hominis. Et de q libet istoꝝ est dicendū. Interdictum loci generale dicitur: nō tm quando regnū vel ꝓuincia interdicitur: sed etiaz si ciuitas: vel villa: vel castrum vnum: solum interdicatur. extra de ver. sig. cuz in partib. quia dicitur generale q̄tum ad locū illuz: cum nullus excipiatur: vt ibi dicit glo. Et cum interdicitur terra alicuius domini intelligitur de ea que est sua quo ad dominiū iurisditōnale. Et multo fortius si terra illius domini: esset simpliciter et absolute propria. Item intelligitur de terra. quaz hz ab alio in feudum. vel emphiteosim. Item intelligitur de terra: que pertinet ad ipsum dominū ratione dotis vxoris: quia maritus: constante matrimonio: est dominus dotis vxoris. Item intelligit de terra sibi pignorata: si proferens dixit Interdico terram quaz talis tenet. Secus si dixerit. Interdico terrā suā fm Jo. an. Item si talis domin? cuius terra interdicitur habet terram in diuersis ꝓuincijs: vel diuersis locis. Si habet eam p parte ⁊ pro diuiso: omnes ille partes subiacent interdicto. Sed si pro indiuiso secus: ne innocens puniatur. Si autem postea dñs acquirat nouam terram: talis terra non subiacet interdicto: nisi lator sententie expressisset: vel intenderet tam de ea quā habebat: q̄ de ea quam habiturus esset. Si autez vendit terram interdictam: vel perdit eam: nō ꝓpter hoc tollitur interdictum: cum onus rei transeat cum ipsa re.

¶ Nunquid aūt ciuitate interdicta: sint ciues ei? interdicti: Rñ. qñ ꝓpter delictum dñi: vel rector est ciuitas interdicta: ciues ei? qui culpabiles non extitūt: nō sunt interdicti: dūmodo ⁊ ipsi ꝓpter dominū: vel rectorē in eis puniendū: non fuerint interdicti: vnde poterūt in alijs locis nō interdictis interesse diuinis. c. si sntia. extra de sen. ex. li. vj.

¶ Quid de hominib nō interdictis ꝓuenientibus aliūnde ad terrā interdictam. nunq̄d ibi poterūt audire diuina: Rñ. Astēn. vbi s. de mente Dos. dicit. q nec poterūt celebrare: nec audire diuina q̄ loco interdicto: intelligit oīnib interdictū ibi audire diuina: nisi sup hoc sint priuilegiati. puta. si accipientes signuz crucis p subsidio terre sancte vel quiuis alij. Et hoc nunc est expressum de priui. licet. primo Rñ. li. vj.

¶ Interdictū aūt loci speciale: seu pticulare dicit: qñ vna certa ecclesia: vel etiam plures certe ecclie nō omnes alicuius ciuitatis supponunt interdicto: vt extra de sen. ex. si ciuitas. li. vj. Et intellige: q nec in capella nec in cimiterio ecclesie interdicte ptiguis pōt celebrari: nisi. puta iure ꝓmittit vel speciali. Secus si nō sint ei ptigua. vnde ptigua sūt: quoz vltima se ptingunt. Sciendū etiaz q interdicta ecclesia: nō ꝓpter hoc intelligit clerus illi? ecclesie interdictus. vñ licite: clerici illius ecclesie celebrare: possent in alia ecclesia ar. li. vj. de priui. p ementōnem. ⁊ similiter interdicto clero alicui? ecclesie: nō ꝓpter hoc intelligit ecclesia interdicta. vnde alij clerici licite celebrarent in ea fm Jo. an. in. d. c. si sntia. Item q̄ interdicit clerus alicui? loci: nō ex hoc intelligit populus illi? loci interdictus: q hec sunt diuersa. Et econuerso. d. c. si sntia. Et fm Jos. cal. appellatōne cleri: intelligit ptineri. non solum ꝓmotos ad ordines: sed etiā religiosos. ꝓcuratores ⁊ ꝓuersas: qui ita sunt ad ecclīam translati: q de populo ꝓprie dici nō pūt. xij. q. j. duo sunt.

¶ Interdictū aūt psone: siue hominis. aliud ē generale. aliud est spāle: siue pticulare. Generale est: quando interdicunt homines regni: vel prouincie: ciuitatis vel ville: vel castri etiam vnius tm̄. ar. dicto. c. cum in partib. Aliud est enim interdicere locum tm̄. Aliud locum et homines loci. Si enī locus est tm̄ interdictus: homines loci: qui nō derunt causam interdicto: alibi possunt audire diuina: et ecclesiastica recipere sacramenta. Si vo lonus ⁊ homines loci sunt interdicti: nō possunt alicubi: nisi in casibus expressis a iure. vt colligitur i dicto. c. si sententia. in tex. ⁊ glo. Particulare vo: vel speciale interdictum hominis. qō ꝓprie dicitur suspensio est: qñ suspenditur: vel interdicit certa persona: vl etiā incerta: vt cū dī. Qui fecit sic vel sic. sit interdictus ipso facto. Et isti quocūq; vadūt: semper sunt interdicti: nisi absoluant: vel nisi interdictum sit ad tempus. vnde Interdicti siue generaliter: siue gnāliter siue spāliter: siue singularit nō pūt exercere aliquē actuz qui ptineat ad ordines: aut ad celebratōez diuinoꝝ. Als essent irregulares vel suspensi fm q infligit pena violantib interdictum vt j. dicetur.

¶ An autez huiusmodi interdicti sint vitandi ab alijs: Respon. de hoc dicendum est: sicut de excōmunicatis ⁊ suspensis. vicz an sint nominatim et expresse interdicti: vel ve: sicut dicitur in concilio Basilien̄si.

¶ Pone q homines alicui? loci sint interdicti. nūquid si quis ex eis se transferat ad aliud domiciliū remanebit interdict? Rñ. Astēn. q sic: donec sententia saltem circa eū relaxet. Si tñ iudex nō intēdebat ligare subditos illius domini: nisi q̄diu debat ligare subditos illius domini: nisi q̄diu essent sub dominio eius: tūc q̄cito desinunt esse sub dominio eius desinunt esse etiā interdicti: nec egēt alia relaxatione speciali fm quosdam Joh. tamen caldri. tenet indistincte q si domicilium transtulerunt: non amplius sint interdicti. Item absentes ignorantes excusantur. extra de cleri. excom. apostolice. Item populus non interdictus si fiat de populo interdicto: efficitur interdictus fm Caldri. Item si interdicitur populus: vel vniuersitas. collegium. vel commune alicuius loci: non intelligitur per hoc locus ille interdictus fm Jo. an. in. d.

t.si sententia. quia aliud est interdictum loci aliud vniuersitatis. vel collegij. poterit ergo celebrari alta voce in illo loco vt prius: interdictis tñ exclusis z poterunt admitti omnes qui non sunt de populo illo. Sed fm Jo.cal. licet hoc dictū Jo. an. procedat de iure scripto: tñ p̄stare videtur occasionem periculi. Audient enim voces publice celebrantiū ab interdictis. z p hoc vilipenderet censura ecclesie. vnde p̄sulendū esset clericis: vt tali interdicto durante abstinerent a publica celebratōne. Item si existens de populo interdicto: vel vniuersitate. si banniat simpliciter z non ad tempus: cessat interdictum: quia non censet amplius de vniuersitate vel populo illo: sed p̄siniatus vel relegatus bñ p manet interdictus: quia adhuc censet de corpore vniuersitatis fm Cal. Item si talis de populo vel vniuersitate interdicto ingrediat monasteriū pt? p̄fessionem: undubitanter poterit ordinari: q; desinit esse de populo totaliter. Sed ante p̄fessionem: p̄sūū est q̄ nō ordinetur: tali interdicto durante: si tamen fuerit ordinatus: putat Jo.cal. illam ordinatōnem tenere. Item de absentibus tempore late sententie interdicti: z ō p̄sentib; non p̄sentientibus: sed p̄tradicentib; aliorum culpe p̄pter quam latum est interdictum: an ligentur: Jo. an. refert quosdam religiosos tenere: tales non ligari: etiam quos ad ecclesiam: quia absens z ignorans ex male ficio nō obligatur. Sed dicit ipse q̄ isti nō ponderant: q̄ pena interdicti etiam puniunt qui nō precauerūt: de spō. nō est. vñ tenet absentes et contradicentes ligari quod probat dicta decre. si sūa.

¶ Et per idem dici potest. Quid de mulieribus q̄ viris p̄tradicūt in q̄tum p̄nt: z nihilominꝰ dicendum q̄ sunt interdicte: licet ferat Jo. de deo dixisse p̄trarium.

¶ Quid autem de impuberibus: Ad hoc fertur Jo. de deo respondisse. q̄ si sint doli capaces. Idē dicendum de eis quod de aliis: quia etas illa ēple na malicijs z mendacijs. extra de delic. pue. c. pueris. Si vo nō sunt doli capaces audire possunt diuina in locis alijs non interdictis: in terra vo interdicta non: quia non est eis a iure p̄cessum. Item si talis absens est de alia ciuitate vel populo: iz gratiose receptus fuerit in ciuez vel popularem populi interdicti: vt faciunt veneti: z forte ibi nunq̄ habitauit: credo q̄ cuz tali populo interdicto talis intelligatur interdictus. Item habitantes in ciuitate non ciues: nec de populo illius: non includunt interdicto illius vniuersitatis vel populi. vt in dicto. c. si sententia. Si tamen eciaz locus esset interdictus: in eo non possent audire diuina: sed extra locum illum sic fm Cal. Item si interdicitur locus sub appellatōne regni. puincie. ciuitatis. castri vel ville. suburbia. z p̄tinentia edificia loci illius interdicta intelliguntur. de sen. excom. si ciuitas. lib. vj. etiam si dicta suburbia et p̄tinentia edificia in nullo essent subiecta dicto loco interdicto: vel vniuersitati. Si tamen p̄ferens interdictum habeat iurisditionem spiritualez in dictis suburbijs. Si autem non haberet iurisditionez licet de iure scripto non videantur interdicta dicta suburbia: tamen ponderata ratōne dicte decre. si ciuitas. Posset dici q̄ etiam tūc intelligāt interdicta: nō ab homine ꝫ a iure. extra de sen. ex. nup.

¶ Quid autem intelligatur nomine suburbij aut continentis edificij: Respon. Jo. de deo dicit. q̄ suburbia intelliguntur illa que sunt infra vltimaz portam ciuitatis: et faciunt cum ciuitate publicas functiones. et vocantur ad consilia z huiusmodi. Hē. autem in dicto. ca. si ciuitas. dicit q̄ dicuntur burgi extra et prope ciuitatem: in quibus domus sunt contigue. Vel dic q̄ suburbia dicuntur domus per quas est iter rectum eundi ad ciuitatem vel locum. Continentia autez edificia sunt dom? circa ciuitatem non intra suburbia. Et nō directe introducentes ad ciuitatem. Glo. tamen in dicto. c. si ciuitas. dicit. q̄ arbitrio iudicis est relinquendum que dicantur continentia edificia. nec tex. loquitur de contiguis. Et sic fm hanc glo. iūcto tex. possumus dicere: oñia illa dici p̄tinentia edificia: que sunt ita p̄prope ciuitatatem: q̄ in illis celebrando vilipenderet censura ecclesiastica. puta. q̄ quasi ita cōmode ibi p̄uenire possent: sicut si non esset interdictum. Secus vbi nō p̄tēneret p̄pter hoc ecclesiastica censura. Item ciues habitantes p̄tinuo extra ciuitatē z suburbia z p̄tinētia edificia: interdicto populo: vel ciuibus ciuitatis. Intelliguntur z ipsi interdicti etiā vbicūq; habitent: exq̄ ponuntur ciues: vel de vniuersitate interdicta: fm Cal. Item nobiles. Marchiones. Comites. z barones. z hmōi: habitātes in tali ciuitate: si sē ō populo interdicto: vel de dicta vniuersitate. Nō patz ex hoc q; subeunt oneza z hñt honoꝛes: sicut alij ligantur sūa interdicti. Et idem si p̄uilegiū essent exempti ab onerib;. Secus aūt si essent sui iuris: vel ex p̄suetudine: vel ex p̄uilegio imp̄iali. Ita q̄ dicte vniuersitati: tanq̄ de eius corpe in nullo participarent fm Cal.

¶ Quid autem si ciuitate interdicta: aliqui satisfacere volunt. An in eis interdictum intelligāt relaxatum. Respon. Tan. dicit q̄ sic. Sed Hosti. dicit q̄ nō. quia sic rigor ecclesie dissolueretur. Hoc idem tenent Ber. Jo. et Inno. extra de pe. et re. cō in te. pro eo q̄ ibidem hoc p̄ceditur: spēcialiter sumentibus signū crucis z pegrinis. q̄ hoc intelligitur p̄hiberi alijs.

¶ Quid de cruce signatis contra hereticos: q̄ habent ex p̄uilegio. q̄ tpe interdicti in terra interdicta: possunt admitti ad diuina: nunquid si non p̄tradicūt potestati z p̄siliarijs: habebūt illius p̄uilegij beneficiuz. Rñ. ad hoc fertur Job. de deo dixisse. q̄ tales q̄ p̄tradicere p̄nt: z nō p̄tradicunt: p̄sentire videnť. Et ideo nec ad diuina: nec ad sepulturam ecclesiasticā debent admitti. Si tñ de taciturnitate postea doleant z p̄tradicāt: reuiuiscit eorum p̄uilegiū p̄ decre. extra de sen. ex. duobus. a sano ei? intellectu.

¶ Quid aūt si p̄cedať alicui singulari p̄sone: vt committi ēpo z hmōi: q̄ tpe interdicti possint celebrare vel audire diuina. An ei? familiares domestici ad

audiendū cum eo z celebrandū sibi diuinum officium licite admittant. Rñ. q sic dūmodo nō sint ob istam cām in fraudē assumpti: vtz in.c. fi. de v. signi.li.vj. Secus aūt de familiaribꝫ alicuiꝰ quentus seu collegij illiꝰ. extra de priuil.c.licet.li.vj. Illi eñ nō debent admitti: nisi sint priuilegiati. Ratō diuersitatis est: qz in primo casu priuilegiū illō posset esse inutile: qđ esse nō dz. extra de priuil. in his. In scđo aūt casu quenientius pōt p se: sine familiaribus celebrare diuina. Et ideo priuilegiuz est restringendum.

¶ Sed quid si in cōuentu sunt tñ tres: et duo infirmi. nunqđ tercius celebrare posset cum familiari? Rñ. Hosti. in.c. qđ nōnullis. de priuile. dicit. q sic: ne priuilegiuz inutile esset: ad instar eius qđ de persona dicitur singulari. in dicto.c. licet. Intelige tamen q hoc non conceditur illis familiaribꝫ qui dederunt aliquo mō causam interdicto. vt in dicto.c. licet. §. vltimo.

¶ Quid si interdicatur familia alicuius. nunquid clerici de eius familia erūt interdicti. Rñ. Rod. q sic: nisi spāliter excipiant. Idem Asten.

¶ Quid si interdicant doctores oīs alicuiꝰ ciuitatis. An intelligant interdicti clerici qui sūt doctores. Rñ. q nō: fm nota. p glo. in.d.c. si sententia. z bene p nota. s. Clericus. j.

Interdictum secūdo.

Scilicet quo ad eius effectuz. Sciendum primo. q in loco supposito ecclesiastico interdicto fm antiqua iura: nulla pmittebant ecclesiastica officia celebrari: vel audiri. extra de pe. z re. qđ in te. et de spon. nō est. nisi semel in ebdomada celebrari causa pficiendi corpus xpi. de sen. exē. pmittimus. Sed p noua iura extitit moderatum de sen. excom. alma. li. vj. p istum modū: q singulis diebus in tali loco possint in ecclesijs et monasterijs misse et alia officia celebrari sicut prius. Dz cum his quatuoꝛ additionibꝫ. s. voce submissa. Januis clausis. non pulsatis campanis. excommunicatis et interdictis exclusis. vnde per quodlibet horum quatuoꝛ de per se: si non seruetur: etiā alijs tribus seruatis violatur interdictum. z est irregularis ibi. sic celebrans vel aliquid agens alicuiꝰ ordinis. vt in officio suo. puta. si pulsatis campanis celebrat vel etiam si alia voce tñ et hmōi fm Ho. Jo. an. et Cal. Item si clericus in loco interdicto facit tñ vnum predictoꝝ: alijs celebrantibus. puta. sonat campanas: vel aperit ianuas ecclesie z huiusmodi credo ipsum irregularem: quia participat in crimine criminoso. de sen. excom. nuper. Secus si facit alterum predictoꝝ: vt celebrētur diuina: que tamen non celebrantur de facto: cum irregularitas requirat actum perfectum. Nota tamen fm glo. in.d.c. alma. q si huiusmodi ecclesie. vel monasteria essent spāliter interdicta: tunc nullo mō possent ibi celebrari diuina: etiaz cum dicta moderatōne. Siliter idem dicendū in quatuoꝛ solennitatibꝫ. de quibꝫ infra. qz si esset aliq ecclia specialiter interdicta: nullo mō possent ibi celebrari diuina: nec alta: nec submissa voce. Et in his duobꝫ casibus pauci aduertunt.

¶ Otrū aūt predicta ꝓhibeant ita in ecclesijs exemptis sicut nō exemptis. Dic q sic. Et ita seruabunt sicut faciūt alie ecclesie: celebrando fm modificatōez capli alma. nisi hmōi ecclesie eēnt interdicte spāliter: vt dictū est. Item nota. q dicta n de ratio interdicti z effectus interdicti nō dz locuz in interdicto populi: seu] vniuersitatis: non expresso loco in ipsa interdicti. q̄uis eñ z illud dicat interdictum generale: tñ decre. alma. cū sua moderatōne loquit de interdicto generali loci: vt ciuitat'. castri. ville. regni. z huiusmodi. Nota tñ. q interdicto loco generaliter: vel spāliter: aut singulariter: non sunt interdicti homines vel clerici talis loci. vnde extra illa loca: pñt audire diuina et sepelirī: si ibi elegerint sepulturam: qz nō sunt' interdicti nisi fuerint in culpa. Item laici qui nō sunt interdicti: nō pñt admitti ad diuina que celebrant cuz dicta moderatōne in loco interdicto: nisi sint super hoc specialiter priuilegiati. De clericis vo extraneis seu alibi beneficiatis. An possint admitti in ecclesia sita in loco interdicti ad celebrandū: seu ꝑcelebrandum. Archi. tenet q nō. Jo. an. dicit. q hoc ē durum. Et sic videt tenere ꝓtrariū. qđ ꝓtrarium Jo. Cald. ꝓbat p multas rōnes. Et idem dicendū de religiosis. Item taz canonici: q̄ clerici ecclesiaz: in quibꝫ distributōes q̄tidiane tribuunt illis q interſ horis: si nō veniūt amittūt eas sicut amitterēt si nō esset interdictū. d.c. alma. Itez misse nō quentuales seu peculiares celebrari pñt tpe interdicti i ecclesijs quentualibꝫ: seruata moderatōne ꝓdicta qz licet Jo. mo. in. d.c. alma. teneat q monach? celebrans missam peculiarē in ecclesia sua interdicta a iure vel ab hoie sit irregularis: tñ Otre. etiam tenet primū. Item p. d.c. alma. extat moderatio circa interdictū. vicz in festiuitatibꝫ natiuitat'. resurrectōnis. penthe. z assumptōnis btē Marie. Itez p̄dictis quatuoꝛ: festiuitatibꝫ addita est solennitas corpis xpi. p extranagantē. Martini. v. in qua interrumpit interdictū seu suspēdi videt in quibꝫ oībus ꝓcedit vt campane pulsent. z ianuis apertis. alta voce diuina celebrent in locis interdict': excōmunicatis exclusis: ꝛ interdictis admissis. Ita tñ q illi ꝓpter quos ꝓlatum est interdictū: altari non appropinquēt: nō obstantibꝫ quibuscūq priuilegijs q̄ reuocant p. d. decre. alma. Que tñ decre. respicit priuilegia p̄terita z nō futura.

¶ Quid g̃ si aliqui sint priuilegiati. q tpe interdicti celebrare possint in suis festis. nunqđ alij celebrare pñt in eoꝝ ecclesijs. R. Inno. z Ho. in. d.c. vt priuilegia. q nō si sit eis priuilegium psonaliter datum. puta. Concedim? vobis q possit' celebrare. Pñt aūt si nō sit psonaliter datū. puta. Concedimus: vt in vīs ecclijs celebret. Nota tñ q fratres minores p priuilegiuz Alexandri. qđ incipit. Pro reuerentia. tpe generalis interdicti: pñt in vigilijs z festiuitatibꝫ bti Fran. Antonij z btē Clare: z octo diebꝫ imedietate sequētibꝫ: vna cū religiosis z clericis secularibꝫ qui tūc in eorum ecclesijs

conuenerint apertis ianuis: excōmunicatis dumtaxat exclusis: diuina officia solenniter celebrare: dummodo ijdem fratres minores: ac etiaz ijdem religiosi z clerici eām non dederint interdicto: nec id eis z alijs ꝓtingat specialiter interdici. Itez fratres minoꝝ habent ex mari magno Sixti quarti vt possint recipere ad diuina fratres z sorores tertij ordinis beati Fran. necnō ꝓcuratores. z negocia gerentes vtriusq; sexus dicti ordinis: ac beate Clare. Item nota q illud qō dictū est de dictis q̄tuoꝝ festiuitatibꝫ: intelligi debet de vna die tm̄ ꝓ qualibet festiuitate. Vnde doc. quer̄ quando incipiat talis dies. Et q̄tum ad principium diei concordant quasi omnes. s. q incipit in vesperis vigile. Sed q̄tum ad finem: Archi. tenet: q terminetur in ꝓpletorio festiuitatis inclusiue: quia in beneficijs est larga interꝓtatio facienda. Jo. an. in dicto. c. alma. dicit q terminaꝫ in vesperis ipsius festi. Et sic excludit ꝓpletorium. que opinio etiā placet Cal. Item notandum: q in predictis festiuitatibus nō potest licite dari corpus xp̄i in loco interdicto: nisi sicut z alijs diebus. s. infirmis decedentibus. de sen. ex. responso. Et idem dicendū de extrema vnctōne fm Archi. s. q non est danda istis diebus. Item et si in dictis festiuitatibus: honestius sit saltem q̄tum ad principalem missaz: que in ipsa ecclesia celebratur: de ipso ꝓprio festo dicere: quia id est inductum in honoreꝫ ipsarum solennitatum. Et ideo de eis celebrandum. Pōt tamen z alia missa dici q̄ de ipso festo. Item in dictis festiuitatibus credo q possunt aque solenniter benedici: z aspersio fieri: panes z fructus benedici. et laicis etiaz interdictis ministrari: quia ista de se nō ꝓhibentur tempe interdicti. z ipsoꝝ benedictō est officium diuinum: qō generaliter in p̄dictis festiuitatibus permittit fm Cal. Itē in festo assumptionis virginis semper tempe interdicti nuptie possunt solenniter benedici: quod alijs diebꝰ tempore interdicti non potest fieri fm Hosti. Et hoc ideo: quia talis benedictio pertinet ad diuinū officium: qō illa die permittit solenniter celebrari. de alijs tribus festiuitatibus non oportet quere: quia in his festiuitatibus prohibentur celebrari in omni loco: et ab omnibus fidelibus. Item in istis festiuitatibus possunt virgines z altaria consecrari vel benedici. et calices. z paramenta. z abbates. et abbatisse: quia huiusmodi benedictōnes nō sunt sacramenta ꝓprie: sed orationes et certa officia fm Cal. Item dictis diebus in loco interdicto vtrum possint admitti mortui ad ecclesiasticaz sepulturā. Jo. an. putat q nō: licet multotiens fuerit contrarium obseruatum. Sz Jo. Cal. dicit q licet videatur temerarium resistere opi. Jo. an. maxime cum non viderit q aliquem contrarium scriptum: tamē non obstante interdicto: putat posse publice z solenniter mortuos sepeliri. vbi aliud nō obstat. puta. q est spāliter: aut nominatim interdictus. Aut q fuit in culpa: vel ad hoc dedit ꝓsilium. auxiliuz. vel fauoꝝ. Mouet ad hoc dicendū. q p gnāle interdictuz ꝓhibetur ecclesiastica sepultura: q ipsa accedit ad diuinum officium: nam cum officio diuino dz ferri funus ad ecclesiā. xiij. q. ij. qui diuīa. Sed officiū diuinū pmittit his diebus solenniter celebrari. ergo z̄c.

¶ Tempe interdicti: et si prohibita sit administratio sacramentoꝝ: illud tamen habet multas exceptiones. Nam primo excipit baptisma nō solum puuloꝝ: sed etiā adultoꝝ. extra de sen. ex. q̄ñ. li. vj. Et fm Cal. si quis baptizaret in ecclesia interdicta spāliter nō incurreret irregularitatem: q̄uis si honeste alibi posset fieri melius esset. Item excipitur confirmatio. de sen. ex. responso. Item excipit penitentia: nō solum morientiū: sed etiam sanoꝝ: dūmodo nō fuerint excōmunicati. qui nō possūt admitti nisi in morte: et exceptis illis: ꝓpter q̄ruz culpam vel dolū: lata est sententia interdicti: vel p̄buerint auxiliū. ꝓsilium. vel fauorem: nisi primo satisfecerint: vel de satisfaciendo dederint idoneā cautionem. aut si hoc nō possunt: nisi iurauerit q̄ cuz potuerint satisfacient: z ad satisfactōez faciendam per illos qui tenentur: dabunt consilium auxiliū: et pro posse laborabunt: nec ꝓpter aliquod predictoꝝ fieri debet relaxatio interdicti. d. ca. alma. Item z cathecismus q̄ p̄cedit baptismū pōt fieri: q̄ pmisso baptismo: intelligunt pmissa z cetera. Itē pmittit confectio crismatis in die cene: q̄ vtendū est in baptismo z confirmatōne. extra eo. rūso. Item pmittit eucharistia dari decedentibꝫ. de pe. et re. qō in te. Sanis etiā damnat ad mortē dari pōt tempore interdicti: q̄ censent tūc in articulo mortis. Sed laicis z clericis nō interdictis: sed loco interdicto suppositis: an possit dari eucharistia ꝓterq̄ in mortis articulo: dubiū est. Exceptis tm̄ p̄sbyteris missam celebrantibꝫ: cum forma seruata decre. alma. Celebrantes enim tenent sumere corpus xp̄i. De alijs ergo dicit Cal. trepido ferre sniaz: cum viderim gnāliter religiosos suis fratribꝫ z sororibus vl̄ monialibꝫ: quaꝝ curā gerūt: tpe interdicti indifferenter ꝓcedere eucharistie sacra. Sz q̄ iure faciant ipsi discernāt: cū cōtrariū videat de iure scripto. In edictis enim pmissoꝝ certoꝝ casuū. qō nō inuenit exp̄sse pmissuz: subiacet regule ꝓhibitiue vt in cle. exiui. de ver. si. Cum g̃ sit pmissum tpe interdicti spāliter corpꝰ xp̄i in q̄tum dicit viaticuz. i. in q̄tum datur decedentibꝫ g̃ z̄c. De. autē in. d. c. alma. dicit q clericis ecclesie interdicte pōt ꝓcedi corpus xp̄i: q̄ nō est eis ꝓhibita ꝓticipatio sacroꝝ: nec diuinoꝝ officioꝝ: q̄ pūt secrete celebrare: et sic sumere corpus xp̄i.

¶ Vtrum autem debeat dari corpus christi secularibus: quibus conceditur audire diuina per dictum. c. alma. Archi. in. d. c. alma. dicit q nō. licet aliqui dicant ꝓtrarium.

¶ Vtrū p̄gnantibꝫ appropinquantibꝫ partui possit dari viaticum: Panoꝝ. in. c. quod in te. d. pen. et remis. refert Jo. an. sepe in facto dubitatū. Sed sibi placet q non dicantur decedere: et sic q eis dari non debeat. Sed Panormitanus dicit. q debz considerari qualitas mulieris et eius consuetudo vt sic vbi verisimiliter dubitaretur de morte: sit locus indulgentie dicto. c. quod in te. alꝫs secus. Cal. tamen tenet opinionē Jo. an. Idem p omnia putat

de intrantibꝫ mare: vel bellum campestre: vel obsessis. ⁊ facit quod notatur de offi. ordi. pastoralis. in glo. Item cum portat eucharistia ad infirmū: debet portari cum pulsatōne campanelle. ⁊ lumīe p̄cedente. ⁊ alijs p̄suetis: q̄ cum aliquid p̄mittitur: vbi aliud nō apparet: intelligit̄ forte p̄missum: ſm q̄ ius disponit illud fieri ⁊ vsus obseruat. Poterit aūt dari tale viaticū infirmo in p̄tia stantū ⁊ venientium: vt p̄missio intelligat̄ ſm p̄ditōem statꝰ persone infirme.

¶ Extrema ꝫo vnctio incōstāter est. p̄hibita tempore interdicti. Sed an clericis vel religiosis tempore interdicti sit exhibenda. Rñ. Pano. in .d.c. qō in te. dicit ſm doc. cōiter q̄ non. licet in facto q̄dam nō aduertant. Nam ibi ex duobꝫ denegatis cōceditur vnum dūtaxat eis. vidz sepultura. ergo videtur aliud denegatum. Idem Cal. qui etiam hoc intelligit in clericis non interdictis: licet de loco interdicto etiam posito q̄ seruauerint interdictum.

¶ Sed nunquid officium recōmendatōnis aīme sit p̄missum. Rñ. Cal. dicit q̄ sic: q̄ videtur annexum sacro penitentie. Matrimonium ꝫo in dicto tempore. p̄mittitur. qō ꝫtrahi pōt quocunq; tempore p legitimū p̄sensum viri ⁊ mulieris: etiā si cōtrahentes essent interdicti ſm Inno. Sed solēnis benedictio nuptiarꝫ fieri nō pōt ſm Hosti. etiam si alter trū vir. vel mulier esset interdictus: et in loco nō interdicto fieret. Idem Cal. Pano. in .c. nō est. de spon. de hoc dubitat. Et ideo ī hoc tenēda ē pars tutior.

¶ De sacramento aūt ordinis sciendū q̄ nullꝰ ordo conferri pōt in loco interdicto clericis vel laicis. Et ratio est: q̄ p̄hibentur ecclesiastica sacramenta ministrari ibi. exceptis quibusdam casibꝫ de quibꝫ iste nō est. vt in .d.c. nō est. Si autez populus ē interdictus: cum ꝓpter hoc nō sit clerus interdictus poterūt clerici illius loci extra locū interdictuz ad ordines p̄moueri: ab eo tū qui hoc de iure possit. Item si locus trū est interdictus: licet ibi nullꝰ valeat ordinari: laici tamen qui nō fuerūt culpabiles extra locum interdictum: poterūt ordinari: nisi ꝓpter delictum vniuersitatis lata fuisset sentētia interdicti in loco: q̄ tūc nullus de dicta vniuersitate posset ordinari ſm Cal. Idem Pano. in .d.c. non est. Secus tamen dicit. quando p̄sone essent interdicte: q̄ tunc quocūq; se ꝓferant. Interdictum sequitur easdem p̄sonas. Addit etiā vnuz singulare q̄ ex necessitate poterī etiā laici ordiari in loco interdicto: sicut de ꝓfectōne crismatis: arguit tex. in. ca. q̄si. de sen. ex. li. vj. cum nō fiat baptismus sine eo: q̄ exquo ꝓcedunt aliqua sacra: que nō p̄nt cōferri nisi p clericos: ergo indirecte p̄mittitur ordinatio clericoꝝ. Sed sine necessitate: nec clerici: nec laici poterunt ordinari in loco interdicto. Sed alibi ordinabuntur: si ipsi non sunt interdicti: vt dictuz est.

¶ Item tempe generalis interdicti denegat laicis ecclesiastica sepultura: etiam si p̄niam egerint ſm Inno. in .d.c. qō in te. Ratio est: q̄ interdicti sunt tales ēt si peccatores ū sint. xvij. q. iij. miror. Dz et illi interdicti qui tunc absoluunt ab aliqua excommunicatōne: remanent tū adhuc interdicti donec soluat interdictū. Et si in morientibꝫ interdict̄ apparuerint signa p̄nie: ⁊ postmodū fuerit solutum interdictum tūc talium corpa erunt apud ecclesiam transferenda. Et si apud ecclesiam: stante adhuc interdicto: sepulti fuerint: nō erūt postmodū exhumandi: cum ad eū statum venerit res: a quo incipere potuit. Et p hmōi interdictis: cum penituerint: licet mortuaria recipe: ac p eis orandū ē Et si nō penituerint: nec p eis orandū est: nec mortuaria recipienda. lxxxviij. di. c. fi. Clericis ꝫo: qui in tali generalitate nō sunt interdicti: nō negat ecclesiastica sepultura. Ita tamen q̄ fiat sine pulsatione campanaꝝ ⁊ cessante offi solennitate. vt ī dicto .c. qō in te. Et qō ibi dicit. cum silentio. non videtur hoc intelligendū de silentio funeralis officij q: cum ꝓcedatur quod maius est. s. dicere horas ⁊ missam submisse ⁊ de officio funerali ꝓcedi videt. Et sic poterūt sepeliri cum officio sine nota dicto. Et sic ſm moderatōnez dicti .c. alma. ſm Fede. in diebꝫ in quibꝫ pōt publice celebrari: pōt sepeliri cū campanis ⁊ alijs p̄suetis.

¶ Quid autē si ecclesia sit spāliter interdicta. numquid clerici poterūt ibi sepeliri? Rñ. pano. in .d.c. qō in te. refert quosdam tenere q̄ non. Hosti. ꝫo tenet ꝫtrarīū: q: tantū valet generale quo ad oīa ēntum spāle quo ad quedam. Sicut ḡ p̄mitt̄ sepultura in loco generali interdicto. Ita p̄mitti debet in speciali. Jo. an. in .d.c. qō in te. tenet contrarium: q: textus ille loquitur de generali interdicto Et pano. videt qō dubia. Nam p opinione Jo. an. facit .d.c. qō in te. qō in duplici loco semper facit mentōnem de generali interdicto. Item tūc ſs est ratio: quia nisi possit sepeliri in cimiterio alicuius ecclesie: tunc oporteret eum sepeliri: extra cimiterium in campis. Sed pro contraria opinione facit .c. vt priuilegia. de priuil. Item quia posito generali interdicto: quelibet ecclesia censet interdicta valde equū esset dicere: q̄ in speciali interdicto possint clerici illius ecclesie ibidez sepeliri: ℔ alij nō: cū habeant in loco ecclesias nō interdictas.

¶ Utrum confratres: qui ex priuilegio religiosorum quoꝝum sunt confratres admittuntur ad diuina: possint sepeliri in ecclesia interdicta. Respō. q̄ non licet in alijs ecclesijs libere possint eligere sepulturā. extra de priuile. .c. vt priuilegia.

¶ Utrum priuilegiatus tempore interdicti super admissione ad diuina et receptione sacramentoꝝ possit sepeliri in cimiterio. Respon. ſm Calde. q̄ sic. Et idem videtur dicendum etiam si solum esset priuilegiatus super auditione diuinoꝝ dumtaxat: non facta mentione sacramentoꝝ: per regulam. Qui cōmunicamus vino et mortuo. Item quando aliqua ecclesia est interdicta singulariter. Si quidem est interdicta ꝓpter delictum clericoꝝ tū: vel quia fuit violata: tunc possunt parochiani in alia eccl̄ia nō interdicta eligē sepulturā ⁊ audire diuina. Sed si sit interdicta in penam populi: etiam si multi ex eis non deliquerunt: sed forte vniuersitas vel magna pars: vel forte quia deliquit domi-

nus.et in hoc punitur: tunc parochiani non possunt in alia eccl̄ia eligere sepulturā: etiā si nō sit interdicta:nisi forte ex priuilegio fm Inno.

¶An autem laici tempore interdicti possint sepeliri in cimiterio per episcopum non benedicto:licz sit deputatum ad sepulturam: Jo.an.dicit.q̄ oportet q̄ sit locus ad vsum cimiterij per episcopuz benedictus. Idem Jo.cal.qui dicit q̄ hoc oportet fateri:q̄tum ad penam excōmunicationis: que ponitur in de.eos.de sepul. De hoc vide s. Excōmunicatōne.xxxviij. Item,sepeliendo extra ecclesiam ⁊ cimiterium interdictam personam vel nō interdictam:sed in loco interdicto.cum officio diuino: clerici illud officium celebrantes sunt irregulares. Sed sine officio diuino bene possunt interdicti extra ecclesiam ⁊ cimiterium sepeliri.nec enim debēt corpora remanere inhumata fm Calde. Et si laici de facto sepeliunt in cimiterio clerici peccant:dando eis crucem et aquam benedictam ⁊ incensum.

Interdictum tercio.

De pena nō seruantis interdictū. Primo.si clericus est:est ista fm Hostiē.q̄ scienter celebrans in loco interdicto: vndecūq̄ sit: efficitur irregularis:⁊ suspensus est.extra.3 de.ex. mis.postulastis.⁊ de.sen.ex.is qui.li.vj. Item talis nō potest eligi:nec eligere.d.c.is qui. Item nec potest postulari.extra de post.p.c.j. Item qui nō seruat interdictū:remouendus est ab officio.d.c.postulastis. Si aūt talis sit religiosus ⁊ ad nullum ordinem ordinatus. Et si irregularitatē nō incurrat q̄ non est expressum in iure. Nā decre. is qui. agit de sola irregularitate:que p̄cedit ob celebratōnem diuinoꝝ:et executōnem ordinum: poterit tamen aliter puniri. Et idem videt dicendum de moniali:nō seruante interdictum:quilibet tamen horum sez religiosus et religiosa si non habent ordinem:si violāt interdictum:sunt ineligibiles actiue⁊ passiue. Nam et si nō habent ordinem clericalem:ratione tū status ipsoꝝ:habent officium celebrandi diuina fm p̄ditōnem ipsoꝝ.vnde violando interdictum:illam penaz incurrerent:cuius sunt capaces puruus vo laicus violans interdictum:q̄uis irregularitatem non incurrat vel suspensionez fm Inno.grauiter tamen peccat:et puniendus est pena arbitraria per ecclesiasticum iudicem. Item omnis qui scienter celebrat in loco interdicto: siue p̄sonis interdictis a iure:vel a iudice: vel recipiens publice interdictos ad diuina vel sacramenta: vel sepulturam:etiam si nō sit irregularis: est interdict⁹ ab ingressu ecclesie.extra de priuil.c.eporz.li.vj. Et si i ea se ingerit in officio suo fit irregularis.de sen.ex. is cui.li.vj. Nota tū q̄ p̄ceditur epis ⁊ alijs superioribus:vt vbilibet possint cum altari portatili celebrare ⁊ celebrari facere:⁊ audire diuina q̄uis sit interdicta terra:ciuitas: vel castrū: seruato tamen q̄d dictū est s. Januis.s.clausis ⁊c. vt in.c.fi.de priuile.li.vj. Et simile priuilegiū habent fratres minores,⁊ p̄dicatores.vt extra de priuil.c.in bis. Et notat glo.in.d.c.fi. Si tū esset interdicta ecclesia: vel alius locus singularis;tūc secus;q̄ nec epūs nec fratres p̄dicti possent ibi celebrare fm Jo.an.

¶Quid aūt si quis celebrat in loco nō interdicto: nec ipse est interdictus.sed tū p̄sonis interdictis: Rū.nō est irregularis:est tū ei interdictus ingressus ecclesie ⁊c. d.c.eporz. Idez fm Fede.q̄ admittunt laici aliunde venientes ad diuina in eccl̄ia nō interdicta:exūte in loco interdicto generaliter vel specialiter. Item nota.q̄ clericus licet nō sit interdictus:tamen si exercet aliquod deputatum certo ordini in loco interdicto:nisi fm q̄d p̄mittit a iure est irregularis.hoc tamen intelligit Fede. verum: q̄n publice ⁊ palam more solito celebrat:sicut dicimus de excōmunicato: vel interdicto sicut pri⁹ celebrante. Similiter existentes interdicti: si exercēt aliquod deputatum certo ordini:vbicūq̄ sunt irregulares.c.is qui.⁊.c.is cui.de sentēn.excōmuni. li.vj.

¶Quid aūt si talis clericus exercet ea q̄ nō sūt deputata certo ordini: Rū.fm panor.in.c.ij.de de.ex. ⁊ in.c.fi.de ex.pre.vbi p̄cludendo dicta doc. dicit. q̄ illi incidūt in irregularitatē nō seruando interdictū:q̄ exercēt aliq̄d deputatū alicui ordini ecclesiastico.⁊ hoc faciūt tanq̄ clerici:siue sint p̄sbyteri:siue in minoribus.vū si diaconus diceret euāgelium vel subdiacon⁹ epl̄am vel acolit⁹ exercet officiū suum tanq̄ clericus oēs efficiunt irregulares:vt in d.c.ij. Sec⁹ aūt,vbi exercet aliq̄d nō deputatū certo ordini:vt cantans rūsoria vel dicens psalmos: nō officians principal'r ecclesiā.forte hoc intelligit panor.si eēt ebdomadari⁹:q̄ tūc incurrēt irregularitatē. Secus aūt si dicit officiū vt q̄libet ali⁹.nam tūc nō efficit irregularis fm Inno. Bz si suspēsus vel excōicatus:vel interdictus sine apparatu diceret epl̄am:nō incurreret irregularitatē.de quo vide.j. Irregularitas scōo. Idez si p̄dicti exercēt aliqua q̄ sunt iurisdictōis.vū tpe interdicti nō est irregularis aliū excōicans vel absoluēs:dūmodo non absoluat tanq̄ sacerdos:⁊ cū solēnitate:que habetur in.c.a nobis.el scōo.de sen.ex.hmōi enim non sunt p̄hibita tpe interdicti:nec ea exercens tpe excōicatōnis efficit irregularis.hec panor. Idem tenent Inn. Io.⁊ Guil'.dur. Et sic ex dict⁹ panor. videt dicendū.q̄ si interdict⁹ vel suspēsus exercēt hmōi iurisdictōnalia:nō cū dicta solēnitate:nō efficiunt irregulares.al's secus.nec sequit. p̄ūt absoluere ab excōicatōne:g̃ etiā poterūt absoluē cū solēnitate illa:q̄ illa solennitas pot⁹ē de iusticia:q̄ de necessitate. Interdicti aūt suspensi ⁊ hmōi sūt impediti ab executōe ordinū. vt ex de de.ex.p totum

¶Ab autem in benedictōne aque cōtrahit irregularitas. R. fm Inno. q̄ sic: q̄ est annexa ordini. de p̄se.di.iij.aquaz.q̄.l.interdictus clericus hoc ageret. Sed si nō est ipse interdictus: ex eo q̄ facit talem bñdictionē aque in loco interdicto:seruata moderatōne:q̄ tradit de alijs officijs nō incurrit irregularitatem. Aqua autem benedicta nō debz aspergi laicis loci interdicti:a sacerdote. Et hoc p̄terq̄ in quatuor festiuitatibus. de quibus in.c. alma. Si tamen aspergeret:putat Jo.Cal.q̄ nō esset irregularis.

¶Per benedictionem aūt mense etiā ab interdi-

cto clerico: nō ꝓtrahit irregularitas: q; nulli est ordini deputata.

¶ A benedictōne etiā: quā ꝓsueuerunt eꝑi vel alij ꝓlati itinerando obuiantib⁹ eis in sua dioceſi dare dixerūt quidā tutū esse in loco interdicto: abstinere. Si tñ ꝓtrafaciūt: nō erunt irregulares. Nō putat Jo. cal. verū de simplici benedictione. Nec⁹ de solenni: ad quā ꝑmittit. Sit nomē dñi benedictū talis em̄ benedictio ꝓpetit eꝑo ratōne ordinis. xcv di. ecce.

¶ De benedictōne aūt calicis: vel pamentor⁹: vel coꝛporaliū: vel candelar⁹ in festo purificatōnis: vel cinerū in die cineris. vel oliuarum in festo palmarum. Jo. cal. dicit. non posse fieri a clericis interdictis: vel nō interdictis in loco interdicto: nisi seruata moderatōe: que tradit de officijs diuinis in dicto. c. alma. ¶ Et idem dicit tenendū de facientibus officium ꝑ baptismo in sabbato sancto: vel ꝑ confectōne crismatis in cena dñi: vel ꝓ anniuersario defuncti.

¶ Benedictio etiā pere & baculi pegrinor⁹ videt esse ꝓcessa: cum nō sit ꝓhibita fm Rod. Item de purificatōne post partū. dicit Jo. cal. q; nō potest mulier p⁹ptum introduci in ecclesiā in loco interdicto ꝑ sacerdotē cū ꝑsalmis & oratōnib⁹ & solenni introductōne. Als incurreret irregularitatē: q; illō est officiū diuinū: ordini clericali ꝓpetens. Sz sine officio. facta soli ꝓfessione vt mos est: poterit mulier intrare ꝑ se. Item in loco interdicto: & interdicti & excōicatōnis pōt ꝑdicari verbū dei. ex de sen. ex. rñso. ¶ Et pōt etiā interdictis fieri ꝓfessio generalis in fine ꝑdicatōnis: q; fm eū nō videt officiū diuinū. Sz fm aliquos ista non est bona rñsio: q; hoc etiam ptinet ad ordinem. vñ si talis faciens eēt interdictus efficeret irregularis. Sed ideo licet: quia sicut pna omnib⁹ cōcedit. ita & absolutio: siue generalis siue ꝑticularis. Item pōt ꝓ predicatōne campana pulsari: q; cum dicta pulsatio sit signum et preambulum actus permissi: vt habet generalis consuetudo: intelligitur & ipsa pulsatio permissa Cal. Pro missis vo et horis canonicis dicendis nullo modo debent pulsari campane tempore interdicti. Als incurrētur irregularitas: ¶ Exceptis q tuor festiuitatibus: de quib⁹ supra: etiā si campane ipse essent extra ecclesiam & ꝓcul ab ea: non licet ꝑ ꝑdictis pulsare. als fieret fraus legi: nec etiam paruas campanellas licet pulsare tempore interdicti: ꝓ diuinis officijs celebrandis. Nam ꝓhibitio pulsatōnis campanar⁹ tempe interdicti: vtiq; etiā minores campanellas includit. cum de facto son⁹ audiatur extra muros: & interdum satis ꝓcul: vn de tales sibi caueant & sufficiet eis: q; aliquo signo. puta. tabula possint ꝓuenire ad diuina eor⁹. Sed pulsare campanas tempe interdicti ꝑ horis notificandis. puta tercia. sexta. nona. & hmōi. nō credo illicitū laicis: ꝫ clericis nō credo hoc licere. licet enī de facto celebrent diuina: tamen exq̄ dicto tempe solēt diuina celebrare: ꝑsumeret verisimiliter q; ꝑ celebratione diuinor⁹ sonarent. Fateor tamen ꝓpter hoc tñ ipsos nō incurrere irregularitatē fm Cal. Pulsare aūt campanam ꝓ aue Maria i sero vel in mane tempe interdicti: nō incurrit irregularitatē. Item pulsare campanas ꝓ ostensione literarum aliquar⁹ vel in aduentu alicuius prelati & hmōi tempe interdicti: nec laicis: nec clericis ꝓhibetur fm Cal. Consuluit etiaz q; itinerantes q loca interdicta: si sunt duo vel plures: q; nō dicāt horas canonicas in via: q; exq̄ ab alijs audiri possunt: dicit ipse q; nō audet dicere q; hoc facere possint sine violatione interdicti. Secus si esset vnus solus: quia ita ſubmisse dicere posset q; non audiretur. Sed Astēn. lib. vij. ti. xvj. de mente Ber. et Hosti. in. c. quod nonnullis. de pnul. dicit q; nō licet interdictis et multomagis nec excōicatis audire extra ecclesiam diuina officia que dicuntur in ecclesia. que vo dicunt in domo vel in via: non ꝓhibentur audire fm quosdam: vt dicit Rod. Similiter non licet clericis ita alte dicere q; audiātur deforis. Intellige: studiose. Possunt enim ita alte dicere q; audiātur in choro: etiaz si sic dicendo audirentur abextra ar. dicti. c. alma. in. §. adijcimus vbi permittitur q; in monasterijs misse celebrentur et alia diuina officia. ¶ Et sic per hoc datur intelligi q; debent ita alte dicere: q; religiosi existentes i choro possint audire. ¶ Et fm Astēn. debēt celebrare diuina officia voce demissa. i. q; videantur potius legere: q; cantare. ¶ Et fm Rod. nō est laicis aperienda fenestra: vel ostium vt videant elevatōnez corꝑis xp̄i: nec pax extra portanda: nec admittēdi ad offerendū post euangeliū. Nota etiā fm eundem Rod. q; interdicti possunt in ecclesia oratōe priuata orare: etiā si ecclesia sit interdicta: nisi sit ibi interdictus ingressus ecclesie. Aliq̄ tñ circa dicētes officiū ꝑ viam vel extra ecclesiā tempe interdicti: dicūt. q; si hoc faciūt studiose: vt seculares audiant: sic violant interdictū ar. c. fi. de pnul. li. vj. vbi habet q; etiā celebratio diuinor⁹ extra ecclesiā ꝓhibetur tali tempe. Secus aūt si sic dicēdo: a casu seculares transeūtes audiunt: q; hoc modicum est. ¶ Excōicatis tñ & interdictis nō licet audire diuina officia: q̄ etiā dicunt extra ecclesiā. Item lz clericis & laicis in loco interdicto legere euangeliū vel psalmos & hmōi.

¶ Quid autem hic ꝓtineatur nomine diuini officij: Dici potest q; solummodo ordinatum in breuiario vel missali. Item nota. q; auditio diuinoꝝ non pertinet ad certū ordinē. ¶ Et ideo talia exercētes tempe interdicti: nō erunt irregulares: nisi auctoꝛizando audirent diuina. vt notat pano⁹. in. c. fi. de ex. ꝓela.

¶ Otrū autez habentes priuilegia vt in suis festiuitatib⁹ celebrare possint & aliquos admittere: vt dicit in. c. vt priuilegia. de pnul. possint celebrare: non ſuata moderatiōe dicti. c. alma. Rñ. fm Jo. an. & Archi. q; nō: quia eorum priuilegia. p. d. c. alma. reuocantur quo ad hoc. Nec⁹ si priuilegia obtinuisset post.

¶ An autē laici teneant de eccl̄ia exire: si sacerdos recipit interdictū ad dīna. Rñ. fm Monal. q; non. nec peccāt audiendo: ꝫ solus sacerdos.

¶ Quid autem si ille: cui est interdictus ingressus ecclesie ingerat se diuinis extra ecclesiam. puta sub

dito vel sub tentorio. Rñ. fm glos. in. c. is qui. de sen. ex. li. vj. q̄ nō est irregularis. q̄ dictū limitatū fm suam limitatōez debet intelligi.

¶ Quid aūt si celebrat in oratorio: qđ pstrui nō potest sine diocesani licentia. Dic q̄ si stricte est oratorium: ita q̄ nō ecclesia: nō est irregularis: Bz si celebrat in ecclesia nō p̄secrata: que ꝓprie dicitur basilica: est irregularis. Satis est eñ q̄ auctoritate pō tificis sit dedicata. Item p̄sbytero celebrante missam in ecclesia: si subdiaconus cui est interdict⁹ ingressus ecclesie: dicit epistolam extra ecclesiaz in illa missa: vel diaconus sic interdictus euangelium tales. s. subdiaconus ⁊ diaconus sunt irregulares q̄ vnum est officiū: qđ tamen in ecclesia principaliter celebratur: cui cooperanť in actu sibi ꝓhibito. l. di. si quis viduam. Presbyter vo: si celebrans in ecclesia admisit scienter dictū subdiaconuz: vel diaconum ad lectionē epistole: vel euangelij etiaz extra ecclesiam: est irregularis: q̄ participat crimini criminoso. Immo videť tale participiū factum in ecclesia: ꝓ ꝓxime dicta. Bz ecōuerso: si subdiacōnus: cui est interdictus ingressus ecclesie: dicit epistolam in ecclesia in missa: quam sacerdos celebrat extra ecclesiam: irregularĩ: q̄ in ecclesia vere et de facto id fecit ⁊ sic in loco ꝓhibito dicto. c. is qui. et idem dicendum de diacono in tali casu dicente euangelium. Pbyterum autem talem celebrantez extra ecclesiam: non audeo dicere irregularem: quia licz videať participare in culpa cum ministris: tamen nō est dignuz q̄ principale: vel dignius trahať ad accessoꝛium: vel minus dignum. Item non ꝓhibent laici tempe interdicti dicere letanias: vel laudes suas: vt faciūt ꝓfraterie.

Interdictum quarto.

de forma seu modo ponendi interdictū ⁊ quomodo relaxetur: vbi sciendum fm Kal. q̄ cum ab homine proferť ⁊ ꝓpter ꝓtumaciaz semp est necessaria monitio ⁊ forma: que traditur de sen. excom. c. j. li. vj. Et sic intelligiť de ap. reprehensibilis. Sed si propter delictum fertur: non est necessaria monitio. v. q. iiij. in loco. Cum vo a iure ꝓfertur ꝓpter excessum siue delictum: sine monitione fit: siue sit spāle interdictum: sine generale siue singulare. Sub hac autem forma verboꝛ ꝓforam talem supponimus interdicto. extra de verb. signifi. cum in partibus. ⁊ additur etiā cōiter ecclīastico. ad dñiam interdicti legalis.

¶ Potest etiam sñia interdicti ad voluntatem indicis determinari. puta. vt interdicat missam cuz cantu: vel horas vel sepulturas vel hmōi. Potest etiā iudex ab interdicto excipe ⁊ subijcere q̄s vult ⁊ q̄ vult. puta q̄ dñs terre est ibi pñs ⁊ hmōi. Ꝺ ꝑpon. nō est. Ad hoc aūt vt obliget sñia interdicti: sufficit eam publice ꝓmulgari: nec postea necesse ē eam singulorꝫ auribꝫ inculcari. Sufficit etiaz cum quis scit vicinos suos: maxime metropolitanā ecclesiaz recepisse sententiā ⁊ seruare. extra de postu. pre. c. primo.

¶ An aūt interdictū possit ad cautelam relaxari: Rñ. q̄ generale interdictū nō pōt. vt in. c. ꝑsenti. de sen. ex. li. vj. Sed si interdictū sit spāle ꝓtra ꝑsonam: sic pōt relaxari ad cautelam ar. a ꝓtrario illi⁹ c. ꝑsenti. vt notat glo. ibi. q̄ spāliter interdicto oīa sacramenta neganť ante absolutōnez. Et sic idem est q̄ in excōmunicato: qui pōt absolui sub ꝓditione. Hoc tamen verū si peniteť: alꝫs non: q̄ sic relaxatio daret cām peccandi: nisi forte in casu: sic cum absoluť inuitus ab excōicatōne.

¶ Utrū eps vel alius possit suū interdictuz suspēdere: Videtur dicendū ꝑ predicta q̄ sic. Quod tenent Lau. Tan. ⁊ Vin. vt notať in. c. ad hec. el. iij de ap. ⁊. c. directe. ⁊. c. ꝓterea.

¶ Utrum ꝑ appellatōnez sequentē suspendať interdictū: Rñ. q̄ nō: nisi ei⁹ effectus sit suspensus ad temp⁹: q̄ sic pōt appellari a sñia suspensa: sicut a ꝓditionali dicto. c. ꝓterea. Et hoc verum de interdicto vel suspensione. nō aūt de sententia excōmunicatōnis cui⁹ effectus nunq̄ potest relaxari: nisi ī toto absoluať. vt in. c. cum desideres. de sen. excō. Hoc idem tenet Io. in. d. c. ad hec. Hoc etiā intellige de interdicto a diuinis ⁊ sacris ⁊ alijs spūalibus. Secꝰ in interdicto a tpalib⁹. vt puta. q̄ q̄s ñ ingrediať possessionez. P. Uñ Jo. an. in. c. is cui. de sen. ex. li. vj. restringit solū in mere spūalib⁹: per que ligať anima vide eū ibi in glo. vbi singulariter declarat hanc materiā.

¶ Utrum priuilegiū ꝓcessum a legato de latere: q̄ interdicti tpe valeat celebrari: interdictꝫ ⁊ excōicatis exclusis: valeat q̄tum ad suas sñias ⁊ suoꝛ successoꝛ ordinarioꝛ: Rñ. q̄ sic: nisi spāliter a successore reuocetur.

¶ Utrū papa dante licentiaz celebrandi in eccl'ia spāliter interdicta: relaxeť eo ipso interdictū: Rñ. fm Hosti. q̄ non.

¶ Bz nunq̄d eps possit dare priuilegiū celebrandi in eccl'ia ab eo interdicta. R. Ber. extra de ap. ad hec q̄ñ. q̄ nō: q̄ hoc ptinet trū ad papā. Inn. vo dicit q̄ lz locus sit interdict⁹: pōt tū celebrari: ⁊ de lñia iuris. extra de priui. vt pulegia. Et de lñia hoīs. vt in. c. dilectis. de ap. q̄ nihil aliud ē interdicere: q̄ interdicē celebrantes in ea: a q̄ sñia pōt eps q̄s vult excipe. Bz si psona sit interdicta vel suspēsa: nō pōt celebrare de alicui⁹ lñia: nec pōt interdictum suspēdi in psona suspēsa: nisi ꝑ delicto alterius sit suspensa. Idem panoꝛ. in. d. c. vt priulegia. Item nota. q̄ q̄ñ interdictū est latū ꝓpter aliq̄s: ⁊ ipsi nō seruant illud. Alij nō tenenť seruare. vt in c. petistis. de priul. Nota tū fm Io. ibidē. q̄ si ciuitas vel eccl'ia est interditta ꝓpter aliq̄s. i. ꝓpter eorum delictum: tūc licet ipsi violent interdictū: alij tamen seruare tenenť. Si aūt sit positū ꝑ coꝛ que rela ⁊ ad eoꝛum vtilitatem: tunc si ipsi nō seruant: nec alij seruare tenenť: ⁊ sic efficiť nullum. d. c. petistis. vbi panoꝛ. querit q̄ tales dicanť violare interdictū. nūq̄d sufficiat vna psona. R. fm doc. q̄ nō ꝛ requiritur q̄ maiores violent: seu maioꝛ ps eoꝝ arg. in. c. fi. de procu. Et oportet q̄ habeant perseuerandi animū. Et hoc potest ꝓpi ex actibus eo-

rum. Et hoc nota: q; singulare.

¶ Quis autem possit relaxare interdictum? Rñ. fm Directoꝝ am. Aut cõditor canonis reseruauit sibi relaxationem interdicti expresse. Et tũc ille solus potest relaxare. Alis episcopus possz. ar. de sen. ex. nuper. Aut reseruauit sibi absolutionez excommunicatõis late ꝓtra singulares personas ꝛ eo eodem delicto sequitur interdictum contra vniuersitatem vel loca ꝓlatum a iure: licet absolutionem interdicti expresse nõ reseruet. videt tamen ꝓ ꝓsequens relaxatõnez interdicti sibi reseruasse fm Archi. nam quotiens vicii exvna radice nascatur ꝓsequens est vt eadem lege tollat. C. de nupt. si libertam. Facit huj⁹ similitudo ratõnis. Et enim excõmunicatio. ꝛ interdictũ nomine censure ꝓtinẽtur. de ver. sig. querenti. ꝛ qđ de vno dicitur: de alio intelligendum est. Nota tamen q; nullus alius minor: epo põt relaxare interdictũ a iure qđ sic ꝓbat. Constat enim q; fortius ꝛ maius impedimentuz seu vinculũ interdicti est ꝓlatio: seu inflictio: quaz seminis pollutio vel sanguinis effusio. Et inde est q; magis punit celebrans in ecclesia interdicta ab homine: vel a iure: q; celebrans in ecclesia: semine aut sanguine polluta. Nam in primo incurat irregularitas: non autem in scõo. vt in. c. is qui. ỏ sen. excom. li. vj. Sed impedimentũ seu vinculuz prefate pollutõnis nõ põt reconciliari: saltem si est cõsecrata: p minorem epm: ergo multo minus et alia. Dictum tamen Archi. s. non placet Joh. an. hac ratione: quia de duobus suppositis vno solo reseruato: alterum videtur ꝓcessum. Et hoc videt placere glo. in cle. j. de hereti. Quibus tamen adde. q; si interdictum esset terminatum ad certum temp⁹ a iure: tunc ante illud tempus nõ posset p ordinarium tolli. p nota. in glo. in. c. cupientes. in. §. ceterum. in ver. suspensos. de elect. li. vj. Ex quo infert limitatio ad. c. nuper. de sen. excom. quod est valõ notandum. ¶ sententia tamẽ interdicti vel suspẽsionis ab homine: non potest inferior illo qui tulit absoluere: sed superior. vt dicitur de excõmunicatione: quia ista quo ad hoc pari mõ ꝓcurunt. De hac materia vide. j. Suspensus.

¶ Qualiter autem debeat fieri cessatio a diuinis' p canonicos. capitula vel ꝓuentus. Directo. fm Jo. an. dicit. q; ad hoc. q; fiat cessatio: necesse est ista interuenire. Primo. q; hi qui cessant hoc habeãt de ꝓsuetudine vel a iure: vt cessare possint. Secũdo. q; vocent absentes ad tractanduz de cessatõne: ac si de electõne ageret. Tercio. q; de illa cessatõe tractent diligenter. Quarto. q; de cessando deliberẽt. Quinto. q; sit manifesta offensa ꝓpter quã cessant Sexto. q; causa sit ratõnabilis. Septimo. q; añ cessatõnem instrumento publico: vel patentibus literis: autentico sigillo munitis: cãm cessatõnis exprimant. Octauo. q; illud instrumentũ vel literas tradant ei ꝓtra quẽ cessant. Nono. q; requirant illum q; emendet ꝓpetenter iniuriam vel offensam ꝓpter quam cessare volunt. Et si non fecerit: tunc locũ habeat cessatio. Decimo. q; post cessationem: vtraq; pars iter debet arripere ad sedem apostolicam infra mensem per se vel per ꝓcuratores: sufficienter instructos. ꝛ cõtinuatis diebus ꝑcito poterunt: sedi apostolice se representent: vt discutiat quid super hoc sit agendum. his nõ seruatis: non seruatur cessatio. Et si pars que posuit cessatõnez: eam non seruauerit: ab alijs non seruetur. Et si cã cessationis fuerit iniusta: ponentes cessatõnez: durante tempore: nihil percipient: et si perceperint restituere tenentur et parti satisfacere de iniurijs et damnis. Et fm Inno. ꝛ Hosti. causa cessationis debet esse notoria. q; si non esset: nulla cõsuetudo prodesset: quia esset ecclesijs onerosa. Et ille cõtra quem cessatur: non debet conuinci ex probabilibus sed apertis ꝛ notorijs: maxime in cultu diuino tollendo. vt notat Jo. mo. et Archi. in. c. si canonici. de offi. or. li. vj. Adde etiam predictis quod notat Panor. in. ca. dilectis. de ap. q; differentia est inter cessationem a diuinis: et sententiã interdicti. Nã cessatio a diuinis: est quid facti: non enim est aliud q; suspendere organa ministrorum: vt ibi non celebrent diuina. Sententia vo interdicti est quid iuris. vnde quando supponit locus interdicto. Ibi celebrans quandocunq; etiam forensis incurrit irregularitatem: vt in. c. is qui. de sen. ex. li. vj. Secus aũt in cessatõne a diuinis: vt volunt doc. in. c. ire fragabili. de offi. or.

¶ Sed dubium remanet si cessatio a diuinis est generalis. puta respectu totius ciuitatis. Nunqđ ibi celebrans sit irregularis. Jo. an. in dicto. c. si canonici. concludit q; sic: quia talis cessatio generalis equiperatur interdicto. per cle. j. de sen. excom. Sed. d. An. dicit forte q; ex toto non procedit ista equiperatio. Et hoc forte verius putat Panor. q; celebrãs in cessatiõe generali: non efficitur irregularis. per regulam. vt nunq; quis irregularitatem incurrat: nisi in casibus a iure expressis. vt in dicto c. is qui. Sed iure non cauetur n: si in celebratõne in loco interdicto. Nec ob. dicta cleñ. j. quia facit equiperationem tm in illo casu. et pene non debet extendi. Nota tamen q; fratres minores et predicatores habent priuilegium. q; quando in ciuitatibus vel locis vbi habitant contingit interdictuz poni: et prohiberi omnia ecclesiastica sacramenta excepto' paruulorũ baptismate. et penitentijs morientium: non obstantibus quibuscunq; priuilegijs: religiosis' quibuscunq; ab apostolica sede cõcessis: nihilominus tempore talis interdicti possunt confiteri peccata sua: et absolui. et temporibus consuetis iuxta morem ordinis sui: sacre communionis: et vnctionis extreme recipere sacramenta: et diuina officia celebrare simul ianuis clausis: nõ pulsatis campanis et voce submissa: excommunicatis et interdictis: ac omnibus personis que non sunt de ordine suo exclusis: non obstantibus prohibitionibus huiusmodi: seu aliquibus literis a sede apostolica impetratis vel impetrãdis q; de ordine suo: ꝛ de hac indulgẽtia spãlem nõ fecerint mẽtionẽ. Nonus in priuilegio qđ incipit. Meritis vie. Excipiunt tamen tres casus. Primus si causaz dederũt interdicto. Secus si cõtingat eos specialiter

interdici. Tercius si ecclesia illa vbi volunt celebrare est interdicta specialiter hec habentur in prīncipio Bonifacij. qō incipit virtute ꝓspicuos.

Inuenta. Quid sit agēdum de inuentis? Rñ. quedā sunt que nunq̄ fuerūt in bonis alicui?. sicut sunt lapilli z gēmeque inueniunt in littore maris. z talia occupanti ꝓcedunt. Et eadem est ratio de thesauris antiquo tempe sub terra occultatis: quoꝝ non est aliquis possessor: nisi q̄ fm leges teneat medietatem dare dño agri. z hoc si inuenit in alieno: nō data opa. Sed si data opa inuenit totū tenet dare vt in. l. vnica. C. de thesau. li. x. Et notat glo. insti. de re. di. §. thesauros. Et hoc verum: etiā si cū voluntate dñi requireret: q? etiam cuꝫ voluntate dñi nō debet querere in alieno thesaurū suo nomine: vt in. d. l. vnica. vbi etiā patꝫ q̄ thesaurus dicitur coadunatio rerū mobiliū abscondita: quaꝝ ignorantur possessores: seu dñi ꝓter vetustatem temporis. Ibi etiam patet q̄ nec in suo solo p̄t quis querere thesaurū arte magica: diuinatōnibus vel alijs illicitis modis. als thesaur? erit fisci. De hac materia vide §. Furtum. Quedam vō res inuente fuerūt de ꝓpinquo in alicuius bonis. Et tunc si quis eas accipiat: nō animo detinendi: ꝫ restituēdi dño: nō ꝓmittit furtum: als secus.

Utrum emens domuꝫ ꝓ mille: in qua posteā inuenit thesaurū valentem. x. milia: teneat restituere venditori?. Quidā dicunt q̄ sic. Et circa hoc habetur remediuꝫ capli. cum cā. de emp. z ven. Sed ꝓtrarium videt: posito q̄ iste thesaurus sit reconditus ab ignotis dominis tempe vetusto: vt in dicta. l. vnica. ḡ non erat reconditus. ab illo vendito re: sed casus est in dicta. l. vnica. q̄ thesaurus reptus efficatur eius cuius est solum: z iste empto: est dñs. ergo eius erit. Idem ꝓfirmat per. l. a tutore: iuncta glo. ff. de rei ven. vbi pecunia inuenta per modum thesauri cedit emptori. Secus si nō esset inuenta p modū thesauri: vt murata in muro: qa tunc non cederet. Nec ob. q̄ vendito? non vēdit thesaurum: qō conceditur tamen p iura communia cedet dño soli.

Quid si res ab aliquo inuenta sit: que fuit a ꝓprio dño habita ꝓ dēlicta?. Rñ. res que habet ꝓ derelicta occupanti ꝓceditur: siue sit mobilis z abijciatur: siue immobilis. vt si ex causa de fundo ex eo hac intentōne: vt ꝓ? derelicto habeam. ff. pro derelicto. l. j. Sed si in mari iactauero res meas: ñ habeo pro derelicto. vide de hac materia supꝝ. Furtum.

Irregularitas primo de irregularitate homicidaruꝫ. Omnes qui habuerūt officium vindicte sanguinis. s. mortis vel truncationis membroꝝ sunt irregulares. vt dictū est §. homicidiū. iij.

Quid si clericus scribat q̄ aliquis capiatur z ex illa captione sequitur mors: vel truncatio: ipso tamen ignorante z factum z causam?. Rñ. fm Do. videtur irregularis: quia debuit suspicari hoc posse euenire.

Quid de illis clericis qui cum alijs trahunt ad mā ganelas: vnde aliquis ꝓbabiliter creditur infectus. Rñ. fm vv. credit irregularis.

Quid de presbytero qui misit puerum ad aquandū equum: monens vt caueret a flumine. et tamen submersus est. Rñ. fm Desti. hūc p̄sbyterum culpabilem esse: sicut z sacedotez qui nō amouit cultellum a cōmigia: cum qua verberabat famulum. extra de homici. c. ad audientiam. hoc q̄dam intelligunt: z bene: quādo de periculo pueri missi poterat rationabiliter dubitari: vt q? erat infans: vt patet in sum. confe.

Quid si aliquis clamet latrones latrones. Rñ. fm Inno. Siue sic clamet: siue aliud agat: per qō potuerit intelligere: q̄ ex clamore vel actu suo poterat sequi homicidiuꝫ: irregularis est: nisi faceret ꝓpter timorē corꝓis sui. Nam si timeret q̄ aliquis vellet eum occidere: bene posset clamare pro auxilio: q? non intendit in alicuius mortem: sed in suam liberatōnem. Idem Do. qui addit. Secus si clamaret ꝓ solis rebus.

Quid de illo clerico qui cum latro duceret dixit claudite ei os ne clamet: nunquid sit irregularis si mors inde sequat. Rñ. fm vv. q̄ sic: qa iuuit ducentes: dando eis ꝓsilium. Et eodem modo si querentibꝫ malefactorē indicauit eum: nisi forte ignorauerit: z ignorare ꝓbabiliter potuit: nesciēs q̄ ad mortem quererēt.

Quid si ꝓsului amico: vt occideret aliquē inimicum suū: Ille incōtinenti nō fecit: ꝫ longo tpe inꝓposito. Rñ. Pano?. in. d. c. ad audientiā. de mente Inno. dicit. q̄ ꝓsulens est irregularis: q? debebat reuocare ꝓsilium. Et si putabat sibi amicuꝫ nō obtemperaturū in reuocatione: debebat hoc intimare illi ꝓtra quē ꝓsuluit. Et sic caueret: als non euadit irregularitatem.

Quid si clericus comodat balistam: et inde aliquis occiditur. Rñ. si concessit in bello iniusto. Irregularis est. et eodem modo si bellum sit iustum: quia ars sagittandi est ꝓhibita. extra de sagit. artē. Glo. tamen ibi videtur restringere tex. z bene fm Pano?. ibi quando bellum est iniustum. Naꝫ data iusticia belli: licitum est pugnare cū quibuscunq̄ armis. Immo licitū est decipere inimicum per seditionem: parando insidias. vt in. c. dominus. xxiij. qōne. ij.

Quid de eo qui ministrat ensem vel lanceam: et inde aliquis moritur. Rñ. fm directo. lib. iij. q̄ si quis in bello ministrat balistam vel huiusmodi ad sui defensionem: non ad impugnatōnem alterius: dato q̄ balistarius occidat aliquem: dūmodo tradens vel ministrans nō intendat principaliter. q̄ balistarius occidat: nec credebat ipsum tēdere ad occidendum: sed solum q̄ se et sua defenderet vel recuperaret: non est irregularis. l. distinctione. si quis viduam. Secus si alterum ꝓdictorum interuenisset. In bello autem iniusto: etiam ad sui defensionē. nō licet ministrare ꝓdicta. Illi oquin ministrans homicide: est irregularis. ar. dicto. c. ad audientiam. z. c. Johānes. et. c. fi. eodē ti.

De hac materia vide singularia ſ. Homicidium, ij.et.iij.ꝛ.iiij.

Irregularitas ſecundo ſcz de illo: qui exñs irregularis miniſtrat. Et primo ſciendū ſm Spe. q̄ irregularitas eſt nota ſeu impedimentū canonicuz: ex facto: ſeu defectu p̄ouenies: qua quis ꝓhibetur ad eccleſiaſticos ordines ꝓmoueri: ꝛ in eiſdem miniſtrare. Et ad ſciendū q̄n incurrat quis irregularitatem ex indebita celebratōne vel executione ordinū Jo. cal. ponit hanc diſtinctionez. Celebrans aut, vtens officio ordinis. aut eſt femīa vel maſculus. Si eſt femina: ſiue laica: ſiue religioſa: nō efficitur irregularis: q̄ cum nō ſit capax ordinis clericalis: nō cadit in ea irregularitas: ꝓ quaz quis impeditur in ordine: vel ordinis officium celebrare. Si aūt eſt vir. aut furioſus. ꝛ tunc ꝓ quamcunq̄ celebratōnez: nō efficitur irregularis: nec peccat. Jdez de infante. cle. ſi furioſus. de homici. Aut eſt ſane mentis. Tūc aut talis eſt laicus vel clericꝰ. Si laicus: ꝛ cum ſolenni apparatu alicuius ordinis celebrauit. ſ. exequendo actū alicuiꝰ ordinis: ſiue ꝓuerſus ſit alicuiꝰ religionis: ſiue ſecularꝫ: videt q̄ ſit irregularis. extra de cle. ex. c. ij. Nec cum tali: vt valeat ꝓmoueri alius q̄ papa pōt diſpenſare. Directoria tñ li. iij. dicit q̄ laici ꝓpter talia: irregularitatem vel ſuſpenſionē nō incurrūt: cum nec ordinez nec officiuz habeant. vñ aliter puniunt laici: ſi contrafaciūt: vt in dicto. c. ij. Et hoc videt verius. Si vo eſt clericus. aut celebrat in ordine quem nō habet. aut in eo quem habet. Si primo mō: hoc agēs in ordinibꝫ ſacris: eſt irregularis. De ſubdiaconatu tamen dicit vv. q̄ ſi eſt in minoribꝫ poteſt cantare epiſtolam: dūmodo ſine ſolennitate. Et addit Jnno. q̄ hoc eſt licitū: quando deeſt ſubdiaconꝰ. Sed ſolennis apparatus ſubdiaconi videtur eſſe manipulus. Dicit enim Petrus de palu. in quarto. q̄ tunicellam licet etiam nō ſubdiacono portare: quia non eſt ei propria veſtis: ſicut manipulus quem nullus inferior ſubdiacono portare debet. hec Pe. vnde ſi talis cantet epiſtolam cuz tunicella ſine manipulo: et non porrigendo calicem diacono ꝛc. Hic ꝓout habetur ſ. Diſpenſatio. Si vo clericus celebrat in ordine quem habet: tunc aut eſt excommunicatus maior: vel celebrans: vel officium exercens in loco interdicto ab homine vel a iure. Aut eſt ſuſpenſus. Si primo mō: tūc vtroq̄ caſu efficitur irregularis. et indiſpenſabilis: niſi per papam. de ſent. excom. is qui li. vj. Dicit tamē vv. q̄ in minoribus conſtitutus miniſtrando ſeu exercendo officium ſuum etiam cum ſolennitate cum eſt excommunicatus: non efficitur irregularis: quia illa duo capitula ſi quis epiſcopus. el primo. ꝛ ſcō. xj. qōne. iij. non loquuntur de his. Sz Hoſti. ſentit q̄ talis oīno irregularitatem incurrat per. c. cum medicinalis. de ſenten. excom. li. vj. Et ſic non poteſt diſpenſari niſi per papam. Jdez Panor. in dicto. c. ſcō. qui dicit q̄ hec opinio eſt vera ꝛ communis: quia iura loquuntur indiſtincte. Jdem directo. li. iij. quo ad incurrendam irregularitatem. Sed quo ad diſpenſationez: videtur tenere q̄ epiſcopꝰ poſſit diſpenſare ſm Ray. Hoſti. ꝛ Archi. Sed Panor. in. c. clerici. de cle. exc. ſaluando opiniones dicit. q̄ aut queritur: numquid per inferiorem a papa poſſit iſte talis celebrans liberari ab irregularitate ita cauſata. Et dicit q̄ nō Et ita loquitur. c. j. de re iudi. in. vj. ꝛ dicto. c. cum medicinalis: que iura dicunt indiſtincte: ſoluz papam ab hac irregularitate poſſe liberare. Aut queritur de pena depoſitōnis imponenda q̄ iudicem et tunc ꝓcedit alia opinio: vt etiam eps diſpenſet cum parato ſe corrigi. ne duplici pena conteratur. Si autem clericus eſt ſuſpenſus: ſumendo ꝓ ſtricta ſuſpenſione. ſ. quo ad ſe et quo ad alios. aut eſt ſuſpenſus a canone: aut ab homine. Si ab homine: tūc aut ignorauit ig̃rantia ꝓbabili. et tūc nō eſt irregularis. vt in. c. apoſtolice. de cle. ex. Aut ignorantia craſſa et ſupina. ꝛ tūc eſt irregularis et multo magis ſi ſciuit ſe ſuſpenſuz. Et hoc quomodocunq̄ ſit ſuſpēſus ſimpliciter: ſiue ad tempus determinatum: aut indeterminatū: etiam ſi ratione defectus vel infamie puto talem: durante ſuſpenſione: celebrantem eſſe irregularem. nec ſecuz poſſe diſpenſari: niſi per papam dicto. c. cum medicinalis. Si vo eſt ſuſpenſus a canone. tunc aut ratōne criminis: aut ratione defectus: aut ratione infamie vel ſcandali. Si primo modo. tunc aut ſimpliciter eſt ſuſpenſus: et ſic celebrando eſt irregularis dicto. c. ſi quis epſ. Aut eſt ſuſpenſus ad tempus: et tunc. aut ad tempus determinatū. et ſic interim celebrando eſt irregularis. Aut ad tempus indeterminatum: et tunc. aut cum conditōne: donec ſatiſfaciat: vt in cle. j. de deci. Et tunc licet quidam contra. puto ſi ſic ſuſpenſus ante abſolutiōez celebrat: eſt irregularis: quia in hoc: factum iudicis eſt neceſſarium: vt habeatur pro abſoluto. Et ſic cum factum hominis ſit neceſſarium: ſequitur q̄ ad ſuſpenſionem dei: ca non aliquid addat. Si vo eſt ſuſpenſus cum conditione: donec poeniteat: vt de elect. Plius. et tunc equum eſt tenere: q̄ interē celebrando non efficitur irregularis: quia talis ſuſpenſio videtur eſſe dei: ad quam nihil addit canō nec vt habeatur pro ſublata aliquod factum iudicis eſt neceſſarium. Et ideo dicendum eſt de ea vt de ſuſpenſione dei tñ. Si ſecundo modo ſit ſuſpēſus a canone. id eſt ratione defectus. tunc aut ratione defectus ordinis: aut alterius defectus. Et ſi ratione defectus ordinis. vt clericus per ſaltuz ꝓmotus q̄tum ad ordinem omiſſum: in quo ſi exerceret officium anteq̄ recipiat: eſt irregularꝫ. Sed celebrando in ordine ad quem eſt per ſaltum promotus quem habet: non eſt irregularis. iij. diſtinctione ſollicitudo. Si vo ratōne alterius defectus vt bigamus. Jllegitimus. corpore viciatus. ordinatus ante legitimam etatē. vel a nō ſuo epiſcopo: hoc caſu ꝓcordant omnes q̄ celebrando non eſt irregularis: quia hoc non eſt iure expreſſum. Et q̄a q̄n curia mandat cū ſupdictis patientibꝫ dictos defectꝰ diſpēſari: nihil dr de irregularitate. Stilus aūt curie eſt attendendꝰ de cri. fal. q̄ graui. Nec ob. q̄ ordinatio facta ante legitimā etatem: vel a nō ſuo

episcopo fuerit cū peccato: q; ꝓncipalis causa: ꝓpter quā dicimus tales suspēsos: est defectus: nō peccatū. ergo rōne defect⁹ nō crimis: talis censeri debet suspēsus. Et hac rōne puto q; licz irregularis ex celebratiōe diuinoꝝ sit suspensus a canone ꝓpter hāc irregularitatē. Si tamē alis nō sit suspēsus a iure vel ab homīe. puta q; absolutus ab excōicatione. z suspēsione: sed nō est secū dispensatū sup irregularitate. vel nō suspēsus ꝓtrahit irregularitatē: talis nō ꝓtrahit nouā irregularitatem: q; nō est in iure exp̄ssum. Si ē tercio mō suspēsus a canone. s. rōne scandali vel infamie. tūc celebrādo nō est irregularis de cle. pcus. c. j. Sed bñ facit abstinēdo. Et p hoc infert Jnno. q; illi quoꝝ crimina sunt notoria: qui etiā post penitentiā ꝓhibent celebrare ꝓpter scandalū z infamiā. vt de coha. cle. c. fi. si ante absolutionē celebrant nō incurrūt nouaz irregularitatē. z ex allegatiōe quā facit Jnno. videt intelligere de notorio fornicatore qō pīū est tenere. z qō notat in. c. j. de sen. ex. li. vj. intelligat de notorio fornicatore ante penitentiā celebrāte: ne videat sibi ꝓprius. tū de rigore iuris sola penitentia nō tollit suspēsionē canonis in notorio fornicatore: vt videt exp̄ssum. l. diſt. puenit. q; requirit fatisfactiōnē iudicis: vt dictū est de suspēso a canone donec satisfaciat. vide de hac materia ſ. Clericus. iij. Et nota fm v̄v. q; irregularis celebrās: nō ꝓpter hoc aliā irregularitatē ꝓtrahit. Alioq̄n totiens nouā irregularitatem ꝑheret: quotiēs celebraret. Nota tamē q; exp̄cedētibus videt. q; ordinatus ante legitimā etatē sit ipso iure suspēsus ab executiōe ordinis sic recepti. Sed solēnes doc. cōiter tenēt ꝓprium. videlicz Ray. v̄v. Archi. An. de butrio. Pau. de eleaz. z Fran. zab. in cle. generalē. de eta. et qua. hoēs dicūt. q; talis nō est ipso iure suspēsus ꝫ suspendendus. z interdicēda est ei executio ordinis recepti ante legitimā etatē vsq; ad legitimā etatē. Et si postq̄ fuerit ei interdicta a iudice suo: vsus fuerit ordine tali añ legitimā etatem erit irregularis. Si añt nō fuerit ei interdicta: z sic vtat ordine añ legitimam etatem recepto: non est irregularis. Hec Archi. flo.

¶ Recipiēs ordines etiā minores ī maiori excōicatione: incurrit irregularitatē indispēsabilē: nisi per papā. de sen. ex. cū illoꝝ. vbi nō distinguit int̄ ordines minores vel maiores fm Guil. dur. Recipiens autē ordines in minori excōmunicatione nō incurrit irregularitatem: quia non est iure exp̄ssum.

¶ An añt excōicatus extra ecclesiā officians populo: efficiat irregularis. Rñ. fm Ri. in. iiij. diſt. xviij. q; aliquib; ꝓbabilit videt q; si excōicat⁹ etiā ex ecclesiā dicat horas suas. officiādo populū ī extra vl nam. incurrit irregularitatē. Si tñ dicat horas suas cū vno socio vel pluribus. nō tñ officiando ecclesiā vel populū irregularitatē nō ꝑhibit. Nec vo ad baptizādū dicit idē Ri. q; si excōicat⁹ baptizaret nō solēniter. vt faciunt vetule in casu necessitatis nō esset irregularis.

¶ Quid autem si excōmunicatus in choro cum alijs clericis dicat officium. an efficiatur irregularis? Rñ. Se. in. c. cum medicinalis. de sentē. ex li. vj. dicit. q; clericus suspensus de quo loquit. d. c. si interest diuinis auctoꝛizando. vt puta. si legit et cantat cum alijs. z vltro hoc facit actum principalem chori: vt q; dicit capitulum z oratiōnem vel facit officium cantoris in choro: tūc incurrit irregularitatem. Secus si auctoꝛitatem non p̄stat. puta. si legit z cantat in choro: nō exercendo aliquod officium chori. nec auctoꝛizando. tunc nō est irregularis. Et vt plene habeat hec materia: ꝓcludendo dicta docto. z Panoꝛmita. in. c. fi. de ex. ꝓe. potest dici q; p̄sbyter vel alius clericus exercens aliqō officium deputatū alicui ordini ecclesiastico. z hoc facit tanq̄ clericus: efficit irregularis. Secus autē vbi exercet aliquid non deputatum certo ordini. vnde cantans rñsoria vel dicens psalmos: non officiando ꝓncipaliter ꝫ tanq̄ quilibet alius laic⁹ non efficit irregularis fm Jnno. etiam dato q; illud esset deputatum certo ordini. tamen de consuetudine exercet̄ per quemcunq; indistincte. etiam a non ordinatis. tunc talis exercens. non esset irregularis. Et per predicta patet rēsponsio. quid de ebdomadario cantore. dicente antiphonas z rēsponsoria. legente lectiones. z de exercente actuz minoꝝ ordinū. Et quo ad ebdomadarium. si solenniter officiat ecclesiam in matutinis. vesperis. vel alijs horis excommunicatus: incurrit irregularitatem. Et hoc est indubitatum fm Asten. Dz dubium est quando iste sacerdos non solenniter officiaret ecclesiam: vt faciunt communiter ebdomadarij: tamen per predicta idem videtur dicendum: quia saltem de consuetudine tale officiū exercetur p sacerdotem dumtaxat: z cum habeat dicere. dominus vobiscum. qō est deputatum certo ordini. De alijs autem supradictis dici potest. q; z si officium cantoris z quedam alia supradicta. de iure sint deputata certo ordini. tamen de consuetudine quasi generali exercent̄ indistincte a quocunq; ordinato z non ordinato etiam a nouicijs z laicis. Et per consequens tales etiam excommunicati non incurrerent irregularitatem. Item fm Asten. si excōmunicatus actum minoꝝ ordinum etiaz solēniter exerceat. cū hoc etiaz ꝓ nō ordinatū licite fieri possit: nō incurrit irregularitatē hoc ptz exp̄dictis.

¶ Quid añt de simplici clerico si in officio cantat. Rñ. Pir. tenēdo q; tonsura siue psalmistat⁹ sit ordo. tunc incurrit irregularitatem. Tenendo autē q; tonsura nō sit ordo: dic q; non. Similiter si p̄sbyter excōmunicat⁹ vel suspensus si in officio ac colitatus ministrat: est irregularis. q; ꝓ susceptōꝝ alic⁹ ordinis non absolut̄ a minori. hoc tū limita vt dictum est ſ.

¶ An añt excōicat⁹ audiens diuina: incurrat irregularitatem. Dic q; sic anctoꝛizādo. Et iō panoꝛ. in. d. c. fi. dicit. q; caueat ꝓlatus tpe excōicationis. suspensionis. vl int̄dicti. ne faciat coꝝ se celebrari aut ne int̄sit celebrationi: q; tunc vī auctoꝛizare.

¶ An añt excōmunicat⁹ dicens officium in ecclesia cum alijs: peccet mortaliter. Rñ. fm v̄v. q; sic cōmunicando cum alijs. imo etiam videt tenere

q dicendo officium extra ecclesiam cum vno vel duobꝫ socijs peccet mortaliter eadem rõne. Et minus malum faceret. si ab alio etiã: nõ sacerdote faceret horas incipe.

¶ Quid aũt de suspenso a pfessionibꝫ. nunquid si celebrat ante reconciliatõz sit irregularis. Rñ. fm Inn. z Jo. an. q nõ. q hoc nõ inuenit iure cautũ de hoc vide. j. Suspensus.

Judeus primo. comuniter iudei dicunt qui legem mosayca ad lrãm tenent: sic dicti a noie principalis tribꝫ. s. iude q etiam prius hebrei dicebant ab heber: cuꝰ familia cultũ dei tenuit: ceterꝫ idolatria fedatis.

¶ Quomodo xpiani se dñt habere circa iudeos: Rñ. non dñt cum eis comedere. aut eos ad cõuiuia recipere. nec cum eis cohabitare. Item phibetur omnibꝫ xpianis: ne in infirmitatibꝫ suis iudeos vocent. aut medicinam ab eis recipiant. aut cũ eis in balneo se lauent. vt in. c. omnes. z. c. nullus. xxviij. q. j. Et sic videt pceptũ. ita q ptrarium faciens peccat mortaliter nisi phabilis ignoratia iurꝫ eum excuset. Dicit tñ Aug. q necessitas excusat eum. qñ. s. alium nõ habet medicum. Et idem videt quãdo nõ habet sufficientẽ. Item dicit Hu. z Lau. q medicinalia pñt ab eis emi: z facere pari. Dicit etiaz Hu. in. d. c. omnes. ibi ad conuiuia non vocent. q hoc intelligit si volũt discernere cibos comedendo nobiscum. Sed si indifferenter volunt vti cibis nostris. credit q tunc licite possumꝰ eos inuitare. z habere nobiscuz in comestiõe. imo plus credit q in hoc casu eoz cibis vti possemus. puta. si ipsi nolẽt cibos suos discernere: cessante enim causa cessare debet id qõ. pter causam statutum est. Decus ergo si ipsi cibos nostros discernũt z vitant. quia z nos ab eoz cibis abstinere debemus. ne videamur eoz factum venerari. z etiaz ne xpiani videant inferiores iudeis. Et sic pcludit Hu. q non tñ azima eoz comedere non debemus hoc casu. imo credit q nomine azimorum quilibet eorum cibꝫ intelligatur. Glo. etiam in dicto ca. omnes. dicit idem esse in gentilibꝫ. Cum z ipsi hodie cibos discernant. licet enim gentiles non contineantur verbis edicti. vt. xj. q. nj. c. ad mensam vbi dicitur. Ad mensam quippe paganorum si volueritis ire: sine vlla phibitione permittimus. hec ibi. Tamen mens z ratio non deficit. vt patet in dicto ca. omnes. Mens enim illius. c. est. quia cum apud xpianos pmunibꝫ cibis non vtantur. indignum atq sacrilegum est: eorum cibos a xpianis assumi cum ea que ab apostolo pernuttente nos suminus: ab illis iudicentur immunda. hec ibi. Idem dicit. glo. in dicto. c. ad mensam. q hodie sicut nec cum iudeis. ita nec cum paganis comedere licet. cum z ipsi discernãt cibos. sicut z iudei. hec glo. Sic ergo ex predictis patet q opinio Aug. videtur vera. q vbi iudei nõ discernerẽt cibos: licite possemus cum eis comedere. Idem de gentilibus. Sed cum iudei hodie dicernant cibos. peccant mortaliter christiani qui eos vocant ad conuiuia: vel si ipsi christiani vadunt ad eorum conuiuia. Et valde reprehendendi sunt christiani illi: qui ad eorum solennitates inuitant mulieres iudeas z ad choreas. et econuerso. viri christiani et eorum vxores vadunt ad solennitates iudeorum. Et postmodum vadunt per ciuitatem astricti christiani cũ iudeis brachio ad brachium. Tales enim christiani huiusmodi facientes ratione scandali: videntur mortaliter peccare. Euntes tamen ad predicandum saracenis: z alijs infidelibus: cibis eorum vti possunt: dummodo non de his que fuerũt idolis immolata. in necessitate tamen extrema vti possunt idolotito: dũmodo non in venerationem idoli. Item non debent admitti ad officia publica: ne occasionem habeant seuiendi. liij. dist. nulla. xvij. q. iiij. constituit.

¶ An autem iudei possint admitti ad studia literarum: et per consequẽs ad doctoratum: Rñ. Pano. in. c. j. de iudeis. dicit q de hac questione sepius fuit interrogatus. Et concludit. q de rigore iuris non possunt intrare scholas causa addiscendi: quia dictũ. c. nullus. prohibet a iudeis recipi medicinam: nec cum eis esse in balneo: nec clauari propter periculum corruptionis. vbi tamen contrabitur consortium: et quedam cohabitatio temporalis: z quasi momentanea. fortius ergo debet prohiberi ingressus scholarum: vbi inter scholares nedum consortium contrabitur: sed etiam intrinseca amicicia. Item quia iuuenes habẽt etates molles z defacili possent subuerti ex astucia iudeorum. Consuetudo tamen est incontrarium. illud tamen est verum q iudei non debent doctorari: quia cum doctoratus sit dignitas non cadit in iudeũ. vt notat Bar. in. l. fi. C. de iudeis. Item nullus potest congregationi iudeorum: seu alicui iudeo vel pagano aliquid relinquere in testamento. z si fecerit etiam post mortem iudicabitur anathema. extra de hereti. si quis episcopus. xxiij. q. ij. sane. Hosti. dicit q vniuersitati iudeorum legari nõ potest. C. e. l. j. Sed singulari forte sic ad succurrendum necessitati eorum: non ad ditandum eos. Item non debent permitti iudei nouas erigere synagogas: sed antiquas reficere possunt: vt in. c. iudei. et. c. consuluit. extra eo. vbi Pano. dicit hoc verum: ita tamen q noua edificatio non amittat antiquam formam: vt videlicet non fiat edificium magis pretiosum vel maius. Naz vbi cunq mutatur pristina forma: videtur nouũ edificiũ: z cadit sub phibitiõe.

¶ Sed quid si antiqua synagoga fundit⁹ corruit: nũquid licitum sit de nouo edificare in loco vbi fuit antiqua: Et potest dici q non: quia videtur omnio nouum edificium: ex quo funditus destructum est. Intelligatur ergo iste tex. quãdo antiqua synagoga minatur ruinaz seu corruitũ tamen ex toto.

¶ Sed quare iudei tolerant in antiquis synago-

gis: Rñ. Panor. de mente Jo. an. q̄ spes est de eorum cōuersione. Et vt facilius trahantur ad fidem. ideo ecclesia permittit eorum ritus z solennitates seruare. vt in dicto. c. iudei. z. c. cōsuluit. Itē etiam in sabbatis eorum nō debent trahi ad iudicia. nec ipi alios trahere: sed nec in alijs festiuitatibus suis debent turbari: nec sepulcra eorum obtentu forte pecunie effodi. C. eo. ti. die sabbato. et extra eo. sicut. Item in diebus lamētationis z dominice passionis non debent in publicū prodire. extra eo. in nōnullis. q̄etiam in die veneris sancta nō debent iudei tenere ostia vel fenestras apertas. extra eo. quia super. Item cogendi sunt iudei z saraceni vtriusq; sexus: in terris christianorum vti habitu per quem a christianis discernātur dicto. c. in nonnullis. Quod intelligit Panormi. ibi hoc verū nedum de nocte: sed etiam de die: z omni tempori. Nec debent portare signum distinctionis occulte sed publice. Non est ergo satisfactus huic cōstitutioni si portant illud signum sub mātello vel implicatura mantelli. Sicut a multis fieri videmus: sed palam z publice: vt ab omnibus discernātur. Item cogēdi sunt christianos testes recipere contra se. sed iudeus nō potest ferre testimonium contra christianum. extra de testi. c. iudei.

¶ An autem in mercimonijs christianus possit cōmunicare cuz iudeo. Rñ. fm Panor. in. c. post miserabilem. de vsu. per argumentuz a contrario illius tex. q̄ christiani non peccant p̄municantes iudeis in mercimonijs. Nam in penam interdicitur eis hec cōmunio. ergo regulariter nō est interdicta. sed nimia familiaritas z cōuersatio bene interdicit. vt extra eo. c. ad hec. z. c. finali. Et ideo in dicto. c. ad hec. dicitur q̄ in familiari seruitio iudeorum christiani esse non debent. nec christian9 debet se exponere seruitio iudei: per id quod contrahit familiaritatem intrinsecam cum ipo iudeo Et ideo p̄hibetur assidua mora z seruitiū in domo. Et due sunt principales cause huius p̄hibitionis. vna ne p̄opter nimiam cōuersationem et assiduam familiaritatem subuertātur anime simplicium. Secunda ne iudei videantur superiores si iudeis christiani famularent cum potius iudei debeant recogīscere se seruos christianorū. vt extra eo. et si iudeos. Et sic quelibet istarum rationum militat in seruitio cōtinuo extra domū: cum et ibi cōtrahī familiaritas: et denotetur quedam superioritas. Item dictus tex. ad hec. facit mentionem de domib9 quādo loquitur de nutricibus: sed in p̄cedenti casu nullam facit mentionem de domo. Intelligo tamē predicta z tex. quādo christianus vult seruire persone ipsius iudei. Secus videtur si aliquod edificium vl aliquid aliud fabricet ī domo iudei ad vtilitatem eius mercede constituta. Posti. tamē videtur tenere q̄ extra domum potest christianus seruire iudeo. sed in domo ipsius iudei non. Et sic videtur intelligere dictum tex. ad hec. quando in domibus iudeorum christiani se exponebant seruitio. Sed Panor. putat q̄ alia sit mens dicti tex. scz q̄ extra domum non debet christianus assidue seruire iudeo: nec etiam in domo eorum licet nutrire infantes eorum. vnde ille tex. voluit equipare assiduum fuitium extra domum. z fuicium qđ fit in domo. Et certe illa dicitur paria. habito respectu ad causas p̄hibitionis. nam si bene omnia huius materie ponderentur. due predicte cause sunt p̄ncipales huius p̄hibitionis.

¶ An autem episcopi possint dispensare: vt iudei possint habere nutrices xp̄ianas in domo. Videt concludendum q̄ non: quia episcopus nō dispensat contra ius: nisi expresse vel tacite permittatur: maxime: quia illa p̄hibitio tendit in decus fidei. Et p̄ hac parte cōsuluit. d. Car. quod placet Panor.

¶ Otr̄ dominis terraz liceat exactionem facere in iudeos: Rñ. fm Tho. in quadam epistola ad ducissam Lothoringie. Quis sicut iura dicūt iudei merito sue culpe fuituti sint addicti: z sic eoz res possint domini accipere tanq̄ suas ita tamen q̄ non subtrahant necessaria vite. quia tamē oportet nos ambulare honeste etiam ad eos qui foris sunt. ne nomen dei blasphemet: hoc obseruādum est. vt exactionibus quas facere non consueuerūt nullatenus p̄grauentur. sed ad consueta cogi possunt.

¶ Quid si iudei nihil habent nisi vsuras: cui restituent ea que male accepta fuerunt ab eis: Rñ. Tho. vbi s. cum ea que iudei per vsuram extorserunt non possint licite retinere: p̄ñs est q̄ si vos illa ab eis receperitis: nec vos licite retinere possit: nisi forsan essent talia: que a vobis vel antecessoribus vestris hactenus extorsissent. Siqua vo habent que extorserunt ab alijs: debent restitui illis: quibꝫ iudei tenebant restituere: si inueniunt. Alioquin in pios vsus fm p̄silium dioceſani z alioz p̄boz. vel in p̄munem vtilitatē terre si necesse est. nec esset illicitum. si vos de nouo exigeritis talia a iudeis seruata tamen consuetudine predecessorum vestrorum. hac intētione: vt in pios vsus expendant.

¶ Otr̄ iudeus qui nihil habet p̄ter vsuras possit puniri pecunialiter. Rñ. fm Tho. vbi s. q̄ expedit omnes pecunialiter puniri: ne ex sua iniquitate comodum reportent. z maior pena q̄ quicūq; alius non vsurarius in simili casu: quanto pecunia que eis auferet: minus ad eos pertinet. potest superaddi etiam alia pena. ne ad penam sufficere videat. q̄ pecuniam alijs debitam desinunt possidere. Pecunia tamē: pene nomine ab eis ablata. retineri non potest. sed debet de ea fieri vt s. dictum est.

¶ Otr̄ liceat recipere donum vel precium laboris z hmōi a iudeis vsurarijs. Rñ. fm. vv. Si iudeus habet aliquid aliud q̄ vsuras: potest accipi ab eo. Si vo nihil habet p̄ter vsuras: tunc aut recipiens certat de damno suo vitando. Et sic accipiendo non peccat. Sicut qui a fure: vel raptore damnificatus est. puta. per incendium z huius modi non peccaret si recuperaret ab eo damnum suum: licet ipse fur vel raptor nihil haberet nisi q̄

acquisitum esset ex furto. vel rapina. dummodo non reciperet p damno suo in specie ipsas res alienas. Addit etiam Tho. q si iudeus vltro confert pecuniam vel encennium: expedit accipere. vt pecunia sic recepta reddatur bis qbus de iure debetur.

¶ Quid si iudei occupant totam aliquam parochiam emendo que a xpianis solebant possideri. nunquid potest ecclesia. hac occasione petere aliquid ab eis. Respon. petere potest z soluere tenetur decimas prediales. z omnes census z alia que xpiani de predictis soluere tenebāt. extra de vsur. quanto. Secus de decimis seu oblationibus personalibꝫ. cum non recipiant ecclesiastica sacramēta. nec audiant diuina.

IJudeus secundo. De

quersione iudeoꝝ. iudei nolentes: non sunt inuiti baptizandi nec ad hoc cogēdi extra eo. sicut. Siue sint adulti. siue paruuli fm Panor. ibi. licet quidam de paruis teneant q paruuli inuitis parentibꝫ baptizari possint. quaz opi. sentit Jo. an. z Archi. xlv. distin. qui sincera. quia cum sint iudei fui xpianoꝝ. non habent filios in potestate. Sz Panor. dubitat de hoc. an. s. sint fui. imo stricte z ꝓprie non sunt fui. imo nec ab eis pñt coacta fuicia exigi.

¶ Quid fiet de possessionibꝫ z bonis iudeoꝝ seu alioꝝ infidelium ad fidem quersoꝝ. Rñ. Panor. in. c. iudei. extra eo. q iudei cōuersi ad fidem: non perdunt eoꝝ bona nec tenentur illa distribuere in pauperes: ꝓtra communem opinionem vulgarium. ꝛ inualuit illa opinio. quia iudei vt plurimuz habent bona ex vsuraria prauitate acquisita z talia tenent dimittere. nec etiam perdunt agnationem post quersionem ad fidem. vnde debent succedere suis attinentibꝫ z parentibus sicut primo. Non enī debent esse deteriorꝭ conditionis quersi ad fidem q qñ erant in iudaismo.

¶ An autem ecclesia peccet pmittendo iudeos ritus suos obseruare. Respond. fm Hostiensem li. iij. q non. quia non approbat ꝛ permittit. Quod autem permittimus nolentes concedimus. imo si ecclesia eos nō toleraret quo ad suas cōsuetudines obseruādas videret eos ad fidē velle cogere qđ fieri nō dz. d. c. sicut.

¶ An autem peccent xpiani vendentes ramos palmaꝝ z cedros z huiusmodi iudeis ac alijs infidelibꝫ quibꝫ vtunt in sacrificijs eoꝝ. Pro quo dubio soluendo notandum est fm theolo. z canonistas. z notat Jo. an. in regula peccatum: q triplex est ꝓcessio siue permissio. Quedam est simplex tolerantia. vt quia delinquētes nō puniunt. Et hoc quandoq; fit ꝓpter maius malum vitandum. vt ca. deniq; iuncta glo. iij. di. Quedam est permissio: nō solum penam indulgens ꝛ etiam impedimentum fieri ꝓhibens. Et isto modo tolerantur iudei in suis ritibꝫ ꝓpter bonū spūale: qđ inde sequit. Quedam est permissio que pstat inuamēve plensum ad actū perficiendū. z ista nullo mō pōt fieri: quia nō licet consentire malo vel prestare auxilium ad faciendū malū. imo nudus consensus qui nullū inuamen prestat ad faciendum malū est damnabilis. vt in. c. felicis. de pe. li. vj. Modo per predicta patet responsio ad questionē nostrā. Cū iudei peccent mortaliter in faciendo z obseruādo suas cerimonias: vt notat glo. singularis in dicto c. qui sincera. dantes illis inuamē ad ea facienda: suo malo cōsentiunt. Et sic peccant mortaliter. Cū vt patet per predicta: ecclesia quo ad istam terciaz pmissionem omnino est aliena licz quo ad secūdā permissionē que est auferre impedimēta tolleret. Secus vt dictū est quo ad inuamen. Multo fortius ergo peccant vendētes p̄dicta alijs infidelibꝫ Et hec nota.

IJudex primo cōmu/

niter. Quātam scientiaz debeat habere iudex: Rñ. fm vv. debet esse peritus. nec debet querere ab alijs quid eum loqui oporteat: vt in auten. de iudi. in principio. coll. vj. Et tamē etiam si illitteratus sit z habeat consuetudinem z peritiā iudicandi potest ei causa committi. C. de iudi. certi iurꝫ. Sed iudex maxime ecclesiasticus esse nō potest: nisi sit ꝓitus. Et hoc etiā videt velle glo. in. c. scisscitatus. de reseriptis. Et qua infert ibi Panor. q contra iudicē delegatum potest excipi q iudex esse non potest: quia est illitteratus z non habet peritiam iudicandi. Secus autē vbi haberet peritiam iudicandi ex consuetudine. licz sit illitteratus: vt est bonus tex. in dicta. l. certiores. Ita sic fm Panor. nō est differētia inter iudicem secularē z ecclesiasticū quo ad scientiā. Sufficit enī in vtrisq; q aut sit litteratus ex ꝓpria litteratū: aut ex consuetudine. Nota tamē predicta: qā sepe causa cōmittitur per sedem apostolicā religiosis prelatis qui nō habent peritiā: nec practicam nec theoricā iudicandi vt cōtra tales possit excipi q iudices esse non possunt. Non tamen requiritur iudicem esse ꝓitissimū. cum ex defectu scientie sibi concedat: vt possit assumere assessoꝛē expēs ꝓtiā vt in. c. statutū. §. assessoꝛē. de reseriptis. li. vj.

¶ Utrum quis possit super se costituere extraneum iudicem: Rñ. laicus potest constituere suū iudicem quēcunq;: qui al's iurisditioni ꝓsit. nō alium. C. de iurisdi. om. iudi. l. j. z. l. ꝓuatorum. Clerici vo non possunt in non suum iudicem cōsentire: nisi sit persona ecclesiastica: et de consensu episcopi sui. vt de fo. compe. significasti. z ibi Panor. Nam et secularis iudex: nullam in eo potest habere iurisditionem: neq; in criminalibus: neq; in ciuilibꝫ. C. de epi. z cle. auten. statuimus. Adde etiaz qđ notat Panor. in dicto. c. significasti. q exemptus non potest renunciare priuilegio exemptionis: contra Federi. quia exemptio nō fuit indulta in merum fauorem exemptis: sed etiam in fauorem superioris. Et per hoc infert ibi Panor. q episcopus non potest absoluere a sententia excōmunicationis religiosos exemptos: etiam si renūciarent priuilegio exemptiōis.

¶ Utrum iudex possit aliquē iudicare sine acto-

ret vel accusatore: Dic q non. interdum tamen infamia habet locum accusatoris: vt in.c.euidentia. de accusa.

¶ An autem delegatus principis sufficienter beneficiatus possit petere expensas cum proficiscitur extra domicilium. Et nunquid debeat computare expensas quas fuisset domi facturus. Itē nūquid veniant expense victualium. et victurarum equorum ⁊ similium: Rñ. Panor. in.c.cum ab omni. de vi. et bone. cleri. distinguit. aut loquimur in ordinario: aut delegato. primo casu: ordinarius expensas nec aliud petere potest: cum talis capiat redditus sui beneficij vt sustineat ipius onera: excepto casu posito ibi in glo. ꝑ delegat⁹ vo quātūcunq; sit sufficienter beneficiatus licite petit expensas: tam pro victualibus q̄ pro vecturis equorum ⁊ consimilium. argumento dicto.c. cum ab omni: ⁊ dicto.c. statutum. §. insuper. Nā prēdicta iura loquūtur indistincte. Nam beneficia non conferuntur istis cum hoc onere: cum nō habeant ordinariam iurisditionem annexam. Ideo non coguntur tales proficisci extra domicilium propriis sumptibus: nec tenentur computare expensas quas fecissent domi cum iura ista indistincte permittant eis expensas: nec distinguūt vt faciunt in ordinario. In delegato autem inferioris a principe est magis dubium. Glo. in dicto. §. insuper. distinguit. q aut deputatur ad vniuersitatem causarum. Et tunc ipse ordinarius habet ꝓuidere. Aut deputatur ad vnam causam et ordinarius ei causam cōmittit malicioſe: ⁊ tunc idem. Sed cessante malicia tunc ipse etiam poterit petere a partibus expensas. ar. dicto.c. cum ab omni. Et hoc plus placet Panormi. q̄ dictum gloſe ibi. que voluit q ordinarius delegans debeat sibi ꝓuidere.

¶ Nūquid autem ordinarius possit petere salarium pro assessore: Panor. in dicto.c. cum ab omni. videtur concludere q non: quia ordinari⁹ debet scire canones in quibus versatur. ad hoc.c.j. de cōsang. Item quia ad hoc habet redditus vt subeat omnia onera. Item non reperitur iure cautum: q ordinarius hoc casu possit suos subditos collectare. Et q̄ q̄ accidere possit: q causa non sit decidibilis fm ius canonicum: tamē hoc raro cōtingit. ideo prouideat de suo: quando hoc contingit. Et hoc ꝓmuniter tenetur a docto. ꝑ delegatus tamen licite petit salarium pro assessore: dūmodo fraudulēter nō faciat.

¶ An autem pro notario possit aliquid peti a delegato. Panor. vbi supra dicit q sic. vt in dicto.c. statutum. §. notarios. Sed in ordinario potest dubitari: quia ipse debet prouidere suis officialibus.

¶ An autem iudex ecclesiasticus. ordinarius vel delegatus possit recipere a partibus sportulas: sicut potest iudex secularis. Sportule dicūtur quedam vasa in quibus solent deferri munera iudicibus. ⁊ qualia debeant esse ista munera seu quāta non est lege diffinitum. Panormi. vbi supra dicit. q nec ordinarius nec delegatus potest petere dictas sportulas. licet textus in dicto ca. cum ab omni. tiī loquatur de delegato. Sed eadem ratio. immo fortior est in ordinario: cum beneficia dentur eis vt ius reddant: q̄ sit in delegato. Glo. autem in dicto ca. statutum dicit. q fm leges delegatus habet sportulas. s. duos aureos in principio. ⁊ duos in fine. vt in dicto Autentico. de iudicibus. §. ne autem. Et hoc si causa maior sit. c. aureis. Bz fm ius canonicū vt patet per dictum.c. statutum. delegatus nihil debet habere: cū sic generaliter loquatur. Judex tamen delegatus potest a partibꝫ recipere esculentum. vel poculentuz ex mera liberalitate oblatū. quod paucis diebus consumi possit dicto ca. statutum. Idem tamen potest dici de iudice ordinario seculari. vt nihil recipiat a partibus: cum ꝓpter iusticiam tenendam habeat suas ꝓuisiones. potest tamen ⁊ ipse recipere esculentum ⁊ poculentum. eo modo vt dictum est.

¶ Quid autem si iudex zelo conscientie restituit quod sibi a parte datum fuerat. ⁊ pars ei donat. nunquid potest retinere. Glo. in dicto.c. statutū. credit q sic. quia hoc ibi non prohibetur. sicut nec alia bona sua donare ꝓhibetur. Et est ratio. quia aliud est in remissione. aliud in donatiōe. Remissio enim facilius presumitur fraudulenter fieri q̄ donatio. quia facili⁹ remitteret quis multa q̄ donaret pauca. Sic simile. ff. ad vel. l. sed si ego. vbi dicit q senatusconsultus velleianus mulieri intercedenti succurrere voluit: non donāti: iō quia facilius se obligat mulier q̄ alicui donet. Hoc tiī intelligendum: dummodo contractus iste in fraudem non fiat: quia tunc non credo iudicem absolutum.

¶ An autem delegatus pape delinquens in legatione sua possit conueniri coram ordinario loci Legiste hanc questionem tractauerunt in Autē. tica. qua in ꝓuincia. C. vbi. de cri. agi. oportet. Et Jo. an. in.c.fi. de rescriptis. ⁊ idem Panormitan⁹ ibi. Et conclusio fm eum est hec. q aut delegatus delinquit in ꝓcedendo. ⁊ tunc quia solum delinquit contra papam in non parendo mandatis eius: non potest per alium inferiorem puniri. aut delinquit peruerse agendo. Et tunc potest puniri per ordinarium loci. quia non conuenitur vt delegatus. sed vt criminosus. Sed Jo. an. dicit se non credere: q pendente causa coram eo. possit cōueniri coram ordinario: saltem vbi impediretur ꝓcedere in causa sibi delegata. Nam respectu illius cause duntaxat est maior ordinario vt in.c. studuisti. de offi. le. Hostien. tamen in sum. dicit. q ratione peccati poterit puniri per ordinariū. Panormitanus autem in.c. prudentiaz. de offi. dele. concludit q aut queritur. An ordinarius possit compellere delegatum ad exequendum. Et est dicendum q non. quia non spectat ad eius officiū. sed pape. Aut queritur. nunquid ordinarius possit eum punire ratione peccati. quia contempsit exequi mandatum superioris. Et potest dici q sic

quia hoc casu non punit eum vt delegatum: ꝫ vt perseuerantem in crimine. Et sic cessat maioritas dicit tamē glo.ibi.q̄ quis non tenetur exequi delegationem sibi iniūctam per papam: cum graui damno rerum suarum: siue causa sit commissa cū clausula impotētie: siue simplicit. vt dicit Panormitanus.quia non est verisimile q̄ papa velit artare delegatum ad executionem mādati: cum graui periculo rei familiaris. Sed si appareret de precisa intentione pape: tunc secus. Dicit etiam ibi glo.q̄ delegatus qui debet proficisci extra domicilium suum. potest a principio petere expensas a partibus. Hoc limitat Panormitanus quando iudex esset ita impotens q̄ non posset suis expensis itinerare.

¶ Quid si iudex iniuste iudicauit. Respon. fm Ray. Si scienter male iudicauit.puta.timore.cupiditate.odio.amore.vel alia quacunq̄ causa: tenetur leso precise ad omne interesse: nisi posset inducere illum p̄ quo tulit sententiam ad plenariam restitutionē.xj.q.iij.quatuor. Idem fm Monal.si iustam noluit dare.aut iusticiaz viduis.aut huiusmodi noluit admīstrare. Si vo p ignorantiam iniuste iudicauit. tunc aut ex se iudicauit sine assessore.aut de p̄silio assessoris. Si ex se.z ignorantia illa est crassa z suppina.quia nec per se sciebat qō communiter scire debebat.nec ab alijs curauit inuestigare: tunc fm Ray. z Vl.fm.ll.tenetur leso inquantum equum videbitur iudicio iudicantis.ff.de var.eo.l.vltima. In iudicio autem anime credo: vt inquit Ray.q̄ teneatur ad restitutionem.vt in primo casu: quia in culpa fuit. cū sciuit vel scire debuit se insufficientem.z tamen iudicare p̄sumpsit.extra de iniur.c.fi. Si autem fuit ignorantia p̄babilis in eo: vt quia facta debita diligentia ad inuestigandum a peritis: de consilio eorum.tulit iniustam sententiam p̄ iusta. siue quia materia erat variarum opinionum. Et illi fm suam opinionem: quam rectam putabant: eō iuluerunt: excusatur tunc iudex precipue delegatus fm Vl. z etiam vt videtur ordinarius nil omittendo de contingentibus ad inuestigandum rei veritatem. Si vo iudex hoc facit de consilio assessoris.qui asserebat talem sententiam iustam.excusatur.quia in eo est ignorantia p̄babilis que excusat. Dantur enim assessores iudicibus p̄pter scientiam eorum. vt consulant ignorantibus iura. q̄uis enim non possit esse ecclesiasticus iudex.nisi habeat saltem mediocrem scientiam.extra de elec. cum nobis.z.xx.distin.c.j.in glo.tamen in seculari iudice: si habet consuetudinem causarum: siue peritiam iudicandi: causa committi potest iura ignoranti z etiam ordinario. C. de iudi.l.certi iuris.vbi dicitur q̄ milites possunt esse iudices. De iudice aūt delegato dicit Vl.q̄ sepe est iuris ignarus: quod etiam nouit delegans. Sed ratione bonitatis delegat sibi causam. Et talis si sic tulit iniustam sententiam bona fide z consilio peritorum. non tenetur ad satisfaciendum. Et idem dicendū videtur de arbitris quo ad sententias iniustas. Idem Archi.florē. Si vo iudex tulit iniustā sententiam: siue ordinarius siue delegatus siue arbiter. Et si erat sciens: tamen neglexit reuoluere libros et studere in materia: vel si nesciebat per se: z neglexit querere consilia peritorum: etiam si esset delegatus non excusaretur ab obligatione restitutionis parti lese p̄pter iniquam suam sententiā: etiam si credebat iustam fore fm Raimū. et Vl. Item si fuit negligens ad sumendum idoneum assessorem: quia elegit ignorantem: aut hominem male p̄scientie fm cōmunem opinionē. Siue hoc fecerit ex auaricia: vt minus expenderet in salario dando: siue ex amicicia: vt seruiret amico p̄ illo roganti: siue ex incuria vel alia causa. non excusat a restitutione: quia in culpa fuit. dicto.c.finali. Si autem assumpsit qui cōmuniter credebatur bonus vel sufficiens vel datus sibi a superiore. Ita q̄ de eius consilio haberet iudicare. tunc excusatur a peccato. z a restitutione ferendo iniquā sententiam quam credebat iustam: ex consilio ipsius assessoris. Sed ipse assessor tenetur insolidum parti lese consulendo sententiam fore iustam. si hoc facit mala fide et contra conscientiam: vel etiam bona fide: sed ex crassa ignorantia vel negligentia.ff.quod quisq̄ iuris.l.ij. Et hoc fm Hostien. Ray. et Vl. Item si iudex accepit pecuniam: vt iudicet: siue vt bene iudicet. peccat grauiter cum teneatur gratis officium exercere. argu.xiij.q.v. c.non sane. Pecuniam autem illam retinere non potest. Sed fm Ray.tenetur restituere ei qui dedit. Nota ad predicta singulare dictum Bar.in l.j.ff.de fal.q̄ iudex qui accepit pecuniam: vt veram sententiam det. tenetur pena falsi. vt.l.ij.ff. de condi.ob turpem causam. Idem de eo qui accepit pecuniam vt verum testimonium dicat. vt notat glo.in dicta.l.j.quia testes debēt facere gratis: nō ob pecuniā.

¶ Quid autem si iudex accepit pecuniam vt male iudicaret: Respondeo fm Raymū. pecuniam sic receptam tenetur restituere. non ei qui dedit cum turpiter dederit. sed ei in cuius iniuriam recepit.j.q.j. iubemus. Hoc tamen verum in foro iudiciali. Secus in penitentiali. in quo non succedit obligatio nisi ad solum interesse. et non ad penam. nisi precesserit iudicialis sententia. als pena non debetur in foro penitentie. vt dicit glo.xij.q. ij. fraternitas.

¶ Quid si iudex tenetur et nullo modo vult iudicare et propter hoc amittit aliquis ius suum: Respondeo fm Raymūdum. tenetur restituere totam litis extimationem ei qui propter hoc est lesus. xxiij.q.ij. dominus. xxiij.q.v. administratores.

¶ Vtrum iudex possit penam reo totaliter relaxare: Rñdeo fm Tho. secunda secūde.q. clxvij. duplici ratione impeditur iudex ne reum a pena absoluere possit. Primo quidem ex parte accusatoris: ad cuius ius quādoq̄ pertinet vt reus pu-

niatur:puta.propter aliquam iniuriam in ipsum commissam.et huiusmodi relaxatio non est in arbitrio iudicis.quia tenetur vnicuiq; ius suum reddere. Secūdo modo impedit ex parte rei publice ad cuius bonum pertinet q; malefactores puniātur. Sed tñ q̄tum ad hoc est dīa inter inferiorem iudicem et supremuz.s.principem:cui est plenarie potestas publica commissa. Judex enim inferior non habet potestatez absoluendi reum a pena cōtra leges a superiore suo impositas. sed princeps qui habet plenam potestatem in republica. potest reum licite absoluere. Si hoc reipublice videbit expedire:et passus iniuriam voluerit remittere.

¶ Vtrum iudex possit penam diminuere: Rñ. fm Hosti. Reo convicto:si in iure certa pena inueniat:illa imponi debet.als arbitrio suo cōmitti tur. C.de vi pu.vel pa.l.seruos.z extra de transc. fi.tamen in humaniorē partem debet semp declinare:z sic mittigare:maxime cum cā subest. puta. q; non ex ꝓposito:sed casu culpa ꝓmissa fuit:vel q; iniuria effectum nō habuit:vel ꝓpter etatem puerilez:aut senilē z hmōi. Et fm Tho.misc̄ia iudicis habet locum solum in his que eiꝰ arbitrio relinquunt. Adde p̄dictis qō singulariter dicit panor. in.d.c.fi.q; iudex potest et dz in penis imponēdis interdum detrahere seueritati:recedendo a penis in iure statutis si cā legitima subest.vt puta. quando multitudo delinquentiuz est in causa. Et sic sine scandalo plecti non pōt. Idem vbi subest alia legitima causa.vide glo.ibi.

¶ Vtrum iudex possit penaz augere: Rñ.augē est pena aliq̄ ad terroreꝫ aliorū: qui proni sunt ad culpaz:q; multis crassantibꝫ opus est exemplo.ff. de pe.l.aut facta.§.fi.

¶ Vtrum iudex indistincte possit cum bona cōscientia partes reducere ad compositionem. Respon. Panor.in dicto.c.fi.refert Specu. dicere q; si iura partiū sunt ignota pōt. Si vo iam sunt clara.vt quia ꝺcusum est in causa: et sic iudici liquet ꝓ qua parte debeat ferre sententiam. Spe.hoc dispūtatōni relinquit. Sed Joh.an.dicit q; nisi alique circumstantie suadeant.abstinere debet a tali compositione:quia non debet de iure vnius dare alteri sine causa. Sed ex circumstantijs posset hoc facere, et ceteris paribꝰ magis debet suadere acto ri vincenti:q̄ reo absoluendo. Ratio:quia sententia ferenda:pro actore est mandanda executioni: et in executionis actu posset fieri longum litigium que ratio cessat ex parte rei.tamen in eo posset subesse causa.vt puta.quia actor est pecuniosus z paratus appellare q̄ntuz iura sibi permittent. Debz ergo his z similibꝫ causis ꝑsideratis iudex abstinere vel reducere ad ꝓcordiam.

¶ An autem iudex debeat sequi ius vel equitatē. Respon. Panorminate.in dicto.c.finali. fm glo. dicit q; ius semper est proferendum equitati:etiaz vult q; propter equitatem non scriptam: non debet iudex recedere a iure scripto: quia non debz iudex velle clementior lege videri. vt dicit textus in autentico. de iudi.§.oportet. Sed docto. faciunt tria membra.q; aut neutrum est scriptum. scilicet nec ius:nec equitas. Et tunc iudex debet seruare equitatem:vt in dicto.c.fi. Ad hoc adde notabile verbum Inno.in.c.j.de consti.quod sequit Bar. in.l.j.C.de.ll.q; in his que relinquuntur arbitrio iudicis.debet semper seruare equitatem. Aut alterum tñ est scriptum.z illud est seruādum. Tercio aut vtrunq; est scriptum. Et tunc:aut ius est scriptum in genere z equitas in specie:vel ecōtra z seruandum est quod in specie reperitur scriptum.q; species derogat generi. Aut ambo sunt scripta specialiter.seu generaliter z tunc cōiter tenet q; equitas est ꝓferenda.

¶ Vtrum liceat iudici iudicare ꝓpter ꝓbata cōtra veritatem quam ipse novit: Rñ. Tho.sc̄da sc̄e.q.lxvij. dicit q; iudex in iudicando magis dz sequi legitima documenta per instrumēta z testes et alia huiusmodi.q̄ id quod ipse novit tanq̄ persona p̄vata. Ex hac tamen p̄vata cognitōne potest iuuari:vt districtius discutiat ꝓbationes inductas:vt possit eorum defectus inuestigare. Qō si eas non potest de iure repellere. debet eas in iudicando sequi. Dicit etiam Thomas q; si aliquis. quem scit iudex innocentem.falsis testibus cōuincitur vt occidatur:si iudex non potest inuenire occasionem liberandi innoxium:debet eum ad superiorem mittere iudicādum. Si autem nec hoc potest. non peccat fm allegata ferendo sententiam. quia non ipse occidit eum.sed illi qui eum asseuunt nocentem. Concor. Pe.z Ray. Sed legiste z canoniste videntur sentire contrarium. Nam Ange.z Imol.in.l.a diuo pio.ff.de re iudic. formant hanc questionem. An iudex in criminalibus sciens sententiam iniustam exequi debeat: Et Ange. indistincte determinat q; non:allegando Inno.ita tenuisse in.c.pastoralis.de offi.deleg. Sed Imol.dicit distinguendum:aut talis sententia est absolutoria.z cum habeat executionez paratam.l.miles.§. qui iudicati.ff.de re iudi.z de ea nō tractatur. Aut est cōdemnatoria.quo casu:aut est pecuniaria:aut corporalis. Si pecuniaria z veniat applicanda fisco.exequetur.z transibit in rem iudicatam sicut ciuilis.licet sit criminalis. Et sic habes q; pena pecuniaria dicitur criminalis.quando applicatur fisco Aut est pena corporalis affixa corpori. Et tūc si iudex sciat causam iniustam.seu sententiam.non debet exequi fm Innocen.in dicto.c. pastoralis.§.si vero.z Angelus in dicta.l.a diuo pio.z Johannē calde.in dicto.§.si vero.vbi dixit. q; si iudici. non vt iudici.sed vt p̄vate persone liqueat accusatum innocentem esse.licet ex actis contrarium appareat.non debet eum condemnare.sed debet de veritate inuestigare. vel scribere principi.argumento. l.j.§.fi.ff.de questionibus. Et si veritatem non poterit inuenire; vel princeps non rescribat .potius absoluat.cum sciat in sua conscientia ipsum esse innocentem.licet sit probatum contra. Quod est verum . si iudex ꝓpter talem absolutionem non puniretur aliqua pena. Vel solum pecuniaria .

q; tunc magis debet pati puniri pena pecuniaria q̄ consentire in mortem hominis: saltem ſm canonistas. arg. notatorum. in. c. ſuſcepimus. de homici. ¶ Si vo iudex veniret puniendus personaliter: potius etiam salua conſcientia: debet condemnare et condemnationem exequi. q̄ pati propriaz penam corporalem: quia prima charitas incipit a seipso. ¶ Et hec opinio approbata per tot doct. famoſos vtriuſq; iuris videtur tenenda: maxime cū ſit valde pia.

¶ An autem iudex poſſit interpretari ſententiā ſuam poſtq̄ eam tulit. ſi de nouo circa eaz oriretur aliquod dubium. ¶ Glo. in. ca. primo. de poſtu. pre. arguit q; ſic. ¶ Et in hoc tene eam menti. ¶ Sed tu vide Panormitanū in dicto. c. primo. et in. c. ex parte. ei tercio. de verbo. ſigni. vbi poſt Bar. et glo. in lege ab executore. ff. de appella. dicit. q; ſi eſt delegatus non poteſt per. c. in literis. de offi. delega. ſi eſt ordinarius et inferior: et non poteſt. vt in dicta. l. ab executore. vbi textus notabilis. ¶ Maiores autē iudices poſſunt: et videtur tex. in dicta. l. ab executore. ¶ Et ita debet interpretari vt non corrigat: vel mutet: q; declaret tm̄. ¶ Nō tene menti.

¶ An autem arbiter poſſit ſuam ſententiam interpretari poſtq̄ eam tulit. ¶ Vide per Specula. in titulo de arbi. et videtur q; non poſſit per textuz. in c. cum olim. de arbi. et Panormita. ibi. ¶ Et p̄dicta faciunt ad queſtionem. ¶ Nunquid ſtatutarij deputati a populo poſſint interpretari ſtatuta per ſe edita: ſi oriretur aliqua dubitatio. ¶ Johannes and. in dicto. c. ex parte. et Bar. et communiter legiſte in lege omnes populi. ff. de iuſticia et iure. concludūt q; non. ex quo functi ſunt eorum officio. ¶ Immo etiam nec legatus poteſt interpretari ſuam conſtitutionem poſtq̄ functus eſt officio ſuo ſm Panormita. in dicto. ca. ex parte. ¶ Nec ob. ſi dicatur q; ei? eſt interpretari: cuius eſt condere: quia in veritate non videntur iſti condidiſſe ſtatuta: ſed populus qui dedit auctoritatem: quia is dicitur facere cui? auctoritate fit: vt in. c. ſi diligenti. de p̄ſcri. ¶ Et ideo recurrendum eſt ad populum: ſeu ad conſiliū generale. ¶ Et intellige. q; debet recurri ad populū ſeu conſilium: quando interpretatio eſt valde dubia. ¶ Secus ſi eſt clara et iuri conſona: quia tunc iudex coram quo vertitur queſtio poteſt interpretari ſtatutum. ¶ Sicut dicimus in. l. communi. et priuilegijs principis: vt notat Inno. in. ca. cum ſpeciali. de ap. facit. l. vnica. C. de profe. in vr. conſtan. lib. xij. vbi datur inferioribus et doctoribus poteſtas interpretandi. ¶ Adde tamē quod notat Ludo. ro. in ſuis ſingularibus per. l. paul?. la prima. de re iudicē. q; iudex poteſt eadem die poſt ſententiam latam ſupplere circa acceſſoria. ¶ Idem in arbitro. per glo. ſingularem in. l. q; arbiter. et ſi errauerit. ff. de arbi.

¶ Utrum miniſter peccet exequendo ſententias iudicis contra innocentem. ¶ Reſpon. ſm Thomā ſecunda ſecunde. qōne. lxiij. ſi ſententia continet intolerabilem errorem: miniſter non debet obedire. ¶ Alis excuſarentur carnifices qui martyres occiderunt. ¶ Si autem non contineat manifeſtam iuſticiam: non peccat preceptum exequēdo: quia ipſe non habet diſcutere ſententiam ſuperiorus. nec ipſe occidit ſed iudex. cui miniſterium adhibet. ¶ Et intelligit Ray. q; ſi ipſe miniſter ſciat q; cōdemnatus innocens eſt. non debet exequi mandatum iudicis. ¶ Secus ſi dubitat. tunc enim excuſat obediēdo. xxiij. q. j. quid culpat.

¶ An autem iudex puniens principaliter propter pecuniam peccet mortaliter? ¶ Vide. j. Matrimonium. j.

Iudex. ij. Judex eccle ſiaſticus ordinarius ſiue delegatus. qui contra iuſticiā z grauamen alterius partis in iudicio quicq̄ facit per gratiam. vel per ſordes: puta per pecuniam: ſuſpenſus eſt per annum ab executione officij. ¶ Et debet condemnari ad extimationem litis parti quam leſit. ¶ Et ſi ſuſpēſione durante ingeſſerit ſe diuinis: fit irregularis. z non niſi p papam poterit diſpenſari. c. cum eterni. de re iudi. li. vj.

¶ Munquid pteneat cognitio ad iudicem eccleſiaſticum. ſi iudex laicus tenet malefactorez qui dicit ſe clericum. z petit remitti ad curiā eccleſiaſticā: vel ipa curia petit eum. z iudex denegat? ¶ Rñ. ad iudicem eccleſiaſticum ſpectat cognoſcere: q; de re agit ſpūali. ſiue eccleſiaſtica. ſed debet vocari iudex ſecularis aut alius cuius intereſt. extra de ſent. ex. ſi iudex. li. vj.

¶ Sed quō ꝓcedet in dicta. q? ¶ Rñ. ſi eſt notorius q; ille ſit clericus: ſtatim abſq; alia cognitōe dz reddi. ¶ Nō ſi fama publica de hoc eſt: vel ipſe ꝓ clerico cōiter habeat: vel ſe prius nō gerebat ꝓ laico. z de p̄bēſus fuit cum tonſura z habitu clericali. dz eis reddi incōtinēti. ¶ Non dico ſine cauſe cognitiōe. ſz añ cauſe cognitionē de clericatu. ¶ Ita tñ q; ꝓbandi neceſſitate. nō ipſe ſed aduerſarius aſtringat. ſi vo ante depēhenſionē ꝓ laico publice ſe gerebat. z ꝓ tali cōiter habebat. etiā ſi tpe depēhenſionis erat in clericali habitu: nō eſt reſtituēdus quouſq; fidē fecerit de clericatu. ¶ Sed tñ interim cōtra eum ꝓceſſus iudicialis quieſcet. d. c. ſi iudex.

¶ Sed querit de. q. quotidiana. ¶ Pone aliquis eſt effectus clericus poſt delictum: puta. poſt homicidium. ¶ A quo debz puniri. ¶ An a iudice ſeculari: vel eccleſiaſtico? ¶ Rñ. ¶ Barto. in. l. j. ff. de penis refert Dy. determinaſſe hanc. qō. in. l. ¶ Item vulpianus ff. de ex. tu. diſtinguendo. q; aut fecit ſe clericum in fraudem. ¶ Et tunc iſta allegatio q; eſt clericus: non ꝓdeſt: vt. l. ſi marit?. §. j. ff. de adul. z. l. hos accuſare. ff. de accu. ¶ Aut eſt certum q; fecit hoc ſine fraude. z tunc ꝓdeſt ſibi iſta allegatio. vt dicta. l. hos accuſare. §. hoc beneficio. ¶ Aut eſt dubium. ¶ Et tūc ſi quidem erat accuſatus: vel infamatus de crimine. preſumitur hoc feciſſe in fraudem. ¶ Concordat Guido de ſu. z Specu. in titulo de reo. ¶ Sed Bartolus dicit q; tota iſta determinatio Dy. loquitur ante q̄ proceſſus ſit inchoatus contra eum. ¶ Sed ſi proceſſus eſſet inchoat?. tūc quid iur? ¶ Vel q̄d ſi eſſet lata ſnīa. z poſt ſnīam efficiat clericus. ¶ Dicit tex. cū gl. q; nō ꝓſit iſta allegatō: vt. l. ſi q̄s poſtea. ff.

de iudi. z l. cum quedam. ff. de iurisd. om. iu. Sed Jo. an. in. c. j. de obli. ad ratio. vt refert Bar. in. d. l. j. dicit. q predicta sunt vera q̃tum ad executiõez faciendam in rebus. Sed q persona possit capi z detineri in carceribus: vel decapitari: hoc fieri nõ potest: cum persona clerici sit exempta a manu iudicis secularis. Et quod de clerico dicit. Idem dic de monacho: seu alio qui regulam professionis fecisset: quia q̃tum ad mundum est mortuus. vt. l. deo nobis. C. de episco. et cleri. Et idem concludit Bart. dicens q iudex secularis non potest punire: nisi prius degradetur. Et quia episcopi istã degratiõez non facerent. Ex isto inconuenienti sequit aliud inconueniẽs: q iudices seculares contra iusticiam faciunt iusticiam de eis et eos puniũt. Predicta vera: nisi facerent professionem existentes in carceribus. vt notat Joban. an. ibi. Item predicta vera in illis qui efficiuntur clerici vel faciunt professionem. ita q efficiuntur religiosi. Sed in illis q mutant habitum et efficiuntur bigini: seu milites gaudentes: posito q habeant priuilegia q sint exempti a curia seculari: mutatio talis habitus sibi non prodest: quia illa regula non facit eum clericum: nec religiosum. Idem Guil. de laude.

Utrum iudex ecclesiasticus possit iudicare de subditis laicorum principum: et de ipsis principibus. Respon. omnis christianis ratione peccati efficitur de foro ecclesie. extra de iudi. nouit. Jõ si iudex laicus negligit facere iusticiam de subdit̃: potest ecclesiasticus iudex illum compellere ad tenendum iusticiam vel supplere defectum eius: cõgnoscendo de causa. et sic de illius subditis iudicare. extra de foro compet. ex transmissa. et. c. licet. et ca. ex tenore. xxiij. questõne. v. administratores. et in dicto. c. administratores. habetur q si iudex secularis ab episcopis et ecclesiasticis viris conuentus fuerit vt faciat iusticiam et neglexerit: post. j. ij et. iij. monitionem: communione est priuatus. Et dicit ibi glo. et sic est excommunicatus ipso iure.

Utrum iudex ecclesiasticus possit iudicare de infidelibus? Respon. fm Ray. directe non iudicat de his qui foris sunt. scilicet aliquas eis religionis regulas apponendo. sed indirecte iudicat christianos: ab eor̃ cõmunione subtrahendo. vt̃s. Judeus primo.

Judiciuz. Quid est dicere: debet procedi simpliciter. z sine strepitu et figura iudicij? Rñ. tũc nõ oportet q necessario exigatur libellus vel litis cõtestatõ. Potest etiam iudex procedere tempore feriarũ ob necessitates hominum indultarum. et multa alia succidunt. vt in cle. sepe. de verb. signi. verbum summarie. circa ordinẽ procedendi. id est breuiter. Ita tamen q totam substantiam comprehendat. Unde in processu: nihil de substantialibus debet omitti. vnde libellus ita bene debet esse formatus sicut cum ordinarie proceditur. Item contestatur lis. Item sententia diffinitiua datur. verbũ de facto. intelligit manu regia. l. ij. in pan. ff. de ori. iur. Et sic omissa omni iur̃ solennitate. non autem q iura alterius vllo modo ledant contra naturalem equitatẽ. Verbum omni solennitate omissa: tollit omnis solennitas iuris ciuilis. Ea vo que sunt de iure gentium. naturali: vel diuino ablata nõ sunt: puta. q in ore duorum z̃. nec poterit tollere defensionem. nec poterit examinare testes parte absente sed bene poterit recipe absq; iuramento. z diebus feriatis in honorem dei. cum hec solennitas inducta sit de iure ciuili fm Bart. in. l. filiusfa. ff. de dona. Item poterit vigore talium verborum admittere testes z psonas a iure reprobatas: puta. relegatas vel infames. ff. de testa. l. cum lege. Verbũ bona equitate z omissis solennitatibꝫ iuris. Dicas q nõ debet intelligi de bona equitate. hoc est nõ habito respectu ad ciuilia iura. q hoc est contra. l. bona fides. ff. depos. Sed debet intelligi. hoc est non illis iuribus. q ponunt quasdã solẽnitates sensibilitates. q̃ veritatem negocij nõ tangunt. Et ista vocant apices iuris fm Bart. in. l. si fideiussor. ff. quedam. ff. mandati. Negocium vo principale debet decidi p iura. vñ seruandum est ius cõe. Item nota q cum in priuilegijs religiosorum dr̃. q positis rimulis z apicibus iuris libere procedere possint plati ad correctionẽ vitiorum. nõ p hec verba tollit. nec p hmõi eximunt a iure cõi. ad quod oẽs catholici tenent. extra de consti. c. j. Sed nõ tenent ad ea que nõ sunt de substãtia iuris. seu ordinis iudiciarij. sine quibus nõ potest procedi in iudicio cõtentioso. Sicut etiam cum dr̃ in constitutionibus fratrum p̃dicatorum. q electiones fiant fm formã canonicã alijs iuris solennitatibus relegatis. si aliq̃ quid dimitteretur cum procedit p scrutinium. qõ sit de substantia forme. cassaretur electõ. sed ea que non sunt de substantia forme: vt collatio zeli ad zelum z huiusmodi. per illa verba tolluntur fm Archi. flo. verbum sola rei veritate inspecta. p hec verba tollitur omnis solennitas iuris. z relaxate sunt omnes habene iuris ciuilis. et solum remanet id quod est de iure naturali. Ita q error formularuz seu solennitatum iuris. seu earum omissio non nocet propter illud verbum. sola. Quod denotat singularitatem z vnitatem. Ita q sola veritas inspiciatur. z nõ ad aliud habeatur respectus. Item in causis plenarijs requirit citatio peremptoria. In summarijs autem non. vt notat Panor. in. c. consuluit. de offi. dele. Item vbi nõ requirit ordo iudiciarius. ineptitudo libelli nõ viciat. pcessum. de elec. c. bone. el. j.

Quatuor modis puertit iudicium. xj. q. iij. quatuor. que continent in his versibꝫ. Quatuor ista. timor. odium. dilectio. census. Ppe solent hoim rectos puertere sensus.

Jurare. Quid sit. Rñ. fm Tho. scõa scõe. q. lxxxix. iurare est deum in testez vocare. z est actus latrie. vñ Piero. sup Math. Qui iurat: aut veneratr: aut diligit eum p quem iurat.

Utrũ liceat iurare p creaturas? Rñ. fm Tho. vbi s. iuramentũ principaliter refert ad ipm deũ. cuius testimonij inuocat. Secdario aũt assumunt

alique creature: non fm se: sed in ꝯtum in eis diuina veritas manifestatur. Sicut iuramus per euangelium. id est per deum: cuius veritas in euangelio manifestatur. et per sanctos qui hanc veritatez crediderunt. Illius quoq; est modus iurandi per execrationem: quando inducitur creatura aliqua in qua diuinum iudiciuz exerceatur: sicut solet ꝙs iurare per caput suum: aut per filium suum: ⁊ huiusmodi. ꝙ autem dominus prohibuerit iurare p creaturas Mat. v. intelligitur prohibitum: ita ꝙ eis exhibeatur reuerentia diuina. Sicut iudei per angelos et creaturas iurabant. Et eodē modo punitur clericus iurans per creaturam. xxij. qōne. j. clericum. et. c. si quis per capillum. Boñ. autez in iij. distinctione. xxxix. dicit. ꝙ dominus prohibet iurare p creaturas: fm ꝙ ipe creature fm se pside rate in veritatis testimonium inuocant: q; sic crederetur ꝙ aliquid numis esset in eis. Et hoc modo esset ibi superstitio: quia ei vltra debitum reuerentia exhiberetur. Sed iurare per creaturam relatam ad creatorem: hoc est prout relucet in ea vestigiū diuine veritatis: sic licitū est.

¶ An iurans: non necessitate: sed ioco aut leuitate peccet mortaliter? videtur ꝙ sic: quia facit cōtra preceptum secunduz decalogi scilicet. Non assumes nomen dei inuanum. Sed omnis qui necessitate cessante: vel vtilitate iurat: assumit nomen dei inuanum. ergo ⁊c. Item iuramentū debet habere tres comites. scilicet veritatem. iusticiā. et iudiciū. xxij. qōne. j. et iurabunt. Sed iurans ex ioco: vel leuitate non habet iudicium in se. id est discretaz deliberationem. vt scilicet non iuret etiam verum nisi p̄pter necessitatem et vtilitatem. xxij. qōne. j. Ita ergo. Ergo tale iuramentum est illicitum: et periurium vocatur. xxij. qōne. ij. anima duertendū. Omne autem periurium est mortale peccatum. ergo mortaliter peccat. Respon. ex notatis per Boñ. vbi supra. ꝙ iurans verum: ꝙuis leuitate et ioco vel huiusmodi non peccat mortaliter: nec dicitur inuanum iurare fm eum: quia inuanuz iurare esset: quando non ad finem illum propter quē principaliter institutum est iuramentum quis iurassz. Finis autem eius est cōfirmatio veritatis: vel fm Thomam iuramentum ordinatur principaliter ad confirmationem dicti humani: quod idem est cum dicto Boñ. Dic ergo quotiens cunq; verum iuratur: non inuanum dicitur iurari. Et sic patet sol'. ad primum. Ad scōm dicitur concedendo. ꝙ omne iuramentuz debet habere tres comites. Et si non habet dicitur periurium: sed nego ꝙ omne periurū taliter acceptuz: sit peccatum mortale. vt dicit idez Boñ. vbi s. articulo. j. q. iij. in corpe questionis. Ibi enī p̄cludit ꝙ nō omne periurium est peccatum mortale: sicut id quod nō est deliberatū Sicut est in casu nostro. Deficit enim iudicium: vt dictum est. Si tamen iuramento desit primus comes. tūc regulariter talis iurans dicit periurus. ⁊ tale periurium est peccatum mortale. Secus autem vbi iuramento adsit veritas: licet ablit iudicium. Nam tunc non semp iudicandum est de peccato mortali. vt infra diffusius dicetur. Idem tenet pa

nor. in. c. sicut nostris. extra eo. vbi dicit ꝙ si ꝙs iurat temere. id est sine necessitate: vel vtilitate: sen ioco: tunc peccat venialiter. licet hoc casu videat temere iurare. Et sic nō omne temerarium iuramentum est peccatum mortale. Secus si iuraret illicitum.

¶ Quid de illis qui iurant per membra dñi honesta. vt per corpus vel caput. Aut inhonesta: vt faciunt ribaldi. an semp peccent mortaliter? Rñ. p declaratione predictorum. ⁊ totius materie iuramēti. ponent conclusiones quatuor. Prima cōclusio. ꝙ pferens blasphemiam in deum vel sanctos. seu dicendo deum nō esse iustum. omnia non bene disponere: vel esse partialem: vel pditorem: vel deum esse maledictum: vel sanctos ⁊ huiusmodi. quodlibet istorum est mortale. si aduertit quod dicit ⁊ intelligit. extra de male. c. statuimus. vbi ꝓpter gratuitatem criminis debet imponi penitētia publica Secunda conclusio. nominare mēbra dei: vel beate virginis: aut sanctorum vel sanctarum in contemptum: vel nominando eorum membra anteriora: vel posteriora. vt faciunt ribaldi. etiam peccāt grauissime ⁊ mortaliter. si aduertunt que dicunt ⁊ intelligunt. d. c. statuimus. ⁊. xxij. q. j si quis p capillum. Tercia conclusio. ꝙ piurans. etiam in cōi sermone. ⁊ extra iudiciū quacūq; ex cā: vel vtilitate vel iocositate. vel leuitate. ⁊ qualicūq; mō. nō solum p̄ sancta dei euangelia: vel per corpus xp̄i. sed etiā p̄ fidem meam: vel si deus me adiuuet. per virginem Mariam. per crucem. per animam meam. p̄ sanctum Anthonium. vel conscientiam meam. in predictis casibus. semp est mortale. quādo aduertit se iurare ⁊ falsum dicere. ⁊ totiens quotiēs iurat. hec conclusio patet ex predictis. quia talis directe facit contra scōm p̄ceptum decalogi. Inuanum enī iurat. Et sic indubitanter peccat mortaliter. Quarta conclusio infertur correlarie ex predictis. ꝙ si quis iurat per membra dei: vel sanctorum. que in hominibus non censent turpia: vel inhonesta. vt per corpus xp̄i. vel sanguinem eius. caput: vel oculos: vel ventrem ⁊ huiusmodi. vel sancta dei euangelia. fidem dei. crucem sanctam. p̄ sanctum Anthonium et quecunq; similia iuramenta. non peccat mortaliter veritatem dicendo. Hec conclusio patet. quia talis nō dicit inuanum iurare. ex quo tali iuramēto nō deest primus comes ⁊ principalis. qui est veritas. dato ꝙ desit iudicium. Predictis tñ non obstat. d. c. si quis p capillum. vbi dicit ꝙ si quis p capillum dei: vel caput iurauerit. si est clericus dz deponi. si laicus excōicet. Et p ꝓns talis peccat mortaliter. cum nullus debeat excōmunicari. nisi propter peccatum mortale. ⁊ tñ dicta membra nō sunt turpia nec inhonesta. Ad hoc respōdet Boñ. vbi supra. ꝙ canon loquitur contra illos qui credebāt deum fm diuinitatem habere caput ⁊ capillos. et tales erant blasphemi. aut certe contra illos qui irreuerenter nominant mēbra christi. ⁊ quodam exquisito modo iurandi. diuidunt ipsum quasi membratim Secus aūt in casu nr̄o. Adde etiā p̄dictus ꝙ notat Archi. flor. in sum. ꝙ si quis etiā cū iuramento ꝓmittat se aliquid facturū. qō nō est alicui

importantie boni vel mali: vt mater de verberando filium: vel de bibendo: vel non. et huiusmodi: videtur veniale iuratio et periuratio. ¶Nec archi. florē. ¶Hoc intellige verum: maxime si quādo iurabat habebat intentionem faciendi illud qđ iurabat: licet postmodum mutauerit intentōez aliqua de causa.

¶Quid si quis ex impetu iurauit id quod deliberate nō iurasset: vbi dicit q debet seruare: si licitū est. Sed ꝓtra hoc est. d. An. in. c. sicut ex literis. de iureiu. vbi dicit q si fuit tanta iracundia: q id deliberate nō iurasset: tale iuramētū nō est obligatorium. ¶Nam ꝓcedunt a pari votum ⁊ iuramentū vt notat in. c. j. et. ij. de iureiuran. ¶Et ita ibi determinat. d. An. per illud quod dicit Tho. q̄ in voto tria sunt necessaria. s. deliberatio. ꝓpositum voluntatis. ⁊ promissio. ꝯ idem in iuramento. Idem tenet glo. singularis. in. c. dudum. de quer. comin. q votum factum calore iracundie nō obligat. ¶Et ibi tenet Panor. q vbi tantus fuit iracūdie calor: q sedato calore non fecisset votū: nō obliget apud deū: q deus vult militem omnino voluntarium. c. nō est. xv. q. j. ar. in. d. c. sicut. ¶Tamen q difficile est talem calorem ꝓbare: seruaret in practica opinio Johan. an. qui voluit q votum factum calore iracundie obligat: nisi esset tant⁹ q saperet quādam mentis alienatōnem ex multo furore. ¶Et sic intelligit glo. s. ¶Et sic panor. videtur dicere. q vbi ꝓstaret de ei⁹ voluntate. puta. q sedato calore non fecisset tale votum: nō obligaret in foro ꝓtentioso. In foro autem anime stabitur dicto eius. Idez in simili videt dicere glo. in. c. ex literis. de diuor. vbi dicitur q ꝓfessio facta calore iracundie: non preiudicat: nisi detur perseuerantia. Idez tenet panor. in. c. si vo. de iureiur. ⁊ allegat. d. An. ꝓ hac opi. in. c. sicut. ¶Et credit q huius opinionis sit etiam Jo. an. q si calor iracundie fuit tantus: q illud deliberate non iurasset. non est obligatorium tale iuramētum: qz deficit iudicium seu discretio.

¶Quid dicendum de iuramentis in quibus deficit alius comes. puta. iustitia an talia sint obligatoria. ⁊ talis iurans peccet mortaliter. Nō est valde pulcra. ¶Dicendum primo. ꝓout hz ꝓ Archi. in. c. si aliquid. xxij. qōne. iiij. ⁊ per Panor. in dicto. c. si vo. q quicunq; iurat se aliquid facturum: obligatur ad illud faciendum: nisi illud vergat in interitum salutis spiritualis: vel corporalis: vel in dispendium salutis eterne: vel in peiorez exitum: vl contra bonos mores naturales. et dicitur vergere in interituz salutis spiritualis: quando obligat ad peccatum mortale: quod est mors anime. Vergit autem in interitum salutis corporalis: quando obligat ad id qđ est mors corporis. Dicitur autē vergere in dispendiuz salutis eterne: quando obligat ad veniale: quasi disponat ad mortale: et sic ad interitum salutis eterne. Quarto casu. qñ tendit in peiorem exitum. Et hic casus est multum generalis. et potest in se comprehendere peccatum mortale. et veniale. ¶Et textus in dicto. c. si aliquid. dicit tale iuramentum non seruandum. ¶Et Archi. ibi dicit. q iuramentum vergit in peiorem exitum sex modis. Primo. quando iuratur aliquid quod est mortale. Secundo. quando iuratur aliquid quod est veniale in se. Tercio. quando iurat aliqui qđ ex se est indifferens. tamen ex circunstantia efficit veniale vel mortale. Exemplum. vt si quis iurauit q nunq̄ erit negociator: vel mules: vel q non recipiet feudum a tali domino: vel q non recipiet mutuum: vel quid simile. certe si res venit ad casum in quo non potest aliter viuere nisi veniat contra iuramentum. nō tenet illud obseruare. quia si a principio fuisset iste casus. iuramētū fuisset temerariū. ¶Et ideo potest ꝓpria auctoritate contrauenire. quod est notandum. Quarto. cum iuramentum excludit opus faciendum ex charitate. vt quando iurat q nihil ex charitate dabit tali: vel quid simile. quia non est verisimile q deus recipiat talia. cū ipse mandet opera charitatis exerceri. ⁊ iuramentum non debet esse iniquitatis vinculum. extra. e. quanto. Quinto. cum excludit opus de genere bonum. vt cum quis iurat q nunq̄ erit episcopus vel clericus: vel monachus: vel non celebrabit vsq; ad mensem. vel q non ieiunabit ꝓ peccatis suis in pane et aqua. vel nō dicet psalmos: vel q nō ieiunabit in licitis ⁊ honestis vsq; ad certū tēpus. Hu. tamen notauit. xxij. q. iiij. in principio. q talia iuramenta. sez q nunq̄ erit episcopus: vel religiosus et generaliter omnia quibus iurat aliquid quod non est mortale nec veniale. sunt seruanda. Idem Gratianus. xxij. q. iiij. §. vlti. Sed Archi. lxxxv. dist. florentinū. improbat opinionem illam ꝑ tex. illum. ꝑ quem habetur q qui iurauit q nunq̄ erit epus. repellitur ab episcopatu. Sed potest dici q hoc non est. quia iuramentum sit obligatoriū sed quia mortaliter peccauit temere iurādo. ¶Cum aūt sint due partes iniusticie. sez facere malum ⁊ declinare a bono. Sicut iuramentum nō obligat ad faciendū maluz. ita nec obligat ad declinandum a bono. cum nulla sit vtilitas in obseruatiōe talis iuramenti. ¶Et hoc dico ꝓpter obedientiam: ꝓpter quam ⁊ si non sit faciendum malum. est tamen dimittendum bonum. cuius dimissio compensatur cum bono humilitatis. que seruatur in obedietia. Preterea: cum dominus consulat opera perfectionis. contra ius quoddammodo esset: si vellet q occasione iuramenti a talibus aliquis abstineret. Vexto. cum excludit opus indifferens. pia intentione ꝓ deo vel ꝓximo faciendum. vt si quis iuret q non loquetur Martino. vel q non intrabit domum eius. vel non coquet ad furnum eius. vel ad eius molendinū non molet. vel non vendet ei rem ꝓ minori precio q̄ tali ⁊ similia. ¶Non tenetur iurans ad obseruantiam talis iuramenti. si vult contrarium facere pia intentione propter deum vel ꝓximum: vel saltem ad tollendum scandalum ꝓximi. contra quem sic iurauit. Unde fm Ponal. in primis tribus casibus. potest quilibet sic iurans propria auctoritate contrauenire. sed imponenda est ei penitētia de temerario iuramēto. in reliquis autem tribus q̄ quis huiusmodi iuramenta nō sint obligatoria. nec imponenda sit penitentia ꝓpter transgressionem ipsorum tanq̄ ꝓ mortali ⁊ non

expedit tamen ꝓpria auctoritate contrauenire: nisi ꝓpter vrgentem necessitatem: tum ꝓpter reuerentiam sacramenti tum ꝓpter scandalum simplicium.

¶ Ex predictis decidit qō. an valeat iuramentuz qō quis prestat de non fideiubendo pro alio. Jo. an. dicit q aut salus ꝑrimi periclitat nisi fideiubeatur. Et tunc nō tenet ad obseruantiā talis iuramenti: quia iuramentū nō extenditur ad hunc casum incogitatum. Et si tūc cogitasset: iuramentuz fuisset temerariū. Et sic nō obseruandum. Et hoc habet Panor. ꝑ indubitato in. c. si vo. de iureiur. q in tanta necessitate tenetur quis subuenire ꝓximo. lxxxvj. di. pasce. imo panor. sentit. q tale iuramentum nō obligat: vbicunq; ꝑrimus vere indiget tali fideiussione: licet nō periclitet salus ꝓpria: etiā tenendo q dare elemosynā nō sit in ꝓcepto: nisi in extrema necessitate. q licet fideiussio hoc casu nō sit in ꝓcepto: tñ est de cōsilio. 7 ē op? ex pietate faciendū ꝑter deum et amorē ꝓximi. Sed nō pōt quis obligari: vt nō faciat opera pietatis 7 pfectōnis: q nō est verisimile q deus talia iuramenta recipiat ꝓtra ꝓfitum suum. Et idem p omnia dicendū: qū quis iurauit non mutuare pecuniā eadem ratōne. Et videtur innuere Panor. q in p̄dictis iuramentis: iurans potest auctoritate propria ꝓtrauenire: ex quo expresse dicit. q talia iuramenta nō sunt obligatoria. Idem videt innuere glo. Ray. que dicit q petēda est absolutio a superiore: qui hmōi iuramenta debet defacili relaxare. vel potius ostendere obligatoria nō fuisse. Pro predictis facit singulare dictū monal. in ti. de iuramento vbi facit regulam generalem: q vbicunq; quid iuratur faciendū vel vitandum: qō facere vl vitare circumscripto iuramento esset mortale vel veniale: non est seruandū huiusmodi iuramentū sed potest auctoritate propria contrauenire. Nec monal. Dispensatio enim requiritur in iuramento licito: aut quando dubium est an sit licitū. Sed vbi constat q tale iurametum est illicitū: nulla requiritur dispensatio. Et satis videtur illicitū quādo est contra charitatem ꝑrimi. Pro hoc facit singularis theorica Jnno. in. c. venerabilem. de elec. q non solum in temerarijs iuramentis: sed etiam in licitis et honestis potest quis venire contra ꝓpria auctoritate: instante necessitate: si superior nō possit adiri. xj. qōne. iij. anteceſſor. Idem putat: si magna vtilitas spiritualis hoc exigat. Sed hoc vltimum non placet Hosti. quia proꝑter vtilitatez non est periurium cōmittendum. Sed. d. Lardi. placet dictum Jnno. quia magna vtilitas equiperatur necessitati: vt notat idem Jnno. in. c. cū omnes. de consti. Et hoc etiam placet Panormi. Et hoc quando imminueret talis vtilitas pro qua superior ipsum: si potuisset adiri: verisimiliter absoluisset a iuramento. Idem tenet Directoria. lib. ij. de hac materia vide singularia supra. Alienatio.

¶ Quid si quis: quia iurauit facere aliquid quod est veniale peccatum: ideo committit illud? Rñ. fm Guil. Du. notauit q talis mortaliter peccat. nam impia est ꝓmissio que scelere adimplet. xxij. q. iij. in malis. vt si quis ꝑter hoc q iurauit superflue comedere: vel dicere verbum ociosum. superflue comedit: vel loquit ociose. talis mortaliter peccat. nō q superflue comedit: vel loquit ociose. qđ in se veniale est. sed q transgredit p̄ceptum in malis ꝓmissis 7c. Quidam tñ dicunt vt. vv. q sic transgrediendo non peccat: nisi venialiter: q p̄dicta auctoritas. nō intelligit ita generaliter. q extēdat ad mala venialia. q ꝑtum ad illa nō est ꝓceptum. sed cōsilium tñ. Idem monal.

¶ Quid si iuramentum nō possit seruari sine interitu salutis corpalis. an sit seruandum? Panor. in d. c. si vero. dicit q iuramentum nō est seruandum qū sine interitu salutis corpalis seruari nō pt. hac rōne. Sicut em nō valet iuramentum tendens ad mortem alterius. xxij. q. iiij. c. j. ita 7 fortius. nō debet valere si tendit in mortē ꝓriam: vt in. c. si non licz. xxij. q. v. Glo. tñ in. d. c. si vo. hoc intelligit de rum qū directe vergit in mortem. Secus si occasionaliter. Ponit exemplum in vltramontano qui iurat trahere moram de mense augusti. rome. Nam sic iurans debet iuramentū seruare fm glosam qū velit dicere q licet aliqū ex tali mora ꝑter intemperiem aeris cōtingat vltramontanis mors: tñ hoc nō semp accidit. Et sic directe non tendit ad mortem. sed occasionaliter. Sed Jo. an. dicit dictū glose verum. nisi ex imminēte infirmitate. vel cōplexione iudicaret sic iurās moriturus ex tali mora. qđ est valde notandum. Et ꝓbatur rōne. nam ex his circūstantijs iuramētum apparet temerariū. ideo nō est verisimile q deus recipiat tale iuramentum ꝑ qđ creatura incurrat mortem. Et ꝑ hoc dicerem q si a peritis medicis diceret fratrem cartusiensis ordinis nō posse aliter mortem euadere. nisi p esus carnium. q non obstante regula seu voto. deberet carnes comedere. Sicut em iuramentū non ligat ꝑter piculum mortis ita nec votū. cum paribus pal sibus ambulēt: vt notat in. c. j. 7 c. debitores. extra eo. 7 c. licz. 7 c. magne. de voto. Ferē tñ q magister Ray. de villa noua summus medicus fecit tractatum. in quo concluſit vitā posse restaurari sine esu carnium. Dicit enim q vinum mediocre: maxime aromaticum. 7 vitella ouorum mediocriter mollia que acutissima digestione conuertunt in laudabilem 7 multum sanguinem sunt ad hec magis conpotentia q̄z carnes. Et certe si hoc est verum cessat primum dictū. Sed vbi ex circūstantijs media diceret cōtrarium. ꝓcederet dictū meū. Item posz contingere q infirmo ova essent fastidio. Item q non posset illa capere vt plures existunt quo casu in dubie illud esset tenendū. Haz necessitas excusat ab omni ꝓcepto. vt in. c. ij. de obser. le. Nec Panormitanus.

¶ An aūt iurans redire ad carcerem teneaz redire Dic fm doct. q si carcer erat iniuriosus: hoc est. q iniuste detinebat. non tenet redire. Secus si iuste vide hunc casum diffuse s. Accusatus. 7 c. Incarceratus.

¶ Qui sunt illi qui admittuntur ad iurandum? Rū. fm Directoriam. vbi s. q ois qui est dolica-

par: ꝛ talis ex iuramento obligaꝫ. sed vsq; ad. xiiij. annos pater pōt reuocare q̄cūq; scit. xxij. q. v. parauli. Sed votum religionis nō teneꝫ statim reuocare cum scit. sed tm̄ ad annum et diem contradicere. dum tamen nō consenserit. xx. q. ij. puella. Itē clericus iurare non debet nec compelli potest. nisi in sex casib⁹. extra de elec. significasti. qui in his versibus continenꝫ. Par ꝛ fama. fides. reuerētia. cautio damni. Defectus veri. sibi poscunt magna cauueri. Pro pace iurare licet. xxij. q. j. omne. extra de iudi. nouit. Fama. p fama conseruanda p purgationem: licet. extra de pur. ca. quotiens. Fides. p fide retinēda si suspectus est in fide. de cō. dis. ij. ego berēgarius. Reuerētia p reuerētia seu obediētia exhibēda supiori. xxij. di. q̄q̄. Cautio dāni. p dāno dato iuraꝫ. ij. q. j. in primis. Defectus veri. pvē ritate habēda vel inquirēda vbi alij desunt. d. c. significasti. ꝛ d. c. omne.

Qvtrum siquis simpliciter iuret intelligatur aliqua conditio: Rñ. fm Hosti. multe conditiones etiam si taceant intelliguntꝫ. Primo intelligitur. si deo placuerit. Secō si pape placuerit. extra eo. venientes. quia in omni iuramēto excipiꝫ auctoritas superioris cuiuscūq;. extra eo. ea te. Et ꝓpter hoc Fede. cōsilio. crcj. format hanc. q. Quidaz clericus scholaris in minoribus filiussa. existens in studio de voluntate patris obligatus est p iuramentum non exire districtum boñ. nisi prius solueret debitum. reuocatus a patre ad certam diem. petita licētia a creditore. sed nō obtenta rediit ad patrem vel epm. nunquid sit periurus: Et concludit. q primo excusaꝫ ꝓpter p̄ceptum patris. ad quod multiplicit er ex lege filius est obligatus. ergo videꝫ q omnis obligatio. etiam facta cum iuramento p filium. intelligatur: saluo iure patris. Et inter alias conditiones quas habet iuramentum ista est potior. q in eo intelligiꝫ saluum ius alterius: vt extra eo. c. cum contingat. ꝛ c. quanto. ꝛ d. c. venientes. hinc est q filiussa. nō potest vouere sine consensu patris. excepto voto religionis. p quod soluiꝫ patria potestas etiam cum iuramēto: vt. xxij. q. v. c. pueri. Et licet ille canon videaꝫ loqui de impuberibus. Idem est de puberibus. Maz in impuberibus obligat etas in puberibus patria potestas. Et concludit Fede. q iste scholaris excusareꝫ a periurio. etiam ꝓpter iussum epi. Addit tamen q p̄dicta intelliguntꝫ vera. vbi filius non procurauit se reuocari. al's secus. Tercio subintelligiꝫ. si res in eodem statu pmanserit. extra eo. quēadmodum. ideo si quis iurauerit accipe Bertā in vxorē. si ipsa postmodū fuerit fornicata: vel supuenerit lepra. vel alia infirmitas incurabilis. non teneꝫ obseruare iuramentum. d. c. quēadmodum. Et ob hoc Bar. in. l. qui seruum. de verb. obli. determinat hanc. q. Feci pacem cum meo inimico. ꝛ pmisi eum non offendere. Demū ipse fuit exbannitus. Et ex forma statuti quis pōt impune occidere eum. An eum occidendo videar frangere pacem: Oldra. determinauit q non. arg. d. l. qui seruum. iuncta. l. si seruum. de ver. ob. Idē tenet Bart. Et ꝓbat hac rōne. quia ꝓmittendo non offendere intelligiꝫ. nisi lege permittente vt. l. quero. ff. inter locatorem. ff. loca. Item quia ita videtur facta par. scz rebus sic stantibus. d. c. quemadmodum. Idē videꝫ tenere Joh. an. in. c. frustra in mercu. de re. iur. in. vj. Item promisisti me non offendere sub pena. c. duca. Offendis consociū meum. id est qui me insectaꝫ gratia defensionis: vt nihilominus tenearis ac si me offendisses. de quo p Spec. ꝛ Jo. an. in titulo de pace ꝛ treuga. Quarto intelligiꝫ. si seruetꝫ mihi fides seu promissum. extra eo. quenit. Et ob hanc conditionem dicit Barto. in. l. si cum venerit. ff. p socio. q si. pmisi non dividere societatem. intelligiꝫ si seruetꝫ mihi. pmissum. Et addit q ista conuentio habet etiam istam conditionem. nisi socius sit vitiosus vel molestus. Nō est vtile ad. q. q pupillus non potest. puocare ad diuisionem socium: vt. l. si pupillorum. ff. de re. eorum. Quod intelligiꝫ. nisi habeat socium odiosuz vel molestum. Et hoc etiam facit ad testatores qui sepe apponunt in testamēto. q fratres nō possint dividere. Intelligiꝫ eñ sub dictis conditionibus. Et q̄ huiusmodi. pmissiones obligent. vide s. Fides. Quinto. intelligiꝫ si res sit honesta et possibilis. d. c. quēadmodum. ꝛ c. quintauallis. extra eo. Berto. si iurauerit mihi reddere pecuniam subintelligiꝫ. si ego tibi numerauero. Et. de non nu. pe. l. indubitati. Septimo. si iuro dare tibi dotem intelligiꝫ si nuptie fuerint subsecute: vt. ff. de iu. do. stipulationem. Octauo. si non immoderatum quid p̄ciatꝫ a superiore vel ab arbitro: vt filios exheredare: vel vxorem expellere. d. c. quintauallis. vel curiam principis non intrare si erat consiliarius vel ad aduocatus. extra eo. veniens. Pro hoc facit. quia iramentum non extendiꝫ adverisimiliter non cogitata: vt in. d. c. quemadmodum. Nec obligat vltra consensum. facit dicto. c. quintauallis. ꝛ c. veniens. Et notat Panor. in. c. cum gratia. de comod. Mono. si facultas subsit. extra eo. c. querelam. ꝛ c. breui. vbi habetur q difficultas excusat a periurio licet fm glo. ibi non liberet a pena conuentionali. Decimo. si iurauī tibi reddere. C. libras vsq; ap certum tempus. subintelligitur nisi iudex interdicat arg. extra de censi. significauit. Undecimo. si iuro tibi reddere granum: vel vinum ꝛ huiusmodi. intelligitur eiusdem bonitatis. ff. si cer. pe. cum quid. Duodecimo cum quis iurat factum alterius. subintelligitur. q ad hoc perficiendum bona fide laborabit. extra de spon. ex literis. el. ij. Tredecimo. q̄ iuro tibi fidelitatē. vel q non ero tibi cōtrarius subintelligitur nisi ius meum. vel meoꝝ petendo vel defendēdo extra. e. petitio. Decimoquarto. subintelligitur si ab illo cui iurauī fuero absolutus. d. c. quintauallis. Quindecimo. si vir ꝛ mulier iurēt contrahere. subintelligitur. nisi alteri quid turpe accidat ꝛ huiusmodi: vt dictum est: vel nisi per alterum stet. extra de spon. de illis: vel nisi ex mutuo consensu inuicē se absoluant. etiam si essent iurata extra de spon. c. ij. Sedecimo. si iuro tibi tanq; regi vel episcopo. te depositio non obligo. Idem videtur si tu tāq; episcopus iures mihi restituere pe

cuniam quam mutuaui. nam depositus non tenebe-
ris. Quod credo verum si in vtilitatem eccle-
pecunia versa est. xv. q. vj. alius. Item speciales cō
ditiones nō subintelliguntᷣ in iuramento si non ex
primantᷣ. ꝙuis mente concipiantᷣ. xxxij. q. vltima.
c. vltimo: nisi vbi lex exprimit aliquid agi tacite in-
ter contrahentes. tunc illud pro expresso habetur.
d. l. cum quid. ¶ Et hec vera sunt in ꝓmissorijs iura
mentis: sed in assertorijs iuramentis nulla' condi-
tio subintelligitur. ⁊ de tali loquitur. d. c. vltimum
¶ Non tñ dī iuramentum conditionale. ꝙuis om-
nes ꝓmisse cōditiones intelligantᷣ. ff. de cōdi. ⁊ de.
l. conditiones.

¶ Quid aūt sit iuramentū ꝓmissoriū. vel asserto-
rium: Dic fm Ray. q assertoriū est cum iurat de
ptī aut de ptērito: puta. sic esse vel non esse. Pro-
missoriū vo est de futuro: vt cum aliquis iurat ali-
quid se dicturū vel facturum.

¶ Pone. Quidam alij fecit iniuriam. ⁊ pro illa in-
uria petebatur quedam summa pecunie in iudi-
cio. postea compromiserunt in arbitros p iuramē-
tum. qui condemnauerunt eum vt exiret ciuitatē:
nec rediret donec alter duceret reuocandum. nun
quid teneᷣ exire: Rñ. fm Dur. q non. d. c. veniēs.
et. d. c. quintauallis. q illa est pena corporalis que
est maior oīi pecuniaria. ff. de his qui no. infa. q̄d
ergo. §. pena. ¶ Et hic agebatur pecunialiter. Sed
pone q cōdemnauerunt eum ne litigaret p procura
rem. nunquid pōt cōtrauenire: Dost. dicit q sic.
q vsus ꝓcuratoris est valde necessarius. ff. de pro
cur. l. j.

¶ Sed pone q ꝓcurator iurauit nomine dñi ⁊ p
iurauit. An ipse ꝓcurator sit piurus: Dic fm quos
dam et bene. q is qui taliter ad iurandum constitu-
iᷣ procurator non est periurus. licet scienter fal-
sum iuret. cum non intendat propriam animā ob-
ligare. puniri tamen debet cum sit cooperator per-
iurij. de offi. dele. c. j. Is tamen in cuius animam
ꝓstatur. incurrit periurium. ¶ Et hoc nota. quia sin-
gulare.

¶ Quid si iurauī tibi dare. x. ¶ Et tu mihi debes alia
x. nunquid possim compēsare: Rñ. Panor. in. c.
ad nostram. el. j. extra eo. dicit q non. quia iuramē
tum est obseruandū in forma specifica. nec sufficit
illud adimplere in effectu. patet ibi per text. illum.
quia iurans teneᷣ prius actualiter soluere. nec suf-
ficit compensare q̄ꝫ compensatio sit ficta solutio
l. si peculium. §. j. ff. de statu lib. ¶ Et dicit Panor. q
doc. nostri communiter sentiunt quod dictum est
Sed contrarium dicit sensisse Bart. in. l. amplius
ff. rem ra. ha. vbi ponit talem. q. Quidam tibi pro-
misit soluere certam quantitatem. ⁊ hoc iurat. po-
stea compensat tecum. nunquid p hoc sit piurus:
¶ Et concludit q non. Nam conditiōes debent im
pleri in forma specifica. sicut iuramentum. vt in. l.
qui heredi. in principio. ⁊ l. meuius. ff. de condi. et
de. Sed iussus dare implet conditionem compen
sando: vt. d. l. si peculium. ergo ⁊c. Preterea: si ego
impedior iusta de causa facere quod promisi. non
sum piurus: vt in. l. fi. ff. qui satisda. co. Sed si ego
non soluo tibi. quando tu debes mihi tantūdem.
ego impedior a te. quia ideo nō tibi soluo: quia tu
non soluis mihi: vnde quasi facto tuo impeditus
non debeo esse periurus. hanc rationem facit tex.
in. l. iij. ver. Item queritur. ff. de sta. lib. ¶ Et conclu-
dit Panor. ob rationes Barto. que videntur val
de efficaces. q ante factum est sequēda opinio pri-
ma. quam tenet Joh. an. ⁊ Inno. sed post factum
vt quis excusetur a periurio. sequenda est opinio
Bartoli.

¶ Quid si quis iurauit tenere obstagia in certo lo-
co. ¶ Et non habet ibi quod comedat. nec vnde sol-
uat: Rñ. fm Hosti. si tempore obligationis. iam
erat non soluendo. tenetur obstagia seruare. quia
videt ad hoc se obligasse vt victuz querat manibꝫ
suis. vel mendicando. Sed si tempore obligatiōis
erat soluendo. ⁊ nunc deuenit ad pauptatem. hic
distinguo. quia si est talis q possit mendicare sine
verecundia. dico idem quod prius. Sed si est no-
bilis. ⁊ in dignitate. tali subueniēdum est iuris be-
neficio. extra eo. querelam. ⁊ c. breui.

¶ Quid si debitor iurauit creditor se soluturuz in
certo termino ⁊ impeditus nō pōt: Rñ. fm Ho
sti. Si quando iurauit credebat se non posse solue
re. vel non habebat probabilem causam credendi
tunc in vtroq casu periurat. quia in primo deerat
veritas. In secundo iudicium. Si vo ab inicio cre
debat probabiliter se posse. soluere nō periurabat.
¶ Et si postea fecit posse suum. nō est periurus. Sed
et multo magis excusatur si misit pecuniam tem-
pore debito. sed casu perdita fuit. extra de iurein.
querelam. q si postea lapso termino posset. et non
solueret. piurus esset'. lapsus enī termini non sub-
stulit obligationē iuramēti. extra de dolo ⁊ contu.
cum dilecti.

¶ Quid si iuro aliquid generaliter. nūquid ad spe
ciale teneor: Rñ. fm Hosti. Cum generalitas ob
scuritatem pariat. nō video cogitasse de his super
quibꝫ specialiter iuraturus nō fuissem. ¶ Et sic inter
ptatum est iuramentum fm intentionem iurāns
quando sine dolo quis iurat. Secus autem quan
do ipse cum dolo est. ⁊ ille cui iuratur est sine dolo.
Ideo si emergat casus inopinatus de quo si cogi-
tassem nullo modo iurassem. nō teneor. Adde sin-
gulare dictum Panor. in. c. veniens. extra eo. vbi
habetur fm Inno. q si iuramentum fuit genera-
liter prestitum. tunc nō extēditur nisi ad ea de qui-
bus cogitatuz est: vel debuit merito cogitari. extra
eo. quintauallis. Si autem iuramentum fuit speci
aliter prestitum. tunc dicit q iuramentum recipit
interpretationem fm ius in foro contēcioso. Sed
in penitentiali fm intentōnem iurantis. ¶ Et p hoc
soluitur qō. Quidam clericus iurauit stare mādā-
to epi: qui pcepit ei vt beneficio renūciaret. ⁊ q nō
appellaret. ¶ Certe exquo non erat verisimile q de
his cogitasset. poterit pcepto nō obstante appella
re. ¶ Et ita fuit determinatū p doc. de ro.

¶ Et p pdicta soluit notabilis qō de mercatore de
robato in nemore. qui timore mortis iurauit latro
nibus. q eisdem portaret certam summam dena-

riorum. Quer an sit obligatus ad obseruandum qđ ꝓmisit: Rñ. fm Panor. in. c. si vo. extra eo. q aut metum passus nō habuit animū se obligandi et tunc nō indiget quo ad deum absolutōne. q de us iuramentum accipit, put ex corde ꝓcedit: vt in c. humane aures. xxij. q. v. Peccauit tñ iurādo. q assumpsit nomen dei sine effectu. Erit tñ peccatū veniale z forte hoc ꝓcedit solum in homīe pfecto. Sed in alio nullum erit peccatum. cum excusetur rōne metus. ꝑ hoc qđ hr in sili. xxij. q. ij. ne quis. Aut habuit animum se obligādi. Et tunc puto q contraueniendo peccet mortaliter. q affuit consensus. Sed rōne metus non puniretur ita acriter. sicut si venisset contra iuramentum libere pstitum. Et dicerem q vbi constaret de hoc. scz q habuerit animum se obligandi. deberet puniri ꝑ mortali. licet nō ita acriter. Et sic restringo. c. verum. §. cetera. extra. e. aut sumus indubio: an habuerit animum se obligandi vel ne. Et dico q sic ꝓprie loquitur. d. c. verum. Nam indubio. psumēdum est q nō habuerit animum se obligandi. Sed q posset accidere contrarium. ideo ne ecclesia daret materiam deierandi: voluit q in dubio obseruaret. Sed post factum respectu pene, que est restringenda. psumit in mitiorem partem: vt. s. non puniat tanq ꝑ mortali. hec Panor. Quo tñ ad primum. scz qñ nō habuit animū se obligandi. tenent theologi. q talis metum passus peccaret mortaliter piurādo. Et hoc videt tutius z rationabilius. Idem dicendum fm Boñ. in. iij. di. xxxix. de eo qui dolose iurauit. cum tñ animū non haberet se obligandi. q licet in foro contentioso talis iurans teneat nō tñ in foro conscie: hac rōne. qñ obligatio iuramenti nō est fortior obligatōe voti: vel matrimonij. Sed matrimoniū non est verum matrimoniū: nisi adsit consensus interior: nec votum est obligatorium nisi adsit intentio obligādi. Sic ergo nec ipsum iuramentū dolosum. Nec obstat auctoritas Isidori q quacunq; arte verborū quis iuret: deus sic accipit: sicut ille cui iuratur intelligit. Rñ. Boñ. q iste sermo causaliter intelligit: vt dicat q deus sic accipit: q; sic vult accipi ab ipsa ecclesia. Et sic vult etiā iudicari. Et vide Boñ. vbi s. vbi querit: an iuramentum coactum sit obligatorium. Quidā distinguunt inter iuramentum assertorium. z ꝓmissorū Respectu assertorij coactio nō excusat a toto: sed a tanto. Si quis coactus iurat z asserit falsum esse verum: incurrit crimen piurij. In iuramento vo ꝓmissorio: coactio que surgit ex metu qui pōt cadere in constantem virum excusat a toto: tale enī iuramentum licitum est. z nō est contra deū. quo quis ꝓmittit aliquid alicui se facturum. Et ideo respectu talis iuramēti pōt interuenire coactio sufficiēs ad inclinandum etiam cōstantem virum. ergo ꝛc. Sed q; Aug. videt tenere tale iuramētum esse obligatorium: vt de quodam qui coactus iurauit ducere quandā in vxorem. Ideo est alius modus dicendi: vt distinguat inter forum ecclesiasticum. et forū conscie. Ita q obligatio iuramenti coacti ecōtrario se habet obligationi iuramēti dolosi. Nam in foro ecclesie iuramentum coactum non est obligatorium. Nam ecclesia pūmit q iurauerit non voluntate implendi iuramentum. sed potius euadendi periculum. etiam in odium violēti. qui nullum habet ius repetendi. In foro aūt dei iuramētum coactum obligatorium est. cum deus respiciat voluntatem interiorem. z voluntas nō possit cogi coactione sufficienti; sed inducente: Et ita cum talis voluntas coacta: volūtas sit. iudicat deus talem hominem obligari: etiam in foro conscientie. Et fm theo. est consulendum ei vt iuramentū impleat: nisi relaxatōnem inueniat. Et hoc si iuramētum fuit respectu rei licite. Nec obstat de voto. scz q vota coacta. non obligant. quia dico q non est simile. quia votum respicit obligationem ad deum: qui vult sacrificia nō coacta. Si quis tñ coactione inducente cogat: vt votum emittat: vicz. vt in periculo mortis existens a dño libereť. non videť absurdum dicere eum esse obligatū. Nec etiā est sile de matrimonio: vt dictū est.

¶ Quid de duobus habentibus mensuram cōitatis: vel ſtateram quam consueuerunt portare ad venientes z mercedem recipere. si iurauerunt sibinuicem decetero nō portare: Rñ. fm. vv. Si ex hoc multum damnificati sunt: puta. quia ꝓfuit esse de alia mensura. nō possunt auctoritate ꝓpria venire contra iuramētum. nisi forte ex hoc ad extremā necessitatem deuenirent: vel nullo modo possent habere vnde viurent. Episcopus tñ absq; tanta necessitate posset huiusmodi iuramentum in melius cōmutare. cum nulli sit vtile z aliquibus damnosum.

¶ Sed si vnus p dictorum piurat. nunquid alter poterit venire contra iuramentum: Dicēdum q si intendebat iurare sub conditione. scz si alter non portaret. tunc altero portante nō tenebit. Si autē absolute iurauit tenebit. q si nescit quō iurauit vel intenderit. tunc si emolumentum est cōmune ambobus. vno piurante: reliquus nihilominus tenebitur. cum nullum ex hoc fiat ei pīudicium. Si autem emolumentū est solum eius qui portat. tūc benignius est interptandum. s. q nō seruanti fidem. nō ꝓmiserit cum dāno suo z lucro alterius. Nam generaliter fm Hostiē. z Ber. si duo sibi aliquid ad inuicem iurauerunt. vno nō seruante. alius nō tenet. extra eo. sicut. el. ij. nisi q iuratus est. esset in bonorem dei. vt si iuranimus q diceremus psalterium ꝓ inuicem. vel ad certam elemosynam daremus.

¶ Nunquid paganus qui iurat p falsos deos nō concessos: teneat: Rñ. fm Ray. q cū iurauit peccatum cōmisit in iurando. Sed si modo nō seruat fidem ꝓmissam: addit peccatum peccato. Concordat Tho. et addit q licitum est accipere iuramentum eius qui paratus est p falsos deos iurare. non tñ licet eum inducere ad hoc.

¶ Quid si quis audit aliquē iurare id: qđ audiens scit falsum esse: Rñ. fm Ray. sufficit audiēti. z tenet vt indicet illis qui pōt ꝓficere. z nō obesse piuro siue eum corripiēdo. siue ꝑ eo orando. xxij. q. v. hoc. videt.

¶ Quid si quis iurauit non reuelare secretum: aut

indistincte teneatur tenere secretum? Rñ. fm Pa nor. de mente Glo. in. c. ego. extra eo. q̃ si quis iurauit non reuelare secretum. debet intelligi de honesto: z nõ alteri nociuo. z q̃ tunc possum reuelare. non tamen omnibus. sed illis qui possunt prodesse. p hoc vide tex. iuncta glo. singulari. in. c. nerui. xiij. dis.

Quid si clericus iurauit se seruaturum statuta in ecclesia sua edita. z postea fit nouum statutum? Rñ. fm doc. in. c. clericus. extra eo. distinguendo. q̃ si in statuto fuit appositum istud verbum. edita et non edenda. q̃ tunc non extendit ad futura. q̃ non debet extendi ad ea de quibus non fuit veriſimiliter cogitatum. si autem nõ fuit appositũ istud verbum. edita. sed simpliciter iurauit seruare statuta Jo. an. z clarius. d. Car. dicunt. q̃ tunc obligaretur etiam ad edenda. Quod non placet Panor. quia propter periculum periurij: iuramentum est grauis preiudicij et stricte interpretationis. Ideo non extendendum. immo potius restringendum vt nõ comprehẽdat etiam quod ex lata verborum significatione posset comprehendere. hoc vult Archi. in. c. ne quis. xxij. q. ij. Posset tamen sic distingui. q̃ aut ista statuta que postmodum fiunt non sunt multi p̃iudicij: z tunc extenditur iuramentũ ad illa. argu. in. l. fi. C. que res pi. ob. po. z quod ibi notatur. q̃q̃ enim periurium sit in se grauissimi p̃iudicij. tamen debemus attendere. nõ ad id quod venit accessorie. sed ad id quod iuramentum obligat principaliter. Dic ad statuta fienda q̃ sunt modici p̃iudicij. sicut cum obligo bona mea simpliciter. veniunt etiam futura: quia in obligatione agitur de modico preiudicio. Et hoc expresse voluit Bar. in. l. si stipulatus fuerim. §. cum stipulamur de ver. oblig. Aut sunt grauis preiudicij. z tunc iuramentum ad illa non extenditur. ar. in. d. §. cum stipulamur. z in. l. si mandauero. §. is cuius. ff. mãdati. z. c. felicis. de penis. lib. vj. vbi habetur q̃ publicatis bonis alicuius simpliciter. nõ veniunt bona futura. Et hoc propter grauitatem preiudicij. Et sic reducitur ad concordiam cum. d. l. fi. Et hec notabis. q̃ si talis clericus promisit per prius p̃stitum iuramẽtum seruare illud statutum quod postea factum est. iterum nõ est obligatus ex iuramẽto ꝑm quosdam. Sed Panor. vbi s. cõcludit post dicta doc. q̃ si potest constare in foro anime vel iudiciali q̃ ille intendebat nouiter iurare: obligabit de iuramento. ar. extra eo. z si xps. Et sic in dubio videtur satis voluisse iurare si expressit verbum. Juro. vel consimile. Idem intelligendũ de eo qui fit nouus ciuis alicuius ciuitat? z iurat seruare statuta.

Quid si aliqui domini temporales: vel clerici: vl prelati iurant seruare statuta z consuetudines alicuius loci: vel ecclesie. z inter illa sunt aliqua illicita vel impossibilia: vel libertati ecclesiastice obuiãtia. Rñ. si iurantes hoc sciuerunt. non debuerunt sic generaliter iurare: nec sunt aliquatenus huiusmodi iuramenta seruanda. sed solum alia. Sil? etiam si nesciunt nõ sunt seruanda. q̃ non tenent ad illa extra eo. contingit. li. vj.

Vtrum ille: cui iurando aliquid promittit. possit relaxare iuramẽtum? Rñ. fm Dir. vbi s. q̃ aut quis iurat se facturum aliquid alteri: quod pertinet ad cultum diuinum. aut ad comodum temporale Si iurat aliquid. quod ptinet ad cultum diuinũ: aut ad religionem vel pietatem. non possunt sibi remittere talia iuramenta: vt si duo iurãt tria psalteria pro inuicẽ dicere: vel si piscatores: vel alij mechanici iurant de lucro suo certam portionem prestare fabrice eccl'ie: vel in alios pios vsus: vel si duo iurant ire vltra mare: z ibi deo militare: possunt tamen sibi remittere q̃ simul non vadant. Si voluerant se facturos aliquid quod respicit comodum temporale. Distinguitur. q̃ aut ꝓter illud iuramẽtum tenentur al's illud facere. aut non. Si tenent ꝓter iuramentum al's illud facere: puta. quia carnifices iurant non vendere carnes infectas pro sanis. Vel mercatores. q̃ non sophisticabunt merces suas: vel ob prolixiorem terminum carius nõ vendent. Et tunc nequeunt sibi remittere: quia ꝓpter salutem animarum sic iuratum videtur. Aut non tenentur sine iuramento seruare quod iurãt: sed solum ex iuramento. Tunc distingue. aut obseruantia iuramenti spectat tñ ad comodum: vel incomodum iurantium. vt scribere librum vel domũ edificare. z huiusmodi. tunc remittere sibi possunt. aut obligatio iuramẽti respicit deum: vel tercium. vt iuro tibi q̃ dabo. r. Petro. z tunc iuramẽtum: qõ tangit deum: vel tercii remittere nõ ꝑt. Hec Directoria. z est notabilis distinctio. Et facit ad multa.

Quid si venditor iurauit non venire contra vẽditionem. z nunc dicit se deceptum vltra dimidiũ iusti precij. nunquid debet audiri? Rñ. Glo. in. c. cum causa. de emp. z vendi. dicit q̃ si maior est nõ auditur. Secus si minor: quia per tale iuramentũ non excluditur. nisi beneficium etatis. Non antẽ q̃ renunciet iuri communi. vnde potest agere ad supplementum precij: vel ad rescindendum venditionem. tale enim iuramentum repꝛesentat eum maiorem: nisi iurasset rem non repetere vel precii eo q̃ deceptus esset vltra dimidiũ. quia tunc vtraq̃ via esset ei precluſa ꝓpter iuramẽtum. Addit tamen Panor. ibi. q̃ si minor esset enormiter leius posset petere absolutionem a iuramẽto. etiam si ꝓcessissent verba magis specifica: vt quia dixit se velle donare totum quod plus valebat etiã in magna quantitate. quia in minore ꝑsumitur deceptio arg. l. si quis cum sciret. ff. pro emp. Et idem credit dicendum de maiore: vt possit petere absolutionẽ a iuramento. ratione enormissime lesionis: intelligendo q̃ nõ donauerit qõd plus valebat. quia non ꝑsumitur in tanta quantitate donatio. sed deceptio. hec Panor. in. d. c. cum causa. vbi etiaz refert Pe. de belap. tenuisse. q̃ per tale iuramentum generaliter factum a minori. minorez excludi ab omni beneficio sibi competenti. z vide ibi. an requiratur specifica mentio de tali beneficio. ad talẽ renũciationẽ faciendam?

Quid si puella q̃ iurauit non habere regressum ad bona paterna: sed q̃ esset dote cõtenta. An ob-

stante iuramento: possit habere regressum: Dic q̄ non: sed debet seruare iuramentum. vide s. Dos. Adde p̄dictis quod singulariter notat Panor. in c. non sine. de arbi. vbi ponit istam regulam quaz dicit esse verissimam. q̄ quantumcunq; iuramentum p̄hibeatur a quacunq; lege etiam canonica vel diuina. tamen si nō continet in se peccatum. tenetur iurans obseruare iuramentum. licet peccauerit in iurando. p̄o hoc facit. c. z si chaustus. extra eodem.

¶ An autem mulier que fecit donationem. z iurauit non contrauenire. superuenientibus liberis possit reuocare: Vide s. Donatio. j. z. c. Emptio.

Juramentum. j. Que

est forma iurandi: Multe sunt. Nam olim in testamento veteri aliter iurabat aliter in testamento nouo. Et fm Boñ. in. iij. dis. xxxix. duplex est modus iurandi. scz per p̄positionem. per. z per p̄positionem. in. Que autē sit differentia. dicit q̄. per. magis dicit ipsam veritatem sub ratione testificantis z principantis. P̄positio autem. in. importat habitudinem diuine veritatis sub ratione testificantis et exemplantis. vnde fm rem idem est iurare in deum z per deum. Et dicere testis est mihi deus. Et ideo p̄t dici. q̄ dicere in conscia mea sic est: vel in anima mea: est iuramentum. Et idem est in re. sicut dicere p̄ conscīam meā et p̄ animā meam.

¶ Que exiguntur in iuramento vt recte fiat: Rñ. tria. scz veritas. iusticia. z iudicium. Veritas enim semper debet adesse: vt scz sciat quis firmiter verū esse quod iurat. Justicia: vt scz quod iuratur licitū sit z honestum. Judicium. id est discreta deliberatio. vt scz non iuret etiam verum: nisi p̄pter necessitatem. z vtilitatē. de hoc dictū est s. Jurare. Quedam tñ alia magis specialiter requiruntur. que his versibus continent. Si iuramentum licitū vis discere: cerne. Quis. cui. quando. quid. p̄ quod. cur. quō.

¶ Que est maior obligatio voti. vel iuramenti: Rñ. fm Tho. 2da 2de. q. lxxxix. Votum ex sui ratione est magis obligatorium. Nam obligatio voti causatur ex fidelitate. quaz deo debemus. cuius transgressio infidelitatem z per cōsequēs irreuerentiam continet. Obligatio autem iuramēti causatur ex reuerentia. quam debemus ei. ex qua tenemur q̄ verificemus id quod per nomen eius p̄o mittimus. cuius transgressio continet irreuerentiam tñ.

¶ An autem viri possint irritare iuramenta vxorum: Rñ. fm. vv. nō: nisi sint talia que vxor non p̄t implere sine scandalo z p̄iudicio viri. de hoc vide s. Jeiunium.

¶ Utrum in iuramentis possit dispensari: Rñ. fm Tho. vbi s. In iuramentis p̄missoriis dispēsari potest. sicut in votis. vbi notandum. q̄ illud quod cadit sub iuramento p̄missorio. aliquando est manifeste peccatum. vel maioris boni impeditiuum. Et tale iuramentum dispensatōne non indiget. Aliquādo est dubium. Utrum sit licitum: vel illicitum. proficuum: vel nociuum. aut simpliciter aut in aliquo casu. Et in hoc potest quilibet episcopus dispensare. Cum vo p̄mittitur aliquid sub iuramento: quod est manifeste licitum z vtile. In tali iuramento non videt habere locum dispensatio: vel cōmutatio: nisi aliquid melius occurrat faciendum ad communem vtilitatem. Quod maxime videtur pertinere ad potestatem pape. qui habet curam vniuersalis ecclesie. Similiter etiam et iuramenti absoluta relaxatio. Adde qō notat Directoria. li. ij. q̄ papa quemlibet absoluere potest a iuramento ex causa iusta: puta. p̄pter scandalum intolerabile: vel si malum exemplum p̄orogetur. in multos claue nō errante. xv. q. vj. auctoritatem. Et dispēsare potest in voto z illud cōmutare in aliud. quod magis sit deo acceptum. z etiam in iuramento ex eisdem causis. quia auctoritas superioris in omni iuramento est excepta. extra eo. venientes Sed si aliquis vouet vel iurat aliquid quod licite et honeste seruari potest. nec subest causa. papa illō mutare non debet. Si tamen absoluat aliquem: tenet absolutio. quia est supra ius positiuū. Et etiaz contra ius diuinum potest dispensare. dum tamē contra euangelium: vel articulos fidei non dispenset.

¶ Que autem sit differentia inter papam et ep̄m quo ad dispensationem voti z iuramēti: Rñ. fm Panor. in. c. p̄posuit. de concess. p̄eben. q̄ episcopus non liberat ex toto a voto. sed cōmutat in causam magis acceptam: vt extra de voto. c. j. Sed papa ex causa potest ex toto liberare: quemadmoduz potest ipse deus. quia verisimile est q̄ deus ex causa dederit potestatem suam inter homines vicario suo. alis non fuisset bonus paterfa. si dimisisset gregem suum sine pastore. qui ex causa posset omnib̄ consulere. Unde Ho. in. c. q̄to. de translā. p̄la. dicit. Cum idem sit dei z vicarij sui consistorium. potest papa fere omnia facere. que deus potest. claue non errante. Nam generaliter dixit xp̄us Petro. Quodcunq; liga. ꝛc. Et qui totum dicit nihil excipit. Et idem dic circa iuramentum. Illud tamen papa nō relaxat sine causa: vt notabiliter dicit Inno. in. c. cum inter. de rehun. z glo. in. c. q̄to. de iureiuran. Et quo infertur q̄ cum papa sine cā non possit alium a iuramento absoluere: fortius nec seipsum. hec Panor.

¶ Qualiter intelligitur illa auctoritas. xxij. q. v. c. iuramenti. q̄ deus nō facit differentiam inter iuramentum. et simplicem loquelam: Rñ. Panor. in phemio decre. dicit q̄. deus nō facit differentiam inter illa duo. quando simplex loquela continet p̄fidiam: vel mendacium: vt quia venit ad decipiendum. Et sic p̄prie loquitur ille tex. iuramenti: vt puta. quia alius aliunde sibi p̄uidisset: nisi ipse ei p̄misisset z hmōi: vel qñ p̄mittens ex cā alia habebat illud facere ex debito.

Juramentum. ij. De

iuramento vniuersitatis siue alicuius societatis. Aduertendum est q̄ quando vniuersitas alicuius ciuitatis vel collegij iura-

mento se obligauit & iurantes iam mortui sunt. successores facientes contra non sunt propter hoc periuri. Nam obligatio iuramenti est psonalis. et nō transit ad successores. tenent tñ ex quadā fidelitate adimplere qō iuratum est.

¶ Quando multitudo iurat aliquid facere vel nō facere. numquid aliquibus contrauenientibus possint alij contrauenire: Rñ. fm. vv. Si absolute & in omnem euentum iuratum est. quilibet obseruare tenet. Si vo sub conditione vel ob determinatā causam: puta. si alij seruarent & hmōi. non tenetur quis nisi existente conditōe. ar. extra de condi. ap. verum. extra eo. quenit. vnde si oēs alij vel plures non seruent: in hoc casu absoluti videntur alij. Si vo pauci sunt qui nō seruarent: recurrendū est ad intentionē iurantiū. vicz q si intendebant q quocunq; nō obseruāte: ipsi nō tenerent. Aut solum si multi essent illi qui nō seruarent. Et si de intentiōe nesciť: tutius est seruare.

¶ Quid aūt dicendum de iuramentis scholariū: vniuersitatū: collegiorū: verberatorū & hmōi: qui iurauerūt multa in eorum statutis cōtenta: an sint periuri cōtraueniendo: Paul. in cle. j. de reg. distinguit. q aut illi de vniuersitate: aut collegio iurauerunt seruare statuta. aut cōtenta in eis. Primo casu si cōtrauenium collegialiter. nō incidunt in periurium. q tollunt statutum. & p pñs tollit iuramētum: statuto accessorium. Si aut iurant seruare cōtenta in statuto. tunc incidunt in periurium: veniendo cōtra: sine cā rōnabili. Et hoc intelligit Panor. in. c. dilecto. de pben. qñ iurauerunt cōtenta in statuto seruare: nulla habita mentione de statuto: vt puta. si dixerunt. iuramus nō recipe aliquē qui nō sit graduatus. Secus si dixissent. iuramus nō recipere aliquem qui nō sit graduatus sicut continet in statuto: quia hoc casu videnť iurasse seruare statutum. Idem sentit. do. Lar. in. d. cle. j. Et dicit q nō solum expīsse. sed etiam tacite remoueri pōt. q tale statutum obligat tanq̄ singulos et non tanq̄ collegium. Et ideo consulit q tales tollant statutū anteq̄ contrauenient: quo sublato. iuramentum sublatum est. Et ita seruat. Sed si contrauenerint non sublato statuto: adhuc ꝓbabiliter videť posse defendi: q intelligunt destruxisse statutum. Et sic nō sunt periuri. q cum possint tollere statutum expīs se. ergo & tacite intelliguntur sustulisse. exquo appareret de voluntate cōtraria. Nec est verum q sint periuri. eoipso q incipiunt ptrauenire. q iuramentū obligat singulos & nō collegium. cum non sit susceptibile periurij. ar. extra de sen. ex. romana. in. vj. hāc opi. videť etiaz sentire Jo. an. in. c. j. de his que fi. a ma. par. ca. Sed Jo. de lig. in. d. cle. j. dicit. q in primo membro cōtraueniendo etiā collegialiter incidunt in periurium. Panor. autē in. d. c. dilecto. dicit q hec materia semp sibi fuit visa difficilis. Et ꝓ cōcordia dicit. q aut singulares de collegio iurāt seruare statuta singulariter: ita q habito respectu ad formā & substantiā iuramenti: potius ligat eos singulariter. Et tunc sublato statuto collegialiter. nullum periurū incurrunt cōtraueniendo. Et hoc casu intelligerē primā opi. veram. Exemplū. statutum est vt nullus vocem habeat. nisi sit matriculatus. Jurarunt singuli seruare statutum. Certe iuramētum hoc casu cōcernit obseruātiā singulorū. Ideo si collegium deliberat tollere statutum. nō peccant singuli postmodum cōtraueniendo. Sed si iuramētum stringit eos ad obseruandū collegialiter. tunc habet locum alia opinio. vt sine metu periurij nō possint etiam collegialiter cōtrauenire. causa rōnabili non subsistente. Pone exemplum in casu. d. c. dilecto. Nam canonici iurādo nō recipere aliquē vltra numerum statutum: iuramentū videť habuisse respectum: vt etiam collegialiter nō recipiant: q nulli dubium q singulares nō possunt singulariter eligere canonicos. vnde ex forma & materia iuramenti poteris cōprehendere vtrum iuramentū stringat tñ singulos singulariter: an vo singulos collegialiter. Et ad ppetuationem statuti adhibeas hanc cautelam. vt singuli iurent cōtenta in statuto. nō habita mentione de statuto. Et vt iurent q etiam collegialiter nō contrauenient. Subsistente postmodum cā concernente fauorem publicum pñt cōtrauenire. vide de hoc glo. notabilem. xj. di. in his.

¶ Quid autē dicendum de statutis cōitatum: vel vniuersitatum: aut collegiorum. seu fraternitatū. q quidē statuta multoties sunt cōfirmata ab epīs aut principibus ciuitatum: vel terrarū. An nō obstante hac confirmatōe possint contrauenire eo tñ modo vt dictum est: Dic q si supior confirmauit pdicta statuta ex certa scīa. & cum cause cognitōe: sic inferiores absoluere: nec dispēsare poterūt: alis secus Bar. tñ in. l. oīm. C. de testa. videť tenere indistincte. q inferiores possint cōtrauenire. Dicit enī q ht testm̄ sit factum de cōsensu principis. tñ pōt reuocari sine eius cōsensu. Qō facit ad statuta fm cum q sunt in ducatu spoletano cōfirmata p superiorem. Et sic pñt sine eius cōsensu reuocari. Adde tñ pdictis q notat Panor. in. c. cum accessissent. de cōsti. q statuētes pñt recedere a statuto confirmato a se de apostolica vel alio superiore. & redire ad ius cōe. nō obtenta alia licētia a supiore. Et idē tenet Bal. in. l. oēs ppli. ff. de iu. & iure. Sed Bar. in cōtrariū est in. d. l. oīm. Potet Panor. sic cōcordare. Aut statutum cōcernit principal fauorē statuentiū. & predit pma opi. Nam cōfirmatio habet vim cuiusdā priuilegij. cui pñt statuētes tanq̄ priuilegio renunciare. Si vo statutū cōcernit fauorē aliorū vel ius publicum. ita q nō mere ipsos statuentes. tunc p cedit alia opi. q exquo supior confirmat. videť dispositionē facere suā. q oia nostra facimus ze. Inferior aūt nō potest tollere legem superioris. facit dictum Inno. in. c. accedentibo. de priui. vbi dicit q si statutū concernit principal fauorem ecclesie. nō pñt canonici expīsse: vel tacite illi renūciare. Aliud notabile Panor. q si statuētes vel eorū successores veniūt scīēter cōtra statutū. videnť tollere statutū Ita q p vnicū actum cōtra statutū factum. tollitur ipm statutū. Idem Po. & Jo. an.

¶ Quid aūt dicendū de statutis quarūdā terrarū vt in rippia ianue. que nō permittunt vinū aliunde apportatū vendi in suo territorio. q diu vinū illius

terre inueniat venale p tanto vel tanto precio. Et multocies talia statuta sunt cōfirmata iuramento An sit obseruāda? Rñ. fm Monal. q hmōi statuta z iuramēta sunt illicita z nō obseruāda. cum etiā circūscripto statuto vel iuramēto: talia obseruare vel facere in tētōe corrupta: illicitū sit. Et hoc videt rōnabile. Secus aūt si aliqua bona intentiōe. z ad bonū reipublice: vt puta. habēt vina valde debilia et corruptiōi obnoxia. q̄ longo tpe seruari nō pñt. Et si vina aliunde portarent. sua vina vendi non possent. z sic terra illa graue damnū incurreret.

IVs. Quid ē ius. quid rigor: quid equitas? et quid dispēsatio? Rñ. fm Mo. ius est ars boni z equi: cuius merito quis nos sacerdotes appellat. i. sacrorū ceptorū ministros. Rigor vo est excessus vel austeritas iuris. aliquotiēs ad terrorem scriptus. qui quidē nō est seruandus: nisi vbi timet ne pctīs reducat ad alios p exemplū: vt in. c. sed illud. xlv. di. Quoz tñ rigor idem est qđ subtilitas iuris. z seruādus est. extra de resti. spoli. in lris. Equitas vo est mediū inter rigorē z dispensationē. Et sic diffinit. Equitas ē iusticia: dulcore misēdie tēperata. Quid sit dispēsatio dictū est ſ. Dispensatio. de hac materia vide ſ. Iudex. j. vbi determinat. An iudex debeat sequi ius: an equitatē.

Vtrum ea q̄ contra ius fiunt valeant? Rñ. fm Panor. in. c. in noīe dñi. de testi. distinguēdo. aut dispositio nō est penalis: aut sic. Si nō. regulariter actus est nullus: vt in regula q̄ cōtra ius. z in. l. nō dubium. ff. de legi. Et hoc intellige qñ lex habet p petuā cām phibitōnis. i. rō phibendi est ppetua. Secus si tpalis. de hoc vide ſ. Impedimentū. xvj z in. c. vides. x. di. z ibi bona glo. Aut dispositio est penalis. Et hic est maxima difficultas. Quidā dixerunt q̄ p appositionē pene sustinet actus. q̄ lex nō videt tunc simpliciter phibere. sed vltra pcessit apponendo penā. Hoc verum: nisi lex inducat vltra penā actus nullitatem: vt in. l. iubemus. ff. de sa. san. eccl'. z in. c. q̄ pter. de elec. hec tñ opinio nō videt placere Bar. in. l. pīor. ff. de no. ope. nun. allegat. d. l. iubemus. z multa iura q̄ vltra penā inducunt nullitatē actus. Sed certe posset rñderi q̄ in illis iuribus lex nō fuit cōtenta pena extrinseca: sed etiam voluit inducere nullitatē actus. Panor. tñ aliqualiter limitat predicta: dicens q̄ non semp ex non obseruantia legis inducit nullitas ipso iure. sed quandoq̄ pōtest causam irritandi. quandoq̄ vo ipso facto irritat. Scire enim debes q̄ quandoq̄ lex iubet aliquam solennitatem adhiberi tempore cōtractus. z tunc si aliter fiat. actus est nullus ipso iure: vt in. c. sine exceptione. xij. q. ij. et in. d. l. non dubium. z. c. auditis. de elec. z. ff. de testa. hec cōsultissima. Quandoq̄ lex iubet aliquam solēnitatem adhiberi post contractum vel alium actum perfectum. z tunc si illa solennitas non interuenit. nō inducit actus nullitatis ipso iure. sed non valet in effectum. quia debet annullari nisi aliud expresse caueretur in dispositione. Et hoc videt probari in. l. vniuersa. ff. de pręcq. impera. offe. Pone exemplum: statutum dicit de quolibet contractu soluat gabella decem solidis p libra. certe si non soluitur cōtractus remanet validus: licet possit annullari: Quod pcedit etiā si lex dicat. al's nō valeat. Debet eīn intelligi non valeat. scz in effectu: vt in. d. l. vniuersa. Secus si diceret: nō valeat ipso iure. vel ipso facto.

LEgare. Quid si legator legauit rem alienam? Rñ. Panor. in. c. filius. de testa. dicit q̄ aut quis legat rem alienam in qua habet aliquod ius. Et in dubio videtur solum ius legare. quod habet in re Et sic non debetur extimatio totius rei: vt in. l. serui electione. de le. j. Idem si testator putabat aliqđ ius habere in ea re: quod tamen extinguebat mortē: vt in. l. vxor patrui. fm vnum intellectum. ff. de le. Et per hoc posset attentari q̄ si testator legauit rem alienam sibi pignoratam: videatur legasse ius pignoris quod habebat in re. Aut legat rem sibi z alteri cōmunem. z tunc videt legare partem suam tñ. licet dixerit rem meam: vt in. d. l. serui. Et hoc verum. nisi testator dixisset. lego totam rem vt' verba similia. quia tunc debetur extimatio totius: vt l. iulianus. de le. iij. Et nota Bar. in. l. cum alienā. ff. de leg. Aut legat rem omnino alienam. Et tūc aut est heredis. z tunc omnino debetur. nec sufficit dare extimationem. quia testator potest legare rem heredis sicut pria: vt est pulcer text. in. l. vnī ex familia. §. si rem. ff. de leg. ij. Aut legat rem alterius q̄ heredis. Et tunc aut scienter. z debetur illa res vel eius extimatio: vt. d. l. cum alienam. Dum mō sit talis res cui? cōmercii possit haberi: al's inutile est legatum: puta. si legatur res sacra: vel res principis. l. apud iul'. in fi. ff. de le. j. Si vo legauit ignoranter: tunc aut extraneo: z non valet legatū. d. l. cum alienām. Aut coniuncte persone. cui al's fuisset relicturus. etiā si sciuisset. rem alienā z debet extimatio. d. l. cum alienam.

Et ex predictis soluitur questio que nunc de facto accidit. Quedam mulier legauit quandam vestem alienam. scilicet soceri cuidam monasterio p salute anime sue. An valeat? Et dicendum est per predicta q̄ sic. Nec obstat dictū. c. filius. quia licet ibi ponantur plures lecture. tamen illa Innocen. est verior z communior: vt intelligatur ter. quando filius legat rē ecclesie alteri ecclesie. Secus quādo legaret in pios vsus rem alienam. que non essent alicuius ecclesie: vt in casu nostro. Et hunc intellectum tenet Glo. in. c. si episcopus. xij. q. v. vbi Archi. videtur dicere q̄ in hoc casu legatarius potent agere ad extimationem. Et q̄ saltem debeat extimatio z valeat legatum: tenent cōiter doctores in d. l. cum alienam.

An autem hoc habeat locum in foro canonico et anime? Panormitanus in dicto. c. filius. dicit. q̄ communiter doctores tenent q̄ sic. licet ipse teneat contrarium. Sed ex quo ipse dicit. q̄ communiter docto. aliā tenent opinionem. z ideo videtur tenenda: presertim quando cōstat de mente defuncti: puta. quia sciebat dispositionem iuris ciuilis:

quia pinde est: ac si legasset rem illam. si emi potuis set: vel saltem extimationem.

¶ Pone. Quidam legauit fratribus predicatoribus. A. si eum sepelirent in ecclesia sua. ille occidit seipsum: vel est repertus excommunicatus. ita q̄ non potest sepeliri in sacro. An fratres debeāt habere legatum: licet eum non sepeliant? Rñ. Bar. in. l. miles. ff. de adul. refert Bi. determinasse q̄ sic. per. d. l. miles. in. §. ream. cum facto defuncti ? ei? culpa acciderit hoc. Nec obstat. q̄ non sit impleta conditio sub qua legatum est relictum. quia illa est conditio impossibilis que legatuz non viciat: vt. l. obtinuit. ff. de condi. ? de.

¶ Pone. testator legat mihi. x. si faciam vnum altare in capella sancti Bernardini. ego antea illud feceram mei contemplatione: an cōsequar legatū? Rñdent quidam q̄ non per text. expressum in. l. conditionum. ff. de condi. ? demon. Et hoc videt tenere Bar. ibi. vbi dicit q̄ ad actionem consequēdam non sufficit aliquid fieri fato. ? videt esse text. ibi. in fi. vbi dicitur. Nam si fato fecerit. non videtur obtemperasse voluntati. sed ad penam euitandam. dicit Barto. de mente Dy. q̄ non refert qualiter fiat: vt. l. ea quidem. si man. ita fue. alie. Et nota hanc distinctionem Barto. que facit ad multa. Et vide supra in. c. Emphiteosis. in fi. de pictura fienda per heredem. ? ibi soluitur illa questio quo ad penam incurrendam. hic autem loquimur quo ad actionem consequendā. Et sic nulla est contrarietas hic ? ibi.

¶ Pone. Quidaz parochianus ecclesie sancti Petri reliquit simpliciter ecclesie sancti Petri decem. Sunt in ciuitate alie ecclesie sub eodem vocabulo Cui dabitur tale legatum? Rñ. fm Panor. in. c. iudicante. de testa. q̄ in dubio dabitur non ecclesie pauperiori. sed ecclesie parochiali: quia de illa in dubio videtur sensisse. Si autem testator dicat relinquo ecclesie sancte Marie: ? ecclesia sua parochialis non vocaretur ecclesia sancte Marie. et in illa ciuitate essent multe ecclesie sub illo vocabulo. tūc fm Hoct. dabit ecclesie pauperiori. Sed dubium est quando monasteria sunt equalia. Dic fm communiorem opinionez q̄ dabitur episcopo: vt ipse distribuat vel gratificet alteri. Si vo quis simpliciter relinquit ecclesie. vt faciunt rustici. Dic q̄ dabūtur ecclesie parochiali testatoris. eadem rōne.

¶ Quid autem si testator legauit vnum calicem: vel vnam planetam ecclesie sancte marie. An dabitur de meliori: puta. de argēto. An de stagno ?c. Rñ. fm Panor. vbi supra q̄ in legat? ad pias causas generaliter factis: illud quod est melius dabit fauore pie cause. p̄ hoc est text. notabilis. ? ibi Barto. in. l. tricia. §. seia. ff. de auro ? argen. q̄ le. Ex quo decidit ibi Barto. q̄ si testator legauit ecclesie calicem. intelligitur de argento. Si reliquit planetam intelligitur de serico. ? sic de similibus. Item dicit Bartolus se vidisse; defacto q̄ quidam reliquerat fieri in quadam capella figuram christi. cum apostolis. Certe debet intelligi cum duodecim apostolis.

¶ Pone. Quidam legauit filie sue nupte. C. pro singulo anno. pro vestimentis et huiusmodi. que filia stetit per annos quatuor. q̄ non induit se. nec pecuniam ipsam a fratribus petijt. An possit petere pecuniam dictorum annorū preteritorum? Rñdent quidam q̄ non. arg. l. quidam. ff. de vsufru. leg.

¶ Quid autem si legatarius moritur ante legantem? Rñ. q̄ legatum deficit et remanebit heredibus legantis. Secus si moreretur post mortem testantis. sed anteq̄ heres adijsset heredi tatez. quia tunc debetur heredibus legatarij. l. vnica. §. sed vt manifestet. C. de cadu. tol.

¶ Verbum. relinquo. additum vniuersitati bonorum trahitur ad institutōnem. Et hoc quando nullus alius heres ē institutus. Et hoc voluit glo. notabilis in. l. his verbis. in principio. ff. de hered. insti. ? ibi Bar. Sed vbi verbum. relinquo. vel lego. sit adiectum certe rei. tunc enim nunq̄ trahitur ad institutionem. l. cogi. §. et generaliter. ff. ad trebel.

¶ Pone statuto cauetur q̄ de quolibet legato pro libra debeat legatarius soluere. vnum sol'. ? tali legato est iniunctum certum onus. nunquid ratione iniuncti oneris debeat solui gabella? Dic q̄ legatum fuit cum onere relictum: vt tāto minus teneatur soluere quanta est extimatio oneris iniuncti. Et ita videtur voluisse Dy. ? Bald. per. l. sed si hoc. ff. de condi. ? demon. Et sic facit contra gabellarios. quibus debentur quatuor sol'. pro sacco frumenti vt non debeat solui de eo quod recipit molendinarius p̄ molitura. licet sit consuetudo incōtrarium.

¶ Vtrum legata domo: veniat hortus vel area? Rñ. Panor. in. c. Raynucius. de testa. dicit. q̄ appellatōe dom? nō venit hortus vel area: nisi q̄n sit cōiuncta de hoc. c. sanctum de censi. q? ibi ponunt vt diuersa.

¶ Vtrum legatis aliquibus rebus. ? postea venditis per testatorem: teneatur heres? Rñdetur q̄ sic. nisi vendendo testator habuerit animum adimendi legatum: vt insti. de lega. §. si rem. Et in dubio probabit heres voluntatem defuncti esse mutatam: vt notat Glo. in dicto. §. si rem. Idem dicēdum si rem legataz pignori tradidit. q? nisi habuerit animum adimendi legatum. tenet heres eam redimere. ? legatario tradere dicta insti. §. sed et si rem.

¶ Quid autem valeat vroni legatum. quo ei legatur sua dos? Rñ. Alsten. libro. iij. titu. xxij: dicit. q̄ tale legatum est sibi vtile. etiam si nihil vltra dotez ei reliquerit testator. quia plenior est actio ex legato q̄z de dote insti. dele. §. Et si vroni. quia vt ibi dicit glo. legatum statim debetur. dos vero si consistat in mobilibus debetur post annum ?c. Item de dote agitur inquantum potest facere vir: vel alius heres suus. De legato vero insolidum: nisi obsterit falcidia: vel beneficium inuentarij. Item valet. quia non habebit probare dotem fuisse tante quantitatis. si exprimatur. als sic. C. de falsa causa adiecta. l. iij.

¶ Vtrum legatis vestibus vroris. veniant aurea

vel argentea ornamenta dictarum vestium: videtur q̄ non. quia accessoria pretiosiora: suo principali non veniunt. Aud. autem ro. tenet q̄ veniāt etiam pretiosiora ⁊ accedunt principali: vt l. ⁊ si nō sunt. §. perueniamus. ff. de auro et ar. le. Et Bartolus in. l. ij. ff. de pecu. le. dicit Glo. ibi esse falsam. q̄ vult q̄ accessoria p̄ciosiora non extinguant destructo principali.

¶ An autem legans creditori suo indubio videatur legasse animo compensandi: Rñ. Panor. in c. officij. de testa. dicit q̄ sic. per. l. si cum dotem. §. si pater. ff. so. matri. vbi dicitur q̄ si pater teneatur dotem dare filie, ⁊ reliquit aliquid filie in testamento, non potest filia petere legatum integrum et repetere dotem. quia videtur testator legasse animo compensandi cum dote debita. Et Bartolus et doctores moderni. in dicto. §. si pater. limitant hoc verum: quando relictum fit per debitorem necessarium. qui ex necessitate iuris tenetur ad debitum. Secus quando fit per debitorem voluntarium: qui ex voluntate sua obligauit se ad debitum. Nam hoc casu non videtur factum animo cōpensandi: nisi sit expressum: vt in dicto. c. officij. vbi legatum episcopo simpliciter factum: non minuit portionem sibi debitam ex relictis factis ecclesijs. Licet Panormi. ibi dicat q̄ testator non est debitor episcopi: nec necessarius nec voluntarius. q̄ portio debetur episcopo non a testatore. sed ab ecclesijs. quibus factum est relictum. vnde si testator aliquid relinquit simpliciter episcopo: non potest dici q̄ reliquerit animo compensandi cum debito cum ipse non sit debitor episcopi. Oportet ergo q̄ apponat modum in legato. si vult compensationē fieri vt ep̄s sit contentus illa portione. Et hoc vult singulariter. d. c. officij. qd̄ nota.

¶ Vtrum minor prodigus: vel furiosus intrans religionem possit legare: vel testari: vel aliter de bonis suis disponere. etiaz sine auctoritate curatoris. Rñ. Panormi. in. c. in p̄sentia. de probat. dicit fm communiter docto. q̄ sic dummodo tempore dispositionis ⁊ ingressus non sit furiosus. Et hoc apte sentit Jo. an. ibi. quia in istis spūalibus. non curamus de patria vel curatoris auctoritate: vt in. c. si annum. de iudi. li. vj.

¶ Sed dubitatur de filiofa. Ly. in autentica. ingressi. C. de sa. san. ecle. dicit. q̄ de bonis castrensi bus vel quasi. non est dubium. nec de profecticijs quia illa sunt patris. Dubium ergo remanet in bonis aduēticijs. Panormi. ibi putat q̄ de bonis aduenientibus ingresso. q̄ illa indistincte acquirumtur monasterio. Tum: quia amplius nō est filius in potestate patris, ⁊ sic nō acquiritur vsusfructus patri. tum quia clerici ⁊ persone religiose sunt priulegiati super bonis aduēticijs. ita vt plenam habeant ipsorum administrationem. ita quod est laicis aduenticium: clericis reputatur castrense: vel quasi. Et hac ratione. forte idem dici potest de bonis acquisitis p̄ius: vt statim per ingressum gaudeant illo priulegio. de hoc vide vide ō. Clericus. iiij. ⁊ Donatio. j.

¶ Quid autem de legatis: que fiunt mendicantibus: maxime minoribus: puta. Fratres minores non possunt habere annuos redditus per clemē. exiui. §. cunq; annui redditus. de ver. sig. Quidaz indirecte relinquūt hospitalibus: aut collegijs terrarum cum onere q̄ omni anno dent duas petias panni. vel huiusmodi fratribus montis. An fratres minores possint recipere: Rñ. Panormi. in dicto. c. in presentia. ⁊ in. c. nimis prava. de ex. prae. dicit. q̄ talia legata non valent: quia esset habere quandam proprietatem. Et tot possent esse annui redditus. q̄ non oporteret eos mendicare. qd̄ esset contra eorum regulam. Predicatores tamen non sunt incapaces ex eorum regula. sed ex constitutionibus.

¶ Quid autem de anniuersarijs perpetuis: an liceat mendicantibus recipere: Rñ. Fm Pe. de palu. in epistola ad magistrum ordinis. q̄ sicut non est cōtra ordinem. Immo de ordine recipere quotidianas elemosynas. ita etiam anniuersaria perpetua. nec hoc est habere redditus in recipiendo gratis. ⁊ in petendo extra iudicium. nec in hoc est necessaria dispensatio. sicut nec in quotidie mendicando. Sed repetere ea in iudicio tanq̄ redditus sibi debitos. non licet absq; dispensatione. que dispensatio fieri non debet. nec illud dissimulari. nisi ex causa necessitatis: puta. in locis. vbi ita refriguit charitas q̄ fratres seminantes spiritualia. non possunt aliter metere temporalia. Nec Pe. Et idē videtur dicendum. immo fortius de certis elemosinis annualibus quas principes aliquando ordinant dari fratribus de gabella ⁊ altijs introitibus. Nam talia sunt pure elemosyne. Nam ipse concedens ad placitum. potest reuocare talem dationez cum sponte det. ⁊ non ex aliqua obligatione ad illos. Non obstante q̄ illi qui sunt super illis gabellis teneantur ex debito dare fratribus ratione ordinationis domini. Addit etiam ipse Pet. de palu. q̄ de annuis censibus. ac etiam de redditibus fratrum ad vitam. non licet exigere ea absq; dispensatione. que fieri non debet vt dictum est: nisi ꝓpter necessitatem. Sed oblata licet recipere. Idem Archi. flo. Et per predicta patet. q̄ si quis legaret fratribus minoribus prouentus aliquorum locorum aut redditus alicuius possessiōis. vel certum quid annuum. non licet dictis fratribus illos redditus petere in iudicio. nec etiam extra iudicium exigere Si tamen heres ipse vellet sponte fratribus dare: hoc casu liceret fratribus recipere. maxime p̄ modum elemosyne.

¶ An autem indistincte fratribus minoribus p̄hibeantur annui redditus: Rñ. Lar. in dicta clemen. exiui. post Federi. q̄ aut annuus redditus relinquitur ad certum vsum diuini cultus: puta. vinum pro sacrificio. frumentum pro hostijs. ⁊ conuentus est capax. Aut redditus deputātur victui vel vestitui: vel indistincte relinquitur. ⁊ ad modicum tempus. ⁊ conuentus est capax. quia videtur vnum legatum. cuius summa est diuisa quo ad solutionem. nec per hoc tollitur mendicitas. sed subleuatur. Aut relinquit ad tp̄s non modicū. Et nō valet: q̄ tunc cōputant inter immobilia: vt. in. d.

§.cuncţ annui. Et hec distinctio est equa. Et dic non modicum tempus esse decenniū vel vltra: vt notatur in cle.j.de re.ec.nō alie.in glo. Et bene facit.d.cle.quia ibi locatio reddituum ad modicum tempus: non ꝓhibetur tanc̄ alienatio. Addit etiam ipse Car.q̄ non repugnat mendicitati seruare victualia.quando timet q̄ alio modo haberi non poterunt.

¶ Pone. Quidā in testamēto fratres minores: vl' vnum eorū heredes vniuersales instituit. Primo queritur an valet testamentum? Bar.in tractatu minoricarum.di.j.per.d.clemen.exiui. vbi dicitur q̄ fratres minores successionum nō sunt capaces. Dicit q̄ si fratres minores sunt instituti heredes. et nullum habēt substitutum: vel coheredem. tūc testamentum est nullum. ⁊ hereditas pertinet ab intestato venientibus. Secus si in testamento fratres instituti habent substitutum: vel coheredem: quia tunc testamentum pōt valere: substituto adeunte hereditatem.ad quē primo ptinet: vel adeunte coherede: cui accrescit portō relicta fratribus: vbi substitutus nō est.

¶ Secundo queritur nunquid predicti venientes ab intestato substituti: vel coheredes. ad quos dicta hereditas remanet fm iuris rigorem: possint eam retinere licite in foro conscientie? Rñ. Bart. vbi s. q̄ ille apud quem hereditas remanet de iuris rigore: debet de voluntate defuncti sollicite inuestigare. ⁊ tunc ex illa inuestigatione: aut ipse remanet certus q̄ testator voluit illud suū testamentum valere iure directo. sez testamenti tuī. Aut remanet certus q̄ testator voluit q̄ valeret etiam de iure codicillorum. ⁊ omni modo quo pōt: aut non potest esse certus. nec applicat animuz ad aliquod predictorum. sed remanet in eo quod ius p̄sumit. Primo casu: quando cōstat q̄ testator voluerit q̄ valeret iure directo. sez testamenti tuī. Et tunc ille apud quez p̄dicta hereditas remanet: licite potest eam retinere in foro conscientie. Secūdo casu. quādo ille apud quē remanet hereditas credit defunctum voluisse testamentum valere omni modo q̄ melius potest et tunc tenet in foro conscie. Tercio vo casu qñ ille apud quem remanet. nō potest esse certus: nec applicat animū suum ad aliqō p̄dictorum. sed est cōtentus eo qō ius p̄sumit. Et tunc idem puto q̄ in primo casu. vix puto tuī reperiri aliquem qui nolit valere omni modo quo melius pt Et ideo in foro conscietie tutius est nō tenere. Et ita dixerunt multi mgri theologie. Et p̄dicta vera in venientibus ab intestato. ⁊ in coheredibus. In substitutis aūt nō est dubium q̄ voluntas defuncti teneret. nam voluit defunctus q̄ herede instituto nō adeunte: vel quia nō vult: vel q̄ non potest: substitutus admittat: vt.l.cum ponas. C. de here.insti.

¶ Sed queri de.q.notabili. Quid si testator dedit substitutū sub conditōe. si institutus decederet sine liberis ex se legitime descendentibus vel ex corpe suo nascentibus. nunquid euanescat substitutio per religionis ingressum: vel qñ testator p̄ alia verba continentia naturalitatē fecit substitutionē? Doc. summi varij fuerunt. Nam Jac.de bel. consuluit substitutionem dicto modo conceptam nō expirare per religionis ingressum. q̄ testator p̄ illa verba eligit naturalitatem nec reliquit voluntatem suaz interp̄tationi iuris. Secus quando locutus fuisset generaliter: vt si sine liberis decesserit ⁊c. tunc succedit iuris interpretatio. q̄ cessat in casu certo. hāc opinionem videt tenere Mar. Host. et Jo. an. in c. Raynaldus. de testa. Contrarium tenet Rich. mal'. ⁊ Barto. in auten. nisi rogati. ad treb. ⁊ in.l.si ita quis. deleg.ij. Expressio enim eorum que tacite insunt nihil operat.c.significasti. de elec. Sed hec verba ex suo corpore vel ex se legitime natis insunt in illis verbis: si sine liberis decesserit ⁊c. veniunt filij legitimi tuī: vt in.d.l.si ita. ergo solū intelligitur de naturalibus. Et tamen fauore monasterij expirat talis substitutio per religionis ingressum. Et sic ista cōditio. si decesserit sine liberis ⁊c. reputabatur. ⁊ p̄o non scripta habet. non ideo quia monasterium habeatur loco filij. sed quia prebet impedimentum vite contemplatiue: seu retrahit a vita contemplatiua eligenda. Nam institutus timens ne bona sua cogatur restituere si decesserit sine liberis inducitur ad contrahendum matrimonium: ⁊ sic remouetur a proposito religionis. Et ideo imperator tale gratiamen voluit haberi ꝓ non adiecto: vt in. §. sed ⁊ hec p̄senti. in auten. de san. epis. Sed ⁊ hec conditio de qua in. q. nostra' est multo plus contraria vite contemplatiue ⁊ religioni. q̄ illa de qua in. d. §. ergo fortius debet haberi p̄o nō adiecta. Et hec opinio placet. d. An. non tū euanescit substitutio fm doct. communiter si institutus non ingreditur monasterium. licet ipsum heredē instituat. hoc enim casu cessat ratio dicti. §. cuz nō impeditur vita contemplatiua. Si autem substitutio est facta de aliquo sub conditione si non ingrediatur monasterium. communiter tenetur q̄ talis conditio habeatur p̄o non adiecta. Nam ⁊i conditio indirecte impediens: seu retrahens a vita contemplatiua habetur p̄o non adiecta: vt dictum est fortius ista que directe impedit religionis ingressum.

¶ Quid autem si rogatus restituere hereditatem vel legatum fiat clericus. nunquid euanescat substituto? Glosa dicit q̄ sic. duobus tamen interuenientibus: vicz. q̄ perpetuo maneat in ecclesia. et relictum expendatur in pias causas. Sed nota. q̄ tex. in dicto. §. sed ⁊ hec. loquitur de intrante religionem ⁊ de eo qui fit clericus. vnde insurgit vn? intellectus ad illum tex. vt loquatur de ingrediente monasterium: vt ibi sit mōachus ⁊ clericus. ⁊ sic sit sensus q̄ siue ingrediatur vt sit conuersus monasterij. siue vt sit monachus ⁊ clericus: semp euanescit substitutio. exquo in ecclesia ꝑpetuo est mānsurus. ⁊ bona expendentur in pias causas. Et iste intellectus placet glose. ⁊ Pano?. Ad quid enī p̄deraret: vt ꝑpetuo maneret in ecclesia. si efficeretur clericus secularis?

¶ Quid autē si institutus ingredit monasteriū? monachatus nō tenuit? Rñ. glo. q̄ p hoc nō euanescit substitutio. Optet enī q̄ fiat monachus. Et

per hoc dicit Vin. q̄ si moriatur anteq̄ teneat monachatus, substitutio nō euanescit. Idem si intrauit. ⁊ ante tp̄s p̄bationis exiuit. Idem si intrauit. et monachatus tenuit, si hec fecit in fraudem substituti fm cōiter doc. q̄ fraus ⁊ dolus equiperant. Et p̄batur fraus, p̄bando cōminatōnes factas p heredem ipsi substituto. Ad hoc tex. singularis in c. si, xx. q. iij. Predicta fallunt in fratribus minoribus.

¶ Et per p̄dicta videt solui questio de puella, cui relicta sunt. c. si nupserit. si vo religionem intrauerit. l. q̄ nihilominus si intrabit habebit. c. quia talis conditio videtur p̄bere impedimentum vite contemplatiue, ⁊ sic debet haberi p̄o non adiecta. Idem videtur tenere Ri. mal. in distincte. nec distinguit: an sit filia vel extranea: vt quidam faciūt. immo etiam conditio indicens viduitatem, spernitur: vt notatur. C. de indic. vidui. per totuz. Et glo. ibi. in. l. fi. querit de eo quod quotidie relinquitur mulieribus. videlz: q̄diu in domo mea remanserit, ⁊ ad sc̄da vota non transierit. An per hanc cōditionem videatur indici viduitas: Bart. ibi fm doc. Rñ. q̄ per hec verba nō indicit viduitas. immo dictum legatum p̄ p̄senti est purum, p̄ sequēti conditionale: vt donec erit vidua capiat sine satisdatione cum desierit esse vidua, desinat capere.

¶ Pone. Quidam simpliciter legauit ticie puelle maritande. C. Dicit illa puella anteq̄ consequatur relictum. dubitatur an expiret relictū. An vo sit conuertendum in aliam puellam maritandam Rñ. Pano. in. c. nos quidem. de testa. dicit q̄ ex variis coniecturis iudex coniecturabit. An testator habuerit respectum ad animam. An ad fauorem illius puelle. Forte quia sibi diu seruierat. nam tunc p̄sumptio est q̄ voluit potius eam remunerare. Secus ergo si ex coniecturis hoc non potest constare. quia debet tunc conuerti ad aliam puellam maritandam. quia videtur factum contēplatione aīe.

¶ Vtrum autem heres substitutione grauatus: vel rogatus restituere hereditatem, possit alienare vel obligare res que restitutioni subiacent: Rñ. regulariter nō nisi quatenus contingit heredem ratione tercie vel quarte: vt. l. fi. C. co. delega. Fallit tñ fm doc. in aliquibus casibus: vt notat in autē. res que. C. cōmunia dele. fallit eñ in dote ⁊ donatione p̄pter nuptias. Tales enim res alienare et obligare potest, p̄o modo personarum honestati congruo.

¶ Quid autem si pater vult ponere filiam in monasterio. An possit alienare de rebus que subiacēt restitutioni: Rñ. Bar. vbi s. dicit. q̄ sic: q̄ introitus monasterij est fauorabilior dote: vt apparet in aut̄. de san. epi. §. sed ⁊ hac p̄ti.

¶ An autem p̄o alimētis possit fieri alienatio de rebus que subiacent restitutioni: si aliunde nō habentur. Bar. vbi s. fm cōiter doct. dicit q̄ p̄o alimentis potest fieri alienatio. sicut p̄o dote. Nam sicut est officium paternum dotare. ita est paternū alere. Et idem putat Barto. q̄ filius caperet a latronibus: vt p̄ eo redimendo possint alienari bona ipsa q̄ subiacent restitutioni.

¶ Sed quid si p̄opter delictum: filius est condemnatus: an p̄o redimendo sibi vitam vel membꝝ possint alienari res q̄ subiacent restitutōni: Istud est dubium. quia sua culpa incidit in hoc. Barto. respondet p̄ istud verbum. cogitabitis. Sed Ang. et Inno. in. l. marcellus. §. res que. ff. ad tre. videt tenere. q̄ hoc casu nō possint alienari. Et hoc. quia culpa sua ⁊c̄.

Legatus. Quid est legatus: Rñ. fm Directoriam. li. iij. est is cui certa patria: seu p̄uincia regenda cōmittitur. extra eo. c. j. ⁊ c. nouit. et. c. legatos. li. vj. Et est ordinarius in p̄uincia sibi decreta. nec creditur alicui asserēti se legatum. nisi hoc in scriptis p̄bauerit. ⁊ de mandato apostolico fidem fecerit. xxij. dist. lectis. C. de man. p̄n. l. vnica. Ad hoc facit quod notat glo. in. c. sicut nobis. de sen. excō. q̄ non creditur cardinali asserenti aliquid in p̄iudicium alterius. Et dicit ibi Pano. q̄ si cardinalis dicat papā sibi aliquid cōmisisse oraculo vive vocis tendens in p̄iudicium alterius: non creditur sibi nisi aliter p̄baret.

¶ Sed quid si legatus p̄didit lr̄as. ⁊ vult p̄bare amissionem literarū sue legationis: Rñ. q̄ nō auditur. extra de offi. deleg. cum in iure. ⁊. d. l. vnica. q̄ nō est aliquis ibi coz̄ quo fieret p̄batio. al's tñ si est honestus ⁊ notus p̄t ⁊ debet ei credi. xcvij. di. nobilissimus. Sed lz legatus sit recipiēdus ⁊ ei credi debeat si est notus: vt in p̄all'. c. non tñ sine lr̄is. fm Dan. et Archi. vt sic audeat aliquid iudicare. Nec dī in. d. c. nobilissimus. q̄ aliquid iudicauerit. quia bene nuncio sine lr̄is creditur p̄opter honestam p̄sone. cum nulli p̄iudicetur per hoc. Secus si p̄iudicaretur. ⁊ legatus nō sine periculo recipit. ideo maioz est in eo examinatio facienda. xlij. di. quiescamus.

¶ Quot sunt genera legatoꝝ: Rñ. tria. scilz legati de latere. Et fm Joh. an. solum cardinales dicunt de latere. Alij a sede apostolica dantur nō de latere. Alij sunt qui p̄textu ecclesiarum suarū habent legationem. vide multa de his s. Absolutio scō.

¶ Quero in quibꝰ legatus de latere nō p̄ōt: Rñ. in illis q̄ sedi aplice spāliter reseruātur. extra eo. q̄ō translationē. vbi Ber. xiij. casus reseruauit. Sed Host. ponit. lx. q̄s in his versibꝰ declarauit. Si sit catholicus papā nō iudicat, ydolum. Erigit ⁊ subijcit cathedras ⁊ diuidit. vnit. Mutat vota crucis. restaurat. eximit ad se. Maiores cause referunt. legitimat q̄. Promouet. appellare vetat. p̄hibet. p̄fiteri. Deponit. trāsfert. supplet q̄. renūciat illi. Presul et exēptus. symon. iurās. anathema. Vel. p̄ nū. vl' legati: vl' ex vtriusq̄. Nec p̄cipās. ⁊ si quē spōte salutat. Quem canon damnat. sibi soli q̄ reseruat. Soluit a papa. nec nō quem regula damnat. Addas suspensum. cām cum fert ad ipsum. Rescriptū fidei dubium, confert bona plura. Irritat infectū

legem condit generalem. Approbat imperium. firmat. deponit ꝛ vngit. Concilij generale facit. sanctit quoq; sanctos. Ens non esse facit. non ens fore palia semper. Portat. concedit. legi nō subiacet vlli. Appellatur ad hunc medio fine. iudiciumq;. Est pro lege suum. monachum reuocat renitentē. Maius adulterio soluit. generaliter artat. Et laxat quicquid spōsis nocet. ordinat extra: Tempora dando sacrum. promotum promouet idem. Ordinat atq; die. qua consecratur ꝛ ipse. Diuentisq; locum concedit. iureq; priuat. Insignit. laico sacra dat. crisma ministro. Summa sede sedet. plenusq; vicarius extat. Si sit catholicus ꝛc. Non enim accusari: vel iudicari potest ab vllo: nisi de hereli. xl. dist. si papa. Erigit. scz cathedras. xvj. q. j. felix. id est q; solus facit episcopos. Et ideo dicitur q; ab ecclesia romana omnis dignitas originem sumpsit. xxij. dist. c. j. Et subijcit cathedras. scilicet episcopales. extra eo. quod translationem. Et diuidit. scilicet cathedras episcopales. Et vnit. scilicet easdem xvj. q. j. ꝛ temporis qualitas. ꝛ extra de ex. pre. sicut vnire. Mutat. scilicet easdem cathedras. extra de transla. prela. c. j. Mutat vota crucis. Nullus mutat votum terre sancte nisi ipse. extra de voto. c. ex multa. ꝛ c. quod super his. ꝛ c. magne. Restaurat scilicet ab ordine degradatos restituit. extra de cle. non re. ex tue. Eximit. id est episcopos ꝛ alios. xvj. q. j. frater noster. Ad se maiores cause referuntur. extra de transla. prela. c. j. et. c. maiores. de bap. Legitimatq; extra qui filij sint legi. per venerabilem. Promouet. scilicet insufficientes. siue defectus patientes: puta. illegitimos. extra de fi. presby. c. pe. ꝛ fi. Itē bigamos. xxxiij. di. lector. Itē promouet ad episcopatus. qui nō sunt in sacris. Idem potest dici in alijs defectib⁹. quia sacrilegij instar est disputare. Vtrum dignus sit quem princeps elegerit. xvij. q. iij. §. qui autē. Apellare vetat duobus modis intelligitur. Primo. quia nullus alius. excepto principe potest cōmittere causam appellatione remota. nec hoc legatus potest facere. nec etiam potest concedere vt procedatur simpliciter et de plano. fm Panor. in. dicto. c. quod translationem. et extra de offi. dele. super questionum. Secundo. q; ab ipso non appellatur cum superiorem non habeat. extra de elect. licet. Et hoc specialissimum est in papa licet primum vtriq; principi sit cōmune. Prohibet pfiteri. citra. xiij. annum regulariter. In insulis autem citra. xvij. annum. extra de regula. q; in insulis. Deponit. scilz episcopos. iij. q. vj. q̄uis. Transfert. scilicet episcopos. dicto. c. quod translationem. Suppletq; defectū. si qui est. extra de trāsla. prela. c. j. ideo tota die in confirmationibus beneficiorum apponitur hec clausula. scilicet supplētes defectum. si qui est de plenitudine potestatis. et cum probatur. extra de elec. illa. Nam potest de iure supra ius dispēsare. Et ita potest supplere omnem defectum iuris positiui. extra de concess. preb. proposuit. suppletq; defectum regis vacāte regno extra de elec. cum inter. ꝛ defectum imperatoris vacante imperio. extra de foro compe. c. licet. Renūciat illi presul. vbi etiam scriptura exigatur. vij. q. §. §. ecce. Et exemptus. repete illi renūciat. scilicet papa. extra de renun. dilectus filius. Secus in translatione que potest fieri per legatum. extra de consue. cum venerabilis. ꝛ de elect. si abbatem. lib. vj. Symon. scilicet soluitur a papa. quia ipse solus dispensat cuz symoniacis in ordine ꝛ in beneficio: vt patet vltra iura communia per multas extrauagātes. Jurans. scilicet soluitur a papa. intellige vt dictum est supra. Juramentum primo. quia nullus citra eum totaliter absolut a iuramento si licitum est. Anathema vel propium. scilicet soluitur a papa. quasi dicat nullus potest absoluere excommunicatum a papa. nisi ipse solus. vel cui ipse specialiter demandauerit. vnde in hoc casu petitur absolutio excommunicatiōis a successore. extra de elec. venerabilem. Vel legati. repete anathema. et iunge soluitur a papa. ꝛ subaudi vel delegati. cuius sicz legati vel delegati iurisditio expirauit. ꝛ cui nullus successit. Nam excommunicatuz a tali. nullus absoluere potest. nisi papa: vt patet extra de off. dele. querenti. vnde nec legatus potest sentētiam delegati. d. pape reuocare vel relaxare vel impedire: licet eam possit confirmare. Sic exponitur illud extra de treu. ꝛ pace. c. j. Potest etiaz exequi. extra de offi. leg. studuisti. Et est ratio. quia par non habet imperium in parem. Vel lex vtriusq; scilicet tam pape q̄z legati. Supple soluitur a papa. quasi dicat si lex istius vel illius obscura sit. ꝛ legatio finita sit. nec aliquis legatus missus est in eandem prouinciam. vel si queratur de dispensatiōe in casibus illis. qui sunt sedi apostolice reseruati ad solum papam pertinet declaratio ꝛ dispēsatio. Ne q̄z participās scilicet excōmunicato a papa ex certa scientia et in diuinis officijs. supple non soluitur nisi a papa de sen. ex. significauit. Et si quem sponte salutat. scilicet soluitur a papa. Si enim ex certa scientia aliquē excommunicatum salutauerit: vel alis eidem participauerit. presumendum est q; eoipso ipsum absoluere velit. quia princeps sola voluntate absolut. Sicut ꝛ sola voluntate manumittit. ff. de manumis. l. apud eum. intellige ergo q; ipse papa sola salutatione potest excommunicatum absoluere: vt in cle. si summus. de sen. ex. Quem canon damnat. id est suspendit vel excommunicat. sibi soli quando reseruat. soluitur a papa. al's aūt alijs absolutionem concessisse videtur. de sen. excō. nuper. Nec non quem regula damnat. id est si quis irregularitatem incurrit. non potest cum eo dispensari nisi p papaz. de hoc habes multos casus. vide supra. Irregularitas. et. c. dispensatio. Addas suspensum. Et hoc in casu specialissimo. Si enim aliquis suspendatur pro eo q; hereticis sacramenta ministrauit talis citra sedem apostolicam absolui non potest. extra de hereti. excōmunicamus. Causam cuz fertur ad ipsum. scilicet papam. soluit a papa. Ad papam tunc pertinet examinatio ꝛ determinatio. extra eo. licet. ꝛ de app. intimasti. Rescriptum addas. Si de rescripto apostolico dubitetur: soluit a papa. extra de off. dele. c. ij. Idem est de priuilegijs

Et hoc intellige de rescripto cōtentioso. vt dicitur ibidē. Et de gratioso. s. p̄uilegio. extra de iudi. cū venissent. Siue diffinitiuo extra co?p? iur? canonici vagante. extra de fi. instru. pastoralis: siue in eluso. Et sic pōt hoc exponi de rescripto q̄druplici Fidei dubium. si de fide dubitet: soluitur a papa. xxiij. q. j. quotiens. Etiā si indubitatus sit. ex quo in dubium vertitur. C. de sum. trī. l. fi. Confert bona plura. i. plura beneficia cū cura. vel plures p̄so natus cū cura. extra de elec. ducū. el. ij. Irritat infectum. p̄nuncians electionē seu p̄uisionem. que nondū facta est si cōtingat fieri irritam z inanē. ex de elec. in notuit. Qđ alius facere nō pōt. quia tractus futuri tp̄is non ptinet ad inferiorez iudicem hoc casu. ff. de vsuf. l. j. §. j. Legē condit generalez extra de cōsti. c. j. Approbat imperiū. i. electum in imperatorē. Firmat. i. cōfirmat electionē vel infirmat. Deponit. s. imperatorē. Et vngit. s. imperatorem. extra de elec. venerabilem. Et ex hoc quidaz sumpserūt ar. q̄ imperator recipit ordinē subdiaconatus. Qđ reprobat glo. in. c. valentinian?. lxiij dis. Et cōmuniter doc. Et glo. ibi addit. q̄ imperator gerit officiū subdiaconi cū ministrat ep̄o. Et ob hoc etiā puto q̄ vulgares sumpserint occasionem credendi q̄ imperator sit subdiacon?. qđ tamen est falsum. vt notant doc. in. d. c. venerabilē. vnde impropꝛie dicit imperator cōsecrari. z debet inungi. Et de vnctione imperatorꝝ z regum vide qđ notat in. c. vnico de sacra vnc. imperator autē coronat triplici corona. s. ferrea. argentea z aurea. Et a quibꝰ coronet. z de significato istoꝝ metallorum. Vide glo. in cle. romani. de iureiurādo. Cōcilium generale facit. xvij. di. per totū. Sanctit q̄z sanctos. i. p̄firmat z approbat z canonizat sanctos z in cathalago sanctoꝝ ascribi facit. neq̄ sine eius licentia debet aliq̄s sanctus venerari. quātūcunq̄ dicat miraculis choruscare. extra de reli. z venera. sanctoꝝ. c. j. Ens nō esse facit. i. de aliquo facit nihil: mutando etiā naturā rei. extra de ex. p̄la. tāta. Nō ens fore. i. de nihilo aliq̄d facit. ex ō trāsla. p̄. c. j. Pallia semp portat. s. vbiq̄. extra de vsu pa. ad honorē. Concedit. s. palliū. Et nullus alius etiam legatus. extra de elec. significasti. Legi nec subiacz ꝓlli. quia p̄nceps solutus est legibus. ff. de legi. l. p̄nceps. Appellat ad hunc medio sine. i. immediate. i. omisso medio. de ap. c. dilecti. Judiciū q̄z ē pro lege suū. Nam eius sentētia facit ius. extra de re. iudi. In causis. Monachū renocat renitentē. Nam abbate z monacho renitentibꝰ z contradicentibus: potest monachū trahere de monasterio z alicui episcopo vel p̄nципi in sociū assignare. ix. q. iij. per p̄ncipalem. Nec mirū. nam de monacho potest facere non monachū. extra de sta. mo. cum ad monasteriū. Paius adulterio soluit generaliter. Dec? de episcopis. extra de iudi. at si clerici. Artat z larat quicq̄d sponsis nocet. i. impedimenta matrimonij canonica: aliquotiens restringit z ānubilat. Aliquotiēs dilatat. vt extra de conjug. non debet. xxxv. q. iij. quedaz lex. z capitulo qđ scripsi. Ordinat extra tempora. s. dando sacrū ordinem. z ipse solus potest subdiaconū facere extra quatuor tempora. puta. in dominicis. extra de tempo. or. c. j. Promotū scilicet subdiaconum per papam. scilicet idem papa ꝓmouet z nō alius nisi de mandato suo. extra de tem. or. cum in distribuendis. Ordinat atq̄ die qua consecrat z ipse. extra de elec. quod sicut. Vacantisq̄ locum cōcedit. Nullus enī alius potest conferre beneficiuz nondum vacans. extra de concess. p̄be. c. j. Jureq̄ ꝓuat Auferendo vni z conferendo alij. vnde etiam potest venire cōtra contilia. extra de elec. significasti. quod nō potest legatus. extra de p̄ben. dilectus. el. j. Insignit. i. insignia episcopalia concedit aliq̄tiens abbatibus z alijs inferioribus. puta. mitrā baculum pastoralem. anulum. sandalia z hmōi. extra de p̄uil. c. abbates. z capitulo vt apostolice li. vj. Laico sacra dat. id est spiritualia concedit. sic ius eligēdi. ex de iure patro. nobis. A decimis eximendo ipsum. extra de deci. a nobis. Quod alius facere non potest. Et potest laicis spiritualia delegare que tamē sunt eis al's interdicta. extra de cōsti. ecclesia sancte marie. Crisma ministro. id est cōcedit p̄sbytero q̄ posset infantes chrismare in fronte. xcv. dist. peruenit. Quod a nullo alio fieri pōt. extra de consue. quanto. Summa sede sedet. scilicet in illa: quā sibi dominus in petri persona specialiter elegit. extra qui fi. sint le. per venerabilem. Plenusq̄ vicarius extat. Cuius enī quilibet episcopus possit dici vicarius xp̄i. tamē est particularis sed papa est vicarius generalis vnde omnia regit z de omnib vt sibi placet iudicat z disponit. ix. q. iij. cuncta per mundū. z capitulo per p̄ncipalem Legatus vo p̄dicta vsurpare non debet nisi velit confundi. extra de vsu pallij. c. nisi. z de trans. p̄la. c. j. ij. et. iij.

¶ Sed q̄ne potest facere legatus in p̄uincia sibi decreta. Rñ. Fm Directoriā potest omnia exercere que faceret ipse qui eū transmisit: p̄ter ea q̄ summo pontifici reseruant: que posita sunt in precedenti. §. Nam ad ipsum spectat p̄uincias sibi cōmissam malis hominib purgare. ff. de of. p̄si. l. iij. Item audire causas p̄uincialiū que per appellationem vel querimoniaz ad eum deferunt. extra eo. capitulo p̄mo. Item potest facere concilium particulare. puta. p̄uinciale cum episcopis p̄uincie sibi decrete. Item z eius indulgentie: sicut z indulgentie episcopoꝝ sunt perpetue. Itē legatus de latere archiepiscopoꝝ. episcopoꝝ z exemptoꝝ electiones potest ex officio confirmare. Sed alij legati hoc nequeūt: nisi eis a sede apostlica specialiter sit concessum. extra de elec. si abbatē. li. vj.

¶ Legatus de latere dūtaxat potest de exemptis se impedire. etiā qui immediate subsunt pape. Et de causis que contra ipsos mouent saluis tamen que sedi apostolice specialiter per p̄uilegia coꝝ reseruantur. non obstantibus p̄uilegijs. quia fm glo. in capitulo quod translationē. de of. le. p̄uilegia eximunt eos a iurisditione episcopoꝝ. secus a iurisditione pape vel legatorum. de alijs secus. nisi hoc eis specialiter cōmittat: De ordine tamen

fratrum minoꝝ videtur aliud dicendū. de q̄ vide supra ¶ Exemptus. Item exemptus a iurisditione cuiuslibet ordinarij: non intelligit exemptus a iurisditione legati. Ipsum eximentis.

¶ An autē legatus de latere possit alterare legata facta ad certum vsum pium. z cōmutare in alium vsum. Respon. pe. de perusio videt distinguere. q̄ aut ille vsus potest impleri de iure z de facto. puta. quia legauit quis. vt monasterium fieret in tali dioc̄esi. Episcop⁹ est contentus. Et sic tenet de iure: z nullum aliud impedimentū est in facto. quia pecunia est parata z cetera alia necessaria: nec est qui aduersetur. Et sic potest fieri de facto. Et tūc dico q̄ nō pōt conuerti in aliū vsum. Et iste ē casus c. nos quidē. de testa. Aut ille vsus potest impleri de iure. ꝫ non de facto. puta. ꝓpter guerram vel q̄ pecunia est modica vel nō est locus in ecclesia vbi legauit ꝓ capella fienda z huiusmodi. Et iste est casus. l. legatam. ff. de admi. rerum ad ci. perti. Et tunc potest fieri cōmutatio auctoritate superioris etiā si in testamento sit clausula q̄ nō possit cōuerti ad alium vsum q̄ deputatū. Ratio. quia voluntas testatoris debz interp̄tari fm ius cōmune. vt res magis valeat q̄ pereat. Et ideo cū de iure cōmuni possit in alium vsum cōuerti. non obstat talis clausula ergo z̄c. Et ex his dicit Spe. q̄ si mihi legatur vt vadā vltra mare z nullus audet ire. q̄ cōsequr legatū licet nō vadā dūmō vadā ad simile locum. Similiter si testator legat ꝓ labore itineris vel penitentie sibi iniuncte vt vadam romam: et ꝓpter impedimentuz non possum ire: cōsequar legatum. dūmodo ad locū consimilem vadam. d. l. legatam. Excipitur tamen q̄ legatur ꝓ subsidio terre sancte: quia si nunc nō possum. expectabo tempus. z seruabit legatum capitulo magne. extra de voto. Aut vsus potest impleri de facto ꝫ non de iure. Et tunc aut hoc est quia nō est ad aliquem finē honestum. puta. legat quis capitulo vt fiat ludus theatralis in ecclesia qui est illicitus. Et sic legatum est inutile. z non fiet conuersio. vel nō potest fieri de iure. Non quia nō sit ad finem honestū. sed quia ius prohibet. Et sic fiet cōuersio in alium vsum honestum. vt est casus in. l. legatū. ff. de vsufru. le. Et sic intellige dictū capitulum. nos in ŷ. non potest impleri. s. de iure. Exemplū. testator legat q̄ p̄dicatores vel minores se conferant ad habitandū in domibus suis. z celebrent ibi diuina ꝓ salute anime sue. hoc de iure fieri non potest ꝓ capitulum vnicū. de ex. prela. li. vj. tamen vsus est honestus. quia ꝓ anima z cultu diuino. Similit legat vt fiat ecclesia in tali loco nō potest fieri. ꝓpter p̄iudicium quod habent p̄dicatores z minores de distantia canaz z hmōi. Et ido fiet in alio loco cōgruo z honesto.

¶ Cuius auctoritate fiet talis cōmutatio. Respōdit dictus pe. q̄ si non subest causa. puta. quia potest. de iure z de facto impleri. tunc solus papa potest. d. l. legatam. z cle. quia contingit. de reli. do. Si subest causa legitima: potest diocesanus: etiaz si posset impleri de iure z de facto. nisi testator prouidisset quid fiendum de legato: vsu non impleto quia si prouidisset nō posset fieri cōmutatio. Sed Bar. in. d. l. legatam. dat optimaz distinctionem trimembrem per illam. l. dicens. q̄ quando relinq̄tur vt fiat aliquod opus non licitum. tunc cōuertitur in aliud opus licitum auctoritate ꝓximi superioris: causa cognita vocatis his quoꝝ interesse potest. vt. l. legatum. ff. de vsufru. le. Si vo potest licite fieri: tunc si pecunia ꝓ hoc relicta sufficit: nō potest conuerti in alium vsum nisi auctoritate principis. vt. d. l. legatam. in principio. Aut nō sufficit z tunc potest conuerti in alium vsum absq̄ prīcipis auctoritate. vt. d. l. legatam. in fi. hec Barto. Et hec distinctio euacuat questionē nostram principalem z omnes alias. Et vide ad hoc nota. per Bal. Ang. z Dali. in. l. si testamentū. C. de testa. vbi strictius dicunt q̄ nō licet pape alterare vsum illarum rerum que per fideles sunt relicte. Et hoc intellige de potentia ordinaria. sed de potentia absoluta bene potest ipse solus. d. cle. quia contingit. d. l. legatam. et. d. l. legatum. dūtamen in ipsa alteratione: quam facit papa seu imperator: appareat de causa. Nam debet constare principem velle vti suprema potestate fm Inno. capitulo innotuit. de elect. Et dicit Bal. q̄ raro debet p̄nceps vti plenitudine potestatis. Omnis tamen ratio motiua principis habetur pro causa fm Bal. in. l. rescripta. C. de p̄bus imperatori offerendis. Et sic si principi conuenit dicere. sic fiat. Alij autē debēt dicere. fiat iusticia.

¶ Vtrum autē quando debet fieri cōmutatio requiratur consensus heredis grauati. Respondit pe. de peru. q̄ si nō potest impleri de iure vel de facto. requirit consensus heredis z ecclesie cui fit legatum z ita loquit. d. l. legatum. Idē dic q̄cunq̄ ex causa legitima debet fieri cōmutatio.

¶ Quid autē si dubitetur: an sit causa legitima vt fiat cōmutatio vel ecclesia cui legatur vel heredes non consentiunt. Respondit dictus Pe. q̄ solus episcopus poterit. Et si ecclesia cui legatur consentit vt fiat commutatio. z heredes contradicant: nihilominus episcopus fauebit ecclesie legatarie: fauore voluntatis adimplende z non heredi. Vide etiam Ludo. ro. in suis singularibus. vbi dicit q̄ si testator legauit ecclesie decem conuertenda in calicem vel mille vt construatur ecclesia. Si non est opus ecclesie illud fieri. de cōsensu episcopi potest in aliud conuerti. quia vbicunq̄ aliquid relinquitur in vsum pium: quo nō est opus. potest p epm solum fieri translatio nihil tamē allegat.

¶ Legatus quātūcunq̄ plenam legationem habeat. siue etiā habeat p̄textu ecclesie sue. nō habet ex hoc potestatem cōferendi beneficia. nisi ei specialiter sit cōcessum vel nisi sit cardinalis. extra eo. officij. li. vj. Quod si ecclesia habet patronū laicū. non potest conferri per legatum: nisi ei quē patronus p̄sentaret. Eodē modo si habet patronū clericum: cui patronatus cōpetit ratione sui patrimonij. extra de iure pa. cum dilectus. Secus si clericus sit patronus rōne ecclesie. vel etiā si sit collegium.

quia tunc eo irrequisito potest legatus conferre. quia potest qđ maius est. s. ipsas ecclesias cōferre. non requisito eō. facit extra de of. le. dilectus ⁊ ibi hoc notat glo.

¶ Omnes reseruationes quorūcunq; beneficior facte a quocunq; legato auctoritate legationis vel ab executoribus deputatis q ipsum. ⁊ omnia decreta siue denūciationes ⁊ pcessus carent viribus finita legatione. Quinetiā si durante legatione: legatus in aliqua ecclesia facit aliquā reseruationez. nō potest illa pendente facere aliam in illa ecclesia Similiter etiā postq; reseruauit vnū beneficiū pertinens ad collationē cuiuscunq; ipsa reseruatione pendēte nō poterint aliud reseruare qđ ad eundē pertinet. extra eo. psenti. li. vj.

¶ Nullus legatus potest facere aliquā reseruationem de ecclesijs ⁊ dignitatibꝫ eaꝝ. vbi illi qui pficiuntur habēt p electionē assumi: nec se intromittere. qn eligere ⁊ postulare valeant. extra eo. deliberatione. li. vj.

¶ Nullus legatus potest cōcedere alicui in generali vel speciali. vt recepta resignatione illoꝝ q̄ habent beneficia possint illa alteri cōferre. aliter non valet. ex eo. deliberatione. li. vj.

¶ Constitutiones legatoꝝ durant ⁊ sunt ppetue Secus si causas delegant. quia egressis illis de pvincia non durat iurisditio delegatorum. nisi ante legatorum discessum citatio pcesserit. extra eo. nemini.

¶ An aūt solus legatus possit statuta edere. Hic fm nō. in. c. fi. extra eo. q in spectantibꝫ ad iurisditionem solus legatus potest facere statuta. dummodo illa statuta nō sint contra canones generales. quibꝫ legatus non potest in aliquo derogare. Idem dicimus in epō. vt notat Jo. an. in. c. fi. de of. archipr. Idē dicit Ge. ⁊ plus. videlicet. q epūs nō potest facere statutū: quo ius cōmune artetur Si tamen legatus vellet statuere in concernentibus aliorum preiudicium. tunc debet habere illorum consensum seu psentiam. vt notat Jnno. in d. c. fi.

¶ Legatus non pōt pcessum delegati impedire. aut eius sententiā irritare. ⁊ potest eam confirmare ⁊ exequi. extra eo. studuisti.

¶ Quot modis finitur legatio. Rñ. fm Jo. an. q̄ tuor modis. Primo. si datus fuit legatus ad tempus: finito tēpore finita est legatio. extra de offi. de le. de causis. Secundo. quādo reuocatus est. ff. de iudi. l. iudicium. Tercio. quando egressus est legationem animo non redeundi. Secus si animo redeundi. extra eo. nouit. Quarto. p mortem ipsius legati. nō tamen morte cōstituentis. extra eo. legatos. li. vj.

Legitimus filius quis est.

Respon. fm Ray. qui de legitimo matrimonio natus est vel de eo qđ legitimum reputabat. vnde si vir ⁊ mulier cōtraxerūt in facie ecclesie bona fide. credentes se legitime copulatos. cū tamē nō essent vel etiā si alter eoꝝ tantum hoc credebat. puta. quia cōtraxit cū eo quem nesciebat habere vxorem. talis reputat legitimus ⁊ vtriq; parenti succedit. extra eo. ex tenore. Secꝰ si clamdestine cōtraxissent. quia videt fuisse ignorantia affectata. Et multomagis si contraxerunt publice. scientes ambo impedimentū. ex de clam. despon. cū inhibitio.

¶ Quot modis q̄s legitimat. Rñ. tripl'r. Primo p sequens matrimoniū. Et hoc si inter illos poterat tunc qđ habuerūt illum filiū esse matrimoniū etiā si ille vel illa anteq; sumeret talem coniugem prius cum altero cōtraxisset q̄ postea moreret. de hoc vide supra Filius. ⁊. c. illegitimus. Secdo modo p specialem indulgentiaz pape. de hoc vide s. d. c. Illegitimus. Si aūt fiat per epm legitimatio valebit ad hoc vt minores ordines suscipe possit. ⁊ beneficium sine cura vbicunq; ⁊ ad successionem bonoꝝ ⁊ actus legitimos seculares in terris temporaliter ecclesie subiectꝫ. ⁊ etiā in alijs terris. q̄tū ad ea p q̄ nō fieret alteri pīudiciū. Et multomagꝫ valet ad hoc legitimatio p papaz. Sed in his per que fit alteri pīudiciū. puta. q̄ succedat ab intestato. nō valet legitimatio. nec p papā. nec p epm in terris que eis tēporaliter nō subsunt fm Jnno. et Ber. extra eo. p venerabilē. de hoc vide s. Illegitimus. Tercio modo legitimat q̄s per leges seculares multꝫ modis. q̄ reduci possunt ad tres. Primo. si pater filiū naturalē offerat curie impatoris efficiaturq; curialis. vt in autētico q̄. modis natura. effi. sui. §. si q̄s igit. coll'. vij. Idē si offerat eum curie ciuitatis. de qua vel de cuius vico sit oriundus. vt in insti. de nup. §. vltimo. Secundus modus si pater decedēs in testamēto filiū naturalem nominet legitimū heredem. Et ipse postea offerat testamentū principi vel si pater in instrumēto publicā manū confecto vel ꝓpria manu scripto. cū subscriptione triū testiū. eū filiū nominet nec adiecit naturalē. vt in autentico vt liceat ma. ⁊ aue. §. ad hec. Tercius modus. si nullo filio legitimo existente. ipse naturalis filius seipsuz offert curie. vt in autētico. q̄. mo. na. effi. le. §. j. Hec legitimatio p leges facta. valet ad secularia ⁊ tpalia quo ad successionē ⁊ dignitates in terris tūi subiectꝫ potestati legitimātis ⁊ in alijs vbi nō fit alteri pīudicium Ad ordinē tū vel dignitatē ecclesie nō se extendit fm Jnno. ⁊ Ber. Spurij vo non possunt legitimari q̄ntū est p leges. Sed impator vel alī auctoritate eius aliquādo de gratia legitimat ⁊ similiter papa.

¶ Quid si impator legē faceret vel rescriptū cōcederet q̄ spurius succederet nō obstantibꝫ legibꝫ cōtrarijs. Rñdit Alsteñ. li. viij. ti. xxxviij. de mēte Jo. q̄ licet impator illegitimos possit ad hereditatē admittere tanq; legitimos. tū nō potest super hoc legē geueralē cōdere. qz multi nō curarent vīi filios haberēt. dūmodo sibi succederent. Et sic lex talis esset causa multoꝝ mortaliuz pectatoꝝ. ergo abolenda. ex de pscrip. c. fi.

¶ Nunq̄d aūt legitimatio vel emācipatio possit fieri de filio quo ad certū actū. ⁊ quo ad alios nō ⁊

Rñ. Bar. in l. j. ff. in filij. ff. ad trebel. relinqt sub dubio. Sed Ang. in l. si ab eo. C. de le. hr̃. concludit. q̃ sic. Et Paulus de castro dicit se als consuluisse q̃ pater potest legitimare filiuz spuriũ: cum hac cõditione: ne succedat. z ita dicit se postmodũ inuenisse. Rai. de for. q̃ ita cõsuluerat: in ciuitate pisana. Quo tamẽ ad legitimationẽ respectu vnius actus Bal. in l. senium. C. de testa. tenet q̃ nõ. q̃ libertas est indiuisibilis. l. j. ff. j. C. de lati. li. tol. Et ad hoc facit tex. in l. quesitum. ff. de adop. Et hec opinio videt cõmuniter. Sed dictũ Pau. z aliorũ fm Ber. cep. in tractatu suo de cautel. potest ꝓcedere q̃ per viã dispensationis fieri possit. vt ꝓ certo actu tantũ dispenset q̃ fiat status mutatio. vt notatur in l. si pariter. ff. de libe. cã. Et ideo cautela est pentibus q̃ habent filios legitimos z naturales. z spurios. q̃ vellent ipsos spurios legitimari facere. ꝫ nollent q̃ succederent cũ legitimis pariter: nisi certo modo. put eis parentibꝰ placuerit. Naz comes palatinus vel alius q̃ habet potestatẽ legitimandi licet nõ possit legitimare q̃tuz ad vnum actum tm̃ quia legitimatio est reintegratio totius status. d. l. quesitũ. z. d. l. si pariter. tamẽ potest dispensare vt possit succedere certo modo. quia ista non est ꝓprie legitimatio. ꝫ dispensatio. Et licet iste comes nõ possit plus facere q̃ sibi cõmissum sit: minus tamẽ facere potest. quia non habet seruare formaz sui p̃uilegij: sicut facere debet iudex delegatus.

LEgitima portio. Sciendum q̃ olim fuit licitũ cuilibet totam hereditatẽ suam relinquere alteri. Sed falcidius statuit: q̃ quarta deberet relinqui legitimis heredibus. Et triplex est legitima portio: q̃rũ vna est debita iure nature. Et dicit debitũ bonorum subsidiũ. Et hec debet filijs tm̃: qui sine causa exheredari nõ possunt. Et huic portioni nullũ grauamen vel dilatio potest imponi. C. de inoffi. testa. omnimodo z diuꝰ. ll. sequen. Et hec est talis si sunt quatuor filij. z infra debẽt habere terciã partem. Si sunt quinq; vel vltra debent habere medietatẽ. C. de inofficio. te. auten. nouissima. Et intellige terciã partem vel medietatem eius q̃ eis deferebat ab intestato. vt notat glo. in l. si arrogator. de ado. z ibi Bar. ꝓ hoc allegat. l. papinian⁹. §. qõ autẽ. ff. de inoffi. te. Et intellige detractis debitis: siq̃ essent. Itez est alia portio. s. q̃rta falcidie: que debet iure institutionis. vt cũ aliquis est institutus heres. z illa hereditas est exhausta ꝓ legata: tunc institutus potest detrahere sibi vsq; ad quartam partẽ hereditatis: detrahendo de singulis legatis. s. de q̃cunq; legato ꝓ rata tãtũ q̃ntũ eidem est legatũ ad quartã habendã. insti. eo. primo Responso. Fallit primo in his que ad pias causas relinquuntur ecclesie vel pio loco. vt in auten. similiter. C. ad. l. fal. Nota tamẽ q̃ si ecclesia vel alius pius locus instituerẽt heres: tunc detraheret falcidiam de legatis factis alij ecclesie vel pio loco: q̃ concurrit p̃uilegiũ cum p̃uilegio. Et sic concurrentibus p̃uilegijs vtentur iure cõmuni. facit. l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. Et dy. in l. si q̃s ad declinandã. C. de epis. z cle. idem tenet. Et qõd dictum ẽ q̃ quarta debeꝫ delegatis ad pias causas. Bal. in l. auia. §. ticio. ff. de condi. z de. Idẽ dicit etiã si indirecte relinquat. vt si mihi relinquit fundus cum pacto q̃ restituam ecclesie. nam tunc nõ deducitur falcidia. sicut nõ deduceretur si directo esset relictus ecclesie. Item cessat falcidia: quando testator sciens quantitatẽ patrimonij sui expresse illam. phibuit vel si heres nõ fecit inuentariũ rem poze z modis a iure statutis. vt in auten. ꝫ cum testator. C. ad. l. fal. vel si heres ifra tps legitimꝰ voluntati nõ paruerit testatoris. extra de te. Rainaldus in fi. Et ibi dicit glo. q̃ tempus legitimuz est tẽpus anni cõputandum a iussu iudicis infra qõ tempus si non puenerit dicit q̃ etiam perdit omnia. excepto q̃ sibi ꝺbeꝫ ex fideicõmisso. Itẽ cessat falcidia quando aliqua sunt ita relicta vt non alienentur: ꝫ remaneant apud successores eius cui relinquunt. vt in autentica. ꝫ et in ea. C. eo. Itez est tercia que dicit trebellianica: vt cum aliq̃s institutus heres rogatur vt alij restituat hereditatem. Nam talis institutus potest retinere quartã partem de tota hereditate. vt instit. de fideicõ. here. §. sed quia. Et hec detrahitur de tota hereditate. Et in hac computant legata z donationes. Et ꝓ hoc infert Panor. in c. raynucius. de testa. q̃ ꝑta que debet iure institutionis. s. cum hereditas ẽ exhausta legatis est magis p̃uilegiata q̃ quarta trebellianica. Et quarta trebellianica est magis p̃uilegiata q̃ legitima que debet filio. Nã in quarta que debet iure institutionis nõ computantur nisi ea q̃ obueniunt heredi iure institutõnis. Nõ autẽ legata vel alio titulo ꝓuenientia: Sed in q̃rta trebellianica computant non solum ea que ꝓueniunt heredi iure institutionis. ꝫ etiaz omnia q̃ ꝓueniunt ex testamẽto. puta. iure legati vel donationis. Alia vo venientia extra testamentuz non computant. In legitima vo debita iure nature: computant non solũ ea que ꝓueniunt ex testamẽto quocunq; titulo. ꝫ etiã vndecunq; sint ꝓfecta. scz a defuncto. Secus si aliquid caperet extra patrimoniũ defuncti. quia illud in quartã nõ imputatur. vt. l. scimus. §. repletionem. C. de inoffi. te. Et hoc etiã vult Bar. in l. in quartã. ff. ad trebel. Aduertendũ tamen circa hoc vltimũ fm Panorm. in c. raynucius. ꝓallegato. q̃ aut pater filio donauit ob cãm. puta. dotis vel donationis ꝓpter nupti. Et illud imputat in suam legitimam. vt in auten. ex testamẽto. C. de colla. Aut fuit facta donatio simpliciter. z tunc si tenuit. vt quia fuit facta filio emancipato vel filio vt benemerito: z tunc illud non imputat in quartã. quia valet hec donatio ac si fuisset facta extraneo. Aut donatio nõ tenuit in vita. z tunc computat in legitimã. etiam si confirmet morte.

Queritur. an filio sufficiat habere legitimã quocunq; relicti titulo. Respon. Bar. in auten. nouissima. C. de inoffi. testamen. dicit q̃ hodie debet ha-

bere iure institutionis. vt in auten. vt cum de appella. cognoscitur. §. aliud. Ratio quia est titulus magis honorabilis. Item quia habet ius accrescendi in hereditate. vt notat in. l. quotiens. C. de hered. insti. Item debet habere dictā legitimā cum vsufructu. vt in auten. de trien. z semi. §. phibemus. Et sic lex vrou mee. de vsufru. lega. est correcta in filijs. Vide etiā glo. in. d. §. aliud. que dicit. q in vno nummo facta institutio excludit querelam. vt in. d. auten. vt cuz de appella. cognoscitur §. ceterū si qui. Agetur tamē ad supplementū. vt C. de inofficio. testamen. l. omni modo. nec suffice ret si filio relinqueret fideicommissum vniuersale. vt vult Bar. in. l. ita tamen. §. qui rogatus. ff. ad trebellia. Idem Bar. in. l. scimus. §. cum autem. C. de inofficio. testamen. z ibi reprobat glo. quia tex. in corpore vnde sumit autētica nouissima prealle. expressaz mentionē facit q nō valet iure fideicōmis. Hoc etiam videtur expressum in. d. §. qui rogatus.

Quero an parentes debeant habere hodie legitimam iure institutionis. Rñ. Bar. in. d. auten. nouissima. dicit q glo. in. l. j. §. j. ff. si a pa. qs fuerma. tangit istam. q. in patrono. Et cōcludit q patronus potest habere quocunqz relicti titulo. Dz pater z patronus equiperant ad omnia. exceptis quibusdā que notant in. d. l. j. inter que non reperitur ista diuersitas. ergo zc. Preterea qō nō mutatur expresse remanet incorrectū. vt. l. recipimus C. de ap. hec Bar. Bal. tamē videt tenere cōtrarium in. l. j. C. de bo. pos. cōtra tab. li. vbi dicit q filius debet relinquere parentiby iure institutionis Et fundat se p tex. expressum. in. d. l. omni modo. circa principiuz. Et ibi hoc idem tenet. idē Ja. de bel. z hec opinio est tenēda. Et hoc verz vbi filius testans nullos filios reliquit. quoniā vbi filij sup essent: nulla legitima videt debita patri. Immo in nihilū succedit. vt est glo. valde notabilis. insti. qui mo. ius pa. po. sol. §. nostra autē. in ver. patrono. Et non mirū. quia in successione. prima causa est liberoz. vt in autē. de suc. ab inte. circa pncipiū Glo. tñ in. l. pater filiū. ff. de inoffi. te. tenet debere instituī patrē etiā extantiby liberis. Sed primum videt cōmunius.

Quero. vtrū in ascendentiby sit aucta portio legitima sicut est aucta in filijs vsq ad trientem z semissem. Rñ. Bar. in dicta autentica nouissima. de mente glo. z doc. dicit q sic. vt in auten. de tri. z se. §. j.

Vtrū p nō confectionē inuentarij pdaī legitima debita iure nature. Rñ. Bar. in autē. ß cum testator. C. e. refert glo. tenere q nō in auten. hoc amplius. C. de fideicō.

An autē in male ablatis incertis cesset falcidia. Rñ. Bar. in. l. j. C. de sa. san. ec. videtur tenere q sic. si sint incerta ita q veniant distribuenda inter pauperes. nā tunc dicit relictuz ad pias causas. s. p anima illius cui? fuit. Sed si relinquit qs debita vel male ablata certa illis personis quiby deben tur: tunc non videt pte relictum ad pias causas prima eiñ causa relicti tunc est. quia debitum. nō ipsa pia causa. tunc eiñ proprie est ad pias causas: quādo nulla necessitas subest. ß solum ipsa religiō z ipsa liberalitas. erga deū. Et in istis videtur concludere q possit detrahi falcidia. nisi ille cui relinquitur vere pbaret sibi debitū aliunde q̄ ex testamento. vt. ff. de auro. et argento lega. l. qui vroxi. hec Bar. vide etiā ad p̄dicta que notat Astēn. li. iij. ti. xxv. post monal. q pter male ablata incertā si nō possunt pbari. nō credit q liberi vel parentes si cōsentire nolint: possint legitima sibi debita iure nature defraudari. Als eiñ posset testator de leui fingere male ablata multa. vt predictos legitima defraudaret. Quod iniquum essz quia si talia male ablata nō possent pbari non teneī heres soluere vt debitū: seu vt es alienū. ß vt legatum. alie gat legem secundā z terciā. C. de fal. mo. Et ideo bonū consiliū est q ipse testator satisfaciat de illis dum viuit vel faciat q filius obliget se ad soluendum insolidū illa. legitima nō detracta. in quo casu tenebit. Si autē nō possit ad hoc filiū inducere: nō faciat testamētū. ß codicillū: in quo ordinet q omnia bona distribuanī pauperiby. p male ablatis incertis: asserens q plura sunt sua male ablata q̄ omnia bona sua. Similit mala ablata certa: que tū pbari nō possunt: relinq̄t illis psonis a quiby habuit. z male ablata certa q̄ pbari nō pñt sunt sicut es alienū.

Quero. in istis legatis ad pias causas cessat falcidia. An p hoc pteneat ad onus heredis. An aliō rum. Rñ. Bar. in autē. ß et in ea. C. ad. l. fal. dicit q onerāt heredes z legatarios. quia ista legata debent ante omnia detrahi vt es alienuz. vt. ff. ad. l. fal. l. eris alieni. Et sic ex hoc heres habebit minorem quartam z alij legatarij habebunt minus de legato.

An autē p nō confectionē inuētarij pdatur trebellianica. Rñ. Bar. i. d. autē. ß cū testator. tenet q nō. q nō debet induci correctio legis nisi in casu legis corrigētis. vt. l. pcipimus. C. de app. Idē tenet Jac. de bel.

Vtz de fideicōmisso vniuersali relicto ad pias causas detrahat trebellianica. Bar. in. d. auten. ß z in ea. dicit se pluries cōsuluisse q cessat trebellianica. licet glo. in. c. j. de testa. li. vj. teneat contrariū pcipue p hanc rōnē. q nō videt eadē ratio in falcidia z trebellianica. q licet in r. lictis pticularibus nō detrahat heres. habet tū de alio qō est in hereditate. ß in fideicommisso vniuersali nō detrahat. tunc frustra erit heres. Sed Bar. in. l. marcellus ff. ad trebel. dicit hoc esse p̄ tex. in corpore. vnde sumitur autē. similit. C. ad. l. fal. vbi loquit quando tota substātia est exhausta nec est inuacuū heres quia tex. in autē. de here. z fal. §. si vo exp̄ssum. dicit q habet meritū quo ad deū. quia exercuit actū pium.

Que aūt sit differētia inter legatum z fideicommissum. Rñ. Panor. in. c. raynaldus. de testa. dicit q legatū dicit qū dispositiones vel testamenta cōferunt in legatariū. Fideicōmissum vo dicitur

qñ qs capit de manu alterius: puta. relinquo tibi fundū. z volo vt illū restituas sempronio. nam: respectu tui est legatū. ꝫ respectu sempronij est fideicōmissum. Sic appellatū. quia fidei tue cōmittit. vt restituas sempronio. Sed hodie fideicōmissa z legata sunt adequata. vt. l. j. z. ij. C. cōmunia de'. Et dicit fideicōmissum particulare qñ nō hereditas. sed certa bona particularia veniunt restituenda. Et per hoc habes quid sit fideicōmissum vniuersale.

Quero. legata minuunt quandoq; ꝓpter defectum patrimonij. vt si testator legat plus ꝙ habeat. Itē minuunt qñq; ꝓpter falcidiā. vt. l. in quartam. ff. ad. l. fal. An legata ad pias causas recipiāt diminutionē ꝓpter defectuz patrimonij: sicut alia legata ad nō pias causas. Bar. in. d. auten. sed et in ea. dicit ꝙ sic. Nec obstat. qō posset dici ꝙ detrahitur vt res alienum. Intellige quo ad quid. s. quo ad computationem falcidie. nō quo ad alia. quod apparet in eo. quia talia relicta ad pias causas minuuntur ꝓpter legitimā debitam iure nature. vt notatur in. l. si quis ad declinandam. C. de epi. z cle.

Quero an testator possit ꝓhibere trebellianicā. Bar. in. d. l. marcellus concludit ꝙ sic. Et dicit ꝙ Odofr. Jac. de are. z Ry. tenent idē.

Quero quid si ecclesia vel aliqō hospitale instituitur heres. z adeat absq; beneficio inuentarij. An teneat insolidū. Bar. in. d. auten. ꝫ cum testator. Rñdit per verbū. cogitabitis. Sed in. l. j. C. de sac. san. ec. tenet ꝙ nō. quia iura ciuilia nō ꝑiūt obligare eccl'iam z pia loca vltra vires hēditarias cū talis obligatio nō sit de iure nāli z in legatis ad pias causas cessat omnis solennitas iuris ciuilis. Si tamē aliquis faceret dos instituat heres rōne cō sanguinitatis vel amicicie. nō respectu religionis diuine. tunc putat teneri insolidū. vt in autentico de here. z fal. §. pe. Secus si amore dei vel pro anima sua.

Nunq̄d autē quis possit deducere duas q̄rtas scz debitā iure nature z trebellianicam. Rñ. olim fuerunt opiniones. vt patet in. l. ꝫꝫ. C. ad. l. fal. Sed hodie dic cum Bar. in. l. papinianus. §. memminisse. ff. de inoffi. tes. vbi distinguit ꝙ si substitutio: aut rogatio sit pure facta. Et tunc nō detrahit nisi vnā quartā. Aut fit rogatio de restituēdo sub cōditione. puta. si decedat sine liberis vel post certū tempus. Et tunc detrahet duas. Et ista opinio est approbata de iure canonico in. c. raimuci?. z in. c. raynaldus. de testa. licet nō videat vera de iure ciuili. vt in auten. de resti. §. quā obrem. tamē ita obseruat. vt decre. dicunt. Sed vbi quis esset rogatus de restituendo incōtinēti vel pure. Bar. dicit. ꝙ illas decre. non obseruaret. Et sic dicit se pluries cōsuluisse. quod sepe accidit. qñ dispositio nō valet iure testamēti. z est apposita clausula. ꝙ si nō valet iure testamēti valeat iure codicillor? tc. tunc enī si testamentū non valet aliqua rōne. quia in eo nō sunt testes debiti vel alia rōne nō valeat testator. videt voluisse. ꝙ hereditas restituat venientibus ab intestato statim. vt notat in autentica ex causa. C. de li. ꝓhete. Et sic non detraheret nisi vna quarta. hec Bar. de hac clausula codicillari. vide singularia infra Testamentū. ij. Ratio vo diuersitatis est fm doc. vt refert Asten. lib. iij. ti. xxv. q? vbi quis est rogatus restituere hereditatem post temp? certū vel si decedat sine liber?: potest incontinenti deducere quartā debitā iure nature. quia illam sine omni grauamine debet habere. vt dictū est supra. In ꝓcessu autē temporis deducet trebellianicā: in qua cū fructus ꝓcepti computentur. minus diminuit substantia hereditatis. ꝫ si restitueret incōtinenti. Et ideo tunc non deduceret. quia tunc substantia defalcaretur. nō aūt fructus.

Que autē sit ratio ꝙ in falcidia imputat solum quod iure hereditario capitur. z aliud in trebellianica. Glosa in. l. in quartam. ff. ad. l. fal. dicit. ꝙ ratio est. quia in falcidia plus grauat heres. q? onera hereditaria remanent penes eū insolidū. Ideo releuat in hoc. vt solum qō iure hereditario capit imputet in falcidiā. ꝫ in trebellianica non sustinet onera nisi ꝑ parte. ideo plus grauat.

Que autē sit ratio ꝙ illud qō extra testamentū capitur: in quartā trebellianicā non imputat. vt l. pater filium. ff. ad. l. fal. Et tamen imputatur in quartā iure nature. Bar. in. d. l. in quartā dicit ꝙ ratio est. quia falcidia z trebellianica debent occasione testamenti. Ideo in eam nō imputatur nisi qō venit ex testamēto. debitū vo iure nature venit aliunde: non enī ꝓprie ꝓuenit ex voluntate patris. sed ex dispositione legis. Nam velit nolit pater. oportet ꝙ filius habeat legitimaz suam. Et ex ꝓdictis habes ꝙ in alijs quartis que debentur ex alijs dispositionibus. vt mulieri vel viro ex forma statuti. tunc sibi imputatur quicquid extrinsecus venit. vt in autentica ꝓterea. C. vnde vir z vxor Nota etiam fm Asten. ꝙ quo ad modū inchoandi huiusmodi quartas si heres institutus sit deliberis testatoris. ad quem pertinet portio naturalis. primo ex tota hereditate deducet ipsam legitimam portionem. s. terciam. i. quatuor vncias. Et reliquis vo octo vncijs defalcabit per. l. falcidiam iure institutionis quartā. id est duas vncias. Reliquas vo sex vncias. id est medietatem hereditatis diuidet inter legatarios pro rata. Insti. ad. l. fal. §. cum autem. Differt autem falcidia a trebellianica. quia per falcidiam deducitur quarta. non ex tota hereditate. sed ex singularibus relictis. vt dictum est. Sed trebellianica detrahitur ex tota hereditate. Item nota fm eundem. ꝙ si quis institutus sponte adierit hereditatem. tunc defalcata z retenta sibi portione trebellianica. scilicet quadrante: reliquas tres partes hereditatis restituet substituto. Si vo iudicis officio compulsus adierit totam hereditatem restituet. Institu. de fideicommissa. heredi. §. in primis. Nota etiam fm Panormi. vnuz singulare. ꝙ quarta trebellianica nō detrahit per heredē institutū in re certa. ꝫ per heredē vniuersalem. Et ita cōsuluit Bal. ꝙ. l. j. ff.

ad.l.fal. Et intelligo heredē vniuersalē. nō solum eum qui insolidū est institutus heres. ꝫ etiā qui in certa quota hereditatis. Sicut videm⁹ in falcidia que detrahi pōt per heredē institutū in dimidia. vt ꝓbatur in.d.c.raynaldus.

¶An autē institutus in re certa habeat ꝓ omnia loco legatarij. Rñ. Panor. post glo.in.d.c.raynucius. dicit q̄ quo ad quedā habet loco legatarij. et quo ad quedā loco heredis. de quo dicendū vt in l.quociens. C. de here.insti. Et inter ceteros effectus operat vnū notabilē in instituto in re certa. quia coheredē vniuersali nolente adire hereditatem: iste institutus in re certa habebit hereditatez in totū. quia nō pōt testator ꝓ parte decedere testatus: ꝛ ꝓ parte intestatus. l.j. §. si ex fundo. ff. de here.insti. quā vtilitatē non consequeret iste si foret purus legatarius. Immo ꝓderet legatū ex q̄ ex testamēto nō aditur hereditas. C. si omiss. cā te. q̄si per totū. Hoc tamē intellige de legatis nō ad pias causas. quia legata ad pias causas debentur etiam non adita hereditate. vt voluit Bart. in.l. ꝓma. C. de sa.san.eccle. de quo vide supra. Eccle sia primo.

¶Nunq̄d autē filius institut⁹ heres possit repudiare hereditatē paternā retenta sibi legitima. Dicendū est q̄ nō. quia cū in legitima etiā fuerit institutus. nō pōt ꝓ parte acceptare ꝛ ꝓ parte repudiare. Et hanc opinionē tenet Bar. in.l. gerit. ff. de acq̄.here. ꝛ Bal. i.l. vnica. C. q̄ñ nō pe. par. Et eadē rōne idē dicendū ē patre decedēte ab intestato. quia nō potest agnoscere hereditatem paternam. ꝛ ꝓ parte abstinere.

¶An autē legitima portio que debetur iure naturale amittatur ꝓpter delictum patris cōmissum contra legem lese maiestatis. Respon. Lar. in cle. pastoralis. de re.iudi. refert Lanō. tenere q̄ non. Et dicit q̄ filij audita condēnatione patris: si furtim capiunt suam legitimā: non tenent saltem in foro anime ad restitutionem faciendam principi. quia possunt tenere de iure nature. que per ius positiuum non potest tolli ꝓ hoc de test. Raynucius. quia pater non potest priuare filium legitima: nisi in casu ingratitudinis. C. de inoffi.te. quoniaz in ꝓximis. Facit autē. de here. ꝛ fal. §. si quis autē non implens. vbi dicitur. q̄ etiam ꝓpter reatuz inobedientie nō potest priuari filius legitima. Bz Zen. tenet contrariū. quia per contractum potest tolli legitima. Debetur etsi deducto ere alieno. vt l.papinianus. §. quarta. ff. de inoffi.te. Sed in delictis quasi cōtrahimus. quia per quasi contractū quis se obligat ad penam. ff. de iure fi. l. imperatores. Jo. de lig. dicit opinionem Zen. esse veriorem quia legitima est quota bonorum: quam habebat pater tempore mortis. nihil autem habet quando sunt confiscata. ff. de interdic. ꝛ rele. l.ij. Et ꝓ ista opinione facit q̄ notat Bar. in autentica. si qua mulier. C. de sa.san.ec. vbi dicit q̄ portio legitima filio debita. non debetur nisi post mortem naturalem. vt l.j. §. si impuberi. ff. de coll. bo. vbi Bar. dicit. q̄ ille §. facit ad. q. Si filius est condemnatus ꝓ maleficio. an pater debeat soluere condemnationem vsq; ad legitimam que filio debetur in bonis eius. Et dicit. q̄ videtur tex. vbi q̄ non. quia in vita patris non debet legitima sperari: nec eius spes est viuo patre. vt in dicto. §. si impuberi. Et plus ꝓducit Bar. in.l. si. ff. de li. agno. vbi dicit. q̄ filius nullum ius habet in debito bonorū subsidio viuente patre. Et dicit q̄ de hoc videtur casus in dicta.l. si. quia patronus nullum ius habet in bonis liberti. ꝛ ꝓ hoc.l.ij. ff. si a patrono. q̄s fuerma. Et quod dictum est per Bar. q̄ legitima nō debetur filio nisi post mortem naturalem: intellige vel per mortem sibi equualentē. puta. per mortem ciuilem. vt puta. per ingressum religionis. Et hoc quando ista mors ciuilis que introducitur p ingressum monasterij. habet omnino quo ad bona eundem effectum quem haberet mors naturalis. vt puta si ingrediatur religionem fratrum minorum. vt notat idem Bar. in dicta autentica. si qua mulier. ꝓ hoc facit capitulo cum simus. de regula.

¶An autem consuetudo vel statutum possit tollere legitimam debitam filio. Ly. in.l. sancimus. C. de nup. ꝛ Bl. in regula indultum. ꝛ Bar. in.l. titio. §. fi. ff. de condi. ꝛ demon. tenent q̄ potest in totum tolli: monentur. quia ista portio est de iure ciuili. quia olim non erat. ergo potest tolli per ius ciuile. Statutum autem est pars iuris ciuilis: nec est verum vt quidam dicunt q̄ ista portio succedit loco alimentorum. que debentur de iure naturali. quia si hoc esset verū: sequeretur q̄ mater nō teneretur aliquid dimittere filio. ꝛ forti⁹ nec auia. cum pater teneatur alere filios. l. si quis a liberis. ff. de li. agno. Item pater tenetur maritare filias. ꝛ non mater. l. si. C. de dotis promis. Item pone q̄ filius sit industriosus. ita q̄ potest sibi querere alimenta: quo casu pater non tenetur alere filium dicta.l. si quis. sequeretur ergo q̄ pater vel mater non teneretur aliquid dimittere filio. quia cessat causa alimentorum. Et sic concludunt isti q̄ de rigore iuris. consuetudo vel statutum possit tollere legitimam. Et sic fortius valebit statutum. vt filia dote contenta non succedat cum fratribus suis. Panormitanus autē in dicto capitulo raynucius dicit se credere q̄ vbi filius non haberet aliquid vnde viueret: non valeret statutum in totum absorbens. Mouetur. nam de iure ciuili spurio nihil debetur. vt in autentica ex complexu. C. de incest. nup. Et tamen ius canonicum sequendo equitatem naturalem disponit vt spurio debeant alimenta. vt in capitulo cum haberet. de eo. qui du. in ma. ergo fortius hoc dicendum in legitimis. vt si ius ciuile vult excludere. possit ius canonicum illum rigorem tollere ꝛ temperare. Sed vbi filius haberet aliter vnde viueret procederet opinio cōtraria. scilicet vt valeat statutum vel consuetudo in totū absorbēs legitimā. quia cessat illa equitas naturalis. quia tunc licet patri sicut ꝛ cuilibet disponere de re ꝓpria.

¶Queritur de.q. quotidiana. nam communiter

testatores dicunt in testamentis suis. q si filij eor non exequent eor voluntates q eos exheredant ac etiam eos priuant legitima debita iure nature. Alu autē non exequēdo eor voluntates: maxime ad pias causas: incurrāt dictas penas. Glo. in. c. si heredes. de testa. limitat autenticā hoc amplius C. de fideicō. dicēs. q filius institutus nō implēs voluntatē defuncti in relictis ad nō pias causas: solum priuatur successione defuncti z non debito iure nature. Sed si relicta sunt ad pias causas: priuatur etiā debito iure nature. Et licet glo. in fi. nō videatur hanc opinionē firmare: eam tamē sequitur Hosti. Fatetur tamē q si filiū peniteret: ecclesia posset sibi facere aliquā elemosynam. Sed Pan. dubitat de hoc. quia iura loquunt de relictis in testamēto. Sed portio debita filio debet etiam extra omne testamentū. Est enī quasi debitū nature. vnde iura solum voluerūt excludere a comodo habito per defunctū: quia ex quo voluit onus: nō debet habere honorē: seu emolumentū: que ratio cessat in debito iure nature. quia ista portio debetur sine aliquo onere. vt. l. quoniā in prioribus. C. de inofficio. testa. Item negare nō possumus quin res sit dubia. Et in dubijs benignior pars sequi debemus. vt in regula odia. de regulis iuris in. vj.

¶ Circa tamen predicta diuersarum terrarum varia est cōsuetudo: que si rationabilis sit z pscripta seruari debet.

Lex et cōstitutio. Quid

est lex. Rñ. est cōstitutio populi. in qua maiores natu: simul cū plebibꝰ aliquid sanxerūt. di. ij. lex.

¶ Quis potest facere legem. Rñ deo. lex principaliter respicit bonū cōmune. ordinare autē aliquid ad bonū cōmune est vel totius multitudinis. vel alicuius gerentis vicem totius multitudinis. Et ideo cōdere legē vel pertinet ad totā multitudinē vel ad personā publicam que totꝰ multitudinis curam habet.

¶ Quis aūt in speciali possit facere statuta. Vide supra Excōmunicator. Sunt autē tria necessaria ad legem seu constitutionē ad hoc vt lex liget. Primo. q sit facta p eum qui habet potestatē condendi. Secundo. q sit publice promulgata aut solenniter edita. de postu. prela. c. j. Tercio. q per inferiores sit suscepta z approbata. iiij. dis. leges. Et si tu opponas q hoc videt absurdum. quia tunc potestas principis condentis legem penderet ab arbitrio subditor. Rñ. q hoc nō ob. quia potest superior deputare executorez. qui compellat subditos ad obseruantiā legis vel cōstitutionis. nam tunc eo casu necessaria erit susceptio talis per subditos. Immo cōpellent seruare velint nolint.

¶ Sed queritur de. q. notabili z quotidiana. Episcopus tudertinus facit statutum: excōmunicās mulieres portantes perlas: quod a nulla muliere fuit seruatuz. querebat an omnes mulieres essent excōmunicate. Quod nō. inducebatur. iiij. dist. in istis. z. c. se. que phant legem vel constitutionē ad hoc vt liget debere esse receptam moribus vtentiū. Per quod videtur dicendum q dicte mulieres possent cogi vt reciperent z obseruarent dictā cōstitutionem. quia statuta episcopi debent seruari. de ma. z obedi. c. ij. Rñ. Lar. in phemio de. dicit q cum quent de receptione legis. videndū est an sit talis abusio que inducat consuetudinē. Et dic non receptionem legis tunc excusare nō recipientes. quando per consuetudinē contrariā est nō recepta. quā consuetudinē generalem princeps scit z tollerat. Ita loquit dicto capitulo in istis. z capitulo se. Als non vsus: seu nō receptio indistincte nihil operant.

¶ Vide etiam aliam questionē in regula. ea que fiunt. de re. iu. in. vj. per Jo. an. in mercu. p quam soluetur z clarius questio pcedens. Episcop vel superior precipit q ꝓpter honestatē melius seruandam: nulla mulier in loco siue iurisditionis vtatur ornamētis. fucati coloris: siue auri: argenti vel gēmarum vltra certam quantitatē vel mensuram. z contrafacientes excōmunicauit. Queritur an contrafaciens incurrat penam. Ad partem affirmatiuam arguitur primo sic. Justa episcopor pcepta quemlibet obligant. sed istud est iustum: ergo z. Maior patet per dictū capitulum. ij. Minor probatur primo: quia illud est iustū quod diuine scripture concordat. sed istud est tale. prime petri. iij. cap'o. ergo z. Secundo illud est iustum: qđ prohibet inhonestatem z ad honestatem reducit. sed istud est tale. ergo z. Tercio. illud est iustū quod phibet illud quod est peccatum vel ꝓuocatiuum peccati. sed istud est tale. ergo z. In contrariū arguitur. nō valet statutum nec sententia alicuius super eo quod ad eum seu eius officium nō pertinet. sed ornatus mulierū vel modus ornandi nō pertinet ad episcopuz. sed ad virum. ergo z. Secundo. statuta episcoporuz que absorbent iurisditionem alior: non valent. Sed istud est huiusmodi. quia absorbet ius maritor. ergo z. Tercio. lex nō debet alijs scandalum inferre. Sed huiusmodi statutum est tale. quia marito scandalum generat. cum contra voluntatē suam mulier deponat ornamenta z mulier manet perplexa. nesciens cui debeat obedire. Quarto. ꝓuium votum est magis obligatoruz. q superioris pceptum. ꝫ mulier ꝓuium votum factuz etiam de licentia sui mariti nō potest iuste contra voluntatē mariti exequi. ergo nec pceptum superioris. Do. distinguendū est vtrum ornatus talis sit peccatum. Ad quod sciendum distinguendum est inter ornamentum fucationis et vestium. Primus cū sit species fictionis z adulterina fictio non potest esse sine peccato. Et hoc si fucis vult fingere pulcritudinem quam nō habet. quia hoc non licet. Secus si vult occultare turpitudinem ex aliqua causa maxime extrinseca. Ornatus autē superfluus vt vestiū z hmōi. in nonnuptis mulieribꝰ ē mortale vel veniale vel sine fini intentionē. Ex quibꝰ dico q statutum episcopi ex causa factū. de sui natura bonū est. Et ꝛō q cunq

fuēis vtitur: saltem ad fingendū pulcritudinem quā non habet. incidit in penā. quia cum fucatio de sui natura sit mala: merito potest prohiberi in quo nec vxor debet obedire marito. ¶ Circa autem alia ornamenta dico. q̄ innupta tenetur p̄cise obedire statuto episcopi. viij. q. j. sciendum. & capitulo quid culpatur. xxiij. q. j. ¶ Circa autez nuptā dic. q̄ aut vir consentit expresse vel tacite. non precipiendo contrarium. Aut expresse ꝓhibet. Primo casu debet mulier seruare statutum. alis incideret in penam. quia tunc nō infertur impedimētum supra positum: q̄ ad statuti obseruantiā non teneatur. In secundo casu quando scz vir contrariū p̄cipit quātuz in affectu ꝓpio: debet velle obedire statuto sed in effectu potius obediat viro: contra cuius voluntatē tale statutū in bis nō potuit eam obligare. hec Jo. an. Et p̄ dicta patet rōsio ad argumenta hinc inde.

¶ Quid autē de monialibꝫ. An eis imponi possit clausura. Respon. Dic. li. ij. dicit. q̄ licet nulli religioso vel religiose possit imponi regula artior. s. cōtra eius voluntatē. lxxiij. dis. gesta. & nōt Ber. nedic. vel mo. capitulo relatum. potest tamē imponi modus per quē regula melius & honestius obseruetur: sicut etiā vt omnes mulieres religiose includantur. extra de sta. re. periculoso. li. vj. vbi dicūt Jo. mo. & Archi. q̄ modus in cohabitando taxat & fm naturā rei fit cura: cuz non deceat mulieres enagari. extra de inci. mulieres. li. vj. Et licet non possit superior sine voluntate omniū mutare strictius ordinē. extra qō me. causa cum dilectus. potest tamē facere ꝓstitutiones austeriores. vt notat Inno. & Hosti. extra de regula. super eo. vbi Panormi. querit. nunq̄d maior pars ꝓuentus possit reformare regulā antiq̄tus institutam. inuita minori parte. & allegat Inno. tenentē q̄ sic. imo plus sentit Inno. q̄ maior pars potest facere statutum artando singulos ad strictiorem regulaz q̄z fuerit antiq̄tus instituta. licet eiꝰ fm eum nō possit maior pars mutare religionē. inuita minori parte. vt in dicto capitulo cuz dilectus. Tamen stante religione potest indicere vitam austeriorem. De hoc tamen sēdo videtur. d. pe. multum dubitare. quia hec austeritas nouiter indicta cōcernit illos de religione vt singulos. nō vt vniuersos. Et sic nō videtur q̄ strictior modus viuendi possit indici per maiorē: inuita minori. Vide etiā glo. in regula. q̄ omnes. que formal. q. in papa. nunq̄d possit indicere strictiorem vitā religiosis. q̄z eorum regula exigat. & concludit q̄ sic vt nō possint religiosi resistere. ex quo semel voluntatē eorum transtulerunt in superiorem. Et hoc videtur probari in dicto capitulo periculoso. Et idem posset hodie facere. vt etiam notat Jo. an. de regula. c. Johes.

¶ Sed infra qō tempus incipit artare cōstitutio. Respon. fm panor. in capitulo cognoscentes. extra eo. cōcludendo dicta doc. q̄ aut cōstitutio ponit tempus post cuiꝰ lapsum vult ligari. Et standum est tempori determinato. Et sic intellige. ca. cum singula. de p̄ben. li. vj. Adeo q̄ si constitutio dicat. q̄ ex nunc vult ligare q̄ imediate ligat. Qō intellige respectu retractatōis actus nō autē pene quia absurdum esset ad penā obligari ignorantē vt in dicto capitulo cognoscentes. Nam verba generalia debent restringi ad hoc vt absurditatē nō includant. Aut constitutio non apponit tempus sed simpliciter loquit. Et tunc. aut est constitutio inferioris a principe. puta. alicuius collegij vel ciuitatis aut episcopi & hmōi. & immediate ligat omnes facta ꝓmulgatione: nisi forte absentes & ignorantes quibꝫ nec tempus dabo: nec limitabo. sed iudicis arbitrio relinquo. tamē in constitutionibꝫ inferiorꝫ a principe opinio est determinata. extra eo. vt animarum. li. vj. videlicet q̄ tales ꝓstitutiones nō ligant ignorantes. Aut vo loquimur in constitutione principis. Et fm oēs dant duo menses ꝑ autē. vt facte no. cōsti.

¶ Sed dubium est inter doc. quid si ante lapsum duorum mensiū cōstitutio veniat ad noticiā. An imediate liget. Glo. notabilis in. c. ij. de re. ec. non alie. in. vj. tenet q̄ sic. Idē Pau. in dicto capitulo ij. Idē tenet Hosti. Et hec opinio placet Panor. quā etiam sequit Jo. de lig. Nam frustra spectat euentus: cuiꝰ nullus est effectus. vt in. c. cū cōtingat. de of. del.

¶ Sed dubiū est quādo incipiant currere isti duo menses. tex. in. d. auten. videt velle q̄ a tempore publicationis facte in ꝓuincia; Alij dicunt sufficere generalem publicationem in curia romana. Et vide glo. sup data. li. vj. super qua dicit Jo. an. q̄ aut loquimur in cōstitutione impatoris. Et habz locū prima opinio. Aut pape. & sic ꝓcedit secunda opinio. Ratio diuersitatis: quia imperator discurrit p̄ ꝓuincias. nō autē sic papa. hanc opi. Jo. an. expresse tenet Panor. in. c. nonerit de sen. ex. vbi dicit q̄ opinio Jo. an. sibi videt verior. quia cōstitutio pape nō est necessario publicanda in q̄libet ꝓuincia ꝫ satis est q̄ publicetur in curia romana Et hoc teneas licet panor. in. d. c. cognoscētes dicat se dubitare de opi. Jo. an. Papa eiꝰ nō hz pedes plumeos. ꝫ plumbeos & est q̄si immobilis. stabilisq̄ manens dat cuncta moueri. Ideo eius statuta nō sunt singulorꝫ auribꝫ conculcanda. c. j. de postu. prela.

¶ An autē sit indistincte verū q̄ lex siue statutum nō afficiat vere ignorantes. licet statutū p̄cesserit: ꝺic fm Panor. in. d. c. cognoscētes. q̄ hec est vera cōclusio q̄ aut ignorātia est sine omni culpa. & tūc euitat oēm penā legis. p̄ tex. clarū. in. c. cū in tua. q̄ ma. ac. pos. Aut ignorantia non excludit omnem culpā. sed solum dolum tamen fuit in lata culpa. Et hoc casu dic vt habes ff. c. ignorantia vbi habes singularia de hac mā. Et an lata culpa equiparetur dolo. Et an q̄s possit incidere in excōmunicationē sine dolo.

¶ An autē allegans ignorantiā sit admittendus ad probandum ignorantiā. Respon. fm panor. q̄ indubie admittitur ꝓbatio ignorātie. vt in dicto capitulo. cū i tua. & in capitulo p̄mo de postu. p̄e. vbi dicit q̄ non facile admittit. ergo sequitur

q̄ admitti potest.

Qualiter autē admittat̄ phatio. Rñdit Dir. li. iiij. fm Jo. q̄ ꝑatio iuramēto. extra de sen. ex. si vo el. ij. vel alio modo si potest: p̄obando se fuisse in alio loco vel ex̄ dyocesim fm Ber. Juno. ⁊ Host. in. d. cum in tua. nisi p̄sumptio aliqua sit contra eum. quia tunc nō crederet̄ iuramento suo. ꝑ hoc q̄ in dependentib⁹ a cōscientia alicui⁹. non statur iuramento illius vbi sint alique cōiecture in contrariū. vt dicit Panor. in. c. vidua. de regula. Pre dicta vera sunt in foro cōtentioso. Secus autē dicendum in foro anime. vbi conscientie sue statur. Et vt dictum est vbi quis esset sine omni culpa. ibi nullo modo potest esse pena. Quid enī peccat qui p̄sentis legis insciis ꝓstinā sequit̄ obseruantiā? C. de testa. l. iubemus in fi.

Vtrū constitutio respiciat p̄terita. Rñ. futura tm̄ respicit: non p̄terita. d. c. cognoscentes, nisi in ea nominatim de p̄teritis caueat̄. extra eo. c. fi. Sz adde singularissimū dictū semper menti tenendū Panor. in. c. quoniā symoniaca. de sy. q̄ ꝓstitutio iuris antiqui declaratoria: addens nouaz penam nō extenditur respectu pene ad p̄terita. Et sic respectu illius pene censet̄ noua constitutio: qđ optime ꝑbat̄ ibi. Nam licet ante illā cōstitutionē contra illi symonia cōmitteret̄ in receptione monialiuz p̄cio dato: tm̄ ista pena nō erat sic statuta. s. q̄ moniales cōmittentes symoniā in eaz receptione: expellerent̄ de monasterio ⁊ in artic⁹ abus monasterijs ad agendū penitentiā detruderent̄: que pena nō extendit̄ ad moniales p symoniā ante istā constitutionē receptas. Hanc opinionē tenet Pau. de eleaz. in ꝓhemio clementinaz. Idē Lar. p glo. in cle. ex graui. de vsur. vbi dicit̄ q̄ cōstitutio quo ad penā concernit futura. Et sic vult q̄ cōstitutio penalis habens etiā rōnes de p̄terito: quo ad penam concernit futura tm̄. Idē Land. Idem Panor. in. d. c. fi. vbi dicit singulariter q̄ cōstitutio iuris naturalis declaratoria extenditur ad p̄terita Ratio quia ille qui declarat: nihil de nouo inducit. l. heredes palā. ff. de testa. vnde potius ligat cōstitutio antiqua q̄ noua declaratoria. Et per hoc cessat ratio. c. cū tu. de vsur. vbi videtur declarare ius naturale ⁊ diuinū. Non enī de nouo damnat vsurarios. ꝫ potius declarat eos de iure diuino reprobatos. Et plus dicit Panor. q̄ vbi constitutio est ptim declaratoria ⁊ partim noui iuris edictoria licet concernat p̄terita inq̄ntū est declaratoria: nō tamē inquantū est noui iuris edictoria. Pone exemplum. Dicit cōstitutio q̄ nemo audeat vsuras exercere. ⁊ quicunq; exercuerit puniat̄ publicatione omniū bonoz. Nam certe licet factū sit dānatum de p̄terito: tamen pena publicatōnis cum sit de nouo. nō extendet̄ ad eos q̄ vsuras exercuerūt ante istā constitutionē.

Et per p̄dicta soluit̄ questio q̄ quotidie accidit De iure cōmuni: exigētes pedagia a clericis: sunt excōmunicati excōicatione papali dūtaxat. vt in c. q̄q̄. de cēsi. li. vj. Sed p quasdā extrauagātes. ⁊ ꝓcessum curie a tpe pauli scōi sunt excōicati excōicatione papali. Pone q̄dā gabellarij ante dictas extrauagantes. ⁊ dictū ꝓcessum: exegerunt pedagia a clericis: qui gabellarij indurati ꝑmanserūt in dicta excōmunicatione ꝓpali. d. c. q̄q̄. Et etiaz post dictas extrauagantes. ⁊ ꝓcessum. Queritur an non obstantib⁹ dictis extrauagantib⁹ ⁊ ꝓcessu: possint absolui ab epō de dicta excōicatione. Dn vo. quod hmōi extrauagātes sint ⁊ ipsi excōicati excōicatione papali. Rñ. patet ex dictis: q̄ licet hmōi constitutiones sequētes sint iuris veteris declaratoriū q̄tū ad penas excōicationis vel alias penas in eis cōtentas: nō extendunt̄ ad p̄terita. ⁊ sic nec ad illos: quare optime epūs potent eos absoluere. Idē dic in similib⁹ casibus.

Vtrū posterio: cōstitutio tollat p̄iorē. Rñ. tollit etiā si de p̄ori nullā faciat mentionē. ex de ꝓgnaspi. c. j. licet secus sit in rescriptis. extra de rescript̄ ceterum. ⁊ c. ex parte.

Nunq̄d autē cōstitutio de nouo edita tollat cōsuetudines ⁊ statuta particularia locoz vel personarum singularū. Rñ. fm doc. q̄ nō. dū tamen sint rōnabilia. cuz sint facti ⁊ in facto consistant. et ea potest papa ꝓbabiliter ignorare. nisi de hoc expressam mentionē cōstitutio fecerit. extra de cōsti. c. licet. li. vj.

Quid si epūs fecit statutū ⁊ papa fecit postea cōstitutionē nouā contrariā statuto. quo solū caueb⁹ ius commune. vt extra de eta. ⁊ quali. p̄terea. que q̄tū ad p̄sentationes patronoz est hodie revocata. extra de instī. si is. li. vj. Nunq̄d sublati est statutum epi quo id simplicit̄ continebat qđ dicit dicta decre. p̄terea. Et sic de multis alijs. Rñ. fm Directoriū q̄ sicut sublatum est ius cōmune ⁊ statutū qđ simplicit̄ continebat ius cōmune. cum illud nō sit facti. nec cōsistat in facto. immo sit iure ⁊ consistit in iure. cum hoc casu cesset ratio. d. c. licet. fm Juno. ⁊ Hostien. Et si contrariū diceret: iam episcopi possent tollere potestatem summo pontifici faciendi iura in dyocesibus suis in statuendo simplicit̄ que iure cauent̄. hec notat Archi. ⁊ Jo. an. in. d. c. licet.

Vtrum leges humane obligent in foro conscientie? Respon. fm Tho. ꝑma secunde questione xcvj. leges humane si iuste sint habent vim obligationis in foro conscientie a lege eterna a qua deriuantur fm illud Proverb. viij. per me reges regnant ⁊c. Dicunt̄ autē leges iuste. Primo ex fine quando scilicet ordinant̄ ad bonum cōmune. Secundo ex auctoritate scilicet quando lex lata non excedit potestatē ferentis. Tercio ex forma quando scilicet fm equalitatez ꝓportionis imponuntur subditis onera ad bonum commune. Et fm hoc leges huiusmodi onera imponētes iuste sunt ⁊ obligant in foro conscientie distinc. ix. quicunq;. leges vo iniuste non obligant. Sed ad sciendum quando leges humane ligant in foro conscientie ponunt̄ due regule singulares: ꝑ quas soluuntur questiones infinite: quas formal Panor. ex mente docto. in capitulo. quia plerūq;. de immu. eccle. Prima regula est, vbicunq; ius positiuū habens

concursum legis seu equitatis naturalis disponit super restitutione vel retentione: seruanda est talis lex etiã in foro cõscientie. hec regula ꝓbatur. q; lex positiua peccati nõ nutritiua est seruanda etiã in foro conscientie. exquo nulla alia lex distinguit illo casu inter fo; iudiciale ⁊ penitentiale. nec subest causa distinguẽdi. Sunt eñ superiorũ leges obseruande. exquo nõ occurrit aliqua equitas naturalis in contrariũ. Scõa regula vbicunq; inter legem positiuam ⁊ legem naturalem datur discrepantia: seruanda est lex: seu equitas naturalis in foro anime: nisi lex positiua ex aliqua iusta ⁊ vera causa disponat contra illam. l. naturalez. tunc eñ nõ est equitas naturalis seruanda. Exemplũ huius vltime regule ponit Panor. quando quis est obligatus ad debitũ de iure naturali tñ quale est qđ debetur seruo. Nam seruus nõ obligatur alicui nec aliquis sibi nisi naturaliter vt in. l. naturaliter. ff. de cõdi. inde. Nam qntũ ad ius naturale attinet: omnes homines equales sunt. ido Jnno. dicit q; tale debitũ est soluendũ seruo in foro conscientie. Jta q; de tali nõ potest inde fieri elemosyna per obligatiõ. Scõo ista questio deciditur p regulam ꝓcedentẽ. Nam licet ius positiuũ tali debito naturali nõ assistat. tamen non tollit obligationem ex sufficienti causa. Jdeo equitas iuꝛ naturalis est in foro penitentiali seruanda. Et pone exemplum. Cum quis promisit aliquid dare seruo. nam ex consensu suo obligatur naturaliter. Qualiter ius positiuum ex aliqua causa iusta possit disponere etiã contra ius naturale. vide supra. Consuetudo.

Que autẽ sunt leges iniuste. Rñ. fm Tho. vbi supra. iniuste sunt. Primo per contrarietatẽ ad bonum humanũ. Et hoc triplicit. s. ꝓtijs modis supradictis. Nam vno sunt iniuste ex fine. s. cum aliquis ꝓsidens leges imponit onerosas subdit; nõ ptinentes ad vtilitatẽ cõmunẽ. sed magis ad ꝓprium comodũ aut gloriaz. Scõo ex auctoritate. s. cum aliquis fert legẽ vltra cõmissam sibi potestatem. Tercio ex forma. puta. cũ inequaliter onera multitudinis dispensanꝫ. etiã si ordinẽtur ad bonum cõmune. Et tales magis sunt violentie q̃ leges. vnde non obligant in foro cõscientie: nisi forte ꝓpter vitandũ scandalũ. Jtẽ iniuste sunt ꝓpter contrarietatẽ ad bonũ diuinum: sicut leges tyranoꝝ inducentes ad idolatriã vel ad qõlibet aliud qđ est contra legẽ diuinã.

Sed nunqđ inter leges imperiales que nũc vigent sint aliqui casus illiciti. ⁊ fm animã non seruandi. Rñ. sunt multi quos habes in hoc opere hinc inde. Sed adde theoricam doc. ad ꝑdicta. q; vbi ius ciuile nõ reꝓbat ab ecclesia nec continet in se peccatũ. debet obseruari in foro anime. Sed Panor. limitat dictã theoricã: dũmodo talis lex ciuilis nõ foueat lucrũ ꝓprium damnosum nec rigorem: tunc in foro anime seruãda est. Adde etiam aliam limitationẽ quã ponit idem Panor. in capitulo raynaldus. de testa. q; vbicunq; ius humanũ est fundatũ super ꝓsumptione: non est obseruandum in foro anime: si veritas est contra ꝓsumptionem. vt de inuentario nõ confecto ab herede. qã tunc non potest detrahere falcidiã. quia tunc ius non ꝓsumit q; hereditas nõ sit exhausta legatis. ⁊ potius q; bona hereditatis vsurpauerit. Et ido etiam tenet vltra vires hereditatis. Et huic iuri ius canonicũ non resistit. immo videt approbare in. d. c. raynaldus. Et tñ in conscientia non tenet vltra vires hereditatis.

Vtrum in constitutõnibꝫ intelligant concessa quecunq; nõ sunt ꝓhibita. Respon. fm Hosti. si cõstitutio ꝓmulgata est affirmatiue: omnia que continet ⁊ ex eis sequentia vident concessa nisi reperiantur ꝓhibita. puta. concessum est contrahere matrimoniũ. ergo ⁊ cuilibet ⁊ semper. nisi reperiatur ꝓhibitum. Si vo ꝓmulgata sit negatiue: omnia ex ea sequentia intelligunt ꝓhibita: nisi reperiantur concessa. Sicut ꝓhibetur ne quis occidat. ergo semp ⁊ omnibꝫ ꝓhibetur: nisi qñ inuenitur concessum.

Quid de condentibꝫ leges iniquas? Respon. si leges inique sunt contra libertatẽ ecclesie: tunc cõdentes ⁊ seruantes sunt excõicati ipso facto. vt dictuꝫ est ſ. Excõicatio. xviij. Si vo sunt simplicit cõtra aliqua dei ⁊ ecclesie mãdata. vt puta. q; liceat sic ⁊ sic facere symonias vel alienare feudũ ꝓcipue ecclesiasticũ ⁊ hmõi. Ipso iure nõ valent. dis. viij. que cõtra. Et facientes ⁊ seruãtes peccant mortaliter. ex de sy. cũ in ecclesie. ⁊ c. nõ satis. Et si qui damnati sunt occasione talis legis: cõditoꝛes ⁊ heredes eoꝝ tenent ad restitutionẽ. Illi etiã qui induxerunt cõditoꝛẽ ad talem legẽ faciendã tenent insolidũ. Et similit oẽs seruãtes tenent ad restitutionẽ omniũ eoꝝ: que taliũ occasione legũ lucrati sunt: vel alios dãnificauerũt. Et eodem modo illi multo magis peccant. ⁊ tenent qui leges cõdunt directe contra deũ.

Libertꝰ est ille qui ex seruo factus est liber ꝓ manumissionez. Manumissoꝛ autẽ patronꝰ dr. ⁊ semp libertꝰ patrono tenet ad qđã obsequia. Ingenꝰ aũt vocat q̃ liber natus ẽ. Et sic nulli tenet obseq̃. Est aũt casus q̃ libertus erpit in ingenuitatẽ. s. si a dño fuerit expositus languidus cuiuscũq; etatis: vel si ei alimẽta impie denegari cõtigerit: hoc ipso libertus fit ingenuus. ⁊ seruus liber. Jdẽ si pater filiũ exponat languidũ: hoc ipo filiꝰ a patria ptate liberatus est. Illi tñ q̃ bos suscipiũt. nõ pñt ꝓpter hoc in eoꝝ psonis ius aliqđ vendicare. ex de expo. ⁊ lan. c. vnico.

Vtꝛ libertus possit reuocari in seruitutẽ. Rñ. libertus in seruitutẽ reuocat ꝓpt ingratitudinẽ. s. cũ manus iniecerit in patronũ aut atrocem iniuriã: seu graue damnũ rerũ vel vite piculum inferre ꝓsumpserit. vt in glo. ex de dona. c. fi.

Que est differentia inter libertum ecclesie ⁊ priuatoꝝ. Respon. fm Hostien. est multiplex: Puma. quia liberti ecclesie reuocant in seruitutẽ. ꝓpter operas non ꝓstitas. xij. questio. ij. diacꝰ

ni. Secus in liberto p̃nati. C. de liber. causa. sol'o Inno. tamen intelligit hoc de obsequijs impositis: nõ de alijs. Secunda quia filij libertorum ecclesie etiã nati post manumissionẽ sunt obnoxij ecclesie. xij. q. ij. de libert'. Secus in alijs. C. de libertis. & eor li. l. j. et. ij. Tercia quia liberti ecclesie tenent seruire ecclesie etiã si nulla opera sint eis imposita. d. c. diaconi. Sec' in alijs fm Inno. Quarta quia liberti ecclesie si iniurient ecclesie vel accusent illã vel testificent contra illã reuocant in seruitutem. etiã si ordinati fuerint. lxij. di. qui ex famul' Quinta quia liberti ecclesie manumissi ad hoc vt ordinentur. non possunt de acquisitis quocunq; modo ad alios transmittere fm quosdã: quin potius omnia ad ecclesiã p̃tinebunt. Sed verius puto q; hoc verũ sit: solum qñ in manumissione fuit dictũ. al's etiã testamentũ possunt cõdere de his q̃ acquisierũt fm Tan. Ray. Ol. & Hosti.

Locatio vel cõductio

Locator dicit qui rei sue vsum alteri p̃ pcio concedit. vt cũ loco tibi domũ meã ego sum locator: tu vo conductor. Et qñq; etiã dicitur quis locare operas suas quando offert se ad faciendũ aliquid p̃ pcio vel etiã quando accipit rem vt faciat in ea aliquid. qõ dicit innominatus contractus.

Quo tempore debet solui merces p̃ re locata. Rñ. fm Panor. & cõmuniter doc. in. c. ; pter sterilitatem. extra eo. q; si fuit conuentum de tempore: standũ est conuentioni. Aut nihil est dictũ & consideratur consuetudo loci: seu lex municipalis. Si autẽ non apparet de cõsuetudine vel mos est varius. tunc fienda est solutio in fine anni. Sed dubium est quid in alio contractu vbi quis se obligauit ad aliquid faciendũ p̃ certa mercede. nunq̃d solutio mercedis sit differẽda in fine. exquo nihil fuit actum. Dic fm panor. vbi supra q; inspicienda est causa quare dari debeat solutio. nam si p̃ sumptibus tunc debet fieri solutio in principio. quia videt hoc tacite actũ. Si autẽ solui p̃ labore seu remuneratione: debet considerari q̃litas persone. Nam si domificator obligat se p̃ me edificare palacium. verisimile est q; successiue habeat certam quantitatẽ pecunie. aliter nõ posz se comode sustentare. vbi autẽ cessaret hec consideratio vel si multis est facienda in fine. Et nota fm Panor. in c. quenit. de arbi. q; differentia est inter soluere annuatim & quolibet anno. Nam si p̃misi tibi soluere annuatim: teneor in principio anni soluere. Si autẽ p̃misi soluere quolibet anno: tunc in fine anni fiet solutio. vnde versus. Anno si debes: in fine teneberis anni. Annuo si debes: tunc respicias caput anni.

Quid autem dicendũ de architectore qui accepit ad edificandum aliquod palatium vel domũ expensis suis p̃ certo p̃cio & in fine laboritij multum perdidit. An dominus in conscientia teneat compensare. Respon. fm Archi. flo. q; dominus non tenet in aliquo sibi compensare. & talis architector tenetur diligenter operari. etiam si parum salarium inde recipiat. quia debebat ipse in principio hoc aduertere. Verum est tamen q; quando conductor talium percipit q; iste nimis parum lucratur ex tali pacto eo non obstante. debet suppl̃ere ad competentẽ mercedẽ. & p̃cipue quando in tali opere supuenut casus qui bene nõ potuit p̃uideri. Hoc tamẽ dictum videtur limitandum per. l. marcius. ff. loca. iũcta glo. & l. fi. eo. ti. vbi fit singularis distinctio circa hoc q; aut hoc periit casu fortuito vel vi naturali. vt terremotu et huiusmodi. Et istud periculum est domini. Idem si vicio soli Secus si vicio operis. quia tunc p̃tinet piculum architectori. Et nota banc distinctionẽ q; valde singularis est.

In quibus casibus potest dominus expellere inquilinu. Et inquilinus dicit p̃prie cõductor rei vrbane. Colonus vo rustice. Respon. fm doctores in dicto capitulo p̃opter. q; in q̃tuor. Primus. si domus locata necessaria facta sue habitationi sit. puta. si domus quã inhabitabat casu destructa est. hoc intelligit Directoria qñ aliam domum que sua erat habebat locator tempore locationis. sed casu periit. Nam si tunc nullam habuisset nisi illam quã locauit. etiam ad suam habitationem illam recuperare nõ potest. quia hoc a p̃incipio p̃spicere debuit. Aut si postea duxit vxorẽ vel alia similis necessitas superuenit. intellige fm Hostien. & Panormi. quando tempore locationis ista necessitas non imminebat. Et ideo dicit Panormi. ex textu dicto capitulo p̃opter. ibi non imminebat. q; contrahens cum homine parũ diuite vel qui labitur in facultatibꝫ seu male vtitur substantia sua. non potest postmodũ eum facere capi tanq̃ suspectum de fuga cum conditio illius esset sibi satis nota tẽpore contractus. Secundus casus est. si domus habet necessitatẽ reparationis Et intellige de necessitate orta post locationẽ. Et cum tempore locationis refectio illa necessaria nõ erat vel p̃uidebit dominus inquilino de alia domo. ff. e. cum in plures. & eque idonea fm Directoriam. Et his duobus casibus remittenda est pensio p̃ rata temporis. Tercius si conductor puerile in domo versetur. vt si tenet porcos in solario vel non habitat in ea fm pactum conductionis vel si deteriorem facit vel feminas malas ibi tenet: aut etiam puersos homines vt lenones & huiusmodi ar. in autẽ. de leno. §. sancimus. An autem hoc casu sit remittenda pensio. Dixerunt aliqui vt no tat glo. in dicto capitulo p̃opter. fm quosdam nõ esse remittendam partem pensionis p̃ rata temporis quasi compensando. Sed glo. ibi dicit non esse verum. quia dominus tenet remittere. potest autem agere contra inquilinum p̃ damno dato actione legis acquilie: vel ex locato. Sed Panor. dicit hoc procedere fm Joh. an. quando peruersie versatur dando damnũ. vt si tenet porcos in solario vel aliter dãnificat domũ. vt spargendo aquas sup̃ lignis. nã tunc dñs potest expellere satisfaciendo p̃ rata pensionis. qr tũc agit ad dãnũ. Sed re-

missio fit p̄ residuo temporis. Ex si peruerse se haberet in domo sine damno. puta tenendo p̄stibulum. vel ludum. vel exercendo vsuram: tunc p̄t expelli nō remissa sibi pensione p̄ rata. quia dominus nō debet sustinere hoc damnum ex culpa inquilini. Et intellige hoc quando dominus ignorabat p̄ditionem inquilini. Als damnum est suū. q̄ nō poterit expelli aī tp̄us. Quarto cū in q̄linus p̄ biēniū nō soluit pensionē: q̄ p̄t expelli. Ex circa hoc Pano. p̄cludit. q̄ aut locatio fuit facta ad lōgum tempus. Et dicit longum tp̄us. x. annoz̄ z non minus. Vide §. legare. Aut ad modicū. Primo casu. aut fuit p̄stituta vna pensio p̄ toto tempore z potest expelli si non soluit tempore p̄cuento. quia si non fuat p̄tractum: non est sibi fuanda fides. aut pensio est p̄stituta singulis annis. Et tūc habet locum dict. c. p̄ter. vt si per biennium non soluit: expelli possit. Et p̄cedit etiam si fuit actum inter contrahentes. vt non possit expelli durante tempore. Nam debet intelligi: eo soluente pensionem. vt est tex. in l. quero §. inter locatorem. ff. e. Secundo casu principali. quando est ad modicū tempus: tunc non est necesse expectare biennium Sed si non soluit pensionem tempore debito potest expelli: etiam p̄ria auctoritate. Et est ratio diuersitatis inter hunc casum z p̄cedentem. quia hoc casu nō habet inquilinus ius in re. vnde si expellitur non competit sibi aliquod interdictum ꝯ dominum. ar. in l. colonus. ff. de vi z vi. ar. Sed in p̄cedenti casu colonus possidet naturaliter: z habet p̄piū ius. Ad hoc. l. ij. si ager vec. Ideo nō potest sic repente expelli: sed expectatur biennium Potest tn̄ dominus agere actione locati ad recipiendum pensionem tpe debito.

¶ An autem inquilinus possit ex causa dimittere domuz inuito domino. Rn̄. Vin. z Jo. an. dicūt q̄ sic. vide glo. que hoc tenet in l. si in lege. ff. loca. Exemplum dat Pano. s. p̄pter superuenientem pestē. Maz si p̄pter necessitatē supuenientē potent dōs expellere inquilinum: ita inquilinus domuz dimittere. nam magna videt necessitas timoz mortis. Intellige q̄ hoc casu tenet sibi remittere pensionem p̄ rata. als parum sibi p̄desset hec facultas. Dicit tamen Panormitanus. q̄ vix in practica potest obtineri: licet quod dictum est sit satis rationabile.

¶ An scholaris contrahens societatem cum scholari: si vult recedere z alium ponere loco sui possit. Respon. Pano. in. c. inter dilectos. de fi. instru. dicit q̄ sic. Idez tenet Bal. in l. nemo. C. loca. ni si socius vellet locare partem suam persone inhoneste: quia tūc non posset. vel nisi inter eos aliud esset conuentum. vt dicta l. nemo. Sed an possit hoc facere inuitis socijs. Glo. insti. loca. §. fi. dicit q̄ licet possit alteri locare iure conductionis. ratio tamen societatis p̄hibet: que p̄ualet iuri locationis. Bal. tamen videt tenere. q̄ etiam inuito socio possit locare ex causa: nisi vt dictum est velit locare persone inhoneste. Idem videt tenere Ly. in l. viam. C. locati.

¶ Et per hoc queritur: quid de duobus socijs: q̄ habent domum communem. vnus vult pensionare z alius habitare. quis p̄feretur? Dic q̄ ille qui vult habitare. Et de hoc videt glo. in l. Babinus. ff. communi diui. Et nota etiaz q̄ socius pegre p̄fectus non potest petere pensionem a socio: si totam domum socius habitauit. sed bene posset petere si socius domum alteri locasset sub pensione fm Bal. z Imolaz. in l. duo fratres. ff. de acq̄. here. Quod Pan. de castro. dicit se habuisse de facto. Nota etiam q̄ illoc quod est commune: non est p̄prie meum. vt l. ꝯ. C. qui. te. fa. po. Per qō infert Bal. ad questionem. Statuto caueť. q̄ si quis alium vulnerauerit in domo percussi. q̄ am putetur ei manus. q̄ non intelligitur de domo cōmuni. Cum verba in statutis debeant p̄prie intelligi. l. ille aut ille. z. l. nō aliť. de le. ij.

¶ Vtrum doctor possit expellere fabrum qui moratur iuxta scholas. Respō. Bar. in. l. j. ff. lo. ma. refert Ja. de are. distinguere. q̄ aut doctor p̄uenit fabrum. Et tunc doctor p̄fertur. vt. l. ij. §. si quis. ff. ne quid in loco publico. Aut faber p̄uenit doctorem: z tunc aut doctor nō potest aliquo modo alibi comode stare: z tunc p̄fertur doctor quia p̄pter necessitatem frangitur diuina reuerentia vt. l. omnes. C. de fer. Aut potes comode scholas alibi facere: z tūc secus. Eo q̄ p̄uenit. vt. l. si pluribus. de leg. primo. Si vo simul concurrunt: p̄fertur doctor. quia maior p̄fert minori. Bar. autem dicit. q̄ hoc totum pendet ex officio iudicis considerata dispositione locoz̄ z antiqua consuetudine p̄tracte. quia forte ibi est consuetum semp legi z ex alijs circūstantijs iudex p̄feret doctorez vel fabrum. Idem in duabus scholis ita p̄ q̄s q̄ seinuicem impediant. vt. l. j. C. de stu. li. vr. ro. li. xj. Et in ambiguis p̄fertur doctor fabro. quia in doctore versatur publica vtilitas. z in communi z in quolibet particulari: q̄ quilibet potest audire doctorē z addiscere. Idez puto si faber stat iuxta domum vnius scholaris vel pluriuz. Ad hoc p̄prie facit dicta. l. j. so. ma. Et quia versať hec vtilitas respectu vniuersi z est apta afferre in quolibet particulari. quia per scientiam efficitur doctor z forte papa vel cardinalis vt tota die videmus. hec Bar. Et per hoc etiam dici potest q̄ scholaris vel doctor potest inhibere alij scholari vel doctori vt legat voce demissa.

¶ In quibus casibus remittať census vel pensio rei locate. Respon. si conductor expelliť fit remissio p̄ rata temporis: vt dictum est supra. Item p̄pter id quod p̄ter consuetudinem euenit. vt puta. tempestas vel alia aeris intemperies in denastatione fructuum. vt. l. ex conducto. ff. eo. Pirec. hoc intelligit quando ex vicio terre insolito z fortuito hoc accidit. ß si vicio z debilitate terre hoc accidit: nulla fit remissio. vt quia vinum coacuit. vl herbis segetes corrupte sunt. quia hoc potest colono imputari. quia nō remouit herbas z alia impedimenta. Item fit remissio non ex inundatione fluminis insolita. sed per terremotum. vel cal-

ce

ma: aut ꝓpter incursum hostium fructꝰ est amissus. vel magnum damnū datum. Idem Innoc. ⁊ Ber. Idem ꝓpter sterilitatem afficientem pductores magno incomodo: nisi sterilitas valeat cōpensari cum vbertate precedentis vel sequentis anni. Et fiet hec remissio ꝑ rata sterilitatis. d. c. ꝓpter. Et fm Hoff. sterilitas intelligitur fm vulgi opinionem. Et fm Panor. ista opinio. potest sustentari: exquo lex nō determinat. Ipse tū ponit aliam opinionem Bar. in. l. licet. C. loca. vbi dic. ꝙ si vltra dimidiam iusti precij est lesus ꝺductor: fit remissio ꝑ rata. Si ergo sunt recollecti ita modici fructus ꝙ soluendo pensionem quis remaneret deceptus vltra dimidiam iusti precij: debet fieri defalcatio.

¶ An aūt debeat augmentari pensio ꝓpter vbertatem. sicut fit remissio ꝓpter sterilitatem. Concludeꝑ Panor. in dicto. c. ꝓpter. ꝙ aut vbertas cōtigit quia fructus multum valent vltra solitum. ⁊ tūc nō debet fieri augmētatio. nec diminutio. ꝓpter vilitatem precij. Aut vbertas ꝓtingit ꝓpter industriam coloni. ⁊ nō debet augmentari: ne sua diligentia sit sibi damnosa. Aut ꝓtingit ꝓpter bonitatem rei. ⁊ etiam nō fit augmentatio: quia dñs locauit bonitatē rei meliori ꝓcio quo potuit. Aut ꝓtingit casu fortuito. puta. Locaui molendinum: de quo conductor solebat percipere. l. nunc autem ꝙ alia molendina sunt destructa percipit. C. hoc eñ casu est fienda augmentatio pensionis ꝑ rata. Nam sicut per casum fortuitum ꝓtingentez sterilitatem fit remissio. vt in dicto. c. ꝓpter. Ita debet fieri augmentatio ꝓpter vbertatem ꝓtingentē casu fortuito. vt ꝓtrariorꝫ eadem sit disciplina. Et scōm glo. in. d. c. ꝓpter. debet intelligi de eo colono qui certam pecuniam annuatim debet: vel certas corbes: ⁊ non de partiario qui cum domino lucꝛ ⁊ damnū partit. Et dicit Panor. ꝙ iste ꝓpie nō dicit ꝺductor. ſ potius accedit ad naturam societatis. vnde iura loquentia de societate dissoluenda habēt locum in isto. vt notat Bar. in. l. si merces §. vis maior. ff. e. qđ est notandum vt ꝑ mortē alterius dissoluat societas. nec transeat in heredem l. iiij. ⁊ l. nemo pōt. ff. ꝓ socio.

¶ Et vt perfecte habeat materia circa contractuz locationis ⁊ ꝺductionis. ſ. vtrum merces vel pensio sit minuenda. vel etiam totaliter remittenda vl augenda. Dic ꝙ ipse locans: aut locat agros. aut res. aut operas. Si agros: sic nocet locatori casus fortuitus. ſ. vt non habeat mercedem nisi ꝑ rata. vnde ꝓpter sterilitatem remittit pensio. Si vo locet res aut stat per locatorez quominus re conducta vtatur: aut per conductorem. Si per locatorē: aut stat per eum pure ⁊ sic tenetur ad interesse. vt l. si de feudo. C. locati. Si vo nō ex volūtate ꝫ per casum fortuitum ex parte eius vel ex parte rei locate contingentem. ⁊ tunc pensio remittitur ꝑ rata. Exemplum ex parte locatoris. puta. quia ꝓpter delictum eius fundus locatus publicatus est. Exemplum ex parte rei. Sicut si edes locate: exuste fuerunt. Vel ager terremotu corruit. vt. l. si quis domum. ⁊ l. ex conducto. ⁊ l. sed addes. ff. locati. Idem dic quando ex necessitate aduenientē locatori oportuit conductorem expellere. vt. l. qui insulam. ⁊ l. si fundus. ff. eo. Si vo stat per conductorem. vel per eius culpam quominus re locata vtatur nihilominus totam pensionem soluere tenet. vt. l. colonus. §. nauem. ff. eo. Si vo ex casu fortuito ex parte conductoris contingente: re locata vti non potuit: similiter tenetur ad totaz pensionem Idem dic quando quis locauit operas. nec ꝑ eum stetit quominus eas soluat. sed per conductorem vel econtrario si stetit per locatorem ⁊ non per conductorem. vt sic teneatur ad totam mercedem totius temporis fm dictaz distinctionem. Et sic habes quid dicendum de scriptore qui locauit operas. Nam si per eum stetit vel per casum fortuitū in eius personam contingentem: tunc liberat conductor a prestatione mercedis. Si vo stetit per conductorem vel per casum in eius persona contingentem: tūc secus. Et sic per has duas regulas habes concordare iura que videntur contraria in titulo de locato. l. si vno. §. Item cum quidam. ⁊ d. l. sed addes. §. cum quidam. ⁊ l. q̄ opas. ⁊ d. l. colonus §. nauem. Et vide glo. mgr̄az in di. §. Item cum quidam.

¶ Vtrum conductor teneat locatori de damno quod in re locata tontingit. Respondeo fm Hostien. tenetur: si sua culpa contingit: vel illorum quorum opera vtit. Et in hoc contractu venit dolus lata culpa. ⁊ leuis: cum gratia vtriusq; celebretur. vnde si auriga: dum ceteros curru suo transire contendit currum euertit. ⁊ seruum qui conduxerat quassauit. vel occidit tenetur. d. l. Item queritur. Sed si fecit quod quicunq; diligens fecisset: secus erit. vt. ff. e. si merces. §. qui columnam. De damno vo dato ab alio: cui obuiare non potuit non tenetur. ff. eodem. sed de damno. Similiter etiam non tenetur de casu fortuito: nisi vt dictum est supra. Comodatum. Casus fortuitus. et Depositum.

¶ Vtrum ille qui locat operas suas faciendas in re aliqua teneatur de damno illius rei. Respondeo fm Hostien. sicut ⁊ in superiori questione. Si damnum contingit culpa ipsius: tenetur. alter non. vnde si columnam transferendam accepit vel dolia ⁊ huiusmodi. ⁊ fracta sunt culpa sua: vel illorum quorum opera vtitur: tenetur etiam de culpa leui. Secus si diligentiam adhibuit dic. §. qui columnam. Et licet de damno ab alio dato non teneatur: tenetur tamen de custodia. ff. eōd. qui mercedem. Nam ⁊ qui mercedem ꝑ sola custodia accipit: tenetur etiam de leuissima culpa. extra de depo. bona fides. Quidam etiam voluerūt tenere locatorem operarum ad transuehendas columnas ⁊ similia que faciliter frangūtur: teneri etiam de leuissima per tex. in dicto. §. qui columnam. vbi dicitur. culpa autem abest si omnia facta sunt que diligentissimus quisq; obseruaturus fuisset. Glo. tamen ibidem tenet contrarium. Sz potest dici. ꝙ aut aliquis locat operas in re que

requirit diligentissimam curam. & tunc tenebitur de leuissima. dict. §. qui columnam. aut non locat operas in re talis importātie. & sic vera est opinio glo. quia tenet solum de leui. Item illi qui locant operas suas ad custodiendum res alicui⁹. vel incidendum ligna p domo edificanda. vel hmōi. tenentur de damno dato. Item qui recipit pallium ineum. & postea per errorem dedit alteri: tenetur: quia non toleratur error in facto ꝓpio. d. l. Item quer. §. Item si pallium. Item si vestimēta pollienda accepit & mures roserunt: de culpa tenet. d. l. Item quer. §. si fullo. Item si aliquid sartiendum. vel polliendum. vel gemmam sculpendam. vel includendaz accepit: tenetur. excepto si res vicio suo frangat. nam tunc non tenet nisi per speciale pactum. Et eodez modo si vitulos pascendos accepit. vel pecora. ff. eo. si quis fundum. §. si quis vitulos. & d. l. Item quer. §. si gemma. Item si nauta me inuito ponat res meas in alia naui. q̄ vbi posuerim. & perijt: tenetur. d. l. Item quer. §. j. Et ibi patet q̄ si transtulit non inuito domino ꝫ bona fide. & sine culpa non tenet. vel etiam si mala fide transtulit. sed in eadem nauigatione. vtraq; nauis perijt. ff. ad. l. ro. de iac. l. j. §. j.

¶ Done q̄ locatoꝛ operis. vt pastoꝛ res perijt. & dominus dicat q̄ perijt culpa seu dolo illius & pastoꝛ negat. cui incumbit ꝓbatio. Respō. fm Dostien. q̄ pastoꝛi. Nam cum ipse ratione officij debeat custodiam habere: si dicit amissam ouem. ꝓbet abfuisse culpaz siue dolum. sicut argentarius ꝓbare debet amisisse rōnes. cum ruina vel incendio. ff. de edendo. si quis ex argentarijs. §. fi. Idē in custode carceris. ff. de custo. reoꝝ. l. finali. Nam qui dolum allegat. dolum ꝓbare debet.

¶ Qui si conductoꝛ fundi aliquid expendit in re conducta. Respon. fm Dostien. si expendit necessario vel vtiliter auxit vel edificauit. vel institut aget contra locatoꝛem. vt expensas recipiat. ff. e. l. dominus.

¶ An autem conductoꝛ in soluendo pensionem teneatur ipse perquirere dominum. Respon. fm Panoꝛmitanum. in. c. significante de pig. ex mente Bar. in. l. Item illa. ff. de consti. pe. q̄ aut solutio debet fieri respectu alicuius rei & ꝓ aliqua re. & tunc si creditoꝛ est eiusdez foꝛi in quo est illa res situata. & debet ire debitoꝛ ad domum creditoꝛis. si vo sunt diuersi foꝛi nō tenet ire ad domū creditoꝛis ꝫ satꝭ ē q̄ dicat in domo sua: sum ꝑat⁹ facere si aliquis esset qui reciperet. Ideo infert Panoꝛmitanus q̄ si emphiteota non est de foꝛo domini non tenetur ꝓ canone soluendo perquirere dominum. Secus si est eiusdem foꝛi. Sic intellige. c. ꝓpter. de loca. hec Panoꝛmitanus. Quod bene notabis.

¶ Vtrum conductoꝛ agri vel domus vel alterius rei possit rem ipsam alteri locare. Respon. potest. C. eo. l. nemo. Et tunc res posterioꝛis conductoꝛis sunt obligate ꝓncipali dño. vsq; ad illā quātitatem q̄ iste ꝙductoꝛ secundus tenet ꝓioꝛi. ff. e. l. si in lege. §. si colonus.

¶ Nullus prelatus religiosus potest concedere ad vitam. nec ad certum tempus redditus. vel ꝓtem eoꝝ alicui. etiam ꝓ quacunq; pecunia nisi necessitas vel vtilitas ꝙuentus. siue loci exposcat & accedente consensu conuentus. Aut si conuentum non habet: accedente consensu superioꝛis. & qui contrafecerit incurrit sententiaz suspensionis nec recipienti acq̄rit aliqō ius. tū hoc non extendit ad locationes. vel reddituum aut fructuum venditiones ad modicum tp̄s. vt in cle. monasterioꝝ. de re. ec. non alie.

LUdus. Tres sūt speꝛcies ludi. Nam quidam est consistens in ingenio. vt ludus scachoꝝum. Quidam est ꝓsistens in foꝛtuna. vt ludus azarri. Quidam est mixtus ꝓticipans de vtroq;. vt ludus tabulaꝝ cum taxillis.

¶ Vtrum ludus alee sit mortale peccatum. Rñ. fm. vv. etiam si homo non ducit in consuetudinē mortaliter peccat. qñ ex auaricia ludit vel ꝓncipaliter cā spoliandi ꝓximum.

¶ An autem inspectoꝛes ludoꝝum. torneamentoꝝ. vel huiusmodi peccant mortalite. Respondeo fm Monal. q̄ qui ludo intersunt & inspectoꝛes ludi peccant saltem venialiter si hoc ducunt in consuetudinez: maxime si sunt clerici. Nec ob. si dicat q̄ quicunq; delectat de re que est mortale peccatum. peccat mortaliter. sed isti delectant de huiusmodi que sunt mortalia peccata. sicut torneamenta & ludi aliaꝝm. maxime ex cupiditate. ergo peccāt mortaliter. Respondeo q̄ maioꝛ est vera de his que sunt peccata mortalia de se & ex sua natura: sed huiusmodi spectacula & ludi de se non sunt mortalia. sed solum. aut ex constitutione ecclesie. aut ex praua intentione. vt dicit Ri. in. iiij. di. xv. loquendo de torneamentis. q̄ si homines illa exercerent temperate & bona intentione & non esset ꝓhibitum per ecclesiam. non esset peccatū torneare. eo q̄ ludus talis esset vtilis ꝓ defensione rei publice. vnde iure ciuili ꝓhibitus non est. Sz ius canonicum illum ꝓhibuit. ꝓter abusum ludentium.

¶ An autem illud quod quis lucratur in torneamētis possit licite retinere. Respondeo fm Ri. vbi supra. q̄ quidam sunt ludi ita ꝓhibiti: q̄ tamen non ꝓcipit restitui quod homo lucrat fm legem illius ludi. sicut sunt torneamenta. vnde illi qui lucrant in tali ludo q̄uis peccent q: faciunt contra constitutionem ecclesie. tū restituere non tenent.

¶ Quid autem dicendum de illo: qui lucrat in ludo alee ludente cum voluntario valente aliena re. & cum illo: qui non est tractus & sine fraude. ꝫ ex cupiditate. an de necessitate teneat restituere? Respondeo fm Ric. vbi supra. q̄ licet ludus foꝛtune. tamen iure ciuili q̄ canonico sit ꝓhibitus. lucrantes tamen per talem ludum non obligant de necessitate ad restitutionem nisi per ius ciuile.

Quo tamen ad iura ciuilia phibentia huiusmodi ludos. Dicit Alex. lon. in ti. de vsuris. q̄ q̄uis aliq; leges olim condite fuerint contra nimis improbum ludum. hodie tamen per contrariam cōsuetudinez abolite reputanť. quod patet. quia repetenti perdita per ludum in foro ciuili z iudiciali non datur actio: nec sententia restitutionis sibi fiende. Idem tenet Sco. in. iij. distinc. xv. vbi dicit. q̄ lex ciuilis que permittit perdita in ludo repeti. z per consequēs restitui: ligat solum illos qui ei subsunt. Et forte nulli sunt hodie: quia vbi lex illa consueuit habere locum. municipalia preiudicant imperialib. Et plus aliqui dicūt q̄ dato q̄ leges ille abrogate non essent q̄ tamen falsum est. tamē adhuc tales restituere non tenenť. nisi per iudicis sententiaz sint condemnati: sicut patet de alijs penis iuris. Et p hac opinione cessante iure ciuili vt ꝓbatum est. videnť Thom. z Ri. qui in hoc casu nihil dicunt de erogatione pauperib fienda. Idē Joban. andr. z Johannes calderi. in. c. clerici officia. de vita z honestate clerico. qui dicunt tutum esse talia pauperib erogare: non tamen dicunt fore necessarium. Idem Monal. Idem Alsteñ. Franciscus Zabare. Raimū. Petrus de palude. z Archiepiscopus floren. Ad hoc facit theorica Gul. q̄ vbi restitutio non est fienda certe persone. ꝫ est fienda pauperib. talis restitutio est de consilio. exceptis tamen quibusdam casib in quibus ius expresse precipit restitutionem fieri. vt infra dicetur in titulo Restitutionum. Sunt tamen quidaz casus in quibus ludēs tenenť restituere ea que lucratus est. vt si vicit ab eo qui alienare nō potuit. vt puta filiofami. suo. monacho. pdigo. furioso. vxore nil habente preter dotem. tunc fatendum est q̄ talis tenenť restituere. patri. domino. prelato. curatori. marito. z huiusmodi. Idem si fraudem commisit. puta fingēdo se insciū in arte ludendi. z q̄si hominem qui defacili posset decipi sicut faciunt barri: siue commisit fraudem in ipso ludo submittendo taxillos falsos. seu etiam fraudulenter iactādo. seu maliciose pecuniam numerando z huiusmodi tunc perdenti in predictis casib restituere tenetur si sit persona que alienare possit. Si autez alienare non potuit restituet illis personis predictis. Si quis autem attraxit aliquem ad ludum p vim aut nimiam importunitatem z vicit. fm Innocen. in ca. quia pleriq;. de immu. ec. tenetur restituere attracto z inducto. quia attrahens fuit in turpitudine. Secus econtra. puta. quia attractus vicit. quia tunc non illi qui attraxit. sed pauperib est restituendum. Et intellige de ista attractione: siue facta fuerit in principio. siue in medio vel fine Et his trib casib competit restitutio siue repetitio fm iura. In alijs autem casibus dicit Archiepiscopus floren. q̄ est pauperibus istud lucrum erogandum de honestate. licet alia opinio sit securior z consulenda. non tamen videtur de necessitate imponenda. vt per hoc deneget absolutio nolēti hoc facere. Et quo p hac opinione sunt tot sancti z doc. pallegati.

¶ Utrum aūt in mutuo facto in ludo oriať actio Rñ. fm Panor. in. d. c. clerici. q̄ si mutuať colludenti. non ꝓpetit repetitio mutuate pecunie. Secus si alteri: licet in ludo. ad hoc vide tex. cum glo. in. l. j. ff. de alea. z in. l. penultima. z vltima eodem titulo.

¶ An valeat transactio facta in ludo. Respondē. Panormi. vbi supra. fm ꝓmuniter doct. q̄ nō. quia ibi non potest esse lis. imo est evidens calumnia. ergo non valet transactio. l. in summa. ff. de cōdi. inde.

¶ Utr̄ vendens rem in ludo teneať de evictione. Rñ. glo. in. l. ij. §. j. ff. quar̄ rer̄ ac. non da. dicē q̄ non. intellige hoc. q̄ emens rem ludentis non potest contra vendentem agere si ab eo evincatur.

¶ Utrum ille qui aliquando perdit. aliquando vincit possit facere recompensationem. Respon. q̄ aut ludus est cum eadem persona. Et idem ludus. z eodem tempore. Et tunc potest fieri compensatio. Idem videtur dicendum etiam si sit diuersus ludus. dummodo sit cum eadem persona z eodez tempore. licet aliqui contra. Si autem nō est cum eadem persona: sed diuersa. vel diuerso tēpore. tunc non fit compensatio. quia per interitus rei morosus debitor non liberatur. l. in re furtiua. ff. de condi. fur. Ideo dictum est supra. eodē tempore. quia fm quosdam z non irrationabiliter ḡs illud lucrum dicitur vicisse in ludo. quod in fine ludi secum reportat. ergo si quis altera die. vel altera vice cum eodem. aut cum altero id quod vicerat ludendo amittat. nihilominus quod prius vicerat. z pauperib dandū erat: q̄ iste non pauperum bona: ꝫ sua ludendo amisit. Idez dic de participantib in ludo. vel concedētib eis domos ad ludeñ. vel taxillos. Et de tali lucro sic participator tenētur eodē modo quo dictum est supra. de principalibus.

¶ Sed circa predicta quenť de questione quotidiana. Pone statutum episcopi dicit q̄ quicunq; luserit ad azarrum sit excommunicatus. vel puniatur in tantum. Modo lusi vno sero cum pluribz z pluries vici z perdidi. An videantur plures ludi z plura delicta. Et an sim pluribus excommunicationib ligatus: an vna tm̄. Respondē. Bart. in. l. inficiando. ff. de fur. dicit q̄ totum illud videtur vnus ludus: donec sit habitus p completo z soluto recedentibus lusoribus. vt. l. contractus. C. de fide instrumen. Nec potest dici perfecte vicisse donec ludus non sit perfecte completus. q̄ adhuc superest spes perditionis. Item circa lucz dico q̄ pluralitas personarum cum quibus vna simul ego lusi non dicuntur facere plura delicta. Nam ille persone cum quibus ego ludo non dicuntur offense a me. sed magis offenditur respublica. ideo vnum est delictum. vt. l. si plures. ff. arfur. ee. Et per hoc dici posset ad aliud statutum dicens. q̄ nullus possit ducere vltra tres famulos Aliquis duxit. xx. Respon. Bar. q̄ est vnum tm̄ delictum. nec est p quolibet famulo vltra dictum

numeꝝ vnum delictum: sed ꝓ omnib⁹ vnum. cū ipsi non offendantur ex tali ductione. sed magis respublica que est vna offendit ab vno ducente contra numerum. Eadem ratione si statutum diceret. q⁹ nemo possit habere ad conuiuium vltra decem personas sub certa pena. Certe si habuit. xxx. vel. xl. vnum delictum est ꝓ omnibus vt dictum est.

¶ Iusta hoc quero de questione quā dicit Bar. se vidisse de facto pisis. Dicebat statutum. Ad nuptias nō possint inuitari vltra. xij. dominas. Modo quidaꝝ ducebat vxorem ipse ⁊ filius suus. vtr⁹ possint inuitari. xxiij. domine tanꝯ sint due nuptie. an. xij. tm̃. Respondē. q⁹ licet duo sint matrimonia. ⁊ ex isto respectu possint dici due nuptie. tamen quia hoc fit vna simul quo ad solennitatē. vnice nuptie dicuntur. vt. l. patris ⁊ filij. ff. de vul. ⁊ pub. hec Bart. Sed hoc Ang. non admittit. q⁹ dicta. l. nihil facit ad hoc. nam ibi testamentum filij sine paterno esse non potest. Et ideo dependet testamentum filij a paterno. Et ideo dicitur esse vnum. sed nuptie patris ⁊ filij: non sunt dependentes vel inseparabiles. Et ideo forte ꝛ̃ium esset dicendum.

¶ Vtrum autem ludus qui innititꝫ industrie vt ludus scachoꝝ. baliste. pile. ⁊ hmōi sit licitus. Ita q⁹ lucrans ex his ludis non teneat ad restitutionē Respon. fm docto. q⁹ hmōi ludi non sunt ꝓhibiti de se: vt est tex. in. l. penul. ⁊ vl. ff. de alea. vbi cōcessus videt omnis ludus qui fit gratia virtutis exercitie. Et dicunt quidaꝝ vt recitat Panorm. vbi s. q⁹ in hoc casu id qđ vincit non subiacet restitutioni. cum non submittant se homines fortune. Immo bonum exinde ꝓuenit: cum exerceant se ingenio non tñ debet ludi magna quātitas. Et Panormitanus dicit. q⁹ non debet quis se exercere ꝓncipaliter ꝓpter lucrum. Als credit q⁹ idem esset dicendum. sicut dictum est supra de ludo fortune.

¶ An autē liceat clericis ludere ad scachos causa recreationis. Glo. in auten. interdicimus. C. de epis. ⁊ cle. dicit q⁹ sic. Sed Ja. ⁊ Pe. vt recitat Ly. ibi tenent contrarium: quia ratio ꝓhibitionis fuit vacatio a diuinis officijs: que magis ꝓtingit p ludum scachoꝝ q̄ꝫ per ludum fortune. Et si fm p̄dictos doct. ludus scachoꝝ est ꝓhibitus clericis: multo fortiꝰ est ꝓhibitus religiosis. quia p Iero. de conse. di. v. in. c. nunq̄. dicit religiosis. Nunq̄ de manu tua vel oculis tuis liber psalterij discedat ⁊c̄. Et hec opinio tanq̄ honestior videtur tenenda p̄sertim in religiosis. ⁊ ne det ei materia relaxationis.

Maleficiatus. De hoc dictum est s̄. Impedimentū. xv. Et an maleficium possit tolli p aliud vide ibi. Et si queras qualiter demones possint vexare homines: q⁹ nō possint adinuicē hīe copulam. Rñ. Pe. de palud. in. iij. q⁹ hoc potest fieri multiplicit Primo ex hoc. q⁹ demon est spūs habens ptātem sup creaturam corporalem: ad motum localem ꝓhibendum vel faciendū. vnde potest corpora impedire: ne sibi mutuo appropinquent directe vel indirecte: se interponendo inter eos corpe assumpto. Secundo potest inflamare ad factum illum: vel refrigerare ab actu illo. adhibendo occulte virtutes: quas optime nouit ad hoc validas. Tercio turbando imaginatiuam. fantasiam. ⁊ extimatiuam que reddat mulierem exosam. Quarto. ꝓhibendo directe rigorem membra: sicut ⁊ motum localem cuiuscūq⁹ organi. Quinto. ꝓhibēdo missionem spirituum ad membra in quibus est virtus motiua. quasi intercludendo vias seminis. ne ad vasa generationis descendat. vel ne ab eis recedat: vel ne excidatur. vel ne emittatur. Idem Archi. florē.

Matrimonium primo in ꝓmuniter quid sit. Rñ. est viri ⁊ mulieris ꝓiunctio indiuiduam vite ꝓsuetudinem retinens. Dicit ꝓiunctio. s. animoꝝ ⁊ matrimonialis. Indiuiduaz ⁊c̄. Intelligit fm v̄v. de matrimonio ꝓsummato p copulam carnalem. quia ante possunt separari vt dictum est s̄. Impedimētum primo. Intez intelligit de matrimonio fideliū: q⁹ mr̃imoniū infideliū potest separari: vt dictū est s̄. Impedimentum. ix.

¶ An autem papa possit dissoluere mr̃imoniuꝫ ꝓsummatum per copulaz inter fideles. vide infra Papa.

¶ Vnde dī mr̃imoniū. Rñ. fm Ray. dī q̄si matris munū. i. officiū. q: dat mulieribꝰ esse mr̃es. ⁊ iō magis denoiat a mr̃e q̄ꝫ a p̄re. qm̃ in eo plus apparet mr̃is officiū q̄ꝫ patris.

¶ Vtꝝ mr̃imoniū sit sacr̃m. Rñ. fm Tho. in iij. Sacramentū importat remediū ꝛ̄ pctī p sensibilia signa. ⁊ cum hoc inueniat in mr̃imonio. int̄ sacra ꝓputat. Et forma huiꝰ sacri sunt vba. seu signa. q̄bꝫ ꝓsensus mr̃imonialis expr̃mit.

¶ Qñ mr̃imoniū fuit institutū. Rñ. fm Tho. Matrimoniū fm q⁹ ordinat ad ꝓcreatōez ꝓlis q̄ erat necessaria etiaꝝ peccato nō exīte: institutum fuit añ pctī. Vde. ij. fm q⁹ mr̃imoniū p̄bet remedium ꝛ̄ vulnꝰ peccati. sic institutū fuit post pctī tpe legis nature. fm añ determinatōz ꝓsonaꝝ instituto habuit in lege moysi.

¶ Que sunt cause institutōis mr̃imonij. Rñ. fm Ray. due sunt ꝓncipales. s. susceptio sobolis educande ad cultū dei. Geñ. j. Crescite ⁊c̄. Et vitatio fornicationis: ꝓme Coꝛ. vij. Secundarie vo multe sunt. vt qñq⁹ pacis reformatio. pulcritudo vxoris. diuitie ⁊ hmōi.

¶ Nunq̄d tenet mr̃imoniū non factū causa ꝓlis ꝛ̄ ꝓpt̄ secūdarias cās nūc dictas. puta. ꝓpt̄ pulcritudinem diuitias ⁊ hmōi. Rñ. fm Ray. sic. Sufficit enī q⁹ ꝛ̄bere intendunt. ⁊ ꝓsentiunt p vba de p̄nti. xxxij. q. ij. solet. Deut°. xxj. Si videris mulierem pulcram ⁊c̄.

¶ An añt talis ꝛ̄bens ꝓncipaliter ꝓpter p̄dictas causas. puta. pulcritudinem. diuitias ⁊ hmōi pec-

cet mortaliter. Quidam dicunt q̄ sic. sicut si quis principaliter baptizaret ꝓpter sanitatem. vel questum faciendum: nō curans de gratia baptismali non esset hoc sine ꝓtemptu ⁊ iniuria ⁊ irreuerentia: ⁊ ab vsu sacramenti. Sed Archi. flozen. dicit. q̄ ista sententia est multū dura ⁊ multos inuoluet. ⁊ videt esse ꝺ illud qō habet. iij. Regū. j. c. vbi dauid. Abisac sunamitē duxit in vxorem vt soluz calefaceret eum. ⁊ nō spe ꝓlis. nec timore fornicationis. q; nō cognouit eaz. nec tū peccauit. Addit tū Archi. floz. q̄ dato q̄ ꝺbere ꝓpter voluptatem principaliter esset pctū mortale: non tū cognoscere ꝓpter voluptatē esset mortale. dūmodo nō esset factur? cum alia. q; nō est ita damnabilis abusus rei ꝓmunis: sicut rei sacre: sicut bibens cum cipho ꝓmuni ꝓpter voluptatem nō est in se nisi veniale: ꝫ nō ꝓpter hoc sequit q̄ portans calicem ad tabernam ad bibendū ꝓpter voluptatē q̄n peccet mortaliter. Et hoc ꝓpter abusum rei sacre. Qui autem ꝺbit matrimoniū ꝙ verba de pñti ꝓpter finem indebitum abutit re sacra: q; essentia sacramenti ibi ꝓsistit. Sed q̄ cognoscit vxorem suam fine indebito abutit re nō sacra. i. muliere. q; essentia sacramēti transijt. vnde nō adeo peccat. Et est ar. q̄ si inder pena pecuniaria punit malefactores: dum tū esset al's puniturus. licet querat pecuniaz nihil cogitans de actu ⁊ de iusticia: dum tū non sit facturus iniuste: non est nisi veniale. Nam si ꝓponeret exp̄sse vel explicite pecuniam. nō esset excusat? a mortali. Et nota hoc ꝓ istis dominis tpalibꝫ q̄ puniunt pecunialiter delicta suoꝝ subditoꝝ. nam si hoc faciunt principaliter ꝓpter cupiditatem. al's non facturi nec punituri per predicta peccāt mortaliter.

¶ An aūt ꝓtrahens matrimoniū in peccato mortali peccet mortaliter. Rñ. Pe. de pal'. in. iij. dicit q̄ sic. dato eti; q̄ esset ꝓtrit?. ⁊ sic fm eum req̄rit vltra ꝓtritōem etiam pfessio. Alijs tū videt ꝺ̄ū. qō est ꝓmunis.

¶ Que sunt bona matrimonij? Rñō. sunt principaliter tria. s. fides. ꝓles ⁊ sacramentum. In fide attendit ne cum alio vel alia ꝓmisceat. In ꝓle. vt amanter suscipiat: ⁊ religiose educet. In sacramēto: vt matrimoniū nō sep̄eret. Et p̄dicta tria adeo sunt substātialia ꝓuugio q̄ ꝓditio ꝺ aliqō istoꝝ apposita viciat ꝺcrum matrimonij. extra de ꝓdi. appo. c. fi. ⁊ ibi Pano?. ponit regulam in materia matrimonij. q̄ oīs ꝓditio apposita ꝺ substantiā mr̄imonij viciat mr̄imoniū ⁊ ñ viciat. Et ponit exemplum de eo qō accidit in facto. Quidaz hūs suspitionem de incōtinentia futura mulieris ꝺxit secū cum ꝓditione. q; si ꝓmitteret adulteriū liceret sibi recedere a mr̄imonio ⁊ aliaz ducere. Certe non est ibi matrimoniū.

¶ Utrum intentio non fuandi fidem viciet matrimoniū. Rñ. fm Guli. si aliquis ꝓtrahit matrimoniū: non habens ꝓpositū fuandi fidem ꝫ adulterandi. nihilominus tenet matrimonium. dum tamen hoc nō ꝺducat in pactum. Si autem ꝺducat in pactum vt q̄ liceat adulterari. vel q̄ ꝓstituat vxorem. non contrahitur matrimonium. c. fi. de condi. appo. Sed de hoc dicet. ſ.

¶ Utrum intentio non exigendi debitum viciet matrimoniuz. Respon. Panormitanus in eo cōmissum. extra eo. q̄ non. dummodo hoc ꝓpositum non deducat in pactum expressum. Et sic intellige. d. c. fi. Et ex hoc innuit q̄ inter beatam virginem ⁊ ioseph fuit vez matrimonium. licet beata virgo animo in copulam non consenserit. Et hoc facit ad questionem quotidianaz. Nam multi habentes filios ex concubinis: ⁊ amore ꝓlis legitimande inducunt in articulo mortis cum omnino desperent de salute ⁊ de morte sint securi ad cōtrahendum cum illis matrimoniuz. nunq̄d inter eos sit vez matrimoniū cum non videat ꝓsensus in copulaz. Et certe per predicta videt dicendum q̄ sic.

¶ Utrum intentio non habendi ꝓlem excludat matrimoniū. Rñ. fm Pe. firma intentio ꝓlē euitandi excludit mr̄imoniū. Dico maxime si ꝺducat in pactum. ꝫ tamen intentio nō educandi ꝙlem non excludit.

¶ Que est differentia inter matrimonium legitimū ⁊ ratum. Respon. fm Ray. matrimoniū legitimum ⁊ non ratum est. quod legali tū institutione vel ꝓuincie morbo inter infideles contrahitur quod ideo dicit non ratum. quia sine fide tū. Ratum vo ⁊ non legitimum est: quod inter fideles ⁊ legitimas personas: ꝫ sine legitima solennitate cōtrahit. Quoddaz vo est legitimū ⁊ ratū: qō inter fideles ⁊ legitimas personas ⁊ cū legitima solennitate ꝓtrahit.

¶ Utrum ꝓcubitus sit de integritate matrimonij. Respon. fm Ri. in. iiij. q̄ matrimoniū dupliciter potest ꝓsiderari. Aut q̄tuz ad eius perfectoz primam: que est perfectio essentialis. Et sic carnalis copula: non est de eius integritate. quia sine ea est mr̄imoniū ratum. Aut q̄tum ad eius pfectoz ſcdaz q̄ est pfectio aliq̄ mō accidental'. Et sic copula carnalis est de eius integritate: p illaz eū efficit matrimonium consummatū. Sicut dicit q̄ puer per eius deductoz ad quantitatem perfectam. efficit vir ꝓsummatus qui tū puer existens totam hz suam perfectionem in esse primo: que respicit hominis essentiam.

¶ An aūt appellatōe viri ⁊ vxoris veniant sponsi q̄ solum ꝺxerunt matrimoniū per verba de pñti absq; carnali copula. Respondeo. Panormitanus in ca. ex publico. de ꝓsumptione ꝓmig. p tex. illū dicit. q̄ appellatione viri ⁊ vxoris intelligit de his q̄ matrimoniū ꝓsummauerūt: non aūt de his qui solū ꝺxerunt per verba de pñti. Quod facit ad q. in qua al's in ciuitate senaz dicit se ꝓsuluisse. Statuto illi? ciuitatis caueb. q̄ vxore decedente sine filijs maritus lucret dimidiam ptem dotis.

¶ Contigit iuuenem ꝺxisse matrimonium p verba de pñti cum q̄dam puella ⁊ matrimonio non ꝓsummato puella decessit: quereb. vtz sponsus deberet lucrari dimidiam dotis. Multi dixerunt q̄ sic: fundantes se. q; matrimoniū dicit. ⁊ ꝓuges

appellant interueniente consensu de presenti. nam consensus facit matrimoniū .xxvij.q. secunda. sufficiat. Item nō possunt tales dici sponsi cū resistat ethimologia vocabuli. Dicunt enī sponsi quasi promissi a spondeo.es. ꝛ ea que protrait p verba de pī nō potest dici promissa. Et p ꝫs non prgrue appellant sponsa. Sed in ꝫmum facit singulariter ille tex. ex publico. nam cum appellatione mrimonij ꝛ iugum qñq; intelligat de mrimonio psummato Et de bis q̄ mrmoniū psummauerūt. ꝛ tale mrimoniū dicit magis firmū. q̄ in hac materia odiosa vbi sponsa sine cā pdit dimidiū dotis: debem⁹ intelligere verba in potiori significato. ar. ff. ꝛ quotiens. insti. de iure naturali. Item ex pmuni vsu loquendi nisi si sponsa sit cognita: nō amittit nomē sponse. p hoc tex. in. d.c. ex publico. ibi a viro desponsata. Ad hoc etiam facit: q; vbi in lege nō exprimit cā debemus cāz legis prcurari. ꝛ ad eius lites restringere ꝛ ampliare dispositōz legis. iuxta theoricam doct. in. l. non dubium. C. de legi. Sed causa deferendi tale lucrum marito nō potuit esse alia q̄ pter numiū sumptū quem maritus facit in ducendo vxorem ad domū. que cā cessat in sponsa nondū traducta ad domū viri. ꝛ p ꝫs debet cessare dispositio statuti. Nam si lucr; pringeret pē affectum singalem. statutū dedisset psimile lucrū vxori p mortem mariti. vnde si lucrum esset pariter vtriq; pmune: tunc bene crederem q; pbenderent sub vbis statuti sponsus ꝛ sponsa p verba de pīti. Et sic intelligerem. l. deo nobis. C. de epi. ꝛ cle. Vnum tñ semp notabis q; in materia larga appellatione mariti ꝛ vxoris veniunt etiaz sponsi p verba de futuro vt singulariter pbaꝫ in. l. non sine. C. de bo. q̄ li. ꝫ Bar. in. l. nihil. ff. rer; amo. in terminis questionis. ꝓsite tenet contrarium: dū modo matrimoniū fuerit contractum p verba de pīnti: etiam si cum ea non habitauerit allegat ad hoc. d. l. nihil. Idez videt tenere Bal. in. l. deo nobis. C. de epi. ꝛ cle. licet contrarium teneat in. l. nō sine. C. de bo. que. li. Cy. autē. in. l. vnica. C. de rei vxo. actio. videt tenere opinionē Pano. ꝛ dicit q; tale statutum est ferrarie. ꝛ hoc factū fuit pter expensas q̄s facit maritus in vxore ꝛ pter nuptias ꝛ hec opinio videt rationabilior.

¶ Et p p̄dicta determinaꝫ alia questio. Statutū dicit. Vxor maritata nō admittaꝫ cum fratribus ad successionem patris. Quidaz decessit relictis filijs masculis ꝛ filia desponsata p verba de futuro Quer; nunq̄d ista debeat excludi a successiōe paterna. Rnd. Pano. sup rubrica de spon. dicit. q; nō. ex quo agit de odio. appellatione maritate nō venit sponsa. Secus si ageret de fauore. p hoc bonus tex. in. d. l. nō sine. ꝛ vide bonam glo. insti. de nup. ꝫ. si vxor. Idez tenet Cy. in. d. l. nō sine. Idē Ja. de are. ꝛ Pe.

¶ Quer; de alia q̄one notabili. Statutum ciuitatis disponit q; ꝫbens mrimoniū cū filiasa. sine psensu patris incurrat certam penaz. Titius ꝫbit ꝫ statutū. quer; ad penaz. An iudex ecclesiastic⁹ possit inhibere ne pceda. Bo. hec. q. fuit disputata bononie ꝛ determinatum fuit q; non: put recitat Ge. in. c. statutū. el. j. de hereti. li. vj. q; iurisdictiones sunt distincte de iudi. nouit. Item q; statutum est vtriq; iuri psonū .xxxij. q. ij. honorar; nec est sup substantiam matrimonij: ꝫ sup formaz ꝫbendi. Item licet lex positiua legem diuinaz tollere non possit: illaz tñ distinguit ꝛ modificat. Item hoc statutū viget quasi in omnib; ciuitatib; italie. Incōtraniū facit: q; posset filiasa. vgo vel vidua esse quadragenaria vel vltra. vnde videret absurdum q; sine patris psensu non posset habere virum etu pene. Et negari nō potest q̄n iste metus impediat matrimoniū ptrahendum directe vel indirecte: ergo non debet valere. ꝛ istam opinionē tenet ibi gemin. Et p hac opinione facit qđ notat Pano. in. c. j. de sponsa. in simili qōne. Statuto cauet q; ꝫbens matrimoniū cum puella añ. xxv. annū sine psensu duoz agnatoz incidat in certaz penam. vel ptrahens matrimoniū absq; p̄tia. x. psonaz. incurrat certam penā: nunq̄d valeat statutum. Et pcludit Pano. de mente Jo. an. q; talia statuta non tenent. q; p hoc intimidaꝫ mrimonium qđ debet esse libez. licet Gaspar de cal. tenuerit ptrarium.

¶ An aūt psuetudo patrie possit disponere circa matrimoniū. Respon. Pano. vbi s. refert Inn. tenere q; circa substantiaz matrimonij disponere nō potest. ꝫ circa dotem forte q; sic. Jo. an. late⁹ dic̄ q; aut statutuz patrie disponit circa substantialia matrimonij. Puta. inualidando ꝫctum. vel inualidando psonas. ꝛ non valet statutum vt in. d. c. j. Ex quo potest notari q; leges ciuiles ꝓhibentes matrimoniū inter tutorem ꝛ pupillam. rectorē p̄uincie ꝛ p̄uincialem ꝛ inter similes psonas: nō tenent. Idem tenet Fed. de se. dicens. q; statuta ꝛ leges laicoz circa matrimoniū: nullius sunt momenti. q; hec materia nō est ō foro seculari: ꝫ ecclesiastico. Qñq; statutū disponit circa penaz erga subsiātialia matrimonij. Et si hoc facit apponendo penam de nouo. ꝛ sic inferendo damnū: non tenet. vt in exemplo s. posito. Qñq; vo statutū imponit penam auferendo lucr;: qō lex secularis attulerat. Et tunc tenet. d. An. q; valeat statutum. Et hoc sequendo glo. ordinariaz Jo. an. in ca. cum sm leges. de hereti. li. vj. Sz glo. est incontraniū .xxxvj. q. ij. de puellis. Hoc idem sentit Fede. Et hoc pl⁹ placet Pano. Qñq; statutum laicoz disponit circa dotem. ꝛ valet s. dicit Innoc. Quandoq; circa solennitates. Et tenet etiam. d. an. tunc valere statutum. Et peccant non seruantes illam solennitatem. Sed Panormitanus dicit q; doc. ibi non loquunt de statuto: ꝫ de consuetudine patrie. vnde dicit q; statutum tale laicoz est nullum. quia materia non pertinet ad laicos. Secus de consuetudine. quia in ea interuenit consensus episcopi ꝛ clericoz. vnde non seruantes talem psuetudinē saltez qñ est talis q; ex eius p̄tentione eccl'a reddaꝫ incerta de ꝫctu: peccant mortalit. Et sic intellige dicta doctoz in. d. c. j.

¶ Sed dubitaꝫ circa predicta. Quid si consue-

tudo mariti ⁊ vxoris est diuersa. Pone. florentin⁹ ꝓtraxit matrimoniū cum senensi senis. Et est alia ꝓsuetudo senensis a florētina. nunqd attendem⁹ ꝓsuetudinem vbi mr̄imoniū est ꝯctum. vel ꝓsuetudinem mariti. Rñ. Panor. in. d. c. j. dicit. q aut ꝓsuetudo disponit sup solennitate ꝯbendi. ⁊ dz sp obſuari ꝓsuetudo patrie vbi matrimoniū ꝓtrahi tur. etiam si ambo ꝯbentes sint florenſ. qz non dñt pegrini violare ꝓsuetudinē patrie cū scandalo alio⁹. viij. di. que ꝫ. Aut ꝓsuetudo seu statutum di sponit sup executione. vel sup alijs obſuandis p⁹ ꝓtractum. Et debet attendi consuetudo domicilij ipsius mariti. l. fi. ff. Item rescripserunt. ff. ad muni. vnde animi destinatione matrimoniū ꝯctum videt in domicilio mariti. ar. in. c. romana. §. contrahentes. de fo. ꝓpe. li. vj. vnde si consuetudo vel statutum domicilij mariti habet. q maritus sup uiuens debeat lucrari dimidiam dotis. ſuabit ibi illa consuetudo. licet in loco vbi fuit ꝯctum matri moniū sit alia ꝓsuetudo. vel statutuz. Et hec sunt de mente Bar. in. l. exigere. ff. de iudi. Idem seq̄tur in effectu. d. an. in. d. c. j. qui dicit se putare. q si maritus mutaret domicilium post contractum matrimonium. q attendet consuetudo domicilij tempore contractus ⁊ non domicilij vbi dissolu tur matrimonium. quia debet attendi locus vbi orta est obligatio, et nō vbi recepit purificatio nem.

Matrimoniū secundo.

Quis possit ꝯbere. Respondent doct. etas apta in puero est annoꝝ. xiiij. ⁊ in puella. xij. extra de despon. impu. c. puberes. ⁊. c. ꝓtinebat. Et si ante ꝯbunt non est matrimoniū: nisi eēnt ꝓmi pubertati ⁊ malicia suppleret etatem. ex̄ de despon. impu. c. de illis. el. ij.

Dz querit: qz. d. c. de illis. req̄rit duo. ſ. q sint ꝓmi pubertati. ⁊ malicia suppleat etatē. an ambo req̄rant de necessitate. Rñd. Panor. in. d. c. de illis. dicit. Pi incipit a ꝓmo. ſ. a ꝓximitate pubertatis necessario requirit. Scōm. qz ꝓximitas etatis sola non sufficit ad ꝯbendum matrimonium. ꝫ etiam necessario req̄rit scōm. ſ. malicia. Et quo ad hoc exponit malicia. i. vigoz naturalis seu potē tia coeundi. vt colligit ex dicto tex. Ibi potuerint ꝓiungi. nō em̄ sufficeret malicia in reby agēdis. vt in. c. puberes. de despō. impu. Dz scōm bene suffi cit sine ꝓmo. dūmodo sint doli capaces. ita q⁹ po tuerint discernere vires mr̄imonij sic ꝺ illo puero ix. annoꝝ q reddidit nutricē suam ꝓgnantē. vt di cit glo. xx. q. j. in summa. Dz disceptatio nō modica est int doc. quō depꝫhendat potētia ista coeūdi q̄ bēat supplere defectū etatis. Quidaz em̄ dicunt q req̄rit. q vere int eos copula intercesserit. qđ etiā seq̄t Bo. ꝫ Goff. Inno. Abb. ⁊ Jo. an. tenēt op positū dicētes satis esse q potuerint ꝓiūgi. Quid em̄ si minor ānis. xiiij. alias mulieres cognouit. vl si femina mior. xij. ab alijs fuerit cognita. certe ne mo negabit mr̄imoniū nō ꝓsistere inter istos. ex̄q apparet eos potētes ad copulā. Et ꝓ hac sn̄ia bēs glo. in. c. vnico. de despon. impu. li. vj.

Dz maius dubium est qn̄ non ꝓstat clare: ꝫ tm̄ p signa. puta. ex aspectu corpis. vel ex alijs signis extrinsecis. mulier vel masculus vī apt⁹ ad copu lam. ⁊ sentit Inno. hec signa sufficere. Qđ placet Panor. ar. c. attestationes. de despon. impu. vbi nixus ad copulam cū ꝓsensu adhibito ꝓpe etatez legitimam sufficit ad mr̄imoniū. Dz ad ꝓdicta vi de Nico. de lyra. Exo. xxj. c. vbi dicit fm ra. Sal. q ortus piloz ⁊ mēstruoz sunt signa pubertatis īmo mēstrua dūtaxat sufficiunt ad indicandum pubertatem in muliere fm medicos. Et vbicūq ⁊ qñcunq mulier incipit hīe mēstrua: semper est apta ad generatōz. Al contrario. si non habet mē strua nunq̄ posset generare. Et p ꝓns tunc mali cia non suppleret etatem. puer vo si est potens ad emissionem seminis. dī aptus ad matrimoniū ꝯ bendum. Et hoc nota.

Qualiter aūt dz intelligi. q q̄s sit ꝓximus pu bertati. Glo. in. d. c. continebat. dicit qn̄ tm̄ distat p sex menses. Et Panor. dicit. q hec glo. facit ad statuta. vt dicat q̄s ꝓxim⁹ alicui etati. cum ab illa distat p sex menses vel min⁹. Et bene facit. l. non tm̄. ff. de excu. tu. q̄. ꝓbat q⁹ distans p sex meses dī ꝓpe illam etatem. Idem Bo. ⁊ Inno. ꝫ Panor. dicit. q hoc ꝓmuniter nō tenet. vt est glo. in. § fu riosus. Insti. de inuti. stip. ⁊ in. §. i summa. Insti. de ob. q̄ ex delic. nas. q̄ dicunt. q masculus dī ꝓxi mus pubertati. cū est in. x. anno cū dimidio. femi na vo: cum est in nono cū dimidio. Et est rō: quia post puericiam q̄ ꝓtingit in. vij. anno. restant. vij. anni vsq̄ ad pubertatē in masculo. vnde ex̄q exce dit medietatem hui⁹ tpis. vī magis ꝓxim⁹ puber tati q̄ infantie. ⁊ idem dic de femina.

Otz aūt in vltima die. xiiij. anni. vel. xij. valeat mr̄imoniū ꝯctū. Rñ. Panor. in. d. c. attestationes dicit se credere q⁹ sic: sic dicim⁹ in testamēto. l. q̄ ex te. ff. de testa. Et hoc fauore matrimonij.

Quid aūt si minor septēnio fuit cognita a spōso nūqd erit mr̄imoniū ꝓsūmatū. R°. Jo. ō deo dic q⁹ sic. ꝫ Panor. in. d. c. ꝓtinebat dic. q⁹ si puella fue rit minor septennio q̄ ūntūcunq̄ fuerit cognita nō erit matrimoniū. qz nō vī hīe ꝓsensum aptum ad discernendū qđ sit mr̄imoniū. nisi esset multū doli capax ⁊ discreta.

An aūt habilis etate. puta. xiiij. ānoꝝ in puero vel. xij. in femina impotēs tm̄ ad coeūdum valide ꝯbat mr̄imoniū. Rñ. glo. in. c. puberes. de despō. impu. dicit. q habilis etate. impotens tm̄ ad coeū dum valide non ꝓtrahit matrimoniū. ⁊ refert alis tenuisse ꝯctum. Et hanc opinionem doc. ibi ꝓmi niter sequūt: vt refert Panor. ibi reꝓbādo glo. Exquo em̄ hz etatem legitimaz ad ꝯbendum ma trimoniū. nec appet de impedimento ꝓpetuo: te net matrimoniū. Alis sequeret q⁹ impotens ad co eundum ꝓpter infirmitatem non posset ꝓtrahere matrimoniū. vnde iste adolescens dz expectare vl q̄ ad plenam pubertatem. scilicet. xviij. annoꝝ que vocatur plena pubertas. Et si aduenientē tali etate non potest generare. ⁊ mulier instante

p dissolutione: posset fieri dissolutio. quia tunc p̄sumeret esse impedimentum ꝑpetuū. Et hec opinio doct. videt equior fm Panorm. Sed opinio glo. forte est verior restringendo eam ad minorem ꝑut loquit. Nam etas z matrimonium ꝑsideran tur ex eo q ꝑmuniter accidere solet. Sz ex quo clarum est q non potest generare: ergo nō est pubes respectu matrimonij. Potest ergo iste assimilari impuberi.

¶ Vtr fruriosus possit ꝫhere. Rñ. si non hz lucidū interuallum ꝫhere non pōt. q ibi nō est ꝑsensus. Idem dic de ebrio.

¶ Nunqd autem absentes possint p ꝓcuratorē ꝫhere matrimoniū. Rñ. possunt. Sicut Isaac cū rebecca. xxxij. q. ij. ℔. cum dī. ℔ z non est idoneꝰ ꝓcurator: nisi sup hoc hēat specialissimū mandatū. vt exp̄mat ꝑsona cum qua dz ꝫhi matrimoniū. vt in. l. generali. ff. de ri. nup. z i. c. fi. de ꝓcu. li. vj. Nec potest alium substituere. nisi sit ei spāliter cōmissum.

¶ Quid si aliquis ꝑsentit in absentem per verba de ꝑsenti. deinde mittit ꝓcuratorem ad eam. z antēꝯ illa similiter ꝑsentiat ipse dissentit. Et postea illa ꝑsentit: credens eum in ꝑmo durare ꝑsensu. Respondō. Astēñ. li. viij. dicit. q si ille qui revocauit mandatum z revocatio peruenit ad ꝓcuratorem antēꝯ illa cōsentiat: nihil actum est. z hoc est clarum. Si vo peruenit postꝯ illa iam ꝑsenserat. z de hoc potest fieri ecclesie fides: similiter non tenet matrimonium. quia nec vere nec interp̄tatiue ꝓcurrunt ꝑsensus. Si tamen ꝑstaret ecclie de primo ꝑsensu viri. z de mandato ꝓcuratoris. z de cōsensu mulieris subsecuto. z non ꝑstaret de dissensu p̄uato. cogetur vir ꝓpter ꝓbationis defectum ꝑsummare matrimonium. q ecclesia non iudicat de occultis. Et sic fm hoc diuersimode diuersa iura loquunt de hoc. Et aliqua loquunt in ꝑmo casu. aliqua in secundo. Si autem postꝯ misit. ꝓcuratorem non ꝑsensit nec dissensit. tradens forte factum hmōi oblīuioni ꝓpter occupatiōez vel aliam cām. videt simplr standum p matrimonio: tum ꝓpter eius fauorem. tum q nō hz obicem ꝓtrarie voluntatis. ex de re iud. duobꝫ. z ex de bap. maiores. Idem Ray.

¶ Quid si eum qui ꝫxit peniteat antēꝯ absens ꝑsentiat. revocatio tū ad ꝓcuratorem vel absentē nō venit cum quo ꝫxit. nunqd tenebit factum ꝓcuratoris. Rñ. Astēñ. vbi ś. q non. q ibi deficit ꝑsensus in idem tempus ꝓcurrens. sine quo mīrimoniū non tenet. xxvij. q. ij. sufficiat. ar. aūt in ꝫri est. ex de ꝓcu. in pūtia. Sed hoc esse credim? spāle in matrimonio. s. q matrimoniū non tenet. etiaz si revocatio non pueniat ad ꝓcuratorem. dū mō de dissensu ꝫhentis constet. hec Innoc. ex de spon. Iuuenis. z hī ex de ꝓcur. c. fi. li. vj. vbi dicit q si ꝓcurator antēꝯ ꝫxerit matrimonium a dño fuerit revocatus: matrimoniū postea ꝯctum a ꝓcuratore non tenet. licet revocationem hmōi tamen ꝓcurator. ꝫ illa cum qua contraxit ꝓrsus ignoret.

¶ Sed cum non sufficiat consentire nisi consensus exp̄mat z notificet inter ꝓtrahentes. quomodo potest esse matrimoniū inter abūtes p epl̄am vel nuncium: donec ille ad quem mittit epl̄a vel nuncius renotificauerit cōsensum suum absenti. Respon. Astēñ. q quando ille cui mittit nuncius ꝓcuratoꝝ renotificat ipsi nuncio suum ꝑsensum idem est ac si renotificaret mittenti. Quando aūt lr̄a mittit per nuncium qui nihil scit de facto. sed nudum ministerium portandi lr̄ām est ei commissum. tunc si ille vel illa cui mittit hmōi lr̄a nulli notificat ꝑsensum suum. Rod. credit q ꝑtum cunq; ꝑsentiat: non est matrimonium ꝫctum: sed tunc demum cum nuncio notificauit cōsensum. vel absenti qui lr̄ām misit: vel etiam alij. ar. xxxij. q. ij. bonozanꝰ. Et sic habes ex p̄dictis. q ꝓtrahit matrimonium per ꝓcuratorem. licet adhuc non venerit ad noticiam alterius. s. absentis. Statim enim vt expressit consensum suum ꝓcuratori vel alij est matrimonium. quia ibi sunt subalia matrimonij. s. ꝑsensus expressus ambox.

¶ Quid si dñs nuncij vel ꝓcuratoris iurauit nō revocare: nunqd tenet revocatio. Rñ. Dic. li. j. q sic. licet sit ꝑiurus.

¶ Quot aūt modis ꝫhanꝰ sponsalia. Rñ. Dic. q octo modis ꝫhunt sponsalia de futuro. Primo nuda z simplici ꝓmissione: vt cū vir dicit mulieri. Ego accipiaz te in meā. z econuerso. ex eo. si inter. Scōo p fidei datōz: seu iuramenti inꝑpositōez. qō idem est fm Tho. Tercio sub ꝓditōe: vt cū dicit vir. Accipiam ste in vxorem si p̄ri meo placuerit. ex de ꝓdi. ap. de illis. Quarto annuli subarratōe. xxvij. q. ij. si qs vxorem desponsauerit. Quinto datione arrax vel pecunia. vel alijs rebꝫ datis loco arrax. A. de spon. l. arris. Sexto p nunciū vel ꝓcuratorē de hoc dictum est. Septimo p epl̄az siue lr̄az. ff. e. l. fi. z de hoc dictum est. Octauo p parentes: si fuerint filij p̄ntes z non ꝓdicant. vel si fuerint absentes z ignorantes: dūmodo postea scientes ratificauerint tacite vel exp̄sse. ex de despon. ipu. si infantes. li. vj. als filij non obligant.

¶ Sz q̄d si sponsalia ꝫhanꝰ p alios. vtpote p frēs vel auunculos. vel amicos. Jo. an. z Mo. dicunt q eadem rōne ꝫhunt p tales. sicut p parentes. ex eo. ad id. Sz Direct. dicit q non fm Inno. de resti. spoli. ex pte. Idez Al. Vin. Tan. Ber. z Gof. Nec ob. d. c. ad id. fm Innoc. quia ibi ad ꝑsuasionem viri mulier alij nupsit. vel quia interuenit copula carnalis. Et sic ratum habuit: licet ꝫ ꝓpriā voluntatem. Quam eni ptātem habet frater meꝰ vel patruus. vel quicuq; alius me obligandi sine mea expressa voluntate. vel ratificatiōe potissime vbi est casus in quo verba reqrunt. sicut est in spōsalibꝫ z matrimonijs. ex eo. si int. Sed de hoc dic vt in se. ca.

¶ Nota fm Johan. and. in ca. ꝓcurator. de ꝓcura. li. vj. modum contrahendi sponsalia z mīrimonium p ꝓcuratorem. Si sponsalia: debent dicere. ꝑmitto tibi de mandato talis domini mei. et nomine eiusdem. q ipse te ducet in vxorem.

ꝛ hoc in animam ſuam iuro. Et verſa vice puella reſpondebit, promitto tibi nomine domini tui recipienti. ꝛ ſibi p te. q ego ducam ipſum in vir̃: niſi ſtetent per ipſum. ꝛ hoc iuro. In matrimonio de preſenti dicet. talis dominus meus mandat tibi. q ipſe per me: ſiue mediante me: ꝛ tibi nunciante accipit te: ꝛ conſentit in te tanꝯ in vxorem ſuaz. ꝛ econuerſo rñdebit puella. ꝛ ego te mediãte: dominum tuum recipio in vir̃ meum. cum ipſe te mediante me in ſuam recipiat. ꝛ in eum conſentio tanꝯ in dñm ꝛ maritum.

Matrimonium tercio.

Quõ ꝓtrahit. Et quer̃ primo. vtrum per conſenſum cõtrahat matrimonium. Reſpon. q ad ꝑhendũ mr̃imoniũ req̃r̃ mutuꝰ conſenſus. Exquo enĩ vir conſentit p verba de p̃senti in mulierem ꝛ econuerſo ſeu alia equipollẽtia verbis: ſtatim eſt matrimoniũ.

¶ Oz vtrum verba ipſa ſint neceſſaria. Rñ. Panor. in. c. tue fraternitatis. extra eo. q ſolo conſenſu legitimo ꝓtrahit matrimoniũ. Sed verba requirunt quo ad ꝓbatiõem. Et intellige vel alia ſigna equipollentia. Et dicit ſm Hoſtien. ꝛ communiter moderniores verba nõ eſſe de ſubſtantia etiam q̃ ad eccleſiaz. ꝫ ſatis eſt q qualitercũq; appareat de conſenſu p ſigna. etiam in loqui valentibꝰ. Nam v̄ba ſolum exigunt ad oñendum conſenſum. Ideo ſatis eſſe dz q per ſigna appareat de ipſo conſenſu. ad hoc facit. ex eo. cũ apud. vbi dicit q ſufficit cõſenſus. Naz illud dicit ſufficere: quo poſito nihil aliud req̃r̃ ad ſubſtantiam actus. vt no. in. c. ſtatutum. de reſcriptis. li. vj. Item nullus tex. p̃ciſe requirit verba. Nec ob. d. c. tue. quia papa reſpõdet conſultationi. Et ſic nõ ponit ius de nouo. Et p hoc tollit motiuũ Inno. dum dicit q eccleſia hoc ſtatuit. Nam hoc ſtatutũ nullibi habet. Nec ob. q matrimonium eſt ſacramẽtum: qđ requirit aliquod ſignum exterius. quia dico q bene habet ſignum vel nutum ꝛ hoc ſufficit. Et ſi obiciat p predicta. q ſolus conſenſus ſufficit: ergo non requirit aliquid aliud. Et ſic nec verbum. nec ſignum: ex virtute ſignificati dicti verbi ſufficit: vt dictum eſt. Reſpon. Panor. in. c. tua nos. extra eo. q hoc non obſtat. quoniaz conſenſus nõ poteſt haberi niſi mediantibꝰ verbis vel ſignis. nam ſi vir ignorat mentem mulieris. ꝛ econuerſo. ibi nõ eſt conſenſus. id eſt ſimul aſſenſus ꝫ diſſenſus ꝛ ſeparatus aſſenſus. Glo. etiam Ray. dicit q ſi puella loqui verecundat. ꝛ tñ patit̃ ſe ſubarrari. vel patit̃ ſe dotari. ipſa taciturnitate ꝛ patientia conſenſus eius exprimit̃: q̃uis lingua taceat. Tho. etiam dicit ſufficere in hoc caſu q non contradicat. Si autem nulla ſint indicia de conſenſu eius. non eſt preſumendum de matrimonio. Dicit etiam Thomas q ſi quis ſcribat voluntatem ſuam ſine verbis videt̃ ſufficere.

¶ Quid ſi q̃s dicat. volo te decetero hꝫ in vxorẽ: vel volo q tu ſis mea vxor. Reſpon. ſm Panor. in. c. ex parte. extra eo. q q̃q; verba in ꝯctu confe-

runt̃ de preſenti. ꝛ tunc indubie illico contrahit̃ matrimonium. vt ſi vir dicat: accipio te in vxorẽ. ꝛ econuerſo. vt in. c. pe. ex̃ eo. Quandoq; verba ſonant in futur̃. Et tunc aut denotant principium actus. ꝛ tunc ſoluz ꝯhunt̃ ſponſalia de futuro. vt ſi dicit̃. Promitto q te ducam in vxorem. vel meductur̃ talem. vel quid ſimile. ꝛ iſte eſt caſus capituli de illis. extra eo. Quandoq; verba ſonant in futur̃: ꝫ denotant executõem actus ꝓſummativi perfecti. Exemplum. promitto q habebo te ꝓ legitima vxore. nam nõ poteſt haberi ꝓ legitima vxore: niſi precedat matrimonium. Hec enim verba ꝛ ſimilia denotant executionem matrimonij. vnde tacite exquo ſe obligat ad executionem: videt̃ de preſenti contrahere. ꝓ hoc facit qđ notant docto. in. c. cum. D. de conſti. vbi dicunt. q ſi ꝑhenda que ſolet conferri tñ canonico. ſi conferat extraneo: videt̃ tacite collatus canonicatus. Et hoc procedit. maxime ſi apponatur hoc verbum. ab hoc tempore. vel decetero. nam immediate ſe obligat ad executionem matrimonij. ergo tacite tunc contrahit de preſenti. Sed idem eſt etiam ſi non apponantur illa verba denotantia extremitatem tẽporis. quoniam ſi in obligatione non apponatur dies videt̃ in eõtinenti obligatio ꝯcta. l. in omnibꝰ ff. de re. iu. Et iſte eſt ꝓprie caſus. d. c. ex pte. Et hec ꝓcedunt niſi hec v̄ba denotãtia executoz ſequantur ſponſalia de futuro. vtputa. Promitto q ducam te in vxorem. ꝛ tenebo te ꝓ legitima coniuge. Nam p v̄ba p̃cedentia reſtringunt̃ ſeq̃ntia in tẽpus matrimonij ꝯcti. ſ. cũ mr̃imoniũ ꝯctum erit.

¶ Et p hec p̃t decidi qõ ſatis dubia. Quidaz dixit mulieri. promitto tibi q non hẽbo aliaz mulierẽ in vxorem niſi te. nunc q̃d ſit mr̃imoniũ. Jo. an. in addi. ſpe. ſentit mr̃imoniũ eſſe ꝯctum. q; dictio: niſi: cum ſequit̃ negatiuam facit poſitiuã. vt notat glo. in regula pctñ. de re. iu. li. vj. D. an. videt̃ ſentire oppoſitum dicens q dictio: niſi: facit q̃ñq; poſitionem ſm habitum. q̃ñq; ſm actum. vñ cum illa v̄ba ſint de futuro. q non habebo aliaz niſi te. vi ſe diſponere q in futur̃ ſi eſt ꝯcturus: ꝯhet cum illa ¶ Oz ſi v̄ba fuiſſent ꝓlata de p̃ſenti. vt q; dixit. nolo aliam hꝫe in vxorem niſi te. tũc dictio niſi: denotat actum de p̃ſenti. ꝫ p p̃dicta videt̃ ꝓcludẽdum p prima opinione. Nam ſi diciſſet promitto q te hẽbo in vxorem: ſtatim eẽt mr̃imoniũ. ergo idem ſi dico q non hẽbo aliam niſi te. Naz vi velle q iſtaz hẽbit in vxorem. g̃ incõtinenti: cũ non ſit apposita dies. hec Panor. Opinio tñ. d. an. vi ſatis rõnabil.

¶ Quid ſi dicat vir. promitto tibi q ſemper promidebo ſicut vxori. ꝛ illa ſimilia reſpondet. Reſpondeo ſm Hoſtien. niſi aliud ꝓteſtentur ꝓ matrimonio iudicabo.

¶ Quid ſi dicat. promitto q nõ dimittam te ꝓ meliori vel peiori. Rñ. ſm Hoſti. ꝓ matrimonio iudicabo. tamen ſm conſcientiam intentioni eoꝝ ſtandum eſt. In foro autem ꝓtentioſo. ſtandum eſt ꝓmmi ſignificationi verboꝝ. ſeu iur̃ interpretationi. vt in. c. j. ex̃ eo.

¶ Quid de illis qui poſt datam fidem de ꝑhen-

do dicunt. Bibamus in nomine matrimonij, vel osculemur nos inuicem. nunqd ptrahit mrimonium. Rñ. fm. vv. Credo q non, nisi hoc agẽdo voluerint recedere a sponsalibꝫ de futuro ꝛ ꝫbere de pñti, nam qđ dicunt noie mrimonij intelligendum est ꝫbendi potius q̃ ptracti. cũ ante actũ nõ sit de mrimonio ꝯ de sponsalibꝫ, ꝛ hoc nisi de ꝫia intentione pstet.

Quid si nihil actum sit de sponsalibꝫ ꝯ simpliciter vterq; dicat dictabaꝛ seqt osculum de cõi cõsensu. Rñ. fm vv. credo q si ꝫbẽtes p hoc intẽdebant ꝫbere: matrimoniũ ꝫctum est. Ad iudicandum aũt de intentione: recurrendum est ad circũstantias vboꝝ pcedentium ꝛ subseqntiũ ꝛ hmõi indicia, q si nulla appareant: non credo q sit matrimonium, ꝛ pᵉsertim si vterq; vel alter negat se intentionem habuisse ptrahendi, aut si alter ad se cunda vota transierit.

Pone q q̃daꝫ in pñtia plurium soꝛoꝝ dicat eis Pro mitto vobis: q vnam ex vobis ducaꝫ in vxorem, ꝛ omnes rñdent placet ꝛ ita iuraꝝ. postea cognoscit vnam: nunqd est matrimoniũ? Rñ. Ho sti. q sic. qꝛ ipo facto psentit. ꝯ glo. in. c. ex lr̃is. el. ij. de spon. tenet ꝫctum. vt nec vtute sponsalioꝝ. nec virtute mrimonij cogaꝫ illam ducere. Sponsalia eñ sp fuerunt nulla. Cum eñ nõ possint psistere ex pte vnius tm̃: oporꝫtet dicere q cum omnibꝫ soroꝛibꝫ sponsalia eẽnt ꝫcta. ꝛ sic nullam posset ducere obstante publica honestate. Et hanc opi. glo. tenet Jo. an. Sꝫ hec omnia tollunt fm Ho. qꝛ satẽ dum est spõsalia a principio fuisse incerta ꝛ sub q̃dam tacita ꝯditione q pmittit accipe quam elegerit, ꝛ iõ nõ nascaꝫ publica honestas. nec est verecere etiam psensum de pñti adesse: ꝯ copula subsecuta opaꝫ purificatõꝝ illius tacite ꝯditionis. qꝛ videt tunc psentire ꝛ eligere istam. Et hãc opi. Ho. sequit Panoꝛ. in. d. c. ex lr̃is. Nam in dꝛbio non deꝫ psumi duplex pctũ. s. stupꝛi ꝛ piurij. ꝯ potiꝰ in fauoꝛem matrimonij debem⁹ psumere copulam fuisse licitaꝫ. Et q voluerit ille adimplere iuramẽtum suum. Maꝫ in dubio sp iudicamus p matrimonio. vt in. c. licet ex q̃dam. de testi. Secus fm Ho. si q̃s iurat se ducere vnam de certo loco. nã tunc cognoscendo certam vel vnam. nõ videt cũ illa ꝫbere: cum possit hoc casu cũ alia ꝫbendo adimplere iuramentũ. Idem Panoꝛ. ꝯ Lar. in. d. c. ex lr̃is vt no. d. Jo. an. ibi tenet. q nec ptextu iuramenti. nec spõsalioꝝ. nec mrimonij ista mulier cognita poterit petere hunc in. viz. qꝛ non inuenit psensus mutꝰ. nec vba ꝫctus directe sunt certa ad eam. copula aũt vbi ꝫctus non pcedit non inducit ꝫctum. qꝛ tñ iuramentũ dirigit obligatõꝝ in deum. posset dici q isto casu. ex officio iudex cã pnio tñ Ho. videt satis tolerabilis fauoꝛe mrimonij. Et p ꝯdicta patꝫ rñsio ad qõem. Quis pmisit duci Ulī. accipere vnam ex suis, subiectis, ꝛ ita iurauit. psummauit copulam cũ vna. Dic q hoc casu nõ est mrimoniũ. vt dictũ est s. Et iõ est ꝺ̃ia a pcedenti. q. qꝛ ibi, ꝛpter psummataꝫ copulaꝫ erat nata affinitas cum alijs soꝛoribꝫ. ꝛ ideo cogi deꝫ ꝫbere cũ illa. Secus in casu nr̃o: qꝛ licet psumet copulam cum vna subdita ducis. non ꝛpter hoc impedit accipe aliaꝫ.

Quid si q̃s pmittit accipe vnam ex filiabꝫ ticij quam elegerit: ꝛ ipse psentiunt. ꝛ interuenit iuramentũ: postea sequit copula cũ vna. An erit matrimoniũ. Hosti. dicit q sic. Et ita pmuniter tenet fm. d. Jo. anto. in. d. c. ex lr̃is. qꝛ verꝫ est dicere singulas istas mulieres psensisse sub hac ꝯditione si eam elegerit. Sed copula habet vim purificationis ꝯditionis. c. de illis. de ꝯdi. ap. ergo tenet matrimoniũ. Aꝫ si dicaꝫ. quare secus in qõne glo. Jo. anto. assignat rõnem. qꝛ ibi psensus fuit nudus ꝛ purus. Et ideo rõne incertitudinis vitiaꝫ. hic aũt fuit sub cõditione subspensus. ꝛ ꝫctus referꝫ ad tempus purificate ꝯditiõis. qꝛ ipsa purificatio ꝯditionis videt inesse in ꝫctu. ergo ex quo postea certaꝫ elegit. videt psensus ille fuisse certus a principio. Et iõ restaurat matrimonium per copulam q̃ ꝯditoꝝ purificat. d. c. de illis.

Vterq; psensus ad tps faciat matrimoniũ. Rñ. fm De. cum insepabilitas sit essentialitas mrimonij: iõ ad mrimoniũ req̃rit psensus ad insepabilitatem. ꝛ si fit ad tpus nõ facit mrimoniũ. ex de cõdi. ap. c. fi. Hoc intellige si deducaꝫ in pactum expressum ab amboꝝ. Secꝰ si in corde retenta sit talis ꝯditio. nam ꝯditio in corde retenta nihil opaꝫ. Et hoc singulariter voluit Inno. vt dicit Panoꝛ. in. d. c. fi. vbi singulariꝫ distinguit. q si vterq; ꝛpiungum psensit ꝯditioni appolite ꝯ sbam mrimonij tũc mrimoniũ nõ tenet. Si aũt alter ꝯdixit: tenet matrimoniũ si fuit pcessum ad psummatõꝝ ipsi⁹. Idem dicit fauoꝛe mrimonij si alter tacuit. ꝛ sic tacens hẽbit p ꝯdicente. Et no. bene hoc dictũ Inno. videt eñ p hoc velle q in alijs actibꝫ tacẽs videaꝫ psentire ꝫctui fm pteſtatõꝝ alteri⁹: licet pteſtatio sit onerosa ꝛ odiosa. vt dictũ est s. Electio secundo. Et dicit Ho. q hoc sepe est pdicandũ. ne simplices mulieres decipiant. Ne. q. tñ principali vide. j. Papa.

Matrimoniũ quarto.

Si fiat contra intentionem. Et queriꝫ: si q̃ ꝛtrahunt verbo ꝛ dissentiunt animo nunqd sit mrimoniũ. Rñ. fm. vv. si vterq; vel alter animo dissentiat: nõ est mrimoniũ. Si tñ de illo pstiterit: ecclesia ppellet eos simul esse: cũ de intẽtione pstare nõ possit. vñ nec crederet ei q̃ dicit se nõ intendisse. qꝛ q̃libet sic posset dicere: ꝛ separet matrimonium. qꝛ vt dr̃ ex de. pba. p tuas. nimis indignũ est iuxta legitimas sanctiones. vt qõ q̃sq; sua voce lucide pteſtatus est in eum casum. ꝛpio valeat testimonio infirmare. Si tñ signis euidentibꝫ appareat de sil'atione: ecclesia non iudicabit matrimonium esse. als verbis stabit. hoc posset intelligi. quando vterq; vel alter eoꝝ reclamaret statim post tale matrimoniũ ꝫctum se non psensisse. vel fuisse deceptum. Secꝰ si p aliqõ tpis intervallum notabile etiaꝫ iuraret se nunq̃ corde consen-

sisse. vt dicit Ric. in.iiij. distinc. xxix. ar. primo. Et addit q tali persone que consensit non est licitum cum alia contrahere illa viuente. quia si contraheret se periculo pbabili exponeret. nisi in casu supradicto: cum non consentiens: qui verbis significauit se consensisse: incontinenti reuocat. Et tūc persona que consensit stare poterit verbis secundo prolatis. Nam hoc casu credo quod persone que consensit licitum est cum alia contrahere etiā priore viuente.

Quid consulendum est alteri coniugum. cum alter affirmat q nunq̄ psensit. Respon. fm Ri. in.iiij. distin. xxvij. ar. j. consulendum est ei q hoc non credat. quia nec alteri coniugum in hoc tenetur credere dicto. c. per tuas. Si autem temerarie credat q alter coniunx verum dicat: durante ista crudelitate. non licet ei cum illo carnaliter commisceri. nec ad petitionem ꝑpriam. quia credit q nō sit coniūx nec ad petitionem alterius. quia sibi in hoc preiudicat q̄diu affirmat se coniugem nō esse Si autem postea affirmet se esse mentitum z petat debitum. si alter coniunx remaneat in pristina credulitate: perplexus est q̄diu durat illa credulitas. quia illa credulitate durante: non credit alterum suum coniugem esse z si redderet debitum: contra conscientiam faceret. si autem non reddit etiam peccat. quia q̄uis alter coniunx in dicendo se non esse coniugem preiudicasset sibi quo ad potestatem exigendi debitum q̄diu hoc non reuocabat. tū postq̄ reuocat credo q expirat illud p̄iudicium. quia reuocatio proprie dat verbis quib⁹ in ꝓcessit exp̄ssit suum.

Quid si ille q̄ ꝓtrahit sponsalia vel etiam contrahit per verba de presenti non habet intentionem contrahendi. sed extorquendi copulam. deinde cognoscit eam: nunquid est matrimonium? Respō. Ric. dicit debere presumi ꝑ matrimonio extra eo. tua. z ita iudicaretur in foro iudiciali. sed in foro conscientie. si ille non ꝓposuit illam ducere nec vnq̄ assensit in eam: nō debet ex illo facto matrimonium iudicari. quando ex altera parte dolus affuit z defuit omnino cōsensus: sine quo nequeunt cetera fedus efficere coniugale dict. c. tua. Et illa ex parte cuius non affuit dolus excusatur a peccato. Illius autem si interim cum alia ꝓtraxerit. tenet matrimonium fm docto. communiter. licet quidaz ꝓtradixerint: tenetur tamē decepto: si nondum ꝓtraxit cum alia: illam ducere de nouo in vxorem. si est sibi equalis vel paulominus. Et si alteri de facto nupserit. z illa ex tali deceptione patitur notabile damnum. vel diminutionem sui honoris. puta: quia tale quid est factum publicum vel simile. tenetur de necessitate sibi satisfacere iuxta damnum passum. nisi fuerit multomelioris p̄ditiōis. vel si aliud signum euidens fraudis apparuit. qō potest ꝑbabiliter presumi q sponsa nō fuerit decepta ꝓ se decipi finxerit. quia tunc nō tenetur ad predicta. vt quidam dicunt. tū altera que psensit nō potest alteri nubere. vt dictum est fm Ri.

Vtrum autem copula carnalis post contracta sponsalia de futuro. faciat talia sponsalia omnino transire in matrimonium. Respō. fm Panor. in. c. is qui. extra eo. q aut vir cognouit sponsam de futuro affectu maritali: ita q tanq̄ vxorē cognouit. z tunc non est dubium q est matrimonium. z post ꝓtractum est nullum. cum primū in veritate teneat ex psensu tacite prestito in copula. Aut cognouit sponsam nō affectu vxorio. nec habens animum consentiendi in eam tanq̄ in vxorem: tunc quo ad forū iudiciale. scōm iudicabitur nullum: z primū erit validum. vnde tūc filij erūt legitimi. ꝑ hoc tex. in. d. c. is qui. Quo vō ad deū tenet Pan. q scōm matrimoniū teneat z nō primum vnde potius debet pati excōmunicatiōem q̄ adherere prime sponse. cū sponsalia prima sint soluta per sequens matrimonium. Sed Hostie. dicit q in vtroq; foro parendum est pape qui potuit statuere quicquid voluit in matrimonio non consummato. Sed alia opinio. approbat. d. an. z illa videtur verissima. Naz papa non potest supplere consensum quo matrimonium contrahit. Item tex. in. d. c. is qui. ānullat secundum matrimonium: non dispositiue. ꝙ illatiue. s. si primum est presumptū de iure: ergo sequit q scōm est nullum. Ita q illatio nullitatis est fundata sup p̄sumptione. ꝙ si p̄sumptio est falsa: ergo quicq̄d sequit corruit. Idem tenet Ri. in. iiij. Sz circa hoc Donal. clarius z breuius declarat. puta. de eo q̄ post datam fidem de ꝓbendo cum aliq̄: cognoscit eaz dicēs vtz faciat aio psummandi mrimoniū vtr̄do ea vt ia sua. z tūc psummat mrimoniū: dū tñ illa sil'em intentōz hēat. tam fm iudicium ecclie q̄ dei. Aut vtr̄ ea intentōe fornicaria. vel vt sua i fin tuz. nō vt sua in p̄nti. z tūc nō est iudicandum in foro p̄niali mrimoniū esse psummatū. Et si secūdam accepit de p̄nti: dz remanere cum secunda. hec Donal.

An aūt papa possit voluere psensum hois: vt faciat ipm psensisse in illam in quā nō psensit. vel impediat ipm psensisse in eā in quaz pius psensit. intantū q̄ iste hō hēat psciaz suaz dimittere z secū motū pape. vbiḡ. Cōtraxi spōsalia z cognoui eaz pcubinario affectu: postea ꝓbo cū secūda p̄ba d̄ p̄nti. Cum q̄ remanebo. papa dicit q cū pma. d. c. is q. Rñ. Guil. de lau. in suo sacrali. q posset papa statuere q post carnalē copulaz sponse nō posset ꝓbere cū alia: decernēs irritū z̄c. Et tūc mrimoniū seq̄ns nō teneret. z esset cā iustior q̄ cognatio legalis. als nō est obediendū pape. nisi in foro cōtentioso. z nō pōt facere psensum q̄ tū ad veritatē vbi nō est. vt no. Do. in. d. c. is qui.

Nunquid autem alijs modis sponsalia de futuro possint transire in matrimonium de p̄nti q̄ per copulam carnalem. Rñ. q sic. vt habet p docto. z Pe. in. c. si infantes. de despon. impu. li. vi. vbi habetur q sponsalia que verbis z̄mente contrahentium sunt de p̄senti. tamen iuris interpretatione sunt de futuro: transeunt in matrimonium p̄ter copulam. per oscula. amplexus. munera

interuenientia: vel modū aliū: vt quia simul cohabitauerunt vel se ꝓiuges nominabant ſm glo. in dicto.c. ſi infantes. Et hoc ſi poſt tempus pubertatis euenerunt. Sponſalia ꝙ de futuro verbis ⁊ mente contrahentiū per amplexus ⁊ oscula ⁊c. nō transeunt in matrimoniū. Nec hoc miruz quia nec per nexum carnalis copule: vt ī dicto.c. is qui. Idem Panormi. in.c. adoleſcens. de ſponſo. An. aſſignat rationez: quia actus ſuperueniens declarans ꝓſensum: intelligitur declarare ſm naturā verboꝝ precedentiū: vt ſi ſit de ꝓſenti: intelligaꝫ de ꝓſenti. Si de futuro: intelligaꝫ de futuro ſm eum.

¶ Sed pone ꝙ ambo infantes: vl' vnus infans ⁊ alius non: contrahūt ſponſalia per verba de ꝓsenti. Et poſt infantiam apparuit illos in eadem voluntate permanere: ita ꝙ ratificata ſunt ſponſalia poſt completam pubertatem: ⁊ al's q̄ per copulam apparet durare voluntatem: an ſit matrimonium: an ſolum ſponſalia? videtur ꝙ ſint ſpōſalia ſola: quia tex. in dicto.c. ſi infantes. loquit de verbis ꝓlatis ab impubere. vnde abſurdum videtur extendere ad verba ꝓlata per infantē: cuz illa a principio fuerint nulla. Incontrarium facit ratio ſupꝛapoſita. ꝙ actus ſuperueniens ⁊c. Itez cum nūc poſſint cōtrahere de ꝓſenti: ſi oſculantur ſe adinuicem vt maritus ⁊ vxor: non video quare iſte actus non faciat matrimoniū: ſicut facit ſponſalia de futuro. vt dicit glo. ſuper verbo vel facto. in dicto.c. ſi infantes. vt quia poſt ſeptenniū ſecū iacet: vel eam oſculatur vt ſponſam et hiis ſimilia. Conſtat eñ ꝙ iſti actus inducunt matrimoniuz vt ex nunc. non vt ex tunc ergo exquo ſunt habiles: ⁊ oſculantur ſe vt vir ⁊ vxor iſte conſenſus ita debet validare ſpōſalia de ꝓſenti nulla ſicut validat ſpōſalia ꝺ futuro nulla. Idē. d. an. in. d.c. adoleſcēs

¶ Quid ſi quis proteſtet coꝝ pluribꝰ ꝙ quicq̄d facit nō facit animo cōtrahēdi. poſtea verbo contraxit ⁊ cognouit eam carnaliter. nūquid iudicabitur matrimoniū. Nō. ſm vv. ꝙ ſic: qz recurrendum eſt ad cōmunē intelligentiā verboꝝ. ⁊ quia interꝓtatio facienda eſt contra eum qui dolū adhibuit. ⁊ licz proteſtatus ꝓius fuerit. potuit tamē poſtea volūtatem mutare. Et ſi quādo contrahit non vtitur forma conſueta verboꝝ. ſed dicit mutato ſuo nomine. Jo. vel Pe. deſponſat te: ſicut in caſu capli tua. extra eo. tunc cōtra huiuſmodi pre ſumptū matrimoniū ꝓpter carnalem copulam ſubſecutā admitti poteſt probatio incontrariū ad probandū fraudem. licz difficile ſit eam probare. qua probata ꝓnunciabitur nullū fuiſſe matrimoniū. ⁊ poterit ad ſecūda vota tranſire. nec negatur in illo.c. tua. ꝙ de fraude huiuſmodi cōſtare non poſſit ſed dicit tñ qualit tibi cōſtiterit nō videm? ⁊ nō qualit ꝓſtare potuerit. Si tñ ī ꝓtrahēdo ſpōſalia aīo deipiēdi tñ vtit verbis cōſuetis. ⁊ ſequit poſtea carnalis copula aīo fornicandi. contra huiuſmodi ꝓſumptionē nō admittit. pbatio incōtrariū. d.c. is qui. hec Ol.

Matrimoniū.v. ſub cō

ditione. Querit vtrō matrimoniū factum ſub cōditione teneat? ¶ Rñ. diſtinguendū eſt de ꝓditiōibus. Nam queda ſunt cōditiones generales que ſemper debēt intelligi: vt ſi deus voluerit ⁊ huiuſmodi. Et he nullum contractū ſuſpendunt. Quedam ſunt de his que in matrimonio ſunt omnīo neceſſarie. ⁊ al's impediret matrimonium. vt ſi es chriſtiana. vel ſi nō es affinis ⁊ huiuſmodi. Et iſte etiam cōditiones intelligi debent. nec apposite viciant contractū. Tercia eſt conditio de futuro neceſſaria vt ſolem oriā cras. vnde ſi dicat. cōtraho tecum ſi ſol oriet cras. contractū eſt matrimoniuz quia ſm Tho. talia futura iam ſunt ꝓſentia ī ſuis cauſis. ſed de hoc. ¶ Quarta eſt cōtingens ⁊ honeſta que pōt apponi ⁊ nō apponi. vt ſi pater meus voluerit aut ſi dederis mihi. C. hec ſi apponat ſuſpendit matrimoniū uſq; ad euentū ipius conditionis. niſi interim ꝓſensus de ꝓſenti. vel carnalis copula fuerit ſubſecuta. quia tunc videt receſſum a cōditione. extra eo. c. de illis. ⁊ c. ſuper eo. et. c. p tuas. Alij tamē dicunt ꝙ ſi animo fornicandi cognouit eam nō eſt matrimoniū in foro penitētiali Quinta cōditio eſt inhoneſta. ſed tamē nō cōtra ſubſtantiā matrimonij vt ſi furtum feceris. vel ſi hominē interfeceris. hec ſi apponat. fauere matrimonij debet haberi ꝓ nō adiecta. et tenent ſponſalia ſiue etiam matrimoniū. extra eo. c. fi. Idē intelligendum de cōditione impoſſibili. ſ. ꝙ habeat ꝓ nō adiecta. vt ſi digito celū tetigeris. hoc intellexit Archi. verū in. c. ſolet. xxxij. q. vj. ſi eſt impoſſibilis de iure. vel ſm naturā. Secus ſi ſit impoſſibilis ꝓpter difficultatē preſtandi. vt ſi mihi domū auream dederis. ff. de ſtatuli. l. cum heres. qz tunc viciat contractum. Sexta eſt inhoneſta et contra ſubſtantiā ⁊ bona matrimonij. vt ſi dicat. ꝺtraho tecum ad tempus ⁊ donec inueniā aliam dignioꝛem. qz hec eſt cōtra ſubſtantiā inſepabilitatis. vel vt prolē euites. quia hec eſt contra bonum ꝓlis vel ſi ꝓ queſtu te adulterandam exponas. qz hec eſt contra bonum fidei. ⁊ tales cōditiones ſi apponātur annullant matrimoniū. xxij. q. iiij. inter cetera. xxxij. q. ij. aliquādo. ⁊ extra eo. c. fi. Si tamen talis cōditio remittat ⁊ ſequatur copula. tunc iudicabitur ꝓ matrimonio. Et ſi vnus tñ coniugū ponit talem cōdtionem. ⁊ alter ꝓtradicit vel tacet iudicabitur ꝓ matrimonio. Et ſic tacēs habetur ꝓ ꝓtradicente. et hoc Panoꝛ. intelligit in dicto.c. fi. ſi fuit proceſſum ad ꝓſummationē ipius matrimonij. de hoc vide ſ. Matrimonium. ij. Quo tñ ad cōditionē neceſſario venturā. vt cōtrahō tecū ſi ſol oꝛietur cras. vel ſi ſol erit in cancro. difficultas magna eſt inter docto. an ſit matrimonium. Nā glo. in dicto.c. p tuas. vult ꝙ ſi pendēte cōditione ꝓtrahat matrimoniū cū alia. ꝙ tenet ſecundū matrimoniū. Idez Jo. an. Sed Poſti. et do. An. tenēt ꝓtrariū. qz exquo cōditio eſt oīno extra nō habet ſuſpendere actū vel ꝓtractū. nec ꝓprie eſt cōditio. Idem Panoꝛ. in dicto.c. p tuas. tamē hec. q. eſt dubia. ⁊ in hoc caſu et in ſilib. Monal. dat optimū documentū ꝙ in huiuſmodi caſibus qui non ſunt oīno expreſſe a iure non eſt omnino

ꝑcipitanda sentẽtia: alterutro ptinaciter asserente ꝓtrariū. ¶Et si post huiusmodi ꝓtractus conditionales transeat ad secūda vota solẽniter, forte tuti⁹ est dissil'are: aut papā consulere ꝙ matrimoniū cū secūda solẽniter iam contractum dirimere. Idem Rod. Fortius ergo si transisset ad religionez esset dissil'andum.

¶Quid si quis significat patri absenti ꝙ ꝓtraxit tale matrimoniū: si ipi patri placuerit: ⁊ anteꝙ pater cōsentiat penitet: sed pater cōsentit, nūquid est matrimoniū? Rñ. fm v̄v. ꝙ non. qz nō videtur ꝙ debeat dici consensus: nisi duret quousqꝫ pater cōsentiat.

¶Quero cōtractū est mr̄imoniū p filiū sub conditione, si patri suo placuerit. Repit̄ patrē illo tēpore eē mortuū. An valeat mr̄imoniū. Rñ Vin. ꝙ nō: qz mortui nō est aliqs ꝓsensus neꝙ placitū. c. si gratiose. de rescriptis. lib. vj. Jo. an. distinguit an iste sciebat patrem suuz esse mortuū, ⁊ tunc hec cōditio habet̄ ꝓ impossibili ⁊ nō adiecta: ideo valet matrimoniū. extra de cōdi. ap. c. fi. Aut ignorabat patrē mortuū. ⁊ tūc cū anim⁹ suus nō esset ꝯ here de pūti: sed arbitriū suum cōferre in alienum arbitriū. Et sic non erit matrimoniū. Et sic saluat̄ opinio Vin.

¶Sed pone ꝙ pater dissensit: ⁊ postea mutauit volūtatem: denuo cōsentit an erit matrimonium purificatū ⁊ ꝓtractum. Rñ. d. Jo. an. in. c. sup eo. de cōdi. ap. dicit ꝙ nō. p. l. bones. §. hoc sermone. ff. de v̄. sig. qz ista ꝓditio. si patri meo placuerit, debet verificari de ꝓmo ꝓsensu.

¶Pone ꝙ pater nō ꝓtradicat exp̄sse: an erit matrimoniū. Rñ. Lar. in dicto. c. sup eo. put recitat dictus. d. Jo. an. de mēte Hosti. tenet ꝙ sic: qz taciturnitas habet̄ ꝓ cōsensu fauore matrimonij. et sic erit spāle fauore mr̄imonij.

¶Pone Ber. accepit Martinū sub cōditōne. si dederit ei. C. deinde accipit Petrū sil'r sub eadem ꝓditiōe si dederit ei. C. M. et. P. eodem tempore dant. C. cui⁹ mr̄imoniuz ꝓualebit. Rñ. d. Jo. an. in. c. j. de cōdi. ap. reiectis trib⁹ opinionib⁹ ponit quartā opi. quam tenet Gasp Cal. ⁊ Jac. zochus. ꝙ neutrū valet rōne incertitudinis. facit. c. ex litteris. el. ij. de spō. vbi cōmuniter cōcludit̄. ꝙ incertitudo viciat matrimoniū. Et nota Pano. in. c. de illis. de cōdi. ap. ꝙ hec cōditio est honesta. Accipiam te in vroꝛem si tale quid mihi donaueris. Et hoc qñ subest causa honesta petendi donum. Nam tūc valet cōditio seu stipulatio. vtputa qñ petitur ratiōe dotis: vl' alterius cause honeste. Et sic non obstat. l. si ita stipulatus fuero. in. §. si tibi nupsero. ff. de ver. obli. Et per hoc dicit ibi Bar. ꝙ si nobilis ꝓtraheret cum plebea: nō esset inhonestum ꝙ aliquid ꝓmitteret ipi nobili in recompensationē nobilitatis. Nam tūc cessat ratio libidinis. Et idem dic vbi subesset alia ꝓsimilis causa ꝓ hoc facit. d. c. de illis. vbi talis cōditio si. C. mihi donaueris. suspēdit spōsalia. vbi tū fuisset inhonesta: habita fuisset ꝓ nō adiecta.

¶Quid si ꝙs ꝓtrahit spōsalia cū hac ꝓditiōe: si p miserit coitū: vel ducā te post annū si ꝓmittas coire tecū: ⁊ subsequat̄ copula. nūquid est mr̄imoniū? Rñ. fm Jnno. ⁊ Ber. ꝙ sic: qz si de fornicario coitu intelligit̄. turpis ē ꝓditio: ⁊ ꝓ nō adiecta haberi debet. extra eo. c. j. ⁊ vltio. Et ideo secuta copula statim est mr̄imoniū. saltē ꝓsumptū. Si aūt intelligat̄ de legitimo coitu: multo fortius est ꝓsumendū ꝓ mr̄imonio. Et eodē mō si dixerit. ꝓtrahā tecū si vnqꝫ ꝓtraxero si ꝓmiseris ⁊c.

¶Quid si dicat accipiā te: vel accipio si inuenias te virginē: postea sequat̄ coitus: nec inuenitur virgo. Rūm fm Ber. Jnno. ⁊ Ho. Judicandū est ꝓ mr̄imonio sicut ⁊ i. §. ꝓcedēti. Et addit Ho. ꝙ licz sic oporteat iudicare i foro iudiciali: ꝓpter hoc ꝙ nō possunt haberi alie ꝓbatōnes: tū in iudicio aie nō est mr̄imoniū. extra de ꝓdi. ap. de illis. et. c. super eo. ⁊. c. ꝓ tuas. Nam bū est ꝙ mulier que in fraudē mētita fuit decepta ꝓmaneat. ⁊ viro subueniat̄. qui forte intendit bigamiā vitare. Et sic ꝓditio fuit honesta: licz actus inhonestus. Et sic si ꝓbare posset ꝓ cōfessionē ꝓpriam. vel al's ꝙ nō fuerit virgo: etiā in foro iudiciali nō teneret mr̄imoniū. Ho. tū Lar. put recitat. d. Jo. Anto. i dicto. c. per tuas. dicit ꝙ ista ꝓditio. si tu es virgo. vel si te virginē inuenero: dūmodo nō referat̄ ad copulā nō est turpis: sed suspendit mr̄imoniū. vtputa ꝓ aspectū matronarū.

¶Que est differētia inter ꝓtrahere matrimoniū sub ꝓditiōe: vel ꝓtrahere sub modo. Rñ. fm v̄v. generaliter sciēdum. ꝙ ꝓtractus qui nō fit absolute ⁊ libere. pōt aliqñ esse sub ꝓditione: vt dono vel vendo tibi hoc si hoc feceris: vel si hoc fuerit. Itē pōt esse sub mō vt si dicat̄. dono vel vendo: vt facias hoc vel illud. alioqn reuocet̄ quod donaui vl' vendidi. Item pōt esse cum appositiōe cause: vel si dicat̄: qz hoc vel hoc est: siue fuit. Et cōditio fit per si. modus ꝓ vt. causa ꝓ qz. vñ ver. Scito ꝙ. vt. modus est. si. ꝓditio. qz. causa. Et si quidē contractus fiat sub ꝓditiōe: nō tenet nisi extante cōditiōe. Sicut ⁊ de matrimonio dictū est. Si v̄o fiat sub mō statim tenet. Sed si nō seruetur modus poterit reuocari. Credo ergo ꝙ licz matrimoniū siue sponsalia possint ꝓtrahi sub cōditiōe: nō tamē sub mō Jta ꝙ illo modo non seruato, dissoluatur matrimoniū sicut fit i aliis contractib⁹: qz matrimoniū rite factum non dissoluitur: nec etiam sponsalia. Matrimoniū v̄o factum ex causa. tenet. siue causa sit vera: siue falsa. vt cōtrahо tecū quia dines es vel qz fecisti sic: nisi ipa falsa causa ꝓtineret in se aliquod impedimentū. vt cōtrahо tecū qz liber es: ⁊ non esset.

¶Quid si dicat si ꝓmiser̄ me tecū coire accipiā te i vroꝛē: vl' dabo tibi. C. vl' maritabo te. Et sequit copula carnalis. nūqd ꝓsumet̄ ꝓ mr̄imonio. hec q. accidit de facto. Et ꝓpter hoc disputata fuit publice i studio taurinēsi. ⁊ defensata fuit ꝓ vtraqꝫ pte. tū dicēdū videt̄ fm cōem opi. nō esse ꝓsumēdū ꝓ mr̄imonio. nā ille q̄ sic dixit hēbat optionez ꝙ liberare se posset vtrūlibet faciendo: nec recolo ꝓsumptionē inductā esse a iure: ꝙ intelligat̄ recedere ab optiōe ꝓpter carnalē copulā.

¶Quid si dicat. ꝓmitto ꝙ nunqꝫ deficiā tibi in

vita mea ⁊ secuta est carnalis copula: Rñdeo ſm Mona. niſi ꝓtrahētes p huiuſmodi verba intenderēt ſpōſalia cōtrahere: ⁊ niſi de hoc cōſtet iudici nō debet ꝑſumi ꝑ matrimonio ex illis verbis ꝓpt carnalē copulā ſubſecutā: cum p huiuſmodi vba negatiua. nō deficiā tibi ⁊ huiuſmodi nō ꝓueneriūt ꝑbi ſpōſalia vel mr̄imoniū.

¶ Quid ſi ḳs ꝑbit cū aliq̄ ſub ꝓditiōe: ⁊ poſtea cū alia pure ⁊ ſine ꝓditiōe ꝑbat: Rñ. dz remanere cū ſecūda: etiā ſi ſit ꝓſanguinea ꝑme: qz nulla publice honeſtat̄ iuſticia orta eſt; vt ſ. Impedimētū. xiij.

¶ Querit de. q. quotidiana. Pone duo inter ḳs obſtante impedimēto canonico nō potuit eſſe matrimoniū ꝓtraxerūt ſub cōditiōe: ſi papa diſpenſaret. Demū papa diſpēſauit; nūquid ſit mr̄imoniū ſine alio ꝓſenſu. Rñ. Inno. vt refert Pano. in dicto. c. ſup eo. dicit quoſdā tenere q̄ ſic, Secūdo refert alios tenere ꝓtrariū: quos ipe ſequit. Mouētur iſti: qz pum⁹ ꝓſenſus erat oīno a iure reprobatus. de hoc in. l. inter ſtipulantē. §. ſacrā. ff. de ver. obli. Primā opi. ſequit ibi Cal. ⁊ d. An. Secundam opi. ſequit ibi do. Car. Et dicit ſe ſic in facto cōſuluiſſe. Mouet ꝑncipaliter: qz illud qō dependet ꝑncipaliter a poteſtate alterius: dicit impoſſibile. l. apud iul. de le. j. Item qō fit per remediū extraordinariū: dicit fieri nō poſſe: vt notat Inno. in. c. paſtoralis. de cā poſ. ⁊ ꝓpie. Iſtud ergo mr̄imoniū videt fuiſſe cōtractum ſub cōditiōe impoſſibili. Et pano. aſſignat ibi aliā rōnem. Nam ad hoc vt actus retrotrahat: oportet q̄ potuerit incedere a ꝑncipio: vt notat in. l. ſi is qui ꝑ emptore ff. de vſuca. ſed mr̄imoniū nō poterat eſſe a ꝑncipio tempore cōtractus obſtāte impedimēto, ergo nō poterat retrotrahi. Et hanc opi. videt tenere Ri. in. iiij. vbi querit: an ſit neceſſariū i iſto nouo cōſenſu: vt interueniant verba: ſicut ſi nūc̄ ad inuicem ꝓtraxiſſent. Rñ. Rich. in ſiñ de illis qui ante cōciliū generale capituli nō debet. de cōſang. ⁊ affi. in quo reſtricta fuit linea conſanguinitatis uſq̄ ad quartū gradū ꝓtraxerūt in quinto gradu vel ſexto vel ſeptimo. ⁊ petit an debeant adhuc de nouo ꝑbere: exquo tales qñ ꝓtraxerūt erāt ꝑſone illegitime. Et ſic nullū erat matrimoniū inter eos nec p reuocationē iſtoꝝ ſtatutoꝝ fuerunt illa matrimonia cōfirmāta: qz conſtitutiōes matrimonij ad p̄terita matrimonia nō trahunt: maxime per ter. ibi. decetero libere copulent. Et cōcludit q̄ cū talia matrimonia fuerūt nulla. ⁊ ſic cōiuncti ſeparari potuerūt ſi voluiſſent: nec debuerūt ſimul habitare carnaliter: niſi illi qui de nouo ꝓtraxerunt exꝑreſſe vel tacite. ⁊ dicit tacite: quia ſi poſt publicationē huiuſmodi ſimul ſteterūt intelligunt ratificaſſe mr̄imoniū nō tamē p hoc fuit ratificatū quo ad deū: niſi de nouo interuenerit mutuus interioꝝ cōſenſus: nec fuit neceſſaria noua exꝑreſſio verboꝝ: qz cum interior cōſenſu exꝑreſſio cōſenſus; qñ ꝓtraxerunt de facto: ſufficit ob mr̄imonij fauorē. vt dicit glo. in. c. nō debet. Et p idē in oib⁹ dicē dū eſt in caſu noſtro.

¶ Quid aūt de tactib⁹ ⁊ oſculis. que faciūt inter ſe huiuſmodi ſpōſi: aū habitā diſpēſationē; nūq̄d ſit licita: Dic q̄ ſi intētiōe corrupta ⁊ cā voluptatis vel libidinis hec faciūt: peccant mortaliter. Secus ſi ſine libidine: ſed ſicut faceret cōſan guineus cū ꝓſanguinea: ⁊ ſic antea feciſſent.

Matrimoniū. vj. Quo ad debitum cōiugale.

Quer̄t vtrū cōtractis ſpōſalib⁹ ante ſecutas ſolēnitates carnalis cōmixtio ſit peccatū: Rñ. ſm Tho. in. iiij. diſt. xxviij. Si ſpōſa credēs ſpōſum velle ꝓſummare matrimoniū admittit eū excuſat a peccato: niſi aliqua fraudis ſigna appareant exꝑſſe: ſicut multū diſtātis ꝓditiōis: vl ꝗtū ad nobilitatez: vel ꝗtū ad fortunam: vel aliud ſignum euidēs appareat; ⁊ eodem modo intelligit q̄ excuſatur vir ſi ꝓpter hoc intendebat matrimoniū cōſummare. Sed ſm v̄v. in illis locis vbi eſt cōſuetum q̄ ꝓpus adhibeat nuptiarū benedictiō ſi abſq̄ eccleſie diſpenſatōne ⁊ ſine iuſta cauſa hoc faciant: peccant mortaliter; vt dictū eſt ſ. Debitū in ꝓncipio. Et iuſta cauſa poſſet eſſe ſi longo tpe ꝑmanſiſſent ſpōſi; ⁊ ꝓpter aliquod impedimentū maritus nō poſſet ducere ſponſaz; vt q̄ ſocer nollet dare dotē ⁊ huiuſmodi.

Matrimoniū. vij. Quō cōtracto matrimonio accuſat ꝓiunx de adulterio: in quib⁹ caſib⁹ nō poſſit adultera a viro accuſari vel dimitti: Rñ. ſm Ray. in ſeptē caſib⁹. Primus ſi vir ꝓuincit de fornicatiōe. extra de diuoꝝ. ſignificaſti. Secūdus ſi ipe ꝓſtituit eam extra de eo. qui co. cōſang. vxo. ſue. diſcretionem. Tercius cuz ipa credebat virū defunctū ⁊ nupſit alij. q̄ maritus rediens tenet eam accipe. Quart⁹ ſi fuit cognita latenter ab aliquo quem credebat eſſe virū ſuum. ar. xxxiij. q. ij. in lectū. Quintus ſi fuit vi oppreſſa. Nō intelligo de vi abſoluta. Alit non excuſaretur. xxxij. q. vij. omnes cauſationes. Sextus quādo recōciliauit eam ſibi poſt adulterium: vel eam publice adulterantē retinet in ꝓſortio maritali. C. de adul. l. crimen adulterij. Septimus ſi aliquis infidelis ꝓiugem repudiauit. ⁊ illa nubat alteri: poſtea vir cōuertat ad fidem. Similiter ⁊ mulier tenetur eam recipere. extra de diuoꝝ. gaudemus. Nota tū ꝑ declaratiōe ꝑdictoꝝ ſingularem regulam quā ponit Pano. in. c. queſiuit de diuoꝝ. q̄ qualecūq̄ delictum cōmittat alter cōiugum: nō poteſt reliquus ob hoc petere ſeparationem cōiugij etiam quo ad thorū. Fallit tamē in delicto fornicatiōis tā carnalis q̄ ſpūalis.

¶ An autē ꝓpter delictum ſodomiticum commiſſum a marito poſſit vxor petere ſeparationem matrimonij ⁊ econtra. Dic q̄ ſic. dicto. c. omnes. et. c. adulterij. ea. cauſa et. q. Idē ſi vir pollnat aliquā extra claſtra. Nam hoc caſu fornicationem cōmiſit. ar. xxxij. q. iiij. meretrices.

¶ Quid ſi quis tale quid egit cum ꝓpria vxore Rñ. Lau. ⁊ Guil. dicunt q̄ vxor poteſt virum dimittere. Et hoc ſi vxor non fuit in culpa: ſed violēter tata: vel ſomno decepta. Sed glo. in dicto. c. omnes. ſentit q̄ ꝓpter huiuſmodi extraordinariaz

pollutionē cum vxore: vir nō possit dimitti. Sed potest distingui fm Panor. Si vir vult pseuerare in tali peccato: potest dimitti: al's secus. Cum hoc casu nō diuiserit carnem suā in plures. Sicut nec si alter ptingū seipm polluit.

¶ Pone q vir ꝓpter fornicationē vxoris sepatus est p sentētiam. Modo vult eam recōciliare sibi: z illa non vult. nūquid est cogenda? Rñ. fm Ray. vir qui nō peccauit potest petere cogi eam etiā inuitam: nō obstante sententia: quia qō fauore meo introductus est: in damnū retorqueri non debet. Hoc verum nisi vir post sententiā fuisset fornicatus: vel nisi mulier statum mutasset intrando religionem.

¶ Pone q vir adulteratus est occulte: sed vxor manifeste: nūquid potest illam accusare z sine peccato dimittere. Rñ. fm Ray. Credo q nō: q nō deficit vxori ius excipiendi: sed probādi fm Tho. Al. Hof. z Hosti. Si tamē vir egisset penitentiā z vxor monita nolit agere: sed in adulterio pseuerare: sine peccato posset eam p sententiā dimittere fm Hof. z Hosti.

¶ Sed vtrū vxor adultera post penitentiā possit repellere virum ab accusatione. Rñ. fm Ray. credo q nō: q penitētia nō tollit ius accusandi in foro iudiciali. xxxij. q. ij. admonere. De hac materia vide s. Diuortiū in fine.

Medicus vel cirugicꝰ.

Preceptū est medicis: vt cū eos ad infirmos vocari cōtigerit: ipsos ante oīa moneant z inducant q vocent medicos animaꝝ: vt postq̄ fuerit infirmo de spūali salute prouisum ad corporalis medicine remedia salubrius ꝓcedatur. Si quis autem medicorū huius cōstitutōnis transgressor extiterit ab ingressu ecclesie arceatur. scz per sententiā fm glo. donec de transgressione huiusmodi satisfecerit competenter. extra de pe. et remiss. cum infirmitas. Et fm Hostiē. exquo tex. dicit. Pcipimus. trāsgressor peccat mortaliter. Itē in eo. c. sub pena excōmunicatōnis ꝓhibetur medicis ne pro corporali salute aliquid suadeant qō i periculum aīe cōuertatur. Et fm Hostiē. contra huiusmodi statutum prescribi nō potest: nec aliqua cōsuetudine tolli: cum p salute animaꝝ inductum sit. Idem panor. ibi dicēs. q cōsuetudo iuri nō pīudicat: nisi sit rōnabilis. Sed ista cōsuetudo nō hz in se aliquā rōnem. Immo ex ea ꝓueniunt multa mala vt in tex.

¶ Quid autez si medicus monet z inducit infirmū quātū potest ad vocandū pbyterum: z tamē ille non vult acquiescere. nūquid medicus teneat totaliter illius curam dimittere. Rñ. Panormit. in dicto. c. cum infirmitas. dicit. q illa verba. moneas z inducas. debent intelligi cum effectu: ita q vocet sacerdotem. al's nō satisfacit pcepto dicti capituli. Et in hoc pīstit. Quidā tamē nō irrationabiliter dicunt. q vbi medicus quātum in se est fecerit z induxerit etiam cōminando: q eum dereliquet. Et ille nihilominus obstinatus pseuerauerit, z nollet aduocare pbyterum: q eo casu posset ꝓcedere in cura: quia si in tali infirmitate decederet: desperatus moreret. vbi aūt de periculo euaderet posset adhuc conuerti. Ad hoc facit. c. fi. de eo qui co. consang. vxoris. vbi dicit. moneas z inducas. postea subditur q si induci nequiuerit. Ecce quō illa verba nō intelligūtur cuz effectu. al's nō addidisset. q si induci ꝛc.

¶ Quid autē intelligat tex. ibi. ante omnia moneant. Rñ. Panor. fm Hosti. q anteq̄ recipiat curā corpis: vt ꝓueniat de salario: debz seruare qō ibi dicit. al's aūt salariū posset repeti: quia contra legē. C. de legi. l. nō dubiū.

¶ An autē illa decre. sit intelligenda generaliter de omnib⁹ infirmitatibus: vel restringēda ad aliquas. Dicendū videtur saluo semper meliori iudicio. q debet intelligi de infirmitatibus periculosis z dubijs. nimis sen durum esset: vt p quolibet accidente: vel dolore capitis supueniente infirmo: q medicus teneret inducere illum ad confessionem sub pena peccati mortalis: sed debet intelligi de egritudine tali: que fm se est periculosa: sicut sunt febres cōtinue pleureses. squinācia. dolores colici renum z huiusmodi. Ideo credendum est medicum tunc teneri ad inducendū infirmum ad confessionem: quādo infirmus ipe teneretur cōfiteri in dicto casu. scz quādo est in articulo necessitatis seu in periculo mortis: vt dictum est supra Cōfessio secūdo. Secus vbi quis haberet febrem ephimeram z huiusmodi.

¶ Vtrum aūt medicus prenoscens mortem infirmi vicinam: cuius curā habet teneatur ei nunciare. Circa hoc Jo. nea. distinguit. aut talis medicus credit verisimiliter q talis ꝓnūciatio mortis multum proderit infirmo q̄tum ad salutem anime. z ordinationem de rebus suis. Aut credit oppositum. scz q nihil proderit. Aut dubitat de vtroq̄. Primo casu: quia scz credit q prodent. vt puta quia credit q talis infirmus sit i statu peccati mortalis: z nihil ordinauit de rebus suis que distribuerētur post mortem eius: z grauis dissensio eueniet inter heredes ꝓpter eas. Audita vo morte vicina: infirmus bene se disponeret ad bñ moriendum: et bene ordinandum de rebus suis. Et in tali casu tenetur manifestare per se vel p aliū infirmo ex precepto charitatis. z non faciēdo peccat mortaliter. Si tamē sunt plures habentes curam vnius infirmi: vno pdicente alij sunt liberati. Si vo medicus credit verisimiliter oppositum scz q talis ꝓnūciatio mortis parū vel nihil ꝓderit infirmo. z p oppositū credit q taciturnitas parum vel nihil oberit: quia credit eum esse in bono statu: et bñ ordinasse de rebus suis tunc nō tenet medicus pdicere mortem. Ita q nō prędicendo peccet grauiter: q̄ cessante causa tē. Tamē melius faceret prędicēdo. Cuius ratio est quia quātūcūq̄ infirmus credatur esse in bono statu anime et rerum: tamē q̄tum ad vtrūq̄ posset ꝓficere z ꝓbabile est. q audita morte vicina magis se disponeret. Si aūt medic⁹ nihil credit de pdictis duob⁹

sed est in dubio: tūc etiā tenetur mortē vicinā nūciare: quia in dubio tenetur homo vitare notabile damnū ꝓximi si potest. Jn dicto autē casu potest sequi damnū damnationis eterne ⁊ rerū temporalium.

¶ Quō se debet habere medicus ī medicinis cōferendis: Rñ. ſm Jnno. diligenter attendere debet ne illas medicinas cōferat: de quibus ſm artē ei nō constat. Nam si dubitationē habet ꝙ nocent: cōferendo peccat: quia in tutiorem partē tendendum est. Et securius est egrum nature relinquere ꝙ medico imperito cōmittere. Et si ꝓpter imperitiā medici vel cirugici infirmus moꝛit: aut remanet inutilis. puta qui habebat tibiam fractā vel brachium ⁊ huiusmodi. ⁊ ꝓpter eius imperitiā remansit destructus: tenetur de damno qō inde sequitur. nam forte habebat aliquā artem: ex qua alebat filios vel vxorem ⁊ huiusmodi. ⁊ nūc parū vel nihil lucratur: tenetur ad equipalēs ſm doc. Jdem Rich. in. iiij. dist. xv. exquo directe nō potest reſarcire principale. Jdem si ex eius negligentia: quia nō visitauit infirmum temporibꝫ debitis vt debebat: vel dato ꝙ esset peritus: noluit procedere ſm canones medicine: sed iuxta suū sensum. Jn omnibꝫ p̄dictis et similibꝫ tenetur ad arbitriū bonorum virorū. Et predicta intellige quādo talis predicabat se peritum verbis vel ex doctoratu. Secus de illo qui dicebat se imperitum: et ex defectu bonorū medicorū fecit quod potuit bona fide. tūc non videtur sibi imputādum. sed potius sibi imputet qui talem elegit. Jdem dictum est de aduocato ſ. Aduocatus.

¶ Pone medicus promisit curare infirmū liberatus est. sed postea recidiuauit. An teneatur pro eodem salario curare egrotum: Spe. distinguit. an incōtinenti eger recidiuauit vt tunc teneatur. Aut ex interuallo. ⁊ tūc non teneatur. vel dic ꝙ si culpa egroti. nō tenetur. alꝫ secus. Et hec responsio est valde rationabilis. hanc questionē format glo. in. l. marcus. ff. loca. de medico qui promisit ticio liberare eum a podagra. ⁊ ipm liberasse videbatur. tempore autem transacto. ticius in eandez infirmitatem decidit. T. agit contra medicum vt liberet eum. quia nō extraxit angustias infirmitatis seu radicem. sed cessare fecit. Jtem quia nō videtur curasse. exquo non durat curatio. Jtem ꝗa promittēdo curationem. videtur ꝓmisisse ꝙ eum ꝑfecte curaret. qñ verba cum effectu ⁊c. Jtem ꝗa huic restituit infirmitas. ergo et illi debet restitui sollicitudo curandi. Jncōtrarium facit qꝛ de p̄senti tñ infirmitate videtur cogitatum. Et ideo illa sublata. videtur sublata obligatio curādi ⁊c. Nā in infinitum non debet obligari: quia infinitas euitatur. hec glo. Tamen quo ad hunc vltimum casum recurrendum est ad verba et intentionem medici ⁊ infirmi. Nam si quentum est ꝙ deberet eum curare oīno. et a totali infirmitate podagre. tunc medicus teneret quo ad recidiuam. Si vo actum est solum de infirmitate: tunc imminenti. tunc secus.

¶ Vtrum medicus teneatur potius gratis curare ꝙ infirmū permittere moꝛi: Rñ. ſm Ray. medicus tenetur curam et consilium impendere pauperi languido: vt habetur. lxxxiij. dist. in principio. vbi dicit glo. ꝙ medicus debet potius gratis curare ꝙ permittere moꝛi: non solum pauperem: sed etiam diuitem. Jmmo medicus hoc casu debet curare nō solum gratis: sed ⁊ suis expensis: etiam diuitem qui nolet aliquid dare: prius ꝙ permittere eum moꝛi. Et si cōualuerit repetet impensas: quia vtiliter gessit negocium eius. Etiam si moꝛiat eger potest repetere: quia sufficit ꝙ vtiliter cepit gerere: licz euentus nō sit secutus. ff. de nego. ge. l. sed an vltro. nec potest ei obijci ꝙ causa pietatis fecerit sumptus: nisi esset ꝓximus infirmo. vt. C. de nego. ge. alimenta. Et potest medicus predicta facere et repetere: etiam si infirmus prohibuerit. Sicut ⁊ virum possumus extrahere de domo ruitura: ⁊ beneficium inferre inuito. xxiij. q. iiij. ipa pietas. Jmmo presumitur ꝙ infirmus talia dicendo fuerit furiosus. ff. de condi. insti. quidam. Et per p̄dicta soluitur questio: quotidiana. Quidam cirugicus curauit quēdam infirmū inuitum qui habebat pedem putrefactum. ⁊ nisi curasset eum necesse fuisset ei incidi pedē: ne reliquū corporis ad putrefactionez deuenisset. et ad talem pedem curādum facte sunt multe expense. Quo curato cirugicus petit expēsas factas. Jnfirmus dicit se nihil ei velle dare: ⁊ ꝙ potius voluisset abscisionē pedis ꝙ tantam pecuniam soluere. Quid iuris: Rñ. ſm nota. per Bar. in. l. stichus. ff. de pec. le. pro omni eo quod tangit ꝓsonam vel libertatem vel vitam vel ciuitatē: ꝙ ille pro quo soluit nō potest dicere nō esse vtiliter gestum: vt in casu nostro. Quod tene mēti. Et pro hoc dicit Bar. ꝙ si quis fuit cōdemnatus: adeo ꝙ si ille nō solueret amputaret sibi pes vel aliud deberet fieri in ꝓsonam. Modo aliquis amicus soluit cōdemnationē: animo repetēdi. Jlle nō vult reddere: qꝛ dicit melius esset mihi ꝙ pes amputaret ꝙ ꝙ tanta pecunia solueret. Certe non posset dicere: vt est tex. ſm Bar. in. d. l. stichus. ⁊ ibi glo. notabilis. Jdez dicendū si aliquis fuit cōdemnatus in. C. et nisi solueret esset exbānitus. Si aliquis soluit pro eo: nō potest dicere: nō expediebat soluere: qꝛ potius expediebat esse bānitum. hec Bar. Et hec nota. qꝛ singularia.

¶ Pone. Statuto ep̄i caueť. ꝙ nullus sub pena excōicationis possit intrare monasteria monialiū nisi sit medicus. Modo intrauit quidaz qui erat medicus non ꝙuentatus. an sit excōicatus: Rñ. Bar. in. l. sciēdum. ff. de edil. edic. refert se habuisse hanc. q. de facto. ⁊ respōdisse ꝙ nō erat excōicatus. qꝛ ꝗuis nō sit cōuentatus. tū medicus est. ⁊ ita a vulgo nomiať. Jtem nō dicitur medicus a dignitate ꝛ a medicādo. vñ nō refert an sit doctor dūmodo mediceť.

¶ An autem licētiatus dicatur doctor: Bal. dicit ꝙ nō. Et dicit ꝙ si epūs excōicat omnes doct. nō disputātes. nō dicitur excōmunicasse licentiatos. Et hoc voluit ipse Bal. in. l. j. ff. so. ma. Et in l. pe. de testa. mili. dixit ꝙ potestas qui debet du-

cere secum assessorem doctorē non satisfacit ducē-
do licentiatū.

¶ An autez iudex teneatur dare suspensum pro notomia: Bar. hoc relinquit sub dubio in. l. fi. de cada. puni. tamē casus est q̄ sic: in. l. quod reipublice. ff. de iniur: quam. l. ad hoc allegat Ludo. in dicta. l. j. so. ma.

¶ Quid si propter defectum vel corruptionē aut sophisticationē rerum in medicina positarū infirmus incurrit piculum: Rñ. fm Inno. Si medicus diligētiam quam debuit adhibuit in rebz eligendis: inculpabilis erit.

¶ Utrū peccet infirmus nō obediēdo medico: Rñ. fm Inno. videtur q̄ nō. quia medicus nec p̄latus est nec homo: cuius mandatis obedire teneatur: tamē bonum est q̄ ei credat tanq̄ perito ī arte. Et fm Archi. flo. si infirmus sumat cibū vel potum q̄uis credat infirmitatē aliqualiter augeri: non peccat mortaliter. vel saltem non ita graviter: sicut si sumpsisset cibū vel potum vnde sequeret mors. Peccāt tñ seruiētes ei talia mīstrantes.

¶ Utrum medici vl' cirugici possint ad ordines promoueri: Rñ. fm Ray. si periti erant in arte. z nihil de cōtingentibus omiserūt. z habent de hoc ꝓbabilem conscientiā poterūt promoueri. alꝫ nō extra de eta. z qua. ad aures. Est tamē cōsulendū fm Hosti. z Gof. q̄ ꝓmouendus a practica medicine abstineat: que adustionem vel incisionē requirit: quia hoc est oīno clericis interdictuz. extra de homicidio. c. tua. z extra ne cle. vel mo. c. sentētiam. Et licz ibi non videat dici nisi de existentibz in sacris: tamē fm Pano. idem potest dici de existentibus in minoribz q̄ sunt beneficiati. vide de hoc s. Homicidiū. iij.

¶ Utrum liceat clericis operari in phica: Rñ. fm Ray. si sunt in sacris vel minoribz: dum tñ sint sufficienter bñficiati: nō licet: nisi gratis ꝓ miserabilibus ꝑsonis vel cōsanguineis suis: nec tūc vbi posset esse piculum: quod etiam in claustralibus districtius est obseruandum. extra ne cle. vel mo. multa.

Mendaciuz est falsa significatio vocis: cū intentōne fallendi. Quid de Abraā. Jacob z alijs sanctz veteris testamēti qui videtur mentiti fuisse: Rñ. Nico. de lyra geñ. xxvij. q̄ licz excusari possint. tñ nō videtur sibi magna necessitas excusandi eos a mēdatio. maxīe officioso sicut ibi. Ego sum Esau z ī pluribus alijs locis: quia certum est q̄ apostoli fuerunt multo perfectiores: z tamē non fuerunt immunes a peccato veniali. ergo z multo minus patres veteris testamēti: q̄ plures eorum legūtur peccasse mortaliter. vt dauid z patriarche qui ex odio vendiderūt Joseph.

¶ Metus vide s. Impedimentū. x.

Missa. Utrum missa debeat dici solum de die. Rñ. cōiter loquēdo debz missa dici in die z non in nocte. q̄a hoc sacramētū ad tempus gratie ꝑtinet q̄ p̄ diē significat. Dies autem iudicat non solū ab ortu solis. sed etiā ex quo incipiūt oriri signa manifesta p aliquā aeris illustrationē.

¶ Qua aūt hora debeāt misse celebrari: Rñ. fm Sco. in. iiij di. xiij. q̄ a principio diei vsq̄ ad nonā missa cōgrue celebrat: cōputando principiū diei: non ab ascensu solis sup orizōtem nostrū: ꝫ ab illa hora ex qua radij solares illuminat emisperiū nostrū qō vocat principiū auroze. z incipit q̄n sol est sub orizōte ad. xij. gradus: quoz ascensus nō continet vltra spacium vnius horze z quintā alterius. Ratio est fm astrologos: q̄a omni hora ascendūt xv. gradus zodiaci sup nostrū orizōtem. Et tunc adde tres qui sunt quinta ꝑs. xv. graduum. Et sic erit hora cū q̄nta parte alterius in ꝓstitutione auroze. z ante ortum solis licite poterit celebrari p spacium vnius horze: z quintā partē alterius. Et facit q̄n tempus esset nebulosuz: nec aurora videri posset. Iste est terminus celebrādi a ꝑte ante: excepta nocte natiuitatis: z nocte resurrectiōis ī pmitiua ecclesia. Licz nūc non obseruet. de ꝑse. dist. j. nocte. Terminus autē celebratiōis a parte post: est hora nona. Et colligit ex vsu eccīe. Et ille termin⁹ maxime attingit ī diebz ieiunioz.

¶ Quid autem dicendū de illis qui celebrāt ante auroz̄ credētes esse auroz̄: vel nō esse meridiem: et tamē iam transiuit hora nona: Rñ. fm Pe. de Pal'. q̄ q̄uis ex vna ꝑte videant accusari: q: se discrimini exponūt. Et alia tamē: q: homo in talibz decipitur. vnde si deuotio exposcat. z aliter missaz audire nō potest videt excusari: q: quod parū deest nihil deesse videtur. Idem dicit ꝓ cōmunicādo infirmo: si aliter viaticum nō habeat: videtur esse bona causa anticipandi vel postponēdi. Dilte ꝑi itinerātes: ante diē celebrare possunt: ne impediant in via fm Archi. flo.

¶ Quid de illis qui nōdum dictis matutinis celebrant: Rñ. fm vv. mortaliter peccant: cum hoc sit contra generalē z approbatā cōsuetudinē. Qui autem celebrat anteq̄ dicat primā nō peccat mortaliter: nisi sit ꝓtra preceptū vl' statutū siue ꝑsuetudinē loci fm eūdem vv.

¶ Ubi debet missa celebrari. Rñ. fm Ray. In ecclesia cōsecrata vel saltem in altari cōsecrato: vel si non sit altare cōsecratum: habeatur saltem altare paruulum. id est portatile. vide s. Altare. z Cōsecratio secūdo.

¶ Utrum vno solo ꝑsente vel sine lumīe possit missa celebrari. Rñ. fm Hosti. q̄uis fm illud. de cōse. dist. j. hoc quoq̄. duo debeant esse ꝑsentes q̄ sacerdoti respondeant: tamē vnus sufficit. Puli er autē ī missa ministrare nō potest: nec palas nec vestes cōtingere. Sine lumīe vo non licet celebrare. vt in. c. fi. de cele. mis. vbi ꝑbyter deponitur ab officio z beneficio: qui sine igne. aqua. vel in pane fermētato. vel ī vase ligneo celebrat. vbi notat pnor. q̄ ad depositionē ꝑbyteri non semp requirit dolus. sed sufficit q̄q̄ nimia desipiētia z crassa et supina ignoratia. vt ibi.

¶ Quid si sacerdos celebrans. j. canonē recolit se ꝓmisisse aliquod mortale. Rñdeo fm Ray. credo

tutionē viam esse: vt peniteat et doleat q̄ ita tarde penitet ꝛ ꝓponat cōfiteri q̄cito habuerit oportunitatē. Et sic ꝓficiat ꝛ sumat.

¶ Utrum liceat vni plures missas celebrare in die. Rñ. fm Sir. Sufficit semel in die celebrare. nam valde felix est qui celebrat digne vnam. extra eo. te referēte. Excipit primo dies natalis domini in quo possunt celebrari tres misse. extra eo. cōsuluisti. Secūdus casus est necessitas. Sed quaz dicis necessitatem. Rñdit Sir. si celebrauit primā ꝛ postea monet quis: vel causa honestatis siue vtilitatis: vt si dicta missa supueniat aliqua magna ꝑsona que velit missam audire: vel ꝓpter pegrinos hospites cōmeantes. ꝛ infirmos. extra eo. c. j. ꝛ. ij. Et forte ꝓpter necessitatem nuptiarū vbi tempus laberet. Item ꝓpter raritatē ꝑsbyterorū: vel ꝓpter paupertatē ecclesiarū: q̄ quis potest duabus cōmēdatis ecclesijs deseruire. Item ꝓpter duas missas ꝓprias que q̄q̄z occurrūt. extra eo. cum creatura. Et q̄tum ad hoc nunq̄z licet: nisi vbi extiterit carētia alterius sacerdotis. Nota tamē q̄ quādo ꝑsbyter debet aliā missam celebrare: nō debet vinum ꝑfusionis sumere: seu nō debet manus vino ꝑfundere in prima: q: illud celebrationē aliā impediret. ex eo. ex parte.

¶ Quid si omittat aliquid de his que ad ritū celebrationis ꝑtinent. Rñ. fm omnes theo. quilibz omittens aliquid tale. puta tempus debitū. altare. vestes ꝛ huiusmodi. nihilominus consecrat si est ordinatus ꝛ adsit intentio. ꝛ debita materia ꝛ forma. Sed grauissime peccat si sciēter hoc faciat. Et ideo Rich. in. iiij. dist. xiij. dicit q̄ sine vestimētis benedictis nō debet q̄s celebrare: alꝫ grauiter peccat si sciēter hoc faciat.

¶ Que autem sint iste vestes. Inno. in li. de officio misse dicit. q̄ ser sunt indumēta. videlicz amictus. alba. cingulū. stola. manipulus ꝛ planeta. In multis tñ locis inoleuit ꝙsuetudo vt cingulū non benedicat. Rationabili⁹ tñ esset ipm bñdici. Calciamēta etiā sacerdotis specialez habent significationē: nec tamen sotulares benedicūtur. De calciamētis tamē nullus ter. reperitur in iure. Sed hoc habet genera. is ꝙsuetudo. Et sic in hoc seruanda est ꝙsuetudo. vbi ergo cōsuetum est portare calciamenta: que vulgari modo botas appellamus huiusmodi deferētes vident excusari.

¶ An autem celebrans sine vestibus bñdictis sit irregularis. Rñ. fm Rich. vbi s. q̄ siue hoc faciat scienter siue ignoranter non est irregularis: q: hoc nō inuenit iure cautum. tamē scienter celebrans: vel ignorātia crassa grauiter peccat vt dictum est. Et fm Archi. flo. si quis celebraret sine missali vl saltem sine libro: vbi nō esset missa: peccaret mortaliter. etiā si omnia haberet in memoria. Et hoc ꝓpē ꝓdiculū obliuionis.

¶ Utruz hymnus angelicus debeat cantari q̄n missa de spiritusancto vel de vgine celebrat. Rñ. ex ꝓuilegio Alex. iiij. quod incipit. Passi grauiora. licz in missis spūsancti. et beate vir. dictū hymnū dicere ꝛ eorum sequētias: non solum in missis solēnibus: sed etiam ꝓuatis. licz etiaz dicere ꝓprias ꝑfationes ī missis de cruce et huiusmodi.

¶ Utrum quilibet teneatur audire missā. Rñ. fm Hosti. die dominico quilibet tenetur audire missam ex precepto: ꝛ totam. Ita q̄ accipiat benedictionē sacerdotis. de conse. dist. j. missas. et. c. se. et. c. omnes fideles. nisi excusentur magna necessitate. Et nō solum omnes fideles tam laici q̄z clerici. tenētur audire missaz diebus dominicis. verū etiā alijs diebus festiuis ex precepto ecclesie. Ratio est: quia vbi est eadem ratio: ibi debet esse idem ius. Ratio autem quare fuit hoc statutum. scz de auditu misse. videtur fuisse: vt saltem in hoc modico tempore vacetur diuinis: sed non alia de causa fuerūt addita alia festa ad dies dominicos. sub precepto: nisi vt vacetur diuinis: ergo videtur q̄ iste modus determinatus per ecclesiam in vacando diuinis die dominico per auditionē misse: debet extendi etiā ad alia festa. Alijs aūt temporibz nullus etiam religiosus vel clericus tenetur audire missam de p̄cepto. Nec obstat. c. solet. de conse. dist. j. qō videt velle q̄ in quadragesima quis nō dicatur ieiunare nisi audita missa ꝛc. quia dico q̄ illud capitulū loquit de consilio: vel si est p̄ceptuz abrogatū ē p̄ contrariā ꝙsuetudinē.

¶ Utrum quis teneat audire missam propriam diei. puta missam dominice in aduentu in. lxx. et huiusmodi. Rñ. Archi. flo. q̄ nō tenetur quis ex necessitate ad propriā missaz: quia nec. d. c. missas hoc dicit sed indistincte loquitur: sed audire debz propriam ex cōgruitate. Et fm hanc congruentiā loquitur. c. j. extra eo. Nec enī mulierc vel idiote scirent discernere si est missa propria vel alia. et nimis onerosum esset q̄ vnusquisq̄z deberet interrogare si esset missa propria vel alia. Et in multis ecclesijs eadem die occurrunt plures misse dicende. vt puta de octaua alicuius sancti; ꝛ de dominica que occurrit.

¶ Utrum autem sit necessarium sensim ꝛ distincte audire verba misse. Dubium facit: quia dicti capl'm missas. dicit. q̄ debeat audire ꝛc. Rñdit Archi. florē. q̄ non est necesse. nam tunc sequeret hoc inconueniens. q̄ qui audirent missam ab his qui submisse dicunt. cū multitudo populi adesset si remoti essent: non implerent preceptum. Similiter qui surdi sunt: vel bebetem auditum habent non implerent p̄ceptum. Intentio ergo ecclesie in illo decreto est q̄ p̄sens sit in missa et vacet. Si etiam intelligens est: dignum et iustum est vt intendat ꝛ conetur intelligere que dicunt in missa.

¶ An autem peccet quis audiendo missam a notorio fornicatore. vide s. Clericus. iij.

¶ Quid autem de eo qui dimittit aliquam partem misse. puta introitum. Rñdit Archi. floren. quod modicum est ꝓ nihilo reputatur. Secus autem si dimitteret notabilem partem. puta medium: vel terciam partem. Seruitores autez misse: seu ministri qui discurrunt hinc inde ꝓ his que expediunt: vt in missis solennibus ꝓ thure. vino et huiusmodi intelligendi sunt misse

adesse p illo tempore.

¶ Sed que dicenda est necessitas que excuset ab auditione misse: Rñ. Archi. flo. q a transgressione huius precepti excusat necessitas. vnde infirmi qui non possunt sine periculo exire ad audiendū: excusantur. Idem in his qui seruiūt illis. Similiter habentes parulos quos non possunt cōgruenter dimittere sine periculo. ar. extra de regu. iu. Quod non est. Similiter qui aliquod arduum et iustum negociū haberent facere z audiendo missam impedirent: videtur excusari. Officiales qui ratione officij nō possunt exire: vt castellani. z alij seruientes dominis: videntur excusari. Domini etiam z consiliarij qui tempore misse super vrgentibus causis occupati sunt: videnť excusari. Puelle nubiles que scz volunt nubere: videntur excusari si earum parentes non permittunt: ignorantes tale preceptum: vel facientes quod in se est: vt vadant non enim esset decens vt sole irent: parentes autem inducēdi sunt ad mittendum. Si autē nolunt. excusantes z allegantes consuetudinē in contrarium: quia sic solent stare quasi clause in domo ob honestatem. videtur tolerandum. arg. de consue. c. fi. nisi parentes ad choreas z huiusmodi mitterent eas. quia tunc non excusarētur: vl quādo permittunt eas morari in vijs vel ad fenestras vt videanť. Vidue diu stantes ratione viduitatis: vt quasi pro honore mariti: non videtur bene posse excusari. dist. viij. consuetudo. nisi forte per breue tempus: vt vnius ebdomade vel mensis. Coniugate que non possunt sine magno scandalo virorum: quia scilicet cum hoc non possunt ita bene preparare necessaria familie: videntur posse excusari. xxxiij. q. v. noluit. Secus si mariti facerēt studiose ad impediēdum eas a bono. Patroni tñ z patrone debent sic ordinare iuxta posse de famulis z famulabus suis: vt audiant missam in festis. vnde dicit Pe. de pal. q ab hoc precepto nō serui plus q̄ domini. Immo seruus z ancilla ita debēt vacare z quiescere deo: sicut dñi. Tenentur etiam filios inducere ad hoc. Tenētur etiam omnes audire missam qui bñt vsum ratiōis fm Pe. de pal. Quod intelligo qñ sciūt vel scire comode possunt. hec Archi. flo. Itinerantes etiam fm Archi. flo. non excusantur ab hoc precepto si comode audire possunt. al's secus. puta aliquis est in societate aliorū qui nolūt expectare missam z sine societate illa nō potest bene iter facere: vel q ignorat viam: vel quia difficilis z periculosa: vel quia nō est tuta a latronibus: vel quia ab illis habet expēsas z huiusmodi: excusatur ab auditione misse fm eū. Vide tamē ad p̄dicta quod notat Rich. angli. in quolz et Astēn. li. iij. vbi distinguūt q seculanibus non audire missam in dominica aliquādo est peccatuz mortale. aliquando veniale. aliquando nullum. Tūc enim est peccatū mortale: quādo quis omittit ex contemptu vero vel interpretatiuo. Voco autem contemptū interpretatiuū quādo sine causa legitima missam non audire in diebus dominicis assuescit. Causam autez legitimam voco quādo corporali infirmitate detinetur: vel inimicoruz timore: vel aliquo alio simili quod fm rectum iudicium: excusatio legitima debeat reputari. Et talis non audiens missam ex contemptu vero vel interpretatiuo ab episcopo debet confundi. dicto c. missas. z etiam peccat mortaliter. Quod patz q talis debet excōmunicari. de conse. dist. j. qui dicit. Tunc autez est peccatum veniale cum omittit: nō ex causa legitima: sed ex aliqua mentis infirmitate sicut ex aliqua passione: vel ex aliqua pigricia si talmen ad hoc non fuerit assuetus. Tūc autem nullum est peccatum cum omittit ex aliqua causa legitima. Et ex predictis patet quid sit dicendum de illis pauperculis mulieribus que aliquando non habent vestes: aut velamina: aut alia necessaria ad corporis tegumētum: tum ob paupertatē: tum quia marit⁹ ea impignorauit vel huiusmodi: que si irent ad ecclesiam sine consuetis vestibus: derriderentur ab alijs. hoc dico in locis vbi mulieres assuete sunt portare vestes z huiusmodi: tales videntur excusari a peccato mortali. Idem dic in similibus casibus.

¶ An autem seculares teneantur audire missaz diebus dominicis in ecclesijs suis parochialibus q de diebus priuatis non est dubitatio quin quilibet vbiq; possit audire missam: Rñ. Panor. in c. vt dominicis. de parochijs. dicit. q aut ēs hoc facit ex contemptu propij presbyteri sine causa legitima. z tunc peccat: quia venit contra preceptum superioris. z ipe sacerdos qui admittit parochianum alienum supradicto casu cōmittit quodammodo furtum z rapinam. Si tamen ex causa legitima contēneret proprium sacerdotem. puta quia est notorius fornicator vel precisus ab ecclesia. tūc non peccaret: quia hoc casu non cadit proprie cōtemptus: sed iuris auctoritate facit. aut deserit proprium presbyterū sine contemptu. z tunc nō peccat. pro hoc tex. in dicto. c. vt dominicis. qui ponderat contemptū. Sed hodie videmus cōmuniter populum cōfluere ad ecclesias fratrum mēdicantiuz derelicto proprio presbytero. Et credo q si hoc faciunt bono zelo: non peccant. puta quia deuotius ibi celebratur. Item quia auditi ibi predicationez. z imediate ante vel post audiunt missam. Quidā etiam non irrationabiliter dicunt q dictū. c. vt dominicis. nihil ipis parochianis precipit: sed solum ipsis presbyteris. Ibi enī dicitur. vt dominicis vel festiuis diebus presbyteri ante q̄ celebrent plebem interrogent: si alterius parochianus in ecclesia sit qui proprio contempto presbytero ibi missam velit audire: quem si inuenerit: statim ab ecclesia abijciat. hec ibi. Manifestus est autem q ibi nihil precipitur laicis parochianis: sed solum presbyteris. z non alijs presbyteris nisi parochialibus. nam alij presbyteri qui non sunt parochiales: siue sint seculares siue regulares: quando volunt celebrare in suis ecclesijs. nō oportet q interrogent plebem: cum tales presuponantur non habere plebem. Nec oportet q faciant illam distinctionem: si alterius parochia-

nus ibi sit: cum omnes ibi existentes alterius parochiani sint. nec ꝑcipitur eis ꝙ nō pulsent campanas: aut ꝙ claudāt portas ecclesie: qñ volūt celebrare ne aliquis intret: nec ꝑcipitur eis ꝙ non celebrent: aut dicant officia: nisi certis horis ante ꝙ̄ omnes parochiales ⁊ cathedrales ecclesie complerent officia: aut missas. ¶ Sicut a ꝓncipio dictor̄ ordinum ꝓlati seculares faciebāt. qđ ecclesia ꝓhibuit ⁊ ꝓtraria ꝑcepit. que quidē ꝓhibendo ⁊ contraria ꝑcipiendo: quid aliud signat: nisi ꝙ ex certa sciētia vult ꝙ possint ad libitū ire ad quascūq; ecclesias voluerint: vbi comodius et deuotius possint audire diuina. ¶ Et dato ꝙ. d. decre. vt dñicis. cōtineret ꝑceptum ipīs parochianis. est tamē per cōtrariā ꝓsuetudinē generalissimā et vbilibet abrogata: cui optime derogari pōt: maxime qr nunq; fuit nec est: morib⁹ vtentiū approbata. ¶ Et quā cōsuetudinem papa scit. tolerat. ⁊ totus mundus obſeruat.

¶ An autē fratribus minoribus liceat celebrare in domibus secularium vel alibi: cum altari viatico hoc est portatili⁊ ¶ Rñ. ꝙ sic ꝑ tex. in. c. in his. de ꝓbē. qui dicit. vbicūq; quod est verbū generale. ¶ Caueant tamē celebrare extra loca eor̄: nisi existēte necessitate: ꝓpter scandala que euenīūt cum diocesanis ⁊ sacerdotibus parochialibus. ⁊ multotiens ꝙ dioceſanos est excōmunicatio ſynodalis: ꝛ eos nō astringat. ¶ Idem ꝓuilegium habent fratres ꝑdicatores. vt notat glo. in. c. fi. de ꝓbē. lib. vj. ¶ De hac materia vide supra. Altare. et. Conſecratio secūdo.

¶ Verum missa de vno sancto ꝓ defuncto tñ ei ꝓficiat sicut si diceret de mortuis. ¶ Rñ. Dir. li. j. ſm Hosti. ꝙ sic. ⁊ ecōuerso. ¶ Et cōsuevit dicere. d. Ugo. Lar. ꝙ ipe celebrādo ꝓ dña nostra: sciebat celebrare ꝓ defunctis. ⁊ ecōuerso.

¶ Sed nūquid tantū valet missa dicta ꝓ pluribus cuilibet eorū quātum valet si diceret ꝓ quolibet eorū singillatim. ¶ Directoria refert quosdā dicere ꝙ sic. de cōſe. diſt. v. nō mediocriter. ¶ Et ē hoc speciale in sacramētis ꝙ spūsanctū qui nō dat ad mēsuram. ¶ Et hoc ē verum ſm Hosti. de psalmis ⁊ missis que generaliter cantant ꝓ omnib⁹: licz ꝓ aliquib⁹ specialiter videātur dici. ¶ Et ideo non valent ei min⁹ ꝙ̄ si specialiter ꝓ quolibet eorum cantarētur. ¶ Sed non sic videtur de elemoſynis. et ieiunijs. et precibus: siue orationibus que alios nō tangunt: quia non ꝓsunt mortuis. nisi eis ꝓ quibus fiunt specialiter. ¶ Alij vo dicunt ꝙ hoc est verum. si ꝓ omnibus equaliter dicatur. ¶ Sed si intuitu vnius dicitur: licz ꝓ omnibus dicatur: plus ſm eos ꝓficit ei ꝓ quo specialius intēditur ¶ Et hec est vera sentētia ſm theo. ¶ Nō obstat. d. c. non mediocriter. quia loquit in casu illo. scz ꝙ̄tuz ad meritum celebrātis: cum hilaritate mentis nō minus valet missa dicta ꝓ vno ꝙ̄ si ꝓ quolibz diceretur cum anxietate. ¶ Idem Jo. ⁊ Archi. in dicto. c. non mediocriter. huiꝰ opi. expresse est Scotus in quolibz. vbi querit: an sacerdos qui promisit dicere. xxx. missas beati Gre. x. personis separatim: satisfaciat dicendo solum. xxx. An vo teneat dicere ꝓ quolibet istorum. x. quibus ꝓmisit. xxx. ¶ Et si dicat solum. xxx. ꝓ omnib⁹. x. teneat ad restitutionē ⁊ satisfactionē ⁊ supplementū omnium aliarum. ¶ Respondet ꝙ meritū misse in tres ptes distinguitur. vna attribuitur christo. alia ecclesie. tercia vo sacerdoti. ¶ Primas duas ptes. scz christi ⁊ ecclesie sacerdos celebrans nō potest dispensare: sed solum tercia suam. ¶ Et ideo si illud particulare meritū quod est sibi attributū. scz dictam terciam partem attribuit alicui determinate persone: illud meritū non posset alicui alteri attribuere. ¶ Nō clarissime demōstratur. ¶ Nam licet in tali sacramento sit meritum infinitū: tamen meritum ipi sacerdoti participatum et cōmunicatū ratiōe talis celebratiōis est finitum. terminatū ⁊ limitatum: quia si diceret contrariū. scz ꝙ meritū ipius sacerdotis esset infinitum: sequeret hoc absurdum. ꝙ ex vnica celebratiōe quis posset liberare omnes animas que sunt in purgatorio quod est hereticum. ꝓbatur hoc clarissime. ¶ Nam ſm theo. ⁊ canonistas in. c. quod autem. de pe. ⁊ remiſ. licz peccato mortali debeat pena eterna tamē per cōtritionem illa pena eterna cōmutatur in temporalē ⁊ limitatam ergo pena que debetur ꝓ quolibet peccato mortali est finita: ergo ⁊. c. peccator̄. ⁊. M. et. X. M. ⁊ sic multiplicando pena semper erit finita. ¶ Nā ſm philosophos ex multis finitis et limitatis: nunq; fiet infinitum. ¶ Si ergo pena que debet vni existēti ī purgatorio: quātacūq; ⁊ quotcūq; habeat peccata. est finita: ergo pena que debetur omnib⁹ existentibus in purgatorio ſimul ꝓ omnibus suis peccatis: erit finita et limitata eadem ratione qua ꝓius: quia finita nunq; faciūt infinitū. ¶ Et ex alia parte meritū vnius misse est infinitum quod intendis cōmunicare omnibus existentibus ī purgatorio: sed infinitum excedit finitum: ergo ꝙ vnicā missam omnes anime liberabūtur: etiā si essent in centuplo plures ꝙ̄ sint: cum etiam tunc essent finite anime ⁊ finita pena: ⁊ oīa alia finita: ergo sequitur conclusio nostra. ꝙ esset hereticum dicere. ¶ Dicamus ergo sicut est rei veritas. ꝙ meritū misse cōmunicatum ipi sacerdoti est finitum ⁊ limitatum: sed ſm philosophum omne finitum per ablationem partiū ⁊ cōmunicationem alteri factam semper redditur minus. et intātum posset minui ꝙ ad nihilum redigeretur: ergo sic dicendum in ꝓpoſito. scilicet ꝙ celebranti ⁊ cōmunicanti partem sui meriti alicui: minus remanet de tota summa. ¶ Et si totum meritum vni communicat. alius nihil habet. ¶ Idem tenet Panormi. post Jo. an. ⁊ Cal. in. c. fraternitatem. de sepul. vbi concludit. ꝙ si consideranda suffragia respectu satisfactionis. tunc magis ꝓsunt his ꝓ quibus specialiter fiunt ꝙ̄ si generaliter. ¶ Ratio quia habent efficaciā finitam: ⁊ ex diuina institutione distribuitur inter illos ꝓ quibus fiunt: ergo tanto minus operantur quanto ꝓ pluribus fiunt. ¶ Hec Panormi. ¶ Idem Tho. et Petr⁹ in quarto. quia cum suffragium sit virtutis finite: et deriuetur per intentionem facientis quo voluerit: valet ei ꝓ quo fit ꝙ̄tum ad liberationem a pena: tamen ꝙ̄tum ad cō-

gratulationē ⁊ ad interiorem consolationez ſm' q̄ vnus in charitate existens de bonis alterius gaudet: sic valet omnibus existentibus in charitate. ⁊ plus ei qui est in maiori charitate. Et hec sentētia est cōmunis ſm Nico. de ausmo. Idē Asten. Et per predicta soluitur questio. nū quid suffragia facta p̄ multis: equaliter p̄sint singulis: Pe. ⁊ Tho. dicunt. q̄ si valor suffragior̄ consideratur ſm' qō valet ex virtute charitatis: sic tantū p̄sunt singulis: ac si pro vno tm̄ fierent. Si autem cōsideratur valor suffragiorum inquātum sunt quedam satisfactiones per intentionē facientis translate ī mortuos: sic magis valent ei pro quo specialiter fiunt. Sic enī effectus suffragior̄ diuidit diuina iustitia inter eos pro quibus fiunt. Quare concludūt quidam. q̄ si quis sacerdos promisisset deseruire vni capelle: ⁊ quotidie ibi celebrare. q̄ talis nō posset dicere missas beati Gre. pro aliquo alio. Et sic non posset acceptare aliquas missas ad dicendū nec trinitatis nec crucis ⁊c. Hoc patet per predicta. Et idem dicendum de quibuscūq; alijs sacerdotibus tam secularibus q̄ religiosis: q̄ si promiserunt dicere. xxx. missas pro vno tales missas nō possunt appropriare alteri. alīs tenentur ad restitutionem ſm Sco. Ideo cautela est vt sacerdos nō p̄mittat ī speciali alicui. Sed poterit dicere. Nos rogabimus deum pro te: vel pro illo defuncto in xxx. missis: vel. M. Et sic promittendo pluribus personis. poterit satisfacere. Immo tot quot promisit. Vnum tamen est quod posset excusare huiusmodi sacerdotes promittendo pluribus dicere xxx. missas. scz consuetudo omniū sacerdotum: q̄ indifferenter acceptant plura trigesima simul. et simul dicunt: ⁊ omnib̄ promittunt q̄ dicent. xxx. missas. Et seculares sciunt hanc consuetudinem fore inter religiosos et alios sacerdotes. Et sic videntur esse contenti q̄ in triginta missis orēt pro eis: aut defunctis eorum. Si tamen esset aliquis secularis qui expresse diceret. volo. xxx. missas pro me. ⁊ nolo vt acceptetis alias missas in eis: vel huiusmodi vt multos vidi. tunc dico q̄ est necesse: aut non receptare: aut acceptando velis nolis dicere pro eo dumtaxat. licz tamen in omnib̄ missis quātūcunq; appropriatis rogare deum pro toto mūdo ⁊ deuotis ⁊ viuis ⁊ defunctis: dūmodo nō appropriēnt eis. hāc etiam opinionē tenet Archi. flo. ⁊ Jo. de capi.

¶ Vtrum propter missam peculiarem: vt de aliquo sancto: vel aliam debeat quis dimittere quin audiat missam propriam illius diei'. Missa peculiaris idem est qō missa specialis de aliquo sancto: quasi specialis sicut peculium alicui. Rñ. ſm vv. Si dies habet propriam missam quam ⁊ quis alīs audire tenetur: non debet dimitti propter aliam. extra eo. c. ij. Sed q̄ quidam laicorum omni die volūt missam de trinitate vel de sancto Michaele ⁊ huiusmodi: non debent hoc facere nisi in suis diebus: vt in dicto. c. ij. Et ibi patet q̄ tam pro viuis q̄ mortuis vtilior missa que potest dici ē missa de die. Et q̄ etiam in diebus festis. id est ferialibus propter missas peculiares: seu votiuas: seu etiam mortuorū: non debet derogari misse de die Hoc intelligunt docto. quādo in ecclesia nō esset nisi vnus sacerdos. Si enī essent plures bene posset vnus dicere missam occurrētem: ⁊ alius ob deuotionē dicere missam peculiarem.

Monachus. Vtr̄ possit fieri canonicus secularis': Rñ. ſm Tho. q̄ non. quia non est arandum cum bone ⁊ asino: nec homines diuerse professiōis debēt sic esse sil'. de elec. cū causam.

¶ Vtrūz possit fieri canonicus regularis': Rñ. ſm Tho. secūda secūde. q. clxxxix. vtraq; religio. f. canonicorū regularium ⁊ monachorū ordinatur ad opera vite cōtemplatiue: inter que precipue sunt ea que agunt in diuinis ministerijs: ad que ordinatur directe ordo canonicor̄ regularium: quibus per se competit q̄ sint clerici religiosi: sed religioni monachor̄ nō p se competit q̄ sint clerici. vt. xvj. q. j. alia causa. Et ideo q̄uis ordo monachorūz sit artioris obseruātie: tamē si monachi essent laici licaret eis transire ad ordinē canonicorū regularium: non autē econuerso. xix. q. iij. mandamus. Sed si monachi sint clerici sacris ministerijs obsequētes habent id qō est canonicorū regularium. ⁊ cum maiori artitudine: ⁊ ideo licitum erit transire de ordine canonicorū regularium ad ordinem monachorū petita tamē licentia superioris: et non econuerso. xix. q. iij. statuimus.

¶ Vtrum liceat monacho habere locum in diuersis monasterijs': Rñ. nullo modo licet. de reli. do. c. finali.

¶ Vtrū monacho vel religioso possit cōmitti regimen ecclesie secularis parochialis': Rñ. Panor. in. c. q̄ dei timorē. de sta. mo. p tex. illuz dicit q̄ sic sed debet habere socium sui ordinis si comode fieri potest. Panor. tamē hoc declarat in. c. monachi extra eo. dicens. q̄ monachus nō debet constitui sine socio sui ordinis in ecclesia parochiali: quādo ecclesia parochialis est sbiecta monasterio. Ita q̄ iste nō desinit esse obediētiarius monasterij. Secus si religiosus. p̄mouereť tanq; quilibet clericus secularis ad ecclesiā parochialē. nam tūc cum desinat esse monachus monasterij. nullā habebit amplius cōnexionē cum primo monasterio. vide ad predicta quod notatur p Lar. et docto. in cle. j. de elec. vbi dicit q̄ ecclesia nō curata nō potest sibi cōmitti: sed de curata distinguūt q̄ dupler est cura quedā p̄prie: vt cura quā habet ecclesia parochialis circa suos parochianos. ⁊ de hac omnes cōcordant q̄ monachus ad illā potest eligi. Alia vo est improprie. vt cura quā hz p̄latus ecclie collegiate ī illos ō collegio. ⁊ de hac glo. ibi dubitat. ⁊ die hoc indigē declaratiōe. Pau. tm̄ dicit. q̄ etiā ad hāc pt assumi: q: nō pōt talis p̄latus nō hīe curā sui collegij. Lar. etiā tenet hāc opi. dicēs cōiter teneri q̄ indistincte p dispēsationez epi possit monach? pfici ecclesie curate etiā non hūti aliā curā nisi collegiū. qō tenet Jo. Mal. ⁊ Fe. ō se. Intellige. q̄ epus possit dispēsare ō ecclijs q̄ pleno iure ad mōachos nō

ptinent.hoc tamē cum consensu abbatis.ꝛ sic intellige.xvj.q.j.per totum. In ecclesijs autē que ad monachos ptinent mero iure: sufficit sola auctoritas abbatis ꝛ cōuentus.xvj.q.ij.visis.vel etiam solius abbatis:si ad ipm pertinet ecclesie prouisio. Adde tamē qđ notat Panor.in dicto.c. qđ dei timorē. q regulares possunt ꝓmoueri ad ecclesias seculares curatas principaliter propter officiū predicandi. Et sic propter bonū cure. Ex quo inferē. q si religiosus non est ad ista aptus nō potest licite ꝓmoueri. Et pro maiori declaratione p̄dictorū querit Panor. vbi s. an predicta habeant locum de iure cōi:an vo ex dispensatione.puta q tam canonicus regularis q monachus de iure cōmuni suadente necessitate vel vtilitate possint ꝓmoueri ad ecclesias seculares curatas. Quidam tenent q de iure cōmuni possunt ꝓmoueri: sed debent habere socium. Alij ꝓtra dicentes q ex dispensatiōe Panor.autem distinguit.q aut queritur nūquid regulares possint ꝓmoueri ad dignitatem episcopalem. ꝛ sic fm omnes ꝓmoueri possunt.s.ō iure cōmuni.tex.est in.c.vnico.xviij.q.j.ꝛ in dicta cle. j.ꝛ aptius patz in.c.si religiosus.et.c. quorūdā.de elec.li.vj.naz ibi eligunt p canonicos in epos. Si essi nō essent habiles de iure:nō eligerent ꝫ postularent.vt in.c.fi.de postu.p. Vnde etiā abbas nō obstante vinculo dignitatis pōt eligi in episcopū vt in.c.si abbatē.de elec.li.vj. Et hoc cōcedit ꝓpter excellentiā ēpalis dignitatis. naz ꝛ ēpus appellat religiosus.vt in.c.ex multa. ō voto. Aut loq̄mur de ecclesia inferiori. ꝛ tunc aut ecclesia est collegiata aut nō. Primo casu:aut queritur de ꝓmotōne ad canonicatū vel ad aliud beneficiū simplex ipi⁹ ecclesie collegiate. ꝛ tunc ꝓmoueri non possunt: vt in.c.super eo.de regula.adeo q etiā ēpus dispēsare nō potest fm Cal. vt religiosus sit canonicus in ecclesia seculari. Nam hoc casu cessat priuilegiū cure: ratiōe cuius ꝓmittitur ꝓmotio ad ecclesiam secularē. vt in dicto.c. qđ dei timorē. hoc intellige nisi ecclesia cathedralis esset regularis.nā tūc monachus vnius monasterij potest ꝓmoueri; vt sit canonicus in ecclesia cathedrali. Et largo mō monachi in tali ecclesia pñt appellari canonici. Aut q ritur nūquid possint ꝓmoueri ad ipam dignitatem ecclesie collegiate.puta;vt sit ꝓpositus. Post. tenet q nō potest fieri sine dispensatiōe:nisi ꝓpter necessitatem cure. Alij tenēt oppositū:q sicut pōt ꝓmoueri in epm in ecclesia seculari:ita ꝛ in ꝓpositum in ecclesia collegiata eadem rōne. Et Panor. tenet hanc opi.cum nō reptatur hoc iure ꝓhibitū nam eadem ratio est in epō:cum epus faciat vnū corpus cum canonicis suis. Itē ratio cure ꝛ predicationis militat in hoc casu. vt in dicto.c.qđ dei timorē. Si aūt loquamur de ecclesia non collegiata aut est nō curata: ꝛ nō potest religiosus eam obtinere:quia cessat ratio cure. Aut est curata: ꝛ ꝓmuniter tenet q de iure cōi possit ꝓmoueri:licz dūi de ro.teneant ꝓtrariū.

¶ Vtrum huiusmodi monachus qui factus est rector alicuius ecclesie secularis teneatur ad statuta sui ordinis. Rūdeo fm Post. si talis ecclesia pleno iure pertinet ad monachos:prefatus monachus in ea remanet subiectus abbati: et seruabit omnia sicut ꝓius ꝑter tria.scz ieiunium.silentiū. ꝛ vigilias que comode seruari nō possunt in ecclesia seculari. Si vo ecclesia non pertinet ad monachos sed ad episcopū. tūc monachus institutus a tribus substantialibꝫ nō absoluit simpliciter. Nā ꝛ cōtinentiam seruare tenetur. Ab obedientia abbatis absoluit quidem;sed imperio episcopi subijcitur;qui decetero erit abbas suus.temporalia dispensabit ratione cōmisse administrationis. Et si habet socium monachū: nō excusatur ab esu carnium.dicto.c.quod dei.nisi sit infirmus de conse. dist.v.carnem.vel nisi impante episcopo: qui abbas suus est. Si autē sociū nō habet potest se bis cum quibus viuit cōformare.xlj.dist.quisquis.ex de sta.mo.recolentes. In omni tamē casu habitū deferre debꝫ:nec debet temerarie dimittere al's ex cōmunicatus esset. de quo vide s. Excōmunicatione.xvj.Quo vo ad officiuꝫ: monachus factus curatus absoluit ab officio monachali:quia debꝫ se cōformare officio clericorūꝫ secularium.dicto.c. quisquis.

¶ An vo religiosus possit ꝓmoueri ad ecclesiā secularem in casibus ꝓmissis sine licentia sui abbatis? Rñ. Panor. in dicto.c. qđ dei.dicit.q nō.vt habetur in.c.si religiosus.de elec.li.vj. Immo nec in papā:vt notat glo.in.c.q̄s sit.xviij.q.ij. Si autē abbas nō vult cōsentire: et vtilitas seu necessitas suggerit.tunc potest cōpelli ad cōsentiendum fm docto.propter bonum publicum. Et hoc facit ad q.quotidianā. Statuto cauetur vt puella minor xxv.annis nō possit se maritare sine ꝯsensu duoꝝ agnatorūꝫ. Puella elegit sibi sponsum cōdignum sed agnati sine causa legitima nolunt consentire. Certe p p̄dicta possunt ꝓpelli p superiorē ad cōsentiendū: vel ipe superior dabit licentiā cōtrahendi. Et hoc idē tenet Bar.in.l.si cū dotē.ff.so.ma.

¶ Vtrū ex ꝓtractu monachi obliget abbas vel monasteriū? Rñ.fm Inno. si monacho cōmissa est admīstratio:abbas ꝛ cōuent⁹ tantū obligātur quātū admīstratio se extēdit. Si vo nō hꝫ administrationē: obligat monachus. Sed nō tenetur soluere:q nō habet vnde.

¶ Sed qđ de obligatiōibꝫ seu ꝓmissiōibꝫ ab aliquo factis monacho vel abbati.nūquid acq̄runt monasterio? Rñ.fm Inno.ꝛ Ho.ex ꝓtractibus initis cū monacho vel abbate obligat ꝗs monasterio:q pōt monachus monasterio actionē acq̄rere.nō tñ pōt obligare monasteriū.vñ q̄uis abbas siue monasteriū possit agē.nō tñ tenet respōdere nisi de eo qđ ad ipm ptinet. Et licz oīs p̄ctus ꝓhibit⁹ sit monacho:nisi impante abbate.vt.xij. q.j.nō dicatis. Hoc intelligit inquātū monasteriū obliget:sed obligatio alteri⁹ ad monasteriū potest p monachū acquiri. Similiter ꝛ possessio etiā per monachū fugitiuum monasterio acquirit.ff. de acq.pos.l.j.

¶ Quid de rebꝫ ablatis monachoꝝ? Rñ.fm Inno. ꝛ ho. Si res erāt mōasterij vl' etiā alteri⁹ ꝛ monasteriū ad restōez tenebat.tūc aget mōasteriū. si vo

nō erant eius: nec de eis tenebat monasteriū: tūc aget ille qui dñs est rerum: ita tamē q si tales res erant depositę apud monachū: z abbas videt eas subtrahi: z facile esset abbati eas liberare: satis credit Innoc. q abbas teneatur depositi in solidum propter dolum. Sed si nō vidit nec prohibere potuit non tenetur: etiam si monachus eas abstulisset: q non est obligatus ex eius maleficio: vt in. §. sequē. dicitur.

¶ Quid de maleficio cōmisso per monachum vel abbatem? Rñ. fm Innoc. z Hosti. non tenetur monasteriū: quia delictum psone tē. nisi quātum ad monasterium puenisset: z in eius vtilitatē versum fuisset.

¶ Quid autē si quis profiteret ea ꝯditiōe: vt possit retinere bona sua. Et quid de relicto facto monacho ea conditione vt nihil acquirat monasterio? Vide diffuse s. Abbas. Et an tale pactum inducat ꝓprietatem ipi monacho. vide supra Impedimētum. iiij.

Monialis. In monasterijs monialiū non mendicantiū non debent recipi nisi quot possunt de ꝓuentibus monasterij absq; penuria sustentari: aliter nulla esset receptio. ex de sta. re. piculoso. li. vj.

¶ Omnes moniales debent manere sub perpetua clausura monasterij. nisi pro tali z tanto morbo q nō possent cum alijs absq; graui piculo sine scandalo morari. d. c. piculoso. De hac materia vide s. Excōicatiōe. xxvj. z. c. Lex.

Negociatio illicita dicit multipliciter fm Ray. Primo q̄dem ex causa vt qñ fit ꝓter auaritiā. s. ꝓter īprobā cupiditatē diuitiaꝝ z nō ad necessitatē: sed ad aliū finem malū. Et quādo sit peccatū mortale quo ad hoc vide s. Auaricia. Secūdo ex tempore vt si fiat in diebus festiuis. Tercio ex psona: quia clericis z religiosis talia ꝓhibita sunt: quia nemo militans deo tē. Quarto ex loco: quia ī ecclesia vel loco sacro huiusmodi fieri non debent: vt dictū est s. Emunitas pmo. Quinto ex mō vt si fiat cū mēdacijs. deceptiōibꝫ z silibꝫ.

¶ Negocia quedā sunt que sine peccato vix fieri possunt. de pe. dist. v. Negotiū. Et gratia exempli ponūtur quinq;. s. Cura rei familiaris. Militia. Mercatio. Procuratio z administratio. de pe. di. v. q̄litas. et. c. falsas. di. xxv. qualis. di. lxxxviij. ꝓsequēs. Hosti. addit. vj. qō quasi piculosius est omnibꝫ. sez aduocatio. Sed et. vij. nō dimittas. s. epatus officiuz quo nihil miserius z piculosius si pfunctorie agat. xl. di. Ante oīa.

¶ Utrū negociatores possint licite lucra recipere? Rñ. fm v̄ v̄. Cum laborēt pro omnibꝫ z quasi cōmune negociū in mercibꝫ gerant: possunt moderatū lucrū recipe. de hoc vide s. Emptio.

¶ Quid de artificibus qui faciunt vel vendunt gladios. sagittas. balistas. bōbardas. aut venena z huiusmodi. Rñ. fm Ray. Si ꝓter hoc faciunt vel vendūt: vt homies habeant talia ad abusum aut etiam si scienter vendūt illis seu donant quos extimant talibus abusuros: mortaliter peccant. et omnia peccata que inde sequūtur eis imputantē. Si autē tales negociatores dicant se bonā intentionez habuisse: quia credebant q emerent ꝓter licitum vsum: vel nihil super hoc cogitabant seu ignorabāt q esset illicitum talia facere vel vendere. in omnibꝫ dictis casibus distinguo: q si illa res possunt esse vtiles: vt arma in bello iusto: aurifrigium ad ornamenta ecclesiastica: quedam etiā venena ad aliquid medicinale: vel cōtra alia nociua qui talia vendunt nō peccant: nisi forte probabiliter dictaret sibi conscientia. q emptor talem rem querit ad malū. tunc eiī non debet vendere. v. q. v. nō omnis. Si vo ille res ad nullum vsum sint vtiles nisi ad peccandū: sicut sunt quedam mortifera: tunc indubitanter peccant faciendo. tenēdo vtendo seu alijs donando. xxj. q. j. c. j. ff. de ꝓbem. emp. l. quod sepe. §. veneni. quia flagitiose rei: nec emptio: nec mandatū: nec societas valere potest. z omnia mala sequentia istis imputabunt. extra de iniurijs. c. si culpa. Dicit etiam Archi. flo. q respectu artis armorū potest eē vsus licitus de se: ergo ars non erit illicita: quia in bello iusto: si licet occidere: multomagis et bis vti. xxiij. q. ij. dīs. xxiij. q. j. quid culpatur. Nec obstat de sagi. c. j. quia cōmuniter intelligit de bello iniusto. Sed cum manifestum est bellum esse iniustū: tunc talibus iniuste bellantibus manifeste vendentes videntur cooperari peccato eorum: precipue quo ad arma offensiua: vt gladios. lanceas. balistas. bombardas z huiusmodi. Forte nō sic de defensiuis tm: vt gālea. torace z huiusmodi. vbi etiā dubiū esset de iniusticia belli: forte possent excusari.

¶ Quid de his qui faciunt vel vendunt ornamēta mulieruz: aut sotulares pictos: aut vestes cum īmoderata sumptuositate consutas? Rñdeo fm Tho. secūda secūde. q. clxix. quia mulieres licite se possunt ornare: vel vt conseruent decentiā status sui: vel etiam aliquid superaddere vt placeant viris ꝓprijs: consequens est q artifices talium ornamentorum non peccant in vsu talis artis: nisi forte inueniendo aliqua curiosa z superflua.

¶ Quid de factoribus tarillorum. scachorum. alearum et huiusmodi. Rñdeo fm v̄ v̄. quia ludus tarillorum vt frequentius peccatum mortale est: ideo non est licitum viuere de artificio tarillorum. Sed de facientibus scachos: vel tabulas: quibus frequentius luditur ad sublevationem tedij vel laboris: non videtur illicitum. Facientes autem chartas: an excusentur. videtur dicendū q non. Et videtur esse eadem ratio: sicut z de tarillis: quia frequentius homines illis abutuntur ludendo pro maiori parte principaliter ratione lucri: z nō ad recreationē.

¶ Quid de facientibus serta de floribus in diebus festiuis? Respondeo non credo eos esse excusabiles: quia preter periculum quod de facili potest contingere ex abusu huiusmodi: que sunt incitamenta vanitatis et lasciue. violatur obseruā-

na diei sabbati in operando. hec ff. Posset tamē esse labor tam modicus z sine precio: nec ad intentionem lasciuam: ꝫ moderata recreationez ꝙ non esset peccatum: aut nō mortale. Sicut faciūt puelle: potius ex quadā recreatōne z quasi animi leuitate: ꝫ corrupta intentōne. Et sic hoc casu nō contemnande. Immo forte minus malum. ꝫ ire ad choreas.

¶ Utrum aliqua nēgociatio sit clericis licita: Respon. fm Ray. Si clericus indiget: pōt aliquo honesto exercitio vel artificio sibi necessaria acquirere. Item potest recipere possessiones excolendas ad quartam vel quintam ptem z hmōi: seu cōducere ipsas ad sustentatōez suam z suoz. Quod qui dam intelligunt si habeat ipsas de suis decimis: vel de successione parentū: vel aliunde sibi datas: z etiā si habet multa pascua et emat pecora: vt pascant ibi ad necessariam sustentatōez sui z suorum. Si aūt emat pecora vt tradat ad crementū: vel vt aliquid agat in fraudem negociatōnis: illicituz est fm glo. Ray. Potest etiam emere: vt ea meliorata carius vendat: vt pullum. equum et huiusmodi. De hac materia vide supra. ¶ Excommunicatione octaua z nona.

¶ Que sit pena clericoz qui alis negocijs secularibus se immiscent: Rñ. debent excōicari. ar. xj. qō. iij. c. nemo epoz. Et si se non corexerint: debent deponi di. xcj. clericus.

NOtorium est duplex. scz iuris z facti. Notoriuz iuris est de q̄ quis canonice est ꝓdemnat⁹: vel in iudicio ꝓfessus: vel legitime ꝓuictus. extra de cohabi. cleri. c. vestra. z c. quesitū. Notoriū vo facti ē cum populus est testis z dissimulatōni non est locꝰ. extra de coha. cle. tua. Et hoc intelligit: siue crimē sit notū omnib⁹ qui sunt in illo loco. s. villa vl pochia etiam si in illo loco non sint nisi decē: q̄ decē homines faciūt populū. x. q. iij. vnio. fm glo. Ray. que etiam addit. ꝙ si etiam parochia habeat mille parochianos. z solum ex illis decem graues et honeste psone scandalizentur de focaria sacerdotis: pōt dici ꝙ populus scandalizet: cum decem homines populū faciant: vt dictū est. De hac materia vide S. Clericus. iij. Et dic vt ibi. Et tale notoriuz facti iterum diuidit: q̄ aliud est notoriū facti actus permanentis: vt cū quis tenet adulterā publice in domo. Aliud est notoriū facti transeūtis: vt cum aliquis publice hominē interfecit. Sz z est terciū notoriū facti ꝓsumpti: vt si aliquis publice habit⁹ est ꝑ filio vel affine z hmōi. In notorio igitur iuris non exigitur q̄cq̄ probatio ꝓtra negantem. extra de re iudi. c. sicut. In notorio vo facti nō requirit ordo iuris: qui alis etiam regulariter obseruandus est. extra de iureinr. ad nostram. el scdo. Euidentia nam ꝫ patrati criminis: nō indiget clāmore accusatoꝛ extra de accu. Euidentia.

NOuitius. Utrum impubes. s. añ. xiiij. annū quo ad masculuz: quo vo ad feminā añ. xij. annum possit intrare religionem: vt sit ibi nouicius: Rñ. fm Host. li. iij. q̄ aut offert a parentib⁹ vel tutoribus. Aut intrat ꝓpria auctoritate. Si primo mō: tenet ingressus si ipse cōsentit. z licet cōsensus qui fit ante annos discretionis nō teneat: tñ ipse exire nō pōt puls ꝫ veniat ad legitimam etatem ad instar carnalis matrimonij. extra de despon. impu. de illis. xx. q. j. illud. Sed q̄ primū puenerit ad pfectam etatem pōt egredi. xx. q. iij. pūs. extra de reg. cum simus. Si vo nō consensit: pōt egredi q̄n voluerit. xx. q. j. puelle. Si vo impubes intrat ꝓpria auctoritate. extrahi pōt a patre vel tutore vsq̄ ad annum z diem. xx. q. ij. puella. Et ibi habetur q̄ si in fortiori etate: puta. in annis pubertatis adolescentula vel adolescens seruire deo elegerit. nō est potestas parentib⁹ ꝓhibēdi. Et fm Glo. ibi. iste annus z dies incipit currere a die scientie. Sed si ex cōsensu eorum intrauit. exp̄sse vel tacite: vlterius reuocare nō poterunt. xx. q. j. c. addidistis. z c. quicunq̄.

¶ Sed nunquid mater pōt offerre filium z reuocare: Inno. dicit. q̄ sic allegat. d. c. addidistis. Sz Io. Lau. z Archi. cōtra. cum nō habeat ipsum in ptāte. Insti. de adopt. §. femine. Et p p̄ns si pater obtulit filium. mater non pōt reuocare: nisi dicat. q̄ eque sit in ptāte matris sicut p̄ris q̄tum ad hūc casum. Opinio tñ Inno. videt verior fm iura. tñ alia tenere nisi mater esset tutrix. hec Dir.

¶ Quid si plures sunt tutores. nunquid vnus solus offerre pōt: videt q̄ sic. q̄ eandem ptātem habet quo ad hoc sicut parentes. xx. q. ij. puella. Dic q̄ conditio ꝓhibentis erit melior fm Innocē. et Directoriam.

¶ Per quantū tps debet quis esse nouicius: R. regulariter p annum. tñ q̄ istud tps dat in fauorē nouicij: vt experiat regule austeritates. z monasterij mores. extra de regula. ad aplicam. ideo prelato cum cōuentu cōsentiente z intercedente volunta te nouicij. pōt ante annum ꝓfiteri. Et tenet ꝓfessio Fallit in ordine mēdicantiū: in quib⁹ ꝓfessio facta ante annum ꝓbationis non obligat illi religioni: vt extra de regula. c. nō solum. z c. constitutionem li. vj. vbi habet q̄ in ordine mendicantiū infra annum ꝓbationis nullus debet ad ꝓfessionē recipi: qui annus datus est ei in subsidiū fragilitatis humane: nec ad renunciationē seculi faciendam nec constitutū infra hmōi annum aliquatenus impedire: quo minus infra ipsum ad aliam religionem quā maluerit transeat: nisi maior tñ. xiiij. annis existens ꝓfessus sit tacite vel exp̄sse: aut euidenter ēsset illum vitam voluisse mutare. quod tñ nō ꝓsumit nisi clara ꝓbatione: vel competentib⁹ indicijs ostendat. Et si quis contra hanc ꝓhibitionem receptus fuerit: taliter ꝓfessus non est obligatus illi religioni. In alijs aūt ordinibus ꝓfessio exp̄ssa vel tacita fieri potest licite infra annum. Et si fiat exp̄sse etiam seculari habitu nō mutato: illi religioni p̄cise obligat. quam ꝓfessus est. Si vo tacite p suscep tionem habitus ꝓfessorum infra annū: tunc nō obligat illi religioni spāliter: sed generaliter religioni. dummodo recipiēs sit etatis apte zc. de quo infra. Recipiens aūt ad ꝓfessionem de ordine meu-

dicantiū infra annum incurrit tres penas. Prima est quia peccat mortaliter. Eo quia precipitur in virtute sancte obedientie: z sub pena excommunicationis. Secunda quia omnes qui recipiunt ad professionem sunt suspensi a receptione cuiuscunq; ad professionem. Tercia. quia a suis fratribus debēt puniri pena que solet infligi pro culpis grauibus vt ibi.

¶ An autem dictum .c. non solum. habeat locum in monialibus ordinum mendicantium. Respō. fm Se. in dicto .c. non solum. q; sic et ita dicit se cōsuluisse cum .d. Recupero in quadam causa florētie monialium ordinis predicatorum que mendicantes sunt: licet ex priuilegio apostolico possint habere proprium. Et concludit fm Ian. q; moniales sancte Clare vel ordinis predicatorum comprehenduntur supradicta decreti. Nec ob. q; habent possessiones: z non querunt victum per questum quia ꝓpter hoc non tollit quin sint de ordine mendicantium: sicut multi religiosi sunt in mūdo nūc qui non habent possessiones z de facto mendicāt. z tamen non dicunt mendicantes: nec prohibentur possessiones habere: vt notat Pan. in cle. vt professores. eo. tit. Ita dicamus in illis qui de iure vel institutōne siue regule sunt mendicantes: licz non mendicent de facto: vt quia ꝓtra prohibitōnem retinent possessiones: vel quia super hoc habent priuilegium a papa, vt possint habere possessiones et recipere fructus. z quo ad alia retinent priuilegiuz mendicantium. z tollens vnū nō tollit aliud. ff. de ser. vr. pre. si domus. de vsu pallij. ex tuarum. Dato ergo q; priuilegio sint habilitate ad possessiōes ex hoc nō sunt habilitate ad alia: nec a iuribus loquentibus de mendicantibus eximuntur. Et qd dictum est de monialibus sancte Clare veruz est. Secus de minoressis: cum ex regula habeant proprium. Et sic quo ad talia habemus respicere ad eorum regulam vel institutionem: an habeant proprium: et sic non extenderetur ad eas. An non possint habere: et sic extenderetur: q̄uis ex priuilegio habeant possessiones vel de facto nō mendicent.

¶ Quid autem dicendum de illo qui recipit aliquem ad professionem infra annum probationis de ordine mendicantium. An post suspensionem talem si alium recipiat ad professionez incurrat irregularitatem? Respon. fm Se. in dicto .c. nō solum. q; nō: quia oportet q; actus qui fit ꝑ suspensionem: sit actus de attributis certo ordini ecclesiastico ad hoc vt exercens incurrat irregularitatem sed recipere ad professionem nō est attributum ordini: vt patet de abbatissa que recipit ad professionem. et etiam abbas dispensatiue potest esse q̄ nō sit in sacris de eta. z qua. tuā. Et tū ad eum de iur cōi cum cōuentu suo spectat monachoz receptio. Sed de hoc .i.

¶ Quis autem possit absoluere ab hac suspēsione Rñ. fm Semi. vbi s. q; licet istam suspensionem papa nō sibi reseruauerit: tamen nullus inferior a papa absoluere potest: quia .c. nuper. de sent. excō. non habet locum in inferioribus, episcopis. vt etiam tenet Fede. de se. Et sic prelatus istoꝝ religiosoꝝ non poterit absoluere: nec etiam epūs ex̄t̄ isti mendicātes sunt exempti. z papa est eps exemptoꝝ. ergo solus papa absoluet. Idem Io. an. z Archi.

¶ Vtrum nouicio ingredienti religionem sufficiat q; attigerit .xiij. annū? Rñ. nō sufficit. sed oportet q; perfecerit: vt expresse habetur. extra de regula. ad nostram. z in .c. significatum. et ibi dicit Panoz. concludendo per illum tex. q; ad validitatem professionis requiritur. q; xiij. annus sit completus. nec malicia supplet etatem ad' pfessionem inducendam: sicut supplet in matrimonio. Et ratio diuersitatis est. quia de maioꝝ prēiudicio z obligatione agitur in professione: q̄ in matrimonio. Infert etiam Panoz. aliud singulare ex illo tex. q; votum religionis emissum ante aduentum pubertatis non obligat vouentem. Ex quo vide poreſtatē quam habet ecclesia circa eq; que sunt de iure diuino. nam per constitutiones suas impedit vires voti z limitat etates. Nam licet non possit tollere ius diuinum. pōt tñ illud interptari z distinguere. de quo vide s. Consuetudo.

¶ Quod est tempus probatōnis in nouicio. Rñ. q; est .xv. annus. Nam cum nō possit ingredi nisi completo .xiij. anno: sequitur q; tunc incipiat annus ꝓbationis. Et hoc expresse tenet Io. an. extra de regula. beneficium. li. vj. z. c. j. eo. tit. Sed z hoc rationabile est. quia tempus ꝓbationis datur ad probandum austeritatem religionis: vt extra de regula. ad apostolicam. Inter quas ꝑcipua est custodia castitatis. quam cōmuniter loquendo non est aptus antea probare. Et si ante .xiij. annum fecerit ꝓfessionem: professio est nulla: vt in .d. c. ad nostram. z .c. significatum. Et hoc in quacunq; religione. Fallit in monachis habitantibus in insulis: vbi est dura cōgregatio religiosoꝝ: vt in .c. quia in insulis. de regula. vbi habet q; vbi est dura congregatio requiritur in professente plena pubertas, scz tēpus .xviij. annorum. Io. tamen an. vt recitat Panoz. ibi. dicit q; quantū potuit inuestigare nunq̄ reperit q; .d. c. quia in insulis. seruaret in aliqua insula. vnde doc. plerisq; arguēdo rōne ire dicunt. q; si in insula nō est durioꝝ congregatio q̄ alibi nō habet locum dispositio dicti capituli. Et si in aliis locis ab insulis esset durioꝝ cōgregatio: tunc haberet locū dispositio .d. c. vnde De. dicit q; cum apud minoꝝ z predicatoꝝ sit dura congregatio, debz obseruari quod dicitur in .d. c. quia in insulis. Sed placet Panoz. quia quelibet dispositio debet ampliari z restringi ad limites rationis expresse, etiaz si verba non patiantur: vt in .l. adigere. §. Quis. ff. de iure patro. z in .l. cum pater. §. dulcissimis. de leg. ij. Pro hoc facit. quia papa non intendit prouidere locis: sed personis. Et forte tex. loquitur quādo vnicus locus solitarius est mari circundatus: territorio angustatus: non autem credo papa hoc intellexisse de insulis maioꝝ: vt de insula anglie. Cicilie. z cipri. que sunt ita ample vt nulla proxime sit differentia inter eas z alias prouincias. Immo sunt iocundioꝝ in fructibꝫ z fertilitate terre.

¶ Numquid autem professio facta cōtra prohibi-

tionem.d.c.quia in insulis.sit nulla. Hosti.videtur dicere q̄ sic. Sed panor.in.d.c.q̄ in insulis.tenet ꝓtrariū:q̄ cum papa ibi nō annullet ꝓfessionem:sed simpliciter ꝓhibet ꝓfessionem recipi:credit q̄ non impedit virtus ꝓfessionis:q̄n hec ꝓuisio principaliter ꝓcernit fauorem ipsoꝝ ꝓfitenti um:qui possunt renunciare fauori eoꝝ.p hoctex. quasi expressus in.d.c.ad apostolicaz. vbi patet q̄ non solū papa:sed regula ꝓhibet ꝓfessionem fieri ante annū ꝓbationis. Et tamen ꝓfessio in cōtrarium facta tenet:licet abbates recipientes talez ꝓfessionem sint puniendi. Item cum obligatio hec queratur deo p ministeriū abbatis:nō impeditur ex simplici ꝓhibitōne ꝓstitutōnis humane. Lape instantiā in ꝓhibitōne matrimonij carnalis. Nā ex simplici ꝓhibitōne nō impeditur vinculū matrimoniale: licet ꝓtrahentes veniant puniendi ex transgressione p̄cepti:cum ꝓhibitio non habeat ꝑpetuam ꝓhibitōnis causam:sed tempalez:vt ꝓbatur.extra de ma.ꝓtracto contra inter.ec. per totum. Et per hoc ꝑz responsio ad.l. non dubiū. C. de leg.z ad regulam que ꝓtra ius.de re.iur.lib.vj. hec Panor.

¶ An autem nouicius infra annū. libere possit redire ad seculū. Rñ. Panor.in.c.statuimus. de regula.per illum tex.facit regulam z quatuor fallentias. Regula est q̄ nouiti⁹ libere p̄t redire ad seculum infra annum ꝓbationis. Et pondera verbum.libere ex quo infertur q̄ de necessitate non tenetur petere licentiā ab aliquo. Nam de significato huius verbi.libere est:vt non requirat alterius licentia.vt notat in.c.de multa.de ꝓben. Nō ergo potest dici nouiti⁹ fugitiuus si recessit a monasterio sine licentia abbatis: dūmodo nihil abstulerit a monasterio:nec etiam tenetur satisfacere d̄ expensis factis sibi a monasterio.vt probat tex.in dicto.c.non solū. Ibi aliquatenus impedire. Et ido dicit Gemi.ibi.q̄ inuitum nullo modo debent retinere infra annum ꝓbationis: nisi fecerit ꝓfessionem z̄.

¶ Sed quid si nouitius existēs in nouitiatu et delinquens taliter q̄ si esset ꝓfessus deberet puniri pena carceris ꝑpetui. An possit a regulari prelato puniri ad perpetuum carcerem. Rñ. Se.vbi sup̄ istos nullo modo posse impediri quin redeant ad seculum. Posset tamen ad tp̄s damnari nouitius et hoc si velit. Alr non. Casus excepti sunt q̄tuor. Primus.si ꝓfessionem fecit infra annū. hūc tamē casum distingue ꝓut habetur in.d.c.non solum. z in.d.c.ꝓstitutōnem.puta.an fecerit ꝓfessionem in ordine mendicantiū:vel nō. de quo dictum est s. z infra etiā dicet. Hoc etiaz intellige q̄n ꝓpleto anno.xiiij.fecit ꝓfessionē:quia minor annis.xiiij. ꝓfitendo non obligat religioni.vt est text.clar⁹ in c.significatum.de regula.nisi factus maior:ratam expresse ꝓfessionem habuerit.vt est tex.expressus in.c.j.de regula.li.vj. Et eadem rōne dicit panor. in.c.sicut tenor.de regula.q̄ ꝓfessio facta tempore alienatōnis mentis p̄t rata haberi sana mente redeunte. Et hoc intelligit si expresse rataz habuit: licet Hosti.vt recitat Panor.ibi dicat q̄ tacita sufficiat:quem cōiter sequunt doc. Dicit enī q̄ si furiosus factus mentis cōpos certificatus de ꝓfessione facta in furore:non contradicit. sed pseuerat in monasterio videt cōsentire. Sed Panormi.putat hanc opi.nō esse veram p.d.c.j. vbi patz q̄ ꝓfessio facta in minori etate:nō ratificat tacite supueniēte maiori etate:nisi p annum portet habitū indistinctum.ergo fortius idem dicendum est in ꝓfessione facta a furioso qui nihil intellexit de his que egit. Secūs casus est:si infra annum suscepit habitum ꝓfessorum:vt in.d.c.cōstitutionez. Sed p huius casus declaratōe videndum est q̄n quis ex assumptione z delatōe habitus censeat ꝓfessus. Et Panor.in.c.ex pte.de regula.dicit.q̄ triplex est habit⁹ Quidam est distinctus:vt q̄ alio habitu vtuntur nouicij.alio ꝓfessi. Quidā est indistinctus:vt q̄ ꝓfessi z nouicij vtunt eodem habitu. Quidā est habitus indistinctissimus:vt q̄ non solum nouicij z ꝓfessi.sed etiam ducentes cōem vitam cum eis deferunt eundem habitum. z p̄t poni exemplum in istis fratribus sancti Anthonij: vel in alijs qui solū ferunt crucem in pectore. Hanc distinctionem habes in cle.eos.de regula.iuncta glosa. Primo casu cum habitus est distinctus. Subdistingue.nam q̄dam est distinctio latens:vt q̄ habitus ꝓfessorū solum benedicit. Quedā est distinctio patens:vt in colore:scissura:vel forma. Primo casu deferēs illum habitum in religione p annum:ipso facto censetur ꝓfessus si erat maior.xiiij.annis:vt est text.in.d.cle.eos. Secūdo casu.cum distinctio est patens.scz in scissura:colore:vel forma:nō obligat religioni quātocunq; tpe talem habitum quis portauerit.ar.d.cle.cos. Et in hoc casu intellige dictū Inno.z Abbatis in.d.c.ex parte.qui dicūt q̄ etiam si p.xx.annos.quis deferat talem habitum.non censet ꝓfessus. Secūdo casu principali.cuz habitus est indistinctus ꝓcedit ꝓdicte text.in.d.c.ex parte:vt deferens p annum censeat ꝓfessus.nisi p̄cedat ꝓtestatio: vt in.d.c.j. Idem dic in tercio casu. cum habitus est indistinctissimus. dummō fuerit assumptus a maiore.xiiij.annis. Nam si a minore non obligat quia p̄t p̄sumere se illum habitum portare sicut alij qui nō sunt religioni obligati.sed ducunt vitā cōem cum religiosis:vt ꝓbatur in.d.c.j.z plenius notat in.d.cle.eos.vbi vō habitus ꝓfessorum est distinctus tunc p ipsius delatōnem p triduum scienter factam.censet quis ꝓfessus.sed obligat religioni in genere:si talem habitū assumpsit infra annum ꝓbationis:vt in.d.c.constitutionem. Tercius casus est.si completo.xiiij.anno:p annum integrum in habitu indistincto cum alijs religiosis vitam duxerit. Et sic.xv.annū ibi ꝓpleuerit. De hoc dic vt s. dictū est. Quartus casus.si apparet eū absolute euidenter voluisse vitam mutare:vt in.d.c. nō solum.

¶ An autez hoc sit verum q̄ assumptio habitus nouiciorū.cum ꝓposito mutandi vitā z relinquendi seculū obliget quē religioni saltē in genere.ita q̄ amplius non possit redire ad seculum. difficultas est magna inter doc. Nam Inno.in.c.consulti.de

regula.tenet q̄ iste est verus religiosus. ⁊ q̄ matrimonium post ꝓtractuz nō tenet. Mouetur: quia istud ꝓpositum mutandi vitam cum sit quoddaz votū: solennizat̄ per susceptōnem ipsius habitus. Idem Hosti. ⁊ Vin. qui dicūt q̄ si iste habuisset vxorē incognitaz: potuisset vxor incōtinenti alteri nubere: quasi p hoc ꝓpositum solennizatū: cum susceptōne habitus fuerit dissolutum illud mr̄imonium nō ꝓsummatū: ac si religionem exp̄sse fuisset ꝓfessus. Et dicit Jo. an. hoc probari in. c. beneficium. de regula. li. vj. vbi dicit, beneficium illius qui suscepit habitum nouicioꝝ posse alteri ꝓferri si apparet euidenter eū voluisse vitā absolute mutare. Idem dicit Inno. in eo qui renūciauit seculo suscipiendo habitū religionis: vel si renūciauit ꝓpr̄js: vel emisit votū religionis suscipiendo habituz nouicioꝝ: votum est solennizatuz fm eum. Secus si vouisset nō comedere carnes: vel facere alia abstinentiam. Nam hoc casu p susceptōnem habitus nouicioꝝ nō solennizaret votū. Et sic sentit in effectu. q̄ votum alterius ex tribus substantialibus regule: solennizatur ex susceptōne habitus nouicioꝝ: vt sic amplius non possit redire ad seculum Et cum hac opinione transit. d. an. in. d. c. consulti. ⁊ fere omnes scribentes: vt recitat Panoꝝ. ibi. p̄ter. d. Mar. qui tenet istos nō esse veros religiosos: q̄ non possint redire ad seculum. Et per consequens teneret matrimoniū contractum per istos Mouetur: quia per susceptionez huius habit⁹ nō fit ꝓfessio tacita vel expressa: ergo votū nō est solennizatū quo ad dirimendū matrimonium post ꝓtractum. p. c. vnicum. de voto. li. vj. Et ita refert se ꝓsuluisse in facto. Nec ob. d. c. non solū. vbi tex. multū stringēs in materia equiperat ꝓfessuz tacite vel expresse. Et istum qui proposuit vitam absolute mutare: quia ille tex. soluz equiperat quo ad hoc vt neuter possit redire ad seculum. vnde fatēdum est istum de quo queritur non posse sine periculo anime sue redire ad seculū: sed debet intrare religionem: saltem latiorem. vt dicitur in dicto. c. consulti. Non tamen per hoc sequit quin matrimonium ꝓtractum teneat: licet penitentia sit sibi imponenda de transgressione voti. Tollitur enim primū votum: tanq̄ simpler p matrimonium sequens: tanq̄ fortius vinculū. vt in dicto. c. vnico. Et hec opinio satis placet Panoꝝ. p qua adducit vnam rōnem. Ad quam dicit se nō videre respōsionem. Votū non solennizatum quo ad dirimendum|mr̄imoniū post ꝓtractum nisi per professionem exp̄ssam vel tacitā factam alicui de religionibus approbatis. vt in. d. c. vnico. Sed certū est q̄ iste qui suscepit habitū nouicioꝝ nō fecit hanc ꝓfessionem: g̃ votū nō est solennizatū. Minor pbatur: q̄ ꝓfessio nō pōt fieri sine cōsensu monasterij ⁊ prioris. vt in. c. ad aplicam. de regula. Maz oportet q̄ intercedat ꝓsensus illius qui potest istū incorporare religioni. Sz monasterū dando habitum nouicioꝝ nō intendit istū recipere ad ꝓfessionem Immo vult experiri prius eꝰ mores: g̃ nō pōt dici istum fecisse ꝓfessionem etiā tacitaz ex illo ꝓposito: q̄ cū ista ꝓfessio sit quasi quidam ꝓtractus. Et hinc inde oriat̄ reciproca obligatio: nō pōt cōsistere ex pte vnius tm̄. l. in offitijs. ff. de ac. ⁊ ob. Mine est q̄ tex. in. d. c. nō solum ponit istum casum de q̄ queritur sepatum ab eo: in quo quis fecit ꝓfessionez exp̄ssam vel tacitam. Et p hoc infert q̄ iste non sit verus religiosus ex quo ꝓfessio sua tacite: vel exp̄sse nō fuit recepta a superiore: peccat tm̄ mortaliter stando in seculo. ⁊ nō intrando religionē. ex quo habuit animum ꝓpetuo mutandi vitam. Ratio est. q̄ ex tali ꝓposito videt deo vouisse. non tm̄ obligatur ad intrandum eandem religionem. sed pōt intrare etiam latiorem. hec Panoꝝ. Sed inuenio eundē Panoꝝ. in. c. fraturam. extra de voto singulariter limitantem hunc tex. consulti. Et hoc fm theoricaz sancti Tho. quam etiā sequit Archi. in. c. qui bona. xvij. q. j. videlz q̄ ad obligationem voti tria sunt necessaria. vidz deliberatio: ꝓpositum: ⁊ p̄missio. Et dicit Panormi. q̄ hec theorica destruit multas theoricas canonistarum: vel saltem oportet eas restringere. Nam Hosti. in. d. c. fraturam. et in. d. c. consulti. dixit q̄ si quis ꝓposito mutandi vitam suscepit habitum religionis. efficaciter est obligatus quo ad deum. ꝓpter ꝓpositum mutandi vitam. Nam cōtrarium pōt elici ex dictis be. Tho. vt nō sufficiat solum ꝓpositum etiā p̄cedente deliberatione. nisi sequat̄ p̄missio saltē eo: de facta. Et hoc multū placet Panoꝝ. ibi. naz. nō sequit. ꝓpositum firmiter in|aio aliquid deo dare: vel homini q̄ ob hoc sim obligatus ad dandū. ex quo illam rem nō p̄misi deo. vel homini. Et hec dicta beati Tho. tenet ⁊ refert Archi. in. d. c. qui bona. Oportet ergo restringere iura q̄ firmant sup ꝓposito obligationē vt intelligant de ꝓposito cum animi promissione. Etiā notabis q̄ sola p̄missio nō valet. nisi p̄cedat deliberatio cum ꝓposito. etiā respectu religionis. Sz contrariū senserit Jo. an. in. c. dudum. de cōuer. cōiu. Et ad hoc facit glo. singularis in. d. c. fraturam. que vult q̄ nemo ad aliquid se obligat. nisi habeat animū se obligandi. In voto enī deus vult hoiem voluntariū: nec votū obligat quē vltra cōsensum: sic iste qui intrat religionē. si nō habet animū obligandi se. absurdū esset dicere q̄ esset obligatus.

Quot autē modis inducat ꝓfessio tacita. ⁊ Rñ. Panoꝝ. in. c. ad nostrā. de regula. dicit. q̄ professio tacita q̃q̄ inducit p delationē habitus indistincti. dummodo portet p annum. Et talis ꝓfessio tacita obligat illi religioni in specie: vt in. d. cle. eos. Q̃q̄ sit ꝓfessio tacita p susceptionem habitus ꝓfessorum que inducit quinq̄ cōcurrētibus. Primo debet esse distinctus ab habitu nouicioꝝ. Secdo q̄ scienter fiat. hoc est q̄ sciat illum habitum soluz competere ꝓfessis. Tercio. q̄ volūtarius. Secus si inuitus vel ex metu. Quarto. etas legitima. scilicet. xiij. annorū. Quinto. q̄ p̄seueret triduo in delatione talis habitus. ⁊ talis ꝓfessio non obligat illi religioni in specie. sed in genere. quia potest trāsire ad aliam religionē etiā latiorē: vt pbat in. d. c. constitutionem.

Sed si querat: quare ecclesia dat istud triduum Rñ. Panoꝝ. in. d. c. ad nostram. q̄ hoc ideo est: q̄ posset dubitari quo animo fiat talis habitus susce

ptio. Ideo iura voluerunt prefigere terminū triū dierum. Sed in pfessione verbali nō requirit̄ perseuerantia tridui: quemadmodū nec in alijs votis. vt pbatur in dicto. c. pstitutōnem. Et notat Panor. vbi supra q̄ doc. excipiunt alios casus in quibus non requirit̄ pseuerantia tridui ad inducendam pfessionem tacitaz. Primus est si in infirmitate quis recipit habitum pfessorum. nam videt deliberate habitum suscepisse. allegant. c. sicut nobis. de regula. Secundus casus q̄n̄ prius quis voluit intrare religionem. Et demum intrat recipiendo incōtinenti habitum pfessoz. nam videtur deliberate fecisse. Sed panor. dubitat de vtroq; casu p dictum. c. pstitutōnem. vbi ponit ius nouuz circa istam tacitaz pfessionem. Et ad hoc vt obliget requirunt̄ illa quinq; de quibus supra. Et potius putat panor. requiri pseuerantiam tridui in infirmitate q̄ tempe sanitatis: cū infirmus turbet̄ propter molestiam morbi. ar. bonū in. l. cum antiquitas. C. de testa.

An antez reperiat̄ alius modus a predictis per quem inducat̄ tacita pfessio. Rñ. de hoc videtur casus q̄ sic in. c. vidua. de regula. Sed Panor. ibi hoc limitat dicens. q̄ ad hoc vt per exercitium aliquorum actuum quis dicatur pfiteri requirūtur plura. Primo q̄ sit novicius. i. q̄ intrauerit mōasterium animo vt efficeret̄ religiosus. Secundo q̄ sciebat illum actum ptinere ad professos tñ. Illaz data ignorantia cessat presumptio. Tercio q̄ spōte se ingesserit. Secus si per metū: vt in. c. j. qō me. causa. Quarto q̄ pseuerauerit postmoduz triduo in eo ꝓposito. Et hoc videtur requirere Jo. an. ar. dicto. c. ad nostram. vbi dicitur q̄ assumptio habitus professorum inducit pfessionem cum pseuerātia tridui: ergo idem eadem ratione dicendum in casu nostro. Sed. d. an. dicit q̄ in casu. d. c. vidua. non requirit perseuerantia tridui: quia de eo nulla fit mentio. Sed procedit text. quando duo concurrunt. viz assumptio habitus professoruz. et exercitium actus conuenientis professis. vnde hec duo simul juncta sufficiunt per se absq; perseuerātia tridui. Sed dictum Jo. an. ꝓcederet vbi concurreret alterum tñ. Et iste intellectus placet Panor.

An autem deferens habitum professorum si p testetur q̄ ob hoc nō intendit profiteri: valeat talis ptestatio. Rñ. Posti. dicit q̄ hic inducitur p̄ sumptio iuris z de iure: que nō admittit probationem in ꝓtrarium. Idem Archi. z Jo. mo. Cuz talis ptestatio sit ꝓtraria facto. z sic non iuuat. Sed Jo. an. vt refert Ge. in. c. j. de regula. li. vj. tenet q̄ ptestatio iuuet si fiat ex iusta causa. Idez Jo. de ligna. Et opinio ꝓtraria ꝓcedit. vbi ptestatio esset facto cōtraria: sed hic est declaratoria. vt in. c. cum ad. de consti. Et hoc credit Ge. verum: q̄ vbi factum est multipliciter intelligibile. z agens ptestatur q̄ nō facit actum ad finem illius: sed alterius: iuuat. Nam istud recipere habitum pōt intelligi dupliciter. s. q̄ facit animo profitendi. Scdo q̄ remanet ex protestatōne animo probandi. Idem tenet Panor. in. ca. ex parte. de regula. Secus dicit Panor. in. c. postulasti. eo. ti. in assumptione habitus novitiorum ptestationem nō fore necessariaz vt in. c. statuimus. de regula. Et sic habes conclusi ne. q̄ vbi habitus est indistinctus novitiorū z professorum. prestatio iuuat. Idem quando habitus est indistinctissimus. vbi autem habitus est distinctus. ptestatio non est necessaria. Ex quo infertur q̄ in ordine minorum novicius deferens habituz novitiorum vbi est distinctus ab habitu pfessorū in scissura z forma: puta. in banarola. quantocunq; tempore detulerit. nunq̄ dicitur expresse vel tacite pfessus. etiam si lapso anno nullam protestationem fecerit. Et sic libere ad seculum redire posset. Et satis novicius talis videtur protestari deferendo probationem. Ipsa enim banarola pro ipso protestatur. q̄ q̄diu illaz portauerit. erit novicius. Et sic non est obligatus religioni postmodum. est etiam aliud quod impedit. scilz distinctio habitus in scissura. z vtrunq; istorum per se sufficit ad impediendum pfessionem.

Utrum ad validitatem pfessionis tacite requiratur: vt intercueniat' psona que ipsum recipiat. An vo ipse novicius p se soluz possit pfiteri. Questio est pulcra z quotidiana. Rñ. Ge. in. d. constitutionem. dicit q̄ tota difficultas huius dubij videt cō sistere in hoc. An in pfessione que obligat in genere requirat̄ psona que possit incorporare in illā. Jit no. z Post. vident tenere q̄ sic. Sed Ge. videt casus in contrariū in. d. c. cōstitutionē. q: si recipitur habitus pfessorum in religione nō mendicantiuz infra annum pbatiōis. Ista obligat in genere: vt ibi patet. Et tñ nullus dubitat q̄ iste dans habitū isti nō pt incorporare in religione diuersa a sua. Et sic videt q̄ dictum Inno. z Post. debeat restringi q̄n̄ agit̄ de obligatione in specie. z tunc requirat̄ psona habens ptātem incorporandi. Si autē fiat actus inducens obligationē in genere. sufficit q̄ fiat in manib; alicuius habentis administrationez religiosam. Et istud videt sensisse Lap. Abbas. Et posset assignari rō diuersitatis. q: q̄n̄ agit̄ de obligatione in specie. monasterium est obligatum pfitenti ad alimēta z alia sibi necessaria de accu. ex pte et qō ibi notat̄. vnde oportet q̄ illa obligatio cōtrahatur p habentē ptātem. de rescriptis edoceri. Sz q̄n̄ obligatio fit in genere. tunc ex parte ꝓmittētis qui potest se obligare surgit ligamē. sed ex parte recipientis nō quo ad spēm. sed in genere. vnde postea requirit̄ q̄ alius habens ptātem recipiat illuz in specie. Et sic recipiens in genere non incorporat in specie. An incorporatōne autem generis sufficit q̄ pōt alicui administrationi. Nec Ge. Prima tñ opinio videt rōnabilior z cōior. quam videt approbare Panor. in. c. porrectum. de regula. Et p p̄dicta pōt solui questio quotidiana. Quid de illo novicio qui ignorante p̄lato gestauit habitum pfessorum: vbi est distinctus ab habitu novitiorum. z illum portauit z suscepit sponte ac scienter. cum etiam esset etatis debite: vel talem habitum suscepit. vt supra ab aliquo fratre pnato ignorante p̄lato. et illum portauit per triduum z plus. An p huius modi delationem inducatur professio tacita. Et p

predicta dicendum q̄ nō. vt notat Panor. in. d. c. porrectum, quia quis nō potest seipsum incorporare religioni. Sed oportet q̄ p habentem potestatem incorporet. Sicut nō potest quis baptizare seipm nec sibipsi offerre bñficia: nec monachi pñt aliquez recipere ad pfessionez tacitā vel expressam. Similiter nec alia psona priuata. Conclude ḡ q̄ ad validitatem pfessionis requiritur vt sit qui possit et velit pfessionem recipere z eā de facto recipiat.

¶ Sed querit de alia qōne quotidiana. An pfessio expressa facta infra annuz pbatōnis in regula mendicantium obliget religioni in genere. intantum q̄ ptrahens mrimoniuz postea non teneat: Rñ. Glo. in dicto. c. pstitutiōez. dicit q̄ votum est solennizatū in genere. Sed Aap. ab. vt refert Be. in. d. c. pstitutōnez. dicit. hoc veruz quando is qui ingredit: vel vouet intendit in genere: nō autez in specie se certo loco z ordini obligare: quia tunc secz nam tūc si vellet posset etiam mrimoniū ptrahere vel saltem si ptraheret nō dirimeret post ptractuz Et de hoc crederetur sibi fm Joh. an. de regula. c. consulti. z Guil. z Archi. vnde ꝯclude q̄ si tempe emissi voti vel facte pfessionis: expressit vouēs vel pfitens de certo loco z ordine. stabitur expressioni si probetur. Ita q̄ si ibi esse non poterit: nec in specie: nec in genere ordini erit obligatus. z matrimonium contrahere poterit. z cōtractum tenebit. Si autem aliud non expressit: vel si expressit non pbatur: stabitur dicto suo in foro anime: non autez in foro ptētioso: nisi forte hoc iuraret delato sibi iuramento: z aliter pbari nō posset. vnde tūc nec contrahere poterit: z si ptraxerit non tenebit. hec Be. Et sic ex predictis patet q̄ pfessus expresse in religione mendicantium infra annum: si non intendebat se obligare: nisi illi quam professus est: non tenetur nec illi quam professus est: nec alteri: sed libere potest redire ad seculum. Si vo intēdebat se obligare saltem vni in genere: sic non potest redire ad seculum. Si tamen contrahit fm quosdam tenet matrimonium: quia tacita professio nō prohibetur in religionibus etiam mendicantium: vt in dicto. c. non solum. sed solum expressa. Igitur quando habentes potestatem incorporandi sunt passi vt tacite profiteretur: se obligauerunt illi: licet ipse ex beneficio iure non sit preesse obligatus illis. Sed quando expresse professus est in religione mendicantiuz: non fuit qui posset eum recipere. contradicente dicto. c. non solum. ergo nō erit religiosus: cum nullum habeat monasterium sibi obligatum. Communiter tamen a docto. tenetur quando quis non se obligauit per talem professionem certo loco vel ordini: sed in genere sic. q̄ talis non potest contrahere matrimonium. et si cōtrahit: matrimonium est nullum. Et hoc idem videtur tenere Panor. mita. in. c. q̄ in insulis. de regula. vbi dicit q̄ si papa aliter non prouidisset: ille nō tm̄ fuisset obligatus religioni in genere: z etiaz in specie. Et hoc videtur tutius.

¶ An autem solus abbas sine consensu sui capituli possit aliquem recipere ad professionez: Rñ. Panor. in. c. ad apostolicam. de regula. dicit insp̄ ciendam esse primo consuetudinem. vt dicit ter. in c. fi. de regula. li. vj. Sed vbi consuetudo cessaret. credit q̄ abbas debeat hoc facere cū consilio capli p id quod habetur in regula monachoz: vbi dicitur q̄ precipua debet abbas explicare cum consilio capituli. Sed negari nō potest q̄ creatio monachoz non sit quid precipuum. Ex quo infertur q̄ de iure cōmuni non valet monachi creatio p abbatem facta sine consilio cōuentus. nam vbi requiritur a iure cōsilium. nisi adhibeatur: actus est nullus. vt est text. notabilis iuncta glo. in. c. nouit. de his que fi. a pla. Fateor tamen q̄ non tenet abbas sequi consilium eorum: sed satis est requirere z expectare responsum. de hoc vide s. Consilium.

¶ Sed dubitatur de epo: an possit aliquem recipere ad professionem: Rñ. In noc. tenet q̄ sic: adeo q̄ iste erit verus religiosus: licet non intret monasterium: nec profiteatur certam religionem. sed poterit stare in domo priuata sub obedientia epi. et ab eo pfigetur certa regula: vel certus modus viuēdi Allegat. c. si vir. xxvij. q. ij. Secus dicit in alijs platis inferioꝛb. faret tm̄ q̄ faciens pfessionē in manu alterius: aut qui se obligat ad intrandū religionem. nō tm̄ adhuc votum est solennizatū: sed imperfect. Et cum his dictis cōiter transeunt doct. in. c. porrectum. de regula. vt notat Panor. ibi. Sed. An. sentit q̄ cum recipit talis pfessio ab epo: q̄ votum nō est solennizatū: adeo q̄ impediat z dirimat matrimoniū post contractū p. c. vnicū. de voto. li. vj. qō placet Panor. Item Panormi. dicit se non videre q̄ iste sit verus religiosus: z putat q̄ omne votū di simplex respectu dirimendi matrimoniuz post contractū: nisi pfessio fiat in aliqua de religionib approbatis: vt in. d. c. vnico. Nec videt q̄ ista possit fieri nisi ab abbate: z fratribus recipiatur Nam solus eps nō pōt quē incorporare alicui religioni inuitis fratribꝫ. q̄ regula approbata p ecclesiā contradicit. vñ putat Panor. q̄ in materia stricta appellatōe religiosoꝝ non venirent isti qui pfessi sunt in manib epi tm̄. hec Panor. Et in pdicto casu debem? attēdere. an iste qui facit pfessionē esset exemptus a iurisditiōe epi. z tunc talis pfessio nō valeret. Secus si nō esset exēptus. q̄ tunc valeret: q̄ recipe ad pfessionē depēdet a ptāte supioritatis nō a ptāte clauiū: vt notat Be. in. d. c. cōstitutionē

¶ An aūt in actu pfessionis requirat certa forma pfitēdi. qua nō fuata corruat actus: Rñ. Panor. in. d. c. porrectū. dicit q̄ ꝛ in regula monachoꝝ vel alioꝝ religiosoꝝ ponat certa forma circa pfessionis actū. tm̄ valet pfessio q̄ quecūq; verba facta. nō seruata forma regulari. cū eā obligatio dirigat in deū: defect? forme nō dz viciare actu. Sicut dicimus in excōicatōne. nec de necessitate requirit aliqua scriptura.

¶ An aūt pfessio possit fieri p procuratorē: Hec. q. de facto accidit. Et cōcludendū videt q̄ sic. nā quilibet actus explicari pōt p procuratorē: nisi exp̄sse sit a iure phibitus: vt in. l. j. §. vsus. ff. de procur. z in regula. Pōt quis. in. vj. Sed hoc nullibi spāliter p

bibēt ergo ꝛc. Nono: ptz discurrendo dicta iura. ac.l.pomponius.ff.de.pcu.ac.c. qui ad agendum de.pcu.li.vj: vbi per glosas multi casus excipiunt Inter quos noster casus minime reperit. Excipiunt tamen pniam.quaz per se quisqz suscipere dz de pe.di.j.quem penitet. Idem de adulto qui baptizat.qui non potest constituere ꝓcuratorem ad rñdendum ꝓ eo. sicut fit in paruulis. ꝫ debet per seipsum rñdere per tex.singularem in.c.cum.p pulis.de ꝓse.di.iiij. Idem puto in omnib sacris: maxime vbi impunit caracter. q̄ quilibet xp̄ian⁹ p seipsum suscipe dz.

¶ An aūt ꝓfessio possit rata haberi. puta. Quis frater recepit aliquem ad ꝓfessionem nō habens mandatum a superiore. An sufficiat ratihabitio ipsius superioris. Respondeō.d. Jo.anto.in.c.insinuante.qui cle.vel vo.fm.d. Lar. concludit q̄ sic. Idem tenet Astesā.li.j.ti.xx.ꝛ refert Inno. tenere extra de regula.ca.porrectum.q̄ de mandato abbatis: secularis clericus: vel laicus sufficeret. Et idem etiam esset si sine mandato: nomine tamen eius fecit ꝛ postea ratum habuit. Sed anteq̄ ratificet: votum solenne non erit: nec matrimoniū postea cōtractum dirimit.

¶ Et per predicta soluit questio quotidiana. qui dam religiosus induit quosdam iuuenes ad religionem: non habens licentiam recipiendi fratres ad ordinez. Nunq̄d predicti sint reinduendi a superiore. vel ab eo q̄ habet licentiam recipiendi ad religionem. An vo sufficiat ratihabitio superioꝛ. Q̄ dicendum videtur a simili q̄ sufficiat ratihabitio.

¶ Pone.est consuetudo in aliquibus monasteriis q̄ non fiat aliqua ꝓfessio.nisi q̄ in suo ingressu ꝓmittit suo prelato obedientiam inter manus Respondō.fm Directo.q̄ non dicit expresse professus.extra de sta. mona.cum ad monasterium. Idem Guil'.in Specu.licet Inno.dicat contrarium in ca.consuluit.qui cle.vel vo.vbi dicit q̄ si talis renunciat ꝓprie voluntati.ꝛ omnia in voluntate abbatis committit: obedientia talis ꝓ ꝓfessione sufficeret.xij.q.j.nō dicatis.de hoc vide s. Impedimentum.iiij.ꝛ dic vt ibi.

¶ Quid dicemus de fratribus minoribus. quibus regula sua precipit.vt dicant volentibus ingredi eoꝝ religionem: vt vendant omnia bona sua.ꝛ ea studeant pauperibus erogare.ꝛ per consequens renunciare seculo. Et sic omnino vt vitam mutent.quod videtur contra dictum ca. nō solum. Quidam dicunt q̄ dicta verba regule non sunt sic accipienda vt ex his volentes ingredi cogantur vel inducantur ad distributionem faciendam infra annum.alis locum haberent pene dict. ca.non solum. Sed vt eis ostendatur q̄ illud debent agere ante ꝓfessionem omnino. si per prius ꝓprio motu non fecerint. Posset tamen aliter dici q̄ dictum ca. non solum. loquitur de eo qui iam ingressus est religionem vt patet ibi. nec constitutum infra huiusmodi annum aliquatenus impedire.nam postq̄ ingressus est. nihil infra annum debet fieri de predictis. Secus credo ante ingressum: vt tales possint induci ad distribuendū bona sua ꝛ ordinare facta sua. Et hoc intendit regula cum dicit. Dicant eis verbū sancti euangelij. q̄ vadant ꝛc.ꝛ postea debent ingredi religionez. Et sic nulla est contrarietas inter regulam ꝛ dictuz.c. non solum.

¶ An autē in fine anni possint induci ad condēdum testamentū. et disponēdum de factis suis et rebus: Credo q̄ sic: si bene inspicitur mens.d.c. non solū.que mens ꝛ ratio cessant in fine anni: cū oīno ille si disponat velle permanere in ordine minoꝝ: illud idē est executur⁹.

¶ Pone aliquis novicius stetit i monasterio per sex mēses: deinde exiuit ꝛ facto aliquo intervallo: iterū rediit ꝛ stetit per alios sex menses: quer nūquid dicatur cōpleuisse annū: vt sic licite possit recipi ad professionem. Et hec questio habet dubitationem respectu mendicantiū.nam ꝓfessus apud eos ante annum ꝓbationis non obligatur eoꝝ religioni: sed religioni in genere. vt in dicto.c.non solum. Et sic oritur dubiū: nūquid talis professus post annū fit obligatus eoꝝ religioni: Rñ. Bar. bri. vt refert Panoꝛ.in.c.ad apostolicā.de regula. disputauit ꝛ tenuit hoc sufficere. Et eum sequitur glo.in regula eum qui.de re.iuris in.vj. Nam videtur satisfactuz iuri: exquo stetit per annum. licz nō continuū. Et hanc opinionē sequitur Spe.in ti.de sta.regula. Sed Jo.de ligna.tenet contrariū quonia intermissio temporis minuit aspritatem regule.nam certum est grauius esse abstinētiam ducere p annum continuū q̄z per annū interpollatū ergo nō perfecte expertus est illaz regulam. Item iura que faciūt mentionē de certo tempore: debēt intelligi de tempore ꝓtinuo: quia regulariter oīe tempus debet esse cōtinuū: vt notat glo.sup Ricā de va.ꝛ tē.pōs. Et hanc opinionē Panoꝛ.putat veriorem: ꝛ eaz apte tenet Bar.in.l.interdū.§. quotiens.ff.de publi.per illum tex. Nam seruus dicit ibi novicius qui non stetit in vrbe p annū ꝓtinuū facit qō notatur in.l.vbi fideiussoꝛ.ff.de solu.vbi formaī questio notabilis. Pone. Statuto caueī q̄ bannitus a.ī.libris.s. possit impune offendi. nūquid bānitus ꝓ.l.libris respectu vnius debiti ꝛ p aliis.l.respectu alterius debiti possit impune offendi. Et concludit ibi q̄ nō: qz exquo sunt diuersa debita nō debent ꝓiūgi ad faciendū vnū totum. Et sic est ibi casus in quo.l.et.l.non faciūt ℓ. Ita videtur dicendū in materia nra.naz ꝓpter intermissionē temporis diuersificant mores ꝛ opa hominū: vt in.l.si nō sortem. §. libertus.ff.de ꝓdi. inde. Et hec notabis: qz faciūr ad multa. Idē etiā dicendū si talis novicius nunq̄ deposuisset habitum religionis.ꝛ quotidie ieiunasset.exquo in illo intervallo non stetit sub iugo obediētie: quod est potissimum inter austeritates regule. Sed potiꝰ stetit in spiritu libertatis. Et potuisset cōmittere multa mala.

¶ Utrū novicius possit eligi in prelatū: Rñ. ad abbatiā: vel ꝓlaturam religionis eligi nō pōt: nisi exp̄esse ꝓfessus. Ad episcopatū vo dū modo alis sit idoneus eligi potest etiā novicius. extra de elec.

c.nullus.li.vj. Que autem sit ratio diuersitatis inter expresse pfessum: z tacite quo ad primū casum dic fm Dir. qz professus expresse facit pfessionez sed pfessio tacite fit a iure. extra de regula. vidua. et.c.j.eo.ti.li.vj. vnde magis nobile est qđ facit sibi homo qm illud quod sibi fit. Sicut ē magis meū quod acquiro me opante qm quod habeo ex alio. vnde pfessio tacita est iuris. Et sic ab alio habita. pfessio vo expressa est homis: quā habet homo ex suo actu que habetur ex regula quam profitet. Et sic exp̄sse pfessus potest eligere et eligi. Sed tacite pfessus pōt eligere z nō eligi. vt dicto.c.null⁹. z.c. indēnitatibz. de elec.li.vj.

¶ Utz nouicius possit ordinari. Rñ. fm Ray. z Gof. nec primā tonsurā: nec aliquem minorem ordinem debet recipe.

¶ Utrum nouicius obligetur ad p̄cepta regule. Respondeo qz non: nisi eo modo quo alij christiani.

Nuptie.

Utrum secūde nuptie sint benedicēde. Rñ. fm Panor. in.c. vir. extra eo. per tex. illū. qz si alter ex cōiugibus fuit al's benedictus. non debent cōiuges de nouo benedici. Et sic videt ar. optimū. qz p̄ius al's benedictus in primo matrimonio: cōmunicat benedictionē suā secūde vxori. vnde tex. ibi dicit. qz sunt bñdicti: licz alter eoꝝ tm̄ fuerit benedict⁹: sicut in simili dicit de oleo benedicto z̄c. Incōtrarium tamē facit: quia maritus. licz cōmunicet vxori actiones suas: non tamen passiones: sed verior ratio videtur qz cuz ista bñdictio sit cōmunis marito z vxori: ex quo alter fuit benedictus. nō debet benedictio iterari: quia iteraret in persona al's benedicta.

¶ Quid autem si virgo ducit in vxorem a transeunte ad secūdas nuptias. An tales nuptie debeant benedici. Rñdeo fm Panor. qz nō. nisi subsit consuetudo quā papa scit z tolerat. Et hoc procedit in sacramētalibus: vt ad inducendā consuetudinē requiratur tacitus p̄sensus pape. In alijs secus vt dictum est s. Consuetudo. Idem tenet Dir.li.j. vbi dicit qz nō obstat. si quis dicat qz i dicto casu bñdictio cadit tm̄ super mulierez: qa quo ad hoc nō ad imparia iudicantur: nec mulier sine viro benedicit. Immo benedicit p̄pter fragilitatē qz viro copulatur. Ideo dicit. d.c. vir. siue vir siue mulier al's accepit bñdictionē: nō debet bñdictio iterari. Cōmunis est enī vtriqz: nec vnus sine altero eam recipe pōt. Et ideo si alter eoꝝ secūdo contrahat non dabit bñdictio: qz caro bñdicta trahit ad se nō bñdictā vt sit tota sil'effecta p carnis copulā. Sed de hoc dic vt dictū ē p Panor.

¶ Quid si duo ptrahāt matrimoniū z bñdicant ambo: deinde ante p̄summatū mr̄imoniū fert diuortiū p̄pter impedimētū p̄sanguinitatis vl'aliud canonicū z vterqz ipoꝝ vuolat ad secūda vota. nūquid bñdictio dabit in istis secūdis nuptijs. dicit Io. qz nō: qz bñdictio spūalis est tāte efficacie qz semp trāsit: nisi inueniat obicem ptrarie voluntatis. ex de bap. maiores. etiā si p risum vel iocū fiat benedictio. ergo semel recepta amitti non potest. ex de diuor. quanto.

¶ Quid autem si duo ad secunda vota transeūt qui tm̄ nunqm̄ fuerūt benedicti. Rñ. Dir. qz tales poterūt benedici: vt apparet ex p̄dictis. qz non est vis in bigamia qz potius in benedictione ne iteret. Et vt habes sū marie noticiam de p̄dictis. dic qz qñ secunde nuptie sunt secūde ex pte vtriusqz. vel ex pte mulieris tm̄. nullo modo debent benedici. Sz si vterqz vel saltem mulier al's fuit benedicta. Sz qñ sunt secūde ex pte viri: tunc pōt benedici. qz aliquo modo ibi fuit significatio. quia xp̄c z si habet vnam ecclīam tm̄: z sic vnam sponsam: hz tm̄ in vna ecclīa plures psonas desponsatas. Sz anima non potest esse alterius sponsa qm̄ xp̄i. Et ideo qñ nuptie sunt secunde tm̄ ex parte viri benedicunt. non autem quando sunt secunde ex parte mulieris p̄pter defectum sacramenti. Et hanc opinionem tenet Thomas. Et credo qz p̄muniter fuit Qui opi. p̄sentit glo. in dicto ca. vir. dicens. qz tales secunde nuptie benedici possunt si hoc habeat p̄suetudo loci. Et iō in p̄dictis tute possumus seq̄ p̄suetudinem loci.

¶ Sacerdos benedicens secūdas nuptias suspēdi, dz ab officio z beneficio z mittendus est ad sedem aplicam. Et fm communiter doct. ista pena non infligit ipso facto. Et dicit Panorm. qz hodie attentis circūstantijs z loci p̄suetudine. dz imponi pena arbitraria.

¶ Mulier nubens infra annum lugubrem infamiam non incurrit. vt ex de secundis nuptijs. c. super. Et illico post mortem mariti solvit mulier a lege ipsius. vnde in alio seculo non recognoscit se p̄ p̄iugib⁹. nec si resurgeret maritus esset amplius maritus suus. Et hoc nō obstante posset alteri nubere. d.c. sup.

Utrum pene que apponūt per leges ciuiles mulieri transeunti ad secunda vota sint correcte p̄ius canonicum. Respondeo. Bart. in.l. si qua mulier. C. de secundis nuptijs. dicit. qz pene que imponunt mulieri: qz nubit nimis festinanter: sunt correcte. hoc est: qz nubit infra annum luctus. ꝫ pene que imponunt. ideo quia nubit secundo. iste non sunt correcte. Idem tenet Panormita. in ca. fi. de secundis nuptijs. vbi dicit. qz pene apposite fauore filioꝝ. vt sunt ille que apponunt mulieri trāsiunti ad secundas nuptias non sunt sublate. qz non sunt apposite in odium ipsius matrimonij: ꝫ fauore filioꝝ.

Oblatio. An parochi/

anus ex p̄cepto ecclie teneat sub alīq pena diebz solēnibz dūicis facere oblationem suo p̄sbytero. Et an ad hoc possit cogi. Et vi qz sic. de p̄se. di. j. omnis xp̄ianus. iuxta illud Exodi. Non apparebis in conspectu meo vacuus. hoc etiam tenet Host. in sum. Idem Innoc. sup rubrica de parochijs. Et sic videt parochianos posse cogi ad oblationem: maxime si sacerdos est pauper. Sed contrarium arbitror. nec illa iura

allegata continēt in se ꝓceptum: sed solum consilium. vt tenet glo. in. d. c. omnis. Ibi non apparebis in ꝓspectu meo vacuꝰ. s. a bonis operib. vt si illa auctoritas intelligat vt iacet: dicit glo. q est consilium. Et hoc idez tenet Archi. ibi. In aliquo tamen casu oblatio esset de ꝑcepto. s. quando sacerdos est pauper ita q de eius reddit⁹ viuere non posset. Et hoc tenet glo. ibi. z fm Ray. oblatōes que ex deuotione z voluntate fiunt in festiuis diebus non sunt debite nec possunt de iure peti. Idē Jo. an. qui refert opinionem san. Tho. scōa scōe q. lxxxvj. vbi ꝓbat oblationes fore voluntarias. non ex necessitate indictas. Idem videtur tenere Jo. de li. Et vbi sacerdos egeret: non potest etiam sacerdos subtrahere diuina sacramenta parochianis suis nolentibus offerre quando eget. sed superioris officium implorare debet. videlicet episcopi.

¶ Quid autem si ciuitas est solita oblationem facere. vel certum qnid dare alicui ecclesie. An ꝑ statutum possit illud mutare. Respon. Panor. in. c. abolende. de sepul. de mente Bar. in. l. ꝓuilegia ff. de sa. san. ec. dicit per tex. illum q non vbi dicit q ea que ab antiquo solita sunt ecclesijs z mīstris tribui: non debent aliquo modo immutari. Ex q̄ infert Panor. q senenses non possunt tollere per statutum quominus oblatio solennis solita in assumptione beate Marie fieri tollat. Idem quasi in similib⁹ terminis sentit Ludo. ro. in suis singularib⁹. vbi querit pone q populus huius ciuitat⁹ ꝓpter deuotionem consueuit a longo tempore: cuius ꝯrium memoria hominum non existit relicta ꝙ male ablatis conuertere in vtilitatem alicui⁹ ecclesie. An ciuitas possit facere statutum q talia relicta conuertant in vtilitatem alterius ecclesie. Et concludit q nō. Et duplex est casus fm eum. Primus in. c. ad aplicam. de sꝙ. Secundus in. c. via. de loca. Allegat Bart. ad hoc in. d. l. ꝓuilegia. z Jo. an. in addi. Spe. Nota etiam vnum singulare fm Panor. sup rubrica. de parochijs. z in. c. pastoralis. de his que fiunt a ꝓlatis. q ecclesia parochialis fundat intentionem suam de iure communi super omnib⁹ obuentionib⁹ z oblationibus spūalibus contingentib⁹ infra parochiam suam. Ex quo infert fm Hosti. q omnes decime z oblationes: que fiunt infra parochiam. cedunt ecclesie parochiali. Ex quo infert q si capella vel altare est infra parochiam alicui⁹ ecclesie: oblationes ibi facte nō cedunt capelle: sed ecclesie parochiali. Infert etiam. d. an. q si oblatio fit imagini depicte in aliquo muro infra limites alicui⁹ parochie: cedet ꝓsbīo parochiali. Vaz si oblationes facte capelle seu altari cedunt ecclesie parochiali. z nō ꝓsbytero capelle. fortius oblationes facte imagini que est depicta in muro pūati. nam locus non est capax horum iurium spiritualium. nec fiunt domini pūati. Et per hoc etiam potest dici q si celebrāti intra ecclesiam alterius vel parochiam fient oblationes: cedunt rectori ecclesie z nō celebranti. Et hec no. q quotidie accidunt.

¶ An autem laici possint ꝓscribere. q in festo purificationis ꝓsbyter debeat eis dare candelas benedictas z de cera noua⁹. Videtur q non: quia per eam videtur grauamen ecclesijs indici. vt de cōsue. c. j. Et videtur ecclesia submitti laicis. quod est ꝓhibitum. de re. eccle. nō alie. c. ij. in sexto. Nō pescenda quidem sunt iura laicorum z restringenda: cum sunt ecclesijs z clericis iniuriosa. extra de imu. ecclesiarū. clericis laicos. li. vj. Et quia soli patroni vident esse ꝓuilegiati. vt census. seruitus. vel tributum eis ab ecclesia reddatur de iure patro. c. preterea. Sed contrarium tenet Fede. consilio. clv. quia talis consuetudo est modicum ꝓiudicialis. et per eam inuitant z animant feruentius laici ad deuotionem ecclesiarum z diuini cultus z iura ecclesie fauorabiliter ꝓsequēdum: ergo tanq̄ fauorabilis amplectāda est z ampliāda. de consue. cum olim. de testa. c. j. Et de pnuil. in his. Et prima facie credo q talis consuetudo sit pscriptibilis spacio. xl. annorū cū titulo vel spacio tanti temporis q non sit memoria incontrarium sine titulo: iuxta illud quod notat Archi. et Jo. an. in nouella. de elect. c. generali. lib. vj. Nam video q parochiani possunt pscribere ius patronatus. qđ plus est: vt notat Jo. an. de regu. iuꝰ. quod alicui. libro. vj.

¶ Consuetudo est in ecclesia sancti Laurencij. q archipresbyter habeat oblationes dñicales. et sacrista eas que fiunt in festo sancti Laurencij. Cōtingit q festum sancti Laurencij venit die dominico. Quis habebit oblationes⁹ Rñ. Bar. in. l. ꝓconsul. ff. de off. ꝓconsul'. per. l. illam concludit. q oblationes sunt archipresbyteri. Nam maior ē dominica q̄ aliud festum. z inspicit potius qđ est naturale q̄ accidētale. Et sic potius inspicit dies dominica q̄ festum sancti Lau. Facit ad idem. l. dies festos. C. de ferijs.

Oleū sanctū siue chrisma. In die cene dñi ꝙ episcopos triplex oleum consecrat. Primū z principale ē sacrum chrisma. s. ex oleo z balsamo. z cum isto benedicūtur fontes baptismales. Item calix z patena. Itē ꝓsecratur ecclesia z etiaz altare. Item puer postq̄ baptizatus est ūngitur in vertice z i fronte. Item iungunt episcopi qñ cōsecrant in capite z in manib⁹. Itē omnes fideles qñ recipiūt sacramentū cōfirmatiōis. Et istud chrisma annuatim renouari debet. Secūdū dicit oleum cathecuminorū: siue oleū benedictū: siue oleum sanctum. Et isto vngitur puer qui debet baptizari in pectore z inter scapulas. Item vngūtur man⁹ eius qui ordinatur sacerdos. Itez inungūtur tam ecclesia q̄ altare ante chrismationē et confirmationē. Item inungūtur reges z principes in brachio siue i humero. Tercū est oleum infirmorū quo vngūtur infirmi in extrema vnctiōe. vt extra de sacra vnc. c. vnico.

¶ Sed nū quid possint hec olea alio tpe ꝓsecrari Rñ. sanctū oleū z chrisma debet i die cene confici de alijs aūt nō inuenit ꝓhibitū.

Opinio. Utrum auditores diuersorum magistrorum tenentiū diuersas opiniones excusentur a peccato: si teneant opi. suorum magistrorū? Rñdeo fm Tho. in quolz. Si diuerse opiniones doctorum sacre scripture non pugneant ad fidē z bonos mores: absq; periculo auditores vtranq; opi. sequi possunt. In his vo que pertinent ad fidem et bonos mores. nullus excusatur si sequatur erroneam opinionē alicuius magistri. In talibus enī ignorantia non excusat: alioquin immunes fuissent a peccato: qui secuti sunt opi. hereticorum. concordat Monal. qui addit q; in dubijs non generatur aliquod preiudicium veritati: cum inter diuersas opiniones a magistris approbatas: illam quis amplectī que sibi magis videtur consona rationi. hoc etiam addit. q; quādo sunt diuersa iura et opiniones. s. nō contra deum z bonos mores: humaniora sententia est pferenda ceteris paribus. extra de transac. c. fi. ff. de legi. l. benignius. Als vo standuz est illi que meliori innititur rationi. extra de fer. capellanus. vbi singulariter dicit Panor. q; inter plures opiniones illa sequēda est: que innititur meliori z subtiliori rationi. Non ergo debet haberi respectus ad qualitatem persone illam opinionem fouentis: sed ad illam rationem. Quod facit contra illos qui dicunt in receptione opinionū sequēdam semper esse opinionē glo. quod nō placet Panor. pro hoc est ter. notabilis in. l. j. ff. de ve. iu. enu. dum dicit q; sepe vnius z deterioris sententia potest et multos z maiores in aliqua parte superare. Sic ḡ non sequēdam multitudinem sequētium vnam opinionem vt dicit ibi ter. p hoc vide notabiliter Jo. an. in. c. j. de cōsti. vbi dicit cōmunē opi. sequēdam: nisi notorie male dicat: vel rationabiliter cōuinci possit. qō bonus iudex acutissimi ingenij estimabit. et facit. d. l. j. vbi videtur hoc probari. Et hoc semper tenementi. Nam iudex potest interpretari legem seu canonē: quo ad causam coraz eo vertentē. Et notabiliter dicit Inno. in. c. cum speciali. de ap. Item nota fm Imolam in. l. si finita. ff. illud. ff. de dā. infec. q; in difficultatibus et opinionibus docto. plurimū cōferunt distinctiones Ideo in dubijs statur doct. distinguēti. l. adeo. ff. cuz quis. ff. de acqui. re. do. et. c. litteras. de re. spo. et. c. querenti. de offi. dele. vide etiam notabile dictū Postiē. z Jo. an. in. c. j. de priuil. li. vj. vbi dicunt q; si quis referat opiniones cōtrarias: prout cōsuevit: videtur vltimaz sequi si aliter nō firmat aliam opi. Idem Bal. addens q; vltima opinio corrigit primā correctione probabili: non necessaria. Et predicta cōcludendo semper habemus sequi opinionē cōmunē. Nam si quis iudex spreta opinione cōmuni: secuq; fuisset opinionē aliquorū aliorū doc. nō bene intelligētium: puniretur in sindicatu: sed mitius: vt notat Bar. in. l. fi. ff. de pe. iudi. qui male iu. Si vo neutra earū opi. sit cōmuniter approbata: q; pro vtraq; pte sunt opi. famosissimoz doc. tūc iudex sequēdo aliquam ipaz opi. nō tenebit i sindicatu fm q; voluit Inno. in. c. ne innitaz. de consti. quem sequit Bar. in. d. l. fi. Quod dic vez fm Inno. ad hoc vt iudex non puniat in foro seculari. Secus in foro conscientie. quia licet sint varie opiniones: tñ debet eligere eq̄ orem fm eius pscientiam. Als quo ad deum puniret. Et vide qō notanter dicit Bal. in. d. l. fi. q; iudex qui tenet nouas opiniones. dicit facere ipz impericiam z punit de imperitia. Et hoc facit p illos: qui querunt sibi adimplere capita de casibus singularibz z dimittunt regularia. quia cadunt in latam culpam fm Bali. per ea que habent in. l. latam culpam ff. de verbo. sig. Et fm Jac. but. quando te culpe. ff. de verbo. sig. Et fm Jac. but. quando cum opi. glo. est aliquis solennis doctor. tunc illa opinio dī pmunis. Et potest cum bona pscientia sequi. Et sic faciunt iudices ecclesiastici maxime in causis matrimonialibz.

Ordo primo. communiter. Quid sit. Rñ. fm magistrum senten. est signaculum quoddam in quo spiritualis potestas traditur ordinato ad officium.

Utz prima tonsura siue corona sit ordo. Rñ. si loqmur de ordine inqntū est sacrm z imprimit caracterem: sic tonsura nō est ordo. Si vo loquamur de ordine nō vt est sacrm: sz largo modo p deputatione ad diuinum cultū. sic ordo est z ita nominat. extra de eta. z qualī. cum pticingat. Non est ergo prima tonsura pprie ordo: sz dispositio ad ordines.

Utz psalmistatus sit ordo. Rñō. in. c. clerosxxj. di. psalmistaz? secūdus ab ostiario inī ordines ponit: nō q; sit spālis ordo sz qz est officium ordini scz lectoratui annexum. xxiij. di. psalmista. Hinc qz psalmi cū cantu pnūciant. iō lector dī psalmista z cantor. qō est q̄ddaz offm inter ordines.

Quot sunt ordines. Rñ. fm Tho. si pprie accipiam? ordines inqntū sunt sacra: septez sunt. q̄tuor. s. miores. vt ostiari?. lector. acolit? z exorcista. z tres sacri. s. subdyacon?. dyacon?. z pbr. Si vo largo mō sumam?. addet minoribz prima tonsura. siue psalmistatus fm quosdam. Sacris vo addet episcopatus. Qui tamen vtrum sit ordo habes in. ff. se.

Utz epatus sit ordo. Rñ. fm Tho. ordo pōt accipi dupliciter. vno mō fm q; est sacrm. z sic omnis ordo ordinat ad sacrm eucharistie. vñ cū epūs nō hēat q̄tū ad hoc ptātem supiorē sacerdote: epatus nō est ordo. Alio mō pt psiderari ordo fm q; est offm q̄ddaz respectu q̄rūdaz actionū sacraz. z sic cum epūs hēat ptātem in actionibz ierarchicis respectu corpis mystici. s. sacerdotē: epat? erit ordo. Et isto mō loquunt quandoq; iura. vt cum dicit q; non potest pmittere ea que sunt epalis ordinis nisi epo. ex de pse. ec. aqua.

Utrum ordo sit vnum sacramentum. Respon. fm Pe. vnum est non vnitate indiuisibilitatis sicut punctus. nec continuitatis sicut linea. nec perfectione vni? forme sicut corpus animatū sz est vnum pfectione vnius finis. q; cum constit

duatur extra diuersis ordinibus specialibus omnes ordinant ad vnum actum.s. consecrationis eucharistie.

¶ Utrum in ordine conferatur gratia. Respon. fm Tho. in ordine confertur gratia gratum faciens: que necessaria est non solum ad digne suscipiendum sacramentum: sed etiam ad digne ministrandum.

¶ Utr ordo libet a fortuna fuili. Rñ. fm Ray. nõ solum epalis dignitas ꝫ etiaz sacerdotalis liberat a ꝓditione vel fortuna fuili. vel ascripticia. di. liij. si fuus sciente. Et fm canones etiam a curiali fortuna sine vinculo: qz vt dictũ est liberat a fuili q̃ fortior est. liij. dist. freq̃ns. ⁊ c. ex antiqs. vnde q̃tuz ad hoc nõ tenet. d. c. si fuus. qz illud. c. est q̃dam lex: que renocat p ius canonicũ fm glo. ibi.

¶ Utr votũ castitatis sit annexuz ordini sacro: Vide s. Impedimẽtum. xj.

Ordo secũdo. quo ad

ritum ⁊ temp⁹. vtr necesse sit instrm in ordinatõe exhibitũ corpalit tangi. Rñ. fm Tho. in. iiij. di. xxiij. Quidam dicunt ꝓtactũ instrorz materialiũ ab eo q̃ suscipit sacrm non esse de necessitate sacramenti: ꝫ solum correctionem. tñ ipsa verba forme vident oñdere q̃ ꝓtactus materie sit de essentia sacramenti: quia dr accipe hoc vel illud.

¶ Utr aũt in ordinatione sit neccia man⁹ impositio: cũ tactu corpali. Quidam dicũt q̃ non: ꝫ sufficit sola manus extensio. ar. ff. de acq. pos. l. qđ meo. Alij dicunt q̃ necessarius est ibi tactus corpalis. extra de sacra. non ite. c. fi. huius opinio. est Boff. ⁊ Hosti.

¶ Utr plures ordines eodem die possint ꝓferri Rñ. ordines minores ꝓferri pñt oñes vni psone eodem die. nisi ꝯium obtineat ꝓsuetudo ecclie. q̃ nõ fuata scandalũ generet. Prima vo tonsura ⁊ q̃tuor ordines minores eidẽ eadem die ꝓferri nõ dñt. vt dicit Ho. ⁊ Inno. ex de tem. or. de eo. Cõtrariũ tñ dr fieri in alamania. Unus aũt ordo saltem cũ minoribꝫ. vel duo sacri: nullo mõ dñt ꝓferri eadem die vni psone. nec in hoc dispensari põt cũ aliquo. nisi de lnia pape fm Ho. ⁊ Inno. ex de tẽ. or. dilectus.

¶ Quibꝫ aũt tpibꝫ debeant ordines ꝓferri. Rñ. fm Astẽn. q̃ ordines ꝓferri pñt tñ in sex tpibꝫ anni. s. in sabbis ieiuniorz q̃tuor tpm. ⁊ in sabbo mediante ebdomade quadragesime. In quo cantat ad introitum. Sitientes. ⁊ in sabbato sancto. Papa tñ ꝓferre põt subdyaconatuz in omnibꝫ dñicis. ⁊ in alijs festis pcipuis. Quinimo vt dicit Hosti. videt q̃ quolibet tpe ꝓferre possit quemlibet ordinem. Sicut etiaz quolibet tpe pallio potest vti. ex de vsu pallij ad honorem. Minores aũt ordines licet cuilibet episcopo cõferre in dominicis ⁊ alijs festis precipuis vni vel duobꝫ. Et etiam fm Bof. Ray. ⁊ Ber. pluribꝫ q̃ duobꝫ dũmodo non videt ordinatorz generalẽ facere. ex de tem. or. c. j. ⁊ ij. Prima tñ tonsura omni die ꝓferri põt fm Ho. ꝺ tem. or. ꝓsultationi.

¶ Utrũ aliquo mõ ordines sacri possint cõferri in dñica: Rñ. fm Ray. Si in sabbato ordinationũ tam ordinãs q̃ ordinãdus ꝓtinuarẽt ieiuniũ: nec comederẽt nisi forte celebrãdo. tũc in mane sequẽtis dñice posset sacer ordo cõferri: qz tũc mane diei dñice intelligit trahi ad sabbatũ ꝓpter ꝓtinuationẽ ieiunij. Et idẽ intelligendũ ẽ de nocte añ diẽ pasche: si tũc celebraret: vt erat mos antiqtus. porro talẽ cõtinuationẽ ieiunij nõ expedit facere nisi in necessitate.

¶ Que pena est eorz q̃ extra statuta tpa sacrũ ordinẽ susceperũt. Rñ. nõ debẽt pmitti in susceptis ordinibꝫ ministrare. extra de tem. or. c. ij. tñ caracterem suscipiũt. Et epus imposita eis ꝑmo penitentia cõpetẽti sustinere potent: vt postea in susceptis ordinibꝫ ministrẽt. dicto. c. cõsultationi. Sed secus ẽ in ordinibꝫ suscipiendis fm Inno. ⁊ Ber. De hoc vide supra Dispensatio. et Irregularitas secũdo.

¶ Quid si aliqđ de forma omittat in ordinatiõe Rñ. fm Ray. Si aliqđ omittat qđ sit de substãtia: aut etiã dubitat. vtrũ sit de substãtia: tota ordinatio debet iterari: quasi nihil sit factum. nõ enim dicit iteratũ quod nescit esse factũ. de conse. dist. j. solẽnitates. Si autem omissum. est id de quo expressum est q̃ nõ est de substantia: nõ debet ordinatio iterari. Sed qđ omissum est: debet statuto tempore caute suppleri. extra de sacra. ite. c. j. et. c. presbyter.

¶ Que sunt illa q̃ nõ sunt de substãtia: Rñ. fm Ray. Expssum ẽ q̃ nõ est de substãtia tpus ordinationũ. ex de tẽ. or. sane. Item nec etas ordinãdi. lxxvij. di. subdiaconus. Itẽ nec vnctio. ex de sacra vnc. c. j. ⁊ de sacra. nõ ite. c. j. Itẽ q̃ ordinandus in psbyterũ vel diaconum recipiat impositionẽ manus epi. extra de sacra. nõ ite. c. fi. Itẽ q̃ ordo recipiat a ꝓprio epo: vel q̃ nõ recipiat quis omnes ordines simul: sed seruatis debitis interstitijs. extra de tem. or. qđ trãslationẽ. ⁊ c. lras. ⁊ ix. q. ij. lugdonẽsis. Et fm Hosti. ⁊ Hu. ⁊ vv. nõ est de substãtia. q̃ ordinãs ⁊ ordinãdus sint ieiuni. Et hoc cõiter tenet. Sunt alia de quibꝫ nescit: an sint de substãtia vel ne vt missa: tamẽ videt cõmunius q̃ nõ sit de substãtia: vt notatur per docto. in. c. q̃ sicut. de elec. Itẽ no. q̃ vbi diuisi ⁊ diuersi sunt actus nõ est iterãdum: sed supplendũ. sicut in ordinatiõe sacerdotis. Alius actus ẽ tenẽ man⁹ supra caput. Alius ei dare calicẽ ⁊ patenã: quoz si aliqđ defuerit legitime factũ: nõ est postea iterãdũ. Quidã tñ dicũt q̃ hec duo. s. de calice ⁊ patena: nõ sunt supplẽda: quia nõ sunt de substãtia. tamen securius est supplere. de hoc. j. Item si ps alicuius oratiõis omissa esset a capite inchoanda foret fm quosdã tamẽ in ordinibꝫ multe oratones possunt esse que non sunt de substantia ordinis. vnde si talis ordo legitime collatus esset: nõ ꝓpter hoc reiteraret. Itẽ si tñ vna manus inuncta est. postea solius alterius manus inunctio supplenda est. Et vbi i orationibus dicitur manus in plurali dicetur manus in singulari. Et si est facta vnctio in aliquo ⁊ non dicta oratio: vel econuerso, repetendum erit

vtrūq; q; actus nō sunt diuisi: cum in oronibus fiat mētio de vnctiōe. Item qō omissum est debet suppleri p eū qui ordinauit. Nō si fieri nō potest: per aliū suppleri pōt. Item si epūs in ordinādo ex infirmitate deficiat: p eum postea vel p alium inchoabit vbi ipe dimiserat: nisi sint aliqua cohe rentia: vt vnctio et oratio vt dictū est: vel nisi vn⁹ sit actus: vt patz in forme cosecratiōis eucharistie z in forma baptismi: cuius pte iam dicta si deficiat minister: per aliū reincipit forma in baptismo z in missa ab illo loco qui pdicit ꝛc. Item qō dictuz est omissum caute suppleri. Hosti. dicit. q; fiat suppletio tpe ordinatiōis. Et veniat patiens defectū quasi ministrās epō: nec erit intētio epi: nec ipius q; orationes sup ipm iterent. Et cum venerit epūs ad iā quod omissum est suppleat: et pōt fieri vltimo post alios eiusdē ordinis vt magis celet. Pōt etiaz epūs ei dicere: vade z porta mihi librum vel aliam rem: quasi credāt circūstātes. q; pter mandatū sibi iniunctum imposuerit manū: vel etiam in capella sua paucis vocatis pīuatim poterit ordines celebrare: quousq; aūt hoc supplementū receperit: executiōz suscepti ordinis nō habebit. liij. di. sollicitudo. z ex de sacra. ite. c. j. z ibi glo.

Ordo.iij. quo ad caracterem. Ptū in quolibet ordine imprimatur specialis caracter. Et an caracter vnius ordinis pīsupponat caractere alterius ordinis. Rñ. fm Tho. dist. xxiij. in. iij. In quolibet ordine sicut cōfertur specialis potestas: ita imprimitur specialis caracter: nec caracter vnius ordinis pīsupponit caracterem alterius. Naz recepto ordine posteriori. z ptermisso pcedēti: nō ꝓpt hoc debz reordinari in ipo posteriori. extra ō de. p sal. primo. c. vnic. o de hoc vide s. Dispēsatio.

Utrum ante caracterem ordinis pexigat caracter baptismi z confirmatiōis. Rñ. fm Tho. vbi supra. Caracter baptismi pexigitur de necessitate q; est fundamentū omniū sacramentoz. extra de pbytero non bap. c. j. et. c. veniens. Sed caracter cōfirmationis nō pexigitur de necessitate: q; sine illo recipit quis caracterem ordinis: tamen de cōgruo pexigitur.

In quo actu imprimit caracter in singulis ordinibus. Rñ. fm Tho. sacerdotalis caracter imprimit quādo datur ei ab episcopo calix cuz vino z patena cum hostia: z sub debita forma verboz q; tunc ofertur ei potestas ad principalē eius actū qui est cōsecrare corpus christi z sanguinē. Et nota fm Sco. in. iij. q; sacerdos habet duos actus. vnum principalem supra corpus christi veruz. de quo dictum est. Alium secūdarium supra corpus christi mysticum. Secūdus autem actus dependet a primo: sed non cōuertitur. Et ideo aliqui ad sacerdotium promouētur: quibus cōmittitur primus actus tm: sicut religiosis quib⁹ cura animaram non cōmittitur. Alij autem promouētur ad alium actum qui est supra corpus christi mysticuz Dominꝰ autem dedit discipulis sacerdotalem potestatē ꝗtū ad principalē actum aī passionē in cena quando dixit. Accipite z manducate. Sz post resurrectionem dedit eis potestatem sacerdotalē ꝗtum ad actum secundarium qui est ligare z solvere. hec Sco. Et ideo sint cauti sacerdotes. q; si intendunt confessiones audire vel absoluere q; in sacerdotio quando accipiunt ordinem sacerdotalem expletis necessarijs ad talem ordinem: accipiant postmodum per impositionem manuū ipi⁹ episcopi spūsanctum: dicentis. Accipite spūsanctum quoz remis. peccata ꝛc. Alis non possent audire confessiones. Diacono vo imprimit in datione libri euangelioz. tunc eī ei datur potestas legendi euangelia in ecclesia. quod est eius secundarius actus. in quo includitur principalis. s. dispensatio sacramenti. de quo vide supra. Diaconus. Subdiacono vo in porrectione calicis vacui. q; habet portare vasa dominici corporis z sanguinis Acholito in acceptione urceoli z candelabri. Sz pcipue urceoli. quia eius est preparare vinum z aquam ad ministerium z accipit hec ab archidiacono. non q; archidiaconus conferat sacramentum ordinis. qui confertur virtute verboz que dicit episcopus. Exorciste: cum recipit librum exorcismorum. Eius enim officiuz est exorcismos memorie ꝓmendare. z manus super catheciminos z energuminos ponere. Energuminus est demoniacus fm catholicon. Lectori: cum dat liber ꝓphetaz. quia eius officium est ꝓphetias legere. et cathecuminos prima erudimenta fidei docere. Ostiario: cum conferuntur ei claues ostiorum ecclesie. quia eius officium est dignos ad sacramēta recipe z indignos excludē. Et nota fm Astēn. omnia illa intelligas esse de substantia ordinum. de quib⁹ non est expressum in iure q; non sint de substantia. Idem Ray. Et nota ad predicta qō notat Guil. de laud. in suo sacramentali. q; Pyronitius has formas ordinandi adinuenit ex familiari consilio spūsancti. qui fere totam ierarchiaz ordinauit. Tales eī forme a deo perhibentur esse de cele. mis. cum marthe. Nota tamen q; si episcopus ꝓpter senectutem vel debilitatem in conferendo ordines tradat per ordinem archidiacono dicta instrumenta: sicut de facto contingit: nō videtur talis ordinatus rite. Credit tamen q; sufficiat sicut in alijs ordinibꝫ suppleri quod non rite factum est. nec erit totaliter reordinandus. Et est ratio. quia licet alij asserant in vno actu caracterem esse imprimendum. Alij in alio. hoc non potest ab homine plene sciri nec est verisimile. operationem diuinam suum effectum amittere ex tali modico defectu.

Sz nunq̄d laicus qui omnino nescit ſras recipiat caracterem si ordinet. Respon. q; sic si est baptizatus. Et de hoc est glo. singularis in. c. sollicitudo. liij. distinct. que dicit. q; laicus baptizatus recipit ordinem sacerdotij. vel episcopatus.

Utr̄ q̄ coactus ordinat recipiat caracterem. Respon. fm Ray. si coactio fuit ꝑditiōalis. vt ꝓ aliquam ꝓminationem vel cruciatum. vtiq; recipit caracterē. In tali eī casu: cum voluntas salvat

indirecta ibi concurrat de qua dicit Augu. voluit facere: quia voluit viuere: talis recipit caracterem. Sed si fuit coactō absoluta. puta. quia omnino inuitus tenebatur sub manibus ordinantis: tūc nō recipit ordinē. Sicut nec in tali casu recipit baptismum. extra de bap. maiores.

¶ Sed nunquid tenetur continere qui sacruz ordinem recipit coactus coactione conditionali. Respon. Quidam dicunt q̄ sic: q̄ licet talis nō debuerit cogi ordinem recipere: receptum tamen etiam coactus tenetur seruare. Jo. vo dicit q̄ non: si metus vel coactio sit talis: qui cadere posset in pstantem virū. extra qō me. cā. platum.

¶ Ponatur ergo q̄ non teneatur continere: quia fuit talis metus qui potuit cadere in constantem virum: nunquid vtetur priuilegio clericali? Respon. videtur q̄ sic fm Ray. Si vult al's clericaliter viuere. Et hoc verum esse credit: nisi penitus sit obligatus ad contrarium actuz: vt si duxerit vxorem: aut secundam vxorem. distin. lxxxiiij. quisquis. vel dicendum est aliter. q̄ si prius legitimaz vxorem habuit: illa sine peccato potest vti. Si tamen ipsa continere vellet et ipse nollet: priuilegiuz clericale non haberet. Si autem ipsa nolet: sed ipe vellet quantum in se esset: priuilegium haberet: si al's clericaliter viueret. Si vo legitimam vxorem non habebat: precise tenetur continere. ar. distinctione. xl. v. ō iudeis. Scōm tamē Rod̄ prima sol'. est potior et benignior. Et ideo tenēda. hec Astesā.

Ordinādus. Quales

esse debeant ordinandi quibus regimē animarum cōmitti debet: ostendit apostolus prime Thi. iij. Primo. oportet episcopum esse irreprehensibilem. Secundo. vnius vxoris virum. Tercio. sobrium et infra dicit vel nō vinolētum. Quarto. prudentem. Quinto. pudicuz. Sexto. ornatum. Septimo. hospitalem. Octauo. doctorem. Nono. non percussorem. Decimo. non litigiosum. Vndecimo. nō cupidum. Duodecimo domui sue bene ꝓpositum. Terciodecimo. non neophitum. Et hec regula extenditur ad omnes ordinandos: vt probat Aug. distinctione. xxxiij. cognoscamus.

¶ Sunt et alia impedimenta ordinandoruz iure positiuo inducta. Primum. q̄ nō sit solenniter petitus: quia non sunt digni recipere vasa sacramētorum: quidam fuerunt vasa viciorum. l. dist. illud. Scōm nō curialis. Et dicitur tripliciter fm Ray. primo large dicunt curiales illi qui quacunq̄ ꝓditione obligati sunt curie alicuius publice potestatis: siue sint milites: siue aduocati: siue iudices: siue officiales: siue etiā hystriones. Et breuiter. qui cunq̄ habentes officium honestū vel inhonestuz: dūmodo curie obligati sint. Secō stricte dicūtur curiales: qui curant et gerunt honesta curie officia vt decuriones. iudices et similes. Tercō. stricti? dicuntur: qui in cā sanguinis sunt officiales. Et qui dum potestatibz obedirent: sanguinē humanum effuderunt. Et dicuntur isti curiales a cruore. Alij dicunt a curia. Omnes aūt curiales indistincte ꝓhibentur ordinari fm Ray. nisi prius sint absoluti a curia di. lj. c. ij. et. iij. Et postq̄ a curia sit absoluti. distingue: q̄ si exercuerūt seua: vt officiales vel milites qui sanguinē humanū effuderūt: siue turpia et inhonesta: vt hystriones: nō possūt ꝓmoueri. c. j. et. iij. di. lj. et de ꝓse. di. ij. pro dilectōne. Si vo honesta officia exercuerunt: vt iudices. aduocati. tabelliones et hmōi admittunt in causa ciuili siue pecuniaria. dist. lxj. osius. Sed in causa sanguinis repelluntur.

¶ Cause aūt fm Ray. quare curiales ordinari ꝓhibentur sūt tres. Prima est: quia frequenter irregularitatem incurrūt ex predictis' officijs. Itez q̄ tales quandoq̄ repetunt: et sic ecclesia ꝓturbatur Tercia. quia presumit q̄ nō transeant ad clericatum voto religionis: sed vt ratiocinia suoruz dominoruz fugiant. di. lj. c. j. ij. et. iij. liij. di. legē. Terciuz est non ratiocinijs obligatus. Sicut sunt tutores. curatores. ꝓcuratores et huiusmōi. Et hoc intelligit Ray. si hec officia exercent ꝓ persona seculari: et nō miserabili. Secus si ꝓ ꝑsona ecclesiastica: vel seculari miserabili: vt est cecus. paup. pupillus et vidua: tūc possunt ꝓmoueri si aliud nō impediat. di. lxxxix. iudicatū.

¶ Sed quid si officiū q̄ gesserūt finitū est: et tamē obligati sunt ad ratiociniuz. Dic fm Ray. Si nō moneatur eis questio: bene pōt ꝓmoueri: nisi manifestum sit aliquē talem teneri de dolo. Si vo in ipsa ꝓmotōne moueat eis questio: vel ante mota ē distingue: q̄ si q̄ō moueat de dolo: nō debent promoueri aū decisam litem. lxxxj. dist. tantis. Si vo questio moueat de culpa tm̄: talis pōt ꝓmoueri: nō obstante actoris reclamatiōe. Tamē lis postea ꝓcedit sicut prius. et sub eodem iudice. Illi autem qui sunt obligati reipublice ex administratōe quā gesserūt: nō debent ꝓmoueri ante reddita ratiocinia. di. lj. preterea. Secus si al's sint reipublice debitores. Quartū principale impedimentū est non seruus de quo. j. Seruꝰ. ij. Quintū. nō corpe vitiatus. de quo. j. Viciatꝰ corpe. Sextuz. ñ illegitime natus. vide s. Illegitimꝰ. Septimū nō qui distulit baptismū vsq̄ ad egritudinem mortalē: q̄ ꝑsumitur nō vere ꝓtritus. di. lvij. siquis. Octauū. nō pegrinus non ignotus. Nonum nō minor in etate. Decimū. non femina.

Ordinator. Quid si eps nō baptizatus ordinat? Rñ. non baptizatus nullū ordinez recipe pōt: nec ꝓferre: nec ꝓficē: nec absolnē: nec ordiare. tñ ordinati ab isto: vel absoluti saluant̄ ꝓpter fidem sacri. de hoc vide s. Baptismus. iiij. in fi.

¶ Que pena ordinantis aliquem infra legitimaz etatem. R. primo quidem q̄ in eius ꝓtumeliaz: ille qui sic ordinatus fuit: debet suspendi ab executione illius ordinis vsq̄ ad legitimā etatem. vide de hoc s. Irregularitas. ij. Et ipse ordinans debz suspendi a collatōne ordinū. et ꝓpelli ꝓuidere taliter ordinato in būficio ꝓpetenti. ex̄ de tē. or. vel nō est

¶ Que pena ei? qui minores ordines cum subdiaconatu: vel duos sacros ordines pfert simul. Respon. si hoc faciat ex certa scientia: debet deponi. lj. di. qui in aliquo. Si vo ex negligentia: debet priuari potestate pferendi talem ordinez. extra de tē. or. literas. 7. c. dilectus.

¶ Nullus epūs: vel quiuis alius infanti: nisi forte religionez intraret: seu illiterato: sed neq; absq; sui superioris licentia: homini diocesis alterius: clericalem presumat conferre tonsuram: nec etiam cōiugato: nisi volenti religionez intrare. aut ad sacros ordines promoueri: prout est sacris canonib? diffinitum. vt notatur extra de cler. coniug. ptingat?. Qui vo contrafecerit: vt in quo peccauerit puniatur: per vnum annum a collatione clericalis tonsure dumtaxat' nouerit se suspensum. extra' de tē. or. c. fi. libro. vj. Et glo. in verbo suspensum. dicit ipso iure.

¶ Utrum epūs scienter ordinans indignum: peccet mortaliter. Rñ. fm Tho. sic: quia infidelis est domino suo cum hoc vergat in detrimentū ecclesie 7 honoris diuini. Et si non possunt tot boni inueniri ministri: melius est habere paucos ministros bonos: q̄ multos malos. xxiij. di. tales.

¶ A quo debeant 7 possint ordines conferri. Respon. fm Ray. presbyteri et omnes inferiores regulariter debent ordinari a suis episcopis. lxvij. di stinctōne. c. vno.

¶ Utrum alienus epūs possit ordinare alienum clericum. Respon. nullum debet ordinare p̄ter licentiaz superioris ipsius. Et intelligitur superior in hac casu: episcopus de cuius dioceſi: iste q̄ ordinari vult est oriundus: vel in cuius dioceſi ecclesiasticum habet beneficiuz: vel vbi habet domicilium licet alibi natus fuerit. Inferiores autē prelati: siue religiosi: siue alij non possunt talem licentiam dare: nisi haberent a sede apostolica q̄ possint subditos suos a quo voluerint episcopo facere ordinari. Item non potest talem licentiam dare officialis episcopi: sed episcopo in remotis agente vicarius eius in spiritualibus generalis: vel sede vacante: capitulum seu is ad quem tunc administratio spiritualium pertinet: possunt licentiam dare. Religiosi quoq; qui a suis prelatis sunt in non exemptis prioratibus deputati: priores et eorum socij possunt a locorum diocesanis q̄diu ibi morantur licite ordinari: licet non sint de ipsis dioceſibus oriundi. Et hec omnia habentur extra de tempo. ordi. c. cum nullus. libro sexto. Quicunq; autem alienum sine licentia: scienter seu affectata ignorantia ordinauerit: per annum a collatōne ordinum est suspensus. Et postq̄ suspensio fuerit manifesta: poterunt subditi sine eius licentia a vicinis episcopis ordinari. de tempo. ordi. c. eos. lib. vj. Et glo. in verbo manifesta dicit per euidentiaz facti: vel q; est iuris notorii. Alis in dubio a p̄rio prelato nō recedant.

¶ Utrum episcopus ytalie possit' ordinare vltramontanum clericum. Respondeo non: nisi habeat licentiam a papa: vel ab episcopo vnde est oriundus: vel in cuius dioceſi est beneficiatus. Et p patentes ipsius episcopi literas: continentes cam rationabilem quare ipsuz nolit: vel non possit ordinare. Et qui contra hec ordinati fuerint si suspensi si sunt absq; spe dispensationis. et ordinantes debent condigne puniri. extra de tempo. ordi. sepe. libro sexto.

¶ Utrum: episcopus qui resignauit episcopatui possit ordines conferre. Respon. si renunciauit loco tm̄. potest ordines conferre sicut ante: si rogetur a proprio episcopo loci. Si vo renunciauit loco et dignitati: potest nihilominus conferre omnes minores: sed sacros non potest. Et quicūq; ab eo scienter receperit minores sine licentia sui episcopi: is iure communi debet deponi. vij. qōe. j. episcopus in dioceſi. Dispensatiue tamen potest in ordinibus deseruire. Si vo a tali receperit sacros scienter: nō recipit executionez. Si vo ignoranter: poterit episcopus cū eo dispensare: nisi ignorantia fuerit crassa et supina. extra de or. ab eo qui re. epa. c. j.

¶ Quid si sciam episcopum meum hereticum: vel scismaticū occultuz. 7 compellit me ad ordines suscipiendos: vel etiā est manifestus. vide s. Excōicatio. vj. p extrauagantē ibi positam.

Ordinatus. j. Cōmuniter.

Queritur quid si aliquis in peccō mortali existens fuerit ordinatus. Rñ. fm Ray. Siue sit occultum: siue manifestum: ille qui cum hoc recipit ordinem: vel quecunq; alia sacramenta: mortaliter peccat. di. xl. multi. Idē tho. in. iiij. Quod potest intelligi. quando nō essz attritus de tali peccato. Secus autem si esset cōtritus cum proposito confitendi. Nam tunc non videt iudicandum de peccato mortali: quia fm Ri. in. iiij. videtur speciale in sacramento eucharistie: vt ad eius susceptionem non solum requiratur contritio: sed etiam pfessio. Secus in alijs sacramentis. Et hoc videt equius.

¶ Utrum ordinatus existens in peccato mortali: possit sine peccato vti ordine suscepto. Respondeo fm Tho. in. iiij. distinctōne. xxiij. nō potest. indigne enim sacramentum pertractat: nec i hoc aliquis potest dispensare: quia est de iure naturali vt homo sancta sancte pertractet. vnde talis quotiens actum alicuius ordinis ptractat peccat mortaliter: vt qui tangit res sacras q̄si suo officio vtēs. Secus autem esset si aliqua necessitate sacrum aliquod contingeret: vel exequeret in illo casu i quo etiam laicis liceret. puta si baptizaret in articulo mortis: vel corpus christi de terra colligeret. Sed potest dici de hoc vt in precedenti. S. quando de peccato non est contritus. Idem in confessione sacramentali. videtur enim sufficere q̄ talis confessor habeat contritionem de peccato mortali cum proposito confitendi: dum comode poterit: sed dicere q̄ talis confessor: cum habet stimulum peccati mortalis non possit audire confessiones nisi prius confiteatur nimis durum videtur.

¶ Utrum autez a tali liceat recipere sacramenta.

vide supra. Clericus tercio. De eo aũt qui furtiue est ordinatus. vide ſ. Diſpenſatio.

¶ Quid de ordinatis ab alieno epo ſine licentia p priꝝ. Rñ. fm Ray. prauaꝫ executõne. Poterit tñ eps diſpenſare. extra de tem. or. qõ translatõez. qõ c. fm aliquos videꝫ innuere qꝫ nõ ſit ſuſpenſus ip ſo iure: ꝫ ſuſpendendus ibi. interdicenda eſt ei ordinis executio. Sed hoc nõ ob. qz nõ intelligiꝫ de interdictõne diſpoſitiua. Hoc eſt qz nõ ſuſpenſuz ſuſpendat: ꝫ intelligitur de interdictõne z ſententia declaratoria z executiua. vicz q̃, declarat ſic ordinatum a iure ſuſpenſum.

¶ Quid de ordinato ab hereticis. excommunicatis. ſuſpenſis. apoſtatis z huiuſmodi? Rñ. e talibus nõ debet quis recipere ordines. Si tñ aliquez ordinent: tenendum eſt vt dicit Ray. qꝫ oñes tales vere ꝓferant ſacramenta. dũmodo in forma eccleſie ꝓferant. z ꝓferens peccat mortaliter. De recipiente autem dic vt habeꝫ ſ. Clericꝰ. iij. p extrauagantem baſilien.

¶ Sed nunquid ſic ordinati poterũt miniſtrare? Rñ. fm Ray. Si ordinati ſunt a tali: qui ſuſcepit vltimam manus impoſitõnez in eccleſia. i. ordinẽ ꝑalem: z nũc eſt hereticus vel excõmunicatus et huiuſmodi: dicendum qꝫ ſine iſti ordinati ſciebãt: ſiue ignorabant: tolerant diſpenſatiue in ordinibus ſuſceptis miniſtrare. Ad ſuperiores vo nõ debent ꝓmoueri niſi eſſet neceſſitas magna. z conuerſatio ſancta. ix. qõ. j. c. j. ij. et. iij. Si vo ordinati fuerunt a tali qui recepit vltimam manus impoſitionem extra eccleſiaz: et ipſi ſcienter a tali ordines ſuſceperũt: nunꝫ tolerant. Si ignoranter toleran tur. ix. q. j. ordinatõnes.

Ordinatus. ij. ꝑ ſaltũ. id eſt aliquo ordine pretermiſſo ad ſuperiorẽ aſcendendo: quis caracterem recipiat: tamen eſt ſuſpenſus ab executione ipſius ordinis ſic recepti di. lij. ſollicitudo. extra de cle. p ſal. ꝓmo. c. j. De hoc vide ſ. Diſpenſatio.

Ordinatus. iij. negatiue. ſcilicet qui non eſt ordinatus. et tamen aliquid tale exercet. Quid de talibus? Reſpondeo fm Ray. Laici qui nullum ordinem habentes diuinum officiũ exercent indebite: niſi ceſſare velint: debent excommunicari. Poſſunt tamẽ licite facere [officia] minorum ordinũ: quis ad hoc non habeant officium. Sicut in domo non conſecrata poteſt dici miſſa: licet conſecratio ad hoc ordinetur: vt in ea miſſa dicatur. Clerici vo qui exercent officium illius ordinis quem non habẽt ſunt deponendi: vel perpetuo ſuſpendendi ab ordine] quem habebant. Glo. tamen Ray. nõ credit iſtuz rigorem extendendum eſſe ad clericos minorum ordinum: vel qui in miſſis nouis miniſtrant in officio ſubdiaconatus cauſa cuiuſdam gaudij et ſolennitatis faciende: non mentientes de ordinibus ſuis: cum fere omnes exiſtentes ſciant veritatem. tales tamen grauiter peccant: huiuſmodi etiam ſi ne malicia tentando. Idem videtur tenere Hoſti. quia voluntas z ꝓpoſitum diſtinguunt maleficia. de ſen. ex. cum voluntate.

Ornatus. Vtrum ornatus mulierum fm morem patrie qui videꝫ vanus z ſuperfluus quo ad veſtes inciſas perforatas. lingulatas. polimitas. ſeu racamatas. caudatas. deauratas: ſeu etiaz ornamenta capitis vel capillaturas varias vel capillos mortuos: vel zonas aureas: planellas altas: z fucos z huiuſmodi ſit peccatum mortale. Reſpondeo qꝫ in iſto ornatu duo ſunt cõſideranda. Primum eſt intentio ipſius ornantis. Secũdũ. ipſe ornatus in ſe. Quo ad primum ponentur quedam cõcluſiones. Quarum prima eſt iſta. Mulier ornans ſe intentiõe vt trahat homines ad ſui concupiſcentiam: indubitanter peccat mortaliter: quia agit ꝓtra charitatez proximi intendens mortem anime eius: etiã ſi nõ ſequatur ruina alicuius. Et hoc eſt proprie z per ſe ſcandalum actiuum et mortale fm Tho.

¶ Secunda ꝓcluſio. Mulier ornans ſe predictis veſtimentis: nõ ad ꝓuocandum homines ad ſui ꝓcupiſcẽtiã: ꝫ ad iactantiã z humanã laudẽ: ibi cõſtituens finẽ ſuũ vltimũ: indubie peccat mortaliꝫ. Mortalia enĩ ex fine trahunt ſpẽm fm phm: etiaz quia in hoc caſu fruitꝫ creatura: in ea ponendo finem ſuuz: qõ eſt peccatũ maximũ fm Aug. Nulla maior peruerſitas qꝫ frui vtẽdis z vti fruendis.

¶ Tercia cõcluſio. Si talis mulier vtatur ꝓdictis ornamentis ob quandã ꝓplacentiã z iactantiam: ita tñ inordinate afficitur ad talem ornatũ: qꝫ etiã ſi crederet certitudinaliter ꝓmum ex illo ornatu ad ruinam trahi: nõ curaret: dũmodo ꝓſequatur illã ꝓcupiſcentiã. Sic ſi enĩ eſt mortale ratõne deprauate intentõnis. Nullũ eſt enĩ adeo veniale: quin fiat mortale dum placet: ꝓplacentia. ſ. fruitõnis.

¶ Quarta ꝓcluſio. Mulier ſe ornans vt ſuꝑ ſi aliquod ꝓdictorũ trium nõ intendit: nõ obſtante qꝫ aliquã inanẽ gloriã: vel iactantiã: vel ꝓplacentiam ex huiuſmodi ornatu querat citra tñ ſalutẽ anime ſue et proximi. z conſiſtat infra limites dei: erit veniale. fm Tho. Pro iſtis duabus concluſionibus immediate poſitis optime facit quod dictum ẽ ſ. Auaricia.

¶ Quinta ꝓcluſio. Mulier ornans ſe vt ſ. vt viro ſuo placeat: ne reddat ei odioſa. Et ſic inclineꝫ ad aliaꝫ ꝓcupiſcentiã: vel qꝫ impaꝫ hoc a viro ſuo. nõ eſt mortale. imo forte nec veniale: ꝫ meritũ: ſi eſt in ſtatu merẽdi: niſi exceſſus ſit in ipſo ornatu in q̃ntitate vel qualitate. Et ad hoc facit qõ dicit apls j. Thi. ij. Et mulieres in habitu ornate: cũ ſobrietate z verecundia. Similiter ſi ex hoc intendat vitare obꝓbriũ hominum: ne omiſſo ornamento fm morem patrie deſpiciantur a ceteris: aut vt cõiugio tradantꝫ: nullũ videꝫ vel leue peccatũ.

¶ Quãtum vo ad ſecundum. ſcilicet ipſum ornatũ in ſe duo poſſunt ibi vicia inueniri ſcilicet ſuperfluitas expenſe. et incentiuum libidinis ad quod illud inducit. Et q̃tum ad ſuperfluitatem: que p-

tinet ad prodigalitatem dico q̄ cuz non omnis p
digalitas sit mortale: sed frequenter venale. ¶ Et ꝯ
isto respectu non poterit istud iudicari mortale: ni
si sit valde enormis z euidens excessus. ¶ In quo cō
siderandum est: quia qō est vni magnus excessus
vt vxori rusticani vel pauperis artificis: vestis ve-
luti vel auro texta vel gēmata: alteri paruꝰ vel nul-
lus est: vt vxori militis vel principis. quantꝰ autez
sit iste excessus quo ad superfluitatem: seu prodigali
tatem ornatus: q̄ facit mortale Archi. f. fatetur se
nescire dare regulā: nec defacili posse dari: nec rep-
perit: vt ipse dicit aliquem dedisse regulam in hoc
ideo relinquendum est vnctioni. ¶ Inꝯtum vō or-
natus mulieris est prouocatiuus ad lasciuiam vi-
detur distinguendum de occasione data vel acce-
pta. ¶ Si enim mulier ornat se fm decentiaz sui sta-
tus z morem patrie z non sit ibi multus excessus.
Et ex hoc aspicientes rapiantur ad ꝓcupiscentiaz
eius: erit ibi potius occasio accepta q̄ data. vñ nō
mulieri: sed ei soli qui ruit ex aspectu eius imputa-
bitur ad peccatum saltem mortale. ¶ Poterit autez
esse tantus excessus q̄ erit occasio: data etiā ex par
te mulieris se ornantis. quantꝰ autem sit iste excess
sus: vt mortale valeat iudicari. ad arbitrium boni
viri videtur dimittendum. non solum in conscīē-
tia: sed etiam in sufficienti peritia circa huiusmodi
Sed et Alexan. de Ales. dicit non defacili debent
huiusmodi mulieres de mortali condemnari. ¶ Di-
cit enim q̄ licet viris et mulieribus se ornare fm cō
suetudinem patrie et statum et conditionem per-
sone ornantis se. ¶ Ita tamen q̄ non sit libido in vo
luntate: nec sit ibi scandalum in exteriori opere.
Nō pertinere videtur ad nimium excessum: nec ta-
men asserit contrariuz faciendo esse mortale: quia
non semper. Sed et fucis vti: quod preceteris va-
nitatibus videtur magis pulcritudinem ostenta-
re: et per consequens magis ad lasciuiam incitare.
Tho. dicit non esse mortale de se. Sed mortale: vl
veniale fm intentionem vtentis: vel conditōnem
persone: vt si non sit in statu nubendi precipue re-
ligiosa: in quibus forte esset mortale. quinimmo et
turpitudinem non naturalem: sed ex aliqua sup-
neniente egritudine accidēti per hec occultare bis
que nupte sunt z in statu nubēdi sine peccato fieri
posse fm Tho.

¶ Ex predictis igitur dicendum videtur q̄ vbi
in huiusmodi ornatibus confessor inueniat clare
et indubitanter mortale non absoluat talem nisi p
ponat abstinere: et interim sequatur arbitrium iu
dicis. ¶ Quando vō in his reperitur esse veniale nō
deneget absolutionem etiam si nolit dimittere: sed
in illo perseuerare: quia venialia non sunt de neces
sitate confessionis. ¶ Si vō non potest clare percipe
re vtrum sit mortale: vel veniale: seu ex intentione
eius quam nescit intelligere: vel illa exprimere: vel
ex qualitate vel quantitate ipsius ornatus: non vi
detur tunc precipitanda sententia. vt scilicet dene
get ꝓpter hoc absolutionem vt illi faciat conscīē-
tiam de mortali: quia faciendo postea contra illud
etiam si illud in se non esset mortale: erit ei mortale
quia omne quod est contra conscientiam edificat
ad gehennam. ¶ Et etiam iura sunt promptiora ad
absoluendum q̄ ad ligandum. l. distinctōne. pon
deret. ¶ Et melius est domino reddere rationem de
nimia misericordia: q̄ de nimia seueritate. ¶ Fateor
tamen q̄ predicatores in predicando. et confesso-
res in audientia confessionum debēt talia detesta-
ri et reprehendere. z psuadere ad dimittendū que
sunt nimiū excessiua. vt cōiter accidit. ¶ Nō tamen
debent indistincte asserere esse mortale.

¶ Et ex predictis patet quid sit dicendum de faci
entibus vel vendentibus huiusmodi ornamenta
Si enim huiusmodi ornamētis non posset vti mu-
lier nisi cum mortali: tunc sine dubio z illi artifices
et venditores peccarent mortaliter: dantes occasi-
onē ruine alijs. Sed q̄vt dictuz est de se iste orna-
natus non est mortale. ¶ Et si vt in pluribus fiat tal
tem cum veniali: aliquando etiam sine peccato nō
tenentur dimittere talem artem. ex quo frequenti
us committuntur venialia: quia sic etiam oporte-
ret dimittere omnes artes: cum difficile sit inveni
dentem et ementem non interuenire peccatū. Il-
lam ergo artem vel artificium vel negociationem
oportet de necessitate dimittere: qua vel quo sine
mortali vti non potest. alꝫ non est absoluendus.
Si ergo artifex certitudinaliter crederet mulieres
talia querere: vel emere ad prouocandum lasciuiā
vel alio modo criminali: vtiq̄ talis non posset fa-
cere vel vendere absq̄ mortali. ¶ Et tunc habet lo-
cum. Qui occasionez damni dat dam. de. videtur
c. si culpa. de iniurijs. et dam. da. Sed non defaci-
li debet sibi formare conscientiam: nisi signa mani
festa appareant. ¶ Exquo eñ possunt mulieres hu
iusmodi vti cum mortali: vel veniali vel nullo pec
cato. ¶ Et dubia sint in meliorem partem interpre-
tanda. vt in. c. estote. de regu. iur. ¶ Credere debent
seu sibi persuadere possunt: non ad mortale vsum
talium querere. cum nemo sit arbitrandus immemo
mor salutis eterne: non ergo huiusmodi denegan
da videtur absolutio in foro penitentie: vbi credi-
tur ꝓ se et ꝓtra se: sed admonendi sunt. vt q̄pau
tiores possunt faciant superfluitates et vendant.
Inuentores autem harum vanitatum et ornamē
torum superfluorum primi: tot mortibus digni sī
quot pditionis causas huiusmodi inuentores ad
posteros transmittūt. xj. q. iij. c. ꝑcipue.

¶ Et ex p̄dictis pz responsio ad argumenta q̄ hic
inde fieri possunt.

Pactum. Pacta que

faciūt priores vel guardiani conuētua-
les religiosorum mendicantium de suo-
rum conuētuum assensu cum prelatis vel perso-
nis ecclesiarum in illis locis vbi habitant: debent
perpetuo seruari: non obstante: q̄ nō fuerit assen-
sus magistri vel ministri prouincialis: aut genera
lis: aut q̄ sedes apostolica quo ad fratres munes
auctoritatem nō prestiterint. extra de pactis. quia
ex eo. li. vj.

¶ Pactum patri factum a filia duz nuptui trade-

retur ⁊c. Vide s. Pos.

Palla dicitur linea ꝓpānus consecratus qui extenditur sup altare: sup quo extendit corꝑale. ⁊ de palla aliqd dictū est s. Cōsecratio. iiij.

Palliū vt hic sumitur est speciale ornamentū archiepiscoporum: in quo plenitudo pontificalis offi ꝯfertur. extra eo. nisi. Et dicit panor. in. c. antiqua. de priuil. q est quoddam ornamentū hab ēs multas cruces: quod ponitur super humeros ꝓlati quādo celebrat. d. c. nisi: debet autem pallium peti a papa infra tres menses a tempore cōsecrationis: siue ꝯfirmatōnis: si ante fuerat consecratus Aliter si accusetur, potest remoueri. dis. c. quoniaz Et debet peti cum instantia. di. c. prisca. Item recepto pallio ⁊ non ante potest se archiepm nominare. d. c. nisi. nec ante potest concilium conuocare. cōficere crisma: dedicare basilicas. ordinare clericos: siue episcopos ꝓsecrare. de elect. quod sicut. Item archiepiscopus non potest pallium suuz alteri cōmodare: quia pallium personam eius non transit. vnde ⁊ debet cum eo sepeliri. extra eod. ad hec. ⁊. c. ex tuarum. Item solus romanus pōtifex semper ⁊ vbiq vtitur pallio. Ceteri autē infra missarum solennia in qualibet ecclesia siue prouincie nō autem si egrediatur ecclesiaz: vt in processione. extra eo. c. j. Et hoc in diebus in quibus ꝓceditur in suo priuilegio. aliter nō pōt. Sed bene pōt quicq si ne pallio celebrare. extra eo. c. fi.

Papa est summus inter omnes. Ipse enī habet plenitudinez potestatis. Alij vo partem sollicitudis. ij. q. vj. decreto.

Quot sunt casus qui ad solum papam ptinent Respon. sunt multi. de quibus habes. lxj. sup̄ legatus. vide etiam glo. singularem in. c. ꝓposuit. de concess. ꝓbend. que attingit multos casus: in q̄bus papa dispensat: ⁊ ibi panormitanus. Vnaz in voto dispensat ex causa. Item in iuramento: duz causa adsit. Et est differentia inter dispensationez pape ⁊ episcopi: quia episcopus non liberat ex toto a voto: sed commutat in causam magis acceptam. hoc intellige quando nulla causa est in vouente. Si autem adesset causa commutandi in vouente: tunc sufficeret q ꝓmutaret in equale: vt notat idem panor. in. c. j. de voto. Sed papa potest ex toto liberare quemadmoduz potest ipse deus: quia verisimile est q deus ex causa dederit potestatem suam inter homines vicario suo. alis nō fuisset bonus paterfa. si dimisisset gregem suuz sine pastore: qui ex causa posset omnibus consulere. vt dicit Inno. in. c. qō super his. de voto. vnde Mo sti. in. c. quanto. de transla. pre. dicit. q cum idem sit dei ⁊ vicarij sui ꝓsistorium: potest papa fere omnia facere que deus potest: claue non errante. Nā generaliter xp̄c dixit Petro. Quodcūq ligaueris ⁊c. Et dicendo quodcūq. nihil excipit. Idem dic in iuramento. Item papa potest dispensare ꝓtra vniuersalem statum ecclesie: vt in. c. non debet. de consan. Qs intelligit Panor. quādo nō decolorat status ecclesie. vt puta. quia ssubest causa mutandi ⁊ dispensandi. Secus autē vbi status ecclesie decolorar etur. scilicet vbi nō subesset causa. Et sic intellige. d. ca. ꝓposuit. Item papa dispensat in secundo gradu consanguinitatis vel affinitat? In collateralibus in linea equali: vt cum duobus filijs fratrū. Non autem in linea inequali. vtputa. q patruus possit ducere neptem in vxorē. Reperitur tamen q olim papa dispensauit etiaz in linea inequali. vt puta. q patruus possit ducere neptem in vxorem. Et dicit Panor. in. c. per venerabilem. qui fi. sint le. q talis dispensatio fieri nō potest nisi maxima ⁊ ardua causa. ad hoc facit quod notat Jo. and. in dicto. c. per venerabilē. vbi dicit papā ex causa posse dispensare etiam in gradibus diuina lege prohibitis. nec alicubi expresse reperitur ꝓhibitum q papa ex causa nō possit dispensare in gradibus diuina lege ꝓhibitis. Et vnaz trī facit differentiā inter istos gradus ⁊ alios humana lege phibitos. Dicit enī q in istis gradibz qui sunt humana lege phibiti: pōt dispensare circa mrīmoniū iam de facto ꝓtractum: vt valeat: vt extunc. In illis vo qui sunt diuina lege phibiti: nō dispensat nisi vt valeat. vt extūc. quasi nō posset facere q illi q iam sunt nati ꝓtra legem diuinā censeant ltīmi: vt extūc. Et tene mente semp hoc dictū ſm panor. in. c. lras. de resti. spo.

An aūt papa possit dissoluere mrīmoniū contractū p verba de pūti? Rū. panor. in. c. ex publico. de ꝓuer. ꝓiu. de mente Mo. dicit. q in mrīmonio nō ꝓsūmato p copulā carnalē papa pōt dispēsare. Bz circa ꝓsummatū: papa nō dispēsat inter fideles. Et circa nō ꝓsummatū Mo. dicit mirabile verbū: q ex ꝓsensu vtriusq sponsi pōt papa ex ptāte absoluta dissoluere illud mrīmoniuz: nulla alia cā existente. Bz ex ptāte ordinata pōt ex causa dissoluē tale mrīoniū. vt in. d. c. ex publico. Petrus tī ibi recitat. q dum quidā princeps peteret ab Jnno. papa: vt dissolueret mrīmoniū nō ꝓsūmatū p eum ꝓtractum. Papa rīdit se non posse. Et principe allegante glo. in. d. c. ex publico. Rīdit papa. Maledict? q te docuit. Non tī refert q̄ re papa maledixerit docentez: ꝑ forte ex eo: q sine maxima cā nō deberet hoc papa facere. Et cū his dictis Mo. transeūt vere cōiter doc.

An aūt papa ex cā possit ꝓcedere q mrīmoniū ꝓtrahat ad tps duraturū solū vsq̄ filius masculus habeat ex mrīmonio? Jo. an. in regula. Aet? ltīmi. de reg. iur. li. vj. in mercu. refert se disputasse hanc. q. nunq̄d papa possit dispensare cū vnico filio regis religioso: vt ꝓtraheret mrīmoniū ad tps ꝛz donec susciperet filiū masculū et postea rediret ad monasteriū. Et respondet: q ipse papa de cuius potentia queritur: questionem soluat. Consulendum tī est sibi q abstineat. Sed si dispensaret multis videtur q teneat dispēsatio. ſm quos

non vetatur papam ꝓtra euangelia dispensare ex causa: sed vetatur euangelia destruere. ¶Et hoc maxime ꝓcedit si ipse filius magis ꝓtentaretur de cõtrahendo ad temp⁹ q̃ imperpetuum. ¶Et hoc casu sufficeret q̃ matrimoniũ posset esse perpetuũ. hec Jo.an. Idez videtur tenere.d. Jo.anto.in.c.ex literis.de spon. ¶Et dicit idem tenere Bal.ꝛ Fulgo. licet Pano:mita.in dicto.ca.ex publico .teneat q̃ nullo casu papa possit dissoluere matrimoniũ consummatum inter fideles.

¶Sed posito q̃ papa nõ possit dispensare vt religiosus ꝓtrahat ad tempus. Queritur an possit dispensare vt ꝓtrahat imperpetuũ. Rñ. Ri. in.iij. di.xxxviij.ar.ix.qõ.j. dicit q̃ omne votũ qđ est de bis que sunt superogatõnis dispensabile est. quia in quolibet tali voto potest inueniri causa rõnabilis dispensandi.s. profectus maioris boni: vel vitatio mali: siue per comparatõnem ad rem publicam: siue per comparatõnem ad vouentem. Reformatio enim pacis inter regna: magis bonũ est ꝓmunitati: q̃ continentia vnius persone. In tali etiam casu si persona que continentiam vouerat nubat per obedientiam pape: sua obedientia magis est meritoria sibi: q̃ continentia q̃tum ad premium substantiale. Vitatio enim cõmunis mali. vt vitatio discordie inter regna que sunt in pace: ꝛ vitatio probabilis transgressionis voti si probabilitas sit vehemens possunt esse rõnabilis causa dispensandi in quocunq; supererogationis voto. Aliter.n.nõ video: q̃n obligatio ꝓ charitate facta quandoq; cõtra charitatem militaret. ¶Et si dicas q̃ hoc nõ ē per se: sed per accidens. scilicet ꝓpter infirmitatem persone. hoc non obstat. Recta enĩ ratio dictare videtur aliquem esse loco dei in ecclesia: qui periculis ꝓmunitatum ꝛ personarum pensatis infirmitatib⁹ vtilitatib⁹ ꝛ damnis: possit rationabiliter obuiare. Nec ob.illud eccl'iastici. Omnis ponderatio non est digna anime continentis quia fm glo.ibi. Illa ponderatio de qua ibi loquitur scriptura est opes mundi .et sapie secularis: et per ꝓtinentem anima: intelligitur anima xp̃o desponsata in spũali scientia. ¶Et hanc opi.tenent canoniste ꝓmuniter vt refert Pano:.in.c.cũ ad monasterium.de sta.mo. ¶Et ibi Innoc. inter ceteros ꝓcludit. q̃ ex magna causa papa. põt dispensare ꝫ votum religionis. ¶Exemplũ. si rex infidelis vellet venire ad fidem cũ toto suo regno: si posset ducere monialẽ: filiã forte alicuius regis in vxorem. Nã credendũ est hoc esse deo charius: q̃ ꝓtinẽtia vnius mulieris. Item quia religio sumpsit substantiam suam ex auctoritate romani pontificis. Ille ergo qui cõcessit: poterit dispensare. Nec ob.d. c.cũ ad monasterium.in fi. vbi dicitur q̃ abdicatio ꝓprietatis et castitas adeo sunt annexa regule monachali: vt nec ꝓtra illa summ⁹ pontifex | valeat licentiam dare. Respon. Inno.q̃ verbũ licẽtia .intelligitur quando hoc facit sine causa.i.ex sola voluntate. ¶Et dicit pano:. hoc dictũ esse notandũ ꝓ intellectu huj⁹ verbi.licentia .vt nõ referat ad arbitrium boni viri. ¶Et licet doc.communiter transeant cum hoc dicto. tamen Bar. aperte tenet oppositum in.l.alio.ff.de ali.le.ꝛ in extrauaganti.ad reprimenda.vbi dicit q̃ cum verbũ licentia veniat a verbo licet: debet intelligi: non de nuda voluntate: ꝫ ratõne regulata. ¶Et ad istum tex. tenendo opinionem Inno. potest responderi: q̃ ex facili causa nõ debet dare licentiam. Item loquit̃ q̃ndo simpliciter valt dare licentiã. non ꝓmutando in aliud bonum deo acceptius. ¶Et hec responsio plus placet pano:. Sed Ri. vbi s. dat aliã responsionem. q̃ q̃uis summus pontifex nõ possit facere q̃ sit monachus absq; renunciatõne proprietatis: quia hoc esset facere ꝓtradictoria simul: tamen potest de monacho facere non monachum si causa rationabilis affuerit. ¶Et p hoc soluit̃ alia q̃stio. Numquid papa possit dispensare q̃ monach⁹ habeat ꝓprium: ¶Et fm Ri. papa non potest facere q̃ sit monachus ꝛ habeat ꝓprium. Sed facẽdo primo nõ monachũ. puta. clericum secularem: aut totaliter eum secularem. ¶Et sic mutãdo rei naturam: sic potest. Aliter non fm eum: licet forte canoniste tenerent q̃ etiam non mutata rei natura papa posset facere q̃ quis esset monachus: vel religiosus ꝛ haberet ꝓprium. nec hoc videret̃ implicare contradictionem fm eos. ¶Et vide Jo.an. in mercu.in regula. Semel deo dicatum. de regu. iur.in.vj.

¶An aũt papa possit dispensare: vt fidelis ꝓtrahat matrimoniuz cum infideli: do. Jo.anto.in.c. fi.de condi.ap. dicit Gasparẽ tenuisse q̃ sicut magna cã. puta. q̃ vna regina: vel alia fidelis et apta ad ꝙuertendum virum ad fidem accipet turchuz vel huiusmodi. ¶Et assignat ratõnem: quia hec ꝓhibitio est de iure positiuo. Lar. autez dicit q̃ non credit papam posse dispensare. ¶Et istam prohibitionem habere originem a iure diuino: dum in testamento veteri, phibebantur habere vxores alienigenas. Sed tamen p̃o opinione Gasp. facit q̃ Raab que erat de genere chananeoruz fuit cõiuncta Salmon principi tribus iuda in matrimoniũ per Josue. ¶Et papa nõ videtur esse minoris auctoritatis q̃ tũc erat Josue.

¶Vtrum papa possit tollere leges ciuiles: Respon. fm Jo.an. vbi non habet iurisditionem tẽporalem: non potest tollere legem quo ad forum ciuile: nisi in his in quibus vertitur periculum anime: cum potestates distincte sint. xcvj. distinctõe. cum ad verum. In illis autẽ in quibus anime periculum vertitur quo ad vtrunq; forum tollit legem .extra de iudi.nouit.et de prescrip.c.fi. ꝛ de secundis nup.c.pe.et vltimo.et de fo.compe.c. fi.li. vj.et de iureiur.c.ij.li.vj.ꝛ de excep.c.ij.li.vj. et de sen.ex.c.decernim⁹.li.vj. Nã in his: leges sacros canones imitari nõ dedignãt .extra de iudi.clerici.ꝛ in auten. vt de.apõ.p.epos.coll.vj.

¶Vtrum papa possit absoluere aliquem ab obligatõne qua tenetur homini: Respon.fm Inno. potest hoc facere de plenitudine potestatis: ar.ix. questione.iij.per principalem. L. de qua.prescrip. l.bene a zenone. C. de preci.impa. of.l. quotiens.

Idem Hosti. ⁊ Her. hoc intelligt ex causa: Naz papa non est dominus mundi quo ad ꝓprietatez: sed solum quo ad iurisditōnem ⁊ protectōnem. vt tenet glo. ⁊ ꝓmuniter doc. in ꝑhemio digestorum immo plus ibi Bar. dicit. q̄ imperator ibi etiam legem ꝙdendo: non potest auferre dominium rei mee sine causa. Et sic intellige. l. venditor. §. si constat. ff. ꝓmunia pre. qui. §. eo. singularis q̄tum ad hanc materiam ſm Bart. magℓ q̄ alia lex que sit in mundo. Et si imperator hoc facere nō potest: mℓ tominus ciuitas: vniuersitas: vel aliquod collegium hoc facere potest. ſ. q̄ aliquid minnatur de patrimonio sine causa. Et sic conclude. q̄ ciuitas sine cā non potest auferre dominiū rei mee. Et magna tamen causa papa posset exigere a secularibꝫ subsidium tempale. vt puta si ecclesia vel christianitas inuaderet ab infidelibꝫ. vel hereticis vel huiusmodi. Et aliter non haberet papa vnde posset habere subsidium: tunc enim esset causa rationabilis collectandi seculares. Et ipsi tenerent obedire.

¶ An autem ad solum papam pertineat destinata ad vnum vsum pium ꝙuertere in alium vsum. Respon. zab. in cle. quia contingit. de reli. do. dicit q̄ sic. qđ non potest etiam legatus de latere. Et hoc intelligit zab. quādo possunt conuerti ad vsū destinatum. Si autem legata huiusmodi nō possent ꝙuerti ad vsum destinatum: tunc bene ad alium vsum ꝙuerti ꝑñt etiā ꝓ inferiorez. De hac materia vide singularia §. Legatus.

¶ Querit etiam zab. ibi. Pone testator legauit fieri hospitale per executores in fundo suo ⁊ ad vsuz pauperum dotari. et q̄ rector poneretur et remoueretur ꝓ quendam ꝑlatum. Executores autē volunt auctoritate diocesani facere monasterium religiosorum. An possint maxime ꝓtradicente illo ꝑlato. Jo. an. consuluit q̄ sic cum quibusdam alijs: vt refert Lapus. Mouetur quia qui melius ⁊ magis facit nō facit aliud: sed idem. plus autem ē ecclesiā religiosorum facere q̄ hospitale. Facit de voto. c. scripture. ⁊ regula plus. li. vj. de re. iur. In cōtrarium videtur: q̄ voluntas defuncti ꝓ lege seruanda est. de testa. tua. Sicut et forma mandati. Nec plus hoc casu continet minus. ō preben. cui non in. vj. Et in hoc videtur residere lapus. quod placet zab. Ad argumentum quando dicitur q̄ ille qui facit plus et magis ꝛē. Dic illud procedere: quando minus continetur sub maiori. ⁊ sic loquitur. ca. scripture. al's secus. vt in qōne nostra. nam minus non continetur sub maiori. Item non est verum simpliciter q̄ facere ecclesiam religiosorum sit plus q̄ facere hospitale: sed potius hec sunt diuersa opera pietatis: que se habent ſm excedentia ⁊ excessa.

Parafrena ē quicquid mulier bz ꝓter dotem. Et dicitur a para quod est iuxta. ⁊ frena quod est dos. quasi iuxta dotem. licet in quibusdaz regionibus talia nō habeāt locuz. vbi ſm ꝓsuetudinē vir omnia immobilia mulieris recipit in dotem ⁊ omnia mobilia sunt cōia. Habet aūt parafrena priuilegium ad instar dotis.

¶ An aūt bona mariti sint tacite obligata ꝓ huiusmodi parafrenalibꝫ. vide §. Dos. Addit tamē Hosti. q̄ si parafrenalia inferant in domum viri eo sciente: ꝙuenitur maritus depositi vel mandati: nisi dominiū translatum fuerit in maritum: qđ nos ꝓsumitur: nisi exp̄esse appareat ſm eundem Jo. q̄ tunc agitur conditōne certi vel sine causa vel' ob causam. Et ista nomina important q̄ quis habet ius petendi actione ꝑsonali. i. iure quod respicit obligatōnem ꝑsone. ⁊ nō rei. De parafrenalibus non debet se maritus intromittere muliere inuita: q̄uis bonum videretur: vt sicut mulier seipam viro ꝙmittit: sic etiā ꝓmitteret res suas.

Parentes. Vtrum fi lij teneantur alere parentes? Respon. filij locupletes tenentur nutrire parentes egenos. Sicut ⁊ econuerso. Et nomine parentum ⁊ filiorz ⁊ liberorz: intellige omnes ascendentes ⁊ descendentes. vt in aut. vt liceat ma. et aute. §. illud q̄z. colℓ. viij. Cessat tamē hec obligatio ſm Jo. si ꝑñt illi sustentari de bonis ꝓprijs: vel ō suo artificio. Intellige q̄n nō sunt tales respectu dignitatis: aut nobilitatis q̄ eos dedeceret laborare. Et intellige nisi filij vel pentes ꝓmisissent tale crimen q̄ merito exheredari deberent. Et ea causas vide §. Hereditas. Item socer teneℓ alere nurū suam. Similiter ⁊ frater frēm vel sororē. Item tutor pupilli teneℓ alere mrem pupilli: vel sororē egentem ſm Bar. in. l. si q̄s a liberis. ff. de li. agno. De hac mā vide §. Alimenta. Et quid ꝓtineat appellatōe alimentorz vide ibi.

Parricida. ꝓprie dicℓ q̄ pentē occidit q̄si parenticida. Bz tū lex q̄ punit picidas locū bz in oībus ascendentibꝫ ⁊ descendentibꝫ in infinitū. Item locū bz in vxore. viro. nuru. genero. vitrico. socero. patruo. auunculo. amita. ꝓsobrina. patruele. ꝓnepo. nouerca. sponsa. ꝑre ⁊ mre sponsi ⁊ sponse. Et similiter intelligas si femina ꝑdictas ꝑsonas ꝓiunctas occiderit: vel ab eis occidaℓ. Item qui emit venenū vt hoc fieret. ff. e. l. j. iij. ⁊ iiij. Similiter omis ꝓscij teneℓ. ff. e. l. vtrum.

¶ Que est pena picidē? Rñ. ſm leges est: vt prio virgis cedaℓ: deinde sacco coꝛij ꝓclutus cū cane. et gallo gallinacio. vipera ⁊ simia in mari iacteℓ vel i amnē primū: vt omniū elementorz vsu careat et celū supstiti: ⁊ terra mortuo auferaℓ. Et si mare vl' amnis nō sit primus bestijs subijcaℓ. C. eo. l. j. ff. e. l. penul.

Patriarcha ⁊ primas sunt diuersa noīa: ꝛ cōiter idem sunt in re. rex. di. puncie. Proprie tū dicūtur patriarche quatuor principales. ſ. Constātinopolitanus. Alexandrin⁹. Antiocen⁹. ⁊ Jerosolomitanus. Et ſm ordinē hic positū: est etiā eorz maioritas. extra de priui. antiqua. Alij vo ꝓprie dicuntur primates: vt Aquilegiensis. Gradensis. Cantuariensis ⁊ huiusmodi.

Que sunt priuilegia quatuor principalium patriarcharum? Respond. quatuor sunt. Primum est quia postq̃ receperunt pallium a sede apostolica: conferunt pallium metropolitanis qui sunt sub eis. Secundum est. q̃ recipiunt fidelitatis et obedientie iuramentum pro se et romana ecclesia Tercium quia faciunt ante se deferri vbiq̃ crucẽ: nisi papa ibi fuerit: vel eius legat⁹ vtens insignijs papalibus. id est apostolice legationis: vt in dicto c. antiqua. et nisi in vrbe roma. Quartum quia appellatur ad eos omissis medijs. hec omnia habentur in dicto. c. antiqua. in ter. Sed glo. ibi tenet q̃ ad patriarchas de quibus ibi non possit appellari in puincijs sibi subiect⁹: omisso medio. Et ideo de episcopo non potest appellari ad patriarcham Sed primo ad archiepiscopum. Sed Innocen. ⁊ Hosti. et multi alij tenent contrarium. Et idem Specula. Et dicit Panormitanus q̃ hec opinio Inno. est magis communis. licet do. an. dicat aliam esse magis communem. Et multum facit di. c. antiqua. Nam hoc datur eis in priuilegiũ. Sed si non posset appellari omissis medijs: nullum esset priuilegium: quia de iure communi appellatur ab archiepiscopis ad patriarchas. ix. qõne. iiij. c. si inter.

¶ Sed qne est iurisditõ ipsius patriarche. siue primatis in subditos suorum suffraganeorum? Respon. fm May. habent iurisditionem in octo casibus. Primus est. cum appellatur ad eos dicto. c. prouincie. Et hoc intelligit Panormitanus. de archiepiscopis existẽtibus in prouincijs deputatis ipsi patriarche. naz quilibet patriarcha habz plures prouincias. De alijs autem archiepiscopis nõ habet se intromittere. et suorum archiepiscoporuz patriarche sunt ordinarij: sicut archiepiscopi episcoporum. Secundus. cum vacat ecclesia metropolitana et postulatur primas: vt disponat de rebus ad metropolitanum pertinentibus scilicz custodiendis. extra de offi. ordi. presenti. li. ix. Tercius ex consuetudine vel priuilegio. ix. qõne. iij. conquestus. Quartus. si super arduo negocio dubitatur: nec potest in prouinciali concilio terminari: tunc enim metropolitanus debet primatem consulere. xviij. distinctõne de conciliis. Quintus. cũ metropolitanus est negligẽs vel remissus potest supplere defectum eius. ix. questio. iij. cum simus Sextus. quando aliquis conqueritur de archiepiscopo: primas est iudex. xj. qõne. j. si clericus. Septimus. si subditus metropolitani cõquerat primati q̃ iniuste ipsum excommunicauit: ⁊ primas remittat eum ad metropolitanum vt absoluat. et ille non possit absolutionem obtinere: poterit absoluere patriarcha. Ita q̃ precipiat ei q̃ metropolitano satisfaciat. Aliter reducet ipse eum in eandem sententiam: nisi constiterit eum iniuste fuisse excommunicatum. vt in. c. ad reprimendaz. de offi. ordi. Octauus est q̃ si archiepiscop⁹: vel episcopus fecit mandatum illicitum vel iniustuz: ⁊ subditus appellauit ad papam: potest patriarcha declarare q̃ subditus legitime appellauit. ar. extra ō ap. sollicitudinem.

¶ Nota tñ fm Panormita. in dicto. c. antiqua. q̃ quedaz sunt insignia dignitatis: denotantia superioritatẽ seu potestatez in loco. Et istis insignijs non potest quis vti extra territorium suum. Ita potest intelligi dictuz. c. antiqua. vt patet etiam in c. ij. vt li. pen. vbi non potest archiepiscopus vti his insignijs extra prouinciam suam: quia hoc videtur tendere in preiudicium aliorum: ne in eodẽ loco videantur plures esse prelati. Exquo infertur q̃ patriarcha. archiepiscopus. vel episcopus non potest solenniter benedicere populum extra suaz diocesim vel prouinciam: quia per talem benedictionem dimittuntur peccata venialia: que dimitti non possunt nisi per superiorem. de penit. et remis. quod autem. Quedam sunt insignia denotãtia dignitatem in persona insignita: vel pfectõez Et istis insignijs potest quis vti extra prouinciam suam et iurisditionem suam: vt portare anulum: vel celebrare in pontificalibus. et similia. Et idem forte posset dici de cauda quaz portari facit episcopi: cum non denotet superioritatem in loco sed quandam grauitatem.

Patronus. siue ius patronatus. Jus patronatus fm Hostien. est potestas presentandi instimendum ad beneficium ecclesiasticum: simpler tamẽ et vacans fm May. Host. Inno. et Her. Et prouenit vt Host. dicẽ de ecclie fundatõe dotatiõe aut soli collatione. xvj. questione. vij. filijs. et. c. quicunq̃. vnde vers. Patronum faciunt dos. edificano. fundus. Et ius patronat⁹ fm diuersas regiones diuersimode nominatur. Quandoq̃ dicitur aduocatio. extra eodem. quia clerici. Quandoq̃ vicedominatus: vel custodia: siue guardia. extra eo. pterea. et. c. quoniam. Quãdoq̃ dicitur ius frequentationis: vel pcessionis. xvj. q. vij. pie mẽtis. Hec eñ omnia p eodem supponit.

¶ Quod ius competit patrono ecclesie? Respon. quadrupler ius competit ei. vnde ver. Patrono debetur honor. onus. emolumentum. Presentet. presit defendat: alatur egenus. Primum ergo est q̃ habet presentare instituendum ad prebendas: siue ecclesias non collegiatas. extra eodez. fere per totum. In collegiatis vero: non electioni fiende: sed iaz facte postulatur assensus patroni. extra eodem nobis. Secundum est q̃ quasi principalis et primus in processione incedit dictũ. c. pie mentis. ⁊ c. frigentius. xvj. q. vij. Tercium est q̃ defensor precipuus est ecclesie. Et ideo tenetur eam defendere ab omnibus oppressoribus. xvj. q. vij. filijs. Quartum est q̃ si vergat ad inopiam: alendus est de bonis ecclesie dicto. c. filijs. Item in ipsa fundatione potest patronus laicus de cõsensu episcopi certum censum retinere. extra eo. preterea. el scõdo. Secus autem si post fundationem vellet exigere aliqõ seruitiũ: vel aliud grauamen inferre: q̃ hoc nõ põt: vt ibi dicit panor. nisi fuerit reseruatũ per epm tempe fundatõis ecclesie: vel alis sit iure cau-

tum. Et dicit per illū tex. als' consuluisse. q' populus habens ius patronatus: nō poterat exigere a p̄sbytero' certos cereos in recognitiōez iur' patronatus: ex quo illud nō fuit reseruatū tempe fundationis: nec p̄t ipse patronus reseruare sibi ꝓpria ante aliqd seruitiuz. vel aliud tempale in ecclesia: ꝫ hoc debet facere eps ad petitōez patroni. Et infert ex illo tex. q' si p̄onus in testamēto mandauit ecclesiā ꝓstrui: ꝛ reseruauit aliquā pensionē annuatim filijs soluendā q' nisi eps illud reseruet p̄fono p statutum: nō poterūt filij illam pensionē exigere. Infert tercio. q' patron' nō p̄t donare ius patronatus sine consensu episcopi. Et intellige cū vult donare laico vel clerico ratōne p̄monij. Secus si vult donare ecclesie. vt extra. e.c. illud. vltra etiam censum' ꝓstitutum a principio per eps: nihil aliud debet exigere. Immo sentiūt doc. q' si epi scopus statuisset patrono pensionem q̄ erat īmoderata respectu alio' redditū ecclesie: vt ex postfacto incipit multuz grauare: q' potent reduci ad debitam moderatōnem. Sed q̄ est locus religiosus: vt si aliqui monachi in ꝓprio solo et proprijs expensis ecclesiam edificauerūt: habent in ea omnia tempalia bona. sicut eps omnia spiritualia. extra de p̄bend. cum ex plantare. §. i ecclesijs. ꝛ de cap. mo. c. j. Et habent nihilominus ius p̄sentandi. extra de sup. ne. pre. sicut. Nota tamen fm Panor. in. c. quoniaz. extra eo. q' patronus consequit ius patronat' ex gratia ꝛ quadam pmissione ꝛ tolerātia ecclesie. Nam de iure communi ex sola fundatione nō posset patronus acquirere ius patronat' cum illud sit annexum iuri spirituali. vt in. c. quā. to. de iudi. Et per hoc infertur q' papa possit' p̄onidere de ecclesia patronata laicorum sine presentatione patronorum. Licet secus sit in alijs prelatis citra papam: vt notatur in. c. cum dilectus. eodem titulo.

¶ Sed infra qō tempus debet patronus p̄sentare? Rñ. si est patronus laicus: teneť infra quatuor menses. Si est ecclesia vel monasteriuz: tenetur infra sex menses: etiaz si ius patronatus habuit ex collatōne laici. extra eo. si laicus. li. vj. Aliter eps ordinabit de ecclesia. ar. extra eo. d. c. qñ. ꝛ. c. cū ꝓpter. eo. titulo.

¶ Quid aūt si ecclesia et patron' laicus simul hñt presentare: nunqd habebūt sex menses: vel q̄tuor tm̄: vel alter sex. ꝛ alter q̄tuor? Glo. in. d. c. si laicus dicit q' habebūt sex menses. Ita q' ratōne ꝓmunionis p̄uilegiū ecclesie transeat ad laicū. Nota etiam panor. in. d. c. qñ. q' duo sunt casus in quibus eps instituit rectorē sine p̄sentatōne patroni. Primus. qñ sine scandalo p patronū p̄sentatus institui nō p̄t. Secund'. qñ ꝓtentio sup' p̄onatu nō decidit' infra tempus p̄onis ad p̄sentandū prefixum. Et ex hoc vltimo habes casum: in q̄ nō valenti agere currit tps. Et hec adducunt ad. q. Ponne q' inter electores ꝓtendit de ptāte eligendi ꝛ nō decidit' qō infra tps p̄fixum ad eligendū. Quer̄t: nunqd ptās libere ordinādi ecclesiaz deuoluat ad sup̄iorem? Host. ꝛ Jo. an. tenēt q' nō: q: nō est qō impūter habentibꝫ ius eligendi. Cū p eos nō defi cient quin eligāt: sed p litem sibi motam. vñ cū contrariū nō sit statutū nisi in p̄sentatōne nō debem' hoc ius extendere ad ꝓtentōez sup electōne. Et ꝓ hoc videť tex. in. c. ij. de in inte. resti. vbi longo tpe fuit certatuz. sup iure eligendi: nec ptās fuit ad superiorem deuoluta. Ytez pinguius ius hñt electores q' p̄tatores. Ytez tractat de modico p̄iudicio patronorū: si pendente lite alius instituat p eps̄m. Sed electorib' fieret magnū p̄iudiciuz: cum forte b'rent superiorē: quē nō vellent vel non expediret Merito q̄ aliud statuit: cum ꝓtendit de iure p̄sentandi: ꝛ aliud cū de iure eligendi.

¶ Nunqd aūt semestre qō datur superiori: cum facta est deuolutio ad eum in beneficio ꝓferendo: habeat locū in habente instituere p̄sentatum p patronum? Rñ. do. de rota vt refert panor. in. c. nulla. de ꝓcess. p̄ben. tenent q' nō. Dicunt enim q' ille tex. loquitur in eo qui habet ꝓferre. Non aūt extenditur ad habentē instituere. Et respectu institutionis fiende nō reperit tempus a iure limitatū Remediū est ergo vt recurratur ad superiorē qui p̄figat terminū debenti instituere. Et si nō instituet infra' tps: ipse supplebit. Et p̄t eē ratio. Nā debens instituere nō hz tps ita ꝓlixū sicut is qui hz ꝓferre cū institutio fiat de ꝓsona p̄tata: cuz superior nō habeat nisi illā examinare. Als sequeret' q' bñficiū longo tpe posset vacare: cū p̄onus ecclīastic' habeat sex menses ad p̄tandū. d. c. si laic'. Si superior hret alios sex menses ad instituendū: vacaret bñficiū p annū ante q̄ deuolueret ad ꝓximuz superiorez. Et idem puto dicendū in eo q̄ hz ꝓferre electōez: vt tps sibi p̄figat p superiorē: si elect' differt infra tps debitū ꝓfirman. hec panor.

¶ Nunqd autem patrono ignoranti curret tps. Panor. in. c. cum ꝓpter. extra eodez refert q̄sdaz tenere p illū tex. q' sic. Naz litigās impedit p̄tare. vt in. c. ex lr̄is. extra. e. ꝛ. d. c. ij. de in integ. re. Et tm̄ sibi tps currit: facit q' hoc tps videť p̄fixuz p̄iono pti' in fauorē ecclesie q̄ in sui odium: q̄ tps currit ignoranti ꝓ hoc tex. iuncta glo. notabili in. c. statutum. de p̄ben. li. vj. Item quia agitur de modico p̄iudicio patroni: cum in ceteris recognoscatur in patronum per institutū ab epo: vt in dicto. c. cum ꝓpter. Sed panor. dicit semp se tenuisse contrariū Et ita postmoduz reperit tenere Fede. de se. ꝛ Jo. an. in. c. ij. de sup. neg. pre. Nam regulariter tps p̄fixum ad eligendū vel ꝓferendū nō currit ignoranti: vt in. c. q: diuersitatē. de ꝓcess. p̄. Nec est verū q' tps sit statutū nō in odiū p̄oni: ꝫ in fauorē eccie. Nam si hoc esset verū: nō esset diuersitas inter patronum laicum ꝛ clericum in tempe p̄sentatōnis: qō tm̄ est falsum.

¶ Quid si patronus presentet primo vnum: ꝛ postea alium. Respon. q' si patronus est laicus: iudicio episcopi relinquitur quez velit acceptare. vt extra eo. cum autem. Et dicit ibi Panor. mitanus q' licet patronus laicus possit variare cū p̄tat secundum accumulatiue: nō tm̄ p̄t ex toto recedē a priori. hoc p̄obatur ar. d. c. cum autem. Naz si posset

recedere ex toto a p̃iore non daretur facultas eṕo instituendi quem vellet: cui⁹ ꝓrarium ibi cauetur. Et ideo inter plures p̃sentatos a p̃iono laico. eṕs debet eligere idoneorem. Si vo est collegiū: vel ecclesiastica ꝑsona variare nō pōt: sed ꝓmus est p̃ferendus. Et addit panor. de mente Inno. q̃ presentatio ipsius hz vim electionis: qz sicut electores variare neq̃unt. vt in. c. publicato. de elec. Ita nec presentantes. Et intellige de patrono ecclesiastico cui competit presentatio iuris ecclesie. Secus si iure patrimonij: quia tunc idem est per omnia in eo quod in laico. Et vide bonam glo. in clemē. ij. e. ti.

Sed pone q̃ sint duo patroni vnus clericus et alius laicus qui ꝓmo p̃sentauerūt vnū. Deinde variando laicus presentauit aliū. nunquid habeat locū dispositio. d. c. cum autem. vt sic eṕs possit gratificare? Panor. in. d. c. cum autem. dicit q̃ nō quia primus est potior: cum fuerit presentatus ab vtroq; secundus vo tm̃ a patrono laico. Itez licz patronus possit variare in p̃iudiciū p̃sentati: non tm̃ in p̃iudicium ꝓpatroni.

Quid aūt si scōo p̃sentatus est idoneor primo vel ecōtra. nunq̃d eṕus habebit optionem. Joh. an. videt sentire q̃ sic. Sed panor. in. d. c. cum autem. tenet oppositū per. c. si forte. lxij. di. vbi dicit. q̃ vbi vota sunt paria: preferendus est qui maiorib⁹ iuuat meritis. Et. d. c. cum autem. facit ꝓ hac opinione: dum ponderat q̃ secundus erat eq̃ idoneus. Secus ergo si magis idoneus. Et putat panor. q̃ si magis idoneus postergaret posset appellare: quia id ꝓmittitur iudicio eṕi tanq̃ bono viro. Nam verbum. iudiciū. sapit discretōnem. z arbitrium boni viri.

Sed queri de questōne quotidiana. Pone q̃ patroni variant in pari numero. vt puta. q̃ vnus presentat vnum z aliter aliuz. nunquid eṕs habebit optionem instituendi quem voluerit? Jo. an. adducit. d. c. cum autem. in ar. q̃ sic. Quidā tenuerunt oppositum. Sed panor. in. d. c. cum autem. tenet primum dictum. z allegat glo. notabilē. xvj. q. vij. si plures. z Inno. in. c. j. extra eo. Et hāc opinionem tenuit Bas. de cal. et. d. Lar. Quinimmo de iuris rigore posset attentari q̃ episcop⁹ potest etiam instituere extraneum. exq̃ patroni nō cōcordant. hec panor.

An aūt eṕs instituendo scōm sit puniend⁹ aliq̃ pena: quia postergauit ꝓmum. Rñ. Panor. i. d. c. cum aūt. dicit q̃ aut spreuit instituere ꝓmuz sine causa: z tunc hz locū pena. c. pastoralis. e. ti. aut nō spreuit instituere: sed distulit vt hēret cāz examinandi: z ante institutionē patron⁹ p̃sentauit aliū: z tūc nō debet puniri aliqua pena: qz vsus est auctoritate legis.

Quid si vnus ꝓstruat ecclesiam z plures ei succedunt: nunq̃d omnes erunt patroni. Rñ. glo. in c. j. extra eo. dicit q̃ ius patronat⁹ apud quemlibz heredum est insolidū etiam si ex inequalibz partibus sint heredes. Et ꝓpetit cuilibet patrono quo ad oīes effectus preter sacerdotis p̃sentatōem. que est ita apud omnes cōiter q̃ apud nullum singulariter. Et hoc ꝓmuniter tenet a doc. Licet forsan, vt dicit Inno. pinguior sit vor illius qui plus habet in hereditate. Et ratio est ꝑm glo. quia cum istud ius sit indiuisibile: nō possumus dicere vnū habere duas partes in hoc iure: sicut habet in hereditate.

An autez ius patronatus transeat ad heredes extraneos. An tm̃ ad suos. Rñ. Panor. in. c. cum seculum. extra. eo. dicit de mente Inno. z Jo. and. q̃ transfertur etiam in extraneos: quia si filij soluz succederent: non posset patronus transferre in aliam ꝑsonam etiam cum vniuersitate. Cuius cōtrarium apparet in dicto. c. cum seculuz. et i. c. illō. extra eo. Et ideo dic q̃ ius patronat⁹ transfertur i quoscunq; heredes. Hoc idem sentit Fede. de se. in consi. suis dicens q̃ si filia dotata non succedit patri: quia renunciauit hereditati: non succedit in iure patronatus cum filijs masculis. Et ex hoc colligo duo. Primo. q̃ si filia ē heres succedit sic masculus in iure patronatus. Secundo habes q̃ ius patronatus regulatur ab hereditate etiam inter filios. Et sic filius qui non est heres non succedit in iure patronatus. Et hoc etiam sentit Jo. an. in. c. si vo. eo. ti. vbi dicit. q̃ vbi est ꝓsuetudo: vt in anglia: q̃ solum ꝓmogenitus succedat alij filij non succedent in iure patronatus. De hac materia vide singularia s. Emphiteosis. z. c. Feudū.

An aūt ius p̃onat⁹ possit titlo legati trāsferri. R. Panor. in. d. c. cum seculū. refert Jo. an. dicere q̃ quēadmodū ius p̃onatus pōt donari. Ita z legari. nam legatū est quedā donatio a testatore facta. vt insti. de lega. in ꝓn. Et ideo infert q̃ si legatur ecclesie nō est necesse interuenire ꝓsensuz eṕi: sicut nec in donatiōe inter vinos. Si aūt legat laico vel clerico noīe ꝓprio: tūc dz interuenire ꝓsensus eṕi: sicut in donatōe. Dicit tm̃ hoc spāle fauore vltime volūtatis vt ꝓsensus eṕi possit interuenire etiā ex postfacto. Sz ꝓsiliū est vt hēat ꝓsensus tpe testamti: vel aū mortē testatoris. Sz sed. fuit in singulari opi. q̃ possit transferri titulo legati sine ꝓsensu eṕi. Mouet: qr iura indistincte dicūt q̃ transfert successione: nec distinguūt inter legatū z hereditatez. Nam is q̃ hz ex legato: hz ex successione. Sed alij moderniores doc. cōiter tenent oppositū: z marie Mal. q̃ dicit. q̃ aū ꝓsensuz eṕi ius p̃onatus possit apud heredē: qr ex ordinatiōe laici ius p̃onat⁹ nō pōt in aliuz trāsferri. qō plus placet panor. qz iura cōiter loquunt de filijs vel heredib⁹: non aūt de legatarijs. vt in. c. filijs. xvj. q. vij. z extra eo. c. j.

An aūt heredes succedāt p stirpes vel p capita. R. panor. in. d. c. j. ex. e. dicit hodie eē determinatuz q̃ p stirpes. vt in cle. fi. extra. e. Et iō si plures succedūt vni ex duob⁹ p̃ionis ecclie: oīs habent locō vni⁹. Et nota panor. ibi q̃ si pr̃ instituit filiū vl filiā in re certa z exneū vl em heredē. ius p̃onat⁹ nō trāsit in filiū vel filiā: ꝫ in heredē vl em. Si plures sunt heredes: oīs efficiunt p̃oni.

Quid si patroni sint plures z nō concordant in presentando? Rñ. ille debet p̃fici: qui maiorib⁹ iuuatur meritis z a pluribz eligit. extra eo. quoniaz.

q̄ si numerus est equalis: recurrendū ē ad merita lxiij. di. si forte. Si omnia sunt equalia: pōt episcopus dicere q̄ ꝓcordent ⁊ iterum p̄sentent. lxix. di. si duo. Si nō ꝓcordant: locus est gratificatōni. extra de elec. venerabilem. Sed si neuter: potest poni sine scandalo: tūc episcopus ecclesiaz ordinabit prout melius viderit expedire. vt in dicto. c. quoniam. Idem Hosti. qui addit. q̄ si episcopus talem ecclesiam ordinare non potest: tunc ecclesiaz interdicere deb et ⁊ reliquias extrahere in patronorum verecundiam. extra eo. c. j. et. ij. Et fm doc. intelligendum est de reliquijs que sunt extra altare in capsis: secus de reliquijs que sunt sub tabula altaris Nam ex motione illarum execraretur altare. Nō si nec sic possint ꝓpesci: vel ad concordiam reuocari: tunc putat recurrendum ad brachium seculare extra de offi. ordi. c. j. Et hoc verum: nisi ex his maius scandalum oriretur: tunc enim omittenda forent. l. di. vt constitueretur. Et interim durante discordia ponetur in ecclesia ab episcopo ꝟconomus appellatōne cessante: qui eius fructus: aut expendet in vtilitatem ecclesie: aut instituendo fideliter reseruabit. extra de offi. ordi. cum vos.

¶ Nunquid patroni possint inter se pacisci vt alternis vicibo p̄sentent: Rñ. fm Ber. et Hosti. q̄ sic. Sz Inno. nō placet. Nō pōt intelligi. q̄ honestius esset si se ꝓcordarēt semp.

¶ Quid si inter presentantes sit questio. quis sit patronus: Respon. si finita nō fuerit infra terminum de quo dictum est supra. Episcopus instituat: saluo iure eius qui euicerit. extra eo. quoniam. ⁊. c. si vo.

¶ Quid si patronus presentet non idoneum: seu indignum. Respon. si patronus sit collegium: vel persona ecclesiastica priuatus est p ea vice iure p̄sentandi. extra de elec. cum in cunctis. extra ō sup. neg. pre. c. sicut. Similiter etiam fm quosdaz si patronus laicus sit: priuatus est iure presentandi p ea vice: ⁊ deuolutum est ad superiorem: vel saltem priuari debet. Et tū vt addit Inno. bñ facit episcopus si interim remittat prouisionem patrono laico.

¶ Vtrum patronus possit presentare seipsum: Rñ. non: quantumcunq̄ sit idoneus. extra eo. p vestras. Si tamen plures sunt patroni: bene pōt vnum de se p̄sentare. hoc Ho. Gof. ⁊ Ber. Idez Panor. in. d. c. per vestras. vbi etiaz querit. Quid si epūs confert sponte ⁊ motu proprio beneficiū ipi patrono. Nunquid valeat collatio: Videt q̄ nō quia institutio facta sine p̄tatione patroni: est irrita vel irritanda. vt in. c. illud. extra eo. Contrariū tū tenet ꝓmuniter p doc. Nec ob. qō dictum est: q; patronus acceptando collationē videt consentire. nec hoc casu videtur se ingerere: quia non habet originem a se: sed a superiore. Item presentatio interdum interuenit ex postfacto: vt in. c. si vo. extra eodem.

¶ Vtrum pater possit p̄tare filū vel nepotem: Rñ. pōt: dūmodo sit idoneus: quipoti⁹ videtur p̄tandus q̄ alius fm Inno. Gof. ⁊ Ber.

¶ Vtrum ius patronatus sit spūale. Rñ. ius patronatus directe nō dicitur ius spirituale. eo q; cadit in laicum: tū fm quid. pōt dici spirituale: eo q; p ipsum prestatur via ad consequendum spirituale beneficium. Ideo etiam vocatur annexuz spirituali. extra eo. de iure.

¶ Qualiter ius patronatus transferatur in aliuz. Rñ. fm Hosti. quatuor modis. Primo. quidem per successionem hereditariam. de quo dictum est supra. Secundo. ex pmutatōne: quia cum alio spirituali permutari potest. extra de rerum pmu. ad questiones. ⁊. c. fi. Tercio. ex donatōne. extra eo. p terea. Quarto. ex venditōne. quia licet non possit vendi specialiter. extra eo. de iure: tamē transit cuz vniuersitate: nisi de ipso specialiter excipiatur. extra eodem. ex literis. et. c. cum seculum. Similiter transit cum vniuersitate in conductione ad firmā seu ad pensionē. d. c. ex literis.

¶ Vtrum possit pignori obligari. Respō. de hoc sunt opiniones. Quidam dicunt; q; potest obligari cum vniuersitate. verior tamen videtur opinio Inno. q; nec simpliciter: nec cum vniuersitate potest pignori obligari. Et hec opinio Innoc. potest verificari ex eo q; creditor non potest vti re pignorata: nec debitor quando transtulit in creditorem. Et sic cum neuter possit presentare fieret detrimētum ecclesie. quod non debet esse. d. c. cum seculū.

¶ Vtrum possit in feudum dari. Rñ. cum vniuersitate dari potest. d. c. cum seculuz. Sz spāliter et expresse fm Hosti. nō pōt: q; feudum requirit homagiū: qō est rei tempalis.

¶ Queritur de questione notabili. Superadictum est q; valet p̄sentatio facta a plurib⁹. nunquid sit necesse vt conueniat maior pars habito respectu ad omnes patronos. An sufficiat maior pars: habita comparatione ad minorem partez. Exemplū quatuor sunt patroni. Duo p̄sentāt vnum. tertius presentat alium. quartus alium. Presentat a duobus: non habet maiorem partem omniū: sed habet maiorē partem habito respectu ad alias p̄sentationes. Panor. in. c. qñ. extra eo. refert Jo. and. dicē: q; aut p̄sentatio fit ab istis vt a collegio: et tūc requiritur maior pars respectu totius collegij: aut isti presentant tanq̄ singuli: vt communiter faciunt laici qui ex patrimonio habent ius patronat⁹ et tunc sufficit maior pars respectu aliarum ptiuz. Et sic intelligit. d. c. quoniaz. Et nota singulariter hoc dictum: quia facit ad multa. vbi enim plures habent explicare aliquem actum: sp debes animaduertere vtrum habeant hanc potestatem vt collegium: vel vt singuli. vt primo casu requiratur maior ps totius collegij. Secūdo vo sufficit maior ps respectu aliarum partium. Et p hoc dicit Panor. q; cessante iure speciali non valet electio rectoris facta per scholares: nisi interueniat maior pars tot⁹ vniuersitatis: nec sufficit maior pars cōparatione minorum partium. Et ideo si in vniuersitate sunt C. ⁊ l. eligunt vnū. et. xxv. alium: ⁊ reliqui alium: nulla ē electio: q; ñ repit facta a maiori pte vniuersitat⁹: q; scholares eligūt vt collegiū ⁊ ñ vt singli. Et

ex his deciditur alia questio nō minus notabilis. Nunquid patroni debeant simul conuenire in p̄ sentationis actu. An vo quisq; possit per se presentare: vel aliqui eorum alijs non vocatis: Johan. an. ex predictis infert. q; si habent p̄sentare vt collegium: debent omnes vocari. alis non vocat⁹ posset agere de contemptu: vt in. c. quod sicut. et in. c. bone. de elect. Sed si presentant vt singuli: hoc nō est necesse. Et hoc dictum etiam sequitur Federi. de se. Sed Panormita. dubitat an hoc dictum sit verum per notabilem theoricam Bart. in. l. omnes populi. ff. de iusticia et iure. vbi dicit q; siue a collegio consensus sit explicandus: siue a pluribus vt singulis: dummodo in actu maior pars preiudicet minori parti: semper debent isti esse simul per legem iuris gentium. ff. de pactis. Et hoc plus placet Panormitano. Maz ex contrario dicto maior pars patronorum posset negligere minorem partem: que si fuisset presens potuisset inducere minorem ad aliam partem. Et p̄o predictis facit quod notat Barto. in. l. duo ex tribus. ff. de re iudicata. vbi dicit q; si vnus ex tribus: vel pluribus iudicibus dixit opinionem suam in presentia aliorum: nec potuit illos trahere ad suam opinionem: & recessit et noluit esse presens in sententia ferenda: et alij postea ferant sententiam: sententia est nulla. contrarium tamen tenet Inno. in. c. Raynaldus de testa. quia fm eum in predicto casu perinde est ac si ille esset presens et contradiceret: quo casu valet sententia plurium: vt in. c. fina. de re iudica. et in dicta. l. duo. Sed Panormitanus in. c. causam. el primo. de offi. dele. putat verius dictum Bart. quia presentia exigitur omnium: quia habent iurisditōnis exercitium pro parte. vnde reperit nūc sententia lata a non habentibus potestatem insolidum. Ad idem allegat textum in. c. cum ab vno. de re iudica. libro sexto. vbi dicitur q; vnus ex pluribus debet ferre sententiam alijs mandantibus. alis nō tenet sententia si ille tercius non mandauerit. nec sniam dixerit.

PEculium est quadruplex. Quoddam est castrense: quod filiusfamilias acq̄rit occasione militie a parentibus: vel ab alijs donatur: vel ipse acquirit in militia.

¶ Sed queritur quid si relinquatur predium vt vendatur. z inde sibi emat equos. arma z̄c. an enumerabitur in castrensi peculio: Rñ. Bart. in. l. si forte. ff. de castren. pecu. dicit q; sic. Tamen vt plenius ista materia liqueat distinguit. q; quandoq; donatur: vel relinquitur filiofa. ab eo qui sibi erat notus per militiam: z tunc indistincte in castrensi peculio aggregatur. vt. ff. eodem. l. quinta. Quandoq; donatur ab alio. Et tūc distingue. Quedam enim sunt res nullo modo apte ad castrense peculium: vt immobilia. Et ista non sunt castrensis peculij: etiam si fuisset expressum: vt est casus in dcs. l. si forte. nisi fuisset dictum q; vendātur. vt dictum est supra. Quedā sunt res omnimode apte ad castrense peculium: vt equi. et arma et tunc erunt castrensis peculij. vt. ff. eo. l. quarta. Quedā sunt res que possunt esse apte ad castrense peculium et ad alia: vt serui. Et tunc in istis distinguit. aut fuerūt relicte: vel donate nominati ad hoc: z erūt castrensis peculij. Aut fuerunt simpliciter donate vel relicte: z tunc secus. vt. ff. eodē. l. si militi. Et nota hāc distinctōnem: quia est valde singularis. et facit ad multa. Quoddam est quasi castrense. Et dicitur q; si castrense omne quod acquirit filius ex publico: z ex publica causa. vt puta. ex officio aduocatōnis z notariatus. Secus autem si et officio, pcuranonis: quia non est officium publicum. Item illud: quod querunt carpentarij: seu muratores laborantes in publico non dicitur esse quasi castrense: qa non habent ex publica causa: licet sit salariū publicum. Secus tamen est in ingenierijs communis fm Bal. in. l. fi. C. de inofficio. testamen. Et idem in clericis: quia que querunt ex beneficijs dicūtur quasi castrensia. z de eis possunt testari. l. sacrosancte. C. de episco. z cleri. Quod verum intelligē ī beneficijs sine cura. Secus si cū cura. vt est glo. in. c. fi. de offi. ordi. li. vj. Et idem dic de eo quod obuenit p̄sbyteris z clericis de officio suo. z̄ quolibet dicto peculio pater nihil iuris habet. quin potius ipse filius in eo paterfami. censet. vt dicta. l. fi. Et ibi etiam habetur. q; id quod lucratur medicus in quasi castrensi imputat. Idez de magistris liberalium artium.

¶ Sed quid dicemus de aduocatis et huiusmodi: qui nunc non habent salarium ex publico: sed si habent: habent a clientulis: nunquid tale lucrū computabitur in quasi castrensi: Respon. Bart. in lege fori tui. C. de aduocat. di. iudi. dicit q; salaria: que percipiunt aduocati a clientulis succedūt in locum salarioruz: que olim recipiebant a publico. Et sic poterūt testari z facere oīa.

¶ Quid autem si aliquis relinquit filiofami. aduocato aliquid ad emendum libros: vel forte aliq; domina dat sibi equū causa eundi per officia. nunquid istud enumerabitur in quasi castrensi: Respondeo. Barto. in. l. si mulier. ff. de ca. pecc. dicit. q; sic.

¶ Quero. Pone. pater emit filio libros. vt: computentur in quasi castrensi an vero veniant conferendi fratribus: Respon. Bart. in. l. prima. §. nec castrense. ff. de collatio. post multa distinguit. q; quandoq; pater emit libros solum nomine filij: non tamen tradidit: nec expressit se donare vel le tunc ille res sunt proprie patris. vt. C. de castrē si peculio. l. prima. libro duodecimo. Nam traditio requitur vt videatur donare. vt. C. de donati. inter virum et vxorem. l. si filij. Quandoq; pater emit nomine filij et sibi tradidit: vel dixit se illos libros donare. Et hic aduerte. Nam si iste filius erat iam aduocatus vel doctor: tunc tanq; sit quasi castrense peculium non venit in collationem. vt dicta. l. prima. C. de castren. pecu. et. ff. de castren. pecu. l. castrense. Et hoc casu pater non potest istam

donationem reuocare .tanꝫ incontinenti validā nec veniet in collationem: vt dicto. §. nec castrense Sed si filius ille non erat doctor: nec aduocatus. sed scholaris. si quidem compleuit studium suum ante patris mortez. z sic incepit quasi militare. z sic efficiuntur isti libri quasi castrensis peculij. et confirmatur donatio. arg. L. de donatio. l. siue emancipatis. Similiter non venirent in collationem: vt dicto. §. nec castrense. Si vo pater est mortuus antez studium compleatur. tunc nō potest dici quasi castrense peculium. quia qualitas psone hoc nō permittit. quia non habet aliquam ex illis dignitatibus que ponuntur in dicta. l. fi. C. de inoffi. test. Licet enim reperiamus q doctores possint habere peculium quasi castrense z aduocati. tamen hoc non reperitur in scholaribus. nec debent gaudere eodem priuilegio quo magistri: vt. l. j. C. de excu. arti. li. x. Et ideo isto casu debemus dicere sicut de alia simplici donatione. que si morte patris confirmatur. non venit in collationem. z specialiter hoc fauore studentium. Tercium est profectitium. Et fm Barto. in. l. cum oportet. C. de bo. que libe. p fectitium dicitur quod ex substātia patris ꝓficiscitur. Et glo. ibi dicit. q hec dictio: ex. large accipitur vt comphēdat omne id quod occasione patris obuenit. vt. l. aditio. ff. de acquirend. hereditate. z de vul. z pu. l. sed si plures. §. in arrogato.

¶ Sed quero. Pone q pater dedit filio fundum vt inde se aleret. z ipse ex fructibus fundi lucratus est. An istud dicatur profectitium? Glo. in dicta. l. cum oportet: vt refert ibi Bart. dicit q sic. quia dicuntur ex re patris proficisci. ff. ad trebel. l. balista. Sed Barto. dicit se intelligere illam glo. in fundo qui datur colono. nam si filius ipse suis manibus coleret. pars quam ipse lucraretur ex fructibus: vt ex opera sua esset aduētitium dicta. l. cum oportet. Preterea predicta intelligo de eo quod filius querit ex fructibus simpliciter. Si enim de fructibus illis quandam negociationem faciat z ex hoc lucratus est. tunc esset lucratus ex sua industria. nec diceretur profectitium: vt. l. iij. ff. ad. l. fal. Et ita intelige hic.

¶ Quero. Quid si pater dedit filio pecuniam. et ipse filius inde fecit vsuras: an hoc dicatur profectitium? Glo. in dicta. l. cuz oportet videtur dicere q sic. Sed Barto. dicit. q glo. ista posset procedere fm illa iura. fm que vsura erat permissa. Sed fm iura hodierna. fm que iura vsura est prohibita. nihil acquiritur patri. quia de his que acquiruntur ex delicto p filium. nihil queritur patri. vt. l. quod seruus. ff. de acquren. possessi. ff. ꝓ socio. l. q autem ex furto. nisi poneres filium fecisse vsuras iussu patris: tunc enim cum vterq teneatur ad restitutionem queritur patri. semper tamen dico dedu cto eo quod ipsi filio debetur pro operis. Et idem dico in alia mercantia quam filius fecisset de pecunia patris. Nam lucrum quod attribuitur pecunie est profectitium. vide tamen eundem Barto. in dicto. §. nec castrense. vbi circa hoc dicit. quod si filius lucratus est cuz pecunia patris sine aliquo onere suo. tunc dicitur profectitium. Sed si lucratur cum pecunia paterna z onere suo. tunc dic. q aliquod lucrum attribuitur pecunie tanꝫ profectitium. z debebit communicari. Aliud vero quod filius querit ex opera sua est aduenticium. dicta. l. cū oportet. Et communis consuetudo est q medietas lucri detur persone. alia medietas pecunie attribuatur. pro hoc facit. C. pro socio. l. j. Hec Bartolus.

¶ Quero. Quid si filius faciens mercantiam iuit in franciam pro mercantia cum pecunijs patris. z occasione huius captauit benuolētiam regis. qui sibi donauit quedam. An hoc erit profectitium? Specu. videtur tenere q sic. Sed Bartolus in dicta. l. cum oportet. dicit hoc dictum Spec. esse contra casum. l. socium qui in eo. ff. pro socio. Sed idez Bart. in dicto. §. in arrogato. dicit q quicquid filius habet beneficio patris. seu eius occasione. dicitur profectitium. Hoc tamen limitari debz sic. qd filius habet beneficio patris. intellige quando beneficium patris est causa proxima: vel immediata Sicut verbi gratia. Reperis filium meum in anglia. z das sibi aliquid quod non dares nisi ꝓpter me. vnde sum causa proxima. Secus si pater esset causa remota. quia propter patrem meum habui noticiam cum quodam domino. diligit me plus q patrem meum. Certe illud quod daretur mihi ab illo domino. non erit profectitium. sed aduenticium. hanc distinctionem ponit text. in dicta. l. socium.

¶ Vtrum autem pecunia data a patre filiofa. dicatur profectitia vel aduenticia? Dic fm Bart. q aut precesserunt merita filij. que si quilibet extraneus fecisset idem habuisset: et tunc erit aduenticia. Et per consequens non cōmunicanda. z tenet donatio etiam a principio. nec potest reuocari. Aut non donat ꝓpter merita sed vt filio. Et sic est simplex donatio. De hoc vide supra diffuse. Donatio primo. Et an pater vsusfructuarius si monachaꝫ extinguatur vsusfructus quem habet in aduenticijs filij. Et an pater teneatur facere inuentarium de dictis aduenticijs. z de donatione facta a patre filio in actu emancipationis. an sit simplex vel ob causā z multis alijs vide ibi singulariter. Quartū peculiū est aduenticiū. qd acquirit ex industria vel donatione facta aliunde q intuitu patris: vel aliter aliunde proueniat ex euentu vel fortuna. Fallit tamen in rebus que ab imperatore vel augusta donantur per. l. cum multa. circa finez. ibi. sed ad similitudinem castrensis peculij. C. de bo. que libe. Ex quo infert Ludo. q idem est in donatis filio p aliquem regem: quia quod statutum est generaliter de maiestate imperiali. Idem intelligitur statutuz particulariter de regali maiestate. allegat notata p Innocen. in. c. super quibusdam. de verbo. signi. In aduenticijs tamen filiusfami. acquirit proprietatem. sed pater habet vsumfructum donec virent. nisi sibi remittat vsumfructum: vel nisi ab aliquo sibi detur: vel relinquatur hoc pacto: vt ad patrem non pertineat vsusfructus. vel nisi succedat

filius vna cum patre in hereditate fratris vel sororis: vel nisi quando pater noluit assentire filio adeunti aliquam hereditatem: vel nisi patre matrimonium minus legitime soluente: bona filijs applicẽtur. vt in autentica. vt nulli iudi. §. quia vero. De predictis vide supra diffuse Donatio primo. Nota tamen q̃ in bonis paternis filius non habet aliquam potestatem. nisi quia debet alit: etiam si esset emancipatus vbi egeret. ⁊ aliter sibi comode ⁊ honeste prouidere non posset sicut ⁊ econuerso. vide supra Alimenta. ⁊ c. Parentes. Et si preter voluntatem patris acciperet de bonis eius. rem alienam contractaret. ⁊ sic furtum cõmitteret. Et si in futurũ vel post mortez patris haberet vnde restituere teneretur in conscientia. Nota etiam fm Panor. in rubrica de pec. cle. q̃ quo ad clericos ⁊ laicos ista peculia non videntur differre nisi in aduẽtitio. Et intellige de clericis filijsfa. Nam p clericatum nõ eximuntur a patria potestate in temporalibus. licet glo. aliud senserit ⁊ minus bene in. c. indecorũ. de eta. ⁊ quali. Sed Inno. tenet ibi primũ ⁊ cõiter doc. ⁊ pbatur in. c. p venerabilem. qui fil'. sint legi. vbi est spãle in epo.

¶ An autem illud quod est laicis aduentitium sit clericis castrense vel quasi: Vide supra. Clericus quarto.

¶ Queritur de questione notabili. Pone: filiusfami. commisit crimen propter quod si esset paterfamilias. omnia eius bona publicari deberent. ⁊ habet bona aduentitia. An proprietas bonorum aduentitiorum veniant publicanda. vsufructu ipsorum bonorum apud patrem dimisso. fm q̃ de iure dimitti debet: Rñ. Quidam dicũt q̃ sic. Nam iste filiusfami. tale delictum commisit. ex quo de iure veniunt publicanda. ergo publicabitur proprietas bonorum aduentitiorum que est propria ipsius filij. vt in dicta. l. cum oportet. Item delicta nõ debent remanere impunita. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil'. ergo dicendum est q̃ publicabitur proprietas bonorum aduentitiorum: ne delictum filijsfami. remaneat impunitum. Sed in contrarium est communis opinio doctorum. Et pro hac opinione est Bar. in. l. si finita. §. si devectigalibus. ff. de dam. infec. Idem Alnge. ⁊ Bali. Et ratio est. quia ex delicto filij pater non tenetur de peculio. l. j. §. si filius. ff. de bis qui dele. vl' effu. l. nij. §. idem scribit ff. de pec. ergo non publicabitur proprietas bonorum aduentitiorum. Nec obstat quod dictum est primo. q̃ iste filiusfami. tale delictum commisit ⁊c. Dico q̃ non sequitur proprietas bonorum aduentitiorum est filij. ⁊ filius tale delictum commisit. ex quo de iure bona veniunt publicanda. ergo publicabitur proprietas bonorum aduentitiorũ. Nam sic videmus in muliere. que licet tale delictum cõmittat. ex quo de iure veniunt publicãda bona sua non tamen dos publicabitur auten. contra si filij: C. de repu. Si ergo non publicatur dos que est p primum patrimonium mulieris. l. nij. §. sed vtrum. ff. de mino. ergo eadem ratione non publicabitur p̃prietas bonorum aduentitiorum. licz sit filij. Non obstat si dicatur. q̃ dicta proprietas non est patris ergo eius: non interest vtrum publicetur vel non: quia respõdeo q̃ hoc non sequitur. Nam sicut etiam vides in filio habente peculium profecticium: quod licet non sit suum. sed patris. tamen eius interest ne illud peculium publicet. dicto. §. sed vtrũ. Sic etiam videmus in dote que licet sit proprium patrimonium mulieris. tamen interest patris ne publicetur. Non obstat q̃ delicta non debent remanere impunita. hoc fateor. Sed licet in casu nostro filius non habeat bona. in quibus possit fieri publicatio. non tamen delicta remanebunt impunita. sed in psona grauius punient. Et fundamẽtũ doctorum tenẽtium hanc opinionem est. q̃ filiusfa. prohibetur alienare fauore patris. et propterea publicatio est etiam a iure phibita ne delictum filij noceat patri. Et sic alienatio ẽ interdicta filio in fauorem patris. vt probatur in. §. filijs autem. ĩcta glo. que est super ver. sentiant in. l. fi. C. de bo. que li. De istis peculijs vide valde pulcra. j. Restitutio. xij.

¶ Vtrum expense facte a patre in peculio filij adventitio sint inter fratres communicande: Rñ. Bart. q̃ aut fuerunt necessarie. vel ad perpetuã vtilitatem. et tunc filio imputabũtur: vt. l. fi. C. de bo. que li. Et hoc verum si pater fecit animo repetendi. Secus si fecit animo non repetendi. q̃ si de animo nescitur. tunc si sunt parui sumptus videt donare. l. vtrum. ff. de do. inter vi. ⁊ vxo. Si vero sunt magni. Ita q̃ excedant fructuum quantitatem. tunc videtur habuisse animum repetendi. nisi in causa alimentorum vel simili expendisset. l. alimenta. ff. de ne. gest. Secus si non excedunt quantitatem fructuum. quia tunc etiam videtur donasse. arg. d. l. fi. Si vo dicti sumptus non fuerunt necessarij. nec ad perpetuam vtilitatem. sed solum ad fructuum vtilitatem. tunc non sunt cõmunicandi quia onera pertinent ad eum. Et idem dicendum de eo quod expẽditur in dacijs ⁊ collectis cum habeat vsumfructuz. Nec obstat illud de viro. l. vnica. C. de rei vxo. ac. §. sed nec ob impẽsas. quia habet dotem ꝓpter onera matrimonij. Ideo non debet grauari onere impensarum.

¶ An autem fratres teneantur emẽdare damnum quod pater intulit in bonis aduentitijs filij: Rñ. Bald. q̃ aut illa dilapidatio est solum fructuum. et tunc non tenentur. d. l. cum oportet. Hoc verũ quando pater habet vsumfructum dicti peculij. Si vo dilapidatio cõcernit rei ꝓpetuam deteriorationem vel intolerabilem lesionẽ. sic tenentur. d. l. cũ oportet. §. sed cum tacitas.

Pedagium vel guidagium ⁊ exactio. Pedagiũ quid sit: Rñ. fm. vv. pedagia dicuntur que dantur a transeuntibo in locis cõstitutis a principe. Guidagia vo que dant ꝓ cõductu p terrã alicuius vt securius vadant.

¶ Quot autem modis possint poni ista pedagia: Rñ. fm Panor. in. c. sup quibusdam. de verb. sig-

ꝙ quatuor modis. Primo quidem ꝑ concessionez imperatoris. Scōo regum. Tercio lateranēsis cōcilij. Et quo infert Panor. ꝙ concilij generale habet iura principis. ꝑ hoc facit. quia in concilio generali preest papa. vnde dicit ibi Jo. an. z bene. ꝙ ille tex. nō excludit concessionē solius pape. Nam si concilium habet hanc potestatem. ergo et papa. quia concilium recipit robur et prātem a papa. vt notatur in. c. significasti. de elec. Quarto vigore cōsuetudinis de cuius inicio nō est memoria. Et talis consuetudo habet vim tituli. quando datur ca pacitas possidēdi. al's secus. In propria tamen cōsuetudine. non requiritur titulus. sed quandoq; consuetudo capitur pro prescriptione. Et quo infert Panor. vnum valde notabile. ꝙ reseruata prīcipi in signum specialis priuilegij possunt acquiri consuetudine tanti temporis. de cuius inicio non est memoria. Et quo etiam infertur ꝙ dñi inferiores z ciuitates possunt prescribere potestatem legitimandi spurios. Item restituere fame. Item creandi tabelliones z illa. que sunt reseruata principi si subest tantū tēpus. de quo in. d. c. super quibusdam. Et predicta quatuor eliciuntur ex. d. c. super quibusdam. Et fm Panor. nō est alibi textus ita clarus.

¶ Nunquid autem reges citra imperatorem possint ista pedagia seu guidagia imponere? Hostiē. dicit ꝙ non. sed solus imperator potest. Et text. in dicto. c. super quibusdam. Ybi regum. intelligunt quidam de rege romanorum qui est electus in imperatorez: z adhuc non est coronatus. Nam post electionem z ante coronationem non appellat imperator. sed rex romanorum. Et pro dicto Hosti. facit tex. in. l. vectigalia. ff. de publi. Hodie tamen saltem de facto omnes reges z ciuitates ytalie. z qō peius est omnes castellani imponūt. quod fieri nō debet. Idem tenet Panor. in. c. innouamus. de cē si. dicens ꝙ hodie reges inferiores prescripserunt in eorum regnis iura imperatorum. quo casu possunt predicta exercere vt imperator. Et sic videm? hodie in aliquibus cōmunitatibus ytalie: que videntur hoc prescribere. licet in hoc Barto. fuerit contrarius in dicta. l. vectigalia. vbi per illam. l. dicit ꝙ si quis fraudat gabellam sine permissu principis impositam non tenetur deo neq; mundo. gabelle sine pmissu principis sunt extorsiones. Et hoc in forensibus secus in ciuibus. qui possunt sibipsis grauamen imponere. z bursam communē facere. sed idem Bart. in dicta. l. si publicanus. eo. tit. tenet expresse. ꝙ vectigaliū exactio pscribit tpe cuius nō extat memoria. allegat ad hoc. d. c. super quibusdā.

¶ Sed dubitari potest de guidagio. quod est quādo datur aliquid alicui vt tute ducatur per terram alterius. nunquid peccat rusticus aliquid recipiēdo: vt tute transeuntem ducat? Jo. an. in dicto. c. super quibusdaz. dicit ꝙ licite potest accipere. quia iste locat operas suas. Intelligitur ergo text. de eo qui tenet ad hoc. Nam dñi terrarū tenent territorium suum custodire secure. vnde ipsi nō debent recipe pcium. Secus ergo in alijs opas suas locantibus.

¶ Utrum autez pedagia z guidagia licite possint peti? Rūdeo fm Ray. Si pedagium est antiquū et fuit impositum ab his qui potuerunt. Et ex iusta causa: vt defensione transeuntium. vel nauigātium: vel patrie z huiusmodi z recipiens facit id ꝑ pter quod fuit impositum. sine scrupulo conscientie potest recipere. Et eodem modo si nescit a quibus fuerit institutum. Putat tamē ab illis qui poterant. z ex predictis causis. Et hoc verum si adest consuetudo. cuius inicij nō est memoria. al's secus vt in dicto. c. super quibusdam. Idem si iste recipiens non laborat modo. nec facit expēsas. quia nō est necesse. paratus tamē est si necesse esset labores et expensas impendere. non solum quas tunc acciperet. sed etiam prius acceptas z amplius si oporteret. Si vō pedagium sit nouum. non potest aliquis ab aduenientibus vel transeuntibus aliquid accipere. nisi certum sit illud a principe vel rege statutum: vel alijs de quibus supra propter imminētem necessitatem. Et si aliquid contra formam predictam acceptum est. restituendum puto illi a quo acceptum est. si sciri non potest in pias causas. Dicit etiam Hosti. ꝙ si dominus terre qui recipit pedagium non defendat soluentem in rebus z persona proposse suo. licet non teneatur ad restitutionem pedagij nisi constaret ꝙ hac de causa institutum esset. teneť tamen ad satisfactionē plenariam qō plus est. et etiam si inueniať in defectu iusticie. xxiij. q. ij. dīs.

¶ Quot autem requirātur ad hoc vt pedagia sint licita? Dic ꝙ sicut ad condendū legem tria requiruntur. vt dictum est supra. Lex. ita ad imponendum ista onera. Primum. causa efficiēs. vt sint posita ab his qui habent potestatē. vno quatuor modorum supra positorum. Secōm est causa finalis. vt sez imponātur propter bonum cōmune: vel instaz causam: vt dictum est. Sic tamen ꝙ sint moderata z non ad grauamen subditorum. vt cōmuniter fit in ytalia. quia non solum pauperes ex huiusmodi collectis immoderatis grauantur. verum etiaz nobiles z boni mercatores. Tercium quod requiritur est causa materialis: vt sez instituantur super bis que causa negociationis deferuntur. z non ꝑ bis que pertinent ad necessitatem humanam. sez victum eius. Sed de hoc infra dicetur. Justis igiť causis existentibz licite dñi terrarum exigunt hmōi collectas etiā si tales dñi non laborarent ꝛc. vt dictum est.

¶ Nunquid autem qui faciunt portari bladū vel vinum ad vsum suum vel familie teneātur ad pedagia? Hosti. tenet ꝙ de predictis nihil debet solui. etiam si consuetudo sit incontrarium. quia est irrationabilis z iniqua. quia non debet solui pedagium. nisi de rebus que causa negociationis z mercimonij vehunť. L. de vecti. l. vniuersi. vbi cōtrauenientes decapitari mandatur. Et sic defraudādo huiusmodi pedagia occulte portando talia nō essz peccatum. dummmodo cessent periuria. mēdacia.

et scandala. Sed Archi. flo. dicit. q̄ contrarium de facto seruatur in ciuitatibus tuscie: florētie. ⁊ alijs multis locis. immo potest dici q̄ per totam ytaliā quia de omnibus predictis soluitur gabella. et cuz dicta gabella sit imposita per statuta ciuitatis per modum cuiusdam talee. seu collecte pro expensis fiendis in vtilitatem communitatis: dicendum q̄ ciuitas exigens dictam gabellam pro victualibus siue regatur per vnum vt Ducem. Marchionem Principem. ⁊ huiusmodi. siue per plures de populo vt priores: consules: ancianos: si habent potestatem condendi legem ⁊ imponendi collectas. quod est presumendum. si ex more antiquo hoc faciant: cuius non esset memoria in contrarium. videntur etiam posse imponere solutionem dictarum gabellarum pro sui adiutorio et defensione. Cuius enim populus aliquis non posset facere legem generalem. quia hoc est imperatoris. specialem tamen facere potest. Et hoc sine consensu principis. Dic etiam ⁊ collectam specialem facere potest pro suis necessitatibus. Et si nō generalem: vt exactionem pedagiorum sine licentia principis. quinimmo per legem municipalem: derogatur legi cōmuni: vt patet in materia dotium: successionum ⁊ huiusmodi. Et sic si gabella includatur sub nomīe pedagij: vel sit idem non obstabit q̄ lex communis prohibeat exigi pedagiū: vel gabellam de victualibus et huiusmodi: cum vel lex municipalis vel consuetudo prescripta habeat contrarium: cum consuetudo rationabilis ⁊ prescripta tollat legem. extra de cōsue. c. fi. Nec videtur irrationabilis consuetudo: cum sit necessarium pro expensis supplendis communitatis ⁊ ciuitatis defensiōe: quie omnes ciues debent se ⁊ sua exponere pro defensione patrie. Requiritur tamen licentia principis ad imponendū pedagium: que videtur obtenta si extat consuetū: nec est memoria in contrarium. Presuppositia igitur licentia. si gabella nomine pedagij intelligitur: et multo magis si gabella sit non pedagium. sed vt collecta videtur q̄ teneantur homines soluere gabellam de victualibus ⁊ quibuscunq;. ⁊ contrafacientes committunt furtum: ⁊ tenentur restituere cōmunitati: vel ementibus eas nisi ista exactio gabellarum fieret ab his qui non habent legitimum dominium. seu iustum titulum: vel nisi illi qui fraudarent alijs impositionibus ⁊ modis: essent vltra ꝓportionem grauati nimis: vel sine necessitate imposite ⁊ vtilitate cōmunis: sed ad nutriendam pōpam ⁊ auariciam aliquorum principum vel ciuiū: ad hoc facit. c. que contra. viij. dist. hec Archi. flo. Et hec vltimo dicta optime declarant quando huiusmodi gabelle sint licite vel non: non obstante q̄ pro victualibus et huiusmodi ad victum necessarijs de iure nihil solui deberet. Et nota q̄ hodie p processum curie imponentes noua pedagia in terris suis: vel prohibita exigentes sunt excommunicati excōmunicatione papali. Et idem dicendum fm Archi. flo. de augumētantibꝫ. p quandam extrauagantem.

Utrum autem defraudantes gabellas: vel pedagia et huiusmodi teneantur ad restitutionem? Dicendum q̄ si: si sunt licita: vt dictum est. sed ad penam taxatam non tenentur in foro conscientie: nisi postq̄ fuissent inde condemnati per sententiam: q̄ si petitor pedagij non illud faciat ꝓpter q̄ fuit institutū cum necesse sit. tunc transeuntes possunt negare pedagium. nam causa cessante in recipiente. cessat obligatio in dante. extra de iureiur. peruenit. el. ij. vel tales pñt sup hoc adire iudicē. q̄ tutius videt.

Quid de statutis multarum terrarum que imponunt magnam penam defraudantibus huiusmodi pedagia. nunquid licite exigi possint? Rñ. fm Monal. q̄ sic. Nam huiusmodi statuta sunt facta pro communi vtilitate. ⁊ sic deprecantes tales res contra bannum portantes ⁊ contra edictū potestatis. non tenentur restituere. ita tamē q̄ potestas hoc edictum fecerit. cum consilio regentis ciuitatem et p communi vtilitate. nam in talibus amittenti non competit repetitio. ⁊ per consequēs accipiens reddere non tenetur. quia melior est conditio possidentis: tamen melius facerēt quo ad deum si redderent: ne ex auaricia rapere videantur. Addit etiam Monal. q̄ banna etiam iusta nō sūt de iure diuino. sed ciuili tm̄: quia penalia sūt. et nō artāt animum per se. sed manum. Et ideo post factum non angustant conscientiam. sed bursam vel carnem.

Pone. Quidam impetrauit licentiam conducēdi. x. modios frumēti ⁊ conduxit. xx. vel. x. boues vel equos: ⁊ cōduxit. xx. vel pone statuto ciuitatis continet q̄ nullus possit extrahere de ciuitate vel eius districtu res pertinentes ad quotidianum victum: accidit q̄ quis portabat res licitas ⁊ illicitas. Queritur nunquid omnia sint applicanda fisco? Rñ. Ly. in. l. cum ꝓponas. C. de nau. fe. in addi. fm moderniores dicit. q̄ non publicantur licite p illicitas. Nec obstat. dicta. l. cum ꝓponas. quia ibi non venit publicatio mercium licitarum ex cōsequentia illicitarum. sed ex cōsequentia delicti. cuius causa publicant omnia. ⁊ capite puniūtur: vt C. que res expor. nō possunt. per totum. Idem tenet Bart. in. l. cotem. §. dominus. ff. de publi. vbi etiam querit pone. statuto ⁊ cautur q̄ si aliquis repertus fuerit aliquid portare contra deuentum pdat illud ⁊ animal super quo portatur. ⁊ reperitur portare quedam licita. et quedam illicita? Rñdeo recurrendum esse ad distinctionem dicti. §. dominus. scz an dominus animalis fuerit sciens vel ignorans. dicit tm̄ q̄ in quibusdā ciuitatibꝫ est cōsuetudo. q̄ cuiuscunq; sit aīal pdat. sed tm̄ dñs habebit regressum cōtra ducentē.

Quid aūt si res que illicite portantur deprehendantur in via priusq̄ perueniatur ad locum quez nō licet exire. nunquid sint in causa confiscationis? Rñ. Ly. in. d. l. cum ꝓponas. q̄ non: quia redire poterat ⁊ penitere: vt. ff. de fal. l. qui falsam. De hac materia pedagiorum vide singularia §. Excōicatio. viij. ⁊. ix.

Quid de illis dominis qui tali vruntur consue-

tudine in hominibus suis: q̄ de mobilibus eorū capiunt quantum & quando volunt: & cum suspicantur eos velle transire ad alium dominum: spoliant eos: nunquid excusari possunt per consuetudinem an teneantur ad restitutionem. Et an sint absoluendi si nolunt restituere? ¶ Rñ. fm Monal. si certum est q̄ ab inicio fuit impositum tale onus terre sine fraude: credendum est q̄ dominus posset ab habitatoribus quando & quātum vult capere, et q̄ possit retinere omnia mobilia si recesserint cū quilibet possit imponere rei sue onus quod voluerit. videtur etiam tolerari posse: q̄ intantū vtatur huiusmodi constitutione q̄ non grauet eos vltra modum: aut manentes: aut recedentes. Si autem non est certum aut si creditur q̄ non fuerit ab inicio legitime institutum: credendum est q̄ cum huiusmodi spoliationes ipso genere facti male sint peccant qui hec faciunt & tenentur ad restitutionē In hoc tamen casu & consimilibus qui tolerantur ab ecclesia p̄o eo q̄ aliqua potest esse ibi dubitatio de iure, aut de facto: non crederem simpliciter esse denegandam absolutionem. sed facienda est tamē cum quadam dubitatione & protestatione sic. Absoluo te de hoc inquantū possum: sed timeo vel credo q̄ nō sufficat tibi ad salutem: nisi te aliter habueris in hoc casu. hec Monal.

¶ Quid autem de illis principibus qui cōuenīūt cum nautis q̄ reddāt eis certam summam singulis annis p̄o singulis naubus currentibus p̄ terminos eorū p̄o quietando eis huiusmodi abusus Quid iuris? ¶ Rñ. Monal. q̄ tenētur restituere totam illam summam pecunie acceptam, quia cum gratis debeant hoc quietare. non possunt p quietatione huiusmodi aliquid accipere, & tenentur sic acceptum reddere. cum naute pensionē hmōi nō cōstituerint simpliciter & spontanee. sed ne deteri? instituerent.

¶ Quid si mercatores alicuius loci faciunt pactus p̄o metu eis comminato de certa pecunia soluenda alicui domino terre, vt ipsos saluet & defendat? ¶ Rñ. Dire. q̄ si dominus hunc metum mercatoribus intulit: iniuste recipit. & tenetur ad restitutionem: nec istud pactum debet dici pedagium. quia non tenet nisi inter illos: inter quos habitum est. Et Monal. dat optimam cautelam confessoribus principū: qui multa extorserūt. et difficiles ob hoc se reddunt ad restitutēdum simul de p̄senti. q̄ remittant cōmunitatibus vel villis de eorundem assensu & libera volūtate aliquam seruitutem. seu annuam p̄stationem imperpetuum vel ad tempus Ita q̄ plenissime videretur eis satisfactum: vel etiam facerent in remissionem peccatorū illorum qui bus tenētur. aliquod hospitale: vel opus simile pietatis causa cum consensu tamen eorundem. si haberi pōt. Qñ aūt dñs possit exactionē facere vltra solitum. vide s. dñs.

¶ Sed nunquid exigentes tales: vel huiusmodi pedagia in casu illicito: teneantur ad restitutionez ¶ Rñ. q̄ si clare constat q̄ huiusmodi pedagia sunt illicita: tunc tales homines ementes & exigētes huiusmodi ad portas ciuitatis: tenentur ad restitutionem: quia p̄stant causam efficacem ad hoc. Si vo dubitatur: an sint illicita vel licita. tunc distinguendū est p̄out in simili notat. s. Bernardinus in tractatu restitutionum. quia aut isti sunt subditi talis domini. & compelluntur ab eo ad huiusmodi pedagia exigenda. Et tunc propter bonū obedientie excusantur in isto dubio. xxiij. q. j. quid culpatur. Et hoc intelligit Host. quia quantum potuit inquisiuit & peritiores consuluit: & tamen semp dubius in se remansit. Alioquin tanq̄ ignorantie affectato: nō excusatur. Si vo talis subditus ad huiusmodi exactiones non compellitur. sed ipse spōte se ingerit. & dictas gabellas emit: vel talis emēs non est subditus talis domini: & tunc non excusatur. sicut non excusantur fm Rod. stipēdiarij seu cognati vl amici alicuius domini iniuste indicētis bellum: cum non sint subditi eius nec excuset eos obedientie bonum. nec se discrimini cōmittere debent in p̄iudicium alterius. Si autem huiusmodi pedagia exp̄sse sunt licita: tūc in nullo casu peccant hmōi exigētes. siue sint eius subditi: siue nō.

¶ Pone q̄ vna ciuitas debitis sit grauata. et deliberant consules q̄ modus expeditio? soluendi illa debita est quod fiat quoddam assisum sup venali hoc modo. scz q̄ vendens sextarium vini soluat denarium cōitati in adiutorium solutionis debitorū eius. & sic de alijs venalibus p̄portione seruata. Modo queritur. vtrum eis liceat hoc facere. cum ex hoc facto sequatur q̄ clerici emant venalia cariora Et sic indirecte inuabunt ad solutionem debitorū cōmunitatis. cum tamen nihil soluere teneantur? ¶ Rñ. Astesan. li. vj. tit. xxx. dicit. q̄ aut illa debita sūt contracta p̄opter excessum & abusum consulū. Et tunc non licet eis assisum. seu collectam super venalia ponere. sed p̄prijs sumptibus debēt illa debita soluere. Aut ꝓpter cōmunem vtilitatem tam laicorum q̄ clericorum. Et sic licet eis. Aut p̄opter vtilitatem cōmunem laicorum directe: nō autem clericorum nisi indirecte. scz inquantum temporalis p̄speritas ciuium quandoq̄ redundat in vtilitatem clericorum. Et tunc distinguo: quia aut faciunt animo iniuriandi clericis: vt sic ab eis pecuniam extorqueant: quam aliter habere non poterāt. Et sic nō licet. Aut nō animo iniuriandi. quia etiā si nō essent aliqui clerici qui aliquid emerent. nihil omnino hoc fecissent. Et sic licet eis: seruato moderamine p̄ comparationem ad necessitatem cōmunitatis. Ita tamen q̄ fiat auctoritate domini temporalis. & etiam obseruata p̄portione. scz q̄ ꝓportionabiliter loquendo: non ponant magis assisus super ea que sepius emunt a clericis. q̄ sup ea q̄ a laicis. Nec maius sup ea q̄ sepius emunt ab extraneis q̄ sup ea q̄ a ciuibus nec maius sup ea q̄ sepius emunt a pauperibus: q̄ super ea q̄ a diuitibus. alis nō liceret. Si autem ponatur assisum predicto modo. clerici vt videtur non poterunt iuste cōqueri. maxime cum nō cogant emere in ciuitate illa. cū emere possint in alia licet nō ita comode. Idez Ry. in quodam. q. de quolibet.

¶ Vtrum xpiani teneñ soluere pedagia saracenis: Rñ. fm Ray. Si transeant p terras eoꝝ tẽpore treuge. Et ipsi saraceni defendant eos a latronibus z huiusmodi: xpiani teneñ eis fm statutũ z pactum: z subtrahendo tenerenñ ad restitutionez Nam fides hosti seruanda est. Addit tamen. vv. q̃ de pacto. si interueniat: planum est. Sed de statuto est distinguẽdum. nam p̃ statuta illoꝝ qui p̃ vim occupauerunt. z tenent terram que aliquãdo fuit xpianoꝝ: cum ipsi sint malefici possessores: non obliganñ fideles: nisi sponte ꝓsenserint: vel se subiecerint huiusmodi statutis. Secus de illis saracenis qui non sunt violenti possessores terrarum quas tenent: quia ab huiusmodi pedagijs fraudari nõ debẽt ab aliquo etiã xpiano transeunte. Si vo transeant tempore guerre. aut quando cunq; cum mercibus prohibitis. non tenentur eis ad pedagia. ¶ Posti. tamen dicit. non puto q̃ christiani teneañt ad soluendũz hec paganis. Et hoc videñ verius: nisi pactum precessisset: nõ coacte factum vel metu. verum tamen si volunt xpiani habere comoditatem terre saracenoꝝ: oportet q̃ solnant: quia nec aliter saraceni ipsoꝝ trãsitum sustinerent. De imponentibus vel exigentibus pedagia clericis. z de multis alijs circa hanc materiã vide singularia s. Excõicatione. ix. z j. Priuilegiũ Et quis possit concedere immunitatem in bis. vi de ibi.

Pena. Vtrũ iudex ecclesiasticus possit imponere penam pecuniariam: Rñ. fm Panor. in. c. licet de penis distinguendo q̃ aut iudex ecclesiasticus vult facere hoc mulctando: aut penam diffinitiue imponendo. Primo casu. dicendum est q̃ sic: quia illa magis timeñ: maxime quia pena certa non est statuta a iure pro contumacia arcenda. vnde põt imponere prout sibi videtur: vt in. c. de causis. de offi. deleg. Secundo casu. quando vult imponere diffiniendo. Aut subest statutum: vel consuetudo vt pro quolibet delicto imponatur pena pecuniaria. z non valet quia insurgit dissolutio. Nullam enim delinquens pertimescit culpam: cum speret eam nũmis redimere. xj. q. iij. pauper. Aut subest statutum seu consuetudo vt vltra penam iuris imponaañ pena pecuniaria: z valet: dummodo non procedat ex radice cupiditatis. potest enim eps adiuuare canonem apponẽdo nouam penam: vt in. c. ij. de consti. li. vj. Aut non subest statutum vel consuetudo. Et tunc aut extra iudicium ꝑlatus vult exigere pecuniam p̃ delicto. z non potest: quia certi modi sunt in iure statuti procedendi cõtra delinquentez. sicut faciebant illi archidyaconi de quibꝫ in. d. c. licet. qui extra iudicium sine cause cognitione exigebant pecuniam pro delicto commisso. z sustinebant criminosos in delictis recepta pecunia. Aut vult iudex ꝓcedere indicialiter. Et tunc si certa pena non est imposita: potest imponere pecuniariam. Si vo est certa pena statuta. z tũc si cũ cause cognitione voluit illam temperare ꝓnunciãdo et potest. Nam hoc videñ concessum cuilibet iudici cognoscenti de crimine vt ex causa possit tẽperare penam dum ꝓnunciat: sed post q̃ ꝓnunciauit hoc nõ potest: vt in. §. notandum. ij. q. iij. et in. l. j. ff. ad turpil. nisi posset dispensare sup illo crimine: vt in. c. atsi clerici. de iudi. nisi esset mulcta imposita. que potest ꝓpter inopiam rei etiaz ex postfacto temperari vt est tex. notabilis in. l. illicitas. ff. de offi. preſi. Adde pdictis aliud dictum Panor. q̃ vbi pena nõ est in iure exꝑssa. debet apponi ꝓsuetudinaria. Et si iudex excedit consuetudinem dicit excedere modum. ad hoc text. cum glo. in. l. hodie. ff. de penis. Sed cessante consuetudine venit arbitraria.

¶ Sed nunquid eps possit imponere penam pecuniariam laico sibi temporaliter nõ subiecto: Joan. post Host. sentit q̃ nõ. sed debet eam facere infligi p iudicem secularẽ. Sed hoc dictuz nõ placet Panor. in. d. c. licz. ex quo est casus in quo iudex ecclesiasticus vendicat sibi iurisditionem in laicum: nõ apparet rõ quare in casibꝫ pdictis non possit sibi imponere penaz pecuniariã: vt in. c. statuimus. xvj. q. j. z. xvij. q. iij. quisquis.

¶ Quid añt fiet de pdicta pecunia quam iudex ecclesiasticus exigit in casu licito: Posti. dicit q̃ aut ex statuto imponit pena pecuniaria in casibus pmissis. Et tũc potest iudex illam sibi retinere. Aut non subest statutum. sed iudex ex officio suo in casibus in quibꝫ põt. imponit penã pecuniariã. tũc licet possit sibi retinere. tamen si vult euitare suspitionem cupiditatis. debet deputare in piam causam.

¶ Vtrum pena apposita in contractibus: possit exigi a parte seruante cõtractum: Rñ. Panormi. post Innoc. in. c. suam. extra de penis q̃ sic. etiam in foro penitentiali. etiam si excedat interesse. dum modo nõ fiat in fraudem vsurarum de quo infra. Vsura. j.

¶ Queriť: pone. Quis est obligatus ad certã quãtitatem pecunie: certo die sub pena soluendã. Soluit partem talis debiti infra talem terminum. nũquid ad penam integram teneatur: Rñ. Panor. vbi s. q̃ aut obligatio est diuidua: aut indiuidua. Et que dicañ obligatio diuidua. z que indiuidua vide Bart. plene in. l. stipulationes non diuidun tur. ff. de ver. obli. Et ꝓpter illa obligatio dicitur diuidua. quando solutio partis affert tantam comoditatem respectu partis. sicut solutio totius respectu totius obligatõnis. Exemplum ꝓmisi tibi scribere duos libros sub certa pena. z scripsi tibi vnũ. In hoc casu pena tũ committitur pro parte: quia ista obligatio est diuidua. cum respectu partis habeas omnem comoditatem ipsius. Indiuidua dicitur obligatio. quando solutõ partis non affert tantam comoditatem respectu partis. sicut tota respectu totius. Exemplum ꝓmisi tibi scribere vnũ librum sub pena. scripsi tibi medietatem huic pene committiť in totum. quia scriptura medietatis nõ affert tantam comoditatem respectu partis. sicut tota scriptura respectu totius. Ita dic in similibꝫ.

An aũt de iure canonico possit peti pena respectu ptis non solute: Rñ. Panor. vbi s. fm cõiter doct. q sic. nam eadẽ dz esse rõ de pte q̃ ad ptem: q̃ est de toto q̃ ad totũ: vt in. c. pastoralis. de of. dele. Sicut ergo de iure canonico p̃t peti pena in totũ si nõ adimpleꝫ cõtractus vel mandatũ penale. Eodem mõ rõne ptis nõ implete. P̃ot ergo exigi pro rata. Et hoc intellige qñ obligatio cõsistit in dãdo seu soluẽdo. Ita q̃ solutio ptis affert comoditatez fm q̃ dictũ est. als si obligatio esset indiuidua. tũc pena cõmitteret in totũ. etiã de iure canonico.

Pone. Quidã sub certa pena cõtraxerunt adinuicem. Dz vnus eorũ cõtradixit. z noluit stare cõtractui. qui quidẽ cõtractus locũ habuit. nõ obstãte illius cõtradictõe. nunquid ille incurrat dictam penã. Exquo oĩo ille cõtractus habuit effectum: Rñ. fm Panor. in. d. c. rainaldus. de testa. q̃ sic p tex. illum. p quẽ infert hoc notabile. q̃ pena apposita ex cõtrauentione. cõmittit ex sola cõtradictiõe facti. ẽ q̃ cõtradictio ñ habuerit iuris effectũ. Nã vides ibi q̃ cõtradictio patrui nõ habuit impedire legatũ factuz auunculis. Et nihilominus pena apposita ex cõtrauentõe habuit locũ. Et facit hoc q̃ pena apposita in cõpromissis cõtra z aduersus cõtrauenientem. vt cõmittat pena. lz cõtrauentio non habuerit aliquẽ effectum. Sil'r cõmittit pena ex cõtrauentione iuris. seu de iure facta: vt in. l. nuda. ff. de cõtraben. z cõmit. sti. Et hec nota. q̃ faciunt ad multa.

Utrum qui cõmittit furtũ: vl' defraudat gabellas vel hmõi. sup quibꝫ est statuta grauis pena pecuniaria: vel forte alia. teneat soluere penã illam in foro conscie: Rñ. fm cõiter doc. Sine pena illa fuerit statuta p quãcunq; legẽ. sine p canones. nõ est in foro penitẽtiali iniungendũ q̃ soluat. nisi fuerit cõdemnatus ad illam. Alioquin sufficit q̃ soluat interesse: vel si fuerit iniuria. satisfaciat ad arbitriũ boni viri. vt ẽ glo. singularis. xij. q. ij. c. fraternitas Nec obstat theorica canonistaruz. q̃ lex humana nõ cõtinens in se peccatũ est seruanda in foro conscie. q̃ est intelligenda. qñ nõ cessat rõ legis in foro aie. seu qñ est eadẽ rõ in vtroq; foro. Et qđ dictum est de pena nõ soluenda nisi post condẽnationẽ. intellige etiã si lex vel statutuz imponeret ipso facto: vel ipso iure penã. q̃ fm doct. adhuc requirit sñia declaratiua. vt dictũ est s. Absolutio. j.

Querit de. q. notabili. Certũ est q̃ vbi duo alternatiue mandant. sufficit alterum adimpleri. Sed nũc qrit. Cui deꝫ optio specifice qñ pena ponit alternatiue p legẽ. vel p statutũ. vt si dicat. suspẽdat: vel excõicet: vel puniat ĩ mille: vel ãputet ei pes: vl' aliqđ sile. Rñ. Panor. in. c. inter ceteras. de Rescriptis de hoc esse tres glo. notabiles. vnã in. c. sicut. de iudeis. Aliam. in. c. a crapula. de vita z ho. cle. Aliam in. c. fraternitatis. xxxiij. di. q̃ cõiter dicũt q̃ optio datur iudici. vñ p̃t iudex imponere penã ex illis quã vult. Sed in cõtrariũ facit. l. quicũq;. C. de ser. fugi. z qđ ibi notat vbi optio datur reo. Sed p concordia distingue post Cy. ibi. z post Bart. in. l. j. ff. de effrac. q̃ aut verba alternatiua dirigunt ad iudicẽ et tunc iudex habet eligere. vt si dicat. puniat eũ iudex tali aut tali pena. Ad hoc. l. si fugitiui. C. ỏ ser. fugi. Aut verba dirigunt in reũ: vt q̃ dz soluat. C. vel recedat a ciuitate. z tũc optio datur reo. Et ita loquit. d. l. quicũq;. Aut verba sunt impsonaliter p lata: vel aliter dubitat. z tũc Bar. dicit se dubitare videt tñ inclinari vt optio deꝫ reo: vt sic eligat pmitior: vt in regula odia. Contrariũ arbitrat Panor. in hoc vltimo esse verũ. Nam iura canonica superius allegata cõiter loquunt impersonaliter. Et tamen glo. cõiter sentiunt vt optio deꝫ iudici. Et vltra auctoritates glo. probat per. c. qñ. vt lite nõ contest. Nam regulariter iudex tanq̃ minister habet eligere z apponere penam fm circumstantias loci: temporis: z persone. vt in. l. respiciendum. ff. de penis. Item reus semper eligeret mitiorẽ penam. z sic quasi frustraret alternatiua legis. Predicta tamen limita singulariter. nisi vna pena esset translata in aliã. quia tunc iudex non haberet amplius electionem. Pone exemplum quotidianum Dicit statutum: vel sententia iudicis. q̃ pro tali delicto reus soluat mille: vel si non soluerit infra. x. dies amputetur sibi pes. Queritur nunquid post lapsum. x. dierum: pena pecuniaria fuerit translata in corporalem: Et dicit Bar. se consuluisse in questione facti q̃ sic in. l. cum duobus. §. idem respondit. ff. pro socio. Et sic potestas amplius non poterit facere executionez in bonis condemnati. Item quod supra dictum est. q̃ si verba dirigantur in reum: ipse habet electionem. limita hoc verum quãdo verba diriguntur in eum actiue: vt in exemplo p̃ allegato. Secus si passiue. Exemplum. dicit statutum. Patiat penã istã vel illam. z de hoc est bonus tex. cum glo. in. d. c. sicut. Item dubito si consuetudo habet ab olim vt imponat p̃cise altera pena: vtputa dictat statutum. q̃ puniat pena pecuniaria vel corpali. tñ semp est obseruatũ vt imponat pena pecuniaria. nũq̃d ex hoc sit inducta ꝓsuetudo. vt iudex nõ habeat optionẽ: De eq̃tate videt q̃ ꝓsuetudo sit seruãda. ar. in. l. hodie iducta glo. ff. de penis. vbi dicit q̃ in ipositõe pene iudex ñ dz venire cõtra ꝓsuetudinẽ qđ nõ. Dz de subtilitate posset argui i cõtriũ Nam in his q̃ sunt mere facultatis ex obseruãtia vnius. non est inducta ꝓsuetudo. nã forte sp placuit iudici eligere alterã penaz. ex q̃ nihil est actũ cõ legẽ. ergo nõ ẽ inducta ꝓsuetudo legi derogatoria

Periurium. Utrũ periurium semp sit peccatum mortale. vide supra Jurare.

Utrũ oẽs puri sint infames. Rñ. fm Panor. in. c. testimoniũ. de testi. q̃ triplex ẽ infamia. Quedam iuris: q̃ irrogat p leges. Quedã canonica: et quedã est infamia facti: q̃ potius dicit infamatio. Prima. s. iuris indistincte repellit fm oẽs a testimonio. quia fundamentum testimonij est fides. sed iste caret fide. ergo z̃. Et dicunt doct. hoc esse verum etiam post emendationem. Secus tamen in alijs criminibus etiam grauioribus. Sufficit eĩ q̃ de talibus criminibus quis sit emendatus. vn-

de autem sit ista specialitas in periurio: dicit Joh. an. post Goff. q in teste requiritur pura z simplex veritas. iij. q. iij. c. j. z iuramentum est cōfirmatio veritatis de futuro. z si christus. Sed nihil magis contrarium est veritati q falsitas. que est eius immutatio. Item dicit hoc maxime procedere in testificando quando quis commisit periurium in testificando. nam ex quo semel deliquit in illo officio suspectus est semper. non sic in alijs criminibus quo ad testificandum. Et de hoc est casus in. c. quicunq sciens. vj. q. j. Dicitur autem infamia iuris illa q irrogatur per sententiam. vel ipso facto in casibus in quibus iure cauetur dumtaxat. de quibus vide text. z glo. bonam. iij. q. vij. §. porro. Et tene hanc regulam q omnes infames fm leges: sūt infames fm canones. hoc probat tex. notabilis in. c. omnes vj. q. j. Secunda infamia. scilicet canonica est illa q causatur ex quolibet peccato mortali: vt in. c. infames. vj q. j. z ibi per glo. summe. Et illa: si datur p seuerantia: repellit ab accusatione z testimonio de iure canonico. Nam solum crimen continuatum sufficit: vt in dicto. c. testimonium. Sed an sublato peccato remaneat effectus illius infamie: Communiter tenetur q non. Tercia est infamia facti. In criminali indubie repellit. Et idē in causis grauioribus z in quibus requiruntur testes omni exceptione maiores. In alijs vo puto q admittant fm plus vel minus: vel nihil credetur fm qualitatem z quantitatem infamie. Rumor vo in minus se habet q infamia seu fama. Et Panor. concludēdo an periurus sit infamis. dicit q fm canones sic quia vt dictū est: canones omnes mortalibus criminibus irreptitos appellant infames. sed fm leges dic prout notat Bart. in. l. lucius. ff. de his qui no. infa. de mente glo. q aut quis iurat de preterito: z non est infamis si deierat: vt in dicta. l. lucius. Aut quis iurat de futuro. Et tūc: aut iurat alij cui quo contraxit. z infamatur si deierat. Aut iurat sibipsi vel deo tm. Et tunc non infamatur. Et hec est singularis distinctio. vide tamen quod dictum est. Absolutio primo. in excommunicatione de insecutoribus cardinaliū. de qua in. c. Felicis. de penis libro. vj. vbi habes singularem theoricam. videlicet q q̄tum ad infamiam irrogandam. z bonorum confiscationem effectualem: et penam corporalem infligendam necessaria est saltem sentētia generalis. Et ideo licet notarius sit periurus. nihilominus acta per eum valent: donec sequatur talis sententia saltem declaratoria. vide etiā Ri. ad hoc in tercio. dist. xxxix. q si quis periurat solēniter in presentia iudicis. non solum peccat mortaliter. sed etiam si pro tali periurio feratur diffinitiua sententia contra ipsum in causa accusationis: infamis est. Et sic intelliguntur iura que dicunt periurum esse infamem.

Permutatio. Qualiter

p debet fieri permutatio de beneficijs ecclesiasticis: Rūdet Panor. in. c. quesitū extra eo. fm Hostiē. q ipsi beneficiati inter se non possunt tractare de tali permutatōne fienda. Sed ipsa permutatio debz procedere auctoritate episcopi: q̄uis tractatus non includat deliberatum consensum: vt in. c. tua. de his q fi. a prela. Et Panor. in. c. cum vniuersorum. extra eo. dicit q clerici dicuntur p̄mutare quando inter se deliberant de permutando. licet postea vadant ad superiorem. Et Hosti. dat remedium habenti causam permutandi: vt conferat se ad episcopum z narret causam permutationis. supplicando vt dignetur sibi prouidere in alio loco. Posset etiam fm eum dicere. Beneficium meum competeret vtilius tali persone. z ius um mihi. non autē debet de hoc tractare cum alio beneficiato. Panormitanus autē dicit. q hec opinio est multum periculosa: quia pauci sunt qui ad inuicem non habeant tractatum. Et contrarium sentit Jo. an. in dicto. c. cum vniuersorum. Idem Goff. Idem Glo. in clemen. vnica. eo. ti. z hec opinio videtur verior: vt possint habere inuicem tractatum non autem concludere permutationem: z submittere se dispositioni superioris. Permutatio vo possessionum per se nō est inhibita. quia datur ibi temporale pro temporali. extra eo. ad questiones. ita tamen q si altera pars preponderet: potuerit pecunia refundi: vt sic ad equalitatem permutationis perueniatur. Nota tamen q hec permutatio est alienatio quedam. extra de re. ecc. non alienanda. Et ideo seruandus est modus qui habetur s. Alienatio. Adde etiaz quod notat Panor. in dicto. c. ad questiones. q ecclesia pinguior: nō potest permutari cum alia minus pingui: interueniente simpliciter pecunia ex alia parte. quia videretur pecunia data pro redditibus spūalibus: vel p̄ spū ali obtinenda. sed isto casu serua cautelam quā tradit tex. in. d. c. ad q̄nes. vt pecunia suppleat. non ꝓpter reddit⁹ spūales. z ꝓpter reddit⁹ ampliores tales alterius ecclesie.

¶ Numquid aūt dicat̄ p̄mutatio: aut emptio q̄n er vna pte interuenit spēs cum certa quātitate pecunie: Panor. vbi s. cōcludēdo dicit. q primo debemus inspicere animum contrahentiū. Si enim principaliter intendunt p̄mutare: erit p̄mutatio. licet pecunia accessorie accedat vt pueniat ad equalitatem. Et ita debz intelligi. d. c. ad q̄nes. Si aūt nō apparet de aio cōtrahentiū: recurrendū est ad cōiecturas. Si enī p̄cium est maius q̄ sit species data: p̄sumēdū est q sit emptio. Si aūt spēs est maioris p̄cij q̄ sit pecunia. erit p̄mutatio. ar. in. c. q̄ in dubijs. de conse. ec. Et hoc facit ad. q. Papa cōcessit cuidam abbati vt posset vendere de possessionibus monasterij vsq ad certā quantitatē pecunie. Abbas vendidit recepta pecunia cum certa petia terre. Dicebat̄ q nihil egerat. q: ista est p̄mutatio. exq recepit petiā terre cum certa quātitate pecunie. Et ipse nō habebat facultatē nisi vendēdi. nō aūt p̄mutādi. Sed cōtrariū est dicendū p supradicta. q: interuētio speciei q̄ accessorie venit: non alterat naturā emptōis. sicut interuētio pecunie accessorie nō alterat naturā p̄mutatōnis. Et hoc facit ad statuta: que exigunt gabellam p contractu emptōis.

Pone, est statutum in ciuitate q̄ quicunq; vendiderit rem immobilem: domum: aut possessionem: teneatur dare tñ p̄ centenario. Quidam permutauit domum vnam valoris librarum mille: cum alia valoris sex centum. Sed quia altera preponderat: alius refudit pecuniam vsq; ad equalitatem. puta. vsq; ad. M. libras. que erunt. cccc. libre. Sabellarij petūt gabellam p̄ pecunia exbursata: puta. p̄ dictis. cccc. lib̄. quia in hoc videtur esse contractus venditionis ⁊ emptionis. Queritur quid iuris? ℣ patet per predicta q̄ p̄dictus contractus est contractus permutationis ⁊ non emptōnis: q̄ interuentio pecunie accessorie. non alterat naturam permutationis. ex quo maior est species q̄ pecunia datum. Quod nota. q̄ facit ad multa.

¶ Aliam questionem ponit Panormi. in. c. fi. eo. tit. Quidam non multum abundans dedit alicui loco religioso possessionem: vt certum fundum cū pactione. q̄ alatur a dicto loco per totum tempus vite sue. Demum fundus periit casu fortuito. nunquid debeat habere alimenta? Dic q̄ sic. q̄ pprietas transiuit in locum pium. ℣ sic damnū cessit sibi ⁊ nō alteri. ℣ hoc exp̄sse voluit Cy. in. l. ij. C. de iure emphitheotico.

¶ Quando duo volentes sua beneficia permutare libere ⁊ sine fraude resignant in manu episcopi. non possunt impediri per illos qui habent literas apostolicas de beneficijs vacaturis. extra eodem. c. licet. libro sexto. ℣ si talia beneficia conferantur alijs non valet: vt in clemen. ne cōcessione. eodē titulo.

Pignus. Quid sit. Rñ.

Pignus Posti. est obligatio rei licite p̄ debito facta. fit autem ad maiorem securitatem creditoris. quia tutius est pignori incūbere: q̄ agere in personam: insti. de ob. que ex delict. na. §. furti. vnde quando transit in potestatem creditoris dicitur pignus. sed q̄n̄ remanet apud debitorem dicitur hypotheca. Sed q̄tum ad actionem nō differunt.

¶ Vnde dicitur pignus? Rñ. a pugno. vñ ppriedi pign⁹ res mobilis tradita de pugno vel manu. hypotheca vo est obligatio rei immobilis. insti. de ac. §. inter.

¶ Quot modis et qualiter contrahitur pignus? Rñ. Directoria libro. ij. dicit. q̄ duobus modis. s. tacite ⁊ exp̄sse. Tacite: vt in rebus ecclesie: quia bona ministri intelliguntur obligata ecclesie p̄ administratione rerum. argu. xiij. q. ij. illud. ℣ si p̄ sua necessitate obligauerit librum: vel aliud: nō tenet obligatio. C. si ali. res pignor. da. sit. l. curator. ℣ ipse est obligatus ad restituendum. et eius heres si aliquid de bonis eius ad eum inde venerit. ut s̄ non. extra eodem. ex p̄sentium. ℣ ecclesia potest a quocunq; repetere libere. x. q. ij. hoc ius. Idē Ber. in dicto. c. ex p̄sentium. Item bona mariti tacite obligantur p̄ dote. extra eodem ex literis. etiam si extraneus. scilicet qui mulierem non habz in potestate. dotem conferat. C. de rei vxo. actio. l. vnica. Sed non habet tacitam hypothecam in paraphrenalibus. nisi sibi specialiter ⁊ expresse p̄uiderit. C. de pac. conuen. super dote. l. vltima. Nec in donatione propter nuptias. C. qui pot. in pigno. habe. l. fi. De his vide supra Dos. Item nec p̄ter delictum viri sui debet vxor amittere dotem suam etiam si commiserit crimen lese maiestatis. C. ad. l. Iuli. ma. l. quisquis. §. vxores. nisi sciuerit eum hereticum quando cōtraxit cum eo: quia tunc amittit dotem. extra de hereticis. decreuit. lib. vj. Item si quis tibi dotem p̄ aliqua promisit. omnia bona sua tacite obligātur. Item qui cum fisco contrahit: fisco tacite bona illius obligātur. C. in quibus cau. pi. ta. contraba. l. j. ⁊. ij. Item bona conductoris illata ⁊ inuecta in rusticos predio domino scienter: nisi ad tempus inferantur. tacite obligata sunt domino. q̄uis empta sint ex fructuum precio. C. in quibus causis pig. tacite contrahatur. l. q̄uis. Sed in vrbano non distinguitur. Vtrum dominus sciat: vel non. C. locati. l. certi. Item bona tutorum et curatorum tacite obligantur minoribus p̄ eorum officio: aut si nō administrauerūt. C. de administratōe tutorū. l. p̄ officio. Item bona patris tacite obligant filijs p̄ rebus aduentitijs ⁊ p̄cijs earū C. de bo. que libe. l. cum oportet. Item bona matris conuolantis ad secundas nuptias sunt filijs p̄ioris matrimonij obligata tacite. vt eis restituat que a p̄iore marito lucrata fuit. C. de secundis nup. p̄ijs. hac edict. ali. Item bona defuncti tacite obligantur p̄ legatis ⁊ fideicommissis. C. cō. dele. l. j. Item bona pupillarij fisco tacite obligant in casu quo fiscus vxori p̄fertur. Nam si bona mariti deficiunt. etiam de rebus dotalibus satisfiet. C. in quibus cau. pi. tacit. contra. l. satis. ergo multo fortius in clerico coniugato obligato ecclesie. sic erunt obligata bona eius vxoris. si bona mariti deficiāt sm Dir. Expressa vo obligatio dī cōuentionalis. iō dic q̄ alia est cōuentionalis alia p̄toria. Alia iudicialis. Conuētionalis dī q̄ sola cōuentiōe constituit. ff. de pig. ac. l. j. Pretoria vo est que fit p̄tore iubente: puta. vt caueatur p̄ legatis. vel p̄ damno infecto: vel opere demoliendo. ℣ hec constituitur per missionem in possessionem: non aliter. ff. de pig. ac. non est mirum. §. sciendum. Judicialis est: cum iudex iubet aliquem poni in possessionez ex officio suo: vt mandetur executioni sententia sua diffinitiua. Et primo capiuntur mobilia. secundo immobilia. tercio. perueniturad nomina debitorum. extra de re iudic. cum aliquibus. Et de hoc videtur textus. extra eodez. lator. vbi dicit Panormitanus q̄ si debitor habet in facultatibus vñ possit soluere. nō debet incarcerari. sed iudex debet execution̄ facere in bona sua ⁊ procedere per ordinem in bonis suis: vt dictum est: vt habetur in. l. a diuo pio. ff. de re iudic. Multo ergo fortius non debet extendi manus ad capturam persone. p̄o q̄ bonus tex. cum glo. in. l. iij. §. tutores. ff. de suspect. tuto. ⁊ ibi etiam per Barto. licz statuta municipalia aliter p̄uideant in multis locis. Et maxime versatur dubium. Nunquid debitor possit se obli

gare ad carceres renunciando beneficio cessionis:
Et Spe.concludit q̄ non:licet quidā contra. Sed
primum sequitur. Barto.in.l.alia.§.eleganter.ff.
so.matri. Nam hoc pactum videtur cōtra bonos
mores.z inducit quandam seruitutē. Ex quo pos-
set inferri.q̄ etiam iuramētum non obligaret hoc
casu.argu.in regula.non est obligatorium ꝛc̄.licet
in casu iuramenti fede.tenuerit cōtrarium. Sed
prima opinio videt equior. Si tamen esset aliquis
scriptor qui esset suspectus de fuga. qui obligauit
se ad scribendum certum librum .posset capi et in
carcerem retrudi:vt sic cogatur p̄ficere quod p̄-
misit. Et hoc etiam si nō renunciasset beneficio ce-
sionis.quasi videatur electa industria p̄sone. z nō
succedat obligatio ad interesse. Idem tenuit Ly.
in.l.j.C.qui bo.ce.possunt.z glo.iuris ciuilis dicit
hoc tenendum in fauorem publice vtilitatis.in.l.
stipulatio.§.sine autem.ff.de no.ope.nun. Et cō-
cludit Panor.ibi q̄ p debito ciuili regulariter nō
debet quis incarcerari nisi prius condemnetur.et
nolit cedere bonis:vt in.d.l.j. Et ꝛ sit condēnatus
de debito:non debet tamen iudex incontinenti eū
mulsipulare. Sed primo executionem facere in bo
nis. Fallit quando est suspectus de fuga.z dubita-
tur an bona illius sint sufficientia:vt notatur in di
cto.§.tutores. Fallit etiam si nondum venit dies
solutionis.z debitor est suspectus de fuga:tunc eñ
potest incarcerari:vt faciat tutum creditorem:pu
ta.prestando fideiussores:aut pignora. Et intelli-
ge hoc.quādo suspicio fuge accidit post contractū
debitum. Secus si erat tempore cōtractus. Nam
tunc de se conqueratur. Notat etiam ibi Panor.
aliud notabile q̄ in causa ciuili non debet quis de
domo capi.q̄ domus ,p̄ria debet cuiq̄ esse tutissi-
mum refugiū: vt in.l.plericq̄.de in ius vo.z in.l.q̄
in domum.ff.de iniur.

¶ Que res pignori obligari possunt vl̄ non:Rñ.
fm Postiē.obligari possunt tam res p̄sentes q̄ꝫ
future:vt fructus pendentes.partus ancillarum.
fetus pecorum.et ea que nascentur.ff.e.l.z que nō
dum. Item res corporales z incorporales:vt cauti
ones et nomina debitorum.ff.eo.cum conuenit.
Item vsusfructus.ff.eo.si is. Item seruitutes rusti
ce:vt.scz q̄diu pecunia soluta non sit:his seruituti
bus creditor vtatur. Et si infra certum diem non
fuerit reddita creditori vendere vicino valeat.ff.e.
sed an vie.sed hic caue ab vsura.quia quo ad vsuz
talis conuentio non valet:quia est feneraticia. licz
lex p̄miserit in dicta.l.sed an vie.vbane autem ser
uitutes nō debent sic pignorari. Et ratio est:ne ex
varietate vsus vtentium.edificia destruātur z in-
utilia fiant dicta.l.si is.§.fi. Pignori autē obligari
non possunt res sacre:vt vasa z ornamenta eccl̄ie
vt.C.de sa.san.eccle.l.sancimus nemini.nisi eccle-
sia supflua vasa habeat.z debitum vigeat:nec ali-
unde ex rebus mobilibꝫ solui possit:vt.x.q.ij. boc
ius:vel nisi in alijs causis necessarijs in quibꝫ res
eccl̄ie alienari possunt.xij.q.ij.aurū.vide ē.Alie-
natio. Item res eccl̄ie non possunt pignori obli-
gari,vt in autentica.de sanc.z emphi.§.z quoniam
collatōne.ix. Item liberi hominis nulla est obliga
tio.quia cōtraria est libertati.dicto.c.lator.z ibi di-
cit Panormitanus q̄ si quis de facto reciperet ho
minem liberum in pignus perdit debitum.z alias
tantam quantitatem tenetur soluere ac etiam de-
bet relegari.vt in autētica.vt nulli iudi.§.quia ve
ro. In casu tamen tenet obligatio liberi hominis:
vt in redempto ab hostibus.C.de cap.z postli.re.
l.fi. Item ob necessitatem famis pater filium obli-
gare potest.vide supra Emptio in fi. Non sic ecō-
tra:quia magis obligat filius patri.q̄ꝫ pater filio:
vñ ꝛ in extrema necessitate essent magis deferēdi fi
lij q̄ꝫ parentes fm doc.

¶ An quando quis res suas obligat:intelligātur
futura:Rñ.de presentibus z futuris sensisse p̄e-
sumitur.C.que res pigno.oblig.possunt.l.fi.quia
hic agitur de modico p̄iudicio. Secus si de ma-
gno p̄iudicio:vt in confisicatione bonorum ali-
cuius.quia non veniunt futura.vide supra Jura-
re in fine.intelligitur tamen etiam in primo casu ex
ceptum omne illud qō specialiter obligaturus nō
erat.vt vestis suppellectilia que in vsu habebat.et
similia.C.que res pigno.obli.pos.l.j.z.l.obligatio
ne.cum se.ff.de pig. Sed bene intelliguntur obli-
gata iura z actiones.C.de sen.pass.l.si ademptis.et
l.casus.Si vo dicat mobilia z immobilia z se mo-
nentia. Non ob hoc intelliguntur actiones et no-
mina seu credita.C.de pac.pig.l.j. Idem dicendū
de his qui offerunt ecclesie omnia bona sua. Item
qui obligat instrumenta z de agris.z de omnibus
que ibi continentur sensisse videtur.C.que res pi
gno.obliga.poss.l.ij. De istis actionibus et nomi-
nibus debitorum. vide supra Alienatio.et dic vt
ibi.

¶ Q̄diu pignus remanet obligatū:Rñdeo fm
Dur.q̄diu etiā vnus denarius remanet ad solucn
dum.C.de distrac.pig.l.q̄diu.

¶ Utrum ecclesiastici redditus siue stipendia pos
sint pignorari vel obligari:Respōdeo fm Inno.
non p̄nt obligari spāli conuentiōe.sed a iudice pro
debito canonici. et ex causa iudicata possunt obli-
gari.

¶ Utrum pignore sibi obligato vti sit vsura:Re
spondeo fm Tho.secunda secunde.q.lxxviij.si pi
gnus sit res aliqua:cuius vsus precio extimari po
test:debet ille qui mutuauit computare vsum illi
us rei in extimationem eius qui od mutuauit. Alio
quin idem est ac si pecuniam acciperet p̄o mutuo
qō est vsurariū.nisi forte esset talis res:cuius vsus
sine precio solet concedi inter amicos. Sicut patet
de libro cōmodato.l. Et hoc intellige q̄ sit vsura si
vtat pignore consentiente debitore.si vo eo nolēte
esset furtum.ff.de fur.l.si pignore.

¶ Quid de expensis factis a creditore in pignore:
Respondeo fm Raynucium. Creditor potest exi
gere vel compensare non solum expensas quas fe
cit colligendo fructus:sed etiam quas fecit bona
fide circa rem pignoratam:puta colendo fundum
vel pascendo iumentum. Et hoc nisi fuerint im-
moderate.ff.de pigno.ac.l.si seruos. Sed fructus

quis percepit vel percipere debuit computabit in sortem. extra eo. cum contra.

¶ Quid si pignus periit vel deterioratum: Rñ. si sine culpa creditoris periit vel deterioratum est: non tenetur. Et nihilominus debitor tenet̃ soluere debitum. nisi actum sit q̃ amissio pignoris liberet debitorem. Si vo culpa creditoris tenetur creditor. C. de pigno. ac. l. ij. iij. ⁊. v. Regulariter tamen creditor non tenetur nisi de dolo. lata. ⁊ leui culpa nõ aũt lenissima. nec etiam tenet̃ de casu fortuito: nisi ex pacto. vel nisi sit in mora.

¶ Quid aget creditor habens pignus. si paratus computare fructus in sortem petit residuum debiti: Rñdeo fm Ray. potest quidem pecuniã mutuatam per actionem psonalem petere. C. de pig. l. ẽiuis. ⁊ l. distractis. Item p̃t pignus alteri pignorare. C. si pignus pig. l. j. ⁊ ij.

¶ Vtrum creditor cui non soluitur possit pignus vendere: Rñdeo fm Ray. si pactum fuit q̃ possit vendere certo tempore vel modo vel persone vel precio. debet creditor denũciare debitori. et postea vendere poterit fm formam conuentã. Aliter nõ. Si vo pactum fuit de non vendendo. non poterit vendere. nisi post trinam denunciationem factaz debitori vt soluat. Et si non soluat: postea poterit vendere. Sed si venderet ante. teneretur furti. Si vo nullum pactum fuit. sufficit vna denunciatio. et postea elapso biennio. sez a denunciatione. vel a sniã iudiciali numerãdo. poterit fieri venditio. hec ꝓbantur. ff. de pig. ac. l. si cõuenit. ⁊. C. de iure do. impe. l. fi.

¶ Quid si pignore vẽdito creditor minus accepit ẽ erat debitũ: Rñ. si hoc vendidit bona fide. potest agere ad residuum. Et si plus accepit tenet̃ restituere debitori. C. de iure do. impe. l. fi.

¶ Qui et contra quem datur actio persecutiua pignoris: siue hypothecaria: Rñ. fm Hosti. datur creditori contra quemlibet possessorem. ff. eo. l. pignoris. Ita quidem q̃ si possessor habz titulum lucratiuum. tunc creditor habet electionem vtrum agat personaliter cõtra debitorem. vel hypothecarie contra possidentem. C. eo. distractis. ⁊. l. persecutione. Et idem si habet titulum oneros̃um. si fuit fraudis conscius. sez quia sciebat rem alijs obligatam. Sed si non fuit fraudis conscius. non potest creditor contra eum agere quousq̃ egerit contra debitorem ⁊ fideiussorẽ. ⁊ mandatorẽ. ⁊ postea agi poterit cõtra pignorũ possessores.

¶ Cui ⁊ cõtra quẽ datur actio pignoratitia: Rñ. fm Ray. potest agere debitor vel heres eius contra creditorem vel heredem eius vel alium: si forte creditor rem sibi pignoratam in alium transtulit. Nam ⁊ iste possessor tenetur computare in sortez. non solum fructus quos ipse percepit. sed etiã omnes quos anteriores ꝓceperunt a tpe primi cõtractus. ⁊ sic soluto residuo. restituere debet pignus. extra eo. cum cõtra.

POpulus. Quot homines faciunt vnum populum: Rñdeo. decem. x. q. iij. vnio. in glo. sicut duo faciunt cõgregationem. extra de elect. c. j. ⁊ tres collegium. ff. de verbo. signi. neratius. Et tamen retinetur in vno. ff. quod cuiusq̃ vni. l. sicut. vide glo. singularez de hoc in. c. j. de post. prẽ. quam approbant communiter doct. que dicit q̃ ius vniuersitatis potest remanere in vno solo omnibus alijs mortuis. vel paucis. Iste tamen solus non posset seipsum eligere. quia notaretur ambitione: Glo. tamen dicit q̃ collegium non est in vno. Nam deest significatũ vocis. sed ius collegij bñ conseruat̃ in vno.

¶ Quid autem si omnes mortui sunt. nũquid extinguatur collegium: vide ibi. Decem autem. aut quindecim faciunt turbam. ff. de vi. bo. rap. l. pretor. la. ij. Quatuor autem vel quinq̃ porci vel decẽ oues faciunt gregem. ff. de abigeis. l. oues. Ex quibus infertur. q̃ potest dici populum scandalizari qñ. x. graues ⁊ honesti de ppl̃o scadãlizanr̃. licet in ppl̃o sint etiã mille.

POstulatio quid sit. Rñ. fm Pano. extra eo. super rubrica. Postulatio est quedam gratie petitio a superiore facta de ꝑmouendo aliquem ad̃ prælationem ad quam de iure communi ꝓpter defectum aliquem. vel impedimentum eligi seu ꝓmoueri nõ poterat. Et ex hoc tacite infertur differentia inter electionem ⁊ postulationem. Nam postulatio innititur gratie. extra eo. c. pe. Electio vo innitit̃ iuri vnde ille qui de iure põt eligi. non debet postulari Et si electores illũ postulant nihil agunt. q̃ debẽt ꝓuidere ecclesie de meliori quem possunt. ⁊ meliori modo. vnde illi qui eligunt cõsentiunt in electũ: vt in sponsum ⁊ ꝑ electionem iniciatur vinculum matrimoniale: vt in. c. fi. de transla. ꝓlato. Sed illi qui postulãt nõ cõsentiũt in postulatiõ: vt in spõsũ nec iniciat̃ aliqd̃ cõiugiũ ꝛ vota sua dirigũt in superẽ: vt superior de gra debeat admittere postulatũ.

¶ Quis sit postulandus vel nõ: Rñ. fm Hosti. In primis quidẽ nõ põt postulari criminosus: puta piurus: homicida: vel inobediens. Tales enim nec eligi nec postulari possunt. extra. e. c. j. ⁊. ij. Itẽ nõ ꝓfessus tacite vel exꝑsse. nõ postulat̃ in regularem ꝓlatum. sicut nec eligit̃. extra de elec. cum causam. ⁊. c. cum ad nostram. nisi necessitate instante. q̃ tunc posset dummodo in regula fuerit cõpetenter instructus. sicut colligit̃ extra de elect̃. cum monasterium. ⁊. c. officij. Item non postulat̃ epilenticus sicut nec eligitur. extra de elect. cum inter. nisi forte sit liberatus. ita q̃ iam per annuz fuerit liber xxxiij. di. cõmuniter. Sed de hoc vide. j. Suspensus. Item nec mutilatus. q̃ talis omnino inhabilis est. extra de cor. vici. exposuisti. Item nec bigamus: vel irregularis: q̃ talia ⁊ silia omnino inhabilem reddũt. Quod si talis defectus est qui nõ reddit omnino inhabilem. admittitur postulatio. Ideo postulari põt si defectus sit in erate. extra de elec. cum nobis olim. Itẽ si defectus sit in ordinibꝫ Mã ad oẽs dignitates hñtes curã postulãdus est qui nõ est in sacris. extra de elec. dudũ. el. j. ⁊ de eta.

et qua.a multis. Item si sit defectus in natalib.extra de elect.innotuit. Item si sit epus.extra eo.c.fi. Et si talis eligeret.nō valeret vt ibi.

¶ Utrum clericus aliene dyocesis sit postulādus vel possit eligi: Rñ.fm Ber. Quis clerici nō possint dimittere ecclesias suas sine consensu epoꝝ suoꝝ: nihilominus eligi pñt: siue in sua: sine in aliena dyocesi.extra de elec.cum inter.

¶ Utrū religiosus debeat postulari vel eligi. Rñ. hactenus fuerunt diuerse opi. Modie tenet indistincte q siue in suo monasterio.siue extra.siue eā ad epalem dignitatē eligi debet: vt notat p Jo.an. extra de elec.nullus in.vj.

¶ A quo sit aliquis postulandus: Rñ.si sit episcopus:a papa postulandus est.extra eo.c.fi. Si vero patiatur defectum in ordine: vel etate debet postulari ab eo qui in hac parte dispensare potest. vnde si aliquis.xx.annoꝝ postuletur ad dignitatez sine cura ab episcopo potest postulari. Si cum cura a papa. Si vo sit defectus q est clericus aliene dyocesis. vel subest alteri: vt religiosus et huiusmodi non oportet q postuletur.sed eligi potest: vt dictū est ꝫ.

¶ Quis potest postulare: Rñ.fm Hosti. Qui et eligere potest.extra eo.bone.el.ij.extra de elect.innotuit. Et valet si admittitur postulatio:si concors fuerit.scz si ab omnibus fiat; vel si due partes consentiunt: quia tunc idem est ac si omnes concordarent. alꝫ non facile admittitur. extra de elect.scriptum.

¶ An autem in postulatione sit seruāda forma.c. quia propter.de elec.vt scz procedatur per viā scrutinij z alijs requisitis. de quibus ꝫ. Electio.j. Rñ. fm Panor.in.d.c.quia propter.q duplex est postulatio. Quedam minus solennis. per cuius admissionem non consequitur postulatus ius prelature.sed habilitatur vt possit eligi. Et tunc non est seruanda forma.d.c. cum debeat seruari postmodum in electione fienda. Exemplum. Cum postulatur laicus vt faciat se promoueri ad ordinem sacrum: vt possit eligi: vel postulatur monachus ab abbate: vt possit eligi. Quedam est postulatio solēnis per cuius admissionem consequitur postulatus plenum ius. Ita q admissio facta per superiorem habet vim electionis z cōfirmationis. Et tūc debet seruari forma.d.c.quia satis.talis videtur electus habito respectu ad ius futurum. Pone exemplum in.d.c.scriptum.

¶ Quis autem sit effectus postulationis: Rñdet Panor.in.c.j.extra eo.fm doct.q de iure videtur postulatus habilitatus vt possit eligi. Sed curia romana: vt eniteatur circuitus. z ecclesiarum dispēdium.seruat q admissa postulatōe:postulatus cōsequitur ius ac si fuisset electus z confirmatus. vnde non indiget alia confirmatione: vel electiōe. Et hoc ꝓbatur extra eo.c.ij. Et intellige hoc in postulatione solenni. Nam duplex est postulatio.scz solennis.z non solennis. Solennis dicitur quando postulatur ab eo qui potest super omni impedimēto postulati dispensare. Non solennis vo dicitur quando postulatur ab eo qui non potest dispē. re super impedimento.requiritur tamen eius consensus in promotione ratione sui interesse. Exemplum. Canonici volunt eligere monachum in episcopum. Sed quia non potest monachus consentire sine licētia abbatis: vt in.c.si religiosus.de elect. li.vj. Canonici postulant ab abbate vt cōcedat eis illum monachum. Si enim abbas consentit. hec admissio postulationis non habet vim electionis sed debet de nouo eligi z peti confirmatio electōis quia abbas non habet potestatem quidendi ecclesie cathedrali. Idem dic quando canonici petunt filiumfami.a patre: quia volūt eum petere in epm Idem in similib.

¶ Postulantes scienter indignum: sunt priuati ipso iure potestate eligendi z postulandi.extra eo.c. ij. Ex quo infert Panor.ibi.q sicut habentes potestatem eligendi z postulandi a iure communi.priuantur ipso facto potestate eligendi postulādo indignum.ita priuātur habentes potestatem eligendi ex priuilegio:si postulant scienter indignum. Et sicut potestas partis delinquentis residet in aliam partem quando eligentes habent potestatem a iure communi: vt in.c.cum in cunctis.z.c.cum venerabilis.de elec. Ita deuoluitur potestas quādo eligentes habent potestatem ex priuilegio vt in.d. c.ij. Ex quo infertur ad questionem. Pone q potestas eligendi fuit data per canonicos tribus cōpromissarijs:quorum duo scienter elegerunt indignum: tercius elegit idoneum. Queritur: nūquid valeat electio istius tercij: videtur q sic: quia potestas duorum residet in illum tercium. Sed contrarium est verū: quia istud capitulum scōm loquit quando aliqui eligunt collegialiter. ideo tota potestas residet penes eligentes idoneum. Sed in casu premisso compromissarij non eligunt vt collegium. sed vt singuli habentes potestatem a collegio. vnde potestas compromissariorum eligentium indignum deuolui ad compromittentes: vt in.c.si cōpromissarius.de elec.lib.vj. vide de hoc supra. Electio scōo.

¶ Utrum per postulationem aliquod ius acquiratur postulato: Rñdeo fm Panor.in.c.bone.el. ij.extra eode.q postq postulatio est presentata romano pontifici: non possunt postulantes ab ea recedere z alium eligere vel postulare. Sed debēt postulantes expectare iudicium pape super admittendo. vel improbando illam postulationem. Et idez dicunt docto.cum presentatur alteri superiori qui potest illam admittere. Quod placet Panormi.ex idemptitate rationis.ne scilicet contrarium agendo videantur illudere superiori. Et ex hoc infertur a contrario sensu q anteq postulatio sit presentata superiori.possunt postulātes variare inuito postulato. Adeo q dicit Inno.z sequunt cōiter doc. q nuncius missus ad postulationē pñtandā superiori. potest reuocari anteq postulatio sit presentata.tum quia sufficit q reuocatio puenerit ad ipsum nuncium vel procuratorem.tum ex quo postulatio non est presentata admittitur variatio. Et ex hoc

habes vnam dñiam quo ad facultatem variandi inter postulatoz ⁊ electiõem. Naz in electione nõ admittit variatio post publicatõez scrutinij. vt in ca. publicato. de elec. Sed in postulatione admittit variatio q̃tumcũq; scrutinium sit publicatum ⁊ postulatio inde sit secuta. Datis est enĩ q nõ sit superior pñata. Ratio diuersitatis est: qz p postulationem nullus ius acq̃rit postulato: cum sit inhabilis. vnde non hz de quo ꝓquerat. nec superior põt ꝓqueri: exquo sibi nõ est facta pñtatio. Et ex pdictis põt aliud inferri. q ꝯs potest sepe variare antecq̃ alteri sit ius q̃situm. Secus si ius est alteri q̃situm: vt in electione. Et in hoc casu hz locum regula. Mutare. de re. iur. li. vj. Idem habes per Panor. in. c. cum inter. de elec. q gra non reuocat q̃ ius est alteri quesitum. Secus si nõ est quesitum. Limitat tñ Panor. dictum correlarium dicens. q si superior ⁊ postulantes ꝓueniũt: admittit variatio etiam si postulatio sit pñtata superiori: nec hz postulatus de quo conquerat: cum ius non sit sibi quesitum.

¶ Quid aũt si fecisset aliquas expensas: pertim cum ꝓsensu postulantiũ. nunq̃d possit illas repetere secuta variatõe. Inno. ⁊ ꝯmuniter doc. seqntes dicunt q nõ: qz cũ non hꝛet ius fecit illas non sine nota ambitionis. Et no. bene hoc dictũ. facit enĩ ad. q. Amicꝰ tuus expendit aliq̃d symoniace: vt tibi ꝓferret certum beneficiũ. nunq̃d possit a te illas expensas repetere. Dicendũ q nõ. qz iniuste illas fecit. nec etiaz hꝛet actoz mandati: si tu mãdasses illi vt illas expensas faceret. qz ex turpi mandato nõ oꝛit actio. vt in. l. si remunerãdi. §. rei turpis ff. mãdati. ß respectu expensaꝝ postulati. vide qõ no. in. c. cupientes. de elec. li. vj. Et distingue vt ibi. Dñr. tñ. li. ij. quo ad expẽsas tenet Jũius. ⁊ formatq. Pone q canonici postulauerũt aliquem q̃ ꝓpauit sarcinulas suas: ⁊ emit equos vt iret romaz. ⁊ facit maximas expensas. Et postea canonici dixerunt sibi. Amice nõ eas romam: nos mutauimus ꝓpositũ ⁊ eligim⁹ alium. Nunq̃d poterit repetere ab illis expensas istas. Et ꝯcludit q sic: qz nõ potuerũt mutare ꝓsilium in alteri⁹ ꝓiudiciũ. vt in. d. regula mutare. Et dicit hoc tenere Pe. de sapia. exẽ eo. c. pe. ⁊ Jo. lxj. di. §. ß aliud. Et plus dicẽ. q si postulantes anteq̃ electio sit pñtata eligãt vel postulent alium: licet teneat electio: si tñ fecerũt eum ordinari: tenenꝰ ad interesse: si ꝓpter postulatiõez eoꝝ fuit ordinat⁹. ⁊ põt eos ꝓuenire: vt ei ꝓuideant de beneficio ꝓuenienti. exẽ de iure patro. pastoralis. ⁊ hoc vi sentire glo. exẽ eo. c. bone. el. j. Sz panor. dicẽ. q hoc doc. nõ approbant. qz illud. c. pastoralis. loquit in pñtato a pꝛono: cui acq̃rit ius ex pñtatõe. Sz nos loq̃mur in postulato cui nullum ius acq̃rit: cuz sit inhabilis. ß posset saluari glo. q̃ ad istos postulãtes. vt si fecerũ aliquẽ ordinari. vt eũ eligerent. ⁊ postmodũ ipso ordinato alium elegerũt: tenet tñ ista electio: cũ nullũ ius sit illi acq̃situm. Sz isti sic eligentes poterũt ꝓueniri vt ꝓuideant primo de stipendio ꝓpetẽti: vt hꝛeat vnde viuẽ possit exq̃ fecerunt eũ ordinari. ⁊ hoc voluit glo. in. d. §. ß aliud.

¶ Est etiam alius modus ꝓuidendi eccleſijs vacantib⁹ vltra duos modos iaz dictos. Naz ꝑm⁹ ẽ p electoz. Secꝰs p postulatoz: q̃ dz eẽ ꝓcor. ⁊ postq̃ est pñtata superiori nõ lz postulãtib⁹ resilire. Tertius est p noiationẽ: q̃ dz esse solẽnis. Et fm Jo. fit q̃ñ duo vel tres q̃ sunt excellentiores in capitulo. vel alibi noiant pape. ⁊ petit p collegiũ. vt papa ꝓuideat ecclie de aliquo illoꝝ. Et p hanc noiationem q̃dam mõ ius acq̃rit noiatis: nec pñt nominantes recedere a noiatione postq̃ facta est superiori. sicut dicim⁹ in postulatione. Et ꝓprie postulatio fit de vno: noiatio vo de pluribꝫ. ⁊ hoc de nominatõe solẽni q̃ fit vt dictum est. Nam est q̃daz noiatio non solẽnis. s. q̃ñ ante scrutiniũ fiendum aliq̃s noiat inter canonicos tanq̃ bonus ⁊ sufficiens. Ista tñ nomiatio non tribuit ius noiato: ß solum ꝓponit in collegio. vt eligat si placet collegio.

¶ Vtr̃ epus postulat⁹ debeat ꝓsentire. Rñ. fm Jo. an. Epus postulat⁹ ad aliam eccliaz sic dz rñdere. Nec ꝓsentio. nec dissentio: ß in hoc volũtati d. pape me suppono.

¶ An aũt cardinalis eligat vel postulet. Rñ. fm Panor. in. d. c. bone. q postulat. Nam cũ sit eccle romane alligat⁹: nõ hz libeꝝ volatum. vnde sicut epus nõ põt eligi ad aliam sedẽ: ß dz postulari. ita etiam cardinalis. Et hãc opi. etiaz tenuit Ho. licz Ab. ⁊ Egi. tenuerint Jũium: dicẽtes q cardinalis non epꝰ põt eligi. Et panor. se refert ad notata in c. eccliam. el. ij. de elec. vbi querit an electꝰ in cardinalem retineat ꝓra bñficia. Et distinguit. q aut ꝓmot⁹ in cardinalẽ hẽbat ꝓus beneficiũ curatũ: vel aliam dignitatẽ inferiorẽ seu offiũ. ⁊ vacat ipso facto q assumit in cardinalẽ ꝑ ca. de multa. de pbẽ. Nam cardinalat⁹ est dignitas seu offiũ maximũ. q̃ p adeptoz ipsi⁹ dñt vacare beneficia curata ꝓus adepta. vel dignitates seu psonat⁹ inferiores. Aut hẽbat beneficia minora. vtputa. canonicatũ. Et illa non vacant p adeptoz cardinalat⁹. etiam si exigerent residentiã. Et hoc intelligo in pbytero. vl dyacono cardinali. Nam epus cardinalis rõne epatus pdit ipso facto oĩa ꝓra beneficia. sicut statuit in simplici epo. exẽ de elec. cũ in cunctis. §. cum vo. Aut querit nunq̃d ꝓmot⁹ in cardinalẽ possit de nouo acq̃rere beneficia in titulum. Et puto q nõ si sunt curata. ar. d. c. de multa. Idẽ si eẽnt minora beneficia: exigerent tñ residentiaz. qz nõ dñt ꝓferri beneficia ei q̃ residere nõ põt. ß beneficia minora: residentiaz nõ req̃rentia: poterit pbyter. vl dyaconus cardinalis acq̃rere mero iure. inspecta generali ꝓsuetudine. Sz epus cardinalis acq̃rere non põt: sicut nec alius simplex epus. nam si pdit ꝓra beneficia vt in. d. c. cum in cũctis. Forti⁹ non põt de nouo acq̃rere. qz turpi⁹ eijcit ⁊c. hoc intelligẽ nisi acq̃sitio admittat ex cã rõnabili. Et panor. in. c. bone. el. j. exẽ. e. dicit q. c. de multa. hz locuz in epatib⁹ ⁊ cardinalatib⁹. ⁊ hoc q̃ ad mentẽ. d. c. licz quo ad vba secus sit. qz poti⁹ dz vacare ipso facto vn⁹ epatus p adeptoz alteri⁹. vel cardinalat⁹: q̃z vacet vn⁹ archidyaconatus p adeptoz alteri⁹ dignitatis inferioris. Nouissime vo fuit: vt epus ꝓmotus in cardinalẽ nõ pdat ipso iure epatum.

ymmo retinet illum in titulum vt prius. nisi papa aliter disponat. ¶Et hoc: q̄ plerique consuluerunt q̄ dictum ca. de multa. non habet locum in episcopatibꝫ ⁊ cardinalatibꝫ ⁊ similibꝫ. vide de hoc supꝫ. Beneficium. j.

¶In quo aūt sup̄ioze sit peteñ. vt postulatio admittat. ¶Nō. fm Pano. in. c. fi. eī eo. post glo. q̄ aut postulat quis in ep̄m. ⁊ tunc ad solum papaz ptinet postulatōz admittere. Aut sit postulatio ad inferiozes dignitates seu eccl̄ias. ¶Et tunc ad eum ad quem spectat postulationis admissio. q: admissio postulationis hz vim p̄firmationis. vt eī. e. c. j. Hoc intellige dummodo apud istum p̄firmatorem p̄currant duoz. Primum. q̄ possit dispensare in illa dignitate: rōne cuius fit postulatio. Naz si non potest dispensare: non potest postulationem admittere: cū ibi req̄rat dispensatio. ¶Et ideo si canonici postularēt in archidiaconum aliquem habentem. xviij. annos dūtaxat: nō poterūt ab ep̄o petere: vt ista postulatio admittat: licet ad eū als spectet p̄firmatio electionis. Ratio q: supꝫ isto defectu etatis nō potest ep̄us dispensare. vt in. c. vnico de eta. ⁊ qua. li. vj. Secundo requirit q̄ iste ad quem spectat p̄firmatio sit ep̄us. Nam vt dicunt docto. ⁊ originaliter fuit dictum Innoc. in. c. ij. de eo qui fur. re: oz. inferiozes prelati citra episcopos non possunt dispensare: nisi in casibꝫ specifice eis p̄missis.

¶Predicatoz. Sciēduz q̄ officium p̄dicationis omnibꝫ laicis ē interdictum. eī de hereti. sic in vno. Item non dz admitti ad p̄dicandum q̄ dicit se p̄visionē missus a deo: nisi p̄bet sicut moyses p̄bauit miraculo. de p̄se. di. ij. re vera. Sufficit tū ad p̄batōem irrāz testimoniū. vnde nec clericꝰ admittit nisi mittat. eī de hereti. cum ex iniūcto. ¶Pi vo vbiq̄ p̄dicare p̄nt: nisi ab alieno ep̄o in eius dioceſi. phibeāt. Nullus alius pōt nisi ab aplica sede vel ep̄o loci hanc habeat auctoritatem. extra de hereti. excommunicamus.

¶An aūt si p̄dicato: p̄dicet in pctō mortali peccet mortaliter. Tho. in. iiij. videt dicē q̄ sic. Quo tū ad hoc sufficeret contritio. licet actu tunc non conf̄iteretur.

¶An aūt frēs mendicātes p̄uilegiati p cle. ducū de sepul. possint libere p̄dicare in plateis ⁊ alijs locis p̄munibꝫ. R. q̄ sic. ⁊ de hoc est tex. in. d. cle. ducum. in. §. nos aūt. ⁊. j. vbi dī. Statuim⁹ ⁊ ordinamus vt dictoz ordinum frēs in eccl̄ijs ⁊ locis eoz ac in plateis p̄munibꝫ libere valeant clero ⁊ populo p̄dicare ac p̄ponere vbum dei. illa hora dūtaxat excepta: in q̄ loco: plati p̄dicare voluerīt. vel coram se facere solennit̄ p̄dicari. in q̄ p̄dicare cessabunt. p̄terq̄ si aliud de plato: ipsoz voluntate p̄cesserit ac licentia spāli hec ibi.

¶Queriť p̄mo q̄d intelligat seu p̄hendat sub illis vbis locis eoz. Glo. dicit quicq̄d est infra septa vel ambitum etiam in p̄atis vel ortis ⁊ alijs spatijs. Idem Lanō. ⁊ Zen. ¶Et dicit Lanō. hoc p̄cedere etiam si loca sint lōge a domibꝫ eoz. cū indistinite dicat de locis.

¶Secundo quero q̄d importat verbum. In plateis cōibꝫ. Solvit Zen. intelligendū de plateis locoz in q̄bꝫ morant. Dicit tū q̄ hec l̄ra etiam hz locū in plateis alioz locoz q̄ suoz. Als hec vba plateis cōibꝫ nihil adderēt: cū p̄miserat de locis eoz: maxie. q: h̄ de fauore agit̄ q̄ nō dz restrīgi: ꝫ ap̄liari p regulā odia. ¶Et eo āt q̄ his p̄mittit in his loc̄ libere p̄dicare. dicunt Lanō. ⁊ Zen. q̄ hoc faciēt absq̄ cuiuscūq̄ p̄dictione: vel licentia. Idem in simili dicit glo. j. in hac cle. in. §. si vo. in v. libere. dicens q̄ denotat q̄ non est necesse lniaz sacerdotis parochialis hūi. cui⁹ p̄iuium vī velle Jo. mo. Idez tenet Pano. in. c. fi. de po. pla. vbi dicit q̄ qs dz hīe liberam ptātem q̄ñ q̄s potest sine assensu alterius disponere. Idem dicit in. c. statuim⁹. de regula. ⁊ dicit hoc esse de mente cōiter docto. Item fm Lanō. isti mendicantes sunt exempti ⁊ sic nō subsunt ordinarijs: q̄ ad eccl̄ias ⁊ loca ipsoz: ꝫ quo ad plateas q̄ sunt iuris publici. p̄nceps. s. papa potuit disponere vt voluit. nulli p̄iudicium faciendo. Secus tū de plateis priuatis fm glo. Naz in priuatis plateis p̄dicare non p̄nt inuitis eis: q̄r sunt Idem Pau. ⁊ Lar. ¶Exquo tū infert: q̄ q̄ ad hoc non est necesse petere lniaz ab ep̄o. vel p̄sbytero parochiali vt valeant p̄dicare in hmōi plateis priuatis. vel alijs locis. ꝫ sufficit petere licentiam ab his: quoz sunt hmōi platee priuate: vel loca.

¶Tercio quero an liceat eis p̄dicare tpe interdicti in p̄dictis locis. Glo. soluit q̄ sic. Idem pau.

¶Quarto. quero in eo q̄ p̄mittit hic fratribꝫ p̄dicare. dum tū nō p̄currant cum p̄latis. de q̄bꝫ p̄latis hic loquit. Glo. dicit q̄ locum hz: siue sint p̄lati iure p̄muni: siue p̄suetudinario.

¶Quinto q̄ro. an subverbo p̄lati p̄hendant rectores eccl̄iaz. Glo. dicit q̄ non. Idem Pan. Et hoc videť q̄ hoc nomen p̄lati stricte sumat: qđ tenet Lanō. Zte. aūt accipit largo modo: vt p̄hendant etiam ipsi curati: q̄ suo mō sunt p̄lati. ꝫ Lar. dicit q̄ sibi placet opinio glo. Nam ob honorem p̄latoz refuat eis. q̄ hora qua p̄dicāt nō possint frēs p̄dicare. Prelatos etiam intelligo eos qui hūt dignitatem cum administratione. q̄tum ad hanc cle. ¶Et puto q̄ sit eius mens loq̄ de plato q̄ habet iurisditionem quasi ep̄alem. quasi ob hanc superioritatem deferat ei in toto loco. etiam quo ad eos qui sunt exempti. ⁊ qui habent p̄uilegium predicandi.

¶Sexto quero q̄d si p̄latus velit totam horam matutinalem tenere tam p̄ missa. q̄ p̄ sermone. Et sic frēs in toto impedire. Videť q̄ nō possit. q: hic dī in singulari. de hora ñ de horis. Itē illa hora tñ q̄ ipse p̄dicat: nō de alia. p hoc: q: fauor est in multiplicatione p̄dicantium. xxj. di. In nouo. Paria tū sunt q̄ ad hoc. An p̄latus p̄dicet. an coram se faciat p̄dicari solenniter: q: nō refert. an p se: an per alium faciat. de sen. ex. mulieres. ¶Et no. fm Pau. In eo q̄ dicit. solenniter. Si enim faceret p̄dicari clam coram paucis. cessaret hec litera. q: tūc nō derogaret sue dignitati. Idem pe. de an.

¶Septimo quero. q̄d de vicario. Hic fm glo. q̄

idem est q̄ de plato. Idem pau. Et hoc si vult p̄dicare vt vicarius: nō vt alius p̄latus cui p̄petit ex officio. vt q; hēbat aliquaz p̄laturam. Item fm pau. secus etiam si vt vicarius vult facere coram se p̄dicari. q; in hoc non repūtat p̄sonam epi.

Octauo q̄ro an ea hora q̄ predicat platus cessabunt isti p̄dicare quo ad omnia loca. Pau. dicit q̄ cessabunt p̄dicare: q̄ ad loca de q̄bus p̄misit. s. in suis ecclesijs. z locis eor̄ z plateis cōib⁹ exūtib⁹ in ciuitate. vel castro vel villa vbi ordinari⁹ vult p̄dicare. vel ante se facere p̄dicari. nō in alijs nec in plateis p̄uatis. Cessant tū in casu capituli. vt offīi. §. cōpescendi. li. vj. de hereti. hoc est q̄n inq̄sitores ipsi vellent p negocio fidei p̄gregatoz facere. tunc p̄ūt impedire ne p̄dicatores. aut questuarij predicent p censuram ecclesiasticam.

Nono q̄ro. in eo q̄ diem. In v. p̄ter q̄. p̄mittit q̄ p̄dicent hora q̄ predicat p̄latus. si est de volūtate p̄lati. an sufficiat voluntas. Pau. dicit q̄ nō. ß req̄rit lnīa spālis p tex. ibi lnīa spāli. et sic hēs casum in quo p̄dicare p̄ūt ea hora q̄ predicat p̄latus cum hūt lniaz spālem eius.

Decimo q̄ro an sacerdotes parochiales possint dare licentiaz p̄dicandi. Rñ. Pe. de an. q̄ sic z nō solum sacerdotes curati: verūetiam vicarij ppetui Et idem de tpalib⁹ datis in casib⁹ licitis. Et addit q̄ epūs z p̄latus supior p̄ōt p̄cedere frib⁹ vt predicent in ecclijs parochialib⁹. q̄d intelligit Pau. p̄ūtib⁹ vel abūtib⁹ ipsis epīs vel p̄latis mandantib⁹. Et etiam si vocati vel inuitati nō fuerint ab ipsis sacerdotib⁹. z ō beneplacitū ipsoz z nulla petita vl' obtenta lnīa ab eis. q; ex officio epūs z alius p̄lat⁹ ipsi⁹ sacerdotis gerit curam in ipsis ecclijs maiorem q̄ sacerdotes. Item p p̄latum supiorem de q̄ tex. loquit. Pau. z Zen. intelligūt archiep̄m. Et q̄ intelligit Pau. archiep̄m hīe mandatū z dispositionem plenariaz in ecclijs. z locis suoz inferioz p̄latoz z ordinare de p̄dicatōib⁹ faciendis. z mittēdi questores ꝛc. hec Pe.

Undecimo q̄ro. q̄d si q̄s predicat sine lnīa p̄lati. An teneat restituere bona q̄ ei collata sunt ḡtis zab. dicit. q̄ non. nec etiam fm eum p̄ōt cogi ad restitutōez: lz iniuste fecerit: non tū turpit acq̄siuit a volentib⁹ ei gratis tribuere. Potest tū aliter puniri: p eo q̄ se imiscuit officio sibi non ptinenti. Nota tū glo. in. c. adijcim⁹. xvj. q. j. q̄ dicit. q̄ tenet restituere. illa tū glo. loq̄t de fallis p̄dicatorib⁹. zab. tenet primam opinionem.

Duodecimo q̄ro q̄ sunt studia generalia ō q̄b⁹ ī. Glo. intelligit de locis hūtib⁹ studiū ex p̄uilegio vel p̄suetudine: cui⁹ initij nō est memoria. Et Ja. de are. ponit exemplū de ciuitate padue. q̄ ex p̄suetudine longissima studiū hūit: q̄d dicit sufficere ēt cessante p̄uilegio. q; talis p̄suetudo facit aliq̄d licitum sicut p̄uilegium. ex de v. si. sup q̄busdam. naz p̄ceptum p̄mittēdo tanto tpe: vī p̄cessisse z renouasse. phibitōz. ff. de exerci. l. j. ß zab. dicit q̄ q̄ dicant studia generalia relinq̄t arbitrio iudicis: vt videat si generaliter sacra scriptura. iura z artes ibi doceant.

Terciodecimo q̄ro de studio nouello senensi. ita querit Pau. cui⁹ tpe nouiter fuit studiuz senis z postea destructum z nouiter a. xij. annis citra reformatū: z iterū destructum. Idem dicit Pau. Videri cū sit generale fm modū p̄missū: z in regia ciuitate p̄stitutum. q; non in castro. nō in villa.

Quartodecimo q̄ro de q̄b⁹ fmonib⁹ loquit ibi in v. fmones ad clez. dicit Math. in fmonib⁹ de natiuitate dñi. pasche. z penth. put i studijs p̄suetudinē. q̄d p̄bat vbum. solent.

Quintodecimo q̄ro quō intelligit q̄d hic dī de p̄dicatōe ad funera mortuoz. soluit pau. z math. q̄ intelligit de funerib⁹ magnatū. vel alioz ad q̄ p̄gregat pplus: z tunc p̄dicat. z dicit Pe. de an. q̄ i istis trib⁹ casib⁹. s. i funerib⁹ defunctoz. In festis peculiarib⁹ eorundē fratrū: z in generalib⁹ studijs cum fit fmo: p̄ūt frēs libere p̄dicare. q̄d intelligit zen. vel. etiā ex ecclias z loca ipsoz z plateas cōes Al's. §. in studijs. nihil adderet ad p̄cedentia. nec aliq̄d spālitatis induceret. z forte dict⁹ trib⁹ tpib⁹ p̄ūt p̄currere cū epo solēniter p̄dicante.

Sextodecimo q̄ro de q̄ p̄lato intelligit ibi vel p̄latus supior. Glo. dicit q̄ loquit de supioze respectu subditoz clericoz: nō respectu epi. idem Pau. ß Bte. dicit. q̄ loquit de supioze respectu epi. z q̄ inferior in hoc nō hz ptātez. ß Lar. dicit q̄ supior dz intelligi de eo q̄ hz iurisdictōz quasi epalem in loco. Talis em̄ etiam si sit inferior epo p̄ōt generaliter p̄uocare clez.

Decimoseptimo q̄ro si p̄latus p̄uocat aliq̄s de clero. vt puta. doct. vel p̄latos. Glo. dicit secus. q; hec vocatio nō impedit frēs. nam hic loquit de generali vocatione. idem zen.

Decimooctauo q̄ro q̄ possit esse cā p̄uocandi generaliter clez. Land. exemplificat. vt q; forte fit cā excōicandi aliquos hereticos. vel forte fuit p̄gregata synodus vel hmōi.

Decimonono. q̄d si generaliter a prelato p̄uocat pplus. dicit Pau. non esse locum huic lre. q; aliud clerus. aliud pplus. Et nota q̄ ista cle. fuit p̄rogata p de. v. ad fratres S. aug. z p Jo. xxij. ad carmelitas.

De Prescriptio. Quid est

Prescriptio vel vsucapio. Rñ. est acq̄sitio dñij p continuā possessionē tpis a lege diffiniti. auctē legum vim capiens: penam negligentib⁹ inferens. z finē litib⁹ imponens. nec est ō ius naturale. ex q̄ infert pena negligētib⁹ z finē litib⁹. q̄d est rōne naturali p̄sonū. vñ nō simplr recedit a iure naturali. q; nō sine cā locupletat q̄s ex p̄scriptione cū alteri⁹ iactura. Usucapio vo est in rebus mobilib⁹: z p̄plet triennio. Prescriptio vo in immobilib⁹. vt domo. agro. z hmōi. z hz etiā locū in incorporalib⁹ vt in fuitutib⁹ actionib⁹ z hmōi. vt ex de cā. p̄rae. z pos. cum ecclia.

Que res p̄scribi p̄ūt. z q̄ non. Rō. generaliter oēs res z omne ius p̄scribi p̄ōt. ex eo. ad aures. z. C. ō p̄scrip. xxx. vel. xl. an. sicut in rem. Excipiūt q̄daz. Primo decime a laico. ex eo. cāz. q; laicus non p̄ōt in eis hīe titulū sicut clericus. In alimoniā tū p̄ūt p̄cedi paupib⁹. x. q. j. c. pe. z. vl. Item in criminib⁹

nullo vnq̃ tpe p̃scribi. ꝫ poti⁹ ex diuturnitate augeñ. eꝛ de sym. cum in eccl'ie. Item nō p̃scribit ꝯ obedientiam. visitatoꝝ. ꝛ ꝯ pcuratōez q̃ rōne visitatōis debeñ. eꝛ eo. cum nō liceat. ꝛ c. cū ex officij. ꝛ eꝛ de censi. cū instantia. Et talia q̃dem nō p̃scribit subditus qꝛ ea dꝫ plato. Alius tñ pōt talia p̃scribe vtputa. Abbas vel alius platus p̃scribet ꝯ epm circa subditos eius. Et sicut dicit Innoc. In hoc casu lꝫ subdit⁹ aliq̃liter p̃scribat. ñ tñ p̃scribit noie suo: ꝫ poti⁹ noie alteri⁹ cui de subiectione rñdet vt in. d. c. cum ex officij. Item eccl'ie ꝛ cetera sacra vel loca religiosa. decime. pmitie. ꝛ oblatōes nullo iure p̃ñt a laicis p̃scribi vel possideri. xvj. q. iij. §. pōt ꝛ eꝛ de p̃scrip. c. cām q̃. ꝛ. c. si diligenti. Item nec ꝯ votum: q̃n vouens teneaꝫ ad finē illud obſuare. eꝛ de regula. c. sicut. Et sic ꝯ votum religionis nō ꝓdest ꝓsuetudo nec ꝯ religionem. imo etiaꝫ poti⁹ q̃dam corruptela. eꝛ de elec. cum cāz. ꝛ de pben. cū iam dudum. Item nec ꝯ nerui ecclīastice disciplne. vt q̃ ꝗs possit celebrare pulsatꝫ campanis ꝛ alta voce tpe int̃dicti generalis. eꝛ de ꝓsue. cū inter. ꝛ de sen. ex. alma. li. vj. vl' p̃ñtib⁹ excōicatꝫ vl' int̃dictis publice. eꝛ de p̃uil. c. epoꝝ. li. vj. ꝛ ī cle. ḡuis. ō sen. er. Itē nec fines seu limites. puīciaꝝ l' parochiaꝝ. eꝛ ō po. c. sꝛ eo. vbi dic̃ pan. limitādo. q̃ fines parochiaꝝ de q̃b⁹ ꝓstat. vel finib⁹ coherēcia p̃scribi non p̃ñt. Et idem in limitib⁹ epatuū. vt glo. ibi. Et cum ter. loquaꝫ generalit̃. intelligam ꝓcedere in omni p̃scriptione. siue sit cū titulo. siue sine titulo. vel p tantum tps de cui⁹ inicio nō est memoria vbi tñ non ꝓstat legitime de finib⁹ valet p̃scriptio. In istis tū factis antiq̃s non pōt hū defacili ꝓbatio necessario ꝓcudēs. Ideo admittit̃ p̃sumptiua ꝓbatio. Facit. l. si arbiter. ff. de ꝓba. Nota tñ glo. in. d. c. sup eo. q̃ non. oīa coherentia limitib⁹ sunt imp̃scriptibilia: ꝫ tñ ea q̃ coherent p̃ncipalit̃. Exemplū. ꝓpe limites est p̃dium amplissimum. certe nō intelligit̃ q̃ totum p̃dium sit imp̃scriptibile. ꝫ tñ illa pars que p̃ncipalit̃ coheret finib⁹. vnde dic̃ Jo. an. q̃ de hoc nō pōt dari certa regula. ꝫ boni iudicis arbitrio erit ꝓcedendum.

Quid aūt sit limes. dic ſm Pano. q̃ est longitudo seu latitudo spacium a spacio distinguens. Et qñq̃ in limite nihil pōt ꝓsistere vt qñ est valde strictus. nam solet qñq̃ apponi vnus lapis p limite. ꝫ in epatib⁹ ꝛ puincijs nō fiunt ita stricte. ꝫ assignaꝫ qñq̃ flumen p limite: vel aliq̃s mons. Et tunc vertit̃ aliud dubium cui⁹ est ꝓprietas istius limitis. Nam pōt ꝓtingere q̃ flumen sit exiccatum vel q̃ in monte ꝓstruaꝫ eccl'ia. vel alia domus. vñ dubitaꝫ ad cui⁹ iurisditōez ista ꝓtineant. Sꝛñ. pano. ſm opi. doc. q̃ sibi melioꝝ videt q̃ p longitudinem ꝛ latitudinem epatuū limes censeꝫ ipso facto diuisus. licet actu p hominem diuisus non fuerit ꝓ hoc bonus ter. in. §. Insula. Insti. de reꝝ diui. vbi dic̃ q̃ si insula nascit̃ in flumine distinguente agros ꝓtinet ad ꝓprietatem vtriusq̃ dñi ꝓut accedit ad dictos agros. ꝛ si magis accedit alteri: est illius dñi tñ. Si aūt res est indiuisibilis vt eccl'ia. tunc vterq̃ epoꝝ hēbit ibi iurisditionem p indiuiſo. ꝛ pariter hēbunt ibi comoda. ꝛ hanc opi. teneas. lꝫ aliī aliter. Facit. l. arboꝝ. ff. cōi. di. vbi ptꝫ q̃ arboꝝ que nascit̃ in confinibus est vtriusq̃ dñi.

Pone q̃ aliq̃s possidebat eccl'iam iuxta diocesim alterius epi remotam a limite. ꝛ fluui⁹ q̃dam erat limes. ꝫ fluuius paulatim accedit ad illam eccl'iam ita q̃ efficit̃ vicina limiti. Dic q̃ nihilominus ꝓcedit p̃scriptio. nec eīm epatus variant. ꝓut hoc. hec dirē. Idem Pano. vbi s. ꝓcludit q̃ ea q̃ sunt infra limites: limitib⁹ nō coherentia p̃ñt p̃scribi ſm doc. Et satis ꝓbat. d. c. sup eo. p locum a spāli. Nā ꝓhibito vno reliquū ꝓcessum eē vi. vt in. c. nō ne. de p̃sump.

An aūt respectu iurium epalium seu parochialium possit vnus epus p̃scribere ius epale in aliq̃bus eccl'ijs sitis in diocesi alterius. Rñ. pano. q̃ cum titulo p̃ñt p̃scribi. vel p tantum tpus de cui⁹ inicio nō est memoria. Et facit. p epo felulano: qui hz in ciuitate florentina vnam eccl'iaz sibi subiectā cum toto populo illius parochie. ad hoc. c. cū olim ꝛ c. auditis. de p̃script. vbi abbas p̃scripsit ꝯ epm omnia iura epalia in certis eccl'ijs. ꝛ p hoc dico q̃ remanentib⁹ limitib⁹ pōt p̃scribi etiā certa ps diocesis. qđ etiam sensit Jo. an.

An aūt limites dignitatum secularium possint p̃scribi: vt sunt ducatus. comitatus ꝛ similia. Posti. tenet q̃ non. licet dñi ꝛ ꝑncipes male obſuent Nam q̃tidie occupant aliena territoria cum graui ꝓiudicio animaꝝ suaꝝ. Nō aūt quare p̃dicti limites nō p̃scribunt̃ est: ne termini epatuum vel parochiaꝝ. vel puinciaꝝ. vel hmōi ꝓfundant̃. Limes tñ predioꝝ pōt p̃scribi p locum a spāli. xvj. q. iiij. volumus. eꝛ eo. q̃ indicante. Item nec liber homo pōt p̃scribi. xvj. q. iij. §. pōt. Item res publice q̃ sunt in vsu populi romani. vel aliaꝝ ciuitatum. vt vie. platee. pontes. aqueductus ꝛ hmōi. Et bec fauore publici vsus nō p̃scribunt̃. nec in toto. nec in pte. vt. ff. de vsuca. l. vsucapionē. ꝛ. C. de opi. pub. l. p̃scriptio. Item in tributis ꝛ publicis functionib⁹ nō currit p̃scriptio. d. §. pōt. Et glo. ea. cā. ꝛ. q. §. porro. dicit. q̃ functōes sunt pensiones agroꝝ. Nec ciuilis canon. q̃. l. solui dꝫ rei publice p agris: p̃scribit̃ a colonis. vt in. d. §. pōt. Itē possessiones agroꝝ nō p̃scribunt̃ a colonis. vt. ff. d̃ p̃scrip. xxx. vl' xl. an. l. male agit̃. Itē res furtiue vel vi possesse. seu etiam que nascunt̃ ex eis: non p̃scribuntur. vt insti. de vsuca. §. furtiue.

Que autem requirant̃ ad vsucapionem. vide supra. furtum.

Quot sunt spēs p̃scriptiōis. Rñ. ſm Ray. due sunt. vna est eīm longi tpis. vt. x. annoꝝ int̃ p̃ntes vel. xx. int̃ absentes. ꝛ intelligunt̃ p̃ntes q̃ sunt in eadē puincia. ꝫ hodie dñi tñ intelligi in ciuitate ſm Accursium. vt no. C. de p̃script. lon. tem. l. cū in longi. in glo. q̃ etiaꝫ assignat rōem. q̃ hodie singule ciuitates hñt sua regimina: sicut olim singule puincie. Ide re ꝗ non differt vbicūq̃ sit. vt in. d. l. cum in longi. Alia p̃scriptio est longissimi tpis. vt. xxx. vl' xl. annoꝝ. Et hec hz locum inter laicos vel priuatas ꝑsonas regulariter. d. §. pōt. Contra eccl'ias ꝗ quascūq̃ necessaria est p̃scriptio. xl. an-

nor. siue priuata psona. siue ecclesia contra ecclesiam pscribat. xvj. q. iij. §. quas actiones. ¶ Excipitur romana eccl'ia ꝑ quam non pscribit nisi spacio. c. annor. ex eo. cum vobis. ⁊ Tab. intelligit noie romane ecclie de eccl'ia lateranensi.

¶ Quid si possedi rem tuam te pnte p. v. annos. ⁊ deinde te abnte p alios. v. Rn. nō est ꝑpleta prescriptio. Dz sicut duplicat decennii vbi nullo tpe fuisti pns: sic te abnte dz duplicari ḡcḡd de decennio restabat. vt. C. de pscrip. lon. tem. autentica ꝙ si in qbusdam.

¶ Que exigant in prescriptione canonica. Rn. q̄ tuor. s. bonafides. iustus titulus. ꝓtinuata possessio. ⁊ quartum. ꝙ res sit pscriptibilis. Primum dī bonafides. ⁊ hoc est generaliter vez: ꝙ fm canones bonafides prescribentis necessaria est. siue de spuali iure agat. siue ciuili. ex eo. vigilanti. ⁊. c. fi. ⁊ xxxiij. q. ij. si virgo. ⁊ requirit bonafides: non solum ab inicio ꝛ etiam in qualibet parte pscriptionis. vt. d. c. fi. ⁊. c. vigilanti. Scom autem leges requirit bonafides in pscriptione. x. vel. xx. annor. vt. C. de prescrip. lon. tem. auten. malefidei. Dz in pscriptione. xxx. vel. xl. annor nō requirit. xvj. q. iij. §. potest. ⁊. d. c. vigilanti. ⁊. C. de pscrip. xxx. vl' xl. an. l. cum notissimi. ⁊. l. si quis emptōis. nisi velis dicere leges illas esse correctas. extra eo. c. fi. Si est rei veritas. Et fm. vv. vbi req̄rebat bonafides: sufficiebat eaz tantū ab inicio habuisse vt in dic. §. potest. ⁊ in. d. l. cum notissimi. que ꝓpter periculum animar non habet locum. Et si aliq̄ docto. videant dicere ꝙ prescribatur debitum spacio. xl. annor. etiam ab eo qui sciebat se debitorem potest intelligi verum quando ex hac scientia non constituit malefidei. puta. q; ex rōnabili causa cogitabat creditorem sibi remisisse: non petendo per tam longum tempus: cum potuisset petere si voluisset. ꝛ in dubio remittere non presumit: nisi ex amicicia. vel parentela. vel alia coniectura aliud ostendat: cum nemo extimet rem suam iactare. ff. de ꝓba. l. cum de indebito. Item iuris ignorantia non facit aliquem bonefidei possessorem: vt si ḡs credat pupillum vel illum q̄ curatorem habet posse rem suam alienare sine tutoris vel curatoris auctoritate. ff. de vsuca. l. nunq̄. fm Ray. glo. eius ⁊ Oldri.

¶ An autem malafides tradentis noceat ipsi accipienti. dicit ꝓdirec. li. ij. ꝙ in pscriptione. xxx. vel xl. annor non nocet. d. §. potest. ⁊. d. l. si quis emptionis. Secus in prescriptione. x. vel. xx. annor. nam tūc malafides venditoris. seu principalis auctoris nocet. vt in auten. malefidei. s. all'. Item qñ res fuit furto. vel vi possessa: nisi redierit postea in liberam potestatem domini. al's autem malafides auctoris nō nocet prescribenti. vt insti. de vsucap. §. furtiue. cum se. Item si quis habeat conscientiam dubiam non videt bonefidei. q; hec est bona fides ꝙ recipiens credat tradentem esse dñm. vel habere ꝓbabiliter ius alienandi. s. ꝙ sit ꝓcurator vel tutor. vt dictum est supra: nisi fuisset dubium scrupulosum ⁊ non rationabile. quia si ei non consentiatur; non obsistit bonefidei. vt extra de sen. ex. inquisitioni.

¶ Et ꝓdirect. ad predicta querit. Pone. quis dubitat an res sit sua. ⁊ habet iustam cām dubitationis. Respon. ꝙ adhuc dicit bonefidei. q; hoc casu prescribit. licet habeat ꝓscientiam dubiam. q; nescit adhuc an sit aliena. Debet tamen inquirere ab alijs. diligenter de re illa. vt sic perueniat ad veritatem. ⁊ si inuenerit rem illam esse alienaz: statim restituat. Idē glo. in. c. fi. ex eo. Idē tenet Bar. in. l. naturaliter. ff. de vsuc. d. ꝙ talis a pncipio nō ꝓscriberet. q; nō hz bonamfidē: hz nō hēat malāfidē. ꝛ talis defectus superueniens nō extinguit vsucapionem. quia requirit ꝙ firmiter credat se malefidei possessorem. allegat Inno. in. d. c. fi. ꝛ glo. in. c. qñ frequenter. §. ꝙ si sup. vt lite non ꝓtem. in v. refuata. sentit ꝙ dubitans non pscribit. Sed pnor. in. d. c. fi. saluando opinionem glo. ibi quam dicit esse ꝓmunem: adducit tex. optimū in. c. si virgo. xxxiij. q. ij. vbi dicit ꝙ bonefidei possessor rectissime quisq; dicit q̄diu se possidere ignorat alienū: cum vo scient nec ab aliena possessione receserit: tunc malefidei ꝓhibet.

¶ Quid si quis tempe pscriptionis habuit ꝓscientiam lesam: postea incipiat hīe non lesam: nunquid p hoc est interrupta pscriptio. Respon. Pir. ꝙ non: quia erronea fuit ꝓscientia: vnde eam debet deponere. extra de sy. p tuas. hec no. glo. in. d. c. fi. Idem Inno. Min. ⁊ Ybi. ꝛ Hosti. tenet cōtrarium. ꝛ Bar. in. d. l. naturaliter. sequit opinionem Inno. d. ꝙ ad hoc vt supueniens malafides interrumpat pscriptionem: oportet ꝙ supueniat irrenocabiliter. si enī in medio tempe putaui rem alienaz. postea melius informatus putaui eaz meam: illa malafides que fuit illo medio tempe: vsucapionem nō impedit fm ꝙ etiam iura ciuilia volunt. Sed Panorm. in. d. c. fi. tenet ꝙ per superuenientiam malefidei fuerit conquassata prescriptio. hoc ꝓbat per dictum ca. fi. qd dicit oportere vt prescribens in nulla parte temporis habuerit conscientiam rei aliene. facit ad hoc. d. c. si virgo. nec potest dici ꝙ conscientia fuerit erronea. immo iustissima cum habuerit concursum cum veritate nam si fuisset sua non esset opus prescribere. ⁊ posset attentari ꝙ fm canones iste talis nunq̄ prescribere possit. per. d. c. fi. vel saltem oportet dicere ꝙ incepit pscribere a tpe quo p legitima indicia supuenit bonafides.

¶ Utrum ille qui ꝑpleta pscriptione incipit hīe malam fidem teneat restituere. Theo. dicit ꝙ sic quia scit ꝙ res sua non est: ⁊ non dimittit peccatum ⁊c. Et nullus numerus defendit annor. Canoniste vo tenent ꝛtrarium: qñ non est iam aliena. imo sua ⁊ iuste eam possidet: quia iure. xiij. q. iij. qd dicam. nam iura faciūt hoc meū. hoc tuū. viij. di. quo iure. Item ꝙdito: canonis vl' legis potest mihi dare rem alienam ⁊ tutus ero. ff. de euic. lucius. C. de quadri. pscrip. bene a zenone. Multo fortius potuit inducere hanc pscriptionē in odium negligentium. Et hec opinio est tenenda. cuz ex legitima causa hoc sit institutū. Si quis tñ haberet ꝓsciam in ꝑticulari: ⁊ nō posset eā deponē. tenet

ad restitutionem. Et p predicta solui questio quotidiana quam ponit Donal. in titulo. restitutionū. Quid aūt de filijs illi⁹ q̄ viuente vxore sua duxit aliam: tam ipso q̄ supducta sciente impedimētum de filijs susceptis de secūdo mr̄imonio. Mūquid p̄ñt succedere in hereditatē patris. an teneāt totum restituere filijs p̄mi mr̄imonij. aut alijs veris heredibus. Vn sufficiat q̄ tm̄ reddant eis q̄ teneant se p pacatis: cum pax̄ sufficiet eis: cū iam pauperes sint. Et credūt iam totum amisisse. Et respondet. si pscripserūt cum bonafide: non tenēt aliq̄d restituere. maxime si adhuc post ꝓpletam pscriptōem retinent bonāfidem. Si aūt non est cōpleta legitima pscriptio. tenent totam hereditatē cum fructib⁹ malafide ꝓsumptis restituere q̄ntūcunq̄ oporteat eos mendicare. nisi in q̄ntū fuerit eis datum vel remissum a veris heredib⁹. Et hoc q̄ñ pati sunt hm̄oi possessores sine dolo ⁊ fraude totū eis restituere: si velit recipe. ⁊ idē dic in silib⁹.

¶ Qz q̄s dī possessor bonefidei. Rñ. Bonafides intelligit cum q̄s credit tradentē esse dñm: vel hīe ius distrahendi: lz erret in facto. ff. de v. sig. bone fidei. Et hec bonafides p̄sumit: nisi ꝓbet ꝓinum. Q̄ñq̄ tm̄ p̄sumit ꝓinus p denūciatōz. C. de rei vē. si fundum. vel q̄ mercat̄ ꝺ legesi C. de agri. ⁊ cē. l. quēadmodū. li. xj. vel si emit a ꝓcuratore meo per collusionem. vel q̄ emit a ꝓdigo vel luxurioso: cui bonor̄ administratio interdicta est. vt. ff. p emp. l. qui fundum. §. qui sciens. ⁊ l. si quis. ⁊ ibi dī q̄ emens ab eo q̄ statim ꝓsumptur⁹ est p̄sumit male fidei. nec ibi distinguit vtr̄ interdicta sit ei administratio. vel non.

¶ Vtr̄ autem in pscriptione requirat iustus titulus. Et dicit iustus titulus omnis actus per quez solet transferri dñium. Rñ. si ius ꝓmune vel pscriptio nō est ꝺ possessorē. sufficit bonafides. al's necesse est allegare titulū ⁊ ꝓbare. nisi allegaret pscriptio tanti tp̄is: cui⁹ inicij memoria nō exstit in ꝺrium. ex̄ eo. ep̄m. li. vj. de hoc vide Ber. in. d. c. si diligenti. ⁊ c. se.

¶ Vtr̄ in pscriptione req̄rat possessio. Rñ. fm Dir. q̄ sic. ⁊ dz esse ꝓtinua: q̄ si intrumpat possessio: intrupta est pscriptio. xvj. q. iij. §. pōt. ex̄ eo. illud. Sed ⁊ si fiat intruptio ciuilis p litis ꝓtestatōz nō currit amodo pscriptio: q̄ ꝓsumit titubare ⁊ malamfidē hīe. Idez Jo. an. de re. iu. c. sine possessione. li. vj. Et p̄dicta ꝓbant in. d. §. potest. ⁊ vide glo. singularē quā approbant cōiter doc. in. c. volumus. xvj. q. iij. vbi querit an ille qui ꝓbat pscriptionem teneat ꝓbare se ꝓtinue possedisse. ⁊ dicit q̄ hoc certe impossibile esset ꝓbare. ſ sufficit ꝓbare q̄ a principio possedit ⁊ in fine. ⁊ q̄ñq̄ in medio Nam extrema tempa sunt q̄ñq̄ ꝓsideranda in pscriptione. ſ Bar. in. l. celsus. ff. de vsuca. dicit sufficere q̄ ꝓbet inicium possessionis. ⁊ allegeat nunc possessio de presenti. quia qui semel possidet presumit possidere. ⁊ quo allegat possessionem ad comodum ꝓprium. hec Pano: mi. in. c. accedentib⁹. de prāui.

¶ Qualit̄ aūt intrumpit possessio naturaliter. Rñ. fm Ray. Primo p inundationem maris vel fluminis occupantis fundū. Item p violentam deiectōz. vel etiaz si res sit a possessore furto sublata. ff. de vsuc. l. naturaliter. Item si quocūq̄ mō amittit possessionem seu aīm deserēdi habuit. ff. de ſ. vr. p̄. si edes. Lōco⁹. Inno. ⁊ Ol. ⁊ glo. Ray. in sum. ꝓfes. e. t. q. cxxvij. que addit q̄ solo animo p̄ōt q̄s desinere possidere. lz nō possit q̄s solo aio acq̄rere possessionem.

¶ Quō aūt intrumpat̄ pscriptio ciuiliter. Rñ. fm Dir. pluribꝫ modis. Primo p libellum ꝓncipi oblatum. ⁊ hoc valet in actiōe annali tm̄. q̄ post annum nō p̄ñt moueri: sicut est actio iniuriaꝝ ⁊ q̄dā alie. vt insti. de ppe. ⁊ tem. ac. in ꝓn°. Secōo p litē cōtestatōz. qō hz locum in ꝓpetuis actiōib⁹. ⁊ coram suo iudice. C. ne de sta. defunc. l. pe. Et hoc ꝓdest ei tm̄ q̄ eaz fecit. ⁊ obest illi tm̄ ꝺ quem fit. ff. de di. ⁊ tem. pscrip. l. ij. Ray. tm̄ dicit q̄ valet in omnib⁹ actōib⁹ p. l. fi. C. de pscrip. xxx. vel. xl. an. Tercio si non p̄ōt litem ꝓtestari. sufficit iudicem adire ⁊ libellum offerre ꝺ abñtem. vel eum q̄ ꝓuenire non p̄ōt aliqua de cā ⁊ in querimoniam deducere ius suum. vel coram iudice ordinario vel coram publicis ꝓsonis. ex̄ de offi. or. c. pastoralis. ⁊ ex̄ de ap. si instus. xvj. q. iij. §. p̄ōt. in dicto tamen ca. si instus dicit q̄ dicta ꝓtestatio: q̄ñ non p̄ōt haberi iudex p̄ōt fieri coraz bonis viris. nec distinguit vtr̄ sint ꝓsone publice. vel non. Et hoc videt equi⁹. vel ad domicilium rei: cū iudex hī non p̄ōt. ꝓnat. ⁊ sic est intrupta pscriptio. d. §. potest. Quarto p sacr̄ oraculum oblatum principi. ⁊ p executorez postea subsecuta fuerit ꝓuentio. C. de pscri. xxx. an. sicut in rem. Quinto p solutōz vsuraꝝ. C. de pscri. xxx. an. si q̄s emptionis. per quaꝝ solutionem intrumpit pscriptio: que currere videbat ꝺ creditorem nō petentem debitum. C. de pscrip. xxx. an. l. cum notissimi. Sexto p secūdam cautōez q̄ñ debitor facit nouaz cautionem. d. l. cum notissimi. Septimo p denūciatōz factam colono. ex̄ vt li. nō ꝓ. c. q̄ñ. ⁊ fm glo. Ray. Ista denūciatio fit p citatōz factam de pendo iuri coram iudice sup re quam possidet nomine alieno. Octauo p synodalem ꝓclamatōz puta aliq̄s sacerdos ꝓclamat in generali synodo vel ꝓuinciali q̄ alius sacerdos tenet rem ecclie sue extra eo. sanctor̄.

¶ Vtr̄ oñes possint pscribere. Rñ. fm Dir. omnis q̄ noīe suo p̄ōt possidere: p̄ōt pscribere. ſ q̄ nomine alieno possidet nō pscribit. ex̄. e. si diligenti. Jō q̄dam sunt q̄ pscribi non p̄ñt: vt pcarie possidentes. x. q. iij. q̄ cognouim⁹. Nam per q̄cunq̄ tp̄us possideant nō pscribent. xvj. q. iij. clerici. Jte coloni. vt in. d. c. clerici. ⁊ se. Idem vsufructuari⁹. insti. p q̄s p. no. acq̄. §. fructuari⁹. Nec creditor pscribit pigꝰ. C. ꝺ pig. ac. l. nec creditores. ⁊ hoc ꝺ est. q̄ isti noīe alieno possident. vnde illi tm̄ dicit possidere: quor̄ noīe possidet. ex̄ de resti. spo. cum venisset. Si q̄ vsq̄ ad. c. annos posses ꝓbare inicium possessionis. i. q̄ tuo noīe possessuz est: nō obstaret aliq̄ pscriptio. d. ca. clerici. nisi ille q̄ possidet alieno noīe. alij postea tradat possessionē. ff. de acq̄. pos. l. possidet. §. q̄ si fuus. Item possent tales pscribi. nō ab ipso q̄ malamfidem hz. ſ ab illo cui

tradidit. hec no. Jo.d.c.clerici.ꝛ Ber. extra eod. cum non liceat.

¶ In qbꝫ casibꝫ nõ currit ꝓscriptio licet nõ interrũpat. Rñ.fm Ray.in septem. Primo tpe plati q̃ male alienauit rem ecclie.nam q̃diu ipse viuit ꝛ tenet eccliam nõ currit ꝓscriptio ꝛ eccliam.xvj.q. iij.si sacerdotes. Secundo tpe vacationis ecclie q̃ petere põt.ex eo.c.j.ꝛ.c.de q̃rta. Tercio si plat⁹ et⁹ hereticus fuerit.qz tũc quasi vacare intelligit. nec hyconom⁹ siue ꝓcurator ꝛ plato ꝓstitut⁹ sede vacante agere põt.vt in cle. ꝓcuratorem. de ꝓcura. Quarto tpe scismatis.extra eo. cum vobis. Dire. autem intelligit tpe scismatici plati. extra de elect. quia diligentia. Quinto tpe excõicationis ipsius plati: vel suspensionis.extra de ꝓcel.p. qz diuersitatem. Sz idem tpus in quo nõ potuit agere subducit: dũmodo negligens nõ fuerit in petẽda absolutione vel relaxatione vt ibi. Sexto ꝑ eum qui est in etate pupillari.vt. C.in q.cau.resti.in integ. non est nec.l.fi. Jn.d.tĩ.l.fi.generaliter dĩ de omnibꝫ minoribꝫ. vt ꝑ eos non currat ꝓscriptio.nisi xx.vel.xl.annoꝝ.licz dicta.l.sicut in rem. dicat q̃ ꝑ pupillus nulla currat ꝓscriptio. Jtem nõ currit q̃diu qs est in ptãte patris.C.de bo.que.li.l.quecunq;.C.ꝺ bo.mĩ.l.j.cum auten.ibi posita. Jtem nõ currit tpe matrimonij ꝑ vxorem: q̃ agere non potest quo ad dotem repetendam: nisi soluto matrimonio vel marito ỹgente ad inopiaz.C. de iu. do.in reb. Jtem q̃ quis instã cã impeditus non potest agere.extra de ap.ex rõne. Et Dir. facit regulaz generalem q̃ ad hoc vt ꝓscriptio locum habeat necesse est vt is cui ꝓpetit actio: mouere possit ipsam ꝛ agere.al's non currit ꝓscriptio. Jõ vacante ecclesia non currit ꝓscriptio.extra eod.c.j.qz tunc ecclesia caret legitimo defensore. extra ne se. va.c.j.ꝛ fi.quia nõ currit ꝓscriptio ꝟ bene ꝓtinuat a plato incepta infirmo.ꝛ illud tempus subducit de ꝓscriptione.extra eod.auditis.ꝛ.c. cum vobis. Jtem fm Dir.non currit ꝓscriptio. si ius nõ redditꝫ ꝓpter defectum indicis rei.ꝟ nccium est q̃ hoc ꝓbet.vnde est vtile q̃ hoc ꝓtesteꝫ.ex de of.or.pastoralis.

¶ Otꝫ currat ꝓscriptio ꝑ eum qui aliquid soluit diu sine cã. Rñ.nõ currit:ꝟ potest retinere qõ nõ ꝓstitit de iure. etiam si diu soluerit illud.vt.C.de agricolis ꝛ cen.l.litibꝫ.li.xj.ꝛ extra de cen. puenit. Jtem filiofa.non currit ꝓscriptio in reb aduenticiis.nisi exquo fuerit liberatus a patria potestate nec creditoꝝ:nisi existente debiti petendi ꝓditõne vel aduenĩẽte die. Ex quo no. q̃ si credidi tibi.C. vsq; ad.x. annos: non incipit currere ꝓscriptio ꝑ me.nisi post illos.x.annos.ꝺ.l.cum notissimi.ff.illud.

Priuilegium quid sit.

Rñ.priuilegium est priuatũ ius indultum ꝑ ius ꝓmune:nam nisi aliq̃d indulgeret:nõ esset priuilegium.de v̄.si. abbate.ꝛ extra eo.in bis.

¶ Otꝫ priuilegium aliq̃d ꝓsit qđ solum cõtinet ius ꝓmune. Rñ.priuilegium tale q̃ ꝓcedit. vt extra de ꝓcu.quia in causis:ꝛ non est frustra.ꝟ potius dat multis ex causis. Primo qz solet magis timeri qđ spãliter ꝓhibeꝫ:q̃ quod generaliter.xxxij. di.c.q̃.q̃. Jtez multi q̃q; sciunt priuilegia ꝛ ignorant iura. Jtem cum frequnter iura male obfuenꝫ ipsa per priuilegia innouanꝫ. extra de treu.ꝛ pa. ca.ij.

¶ Quis possit ꝓcedere priuilegium. Rñ.quicũq; potest legem facere.ꝛ in qbꝫ põt.potest priuilegiũ indulgere vt papa in spũalibꝫ.ꝛ q̃q; etiam in tpalibꝫ vt in terris sue tpalis iurisditionis. vel q̃ iurisditio ad euz deuolueret. De hoc vide s. Allegitimus. Et no.fm Ber.q̄ ecclesia romana. siue papa nunq̃ ꝓsueuit aliquem ꝑ se priuilegiare. ar.C. de sac.fan.ec.l.iubemus nullam. Quod est ꝑ eos q̃ dicunt: vel pot⁹ fingunt se hr̄e priuilegia q̄ possint iudicare de rescriptis pape.ꝛ q̄ absq; eoꝝ approbatione nõ sit ꝓcedendum fm rescripta pape ꝛ hmõi. Jtem põt ꝓcedere priuilegiuz impatoꝝ in tpalibꝫ.ꝟ nunq̃ in spũalibꝫ. Jtem põt ꝓcedere p̃ priuilegium epus.ex de reli.do. ꝓstitutus. ex de cen. cum venerabilis.dum tĩ faciat de volũtate sui capituli.extra de iurepat.pastoralis. de exce.p. sicut vnire. Multofort⁹ patriarcha.extra ꝺ cle.nõ resi. cum ad hoc.

¶ Quis possit priuilegiũ interꝑrari. Rñ.fm Jo. si ỹba sunt obscura.siue ambigua:tũc eius est interꝑtari cui⁹ est ꝓdere. Et interi negocium suspẽdeꝫ. de sen.ex.inter alia.ꝛ extra de iudi.cum venissent. Si vo non sunt verba obscura vel ambigua. debet tunc diligẽter tenoꝝ ꝓsiderari.vt extra eo. porro.ꝛ.c.recepimus. Et potius insistendum est intentioni priuilegij q̄ verbis.extra de verbo.sig.intelligentia.ꝛ.c.in his. Et q̃ntum fieri potest latissime est interꝓretandus.vt extra de dona.cum dilectus.nisi ꝓiudicet iuri alieno:quia tunc reducitur ad ius commune.extra de consue.c. cum dilectus:dum tamen aliquid operetur. Et ob hoc panoꝝ.super rubrica de regula.querit de notabili.q. que in facto accidit. Statuto ciuitatis senensis caueꝫ q̄ religiosi non possint assumi ad officium cõmunitatis. Demum quidaz qui erat rector hospitalis de misericordia:portans vestem certi coloris cuz cruce in pectore fuit extractus de prioribꝫ. qui prius ante assumptiõem illius regiminis fuit nominatus ꝛ imbussulatus. Dubitabatur nunquid ad id officium potuisset assumi. Et hec questio visa fuit sꝛtis difficilis. Domino pe.de paru. qui tũc legebat in dicta ciuitate. Sed tamen visus est respondisse q̄ existendo in illo habitu non poterat assumi ad illud officium.quia verba statuti debẽt aliquid operari.vnde si intelligeretur statutum de religiosis stricte sumptis. nihil operareꝫ. cum satis sit iure cautum q̄ nec religiosi nec clerici possunt habere officia secularia.extra ne cleri.vel mo. quasi per totum. Et sic statutum debebat intelligi de religiosis largo modo sumptis. Panormitanus dubitat: an hec decisio sit vera. Nam statutũ inhabilitans ad officia est stricti iuris.ergo debet intelligi in stricta significatione.ar. in dicto.c. cum dilectus.de consue.ꝛ in ca.in nra.de iniurijs

Sed certum est q̄ in stricta significatione illi dicū tur religiosi qui ꝓmiserunt tria substantialia regu le. vide glo. Jo. an. in cle. j. de deci. vbi cōcludit q̄ in materia odiosa hoc verbum religiosi debet capi multum stricte nisi addat aliquod verbum generale. vt quicūq; vel hmōi. Nam tunc comprehenderent hospitalarij ꝫm glo. illam. Et intellige de hospitalarijs Dieroſolimitanis qui largo modo sunt religiose persone. cum non possint ꝓtrahere matrimonium ꝛ ꝓmittunt obedientiam superiori. nec possunt retrocedere ab illo statu. vnde istis vel eoꝝ ordini conferunt decime ꝛ ecclesie vt notatur in. c. q̄uis. de deci. Sed isti rectores hospitalium vtentes matrimonio ꝛ deferentes certum habitum non sunt religiosi: nec large nec stricte. vnde tenent Lanō. ꝛ Jo. de li. in cle. ij. de ꝓben. q̄ isti non gaudent priuilegio clericali. nec in reb⁹ patrimonialib⁹: nec in persona. Et sic non video q̄ tales hospitalarij vel alij religiosi impropie dicti comꝓbendant in statutis odiosis. Nec ob. motiuum. d. pe. ſ. ne. puisio sit inutilis. quia dico q̄ vbi statutum loquit in materia iuris ꝓmunis non debent verba ampliari. vt statutum aliquid operet. ꝫ satis est q̄ inducat aliud remedium ꝓter ius cōmune. vt notabiliter sentit Bar. in. l. j. ff. ad. l. fal. nisi ius ꝓmune loqueret impropie. nam si tūc statutum loquat impropie sicut ius ꝓmune. dz tūc statutum ꝓpie intelligi vt aliquid addat iuri cōi. vt notabiliter videt elici ex dictis Bar. in. l. iiij. ſ. ꝓtor. ff. de dam. infec. Infert tū Pano. ad qōem quotidianam. q̄ dispositio odiosa ꝓcepta ꝑ regulares. nō ꝓbendit illos qui nō ꝓmiserūt illa tria substantialia. Et sic isti fratres san. Francis. de tercio ordine. vel isti ieſuati. vel iste mulieres mātellate nō dicunt ꝓpie regulares. Ideo non ꝓhendunt in dispositōe odiosa. Secus videt in dispositione fauorabili: q; largo modo vident sub regula rōne ꝓmissiōis facte supioꝝ eoꝝ. ꝛ hec notabis. hec Pano.

Utꝝ re destructa destruant priuilegia illi rei cōcessa. videt q̄ sic. extra de ver. sig. abbe. xvj. q. vij. ꝛ hec diximus. Quod verꝝ est si eccl'ia vel ciuitas. aut alia loca: siue sacra. siue ꝓphana aucte superioris destruant ꝓpter delictum inhabitantiū. Et de cetero nullus dz vocari clericus illius ecclesie: vel municeps illius loci. ꝛ ille locus priuilegium perdit. extra de no. op. nū. c. ij. ō ꝑse. di. j. placuit. ꝛ. d. ca. ꝛ hec diximus. Si autem ab hostib⁹ destruat: tunc retinet omnia priuilegia sua. ꝛ antiqui clerici remanent ibi clerici. vij. q. j. pastoralis. xix. q. iij. q̄ semel. Et idem est si auctoritate superioris transferat ad alium locum vel alij vniat. extra ne se. va. ca. j. ꝛ de reli. do. quia monasterium. Et si expediat ecclesie vel clericis illius ecclesie facere aliquem ꝓtractum. vel prelatuꝫ. vel quicquid aliud: essent facienda in ecclesia. extra de elec. quod sicut. tamē ꝓpter necessitatē fient alibi. hec no. Inno. ꝛ Do. in. d. c. ij.

Utrum priuilegium amittat p actum ꝓrium. Rñdeo ꝫm Pano. in. c. cum accessissent. de ꝓsti. q̄ in hac materia tot sunt opiniones quot sunt capita. ꝫ sibi placet distinctio Jo. an. aliquib⁹ addictis. q̄ aut priuilegium hz tempus annexum. ꝛ istis dum est tempori determinato. vt. l. quotiens. C. de ꝓci. impa. offe. Quod intelligo nisi ꝓtrahat ante tempus Quo casu dic vt. j. Quando q̄ priuilegium habet in se cām tacitam vel exꝑssam. vt cessante: cesset priuilegium. vt in. c. suggestum. de deci. vbi habet q̄ reuocat priuilegium si ex post facto incipit esse enormiter nociuum: nec reducat ad debitam moderatōem: ꝫ reuocat in totum. q; nō apparet ratio quare magis debeat ꝓsistere in vna parte q̄ in alia. Aut sumus extra istos casus. ꝛ tūc aut priuilegium ꝓcedit circa iudicia. aut circa negocia. Primo casu. aut ad agendū. aut ad excipiendum. Primo casu durat tanto tempe quanto durat actio. vt in. l. si eu⁹. ff. si q̄s cau. ſ. iniuriaꝝ. Si vo dat ad excipiendum tunc est ꝑpetuum. nisi de ꝑhendat in dolo in nō excipiendo tempe quo agitur ꝫ eum. Secūdo casu principali: aut priuilegiū dat ad aliquid opandum: ꝛ perdit ꝑ spacio. x. anno rum si priuilegiatus eo non vtitur. vt in. l. j. ff. de nūdi. vbi dicit q̄ si princeps concedit priuilegiuꝫ ciuitati nundinaꝝ. ꝛ ciuitas non vtit eo p decennium: illud perdit. Et per hoc dicit Bart. ibi q̄ si princeps det priuilegium studio generali docendi. quo ciuitas non vtit per decennium: illud perdit. Hoc tamen non ꝓcedit si confertur ecclesie. vt. j. dicetur. Aut dat ad non faciendum. Et si aliquid reseruauerit sibi princeps. non potest priuilegiatus illi renunciare: nisi quatenus singulariter eum tangit. vt in cap. cum tempore. de arbi. Aut princeps nihil reseruauit sibi: tūc aut fuit cō cessum priuate ꝑsone: ꝛ perdit per vnicam ꝓtrauentionē. Intellige si directe obuiat illi. Et iste est casus. d. c. cum accessissent. Et pondera quod dixi si directe obuiet: quia secus si non directe. vnde si quis habeat priuilegium generale: ne subeat aliq munera publica. vel honores. ꝛ ꝑte acceptauit vnum: nō preiudicat sibi in alijs. nec etiam in illo de si denuo eligat ad illud. vt in. l. voluntarie. C. de exer. tu. nisi acceptauerit decurionatuꝫ. quia ex illo officio assumit ad alia officia. Ideo acceptando illud vī sibi ꝓiudicare. Aut vo fuit ꝓcessum cōi vt eccl'ie. Et tūc non pdit nisi legitimo tpe ꝑscribat. Et iste est casus capituli si de terra. ꝛ. c. accedentes de priuil. Et est rō. q; singulares ꝑsone nō ꝓsit ꝓcedentoꝝ eoꝝ renūciare priuilegio ꝓcesso ecclie. Jō et pectat legitima ꝑscriptio. Idem dic vbi dat priuilegium respectu pluriū ꝑsonaꝝ vel pluriū rer. q; q̄s veniat ꝫ vnū: nō videt renūciare ꝫ reliquum Infert etiam pano. aliud notabile ex illo rer. q; statuentes. vel eoꝝ successores veniunt scienter contra statutum: vident tollere statutū. Ita q̄ vnicum actum ꝫ statutū collegialī factū tollit ꝓpm statutū Quod vident velle Do. ꝛ Jo. an. in. c. ad audientiaz. de cle. nō re. facit ad. q. Bar. in. l. omnes populi. ff. de Justi. ꝛ iu. vbi querit an ꝑ secm statutum tollat primum si in secundo nō fit mentio de primo. Et ꝓcludit q̄ sic. nisi primū hret clausulam derogatoriam ad secm. tūc enī opus est facere mētionem de primo.

Vtrum ille qui est factus ciuis alicuius ciuitatis eo pacto vt collectas ⁊ munera non subiret, sit in suo priuilegio manutenendus. Jo.an.in.c. peruenit.de imu.ec.cōcludit post Goff.q̄ sic.l.j.C.de his q̄ spon.mu.suscē.li.x.¶Et dicit Pano⁹.q̄ hoc p̄uilegium est irreuocabile cum transierit in ꝯctum vel q̄si.de quo vide qđ no.Bart.in.l. qđ semel.ff. de decre.ab or.fa.

An autem domini tpales possint suis subditis concedere priuilegia immunitatis tallear̄ ⁊ exactionum. ℟n̄. Pano⁹.in.d.c.peruenit. singulariter tractat istam materiam:ponendo quasdam ꝯclusiones:quar̄ prima est. Domini tpales citra imperatorem possunt ab omnib⁹ suis subditis talleas exigere in casib⁹ licitis de iure vel ꝯsuetudine approbatis. de cui⁹ initio nō sit memoria. In ꝯtum patz hec ꝯclusio p̄ dicta s̄.in.c. Pedagium. Secūda ꝯclusio.non solum impator ꝛ etiaz dñi inferiores possunt immunitatem talleaz ⁊ exactionum ꝯcedere subditis suis. ¶Differunt tñ in hoc fm Jo. an. Nam si aliq̄s citra p̄ncipem ꝯcesserit hanc īmunitatem:nō est occasione huius priuilegij vniuersitas grauanda. vnde fm eum si locus aliquis ꝯsuenit dño dare.C.libras annuati.⁊ dominus terre q̄busdam habitantib⁹ ibidem immunitatez prestitit dicēdum q̄ sibi p̄iudicare potuit:nō vniuersitati. Debet ergo detrahi ō summa.C.libraz. illa pars q̄ in hoc priuilegiatū ꝓtingebat si priuilegium non hr̄et. Quod aūt restat ꝓportionabiliter singulis alijs imponat.de quo remittit se ad notata in spe.in ti.de censi. Nam si diceremus ꝯtum sequeret iniustum.quia si singuli sic priuilegiarentur:paucis exceptis:sequeret q̄ totum onus illis paucis remaneret.qđ est iniustum⁊ q̄q̄ foret eis impossibile. Si aūt talia priuilegia ab impatorib⁹ ꝯcedant:sunt omnino ſuanda sicut sonant:dummodo motu,ꝓpio p̄ncipis sint ꝯcessa. secus si ambitione vel importunitate petentium sint obtenta. Et hoc casu fm eum p̄t̄ iura intelligi.que videntur hmōi priuilegia ānullare.C.si ꝯ ius vl'vti.pu. l.fi.⁊.l.vacuatis.C.de decu.li.x.cum sq̄. Si tamē q̄ priuilegium p̄ncipis motu ꝓpio ꝯcessum vniuersitatem aliquam leci ꝓtingeret:est sup hoc ipsius p̄ncipis remedium implorandū. p̄ no.in.c. suggestum.ō deci.vniuersitas tñ equanimiter debet ferre modicam lesionem. q̄ nec p̄ modico est restitutio facienda.vt in.c.pe.de re.ec.non ali.per hoc tamen non derogat̄ p̄ncipi.⁊ maxime potestati pape.que quanta sit vide s̄. Papa. ¶Et ex hac conclusione inferunt plura. Primo, q̄ concessio seu priuilegium inferioris non p̄iudicat vniuersitati:ℏ concedenti. Secus in priuilegio per p̄ncipem concesso. Secundo infertur q̄ priuilegium concedens immunitatem non valet:nisi sit motu ꝓpio concessum. Tu dic hoc verum: nisi sit in re scripto apposita clausula. tali lege non obstante. quia cum sit contra legem non valet: nisi in eo de ea fiat mētio.vt no.Bar.in.d.l. vacuatis.⁊ in.d. l.fi. Tercio infert q̄ inferior a p̄ncipe potest in sui p̄iudicium immunitatem a collectis concedere. ꝯ non in vniuersitatis p̄iudicium. Idem ⁊ fortius dic quando veniret priuilegium in p̄iudicium imperatoris.vt in dicta.l. vacuatis.⁊ quod ibi no.glo. ¶Ex his infero ad questionem. An ciuitas possit hoc priuilegium immunitatis alicui cōcedere. ¶Et qđ in decurionibus ciuitatis. Sol. distingue p⁹ Bar.ī.l.ij.ff.de iure imu.⁊.d.l.vacuatis.q̄ aut queritur de ipsis decurionibus:⁊ dicendum vt habet in.l.j.C.de decre.decu.li.x.q̄ doctoribus.⁊ medicis potest per eos concedi. Alijs vo non. ¶Et dic vt ibi. Respectu vo ciuitatis distingue.q̄ aut vult concedere in p̄iudicium domini superioris:⁊ non potest vt notat glo.in.d.l.vacuatis. Aut vult concedere in sui p̄iudicium.⁊ tunc si vult concedere iam subditis non potest.vt in dicta.l.ij.nisi fieret concessio aliquibus ex causa.puta.doctoribus.vel medicis.vt in.d.l.j. Aut vult ꝯcedere non subditis venientibus ad habitandū de nouo in ciuitate ⁊ potest.vt.d.l.ij.⁊.l. pe.ff.de decre.ab or.fa.hoc intellige in ciuitate non habente iura p̄ncipis. nam illa potest sicut imperator. vt notat̄ in ca.super quibusdam.de v̄.sig.

An aūt possit ciuitas imponere collectam. Dic q̄ nō ꝓ vtilitate publica.vt.l.vna.C.de supindi. li.x.ℏ p necessitate ipsius ciuitatis sic. ¶Et idem dic de p̄uincia vt notat Bart.in.d.l.vna.⁊ vide glo. notabilem in.l.j.ff. qđ cuiusq̄ vni. Item qđ dixi q̄ nullus citra p̄ncipem potest remittere collectā in p̄iudicium ipsius p̄ncipis dic hoc vez: nisi ob nimiam paupertatem.tunc em̄ officiales sup exactione deputati p̄t̄ remissionem facere. Ita notabiliter posuit Bart.post glo. in.l.omnes.C.de annonis.li.x. Vltimo no.remediū ꝯ priuilegiū p̄ncipis.vt implorēt remediū ipsi⁹ p̄ncipis.⁊ ponderā.q̄ Jo.an.nō dicit q̄ subditi possint resistere.ℏ p̄ncipi supplicare.

Tercia ꝯclusio q̄ īmunitas sub generalitate cōcessa nulla specificatione facta: neminē excusat ab oneribus patrimonialib⁹ supportandis. Tu vo distingue.vt lati⁹no.Bar.in.d.l.ij.vbi dicit.q̄ vbi q̄s vult plenam īmunitatē ꝓseq̄ dz eam hr̄e spāliter.⁊ distincte.vt fiat mentio de oīb⁹ oneribus realibus.⁊ psonalib⁹.ordinarijs⁊ extraordinarijs. Si em̄ alicui ꝯcederet īmunitas a muneribus simplr̄.non hr̄et īmunitatē a patrimonialib⁹.vt in.l.q̄ immunitatem.C.de mu.pat.li.x.⁊ ibi bona glo. Nec intelligeret de muneribus ordinarijs.ℏ extraordinarijs. vt in.l.hi q̄.⁊.l.sunt munera.ff.de va.⁊ excu.mu. Item nō porrigunt̄ ad honores.vt.l.cui munerꝛ.ff.de mu.⁊ ho. Jō sit cautus q̄ habet priuilegium impetrare.

Quarta ꝯclusio. q̄cūq̄ dic collectas seu exactiones licitas:hoc ꝓbare teneat.vl'p legē. vel senatusconsultū.vel pstōem p̄ncipis.C. de va.mu. pu.l. vnica.li.x.vel p ꝓcessiōz a p̄ncipe exā ⁊ spāl'r impetratā.C.de supindic.l.vnica.l.x.vel p ꝓsuetudinem diuturnaz nō p violētiam.ℏ sponte cōiter ab omnib⁹ approbatam.C.de cano.lar.ti.l.p̄cipit.li. x. Et intellige hoc vltimū q̄n cōsuetudo tendit in fauorem p̄ncipis.vt ibi acquiratur collecta.tunc enim valet consuetudo diuturna modo predicto. Vnde dicebatur in quadam.l. Conradi.

quam hodie non habemus. qđ nostri anteceſſo-
res habuerunt: hīe volum⁹. Illud vo qđ non ha
buerunt nullo mō exigemus. vnde aliud puto. cū
q̄s citra impatorē velit sibi vendicare ius imponē
di talleas ⁊ collectas p ꝓsuetudinē. Nā tunc cum
velit ꝓscribere iura refuata ꝓncipi req̄rit tp⁹. de
cui⁹ inicio nō est memoria. vt in. d. c. sup q̄busdaz.
⁊ hec faciunt ad no. s. Pedagium.

¶ Quinta ꝓclusio. omnes tallee ⁊ exactōnes gene
raliť sunt dānate p noua iura quo ad clericos. vt ī
l. Federici. hac edictali. ℱ. illicitas. ⁊ est ista lex in li.
feudoz. De ista materia clericoz vide diffuse s. ex
cōmunicatione. ix.

¶ An aūt ad ꝓstruendam ciuitatem req̄rať ꝑuile
giū ꝓncipis. Rñ. p no. a doc. in. c. j. de ꝑuil. ⁊ Pa
noz. ibi. q̄ dicit fm Bar. in. l. fi. ff. de colle. Illi. ⁊. l.
ij. ff. de v. sig. q̄ non req̄rit ꝑuilegiū ꝓncipis. ꝛ po
puli de se pōt ꝓstruere ciuitatem. q̄ hoc fm eum ē
de iure gentium. ⁊ hoc vī verꝫ. Nam ante funda-
tōem ecclie. vel creatōz impatoꝝ erant hmōi ciui-
tates etiam apud infideles. Et iō infert Panoz. ex
illo tex. q̄ ad esse ciuitatis nō req̄rit etiam epūs. pt
eñ esse ciuitas ꝛ nō hēat epm. nam vt dictum est
anteq̄ creata eēt hec dignitas epalis: ciuitates iaz
ꝓstructe erāt. Nam ante aduentū xpi erāt ciuita-
tes ⁊ ꝓuincie. xxj. di. cleros: Hoc etiam clare patz
ex. d. c. j. vbi hī q̄ maiores ciuitates dumtaxat pri
uilegio epatus sunt honorande: q̄ sequit q̄ digni-
tas epalis non dz ꝓcedi omnib⁹ ciuitatib⁹: ꝛ soluz
maioub⁹ ⁊ populosis dumtaxat: q̄ alique erunt ci-
uitates q̄ non hēbunt epm. Et ex predictis infert
ad. q. q̄ de facto accidit in ciuitate senaꝝ. vbi ppl's
ſponte ampliauit ⁊ pluries ciuitatem. An illi q̄ ve
niunt ad loca uouiter inclusa gaudeant illomet ꝑ-
uilegio sicut anti q̄: extendendo illam opi. Bart.
q̄ non req̄rit ſpālis lnīa ꝓncipis. Satis pōt dici
q̄ sic. Inno. tū in. c. cum ab eccliaꝝ. de of. oz. tenet
oppositum. ſ. q̄ ad esse ciuitatis req̄rať lnīa ꝓnci
pis. ꝛ primū dictum forte verius. hec Panoz. pos-
set intelligi opi. Inno. vbi talis ciuitas esset hono
randa epali dignitate. vt ꝓmuniter nunc obſuať
in italia nō eñ nunc ꝓstituit ciuitas sine noua cre
atione epalis dignitatis. ad quam creandam ne-
cessario requirit auctas pape. Secus tñ dōm siq̄s
dñs vellet ꝓstruere ciuitatem absq̄ epo. q̄ credo
q̄ posset. Nam xpiani non debent esse minoris
auctoritatis q̄ infideles. ar. c. cū qui. de ꝓbenda.
li. vj.

¶ An autem cuilibet libeꝫ sit renunciare priuile-
gio suo. Respondē. fm Panoz. ex eo. si de terra. q̄
libeꝫ est cuiq̄ renunciare ꝑuilegio suo. dummo
do non tangat ius superioris vel tercij. vnde ꝑui-
legio exemptionis non pōt ꝑuilegiatus renuncia
re sine licentia pape. vt in. c. cum tpe. de arbi. Ītez
priuilegium perdit per sniam ꝓtrariam. p ꝓscri
ptionem. p reuocatōem ⁊ p abusum. xj. q. iij. priui
legium.

¶ An aūt bullatio sit de essentia priuilegij aplici:
Rñ. fm Inno. in. c. ꝓstitutus. de rescrip. ⁊ archi.
⁊ Jo. an. in phemio. vj. q̄ nec scriptura nec bulla-
tio est de essentia. tamen sine bullis non potest ꝓ-
bari sepe apud peritissimos ⁊ subest rō. ꝓpter mul
ta absurda que sequerent pmittendo ꝓbationem
p testes. apud quos difficillimum: imo quasi im-
possibile esset scire omnem continentiam gratie. ⁊
omnem formalitatem tamen non est omnino im-
possibile. alīs in nullo priuilegio pmitteret ꝓbatio
tenoris p testes. qđ tamen pmittit. extra eo. cum
olim. el. j. vbi ex tex. illo habet. q̄ contēta in instru
mento perdito ꝓbari possunt p testes q̄ illud per
legerunt. si deponant de tenoꝛe ⁊ q̄ erat sine vicio
nec est necesse ꝓbare de veritate instrumenti. ꝛ
dicit Panoz. q̄ non est alibi tex. ita clarus. vide ei
am eūdem Panoz. in. c. in nostra. de rescript. vbi
tenet opi. dictoꝝ Jo. an. ⁊ archi. cē. d. q̄ licet scri-
ptura requirat ad ꝓbationem gratie. non est ta-
men de substantia gratie. vnde mortuo papa qui
fecit gratiam: literis nondum extractis. non expi-
rat gratia. ꝛ successoꝛ debet dare lrās faciendo mē
tionem de p̄decessoꝛe. Et ex hoc dicit Bal. in. l. bo
manum. C. de. ll. q̄ si papa verbo ꝓnunciat ali-
quem epm vel abbatem: q̄ statim facta ꝓnuncia
tione: ille sic ꝓnunciatus: epūs est seu abbas: non
tamen debent isti recipi p prelatis: nisi gratiam p
bent per lrās aplicas. alīs tam gerens q̄ canonica
eum recipientes: incurrunt penas graues. vt ha-
bet in extrauaganti Bonifa. que incipit. Inuni-
cte. ⁊ in hoc multi errant. Idem Cal. Infert enim
Panoñ. in. d. c. cum olim. ex illo tex. aliud valde
singulare. q̄ ꝓtra petentem innouationem alicu-
ius priuilegij seu instrumenti. potest quis de cui⁹
preiudicio agit se opponere. ⁊ impedire innova-
tionem si ꝓbet de iure suo. Et quia hoc tendit in
ꝓiudicium alterius. nunq̄ debet innouari priuile
gium. sine instrumentum. nisi citatis illis quoꝝ
interest. ⁊ si non apparet de interesse alicuius. de-
bet fieri edictum generale. vt quicunq̄ putauerit
sua interesse. compareat ad contradicendum. Di-
cit tamē Panoz. in. c. ex parte. extra eo. ex illo tex.
q̄ quando innouatio priuilegij fit p eum qui po-
test de nouo illud concedere: non est necesse citare
aliquem ad contradicendum ipsi innouationi. ni
si hoc velit facere ad cautelam. sicut communiter
fit in curia: non solū in innouatōne priuilegioꝝ. ꝛ
etiam quando fit transumptio alicuius priuilegij.
Secus autem si innouatio fit per inferioꝛem. quia
non valet tunc transumptio. seu innouatio nisi ci
tata parte. seu premisso edicto generali. de quo vi
de in. c. Albericus. de testi. Ista tamen innouatio
nullum ius tribuit de nouo. etiam si fiat ab habē
te potestatem de nouo concedendi. quia in dubio
non videt de nouo velle concedere: ꝛ hius nouum
si quod competit confirmare. vt in. c. cum dilecta.
de confir. vti. Et ideo si originale erat sublatum.
ita ⁊ innouatum. Et predicta nota. quia veniunt
multotiens in practica. Nam multotiens fiunt
transumpta ex originalibus bullis apostolicis. ⁊
nullam fidem in iudicio faciunt. nisi fuerit citata
pars. vel nisi ꝑmissum fuerit edictum generale. sal-
tem in valuis ecclie. Et ideo necesse est vt in hmōi
transumpto fiat mentio de hmōi citatione. vel
edicto.

Quare aũt reḡrat hmõi citatio. Rñ. panor. in dc. albicus. q̃ hoc est: q; in hac innouatõne subest magnum piculũ: z nõ mn9 q̃ qñ testes examinant. imo maius cũ instr̃m vel priuilegiũ posset eẽ falsum latent. z index z notari9 defacili nõ ppendent icũ nõ sint de materia informati. Jõ dz vocari is cui9 int̃est: vt se opponat si velit. als exemplũ nõ valebit. Hoc tenent doct. cõiter in. d. c. albic9 z legiste maxime. Bar. in auc̃. si q̃s. C. de edendo z Spe. in ti. de instru. edic. Et doct. de rota. Et in hoc multi errant. facientes solum exemplari p notarium aucte iudicis. Et plus dicit Inno. in. d. c. albicus. q̃ etiam si sit instr̃m qđ alium spāliẽ non tangat: vt priuilegiũ vel indulgentia z sic nõ est spã lis aduersari9. dñt tñ p edictum solẽniter citari q̃rum int̃esse possit. Als nõ valebit exemplatio. nisi fieret p illum q̃ ipm̃ pcessit.

Dz q̃ro. nun q̃d facta publicatione p̃sumaṫ q̃ ps fuerit citata. vel q̃ edictum emanauerit: cũ tractu tpis obijciaṫ q̃ nõ fuerit vocati quox inferat. Quidam dicũt q̃ dñt p̃sumi omnia solẽnit̃ facta. l. j. z l. optimam. C. de ẽben. stip. Alij dicũt q̃ si in publicatione ptineaṫ eos vocatos p̃sumit̃. Als secus. Host. ponit terciã opinionem distinguẽtem int̃ tpus z tpa. Nam si publicatio fuit facta ita de recenti q̃ vtens ea põt defacili solẽnitatem pbare sibi incũbit onus pbandi: nisi exprimaṫ in publicatõne. q̃ solẽnitas fuit fuata. Si aũt factũ est ita antiquũ vt impossibilis reddaṫ pbatio. tũc oia p̃sumunt solẽnit̃ acta. ẞ Panor. dic̃ se putare q̃ nullus dox bene dicat. Primo eñ dic̃. q̃ tumcũq; in publicatione dicaṫ. q̃ ps fuit citata. nõ staṫ his vbis enunciatiuis: q; qñ aliq̃d enunciaṫ in instro qđ non põt inuenire tpe pfecti instr̃i: vba enũciatiua nõ faciũt fidem. vt in. d. auc̃. si q̃s. Item solẽnitas extrinseca nõ p̃sumit̃. etiam si longissimum tp̃s sit p̃teritũ: nisi alia p̃sumptio adsit. l. quecũq;. ff. de publicia. Potuit eñ clam q̃s facere publicari instr̃m falsum. z sp illud tenuisse in archa. Non est eñ q̃d pti imputeṫ si non p̃dixit. Non ob. d. l. optimam. q; loquit̃ qñ aliq̃d enunciaṫ inter ptes. tunc eñ in p̃iudicium ptium illud enũciatum p̃bat: ex quo est de substãtia actus q̃ agit̃. ẞ in casu nr̃o alteram ptem nõ appet fuisse p̃sentem. Secus si in publicatione diceret̃ q̃ ps fuerit p̃ñs. q; tunc tractu tpis p̃sumeret̃ citatio: ex q̃ fuit p̃ñs publicationi z nõ p̃dixit. Non ob. rõ Mo. q; debuit de reqsitione facere pfici instr̃m. vt in. c. significauit. de testi. z tenere illud sicut exemplare. vidi tamẽ in hmõi exemplatione solum fieri mentõez de hmõi citatione seu edicto. z hoc videṫ sufficere. licet tutius esset vltra hoc etiam fieri de hmõi citatione publicum instrumentum.

Dz querit̃ q̃s possit p̃stare hanc auctem ad exemplandum hmõi priuilegia. Panor. in. c. si instra de fi. instru. fm Jo. an. dicit. q̃ vicarius generalis episcopi hoc poterit. ex quo dz ordinariam iurisdictionem. vt in. c. tua. de off. vica. Multo ergo fortius eps.

An aũt officialis foranꝰ q̃ dz delegatã. vt no. in cle. ij. de rescriptis tñ dz eam ad vniuersitatem causax: hoc possit. Dicit Panor. quo ad hunc casum hoc non potest.

An aũt oporteat ordinarium hẽ administratõnem. Host. dicit q̃ sic. ẞ ipse Host. aliter sentit in summa z refert Spe. dicere publicatiõem instrumenti posse fieri coram defensore ciuitat̃. vt in auten. de defen. ci. §. ẞ neq;. coll. iij. z coraz ordinario etiam administratõem nõ hñte. z coram delegato ab ordinario administratõem habente. ẞ Jo. an. in addi. spe. dicit q̃ vbi hoc fieret de pcordia ptiũ ,pcederet illud dictum Hosti. vt sufficiat auctas ordinarij administratõem non hñtis. Als secus. Cum sit necessaria citatio. d. c. significauit. q̃ fieri nõ p̃t p ordinarium administratoz nõ hñtem.

Quis aũt debeat hmõi priuilegia inspicere z testificari q̃ dictũ priuilegiũ omni vicio careat. Rñ. fm panor. q̃ index dz diligenter inspicere dicta priuilegia z si in nulla pte viciosa repperit. dz mandare p p̃sonam publicaz exemplari. Et ex hoc infert ꝑ practicam hodiernam. Naz tabellio q̃ transcribit attestaṫ q̃ ipse diligenter inspexit. z nullum vicium repperit: qđ est officiuz iudicis z nõ tabellionis. vt colligit̃ i. d. c. si instrumẽta. Et iõ debẽt dicere q̃ index diligenter inspexit. z nullo vicio reperto mandauit sibi vt exemplet. z est vtile si notarius vult. etiam attestari de suo sensu. q̃ etiam sibi videbaṫ omni vicio carere. Et ita seruaṫ de cõsuetudine.

An aũt ad hmõi exemplatõem requiranṫ plures notarij. Rñ. fm panor. in. d. c. si instra. q̃ vn9 solus sufficit cum aucte iudicis vt dictum est. Et hoc pbaṫ p tex. in. d. c. si instra. ibi p publicam p̃sonam in singulari. z p illum tex. Jo. an. z Spe. reprobant opinionem quoz̃dam q̃ tenuerũt reqri quatuor seu tres tabelliones. qđ est falsum: vt ibi vides. licet hoc sit cõmendañ. ad maiorem cautelam. maxime qñ fit in abñtia ptis. Et p̃dicta no. q; pulcra. Dicit tñ panor. in. d. c. albic9. q̃ p̃dicta intelligunt qñ alius notari9. s. q̃ nõ scripsit priuilegium vel instr̃m. vult exemplare. nam tũc reqrit̃ p̃dicta solẽnitas. Sec9 si ille notarius q̃ fuit rogatus de instr̃o vult exemplare. nam tunc nõ reqrit̃ alia solẽnitas: q; vnũ vi instr̃m. licet multa sint exempla. vt no. doc. in. d. c. si instra.

Qualiter aũt ꝑhendaṫ falsitas ipsius priuilegij seu bulle apostolice. Dic multis modis. Primo si bulla falsis lr̃is apponaṫ. Secõo si filum ex vera bulla exhaṫ ex toto. z p aliud filum immissum falsis lr̃is inseraṫ. Nam foramen vere bulle subleuaṫ supius z inferius cum subtili instro: z sic exhibit filum de vera bulla z immittit̃ filum falsis lr̃is z vt nihil appeat falsitatis: foramina subleuata cũ parno malleo leuit̃ ptũdunt̃. Tercio scindit̃ filum ꝑplicatura vere bulle. z sic extrahit̃ filum de vera litera. quo facto ipsum filum scarpit̃ z postea immittit̃ filum falsis literis ad modum primax replicatis. z filo simulis canapis restauraṫ scissura. Quarto. quasi simile secundo subleuatur foramen vere bulle ex superiori parte tñ. sed vt inferiori non tangit̃. subleuato vo foramine superiori bulle. scinditur altera pars fili pendens quasi in medio bulle.

quo facto pars scissa de bulla extrahit. ipsa bulla sustentata cū altera pte fili que remanet integra. z immisso summo ptis incise p foramina plicature e falsē lre reuertit ad locū vnde exiuit. z postea foramen bulle cū malleo ptūdit. Quinto cū lris bullatis z redditis in eis aliqd p rasuram tenuem īmutat. Sexto cū vera carta vniuersal' abolita cū vino z aq̄ z hmōi. z eadem carta cum calce. furfure z alijs simulib⁹ dealbata: de nouo rescribit fm artificium psuetū. Septimo. cū carte: cui fuerat apposita vera bulla: totalit abolite z abrase. alia subtilissima carta eiusdem quātitatis: pscripta cū tenacissimo glutino pungit. Octauo q̄ q̄s apud sedem aplicam pstitutus nō de manib⁹ d. pape. vel bullatoris sui vel alterius ad hoc officiū deputati lras recipit. Nono. cū q̄s accedit ad bullatorem z falsas lras caute pjcit: vt dicte falsē litere cum alijs sigillent.

¶ An aūt pulegium pcessum p̄ī trāseat in filios. R°. fm pano. in. c. licet. d cenſi. post Ay. in. l. ij. C. de epi. z cle. q̄ q̄nq; pulegiū pcedit rōne dignitatis innate. q̄nq; respectu officij seu pfessiōis. q̄nq; respectu necessitatis. Primo casu trāsit in filios vt in. l. femine. ff. de sena. Nam si p̄ nobilitat rōe dignitatis. hoc pulegiū trāsit in filios. de q̄ dōm vt no. in. l. j. C. d digni. li. xij. z in. d. l. femine. z ibi gl. dat exēplū d' vxore q̄ coruscat radijs mariti q̄diu marit⁹ viuit. vl' donec trāseat ad scōas nuptias vt si efficiat vxor senatoris efficit nobil'. lz pus fuerit ign̄bil'. Ptofort⁹ filij nobilitāt ex nobilitate p̄is Secundo casu trāsit in filios legitimos p̄e viuente. Tercio casu nō transit in filios etiaz p̄e viuēte vt dicit glo. in. d. c. licz. Exemplū est in tex. de ceco q̄ non tenet ad collectas seu munera psonalia. nec extraordinaria. secus ordinaria. de q̄ vide in. d. c. licet. Ludo. aūt ro. in suis singularib⁹ querit an ciuilitas vni pcessa p pulegiū transeat ad heredes. Et dicit q̄ aut ciuilitas est variabilis z nō transit. aut inuariabilis z transit. vt. l. libertus. §. p̄is. ad munici. Item immunitas pcessa tibi z filijs tuis intelligit vt etiam filij illam habeant viuente patre. vt no. Bart. in. l. gallus. §. Quidam recte. de li. z po.

¶ Concedo tibi ius hauriendi aquam vel portandi ad fundum tuum: vel vbi vis. An hec q̄ fruitutis transeat ad heredes. Ludo. ro. dicit q̄ non. quia est psonale. z non reale. vide tex. vnicum in iure in. l. pe. ff. d f. ru. p̄. Cui⁹ p̄ium dicit ibi Bal. se rndisse anteq̄ vidisset tex. illum.

¶ Pone puteus fuit toti vicinie. indiget repatione. vnus nō vult ptribuere. renūcians pmoditati dicti putei vt emitet pributō3. An hoc non obstante pellat ptribuere. Ludo. dicit q̄ sic. Ita mirabilit determinat spe. in ti. de censi. Idem Bal. in l. cum fructuari⁹. ff. de vsufr.

¶ Dz q̄d cum aliq̄s allegat z oñdit pulegium. ff non fuat ei. R̄n. fm Do. nō dz isti imputari. vt ff. cōmo. l. ad eos. Non ob. si obijciat q̄ non fuit vsus. vel q̄ p̄ium factum est. Quō enī vtet q̄s pulegio. si eo vti non pmittit. nisi forte sn̄ia ferret contra eum: z non appellaret. vt extra de re iudi. suborta.

¶ Quando pulegium debeat reuocari. R̄nō. fm Hosti. Non decet q̄ reuocet sine cā. Dz cuz cā z pōt z dz reuocari. vt puta. si aliq̄bz religiosis pcessum sit pulegiū de non dandis decimis. ppter eoz pauptatem. deinde ditati sunt. ita q̄ etiaz dō do decimas possunt comode sustentari. z nō dando enormit ledunt parochiales ecclesie: debet cessare pulegium. extra de deci. ca. suggestum. z. c. nuper. Item si quis non seruat pulegia superioris concessa subditis. etiaz ipsius pulegium merito reuocat. extra de priuil'. dilecti. Sed nota hic. q̄ si superior ex certa scientia confirmauit pulegium pcessum ab inferiori: non potest reuocari p inferiorem. xxv. q. ij. pulegia. el. j. z. ij. z. c. se. Itē fm Hostien. imperator vel rex: pulegium concessum ecclesie. z per. d. papam quem constat superiorem esse omnib⁹ ex certa scientia confirmatum. non poterit reuocare. De hoc vide §. Juramentum. ij.

¶ Quando autem pulegia habeant effectum suum: vel statim cum bullata sunt. vel cum ad noticiam pulegiati peruenerit. vide supra. Indulgentia.

Probatio. Vtz scriptura antiquoz librozz faciat fidem. Respōdet Pano. in. c. cum eām. de pba. de mente Jo. an. z Hosti. q̄ sic. Et hoc in libris refuans in custodia publica z fideli. p hoc optime facit ca. ad audientiam. de p̄scrip. z ibi doct. q̄ talis scripture faciunt fidem si reperiunt in camera cardinalis. vel episcopi. Sed Pano. hec dicta non admittit indistincte. Quid enī si eps p̄tendēs aliquod castrum per alium detentum pertinere ad ecclesiam suam: scripsit in aliquo libro ecclie illud castrum ptinere ad eccl'iam z successiue multis temp⁹ib⁹ ille liber fuit detentus in camera epi: dicem⁹ ne q̄ pbabit dominiū castri cū grauissimo p̄iudicio possessoris. ō. c. Inter dilectos de fi. instru. vbi nō credit antiq̄ssimis pulegijs ecclie si sigilla consumpta sunt. aut al's enormē fracturam patiant. Dico g̃ q̄ aut agit de nulli⁹ p̄iudicio. z tūc scripture librozz antiquoz. vel scripture lapidum faciūt fidem: q̄ tunc sufficiūt pbationes nō plene. Pone exemplum si dubitat an eccl'ia sit pfecrata. vel infans baptizatus. vel simile. Idem puto vbi factum est antiq̄ssimum. z agit de modico p̄iudicio ar. optimū ex dicto tex. ad audiētiam. Et pōt dici expressum. Non enī trī dicit ibi de libris reptis sub custodia publica z fideli. ff indistincte p libros antiquos: q̄ cum agat de modico p̄iudicio. necessē interesse bursale. nō est verisimile q̄ q̄s scripsisset falsum. vel q̄ ista scriptura tanto tempe fuisset tolerata si non otinuisset veritatem. Modicum aūt est p̄iudicium q̄ iste epat⁹ hēat: vel ille. Nūq̄ agit de magno p̄iudicio: z tunc. aut est talis liber vel scriptura: cui ab antiq̄s nr̄is cōiter creditū est vel reperit in loco vbi solū fuant scripture autentice. z facit plenam fidē. Et est tex. notabilis in. d. c. ad audientiam. Ex his infero q̄ istis libris hy-

storialibus seu cronicis quibꝫ a maioribꝫ nostris fides cõmuniter adhibita est: credere debemꝰ. vt notat Bar. in l. j. ff. si cer. pe. ¶ Hinc etiaz est qꝫ dicta Aristotilis Ypocritis z similiũ: fidẽ faciunt. qz cõmuniter in omnibꝫ studijs recepta sunt. ¶ Idem de libro feudoꝝ prout notat Panor. in c. fi. de feu. Aut est talis liber seu scriptura: cui cõiter a maioribus nostrꝫ creditũ nõ est. nec reperiť in loco vbi seruanť scripture autentice. z talis scriptura seu liber facit adminiculũ seu pſumptionẽ: nõ autẽ plenam ꝓbationẽ. ¶ Hoc ꝓbatur a contrario in. d. c. de ꝓse. ec. ¶ Itẽ dicit glo. in. d. c. cũ causam. qꝫ creditť instrumẽto ꝓducto ex archiuo publico. ¶ Et est archiuus locus in quo reponunť scripture publice. ¶ Et fm Panor. ꝓ hoc dicto facit. d. c. ad audientiã ¶ Itẽ dicit glo. qꝫ creditť scripture sculpte in aliq̃ columna vel lapide. Panor. hoc intelligit in nõ tendentibus in alicuiꝰ ꝓiudiciũ. ¶ Nam aliqñ faciunt plenã fidẽ. aliqñ adminiculanť fm qualitatẽ loci vbi reperiunť z fm quantitatẽ ꝓiudicij. vide in. l. monumẽtoꝝ. C. de reli. z sump. fu. vbi dicitur qꝫ sculpture monumentoꝝ seu sepulcri minime prohibant ꝓpter pietatẽ ipsius. ¶ Glo. etiã ibi colligit qꝫ admicula z si non plene ꝓbent. coadunata tñ faciunt plenas ꝓbationes. ¶ Illud qõ si. nõ ꝓsunt singula multa iuuant.

¶ An autẽ hoc sit verũ indistincte vt ꝓbationes impfecte cõiunganť ad faciendã plenã ꝓbationẽ Videť essi qꝫ nõ. ¶ Nã singulares testes nihil prohibant. vt in. c. licet. extra de ꝓba. z multa impfecta nõ faciunt vnũ pfectũ. vt in. c. quoꝝundã. cũ glo. xxij. dist. ¶ Do. aut ꝓbationes diuerse tendnut ad vnũ. aut ad diuersa. ¶ Primo casu sunt commiscibiles. z si sunt sufficientes ad iudicis animũ inducẽdum ad plenã credulitatẽ: inducũt etiã plenã probationẽ. ¶ Et hoc ꝓcedit siue sint eiusdẽ generiſ siue diuersi. vt vnꝰ testis cũ fama. iuxta nota. in. c. j. de appe. ¶ Idẽ dicit in alijs ꝓsumptionibꝫ z adminicul'. cũ vno teste de visu vel pluribꝫ de credulitate probant. ¶ Secũdo casu cũ tendunt ad diuersa: tunc non sunt cõmiscibiles. ¶ Exemplũ in pluribꝫ testibꝫ singularibꝫ. ¶ Idẽ videť si aliqui testes deponãt de mutuo. ꝙ nõ ꝓfecte. z aliqui de cõfessione mutui. z nõ ꝓfecte. vt nõ coniunganť ad faciendã plenã ꝓbationẽ. quia mutuũ z cõfessio sunt diuersa. nec tendunt ad vnũ totũ faciendũ. cum sepe sit vnũ sine reliquo.

¶ An autẽ ꝓuata scriptura q̃ scribiť inter pñtes que vocať apoca: vel apodisia faciat fidẽ. Panor. in. c. ij. de fi. instru. cõcludit qꝫ si talis apodisia hz subscriptionẽ ptiũ z testiũ. tũc facit fidẽ. ¶ Secus q̃ si tñ habeat subscriptionẽ partiũ aut testium. aut nullum istoꝝ.

¶ An autẽ dicta scriptura debeat cõtinere diẽ. locum. annos dñi. z hmõi. Bar. in. l. cũ tabernã. ff. eodem queſijt. ff. de pig. tenet qꝫ nõ. ¶ Et hoc limitat Panormita. quãdo agitur de solo preiudicio scribentis.

¶ An autem litera missiua: aut lbã rationũ mercatoris faciant fidẽ. vide in. d. c. ij. ꝓ Panor. z multa similia.

¶ Promissio. vide supra iurare in fi.

Purgatio post partũ.

Vtrũ post partũ debeant mulieres abstinere ab ingressu ecclesie. ¶ Rñ. si intrare velint ecclesiã ad agenduz gratias: nõ peccant nec sunt ꝓhibende. ¶ Si tñ ex veneratione volunt aliquantulũ abstinere: deuotio eaꝝ nõ est improbanda. ex eo. c. vno.

Questuarij.

Vtrũ sacerdos teneať admittere istos questores elemosynarum. vt sancti Anthonij vel sancti Ber. z hmõi. ¶ Rñ. fm Panor. in. c. cũ ex eo. de pe. z re. vbi cõcludit post doc. qꝫ aut nõ habẽt literas apostolicas vel dyocesani. z tunc nõ teneť. nec debet eos recipere ꝓ tex. ibi admitti ꝓhibemus. ¶ Aut habent literas z tunc si sunt vere z non suspecte: tenetur eos admittere. ¶ Secus si sunt false vel suspecte. quia tunc põt consulere epm. ¶ Et idẽ dic de epo qñ isti deferunt literas apostolicas. vnde epi possunt illas examinare: an sint false. ¶ Et ido solet epi facere statuta. vt nulla lra apostolica admittatur sine ipsoꝝ cõscientia z examinatione. ¶ Caueat tñ eps ne hoc faciat in fraudẽ. Alis puniret. vt in c. dilecti z in. c. q̃nto. de ꝓbat'. ¶ Et ꝓdicta ꝓcedũt in istis questoribꝫ q̃tũcũq; sint etiã exempti. ¶ Et hoc intellige qñ volunt petere noĩe hospitalis: aut monasteroꝝ. secus si ꝓ seipsis. ¶ Nã tunc pñt admitti sine literis. ¶ Itẽ isti questores non pñt ꝓdicare nec aliquid ꝓponere. petẽdo elemosynas. nisi qđ in literis cõtineť. ¶ Et hoc fuit statutũ. qz ipsi solebant ꝓponere multas abusiones z dicere multa mẽdacia. ¶ Et maxime cõmutãdo vota z absolueñdo a pena z a culpa. ¶ Et hodie ꝓuisum est qꝫ excedẽtes in talibus ꝓ epm loci puniri pñt. vt in cle. ij. z de pe. z re. ¶ Itẽ isti questores elemosynaꝝ debent esse modesti z discreti. nec debẽt hospitari in locis incongruis. nec portare falsе religionis hitũ. ¶ Et si tales sunt: eps põt eos punire tanq̃ excedẽtes in eius territorio. vt in. d. cle. ij. ¶ Et si ꝓpter eos impediret inq̃sitionis officiũ: possunt ꝓ inquisitores cõpesci a pdicatione. vt in. c. vt officiũ. de hereti. li. vj.

Religio. j. cõmuniter.

Vtrũ religiosus peccet trãsgrediendo ea q̃ sunt in regula. ¶ Rñ. fm Tho. scõa scẽ. q. lxxxvj. votũ ꝓfessionis respicit ꝑncipaliter tria. s. obedientiã. pauptatẽ z castitatẽ. ¶ Et horum trãsgressio obligat ad mortale. ¶ Alioꝝ aũt trãsgressio nõ: nisi ꝓpter cõtemptũ regule vel ꝓpter ꝓceptuz a plato oretenus factũ: siue in regula expssum. qa hoc esset facere ꝑ votũ obedientie. sicut reperiť in regula fratrũ minoꝝ. vbi ꝑter illa tria substantialia sunt multa alia ꝓcepta. z quedã alia eq̃pollentia ꝓceptis. q̃ oĩa obligant ad mortale. vt patet in cle. exiui. de v̄. si. ¶ Nõ sic in alijs regulis. ¶ Ille autẽ qui ꝓfiteť nõ vouet seruare oĩa q̃ sunt in regula tãq̃

obligatoria.quia q̃si obligaret ad impossibile. sed vouet regulare vitã:que essentialit cõsistit in p̃dictis trib vel fm q in regula ponunt.put dicit clemens in.d.cle.q ad p̃silia euãgelica fratres minores tenent vt ad p̃cepta vel vt ad consilia ,put ponuntur in dicta regula.

¶ Quid de his que lucrat monachus fugitiuus seu apostata. Rñ.totũ monasterio suo lucratur. xviij.q.ij.abbates.etiaz fm Inno.si vetante monasterio acquirit.vt.ff.de acquir.re.do.l.etiã. Sz fm eundẽ si monach⁹ sit electus:ea q lucrat: nulli acq̃rit.nec valet contractus eius.Et addit.posset tamẽ dici q acquirit epo:a cui⁹ iurisditione nõ est absolutus.

¶ Vtz religiosi succedãt in bonis parentũ. Rñ. quo ad frẽs minores nõ.per cle.exiui.de v.si. Alij vo sic.aut ex regula.aut ex ꝓuilegio.nec pentes possunt eos exheredare:q̃uis duz laici fuerint in causam ingratitudinis incidissent.vt.C.de epi.z cle.l.deo nobis.xix.q.iij.c.fi. Religiosis p̃cipit in virtute obediẽtie.vt sub interminatione maledictionis eterne ne in sermonibz detrahant p̃latis: vel retrahant aliquos ab ecclesiaz suaz frequẽtia vel indulgẽtias indiscretas ,pnuncient.z ne retrahant testatores a restitutionibz vel legatis matricibus ecclesijs fiẽdis.nec legata vel debita aut male ablata incerta:sibi vel suis ordinis fratribz vel cõuentibus in p̃iudiciũ aliox fieri vel erogari ,procurent. Nec absoluãt quẽcz in casibz reseruatis pape vel epo.hec in de.religiosi.de ꝓuil'.z ibi dicit glo.sup v.aliox p̃iudiciuz.i.quibz dare debebant vel dare volebant.Archi.autez flo.in sum.hoc limitat:q̃ religiosus hoc facit ex odio vel maliuolẽtia. Secus si facit vt sibi vel amico suo magis ,pideatur q̃ illi.puta.testator voluit legare tibi.C.et ego rogo vt leget magis mihi vel alteri psone mihi dilecte.z ille sic facit:talis fm Pe.de pal'. in q̃rto.nulli tenet.quia nulli auferet suũ. Mã illi nullũ ius erat acquisitũ.quia nemini facit iniuriã q̃ vtitur iure suo.hec ille.licet frater Aluarus teneat q peccet mortalit z q teneat ad restitutionẽ.

¶ An autẽ papa possit dispẽsare in voto cõtinentie vel religionis.vide s. Papa.

¶ Vtrũ religiosus factus epus absoluatur a voto pauptatis z obediẽtie. Rñ.fm Tho.sicut nõ absoluitur a voto cõtinẽtie:ita nec a voto pauptat'. quia nihil debet hẽ tancz ,priũ:z sicut dispẽsator bonoz ecclesie. Dic'r nõ absolui a voto obediẽtie z p accidens obedire nõ tenet.si superiorẽ nõ habeat.sicut z abbas monasterij. q tñ nõ est a voto obedientie absolutus.

¶ Vtrũ religiosus possit esse iudex. Rñ.simplex religiosus iudex eẽ nõ põt.vt.ff.de iudi.l.cũ ptor. in glo.Guardiani aũt minoz vel pores p̃dicatoz bene pñt esse iudices delegati. Juxta nõ.q doc. in c.statutũ.de rescriptis.li.vj.

¶ An autẽ religiosi possint esse arbitri vel arbitratores.vide s.Arbiter.

¶ Vtz religiosus possit esse executor testamẽtoz Rñ.si est ordinis minoz nõ põt esse executor testamentoz z bene põt cõsulere.vt in cle.exiui.de v.si. Si autẽ est alterius ordinis nõ põt nisi super hoc petita licentia z obtenta a superiore suo.vt extra de testa.religiosus.li.vj.talis q̃z etiã si sit exempt⁹ vel p̃latus tenet reddere rõnẽ ordinario.z ordinarius tenet exigere.vt in de.religiosis.de testamentis.Adde tñ p̃dictis q ad frẽs minores qõ notat Bar.in tractatu minoricaz.vbi dicit. q frẽs minores nõ pñt esse executores qñ vicẽ heredũ sustinent.Idẽ quãdo distributio pecunie est fienda ut alios a suis ordinibz.Secus g si relinqueret pecunia distribuẽda in necessitates fratrũ arbitrio tal' fratris.q tale executionis officiũ implere põt herede sponte soluẽte. Fiet enim administratio pecunie p executores alios vel heredes.Et ipse frat arbitrabit. Hoc enim statui eoz nõ repugnat.Et rationes cle.exiui.cessant. Idem dic si pecunia sit distribuenda in sorores z moniales monasterioz q regunt p ipsos frẽs.Et benedictus.xij.in cõstitutionibz ordinis hoc videt exp̃mere. Idẽ dicendũ est qñ sola psonaz electio ẽ fienda. Mã qñz committit eis aliqd executõnis officiũ.in quo nullum litigiũ z nulla pecunie dispẽsatio:seu administratio vertit. Verbi gra.q.x.florẽ. expendant in.x. pauperibz.videlicet vn⁹ florenus,p q̃libet.z q tales pauperes eligant p frẽs minores. Dic enim nullum fiet litigiũ. Itẽ nulla distributio pecunie. Mã testator ipse distribuit.z p fratrẽ fiet sola electio psonaz.Et in hoc casu etiã cessant rõnes cle. Item ex hoc nullũ ius fratribz ipsis acquiritur. Ista enim noiatio est meri facti. Qd pz quia cadit in deputatũ.q non est capax eoz q sunt iuris ciuilis.vt in l.cũ pi.§.pi.ff.de le.ij. Hoc enim si fideliter fit tutꝰ ẽ. Ipsi enim ,pter secreta q audiũt in cfessionibz melius cognoscũt paupes verecũdos q̃s alij.nec hoc est malũ:nec hz spẽm mali. In alijs aũt executionibz pñt frẽs dare cõsiliũ:siue determinate,siue indeterminate petat siue de psonis siue de q̃ntitate nisi talis esset ingressurus religionẽ eoz.q p regulam eoz nõ pñt eis dare cõsiliũ. z ad deũ tumetes enim mittant.

¶ An autẽ cui executio z distributõnis officiũ est iniunctũ in testamẽto cũ cõsilio fratrũ minoz debeat eoz p̃siliũ inq̃rere. Rñ.q aut testator iniũxit q̃ fiat cũ cõsilio fratrũ.eo casu q ipsi frẽs nõ pñt esse executores.z de vbanitate dz eoz cõsiliũ requiri non de necessitate.Aut eo casu q ipsi frẽs pñt esse executores:tũc debet eoz cõsiliũ req̃ri. Non obl. ticiũ z meniũ.ff.de admi.tu.q ibi loquit in tutore cui⁹ ptãs est a lege.lz a testatore det.hic loq̃mur in executore cui⁹ ptãs est ab hoie sicut ptãs ,parato ris.hec Bar.vbi s. Vide s.in.c.Consiliũ.de hac materia.

¶ Quid autẽ si religiosus fuit creatus executor.et executus est absq cõsensu superioris. An gesta p eũ valeant. Dic fm Fede.de se.q valent.licet nõ consentiat superior.dũmodo nõ p̃dicat. Mirabile dictum.Et dũs an.de hoc facit maximũ festũ. Idez Audo.ro.in suis singularibz. Sed hoc videt ꝓtra determinata p doc.in.c.ij.de testa.li.vj.vbi habet

q̄ acceptatio officij executionis vel executio facta p religiosum nō petita z obtenta licentia superioris est ipso iure nulla. Nā negatiua p̄cedens verbuz potest, put est ibi reddit actū de iure impossibilē. z necessitatē importat. vt vult glo. in regula. pōt. in. vj. Nec fm glo. in cle. j. de testa. sufficit licentia tacita. Bar. tū in. l. vniuersis. C. de cu. li. x. videt tenere dictā opinionez. videlicet q̄ facta executio teneat. De hac materia vide infra Restitutio. xv. z Testamentū. iij.

¶An autē guardianus vel prior q̄ suis subditis possunt dare hanc licentiā: teneant ipsi si deputēt executores petere licentiaz a suis superioꝝ?. Vide supra in simili Excōicatione. xvj. Et eadē questio formari pōt qñ p̄dicti guardiani minoꝝ p̄stituun tur arbitratores sine licētia suoꝝ superioꝝ. An gesta p eos teneant. Et per p̄dicta pōt dici q̄ sic. exq̄ subditis suis p̄dicti guardiani p̄nt dare licentiā. Nā si alijs tribuunt velle: etiā ipsi habebūt velle Ideo eiñ religiosus subditus p̄dicta non pōt fm doc. p̄cipue fm dictū Ludo. q̄ nō habet velle. sed velle suū dependet a voluntate p̄lati sui. xij. q. j. c. nō dicatis. z fm Zab. in. de. j. de testa. superioꝝ ibi accipit p̄ superiore immediato.

Religio. ij. quo ad ingressum.

Vtrū adultus ingressus religionē possit ad seculū redire. vide s. Nouicius. Et multa alia que pertinent ad hanc materiam.

¶Vtrū seruus possit ingredi vel recipi in religionem. Rñ. nō pōt ingredi nec debet recipi siue sciatur q̄ sit seruus: siue sit p̄sona incognita. z nesciat vtrum sit seruus vel liber. Et si ingressus fuerit. z infra triennū petit a dño suo. debet reddi cū oibus que attulit. Fide tū accepta de impunitate ipsius Post vo triennū repeti nō pōt: nisi esset tā longe q̄ inueniri nō posset. xvij. q. ij. si q̄s incognit?. Et currit dictū tēpus a tpe scie dñi. Et hec intelligenda in omni genere seruoꝝ etiaz si sint coloni. originarij. siue ascripticij. de quibꝫ infra dicet Seruus primo.

¶Quid si seruus ingressus monasteriū recipitur ad p̄fessionē ante dictuz terminū. Rñ. fm Ray. credo q̄ debet remanere in ordine. z monasteriuz debet satisfacere dño. q̄ fuit in culpa in recipiēdo. vel dic q̄ si nō erat incognit?. z p̄babat forte p falsos testes q̄ esset liber. dz restitui dño si petat. vt ex̄ de ser. nō oz. c. de seruoꝝ. cōcoꝝ. Vo. z idem fm eosdē si als dolose intrauit religionē. sciens se fuū Secus si bona fide putabat se liberū.

¶Quid si talis post factā p̄fessionē fuerit dño restitutus z postea manumissus sit. nunq̄d teneat redire ad monasteriū. Rñ. fm vv. q̄ sic. q̄ ñtuz in eo ē monachus fuit. vide supra Impedimentū tercio.

¶Vtrū obligati ad rōcinia possint recipi ad religionē. Rñ. si sunt obligati ad rōcinia reipublice. nō sunt recipiendi. di. xiij. legē. Dz si obligati sunt ad rōcinia priuatoꝝ. honestū est q̄ p̄ius de rōcinijs se expediant. nō autē est necessarium fm glo. Ray.

¶Vtrū ille q̄ est obligatus ad aliq̄d soluendum possit ingredi religionē. Rñ. fm Ray. pōt. nō obstante obligatione vel iuramēto. dūmodo non ex leuitate vel intentione subtrahendi debitū hoc faciat. ꝛ ex charitatē feruore. Nec facit iniuriā creditori. q̄ excusat aūcte spūssancti: cui nemo resistere pōt. ex̄ de regula. c. licet. ꝛ monasteriū tenet satisfacere de his que cōtulit monasterio. xix. q. iij. si qua mulier. Si tū post ingressum religionis: monasteriū occasione eius aliq̄d acq̄reret. puta. p successiōnem hereditariā vel donationē. siue ex testamēto teneret monasteriū q̄ntū illud essz. z non plus. ar. d. c. si q̄. cōcoꝝ. Inno. z Hostiē. Poterit etiā vt ait Ray. in monasterio existens scribere. vel aliud honestum opus facere ad liberandū se: dūmodo nō negligat ꝓpter hoc diuinū officiū. xij. q. j. clericus. nec impediat in aliq̄ ab obseruantia regulari. i. ab obsequijs regule: cui semp est astrictus. Ideo ad p̄dictā solutionē nō tenet fm Vl. Et hoc vltimū videt verius vt ad aliquā opationē nō teneat. nisi forte ꝓpter vitanduz scandalū. Idē dic de eo q̄ est obligatus ad aliq̄d faciendū. si aliq̄d detulit monasterio satisfaciat. Aliter nō videt obligari ad laborandū. vt dictū ē. Idē tenet Archi. flo. De hoc infra Restitutio vltimo.

¶Vtrū rector q̄ iurauit regere ciuitatē p annum siue magister q̄ iurauit legere vel capellan? q̄ iurauit seruire in capellania possint ingredi religionē. Rñ. fm Ray. sic. Nō eiñ iuramētū violat. q̄ illō. in melius cōmutat: ex̄ de iureiur. quenit. el. ij. Idē Inno. z Bof. Mo. q̄z addit cōsulo q̄ p̄ius ipleat qđ p̄misit. ex̄ de iureiur. c. debitores. hoc eiñ tuti? esset nisi ab illo vel illis quibꝫ iurauit possit licētiā obtinere. tū hoc videt consiliū. Nā statim pōt intrare religionē nō obstante iuramēto. vt notat panor. in. c. cōmissuz. de spon. vbi dicit de illo q̄ iurauit p̄bere p verba de p̄senti: q̄ sine peccato pōt nō p̄bere z intrare religionē. ꝛ p̄bere est de cōsilio ne noteꝝ peccato quo ad vulgi opinionē.

¶Vtrū ꝓpter obsequia pentū debeat q̄s retrahi ab ingressu religionis. Rñ. fm Tho. in quolibet. Aliter dicendū est de illo q̄ nondū religionē intrauit. z aliter de illo q̄ iam in religione p̄fessus est. qui eiñ nōdū intrauit si videt patrē suū in magna necessitate z cui p aliū subueniri nō possit. nō debet religionē intrare. ꝛ debet ministrare pentibꝫ: maxime si absq̄ piculo peccati possit in seculo remanere. Si vo p aliū possit pentibꝫ suis ministrare. pōt si vult religionez intrare. Postq̄ vo aliq̄s est in religione p̄fessus mortuus ē mundo. vñ p spiritualē mortē deobligat a cura impēdēda pentibꝫ sicut etiā deobligaret p mortē corporalem. Et ideo nō peccat. nec p̄ceptū aliq̄d agit si i clausstro maneat sub p̄cepto p̄lati. pentū administratōe p̄termissa. Etenī fact? ē impotēs ad reddēdū debitum ministeriū absq̄ ꝓpria culpa. dz tū q̄ntū pōt saluā ordinis obediētia sathagere. vt p se vel p aliū suis pentibꝫ subueniat si in necessitate fuerint.

Vtrū epi.archidiaconi vel pbyteri curati possint ingredi religionē. Rū. fm Panor.in.c.qō dei timore. de sta.mo.q cuilibet plato citra epm pmittitur intrare religionē ⁊ dimittere platurā. Et fm Tho. Archidiaconi ⁊ pbyteri curati hoc pñt etiā pdicente epo. xix.q.ij.due sunt. Epus aūt nō pōt trāsire nisi de licentia pape. vt in.c.licz. de regula. fm doc.

Vtrū p ingressum religionis cōsequat quis remissionē oīm peccatoꝝ. Rū. fm Tho. rōnabiliter dici pōt q sic. Sicut p assumptionē crucis. Si em aliquis elemosynis factis hō pōt statim satisfacere de peccatis suis iuxta illud Daniel.iiij. peccata tua elemosynis redime. multoforti⁹ in satisfactione, p omnib⁹ peccatis sufficit q aliq̄s diuinis offic̄ij se mancipet p religionis ingressum: q excedit omne genus satisfactōis ⁊ pñe publice. vt habet xxxiij.q.ij. admonere. vnde in vitis patrū legit q eandē gratiā cōsequūt ingrediētes religionē: quā cōsequunt baptizati. Si tñ p ingressum nō absolueret ab omni reatu pene: nihilomin⁹ ingressus religionis vtilior esset q̄ peregrinatio terre sancte ad pmouendū in bonū qō pponderat absolutioni a pena.

Quid de illo q̄ dolo inducti⁹ intrauit religionē. Rū. fm Ray. nō pōt allegare deceptionē: cuius cōditio melior facta ē. vt ex de cōuer. cōiu. ex parte el.ij. concor. Ido. ⁊ addit. q idē est etiā si q̄s ex falsa causa intrauit: vt si putauit sponsam suā leprosam. ⁊ non erat. d.c.ex pte. Vide de hoc s. Diuortium. Vide tñ Inno. in.c.cuz dilectus. qō me. cā vbi dicit q dolus q̄ cadit in pstantē virū nō bz̄ vitiare religionis ingressum. Secus vbi inueniret dolus q̄ peritissimos haberet fallere.

Quid si q̄s ingrediat religionē sub conditione aliq̄. Rū. Panor. in.c.fi. de condi.ap. ponit duas opiniones pncipales. Vna fuit Inno. Hostiē. ⁊ Jo.an. q si fuit apposita aliq̄ cōditio ꝛ substantiā religionis. puta. q ei liceat habere ꝓprīū. q hac cōditione nō obstante tenet pfessio. Idē tenet glo. in.c.solet. xxxij.q.ij. Licet sec⁹ sit in mrimonio fm Jo.an. q in mrimonio tractat de fauore ipsoꝝ ꝰhentiū. Vñ ex quo alter acceptauit cōditionē potuit sibi pīudicare. ꝛ in pfessione obligatio acquiritur deo p ministeriū abbatis vel alteri⁹ plati. Factum q̄ ministri acceptātis illā cōditionē nō debet obesse deo. q̄ videt velle pfessionē recipere. Contrariā opi. tenet glo. in.d.c.fi. Bas. autē de cal. dic. q in foro iudiciali pcederet pma opinio. ꝛ in foro aīe opinio glo. Sed.d. Lar. tenet q pfessio sit nulla. ex q̄ pōse ille stetit in sua volūtate. Aliter noluit se obligare. Et hec opinio plus placet pano. q̄ remota pte substātiali actus: remouet ipse actus. vt in.c.tua de spon. Sz intētio ꝓprij est ꝰ substantiā religionis. vt in.c.cū ad monasteriū. de sta.mo. q̄ talis cōditio siue modus hz̄ viciare actū. Nec obsi dicat q plat⁹ ad pfessionē recipiēs nō potuit pīudicare deo. q̄ dico illud pcedere in obligatiōe q̄sita. ꝛ nos sum⁹ in q̄renda. Nam ⁊ seruus nocet dño in q̄rendis. lz̄ nō in acq̄sitis. Sic ⁊ plat⁹ nō potest pīudicare ecclesie in acq̄sitis. ꝛ bene in acq̄rendis. Itē deus nō recipit obligationē nisi a voluntario. xv.q.ij. nō est. hinc ē q votū emissum q metū nō obligat vt in.c.j. q me. cā. Sz iste noluit aliter obligari. nisi posset tenere ꝓprīū. q ⁊c. Inno. tñ dicit q si ingredieti diceret. tu debes pfiteri regulam beati Augustini. ⁊ bene pōt comedere carnes. ⁊ in illo monasterio essent cōstōnes q nō comederēt carnes. bene posset comedē carnes. cum nec regula hoc habeat. nec vniuersalis cōstitutio. nec ei posset aliq̄d imputari: nisi esset scandalum. ⁊ tūc posset ad aliū locū mutari. Sed secus si diceretur sibi volenti pfiteri regulā beati Benedicti. Mā fm eū oēs generalit̄ abstinere debēt a carnibus. ⁊ tūc fatuitati eius imputandū est. si credit ei q̄ pmittebat sibi q liceret comedē carnes. Idem Dir. Addit tñ idē Inno. fm aliq̄s: q ex quo submittit se obedientie alicui⁹. nō obstantib⁹ talib⁹ pmissionib⁹: tenet seruare regulā ⁊ constōnes eius xij.q.j. nō dicatis. De hac mā vide s. Abbas. Et an liceat monacho hīe vsumfructū alicui⁹ rei. vide ibi. Et an pactū de habēdo vsūfructū inducat ꝓprietatē. vide s. Impedimentū. iiij.

Quid si aliq̄s videns aliq̄ō monasteriū vbi monachi splendide viuūt. cogitat: hūc ordinem bene possum sustinere ⁊ sic ingredit. Vel pone q aliq̄s intrauit religionē vbi nō seruat regula antiq̄tus instituta. Deinde reformat monasteriū. nunq̄d is q̄ fuit ingressus tpe dissolutōis posset cōpelli ad obseruantiaz regule reformate. Rū. Panor. in.c. sup eo. de regula. dicit q̄sdā distinguere int discretum ⁊ indiscretū. Alia opinio: quā videtur sequi Inno. est vt indistincte cōpellat esse in illo monasterio. q aut intrauit intuitu dei. ⁊ nō debet posse allegare q nō vult obseruare regulam reformatā. Si aūt dicit se intrasse non bono aīo. ꝛ vt viueret fm regulā ibi vigentē. ⁊ nō debz audiri tanq̄ alleḡans turpitudinē suā. Sed panor. dicit pdicta pcedere q̄ ad ecclesiā militantē. q̄ non iudicat de occultis. Sed in foro aīe putat aliaduertēdā intētionem ist⁹ ingressi. Mā votū oīno dz esse voluntarium. vt in.c.licet. de regula. Ydo si q̄s n̄ habuit animū se obligādi nisi respectu regule cui⁹, ibi obseruabat. nō putat q iste apud deū sit obligatus. maxime q̄ tria sunt substātialia religion⁹. ie. Alia accidentalia ⁊ ordinata ad finez illoꝝ trium. vnde si pretantū tpus. de cui⁹ initio nō est mēmoria: aliq̄ accidentalia regule nō fuerūt in illo mon̄asterio obseruata satis potuit ingrediens cogitare q ex aliq̄bus illud puenerit: cui ista accidēta nō possunt esse ⁊ abesse: stante religione in illis tribus substātialib⁹. vñ saltē ante ꝛ regula reformet. p superiorē illi q fuerūt ingressi tpe quo remissius ibi viuebat. nō vident peccare. Et ita cōsuluit. d. suus Lar. vt refert Panor. Dir. aūt. li.ij. plus dicit q si q̄s intrat monasteriū in q̄ est certa regula ab antiq̄ instituta. ꝛ nō seruat etiā q̄tū ad habitum. Nec etiā intrās obligat se ad ipsaz antiquā seruandā: ꝛ ad illā q̄ ibi de facto seruat: ⁊ sic in hoc casu ille q̄ ingredit. etiaz si ꝑ plures annos ibi remāserit. nō censet religiosus

sed tamē monasterio reformato: necesse habet exire: aut regulam profiteri ⁊ seruare. d. c. super eo. Et hoc facit p istis conuentualibus ⁊ monialibꝫ large vite.

¶ An autē maior pars cōuentus possit reformare regulā antiquitus institutā inuita minori pte? Vide supra Lex.

Religio.iij. quo ad votum ingrediendi.

Vtrū pueri possint se obligare voto religionis. Vide s. Monicius. Et an tale votum factū ab impubere ante ānos pubertatis teneat? ibi vide. ⁊ alia singularia circa hoc.

¶ Quid si q̄s vouit intrare certā religionē ⁊ ipsi nolūt eū recipe. Rñ. ꝫ Tho. scda scde. q. lxxxviij. Si quidē in tēpo sua fuit se obligare ad religionis ingressum p̄cipaliē. ⁊ ex p̄uīti elegit hāc religionē vel hunc locū q̄si sibi magis cōgruentē. tenet si ibi recipi nō p̄t aliā religionē intrare. Si aūt principaliter intēdit se obligare ad hanc religionē vel ad hunc locū q̄si sibi magis cōgruentez ꝓpter spālem cōplacentiā huiꝰ religionis vel illiꝰ loci. nō tenetur aliā religionē intrare si illi nolunt eū recipe. Idem Ri. in. iij. Si aūt incidit in īpossibilitatē īplendi votū ex ꝓpria culpa: tenet facere q̄ p̄t. ⁊ insuper agere pniam de culpa. Si autē dubitat quā intentionē habuerit. dz tutiorē viā eligere.

¶ Vtrū ille q̄ vouit vnā determinatā religionez intrare licite possit induci ad aliā. Rñ. fm Tho. q̄ in maiori intelligit̄ min⁹. Ideo ille q̄ obligatus est voto vel iuramēto ad ingressum religionis minoris p̄t licite induci ad hoc q̄ ad maiorē religionem trāseat nisi sit aliq̄d spāle q̄ impediat. puta. infirmitas vel etiā spes maioris ꝓfect⁹ in minori religione. Ille vo q̄ obligat voto vel iuramēto ad ingressū maioris religiōis nō p̄t licite induci ad minorē religionē nisi ex aliq̄ euidēti causa ⁊ dispensatione supioris. Si tū ingredit ⁊ ꝓfiteat. tenet professio. ex de regula. q̄ post votū. li. vj. De hoc vide s. Abbas. ⁊ infra Religio. iiij.

¶ Vtrū ille q̄ vouit ingredi religionē teneat ibi ꝑpetuo remanere. Rñ. fm Tho. Si vouēs intēdit se obligare nō soluz ad ingressum religionis. ꝫ ad ꝑpetuo ibi manendū tenet ꝑpetuo ibi remanere. Si aūt intēdit se obligare solū quo ad ingressū causa experiēdi cū libertate remanēdi vel nō. manifestū est q̄ remanere nō tenet. Si aūt in vouendo de hoc nihil cogitauit. videt obligari ad īgressum fm formā iur. q̄ est vt ingrediēs det ann⁹ probationis. vñ nō tenet ibi ꝑmanere. Si tū tali intētione intraret vt statim exiret. nō videt satisfactū voto. q̄ in vouēdo hoc nō intēdebat. Et iō tenet vt saltē velit expiri. an ei expediat manere.

Religio.iij. quo ad trāsitum ad aliam.

Vtrū liceat trāsire de vna religione ad aliā. Rñ. fm Tho. scda scde. q. vltia. trāsire de vna religione ad aliā nisi ꝓpter magnā vtilitatem vel necessitatē nō est laudabile. tū quia ex hoc plerūq; scandalizant̄ illi q̄ relinquūt. tū etiā q̄ facilius aliq̄s ꝓficit in religione quā cōsueuit q̄ in illa quā nō cōsueuit ceteris paribꝫ. Pōt tū aliq̄s laudabiliter trāsire de vna religione ad aliā triplici ex causa. Prima ex zelo ꝓfectionis religionis in q̄ nō attendit̄ excellētia fm solā artitudinē vite. ꝫ p̄ncipaliter fm illud ad qđ religio ordinat̄. ⁊ p̄ter fm discretionē obseruātiarū fini ꝓportionatarū. Secūda cā ꝓpter declinationē religionis a debita sua professione fm quā fuerat instituta. Tercia cā ꝓpter infirmitatē vel debilitatē. ex q̄ interdū ꝑuenit q̄ nō pōt aliquis artioris religionis statuta seruare. qui posset statuta latioris seruare. Et in hoc casu necessaria est dispēsatio. In secda etiā est necessarium supioris iudiciū. In pma aūt. an req̄rat licētia superioꝛ. Panoꝛ. in. c. licet de regula. dicit. q̄ ad hoc vt religiosus licite possit trāsire ad aliā religionem duo req̄runt̄. Primo q̄ religio sit strictioꝛ. Secūdo q̄ nō trāseat ex temeritate vel leuitate. ꝫ zelo strictionis vite. nō g̃ licet trāsire in odium pmi ꝓlati ad religionē strictioꝛē. Tercio extrinsecus req̄rit̄ vt petat licentiā trāseundi a ꝓlato suo.

¶ Sed quer̄t. Pone. dubitat̄ an religio ad quaz trāsit⁹ fit sit strictioꝛ. q̄s habebit iudicare. Rñdit Panoꝛ. q̄ nō statur verbo volētis trāsire nec ꝓlati denegātis. ꝫ supioris iudiciuz est req̄rendū. Et dicit Inno. illo casu dici supioꝛē: illū ad quē appellaretur si iste religiosus grauaret̄. Non enī fm eū debet ꝓpius ꝓlatus esse iudex in cā sua. Et nota bene ex isto dicto. q̄ vbi oat̄ cōtentio int̄ religiosū ⁊ superioꝛē suuz. nō debet superioꝛ esse iudex in cā sua. ꝫ debet adiri superioꝛ immediatus.

¶ Quid si ꝓlatus deneget vel nō rñdeat seu allegat cām denegatōnis iniustā. Rñdit Panoꝛ. fm Inno. q̄ in his casibꝫ ⁊ similibus pōt subditus incōtinenti trāsire nō expectato alio tpe. exq̄ constat de ꝓpetua denegatione ꝓlati: ꝫ si ꝓlatus allegaret aliquā iustā cām vel verisimilē denegādi licentiaz nō debet subditus transire. ꝫ instare apud supioꝛem vt decernat an ꝓlatus habeat iustā causam denegandi.

¶ Quid autē si trāsiuit ad aliā nō petita licētia an sit reuocādus. Glo. in. d. c. licet. dicit. q̄ licet repeti possit. tū si nō repetit̄ reuocādus nō est. exq̄ iusta cā motus trāsiuit. Idē Bof. Pe. ⁊ Alb. ꝫ ꝺnuz tenet glo. in. c. intellexim⁹. de eta. ⁊ q̄li. Idē Host. ⁊ Jo. an. ⁊ cōiter moderniores ꝓter Cal. Et panoꝛ. tenet hāc vltimā opi. s. q̄ sit reuocandus hac rōne fundata ex tex. nā tex. dicit petēdā esse licētiam: ne bonū obedientie cōtēnere videat. Si g̃ ex nō postulata licētia ꝓsumit̄ cōtēnere bonū obedientie. g̃ nō pōt dici q̄ instinctu spūssancti trāsierit. ꝫ potius ꝓsumit̄ q̄ cā leuitatis. Cōclude g̃ istū reuocandū ad primū monasteriū. Et ex p̄dictis ⁊ ex tex. nō. q̄ vbi in aliq̄ actu req̄rit̄ licētia non sufficit petere ex postfacto. ꝫ dz peti a p̄ncipio. qđ nō. quia facit ad multa. hūs tū petē cōsiliū. dz debito tpe expectare rñsum. de quo vide s. Consiliū.

¶ Quid aūt si ex illo trāsitu infamat̄ p̄mū monasteriū. Rñdit panoꝛ. fm doc. q̄ si ex trāsitu istius granit̄ lederet̄ vel infamaret̄ primū monasterium

debet restitui primo monasterio. ꝓ hoc tex. in. d. c. licet. in v. in iactura ꝛc. Nā si ecclesia petit restitutionē cū grauiter ledit in tpalibꝫ. vt in. c. j. de in inte. resti. Fortius dz restitui dū ledit in spūalibus .i. in alienatōe psone. Sed panor. dubitat an hoc dictū sit vex ꝓ rōnē litere in fi. ibi. qz charitas est fons ꝛc. Non enī ꝓpter lesionē monasterij dz impediri ꝓpositū diuinit⁹ inspiratū nec multū tenet in practica dictū hoc doc. qz multū restringit hanc literam.

¶ Sed quid de abbate ꝛ alijs prelatis exemptis, nunqd possint transire ad aliā religionē p̄laturis dimissis petita licentia ꝛ nō obtenta. Ndo. dicit. ꝙ necesse est petere licētiā. Dz Jo. an. in mercu. in regula cū nō stat. de re. iur. ꝛ. li. vj. cōcludit ꝙ si isti p̄lati in se habēt supiorē citra papā: sufficit petere licentiā. licet nō obtineat. Nam hec lra ponit spāle in epo. ꝙ secus in p̄latis inferioꝛibꝫ. ar. c. nō ne. de p̄sump. Dz si sunt imediate subiecti pape: nō p̄nt transire papa denegante. eo vo nō rūdente valet transitus in eoꝝ p̄iudicium. Papa vo potest eos reuocare.

¶ Sed q̄ro ꝓ declaratione p̄dictoꝝ. Pone ꝙ religiosus existens in monasterio vbi nō seruat regula: vult intrare ad aliā religionē latioꝛē. vbi tū seruatur regula. Jta ꝙ habito respectu ad p̄ntem viuendi modū. scōm monasteriuz qō est religionis latioꝛis ducit vitaz strictioꝛē. nunqd hoc sit licitū. Panoꝛ. in. c. sane. de regula. ex dictis Jnno. ibi dicit ꝙ ad validitatē ingressus nō debem⁹ cōsiderare regulā antiq̄tus institutā. ꝛ modū viuendi de p̄nti. vnde si scōm monasteriū dz regulā strictioꝛē ab antiquo. q̄ tū de. p̄nti in multis locis nō seruat nō est licitū trāsire de vno monasterio qō dz regulam latioꝛē bene ibi seruatā ad scōm monasteriuz vbi regula nō seruat. Oportet enī ꝙ scōm monasteriū existat de p̄nti ī maioꝛi obseruātia ꝛ est vbū valde notabile ꝛ multi in hoc decipiunt: aduertētes solū ad regulam vtriusq; monasterij antiq̄tus institutā ꝛ nō ad modū viuēdi de p̄nti coexistētē. Ut ꝓ hoc facit rō nālis. Nā trāsitus ē p̄missus vt q̄s ducat vitaz strictioꝛē. Si ḡ in scōo monasterio nō ducit vita strictioꝛ ꝙ in p̄mo. licet regula sit strictioꝛ nō videt trāsitus licitus. qz videt iste moueri causa dissolutōis ꝛ nō maioꝛis religionis. Et per hoc habes ꝙ licet regula canonicoꝝ regulariū sit regula monachoꝝ latioꝛ. tū possibile est ꝙ ꝑ cōstitutiones ipsoꝝ eoꝝ regula sit strictioꝛ. sicut ē videre in fratribꝫ p̄dicatoribꝫ q̄ licet habeant regulam Augustini latioꝛē regula benedicti. tū ꝑ cōstōnes suas intātū se artauerūt vt eoꝝ vita sit strictioꝛ vita monachoꝝ. vnde putat Guil. naso. ꝙ p̄dicatores trāseuntes ad monasteria monachoꝝ apostasiam incurrūt. Nō ob. si dicat ꝙ cōstōnes p̄nt tolli per aliā p̄nā ꝓstōnē. ꝛ regula tolli nō potest ꝑ ꝓstōnē. Dic ꝙ licet possint tolli: tū satis ē ꝙ de p̄nti in primo monasterio viuūt strictius. Nā ꝓpter strictiorem vitā dūtaxat iura p̄mittūt trāsitū. Et iō bene dicit panoꝛ. ꝙ in hoc nō cōsiderat q̄ religio sit pfectioꝛ vel melioꝛ. ꝛ solū q̄ artioꝛ.

¶ Pone ꝙ aliq̄s regularis impetrauit licentiam trāseundi ad artioꝛē religionē postea petiuit. tū q̄d p̄mi tenent eū recipe. Rñ. fm vv. si nō inuenit artioꝛē religionē vbi recipiat vel si nō poterat sustinere austeritatē illius ꝛ reuerti vult ante factā ꝓfessionē. nō pōt repelli ptextu p̄ois licētie vel renunciationis cū facta fuerit ex cā. l. vt transiret ad scōam religionē ꝛ causa secuta nō sit. Secus si ꝓfessionē fecit in secunda.

¶ Quid si abbas vel cōuent⁹ licētiauerūt aliquez simplr ꝛ ipse renūciat simplr. nō ex aliq̄ cā. nisi forte ex odio. Rñ. fm vv. non valet licētia. qz hoc est dare licentiā vagandi.

¶ Utrū bona q̄ monachus cōtulit suo monasterio sequāt eū si trāseat ad scōm monasteriū. Rñ. fm panoꝛ. in. c. qō a te. de cle. cōiu. ꝙ aut talis ꝓfessionē nō fecit. qz inde recessit. ꝛ tūc aut donauit bona exp̄sse. ꝛ indubie videt donasse rōne p̄sone. qz nō est verisimile ꝙ spoliasset se oīb⁹ bonis inde trāseundo. Jdeo reuocat inde recedēdo ꝛ videtur donasse cā mortis mūdane. vñ tali morte nō secuta ꝑ ꝓfessionē pōt reuocari. sicut reuocat in donatione cā mortis. Si autē donauit aliq̄ tūc videtur donasse cā ingressus. Et sic bona non trāseunt in monasteriū. ꝛ remanēt penes eū exquo nō est ꝓfessus. ar. in. c. beneficiū. de regula. in. vj. Sed panoꝛ. in. c. cām. de ꝓba. dicit. ꝙ aut dedit in p̄ncto ingressus. ꝛ tūc videt donasse rōne ingressus. Secus si ex intuallo vel si ex alijs cōiecturis p̄sumi p̄t ꝙ nō cā ingressus donauerit qz tunc pfecta donatio nō reuocat. Aut intrat monasteriū faciēdo ꝓfessionē. ꝛ tūc aut ꝓfessio nō tenuit: aut sic. Primo casu. bona q̄ tacite trāsierāt redeunt ad p̄sonā suā qz accessoriū sequit̄ p̄ncipale. Aut exp̄sse contulit. qz credebat ꝓfessionē tenere ꝛ reuocat ista bona: qz videt donasse cā mortis mundane vt dictū est. Facit. l. si p̄. C. de here. insti. vbi patz ꝙ si instituit aliquē: credendo illū filiū meū. auferent demū illi bona. si cōstat eū nō esse filiū. Si vo sciebat ꝓfessionē nō tenere: nō reuocat. qz videt in oēm casum donasse. Si vo ꝓfessio tenuit. Aut tūc egreditur ꝓpter peccatū suum. vt qz collocat in alio monasterio ad agendū p̄niam. Et dant bona scōo monasterio q̄ ad vsum. vide tex. cū glo. notabili in. c. delapsis. xvj. q. vj. Sed post mortē naturalē vsusfructus redibit ad primū monasteriū. ꝛ consolidabit cū ꝓpietate bonoꝝ vt ibi. Aut inde egredit capiendo fugā. ꝛ bona nō recuperat. immo q̄cunq; accesserit pōt eū abbas vendicare cū omnib⁹ bonis p eū acquisitis. xviij. q. ij. abbates.

¶ Arquo nota ꝙ quicūq; acq̄rit monachus etiaz fugitiuus: acq̄rit monasterio: q̄tūcunq; sit in p̄bus remotis vt in. d. c. abbates. Aut inde egredit licite. puta. trāseundo ad monasteriū strictius vel ꝓmouet in p̄latū alterius ecclesie. Nā tūc dubiū est pulcrū. q̄d de bonis q̄ trāsierāt in primū monasteriū seu dignitatē. Nā aliq̄ moderni voluerunt ꝙ debēt remanere penes primū. ꝛ quicq̄d acq̄rit cedit scōo monasterio seu dignitati. ꝛ ꝓ hoc videt tex. in. c. vno. xviij. q. j. Alij dicūt ꝙ indistincte debent bona cū p̄sona trāsire ꝛ ꝙ illud. c. vnicū videtur ꝓcedere in bonis acq̄sitis industria monachi

quia illa remanēt penes scōm monasteriuz. Nec⁹ in bonis patrimonialib⁹. q: illa videnť semp accedere ad pson̄ monachi licet exp̄sse fuerint collata tpe ingressus rōne p̄dicta. Et hanc vltimā opi. tenuit. d. Lar. Ang. aūt Pe. de pu. tenuit pmū. z qō al's fuit ardua in facto. Pano:. placet scōa opinio vt bona patrimonialia sequanť pson̄. Et p hoc adducit subtiliť in ar. tex. illi⁹. c. vnici. vbi dicit q monachus fact⁹ eps pōt adire hereditatē patnaz sibi delatā. quā acq̄ret epatui z nō pmo monasterio. Ecce g̃ q illa spes succedēdi patri q̄ transierat in pmū monasteriuz. Jurta nō. p Inno. in. c. in p̄tia. de pba. sequit pson̄ monachi. Hoc autez intelligo q̄n donatio fuit facta tacite vel expresse. Itavt ex cōiecturis appareat q ex rōne ingressus fuerit facta. Bz vbi nō habita rōne ad ingressum puta. q: ante ingressum vel sit alia cōiectura. non fiet revocatio. Iz trāsferat inde pson̄a nisi de misericordia. Idē dic in laico intrante ecclesiā secularē. Si eī sunt accessoria ad pson̄ tacite vel expresse. pōt revocari inde recedēte pson̄a. Secus vbi non essent accessoria nisi de miscōia fiat restitutio.

Querit de notabili. q. An p̄dicta etiā habeant locū in fratrib⁹ minor⁹ vt factus eps possit recuperare bona sua iā alteri acq̄sita sicut z alij religiosi. Bar. in tractatu minor⁹ cha⁹. li. iiij. dicit. q sine frater minor fiat eps sine trāseat ad aliā religionez q̄ pōt in cōi hīe. nō recupat bona sua iā alteri acq̄sita sine dicas q hec sit restitutio in p̄stinū statum sine q sit indulgētia sine pmissio trāseundi ad aliū statū sepatū. vt. C. de sen. pas. l. ij. z. l. tuto:.

Quid autē si talis frater minor fact⁹ eps vel ad aliā religionē sit legitime translatus. An succedat ab intestato parentib⁹ z alijs agnatis z cognatis. Rñdit Bar. q aut iste liberat ab ordine auctoritate summi pontificis. z putat q iura succedēdi recuperet. vt i. l. j. C. de sen. pas. Idē putat si al's legitime ab aliq̄ archiepo vel alio p̄lato pmoueret ad aliquā dignitatē. Per hāc eī cōcessionē beneficij intelligo eū ad oia restitutū. vt. d. l. j. z. ff. ad tercul. l. j. F. q mortis. Cū ius succedēdi reperiat eū nunc in eo statu in q̄ erat añ ingressuz. Et hūc articulū d. Fran. de assisio disputauit. z ita determinauit. Si vo reperiret ali⁹ modus licit⁹ q̄ ex dicta concessione beneficij vel dignitatis. p quē a dicto ordine absolueret: tūc ius succedēdi nō recuperat. vt d. l. j. z. d. F. q mortis. vbi tex. facit hāc distinctōnē Hoc autē pōt cōtingere si aliq̄s frat̄ p̄pter ei⁹ demerita ab ordine licentiet. z ei pmittat vt transeat ad aliā religionē q eo casu ei licet. nō al's. vt pz per multa p̄ulegia eo. pon. Et hoc casu nō puto eos recuperare ius succedēdi per iura p̄dicta. Illa eī absolutio magī ē ad penā q̄ ad p̄mū. De hac mā vide diffuse p pano:. in. c. in p̄tia. de pba.

Religiosi mēdicātes si trāseant ad ordinē non mēdicantiū etiā de licētia pape: nō habēt vocē vel locū in capl'o: etiā si ab alijs eis cōcedat. Nec pōt hīe p̄ioratū nec aliquā administrationē vel q̄cūq̄ officia etiā ānua: nec tanq̄ vicarij vel ministri vel loca eo: tenentes: nec pōt q̄cunq̄ aīa: regimen exercere. vt in cle. vt. p̄fessores. de regula.

Reliquie et corpora

Reliquie et corpora sanctor̄. Antique reliquie nō debent ex capsam oīdi nec exponi venales. Rō. p̄hibitōis ē fm pano:. ex eo. c. j. q: cū oīdunť ossa nuda multor̄ devotio tepescit. z detractor̄ib⁹ cā obloquēdi dat. Dicit eī q si fuisset sanct⁹ ossa nō fuissent sic dispsa. nō aduertētes q̄ oīb⁹ generaliter dictū est. Finis es z in. ci. re. his exceptis q̄b⁹ de⁹ grām singularē facē voluit. vt in corpore btē vir. z Jo. euāgeliste z similiū. Reliquie etiā sctōrū nō debēt exponi venales. q̄d fieri pōt dupl⁹ modis. Primo cum vere vendunť inde accepto p̄cio. Mā sacra z religiosa nō sunt in dñio alicui⁹: nec capiunt extimationē. vt insti. de re. diui. §. nullius. Secō q̄n exponūť passim causa q̄stus. vt habeantur large oblationes. Est eī hec quedā larga venditio. hec Pano:.

Non licet aliquē venerari p sancto etiā si in vita fecisset miracula sine aucte romani pon. Intellige hoc. q̄n q̄s vult publice aliquē venerari p scō Secus autē si in occulto q̄s emittit p̄ces apud eū quē fore credit sanctū.

Oss sanctor̄ reliquie possint furtiue subtrahi vt honorabili⁹ reponant. Rñ. fm vv. nō. Mā sacrilegiū est quociens aufert sacrū de sacro. xvij. q. iiij. quisq̄s. Concordat Ol.

Cui⁹ aucte reliquie seu corpora sanctor̄ sint trāsferenda. Rñ. nō sūt trāferēda sine aucte p̄incipis. s. pape vel sine ep̄or̄ licētia z synodi. de conse. dis. j. corpora. al's incipit de loco. Et hoc sicut ibi nota. vex ē. cū corp⁹ traditū est sepulture ppetue. vt. C. de reli. z sump. fu. l. fi. nisi necessitas occurrat. Et tūc sufficit auctas p̄sidis p̄uincie. vt. C. e. ti. l. j. Si aūt nō ē traditū ppetue sepulture: pōt trāsferri sine aucte alicui⁹. vt. C. de reli. l. §nec dū. Et p̄allegate. ll. videnť loq̄ de omnib⁹ corp⁹ib⁹.

Utrū liceat portare reliq̄as ad collū. Rñ. fm Tho. scōa scōe. q. xcvj. eadē rō est sicut de verbis scriptis. q: si portent ex fiducia dei et sanctor̄. q̄ in sunt reliq̄e nō erit illicitū. Si autē circa hoc attenderetur ad aliqd̄ vanū. puta. q: vas esset triangulare z hmōi quod non pertinet ad reverentiā dei z sanctor̄ esset superstitiosum et vanum et illicitum.

Renunciatio quid sit.

Rñ. est iuris p̄uij spontanea refutatio Mā iuri alieno renūciari nō potest.

Ex quib⁹ causis perēda est renūciatio epatus. Rñ. due sunt p̄babiles sive apparētes. §nō sufficientes. Prima p̄pter frugem melior⁹ vite. Scōa causa p̄pie humilitatis. hec aūt cause nō fuerunt acceptate. vt in. c. nisi cū p̄dē. de renūcia. Sunt alie cause sufficientes sex. vt in p̄all'. c. Prima conscientia criminis talis p q̄d ipsius officij executio: etiā post pactaz penitentiā impeditur. Secunda est debilitas corp⁹is ex infirmitate vel senectute. per quam impotens redderetur ad exequendum officium pastorale. Tercia causa ex defectu scientie. q̄ §q̄ autem desideranda sit eminens scientia

in pastore: est tamē competens toleranda. Quarta est malicia plebis. non q̄ pro qualibet culpa debeat gregem deserere: ne mercennario comparetur. ℔ de superioris licentia. tunc demū: potest nō tam timide fugere q̄ quide declinare: cū oues cōuertuntur in lupos. Et qui debuerunt humiliter obedire: iam irrenocabiliter contradicunt. Quinta. graue scandalum: cum aliter sedare nō potest. Sexta est p̄sone irregularitas. vtputa. si sit bigamus. Non tamē p̄ter qualibet irregularitatē debet ei dari licentia. vt si non sit natus de legitimo matrimonio: si sit occultū. z ille laudabilit impleat officiū suum. dūmodo non sit de adulterio vel de sconto. nam tales omnino repellunt. vt per glo. in d. c. nisi.

Nota. q̄ renūciatio fieri debet in manib⁹ eius a quo habet institutio vel cōfirmatio. extra eo. admonet. Fallit in epo qui nō potest renunciare episcopatui. nisi in manib⁹ pape. vt in. d. c. nisi. etiam nō consecratus dūmodo electus z cōfirmatus. ex de transla. inter corporalia. Fieri autē debet renūciatio cōmuniter in scriptis. forte in alijs ab episcopatu: scriptura nō est necessaria. Scdo nota. q̄ renunciatio officij aut beneficij ecclesiastici debet eē voluntaria. nam inuitus nō cogitur renunciare. Item debet fieri pure z absolute. extra de of. del. ex parte. Nam si quis renunciat alicui beneficio vel rei spūali vel resignat aliqd spūale. aliquo dato vel p̄misso: symonia est. fm Gof. z Hostien. q̄ si nō p̄cedat datio vel p̄missio. ℔ sola intentio. vt. s. renunciet beneficio: hac intentione. vt detur sibi aliquod tēporale. aliter non renunciaturus. symonia mentalis est: que p solam penitentiā aboletur extra de sy. c. fi. Sz ex quo nulla pactio interuenit ab ecclesia nō punitur. Sed si quis renunciat beneficio ea intentione. vt detur nepoti vel alteri: nulla tamē de hoc facta pactione vel cōuentione: nullam incurrit symoniā. Renunciare eñ beneficio vt detur alteri est symoniacū. quia p̄hibitū est iure positiuo. sed nō est hoc p̄hibitū simpliciter. ℔ fm istū modū: cum videlicet hoc ducat in pactuz j. q. ij. ex̄pio. fm vv. Inno. z Gof. Similiter si q̄s habet voluntatez deliberatā renunciandi beneficio cū intentione z animo paciscendi. vt alteri det in hoc est symonia mētalis. effectualis autem z ab ecclesia punienda est. cū p̄ceditur ad actū ipsum paciscendi in renunciatōne. Tercio nō fm. d. an. in. c. nō sine. de arbi. q̄ licet valeat compositio auctoritate superioris. vt p beneficio qd dimittitur: detur aliquid tēporale. extra de p̄ben. nisi. non tamen valet vt detur aliquid auctoritate inferioris vel partis. Et sicut cōmittitur symonia p dationē pecunie pro beneficio cōsequendo. ita z pro eo cedendo. Et quia nō valet renunciatio litis sup beneficiali: pecunia suscepta: pro renūciatōne. Dicit tamē idem. d. an. fm Inno. q̄ si detur pecunia p renunciatione litis non semp est symonia. ℔ aliqñ Sed quia hoc tenet speciē symonie. ideo reprobatur. Nam si daret pecunia nō habenti ius. vt cederet liti hoc nō esset symoniacū nec iniquū. Idez si daretur p bono pacis. nō ex pacto partium sed p̄missione arbitroz. nō in respectu ad beneficiuz extra de transac. sup eo. Sed si daretur ius habenti p redimenda iusta lite a nō habente ius. z respectu ad spirituale: esset symonia. Quarto nō. q̄ episcopus vel alius qui symoniace tenet beneficium: veniens ad mortē. si vult saluari fm Ho. debet renunciare vel etiam in mente sua: si alius deficiat: omnino renunciet: z sub hac cōditione renunciabit. si placuerit pape vel alteri ad quē spectat collatio. Et si cōualuerit: vadat q̄citius potest ad eum et pareat ei. z caueat ne morā faciat nec fructus sibi appropriet. imo fideliť custodiat vel in vtilitatē ecclesie expendat. Potest tñ vite necessaria stricte recipere. lxxxvj. di. pasce.

Repzesalie dicuntur.

Quando vnus oriundus de vna terra: spoliatur vel damnificat ab oriundo de alia terra. vel etiā si debitū non soluit ei: tūc datur potestas isti spoliato q̄ satisfaciat sibi: contra quemlibet de terra illa vnde est spoliator vel debitor.

Istrū sint licite. Rñ. fm Bar. in tractatu repsaliarum. q̄ ad hoc q̄ sint licite in foro conscientie requirunt tria. Primo auctoritas superioris. Secundo causa iusta concedendi. quia denegat iusticia. Tercio q̄ intentio eius qui habet repsalias sit iusta z recta. his concurrentib⁹ licite sunt. vt in. c. dūs. xxiij. q. ij. vbi Augustinus dicit. iusta bella solent diffiniri q̄ vlciscunt iniurias si gens vel ciuitas plectenda est que vindicare neglexit: qd a suis improbe factū est. Et dicit Bar. q̄ sibi videtur q̄ ius concedendi repsalias nō videtur iure ciuili vel canonico inductū. ℔ magis iure diuino. vt in dicto capitulo. dominus. z de iure gentiuz q̄ncd permittit bella iusta. z bellum licitum est ex causis p̄dictis.

Que autē sit causa sufficiens cōcedendi repsalias. Rñdit qui's. q̄ non debet esse circa medicinā. Istud eñ remediū repsaliarum. cū sit odiosum. vt in. c. et si pignorationes. de iniur. li. vj. z cum sit subsidiarium contra ius cōmune. nō debet dari p mio dico. Item q̄ per dictā injusticiaz pereat ius prius totaliter: secus si aliqualiter ledatur. Et p declaratione huius materie sciendum fm cōmuniter doc. z Bar. vbi supra q̄ siquidē contra illum hominē gentē vel populum qui iusticiaz facere z debitum reddere negligit. potest haberi recursus: tunc repsalie: ita in foro ciuili sicut in foro p̄scientie nō sunt licite. Si vo nō potest haberi recursus ad superiorem. tunc sunt licite: duob⁹ interuenientib⁹. Primo requirit auctoritas superioris. nō eñ licet alicui sibi ius dicere vt dicūt iura vulgaria. Scdo q̄ auctoritas superioz interponat sibi ex causa iusta naz nisi ex causa iusta interponatur sunt ipso iure nulle. vt. l. cū vo. ℑ. subuentū. ff. de fideicō. li. Causa autē iusta dicta est in. d. c. dūs. z ita tenet Inno. extra de resti. spo. c. olim.

Quis autē habeat requirere dominum vel populum vel gentē. Rñ. ptās eius q̄ concedit repsalias succedit in locum superioris deficientis sed

superiorē si esset: quis nō posset adire ⁊ conqueri de iniusticia iudicis. nisi ꝓmo ipm iudicem requisisset. ergo ⁊ mō ipsa ps ad hoc vt possit petere repsalias. debet ꝑus adire iudicē ꝑmū ⁊ ab eo petere iusticiā. Immo dico q̄ si ps iret ad iudicē suū ⁊ diceret: dñe scribatis tali iudici q̄ faciat mihi iusticiam. alīs cōcedatis mihi repsalias: q̄ iudex eaz audire nō debet. Dico etiā q̄ ciuitas nō pōt facere de hoc statutū. videlicet q̄ sufficiat requisitio pcs ⁊ silia. vt faciat iusticiā. Ita ante q̄ iusticia sit denegata nō ptinet ad cognitionē supiorꝭ. ⁊ per pdictis apparet q̄liter fieri dz dicta requisitio. Debz enī actor offerre libellū. cū omnib solēnitatib debitis qñ causa requirit libellū vel implorare officiuz iudicis ꝓ executione. qñ causa hz paratā executionē vel reus dz mō debito exceptionē opponere in causa. Qñq̄ requirit q̄ vn⁹ iudex scribat alteri iudici ꝓ exequēda sn̄ia ab eo lata.

¶ Qualiter aūt intelligat nō posse haberi supiorꝭ copia. Rñ. qñq̄ nō habet supioris copia de iure: nec de facto quia nō est. ⁊ tūc est clar. vt. d. c. dñis. Qñq̄ pōt haberi copia de iure ꝛ nō de facto. exēplum. Imperator ē modō in alamania: est de iure supior. tñ de facto in ꝑtibus illis ei non paret. vel pone in Marchia est rector ꝑ ecclesia. tñ nihil pōt de facto ꝓpter occupationē tyrannoz. ⁊ tūc videt supioris copia non haberi. Qñq̄ pōt hī copia de facto nō tñ de iure. Exemplū. aliq̄s tyrānus occupauit multas terras de facto: q̄ de iure nō est dñus tūc puto recurrendū ad ea q̄ notat Inno. in. c. nihil. de elec. videlicet q̄ aut tyrānus ille sua auctoritate occupauit. ⁊ tūc nō habet ꝑ supiore. ⁊ nō valeret qđ ab eo fieret. vt. C. de sac. san. ec. l. decernimus. Aut fuit electus ab habentib ꝑtātez ꝑ vim vel metū. ⁊ tūc aut hoc nō est notoriū. ꝛ ꝓ vero dño se gerit ⁊ sic reputat cōiter. ⁊ tūc habet ꝑ superiore. vt. l. Barbarius. ff. de of. ꝑto. Aut est publice notū q̄ est tyrānus nō dñs. ⁊ tunc nō habet ꝑ supiore nec debet requiri tūc. Qñq̄ copia supiorꝭ pōt haberi de iure ⁊ de facto ꝛ haberi nō expedit. q̄ forte expenderet plus q̄ sit id de q̄ contenderet vel forte passus iniuriā est paup. ⁊ tūc etiā puto q̄ nō sit necesse q̄ adeat supior. imo sit ꝓcedendum tanq̄ si supioris copia nō haberet.

¶ Quis est aūt ille iudex cui⁹ officiū implorat vt det hmōi licentiā. Rñ. si quidē ꝑ statuta edita ab his q̄ habēt auctoritatē. hoc aliquib est cōcessum illi adeundi sunt. Sed si de iure cōmuni loq̄mur: tunc sicut ex pte eius q̄ repsalie cōcedunt requiritur q̄ supioris copia haberi nō possit vt dictū ē. Sic ex pte cōcedentis repsalias requirit q̄ sit talis q̄ supiorē non habeat. qđ ꝓbat. Ita cōcedere repsalias est indicere bellū licet qñq̄ istud bellum nō indicat vniuersalit ex parte indicentis vel eius q̄ res indicit. q̄ vni ꝑmittit alios capere. s. ꝓticulares homines. ⁊ sic indubie est ꝓticulare ex vtraq̄ parte. posset etiā esse vniuersale ex vtraq̄ ꝑte. Dz bellum iustū nō potest indicere nisi ille q̄ superiorem nō habet. vt. ff. de capti. l. hostes. ergo nec cōcedere repsalias. ⁊ ita tenet Inno. extra de resti. spol. c. olim. Ex hoc sequit: q̄ si est aliqua ciuitas saltē de facto que nō recognoscat superiorē. ⁊ regatur ꝑ populū ꝛm suos ordines: q̄ potestas vel rector nō potest cōcedere repsalias nisi aliquo statuto esset ei ꝑmissum spāliter. deberet igit adiri ꝓ repsaliis cōcedēdis: ipse populus siue ordo vel cōsilium apud quē est omnis potestas. Itē ex predictis sequit. q̄ si est aliqua ciuitas que subest alicui principi: seu regi: q̄ nec ipsa ciuitas: nec aliq̄s officialis regis potest concedere repsalias. ꝛ ipe solus princeps. rex vel dñs. Dico tñ q̄ in omnib casib de quib dictū est ꝑ. q̄ supioris copia nō intelligit haberi ex parte eius cōtra quē concedunt: in illis intelligendū est superioris copia nō haberi ex pte concedentis. ⁊ in illis casibus ciuitas subdita regi vel comes regi subditus posset cōcedere repsalias Sicut enī in quibusdā casibus ꝓpter vigentē necessitatem. ꝑmittitur aliquib q̄ ius sibi vendicēt. vt. l. ait ꝓtor. ff. si debitorem. ff. de his que in frau. cre. Ita in ꝓposito ex dictis causis pōt ciuitas vel dñs subdit repsalias cōcedere. qñ supioris copia nō potest haberi. hec Bar.

¶ Quero de. q. quotidiana. Concesse fuerūt repsalie in ciuitate lucana cōtra florentinos. Modo quidā origine florentin⁹ habitabat luce. An possit ibi capi. Rñ. Bar. in. l. prouinciales. de ver. si. refert. d. Lanb. de rampo. disputasse hanc. q. ⁊ tenuisse q̄ nō. quia florētinus siue de florentia dicitur qui ibi cōuersat ⁊ morat. vt. l. j. §. bestias. ff. de postulando. quia magis inspicim⁹ accidēs q̄ originē Bar. tamē ibi relinquit hoc sub dubio ⁊ refert se ad notata ꝑ eum in tractatu repsaliarū. ⁊ ibi tenet opinionē predictam. dicens q̄ florentinus siue dē florentia dicit qui inde est municeps. Et intellige de municipe ꝓpe q̄ munera subit. Aut ergo habitat alibi. ⁊ florentie nō subit ꝑ se vel patrem aut fratres munera. Et tūc si alibi moratur. tunc non dicit florentinus. Et sic nō poterit capi: nec molestari. Secus autē si florentie subiret onera. Et aliā rōnez assignat Bar. ad hoc in. d. l. prinnciales. qa repsalie concedunt ꝓpter delictum populi. Et ideo nō possunt concedi nisi contra illos de populo q̄ deliquerunt. Idē tenet Jac. de bel. in autentico vt nō si. pig. Ad p̄dicta facit. quia qui non sentit comodū patrie: nō debet sentire incomodū.

Rescriptum quid sit.

Rñ. ꝛm Panor. in rubrica. extra eo. q̄ rescriptum ꝛm q̄ capitur in illo titulo. cōprehendit priuilegiū ⁊ beneficium p̄cipue principis. ⁊ alia rescripta que emanant ad iuris obseruantiam. Quandoq̄ tamē sumit ꝓpe. ⁊ tunc rescriptum est illud quod princeps scribit ad iuris obseruantiā. vt quādo cōmittit causam decidendam inter aliquos. Priuilegiū vo cū princeps aliquid rescribit cōtra ius.

¶ Qualiter autem cognoscatur rescriptum a priuilegio. Dic q̄ ex forma vtriusq̄. ⁊ ex forma dictaminis.

¶ Quis poteſt impetrare reſcriptū. Rñ. fm Dir. li. iij. ti. iij. tā actor q̄ reus z q̄cunq; nō ꝓhibetur impetrare pōt. Immo z ſeruus impetrat. C. de pa. impa. offe. l. vniuerſis. etiā cōtra dñm in caſu. ff. de his q̄ ſunt ſui vel ali. iuris. l. ij. Prohibet aūt hereticus impetrare. C. de ſum. tri. l. ij. Itē excōicatus extra eo. dilectus. z de ꝓcu. c. fi. niſi de excōicatione ſua z cauſa eiuſdem mentionē faciat in reſcripto. ex eo. ab excōicato. Nec valet ipſo iure reſcriptum vel ꝓceſſus p eū habitus: ſi ab excōmunicato ſup alio q̄ excōmunicationis vel appellationis articulo fuerit impetratū. extra eo. ipo iure li. vj.

¶ Quid ſi ꝓcurator excōicatus impetrauit lras p aliquo. nunq̄d valeat reſcriptum. Rñ. fm Jo. mo. z Jo. an. q̄ nō. extra de ꝓba. poſt ceſſionē. q̄a ſi nō licet principali excōicato p ſe impetrare: nec p alio. Sed Archi. intelligit de excōicato publice ipetrante reſcriptū. ar. de re iudi. ad ꝓbandū. q̄ ſi erat occultus valet z tenet impetratio. ff. de offi. ꝓto. l. barbarius. z extra de ꝓcura. cōſulti. vbi hoc tenet Ho. Idez Inno. in. c. ſi vere. de ſen. ex. Dic fm Jo. mo. q̄ excōicatus excludit ab omni participatione cōmunionis ſicut deportatus. ff. de pe. quidā. Ideo ſatis eſt q̄ detegi poſſit ꝓſona infecta excōicatione. q̄. d. ca. ipſo iure. loquit indiſtincte. Et ideo generaliter intelligi debet. Et alij loquuntur fm antiqua iura q̄n reſcriptū nō erat nullum ſ annullandū p exceptionez. Et ſic intellexerūt. c. pia. de excep. lib. vj. vel q̄n erat ita ſecretū q̄ nullo modo poterat ꝓbari. Nō vez eſſet in iudicio contentioſo z nō in foro pñie. quia tale reſcriptū in veritate nō valet. hec Dir.

¶ An autē reſcriptū emanans contra ius debeat facere mentionē de illo iure cōtrario. Panor. in. c. nōnulli. de reſcrip. ponit opi. Jo. an. que talis eſt. Aut reſcriptū habet clauſulā derogatoriā ad ius: vt quia facit mentionē de iure illo. Et valet fm eū etiā ſi faciat mentionē p verba generalia. Aut reſcriptum nō facit mentionē de iure. Et ſic: aut illō ius habet clauſulam derogatoriam. Exemplū ibi Et tenet nō valere reſcriptum. Aut ius nō habet clauſulam derogatoriā. Et tunc ſi emanat reſcriptum in forma pīuilegij valet. licet nō faciat mentionem de iure. Aut emanat p formā reſcripti. Et tunc: aut motu ꝓꝓio principis. Et valet fm eum per. c. ſi motu ꝓꝓio. de pben. li. vj. Aut ad inſtantiam partis. Et tunc ſi ex certa ſciētia principis valet. Als ſecus. Sed hec diſtinctio nō placz panor. Nam quo ad primū dū dicit q̄ valet reſcriptum contra ius etiā ſi faciat generalē mentionē. Nam hoc videt contra illum tex. vbi requirit expreſſam mentionē. Et ideo dicerē ſic. q̄ aut ius habet clauſulam derogatoriā: Et tunc ſerua formā datam in illo iure. Nam ſi requirit ſpecialem mentionē. nō ſufficit generalis. ſ debet eſſe ſpecialis: ſaltē p verba equipollentia. Etiā limitat Panor. vt notabiliter. voluit Bal. poſt Cy. in. l. humanū. C. de legibus. vt ꝓcedat in reſcripto. Secus in conſtitutione. Nam conſtitutio cōtra conſtitutionē valet: facta mentione generali de conſtitutione contrariā. vt ſi dicatur. nō obſtante quacunq; cōſtitutione in contrariū. ad hoc cle. dudum. de ſepul. quia cōſtitutio emanat cū maiori maturitate q̄ reſcriptū Aut ius nō habet clauſulā derogatoriā. Et tūc eo caſu quo eſt fienda mentio. Quod quādo ſit: ſtatim diceť. Et tunc nō ſufficit mentio multū generalis. vtputa. nō obſtante quacunq; lege. nec reꝯ intur mentio omnino ſpecialis. ſ ſatis eſt q̄ dicat Non obſtante quacunq; lege que in contrarium loquitur. Ita voluit Bar. concordando multas glo. iuris ciuilis in. l. fi. C. ſi cōtra ius. Et hoc quo ad primū. In ſecundo mēbro voluit Jo. an. q̄ ſi ius habet clauſulam derogatoriā. non valet reſcriptum ſub quacunq; forma conceſſum: niſi faciat de illo iure mentionē quod eſt notandū. Tercius membz eſt. q̄ pīuilegium contra ius nō habens clauſulam derogatoriā valet. Dubitat Panor. an hoc ſit verum. Et potius credit oppoſitū. p. c. ex parte. de capel. mo. vbi dicit q̄ ſi papa confirmat prioratum religioſo clauſtrali nō valet. non facta mentione de iure contrario. Nam ſepe pīuilegia emanant contra ius ex nimia occupatione principis. vel propter nimiā importunitatē petentium. Et ideo niſi fiat mentio de iure ſaltem in genere. non p̄ſumitur princeps velle concedere cōtra ius Et hoc ſentit Bar. in extrauaganti. ad repīmenda. Et ideo alibi dicit glo. q̄ nō valet legitimatio ſpurij facta per principem. nō facta mentione de iure. Quartum membz. q̄ reſcriptum emanans contra ius motu ꝓꝓio valet. licet non faciat mentionem de iure. Dubitat Panor. an hoc ſit verum quia motus proprius ſolum excludit ſurrepticnē non autē ampliat gratiā contra intentionē concedentis. vt notatur in dicto capīlo ſi motu ꝓꝓio Sed de mente principis nō eſt concedere aliquid contra ius: nō facta mentione de iure. vt in dicto capitulo ex parte. Dictū tamen Jo. an. forte ſeruabitur in practica. Predictis obſtare videtur. ff. de excu. tu. l. idem vulpianus. vbi dicit tex. q̄ ſi princeps ſciens aliquē eſſe tutorem dedit ſibi licentiaz mutandi domicilīū. videtur eū abſoluere a tutela licet de ea nō fecerit mentionē. Et ex illa. l. colligit notabiliter ibi Bar. q̄ tantū valet certa ſcia q̄nū diſpenſatio. Et pondera q̄ non loquitur. q̄ in reſcripto fiebat mentio de certa ſcientia ſ ſatis eſt q̄ princeps ſciebat illum eſſe tutorē. Et multi legiſte per illum tex. ſolent dicere q̄ ſi princeps ſciens mouet indignū. vel aliq̄d facit cōtra ius. videtur diſpenſare. Et ꝓfecto illa lex nō facit ad q̄ allegatur. Non em̄ loquit in pīuilegio contra ius. ſed quādo abſoluit aliquez ab onere tutele. z in facto particulari. Et ſic eſt illud potius quoddā beneficium abſolutionis ab onere q̄ pīuilegium contra ius. Et hunc intellectū ſentit Bar. in dicta extrauaganti. Aliud mēbz eſt q̄n reſcriptū emanat ex certa ſcientia. Et tunc valet contra ius fm Jo. an. Sed Panormitanus multipliciter limitat vt apparet ex ſupradictis. Et addit notabile dictum Bar. in dicta extrauaganti q̄ vbi reſcriptū ema-

nat contra ius ⁊ in fauorem reipublice. valet. licet non faciat mentionem de iure. ¶ Et tunc videt dispensatum contra ius. Secus si emanat in fauorem priuate persone. Ratio diuersitatis est. quia iura habent clausulam derogatoriam in rescriptis quando emanant in fauorem priuati. vt in. l. rescripta. ff. de pci. impera. of. Item plumit tunc rescriptū surrepticiū vel emanasse ex nimia occupatione principis. Secus si in fauorē publicū. ¶ Et pdicta bene notabis. qz nō habes in aliquo loco ita bene discussa. hec Panor.

¶ Quid si princeps mādat reuocari quicqd factū est vel immutatū in tali causa. An legitime factū reuocari debet. Rñdet q tale rescriptū dz intelligi in facto min⁹ legitime nō de eo qō erat factū legitime. p hoc tex. notabilis in. ca. audita. de resti. spo. Mā etsi nō liceat de ptāte cōcedentis rescptū disputare. qz esset crimen sacrilegij. §. q autē. xviij. q. iij. tñ de scia ⁊ voluntate ipsi⁹ scribentis licitū ē disputare ⁊ in hoc pōt haberi interptatio. qz impērator qñqz errat. l. ij. ff. de sup. le. vide ad hoc glosā singularē. in. c pterea. xxiij. di. ¶ Et ad. c. j. de consti. li. vj. rñdet q illud est verū p interptationē. qz oīa intra princeps pōt interptari. ¶ Et sic rescripta recipiunt aliqñ interptationē iustificatiuā. vt in casu pdicto. aliter videret ipm sensisse iniquū.

¶ Nū autē rescriptū valeat. ⁊ que opponi possint cōtra illud. Dic. dicit q ad hoc q rescriptū teneat nihil dz supprimi ex his q monere pōt animū principis ad dandū rescriptū vel denegādū. ¶ Et primo quidē series facti ē exprimēda. ex de coha. de. sup eo. Itē. pcessus cause. ex de re iudi. Inter monasterium. ¶ Et si p suggestionē falsi vel suppressionē veri rescriptū fuit impetratū; tollit ex eo. sup literis. vbi pe. de sap. notat sex regulas. Prima ē. q ille q p fraudē ⁊ malicia literas impetrauit. ⁊ exp̄ssit falsitatē. nullū comodū ex ipsis lris psequit. vt in. d. c. sup lris. Secda est q q p fraudē ⁊ malicia suppримit veritatē. careat penit⁹ impetratis. ex eo. ad aures. ⁊ de pben. nō pōt. li. vj. Tercia ē. q ille q per fallitatē q si essz suppressa. papa in forma cōmuni nihilomin⁹ lras cōcessisset pōt petere. vt iudex delegatus fm ordinē iur⁹ ⁊ in causa ,pcedat. licet non fm formaz in lris concessam. extra eo. ex insinuatione. ¶ Quarta q qui supprimit veritatē vel occultat. Iudex potest ,pcedere fm formā iur⁹ non fm formam literarū. luij. distinc. ex antiqs. quia si ex q si aliqs lras impetrauit p exp̄ssionē falsitatis q tacita; papa nunqz lras cōcessisset. q eas iudex nullatenus ,pcedat. ex eo. si ,ponēte. Sexta ē q q impetrat lras ⁊ suppримit veritatē. qua exp̄ssa nō dedisset lras. delegat⁹ nō ,pcedat p easdē. quia eadez ratio q mouet delegantē: dz mouere ⁊ delegatum ¶ Et sicut delegans suas lras denegaret. Ita delegatus sue cognitōis effectū nō interponat. ex eo. sup literis. ⁊ c. scisciatus.

¶ Sed quō poteris scire qñ tacita veritate. q suppressa lre nullaten⁹ haberēt. Rñ fm Ho. xxviij. casus ex his versibꝫ cōprehendē. Si lex priuata. si dispensatio pactū. Vel si rescriptū: sententia: siue statutū. Quare nobilitas: ac appellatio causa. Ac hominis meta: vel cōfirmatio pape. Processus. tituli⁹. series. pfessio certa. Paupertas. facti possessio⁹ lisq pendens: grauamē. Gratia. venditio. pater. ac exceptio ciuis. Clausula. firma fides. ꝫ his iunges anathema. Finis tolletur: nisi mentio facta p̄betur. Si lex priuata. i. priuilegiū qō habet ille cōtra quē impetrat rescriptū tollit rescriptū nisi fiat mentionē de priuilegio primo. extra de pscrip. veniens. Si dispensatio sit facta sup hoc. extra de filijs pbyt. ex tua. Pactum. si pcessit rescriptū vel priuilegiū. extra de deci. ex multiplici. vel pactū sit secutū. de pac. quia ex eo. li. vj. Vel si rescriptum. aliud fuit primo impetratuz ⁊ ostensum. extra eo. c. ij. et. iij. Sententia fuit lata sup hoc. sup quo impetrauit rescriptū. ar. extra de fide instru. inter dilectos. Siue statutū. sit sup hoc factū. extra de consti. cuz accessissent. Quare nobilitas. extra eo. sedes. Ac appellatio. sit sup hoc facta ex pte sua. ex eo. ex pte: vel ex pte aduersarij. ex de confir. vti. c. bone. Causa. s. excōmunicationis. ¶ Et si plures sunt. omnes debent exprimi. extra de offi. or. ex parte. Aut hominis meta. i. terminus appellationis. psequē de appositus a parte. qui pueniri nō potest. extra de ap. sepe. Vel cōfirmatio pape. extra de cōstitu. ex parte. Processus cause. qui exprimi debet. extra de re iudi. inter monasterium. Titulus. scz beneficij quē tacuit. quātumcunqz minimū esset. extra eo. postulasti. Series. s. seriem facti ⁊ totum ,pcessum debet rescriptum continere extra eo. dilectus filij⁹. Professio certa. i. vtrum sit clericus vel laicus. extra eo. cuz ordinem. Paupertas. s. an sit diues vel in dignitate positus. extra eo. ad aures. Facti possessio. i. cum alius de facto. nō de iure possidet. extra de pces. pre. literas. Lisq pendens. extra ne lit. pen. dilectus. Grauamen. quia ex quo auctoritate d. pape aliquis receptus est in aliqua ecclesia. obstat exceptio secūdo impetranti: nisi de receptione primi fecerit mentionē fm Ber. ⁊ Hostiē. extra eo. mandatum. Gratia. i. si iam receptus est in aliqua ecclesia dicto capitulo mandatuz. Venditio. scz rescripti sibi concessi a sede apostolica: pro pensione quā rexit. extra eo. ad audientiā. Pater. id ē qui ministrauit in ecclesia quā filius impetrauit. extra de fi. presby. c. ij. Ac exceptio. s. proposita in iudicio. extra de ,pcu. in nostra. Ciuis. quia de ciuitate ⁊ dyocesi fienda est mentio. extra eo. significante. ⁊ capitulo rudulfus. Clausula. extra eo. cuz dilecta. vbi non valet rescriptum. ij. quia nō facit mentionem q articulus fuisset in primo rescripto insertus. Firma fides. s. sacramentū de quo nō facit mentionem. extra eo. constitutus. Item fides interposita. ar. extra de consti. ex literis. Sed his iunges anathema. quia si tacet excōicatōnē suam nō valet. extra de ,pcu. c. fi. nisi sup defensione vel appellatione p excōicatione impetretur. extra eo. ipso iure. li. vj. Finis tolletur: nisi mentio facta p̄betur. id est rescriptum post predicta impetratum

non valebit: nisi de predictis faciat mentionem. Adde ꝑdictis vnū semp menti tenendū. ⁊ nō est alibi ita expressum qđ notat Panor. in.c. constitutus. extra eo. vbi ꝑ tex. illum cōcludit ꝙ surreptio viciat gratiam ipso facto etiā si cōsistat in tacendo factum alienū. qđ impetrans ꝓbabiliter ignorat. Nā impetrans de quo ibi poterat ꝓbabilit ignorare statutū numeruz ecclesie maxime si statutum emanauit: dū ipse fuisset absens. Et ratio huius dicti potest esse. qz in cōsideranda validitate gratie: nō aduertimus ad culpā impetrantis. sed potius ad intentionē concedētis. vt in.c. postulasti. extra eo. Si autē papa sciuisset statutū ꝑcessisse etiam ꝑ momentū. nō dedisset saltē ita facili literas per quas infringeret statutuz ecclesie. hec Panor. ibi. Potest ergo fieri cōclusio ꝙ omne tacitū: quo expresso papa nō concessisset vel non ita de facili: viciat gratiā vel priuilegiū. licet secus sit in literis ad lites fm eundē Panor. in.c. quia circa. de cōsang. quia ex surreptione nō sunt ipso iure nulle. ꝛ ꝑ exceptionē ānullande. vt in.c. cetez. ⁊ in.c. plerūq. ⁊ in.c. si autē. extra eo. Adde ꝑdictis qđ notat ge. in c. si motu ꝓprio. de ꝓben. li. vj. ꝙ licet motus ꝓpr⁹ excludat oēm surreptionē. non tamen tollit vicia. nec ad beneficia persona illegitima habilitat. vnde nō tollit defectū natalū vel etatis viciū ⁊ similia. que licet ꝑ viā surreptionis nō possint opponi tamē per viam iuris cōmunis bene possunt: cum ꝓprius motus nō faciat dispensationē talium. Et dicit aliud notabile ꝙ certa scientia principis. per testes ꝓbari potest etiā si non exprimat in literis. Secus dicit de motu ꝓprio. vt ꝓbari nō possit per testes. licet aduersarius velit probare ꝙ ad instantiam alterius hoc fecerit papa. nō audietur. quia illud esset arguere papā de mendacio.

Quid autē si papa motu proprio dispensat vel aliam gratiā concedit nunqđ falsitas ꝑ impetrantem expressa. habeat viciare gratiā. Rñ. panor. in d.c. quia circa. refert aliquos dubitasse. Sed ipse simplicit tenet ꝙ si est tale quid. quo tacito vel nō existente: papa gratiā nō concessisset: tunc viciat: quia licet motus ꝓprius excludat surreptionem vt dictū est. non tamē confirmat gratiā cōtra intentionem cōcedentis. vt notabiliter sentit Io. an. in d.c. si motu proprio. ⁊ vide glo. notabilem ad hoc. in cle. si romanus. de ꝓben. que dicit ꝙ motus proprius nihil operatur vltra casus in iure expressos.

Restitutio.j. cōmuniter.

Vtrū sit de necessitate salutis. Rñ. fm Sco. in. iiij. dist. xv. ꝙ sic. quia sicut auferre alienū est peccatū mortale. quia contra ꝑceptum diuinū negatiuū. s. Non furtum facias. Ita ⁊ tenere alienū. Et ita sicut est necessariuz seruare ꝑcepta negatiua. ita necessariū est nō tenere alienū domino inuito. Et per cōsequens vel actu statim restituere vel saltē velle reddere: cum fuerit opportunitas. sic tñ ꝙ dilationē petat ab eo q̄ potest vsum rei concedere fm Tho.

Et pro ꝑdictoꝝ declaratione distinguendum est ꝙ aut debitor est in articulo extreme necessitatis. aut nō. Primo casu. non tenet ad restitutionē quia in extrema necessitate omnia sunt cōmunia. l. j. §. cum in eadē. ff. ad legem ro. de iac. Ideo dicit Sco. vbi supra ꝙ si detinens rem alienā est in extrema necessitate. ⁊ ille cuius res est nō. habet aliqua citra extremā necessitatem: ꝙ ista res est detinentis iure poli: quo in etreme necessitat⁹ articulo. ad ꝓuidendū necessitati nature via omnibus extrema necessitate detentis est cōcessa. vt in.c. cum de ỹ. si. li. vj. Si autē ambo sunt in extrema necessitate. Si prius deuenit dñs ad eam: debet reddi domino duplici iure: tū quia prius suū. tum quia ex ista necessitate factū est suū. Si vo prius deuenit detinens: factū est suum. Et tūc domino post deuenienti ad istā necessitatem nō debet reddi. qz cessauit dominiū eius in re ista ⁊ factū est alterius iure poli. Si autē ambo simul deuenīāt: dicimus ꝙ debz reddi domino. quia nunq̄ excidit a dominio. ꝑ hoc facit quia duobz concurrentibz. ꝓualet qđ potius est. vt. ff. de sta. ho. l. querit. Subiungit Sco. ꝙ si detentor deueniat ad pinguiorem fortunam teneꝫ restituere: quādo occupauit cessante extrema necessitate. sed si nunq̄ ante extremā necessitatem occupasset: tunc iuste simplicit occupauit sez rem suā. nec ad aliquā tenetur restitutionē: hec ille. Idem habes supra Furtū. licet quidaz dicant contra. Sed dictuz Sco. videtur equius: ꝑsertim quando talis res est consumpta. Secundo casu. quādo debitor nō est in articulo extreme necessitatis. Et tunc: aut restitutio est certa aut incerta. Si incerta. vt quia non inuenit creditor vel eius heres: restitutio est fienda pauperibz vt in.c. cum tu. de vsuris. Et tunc debitor impotens poterit libere se ponere in manu episcopi vel penitētiarij fm multos: qui poterunt si eis fm deū videbit expedire relaxare debitum in totum vel in partem. vel ꝓbere dilationem vt paulatim eroget pauperibz. Si autez restitutio est certa. vt quia scitur vel scire potest persona cui debet fieri. tunc si debitor est in tanta necessitate ⁊ creditor in tanta facultate ꝙ teneretur debitor ꝑ elemosynā subuenire: debitor non tenet ad restitutionē. Nam hoc casu ipse creditor teneret retroreddere. Itē generalit debitor non tenetur ad restitutionez: eo casu quo creditor deberet sibi nolle fieri restitutionez. vt dicat Sco. vbi supra vbi subiungēs exempla dicit. debet enī velle quilibet sibi restitutionē non fieri quādo esz in ꝓiudicium cōmunitatis vel recipientis restitutionem. quia debet velle bonum suū ⁊ bonū commune. Debet etiā velle non fieri restitutionē quando esset in diffamationez restituentis. quia debet velle magis famā proximi: ꝙ illud modicū suum statim. Consimiliter debet magis velle ꝙ vitetur magnū incomodū proximi restituentis ꝙ modicū incomodū suū vel nullū in illa modica dilatione restituentis. Ex bis sequit. ꝙ qñ esz restitutio dānosa reipublice vel ei cui fit vel diffamatiua restituentis vel nimis notabilit dānosa. nō tenet ad

statim restituendū: sed sufficit q̄ statim ex affectu restituat: ⁊ q̄ actu restituat cessantibus incōuenientijs hinc inde. ¶Et ex predictis etiaz subinfert q̄ quādo ablatio fuit occulta: tunc nō tenetur ablator se prodere. nec p̄ cōsequēs per seip̄m restituere sed per aliam p̄sonam secretam ⁊ fidelem. ¶Et expedit q̄ per confessorē quia sibi est crimen detectum per p̄fessionem. vide diffuse de ista materia infra. Restitutio vltimo.

¶Quid si p̄cipit̄ a cōfessore q̄ statim restituat. An nō parens peccet mortaliter: Fran. de May. in .iiij. dicit q̄ sic. quia p̄ceptū de non retinendo alienum obligat semper ⁊ ad semper: quia est p̄ceptum negatiuū. ¶Hoc dictum potest intelligi q̄ peccet mortaliter nō ratione iniūctōnis facte a cōfessore: sed respectu p̄cepti diuini ratione cuius tenetur restituere: etiam cessante mandato p̄fessoris. ¶Non autē est intelligendū q̄ ratione iniūctionis a cōfessore facte ille incurrat nouum peccatū mortale vt dicit ¶Pe. de pal'. in .iiij. ⁊ archi. flo. ¶Ām fm eos tripliciter potest cōfessor aliquid iniūgere penitenti. vno modo p̄ modū cōsilij ⁊ exhortationis. vt q̄ quotidie oret et elemosynas faciat: et ad hoc nō tenetur. ¶Secūdo modo per modū declarationis cōmunis obligatiōis. vt q̄ omni anno cōfiteat: cōmunicet in pascha et restituat alienuz. Et sic non incurrit nouū peccatū inobedientie. ¶Tertio per modū satisfactionis specialis p̄o cōmissis Et ad istam tenetur ex p̄cepto. ¶Et hoc verū p̄o peccatis mortalibus. non autē venialibus: nisi forte ex contemptu.

¶Quis autē teneat ad restitutionē. ¶Rūdeo fm Sco. vbi s. q̄ dāmificans tam principalis q̄z fautor: tam bonorū anime q̄z corporis q̄ fortune ⁊ infamie. vnde p̄mo dicet de damnificātibus in bonis anime. secūdo in bonis corpis. tercio in bonis fortune. ¶De damnificantibꝫ autē in bonis fame. vide s. Detractio.

Restitutio.ij. ¶De damnificantibus in bonis anime.

Quid si quis retraxit aliquē a religionis ingressu. ¶Rū. fm Sco. in .iiij. di. xv. q̄ si q̄s retraxerit aliquem iam obligatum ad religionē ex p̄fessione: tenetur ad restitutionē. scz agere debet q̄ ille redeat. Si non p̄t tenetur ipse intrare: si est persona idonea religioni: vt sic satisfaciat bene viuendo religioni. ⁊ orare p̄o conuersione auersi: vt Ray. fecit. Si vo aliquem dispositum ad intrandum retraxit ne intraret. si hoc fecit animo consulendi p̄prie vtilitati. puta quia filius ⁊ sustentabat eum. vel quia intrans dabat omnia sua religioni que alꝫ sperabat ipse habere vel huiusmodi. Et tūc nō tenetur religioni: si hoc facit sine fraude vel suggestione alicuius falsitatis. Si vo hoc facit animo nocendi religioni: tunc tenetur etiam religioni nō ad equiualens: sed ad aliqualem inducti onem alterius equiualentis. scz ad ingressum religionis alterius. quia interest inter habere ⁊ prope esse. Concor. Rich. in .iiij. dist. xv. dicens q̄ retrahens personam vtilem religioni ab ingressu religionis intentiōe damnificādi religionez tenet illi religioni ad interesse ad arbitrium bonorum virorum. Si autem hoc faciat non p̄opter hoc sed vt consulat p̄prie vtilitati non tenetur religioni ad aliquam restitutionez: sed p̄sone cuius profectum spiritualiter impediuit tenetur in spiritualibꝫ facere restitutionē quā p̄ōt.

¶Utrum inducens aliquem ad peccandum cōsulendo. suadendo. ⁊c. teneatur restitutioni. ¶Rū. fm Sco. vbi supra q̄ sic modo sibi possibili. scz inducendo eum ad penitentiā efficaciter ⁊ actus virtuosos. ¶Et si sola inductio non sufficit quia facili? est peruertere q̄z cōuertere: tenetur et p̄ se orando ⁊ per orationes aliorum impetrare sibi conuersionem: dūmodo illis peccatum non pandat. ¶Et licz talis non possit digne satisfacere tamē iuxta iudiciū p̄fessoris ei est aliqua satisfactio iniūgēda.

¶Utrum seducens vel defloians virginem: teneatur ad restitutionez eam ducendo. vide supra Adulterium.

¶Utrum damnificans alium in bonis anime vel corporis ex fraudulento consilio: teneatur ad restitutionem. ¶Rū. fm Rich. vbi s. q̄ sic. ¶Et dicit q̄ appellatiōe fraudulēti consilij continet malum consiliū datum ex ignorantia cuius bonū cōsilium dare crederet: si debitā diligentiā non adhibuit ad sciendū: q̄ negligētia crassa ꝑpe dolū ē. de hoc vide s. Aduocat⁹ ⁊ Iudex. j.

¶An autē sacerdos absoluens aliquem a peccato a quo nō p̄ōt absolui. teneatur ad restitutionez ¶Rū. vv. dicit q̄ non tenetur tamē ei notificare q̄ non potuit eum absoluere. ¶Peccat tamē mortaliter fm Rich. de quo vide s. Confessor. j. Intelligē tamē predicta si talis confessor ex ignorantia absolueret. Secus si scienter et penitens patus fuisset restituere: si quid restituendū erat. ¶Ām ex quo dat causam efficacem ad non restituendū videtur teneri. Idem si absoluisset ex ignorantia crassa vl' supina vel affectata.

Restitutio.iij. ¶De damnificatibus in bonis corporis: et ad quid teneant. ¶Dic fm Sco. in .iiij. dist. xv. q̄ aut intulit vltimū damnū. scz mortē aut citra mortez. ¶Et istud est duplex. scz remediabile ⁊ irremediabile. ¶Exemplū mutilatio est irremediabile: q̄z impedit ex toto actum humanū: qui; cōpetit homi fm illud membrū. puta abscidit manū dexteraz. ¶Remediabile vo siue curabile est: vt vulneratio vel alia lesio curabilis. Si in mutilatōe hoc dupliciter vel q̄z enormis q̄z ex toto impedit aliquē actū hūanū qui cōpeteret homini fm istam partē amputatam: vt in amputatiōe manus dextere: vt dictū ē vel non enormis. i. nō impediēs actum humanū vt est amputatio digiti vel p̄tis eius. ¶Pro p̄mo damno. s. vite ablatiōe regulariē in multis cōitatibus secuta est lex talionis: vt homicida moriatur. ¶Et rōnabiliter q̄z hoc nō solum cōpetit fm legem moysi. ꝫ etiā rōne naturali approbatū in .l. euāgelica. ¶Math. xxvj. Oēs q̄ gladiū accep. ⁊c. Si aūt hec pena nō sit sibi statuta vl' forte anfugit. vel est

occultū: vel habuit gratiā a p̄ncipe: teneť ad restitutionē faciendā specialē equalentē vite quam abstulit. Sicut p̄ōt cē equalētia ī talibꝫ. Nec hoc solū sufficit sed si interfect⁹ sustētabat aliquē.s. patrē ꝛ matrē vel ꝓpinquos: teneť interfector omibꝫ illis ad tantā restitutionē quātum illis abstulit ꝑ interfectiōe illius p̄sone. Et q̄ vix posset aliq̄s cōpensare digne ꝑ actiones id qō abstulit homicida expediret sil'r aīe talis q̄ solueret ꝑ passiōes volūtarias ꝛ huiusmodi. In alijs vō damnificatōe.s. p mutilatiōe enormi vel non enormi. cōmunit non est instituta ī ecclesia restitutio nisi pecuniaria. Et illa debet correspondere nō solū damno qō incurrit quis ꝑ mutilationē ꝑ toto tpe futuro quo vsurus esset q̄s mēbro isto abscisso. sed etiaz expensas expositas in curatione. extra de iniuř. c.j. et sumit Exo.xxj. Itē debet correspōdere restitutio cōsolationi ipi⁹ afflicti q̄ ꝑpetua est sibi desolatio de tali mutilatiōe. Plus aūt ē ponderāda mutilatio pauperis q̄ diuitis: q̄ magis indigebat ꝑte abscisa ad victū necessariū acquirendū. Et ideo plus fuisset vsus ꝑte illa ad necessaria ꝓcurāda. licz ex alia ꝑte sit aliq̄ ꝓditio ꝓponderās.s. dignitas p̄sone. Sed hoc pax ē respectu p̄me ꝓditiōis.

Quid aūt si statim obijt ꝛ nulle facte sunt expē se: Rñ. Spe. in ti. de iniuř. dic̄ q̄ tūc extimabunť ope: quibꝫ heres cariturus est. Mā forte erat pelliparius vel mercator: sed si ꝑcussus mortuus: vel mutilatus nō fuerit: in lecto tamē iacuerit. operas eius amissas ꝛ expensas ī medicos factas ꝛ medicinas restituet q̄ ꝑcussit. d.c.j.

Sed vsq̄ ad quod tempus extimabunť opere quibꝫ cariturus est: Rñ. idem q̄ vsq̄ ad tempus quo verisimile ē illū occisum viuere potuisse: iuxta extimatōez legis. ff. ad.l.fal.l. hereditatū cōputatione.

Quid autem si nullam habebat artem: Rñ. Spe. vbi s. q̄ extimabiť interesse. Idem dic de eo qui alium lesit in bonis naturalibus. vt quia eum deduxit ad amentiā. vel infatuationez vel huiusmodi. Nam tenetur primo veniam petere: per se vel per alium: si est occultum. Postea tenetur satisfacere plus vel minus ſm culpam offendentis ꝛ damna q̄ leso vel alijs. puenīūt ad arbitriū boni viri. iuxta notata in. c. de causis. de offi. del'. vbi habeť q̄ vbi pena nō ē taxata a iure ꝑ aliquo crimē standū ē arbitrio boni viri. qō facit ad multa.

Sed quid si aliq̄s occidit aliquē necessitate ineuitabili: Rñ. ſm doc. in cle. si furiosus de hōi. q̄ si necessitate ineuitabili q̄s mutilat vl' occidit: nullam penā mereť nec irregularitatē incurrit. ō hoc vide s. Homicidiū ꝑ totū. vbi multa que faciunt ad hoc. Si autē nō fuit necessitas ineuitabilis: q̄ alis fugere poterat sine ꝑiculo vite sue: ꝛ tū occidit illū qui aggressus ē eū. tūc nō teneť ad tantū sicut dictū est ꝑ⁹ de malicioſe occidēte vel mutilante. sed ad arbitriū boni viri ſm quātitatē culpe ꝛ modu ꝛ an ipe dederit cām isti insultui. puta q̄ iuerat de nocte ad querendū quādā iuuenē ꝛ iuuenem a parētibꝫ puelle aggressus ē. Nam hoc casu ad plus tenetur ad arbitrium boni viri q̄ si non fuisset in culpa. Idem dic in primo membro hu⁹ questiōis. Nam licz coangustat⁹ ꝛ aggressus necessitate ineuitabili aggressorē suum occidat tamē si ob culpā suam venit ad hoc: vt quia tbat de nocte tenetur ad rēarciendū damnū datum heredibus ꝓpter mortē occisi ad arbitriū boni viri.

Quid cum in crimine lese maiestatis ex sola scientia quis teneatur nisi reuelauerit: vt in.l. quisquis. C. ad.l.iul'.maie. Pone q̄ quis sciat tamen non potest ꝓbare. An eum puniens sit homicida Nec questio his diebus accidit in facto. Rñ. ſm Joh. de pla. in insti. de pu. iudi. q̄ sic. Nam illud quod dicit q̄ ex sola scientia quis teneat. intelligitur quādo scientia ē probabilis. per.l. qui accusare C. de edendo. Ad quid enī tenetur quis reuelare quod nō potest ꝓbare. Certe nemo tenetur subijcere se tormentis que hoc casu delatori infligūtur. l.iij. C. ad.l.iul'.maie. nec subijcere se squalori carceris. C. de accu.l.fi. Nulla est enī culpa in discrimine vite se nō ponere. Qui ergo solum audiuit ꝛ non reuelauit: q̄ probare nō poterat immunis est a delicto per tex. in.l. nostris. C. de calum. Et idem dicit consuluisse Bal. in quodam suo ꝓsilio quod incipit. Q̄ q̄ allegata sint multa ꝛc. Qui etiam dicit q̄ officiales euntes per officia ꝛ occidentes homines ꝓpter solum non reuelare secretum non probabile: omnes sunt homicide. Et per ꝓsequēs tenentur ad restitutionē. de qua supra in ꝓmo casu. Item homicide sunt officiales et teneť ad restitutionem omniū damnoꝝ qui sine indicijs ponunt ad torturam homines qui metu tormentorum confitenť delicta per eos perpetrata et qua confessione post modū suspendunt. De hoc vide s. diffuse. Cōfessio iudicialis.

Quid autem de confiscatione bonoꝝ cōmittentium crimen lese maiestatis tam diuine q̄ humane. quia ipo facto bona eorum sunt confiscata. An talia cōmittentes possint bona sua retinere: p̄sertim si talia delicta sunt occulta: Dic q̄ cum bona conscientia possunt illa retinere donec sententia secuta fuerit super facto p̄ iudices competentes: vel donec fuerit secuta sententia: saltem declaratiua. De hoc vide diffuse s. Absolutio primo. in excōicatione de insecutoribꝫ cardinaliū.

Quid de seditionibus ꝛ conspiratōnibus que fiunt quotidie in ciuitatibus vbi sunt partialitates per quas vna pars conspirat aduersus aliam deponendā: ꝛ statum assumendum. An cadat in crimen lese maiestatis vt sic bona publicentur et alie pene. dicta.l. quisquis vendicent sibi locum: Sali. in.l. fallaciter. C. de aboli. dicit q̄ si hoc fiat vt eruatur ciuitas de subiectione imperij aut pape: tunc est crimen lese maiestatis. Si autem fiat ꝓpter deponendū regentes. tunc est crimen seditionis. Et licz sit capitale naturaliter vel ciuile ſm conditionem p̄sonarum. vt notatur in.l.j. C. de sedi. tamen non infligit omnes penas ꝓ crimine lese maiestatis impositas nisi fieret in vrbe romana. vt voluit glo. in.l.j. ff. ad.l.iul'.maie. in ver. vbe. Et per hanc distinctionē concorda. glo. q̄ in vbe. videntur contrarie. Quādo autem ciuitas dicat

delinquere vel homines ciuitatis. vide notabiliter supra Absolutio.j. in excōmunicatōne de insecutoribz episcoporz.

¶ Quid autē si quis cōmittit proditionē contra vnum ex istis tyrannis italie: qui hodie regnant. Nūquid habet locum pena lese maiestatis? Respondeō. q aut non recognoscit superiorem. Et tūc habet locum z de eo vt de principe est iudicandū. Aut recognoscit: vt quia ē vicarius imperij. z tūc licz crimen lese maiestatis habeat locum. vt dicta l.j. in ver. cuiusue opera. nō tamē pena incapacitatis extenditur ad filios fm Bal. in dicta.l. quisq; Nota tamen q crimen lese maiestatis cōmittit a subdito tūi. iuxta notata in clemen. pastoralis. de re iudi.

¶ Sed queritē cum quis possidet iniuste aliquā ciuitatem vel castrū: quia vsurpauit a vero z legitimo domino: si subditus talis iniuste possessoris vel alius occulte operet vt amittat talem ciuitatē vel castrum vt verus dominus illam vel illud habeat. an peccet vel incurrat crimen lese maiestatis Rūdet Archi. flo. in sum. q aut hoc facit ex cupiditate vel odio aut zelo iusticie. Si primo casu: qa inde consequit premiū temporale vt fieri cōsuevit in huiusmodi. nulli dubium quin peccet mortaliter: quia procedit ex radice infecta: z ideo non pōt sequi nisi fructus mortiferus damnatōnis. Non tamē tenebitur ei qui iniuste possidebat. Si autez ex zelo iusto mouetur totaliter: vel etiam principaliter: secūdario tamen sperat inde consequi aliquā remuneratiōnē temporalē nō videtur peccare: qa quilibet debet primum iuuare ex charitate sicut in psona ita z in rebus. Et hoc quādo verus z legitimus dominꝰ nō potest alio modo recuperare ciuitatem suam vel castrū p alium superiorem. et ex tali proditione verisimiliter creditur nō sequi scandalum vel mortē alicuius. Sed si hoc fieri nō potest sine mortibus hominū z perturbationibus z scandalis aliorum. nullo modo hoc attemptāduz est. Vnde Ambro. si nō potest alter sibi succurri: nisi alter ledat. melius est neutrum iuuare q grauare nunq̄ ista fieri possunt sine morte hominū z huiusmodi. ideo nemini psulendū. nec prdicādū.

¶ Quid de dominis terrarū qui excecant vt mutilant homines propter lepores. ceruos z huiusmodi que capiunt contra eorum volūtatem? Respōdet Astē. li. v. ti. xxix. q mortaliter peccant si faciunt libidine vindicte aut amore huiusmodi animalium aut libidine venandi huiusmodi animalia que nullius hominis sunt. aut si propter vnicum actum hoc faciant: cum nō debeāt ita seuere procedere nisi contra cōsuetos ad talia. Credo etiā q si sit psuetudo loci illius q pro vno actu tanta pena infligat: consuetudo est iniqua: nec obseruanda. z obseruātes eā mortaliter peccāt.

Restitutio.iiij. De restitutione dominoꝝ z officialiū.

Vtrum is qui ex assumpto officio tenetur alios defendere. teneat ad satisfaciendum damna euentia eo q notabili incuria vel negligentia eos nō defendat? Rūdet q sic: vt sunt domini terrarū: quibz distribuūtur redditus sui dominij vt subditos suos defendant. Similiter capitanei z stipendiarij salariati qui in iusto bello sibi nō defendūt: z qui etiam ex officio suo tenētur pupillos z viduas tueri. Medici etiam nō solum corporum sed animaꝝ: vt confessores ignari. z vltro se offerentes ad tale officium. Notarij etiā ob quorum negligentiā cause multotiens amittunt z iura. Judices quoq; z assessores pferentes iniustas sentētias ex ignorantia: vel incuria studendi. Aduocati etiā z procuratores q ex defectu suo causas amittunt. Naute quoq; architectores z oēs his similes quos notabilis ignorantia siue scientie siue artis sue nō excusat. arg. ad hoc extra de iniurijs. c. si culpa. Intellige predicta de medicis. iudicibus. assessoribz. procuratoribz z alijs qui locant se p medico. iudice. aduocato z huiusmodi. Secus si se ad huiusmodi nō locant. Et qui eos vocaret ad predicta officia: licz constaret ei de eorum imperitia: z ipi promitterent se facturos quod possent: vel ex quadam pietate consulūt requisiti iuxta qō melius sciunt: tunc non tenētur nisi de dolo z lata culpa: z ei qui tales elegit imputet. vide s. Aduocatus. et. c. Medicus. Ad predicta facit ter. singularis cum glo. in. c. administratores. xxiij. q. v. vbi habet q officiales et alij administratores qui negligunt facere iusticiam z defendere oppressos. ecclesiasticos. viduas z pupillos sunt ipo iure excōmunicati post trinā monitionē. nec possunt absolui. nisi pus de damno satisfaciāt. Predictis cōcordat san. Bernardinus.

¶ Vtrum ille cui prin ceps ciuitatis vel cōmune pmisit vt imponat collectā ciuibus. tamē q; quosdam ibi habet amicos eos generaliter nō grauat vnde z oportet alios plus grauare. An teneatur satisfacere. Rūdetur q sic: nam tenetur ad omne dannū ex hoc eis illatum quos si inuenire nō poterit tantūdem pauperibus erogabit. quibz etiaz tenetur erogare munera sique a dictis amicis suis accepit. Idem Monal. in tractatu restitutionuz. Addens q si collecta est antiq̄ z debita: z eam imponens se alleuiat: intantū tenet dño vel cōmunitati. Si vo amicū alleuiauit. tūc tenet etiā domino vel cōmuni: nisi pus amicꝰ restituerit. Si aūt ē collecta de nouo iniuste imposita a domino. puta ad priam vtilitatē. tunc domino obedire non debet cōtra priam conscientiam in collecta iniusta z si aliquē grauat illi debet restituere. Et fm iura exactores tributorū z collectarū qui aliquid etiam tenent de eo qō exigunt tenētur ad duplum: vt ē tex. in. l. missi oppinatores. C. de exact. tri. li. x. Et tenētur furti si plus debito exigunt sub terrore et pēminentia dignitatis. etiam p alimētis suis z familie vel equorum. l. ij. C. de lucris aduo. Et fm do. An. de bu. in. c. ij. de imu. eccle. collecta regulariter illicita est: vt. l. hac edictali. §. illicitas. de pa. iura. fir. vide s. Priuilegiū.

¶ Quid de his qui sine vite sue piculo vel sui status: vel aliquo alio discrimine possūt ptradicēdo

prohibere iniuriam a primo suo: ⁊ non prohibent sed tacendo pmittunt? Rñdet sanct⁹ Bernardinus q̄ si tales ex officio suo contradicere ⁊ prohibere tenentur: ⁊ ex aliquo timore non excusabili vel pusillanimitate tacent tenẽtur de toto damno: qđ ab alijs illatum est. Exempli gratia: si in consilio cõmunitatis vbi de imponendis collectis clericis tractatur: consiliarius ibi existens: ex officio tenetur contradicere ⁊ non contradicit. Multomagis si propter aliquod lucrum bursale in talibus taceret: in totum satiffacere obligatur. Hoc intellige si non fuisset tale damnũ: si contradixisset. secus si omnino secutum fuisset. nam tunc in nullo tenet. Qui vo ex officio non tenetur ⁊ talia videt: si non contradicit cum sine suo piculo possit: peccat mortaliter. tamen restituere nõ tenetur. Et facit regulam generalem que facit ad multa infra dicenda ī furtis vel rapinis vel ad quecunq; alia: q̄ qui ex officio nõ tenetur obuiare damno inferendo primo cum tamen possit obuiare etiam sine periculo vite sue: ⁊ tamen maliciose non obuiat: licz peccet mortaliter: non tamen tenetur ad restitutionem fm docto. Secundo obligant similiter qui cõsentiunt. videlicz quãdo sine tali consensu: talis damnificatio secuta non esset fm Inno. ⁊ Posti. Intellige vbi cooperationis effectus in opere demõstratur. Idem dicendum fm Ray. quãdo damnum tuo nomine illatum: ratum habes. xj. q. iij. qui consentit. Et fm Sco. talis consensus interpretatiuus dicitur. Addit tamen Sco. q̄ habens ex officio obuiare damno proximi: et non obuiat ex aliqua causa rationabili. puta quia vergit in dãnum reipublice: vel in periculum proprie persone vel huiusmodi. nõ peccat mortaliter. nec tenet satiffacere in aliquo.

¶ Quid de officijs vel dignitatibus secularibus si appetantur ⁊ petantur ⁊ procurent per preces ⁊ obsequia. vt officia potestatis. senatorus. capitanei vexilliferi ⁊ huiusmodi. nũquid est peccatu⁹? Respondeo fm Archi. flo. si quis huiusmodi querat vel petat magis sollicitus de honore ⁊ lucro q̄ de iusticia conseruanda. vnde ⁊ paratus seruire amicis ī licitis ⁊ illicitis ⁊ lucrari per pbas ⁊ nepbas ⁊ deuiare a iure: ne displiceat illis: nec punire crimina vt debet: peccat mortaliter. Similiter si ignorat ea que spectant ad executionem debitam sui officij. nec curet iuuari per aliu⁹: vt per assessorem. vel si est paratus se intromittere de his ad que sua potestas non se extendit q̄uis ibi consueuerit fieri. puta si laic⁹ velit de clericis iudicare vl̄ de ecclesiasticis disponere quod ei prohibetur. Si autem intendit in omnibus seruare ⁊ administrare iusticiam in agendis saltem per practica⁹. competenter edoctus ⁊ in dubijs intendit cõsilia querere. Illa tamẽ querit propter honorem mũdi ne despicabilis habeat. non participando officia ciuitatis: vt ceteri vel vt inde lucrum consequat quo se ⁊ suam familiam valeat sustentare: et hoc per salariu⁹ deputatum ⁊ alia consueta: vt de penis pecuniarijs sed de litigijs nihil extorquẽdo a subditis vltra cõstitutum. scz apportione lignorum ⁊ victualium ⁊ huiusmodi humana temptatio est: non est condẽnandus. Et multominus cum ista querit ne priuat⁹ his conculcetur a ceteris ⁊ ponant ei onera grauia. Si quis autem hoc faceret ad obuiandum malis zelo iusticie deum nõ homines timẽs quis est hic et laudabimus eum? Cõmendandus esset.

¶ Quid de vendentibus officia publica ⁊ dignitates. Rñdeo q̄ tenentur ad restitutionem pecunie: non illis qui dederunt sed pauperibus: cum gratis ea cõmittere deberent. Et fm Monal. tenentur domini qui dicta officia vendiderunt ad interesse illis qui per huiusmodi preposituros taliter sunt expoliati. Et taliter ementes debent graviter puniri edicto legis iulie. đ ambitu. vel. l. vnice. ff. ad. l. iuliã. ambitus. ⁊ insti. de publi. iudicẽ. §. sunt preterea. s. in. ¶. aureis. ⁊ sunt infames. Sanctus autem Tho. in quadam epistola ad ducissã brabancie querentem ab eo. vtrum liceret ei vendere officia temporalia. Respondet q̄ sic. di. cum autem baluinis ⁊ officialibus vestris nihil cõmittatis nisi temporalis officij potestatem non video quare non liceat vobis vendere officia. dũ tamen talibus vendatis đ quibus possit presumi: q̄ sint vtiles ad huiusmodi officia exercenda. ⁊ non tanto precio vendatur officiũ. vt recuperare non possint sine grauamine subditorum. Sed tamen talis venditio omnino expediens nõ videtur: quia frequenter contingit q̄ illi qui essent magis idonei ad huiusmodi officia sunt pauperes vt officiũ emere non possint. quinetiam si tales diuites sint tamẽ quia boni sunt non ambiunt officia. nec inhiant ad lucra. Et sic qua vt plurimu⁹ illi officia emũt qui sunt peiores ⁊ subditos opprimẽtes magis expediens videtur: vt bonos et idoneos ad officia vestra eligatis ⁊c. hec Tho. Clarum tamẽ est q̄ dicta officia regiminis vendi strictissime p̄hibentur et taliter assumpti nihil debent pro huiusmodi officijs dare. maxime hodiernis temporibus. et experientia teste quasi infinita mala et extorsiones a subditis proueniant ex huiusmodi venditiõibus officiorũ.

¶ An autẽ liceat dominis recipere mutuũ a talibus officialibus: ita q̄ satiffaciant sibi de officio? Respondeo fm Tho. vbi supra q̄ si pacto mutuũ detur vt officium recipiant: absq; dubio pactum est vsurarium: quia pro mutuo accipiũt officij potestatem. vnde in hoc datur eis occasio peccandi. Et ipsi etiam tenentur resignare officio taliter acquisito. Si tamẽ officium gratis datur. ⁊ postmodum mutuum accipitur ab eis quod de officio recipere possent. hoc absq; omni peccato posset fieri. Alijs tamen videtur q̄ liceat mutuare cõmuni vel alicui domino pro aliquo officio habendo licet consequat magnum honorem vel lucru⁹. Et hoc quando ex tali officio talis non habet cõsequi nisi lucrum quod debito modo deberetur tali exercitio. Et hoc quando non posset habere illud nisi mediante mutuo. si tamẽ ille sit aptus ad tale officium exercendum. Et hoc sine vicio vsure. Ratio est. quia quod accipio lucri non respicit mutuum

sed exercitium principaliter: licz secundario sperem ex mutuo illo aliquod lucrum consequi sine periculo vsure. Si tamen ex statuto vel antiqua consuetudine volens habere tale officium teneretur aliquid soluere: z vt talem solutionē euitaret. mutuū daret vsurari? esset.

¶ Quid de dominis temporalibus qui vtuntur male suis officialibus: et negligunt eos corrigere: vel officio priuare cum male agant in talibus officijs: Dic q tenētur de omni damno inde secuto ꝑtextu talis officij. vel quādo est negligens in cercionando: an sui officiales bene vel male se gerant. De hoc vide s. Ponun?.

¶ Quid de officiali qui negligit punire criminosos: Respondet Jo. de pla. in. l. precipit. C. de cano. lar. tri. li. x. q debet puniri eadem pena qua criminosus. Nam iudex qui repertum facinus non iudicat. tegere vt conscius criminosa festinat. Nā est quidam tacitus cōsensus. l. placet. C. de execu. mu. li. x.

¶ An autem iudex qui iniuste sententiam tulit: teneatur insolidum. vide supra Aduocatus. z Judex primo. Adde tamē singulare dictum Jo. an. in. c. cum eterni. de re. iur. li. vj. in glo. in ver. condemnādus. q si iudex per cupiditatem. odiū. vel amorem iniuste iudicauit: z causa est ciuilis. tenet ad restitutionem damni: quod ex hoc euenit illi. z vltra hoc punitur in triplo. Si autez causa est criminalis: non tm̄ tenetur ad satisfaciendum damnum a se illatum: sed etiam eius bona confiscāda sunt. vt in auten. vt litigantes iurent. §. si q̄s aūt. Si vo iudex per ignorantiam seu imprudentiam iniuste iudicauit non tenetur insolidum: sed tm̄ arbitrio iudicis punitur ex quasi delicto. vt. l. fi. ff. de va. et extraor. co. hec glo. Sed si per metum cadentem in constantem virum iudicauit: iniuste tamen mortaliter peccauit: z non tenetur ad restitutionem: nisi a tempore accepti officij dubitasset de hoc metu. tunc enim fm Bal. in. l. fi. C. de pe. iudi. qui. ma. in. satisfacere tenetur parti lese. Idez sanctus Bernardinus qui etiam dicte glo. in hec videtur: que est valde notanda. quia facit p ro conscientie non teneatur quis nisi de dolo z lata culpa. Et hoc facit ad notata supra in hoc capitulo z i toto isto opere. Illud singulare notat idez sanctus Bernardinus de eo pro quo iniuste sententia lata est: q si ante sentētiam non habuit conscientiam malam: sed post incepit habere malam: a qua sententia aduersarius non appellauit: z cognoscens rem esse alienam fm Postiē. sententia tem quam remouere non posset: q tūc restituere obligat. Et hec nota.

¶ Quid de iudice qui omittit condemnationez expensarum. Respondet Jo. de pla. in. l. obseruare. C. de decu. li. x. q tenetur de suo refundere eas parti. l. properandum. §. sin autem. C. de iudicijs z ibi glo. z in dicta. l. obseruare. Quod intellige si fuerint petite. alīs in pari causa negligentie. scilicet partis non petentis z iudicis non condemnātis: melioz est causa conuenti. l. si seruum. §. sequitur. ff. de verborum obliga. potest tamen condemnare si vult: licz non sit petitum. Cum hoc emergit post litem contestatam. z sic ad eius officium spectet. l. ediles. §. Jtē sciēdū. de edi. edic.

¶ Vtrum custodes z vigiles qui non accusant quos in ciuitate reperiunt euntes post statutum campane sonum soluere teneantur illam penam quam predicti transgressoz soluissent si eos accusassent: Respondet sanctus Bernardinus. q q̄ dam mortaliter peccent z periuri sint: si tales accusare iurauerint: non tamen tenentur penam statuti soluere: quia illi nōdum condemnati fuerunt a quibus tamen si aliquod munus acceperunt: tenentur pauperibus erogare. Ceterum si predicti custodes vidissent tales aliquem damnificare: et non reuelant: tenētur huiusmodi damnificato resarcire: si ideo a cōmunitate salariati sunt: sicut q̄dam custodes vinearum z possessionum: qui similiter per hanc eorum custodiam mercedem aliquā recipiūt: tenent damnificatz de dāno dato. De istis campanarijs. vide s. Familia.

¶ Quid de officialibus z aduocatis qui secūtur doctrinam Spe. in ti. de aduo. §. ꝑsequēter. et. §. sequitur. z. §. vtriusq;. vbi describit cautelas quas debēt habere aduocati tam actoris q̄ rei. Respōdet. q tenentur parti de omni damno et interesse quod consecuta est dicta pars propter eius versucias z cauillationes. Hoc verum si causa est iniusta. Si aūt ē iusta vide s. Aduocat?.

¶ Quid si officialis ciuitatis vel domini qui solet dici camerarius vel thesaurarius recipiens pecunias in introitu ipsius ciuitatis de gabellis et collectis: z predictas pecunias assignans tempore debito alijs officialibus vel psonis determinatis a domino: vel cōmunitate. puta stipendiarijs z alijs seruientibus eis. Vtrum pecunia sibi tradita per modum depositi si in ea negocier: vel eaz cōmutet: cambiendo florenos ad monetam vel econuerso: vel mutuo tradens vsuram cōmittat. Et vtrum lucrum inde susceptum faciat suum: Rñ. Archi. flo. q si domin? vel cōmunitas inde nil ledatur: nec etiam pſone que recipere debent salaria sua: quia statuto tempore eis soluitur z integre. illud lucrum suum facit ratiōe sue industrie Et precipue cum subsset amissio eius periculo sui vnde z fideiussores tales solent dare: z cōmunitates hoc sciunt: ac etiam domini tolerant. Et quia res est consistens in numero et pondere. nō obsignata. Et sic nō est proprie depositum. Sec? autē esset si pecunie amissio subsstaret periculo cōmunitatis seu domini: quia tunc lucrum esset cōmunitatis seu domini: deducta tamen mercede laboris illius eam exercentis. Item si ex hoc exercitio seqtur damnum creditoribus domini vel cōmunitatis: quia eis nō soluitur statuto tempore: ex eo q camerarius pecuniam cōmunitatis in alijs tenet occupatam: tunc tenetur illis de damno et peccat graviter. Si autem in vsuris exercet talē pecuniā

peccant grauiter talia permittentes ad quos spectat cum participes sint peccati: ⁊ tenentur ad restitutionem. Et cōmunitas seu dominus si inde aliquid lucri haberet quo ad illam partez tenetur etiā ad restitutionē.

Sed q̄d ō camerarijs vel depositarijs cōmunitatis in diuersis officijs vt montis vel gabellarum ⁊ huiusmodi habentibus recipere pecunias a personis vel tradere variis hominibus pro cōmunitatez quolibet dante vel recipiente pecuniam ab eis exigunt aliquid. puta vnum denarium pro floꝝ. nūquid est licitum si hoc habet consuetudo loci et diu seruata? Archi. flo. distinguit. quia aut tales sunt salariati a cōmunitate ⁊ sufficienter aut diminute. In primo casu. non putat posse eos exigere aliquid vel recipere: quia ibi non videtur habere locum consuetudo cum videat introducta ex īmensa cupiditate: et sic potius dicenda est corruptela. Et sic credit talia sic extorta ex debito pauperibus eroganda. xiij. q. v. non sane. In secūdo casu videtur eas posse exigere ⁊ consuetudinem eos excusare que rationabilis est cum seruiat illis personis, et nemo cogitur de suo beneficium facere.

Queritur vltimo, vtrum intercessores apud potestatem ciuitatis: pro accusatis vel incarceratis: restituere teneātur q̄ sua intercessione adepti sunt cum predictis? Respondet sanct⁹ Ber. q̄ si predicti incarcerati vel accusati erant innocentes ipsi intercessores erant officiales salariati a domino ciuitatis vel cōmunitate: tenentur restituere eisdem. Sed si non erant officiales salariati satisfacere non tenentur. īmo etiam apud deum merentur. Si vō predicti accusati vel incarcerati erant culpabiles ⁊ merito condemnandi: tūc huiusmodi intercessores pecuniam ab eis receptam pauperibus erogare tenentur. Etenim ipi iniuste accusati dederunt. ⁊ intercessores turpiter acceperunt. vnde regulare est quando ex parte vtriusq̄. scilicz dantis ⁊ recipientis turpitudo: et culpa versatur. illud est pauperib erogādū.

Restitutio.v. De falsificantib monetam.

Pro huius materie declaratiōe quez̄tur quis possit facere vel cudere monetam? Respondet Panor. in. c. quāto. de iureiur. fm glo. in l. ij. C. de fal. mo. q̄ nulli licet cudere monetaz nisi principi. Inferiori autem a principe non licet sine eius concessione. Et hoc sequit ibi Bar. P. ⁊ Ci. Intellige nisi ciuitas vel princeps inferior hoc p̄scripsisset per tantuz tempus de cuius initio non extat memoria. vt in. c. super quibusdam. de verborum signi.

Secūdo quero qua pena punit falsarius monete? Respondet Panor. fm glo. in dicto. c. quāto. q̄ aut falsat quis monetā principis: intellige de nouo adulterando. scz fundendo. et comburi debet. l. ij. supra allegata. Aut falsat monetam ciuitatis seu alterius inferioris ab impatore: ⁊ capite punitur. Sic intellige glo. in l. j. C. eo. Aut non fabricat monetam de nouo: sed fabricataz radit. scz minuendo vel tingit. puta monetam eream vt appareat aurea. Et punit vltimo supplicio: vel datur ad bestias fm conditionē p̄sone. vt in. l. quicunq̄ ff. de fal. Et hūc intellectuz sequit Bar. in dicta. l. quicūq̄. Et glo. in. l. ij. p̄alle.

Tercio quero qua pena punit qui scienter expendit falsam monetam? Respondet Panor. q̄ liber videtur teneri pena legis cornelie de fal. que regulariter est deportatio. ⁊ omniū bonorum publicatio. Seruus vō vltimo supplicio afficitur: de quo dicendum vt in. l. j. in fi. de fal. Et q̄ talis expenditor teneatur hac pena. videtur tex. in. l. lege cornelia. ff. ad. l. cor. de falsa. Sed Bar. dicit hoc p̄cedere quando expendit numos plumbeos vel stanneos: quia de eis tm̄ facit mētionē illa lex. als dz puniri pena extraordinaria. Et sic dicit se multos defendisse a pena legis cornelie. de fal. Quod est notandum.

Quarto quero quia dictum est falsarium monete inferioris a p̄ncipe vel monete eree ipius p̄ncipis fm alium intellectū debere capite puniri. nūquid debeat intelligi de pena mortis? So. Soss. ⁊ Posti. referunt Jo. cre. defendisse quēdam q̄ falsauerat monetam ciuitatis Bononie. vt non puniretur pena mortis naturalis sed ciuilis: quia pena capitalis est triplex. vt in. l. ij. ff. de publi. iudic. Debet ergo intelligi de mitiori. Hodie tamē statuta terrarum cōmuniter prouident. Et cum illa opi. Jo. transeunt cōmuniter doc. Et de illa pena triplici capitali. vide s. Degradatio.

Quinto quero de. q. quotidiana. tempore alicuius contractus certi debiti: currebat certa moneta que cursu temporis est minorata seu deteriorata. Nūquid solutio debeat fieri fm estimationē antiquam vel vt currit. Panor. vbi s. concludendo dicta doct. dicit. q̄ duobus modis p̄ncipaliter moneta deteriorat vel minuitur. Primo respectu cursus: quia stante eadem bonitate intrinseca nō valet tantū sicut valere solebat. Secūdo respectu pecunie quia est diminuta ī pondere: vt quia fuit tonsa circūcirca. ⁊ per longū vsum est effecta grossa. vtputa quia erat de ere: sed in superficie erat argētea: quod ex longo vsu corruit. Primo casu distinguez. quia aut moneta est respectu cursus in totuz reprobata. vtputa quia princeps interdixit in totum illius cursum. ⁊ tunc fm Ja. ⁊ Odo. et Bar. in. l. paulus. als incipit creditorez. ff. de solu. et do. An. in dicto. c. quāto. ⁊ cōmuniter doc. hoc tenēt scz q̄ debet solui fm extimationē antiquaz. Et de hoc videt tex. in. c. olim. de censi. Nec ob. monitū tenentiū p̄dū. s. Odo. ⁊ aliquoz alioz di. q̄ potest solui de antiqua moneta: q̄ satis est mutuū restitui in eadē spē ⁊ bonitate intrinseca. Et hoc si debitor nō fuit in mora. Sed panor. dicit q̄ nō ē verū q̄ moneta ista reprobata habeat eādem bonitatē intrinsecā cuz moneta magis p̄sideret respectu cursus ⁊ vsus q̄ respectu materie. Aut non est in

totum reprobata: sed tñ alterata in valore: qr non valet tantū sicut valere solebat. Pubdistīgue. aut hec alteratio ptingit imppetuū: vt qr princeps interdixit ne tantū valeret. forte ꝓpter lucrū: vt possit recolligere pecuniā. et faciat conflari ꝛ de nouo cudi. Et tūc fm do. An. ꝛ Od do. debet solui ad extimationem antique monete ratione predicta. licz Hosti. otra. Ja. de are. ꝛ Bar. in dicta. l. paulus. dicūt enī q damnū ptinet ad creditorē: erquo debitor nō fuit i mora: ꝛ pecunia ista hz suā bonitatē intrinsecā. Sed Panor. pmū tenet: qr bonitas pecunie est respectu vsus pncipaliter. Ideo debet in illa bonitate fieri restitutio. l. cuz quid. ff. si cer. pe. Itē si in totū vsus pecunie essz reprobat?: deberet extimatio: vt in pcedenti mēbro dictū est. ergo idē si in pte diminuta est ar. l. que de tota. ff. de rei vē. Hoc probari videt in dicto. c. olim. Et hoc placet Panor. ne iste creditor ex suo būficio damnū sentiat. Secūdo casu quādo alteratio nō est imperpetuū: sed ad tempus sicut cōtingit quotidie vnum florenum magis valere vno die q̄ alio: qr crescit ꝛ decrescit valor fm tpa. Et cōiter tenet hanc variationē nō debere attendi. ar. optimū. in. l. p̄cia rerū. ff. ad l. fal. Sicut enī creditor vellet vt sibi solueret plus si nūc plus valeret ita debet recipere eandē monetam si minus valeat: sicut voluit Bar. in dicta. l. paulus. ꝛ alij. Ō satis est equū. Putat tamē Panor. q si nō esset spes q de primo haberet augmentum q deberet haberi respectus ad extimationez que erant tpe mutui: qr verum est dicere q bodie nō habet illam bonitatē respectu cursus quā tunc habebat. Et sic militat ratio pcedens. maxime qr potest esse q nunq̄ crescet. Quo vō ad secūdū casum principalē. scz qñ respectu ipius monete contingit deterioratio. Et cōmuniter tenet per canonistas ꝛ legistas q damnū ptinet ad debitorez: qr moneta nō habet suam bonitatē intrinsecā quam habebat tpe cōtractus mutui. Et predicta procedunt etiam si debitor nō fuit in mora. Nam si fuisset in mora: dubiū nō est cōmuniter fm doc. q̄n omne piculum spectet ad ipm debitorem. Debet enī reddere fm extimationē q̄ erat tpe quo debebat soluere: nisi fuisset tēporalis ꝛ momētanea.

Sexto quero quid si quis ex testamēto reliquit ℔. ꝛ tempore testamēti plus vel minus valebant q̄ bodie valeant. Et intellige de ppetua alteratione? Dic q debet attēdi valor existēs tpe testamēti qr de eo videt testator sensisse. vt in. l. vxorez. §. testamēto. ff. de le. iij. Idē Jo. an. in Spe. et Oldo. in pcepto arbitrorū eadem ratiōe. Idem dic in iudice cōdemnāte ad certam quātitatē. Et per illā. l. vxorem. Idem Ol. ꝓsuluit q si testator legauit. ℔. flor. demum supuenit ꝛ mutata est iterū moneta: q soluēdū est legatū ad extimatōez monete q̄ erat tempore testamēti: qr de illa testator sensit. hec Panor. in dicto. c. olim. Lu. tamē ro. dicit q si leganē x. flor. q̄ tpe testamēti valent minus q̄ tpe solutionis: q tpus solutionis attendat: et dicit q ō hoc est casus singularis in. l. cum certū. ff. de auro ꝛ ar. le. nisi heres fuerit in mora. vide etiaz Bar. in dicta. l. cum certū. vbi dicit. q si ego ꝓmisi tibi dare ℔. flor. iam sunt duo anni. Et modo volo dare extimationē fm preciū quo nūc valet florenꝰ. Creditor vult fm estimationem qua valebat tempore ꝓmissionis. Certe debet debitor soluere fm extimationē qua valet nūc: nisi esset in mora. Contrariū tñ videt tenere Spe. in ti. de solu.

Septimo. quid in statuto. Pone q pro tali delicto soluātur. x. libre. vel q tot libre denē officiali. demū alterat moneta perpetuo. Dicit notabiliter Spe. in ti. de so. §. nunc. q debet solui de pecunia currēti: qr de tali videt statutū sensisse. vnde mutata pecunia videt mutatū statutuz. De quo Panor. multum dubitat. Quid enī si tempore statuti florenus valebat longe plus q̄ bodie. Dicem? ne q debeat solui ita modicū cum statutuz voluerit mēsurare penam delicto qō fieri debet. Et idē dico in salario constituto officiali. Et casus videt in cōtrarium. in dicto. c. olim. Nec ob. de. ij. de deci. vbi solutio fit de pecunia currenti: quia ibi nō alteratur dispositio.

Octauo. Quid in gratia concessa per aliquem dominū: vt qr cōcessit princeps alicui. ℔. flor. annuatim sup certis redditibꝫ. Demū alterat perpetuo valor floreni. Dicit do. An. q si ignorabat pncipis valorez monete debet intelligi q fiat solutio de moneta currēti. Satis placet Panor. dū pōderat ignorātiā pncipis. al's putat sec?. ar. d. c. olim.

Nono quero de. q. quotidiana. Mutuaui tibi. x. in auro: nūquid teneor recipe ī argēto vl ī pecunia minuta: vel ecōuerso mutuaui tibi in argēto ꝛ in minutis: an possis soluere in auro me inuito: vel etiā in eadē materia sed alterius forme. puta mutuaui tibi flor. renenses. vis restituere flor. florētinos in eodē valore. Dic cōcludendo mentē Bar. in dicta. l. paul?. q aut mutuaui ℔. lib. ī florenis. Et tūc satis ē restitui. ℔. lib. etiā ī alia moneta: qr videor ī extimādo illos flor. p. ℔. lib. illos sic vendidisse. Sicut dicimus in dote: cū tradita est extimata. l. cum dotē. C. de in. do. Et idē dico ī de posito. Aut fuit dictū mutuo vel depono. ℔. lib. in florenis. Et volo mihi restitutionē fieri in florenis. Et tunc piculum ꝛ cōmodum diminutionis vel augmēti ptinet ad debitorem seu depositariū. vnde tenetur restituere in florenis fm extimationem existentē tempore solutōnis fiende. Aut fuit simpliciter factuz mutuum. vt puta. Mutuo tibi ℔. florenos. Et tunc: aut sum passurus aliquod damnum recipiendo in alia forma. Et tunc non teneor recipere: vt dicta. l. paul?. Aut nullū damnum patior. Et tunc in alia materia non teneor recipere. puta argentū ꝓ auro: qr mutuū debet restitui in eodē genere ꝛ eadē bonitate. dicta. l. cū qd. Et aliud ꝓ alio. inuito creditore solui non potest vt. l. ij. ff. si certū pe. Aut vult restituere in eadem materia sed in alia forma. puta florentinos pro senensibus. Et cōmuniter tenetur q teneor recipe. dicta. l. paulus. Consuetudo tamē est in aliquibꝰ partibus: vt in alia materia possit restitui: que seruāda est: qr tacite videt ꝓtrahi fm loci ꝓsuetudinē

vt.l.q̄ si nolit.§. quia assidua.ff. de edili.edic. fm Bar. vbi supra. Et sic consuluit Oldra. In deposito autem v. de ter. notabilem in.l.in naue saufeli ff.locati. Et satis videtur considerandum q̄d fuit tacite actum. scz an pecuniam depositam confunderet cum sua: vel teneret sepatam. hec Panor. in dicto.c.quāto.

Decimo quero. quid de electoribus vel diminutoribus monete. Sunt nanq; plerique qui grossos argenteos vltra debitum grauiores diminuūt vsq; ad iusti ponderis quātitatem: aut maiori precio alienant? Rñdeo fm Tho. q̄ si talis summatim emisset grossos & aliqui deficerēt a debito pōdere & mensura. tunc quidem illicitum esset peiores cōmuni precio alienare. Nam quod deficit in peioribus: in melioribus suphabūdat. propterea ementes peiores iniuste damnificātur. Si tamen deteriores grossi iusti ponderis sunt: periculum non videtur: si emptor de grauioribus et melioribus lucraretur. Quod tamen raro cōtingit. Nota tamen fm Archi. flo. q̄ vbi quis in aliquo loco vbi monete diminuti ponderis min9 valent fm illam diminutionem emit debito precio. et postea portat ad alium locum vbi tantum valēt quātum integre monete. Et ita indifferenter expendūtur. Et tantum eas computant quātum integras: vt in quibusdam ciuitatibus. Sicut est de floꝛ. renēsibus qui in alamania expendūtur sine aliqua pōderatione. & ibi mercator pluri eos vendit q̄ emerit. Non videtur in hoc peccare: cum nulli damnum inferat. & sibi ex sua industria & labore lucrum querat. Sed qui bonas et integras monetas diminueret. Et sic diminutas portaret ad talem locum: faceret fraudem. & contra legem. Et tenetur tale lucrum pauperibus erogare. quartadecima. q. v. non sane. Sicut etiam non excusatur a peccato qui monetas malas & diminutas scienter daret pro bonis. & postea perpendit de diminutione valoris. non enim potest absq; peccato fraudis alteri dare p bonis & integris.

Undecimo quero. Utrum ille qui singulos denarios ponderat & grauiores retinet & conflari facit: peccet? Rñdeo. prout colligit ex dictis Io. Yo. an. & Jo. de Imo. si illi qui cudunt pecuniam: quia aliqui denarij sunt q̄nq; maioris ponderis ꝓpterea diminuūt alios in pondere: quia nō possunt equaliter omnes sculpere. tunc tales dicūtur falsarij: & tenētur ad restitutionem cōmunitati. q̄ corpus pecunie damnificarunt. Si autez omnes denarij sunt iusti ponderis: sed aliqui sunt grauiores. Et illos conflant: non credo condemnādos Fecus si raderent eos etiam vsq; ad debitā summam: quia puniri debent vt dictū est supra. Sed Bar. in.l. cornelia. ff. de fal. dicit q̄ q̄ pflat. id est factos & bonos destruit. debet puniri de falso. et hoc si fecit dolose: vt illos nūmos occultaret. Et hoc videt verius.

Duodecimo. an falsificantes monetam sint excōmunicati ipso iure? Dic q̄ non de iure cōmuni. licz in quibusdaz locis forte aliud reperiat̄ p aliquas constitutiōes synodales.

Terciodecimo. Utrum recipiens falsam monetam ignoranter a suo debitore possit illā expendere? Respondeo fm Giral. oldo. q̄ non: quia talis non debet locupletari cum aliena iactura. nec etiam debet miscere illam malam monetam cum bona.

Quartodecimo. An princeps sine cōsensu populi possit diminuere. vel diminutam iubere expendi pro legitima? Respondet Inno. in dicto.c. quāto. q̄ aut rex vult ex hoc modicum lucrari. et tunc potest cum bona conscientia & sine consensu populi: ex eo q̄ ipe rex prebet auctoritatem monete. Aut vult multum lucrari. Et tunc non potest hoc facere sine consensu populi. Sed hoc casu requiritur consensus: saltem maioris partis illorum qui regnum repsentant. vt in dicto.c. quāto. et.l. qō maior. ff. ad municip. Talis tamen consensus non operatur. vt extra territoriū possit eodem valore expendi. vt.l.fi. ff. de iurisdi. om. iudi. Bar. ibi in.l.j. ff. de auro & argē. le. dicit q̄ princeps in predictis nihil debet lucrari. Et expensa ceche debet fieri de publico: fm eum. Allegat ad hoc ter. cum glo. in.l.j. C. de contraben. emptio. Et sic vult q̄ moneta debet esse eiusdem extimationis in materia prout & in forma. Et dicit q̄ Inno. in hoc male dixit.

Restitutio.vj.

Quo ad falsificātes instrumenta vt sunt notarij & huiꝰ modi. Et sciendum primo. q̄ tabelliones in principio sui officij sex iurant de consuetudine fm Hosti. prout recitat Panor. in.c. licut. me cle. vel mona. Primo q̄ de his que videbit et audiet & requisitus fuerit: sine diminutione veritatis & cōmixtione falsitatis conficiet instrumentuꝫ ideo si requisitus non conficit instrumentū est piurus. Et sic fm eum suo instrumēto non postea creditur. ar. de testi. testimoniū. nota hoc dictum. Sentit enī per hoc q̄ notarius periurus non potest conficere instrumentū etiam si rogatur a partibus. Similiter ex hoc sunt infames quibus omnes actus legitimi sunt interdicti. extra de testi. licet ex quadam. Hec tamen dic vera quādo est secuta saltē sentētia declaratiua de tali piurio. Ante vo talem declarationē instrumēta per eum confecta tenēt. vide de hoc singulariter s. Absolutio. j. et.c. Falsitas. & c. Periurū. Secūdo iurat q̄ secreta sibi iniūcta tenebit. intellige quādo ex iusta causa iniūgitur silentium. als autem cum sit persona publica. debet palam & nō latēter conficere instrumenta. Tercio q̄ super vsurario concractu vel in fraudē vsurarū nullū scienter conficiet instrumētū. Dic tu q̄ sup nullo illicito contractu debet cōficere instrumentum. als debet puniri & ab officio fmoueri. vt notat Bar. in.l. iubem9. C. de sa. san. ec. Quarto q̄ de oīb instrumētis q̄ tractat: tenebit penes se pthocolū. Quito q̄ fidelis erit illi a q̄ fuit pstitut9. s. q̄ si sciret dānū suū tractari illi renelabit q̄ se vel q̄ aliū. Sexto q̄ officiū sibi iniūctum exer-

debit: cupiditate. amore. odio. timore. remotis fm bonā ꝓscientiā.

¶ Primo quero. Quid si is qui exercebat publice officium tabellionatus nō erat in veritate tabellio. nūquid valebunt instrumenta? Spe. in ti. de instru. edic. concludit ꝙ non: si a nemine habuit potestatem. Secus si habuit potestatem a supiore sed ꝓpter aliquem defectū non poterat habere/vel exercere illud officium. Et hoc casu loquit. l. barbari. ff. de. offi. p̄. De hoc vide s̄. Cōfessio. iij.

¶ Secūdo quero. an notarius debeat scire iura. Spe. vbi s̄. dicit ꝙ sic: ne cōmittat aliquē errorem. Bar. tamē in. l. generali. C. de tab. li. x. dicit ꝙ nō tenetur esse doctor vel legista: sed satis est ꝙ sciat scientiaz notarie: z alia que requirūtur ad pitiam illius artis. Et vide Inno. in. c. cum in cūctis. de elec. vbi dicit et bene. ꝙ quilibet tenetur scire ea q̄ requirūtur ad officium suum exercendū. Alls aūt tenetur si cōmittit p ignorantiā aliquem errorem. vt in. l. illicitas. ff. de offi. p̄si. et in regula. Non est sine culpa. de regu. iu. li. vj.

¶ Tercio quero. An notarij falsificantes instrumēta: vel alias scripturas teneanť insolidū? Rñ. generaliter. ꝙ tam notarij ꝙ alij quicūq falsificātes instrumēta. testamenta. libros mercantiarū. et quascūq alias scripturas: tenenť ad omne interesse ptis de omni damno inde secuto per regulam pus datam: sumptam extra de iniurijs. c. si culpa. q: omnes tales dant causam efficacē ad tale damnum. Idem dic de scienter vtentibus talibus scripturis. Eodem mō tenenť vtētes falsis mēsuris. ponderibz z silibz eadē rōne.

¶ Quarto quero. de notarijs et alijs scribis qui conficiūt cartas de debito vsurarū vel in fraudez earum. An teneātur insolidum? Rñ. fm Girar. oldo. ꝙ si scienter faciunt cartas vel instrumenta de debito vsurarū: ac si sit debitū legitimū z absq; vsura: sicut cartas de duplo vel triplo rē. tunc quidem tenētur reddere vsuram acceptam: si ipi vsurarij nō restituant. Nam si hoc facerent in fauorē receptoris mutui fm quosdā: inter quos est Alex. de ales. qui dicit ꝙ notarij qui solum stant ꝓ illis qui volunt recipe mutuū ab vsurario nō tenētur. Qui vō stant pro pte z lucro vsurarij tenenť: si tū sic coopati sunt ad hoc ꝙ absq; eorum coopatione illa vsuraria p̄statio non esset facta. Et placet san. Ber. Ratio est: quia eorū instrumētum est efficaciter coopatiuū ad hoc vt vsurario talis soluatur vsura. Si vō in instrumēto facta est expressa mentio de vsura. tunc si quidē nō tenenť: quia tūc non efficaciter operanť. Quod tamē intellige nisi vbi esset cōsuetudo: ꝓ talia instrumēta cogere in iudicio debitores ad soluēdas vsuras. quia tūc etiam obligarenť.

¶ Quinto quero. quid de falsis accusantibz. Rñ. sanc. Ber. ꝙ si falsis accusauerūt vel calūniose aliquem denūciauerunt: tenētur ad damni dati restitutionem: z sunt grauiter puniendi. vt extra de calū. c. fi.

¶ Sexto quero. quid de falsis testificantibz. Rñ. Idem. ꝙ si per dictū falsoz testiū aliqua partium amisit causam suā: tenenť restituere totum damnū ei qui damnificatus est. ar. xvij. q. iij. si quis. Patrio. xiij. q. v. nō sane. Quidā tamē circa hoc distinguūt dicentes. ꝙ si testes fuerint diligēter examinati: z falsum testimoniū scienter z voluntarie tulerūt: tenenť sicut dictum est. Si aūt nō fuerūt diligēter examinati: licz mortaliter peccauerint: tñ ad restitutionē nō obligantur: quia si diligēter examinati fuissent forte dixissent veritatē: vel eorum falsitas patuisset. Ratio autē istorum est: quia iste non est principalis in damnificando: sicut iudex z aduocatus: sed magis secūdario z occasionaliter: sicut de illo qui dat ignem volenti alienam domū cōburere. Et sic hec nō est causa sed magis occasio quia non ꝓpterea ipe domū comburit: sed magis in potestate est istius velle vel nolle cōburere. Sicut de illo qui docet furari: vel monetam falsari: q: hec non est causa nec voluntas faciendi: sed potiꝰ occasio: z inclinatiuū inducens. Nota tamen ꝙ si testis propter testimoniū verum ferēdum aliquid accepit: tenetur dare pauperibz. Quod intelligit Monal. si illud datum fuit a volente corrumpere testem. Secus si dans volebat per hoc sibi iusticiā ministrari: quia tūc ei reddendum est. dicto. c. nō sane. Potest tamē testis percipere moderatas expensas pro sumptibus quos fecit in eundo. stando. z redeūdo. vt notat glo. in. c. statutū. de reseri. li. vj. Immo etiā mercedē dierū quibus stetit occupatus ꝓ testimonio reddendo: z quibus amisit opas suas. Et fm Bar. in. l. p̄sbyteri. de epi. et cle. non solum falsus testis ille est qui loquit falsuz sed etiā q̄ veritatē nouit z tacet.

¶ Septimo. quid de his qui sunt testes scienter in instrumentis vsurarijs: vel in fraudem? Dic ꝙ idem dicendū est de eis quod de notarijs dictū ē. Dant enī cām efficacē impio lucro: cū certū sit instrumēta sine testibz nō valere.

¶ Octauo. quid de notarijs qui ꝓece vel ꝓecio testamenta destruxerunt vel occultant. vnde non soluūť legata ad pias causas: nec alia debita? Rñ. sanc. Ber. ꝙ quādo a notarijs seu a quibuscunq; alijs testamenta taliter destruunť: ꝙ nunq̄ reperi possunt: tenentur ad restitutionem omniū perditorum. Si autem solum occultant illa: seu occulte conseruāt: grauissime peccant: nec absolui possūt nisi illa publice vel ꝓuate reuelent. Tamen non credo eos ad restitutionem teneri: cum heredes creditoribus z legatarijs semper remaneant obligati. Idem intelligas de quibuscunq; alijs scripturis: siue mercatorum: siue vsuriorum libris et consimilibus. Hec sanc. Ber. Quod videtur intelligendum in his qui solum occultant: non requisiti manifestare. Secus autem dicendum videtur in illis qui requisiti an talia habeant instrumenta: manifestare nolunt: sed potius mentiuntur se illa non habere: quia tales tenentur ad omne damnū qđ dicti legatarij: vel alij ex defectu huiusmodi scripturaz incurrūt: si ex hmōi occultatione creditores i futurū sua hze nō possūt: q: dant

causam efficacē ad tale damnū.

¶ Nono. Quid de prelatis qui subscribunt et sigillant cedulas vsurariorū? Rñ. fm Host. q si prelatus non legit tenores: vel etiam si legit z vsura non appareat ibi: quia forte maior quātitas ibi posita est q fuerit mutuata: atq ipe prelatus non diligenter considerat: fatue facit. sed tamen in veritate non consentit. Si vo legit z percipit veritatem particeps est peccati. z si non comodi vsuraz. Nam subscriptio in multis probationem facit et inducit. extra de reiudi. cū inter vos. Idē Goff.

Restitutio.vij. quo ad

Rraptores. Sciendum fm Rich. in. iiij. di. xv. q non tm ille qui est executor dāni tenetur ad restitutionez: sed etiam participātes in illo crimine tenent ad restitutionez. Participare autem contingit nouem modis: vt infrascripti versibus continet. Jussio. consilium. consensus. palpo. recursus. Participans. mutus. nō obstās. nō manifestans.

¶ Primus dicitur iussio. Ille enī qui iubet fieri principalior causa videtur eē exequens. vnde princeps qui precipit subditis: vt faciant furtum vel rapinam: tenetur ad restitutionem: nisi ille qui rapuit restituat. quia ille facit cuius auctoritate fit. Nec valet argumentū. nihil habet de furto vl rapina: ergo nō tenet. q licz nihil habeat: tī tenetur q fuit in causa furti vel rapine.

¶ Quid si pater precipiat filio: et magister discipulo. q rapiat vel furetur? Rñdeo. q tenetur restituere: nec filius vel discipul? tenent obedire.

¶ Quid si amicus precipit amico pauperi q furetur. an teneatur ad restitutionē? Rñdeo q non ratione precepti: quia non habet auctoritatem precipiendi. vnde preceptum suum non habet vim precepti: sed potius interpretandum est consilium: vbi absq consilio al's non fecisset. Idij etiam qui non iussione sed cōminatione aliquem inducunt ad rapinam: tenētur insolidum. puta cū quis verbis z modis cōminatorijs inducit aliquem ad inferendum damnū quod al's non dedisset: tenetur q pstat cām efficacē ad hoc.

¶ Consiliū. id est quādo quis alicui consuluit vt furetur vel rapiat tenetur ad restitutionē. vt insti. de ob. que ex delic. na. §. interdū. si ille al's sine suo consilio nō fuisset facturus fm Rich. z Sco. Secus si fuisset al's facturus. id est fuisset in firmo pposito furandi illud: nec plus nec min? fecit ppter consiliū sibi datum. Et hec habent locum tam in cōtractibus q in delictis quādo pplium est fraudulentum: vt quo ad restitutionē fiendaz semper fiat distinctio. An al's esset facturus: vel ne. vt primo casu non teneat ad restitutionē: licz al's teneat de crimine. Secūdo vo casu teneat ad restitutōez In alijs vo a delictis: si cōsilium nō est fraudulentum: nunq tenetur ad restitutionē. nec fienda est pdicta distinctio in hoc casu. scz an ille al's esset facturus: vel ne. put voluit Pano. in. c. nuper. de sen. excō. licz Jo. an. tenuerit oppositū. voluit enī q etiā i hoc casu fieda foret pdicta distinctio. s. an ille al's esset facturus: vel ne. Sed primū tenet. Cōsiliuz enī non obligat nec necessitat. Et ideo apud semetipm debebat expiri. vtruz consiliū esset sibi vtile. hoc etiā patet p regulam. Nullus. de re. iur. li. vj. vbi regula ponit negatiue. z excipit tī quādo cōsilium fuit fraudulentū. Ratio predictorū colligit ex tex. xiij. q. j. quod precipit. z insti. iman. §. tua gratia. vnde possunt poni plura exempla. quādo quis obligat ex consilio fraudulento. vt pz per glo. in dicta regula. Nullus. Pone exemplum in contractibꝫ. puta cum scires eum cui mutuabā facultatibꝫ labi: tu causa tui lucri. idoneū fore affirmasti. cōsulendo vt mutuarē. quod est notandum contra psonas que sepe fraudulenter inducūt ad emendū z vendēdum suu lucri causa. Nam tenētur de suo pprio fraudulēto. Item in eo qui comodauit vasa viciosa: z fraudulēter pposuit: vt ponerem vinū in eis. Et hoc fecit aīo vt destrueret vel effunderet. vt. ff. como. l. in comodato. In maleficijs autē semp est fraudulentū. Et ideo tenet consulens nō tm illi cui cōsuluit: sed etiā illi ptra quez consiliū dedit. Nam si cōsuluit occidi: homicida ē Item si cōsuluit seruo vt fugeret vel furtum faceret: tenetur furti vel serui corrupti. ff. de ser. cor. l. j. Item si consuluit vt mihi fieret iniuria: tenet mihi actiōe iniuriaz. Idem vbicūq cadit nomē maleficij. hec notant per glo. in dicta regula. Nullus Item cōsiliarij ciuitatum quorum consilio episcopus bannit. vel pcutitur. vel psecutionez patitur tenentur ad restitutionē totius damni. vt in cle. si quis. de pe. Item consiliarij ciuitatum in quibus fiunt statuta q vsure soluant: vel solute non repetantur. vt in cle. ex graui. de vsuris. de hoc tamen vide infra. Restitutio. ix. Item consiliarij ciuitatum in quibus fiunt statuta contra libertatem ecclesie: vltra excōmunicationez tenent ad damnū quod alij incurrunt. Idem dicō iniquis statutis ibi factis: ppter que iusticia impedit. et pauperes oppimūtur tenentur ad omne damnū: quod cōtingit propter illa statuta: eodem modo proponētes in consilio. Inducentes. obseruantes. z fm ea iudicantes. z scribentes. dictantes. z illa exequentes. Et etiā officiales valentes illis obuiare: z non obuiant.

¶ Consensus. i. quādo quis cōsentit furi in furto al's nō furaturo: exp̄esso consensu sine quo dānificatio nō fuisset secuta.

¶ Quid ergo dicenduz est de indictibꝫ. puta de illis qui in guerris iniustis z pditionibꝫ seu rapinis statuūtur in aliq̄ loco: vt dato signo fumi: vel campane: aut alterius rei: gentes ad predā parate currant: ingrediant z depdent ciuitates z castra. An teneant ad restitutionē? Rñ. fm sanc. Ber. q predicti tenentur insolidum: quia prestant causam efficacem ad tale damnū. Secundo ad restitutionem tenetur ille qui aliquid operatur: vt proditio vel aliquod malum perpetret in ciuitate. vt puta cū ignē in aliqua domo accendit: vt cū gētes ad ignē extinguēdū currunt: pditio psequat effectū. Aut cū vn? in capta ciuitate vel tra ad sacho-

manū incipit ponere vnam domū: vel eam incendit: vt ad idem operari alij inducātur. Et sic de similibus. Tercio idem de inciantibus: sicut sepe cōtingit: quādo gentes deficientes animo: non audent impia ppetrare: z damna dare nisi ab aliquo verbis incitatiuis inducant. In talibus autē fm Inno. z Hosti. incitationis efficacia consideranda est. Nam quanto in aliquo fuerit efficacior inductiua ad malū tanto amplius satisfacere obligatur. Quarto idem dicendū de animātibus ad rapinam facto: sicut euenit his q̄ in guerris iniustis instrumētis bellicis solent vti. Nam si tube z alia instrumēta in talibus nil valerent ad quid portarent ad illas? Sed quia plurimū valēt ad animādum z dirigendum equos z gentem: ppterā non immerito vtens in iniusto bello talibus instrumētis; tantū restituere obligatur quātum ad malum efficacem dedit occasionē. hec sanctus Ber. Quinto idem dicendum est de illis qui faciunt foueas subter terram ad intrandum ciuitatem vel castrū vel faciūt scalas et funes ad supragradiendū murum: vt sic possint intrare castrum; vel faciūt sonitum alijs de nocte z huiusmodi. omnes enī predicti z similes tenent ad tantū quātū eoz maleficijs z artificijs damnū datū fuit: etiā si nil habuissent de rapina vel sachomano.

¶ Quid autez de bis qui aut verbo aut facto ad rapinam cōsenserunt. Pone exemplū. Quis rapinam dissuasit: ne aliquid raperet: sed tñ cum raptoribus iuit vt psonas rapientiū liberaret. vtrū ad restitutionē teneatur? Rñ. fm Inno. et Ho. non tenetur: nisi forte raptor nullatenus iuisset: si comitatuz illius non habuisset. Nam in casu isto semper tenetur: quia z si verbo dissuaserit; tamen facto z auxilio opem pstat.

¶ Quid autez si multi comitati sunt aliquos ad rapinam seu deuastationē bonoruz: siue ad defendendum eos: ne ledi possent vel ibant vt aduersarios compescerent si vellent ꝓhibere rapinam: seu deuastationē. Rñ. fm Inno. z Host. q̄ tales in foro penitentie nō tenent nisi de ea rapina quā quilibet fecit: vel que auxilio eorum facta est vnde si multi alij principales raptores rapuerunt et destruxerunt sine istoruū auxilio: liez hij cum illis comitati sint: in nullo tamē isti tenētur: q̄ nec iporū facto: nec consilio rapinam vel vastum principales fecerunt: nec tenētur nisi de illis damnis que facta non essent: si tales nō iuissent cum eis. Nam tunc tenētur in virilem portionē: si eoz fauore alij rapuerūt. Et in hoc apparet ratio diuersitatis inter auxiliū. z consiliū quia auxiliū restringit soluz ad illa in quib⁹ datur auxilium. Consilium vo extendit ad omnia damna que vigore talis consilij data sunt. Tenētur etiam si aduersarij crederent q̄ illi in auxiliū raptoz venissent. Et ꝓpter hoc rapinam nō auderēt defendere. Idem quoq; de illis qui pacificandi causa vadunt: nisi hoc significent aduersarijs. al's rapine vident pstare causaz efficacem: cum illi timore eoruū res suas defendere nullatenus ausi essent. Et dicit Monal. illum teneri insolidum quādo alij sine ipso non auderent vel non possent damnū inferre: quia tunc omnes dicūtur quasi vnus. al's autē quilibet tenet ꝓ pte damni q̄ intulit.

¶ Quid autē de eo cuius nomine facta est rapina. et dum sciuit ratum habuit. an teneatur restituere? Rñ. Monal. q̄ si talis ratum habuit rapinam vel furtum q̄ eius nomine gestum est; tenetur restituere insolidum: quādo ꝓpter huiusmodi ratihabitionem impediūtur damnificati recuperare damna.

¶ Palpo. id est adulator quādo intantū laudat z strēnuum reputat rapientem: vel iniuste damnificantem. z sibi se familiarē exhibet q̄ multū ꝓbabiliter ꝓesumit q̄ ex hoc motus fuerit ad damnificandum. vel ad non restituendum damnū: q̄ intendebat restituere. quia talis adulatio ē quida ꝓsensus. xciij. dist. si inimicus.

¶ An autem generaliter adulator teneatur restituere? Dici potest per regulam generalem: quia si per huiusmodi adulationē ille damnū intulit. al's non facturus: tunc adulator tenet. al's secus. Idē intelligas de detractore z vituperatore. Nam si p huiusmodi vituperationem. puta dicendo alicui q̄ est homo de nihilo: vel q̄ est homo pusillanimis. et propter hoc ille mouetur ad malū ppetrandum al's non facturus. talis vituperator tenet ad damnum datum.

¶ Recursus. id est receptator. sez ille apud quez latet latro cum spolijs z dūmodo habeat spolia in potestate sua: tenetur illa restituere. vero domino. nec est crimine ꝓditionis redarguendus si spolia furto habita restituat. Immo potius exequit q̄d iusticia requirit. Nec ex hoc fidem violat: quia in turpi causa debet fides rescindi. Immo si illa reciperet animo cōseruandi furi: vel sibi ipi; esset furti pticeps z reus mortis fm legē humanā. ꝓpter qō necesse habet illa restituere. Quod intellige verum sine ꝓditiōe psone. Et si timeret aliquod periculum sibi: vt si timeret ne crimen furti sibi imponeretur. posset illa ꝓmittere alicui psone ecclesiastice sub sigillo pfessionis vt illa restituat. Concor. Ri. qui dicit q̄ ille apud quē est damnificantiū recursus: sicut ad patrociniū pstantē tenet insolidum. vel qui recipit latrones z tuetur eos: vl'rem raptā dolose celat; ita q̄ impedit restitutio. omnes isti i casu nostro dicūtur receptatores et tenent insolidum. Idem dicit Monal. de bis qui defendunt raptores. z recipiūt eos in castris suis qñ p huiusmodi defensionē vel receptionē impediunt damnificati recupare damna tenent ad restitutionez. Idē dicit sanc. Ber. de eo qui receptat res p rapinā habitas. z cōseruat taliter q̄ ex tali pseruatiōe res ille a dño haberi nō possunt: satisfacere obligatur. q̄ talis tūc cōseruans dat causam efficacē. al's secus. Et sic in pdictis z alijs infra dicēdis i materia restitutionū recurras ad dictā regulā generalē sez an dederint cām efficacē ad tale dānū: vl' fuerit cā; sine q̄ nō fuisset illatū damnū vl' ipedita restō.

¶ Participās. i. q̄i in inferēdo damnū assistit coadiuuās damnificantē. z pticipat in pda. talis enī maximū pstat fauorem. Ideo tenetur fm Rich.

Idē de eo qui prestat scalas vel ferramēta ad furtū faciendū tenet ad restitutionē.

Quid si plures raptores sunt quasi pares: quia nullus inducit alium ad eūdem: nec est dominus aliquis alterius: sed quilibet per se vadit? Respōdet Monal. q si vadūt insimul quasi vnus exercitus: quilibet tenetur in solidum: quādo vnus sine alio non auderet ire. vel nō posset damnū inferre: quia in tali casu quilibet iuuat alios z facit eos fortiores. z sunt quasi squame sese pmentes: et omnes sunt coopatores. Si vo nō iuerūt simul sed quilibet per se faciebat damnū: non puocans alios ad damnū dandū. tunc tenetur quilibet pro eo qō fecit: vel etiam dato q iuissent simul. recurrendum est ad regulam generalem nunc dictam. Et si vn? non intulisset damnū sine alio vel pentia aliorum tunc quilibet tenetur in solidum. als pro rata dam ni dati. Et per dicta patet so. ad. q. quotidianam Plures furati sunt vnū lignū quod singuli tollere non potuerūt. An teneant in solidum? Rūdet Jo. de san. q sic: quādo illud cōtrectare vel tollere vn? solus nō posset. ff. de fur. l. vulgaris. §. si duo. Sed si vnus potuisset furtum facere z fecisset sine alio. tūc tenet p pte ipm ptingēte.

Mutus. i. ille qui videns alium damnificari iniuste. z scit q verbo suo sine piculo suo: aut illum prestare posset iniuriā patienti: z tacet. talis quidē hoc damnū satisfacere obligatur si tali malo obuiare ex officio tenebatur. Si autē talis ex officio nō tenetur obuiare: licz mortaliter peccet nō obuiādo non tamē restituere obligat. De hac materia vide s. dīs. z Restitutio. iiij.

Non obstans. i. qui nō obstat damnificātibus iniuste cum possit z sibi ex officio incūbat. z sit sibi manifesta iniuria: ad restitutionem tenetur: sicut sunt principes z rectores qui ex officio tenent iusticiam cōseruare: quia redditus quos habent sunt stipendia ad hoc instituta vt iusticiā cōseruēt. vñ tenent restituere.

Non manifestans. i. qui scit vbi res rapta vel furtiua est: z non indicat cum de hoc interrogat. hic similiter nō tenetur restituere: nisi ex officio ad hoc teneatur. Posset tamē psona priuata i hoc casu teneri ad restitutionē quādo legitime producta in testem occultaret veritatē: quia tūc ex officio tenetur. Et hoc voluit Sco. in. iiij. dist. xv. q requisitus in iudicio: vbi posset sententialiter restitui res domino suo: et tamē dicendo veritatez nō iminet sibi piculum sui status vel pone: quia tūc tenetur in solidū ad restitutionē. als secus vbi tali testi immineret piculum vē.

Vtrū autem ementes de rebus ex rapina teneant ad restitutionē? Rūdet S. Ber. q aut talia quis emit mala fide aut bona. Si pmo modo tunc aut sciebat: aut credebat esse rapinam: aut non probabiliter credebat esse rem iustam: aut nihil de hoc cogitabat. Primo casu si sciebat vl' probabiliter credebat illam esse rapinam: tūc sex modis granat emptor. Primo quia semper rem restituere obligatur. nec liberatur vendendo vel qualitercunq; alienando. nec amissione vel morte rei: nec si auferat violēter aut inscienter de vsu cadat seu quocūq; alio interueniente casu: quin restituere teneatur precium. vnde emens furtum: semper tenetur de casu fortuito: nisi in vno casu. puta si rē domino tempore z loco congruo obtulerit. et ille recipe noluisset. tūc quidez emptor purgasset moram. ff. de cōdi. fur. l. in re furtiua. Secudo tenet restituere omnes fructus perceptos. et qui intermedio tempore percipi potuerunt. extra de restispo. grauis. Et fm Ray. intellige fructus qui sup sunt deducti expēsis que fiunt gratia fructuum querēdorum congregandorū. z conseruandorum que deducunt tam a male q̄ a bone fidei possessore. ff. de peti. here. l. si a domino. Tercio quia restituenda est res fm optimum eius statum. puta si tempore emptionis vel venditionis vel interme dio tempore plus valuit: iuxta illud preciz debet restitui. dicto. c. grauis. Hoc tamen fm quosdaz intelligendum est quādo res non habetur: sed dicunt sufficere: si res habetur q restituat eque bonam sicut erat quando fuit ablata. Quod intelligunt quidaz verum: nisi medio tempore res plus valuerit. z illo tempore interfuerit domino rem libi traditam fuisse: quia forte vendidisset vel vsus fuisset. Ex cuius carentia oportuit eum aliaz emere. nam tunc tenetur ad omne interesse domino. Et ideo non liberatur dando rem eiusdem bonitatis qualis erat tempore quo abstulit. Quod est rationabile z notandū. Item fm Ray. si res meliorata facta est postq̄ illam alteri vendidit. tenetur etiam ad restitutionem pluris. dicta. l. in re furtiua. Et hoc etiam intelligi debet de secūdo z tercio z vltra emptore malefidei. Quarto quia nō potest a domino rei repetere precium: quod etiam dere dedit: postq̄ deprehendit rem esse ipius. ff. ō fur. in ciuilem. Nec se potest defendere ratōne statuti super hoc editi. Cum tale statutum sit contra deū vij. dist. que contra. Quinto quia nō potest agere contra venditorem de precio sibi dato. Obstat enim sibi turpitudo sua. Et hoc nisi expresse cauerit. x. q. ij. hoc ius. Tamen fm Alexā. de alexandr. talis potest rem emptam restituere vendenti: vt recipiat precium quod de illa dedit. Certo q̄ perdit expensas factas voluntarias. nam talis cōtrahendo rem alienam: furtum cōmittit. Et fur semper est in mora. ff. de condi. fur. si pro fure. Et fm hoc. equus furto sublatus: quātūcunq; z quātiscunq; expensis a fure melioratus: restitui nēdus est. Quibusdam tamē z satis discrete apparet q licet in foro inseco foro z ciuili equus talis sit taliter restituendus. tamen de equitate naturalis iuris z scientie bone videtur dicendum q iste restituere debeat furi interesse rationabilium expensaruz. per quas equus melioratus est: nisi pro quanto per ciuile iudiciū esset inflictum furi illi in penam. Idē quoq; de consimilibus dicendum est. Concordat Ray. Secundo autem si rapine emptor non probabiliter credebat esse rem iustam cum precedentibus: in predictis sex sociandus est. verbi gratia. fuit ductus ignorantia iuris. scilicet quia licz crederet rem esse raptā. nō tamē credebat q illā eme-

re esset peccatum. et talis ignorantia non excusat: nec etiam excusat ignorantia facti crassa et supina vtputa cum quis tempore belli emit a quodaz sti pendiario calicem. missale. pamenta z huiusmodi gãtur. Tercio casu si de hoc nihil cogitabat: z hoc propter fatuam simplicitatẽ in foro conscientie etiã satisfacere obligatur ẽm Hosti. z Raymũ. Idem quoq; dicenduz si de hoc dubitabat: quia securior pars eligenda est. Secũdo autẽ casu principali. s. quãdo emptor emit bona fide. Et tunc est distinguẽdum: q; aut prædam emit vt eam domino redderet: aut sez vt pro comodo suo haberet. Si pmo sez vt eam domino redderet, sez recepto precio: et interesse suo: cum als dominus rei eam nullo mõ recupare posset. vel nõ tam faciliter rehabere: tũc cum vtiliter gesserit negocium domini rei totum poterit recupare preciũ z interesse suũ. Hoc quidam dicunt verum z bene: quãdo res redempta fuit paruo precio. als cessat ratio huius redempti onis: z cõsequẽter effectus. Et vbi quis illam rem emit paruo precio: et expoliatus verisimiliter illam rem nõ erat rehabiturus. tunc potest cõsequi precium rei z cetera vt dictum est. In foro tamẽ contentioso non creditur tali emptori q; illã rem emerit illa intentiõe: nisi publice hoc protestet: et tunc si res sine culpa sua amittatur: vel pire contingat: nõ tenetur. Et breuiter quicquid sibi adest ex illa re: vt pensio. merces. fructus vel simile restituere obligatur. Et q; icquid sibi abest: vt precium. moderate expense rep-etere potest vel cum eo quod ex ipa re sibi aduenit vsq; ad concurrentẽ quãtitatez poterit cõpensare. Si autẽ talis emptor postq; fecit diligenter queri: non potuit reperire cuius res erat: tunc quicqd res ipa valet vltra id quod emptori ipi debetur pro anima illius cuius extiterat: pauperibus erogandum est. Consulendũ tamen est ei ẽm Ray. q; hoc publice fiat vt omnis suspitio euitetur. z sic liberatus erit: quia in hoc vtiliter illi? negocii gessit. Con. Ho.

¶ Quid autẽ dicendũ si post denũciationem' publice factam de huiusmodi re empta: aut inuenta z non inuẽto domino data est pauperibus. z post modũ repitur domin? illius rei qui petit rem suã. An ille qui dedit huiusmodi rem pauperibus teneatur refundere de suo. Dici potest q; si fecit publice denũciari bis et ter. z fecit diligentiam suam ad inquirendũ verum dominũ z non inuenit: et illam rem cum consilio alicuius boni viri pauperibus dedit: in nullo tenetur eidem. Et hoc quasi in ꝓprijs terminis videt sentire Fede. ꝓut allegat Zan. de ridol. in tractatu vsurarum. vbi querit qd iur. Premisso generali edicto. q; quicũq; dederit vsurarũ nomie aliquid veniat infra tot dies. et si nemo venit: nec etiã vsurari? aliquas certas personas assignauit infra terminũ sibi ad id statutuz faciendũ. Statimq; lata est sententia p episcopuz elapso termino declarãs illas fore incertas. vtruz vsurarius sit tutus: si postea appareãt certe psone quib? est restitutio facienda. Et sentit q; sic: etiam quo ad illos q tũc erãt ex dioces'im. Fatet tamẽ q; talib? ꝓpetit remedium ꝑ epm vel paupes. Et pl? dicit. q; si vsurarius cantoz faciens. fuit ꝓfessus se bie mille in vsuris restituenda psonis descriptis in quodam libro quẽ epo assignauit: tractu tpis vult cogere vsurarium ad dandũ sibi illam pecuniam: tanq; incertam. vsurari? dicit. oñdatis libris: q; volo soluere illis: q; sum debitor. z q in libro descripti sunt: ne bis soluam: si deinceps veniant z petant vt certas. vel dic. Ego iam restitui psonis descriptis in illo libro. z ecce plura instrumẽta remissionum. Dicit epus: libz pdidi: z sic paratus sum iurare. Quid iuris. Soluet ne illa vt incerta. Feder. finaliter inclinat ad ptem q; soluat illa vt incerta. Secundo aũt casu. s. qñ rapinam emit. vt ꝑ comodo suo hꝫt. z tunc si ꝓbabiliter non credebat illaz rem fuisse raptam. puta. q; omnes vicini vel maior ps ita credebant. nec aliud verisimiliter extimari debebat. tunc hec bona fides q tuor sibi confert. Primo. q; durante bona fide: rem illam restituere non tenet. Sed si postea nouerit rem illam fuisse raptam. q; bellum credebat iustum z reperit iniustum: tunc restituere obligat. C. de fur. l. alienum nec põt petere a dño pcium ipsi? rei. C. de fur. l. in ciuilem. Tenet etiam exũtes restituere fruct?. De ꝓsumptis aũt nõ tenet ꝓpter bonam fidem. vt. l. fructus. z. l. ex diuerso. ff. de rei ven. Secõo põt rez vendere z alienare: bona fide durante. ff si aliqd lucrum ex rei venditione ꝓsecutus est. dz illud restituere dño venienti. ff. de ꝓdi. inde. l. nam hoc natura. Tercio q; nõ tenet restituere in casu fortuito durãte bona fide. Si enĩ res interim peat sine culpa sua: nullo mõ tenebit dño restituere. Quarto. q; post restitutoz rei: si eam fecit iudice sniante de pcio qõ dedit ꝑ venditorem agere põt: vt ipm fiet indemnem. xij. q. ij. vulterane. Alir aũt minime põt. vnde dicat emptor dño rei q; illum ad iudicium trabat. z postq; citatus fuerit denũciet vẽditori q; ꝓpareat atz defendat rẽ ipsaz. Et si res tẽ ab eo deuincit. venditor tenet de euictione. nisi tẽpore date snie: emptor p ꝓtumaciam fuisset abñs. vel nisi p iniuriã iudicis fuisset sniallata. ex ꝑ emp. z ven. c. fi. Si aũt ad sacerdotis pceptum hoc fecerit in foro pscie: venditor inducẽdus est vt ipm cõfuet indẽnem. ar. d. c. fi. Et qõd dictum est de euictione: idem dicendũ est si ꝑ plures emptores successiue res transierit. q; vnus põt agere ꝑ aliuz. ff. de mino. l. ff vbi. Quo tñ ad fructus pceptos an possit bonefidei possessor illos retinere. clarius dicendum est ẽm Jo. de pla. insti. de re. di. ff. si q̃s a nõ dño. vbi dicit. q; nullus possessor. s. nec bonefidei. nec male. facit fructus suos naturales ex re aliena. l. fructus. ff. de vsur. Ideo eos extantes dñs vendicat a quocũq; ff de ꝓsumptis nõ tenet possessor bonefidei nisi in ctum fact? ẽ locupletior. q; tunc tenet ex eq̃tate. l. si z me z ticum. ff. si cer. pe. ff fructus industriales q̃ exigunt industriam z ministerium hominis. vt segetes. lac. lana. z similia. bonefidei possessor cum titulo z sine titulo facit suos. Et eos lucrat ꝓpter industriam z culturam vt nõ possint ab eo aduocari. s. postq; sunt ꝓsumpti. nec ad eoz pcium tenet. d. ff. si q̃s a non dño. z. l.

bonefidei.ff. de acq̃.re.do. Sed si non sunt ꝓsumpti: ꝫ extant: tenetur restituere. vt insti. de offi. iudi. §. illoz. Sed malefidei possessoz: si non habet titulum tenet de ꝓsumptis z de extantibꝫ. l. pe. C. de condi. ex. l. Et de percipiẽdis. d. §. illoꝝ. Sz si habet titulum, puta per venditionem, donationem z huiusmodi. tunc tenetur de consumptis z extantibus: sed excusatur a percipiendis ꝓpter titulum. nisi in quatuoz casibus notat in glo. in dicto. §. si quis. in quibus tenetur de percipiendis etiam si habet titulum. Primo. si quis compulit aliquem per metum sibi vendere. Item si quis emit in fraudem creditoꝝ. Item in eo qui scienter emit contra ꝓhibitionem legis vel statuti. Item z q̃rto in eo qui emit scienter a fisco: non solenniter. l. j. C. de fi. instru. li. x. Con. Mona. in sum. in ver. fructuum, dicens. Fructuum alij industriales: vt frumentum. vinum. oleum. z similia. Alij naturales: vt poma. ficus. z similia. Fructus naturales non facit suos possessoz etiam bonefidei. vnde tenetur reddere vniuersos postq̃ incipit habere conscientiam rei aliene. d. l. fructus. Quo tamẽ ad bonefidei possessorem fac regulam generalem q̃ nunq̃ tenetur vltra q̃ sit factus locupletioz. l. vtrum. ff. de peti. heredi. De fructibus. damno. z interesse restituendis. vide infra. Restitutio vltimo.

¶ Sed quid si vnus dictoꝝ raptoꝝ satisfecerit. nunquid alij liberabuntur. Respoñ. fm Ray. si vnus satisfecerit integraliter de omni dãno z expensis z incomodo: siue interesse. omnes alij liberantur. quia non tenentur damnificato. Nam bonafides non patitur: vt idem debitum bis exigatur. Idem Hosti. Addit etiam Ray. q̃ ille. cui sic satisfit. debet q̃tum ad iudicium anime: cedere actionem illi qui totum soluit. non quidem vt ab vno totum exigat: nisi forte a principali. sed ꝓ partibus petat a singulis: sed q̃tum ad forum contentiosum non tenetur cedere. Imo qua fronte potest petere cessionem: qui ex culpa sua damnatur. ff. de admi. tu. si plures. la. ij. tamen vt sicut dicit Hostien. siue sit facta cessio: siue non. alij qui nihil soluerunt tenentur in conscientia ad relevandum illum qui in solidum satisfecit quilibet ꝓ suis partibus. Nam soluens vtiliter gessit eoꝝ negocium. vnde tenentur habere ratum. z ei satisfacere. ar. ff. de neg. ge. l. cum pecuniam. z l. pomponius. Thomas quoq̃ secunda secunde. q. lxij. quasi declarans dicit. q̃ si ille qui fuit principalis. vt puta. precipiens soluit: omnes alij liberati sunt qui fuerunt ab eo ad damnum faciendum inducti. Si vo alius restituit: tũc illi qui sunt ꝑncipales. z illi ad quos res deuenit. tenẽtur restituere illi qui restituit. Et intellige q̃ si isti tales nõ restituant ei: ceteri tenent ꝓ partibꝫ suis: vt pz dictũ est restituere.

¶ Quid si spoliatus liberaliter remittat restõem. Rñ. fm Inno. Si dimittit principali vt raptoꝝ vel ꝑcipienti. liberatus est ꝓsiliatoz z hmõi. q̃ liberatus est is qui principaliter tenebat: z qui res habuerat. Sed si dimittat ꝓsiliatoꝝ: non credo liberatos alios esse ad quos res puenerunt: nisi expresse intellexerit eos liberare. Neq̃ etiam illum qui rapinam fecit: etaz si de rapina nihil habuerit: quia de iure naturali z diuino cõueniens est q̃ sublato principali: tollatur accessoꝝ. z non econtrario. Immo plus q̃ si liberaliter absolueret principalis: non ꝓpter hoc absolutus esset consiliarius si aliquid ad eum puenit de rapina: nisi alius pro eo satisfecisset. Et tunc iste cõsiliarius in casu ait tenetur ei q̃ satisfecit ꝓ eo.

¶ Nũquid autẽ in restitutõne potest a predictis omnibꝫ exigi pena. vt de rapina et de omni furto manifesto pena quadrupli: z ꝺ alio furto pena dupli: Rñ. huiusmodi pene non debẽtur nisi postq̃ adiudicate fuerint. quo casu pena vni? nõ liberat aliũ. De hoc vide s. Pena.

¶ An autez quis teneatur indicare furem: Rñ. Panoz. in. c. qui cum fure. extra de fur. de mente Bar. in. l. ciuile. C. de fur. concludit q̃ furtũ quis indicare debet. Et sic ꝓprie loquitur. d. tex. qui cuz fure. si bene ponderet. Nihil em̃ dicit de fure: sed de furto. Sed iudex: vel ex officio implorato: vel dum procedit: ꝓ inquisitionẽ generalem potest cõpellere ad indicandum furem. Recte ergo possit episcopi admonere z excõmunicare nõ indicãtes fures vel furtum: quia superioꝝ tenent omnibꝫ modis purgare puinciam malis hominibꝫ. vnde ex hac causa possunt compellere ad manifestandum. Non obstat ꝓdictis: si dicatur q̃ ad instantiam ꝑtis quis tenetur ꝓhibere testimoniũ contra furem. ar. l. nullum. C. de testi. ergo tenetur indicare. dico q̃ aliud est ꝓhibere testimoniũ. et aliud indicare sine testimonio. Nam quãdo quis testificatur: iam fur fuerat detectus per accusationem. Dec? qñ oĩno ẽ occult?: qz tũc ad instantiã partis nõ tenet indicare furẽ.

¶ Et hec faciũt ad. q. Quidã perdidit librꝫ vel aliam rem. Suspicat q̃ sit in domo Ticij. Petit ꝓ iudicem vt querat domus illius. z vt aperiãtur scrinia et loca secreta Ticij. nũquid iudex debeat hoc facere. Videtur q̃ sic ꝓ. l. requirẽdi. C. de ser. fu. Cõmuniter tamẽ concludit ꝓ doct. q̃ speciale sit in seruo z in alia re seu ꝓsona: que potest cõmittere dolum in se occultando. vt tunc possit inspici domus alterius. vnde si quis suspicat ne vroꝝ sua sit in domo alterius: tunc potest petẽ a iudice vt querat ĩ domo illius. Secus in alijs rebꝫ q̃ nõ possunt cõmittere fraudem: tunc nõ debet iudex facere queri domum alterius: q? periculosum est: vt pater fa. habeat pandere alijs suũ patrimonium: nisi esset vehemẽs suspicio q̃ esset in domo illius. ar. in. l. j. ff. de questio.

Restitutio.viij. Quo ad edentes z recipientes de rapina.

Vtrũ edentes de rapina. furto. vsura z huiusmodi teneant ad restitutionẽ. Rñdeo fm Alex. de ales. q̃ qui comedũt vel in alios vsus cõuertũt aliquid de vsura. furto vel rapina scienter siue sint religiosi: siue alij. Et similiter si dubitant an sit huiusmodi: tenentur ad restitutionem: nec

cõmittant se discrimini. habetur etiã pro regula q̃ quicũq; habet cõscientiã de re q̃ sit aliena: tenetur eam restituere. ¶ In hoc tñ videt distinguẽdum. an talis raptor sit solubilis: vel ne. vt in primo casu nõ teneat comedens. ¶ Hoc tamẽ limita. An sit res in qua dominiũ transferat: vel ne. vt in rapina ⁊ fure: in quibꝫ non transfert dominiũ. ¶ Et de talibus edere non licet. ¶ Si autẽ nõ est solubilis: tunc aut scienter comedit. ¶ Et tunc nisi in casu extreme necessitatis tenet ad restitutionẽ. ¶ Si autẽ ignoranter ⁊ bonafide: tunc nõ tenet de ꝓsumptis. ꝑ regulaz posita in ꝓcedenti. c.

¶ Quid autẽ de vxore et familia que scienter comedit ⁊ bibit et induit de talibꝫ? Rñ. sanc. ¶ Ber. ffm Ale. lom. q̃ aut maritus est solubilis: aut non. ¶ Si est solubilis. tũc si sunt ibi aliqua bona de iusto acquisita ⁊ separata: de illis viuere potest. ¶ Sed si ibi sunt aliqua bona de iusto: sed intermixta cum impie acquisitis ita q̃ non põt discernere: adhuc de illis viuere potest. dũmodo in mẽte habeat viuere de iusto. ¶ Con. Rod. ¶ Idem etiã addit q̃ licz talis vxor de one vel de boue: siue de quacunq; re habita de vsuris vel rapina comedere non possit vltra casuz necessitatis extreme: si tamẽ res sit empta de vsura: põt inde comedere sine casu extreme necessitatis. ¶ Cui? ratio est ffm quosdam: quia cuz in vsura dominiũ transferat: non est necesse restituere rem habitam ꝑ vsura: sed solum vsurariuz ad satisfaciendum nõ facere impotentẽ. ¶ Secũdo casu quãdo raptor vel vsurarius nõ est soluendo puta q̃ nihil habet nisi de vsura: vel q̃ oĩa bona sua ꝑ vsuris restituendis obligata sunt: licz de bñ acquisitis habeat quedã. tũc ffm Girar. oldo. etiã est distinguẽdum. q̃ si talis vsurarius habeat aliqua que non sunt empta: vel habita de vsuris. et dos vxoris fuit ibi prius q̃ ꝑdicte vsure: potest et debet inde solui: etiam dato q̃ vir eius nõ habeat sufficientiã ad soluẽdas vsuras. ¶ Si vo nõ sunt ibi nisi empta vel habita de vsura atq; predicte vsure ibi primo fuerũt: q̃ ipius vxoris dotes. tũc ipa restituere obligat quicquid ꝑ victu suo seu quocũq; alio modo accepit inde: q̃ ei ad non restituẽdũ prestat causam efficacem. Sed omnia predicta intelligẽ nisi in casu dum causam expoliatorũ agit. s. monẽdo: ⁊ inducẽdo virũ pro posse ad restituẽdũ quia tũc non tenetur de his que expendit seu consumpsit eo tempore: quo circa eius emendationẽ fideliter laborauit: etiaz si restitutio non sequatur. nam qui gerit alterius negociũ vtiliter etiã absentis ⁊ ignorantis: licite recipit expensas. non tamẽ ffm Rod. de talibus põt viuere per annũ ꝑ vnaz admonitionẽ vel duas: sed q̃diu continue instat opportunis horis. ¶ Cõ. his etiã Mo. et Ray. Vl. ¶ Gul. ¶ Si aũt de correctiõe vsurarij nõ remanet spes. ⁊ in vxorẽ suã crudelis est. ⁊ de impie acq̃sitis eam viuere cogit. q̃d habet agere talis vxor? dicendũ q̃ triplex habet remediũ ffm Ray. Primũ q̃ sibi victũ aliũde querat vel ab amicis vel a consanguineis suis. aut ꝓprijs manibus laborando siue alio modo honesto victum querat. Secundum vt denunciet bis qui ꝓdesse possunt. vel etiam si ꝓbare potest denunciet episcopo. vt compellat eum pascere suam vxorem de iusto. ¶ Hz ffm Postien. hoc remedium inane est. si vxor habet suum maritum crudelem. ¶ Tertiũ remedium. vbi aliud non possit agere. nec per elemosynam honeste querere. nec alio modo licito inuenire. ¶ Exquo ita artata est: poterit inde comedere. quia tempore tante necessitatis etiaz a furto excusaret in totum. ¶ Necessitas enim non habet legem. ¶ Si autem periculum mortis non imineat manifeste aliqõ peccatum ꝓmittere videt. ꝓterea aliqua penitentia ei ad cautelam iniungẽda est. ar. extra de fur. si q̃s. ¶ Quicunq; tamen talia sumit: cum magna parcitate sumere obligat. ¶ Et interim dolere dz atq; ꝓponere. q̃ si poterit in futurum restituet quicquid inde expendit. ¶ Et hoc satis securum est. ¶ Quartum remedium potest addi. q̃ talis vxor res dom̃ modo licito augmentet atq; conseruet. quia hoc etiaz cedit in creditoz vtilitatem. maxime in conseruãdo res habitas ex vsura ⁊ hmõi. vt sunt vestes. suppellectilia. ⁊ iocalia: ne corrodantur a vermibꝫ ⁊ hmõi. ¶ Quintum quoq; superaddatur. q̃ si vir eius habeat plura incerta: vbi sufficiat ad satisfaciendum certis. potest tali vxori per epm̃ ꝓuideri.

¶ Omnibꝫ autem supradictis remedijs potest vti vxor vsurarij si de vsuris habeat dotem. ⁊ vir nihil habet nisi restitutioni obligatum. ¶ Et vbi vxor posset rehabere dotem suam. vel parafrenalia a viro. ⁊ illa tradere potest alicui honeste persone. que de honesto lucro pecunie: de qua negociabitur illa persona cui committetur: viuere poterit. extra de dona. inter virum ⁊ vxorem. c. per vestras. ¶ Tamen inter ista quinq; remedia: valde precipuum est quod dictum est supra. s. q̃ instet circa eius correctionem temporibus opportunis. ¶ Et licet aliquãdo videat desperatus. nihilominus nunq; est desperandum de homine in hac vita quia accidit in puncto. quod non pertenit in anno. ¶ In omnibus tamen casibꝫ ꝓdictis tenet vxor reddere debitum viro suo ⁊ econuerso: nisi subsistat aliud impedimentum.

¶ Quid autem de filijs ⁊ familia vsurarij. ¶ Respondeo ffm Girar. oldo. q̃ aut vsurarius est soluendo aut non. ¶ Primo casu: si est soluendo. ⁊ habeat alia vltra ea que satisfacere ⁊ soluere obligat. de illis viuere possunt. ¶ Secundo autem casu quãdo non est soluendo. quicunq; de familia eius. quicquid ꝑ suo victu. vel quomodocunq; aliter acceperint: satisfacere obligantur. quia illum ad satisfaciendum faciunt impotentem. ⁊ ad hoc ꝓstant causam efficacem. ¶ Excusari autem tales ⁊ consimiles possunt ꝓpter. v. ¶ Primo. ꝓpter ꝓcurationem. s. si causam expoliatorum agunt. vt supra dictum est de vxore. ¶ Secundo. ꝓpter recompensationem. quia si tantum ei restituunt quantum de suo receperunt: sicut contingit in emptionibꝫ. in operis. mercantijs. commutationibus. ⁊ consimilibus. nam si huiusmodi seruirent vsurarijs in rebus licitis ad augmentum substantie vsurarij. merito talis merces cum expensis per eos factis compensatur. ¶ Tertio ꝓpter restaurationem.

Id est si se restaurarum ꝓponat. ⁊ ad hoc facultatem se habiturum ꝓbabiliter credit. Quarto ꝓpter ignorantiam. quia si nescit rem esse vsurariaz. nec causam habeat hoc sciendi illum vicz esse talem. Quinto ꝓpter necessitatem. puta ꝙtum ad hoc. qz filij ⁊ filie in tali etate sunt ꝙ aliter comode viuere non possunt.

¶ Potest etiaz queri: si dum viueret pater ticij expendit. ccc. lib. in studio ꝓ filio suo vt doctor efficeret: cum nihil nisi de vsuris hꝫt. Cunqz de vsuris habuisset. Ad. post mortem non dimisit filio suo nisi. cccc. lib. Quer̃ vtrum de illis. ccc. ticius ad restitutoem sit obligatus. Ad qđ rñdit. S. Ber. Si pater ticij nō erat soluendo quando filium in studio nutriebat: tunc distinguendum est. Nam si ticius credebat ꝙ pater suus sibi đ licitis bonis ꝓuideret: rone bone fidei: de bonis iam ꝓsumptꝫ satisfacere non tenet: ꝫ solum de extantibꝫ. Si autem nouisset patrem suum de vsuris omnia possidere: ꝓpter conscientiam lesam quam habebat in vtendo alienis rebꝫ: debet illas. ccc. libz. restituere ꝑm diuinum ius. Et idem iudicium de ꝓsimilibꝫ fieri potest.

¶ Quid autem de filia que habuit dotem de vsura. Respondet san. Ber. ꝙ si quis accepit filiam vsurarij in vxorem. qui nihil tunc temporis habebat nisi reddendum: tunc ꝑm quosdam: dotem quam inde accepit cum filia: reddere non tenet. si non crassa: ꝫ ꝓbabili ignorantia ductus fuit. quia scilicet ꝓbabiliter credebat socerum non esse vsurarium. Aut ꝓter illam dotem habere sufficientia ad soluendum. Verius tamen cum distinctione dicendum est. ꝙ quando pater dotauit filiam. aut non erat soluendo. aut sic. Primo casu si pater non erat soluendo: tunc ꝑm Guil. ol. alios solẽnes docto. talis gener. ex quo scit ꝙ dos accepta quando eam accepit erat necessaria ad soluenda debita: non potest talem dotem cum bona conscientia retinere. si certi sunt hi quibꝫ primo talia debebant. Cuius ratio est. quia de alioz rebus. nullatenus ꝑm deum illa potuit dotari. Si tamen vsurarij filia talem dotem vult restitui. ⁊ eius maritus obstat. culpa erit mariti ⁊ nō vxoris. Et hoc si illa ꝓponat dotem illam restituere si vir eius ante ipsam obiret. Si autem econuerso vir eius vult illam restitui: ꝫ vxor eius obsistit: nec patit illam reddi. tunc forte illi sufficit: ꝙ ipse non percipiat de bonis illis ⁊ ꝓponat quando posset restituere illam. Si vo vtriqz in non satisfaciendo ex mala voluntate ꝓcordant tũc in statu damnationis ambo viuunt. In remedium tamen periculi dici posset ꝙ si pater talis vxoris seu eius heredes haberent sufficientia ad satisfaciendum certa: tũc si talis dos sit parua in totum. Si autez magna: in ptem. De incertis dioc̃anus posset cum tali muliere ꝑm discretum iudicium dispensare. Consulendum est autem tali mulieri de bonis certis vsure habenti dotem: cum sibi non potest aliter ꝓuidere: ꝙ si ꝓtingeret eam premori viro: debet in fine vocare virum ⁊ filios si illos habet. ac eis ꝓtestari dotem suaz fuisse de vsuris. obsecrans ⁊ obtestãs quatenus restituant: quia illam nullo modo possunt licite retinere. qđ si nō fecerint: non ei: sed imputabitur illis. Secũdo autem si pater vsurarius dotauit filiam suam eo tempore quo etiam remanebat soluendo. ⁊ per consequẽs non ꝓpter dotes illas factus est impotens ad soluendum: non tenetur recipiens satisfacere quod recepit: qz quãdo vsurarius verus dominꝰ dedit: ⁊ sine ipa erat potens satisfacere. ꝓterea non dedit ei recipiens ad non restituenduz causam efficacem. Si autem impotens postea factus est: nō est culpa recipientis. vide tamẽ Panor. in. c. cum tu. de vsur. vbi formal. q. de vsurario non habente pecuniã nisi vsurariam: qui sine fraude maritauit filiã: ⁊ dedit dotem genero restituendam filie in casu soluti matrimonij. Queritur nũquid post solutum matrimonium et dotem sibi traditam teneatur satisfacere creditoribus: ex quo non adsunt alie facultates: Federi. consilio. lxiij. consuluit. ꝙ si nō in fraudez constituta fuit dos: non tenetur filia restituere. ꝫ habeat ex causa lucratiua: quia illa nō est pecunia vsuraria. Nam pecunia vsuraria transiuit in dominiũ mariti. ⁊ illa est alia pecunia que proficiscẽ ex bonis mariti. Sed do. An. dubitat de hac decisione cum dos sit quid vniuersale. vt notat Bar. in. l. j. ff. sol. ma. Et in vniuersali vna res succedit loco alterius. vt. l. impator. ff. de le. ij. Ite si filia in potestate erat: ergo heres: et ꝓius restitui debent omnia debita. Sed aduerte ꝙ Fede. loquit̃ quãdo filia non erat heres. Sed posset dici ꝙ licz non sit heres: non debet habere quartã suam: nisi ꝓius deductis oneribus ⁊ debitis. hec decisio videtur satis dubia. Forte de rigore iuris procedit opinio. Fede. Sed de eqtate ꝓcederet alia opinio.

¶ Vtrum famuli vsurariorũ teneantur ad restitutionem salariorum ꝑceptorũ et expensarum?

Rñdeo ꝑm san. Ber. ꝙ aut isti sunt famuli: qui i domo eius morant: nõ ad exercendum fenus: sed ei seruiũt. puta ad mensam vl̃ eum associant hinc inde ⁊ huiusmodi: ⁊ de talibus dicenduz est sicut de vxoribus: quia si vsurarius nō est soluẽdo. nullo modo de bonis vsurarij viuere possunt: nec insuper salarium suum ab eis suscipere nisi duo ibi cõcurrant. Primo ꝙ sit ibi aliquid de licite acquisitis. non autem empta vel habita de vsuris. Secũdo ꝙ tale salarium ꝓius fuerit ibi đ vsure. autem duobus cõcurrentibus: predicti salarium suum ꝑm aliquos suscipere possunt: etiaz dato ꝙ vsurarius non haberet sufficientia ad soluendas vsuras. hoc tamẽ nō est vsqquaqz tutum. de bonis autez illius viuere eis nequaqz licet. Aliter darent ei ad non soluendum causam efficacem: vbi vsurarius nō est saluando. Si autem dicti famuli sunt ꝓprie seruientes ⁊ mercenarij. tunc dicendum ꝙ si vsurarius non est soluendo. aut isti seruiunt in rebus licitis ⁊ honestis. ⁊ tunc si ꝓpter diminutionez substantie vsurarius non fiat magis impotens ad soluendum: licite possunt condignam suscipere mercedem. Et hoc: quia vilitas quam consequit̃ inde vsurarius talis ex illo operе cum mercede merito compensat. et ꝓpter hoc ꝙ

edem mercēnarijs datam pauperior minime di-
ci potest cum loco mercedis habeat cōmodū ope-
rarij: vt sunt qui agros eius colunt ⁊ vineas ⁊ hu
iusmodi. Et forte dicendū idem de illis seruitori-
bus qui haberent curam vestium ⁊ aliarū rerum
ipius vsurarij: vt recipere valeant expensas et sa-
larium vsq; ad tantā summā ad quātam ascendit
ista vtilitas: sed plus recipere nequeūt. Idem dic
de vxore vt supra dictū est: quādo haberet curam
p̄dictarū rerum: q; potest recipe expensas vsq; ad
dictam quātitatē ad quam se confert dicta sua vti
litas. Si autem sunt alij seruitores seruiētes vsu-
rario in illis in quibus eum ad satisfaciēdum: duz
recipiūt salarium faciūt impotentē. ⁊ tunc licz ser-
uiant ei i rebus licitis ⁊ honestis nō peccent: imo
apud deum q̄n̄ meretur: tamē salariū fm quos-
dam minime suscipere possunt: cum ex hoc ad sa-
tisfaciendum eum faciūt impotentē. Sicut medi-
ci. barbitōsores. baile. Et licz tales ab vsurarijs sa-
lariū acceptare nō possint: tamen illis in extrema
necessitate subuenire tenentur. Et ob p̄dicta in fe-
runt quidam. q; cum indei cōmuniter viuant ex
vsuris. nec sint potentes restituere: accipiētes per
donationē: vel alio titulo lucratiuo aliquid ab eis
tenent ad restitutionem accepti: faciendam illis a
quibus indeus accepit vsuras: etiam si aliquid ab
eis acceptum sit p̄ pena: vt s. Iudeus p̄mo. Si
autē quis aliquid ab eo habuerit q̄ nō est soluen-
do titulo oneroso. puta q̄a emit vel habuit ꝓpter
operas suas: vel p̄mutationem: vel aliam onero-
sam causam: nō tenetur ad restitutionē: nisi illud
sciuerit fieri in fraudem creditorū. Et dicitur scire
si creditores sunt sibi p̄testati q; sit in eorum p̄e-
iudiciuz. vt in. l. ait p̄etor. §. si quis p̄ticeps. ff. de
his que in frau. cre. Item quādo scit eum habere
creditores et alienauit omnia bona simul. Ex illa
enī vniuersali alienatiōe p̄sumit fraus. vt. ff. e. l.
omnes. §. lucius. Item tercio quādo hoc euiden-
ter apparet: vt q; scit aliquez impotentē restituere
⁊ aliquid vendere: vel emere ad ludum. luxuriam
gulositatem. vel aliter inutiliter consumēdum. Et
sic in fraudem creditorūz. Et ex p̄dictis colligit q;
cū indei ⁊ alij vsurarij cōiter ꝓpter vsuras nō sint
soluendo: accipiens aliquid ab eis etiā titulo one-
roso. puta locatione. venditione vel simili: ex quo
manifeste fiūt impotentiores ad satisfaciendū: te-
netur restituere illis a quibus accepte sunt vsure:
sicut ꝓtingit in vendēte eis gallinas: vl alia ad gu
losita tē ptinentia: vel pulcra vestimenta: ⁊ alia si-
milia ad pomp̄ositatez: vel qui ad talia locant sibi
operas: vel ad radendum: vel ad polienduz ⁊ hu-
iusmodi.

Quid aūt de p̄sanguineis seu amicis. domesti
cis. socijs. ⁊ quibuscūq; alijs qui de bonis ipsius
vsurarij comedūt. bibunt. siue dono siue quocūq;
alio modo recipiūt: Rñ. san. Ber. q; si vsurarius
nō est soluēdo. i. q; omnia bona que habet vix sa-
tisfactioni sufficiūt. licz habeat aliqua de licite acq̄
piunt satisfacere obligant: q; etiam ad non satisfa-
ciendū p̄stant causam efficacē. Si aūt est soluēdo:
tunc non tenent. Si autem de hoc dubitant. ⁊ ad
huc extat res: satisfacere obligant ne ꝓ re tempo-
rali in discrimine animam suam ponant fm regu
lam supra positam. Si tamen habuissent bonafi-
de tales ab vsurario: credentes illas res esse suas:
durante tali bonafide: de consumptis non tenen-
tur. Caueant tamen vt dictum est supra. ne duca
tur bonafide lupi que. l. sit ignorantia crassa ⁊ sup
pina. que etiam eos de consumptis non excusa-
ret.

Vtrum debētes aliquid recipere ab vsurario
ex contractu vel quasi. aut ex maleficio vel quasi
possint accipe ab eo q̄ debet. Rñdit Alexā. lom.
q; sic. dum tamen rem vsurariam. furtiuam. vel
raptam non recipiāt in specie sua. Quod quidem
in vsura est ver fm eos qui tenent q; in vsura nō
transfertur dominium. Scōm autem alios pos-
sunt recipere etiam ipsam rem in specie habitam
ex vsura. hunc tamen casum quidam limitant si-
cut supra dictum est. dummodo non sit in fraudē
creditorū.

Vtrum autem mutuantes denarios vsura-
rijs possint repetere. Rñdit san. Ber. q; si bona
fide creditor vsurario pecuniam mutuauit. vt ex
illa comodum suum licite faceret. ⁊ lucrando forte
ex ea se liberaret. Et tunc recipere potest q̄n̄ libera
liter mutuauit. etiam si aliter ille non sufficeret ad
vsuras soluendas. aut alia ⁊ non iusta causa illam
mutuo ei dedit. puta. ad ludendum. aut ad mere-
trices. vel hystriones. ⁊ tūc non p̄t debitum ab il
lo recipe q̄ alit nō est soluendo. Con. Guil.

Vtrum locantes domos vsurarijs ad fenus
exercēdum teneant restituere pensionē. Rñ. san.
Ber. q; licet sint pticipes oīm peccatorū q̄ in eis ex
fenore ꝑpetrant. nihilominus rōne p̄ctus locatio
nis. in quo lucr transfert in locantem. p̄t tale lu
crum nō illicite retinere. nisi vsurari tunc impo-
tens esset restituere acq̄sitas vsuras. q; tūc nō p̄t
recipere pensionem nisi p̄ius debuissent hīe.

Vtrum p̄dicatores qui vadūt ad raptores vt
eos inducant ad pniam ⁊ ad restōem possint co-
medere de rapina. Rñd. fm Ray. siue inducant
eos in p̄dicatione generali. siue in psuasione spāli
excusant. maxime si apud alios non p̄t comode
inuenire. extra de sent. ex. cum voluntate. Et hoc
intellige cum moderamine. ⁊ si sit spes ꝓbabilis
de illor correctione. Item si ꝓpter eor expensas ñ
subtrahat facultas restituendi in toto vel in pte.
Sed san. Ber. dicit vel in magna pte. ⁊ hoc ratio
nabilius.

Restitutio nono. Quo

ad cooperatores vsurar. Et hi quidem
multiplices sunt. Ex quib primi sunt
ad vsuram mutuum accipientes. Circa q̄ aduer
tendum fm sanc. Ber. q; duo necessaria sunt ad
hoc q; sine mortali culpa homo tale mutuū susci-
pere possit. Primo q; qui mutuum p̄stat nō sit in
ductus ab alio. ñ a seipso ad tale mutuum dandū
paratus sit. Secundo q; qui mutuum suscipit ad

hoc ob legitimam causaz ex necessitate cogat. vno istoz deficiente semp accipiens mutuum sub vsura: mortaliter peccat. Et ꝓcludit q etiam in necessitate extrema nō licet aliquem renitentē inducere dare mutuū ad vsuram. imo potius liceret fm eū necessaria ꝓ ꝓfuanda vita rape violenter: q̄ illuz inducere ad tale mutuum. z si facit mortaliter peccat. Fortius ergo peccant fm eum q̄ tale mutuum suscipiunt ad voluptates explendas in vanitatibꝫ lasciuijs. atz ludis. vel vt homo lucret ampliꝰ. vel diteꝛ q; semp mortale peccatum est. ꝫ hec opi. nimis dura videꝛ. ideo Dire. li. iij. aliter dicit ponēs tres opi. circa hoc. Quidam enī dicunt q̄ cuilibet licet accipe ꝓ quolibet ope virtutis: vt si velit inde facere elemosynam vel edificare eccliam. ꝫ non licz accipe sub vsuris. vt luxurioſe viuat. Alij dicunt q̄ distinguendum est de ope virtutis vtz sit necessariū vel non. Tu vo dicas q̄ si accipiens sub vsura pecuniam si dans erat paratus dare alteri. z accipiens indigeat non peccat. ar. xxij. q. j. mouet. licet non accipiat ꝓ ope virtutis: ꝫ ꝓ opere indifferenti. Sed si causam dedit q; alꝫ non disposuerat tradere sub vsura: quando accipiens ad hoc eum induxit: tunc peccat accipiens. Posset tamen esse casus in quo non peccaret inducens: vt si imineret necessitas famis. z aliquis haberet pecuniam. vel granum. vel speciem aliam. z tunc nō vult vēdere. vel mutuare gratis: tunc suaderi potest ei vt illam speciem mutuet sub vsuris. quia minus peccat si sub vsuris mutuet q̄ si teneat eam absconsaz in tanta necessitate: quia inter duo peccata: suadēdum est q̄ maius vitet. xiij. di. nerui. hoc idem tenent Inno. z Hostien. extra de vsuꝛ. c. sup eod. z Archi. xiij. q. iij. si quis vsuraz. Ri. etiam in. iij. di. xv. dicit. q̄ non solum in necessitate extrema. si etiam quando homo notabiliter dampnificaretur vel notabilem penuriam pateret licet recipere ad vsuram. vel etiam latius intelligit non solum de necessitate absoluta. sed etiam de necessitate vtili quam aliquis ꝓsequit agendo negocia sua. ꝫ accipere ꝓpter alce ludum z hmōi est peccatum mortale.

¶ Quid autem de inducentibus aliquem ad fenerandum. vel de mutuantibus alicui pecunias ad exercendum vsuras an teneantur ad restitutionem. Respondet sanctus Bern̄. q̄ de hoc sunt opiniones. Quidam enim dicunt q̄ qui alios ad fenerandum inducunt qui feneraturi alꝫ non fuissent: insolidum restituere obligantur. Si autem alꝫ feneraturi erant. tunc non obligantur. nisi inquantum peruenit ad eos. Alij autem z rationabiliter moti dicunt q̄ in casu mutui non obligantur nisi inquantum peruenit ad eos: nec insuper in duobus alijs casibus. Primo. cum quis societatem contrahit cum aliquo ad exercendum fenus. Secundo. cum quis vsurario pecuniam dat ꝓ lucro participando. Mouentur ꝓpter differentiam que est inter rapinam z furtum ex vna parte. z vsuram ex alia parte. z penes voluntarium z non voluntarium. Ex qua quidem differentia ortum habeꝛ q̄ in his casibus potioꝛ ē conditio vsurarij q̄ raptoris vel furis. Nam in rapina z furto restituere obligaꝛ qui ꝑstat ad hoc causam efficacem: etiam si nihil perueniat ad eum. Et hoc est: quia rapina z furtum contra voluntatem dn̄i ꝑpetraꝛ. non sic aūt in vsura: vbi interuenit voluntariū mixtū. Preterea in rapina z furto: ꝓra spoliatis tribuūt actionē ꝓtra eos qui rapine et furto dederūt cām efficacē: licz ad eos non peruenerit quicq̄. Non sic autē in vsura: q; non dāt actio ꝓtra tales taliter inducētes: cū ad eos nō peruenerit quicq̄ de tali lucro.

¶ Quer̄ an ꝺis qui extorsit vsuras nomīe alteri⁹ sicut sunt ꝓsonete. ꝓcuratores. tutores. curatores z huiusmodi teneant ad restitutionē? Rn̄. glo. in l. si sciēte. ff. ad. l. põ. de ꝓcu. tenet indistincte q̄ ꝓsonete vel huiusmodi: quibus mediantibus celebraꝛ cōtractus vsurarij: tenenꝛ ad restitutionez vsurarū. Hanc glo. ibidem sequit Bar. et in. l. j. §. incidit. ff. ad turpil. Sed glo. in. c. Michael. de vsuꝛ. tenet totaliter oppositū. Dicit enī q̄ is q̄ extorsit vsuras nomīe alterius: non tenet ad restitutionē. nec põt cōtra eū excipi. Posti. autē. z Bost. in eorum summis: quos sequit Jo. an. in dicto. c. Michael. vt refert Panoꝛ. ibi ꝓcludit. q̄ aut ꝓcipalis est soluēdo. z tūc talis non tenet ad restitutionē. alꝫ secus. Et hec opi. placet Panoꝛ. ex quo dedit causam delicto teneaꝛ alio nō valente satisfacere. Quidā tamē summiste dicūt q̄ ꝓsonete z huiusmodi tenenꝛ in subsidiū. puta qñ vsurarius vt ꝓcipalis non est soluēdo: vel non vult soluere. Secōm autē opinionē imediate ꝓcedentem ꝑdicta vsurarius est soluēdo: ꝓsonete z huiusmodi nō tenēntur ad restitutionē. Vltima tamē opinio videt practicāda in foro aīe: que cedit in fauorem creditoꝝ. z ad deonerationem cōfessoꝝ. licz alia opinio sit ꝓbabilis: fulta auctoritate famosoꝝ doctoꝝ.

¶ An aūt huiusmodi ꝓsonete exercētes se i huiusmodi ꝓtractibꝫ vsurarijs possint excusari a peccato? Rn̄. san. Ber. q̄ de ꝑdictis põt hñ duplex ꝓsideratio. Pma ꝓ respectū ad mutuo indigētes. Secūda ꝓ respectū ad mutuū dantes. Respectu ꝓme duplicit peccare põt. Prio si mutuū ārūt ꝓ bis q̄ nō indigēt: sic quotidie i depositis z ꝑcibꝫ fieri solet. Ma q; mutuū recipiēs peccat. iō necesse est vt q̄ ei i hoc coopaꝛ fiat etiā ꝓticeps eius culpe ambo vtētes malo vsurarij male.

¶ Secūdo etiā peccant si necessitate cogente vel nō cogente. ꝓmū ad vsuram mutuū tribuere renitentē inducūt. De hoc dic vt dictū est s. Secūda ꝓtractio fieri potest ꝓ respectū ad mutuū dantes fm Girar. ol. Et dupliciter mediatores in hoc esse põt. Prio enī cū stant ꝓ illis qui mutuo indigent z ꝓcurant ab illis qui pati sunt dare. Tales inquā nec peccant z minus satisfacere obligantur cum malo vsurarij vtanꝛ bene. Secūdo vo cum stant ꝓ parte et lucro vsurarij. Tales inquā non tm̄ peccant: sed etiam insolidum satisfacere obligantur. Si tamen sunt ad hoc sic cooperati q̄

hbsq; cooperatione eorum illa vsuraria prestatio minime facta esset. Addit tñ Archi. f. vnū notabile de istis mediatoribꝫ. q; si sunt mediatores in cā bijs illicitis ⁊ vsurarijs: exercere nō valent illaz artem: nisi cum damnatōne. nisi forte cū facerent: intendendo vt ꝓficeat necessitatibꝫ accipiētis sub cambio. Sec⁹ si in suipsius vtilitatē vt inde lucrētur. vt cōiter fit.

¶ Utrum aūt socij ad vsuram: vel factores stantes ad mutuandū in psonam vsurariorum: ita q; apud eos residet quasi principalis auctoritas dñorum suoꝝ: restituere teneant⁹. Rñ. de huiusmodi factoribꝫ ⁊ principalibꝰ dicendū est vt s. de psonetis. Et hoc si coopati sūt ad exactiōez vsuraꝝ. Secus autē si solum coopati sunt vt mutuum detur: q; in mutuo damnū nō datur ꝓmo: ꝑ in exactione vsurarum. Et ideo seruitores qui ad solā actualem ⁊ manualez traditōnem mancipati sunt: ita q; ipsi nō taxāt precium vsuraꝝ: aut ꝓtractuū impiorum: nec cum eis ꝓtrahitur pactum vel vsura. cuius ipsis psentibus et pecuniaz tradentibꝫ fiat: mortaliter peccant: ⁊ tenent ad id qđ de vsuris habuerūt. Adde tñ quod singulariter notat Monal. in sum. q; dantes pecuniam. d. sui ad vsurā de ei⁹ generali mandato. vicz. q; mutuent pecuniam ad vsuram sub eius nomine: tales quidem ministri tanq; principales in hoc restituere tenent domiō nō restituente: eo q; in eoꝝ optione erat mutuare ⁊ nō mutuare. Sed si tales de speciali mādato domini dicentis. Mutuate Petro ad vsuram. x. lib. nomine meo: licet peccent: nō tamen tenent ad restitutōnez. Et hāc opi. sequit Jo. de li. ⁊ Lap. Jo. tñ an. dicit q; isti puri ministri vsurariorꝫ salariuz qđ habent ex tali exercitio pauperibꝫ debēt erogare: cum sit turpe lucrum: nisi vsurarius nō eēt soluendo: quia tūc dz dari creditoribus. Et dicti ministri similiter incurrūt penas. c. q; in omnibus. extra de vsur. Nihil em̄ refert: siue ꝓpio nomine siue alieno quis exerceat vsuraz. Hoc idem voluit Lap. Pene tñ que imponunt ꝓpter negligentiam restituendi vsuras. puta. q; eoꝝ ꝓfessiones nō audiant: ⁊ q; nō sepeliant et q; nō valeat testm̄ eorum nō ligant. Idem Ge.

¶ Utrum aūt aduocati ⁊ ꝓcuratores fauētes vsurarijs in iudicio vel extra restituere teneant. Rñ. Inno. ⁊ Jo. in. c. Michael. de vsur. et Archi. in. c. si quis oblitus. xiij. q. iij. q; sic: qñ scientes eē contractus vsurarios fauēt eis cū effectu. Debent em̄ esse experti in talibꝫ: cū multotiens eis porrigantur carte appentes iuste ⁊ non de ꝓtractibꝫ vsurarijs: cum tñ sint. Idem Sco. in. iij. qui addit q; defendentes sciēter cām iniustā: nō solū tenent parti lese: ꝑ etiā tenent parti quā defendūt salariū restituere. Nō verū est etiā qñ ꝓ ignorantiā: vel negligētiam ps damnificat. Et idem de iudice.

¶ Utrū inducens volentē gratis mutuare vt iuste ꝓtrahere. vt mutuet sub vsuris. et illicite cōtrahat restituere teneat. Rñ. fm Rod. q; sic: cū inde bite impediat vtilitatē ꝓmi.

¶ Utrū socij vsuariorꝫ. famuli seruitores. filij q; ꝓ patribus. dominis. aut socijs exercuerūt fenus possint illis inuitis ad quantitatē acquisite vsure pecuniā surripe ⁊ restituere⁹. Rñ. s. Ber. q; sic fm quosdā. q; iustū esse videt: vt q; illorū cā iniuste ablata sunt ꝓ fenus: de lege nature licentiā hēant illa satisfacere: ne ipsi de ꝓpio satisfacere teneant. Et intelligit. s. Ber. hoc verūm in foro pscie. dūmō nullum de illis septē inconuenientibꝫ sequat⁹ q; posita sunt s. Familia. Ad hoc facit qđ notat Alle. Iom. q; vxor viuēte viro pōt ipo ignāte restituere qđ ille tenet. q; lz nō sit dña rerū mariti. tñ est data in adiutoriū viro. cuius salutez ꝓcurare tenet. Et ió sicut de bonis ꝓprijs viri tanq; de bonis ꝓprijs pōt facere elemosynam ignorāte viro ⁊ nō ꝓhibente. q; sic agit cām viri: ita eodē mō facere pt restituz. Et si restituat viro sciēte ⁊ nō cōtradicēte. tutius facit. Si aūt vir sciat ⁊ cōtradicat vxor tenet non restituere q; etiā alis nō tenet ad illud bonum ex necessitate. Ꝓ furto aūt viri an teneat⁹: vide s. Furtū. Ꝓ dictis optime facit qđ notat Bal. in. l. etiā. C. de fideicō. vbi tenet q; tutor ⁊ executor testamēti pōt restituere vsurā: vel alia mala ablata sine spāli mādato. q; dicūt facere ex necessitate. allegat glo. quā dicit singularē in. l. pses. C. de transact. q; interest pupilli talē pecuniā nō habere.

¶ Quid aūt de mercatoribꝫ vnius ciuitatis q; frequēter solent esse mediatores mercatorū aliarū ciuitatū ad ꝓcurandū venditionē suarū merciū: qs ad eos transmittūt. Et cōiter tales mediatores sibi retinēt vnū florenū ꝓ centenario qđ si ꝓ suo labore sine alia cōuentōe facta inter eos. Et sic versa vice. An liceat⁹: Rñ. Archi. flo. q; cum hoc sit de cōi more mercatorū in rōne fundatū nō apparet illicitum. verūm si oñdunt tales mediatores p ḡras: vel verba velle gratis ⁊ rōne amicicie in hmōi seruire mercatoribꝫ aliorum locorum. cum ⁊ ipsi eis seruiant versa vice gratis in silibus. tunc non liceret occulte aliquid vel pcium laboris accipere: puta. dicendo eorum mercimonia vēdidisse centū ⁊ vno florē. et illum vnū sibi retinēdo ꝓ suo labore. Fraus est em̄ ⁊ dolus ex amicitia ostendere velle gratis seruire. et occulte exinde precium laboris extorquere.

¶ Utrum lucrum factum ex pecunia: quaz quis mutuo accepit nomine domini sui sit ipsius dñi: aut famuli accipientis⁹: Rñ. s. Ber. fm Sco. q; est domini ⁊ nō famuli: cui tamen dominus tenetur prouidere de competenti salario ꝓ industria sua. Et hoc verūm qñ ille famulus ita pauper est q; nō posset restituere creditoribus si pecuniam accepta nomine. d. sui amisisset. Secus si diues esset. ⁊ non intendisset dominum suum damnificari debere ex amissione dicte pecunie. seu periculo sibi proueniente quōcunq;. quam pecuniam sub nomine. d. sui ideo accepit mutuo. quia sub nomine suo non reperisset. Hoc autem casu dictum lucrum suū ē. q; pecunia non sic stat sui dñi periculo sicut in primo casu.

¶ Quid aūt de cōmunitatibus vel collegijs dantibus pecuniam ad vsuram. Nunquid omnes et singuli sunt vsurarij ⁊ teneantur ad restitutionem Rñ. fm Ray. q; sic. s. oēs illi quorū auctate vel cōsensu fit. arg. extra de vsur. conquestus. ⁊. vij. q. j.

sicut vir. ¶ Et sm Hosti. omnes illi quibus hec in mente sua placent et ratum habent z consentiunt z phibere possunt et non faciunt: tenent. extra de sent. ex. quante.

¶ Nunquid aũt singuli de collegio vel ciuitate restituere teneant insolidũ qđ habuit collegiũ ex vsuris. ℞. Rod. q lz illi quoz auctes z psensu talia fiunt sint vsurarij z moztaliter peccẽt: nõ tñ tenent ad restõnez nisi q̃tum ad eos puenit de vsura: vl quantũ relenati sũt ab expensis q̃s fecissent de suo in sustinendis oneribo cõitatis: nisi forte pstiterit auctem ppellendo: aut pcipiendo cõitati taliter fenerari: q alis nõ esset hoc factura. In q̃ casu insolidum tenent. ¶ Et Monal. intelligit pdicta vera de regentibo z phibere valentibo: vel pcipientibo taliter fenerari. Secus đ alijs: nisi participauerint de comodo bursali: vel relenati sunt ab oneribus vt dictum est: quia tunc de tanto restituere obligantur.

¶ Quid aũt de regibo z alijs dñis: qui cogũt debitores dare vsuras. ℞ñ. Rod. q tenent ad restitutionẽ: etiã si nihil ad eos puenerit. Secm vo alex. lom. dñi: qui vsurarijs fauẽt: vel eos in terris suis retinẽt: nihil restituere tenent: si nihil ad eos đ bonis eoz puenit: licet alis peccent. Et huic opinioni videt adherere Aste. li. iij. ti. xj. ¶ Hanc etiam opi. tenet. S. Ber. dicens de mente dicti Alex. lõ. q nõ est sile de auctoribo mali q̃ sunt cã p se eiusdẽ mali. z de istis qui sunt magis causa per accidens mali. puta. q tale malum pseruetur in patria vel libere fiat.

¶ Quid de illis dñis qui multa recipiunt a iudeis cũ sciant eos nihil hre nisi vsuras: z q bona eoz q̃ possidẽt ad restõez nõ sufficerẽt. ℞ñ. sm Rod. q tenent ad restõnez taliũ pceptoz: si ex cã lucratiua pceperũt. Possunt tñ ab eis accipere qđ sibi debẽt licet z alij creditores.

¶ Utrũ recipientes elymas ab vsurarijs restitnere teneant. ℞ñ. S. Ber. q nõ: si vsurarij pñt de certis satisfacere: licet non valeant de incertis. ¶ Et hoc facit ad. q. quotidianam. An liceat recipe elemosynas ab istis dominis temporalibus qui multa debent restituere licet quasi incerta. ¶ Et pz responsio. Vaz si pdicti dñi saltẽ hẽant tãtũ de bonis q valeant satisfacere pro certis: licite poterũt ab eis elemosyne recipi. Ab vsurarijs tñ manifestis non licet recipere oblatones que fiunt publice: nec recipi debent ad pmunionem altaris. Qđ intelligit panor. in. c. quia in omnibus. extra de vsur. vt nõ admittant ad ecclesiã qñ celebrant diuina: vt vsurarius ruboze pfusus facilius resipiscat: nec debet admitti ad ecclesiasticam sepulturam. ¶ Et clerici recipientes oblatones ab vsurarijs manifestis reddere tenent. ¶ Et donec ad arbitrium diocesani satisfecerint: sui officij executõne suspensi ipmaneãt. ¶ Et dicit panor. q est late snie. ¶ Et ideo sm Hosti. si interim celebrẽt sunt irregulares. Secus tamen dicendũ de vsurarijs nõ manifestis: quia tunc sacerdos recipiendo oblatones a talibus vsurarijs ñ incurrit suspensionem: nec ipsi vsurarij nõ manifesti incurrũt dictas penas positas i. d. c. q in omnibus: nec etiam penas. c. q̃q̃. de vsur. lib. vi. sm doc. Qui aũt dicant vsurarij manifesti. vide ꝺ. ¶ Et cõicatione. xxxvij. Item glo. in. c. ij. de vsur. li. vi. addit alium casum pbandi publicitatẽ qñ coram sacerdote z testibus confessus est se vsurarium. et mandauit restitui vsuras z resignauit libros. Sed ſ. de se. dicit q sola confessio extraudicialis nõ facit quem vsurarium manifestũ. Immo plus dicit. q si vsurarius mandauit in genere vsuras restitui: vel illis psonis que pbauerint vsuras debitum: vel illis psonis que pbauerint vsuras dedisse. p hoc non videt vsurarius manifestus. q simpliciter nõ confitet se vsurarium. sed mandat restitui si apparuerint ꝛc. Fatet tamen illam glo. pcedere si omnia ibi posita concurrerent. videl q vltra confessionem restitueret libros in quibo appareret qualiter vsuras extorsit. Idem tenet Ange. de perusio in consilio qđ incipit Astẽ. miles. Immo plus dicit. q si quis confessus fuerit publice se esse vsurarium manifestum in testõ. tamen illa confessio nõ inducit notoriũ iuris nec facti. nec potest dici q illo tunc cum testat aut sepelit fuerit vsurarius manifestus ex illa cõfessione.

¶ Quero. quid si aliquis in pnia confessus est sacerdoti se vsuras extorsisse. sed ẽ occultum. nũquid sacerdos illi debeat denegare sepulturaz heredibo ad dictum eius nolentibo satisfacere. ℞ñ. Ge. sm Guil. q nõ: quia nõ debet illum publicare. Item illo hoc dicẽte. sibi nõ crederet. ergo taceat. debuit aũt sacerdos illũ inducere: vt coram testibo cõfiteret et caueret. ita q ab heredibo exactio fieri posset. Et hec est cõis opi. q nõ debet denegare sepulturam: nec publicare. cum manifestus nõ est.

¶ Quero. quid si aliquis mutuauit ad vsuras: nõ ñt recepit vsuras. An habeat locũ pena. d. c. q̃q̃. q nisi caueri ante mortem iuxta formã de qua. ſ. ꝛc. ℞ñ. Ge. in. d. c. q̃q̃. q non p tex. ibi qui dicit. de vsuris quas recepant. ¶ Et ideo debz esse cautus aduocatus qui vult vti ista constitutõe ad vicandum testũ vel sepulturã impediendã: vt non simpliciter formet articulũ q mutuauerit ad vsuras ꝛc.

¶ Que autem sit forma dicte cautiõis: dicq vsurarius debet satisfacere de vsuris pceptis: put patiunt facultates eius. si põt illis a quibus extorsit. Si autẽ non põt. debet cauere idonee eis. si pñtes sunt. de satisfaciendo integre. Si nõ pñtes. debet cauere psonis. p quas ipsis creditoribo actio acquirat. vel si tales nõ repiant. debet cauere ordinario: vel eius vicario: vel rectori parochie in qua habitat. pñtibo aliquibo parochianis fidedignis: vel dz cauere notario de mandato ordinarij. ¶ Et nõ debz credere vsurario dicenti de quantitate certa. sed diligenter debet indagare: vt in. d. c. q̃q̃. Ho. etiã sm Lar. in clemẽ. eos. de sepul. q si vsurarius cauit de vsuris restituendis. potest sepeliri sine pena dicte Clemen. quia per penitentiam desinit esse vsurarius.

¶ Quero. si vsurarius inssit satisfieri. non tñ cautus sed post mortẽ cauet: Ho. in. d. cle. eos. dicit sufficere quo ad sepulturã. nõ quo ad validandã testamentum. q fuit nullũ ab inicio ex psona testantis Sicut nõ conualescit testũ impuberis aduciens

te pubertate. vel si erat seruus ⁊ efficitur liber: vel si erat captus ab hostibus et reuertitur. ff. de testa. si filius.

¶ Quid si dedit procuratorem spālem ad cauendū duraturum post mortez: qui mortuo vsurario cauit. Disputando determinatū fuit q ex hoc testamentū valeat p glo. in. d. c. q̄q̄. que tenet q̄ validatur testamentū ex cautōne postea pstita p vsurarium. p hoc q̄ in. d. ca. q̄q̄. dicit q̄ testamenta vsuriorū aliter facta. i. cautōne nō pstita nō valeāt Idem Ang. de pu. Opponit tamen de dicta glo. q̄ videt q̄ oporteat cautōez prestari ante ꝓditum testamentuz. Sed potest dici q̄ hoc ꝓcedit in alio qui non ita specifice caueri mandauit. Quādo enī specialiter mandauit: tūc quando cauebitur retro fingitur vsurariū cauisse tempe quo mandauit: et mandatū durat post mortē: q̄ ꝓfertur post mortē ff. man. l. si vo. Opponitur adhuc q̄ videt testamētum esse irritum: cautōne nō prestita dicto. c. q̄q̄. vbi dicitur q̄ testamenta sunt irrita ipso iure. vnde cum tempe obitus: fuerit testamentuz inualidum: non qualescit. al's posset diu pendere. an testamentū valeat si diu staretur ad cauendū. Questio est dubia: tamen tenendo glo. in dicto. c. q̄q̄. dicendū est testamentū valere. vt sit equitas. Nā ꝓtingere posset q̄ vsurarius volens cauere in forma. d. c. q̄q̄. nō potuit: q̄ nō habuit cui. Et absonum esset nullū esse remediū. Et hoc videt verum: q̄ satisfit menti illius capituli que est vt reddant vsure. Sed pro declaratōne p̄dictoꝝ vide Bart. in. l. filio pto. ff. ō inin. rup. ⁊ ir. te. vbi dicit. q̄ Jo. an. cum glosaret sextum librum: dixit. q̄ per cautionem postea pstitam testamentū recōualescit. postea videns q̄ multi reprobabant opinionez suā p. l. §. si filius. de le. iij. ⁊ per. d. l. si filius. quādo glosauit clemētinas: in cle. j. de sepul. dixit q̄ testamētum reconualescit quo ad sepulturam: ⁊ ita intellexit dictum suū in dicto. ca. q̄q̄. Ni. de Mata. anteq̄ fierent iste glo. disputauit hanc questōnez: ⁊ determinauit q̄ testamentum reconualescit. Et vt tollant omnia ꝓtraria dixit sic. q̄ testamentum ab initio non valet: q̄ ille qui facit est intestabilis: ⁊ ex postfacto nō reconualescit: vt. d. §. si filius. quandoq̄ testamentum non valet ab initō ꝓpter defectum heredis: ⁊ tunc idem. quandoq̄ deficit ab initio ratōne solennitatis: ⁊ tunc idez. vno enim ꝓtextu debent adhiberi solennitates. vt. C. de testa. l. antiquitas. Est quart⁹ casus in quo testamentum non deficit ꝓpter defectuz persone testantis heredis instituti: vel solēnitatis: sed defecit ꝓpter creditores qui fraudant ⁊c. Nunc ad p. positum. c. q̄q̄. non facit vsurariū intestabilem: ꝙ ꝓhibet psonas interesse tali testamento: dum dicit. nullus testamentis vsuriorum intersit. Ytez prestatio cautionis non est de solennitate testamēti. quod patet: quia potest prestari cautio ante testamentum per plures dies. vt dicto. c. q̄q̄. si enīz esset de solennitate: deberet fieri vno ꝓtextu vt dictum est. determinat ergo q̄ dictum testamentuz ꝓfirmetur cautōne postea prestita. et hoc reperit: q̄ b⁹ postea Jo. an. posuerit in nouella ī. d. c. q̄q̄. hec Bar. Et sic limita p̄cedentia. ⁊ dicta §. Exēdicatione. xxxviij. Et sic habes non esse opus q̄ vsurarius caueat p seipsum. sed sufficit q̄ p aliū habentem spāle mandatū ad cauendum.

¶ Quero. si primo fecit testiū. postea fit vsurarius manifestus: Dicit Pau. q̄ infirmat testiū ex seqnti delicto.

¶ Quid si vsurarius manifestus pstita solenniter cautione condidit testiū. Deinde cōtinuauit vicia vsurarū. sed non manifeste. Deinde decedit nulla alia cautione facta. valebit ne eius testiū: Fede. de se. determinauit q̄ nō. Paulus aūt formauit. q. in eo qui condito testō cum non mutuauerit ad vsuras. deinde manifeste mutuauit. Et ponit in cle. j. de sepul. Et ibidem determinauit ꝓpter superueniens delictum q̄ infirmat. allegat insti. qui. mo. te. infir. in puncipio. ⁊. §. hoc aūt. ⁊. l. furiosū. C. q̄ te. fa. nō pos. ⁊ insti. e. ti. §. Itē furiosi q̄ loqt in furioso q̄ fingit mortu⁹ ⁊ in cadē volūtate manere. ad hoc de bap. maiores. d. Jo. de fan. al's disputauit ⁊ determinauit cōtrarium. Lau. de ridol. dicit se vidisse consilia plurima concludentia cum Pau. Et hoc credit verius.

¶ Quid aūt de eo qui cauere voluit. sed morte preuentus ante horā sperata nō potuit. nec tū p eum stetit: Consultus Bal. rūdit. q̄ de equitate canonica putat testiū valere. Idē Ang. de paru.

¶ Quero an. d. c. q̄q̄. ꝓcedat etiā si nō est ciuis vl incola vsurarius loci vbi moritur: Rū. Ge. q̄ sic: vt vult ibi tex. qui dicit habitat. Et sic ponderat solā habitationem.

¶ Quero. Pone fenerator occultus nō fuit cōfessus. nec cauit ⁊ mortuus sepultus est in cimiterio. An si postea cum patz vsurarius sit exhumādus. Rū. Ge. in. d. c. q̄q̄. q̄ aut vsurarius mortuus ē sine cōfessione ⁊ nō apparētibus alijs signis cōtritionis. ⁊ tunc si pūt discerni ossa sua ab alijs. dz exhumari. Aut fuit cōfessus aut signa ptritōis in eo apparuerūt. ⁊ tnuc nō exhumabit p. c. a nobis. el. ij. de sen. ex. Et heredes ꝓpellent satisfacere.

¶ Sed quid si in terminis p̄dicte. q. veniāt creditores aīa sepulturā debētes recipe. ß heredes vsurarij negāt. An impedietur sepultura: Rū. Ge. fm Guil. q̄ nisi probatio sit ꝓmpta: sepeliet: ⁊ postea lis post sepulturā ꝓcedet: al's cuiq̄ facile esset sepulturā alicuius impedire: ⁊ illū vituperare.

¶ Quero: pone q̄ post terminū edicti pparuit ille cui debent restitui vsure. An debeat audiri: Rū. Ge. fm Lap. Ale. q̄ aut scivit ⁊ nō cōparuit in termino. ⁊ imputabit ei. Secus si ignorauit. vide tū glo. singularē in. d. c. q̄q̄. q̄ si aliqui veniūt quibus fides sit adhibēda: potius restituat illis q̄ pauperibus eroget.

¶ Quero: quid de sacerdotibus vel alijs qui multociēs tpe infirmitatis recipiūt cautōes ab vsurarijs et postea p̄ce vel p̄cio amicoꝝ relaxant hmōi cautiones: an teneant ad satisfaciendum: Dicendum q̄ aut recipiēs talē cautionē est eius superior. ita q̄ super talem vsurarium vel heredem habeat potestatem coactionis. Et tunc relaxando tenetur ad restitutionem. quia per regulam supra positam

prestat causam efficacem ad nō restituendū exq̄ ex officio etiā teneť. Secus si nō habet ptātez sup eum vel eos: q; par in parem nō bz imperiū. vt in c. innotuit. de elec.

¶ Quero. vtrum pfessor qui recipit ad pfessionez manifestū vsurariū: z eum absoluit ptra formam dicti. c. q̄ę. teneať ad restitutōez: Rndeť q; si ille vsurarius al's cautōnez fecisset vel satisfecisset nisi iste sacerdos eum absoluisset: saltē ad euitandum pfusionē: tūc teneť. q; pstat cām efficacē ad nō restituendū. Secus aūt si ille nullo mō ccutōnez fecisset. Et fm aliquos ille qui cautōez scienter recepit p minori quantitate q̄ debebat vsurari⁹: tenetur de residuo: de quo nō fecit cautōez. Si quis tamen in articulo extreme necessitat⁊ posit⁹ nō posset cautōnem facere: vel in mari esset: tūc licite posset absolui. de pe. di. vij. c. si quis. Sic tamen vt dictum est q; extra pfessionem inducat eum: vt coram testibus pfiteatur debitū: vt sic heredes cogi possint. Item idem dicendū esset quando vsurarius manifestus effectus esset paup. z non haberet vnde restitueret: nec cautōnez per plequens idoneā facere posset; tunc absolui posset: non seruata forma predicta tamē ad euitandū scandalū. bonū eēt vt hoc fieret de licētia epi: vt dicit Arch. flo. in sum.

¶ Quid si vsurarius manifestus impetret a papa q; possit libere testari: facta mentione q; sit vsurarius manifestus. vtrum per hoc possit libere testari: non seruata forma dicti. c. q̄ę. Bal. in. l. si quādo. C. de inoffi. te. dicit q; non. per illum tex. quia non est verisimile q; papa voluerit tollere totalem dispositōez iuris cōis. Idem Lau.

¶ Quero. nunquid manifestos sepelientes vsurarios qui nō cauerunt vt supra teneantur ad restitutionem⁊: Dic q; si heredes satiffecissent: aut saltē cauissent: aut promisissent saltem ad confusionez euitandam: vt dictum est: nisi sacerdotes illum vel illos sepelissent: tunc quia dant causam efficacem ad nō restituendū: tenent. Secus econtra. Et dicit Se. q; etiam si nō sepeliūt: ꝛ fingūt q; tales incurrūt penas dicti. c. quia hec sūlatio est in delusz pstitutōnis.

¶ Quid aūt de notarijs qui pficiunt testamenta vsuriorz manifestorz ptra formā p̄dictam. an teneant ad restitutōez⁊: Et idez queri pōt de testibz. Et dic q; licet peccēt mortaliter: nō tñ tenent ad restitutōez. q; ut dictū est: talia testamenta sunt ipo iure irrita. Et ideo nō pstant causam efficacem ad non restituendum: ita determinat Lau. Vales tamen notarij sunt puri.

¶ An aūt vsuran⁹ manifestus possit esse testis in testamēto⁊: Bal. in. l. j. C. de testa. dicit q; nō. Secus si est occultus: q; vicū testis: occultum nō vitiat testamētū.

¶ Quero. q; dictum est q; nō valet testm̄ vsurarij manifesti nisi fuata forma p̄dicta. nunq̄d valeat codicillus aut donatio cā mortis. An saltē valeat testm̄ q̄ ad legata z pias causas. Glo. in. d. c. q̄ę. dicit q; licet testm̄ et codicillus videant diuersa et pstitutio sit penalis: tñ fm Guil. z Bar. etiam codicillus forma p̄dicta nō seruata, nob tenet, p tex. in principio qui dicit in vltima volūtate. Et quis large codicillus est testamētum. quia mentis testatio. al's facile esset illam constitutionem in hoc eludere. Et idem dicit glo. in qualibet vltima voluntate. Quo aūt ad legata ad pias causas dicit Se. vbi s. fm. d. An. z Pet. de an. q; in terminis. d. c. q̄ę. valet testm̄. dum tamē apparuerint signa cōtritionis in dicto vsurario manifesto. Idem tenet Lap. de caste. Ex quo infert q; in casu. d. c. q̄ę. vbi vsurarius manifestus fecisz legata ad pias causas et decessisset penitens. q; in eo apparuissent signa contritōnis. licet nō cauisset. valent tm̄ relicta tunc ad pias causas. licet testm̄ sit nullum. quia nō erat pstita cautio. Aduerte tm̄ q; si donatio causa mortis fuerit in actu separato ab ipso testamento. ita q; transisset in spēm contractus. tunc forsan dicendum esset q; bene valeret nō seruata forma. d. c. qō loquit de vltima voluntate. Nam z donatio causa mortis in multis accedit cōtractui vt. l. ij. de se. j. In quo tm̄ esset aduertendum. an hec donatio causa mortis esset facta de omnibus bonis vel maiori pte. q; tūc pslumeret facta i fraudē dicte pstitutōis.

Restitutio.x. Quo ad

Restimpedientes aliquem a consecutōe alicuius beneficij. Et primo queritur. vtrū impediens aliquem a consecutōe alicuius beneficij teneať ad restitutionem⁊: Rn. fm Sco. et Ri. in. iiij. di. xv. q; aut hoc fecit intentōe damnificādi alium. aut consulendi vtilitati ppie. Primo casu quis nō teneať ad restituendū valorem būficij in totum. q; multum interest inter habere z ape esse. maxime qui poterat impediri. teneť tm̄ damnificato ad interesse ad arbitriū boni viri. Secdo aūt casu nō teneť ad aliquā restitutionē si illud būficiū peruenit p se p viam licitā z honestā. Exemplū. si pando venas in fundo meo p quas derivabat aqua ad puteū alterius intentōne nocēdi sibi. teneor ad restitutionē damni. Si aūt hoc facio sine fraude intendens cōsulere vtilitati mee: vtputa. q; mihi est multū vtile facere murū. z nō pōt conuenienter fundamentū fieri sine p̄dictarū venarū pcussione. nō teneor ad aliquā restitutionē. q; tunc non damnifico alium iniuste. q; ius habeo faciendi vtilitatē meā in fundo meo. Et sicut dī. ff. de re. iur. Lucmo Nemo damnū facit. nisi qui id facit qđ facere ius nō habet. Iste aūt habet ius pcurādi sibi būficiū: seruatis circūstātijs iustis atz honestis. Tho. aūt p alia verba dicit. q; aut impediuit eū iuste: vt intēdens honorē dei vel vtilitatez eccle. pcurat q; deť alteri dignior. Et tūc in nullo teneť. Aut impediuit iniuste ex odio vel ppē vindictā z hmōi. Et tūc si impediuit ne deť digno añ q; firmatū sit q; deť ei teneť ad aliquā ppetatōnē intra arbitriū boni viri nō tm̄ ad equalē. q; illud nōdū fuerat adeptū. z poterat multipl' impediri. Si vo ipedit ne deť postea determinatū ē q; deť: pcurās idebite reuocari teneť ad restōem equalis. Et idē dicēdū ē de eo qui impedit aliquē a cōsecutione cuiuscūq; muneris. qđ honeste habuisset.

¶ Quid autem si quis impediat alium a

secutione alicuius beneficij: non vt psulat ppie vtilitati: sed vtilitati amici sui. Rñ. Archi. flo. de mete. Pe. de palu. in. iiij q si hoc nõ ex odio facit: sed vt consulat vtilitati amici: in nullo tenet. Idẽ dicit de eo qui volebat legare vni ecclesie: z aliquis non ex odio: sed vt consuleret propie vtilitati vel amici prohibuit: in nullo tenet: quia nulli auferit ius suum. Nam illi adhuc nullum ius erat acquisitum. et iniuriam nulli facit: qui vtitur iure suo: licet frater Alluarus quo ad religiosos talia facientes: teneat q peccant mortaliter. et q teneant ad restitutionem per cle. religiosi. de prauile. que vult q non retrahant testatores a legatis que facere vouebant matricib9 ecclesijs. nec legata: vel male ablata procurent fieri illis vel eorum ecclesijs z ceta. Vide supra. Religio. primo. Dico enim per õdicta. q quo restitutõnem hoc non est verum si hoc fecerunt non ex odio: sed causa consulendi propie vtilitati vel monasteriorum suorum. Si autẽ hoc facerent vt melius consulerent saluti testatoris vl' huiusmodi. puta. quia forte volebat legare vni ecclesie que non indigebat. z in illa ecclesia erant clerici dissoluti. z parum vel nil boni fiebat in illa ecclesia. Consuluerũt vt legaret alicui ex suis ecclesijs. per quod sperabant multum prodesse anime sue. tũc hoc casu nõ est iudicandũ de mortali: licet tutius sit a õdictis abstinere.

¶ Quid autem si quis non solum ex odio aliquez impedivit zc. sed vt etiam consuleret propie vtilitati vel amici. An hoc casu teneatur ad restitutionem. Dici potest q attendenda est intentio ipsius. Nam si principaliter fecit vt cõsuleret propie vtilitati vel amici: tamen secundario ex odio illi9. al's tamen omnino quesiturus dictum beneficiũ pro se vel amico. etiam si non fuisset odium illius. Et tunc dicendum q licet peccet mortaliter: nõ tamẽ tenetur ad restitutõnem: quia odium illius nõ fuit causa sine qua non. Si autem principalis causa ad impediendum illum fuit odium illius. al's nõ facturus: tunc videtur teneri ad restitutionem eo modo quo dictum est supra. Hic. tamen Al. circa predicta facit regulaz generalẽ que faceret ad multa si vera esset. vidz q damnificato in eo quod nõ dum erat suum: aut sui iuris: non est id sibi necessario restituendum. Cuius ratio est: quia per hoc nõ abstuli sibi aliquid suũ: nec feci auferri. Nõ enim teneor ei quem impediui ne sibi prebenda ecclesiastica traderetur: aut cui eam absq falsi crimis impositõne feci iam datam auferri per eum q quem fm iura canonica z diuina: iure sibi potuit auferri: sicut q papa: vel alios qui sup hoc habent potestatem. Vaz q futuro tempe q quo sibi auferetur nondum sic erat sua vel etiam sui iuris: quin saltẽ diuino iure posset sibi auferri. Preterea illud ius pot9 est spuale atq cõe z a superioris ptate dependens q sit corpale. z restituibile atq ppriũ possidẽtis. Si vo insteꝫ q rusticũ detinens violẽter ne suas opas exequat teneat ad salariũ qđ amittit. Et similiter impediẽs piscatorẽ: seu aucupẽ a captione piscium z auium q sunt cõis iuris: nisi rõne rippe vel terre q sunt spaliũ duoz. seu cõitatuz: tenet eis ad damnũ datũ. Dicendũ q hec non sunt silia casibus antedictis. q: hic auferet rustico. aucupi. z piscatori suus ppius vsus qui erat vtiq sui iuris. Auferetur etiã fructus in eorũ vsu cãliter z q̃si seminaliter ptentus. Impediunt etiã ab his q eis ppetunt de iure cõi. hec Girar. oldo. Hunc etiã sñie cõcordare videt. s. Ber. Opinio tñ Sco. z Ri. s. posita videt tutior. licet ista videat ppabilis.

¶ Done. Quis volebat legare vel donare pupillo tutor impediuit dicẽs. lega vel dona mihi. Glo. in l. pupillorũ. C. de admi. tu. et in. l. quicquid. C. arbi. tu. ponit hanc. q. ẽ nõ soluit. z etiã Bar. ibi sub silentio ptãsit. Sed dici põt fm quosdã q̃ aut tutor ppibuit ne relinqueret pupillo. z tunc tenetur Si aũt suadendo testatori z blandis verbis hoc fecit. z vt cõsuleret ppie vtilitati. z nõ ex odio. nõ videt teneri. Idem Ly. in. d. l. quicquid.

¶ Quid de illo qui semina alicuius agri effodit: vl' qui dãnificauit aliũ. eo q tpe suo non soluit? Rñ. fm. Vl. õdicti nõ tenent ad restitutionem totalis dãni. q: dubiũ est qualiter fructus agri ppcissent. vel an mercato: dãnũ vel lucrũ in mercatõe habuisset. Sed restituent tantũ quantũ agri fructus in illo dubio vendi potuissent: vel quantũ mercator in illo dubio lucrũ suũ vendidisset. Con. Tho. de hoc. j. Restitutio. xiij. Idẽ. s. Ber. de eo qui rapuit pecuniã vel equũ: non tenet restituere quicquid dñs p illa posset esse lucratus. Sed solũ tenet ad id qđ ppabiliter p hoc lucratus esset. ex eo qđ iã erat actualiter ad lucra hmõi ordinatus. Sicut de eo q trũcauit manus alterius nõ tenet restituere id qđ potuisset esse lucratus. sed solũ tenet ad id qđ ppabiliter omnib9 pensatis potuisset lucrari.

¶ Qui aũt de illo qui eximit: vel corpaliter subtrahit vel arripit: vel aufugere facit debitorẽ detentũ p debito fisci: vel priuati? Rñ. Jo. de pla. in. l. quotiens. de exac. tri. li. x. q tenet soluere illud totũ. qđ ille debebat fisco vel priuato: vt in. d. l. quotiens.

¶ Quid de occultante officialẽ tpe sindicatus: vel hmõi? Rñ. idẽ vbi s. q tenet ad restitutionẽ dampni fm Bar. C. de asse. l. si post.

Restitutio. xj. Quo ad negociorum gestores.

Utrũ negociorũ gestor teneat restituere omna damnuz illius cuius negocia gessit? Rñ. tenetur restituere omne damnũ qđ ppcessit dolo suo vl' lata culpa: vl' leui: vel etiã leuissima q̃ alius diligẽtior erat gesturus vt insti. de ob. que ex quasi cõtractu nal. in pncipio.

¶ An aũt teneat de casu fortuito? Glo. ibi in ver. obligatum. enumerat sex casus in quib9 tenet. Et ecõtra tenet ad expensas quas fecit negociorũ gestor ille cuius negocia gesta sunt. Fallit in pluribus casib9. Primo: qñ ppcessit ptestatio. q nõ gerat: vt in. l. nemo. ff. de ne. gest. Secõdo. quãdo gessit paterna affectione: vt si vitricus prestitit alimenta preuigno. vel in eum erudiendum expendit. l. si paterno. C. de ne. gest. Secus si alimenta prestitit vt repeteret. Quod ppare dz fm quosdã ex ptestatione: vel fm Bar. in. d. l. si paterno. qñ de eo quod

expendebat faciebat librum rationum in quo continebat: talis debet mihi intantū qđ p eo expēdi. Tercio qñ maritus gessit erga vxorez maritali affectōne. puta. fecit expensas in curando vxorē cecam. Nam socer nō tenetur eas satisfacere: nec cō putant in restitutōne dotis. naz maritus tenetur facere curari vxorē suis expensis: nisi qñ nō habēt dotem: vel esset expensa magna vltra dotē et vxor haberet p̄iem: qui teneꝛ ad hoc: vel ipsa hꝛet aliūde alia bona: ex quibꝫ posset curari. nō teneꝛ tamē marit⁹ qñ ex culpa vxoris nō hz eaz in suo obsequio ſm Jac. de are. Et Bal. in. l. si donatur⁹. ff. de cōdi. ob cām. dicit q̄ si pater nō soluit dotē p̄missaz. q̄ marit⁹ pōt eaz expellere remittēdo eā ad domū p̄is: qz marit⁹ nō dz hꝛe vxorem sine dote. Hz ad expensas vxoris teneꝛ ille cui remanet dos pro ea parte p qua venit dos ad eū. vt. l. qđ in vxorē. C. de ne. ge. Quarto. qñ ꝓpter domesticā affectōnem z pietatē. vt si mr̄ expendat in faciendo dari tutorem pupillo. vt. l. j. C. de ne. ge. z. l. is q̄. ff. eo. Glo. tū in. d. l. j. dicit q̄ nō quicqđ mr̄ impēdit p̄sumitur donare. Hz hoc iudicabit ex qualitate z quantitate impensaꝝ z facultate matr̄ z filij. Vide tū ad p̄dicta qđ notat Bart. in. l. alimenta. C. de ne. ge. q̄ qñq; mater expendit circa p̄sonam filij ō necessitate p̄cisa. vt qz filius est intra cunā. vel qz filius nō hz vū viuere. vel qz matrimoniū ē solutuz dimortio. z onus filioꝝ spectat ad matrē. vt. l. nec filium. C. de pa. pote. Et hoc casu mater nō hz repetitionē: etiā si fuerit ptestata q̄ faceret aīo repetendi. vt etiā dicit glo. in. d. l. alimenta. Qñq; expendit i necessitate causatiua: vt i impetrādo tutores z in hoc fiūt expense triplicis generis. vt notat idē Bar. in. d. l. nēsenni⁹. Qñq; ei fiunt circa p̄sonam pupilli: vt ducendo eum romā vel ad aliam ciuitatem cā petendi tutorez. Et tūc iste repetunt. Quedam fiunt expense in p̄sonā ipsius mr̄is eunt̄ ad petendū tutorē. Et iste nō possunt repeti. Cū enim matri hoc iniungitur: intelligitur suo vietu. vt. l. suo vietu. ff. de ope. li. Quedam expense fiūt in p̄curatoꝛibus. aduocatis. scripturis z similibus. Et isto casu dico q̄ expense repetuntur a filio quicqđ dicatur per alios. hec Bar. in. dicta. l. nēsennius. Qñq; mater expendit ex voluntate. Et tunc dicit Bar. in. d. l. alimenta. q̄ aut onus alimētandi spectat ad aliū. p̄nta. ad patrem. Et tūc poterit mater repetere ab illo patre. vt. d. l. nēsenni⁹. Finge ei patrem pegre iuisse. Ab ipso vō filio nō poterit repetere. etiaz si fuerit ptestata: qz alius erat facturus. Et istud etiā tenet gl. in. d. l. nēsenni⁹. Ex q̄ nota. q̄ ista ptestatio declaratoꝛia volūtatis: nullum hz effectū in his q̄ ex volūtate nr̄a nō dependēt z sūt decisa z determinata p legē. Qñq; on⁹ alimentandi spectat ad ip̄m filiū. tūc si quidē mater gerebat alia negocia filij: in dubio videt expendisse de bonis filij. vt. d. l. nēsēni⁹. Si negocia filij nō gerebat. i dubio videt facere aīo nō repetendi. vt. d. l. alimēta. i p̄ncipio. nisi fuisset ptestata dicta. l. nēsennius. hec Bar.

Quid aūt de tutoꝛe. An teneaꝫ de damno dato pupillo? Dic q̄ restituere tenetur tutoꝛ vel curatoꝛ omne damnum qđ pupillo vel adulto pessit eoꝝ dolo. lata culpa: vel leui: vel negligentia. nō aūt leuissima: vt. l. quicquid. C. ar. tu. vbi dicit quicquid tutoris dolo vel lata culpa: vel leui. sine curatoris minoꝛes amiserunt: vel cum possent nō acquisierūt. in hoc iudicio venit.

Quid si sine mādato meo solusti creditoꝛi meo et me liberasti soluēdo noīe meo? Rn. Jo. de pla. insti. de ac. §. actionū. q̄ cogoꝛ habere ratum. z obligoꝛ tibi actione negociorū gestoꝛū ad restitutionē pecunie: quā p me solusti. Secus si nō vtiliter solusti: vt qz mea intererat. vt nō solueres. l. cū pecuniā. ff. de ne. ges.

Quid si tutoꝛ more ciuitatis mittit encenia nomine pupilli mgro z suis cōiunctis? Rn. qui s. q̄ pupillus teneꝛ tutoꝛi rōne negociorū gestorū. l. cū plures. ff. de admini. tu. Nam talia encenia exquo sunt consueta. dicunt q̄si debita: vt dicit glo. in. l. j. §. sed nō nullos. s. ff. de tu. z ra. dis.

Quid si tui contemplatōe sine mādato tuo rēdimo ab hostibꝫ vel latronibꝫ filium tuuz: vel aliam rem tuā necessariā. quā redimere tenebaris? Rn. qui s. q̄ mihi teneris actōe negociorū gestorū. Immo hoc casu pōt vir expendere dotem p redimendis ꝓpꝛijs filijs vxoris. l. sed z si ideo. ff. so. ma. Vbi si pater filiū captiuū: vel ecōtrario vel alius succedens redimere negligat p̄nat successione: vt in aut. si captiui. C. de epi. z de. De hac materia negociorū gestorū. vide s. Bellum.

Quid si fiat alienatio in fraudē creditorū: puta. debitoꝛ donat vt creditoꝛes sibi debito p̄nentur? Rn. Jo. de pla. insti de ac. §. rursus. q̄ talis donatio renocaī. z p ꝓpꝛijs accipiens teneī ad restitutionem. l. qui aūt. §. sili mō. z. l. ait p̄toꝛ. sedo rūlo. ff. q̄ in frau. cre. Et hoc facit ad. q. quotidianā q̄ accidit nunc de facto. Quidam mercatoꝛ nō habēs vnde solueret creditoꝛibꝫ volens arripere fugā dat vxori sue. M. ducatos dicens: tene eos z si fulminaretur sn̄ia excōicationis cōtra occultantes vel nō relātes bona mea: ex nunc ego dono tibi. nūquid secuta hac comminatoꝛia teneaī illa vxoꝛ: vel soꝛoꝛ vel amicus revelare tale creditū non obstante illa donatione sub illa conditiōe facta? Per p̄dicta p̄z rūsio q̄ omnino tenetur revelare. quia illa donatio nō est vera donatio. sed ficta z facta in fraudē creditoꝝ.

Restitutio.xij. scz contrahentiū. Primo q̄ro. ad quid teneant cōtrahētes? Dic ſm doc. q̄ si cōtractus celebꝛatur gratia dantis tm̄. vt in deposito. tūc recipiens teneī de dolo z lata culpa. Si gratia recipientis tm̄. vt in comodato: tenetur de dolo z omni culpa. Si gratia vtriusq; vt in locatione. tunc tenetur de dolo z lata culpa z leui. vt. l. si vt certo. §. ff. como. Jn mutuo aūt quia transfert dn̄ium. is recipiens mutuum tenetur de dolo et omni culpa et de casu fortuito. vt insti. qui. mo. re contra. ob. §. j. de comodato. z deposito z locato. vide supra in locis ſuis. Nota tamen q̄ in rebus comodatis debet adhiberi exactissima diligentia. Et ideo

si in rebus suis erat diligentissimus: pariter debet esse in cõmodatis. ℔ si in suis erat diligentior. Certe in cõmodatis dz esse diligentissimus. Et iõ tũc dz adhibere maiorẽ custodiam rebꝫ cõmodatis q̃ suis. Nam tũc in suis culpa culpanda ẽ: ℔ in alienis est puniẽda. d.l.si vt certo.

¶ Dz quid qñ ꝛ in suis erat diligentissimus: ꝛ nõ põt nisi vnã rem saluare. Rñdet Jo. de pla. q tũc locus est gratificatõni: q põt saluare quam vult. de quo p glo. in. d.l.si vt certo. Nõ facit ad multa. Pone enim q nauta vel caupo timore naufragij vl incendij non põt saluare res depositas aut cõmodatas ꝛ suas. tũc hoc casu in suo arbitrio ẽ saluare res suas si vult. etiã si essent viliores.

¶ Quero. ad quid teneat̃ socius? Dic q tenet̃ ad restitutõez damni emergẽtis dolo suo: lata culpa: ꝛ leui: q̃ leuis culpa estimat̃ si nõ adhibet tantam diligentiã in ꝓmundis rebus: quantã adhibere solebat i ꝓprijs tempe societatis. vt instit. de socie. ℣. fi.

¶ Quid de eo qui accepit aliquid ob causam ꝛ cã nõ est secuta. vt puta. Si dedi vt ꝓ me ires ad sanctũ Jac. ꝛ nõ iuisti? Rñ. q restituere tenet̃: si p eũ stetit. Secus si per eum nõ stetit. vt in.l.si pecuniam. ff. de condi. cã. da. in principio. vbi dicit̃ si pecuniam ideo accepis: vt capuam eas. Deinde paratꝰ tibi ad ꝓficiscendũ ꝓditio tempis vel valitudinis impedimento fuerit quominus ꝓficiscereris. Nã ꝓdici possit? Videndũ est q cum p te nõ steterit: põt dici repetitõez cessare. Sed cum liceat petere ei qui dedit: ꝓculdubio repetere põt id qõ datum est: nisi forte tua interfit nõ accepisse te ob hanc causam pecuniam. Nam si ita res se habet: vt licet nondum ꝓfectus sis: ita tamen rem ꝓpositi: vt necesse habeas proficisci: vel sumptus q necessarij sunt ad profectionem iam fecisti: vt manifestum sit te plus forte q̃ accepisti erogasse: conditio cessabit. Sed si minus erogatuꝫ sit: conditio locum habebit. Ita tamen vt indẽnitas tibi põsteretur eius qõ expendisti.

¶ Quid si dedi pecuniam viro: cui nuptura erat mulier. Deinde non sunt secute nuptie. Dic q ad restitutionem tenetur. l.si mulier. ff. de condi. causa. da.

¶ Quid si tibi dedi vt seruum manumittas ꝛ nõ manumisisti: vel me penitet anteq̃ manumitteres Dic q mihi teneris ad restitutõnem. l. iij. ℣. j. ff. de condi. ob causam.

¶ Quid si duo sũt socij habentes rem ꝓmunẽ. ꝛ alter in ea fecit expensas? Rñdet Jo. de pla. insti. de ob. que ex quasi ꝓtrac. ℣. Item si inter aliquos. q alter tenetur ꝓtribuere partem suã restituendo ei qui fecit expensas desup. vt. l. si inter fratres. ff. ꝓ socio. Item dicit idem q vbi vnus ex socijs ẽ rixosus ꝛ denius. ꝛ non curat laborare terram cõmunem et locare domum communem: potest socius accipere sibi partem suam quo ad vsum: ꝛ laborare. ꝛ locare. ꝛ sibi fructus recipere. vt dicit glo. in. l. iubem? in ver. diuidere. C. de sa. san. ec. ꝛ alia gl. in. l. lucius. ff. famil. ber.

¶ Quid de soluente indebitum ignorãter? Rñdeo. q accipiens tenetur ei ad restitutionem pinde ac si mutuo accepisset ex quasi contractu: vt insti. de ob. que ex quasi contrac. nas. ℣. fi. Idem si p errorem. Secus si soluat scienter: q tũc donare vr̃ in. l. campanus. ff. de oper. li.

¶ Vtrum pater teneatur ex contractu filij facto cum extraneo si est versum in vtilitatem patris? Respondet Jo. de pla. in insti. quod cuz eo. q sic: quantũ est versum in vtilitatez patris. vnde si totum est versum in vtilitatem patris: in totum tenetur pater. Si pro parte: pro parte tenetur. Et ideo quando conuertit in rem necessariam patri: pater tenetur. puta. si recepit pecuniam mutuo ꝓ soluendo creditori paterno vero vel putatiuo. vt l. iij. ℣. in rem autem. ff. de in rem verso. vel vt rez patris vel domum ruentẽ repararet. Secus si domum exornauit expensis voluntarijs: quia non dicitur versum: nisi ex mandato domini fecerit: ℔ pater tenetur dimittere auferri si sine lesione domus possunt. vt dicta. l. iij. ℣. sed si mutua. Item tenetur pater si recepit frumentum ad alimoniaz familie: vel vestimẽta comparauit pro familia patris: vel pro se fm consuetudinẽ patris: fm q pater consuenit eum induere. vt dicto. ℣. in rem. etiam si illud frumentum emptum: repositus in horreo patris corruptum sit: quia sufficit q vtiliter emit. vt dicta. l. iij. ℣. idem labeo. vel si filius mutuam pecuniam accepit pro dotanda filia sua vel sorore: quatenus auus pro filia vel nepte daturus sit et creditor hoc animo mutuauit: vt patris negocium gereret. vt. ff. de in rem verso. lege. vij. Vide de hoc doc. ꝛ Panormitanum in. c. q pleriq̃. de immu. ecc. vbi dicitur. q vbi creditor non fuit in culpa in mutuando: tunc exceptio macedoniani non competit in foro iudiciali. Et per consequens fortius non competit in iudicio anime. Si autem creditor fuit in culpa: tunc exceptio competet. ꝛ operabitur effectum suuz in vtroq̃ foro. Dicit tamen Panormitanus q cum hodie saltez inter christianos non soleat sequi parentum mors ex mutuo facto filiosa. propter quam causam illa lex prohibuit omnino mutuum fieri filiosa. videtur q debeat cessare senatusconsul. ꝛ cessante causa debet cessare effectus. Et sic in vtroq̃ foro filiusfa. ex mutuo sibi facto debebit obligari ad restitutionem. quod satis videtur de mente Inno. in dicto. c. quia pleriq̃. vltra tamẽ hoc si tale mutuum versum est in vtilitatẽ patris: pater tenetur fm q dictũ ẽ.

¶ Quid si filius vel seruus decepit creditorez. asserendo se velle vertere in vtilitatem patris vl̃ domini: non tamen conuertit. Respondet Joh. de pla. q pater vel dominus non tenetur. etiã si seruus vel filius sic accipiens fuerit consuetus conuertere. vt. ff. de in rem ver. l. q si seruus. ℣. ℔ si accepit. ne calliditas vel malicia filij vel serui noceat patri: vel domino.

¶ Quid si mutuauit frumentum patri vel marito ex quo nutriuit filios vel vxorem. An vxor ꝛ fi-

ij in subsidium teneantur: quasi in eorum vtilitatem versum sit? Respondet qui supra q non. Dz Bar. tenet ptrarium in. l. bis solis. ff. de condi. inde. vbi format. q. de patre paupere accipiente mutuo pecuniam. z illam conuertit in alimētis filioz qui postea effecti sunt diuites ex aduēticijs. Et cōcludit q filij teneant ad illud debitū patris. Idez Aud. ro. in suis singularibz.

¶ Quid si mutuauit. x. filiofa. in rem patris conuertenda z ipse lusit. deinde reuicit z in rem patrē conuertit. An mihi teneatur pater de in rem verso? Respondet qui supra q non. per gl. in. l. si minor. xxv. annis. ff. de mino. quasi ex noua acquisitione: non ex mutuo dicatur facta versio. Hoc verum dicit Bart. in. d. l. si minor. si in alio ludo ex internallo vicit. Secus si incontinenti in eodem ludit.

¶ Quero. an pater teneatur pro filio condemnato in iudicio ex delicto soluere condemnationē de sua legitima? Respondet Jo. de pla. insti. de ob. que ex quasi delic. nas. §. si filius. q non: vt est casus in. l. z si pdemnatus. ff. de noxa. ac. De hac legitima vide s. c. Legitima.

¶ Quid autem si pater obligauit se pro delicto filij. An totum debeat solui de parte filij. An vo de tota hereditate post mortem patris? Respondeo sm Bal. q si pater suscepit obligationem pro delicto filij ductus paterna pietate. Et tunc omnes fratres debēt pro parte sua sustinere. Sed si necessitate. puta. dictante hoc statuto: tūc nascitur naturalis obligatio inter patrem et filium ex tali gestione negocioz ei? que non transit ad heredes. et ideo soluet de sua parte.

¶ Quid autem si filius sit captus a latrunculis vel ab hostibus z pater redemit eum. An filio? soluet de parte sua? Respondet Bart. in. l. stichus. ff. de pec. le. q cum pater videatur fecisse officio pietatis: non imputabit ipsi filio. vt. l. liber captus. C. de capti. quicquid dicat Guil. in. l. frater a fratre. ff. de pdi. inde.

¶ Quid si pater consentit in decurionatum filij. Dic q tenetur pro eo insolidum de idemnitate rei publice. z etiam ipsius patris heredis. Facta tamē prius excussione de ipso filio principali debitore. l. j. C. de decu. li. x. Et dicunt decuriones psiliarij: q habent deliberare cum prioribus cuiuscunq; ciuitatis.

¶ Quid autem de eo quod donat filio in vita patris. An teneatur cōmunicare fratrib? post mortē patris. Respondet Jo. de pla. insti. per quas per. no. acqui. q si donatur filio occasione vel contemplatione patris: tanq̄ ex causa patris propria z immediata: tunc censetur peculium profectitium. z tenetur cōmunicare fratribus post mortem patris. Secus si pater sit causa remota z mediata. Hanc distinctōez facit tex. in. l. sociū. ff. p socio. Vide s. de hoc Peculium.

¶ Quid de ambasiatoub?. an sibi donata teneantur restituere. Respondet Bar. in dicta. l. socinz. q non. Panormitanus vo in. c. postulastis. de cō cess. preben. dicit q attendenda est qualitas donorum. Nam quedam conueniunt magis mittenti q̄ ipsis ambasiatoubus. vt puta. si daret leo. Quedam conueniūt potius ipsis ambasiatoubus. puta. si darentur eis vestes congruentes. Et sic dicit q in casu dubij aduertenda est qualitas donoz. Secus ergo vbi constaret de voluntate donātis. Et dicit Panormitanus q illa. l. socium. loquitur de societate. vicz. q si aliquid donatur socio occasione societatis. ex quo tamen donatur persone z nō societati: cedit ipsi soli donatario et non societati. Et non mirum: quia idem est in damno. Nam si socius extra societatem: occasione tamen societat? damnum passus est: sibi imputat z non societati. vt est tex. in. d. l. socium.

¶ Quid de dote quaz lucratur filius ex forma statutoꝝ. An dicatur de peculio aduenticio: vt sic non veniat fratribus conferēda. Respondet idez Jo. q sic. Bart. vo in tractatu de duobus fratribus dicit q aut pater sustinet onera matrimonij et tunc erit profectitium. z communicabit. Si autem filius sustinet onera de lucro sue persone: tūc erit aduenticium. z non communicabit. Si autez partim pater. z partim filius sustinent: tunc partim erit profecticium z partim aduenticium. pro oneris.

¶ Quid autem de lucro quod acquirit filius mercando cum pecunia patris. An pars que attribuitur persone dicetur aduenticium. Rñ. idem Jo. q dicetur aduenticium. Et ideo medietas lucriz vnus ponit rem. alt industriā: ei cedet: q a lucrum debet esse commune. l. j. C. pro socio. Ideo si filius ex. C. habitis a patre lucratus fuit alia. C. debet primo de. C. lucratis habere. l. et de altijs. l. et de. C. pro sorte debet diuidere equaliter cuz fratre: quando equaliter sunt heredes patris. Et sic illa. l. que lucratus est pro industria propie persone: sunt sua propria. nec tenetur diuidere cum fratre. Idez Bart. vbi supra. De hoc dic vt supō. Peculium.

¶ An autem acquisituz per filium sit presumendum ex bonis patris. et sic pmunicandū. Respō. Bar. vbi supra. q aut resultat suspicio delicti nisi pōsumatur ex bonis patris. puta. quia filia pōsumet? turpiter acquisisse. Et tūc credit ex bonis pris acquisitū. Aut pōsumptio dilicti euitat. et tūc pōsumet ex bonis filij. Aut nec euitat. nec oritur suspicio. et tunc recurrendū est ad pjecturas. Et p omnia idem dicendum est in prelato. tutore. pcore et huiusmodi.

¶ An autem donatum filio ab extraneo sub tali pditione. vt habeat illud in castrense vel quasi: sit pmunicandum. Respon. qui supō. q aut filius est miles. vel aduocatus: vel habet aliquas dignitates de illis que ponuntur in. l. fi. C. de inoff. te. Et certū est q non dedisset nisi ratione militie. Et sic erit castrense vel quasi. z non pmunicabit. Si autem non erat miles nec aduocatus et huiusmodi: tunc erit aduenticium. z pmunicabit. De hoc dic vt s. Peculium.

Quid aũt si pater misit pecuniã filio existẽti in studio vt inde libros emeret. Deinde cauit in suo libro rationũ. q ipse filius debeat pferre eos. z pos tea valor eoz decreuit. Qui⁹ erit damnũ: Rñ. q nõ debet pferri nisi tantũ quantũ valent. nõ illud qõ pstiterũt. Et hoc p glo. in. l. illud. C. de colla. in ver. poterat. Si autem supcreuit valor bñficio for tune, tunc dicit Raph. in dicta. l. illud. q istud incrementum tanq̃ aduenticium: debet esse pcipuum filij. vt. l. fi. C. de colla. Dato q Ludo. in dicta l. illud. dixerit ptrarium. p text. in. l. fin naturam. ff. de re. iur.

Quero. quid si duo frates vel alij habent bona pmunia ex aliq̃ hereditate. Manente aũt cõione ptractũ est es alienũ: postmodũ veniũt ad diuisionem. Nunqd es alienũ p alterũ eoz ptractuz soluetur de cõibus bonis: Spe. tit. de iudicijs. dicit. q es alienũ. aut fuit ab oñibz ptractũ. Et tunc ab oñibz solui dz indubitanter. Aut ab vno tñ. Et tũc. aut est ptractũ occasione pmunũ bonoz: z in cõem vtilitatez. pfectum. qõ. pbari dz a ptrahente debitum. Et tũc etiaz de bonis cõibus est soluendum. ar. ff. pro socio. l. omne es. Aut non probat hoc. z tunc per eum tñ solui debet absq; grauamine alterius. ar. ff. de reg. iu. non debet. Non enim sufficit ptractum esse manente cõione. Immo est necesse. pbare q occasione cõis vtilitatis. ff. p socio. iure societatis.

Quid si alter ex coheredibz pdẽnatus est ob maleficiũ a se pmissum: Rñ. qui s. q licet ipse als bñ tractauerit hereditatez: tñ de parte sua tñ soluenda erit pdemnatio. nec fiet cõpensatio ei⁹ qõd bene egit. vt. ff. p socio. cum duobz.

Quid si vnus ex coheredibus fecit sumptus ob honorem suum. puta. in militia sua vel nuptijs suis vel dignitate aliqua. Rñ. qui s. si cõmunis pater id fecit: hz ipse hoc precipuum. ff. de colla. l. j. §. nec castrense. Si vo ipse post mortẽ patris sui hoc fecit: de sorte sua tñ hoc erit: non de bonis cõmunibus. ff. fami. her. l. si filia. §. idem scribit. nisi specialiter inter coheredes pactuz fuerit: vt huiusmodi sumptus pmunes essent. Idem tenet Bar. in dicto. §. nec castrense. vbi querit de alia. q. Pater incepit expendere. p filio in studio. Vtrum patre mortuo debeat studiũ pfici de pmuni inuitis fratribus. Videt q sic: q; munera cepta debẽt pfici de pmuni: licet nõ possint nona inchoari. vt. d. §. idem scribit. Et hoc videt tenere Dy. Cõtrarium tñ credit Bar. salua reuerentia Dy. Nam factuz pñs initiatũ erga filiũ: eatenus obligat heredem: quatenus ipse pater erat obligatus de necessitate. vt. ff. de mu. z bo. l. et si filiũ. Hz pater nõ tenebat de necessitate inchoare: nec psequi: ergo nec heredes.

Quid si vnus ex fratribz coheredibz hz filiam nunqd dotanda est de cõibus bonis. R. Spec. si annus puelle pater coheredũz viueret: ipse habet neptẽ dotare. vt. ff. de iure do. l. pfecticia. §. si filia. Si aũt nõ vixit annus: tũc de bonis patris sui tñ dotanda est: nisi coheredes inter se. spaliter. aliter pacti fuissent. Pro declaratõne hui⁹ nota. q cum defuncto patre plures filij remanent in domo paterna: quorum alij sunt minores. Alij maiores. Alij lucrantur. Alij non. Et eis ad diuisionem venire volentibus minores petunt pmunicari lucra maiorum. Dic an inter illos fratres sunt bona diuisa aut indiuisa. Primo quilibz sibi acquirit qõd lucratur: nec peti põt pmunicatio ab alijs fratribus: nisi hoc fuerit in diuisione. specialiter actum. Si aũt indiuisa. Et aliqui fratres lucrantur et tunc: aut certum est vnde acquirunt aut non. aut est dubium. Si certum est tunc statuendum est fm quod acquisiuit. Si autem non est certum: nec esse põt. vel dubitatur: aut in facto: aut in iure. Si in facto puta. acquirit ex operis suis: quia forte est scriptor vel artifex: tunc sibi acquirit. ne quod ei suis laboribus et prospera fortuna accessit: hoc ad fratres proueniens luctuosum ei accedat. vt insti. q quas per. no. acqui. §. igitur liberi. licet si sit male cõuersationis homo nullius artificij: psumitur omnia habere de pmuni: aut de patrimonio patris: sicut als vxor psumit habere de bonis mariti. Sed z si quis fratrũ patre viuente aliquid lucratus est: licz acquisierit patri. vt. l. cum oportet. C. de bo. q li. Si tñ pater nõ apphenderit: videt q filij⁹ tũc possit sibi illud retinere. nec hz necesse fratribz pmunicare. Si aũt p⁹ mortẽ patris acquisierit: psumitur de cõi habere: z ideo cõicandũ. Indubio ei presumitur de cõi habere: nisi ptrarium pbet. Si aũt sit bone puersatõnis: q; artifex ẽ. z bñ lucrat: nõ ẽ psumendũ habuisse de cõi: nisi expresse pbet. imo psumit ex suis opis habuisse. C. de arbi. tu. si defunctus. Adde tñ pdictis qõd notat Bal. in. l. illõ. C. de colla. vbi ex. l. fi. e. ti. dicit q si duo fratres remanserũt in cõione post mortez patris. z vnus plures fructꝰ posuit tanq̃ ditior: q in diuisione non põt petere ab alio fratre illã pluralitatẽ fructuũ: q; dato; q nõ dicat ptracta societas bonoz: dicit tñ contracta societas fructuũ pceptoz z psumptoz. z allegat casum optimũ in. c. si duo fratres. de fra. de no. feu. inue. Et nimirũ fm glo. ibi: q; fundus: seu feudum de quo in dicto. c. si duo. fuit acquisitum de pmuni pecunia. licet noie vni⁹ fratris qui post mortẽ pris remanserat in cõica cum altero fratre. Et ideo fructꝰ talis fundi erũt cões donec habitauerint simul vt ibi. Secus tñ dicendũ fm eundez Bal. in tractatu de duo. fratribz in casu quo eẽnt duo fratres quorũ vnus hz duos filios laboratores: q laborat possessionẽ cõez cũ alio ffre suo q nullum filiũ habet. Non enim dividerẽt fructꝰ equaliter: q; hec societas respicit capita eoruz qui opas ponũt. Nam ex suis laboribus sibi acquirere possunt. d. l. cuz oportet. Et idem dixit Pau. de castro in. d. l. illud. in duobz fribz quoz vnꝰ habebat multos filios. alter vo solus erat: q si ille qui habebat multos filios gubernabat bona. Ille vo solus nihil faciebat: nisi q lotis manibus ibat ad mensam. q ñ potest postea in diuisione petere q sibi assignẽtur fructus quos consumpserunt filij fratris. quod nota.

¶An aūt frater qui gubernat bona cōia cum fratribꝫ paruis possit in diuisione petere salariū sue administratōis: sicut tutor pōt petere fm Bar. in.l.i eos.ff.de tutel. Dic q nō pōt petere salariuz sed certa portio fructuū assignatur eius industrie. Ita dicit Ludo. qui hunc casum dicit nunq̄ vidisse decisum.

¶Quid de mercatoribꝫ z aliis artificibus qui pponūt institores suis apothecis. An ex eoꝝ pactis teneant: R. Jo. de pla. insti. qō cū eo. §. insti toria. q sic: si pact⁹ notē dñi facti sunt. et maxime qñ in ei⁹ vtilitatē est versum. vt.l. q̄cunq̄. §. j. z. ij. ff. de insti. et.l. ij. eo. ti. vñ si scribat in libro. q apō mensaz domini sui ticius habet. Ll. in deposito. tenetur dominus.

¶Quero an dñs z pater teneant ex pactu gesto p seruū z filiū eoꝝ iussu. Rñ. idem qui s. q sic. vt l. j. ff. qō iussu. Nam pr̄ z dñs vident pactum habere cū p alios pactū habūt. vt in regula qui p aliū. Et cōtrahentes siliter vident pactum habere cū pponēte: qñ contrahūt cū ppōsito. vt.l. si institorē. ff. si cer. pe. Idē in exercitore nauis. l. j. in pncipio. ff. de exerci. Idē qñ versum ē in vtilitatē aliquoꝝ istoꝝ dñoꝝ. l. j. in pncipio. ff. de in rem verso.

¶Quid de fideiussore. An principalis teneat ad restitutōez ei⁹ qō ille solvit: Rñ. Jo. de pla. q sic insti. de fideiuss. §. si quid aūt.

¶Dz nunqd fideiussor pōt sponte soluere. z non expectare q sibi fiat mandatū. Rñ. qui s. q sic. vt dicit glo in. d. §. si quid aūt. Nam tenet agnoscere bonam fidem. l. idem q̄. §. fideiussores. ff. man.

¶Sed quid si index eum pdemnauit p iniuriam An possit agere mandati. Rñ. idem q nō: si non appellauit. l. si p ea. Ll. mandati.

Restitutio.xiij. Quo ad damna data ab animalibꝫ.

¶Quid si quadrupes tuus. puta equ⁹ vel asinus naturali feritate mihi damnuz intulit. puta. fregit vasa mea: vel vegetem: z vinū effusuz est. Rñ. Spe. in ti. de iniurijs. q mihi teneris vel reficere damnū: vel dare animal p noxa. vt instit. si quadru. pau. fe. di. in pncipio.

¶Quid si equ⁹ tuus calce me pcussit z crus fregit vel oculū effodit: vl aurē dentibꝫ scidit: vl me vulneranit ꝓpter quā plagā oportuit me dare. x. medico. z alia. x. expendi p curatōne. An petere possum. xx. z opas quibꝫ carui z chariturus suz. Rñ. Spe. vbi. s. q sic: vel q des animal p noxa. vt. ff. si qua. pau. fe. di. l. ex hac lege.

¶Quid si tuū animal incitauit meū: ita q meum animal dedit alteri damnū. An tenearis. Rñ. qui s. q sic. Idem dicit glo. in pālleg. insti. in pncipio. Siue animal tuū moueat ad danduz damnū sui lasciuia z facilitate: siue incentiuo amore: vel persecutione alteri⁹ animalis. vt si equ⁹ tuus psequēdo equā meā fregit ostiū domus mee: vel mea blada immatura ꝓtriuit: vel aliud damnū mihi dat siue suo corpe: siue alio instrumēto: vt si bos vel equus sine culpa pducentis plaustrū obtriuit aīal meuz vel aliud damnū dedit. vt. ff. e. l. j. §. siue aūt.

¶Quid si bos tuus comedit herbā meaz: vel cānis tuus carnes meas: vel muric⁹ lardū: vel mustela corrodit pānos. An mihi tenearis ad emendam damni: vel ad danduū animal p noxa. Rñ. Spe. vbi s. q sic. vt. l. quint⁹. ff. ad. l. aqui.

¶Quid si dues vel aīalia q̄s mittit in prediū meum z frumentū: ordeū: vel glandes depascuntur. Rñ. Spe. vbi s. q mihi teneāt.

¶Quid si p se pecora intrauerūt campum z depasta sunt frumentū. Rñ. idem q mihi teneris. Et quomodo extimabit damnū datum in frumento dum est in herba: Rñ det. q vel expectabit tempus messium. vt sciat quantū ex tanto vel sili frumento habebit: vel psiderabitur quantus fruct⁹ in anno pterito ex tanto z simili habitus est. ar. ff. ad. l. aquil. l. i lege aquilia. Et hec opi. videt valde equa. Vide tamen de hoc supra. Restitutio decimo. in fi.

¶Dz nunquid dñs se liberat dando animal pro noxa. Rñ. idem q nō: si ipse illud imisit. vt. d. insti. Secus si casualiter intrauit.

¶Quid si leo. vrsus. vel aper quem tenes ligatuz iuxta viam publicaz dānū dedit. Rñ. Spē. in ti. de emp. z ven. q teneberis p. d. insti. Laueant q si di qui tenent canes mordaces. vrsos et simias et huiusmodi in locis publicis: qz si ledunt homines liberum: pdemnatur tenens in expensis curationis z operaꝝ amissaꝝ et amittendaꝝ: inq̄tum iudici equum videbit. facta extimatōne quantuz lesus viuere poterat fm distinctōnem etatum. vt. l. hereditatum. ff. ad. l. fal. vt dicit glo. in. d. l. ex hac lege. Et ideo nō liberat dñs dādo ferā bestiā dānū dantem pro noxa.

¶Sed pone. Jnuenio pecudem tuam in segete mea damnum dantem. nunquid ꝓpria auctoritate illam capere possum et tenere donec p damno mihi satisfeceris: Rñ det Spē. in ti. de actore. q nō possum capere vt teneam quasi loco pignoris donec mihi satisfactum sit: possum tamen capere z tenere donec sciatur dominus ꝓtra quem agere possum.

¶Quid de his qui cum iumento: vel igne maliciose apposito: vel alīs ledunt agrum: siue domū alterius. Respōdet Monal. in ti. restitutōnū q tales tenent ad restitutōez toti⁹ damni.

¶Quid si bos alicuius corrupeta erat. z dominꝰ eum non custodiuit: nec diligentiam adhibuit. et egressus bouez vicini occidit. Rñ. Monal. q̄ dominꝰ bouis corrupete tenet dare aliū bouē viuū equivalentem. z mortuū accipe. vt dicit tex. in. c. si bos. extra de iniurijs. z exo. xxj. hoc tñ verum qñ dñs sciuit eum corrupetam: qō pōsumit infra tres dies scire. Et ꝓterea dicit tex. q si corrupeta erat ab heri et nudiustercius. Quando vo ignorauit. puta. quia contra naturam sui generis insurrexit. et contra naturam suam. puta. quia consuenit esse domesticus. tunc non tenetur ex edicto legis aquilie: sed ex edicto legis. si qua. pau. fe. di. fm hostien. et Gof. Jtem intellige fm glo. in dicto. ff

bos.cum iste qui damnū dedit aggressus est aliuz ꝛ occidit. Dz econtra nō teneꝫ.i. qñ bos mortuus incitauerat aggredēdo boucm corrupetā.ff.si q̄. pau.fe.di.l.j. Seu cum dubiū est quis bos primo aggressus est.ff.ad.l.aqui.l.scientiā.§. cū stramen ta. Et ad intelligentiā predictoꝝ sciendū: vt ex dictis Io.colligi pōt: q̄ duplex est actio: qua teneꝫ dñs animalis damnum dantis.s. legis aquilie: et hac teneꝫ domin⁹ aīalis damnuz dantis qñ culpa sua: aut negligentia animal damnū dedit. puta.si te instigante equū: ipse dolore patatus recalcitrauit: vel damnū dedit: aut si quadrupes plus iusto onerata damnū dedit: vel si animal tuū in segetez meam misisti: teneris ad totius damni extimationem. Allia est actio que vocaꝫ de pauperie: q̄ mihi dit.puta.qñ damnū dedit ꝓtra naturaz: aut ꝓsuetudinem sui generis. licz tua ꝓsuetudo talis sit.puta.si sit equus recalcitrans. Nam maior ps nō recalcitrat: vel bos corrupeta. Nam maior pars nō corrupetat. Et tūc liberaris dando animal damnificans ꝓ noxa. licet damnū excedat quadrupedis extimationez. Si aūt sit fera bestia: tūc dando illud aīal ꝓ noxa nō liberaris: ꝫ teneris ad totius damni extimationē: q̄ hmōi aīalia nō debēt teneri in publico: sine soluta: sine ligata vbi publicum iter est. Alis dñs teneꝫ in duplum. Et mihi lomin⁹ actio de pauperie.i. ꝓ damno dato locū hz.ꝛ etiaz tenetur ad impensas in curatōne factas. ꝛ ad operas amissas: vel quas amissurus est ꝓpter debilitatem. Nam ꝓhibetur quis verrem.aprum.canez. vsum.leonem.ꝛ generaliter omne animal qō nocere possit: tenere fm Io.

¶ Quid si equus tuus insidiando mulam meam olpbaciat: ꝛ mula mea calcitrans crus meū frangat: Rñ.fm Io.q̄ ꝓtra te agere possum de pauperie.vt.ff.si quadru.l.agaso.

¶ Quid de tenentibꝫ columbaria. Rñ. Asteñ.in sum.fm aliquos q̄ si nō possunt teneri sine preiudicio ꝛ damno alterius: mortaliter peccant qui tenent. Quidam tamen credūt q̄ columbe plus ꝓficiunt terris quas stercorizant: ꝛ mala semina comedendo: ꝫ noceant. Hoc videꝫ posse tolerari: si tenentes colūbaria tribus debitis dant eis ad comedendum. Alis secus.

¶ Quid de venatoribus qui cōculcant vineas et agros alioruz: queꝝ canes occidūt anseres ꝛ oues ꝛ agnos pauperū: Rñ.idem. credo q̄ tenentꝫ restituere extimatōez damni. ꝛ peccant mortaliter si nō restituant: nisi ita modicū damnū esset q̄ probabiliter non curarent illi quibus damnū datꝫ.

¶ Quero.an quis possit prohibere piscari in fluminibꝫ publicis et ppetuis sicut est padus ꝛ renꝰ. Rñ. Io.de pla.instit.de re.di.§.flumina.q̄ non. Similiter nō pōt prohiberi quis applicare naues ad portum ꝛ ligare naues ad rippas: siue ad arbores existentes sup rippas. licet tamen rippe ꝛ arbores sint publice quo ad vsum: siue sint in communi vsu: tamen proprietas ripparum ꝛ arborez manet in eis sunt eoꝝ quoꝝ sunt predia quibus adherent. Et ideo si concurrant dominus agrivolens incidere arborem existentem in rippa fluminis: et extraneus piscator vel nauta volens ligare nauem ad illam arborem vel appendere rhecia sicanda prefertur dominus: quia nemini debet ius suum detrahi. Sed vbi concurrunt extranei: tunc si vnus pretendit publicam vtilitatem ꝛ alius priuatam: prefertur pētendens publicaz. Sed si vterq̄ pretendit publicam: vel vterq̄ priuatam: pferturꝰ qui primo occupauit fm Vac.but. Sed si vterq̄ pariter occupauit: locus est gratificatōni vel sorti: sicut dicit glo.de plaustris inuicem obuiantibꝫ in arta via: dum querit quod plaustrum retrocedere debeat in.l.j.§.hoc interdictuz.ff. ne quid in lo.pu. Nota tamen q̄ omnia supradicta in hoc.c. obtinent locum in foro iudiciali: vt damnificans aliū etiam teneaꝫ de leuissima culpa actōne legꝫ aquilie.l.j.ff.ad.l.aqui. vel actione de pauperie. vt instit.si quadru. vel huiusmodi. Secus in foro conscientie fm Inn. Hir.d. An. de but. S. Her. Nico.de aus. Nam in foro anime solū quis teneaꝫ de dolo ꝛ lata culpa. De hac materia vide ē. Aduocatus in fi. ꝛ Restitutio.iiij.

Restitutio.xiiij.

Cui faciēda est.

¶ Primo quero cui dz fieri restitutō rei rapte seu alis male accepte. Rñ.fm ray. q̄ ei cui res subtracta fuit: etiā si nō sit dñs rei: sed sua interfit ex cā honesta reꝫ esse surreptā: vt quia habebat in ea ius pignoris vel vsum: aut aliquid hmōi. ff. de fur. l.is cui. Si vo ipse cui nūc res ablata sit: furatus fuerit eā: nō sibi: ꝫ dño erit restituenda: vel illi cui prior fur vel raptor surripuerat: si sua vt dictū est intererat ex cā honesta et fiat caute quantū pōt p religiosum ꝛ hmōi: ita q̄ nullo modo psona furis pdat. Itaq̄ regulariꝫ restō spoliatis facienda ē extra de resti.spo.p totū. Fallit tamē qñ non trīs: iste male accepit: ꝫ alius etiā turpiꝫ dedit. de quo.j. Monal. aūt in sum. dicit q̄ restō regulariter est semp facienda spoliatis vel eoꝝ heredibus: si inueniri pūt. Et hoc qñ fecit testrīs. Si āt mandauit in testamēto distribui p executores: q̄quid ad ipm spectabat de mobilibꝫ et debitis: tūc facienda est executoribꝫ restitutio eiꝰ ꝓ rata ꝛ vxori ꝓ rata: si ipsa ꝛ liberi debeant hre aliquā partez in rebꝫ testatoris: aut ō iure: aut ex dispōne testatoris. Si aūt ꝓtempsit facere testrīm: tūc dz fieri restitutio heredi ab intestato. Idem Hir li.j.

¶ Secundo quero. Pone q̄ illi cui restitutio fienda est iagat in remotis. cuius expensis mitteꝫ pecunia debita vel huiusmodi. Respon. Panor. in.c. cum tu. de vsur. post doc. q̄ aut vsurarius recessit de loco vbi extorsit vsuras. Et tunc cum ipse sit in malafide tenetur ipse expensis suis ad locum mittere vbi extorsit vsuras. Aut bona quibus vsure fuerunt extorte recesserunt. Et tunc procedit dictuz glo. in dicto.c. cum tu. vt expensis creditorū mittantur. Similis distinctio fit in re legata. vt in.l. cum res. de le.j. Et hoc verum nisi reperiatur aliquis fidelis qui vellet gratis ferre creditoribꝫ. ar.

in.c.significante.de pig. Hoc.tñ excipiūt vnuz casum in quo debitor nō teneť mittere debitū creditoribus,puta.qñ maiores sumptus fierent in mittendo:q̄ valeat res restituenda:vel etiā vbi quātitas que debeť esset modica respectu debentiz habere:qz forte est potens ⁊ facultatibz abundans.q̄bus casibus pauperibz eroganda est,p anima creditoris:vt sic restituať illi spiritualiter qñ non pōt reddi tempaliter. Nō dictum est de vsurario. idez intelligas de bonis raptis:vel furatis:legatis:vel alis debitis. Si autē nescitur vbi habitet creditor: tūc non teneť euagari euz querendo:ß dabiť pauperibz:nisi verisiliter expecteť ut redeat,qz tunc expectabiť:vel reponeť in ede sacra.

Tercio. quid de illo qui pluribus teneť et vult ptem soluere:cum totum nō possit: nunq̄d possit gratificare vni:soluendo ei insolidū. An teneatur singulis soluere p rata. Et si teneať ex ptractu vel maleficio.nunquid plus soluendū sit in hāc cām q̄ in illam? Rñ. Monal.q̄ si creditor vigilauit exigendo debitū in iudicio:vel extra:pōt ei debitor soluere debitum anteq̄z bona debitoris auctoritate iudicis incipiant possideri:qz postea iura parta facta sunt omniū creditoz qui nō habent pignora vel hypothecas:vel nō sunt p̄uilegiate psone. Item si debitor vnlt vni creditori gratificare:debz illud oñibz ꝓmunicare:⁊ ab eis licentiā obtinere. Similiter si vnus creditor denūcianerit alteri ne recipiat a debitore:in fraudē videť ille versari si accipiat.vbi aūt nō vigilauit creditor exigendo debitum:non videť q̄ debitor teneať ei gratificare. Jure tñ poli et sīnō iure fori excusareť:vt dicūt q̄dāz:debitor:si pietate motus gratificaret plurimū indigenti creditori. Et non est dicendum q̄ aliud p̄uilegium plus conueniat illis quibus teneť ex maleficio:vel quasi:q̄ illis quibus tenetur ex contractu vel quasi.

Quarto quero.an p̄edo sit restituendus. Rñ. Monal.q̄ de rigore iuris p̄edo est restituendus nisi sit talis p̄do:cui nullus parcere debeat. De hoc vide panor.in.c.in lris.de resti.spo.vbi dicit q̄ q̄dam sunt latrones famosi qui morant in strat(publicis ad deꝑdandū:⁊ isti debēt suspendi.⁊ iste p̄do nō est restituend?. Alio mō accipiť de eo p̄done qui aliū eadē re spoliauit:⁊ iste p̄do est restituēdus:quātumcūq̄ ꝓstet illū esse p̄donem.exq̄ dñs nō ꝓcurit secū ad petēdū.vtz in.l.j.§.si p̄do.ff.de positi.vbi tex.dicit q̄ si p̄do deposuit potest agere depositi:reddēs rōnez.qz eius interest cū alteri teneať et hēat depositarios obligatos ex ꝛcto. Quo ratio hz locū quātumcūq̄ ꝓstet eum esse p̄donē. In beneficialibz tñ nō dz fieri restitutio. ex q̄ constat eū esse p̄donē:ne deť vicios⁹ ingressus. Nō enī dz se intrudere in būficio vt alij restituat. Excipiunť tñ alīq̄ casus in quibz p̄do nō est restituendus. Primo si dñs eodem tpe repetat cum p̄done Scōo nisi p̄do deposuerit rem ablatā apud illum cui abstulit.ff.depo.bonafides. Tercio. nisi sit talis p̄do:cuius vite nullus parcere dz:vt dictuz est Quarto,nisi sit inuasor rerū spūaliū qui nō debet restitui:nisi ꝓbet possessionem illaz rerū legiti me adeptam esse. Fur aūt fm panor. vbi s. nō est restituendus regulariter. Idem Jo. de san. Vnde si aliquis furtū faciat. ⁊ illud q̄ surripuit alteri furaťur:dñs pōt agere ꝓtra furem posteriorem:non fur.ff.de fur.l.qui vas. §.si ego. Fallit q̄ñ quis habuit iustum inutiū.⁊ postea furtū ꝓmittit alijs comodando:vl ꝓcedendo.puta. rez sibi comodatā alteri cōcedit.talis pōt agere furti: qz eius interest ex causa honesta. Et addit Jo.de san. q̄ maritus ꝓtra vxorē nō hīt actōnez furti:qz lex ita atroces actōez dare in psona ꝓiuncta erubuit. Sed de fur.l. manifestissimi. Item nec dñs ꝓtra seruū: nisi post manumissionez:nec pater ꝓtra filium.ff. de fur.l. serui. Ille autem qui his personis opem vel auxilium prestat tenetur furti.ff. de furt.l. siquis vxori.

Quinto.quid de prelatis ⁊ alijs clericis habentibus administrationem ecclesiasticam ⁊ male administrantibz. Nunquid teneanť ad restitutiōez ⁊ cui? Rñ.fm Hosti.q̄ teneť talem ecclesiā seruare indēnem. Et hoc siue prelatus expendat in melioratiōnē p̄timonij:vel si ꝓpter nimiā diligentiaz ꝓrioz negocioz neglexit negocia ecclie ꝓcuratoris:seu ſ etiā de culpa seu negligentia ꝓcuratoris:seu sui vicarij videť teneri.de offi.ar.c.ea que. Sed si de suo aliqua expendit in negocijs ecclesie:illa potest recupare:vel etiā heres suus:vt sic fiat quedaz recompensatio hinc inde. Hoc autem intelligas q̄ñ grauis est lesio:vel etiam quo ad alienatiōez rerū īmobilium:vel mancipioz ecclesie: vel etiam redditnum suoz. Non enī ꝓhibetur p̄latis quo minus possint de fructibz ⁊ ꝓceptis redditibz aliqua erogare.

Sexto.quid de his qui donant inhonestis mulieribus:vel minis et ioculatoribus ꝓpter peccata que ꝓmittunt:vel ꝓpter fauorez seculi. Rñ.fm Hosti.q̄ peccant mortaliter.lxxxvj.di.donare.et tenentur restituere ecclesie si ꝓprium habent. De bis aūt qui talia acceperunt non est dubiū q̄ tenētur ad restōnem.xiij.qō.vj.si res. Secus si causa elemosyne ⁊ sustentatōnis.

Septimo.cui fiet restitutio de p̄dictis. Rñ.fm Jo.q̄ nō Illi danti:ß successoꝛi suo q̄ hoc in vtilitatē ecclesie expēdat. Et si forte nō curaret dare successoꝛi:vel tantū expectare pauperibz loci illi? erogabit. Et fm gl. Ray. hoc meli?:cū paupes indigēt vel eccl'ia satisfabīdat. Item fm Monal. restituēnenť p̄lati dātes de bonis eccl'ie ꝓsanguineis potē tibz.nō ꝓpter naturā sustētandā:vel aliā cāz bonestam:ß vt faciāt eos diuites notabil'r vltra statum:ß vt faciāt eos diuites notabil'r vltra statum de'vili genere natos ꝓsanguineas suas maritāt baronibz ⁊ sil'ia. Et tō tenenť:qz ptractāt rē alienam inuito dño. Bona.n.ecclesiaz; pauperū sunt fm Aug.⁊ Piero. Vide aūt terribile dictū Archi.p? Vbz.in.c.nō liceat.xij.q.ij.papā peccare mortaliter si bona eccl'e alienat sine cā rōnabili⁊ honesta:vt qz ꝓsumit i turpes vsus.⁊ dat ꝓsanguineis vt eos diuites faciat p alijs:vl ꝓstruāt sibi palatia. Et si pa

pa in hoc ereederet notorie et ecc̃t incorrigibilis: cũ nõ posset ex hoc eccl̃ia nõ scandalizari: poterit de hoc accusari in pcilio p glo. singularẽ in.c.si papa. xl.di. In dubio tñ psumendũ est q̃ faciat ex cã rõnabili. Idem panor. in.c. pstitutus. de reli. do.

Octauo quero, an pdicti teneant hãc restõnem facere de bonis pionialibꝫ. An vo sufficiat q̃ satisfaciant de fructibꝫ capiendis. Rñ. q̃ cuz q̃cq̃d supest eoꝝ vsibꝫ de puentibꝫ debeat paupibꝫ: nõ sufficit facere restõnem de talibꝫ fructibꝫ: si hũt pionialia vel aliũde q̃, de ecclesia, q̃sita: nisi q̃tenus subtraheret sibi de necessarijs: vel qñ expẽdissent circa vtilitatẽ eccl̃ie de bonis pionialibꝫ: aut aliunde q̃ p ecclesiã q̃sitis. Item diuites et potentes non tenent qñ p fraudes vel minas vel importunitatẽ nimiã: vel alis recipiũt sine iusta cã. Secꝰ tñ si pter necessitatẽ: vel hospitalitatẽ recipiũt. Pilr si sunt bñ meriti: vel honesti et spũales viri: pfertz qz taz impenderũt ecclesie suã seruitiũ vel defendẽdo eam otra pdones: vel pstiterũt pociniuz in cã vel hmõi. Talibꝫ enim tenet ecclesia rependere vices. xij. q. ij. quicũq;. De materia clericoꝝ. vide singularia s. Clericus. iiij.

Nono, quid de platis ecclesiaꝝ q̃ pcuratõez vl seruitiũ aliq̃d impendũt legato vel alij: et pl'a subditis extorquẽt q̃z soluãt. Rñ. Ponal. q̃ sic extorta restituere debẽt: et tñdem paupibꝫ erogare.

Decimo, vtrũ qui sil'atione religionis aliq̃d acquirit: siẽ facit hypocrita teneat ad restõnez. Rñ. Alex. de Alexã. q̃ sic: q: ille qui dat aliq̃d hypocrite: quẽ extimat bonũ et religiosuz nõ dat p se loq̃ndo: z interpretatiue, viro religioso. vñ nõ transfertur dominiũ rei date hypocrite: pter qđ tenetur ad restõnem. Non ob. q̃ ille cui pfert pbenda ab epõ: qui creditur esse bonus: licet nõ sit non tenet ad restitutõnem: q: respondet q̃ non est simile: q: licet ille qui pfert illi pbendam credat illum esse castum: tñ ille cui pfertur: frandẽ nullam pmittit: pter quam illi pfertur: q: nõ sil'at se castum tali intentõne: vñ licet ingrediẽs sit malus. vtputa. fornicator. licit? tñ ẽ ingressus in pbendam. vnde nõ tenet restituere. Siz acquirens aliq̃d per hypocrisim tenet. q: ingredies est vicios' et vicios' ingressus. q: fraude et dolo ingredit. Siz si ingredẽs cognosceret: et ob hoc ei daret: tenetur cleric? resignare cognita veritate.

Cui autez debeãt restitui habita ab hypocrita: Rñ. Inno. in.c. q: pleriq;. de imu. ec. q̃ forte non tenet restituere illũq̃ decipit: q: psecutus est mercedem suã. Et dicit ibi panor. q̃ hoc ẽ notabile dñi debet q̃ dari paupibꝫ: nisi esset datuz aliq̃ spãli cã expressa, puta. in calicẽ: vel altare vel hmõi. Cauant q̃ sibi dñs clerici, et laici religiosi et heremite, q̃ ostendũt bonã vitã vt recipiant elymas.

Undecimo, quid si diues mentiendo se paupẽrem acquirat aliquid. an teneatur ad restitutõem Rñ. idem Alle. q̃ tenet ad restõnem eius quod p sil'ationem acquisiuit: z non tenet restituere ei a q̃ accepit. quia ille meritum tẽ. Sed tenet dare paupẽribus: quibus ille decidisset. si nõ erasset. si pset illi qui sunt.

Duodecimo, quid de mendicantibꝫ validis q̃ fingũt se infirmos: et nõ sunt. Et sicut dicit glo. in l. vnica. de mendi. vali. lib. xi. possunt fingere cum herbis et alijs medicamentis deformitates membrorum et egritudines corporꝫ. Rñ. Jo. de pla. q̃ inspicienda est pditio eorum. vt si in eis fuerit corporum integritas: et annoꝝ robustitas: eoꝝ inhertia sine miseratõne punisat. hoc modo. vt si fuerit seruus subdant dominio accusatoris. Si vo liberi: efficiunt coloni ascripticij. Et hoc quando fingũt infirmitatem. Qñ vo fingunt debilitatem: tunc si est forensis expellitur: et ad suas remittitur partes Si autem de vbe. debet compelli ad opera. et artes. et exercitia publica operanda: vt. d. l. vnica.

Tercidecimo, quid si meretrix dolo. fraude. vel plnasionibꝫ inducit aliquẽ vt ei donet. An teneatur restituere in foro pscientie. Et cui? Rñ. panor. in. d. c. q: plerisq;. fm Inno. q̃ nõ ppetit repetitio q: hinc inde versat turpitudo. vñ potior est pditõ possidentis. ff. de pdi. ob turp. cãm. l. vbi aũt. In foro aũt pnialiter est vtriq; pnia imũgenda fm eum q̃ est notabile. q: apte sentit q̃ talis non tenet ad restõnem in foro aie. Idez tenet Jo. an. vt ista nõ teneat erogare paupibꝫ. Pão. q: ius positiuz est p ea. Dicit enim q̃ meretrix turpiter facit: z nõ turpiter accipit: cuz sit meretrix: vt. l. iiij. ff. de pdi. ob tur. cãm. videt enim pcurrere equitas nãlis. Si enim nõ turpiter accipit: exq̃ est meretrix: q̃ nõ tenet restituere. Preterea fauet sibi ius naturale in retentione pter voluntatẽ dñi tradentis. Nã nil tam naturale q̃ vt acq̃sitio fiat fm volũtatẽ dñi ẽdentis vt dictũ est s. Idez tenet Ay. et dicit se rñdisse cuidam epõ q̃ meretrix de eo q̃ lucratur in meretricio põt facere testm̃: et disponere put vult nec eps põt illis taliter acq̃sitis apponere manũ: etiã post mortẽ meretricis. Secꝰ dicit Ay. in ea q̃ nõ est meretrix. Dicit enim q̃ lz dñium rez donataꝝ transeat in illam mulierem: tñ fiscus tanq̃ ablatoꝝ iniuste q̃siti: illud aufert p. l. j. ff. de iure fisci. Et dicit q̃ tales mulieres tenent in foro aie: hec turpiter acquisita restituere. Qđ placet panor. q: iste turpiter acceperunt: exq̃ nõ erant meretrices: in palã questiõ facientes. Cessat enim disposition. d. l. iiij. et etiã equitas nãlis. Et iõ Ay. etiã dicit q̃ peccat ille q̃ meretricibꝫ nõ seruat fidẽ pmissam: p rõnez allegatam q: sic nõ turpiter recipit: ita nec turpit stipulat seu recipit pmissionẽ. Et hanc opi. videt approbare Bar. in. d. l. iiij. Concludit q̃ Panor. q̃ meretrix turpiter nõ recipit bona: vel pmissionem. z q̃ de illis põt ad libitũ disponere licet psultius agat dãdo paupertibꝫ: matrie de bis q̃ p imoderatã improbitatẽ lucrata est. Secus in alijs mulieribꝫ nõ meretricib?: quia iste turpiter recipiunt dona vel pmissionem. vñ pmissione nõ põt agere. et recepta tenentur restituere et fiscus põt illa bona occupare Adde tñ predictis q̃ notat Tho. scõz scõe. q. lxij. q̃ si meretrix aliq̃d superflue: vel fraude: vl dolo extorsisset tenetur eidẽ restituere. Et hoc vr equum:

quia quo ad hoc iniuste recipit. et sic retinere non pōt. Nō nota.

¶ Quid aūt de alijs mulieribꝫ que non causa questus: sed libidinis male operanť: ꝛ multa munera ob hoc recipiūt ꝛ dant. An huiusmōi male ablata bincinde debeant dari pauperibꝫ. An possint restitui turpiter dantiꝫ? Quidam dicūt ꝙ vbi huiusmodi turpiter data ipso iure non applicanť fisco: nec priuate: licet turpiter accipiens nō cogatur restituere turpiter danti: tamen si vellet: posset restituere eidem danti. Nam nullo iure hoc prohibetur: et pene sunt restringende. Alijs videť ꝙ non turpiter danti: sed pauperibꝫ talia eroganda sunt: nisi ille turpiter dans esset pauper: ꝛ illi per ꝓfessorem darenť tanꝫ pauperi. Tamen tenendo opi. vv. ꝙ vbi restitutio nō est fienda certe ꝑsone: sed pauperibus eroganda ista restitutio est de cōsilio: nō de necessitate: ꝓterq̄ in furto. rapina. vsura. symonia ꝛ hmōi: tūc prima opi. tolerari posset. ¶ Et hoc facit ad multa.

¶ Quid autem si sit indebitum iure ciuili tm̄: vt si legatum de quo potui detrahere falcidiam ſm leges: illud integre solui credens sufficere hereditatem ad omnia. An teneatur legatarius mihi restituere? Inno. in. c. qꝛ plericꝫ. de immu. ecc. tenet ꝙ non: quia licet ius positiuum disponat sup huiusmodi falcidia: equitas tm̄ naturalis q̄ oritur ex dispositōne testatoris est ꝑ legatario. Hosti. dicit hoc dictū Inno. ꝓcedere in herede q̄ soluit p iurꝫ ignorantiā. Si ei errauit i facto: ꝑtit repetitō p l. erroꝛ. ¶. ad. l. fal. idem: tenet Bar. in. d. l. erroꝛ. set in auť. ß cum testatoꝛ. eo. ti. vbi dicit ꝙ si heres solvit ignoranter ignorantia facti in nullo sibi preiudicat. quia etiam solutū repetit. d. l. erroꝛ. Si vo, solvit indebitum ignorantia iuris: nocet in eo quod soluit. d. An. dicit illam. l. ꝓcedere in foro ꝓtentioso: sed in foro anime loquiť Inno. Ipse tamen sic distinguit. ꝙ aut testatoꝛ vetat in testamento falcidiam detrahi. ꝛ tūc legatariꝰ tenet cū bona ꝓscientia illa bona: etiaꝫ si testatoꝛ fuisset ignarꝰ sui patrimonij: licet aliud dicat lex fori ꝓtentiosi. vt in dcā auť. ß cum testatoꝛ. Moueť: qꝛ habemus certum fundamentū. s. voluntatem defuncti: nec aliqs erroꝛ cadere pōt voluntate defuncti impleta. Si autem testatoꝛ nō vetuit: tūc si ꝑsona ē ignara ꝛ grossa verisiliter ignorans detractōez falcidie: idem dicendū. s. legatariū iuste tenere in foro anime: quasi tūc ꝓsensus testatoris ꝑcurrat in solutōne totiꝰ legati. Si aūt testatoꝛ erat ꝑsona instructa in iure: seu certificata de lege falcidia. tūc dicit se credere ꝙ legatarius teneať restituere qđ habuit ꝓtra legem falcidiam: siue erroꝛe facti: siue iuris heres soluerit legatū integrum: qꝛ cum possibile sit testatoꝛez voluisse vt falcidia detrahať: ex quo erat sciens et nō ꝓhibuit: ꝓsultuꝰ est vt legatariꝰ restituat: vt sic satisfaciat volūtati defuncti. Naz in dubijs tutioꝛ via est eligenda. ¶ Et panoꝛ. in. d. c. qꝛ plericꝫ. dic. d. Antoni. bāc. q. decidisse ſm tacitā voluntatez defuncti: ex q̄ insurgit obligatio nālis. lz lex positiua alr disponat in foro ꝓtentioso. Et sic vult indistincte vt illa eq̄tas nālis ꝑferať in foro aīe dispōni iuris positiui. Nō est notandū. Plo. tm̄ in. c. fi. de solu. videť distinguere. ꝙ aut fuit debitū naturale: tm̄ ß ciuiliter indebitū. ¶ Et tūc: aut erroꝛe iuris fuit facta solutio: ꝛ nō ꝓpetit repetitio. Aut erroꝛe facti: ꝛ pōt repeti. ¶ Exemplū. heres volēs retinere falcidiā soluit legata integra credēs se tenere: certe nō pōt repetere: qꝛ errauit in iure. Si autē credebat hereditatem esse sufficientē: tūc repetit: qꝛ errauit in facto. vm̄ erroꝛ iuris nō excusat: vbi debitū naturale ꝓcessit. Secus in erroꝛe facti ꝓbabilis. Aliud ē indebitum tm̄ iure naturali: vt est illud quo per ꝙ rographum quis obligatur spe future numeratō nis. qui tale indebitum soluit: repetit. Aliud ē indebitum naturaliter ꝛ ciuiliter. et taliter solutuz q̄ cunq̄ ignorantia: repetitur. vt ¶. de ꝓdi. inde. l. j. Si sciens se nō debere: soluit: non repetit: quia donare videtur. ff. de ꝓdi. inde. l. j. Quo tamen ad q̄stionem nostrā principalē: opinio. d. Antoniꝰ videtur tenenda: quia fundata sup ratione naturali

Restitutio.xv.

¶ Primo queriť. Pone expoliati iḡr̄ ter ac heredes eorū. talia sunt incerta et debent distribui in pias causas. An debeāt distribui in loco: vbi rapina vel vsura facta est. Ino. dicit restōnez fiendā pauperibꝫ illiꝰ loci: vbi pecunia fuit extorta: qꝛ inter illos facilꝰ poterūt reperi hēdes illoꝝ: vel is cui damnū datū est. Fede. aūt dicit ꝙ lz hoc sit ꝓsilū: nō tm̄ de necessitate est. vm̄ satis est ꝙ restituať pauperibꝫ. Nō placet panoꝛ. in. c. cum tu. de vsur. Idem vv.

¶ Scōo q̄ro. nunq̄d ista restitutō incertoꝝ ꝓtineat ad epm. an ad alios ꝓfessores. Ric. in. c. religiosus. de testa. li. vj. q̄rit an executores deputati p testatoꝛē possint dispensare male ablata incerta? Ric. ſm Archi. ꝙ sic: p ter. illū. imo plus ꝙ epm. Et hoc idē potuisset. p hoc all'at. c. cuz tu. de vsur. Et Vg. dic se nō dubitare ꝙ epi nō hūt se de his intromittere: nisi in defectuz: vicz qñ nō ē a testatore aliqs deputatꝰ ad hoc. Idē Lap. ab. q̄ dicit epm si bi posse reseruare absolutōez pcti: nō aūt dispensationē incertoꝝ. Idez Jo. cal. ꝛ Bñicus de scō miniate. Jo. de lig. dicit ꝙ opi. Archi. de iurꝫ rigore ē vera: ß alia opi. Hos. q̄ voluit ꝙ talis distributio ptineret ad epm: seruāda ē de eq̄tate. Lap. ab. dic ē pdictas opi. ad ꝓcoꝛ. p hāc viā. ꝙ quedā sūt male ablata incerta. in q̄bꝫ transferť dñiuz in possessoꝛē nec ꝓpetit repetitō. vt. xiij. q. v. nō sane. Et tūc ꝙ cedit opi. Archi. Quedā sť in q̄bꝫ dñiuz nō transferť: ꝛ ꝓpetit repetitō. vt ex ō deci. ex trālissa. Et tūc hz locū opi. Jo. Nō. Nō diuersitatē. qꝛ in primo casu: ille q̄ hz male ablata pōt facere elymam: et hz ius dñij: licet illicite. Et ideo ō suo pōt elemosynā ꝙ se vel p aliū facere: distribuendo ꝑsertim pauperibus. vt in. d. c. nō sane. In scōo vo casu: nō pōt inde elemosynā facere: nec hz ius dñij: vel si hz nō hz ꝑfecte: quia ꝓpetit eis repetitio: vel eoꝝ heredibus: quoꝝ fuerūt male ablata. Hz Ge. dicit ꝙ ista distinctionem Lapi destruit text. in. c. sic̄ dignuz.

de homi. ℣. eos. qui loquit in rapina: et sic in casu quo ꝓpetit repetitio. Et tamen text. dicit q̄ distributio ibi facta pauperib⁹ p eos qui extorserūt: eis nō ꝓdest cuz extarent illi quib⁹ debebat fieri restitutio. ergo si illi nō extarent videt velle tex. q̄ pro fuisset illis talis distributio. Unde credit Ge. q̄ si in veritate apparēt illū dispensasse sine fraude: q̄ valeret talis distributio. Sco. etiam in. iij. dis. xv. loquens de incertis dicit. nō inueni quis necessario sit determinatus mediator in istis incertis dispensandis pauperib⁹. Sibi tñ videt q̄ quis talia ꝓ seipm: ꝑsilio nihilominus boni viri pōt pauperibus erogare. Idem tenet Tho. Quidā tamē excipiunt alium casum vltra ꝓdictum. vicz in incertis publicoꝝ vsurarioꝝ. Item et tercio pōt excipi tercius casus. qñ executores: vel sacerdotes parochiales: aut religiosi male dispensarent talia incerta. q̄ vt dictū est ℣. Religio primo. ℣os hz iurisditionem etiā in exemptos. vt dicit zab. in cle. j. de testa. Et ſm pau. eps pōt executorez ab officio removere ꝓpter suspitōez: etiā ſm zen. z Lanō. si exempti essent rōne delicti: etiā si testū esset factū in loco exempto: q̄ ordinarius hoc casu ꝓcedit vice pape. Et dicit zab. q̄ illa de. loquit de quacūq̄ vltima voluntate: etiā si esset donatio causa mortis. Quo tñ ad incerta manifestoꝝ vsurarioꝝ. an ꝓpetāt epis illoꝝ distributio. Panor. in. c. cū sit. de iudeis dicit non modicū animaduertere q̄ null⁹ tex. facit mētōez de epo: nisi. d. c. cuz sit. ℣z ille tex. si bñ pōderet nō dicit q̄ eps debeat distribuere: ℟ ſm ꝓuidentiā suam. Et ideo dicit q̄ dispensatio male ablatoꝝ: pōt fieri p eum qui tenet restituere: vel p eum de quo sibi ꝓuidit. ℟ ſm ꝑsilium et ꝓuidentiaz epi. Et sic saluant oēs opi. hec panor. Nota ergo panor. in eo qđ dicit q̄ nullus tex. facit mentionē de epo: nisi. d. c. cuz sit. ergo sequitur q̄ p. c. q̄ꝫ. de vsur. li. vj. nō pōt ꝓcludi q̄ distributō incertoꝝ manifestoꝝ vsurariorū ꝓtineat ad epm. Sup quo. c. quidam se fundare nituntur. Ad dictū tñ. c. cum sit. aliter rñdet panor. q̄ loquit de iudeo qui erat ſuspectus de restōne: maxime q̄ erat fiēda inter pauperes xp̄ianos. Et Jo. cal. in quodā cōsilio. dicit exp̄sse q̄ eps nō pōt ꝑ statuta synodalia sibi reservare dispensatōez incertoꝝ. Idem Vg. z frater Clarus. dicentes q̄ nō pōt eps excōicare ꝺ iure sacerdotes: qui se intromittūt de dispensatōe incertoꝝ. Idem Archi. ſ. qui addit q̄ caueat diligenter qui ꝑ alium restituit: z ita caute faciat: vt recipiat qui debet: et nō ille retineat sibi. q̄ ꝑ hoc nō esset liberatus. Hoc intellige duz scienter. Als ignrantia ꝓbabilis bene illū excusaret.

¶ Tercio quero. nunquid epus possit talia male ablata dispensare in repatione ecclesie parochialis Ge. vbi ſ. dicit ſm q̄ refert Jo. an. q̄ ista questio fuit disputata bononie ꝑ fratrem Gētium sancti Martini de senis. qui allegabat ad negatiuam: q̄ cum ista sint dispensanda in pauperes. vt ꝺ vsur. cum tu. si alteri soluatur: debitum nō remittit. de iureiuran. ea te. z qui tenet eroganda pauperibus retinet aliena. xlvij. di. sicut. Item q̄ nemini ē consulendum cum alterius iactura: per regulam iur⁹ locupletari. Nec ꝓtextu pietatis: est impietas facienda. xxx. q. j. nosse. vnō licet ecclesias reparare sit opus pietatis: nō tamen est cum iactura pauperū hoc exercendū. Item soli principi licet cum alteri⁹ iactura alteri ꝓferre. de reli. do. ꝓstitutus. Item q̄ requiritur ꝓsensus omniū illorum: quoꝝ iuri detrahitur. de reg. iur. quod omnes. In cōtrarium quia episcopo equalis cura imminet de tribus scilicet pauperib⁹. ecclesijs edificandis et reparandis. z de alendis ministris ecclesiaꝝ. lxxxij. di. c. j. xij. q. ij. aurum. Item quia expedit pauperib⁹: ecclesias reparari in quibus oblatōnes recipiūtur ad pauperum alimoniā. xij. q. j. habebat. Item quia ī eis ꝓueniunt fideles. z in uitanē ad pauperum subuētiones; z alia pia opera. z sic reparari illas pauperibus expedit. Et maxime: quia si ecclesie pauperes sint in pauperum numero: cum ipsius ministris computabunt: maxime ne desit populo spirituale alimentū. ſ. verbum dei. viij. q. j. audacter. Et soluendo. q. tenuit q̄ si eccl'ia repatōne vel augmento indiget. vt q̄ ad eam nō pōt ꝓuenire ꝓplus ad diuina: nec facultates ipsius eccl'ie ad repatōnem sufficiūt: epūs sine pauperuz graui dāno: ad talem vsum illa licite poterit deputare. z al's non poterit ſm eū. vicz qñ facultates eccl'ie sufficiūt: vel reparatio nō ē necessaria: ℟ volūtaria: vel nimia fames que tūc imminet pauperib⁹. lxxxvj. di. pasce. Et idē dicit Jo. an. se vidisse disputare p. d. Recuperum de sancto miniate.

¶ Quarto quero. an isti executores deputati per testatorem ad distribuendum ista incerta: possint exequi p alium. ℟ñ. Ge. q̄ nō: sed implere debēt ꝑ se. ad hoc. c. tua. extra de testa. Ibi p man⁹ eoruz Idem Ol. Et intelligit hoc verū nisi certa erogatio certe rei: z certo loco fienda cōmissa esset. q̄ tūc forte posset alij ꝓmitti. ad hoc de offi. dele. is cui. li. vj. Idem Jo. an.

¶ Quinto quero. Pone testator dedit quatuor executores: vt oēs vel maior pars ipsoꝝ vnacuz Jo. qui erat de numero q̄tuor distribuerēt: postea mortui sunt duo supstite Jo. z alio. An possint exequi? Jo. calltenet q̄ sic. p. d. c. religiosus. qđ ℣ ad ℟am loquat in duob⁹: altero mortuo: vel absente: tñ idem videt si essent plures: z maior pars defecerit. quia tunc ad minorem spectat dispensatio per ratōnem dicti tex.

¶ Sexto q̄ro. an mortuo executore succedat successor: vt q̄ forte executor erat plat⁹. ℟ñ. zab. ī cle. j. ꝺ testa. q̄ mortuo executore dato sb̄ noīe dignitatis succedit successor. Quō aūt cognoscetur hoc? dicit Math. q̄ si fuit deputatus executor anteq̄ eēt in dignitate. dicetur datus ratōne psone: z nō transibit in successorez. Di aūt post. Aut adiecit nomen appellatiuū tñ. aut ꝓpium: z appellatiuum. Primo casu. presumitur ratōne officij. et succedit successor. Secundo casu. secus. Glo. tamen Joh. an. in. c. ij. de testa. in. vj. dicit. q̄ predicta distinctio ꝓcedit in extraneo: sed in ꝓpinquo videtur q̄ licz nomen non fuerit exp̄ssum: cum affectōne hoc fa

etum fuerit: nō transibit ad successorem. vide de hac materia Pano. in. c. qñ. de offi. dele. Dicta tamen distinctio Mat. facit ad multa. Nam si dicitur in bulla apostolica. prepositō. S. martini. absq; expressione nominis proprij: tūc transit in successorem. Si autem diceret. De. pposito. S. mar. tūc nō transit in successorē.

Septimo quero. an executor possit aliquid erogare in spurium defuncti. Respon. zab. fm Mat. q; non: quia nec p se: nec alio mediante capere potest. ff. de vul. z pu. si pater. Et hoc dicit Matb. verum: etiam si datum sit executori arbitrium disponendi. quia debet intelligi sibi datum pront a iure z nō ptra ius. hec zab. Hoc pōt intelligi de rigore iuris ciuilis. Secus tñ de iure canonico. vt in. ca. cum hēret de eo qui du. in ma.

Octauo quero. an executor religiosus possit erogare aliquid suo ꝓprio monasterio: vel sibi: vel cōsanguineo? Et videt q; sic: Nam fm regulā charitatis. Primo nobis et nostris debemus subuenire. In cōtrariū videt. q; tal' erogatio videtur suspecta. Pau. distinguit. aut est solus. et nō pōt: vt sit differentia inter dantē z recipientē. de iure patro. per vias. nisi ꝓiunctio esset euidens ratio pietatis. Aut est cum alijs: z pōt. tñ dicit Pau. q; monasterio etiaz dare pōt de bis que potest suo arbitrio distribuere: etiam si sit solus. q; ibi est euidens distinctio psonarum. de testi. insup. Idem dic de psanguineo: cessante fraude. Sibi autem nō pōt: nisi esset in summa necessitate. q; tūc etiaz ei liceret capere aliena.

Quid aūt si testator volvit omnia distribui de voluntate: vel ꝓsilio religiosi? Rñ. zab. fm Pau. q; primo casu. est quasi executor. Et hoc idez dicēdum qō de executore. Scōo casu. dic secus. nisi heres vel ꝓmissarius ꝓsilium eius sequi teneatur: ex mandato testatoris. hec zab. Et sic primo mō. frater minor nō pōt se impedire: cum nō possit eē executor. De ista materia vide s. Religio prio. et. j. Testamentum tercio.

Quero. an qō dictum est de reddenda rōne p executorez: locū habeat si testator hoc vetuit. Rñ. Pau. vt refert zab. in. d. cle. j. dicit. q; si executor ex indebita administratōne delinquit: non valet remissio: q; nō est verisimile testatorē posuisse illam clausulam in elusionē sue voluntatis: z pontificalis officij: nec etiā posset testator officiaz ordinarij impedire hoc casu. vt. d. cle. j. z. c. nos quidem. eo. ti. Als si ex distributōne: vel retentōne nō ꝓmittit delictum: nec offenditur testatoris voluntas: qui vtrunq; posuit in voluntate executoris: valet remissio. hec zab.

Restitutio.xvj.

de mō restituendi. Sciendū primo fm Archi. s. i tractatu restitutionū de mō restituendi talis fit distinctio: colligendo mentē doct. z aliq̄liter colligendo totā istā materiā. q; aut is qui hz restituere: vel pauperib; erogare. aut ē manifestus vsurarius. aut nō. Si manifestus. tūc ꝓfessor nō pōt: nec dz eū audire ad ꝓfessionez: nec alia sacra tractare: nisi seruet forma q̄ habet. extra de vsur. c. q̄ñ. li. vj. quā babes s. Restitutio. ix. Credo tñ q; i casu extreme necessitatis vbi. s. talia nō possent fieri: q; nec ordinarius: nec vicarius eius: nec curatus possent hēri vel alij et vsurari? manifestus: esset in mortis articulo petens confessionez: parat? facere oīa ad q̄ tenet. cautōez facere z restitutōem: sine in;mari sit talis: pōt audiri z absolui a quocūq; sacerdote: exquo vere penitet. et sacerdos qui talem audit: licentia habita ab eo: exponet postea ꝓmissionem ēpo. z ēps cogere pōt eum si supuixerit: vel heredes eius: mortuo eo: ad restitutōez. In secundo casu. s. qñ is qui habet restituere non ē manifestus vsurarius. subdistigue tripliciter. q; aut restō est fienda precise sup certis: aut sup incertis: aut super vtrisq;. Si sup certis vt cum sciunt ꝓsone: z reperiunt quibus fienda ē restitutio. regulare ē vt fiat damnificatis: vel eorū heredib;: vel alijs ad qs deuenire debent bona restituenda. q; si non reperirent: facta diligenti inquisitōne ipsoz: debet ista res vel precium eius deponi apud aliquem locuz religiosum. vt illis restituatur: si in futurū reperiantur. vel si creditor q; nō reperirent debet pauperibus erogari ꝓ animab; ipsoz. Nec sufficit talia ablata certa dari pauperib; ꝓ animab; illorum q; nemo de suo cogitur facere donū. x. q. ij. peccauit. vñ talis qui aliena pauperib; dedisset adhuc tenet ad restitutōez ꝓprijs psonis. ar. extra de homicid. dignuz. Si tñ illi ratificauerit post factum: q; sicut dignuz. Si tñ illi ratificauerit post factum: q; rum res ē sufficeret p regulā. rati. li. vj. Dz iterum circa talem qui hz restituere certa fienda ē trimembris distinctio. q; aut pōt restituere certa integraliter: sine sui notabili incōmoditate: z sine sue ꝓdi onis destructōne: z familie sue. Aut nihil. pōt restituere. Aut tercio. nō pōt restituere sine notabili incōmoditate: z destructōne sue subē. Primo cāu debet totū restituere: exquo pōt: statim fm Tho. Veruz q; modicū ꝓ nihilo reputat: si talis differret p ebdomadā: vel quindenā vel bmōi restituere: nō intentōne detinendi alienū: ꝫ vt aptius negociū illud pficeret: nō videt in hoc ptra iusticiaz agere seu peccare: nisi ille cui tenebat in illo interuallo in aliq̄ magna necessitate reperiret. Et si dicit se velle hoc facere. z foro pscientie credatur cuilibet non solū ꝓ se: ꝫ etiā ptra se cōfessor absoluere pōt absq; exactōne iuramēti: vel alteri? cautōis: et eū admittere ad cōionez: nisi sit vehemens ꝓsumptio in cōtrariū. s. q; nō restituet. puta. plures cōfessus ē sibi: vel alij ꝓponēs celerem restōnez: z nihil fecit. tūc eū non videt absoluendū: ꝫ sibi dicat vt restituat ꝓmus: z postea absoluat et cōmunicet. verum quia ꝓsumptio ꝓsumptione elidit. posset ita efficaciter p signa etiam exteriora apparere qđ dicit se facturū. q; merito posset sibi credi: nec ē admittēda ratio hec: si allegaret. q; recipit inde incōmoditatē aliquā dūmō non nimis notabilē: z ista ānihilatōez sue subē. In scōo casu. qñ nihil pōt restituere: q; nihil hz. tūc nō debet denegari absolutio: nec cōio: si ꝓponat restituere cū poterit. nec dz

ꝓpter debitum vrgens ex contractu incarcerari: ꝫ sufficit ꝙ cedat bonis: cum intentione satiffaciendi. cum venerit ad pinguiorem fortunam. vt in. c. Quoardus. de soln. nisi extimarent ipsi creditoes verisimiliter illum posse restituere p se: vel per amicos: tunc: vel certo tempe. Sed ꝓpter debitum contractum ex maleficio. puta. ꝓmisit crimen: propter quod incurrit penaz. C. floreno. põt vtiqz incarcerari: si non est soluendo. ⁊ pena pecuniaria põt in corporalem ꝓmutari. Ista tamen cessio ꝑm docto. non debet fieri cum aliquo cruciatu: nec pena aliqua: nec vituperio. vt. C. qui bo. ce. pos. l. fi. in ꝓncipio. Et ideo valde reprehendende sunt consuetudines aliquarum ciuitatum ⁊ terraruz: quibus pauperes bonis cedentes aliquem cruciatuz: seu vituperium patiunt. nam ista ē quedã frustratoria: ⁊ irratõnabilis ⁊ inhumana sencia. vt dic Augus. xiij. q. vj. si res. Et ideo nulla ꝓsuetudine vel lege põt firmari. Maz lex dz esse iusta ⁊ sancta. iij. di. Erit aũt lex.

Sed queritur. nunquid cedenti tollentur omnia bona? Rñ. nec per cessionem: nec ꝙ quamcunqz aliam exactõnez: debitori auferenda sunt vestimenta a dorso: seu a lecto: ⁊ quibus necessario vtitur ipse ⁊ familia sua. vt dicit Oro. xxij. Et si officiales ꝓtrarium fecerint grauiter peccant: ⁊ tenẽtur primo satiffacere. Et istud cessionis remediuz videtur de melioribus: quod dari possit bis qui sup̃ modum sunt obligati: sicut sunt tyranni. capitanei stipendiarij. quia licite postea possunt retinere sufficientia sibi ⁊ familie sue. licet essent in immensuz obligati. sed extende supra tenẽtur ad restitutõnez ꝑm cõmodam facultatem. Et si quidẽ sunt creditores certi: cessio debet fieri in manibꝫ eorum. Alis cum restitutio sit fienda pauperibꝫ: cessio potest fieri in manibus epi. Et nota ꝑm Ang. et Imol. in l. miles. ff. de re iu. ꝙ clericis: ⁊ ad vocatis nõ est necessarium beneficium cessionis bonoz: cum habeant beneficiuz dicta. l. miles. qõ beneficium cessionis est. vt nõ possit post cessionẽ incarcerari. tamẽ non liberatur a debito: quia cum puenerit ad pinguiorem fortunam: tenetur satiffacere. l. j. et per totum ti. C. qui bo. ce. pos. Qõ intellige. nisi inõpꝫuz facere possit. l. is qui bonis prio rñso. ff. de ces. bo. Quod intelligit: deducto ne egeat. l. in ꝓdemnatione. ff. de re. iur. Sed vide glo. singularẽ. in. c. cuz tu. ō vsur. que dicit ꝙ etiam si vsurarius cessit bonis: tenetur ad restitutõnem in integrũ: nec habebitur ratio ne egeat. Qõ intelligit Panor. in foro pñali. qõ est valde notandum ꝑm Panor. licz in foro ꝓtentioso debeat haberi ratio ne egeat p̃ cessionem bonoz. Et ꝑm glo. ibi vsurarius tenet restituere vsuras: etiam si post restitutõez in integz remaneat panp quia nõ dz viuere de alieno. Idez tenet Allanus. ⁊ Io. di. ꝙ insolidũ ꝓueniunt detẽtores vsuraz: ⁊ nõ solũ quantum facere pñt. Et sic ꝑm eos videt spãle in vsurario. Multi tñ tenẽt ꝙ tales tenent soluere quantũ pñt. retenta sibi vite cõmoda. Et hoc videt equi?: licet de rigore iuris posset ꝓcedere alia opinio. In nullo tñ casu tenet debitor talis habitare in loco vbi capiatur. Item si talis debitor qui nõ est soluendo habeat exercitium aliquod vel artem: dz fideliter laborare vt de eo qõd superlucrat vltra victum ⁊ vestitũ suũ competentem ⁊ familie sue: satiffaciat creditoribꝫ suis: vel mensatim: vel annuatim: ꝑm ꝙ melius poterit. Non tñ tenetur laborare vltra posse propter hoc: nec sibi subtrahere suam necessitatẽ vel familie sue. Item si talis spiritu ductus ⁊ nõ animo vitandi labores seculi: ⁊ onera creditorum vellet religionem ingredi: libere posset ꝑm Ray. Nec ad re quisitõnem creditoriz tenentur religiosi illũ eijcere: si debita declarauit monasterio ante ei? ingressum. nec tenetur monasterium illis satiffacere: nisi de bis que puenerũt ad ipsum monasteriũ. nec tenetur facere artem in monasterio. nec dz dimittere operas cõmunes religionis: vt per aliqd̃ tempus satiffaciat illis. In tercio casu scilicet cum non potest restituere sine notabili incõmoditate: et destructõne sue cõditionis: ita ꝙ quasi reduceret ad nibilum: ⁊ multa pericula ⁊ disturbia ei sequerentur. Hic est tota difficultas materie. vñ sciendum. ꝙ talis põt triplici mõ sibi ꝓuidere. Primus ē petendo remissionez talis debiti ab eo: cui dz p se vel ꝙ interposita ꝑsonã: ⁊ ꝑcipue qñ nec tũc: nec in futurum sperat posse restituere: sine hꝰmõi notabili incõmoditate. Qui casus nõ videt habere locum vbi is cui debet esset eque egens vt ipse vel magis Sed vbi creditor sit abundans: vel ꝓpetẽter trãseat: nec multũ indigeat eo qõd sibi debetur. si debitor petendo huiusmodi remissionem sine metu: sine fraude: sine coactione: sed libere ⁊ sponte a creditore faciendo se suum debitorem: et velle sibi ad plenuz restituere quod debet in casu quo velit. nibilominus rogat ꝙ attenta incõmoditate sua remittat sibi totum vel partem. tunc dico ꝑm doct. ꝙ si remittat in totum vel in partem: valebit. Significanter autem dico sine metu. quia si petendo et debitor remissionem per talem modum locutõnis: vel per talem personam mediã: ꝙ timeret creditor aliquod periculũ vel damnũ sibi puenturũ si nõ faciat talem remissionẽ: ⁊ postea faciat ad id euitandum: nõ valet remissio. Similiter si faciat cũ fraude. puta. quia dicit nil posse: cum tamen possit saltem partẽ. ⁊ si non in pecunia: vel dando ad intelligendum ꝙ nõ sit multum qõd debet. cum tamen sit: ⁊ huiusmodi: non valet remissio. Debet eñ clare exprimere totam quantitatẽ debitam: ⁊ totum posse suum sine diminutione. Item si fiat cũ coactione: non solum absoluta: sed etiã conditionata. puta. dicit p se vel p mediatorẽ ꝙ de. C. que debet dabit. l. vel. lx. si vult remittere reliquũ: ⁊ non alis. Creditor quia ꝓbare nõ põt debitum: vel nõ põt obtinere iusticiam ꝓpter potentiam illius: ideo remittit: quia quasi cogitur. Judicat enim melius sibi fore habere. l. ꝙ nihil. vnde non valet talis remissio. Sed si cessantibus bis: pure et simpliciter petitur remissio: ⁊ libere: ⁊ sponte ⁊ gratuita voluntate fiat: valet. etiã si nõ hẽat pecuniã patã restitutioni in actu. vt quidã dicũt esse necessarium. Cũ

Archi. f. Lau. et fere omnes doc. dicunt q̄ hoc nō est necessarium: nec tenetur id quod sponte est sibi remissum in elemosynas erogare: verūtamen si ille qui petit remissionez: q̄uis locutus fuerit libere scilicet q̄ paratus erat ad restitutōnem: si id nō gerebat in animo: sed intendebat nil dare si repetisset. remissio facta in tali casu libero animo a creditore valet ad hoc debitori. quia illi nō tenet amplius ad satisfaciendum: ex quo in omni casu creditor intendit remittere: siue possit: siue non. Et q̄ cunq; intentione petat faciendi: vel non faciendi. Non autem deobligatur debitor talis si creditor remisit: quia nil credebat illum posse dare: cum tamen posset vel alio modo deceptus: vnde nō valet sibi quo ad deum talis remissio quia permanet in peccato vnde penitere debet: et confiteri de tali sua fictione: et disponere q̄ si deberet iterum facere: pura intentione faceret: et restitueret si teneret: et remissionem habere non posset. Si autem dubitatur vtrum ille intenderit libere dimittere: ex q̄ cessant omnis fraus. z dolus. vis et metus ex parte petentis remissionem: z non apparent circumstantie in contrarium: debet p̄sumi q̄ libere remiserit. ar. ad hoc. xxij. questione. v. humane. Si autem remissionem obtinere non potest libere et simpliciter. tunc recurrat talis ad secundam viaz. scilicet petendo dilationem. Et hoc nisi infra tempus illius dilationis is cui satisfacere debet incurreret notabile damnum vel incōmoditatem. Sicut non debet quis cum alterius iactura locupletari: ita nec damnū euitare differendo restituere: quod alterius est. Et sicut dictum est de petēdo remissionem: ita intelligitur de modo petendi dilationem. scz q̄ fiat libere: sine fraude: sine coactione: vel metu: al's non valeret. Sed is cessantib⁹: si petiam dilationez obtineat libere: licite potest ea vti Si vo non libere obtineat dilationem: sed cū quadam modificatione et cautōe. puta. q̄ det sibi tātū in mense vel anno: tunc tenetur facere quod promisit: etiam si cum aliqua incōmoditate. Et si dānum illatum per furtum: vel frandez: vel aliū modum est occultum ei cui est factum: non tenet p̄dere crimen suum nec in petendo dilationez: sicut nec in petendo remissionem: imo nec debet vbi timetur scandalum. Tenetur tamen ita agere q̄ ille creditor nō amittat quod suū est: per casuz mortis inopinatum: vel al's. vnde faciat aliquam scripturā autenticā p talem modum: vt tempe suo restituatur quod debitū est. z deponat scripturā penes talez q̄ nō frustretur eius intentio. Petat ergo dilatōez per se vel per aliū tacito nomine persone debitricis: z cum talibz circūstantijs q̄ non habeat illū suspectū. Et si aliam p̄sonam mediatricez ponit: ponat talem q̄ fideliter agat negociū nō vtēdo fraude: nec metu: vel coactōne. z libere vt dcm̄ est. Al's non sibi valeret remissio vel dilatio data: nec excusaret debitor ab obligatōne p̄tracta quantumcūq; sibi imposuisset q̄ libere z simpliciter ꝛc. talem remissionē vel dilationez peteret: et ille non seruasset sibi iniuncta. Et ideo certificet de facto: si vacillat in aliquo. Posset tamen esse talis: et ita fidedignus mediator q̄ debitor audiens ab eo totum remisisse: vel dilationem obtinuisse excusaretur ignorantia facti fm regulam iuris ignorantia z interim obligaretur mediator. Sed postea notificata sibi rei veritate: extunc tenebitur prim⁹. Si vo est absens is cui tenetur: si credatur in breui reuersurus: potest expectari reuersio eius vt restituatur sibi quod suum est: vel petatur remissio. vel dilatio: si restitui non potest sine magno incōmodo. Et si paratus est facere totum quod debet: potest z absolui z p̄municari: nisi al's illuserit confessorem. Si vo nō expectatur cito reuersurus: mittat is qui debet: si modum habet. scilicet per fidus nuncium. al's etiā teneretur illi restituere si illi creditori non assignaretur: vel scribat quid velit fieri de illa pecunia: vel de re sua agi: z sic faciat vt ille disponit. cauto tamen modo agendum est si pecunia debetur ex peccato. puta. furti vel fraudis. vt scilicet non manifestetur peccatum vel p̄sona: sed sibi solum aliquem esse obligatum: z huiusmodi. z interim pecunia ponatur in ede sacra fm Jodi. vel alio securo loco. Sed si pecunia debetur ex contractu licito. puta. mutuo. venditōne z huiusmodi: vel ex cōtractu illicito: z quasi licito reputato per errorem: sicut sepissime fit in dantibus mercatoribz pecuniā vel artificibus ad discretiōez: tūc potest z debet aperte dici obligatio debiti p̄tracti: z p quā viam. Sed si nō p̄t ille transmittere p̄pter notabilē incōmoditatē: tunc scribat petendo dilationez: seu remissionē. z potius quis eligat primum q̄ scōm. nisi necessitas cogat: q̄ q̄ differtur nō aufertur. vt sic fiat restitutio. et sic expectando responsionē paratus facere q̄ dz: poterit absolui z p̄municari. Si autē nec dilationez: nec remissionē p̄t inuenire vllā: tūc faciat restitutōnez vel credat bonis creditoribz suis: etiam si deberet mēdicare. fm Ray. Nec enī habendus est respect⁹ fm eum ne egeat. Ol. dicit. q̄ p̄t tenere extreme vite necessitatē. Durus est enz hic sermo. Et ideo Jo. de neap. in quolibet. distinguit. q̄ aut creditor est egēs eo q̄ iste detinet: aut ē abundans: seu p̄petēter transire p̄t cum carentia illi⁹ q̄ sibi debetur. In primo casu. hz locū dictū Ray. vt statim restitutio fiat: vel cedat bonis. etiam si incurrat maximam incōmoditatē. Non enī licet de alieno vitare incōmodū suum: cū incōmodo illi⁹ cuius ērestre. In secundo non tenetur ad statim: cum ipse debitor incurrat notabile detrimentuz: z quali sui status z conditōnis destructōnem: z ex p̄sequenti deueniat vsq; ad quasi extremā necessitatem: z multa pericula anime z corporis possint sibi p̄tingere: z annuatim: vel mensatim restituere p̄t. put melius poterit: cauendo sibi a superfluis expensis p̄ se z familia z victu z vestitu z alijs: vt possit cito restituere. Naz nō lz tenere alienū p̄tra voluntatez dñi: vt q̄s viuat cū honore z p̄decētia sui status? z dimittendo p testmū q̄ plene satisfiat creditoribz. Si autē vt dcm̄ ē debituz restituēdo incurrat tot dānz z pericula: z creditor non vult facere remissionem

nec dilationē: nec est creditor indigens vt dictū est tunc debitor nō tenet restituere totū sil'. sed eo mō vt dictum est. Ratio est ſm. d. Jo. q; voluntas creditoris in hoc irrōnabilis est. cū sine sua multa incomoditate nollit primum suū expectare ad satisfaciendum. cum ſm deū ipsi indigēti deberet subuenire put etiā dictū est ſm Sco. s. Restitutio. j. Et ſm eundē Sco. in. iiij. sunt tres casus: in quibus nō tenet quis statim restituere qđ debet. Primus est ex pte recipiētis: puta si quis in furiā cōuersus petat gladium quē apud aliū deposuerat. Scōs qñ statim restituere alienum resultat in euidens et notabile damnū ppli. vtpote si debitor est notabilis psona: et rei publice multū necessaria. Creditor aūt sine re illa pōt transire. que res oīno illi necessaria est ad talem rei publice statum cōseruandum. Tercius. qñ restituenti vel alicui ex suis statim restituendo imminet grauis infamia. aut scandalum plurimorū vel paucorum: vt periculum mortis. In quibus casibus et similibus debet creditor magis velle p rimū differēdo aliquātulū restitutōz aliqđ pdicto rū incomodorū euitare q̄z incomodū suū modicū vt nullū statiz restituēdo sibi satisfieri. Et Sco. addit q̄ hoc casu. debitor detinēs alienū inuito dño nō est detētor iniustus. q; ille volēdo statim sibi restitui. dum videlicet aliqđ pdictorū imminet vult suum rehabere: cōtra rectaz intentionem facit. qđ nequaq̄z licitum est. Concor. Archi. florē. qui dicit. q; si quis habet aliquā artem. et cum instrīs artis illius lucrat vnde sustentat se et familiā suā. q̄ instrā si vellet vendere: vt satisfaceret creditoribus suis. nō posset exercere illam artem vñ viuit. vñ si aliquā ex residuo expensarum vite sue poterit forte satisfacere nō tenet vendere vt satisfaciat vel restituat. nisi posset et sine illis lucrari cum alijs: puta. operādo et hmōi. vñ si quis doctor iuris. qui cōiter indiget libris: habet tñ libros et vestes competentes statui suo. sine quibus cōparere nō posset in statu conde centi. nec consulere: nō credo q; teneat vendere vt satisfaciat. sed de lucro artis sue inde pcepto: paulatim restituere debet. Nec equitas et hec humanitas nō cum omnib; indifferenter exercenda est: ne pareat via furtis. et detentionib; iniustis. et vsuris. Sed cum timoratis qui multū laborant et solliciti sunt p salute aīe sue: forte nō esset iniustū. cum melius sit deo reddere rōnē de nimia misericordia: q̄z de nimia seueritate. xxvj. q. vij. alligant. Nec istud est pdicandum: ne pareat via rapinis. et detentione rei aliene. Idez q̄z dicendū est de artifice qui habet instrā artis sue quib; se sustentat et familiā suā: et laborādo vltra sustentationē suam poterit paulatim satisfacere creditoribus: vt dictuz est. Quo vo ad restitutionem incertorū fienda est triplex distinctio. q; aut habens incerta: pōt restituere: aut nullo modo pōt. Aut pt: sed nō sine notabili incomoditate sui et familie. Primo casu. tenet oīa restituere q̄citius. sicut et certa. Et dicunt incerta ea q̄ nō pōt quis retinere sibi. siue q; vel rapinam vel vsuram vel fraudem vel damnū: vel rem alienam inuentam nō habitam p derelicto accepit. et psona cuius est res ignorat: vel si scat. non inuenit. nec ip se: nec eius heres. Similiter dici possunt incerta: q̄ quis recipit p vicium symonie in sacramentis. et alijs spūalibus. Non dico de fructibus beneficij pceptis symoniace accepti. quia illa sunt certa. debent enī ecclesie illius beneficij restitui: vel camere apostolice. etiam dicunt incerta vbicunq̄z est turpitudo ex parte dantis et accipientis. q; si dyocesan? vel quis alius ei qui habet restituere certa et incerta: et bene potest restituere dimittit simpliciter absq̄z causa rōnabili: vel componit cum eo: vt fieri solet cum vsurarijs sup incertis: puta. q; det sibi centum. cū tñ possit et alia restituere: vel tunc. vel in futurum sine hoc q; vadat mendicando. et si cum incomoditate sui nō nimia: puto talem remissionez in foro dei nō valere. nec cōpositionem: et si valeat in foro ecclesie: vt. s. nō vexet. Nam epi sunt positi dispensatores bonorū pauperum. nō dissipatores Secus aūt si fiat hoc ex cā rōnabili: puta. q; ille nō posset etiā ptem pauperib; erogare eius qđ debet sine notabili detrimento sui et familie. tunc posset tanq̄z pauperi totuz. vel ptem sibi remittere. ita tñ q; ille sit paratus totum qđ debet erogare. ad qđ tenet. In scđo casu. s. cum non statim pōt restituere incerta sine magno detrimento sui. faciat ptem. et de tpe in tps residuum. Et bonū est q; eps vel cōfessor assignet sibi tps infra qđ restituat. et si reperit pluries pteriisse tps statutum sup hoc. cum tñ potuisset facere distributionē. nō de facili est absoluēdus. nisi vel faciat pius distributionē quā dz: vel credat oīno facturus in breui. In dādo aūt hmōi dilationem. debet attendi modus et cā illicite acceptionis rei aliene. vt quanto fuerit turpior et obnoxior restitutioni tanto tps breuiet. Maior enī violentia est in furto et rapina. et fraude. et damno illato: q̄z in vsura. Et maior obligatio in vsura restituenda q; in pecunia symoniace accepta. vel p corruptionem iudicis. Et magis in pdictis casibus. q̄z acquisitis p ludum. Debet etiā attendi familie ei? conditio. Laueat tñ summope cōfessor. si ipse se impedit de hmōi distributōnib; incertis. vt taliter se habeat q; euitet oēm notam cupiditatis. Item q; que pauperib; debent dari. non faciat ex eis paramenta fieri. calices vel edificia: nisi in magna necessitate. et moderatione. ad que auidi sunt religiosi. et fame sue. puidebit. si aliqui sciant. vt testes hmōi erogationem. In tercio casu. si nihil pōt. sufficit q; ponat cum poterit erogare. Et si credit nō posse etiam in futurum. pōt sibi remitti tanq̄z pauperi. Quo vo ad tercium principale. s. restitutionē certorum et incertorum distinguendū est. q; aut vtra q̄z pōt restituere. aut neutra pōt. Aut vnuz potest restituere. et nō alterum. Primo casu. totum debet restituere. Scđo casu excusat ab vtraq̄z restitutiōe Tercio casu. s. cum nō pōt vtrunq̄z restituere. sed alterum eorum. tūc restituat potius certa q̄ incerta. Nam retinendo certa: iniuriam facit illis psonis quarum sunt illa bona. detinendo vo incerta nō facit iniuriam alicui. Et in hoc frequēter delinquunt vsurarij. qui cum habeant restituere certa et incerta. prius se cōponunt cum epis de incertis. et postmodum certa restituunt de tpe in tps. et dimi

nute.nō querentes diligenter libros computorū: nec querentes eos quib̄ sunt obligati.vt tenentur ¶ In quolibet autem casu restitutionis fiēde: queri potest.vtrum sufficiat restituere illud tm̄ quod iniuste accepit.aut etiam teneatur ad amplius. ¶ Ad quod respōdet.q̄ aut res iniuste accepta: puta per rapinā: vsurā.z huiusmodi.est res ex se fructificās siue immobilis: vt ager.z huiusmodi. ¶ Aut mobilis: vt bos: equus: vestis.z huiusmodi. ¶ Aut est res ex se nō fructificans: vt pecunia: frumētum: vinū. et huiusmodi. ¶ In primo casu.tenetur de rebus et fructibus perceptis.z que potuissent percipi a domino.deductis expēsis debite factis fm̄ Ray. ¶ Nec sufficit q̄ restituat rem ipsam iniuste acceptā.si est deteriorata.tenet etiā si perijt.

¶ An autem morosus teneat de re perdita.si eodē modo fuisset peritura apud eum cui debebat. ¶ Potest dici q̄ licet in foro contentioso iste teneatur.tamen in foro animę debemus inspicere interesse ipsius creditoris. ¶ Et ideo si apud eum eodem modo fuisset peritura.debitor in conscientia non teneret ¶ Et hec theorica facit ad totam materiam restitutionum. ¶ In secundo vo casu principali.scz quando res non est fructificans est triplex opinio. ¶ Alij dicunt q̄ tenetur restituere pecuniam.z omnia iniuste acquisita. ¶ Ratio.quia ex radice infecta prouenerunt. ¶ Alij dicunt.q̄ debet partem retinere.partem dare illi cuius est pecunia.partem pauperib̄. ¶ Tercij dicunt: vt Tho.z Ri.in.iiij.q̄ tenetur tm̄ restituere ipsam pecuniam.seu frumentum.z huiusmodi.nisi creditor incurrisset damnum. ¶ Et tūc ad arbitrium boni viri satisfaciat. ¶ Alle.tm̄ lom.clarius declarat hoc interesse dicens q̄ damnum q̄ accidit iniuriam passo dupliciter euenire potest.p se z directe.scōo p accidens z indirecte. ¶ Primo.cū p se z directe datur ab vsurario iniuriam passo.tūc vsurarius satisfacere obligat.verbi gratia.passus est aliquis damnū ꝓpter pecuniā sibi p vsuram ablatam.q̄ ex ea volebat emere sibi necessaria pro sustentatiōe nature.z soluere debita.z in expoliatiōe talis pecunie incurrit damnū.q̄ necesse fuit sibi vēdere possessiones.vel accipe ab alio pecuniam sub vsuris.vel q̄ domū suam ꝓpter hoc minus vendidit.aut aliam conduxit z sic ia.tunc in tali casu hoc damnū vsurarius restituere obligat.q̄ dat causaz efficacē. ¶ Scōo modo dat vsurarius damnū iniuriam passo p accidens z indirecte.s.q̄ nō est cōsecutus homo lucrum.q̄ ex pecunia intendebat: vel consequi potuisset. ¶ Et tale damnū restituere nō tenet. ¶ Et hec distinctio fieri pōt in omnib̄ habitis p vsuram.siue sint res ex se fructificantes.siue nō: et maxime apud illos qui tenent q̄ in vsura transferatur dominium. ¶ Adde tm̄ pdictis q̄ notat.s.Ber. fm̄ quosdam de fructib̄ restituendis et interesse. vicz q̄ talia respectu vsurarū nō hūt locū. ¶ Primo. rōne volūtarij.q̄ z si nō sit volūtariū simplr̄ ē saltē voluntariū mixtū z pdicionatū ex parte mutuum accipientis. ¶ Propterea ad nullum damnū inde sibi ꝓueniens ꝓterq̄ ad solam vsuram reddendam.fm̄ eos: tenet. ¶ Scōo.rōne dñij. ¶ Nam vt dicunt dñium vsurariarum rerum vere vsurarij est vnde non tenet ad idem numero satisfaciendum sed ad equivalens solum. ¶ Fur vero vel raptor.aut mutui retentor.exquo transit tempus sibi concessum.nō habet dñium in re quam debet z tenet in-mito dño. ¶ Et ideo tenet ad interesse.quia dñm vere damnificat in re sua.et in comoditatibus quas ex re sua traxisset. ¶ Tercio.rōne consueti modi.scz qui cōiter obseruat in vsurarum satisfactiōe.quia nunq̄ vidimus vsurarios compulsos ad restituēdum.nisi solum certum vsure.hec.s.Ber. ¶ Quod videtur valde notabile.q̄q̄ distinctio Alle.lom.sit valde rōnabilis.z vsurarios ad illam seruandam inducendos. ¶ Si aūt induci non possent.seruetur ista vltima. ¶ Nota etiam singularē theoricā Bull. que facit ad totum istum titulum z ad alia.q̄ in foro penitentiali qū restitutio non est facienda cerne psone.de consilio est.q̄ omnia illicite acquisita erogentur in pios vsus. ¶ De necessitate autem non est nisi iudicialis cōdemnatio facta fuerit.vl̄ nisi ingenuum confessori videbit. ¶ Nam in foro penitentiali quis restituere ꝓmo non tenet nisi in ꝑtū ipsiz damnificauerit.seu condemnatus fuerit.xij.q.ij. fraternitas. ¶ Deo autem satisfacere debet ꝓ turpi cā fm̄ arbitrium cōfessoris. ¶ Quidam tm̄ hoc dictum limitant.z bñ.q̄ in foro pīali quis nō tenet restituere nisi qū ius spāliter hoc exprimeret: vt est in furto.rapina.vsura.z symonia.z hmōi.

¶ Quo aūt ordine soluendum sit creditorib̄ ex cōtractibus vel quasi: ¶ Nō.s.Ber.qui ponit casum in terminis. ¶ Quidam mercator ex diuersis causis pluribus obligatus erat.sed cū talis fregerit z aufugerit veniunt deponentes qui apud eum aliqua deposuerant.veniunt vendentes qui ei merces istas tradiderant.z hypothecarij.z vxores.z nurus pro suis dotibus.z simplices cyrographarij.z alij simplices priuilegiatarij qui omnes volunt sibi restitui. ¶ Querit ergo quibus primo satisfaciendum sit: ¶ Nō.fm̄ Bal.q̄ hoc ordine restituendum est: Primo dñis rerum.verbi gratia.deponenti.si suū extat depositum. ¶ Scōo restituentur merces.si extant.ei qui illas ꝓ precio nondum habito sibi tradiderat.q̄ si tamen nūc plus valerent.id plus redderet ad comodum aliorum creditorum.ff.de ac. emp.l.iulianus.§.offerri.q̄ si iam merces vendite essent.atq̄ ex precio illarum alie empte. ¶ Iste nō restituentur.quia non sunt ꝓ precio obligate.ff.de in rem verso.l.quidam. ¶ Et ratio est.quia precium ex illis primis mercibus redactum.non erat obligatum ei qui tradiderat.ergo nec merces ex eo empte. ¶ Idem dic in pmutatione.quia vbi species est in obligatione.nō succedit alia loco alterius.ff.de ver.sig.l.labeo. ¶ Tercio.ceteris paribus prefertur dos vxoris.que censetur habere hypothecā in bonis mariti. ¶ Ideo preferet nedum pretendentibus psonalem obligationem.sed etiam ꝓtendentibus tacitam hypothecaz: vt.l.assiduis. ¶ C.qui po.in pi. ba. ¶ Quarto.post hypothecas veniunt deponētes si nō extat eorum depositū.ff.depo.l.si hoiem.vbi patet q̄ tali priulegio nō gaudent qui sub nōe depositi mutuāt ad vsuram. ¶ Hypotheca ideo potior est.q̄ ꝓtinet ad rem ipsam.ff.de pac.l.rescriptum.

Quinto. veniunt simplices p̃uilegiatarij .i. habẽtes p̃uilegia psonalia .nõ realia. Sexto. veniunt omnes cyrographarij ꝓ rata nõ attenta p̃oritate ꝑctuũ. qz licitũ est debitori ꝓter cumulũ creditoriũ facere cãm pox creditoriũ deteriorẽ. nõ tñ dñium: nec hypothecã: nec p̃uilegiũ hũtiũ: vt. ff. de sepa. l. j. §. ex ꝑrio. Sz no. fm Ray. q̃ heres añ oĩa ꝑt deducere expẽsas necessarias quas cã hereditatis fecit: siue ꝓ funere siue in testõ vel hmõi. Et breuiter si tota hereditas exhauriat debitz. dz eẽ immunis a grauamine sicut a lucro. ff. de iure deli. l. scimus §. z si ꝑfaram. Predicta vera sunt de iure cõi. Tamen secus fm Archi. flo. vbi lex municipalis vel statutum ciuitatis aliter disponeret. Nam tunc illis est standum etiam in foro conscie. si non sit expſ se contra ius diuinum. qõ non facili iudicandũ est: nisi euidenter appareret contrariũ. vnde in aliquibus ciuitatibus: vt florentie: fallẽte aliquo mercatore ꝓ sindicos institutos a comitate sup hmõi: vbi non sufficiunt bona debitoris fallentis ad plene restituendum omnib: satisfit vnicuiq; ꝓ rata fm facultates bonorum illius. z nõ plus vni q̃ alteri. nisi aliquibus p̃uilegiatis: vt mulieribus ꝓ dotibus z hmõi. quibus plene satisfit ante quẽq; illorum. Nota etiam ꝓ declaratione ti. restitutionum. q̃ quedam sunt actiones psonales: quedam reales: psonales dicunt que psonam tenẽt obligatam ex contractu: vt in mutuo: locatione z hmõi: vel quasi contractu: vt negociorum gestio. tutele z huiusmodi. Aut maleficio: vt furti: et huiusmodi vel q̃si maleficio: vt in iudice male iudicante ex imperitia z ꝓficiente de cenaculo qõ nocuit: vt instit. de obli. Reales vo dicunt q̃ sequũt rẽ z nõ psonã nec p eas dr̃ psona obligata: vt rei vẽdicatio publiciana. z silẽs. Nõ etiã q̃ q̃s dr̃ esse obligat? ex ꝑctu q̃ consurgit ex voluntate z consensu partiũ: vt emptio. conductio: locatio: z similia. Ex quasi contractu qui est obligatõ qua quis alteri tenet ex officio vel facto aliquo licito: licet non interueniat expſsa voluntas amborum: vt tutela: cura: negociorum gestio. Ex maleficio dicit: vt rapina: furtum. z huiusmodi. vel ex quasi maleficio. quod dicit quãdo nocumentum dat ꝓter ꝓpositum. vt de medico qui ex imperitia male curat vulnus. vel iudice qui ex imperitia rẽ. vel cum aliquis effundit ex fenestra rẽ. insti. de oblig. que ex quasi deli. na.

¶ An autem p̃ius debeant restitui babita ex vsura q̃ alia debita licito modo contractu: puta. bone fidei mutui vel emptionis: vel alicuius alterius liciti contractus: Rñdet Archi. flo. q̃ non. Sed p̃ius satisfaciendum est ꝓ contractibus licite z voluntarie factis. Et est ratio: quia in restitutione debitorum non solum seruatur iusticia. sed etiam inuria deo facta z ꝓximo amouetur. Si ergo nõ potest restituere vsuraz nisi subtrabatur ius alterius ꝓtunc excusatur a restitutõe. Propterea hoc est magis violentum seu contra voluntatem eius cui debetur aliquid ratione liciti cõtractus. sez subtrahere suum creditum. q̃z fuerit recipere vsuram ab alio. propter hoc non videtur rationabile: vt de iusto obsequio quod facit ꝓximo in mutuãdo. seu expectando preciũ rei vendite reportet incomodũ et damnum quod contingeret hoc seruando. Itẽ qui dedit vsuram iam recepit comodum magnuz ex mutuo sibi facto. Et ideo debet sibi sufficere: vt vsurarius restituat sibi vsuraz cum poterit de suo et non de alieno. Et hoc nisi iura municipalia aliter disponerent. quia in huiusmodi seruanda sũt. Sanctus autem Ber. tenet oppositum dicens. q̃ p̃ius tenetur restituere que habuit per vsuram. q̃z que habuit per alios contractus volũtarie factos. Idem Ale. lom. Et dicit q̃ hec voluntas vocatur conformata. Alia vo condicionata. Sed dici põt q̃ licet in contractibus sit voluntas conformata q̃ ad contrahendum. non tñ quo ad retinendum id quod debet. Et ꝓma opinio videt equior. Similiter si heres habens legatarios z creditores. z nõ valens omnibus satisfacere. tunc si debita sunt cõtracta p eum qui fecit legata. debz satisfacere p̃ius creditoribus. siue sint ex cõtractu vel quasi. siue ma lefficio vel quasi. Si vo debita fuerunt contracta p heredem. tunc p̃ius satisfaciat legatis. q̃ potiores hoc casu sunt legatarij q̃z creditores. de hoc etiã vide ff. Hereditas.

¶ Quid cũ debitori petẽti dilationez. Alius creditor vult dare. Alius non: sed vult q̃ cedat bonis: Dic fm Bar. in. l. cum solito. C. qui bo. ce. poss. p l. illam. q̃ an det dilatio: vel admittat cessio: statur maiori parti creditorum: inspecto cumulo debiti: vel numero psonarũ. q̃ si vtriusq; est paritas. sententia benignior est sequenda. scz q̃ dilatio detur. Dixe. tamen li. j. addit q̃ respectu illorum qui nolũt dare dilatõz tenet. statiz satisfacere vl cedere bonis maxime vbi lesi egent. z fame pereunt. Secus ergo dicendum est vbi lesi non essent in tanta necessitate.

¶ Querit etiam Barto. in. d. l. cum solito. vtrum debitor possit cedere bonis si vult. nõ obstante q̃ creditores velint concedere dilationem quinquenalem. Azo in sum. vt recitat idem Barto. videtur tenere q̃ electio datur ipsi debitori si vult. aliter non.

¶ Sed an obligatus ex maleficio: vt ex furto vl rapina possit liberari cessione? Rñ. videtur q̃ nõ de iure ciuili. Sed loco pecunie quam non potest soluere sustineat penam corporalẽ: vt. l. fi. ff. de in ius vo. Et hoc potest intelligi quãdo agit de comodo reipublice. Secus autem si ageret de comodo psone priuate. quia non debet homo frustra seuire in hominem ꝓ penam corporalem. cũ non potest soluere. Nam tunc sufficit q̃ libereť cessione. ꝓ quo videtur tex. in. c. si res. xiij. q. vj. et in. c. non satis. lxxxvj. dist. z ibi Plo. dicit. q̃ hodie si aliquis conuenitur ex maleficio. z nõ est soluendo puniri põt sez pena corpali. allegat. d. c. si res. z. ff. ꝺ pe. l. j. §. j. Et hoc casu nõ est subueniendum ei. nec redimenda est pena eius. q̃z eius pena ꝑcio redimi prohibetur. j. q. j. iubemus. Si autẽ conuenit ex contractu nõ est cruciandus. sed sufficit q̃ cedat bonis. C. q̃ bo. ce. pos. l. j.

¶ Sed pone q̃ creditores nõ sunt in arta necessitate. z is qui tenet restituere non potest induci ad

restitutionē statim faciendā: nec creditores ad dilationē dandā: Rñ. Dic. vbi ś. q̄ discretus sacerdos p̄t conscīam suam firmare, ex eo q̄ intendat vtiliter gerere negociū creditoris. eo q̄ videt q̄ aliter nō p̄t recupare impetuū vel nō ita cito rem suā. p̄t si ꝓmittat bona fide satisfacere infra certū diem cōcedere dilationē. ⁊ peccatorē absoluere: vel aliam recipe p̄t cautionē. Non tñ consulo vt accipiat iuramentū: vt sic creditor recupet q̄d ei debeť et peccator nō recedat a p̄sbytero desperatus.

¶ Querit vltimo Dic. Vtrum in aliquo casu possit dispensare ecclesia cum aliquo: vtpote p̄ succursu terre sancte vel hmōi q̄ nō restituat q̄d alteri restituere teneť: Ho. dicit. q̄ in his in quib̄ est peccatum mortale fm p̄ceptum diuinū vt in furto vel rapina ⁊ hmōi: vt. xiiij. q. v. penale. nō p̄t dispensare ep̄s nec etiā papa vt dicūt aliqui. quin pniam agat ⁊ restitutio fiat. extra de vsur. cum tu. xiiij. q. v. si quid. ⁊ c. multi. Et hoc dicūt theo. In his vō in quib̄ est peccatum mortale fm positiuū ius. et est cōiter ep̄is ⁊ inferioribꝫ pape interdicta dispensatio. vt in excōicato: vel irregulari: qui recipit būficium. extra de cle. ex. mi. postulastis. nullus dispensare p̄t. vel pniam p̄stare: nisi solus papa. vel is cui spāliter cōmiserit. Si vō nō est interdicta dispēsatio. tunc p̄t ep̄s dispensare: vt notat Archi. xiiij. q. v. nō sane. Sō intelligas verum de bonis ecclesiasticis. Hec Dic. De hoc vide ś. Papa.

Sacerdos. Qualiter sacerdotes dicanť ligare et soluere: Rñ. fm Ray. trib̄ modis. Primo ligant ⁊ solūt. i. oñdunt aliq̄ē ligatū vel solutū esse a deo. Nam et si quis apud deū solutus sit. tñ in facie ecclesie nō als solutus habeť: nisi p̄ iudiciū sacerdotis. de pe. di. j. quātumlibet. Secō ligant cum satisfactionē penitentib̄ imponūt. vel soluūt cū de ea aliquid dimittunt. vl̄ p̄ eam purgatos ad sacrorum cōionem admittūt. de pe. dis. j. multiplex. Tercio p̄ executionē vel absolutionē. de qua dictum est satis ś. in titulo Excōicationum.

¶ Vtrū quēcūq̄ sacerdos ligat vl̄ soluit. liget ⁊ soluat deus: Rñ. fm Ray. illa auctas. q̄cunq̄ ligaueris ⁊c. nō simpliciter intelligēda est. sed tunc demum cum sacerdos iuste ligat vel soluit. Nam iudicium triplex est. Primū est dei quo. s. deus mundat aiam in contritione. Secūm est sacerdotis. qui auctate clauiū ligat vel soluit. Terciū est curie celestis. s. approbantis. Itaq̄ q̄cunq̄ ligaueris ⁊c. exponit. s. iuste: vel claue non errante. erit ligatū et in celis. s. p̄ approbationē. xj. q. iij. tunc vera.

¶ Vtrum sit melior missa boni sacerdotis q̄ mali: Rñ. loqui possumus dupliciter de missa. Aut q̄tum ad id q̄d est essentiale in ea. s. corpus xp̄i. Et sic a quocunq̄ dicať equaliter bona est. Vel q̄tuz ad id q̄d est annexum sacro. ⁊ quasi sedario. Et sic missa boni sacerdotis melior est. q̄ nō solum habz efficatiā ex opato. sed etiā ex deuotione celebrantis Et ideo ceteris paribꝫ melius est audire missaz boni sacerdotis.

¶ Quō aūt sacerdos habeat duplicem actū. Vnū sup̄ corpus xp̄i verum. Alium sup̄ corpus xp̄i mysticum. Et quō dicti actus sint distincti. ⁊ vterq̄ requirať ad confessiones audiendas vide supra. Prodo. iij.

Sacramentum. Quid sit: Rñ. fm mgr̄m sniarum. Sacr̄m est sacre rei signum. vel fm Aug. Sacr̄m est inuisibilis gratie visibis forma. Et de substātia cuiuslibet sacri noue legis necessaria sunt tria. s. materia elementuz. ⁊ forma. s. verbi ⁊ intentio ministri copulans formā materie. j. q. j. detrahe.

¶ Quot sunt sacra necessitatis: Rñ. fm doc. v. s. baptismus. Confirmatio. Eucharistia. Penitētia et Extrema vnctio. Et dicunť esse necessitatis. q̄ sunt in p̄cepto. Et teneť quilibet ad ea suscipienda p̄ loco ⁊ tpe. Reliqua duo sacra sunt voluntatis. scz ordo ⁊ matrimoniū.

¶ Vtrū sacra possint iterari: Rñ. tria sunt sacra que nō possunt iterari. s. baptismus. ordo. ⁊ confirmatio. j. q. j. q̄d quidā. Nulli eñ sacro fienda est iniuria. que dī fieri q̄n iteratum iterať. q̄si prima collatio nō valuerit. j. q. j. sacra. In collatione eñ cuiuslibet p̄dictorum trium imprimiť caracter aie. q̄ etiā post mortē non p̄t ab eo separi. vnde si quis resuscitareť nō esset rebaptizandus: aut reordinādus. secus in alijs quatuor sacramentis.

¶ Ein vō resuscitatus recuperet vxorem vel bona vide ś. Ecclesia. j. ⁊ Impedimētum. xiiij. Et adde fm Hg. q̄ resuscitatus contrahens denuo cū alia nō esset bigamus: q̄ nō diuideret carnē suā. p̄ter hoc in duas. De materia hmōi sacrorum vide singularia ś. Confirmatio sacri. Quod aūt istorū sit maius: dī in his versib̄. Maior in effectu: baptismus: corpus in esse. Coniugium signo. maior crisma ministro.

Sacrilegium. Quid sit: Rñ. est sacre rei violatio vel vsurpatio. Et dī quasi sacrum ledens.

¶ Quib̄ modis committiť sacrilegium: Rñ. fm Ray. Committiť q̄q̄ rōne p̄sone: vt cū quis verberat clericum: vel rapit monialē. Q̄q̄ rōne loci: vt cum quis violat immunitatē ecclesie: vel cimiterij. Q̄q̄ rōne rei: vt cum res sacra: vel sacro vsui deputata vsurpať. Et hoc diuidit. s. auferendo sacrum de sacro: vel sacrū de nō sacro. vel nō sacruz de sacro. xvij. q. iij. quisquis.

Sagittarius. Vtruz liceat vti arte sagittarioꝝ vel balistarioꝝ: Rñ. xp̄iani p̄nt hoc exercere officiū cōtra paganos ⁊ fidei p̄secutores. ⁊ etiam cōtra xp̄ianos extra iuste bellantiū ⁊ in bello iusto. q̄ in tali bello vt dicit Aug. xxiij. q. ij. dñs. ⁊. q. viij. vt p̄dē. vtrum aptē quis pugnat. aut ex insidijs: nihil ad iusticiā interest.

¶ Que aūt sit pena exercentiū artem mō p̄hibitā Rñ. pena eorum est q̄ sub anathemate p̄hibetur extra eo. c. vnico.

Baracenus. Baraceni dicunt qui nec nouū nec vetus recipiūt testū. qui nō ab Agar ancilla Abrae: de q̄ orti sunt noluerūt se noiari: ꝫ potius a sara vxore libera saracenos se appellauerunt. Et inter eos sunt quidā samaritani a samaria ciuitate ⁊ puincia qui receperūt solū. v. libros moysi. alios respuerūt fm Ray.

Vtrū ritus gentiliū seu paganoꝝ sint tolerādi. Rñ. fm Tho. ſcda ſcde. q. x. ly eccia rit⁹ et festa iudeoꝝ agi toleret. Ritus tū gentiliū nō tolerat. nisi forte ꝓpter scandalū vitādū: vel ſcisma: aut hmōi sint aliq̄ ad tp̄us tolerādi ritus paganoꝝ aut hereticoꝝ.

Satisfactio. Quid sit: Rñ. est cās pctōꝝ excidere. ⁊ ea ꝙ suggestionibꝫ aditū nō indulgē. de pe. di. iij. Satisfactio Vtr̄ satisfactionē iniunctā. sed in pctō mortali expletā: necesse sit iterare: Dic fm Ri. in quolibe. q̄ sacerdos iniungēs penitenti pn̄iam penam ad quā obligat in purgatorio. mutat in illā penā quā penitenti iniūgit. p suis peccatis in hac vita soluē dam. si penā condignā fm dei iudiciū iniungit penitēti. ⁊ ita penitēs remanet ligatus ad istā penaz soluendā. q̄ si eam nō soluit. nouū peccatū cōmittit. Si aūt illam soluit in charitate exīs quietatur ab illa pena purgatoria q̄ p sacerdotē in istam fuerat cōmutata. q̄ hec pena in charitate soluta. est satisfactoria. Si aūt soluit eaz in peccato mortali. tūc nō absoluit a pena purgatoria: que in istam p sacerdotem fuerat cōmutata. vñ quo ad hoc satisfactoria nō est. Ligamine tū quo ligauerat eum sacerdos: istam penā sibi iniungēdo absoluit. vñ soluēdo illam in peccato mortali. trangressoꝝ illius p̄cepti nō efficit. nec illā penā de necessitate salutis iterum facere tenet.

Scandalum. Quid sit: R. fm Tho. ſcda ſcde. q. xliij. qđ greci scādaluz impactionē pedis possumus dicere. Contingit ei q̄ q̄ aliquis obes ponit alicui in via corporali. cui impingens disponit ad ruinā. ⁊ dī talis obes scandalū. Et sic̄ in ꝓcessu vie spūalis cōtingit aliquē disponi ad ruinā spūalem: vel p dictum vel factum alterius. Inq̄tum. s. aliquis sua admonitōe vel inductōe. aut exēplo trahit alterū ad pctū. Et hoc ꝓprie dī scandalū. Nihil aūt fm ꝓpriam rōnē disponit ad spūalem ruinā. nisi qđ habet aliquem defectū rectitudinis: q̄ id qđ est pfecte rectū magꝭ munit hoiem cōtra casum. q̄ ad ruinam inducat. Et iō cōueniēter dī q̄ scandalū est dictū vel factū minus rectū: p̄bens alteri occasionē ruine.

Vtrū scandalū sit peccatū: Rñ. fm Tho. vbi s. q̄ duplex est scandalū. s. passiuuz. vicz in eo qui scandalizat. ⁊ illud est semp pctū. Non em̄ scādalizat nisi inq̄tum aliqualiter ruit spūali ruina. que pctū est. Aliud est scandalū actiuū. s. qđ est in eo q̄ scādalizat. Et hoc semp est etiā peccatū. q̄ vel op⁹ qđ facit est peccatū: vel etiā si nō est peccatū: saltez habet peccati. vel mali spēm. Ideo dimittendū est ꝓpter ꝓximi charitatē. ex qua vnusquisq̄ conat saluti ꝓximi ꝓuidere. Et sic qui nō dimittit. contra charitatē agit. facit de vi. ⁊ ho. cle. cū ab omni. Ex tū scandalū pacientis pōt esse sine pctō agentis: vt puta. cum aliquis scādalizat de his q̄ aliquis bñ facit. ⁊ q̄ spēm mali nō habēt. Itē scandalū agētis p̄t esse sine pctō patientis: vt cū quis inducit aliū verbo vel facto ad peccandū. Iste quidē quantū est ꝺ se scandalizat. sed si alius nō cōsentit immunis est a peccato.

Vtrū scandaluz sit spāle pctū: Rñ. fm Tho. vbi s. scandalū passiuū. s. in eo qui scādalizat. non pōt esse spāle pctū: q̄ ex dicto vel facto alterius aliquē ruere ꝓtingit fm qōcūq̄ genus peccati. nec ip sa sumptio occasionis dat spālem rōnem peccati. Scādalū vo actiuū pōt esse dupl'r. s. p se ⁊ p accidēs p̄ceſſ. q̄dē q̄ est ꝓter intentionē agentis. Et sic nō est spāle pctū. q̄ qđ est p accidēs nō constituit spēm. ꝫ est circūstantia aggrauās. s. qđ in publico fit. Per se vo est scandalū actiuū. q̄ aliquis inordinato suo dicto: vel facto intēdit aliū trahere ad pctū. Et sic ex intentōne spālis finis sortit rōnem spālis peccati. Finis em̄ dat spēm in moralibꝫ.

Vtrū scādalū sit pctū mortale: Rñ. fm Tho. vbi s. Scandalū passiuuz pōt esse veniale q̄si hūs impactionē tū: puta. cū quis ex inordinato dicto vel facto alterius ꝓmouet motu peccati venialis. Q̄ñq̄ vo est pctū mortale: q̄si hūs cū impactōne ruinā: puta. cū aliq̄s ex inordinato dicto vel facto alterius. ꝓcedit vsq̄ ad mortale pctū. Scandalū vo actiuū si sit p accidēs pōt esse q̄ñq̄ veniale: puta. cū aliq̄s vel actuz peccati venialis cōmittit: vel actū qui nō est in se pctū. ꝫ habet aliquā spēm mali: cū aliqua leui indiscretōe. Q̄ñq̄ vo ē pctū mortale. siue q̄ ꝓmittit actū peccati mortalis. siue q̄ cō temnit salutē ꝓximi: vt ꝓ ea ꝓseruāda nō p̄termittat facere qđ sibi libuerit. Si vo sit p se: puta. cū intendit inducere aliū ad peccandū: si quidē intēdit inducere ad peccandū mortal'r. est mortale. Et sil'r si intendat inducere ad peccandū venialiter p actū peccati mortalis. Si vo intendat inducere ad peccandū venialiter p actū venialis: est veniale.

Vtrum bona spūalia sint ꝓpter scandalū dimittenda: Rñ. fm Tho. vbi s. Quedā sūt bona spūalia de necessitate salutis: q̄ p̄termitti non p̄nt sine peccato mortali. ⁊ talia ꝓpter scādalū p̄termitti nō debent. Quedā vo sunt bona spūalia q̄ non sunt de necessitate salutis. Et tunc distinguendū: q̄ scādalum qđ ex eis aliq̄ orit. q̄ñq̄ ex malicia ꝓcedit. scz cū aliqui volunt impedire hmōi bona spūalia: scandalū ꝓcitādo. Et hoc est scandaluz pharisęorum. Q̄ñq̄ vo scandalū ꝓcedit ex infirmitate vel ignorantia. ⁊ hmōi scandalū est pusillorū: ꝓpter qđ spūalia opa sunt occultāda: vel etiā interdū differēda vbi ꝑiculum non imminet quousq̄ reddita rōne hmōi scādalum cesset. Si aūt post redditā rōnem duret: iam videt q̄ qui inde scandalū sumit nō ex ignorātia. ꝫ potius ex malicia ꝓcedat. Et sic ꝓpter ip̄m nō sunt spūalia opa dimittenda.

¶ Vtrū punitio pcōz sit ꝓpter scandalū dimittēda: Rū. fm Tho. vbi s. penaz inflictio intantuz hz rōez iusticie, inq̄tū p eas pcta cohibent. Si aūt p inflictiōez penaz manifestū sit pl'a maiora pcta sequi. tunc penaz inflictio nō ꝓtinebit sub iusticia Et in hoc casu a pcōz punitiōe cessandum est: vt ait Aug. l. di. vt cōstitueret.

¶ Vtrū impletio ꝓsilioz. largitio elemosynaz. et hmōi opa miscōie sint ptermittēda ꝓpter scādaluz Rū. fm Tho. vbi s. Nā talia nō sunt de necessitate salutis. lz ꝓpter scādalū ñ sint simpl'r dimittēda sunt tñ interdū occultāda: vel differēda ꝓpter scādalū pusillorz. q̄usq̄ reddita rōne. scandalū cesset. Nūq̄ tñ ꝓsilioz obseruatio z ipletio opez miscōie sunt de necessitate salutis. vtpz in his q̄ vouerunt ꝓsil'a. z in his q̄bz ex debito iminet defectiby aliorz subuenire. vt in tpalibz: puta. pascēdo esurientes vl' in spūalibz: puta. docendo ignorantes. Et hoc siue hmōi fiant debita ꝓpter iniunctū offm: vtz in platis. siue ꝓpter necessitatē indigētis. tunc eadē rō est de hmōi sicut de aliis q̄ sunt de necessitate salutis.

¶ Vtrū correctio fraterna sit ꝓpt scādalū dimittē da: Rū. fm Tho. vbi s. correctō fraterna ordinat ad emēdationē fratris. Et iō intantū ꝓputāda est inter spūalia bona. inq̄tū hec ꝓsequi pt. Nō nō cō tingit si ex correctōe fr̄ scādalizet. Et iō si ꝓpter scā dalū correctio dimittat. nō dimittit spūale bonū.

¶ Vtrū pctm̄ veniale sit ꝓmittendū ꝓpter vitādū scādalū: Rū. fm Tho. vbi s. pctm̄ veniale ꝓpter vitandū scādalū nunq̄ ē faciendū. Si ei faciēduz esset. iā nō eēt pctm̄. ꝟ bū ꝓtingit interdū q̄ aliq̄d qđ esset de se pctm̄. si fiat ꝓpter vitādum scandaluz nullum esset pctm̄. Sicut verbū ociosum est pctm̄ veniale q̄ñ absq̄ vtilitate dī. si aūt ex cā rōnabili ꝓ ferat nō est ociosum. nec pctm̄ simpl'r.

¶ Vtrū tpalia sint ꝓpter scādalū dimittēda: Rū. fm Tho. vbi s. distinguendū ē. qz si tpalia sint no bis ad ꝓseruandū ꝓmissa. sicut bona eccie ꝓmittunt platis. z bona cōia reipublice ꝓmittunt rectoribz: taliū ꝓseruatio. sicut z depositoz iminet his quibz ꝓmissa sunt ex necessitate. z iō nō sunt ꝓpter scāda lum dimittēda. sicut nec alia q̄ sunt de necessitate salu tis. vñ z be. Tho. cātu. repetijt res eccie cū scādalo regis. Si vo tpalia sunt talia. q̄z nos sum⁹ dñi. di mittere ea tribuēdo si penes nos hēamus. vel nō repetēdo si apud alios sint. ꝓpter scādalū q̄q̄z de bemus. q̄q̄z nō. Si eñ ex hoc scandalū oriat ꝓpt ignorantiā vel ꝓpter infirmitatē alioz. qđ dixim⁹ esse scādalū pusillorz. tūc vl' total'r dimittēda sūt tpalia vel aliter scādalū sedandū. s. p aliquā admonitiōz. Si vo scādalū oriat ex malicia. qđ ē scādalū physeōn. tunc ꝓpt eos q̄ scādalū sic cocitat. nō sūt tpa lia dimittēda: qz hoc etiā noceret bono cōi: eo q̄ da ret occasio malis delinq̄ndi. z noceret ipsis rapien tibz. qui detinendo aliena. in pctō remanerent.

¶ Scientia. Done duo sūt electi ad eundē epatum: q̄z vn⁹ est theolog⁹. Alter canonista. Quis eorz sit pferendus. in alijs data pitate: Rū. Panor. fm Io. in. c. j. de ꝓban. q̄ si in loco versat magis cāz ventilato: pferēdus ē canonista. Si aūt ibi pullulāt hereses vel loc⁹ est vicin⁹ hereticis. tūc pferēdus est theologus. Mixtus tñ eēt pferēdus vtriq̄. Dicit etiā q̄ nō est necessariū q̄ eps sit mḡr canonū. Satis est ei q̄ hēat scīam ꝓpetentē. qz cō petēs scīa tolerat in plato. lz eminēs desideret: vt in. c. pe. de pben. z in. c. cum nobis. de elec.

¶ Sententia. re. Q̄ñz dī snīa lata a iu dice. Q̄uē q̄ñ ē de hoc factū statutū ab eo q̄ cō dere pt. Snīa vo a iudice est: q̄ñ aliq̄s in dex iudicat int ptes: vel q̄ñ excōicat: vt ꝓpt ꝓtuma cia z hmōi. Silr etiā dī a iudice fieri. q̄ñ non p mo dum ꝓstōis. ꝟ in odium alicuius mali iā ꝓmulgā tur excōicatio. siue generalis siue spālis. Et silr di co etiā si fiat in odium cōmittentiū in futuro. dum tñ nō intendat facere ppetuā ꝓstōem.

¶ Que est snīa interlocutoria: Rū. ē illa q̄ nō sup p̄cipali. ꝟ sup aliis qōnibz ꝓferr. s. inter p̄cipiuz cās z finē. vt est de aliq̄ teste repellēdo. vel recipien do. ō dilatōe dāda: vel nō vl' pt dici interlocutoria q̄ int ptes loq̄ndo ꝓferr sine scripture solēnitate. ex eo. z si. li. vj. Bū tñ dz redigi in scptis. ꝟ nō ē ꝓpe hoc necesse q̄ in scptis ꝓferat. vt ex de pba. c. q̄ñ.

¶ Que est snīa diffinitiua. Rū. diffinitiua snīa est q̄ñ p̄cipalis qō diffinit. ff. de re iudi. l. j. Et dz ꝓ ferri ab ipso iudice. z nō ab alio. Aliter nō valet: ni si iudex sit eps qui pōt p aliū recitare ad instar illu strium. C. de sen. ex pi. re. l. ij. z. d. c. z si.

¶ Vtrū snīa diffinitiua sine scripto valeat in aliq̄ casu: Rū. sūt casus in quib⁹ valet fm Io. an. Da mo q̄ñ breues sunt cāe. z maxīe vilioz pson⁹. Et pt dici breuis duoz aureoz. tñ in his attēdat ꝓsue tudo. q̄ si nō apparet relinq̄t iudicis arbitrio. Itē valet cū eps in cā ciuili inter clericos iudicat. ij. q. j. si q̄s cū clerico. Itē cuz pses deposito officio pue nit vt reddat administratōz: vt in aut. vt iudi. sine q̄q̄ suffra. §. necessitatē coll'. ij. Itē cuz papa p se p nunciat: valet. lz nō tulerit eā in scriptis. Ipse ei so lutus ē legib⁹. C. de legi. l. digna vox. Itē fm q̄sdā valet si sit lata in cā mr̄imoniali. ex de testi. Alb⁹ic⁹ Et idē in oīb⁹ causis in quib⁹ ꝓcedit de plano sine strepitu z figura iudicij: vt in cle. sepe. de ver. sig.

¶ Snīa dz ferri sedendo. Item in loco publico et honesto. iij. q. iij. §. spacium. Item dz ferri de die. nō in tenebris. Item nec diebz feriatis. maxīe solē nibz z festiuis. Item nō dz ferri ꝑ venalitatē. ij. q. vj. §. diffinitiua.

¶ Vtrū snīa lata a nō suo iudice teneat: Rū. nul la ē extra de iudi. at si. vide de hoc s. excōicator. §.

¶ Quid si duo sint iudices z ꝓferāt diuersas snīas Rū. si ꝓcesserunt ex iurisditōe ordinaria. tenet p reo. z nō p actore. nisi in cā fauorabili: puta. matri monio. dote. vel libertate. siue testō si. p his fuerit lata. Si vo ꝓcesserunt ex ptāte delegata. pēdet ex arbitrio delegātis. q̄ si ex cōpromisso. neutra. debz hīe vigorem. extra de iudi. duob⁹.

¶ Vtruz snīa lata inter aliq̄s pindicet alijs: Rū. relr: nec snīa: nec res int alios acta vel iudicata piu dicat alijs. extra de fide instru. int dilectos. z extra eo. q̄uis. Fallit tñ in multis casib⁹. s. cū cāe sunt cō nexe. lxxxj. di. tantis. iij. q. vj. hoc ꝓpe. extra de ac

cu.ad petitoz.extra de pur.ca.c.pe. Itē in cā libertatis.ff.de ſta.ho.l.ingenuū. Itē in cā filiatiōis.ff. de li.agno.l.j.in fi.ij.7.iij. Item fallit ſi actio vel defenſio pmo loco ptineat ad aliquē.7 ipſe ſciēter patiat ſeqntē expin de re illa. qz intelligit iuri ſuo renunciare. vt ſi debitoz paſſus ſit expiri creditorem de ꝓprietate pignoris qui ſuccubuit. ſi debitoz poſtea vellet agere, obſtabit ei res iudicata, vel etiam econuerſo creditoz paſſus ſit debitorem agere. ff. de reiudi.l.ſepe.7 extra eo.c.pe.

Vtrū ſnīa lata inter aliq̄s alteri ꝓſit. Rñ. regl̄r nec ſnīa: nec alia res inr alios acta alteri pdeſt. Fallit in certis caſibꝫ. Primo quidē in q̄rela inofficioſi teſtameti: vt. ff. de inof. te. l. papinianus. ſ. memini ſſe. Itē in re indiuiſibili: vt. ff. ſi ſer. ven. l. loci. ſ. ſi fundus. Item in re cōi cum pupillo: vt. ff. q̄ad. ſer. amit. l. ſi cōem. Itē pdeſt vbi res ē cōis cū fiſco ar. C. de co. re. ali. l. ij. Notāt hec exr eo. c. pe. in glo. Quibꝫ auxilijs ſubleuat ſnīa: Rñ. q̄tuoz. ſ. p appellatiōz q̄ dz fieri infra. x. dies a tpe late ſnīe. ij. q. vj. c. j. 7 c. anteriorꝫ. Scōo. p ſupplicatōez. vt cum lata ē a pncipe: vl ab alio: a q̄ nō lz appellare. xxxv. q. ix. c. veniā. 7 c. ſnīam. Tercio. p querelā falſi: vt ſi dicat lata p falſos teſtes: vel alias falſas, pbatōes vt extra de teſti. c. ſicut nobis. 7 extra de ꝓcu. i nīa et de ꝓba. c. lz. 7 C. de fal. l. querela. Quarto p reſtitutionē in integrū: vt extra de reſti. in inte. p totū.

Sepultura primo cōſiter. Sepultura ſm Bof. q̄ſq; accipit p officio q̄ ipendit coꝛpib̄ ſepeliēdis. Et hec vendi nō pt. extra de ſy. nō ſatis.

An aūt p ea poſſit aliq̄d exigi: dic ſm Panoꝛ. in. c. ad aplica. extra de ſy. poſt Inno. 7 Moſt. vbi foꝛmat tres cōcluſiones. Quaꝝ pma ē. q̄ nō valet ꝓſuetudo: vt tpe ſacri aliq̄d ꝓferat ab initio. Scōa q̄ nō pt ꝓſuetudo introduci: vt aliq̄d deb̄ ꝓ ſacris vbi ꝓceſſit exactio: qz initiū fuit ſymoniacuz. Et in iſtis duobꝫ caſibꝫ annullat ꝓſuetudo. Tercia ꝓcluſio. q̄ valet ꝓſuetudo: vt aliq̄d deb̄ tpe collatōis ſeu ex poſtfacto: vbi ex mera liberalitate ppli fuit introducta. Ita tñ vt ſacra ꝓtus liberaliter ꝓferāt. Aut ꝓ volut libere dare tpe ſacri. 7 pōt recipe. Aut nolut. Et tunc ne videant ſacra vendi: debent libere ꝓferri. ꝛ poſtea fiat ꝓpulſio ad obſeruandā ꝓſuetudinē. Et de hoc videt ſonare dictum. c. ad aplicā. Mo. tñ Panoꝛ. in. c. abolēde. extra eo. poſt glo. q̄ eſt faciēda vis in mō petēdi. Mā ſi clerici dicūt petimus hoc ꝓ ſepultura. ſuccūbunt etiā ſi allegāt cō ſuetudinē. d. c. nō ſatis. Sed debēt dicere. Conſuetudo eſt: vt ꝓ moꝛtuis aliq̄d deb̄ eccl̄ie. ſeu clericis q̄ſi velit dicere glo. q̄ nō dz clericus ſe fundare: vt aliq̄d deb̄ ꝓ officio. ꝛ q̄ teneat rōne laudabilis cōſuetudinis. Et hoc mō nō dz dari immediate ꝓ officio. Et idē puto dicēdū q̄n eſt ꝓſuetudo: vt aliq̄d deb̄ eccleſie ꝓ loco ſepulture. Debent tñ pius iſta officia impēdi. 7 poſtmodū dz fieri ꝓpulſio ad obſeruandā cōſuetudinē: vt notāt in. d. c. ad aplicaz. q̄ reputāt ſingulare in iſta materia. 7 eſt etiam bonus tex. de iure ciuili. in. l. ꝓiuilegia. C. de ſa. ſanc. ec, vbi dz q̄ ea q̄ ab antiq̄ ſunt ſolita eccleſie. 7 miniſtris tribui. nō debēt aliquo mō impediri. vide de hoc ſ. Oblatio.

An aūt poſſit introduci cōſuetudo ex libera donatōe. vel ex his q̄ ſunt mere facultatis. Pone exē plum. Ruſticus ſoluit omni anno vnum par caponum dño ſuo. an ꝓ hoc ſit inducta conſuetudo. Rñ. Bart. in. l. cum de in rem verſo. ff. de vſur. q̄ ſi quidē ruſtic⁹ ſoluit ſimpliciter nō adiecta aliqua cauſa. tunc ꝓſumit titulus donationis. Et ſic non inducit conſuetudo ꝓ futuro tpe. Si aūt nō ſoluit ſimpliciter. ſed reſpectu certe cauſe. verbi gratia. ꝓ laboꝛerio q̄ teneo a te dño: dono vnum par caponum: tūc ꝓſumit titulus etiā ꝓ futuro tpe. ſ. quatenus tenebit laboꝛeriū. Et ſic cogeb̄ ad ſoluendū. Idem dic in ſilibus. Scōo principaliter ſepultura dicit ipſa terra. Pro quo eſt notandū ſm Panoꝛ. in. d. c. abolende poſt Gloſaz. q̄ quidam eſt locus oīno ꝓfanatus. Et talis licite pōt vendi 7 vt ibi fiat cimiterium vel eccleſia. xij. q. ij. aurum. Scōo eſt ꝓpare locum religioſum. ſed non ſacrum. vt ſi coꝛpus alicuius ſit ibi ſepultum de voluntate dñi. l. ij. C. de reli. 7 ſump. fu. Et talis locus vendi non poteſt vt dicit ibi tex. Et hoc eſt indubitatum de iure ciuili. q̄ immediate q̄s coꝛpus tangit illum locum deſinit eſſe in dñio alicuius. l. q̄q̄. ff. de aqua pluar. Sed Inno. in. d. c. abolende. dicit hoc ꝓcedere de iure ciuili. nō aūt de iure canonico. vnde putat q̄ locus non efficit religioſus niſi auctoꝛitate pontificis deputet ad talem vſum. ꝓ hoc. c. ad hec. de relig. do. Et hec opinio oꝛiginaliter fuit gloſatoris decreti: vt habet. xij. q. ij. in eccleſiaſtico. Et nota illam glo. Nam ex hoc infert q̄ talis locus poteſt vendi. Sed Panoꝛ. dicit ſaluando dictam Glo. in. d. c. abolende. 7 diſpoſitionem iuris ciuilis. q̄ licet ſtricto modo locus nō fiat religioſus quo ad hoc: vt ille locus gaudeat priuilegio loci religioſi 7 publici. tñ largo mō efficit religioſus. Mā deputat⁹ eſt ad vſū ptī. Sicut dicim⁹ q̄ laici ſalde honeſti poſſunt appellari religioſi. Tercio eſt dare locū religioſum 7 ſacrum: vt eſt locus cimiteriatus. i. deputatus ꝓ cimiterio eccleſie auctate epi. 7 iſte indubie nō pōt vendi. qz nō eſt in bonis alicuius. Et lz doc. appellēt cimiteriū ſacrum. Stricte tñ nō pōt dici ſacrum. qz eccleſia cōſecrat. cimiteriū aūt ſoluz bñdicit: vt in. c. nemo. de conſe. di. j.

Scōo quero: quid eſt ius ſepulture: Rñ. ſm Ray. Jus ſepulture eſt q̄ cōpetit eccleſie ad ſepeliendū aliq̄s in cimiterio ſuo. Et puenit ex pontificis auctate 7 aſſignatōe. Competit aūt generalr eccleſijs parochialibꝫ: vel etiā illis quibꝫ a iure vel priuilegio cōceſſum eſt nō aūt alijs.

Tercio quero. An laici poſſint habere ſepulturam: ſeu ius ſepeliendi: Rñ. ſm Moſt. 7 Goff. q̄ non. reſpectu ꝓprietatis. quia vt dictū eſt: loca ſacra 7 religioſa nō poſſunt eſſe in dñio alicuius. ſed quo ad vſum poſſunt habere. vt ipſi 7 ſui ibi ſepeliant. nec eis inuitis pōt extraneus ibi ſepeliri. Ad hoc. l. ij. ſ. ſi vſumfructuz. ff. de reli. 7 ſump. fu. Dicit tamen Vin. q̄ ꝓpter neceſſitatem poterit ibi extraneus ſepeliri. Nam ob hanc cauſam poſſūt vendi calices et alia ſacra donata eccleſie a laicis.

d.c.aurū.hec notat' Panor.in.d.c.abolēde. Addit etiā Au.ro.in suis singularibus.q' prelatus ex iusta cā pōt in sepulcrum vnius aliquē immittē alio inuito fm canones. Secus fm leges. Et idē videt dicendū fm Panor.z Io.in sedilibꝫ seu bāchis: q; laici tale ius sibi in ecclesia acq̄rere nō pnt. ꝫ tolerāt ex gra solūmō in hmōi sicut in iure patronatus: vt in.c.iij.de iurepa.

¶ Quarto q̄ro: an vas lapideū seu ligneū aptū ad recipiēdū corp' defuncti licite possit vēdi: R. Panor.p' Inno.vbi s.q' si ē deputatuz ad hunc vsū auctate pōtificis.nō pt vendi.q; est religiosuz. ar. d.c.ad hec. Ecclia tñ ex necitate pt alteri eccie vendere sicut vēdit alia vasa. Si aūt nō ē deputatum auctē pōtificis: licite pt vēdi: vt dictū ē ō loco ꝓuato

¶ Quinto q̄ro: vtz alibi q̄ apud ecclīā possit eē sepultura: Rñ.fm Inno. Limiterū dz eē circa ecclesiā.xvij.q.iij.sicut. Sz tñ bñ pt eē limiterū aliq̄tulū remotū ab ecclia. nō tñ credim' q' alicui loco etiā religioso: hospitali vel hmōi posset accedere sepultura. nisi hēat ecclesiaz. Ytez in vno cimiterio mlte eccie pnt hē ius ibi sepeliēdi pochianos suos

¶ Sexto q̄ro. vtz pactū ꝓiudicet sepulture: Rñ. pactū qō fit cū rectore pochiali eccie de ñ recipiēdo aliq̄s pochianos ei' ad sepultura seruari dz. etiam ab his quibꝫ a sede aplica sepultura libera ꝓcessa ē lz illi apud eos elegerint sepeliri: vt extra de pac.c. pactū.li.vj. De hoc vide s. Pactum.

¶ Septimo quero. vbi dz sepeliri q̄ decedit nulla sepultura electa: Rñ. fm Joh.an.in.c.aīaz. de sepul.li.vj. q' dz sepeliri in sepulcro maiorꝫ suorꝫ. exemplo pīarchaꝝ. xiij.q.ij.c.ebron. z extra eo.nos instituta. z.c.fraternitatem.

¶ Octauo q̄ro. Pone: pr̄ z auus alicui' sunt sepulti apud frēs p̄dicatores. Maiores vo vt abauus z supiores sunt sepulti in eccīa pochiali. Iste nūc decessit nō electa sepultura. Queritꝫ vbi debeat sepeliri: R. ꝓ eccīa pochiali facit.d.c.nos. dū dicit .q' in sepulcro maiorꝫ. Nā maiorꝫ appellatio. ꝓprie z stricte sumpta: ꝓhēdit tñ supiores vltra tritauū: vt in.l.iurisc̄onsult'. §.pentes.ff.de gradi. Itē ꝓ eccīa pochiali sunt duo iura seu vincula. s. ius pochiale et sepultura maiorꝫ. Contrariū determinat Ol. Inꝫ cetera mouet his rōnibꝫ. Sicut domicilīū est inter viuos. ita ius sepulture est inꝫ mortuos. Sz quis cōsequit domicilium seu originē pr̄is z aui. z non supiorꝫ: vt notat' in.l.assumptio.ff.ad municip. et in.c.fi.extra de pochijs. q̄ idē dicēdū in iure sepulture. scdo vnio sepulture ꝓcedit ex quadā mutua dilectōe q̄ fuit inꝫ viuos. Sz maior ē charitas inꝫ filiū z patrē z auū. q̄ inter eū z supiores. cū illi sint remotiores in gradu. q̄ potius dz sepeliri in sepulcro pr̄is z aui. q̄ alioꝝ maiorꝫ. Sz ō hanc determinationē Ol. dicit Panor.in.d.c.nos. repisse glo. q̄ exp̄ssam in.c.is q̄.e.ti.li.vj. q̄ dicit q' si in vna eccīa est sepultus p̄: in alia reliq̄ maiores. sepeliēdus est in sepulcro maiorꝫ. Et q̄q̄ rōnes Ol. multū vrgeant. tñ tex.in.c.ij.z.iij.eo.ti.li.vj. multū facit ꝓ opinione glo. dum pōderat sepulcꝝ maiorꝫ ab antiq̄. et bis expumit illud verbū. ab antiquo.

¶ Nono q̄ro. vbi forēles z pegrini debeāt sepeliri Glo.in.c.in nr̄a.e.ti. vt refert Panor.in.d.c.nos. tenet q' debēt sepeliri apud eccīaz maiorē. Idez tz Inno. Pro q̄ facit.c.vbicūq;.xiij.q.ij.z.c.officium de of.archip̄byteri. Nā eccīa cathedralis administrat talibꝫ sacra. Archi.aūt in.c.j.e.ti.li.vj. dicit. q' debēt sepeliri apud eccīā pochialē vbi decedunt. ꝓ.c.j.xvj.q.j. Nec ob.fm eū. d.c.offiū. q: loquit in administratōne sacroꝝ: z nō in sepultura. d. Ar. tz pma opi. Mouet: q: trāseuntes z pegrini nō pnt de pochia alicui' dici. vū eccīa cathedralis q̄ ꝓ totā dyocesiin hz ptātem. dz istos ad sepultura recipe. d. An. distinguit. q' aut iste q̄ mort est religiosus. z tūc dz sepeliri in mōasterio sui ordis vt i. d.c.j.xvj.q.j. In laicis aūt dic. q' aut traxerit mortā in pochia: vel venerūt ibi aīo trahēdi mortā ad aliqd tp̄s. vt sunt scholares. Et tūc sepeliēdi sunt in eccīa pochiali in q̄ decedūt. q: illa dī eoꝝ eccīa pochialis. Et hoc placet Panor.ꝓ nō.in.c.oīs. de pe. et re. z ꝓ glo.in cle.j.de pnit'. Tut nō traxerunt ibi mortā. nec venerūt eo aīo: vtputa. q: sunt trāseuntes et tūc tz q' in eccīa cathedrali sunt sepeliēdi. Dicat tñ q' si receperūt sacra a p̄sbytero pochiali. vident tacite ibi elegisse sepultura. Sz Panor. dicit q' hoc dictū cū reuerētia nō fuit bñ pderatū. Nā li poterāt recipe sacra a p̄sbytero pochiali cēsenda ē illa eccīa pochialis trāseuntiū. Et sic idē erit dicendū in iure funerādi: cū oīa ista sint ō iure pochiali. Et Panor. satis dubitat de ista. q. q: iura vario mō loquunt. Sz dicit q' de hoc videt pulcerrim' tex.in c.j.de.cele.miss. q̄ videt velle q' sacerdos pochialis pōt administrare sacra pegrinis z trāseuntibꝫ q' suis pochiā in casu necessitat'. hec Panor. Et in hoc cōsistit tñ vt dicit Inno.i.c.j.ex eo. hec discreto iudici cōmittant. Et vbi esset cōsuetudo in loco: illa obseruāda eēt. cū sit optia legū interpres. Vbi aūt nō appareret de ꝓsuetudine: opinio.d.an. videt rōnabilis. Et optie vr cōcordare iura iuribꝫ. Et q: reī opinioni distinguenti stādum ē. Clerici vo q̄ non eligūt sepulturā: sepeliri debēt in eccīa vbi sunt clerici. vt in sum. ꝓfe.e.ti. Itē q̄ hz domicilīū in ciuitate vl' castro si q̄z ad villā rurale se trāsfert recreationis cā: vel vt ruralia exerceat. z nō electa sepultura decedat. nō dz sepeliri in eccīa dicte ville. ꝫ in ecclesia sua pochiali. vel potī' in ea in q̄ maiorꝫ suorꝫ ab antiq̄ extitit sepultura. dūmō absq; piculo valeat deportari. ex de sepul.c.is q̄. lib.vj. De hoc vide s. Confessio.iij.in fi.

¶ Decimo q̄ro. An p̄ possit eligere sepulturā filio. Rñ. fm Ge.extra eo.c.lz.li.vj. q' vbi est consuetudo z filius est impubes. pater pōt dicto impuberi eligere sepulturā. z de hoc est tex.in.d.c.lz. Secus si ꝓsuetudo obstaret. q: tūc cū suis maioribꝫ vel in ecclesia pochiali tumulādus est. Et Jo.an. ibi super. pochiali. q̄rit nunq̄d det electio. q: ibi est distincta. Et ꝓcludit q' ordo scripture seruādus est. rliq̄. di. sit rector. Et hoc tutius. Consuetudo tñ habet q' parentes vel amici tales sepeliunt in alterutra. Et graue videt puerū. viij. annoꝝ z semp in antiquis tumulis sepelire.

¶ Undecimo quero. An mr̄ eodem modo possit eligere sepulturam filio': Zen. dicit q' nō. quia tex.

in.d.c.licet.loquit de patre. Et ratio est. quia istud concernit piudiciū alterius. vnde tria ibi exigunt ad hoc vt valeat electio. Primo. q sit pr. Secdo. q filius sit impubes. Nam aduenīte pubertate ipe cōsuetudo. Se. aūt dicit hoc verū qñ psuetudo sic disponeret. Sz si psuetudo silr de mre disponeret: nō videt qre silr in matre nō possit hoc opari.

Duodecimo. qd de vxore vbi sepelier: Rñ. Panor. in.c. de vxore. extra eo. p tex. illū q si est nupta libere pt sibi eligere sepultrā. Sed difficultas est peliri in sepulcro mariti. Et hodie ē text. clarus in d.c.is q. vbi plus decidit q si mulier habuit plres maritos succesiue z decessit nō electa sepultura. dz meliū z bonore. Et dic ibi Jo. an. notabile vbū. q hoc pcedit etiā si post q fuit vidua reuersa est ad domū pris. Non em hec pmilegia cōferunt loco. sed psone. Idez tenet Se. in.d.c.is qui. Addēs q bonor acq̄situs vxori ex qualitatibz mariti nō extinguit morte mariti: ipsa tū manēte in viduitate. Et sic facit q vxor regis q̄ acq̄siuit nomē regine ꝓpter maritū: nō pdit hoc nomen p mortē mariti.

Sed qd si mulier transfert se ad aliū locū post mortē viri. An retineat domiciliū viri: Se. dicit q sic p.d.c.is q. qō loquit indistincte: lz mirū videat Et hoc apte vult.l.filij. §.j.ff.ad municip.

Sed hic cadit difficilis qō. Pone q vxor prede cessit. An debeat sepeliri in sepulcro maiorū suorū. An i sepulcro maiorū mariti: Nā si dicerem? q in sepulcro mariti: posset seq absurdū. qz cū maritus possit alibi eligere sepultura z repiret ista mulier sepulta inter alienos cuz quibz forte nō vellet iacere. cum quisq cupiat post mortē iacere inter suos: sic fecerūt patriarche. Panor. in.d.c. de vxore. dicit q decisio sibi videt dubia. z q egeret declaratōe. Dz inquit posse dici vt papa ibi dicit. q stet psuetudini: qua cessante: satis putat posse dici. q si maritus pparauit sibi sepulcrum. q vxor sit in eo sepeliēda Ad hoc. §. soror. xiij. q.ij. Et qz animi destinatōe videt maritus sepultus ibi. Idē vbi maritus nō habet ꝓpriū sepulcrū. Sed dicit q intendit sepeliri in sepulcro maiorū suorū. Et si maritus esset absens: ita q volūtas eius nō posset declarari: videt sepeliēda in sepulcro maiorū ipsius mulieris.

Circa hoc cadit alia qō. Quid si vxor predecedens elegit sibi sepultrā. postea maritus decedit nō electa sibi sepultura. An sepelier cuz vxore. An cum suis maiorib: Rō dubiū pōt elici ex.d.c.is q. §. mulier. Et rōnes ibi exp̄sse cessant i marito. Dz Panor. vbi s. putat ꝑriū. Nam ꝓtervnionē q fuit inter eos in vita: ius disponit: vt vxor debeat sepeliri cū marito suo. ergo idē ecōtra. Sed Panor. dicit qđ multū facit dubitare. d. §. mulier: vbi dz q mulier dz sequi maritū suū. Et nihil dicit ecōtra Item indecens est vt vir sequat dispositionē muli eris. Et forte hec ps verior.

Tercodecimo. qd de illis qui recipiūt aliquē in casu nō pcesso ad sepultrā: Rñ. tenent ad restōz corpis. si petat. Itē tenent restituere quicqd occasione illius pceperūt. s. de iure. Et hoc rōe malefidei fm glo. in.c.cū liberū. extra eo. z in.c. ex pte. Et in d.c. cum liberū. dicit Panor. q nō solū pt peti corpus de recēti sepultū. Iz etiā p tpa: ita vt sola ossa sup esse videat. Jo. etiā fm Panor. in.d.c. ex pte. q ius funerādi est de iure parochiali. Habet ergo ecclesia parochialis fundatā intentionē suā sup funere sui parochiani. asserēti ergo q alibi dz sepeliri incumbit onus ꝓbandi.

Quartodecimo. q̄ro de. q. q̄tidiana. Pone q ꝓparochianus alicuius curati elegit sepulturam apud frēs minores. q̄ volūt ire ꝓcessionaliter cū cruchy z silibz psuetis ad deferendū funus ad eor ecclesiā. Opponit se pochian? pbyter dicēdo q nō debēt ꝓcessionaliter intrare pochiā suā. Quer q̄d iuris: Oldra. cōcludit. q nō obstāte ꝓhibitōe curati. pūt frēs ꝓcessionaliter intrare pochiā suā. Moner. q cōcesso fine ꝓcessa vident oīa ꝓparatoria z necessaria ad finē: vt in.c. prudentiā. z.c. ꝓterea. de off. deleg. Sed iura ꝓcedūt fratribz liberā sepulturā. vt i cle. dudū. e.ti. ergo vident ꝓcessa oīa p q̄ puenit ad sepultrā. p hoc etiā facit. Nā in ꝓtib videt tacite actū vt fuer psuetudo loci: vt i.l. q si nolit. §. q̄ assidua. ff. de edil. edic. g idē dicēdū i pulegio: vt cōcessa sepultura videat tacite ꝓcessum: vt seruet solēnitas solita in executōe sepulture. Idē tenet Pe. de an. in.d. cle. dudū. Et cū sit libera sepultura. nisi aliud hēat psuetudo. nō tenent ꝑmo portare fun? ad ecclesiā curatā. q̄ nō esset libera sepultura. si impediret etiā ad tps. Nā de significato huius verbi libere. ē q nō req̄rat ꝓsensus alicui? vt notat in.c. de multa. de pbē. z in.c.lz epūs. e.ti.li.vj. Nota etiā singulare dictū Panor. in.c. in nra. eī eo. q pulegiati pūt sup sepultura corpor sepeliēdor ō pochia vbi iacēt cape. Et sic non tenent recipe de manib curati. vel ad mādatū ipsi?. Hodie etiā vltra iura cōia ē. Mare magnū Sixti. iij. qđ incipit Regimini vniuersalis eccie: vbi br q frēs ipsi. s. mēdicātes nulli? sup hoc petita līnia pochias in quib corpa p̄dicta fuerit. cū cruce ꝓcessionaliter ingredi. ac corpa ipsa leuare z ad eor ecclias sepelienda deferre possint. vbi hoc fieri psuetū foret. vel pbyteri de leuatōe req̄siti. id facere recusarēt. nec cogant inuiti ex ꝓtextu cuiusuis psuetudinis. ipsi vl defunctor cōsanguinei. vel heredes illa ad parochiales ecclias aut alia loca deferre z cū illis: vel sine inibi celebrare vel celebrari facere. p eisdē defunctis aliq̄ diuina officia. añ vel post sepultrā eorundē. hec ibi.

Quintodecimo q̄ro. Pone q frēs mēdicātes z alij exēpti sepeliūt de facto vsurarios manifestos. excōicatos. z interdictos. nū qđ eps loci possit facere de facto corpa istorū exhumari: z peul ꝓici: Panor. in.c. sacris. extra eo. credit q in p̄dictis calib de quibus in de. eos. eo. ti. puta in excōmunicatis publice. manifestis vsurarijs ꝛc. q nō possit. quia perinde est: ac si non essent in dyocesi sua. Posset tamen dari remedium. vt impediat sepulturam anteq̄ corpus ducatur ad locum exemptū. Nam cum delinquatur in territorio suo. potest obuiare: et illos in loco ꝓuato facere sepeliri. Et hoc maxime ꝓcedit in istis religiosis qui habēt ꝓmilegium

vt etiã rõne delicti cõmissi extra locũ exemptũ nõ possint puniri p ordinariũ loci.

¶ Sextodecimo.nũquid leprosus debeat sepeliri cũ alijs in cimiterio? Ab.in.d.c.sacris.tenet q nõ. Nam cui nõ cõicamus in vita. nec etiã in morte. Pe.de an.tenet cõtrariũ. Potus:qz cã phibitõis q fuit in vita:cessat in morte. Mã nõ est timenduz q inficiat aliorũ defunctoruz corpa. Sed Panor. ibi tenet primũ.qz est timor in actu sepulture. Itez fetor inficit aerẽ. Et p hoc adducit bonũ tex.in.ar. in.c.cũ dicat.de ec.edi.vbi pmittit leprosis hic ecclesias cũ cimiterio.z vt gaudeant ppio sacerdote Si em̃ posset sepeliri cũ alijs nõ pmitteret eis cimiterium cum iniuria ecclesie parochialis.

¶ Decimoseptimo.quero quis teneat expẽsas sepulture facere? Rñ.heres tenet z ab ipso peti põt qz videt qsi contractũ cũ defuncto.ff.de reli.do.l.j. Itẽ si mlier habeat dotẽ:de ipsa dote fieri debẽt expense funeris. Si non habet dotẽ.tunc pater oẽm impẽsam pstare dz.aut heredes dicte mulieris si ẽ emãcipata.q si neq heredes habeat:neq pr̃ solue do sit.maritus conuenit inq̃tũ facere põt.ne iniuria eius videat quondã vroꝛẽ eius insepultã relinqui:vt.l.q si nulla.ff.de reli.z sump.fu.

¶ Decimooctauo.quid de his qui morientẽ molestant.sepulturã impediunt.aut funeri iniuriant? Mã. Qui ad domũ mortabundi accedit:vel ipsum vel alios molestat:vel rebz eius signa ponit. cadit ab actõne.z in tantũdẽ cõdemnat heredibz defuncti.z publicat tercia ps bonorũ eius.z est infamis. Et idem in eo qui circa funus peccat. C.de sepul. vio.autentica. Itẽ qui domũ. Nec dz impediri sepultura ptextu debiti:vel cuiuscũq obligatõis:vt C.de sepul.vio.l.cũ sit. Nec dz inferri molestia infra.ix.dies ab obitu. als ptũc est inutile: vt ibi in autẽtica. Dz nec añ. Bene tñ impediret sepultura in multis casibz aĩe.de quibz.j. Sepultura.iij.

¶ Decimonono.vtrũ liceat spoliare mortuos. R°. nõ. Immo grauissime punit.ff.de sepul.vio.l.iij.

Sepultura.ij.

q ad electionem eligere põt qs sepulturã nouaz dimissa antiq.etiã in loco minus religioso:vt ex eo.cum quis.li.vj.

¶ Vtrũ religiosi possint sibi eligere sepulturã. R°. nõ.sed sunt apud suũ monasteriũ tumulandi.põt tñ eligere.si qñ morituꝛ essent adeo remoti q comode portari nõ possent ad monasteriũ.extra eo. religiosi.li.vj.

¶ An gũt abbas vl̃ platus possit sibi eligere sepulturã? Et videt q sic p rõnem.d.c.religiosi.vbi dr: cũ velle vel nolle nõ habeãt zc.q verba nõ adaptãtur ad psonã plati.cũ ipse habeat subditos in ptãte.z ipse nõ sit in ptãte alterius. p hoc facit. Nam cõstitutio capit intellectũ z restrictionẽ ad limites cause exp̃sse.l.cũ pr̃.§.dulcissimis.ff.dele.ij.

¶ Quid añ in seruo? Rñ.fm Po.q põt sibi eligere sepulturã. Nam in istis spualibz dñica ptãs cessat.vt in.c.j.de coniu.ser.

¶ Quid si pprius sacerdos corpus eius qui alibi elegerat sepeliri:violẽter capit? Rñ.fm Hostien. amittit ius qd in eius mortuario habet.z ossa restituet.vt extra eo.ti.cũ liberũ. Idẽ si aliquis cõuentus totus:vl maior ps eius hoc fecerit. Secus credẽ si minor ps:vel solus platus hoc fecisset.

¶ Quid si aliquis mãdat corpus suum nõ sepeliri? Rñ.nõ est adimplendũ.xxj.di.nunc añt in glo.

Sepultura.iij.

Quo ad canonicã portionẽ.qñ quis eligit alibi sepulturã de omnibz q illi loco obueniũt roẽ funeris ecclesia sua parochialis dz hic canonicam portionẽ:q varia est fm cõsuetudines. Alicubi em̃ est medietas. Alicubi tercia. Alicubi qrta. Et ideo standũ est cõsuetudini.extra eo.certificari. Et si cõsuetudo ibi nõ appareat.dicit Ho.spectandã esse cõsuetudinẽ metropolitane ecclesie.z si nec illa appareat:spectandã esse cõsuetudinẽ vicinarũ. Et si varia sit.fm Hos.quarta debetur. In hac em̃ iura magis cõcordare videnť:vt extra eo.in nra. Fallit tñ in multis casibz.fm Pe.de an. Primo.qñ p cõsuetudinẽ:vl̃ pscriptionẽ nihil solnť. Idẽ panor. in.d.c.certificari.vbi post multa cõcludit circa hoc q portio epo debita vel ecclesie parochiali.põt propte z ĩ totũ pscribi. Et sufficit tps sine titulo.de cuius initio nõ est memoria.qz illud habetur̃ titulo vt in.c.j.de pscrip.li.vj. Et dicit se in facto sic cõsuluisse. Scdo fallit qñ p ꝓuilegiũ pape quis eximit a pstatõe qrte. Et de hoc habes plura ꝓuilegia.q eximũt frẽs minores. Et credo alij medicantes habeãt idẽ ꝓuilegiũ:puta.q dicti frẽs nõ teneãt ad qrtã.de his q relinquunť ad certos determinatos vsus eisdẽ fratribz in genere.aut in spẽ.etiã de bonis eorũ quorũ cadauera apud eos cõtigerit sepeliri.hec habenť in ꝓuilegio pape Sixti.iij.qõ incipit Regimini. Per ꝓuilegiũ Alex.iiij.qõ incipit Virtute cõspicuos.hĩ q de his q fratribz minoribus absolute conferunť.vel in vltima volũtate leganť.nulla portio canonica debetur. Et sic ex istis duobz ꝓuilegijs hĩ q de his q absolute:vel ad certos determinatos vsus relinquunť dictis fratribz nulla qrta debeť. Tercio fallit.qñ legat ad vsus ꝓuilegiatos.ũ quibz hẽs in.c.de his.ex de testa. vbi dr q de his q in ornamẽtis vel p eis:seu fabrica:luminaribz.anniuersario.vij.xx.xxx.siue alijs ad ꝓpetuũ cultũ diuinũ leganť ecclesijs vel pijs locis: nulla portio canonica debeť. Quarto.qñ eccie donat donatõe inter viuos.extra eo.c.de his. §. si vo Idẽ dicẽdũ qñ a testatoꝛe fit legatũ eccie vel hmõi qõ ipse testatoꝛ in vita soluit. Mã eo casu.nec falcidia debeť.nec qrta eccie parochiali.q tale legatuz amittit nomẽ legati.z trãsit in donatoz simplicẽ z in spẽm donatõis inter viuos. Et de hoc ẽ glo.singularis.de q̃ do q.facit magnũ fectũ in.l.legatũ.de le.ij. Et de hoc vide s. Donatio.ij.§.cã mortis. Quito qñ qs post electoz sepulture in aliq monasterio illud intrat z in eo pfiteť. Et idẽ si intrauit cũ ꝓposito absolute mutãdi vitã.q desinit eẽ parochian? ꝓme eccie.ar.c.bñficiũ.de regula.lib.vj.qz religiosus censeť p̃here domiciliũ in monasterio facta p̃fessione.tacite vel exp̃resse. Adde tamen predictis quod notat Panor.in.c.relatum.extra eodẽ.post

glo.ibi;q̄ ſm eum cōiter approbat.q; de bonis ingredientis religionē in ſanitate nihil debet eccl'ie parochiali. Sed ſi intrauit in egritudine:de qua deceſſit debet portio. Secus ergo ſi in egritudine.de qua nō deceſſit.lz Inno.fuerit in ſingulari opinione. Dixit eī q; ſi ingredit religionē vt ſit ibi profeſſus q; tūc debet portio eccleſie parochialis de bonis ſuis q̄ acquirūtur mōaſterio. Sed Panor.dicit q; hoc ſibi nō placet,q; iura loquunt de relictis occaſione ſepulture. Itē loquunt de morte naturali: ſ; intrans monaſteriū naturaliter nō mort. Immo retinet cognationē. Itē ſi iſte mutaret domicilium nō teneret dare aliquid eccl'ie parochiali. ergo nec ingrediēdo monaſteriū.cū tunc ſolū habeat domicilium in monaſterio:vt notat idē Inno.in.c.ex ore. de priuil. Et idē videt dicēdū de leproſo qui intrauit domū leproſorū.q; nō debet quarta ſm Guil. Et vide glo.in.d.c.de his.ex eo.q̄ dicit.q; nō lz alicui in morte.qō in vita liceret.nec mirū.q; p̄t q̄ ſanus eſt oīa bona ſua p̄ſumere. In morte tñ nō p̄t filios ſuos vel nepotes p̄terire. Et hoc intelligit parochor.verū.niſi faceret in fraudē filiorū.q̄ caſu reuocaret vēditio.t donatio vſq; ad portionē eis debitam. Sexto.qñ quis legat eccleſie in qua nō eliget ſepulturā.nec ſepelit ibidē.ſm glo.in.c.j.de ſepul. Idē tenet Inno.t Archi. Idē Jo.an.in.d.c.certificari.t in cle.dudū. ſ.verū.e.ti. vbi reprobat opi. Mo.tenētis ōriū. Et hec opi.eſt tenēda:reprobata opinione Hoſt. Et ceſſante iure cōi habet in dicto p̄uilegio Sixti.iiij.p̄allegato. Septimo fallit. qñ de facto ſepelit vt puta.q; erat ibi interdicta eccleſia.vel ciuitas.tñ fuit de facto t̄ voluntatē fratrū ſepultus in eorū eccleſia.t multa oblata. Nam ſm Fed.quē ſequit Ge.in.c.j.de ſepul.li.vj.nō debet quarta. Rō.q; talis tpe interdicti nō p̄t eligere ſepulturā apud mendicātes.q̄uis liceat ipſis recipe mortuaria.vt orent p̄ defunctis:ſi cū pnīa deceſſerūt. Et plus dicit idē Fe.q; ſi mendicātes ſpōte eī tali tpe ſepeliūt.nō debet quarta. Sed tenet tāq; violatores interdicti de.j.de ſepul.t.c.ſi canonici.de offi.or.li.vj.tunc eīm ſolū debet quarta.qñ ſepeliunt in caſu a iure cōceſſo. Secus ſi ſepeliūt in caſu a iure p̄hibito:vt in.c.ex pte.el.j.t in.c.cum li berū.t in.c.in nr̄a.e.ti. Et ibi dicit Inno.q; qñ de facto nō iure ſepelit.debent corpus t oblatōnes q̄ rōne ſepulture ſunt facte. ſ; nō q̄rta de legat? facti? nō rōne ſepulture.vel occaſione ipſi?. Et ita p̄z q; ſi de facto ſepelit ꝯ voluntatē illius cui? eſt eccleſia q; nō teneat ad aliquā q̄rtā. ſ; teneat.t corpus.et oīa q; rōne ſepulture habuit reſtituere. ſ; nō quartā de legatis factis nō rōne ſepulture. vl'eius occaſione Silr nō debet de his q̄ amici de bonis ipſor̄ tunc offerūt. Octauo fallit.qñ eccl'ia parochialis eſt interdicta. ſ; nō parochiani.q; tunc parochian? alibi ſepultus.vel ex electōne:vel in ſepulcro maiorū dicto caſu eccl'ia parochialis nō habebit quartā. qō eſt notādū:vt ipſe Pe.notat in.d.c.in nr̄a.in vltimo q̄ſito. Sed ſi alibi eſſet ſepult? de facto.t nō de iure.q; nec in eccleſia electa.nec in eccleſia maiorū ſuor̄.tunc ſi eccleſia ſua parochialis dedit cām interdicto.idē q; nihil recipiet. Secꝰ ſi nō dedit cām interdicto. ſ; p̄ter delictū dñi. vel alia de cā.q; tūc ex q̄ nō fuit in culpa nō debuit ſuo iure p̄iudicari ſm Pe.de an.hec Ge.in.c.j.de ſepul.li.vj. Nono.qñ reuocat electionē ſepulture.quā fecit legādo.t alibi elegit ſepulturā.t ſepelit.q; pria ſūt nō eligere. et electā mutare.ff.de adi.le.l.j.t.ij. Sed p̄mo caſu nō debet.vt dictū eſt.q̄ nec ī ſcdo. Et hoc tenet Fe de.p̄ſi.r.vbi format.q.de eo q̄ elegit ſepulturā apud frēs minores.t eis aliquid reliq̄t intuitu ſepulture et aliquid reliquit ſimpl'r p̄ aīa. Accidit q; ſine culpa fratrū minor̄ iſte alibi ſepultus eſt.puta.caſu: q; nō potuit comode ad illā ſepulturā fratrū deferri.vel alibi elegit.mutādo p̄imaz. Queritur nunq̄d parochialis eccl'ia debeat habere quartā de relicto ſimpl'r fratribꝰ minoribꝰ.qō relictuz frēs minores p̄ſecuti ſunt],ſiue in vita teſtātis.ſiue poſt mortem Et rñdet q; frēs minores nō debēt ſoluere quartā ex q̄ ille nō eſt ſepultus apud eos. Rō eſt.q; ſi hoc teneremus ſequer̄t q; eccleſia de relictis t funeralibꝰ factis duabꝰ eccleſijs peteret q̄rtā. Sz tñ verū ē q; ſolū petet q̄rtā eius qō habuit eccleſia apud quā ſepultus eſt.nā nō p̄t negari q̄n eccleſia parochialis debeat hīe q̄rtā de mortuarijs q̄ habuit eccl'ia.vbi ille.caſu vel certa ſcia ſepultus eſt.q̄ nō a minoribꝰ q; hic minores nullā iniuriā faciūt eccl'ie parochiali. Et poſito p̄ impoſſibile q; iſte nō fuiſſet relicturus minoribꝰ.niſi intuitu ſepulture.nō tñ ſequit q; parochialis eccl'ia debeat hīe q̄rtā. Nō ob.iura q̄ dicūt q; parochialis eccl'ia debeat hīe q̄rtā illi? qō reliq̄t eccl'ie.vbi elegit ſepulturā.q; hoc dz intelligi de electōe ſepulture cū effectu.alīs ſequer̄t q; ſi ſucceſſiue eligeret ſepulturā apud.xx.eccleſias.q; de oīb? relictis illis factis peteret q̄rtā. Vltima igit electio.vl' ſepultura ſine electōne inducit petitionē q̄rte.xvij. q.ij.vltima volūtas.hec Fed. Sed Ge.in.d.c.j.videt tenere q; reuocata electōe ſepulture.reuocet et legatū.t dabit illi eccleſie.vbi elegit ſepeliri.q; ſubrogatū dz intelligi cum omnib? qualitatib?.onere et honore. Et iō onus etiā emolumentū p̄comitat vt notat in.l.alūne. ſ.ſcia.ff.de adi.le.vide de hoc ſingulariter ſ. Abſolutio.j.in excōicatōne de inducentib? ad vouendū t̄c. Et ex p̄dictis p̄t induci decima fallentia qñ quis licet elegerit ſepulturam. tñ non ſepelit ex facto heredū.vel ex facto contingenti circa p̄ſonā defuncti:puta.q; mort nimis lōge.vel heredes nolunt ad eccleſiam deferri corpus quia verba ſunt inteligenda cum effectu. Tex.eſt in.c.relatū.de cle.nō re.ergo ceſſabit canonica portio.exquo ibi non ſepelitur. Ita tenet Fede.vbi ſupra.t.d.Pe. Ge.tamen in dicto.c.j.videtur ſentire q; iſto caſu eccleſia non p̄iudicabitur legatis factis gratia ſepulture.vt notat in.c.in noſtra de ſepul. Et ideo forte nec ſua q̄rta. Ideo cogita. Undecio cum legatur p̄ incertis male ablatis.ſm.d.Pet. Sed an de huiuſmodi incert? detrahatur falcidia vide ſupra Legitima. Duodecimo. quando legatum eſt eccleſie parochiali tantū quātū eſt q̄rta p̄s legatorū factorū eccleſie electe.ſm Hoſti.t.d.Pe. Idē tenet Panor.in.d.c.de his.extra eo.vbi dicit ibi eſſe argumentum ſingulare a contrario ſenſu. q; ſi parochianus electa alibi ſepultura tacite: vel

exp̄sse aliquid reliquit eccl'ie parochiali teneť talis ecclesia illud relictū sibi cōputare in canonicā portionem. Sicut dicimus in filio qui cōputat sibi in legitimā quicquid a p̄e sibi relictū est. vt.l.scimus. C.de inof.te. al's frustra ponderareť ibi. q̄ nihil fuerat relictū ecclesie parochiali. lz aliud sit in eo: vt extra de testa.c.officij. Et hoc videť tenēdū nisi cōsuetudo obstaret. lz aliqui ꝓtra. Terciodecimo. q̄ñ tpe testamēti. z legati non elegit sepeliri. sed postea tpe mortis elegit sepulturā. Facit.c.relatū. ō sepul. in glo. Et hoc videť tenendū nisi fiat in fraudem. Quartodecimo. q̄ñ parochianus nō potuit audire diuina: nec p̄cipe ecclesiastica sacra in sua parochiali ecclesia. ꝓter vacatiōē longo tpe. z alibi elegit sepulturā. fm Bal. in suo tractatu ō hoc. Rō. Nam p̄dicta leganť p̄ labore. z eo cessante. dz cessare z legatū. l.seio. ff. de annu. le. Luz ergo quarta deť p̄ administratōe sacrorum. z celebratōe: vt pz in.d.cle. dudū. §. verū. Ibi cū mercedis exhibitio. ergo z̄c. Host. tñ z Inno. in.c. relatum. de sepul. z Pe. de an. tenēt. q̄ immo debeť. q̄ vicia p̄lati non dz nocere ecclesie. Sed opi. Bal. pōt sustētari. Et possumus dicere q̄ vicia p̄lati nocet ecclesie. in acquirendis p̄sertim q̄ ad res mobiles. vel modica p̄ cij: vt tenet Host. de q̄ habes s. Alienatio. in fine Quintodecimo. fallit in candelis q̄ danť ad man? Et cessante iure cōi. hoc habeť in.d. p̄uilegio Sixti. iij. Aliū casum ponit Nico. de li. Heñ. l.c. vicz q̄ñ fit repositio funeris i aliq̄ loco vsq; ad tp̄s. vt alibi transferat ad remanendū. tunc nō est portio canonica p̄soluēda. q; eo casu nō dī. nec est sepultura

Quero. nū quid hec portio debeat ecclesie parochiali. de relictis iure institutōis: Quida voluerūt q̄ nō. sed solū delegatis. p.c. requisisti. de testa. Jo. an. in.c.j. extra eo. tenet ꝓtrariū. p tex. illum. qui generaliter dicit terciā ptē sui iudicij. Idē tenet Panor. ibi. nisi sit donatiū inter viuos. q; de hmōi nō deběť quarta. Et de hoc dicit Panor. esse tex. rotū dū in.d.c. de his. extra. e.s. q̄ de oblatis seu relictis alicui ecclesie in vita nō deběť canonica portio.

Ñ aliquis cuius maiores solent ab antiquo in aliqua ecclesia sepeliri. ea dimissa eligit alibi sepulturā. vtrum canonica portio debeat ecclesie dimisse: Rñ. nō. ẜ potius illi ecclesie in qua cōsueuit audire diuina. z recipe sacra. extra. e. cū quis. in. vj.

Quid si in vna solet audire diuina. z in alia recipere sacra: videť q̄ canonica portō debebit ei: vbi cōsueuit recipe sacra. extra eo.c.j. In cōtrariū facit qđ notat Inno. in.c. de his. extra eo. vbi querit q̄d si quis in capella audiuit diuina. z in plebe p̄cepit ecclesiastica sacra: Et cōcludit q̄ fiet diuisio inter plebē z capellā. Idē tenet Panor. ibi p.c.ij. e. tit. li. vj. vbi in p̄ceptōe huius portōis ponderanť duo. vicz q̄ in illa ecclesia audierat diuina. et p̄cepat ecclesiastica sacra.

Quis añt possit cōcedere p̄uilegiū libere sepulture: Et primo scias q̄ de iure cōi soluz ecclesie habentes ppl'm habent ius sepeliendi. Et ad. q. Jo. an. in.c. certificari. extra eo. cōcludit. vt etiam eps possit hoc p̄uilegiū cōcedere. p hoc.c. bone. xij. q. ij. z.c. aplice. de dona. Panor. etiā dic̄ q̄ hec sniā vi detur sibi certissima p tex. in.c. sicut vnire. de ex. p̄la. Et sic cōclude. q̄ epi z supiores p̄nt tale p̄uilegium concedere. Idem dic de inferioribus p̄latis habentibus in loco ius epale. hec Panor. in.d.c. certificari.

Sed quero. qnid si in p̄uilegio libere sepulture nō apponať hec clausula. Salua iusticia z̄c: Job. an. cōcludit. idem esse ac si fuisset apposita. q; non est verisi'le. q̄ p̄ceps voluerit cōcedere p̄uilegiū cum graui p̄iudicio ecclesie parochialis. ar. in.l.ij. §. si quis a principe. ff. ne quid in loco pu. vñ p̄uilegium solū videť cōcedere: vt habeāt isti sepulturam. sicut illi quib' competit de iure cōi. Et p hoc Panor. in.d.c. certificari. adducit tex. notabilem. z quasi exp̄ssum in sili. in.l. si q̄ñ. C. de inof. te. vbi dī q̄ si alicui inhabili princeps cōcedit liberā facultatem testandi. nō intelligiť cōcedere. vt sine solennitatib' al's debitis possit condere testū. Sed videť eum restituisse ad ius cōe. Nam satis est q̄ p̄uilegium aliquid cōcedat. exquo tractať de p̄iudicio tercij. vel de derogatōne iuris. ita in ꝓposito. Sed ad maiorē cautelā. z ad tollendā dubitationē solet apponi illa clausula vel silis: puta. Salvo iure parochialis ecclesie. Et sic nō ob. si opponereť de.c. si papa. de p̄uil. li. vj. vbi dī q̄ verba debēt aliquid operari. Nam operantur in eo q̄ tollunt dubitationem.

Quid si morť rex: dux vel alia p̄sona. q̄ p̄anni circulū in diuersis ecclesijs audiebat diuina z p̄cipiebat sacra. q̄si habēs duo vel plura domicilia in quib' p̄iter se collocabat. z elegit sepulturā in alio loco. cui ecclesie debiť canonica portio: Rñ. ecclie domiciliorū diuidēt eam inter se. extra eo. cū quis. li. vj.

Quid de quibusdā regionib' vbi de offitijs mobilib' q̄ defunct? pōt in testō. relinq̄re. sine legare: ecclesia exigit terciā ptē. z morientū inūgit sacerdos q̄ reuelet oia mobilia sua. sicut dī fieri in britania minori: Rñ. fm. v̄v. nō credo q̄ hec cōsuetudo p̄ iudicaret iuri cōi. nisi legitime fuerit p̄scripta. et in cōtradictorio iudicio obtēta. vel auctate sedis aplice cōfirmata. nec archiepōrum vel epōrū illius loci cōstitutionē ad hoc sufficere. nisi adsit volūtas vel cōsensus subditorū quos tangit. Et idē credo de p̄dicto p̄cepto. s. q̄ nō teneant morientes in hoc casu obedire eis. nisi in dictis casib'.

Quid si quis elegit sepulturā in ꝓpria ecclesia. et ei nihil legauit. alijs vo ecclesijs multa legauit. Nūquid potent ecclesia p̄dicta petere aliquā portionē Rñ. fm Ray. Si cōsuetudo est q̄ eligentes sepulturā in ꝓpria ecclesia sp aliquid relinquāt. pt ecclia illud petere ab heredib'. nō iure actōis. nec differēdo ꝓter hoc sepulturā. ẜ implorādo supioris officium. extra de sy. ad aplicaz. Si vo nō est cōsuetudo nihil pt petere. sed solis funeralib' dz esse contenta Posset tñ hoc casu implorari officiū iudicis aduersus heredes. si dep̄hendat dolus testatoris vel heredū. cessante tñ dolo nihil habere pōt.

Quid si aliquis recipiat in fratrem alicuius loci religiosi. non tamen oblatis suis bonis. sed sibi retentis. z ibi eligat sepulturam: Rūdeo fm Host.

nō liberat a canonica portōne sicut nec eximit ab epāli iurisdictōe etiā si ipsi religiosi sint exempti. ex de priuil. cū ꝛ plātare. ꝛ.c. vt priuilegia. Idē Mo.

¶ Quid si infirm⁹ in vna parochia faciat se deferri ad aliā ꝛ ibi moriat. Rñ. fm Ray. prima ecclesia nō, ꝓpter hoc priuat canonica portione. Idē Mo.

Sepultura.iiij. scz qñ

phibeat. Prohibent generalit in cymiterio sepeliri oēs decedētes in pctō mortali fm glo. in. c. ex pte. ex eo. Qui casus generalis cōtinet multos casus spāles. vt iudeū paganū. hereticū. ex de here. c. sicut. etiā si post mortē apparet de hereti. xxiij. q. ij. sane. Itē excōicati. phibent interdicti ꝛ publici vsurarij. de quibꝫ in cle. j. eo. ti. De hoc vide s. Excōicatōe. xxxviij. Et fm Guil. idē est de excōicatis minori. si notorie excōicati sūt resti. spo. lras. Itē. phibent q in torneamētis mouunt. Et exponit Mo. etiā si qs ibi letalē vulnus acceperit. ꝛ postea supuixerit. q ꝯuis peniteat ꝛ ei eucharistia nō neget: carebit tñ ecclesiastica sepultura. ex de torne. c. j. Hoc intellige fm Guil. tam de militibꝫ ꝙ de armigeris eoꝝ q ibidē in armis se exercent. Secus de illis q illuc vadūt cā curiositatis vel ad videndū vel alia q̄cunq; de cā. Adde etiā p̄dictis qō nōt Ri. in tercio. di. xxxvij. q illi q̄ bastiludia faciunt: peccant mortalit cū simili rōne videantur esse. phibita. vt torneamēta. Et ex hoc innuit q mortētes in illis nō sepelient in sacrato. Et hoc videt verꝫ p rōnē. d. c. j. Ibi. vnde mortes hoīm ꝛ aiaꝝ picula sepe ꝓueniūt. Nam in talibꝫ bastiludijs sepe p̄dicta ꝓueniūt. Secus dicendū videt in currentibꝫ ad braniū. vt florētie ꝛ multis ciuitatibꝫ. Nā raro vel nunq̄ euenit in talibꝫ curiu mortes hoīm. Qō nō. Itē. phibent illi q se occidunt. xiij. q. ij. quibꝫ. xxiij. q. v. placuit. Et hoc intelligendū fm Guil. si se pimerūt ex desperatione vel iracūdia. Secus si ex furore vel a casu. vnde si qs ꝓpter fugā p̄cipitaret se in aquā. q sic credebat euadere posse nō imputat ei: si ꝑnam eueniat. ar. xiij. di. uerū. ꝛ. d. c. ex pte. in glo. Con. Post. Mō tñ fm quosdā q si ille q occidit se ex desperatione aliq̄diu post vulnus viueret: ita q eū peniteret ꝛ cōfiteret ꝛ oñderet signa cōtritionis in morte: tali nō ē denegāda ecclesiastica sepultura. ex q ñ decedit in pctō mortali. Itē. phibet blasphem⁹ dei. ex de male. c. statuim⁹. Itē monachus ꝓpriū habēs. ex de sta. mo. sup q̄dā. Et generalr null⁹ notorius decedēs in ipso notorio mortali pctō sepelietur ē. d. c. quibꝫ. ꝛ. c. nō extimemus. ꝛ. c. ꝓ obeuntibꝫ. ea cā. ꝛ. q. Et etiā sepultura. phibet ei de q certū est ꝛ manifestū nō fuisse cōfessum vel nō cōicasse semel in āno. Et p̄dicta itelligere: nisi se sup hoc emēdasset in articulo mortis cōfitendo ꝛ cōicando. vel saltez signa cōtritōis oñdisset in fine. qr tūc nō negabit sepultura fm doc. Ad qō. phanduz sufficit vnus testis. xxvj. q. vj. q recedūt. Sed hereditates tenent satisfacē ꝓ eis. ex eo. parochiano. Excepto tñ illo q mouit in torneamētis vt dictū ē. Adde tñ p̄dictis qō notat Pano. in. c. ex pte. pall. q decedens sine cōfessione exterioꝝ in extremo vite facta. dz sepeliri in cymiterio ecclesie. exq̄ cōfessionē nō contēpsit ꝛ morte p̄uētus ē. Nō est em credendū q decesserit in pctō mortali. De q̄libet em ꝓsumēdū ē bonū nisi cōtēpsisset p annū ꝓfessionē ꝛc. vt dictū ē. etiā si mors fuisset casualis. De raptore aūt Archi. flo. dicit q si potuit restituē ꝛ nō restituit nec secundatem dedit: denegabūt ei sacra ꝛ sepultura. Si vo cū h̄iet vnde redderet distulit vsq; ad mortē penitere. ꝛ tūc est impotēs ad restituendū. Si als ē cōtritus ꝛ disposit⁹ ad restituendū si posset: dabunt ei sacra ꝛ ꝓbabitur ecclesiastica sepultura ad frorē alioꝝ nisi pentes vel amici eius vellēt restituere ꝓ eo q tūc sepelieret in sacrato. Et intelligit iste rigor de raptoribꝫ manifestis nō occultꝫ fm Inno. Idē dī de eo q nō est cōfessus infra ānū. si est occultus nō negabit sepultura. qr exq̄ est occultū nō debet publicari pctū. Aut si dubitet qr forte cōfessus est alicui mēdicantū ꝛ de ei⁹ consilio abstinuit ab eucharistia. Idē dici pōt de q̄cunq; alio peccatore oē culto: eadē rōne: nisi forte esset aliq̄s hereticus vel excōicatus. quia cui nō cōicam⁹ viuo nec mortuo cōicare debem⁹. Quo tñ ad raptores dicit panor. in. c. sup eo. ex de rap. de mēte glo. q cōiter tenet q aut decessit qs in pctō rapine nec penituit ꝛ tunē etiā cymiterū sibi denegat. qr decessit in mortali. Aut penituit in morte ꝛ satisfecit. Et tunc ex toto cōcedit sepultura ꝛ clerici debēt interesse. Aut penituit in morte ꝛ nō potuit satisfacē. Et tūc terra cymiterij nō denegat. ꝛ clerici nō debēt interesse sepulture. Et ita ꝓprie loquit ecclia casus. d. c. sup eo. Et ista interp̄tatio tanq benignior tenēda est.

¶ Quid si tales q dicti sunt fuerūt sepulti. Rñ. si corpora eoꝝ discerni p̄nt: exhumādi sunt. Als sec⁹ ex eo. sacris. Et ecclesia siue cymiterium recōciliāda est. extra de cōse. ec. cōsuluisti.

¶ Quid fiet si dubitet de cadauere. vtrū fuerit cū iusdā xp̄iani pagani vel excōicati. Rñ. videtur in meliorē ptē interp̄tandū. d. c. sacris.

¶ Vtrū suspēli ꝛ hmōi sint sepeliendi. Rñ. fm panor. in. c. ex pte. el. ij. extra eo. q sic: q̄cunq; pena morant: dūmō penituerint. Et p̄nt sepeliri in cymiterio cū solennitate misse ꝛ alioꝝ officioꝝ. Nec sacra ecclesie talibꝫ sunt deneganda. vt in. c. fi. xxij. q. ij. Tales tñ nō sunt deponēdi de furcis sine licētia p̄ncipis. q tñ dz se in hoc facilē reddē vt in. l. j. et. ij. ff. de cada. pu.

¶ Vtr mulier p̄gnans defuncta debeat sepeliri. Rñ. fm Mo. Si certū ē q part⁹ mortuus sit: tūc mulier cū partu sepelieť. Si vo certum est q viuit vel dubitat de hoc. tunc mulier dz ꝑus scindi. ꝛ si partus viuus sit dz baptizari. si vo mortuus debz extra cymiterū sepeliri.

Seruus.j.cōmuniter.

Serui multis modis efficiunt. Nā statim quidā cū nascunt sunt serui vt q de matre ancilla nascunt. ꝛ de hoc infra. Quidā fiūt iure gentiū. vt q in bello iusto capiunt. Quidam fiunt iure ciuili. vt q maior. xx. ānis passus ē se venundari ad p̄cium ꝓcipandū. De bis tribꝫ habet

insti. de iure pso. ¶. serui autē. Itē sunt aliq̄ serui. qr ius ciuile eos in penā subijcit seruituti. vt libertus ꝓpter ingratitudinē. Itē iure canonico raptor mulier7 efficit seruus rapte. Itē deferētes auxiliū saracenis: efficiunt serui capientiū p̄ exua. Bonifacij. viij. Sunt ⁊ alij serui magis largo mō dicti: vt ascripticij siue originarij qō idē est. l. q̄dā boies q̄ ita ascripti sūt terris colendis q̄ nō p̄nt a cultura recedere sine dn̄oꝝ voluntate: nec p̄nt vendi sine gleba nec gleba sine illis. Et dicunt ascripticij. qr ascripti siue deputati sunt ad culturā ⁊ originarij: qr a sua origine tales sunt. Idi etiā serui q̄nq̄ coloni dicunt. Isti tñ ꝓprie serui nō sunt nec repelli debent a legitimis actib nisi q̄ ad ordines nō debēt admitti. vt di. liij. q̄s aut leges.

¶ Cui⁹ pentis cōditionē filij debeat seq̄. Rñ. fm glo. in. c. j. de con. ser. q̄ ptus seq̄t ventrē. Iz Guil. naso. teneat p̄dā dicēs q̄ filij nati ex legitimo matrimonio sequunt patrē. vt in. l. cū legitime. ff. de sta. ho. q̄si velit q̄ ptus sequat cōditionē ventris. vbi nullum p̄cessit mr̄imoniū. Sed doc. in. d. c. j. cōiter sequūt glo. hec panor. ibi. Idē Tho. in. iij. vbi dicit q̄ ples in libertate ⁊ seruitute sequit matrem. qr ples hz a patre complemētū formale. ꝫ a matre substātiā corporis. Seruit⁹ aūt est conditio corporalis: cū seruus sit q̄si instrumētū dn̄i in operando. Hz in alijs q̄ ptinēt ad dignitatē q̄ ē forma rei sequit patrē. Sicut in bonoꝝ. muneribꝫ. municipijs ⁊ nobilitate ⁊ hmōi. In q̄busdā tñ terris q̄ iure ciuili nō reguntur. ptus sequit deteriorē cōditionē vt si p̄ sit seruus q̄uis mater sit libera erūt filij serui. Non tñ si post pactū mr̄imoniū p̄ se in seruū dedit: nolente vxore ⁊ silr si sit ecōtrario. Si aut̄ vterq̄ sit servilis cōditōis ⁊ ptineāt ad diuersos dn̄os. tunc diuidant filios. si plures sunt vel si vn⁹ tñ: vn⁹ alteri recompēsabit de p̄cio. ⁊ accipiet natū in sui seruiciū. tñ nō est credibile q̄ talis consuetudo possit eē ita rōnabilis sicut illud q̄ multoꝝ sapientiū diuturno studio determinatū ē. Et nota. q̄ fm leges siue mr̄ fuerit libera solū q̄ concepit vel solū q̄ peperit vel etiā medio tpe: sufficit ad libertatē ꝓpter. vt. ff. de sta. ho. l. ⁊ seruoꝝ.

¶ Qualit̄ liber hō q̄ patit̄ se venūdari fit seruus. Rñ. sex req̄runt. Primuꝫ q̄ sit maior. xx. ānis. vt C. de li. cā. l. si ministeriū. Secūm q̄ intēdat p̄cium ꝓticipare. vt. C. de li. cā. l. nō ideo. Tertiū q̄ in veritate ꝓticipet. vt. ff. q̄ ad li. ꝓcla. nō li. l. j. Quartū q̄ emptor credat ipm̄ seruū esse. vt. ff. de li. cā. l. lib tis. Quintū vt ille q̄ vendit sciat cōditionē suam. Sextuꝫ q̄ venditor sciat ipm̄ esse liberꝫ. ff. q̄ ad li. ꝓcla. nō Iz. l. iiij. Si aliq̄d istoꝝ deficiat: iure cōi revocat̄ in ingenuitatē. Sed si nihil deficiat etiā postea si manumittat nō fit ingenuus. ꝫ libertus. vt ff. de sta. ho. l. hō liber. nisi reddat dn̄o p̄cium. ff. si inge. ma. l. ij. Nō tñ p̄cū dn̄s inuitus nō cogit̄ suscipere fm quosdā.

¶ Qualit̄ serui efficiant liberi. Rñ. fm Io. multis modis. vno mō p manumissionē. Itē si seruū languidum dn̄s exposuit vel ei alimēta negauit. Itē q̄n aliq̄s vendit ancillā ne ꝓstituat ⁊ emptor facit p̄: fit libera. Itē si seruus pulleat⁹ incedit ante cadauer dn̄i dū defert ad sepulturā. Itē si postq̄ lata est sn̄ia p̄ illū q̄ dicebat seruus: dn̄s postea ꝓ ipso p̄cū recipiat. Itē si dn̄s ancillā in mr̄imonio collocauit: scribēs p ea dotē. Itē si seruū appellauit filiū actis interuenientibꝫ q̄si in figura iudicij. Itē si dedit seruo instrumentū p q̄d seruitus eius ꝓbabat. ⁊ alijs casibꝫ q̄ habent. C. ex qui. cau. ser. p̄ p̄cio li. ac. p totū. Itē si iudeꝰ xp̄ianū mancipiū emerit. extra de iudeis. c. fi.

Seruus.ij. Quo ad ordinationē.

Null⁹ seruus siue ꝓnati siue ecclesie ordinari dz nisi ꝓius manumittatur. di. liij. c. j. ij. et. iij. Et rō est seruilis vilitas: atq̄ clericalis dignitas. di. liij. admittunt. Et hoc verū est in omni genere seruoꝝ: etiā de q̄bꝫ habes supra. c. ꝓximo.

¶ Infra q̄ tp̄s possit dn̄s seruū ordinatū revocare. Rñ. fm Ray. revocari poterit infra ānū a tpe scientie dn̄i. Idē Sof. ⁊ Io.

¶ Pone q̄ seruus q̄ ordinat⁹ fuit: restituit⁹ ē dn̄o suo. nunq̄d licebit dn̄o injicē man⁹ in eū. Rñ. fm Inno. nō. Als incideret in canonem. xvij. q. iij. si quis. Sed nec tali seruo licebit p̄bere mr̄imoniū. alijs aut̄ ꝓuilegijs clericalibꝫ nō gaudebit. extra de cle. cōiu. c. Iohes. Idē, in omni genere seruoꝝ liij. di. frequens.

Seruus.iij. quo ad matrimoniū.

Utrū seruus sine ꝓsensu dn̄i possit mr̄imonium p̄bere. Rñ. q̄ sic. vt ex eo. c. j. vbi habet q̄ seruus etiā p̄dicēte dn̄o p̄bere p̄t matrimoniū. ꝫ ꝓpter hoc nō liberat a seruitijs dn̄o debitis.

¶ Pone q̄ dn̄s aliq̄d p̄cipit seruo cōiugato. ⁊ eo tpe vxor petit debitū vel ecōuerso. Posti. dicit. q̄ aut p̄xit cū volūtate dn̄i ⁊ tenet ꝓ⁹ obedire vxori q̄ ad necessaria impendenda. qr exq̄ dn̄s ꝓmisit mr̄imoniū p̄bi videt assensum p̄buisse accessorijs ad ipm̄ matrimoniū. vt in. c. ꝓteres. de of. del. Si vo dn̄s nō ꝓsensit. debet ꝓ⁹ obedire dn̄o: nisi timeatur de incōtinentia.

¶ Quid si cōiuges. l. serui habeāt diuersos dn̄os diuersaꝝ regionū: ita q̄ nō p̄nt ꝓuenire ad officiū coniugale. Rñ. fm Sof. vt eniteat fornicatōis mā cogat p ecclesiā alter dn̄oꝝ vendere alteri volenti emere vel si neuter vult emere: cogant vendē cuilibet ex eo in ꝓuincia cōserui vel venalē exponē. ⁊ si nullus appareat emptor emat ecclesia.

¶ Quid si dn̄s seruuꝫ cōiugatū vult vendē in remotā regionē. Rñ. fm vv. ꝓhibēda est talis venditio. ꝫ cogi dz dn̄s alij vendē ei bonas cōditōes afferēti. Interest em̄ reipublice ne q̄s re sua male vtat. vt insti. de bis q̄ sūt sui vel ali. iu. ¶. pe. Sed et Io. addit q̄ si mr̄ioniū fuit factū sine licētia dn̄i ⁊ nō habeat in alio loco insti. emptorē: posset eum vendē in remotis. Aliter nō dz hoc facere.

Symonia.j. communiter.

Symonia cōiter diffinit q̄ ē studiosa voluntas emēdi vel vēdendi aliquid

spūale vel spūali annexū: ope subsequuto. Ita diffinit pan̄or. in. c. nemo. ex eo. Dicit studiosa. i. deliberata. Nā sola deliberatōe rōnis cōmittit pctū. ꝛ nō punit in iudicio ecclesie q̄ nō iudicat dō occultis nisi p̄cedāt adex̄. Jdo bene additū est ope subsequuto. Noīe aūt vēditōis cōphendit oīs ℞ctus nō gratuit⁹. vt trāsactōis. renūciatōis ꝛ hmōi. Excepta pmutatōe q̄ est licita seruatis debitis circūstantijs vt dictū ē s. Permutatio. Spūale aūt dī fm Ri. in. iiij. triplr. s. essentialit. vt gr̄e ꝛ vtutes. Scdo causalit. vt sacr̄a q̄ causant gratiaz. Tercio actualit siue effectiue vt p̄dicare seu corrigē. visitare or̄are ꝛ hmōi. q̄ sunt actus spūales. Spūali annexum dī dupl'r fm Tho. in. iiij. Vno mō sicut a spūalib⁹ dependēs. vt hīe ecclesiastica būficia. Alio mō dī spūali ānexū. qz nō cōpetit nisi habēti officium clericale. Alio mō dī spūali ānexum qđ ad spūalia ordinat sicut ius p̄bendar⁹ qđ ordinat ad p̄bendū clericos ad beneficia. Silr vasa sacra q̄ ordinant ad sacr̄or̄ vsum. Sub p̄cio aūt cōphendit omne tpale qđ pecunia extimari pōt. Ponit enī Gre. tri plex gen⁹ muneris q̄ cōmittit symonia. s. a manu .i. pecunia. a lingua vt p̄eces. ꝛ ab obsequio. j. q. j. Sunt nōnulli. Et de singulis infra Videbit.

¶ In symonia sit pctū mortale. Dicendū q̄ sic. qz est p̄ iusticiā ꝛ p̄ diuinā legē ꝛ p̄ legē nālez. Nec in hoc excusat ignor̄ātia. qz iuris diuini q̄ neminē excusat. ꝛ qz papa est subdit⁹ p̄dictis legib⁹. vt alij boīes. Nec in illis se nec aliū pōt dispēsare. Jdeo Tho. dicit. q̄ ista opinio q̄ dicit q̄ in papā nō cadit symonia est erronea. Nā si papa p aliq̄ spūali mun⁹ accipet symoniā cōmittēt. sicut ꝛ ali⁹ hō. qz et in ipo petr̄o: cui papa succedit symonie vicium damnationez inchoauit in nouo testō. Quis enī res ecclesie sint aliq̄ mō pape nō tū sē eius oīb⁹ modis habēdi. vñ si recipet p aliq̄ re spūali pecuniaz de reddit⁹ alicui⁹ ecclesie nō carēt vicio symonie Et idē si recipet pecuniā ab aliq̄ laico nō de bonis ecclesie p re spūali. Jdē Tho. scda scde. q. c. q̄ aūt dī symoniā nō cadē in papā. dicit. d. an. post Ho. in his q̄ symoniaca sē. qz p̄hibita ex iure positiuo hīe locū. Nā p̄stō nō ligat. pmulgātes. puta. vendendo vicariā. castelditonatū. aduocatiam. ꝛ cono matū ꝛ hmōi. j. q. iij. saluato⁹. Et de hoc videt intelligendū qđ dicit Jo. de lig. ex eo. c. j. q̄ ... nec alij existētes in curia p̄mittūt symoniā si pap. scit ꝛ ex certa scia tolerat. Nam certa scia p̄cipis purgat hoc vicū. Et pe. de pal'. in. iiij. dicit. q̄ ꝛ in qbuscunq; symonijs ꝛ si pctū non euitet penā tū iuris positiui cui nō subest sp euadit. vñ nec suspēsionē nec hmōi penas iuris positiui timet. Sicut nec est etiā excōicat⁹ si pcutiat clericū. Dicit etiam pe. q̄ ille q̄ emeret symoniace būficiū vel ordinē a papa penas iur̄ nō incurrēt. qz sicut p̄ dispēsare in penis iam incursis. ita etiā q̄ nō incurrat. sicut posset alicui p̄ulegiū p̄cedē q̄ pcutiēdo clericum. nō esset excōicat⁹. Qñ autē dat aliq̄d būficiū p pecunia videt dispēsare q̄ liceat retinē sicut qñ scienter dat irregulari. dispēsat cū eo. vñ q̄ habuit beneficiū p symoniā in curia si hz p̄sciam q̄ emanauerit de scia pape p̄ferētis. penitēdo ō pctō nō tenet resignare. ℞ p̄ retinē. hec Pe. Panor. vo in. d. c. j. distinguit. q̄ si beneficium hz admīstrationē ordinis vel executionē clauiū. etiā papa inuoluit vicio ꝛ pctō symonie. Secus si nō hz admīstrationē ordinis nec executionē clauium. vt st ista hospitalia vel alie admīstratōes tpales. Pamū p̄bat. Nam lz titulus būficij sit de iure positiuo. tū executio ordinis seu ptās clauiū ē de iure diuino. Nā ꝛ ordo erat in veteri testō. ꝛ vendēs executionez ordinis. videt vendē ordinē ip̄m ꝛ gratiā dei. Et ista sunt symoniaca in se. Et ideo p̄hibita. j. q. j. q̄ studet. Et ideo in collatōe ep̄atus nulli dubiū ē. q̄ papa p̄mitteret symoniā. qz ep̄atus ē ordo. Et cū ista sint connexa nō excusaret dicēdo se recipe pecuniā p tpalibus. qz vendito vno ex cōnexis vendit ꝛ reliquū. vt. j. q. iij. si q̄s obiecerit. Sed in alijs būficijs non habentib⁹ executionē ordinis vel clauiū papa nō cōmittēt symoniā. qz p̄hibitio ē tm̄ in illis iure positiuo q̄ papa nō ligat. Et in oīb⁹ casib⁹ p̄dict⁹ puto q̄ ille q̄ dedit ex pacto pecuniā nō sit tut⁹ q̄ ad deū nec pōt sine pctō admīstrare in tali beneficio. etiā in casu vbi papa nō cōmittēt symoniā. qz exta bat p̄stō. p̄hibitiua. Jdo subdit⁹ incidit in penam sicut in silī disputat Jo. an. gōnez. Statuto cauet epūs q̄ ludēs ad azzarū sit excōicat⁹. An ludēs cuz epo q̄ fecit excōicationē sit excōicat⁹. Et p̄cludit q̄ sic. lz ipse eps nō sit excōicat⁹. qz nō potuit ipe ligari sua p̄stōe. Ita ad p̄positū vbi papa nō cōmittēt symoniā. eq̄ recipiēdo pecuniā ex pacto nō suspēdit p̄stōnē. p̄hibitiuā. dās pecuniā cōmittit symoniā. Et sic nō pōt agē pniam retēto būficio. Nec Panor. Tū p cōcordātia posset dici q̄ in his q̄ symoniaca sūt. qz p̄hibita ex iure positiuo nec papa nec dās incurrit penas iur̄ positiui. Nā fm Inno. in. c. cū ad monasteriū. de sta. re. lz cōditor canonū p̄ suā dispēsare p̄stōnez etiā sine cā. Jdē Jo. an. in regula generi. in mercu. ꝛ in regula cui licet. dicēs ep̄m posse tollere ꝛ dispēsare p̄ suā p̄stōnem Et hoc dicit seruare vniuersum. Et si hoc pōt eps Indubie potent papa. In his vo q̄ st p̄hibita qz symoniaca. ꝛ de iure diuino. Dic q̄ tā papa eo casu q̄ alij dās vel pticipes incurrūt vicium ꝛ pctū symonie. tū penas iur̄ positiui adhuc nō icurrūt. Et hec distinctio vr rōnabilis ꝛ cōsona iuriby.

¶ Pter symonia sit heresis. Ri. fm Tho. in. iiij. q̄ symoniaci nō st p̄ue heretici cū nō habeant aliquā falsam opinionē. ℞ dicunt heretici. p̄t sil'itudinē act⁹ qz ita opant ac si extimarēt donū spūsci: pecunia possideri q̄ extimatio esset heretica.

¶ Quare symoniaci pot⁹ dicunt a symone q̄ voluit emere donuz dei quā giezite a giezi q̄ vēdidit donū dei. Ri. qz magis fuit cōpleta rō hui⁹ pcti in symone q̄ in giezi q̄ solū vēdidit donū dei. Et symon voluit emere ꝛ vendē. j. q. iij. saluato⁹.

¶ Pter aūt sit symonia si aliq̄d det p spūalib⁹ ḡtis vel recipiat. Ri. si sponte offerat nō est symonia. j. q. j. quicq̄d. vbi sciendū q̄ ꝓpositio p. cū dī aliquid dari p spūali. si iportat ap̄ciationez vel cōmutationē vel cām p̄cipal'r mouentē ita q̄ illud tpale sit vt p̄cium spūalis vel p̄t hoc p̄cium dat ip̄m spūale. tūc est symonia. Sz si p. nō importat cām

finalē.ꝫ administratiuā vt si dē in collatōe tpale ꝓ collatōe spūaliū ob reuerentiā sacrōz vel ad sustentationē ministrōz vel ad obseruādū pias consuetudines ⁊ hmōi.nō vt pciū ipsōz.nō est ibi symonia. Ita tñ ꝙ cesset oīs pactio ⁊ oīs conuentio j.q.ij.c̄ꝑio. Sed et sine pacto etiā cū subtrahunt talia.s.spūalia ⁊ maxime a nō dantib⁹ pecuniā vel nō valentib⁹ vel etiā a valentib⁹ dare:ꝫ nō volentibus extorquent:ꝑcipue ante collationē spūaliuz multū ꝑsumit de symonia. Secus si libere traderent spūalia.et post collationē nolētes dare: cogerent ad dandū.nō quidē vt pciū ꝫ vt stipendiū ⁊ subsidiū rōne cōsuetudis ibi existentis.ſm Tho. in q̄libet. Si aūt dans sacrm vel aliud spūale intē dat recipe pecuniā ⁊ hmōi.al's nō datur⁹.dās aūt ꝓdicto mō.dat aliq̄d tpale vt pecuniaz vel hmōi non vt pciū ꝫ vt elemosynā nulla intueniente pactione vel exactōe erit symonia.nō quidē in recipiente sacrm.ꝫ in dante:q̄ tñ symonia qz mētalis est sola pnia purgat.q̄ nullā censurā ecclesiasticā inducit nec irregularitatē.ex̄ eo.c.fi. Et ita ecōuerso: qñ dans spūale intendēt libere dare ⁊ recipiēs intenderet q̄si ꝑcio emere ex eo ꝙ dat tpale.vñ nota ꝙ symonia cōmittit:aliqñ ex pte vtriusq;:si dans ordinē vel beneficiū vel aliud spūale facit pactum cū recipiēte.vel vterq; eoz hz intētionez ad tpalia ꝓ spūalib⁹ cōmutanda. Aliqñ ex pte neutrius.vt cū cōsanguine⁹ dat aliq̄d nō ep̄o ꝫ ꝓsiliario ep̄i vt cōferat beneficiū vel hmōi:ignorāte eo q̄ recepit ⁊ ep̄o. Aliqñ ex pte dātis spūale tm̄:ea intētione.vt habeat tpalia.qō nō intēdit recipiēs. Aliqñ ex pte recipientis tm̄.vt cū ipse dat aliq̄d tpale ꝓncipaliť ꝓ aliq̄ spūali vel ordinatoꝛ vel alteri ipso tm̄ ordinatore ignorāte vel hoc nō intēdente. Adde ꝓdictis singulare dictū Archi.in sum.j.q.j.ꝙ ꝓ spūalibus aliq̄d dare vel accipe nō tñ aio vendēdi vel emēdi ꝫ aio remunerandi nō est in se symoniacū. Et dicit Panor.in.c.et si xp̄us.de iureiu.ꝙ hec est notabilis limitatio ad materiā symonie.

¶ Munus aūt a lingua.qñ ⁊ quō inducat symoniā nota distinctionē q̄ fit a doc. Aut em̄ q̄s porrigit p̄ces ꝓ se:aut ꝓ altero.s.vt obtineat beneficiuz vel sacrm vel aliud spūale. Et si porrigit p̄ces ꝓ se ꝓ obtinēdo bñficio seu ecclesia habēte curā aiarū tales p̄ces inducūt symoniaz ſm Hg. Io. Ray. Tho. ⁊ Ric.li.iij.etiā q̄ntūcunq; al's esset dignus qz eo ipso ꝙ se ingerit ambitiosus videť.⁊ per ꝙs indign⁹. Et rō est ſm Tho.in q̄libet.qz nemo pōt exercere curā aiaz digne ex̄ grām seu cū pctō mortali.qz faciēdo ea q̄ ptinent ad curā:peccabit mortaliter. Itē nullus dz sibi sumē honorē.ꝫ q̄ vocat a deo tanq; Aaron. ad Heb.v. Et sic videť facē ꝺ ius diuinū.viij.q.j.in scripturis. Multomagis ē symonia si al's est indign⁹.puta qz illīratus vel notorius fornicator⁹ ⁊ hmōi. Si aūt porrexit p̄ces ꝓ beneficio simplici.⁊ indigeat:nec indign⁹ ē eo ꝓp̄ aliq̄d impedimētū:nō est symoniacus.nec peccat ſm Ray. Ad Vl.⁊ Guil.dicūt ꝙ hec opinio est dura. Et credūt ꝙ ex̄ q̄ aliq̄s est ꝓmot⁹ ad sacros ordines.cū hmōi ordinat⁹ titulū ecclesiasticū req̄rat:pōt petē beneficiū ecclesiasticū.licz abundet in tpalib⁹ ⁊ nō solū simplex.ꝫ et beneficiū cuz curā.si est dignus. Exēplo Isaie q̄ dixit. Ecce ego: mitte me. Et ꝓ hac opinione facit tolerātia ⁊ scia pape. Al's fere totus mūdus esset in statu dānatōis. Et ꝓ hac pte videť Panor.in.c.tua nos.ex̄ eo. vbi dicit.ꝙ hūiles p̄ces a digno facte ꝓ beneficio spūali cōsequendo nō inducūt symoniā nec aliq̄d aliud pctm̄ etiā ambitōnis. Dō ꝓcedit etiā si p̄cessit donatio rei tpalis.liberaliter tm̄ facta. Et optime hoc colligit ex tex.illo. Dō tene sp mēti ꝓ illis q̄ ⁊ die cardinalib⁹ ⁊ alijs ꝓlatz aliq̄ munuscula largiunt: rogantes ꝓ aliq̄ beneficio cōsequēdo. Si em̄ non ducunt ꝓncipali intētione vt spūalia adipiscant: ⁊ ꝙ secundario habeāt talē spem.ex̄ oēm notā iudicant. Nā vix ista pōt fieri sine spe secundaria.hec Panor. Et nota ꝙ panor.nō distinguit an hmōi p̄ces sint pro beneficio simplici an curato ꝫ indistincte loquit. Et notat etiā ibi panor.aliud singulare quod facit ad declarationē ꝓdictoꝛ de mente Inno.ꝙ in ꝓhibitis qz symoniaca.sola intētio inducit symoniā. Et dicūt ꝓhibita illa:qz symoniaca.q̄ sunt spūalia de iure diuino vt vendē sacra et silia. Sz in symoniacis qz ꝓhibita:sola intētio nō inducit symoniā.vt si q̄s renunciat beneficio sue: cū intētione habēdi aliq̄d tpale.de q̄ dic vt notat glo.in.c.ex pte.de of.del. Io.tñ.an.tz ꝙ nūq; sola intētio inducit nisi symoniā mētalē. Dō placet panor. Et dīa maxima est int̄ symoniā mētalē ⁊ cōuentionalē. Nā in cōuētionali teneť q̄s restituere talia spūalia vel tpalia illicite recepta nec pōt aliť penitere.vt in.c.inq̄sitōis.in ꝓncipio.de accu. Sz in mētali aboleť pctm̄ ꝑ solā pniam.vt ꝓbat in.c. fi.ex̄ eo.vbi tex.loquit indistincte de oīb⁹ spūalib⁹ Procedat ḡ ille tex.siue sint spūalia de iure diuino siue ex ꝓstōne ecclesie.exq̄ aliť nō distinguit.⁊ optime illō.c.sic inductū ꝓbat opi. Io.an.hec panor. Pro sacris vo ⁊ alijs spūalib⁹ nō repit ꝓbitū ꝑces porrigere ꝓ se.si est dign⁹. Excepto tñ religioso q̄ velle nō bz.xxj.q.j.nō dicatis. Si vo p̄ces porrigunt ꝓ alio.aut sunt p̄ces spūales aut carnales. Si carnales.tūc aut ꝓ digno aut ꝓ indigno. Si ꝓ indigno:symonia cōmittit ſm oēs doc.j.q.j.de ordinationib⁹. Si vo p̄ces sunt ꝓ digno.puta qz illi q̄ pcant:attendūt pentelā ꝓncipaliť.si tñ superioꝛ nō bz respectū ad p̄ces ꝫ ad meritū.ꝓmouēdi ad ordines vel beneficiū.nō cōmittit symonia. ex̄ de eta.⁊ q̄li.tuā.imo si ꝓsanguine⁹ est dign⁹ plus teneť ꝓlatus ei q̄ extraneis.quidē.ar.ex̄ de cohabi. cle.c.j. Tho.autē in.iij.dicit ꝙ q̄ quis dat aliq̄d spūale ꝓ laude acq̄renda vel fauore.quē expectat ab eo cui⁹ p̄cib⁹ satisfacit symoniā cōmittit. Et sibi si hoc facit ad euitandū aliq̄d piculū vel malū q̄d pōt iferre p̄ces porrigēs si nō exaudiť.puta.aliqs potēs. Nō ḡ p̄ces fiunt ꝓ indigno: satis apparet ꝙ nihil aliud mouet ei⁹ fauor aut piculū euitandū Et dī fauor auxiliū laus ⁊ assensus. Et iō manifeste cōmittit symonia.si ꝓp̄ hoc bñficiū ecclīastic̄ detur. Si aūt ꝓ digno fiāt p̄ces ꝫtum ad iudiciū hoīm ꝓbabile vt ꝙ dans magis moueat intuitu dignitatz ꝑsone ꝙ fauore p̄cum nō reputat symonia. Si tñ ꝓncipaliter moueatur f. uore p̄cum vel

timore rogantis q̃tũ ad diuinũ iudiciũ symoniã cõmittit rogatus ⁊ rogans: si hoc intẽdat siue aliquis roget p̃o se siue p̃o alio.

¶ Quid si q̃s dedit pecuniã alteri vel si p̃ces porrexit alij ex pacto q̃ ꝓpter datam pecuniã p̃ces porrectas: det operã q̃ habeat beneficium. Dic q̃ idẽ est ac si dedisset collatori beneficij. j. q. v. p̃ntiũ. Nec distinguit q̃ fiant p̃ces p digno aut carnalr aut spũaliter cũ ex hoc ipso sit indignus. ⁊ sint p̃ces carnales. q̃ ex hoc pacto vult hr̃e beneficiũ. Si vo adulationẽ facit vt habeat beneficiũ p̃t dici munus ab obsequio. ⁊ reputãdus ẽ symoniac⁹. j. q. j. ordinatões. Non tñ tenet illud beneficiũ reliq̃re. ar. d. c. fi. hec Ber. Inno. et Mo.

¶ De munere aũt ab obsequio. Glo. in. c. sunt nõ nulli. j. q. j. dicit. q̃ si seruiens est dignus ⁊ seruiciũ digniũ ẽ ⁊ honestũ: licite sperat bñficiũ etiã spũale Secus si nõ esset idoneus ad illud beneficium vel seruiciũ nõ esset honestũ. Glo. aũt in. c. cuz essent. ex eo. dicit. q̃ licite p̃t q̃s seruire alicui p̃lato ⁊ sperare ab eo bñficiũ spũale. Nec ex hoc cõmittit symonia lz seq̃tur collatio. Dicit tñ glo. q̃ nõ dz p̃ncipaliter seruire hac intẽtione q̃si velit. vt refert Panor. ibi q̃ possit ab eo bonũ in genere sperare ⁊ secundario beneficiũ spũale. Sz. d. an. p cõcordantia dicit. q̃ aut seruiẽs ⁊ recipiẽs seruiciuz habent respectũ ad certum beneficiũ. ⁊ pcedit glo. in. d. c. cũ essent. vt nõ liceat hac intẽtione p̃ncipaliter duci Aut tendit ad bñficiũ incertũ. ⁊ pcedit glo. in. d. c. sũt nõnulli. Sz Panor. dicit nõ vidẽ bonã rõnẽ diuersitatis inter certũ beneficiũ ⁊ incertũ. nec putat q̃ sit licitũ p̃ncipaliter seruire p spũali beneficio cõsequẽdo nec p̃lat⁹ licite cõfert: si p̃ncipaliter ducit ad cõferendũ p seruicio tpali recepto. q̃ id q̃d in se debitũ est ⁊ honestũ nõ dz exerceri fauore humane gr̃e. ℔ recto iudicio. vt in. c. nemo. ex eo. Sed secundario bene p̃t hũ talis spes. Et ita vult glo. in. c. q̃d ꝓderit. lxj. di. Et intellige glo. in. d. c. sunt nõnulli. fm dictã glo. in. c. cũ essent. ⁊ illi⁹. c. quid ꝓderit. fm Panor. Et p̃dicta faciunt ad. q. quã ponit Mo. in. d. c. cũ essent. Ips recepit quendã de sibi certũ salariũ ãnuatim donec sibi ꝓuiderit de beneficio cõpetẽti. Nun q̃d hoc sit licitũ. Et cõcludit q̃ sic. dũmõ nõ se obligauerit ad seruiciũ tpale pstandũ. nec cõmittit symonia. si remittit p̃mo salariũ cũ cõferẽ postea bñficiũ. q̃ salariũ erat sb cõditione ⁊ facta collatõne expirat obligatio. Secus si ꝓmissio fuisset pura ⁊ ppetua. Sz Panor. putat p̃mũ dictũ Mo. pcedẽ q̃ p̃lat⁹ nõ ducit ad cõferendũ bñficiũ p̃ncipaliter ꝓpter seruiciũ tpale vel spirituale pcipiendũ. Sed q̃ ille mereat ⁊ cã ipulsiua. ⁊ nõ finalis sit pstatio seruicij. hec Panor.

¶ Quid aũt si obsequiũ ẽ pure spũale q̃d essz impositũ beneficio. Rñdit Ol. tũc indubitanter etiaz ex pacto p̃t ꝓferri bñficiuz: ita q̃ ille ꝓmittat tale obsequiũ. vtputa celebrãdo talẽ ⁊ talez missam. ex de p̃ben. c. significatũ. Silr fm Mo. si alicui p̃benda vel bñficio esset impositũ onus. q̃d q̃ bz teneat docere pueros. p̃t fieri pactio. ℔ et alicui p̃bende tui nõ est annexũ hoc onus cũ vacat: p̃t imponi hoc onus. Recipe aũt canonicuz ex pacto symonia est fm Mo. Itẽ fm Guil. cuz duo sacerdotes debẽt celebrare missam. vn⁹ maior: alius minor si ex cã cõdicunt adinuicẽ q̃ vn⁹ dicat missam que alteri tãgit ⁊ ecõtra licitũ ẽ: maxime ex cã: q̃n nullũ ꝑcium siue tpalis merces inuenit. Itẽ fm Ri. in iij. nõ est licituz q̃ duo adulti baptizãdi hanc pactionẽ inẽ se faciãt. Ego baptizo te: eo pacto: q̃ tu baptizes me. q̃ in talibꝫ oĩs pactio ⁊ cõuẽtio cessare dz. ex eo. tua. Dare etiaz ex pacto aliq̃d ꝓ sacro: q̃uis spũale. est illicitũ. et si nõ omn eo mõ q̃ ⁊ dare tpale. tñ q̃ ex eo q̃ res emit a nõ dño. est ꝓ rõnem gr̃e. Dicere aũt orabo. p vobis ⁊ rogo vos vt etiã oretis ꝓ me: in nullo ẽ reprehensibile. q̃ nõ emitur vel venditꝫ spirituale cũ nulla sit pactio.

¶ De munere aũte a manu q̃d ẽ pecunia: large sumendo pecuniã p rebꝫ mobilibꝫ ⁊ ĩmobilibꝫ: que tpaliter possidentꝫ. j. q. iij. totũ. Nõ. fm ℟ ur. in. iij. Mun⁹a manu aut ẽ tale ⁊ tantũ q̃ p̃sumit inclinare affectũ ad collationẽ rei spũalis ꝓpter ipm. ⁊ tunc p̃sumit symonia vel hoc tã pax est q̃ nõ p̃sumitur inclinare affectũ ad collationẽ rei spũalis. ⁊ tunc nõ ẽ symonia. Et hoc quidẽ verũ ẽ q̃ ad iudicium ecclesie q̃ de exteriorib⁹ iudicat. ℔ q̃ ad deum sp est symonia. cũ ꝓpt̃ q̃cunq; tpale q̃ntumcunq; etiã puũ dat spũale. Ad iudicandũ aũte de symonia: cũ dubitat. vtr cuz q̃s corrupta mẽte dederit munera fm Dir. attẽdenda sũt ꝓpue q̃tuor: q̃ in istis verꝫ ptinent. Munerꝫ dandis: attẽdas q̃tuor ista. Quis dans: q̃s ve petẽs: q̃ res: q̃ causa petendi. Prouerbium est. nec oĩa. nec oẽs neq; ab oĩbꝫ. q̃ valde inhumanũ est a nemine recipe velle ℔ oĩa ⁊ ab oĩbꝫ vilissimũ. ℔ esculentũ ⁊ poculentuz q̃d infra triduũ cõsumi p̃t recipe licz. extra de rescriptis. c. statutuz. li. vj. Consiederari dz ꝑmo. q̃d offerat. Itẽ q̃le offerat. Itez a q̃ det. s. an a paupe vl diuite. Itẽ ad q̃d offerat. Itẽ q̃ intentõne. Itẽ quantũ. Itẽ q̃n. s. tps donationis. An. s. instante necessitate vel al's cõferat. Et fm hoc p̃sumit ꝓ ⁊ contra. extra eo. et si q̃nes. Et ꝓpter hoc habes an encenia inducat symoniã. Nã attenta q̃ntitate modica. ⁊ detur sine pacto ⁊ absq; corrupta intẽtione nõ est symonia. Al's in modico etiã ꝓmittit symonia. j. q. j. iudices. Tho. etiã in q̃libet. dicit in dispensatione sacr̃oꝝ vel aliorꝫ spũalium. cuz aliq̃ recipiunt vt symonia euitet. tria sunt necessaria: Primũ vt fiat ex cõcessione iur̃ diuini vel humani vel saltẽ pie ꝓsuetudinis. Scõm. vt sit intentio pia et nõ corrupta. Terciũ vt sit forma honesta. s. vt nõ requirat ante pij officij executionẽ ne pactũ intervenire videat. ℔ impleto officio exigi possunt Sic igit̃ sistita tria cõueniant: secure archidiacon⁹ accipiat palafrenũ ꝓ installatione abbatis. Nota etiã fm Jo. de lig. ⁊ Inno. in. c. ad publicã. extra eo. q̃ si est consuetudo q̃ p̃o ordine vel alio sacro detur tñ ante receptionẽ eius. nõ valet immo est corruptela. etiã si longo tpe seruata est q̃ p tali ordine detur tñ. nec p̃t cõpelli ad soluendũ. quia si gratis dedit non p̃iudicat nec nata est obligatio: Si aũte nõ gratis dedit. ℔ vigore consuetudinis: non valet. quia fuit corruptela. Sed si ex statuto:

vel cōsuetudine debeꝫ aliq̄d ꝓ ordine vel alijs spi ritualib⁹ post receptionē eor⁹ valet vt in ꝓsuetudi ne venetor⁹ vbi q̄rta oīm mobiliū morientis datur epō. In britania vo daꝫ tercia ps. Et pñt ad hoc cogi. Ideo autē veneti dant hoc. q⁹ nihil soluunt ꝓ decima. De hmōi ꝓsuetudinib⁹ vide s. Sepultura.j. in ꝓncipio. Itē nota q⁹ ille q̄ dat p̄bendam vel aliud beneficiū ꝓncipalit rōne ꝓsanguinitatis vel ꝓpter affectionē alicui⁹ amicicie tpalis si quidē attendit solū bonū tpale illius cui daꝫ z nō alteri⁹ cuius grauiꝫ peccet: nō tñ symoniā cōmittit. q⁹ nō vendit cū nil accipiaꝫ. Et si intēdit in hoc aliquod bonū in seip̄m redūdans: sicut q⁹ magnificēꝫ per hoc. z nobiliteꝫ domus sua vel q⁹ ipse in ꝓsanguineis sit fortior vel si hoc pacto vel intētione beneficium cōcedit vt beneficiat⁹ faciat aliquā recōpensationē tpalem sibi vel suis consanguineis. symonia est �means Tho.

De pecunia symoniace recepta siue ꝓ ordine dato siue beneficio siue sepultura vel ꝓ ingressu monasterij vel ꝓ p̄tatione: q̄ ad p̄onos ecclesiaꝝ vel ꝓ mediatione vel ad hoc vt ꝓcuret q̄s spūalia alteri z hmōi q̄d fieri debeat. Dic ꝺm doc. q⁹ talis pecunia retineri nō p̄ot: nec etiā reddi dꝫ illi q̄ dedit q⁹ turpiter dedit. ꝯ dꝫ dari illi ecclesie in cui⁹ cōtumeliā data est. ex eo. de hoc. vnde si q̄s ordinat⁹ est nō hūs beneficiū: pecunia ab eo recepta symoniace: dꝫ dari ecclesie cathedrali. Si aūt ordinat⁹ ē ad titulū alicui⁹ ecclesie vel bñficij: illi ecclesie vel bñficio applicabiꝫ. ꝺm Guil. z Ol. Si accepta ē pecunia vl alia res ꝓ eccl̄ia vel bñficio illi ecclie vel bñficio applicabiꝫ. nisi eccl̄ia essꝫ in culpa q⁹ illō tūc dabiꝫ pauperib⁹. ne eccl̄ia de malo reportet lucꝝ. Et hoc si totū collegium ꝓsensisset symonie. Et si talis trāsiret ad religionē: ex nūcia posset ei reddi vel etiā si esset talis paup. vt nō sufficereꝫ sua vel etiā si decisset ex ignorātia ꝺm Tho. Idē videꝫ dicēdū de pecunia symoniace recepta ꝓ alijs spūalib⁹. vt sꝫ deꝫ illi ecclesie in q̄ cōmissa ē. ita tñ q⁹ nō reportet comodū q̄ dedit. Si vo ꝓ ingressu monasterij pecunia sit symoniace recepta. z capitulū fuit ꝓceps symonie. trāsibit sic ingressus ad aliud monasteriū simplr cū illa pecunia sibi restituta. Si solus ꝓlatus vel aliq̄ z nō capl'm. tūc trāseundo ad aliud monasteriū: si est ꝓfessus illud scōm monasteriū ad qō trāsibit hēbit vsūfructū illoꝝ bonoꝝ ipo viuente: mortuo autē libere reuertenꝫ ad p̄mū monasteriū. qō videꝫ hīe locū in his q̄ nō consumunꝫ vel distrahunꝫ vt sunt possessiones. Si vo dispenseꝫ cum tali q⁹ remaneat in illo eodē monasterio. puto etiā q⁹ possit dispensari q⁹ illa pecunia symoniaca remaneat monasterio. Ita tamē si possibile est q⁹ illi q̄ fuerūt in vicio nō habeāt vtilitatē vel etiā qñ nō p̄ot pecunia symoniace recepta comode applicari loco vbi vel in cui⁹ cōtumeliam data est. puta. q⁹ in remotis ptibus vel cū videreꝫ inconueniēs illā sibi dari vel cū ecclesia haberet q̄si ꝓ derelicta. pauperib⁹ p̄ot erogari.

Vtꝝ eps cū ꝓsecrat vel visitat possit recipe. pcurationē. Rñdit Hir. q⁹ moderatam p̄ot recipe. ex eo. cū sit. vbi dicunt Ber. Inno. z Hosti. q⁹ eps hanc ꝓcurationez nō recipit ꝓ aliquo sacro. quia illud esset symoniacū: nec rōne laboris. q⁹ ecclesia posset esse in ciuitate. z tñ recipit licet nō laboret. extra de censi. venerabili. Sed q⁹ ista ꝓcuratio ꝓmissa est a iure sicut z alie ꝓcuratōes. q̄ fiunt rōne visitatōis. vñ nulla symonia cōmittit. Et si eccl̄ia ꝓpt̄ pauptatē ꝓcurare nō possꝫ epūs ip̄e suis sumptibus ecclesiā ꝓsecrabit. x. q. iij. cauendū.

Vtꝝ tpalia possint dari ꝓ vita eterna vel ꝓ remissione peccatoꝝ. Rñdit Hir. q⁹ sic. Dani. iiij. Peccata tua elemosynis redime.

Vtrū tpalia possint dari ꝓ redimēda vexatione in spūalibus. Rñdit pano⁹. in. c. dilectus filij⁹. extra. eo. comp̄hendēdo totā materiā. q⁹ aut querimus in tpalib⁹ aut in spūalib⁹. Primo casu licite redimit vexatio tā ꝓ iure q̄sito q⁹ ꝓ iure q̄rendo ꝯ recipiens pecuniā sic indebite teneꝫ ad restōnez l. j. z. l. z general'. ff. de calū. In spūalib⁹ vo ꝓ iure q̄rendo nō est licitū aliquid dare. etiā vt cesset impedimentuz facti. q⁹ ille videꝫ ambitiosus dando pecuniā. vt facilius illud acq̄rat. Et sic ꝓpie loquitur. c. matheus. extra eo. Nec tunc ꝓpie redimit vexatio. sed datur vt facilius acquiraꝫ ius spūale. Ꝓ iure autē q̄sito aut est in possessione illi⁹ iuris z si molesteꝫ de facto. licitū est aliq̄d dare. vt in. d. c. dilectus. licet recipiens teneaꝫ ad restōnē. Si vo iuste vexaꝫ. vt quia ep̄s vult eū iuste deponere vel alius iuste accusare vel forte p̄tendit ius in beneficio. z tunc vexato nō licet aliq̄d dare. q⁹ non redimitur tunc vexatio facti. vt extra eo. nemo. Aut nō est in possessione illius iuris tā quesiti. z tūc vt habeat possessionē etiā illicite detentā. nō licet aliquid dare. vt notat Inno. in. c. ad aures. extra eo. z tenet glo. xvj. q. vij. decimas. Nam possessio est q̄d spūale. Hinc est q⁹ nō cadit in laicū de p̄scrip. cām. vel saltē est cōnera spūalib⁹ ꝓpter administrationē: que inde sequiꝫ. j. q. iij. si quis obiecerit. Puto tñ si ꝓpter p̄otentiā aduersarij vel impotentiaz suā nō posset illā defacili cōsequi apud superioreꝫ. quia tunc vt euitet magnū p̄iudiciuz licite posset dare pecuniā. Sicut in sili de absolutōe ab excōicatione obtinēda. de quo infra.

Que symonia sit grauior. Rñ. ꝺm Ol. q⁹ in munere a manu. quia mun⁹ a manu magis ꝓpie ꝓcium. q⁹ q⁹ ab alijs duabꝫ. licet in omnib⁹ cōmittatur symonia.

Vtrū liceat vendere sacra vasa. vestes. aquam benedictā z hmōi. Rñ. ꝺm Ol. omnia sacr'alia ordinata ad aliquē effectū spūalem vendi non p̄ot. vt aqua benedicta z hmōi p quā venialia dimittunt. Sicut nec etiā rōe materie p̄ot vendi sacrm. j. q. j. placuit. Sed illa q̄ ꝓticipatiue sunt spūalia. vt calix z hmōi. ante cōsecrationem simplr vendi possunt. Post vo cōsecrationē alteri ecclesie etiam vendi p̄ot in eadez forma. dūmō intentio referaꝫ solum ad tpale z nō ad spūale. Alis symonia esset ꝺm ipsum Ol. Sed laico calix vendi non p̄ot nisi ꝓflatus. Idē ꝺm Pe. de pal'. nec ꝓ sacramētalib⁹ licitum est aliquid recipere. vt ꝓ benedictione ablatum vel abbatissarū: vel velatione virginum et huiusmodi.

Vtrū autē sacerdos possit vendere officiū portandi aquā benedictaz p parochiā. Dicit Guil. q si talis hz p ꝯsuetudine vt possit tale officiū retinē z p se vel aliū exercē z ꝓuētus recipe. nō est symonia. si illud q̄dē cōmittat ad firmā. Alīs symonia ē vel saltē turpe lucrū.

Vtrū p matrimonio liceat aliq̄d recipe. Rñ. fm Tho. q licet matrimoniū sit vnū de sacris. licite tñ recipiē z datur pecunia absq; vicio symonie non ex eo q in tali sacro nō conferat gra. vt notat glo. j. q. j. quicquid. sed ꝓterea quia matrimoniū non est sacramentum solū. sed est nature officium Et fm hoc datur pecunia p matrimonio ad subleuandum onus eius. et non in q̄ntum est ecclesie sacramentum. vnde et pro benedictione nuptiarum. pbibetur aliquid exigi. licet sponte oblatum recipi possit. extra eo. cum in ecclesie. Et panorm. in. c. suam. extra eo. reꝓbendit glo. ibi. que dicit. q si illa benedictio nō esset sacramentū q̄ posset aliquid peti. Sed Panorm. dicit q hoc est falsum. quia nō solum p sacramētis ꝫ etiā generaliter pro officio ecclesiastico exercendo. nō debet aliquid peti. vt in capitulo ad nostrā. extra eo. Dicit tamen Guil. q si sacerdos aliquis ad quē spectat benedictio nuptiarū nō vult dare licentiā alteri sacerdoti q benedicat nuptias nisi p pecunia. si quidē non intendit vendere licentiā benedictionis. ꝫ ꝓuide re sibi de portione oblationuz eum cōtingente. nō est symonia. Si tamen ex certa scientia maiorē exigit summam q̄ ꝑsumatur valere portio ei contingens. merito ꝑsumi potest q ipsam licentiaz vendere voluerit.

An autē pro sacramēto baptismi possit dari pecunia. Respon. Panor. in capitulo. cū in ecclesie. extra eo. allegat glo. in. c. baptizandis. j. q. j. q̄ concludit. q aut iste baptizandus est adultus. et non debet aliquid tribuere. ꝫ potius baptismū dimittere. quia ex quo credit z nō deficit p eo. quomin? baptizetur. habetur p baptizato. ar. c. debituz. de bap. z in. c. ij. de presꝫ. nō bap. Vel baptizet seipsuz fm glo. in dicto capitulo baptizandis. Sed Panor. dicit q hoc vltimū parum ꝓdesset. quia differentia debet esse inter baptizantē et baptizatū. vt in dicto capitulo debitū. Itē dic q poterit se facere beptizari a laico. quia a quocunq; collatus sit. tenet. vt in. c. j. de sum. tri. Si vo est infans. tūc glo. ponit opiniones. Quidā em̄ dicunt nihil esse tribuendū. ꝫ potius infantē dimittendū sine baptismate. quia nō debet q̄s peccare vt infans acq̄rat vitam eternā. xiiij. di. qō ait Loth. z ibi glo. z xlvj di. sicut. Alij dicūt q licet nō debeat dari: tū potiꝰ q̄ infantē dimittere sine baptismate: pecunia esset danda. Et hoc intellige qñ nō reperit aliq̄s q̄ sciat baptizare. Et hoc casu putarez q licite possit dari pecunia: q̄ illicite recipiat. q: iste q̄ donat ducit necessitate: donat: nec vt emat spūale. ꝫ potius vt tollat impedimentū illicite p̄stitū huic sacro. Hec Panor. Secus tñ fm Ri. de alijs sacris: que sine periculo dānationis ex causa pōt omitti.

Mundq̄d autē licite detur pecunia pagano. vt se baptizet. Quidā dicunt. vt dicit glo. in. c. ꝑpio. j. q. ij. q licite pōt dari. Exemplo beati Siluestri q̄ bona temporalia paganis pollicebat. vt faceret se xp̄ianos. Alij cōtra. Sed panor. placet. q aut ꝓpt paupertatē pagani volunt venire ad fidē xp̄ianā Et tunc licite posset eis pecunia ꝓmitti. Nā multi iudei diuitias maximas cōgregauerūt ex vsuraria prauitate. z timent venire ad fidē. quia oportet eos omnia mala ablata restituē. hoc casu licite puto posse pecunia ꝓmitti vt veniant ad fidē. Sed si non haberent ꝓpositū veniendi ad fidem nisi ex cupiditate pecunie ꝓmisse: tunc puto opinionem contrariam ꝓcedere. Et fm primū membz arbitror fecisse Siluestrū. hec Panor. Similiter nec p confirmatione. nec pro crismate. nec pro extrema vnctione licet aliquid exigere. ꝫ sponte oblata licite recipiunt. Eius em̄ oblatio nullam ingerit culpe maculam que nō ex ambientis ꝓcessit petitione. j. q. ij. sicut. Et si in his z in quibuscunq; alijs spiritualibus aliquid ex cōsuetudine exigat quasi preciuz rei spiritualis cum intentione emendi vel vendendi: est symonia precipue si ab inicio exigatur. Sed si accipiatur quasi stipendium p cōsuetudine approbata non est symonia. Si tamē non sit ei intentio emendi vel vendendi. sed intentio referatur ad solam consuetudinis obseruantiam. Et precipue quādo quis voluntarie soluit. Item pro eucharistie collatione nō licet aliquid exigere. vel ex pacto seu quasi precium dare. j. questione. j. dictum.

Pro celebratione autē misse tanq̄ p̄cium nūq̄ licitum est recipere vel dare. Sed fm Ray. si sacerdos tenetur celebrare. puta quia habens ecclesiaz vel beneficiuz officiare teneatur. tunc exigere ē symonia. j. questio. iij. vendentes. Si vo non tenet z deficit ei sumptus. potest accipere. ꝓma questione ꝓma. iudices. Nam et operas suas locare potest sine ad diem sine ad annū. extra ne. pre. vi. su. c. vltimo. Sed si sumptue habet et ad hoc non tenetur. aut debet facere gratis. aut cessare. Alīs facere videtur ex auaricia. Et licet forte quādo non teneretur ad ista nō esset symonia. eo q nō debet suis stipendijs militare: tamen turpe lucrum est quando fit ex auaricia vel saltē habet speciē mali. Et in quolibet p̄dictorum intelligas q ipse debet gratis cantare vel dicere missam. licet aliquid recipiat pro sumptibus. Et idē intelligas de alijs officijs diuinis. vt dictum est de missa. Con. Tho. et Ri. in. iiij. dicit. q pro anniuersario dicendo non licet facere pactum de pecunia danda. Si tamē ex deuotione ecclesie datur: eccl sia tenetur p illis celebrare p quibus datur. fm q pro recepto beneficio magis se obligatam videt. Et seculares q̄ dant vel dimittunt certam quantitatē pecunie p missis: seu anniuersarijs: innitentes mori patre. q̄uis in huiusmodi ex simplicitate taliter loquantur ac si vellent emere: videtur q pie sit interpretandum pactum eorum. s. q dent per modum elemosyne: tamen sunt admonendi de hoc. vt nō dent tanq̄ p̄cium misse.

Vtr ꝓ pnia seu cōfessione possit aliquid exigi. Dic q nō. j. q. j. quicq̄d. Et sacerdotes q̄ audiunt

pncipalit intēdētes lucr pecunie ꝛ si nō petāt: symoniā cōmittūt mētalē. Si aūt exigāt aliq nō auditur, ꝓmittūt symoniā etiā ab ecclesia puniendā d.c. ꝗpio. Sacerdos etiā q nō vult dare licentiaz parochiano alteri cōfitendi nisi ꝑ pecunia: cōmittit symoniā fm Ray.

¶ An autē in absolutōe ab excōicatōe vel suspensione vel interdicto possit exigi pecunia sine vicio symonie. Dic q si exigit pecunia q̄si pena culpe pcedentis ꝑ q̄ fiut excōicat⁹ suspensus vel interdictus. Factū quidē nō ē symoniacū nisi intētio sit corrupta. ꝟ si exigat tā ꝟ pciū absolutōis symoniacū est fm Tho. Pe. ꝛ Mo. Vide tū glo. in. c. ad aures. ex eo. q̄ dicit q excōicato licz dare pecuniā ꝑ absolutione: si iniuste absolutio sibi denegat. qz tūc redimit vexationē suā. Sz Inno. ibi tz ꝓtū. Nō. n. ꝑ absolutōe dz aliq̄ tale impēdere. ꝟ dz hre recursuz ad superiorē. Jo. an. dicit q aut isti iminet aliq̄ pīndiciū ex dilata absolutōe. vt puta. qz speratur eligi vel dz eligē vel pscriptio currit ꝓ eū nisi agat. Et tūc ꝓcedit opinio glo. vt dicatur potius redimere vexationem. Aut non est tale periculuz Et tunc procedit opinio Inno. Et pano. ibi dicit q hec opinio ē satis eq̄. Et q̄rit de alia. q Statuto caueť q excōicat⁹ soluat. x. libras ꝑ q̄libz mēse q̄ steterit in excōicatione. nūq̄d valeat tale statutū Mo. dicit q sic. qz nō exigit hoc casu pecunia ꝑ absolutione. ꝟ ꝑ cōtumacia. Pano. tū psulit vt ꝑus absolvat ꝛ postea cogat satisfacē fm formā statuti

¶ An autē pro sacro ordinis possit exigi pecunia. Dic q nō. ex eo. c. j. vbi dicit. d. an. Nota tres psonas q̄ req̄runť in ordinatōe. s. Epūs. minister ꝛ notarius. Et sicut principalis ordinatio dz eē gratuita: ita ꝛ oīe accedēs dz esse gratuitū. Et de epo clarz est q si recipiat aliq̄d ꝑ ordinatōe ꝑ pactionē. quē tionē vel exactionē. j. q. ij. ca. ꝗpio. q̄nimo si deť pecunia episcopo ne ordinet ꝑ symoniam: symonia est ex parte ipsius episcopi. sed non ex parte dantis. fm Tan. Idem dicit pano. in. ca. cum in ecclesie. extra eo. de eo q̄ dat pecuniā epo vt symoniaco nō cōferat spūalia q symonia ē ex pte recipientis. Minister aūt in ordinatione vel etiaz archidiaconus qui habet examinare. pmouendos vel etiā ille qui notat promouendos vel ille q̄ respondet in scrutinio ordinādi fm formā. c. j. de scru. vel ille q̄ legit euāgeliū. s. cū fit ordinatio fm Gof. q̄lz hoz si reciperet pecuniā. ꝑ illo misterio symoniā cōmitteret.

¶ Quid aūt de notario. an possit aliq̄d ꝑ suo labore recipe. Rñdit pano. in. c. j. ex eo. post gl. ꝛ doc. q aut notari⁹ hz salariū de publico. puta ab epo ꝛ nihil dz exigere. Aut nō hz salariū ꝛ tūc aut suum officiū est adeo necessariū in ordinatōe vt nisi ipse scriberet: ordo nō diceret rite collat⁹. Et tūc cū officium suū sit de ꝓferētibz ad ordines nihil ꝑt exigē. Sz pano. dicit se nō videre q officium scriptoris possit esse tale q necessario req̄rat ad ordinē cōferendū legitime. Et iō simplr ꝑt dici q exq̄ nō hz salarium de publico: rite ꝑt pecuniā ꝑ labore suo exigere. Et istud capl'm voluit fm Inno. tollere cōsuetudinē q̄rundā locoz in quibz oēs officiales et ministri petebant pecuniā.

¶ Itē fm Ray. q nō hūs titulū rogat ꝑbyterz vt ꝑ̄tet eū ad titulū ecclesie sue: ꝓmittēs ei q nunq̄ aliquid in ecclesia sua petet symoniā ꝓmittit. extra eo. per tuas.

¶ Itē ꝑ actu ꝓhetandi nō lz accipe pecuniā q̄si ꝑciū. vñ et ꝓhete veteris testamēti rarissime etiā sponte oblata recipiebāt ne vendē viderent ꝓhetiam. Et si recipiebāt aliq̄ ad sustētationē ipsoz recipiebant. j. q. j. iudices.

¶ Itē pauperibz nō ē danda elemosyna ꝑ oēs ab eis fienda tā ꝟ ex hoc q̄s intēdat emere oīōnez eoz. ꝟ p̄ gratuitū būficiuz dz intēdere ꝓcurare alias pauperz. ad hoc q gratis ꝛ ex charitate ad oīa ꝓcedāt fm Tho. Sz si detur ex pacto pecunia ꝑ psalterio dicēdo: ē exīsse symonia fm Pe. de pal. Non aūt si dareť ꝑ vigilando supra defunctū. j. rōne laboris vigilie: esto q ad vigilias seq̄reť dicē psalteriū aut alias oīōnes fm Mo. Sz cū ordinatio est in ecclesia q q̄ vadit ad talē horā tū habeat vt est in distributionibz q̄tidianis. ꝛ aliquis vadit ad illā ꝓncipalit cā lucrandi illud: symoniā cōmittit mentalē. ꝟ nō eam q̄ ab ecclesia punit. cū nulla pactio intercedat. ex eo. tua. fm Archi. Non tamē restituere teneť pecuniā illam.

¶ Itē ꝑ pdicatione nō lz recipere pecuniā. ꝟ licet predicanti victū accipe fm Tho. ꝛ Pe. de pal. vñ ille q̄ pdicat ꝓncipalit hac intētione vt habeat pecuniā vel laudē vel fauorē popularē: symoniā mē, talem cōmittit. j. q. iij. nō solū. Sz si ꝑ hoc pacisceť symonia ē q̄ p ecclesiā pōt puniri. Dicit etiā Tho. in q̄libet. q cū aliq̄ pētendētes religionē siue laici tatem petūt a sacerdotibz q ꝓcureť eis pecuniā in parochia sua. Ita q sacerdos habeat inde certam partē. Si in hoc intueniat pactū: symoniā cōmittit, ipse sacerdos. qz psuasio sacerdotis spūalis est, ꝛ creditť ei eo q est sacerdos. Et tā sacerdos q̄ religiosi teneńť de symonia.

¶ Itē ꝑ vsu spūalis ptātis seu ꝓlature nō lz aliq̄d accipere. cū enī ille cui ꝓmittitť spūalis ptās ex officio obligeť ad vsum ptātis sibi cōmisse in spūalibus dispēsatione. ꝛ etiā ꝑ sua sustentatione statuta stipendia habeat ex redditibz ecclesiasticis. si aliquid acciperet ꝑ vsu huj⁹ ptātis nō intelligereť locare opas suas q̄s ex officij suscepti debito dz impendere ꝟ vendere intelligereť ipm spūalē vsum gre, ꝛ sic esset symonia fm Tho. vñ nō licet aliq̄d accipere ꝑ q̄cunq̄ dispēsatione. Nec etiā ꝑ hoc q cōmittit vices suas nec ꝑ correctione faciēda. nec ꝑ cessando a correctione. nec ꝑ minus puniēdo peccatum. nec ꝑ crimine celando iudici ecclesiastico. nec pro purgādo reo nec ꝑ visitando. q̄uis pcuratōnē liceat visitāti recipe ꝛ dedicāti. nec vt minus digne reconciliet penitentē vel vt digne penitentē repellat. In omnibz his cōmittitť symonia ex parte dantis ꝛ recipientis: si fuit ex aliquo tempozali, ics pecunia ꝓcibus vel obsequijs fm Tho. ꝛ Pe. de pal'. et extra eo. nemo. Dare autez aliquid supra vt seruet iusticiam in causa spūali ꝛ in iurisdictione ecclesiastica fm Pe. de pal'. ꝛ Ray. symonia ē. Et idē est dicēdū fm Guil. si agat sup tpalibz ꝛ psona iudicās sit ecclesiastica q̄ rōne ecclesiastice iurisdi-

tionis teneꝛ ad tale ius reddẽdum. Sz si iudex sit laicus ⁊ sup re tpali iudicet nõ est symonia, licz alias grauiꝛ peccet. Silr testificari in causa spũali sicut ẽ mrimonial'. decimis ⁊ hmõi ꝓ pecunia: symonia est. In aliis ãt casibꝫ ⁊ si nõ symonia sit. tñ iniustũ ẽ Et ex hoc sequiꝛ ꝙ cũ sigillũ iudicꝫ nõ sit nisi testimoniũ iudicij. nõ appaꝛet qũo ꝓ sigillo suo iudex possit aliqd petẽ nisi forte expẽsas cere sigillatoris ⁊ clericoꝝ ad hoc deputatoꝝ. Prestare aũt ꝓsiliuꝫ vt iuris spitus vel ꝓcinctũ vt ꝓcuratoꝛ vel aduocatus nõ solũ in cã tpali. ꝫ etiã spũali ꝓ pecunia. nõ ẽ symoniacũ nec pctũ fm Pe. de pal'. Doctoꝛ ꝓ doctrina põt recipe pecuniã a scholaribꝫ. nõ q̃si vendẽs veritatẽ ⁊ sciam. ꝫ q̃si locãs opas suas. q̃ñ videlicet ad hoc nõ teneꝛ ex officio. Nã si ad hoc teneꝛ ex officio: intelligeretur ipam veritatẽ vẽdere. vñ q̃uiꝫ peccaret. sic ptz ĩ illis q̃ instituunt in aliqbꝫ ecclesijs ad docẽdũ clericos ecclesie ⁊ alios paupes. ꝓ q̃ ab eccl'a bñficiũ recipiũt nõ lꝫ eis aliqd accipe fm Tho. Sz Io. dicit ꝙ si est magister nõ ãnexũ sufficiẽs bñficiũ vel salariuꝫ uõ licz eis a scholaribꝫ aliqd exigẽ. Aliꝫ talis symoniã ꝓmittit .j.q.iij. vendẽtes. Sponte tñ oblata recipe potest Sz si nõ ẽ ãnexũ tale bñficiũ vel salariũ ꝙ sufficiat ei. põt accipe collectã ꝓ laboꝛe suo: nõ solum ab extraneis ꝫ etiã a clericis eccl'ie. nõ tñ a paupe. cũ ipe potiꝰ debeat pauperi ꝛbuenire. Et tal' exactio ñ dz esse coactoꝛia. vt ꝙ nisi soluãt expellet eos a schol'. aut accipiet res eoꝝ. ꝫ exponat inopiã suã.

¶ Pro doctrina theologie aliqd accipe dicẽ pe. de pal'. in. iij. ꝙ vr symonia: etiã si nõ ꝺ aliis sciẽtijs.

¶ Magister si nõ vult ꝓcedẽ festũ alicuiꝰ sci qõ ẽ colendũ ad celebrãdũ nisi ꝓ pecunia data ẽ symonia. qꝛ vẽdit spũale ad qõ teneꝛ. d.c. vẽdentes. Et si festũ nõ celebrãdũ vult feriare nec vult legẽ ĩ eo nisi ꝓ pecunia symonia ẽ. g̃ ꝓclude fm Pe. de pal'. ꝙ ꝓ licẽtia docẽdi ĩ q̃cũq; facultate dare vl' accipe gras oblatũ. nec ꝓ laboꝛe. lꝫ. Sz fm Ri. q̃uis pro dando talẽ licẽtiã exigẽ sit illicitũ. nõ tñ est ꝓprie symoniacũ. vñ glo. in. c.j. de magi. dicit ꝙ est q̃si symoniacum. Et fm Fran. de zab. si eps ꝓ pecunia dat licẽtiã eundi ad studiũ. mortaliꝫ peccat qꝛ dat ꝓ pcio qõd gratis dz. d.c. vendẽtes. nõ tñ symonia est ibi. sed turpe lucrum.

¶ Vtꝛ ꝓmittat symoniã q̃ debitoꝛi suo dat aliqd spũale. vt recuperet qõd suum est. Rñ. fm Tho. et Vl. ꝙ symoniã cõmittit.

¶ Vtꝛ laicus q̃ recipit pecuniã vt restituat eccl'ie decimã quã tenebat: symoniaꝫ cõmittat. Rñ. fm Io. si laicus nõ vult decimã dimittẽ nisi ꝓ pecunia symoniã ꝓmittit ex pte sui. ꝫ eccl'ia bene põt redimere.

¶ Vtꝛ si aliqs ꝓ mea ordinatõe vel ꝓmotõe pecuniã offeraꝛ. nunqd ego dicar symoniac⁹. Rñ. fm Io. ꝙ si q̃s offeraꝛ pecuniã vel pces ꝓ me. vel ꝓmittat pecuniã si exp̃sse ꝺixi. nõ obstat mihi. exẽ eo. nobis. Dec⁹ si me sciente ⁊ ꝓsentẽte. tunc dicoꝛ intꝑponere voluntatẽ meaꝫ. Et idõ q̃ntũcunq; occultũ sit. symonia ẽ. ⁊ renũciare debeo. si aliam salvare volo. Si vo fit penit⁹ me ignoꝛãte. ⁊ ab inimico volẽte ꝓmotionẽ meã ipedire nõ ꝓmittit symoniã q̃ ad me ne ex dolo suo repoꝛtꝫ qõ intẽdit. d.c. nobis. Si aũt amic⁹ m⁹ us dedit pecuniã ꝓ ꝓmotione mea symoniace ꝓmouꝛ. ꝫ nõ sic symoniacus sum. s. cũ fit me ignoꝛãte. tñ renũciare teneoꝛ. extra eo. de regularib⁹. Con. Inno. Sz Vl. dicit. ꝙ si me sciẽte ꝓmissa ẽ pecunia ꝓ mea ꝓmotione: quã postea solui vel etiã iã solutã restitui. lꝫ ĝuiter peccauerim ⁊ lꝫ i maleficijs ratihitio retrotrahat ⁊ mãdato ꝓpet. tñ põt eps dispẽsare. qꝛ reuera nõ fui symoniac⁹ in receptõne bñficij. sic notat Can. Dicit etiã Inno. in. c. tãta. extra eo. si q̃s obtinuit ordinẽ vel beneficiũ alio dãte pecuniã. dũ tñ non ordinatoꝛi. nõ est symonia. etiaꝫ si sine pecunia nõ erat obtẽtur⁹. Si aũt ordinat⁹ ipe pecuniã dedit ꝫ etiã si sine pecunia habitur⁹ erat ordinẽ symonia ẽ Itẽ Guil. dicit q̃ dat pecuniã alicui ex familiaribꝫ ꝓlati vt sibi det ĩgressũ ad ipm ⁊ intẽdat q̃d spũale vt ordinẽ vel bñficiũ obtineat. neuter symoniã cõmittit. Sz si dat vt faciat vbũ ꝓ eo ad ꝓsuadendũ vel ꝓsulendũ ꝓlato de collatõe illi⁹ spũalis. vterq; symoniã ꝓmittit. j.q.v. q̃cũq;. Pecuniã ãt quã recipit mediatoꝛ ꝓ se retinere ñ ꝓt ⁊ symoniacus est .j.q.j. si quis.

¶ Vtꝛ ab ordinãdo vel eligẽdo aliq̃ cautio vel ꝓmissio peti possit. Rñ. fm Ray. Vñ ordinationẽ seu etiã electionẽ ab eo q̃ eligẽdus est. nulla cautio vl' ꝓmissio peti ꝓt. Et si ꝓstat symonia ẽ. qꝛ vr facẽ ad hoc vt eligat'. viij.q.iij. talia. Sz post electionẽ bene ꝓt. qꝛ tũc nihil sperat ab eis. dũ tñ nõ fiat ex pactione ꝓcedẽti. viij.q.iij. artaldus.

Symonia.ij. ĝntũ ad beneficia seu dignitates: de quo plura habes in ꝓcedẽti capĩo.

¶ Quid si q̃s bñs a sede aplica lras sup ꝓuisione alicuiꝰ bñficij recipiat aliquã pẽsionẽ vel aliqd bñficiũ vt renũciet lras. Rñ. fm Io. Si ex pactõe ptium ꝓ aliq̃ tpali fiat hmõi renũciatio: symoniacũ ẽ. Si vo ex officio iudicꝫ vel bonis viris mediantibꝫ pure renũciet ⁊ ex alta pte aliqd tpale det ei. nõ ẽ symoniacũ. extra de renũ. sane. ⁊ c. veniens. Silr si renũciet talibꝫ lris ex eo ꝙ assignet sibi spũale. i. beneficiũ. nõ ẽ symonia. etiã si ex hoc pacto renũciet. Est enĩ q̃si ꝓmutatio de spũali ad spirituale. Con. Inno.

¶ Vtꝛ resigꝛe aliqd spũale ꝓ pecunia vel ex pacto sit symoniacũ. Rñ. fm Bof. lic. exẽ eo. q̃relã. dare. n: intelligiꝫ q̃ qõ sibi cõpetit remittit. viij.q.iij. talia. Idem Hostiẽ.

¶ Vtꝛ ab eo q̃ recipiꝫ canonic⁹ vel monach⁹ vel ꝓsecrat eps ⁊ hmõi. possint exigi q̃dã ex ꝓsuetudie Rñ. fm Vl. Si obtineꝫ aliqd tale ꝓ exactionẽ iudicij vel ꝓuisionis vel pactũ siue aũ siue p⁹: symonia ẽ. etiã nulla ꝓsuetudie obstãte. exẽ eo. c.j. ⁊ c. sic ꝓ certo. Si vo sponte offeraꝫ rõe ꝓsuetudinis vel charitat⁹. etiã si fuerint excitati ꝓ spũale bñficium nõ ẽ symonia. j.q.iij. ĝpio. Et lꝫ illi q̃ solẽt hoc recipere: nõ possint hoc exigere ex ꝓsuetudine tñ pñt monẽ illos vt bonas ꝓsuetudies seruẽt. ũ tñ debẽt eos artare ꝓ sbtractionẽ sacroꝝ et hmõi. ꝫ sunt ꝓ supioꝛẽ cogendi. extra eo. ad apostolicã.

¶ Vtrũ possint recipi nũmi crismales q̃. ꝓ crisma

te dant. Rñ. nõ excusant a crimine symonie. z illi q̃ rei nomẽ z tps solutõis mutãtes numos quos pmo crismales eo q̃ p crismate seu crismatõe dare nẽ. scdo paschales. z tercio consuetudinẽ medie q̃dragesime nũcupant.

¶ Quid si aliq̃s dedit alicui laico aliq̃d vt nõ molestet: siue nõ impediat electõez. Rñ. si nõdũ erat ei ius q̃situ. qz scz nõ erat elect⁹: credo symoniã cõmissam. Secus si postq̃ electus fuisset. ex eo. dilectus. vide de hoc s. c. p̃cedenti.

¶ Quid si cleric⁹ q̃ vult recipi in canonicũ alicui⁹ ecclesie det illi bona sua. Rñ. fm Jnno. si largiat cũ cõditõe vel pacto vt recipiat in canonicũ z illa retineat p p̃benda: symonia ẽ. Si vo pura intentione deuotõis offerẽs rogat q̃ admittat z q̃ bona oblata liceat sibi hre p p̃benda z clerici pura intentione cõsentiũt: nõ ẽ symonia. q̃ li dans tali intentione ducat p̃cipaliter vt p tpalia hẽat spũalia: z illi aliter nõ recipent eũ: ex vtraq; pte ẽ symonia: ꝫ tñ mẽtalis. Con. Jo. De p̃bendis aũt q̃s de nouo cõstituit q̃s in ecclesijs põt retinẽ ius patronatus inppetuũ vel ad tps vt ipse vel heredes eius p̃tent quẽ volunt ad ipas fm Guil. Hoc tamẽ verũ tpe p̃stõis de ꝑsensu epi z fratrũ: si ibi sẽt aliq̃. Alis non posset tale ius retinere fm eundẽ Guil.

¶ Quid si in fundatõe ipsi⁹ ecclesie fiat talis p̃stõ. Quicũq; dederit tantũ in redditib⁹ vel tantã q̃ntitatẽ q̃ possint emi possessiones taliũ reddituũ recipiat in canonicuz. z qõ dederit hẽat p p̃benda. nunq̃d ẽ p̃stõ licita. Rñ. fm Guil. Si fiat ita q̃ ñ duret inppetuũ. ꝫ ad tps nec fiat in fraudẽ symonie. z ea sit intentio cõstituẽtis q̃ nõ p reb⁹ dãdis ꝫ p̃cipal⁹ ꝓpt cultũ diuinũ augmẽtandũ z ꝓpter deuotionẽ dantis recipiat ad spũalia: põt tolerari dũ tñ ille q̃ recipit sit dignus.

¶ Quid cũ dicũt sibi aliq̃ canonici maiores canonizem⁹ nepotes nr̃os. placeat tibi de meo z nubi placebit de tuo vel de eo q̃ dicit. nũq̃ me viuente fiet aliq̃s canonic⁹ in ista ecclesia nisi fiat talis pro quo rogaui. Rñ. fm Ray. Symonia cõmittit in vtroq; casu. j. q. iij. q̃pio.

¶ Quid si dicat vn⁹ canonic⁹ alteri. Tu fuisti exaudit⁹ in vna petitõe. z ego debeo exaudiri in alia Rñ. fm Ray. si p̃ces sẽt spũales: nõ ẽ symonia. Si vo sunt p̃ces carnales vel ex pacto q̃ndã facto vel nunc faciendo: symonia est. Jdẽ Ol.

¶ Quid si ꝑ pecunia recipiat aliq̃s ad fuiendũz hospitali z hmõi. Rñ. fm Guil. Si in p̃dictis casibus cõsequit aliq̃d ius spũale: symonia est. Si aũt nõ cõsequit. ꝫ recipit ad hoc solũ vt seruiat. nõ est symonia. lz al's sit turpe dare vel accipe p talibus.

¶ Quid de illis q̃ emunt victũ vni⁹ monachi ad totã vitã suã. Rñ. fm Guil. nõ est symoniacũ. ex quo emptor nõ consequit aliq̃d spũale.

¶ Quid de his q̃ cõsanguineis suis cõferũt beneficia p̃cipal⁹ ꝓpt cõsanguinitatẽ. Rñ. fm Tho. Talis collatio illicita ẽ. nõ tñ est symoniaca. q: nihil recipit. Si tñ aliq̃s det beneficiũ alicui hoc pacto vel intẽtione vt exinde suis cõsanguineis ꝑui deat est maifesta symonia. Et Guil. addit q̃ si q̃s cõsanguineo suo beneficiũ cõfert vt ipse cõferens magnificẽt vel fiat potentio: vel vt pentela eius exaltetur z hmõi: symonia ẽ. quia respicit tpalem vtilitatem.

¶ Vtrũ q̃ dat pecuniã vt eligat in impatorez vel rectorem alicui⁹ ciuitatis sit symoniacus. Rñ. fm Jo. q̃ est symonia. q: ptãs spũalis est. Sz verius est fm quosdã q̃ est turpe lucrum nõ symonia. q: ptãs terrena nõ est quid spũale.

Symonia.iij. Quo ad fructus beneficioꝝ.

¶ Quid de epis̃copis qui ecclesias cõferunt retẽtis sibi fructib⁹ vel aliq̃ eoꝝ pte Rñ. fm Ray. Distingue cũ Jnno. Mã si ille qui dat beneficiũ: anteq̃ daret nõ p̃cipiebat. puentus ꝫ ex datione beneficij cõsequit eos: non est dubiũ inuenire symoniã. Si vo ante datõnẽ bñficij p̃cipiebat. puẽtus: põt q̃dẽ retinẽ ex iusta cã z necessaria. ꝫ nõ põt tenẽ si ꝓueniat cũ eo q̃ recipit bñficiũ seu cũ alio mediatore vt cõcesso beneficio ipse retineat. puẽtus. ex vt ec. bene. c. vt nostꝝ.

¶ Vtrꝫ clericus possit vendẽ ad tps fruct⁹ beneficij sui. Rñ. licitũ est ad tps modicũ. ex ne p. vi. s. c. fi. Sz ad totũ tps q̃ vendito: tenet bñficiuz nõ est ꝓhibitũ. Nõ tñ ẽ honestũ intelligẽdo sp ita q̃ nihil spũale inueniat. ex de re. p. ad qõnes.

¶ Vtrꝫ epi vel p̃lati alij possint cõcedẽ vices suas sb censu ãnuo. Dic q̃ nõ. ex ne p. vi. su. c. j. ij. z iij. Cũ eis tale ius sit spũale. nõ ẽ dubiũ q̃ ꝑ eo aliq̃d dare vel accipe symonia ẽ. Sz q̃ epus cõmittat alicui pure z simpl⁹ vices suas sub censu ãno z tali vicario ꝓstituat salariũ: nõ ẽ pctũ: ꝫ poti⁹ ad hoc tenet. xij. q. ij. charitatẽ. Et vt dicit Jo. sicut p cõmissionẽ iurisditõis ñ lz recipe certã pecuniẽ q̃ntitatẽ: ita min⁹ lz recipe quotã. i. ptẽ puẽtus. Et nõ fm Jo. q̃ p̃lat⁹ vel rector ecclesie p̃sbyter⁹ illis q̃s ipse ꝓducit vel locat fruct⁹ ecclesie. põt etiã ꝓmittẽ curã aiaꝝ. dũmõ ẽtis z sine pactõe aliq̃ inueniente aucte epi. ex de of. vi. ad hoc. Sine ãt auctẽ epi iminẽte. pfectõne necessaria posset cõmitti ad modicũ tps p vnũ vel paucos dies. ꝫ non diu: q: nec pegrinari põt sine licẽtia epi. de ꝑse. di. v. nõ oz. q̃ li p pecunia cõmittẽt vel locaret: symonia ẽ. Sedo nõ q̃ cũ p̃lat⁹ vendit oẽs obuẽtões ecclesie: como dũ iurisditõis trãsit cũ aliis: nisi fuerit excepta iurisditio. p se tñ iurisditio vẽdi nõ põt fm Jo. Tercio nõ q̃ fm glo. sup. c. ij. ne p. vi. su. p̃lat⁹ nõ solũ iurisditionẽ spũalẽ. imo z tpalẽ vendẽs: symoniã cõmittit. Nõ dictũ fm. d. An. intelligẽdũ ẽ de iurisditõe tpali q̃ q̃s hz ab ecclesia: q̃ iudicat q̃d spirituale. vñ respectu ei⁹ a q̃ ipsa iurisditio dep̃ndet ãtiã hz põt iudicari spũalis vel ãnexa spũali. Nõ ãt dicit Jnno. q̃ vendẽs iurisditionẽ tpalẽ nõ cõmittit symoniã. lz al's gũit peccet: intelligit de iurisditõe tpali: quã q̃s hz a ptãte tpali. Quarto nõ q̃ cũ loco tibi ecclesiã meã z cũ sis p̃sbyt⁹ locas opas tuas vt tibi officies nõ hitur⁹ ibi aliquã iurisditionẽ nõ ẽ symonia. Et in hoc nõ hz ꝓpue locũ locatio z conductio. Sed p̃sbyter debet grat⁹ officiũ facere et ille gratis expẽsas. Et fm Sof. si locatio fiat vltra tps vite locantis: nõ valet vltra. q: clericus intra tps vite locantis: nõ valet vltra. q: clericus intra tps vite locantis: nõ valet vltra. q: clericus int

ſyſ.q.vj.illud. Quinto nō ſm Inno.q cū locatio
fit vltra tps vite locatis. Siquidē ſit facta noīe ec-
cleſie ⁊ vtilit ſucceſſor teneť ad illā.ex de ſol'.c.j. Si
autē locatio facta ē noīe ipſi⁹ cui⁹ eſt eccleſia ⁊ non
intēdebat eccleſiā obligare:nō teneť ſucceſſor. Sz
ductor ſiue emptor iā aliq̄d ſoluit tūc ſm Mo.
teneť ſucceſſor hōe ratū in q̄tū pecunia verſa eſt in
vtilitatē eccleſie. Sexto nō.q lz rector ecclie poſſit
q̄nq; eā locare vltra tps vite:nunq; tū canonicus
pōt vltra vitā locare pbendā ſuā. Septimo nota.
q ſi cleric⁹ vel religioſus vendat oblatum panē in
altari a populo vel cerā vel alia ſibi data elemoſy-
naliter.vt fruct⁹ decimar; nō ē ſymonia.q; ſpūalia
nō ſunt:nec in aliq̄ peccat ſm Archi. Panē autē
benedictū vendē eſſet ſymoniacū ⁊ multomagis
ius pcipiendi decimas q; ſpūale eſt.

Simonia.iiij. circa funera.

An p exequijs defunctor; aliq̄d reci-
pi poſſit. vide ſ. Sepultura pmo.

Quid ſi apud eccleſiam ſint diuerſa cymiteria ⁊
taxeť p quāta pecunia q̄s ponať in tali cymiterio
Rū.ſm Mo.ſymonia ē.extra eo.audiuimus. Et
eodē mō ſi p pecunia crux ſpālis poneť ad funus
d.c.audiuimus. Idē Dic.

Quid ſi clerici cōſueuerūt hōe lectū vel pannos
equū vel hmōi de monete.⁊ aū portationez faciūt
pactū de redimēdo. Rū.ſm Mo.q; hec tpalia ſt.
licitū eſt. Sz ſi nolent ſepelire corpus niſi fieret eis
cautio de redimēdo talia: ſymonia ē. Sz in talib;
pius ſepeliať corpus.⁊ poſtea agať ꝯ heredes.ex-
tra eo.ad apoſtolicam.

Quid de pceſſionib; q̄s faciūt aliq̄ eccleſie colle
giate in exequijs mortuor; data vel promiſſa aliq̄
pecunia:ſine q̄cunq; re tpali.al's nō facturi. Rū.
ſm Ray. Si teneńt ad hmōi ex officio:ſic exigere
aliq̄d ſymonia ē.j.q.iij. vendētes. Si vo nō teneť
⁊ deficit ſumptus:tunc nō eſt ſymonia.

Vtrū liceat ſtatuere vt pceſſio fiat p pecunia.
Rū.ſm Ray. Si ſtatutū fiat p verba affirmati-
ua.puta. Quicūq; reliq̄rit collegio.x.habeat pceſ-
ſionē.⁊ al's ad eā nō teneāt nō ē ſymonia. Si autē
ſtatutū fiat p verba negatiua vt q nulli fiat pro-
ceſſio niſi reliq̄rit tātū:ſymonia eſt.q; tollit officiū
pietatis. Lon. Tho.⁊ Vl.

Simonia.v. Quo ad religio-
nem.

Quid fiet q̄ in aliq̄ religione aliq̄
ingreſſi ſť p ſymoniam. Rū.ſm Tho.⁊
Ray. Si ſymonia fuit; cōmiſſa ſcientib; ipſis q re-
cepti ſť:de ſuo monaſterio debēt expelli ſine ſpe re-
ſtitutionis.⁊ ad agendū ꝑpetuā pniam ad locuz
artioꝛ regule reduci.ex eo.q̄ſi. Et ſi nō inueniť
artioꝛ regula.debēt mutari in aliud monaſteriuz
eiuſdē regule. Et ſi nō pt comode fieri:fiat ad tps
⁊ poſtea recipiať de nouo. Si aūt ſymonia fuit cō-
miſſa ipſis ignorantib; ſufficit q renūcient loco:⁊
poſtea poterunt de nouo recipi:mutatis tū pius
prioꝛib; locis.extra eo.ex inſinuatōe. Et intelligūt
Ray.⁊ Guil.q pdict⁹ rigoꝛ ſeruādus ē etiā in oc-
cultis ſymonijs ⁊ in foꝛo pūiali.lz nō cōſtet de cri-
mine p inq̄ſitionē vel in forma iudicij.ar.d.c.q̄ſi.
qō nihil loquiť de inq̄ſitōe vel accuſatōe. Intelli-
ge tū occultā ſymoniā nec mētalē tūm.q̄ p ſolā peni
tentiā purgať. ℔ adextra ꝓcedentē.ſ.p pactionez.
vel cōuētionē vel aliud ſiſte.⁊ ſi alijs pſonis ſit oc-
cultū.cū talib; etiā ſm Ray.pōt dici q in fauoꝛez
religionis eps pōt diſpēſare ⁊ in oꝛdine ⁊ in loco.
Sitr pōt diſpēſare cap'm vel plat⁹ eoꝝ.dū tū ipſi
ū fuerint pncipes ſymonie.q; cū ex hoc ſint puniē
di:ū debēt ex eodē facto p̄uilegiū obtinē. Ymmo.
videnť amiſiſſe ptātē talē recipiēdi. Tales autē q̄
ſic cōmiſerūt ſymoniā in hmōi ⁊ pncipes ei⁹ ⁊ con
ſanguinei q̄ dant dotes incurrūt excōicatōnē ſm
extraua. Vrbani.nec abſolui pōť niſi a papa. Dic
tū Archi.flo.ſe audiuiſſe q Martinus.v.habuit
dicē q nō volebat has pſonas incurrē has cenſu
ras ꝓpē dotes q̄ dank monialib; p ingreſſu mona
ſterioꝛ. Et ido notandū q p ingreſſu religionis
monachoꝛ ſeu monialiū nō licz aliq̄d exigere vel
accipe q̄ſi pcū. Spōte tū oblata q̄ntacūq; ſint.nō
inueniēte aliq̄ corrupta intētione: lz accipere. Et
in hoc oēs doc.cōcoꝛ. Licitū tū eſt ſm Tho. ꝓpter
deuotionē:quā q̄s oīdit ad monaſteriuz; largas
elemoſynas facē.vt faciliꝰ in monaſterio recipiať.
Dic licitū ē ecōuerſo aliquē ꝓuocare ad deuotōez
monaſterij per tpalia būficia vt ex hoc inclineť ad
monaſteriū ingreſſū.hec Tho. Nō ē intelligēdū ita
tū q illō tpale qō dať:nō ſit pncipale motiuū ꝓpē
qō cōcedať vel grāť religionis ingreſſus.q; tunc
eſſet ſymonia. Sz ſi monaſteriū ē tenue ita q non
ſufficiat ſuis.an poſſit hū intentio a religioſis illis
recipiēdi tpalia. Quidā dicūt vt Vl.q in tali caſu
oblatis ſpūalib; ētis:pōť hōe intētionē recipiendi
tpalia ab ingrediēte ꝓ ſuſtētatōe vite ipſius ⁊ pōť
etiā paciſci determinatā ſummā tpaliū. Et qō videť
ꝺaū ex.d.c.q̄ſi. Ibi ſb ptextu pauptat⁊ intelligiť
ſm Ray.cū hoc fiebat in fraudē. Et p declaratōe
p̄dictor; ponenť due cōcluſiones q̄ cōiter eliciunť
a doc. Prima q nulla pactio de tpalib; dz interue-
nire etiā ſi monaſteriū ſit tenue. Hoc etiā voluit
panor.in.c.nō ſatis.exť eo.vbi dat theoricā cōficī-
endi inſtm qū aliq̄ puella recipiť ī monialē.vt ſi
deť aliq̄d ex pacto. ℔ poſtea ex denotōe ſua ipſa of-
ferat aliq̄d monaſterio vel pī. Secūda cōcluſio. q ſi
monaſteriū ē abundās:nullꝰ eē dz tractatꝰ de tpa-
libus ī receptōe. Et hoc ē p cōem abuſionē.q; q̄to
monaſteriū ē abundātiꝰ:tāto plus volūt maiores
dotes. Sponte tū oblata pōť recipe. Et ſi quident
haberēt intētionē ad tpalia pncipaliť.nulla tū inē-
ueniēte pactōe vel cōuētōe ſeu exactōe ſm Ray.
eſt ſymonia mētalis q̄ p ſolā pniam aboleť.nec in-
currūt penas eccleſiaſticas. q ſi puella ētis ē recep-
ta ⁊ pentes pꝰ receptionē nil volūt dare monaſte
rio cū tū ſit tenue.dic Mo.q moniales pōť agē ꝺ
patrē p alimētis filie vel ſi pī ē mortuꝰ:pōť ad ptē
ſue hēditatis agē.vt in autē. de ſan.epi. F. nullam
col'.ix.nec pōt puari legitima p ingreſſu religiōis:
niſi ipſa iuri ſuo renūciaſſet. Si autē nullū fiat pa-
ctum. ℔ taxatū eſt q̄ntū ingrediens debeat dare.p
ingreſſu.⁊ ſm hoc datur: ſymoniacū eſt et repro-
batur talis taxatio ſm Mo. Idem ſi fiat pactum

de seruanda consuetudine.extra eo.veniēs. Idez si gratis recipiatur ꝛ postea compellat ad seruandam consuetudinē.extra eo. Jacob. Hoc tñ fm quosdā intelligit qñ cōpellit ab ipsis recipientibꝫ: quibꝫ nihil dandū est qñ reḡrunt in debitū. Per supiozē tñ bene posset cōpelli ad obseruantiā laudabilis cōsuetudinis.

¶ Si q̄s seruit religiosis ꝓpt̄ ꝓmissionē sibi factā sez' p' certū tps recipiet ad religionē.al's nō recipiend' symoniā vtraq; ps cōmittit.j.q.ij.q̄pio.

¶ Si recipiētes exp̄mūt cōditionē de aliq̄ dādo ꝛ recipiēdus timēs repelli si ꝺdicēt tacet ꝓponens tñ in mēte nihil dare fm Guil. ingressus symoniacus reputat.q; taciturnitas hz ꝓ ꝓsensu.exq̄ non ꝺdixit illicite pactioni.de re.iur'.q̄ tacet.in.vj.

¶ Jtē cū timēs nō recipi dicit abbati.si vellet' me recipe darē vobis oīa bona mea. ꝛ sic habito sup hoc cōsilio:abbas cū cōuentu recipit eū fm Guil. symonia est:saltē ex pte offerētis:etiā si nō intuitu ꝓmissionis ē recept' fm Tan. Hon. Ho. ꝛ Ber. nec ibi pōt remanere nisi secum dispenset teneat tñ ad aliū monasteriū trāsire.si religioni se obligasset Sed si talis hoc simpl'r diceret.nō intēdens p tpalia accipe ingressum religionis ꝛ declarare intentionē suā.s.q; intēdit trālire cū bonis suis ꝛ recipientes etiā ad bona tpalia ꝓncipaliť nō respiciūt in foro pnie nō video q̄re sit symoniacus. Et si in foro causa'.hec Archi.flo.

¶ Jtē si q̄s ꝓcurat q; fili' alicui' recipiat in monasteriū nō facta aliq̄ cōuētione.ꝛ post receptionem talis q̄ ꝓcurat sollicitat patrē illius vt cōferat aliq̄ monasterio fm Guil ē quidē symonia qñ ille non ꝓcurasset aliť illū recipi nisi qz sperabat illū aliq̄d datuꝝ monasterio vel si tūc hoc nō sperauit.tñ petit aliq̄d dari monasterio ꝓ receptione ipsi'. Sed si nō ex hoc.ꝛ al's sollicitat eū q; sit deuotus monasterio sicut dz esse ex deuotione ꝛ dilectōne orta ex receptōe filij cōferat monasterio nō ē symonia.

¶ Jtē monachi q̄ dant aliq̄d abbati vel epō ꝓ ꝓioratibus fm Guil.si in illis ꝓioratibꝫ est aliq̄d ꝑpale.ꝛ li ꝓvel ꝓpter dicat appciationē vel cām principalē:symonia ē. Jtē si ꝓ receptōe alicui' ponatur cōditio seu pactio ex vtraq; pte ingredientis ad religionē ꝛ recipientis de aliq̄ dando.ꝛ ante q̄ recipiat vel acceptet vtraq; ps renocat cōditionez ꝛ sic gratis recipit fm Guil.nō est symonia.dū tñ nō sit corrupta intentio q; nō obstāte renocatione ꝓncipal'r det ingressus intuitu tpaliū. qz tūc esset symonia.ꝛ mētalis tñ. Si autē iā receptus ē ante renocationē ipso facto ē indign' ipso monasterio: qz est symoniacus ingressus. Jtē si q̄s ꝓmittat alicui q; post biennū recipiet si tñ interim dicicerit talē artē vel steterit in scholis. Et sic recipiat tunc ꝛ nō ante fm v̄v. nō est symonia.qz pinde est ac si dicēt induem' te si interim reddideris te idoneuz ad addiscendū tale q̄d. Puta si haberēt intētionē ad lucrū tpale alicui' artis de q̄ pactū fuit;q; discat esset symonia.s.munus ab obsequio.

¶ Jtē si q̄s seruit in ecclesia vel hospitali.puta.ad pulsandū cāpanā:faciendus matriculā ꝛ hmōi ꝓ pecunia.siquidē tali officio sit annexū ius spūale, est symonia fm Ray. Secus si nō est annexū ius spūale. Dz ibi posset esse turpe lucrū qñ videlicet nō est cōsuetū talia vendere vel emere. Sed si consuetudo habeat talia locare ꝛ hmōi pōt fieri.viij. q.iij.cōquestus.

¶ Quid de ꝓfraternitatibꝫ in quibꝫ statutū est q; null' recipiat nisi ꝓmittat vel iuret se datuꝝ tātū ānuatim. Rñ.q; cū hmōi cōfraternitates nō ꝓpt̄ vere dici q; sint religiones ꝛ q̄dā ꝓgregationes ad benefaciēdū: nō hz ibi locū symonia qñ potius illa datio tpaliū ab eis imponit ꝓ elemosynis faciendis captiuis ꝛ hmōi laudabile ē ꝛ tales cōfraternitates bone sūt.xlij.di.si q̄s despicit. Et silr si oz q̄se mel in āno vel mēse cōueniāt ad tractādū de salute aīe ꝛ de agēdis ꝛ ꝓpt̄ hoc fiunt expēse inutū ē vt ponāt int' se aliquā q̄ntitatē. Jō tale statutū videt licitū. Tñ ad oēm ambiguitatē tollēdā fm Guil. tutius esset q; hmōi statuta fierēt sub forma affirmatiua.puta.si q̄s dederit tātū recipiat i fratrē.ꝛ nō ꝓ verba negatiua.s.q̄ nō dederit tantū nō recipiatur. Scōm aūt Ray.iuramentū in hmōi non apponat ꝓpter piculum piurij.

Symonia.vj.

De pena ꝛ dispensatione.

¶ Que sit pena eius q̄ symoniace ordinatus ē. Rñ.fm Ray.nō recipit executionē ꝛ ē ipso iure suspēsus q̄ ad se ꝛ q̄ ad alios etiā si occultū sit.ex eo.tanta. Et nō solum est suspēsus ab ordine quē symoniace recepit ꝛ etiā ab actibus oīm aliox fm v̄v. Idem Inno. ꝛ addit q; etiā in tpalibꝫ ꝛ ꝓ pūs pdit administratōnē.lxxxj.di.eos Jtē dz puniri depositōne ꝛ infamia.si de crimine pstiterit.ex de accu.in q̄sitōis. Jtē ñ pt recipe pecuniā quā dedit eo q; turpit dedit.xiij.q.v.nō sane.

¶ Que sit pena ei' q̄ ordinē vel beneficiū contulit symoniace ꝛ ei' q̄ fuit mediato'. Rñ.fm Ray.si ē manifestū ipso iure suspēsus ē etiā q̄ ad alios.ex eo. accusatū. Si vo ē occultū suspēsus est q̄ ad se tñ. sicut ꝛ q̄libet criminosus.ex eo.ꝛ si qōnes.

¶ Que est pena eius q̄ recipit simplex beneficium symoniace. Rñ.fm Ray. In primis est suspēsus eo mō vt dictū est s. primo. §. Jtē tenet renūciare beneficio ꝛ restituere oīs fructus pceptos.ꝛ q̄ percipi potuissent.xiij.q.vj.si res.ꝛ de resti.spo.c. grauis.nisi illos q̄s expendisset in vtilitatē ecclesie Mā ꝛ qui depōdandi aīo accessit ad negocia mea: hz actionē ꝛ me. Et hz nō habeat i id q̄ sibi abest tñ hz in id in q̄ ego locupletio' fact' sum. vt.ff.de ne.ge.l.si pupilli. §. ꝛ et si q̄s. Et eodē modo tenet ad restitutionē ille q̄ nō cōmisit symoniā. tñ alius ꝓ eo scienter cōsentiente cōmisit vel si ꝓs ignorauit ꝛ postea qñ sciuit nō statim renūciauit.talis tñ de illis fructibꝫ nō tenetur quos pcepit q̄diu fuit bone fidei possesso'.q̄ ꝛ iā cōsumpti sunt.ꝛ de exactantibꝫ tenetur. C. de rei ven.l.certū. Con. Hos. Ho. ꝛ Tho. Jtez q̄uis symoniacus in beneficio si occultū est nō sit suspēsus ipso iure.ꝛ suspendendus.j.q.iij.c.j.ij.et.iij. Tñ rōe illi' beneficij symoniace queriti.nō ministrabit sine pctō.nec spūaliť nec tpaliť. Dz si notoriū ē ipso facto ē suspēsus ab actibꝫ oīm ordinuz.ꝛ ab administratione tpaliū.vt

Inno.dicit vt dictum est ꝫ.in.j.ff.

¶ Que sit pena eius q̄ recipit beneficium cū cura vel dignitate symoniace. Rñ.fm Boff.pter penas nūc dictas. Idem iudiciū est ō eo sicut de illo q̄ recipit symoniace ordinē.s.q̄ suspensus est.7 q̄ ad se 7 q̄ ad alios. Cum ḡ executōez nō hēat: q̄cq̄d agit saltem de illo officio: suspensus agit 7 animas decipit, extra ō elec. dudum.el.ij.

¶ Quid si ipm monasteriū vel eccl'ia fuit in culpa. vt si aliq̄s dedit pecuniam monasterio vt recipiat. Rñ. fm Ber. ei dz restitui vt cū ea aliq̄ō monasterium intret: ne sit onerosus scdo monasterio nec eccl'ia vel monasteriū cum tali fraude dz eē in lucro. nec ex eodem facto dz pseq̄ penaz 7 pmium ff. de ne. ge. l. siue hereditaria.

¶ Quid si q̄s dedit pecuniaz p hñdo ordine. R°. fm Guil. si ipse nō hēbat beneficiū ecclīasticū. dz illa pecunia cedere illi eccl'e cathedrali in cui⁹ igno miniam data est. Si vo hēbat titulū alic⁹ beneficij ad quem debebat gratis ordinari: illi beneficio restituenda est.

¶ Quis possit dispensare cū ordinatis symoniace R°. fm Ray. Si crimen ppetratū est nescientib⁹ ordinatis: tunc postq̄ simpl'r renūciauerit in executione ordinis pōt eps dispensare. ex eo. de symoniace. nisi pecunia fuisset ipsi epo data: tūc nō posset dispensare. ppt turpitudinem suaz: ꝫ papa. j. q. j. erga. Posset aūt successor illi⁹ vel alius ordinari⁹ vtpote si hēret domiciliū vel beneficiū in alio epatu vel etiam archiepus q̄ etiam in hoc casu posset dispensare fm Ray. Sil'r cū illo q̄ scienter suscepit ordinem symoniace: nō tñ ministrat. posset epus dispensare in ordinib⁹ rite ante susceptis. non autez in illo quem symoniace suscepit. nec etiam q̄ recipiat alios ordines ante dispensatōz: q: pmot⁹ eēt p saltum. Concor. Albr.

¶ Quis pōt dispensare cum illis q̄ recipiunt simplex beneficiū p symoniā. Rñ. fm Ray. Si ignorantib⁹ ipsis factū est. pt eps dispensare. vt etiam de nouo pferat eis idem beneficiū. postq̄z ei pure ac simpl'r renūciauerint. ex e. de symoniace. Hoc aūt intellige: si etiaz epus ignorauerit. naz si scient ptulisset: nō ipse. ꝫ supior posset dispensare. Si vo ribus. idē Tho. 7 Wl. 7 fm Guil. itelligit hoc. q̄ cū talib⁹ nō possit dispensari nisi p papaz. nec in isto beneficio. nec in alio si remanēt in seculo. Concor. Tan. 7 Wo.

¶ In multis casib⁹ symonie pōt epus dispensare post ltimaz pniam. Primo. cū illo q̄ beneficiū vel etiā ordinē ptulit symonice. vel q̄ fuit mediator symonie dum tñ sit occultū. Item cū eo q̄ inī posuit pces carnales. etiaz p nō digno. nulla tñ inī uenīente pditōe vel pacto. 7 hoc pōt si ipse epus ab hoc pacto sit imunis. Alioq̄n metropolitan⁹. Intelligē fm Guil. qñ talia de psuetudine petūt ei. Itē pōt eps dispensare in symonia q̄ pmittit circa exequias defunctoz. Itē in psecratōe cimiterij 7 sacrorum vasoz. In benedictōe vestiū. In bñdictione cris matis. aq̄ bñdicte vel salis. aut panis bñdicti. In benedictōib⁹ nubentiū. In oīb⁹ his eps nō ē phibit⁹. iō pt. ar de sen. ex. nup. 7 addit fm Ray. q̄ eps pōt etiam cū illo dispēsare: q̄ ordinē symoniace recepit. 7 nō ministrauit in rite aī susceptis. Itez cū eo q̄ recepit symonice beneficiū postq̄z resignauit in executōe ordinū. Et fm glo. ei⁹ tā susceptoz ante bñficiū q̄ post. nō āt vt recipiat nouos ordines. nisi forte intret religionē: 7 symōia eēt occulta sec⁹ si manifesta. Est āt occulta symonia: de q̄ non pstat p sniaz vel pfessionē in iudicio factaz. Aut p rei euidētiaz q̄ nulla possit tergiuersatōe celari fm d. glo. Inno. ēt dic. q̄ symoniaci in benedictōib⁹ 7 hmōi si occulti sīt: lz sint suspensi q̄ ad se: sic alij criminosi. tñ pt⁹ pniaz licite celebrāt. ꝫ bñficiū q̄ō symonice hītum ē retineri nullo mō pōt.

¶ Quid si aliq̄s credit pbabil'r sibi eē collatū bñficiū vel ordinē ppt obsequia. vl' ppt pces carnales. a se vel ab alio inī positas. R°. fm Ray. si al's erat idign⁹ dz resignare: q: pces succedūt loco pcij. Si vo dign⁹ est: nō tenet. ꝫ sufficit penitere de mala intētione. ex eo. c. fi.

¶ Utr eps possit dispensare cū eo q̄ est symoniacus in dignitate. Rñ. fm. Inno. ex eo. nobis. q̄ ñ Immo. etiā cū nullo symoniaco sciēter pt eps dispensare q̄ pmoueri possit ad dignitatē etiaz p q̄ nō fecerat symoniaz. j. q. j. erga.

¶ Utr eps possit dispēsare cū electo symōiace q̄ postea eligat. Rñ. si electio reprobata ē ppt symōiaz: ēt quā elect⁹ igrauit. nec postea ratū būit: nihilomin⁹ nō pōt epus illa vice dispēsare. sec⁹ de simplici bñficio. s. qđ nō ē dignitas: si igrant recipiat. q: p⁹ resignatōz eps dispēsare pōt: vt ei pferat. ex ō elec. si alic⁹. Circa tñ hāc māz symōie multa inouata sūt p multas ex̄ua. s. martini. v. q̄ incipit. Multe. Itē in alia Eugenij. iiij. q̄ incipit. Cū detestabile. 7 in alia Pauli. ij. q̄ incipit. 7 si dñici gregis. q̄ vlt censuras ibi positas, phibet ne aliq̄s pfesso: p q̄scunq̄ grās vbo vel scripto pcessas. vel pcedēdas audeat quēq̄ absoluere irretitū dicta symonia sup ordinib⁹ vl' beneficijs assignandis in curia vel ex̄ pcta. vel ēt irretitū in aliq̄b⁹ casib⁹ ptentis in pcessu curie pterq̄ in mortis articulo. 7 tunc iuxta modū q̄ ptinet in dicto pcessu.

¶ Dz q̄d de taxis q̄ soluunt in curia. an pmittat symonia. R°. fm archi. s. q̄ in soluēdo annatā seu pmos fruct⁹ p bñficijs q̄ pferunt in curia p facie do alias expēsas p bull' expediēdis vel dispēsationū vel alia⁹ grā⁹: nō indicat factū in se symoniacū. q: ñ p modū appciatōis ordiatū ē dari. ꝫ p modū subuent ōis curie. Justū ē enī vt q̄ p tota eccl'a laborāt: ab eccl'ijs sustētent. Et sil'r papa nō pmitteret symoniā si alicui epatū vel aliud beneficiū cū hoc onere daret: vt ānuati daret de redditib⁹ alicui psone. vl' loco certā ptē p suis necessitatib⁹ fm Tho. Facit ad hoc psuetudo antiq̄ romane curie vbi fuert multi p ōtifices 7 cardinales laudabilis vite. 7 nō mediocris scie. Itē dādo pecuniā p bullis pficiendis p bñficijs vel alijs ḡtijs obtētis. fm taxatōz factā ab his ad q̄s spectat. ñ iudicat symonia. q: nō dat p spūalib⁹ cū iaz obtenta sint ꝫ p labore scriptoz cū nō sint a curia al'r salariati. nec ē ꝺ capl'm sic ēpm. j. q. ij. q: illud intelligit qñ notari⁹

vel scriptor est salariatus sufficienter. vel etiam cū scriptura opaꝫ ad ordinem vel beneficiū recipiēn. Alīs sine ea nō habitur⁹. hoc aūt nihil ad hoc opaꝫ qz iam obtētum est.

¶ Sz qđ de epis q̄ in collatōibꝫ beneficiorū ad eos spectantiū petūt ēt certā taxā ꝓsuetā. vel statutaz. R⁹. si hūt sufficiētes reddit⁹. vt decēt nō fm pōp. ꝫ fm exigētiā sui stat⁹ viuere possint. nō excusant a symonia. j. q. iij. ex multis. vbi aūt nō sufficiant reddit⁹ vident posse excusari dictas taxas recipiēdo. ita tū q ꝓpt hoc nō dent beneficia. nec aliquaz pactiōem faciant vel ꝓuentōz. ar. j. q. ij. cū pio. Sz post collatōez factam idonee ꝑsone pūt petere. ad fuandum ꝓsuetudines laudabiles.

Societas. Pone qs ꝓmittit pecuniā bonafide alteri vt inde lucret. z hēat inde ptē de lucro. vtr liceat. Rñ. fm alex. de alex. q ꝓmissio pecūie fiēt ꝑt duobꝫ mōis. vno mō qz fit trāslatio pecūie siue rei ꝓmisse ī toto vel ī pte ī dñiū illi⁹ cui ꝓmittit. z ꝑ pecūia sic ꝓmissa nō lz aliqđ spare sic ñ lz aliqđ spare ꝓ re altēri⁹. Scdo mō fit ꝓmissio pecunie vel alteri⁹ rei. ita q ñ trāsfert dñiū: ꝫ remanet tota res ꝓmissa ī dñio ꝓmittētis. z hoc mō cōmittēs ꝑt sperare lucr̄ sicut de re sua. Et ꝑ ꝓns qđ accrescit sorti sic rei. ꝓprie iusto titulo possidet. Nec est sile de mutuo z comodato. qz in mutuo pecunia stat in piculo illi⁹ q̄ accepit. ñ sic in pecunia comodata q̄ stat in piculo comodātis. Et iō ꝑt licite spare lucr̄ ex pecunia. oz aūt q pecunia tota sit comodata. qz si ꝑtim eēt comodata. z ꝑtim mutuata posset eē ibi viciū vsure. Si enī aliqs ꝓmittit alicui ī. ita q medietatē ei mutuet. z aliam medietatem suo retineat dñio: ita q ille cui ꝓmittit debeat de illis negociari ad lucr̄. Dico q hmōi lucr̄ hz vicium vsure. qz spat nō solū ex re ꝓmissa: ꝫ etiam mutuata lucr̄. Et iō ex mutui adiectione generat vicium in toto ꝯctu.

¶ Scdo q̄ro. quō in ꝓmissione talis pecunie ꝓmittat vsura. Rñ. fm Ri. in. iij. di. xv. ar. v. q. v. q h⁹ ꝓtigit q̄drupl̄r. Primo. qñ capitale z lucr̄ ponūt sub certitudie. Scdo. qñ capitale ponit sb certitudie z lucr̄ sb fortūa. Tercio. qñ lucr̄ pōit sub certitudine. z capitale sub fortuna. Quarto. qñ vtrūq; ponit sub dubio. Primis tribꝫ modis. accipiens vltra sortem: tenet ad restōem: qz ꝯctus sunt vsurarij siue directe siue īdirecte siue implicite siue explicite. Et qz ō tercio mō nō est ita clar̄ sic de ꝓmo z de scdo. iō ꝓbo qđ dictū est p. c. fi. ex eođ. vbi dī. Nauiganti vel euntī ad nūdinas: certaz mutuans pecunie q̄ntitatē. ꝓ eo q̄ suscipit in se piculū recepturꝰ aliqđ vltra sortem; vsuran⁹ est censendus. qz nisi fuerit culpa vel negligentia illi⁹ q̄ accipit. raro accidit q pecunia quaz mutuo accepit peat. vñ ille q̄ in isto casu dat mutuo pecuniam. hz in fauorē suum illud qđ accidit sepe. nec hz ꝯ se nisi illud qđ accidit raro. Quarto mō accipiens vltra sortē aliqđ restituere non tenet. qz rōne verisimilis dubij ꝯctus hmōi excusat. d. c. fi.

¶ Tercio q̄ro. q̄t modis variat ꝯctus societatis: Rñ. fm Alex. de alex. q triplr. Aliqñ. n. vn⁹ pōit tm̄ pecuniā. z alt̄ opam cōpalē. Aliqñ vn⁹ ponit pecuniā z opam. z ali⁹ pecuniā vel opaz tm̄. Aliqñ ambo ponūt in societate pecuniā z opaz. z in oibꝫ fuanda est eq̄tas: ne aliqđ fiat in fraudē vsurar̄.

¶ Et ex p̄dictis ꝑt patere de. q. j. scripta. z erit. q. q̄rta in ordine. Quid ō his q̄ tradūt mercatores. C. ducatos. eisdez oīno reddendos. z si inde lucrat⁹ fuerit: tantū teneat dare de lucro vel det eis q̄ntuz eidē placuerit. Si vo nihil lucrat⁹ fuerit. nihil eis dare teneat nisi tm̄° capitale. Rñ. fm Bal. in. l. j. C. ꝓ socio. q iste ꝯctus sapit vsurariā ꝓuitatem Et iō q̄đ capiūt de lucro minuit sortem. Non enī est ista societas: nec ex forma ꝯctus nec ex natura. Ex forma nō. qz est ꝯctus mutui. ex natura nō qz est ꝯ naturaz societatis q vn⁹ hēat caput saluū z alius fractum. vt. ff. e. l. mutuis. Et iō illud qđ legit̄ z notat̄ in. c. ꝓ vras. de do. inť vir̄ z vxo. dz intelligi q̄ pecunia dat̄ ad ptem lucri z dāni: q cōtract⁹ tūc ē licit⁹. Jo. tñ an. vt recitat Pano⁹. in. d. c. ꝓ vras. tenet vt pecunia possit ponī apud mercatorē cū hoc. vt capitale sit saluū: z q de lucro soluat̄ certa ps. z dicit Pano⁹. hoc eē singulare dictū z nō alibi positū. Et vide hāc. q. plen⁹ tractataz ꝑ Post. in sum. vbi tenet exp̄sse valere pactū q ponēs pecuniā nō sentiat damnū in capitali. qz hoc pactū non est ꝯ ꝫ ptez naturā ꝯctus. Pactum aūt inť positū ptez naturā valet. vt. l. j. ff. depo. z in. c. vnico. ō como. Dicit tñ postea q si capitale eēt pditū casu fortuito debēt deponēs ī foro aīe ī̄mittē. ꝫ Pano⁹. tenet q talis nō sit honesta z licita societas qñ posset ꝓtingere q deponēs opam sentiret dānum in opis amissis z in capitali pecunie. qđ est ꝯ naturam societatis: cum societas sit q̄dam fraternitas. l. vez. ff. ꝓ socio. Et ꝓ hoc allegat bonam glo. in. c. plerīq. xiiij. q. iij. q̄ dicit ad hoc vt societas sit honesta z licita inť ponentē pecuniam z ponentē opam. oportet q ponens pecuniam sentiat de lucro z damno. Idez videt sentire Jo. cal. in. d. c. fi. Et ad. §. de illa. Jnsti. ꝓ socio. q multū obstat vbi dī valere pactū. vt alt̄ non sentiat de damno: ꝫ lucro. Rñ. Cal. q intelligit nō de capitali ꝫ de damnis z de lucris cōtingentibꝫ: saluo capitali. vel dic q ille tex. ꝓcedit quo ad dantem opam. Est enī licitum pactū ex ꝑsona ipsi⁹: vt ipse nō sentiat damnuz. s. Amissum in capitali. rō qz sentit damnū in opa. Nam tantū affert pecunia illi⁹ q̄ntū opa alterius. Quinimo vt dicit ibi tex. opa z industria pōt esse tanta q valeret pactū q ipse lucret duas ptes z terciam hēat ponens pecuniam. Jn dubio aūt cum duo ꝯbunt societatē. z vnus ponit pecuniaz z alter opam. videt actū vt lucr̄ equaliť diuidat inť eos. De hoc est glo. notabilis quam omnes tenent in. d. l. j. Nec. d. c. ꝓ vras. ꝯdicit p̄dictis. cuz nō dicat q capitale debeat eē saluum. nec est spāle in pecunia dotali: vt q̄dam somniauerūt. nec etiaz credas q sit licitum pacisci a ꝓcipio: vt deponēs hēat. x. ꝓ. c. vel aliam q̄ntitatem. sicut faciūt q̄daz vidue: credentes hoc eis licere p tex. in. d. c. ꝑ vras cum opinione Jo. an. nam nō licet ex pacto q̄ntūcūq; minimū cape ex pecunia si nō subiūcit se piculo. xiiij. q. iij. ꝓ totum.

Et p̄ p̄dicta patz q̄d dō̄m de his qui mutuant pecuniā ad negociādū. hoc pacto q̄ capitale sit salvum. i. si pit: q̄ peat mercatori. z si q̄d lucr̄ interveniat: illud dividat. Et dic q̄ p̄ctus est vsurari⁹. Et idem est in effectu cum casu p̄cedenti; licz sub alijs verbis.

Quinto q̄ro. Pone q̄ aliq̄s ponit in societate opam tm̄. Alius ponit lib. xxx. ad terciam ptem lucri z damni: hoc est ad lucr̄ z damnum. x. lib. xx. remanentibz sp salvis. Hoc casu posito: nisi ille qui opam ponit mercedem recipiat p laboze quem sustinet p̄ mercio. x. lib. quar̄ lucr̄ z damnum spectat ad illum q̄ pecuniam dedit: vsurari⁹ est q̄ pecuniam dedit. Nam. xx. mutuauit mercanti p̄ mercio. x. ptinentium ad lucr̄ z damnum illi⁹ q̄ pecuniam dedit: cū sit recepturus. xx. q̄ non stant periculo suo sicut z illi⁹ q̄ opaz gerit. q̄ eque bene deberent stare. xx. ad lucr̄ illius q̄ opam ponit. quia q̄ hz onus. p̄uenies est vt hēat emolumentū. Et io si iste q̄ opam gerit nihil hēat p̄ mercede laboris exhibiti in lucro. q̄ accidit illi q̄ pecuniam dedit: vsura p̄mittit. q̄ posito hoc casu. ille q̄ pecuniam dedit nihil dz hīe p̄. xx. ad similitudinem mutuantis q̄ rōne mutui nihil p̄t hīe vltra sortem. Q̄ñ em̄ p̄hibit societas. ita q̄ vnus ponit pecuniaz z alius opam. licitum est: dum tm̄ fuer̄ eq̄tas sociis. hoc aūt nō est in p̄posito. q̄ si mercator recipiens pecuniam z ponens opam: post q̄ emit merces p̄deret eas: p̄deret. xx. z opam coꝛpalem. Collator aūt pecunie nō p̄deret nisi. x. z non opaz coꝛporalem. Casus ergo nō est licitus. z in fraudem vsuraz factus.

Sexto q̄ro. q̄d si vidua tradens quantitatē pecunie cum pacto p instr̄m firmato. q̄ mercator eā accipiens teneat ei reddere dimidium vel duas partes lucri absq̄ omni piculo capitalis. an restituere obliget hmōi lucr̄ z peccet mortaliter: cū tm̄ apud se intendat firmiter q̄ q̄cq̄d de capitali debite mercando sine illius culpa p̄dat: sibi peat z nō mercatori. Rn̄. san. Ber. q̄ ista mulier restituere non teneat̄ p̄petens lucr̄ exinde habitū: lz tm̄ peccat mortaliter. q̄ seipsam diffamat ex tali pacto vsurario tam apud mercatoꝛem q̄ etiam apud scientes de hoc. cū det ipsis occasionem scandali. Et etiam si ipsa morte p̄uenireꝫ dicto instr̄o nō destructo. heredes sui vellent forsitan q̄ in suo roboze maneret cui⁹cā efficax. p̄culdubio ipsa fuisset. z io teneat̄ intentōz suam antentice notam facere: ne forte morte subita p̄occuparet̄.

Septimo q̄ro. vtr̄ liceat tradere pecuniaz mercatori p mare navigaturo cum pacto q̄ si navis cum capitali piciteꝫ: mercator nō teneat̄ reddere tradēti capitale sue pecunie. q̄ si nō in mari: z mercando amiserit sibi ad totum capitale reddenduz teneat̄. z si lucratus fuerit hēat ptem lucri. Rn̄. q̄ p̄ctus iste est vsurarius: vtz ex eo. c. fi. Et rō est. q̄ capitale pecunie solum erat ad piculū tradentis: dum mercator erat in mari: vel itinere. Et sic p illo tp̄e tm̄ currebat ad suum piculuz. In actu tm̄ z vsu mercandi vel p̄mutandi: solum currit ad periculum mercatoris cui traditum est. z io respectu illius actus z vsus est ipsius mercantis. p̄terea p talem actum ipsi lucrat̄: sicut z sibi soli p̄dit̄. scdo etiam in hoc casu est ineq̄litas z iniusticia cum tradens eligat sibi meliozem ptem. z mercatoꝛ velit deteriozem. Nam multotiēs in actu mercandi z p̄mutādi amittunt̄ merces z capitale. q̄ amittat̄ in mari vel in itinere: g̃ p̄ctus oīno illicitus est. hec san. Ber.

Octauo q̄ro. q̄ñ vnus ponit pecuniam tm̄. z alter opam tm̄. ex q̄bz ptibz isti intelligant̄ socij tam in lucro q̄ in damno. Rn̄. Bal. in. l. j. C. p̄ socio. q̄ ex ptibz equalibz. nisi aliud actum sit. Et est rō. q̄ societas hz instar fraternitatis. vnde sicut inter frēs dz fuari equalitas. sic inter socios. ff. p̄ s. l. si non fuerint.

Nono q̄ro. Pone q̄ in divisione societatis p̄t longa tpa: z multos sudoꝛes p̄cedentes nō inuenit̄ nisi solum capitale saluum. An totum illud capitale debeat hīe ille q̄ illud posuit. an vo debeat equaliter dividi. Glo. in. l. j. C. p̄ socio. dicit q̄ dz equaliter dividi: nisi aliud actum sit. z hoc de iure De p̄suetudine aūt dicit q̄ capitale dz esse saluuz. Jac. de are. dicit q̄ nō solum de p̄suetudine: z etiā de iure est q̄ capitale sit saluum. Idē tenet Bart. in. d. l. j. Quare em̄ socius meus dz hīe pecuniam. Et si dicis: q̄ ponit opam. R. q̄ p̄cium ope intelligit̄ esse coꝛrīdens infusoꝛio pecunie: nō aūt ipsi sorti. Ꝓ̄o inde si vnus ponit comoditatē ope: eq̄dem z alter ponit comoditatem pecunie. nō autē p̄rietatem. Finge em̄ q̄ vn⁹ ponit in societate. x. milia. alius opaz tm̄. Certe hic nulla p̄t esse p̄porcio: nisi de comodo ope ad comodum pecunie: nō ad ipsam talem sortem. Propterea illud est exp̄ssum q̄ñ. s. in societate ponit pecus ex vna pte z ex alia opa pastoralis. Ideo sicut ibi sola damna vel comoda in obuentōibz sunt p̄munia: nō aūt ipm̄ pecus. vt. l. cuz duobz. ff. p̄ socio. sic hic vt dicam⁹ q̄ intelligat̄ in dubio poti⁹ in societate posit⁹ vsus rei q̄ ipsa res. Et ad hoc facit socidū ouium. q̄ fetus. lana z hmōi dividunt̄: nō oues socide date. z lz capita sint mortua: tm̄ societas in fetibz durat. ff. e. l. si id q̄d. Et hoc q̄d dico q̄ oues date in socidaz nō sunt cōes: intellige capitale ipm̄. si inestimatū datū est. Et hec est natura societatis q̄ est q̄dam intrinsecuz oīb̄z p̄ctis: q̄d nihil aliud est q̄ dispō q̄dam: quam lex vel p̄suetudo statuit sup̄ p̄ctum. vt. ff. de pac. l. si vn⁹. Ang. tm̄ de pusio in q̄daz suo tractatu dicit q̄ si aut ex pacto. aut ex p̄suetudine piculū capitalis erat cōe: tūc cōiter dz dividi inter eos. aut piculū non erat cōe inter eos. q̄ pactū de periculo nō inuenit: nec ex p̄suetudine etiam est q̄ piculū sit cōe. z tunc totū capitale erit illi⁹ q̄ totum posuit. Congruit hec arbitrio boni viri: vt ille q̄ ptic̄patur⁹ nō erat de piculo: non ptic̄pet de ipso capitali. Esset em̄ q̄si ius fraternitat̄. l. vez. ff. p̄ socio. Itē cum ille q̄ pecuniaz ponit eius comoditatem p̄municare dicat̄ illi q̄ opas tm̄ ponit. z ille q̄ opas ponit cōicet fructum sue p̄sone tm̄. Et ideo capitale non est p̄municandum. Et hec opinio Ang. si bene inspicit non videt̄ p̄trariari opinioni. Jac. de are.

Decimo ḡro. Pone q ip̄m capitale est pditum vel diminutū aduersa fortuna. Nunq̄d ille q̄ ponit opaz teneaꝫ aliq̄d pferre ei q̄ posuit pecuniam ꝛremplū in diminutiõe. ponam⁹ q ego posui in societate. xx. ⁊ sint pdita. x. vtz debeas mihi refice re. v. vī q sic. q: damnū dz esse cõe. vt. l. si nõ fuerit ff. p socio. vnde si totum damnū eēt meū: eēt ꝑ naturam societatis. Contrariū determinat glo. in. d. l. si nõ fuerint. dicẽs. q ille q̄ ponit opam suam nũq̄ se obligasse vī ad damnū sortis. Sufficit enī dā num pditaꝫ opaꝫ. ⁊ hoc pbat: q: correlatiuoꝝ est eadē natura. vī sicut de capitali nihil lucraꝫ opaz ponens: ita de capitali nihil damnificari dz. Si āt lucrareꝫ. ita ⁊ damnificari debēt: q: de ꝛijs eedez danꝫ regule. ff. de fur. l. manifestissimi. Quidaz āt dicunt q aut pecunia est statim pdita. ⁊ tūc damnū dz esse cõe. Aut post opas p̄stitas. ⁊ tūc sufficit damnū opaꝫ. ⁊ hanc opi. dicit Cy. esse eq̄rẽ. Ja. aūt de are. dicit indistincte q damnū est cõe. vt. ff. e. l. cum duob. §. q̄dam sagariam. Bal. vo. in l. j. C. p socio. dic q tenus est cõe lucꝝ: eaten⁹ ē cõe damnū ⁊ nõ alr. Et hoc vī ver⁹. Et hanc opi. tenet san. Ber. nec pt ꝓbari q pdiderit opaz manualem. nam alius pdidit intulorum pecunie sue. ꝛ si nõ apparet q̄liter sit ꝛcta societas. intelligiꝫ ꝛcta fm ꝓsuetudinẽ regiõis. ⁊ inꝫ mercatores fm ꝓsuetudinem inter mercatores. vt. ff. de edi. edic. l. q si volit. §. q: assidua.

Undecimo ḡro. pone q in societate vterq̄ ponit mixtim pecuniam ⁊ opam. ꝛ vnus maiorẽ pecuniam q̄ alter. nunq̄d ptes lucri erūt eq̄les eq̄litate ꝓportionis. Verbi gr̄a. vn⁹ ponit ptes duas. alter terciam. nam in lucro ⁊ damno q̄libet dz hr̄e ptem cozrñdentem ei qđ posuit in societate. ꝛ si de hoc nihil aliud exp̄ssum est. q̄si de hoc tacite inter eos actum esse intelligaꝫ. vt q̄ plus oneris ⁊ piculi sustinet: plus emolumenti expectet. vt. ff. de re. iu. l. fm naturam. Et ita intelligiꝫ. d. l. si nõ fuerit. in ꝓncipio qđ est notabile ⁊ vez. nisi opa ⁊ industria vnius valde excederet opam ⁊ industriam alteri⁹ puta si solus nauiget. si solus pegrinet. si p se picula subeat. si solus stat firmus ad apothecam ⁊ silia vt d. l. si nõ fuerint. vñ ad arbitriū iudicis recurrendum est ac si hoc esset exp̄sse actum. vt. ff. p socio. l. si societatem.

Duodecimo ḡro. vtz damnū ꝓsone illius q̄ ponit opas debeat cõicari adinuicem. Rñ. Bart. in l. socium. in. §. socius. ff. e. suman do illū. §. dicit q damna ⁊ lucra ꝓtemplatõe societatis obuenientia sunt cõicanda. sec⁹ si ꝓtemplatõe ꝓsone obuenīāt: lz societas fuerit occasio. Et dicit q illud v̄bum. p pter societatem: pōt intelligi duob⁹ modis. Uno mõ hoc est ꝓtemplatõe societatis: tūc damna ⁊ lucra veniūt cõicanda. vt. l. cum duob. §. q̄dam. ff. e. Alio mõ pōt intelligi ꝓpter societatē. hoc est q̄ societas fuit occasio remota. v̄bi gr̄a. ꝓpter societatē habui necesse accedere ad curiam ꝓncipis. ⁊ dum coram ꝓncipe tractarem negocia placui ꝓncipi. ex q̄ donauit mihi castꝝ. certe hoc nõ fecit ꝓtemplatione societat⁹: ꝛ ꝓsone mee tm̄. lz nunq̄ habuisseꝫ nec accessissem nisi ꝓpter societatē. certe istud nũq̄ venit ꝓmunicandū. vt in. d. §. socius. in fi. Eodē mõ in damno. vtputa. dum eēm abūs ꝓpter societatez ꝓsanguine⁹ meus fecit testm̄ ⁊ instituit extraneum. qđ nõ fecisset si fuissem p̄ns. vt. d. l. socium. hec Bar. ⁊ sunt v̄ba aurea q̄ euacuant totam materiam circa hoc. ⁊ ꝓcor̄dāt. d. §. soci⁹. ⁊. d. §. q̄dam sagariam. q̄ vident ꝛrij.

Terciodecimo ḡro. quid si vterq̄ socioꝝ capt⁹ fuit: ⁊ vnus euasit. s. ꝓpter suā industriam. nunq̄d illud qđ esset dandū ꝓ sua redemptõe imputabit in societate. Glo. in. d. §. q̄dam. putat q teneaꝫ ꝑtem damni agnoscere ille q̄ euasit.

Quartodecimo. q̄d si vn⁹ ab amicis redempt⁹ fuit. Rñ. glo. distinguẽdo. an aīo remunerādi vt tūc agat: aut non: ꝛ donandi animo. ⁊ tūc nõ agit. Dz aliter in actione mādati. vt. §. nõ omnia. in. l. inter cās. ff. man. ⁊ ibi Bart. Idem Hanor. in. c. cum p cā. de. pcu. vbi q̄rit. Quid si ꝓcurator incidit in latrones dum iret ꝓ facto domini. ⁊ ab eis fuit spoliatus. vel in via fuit infirmitate oppressus. nunq̄d possit hmōi damna vel expēsas factas imputare dño. Et pcludit fm docto. q nõ. d. §. non omnia. Dcdo. q: hec sunt extrinseca a mandato ⁊ pot⁹ sunt imputanda casui fortuito. secus in duobus socijs vt dictum est. Albr. aūt dicit q mādator teneꝫ de his reb⁹ quas nõ detulisset mandatarius nisi mādatum suscepisset. de alijs aūt nõ agit sicut nec socius. Dz q̄tum ad medicos bene est secus. ⁊ rõ est. q: in societate ius est fraternitatis. secus in mandatore. vt ibi no. Et dicit ibi Accur. q ite⁊ ille. §. nõ omnia. de curialitate non dz fuari. Et fm alios. nec de iure si in casum fortuitum incidat nõ incurrit⁹ nisi ꝓpter impletõz mandati ꝓncipal⁹r. vt vult Inno. in. c. sicut. el. iij. de iureiu. Et p. d. §. non oīa. videt pcludi q si legati amittūt in legatõe sua equos vel vasa argentea quoc̄uq̄ casu nõ restituunt eis de publico. ⁊ iõ ꝓsilium est q negēt se hr̄e aīalia ⁊ alia ⁊ oīa nec̄ia hēant a republica: ⁊ tūc non tenebunt de casu. Bar. tm̄ in. l. si fus cõis. ff. de fur. pcludit q aut ille ambasaria fuit procurata. ⁊ tūc non dz sibi emendari. sicut nec procurator. d. §. non oīa. Si vo non fuit ꝓcurata tunc aut portabant res nõ nec̄ias. vtputa. ꝓpter põpaz duxerūt plures equos q̄s deberent vel alias res. ⁊ tunc nõ dz sibi emendari. vt. d. l. si fuus. §. qđ vero. q: est qđ eis imputeꝫ. Si vo portabant res necessarias. tunc iste res dñt eis emēdari. l. cum duobus. §. damna. ff. e. ⁊. d. §. q̄dam sagariaz. ⁊ Bar. dicit ita determinasse quēdam solēnem doct. hoc tm̄ dicit vez si dicte res pierūt nõ al⁹ pture. Sec⁹ si al⁹ fuissent pture naturaliter.

Quintodecimo ḡro. vtz vnus socioꝝ possit pacisci vt duas ptes lucri ⁊ vnam ptem damni ferat ⁊ alius ecõtra. s. duas ptes damni ⁊ vnā ptem lucri. Rñ. fm. d. Ang. q non. q: vn⁹ socioꝝ nõ pōt plus de lucro ꝑticipare. q̄s de damno. vt. l. mut⁹. ff. e. Silr nõ valet pactum q deducto damno vn⁹ hēat duas ptes lucri: alter vo vnam: nisi ille q̄ pl⁹ hz de lucro. tantūdem plus pecunie. operis. aut industrie in societatē posuerit. vt in. l. si nõ fuerint ff. e. Nota tm̄ q ī foro ꝓscie si p̄dicta pacta arbitrio

boni viri non faciunt deteriorem ptem alterius. licet ita vt q̄ plus posuerit pecunie: vel opere plus habeat. ⁊ hoc videt valde rōnabile. Non tñ valeret pactum. vt vnus tñ lucr̄ alter tñ damnū sentiat. Esset em̄ neq̄ssimum genus societatis: q̄ leonina appellat. vt. d. l. si nō fuerint. in fi. qōver̄ est nisi ille qui tñ opas posuit aliq̄d certum p̄ sua opa velit sine damno. qō posset: nō tanq̄ socius. ꝫ tanq̄ locator.

¶ Jō subinfert alia qō. ⁊ est. xvj. Ecce negociator. q̄ pecuniam recipit ad tractandum dicit ei q̄ dat eam. ecce volo in fine p̄ industria ⁊ labore meo. xx. firma hīe. ⁊ nō in eis sentire aliq̄d damnum. Nū quid licet. Rñ. licet. ꝫ iste nō est p̄ctus societatis ꝫ locationis: q̄ ille negociator locat opas suas p̄ illo p̄cio. Et isto mō non sentiat etiam de lucro. Posset aūt ⁊ pactum facere. q̄ non solum deberet hīe p̄dicta. xx. sine vllo damno. ꝫ etiaz talem ptem de lucro. ⁊ nullam de damno. Hoc intellige nisi dānum p̄tingat culpa ipsi⁹ operam ponētis. vel eor̄ quor̄ opa vtit. vt. l. Item quer̄it. ⁊. l. si merces. §. q̄ colūnam. ff. loca.

¶ Decimoseptimo q̄ro. Quid si do pecuniaz mercatori in societatem ⁊ p̄uenio secum q̄ dabit mihi certaz ptem de lucro ⁊ nihil dico de damno. Rñ. In hoc casu distinguendum est. q̄ si intendo hīe lucr̄ ⁊ non damnū: vsura est. ex̄ de vsur. c. p̄sulnit. Si aūt intendo pticipare lucr̄ ⁊ dānum. licz de damno nihil dicam: tñ p̄ctus licitus est. Et licet ō damno non exp̄mat: intelligi tñ dz de illo sicut de lucro vt insti. p̄ socio. §. illud. Et ibi patz q̄ idem est econtra. vicz q̄n tñ est exp̄ssa ps damni. q̄ idez intelligit̄ tacite etiam de lucro. Et sic intellige glo. singularem in. c. plerīq̄. xiiij. q. iij. que dicit q̄ pōt fieri pactum q̄ periculum capitalis sit p̄mune. vt intelligat etiam de lucro. vt si in fine nihil inueniret nisi capitale solum: tunc diuidat fm q̄ pactus factum est de periculo. Nam si tale pactum faciēs intēderet in fine si nihil aliud eēt nisi capitale. ipm totum hīe: illicitum esset.

¶ Decimooctauo q̄ro. vtr̄ ille qui tñ opas ponit q̄n̄ p̄ficiscit cū societatis. vt nauigando ⁊ circūcurrendo negociando: debeat hīe expensas de corpe societatis. Rñ. fm Bal. ⁊ Ja. de are. q̄ q̄n̄ p̄ficiscit cū societatis dz hīe expensas de corpe societatis. exceptis his quas fecisset domi. ar. ff. de peti. here. l. ꝫ si lege. §. qō aūt. q̄ nō dī lucr̄ nisi deductis expēsis. ff. p̄ socio. l. mutius. Idem tenet Ly. Putarē tñ in hmōi fuandam p̄suetudinem si qua eēt etiā in foro p̄scientie. Cū ⁊ tacite videat actum qō fieri p̄suevit. C. loca. l. licet.

¶ Decimonono q̄ro. p̄ quibz ptibz teneant ad solutōem pensionis funditi vel apothece p̄ducte socij ex dispibz ptibz. Rñ. fm. d. Ang. q̄ locanti tenent p̄ equalibz ptibz. Inter se tenent p̄ rata societatis. Et ita diuidere debent dictum debitū mercedis: sicut diuidūt p̄ncipale ⁊ fm dispesptes. ita determinat Bal. in. l. j. C. p̄ socio. vbi etiam dicit q̄ suppellectilia ⁊ massaritie dicte societat̄ diuidi dēbent fm dispesptes.

¶ Vigesimo q̄ro. Pone q̄ ego ⁊ tu p̄rimus societatem duraturam quinquennio. hoc pacto q̄ ego ponam. M. ⁊ tu operam vel q̄ ego ponam merces valentes. M. ⁊ tu operam. Deinde casu fortuito ante q̄nquēnium perierunt. nunq̄d ego cogar iterato ponere. Glo. in. l. j. C. p̄ socio. dicit q̄ nō. quia finita est societas. Item quia videt actum solum deponendo semel ⁊ nō pluries. vt. ff. p̄ socio. l. si socius p̄o filia. §. nec si p̄or. Idem tenet. d. Ang.

¶ Vigesimoprimo q̄ro. Pone q̄ pactum est inē duos. q̄ vn⁹ ponat. M. ⁊ alt̄ opas. ⁊ de his. M. restat pax casu fortuito. vnde operi⁹ non vult ponere opam vel rem suam que magna est cum respectu que parua est.

¶ Quid iuris. Rñ. Bal. in. l. j. C. p̄ socio q̄ talis fouet equitatem. vt. ff. de admi. tu. l. Ita autez. in p̄incipio.

¶ Vigesimosecūdo quero. Pone q̄ duo sunt socij omniū bonor̄. puta. filius legitim⁹ ⁊ spurius. mō p̄ instituit heredē filiū legitimū. Quer̄it vtr̄ aliq̄d acq̄rat spurio. Rñ. Bal. vbi s. q̄ sic. nō rōe relicti: ꝫ societat̄. tex. est notabilis. ff. de li. le. l. si is q̄ duos. Et ista est cautela q̄n̄ pater vult aliq̄d de suis bonis ad spurium transferre. q̄ faciat eos invicem sociari. Predicta putat ibi Bart. vera. nisi apperet de fraude ex aliquibz p̄jecturis. tunc em̄ omnino filio auferent. vt. l. j. C. de naturali. ⁊ ibi dicat in tex. Alium modum relinquēdi spurio vide s. Filius.

¶ Vigesimotercio. Pone q̄ plures sunt socij omnium bonor̄ vnus istor̄ ex vsuraria p̄auitate acq̄siuit multa. ⁊ p̄municauit socio seu fratri. Nunq̄d ep̄us poterit p̄pellere istum frēm eiusdemq̄ socij ad restōem vsurar̄. Dic q̄ sic. vt. ff. e. l. qō em̄. hec Bal.

¶ Vigesimoquarto. vtr̄ liceat tradere pecuniam puta. c. ducatos hoc pacto q̄ accipiens teneat tradenti lucr̄ vel dānū rūdere fm q̄ similes. c. ducati apud Jo. lucrabunt̄ vel peribunt: cū tñ accipiens dictos. c. duc. eos accipiat mox in suis necessitatib⁹ expendendos. Rñ. san. Ber. q̄ nō. cuius sniē videt esse Inno. ⁊ Jo. an. in. c. fi. de vsu. q̄ talis pecunia oīno videt hīe in se rōem mutui. nō āt capitalis seu sortis. q̄ tūc in pacto eēt q̄ eam accipiēs tenēt solis mercatōib⁹ fideliter deputare. qō minime est fm casum p̄positū. Haz talis pecunia aut est tradita p̄ modū mutui: ⁊ sic est vsura. Aut p̄ modū depositi. ⁊ tūc ipsa sola dz reddi absq̄ lucro. Aut p̄ modū capitalis. vt. s. emptōib⁹ ⁊ mercatōib⁹ deputet. nec hoc pōt esse. q̄ pactū s. positum repugnat. Multi tñ doct. tenent q̄ p̄ctus sit licitus. Et hoc vez si illud petat tanq̄ interesse. puta. q̄ volebat oīno omnes duc. in societatem ponere. ⁊ ad instantiā amici sibi oīdit: dūmodo fm Do. pericula ⁊ expensas in se recipiat. scdo q̄ p̄n cipaliter nō intendat lucrari p̄ hanc viam magis q̄ p̄ viaz mercandi. tercio. q̄ nō p̄bat pactum ad semp. ꝫ ad aliq̄d tp̄us rōnabile. Quarto. q̄ ille nō sit in tam arta necessitate q̄ merito ex p̄cepto tenere t illi gr̄atis mutuare. qō q̄n̄ sit vide s. Clyna. j. quito. q̄ hoc qō accipit vltra sortē: solū accipiat tanq̄

intereſſe. Alīs contractus non eſſet licitus. Et hoc facit ad limitatōz aliquaꝝ queſtionum poſitaꝝ. j. Vſura. j.

Vigeſimoqnto. Pone. mutuat qs in venecijs c. vt exide. cxx. recipiat in cipro hoc pacto q̄ ſi iſta c. vel merces ex eis empte in mari vel in terra periclitent. nō teneat reddere niſi. l. Si vo nō piclitēt denarij vel mercatōes: teneat ad p̄dicta. cxx. Rñ. Poſti. q̄ p̄ctus eſt vſurari⁹: qz aut recipiens expēdit pecuniā illam in mercibꝫ: aut nō. Si nō g̃ mutuans vult lucꝝ q̄ iſte nō facit: qđ oīno iniuſtū eſt Si expendit. tūc certum eſt q̄ merces ex pecunia iſta empte ſint ipſi⁹ mutuū accipient⁊. in cui⁹ dñium ⁊ pecunia ipſa tranſierat. ⁊ ſic ſeq̄ret q̄ mutuans vellet lucꝝ factum ex re nō ſua: qđ oīno illicitum eſt. Con. Ray.

Vigeſimoſexto. Pone. recipit qs pecuniam vltra mare vehendam ⁊ ibi reddendam p certo ſibi p̄cio p̄ſtituto. Nunqđ p̄mittat vſura. Rñ. ſm Inno. ex de vſur. c. fi. q̄ non eſt vſura ſine in ſe recipiat periculum q̄ portat eam: ſiue nō. qz opaꝝ ſen cuſtodie locatio eſt. Idem Poſti. Nec ob. d. c. fi. qz non eſt idem caſus: qz receptum vltra ſortem: de q̄ in. d. c. fi. dr. mutuum directe p̄cernit qđ. pbibetur Luce. vj. ſ̄ hic nō ſic. qz non p̄pter mutuum: qđ ibi non eſt: ſ̄ p̄pter ſecuritatem factam lucrū accipit. Dicat tū Inno. q̄ vbi non accipet p̄cium tūc vt portet. ſed negociato⁹ mutuo dat eam. vt cum illa negocieť tunc eſſet vſura. quia pecunie nullus eſt fructus ſi teneatur in arcba. nec deterioratur in vſu.

Vigeſimoſeptimo. Pone q̄ qs tradat. c. mercatori: ſic q̄ in mercādo: capitale currat ad periculum ipſi⁹ tradentis. ita q̄ quicqđ mercando. vel alio inculpabili mō pdať: pdiť creditori ipſi⁹ capitalis. lucꝝ aūt eſt fixum. ⁊ in tali caſu certum eſt q̄ mercator cui capitale traditum eſt emit totum futurꝫ lucꝝ capitalis p̄dicti tanto p̄cio quantum p̄babilitas futuri lucri cum vtilitate p̄pria pōt rōnabiliter extimari. Talis qđem p̄ctus ſm quoſdam eſt illicitus. Tū ſm Hir. ol. licite pōt fieri. Et hoc multiplici rōne. Primo rōne periculi. Nam in tota mercatione fieda ex hoc capitali: capitale ad periculum tradentis currit. Secundo. rōne lucri. qz totum lucꝝ qđ p̄ euentꝫ extimať p̄babiliť aliquē valorem hz. q̄ pōt aliquo p̄cio iuſto extimari. ⁊ per ꝓns etiam iuſte vendi. Tercio. rōne damni vitandi. qz iſte q̄ dat ſuum p̄prium capitale. iuſte pōt exinde exigere intereſſe. Idem ptz a ſimili. Pone eñ q̄ aliq̄s tradat alicui equum ſuum ad ſeptimanaz ſub p̄cio opetenti: vt pducat eū in p̄lijs ⁊ alijs neceſſarijs ſuis. Tandem ille cui equus traditus eſt emit totum futurꝫ lucꝝ annue pductiōis eq̄. Hic eñ hic licite emi pōt: ita ⁊ ibi. credo igit̄ q̄ rōne p̄ctus h̄ nulla p̄mittat vſura: niſi hoc fieret in fraudem vſurarꝫ: ita q̄ illud capitale nō eſſet vere ſm rem traditaz p capitali: ſ̄ poti⁹ p mutuo. ⁊ ad vſurariū lucꝝ.

Vigeſimooctauo. Pone mercator q̄dam mittit p mare: ſeu p terram aliquas mercantias: ⁊ nolens totaliter periculo ſe exponere q̄rit aliquem q̄ de p̄dictis mercibꝫ faciat ei ſecuritatem: vicꝫ q̄ ſi aliquo caſu pdant de p̄dictis omnibꝫ ſatiſfaciat ei hmōi aūt ſuſcipiens periculum tale cum mercatore p̄uenit manualiter recipe aliquas pecunias. p q̄ libet. c. valoris ipſarꝫ mercantiarꝫ. Queriť vtꝫ talis ſecurans poſſit inde licite recipe tale lucꝝ. Breuiter dicendum eſt q̄ ſic. ⁊ expientia teſte ex tali ſecuritate reſultat p̄mune bonum. ⁊ vtilitas maxima reipublice. Item iſte p̄ctus videť eſſe p̄ctus locationis. qz mittens merces illas q̄i locat ipſarꝫ cōductōz illi ſecuranti vltra mare cū ſuo piculo ⁊ eq̄ mercede. ſ̄ certe qđ dať p locato merces eſt: non vſura.

Vigeſimonono q̄ro. an licitus ſit p̄ctus. P. tradit. J. centum ad fideliter opādum in ſua arte vel mercantia cum pacto q̄ in fine anni totam recipiat ſortem cum tribꝫ ptibꝫ lucri. ſi qđ lucꝝ fuerit factum. deductis tū p̄ius expenſis ⁊ extimationibꝫ laboris ipſius Jo. Et ecōuerſo ſi damnum euenerit in mercantia vel arte vult ſentire detrimētum trium partium ⁊ Jo. iiij. ptis tūm ſentiat. Rñ. ſan. Ber. q̄ non. qz ſi ptingat talem pecuniā ſiue merces emptas ex illa diuino iudicio piclitari: ipe Jo. ſentiret damnum q̄rte ptis: qz quicqđ ptingat ipſi ta ps ſortis ipſi petro reddenda eſt. p̄tea quicqđ ipſe. P. ꝓſequit lucri de illa quarta pte que nō ſubiacet eius periculo: vſurarium eſt. Quod aūt recepit de tribꝫ ptibꝫ que ſptinent ad eius periculum: licitum eſt. Erit igit̄ talis p̄ctus licitus. ſi accidat in pacto q̄ ſi aliqđ damnum ſine culpa ipſi⁹ Jo. euenerit q̄ ad ipm Pe. integraliť ptinebit: nihilominus tale damnum Pe. a dicto Jo. non tenebiť acceptare niſi Jo. iuridice pbauerit. Et no. p declaratione p̄dictoꝝ q̄ ſan. Ber. in multis calibꝫ ſup poſitis ⁊ ſimilibꝫ fuit in opinione q̄ ponens aliquam quantitatem pecunie in ſocietatem ad hoc vt caſus ſit licitus oportet q̄ retineat in ſe periculum totius capitalis. Sz vt dictum eſt ſ. glo. xiij. q. iij. in. c. plericꝝ. eſt in p̄ium. que vult q̄ pōt fieri pactum in p̄ctu ſocietatis q̄ periculū capitalis ſit p̄mune. Et hoc etiam ſentit Panor. in. c. p vias. de dona. inter vi. ⁊ vr. Et iō dicendum q̄ ſi tale pactum fiat taliter. q̄ medietas currat ad periculum recipientis erit licitum. qz ſi in fine ſocietatis nihil inueniret niſi capitale ſolum. tūc diuideret ſm q̄ pactum factum eſt de periculo. qz idez pactum qđ factum eſt de damno intelligit etiaz de lucro ⁊ ecōuerſo. vt inſti. p ſocio. ſ. illud. ⁊ dictū eſt ſ. q. xvij. ⁊ ſequunť p̄muniter doc. Si aūt tale pactum non ſit factum: capitale totum in fine erit tradentis vt dicit ſan. Berñ. q̄ intelligit talem eſſe vſurarium q̄tum ad lucrum illi⁹ partis que non ſubiacet periculo. ſi tale pactum faciens intendit in fine ſi nihil aliud eſſet niſi capitale: ipſum totum bñe.

Trigeſimo q̄ro. qualiter diuideret ſocietas ſi nihil inter ipſos eſt p̄uentū exp̄ſſe. Rñ. ſm. d. Ang. ſic eſt dividenda. Si totum ſocietatis eſt. ccc. ego q̄ poſui. c. primo extraham illa. c. ⁊ poſtea reſidua. cc. diuidemus inter me ⁊ eum q̄ poſuit opas. Ita tū q̄ q̄ plus ſocietati p̄tulerit. vel pecunie. vel ope. vel induſtrie. plus habeat. vt. l. ſi non fuerint. ⁊. l.

quid etiã.ff.p socio. Et hoc arbitrio boni viri. nec est vez qđ dicunt q̃dam.q̃ similiter ille qui ponit opam dz primo extrahere tantum quantum estimandum est sua opa. Sicut ille q̃ posuit.c. Nam hoc nullo iure caueť. qz opa hominis nihil aliud est q̃ officium diurnum.vt.l.j.ff.đ ope.li. Immo opera hominis dr fructus hominis esse.vt.l.ij.ff. de ope.pu. Ille ergo q̃ in societate tñ operam ponit non dicit aliq̃d ꝓsistens in sorte vel capitali ponere.ꝫ solum fructũ siue ꝓsone.q̃ fructus aut vsusfructus ꝓsone correspondet fructui aut comodita ti filiez.c.p hoc facit qđ dicit in.l.cum duob.§.si in coeunda.ff.p socio. Et hanc opinionem secut? est Bal.in.l.j.C. p socio. Et sic intelligi debet q̃ sepe opera alicuius ꝑ pecunia valet. vt insti.pro socio.id est p comoditate z vsufructu dicte pecunie.

Trigesimoprimo.vtrum locans rem quaz estimat hac ꝯditione q̃ qualitercunq; ꝑdať seu deterioreť vult recupare eodem p̃cio rem suam. An licet. Rñ.q̃ non.z videť fieri in fraudem vsuraz qz res estimata intercedit loco pecunie.l.si vo.§. qđ ait.ff.lo.ma. Nec est vera locatio.quia locator rem suo periculo tradit:ꝑ qua constituiť sibi merces.

Trigesimosecundo.quero an res empta ex pecunia ꝓmuni vl redacta ex rebz communibz sit cõmunis. Rñ.Bar.in.l.si patru?.C.co.v. iudi.distinguit.q̃ aut emit quis nomine ꝓmuni.aut nomie ꝓꝓio.aut dubitať. Primo casu.res ẽ ꝓmunis altero habente ratum.vt.l.si ego.ff.de ne.ge. Aut emit nomine ꝓꝓio.z tunc distingue. aut emit de pecunia ꝓꝓia.aut de pecunia ꝓmuni:aut dubitatur. Primo casu non est dubium q̃ res non est cõmunis. Aut de pecunia ꝓmuni: z tunc:aut ille q̃ in re ꝓmuni vendicat partem erat maior.aut erat minor. Primo casu nihil petere potest in re vt ibi. Secũdo casu.aut ille qui emit nõ erat tutor vel curator.z tunc idem.vt.l.filie.ff.de solu. Aut erat tutor vel curator:z tunc res efficit ꝓmunis.vt.l.ij.ff. quando ex facto tut. Aut dubitať ex qua pecunia emerit.z ꝑsumiť q̃ ex ꝓꝓia. vt.l. si defunctus.C. arbi.tu. Nec est ibi recurrendum ad cõiecturas. cuius ꝯditionis fuerit artifex vel non. Tercio casu principali q̃ dubitať cuius nomĩe emerit. z in dubio ꝑsumiť emisse nomine ꝓꝓio.vt.l.z magis. ff.de solu. Et ex p̃dictis apparet soluta questio. q̃ tota die occurrit de facto.si vnus ex fribz cum pecunia hereditaria mercať.z ex illis mercantijs luť. vtrum debeat alteri fratri ꝓmunicari. Nam primo videndum est fm Bar.ibi. vtrum hoc fecerit nomine ꝓmuni:an nomine ꝓꝓio. Et si nomine ꝓmuni:tunc lucz est cõmunicandum. Si hoc non apparet:tunc si ille frater nõ erat tutor vel curator; lucz debet esse suum ꝓꝓium.vt.l.ticium et meuium.§.altero.de admi.tu.z.d.l.si patruus.ꝫ si erat tutor vel curator.tunc lucrum qđ facit ex ꝑma mercantia empta dz esse ꝓmune.qz mercantia illa fuit ꝓmunis tanq̃ empta de pecunia ꝓmuni. Secus in lucro qđ facit ex reiteratione emptionũ. Nam pecunia redacta ex mercantijs cõmunibz non est ꝓmunis.vt dicit ꝑ glo.in.đ.l.si patruus.z p̃dicta que dicta sunt de tutore sunt vera qñ ꝑstat q̃ mercantiam facit noie ꝓꝓio. Alz in eo forte in dubio p̃sumereť q̃ noie ꝓmuni.vt.l.post mortez. ff.qñ ex fac.tu.

Queritur Bar.etiã de alia.q.quotidiana. An fratres simul stando videanť ꝫbere societatẽ. Et cõcludit q̃ qñ plures frẽs stant simul.aut nullus negociať.aut alter negociator. alter non. Aut oĩes negocianť. Si neuter:non potest intelligi esse contracta societas. licet hereditatem insimul teneant indiuisam.vt.l.ex pte.§.filiꝰ.ff. famil'her. Si vo vnus negociať: alter non: tunc idem.q̃ non p̃t intelligi societas p̃cta.qz ex hoc ille q̃ negociareť videretur magis donare q̃ societatem ꝫbere. Si vo vterq; negociať si q̃dẽ alter eoz est pupillus cũ eo non est p̃cta societas.qz hoc nõ posset exp̃sse. vt.l. vt in ꝓductoribz.ff.p socio. Si vo vterq; est maior tunc puto q̃ siq̃dem lucz posuerunt in ꝓmuni.ex hoc inť eos ꝑsumať p̃cta societas.nõ dico societas omnium bonoz fm q̃ q̃dam videnť velle:ꝫ societas questus illiꝰ mercantie tñ.hec Bar. Nota tñ ad p̃dicta q̃ casu quo vnus fratz de pecunia ꝓmuni mercať z noĩe ꝓmuni:q̃ qđs lucz est ꝓmune eaten? z damnũ fm Bal. Et hoc si aggressus est solita negocia discrete opando. Secus si insolita.qz tũc sibi imputet.l.si negocia.ff.de ne.ge. Con.bar. in.l.ticiũ.ff.de admi.tu.

Quid de duobz socijs alĩcantibz sup aliquo rei euentu p̃tento vl futuro.puta. P.asserit mortuũ talẽ dñm.vel talem p̃ncipez ventuz ad talem ciuitatem.j.certum tp̃us.q̃ si sec? fuerit: obligat se Martino datuz.c.ita tñ q̃ si ita fuerit vt asseruit ipse. M.q̃ tenebat p̃miũ:vice versa teneať ipsi. P. dare.c.vtz tale lucz sit ſicitum. Rñ.Archi.flo.q̃ non.ꝫ potest dici turpe lucz tanꝫ ꝓcedẽs ex auricia z nulli defuiens vtilitati.ꝫ vanitati z pdigalitati.nõ tñ teneť de necessitate restituere.ꝫ pauperibus est erogandum.vt asserit se audiuisse a peritis. Et hoc magis ex consilio q̃ ex p̃cepto.

Bortilegium quid sit.

Dic q̃ est ars diuinandi.q̃ ꝓꝓie in malo accipiť.ꝓphia vo in bono.j.q.j. iudices. Et hec sorz illicita est: nec credenda.nec exercẽda.xxvj.q.v.sortes.qz fm Deut.li.iij.ti.xij. licz sors nõ sit aliq̃d mali in sui natura.tñ ꝓhibeť:qz ꝓter assiduitatem vtendi labunť homines in idolatriam. Et iõ mala est in sui vsu:sicut ꝓhibeť turamẽtum ne labať in p̃iurium.ex de iureiuꝝ.z si xp̃c. Et hoc intellige fm antiq̃ tpa qñ non erat sors ꝓhibita fm Lau.z Archi.ꝫ hodie mala est ex quo ꝓhibeť. Nec in hoc exemplum sequi debemus q̃ Jonas vel Mathias dicatur fuisse electꝰ sorte.xxvj. qõe.ij.non statim.z capitulis se. Vel q̃ Josue ex p̃cepto domini exquisiuit per sortem peccatum Achoz.p̃ma q̃stione.iiij.§. Item peccato. Vel q̃ Saul deprehendit sorte Jonatban comedis-

se fauum mellis. quia ista & alia pmittebant ante euangelium: q̃ tpe pfecte discipline sunt elimiata. xxvj.q.ij.§.bis ita. q̃ illa illo tpe licita erant: q̃ fiebant auctę diuina. vñ facientes excusabant a sortilegio sic a rapina. xlij.q.v.dixit. & ab homicidio xxiij.q.viij.occidit. & ab adulterio. extra de diuor. c.gaudem⁹. Item est alia rō. q⁹ priuilegia paucoꝝ nō faciunt legem cōem. vt. xxvj.q.ij.nō exemplo. Nota tñ glo. singularē. xxvj.q.ij.in summa. q̃ dic q̃dam sunt sortes licite. & q̃dam illicite. Illicite sunt q̃ fiunt p magicas incantationes. vel q̃ fiunt ad exercendas vanitates vel q̃ fiunt ad inq̃rendū aliqua occulta. Licite vo dicunt q̃ fiunt necessitatis cā: vt si ptentio esset de electione aliquoꝝ: & eēt pitas vtrinq; in omnib⁹. Exemplo Mathie pūt fieri sortes. vt in. d.c.nō exemplo. & q.v.nō liceat. Cum enī nō supest humanū auxilium: tūc recurrere possum⁹ ad diuinū. xxij.q.ij.querē. Et in dubijs fm leges ad sortes recurrē. vt. ff. de iudi. l. cū ambo. C.co. del. l.fi. in pn. & Aug. dixit q̃busdam cum ciuitas eēt obsessa & dubitaret clerus q̃ deberent fugere q̃ manere: q⁹ sorte illud eēt dirimendū hec glo. Et iō dicit Jo. de san. q⁹ ad hoc q⁹ sors sit licita tria req̃runt. s. publica & cōis vtilitas. irrefragabilis necessitas. vt. s. p auxilium humanum nō possit subueniri. alr enī esset tentatio dei. Tercio. pcors & vnanimis oīo. d.c.non exemplo. vbi dī. si q̃ necessitate aliqua ꝓpulsi deum putant sortib⁹ exemplo apl'oꝝ ꝓsulendum. videāt hoc ipsos apl'os non nisi collecto fratꝝ cetu & pcib⁹ ad deum fusis egisse. Nota etiam Panor. in. c. fi. ex eo. q⁹ sortes nullomō pūt interuenire in tractatu electōis. q⁹ posset assumi indignus: cum sors posset sup eum cadere. Item p sortem tentat de⁹. Et intellige hoc fm doct. in electionib⁹ ad officia eccl'iastica. Sec⁹ aūt inter laicos quo ad tpalia. q⁹ h⁹ vsus sortis nō repit in illis. phibi tus. ex q̃ tantū se subijciunt fortune. Et ita in multis locis faciunt laici eligentes officiales p ballotas. Melius tñ puto abstinendū q⁹ militant rōnes superius allegate. vide ō hoc s. Electio. j.

¶ Qui dicunt sortilegi. Rñ. fm Direc. Sortilegi sunt qui sub nomine ficte religionis per quasdam quas sanctoꝝ seu apl'oꝝ vocant sortes. Aut quarumcūq; scripturaꝝ inspectione: futura pmittūt. xxvj.q.j.c.j.

¶ Quot sunt spēs diuinatōis seu sortilegioꝝ. Rō. q⁹ genus diuinatōis a persis ortum habuit. Et q̃tuor sunt eius genera sicut quatuor sunt elemēta. Fit enī diuinatio in terra q̃ giomantia vocat. a geos qō est terra. & manthos qō est diuinatio. Scōo fit in aqua. Et hec ydromantia vocat. ab ydor qō est aqua. Tercio fit in aere q̃ arimātia appellat ab aere. Quarto fit in igne q̃ vocat pyromātia. a pyr qō est ignis: q̃ omnes diuini dicti sunt. q̃si deo pleni. q⁹ diuinitate se esse plenos sil'ant. Nor aūt diuersa sunt noīa. Nam q̃dam arioli vocant. eo q⁹ circa aras ydoloꝝ nepharias pces emittūt: & inde rūsa accipiūt. Quidam aruspices dicunt q̃si horaꝝ inspectores. q⁹ dies & horas in negocijs agendis & opib⁹ custodiūt. Quidam augures dicunt. qui volatus auium intendunt aliaq; signa reꝝ vel obfuationes in puisas hominib⁹ occurrentes observant. Alij astrologi dicunt: eo q⁹ in astris augurant. Ista tñ scientia fm Jo. an. & Panor. in se nō est mala nec ꝓhibita cum sit vna de septem artib⁹ Et iura fm iant has scientias. l.j.ff. de va. & extraor. eogni. Tñ ex eius occasione homines incidūt in ydolatriam. q⁹ credunt supceleſtia dare necessitatē hominib⁹. tñ si volūt pdicere ea q̃ causant ex coꝑib⁹ supceleſtib⁹. vt eclipsim lune vel solis. vel siccitatem. vel hñdantiaz frumenti & non peccant. aut volunt pdicere casus fortuitos hominum certitudinaliter hoc asserentes: pīm in his que dependent a libero arbitrio. & tunc peccant. De ista materia sortilegioꝝ vide s. Confessor. j. Quidam etiā dicunt genetalion. ꝓpter ꝓsiderationes naturalium dieꝝ. Item non damnant rustici & medici qui seruant tempa ad seminandum vel inciendum ligna. & ad medicandum. & minuendum. & similia. de quibus certa & manifesta ratio reddi potest fm naturam. xxvj.q.ij.illud. Prohibent tamen omnes ligature & superstitiones & remedia que medicoꝝ disciplina ꝓdemnat. Similiter imꝑcationes & caracteres & multa alia que in dicto ca. illud. continent expresse. Item si quis symbolum & orationem dominicam scribit in carta. vel ponit sup alienum infirmum ad hoc vt deus tñ in hoc honoret: non reꝓbat: dummodo nulla alia superstitiosa obseruantia misceat. xxvj. q. v. non licet. fm Monal. Item ex hoc dicunt quidam q⁹ non sunt reꝓbanda breuia que fiunt in ascensione. cum non contineant nisi verba euangelij. sed superstitiosum est si credat q⁹ minus habeant efficacie si scribantur post lectum euangelium. aut post missaz. aut alio die q̃ si cū ꝓferunt verba euāgelij que ibi continent. Illa tamen breuia in quib⁹ scribunt quidam caracteres & quedam nomina insitata. quasi nomina dei ineffabilia. & in quibus dicitur quicunq; super se portauerit istud breue non periclitabitur. vel sic & sic. aut illud. aut illud bonū sibi eueniet. ꝓculdubio reꝓbanda sunt nec portanda. & peccant qui scribunt ea. aut portant. aut donant. aut vendunt. aut portanda docent. nisi adeo fuerint simplices q⁹ ignoratia debeat eos excusare. que nō excusat si sup hoc fuerint admoniti hec Monal.

¶ Quid de carminantib⁹ vel carminatoꝝ. qui carminant infirmos vel pueros vel animalia. nūquid peccent mortaliter. Respondē. fm Monal. Si nil superstitiosum dicunt. vel docent. aut faciunt. sed tñ vtunt licitis pcib⁹ & adiurationibus sicut per passionem & crucem & similia: non est dicendum q⁹ peccent mortaliter. nisi talia fecerint post ꝓhibitionem ab ecclesia sibi factam. Dī dicē dum est q⁹ phibendi sunt viri & mulieres a talib⁹ quia multa inutilia & superstitiosa solent admiscere. nisi forte sit sacerdos & religiosus & discretus. aut etiam laicus. siue vir. siue mulier excellentis vite & ꝓbate discretionis. qui fusa oratione super

infirmum: non sup pomum. aut piz. aut cingulū aut sitia sup infirmātes manū imponāt iuxt illud. Sup egros man⁹ imponēt ꝛc. Nec sunt hmōi p-sone phibēde a talib⁹. nisi forte timeat ꝙ ad exemplū illoz ydiscreti ꝛ superstitiosi carminātes sibi vsurpent abusum: tuentes se exemplo illoz.

¶ Quid de diuinātib⁹ vel inuestigātib⁹ occulta ꝛ hmōi p inspectōz astrolabij. aut inscriptōes vel inspectōes in libris. R⁹ fm dix. ꝙ nullo mō lz. ex. e. c.j. ꝛ.ij. ꝫ ꝯ. xxvj. q.ij. hi q. Dic ꝙ loquit de ꝓpatua ꝓmissione. q⁹ pot⁹ ꝓmittūt sortes q̄ ad demonis ꝟsulenda accedere.

¶ Quō freqnt euenīat q̄ diuini ꝑdicūt. R⁹ Aug. soluit hanc. q. xxvj. q. v. nec mix. dicens hoc fieri ꝓmissu dei. vt illi q̄ hoc audiūt ꝓbēt ī q̄li fide sint.

¶ Vtz liceat req̄rere a morīente ꝙ reuelet statuz suum post mortē. R⁹ fm Tho. in q̄libet. Nulla inordinatio vī si q̄s req̄rat a morīente cognoscere statū eius post mortē: subijciēdo tñ hoc diuino iudicio. vñ nulla rōne vī ꝙ hoc dici debeat petītī: nisi forte ex dubitatōe fidei de futuro statu: q̄si inq̄rendo temptando inq̄rat.

¶ Vtz ars notoria sit licita. R̄n. fm Tho. ꝙ est oīno illicita: ꝛ a xp̄iano fugienda. ꝓ quam q̄dam nituntꝫ scīaz acq̄rere. ꝫ oīno inefficax est. ꝛ fiūt ibi q̄dam pacta implicita cū demone.

¶ Quid de incantatōib⁹ ꝟpentū ꝛ aīalium. R̄n. fm Tho. si respect⁹ hēat solum ad ꝟba sacra ꝛ ad ꝟtutem diuinā: nō est illicitū. ꝫ plerūq; tales incātationes hūt illicitas obſnātias ꝛ ꝙ demones sortiunt effectū ꝛ p̄cipue in ꝟpētib⁹. q⁹ ꝟpens fuit ꝓmū instīm demonis ad hoīem decipiēdum.

¶ Quid de sacerdotib⁹ q̄ cā dolozis altare exuunt sacris vestib⁹. aut imagines lugubri veste opiunt. aut ꝓsueta lumīaria subtrāhūt. R̄n. talia fieri ꝓhibent. xxvj. q. v. q̄cūq;. Et nisi faciēs purgauerit se pnīa: dz deponi fm Ray. nisi forte faceret q⁹ metuit ꝓtaminatōz sacroz. vel subuersionē fidei. vel obſcidionem ꝛ hmōi. nam in tali facto plus humilitas ꝫ dolositas declarāt. vt in. d. c. quicūq;. Leges ꝓsternūt vīcis ꝛ spinis supponūt: penitus repzobāt. ex de of. oz. si canonici. li. vj.

¶ Quid de q̄busdaz mulierib⁹ q̄ dicūt vel credūt se de nocte cū diana dea paganoz. vel cū herodiade ꝛ innumera multitudine mulier⁹ eq̄tare super q̄sdam bestias ꝛ innumera spacia trāsire. ꝛ multa hmōi. ꝛ ꝙ ab eis aliq̄ creature p̄nt in melⁱ⁹ mutari aut transformari. R̄n. fm Ray. A maligno spū mentib⁹ fideliū talia fantasmata irrogant. nā dyabolus trāsformās se in diuersaz spēs ꝓsonaz. mētem quā captiuā tenet: multiplicit deludit. nec dz aliq̄s intrā venire stulticiā: vt credat ꝙ hec q̄ in somnis ꝛ in spū tñ fiunt: in corpe fiant. alⁱs infidelis est ꝛ pagano deterioz. xxvj. q. v. ep̄i.

¶ Vtz diuinatio q̄ fit p sōnia sit illicita. R̄n. fm Tho. Si q̄s vtī somnijs ad ꝓcognoscēdum futura fm ꝙ somnia ꝓcedūt ex reuelatiōe diuina vt somnia pharaonis. vel fm ꝙ ꝓcedūt ex naturali cā intrinseca: vt cū hō dans humore frigido somniat ꝙ sit ūn aq̄: siue extrinseca. vt ex aere. vel impsione celesti q̄ntū se p̄t talis virtus extendere. nō erit illicita talis diuinatio. Si aūt diuinatio hmōi causet ex reuelatiōe demonū: cum q̄b⁹ pacta hūt exp̄ssa. q⁹ ad hoc inuocānt. vel tacita. q⁹ hmōi diuinatio extendit ad id ad qđ non p̄t se extendere. erit diuinatio illicita.

¶ Que pena sit sortilegoz. R⁹ diuinatores ꝛ malefici fm leges capite plecti dīnt. ꝛ si accedant ad domū alteri⁹ dīnt cremari. Item oīa bona ipsoz dīnt publicari. vt ff. de male. l. nullus. l. nemo. ꝛ. l. culpa. Dz fm canones: si q̄dem petītī occultū sit: imponit pnīa. xl. diez. ex. e. c. j. Si vo notoriū: eucharistia denegāt. de ꝓse. di. ij. ꝓ dilectōne. Item si sit clericus. deponendus est ꝛ in monasterio detrudendus. Si laicus. excōicandus si pnīaz agere renuit fm Tho. xxvj. q. v. non oportet. ꝛ. c. si q̄s eps ꝛ. c. aliquā. Dz ꝛ crescente ꝓtumacia: crescere dz ꝛ pena.

¶ Dz nunq̄d efficit irregularis q̄ talia facit ꝛ maxīe enormia. vt q̄ sacrificat deo nūmoz. i. dyabolo vt fiat diues. vel cum de sacramētis eccl'ie. vel corpore xp̄i. sortilegium facit. R̄n. fm vv. Si talia notoria sint: generant irregularitatem ꝛ indigent dispensatione. Si vo sint occulta: non. q̄uis fm q̄sdam idem sit. Aliq̄b⁹ tñ vī ꝙ neutro mō efficiānt irregulares. q⁹ nullo iure cauet ꝓ. c. is q̄. de sen. excō. li. vj. De hoc vide s. Clericus. iij. ꝛ irregularitas. ij. De hac etiā materia sortilegioz. vide s. Heretici.

Sponsalia. quid sunt.

R̄n. sunt futuraz nuptiaz ꝓmissio. ꝛ dicunt sponsalia a spondendo. i. ꝓmittendo. quō aūt ꝯhanꝫ spōsalia ꝛ in qua etate. ꝛ an ꝑ ꝑcuratorem ꝯhi possint ꝛ multa alia de hoc vide s. Matrimonū. ij.

¶ Quid si q̄s accepta manu mulieris dicat. Do tibi fidem de te in vxorem accipienda. ꝛ illa nihil rñ det. nunq̄d sint ꝯcta spōsalia. R̄n. fm Guil. Reuera non p̄nt ꝯhi ex altera ꝑte tñ. nec claudicare possunt. ille tñ qui taliter dedit fidem tenetur eam ducere si illa voluerit. Si autem noluerit nō est cōpellenda: nisi aliquo mō oīdent mulier accepta-re qđ agebaꝫ. puta. si ante fidem datam tractabaꝫ inter eos de sponsalib⁹ vel matrimonio. ꝛ ipsa req̄sita spōte manū dedit ad fidē recipiēdā ꝛ hmōi tūc em essent ꝯcta sponsalia.

¶ Munquid illi qui contraxerunt sponsalia tenentur contrahere mīmoniū. R̄n. si sponsalia tenuerunt. vt q⁹ in etate debita ꝯcta fuerunt. tenēt ꝯhere simul. nec p̄t alter eoz ꝯhere cum alia ꝑsona. ꝛ si contraxerit. s. per verba de p̄nti. tenet quidem scōm matrimonium. extra eo. c. ficut. ꝫ agere debet penitentiam de fide mentita. Et multomagis si interuenerat iuramentum. extra eod. ex literis. el. ij.

¶ Sed vtrum iste qui non vult contrahere debeat cogi per censuram ecclesiasticam. R̄n. ꝙ prius debet moneri. vt extra eo. requisiuit demum p̄t cogi per censuram ecclīasticam. sine huiusmodi sponsalia sint iurata: siue non. fm Panormitanū

in.d.c.ex literis.q; deus inter simplicem, promissionem ⁊ iuramentum non facit differ. Non ob.d.c. ex lris.ibi suū iuramentū.qz narrat facti ꝓtingentiam. Tū satis ꝑt dici q; nō ita studiose eccl'a ꝓpellit alterū vbi nō inuenit iuramentū. Et addit panor. post glo.q; ex cā eccl'a nō ꝓpellet. vtputa.si ita abhorret sponsam vel ecōtra.q; ex inuitis nuptijs vehement ꝑsumat scandalum futurū. Nam tunc eccl'ia dz sustinere min⁹ malū vt maius euitet. ⁊ sic dz intelligi.d.c.reqsiuit. Addit etiaz panor.q; nō solum iudex eccl'iastic⁹ ꝑt ꝓpellere laicum ad ꝑhendum mrimoniū. verūetiaz iudex secularis ꝑt adiri vbi nō ꝑteret in dubium de validitate sponsalioz: ꝫ solū peteret vt alt' adimpleat promissionem etiam iuratam. Nam ⁊ iudex secularis pōt adiri vt ꝓpellat laicū ad obſuatōz iuramenti. vt in.c.lz. de iureiu.li.vj.

¶ Quid si iurasti dare. P. vnā de filiabꝫ tuis. Rn̄ ſm Jo. dare q̄dē teneꝛ. ꝫ q̄mcūq; des libaberꝛ qz promissoris est electio sic ⁊ in alijs promissionibꝫ. ⁊ si oēs moriant ꝑter vnaz ad illam dandam teneꝛ ff. ō eo. qō cer. lo. l. iij. §. q stichū. Sz si vnā. P. ob tuleris ⁊ ille nō accepit. liberat⁹ es etiaz a iuramento. ff. de ꝓdi. inde. l. cū is. q; si vnam ex his carnal'r cognouit. nullam aliaz hīe poterit. qz cū oibꝫ ꝑcta est affinitas. imo si ꝓtemplatiōe ꝓcedētis tractat⁹ facta fuit ꝓmixtio: eēt factū mrimoniū. Idē tenet Panor. in.d.c.ex lris.di.q; talia sponsalia trāsieꝛt in mrimoniū p carnis copulaz: nō tñ vtute sponsalioz q̄ntū ex ꝑsumpto ꝓsensu. vt ex.e.c.is q. Sz exq̄ iurauit ducere vnam ex filiabꝫ. T. ⁊ postmodū vnaz ex eis cognouit. satis vī illam elegisse ⁊ in eā ꝓsensisse. vide de hac materia singularia s̄. Matrimonium. iij.

¶ Quid si iurasti dare mihi vnaz determinatā filiā tuam: ⁊ si illam hīe nō possem, ꝓmisisti aliaz. Rn̄. ſm Jo. teneꝛ dare ꝓmā. ⁊ ad hoc laborare bona fide. ex eo. ad audientiā. q; si nō pōt: tūc subdistinguendū est. qz si ꝓma ꝓsensit sponsalibꝫ exꝑsse vel tacite. vtputa. vel qz ipsa ꝑīte ⁊ nō ꝓdicente fuerꝛ ꝑcta sponsalia. vel ipsa postea ratificante: soloꝛē suam hīe non possum. qz cū ꝓma ꝑti sponsalia vt in d.c.ad audientiā. ēt si illa ꝓma sponsalia forte ꝓpē ꝓsanguinitatē aliquā cū illa ꝓma nō tenuissent. si vo ꝓma nullaten⁹ ꝓsensit sponsalibꝫ: teneris ad secundam. d.c.ex lris.

¶ Quid si sponsalibꝫ appositū sit tps. ſ. qō fieri debeat mrimoniū. Rn̄. elapso tpe ille p quem nō stetit impune nubit: ꝫ alij dat pnia de fide mentita. extra eo. sicut.

¶ Quid de penis q̄ inēdum apponūt sponsalibꝫ. Rn̄. panor. in.c.gēma. ex eo. ad tradendū ꝓfectaz noticiaz h⁹ casus formatꝫ q̄tuor. q. Prima ē. nūq̄d indistincte possit inuenire arraz traditio. Secūda. nunq̄d pena indistincte sit reprobata ⁊ ad istas duas sil'r rn̄det. Et refert Jo. an. dicere ꝓsideraā daz fore q̄litatē ꝓsonaz ⁊ q̄ntitatē arraz ⁊ pene. Vi enī inēt viles ꝓsonas inuenerit traditio magnaz arraz: nō valēt: qz est eadē rō q; in appōne pene. naz sepe tradit ꝑ arris q̄ntitas mille librāz. ⁊ si inēt magnas ꝓsonas inueniret modica pena; valēt. qz ē eadē rō q; in arris. Naz solutio modice pene ñ hꝫ intimidare magnū viz. Et hāc opi. vī tenere Ly. in.l.ml'r. C.e.ꝫ Bar. in.l.ticia. ff. de v.ob. vī oino reprobare appositōz pene ꝙtūcūq; in modica q̄ntitate sit apposita. qz lex indistincte ꝓhibet stipulatōz penalem. vt in.d.l.mulier. ⁊ d.l.ticia. Et respectu arraz vī velle q; indistincte admittant. dūmō nō excedant q̄ntitatē dotis vel donatōis ꝓpter nuptias. ⁊ vbi ista nō inueniret non dīt excedē penam legalē. de q̄ in.l.iubem⁹. C. de repu. nā si dissoluenti mrimoniū lex nō apponit penā ita q̄ez. vt .d.l.iubemus: q̄ forti⁹ idem dōm in recedēte sponsalibꝫ. Itē ad hoc vt valeat effect⁹ arraz. op⁹ est q; vere inueniant. Ita q; q̄ntitas sit numerata ⁊ tradita ꝑti. sec⁹ vbi ps ꝓfiteret tantū se recepisse: vt cōiter hodie fit: ⁊ ꝓstaret ꝓbatiō. Et idem tenet Fed. ⁊ hec opi. placet Panor. qz vbi arra nō inuenit est q̄si eadem rō: vt in appositōe pene. qz defacili q̄s ꝓfiteret se recepisse arram in magna q̄ntitate. imo plus dic ibi Bar. q; si vtraq; ps ꝓfiteret recepisse ab altera: nō valet. etiā si vere inuenisset solutio. qz si solui tibi mille. ⁊ recepi a te alia. M. ñ videor soluisse. ar. l. q sic soluit. ff. de sol. Multi tñ tenent ꝙ hoc vltimū. Et dic panor. videtur varia ꝓsilia ꝙ Bar. tñ credit opi. Bar. eē veriorē. Nam rō legis fuit: qz facili⁹ q̄s ꝓmittit: q; exbursset. Et ex q; tantūdē recepit ab alia ꝑte. nō vī exbursasse ⁊ maxime hoc, ꝓcedit hodiernis tpibꝫ: in q̄bꝫ ꝑhentes ꝓfitent recepisse alt' ab altero magnā q̄ntitatē arraz: q; in veritate nunq; fuerꝛ numerate: ꝫ ē nuda ⁊ simplex ꝓfessio. Et Bart. in tantū inheret huic opi. q; subnectit fundū nō posse dari loco arraz. Et si vendēs ꝓstituat se noīe alteri⁹ possidere. qō satis placet. qz d.l.ml'r loq̄t de arris traditis in q̄ntate. ⁊ an nullat aliaz penaz: q̄ ex illum casum nō debem⁹ arras approbare. Et cū hac opi. trāsit. d. an. Respectu tñ arraz dic Panor. q; sibi placet opi. Jo. an. vt ꝓsideret q̄ntitas ⁊ q̄litas ꝓsonaz. maxime respectu recipientis qui hz reddere duplicatas ⁊ quadruplicatas. Mouet qz p rōnem legis naturalem debem⁹ recedere a vbis legis ⁊ fuare sniaz legis. vt in.l.nō dubium. C. de legi. Sz appositio pene in quacunq; parua quantitate nō tenebit. qz odia nō debent extendi vt in regula odia. Dictum ad scōm. ſ. respectu pene s̄. vidisti q̄d sentiat Joh. an. ⁊ quid Bar. Sed colligendo dicta doc. dic q; aut apponit pena inter ipsos ꝙhentes. ⁊ indistincte non valet ſm opi. ꝓmuniozem. Aut inter parentes ipsoꝝ contrahentium. ⁊ tunc idem ſm vnum intellectum in dicta.l.ticia. Aut inter alios ⁊ tunc aut isti sunt ita coniuncti cum contrahentibꝫ q; verisimiliter isti inducerent ad contractuz ne coniuncti vel amici soluant penam. ⁊ tunc idē quod s̄. Aut non sunt ita coniuncti: ⁊ cōmuniter teneꝛ q; inter eos valet appositio pene. Quod ꝓcedit etiaz si extrane⁹ ꝓmisit noīe mulieris sub certa pena. licet Jo. hoc casu teneat ꝓium. ꝫ ꝓmuniter indistincte teneꝛ p̄mū. Ad vnum tñ singulare aduerte. q; si extraneus ꝓmittit sub pena q; T. mulier contrahet matrimonium cum. S. dī facit quantum in eo est non incurrit penam. quia

difficultas exquo factum est in obligatõe alterius impedit ꝓmissionẽ pene. vt in.l.si vehẽda.ff. ad.l. ro. de iac. Idem Jo. pagli. Ꝛro hoc. qꝛ sicut ꝓmittens ꝑ iuramentuꝫ euitat ꝑiurium si fecit quntum in eo est. vt no. glo. in.c. ex lr̃is. el. ij. extra eo. g̃ eodem mõ dꝫ vitare pene ꝓmissionẽ. hanc etiaꝫ opi. sequit. d. an. etꝫ tenẽ Bar. in sil̃ib terminis in.l. ꝓtinꝰ. ff. illud. ff. de v. ob. ꝛ hoc nota. Nã cõiter accidit q ꝙs ꝓmittit ꝑ filio. vxore. seu amico q ratificabit ꝛctum sub pena. q si iste ꝓmissor facit quntum in se est euitat penam. Hec ꝓcedunt vbi pesuũ. Sz qñ ꝙsistit in ꝑdendo. seu diminuẽdo patrimoniũ lego tibi. c. si ꝛreris mr̃imoniũ cũ. B. nunqd vale at. Et est dicendũ q inter extraneos valet: seu alios a ꝛbentib. vt ꝑ Bar. in.l. ticio. ff. ticio. ff. de cõdi. ꝛ demõ. Sz inter ipos ꝛbentes nõ valet. vnde si dico. ꝓmitto tibi. c. si mecũ ꝓtraxeris nõ valebit mr̃imoniũ. vt in.l. si ita stipulat⁹. ff. si tibi. ff. de v. ob. Ratio est: qꝛ intuitu libidinis videt illam inducere ad matrimoniũ. Que rõ cessat inter alios a contrahẽtib. Hoc tñ limita singulariter nisi is cui facta eet ꝓmissio foꝛet nobilioꝛ. qꝛ tũc videt dõare potius animo ꝓpensandi rõne nobilitatis. ꝑ hoc qõ notat Bar. in.l.j. C. de dona. ãte nup. Tercia matrimonij ꝛbendi. vt sic matrimonio nõ secuto recipiens lucret pignus. Inno. in. d. c. gẽma. tenuit q sic. qꝛ loco arraꝝ põt pignus tradi. Idem tenet spe. Jo. an. dicit distinguendum in qualitate ꝙsonaꝝ ꝛ quantitate pignoꝛis. vt s. dictum est in arris fm eum. Bar. in. d. l. ticia. dicit q potest interuenire: dũmodo pignus ꝙsistat in quantitate ꝛ realiter tradat. Que opinio nõ placet. d. an. q videt in effectu ꝓcludere q nisi ꝑ interesse ꝑstando non potest pignus interuenire: qꝛ cum simus extra casum. l. fi. C. e. non valet ꝓmissio alicuius pene. Nam illa lex solum ꝓmittit arras. Item pignꝰ non posset duplicari ex alia ꝑte. Et sic ꝛctus non esset equalis vtriq; parti. put requirit illa lex fi. Et hec opi. placet Panoꝛ. in fauoꝛem libertatis mr̃imonij. Quarta questio. nunqd saltez interesse petti possit a retrocedente si sponsalia fuerunt ꝛcta ꝑ stipulatõez. Et quo ad ius canonicum non refert vtrum interuenerit stipulatio vel pactum nudũ. Ja. de are. Cy. ꝛ ꝓmuniter doct. in.l.j. C. e. ꝛ in. d. l. ticio. tenent in distincte q nõ possit peti: nisi dolose ꝑs se habuerit. Nam tũc altera ꝑs poterit petere actione de dolo. Non añt ꝓncipaliter ꝓpter stipulationem. qꝛ ex ꝓcessione iurꝫ potest ꝙs recedere a sponsalib. vt.l.j. C. e. Item ne aliquo modo intimidet matrimonium ꝓpter solutionem intereſſe. Et hec opinio satis placet: tum fauoꝛe matrimonij: tum quia sumus extra casum illius. l. fi. hec Panoꝛ.

¶ In quib casib soluunt sponsalia. Rñ. fm doct. in octo. Primo si alter sponsoꝝ transeat ad religionez. ex de ꝙuer. ꝓin. ex publico. nec ꝑdit arras quas dedit. ꝛ illas quas recepit restituet solum in simplum. C. de epis. ꝛ cle. l. deo nobis. Secundo. soluunt sponsalia qñ sponsus non inuenit. quia transtulit se ad aliam regionem. Si tamẽ hoc fuit culpa eius qui pñs est. debet accipere aliquam penitentiam de periurio ꝛ de ꝓmissione non fnata. Et si terminus in sponsalib non fuit appositus de ꝛbendo. tunc fm leges pñs tenet expectare absentem ꝑ biennium: si in eadem ꝓuincia pñs fuerit. vt. C. e. l. ij. tñ fm Hosti. Judex inspecta qualitate ꝑsonaꝝ poterit tempus abbꝛeuiare: vel prorogare. Tercio soluunt si alter spõsoꝝ post ꝛcta spõsalia incurrat leproꝝ vel paralisim: seu amittat oculos vel nasum. seu quicq̃ turpius ei eueniat. extra de ꝓiu. lepro. c. literas. ꝛ extra de iureiur. quemadmodum. etiam si iurata fuissent sponsalia. Secus si esset matrimonium ꝛctum per verba de ꝑsenti. Nam tunc solui non potest nisi per ingressum religionis. Quarto. si superueniat affinitas. puta. si sponsus cognouit ꝙsanguineam sponse. vel econuerso. extra de eo qui co. consang. vxo. sue. c. ij. Et ad hoc ꝑbandum sufficit sola fama. extra de ꝑsan. super eo. vel fm Hostiẽ. sufficit vnus testis. extra de testi. sup eo. Secus tñ si ꝓius fuit matrimonium ꝛctum ꝑvbum de ꝑsenti. Quinto. soluunt spõsalia si mutuo se absoluũt ꝛ fm cõiozẽ opi. put no. Panoꝛ. in. c. ꝑterea. ex eo. hoc etiam ꝓcedit si spõsalia eẽnt iurata: lz ꝙdam dixerint q hoc ꝓcedit ex ꝓparatiua ꝓmissione ne deterius inde ꝓringat: q̃i sine peccato hoc facere sponsi nõ possint. ꝛ ꝓma opi. placet Panoꝛ. Nam si ꝓcederet ex tolerantia pape: papa non induxisset similitudinẽ in dissolutione societatis. Dicit g̃ mero iure socij pñt sibi ꝛremittere iuramentum: ita ꝛ sponsi. ꝛ ad tex. cum dicit. in patientia. Dic q habuit respectum ad vulgi opi. Nam vulgares putant q isti incurrant ꝑiurũ. Et ꝑ hoc isti sunt inducendi ad ꝛbendũ. hanc opi. ꝙsi cõiozez sentit Inno. q dixit q aut iuramẽtum ꝑstat deo. ꝛ nõ põt remitti ab homine. Et dr̃ ꝑstari deo qñ ꝙs iurat volens ꝓncipaliter ꝓplacere deo. Si añt intendit ad tpale comodũ hois tũc dr̃ ꝑstitum homini. Et aduerte q licet omne iuramẽtum ꝓncipaliter tendat in deũ. qꝛ obligatio ꝑmaria acq̃rit deo. vt in. c. debitoꝛes. de iureiur. tñ qñ ꝓcernit debitum hominis. de⁹ recipit iuramẽtum ad illius comodum. ꝛ sic illo remittente deus etiaꝫ remittit. Ex quo põt inferri. si iurauit ducere aliquam mulierẽ intuitu dei in vxoꝛem. nõ põt illa mihi remittere iuramẽtum. Sexto. si alt eoꝝ fuerit fornicatus. in q̃ casu licet alteri repellere fornicantem. d. c. quemadmodum.

¶ Sz qd si sponsa ab alio violenter fuit cognita: Rñ. Jo. dic q nõ dz cogi talẽ ducere. Hoc vez fm Vg. ꝛ glo. Ray. si vir velit ad oꝛdines ꝓmoueri. Ille cogendus est ducere exquo mulier nõ fuit in culpa. vel ex culpa ꝓcessit sponsalia. iõ obijci nõ põt. d. c. quemadmodũ. nisi fm Vg. si tpe despõsationis credebat eam esse virginem. ꝛ añ carnalẽ copulam ꝑpetrit sibi esse corruptam. põt eam dimittere. Idem ꝛ fortius dic de fornicatione spũali Septimo soluunt ꝛ soluta sunt sponsalia qñ sponsus vel sponsa ꝛbit cum aliquo ꝑ verba de ꝑsenti vel etiam ꝑ verba de futuro ꝛ sequit carnalis copula. Octauo. qñ impubes qui contraxit spon-

salia venit ad etatem legitimam ⁊ petit absolui a vinculo sponsalium. ⁊ dari sibi lniaz nubendi alteri. ex de despon. impu. c. de illis. ⁊ c. a nobis. Ho. etiaz addit nonū. ſ. ſi fama hēat q̄ int̄ eos sit canonicū impedimentū. ⁊ de fama doceat. extra eo. cū in tua. ⁊ de ꝓsan. c. ij. de resti. sup eo. Et nota q̄ in duob⁹ p̄dictis casib⁹ soluunt sponsalia ipso iure. ſ. qū transit ad religionē. ⁊ qū ꝓhibit mr̄imoniū cum alia. Q̄nq̄ etiaz in sexto. ſ. ꝓpter fornicatōz si fornicatio sit notoria ſm Ho. in ceteris v̄o casib⁹ ſm Ho. soluenda sunt aucte ep̄i.

¶ Quid si fiant sponsalia sub ꝑditione. Rñ. Aut ꝑditio est honesta seu vtilis. vtputa. Accipiaz te si p̄tib⁹ placebit. vel si dabis. C. ⁊ tūc exūte ꝑditōe stat ꝓmissio. Aut est inhonesta. ⁊ tūc: aut est p̄ bona mr̄imonij. ⁊ tūc non ꝓbunt sponsalia. aut non est p̄ bona mr̄imonij. vt accipiam te si furtū fecer. ⁊ tunc stat ꝓmissio: ꝛ tollenda est ꝑditio.

Statutum. Pone. sta

tuto cauet q̄ q̄ non posuerit domū suā in registro cadat in penam ⁊ nō audiat in iudicio. Ticius nō posuit ꝛ alī⁹: ita q̄ ipsa onera soluunt. An ticius q̄ nō posuit illam domū in registro cadat in penam statuti. Rñ. ſm Bart. in l. cū ꝓuus. de v̄. ob. q̄. C. nō cadit in penaz statuti qz in penalib⁹ q̄tum ad pene ꝓmissionē euitandā nō refert p quem fiat dūmodo fiat. vt. l. si puellaz. A. si mandata fu. ali. vnde si testator mandauit fieri picturam vel monumentū in certo loco sub pena. ⁊ repiat illa pictura vel monumentū factū. sufficit q̄tum ad penam euitandā: lz nesciat p quem factum fuerit. secus tū quo ad lucr̄ ꝓsequendum. vide ō hoc s. Emphiteosis. ⁊ c. Legare. Codez mō dic in casu. q. nr̄e: nō obstante q̄ statutum loquat̄ ꝓsonaliter. ⁊ se ad ꝓsonā referat ⁊ in ꝓsonam scriptū sit. ⁊ hoc p rōem s. positam.

¶ Statuto cauet q̄ q̄libet gaudens beneficio aq̄ soluat. x. mō vnus gaudet dicta aq̄ in pluribus locis an debeat soluere plura. x. Dic q̄ nō. qz statutum loquit̄ ꝓsonaliter p v̄bum q̄libet. ⁊ vni⁹ bois vnuz est gaudium ⁊ patrimonū ⁊ nō plurium. vt in. l. iurisp̄itos. §. cū oīundus. ff. de excu. tu. ⁊ in. l. si is q̄ tres. Et vbi plura ꝓpter vnū: ibi tñ vnum. vt. l. acceptilatio. ff. de acceptila.

¶ Statutū dicit q̄ si rustici nō cepint malefactorem ipsi teneāt damnū restituere. an ille q̄ passus est damnū debeat ꝓtribuere vna cum alijs. Rñ. Bar. in. l. ab omnib⁹. §. si ticio. ō le. j. q̄ sic. Idem si ciuitas imponit collectam p̄ soluendo alicui creditori suo ciui q̄ etiaz ille ciuis ꝓtribuet. Item statutum dicit q̄ ꝓdemnatio facta de ꝓsiliario q̄ non venit ad ꝓsilium diuidat int̄ eos. Certe etiam ille q̄ nō venit ⁊ fuit ꝓdemnat⁹ hēbit ꝑtem. Item dic̄ ꝓstitutio canonicoz q̄ canonic⁹ non admittat ad p̄bendam nisi det fructus p̄mi anni canonicis. Certe ille q̄ dat fructus admittet ad ꝑtem illoz p d. §. si ticio. hec Bar.

¶ Statuto cauet q̄ p̄tās ⁊ anciani possint aliq̄d facere. vel q̄ arbitrio p̄tāt ⁊ ancianoz aliq̄d sit deliberandū: tūc p̄tās solus hz tantaz p̄tātem q̄ntā hūt omnes anciani. Et iō si p̄tās cum vno solo ex ancianis aliq̄d deliberet. alij nō potert̄ ꝓdicere ſm Albr. ⁊ Bal. ⁊ Ja. bu. Et idem q̄ imponeret pena capitaneo ⁊ ancianis: qz capitaneus teneret ad dimidiam ⁊ oēs anciani ad aliam dimidiam. Predicta vident̄ ꝓcedere ō iure. vbi tū esset ꝓsuetudo in ꝯtium credo ſuanda foret.

¶ Statuto cauet vt q̄s pfecto officio gaudeat immunitate tali. ⁊ aliq̄s nō valēs pficere. ꝓ infirmitatē transit ad aliud offiū leui⁹. an dēat gaudē q̄si ꝓmū offiū pfecisset. Rñ. Lu. ro. ī suis singularib⁹ q̄ sic. ⁊ dicit eē casum singularē. de hoc in. l. ex q̄gē tib⁹. C. de p̄in. agen. in re. li. xij.

¶ Pone. est statutū q̄ q̄ steterit ī ciuitate p̄ tot' annos efficiat̄ ciuis. ⁊ lz nō steterit ꝓtiue ꝛ ꝓ maiori pte hz locū statutū. tex. ē singularī. l. cū delamōis. §. sabin⁹ de fun. instruc. ⁊ ibi Bar. idem Lu. ro.

¶ Quid aūt si statutū vel ciuitas. vel dñs mādat aliq̄d festū sub certa pena celebrari. an possit. Rñ. Archi. flo. in sum. q̄ penā p̄t exigere a violatorib⁹ ꝛ culpā nō incurrūt. qz nō ptinet ad eos festa p̄cipe.

¶ An aūt ciuitas q̄ hz statuta ꝓfirmata p̄ supiorē possit ipsa reuocare absq̄ aucte ipsius supioris. vide s. Juramentum. ij.

Successio. Nota

p̄ declaratōe ī. dicendoz ⁊ coz q̄ dicta sunt s. Hēditas. tres eē gēdus vel lineas ꝓsanguineoz ſm Alsten. li. iij. ſ. xxv. ſ. Ascēdentiū siue pentū. Descēdentiū siue liberoz ⁊ collateraliū. Testatoz aūt q̄dūm hz aliquē de descēdētib⁹. tenet illū heredē instituē. vel exhēdare. ⁊ si illū heredē instituat: nō tenet de aliq̄ ascēdentiū in instōne mentōz facere. Ipsi enī in infidentiū p̄ferunt. insti. de hē. q̄ ab inte. i p̄n. Denitū ceteri ꝓferunt. insti. de hē. q̄ ab inte. i p̄n. Deficientib⁹ aūt descēdētib⁹ ltīmis: tenet suos ascēdētes. ltīmos si q̄s hz hēdes instituē vl exhēdare. ad se. ꝓsul. oz. q̄tiēs. Collaterales aūt nūq̄ tenet instituē vl exhēdare. ꝛ deficiētib⁹ descēdētib⁹ ⁊ ascēdentib⁹ ltīmis: p̄t q̄s vult: siue collatēales. siue alios sibi nō attinētes instituere heredes. nulla facta de collateralib⁹ mentione.

¶ Quot modis dicat̄ q̄s decedere intestat⁹. Rñ. Alsten. li. iij. t. xxv. q̄ sex modis. Primo si mortes nullū fecit testm̄. vel qz noluit. vel qz nō potuit. vl qz filiusfa. vel pupill⁹ erat. vel aliq̄d sile iur⁹ impedimētū hēbat. Secō. qz ⁊ si testū fecit nō tñ iure. qz. ſ. nō hūit ltīmū numer testiū vl defuit alia solēnitas ltīma. Tercio qz etsi testm̄ fecit illō tñ postea factū: est ruptū. ſ. posthumi generatōe vel irritū. ſ. p̄ capitis diminutōz testōris. Quarto etsi testm̄ ex omni pte sit ltīme factū: nullus tñ ex eo heres apparet. qz. ſ. vel institut⁹ eē noluit etiā viuo testōre. aut etiam ante aditaz hereditatē decessit. vel ꝑditio sub qua institut⁹ erat defuit. ꝓbant aūt isti q̄tuor modi dicta insti. in p̄nci. Quinto si filius nominatim ⁊ cum causa legitima sit exheredatus. et post mortem testatoris ꝓposita querela inofficiosi testamenti. ⁊ herede causam ingratudinis non ꝓbante testm̄ p̄ snīam est rescisum. Sexto. si testamentum de iure p̄tōio p̄ contratabulas rescindat. Et his duob⁹ vltimis modis dicat quis

ex poſtfacto teſtamēto decedere inteſtatus. ℒ. de colla. l. vt liberis.

¶ Quis ſuccedit alicui ab inteſtato: ℜñ. iure cō munilaico moriēti pus ſuccedūt deſcēdētes. ſecūdo aſcēdentes. deinde collaterales. primiores: vt in auten. de here. q̄ ab inte. circa p̄ncipiū col. ix. et ibi pz q̄ fratres ꝛ ſoꝛores cōiūcti defūcto ex vtꝛoq; parēte vocanť ſil' cū parētibꝫ. his aūt oībꝫ deficiētibꝫ ſuccedit vir vxoꝛi ꝛ ecōuerſo. ℒ. vñ vir ꝛ vx. l. vltio ſuccedit fiſc⁹. ℒ. de bo. va. l. j. lib. x. ¶ Clerico q̄q; ab inteſtato moriēti ſuccedūt agnati ſm ordinē p̄notatū in bonis q̄ ſibi intuitu pſone obuenerūt. xij. q. vltia. c. ſi. quibꝫ oībꝫ deficientibꝫ ſuccedit eccleſia quaſi fiſcus. vt extra de ſuc. ab inte. c. j. vbi aūt dubitať an bona ſint eccleſie vel clerici. vide ſ. Clericus. iiij.

¶ Qui aūt dicanť agnati vel cognati. vide ſupꝛa Feudum.

¶ Quō ſuccedūt deſcēdentes: ℜñ. In ſucceſſione ab inteſtato p̄ma cā eſt deſcendētiū: vt ſ. dictū eſt. Naz in ſucceſſiōe moꝛtui patriſſa. vel filiſſa. liberi ei⁹ ſi ſunt oīnibꝫ alijs p̄ferunť. Omni quidez gradꝰ equaliť nepotes ꝛ vlterioꝛes in ſtirpes non diſtinguēdo ſexū vel ius patrie ptātis. Succedūt ergo p̄mo filij ſi ſunt: ſiue maſcul⁹ ſiue femīa eqliť Nepotes aūt ſuccedūt in ſtirpē. i. in eā partē quā parētes eoꝝ habituri erāt ſi viuerēt. ℒ. de ſu. ꝛ le. here. l. ij. ꝛ ī autē. in ſucceſſiōe. ibi poſita.

¶ Quō ſuccedūt aſcēdentes: ℜñ. deficiētibꝫ deſcēdētibꝫ ſuccedūt aſcēdētes hoc mō q̄ defuncto filio ſine liberis parētes ſi ſoli ſunt ſuccedūt: ſalua p̄ogatiua gradus: q̄ pꝛ p̄ferť auo ſi ambo ſupſūt Et ſi pari gradu ſunt pariť ſuccedūt. p̄ni in dimidia ꝛ materni ī alia dimidia. liez diſpar ſit numer⁹ vt ſi ex vna pte ſit tñ au⁹ mꝛnus: ꝛ ex altera auus ꝛ auia p̄ni. Bz ſi cū parētibꝫ ſint fratres vel ſoꝛoꝛes ex vtꝛoq; parēte defuncto ꝓiūcti: vocanť cum aſcēdentibꝫ ī gradu ꝓximis ī virilē portionē. i. ſuccedūt equaliť cū pꝛe ꝛ mꝛe ꝛ auo ꝛ auia ꝛ alijs deſcendētibꝫ. Idē etiā eſt de filijs frātrū ex vtꝛoq; latē ꝓiūctoꝝ. ꝛ ita ſuccedit femīa ſicut maſcul⁹. Hec refert vtrū ſit ſuus vel emancipatus: vt. ℒ. ad ter. auten. defuncto.

¶ Qui autē dicanť heredes ſui neceſſarij vel extranei: Dic q̄ heredū. Alij ſūt neceſſarij tñ. Alij ſui ꝛ neceſſarij. Alij extranei. Heres neceſſarius eſt ſeruus q̄ inſtituiť heres a dño ſuo. ita tamen ſi cōſequať hereditatē ꝛ libertatē ſil' ex dñi teſtamento: vt q̄ tempoꝛe teſtamēti ꝛ moꝛtis erat in dominī ptāte. ſic etiā ignoꝛans ꝛ inuit⁹ fit liber ꝛ heres. vñ velit nolit teneť hereditatē etiā ſuſpectā adire. ꝛ ideo dicit neceſſarius. Sui ꝛ neceſſarij ſunt liberi qui ſunt in ptāte teſtatoꝛis tpe moꝛtis: vt filiuſſa. ꝛ deſcēdentes ex maſculo filio. Filij vo filie ſunt in ptāte patris eoꝝ ꝛ aui p̄ni. Dicunť ideo ſui: quia domeſtici: ꝛ vino p̄e: quodāmō extimanť domini. Ideo vo dicunť neceſſarij: q̄ ō iure ciuili cogebanť heredes fieri: ſed de iure pretoꝛio p̄mittiť eis ab hereditate abſtinere ſi velit. Extranei heredes ſunt qui non ſunt ſubiecti iuri teſtatoꝛis: ſicut filij emancipati. ꝛ liberi etiam a matre inſtituti vocantur extranei: q̄ femine non habent liberos ī poteſtate. pꝛobanť hec iuſti. de here. qua. ꝛ dif. in p̄m. er. ℱ. ſui aūt. et. ℱ. ceteri. Ite heres. Alius eſt teſtamētarius. vt qui eſt in teſtamēto ſcriptus. Alius legitimus: vt is qui ipo iure ꝛ ſine teſtamento defuncto ſuccedit. Alius fideicōmiſſari⁹: cui ex fidei cōmiſſo eſt hereditas relicta. Alius ē ſubſtitutus. ſcz q̄ alij ſubſtituiť heredi.

¶ Quō ſuccedunt collaterales: ℜñ. ceſſantibus aſcēdentibꝫ ꝛ deſcēdentibꝫ p̄mo vocanť fratres ſimiliter ꝛ filij alicui⁹ fratris p̄us moꝛtui. dico ō fratre illo ꝛ eius filijs: q̄ quidē frater de vtꝛoq; parēte ptingit eum de cui⁹ hereditate agiť. et veniunt in hereditatē dicti fratres ꝛ eoꝝ filij cum parētibꝫ defuncti ꝛ cuꝝ ꝓximis in gradu aſcendentibꝫ. Et dicti filij fratris p̄ferunť illis fratribꝫ defuncti qui ſunt ex vno trī parēte ꝓiuncti defuncto. ℒ. de le. here. auten. ceſſante. Poſt fratres ex vtꝛoq; parēte. ꝛ eoꝝ filios admittunť fratres: ſoꝛoꝛes: ꝛ eoꝝm filij qui ſunt ex vno latere trī: ꝛ iſti etiā fratrū filij p̄ferunť patruis defuncti ꝛ alijs ſil'ibꝫ. Poſt frēs ꝛ fratrū filios: admittunť qui ſunt gradu ꝓximiores. Et ſi pares ſunt: pariter admittunť. ℒ. de le. here. auten. poſt frēs. Et ℒy. ibi ex. d. autē. infert q̄ vlterioꝛes: poſt fratres ꝛ filios eoꝝ ſuccedūt ex ſe: ꝛ ideo nō ꝑſiderať pſona eius a quo deſcendūt ꝛ ꝑſideranť trī pſone ſuccedētes: ꝛ ſic veniūt in capita. Secus in p̄cedentibꝫ: vt cū tractať de ſucceſſione patruoꝝ. auūculoꝝ. amitaꝝ ꝛ materteraꝝ. vbi ꝑſiderať pſona eius a quo deſcendūt. Et ideo veniūt ī ſtirpes. vt ſ. auten. ceſſante. eo. ti. Et ſm eūdem ℒy. p̄dicta faciūt ad queſtionē. Cōſuetudo ē q̄ filia nō ſuccedit in baronia. Pone quidaz baro habet fratres ꝛ hz nepotē ex filia premoꝛtua. Decedit. nūquid admittet nepos ad ſucceſſionē ī baronia. Dic q̄ non: quia nepos iſte venit ex perſona ſue filie: ꝛ ideo repellendus. Sed pone q̄ nō eſſent fratres neq; fratꝝ filij: ſed vlterioꝛes: tūc bñ veniret nepos: q̄ tūc nō ꝑſideramus pſonā eius a qua deſcendit: vt dicta auten. poſt fratres. ꝛ auten. ſ. prima.

¶ An aūt filij duoꝝ fratrū ſuccedāt in ſtirpes vl' in capita. ℒy. in. d. autē. ceſſante. dicit q̄ ſtirpes q̄ cū ſemp inueniank filij fratrū ſuccedēt ī ius patris ſui. Et ideo cū in eis inſpiciať pſona eius a quo deſcendūt: ſicut paſ hꝫet vnā partē: ſic ꝛ dicti filij tantūdē habebunt. Hanc opinionē tenent Ale. Ja. de ar. Dy. ꝛ Bar. in dicta autē. ceſſante. Nota etiā ſm Bar. q̄ illud qō dicit: vt q̄s ſit ex vno parēte vel vtꝛoq;: nō habet locū niſi qū tractať de ſucceſſione fratꝝ vl' patruoꝝ. Secus ſi de ſucceſſione vlterioꝝ. Et Jaco. bu. cōcludendo materiaz trāſuerſaliū dicit q̄ ſi ſint ſolt fratres: et tūc ſi ſunt ex vtꝛoq; parēte veniūt virilit. Idez ſi oēs ſint cō ſanguinei vel oēs vterini. vt dicta auten. ceſſante ꝛ auten. ſequēti. Si aūt quidā ſint conſanguinei: q̄dā vterini. tūc ī delatis a pte p̄ferunť cōſanguinei In delatis a matre p̄feruntur vterini. In delatis aliūde admittunť pariter. Nota tñ Aſteñ. li. aij. ti. xxxv. Guil. et Jo. de ſan. n ſum. q̄ volūt q̄ ſi frať relinquit fratrē ꝛ filios alterius fratꝛ: q̄ nepotes

nō vocabunt ad successionē patrui p̄mortui. allegāt ad hoc. l. ꝟ si ex pte. ff. qō cū eo. Nec⁹ tū fm eū dē Jo. si aliqs hīet duos filios vel filias: z vn⁹ eorū relicto filio moriat: nā tūc fili⁹ vl filia z nept⁊ vl nepos ex altero filio piter ad hereditatē vocant.

Utr̄ nāles filij succedāt p̄i ab intestato: Rū. si legitimi ñ supsūt nec legitim̄ p̄iūx tūc nāles ab intestato succedūt ī duab⁹ vncijs. Ita tū q si mr̄ supest: virl ei portio ō ip̄is det. Et ꝟ Azo. lz vxor ñ capiat vl succedat: tū facit ne naturales possint cape vl succedē: sicut z faciūt legitimi filij q̄ succedūt z repellūt nāles. Sz vbi repellunt nāles ꝑt legitimā sobolē: vel legitimā p̄iugē: debēt ip̄i naturales pasci a succedētib⁹ arbitrio boni viri. Hic aūt z inq̄tū z qñ succedūt liberi naturales parētib⁹: ita et intantū z totiēs debēt succedē parētes nāles filijs naturalib⁹: vt par pietas seruet eis. Et q̄ dicta sunt de nāles filijs: z de nāles nepotib⁹ z p nepotib⁹ fuāda sunt. Ex testamēto aūt filij nāles succedūt sic. Nā si ille pater naturalis habeat legitimos filios vl nepotes. licz ei dare vl relinq̄re naturalib⁹. eoꝝq mr̄i vncīā vnā nō vltra: vl soli cōcubine semiuncīā: nō vltra. Nō aūt vltra datū est: applicat legitimis filijs vl nepotib⁹. Si aūt nō hēat legitos filios vl nepotes: vel descēdētes: sed hēat ascēdētes: legitima pte relicta ascēdentib⁹. reliquū int̄ naturales distribuere p̄t. Si aūt nec ascēdētes nec descēdentes hēat legitos. licet eos instituere insolidū heredes. hec Azo. Qui vo ſt ex dānato coitu ab omni p̄orsus būficio excludunt. vt C. de na. li. autē. licet. z ī auten. ex pplexu. C. de ince. nup. Et glo. ibi in v. indigni. dicit z materne. qō verū ē qñ coitus p legē poterat accusari. alꝫ nō vt ex meretrice: quo casu matri nō patri succedit. De hoc vide ſ. diffuse. c. Filius.

Et p predicta p̄t solui questio quotidiana. An sine pſensu filioꝝ vl heredū adultera possit instituere filios susceptos de adulterio. Dic q si ī loco vl regiōe sit aliqua cōsuetudo sup hoc illa obseruāda est. Cessante aūt pſuetudine: dic vt in p̄cedēti. §. z dicto. c. Filius.

Sed q̄d de pſuetudine aliqua ꝟ terra ꝟ q̄ mortuo aliquo sine filijs dñs terre totū accipiat: Rū. fm Hosti. Talē pſuetudinē obseruāda: si prescripta sit. Potest em̄ dñs allegare q̄ ab initio hoc pactū fuerit: q̄ ẽra sua erat. De hoc vide ſ. Pedagiū

Vdus. Utrū surd⁹. mutus. z cecus sit⁊ possit p̄here mr̄imoniū: Primo videt q̄ sic: q̄ p̄t mlierē naturalit cognoscē. Itē hz rōnez naturalē. In p̄ncū videt: q̄ nūq̄ vidit mr̄imoniū p̄hi: nec audiuit. Et sic cuz ignoret q̄d sit mr̄imoniū: nō videt q̄ possit cōsentire ī mr̄imoniū. Ho. put recitat Panor. in. c. cū apud. de spō. dicit aīaduertēdū ē vtrū possit exprimere suū pſensuz ī p̄hendo. z dz admitti. alꝫ autē repellit. Et gestis em̄ et signis discret⁹ iudex cōsiderabit. z i dubio pſulēdus esset p̄ceps.

Vspensus fm Guil. dr̄ q̄ñq̄ quo ad se q̄ñq̄ quo ad se z alios q̄ñ. ſ. p sententiā canonis vel hom̄is est suspensus. Et talis tenet abstinere ab officio. An aute alij teneant abstinere. vid ſ. Cleric⁹. iij. z Excōicatio. vj. in fi.

An aūt suspēsus ab officio dicat suspēsus a iurisditiōe. Glo. notabilis. in. c. audiuim⁹. xxiij. q. j. dicit q̄ suspēsus ab officio tū nō potest ea q̄ sunt officij. vtputa celebrare: sed bene p̄t ea que sunt iurisditiōis. vtputa p̄ferre p̄bendā. Si aūt q̄s est suspēsus a iurisditiōe nō p̄t ea q̄ sunt iurisditiōis ꝟ bene p̄t ea q̄ sunt officij. Si aūt suspēsus est ab vtroq̄ tūc neutrū p̄t. Sed tu dic lati⁹ fm glo. et cōiter doc. in. c. cū dilectus. de pſue. q̄ suspēsus ab officio nō p̄t iurisditōez exercere: nec eligere: nec būficia p̄ferre. Et p hac opi. facit. d. c. cū dilect⁹. z ter. a p̄uio in. c. si celebrat. de cle. ex. mi. Et hec opi. placet Inno. z ppost. q̄ dicūt q̄ suspēsus ab officio z būficio: vel officio tū: vel simplicit⁊ intelligit suspēsus ab om̄ib⁹ p̄dictis: q: appellatiōe suspēsionis in genere intelligit de maiori suspēsiōe. ar. c. si quē. de sen. ex. Secus dicūt in suspēso a p̄tificalib⁹: vel in eo cui est interdictus ingressus ecclesie. Nā ista interdicta nō extēdunt vltra ī eis expēssa. Panor. aūt in dicto. c. cū dilectus. addit di. q̄ aut q̄s est suspēsus minori suspēsiōe q̄ infligit ꝑt participationē cum excōicato. z illa nō p̄uat facultate exercēdi iurisditionalia nec facultate eligēdi ꝟ soli pticipatiōe sacr̄oꝝ. Et ꝑter hoc nō p̄t eligi in p̄latū. de hoc ē ter. clar⁹ ī dicto. c. si celebrat. Aut est alicui interdict⁹ ingressus ecclesie. z tūc solū ē p̄uatus ptāte exercēdi ordinē in ip̄a eccl̄ia. z si ī ea celebrat efficit irregularis: vt in. c. is cui. de sen. ex. lib. vj. vñ si exē ecclesiā celebraret nō incurreret penā: de quo tū dic vt ibi notat. hoc tū interdictū nō p̄uat facultate exercēdi iurisditionalia vel eligendi. Aut suspēdit ep̄us a p̄tificalib⁹. z tūc solū censet suspēsus ab illis que dep̄dent ab ordine p̄tificali z nō ab alijs: q̄re puto q̄ sic suspēsus p̄t exercere iurisditionalia q: vt dixi iurisditiōalia sūt separata ab his q̄ sūt ordinis p̄tificalis: vt in . c. trāsmissaz. de elec. Et fm Ho. sic suspēsus a pontificalib⁹ si celebrat in pontificalibus nō est irregularis: quia pontificalia nō sunt de substantia celebratiōis: nec debemus aliquem iudicare irregularē: nisi inueniat expressum. Nūq̄ quis suspendit a beneficio. Et tunc nō intelligit suspensus ab officio: vel iurisditione. Unde canonicus suspensus a suis beneficijs potest eligere: vt in. c. cum vintonien̄sis. iunctis dicto. c. cum in cūctis. de elec. Et nota glo. in dicto c. cum vintonien̄sis. q̄ suspensio a beneficio solum extendit ad fructus beneficiorū: non aute ad facultatem administrandi in spiritualibus vel temporalibus. Nūq̄ suspendit quis ab officio z beneficio simul vel suspendit simpliciter. z tunc siue sit suspensus ab homine: siue a canone inferente penam. vt in casu. c. j. de re iudi. li. vj. dicerem q̄ talis suspensio p̄uat facultate exercendi iurisditionem spiritualē z conferendi beneficia z eligendi. Quod intellige durāte suspensione. Nā ista sunt fundata sup ordine ecclesiastico. Nam laicus nō potest ista exercere. vt. xcvj. dist. bene quidem. Si ergo quis suspendit a fundamento iuris videtur

ſuſpenſus ab omni edificio qđ eſt ſ. fundamentū j. q. j. cū paulus. Et nota q verbū officij eſt valde latū. Nam quicđ hz electus eſt officij ꝓter beneficiū, ergo ſuſpendēdo te officio. videor te ſuſpēdē nedū ab ordine: ſed etiaz ab omni officio clericali. Si aūt quis ſuſpendit ſimpliciter ab ordine. tūc ſi ſuſpendit ab ordine pontificali: ſolū credo illū ſuſpēſum ab his que ſunt ordinis ep̄alis. nō autē ab his q̄ ſunt iuriſditiōis. ar. eorū q̄ ſ. dixi: qū quis ē ſuſpēſus a pontificalib; Aut ſimplicit q̄s ē ſuſpēſus ab ordine. z tunc dicerē ꝓter quādam ꝓñtiaz q̄ cenſet facta ſuſpenſio ab omīb⁹ q̄ ſunt fundata ſup ordinē. vt a iuriſditiōe ſpūali z omīb⁹ ſil̄ibus. Aut quis eſt ſuſpenſus ab officio. z cenſet directe ſuſpēſus a iuriſditiōe ſpūali z facultate eligendi et cōferendi bñficia p quādam ꝓñtiā. ſ. e. aūt de an. in cle. cupientes. de pe. ponit diſtinctōem Baſ. de cal. q aut quis eſt ſuſpēſus ab officio: aut bñficio: aut vtroq. Si a bñficio: ſiue a iure: ſiue ab homīe. nō eſt ſuſpēſus ab officio: q officiū nō eſt accēſoriū ad beneficiū: lz ecōtra ſi eſt ſuſpēſus ab officio aut per dictionē taxatiuā tm̄. aut ſimpliciter. Primo caſu planū eſt q nō eſt ſuſpēſus a bñficio: cuz tm̄ ſit ſuſpēſus ab officio: q hoc ſentētie ꝓmulgatio voluit. Si aūt eſt ſuſpēſus ſimplicit ab officio. aut hoc eſt ab homine: aut a iure. Si a iure aut ꝓter crimē: aut ꝓter infamiā vel ꝓtumaciam. Si ꝓter crimē: tūc puto q ſuſpēſus ab officio ſit ſuſpēſus etiā a beneficio. vt. c. eos. et. c. ſi quis ſacerdotū. lxxxj. di. Si aūt ꝓter infamiā vel ꝓtumaciā ſit ſuſpēſus ab officio: nō eſt ſuſpēſus a beneficio. vt in. c. p̄sbyter ſi a plebe. ij. q. v. Si aūt ab homīe eſt ſuſpēſus ab officio. Si hoc eſt ꝓter crimē graue: tūc eſt ſuſpēſus etiā a bñficio. Si autē ꝓter crimē leue vel etiā ꝓter infamiā vel cōtumaciā. nō ē ſuſpēſus a bñficio. Si eſt ſuſpēſus ab vtroq. aut hoc eſt p dictionē. et. z tūc planū eſt. Aut p dictōz vel. z tūc puto q talis ſentētia nō valet ꝓter ĩcertitudinē fm Hoſ. hec ille. Inno. aūt dicit ſimpliciter q ſuſpēſus ab officio tm̄: non dz p̄cipere fructus bñficioz. p. c. paſtoralis. de ap. Sed Hoſti. hoc intelligit qñ eſt ſuſpēſus ꝓ graui cā. Secus ſi ꝓ leui vel infamia: z nō ē ꝓtumax.

Sed querit de notabili. q. Quis poſſit abſolue a predicta ſuſpenſiōe: Pau. in cle. monaſterioz. de re. ec. nō ali. dicit q aut papa ponit penā ſuſpenſionis vel interdicti ꝓter ꝓtumaciā canonē cōdendo. z tūc putat q inferior poſſit abſoluere. extra de ſen. excō. nup. niſi ipe papa ſibi reſeruet abſolutionez: vel alteri exp̄ſſe z determīate p̄ſone. hoc tenēt Hg. Go. Inno. Ber. z Jo. in glo. xj. q. j. ſi inimicus. z. xvj. q. vij. ſi q̄s. z Mo. Idē iudiciū ē ſi ꝓſtitutionē inferioris approbat z cōfirmat de inſti. ex frequētib⁹. Plus enī nō opatur ꝓfirmare q̄z ꝺe re ſentētiā. z hoc niſi alteri reſeruet abſolutio. Si vo pena ſuſpenſiōis z huiuſmodi ſit p ſentētiā ab homīe: tūc ligās dz abſoluere: nō inferior. extra de offi. oz. cū ab eccl̄ia. ſaluo caſu. c. paſtoralis. eo. ti. Idē tenet Guil. in ſpe. Idez panor. in. c. tam lr̄is. de teſti. quo ad hoc vltimū. ſez quādo eſt ab homine. Si vo ſuſpenſio ſit ꝓpetua que habet vim p̄uationis nō habet locuz abſolutio: ꝫ neceſſaria eſt diſpēſatio z p ꝓñs collatio. z tūc eſt videre an tale ſit crimē in quo poſſit ep̄us diſpēſare: vel nō. Et i ꝓmo caſu poterit ep̄us diſpēſare z cōcedere. puta beneficiū: vel officiū quo ad ꝓceſſionē executōis ordinis. In ſecūdo caſu nō poterit. vide tū ſingularē limitationē ad p̄dicta: quā facit glo. in cle. j. ꝺ here. q vult q aut ſuſpenſio lata aucte iuris habz terminū annexū: z nō relaxat p inferiorem ne fruſtaret ipius effectus. z hoc caſu intellige glo. in. c. cupientes. in v. ſuſpenſos. de elec. li. vj. Aut non hz tp̄us determinatū: z ſi ſupior ſibi reſeruauit abſolutionē. tūc idē dicendū. ar. ꝺ. c. nup. Aut nō reſeruauit: et pōt ar. ꝺ. c. nup. hec glo. que licz cōiter approbet: tū nō placet Panor. in dicto. c. tā litter. Ideo aliter diſtinguit. q aut ſuſpenſio fit in penā aut in ꝓtumaciā. Primo caſu inferior non pōt ſuſpenſionē relaxare: q nō debet remittere penā inflictam auctoritate iuris. ar. ij. q. iij. notandū. niſi forte vellet diſpenſare in caſibus ſibi ꝓceſſis iuxta materiā. at ſi clerici. de iudi. Nec obſtat. ꝺ. c. nup. quia loquitur in excōicatione que nō eſt pena: ſed medicina nec eſt ꝓpetua: ſed ferē ſub quadā cōditione tacita donec ſatiffecerit. vnde ep̄us relaxando cū ſatiſfactiōe nil noui facit: ſed potius ius cōe exequit. ſed in caſu noſtro remitteret penā. Et paria ſunt quē ſuſpēdere ꝓter delictum ꝓpetuo: vel ſimpliciter. vt extra de cōſti. ex lr̄is. Si vo fuit facta ſuſpēſio ꝓter ꝓtumaciā: tunc ꝓcedit equipatiō ad excōicationē. z p hoc dico Inno. nō bñ dicere in. c. ij. de ſolu. qui ſimpliciter idem ſentit eſſe in ſuſpenſiōe qđ in excōicatione. Et intellige inferiorem in caſibus p̄dictis poſſe abſoluere: quādo excōicatio vel ſuſpēſio eſt lata a canone. Secus ſi ab homīe. hec Panor.

Que aūt ſit differētia inter ſuſpēſionē. depoſitionē. z degradationē ſtricte ſumēdo ipos terminos. nā large frequēter ſumūtur in iure vnū ꝓ alio. Suſpenſio enī importat p̄uationē executionis legitime ordinis vel officioz eccl̄iaſticoz ſimpliciter: vel ad tp̄us. z cū ſpe diſpenſatiōis: q̄ q̄ñq a iure: q̄ñq a iudice infert. Depoſitio importat p̄uationē executiōis legitime officioz z beneficioz ecclīaſticoz poſſeſſiōis ſimpliciter: z ex toto abſq ſpe reſtitutiōis: retento tamē p̄uilegio clericali: q̄a cōueniri nō pōt i iudicio ſeculari: nec capi: nec puniri a laicis. z fit p ſentētiā homīs cōiter. Nec pōt inferri hec pena ab inferiori ep̄o q̄ hoc agere pōt erga ꝓpriū ſubditū: aſſiſtēte ſibi canonico numero ep̄oz ſi ē in ſacris. alꝫs ſufficit ꝓpria ſentētia ep̄i ſine aliorū p̄ſentia. Depoſitus aūt z degradat⁹ nō pōt reſtitui ad officia ſua niſi p diſpenſationem pape. Degradatio vltra penā depoſitiōis hoc addit. q̄a p̄uat p̄uilegio clericali omni cū certa ſolēnitate. caracter tamē ei auferri non poteſt. de hoc vide ſ. Degradatio.

Utrū ſuſpēſio poſſit ſuſpēdi p appellationez: Rn. Sicut excōicatio: ſic ab officio vl ingreſſu eccleſie lata ſuſpēſio p appellationē ſequētē minime ſuſpendit. vt ex de ſen. ex. is cui. li. vj.

Utrū ſuſpēſus a participatiōe: vel collatione

sacramētoꝝ si cōtrafaciat sit irregularis: Rñ. fm Inno. ⁊ Ho. q nō. extra de cle. ex. mi. si celebrat. Alia eñ nō sunt ordinis: q⁹ ⁊ laici ptcipāt sacramētis ⁊ pferūt sacra.

¶ Vbi tp̄us ponit sine p̄finitiōe: vt cum q̄s sine tp̄is p̄finitione bñficijs p̄uat: ppetua p̄uatio intelligit. vt. C. de pe. l. seruus. p hoc facit qđ s. dixit panor. q paria sunt quē suspēdi ppetuo: ⁊ simpliciter. Qđ nota.

Tabellio est publica

q̄ psona: hñs officiū scribēdi instrā ad faciendū fidem.

¶ Vtrū clerici possint exercere officiū tabellionatus: Rñ. fm Ray. clericis i sacris ordinibꝫ pstitutis est penit⁹ interdictū. ⁊ si illud habeāt ad dimittendū ꝓpellēdi sē p subtractionē bñficij appellatione postposita. extra ne cle. vel mo. sicut. Exquo infert ibi Panor. q tabellio effectus cleric⁹ nō perdit ipso facto tabellionat⁹ officiū. Si eñ eis debet interdici officiū. ergo illud nō pdiderunt. Idē videt in tabellionibꝫ effectis religiosis: vt p religiōez nō pdiderint officiū: ꝫ exercere nō debēt nisi in eā heresis. ter. est notabilis in. c. vt officiū. de here. li. vj. Sil'r in tabellionibꝫ effectis decurionibꝫ vl' advocatis: qui p supueniētiā dignitat⁹ nō pdūt officiū: ꝫ illud exercere nō debēt.

¶ Et p hoc infert ad aliā. q. An clericus effectus tabellio pdat eoipo clericat⁹ p̄uilegiū et bñficiū: Rñ. Panor. de mēte Jo. an. vbi s. q nō. Ratio ē Sicut eñ p supueniētiā clericat⁹ nō pdit tabellionat⁹: saltē in habitu: vt in dicto. c. sicut. ⁊ in. d. c. vt officiū. ita p supueniētiā tabellionat⁹ nō dz perdi clericat⁹ vl' beneficiū: q ista nō sunt incōpatibilia saltē in habitu.

¶ Quare aūt ꝓhibeāt clericis hoc officiū exercē. dicit Panor. q hoc est p̄mo: q hoc officiū dicāt vile: cū tabellio dicat⁹ seru⁹ public⁹: vt in. c. ij. ō vsuris. li. vj. secūdo q hoc ē officiū seculare. Vnde dr seru⁹ public⁹ a seruiēdo oīby.

¶ Vtrū clericꝰ possit exercere hoc officiū i causis eccl'iasticis et spūalibꝫ coꝝ iudice eccl'iastico: Panor. ꝑcludit q aut coꝝ papa seu ei⁹ curia hoc officiū exercet. ⁊ ē admittendꝰ. maxīe si a papa habuit hoc officiū. Nā papa admittēdo: vel ei hoc officiū tribuēdo: videt est habilitare. ar. in. l. idez vulpianus. ff. de excu. tu. Aut i alia curia: ⁊ tūc aut habet ꝓpetētia salaria. ⁊ dicerē q nō: cū in distincte ꝓhibeāt in. d. c. sicut. q: vt dicit glo. ibi. est qōdā gen⁹ negociatiōis qō ꝓhibet clericis. eē ne cle. vel mo. c. j. Aut indigēt: ⁊ tūc arbtror eos admittēdos. et sic p̄nt iura diuersa ad ꝓcordiā reduci.

¶ An aūt cleric⁹ q nō est i sacris possit hoc officiū exercere: Jo. an. in dicto. c. sicut. videt velle q sic p ter. ibi q facit mētionē ō pstitutis i sacris. do. An. videt velle hoc verū nisi hēat bñficiū. ꝫ Panor. dicē eū nō pōderasse dictū Jo. an. Et dicē q ille ter. videt in p̄mū. Nā ꝓhibet clericis i sacris sb p̄uatiōe bñficiorꝫ. ergo ñ ꝓcedit i mīoribꝫ quātūcūq sint bñficiati. Posset tñ dici q h accipiunt sacri ordines. largo mō ꝓ oīby ordinibꝫ q idubitāter sacri sunt. vt notat. xxxij. di. i sum. Sed vbi bñficiū nō sufficeret posset hoc exercere. Naz talis nō pōt dici bñficiat⁹. ar. c. ij. de trāsla. p̄la.

¶ Sed q̄d si cleric⁹ i sacris nō hz beneficiū: Rñ. panor. q pōt hoc officio vti. imo plus dicē Jo. an. q hoc officiū nō ꝓhibeāt p̄cise clericis: ꝫ causatiue scz p subtractionē bñficij. Et p hoc pz q nō pōt indistincte clericis i sacris ꝓhiberi hoc officium. Et hoc placet panor. vt possit vti si nō hz bñficiū: cuz possit tūc exercere negociatōez honestā.

¶ Quid si cleric⁹ de facto: hoc statuto nō obstante fecit instrm. Nūquid teneat. Inno. dicit q si fecit instrm anteq̄ ei interdicat: tenet. sec⁹ si postea. Et pōt esse rō fm Jo. an. q interdicto officio: interdicit ei⁹ executio. ar. de appel. c. pastoral'. al's hec interdictio eēt delusoria. Sz ipe Jo. an. tenet q siue ꝑcedat interdictio siue nō valere instrm. lz p̄uari possit bñficio. Moueāt q ibi hec sola pena imponit. vñ aliā inuenire nō debem⁹. Pe. de an. ipugnat hoc dictū Jo. an. q pene appositio: in actu a iure ꝓhibito nō cōfirmat actū p inhibitionē attentatū. vt notat Bar. in. l. p̄tor ait. ff. de no. op. nū. vnō melior rō videt fm eū. p dicto Jo. an. q ānullatio instrumēti. ꝓpter carentiā fidei nō ꝓcernit ipm clericū: ꝫ ptes q̄b⁹ ꝓhibitio nō est facta. Et p hoc forte nō esset malū distinguē fm eū. q si publice p edicta solēniter publicata sit facta interdictio clericis: ita q potuit verisil'r trāsire i noticiā pp̄li: nō valebit instrā. al's sec⁹. sicut obseruat in pdigo: cui bona nor⁹ admīstratio ē interdicta. vt. l. is cui bonis. ff. de v. ob. Et panor. videt ꝓcludere q cleric⁹ aīs interdictū si cōficit instrā: tenent. exquo tolerabat in officio rōne publici officij. Si vo fuit clericis p superiorē interdictū: ⁊ tūc: aut palā ⁊ publice. ⁊ non valebit instrumētum: q: gesta rōne publici officij post interdictū supiorꝭ nō tenēt: vt in. c. veritat⁹. de dolo ⁊ cōtu. Nec pōt allegari tolerātia: exquo publice emanauit ꝓhibitio. Aut interdictū ñ fuit publice factū. ⁊ tūc tenet in p̄iudicium. ꝓhibiti vt possit beneficio p̄uari: vt in. d. c. sicut. Sed gesta rōne publici officij tenēt: saltē q̄ ad ignorātes. vñ de hoc s. Absolutio. j. ⁊ Cōfessio. iij.

¶ Vtrū tabellio ꝓstitutus a laico possit sup eccl'iasticis ꝓficere instrumēta: Rñ. Panor. vbi s. q sic. Et hoc videt sentire Bar. in. l. j. ff. de of. ꝓcō. ⁊ in. l. cūctos pp̄los. C. de sum. tri. vbi firmat notariū ꝓstitutū a p̄ncipe posse cōficere instrā de vo lūtate partiū in alieno territorio. Idē Bal. in. d. l. cūctos populos. vbi plus sentit q etiā nō ꝓstitutus a p̄ncipe: ꝫ p statutū loci: poterit inter subditos in alieno territorio hoc officiū exercere: q: hoc officiū notarij nō hz iurisditionē annexā: ꝫ est qđ dā officiū qđ pōt exerceri sine iurisditiōe ⁊ sine distinctiōe territorij. Idē in notario creato ab imperatore: vt possit cōficere instrm i terris eccl'ie. Idem tenet do. An. in. c. p venerabilē. q fi. sint le. Sz panor. vltra alios adducit ter. in. c. ē. de vsu. li. vj. vbi in cā eccl'iastica seruus public⁹. Et sic notari⁹ laicus stipulat. secūdo adducit. c. cuz dilect⁹. de fi. instru. vbi ꝓsuetudo p̄uē pōt dari hāc ptātez ꝓficiē di instrumēta al's nō habēti: cui⁹ instrā faciūt fidē

in vtroq; foro.

¶ Notrū ep̄us possit in ecclesiasticis ꝓstituere ecricū tabellionē. Rñ.fm Ray.pōt p totā dioces̄im suā cui cura oīm ē cōmissa.x.q.j.regēda. Et si fecit poterit ille vocari ad scribendū acta ecclesiastici fori. Et sic ꝓstitut⁹ ab ep̄o nō hz ptātem ex̄ dioces̄im illi⁹ q̄ ipm ꝓstituit.ff. de iur̄.om.iudi.l.fi. Sed tñ si simplicit̄ ꝓstitutus sit tabellio.maxime ab ep̄o q̄ haberet sup hoc ꝓuilegiū:pōt etiā iste vbiq; Addit etiā Do. q̄ exquo q̄s simpliciter ꝓstitutus est tabellio ab illo q̄ hz hanc ptātez:pōt;vbiq; ꝓficere instrumēta:sicut p̄sbyter semel ordinat⁹ vbiq; celebrat. Limita tñ hoc put ꝓxime dictū est.

¶ Tallia siue exactio. vide s. Pedagiū ⁊ Restitutio quarto.

¶ Testamentū.j. cōmuniter. Quid est testamētū. Rñ. Panor. sup rubrica de testa. dicit q̄ testamētū ē nr̄e volūtatis iusta sentētia de eo qđ q̄s post mortē suā fieri vult cū heredis institutiōe: vt habet̄ in l.j.iūcta glo.ff.e. vñ sine heredis instōne nō est testamētū. vt insti.ō lega.§. ante heredis. Et ꝓ ꝑs testamētū nō ꝓhendit codicillū: q; ī codicillo nō pōt dari hereditas. C. de codi.l.ij.et.l.si idē. Nec ꝓhendit donationē cā mortis: que est quasi quedā vltima volūtas.

¶ Quis pōt facere testamētū? Rñ.panor. vbi s. q̄ edictū de testamētis ē phibitoriū. Dēs ergo possunt testari q̄ nō sunt exp̄sse phibiti.

¶ Qui aūt phibeant testari. Dic ꝓmo q̄ phibet furiosus seu mētecapt⁹ nisi hēat lucida intervalla l.furiosum. C. qui te.fa.pos. secūdo phibet mut⁹ ⁊ surd⁹ a natiuitate. secus si ex accidēti ⁊ scribē scit vt.l.discret⁹. C. q̄ te.fa.pos. Idē Bar.ibi q̄ addit q̄ surd⁹ tñ testat mut⁹ tñ testat si scribē scit.d.l. discretis. tercio si nō valet articulate loq̄: ita q̄ nō p̄t exp̄mere nomē heredis nec scribē. vt in.l.iubemus. C. de testa. vbi Bar. ex illa.l. infert q̄ ille qui nō pōt articulate loq̄: mortuo ē similis. et ī cō cū testator loquit̄ balbuciēdo cum ꝓ⁹ fuerit bō recte lingue: si faciat testamētū nō valet. Et dicit semel fecisse exceptionē ad impugnādū testamētū qōdaz: qō erat factū ab eo q̄ nō poterat articulate loqui. quarto impubes. vñ nisi masculꝰ sit in.xiij.femīa in.xij.testari nō possunt.l.q̄ etate.ff.e. q̄nto filiusfa.nisi in castrensi vel q̄si: vt in.c.licz. de sepl̄.li.vj. ⁊ in.l.pe. C. q̄ te.fa.pos.sexto ꝑdigus cui bona interdicta sunt a iudice.l.is cui.ff.e. ꝫ testamētū ꝓ⁹ factū valet: vt ibi. De hac mā ꝑdigo⁹ vide singularia s. Donatio.j. septimo damnat⁹ ad mortē naturalē vel ciuilē. puta q; deportat⁹. vñ cōiter tenet̄ q̄ tales nō possunt testari: etiā si effugiāt de manibus iudicū. vt in.l.eius.ff.e. Si aūt q̄s ē damnat⁹ ad penā inferiorē: cōiter nō efficit̄ intestabilis. puta si fuit ꝓdēnat⁹ ad amputatiōz man⁹ vel vt euelent̄ oculi. Et Bar.in.d.l.ei⁹ in.§. si cui.ex illo.§. infert q̄ dānatio q̄ ꝑdit̄ vita. libertas. vel ciuitas impedit testamētū fieri ⁊ rūpit iā factū. Secus in dānatiōe p quā tñ ledit̄. vide etiā qđ notat Azo. C. qui te.fa.pos. q̄ dānatus ad mortē testamentū facere nō pōt: siue sit dānat⁹ vt moriat̄: siue vt fiat seru⁹ pene: siue sit deportat⁹ ī insulā. Relegati aūt q; nō amittūt libertatē vel ciuitatē: testamētuz facere possunt. si q̄s tñ eoz fuerit damnat⁹ ⁊ appellauerit: interim testamētū facere pōt.d.l. eius. ⁊ l. qui a latronib⁹.ff.eo.ti. Vide etiā Zab.in cle.j. de pe. ⁊ re. vbi querit an damnatus vltimo supplicio possit testari. Et videt̄ q̄ sic. q; sepe damnat̄ quis absens ex vi statuti: q̄ de iure cōi damnari nō pōt ff. de pe.l.absentē. Et rūdet fm Bar. ⁊ Bal.in dicta.l.eius. q̄ si ē dānatus ⁊ detētus: ita q̄ infallibiliter fiet executio: nō valet testamentū. vt notatur C. de do.inter vi. ⁊ vxo.auten. ꝫ hodie. Sed si dānat̄ ad mortē in absentia ex forma statuti: testamētū nō valet quo ad fauores municipales quib⁹ bāniti nō gaudēt tanq̄ hostes sue ciuitatis. ff. de capi.di.l.amissiōe. ꝫ quo ad ius cōe valet testamētū q; nō pdit ius cōe. De huiusmodi exbānitis vide singularia s.c. Fili⁹.in fi.

¶ Dubitat̄ de dānato ad ꝑpetuū carcerē ⁊ in laico cōis sentētia ē q̄ est intestabilis. vt in.l.ij.ff. de pu.iudi. ꝫ ī clerico dicit Panor. audiuisse varie fuisse ꝓsultū. Dā quidā ꝓsuluerūt q̄ nō pōt testari. q; illa pena eq̄patur pene mortis seu deportatiōi vt notat Inno.in.c. q̄liter.el.ij. de accu. Cōsulentes vo oppositū moti sunt: q; ius canonicū nō; imponit ꝑpetuū carcerē in penā: ꝫ ad pnīaz. vt in.c. nouim⁹. de v̄.sig. ⁊ in.c. q̄uis. de pe.li.vj. ergo nō dz hec pena inhabilitatis testandi ꝓdire ex pnīa. Et hec opi. est mitior: ꝫ alia videt̄ verior q; negari nō pōt q̄n ille sit q̄si mortu⁹. Octauo phibet̄ publicus vsurari⁹: nisi p̄stet cautionē iuxta formā capituli q̄q̄.de vsu.li.vj. Nono phibet̄ excōicatus fm opi. quoruda quos sequit̄ glo.in.c. decernim⁹ de sen.excō.li.vj. Sed Jo.an. ⁊ Inno. tenēt q̄ñ ⁊ est hodie cōis opi. nec eq̄patur deportato. Decio phibet̄ seru⁹.xij.q.ij.illud. ⁊.l.fili⁹.ff.ō testa. Vn decimo q̄libet religiosus q̄ ꝓfitet̄ tria substātialia regule.extra eo.c.ij. ⁊ ī auten. ingressi. C. ō sa.san. eccle.sec⁹ ō religiosis largo mō sumptis. Quodecimo hereticus. Rō q; heretic⁹ nihil hz cū oīa bona sua sint ꝓfiscata ipo iure. vt in.c.cū fm. ō here. li.vj. vñ etiā si post mortē posset detegi quez fuisse hereticū ī vita: oīa bona p̄ñt appzehēdi. vt in.c.ij. de p̄scrip.in.vj. Nota tñ q̄ hmōi heretici et sil'es cū bona ꝓscia p̄ñt retinere bona sua donec sequat̄ sentētia: saltez declaratiua sup facto. De hoc vide s.singularit̄ Absolutio.j.in excōicatōne ō insecutorib⁹ cardinaliū. Terciodecimo phibet̄ dubius de statu suo: ⁊ dicit̄ dubi⁹ q̄ñ dubitat̄ an sit in eo statu quo testari possit: vt.l. de statu. ff.eo. Quartodecimo phibet̄ obsides. ⁊ intelligo ō obsidibus id est captiuis populi romani vl' ecōuerso. puta si apud infideles essent xp̄iani obsides. vel econtra. sec⁹ ī obsidib⁹ q̄ q̄tidie tradūt̄ ab vna ciuitate alteri. vt notat̄ in.l.obsides.ff.eo. Quītodecimo phibet̄ dānatus ob carmē famosuz. puta q; cōfecit libellū famosum ī iniuriā alteri⁹. ⁊ de illo fuit dānatus. vt i.d.l. is cui. Sz dubitat̄ an infamis ex alia cā possit ꝓdere testamētū. et cōiter tenet̄ q̄ sic: nisi

reperiat specifice ꝓhibitū. ¶Et nota q̄ dicit libell⁹ famosus q̄n aliq̄s scribit cedulā ꝓtinentē iniuriā: seu infamiā alteri⁹ ⁊ ꝓijcit illā in locovbi inueniat ⁊ sic ali⁹ infamet. Sextodecimo reus criminis lese maiestatis.l.q̄sq̄s. ¶.ad.l.iul'.ma. ¶Et ō hoc dic vt dictū ē ō. de heretico. ¶Decīoseptimo is q̄ est apud hostes captiu⁹.d.l.eius. ¶Decīooctauo carēs vtroq̄ lumīe.hodie tū pōt testari:dūmō seruet qđ habet in.l.hac ꝓsultissima. ¶.q̄ te.fa.pos.vt articulate ⁊ clare in pūtia testū exp̄mat nomē heredis.⁊ Bar.in.d.l.hac ꝓsultissima.dicit scholarib⁹ q̄ bñ notēt illā.l.q: ex ea poterūt hīe multuz de honore: q: sepe homīes excecant ꝓpter infirmitatē vel alia accidētia ⁊ faciūt testamentū de iure cōi:⁊ illud testamentū nō valet.

¶An aūt p̄dicti ꝓhibiti a iure testari:possint disponē ī pias causas: ¶Et p̄supponit panor.q̄ oīne relictū ꝓ aīa dicit ad pias causas: vt in.c.req̄sisti. extra eo. De surdo ⁊ muto seu nō valēte articulate loqui:ad pias causus possunt disponere:dūmō saltē nutu.i.signo possint exp̄mere volūtatē. Mā cum tales possint cōtrahere matrimoniū:vt in.c. cū apud.de spon.inferē q̄ habent intellectū naturalē. Sed in istis dispositiōib⁹ ad pias causas:sufficit sola facultas iuris gentiū seu naturalis:nec curam⁹ de solēnitate iuris ciuilis.vt in.c.relatū. el.j. extra eo.vñ Bal. dicit ō quodā aduocato q̄ ꝓpter infirmitatē nō poterat loqui nec scribere ꝛ religioso quodā sibi dicēte vt ꝓuideret de aīa sua.et q̄ si volebat bona sua dare paupib⁹ apiret libz̄. si sanus mēte aperuit libz̄: valet dispositio. ¶Et ponit Bal.regulā. q̄ ad pias causas valet testamētum nutu factuz.ꝓ hoc bona glo.in.c.cū tibi.extra eo. De impubere cōiter teneē q̄ nō p̄t disponere etiā ad pias causas.vnde ⁊ nules ante pubertatē non pōt testari ꝓpt defectū iudicij:vt in.l.fi. ¶.ō testa. mili. In filiofa.cōclude q̄ in castrēsi vel quasi pōt testari vt vult:ꝛ in aduēticijs quoz̄ hz ꝓprietatem est dubiū. Mā si vsufruct⁹ acq̄rit patri:oēs tenēt q̄ testari ad pias cās nō pōt inuito patre. vt in.l. pe. ¶.qui te.fa.pos. Sed ē dubiū q̄n vsufruct⁹ est penes filiū. Bar.in.l.j. ¶.ō sa.san.eccle.voluit q̄ possit testari ad pias cās etiaz inuito patre: q: oīs solēnitas iuris ciuilis est remissa ī legatis ad pias causas.d.l.j.⁊ in dicto.c.relatū. Sz Bal.tenet ibi ꝓtrariū allegat bonū tex.in.c.licet.de sepul.in.vj. vbi dicit q̄ filiusfa.nō pōt disponere inuito patre etiā ꝓ aīa:nisi de castrēsi vel quasi. ¶Et hec opinio videt verioz ꝓ illū tex.ne spolieē pater ꝓpter fauorē pie cause:cui debent bona filij.

¶An aūt ꝓsentiēte patre filiusfa. in istis aduēticijs ī quib⁹ patri nō queriē vsufruct⁹ ꝓ possit facere testamētū ad pias cās ⁊ donare: Bar.in.l. qui in ptāte.ff.e.dicit q̄ sic. et dicit hoc ꝓbari in dicto.c. licz ī fi.a ꝓtrario. ¶Et videē esse cōis opinio legistarū.licz Imola.⁊ Jo.an.sint in ꝓtrariū. ¶Et hoc videē tenendū saltē de iure canonico.ꝓ dictū.c.licet. q̄ tex.hoc ꝓbat in duob⁹ locis. Primo eñ tex.diē q̄ fili⁹ pōt iudicare ꝓ aīa.⁊ glo.exponit.i.in vltia volūtate relinquere. ⁊ sic verba sunt generalia ad omnē vltimā volūtatē. Secūdo subdit tex.ꝓ aīa: que verba clare ostendūt q̄ verbum.indicare.ibi positū nō debet intelligi de donatiōe causa mortis q: illā filiusfa.patre cōsentiente facere potest absq̄ hoc q̄ donet ꝓ anima. casus est in.l.tam is.ff. de do.causa mortis. Facit etiā ad hoc: q: ratio quare de iure ciuili filiusfa. nō pōt testari etiā de cōsensu patris est:q: vltima volūtas esset captatoria:⁊ dependeret ex alieno arbitrio.vt.l.illa institutio.ff.ō de here.instī. Sed ius canonicū nō curauit ō hac solēnitate iuris ciuilis.imo de iure canonico volūtas captatoria sustineē:vt in.c.cū tu.de testa.vnō cū seruemus ius canonicū in relictis ad pias cās seruāda est hec opi.cōis:iudicādo vt filiusfa. cum voluntate patris possit testari ad pias causas ⁊c. Sz vide Bar.cep.in tractatu suo de cautelis.vbi ponit modū vt filiusfa. etiā in potestate p̄is possit testari inuito patre.s. q̄ suscipiat saltem p̄mā tonsurā. ¶Et ꝓ hoc vide glo. singularē.xix.q. vlti. c.q: ingrediētib⁹. q̄ dicit q̄ cleric⁹ in potestate constitutus pōt testari ⁊ loquiē indistincte. ¶Et allegat autenticā p̄hyteros. ¶.de epi. ⁊ cle. De prodigo post iterdictū cōiter teneē q̄ nō poteē testari etiā ad pias causas:q: post interdictū nō habet administrationē bonoz̄ suoz̄. De vsurario Bar.tenet q̄ exquo est public⁹:⁊ nō dedit cautionē:non pōt aliquid disponere ꝓ aīa:q: nec ecclesia dz recipere oblationē talis. ¶Et idē dicit de quolibz decedente in mortali:q: cū sit extra vnitatē ecclesie:nō poteē dici relictū ꝓ aīa. Mā ecclesia ꝓ talib⁹ nō orat. Et quo infert q̄ relicta p istos nō gaudent p̄uilegio attributo relicto ad pias cās. Bal.in hoc vltimo tenet ꝓtrariū:q: p̄uilegiū istud est attributū nō solū fauore relinquētis: ꝛ etiā fauore illius cui fit relictum. Sed panor. dicit q̄ vsurari⁹ publicus nō pōt aliq̄d relinquere:q: nō valet testamentū nec̄ codicillus:vt in dicto.c.q̄q̄. Sz in alijs existētib⁹ in peccato:vt in excōicatis⁊ silibus:dic q̄ si volūt facere ecclesie oblationē:⁊ debēt regulariē admitti nisi spāliter ꝓhibeaniē:vt excōicat⁹.vsurari⁹ et similes. Idē ⁊ fortius si volūt intuitu elemosyne aliqua dare ecclesijs vel paupib⁹.dico q̄ ecclesie possunt recipe:nō tamē debēt se obligare ad oz̄andū p̄ces.⁊ talia relicta possunt dici ad pias cās.nō solū rōne illius cui relinquiē:sed etiā rōne relinquētis:⁊ talia relicta gaudēt p̄uilegio relictoū ad pias causas:exquo al's de iure testari possūt. De dānato ad mortē naturalē vel ciuilē.nunquid possit disponē ad pias causas: exquo bona sua sunt publicata: Cōmuniter teneē q̄ non:q: iura dant illa bona venientibus ab intestato.vt in auten.bona ¶.de bo.dam.vnde esset disponere de alieno:q̄n imo testamentū p̄ius factum rumpiē secuta condemnatiōe.hoc volunt legiste in dicta.l.j. vbi formatur questio fm Jo.an.de eo qui damnatur.et postea in testamento vl' codicillo aliqua relinquit ꝓ anima sua:⁊ postea die tercia decapitat. An p̄dicta legata debeantur: Bar.in dicta.l.j. dicit q̄ quādo talis damnatus non retinet bona vsq̄ ad mortem:vt quia sunt per legē fisco applicata. vt i dicta auten.bona.non valent talia legata:quia ex quo non habet bona de illis testari non poteē. si

so retinet bona vsq; ad mortem: tunc si est penitens de delicto potest testari ad pias causas. et est casus fm vnū intellectū ī dicta.l.j.q; illa lex removet omne impedimētū q̄tū ad legata ad pias cās Aut mortuus est impenitēs. ⁊ tūc relicta p talē nō sunt p ecclesiā recipienda: sed de hoc dic vt dictū ē supra.§. primo. De hac materia vide §. Absolutio.j. De excōicato dic vt §. dixi. Nam sicut potest facere elemosynā: vt in.c.cū volūtate de sen.ex. ita ⁊ in testamēto pōt relinquere ad pias cās: licz aliō dixerit Bar. De seruo. religioso. heretico. reo lese maiestatis ⁊ sic.by dic q; nō possunt disponere etiā ad pias causas: q; nō habent bona.j.q.j. nō est putanda. De dubio de statu suo sunt opiniones inter docto. Bar. tenet q; possit disponere ad pias cās. Bal. ⁊tra in dicta.l.j. q; nō repit iure cōcessum: ꝫ plus placet opinio Bar. fauore pie cause: q; miles est in hoc p̄uilegiatus. vt in.l.ex militari. ff. de testa. mi. Fortius pia causa debet esse p̄uilegiata. De eo qui est apud hostes credo q; nō possit disponere: q; seruus est.

¶ Vtrū religiosus in eꝑm p̄motus possit testamētū facere: Rñ. fm Tho. scōa secūde. q. clxxv. nullo mō potest: q; sola dispēsatio rerū ecclesiasticarū et p̄mittit̄ que morte finit: ex qua testamentū incipit valere. si tñ ex p̄cessiōe pape testamentū facit: nō intelligit̄ de p̄lio facere testamentū ꝫ auctoritate apostolica intelligitur ampliata potestas siue dispēsatiōis vt possit valere post mortē.

¶ Quid si aliquis aliquē testari p̄hibuerit: Rñ. ab eius hereditate erit repellendus: vt. C. si q̄s al. te. p̄hi. l. ij.

¶ Quot testes oportet q; sint in testamēto: Rñ. regulariter fm leges. viij. testes req̄runt. vt in sti. eo. §. fi. hoc tamen fallit: q; q̄lib̄ valet sine teste. vt si miles in bello scribat ⁊ moriat. vt. C. de te. mili. l. milites. Q̄lib̄ sufficit vnus: vt si fiat coram imperatore. vt. C. e. l. omniū. Q̄lib̄ duo: vt inter filios. vt C. e. l. hac p̄sultissima. §. ex impfecto. Vel si in tentorio. i. non in militia tēpore quo morit̄ testet miles: vt. ff. de testa. mili. l. lucius. Similit̄ etiā in his que sunt ad pias causas. vt extra eo. cuz esses. et. c. relatū. Q̄lib̄ tres vel quatuor. vt ex spāli p̄uilegio vt. C. e. l. si nō spāli. ⁊. l. si vnus. Q̄lib̄. v. vt ī testamēto rustici. C. e. l. fi. Et hoc vbi. viij. testes hīi nō possunt. vt in dicta. l. fi. Q̄lib̄ etiā. viij. testes req̄runt: vt q̄n testator vult testari in scriptis et nescit līas. vt in. d. l. hac p̄sultissima.

¶ Quid si testator non vult q; testes sciant tenorē testamēti sui: Rñ. pōt facere testamentū q̄d dicit in scriptis. i. q; ipe p̄mo testamētum cōscribat: vel etiā scribi faciat. ⁊ postea cartam clausam repōtet testib; di. hoc est meū testamentū rogo q; sigilletis ⁊ subscribatis vos. d. l. hac p̄sultissima. Sed tñ per hunc modū facere testamentū non est tutuz: quia multas obseruantias requirit que forte cum non seruent̄ oportet q; nō valeat testamentū. Melius est q; fiat sine scriptis. scz quādo fit per notarium tñ.

¶ Quibus verbis debet scribi testamentū. Rñ. non refert si dicat. Ple. heredem instituo; vel volūtatem meam eius dispositioni cōmitto: quia non dicitur decedere intestatus: imo dicitur testatus ad pias causas fm intellectū notabiliorem. c. cum tibi. extra eo. Nec curandū de verbis testatoris dūmodo sint talia: per que de voluntate constet. licz Jo. an. dicat in addi. Spe. post Bal. papiensem q; si quis ad interrogationē alterius. puta dicentis. vis tu talem heredem instituere. ⁊ ille respondeat q; sic non valet testamentū. Sed glo. in. l. iubemus. C. e. tenet contrariū. mouetur ipe: quia testator debet exprimere nomen heredis et in infirmitate facili respondet quis ad omnia. do. An. tenuit q; de benignitate canonica potest procedere dicta glo. sed de rigore procedit contrarium. Et concludit Pano. q; ad pias causas valet testamētum nutu factum: p̄out tenet etiam Bal. in. l. j. C. de ss. san. eccle. vbi allegat glo. in dicto. c. cum tibi. Sed in alijs posset dici: q; si constat de volūtate sua p signa vigētia: q; valet testamētū ō benignitate canonica. hec Pano. in. d. c. cū tibi. Bar. tū in dicta. l. iubem⁹. dicit q; glo. ibi dicit ver; ī testatore q̄ articulate loqui pōt. al's secus.

¶ Vtrū in secūdo testamēto oporteat facere mētionē ō p̄mo. Rñ. vt notat. xviij. di. q̄ñ. in glo. q; nō oportet nisi in duobꝫ casib;. Primo si testamētū factū sit inter liberos. vt. C. e. l. hac p̄sultissima. §. ex impfecto. ⁊ auten. ibi posita. Alius si testator ipe legem sibi imposuit. puta si in p̄rio testamēto dixit. Si fecero aliud testū: nō valeat nisi dixero pater noster. tūc in faciēdo secūdū. oportet q; faciat mētionē de p̄mo. l. si q̄s. in p̄n. de le. iij. etiā si in p̄mo dixisset q; sibi nō liceret penitere. vide ō hoc §. Exemptus.

¶ Quid aūt si iuranit q; non veniret ꝫ volūtatē suā nec mutaret. nūq̄d pōt mutare. Rñ. fm Dir. li. ij. q; licz forte de rigore iuris possit mutare testū vel sepulturā: nō tñ dz fm deū ⁊ eq̄tatē canonicā. hec Dir. Et lz nō debeat mutare p̄ter iuramētū: tñ si mutat tenet secūdū eꝫ quis incurrat p̄iuriū.

¶ Qualit̄ p̄firmat̄ testū. Rñ. p mortē testatoris ad hebre. ix. Sz ante mortē q̄cū q; mutari potest etiā si pacto q̄uenerit non mutare. vt. C. de pac. l. pactū. Ratio q; pacta que p̄stringūt liberū arbitriū vltime ⁊ legitime volūtatis nō valēt. Et fm Dir. pactū nō impedit: lz iuramentū sic. eodē mō quo dictū est §. prīo. §.

Testamentū.ij.

Quo ad validitatez ei⁹.

Et primo quo ad institutionez heredis quilibet in testamēto tenet̄ sibi heredez instituere aliquē vel aliqō collegiū ⁊ huiusmodi. ⁊ sine institutōne heredis non esset testū. C. eo. l. iubem⁹. Valent tamē legata ad pias causas: etiā si nō esset clausula codicillaris. ⁊ testū esset nullū: vt notat Pano. in. c. Raynaldus. de testa. Et si quidē testator habeat descēdentes vel ascendētes illos tenetur heredes instituere: saltem in eorum legitima: vt. C. de inoffi. test. auten. nouissima. q; si nec ascendētes nec descendētes habeat. tūc fm leges potest instituere alios quoscunq;: dūmodo non infames: aut turpes personas. Nam tunc

fratres vel sozores possunt rūpere testamētū: ꝛ si bi totā acq̄rere hereditatē: vt. C. de inoffi. te. l. fratres. De hac mā vide s. Hereditas. Tū si ꝓpinq̄ indigerēt illa hereditate indigētia manifesta: tenetur eis hereditatē dimittere nisi eēnt mali et hmōi bonis indigni. Et dico tenenť. s. ex debito honoꝛ parētalis. Si aūt nō indigerēt manifeste: pōt libē i alios refundere. Secꝰ tū est ī quibusdā terris de ꝓsuetudine q̄ in hmōi seruāda ē si rōnabilis ē.

¶ Nūquid testatoꝛ possit sbstituere aliū heredē q̄ debeat succedere ꝓmo heredi: Rñ. si testatoꝛ habeat filios impuberes pōt eis substituere quoscūq; velit q̄ succedāt eis si nō venerint ad pubertatē vt. C. de impu. ꝛ al. sub. l. si testamēto. si ꝓ uenerint ad pubertatē pōt eis subſtituē: si moriant sine liberis. Idē etiā ſm quosdā si moriant cū liberis. vt. C. de impu. ꝛ al. substi. l. heres. ꝛ l. se. Debet tū salua esse legitima. Et intelligit substitutio deducta legitima filioꝝ: ꝛ deducta q̄rta totiꝰ q̄ dicit trebellianica: quaꝫ deducit q̄libet institutꝰ heres cui alꝫ substituit regulariť post pubertatē instituti: vl' etiā cū accipit hereditatē p fideicōmissum ab instituto herede: q; granatꝰ ē heres alteri restituere hereditatē: vt ſin. c. Raynutius. eť eo.

¶ Quid autē si testamētū est nullū ꝛ apposita est clausula codicillaris: q̄d opabit clausula illa. puta si non valet iure testamēti: valeat iure codicilloꝝ: Rñ det Panoꝛ. in dicto. c. Raynaldꝰ. post glo. q; p illā clausulā pstabunt legata puenientes ab intestato q̄ alꝫ nō valuissent. Idē tenet Bar. in. l. j. ff. de codicil. Vbi etiā querit. Quid si testatoꝛ dixit: Volo q; valeat iure testamēti ꝛ codicilloꝝ. Et respōdet q; licꝫ illa vba videant inducere repugnātiā: tamē vt res valeat debet exponi et. i. vel: p regulā q̄ ponit qñ copula ponit inter duo incōpassibilia resoluit in disiunctaꝫ: vt. l. si ticio fundus. de vsufru. le. Et erit electio heredis q; cōpetat iure directo vel fideicōmissi: vt. l. fi. C. e.

¶ Sed q̄d si dixit volo q; valeat iure testamēti vl' saltem iure codicilloꝝ: Bar. vbi s. arbitrat q; tūc nō possit heres eligere. Mā illa ꝓiūctio diminutiua: saltē hꝫ istud importare: vt si ꝓmo mō. secꝫ iure testamēti nō posset valere tūc deueniat ad aliud. Hoc pꝫ ex regula grāmaticali. Si nō potes mihi dare bisantiū: saltē cōmoda vnū denariū.

¶ Quid si repit sic. Et volo valere vel iure codicilloꝝ: ꝛ ñ dixit testamēti: Rñ. Bar. q; hec dictio vel. qñ apponit vni oꝛoni vel dictioni tñ sumit ꝑ saltē. Perinde est ḡ ac si diceret iure testamēti. vel saltē codicilloꝝ.

¶ Quero an hec clausula. si non valet ꝛc. habeat locū qñ testamētū nō valet ꝓpter defectū solēnitatis omisse: Bar. dicit q; sic. per tex. in. l. codicillis. de le. ij.

¶ Quid si testamētū nō valet rōne volūtatis impfecte: qñ ante ꝙ ꝓplerēt mortuꝰ est testatoꝛ. An tūc aliq̄d opet ista clausula. Bar. dicit q; nō p. l. fideicōmissa. de le. iij. et. l. ex ea scriptura. ff. de testa. secus si volūtas esset impfecta rōne alicuiꝰ solēnitatis. Et sic intellige. l. fi. C. e.

¶ Quid si testatoꝛ dixit. Si nō valet ꝛc. An hec verba referant ad tp̄us ꝓditi testamēti. An ad futurū si ꝓtigerit nō valere: Et ꝓcludit q; dicta verba ꝓbendunt tp̄us futurū: vt res potius valeat ꝛc. maxīe in testamētis.

¶ Quid si testamētū rumpať: q; hereditas nō est adita. vtrū tūc opet illa clausula. Bar. credit q; sic p. l. eā quā. C. de fideicō. Dū tū dicat si nō valebit vel silia verba q̄ trabant ad futurū.

¶ Quid si nō valet testamētū ꝓpter defectū heredis scripti non capacis: Bar. dicit q; illa clausula opať: vt. d. l. eā quā. ſm vnā lec.

¶ Quid si testamētū nō valet ꝓpť defectū testāti Rñ. Bar. q; tūc nihil opať: q; q̄ nō potest testari nec codicillari. vt. l. diuꝰ. ff. e.

¶ Quid si testatoꝛ legat aliq̄d tabellioni ꝓficienti testamētū nūcupatiuū qđ fieri pōt: vt. C. de testa. dictātibꝫ. Nūquid ipe tabellio pōt sibi illud ascribere. Rñ. Spe. in ti. de instru. edic. q; sic: nec incidet in penā legis coꝛ. de fal. Nec ob. l. ij. C. de his q̄ sibi in te. scri. Illud eñ habet locū in eo q̄ dictat vel scribit testamētū qđ est in scriptis: cuius vires oēs dependēt ex scriptura illa. secus ī nūcupatiuo qđ fit hodie: q; ibi fit scriptura solum ad memoriā nō vt vires testamēti dependeāt ex illa. Idē tenet Odo. q; tale testamētū recitať coꝛā testibꝫ: ido nulla est suspitio falsitatis. Idem tenet Bar. in. l. j. ff. ad. l. coꝛ. de fal. dicens q; opinio Spe. cōsuetudine approbatur.

Testamentū.iij.quātū ad executionem.

¶ Otrū testatoꝛ possit heredibꝫ suis p testamētū pēnā imponere si nō paruerit volūtati sue: Rñ. sic. vt insti. dele. ſ. pene. Dū tū qđ testatoꝛ ꝓcipit nō sit turpe vel inhonestū. vt. ff. de ꝓdi. insti. quidā. vide de hoc s. Legitima.

¶ Per quē cogent heredes defūcti testū sine volūtatē eius adimplere: Rñ. heredes. ſ. annū cogēdi sunt p eṕm adimplere. ꝛ si neglexerint: tunc ipe epūs exequať. vt in. c. nos. ꝛ. c. si heredes. eť eo. et in. d. c. nos. habeť q; si. ſ. annū a die monitiōis nō fit executio testamēti p debentē exeq̄: devolviť executio ad epm: ꝛ nō a tpe mortis testatoꝛis. ħ hodie cōiter epi hñt statuta vt tp̄us currat a die mortis. Hoc tū limitat panoꝛ. in. d. c. nos. vt tp̄s illō curraꝛ a die mortis ꝛ adite hereditatis ꝛ scie. vide etiā Bar. ad ꝓdicta ī. l. cū q̄dā. de le. ij. vbi formaꝫ hāc q. Quidā reliq̄t. C. paupibꝫ declarādis p sempꝛonū: lapso anno declaratiōe nō facta: epūs vigore statuti vult paupes eligere. Querit an possit. Et decidit q; nō: q; statutū loquit de executoꝛe: ħ habēs declarare nō est executoꝛ sicut dicim' differētiā esse inter iudicē q̄ declaraꝛ: ꝛ executoꝛez. Et sic ex hoc hēs optimā cautelā ad impediēdū ne epūs intromittat se de hmōi relictis etiā post annū.

¶ An autem episcopus suppleat negligentiam executoris: vel testatoris in relictis ad non pias causas. Multi tenuerunt q; sic: quia omnis volūtas testatoris largo modo dicitur pia cū nō possit amplius velle: vt. l. j. C. de sa. san. ec. Adde ꝓdictis qđ notat singulariť Panoꝛ. in. c. q; diuersitatē

de cõcel. p. q tps ꝑfrũ in odiũ negligẽtiũ nõ currit ipedito impedimẽto iuris vel facti. De impedimẽto iuris exẽplifica ī suspẽsiõe. De impedimẽto facti exẽplifica ꝺ tempore quo extitit in curia post absolutionẽ ⁊ tempus reuersionis. secus dic quãdo tempus est ꝑfrũ. nõ in odiũ negligẽtie: ꝛ in fauorẽ alteri⁹, ⁊ istud tps currit ipedito etiã ignoranti. Et p hoc facit dictũ singulare Spe. in ti. de instru. edic. vbi dicit q si executor testamẽti ñ potuit exeq̃. j. annuz nihilomin⁹ deuoluit ptãs ad epm. Ma illud tps ãni nõ fuit ꝑfrũ ī odiũ executoris pot⁹ ī fauorẽ defuncti ne diu differat ip⁹ volũtas. Et p̃dicta intellige etiã si testator phibuisz ne eps se intromitteret: q⁹ priuat⁹ nõ põt tollere dispositionẽ iuris cõmunis.

Utrũ executor debeat tardare distributionez elemosynarũ ad hoc vt res defuncti meli⁹ vẽdant Rñ. fm Tho. in quolz. q ī mora modici tpis nõ videt esse magnũ piculũ. vñ si executor p modicũ tps elemosynas dare differat: vt reby defuncti meli⁹ vẽditis ampliores elemosynas dare possit: laudabiliter facit. Si vo ecõuerso p multũ tps differat elemosynas distribuẽ: vt ī modico ampliores elemosynas faciat: nõ videt esse sine culpa q⁹ forte defunct⁹ interim a purgatorio liberaret.

Quid si de pluribz executoribz vn⁹ moriat: vel est in remotis: vel nõ vult exeq̃ri. Rñ. alius potest executionẽ implere: nisi testator aliud exp̃serit. et eo. religiosus. in. vj. vide de hac materia s. Restitutio. v. ⁊ Religio. j.

Testis. j.

Testes possunt esse oẽs q nõ ꝓhibent. ff. de ꝓba. l. ab ea pte. ⁊. ff. e. l. j. ⁊ extra eo. c. j. in glo. Edictũ enĩ de testibz ꝓhibitorũ est.

Ser sunt ī testibz maxie attẽdenda q̃ hisvsibz ꝓtinent. Conditio. sexus. etas. discretio. fama. Et fortuna. fides ī testibz ista reqres. Cõditio. scz an sit ser⁹ vel liber. Ser⁹ enĩ a testimonio repellit: q⁹ sepe metu dñi suppũmit testimoniũ veritatẽ. ex de ver. sig. fortus. §. testes. Fallit tñ cũ de facto fuit querit. nõ tñ ꝓ dño: vel õ dñm. vt in. §. Itẽ in criminali. iij. q. ij. Pilr admittit ī defectũ testiũ: ꝛ cũ tormẽtis vt ī dicto. §. Itẽ in v. Itẽ serui. Secũdo reqrit sexus: q⁹ femia nõ admittit ī testimoniũ in criminali. xxxiij. q. v. mlierẽ. ⁊ dicto. §. testes. In civilibz aũt bñ admittit. xv. q. iij. §. ex eo. Silr ī criminalib⁹ mlier admittit ī testioniũ cũ ciuiliter agit de crimie. Et õ clericos ꝺ adulterio infamatos: cũ i modũ in q̃sitiõis seu acceptiõis agit. extra eo. qñ vbi de hoc ī glo. ⁊ c. tã lr̃is. nõ admittit etiã ī testamẽtis. insti. ꝺ testa. §. testes. in codicillis aũt sic. vt notãt glo. ⁊ Bar. in. l. fi. C. de codi. Tercio reqrit etas q⁹ minor. xiij. annis nõ admittit etiã in civilibz. iij. q. ij. c. j. Nota tñ q licz dictũ impuberis. nõ faciat plenã fidẽ: facit tñ plenũ indiciuz ad torturã. vide s. impubes. In crimialib⁹ aũt ñ admittit minor. xx. annis. dicto. §. Itẽ in criminali v. Itẽ ī testimoniũ. Quarto reqrit discretio: q⁹ furiosus ⁊ mentecapt⁹ a testimonio repellunt: sicut ab officio iudicandi. iij. q. vij. §. tria. Et hoc nisi habeat lucida intervalla: vt. ff. de testa. l. qui testamẽto. §. nec furiosus. Quinto reqrit fama: vt sit bone vite Ma infames a testificãdo repellunt. extra ꝺ testi. co. ꝓterea. De hoc dic vt s. Periurii. Sexto reqrit fortuna. s. vtrum locuples vel egenus. dicto. §. Itẽ in crimiali v. itẽ testiũ. Septimo reqrit fides q⁹ infidelis õ fidelẽ nõ admittit. ij. q. vij. si hereticus. Būt ⁊ alia quedã ꝓsideranda. Primo vtrũ sit inimic⁹ eius õ quẽ fert testimoniũ: vel amic⁹ eius ꝓ quo testificat. iij. q. iij. testes. v. ideoq. Itẽ obscuri ⁊ ignoti non admittunt: vel solũ admittunt cũ tormẽtis: aut vberibz. vt ī auten. de testi. §. sancim⁹. col. vij. Itẽ nec executores negocior̃ vl ꝓcuratores q̃ in ipa cã fuerũt actores: vel responsales. extra eo. in sup. Immo etiã q̃ fuit ꝓcurator vl advocat⁹ ī ꝑon iudicio nõ recipit in testẽ in cã appellatiõis. extra eo. romana. li. vj.

Utrũ q̃s possit admitti ad testimoniũ ī sua cã Rñ. nõ. neq ꝓncipaliter nec secũdario. C. e. l. oĩb⁹. Ynõ vẽditor in cã rei vẽdite nõ admittit ꝓ emptore: q⁹ cã ꝓpria vẽditoris esse videt. neq vẽditor in cã pignoris ꝓ creditore. vt. ff. de appel. l. ab executore. Fallit hoc in legatarijs ⁊ fideicõmissarijs q̃ ferũt testimoniũ in cã testamẽti: cũ agit de hereditate: nõ de legatis: nec fideicõmissis suis. bene tñ possunt scribi ⁊ eẽ testes ī eo testamẽto in q̃ eis aliq̃d legat. vt. C. ꝺ testa. l. dictãtibz. Itẽ fallit in collegijs ⁊ corporibz: in q̃bz eor̃ singulares psone ꝓ cã vniuersitatis ferre põt testimoniũ. xiij. q. ij. super prudẽtia. extra eo. in sup. ⁊ c. nũcius. Et in. d. c. in sup. dicit pan⁹. q nõ solũ clerici ecclie ī ciuilib⁹ et alijs testibz deficiẽtib⁹. ꝛ etiã ꝑlatus põt testificari in cã ecclesie sue: dũmõ p se cãm illã nõ ꝓmoueat. Et nimir̃ q põt eẽ inder in cã ecclie sue. ij. q. vij. si q̃s erga. Forti⁹ q̃ põt esse testis. Et hoc ideo: q⁹ cause vniuersor̃ nõ sunt singulor̃, ⁊ si cõmodũ cõtingat singulos. xij. q. ij. q manumittit. ⁊ hoc nisi fuerint actores vel rñsales vt dictũ ẽ.

Utrũ in cã ꝓmuni duor̃ alter admitti debeat ad testimoniũ: Rñ. nõ: q⁹ cã cõis duor̃ vtriusq; est. ar. ff. de ritu nup. l. illud. Et idez in socio criminis ⁊ ꝓticipe. d. §. Itẽ in crimiali. v. Item liberi. ⁊ extra eo. veniẽs. Nec ob. extra eo. qm̃. Ma illud ẽ spãle in cã denũciatiõis: vl ibi admittunt socij criminis ad p̃sumptoz̃, ex ꝺ adul. significasti. Creditẽ etiã socijs crimis ī exceptis vt ī crimie lese maiestatis ⁊ hmõi. vide de hoc s. Inq̃sitio.

Utr̃ parẽtes vel liberi possint ꝓ vel õ se ferre testimoniũ: Rñ. generaliter p rectã lineã ascẽdẽtes vl descẽdẽtes ꝓ vl õ se idonei testes nõ sr̃. dicto. §. Itẽ in crimiali. v. Itẽ testis. ⁊ v. Itẽ parẽtes. ⁊. ff. e. l. testis. Idẽ ẽ de mr̃e: ꝛ tñ ambo parẽtes in casu admittunt ꝓ filio. scz cuz querit de etate: vel nativitate. vt extra q̃ fi. sint le. c. transmisse: ⁊. c. p tuas. Itẽ vbi agit de impedimẽto matrimonij rõne cõsanguinitatis vel affinitatis. extra eo. quoties. Ceterũ si agit an sit ꝓtractũ matrimoniũ vel non: tũc mater est suspecta si vir sit supior diuitijs vl genere. extra eo. sup eo. el. ij. Vbi vo mr̃imoniũ ẽ contractũ: nõ sepat nisi p legitios testes. vt. d. c. sup eo. in glo. Itẽ pater ⁊ filꝰ ī eodez testõ põt esse testes.

simlīt duo fratres.d.f. Itē in crimīali.v. Itē pr̄. ꝛ v. Itē duo. Quedā tū psone sunt q̄ aduersus cōtractos suos testificari nō cogunt vt aduersus socerū.generū.vitricū.pignū.sobrinū.sobrinā.sobrinepotē natū.eosq; q̄ in pari gradu sunt. Itē aduersus pronū ꝛ patronā ꝛ liberos eor̄: vt.d.f. Itē ī criminali.v. Itē lege. Itē de domo actoris vl accusatoris testes nō debēt pduci.ij.q.v.p totū. Itē testificari nō pūt cōtra clericos ī crimīali cā viles psone.ij.q.j.in pmis. q; testificatiōes ꝛ pbatiōes in cā criminali debēt esse aptissime: vt.l. sciāt. C. de pba. Itē testes singulares nō pbāt p se sine pūmptionibꝫ ꝛ adminiculis alijs.ex̄ d elec.bone.el.j.

¶ Quid si duo vel tres testes viderūt p foramen virū ꝛ mulierē se ꝑmiscētes.vtrū pbet idē act⁹.an sint singulares p eo:q; vn⁹ vidit post aliū ꝛ nō sil' Bal.dicit q; pbāt q; nō pūmit pluralitas actuū. Et ita tenet Cy.in.l.hac ꝓsultissima. C. de testa.et Spe.in ti. de testi. vbi dicit q; testes exūtes iuxta parietē vel cortinā:de auditu fidē faciūt. vt in.c.p̄terea.de testi. ꝛ ibi nota glo. Idē tenet Ho.ponēs exemplū in.q.facti. Quidā tabernarius subtraxit dñe sue ciphū argenteū quē nolebat restituē:nec ī pūtia testiū ꝓfiteri: licz in pūtia ipi⁹ mulieris non negaret. Mulier illa notariū et quosdā testes posuit post parietē: ꝛ tabernariū hoc ignorātē induxit ad ꝓfitendū sibi q̄ subtraxerat ꝛ ꝑmisit restituere:quo audito mulier rogauit tabellionez ꝛ testes sup ꝓfessione tabernarij: quasi velit q; ꝓfessio possit ꝓbari p testes.licz ipi nō viderint psonā loquētem.q̄ est notabile verbū fm Pano.in.c.ex lr̄is.de ꝓsue. Idez voluit Bar.post glo.in.l.ij.f. Idez labeo.ff.de aq̄ plu.ar. Et facit ad.q.nūquid cecus pōt deponere sup verbis deponentiū: si hz notas illoz voces. vide bonā glo.in.c.testes.iij.q.ix. vide etiā Pano.in.c.cuz cām.de testi. Et scias q; cōiter tenet p legistas q; spāle sit in testō. Non eni valet testimoniū:nisi testes viderint ꝛ audierīt testatorē loquētem: vt est tex.in.l. si nō spāli. C. de testa. Et hoc ideo vt arbitror.q; vox testatoris ꝑt infirmitatē solet mutari. Nota q; sacerdos nō dz esse testis in instrumētis cōfectis totaliter inter seculares.xiij.q.ij.q̄q̄. Hoc intellige de honestate.et non de necessitate.

Testis.ij.

Quedam duo testes regulariē necessarij sūt et sufficiūt.ff.e. vbi numer⁹.iij.q.ij.f. Itē in crimīali.v. Itē vbi.

¶ Utrū ī aliq̄by causis sufficiat vn⁹ testis: Rn. regulariter nō sufficit vt dictū ē. tū in aliq̄by casibus sufficit vn⁹.vbi alteri pūdiciū nō inferē. vīd s. Probatio. Itē stat testimonio vni⁹ vbi de partiū ꝓsensu ita conuenit:cū ꝛ testionio aduersarij stari possit. C. de fideicō.l.fi. Itē q̄n queri vtr aliq̄s sit emēdatus de crimie: stat testimonio sacerdotis: q; cū in secreto ꝓfiteat aliē ꝓbari nō pōt. Itē ī correctione fraterna sup prima correctione charitatiua per vnū solum ꝓbatur: quia nec aliter potest. extra eo.in omni. Item licz vnus testis non faciat ꝓbationem:facit tamē pūmptionē. extra. de suc. ab intest.c.fi. vbi addit Pano. singulare dictū. q; vbi agit de magno pūdicio seu de re magni valoris:non deferē iuramētum in supplementū ꝓbatiōis p id quod notat in.c.fi. de iureiur. Et ex hoc dicto nota q; etiā prelato sup iure ecclesie nō defertur iuramentū in defectū ꝓbationis: cuz q̄stio est multū pūdicialis. vnus tū testis sufficit cū fama in cā ciuili. ar. ex̄ de ap.c.j.in glo.

¶ Utr̄ in aliquib⁹ req̄rant testes plures q̄z duo Rn.in multis plures req̄runt: vt ī testamēto.vij. In codicillo.v. Item.v. req̄runt testes in dotatione cā mortis. C. de dona,cā mor.l.fi. Similiter q̄n debitor vult ꝓbare solutū debitū q̄n in scripto fuit factū. C. eo.l.testiū. Itē q̄tuor testes req̄runt cū dant ad reprobandū instrumēta. ar.d.l.testiū.

¶ Utrū contra aliquas psonas requirat maior numerus testiū: Rn. sic. primo cum pūl accusat ij.q.iij.pūl. Et pūl fm glo.ibi:dicit epūs cardinalis qui nō damnat nisi.lxxij. testib⁹. Presbyter autem cardinalis: nisi.lxiij. testibus. Diaconus cardinalis vbis rome:nisi.xxvij.testib⁹. Subdiaconus. Acolitus. Exorcista. Lector. Hostiarius. nisi.vij.testib⁹. Et habet locū specialiter in episcopis.pbyteris.diaconibus. ꝛ clericis ecclie romane ꝓter eius dignitatē.

¶ Sed nūquid ꝓtra papam duplicabunt testes Glo. dicit q; nō. imo duo sufficiūt. Et i hoc papa est deterior⁹ cōditionis: q̄a sine cōpatione maior alijs creatus est. ꝛ ideo sine spe venie ꝓdemnat vt dyabolus.de pe.di.ij.pncipiū.

Testis.iij.

Quo ad actū testificandi. Testes iurare debēt dicere veritatez quā nouerūt.iij.q.ix. hortamur. nec admiscere falsum: nec de suo aliq̄d adijcere.iij.q.ix. pura. Itē nulli testi credit nisi iurato.extra eo.nuper. ꝛ c. fraternitat⁹. ꝛ c. tuis. vbi dic panor. q; etiā ēpo nō credit vt testi sine iuramēto. ꝛ excepto papa.nō credit in pūdiciū alterius verbo cuiuscūq; ꝛ qualiscūq; fuerit auctoritatis:etiaz legato cardinali nō est credendū in preiudiciū alterius:ex quo tex.excipit solū papā. extra eo.cū a nobis. mariei his q̄ nō sunt modici pūdicij. Pōt tū hmōi iramentū apte aduersa remitti.d.c.tuis.

¶ Testes singillatim examinari debent ꝛ ī secreto. Sed iurare tenent pūte pte aduersa. extra eo. In nomie dñi.ꝛ c. venerabili.

Torneamentū.

Torneamēta dicunt in quib⁹ milites ex cōdicto venire solent ꝛ ad ostentationē virtū suarū ꝛ audacie temere cōgredi.

¶ Utrū torneamenta facere sit peccatū: vide s. Audus. Et de pena pugnātium in torneamento vide s. Sepultura.iij.

Transactio ē de redū

bia ꝛ lite incerta: necdum finita nō gratuita pactio. ff. eo.l.j. Litē āt intelligas pūtē vt futurā: q; etiā aū litē pōt fieri transactio. Sēdo nota

q̄ Inno. in. c. statuimus. extra eo. dicit, q̄dā dicūt q̄ i spūalibꝫ pōt intꝛuenire ꝓpositio: trāsactio nūq̄. Nos aūt dicim⁹ licitā eē trāsactiōz ꝛ pmutatōez i spūalibꝫ: dūmō ex vtraq; ꝑte tm̄ intꝛueniat spūale: ꝛ nō tpale. d. c. statuim⁹. ꝛ. c. decetero. eꝛ eo. ꝛ extra de re. pmu. ad qōnes. Idē in bñficijs si petant iure ꝓpietat⁹. puta q̄m̄ vna eccl'ia petit ab alia p̄benda quā dicit ad suā collatiōz ꝑtinere. Ez si q̄s clericus petit sibi bñficiū: nō est licita trāsactio etiam si vtriq; deē spūale. extra eo. ꝓstitutus. ¶ Cōpositio aūt intꝛuenire pōt. extra eo. sup eo. talis. s. q̄ ille clericꝰ q̄ ius nō hz vel nō hre credit: penit⁹ renūciet iuri suo sine aliqua datiōe: vel etiā q̄ alt⁹ ius hās recipiat in canonicū sine aliq̄ datiōe. hec ille. Si aūtē fiat trāsactio i spūalibꝫ vbi fieri nō pōt vt i casu dicto: vel etiā vbi fieri pōt. puta int' spūalia cū mixtione ꝛ interuētiōe tpaliū erit symonia. Amicabilis aūt ꝓpositio admittit. Et fm Ho. si fiat sine aucte iudicis: psonalis est ꝛ cū psona extinguit. Si aūt aucte iudicis realis ē: nisi p iudicē aliud dictuꝫ sit. dicto. c. decetero. ¶ Quis autē amicabilis ꝓpositio facta aucte supiꝰis teneat mero iure: tm̄ restituet eccl'ia si ex hoc grauit ledat. ar. eꝛ de resti. i inte. c. j.

Tutela. Triplex est. s. testamētaria. vt q̄m̄ pr̄ dat tutoꝛē filio in testamēto. Ite legitima q̄ defert a lege: vt cū null⁹ ē tutoꝛ p testm̄. tūc q̄ pmo loco dz succedere huic ab intestato: tenet suscipere tutelā hmōi. Ite datiua vt q̄m̄ nullo tutoꝛe dato i testamēto. vl' nō ertātibꝫ ꝓsanguineis ad tutelā idoneis: iudex ex officio dabit tutoꝛem. ꝛ durat tutela vsq; ad. xiiij. annū ꝓpletū pupilli. Et inde incipit cura q̄ durat vsq; ad. xxv. annū ꝓpletū.

¶ Utrūz clerici teneant suscipere tutelā: Rñ. fm Jo. dist. lxxxvj. c. fi. nullā cogunt recipe. legitimaz tm̄ pōt recipe si volūt: vt in. d. c. fi. Et hoc est ꝑuleg̃iū clericoꝝ q̄ licz possint succedē alicui ab intestato: nō tm̄ tenent tutelā recipe licz i laicis aliud obtineat. vt. C. de le. tu. autē. sic hereditas.

¶ Utrū epūs vel monach⁹ possit recipe tutelā: Rñ. fm Jo. vbi s. Epūs vel monach⁹ etiā volēs nō pōt recipe tutelā legitimā: vt i autē. de san. epi. §. deo aūt amabiles. Ez ad tutelā miserabiliū ꝑsonaꝝ oēs clerici vl' monachi tenent: vt in. c. quenit. di. lxxxvj. ꝛ. lxxxviij. di. c. j. ꝛ. c. epūs. vbi sic dr̄ Epūs gubernatōez pupillo⁹ ꝛ vidua⁹ ac etiā peregrinoꝝ nō p seipm̄: ꝛ p archipbytez vl' archidiaconū agat. Et h̄ tex. fz quosdā facit q̄ epūs nō pōt administrare tutelā etiā legitimā p seipm̄. Et ita pōt intelligi. d. §. deo aūt. p alios aūt sic. Et sic intelligitur dictū. c. quenit.

Venatio. Vide supra. Ferie.

Vicarius. Quid sit: dic fz dr̄. li. iiij. ti. viij. est is q̄ alterius vice nō suū gerit officiū

¶ Quot sunt spēs vicarioꝝ: Rñ. Lar. fm Lan. in cle. vnica. eꝛ eo. q̄ ꝑtnoc. Quidā em̄ sūt vicarij ꝑpetui eccl'iaꝝ parochialiū: de q̄bꝫ h̄. Alij sunt vicarij tpales: sic̄ mercēnarij: q: ad tp̄us sumunt ad curā ad adiuuādū ꝑncipalē rectoꝛē: q̄ nō dz ō bonestate sine p̄sbytero socio missā celebrare. ō vi. ꝛ hoc. cle. vt q̄sq;. Alij deputant ad aliquā ꝑuinciā diocesim vel locū de q̄bꝫ eo. ti. c. pe. Alij deputant ad exercēdū oia q̄ incūbunt ꝑlato abūte: nō tm̄ respectu cure: ꝛ respectu oīm incūbentiuꝫ. de q̄bꝫ eo. ti. cū in generali. li. vj. ꝛ de tē. or. cū null⁹. eo. li.

¶ Circa ꝑmā spēm q̄rit q̄s faciat tales ꝑpetuos vicarios: Rñ. Lar. fm Lan. q̄ auctoritas epūi ex q̄ recipiūt curā aiaꝝ. Idē Dor. di. q̄ ipa auctoritas epālis facit vicarias ꝑpetuas nō mutabiles. extra eo. ad hoc. Et hoc intellige q̄m̄ eccl'ie sūt parochiales als nō sunt ꝑpetui. imo ad velle suū pōt ꝓlatus remouere: dū tm̄ nō sint p epm̄ instituti. eꝛ de cano. p̄sbyteri. li. vj.

¶ Quis aūt dicat hr̄e curā aiaꝝ an ꝓlatus vl' vicari⁹: Rñ. Lar. q̄ loq̄ndo ō vicario ꝑpetuo: indistincte cura etiā dr̄ eē apud vicariū q̄ ad oēm effectū ꝛ etiā q̄ ad cōmoda. licz p modū cuiusdā iuris ꝛ i hitu sit apud ꝑncipalē. ita notat i. c. exposuisti. ō pbē. Quoꝛo ad exercitiū actōnū ꝑpetuū bñficio dic fz Lar. q̄ q̄sq; ꝑmicie decie ꝛ oblatiōes q̄ dāt rōne cure ꝑpetūt vicario ꝛ certa portio tm̄ assignatur ꝓlato: vel ei cui⁹ ē vicari⁹: vt monach⁹. Et tūc cura ꝛ rei vēdicatio spectat ad vicariū. Aliq̄n ꝓceptio ꝓuētuū spectat ad ꝑncipalē certa portiōe relicta vicario. iuxta. c. suscepti. de pbē. li. vj. ꝛ tūc cura aiaꝝ ꝛ rei vēdicatio fructuū spectāt ad ꝑncipalem maxīe in foꝛo ꝑtētioso: ꝛ exercitiū i foꝛo aīe spectat ad vicariū. de pbē. sup eo. li. vj. ideo dicunt capelle monachoꝝ nō vicarioꝝ vt i Rica. de cap. mo.

¶ Quero. Statuto eccl'ie cauet q̄ sede vacāte: iurisditio epi exerceat ꝑ archidiaconū: vel antiq̄oꝛē canonicū. nūq̄d hmōi ꝑ hoc cēseant hr̄e curā: Rñ. Lar. q̄ nō. Nā pōt hr̄e talē vicariā ꝛ retinere cuz hoc bñficiū curatū vl' dignitatē. vt i cle. statutū. ō elec. An aūt vicari⁹ ꝑpetu⁹ possit sibi aliū vicariū substituē. Rñ. Lan. dic̄ q̄ nō. Idē pau. ad tp̄s tm̄ pōt sibi substituē ex cā. ꝛ hoc cōiter tenet. ꝑut recitat Lar. vbi s. Nec ē stile ō ꝑcuratoꝛe ꝛ negocioꝝ gestoꝛe: q̄ pōt aliū ꝑpetuū substituē. ff. mā. l. si ꝑcurato rē. Nā fm pau. aliud ē in ꝑcuratoꝛe iudicij q̄ p litis ꝓtestatōez fact⁹ ē dñs litis. eꝛ de ꝑcu. c. j. ꝛ. ij. li. vj. Aliud est i vicario q̄ nō est dñs eo. ti. c. ij. ꝛ cui⁹ industria ē electa. ꝛ hoc videt esse spāle: vt nō substituat: ne ꝓcedatur in infinitū. de rescrip. cum in multꝫ. li. vj. Et Lar. dat aliā rationē: q: cū talis vicaria sit titul⁹ nō pōt ꝓferri nisi de supiꝰis aucte.

¶ Nūquid aūt i ꝓstituēdo vicariū ꝑpetuū req̄rat ꝓsensus patroni: Dic fm Lar. q̄ req̄rit cōsensus rectoris ꝛ etiā patroni: cum de vtriusq; ꝓiudicio agat: in hoc q̄ creat titulus ꝑpetuus i ecclesia. ꝑ hoc extra de iur. pa. postulasti. Sed de tpali vicario. Dic solū epm̄ hoc posse ex causa. c. cum ex eo. de elec. li. vj. Et simili si causa ardua subesset: tunc epūs posset cōstituere ꝑpetuuz inuito rectoꝛe ꝛ patrono: quoꝝ ꝓtradictio irrōnabilis non foret admittēda. Habet. n. epūs liberā dispositōez bñficioꝝ sue diocesis. ita q̄ ex cā pōt ius vni⁹ eccl'ie dare alteri. de reli. do. ꝓstitut⁹.

¶ An aūt epūs sine ꝓsensu pr̄oni possit remouē vicariū ꝑpetuū. Dicūt Lan. ꝛ Pau. q̄ epūs debet

vocare patronū nō vt cū ep̄o iudicet: sed vt defendat vicariū si velit. ¶Nā eo ip̄o q̄ patron⁹ citat⁹ nō defendit vicariū: videt̄ ꝓsentire.

¶Circa secūdā sp̄ez vicario⁹ .s. tpaliū ārit̄. Vtz liceat sacerdoti sine ꝓsensu ep̄i secū hr̄e talē vicariū ¶Et videt̄ q̄ sic p. c. addicim⁹. xvj. q. j. ¶Et ita nō tm̄ ꝑncipalis sacerdos: ꝫ etiaz vicari⁹ ꝑpetu⁹ p̄ōt hr̄e vicariū tpalē deputatū iure suo. de offi. ordi. c. eis. Idē Lan. dū tm̄ nō ꝓhibeat p statutū ꝓuīciale vl̄ synodale. vij. q. j. illud. z. c. nihil. ¶Et sic cōclude q̄ ī ꝓmissiōe faciēda ad tp̄us: cū nō agat̄ de ꝓiudicio magno bn̄ficij: dūmō sit tp̄s modicū. puto rectorē posse assumere vicariū ad curam. ¶Et hoc intellige etiā vt possit se ad tp̄us absentare. Iste em̄ vicari⁹ nō censet̄ hr̄e curā. et hoc etiā si assumpt⁹ nō erat. al's curat⁹: dū tm̄ nō ꝓhibit⁹ ad exercitiū cure. Secus si ꝓhibit⁹ vt pegrin⁹ vel ignot⁹ ꝛc.

¶Vtrū rector siue vicari⁹ q̄ in. xl. habet ad cōfitendū: q̄ ꝑ se nō p̄ōt expedire: possit ꝓmittere religioso ꝓuilegiato ptātem audiēdi tales cōfitentes ¶Et dic q̄ sic p̄ dicta.

¶Quero de vicario tercie sp̄ei .s. iurisditionali ad certā ꝓuinciā vl̄ locū: qualis sit eius potestas: ¶Dicit Lau. potestatez talium mensurandā ex eorum cōmissione.

¶Quero circa quartā sp̄em .s. de vicarijs q̄ ꝓstituūtur ad oīa incūbētia p ep̄os vl̄ sil'es quā ptātē habeāt: Rn̄. fm Lar. Aliqn̄ faciūt idē cōsistoriū: vt officiales ꝑncipales ep̄oz. ex̄ de ꝓsue. nō puta⁹. li. vj. Aliqn̄ nō: vt sūt officiales foranei. ¶Et circa hoc dic̄ Lan. q̄ licz nomē officialis ꝓcernat oīa bn̄ficia. vsus tm̄ introduxit illos vocari officiales spāliter q̄bz cause cognitio p hn̄tes iurisditōez ecclesiasticā generalit̄ ꝓmittit: siue sit ep̄us. ō of. del'. insinuāte: siue inferior. ptās aūt officialis ep̄i colligit̄ ex cap'lo licz. eo. ti. li. vj. z in. c. cū in generali. eo. ti. z li. vbi fit differētia int̄ officialē z vicariū generalē: q⁹ officiali solū ꝓmittit̄ cognitio cā⁹ tot⁹ dioc̄esis. nō aūt in q̄sitio. correctio excessuū. a bn̄ficijs amotio. nec bn̄ficio⁹ collatio: nisi spāliter talia sint cōmissa: sed vicarij generales oīa hec p̄nt: excepta bn̄ficio⁹ collatiōe. z p italiā raro est vt fiat differētia int̄ officialē z vicariū. vn̄ ptās taliū poti⁹ mensurāt̄ ex cōmissiōe. cōmissio aūt limitat̄ p. c. licz. et c. cū in generali. p̄all'.

¶Queri⁹ an vicari⁹ iurisditional' possit aliū vicariū instituere: ¶Do. dicit q̄ nō p̄ōt totū officiū cōmittere. Dicit tm̄ q̄ hoc p̄ōt ad tp̄us modicū: z ex cā: dū tm̄ nō nimis frequēter p̄ōt aliū loco sui relinquere: sicut tota die fit. vn̄ in aliq̄bz locis ē ꝓsuetudo. q̄ quicūq̄ sit nōie officialis vocat se officialem Sed Qr. dicit q̄ de iure nō p̄ōt officialis aliū deputare: cū nō hēat iurisditionē iure suo. l. z q̄. ff. ō iur. om. iud. ¶Et vbi ē ꝓsuetudo ꝑtia dic q̄ tolerat q̄si ꝑ quādā volūtatē ep̄i: q̄ dando officialē: videt̄ potestatē substituēdi ad tp̄us illi cōmisisse. vn̄ potius ē talis substitut⁹ ab ep̄o q̄ ab officiali.

¶An aūt vicari⁹ gaudeat ꝓuilegijs ꝑncipalis: Rn̄. Lar. q̄ qn̄cq̄ ds gerit vices alteri⁹ ex deputatione ip̄ius ꝑncipalis tm̄. z tūc vicari⁹ alicui⁹ non gaudet ꝓuilegijs his q̄bz gaudet ꝑncipalis. ff. de lega. l. filius. vbi si filius iuit in legationē ꝑ patre ꝓ republica: nō gaudet īmunitate: ꝫ pater. Nēq̄ deputat̄ ex deputatōe legati supiorīs. z ꝓcedit de. que de ecclesijs. de of. vi. q̄ ex eo q⁹ loquit̄ de vicarijs ꝑpetuis: ꝓsupponit auctoritatē supiorīs interuenisse. Talis aūt vicarius dic̄t vicegerēs. l. vt dig. or. ser. l. fi. li. xij. de offi. eius q̄ vi. ali. iu. obti. j. et. ij. vbi dicit glo. talē vicēgerentē hr̄e ordinariaz. ¶Facit hec ad. q. An vicerector gaudeat illis īmunitatibz q̄bz gaudet rector. Ad qō dic q⁹ si deputatur a rectore nō gaudet. si aūt ab vniuersitate ob carentiā rectoris vel absentiā: gaudet ꝑ p̄dict'. qō tenet Bar. in. d. l. fili⁹. De facto tm̄ seruat̄: vt etiaz deputat⁹ a rectore tractet̄ vt rector.

¶Ex q̄bz aūt causis possit vicari⁹ institui: dic fm Dor. Primo rōne statuti vel cōsuetudinis. ar. ex̄ de ꝓsti. cū oēs. Secūdo rōne ꝓuilegij siue dispēsationis. ar. de fi. p̄by. c. ꝓposuit. Tercio rōne loci remotionis et aīaz p̄iclitatiōis. ex̄ de ec. edi. ad audientiā. el. ij. Quarto rōne religiōis. extra de p̄bē. de monachis. Quīto rōne diuerse natiōis. extra ō offi. or. qm̄. Sexto rōne defectus seu debilitatis. ex̄ de cle. egro. c. pe. z vltimo. Septimo ratiōe diuini cultus augmētandi. qm̄. s. abundat ecclesia in redditibus. extra de ꝓsti. ex̄ pte. Octauo rōne occupatiōis. hac occasiōe excusat̄ ep̄us q̄ in ecclesia cathedrali hz aliquē loco sui: z ip̄e ī camera dicit horas: z postea expedit occurrētia. Itez qn̄ ꝑlatus habet ꝓficisci vtiliter z honeste: vt cā studioz⁹ z pegrinationis z de licentia ꝓlati. extra de cle. non resi. c. relatum.

¶Viciatus corpore. Qui dicūtur corpore viciati: ¶Rn̄det Astēsa. li. vj. ti. xxj. q⁹ corpore viciati dicunt debilitati vel mutilati. ¶Debilitatū voco qui hz membrū: tamē inefficax: vt oculū cecuz. manū aridam. crus contractuz. ¶Mutilatum vo qui caret aliquo membro.

¶Et ꝓ dēclaratione huius materie distingue. q⁹ aut est quis ꝑuatus vel mutilatus aliquo membro magno z manifesto: q⁹. s. inducit notabilē deformitatē: vt ꝑuatio nasi z huiusmodi. vel in habilitatē ad exequēdū officiū: vt ꝑuatio manus et huiusmodi. ¶Et tunc quacūq̄ de causa sit mutilat⁹ vel ꝑuatus. iusta vel iniusta. naturali vel accidētali impedit̄ a ꝓmotione. z deijcitur ꝓmotus. Si aūt ē erat iam ꝓmotus quādo supuenit defectus: si non ꝓpter hoc redditur nimis deformis: potest exequi illa officia ad que non impedit̄ ꝓpter illum defectū. puta si factus sacerdos amisit visum: missam celebrare nō poterit. vel al's in altari ministrare: sed poterit audire cōfessiones z predicare. a beneficio tamē nō remouebitur: si sine culpa incidit in defectum: quia nō debet addi afflictio afflicto. vij. q. j. cum ꝑcussio. Habitur tamen ei coadiutor: si tale beneficiū est cui ip̄e deseruire non possit. extra de cle. egro. c. iij. ¶Aut quis est ꝑuatus vel mutilat⁹ mēbro paruo vel occulto. z tūc subdistingue q⁹ aut sponte z sine causa iusta: vt ex indignatiōe vel impatiētia vl̄ superbia. ¶Aut ex iusta cā vel suis

Si primo modo: tunc indistincte ī quocunq; mē-
bro: siue a se: siue ab alio repellit a pmotione: z de-
bet iam pmotus etiā si credebat obsequium se
prestare deo se castrando. extra eo. significauit. Et
fm Inno. idem est si non totū membrum amisit:
sed ptem membri: que deformitatem generaret et
scandalū. extra eo. c. j. vel inhabilē redderet ad offi
cium exequendū. secus in alijs. vel etiā si dentes si
bi excuteret. Si aūt ex iusta cā z sponte. puta. ppt
periculū lepre: ne totū corp⁹ inficeret fecit sibi am-
putari membr̄ occultū: vt virilia: vel manifestuz
paruū: vt digitum nō necessariū. s. ad signuz cru-
cis faciendū. vel ipsemet hoc sibi fecit. Idem iudi-
tiū si inuitus ab inimicis castratus: vel etiā sic na-
tus: vel etiā a casu in tale q̄d incidit: dando opam
rei licite. puta. dolando lignū abscidit sibi partem
minimi digiti. In oñibus his nō repellit. Nec est
necessariū fm Hosti. z glo. in. c. eunuchus. di. lv.
q; talis castratus testiculos secuz ferat siccos vt di
cunt vulgares. Sed si dando opam rei illicite a ca
su amisisset membr̄: talis repellit a pmotōne. Sz
si membr̄ vel ps membri esset q̄ generaret modi-
cam deformitatē: talis ex misericordia tolerat in susce-
ptis. s. p dispensatiōez epi. hec ex dictis Ray. In-
no. Guil. z Ber. et trahunt etiā ex di. lv. si q̄s ab-
scinderit. z in alijs ibi caplis. d. c. significauit. z. c. si.
Et per tex. in. d. c. fi. iuncta glo. a ꝓtrario videt di-
cendum de eo qui dando opam rei illicite amisit
vngulam pollicis q; nō possit celebrare: nisi cū eo
dispensetur. Vtrum vo ad pticularia z determina-
ta corporis vicia sciendū: q; claudū admittit ꝓsue-
tudo: nisi talis sit q; sine baculo ad altare stare nō
possit. ar. de ꝓse. di. j. nullus. z distī. xlv. disciplina.
Nota etiā Asteñ. vbi s. vbi dicit de mente Hosti.
q; epūs dispensare pōt cum religioso q; celebret cuz
ligneo pede. Idem etiā possent prelati maiores re
ligiosoz̄ postq̄z talis esset pfessus. Lecitas vnius
oculi tm repellit a promotione fm Archi. quod p
batur per. c. si euangelica. distin. lv. Gibbosus nō
repellitur a promotōne nisi sit nimia deformitas.
Habens. vj. digitos in pede indubitanter pmo-
uetur fm Hosti. Si aūt habeat in manu vel si bz
digitos ꝓiunctos: dūmodo ex his non sit impedi-
mentū in vsu membri: pmoueri pōt. vt in. l. idez
ofilius. ff. de edil. edi. Leprosus ppl'o celebrare nō
debet. ppter scandalum: sed si non sit nimis defor-
mis: nō est ꝓhibendus priuatim celebrare leprosꝰ
nō autem sanis. Vinum omnino nō bibens ad
sacerdotium pmoueri nō potest. Maculā habēs
in oculo nō repellit a pmotōne: nisi nimia indu-
cat deformitatē. qō ꝓsiderare est in arbitrio archi-
epi. extra eo. cū de tua. Sed ibi ꝓsiliuz suffragane-
orum requiri mandatur. z qō sibi visum fuerit ex-
equatur metropolitanus. vbi notant Vin. z ber.
q; sine ꝓsilio illoꝝ nihil pōt disponere. al's non
valet: licet non teneatur illud sequi. extra de arbi.
cum olim. vide supra. Consilium. Nota tū Astē.
vbi supra. q; habens maculam in oculo deformā-
tem: si intrat religionem potest pmoueri. al's non:
nisi dispensēt cum eo. d. c. cum de tua.

¶ Quid autem si quis habeat oculum vnū grossi
orem altero: vel vtrunq; habeat pminentem. Re
spon. Astē. q; non impeditur. vt in. l. qui dauum
in principio. ff. de edil. edic. De furiosis. lunaticis.
caducis. z demoniacis dicit Guil. z Glo. di. xxxiij.
c. communiter. q; nullus talium promoueri de-
bet: etiam postq̄z fuerint liberati. Si autem iam sūt
promoti: tunc: aut sunt omnino z ex toto liberati a
predictis passionibus: aut non. Et in primo casu po-
terunt exequi officium suum. Quanto autem tem
pore expectari debeat ad probandum tales: potest
dici q; est arbitrarium: pensatis ꝓditionibus mor-
bi z persone. Si vo non omnino ex toto sunt libe-
rati: tunc. aut frequenter aliqua dictarum passio-
num vexat eos: aut raro. Et si quidem frequenter
omnino debent cessare ab officio misse. vij. q. ij. in
lris. Si raro: tunc: aut cum spume iactatione z vo
cis confusione. z sic debent abstinere. Aut raro et
sine hmōi spumatiōe z cōfusione vocis. z tunc nō
phibent ab officio misse. dūmodo habeant iuxta
se alium sacerdotem. vt si ille cadat vel deficiat. ille
suppleat. vij. q. j. illud. Quidā tū hoc nō admittūt
de demoniacis dicentes q; oīno optet eos esse libe
ros. Summa aūt oīm ꝓdictoꝝ est. q; quicunq; est
sua culpa viciatus corpe repellitur. qui vo sine sua
culpa nō repellit. nisi scandalū timeat ex nimia de
formitate: vel periculū ex nimia debilitate. hec Ray.
Hermophroditus est irregularis. Et dī ille qui p
ticipat de vtroq; sexu. hic repellit a pmotōe. ppter
deformitatē z mōstruositatē. Et talis si magis ver
gat in sexum masculinū q̄z femininū. cuius non de
beat ordinari: nec ordinatus ministrare. tū suscipit
caracterē. Sed si magis vergat in sexū femininum
q̄z masculinū. vel etiā si equaliter pticipat de vtro-
q; nō est susceptiuus | caracteris fm Guil. Et mul
to magis femina nō est ordinis suceptiua. Dicitur
aūt mulier pbytera. di. xxxij. pbyter. nō q; habe
at ordinem sacerdotij. sed q; vxor sacerdotis. z dya
conissa. q; dicit omeliā euangelij.

Vnctio extrema sacra

mentū est. q; ptingit ad effectuz. qui est
curatio morbi peccati.

¶ Que est materia huius sacri? Rñ. materia est
oleū oliue ab epo cōsecratū. z tale oleū z eius conse
cratio sunt de necessitate huius sacri.

¶ Que est forma huj⁹ sacri? Rñ. forma est oīo de-
pcatiua. dicendo q; istā sanctā vnctionē z suā pissi
mam misericordiam indulgeat tibi deus quicquid deli
quisti p visum z̄c.

¶ A quibus conferri dz vnctio extrema? Rñ a solis
sacerdotibus. nec alius pōt inungere etiā in articulo
necessitatis. Sacerdos aūt conferre pōt pūte vno
clerico. z etiā solus in necessitate fm Ber. z Ho.

¶ Si sacerdos in vnctōne deficit. si alique ptes in
uncte sunt. cōfactū est. iterari nō dz. sed vnctōnes
q; restant p alium sacerdotem cōpleant.

¶ Quibus cōferenda sit extrema vnctio? Rñ. non
nisi adultis infirmis. in periculo mortis constitutis
ex ipa infirmitate. Hñ nec dat eūtibus ad bellū aut
nauigātibus seu his qui mox occidēdi sunt. q; talis
mors non imminet ex defectu nature. ꝫ ex euentu

fortune. Dis aūt q̄ p̄ senio deficiūt etiā sine actuali infirmitate dar̄: pueris nō: q̄ nō hñt infirmitatē spūalē ꝓtractā ex pctō actuali: nec dispōnez deuotionis hr̄e possunt ad hoc sacr̄m.

¶ Utrū extrema vnctio debeat dari freneticis et demētib⁹. R. si in sana mēte ꝓstituti nō petierint: nō dz dari. si vo petierit dari dz. tū h̄ aduertendū est ſm Tho. q̄ illis furiosis z amētib⁹ p̄cipue dari nō dz q̄ verisīr sacro pñt facere irreuerentiā p aliquā imūdiciā nisi ipsi hīent lucida interualla in q̄bus sacr̄m recoḡscerēt.

¶ Que ptes corpis inungi debeāt: Rñ. inunguñt instr̄a. v. sensuum. tanḡ. v. radices peccādi. puta. oculi. aures. nares. labia. man⁹ ꝓter tactū q̄ maxime viget in pulpis digitorūz. pedes vo ꝓpter vim motiuā. Renes vo ꝓp̄ vim appetitiuā a q̄busdā inunguñt. Item in mutilatis: aut cecis debent inungi loca magis ꝓpinqua.

¶ Utrū vnctio extrema possit iterari. R. ſm tho. iterari pōt sine aliq̄ iniuria sacr̄i: q̄ nō hz effectum ꝓpetuū: eo q̄ sanitas corpis z mētis q̄ sunt effect⁹ ei⁹ amitti pñt. In eadez q̄z egritudine iterari p̄t: si p̄io quidē sit in piculo mort⁹ z euadat: ac etiā postea recidiuū patiat: q̄ erit quasi alia infirmitas. z siliter si sit egritudo diuturna. vt ydropisis: q̄ tūc dz fieri q̄n videt pducere ad piculū mortis. et si illum articulū euadat eadē infirmitate durāte: z postea ad sil'em statū reducat: iterū pōt inungi: quia iam est alius infirmitatis status q̄uis sit eadē infirmitas.

¶ Quid aūt si oleū nō bñdictū addat oleo bñdicto. An totū fiat benedictū. Rñ. Bon̄. in. iiij. dis. xij. dicit q̄ si oleū nō ꝓsecratū addit ꝓsecrato: totū fit ꝓsecratū. z bñdictum. ex̄ de ꝓse. ec. q̄ in dubijs Idez dicūt Tho. z Pe Idez dic de aq̄ nō benedicta: si addat aq̄ bñdicte q̄ tota fit bñdicta. Et rationē ꝑ addit idez Tho. in. iiij. dis. xij. dicēs q̄ virt⁹ q̄ acq̄sita est aq̄ ex benedictōe puenit ad aquā additam. z sic ex ista rōne videt posse cōcludi hoc eē verum siue aq̄ addita sit maioris quātitatis siue minoris: z hoc videt innuere. d. ca. q̄ in dubijs. q̄ loquit indistincte. Et ex illo text. infert Panor. ibi q̄ ꝓpositū ex diuersis assumit naturam simplicis digniorīs: et quotidie allegatur ille tex. q̄ mag⁹ dignuz trahit ad se minus dignū. Idez tenet Astē. li. iiij. ti. j.

Votum.j.

Votum.j. cōiter quid sit. Respō. Votuz est alicui⁹ boni deliberatōne deo facta ꝓmissio. Dicit fit de re mala: vel etiam de bona sine deliberatōne. s. cū impetu q̄dam z p surreptionez nō obligat. extra eo. c. ij. z. c. ſtaturā. Dī deo. Naz hz aliq̄d votū fiat sanctis: tū ꝓpter deū fit eis.

¶ Que requiruñt ad votuz. Rñ. ſm tho. scōa secūde. q. lxxxviij. tria ex necessitate requiruñt. Primo. quidē deliberatio. Scōo. ꝓpositū voluntatis. Tercio. ꝓmissio in q̄ pficit rō voti. Et capit h̄ deliberatio ꝓ cogitatōe. z ꝓposituz ꝓ deliberatione. Exp̄ssio aūt verboz q̄ ad deū nō est necessaria. secus q̄ ad homiez q̄ iudicat de his q̄ foris sunt. Et dicit panor. in. d. c. ſtaturā. q̄ hec est singlis theorica. q̄ multas theoricas canonistaz infringit. que sibi multū placet. Naz nō sequit. Proposui in aīo firmit aliq̄d dare deo vel hoī. q̄ ad h⁹ sim obligat⁹ ad dandū: exq̄ illā rem nō ꝓmisi deo vel hoī. Nā votū causat ex q̄dā pollicitatōe. i. ex q̄dā lege vni⁹ ꝓmissiōis. l. ij. ff. de polli. Et hec dicta be. Tho. sequit Archi. in. c. q̄ bona. xvij. q. j. Et sic ad hoc vt votū obliget req̄rit vt vouēs bēat aīm se obligandi ad illud. Nemo ei se obligat nisi bēat aīm se obligādi ad illud. vt dicit glo. in. d. c. ſtaturā. Jura q̄ que firmant decisionem super proposito debent intelligi de proposito cum animi promissione seu obligatōne. z sola promissio non valet nisi p̄cedat deliberatio cum ꝓposito etiā respectu religionis. hz aliud sentiat Jo. an. in. c. dudū. de ꝙuer. ꝓiu. Nā inramētū seu votū calore iracūdie facta vel nō deliberate nō obligāt. vide s. Jurare. z s. Nouicius.

¶ Et p p̄dicta soluit q̄ q̄tidiana. Quid de vonis mulieꝝ q̄ faciūt in ptu: vel in infirmitatib⁹ vl'agustijs suis vl'suoꝝ. z et q̄ viri faciūt: moti ex aliq̄ āgustia. vel pturbatōe. Rñ. si būert intentōz obligādi se deo. cogitātes. z de cā q̄ mouebat eos ad vouen dū. s. infirmitate vel alio piculo. z de fine. s. de euasione piculi. ꝓpter q̄d vitandū vouebāt. teneāda sūt hz in tribulatōe z pturbatōe sint emissa. dūmō euz deliberatōe fuerit facta. z vouētes in sua mēte fuerit. secus g̃ si nō deliberato aīo illa vota fecissent. et intātū votū obligat vouētez. inq̄tū būit intentōz se obligādi. Nō ei votū obligat vltra ꝓpositū. vt dictū ē s. Jurare. Et p illud q̄d dī q̄ i voto req̄rit ꝓmissio: hoc ē obligatio. ptz q̄d dōm de votis q̄ fiūt a mīnis. sicut ab illis de tercio ordine be. Fran. qui vouēt z pfitent mīra. z tñ illoz trāsgressio nō obligat ad mortale. z hoc iō ē. q̄ hz in vouendo talia sit deliberatio z ꝓpositū. tū deficit q̄d est p̄ncipalius. s. obligatio. Nā p̄dicti nō intēdunt se obligare. ꝓp̄ hmōi vota ad aliq̄d pctū. nec etiaz veniale. Adde tū p̄dictis singulare distinctōz quā ponit Panor. in. c. sicut. el. ij. de rl'a. q̄ votū factū in hmōi angustijs. aliq̄ cātur ex timore mortis aīe. Aliq̄ ex timore mortis corpis. Timor mortis aīe nō excusat nec dat cām retractādi actū. Sec⁹ in timore mortis corpis. Nō diuersitatis ē. q̄ timor mortis aīe non nūq̄ incutit a deo vt q̄s ducat ad puersionē. z sic talis tim⁹ ē appetēdus. xvj. q. j. reuertimini. Dz timor mortis corpis fit ab hoīe. et talis tim⁹ est fugiēdus tanq̄ violētus z iniustus. Et iō cū q̄rit nūq̄d timor mortis excuset: sic distingue p⁹ doc. aut ē timor mortis naturalis. aut accidētalis. Primo casu nō excusat. Exēpluz in grauit infirmo: vt in. d. c. sic. Scōo casu subdistingue. aut ē mors accidētalis casualis aut violēta. Exēplū ꝓmi. vt in timēte piculū naufragij: vel incēdij: vel hostiū. Et iste tim⁹ nō impedit actū. nec inualidat ꝓfessionē p rōez s. dictā. Nam aliq̄n de⁹ incutit talē timorē vt hō ꝙuertat. Scōo casu pone exēplū in eo q̄ timet mortē violentā sibi imminētē ab iniq̄ hoie. Nā si ꝓpter talē timorē q̄s ingredit religionē nō tz ingressus. exq̄ fecit vt euaderet mortē violentā. nā de⁹ respicit cor. z vult voluntariū militē. z ita loquit. c. j. q̄d me. cā. z p̄dicta possunt adduci generaliter ad validitatē. vel inualidi-

ritatem cuiuslibet voti. hec panor.

¶ Quot sunt spēs votoꝝ: Rñ. due. Nā quoddā est votū simplex. z quoddā solenne. vide ē. Impedimentuz. iij. Est z alia diuisio votoꝝ: qz aliud est purū sine absolutū: vt cum qs absolute z sine conditione vouet. Aliud est ꝑditionatum: vt cuz additur: si hoc erit vel illud.

¶ Utrum vouēs teneaꝫ statim adimplere: Rñ. fm Guil'. Si votū est absolutū: teneꝫ statim cum ꝓt: nisi vouendo aliud in mente habuerit. Naz vt dictū est q̄ ad deū tātū obligat votū quantum vouens se obligare intendit z nō plus. et si de hoc actu tūc nō cogitabat: recurrendū est ad qđ verisimiliter deliberasset et fecisset: si de hoc cogitasset tūc qñ vouit. z fm eiꝰ intentionē iudicandū. Si autē hoc discernere nescit: tūc tutior via tenēda ē. Quo ad iudiciū hoīm z ꝓtentiosuz: vouens simpl. z sine ꝓfinitōne tpis teneꝫ statim adimplē: z dabitur ei tps ad arbitriū boni viri ad disponenduz z ꝓpandum que necessaria sunt ad tale votum exequenduz. z hoc casu intelligiꝫ regula iuris ciuilis. vicz. In oñibꝫ obligationibꝫ in quibꝫ dies nō ponitur statim debeꝫ. Addit tñ Archi. f. q̄ si quis nimis tardauit implē votū ꝓpter qđ a memoria excidit oīno: vel venit ad statum nō valendi implere tū bene ꝓius potuisset: mortale vi. Idez qñ diminuit ꝓpositum nō implendi cum tñ posset. Alis mora implendi votū qñ sibi nō ꝓfixit tps non videꝫ mortale: nisi forte esset valde nimia mora. et nisi ex hoc imineret piculū non valendi implere: vt i voto religionis cū tamē non hꝫet cām dilationis cotūc fm Inno. in. c. scripture. extra eo. siue deficiat ꝑditio generalis vel spālis apposita in voto irritatur obligatio voti. Spālis est multiplex: vt si deo placuerit: si potero z̄c. q̄ quidem ꝑditiones generales intelligunꝫ etiā si non exprimanꝫ. xxvij. q. ij. beata Maria. Conditōnes spāles pūt esse multe: vt si filius meus liberabiꝫ. vel si ab hac infirmitate ꝓualuero z hmōi. Si em deficit ꝑditio: nō obligatur quis ad executionē voti. z intelligas nō obligari si tota obligatio ponebatur in euentuz conditionis.

¶ Quid aūt de illo qui vouit certā pegrinationez infra annū: z añ illud tps infirmaꝫ ad mortē: nunquid necessaria sit dicti voti ꝓmutatio? Panor. in c. j. extra. e. dicē se inuenisse vnū dictū singulare. b. Tho. quē sequiꝫ Archi. in. c. qui bona. xvij. q. j. q̄ in tali casu nō ē necessaria ꝓmutatio: qz oē impedimentū qđ habuisset a ꝓncipio ipedire votū: si ocurrit ꝓst factū hz auferre obligatōez voti. qđ est dictū sat singulare fm panor. Hz fm eū multū ob. c. qđ sup his. extra. e. vbi ꝓpter impedimentū supueniens fit ꝓmutatio in aliā cām. z hz istud sit magis tutū: tñ de subtilitate panor. credit pīmū dcm sapientis posse ꝓcedere. dūmō culpa vel negligentia nō repiaꝫ in vouente: Naz si p me nō remanet q̄ minus votū ꝓficiaz: ꝑsistente bona voluntate: debeo reputari ac si votū ꝓfecissez. Et ad. d. c. qđ sup. pōt induci q̄ ꝓcedit qñ impedimentuz nō ē oīno voti impeditiuū ꝛ difficultatiuū. aliđ ē. n. q̄ fcm reddaꝫ impossibile. aliđ difficile. Cōiter tñ obseruaꝫ. d. c. qđ sup. z facit. d. c. j. ibi. an ex infirmitate.

¶ Qđ q̄ dz fieri votū: Rñ. votū ñ dz fieri de malo nec de indifferēti. ꝛ tñ ō bono z ō eo ad qđ qs alis ñ obligat. Et si fiat ō illd ad q̄ qs alis obligat: vtputa. abrenūciare dyabolo z pōpis eꝰ: vt fit i baptismo: vl tenere fidē catholicā z seruare decalogū. trāsgrediendo hmōi vota peccat mortaliꝫ. tñ nō est imponenda pnia ꝓ illo peccato z ꝓ trāgressione voti sicut ꝓ diuersis mortalibꝫ: sed tanꝗ ꝓ vno. Illa tñ circūstantia aggrauat peccatū illud. Nota etiā fm Archi. flo. q̄ si quis transgressus est: vel omisit implere aliqđ votū licitū. z si aduertēter cū posset. sp est mortale. z totiens quotiēs frangit. secus si ex obliuiōe vel qz nō poterat. vide eē ad ꝓdicta qđ notat Pe. de pal. q̄ quotiēs quis frangit votum totiens peccat mortaliꝫ. dum tñ actus interior z exterior iteretur. secus si exterior tñ. qz peccatū est in actu ꝓ se interiori. vñ qui vult vno actu furari et mechari vel plura furari vnum peccatū cōmittit quo ad deum licet plura furetur quo ad iudiciū hoīm. z hoc in voto negatiuo: puta. quo vouet nō bibere vinū. secꝰ in affirmatiuo. quo quis vouet ieiunare. tunc em nō totiens peccat quotiens comedit. sed scđa vice. tercia aūt vice z deinceps nō: maxime si nō in contemptū. sed q̄si non reputās plus sibi possibile illa die ieiunare. patus ieiunare alia die integra ꝓ illa ꝛ si in ꝓtemptum fregisset: nec intentiōe nec ex integro alis ieiunādi. tunc secus. maxime in voto singulari z secreto in quo nō est scādalum. Nam secꝰ est de illo qui ieiuniū ecclesie fregisset. Non em ꝓpter hoc licet ei extra horā comedere intentōe alis ieiunandi in scādalum aliorum.

¶ Quid de votis stultis. vt de non pectinādo caput in sabbato vel lauādo: vel ieiunare in dñica et hmōi? Non est mortale: sed ꝓhibendi sunt illa implere. Illud aūt votum qđ in aliquo euentu est bonum. z in aliquo malū. nō obligat nisi ꝓ euētu boni: vt votum iepte Jud. xj.

¶ Utrum expediat vouere? Rñ. fm Ri. in. iiij. di. xxxviij. q. vouens: aut vouet bona. quoꝝ ob seruatio videꝫ ꝓbabiliter ꝓportionata infirmitati siue spūali. aut improportionata. Primo mō vouere expedit boī. qz p hoc firmat amplius voluntatē suā in bono. z ꝓ magna pte excludit a se libertatez malefaciēdi. z facit actuz ỹtutis latrie z iō vouēdo mereꝫ. Secōo mō nō expedit boī vouere: nec lz. Tale em votū nō hz discretionē comitē: cum ꝑ hoc vouens magis videaꝫ se illaqueare: q̄ augere securitatem de sua salute. Quilibet tñ reputare debz observantiā voti religionis ꝓportionatā esse sue infirmitati spūali. nisi p certam experientiā sibi de ꝓtrario constaret. Propter em custodiā q̄ magis adhibeꝫ religiosis q̄ secularibꝫ. z ꝓpter bona exempla q̄ vidēt frequētius. z bona verba q̄ frequētius audiūt. et ꝓpter maiores ꝑsolatiōes spūales: qs ex diuina benignitate ob fauorē religiōis z ex sancta societate recipiunt. obseruatio aliquoꝝ bonoꝝ ꝓportionata est alicui existenti in religione. que eidem ꝓportionata nō esset in seculo remanēti. z liberior est voluntas vouentis. q̄ nō vouētis. Nam liberior est

voluntas q̄ a rectitudine declinare nequit: q̄ que illā deserere pōt. ¶Pomo aūt p votū nō minuit in se libertatē faciendi bonū: sed auget. ꝛ minuit potestatem faciendi malū. Nec ob. qō dicunt vulgares. Res coacta facta nil valet. qz Rñ. fm zab. in cle. si dominū. de re. ꝛ ve. sanc. q̄ duplex est necessitas. s. coactōnis. ꝛ hec ptrariat voluntati ꝛ minuit de laude actus. ꝛ hec nō est in voto. ¶Alia est necessitas q̄ est ex interior inclinatione ꝓpter consuetudinem bene agendi. ꝛ hec est in beatis. ꝛ hec nō minuit: sed auget.

¶Quid de voto qō fit ex duabꝫ causis: Rñ. fm Ray. Si ꝙs vouet ex duabꝫ causis. vtputa. ire ad sanctū Jac. qz credebat ibi inuenire germanū suū ꝛ etiā ꝓpter redimēda petā sua. In hoc casu q̄uis sciuerit germanū suū discessisse etiā anteq̄ iter suū arriperet: nihilomin⁹ tenet pp aliā cām: si nihilominus intendisset se obligare. Al's secus: qz votū nō obligat vltra ꝓsensum ꝛc.

¶Quid si quis emisit duo diuersa vota: Respō. fm Tho. in. iij. si vtrunq̄ est ꝓpassibile cum altero: vtrūq̄ debet seruare: nisi forte aūcte superior votum ꝓcedens in aliud melius ꝓmuteꝫ. si autez ambo vota sunt simul incompassibilia: debet ꝑfare qō maius est. ꝛ de minori fm arbitriuz ꝓlati satisfacere. Vide hoc s. Jeiuniū in fi.

¶Utrū pater moriens possit iniungere filio: quē ꝓstituit heredem: vt impleat votū eius: Rñ. fm Ray. votū pegrinatōis nō pōt pater iniungere filio: quē ꝓstituit heredem: nisi ꝛ ipse filius approbaret. extra eo. licet. ꝗ pecuniariam satisfactōnem bene pōt iniūgere: quinimo fm Host. si filius vult esse heres: tenet implere oīa vota pris: si hereditas hoc patiat. ꝛ p hoc facit. l. ij. ff. de pol. q̄ dic̄ q̄ obligatio voti trāsit ad heredē. vide panor. ad hoc in d. c. licet. vbi q̄rit de illo filio regis. q̄d si se nō obligasset ad executōez. nun q̄d teneret exeq̄ votū paternū: Inno. dicit q̄ sic. ꝛ pōt ꝙpelli p pnatōem hereditatis: nō aūt p coactōez ꝓsonalē. ꝛ sic nō potuisset excōicari: nisi se obligasset fm eū. Ho. an. putat q̄ ex quo sponte adiuit hereditatē: pōt ꝙpelli p excōicatōez qō placet panor. Naz adeūdo q̄si contraxit. Sz videt q̄ exq̄ ille rex morte p̄uenit⁹ nō poterat votū pficere: nō tenebat p aliū exeq̄: qz in voto intelligit illa ꝙditio gnālis. si potero. vt dcm̄ est s. Et notat glo. in. c. nō est. extra eo. Inn. dat notabilē so. q̄ qñ ꝙs vouet visitare terrā sanctam ob deuotōez. Qñ ꝗ p subsidio impendēdo terre sancte. Primo casu nō tenet votū exequi p aliū superueniente impedimēto. Secdo casu tenet: qz ex quo vouit p subsidio dz impēdere subsidiū melioꝝ mō q̄ pōt. Et nota hoc singulariter. Illaz facit ad ea q̄ dicta sunt s. vt votū emissuz p deuotōne nō obliget vouentē si ꝓueniēte impedimēto oīno impeditiuo. Ho. tamen limitat primū dictū qñ impedimentum nō erat tempe voti. Al's aūt ne votuz derisorium videat: tenetur votuz redimere. quod nō putat panor. verum: nisi vouens esset certꝰ de impedimento ꝑpetuo. al's debet intelligi: cum primum comode poterit. Item panor. dat aliaz limitationem: vt ex impedimento superueniēte tollat obligatio voti: qñ ꝓius nō fuit in mora exequēdi. al's aūt votū esset cōmutandū vel redimendū. hec Panor. in. d. c. licet. vide etiā glo. singularem in. d. c. nō est: q̄ dicit q̄ in voto intelligit conditio generalis si comode fieri pōt. ꝛ hoc nō placet Panor. qui putat q̄ impedimentū difficultatiuū voti nō aufert obligationē ꝛ reddat facilitatez dispēsandi. ꝓ hoc. c. j. extra eo. vbi ponderat cā infirmitatis.

Votum.ij.

¶Votum. ij. ꝙs pōt vouere. Utrū eps possit vouere: Rñ. fm Host. non pōt sine licētia pape votū emittere p qō dissoluat vinculū mrimonij: qō est inter ipm ꝛ ecclesiā suā. extra de regula. lz. Itē nec aliud votum p qō graue ꝓiudiciū fiat ecclesie sue. vt de longa pegrinatōne ꝛ hmōi. extra eo. magne. Votū tñ abstinentie ꝛ elemosyne emittere pōt.

¶Utrū qui subiecti sūt ptāti alterius possint vouere: Rñ. fm Tho. secda secē. q. lxxxviij. Nullus pōt se firmiter obligare ad id qō est in ptāte alteri⁹ et quicūq̄ est subiectus alicui: q̄tū ad illud in quo est subiectus nō est sue ptātis. ꝛ iō nō pōt se firmiter p votū obligare ad id sine cōsensu ꝰpioris. nō tñ peccat vouēdo: qz intelligit ꝙditio tacita. s. si nō reuocant a ꝰpiore. ex q̄ licita reddunt ꝛ valida.

¶Utrū pueri possint vouere: Rñ. fm Tho. vbi s. Pueri añ annos pubertatis duplici rōne vouere non pñt. Primo. qz vt in pluribꝫ patiunt rōnis defectū: sicut pz in furiosis ꝛ amentibꝫ qui se voto nō pñt obligare. dū sunt in furia vel amētia. Secdo qz sunt in ptāte pentuz vel tutoꝝ qui sunt eis loco pentū. ꝛ iō eoꝝ vota ex duplici cā robur nō habēt. Dicendū est ergo q̄ si puer vel puella aūt pubertatis annos nondū hēat vsum rōnis: nullo mō pōt se ad aliq̄d obligare. si vo añ annos pubertatis attigerit vsum rōnis. pōt quidē quantū in seipso est se obligare. ꝛ votū eius pōt irritari p parentes. quoꝝ cure remanet adhuc subiectus. hec Tho. Et q̄uo tum pueri añ annos pubertatis obliget. facit fm Panor. c. ij. extra eo. iuncta glo. vbi ipse infert q̄ votum emissum in puerili etate efficaciter obligat. lz pñtet facultatē obtinēdi ꝓmutationem. ꝛ sic minor etas non impedit obligationē querendā deo. ꝛ dē puer post. vij. annū. ꝛ sic post doli capacitatē quis obligat ex voto. ꝛ in hoc tene semp mēti dictū ter. q̄ vt dicit Panor. alibi nō est ita clarus. Addit etiam Panor. q̄ cū tale votū emissum in puerili etate videat potius ꝓcedere ex quadā facilitate animi q̄ discretōis arbitrio obligat vouentez. lz facilitas pñtet cām dispēsandi vl' ꝓmutādi. Addit tñ Tho. q̄ q̄tūcunq̄ ꝙs sit doli capax añ annos pubertatis nō pōt tñ se obligare voto solenni ꝛ religionis ꝓpter ecclie statutū qō respicit qō in pluribꝫ accidit. post annos aūt pubertatis pñt ia se voto obligare simplici. vel solēni absq̄ voluntate pentū.

¶Quid aūt si puer añ annos pubertatis vouerit se seruaturū ptinentiā: vel ingressurū religionē cui venerit ad etatē legitimā. vel cū pr ei⁹ obierit. Nū q̄d ꝑ votū illud reuocare: vel irritare pōt ꝓdicēdo. Rñ. Alten. li. j. ti. xx. refert Og. dicere q̄ nō. Sed Rod. dicit q̄ pōt. q̄ vr humanior opinio. vti nō te-

nebit illud ſeruare niſi iterum voueat: vel iuret: qz obligatio ſemel extincta nō reuiuiſcit: nec pat: nec tuto: peccāt in reuocādo: qz hoc eis cōcedit a iure liget ex voto qđ in minori fecit etate: ſi tū maior poſtea fact⁹: illud ratū habuit qđ vouit: obligat⁹ erit d.c.ij. iuncta glo.

¶ Vtz filiaſſa. poſtq̄ puenit ad pubertatē vouē poſſit: Rñ. ſm tho. vbi ſ. Ille q̄ venit ad annos pubertat⁹ ſi ſit libere ꝓditōnis: eſt quidē ſue ptātis ꝙtum ad ea q̄ ptinēt ad ſuā ꝑſonā. puta. q̄ p voūt ē ſue ptātis ꝙtum ad diſpenſatōez domeſticā vñ circa hoc nō ꝑt aliq̄d vouē ſine ꝑſenſu patris. hec tho. Idem ēt in alijs dicendū vī, p q̄ ꝓiudicat iuri ꝓprie ptātis: vt i abſtinētijs z pegrinatōnibz z ſil⁹: in quibz nō ꝑt fili⁹ vouē niſi pegrinationem tranſmarinā in ſubſidiū terre ſcte. ex eo. ex multa. ſm Ho. z niſi pr̄ ꝑſenſerit expreſſe: vel tacite. ſ. nō ꝓtradicendo ſm Inno.

¶ Quid aūt ſi pr̄ ꝓtradixerit et reuocauerit hmōi votū filij vl' filie ſue ptinētie: ſine aliud. z p⁹ hmōi reuocatōez ꝑſentit tali voto. nun q̄d fili⁹ cuz venerit ad etatē ītimaz tenebit obſeruare hmōi votuz. vel iuramētuz ſi forte iurauit aliq̄d: ſi votū illud ñ ſcit: qz ſemel fuit abſolut⁹. ſ. p reuocatōez factam. a pr̄e. z obligatio ſel' extincta nō reuiuiſcit. vñ nō tenebit obſeruare hmōi votū vel iuramentum: niſi iterum voueat: aut iuret.

¶ Gz difficultas ē de filiaſa. pube. z vroze. An p⁹ reuocatōez: vel ꝓtradictōez pr̄is vel mariti reuiuiſcant vota mortuo pr̄e vel marito: Inno. in. c. ſcripture. extra. e. dic̄ q̄ ſoluta pr̄a ptāte tenet fili⁹ implere votū. Idem dic de vroze. Rō diuerſitat⁹ eſt qz votū pueri p ꝓtradictōez pentū factū fuit mortuū. z tō merito nō reuiuiſcit. ſec⁹ ī votis filiorū ſa. pubez z vroz: qz p ꝓtradictōnem pr̄is vel mariti hmōi vota nō moriūt ſz mortificant. hoc ē: qz ſolū executio. phibet. z tō nō mirū ſi p⁹ mortē ſuperioz p dicti tenent exeq̄ vota p̄dicta: qz ſoluz mortificata fuerāt. Idē dic de vot⁹ fact⁹ ab vroze añ ꝓtractum mrīonij: qz illa ſi p̄iudicialia ſunt nō dz exeq̄ ſine licentia viri. z hoc vī etiā velle. c. manifeſtū. xxxij. q. v. vbi dī manifeſtū eſt ita voluiſſe legē: feminaz ſb viro eſſe: vt nulla ei⁹ vota q̄ abſtinentie cā vouerit reddant ab ea niſi auctor⁹ vir fuerit ꝓmittendo.

¶ Quid āt ecōtra. An marit⁹ poſſit emittē votuz abſtinētie vel pegrinatōis iuita vroze: Rubiū facit qz marit⁹ z vroz nō iudicant ad impia: Inno. vt refert panor. in. d. c. ſcripture. dicit q̄ ſic vroz non obligat ex voto abſtinētie z pegrinatōis niſi maritus ꝑſentiat. vt in. c. noluit. xxxij. q. v. z ī. d. c. manifeſtū. ita in marito: vt nō poſſit ſe obligare ad votum abſtinētie: ſeu pegrinatōnis ſine lnia vroris. Et hoc poteſt intelligi verū in votis p q̄ ꝓiudicare tur iuri vroris. In alijs ſecus. Vñ marit⁹ ē caput vroris et nō ecōtra. Ex quibz inferē q̄ marit⁹ ſine lnia vroris poteſt emittere aliquod votum abſtinentie. dūmodo nō ꝓiudicet mulieri. Et addit panor. in. d. c. ſcripture. q̄ ſi vter q̄z vel alter eoz emiſit votū añ contractū matrimonij. nō pōt alter exe qui cū ꝓiudicio alterius: vt notat in dictis iurib⁹. Pōt tū vroz illud vouere ſine ꝑſenſu mariti. qđ dare pt ſine ſuo ꝑſenſu: vt notat in. d. c. manifeſtum. Panor. tū in. d. c. ſcripture. videt ꝓbari Innoc. in eo qđ dixit. q̄ ſoluta patria ptāte fili⁹ tenet implere votū. Nam ſm eū. c. quidā. de puer. ꝓiu. videt multū obſtare. Nam ibi dī q̄ ſi maritus intrauit religionē ꝓtradicēte vl' ignorāte vroze. z ad petitōz vroris reuocat. nō tenet mortua vroze ingredi religionē. q̄ emiſit votū tpe inhabili. q̄ idē dicendū in filiaſa. exq̄ executionē voti nō ꝓtulit ad tps habile. Et hanc ptē Panor. putat verioꝛē. lz opi. Inno. ſit tutior ſm eū. Tū pt dici q̄ nō eſt ſil'e. qz verū eſt q̄ ille maritus emiſit votū tpe inhabili. ſecus de filiaſa. qz emiſit votū tēpe habili. z tenuit votū ſm oēs. lz executio voti nō fuerit collata ad tps habile Infert etiā Panor. aliud ſingulare in. d. c. quidaz. de dicto marito q̄ in materia voti ꝓcedit etiaz illa iuris regula. Si nō valet qđ ago: vt ago. valeat vt valere pōt. Nam vt ibi vides maritus nō obligauit ſe ſimpl'r ad ꝓtinentiā in ſeculo ſeruandā. ſz ad religionis ingreſſum. qui tū nō valuit. lz ꝓfeſſionē fecerit. z nihilominus remāſit obligatus reſpectu ꝓtinentie obſeruāde. que ꝓtinentia includit ſub ingreſſu religionis. hoc eſt ſub ꝓfeſſione: vt in. c. cuz ad monaſteriū. de ſta. re. Et ſic talis non pt decete ro' contrahere matrimoniū mortua vroze. tū ſi contrahit: tenet. lz debitū exigere nō poſſit.

¶ Vtrū ſeruus poſſit vouere: Rñ. ſm Inno. z Panor. in. d. c. ſcripture. q̄ votū q̄ dz pagi ſine p̄ iudicio dñi nō ꝑt. non obligat ſeruus. ſecus dic in alio voto: puta. ſi vouit oꝛonē dicere vel q̄d ſil'e.

¶ An aūt ſeruus poſtea factus liber teneat ad vota pr̄ius facta: Dic vt nūc. pr̄ie dictū eſt de filiaſa. et vroze.

¶ Vtrū religioſus poſſit vouere: Rñ. ſm Ri. in iij. di. xxxviij. aliqui dicūt q̄ q̄uis religioſus nō teneat ad obediendū in omnib⁹ etiā licitis q̄ ꝓlatus vellet ſibi impare. tū in his in quib⁹ ꝓlato ſubiect⁹ eſt. tenet ei obedire. ꝑ quolibet tpe: q̄ ſibi impat. et ideo nullū eſt tps ei vacans q̄ aliquid poſſit facere vltra id ad qđ tenet ex ſua ꝓfeſſione. et ideo nihil vltra hoc lz ſibi vouere. qz nullus dz vouere aliq̄d niſi eligere poſſit tps quo id poſſit implere. ſed hec rō nō videt cogere. qz multa poſſet vouere religioſus. quoꝝ adimpletio executionē opis cuiuſcunq̄ qđ ꝓlatus ꝑt ſibi ꝓcipe nō impediret. ſz ꝓmoueret vt non dicere verbū ocioſum. nō cogitare aliquid vani. ergo ſi aliud non obſtaret q̄ rō p̄dicta: religioſus poſſet vouere ſine licētia ꝓlati ſe nunq̄ dicturum verbū ocioſum ex deliberatōe ꝛc. Preterea p̄ dicta rōne non obſtāte poſſet religioſus vouere ſe qualibet die dicturum ſ⁹ ſpecialem oꝛonē qñ vacaret ſibi tps: q̄ non eſſet occupatus de p̄cepto ꝓlati: vel in opib⁹ q̄ in ſua ꝓfeſſione includunt. Ideo videt alijs dicēdū q̄ rō q̄re religioſus nō ꝑt vouere eſt: qz pēſata humana infirmitate z religionis onere. non ꝑt ſe ad aliquid vltra ſuā ꝓfeſſionē obligare. qđ poſſet implere ſine qualicūq̄ ꝓiudicio: vel p̄ iudicij ꝑiculo obſeruatōis cuiuſlibet eoꝝ ad q̄ ex

tua ꝓfessionē tenet. et absq; ꝑiculo reddendi se interduz oneros̄um ꝑlato suo: vel alicui seu aliquib⁹ fratrū suo⁹ ꝓpter sollicitudines et modos singlares: q̄ interdū hr̄ent illi q̄ essent ad plura q̄z alij obligati. Preterea tāte altitudinis ē religionis votū q̄ oīa alia in ipm ꝓmutari pōt. et iō ecclesia ꝓsiderans hui⁹ voti altitudinē ⁊ hūane nature infirmitatem voluit auctē dei voto religionis nullū votū posse supaddi ꝓpter ꝑiculū trāsgressionis vitādus q̄ etiā de cā iura ꝓsentire videnť q̄ vota q̄ fecit hō añ sui professionem in religione: q̄ ꝑlat⁹ ipm recipiens ıgrauit: ꝑt postq̄ sibi votū fuerit renouare. qō ꝓbat ꝑ hoc: q̄z religiosus pl⁹ est sub ꝑlato: q̄z vxor sub viro: q̄z vir renocat vota vxoris. vt dcm̄ est s. g. ⁊c. Idem tenet tho. sc̄da sc̄de. q. lxxxviij. vbi cōcludit q̄ nullū votū religiosi est firmū: nisi de ꝓsensu ꝑlati. Per rōnem primaz s. positam ꝓfutatam tamen a Ricar.

Utrū qōlibet votū ꝓmutari possit in votū religionis? Rñ. fm Ri. vbi s. q̄ volens facere professionem in religione: si actual⁹ vel habitualiter vult remanere obligat⁹ ad vota q̄ in seculo fecerat: non ꝓmutant̄ in votū religionis: tm̄ postq̄ hoc deuenit ad noticiam ꝑlati: potent ipm ab illis votis absolvere: maxīe si ıgrabat ipm ligatū esse illis tpe ꝓfessionis. Si aūt actual⁹: vel habitualiter intēdit amplius illis votis nō teneri: q̄z soli voto religiōis sue ab illis absolvit ꝑ religionis votū: ꝓpter voti religionis altitudinē ⁊ pfectiōez. extra de voto. c. scripture. ⁊ de pe. di. j. mensurā. §. his auctib⁹. vbi dr̄ nō est necessaria certa satisfactio pcti: cui⁹ totū vite tps obedientie impendit suo ꝓditor. hec Ri.

Utrū clericus possit vouere? Rñ. fm Inno. et Panor. in. d. c. scripture. q̄ clericus nō ꝑt vouere votū pegrinatōis sine ꝓsensu epi: q̄z votū ꝓtinētie vel abstinentie sic. ad hoc. c. duo sunt. xix. q. ij. Votū tm̄ vltramarinuz sine lnīa ꝑlati emittē ꝑt. extra eo. ex multa. §. pe. ⁊ fi. ⁊ c. fi.

Quid aūt de abbate? Dic q̄ sine ꝓsensu epi vel supioris votū pegrinatōis diuturne emittē nō ꝑt. xviij. q. ij. abbas.

An aūt ꝑlati regulares possint emittē votuz ꝑ succursu terre sancte sine lnīa sui supioris. Panor. in. c. fi. extra. e. dic. q̄ qñ fit passagiū gnāle ex dispositōe pōtific⁹: q̄ tūc dari vr̄ lnīa ꝑlatis eūdi ꝑ succursu terre sc̄te. q̄z hoc cessāte nō putat q̄ ꝑlat⁹ maxime regl'aris possit se ad hoc obligare sine ꝓsensu supioris: q̄ eōs hoc facē nō ꝑt: vt ꝓbat in. c. magne. extra. e. In religiosis vo simplicib⁹ putat etiā hoc nō licē sine lnīa supioris: q̄ nullā volūtatē habent. et ī papā nō ꝑt religiosus ꝓmoueri sine lnīa abbat⁹. vt no. glo. ī. c. q̄ sit. xviij. q. ij. Et dic ibi gl. q̄ si monach⁹ fact⁹ ē papa inuito abbate. ⁊ ipemet ꝓpellet se redire: q̄ cū teneat de alijs iusticiā facere multo forti⁹ de seipo. hec gl. Quidā tm̄ hoc nō ap̄probāt: q̄ electio ⁊ confirmatio in papā absolvit monachū a iugo monastice ꝓfessionis. xviij. q. j. ca. j. Cum ḡ elect⁹ in papā: in ipa electōe confirmatōez recipiat: p̄z q̄ redire non dz. Et ꝑdictis tm̄ habes: q̄ nō eodez vinculo stringit abbas suo supiori: sicut monachus suo abbati. Infert etiā panor. q̄ ociuz monachale nō est anteferēdū vtilitatib⁹ ecclesiast̄cis. ꝑ hoc. c. lz. ō regula. vbi p̄z q̄ sollicitudo: labor ⁊ doctrina ꝑferunt silētio: ꝓtēplatōi. ⁊ quieti. q̄ vtilitas publica ꝑferēda est ꝓuate. Et hoc verū fm Io. qñ ꝓuata includit sub publica. al's secus. et hoc intelligit qñ ꝓsona ꝓuata habuit electionē. q̄z supior debet ꝑferre publicā. lz ꝓuata nō includat sub publica: vt in. c. bone. el. j. de po. ꝑla.

Votum.iij. De voto cōiugū. An vxor possit vouere. di

Votum est s. in ꝑcedēti. c.

Utr⁹ alter ꝓiugū possit vouere q̄ nō petet debitū? Rñ. cōiter fm doc. q̄ sic. de hoc vide s. Impedimentū. xj. Si tm̄ quis voueret q̄ nunq̄ redderet debitū si vxorē eū ꝓtingeret ducere: nō teneť illud votū ꝑuare fm glo. in. c. de viduis. xxvij. q. j. De hoc vide s. Impedimentū. iiij.

Utrū ꝓiunx si det licentiā ꝓiugi vt voueat castitatē possit dictā lr̄iam reuocare? Rñ. fm Tho. in iij. q̄ si exp̄sse ꝓsensit ⁊ dedit lr̄iam: nō pōt votū a ꝓiuge emissum reuocare. xxxij. q. v. §. fi. Pe. tm̄ addit q̄ aut dedit in facie eccl'ie ⁊ q̄ in iudicio. ⁊ tunc non pōt reuocare. Aut in ꝓuato. ⁊ tunc añ vsum lr̄ie reuocare pōt. q̄z non postea. Si aūt dissimulat ad tps vxoris votū. ⁊ postea habita deliberatōe reuocat. mulier nō teneť implere. Addit etiā Inno. q̄ ꝓiunx q̄ dat lr̄iam vouēdi. si ipse nō vouerat: nō impedit exigere debitū. ar. extra de ꝓuer. ꝓiug. c. j. Idē Ber. ⁊ Io. Alia vo vxoris vota in quib⁹ requirit ꝓsensus viri: vir etiā postq̄ ꝓsensit reuocare pōt: q̄z tm̄ peccat reuocādo qō cōsensit. xxxij. q. v. c. manifestum. Hoc intellige si sine cā reuocat. Nec tm̄ adhuc credendum est illum peccare mortaliter etiam si sine cā reuocaret. vxor tm̄ viro qualitercum q̄z obedire dz. Et de hoc Panor. in. c. charissimus. de conuer. cōiu. facit regula. q̄ nullū votum abstinentie pōt vxor emittere sine consensu mariti. ⁊ q̄ maritus pōt reuocare. licet ꝓius cōsenserit. Non sic aūt econtra. Et de hoc videť tex. in. d. c. manifestum. ⁊ c. uoluit. xxxij. q. v. Et p̄ius dicit Panor. ibi. q̄ nō obstante q̄ maritus ꝓsenserit voto continētie vxoris: tm̄ adhuc poterit illud reuocare. quia cum iura diuina ⁊ humana dent marito plenā facultatem in voto abstinentie. ⁊ contingere est votū abstinentie: vt in. c. si tu abstines. xxvij. q. ij. absq; dubio videť q̄ votum continentie etiam possit reuocare. tm̄ maritus peccat reuocādo id in quod sciens cōsensit. hec Panor. Communiter tm̄ tenent oppositum. ⁊ hoc tutius. Opinio tm̄ Panor. possz tolerari ante q̄z vxor emisisset votum continentie. q̄ tunc licet vir ei licentiā dederit vouendi continentiam. siue publice: siue in ꝓuato: vir poterit reuocare. secus si iam emisisset votum ⁊c.

Quid aūt si duo astricti voto simplici cōtrahūt matrimoniū: an teneat? Dic q̄ sic. licz neuter eorum exigere vt reddere debeat. ⁊ hoc siue hmōi vota emissa fuerint ante contractum matrimoniū vel post. ⁊ plus dicit Inno. vt recitat Panor. in. d. c. charissimus. q̄ si isti coniuges post mutuū votū continentie se carnaliter cōmisceant: ples inde gerunt nō est legitima. q̄z nō fm legem iunt cōiunctā

Non em̄ est ampli⁹ inter eos matrimonium quo ad exercitiū carnis. Et idem no. glo. in. c. ministri lxxxj. di. Idem dic z fortius si vxor vouit ꝓtinētiā marito intrante religionē. vel ꝓmoto ad sacros ordines. Nam si de nouo ꝓiūgant̄ soboles est illegitima. De hoc vide s. Illegitimus. z Impedimentum. iiij.

¶ Quid si ambo ꝓiuges in domo voueant ꝓtinētiam z alt̄ vult frangere. Rū. fm Ray. Si ambo pari ꝓsensu emiserūt votū. tūc etiam si marit⁹ velit penitere z votū frangere ipsa instant̄ dz ꝓseuerare in voto qđ fecit. xxxiij. q. v. qđ deo. Cō. Ho. addens q ꝓter hmōi votum vtriusq; nō ꝓt vn⁹ sine lnia alteri⁹ religionē intrare. Nec ob. ex de iureiu. tua nos. vbi ꝓmissio facta inuicē etiam cū iuramento de nō petendo. si admoniti nolūt seruare castitatem non artat eos. q; ibi non fecerunt votum ꝓtinentie.

¶ Vxor vir timens de incōtinentia vxoris possit facere votū vltramarinū. Rū. fm Tho. in q̄libet. ea q̄ sunt necessitatis nō sunt ꝓtermittenda ꝓter ea q̄ sunt ꝓpue voluntatis. ex necessitate āt viro imminet. vt gerat curam vxoris: q; caput mulier⁊ vir ē. ß q; accipiat crucem ad trāsferendū se vltra mare subiacet ꝓpue voluntati. vñ si vxor sit talis q̄ sequi nō possit. z de ei⁹ incōtinentia timeat̄. nō est ꝓsulē dum ei q; accipiat crucē z dimittat vxorē. Nec⁹ āt si vxor voluntarie ꝓtinere ꝓponat. vel si velit z possit sequi virū. Vxor q̄z inuito viro ꝓt votū ieroſolomitanū emittere fm Ho. z Panor. in. c. ex multa ex eo. ß nō dz exeq̄ sine lnia mariti. si ē iuuenis z suspecta de incōtinentia. ß si mulier ē senex z potēs ad ducendū secū bellatores: votū eēt oīno redimēdū. vt in. d. c. ex multa. Idem si vir ꝓtinere nō posset in abnātia vxoris. nam tūc p rōem s. positaz p tho. esset oīno redimēdum.

Votū. iiij. s. coniugum

v circa religionē. Vxor alt̄ ꝓiugū possit se voto obligare seu ingredi religionē sine altero. vide s. Impedimētū. j. z Impedimētū. xj.

¶ Dz nunq̄d alt̄ ꝓiugū ante carnalē copulā possit transire ad heremū vel recluſoriū. vel vouere in domo ppetuā ꝓtinentiam. Rū. fm Guil. nō pōt nisi obliget se ad regularē obſuantiā z ad tria substantialia. Et p hoc dicit Panor. in. c. ex pte. el. ij. de puer. ꝓiu. q; mulier sponsa si vult effici mantellata nō pōt etiam si talis modus viuendi sit approbatus a romano pontifice.

¶ Pone q; vxor fecit votū ꝓtinētie ad tp̄us. z interim marit⁹ fecit se religiosuz. Rū. fm Guil. dz induci ad intrañ. monasteriū. aut si nō est suspecta: q; voueat ꝓtinētiaz. si ad hoc induci nō p̄t: poterit reuocare maritū. nisi ipsa nō ignaza iuris tacuerit qñ marit⁹ religionē intrauit. q; tūc fm q̄sdam tenet̄ religionē intrare. vel ꝓtinentiam vouere non extās suspecta. Idem Guil. z Ogo.

¶ Quid si ante carnalē copulaz ꝓiūx dicit se velle intrare religionez z ꝓcrastinādo differt. Rū. fm Guil. Epus dz tp̄us statuere. j. qđ ingrediat̄. quo elapso si nō fuerit ingressus cogat̄ p excōicationē satisfacere cōiugi.

¶ Quid si termio elapso ingrediat̄ monasteriū. z Rū. fm Ray. nihilomin⁹ si ingressus fuerit añ carnalē copulā valebit. ar. ex de puer. ꝓiu. ex publico. Et sic dic Ho. ꝓiūx relict⁹ i secđo expectabit nubē p annū qđ ius ꝓcedit ei: z ꝓnatus hui⁹ tp̄is cōmodū auferre nō potest.

¶ Quid si ambo ꝓiuges intrāt religiōez z alterū vel ambos peniteat z velint exire ante ꝓfessionē. Rū. fm doc. nisi obstet eis aliud q̄z votū. ꝓbatōis sicut ē votū ꝓtinētie ꝓpetuū. tales salua ꝓscia redire pōt ad ꝓres amplexus.

¶ Quid si alt̄ ꝓiugū intrat religiōez sine lnia alteri⁹. z alt̄ repetit. Rū. fm Ray. tenet̄ redire ad cōiugē: nisi i duobz casibz. Un⁹ ē si illa q̄ repetit fornicata fuerit. z iste caste vixit. ita q; nullā hēat exceptionē p illū. Alt⁹ ē si forte int̄ eos fuisset lata sn̄a diuortij ad sep̄ationē thori. ex de diuor. c. significasti. Vir aūt sic vxori reddit⁹ tenebit̄ vxori reddere debitū: ß nō poterit exigē ꝓpt votū emissuz. ex de puer. ꝓiu. quidā. z. c. placet. Qñ aūt vnus cōiugū trāsit ad religionē ꝓter fornicationē alteri⁹. ille q̄ remāsit in seculo poterit post mortē intrātis ꝓtrahere: q; nihil vouit.

¶ An aūt vir ꝓter fornicationē vxoris publice possit ꝓmoueri ad sacros ordines sicut pōt intrare religionē: Dic q; sic: q; amisit ius qđ hēbat i viro. d. c. significasti. fm Ber.

¶ Quid si mouet̄ vxor q̄ traxerat virū de mōasterio: q; sine lnia ei⁹ intrauerat: Rū. fm Panor. in dicto. c. q̄dā. q; si vxor dedit lniaz marito vt intraret religionē: tūc tenet ingressus. vt notat glo. in. c. vxorat⁹. de puer. ꝓiu. z sic loquit̄. c. ex pte abbatia eo. ti. Si vo vxor nō ꝓdixit: ß dissimauit: nec maritū reuocauit. post mortē vxoris nō ꝓt marit⁹ redire ad seculū. Si aūt vxor ꝓdixit z maritū reuocauit: sic nō tenet̄ amplius ingredi religionē: q; soluta fuit obligatio: si q̄ erat ex pte sua cuz monasterio. vide de hoc s. Votū. j.

¶ Quid si vxor vi vl̄ metu coacta dedit viro licētiā intrādi: Rū. fm Ho. si fuit vis vl̄ met⁹ q̄ caderet i ꝓstantē virū: nihil ei nocet. xxxiij. q. v. notificasti. nisi forte p tp̄us ipa ratificet. ex q̄ de. vl̄ vo. insinuāte. Idē si inueniss dol⁹ fz Guil. gof. z bo.

¶ Quid si vxor sine cui⁹ licētia vir intrauerat religionē vult ingredi: z marit⁹ ꝓtradicit: Rū. fm Ray. si vir iā educt⁹ ē de monasterio z restitutus vxori: nō pōt vxor illo inuito ingredi. xxxiij. q. v. qđ deo. Si aūt vir nō ē educt⁹: tūc fm Inno. mulier si i ingressu viri ꝓtinentiā vouerit pōt ingredi monasteriū. xxvij. q. ij. agatosa. Si vo nō vouit: nō potest inuito viro ingredi z ingressa pōt educi ar. in dicto. c. qđ deo. sed nō pōt debitū exigere. ex de puer. ꝓiu. c. j.

¶ Quid si ambo cōiuges fornicati sunt. nūquid pōt alter altero inuito religiōez intrare: R. fm pano. in. d. c. significasti. q; nō. Et si intrauerit reuocabit̄. z sic adulteria ꝓiugū paria ꝓpēsatōe tollunt̄ z differāt i qualitate: vt q; adulteriū vni⁹ ē notoriū: reliquū vo occultū.

¶ Quid si vterq; non petita licētia ab altero religionem intrauit? Rñ. fm Guil. non poterunt se inuicē repetere: qz neuter potest dicere se ab altero spoliatū: sed vterq; intrando videt renūciasse iuri qđ habebat. z iuri exigēdi debitū. ideo votū vtriusq; tenuit. z quo ad debitū exigendū z q̄ ad reddendū. s. vt nō possit exigere: nec teneat reddere.

¶ Quid si vterq; credēs alterum mortuū intrat monasteriū nūquid cōpta veritate pōt alter alterū repetere? Rñ. fm Inno. siue ignorātes: siue scientes alterū viuere ingressi sunt monasteriū amborū votum ratificatū videt per pfessionē voluntariaz: si secuta est. secus aūt si nō sit secuta pfessio expressa vel tacita. quia tunc nō succedit obligatio z ita potest intelligi dictum Guil. qui videtur cōtradicere.

Votum.v. Quo ad cōmutatōz seu dispensationē.

¶ Vtrū in votis possit dispēsari vel cōmutari? Rñ. votum ptinētie non cōmutat communiter per epos: qz vix vel nunq̄ posset aliquid melius inueniri in qđ fieret cōmutatio ecclesiastici xxvj. Per papā aūt ex causa bene pōt fieri talis dispensatio etiam super voto solenni. de hoc vide s. Papa.

¶ Quis autē possit in votis dispensare? Dic fm Inno. q̄ episcopi z superiores possunt dispensare in votis: non autez prelati inferiores. pro hoc. c. j. extra eo. iūcta suplcriptiōe. Po. dicit q̄. d. c. j. nō ꝓbat dictū Inno. ꝫ potius ꝓtrariū: qz licz loquat epō: nō tñ dixit hoc pēdere ab arbitrio suo: sed ab eius q̄ psidet. Fatet tñ q̄ dictū Inno. in se est verū z seruat de pluetudine. ¶ Et panor. in dicto. c. j. dic q̄ vbicūq; inferior plat? hīet de iure spāli ius epale i pionis. tūc posset dispēsare i voto sicut eps: qz talis pōt exercere iura epalia. ¶ Et tūc lra illa stabit ꝓut vt quilibz psidēs hūs iurisditionē epalē possit dispēsare in voto. Excipiunt tamē quidā casus scz votū castitatis. Itē votū religiōis. Itē tria vota pegrinatiōis. s. hierosolymitani. ad sanctū Jac. z ad limia apl'oz. i. romam. ¶ Et hodie ē excōicatio absoluēdo a p̄dictis votis: vt pz p Sixtinā quaz vide in fi. libꝰ. licz aliud voluerit panor. iūcta glo. in. c. ex multa. eē eo. de voto vltramarino qñ fuit emissum p deuotiōe. Idē de voto. s. Jac. in compostella. z amplio de hoc nō ē dispuādū. Itē nota q̄ epus nō dispēsat i voto ꝓpio. nā nō dz q̄s auctorizare i facto suo: vt i de. j. ō re. ec. nō ali.

¶ Vtrū plati p libito sue volūtat̄ possint i voto dispēsare? Rñ. panor. de mēte doc. in. c. nō est. exē eo. q̄ sine cā dispēsare nō pūt. z de hoc ē glo. singularis ibi q̄ dicit q̄ nō ē secur? q̄ ad deū: cū quo papa dispēsat: nisi subsit cā dispēsandi. ¶ Et hoc dictū glo. pōt extēdi vbicūq; papa dispēsat ꝓtra ius diuinū sine cā. ¶ Et rō est vltra glo. fm Panor. q̄ papa tenet defendē ius diuinū vsq; ad aiaz z sanguinē. xxv. q. j. sunt quidā. z idē dicēdū in absolutiōe a iuramēto eadē rōne. vñ nō valet absolutio a iuramēto sine causa.

¶ Quid aūt de his q̄ sunt de iure positiuo. nūq̄d dispensat? p papam sine cā sit tutus. Panor. vbi s. refert Pe. dicere q̄ sic. z iō pcludit q̄ si papa dispensat cū aliq̄ sup pluralitate beneficioz sine cā. dispensat? licite retinet. Idem tenet Inno. in. c. cū ad monasteriū. de sta. mo. ꝫ Panor. dicit illud dictum nunq̄ approbasse. z ꝓbum sentit Jo. an. pbe. Tho. in. c. de multa. de pben. z maxime nō ꝓcedit illud dictum circa pluralitatem beneficioz. cum omnia bona eccl'ie sint dei. vt in. c. cū ex eo. de elec. li. vj. ¶ Et dei substantia ordinata ad certos vsus vt pauper z simlium nō dz puerti ad vtilitatem puatam sine cā. Item ius positiuū est fundatum sup rōne. di. j. pluet? g̃ papa cū dēat esse bon? paterfa. non debet relaxare ius rationis sine cā Fatendum tñ q̄ si facit tenet dispensatio quo ad nos.

¶ An aūt plati possint totaliter a voto absoluere. Dic fm Panor. in. c. ꝓposuit. de ꝓcess. p. q̄ papa ex cā pōt totalit̄ a voto absoluere z etiaz a iuramēto z liberare quēadmodū pōt ipse de?. qz verissime est q̄ de? dederit ptātem suam imt hoies vicario suo Alls nō fuisset bon? pīfa. si dimisisset gregē suū sine pastore q̄ ex cā posset oīb pslere. ¶ Eps aūt non liberat ex toto a voto: ꝫ ꝓmutat in causam magis acceptam. vt in. c. j. extra eodem. Ide boc vide s. Papa.

¶ Dz q̄rit nunq̄d sine cā possint hmōi vota redimi vel ꝓmutari. Rñ. fm Panor. in. d. c. j. q̄ vota q̄ a pncipio fuerūt volūtaria: pūt redimi z ꝓmutari cā exīte in vouente: dūmodo ꝓmutent̄. vel predemptōe det aliq̄d magis vtile z deo magis acceptum fm Innoc. z hoc ꝓbat p. c. ex multa. eē eo. vbi tex. alternatiue loquit dicens. si necessitas exigit vel vtilitas suadeat. Sufficit g̃ altez illoz. Et ex illo tex. infert Panor. q̄ tūc ꝓmutatio dz cē vtilioz qñ vtilitas suggerit ꝓmutatōz voti. Nam vt patet ex illo tex. sufficit necessitas vel vtilitas. g̃ in casu necessitatis nō requirit melioz vtilitas. vtputa. si causa est in vouente. quia debilis ad peregrinandum. vel ieiunandum. tunc satis est q̄ fiat cōmutatio in simlem causam licet illa non sit magis deo accepta. secus quando sola voluntas votum redimendi vel commutandi subest. Nota tamen q̄ a voto potest quis dupliciter liberari. Primo modo per redemptionem. Puta. si vult facere elemosynaz. vel edificare hospitale. seu maritare domicellas. Secundo per commutationem in aliud: vt si vouit ire ad sepulcrum. z petit vt fiat ꝓmutatio vt bis teneat visitare romam z hmōi. In hmōi aūt ꝓmutatōe. vel redemptōe non pōt dari certa regula. ꝫ totū dependet ad arbitrio supioris. q̄ debbit pslideratōz ad facultates vouētis. z expensas q̄s facturus erat si votū implesset. z ad laboz z simlia. puta expensas q̄s fecisset in eūdo. stando. z redeundo simul cum labore. ꝫ ad locum peregrinationis mittere hz oblatōz quam ibi erat facturus. Hoc intellige si talis oblatio pcessit ex ꝓmissione. secus si ex deuotione. ¶ Et hoc vult Archi. floren. in sum. di. q̄ cum quis vouit dare certam el'ynam. vel facere aliquod ornamentum ecclesie. vel cerā offerre z hmōi. ¶ Et si deterā

nat ꝓsonam vel locum cui faciat illud.nō pōt mutare,ꝓpria auctē etiā si ꝓsona sit mala.vel eccl'ia male officiata.vel nō indigens tali ornamento. qz ꝙ semel placuit ꝛc. Nec epūs dz dispensare in tali ꝓ mutatione.nisi sit cū vigens.puta.qz eccl'ia est destructa ꝛ hmōi. Et rō est.qz illi est ius acq̄situ iam ex ꝓmissione:ꝙ illi auferri nō pōt. Hoc etiam in re pbat in.c.ex pte.de censi.vbi vouens ꝓpelli pt ad exeq̄ndum votum. Addit etiam Archi.flo.ꝙ ille q̄ vouerat ire ad aliquaz eccl'iam nō pōt ꝓpria auctē mittere aliū:nisi oīno non posset. Similit̄ si q̄s fecit votū abstinentie ꝛ hmōi.ꝛ dubitat vtz possit implere vel ne.ꝛ sine dispensatōe vel ꝓmutatione supiozis:cuz posset defacili hīe recursum ad eum.vel ad ꝓfessorem suum ꝓ sīlio:frangit: mozr tale vī. hec ille.

Pone ꝙ q̄dam hās aliena incerta vouit ea in subsidium terre sancte. nunq̄d tale votum pōt ꝓ epū ꝓmutari. Rū.fm ꝙ Guil.nō credo ꝙ sine spīa pape possit ea in alienos vsus ꝓuertere.etiaz si in grediat religionem.

Vtz votum de festando in sabbato sp sit mutandum. Rū.Guil.dicit mutari pōt:z non est necesse ꝙ mutet qz licitum est.nisi ꝓsona suspecta eēt ꝙ vellet iudayzare. Aliqb tū nō irrōnabil' videt mutandum. Nam sabbatū solēnizare,phibemur nisi aliqđ festum in eo occurrat:ne iudayzare videamur:de ꝓse.di.iij.c.j.ꝛ.c.puenit. Itez qz vt plurimū hoc fit ob aliquam superstitiosam obseruantiam q̄ oīno phibet. Sciendum tū ꝙ a transgressione votoz potest de iure ꝓmuni ꝛ ꝓsuetudine ꝓfessoz absoluere.quia non est de casib' rēseruatis. Secus quo ad ꝓmutatōz vel dispensatōz: vt dictum est.

Votū sexto quod solvitur p ingressum religiōis.

Et generaliť qđ omne votuz.siue terre sancte.siue aliud ꝓmutari pōt in votū religionis ꝛ sine arbitrio supiozis.qz illud indubitāť melī? est.ex.e.scripture dicit tū Ri.in.iij.di.xxxviij.ꝙ si aliq̄s rex vel ꝓpator voueret ꝙ vsq; ad trienniū vel septēniū militabit in terra sancta.ꝛ tenebit secum duo vel tria milia militum.vel vn? alius dux vel comes exūs dux toti? exercit? cruce signatoz.ꝛ de cōsabūtia dece solareť exercit? vellet religionē intrare,in hoc casu vī summ? pōtifex ꝓsulēdus. Certū tū est ꝙ ꝓsona mediocris absolueret ꝓ religionis ingressum ꝛ per ꝓfessionem in ea.

Sz q̄d si q̄s vouit magnaz q̄ntitatē pecunie in subsidiū tre sancte.nūq̄d liberat? ē ꝓ ingressū religiōis. R°.fm Guil.q̄uis si vouit ire libat? sit a labore eūdi vl' aliū mittēdi ñ tū libat? ē q̄ ad pecuniam quam vouit.nec pt tale votū ꝓ aliū q̄ ꝓ papaz solui vel ꝓmutari.

Quid si q̄s ꝓ pīe vel mre suscepit votū implendū.nūq̄d libat? ē ꝓ ingressuz religiōis. R°.fm tho. in q̄libet.exq̄ ingressus sufficit ꝓ se.sufficit ꝛ ꝓ pīe vel mre sua.et q̄uis in ingressu ō hoc nihil intēderit.

Quid si q̄s vouit magnā el'ynaz dare pauplb in generali.vel etiam in spāli.aut ꝙ ꝓstrueret monasteriū.nūq̄d liberať ꝓ ingressum religiōis. Rū. fm Guil. Si ex tali ꝓmissiōe vel votō acq̄sita eēt actio alicui vel aliq̄b: qz forte donauit vel ꝓmisit eis:nō liberať ꝓ ingressum religiōis nisi de ꝓsensu illoz.secus.ē si nulla ē acq̄sita actio:qz nulli donauit nec ꝓmisit nec se aliq̄b obligauit:z tū deo:qz tūc liberať ꝓ ingressū. dū tū fiat auctē epi. de hoc tū dic'vt dictū ē s.in.c.ꝓcedēti fm Archi.flo.

Quid aūt de eo cui ꝓfessōe imposita ē penitētia eūdi ad terrā sanctā.nūquid epūs poterit dispēsare. Rū. Panor.in.c.ꝙ sup his.ex eo.de mēte Jo.an. ꝙ aut talis penitētia fuit iniūcta ꝓ subsidio terre sancte:ꝛ sol? papa ꝓmittat.aut nō ꝓ sbsidio z ꝓ labore itinerādi.ꝛ tūc aut ipe emisit votū. ꝛ solus papa dispēsat. Aut solū assumpsit signum pegrinatiōis:ꝛ pōt inferior dispēsare. Adde tū ꝓdictis qđ notat Lu.ro.in suis singularib.ꝙ si papa imponit penitētiā alicui trāsmutādo votū: ꝙ epūs pōt illā penitētiaz cōmutare ꝛ alterare.et de hoc ē glo.singularis in.c.tpa penitudinis.xxvj.q. vij. Et fm eūdē Ludo.ē ter.in.l. si q̄s libellos. ff. ō ap. Et de illa glo. dic̄ Lu.ꝙ lucrat? ē duo birreta

Vsura.j.

Quid sit: Rū.est lucrū ex mutuo pacto debitū vel exactū.

Otrū sola spes vl' intētio lucri faciat vsurā. Rū.fm doct.in.c.ꝓsuluit.extra eo. ꝙ sic ꝓter.illū. Qđ intelligūt doc. qū ꝓncipaliť cā mutuandi ponit̄ i expectatiōe lucri.al's nō mutuatur? ꝛ hac intētiōe ducit̄:ꝛ tūc est vsura. Si aūt ꝓncipaliter moueret ex charitate ad mutuādū ,ꝓrio.ꝛ tū secūdario intēdit ꝙ ille ei aliq̄d rembuet: nō ē vitiosum.lz minuat meritū. ar.lxxvij.di.in singulis lx.di.si officia.qz cū q̄s liberaliter mutuat:scire dz debitorē sibi nāliť esse ad antidota obligatū. ex̄ de testa.cū i officijs. nec teneť restituē id qđ hoc casu gratiś accepit a debitore ꝛ cōiter doc.i.d.c.ꝓsuluit

Otrū vsuran? mentalis teneať ad restōez illi? qđ ei dať liberaliť ab eo q̄ mutuū accepit. Rū.fm Ri.in.iij.di.xv.ꝙ aut talis vsuran? signis vl' cū locutiōib? ꝓcedēnb? vel seq̄ntib? insinuat mutuū accipiēti ꝙ vult vlť sortē.ꝛ ꝓt hoc ille dat.ꝛ tē qđ teneť accepit vlť sortē.i.capitale:qz ñ refert q̄d ex eq̄pollēnb? fiat.aut nullū ꝓdictoz euenit: z ille dedit liberaliť credēs se nō teneri:nec illū velle aliq̄d vlť sortē.ꝛ tūc dico ꝙ nō teneť restituē. Et ꝓ hoc facit qz i cōcedēdo magis attēdēda ē volūtas ꝓcedētis q̄z accipiētis. vt insti.ō ob.q̄ ex delic.nas. §. placuit.vbi dī ꝙ si q̄s rē sibi cōmodatā credit i uito dño se ꝓtare:ꝛ dño volēte id fiat:nō ꝓmittit furtū. Ecce ꝙ lz volūtas accipiētis sit viciosa:tñ vī ciū tollit ꝓ volūtatē dñi rei. Itē restō nō fit nisi da nū passo. ex̄ de re.vñ.regla petrū in.vj.z talis nō ē passus aliqđ damnū cū ex mera volūtate dederit. igit̄ qz viciū ēi sola volūtate ad purgatōez sufficit ꝓtritio.ex̄ de sy.c.fi. Et hoc tenet Ri.in.iij.ꝛ Bir. ō se.ꝛ Sco.i.iij.di.xv.ꝛ multi alij doc. moderni.ꝛ fm tenētes hāc opi. nō ob.l. si ego.ff.si cer.pe. vbi dicitur ꝙ si volui tibi rem donare: et tu credebas tibi eam mutuo dari: non efficit̄ tua ante cōsumptionem:qz hic intentio recipiētis et concedentis discordat.sed in casu nr̄o ꝓcordāt. Itē nō obstat

c.ꝓsuluit.extra eo. q; loqm̃t:qñ ꝓtra'liberã volũta tem debitoris ꝓmittit vsura.z ideo ibi dat restitutio. Panor.tñ in dicto.c.ꝓsuluit.p⁹ Mo.z Inno. cõcludit q; adept⁹ lucrũ ex mutuo cũ intẽtiõe depauata teneat restituẽi foro aie:nec sufficit solum agere penitẽtiã:licz aliud sit ĩ symonia mẽtali. Infert etiã Panor.aliud singulare.q; libera donatio creditoris facta occasiõe mutui:nõ ꝑdest ipi creditori hũti intẽtionẽ depauatã:vt q; al's non fuisset mutuatur⁹ nisi ꝑsset aliq̃d inde ꝓseq̃.z singulariť fm Panor.facit.d.c.ꝓsuluit.q; remissio vsurarum etiã liberaliť facta ab eo q̃ soluit:nõ ꝑdest ipi vsurario hũti mentẽ corruptã z ꝓpositũ non restituẽdi.remissiõe nõ facta:qõ ẽ ꝑ glo.in regula peccatũ.de re.iur.li.vj.hec panor.vtraq; opinio ẽ ꝓbabilis.z q̃libet hz ꝑ se doc.solẽnes. Vñ sustinendo diffinitionẽ ś. positã vsure:alia opi.videť ꝓbabilior:q; aliť dicẽdo nõ saluareť diffinitio vsure ś. posita q̃ dicit.q; vsura ẽ lucrũ ex mutuo:pacto debitũ vel exactũ: ꝟ in casu nr̃o nõ est pactio nec exactio:z q; ꝑñs ibi nõ est vsura ad restõez obligans q̃uis ibi sit vsura mentalis ad penam peccati obligans.

¶ Quid aũt de illo q̃ mutuat liberaliter sine intẽtiõe aliq̃d recipiẽdi. ¶In teneat restituere qõ ei dat vltra sortẽ a debitore:q̃ ideo dat: q; credebat eũ sic velle:vel vt mutuũ plus teneret:vl' vt al's libenti⁹ mutuaret z hmõi: ¶Rñ fm ꝓul.si ꝓbabiliť credit q; ex sola dilectiõe gratis ei dat:nõ teneť.si vo credit:vel ꝓbabiliť estimet q; ꝓpt mutuũ acceptũ: vl' vlteri⁹ retinẽdũ z hmõi dederit:teneť.s.inq̃tũ est fact⁹ locupletior:vel de extãtib⁹. de ꝓsumptis vo bona fide nõ teneť.ff.de peti.here.l. vtrũ. ¶In bona aũt fide nõ ẽ qñ credit vel ꝓbabiliť dubitat q; nõ ꝓpt merã dilectionẽ:ꝟ ꝓpt dictas causas ei dederit fm eũdẽ ꝓul.¶Fac tñ regulaz fm sũmistas. q; nisi aliud appareat ex manifestis ꝓiecturis:ꝑsumit mutuũ accipiẽs ea intẽtiõe dare:q̃ mutuũ ꝓstans mutuauit. vñ si mutuauit ex charitate:ꝑsumit illũ dare ex charitate. Nam vnusq̃sq; ꝑsumit aliq̃d dare eo mõ q̃ accepit.ff.mã.l.si vo nõ remunerãdi.§.inde papinian⁹.vbi dicit q; qñ aliq̃s rẽ simpliciť ꝓcedit:ꝑsumit donare illi q̃ sibi pr̃ donauerat. ¶Et ex ꝓdictis põt patere so. infrascripte q̃stionis quã ponit Lau. de ridol. in tractatu suo de vsuris.

¶ Vtr̃ creditor cui ex charitate mutuãti debitor aliq̃d vltra sortẽ ꝓtulit.nõ volũtarie ꝟ coacte.puta dubitãs ne idiscret⁹ reputeť intãtũ q; aliũ vl' hũc decetero nõ inueniat mutuãtẽ vel alia sil'i cã:teneat ad restõez.¶Et rñdet q; lz tuti⁹ sit restituẽ.tñ putat q; si recepit pure:credẽs donatũ libe z nõ vt vsurã vl' vt coacte donatũ:nõ teneť ad restõez. lz postea sciat nõ libaliť datũ eẽ. Et q̃.n.tpe donatiõis hũit bonã fidẽ:licite recepit. lz donãs tali coactiõe ductus dederit:z creditor nõ hũit intẽtõez tacitã vel exꝑssam aliq̃d lucrãdi.¶Et dicit semp sibi placuisse opi.glo.in.c.vigilãti.z in.c.fi.eẽ ō ꝑscrip.s.q; mala fides supueniẽs ꝓscriptiõi ꝓplete:nõ facit quẽ obponiũ restõni.Ob.n.dr̃ q; possessor malefidei vllo vnq̃ tpe nõ ꝓscribit.vez ẽ dũ ẽ in cursu ꝓscribẽdi secus qñ iam ꝑscripsit. Naz lex' põt facere de meo tuum.quã opi.seq̃t Jo.de Anan. Hoff. Oldrad. Bin.z Host. Qui Mo.dicẽ q; si pura ꝓscia sua remanet lesa dz satisfacere ꝓscie.lz sit poti⁹ scrupulosa q̃ theologica. Et hec opi.vi aliq̃t corrigere opi.ꝓul.in.§.imedia te ꝑcedenti positam. Mo. etiam Donal.in sum. q; si debitor creditorẽ volentẽ recipe pecuniã suaz ꝑuenit muneribꝫ gr̃is:rogans vt det dilatõez.ꝓpt dilectõez.vel.ꝓpt deũ.z creditor recipiens munera gr̃is respectu ꝑteriti tpis non futuri. q̃nis postea det indigẽti benivolam dilatõz.quã al's nõ daret si vidisset eum ingratũ.dat dico ꝑncipaliter ꝓpter amicitiam vel ꝓpter deum.secundario vo ꝓpt gratitudinem debitoris.nõ est vsura:dũmõ gratis recipiať z offerať.

¶ Vtr̃ mutuans possit nãlem obligatõz.q̃ ei debitor teneť ad antidota.deducere in cimẽ.t.in pactum.puta.Mutuo tibi.x.z volo deducere in pactũ vt teneaꝛ alia vice mihi mutuare alia.x. Rñ. Panor.in.d.c.ꝓsuluit.de mẽte doc.q; nõ lz.q; tũc ꝓsequer lucr̃. Nam ex illa obligatiõe naturali.nõ poteram te ꝓpellere.sec⁹ vbi intercederet obligatio ciuilis. Licitum tñ est fm Tho. ꝑ mutuo exigere vel recipe recompensatõz eor̃ q̃ pecunia nõ mĩsti ranť.vtputa.benivolẽtiam z amorem ei⁹ cui mutuauit:nisi spes vlteri⁹ ꝓtendať ꝑncipaliť. Nam si vltra ꝑdicta mutuans intenderet ꝑncipaliter lucrum:vsura esset. vbi gra. Mutuo impatori vl' ꝓpe vel alteri.vt captata benivolentia ꝑdict⁹ ꝓpe sum ꝓsequi aliq̃d beneficium vel castr̃ z sil'ia.tunc vtiq; vsura foret fm Job. cal. Possum tñ optare vt comodet mihi libr̃ z hmõi.q̃ ꝓmuniť int' amicos gratis ꝓcedunť. Et ex ꝑdictis ptz q; mutuãs non ꝑt recipe vltra sortem.Fuiciũ facti vel vbi.puta.q; mihi remutuet.vel ꝑ me patrocineť.vel intẽcedat.roget.vel instruat.vel aliq̃d mihi scribat.vl' qõcunq; aliud qõ pecunia estimari possit. Nota tñ fm Lau.de ridol.q; lz mihi mutuare ei cui iniurias intuli:vt mihi ꝓcat:nec me ꝓsequať.q; cuicunq; licet redimere vexatõz suam.eẽ de ſ.c.dilectus.el.j.siue hoc fiat cum pacto.vt mihi remittat iniuriam.vel etiaz sine pacto. ꝟ hac spe ductus ꝓmario.non autem ꝓpter charitatem. Non ob.si dicas q; dedi cãm edicte:ergo nõ possum redimere vexatõem:quia z si peccauerim iniuriando.peccat etiam ille in vindicãdo. Preterea huic nihil luci ꝓuenit: ꝟ solum damnum qõ me subire facit ꝓpt timorẽ vindicte.q; forte oportet me subire expẽsas ꝓpt famulos q̃s oz me teneẽ armatos ꝓpt b⁹.

¶ Quid aũt si mihi debes.x.q̃ nõ possum recupare.z mutuo tibi alia.x. tali pacto.vt optĩe satisdes q; ſ.certũ tp̃us solues.xx. An sit vsura. Rñ. Mo. q; nõ.q; nihil accrescit.

¶ Quare est pctm̃ accipe vsurã. R⁹ q; Tho.z panor.sup rub.de vsur.q; accipe lucr̃ ꝑ pecunia mutuata est fm se iniustũ:qz vendit id qõ nõ est. Ad cui⁹ intelligentiam sciendum q; vsura solum ꝟsitit in his vbi repit mutuũ vez vel interꝑtatiũ fm q̃sdã. Mutuũ vo ꝓsistit in his q̃ sunt triplicis generiꝛ. Naz q̃daz ꝓsistũt in nũero.vt pecunia.q̃dã in põdere.vt argẽtũ z auꝛ.q̃daz in mẽsura.vt tritici

cum ꝛ vinū. In alijs vo rebꝫ non põt ꝓsistere mu
tuū. Rō est. qꝛ in mutuo trãsfert dñium rei mutu
ate. vnde dr mutuū: qꝛ de meo tuū. vt. l. ij. ff. si cer.
pe. Recipiens vo mutuū nō tenet restituere sub
idẽptitate eiusdem spẽi. qꝛ vt plurimū ista q̃ mutu
ant ꝓsumũt vsu. ꝫ tenet restituere tantũdẽ sub cer
titudie eiusdẽ valoris. l. cũ q̃d. ꝛ. l. vinū. ff. si cer. pe.
Certitudo ãt valoris nō põt hãi in alijs rebꝫ nō ꝓsi
stentibꝫ in nũero. põdere vl mẽ
sura põt hãi certitudo. Quare ãt ꝓsistat vsura ĩ bis
tñ: est qꝛ in bis trãsfert dñium. ꝛ vsus rei nō est se
pa ꝓsumptõe ipsi⁹ rei. nam ipsa vsus ẽ ea cõ
sumptio. sic vinū ꝓsumim⁹ ad potũ. ꝛ panez ad ci
bum. vñ in talibꝫ nō dz seorsum: putari vsus rei
a re ipsa. ꝫ cuicũq; ꝓcedit vsus: ex hoc ipso ꝓcedit
res. Si q̃s vo seorsum vẽdẽt vinū. ꝛ seorsum vsuz
vini: vẽdẽt eandẽ rẽ bis. vel vẽderet illud qõ nõ ẽ.
vñ manifeste ꝑ iniusticiã peccaret. ꝛ sili rõe iniusti
ciaz ꝓmittit q̃ mutuat vinū. aut triticũ. petẽs sibi
duas recõpẽsatões. vnã q̃dez restõem eq̃lis rei. ali
am vo ꝑcium vsus: qđ vsura dr. Quedaz vo sunt
q̃z vsus nõ est ipsa rei ꝓsumptio: sic vsus dom⁹ ẽ
inhabitatio nõ ãt dissipatio. ꝛ iõ in talibꝫ: seorsum põt
vtrũq; ꝓcedi. puta. cũ q̃s ẽdit alteri dñium dom⁹
refuato sibi vsu ad aliqđ tps. vel ecõuerso. cũ q̃s
ꝓcedit alicui vsum dom⁹. refuato sibi dñio. ꝛ ꝓt
hoc hõ licite põt accipe ꝑciuz ꝑ vsu dom⁹. ꝛ põter h⁹
petere domũ comodatã. sic ptz in ꝓductõe ꝛ loca
tiõe dom⁹. Pecunia ãt fm plũm pncipal'r inuẽta
est ad ꝓmutatões faciẽdas. ꝛ ita ꝓpr⁹ ꝛ pncipal'is
vsus pecunie est ipsi⁹ ꝓsumptio siue distractio fm
q̃ in ꝓmutatõe expẽdit. ꝛ ꝓt hoc fm se ẽ illicitũ ꝑ
vsu pecunie mutuate accipe ꝑcium: qđ dr vsura.
Et licut alia iniuste acq̃sita tenet homo restituere
ita pecuniam quam ꝑ vsurã accepit. q̃ ãũ lex mo
sayca ꝓcessit iudeis accipe vsuram a gentibꝫ pmis
sũ fuit ad vitandũ maius malũ. s. ne a iudeis deũ
colentibꝫ vsurã accipent. ꝓt auariciã cui erãt decli
ti. Et addit Ol. q̃ ista acceptio vsure a gẽtibꝫ int̃
ra. qꝛ illa tota terra data fuit eis a dño.

¶ Quõ ãt conati sunt aliq̃ ꝓbare q̃ vsura nõ esset
pctñ. Rñ. dicebant q̃dam sic. cũ credito⁹ mutuat
pecuniam suaz: debito⁹ obligat ei ad recõpensañ.
ex de testa. cũ in officijs. g̃ ꝛ hanc obligatõz põt cre
dito⁹ deducere in pactũ. vl saltem spare ei⁹ effectũ
ꝫ vt dictum est s. hoc non valet. Et q̃cunq; ptina
citer hoc teneret esset hereticus. vt in cle. ex graui.
extra eo.

¶ Quid de legibꝫ illis que ꝓmittunt vsuras. Rñ.
breuiter non valent. quia sunt ꝓhibite nouo ꝛ ve
teri testamento. ꝛ auctoritate dei qui est super om
nes leges. extra eo. quia in omnibꝫ. Et Bar. in au
ten. ad hec. C. de vsur. dicit q̃ vere non potest ne
gari quin vsure de iure ciuili sint permisse. licet p
mitti non potuerint. nec ꝓterea imperato⁹ fuit he
reticus. quia sicut Moyses ꝓpter duriciam popu
li permisit vsuras ꝛ dinoꝛtium: sic imperato⁹ pmi
sit vsuras. Ille tamen leges que permittunt vsu
ras exigi ratõne interesse vel moꝛe: stare possunt si
recte intelligũt.

¶ Petrũ mutuans pecuniam rustico: vt laboꝛet
possessionẽ eius sit censend⁹ vsurari⁹: Rñ. Lau.
fm magistrũ Greg. de arimino q̃ nõ: si nihilomi
nus de fructu illaz possessionũ dicto rustico satis
facit: vel ei aliter iustũ ꝑciũ tribuit opaz suarum
nõ obstat q̃ dñs intẽdat sibi opas ꝑstari per colo
nos rõne mutui. ꝛ coloni eadẽ rõne ipas exhibẽt.
als nõ exhibituri. ꝛ sic ꝓpter mutuũ dñs lucrũ pci
pit ꝛ colonus pdit: qꝛ hoc nõ est verũ. Maz licz sic
mutuãtibꝫ exhibeant opa a colonis. ille tamẽ ope
nõ cedũt lucro domini: cũ illas iusto ꝑcio emat:
sed si quid de iusto ꝑcio opaz dñs detraheret ꝓpt
mutuuz: aut si ꝑter opas iusto ꝑcio emptas aliq̃s
alias a rustico exigeret: tũc eẽt vsura.

¶ Quero. Pone q̃ quis mutuat pecuniã. T. vt
vadat ad molendinũ vel furnũ suuz: vel vt intret
scholas suas. als nõ mutuatur⁹. an sit vsura⁹: Re
spõdit Jo. cal. in. c. fi. extra eo. q̃ si ex hoc recipit cõ
modũ vl vtilitatẽ que possit pecunia extimari: est
vsurari⁹: ꝛ tenet ad restitutionẽ. Et nõ intelligo ꝺ
mercede quã accepit ꝑ laboꝛe: quã etiã acciper als
sed de vtilitate quã hz als. puta qꝛ ex hoc molẽdi
num vel furnũ vel schole sue. habẽt maioꝛẽ ꝑcur
sum ꝛ efficitur docto⁹ maioris fame. ꝛ hz maioꝛes
causas ꝑ manibus. vl ex hoc ampliat sibi salariũ.
ista em̃ hñ possunt pecunia extimari. videlicz tan
tũ quãtũ reputat sibi vel reputare dz illud cõmo
dũ vel honoꝛẽ ꝓpter hoc q̃. T. iuit ad molendinũ
vel furnũ: vel intrauit scholas suas. ꝛ nõ feciset si
pecuniã nõ mutuasset. Et panoꝛ. in. d. c. fi. dicit q̃
talis pecunia pauplbꝫ ẽ erogãda: qꝛ ab illis quibꝫ
mutuauerũt nõ extoꝛserũt ista pecuniã. Alij vo di
cũt nõ irrationabiliter q̃ tales nõ tenenr ad restõez
in aliquo: si mutuũ accipiẽtes ĩ aliquo nõ sunt dãi
nificati. ꝛ talis ablatio libertatis ꝑ nihilo extimã
da videt quo ad restõez: q̃n ex eius acẽptiõe nul
lũ secutũ ẽ damnũ: in cui⁹ recõpensatõez restitutõ
faciẽda est. extra de iniur. c. fi. ꝛ iõ si mutuo accipi
ens nõ dãnificat: nõ ꝓmittit vsura cũ etiã ꝑ mu
tuo possit aliq̃d recipi qđ non mẽsuraꝫ pecunia. ꝛ
multominꝰ ꝓmittit vsura si mutuũ accipiẽs ñ dã
nificet: nec obligẽt ad molẽdũ vl ad intrãdũ scho
las: ꝫ solũ mutuũ accipiat retinẽdũ q̃lcq; ad mo
lẽdinũ mutuãt⁹ moluerit vl intrauerit scholas do
ctoꝛis. Et cõiter sic fit: vt scholares q̃cũq; volue
rint possint se liberare ad libitũ suũ. ꝛ ipi scholares
ꝑ nihilo reputãt talẽ acẽptõez libertat⁹. ꝛ iõ mini
me doc. tenenr ad restõez. Idẽ ꝺ alijs s. dictis. nã
in oĩbꝫ ꝓdictis casibꝫ vel silibꝫ videt poti⁹ grauã
ꝑditio mutuãtis q̃ recipiẽtis. Idẽ dic de eo qui
vt trahat homies ad apothecã suã dat dilationez
solutiõis emẽtibus: dũ tamẽ ꝓpter hoc carius res
suas nõ vendat.

¶ Quid si molendinari⁹ donat mihi pecuniã vt
vadã poti⁹ ad suũ molẽdinũ q̃ vicinoz. ꝛ tamẽ si
alio iuissem tñ laboꝛẽ habuissez ꝛ tñ de pẽsiõe sol
uissem. nũ q̃d cõmittã vsurã: Dicit Jo. an. ĩ mer
cu. sup regula pctñ. q̃ nõ: cũ vsura materialit̃ ge
neret de ipo mutuo. ꝺ ãũ nullũ mutuũ inuenit.

Quero an ꝑ deposito pecunie absq; intẽtione lucri inde habẽdi tradito ac deinde recepto: liceat postmodũ ab eo apud quẽ fuit depositũ accipe ꝑ hac depositiõe aliqõ donũ. Ad hoc rñdet.s. Ber. q; cũ receptor z custodior depositi fuiat ẽ hoc ipsi deponẽti potiꝰ q̃ eõuerso.nõ videt q; rõne depositi in q̃tũ depositũ intendat sibi dare aliqõ donũ. vnõ videt q; hoc faciat qz isto depositio vt mutuo vsus ẽ.si tñ ꝓcurrerẽt in tali dono.s.q; deponẽs ñ deposuerit sub spẽ mutui:nec hẽbat intẽtionẽ cõsequẽdi aliquã vtilitatẽ. z vltra hoc depositi custodior diceret exꝑsse q; nõ dat illud,rõne mutui vel depositi facti seu fiẽdi: siue spati. nec vsus ẽ illo vt mutuo:nec sic vti talibꝫ depositis ꝓsueuit:tũc ꝑsumẽdũ est si ẽ fide dignꝰ z verax q; dat gratis subsequẽs donũ: cõmuniter tamen res suspecta est et habet speciẽ mali.

Pone q; debitor vsurarij socio suo pecuniã mutuauit:eo videlicz pacto q; ipse vsurario restituat sortẽ z vsuras inde currẽtes.querit nũc si talis mutuãs secũdo vsurariꝰ dici possit. Jo.cal.in.c.fi.ex̃ no.sic distinguit. q; aut talis secũdo mutuãs socio sub dicto pacto oĩno intẽdebat tũc satisfacẽ vsurario creditori suo de pecunia illa sic secũdo: deõ suo socio mutuata:aut nõ. In ꝓmo casu nec vsurariꝰ ẽ nec peccat:qz ꝫ nõ fit stipulatio vt vsurarũ: ꝫ vt euitet damnũ:nec sibi aliq̃d crescit.nõ eq̃dẽ tenebat cũ dãno suo socio subuenire.xxiij.q.v.si nõ liceat. Preterea satis inconueniens videret q; postq; vsurariꝰ q̃ recepit vsuras inde currẽtes ad restõez teneat.q; iste etiã teneat q̃d facit solũ vt socio ꝑsit z sine q̃cũq; vtilitate vt dictũ ẽ. In secũdo ãt casu:qñ tũc nõ intẽdebat ꝫ secũdo mutuãs satisfacẽ dicto vsurario suo creditori ꝓmitꝰ mutuãti:cũ tũc cessent rõnes iã dicte:talis peccabit. z si vsuras recepit tenet restituere.Sm Jo. Cal. Que opi. placet san. Ber. Archi. vo.xiiij.q.iij.c.vsura.tenet ꝓbabiliz q; ñ teneat ad restõez. Maz ex tali mutuo nihil capit creditor: g̃ nõ ꝓt dici vsurariꝰ: qz ꝫ stipulet sibi reddi:nõ facit sub noĩe vsuraꝝ:ꝫ interesse:qz nihil accrescit sibi.xiiij.q.iij.plericq;. Itẽ si solui sset ꝓ vtilitate socij iã possz ab illo recipe sortẽ z vsuras ex̃ de fideiuss.c.peruenit.g̃ multo fortiꝰ poterit retinẽ hoc casu. z se ꝑ exceptiõez tueri. Preterea pinde ẽ ac si illi? noĩe:ac ꝓ illo sb vsura a tali creditore mutuũ accepisset. z ipse mõ sibi eo pacto pecuniã tradidit:ratũ habuisset ꝓ hoc facit ꝺ eo q; mutuat cõtenti:cũ pacto q; durãte debito nõ teneat ad collectas.nã talis nõ ẽ vsurariꝰ:qz lucrũ non capit:licz damnũ euitet. Et hoc intelligunt quidã si collecte sunt iniuste. secus si iuste. Sed Spe. in titulo de vsuris.tenet indistincte siue sint iuste:siue iniuste q; liceat. Jo.autem an. z Butri. dicũt verum esse dictũ Spe.qñ collecta esset incerta z sic conuẽiret extraordinariũ: sed si esset ordinariũ z certũ secus esset. Et q; in ꝓdicto casu liceat,patet qz remittere idẽ est qõ donare.vt in.l.si q̃s obligatiõe.de re.iu. z in.c.veniẽs.el.j.de testi.iuncta glo.

Quid si cum vellem emere vsq; ad certũ tẽpus terram valentẽ singulis annis.x.lib.in redditu:et fecisti me cessare a tali emptione: et tibi mutuare illam pecuniam qua volebam emere illam terram z ego dico q; ꝓtentor mutuare cũ hoc pacto q; tenearis mihi dare singulo anno tantũ q̃ntum eẽt fructꝰ illiꝰ possessiõis si emissem.an sit vsura. Rñ. Monal.q; nõ.dũmõ ꝓtor ꝓctus emptõis fuisset licitus si fecissem.alꝫ secꝰ:deductis tñ sumptibꝫ z labore.z etiam periculo si qõ eẽt.sic ꝫ rõne interesse.vide de hoc pulcre.s. Societas.q.xxiij.

Set ꝓ ꝓdicta ptz q̃d dõm ad.q. Pone hẽbaz pecuniam z volebã ire ad nũdinas z ibi merces emẽ z ad alium locũ deferre z fuare certo tpe vt lucrarer.tu indigens.istã pecuniã recipis mutuo.offerens te patũ restituere cũ lucro spato in tmio z loco.an sit vsura. Inno.in.c.fi.ex̃.e.dicit q; putat hũc ꝓctum vsurariũ.nec scit q̃l'r possit excusari. Rayvo z Po.dicũt q; talis ẽ mihi obligatꝰ q̃ ad interesse lucri qõ factur? erã verisiliꝫ ex pecunia:dũmõ nil fiat in fraudẽ vsuraꝝ. z dũmõ nõ ꝓsueuerint pecuniam dare ad vsurã. Jo.an.in.d.c.fi.dicit hoc dicũ Po.,pcedere post ꝓmissam moram: ꝫ ante moram non:qz ibi nullũ est interesse,alꝫ vsurariꝰ staret parat? cũ capello z calcaribꝫ.dicẽs se ad nũdinas velle ire. Jo.de li. tenet cũ Po.dũmõ nõ fiat in fraudem. Monal.in sum.tenet q; nõ sit vsura: si recipio cũ lucro spato.qz illud recipiẽ rõe interesse. Idẽ tenet Panor.in.d.c.fi. vbi ex dictis Jo.an.infert vnũ notabile.vz.q; etiã in ꝓctu mutui possit peti post moram interesse lucri verisiliꝫ cessantis. Fam a ꝓncipio,possit hẽ ista ratio.posset forte dici q; vbi mutuans bona intentõe duceret.z potiꝰ mutuat vt fuiat amico q̃ꝫ in fraudem.q; tũc excuset a peccato.licet alia opinio sit tutior: qõ no.quia facit ad multa.

Subnectit Panor.aliam.q. ẽtidianam. Pone q̃s hẽ merces hic.quas intendit deferre ad aliam regionem z vendere ꝓ maiori ꝓcio.alius ꝓpet hic. z offert idem ꝓcium:qõ hẽ posset in loco destinato.nunq̃d liceat facere hunc ꝓctum. Inno.dicit q; sic.dũmõ ꝓputatis piculis z labore nõ accipiat vltra id qõ in loco in q̃ erat venditurus verisiliꝫ lucraturus fuisset. Nam sicut rõne tpis eremsat q; vendit merces plus q; ꝑ valeat.vt in.d.c.fi.in fi.ita rõne loci. Po.inclinat in ꝓriam sniam.monet.q; non sine magna necessitate iste inducit ad emẽndum z ille subijsset labores in itinere: z forte perdidisset. Jo.an.dicit q; aut ꝓcium soluit de pñti. z tũc ꝓctus est licit?,qz forte ad alium locũ volebat deferre. Aut differt solutio ꝓcij. z tunc ,pcedit opĩo Po.põt dici q; etiã hoc vltimo casu vbi cessaret fraus,pcedat adhuc opinio Inno.qz forte venit deferre ad locũ. vbi forte maiꝰ lucꝝ spat. Item ex q̃l le nõ erat hic venditurꝰ ꝓ isto ꝓcio:satis excusat. hec Panor.

Vtr̃ in aliquibꝫ casibꝫ liceat recipere aliq̃d vltra sortem vel exigere. Rñ. Dic.li.iij.q; non. qđ ẽ verꝫ generaliter.qz vsuram vtriusq; testamẽti pagina detestat. vñ ꝓ recommenda vita captiui nunq̃ põt vsura exerceri.extra eo.c.super eo. Fallit tamẽ in quibusdam casibꝫ rõne interesse: aut hmõi.q̃ in his versibus continent. Feuda.fideiussor. ꝓdote.stipẽdia cleri. Venditio. fructus. cui velles

iure nocere. Vēdēs sub dubio: pciū p̄tpa solues. Pena. nec in fraudē. lex ꝓmissoria. grat. Joans so cijs pōpa. pl⁹ sorte: mōis dat istis. Feuda. Nam⁹ casus ē qū eccl̄ia accipit in pīgre a vasallo suo feu dū qđ tenet ab eadē. tūc ei eccl̄ia nō teneť ꝓputare in sortē fruct⁹. Ita tñ q̄ vasall⁹ interī nō remane at obligat⁹ ꝓ feudo ad seruitiū faciendū. extra de feu. c.j. Et ibi dic̄ pano⁹. de mente Jo. fm lec. cōi o⁹em q̄ hoc ꝓcedit ex nā feudi. Nā cū dñium di rectū maneat penes dñm si vtile redit ad eū ex vo lūtate vasalli pīgrantis: ꝓsolidat ipm dñium vti vasall⁹ interī lib̄at ab obligatōne q̄ teneť domino. Dissoluit ḡ interī: seu suspendit obligatio int̄ eos ꝓtracta. Et hec rō facit vt idem sit in laico.

Q Dz q̄d si vasall⁹ vellet deseruire eccl̄ie ad hoc vt ꝓputareť fruct⁹ in sortez: Glo. in. d.c.j. dic̄ q̄ i hoc casu nō est audiend⁹. Joc intelligit pano⁹. verū dño ꝓtradicente. Nā fm Jo. si dñs recipit inte rim seruitiū: tacite vī renūciare huic iuri nīsi ꝓte ſtetur. ar. c. cum Jo. de ꝓstitu.

Q Quid añt de empbiteota: Jo. dic̄ q̄ dissile est q̄ nō ita gratuite recipit sic̄ vasall⁹: cuz ꝓ introitu donauerit certā pecuie quātitatē vel dic papā sup hoc ꝓsulendum. In boc etiam residet Jo. an. in. c. j. de feu.

Q Quid ō vsufructuario: Jo. dic̄ q̄ si bz cāz libe ram a ꝓpietario idez vī. al's ꝓtra. Ray. etiā notat q̄ quidā volūt hoc p̄uilegiū extendere ad collo nias z male: q̄ in collonijs hoc p̄uilegiū non in uenitur expressum.

Q Fideiussor. Iste casus ē rōne int̄esse: vt cū fide iussor ꝓ defectu debitoris ꝓpulsus ē creditor i solue capitale z vsurā: tūc ei fideiussor pt recipe vtrūq̄: q̄ fuari dz indēnis. z nō solū ꝓtetet fideiussor vsu ras: ꝫ ēt oia dāna q̄ occasione talis debiti de neces sitate būt solue creditori. extra de fideius. c.j. z ij. z ibi interesse fm. d. an. nō solū ꝓtrahat in hoc cāu circa dānuz emergēs: ꝫ etiā circa lucz cessans. De mā fideiussor vide ī. Restitutio. xij.

Q Do dote. Nā marit⁹ recipiēs pign⁹ ꝓ dote ꝓ missa: nō teneť fruct⁹ in sortē ꝓputare. vt i. c. salu briter. extra. e. Et dic̄ ibi pano⁹. q̄ alibi non ꝓbat. Et fm. d. an. de bu. q̄tuor sūt necessaria. Primo. q̄ marit⁹ sustineat onera mr̄ionij. Secdo. q̄ onera il la sint certa. z sic nō poterit fruct⁹ retinē cū sorte vl tra debitā q̄ntitatē onez: q̄cā cessante: cessat effe ctus. Tercio. q̄ fruct⁹ subijciant̄ fortune. vñ si ge ner ꝓ dote solue̅da: certa die recipiat cantōez z ꝓ missionē cū pacto q̄ interī certa q̄ntitas dēat sol ui ꝓ oneribz mr̄ionij suppoꝛtādis: talis conuentio ē vsuraria. Nec ob. d.c. salubat. q̄ loquit̄ de fructu subm̄isso fortune: q̄ dic̄ q̄ ꝓ pīgre data est posses sio. Idē vī tenere Jo. an. dicēs q̄ q̄ dic̄ alr būc ca sum licitū: dz alr̄ casuz exꝑssuz. Nā nō hēm⁹ in iure nisi illū ter. q̄ loquit̄ in fructibz possessionis q̄ subijciunt̄ dīno iudicio. z sic nō est lucz certū: quia poterit esse q̄ nihil ꝓcipiet ex possessionibz. sec⁹ q̄ ex pacto q̄d certuz recipit. Nec ob. si dicēs hoc ꝓ mittendū vt marit⁹ possit sustinere onera mr̄ionij q̄ rūdet ꝓ id qđ bī in. c. ꝓ vias, extra de do. inter vi. z vt. s. q̄ ipsa dos dz deponi apud mercatorem vt ex honesto lucro possit sustinere onera mr̄ionij Quarto. requirit̄ q̄ dos sit simplr̄ ꝓmissa. Naz si gener paciscereť de recipiēda dote ad certū termi nū z interī ꝓcipet fruct⁹: dicti fruct⁹ ꝓputareť i sor tem: q̄ interesse nō ꝑt deberi añ mor̄ā: q̄ nō ꝑt ad esse durāte termino. ideo dicat gener socero. Ego sustineo onera mr̄ionij da dotē. z si socer dicat nō possum: tūc gener dicat. sustineas saltē onera mr̄i monij. z sic poterit gener dictos fruct⁹ facere suos tanq̄z interesse: dūmō onera mr̄ionij sint certa: vt dcm̄ est. Dz pano⁹. dic̄. d. An. nō vidisse Cal. qui dic̄ q̄ lz opi. Jo. an. sit tutior. ꝓria tñ vī esse verior vt a ꝓncipio possit ꝙuenire cum socero: vt vicz det genero certos denarios ꝓ libra q̄libet mēse. Nam licē ꝓ dilata dote lucrifacit marit⁹ fruct⁹ rei pīgrate ita dz posse licite aliq̄d recipe donec dos fuerit sibi soluta. Nec ob. motiuū Jo. an. q̄m. d. c. salubriter. loquit̄ indistincte: vt lucreť fruct⁹ possessionis. Et q̄m ꝫ tales fruct⁹ sūt certi: vt q̄ ē dom⁹ solita locari: vel possessio ad fictū ꝓcedi. Et pano⁹. ꝓcudēdo di cit q̄ aut a ꝓncipio dat⁹ fuit termin⁹ ad dotē ꝓsoluendā: nō interuenīte pacto interuentōis pīgr̄. lz ex postfacto pign⁹ fuerit traditū. z tūc nihil pōt gener ꝓseq̄. Nā sic ꝑt vroꝛē sine dote ducē: z ō ꝓ prio teneť alere. vt i. d.c.p vias. ita potuit traducē vroꝛē dato termīo ad dotē ꝓsoluendā. ꝫ si a ꝓncipio interuenit datio pīgris: tūc credit opi. d. an. nō ꝓcedere: q̄ gener recipiendo pign⁹: vī ꝓsus auc toritate. d.c. salubriter. et recepisse pign⁹ vt lucreť fruct⁹ in ꝓpensatōz dot̄ dilate. Et ēt putat pano⁹. ꝓut dcm̄ est q̄ a ꝓncipio possit ꝙuenire cū socero de ꝓseq̄ndo aliq̄d annuati vsq̄ ad solutōez dotis. dūmō sit hō solit⁹ mercari: vel deponere pecuniaz apud mercatorē: cū istud nō capiat ꝓ mutuo: nec ꝓ dilatōe data: ꝫ vt sustineat onera mr̄ionij. et sic capit poti⁹ vt interesse. Quidā ēt ad. d.c. salubriť. rūdent q̄ ibi narrat facti ꝓtingētia: q̄ papa fuit q̄ situs de possessione z de ea respondit. Idē dixisset si fuisset q̄situs de pecunia.

Q Et ex p̄dictis pz q̄d dicendū ad qōnem. Quid si marit⁹ ꝓcipiat fruct⁹ rei dotalis anteq̄ sustineat onera mr̄ionij. An cedāt lucro mariti: Rn̄. ꝓ p̄dicta q̄ nō: ꝫ debent accrescere doti: vel dotāri. ff. de vsur. l. videam⁹. el. ij. §. ante mr̄ionū. Et gl. in. d. c. salubriter. dic̄ q̄ debēt restitui mulieri. Facit etiā ratio. d.c. salubriter. q̄ ꝓpter onera mr̄ionij cedūt sibi fructus. vnde exq̄ non sustinet onera matri monij nec fructus habebit.

Q Quero q̄d si gener possessionem sibi obligatam cū oñi int̄ q̄s ibi bz ꝓcedit alteri recepta ab eo sūma pecuie q̄ ꝓmissa fuerat ꝓ dote. Rūdet q̄d iste ali⁹ recipiēs talē possessionē poterit lucrifacē fruct⁹ ꝓ ceptos: vsq̄ dum soluta fuerit ei pecunia p̄dicta: sic poterat gener. Ad hoc rūdet Rod. q̄ si gener aio donādi trāsfert ius totū qđ bz in pīgre in talez. et hoc facit ñ ꝓt pecuniā quā recipit ab eo: ꝫ ꝓpter amicicias z affectōez: vel q̄ al's est sibi ꝓiunct⁹. z il le amicus nūerat sibi pecuniā: non cā lucrandoꝛū fructuū: ꝫ ꝓter charitatē z amicicie grāz: tūc non est vsura: q̄ nō est ibi vera rō mutui, abolet vo vi

cium usure: q; gener ꝓcessit sibi ius qđ hz in posse ssione. z p ꝓns donat sibi fructus qs ipse ꝑt percipe. ꝛ si tñ deductū sit in pactū q; gener teneat numeranti reddere pecuniā. si ille voluerit recipe: tunc usura est: si numerans pecuniaz vellet lucrifacere fructus. z ꝓpter hoc mutuauit. Cōcor. Bal. Idez Guil. z Donal.

¶ Alia qō circa dotem. Pone heredes mariti hñt priuilegiū q; ñ teneant infra ānū restituere dotē. s. si dos ꝓsistit in reb; mobilib;. C. de rei ux. ac. l. vnica. Recipiūt fruct; p ānū z alimentāt uxoreꝫ olim defuncti cui successerūt. Nunqđ gaudēt isto priuilegio. q; nō ꝓputent fruct; in sortē vigore. d. c. salubriter. Rñ. nō gaudēt. q; statī pñt se liberare ꝛ Host. z Jo. an. in. d. c. salubriter. Preterea soluto mrimonio desinit esse dos: nec amplī; onera mrimonij supportant. Idez dicat Inno. ibidē: q; priuilegiū non durat nisi durantib; onerib; mrionij. Et rō est diuersa a priori casu: q; pñt hīdes statī reddere rem pignratā uxori olim defuncti: qđ nō poterat marit; cui incūbebat onera mrionij supportare.

Idem pano. ibi. Nota tñ de eo qđ dcm̄ est q; si res mobiles: hīdes tenent restituere p; annuz ꝛc. q; hz q; ad ipsas res mobiles non sint in mora: nisi p; annū: tñ fruct; eaꝝ reꝝ qs habuerūt infra ānū p; ānū cū ipsis reb; restituere tenent. ſm Bal. et Ang. in. ſ. exactio. in. d. l. vnica. Et intellige i fructib; qui ex rebus p̄dictis ꝓueniunt. non ex industria: quia si cum pecunia lucrati fuissent non tenē tur restituere lucrum.

¶ Hz pone q; hīdes dāt possessionē mulieri in pign; p dote restituēda. An mulier talis possessiōis fruct; lucrifaciat: vel teneat ꝓputare in sortē. Rñ. Inn. in. d. c. salubriter. dic̄ q; fruct; ꝓputabunt in sortē. Idem Mo. Jo. an. z Jo. de li. et dant cautelaz q; mulier sit discreta z cauta: ne recipiat rē obligatam sub pignore: ꝛ illā vendi faciat vel recipiat eā in solutū. ff. de re iud. l. a diuo pio. Alis fructus rei in pign; accepte extenuabūt dotē. z ꝓputabuntur in sortez. vt in. c. illo vos. de pig. Archi. tñ. f. in sum. dic̄ q; vbi violenter detineret dos ab heredib; nec mulier posset se iuuare: q; non fieret iusticia pp potentiā illoz: tūc mulier licite recipit fructus possessionis. vel pecuniam sine extenuatōe dotis.

Idem vī dicendū cū heredes illi; nō sine magno sui detrimēto restituere possent dotē q; est in pecunia: nec possessionē hñt quā ei assignēt. Et hec mli er ne nimis grauet eos dimittit penes eos ad tps si illo interuallo recipit ab eis alimēta: cuz nō hēat vnde aliūde viuat nō videt illicitum. nō em̄ illud recipit rōne mutui: ꝛ rōne interesse: q; si dotē hret inde viueret emēdo possessiones: vel exponendo negociatōni. secus aūt dicenduz qñ hoc fieret ob vtilitatē vtriusq; ſ. vt illi magis possent lucrari: et illa vt ex integro suo capitali lucꝝ habeat. hec Archi. f. q; sunt valde notanda.

¶ Pone. Statutū dictat vt soluto mrionio q̄dm heres mariti pstitent in dote pſoluēda: teneat certum quid dare uxori relicte vt inde se possit alere. Nunquid valeat hoc statutū: vt sic cum bona cō scientia mulier possit illud lucrum ꝓpere: et hoc accidit septus in facto Jo. de lig. in cle. ſ. eo. t. vbi refert Pano. in. d. salubriter ꝓcludit statutū nō valere. eo q; soluto mrionio cessat cā sustinendi onera mrionij. Debet ḡ mulier agere vt dos pſoluat Idem tenet Imola. in. d. cle. et multi alij. et Matheus in. d. cle. dicit q; taliter statuentes incidunt in pen̄ illius cle. Hz pano. in. d. c. salubriter. dicit q; p decisione bui; q. est examinanda alia. q. videlz Nunqđ heres mariti teneat alere uxorē relictam donec pſoluat sibi dotem. Et hz sint opi. de hoc: ni hilomin; sibi placet illa opi. q; si uxor nō habz alia bona dz ali ab herede mariti: etiā infra annum datum heredi ad dotem pſoluendam. Et hanc opi. tenent glo. z Bar. in. d. ſ. exactio. z Spec. in ti. q̄ fi. sint le. Hoc p̄supposito ad p̄missam. q. dico q; aut sumus in casu vbi uxor dz ali ab herede mariti. z tūc valet statutū loco alimentoꝝ decernēs certam quātitatē: cū honesti; sit recipe quantitatē: q̄s alimēta minutatim accipe. Aut nō dz ali ab herede mariti. z tūc secus. Et Bar. in. d. cle. etiaz tenet q; tale statutū vel ꝓsuetudo pōt tolerari: vt debeant alimenta tanq̄ interesse. z dic̄ se sic ꝓsuluisse. et etiā refert hoc statutū esse padue. ſ. vt soluto mrionio: si dos nō restituat infra annū teneat nō solues ad dandū. x. p. C. in anno.

¶ Stipendia cleri. Alius casus est in casu stipendij clericalis. vtputa. Clerico assignata est res ecclesie. p suo beneficio hz possessionē eiusdē rei. laic; vsuꝫpauit possessionē ei;. Cleric; redimit a p̄dicto laico dictam possessionē sub noīe pignoris. Queritur an fructus p clericū ꝓcepti ex eadem possessione rei sibi debite debeant ꝓputari in sortē. Rñdetur q; non ex eo q; de re sibi debita ꝓcipit fructus quasi de suo: casus est in. c. j. extra eo. Silis casus ē in. c. ꝓquestus. eo. ti. Sile etiā est in decimis. vt in c. fi. extra de deci. Nam si miles iniuste detinet decimas. nec pōt ecclesia eas aliter recuperare nisi sub noīe pignoris: talis clericus nō teneat fructus computare in sortem: q; de re ad se licite ptinente percipit fructus. Similiter recipi possunt in pignore q̄cunq; alie possessiones a quocūq; violenter et iniuste detinente. Hoc idez intelligit Ray. de omnibus possessionib; empt; de illis fructib; iniuste ꝓceptis. ſ. q; hmōi possessiones pñt recipi in pign; fructib; nō ꝓputat; in sortē p iura p̄dicta.

¶ Venditio fructus. Et est qñ vendunt fructus ad tps. vel si qs emat fruct; castri vel ville: q; licet plus satis accipiat de fructib;: q̄s fuerit p̄cium: nō tñ teneat aliq̄d restituere vēdēti rōne incertitudinis. extra eo. in ciuitate. Ideo querit pano. ibi de notabili. q. nunqđ sit licitū dare alicui. C. vt ipse singulis ānis imppetuū: siue ad vitā suā et heredum suoꝝ det sibi certū annuū redditū. vtputa. v. Inno. z Mo. z cōiter doc. ꝓcludūt q; sic: siue iste annuus redditus ꝓstituat in redditib; alicui; fundi: siue domus: siue ex operis libere pſone vel serui. q; nō pōt hic dici q; sit usura: cū in veritate nō interueniat mutuū. vnde nō est licitū isti emptori petere p̄ciū ad libitū. Sicut. n. qs pōt emere libere totam possessionē: vel cape possessionē in emphiteosim: vel emere annuū redditū iam ꝓstitutū ab antiq;

sat licitū est de nouo ꝓstituere. ⁊ emere. Nec ob. si dicaꝫ ꝙ tractu temꝑis poterit iste ꝓcipere plus q̄ sit preciū: q̄ hoc etiā ꝓtingit in ꝑctu emptōis. ⁊ in ꝓtractu emphiteoticario. Itē iste ēptor exponit se piculo: q̄ forte ille venditor efficeret inops. Et per hoc nō ob. d. c. in ciuitate. nam ibi res erat de pūti ⁊ ꝑciū dilatū. ꝛ in. q. ꝓposita res ⁊ ꝑciū sunt in p̄ senti. Item hic nulla fraus est.

¶ Pone ꝙstituit q̄s censum vni⁹ floreni in domo vēdit talē censum ꝓ. x. florenis adiecto pacto ꝙ liceret ei redimere ꝑ illis. x. florenis. valebat tū census ille. xx. flor. si vo ꝑcio sine pacto libere vendere tur: vel sub alijs verbis ꝙstituit q̄s censum vnius marche in domo. vēdit censuz ꝓ. x. marchis. valebat tū census ille. xx. si vo ꝑcio sine pacto libere vē dereꝫ. Nunq̄d ꝑctus ē licit⁹ vel ne? Rñ. Jo. de li. ꝙ si census ꝙstituaꝫ nō habita relatione ad rez: vt q̄ obligo me tibi ad vnū florenū. q̄ mihi. x. das: ⁊ vendo tibi hoc ius ꝓcipiendi nō relatum ad rem: tūc illicita est talis venditio. q̄ nō vendiꝫ ius: immo nūc de nouo ouꝫ ꝓtract⁹ feneratoꝝ. xiiij. q. iij. pleriq̄. Sed q̄ñq̄ ꝙstituiꝫ census in re ⁊ vendiꝫ. ⁊ tūc aut erat ꝙstitutus añ venditōez: ⁊ illud ius vē ditur. ⁊ tūc ille ꝓtract⁹ est licit⁹ de iure q̄ hic est ius vendibile. ⁊ h etiā est p̄ciū. Istud vez nisi dol⁹ in teruenīat ⁊ deceptio vltra dimidiā. ff. de mino. l. i cāe. ⁊ de emp. ⁊ ven. cū dilecti. et. c. cū cā. Aut ꝙsti tuiꝫ venditōis tpe iste census ⁊ vendiꝫ p⁹. ⁊ tunc: aliq̄ census nō posset alr hr̄i de re. Aliq̄ aūt pos set hr̄i. Primo casu: vt q̄ ꝙstituo censuz domui ō r. cū nō possit ꝓduci nisi ꝑ. v. tūc credo būc cōtra ctum fraudulosum: ex q̄ census iste alr de re habe ri nō posset: q̄ tūc surgit obligatō ꝓsonalis. ō pig. illo vos. ⁊ de emp. ⁊ ven. ad nostrā. Vz si posset ha beri census de re: tūc puto licitū esse ꝓtractuz. hoc verū q̄ñ nō est adiectū pactuz de retrouendendo. Vz si esset adiectū pactū de retrouendēdo: tunc si ꝓ minori ꝑcio dz retrouendi: tunc si implicatur ꝙ census ꝓceptus ꝓpteꝫ in sortē. ⁊ tūc credo vsu rariū ꝓtractū. d. c. illo vos. ⁊ d. c. ad nostrā. Sed si ꝑ maiori ꝑcio: adhuc idem. Si vo ꝑ eodem ꝑcio tūc credo licitū esse ꝓtractū. Vz aliq̄ est dubium veriſiſ vtrū res valeat plus vel min⁹? ⁊ tūc credo licitū vt in. d. c. in ciuitate. ⁊ in. c. fi. extra eo. Si vo est talis de quo nō est dubiū: tūc in foro ꝓtentioso nō posset ex verbis ꝓtract⁹ insurgere vsura: ꝫ con trahens recurrat ad mentē suā. Idem tenet Lau. de ridol. Nō aūt dictū est de dimidia iusti p̄cij. pa nor. in. d. c. in ciuitate. fm Jo. cal. dicit ꝙ iura per mittentia deceptōez vsq̄ ad dimidiā iusti p̄cij: de bent intelligi q̄ñ deceptio venit re ipsa. secus autez vbi dolus dat cām ꝓtractui: vel incidit in ꝑctum: q̄ tūc dz illud restitui: q̄ nō est veriſile ꝙ ius cano nicū instinctu spūſſancti ꝓditum: vt in. c. si q̄s dia conus. l. di. approbet hanc deceptiōez dolosaz. Ex hoc ꝑ dicendā ꝙ vbi ex ꝓiecturis pōt apparere ō dolo etiā ex ꝓposito: pōt ꝓpelli etiā in foro ꝓtentio so ad restitutōez illi⁹ qđ habuit vltra iustum preci um. de deceptione ex ꝓposito et re ipsa vide sup̄. Emptio.

¶ Queriſ ylteri⁹. Pone mutuaui frumentuz: vt reddatur mihi tantū de frumento. Tpe cōtract⁹ est vilissimum: ꝫ tempe solutōis est carissimum. Nunquid salua ꝓscia possim hoc frumentū recipere? Pano. in. c. fi. extra eo. ꝓcludit: ꝙ aut duc⁹ bona ꝓscia tibi mutuaui. ⁊ tūc licet variet ꝑciū: possum salua ꝓscia recipere ⁊ tu reddere. Nā mutuaui frumentū: ideo debeo etiā recipere frumen tum eiusdem bonitatis intrinsece. l. cuz quid. ff. si cer. pe. Nam sic potuisset vilescere ei⁹ ꝑciū. secus si habuissez intentōez deprauatā: q̄ mutuaui frū mentū antiquū: vt sic postea haberem nouū: ⁊ sic in melioꝛ preciō. Alij aūt alr distinguūt. ꝙ aut est veriſile ꝙ ipsa res mutuata nō erit ꝑciosior tempe solutōnis. Aut de hoc ꝓbabiliter dubitaꝫ. et tunc nullū est vicium. ar. extra eo. c. fi. Aut est veriſimile ꝙ erit ꝑciosior: ⁊ tūc. aut creditor nō erat seruaturus q̄ casu erit vsura. Aut erat seruatur⁹. ⁊ tūc aut creditor aufert debitori libertatē soluendi: et tunc est vsura: aut talē libertatē nō aufert: ⁊ tūc non est vsura. imo posset ꝓmereri: si bona intentōne req̄ reret debitorem añ terminū vt solueret: ꝫ si habet corruptam intentōnem: ⁊ dicit sibi ꝙ pōt vsq̄ ad terminū retinere: tunc posito ꝙ non sit vsura pec caſ tū. hec distinctio innititur magne eq̄tati: maxi me in foro pn̄ali. Idem casus fieri pōt de vendē te granū tempe q̄ cōiter min⁹ valet et maj⁹ ꝑciū exposcit. ꝓ eo ꝙ emptori dat dilatōez. Et resꝑ. Ber. ꝙ hoc pōt licite fieri q̄ñ illud erat seruaturus firmiter vsq̄ ad tp̄s in q̄ dz ei fieri solutio. In q̄ quidē tpe ꝓbabiliter extimaꝫ idez valere qđ ipse vendit emptori qui poposcit ex speciali gr̄a sibi vendi: adiecto tū hoc ꝙ determinate ꝓfigat diē: q̄ ⁊ ipse nō erat venditur⁹ nisi in aliq̄ vno die ⁊ etiā quia si ipse de vno mense vel ebdomada sibi posset ex postfacto diē eligere in q̄ plus valuisset: nimis esset pinguis sors eius. al's tarandum esset ꝑciū fm ꝙ diutius ⁊ ꝓmptius valuit mense illo: aut precio mediocri inter carius et minus illi⁹ mensis. Et sic intellige. c. in ciuitate. et. c. nauigāti. extra eo.

¶ Et ꝑdicta faciūt ad aliam. q. Pone in casu con trario a ꝓcedenti. nūc carissimum est frumentum ⁊ mutuo tibi estimatū vt restituas postea tātū frū mentū qđ valeat: quantū valet mō frumentū qđ trado. Rñ. Archi. post Vg. ꝙ non est vsura. Et rō est q̄re iste ꝑct⁹ sit licit⁹: q̄ iste intelligiꝫ ei vendē frumētū nūc: ⁊ mutuare ei pecuniā g̃ratis: quā sibi vult reddi i frumēto tpe solutōis. Fateꝫ tū ꝙ posſet interuenire pctū fm prauā intentōez mutuan tis. Et idem fm Lau.

¶ Quid si q̄s mutuat frumētū antiquū ad renouandū. i. vt nouū mihi restituas. ē ne vsura. Host. Ray. ⁊ Jo. dicūt ꝙ si iō faciꝫ vt meli⁹ seu ꝓualēs re cipiat: vsura ꝓmittiꝫ. si aūt iō vt suū nō ꝑeat: vl' fo rte vt gr̄az recipieti faciat: sec⁹. Nota tū ꝙ q̄daz sūt q̄ sūt i fauorē mutuantis g̃nū vet⁹. Primuz ē iterata mēsuratio. nā ex mēsuratōe totiēs facta diminuiꝫ modiū frumēti. et frumētū vet⁹ si nō sit putrefactū pl⁹ vz ꝙ nouū. ⁊ iō taliꝫ mutuātes ꝓp̄ dicta duo volūt vt eis reddaꝫ aliq̄d pl⁹ de frumēto nouo. et si hoc faciūt vt fuenꝫ indēnes: nō ē illicitū. Est et

aliud ⁊ terciū in fauorē aliter mutuantiuz: qz frumentū nouū in tēpe diminuit ⁊ arescit. frumentū aūt vet⁹ iaz fec̄ diminutōez suā. Tū si olim p̄dictis p̄sideratis mutuans intenderet lucrari: tunc illicitum esset.

¶ Cui velles iuꝝ nocere. ſ. cū exigunt vsure ab eo cui p̄t iuꝝ noceri vt dicit Amb. xiij. q. iij. c. ab illo vñ ⁊ ab hostibꝫ licitū est vsuras petere. Maz ⁊ oīa eoꝝ bona licite possum⁹ auferre. ⁊ q̄buscunq; insidijs eis nocere possum⁹. xiij. q. ij. c. dñs.

¶ Vtrū aūt hoc sit indistincte verū. ſ. q; inimicis q̄bus p̄t instū bellū inferri liceat dare ad vsuram: Quidā dicūt in nullo casu vsurā esse exigēdaz. Et qō dicit Amb. intelligit nō de vsura ꝓpria: ſ ō tributo ab infidelibꝫ exigendo: vt tali onere p̄grauati ꝓuertant. Alij vo illud dictū intelligūt ad ifam ex q̄ iustū bellū mouet ex edicto p̄ncipis. ab hostibꝫ licite vsura exigit: dū tū nō fiat vicio cupiditatis: ſ zelo charitatiz. ſ. vt macerent vsuris q̄ non p̄t domari armis.

¶ An aūt a iudeis possum⁹ eodē mō exigere vsuras: Tho. in epla ad ducissaz lothoingie vī dicere q; sic. q; fm eū iudei facti sunt serui xp̄ianoꝝ. et sic eoꝝ res p̄t dñi tpales xp̄iani accipere tanq̄ suas: q; q̄cquid acq̄rit seruꝰ acq̄rit dño. Ita tñ vt ñ subtrahant necessaria vite. Et hoc vī hñ exp̄sse i c. ⁊ si indeos. extra de iudeis. vbi dī q; ꝓpter mortē xp̄i submissi sūt ꝑpetue xp̄ianoꝝ seruituti: qō fuit mandatū executōi p Cōstātinū: vt no. Nos. extra de iudeis. c. ꝓsuluit. tū ex gr̄a p̄mittunt habitare cū xp̄ianis: si mō ingrati nō obsint ip̄is xp̄ianis vt in. d. c. ⁊ si iudeos. nec p eos iudeos ⁊ eoꝝ ꝓuersatōez piculū imineat: aut graue scandalū generetur ipsis xp̄ianis. Et sic in p̄dictz casibꝫ p̄ncipes ⁊ ptātes sc̄lares expelli p̄nt ip̄i iudei de cohabitatione xp̄ianoꝝ: ⁊ eis bona auferri p̄nt. ⁊ cū sint serui maxie i casibꝫ p̄dictz p̄nt vēdi. Sorti⁹ g̃ expelli ⁊ auferri eis bona p̄nt: cū graue damnū ⁊ scandalū ipsis xp̄ianis generet q ip̄os iudeos fen⁹ ac vsurariā p̄rauitatem exercentes. Et hec faciūt ad notata ſ. in ti. de iudeis.

¶ Vendēs sub dubio. Pone casuz. Aliq̄s hz rez venalē de p̄nti: ſ intēdit illam seruare vsq; ad tps scies tpe illo pl⁹ valituraz: ēptor q̄rit emē talē rem. Ille dicit nō hie illā venalē: q; nō est tūc tps vēdēdi: ſ ꝓ futuro tpe. emptor dic̄ se velle emē ꝓ tanto p̄cio q̄ntū valebit tūc tpis: ſ nō vult soluē vsq; ad illud tps. Queritꝰ an liceat: Rñ. q; rōne dubij talꝰ ptract⁹ excusat. vt in. c. fi. extra. eo. vbi ē casus q; q̄ dat. x. sol'. vt alio tpe totidez sibi grani vel vini vel olei mēsure reddant. q̄ lz tūc pl⁹ valeant. vtz plus vel min⁹ solutōis tpe fuerint valiture versilr dubitat: nō dz ex hoc vsurari⁹ reputari: ⁊ subdit. Ratione vo dubij hmōi ſetiā excusat q̄ pānos. granū. vinū: oleū: vel alias merces vēdit. vt ampli⁹ q̄ tūc valeāt in certo termino recipiat ꝓ eisdē: si tū ea tēpore ꝓtract⁹ nō fuerat venditur⁹.

¶ Alī⁹ casus. Quis vēdit ꝓ p̄cio qō nūc currit: ſ si plus valebit vsq; ad pasca: vult q; illud plus sibi dē. Si vo min⁹ valebit nō vult q; p̄ciū minuat. Do. dic̄ ꝑculdubio ip̄m iudico vsurariū: cū ip̄m in pactis videz claudicare. Mā licet ratōne dubij excuset: attū in tali casu non stat in dubio: cū velit certū ⁊ supadditōez. Dubiū em̄ p̄dictū in ratione sui facit equitatē iusticie: licet pl⁹ recipiat q̄ deb̄. eo q; rō hui⁹ dubij ponit estimatōz in reb⁹ ex ipa natura rez q̄ in tali spe plus valet vno tpe q̄ alio: et aliq̄n min⁹. Silr etiā vī excusare rō piculi q̄ recōpensare p̄t supabundantiā. Res. n. extra periclm exīs plus valet q̄ res eiusdē spēi exīs in periculo ⁊ sic hmōi recōpensatio reducit ad nām rei q̄ ꝓpter periculū estimat plus vel min⁹ valere. ⁊ sic periculum ⁊ dubiū tollit vicio vsure vbi aūt piculū non tollit hoc vicio de sui nā: nō excusat vsurā: sic patz in periculo qō ē in mutuis. de q̄ in. d. c. fi. vbi dicitur. nauigāti vel eūti ad nundinas certā mutuās pecuiē q̄ntitatē: p eo q; suscipit in se piculuz recepturus aliq̄d vltra sortē vsurari⁹ ē censend⁹. Silr si aliq̄s mutuauerit alicui. C. lib. ad. x. ānos. ita q; si infra. x. annos mortu⁹ fuerit alter ipsoꝝ q̄ debitum accepit liberat⁹ sit a mutuo et debito. Si vo supuixerint ambo: debit q̄ mutuuz⁹ accepit. C. lib. ei qui mutuū dedit. tale piculū non excusat: q; nō reducit ꝓtractū ad equalitatē iusticie. talis em̄ supabundantia nec ex labore: nec ex vsu rei. ꝓprie nec p recōpensationē alteri⁹ rei reducit ad equalitatem iusticie. Periculū em̄ nō excusat vbi cā temporis aliquid plus accipit. ſ vbi nō cā tpis superabundantia accipit: tūc rōne periculi vel dubij excusari p̄t: quando. ſ. incidit dubiuz ex natura rei. Con. Ale. lom.

¶ Alius casus. Statuit ciuitas ꝓ vtilitate ꝓmunitatis q; quicūq; ciuis hz vel habitur⁹ est filiaz: si infra annū a natiuitate ipsi⁹ puelle tradit ꝓmunitati. lxx. ducatos: cū filia puenerit ad. xv. annū rehabeat a dicta ꝓmunitate. cccc. duc. vt nuptui filiam tradat. Si vo añ. xv. annū filia defuncta fuerit dict⁹ ciuis p̄dictos. lxx. ducatos amittat. Queritur an rōne talis piculi: siue dubij licit⁹ sit ptractus: Rñ. S. Ber. q; nō: q; est ptra iusticie equitatez. primo p theoricā singularē q; in mutuis verē vel interp̄atis spe lucri principaliter factis: dubiuz seu periculū a fenore nō excusat. sicut pz in. d. c. fi. Item q; fm doc. vsura est lucrū ex mutuo principaliter intentū. xiij. q. iij. plericq;. vt accidit in dcō casu. Preterea: si talis mutuasset tali intentione et pacto alicui pticulari p̄sone: vsurā vtiq; ꝓmisisset. multo fortiꝰ vsurā ꝓmittit taliter mutuando ꝓmunitati: cū magz teneat subuenire ei in necessitatibꝫ suis q̄ alteri p̄sone singlari. Secō q; apud tradentem p̄dictos denarios nō remanet ipsoꝝ dñium nec vsus vñ iuste lucrari possit. mō dubiū: aut periculū a fenore nō excusat: nisi apud lucrantez includat dñium atq; vsus rei periclitātis cū q̄ lucratur. Nam ex re sua: non aliena: hō lucrari dz. ideo talis ꝓtract⁹ est vsurarius.

¶ Sequit. Preciū post tpa soluens. ſ. rōne more. vnde format talis. q. Debitor tenet ad. C. in certo termino. Ego requiro debitū. debitor non soluit: ex q̄ optet me. C. recipe sub vsura. Ego peto a debitore meo vt me liberet ab obligatōe vsurarum. Queritꝰ an ego licite petā: Rñ. q; sic: vt ꝓbat ꝓ. c.

puenit.ꝛ.e.ꝓstitutus.de fideiuſ. Ibi: pecunia quã ꝓ eis ſoluit:ꝑmꝫ ſeruẽt indẽnem.nec.n. aliquid exigit ſic vſura:ꝫ ſic intereſſe.nec cã lucri: ꝫ cã dãni vitãdi. Quidã tñ dicũt q ad hoc vt caſus ſit licitus:duo debẽt ꝓcurrẽ. Primũ.q ꝓdixerit debitori q erat neceſſe ſub vſur3 accipe. Scõm.qñ non poterat alr niſi ſub vſur3 inuenire mutuo ſm Alex. de alexã.ꝛ quoſdã alios. Et ſm panor.in.c.ꝓꝫ. extra.e.iſtõ intereſſe nõ ſolũ conſiſtit in dãno habito ꝫ etiã in lucro ceſſante. Et hoc nõ ſolũ in cõtu vẽditoris vel emptoris:ꝫ ẽt in cõtu mutui. dñmõ creditor ſit talis ꝑſona q verſilr iuſte fuiſſet lucratus Et dicẽ de hoc eſſe qſi tex.exꝓſſuz i.l.ij.in fi.ff.de eo qõ cer.lo. Idẽ ſentit Inno.in.c.ſacro.de ſen.excõ. Idẽ gl.in.l.curabit. C. de ac.emp. Et hoc ꝑpetuo tene menti: vt ſic ẽt de iure canonico poſſit peti aliquid vltra ſortẽ rõne intereſſe: nõ ſolũ dãni ꝓtingentis:ꝫ ẽt lucri ceſſantis. hec panor. vide de hac materia ſ.in ver.Fideiuſſor.

¶ Pena nec in fraudẽ.ꝓ q notandũ eſt q triplex eſt pena.ſ.legalis.iudicialis ꝛ cõuentõnalis. Pria eſt qñ lex imponit penã debitoribꝫ vt tali die ſoluẽ teneanr:ſi nõ ſoluerit incidãt in talẽ penã. Et itelligo ſub hac pena legali legẽ municipalẽ:ſeu ſtatutũ ciuitatis. Idẽ intellige vbi lex vel ſtatutũ afficeret ꝓmittentẽ aliqõ crimen.nam iuſte hmõi pena exigi ꝑt:lz delinqns nõ teneat ſoluẽ niſi pr ſniam: ſaltẽ declaratoriã vt multotiens dcm eſt. Scõa pena eſt iudicialis:vt qz facta aliq datiõe debiti:iudex ꝑcipit debitori vt infra tantũ terminuz ſoluẽ dẽat ſub pena tãti. Ilã ſi inciderit in penã nolẽs ſoluere cũ poſſit:ſibi imputet. Tercia pena ẽ cõuentionalis.vtputa.qz de ꝓſenſu ptiũ pena ponit i cõtu vt ꝓmiſſa firmiora ꝓſiſtãt:vt ſic debitor ſaltez metu pene debitũ ſoluẽ ꝓcuret diligẽtr i termio aſſignato.vt extra de arbi.c. dilecti. Et talis pena canonica dr:qz ẽt a canone ꝓmittit exigẽda. xij.q.ij. in legibꝫ. Poſſet tñ talis pena i fraudẽ vſurarꝫ apponi:vt qz creditor nõ recta intentiõe penã apponit:ꝫ qz creditr aut ſpat penã eẽ ꝓmittendã: qz mutuũ dãs:ſuũ debitorẽ ad mutuũ reddendũ in termio impotentẽ eẽ decernit. Ilã tũc cũ ipe mutuet cã lucri ſpans lucrari penã:q ſpes libalitatẽ charitatis ꝛ gratuitatẽ ꝑct extinguit.et iõ trãſit i ſpẽz vſurariã.q ſi alr ꝓbari nõ poſſit: recurrendũ ẽ ad ꝓſumptiões q ſt due ꝓncipalr. Prima ſi apponẽs penã ꝓſueuit eẽ vſurari. ꝛ ſit les penas in fraudez vſurarꝫ apponẽ.ar.ff.de ac.emp.l.iulian. Scõa. ſi ꝓ ſingl os mẽſes vel ãnos dicat pena ꝓmitti. ar. C.de vſu.autẽ.ad hec. Aduertendũ tñ q ſi debitor fecit qõ potuit vt qõ ꝓmiſit adimpleret:vel vt mãdatũ legr vel iudicis obſeruaret: ꝛ pauptate vl impotentia oppꝫſſus neq̃uit ꝓficere qõ optabat:licet de iuris rigore teneret ad penã:tñ de benignitate canonica ꝛ nãli eqtate nõ decet vltra q̃ interſit exigẽ.ar.j.q.vij.q̃tiens.ꝛ extra de penis.c.ſuaz. Reſpectu tamen pene ꝓuentõnalis in foro ꝓſcientie ſtandum eſt cõfeſſioni ſue. De hac materia penali vide ſ. Pena.

¶ Sz quero de.q.quotidiana. Pone eſt ſtatutuz vel ꝓſuetudo.q miſſus in poſſeſſionez lucret fructus ad rõnez. v. ꝓ. C. aut. v. ꝓ q̃tuor. An valeat ſm ꝓſciaz. R. Bald.i.l.acceptã. C. de vſur.q ſic: cũ talis lucret illos rõe intereſſe.de q ſm euz eſt glo. ſingl'aris in aut.de exhi.reis. ſ.ſi vo. Quaz gl.dic Bar.i.l.ſi finita. ſ.iulian. ff.ỏ dã.infec.eſſe ꝓ ius diuinũ ꝛ i frauẽ vſurarꝫ.iõz tales fructꝰ dicẽ ꝓputandos i ſortẽ. Ỏ q̃ẽ aliq̃ vez credũt ſi ꝑſupponat fuiſſe fenũ i fraudẽ vſurarꝫ. Secr vo ſi in locuz penalis legr:vt attrahat debitor ad ſatiſfaciendum ꝓcurrẽtibꝫ illis q̃ nũc ꝓrie dcã ſt in ꝑcedẽti. ſ. vel loco intereſſe emergẽtis dãni vel lucri ceſſantis: vel ꝓp moꝛã ſic ordinauerit ſtatutũ vel ꝓſuetudo: tũc vez dicẽ Bal.ꝛ gl. Ilã ꝓp ꝓtumaciã ꝑſes hoc facẽ ꝑt. Et ꝑdicta vera i eo q iuſte miſſus ẽ in poſſeſſionẽ.nõ tñ ex ordine:ꝫ ẽt ex cã.ſ. q i veritate ſit creditor. Nota tñ ſm doc.ꝓ declaratõe pñtz qõnis ꝛ imediate ꝑcedẽtis:q ſi debitor ſoluit ptem debiti nõ poterit pena exigi niſi ꝓ pte nõ ſoluta vt notat Jun.in.d.c.ſua. Adde ẽt ꝑdictꝰ ſm Ilo. q ẽt religioſi pñt petẽ penã ẽt ꝓuentionalẽ ab eo q̃ nõ ſuat arbitriũ:qñ debitor nõ ex impotẽtia:ꝫ ex negligẽtia: vel ꝓtumaciter nõ ſoluit:etiã ſi nullũ ꝑtendere tur intereſſe vel damnũ.qõ nota.

¶ Lex ꝓmiſſoria.vt ſi vendo tibi fundũ iuſto ꝓtio:ea tñ lege ꝛ ꝓditõe:vt qñcunq ſoluero tibi ꝓtiũ:qõ mihi dat fundꝰ ad me reuertat. C. de pac. inter emp.ꝛ vẽ.l.ij.ꝛ l.ꝓmiſſore.ꝛ l.cũ te fundum In cãu iſto oẽs lucrat fructꝰ ſi iuſtũ ſit ꝓtiũ. Alboleſ aut i iſto caſu vicũ vſurarꝫ pp venditorez reducta ad eqtatem ſuatã int vendentẽ et ementez: q nõ ſeruat qñ modicũ eſt ꝓtiũ reſpectu rei empte Idem Moſ.idez Monal.q dicẽ q ſi ꝑdtũ venditi taliꝫ ditõe.vt qñcunq ego vel heres meꝰ ꝓcunq ſoluã:rehabeã ꝑdtũ:vel qñcũq a ſeptẽnio vſq ad nouẽniũ.ꝛ emptor facit fructꝰ ſuos. Et hoc verum niſi fiat in fraudẽ vſurarꝫ. Idẽ panor.i.c.ad nrã. de emp.ꝛ vẽ.vbi ſingl dicit q cũ vẽditio ſit iuſto ꝓcio:ꝛ ſolũ apponat pactũ de retrouẽdẽdo:ñ ꝓſumit ꝑctꝰ vſurari nec pignoratici. ꝛ emptor lucratur fructꝰ donec retrouẽderit:nec ꝓputant fructꝰ in ſortẽ.vt eſt tex.in.d.l.ij. Et q ꝓcedat illa.l.ẽt de iure canonico apte vult gl.i.d.c.ad nrã.ꝛ Archi.xiiij.q.iij.pleriq. Nota tñ ſm doct.in.d.c. ad nrãm.ꝛ in.c.illo vos.de pig.q ad ꝓuincẽdũ vſurariũ tria cõiter reqrunt. Primo.pactũ de retrouendendo. Scõo.modicitas ꝓtij reſpectu valorꝫ rei. Sz hoc limita iuxta doc.ꝛ panor.q nõ q̃libz iniuſticia ꝓtij ſufficit ad ꝓſumẽdũ quez vſurariũ.ꝫ dz eſſe ꝓtiũ valde tenue reſpectu valorꝫ rei duplici reſpectu primo.qz ꝑtes ſolẽt ſe decipe ꝓtio. Scõo qz res min valet ꝓp illud on retrouẽdendi in vẽditõe appoſitũ. vtꝫ.l.fundi ptem.ff.de ꝑhẽ. emp. Tercio.qñ talis emptor fuit ꝓſuet exercẽ vſuras licet. Ilo.dicat q ſi q̃s petat ab alio mutuuz:offerens ꝓ ſecuritate mutui hypothecã ſuoꝝ bonoꝝ. Ille aũt dicat nolo mutuare:ꝫ patus ſuz emere ꝓ eodẽ ꝓtio ꝛ vſq ad certũ tps reddẽ ꝓ eodẽ precio certe vſurari preſumit ſm eũ.ꝛ ſic vr ſentire q ex ſolo pacto de retrouẽdẽdo:ꝑct ꝓſumat vſurari. Sz Vg.vt refert Archi.i.d.c.plerique.ſentit ꝓriuz ꝛ cõiter alij doct.q id non ſufficiat niſi adſint alie

ꝓiecture ꝑdicte. Aliq̃ etiã addũt. z q̃ tũ signũ. s. qñ aliq̃d soluit vltra receptã summã. puta. fuit vendita res. p. C. flor. z ponit in pactuz q̃ si venditio rescindat soluant. C. xx.

¶ Sz q̃ dñ si fiat pactũ de retrouẽdendo infra. x. annos. ita tñ q̃ infra q̃nquẽniũ instrm reuẽditõis neq̃ facẽ teneat: Rñ. Mo. z Jo. an. i. d. c. ad nfraz. i nouella: q̃ eoipo fraus detegit. Quidã tñ dicũt q̃ si talis ẽptor hoc pactũ apponẽt nõ i fraudẽ vsurarũ: ꝫ vt se indẽnez fuaret: ñ erit illicitũ. puta. emit agz vel vineã. vt ꝫ. z intẽdit illã impiguare z eam optie pastiare et multas expẽsas vtiles facẽ quã si restitueret infra breue tps multũ grauaret: nõ apponit tps infra qõ nõ teneat illã vineã restituere. certe hoc nõ erit illicituz ẽt in foro ꝺscie: in q̃ credit ꝑfitent: nec in tali foro necessariũ ẽ ꝑsumere fraudes ꝑdictas: ꝫ ipse de se loquat.

¶ Quid ãt de illo q̃ vendit ꝑdũ alicui certo ꝑcio de pũti soluto. puta medietate. alia vo mediate soluenda hinc ad duos ãnos cuz hoc tñ pacto. q̃ q̃ diu emptor nõ solnerit ꝑciũ alteri⁹ medietat⁹: tenebit dare ipsi venditori singlo ãno fruct⁹ q̃ cõiter ꝓueniũt ex medietate dicte possessiõis. puta. reddebat de fictu. x. saccos frumenti. ꝓ medietate tenear tur dare. v. saccos. an sit licitũ: Dom q̃ si vẽditor nõ intẽdit totã rez tradẽ: ꝫ dñium sibi z piculũ reseruare illi⁹ medietat⁹ de q̃ nõ bñt solutõez: donec ꝑciũ sibi fuerit datũ: tũc ꝑt aliq̃d grã fructuũ ꝓcipere. Et hoc qñ a ꝓncipio añ traditõez deduceret in pactũ: vt ꝓ fictu aliq̃d soluat: donec ꝑciũ sit solutũ. z sit cũ tali pacto tradit. hoc. n. vi tenẽ Bal. in. l. curabit. C. de ac. emp. s. q̃ talis vẽditor ꝑt aliq̃d ꝓcipe ꝓ fictu: donec ꝑciũ sit sibi solutũ. hoc vr ꝓbari i. l. j initio. C. de pac. inter empt. z ven. Et sic dz intelligi. d. l. curabit. Si ãt tradẽdo intẽdit dñium trãsferre totaliter i emptorẽ: tũc si aliq̃d exigit ꝓ fructibꝰ vel vltra sortẽ: ẽ vsurari⁹. q: ibi est vera rõ mutui. q: emptor hoc casu nihil aliõ dz hẽre nisi medietatẽ ꝑcij: z iõ q: ꝓ illo expectat aliq̃d vltra sortẽ illicituz ẽ vel ẽt si in ꝓdicto casu vellet plus q̃ verisimile esset fruct⁹ rei valẽ ꝓ ꝑte nõ soluta: illicitũ est. Pro venditore tñ facẽt si i ꝓuẽtõne facta fuisset mentio de affectu. Mã eoipso vi venditorẽ retinuisse dñium dicte medietatis apõ se. Fict⁹. n. nõ dat nisi õ re illa: cui⁹ dñiuz ẽ apõ recipientẽ fictũ: z hoc nota. Mãc etiã. q. fo ꝛat Archi. f. in sum. de tota possessione: sic q̃rendo. Sz q̃d cũ vendo possessionẽ meã: cũ nõ des mihi pecuniã ẽ tecũ facio pactũ. q̃ quo vsq̃ mihi tradas ꝑciũ recipiã interi fruct⁹ ei⁹. Pe. de an. z Bal. dicũt ꝓctũ esse licitũ: q: cuz possessio fructificet nõ vi instũ vt emptor hẽat vtilitatem z fructũ rei empte z venditor nõ hẽat vtilitatẽ ꝑcij: vt possit pecunia vti. Ita tñ lz q̃ q̃ntuz emptor solvit de ꝑcio in futuꝝ: tantũ vẽditor min⁹ recipiat. ꝓ rata. Sz theologi nõ approbãt dictũ ꝓctũ: q: rõne dilatõis de soluẽdo ꝑcio vi hꝫ fruct⁹. qõ ad vsurã ꝑtinet. Item possessio subst at piculo emptor: z de se est fructificabilis. nõ ãt pecunia subst at pic lo: nec de se fructificat. iõ ꝓsulendũ est abstinẽ ab hmõi. hec Archi. f. tñ si vẽditor retinet in se dñiuz z periculũ dicte totꝰ possessionis vel ꝑtis ꝓ rata pecuie nõ solute: tũc vi casus licit⁹: vt volunt ꝑdicti doc. Et sic cessant motiua facta ꝑ theologos. Addit ẽt dict⁹ Archi. f. q̃ bñ ꝑt fieri pactũ. q̃ si infra certuz terminũ nõ soluit emptor ꝑciũ: extũc fruct⁹ ꝓcipiat venditor q̃usq̃ ꝑciũ recipiat: si hoc nõ fiat i fraudem vsurarũ ꝫ in penã. Et hoc tenet gl. in. c. ꝙ stus. extra. e. cuz h nõ accipiat aliq̃d sic vsura: ꝫ sic interesse. Eadẽ rõne si ꝑdictũ ꝑciũ in pign⁹ daret mihi: possuz inde ꝓcipe fruct⁹ et si trãsceꝺat quãtitatẽ interesse. Mã lz talis res a venditore nõ possit peti: tñ fruct⁹ ei⁹ ꝓcipe põt postq̃ ꝑ voluntatẽ sua⁹ res vendita detinet.

¶ Quid ãt ꝺ eo q̃ emit equũ: vel bladũ aut fructꝰ agri iã semiati mꝺoi ꝑcio q̃. pbabiliꝝ valeat: vel q̃ alter tũc eẽt emptur⁹ seu habitur⁹: ꝓ eo q̃ soluit ꝑ ciũ pauũq̃ recipiat rẽ emptã: R. S. Ber. q̃ ꝓmittit vsurã: q: emptor p q̃ndã rõez mutui tradit ꝑcium vẽditori añ rei empte receptõnez. Cõstat. n. q̃ ex nã emptõis z vẽditõis seu ꝓmutatõis: nõ tenetur ꝑciũ rei empte tradẽ añq̃ rem emptã recipiat. Mã oñs ꝓmutatões sibinuicẽ ꝑter z ad pana obligant. q: q̃ ꝓter mutui rõnez ibi intercidentẽ q̃si ꝑ ꝑcio mutui accipit: seu retinet aliquã ꝑtem debiti ꝓcij rei empte: idcirco incidit hoc casu vsura. Monal. ãt z vv. dicũt q̃ emẽs fruct⁹ ꝓuenturos hoc ãno de agro semiato: ex foꝛa ꝓct⁹ nõ est vsura: ꝑt tñ fieri i fraudẽ vsurarũ. vt si verisile sit q̃ fructꝰ colligendi ẽt ꝓputato dubio z aliis p q̃ impediri possent: valebũt tũc plusq̃ id qõ nũc dat: maxie si est ꝑsona q̃ ꝙsueuerit vsuras exercẽ. Si ãt ꝓbabiliter dubitat: vtꝝ fruct⁹ illi plus vel min⁹ debeãt valere q̃ debitor dedit: nõ ẽ vsura. Eodẽ mõ iudicandũ est de creditore q̃ possessionẽ aliquã recipit ꝓ certa pecuie q̃ntitate. ita q̃ ad certos termios. puta. v. vel. vj. ãnos faciat fruct⁹ suos iuꝛ emptõis licet. n. talis ꝓct⁹ nõ sit vsurari⁹: tñ põt fieri in fraudem vsurarũ. z i foro iudiciali recuperãdũ est ad predictas ꝓecturas. In foro ãt pniali stabit ei⁹ ꝓfessioni. Tñ ꝑsumẽdũ ẽ ꝺ talẽ emẽtẽ z indicẽda ẽ festõ in ꝓfessiõe: si fruct⁹ illi⁹ terre verisiliꝝ credebant pl⁹ lõge valere q̃ ille dederit: si aliq̃s iust⁹ emptor: inueniret. Bal. vo sup Rica. C. de vsur. dicit q̃ si is q̃ emit frumentũ i herbis. Aut põs nũeratio ẽa dã ni ipi⁹ vẽditoris. z tũc ẽ vsura. Aut sola ꝙuẽtis est eã dãni: q: ꝺ põti nõ soluit ꝑciũ z ꝓct⁹ licit⁹. Aut neutrũ est eã dãni: q: frumẽtũ qꝺ ẽ in herba nõ pl⁹ valet tpe ꝓct⁹. z sibi ꝓct⁹ nõ ẽ vsurari⁹. vt. ff. de ꝺbẽ. emp. l. fistulas. §. frumẽta. de v. ob. inter stipulãtez. §. sacrã. Et hec distinctio Bal. vi valde eq̃. Sz pone. Petr⁹ hz. C. lib. i bãcho alicui⁹ recipiẽdas vsq̃ ad q̃tuoꝛ mẽses. vtꝝ alicui liceat emere eas ꝑ. lxrr. Dicũt multi q̃ sic. Sz Alle. de alexã. dic q̃ non: q: emens: plus z min⁹ dat: fm q̃ plus z minus expectat pecunia soluenda. z fm q̃ plus z minus retinet vendẽs ꝑciũ. ita q̃ lucrũ illud vr ꝓuenire ex dilatõez tpis: z minoꝛitas ꝑcij ꝓter anticipatiõez solutõnis. qõ nõ licet. Cauend⁹ est ĝ iste ctus. ex eo q̃ videt fieri in fraudẽ vsurarũ. z videt esse indirectũ mutuũ: vt q̃si q̃s mutuet in pũti. lxrr. ꝑ. xx. recipiendis vltra sortez vsq̃ ad q̃tuoꝛ menses. Sz si res vel pecunia q̃ ꝺz bñ esset in piculo vel manu

alicui⁹ a quo nō posset extoꝛqueri sine magnis sūptibus ꝛ laboꝛibꝫ: tūc haberet locū. s. qꝫ liceret minus dare ꝛ plus accipe: qꝛ res in piculo ceteris paribus minus valet ꝫ illa q̄ est extra piculuꝫ. Non ob. qꝫ licet emere ius exigēdi rem ꝓ minoꝛi p̄cio q̄ non est in ꝓbabili piculo: cui⁹ signū est qꝛ boues q̄ vendūt suas merces recipiūt solutōes fiendas i banchoꝛ certo termino: quā solutōez nō reciperent si essꝫ ꝓbabile piculū. Idem dōm de eo q̄ emit iura ticij: qui debebat recipe in certo termino ab alio centū. ꝛ vendit ea ꝓ. lxxx. qꝛ nūc soluit. Nam si iste emit tantū minus q̄ntū vere est interesse sum: aut quantū vere est extimandū: siue timendū ne ille debitoꝛ soluat: aut quantū est futurus laboꝛ rehabendi: nō est vsura. Si vo vult diminuere p̄cium solū ꝓp hoc qꝫ nūc soluit: ꝫ in futuro rehabebit plus est vsura: qꝛ ꝓpter p̄maturā solutōez minoꝛi p̄cio emit ꝫ verisīl' res fuerit valitura. extra eo. c. fi. ꝫ de hoc aliquid in se. §.

¶ An āt licitū sit emē actōz ꝓ minoꝛi p̄cio q̄ sit ipa actō vl' ipsa iura q̄ imminet litigiū: Nō. panoꝛ. i. c. ex parte. de alie. iudi. mu. cā fac. cōplectendo' opi. doc. vtriusq; iur⁹: p̄mus formādo q̄nez. An tenet cessio actionū: Et distīguit: qꝫ aut ista cessio facta fuit in vltima voluntate. et tenet. vt. l. nomen de le. iij. Si vo cessio facta fuit inter vinos: ꝛ tunc aut potentioꝝ rōne officij seu dignitatis p̄cipue ꝛ nō valet cessio. ꝛ cedēs dz p̄dere oēius qđ habebat. Et iste est ꝓmus casus. l. ij. C. ne li. po. Aduerte tū ad vnū notabile dictū Spe. in ti. de cessi. actionum. vbi dicit hoc ꝓcedere q̄n fit potentioꝝ cessio malicioſe cā oppugnendi aduersariū. Nec⁹ autem si fiat bonafide. Nam iura hoc ꝓbēt ia fundarūt se sup fraude. Et ex pjecturis poterit apparere bona fides. Pone enim qꝫ actio mihi ꝓpetens erat oīno clara: vt qꝛ aduersari⁹ de plano ꝓfitebat debitū: nec erat aliqua ꝓtentio. et ego eraz amicus illius potentioris. Si vo cessio fit potentioꝝ: nō rō ne officij seu dignitatis: ꝫ est iste potentioꝝ alio respectu qꝛ forte nobilioꝝ vel ditioꝝ: ꝛ tūc si fuit cessio facta cā mutandi iudiciū p̄t excludi cessionari⁹ p exceptionē. vt. l. pe. ff. de ali. iudi. mu. Isto tamē casu ñ p̄ditur actio: ꝫ dz agere ipe qui cessit. punit tamen in hoc fm vnā opi. qꝛ nō p̄t ampliꝰ ista actionem alteri⁹ cedē: nec p̄t in ea ꝓstituere ꝓcuratoꝛē. sed ipse tenet ꝓsequi. vt vī innuere tex. in. d. l. pe. Et ibi hoc firmat Bar. qđ bñ notabis. Si vo cessio fit ñ potētioꝝ. ꝛ tūc: aut ē cessio dubitata. Et dz dubitata eoipso qꝫ est in litigiū deducta. qꝛ dubi⁹ est euent⁹. ꝛ nō p̄t regl'iter aliter cedi: et cedens incidit in viciuz litigiosi. vñ dz puniri ꝑut habet li. pen. Fallit in casibus ibi enumeratis. vt in causa donatōnis ꝓpter nuptias ꝛc. quas causas enumerat glo. in. d. c. ecclesia. Si vo actio nō est dubiliariter potest cedi titulo donatōnis: venditionis: vel alio titulo legitimo. vt ꝓbat. C. de here. vl' ac. tet aliq̄ cā: ꝛ eet silata: secus. qđ ex pjecturis ꝓbari p̄t. Primo ex modicitate p̄cij. vt p glo. in. d. c. ex pte. Dz est dubiū q̄n dicat p̄ciū modicū vt p̄sumatur fraus. Inno. sentit qꝫ ad hoc vt dicat vera vēditio: dz esse tantū in p̄cioꝝ quantū est in actōe. vñ dicit qꝫ actio p̄t inter laicos licite vēdi: et emptoꝛ p̄t agere vsq; ad quantitatē quā exbursauit: quasi dicat qꝫ si in actōne sunt mille: ꝛ iste emit q̄ngentis: nō p̄t agere nisi vsq; ad q̄n genta. Dz Bart. in. l. p diuersas. C. mandati. dicit qꝫ ꝓpetens p̄ciū est: qđ remanet deductis expēsis et laboꝛe q̄ fuit p re recuperāda. Et idem sequit Bald. in. l. ij. C. ne li. pen. Et sic vident cōiter isti doct. sentire qꝫ non p̄t quis actionem emere ꝓ minoꝛi p̄cio q̄ sint iura: nisi habito respectu ad p̄dicta. s. ad laboꝛē quez sustinebit iste emptoꝛ in re recuperanda: et ad expensas quas est facturus. Sed panoꝛ. dicit hoc dictum ex toto non approbari. naz min⁹ valet actio q̄ res ad quā datur: tum ꝓpter dubiū euentum litis: cum posset p̄dere causam etiā iustam ꝓpter iudicis defectum. tum qꝛ debitoꝛ posset interim effici inops. Et ideo dicit text. notabilis in. l. min⁹. ff. de re. iur. qꝫ min⁹ est habere actōnez q̄ rem. Ideo cum nihil aliud emat q̄ spem in euentum iudiciꝫ futuri: ridiculum est dicere qꝫ p̄cium de necessitate dz esse tantum quantum est in actōne. Et ꝓ hoc est Inno. in. c. in ciuitate. ex. eo. vbi ꝓcludit qꝫ cum bona ꝓscia p̄t ꝙs emere actionem iaz ortam tpe p̄ctus: etiā ꝓ minoꝛi p̄cio: qꝛ exponit se piculo. Idem dōm in transactōne. et est tex. notabilis ad hoc ī. l. luci⁹. ff. ad tre. vñ ꝓcludē qꝫ modicitas p̄cij dī habito respectu ad valoꝛem actōnis: q̄ valoꝛ dz p̄riari hīto respectu ad dubiū euētū lit⁹. Et fm qꝫ causa est clara vel dubia. Sc̄o. p̄sumit silatioꝛ: qñ in cessione nō exp̄imit titulus ꝓtractus. vt qꝛ dicit in instrō. qꝫ cessit actionem tali: ꝛ non dicit ex qua causa. hoc videt ꝓbari pez. d. l. ꝓ diuersas. C. man. Tercio. silatio p̄sumit qñ actio fuit ꝓ parte vendita ꝛ p̄te donata. Et nota hoc. ꝓ clausula q̄ solet apponi ī p̄ctu: nā ꝓstituto certo p̄cio solet addici qꝫ illud qđ pl⁹ valet donauit. Nā ex hoc surgit p̄sumptio silatōis: nō tñ intelligas hoc in oī p̄ctu: ꝫ in cessione actōis q̄ est odiosa: cū soleat fieri ī p̄iudiciū aduerse ptis. Et isto casu admittit cessionari⁹ vsq; ad quantitatē quaz exbursauit. In reliqua vo p̄te que dicit donata nō admittit: ꝫ p̄dit actio in ea parte.

¶ Sed dubitatur an in donatōne actōnis scilicet quando donatoꝛ dicit se cedere propter merita et seruitia donatarij. nunquid sit opus vt p̄obentur ista seruitia: ad hoc vt valeat cessio: Rō dubitationis est: qꝛ nō valet cessio actōnis sine titulo p̄ct⁹ vt dictū est. g̃ nō est standū verbis donatoꝛis sup meritis ꝛ seruitijs. Bart. in hoc casu videtur dubitasse. Et cōsulit vt in donatione dicatur qꝫ ex mera liberalitate donauit. tunc enī indubie valet cessio. qꝛ sola liberalitas hī ꝓ causa ꝓtractus vt. d. l. per diuersas. Bald. tñ tenet etiam in p̄ioꝛ casu valere cessionē: qꝛ ius requirit solā exp̄ssionē cause ꝓtract⁹. nō aūt est opus vt ꝓbetur causa. Nā dicendo qꝫ donat ꝓp seruitia: satis exp̄imit cā p̄ct⁹ scilz ipa donatō. Seruitia vo satis sunt causa do-

natōnis. Et hāc opi. sequit panor. In multis tñ casibꝫ nō ꝓsumit silatio. vtputa. si int̄ cohēdes ē fcā cessio. vel qñ fuit fcā creditoꝝ z data in solutuz: vel cum possessor recipit cessionem pro munimine rei sue. puta. q; dom⁹ tua minat̄ ruinam domui mee. Ego timēs emo oē ius q tu habes in ista domo. Itē qñ fuit fcā int̄ legatarios z fideicōmissarios: l' qñ heres cedit actōez legatario. Isti sī casus q̄s ex primit tex. in. d. l. ꝓ diuersas. Et sentit ibi Barto. idem esse in oñi alio casu in q̄ euitat̄ ꝓsumptio redemptōis litiū. Et ideo dicit q; sisocij ꝫhendo seu dissoluēdo ſsocietatē cedūt sibi adinuicē aliq̄s actōnes nō dz p̄sumi simulatio. Et no. glo. in. d. c. ex pte. q̄ vult q; clericꝰ nunq̄ dz recipe cessionē a laico siue titulo lucratiuo: siue oneroso. Et qđ sp debet ꝓsumi cessio facta in fraudez: et cā auaricie. Et nota hanc glo. quā vī sequi Jo. an. Dz panor. credit hanc glo. ꝓcedere in titulo oneroso. Nā ē qđdam genꝰ mercimonij emere actōez. Clerico autē ꝓhibet negociatio rez: fortius dz ꝓhiberi ista negociatio litigioꝝ. Et ob hoc forte dicit Jnno. in. d. c. ex pte. q; inter laicos p̄t fieri emptō actōis. Secꝰ tñ in clerico. Puto tñ q; cessante alia fraude teneat venditio. Ex posset ꝑtra clericū excipi: ac etiam de iuris ꝓtrauentōe puniri. Si aūt cessio fieret clerico vel ecclesie titulo donatōis. tūc credo q; si fiat bōa fide teneat. Naz ū repio ꝓhibitū q̄n iura sua quis possit donare clerico vl' ecclesie. Nec reperio cautum q; in clerico vel ī ecclia debeat hoc casu p̄sumi fraus. Et videtur hoc tenere Specu. vbi supra. hec Panor.

Gratis. s. cū quid gratis dat̄ ꝓ eū q̄ mutuo accepit. naz quicq̄d dat̄ gratis p̄t recipi gratz. xviij. di. de eulogijs. De hoc dictuz est satis s. in principio huius. c.

Sequit. Dans socijs pōpa. vñ ꝓcedē pecuniaz signatā in sacculo ad ostentatōez. vt q̄s ē paup: et vult se oñdere diuitē. vt ꝫhat cū nobili vel diuite: vel ad ponendū pigꝛis vel alia de cā rogat aliquem vt mutuet sibi pecuniā ad pompā diuitiaꝝ oñdēdam. dās p̄t inde recipe mercedē: q; nō est mutuū ꝫ potiꝰ comodatū seu locatū. ff. como. l. iij. Et talē vsum pecuīe q̄s licite p̄t vendē; sicut hō licite vendit vsum vasoꝝ argenteoꝝ: q; retinet sibi dñium. Idem dōm de his q̄ locāt plas: gēmas z alia ꝓcalia: vt Janue ꝓ certo p̄cio in mense: licite enim fieri potest.

Quid de eo q̄ occasione mutuādi laborē subijt. Rñ. talis fm Jo. in recōpensatiōez laboris fructus pigꝛis vsq; ad ꝓuenies ꝓmiuz facit suos aut aliquid ꝓ labore licite recipit. extra de re. ec. nō ali. ad nostram.

Quid aūt de creditoꝛibꝫ q̄ veniente termino solutōnis nolūt ꝓcedē ꝓrogatiōez termini nisi data sibi pecuīa: vel alio equalēti: Rñ. tales etiā si non exp̄sse exigāt: vsuraꝝ sī. extra eo. ꝓsulunt. Hoc verū vbi creditor nullū p̄tenderet int̄esse. vt q; etiaz si habuisset dictā pecuniā: z ex ea nihil fuisset mercatꝰ: ꝫ reposuisset ī archa: q; tūc vī recipe lucꝝ solū ꝓ termio ꝓrogato. Secꝰ si ex dcā pecuīa mercatꝰ fuisset z lucratꝰ. nā tūc rōne int̄eresse fm Archi. f. posset aliq̄d accipe. vt dcm̄ est s. rōne more: vel ob sui indēnitatē. q; optuit eū capere ad vsurā: vel vendere rem suā vilioꝝ p̄cio: qđ nō fecisset si recepisset pecuniam suam.

Otrū vsurarij sint infames: Rñ. fm leges distinguēdū ē. Aut q̄s ita ē vsurarꝰ q; exercet ipꝰ negotium fenꝰ. i. q; p⁹ t̄minū ēt de vsurario lucro quē tū ꝓputat: z petit vsuras. Aut ēt si exercet vsuraz cēteſimā. i. q; ī capite āni vsura adeq̄tur sorti: z tales infames sī. vj. q. j. infames. Et. ex q̄. ca. iiio. ibi. l. improbū. vbi ēt dī q; idem ē in oī improbo z illegitimo fenore: vt ibi pz p gl. z hodie oīs modꝰ ē illegitimꝰ. Et sic ēt hodie de iure ciuili oīs vsurarꝰ ē infamis. Qđ ēt dī notare Bar. ī. d. l. improbū. z d. an. ī. c. raynuciꝰ. de testa. Et p hoc dicē fuisse obtentū q; si frater meꝰ instituisset vsuariū heredez: ego possuz rūpe testm̄ p q̄relā inofficiosi. Et. de inof. tes. l. frēs. z q; sic de facto ꝓsuluit z obtinuit. Sz fm iura canonica ꝫ in qualibet vsura ꝓmittit̄ p̄ctm̄ mortale: z incurat̄ infamia. d. c. infames. vide sup̄ Periurium.

An ät vsura excusēt ex pacto ꝓuētionali ptium Cū p̄ct⁹ ex ꝓuētōe legē accipiāt. Nā q̄s licite accipit qđ sibi volūtarie dat̄. xviij. dis. ō eulogijs. Sz ī vsura nedū volūtarie: imo ēt q̄nq; rogatꝰ a dante accipit vsuraꝝ: Dic q; q̄daz sī q̄ de sui nā nō sī illicita: z ī his p̄dicta ꝓcedūt. Et sī q̄daz q̄ de sui nā sī illicita: z ista rōne pacti vel p̄ctꝰ nō p̄t fieri licita. vt ī vsuraꝝ. vñ ꝫhentes nō p̄t facē licitū: qđ de sui nā est illicitū. ar. de fo. ꝓpe. si diligēti. Dicē tñ Jan. de ridol. q; si vsurarꝰ nō mutata mala volūtate gerebat ī mēte recipe: ꝫ demuz si nō remittēt debitor restituē. et hoc si debitoꝛis sit animꝰ nolle recipe: si vsurarꝰ vellet restituē: ꝫ tāq̄ pure donatū penes vsurariū remanē. vnde ē ac si ille restituisset: z ille pꝰ restōnem donasset: siue volēti z pato restituere remisisset. Idē tenet Fed. ī ꝓsilijs suis. put recitat panor. ī. c. cū tu. ex eo. dicēs q; cū ille q̄ exercuit vsuras leserit deū z primū: tenet vtriq; restituere: sed satis vī fecisse ꝓmo: si ꝓmꝰ a q̄ extoꝛsit vsuraz sine dolo pure z simplr remisit vsuras. Nā satisfactū intelligit̄ q̄litercūq; volūtati creditoꝛis satisfiat Idem archi. ī. c. ij. e. t. li. vj. Et hec opi. ꝓcedit fm Fed. etiā si vsurarꝰ ꝓtinuaret vicīū vsure. Sz deo tenet satisfacē p pniam. Sz panor. dicit nō videre quō nūc recte possit penitere: nisi saltē nūc penitendo se exercuisse vsurā: z habeat ꝓpositū nūc restituendi: si alꝫ remissio nō fuisset facta. hec panor. Et hoc dictū panor. p̄t intelligi q̄ ad deū: q; alꝫ nō remitteret petū: ꝫ quo ad ꝓmū opinio Fed. videt ꝓbabilis. Et sic limita ea q̄ dicta sunt s. in principio hui⁹. c. de mente panor.

Qđz sit licitū mutuare cū hoc vt des aliq̄d pauperibꝫ: vel pāi meo indigēti: R. q; nō: q; licē nō liceꝫ mihi ex vi mutui trāsferre dñiuz rei alienē ī me: ita nec ī aliū. Nec ēt p redimēda vita captiui p̄t exerceri vsura. ex de vsur. sup eo. Nō. n. ꝓtextu pietatꝭ est impietas faciēda. j. q. j. nō est.

Quero an sit mutuum si quis dederit decez vlnas panni ꝓ aliis. x. reddendis ad certum terminum: cum talia videant̄ ꝓsistere in mensura: Rñ.

Monal.q̄ potī ē ꝯct⁹ pmutatōnis: q̄ mutui. Et nomē mēsure h restringit ad modios ⁊ lagenas ⁊ alia vasoꝝ genera: quibꝫ mensurari solent liquida ⁊ grana. Potest tamen hmōi ptract⁹ fieri ih fraudem vsurarum.

Quid de illo q̄ mutuat pecuniā recepturus ad certū terminū alteri⁹ gener⁊ monetā: vel aurū: vel argentū? Ad hoc rñdit Io.p⁹ Gof. q̄ si hoc idō facit: vt i estimatōe lucret vsurari⁹ ē. Dec⁹ si nō fac ad fmē sui lucri: ꝫ ad obsequiū recipient⁊: tūc. n. licite pōt recipe rem fm estimatōez tpis ⁊ loci: qñ ⁊ vbi facienda ē solutio. ff. si cer. pe. l. vinū. Sic tamē q̄ in ei⁹ intentōe fuerit q̄ si talis pecunia: vl' alia res facta fuisset vilioꝝ: illa sic vilioꝝ recipiat. Secus si nō habuisset talē intentōez: q; tūc nō eēt licitū. Si militer peccat ille q̄ mutuauit pecuniaz receptur⁹ pecuniā alteri⁹ gener⁊ ad certū terminū: si rōne termini dati vult hīe pecuniā quā ꝓbabil'r credit pl⁹ valituram i termīo: q̄ sit pecunia quā dedit. Vbi ei excrescentiā pp tpis dilatōz. Idē monal. i sum. dicēs q̄ si q̄s mutuauit i ācbona. Io. lib. vt venetijs pl⁹ valē: ēt si recipit i se pic'm vsura ē. Idē dōm de bis q̄ de nūdinis i nūdinas mutuāt: ⁊ q̄ tumcunq; sub spē venditōis vel alteri⁹ ꝯct⁹ palliēt. q̄cquid accidit sorti: vsura ē. extra. e. ꝓsuluit. xiij. q. iij. pleri q;. Vide hoc vide. j. Vsura. vj. ⁊ dic vt ibi.

Quid si q̄s mutuat nauigāti vel eunti ad nūdinas certā pecuniē q̄ntitatē: receptur⁹ aliquid vltra sortē: ꝓ eo q̄ i se suscepit piculū pecuniē vel mercū rū. Monal. q̄ vsura ē. et de hoc ē tex. exp̄ssus i. c. fi. extra. e. Alij tñ dicūt q̄ talis mutuās forte possz recipe i se pericl'm nauigāt⁊. s. si pdat merces vl' pecuniā: q̄ pmissoꝝ restaurabit ei. Certe iste pmissoꝝ ob hoc posset licite pciū recipe. Et eodē mō si mutuat. dūmō nihil pl⁹ exigat i fraudē vsuraꝝ. Hoc etiā vī tenē Lau. de idol. Sz istud vī exp̄sse p̄. d. c. fi. vbi dī ꝓ eo q̄ suscipit i se pic'm. ⁊ iā vult q̄ sit vsura: etiā si recipiat rōne piculi. Itē q; si hī respectus ad mutuū: nullū fuisset dubiū: ⁊ lex sup ī dubitabili posita foret. qđ eē nō dz: cum esset supflua Et fm aliq̄s. d. Lau. intelligit q̄ñ prio mutuaret sine spe lucri: postea q; suscipit piculuz inducit ab illo q̄ recipit mutuū. Jō vult ꝓpter hoc solū aliq̄d q; sic nō ē vsura: ⁊ lex sup indubitabili nō ē posita. Nā valde dubitabile ē an tale piculū excuset a fenore: Prio opi. etiā Lau. facit: q; etiā si nō mutuaret posset i se suscipe piculū: sic et ali⁹ extrane⁹ pōt illum assecurare de illa pecunia: et suscipe i se piculuz accipiendo tātuz ꝓ. L. sic fit q̄tidie. q̄ et iste mutuans poterit. q; ex ei⁹ bono ope nō dz eē deterioris ꝓditōis. Predicta tñ intellige vera q̄ñ mercator ꝓ dictus recipiēs dictā pecuniā mutuo: spōte ⁊ motu. ꝓprio q̄rit securitatē de dicta pecunia. Dec⁹ dicendū vbi ipe mutuās i actu mutuādi diceret mercatori: sum ꝓtent⁹ tibi mutuare. L. ⁊ suscipe i me periculū: cū hoc q̄ des mihi tantū ꝓ. L. Certe hoc ñ lz. q; pdictū lucꝝ capit rōne mutui. ⁊ nō rōne securitat⁊. Et sic intelligi dz. d. c. fi. Idem tenet Io. de nea. in quolz. ⁊ Io. cal. dicētes. q̄ si talis recipit aliquid vltra sortē rōne mutui ē vsura. Si āt rōne periculi: vt ꝓciū periculi. sic licitū est. Naz si ñ mutuaret: ⁊ periculū in se suscipet: licite posset ꝓcium periculi capere. nec ex hoc q̄ ei seruitiū facit in mutuando: efficit deterioris ꝓditōis. Si vo talis recipit aliquid vltra sortē ꝓtim rōne mutui: ⁊ partim rōne periculi. ⁊ tūc vsura est: q̄tum ad id qđ plus recepit rōne mutui: ⁊ illud tenet restituere. Idem Archi. f. De hac securitate vide s. Societas.

Pone. tu suscipis mutuo pecuniaz ab aliq̄: quā tu indiges. ⁊ ego satisdo ꝓ te. i. ꝓmitto illi indēnitatem q̄ te illi nō satisfaciente: ego ei satisfaciā: ō q̄ facio ei scripturā securitatis p̄dicte: cū hoc vicz pacto. q̄ de hac mea securitate quā ꝓ te facio teneaꝝ mihi dare duos flor. p. L. An liceat: Rñ. Archi. f. in sum. q̄ si satisdator vel fideiussor est fict⁹. s. q̄ ipse est mutuator: ⁊ fingit se ab alio facere mutuari: ⁊ p fideiussione illa ficta vult vnū vel duos ꝓ. L. vsurā ꝓmittit. xiiij. q. iij. p totū. Si aūt est ver⁹ fideiussor. q; s. est ali⁹ qui mutuat vt⁊ liceat: Lau. arguit ꝓ ⁊ ptra. Sz ꝓcludit q̄ a talibꝫ tuti⁹ est abstinendū. Sanct⁹ aūt Ber. exp̄sse tenet q̄ iste contractus est oīno illicit⁹: q; ibi prio cadit mutuū indirectū. Nam ibi assecurās stat loco mutuātis: q; pinde est ac si ipe mutuādo ꝓdictā pecuniā: vellet sibi restitui duo ꝓ. L. vltra sortē: q̄ quidē sors non stat suo piculo: q; si etiā ptingeret q̄ ipe eā soluerz ei q̄ eā mutuauit: nihilomin⁹ sp hz ꝓ hoc obligatū illum qui eā mutuo accepit: ⁊ ꝓ q̄ ipe securitatē fecit. Ittū aliq̄ ptradicūt dicētes. q̄ hoc lucꝝ. i. duo ꝓ. L. nō recipit ab isto rōne mutui: ꝫ talis ꝯct⁹ est poti⁹ venditio sui crediti: ad qđ acq̄renduz mlt⁹ facit expensas: sicut q̄tidie in mercātibꝫ ptz. ꝓ hoc etiā facit: q; vti fideiussione alic⁹: nō est vsus pecunie: sic nec vti pignoratōe. vñ sic ꝓ pignoratōe rei mee possuz aliq̄d accipe: ita vī q̄ ꝓ tali fideiussiōe possit aliq̄d recipi. Et hec opi. p⁹ factū pōt tolerari Nota etiā fm archi. f. q̄ assecuratio p modum satisfactōis q̄ vulgariē dī scripta: vbi nullū est damnum vel periculū q̄tum ad sciam illicita est. Secus si ibi est periculum.

Quid de eo qui ꝓmittit ꝓ aliq̄ ad hoc vt mitiores vsure exigant: si aliquid ꝓ hoc accipit: Sic q̄ est ꝓticeps vsure in ea parte quā recipit.

Vsura. ij. in emptōnibꝫ.

Vtrum liceat emere redditus p̄diales ad vitam sine vicio vsure: Respon. fm Alle. lō. q̄ talis ꝯct⁹ ē licit⁹: ⁊ licite fieri pōt: dū tñ fuerit eq̄litas int̄ vēdentē ⁊ ementē. Optet ei q̄ int̄ eos fuerit eq̄litas iur⁊ nālis: ita q̄ ꝓciū datū ab emēte ꝓportōnetur rei vēdite. Alr si corrūpet eq̄litas: eēt ꝯct⁹ illicitus. Et tē q̄dez dī fuari eq̄litas: qū in tali ꝯctu nō appet q̄s ꝯhentiū bēat meliorē ptem. Si vo apparet q̄ p̄cium min⁹ sit respectu rei iā empte. tunc expte ement⁊ē corruptio eq̄litatis: ⁊ tenet emens ad iusti p̄cij supplementū. Et si esset p̄cium ita puū q̄ esset minus dimidietate iusti p̄cij: posset vēdēs in foro iudiciali recedere a cōtractu. Si autem res empta parui valoris ē: ⁊ p̄cium ita magnū: q̄ notabiliter rem vēditā superexcedit: tūc exp̄te vēdent⁊ equalitas corrupta est. et in foro cōscientie tenetur

ꝑdictus vendens restituere qđ accepit vltra iustū ꝓciū. ¶ Et etiā si excessus est vltra dimidiū iusti ꝑcij: ꝑōt emens recedere a ꝓcu. Dico aūt notabiliť qꝫ excessus pui ꝑcij vltra rem: vel res vltra ꝑcium nō viciat ꝓctum. saltez in foro iudiciali. ꝫ excessus clarus ⁊ notabilis. Sic ḡ inter vendentē ⁊ emētez ꝑōt esse licit⁹ ꝓctus: si seruať eq̄litas. ¶ Et tūc dī fuari eq̄litas qñ reddit⁹ emunť ad vitā: qñ ꝑcium est tante q̄ntitatis: qꝫ pensat⁊ etate emētis: et sanitate eiusdē ⁊ piculis circa fruct⁹ possessionū et laboribꝫ et sollicitudinibꝫ nō apparet ꝗs bēat meliorē ptez notabiliter. ꝓbať etiā hac rōne qꝫ talis ꝓctus est licitus. Nam certuz est qꝫ qñ ꝗs est dñs alicui⁹ rei: dñs ē etiā vsus eiusdē rei. Dz dñs verus alicuius rei sicut ꝑōt eā simplr transferre in alterū. sic ꝑt etiam transferre vsumfructum: retenta sibi ꝓpꝫetate rei. vt in locatōne. vi etiā posse ꝓbari ex vero dominio: qꝫ sicut dñs rei ꝑōt eā transferre simplr dādo vel vendēdo: vel retinendo ꝓpꝫetatē rei: ⁊ trāsferendo vsum: ita ꝑōt dare vel vendē q̄ ad determinatū tp̄s. ¶ Et sic ꝑñt vendi reddit⁹ ad vitā. Preterea sicut hī extra de vsur. c. nauigāti. rōne dubij excusať hmōi ꝓtract⁹. Sī ꝗs pannū. vinū. oleū et alias merces vēdit: vt ampli⁹ q̄ valeant certo termino recipiat ꝑ eisdez. Si tū tpe ꝓctus nō fuerat venditur⁹ eas: rōne etiaz dubij ille q̄ plus accipit q̄ dedit excusať in tali ꝓctu. vt dictū est ꝑ. Sed in emptōne ⁊ venditōe reddit⁹ ad vitā dubium est. vtrū vendēs plus det q̄ accipiat: qꝫ emens ꝑōt cito mori: etiā nō ꝓcepta sorte. ¶ Et vtrū emens plus accipiat q̄ det: qꝫ ꝑōt multū sꝛpuiuē: et cito mori. ¶ Et iō rōne dubij vī excusari. Videť ḡ qꝫ ꝓpter iustam excusatōez: ⁊ pp ꝑiculū ānexum ipsi ꝓctui ex nā ei⁹ ex ꝓte vtriusq̄. s. emētis ⁊ vendētis. ⁊ etiam ꝓpter rōnez veri dñij: ⁊ liberā voluntatē ꝓhentiū qꝫ ꝓctus de sui nā sit licit⁹. Dico aūt ꝺ nā sui: qꝫ ex ꝓte ꝓtrahentiū in ꝓctu ꝓpter corruptā intentōem puta. si aliqs diues nō ꝓpter vite necessitatē: ꝫ ꝓpter auariciaz: ⁊ vt ditior fiat tales redditus emit. Hoc est eñ turpe lucꝫ. Con. May. ⁊ Vo. et Jo. an. in addi. Spe. sup Rica de vsur. et Archi. in. c. quicūq̄. xxij. q. iij. ⁊ Cy. in. l. si pater. C. de inoffi. te. ⁊ Inno. ⁊ panor. in. c. in ciuitate. extra eo. Dz q̄dam ꝑdicūt di. qꝫ nō lz alicui ꝑiculo se exponere: ꝫ talis est hmōi: qꝫ multi sunt q̄ dicūt hmōi ꝓctum esse illicitū. ḡ ⁊c. Ad qđ dicenduz ꝑm Lan. in. iij. qꝫ talis emens nō exponit se ꝑiculo dānoso ꝓpter ꝓtroversias doctoꝝ. vñ si ꝗs hꝫet intentōz qꝫ nolet aliqđ facere ꝓtra deū: ⁊ facit aliqđ de q̄ est controversia inter doc. dato qꝫ illud qđ facit sit maluz ⁊ ꝓtrariū bonū: credit qꝫ nō peccet. hec ille. hec responsio facit ad multa.

¶ Quo aūt iure vendēs aliqđ ad vitā. puta. possessionē. ꝑōt illud retinere qñ emens p⁹ venditōez paꝝ supuixit: Rñ. S. Ber. qꝫ illud a venditore licite retineri ꝑōt rōne vel titulo emptōis iuste. Nā sicut dictū est talis ꝓctus est licit⁹: qꝫ incidit ꝑiculū ⁊ dubiū ex vtraq̄ ꝑte. Cū eñ iste emit ad tp̄us dubiū est vtrū debeat supuiuē plus: vel minus: Propterea talis incertitudo tp̄is facit eq̄litatē in vtraq̄ ꝑte. Ex nā ḡ ꝓctus vere transferť res i emētem: ⁊ qñ moriť: lz supnixerit paꝝ: ex nā eiusdē cōtract⁹ reuertiť ad vēdentem: nec vī hic difficultas maior. q̄ in his q̄ simplr vēdunť. Nā si ꝗs emerz equū: ⁊ ꝑ eo solueret. C. lib. ꝓstat qꝫ si ꝑdict⁹ equ⁹ in crastinū moreretur: nihilomin⁹ vēdens. C. lib. licite retinēt sibi: cuius ex re empta nullā vtilitatem ꝓsecut⁹ fuisset talis emptor. talis ḡ translatō iusta: statim facit ꝑcium eē vendentis.

¶ Scdo quero. qđ de his q̄ emūt aliqs redditus ad vitā venditoris seruat⁊ debit⁊ circumstantijs ex etate ⁊ sanitate emptor⁊: Rñ. Monal. qꝫ secure fieri ꝑt: qꝫ ū cadit i desiderū mort⁊ alic⁹. Dz vbi efflut ad vitā ēptoris: nō ē tutū: ne vēdito: deliberet mortem emptor⁊: nō tñ est mortale ꝑm eū.

¶ Tercio quero. vtꝫ liceat emere reddit⁹ ꝑciales hereditarie: Rñ. Ale. lō. qꝫ ꝑm aliqs talis ꝓtractus ꝑt fieri licite: si seruet eq̄litas iur⁊ nālis. Nō quidē fit qñ tanta eq̄litas seruať: qꝫ non liqđ apparet ꝗs ꝓhentiū bēat meliorē ptem. Si aut liqđ appareť qꝫ ꝑciū est nimis pui respectu rei empte: vl ecōuerso. tūc nō lz. vt dcm ē in pria. q. Aduertendum tñ est qꝫ qñ ꝗs emit possessiones ad tp̄s: vel simplr cā lucri: qđ expectať tñ ex nā tp̄is: et nō ex natura rei possesse. vicium est in ꝓctu. ¶ Et tale lucrum in iure dī turpe lucrū. Si vo hmōi possessio emať cā lucri: ⁊ talis emptio fuit min⁹ iusta pp necessitatem vendētis cui ex charitate ꝺbuenire debuit: in tali ꝓtractu est vicium vsure. nō quidē p se: ꝫ ꝑ equipollentiā: qꝫ lucꝫ qđ ꝓuenit ex tali ꝓtractu militat ꝓtra charitatē. Si vo possessionē emat nō cā lucri primo: ⁊ p se: ꝫ ad necessitatē ⁊ vtilitatē sui ⁊ sinoꝝ: dūmō in emptōne seruet equitas iur⁊ nālis: si accrescat ꝓcessu tempis plus q̄ datur: illud fit emētis. qꝫ illud accipit tanq̄ suū: ꝓpter ꝓtractus ipius naturam: et non ratōne tempis: nisi valde per accidens.

¶ Quarto quero. nunq̄d possint vendi redditus ꝑcipiendi: vel ius ꝑcipiendoꝝ redditꝫ ꝑcio minori: eo qꝫ statim emens soluit: qꝫ esset ꝑciū: si solutio singlis ānis differreť. puta. an liceat emere redditus molendinoꝝ vsq̄ ad. x. annos dando min⁹ ꝑcium: qꝫ statim soluitur: q̄ daret si solutio singulis annis expectetur: Respon. ꝑm Ale. lom. qꝫ cāsus est licitus. Primo eñ est ꝑsupponendū qꝫ futuri fructus possunt emi: sine iura ꝑcipiendorum fructuū: sicut iura molendinoꝝ et pedagioꝝ. Secundo supponitur. qꝫ iustum ꝑciuz debuit esse. ꝓportionatum rei vendite. Justicia aūt precij attendi debet a tempe ꝓtractus: vt tantū detur quātuz valet res tempore ꝓtractus: nō tantū quantū valitura est toto tēmpe ꝓsequenti. Idem tenet Vo. Tercio potest ex hoc ꝓduci esse licitum: quia licet plus ꝑcipiat emens tempe ꝓsequēti q̄ dederit: tamen id qđ percipit est de sorte ꝓpter veram venditōnem factā iurū ꝑcipiendoꝝ fructuū: cū iusticia ꝑcij attendať tpe ꝓtract⁹: quo tpe non magis valet qꝫ vendať: vicium eñ ⁊ vsura est: qñ datur minus ꝑcium qꝫ valeat res tpe ꝓtractus. Non aut vicium est si daret minus ꝑcium q̄ daret in futurum. Nō ob. qꝫ sicut se hz vēdito: ad emptorez: ex econuerso emptor ad venditorem: sed si venditor

plus accipiat rationē plongate solutionis: vsurarius ē censend⁹. ꝫ sic ē in ꝓposito. qr min⁹ dat: qr anticipat pciū: qr ridet. ꝙ argumentū non cogit: qr lz maioritas pcij in vendēte pp dilatiōez: r minoritas in emente pp anticipatōez faciat vsurariū contractū: tñ nō sic in ꝓposito. Pāo. qr nō debes iudicare min⁹ pciū qđ ꝓportionatū ē iustū rei q̄ venditur: lz forte sit min⁹ respectu futuri. Scđo. qr illud de anticipatōe tpis locuz hz: qñ res q̄ vendit non statī tradit: ꝫ pciū statī dat r res expectat. In ꝓposito aūt statī dat res q̄ vendit: lz vsus expectetur. Et hoc idē tenet. S. Ber. dans singularē theoricam dicēs. ꝙ ius rei ꝓ futuro tpe pt licite minus emi: q̄ si oms ille res ipi emptor pntialiter traderet. r q̄nto ius futuroꝝ reddituū ꝓtendit in longioꝛa tpa: tanto ceteris paribꝫ pt minor pcio emi: qa in his in q̄bꝫ ius rei differt ab ipa re: aut ab actuali possessione ē ipsi⁹ rei: pt ipm ius emi q̄uis res ipa nō sit: aut actualr non tradat. r securi⁹ ē rem hie r possidē q̄ solū ius rei. nā certitudo rei pntis r pretentialis ei⁹ possessionis eq̄dez maioꝛ r pstantioꝛ ē q̄ certitudo rei future. Proinde nō īmerito pt pri ma plus vēdi. r scđa licite min⁹ emi: pciū tñ rei vēdite debet esse ꝓportionatū rē. Talis aūt iusticia attendi dz a tpe ꝙct⁹: nō aūt q̄ntū valitura ē toto tpe ad. x. ānos ꝙ. dcc. ducatis moꝛ soluēdis. nō est ex absoluta vi ꝙct⁹ vsurar⁹. Et nihilomin⁹ eēt si nūc mutuaret. dcc. ducatos vsq̄ ad. x. ānos: sic ꝙ q̄libz ano redderent sibi. Et aut ꝙ vltio ano redderent sibi multiplicati. hoc ē mille duc. Insup nō est peccatū iniusti pcij: si puentus reddituū certi nō sūt oīno: ꝫ pbabiliꝛ pñt piclitari: sicut pñt puentus et fructus agroꝝ. Immo ēt poito ꝙ sint certi: eo mō q̄ pñt esse futuri reddit⁹ certioꝛes adhuc etiaz pñt intantū minoꝛ pcio emi q̄ ius reddituū mille ducatoꝝ primo ano habēdoꝝ: inq̄ntum plus valet ius ꝓximoꝝ reddituū mille duc. q̄ ius remotoꝝ. ¶ Sz pone quedā ciuitas ex guerra multū angustiata vēdit reddit⁹ suos. Quidā emit ꝙ vili pcio. et demuz facta pace emptor de redditibꝫ lucratur. r. ꝙ vno. Querit an restituere aliq̄d obligeť. Rñ. S. Ber. ꝙ nō. r hoc rōne dubij vel periculi. Cōsulendum tamen est illi ꝙ largas elymas faciat de redditibus illis.

¶ Quinto q̄ro. vtz gra expectatōis rei vēdite licet plus accipe a vēditoꝛe: vel min⁹ dare ab emptore? Rñ. Alex. lō. ꝙ i emptōe r vēditōe interuenire pt duplex expectatio. Primo vt expectet res vēdita. r qr expectat: ideo minus dat vt si q̄s dat. x. ꝙ mina frumenti q̄ valet. xij. acceptur⁹ minā i alio tpe: talis expectatio si est ex pacto vsura est. Alia ē expectatio nō rei: ꝫ vsus eiusdē. puta. qr res ē talis nature ꝙ emēs nō pt statī ea vti. Pōt. n. ꝓtingere ꝙ res q̄ vendit statī tradat: ꝫ tū ipa res nō hz statim vsum suū. r ideō si emēs minus dat qr nō pt statim vti re sua: pp expectatōz vsus nō peccat: quia res statim tradit. r tū vendit q̄ntū valet tpe ꝙct⁹: licet deť min⁹ pciū. p ea pp vsuz successiuū eiusdē. sicut est in redditibꝫ molendinoꝝ: vbi pceptō reddituū est successiua: vel qr expectat vsus eiusdem. vt si quis ꝓ pellicia q̄ statim tradit min⁹ dat circa penthe. ꝫ circa festū. S. Michaelis. qr vsus eius expectat circa festum sancti Michaelis r nō circa penthe. ꝫuis enī res tradat vtroq; tpe: tñ lz vno tpe dare minus pciū: ꝫ alio tpe: non pp rez expectatam: ꝫ ꝓpter vsum.

¶ Sexto q̄ro si q̄s debeat solue. L. duc. post tres ānos: ita ꝙ antea nō tenebat. r ad pns soluit cū pacto ꝙ sibi retineat. xxv. duc. pp intercursū tpis triū ānoꝝ: quoꝝ terminū puenit. An vendēdo illud tpis sit vsura? Rñ. Fm Gir. ol. ꝙ nō. r ꝙ pt sibi retinere istos. xxv. duc. qr puenit tpis solutōnis Nam illud tpis ē sui iuris pp qđ pt vendē valorē illius facit ad hoc. l. si pstante. §. quotiens. ff. solu. ma. Si. n. tpis illud nihil valeret nō ampli⁹ eēt teneri ad moꝛ soluendū: ꝫ teneri ad soluendū post tres ānos. r nō añ. Si aūt obijcias ꝙ q̄ rōne pecunia mutuata nihil vltra se valoris vendibilis hz: eadē rōne nec pecuia ad tres annos soluēda. et iō vendē tpis ei⁹. xxv. duc. vī vsura. Dicendū ꝙ hic nō vendit pecunia: ꝫ solutiōis ipsi⁹ tpis. qđ vtiq; ē vendētis. r ecōuerso tpis pecunie mutuate nō est pstitoris: ꝫ receptoris vsq; s. ad terminū sibi prefixum. ꝓterea sibi vendi nūme pōt quin cōmittat vsura. Si vo is qui p⁹ tres ānos teneť soluere. L. mutuaret tibi. lxxv. r ex hoc vellet sibi dari. xxv. tē vsura esset. eo ꝙ venderet tibi tpis pecunie mutuate. q̄uis. n. pecuia ex se nō valeat pl⁹ seipa: tñ ex vtētis industria aliquē valoꝛez acquirit. Preterea ille vsus seu facultas vtendi potest ab eo cui⁹ ille vsus est legitime vendi. F. autez de may. in. iij. formatur hanc. q. Pone ꝙ aliq̄s dz alicui post annuz aliq̄d r rogat ꝙ soluat sibi statim. r rogat ꝙ sit liber pro dimidio debiti. Et rñdit ꝙ est vsura: qr mora tpis facit hoc negociū illicitū. vñ vel dz totū sibi solue: vel nihil diminuere puenīēdo tpis. et hoc erit gra vel expectare tpis. r tūc erit iusticia. Aliter si diminuit r puenit tpis solutiōis: teneť de residuo restituere. hec. F. Tñ si iste soluēs añ tpis pt ꝓtendē aliq̄d interesse: nō erit illicitū: vt dcm est s. c. ꝑce.

¶ Septimo q̄ro quid si emi ab habente possessiones censum. x. coꝛbiū frumenti ꝓ pcio quo habentur possessiones: ex quibꝫ hīent verisiliꝛ dcē. x. coꝛbes: adiecto ꝙ de oīibꝫ bonis suis indiffēter solue teneat. Dubiū facit: qr non emo fructus certi pcij alicui⁹ pdij: et sic potius vī obligatio psonalis: iuxta nota. ꝓ Inno. in. c. in ciuitate. extra. e. Item ꝑ nō emit certū ius reale? Rñ. Jo. de li. in. c. fi. extra eo. ꝙ si census pstituit in bonis: r ad bona fit relatio: nō ē censend⁹ ꝙctus vsurar⁹: cū hic merces. ꝑ pcium r alia iura realia. ideo licitū est emere. ff. de here. vel ac. ven. ꝓ totum. Et maxime ꝓcedit cum legitimū est pcium ad adiectum censum relatum ad rem. Caueat tñ ꝓtrahens ab intentōne deprauata. De pdicto casu vide s. ꝓximo. c.

¶ Octauo quero quid de his qui emunt ab ecclesijs vel monasterijs certas possessiones tenēdas toto tempe vite sue. ita vt post eoꝝ mortem ad ecclesias redeat? Rñ. Jo. in sum. ꝙ Ray. et gof. iudicauerunt hunc contractum vsurarium: eo ꝙ homines multum sperant viuere. et sic sperant se

ampli⁹ pcepturos de puētibꝫ possessionū q̄ sit pecunia quā dederūt. z sola spe ꝓbīt vsura. Si tñ q̄s vnā possessionē dat vt recipiat aliā equalētē: licit⁹ ē ꝑct⁹. Certe salua pace eoꝝ. nā ita hoies spare pñt lucꝝ i hoc vltio ꝑctu. sic i pño. z adeo licit⁹ ē ꝑct⁹ p m⁹. s. emptōis z vēditiōis: sic z vltim⁹ pcarij: nisi i fraudē fiat. nā vt̄q̄ approbat a iur. Ipīmet ēt scri pserit q̄ nō hz locū vsura: nisi in mutuo. Jō dic q̄ iste ꝑct⁹ ē licit⁹. nā rōe incertitudis excusat. ¶ C. e. l. ij. Si tñ ponas p ꝓstāti q̄ malā itentōez hēant: et q̄ eos fm⁹ ordeat ꝓscia: nō excuso. Jurgēt g̃ ꝓsciaz ex de ꝓscrip. c. fi. Hz ego de illis nō suz. hec ¶ Do.

¶ Mono q̄ro. q̄d si q̄s vēdit ius pcipiēdoꝝ reddi tuū: qō tpe ꝑct⁹ vz. ¶ C. z q̄ expectat solutiōez fiēdā certi termīs vult hīe. ex. s. ipe vēditor. nūq̄d ē licitus. R. Aller. lō. q̄ nō: q̄ cū stati tradat res q̄ vendit z emptoris stet piculo. z stati alteri vendē pōt eā. z q̄ expectat solutōnez fieri vult hīe plus ꝓpter dilatōez tpis: vr recte ꝓmitti vsura: vt q̄si q̄s indirecte mutuet pēiū iustū rei vendite. s. ¶ C. vt ex illis hēat. xx. vltra sortē h vsura indirecte vr ꝓmitti: vt etiā in oī re vēdita ad tps. Si ei res in pīti vz. x. z q̄s vendit eā. xij. pp expectandā solutōez vr indirecte mutuare. x. vt recipiat duo vltra sortem. ¶ Et hūc casum dic̄ decre. in ciuitate. extra eo. ex forma sua nō esse vsurariū: nihilomin⁹ tñ vēditores peccatū nō incurrāt vbi dubiū sit merces ipsas plus vel minus valere tempe solutōnis.

¶ Decimo q̄ro. an in aliq̄ casu liceat vendē ad credentiā. R. fm Alle. de alexā. q̄ vendē ad credentiaz pōt fieri triplr. Uno mō credētia pēij soluēdi tpe futuro pōt incidē in ꝑctu p gīaz. i. liberalitatē vendētis. s. q̄n res vendit fm iustā estimatōnez p tpe emptōis z ꝓmutatōis ipi⁹ rei. z ipe vēditor expectat solutōez libere pp gīam quā hz ad emptorē talis credētia nullū hz viciū vsure: q̄ nulla excrescentia ē ꝓpter credētiā. Scōo pōt incidē credentia nō ꝓpter gīaz vēditoris: ꝫ ex nā ꝑct⁹: q̄ res nō estimat fm valorē q̄ valz q̄n tradit: ꝫ q̄ valitura ē vel spatur valere tpe solutōis. Vbi gīa. si aliq̄ res vēdatur in aliq̄ tpe in q̄ nō hz tantā vtilitatē et necessitatē hūana vita: quantū hītura ē in futuro tpe. et vēdēs nō est eā vēditur⁹ eo tpe q̄ min⁹ valz: ꝫ alio tpe q̄ sperat maioris valoris. hoc casu vendere ad credētiā ē licitū ex nā ꝑct⁹. vt ꝓbat in. c. fi. extra. e. z hoc si alis nō fuerat vēditur⁹. Tercio mō pōt fieri credētia in ꝓtractu p accidēs. s. ex nā tpis q̄n q̄s. s. plus vēdit q̄ valeat res tpe vēditōis vel q̄ valitura sint ꝓbabilr tpe solutōnis alr eas venditur⁹. et hmōi ꝓtract⁹ ē vicios⁹. Dicūt tñ quidā q̄ lz ꝑct⁹ vicios⁹ sit de se: tñ excusari pōt ex pte vēdent⁹. Si enī vēditor rē suā nō intēdit vendē cari⁹ ꝓpter tps ꝫ ꝓpter dānū q̄d vr sibi imīnē ex dilatōe solutōnis recupande: seu ꝓpter veratiōz suā redimēdā: quaz ꝓbabilr timet futurā sibi in repetitōne debiti sui. vel ꝓpter malicia z impotentiaz debitoris excusat ꝑct⁹ a vicio: q̄ eq̄tas estimatōis in hmōi ꝓtractib⁹ p recōpensatōez dāni q̄d ꝓbabilr timet: fnat. z rectitudo h⁹ intentōis tūc eēt q̄n vēditor poti⁹ optaret nō vendē talib⁹ q̄ vendē ad credētiā. z q̄n libē tius daret alīs p mīori pcio: q̄ istis ad credētiā p maiori. Sic g̃ excusat ꝓtract⁹ fm istos ꝓpter interesse: q̄ nō fit ꝓncipalr ꝓpter lucꝝ: ꝫ ꝓpter damnū vitādū. Adde tñ p̄dict⁹ notabile dcñ tho. cū de p dicto cāu fuisset interrogat⁹. q̄ vbi mercatores q̄ sine mag̃ incomodo z dāno ex inueterata et mala ꝓsuetudie ciuitat⁹ merces ad statī soluēdū vēdere nō pñt: tūc eo casu vendē pñt ad tps: vt cōiter alij faciunt: vt sic iustū pēiū exto: q̄ant. ¶ Non. Hir. Ol. Nec ob. q̄d dr in. l. j. §. si heres. ff. ad tre. z in. l. q̄re batur. ff. ad legem fal. q̄ res tantū valet quantum vendi pōt. q̄ intelligit si ꝓmittit vendi: z nō obstēt dicte malicie. Hoc tñ intellige q̄ndo iusto precio venderent si dicte malicie non essent.

¶ Vndecio. vtr liceat emere reddit⁹ pecuniarios hēditarie vel ad vitā. R. fm Alle. lō. q̄ lz fuerit opinio mgroꝝ q̄ nō: tñ pōt dici q̄ū. s. q̄ sit licitū. Contract⁹ ei viciat multis modis. vno mō ex pte rei q̄ vēdit vel emit. puta. q̄ res nō est vēdibilis: vr lib bō. Item spūalia. Itez res aliena. ¶ Et hoc mō fm opi. eoꝝ viciat iste ꝓtract⁹: q̄ pecuīa nō ē vēdibil. z intantū viciat q̄ declinat a ꝑctu emptōis z sortitur ꝑctū mutui exq̄ nō lz spare lucꝝ. Hz tñ rñderi pōt ad hoc q̄ in rebꝫ nr̄is tria sē bona. Dño mobilia. Scōo īmobilia. Tercio ius in vtrisq̄. ¶ Et sic distinguit mobile z īmobile. z ius i vtrisq̄. Ita ipm ius vendi pōt. sic mobilia z īmobilia. Nō g̃ vendit ipsa pecunia. ꝫ ius pcipiendi reddit⁹ pecuniarios q̄uis aūt pecuīa nō vendat: tñ trāsit cū iur vēdito. videm⁹. n. q̄ aliq̄d ē q̄ emi nō pōt vel vendi: et tñ trāsit cū aliq̄ alio q̄ emit vel vendit de iure sic ius ꝓnat⁹ q̄ ē ānexū spūali z tñ trāsit cū vēditione ville vel fundi q̄ vēdi pūt de iure. Ita in ꝓposito vendit ius: q̄ vendito trāsit pecuīa. Jus cūi pciendi talē quantitatē pecuīe sup bonis suis vēditis q̄libet anno: siue hēditarie siue ad vitā emētis: non est pecuīa: ꝫ distinguit vnuz ab alio. vez ē tñ q̄ alia rōne non pōt vēdi pecuīa q̄z ius ꝓnat⁹. pecunia. n. nō pōt vēdi: q̄ ē mediū in vēditōe: ius aūt ꝓnat⁹ vēdi nō pōt: q̄ spūali ānexū ē. Scōo pōt ee viciū i ꝓtractu ex pte pēij. z tale viciuz excludit ab isto ꝑctu q̄ñ ꝓportionat pēiū cū eo q̄ vendit. Regulariē ei ꝓtract⁹ ēptōis z vēditiōis illicit⁹ ē cū ieo nō seruat eq̄tas iur⁹ nālis. cū aūt talis eq̄tas seruat. ita q̄ nō ē notabilis excessus pēij sup re vēdita nec econuerso: ꝓtract⁹ est licit⁹. Non g̃ negat q̄n talis ꝓtract⁹ possit viciari ex pte pēij: ꝫ tñ sic pōt viciari: ita pōt iustificari. Tercio pōt occurrē viciū i ꝓtractu ex pte pacti apositi. Hoc aūt ē q̄n apositio pacti repugnat rei sup q̄ trāsigit. ita q̄ ipa res nō patit apponi pactū: vt i symonia. Alio mō q̄n pactū repugt ꝓtractui. puta. quādo ꝓtract⁹ ē gratuit⁹. z tale viciū facit vsurā. Vsura ei est ex hoc q̄ aliq̄d exigit ex pacto rōne rei mutuate. tale aūt viciū nō ē in ꝓtractu p̄dicto: cū ibi nō mutuū: ꝫ vera vēditō sit. Quarto potest esse viciū in ꝓtractu ex pte ꝓtrahētis. s. cum q̄s fingit se emere q̄d in pign⁹ recipit. tē nō excusat a vicio vsure nisi computet fructus in sortem. arg. extra de pig. illo vos. et hoc mō posset aliquis dicere q̄ h est viciū: q̄ tantūdem est sic cōtrahere sicut mutuare. ¶ C. pro. x. quolibz anno. ita q̄ sic cōtrahens mutuat indirecte. et emptionem

fingens facit mutuū. Pōt aūt dici ꝙ argumentuz nō cogit: qz in tali ꝯctu nō est mutuū directū vel in directū. vbi eñ est mutuū. mutuat⁹ obligat mutuanti in ꝑcio. In tali aūt ꝯctu ꝑcipiendoz redditus stat piculo z lucro ipsi⁹ emptoris Posset tñ in hmōi ꝯctu incidere vicū ex pte ꝓhentis ꝓpter cupiditatē ei⁹. ꝛ boc nō accidit ex ipsa nā ꝯctus. Idē tz Inno. IIpo. z Jo. an. in. c. in ciuitate extra eo. Alij etiā ꝼm ꝙ refert idē Ale. ꝑbāt hūc ꝯctū eē licitū. qz licite posset ꝙs emere ꝑdictū ꝑ. L. z ꝑdictū emptū posset ꝙs hereditarie dare alicui ꝑ se et suis heredibz. hoc pacto ꝙ recipiēs ꝑdictū obligaret ꝑ se z suis heredibz dare ꝙlibet anno sol. L. danti hz ꝑ. L. lib. L. solidos ꝙlibet anno. Nihil aūt differt in dei ꝛspectu vtrū hēat hoc mediate vel īmediate. ꝯctus ꝛ vñ licitus. fateoz tñ ꝙnō est ita bonus z decēs ꝯctus sicut ꝙ emunt reddit⁹ ꝑdiales.

¶ Duodecimo. q̄ro de. q. quotidiana z dubia. maxime in ciuitate Janue. venecijs. z florentie q̄ tpe necessitatis ꝓpellunt ciues subuenire cōi. z cōe ꝓpter ea statuit eis lucz. vicz. v. ꝑ. L. z qñz min⁹. z nō plus alteri. Nunqd hoc casu ꝓmittat vsura: Rñ. Panoz. in. c. in ciuitate. extra eo. ꝼm cōiter moderne doc. ꝙ nō. Nā ciuitas hz reddit⁹. z vñ ꝓstituere annuū redditu ex redditibz suis. Itē hic nō est mutuū. qz eius ciues ꝓpellunt subuenire cōitati. z nō pōt repetere qñ volūt. lz cōe possit se exonerare ab illo debito. soluēdo capitale. Itē cōe libere cōstituit hoc lucz. facit. c. et si qōnes. de sy. hec Panoz. Et nota singulariter dicta Panoz. naz loquit de ilis ciuitatibz q̄ hūt redditus. Pro q̄ notandū ꝙ q̄dam est cōitas libera et hīs ꝓpū. qz vicz hz aliqs redditus vel ꝓuētus. sic rñdentes cōitati ꝙ nulli singuli ꝓsone. z lz illos sibi vindicare. siue tales ꝓuentus oriant ex certis ꝑdijs vel terris tali cōitati subditis. siue ꝓueniāt ex certis vectigalibz seu gabellis ab ipsa cōitate legitīe institutis. vt in ꝑfatis cōitatibz. q̄ dñm saltē de facto nō recognoscūt. nisi forte sue sibi ipsis sub certis regulis z legibz faciunt. Et supposito ꝙ tales ꝓuētus legitime ad talē cōitatem ꝓtinent pōt legitime ipsa cōitas retēto sibi dñio directo ipsoz ꝑdictoz seu gabellarū trāsferre in aliū. vel in alios ꝓuentus ex ipsis ꝓuenientes. Et hoc vel titulo donatōis: vel venditōis: vel permutatōis. z sic tales in ꝙs fiet trāslatio nō acq̄rit ius sup ipsis ꝑdijs vl' gabellis directe. ꝛ solū superfructibz exinde p gubernatoz z curā cōitat⁹ habētem ꝓueniētibz. Et hinc habuerūt originē locationis. qz vicz ipm cōe annuatim de suis redditibus mille indiget: ad pñs. x. milib. Et qz hoc non pōt hīe nisi in. x. annis. exponit venalia. M. annalia ꝑ x. milib pñtib. reseruato sibi ꝙ possint hec. x. milia restituere ad libitū emptoribz. quo facto redibit ius ipm ꝓcipiēdi mille ad ipm cōe. Et qz non inuenit fortasse qui solus hec. x. milia exburset ipsi cōi. vnus soluit: vel emit ꝓuent⁹ ꝓportionatos ad. L. et hic dī hīe vnū locū: vel ius ꝓcipiēdi vnaz ꝑtē sic taxatā ꝑ ꝑsidentes de suis ꝓuentibz. Alius soluit L. z hic dī hīe duo loca. et sic ꝯtinuat. Et qz qđ ꝙs ꝙ iuris habet in aliq̄. illud rite in alterū transferre pōt: vt in regula nemo. de re. iur. li. vj. nulli dubiū esse dz ꝙn si cōitas hz ius sup tales ꝓuent⁹. illud in aliū trāsferre possit translatōe vēditōis totalis vel ꝑticularis. Jura eñ vendi pūt z emi. ff. de her. vel ac. ven. p totū. Emūt ḡ tales a cōitate. nō ius directū sup ipsa ꝓprietate gabellaz. qz h° ius vt dictū ē retinet sibi. ꝛ ius ꝓcipiēdi tātū vel tātū siue talē comoditatē: seu ꝓceptoz comoditat⁹. Et bñ ꝙdē tale ius vtile: siue vsus facti simplicis pōt separari a dñio et ꝓprietate: vt pz in de. extiui. §. ꝓinde. de ver. sig. Quedā vo est cōitas q̄ alteri seruiēs. nullū hz ꝓpriū. qz oia q̄ cōia esse pūt: vel territoriū vel ꝑdia vl' gabelle sibi vendicat z appꝛopꝛiat dñs talis cōitat⁹ qđ ꝓtingit cōitatibz subditis regibz vel tyrānis. et cū talis cōitas nihil hēat. nihil vendere pōt. z p ꝓns in tali cōitate loca cōis esse nō pūt. qz ius instituendi illa nō hz. qz nō hz aliqđ ꝓpriū vt supponit. nec hz ius instituēdi de nouo gabellas vel pedagia. qz tale ius penes solū ꝓncipē residet. Jgr̄ si hec cōitas indigeat pecunijs z offerat se daturaz. x. ꝑ. L. sibi succurrētibz. nō pt hic subesse ꝯctus emptōis vel venditōis. ꝛ mutui: cū vt supponit nō hēat quid vendat. z iō oēs sic dādo tali cōitati. L. vt annuati recipiāt. x. aut plus vel minus: censendi essent vsurarij. qz ex suo mutuo reciperēt aliquid vltra sortez Et hanc distinctōez sequit. d. Lau. de ridol. sup. c. ꝓsuluit. extra eo. vbi ō monte florētie tractās dicit ꝙ lz emere fructus a cōitate vbi in bonis cōitatis ꝓstituant. vbi aūt fieret relatio solū ad ꝓsonā cōitatis nō liceret. Ex quibz inferunt non nulli ꝙ min⁹ apte hec. q. a quibusdā soluit ꝑ distinctionē voluntarij z coactōis. dicendo ꝙ illa loca sunt licita. q̄ cogente cōitate instituta sunt. Alia aūt illicita. qz cōitas habens aliqđ venale exponit sine coactōne. ciuis eius volūtarie emēs qđ ipa volūtarie vēdit nō peccat plus q̄ ꝛ si emeret silia iura a ꝓsona ꝑticulari sicut de ꝓuentibz suis vendere pōt emere volenti qđ licite fieri pt. iuxta regulā iuris ꝓmissaz. z iuxta nota. ꝑ Inno. z Jo. an. z. d. Aln. in. d. c. in ciuitate. et Jo. cal. extra eo. c. fi. z Pe. de an. in tractatu suo de impꝛstitis veneciarū. quibz pcordāt plures summiste. vt Ray. Jo. pis. Anton. etiam plures theo. vt Egi. noz. ordinis pdi. Guil. vascho. ordinis minorum. mgr̄. F. de empoli. ordinis minoꝝ. et Pi. de aul. Non sic autē esset in cōitate q̄ nihil venale habet. qz si voluntarie quis illi mutuat: nihil inde vltra sortem pcipere debet. Si aūt coacte ꝓcederet tunc aut hoc facere potuit absq̄ suo graui incomodo z interesse z forte nullo: qz fortassis illā pecuniā tenuisset in capsa. z tunc nō excusat ab vsura rōne coactionis. qz sic habet locū ꝓceptū illud. Mutuū date ꝛc. in cōitate. sicut in ꝓsona ꝑticulari. Si autē hoc fecit cū suo graui z notabili incomodo: tūc posset absq̄ pctō ab ipsa cōitate ꝓcipe: ꝑsertim vltro se offerēte tñ plus vltra sortē. quantū rite estimari pt eius incomodū z interesse. qz nullus tenet cuz suo dāno socio subuenire. xxiij. q. v. si nō lz. Et ꝑdictis etiā ptz ꝙ non apte soluit hec q̄ ꝑ distinctionē prij marij. z scdarij. dicēdo ꝙ primus iuste acquisiuit: qz metus siue coactio eū excusauit a pctō. Sz scōs

acquirēs ab eo in q̄ cessat coactio.non excusaț a vicio vsure. Dictū est enī q̄ etiā volūtarie p̄mo emēs vel acquirēs nō peccat. Dictū est etiā q̄ coacte mutuans tenet nil recipe:si absq; dāno suo vel interesse mutuare potuit. Lon.d.An.in.d.c.in ciuitate. et.d.Lato.in tractatu iuramentoꝝ. notabiliter distinguēs.q̄ aut scōs emit a p̄mo exīte vsurario. vtputa.q̄ mutuauerat de sorte reddēda ad suū bn̄ placitū:vel ad tp̄s.z sic etiā scōs censet vsurarius: q̄ qualis est vēditor:talis ē emptor. Si vo p̄mus nō erat vsurari⁹.vt.s.q̄ mutuauit sorte nō reddēda:vel reddēda ad voluntatē cōitatis z recipiebat istos p̄uētus,p̄ter suū interesse.z tūc scōs emptor nō erit vsurari⁹.q̄ cessionari⁹ hz silēs actiōes cū cedēte.l.j.z.ij.C.de ac.z ob. Patet etiā ex p̄missis q̄ abusiua est locutio vulgariū.q̄ cōiter hmōi trāslatio mutuū vocaț. Non enī hoc est verū nisi in cōitate scōo mō dicta. In p̄ma aūt vere venditōis z emptōis est p̄ctus. Nam in mutuis remanet ius repetēdi supra dantē z creditorē.periculū aūt remanet supra recipientē z debitorē.qđ nō est in,p̄posito imo ecōuerso vtz.q̄ postq̄ dedi cōitati.C.p.r.annuatim:nō possum mea.C.repetere.imo sto in periculo p̄dendi z sortē z p̄uentū:vel ad magnā diminutionē veniēdi.sicut aliqū ianue et alijs locis.C. descendūt ad.l.z.r.ad.v. Et q̄ emere locū nihil aliud est q̄ emere pagas p̄petuas.ex p̄missis soluitur alia qō. Nunq̄d emptio pagarū sit vsurarius contractus. Cum enī idez iudiciū debeat esse de ptib⁹ qđ de toto.si emere locū a p̄mo hūte ip̄m nō ē vsura.vt oīsum est:non videt rō quare emere pagas vnius anni p̄ p̄cio qđ de eis inuenit sit vsura.nec video q̄ doc.p̄dicti qui diffuse tractāt istā materiā de emptōe locoꝝ faciant dīam inter emere,p̄uentum pauci tp̄is z p̄petui.dūmō in fraudē vsure nihil fiat. Sic ergo p̄cludo istaz materiā:suppositō p p̄dicta,put cōiter tenēt doc.z ecclesia tolerat z cōis vsus approbat.emptō locoꝝ a p̄sona p̄uata hūte illa,in cōi iure hereditario:vel aliter acq̄sita non sit vsurarius p̄ctus ex forma p̄tractus. p̄dendū videt q̄ emptio pagarū ex ipsis locis,p̄uenientiū nō est vsuraria.quū arbor bona fructū bonos facit z̄. Cum igit paga nihil aliud videat esse q̄ quidā fructus huiⁿ arboris ciuilis.q̄ locus dī.videt rōni cōsonū q̄ si emptio arboris nō sit vsuraria.nec etiam emptio fructus eius qui paga dī. In hoc etiā p̄tractu nō est mutuū.cum periculū remaneat supra dantem z recipiēs danti in nullo remaneat obligatus cuius cōtrariū est in mutuo. Et quāto hmōi page distant a maturitate:tanto vilius emunt.sicut de fructib⁹ vinee. Non ob.qđ dī a tenentib⁹ p̄trariaz opinionē.s.q̄ talis emptor videt emere pecuniam qđ argumentū fit etiā ab illis qui tenent emptionē locoꝝ esse vsurariā. Ad qđ rñdet fm Pe.aymerici ordinis p̄di.z mgr̄m.J.de empcli.q̄ ille q̄ emit locū nō emit directe pecuniaz.sed emit ius qđ ali⁹ habebat supra cōitatez de tali pecunia p̄cipienda. Jus aūt z iura licite emi p̄nt:vt dictum est s. Emptio enī q̄ non p̄t opari ad rem.opaț ad ius in re C.de p̄trahen.emp.l.cū res. Idē dicūt mgr̄ Egi. pall',z.d.Guil.vascho.z mgr̄ Guido oz.carmelitarum.oēs doct.parisienses.vbi loquūt de emptione redditū pecunialiū ad certū tp̄s cuiusmōi est paga fm rei veritatē. Paga enī nihil aliud est q̄ quidam redditus pecunialis.certo p̄cio semel; soluto emptus.vñ qui emit talē redditū ad certuz tp̄s.vt est vnius anni vel plurū:dī emere pagas. Quam etiā sn̄iam sequit Bar.in.l.cotē ferro.§.qui maximos.ff.de publi. vbi dicit q̄ emens vectigal non emit,p̄ie pecuniā vectigalē.sed emit comoditatē talē pecuniā p̄cipiendi.Lon.Butri.vbi s.qui loquens de locis veneciarū sic dicit. Ille qui habz in pecunia.M.emit ex eis tot loca cōis.qui postea vēdit alteri ius suū z emolumentū omne qđ p̄cipit a cōi. Querit an iste cōtractus sit licitus? Et dicit q̄ sic.q̄ recipit redditū in pecunia iam constitutum. vbi aduertendū q̄ dicit iam constitutuz: q̄ si non esset constitutus in aliqua re:vel aliquo iure vēditionis:posset magis dici contractus mutui q̄ emptionis.sicut accidit publicis vsurarijs.in q̄b⁹ nulla res:nec alicuius rei ius a mutuantib⁹ transfert: sed remanet in,p̄pria p̄sona sub aliquo pignore obligatus. Idem tenet Jo.de li.et.d.Lau. Idez lap. de castel. De hoc vide s. Vsura.j. Nec etiā verum videt fm aliq̄s.q̄ etiā si emerēt cā lucri q̄ sic emendo peccēt.q̄ in contractu emptōis nō est repr̄obata spes lucri.extra de emp.z ven.p totū.Iz in hoc p̄ctu nō sit oīmoda certitudo. Primo.q̄ vēditor nō tenet emptori de euictione.sicut in alijs p̄tractib⁹. Nam si cōitas nihil daret emptori:nihil ad venditorē:cui⁹ loco suo piculo subintrauit emptor. Q̄uz etiā incurrit damnū emptor,p̄ter deteriorationē monete aūt tp̄s solutōis pagarū. Q̄uq̄ etiā ciuitas grauata guerris nihil rñdet creditoribus:aut in pluribus tp̄s solutōis differt.ex q̄ dilatōe sequit dānus emptori. Dñ p̄sulendū est cū dño Laurētio.q̄ Iz in emptōe locoꝝ ex forma p̄tractus nō cadat vsura: nō est tñ alicui suggerendū.qui aliter facere z vinere p̄t.q̄ omissis alijs exercicijs:reipublice foret assis magis vtilib⁹.se totaliter ad talia lucra p̄uertat.ita etiā nec ad lucra q̄ ex emptione pagarū,p̄ueniunt p̄sertim si sunt diuites.qui nō ob aliquā vite necessitatē:vel filias suas maritādas z hmōi. sed solum ad fastū:z vt diuitib⁹ ditiores fiāt.p̄sertim a talib⁹ emendo paupib⁹.quib⁹ fm deū z charitatē de suo dare deberēt.z qui nō quesiti vel rogati.ħ vltro q̄rentes a quib⁹ emāt lucrādi cupiditate.q̄ tunc z si non vt vsurarij.tamē vt auari.z vt turpis lucri sectatores essent arguendi.

¶ Terciodecimo q̄ro. Pone est p̄suetudo q̄ rectores vendant de pecunia ciuitatis alicui p̄ se z suis heredib⁹.dando.v.floꝝ.vel.x.annuatim p̄ p̄uētu sine lucro.quā pecuniā cōuertit ciuitas in vtilitatē suā. Est ne vsura? Rñ.fm Jo.de lig.q̄ cum pecunia sit mēsura aliarū rerū.ff.de fideiuſ.l.si ita.talis p̄tractus nō erit licit⁹.peccāt⁹ rectores.nō tñ singulares nisi p̄sequant bursale comodū. Posset tñ fm eū defendi talis p̄ctus vbi ciuitas p̄stitueret cēsum.v.vel.x.floꝝ.qui p̄cerneret bona ciuitatis.

¶ Quartodecimo quero. Pone.P. existens Janue emit.a.M.Turonenses in francia. verbi gratia.si vsq; ad nundinas sunt tres menses mi-

nus dabit emens ꝑ lib. turonensiū: q̄ si essent tm̄ duo mēses. Cōtractus nō vr̄ licitus. ⁊ maxīe si pecunia recipiēda in termino ꝓbabilr̄ credit plus valitura: vl̄ si sic emēs cōiter lucrar̄. Hoc eī posito vr̄ eē indirectū mutuū. Puta. vt q̄s det mīm̄ receptu rus pl̄ᵗ in t̄mino. sec⁹ si eēt dubiū. rōe cui dubij ꝓbabilr̄: vl̄ cōiter accidentis forte posset excusari.

¶ Quintodecio. q̄d de his q̄ nūc emūt certos eq̄s tradēdos emptor ab ipso vēditore in certis nundinis? Rñ. fm Guil. si emant minor p̄cio q̄ estimē ire vensilr̄ dubitar̄. non est vsura.

¶ Sextodecio. q̄d si q̄s vendat bladū alteri ꝑ. xx. sol̄. in messe. qđ tm̄ nō ē nisi. xv. sol̄. in p̄fixo termīo fm boni viri estimatōz valituꝝ. ⁊ postea veniat caristia. ⁊ dict⁹ emptor illud bladum vendat ꝑ. xxv. Mūq̄d p̄m⁹ vendito: aliq̄d emptor reīttuere teneat? vr̄ q̄ nō. q̄ emptor in nullo est dānificat⁹ imo lucrat⁹. In p̄riū facit. q̄ ille p̄ct⁹ fuit vsurar⁹ ḡ tenet ad restōz. Rñ. Asten. in sum. fm Monal. q̄ vēditor iste tenet reīttuere emptor illud qđ supuendidit vltra estimatōz boni viri. q̄ lz emptor dānificat⁹ nō sit. hoc fuit ꝓpt̄ euētū rei q̄ nō excusat ab vsura. dānificat⁹ tm̄ fuit. q̄ mlto plus emit q̄ in termino valebat fm estimationem boni viri.

¶ Decimoseptimo. q̄d de mercatore q̄ reemit p̄ꝺ ꝛc. eundē pannū. equū. vel aliq̄d aliud ab eo cui ꝑ us vendiderat ꝑ. C. ⁊ cui post tradidit. ꝛc. flo. qui tm̄ emptor nō solvit tunc illa. C. Rñ. s. Ber. q̄ patens ē. q̄ iō emēs reuēdit ipsi mercatori ꝓ satis minori p̄cio. q̄ sub quadā rōe mutui. potⁱ⁹ q̄ sub realī vitare solutiōis tradidit ille mercator sibi illa. ꝛc. ab eo debens rehīe. C. q̄ ille emēs nō solvit mercatori. Ꝓterea talis p̄ctus ē vsurar⁹. ⁊ oī malignitate et duplicitate plen⁹. Qui tm̄ tūc nō esset vsurar⁹ si mercator absq̄ oī intentōe reemēdi rem a se vendē dam absq̄ fraude vēdidisset ꝑ. C. flor. ⁊ eā reemīt set simplr̄ ab emptore volente cuicunq̄ vendere ꝓ minori p̄cio: q̄uis ibi esse posset viciū iniusti p̄cij ⁊ modici. tm̄ q̄ iste p̄ctus solet fieri in fraudē vsuraꝝ ista ꝺa ps non est multū p̄dicanda.

¶ Decimooctauo. Vtꝝ mutuans. C. sol̄. petro cū pacto q̄ det sibi. l. in numeratis. ⁊ alia. l. in debitoribꝫ. vel in rebꝫ: puta. pāno ⁊ hmōi. et ipse debitor ꝓmittit sibi solvere. C. in numeratis. q̄s tm̄ debito res ⁊ res nō accepisset dict⁹ debitor nisi ꝓter mutuū. an sit vsurar⁹ p̄ctus. Rñ. Lau. de ridol. dicit q̄ fit i fraudē. ⁊ iō cū ḡuet dict⁹ debitor rōe mutui erit vsura. Idē dic cū rōe mutui aliquid venditur debitori plus debito p̄cio. xuij. q. iij. si feneraueris. Et hic casus est quotidianus.

¶ Decionono. vtꝝ ꝓcurātes negocia stipēdariorum. s. recipiendo pagas eoꝝ. ⁊ faciendo alia obsequia. ⁊ mutuādo eis in necessitatibꝫ eoꝝ. recipiendo certum salariū. sint vsurarij. Rñ. idem Lau. q̄ non. q̄tuz ad id qđ p̄cipiunt rōe laboris. ꝑ non q̄tum ad id qđ p̄cipiunt rōne mutui.

¶ Vltimo. q̄d de his q̄ emūt frumentū ⁊ vinū et hmōi tpe q̄ colligūt: vt carⁱ⁹ vendāt: Rñ. hoc p̄ōt fieri multiplr̄. p̄mo ꝓpt̄ bonū cōe. sic Joseph emit frumēta vt biet vñ ꝓuideret pplis tre tpe famis. et hoc est meritoriū. Scdo pp ꝓuisionē suā ⁊ suoꝝ sic si aliq̄s nūc emat tritīcū ne postea opteret eū carius emere. ⁊ postea q̄ nō īdiguit vēdidit sic cōiter in foro vēdebat. ⁊ hoc ē licitū. Tercio pp pietatem vt. s. de lucro. p̄ideat pauperibꝫ. ⁊ hoc itez lz. dūmō ita moderate hoc faciat q̄ cōitas p charistiā nō ledat. Quarto pp exercēdā iustā ꝓmutatōz p modū mercatōris. nō vt intēdat caristiā inducere. ꝑ potⁱ⁹ suā artē. seu negociatōz exercere qđ potissime locū hz q̄n hec ē ꝓpria negociatio eⁱ⁹. ita q̄ ꝑ sua opa recipit lucꝝ. Quito pp auaricia. s. vt carⁱ⁹ vēdat: nulla alia necītate vel vtilitate pēsata. aut vt caristiā inducat ⁊ ꝓgreget. ita q̄ hoīes coganr̄ emere ab eo: ⁊ vt possit ad libitū vēdē. ⁊ isti tales enormiter peccāt. Hec breuiter ēcta sunt ex dictis Ray. Guil. Inn. Host. ⁊ Monal. Qui Monal. addit fm q̄sda. q̄ q̄n laic⁹. nō ex cupiditate. ꝑ vt ꝓideat sibi et suis emit aliq̄d vt postea carⁱ⁹ vēdat. sine annonā. siue aliud: nō ē mortale. si āt ex cupiditate q̄s emat p̄dicta vt postea carⁱ⁹ vēdat. peccat mortalr̄. sive sit clericus siue laic⁹. neuī tm̄ tenet ad restōz faciendā certe psone. ꝑ dz erogari tale lucꝝ pauperibꝫ de ꝯsilio sacerdotis. nō tm̄ hoc ē de necītate. nisi ex facto hmōi aliq̄ eēnt dānificati. q̄ tūc si sciūt. illis fiēda ē restō Itē fm Monal. illi credēdi st̄ nephādi ⁊ detestādi q̄ ea intentōe emūt aureos. vel alias monetas: vel res venales: p̄cipue victualia vt de talibꝫ caristiaz inducāt. Limita tm̄ p̄dicta fm notata s. Auaricia.

Vsura.iij. triplicē dīam int̄ mutuū ⁊ locatū. Prima ē. q̄ ī mutuo piculū est i accipiēte. in locato vo in eo qui dat. Scda ē. q̄ mutuū ꝓprie nō deteriorar̄ p vsū. vtputa. pecunia. ꝑ locatū sic. vt dom⁹ vel equ⁹. Tercia. q̄ mutuū quantū ē de se nullā vtilitatē pit vtenti. locatū vo pit: vt āger: equ⁹: vel dom⁹. Sz an liceat aliquid accipe ꝓ usu rei q̄ nō deteriorar̄: Rñ. Ri. q̄ sic: puta. ꝓ usu ciphi argentei.

¶ Primo q̄ro. vtꝝ liceat locare aīalia ꝓ certo frumēto vel alia re annua: Rñ. fm Guil. licit⁹ ē p̄ct⁹ dūmō ꝓductor nō graueī ex īmoderata mercede. Licitū ē etiā apponere pactū de dāno vel lucro rei locate q̄ vtrūq̄ sit cōe. ꝑ nō lz ponere pactū q̄ dānū sit solū ꝓductoris. nisi dānū qđ cēt ex culpa suā etiā leui. nō āt leuissima. cui p̄ct⁹ ꝓcernat vtilitatez vtriusq̄. Posset etiā ex pacto ꝓductor recipe i se piculū rei. ex de depo. c. fi. vñ tale pactū nō facit p̄ctū vsurariū. lz posset fieri in fraudē vsuraꝝ. ⁊ forte sic ꝑsumerēt si fierz a ꝓsueto vsurario. Mo. tm̄ fm Jo. de li. q̄ dās boues alicui cuz pacto q̄ debeat dare. xx. staria frumenti. q̄ aut locanr̄ opa boū. ⁊ licit⁹ ē p̄ct⁹. q̄ boues deteriorar̄. ꝑ si vult boues recuparē p̄cio quo facit estimari. cū tradit: nec vult deteriorātis subire piculū. q̄uis bene velit subire iudicium. s. mortem naturalē. ⁊ tunc p̄ctus est illicitus.

¶ Scdo q̄ro. q̄d de illis q̄ tradūt boues ad medietatē ꝑ certis sextarijs bladi. eo pacto q̄ si morīant: vel deteriorent. ꝓductor subeat medietatē piculi. si āt melioriar̄ hēat medietatē comodi: Rñ. fm Monal. q̄ reuera locare boues vel eq̄s ad diē vel tm̄nū. dūmō ꝓductor nō graueī de īmoderata mercē

de:licitū est pactū. De cōicando aūt dāno ⁊ como/do rei locate iniquū ē ex pte locatoris: nisi ꝓbabil⁹ dubitet vt ꝙ locatoris vl' ꝓductoris melioret ꝓditō In ꝓposito tñ ꝯctu videt ꝓductoris cōditio deteri or: q; vix; aut nūq; ꝑt hīe tātū comodū de melio/ratione boū; quantū ꝑt hīe damnū de mozte si ꝓtin gat. Si tñ locato: timens ne ꝓducto: grauaret bo/ues apponat hmōi pactū firmiter ꝓponēs q; si bo ues sine culpa ꝓductoris pirēt nihil exigeret ab eo/dem. nō est dōm q; peccaret. nisi ꝓpter scandalum eoꝝ qui ignozarēt eius intentiōz. Dicit tñ. s. Ber. q; talis ꝓpter scandalū peccat mortalr. Itē q; here/des nesciētes eius intentōz possent repetere capita le. Illō tñ vez vt ē dictū ff. pri. q; ꝓducto: rei ꝑt ipse suscipe piculū rei ꝓducte. ⁊ casus fortuitos quā tum ē de natura ꝯctus: ꝛ in ꝓposito casu nō tñ est ꝓductio vel locatio. ꝛ societas in piculo ⁊ melioza/tione ⁊ deterioratōne boū. Itē de ꝓdictis circūstan/tijs in iudicio aīe stat cōfessioni eius. Et ea q̄ dicta sunt in hac. q. p oīa applicent. q. ꝓcedenti.

¶ Tercio q̄ro. quid de ouib⁹ ⁊ aīalib⁹ q̄ trahuntur ad crementū: Rñ. fm Monal. q; in hmōi traditi one ꝑt interuenire ꝯctus societatis tñ: vl' locatōis et ꝓductōis tñ. ꝑt etiā ꝯcurrere ꝯctus mutui ⁊ so/cietatis. Primo quidē ꝯctus societat⁹ tñ: vt q̄ñ q̄s hz. x. capita ouiū. ⁊ facē societatē cū alio hīte totidē. et cōicant adinuicē ipsas oues. ⁊ piculū ⁊ emolumē tum ⁊ expēsas circa custodiā ⁊ pastū eaꝝ. ⁊ ꝓuenī unt etiā inter se q; de fetib⁹ reparēt capita; mozua: vel de velleribus ⁊ pellib⁹ emant alia ad augēdum gregē. Idē dōm fm Guil. si vnus hēat. xx. capita ouiū: ⁊ alius. x. ⁊ cōicant eas adinuicē vt dictū est ꝓrata. Aut si faciūt aliud pactū licitū ⁊ honestum dum tñ seruet eq̄litas inter eos. ita q; in hmōi pa/cto nō videat esse melioz vel deterioz vnius q̄ alte rius ꝓditio. Itē ꝑt esse locatio ⁊ ꝓductio vt si quis hēat. xx. capita. ⁊ tradat ea alicui custodiēda: vl' pa scēda sub certa mercede pecunie: vel ꝑticipatōe ꝓ/nētuū gregis. In q̄ casu si dñs retinet sibi piculuz illoꝝ capitū. nec al's in pactis ⁊ ꝓuentiōib⁹ grauet ꝓductorem. licitus est ꝯctus. Hōm tñ aliq̄s etiā si dñs nō retineret sibi piculū. nō ꝓpter hoc est vsura Possz tñ ꝓtinere iniquitatē. si ꝓditio dñi est melioz q; ꝓductoris. Itē tercio ꝑt ꝯcurrere ꝯctus mutui et societatis: vt cū q̄s hūs. xx. capita tradit ea estīa alicui: puta. ꝓ. xx. sol'. ita q; teneat ei reddē medi etatē sort⁹ ſ. x. sol'. q̄cūq; ꝓtigat postmodū de ouib⁹ et tunc inde est ac si creditoz dedisset ei mutuo. x. sol'. er quib⁹ ꝓpatis. x. capitib⁹ ꝯtisset societatē cuz creditoze hīte alia. x. capita. ita q; sint cōia. ⁊ ipi sint socij in piculo ⁊ ꝓuentib⁹. tunc ꝓ quāto ex' ptēpla tione mutui grauat creditoz debitorē in ꝯctu ꝑfate societe. ꝓ tanto est ibi vsura.

¶ Quarto q̄ro: q̄d si hūs. xx. capita tradat alicui rustico hoc mō q; sint firma. q; illa dat ei estīata cer to p̄cio. ⁊ luc⁹ ⁊ damnū sint tñ rustici: Rñ. Guil. q; nō est ꝯctus vsure ꝛ mutui. q; idē est ac si mutu aret ei pecuniā de qua emeret tot aīalia. Alij vo di cunt q; hic est potius ꝯctus emptōis. q; estimatio emptionē facit. ff. de in. dotiū. l. plerūq;. vt dicit. d. Ang. in suo tractatu de soci. Addens q; in hoc ca/su tradens aīalia nihil aliud poterit petere nisi ꝑti/um: nisi emptoz aīaliū fructus recepisset ex aīalib⁹ emptis. ⁊ moza cōmisisset in soluēdo p̄cium. q; tūc venditoz posset petere dictos fructus tāq̄ interes/se. l. curabit. C. de ac. emp. q̄d etiaz obtinet de iure canonico. ⁊ de foro ꝑscie: vt notat glo. in. c. conque stus. extra eo.

¶ Quinto quero quid si q̄s dat certa capita ouiuz estimata certo p̄cio. hoc pacto q; rusticus non acci piat aliquā vtilitatē donec qui dederit recipiat pri us totā sortē: Rñ. fm Guil. ⁊. s. Ber. Iniquū est valde pactū. sicut etiā si q̄s paciscat q; aliq̄ rustic⁹ aliquid accipiat restaurabit de fetibus oia mortua hmōi enī pacto est q̄si tradere oues imortales. Et Monal. dat singulare theoricā. q̄ valde vtilis ē ad totā istā materiā socidarū. di. q; generalr verū est q; vbi ꝓbabil⁹ dubitat vt ꝙ illius vel istius sit deteri oz ꝓditio in forma pacti adhibiti in societate. nō ē petiū. Vbi aūt ad arbitriū boni viri grauat alteri us ꝓditio: petiū est ex pte grauātis si sciēter hoc fa/ciat. ⁊ tenet ad restitutionē. Nō aūt ꝑt ꝓdari doctri na generalis. sup hmōi ꝯctib⁹: seu traditionib⁹ aīa lium ꝓpter varietatez traditionum ⁊ dolos qui a quibusdā sup talib⁹ excogitant.

¶ Sexto: quid si q̄s tradat oues monasterio sub hoc pacto q; de q̄libet oue recipiat annuatiz sol'. ij. cum fructus earuz valeat longe plus. Sed addit q; etiam si oues moriantur ipse vult tñ fructum. et si valde multiplicent oēs sint monasterij: Rñ. fm Mo. q; licitū est: nec ꝑt ecclesia restōz petere. ex q̄ in traditōe lesa nō fuit q̄ꝙis mortalitas sequat. Et hoc nisi oues infecte essent. ⁊ ad mozem pate ⁊ hoc ignozauit monasteriuz. ff. de mino. l. vez. ff. si locupleti. Consulo tñ tradenti q; in tali casu senti at ꝑtem dāni. nec cū iactura monasterij velit locu/pletari. ⁊ caueat sibi tradens q; nisi ꝓuentus cōsen tiat. nō tenet monasteriū de ouib⁹ abbati vel cela/rerio. vel hmōi cū ꝓdicto pacto datis: vel cum illi fm eundē Mo. vide de hoc s. Depositū.

¶ Septimo quero quid de his q̄ emunt oues vel boues a paupib⁹. q̄s forte non hūt: Rñ. Monal. q; vbi quis emit a paupe vl' etiā a diuite hmōi aīa lia: q̄ scit vel credit ipm nō hīe: ⁊ q̄si iam tradidiss⁹ ea: locat eidē ꝓ certa annua pensione: vsura est: vl' ad minus ꝑsumendū est in fraudem vsuraꝝ fieri. Idē dicendū de illis q̄ scienter emunt fructus ter/raꝝ ab illis qui nō hūt eas. Si aūt sine fraude ⁊ bo na fide fiat hmōi emptio. nō est dicendū emptoz ez peccare q̄diu durat bona fides. Hoc verū fm. s. Ber. si capitale stat ad periculū eius. q; tunc vera locatio est.

¶ Octauo: pone. P. tradit in socidaz. J. x. oues. et ipse. J. ponit alias. x. ac iterum pe. addit alias. x. ꝛ opas ⁊ expensas quas facit ipse. J. in alendis peco ribus. demum in fine anni eas equaliter diuidunt talis cōtractus licitus est.

¶ Nono. Pone q; P. dat. J. in socidaz. C. oues paciscēs secū sibi satisfacere de labore ⁊ expensis q̄s faciet ꝓ dictis ouib⁹ custodiēdis: hoc addito. q; di ctus. J. de ꝑdictis ouib⁹ stet ad terciā ꝑtem lucri ⁊ dāni. talis quidē ꝯctus licit⁹ est: q;. P. satisfact. J.

de labore suo, ex quo patet q̄. J. nihil ponit in societa. nec opas. nec aliq̄d aliud: ꝫ ꝓpter fructū seu lucꝝ obligat se ad soluendū terciaꝝ ꝑtem ouium p̄dictaꝝ. Idez dom̄. si. P. tradit ipsi. J. c. oues pacifcens secum q̄ p̄dict? J. de ouib⁹ hēat medietatē in p̄ncipio. in medio ⁊ in fine. ⁊ talis ꝯctus licitus est. dummodo. P. fortuitum periculum retineat sibi.

Decimo. Pone q̄. P. tradidit. xx. oues. J. vsq̄ ad duos annos: tali ꝯditiōe q̄ dict? J. teneat eas ⁊ eaꝝ fetus ⁊ fruct⁹ cum diligentia pascere, ⁊ fuare ipse. P. fideliꝫ ꝓsignare ⁊ dare atꝫ in fine termini ipsas easdem oues vl' alias q̄ eis occasione tpis extabūt ipsi eidem assignare. si tñ ipse vel aliq̄ illaꝝ. aut ipsaꝝ fructus vel fetus culpa. aut dolo ipsius Jo. vel eius nūcij pierint vel deuastati fuerint ad damnū ipsi? J. spectet. si vo diuino iudicio. vl' casu fortuito hoc euenerit ad ipm petꝝ hēat ptinere modo ipse Jo. p̄dicto. P. de hmōi faciat plenā fidem. talis ꝯctus vī licitus. q̄ satis vī eq̄ ⁊ bona ꝯditio vtriusq̄.

Vndecio. Pone fm Bal. in l. j. C. p socio. de oues in societatem ad q̄nquēnium ⁊ de ꝓsecuti ne est q̄ in fine q̄nquēnij diuidant oues ⁊ fruct⁹ eaꝝ. interim oues naturaliꝫ pierunt. Nun q̄d rusticus ad aliq̄d obligat⁹ est mihi. Dicendum q̄ in tali casu ptingere p̄t triplex damnū. Primo ex natura. ⁊ in hoc casu: q̄ fuissent pture etiam penes me. tō restituere nō teneꝫ etiam si fuissent estimate Nam in ꝯctib⁹ nō ordinatis ad dānum trāsferendum. estimatio emptōꝝ nō facit. vt. ff. ꝓ socio. l. cū duob⁹. §. damna. ff. locati. l. iij. ⁊ hoc p regulā traditam. ff. de ẓhe. emp. l. cū manusata. §. nemo. Secundo pōt ptingere tale damnuꝫ ex fortuna. vñ si pierunt casu fortuito: cui resisti nō potuit. tex. dicit in p̄dicto. §. damna. q̄ periculum est cōe. pinde si oues estimate erant. xx. lib. rusticus teneꝫ mihi restituere. x. Nam si nil restituereret: totū damnū vtri q̄ foret meū q̄d est ꝟ. d. §. damna. q̄ dic̄ q̄ damnū est cōe. Et ex hoc patꝫ q̄ aliꝫ iudicam⁹ de casu fortuito. aliꝫ de casu naturali. Tercio ptingere pōt ex culpa. vñ si culpa rustici damnū illud supueniret: ipse ad emendā teneꝫ toti? l. q̄ntitatis. q̄ añ tp̄us diuidende societatꝫ oēs oues erāt mee: ⁊ estimate tradite fuerīt. Si vo postq̄ oues eq̄liꝫ ptiri debāt damnū inuenit rustici culpa. tūc non teneꝫ mihi nisi ad dimidiam p̄cij ptē. q̄ in plus nō me dānifi cauit. Et ex his ptꝫ fm Bal. q̄ si p̄dictū damnuꝫ inuenit ex natura: ptinet ad tradētē. si ex fortuna ptinet ad tradentē ⁊ recipientez. si ex culpa: ptinet tñ ad recipientē. hec san. Ber. Notandū tñ. p declaratōe toti? materie. q̄ qñ aialia traduntꝫ in societate. tunc aliq̄ sunt aialia grossa. vt boues ⁊ silia. aliq̄ minuta vt oues ⁊ hmōi. Si grossa. aliq̄ dā tur inestimata. aliq̄ estimata. Si iestimata. aliq̄ cū terra. ⁊ aliq̄ sine terra. Si inestimata ⁊ sine terra. aut factū est aliq̄d pactū: aut non. Primo casu vī q̄ pactū sit ſuandū. C. de pac. l. si pascenda. dū mō sit tale q̄d arbitrio boni viri eq̄litatem ptineat ꝓsiderata quātitate capitalis ex pte dantis. ⁊ estimatione opaꝝ ex pte recipientis. Nam in ꝯctu societatis. sp arbitrium boni viri vsari dz. vt q̄ plus societati ꝓtulerit. vel pecunie. vel ope. vel cuiuscūq̄ alterius rei. ille plus de lucro recipiat. ff. ꝓ so. l. si nō fuerint. ⁊ in. l. in ꝓsita.

Ideo inferunt q̄dam gōnes circa aialia grossa ⁊ est. xij. in ordine. P. tradidit Jo. bouem ⁊ vitulū nutriendos vsq̄ ad annum. hac. s. q̄uentōe q̄ in fine anni vendant ⁊. P. ante oīa exhat suum capitale. deinde diuidat lucꝝ. Dico q̄ in hoc casu duo sēncia ad hoc vt sit licit⁹. Primū. q̄. P. retineat in se periculum fortuitū capitalis. Scōm q̄ si aialia min⁹ venderēt q̄ fuerīt empta nō tñ ex hoc. J. teneat ipsi. P. ad supplendū ꝓ capitali deficiēte. q̄ tūc esset capitale saluum q̄d nō licet.

Tercio decimo. Pone. q̄. P. locat Jo. duos boues. volens q̄libet mense duas minas frumenti ⁊ retinet sibi periculū dictoꝝ boum. Rñ. q̄ talis locatio est licita: dūmō tñ sit lucꝝ q̄d rñdeat vtilitati que pōt hīi de bob⁹: aliter illicita est. Naꝫ si nulla vtilitas de bob⁹ aduenīret. nil dare deberet. aliter meteret vbi non seminauit. quod vtiq̄ iniustū esset.

Quartodecimo. Pone q̄. P. locat. J. duos boues estimatos cū hac ꝯditōe. s. q̄ dictus Jo. laboret sibi cum dictis bob⁹ in anno. xij. bubulcas terre. ⁊ in fine anni boues vendi debeant. atꝫ. P. totum suū capitale p̄mo rehabere debeat. ⁊ Jo. hīe debeat medietatem lucri dictoꝝ boū. Quid iurꝫ. Dicendum q̄ talis ꝯctus licitus est: si ipse. P. obfuat duo. Primo. q̄ retineat sibi periculum dictorum boum. Scdo. q̄ ꝓmittat ipsi Jo. se satisfacere de labore quem sustinebit in laborando terras suas. Et hoc ad arbitriuꝫ boni viri. que satisfactio cōputaꝫ in hoc q̄ dat sibi medietatem boum. ꝫ si nullum lucꝝ fieret de bob⁹. tunc. P. recompensare teneꝫ ꝓ expensis factis a Jo. de ipsa boum sorte. vno p̄dictoꝝ duoꝝ deficiente: contractus illicitus est.

Quintodecimo. An licitum sit locare boues ad laborandum ad quartam partem lucri ⁊ damni. Respond̄. q̄ sic: dummodo locans boues laboranti ꝓmittat competenter se satisfacturum ꝓ labore quem sustinet. siue fiat satisfactio de expensis factis ex pte dantis. siue de sorte boum si ibi non fuerit lucrum. al's ꝯctus illicitus est.

Sextodecimo. Pone. P. tradit Joh. duos boues estimatos. xx. flor. vt cum eis laboret vsq̄ ad annum. tali vicz pacto q̄ ipse Jo. teneaꝫ fideliter eos nutrire expensis suis. atꝫ in fine anni p̄dictos boues. vel estimatiōem p̄dictam cum quarta pte lucri: si inde lucratus fuerit. vel tantū minus ipsa estimatione: quantum portat quarta pars damni si inde supueneret damnum. teneaꝫ ipsi. P. dare ⁊ ꝓsignare. nunc̄d talis ꝯctus licitus erit. Dicendū q̄ talis ꝯctus illicitus est. Erit añ licitus si adderet in pacto q̄ si damnum aliq̄d sine culpa ipsius Jo. aut nuncij eius interueniret. q̄ ad ipm. P. integre ptineret: nihilomin⁹ tale damnum. P. a p̄dicto Jo. nō teneret acceptare. nisi Jo. iuridice faceret de hoc plenā fidē. Aduertendū est ēt q̄ p̄di-

cta dñt intelligi fm debitum eqtatis. Naz qđ de ductis estimatõibz opaz z labor ipsi⁹ debitoris. z expẽsis factis de bonis eiusdẽ in bobz z in opatõe eoz facta diligẽti examinatõe supesse repiet, id estimãdum ac diuidendũ est.

¶ Decimoseptimo. Pone qz P. tradit J. vnam vaccaz. v. lib. estimatã. cũ tali. s. pacto qz ipse J. teneat eam z oẽm ei⁹ fructũ z fetũ cũ diligentia sua re, z custodire sumptibz suis. fructũ qz ei⁹ z fetũ nõ alienare sine lnia ipsi⁹. P. atz de fetibz e⁹ z fructibz ei⁹ porcbz tñ ipsi. P. dare z cõsignare: donec sit de dicto pcio integre satisfactũ. Deinde sibi assignare dimidiũ in futuz de fructibz z fetibz talis vacce. si tñ vacca vel e⁹ fructus z fet⁹ culpa ipsi⁹ J. aut nũ cij ei⁹ q̃cũq; mõ pierint. ipse J. restituẽ teneat integre. Si aũt diuino iudicio. aut fortuito casu supuenerit antedicta ptineat damnũ ad ipm. P. Quid iurz. dõm fm opi. verioz ẽ qz ẽctus talis est illicit⁹ naz euidenť appet qz potioz est pditio locatoris q̃z pductoris. qz poterit euenire qz postq̃z. P. suã sortem recepit: vacca cũ omni fructu z fetu pibit z sic de omnibz expensis z laborib habitis circa vaccã ipse J. nihil hẽbit. qõ iniustum eẽ videť.

¶ Decimooctauo. pone. P. locat. J. duos boues estimatos. xx. flo. cũ pacto qz vbi psuetum est dare p duobz bob. xij. staria frumenti: det sibi ipse J. viij. ita tñ qz stet ad piculũ tercie ptis boum. nunqđ ẽctus est licit⁹. Dõm qz sic. Si tñ ipse satisfacit J. de labore suo. z tunc licitum est qz J. obliget se ad periculum tercie partis boum. Aliter non liceret.

¶ Decimonono. pone qz P. locat. J. duos boues pacisces secum qz det sibi sextarium frumẽti q̃libz mẽse: nec de piculo mentõz facit. Quid iurz. dõm qz si. P. vult capitale firmũ: tũc vsura est. ẽ si intẽdit fortuitum periculum in se suscipere: tũc casus licitus est. sicut etiaz eodem mõ licitũ est agere invectura eq. tunc insup si morerenť boues p J. in curiam: eos satisfacere teneret.

¶ Vigesimo. pone qz. P. emit duas vaccas z eas tradit. J. sub hoc pacto qz eas pascat. z cum eisdẽ terram colat. ita tñ qz ipse. P. de primis fructibz illaz recipiat medietatem pcij eaz. quo recepto medietas ipsaz fiat agricole z medietas alia sit ipsius P. z equaliter diuidant fructus. hoc addito qz agricola annuatim det vnum sextarium frumenti ipsi emptoz. s. P. p eo qz terram colit cum ipsis vaccis. z si morianť vacce equaliter communicent damnum. nunquid licet. Dicendum qz contract⁹ licitus est. ẽ magis est ẽctus locationis q̃z societatis: quia locat vnam vaccaz que est sua p vno sextario frumenti annuatim z p pastu vacce z fetus est ipse fetus: ẽ de alia nihil recipit: qz non sua: sed agricole est.

¶ Quanto autem tempe durent hmõi societates vbi al's pactum non sit inter contrahentes. Ang. dicit se repisse q̃dam iura extrauagantia inter ẽ ordinaria. c. feudoz. quoz vnius rubrica dicit cõsuetudo societatis iumentoz. z sic sequit ad lrãm in nigro. Si q̃s dederit iumentum iure societatis alle qui accipit dz tenere p. v. annos si nihil dictuz est de tempe. z omnes poledri dñt esse pmunes. z illud qđ quesierint tempe triturationis. z te. v. annoz sepať societas. z ille q̃ dedit dz hẽ iumentum ante partem. ẽ si ille q̃ accepit dedit terciam. s. ptem pcij in emendo iumentum fm glo. tñc iumentum z omnia ptienda sunt p medium. z si amiserit iumentum culpa sua: qz non custodierit. emendare tunc dz. Et sequit alia rubrica. Consuetudo societatis vaccaz. Si q̃s dederit vaccam alicui vt hẽat eam iure societatis. z non dixerat de tẽpore: dz eam tenere p. v. annos. z omnes vituli debent ptiri p medium. z ille q̃ dedit vaccam dz hẽ eam p capite saluo si nihil dictum est. z ille q̃ suscepit non dedit de suo in pcio vacce. alioquin si partem pcij dedit: dicit glo. terciaz. p ea que dicta sunt s. in iumentis. Sequit. Omnia dñt ptiri p medias. in iumentis. Et si is q̃ accepit amiserit vaccam culpa sua. quia custodem nõ misit: vel non bene custodiuit. z ꝓpter hoc vacca amissa est. quia fures abstulerũt vel lupus eam comedit: debet emendare socio suo. Cum vo dicta animalia inestimata danť cum terra. id est qz quis dat animalia omnia. z terram: cũ indubio: vt ostensum est: totum periculũ animalium ptineat ad dñm. posset dñs qui ponit boues z terram pacisci vt maiorem ptem fructuum terre recipiat: cum rusticus tñ opas ponit: nisi opa rustica z eius industria magis estimet: q̃ fructus q̃ venire possent simul ex bobz z terra. quia tunc no solum fructus terre eq̃s ptibz ptiendi essent. ẽ etiam de ipsis rusticus plus haberet. d. l. si non fuerint: fm eundem. Si aũt dicta animalia estimata tradunť. tunc periculum casus fortuiti inter socios est pmune. l. cum dnobz. ẽ. damna. ff. p socio. z tenet Bal. in. d. l. si pascẽda. Aliqui tñ distingue revident. quia aut est damnum fortune: z pcedat qđ dictum est. Aut damnum nature. i. qđ pcedit ex natura. z hoc ptinet solum ad tradentẽ animalia. ẽ certe hoc iure, pbari nõ videť: nec est rõ diuersitatis. ĩmo cũ melioramenta etiam naturalia hoc casu pmunicenť. vt. d. l. si nõ fuerint. quoniam est simiiter pericula diuidanť. Nec miz si hoc casu fit talis pmunicatio. qz estimatio introducit emptionem etiam in ẽctibz. in q̃bz de sui natura non transferť dominium. puta. in locatiõe. ff. loca. l. iij. nisi sit aliud expresse conuentum. ff. de ẽben. emp. cum manusata. ẽ. nemo. vel nisi ex consuetudine aliud inducať: cum vt dictum est intelligiť actum quod est consuetum. l. q̃ si nolit. ẽ. q̃ assidua. ff. ẽ edil. edic. ꝓpter ergo estimatio introducit in dubio emptionem. z habeť p inde ac si ille qui dat dicta animalia mutuasset socio medietatem pcij. z ipse posuisset aliam medietatem. z communiter ab ipsis fuissent empta. Et ideo non mirum si q̃li bet p rata de periculo teneť: quando sine culpa alterius socioz pcessit. al's illius solius erit damnũ: cuius culpa ptingit. vt in. d. ẽ. damna. Circa fructus autem z tempus: quo societas durare debeat. eadem dicenda sunt q̃ z dicta sunt in primo casu q̃n inestimata tradunť. vt. s. semp equalitas arbitrio boni viri seruet. vnde hoc casu postq̃z q̃libz socioz ponit tantũdẽ respectu pcij animalium. q

estimata tradita sunt ꝛ socius rusticus plus ponit respectu opaꝝ ꝛ custodie. nō vī q fructꝰ p medīū diuidi debeāt. Et ait dictꝰ. d. Ang. de hoc als dubitare vidisse. ꝫ putat arbitrio boni viri cōueniri. vt eq̄litas seruet. q si talis custodia ꝛ cura aīaliuꝫ quā ponit socꝰ rusticus: fiat: aut fieri posset p īfantes aut puulos q̄ꝝ ope nō sunt in magna estimatōe licꝫ aliq̄ sint. tūc si aliquā vtilitatē ex aīalibꝫ pcepit plus rusticꝰ socius q̄ alius vt fimi et lutamnis q̄ eq̄liter diuidunt. Si vo pastoris opa quam ponit rusticus: aut poni facit sine alij sumptꝰ. puta. pa- tūc vt eq̄litas seruet. iuste rusticꝰ ante ptē aliq̄d p pastoris opa recipe debeat qđ eq̄aleat ei qđ plus ponit. d. l. si nō fuerint. als si tradens aīalia vellet eq̄lē portionē videret velle pcīū mutui facti socio de pcio medietatis sortis. ꝛ sic vsurā cōmittēt. cuꝫ q̄cq̄d accedit sorti vsura fit. xiij. q. iij. plericꝫ. Nec hoc casu possꝫ q̄s p ꝙsuetudinē p̄dictā excusari in foro ꝙscie. cū in q̄tatē ptineat. ꝛ socij dānū ꝛ iacturā l. vez. ff. p socio. Et si dicta aīalia estimata tradūt cū terra ꝙuenit q̄ dānū ꝛ lucrū sit cōmune. ꝛ fructus eq̄li pte diuidant. cū vnusq̄sq̄ ponat ptē animaliū q̄ cōicata sī p estimationē vt dictū ē. ꝛ vnus ponat terrā ꝛ alius eq̄alentes ponat operas fm eundē. Quo vo ad aīalia minuta. qđ supra ipsis sortis ꝛ cōsuetudines arbitrio boni viri cōuenientes fm modū ꝛ formā circa aīalia grossa s. positos p eadē iura. nisi q̄ circa aīalia minuta vī societas posse breuiori tpe finiri. puta spacio triū ānoꝝ vt statim patebit. si vo nulla appareat pactio seu ꝙsuetudo reperiunt scripta aliq̄ iura exuagātia in fine vsuū feudoꝝ q̄ꝝ vnī sic incipit. Rica fm. d. Ang. Consuetudo societatis capraꝝ. Nigrum sic sequit. Si q̄s dederit capraā aut pecudes iure societatis. Ille q̄ accepit dz tenē p tres āos ꝛ in vnoquoq; anno dz dare p capra. xij. formaticos bonos ꝛ optimos p pecude sex. ꝛ medietas captoꝝ ꝛ agnoꝝ cōis dz esse ꝛ medietas lane. ꝛ ille q̄ dedit capraā: aut pecudem aī ptē dz eā hīe. ꝛ si ille q̄ accepit dedit terciā: tūc oīa ptienda sī p medīū. ꝫ si ille q̄ accepit amiserit culpa sua. q eā nō custodierit vel pecude non bene clauserit. dño tūc emēdare dz. ꝛ vt dictū ē bonos formaticos dare dz. s. nō q̄dē de vna mūctura. q: si dedit trīa vnā pecudē vel vnā capraā. nō dz mihi dare talē formaticū q̄lis p̄t fieri de vna munctura trīa ꝫ tres aut q̄tuoꝛ mūcture insimul mitti debent vt bonꝰ formaticꝰ inde fiat. q si dedi alicui xx. aut. xl. pecudes aut totidē capras. dz ne mittē vnā munctura simul ꝛ facere formaticum de tota mūctura. Certe nō. ꝫ medie estimatōis. ita q̄ nō fraudet q̄ dedit nec q̄ accepit. Dz si agni vel capti nati nō fuerint de vna aliq̄ capra vel pecude non dz dare nisi medietatē formatici: quē darēt si nati essent agni vel capti. Sequit alia rubrica. Cōsuetudo societatis porcaꝝ. Si q̄s dederit porcā alicui iure societat ꝛ nō fuerit dictū de tpe tūc is q̄ accepit dz eā tenē p tres āos ꝛ oēs porcelli q̄ nati fuerint ptiendi sī p medīū in vnoquoq; āno vel si plā cuerit dño ꝛ ei q̄ accepit tenē vsq; in capite triū ānoꝝ debent oīa ptiri p medīū. etiā porcellos natos de porcellis. ꝛ cū porca facit porcellos. dz dñs facē adiutoriū ei q̄ accepit ꝛ non dz q̄ accepit dare terciā aut incōtrū. Et si amiserit culpa sua q: porcellos nō bene clauserit vel custodē cū porcis non bene miserit. dz dño emendare vel casum amissionis dño dicē. Itē aliq̄n aīalia feminini generis traduntur ad opiendū ab aīalibꝫ masculī alteri⁹ q̄ casu si appareat ꝙuentio seu ꝙsuetudo q̄ nō discrepet a iudicio boni viri. seruāda ē. vt sepissime oīsum ē. q si hec nō appareāt. sup hoc ē vna de p̄dictis exuagantibꝫ fm. d. Ang. cuius rubrica ē talis. Cōsuetudo societatis iumētoꝝ. Si q̄s dederit iumenta coopienda equo alicui⁹. oēs poledri debēt eē cōes nati in illo āno de iumētis illis ptiendis sunt fm ꝙsuetudinē. ꝛ ille cui⁹ sī iumēta dz ptiri poledros admittē illi electōnē cui⁹ ē equ⁹. vtꝝ velit accipe poledrū an accipe ptē p̄cij. Itē aliq̄n traduntur aīaliat nec apparet quō: p̄sertim defunctis ia p̄ncipalibꝫ ꝛ tūc seruāda esset ꝙsuetudo. cū illud qđ ē cōsuetū int ptes videat actū. ff. de edil. edic. l. qđ si nolit. §. q: assidua. ꝛ de aq̄ plu. ar. l. si pus. §. recte placuit. Si aūt de cōsuetudie nō apparēt. tūc fm. d. Ang. in dubio p̄sumeret p̄ct⁹ innoiat⁹. p q̄ dareť actio p̄scriptis vbis. Et in hoc eadē essent fuanda q̄ s. dicta sī de societatibꝫ ac si esset p̄cta societas. Ego puto q exq̄ nō apparet qđ actū sit. ꝛ remanet indeterminatū: totū ōbeat reduci ad arbitriū boni viri. exī de of. del. de causis. ꝛ. ff. p socio. l. si nō fuerit. Cui arbitrio ꝙuenit q vnicuiq; deť sibi debitū ff. de iu. ꝛ iurī. l. iusticia. §. iurī p̄cepta. Et ꝓterea q tradēs aīalia ista recipiat cū oīb⁹ fructibꝫ ꝛ accessionibꝫ illis exceptis q̄ sine culpa recipiētis deperdita sī. cū dicta aīalia fuerint tradēs nec appareat q eoꝝ dñiū in aliū trāstulerit. ar. l. fructꝰ. ff. de rei ven. Sz receptoꝝ aīaliū fiat cōgrua recōpensatio iuxt exigentiā sumptuū ꝛ laboris sui. ꝛ hoc actōne mādati. exq̄ p mādatū siue impositionē dñi aīalia gubnāda suscepit. ff. man. l. j. vel saltē actōe īfactū siue p̄scriptis vbis. ff. de pscrip. v. l. ij.

Vsura. iiij. ꝛ sez de restōe vsuraꝝ.

Qualiť vsurari⁹ ꝙpelliť restituē. Rñ. fm Ray. si ē public⁹ cōpelliť p diuersas penas iurī: q̄s hēs s. Restō. ix. Itē oīs vsurarius pōt cogi ad restōnē p excōicationē. exī eo. qui. Itē ťcio mō ꝙpelliť. q: si vsurari⁹ rpetat ab aliq̄ vsuras, repelliť p exceptōz donec ꝛ ipe ēstituerit vsuras. vl fecerit posse suū. exī eo. q: frustra. ꝛ eisdē modis cōpellunt heredes. exī eo. tua. ꝛ c. Michael.

Quid si q̄s repetat vsuras ꝛ excipiat ꝺ eū q ipe nō restituit vsuras q̄s extorsit. ꝛ ille rñdet se eē paratū restituē si sit q̄ petat: quō ꝓcedet iudex ecclesiasticus. Rñ. fm Gof. faciet p̄conizari q q̄cūq; soluit tali vsuras veniat ꝛ oñdat et satisfaciet ei. et si nō veniat aliq̄s, ꝓcedet ꝓuo petitio. si veniant ꝛ ꝓbent fiet eis restō. Nec sufficit in hoc casu dari pignora vel cautiones. exī de re iudi. cū aliquibus: Et intellige nisi magna causa forsan intueniat vt

dicit Hosti. et Inno. in. c. qr frustra. exē eo. q si is a quo accepat vsuras nō sit supstes nec eius heres: mādabit iudex pauperib erogari. exē eo. cū tu. ¶ Et postq̄ hoc factū fuerit petitio ꝓcedet. alīs nō. ¶ Et idē dicendū si viuat. ꝫ nescīt vbi sit. vel si scīt et ad eū mitti non pōt. tūc silr dē pauperib nisi speret de ipsi⁹ aduētu. tūc eīm pecunia cōsignabit. ⁊ deponetur. et ꝓcedet pōr petitio. ⁊ hec intelligēda sunt fm Ho. de vsurario notorio.

¶ Quid si debitor iurauit soluere vsuras. Rn. fm Ray. pōt denūciare ecclesie monitione p̄missa. vt ꝓpellat illū ad relaxandū iuramētū. vel si vult soluat vt satisfaciat deo de iuramēto ⁊ postea poterit repetē. exē de iureiur. ex administratōis. ⁊ c. debitores q̄ si iurauit nō repetē dico q̄ non repetet directe ꝓpter iuramētū. ꝫ indirecte bene repetet. s. denūciando ecclesie crimē illi⁹ vt sic ad satisfaciendū cōpellat eū. Si vō iurauit q̄ nō denūciaret. nō tenet iuramētū cuz sit illicitū. vtpote ꝰ ꝓximi salutē. vñ hoc nō obstante poterit denūciare. exē eo. c. tuas. ⁊ de iureiur. quēadmodū. Idē Ho. addēs q̄ si etiā iurauit debitor nō repetē nec recipere vsuras. nichilomin⁹ debet cogi ad restōnē. ⁊ erit pecunia pauperibus eroganda.

¶ Quero de. q. notabili. vtr bona vsurariorū sint tacite obligata ꝓ vsuris restituēdis. Rn. glo. in. c. tua. exē eo. vbi velle q̄ sic. ꝫ Jo. an. in. c. ij. exē eo. li. vj. ⁊ Ho. in. d. c. tua. dicūt hoc nullo iure ꝓbari. Idē Feō. Nec in aliq̄ facit tex. cū tu. exē eo. sup q̄ se fundant tenētes alīa opi. Mā ibi nō dr q̄ agat hypothecaria seu reali actōe sup illis possessionib⁹. ꝫ tm̄ dicit q̄ possessiones debēt vendi. ¶ Et idō dicit Pan. in. d. c. cū tu. q̄ vbi bona vsurariorū puenerūt ad aliquē ex titulo oneroso: nō p̄nt vendicari per debentē recipe vsuras. Sed si possessiones empte ex pecunia feneb⁹ puenerūt ad terciū ex cā lucrativa: tūc ꝓ officiū iudicis poterūt vendi. nō aūt eo respectu q̄ possessiones sint obligate. ꝫ ex q̄dā eq̄tate. qr exq̄ res mea vel mihi debita puenit ad te ex cā lucrativa: tu teneris restituē. l. si et me ⁊ ticiū ff. si cer. pe. ⁊ sic pōt salvari glo. in. d. c. cū tu. in q̄ tū distinguit int̄ cām lucrativā et onerosam. ¶ Et Pan. in. d. ca. tua. dicit q̄ cōis opi. antiquorū fuit q̄ bona vsurariorū sint tacite obligata. ꝫ moderniores cōiter tenuerūt oppositū. ¶ Et idō Ho. in. d. c. tua. cōcludit nōbilit q̄ ille ad quē bona vsurariorū puenerūt titulo singulari. siue ex cā lucrativa siue onerosa. nō pōt molestari sup illis bonis etiaz ꝓ vsuris restituēdis. alīs multi illaquearent. ꝫ in bonis emptis ex pecunia vsuraria pōt ꝓcedē illa distinctio. an ex cā lucrativa vel ne. ¶ Et hec opi. vt refert. d. an. fuit alīs in facto seruata. nec curandū de cōi opi. antiq̄. exq̄ iure nō ꝓbat. ¶ Et dicit Pan. hoc dictū esse notādū q̄ licite iudicat ꝰ cōem opi. doc. et etiam glosaz quādo illa opi. cōmuniter nō ꝓbatur iure. ¶ Et hodie pōt dici q̄ ista sit ꝓmunis opinio.

¶ Et ꝓ p̄dicta soluit alia. q. Quid si hereditas nō sufficit ad oēs vsuras. An debeat satisfieri ꝓ heredes ꝑmo venientib⁹. An fiet satisfactio ꝓ rata vnūquēq̄ tangente. Glo. in. d. c. ij. recitat opinionem Gul. qui tenuit q̄ fiet ꝓrata. Ipsa tm̄ sentit q̄ hā debet tpis ꝓsideratio. vt sic q̄ ꝑus soluit vsuras: recipiat qđ suū est integraliť. ⁊ sic de singulis successiue fm regulā. Qui pōr ⁊c. ꝫ Lau. de ridol. dicit q̄ tota vis huj⁹. q. pendet an bona vsuriorū sint tacite obligata vel ne. Mā tenēdo q̄ sint tacite obligata vt voluit dicta glo. dz hīi tpis ꝓsideratio vt sic q̄ pōr ꝑus satisfiat. Si aūt tenet q̄ bona nō sint tacite obligata. tunc fiet satisfactio ꝓ rata. Idē dic. in simulibus.

¶ Et ex p̄dictis inferunt quedā cōclusiones. Prima q̄ heredes vsurarij tenent ad restituēdū vsuras nō insolidū. ꝫ fm hereditarias portiones. vt si vnus hz duas ptes hereditatis: tenet ad duas ptes vsuraz. et si tres. tenet ad terciā ptē. ¶ Et hoc nō est spāle in heredib⁹ vsurarij. ꝫ idē est regulariť de q̄buscūq̄ heredib⁹. qr actōes cōpetentes ꝰ defunctū diuise sī in heredes ꝓ portionib⁹ hereditarijs. l. j. ⁊. ij. ¶. de ac. here. Secūa cōclusio fm glo. in d. c. tua. q̄ altero heredū effecto nō soluēdo. alter pōt cōueniri in totū. ꝫ Pan. dicit q̄ ista cōclusio ē falsa. qr fundata sup opi. dānata. Si eīm bona vsurarij nō sī obligata vt dictū est. q̄ ali⁹ heres nō tenet insolidū. altero effecto nō solvendo. Doc. tū cōiter illam cōclusionē tenēt. ¶ Et dicit. d. An. q̄ ista cōclusio pōt practicari fauore aīe. vt sic liberet facili⁹ aīa defuncti ex integra satisfactōe. tū de rigore iurē nō vr conclusio vera. Et Jo. cal. dicit q̄ si diuisio fuisset facta int̄ heredes: tūc alter nō cōueniret in solidū. puta qr creditores receperūt portionē vni⁹ ex⁹ iudiciū vel cōuenerūt eū sup pte sua tm̄. qđ est notandū. Et tenēdo opi. glo. et ꝑcōam cōclusionē ꝫ positā: posset inferri ꝑcia cōclusio. q̄ etiā si alter heredū esset soluendo: posset vn⁹ cōueniri insolidū in q̄tū sufficiūt bona ad eū deuoluta si ageť hypothecaria. ¶ Et vt dictū ē opinio glo. esset practicāda tm̄ non esset absolutio denegāda si heres nollet satisfacere nisi ꝓ parte sua.

¶ Nunq̄d aūt si bona defuncti nō sufficiunt ad vsuras restituēdas heres teneatur de suo. Rn. dicit pan. in. d. c. tua. de mēte Ho. q̄ hz heres in foro ꝓtentioso teneat si nō fecit inuētariū: in foro. tm̄ aīe nō tenet vltra vires hereditarias. Et pan. facit regulā generalē q̄ nullo casu i foro aīe tenet heres vltra vires hēditarias. qr talis lex ē fundata super ꝓsumptōe. ꝫ in foro aīe de oīb⁹ credit cōfitēti. Idē qr in foro aīe non hz locū solutio pene. vt dicit glo. singularz. xij. q. ij. fraternitas. Nec ob. dictū doc. q̄ lex cōdita ab hūte ptātē nō ꝓtinēs manifestā iniq̄tatē dz ꝑuari etiā in foro aīe. qr dz intelligi q̄n non cessat rō legz in foro aīe: seu q̄n est eadē rō i vtroq̄ foro. Alīs secus.

¶ An autez heres teneat ex delicto defuncti. ⁊ an heres in aliquo casu teneat insolidum. vide sup⁹ ¶ Hereditas.

¶ Quid de illo q̄ sponte se obligauit ad restōnem vsuraz credēs bona vsurarij ad hoc sufficē cū nō sufficiāt. Rn̄dit. S. Ber. q̄ tenet ad oīa: si se indistincte obligauit. qr forte ali⁹ obligasset se ꝓ toto nisi ipse fuisset. et sic. qr dedit dānū creditorib⁹ qđ nō incurrissent sine suo facto idō tenet etiā i ꝑscia

fecus aūt si explicasset verbis nolle se obligari: nisi in ēntū de bonis vsurarij ad eum deuenerint. nec sufficit q̄ hoc tñ aīo intelligat nisi exp̄mat verbis Lau. aūt de ridol. dicit fm Lap. et quosdā alios: fideiussorē vltra vires hereditarias nō teneri etiā si se p̄ncipalē p̄stituisset. Idē Pau. de elea. Et hoc habita rōne a tpe cautōis p̄stite. q̄ si tpe cautōnis p̄stite erat debitor p̄ncipalis solūēdo. dato q̄ eius facultates postea sint exhauste aliē q̄ p restōnem vsurarū: nihilomin⁹ remanebit fideiussor obligatus ad oīa. Licet enī exceptio inopie. p̄sit p̄ncipali nō tñ fideiussori. q̄ si tpe cautōnis p̄ncipalis non erat solūēdo: fideiussor nō obligat vltra vires p̄ncipalis. Tñ idem Lau. fm dictū Pau. distinguit int fideiubentē. p cauente seu se obligāte ad restitutionē vsurar̄ fm formā. c. q̄ē. de vsur. li. vj. vt euadat canonicas penas. et fideiubentē. p cauente seu se obligante ad restōnē vsurar̄ ex alia causa vt p̄mo casu nō teneat fideiussor vltra vires. quia nec vltra vires restituere vel cauere tenebat p̄ncipalis. vt. d. c. q̄ē. In secōo vo casu secus. q̄ p̄ncipalis obligatus ē insolidū. licz habeat exceptionē inopie vel similē. q̄ quidē exceptio vtpote. p̄sonal' nō porrigit ad fideiussorē. Et hec ē optima distinctio. q̄ reducit opiniones q̄ vident cōtrarie ad cōcordantiam.

Vtrū in vsura transferat dn̄ium. Rñ. fm Vl. sic: cū et oīs voluntaria datio faciat transferre dominiū. Illa vsure dant voluntate cōditionata. s. q̄ potius vult aliq̄s vltra sortē dare q̄ mutuū nō accipere. et hanc ptē tenet glo. xiiij. q. iiij. si q̄s vsuram. Idē tenet glo. in. c. michael. ext̄ eo. Idē Inno. Idē. S. Ber. Et p hac opi. facit. quia q̄n̄ traditio bz cōsensum dn̄i tradentis transfert dn̄ium. vt. l. cōtractus. iuncta glo. C. de fi. instru. et in. l. multū. Clsi q̄s al. vel sibi. et notat in. l. traditionibo. C. de pac. Et lz tradat voluntate coacta: pura volūtas est sufficiēs ad trāslationē dominij. Licet cōpetat repetitio. l. si mulier. ff. qō me. cā. Aliq̄ tamē circa hoc distinguunt. q̄ aut res habite ex vsuris sunt q̄site p pactū legis cōmissorie. i. q̄ nisi soluat debitum infra certū tp̄s. pignus p̄dat: aut nō. Primo casu nō transfert dn̄ium. q̄ hoc pactū reprobatur in pignore. C. de pac. pig. l. fi. Et ido ex eo nō p̄t transferri dn̄ium. q̄ q̄n̄ aliq̄d. p̄bibet et omne illō q̄ venit ex eo. vel ob id. l. nō dubiū. C. de legi. vñ accipiens res hmōi semp ad restōnē tenet. cū rem aliena accipiat. Et hoc casu p̄t p̄cedere opinio tenentiū q̄ in vsura nō trāsfert dn̄ium. Secōo casu q̄n̄ res nō sunt quesite p pactū legis cōmissorie. si vsurari⁹ est solūēdo: nullaten⁹ ad restōnē tenet. q̄ ab eo rem accepit etiam titulo lucrativo. Vide tñ ad p̄dicta q̄ notat Bar. in. l. si fundi. C. de pig. ac. vbi ex illa. l. cōcludit q̄ pactū legis cōmissorie vel sibi sile. Ex postfacto in pignoribus nō reprobat. ſ. ante sic. Nō est q̄ tpe q̄ p̄bet debitū: debitor faceret quicq̄d creditor vellet in mundo vt h̄iet pecuniā. ido lex voluit vt nō valeat tale pactū vt pign⁹ h̄iet in solutū p debito. Sed q̄n̄ ex postfacto debitor facit creditori tale pactū. tūc cessat rō. ido valet. Et idē Bar. in. d. l. si. dicit q̄ aut apponit pactuz q̄ debito nō soluto ad tp̄s pign⁹ sit tuū p debito. et istō ē pactū legis cōmissorie. qđ reprobat in. d. l. fi. Aut apponit q̄ pign⁹ sit tibi emptū iusto p̄cio. et istō nō est pactū legis cōmissorie. et in eo cessat oīs captatio et deceptio. et valet. vt. l. si fundus. ſ. fi. ff. de pig. Quidā tñ cauti feneratores boñ. ex consilio ipsor̄ antiquor̄ doctor̄ et aduocator̄ faciebant fieri instrumenta isto modo. Si pecuniā ad tempus nō solues. sit fundus mihi emptus iusto precio. declarando arbitrio talis et talis. quos ex nunc eligimus in arbitratores et bonos viros. Et tenemenți. q̄ est pulcrū p̄siliū. Et p̄cludit Bar. q̄ pactū legis cōmissorie non valet ab inicio. Secus ex postfacto. Et dicit. p̄ter hoc se reprobasse q̄ōdā consiliū. hec Bar.

Et per p̄dicta potest solui questio quotidiana. An liceat emere huiusmodi pignora a. p̄dictis vsurarijs. Et tenendo p̄mā opinionē. q̄ transferatur dominiū. tunc liceret. Tenendo vō aliam opinionem tunc nō liceret. Et Archi. flo. dicit q̄ quia ista materia non est vsq̄quaq̄ clara: nemini consulendum est vt faciat. postfactum vō non est condemnandus. Et hoc nisi pignora essent res furtiue vel rapte vel sacre. que pignorari non possunt.

Vsura.v. scilicz in cōtractu pignoris.

Primo querit. vtrū tenens aliquaz rem pignoratam teneat eam restituere cum fructibus si soluit capitale. p quo res fuit pignorata. Rñ. fm Rī. in. iiij. di. xv. q̄ sic. Si aūt de fructibus sortē recepit: tenet pign⁹ restituē sine solutōe alior̄ recepto hoc qō sibi debet. p laboribo et expensis. Non. Monal.

Secōo q̄ro. Pone q̄ q̄s pignorat equum. p mutuo et soluit cibaria eius et ille cui pignorat⁹ est vtī equo et equitat ad negocia sua vel dat ad vecturā an sit vsura. Rñdit Monal. q̄ sic. Idē de veste et similib⁹ quib⁹ vtitur ad vtilitatē suam et alterius damnum.

Tercio q̄ro. q̄d si quis bz equū ociosum quē locare nō velit. et pignorat eū alicui a quo mutuū accepit: ac ea p̄dictōue vt pascat equū et eq̄tet. tñ sine grauamine et p̄iculo eq̄. an sit vsura. Rñdit Monal. q̄ nō. lz aliq̄d accipiat vltra sortē. q̄ non ḡuat primū. imo iuuat: eū pascēdo. Itē in hmōi casib⁹ p̄siderandū est vtr̄ p̄ter mutuū pares sint vtilitates hinc inde. et si pares iueniant circūscripto mutuo. nō est vsura. Idē de eo q̄ pignorat domū mutuanti q̄ inutilis est sibi. q̄ nō vult eā locare et mutuans custodit domū a ruina ne destruat et nō valet argumētū. Iste bz vsum eq̄ p̄ter sortē. q̄ est vsurarius. dz enī addi. et p vsura nō facit cōpēsationē et hoc est falsum. q̄ pascit.

Quarto quero. Vtr̄ recipiens domū in pign⁹ p qua mutuat. C. vsq̄ ad annum: licite possit pacisci q̄ si ille non reddat sua. C. in termino p̄dicto: dom⁹ illa intelligat vendita. p dictis. c. Rñdit S. Ber. q̄ pensari debet valor domus et q̄ntum excedit p̄ciū. Debet etiā p̄putari si creditor recepit

vsumfructū de dicta domo: quē si accepit iudicari nō dz in aliq̄ dānificat⁹. imo fm aliq̄s nō tñ domū restituē teneť. ꝫ etiā dictos fruct⁹ pceptos reddere vel in sortē cōputare. si tñ dānificareť de pecunia sua posset petē interesse. si vo creditor siue ille q̄ mutuauit ñ recipit fruct⁹ de domo illa cū supfluitas valoꝛ dom⁹ cedat i penā debitoꝛ siue ei⁹ q̄ mutuū accepit. ꝓsupposito q̄ bona fides in ꝯctu inuenerit. qꝛ videlicet creditor dū mutuasset credebat illū esse solutuꝝ. qꝛ pfecto si hac intētōne mutuasset credēdo. videlicet illū nō esse solutuꝝ. vsurarius essz. si aūt credebat illū eē solutuꝝ tūc possz lucrifacē domū. ¶ Nā hec pena in ꝯctu apponiť. vt metu pene debitū certo die soluať. qđ quidē licet. extra de arbi. dilecti. ℒon. Mo.

Vsura.vj. ¶ In ꝯctu pmutatōis. Primo q̄riť. Vtrū ars cāpsoria sit licita. Rñ. Fm Ale. de alexan. q̄ hec ars necessaria est ad vtilitatē pegrinātiū. ꝛ alioꝝ q̄ circuunt diuersas regiones ꝛ ad cōmutationē rerū: sine q̄ nō est vita humana. Rex em̄ commutatio necessaria ē q̄ comode fieri nō p̄t sine numismate. Non em̄ in diuersa loca ꝛ remota portari p̄nt res comode ad pmutationē faciendā. Et ideo necessaria fuit numisma ꝛ ars cāpsoria ꝓpter diuersitatez numismatū. hec aūt cōmutatio artis cāpsorie nō hz rōnē mutui. qꝛ nō spať lucꝝ ꝓ dilationē tpis nec itez cāpsori redditť res eadez spē vel numero. qꝛ dat monetā vn⁹ generis ꝛ recipit alter⁹. puta. dat turonēses ꝛ recipit bononiēses vel econuerso. nec potest dici emptio vel venditio proprie: quia emptio vel venditio consistit in rebus appreciabilibus. q̄rū ꝑcia mēsurant ꝛ determinanť numismate. hoc aūt gen⁹ fit in cōmutatōe sola numismatū diuersoꝝ generꝝ. ꝛ ideo nō ē emptio ꝛ vēditio. ꝫ simplicit̄ p̄t dici pmutatio. pmutatio em̄ dr̄ vno mō generaliť qñ aliq̄d dať loco alteri⁹ ꝛ sic cōprehendit oēm cōmutationē. Scdo mō dr̄ qñ res determinata ad vtilitatē vite datur ꝓ alia re determinata. Et hoc mō determinať de pmutatōe in iure canonico. vt qñ cōmutať pbenda cū pbenda vel hmōi. Tercio mō dr̄ pmutatio magis determinate numismatū pmutatio. Et hoc mō ars cāpsoria dr̄ pmutatō Con. p̄dictis. ff. de may. in. iiij. dicens q̄ sicut ars mercationū facta legitime ē vtilis ꝛ sicut mercatores sť valde vtiles. qꝛ aliq̄ habenť i vna regione q̄ nō in alia ita pecunie pmutatores seu cāpsores. qꝛ vna moneta currit i vna regione ꝛ nō i alia. vnde ꝓ suo labore aliq̄d p̄nt lucrari licite.

Scdo q̄ro. q̄re cāpsor p̄t recipe lucꝝ pmutādo vbigꝛa. strinlēgus i anglia valz q̄tuor turonēses ꝛ nō plus. Pone q̄ cāpsor ꝓ cōmutatōe strinlēgoꝝ ad turoneñ. aliq̄d accipit vel econuerso. an liceat cū nō laboret plus q̄z vsurarius. Rñdit idē Alex. q̄ numisma hz duplicē cōmutationē. Vnā ex nā rei siue pondēꝛ mā. Alia ex determinatōe legꝛ positiue exq̄ accidit q̄ freq̄nť aliq̄n numismatꝛ gen⁹ in aliq̄ loco nō tātū valet q̄ntū valoꝛē dedit illis lex positiua. ꝛ ideo q̄ñ cāpsor aliq̄n gen⁹ numismatꝛ accipit ñ fm determinationē ꝛ ipositionē legis. ꝫ fm estimationē ponderis ꝛ materie. ꝛ aliud gen⁹ dat fm estimationē ꝛ ipositionē legis ꝛ fit tā recōpensatio et eq̄litas int̄ datū ꝛ acceptū. cōpando valorē numismatis dati. qđ valet fm estimationē legꝛ ad valorē numismatꝛ accepti. qđ valz tātū fm naturā rei ad pond⁹ fuať ibi iusticia silis illi q̄ est in emptionibꝫ ꝛ vēditōibꝫ. qꝛ recōpēsatio fit h̄ ꝓ maioꝛē ꝛ āpliorē vtilitatē dati apd accipiētē a cāpsore q̄ ꝑcepti ab eo

Tercio q̄ro. Pone q̄s dat marcā argēti ꝓ alia marca argēti soluēda ꝛ recipiēda certo t̄mino. vtz iste cōmittat vsurā. Rñdit Alexan. de alex. q̄ aut̄ verisiliť scit q̄ marca sit plus valitura tpe solutōis vtputa. si q̄s det marcā argēti ꝓ alia recipiēda tali tpe q̄ magis req̄riť: multū ꝓsumit ꝯ sic mutuantē q̄ ḡrat lucꝝ rōe tpis. Pōt etiā in hoc casu ꝛ sibi fieri distinctio s̄. posita. Vsura. j. v. Venditio fructus. An. s. mutuauit soluz ob seruiciū. An. s. erat ꝓsuaturꝰ vel nō ꝛc. ꝛ an auferat libertatē debitoꝛi se liberādi vel ne. ꝛ an verisiliť dubiteť vtz res plus vel min⁹ valeat tpe solutōis. nā tūc possz excusari rōne dubij. Idē iudiciū ē q̄ñ spēs ꝓ spē. puta ḡnū ꝓ grano. vinū ꝓ vino. oleū ꝓ oleo ad certā mēsurā datur. ℒon. Monal.

Quarto q̄ro. Aliq̄s hūs spāle pecunia: quā timet futuro tpe minoꝛādā suo ꝑcio fm statuta legꝛ positiue vel dñi terre. an liceat sine vicio vsure mutuo dare dictā pecuniā. hoc pacto vt sibi reddatur in eq̄li ꝑcio i q̄ ēcū ab eo dať. Rñdit Alle. de ale. vꝛ multz q̄ ñ. Aliꝝ aūt q̄ sic. qꝛ aliꝰ ē in mutuo spare lucꝝ. aliꝰ ē vitare dānū. ꝓmū ñ ꝑt fieri sine iniuria dei: nec sine iniuria ꝓxi. Qui aūt euitat dānū deo iniuriā nō facit cū hoc nulla lege ꝓhibeat nec ꝓximo fit iniuria. qꝛ nō ledit ꝓximū suū q̄ euitat dānū suū ¶ In ꝓposito aūt si mutuās magꝛ q̄rit vitare dānū suū q̄z hīe lucꝝ: debitoꝛ aūt nihil min⁹ accipit tpe mutuatōis q̄z reddē teneať nec erat verisile pecuniā esse min⁹ valituraꝝ q̄z valebat tpe mutui. qꝛ vilificatio hui⁹ pecunie nō accidit rōe dilatōis tpis. ꝫ ex volūtate legislatoris. vide s̄. Restō. v. vbi hēs multa singularia de hac materia. vide tū. q. quam formať Lu. ro. in suis singularibꝫ de magno mercatore q̄ scit de ordine dato i cōsilio q̄ cras min⁹ valebit frumētū ꝛ ille vēdidit: nō notificādo emptoribus de ordinatōe p̄dicta. Et dicit q̄ ꝯbētes p̄nt agē ꝯ mercatorē illū ad interesse fm Guil. p. l. fraus ꝛ. l. ꝯ legē. ff. de legi. Placet Bar. in. l. q̄ro. ff. de act. emp. ꝛ Bal. in. l. ij. de pi. ꝛ co. rei ven. ꝓ hoc ter. in l. si vina. v. plane. ff. de pi. ꝛ co. rei ven. ꝛ ibi sic dr̄. Plane si intelligēt vēditor nō duraturā bonitatē vsq̄z ad diē q̄ tolli debēt: nec āmonuit emptorē, tenebiť. hec ibi. Nec tñ lex iudicō meo paz facit ad ꝓpositū. nā loq̄ť de vino dispōsito ad corruptōem ꝛ sic nō hz suā bonitatē intrinsecā. ꝛ ideo vendens tale vinū ac si hīet bonitatē intrinsecā. tenetur ad restōnē. sec⁹ de mercatore vendēte grauū: sciēte q̄ cras debeat mutari ꝑciū ex dispōe statuti. eo q̄ qñ tale ḡnū vēdit tātū valeat ꝛ etiā habeat suā bonitatē intrinsecā. Et in hoc nō q̄rit lucrū p̄ncipaliť. ꝫ solū euitare dānū. qđ nota.

Quinto. Pone q̄ deposui pecuniā apd cāpsorē sine aliq̄ pacto. q̄ campsor cū dicta pecunia multū

fuit lucratus ⁊ soluit mihi pecuniaz. puta. xx. p. c. Modo quer̃ vtr̃ ista sit vsura. Quidam dicunt q̃ aut deposui sub spe ist⁹ remuneratois. ⁊ tūc est vsura. secus si simplr. Et in hoc stat dicto meo. q̃ est q̃ō ō ꝓscia. Bal. vō in. l. j. C. ꝑ socio. dic̃ q̃ aut talis deposuit in spē. ⁊ tūc q̃ ipse illicite vsus est pecunia deposita. omne lucr̃ inde ꝓuenies dz mihi restituere. q̃ locupletior ex re mea factus est. ff. de ne. ge. l. q̃ sine vsuris. ꝛ hoc intellige in foro iudicia li; q̃ iura hoc illi infligunt in penā. Pena ãt in foro ꝓscie nō est soluēda de necessitate. vt dicit glo. i ca. frafnitas. xij. q. ij. nisi seq̃r ꝺemnatio p iudicē aut saltē snīa declaratiua. vbi snīa dispositiua fieret ꝑ ius positiuū. vt dictū est supi⁹. vel vbi deponēs eēt damnū passus. q̃ forte repetisset pecuniaz suam ⁊ hīe nō potuisset; ⁊ ꝓpt̃ hoc damnū passus. nam tūc depositari⁹ ad interesse tenet. aut vsus est licite. q̃ deposueram ad numer̃. ⁊ tūc si aīo donandi ⁊ sciens se nō teneri: liberalit dat. maxime si deponēs a ꝓncipio nō hūit intentōz depūataz. ꝑt illud retinere cū bona ꝓscia: q̃ ẽ mera donatio. aut dat ex q̃dam eq̃tate: q̃ sepe mouet debitores ad remuneraū. ⁊ idē est. Aut dat credēs se teneri ex iure necessitatis: cū nō teneret. ⁊ tūc fm Bal. licite recipit si nō habuit a ꝓncipio aīm fenerādi. als secus Nam obligatio antidotis iustam parit retentōez ꝑ errorē soluti. vt. ff. de fideius. l. si testō. §. j. nisi eēt error facti: vt q̃ putabat ꝑ suum ꝓcuratorē esse. ꝑ missum cum nō esset. tūc nec de iure iudiciali nec ꝓscientiali retinere pōt.

Sexto q̃ro. Campsor cābiendo. vel pmutando recipit vnum denariū ꝑ flor. vel in distāti loco facit pecuniā numerari: ⁊ ego h̄ do. an sit vsura. v̄. g̃. Numero campsori pisi⁹. c. ꝑ. xc. q̃ pisi⁹ dari facit. Quid iur̃. Rñ. d. Lau. vī q̃ sit vsura. q̃ q̃rit fructum de pecunia q̃ nō pit. In ꝓximum facit: q̃ nō ẽ mutuū: ⁊ pmutatio. Itē q̃ in loco distāti pecuniā nūerari fac: suscipit in se piculū. hāc. q. formar Jo. de li. in. c. fi. de vsur. ⁊ ibi post multa dicit q̃ nō vī bene excusabilis nisi attēto interesse. q̃ attēto subiecto pecunie est inuendibilis. q̃ oīm rez estimatio est. ff. de fideius. l. si ita. Concludit finalr q̃ vbi pl⁹ recipiat: nō est bene tutus in ꝓscia. ⁊ si vez foret. hmōi cambia non fore. licita multi damnarent ⁊ iō ego puto licita fore. dum tm̄ debito mō celebr̃ēt hoc est q̃ moderatū lucr̃ recipiat. Et dico q̃ h̄ nō inuenit mutuū. vnde vsura nō pōt dici. nec interuenit aliq̃d q̃ ꝺ ꝓscīam edificet. Vñ dico q̃ in ꝑmo casu. si tibi cābio flor. aureū ꝑ moneta. vel ecōtra ⁊ in vtroq; casu volo vnum denariū veri valoris dz nō illud volo. q̃ tibi vendā pecuniaz q̃ est inuendibilis. nec ad pecuniaz respectū hēo. ⁊ ad interesse meū respectu laboris opaz. pensionū. fictoz. salariorz factoz ⁊ expensaz q̃ subeo hmōi artē exercēdo. insup̃ picula ⁊ labores plerūq; talib⁹ cōingere solent: nō ex his cābijs pōt sumere moderatū lucr̃ rōne interesse. secus aūt de eo q̃ hanc nō exercet artem. nec ꝓpt̃ hoc opus iminēt sibi pericula. nec hz inde labores. nec expēsas. ex q̃ rōne interesse possit inde hīe lucr̃. ⁊ fm hoc ꝓsentienduz est ꝑme opi. Idez tenet Bal. dicēs q̃ talis ꝓctus est licit⁹ iure gentiū ⁊ necessari⁹ ⁊ munit⁹ rōe naturali. eo q̃ cāpsor pericula viaz ⁊ damna nunciorz subit. vt. ff. de nau. fe. l. periculi. ⁊. ff. de ac. ⁊ ob. l. traiectitie. §. de illo. Et si aliq̃d plus lucrat iste campsor licite lucrum sumit. q̃ industriq; accedit rei licite. vt no. ff. ad. l. fal. l. si heres. Preterea numeranti. x. licitū est pacisci q̃ ei reddant. ix. tm̄. quia minuere sortem non est peccatum. augere autem sic. vt est tex. notabilis. ff. si cer. pe. l. rogasti. §. si tibi. Adhuc tm̄ de non exercente hmōi artem. s. cambiente minutim pōt non irrōnabiliter dici. q̃ vbi talis recipet aliq̃ō lucrum moderatum minus tm̄ q̃ ꝓsuetum sit accipe ab alijs tenentib⁹ factores ⁊c. non esset condemnandus. Cum hic etiam concernat aliquod interesse. puta amissionem temporis in numerando ⁊ huiusmodi. ⁊ debitor minus soluit huic q̃ si accederet ad deputatum ad hoc. Et sic hoc fit ad vtilitatē vtriusq; partis. ergo videtur licitum.

Et ex ꝓdict̃ habes an licitum sit cambium q̃ō fit ꝑ lr̃as: vt fit quotidie. Et concludendum est q̃ sic. tum q̃ ibi non est mutuū: ⁊ pmutatio numismatis ad numisma. tum q̃ est ad vtilitatem vtriusq; ptis. nec em̄ sine tali cambio mercantie exerceri possent. tum rōne interesse vt dictū est. Nota tm̄ fm quosdam q̃ duplicia sunt cambia. s. realia. q̃ vt plurimū realit deducunt. Quedam vō causalia q̃ a q̃busdam appellant cābia grossor a q̃busdā cābia sicca. Et in ꝑmis cambijs. s. realib⁹ triplr pōt interuenire lucr̃. ꝑmo rōne custodie. ⁊ de hoc dictum est s. scōo pōt interuenire lucr̃ rōne pūe. v̄b. g̃. plus valet florē⁹ senēsis senis q̃ alibi. Et sil florentie florentin⁹. sil ducat⁹ venet⁹. ⁊ sic de alijs. Propt̃ea si pura ⁊ sola rōne cābij ꝓpt̃ monetā pl⁹ valentē in ꝓpria patria q̃ in aliena interueniat lucr̃ nō cadit ibi vsura. v̄b. g̃. si q̃s vltra montan⁹. xx. ducatos venetos venecias itēdebat ferre ⁊ ibi eos expendere. ⁊ inueniens campsorem in patria sua hūtem tabulaz cābij in ciuitate veneciaz. sibi tradit eos ad forū cābij veneciaz. si nihil aliud hic intendit: nō est ibi vsura. lz plus ꝑdicti duc̃. veneti valeant in venecijs q̃ vbi tradit eos. Verūtamē si ex hoc q̃ ducatos ꝑdictos ꝑus tradit vltra mōtes q̃ recipiat in venecijs cambium eor. intendat aliquod lucrum acquirere. tunc ꝓior traditio induit mutui rationem. Et est ibi vsura. ꝺ. autem Lau. dicit ꝑdictum casum esse licitum. quia cursus monete operat excessum in valore fm locor diuersitatem. Plus enim valet hic florentie florē tinus q̃ alibi. ⁊ sic de singulis. Et est alia ratio. scz. periculi. Non em̄ vendit pecunia q̃ est inuendibilis. ⁊ tantum hic soluit quantum ibi numerat. Nam tantum valet hic flor. cū vno denario. q̃ntum ibi florenus sine denario. Hoc etiam operat monetaz diuersitas. Nā q; em̄ tātū valēt venecijs c. duc̃. q̃ntū florentie. cv j. florēi. aliq̃ plus. aliq̃ minus. non ergo plus soluit: ⁊ tantūdem. Item si aliquid plus valent: illud plus cōputabit rōne periculi. ⁊ vt subueniat salarijs ministrorz ⁊ pensionum. ⁊ ne frustra operas ponat ⁊ sudorem in alior vtilitatē. Tercio in ꝑdictis cābijs lucr̃ pōt inuenire rōne monete. Sunt em̄ monete q̃dam q̃

nō tm̄ in ꝓpria patria ꝫ q̄si vbiq; maiorem cursum maiorem; valorem hūt ꝫ alie monete: sicut patz de ducatis venet⁹, bononis antiq⁹ z silib⁹. Insup ꝑdicte monete q̄ i tali ꝑcio maiou sunt. adhuc magis in vna pria ꝫ in alia currūt z car⁹ estimāt. De hac materia vide s. Vsura. j. circa fi. Itē aliū casū de hac materia vide s. Vsura. ij. q. xiij. Circa aūt cābia casualia siue grossoz q̄ celebrant hoc mō. Et ponat casus in forma. Naz cū ego indigeā i florēt⁹ia. x. lib. grossoz. z ibi ꝛcipio ꝓ illis a cāpsore. cvj. flo. aut plus vel min⁹ fm q; tūc florētie talia cābia currūt z fm q; ibi valent. x. lib. grossoz. demū ad vnū mēsem teneor sibi restituere tantū q̄ntū. j. x. dies ꝓputandos a die celebrati ꝯct⁹ valebūt. x. lib. grossoz in ciuitate venecia: q̄ quidem aliq̄ pl⁹ valent ꝫ receptū sit a me. aliq̄ etiaz min⁹. ꝓtea cāpsor aliq̄ ꝑdit aliq̄ lucrat. lz cōiter inde suscipiat lucz: q̄ri⁹ an liceat. Rñ. san. Ber. q; talis ꝯct⁹ oīno est illicit⁹. Nūmo q; ibi ē ꝯctus mutui cū intentōe recipiēdi vlr̄ sortē hinc ad mēsem. qđ ē ꝓhibitū. Hcōo. q; spat lucz nūm: qđ nō licet. lxxxviij. dis. eiciens. Tercio ē illicit⁹. q; cū damno ꝓximi. s. recipientis pecuniā ad cābium. cū expientia teste. q; mgra est oīm: talia cābia sunt hodiernis tpib⁹ sbmersio z destructio oīm ciuitatū. Idē tenet archi. flo. in suo tractatu de cābijs. lz q̄daz teneant talia cābia licita fore. z q; ibi nō est ꝯct⁹ mutui: ꝫ ꝑmutatōis. z hanc opi. seq̄t. d. F. de trinsio. J. v. doct. aduocat⁹ ꝓsistorial⁹ in q̄dam ꝓsilio sup dict⁹ cābijs edito. Nūma tm̄ opi. vī tutior. Idē dōm fz archi. flo. de cābijs q̄ celebrant in⁹ cōem modū loq̄ndi ꝓ lōdres. aut bruges z hmōi.

Vsus clauiū. Quo ad v absolutōis formā. z spālē z cōem. Quo ad spālē. s. sup excōicatōe maiou. sciēdū q; v. req̄runt. Nūmo q; absoluēs ptātē absoluendi hēat ordinariā siue delatā. alr̄ absolutio ē nulla ex̄ de pe. z re. oīs. imo sepe ip̄e absoluens remanet ligat⁹ cū singular⁹ absoluto. vt in de. religiosi. de ꝓhib⁹. Alia q̄tnor vide s. Absolutio. v.

Quis aūt modus fuer⁹ in absolutōe ab excōicatōe maiou. Dic q; expoliar⁹ excōicat⁹ vestib⁹. z ponet se ante ianuaz ecclie ꝓstratū. vel flexis genib⁹ coraz illo q̄ dz eū absoluē. q; absoluēs tenebit ẏgas vel corrigiā in manib⁹ dōo psal. Miserē mei de⁹. vel aliū psal. pniale vberādo eū sel'in q̄libet ỽ. vel magis vel min⁹ vel acri⁹ fm q̄ntitatē ꝓtumacie. z post psal. dicat gl'ia p̄ri ꝛc. postea. kr̄. xp̄el'. kr̄. p̄i nr̄. Et ne nos. postea dicat ỽ. Salvū fac ſuū tuū. vel ancillā tuā. vel ſuos tuos. vl'ancillas tuas si ples sunt. nihil ꝓficiat inimic⁹ in eo vel in ea vel in eis. Esto ei vel eis dñe turris fortitudinis. A facie inimici. A dñe exau. ꝛc. Dñs vobīſ. ꝛc. oīo. Deu⁹ cui ꝓpr̄ū est misereri ſp z peere suscipe dep̄catōz nr̄am. z hūc famulū tuū: quē excōicatōis cathena ꝓstringit: miseratio tue pietatis absoluat p. x. d. n. Amē. Postea dicat. Auctē dei oīpotētis ac btōr ap'lor Petri z Pauli z ecclie sancte romane z nr̄a: absolutim⁹ te a tali ſnīa z restituim⁹ te cōioni z ptic̄ipatōi ecclie z oīm fidelium. z ecc'iasticis sacr̄is. Nō tm̄ fm gle. Nay. q; si papa mādat vel legat⁹ aliquem absolui i forma eccl'ie. et illa omissa tenet absolutō. Nec enī sic mādat absolutio sub ꝓditōe vt sic demū hēat ptātē absoluēdi si fuauerit forma: ꝫ duo mādant. s. q; absoluat z q; formā eccl'ie fuet. Sec⁹ tm̄ vī dōm si papa mādat aliquē absolui in forma ꝓfessionalis. vt in indulgentijs plenarijs. naz illa forma nō fuata nihil fit. Forma aūt ꝓfessional' pape sixti q̄rti talis est. Dilecte fili. z. j. Nos tuis supplicatōib⁹ inclinati: ꝓcedim⁹ tibi vt alīquē idoneum ꝓfessorē p̄sb̄r secularē vel religiosum in tuum possis eligere ꝓfessorē: q̄ vita tibi comite in cāsib⁹ aplīce se. refuatis: sel'dūtaxat. In alijs vo q̄iens fuerit opportunū. ꝓfessione tua diligent audita ꝓmissis tibi debitā absolutōz impendat. z iniungat pniaz salutarē. Q; ꝓfessor: quē duxeris eligēdum oīm pctōr tuor de q̄b⁹ corde ꝓtriueris z ore ꝓfessus fueris. etiam semel dumtaxat in mortis articulo plenariaz remissionē tibi in sinceritate fidei z vnitate sancte ro. eccl'ie. z obedientia ac devotōe nr̄a. vel successor nr̄or ro. pon. canonice intranti um p̄sistenti: auctē aplica ꝓcedere valeat devotioni tue tenore p̄nūtium indulgem⁹. Dic tm̄ q; idoneus ꝓfessor de his de q̄b⁹ fuerit alteri satisfactō impendēda. eam tibi p te si supuixeris vel heredes tuos: si forte tūc transieris faciēdam iniūgat. quā tu vel illi facere teneamī vt p̄fer̄. Et ne qđ ablit. ꝓpt̄ hmōi grām vel ꝓcessionē reddaris. pclusor ad illicita impostez ꝓmittēda: volum⁹ q; si a sinceritate fidei. vnitate ro. eccl'ie. ac obedientia z devotione nr̄a vl'successor nr̄or ro. p̄. canonice intrātiū desisteres. aut ex ꝑfidētia einsdē ꝓcessionis vel remissionis aliq̄ forsan ꝓmitteres. ꝓcessio ac remissio ac p̄nūtes lr̄e nullaten⁹ suffragent. Et insup p vnum annū a tpe q̄ p̄ns gr̄a ad eor⁹ puenerit noticiā cōputando: singulis. vj. ferijs ꝑ edimēto lōmo cessāte ieiunent. z si p̄dictis ferijs ex ꝓcepto eccl'ie regulari'ob quantia: nūcta pnia. voto. vel al's ieiunare teneant. vna alia die singulaz septimanaz eiusdem ann. q; vt ꝓmittit astricti nō sint: ieiunent. z si in dicto anno vel aliq̄ eius pte eēnt impediti. anno seq̄nti. vel al's q̄ꝑmū poterint mō sibi supplē hmōi ieiuniū teneant. Porro si forsitan al's ꝓbatū ieiuniū in toto vel in pte q̄modocūq; adiplē nequeūt comode. eo casu ꝓfessor p̄dict⁹ ieiuniū ip̄m in alia pietatis opa ꝓmutare valeat. put aīaz sue rū saluti expedire videbit. q; ipsi oratores pariter debeant adimplē. Alioq̄n p̄ns ꝓcessio. quo ad plenam remissionem hmōi dūtaxat. nullū⁹ sit robor vel momēti. hec ibi. Nota tm̄ q; lz in hmōi plenarijs indulgentijs dicat⁹ q; ꝯs possit eligere ꝓfessorem ꝛc. q; possit absoluere illū ab omnib⁹ peccatis criminib⁹. excessib⁹ z in casib⁹ etiam sedi aplice reſuatis. z in q̄b⁹ se. aplica eēt ꝓsulenda. q; nihilominus talis ꝓfessor nō pōt se intromittere de casib⁹ refuatis p ꝓcessum curie. nec etiā p sixtinam. quā hēs in fine huius opis. in qua ꝓtinet summarie ſere totus ꝓcessus curie. Et hoc nisi de p̄dict⁹ casib⁹ spāliter z exp̄sse in huiusmodi indulgentijs mētio habeat.

Forma aūt ꝓmunis absoluendi a petis hec est

Miserea ℞ tui ⁊c. Indulgentiam ⁊c. Postea dicat Dñs nr̄ ihesus xp̄s absoluat te. Et ego auc̄tate sua qua fungor inj̄c̄tuz possum ⁊ debeo absoluo te ab oi vinculo excōicatōis mīoris si teneris. ⁊ restituo te sanctis sacr̄is ecclesie si indiges. Iteruz absoluo te ab oīb⁹ peccatis tuis p̄fessis ⁊ oblitis mortalib⁹ et venialib⁹ ⁊ circūstantijs eoz̄ quōcunq; ⁊ qualitercūq; offenderis deū creatorē tuū. aiam tuā. ⁊ p̄ximū tuū. Et oīa bona q̄ fecisti ⁊ facies ⁊ aduersa q̄ sustinuisti ⁊ sustinebis sint tibi in pn̄iam ⁊ remissionē peccatorū tuoz̄ ⁊ in augmentū gr̄e diuine. In no. p. ⁊c. Et no. q̄ impositio manus sup caput ip̄sius p̄fitentis nō est de necessitate. ℔ de cōgruitate Itē nota q̄ sup̄adicta forma absoluēdi ab excōica tione maioꝛi nō est de necessitate obseruāda. nisi in excōicatōe notoria. sec⁹ si esset occulta. Immo etiā si esset notoria ⁊ absoluēs nō seruaret dictā formā: licet peccaret. tn̄ absolutio teneret.

¶ Forma aūt absolutōis plenarie hec est. Miserea tur ⁊c. Indulgētiā ⁊c. Dñs nr̄. i. x. te absoluat. Et ego auc̄tate ipsi⁹ ⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli ap̄lorū eius. in hac pte tibi p̄cessa ⁊ mihi cōmissa absoluo te ab oi sn̄ia excōicatōis maioꝛis. ⁊ minoꝛis: suspensionis ⁊ interdicti si teneris. ⁊ restituo te vnitati fidelium ⁊ sacr̄is ecclesie. Itē eadē auc̄tate ego te absoluo ab oīb⁹ peccatis tuis p̄fessis: cōtritis. ⁊ oblitis ⁊ circūstantijs eoz̄. Et auc̄tate dei oīpotentis. ⁊ be. Pe. ⁊ Pau. ⁊ auc̄tate summi pon. N. pape in hac pte tibi p̄cessa ⁊ mihi cōmissa. in q̄ tū claues sancte ro. ecclesie se extēdunt. ⁊ inj̄c̄tū debeo: ego te absoluo ab oīb⁹ penis tibi in purgatorio debitis p̄pter culpas ⁊ offensas q̄s p̄ deū ⁊ p̄ximū tuum ⁊ aiam tuā p̄misisti. Et inj̄c̄tū mihi p̄mittit: ego restituo te illi innocētie in q̄ eras q̄n baptizatus fuisti. ⁊ plenissimā tibi confero absolutionē ⁊ remissionē oīm pctoꝛ tuoꝛū. In noīe p̄tis ⁊c. De absolutōne ab irregularitate ⁊ suspēsione vide s̄. Absolutio. vj.

Vsus et vsusfructus.

Que dīa sit inter eos? Dic q̄ si vsus viridarij ē tibi relictus. rosas ⁊ fruct⁹ viri darij poteris sumere ad vsū tuū. ℔ alij nō poteris vēdere nec dare. ℔ si vsusfruct⁹ sit tibi relict⁹. tunc potes vēdere ⁊ dare: ⁊ ad vsū tuū hīe poteris.

¶ Quid aūt sit vsusfructus? Dic fm Dir. li. ij. q̄ est ius alienis reb⁹ vtēdi ⁊ fruēdi: salua rer⁹ sba: q̄ est ij. ⁊ insti. e. in p̄n. vbi p̄dicta habent. Dicit fruēdi ad dīam nudi vsus. q̄ minꝰ ē in vsu q̄z in vsufructu. Nā is q̄ habet nudū vsū hz. nihil vlteri⁹ hīe intelligit q̄ vt oleribus: pomis: floribus: fenore: lignis et hmōi ad vsum quotidianū vtat. An eo q̄z fundo eatenꝰ ei morari liceat vt tn̄ dño fundi molest⁹ nō sit nec⁹ his p q̄s opa rustica fiūt impedimēto sit. nec vlli alij ius q̄ hz: aut vēdere aut locare: aut gratis p̄cedere p̄t. cū is q̄ vsūfructū hz possit hec oīa facē. Insti. de vsu ⁊ ha. ⁊ ibi etiā dī si q̄s ediū vsū hz habeat aliū trāsferre p̄t ⁊ vir receptū vx̄ vt hospites ei q̄ libertis: nec nō alijs liberis p̄sonis. quib⁹ nō minus q̄z seruis vtī hītandi ius hēat. Itē is ad quē serui vsus p̄tinet. Ipse. tn̄ opa ⁊ misterio ei⁹ vti p̄t Ad aliū vo nullo mō ius suū trāsferre ei p̄cessuz ē. Idē iuris ē in iumēto. ℔ si pecoꝛis vel ouiū vsus legat⁹ fuerit: nec lacte: nec agnis. nec lana vteꝛ vsuarius. q̄ ea in fructu sūt. Plane ad sterco⁹ādū agrū suū pecoꝛib⁹ vti p̄t. Sz si cui hītatio legata fuerit sine aliq̄ mō p̄stituta sit. nec vsus vx̄ nec vsusfruct⁹ p̄cessus. ℔ q̄si p̄uū aliq̄d ius. q̄z hītatoꝛ hītib⁹ p̄ prer⁹ vtilitatē fm Marcelli sn̄iam. nr̄a decisione p̄mulgata pn̄usim⁹. ñ solū i ea degere. ℔ et alij locare

¶ Quid si testatoꝛ dixit. Relinq̄ vxoꝛē meā dñam et vsufructuariā? Bar. in. l. ticia. ℣. ticia. de le. ij. dicit q̄ illa v̄ba videnꝰ p̄tinere repugnātiā. q̄ nō p̄t q̄s esse dñs ⁊ fructuari⁹ vt. l. vtifrui. ff. si vsusfr. pe. Tn̄ dicit q̄ illud v̄bū. dña. positū in hac dispōe: nō iportat q̄ videaꝰ reliq̄ dñiū bonoꝛ. ℔ peminētia q̄ dā in domo. sic erat peminēs añ mortē viri: vt. l. j. ff. re. amo. ⁊. l. j. ℣. si vir. ff. ad sil'. Et hoc tz Spec. in ti. q̄ fi. sint le. Et hoc colligit ex cōi vsu loquēdi. q̄ hoīes appellāt vxoꝛes dñas dom⁹: vt. ff. de an. le. l. ticia. Et ēt lex eas appellat dñas: vt. d. l. j. ⁊. d. ℣. si vir. Hoc etiā p̄z: q̄ testatoꝛ aliū heredē fecit. vñ ñ est verisīle q̄ voluerit vxoꝛē hīe dñium rer̄. ⁊ aliū fecerit heredē in uacuū. Et ista interp̄tatio ē cōis ⁊ bona. sine sint instituti filij. siue exn̄ei. Scdo notat Bar. q̄ in hac dispōe ponit v̄bū. ⁊ vsufructuaria Et istud fauoꝛe filioꝛ interp̄tatū ē cōsuetudine: q̄ ad sola alimēta porrigat. vt no. glo. in. l. j. C. si scdo nup. mulier. al's in exn̄eo de iure dz hīe vsūfructuz oīm bonoꝛ deducta falcidia: vt. l. vxoꝛi mee. ff. de vsufr. le. ⁊. ff. de vsufru. l. oīm. Et eodē mō puto dicta v̄ba debere intelligi. si simpl'r p̄ferant: vt relinq̄ vxoꝛē meā dñam. vel relinquo vxoꝛē meā vsufructuariā bonoꝛ meoꝛ. Sz si relinquat vsufructuaria vnius fundi: tunc cessat dicta p̄suetudo ⁊ debz hīe vsumfructū. Et ita sentit Odo.

¶ Quero ponamus q̄ testatoꝛ instituit extraneuz et filiū. ⁊ vxoꝛē reliq̄t dñam ⁊ vsufructuariā. Bar. in. d. ℣. ticia. dicit q̄ inj̄c̄tū ad filiū v̄ba illa iportāt alimēta tn̄. ℔ p̄ pte extranei hēbit vsumfructū sue p̄tis. Cum em̄ fauoꝛe filioꝛ sit introductū q̄ hēat alimēta tn̄. nō extendeꝰ ad extraneū.

¶ Quero. Pone q̄ filiꝰ est institut⁹ ⁊ exn̄eus sibi substitut⁹. ⁊ vxoꝛē reliq̄t dñam ⁊ vsufructuariā. et hereditas deuenit ad substⁱ tutū. q̄d dz hīe mulier ñ. Bar. vbi s̄. q̄ si loq̄mur i substōe vulgari. dic q̄ dz hīe vsūfructū. Nā a substituto cepit hīe vires vt. l. q̄ fundū. ℣. q̄ filiū. ff. ad. l. fal. Et in p̄sona substituti q̄ est extraneꝰ cessat interp̄tatio p̄suetudis. Et v̄ casus in. l. ⁊ si ꝑ. ff. de vul. ⁊ pu. Sz in substituto pupillariter ad quē hereditas deuenit q̄d dz hīe ista vxoꝛ? Pōt dubitari. tn̄ v̄ q̄ debeat hīe alimenta. q̄ filius fuit heres p̄tis. ⁊ sic iam legatuz ex p̄sona filij cepit vires hr̄e. ergo substitutus nō pōt teneri in plus q̄ pupillus. d. ℣. qui filiū. Idē videꝰ tenere Imola in. d. l. ⁊ si contra.

¶ Sed quero an possit inueniri modus vt etiam extantib⁹ filijs maritus possit relinquere vxoꝛi. nō tn̄ alimenta. sed etiā vsumfructum oīm bonoꝛuz suoꝛū? Dic q̄ sic. si marit⁹ in testamēto diceret. Et

q̄ illa verba relinquo vxori meā dñam et vsufructuariā pñt hīe aliquam dubitationē in iure. decto mee volūtatis esse. vt hēat nō solū alimēta etiā extantibꝫ filijs. vel etiā vsumfructū bonoꝝ meoꝝ tunc eī deducto vsufructu legitīe filioꝝ. hēbit integrū vsumfructū aliox bonox. Et p hoc vī tex. in auc. de tri. ⁊ se. §. phibem⁹. et in. l. vxori mee. ff. de vsufru. le. Et hec est optīa cautela p̄o vxoribꝫ. Et p̄dictis etiā collige q̄ si testōr dicit. Relinq̄ vxori meā ⁊c. extantibꝫ filijs. q̄ si postea filij moriant vi ua mīe. q̄ tunc mī hēbit vsufructū oīm bonoꝝ imo fm Bar. cep. ē p̄rietaria. allegat ad hoc Bar. in. l. sicut in annos: quibꝫ mo. vsusfru. amit.

¶ Quid aūt si dicit relinq̄ ticio fūdū ad vsufructuandū: Rñ. Bar. cipola in tractatu suo de seruitutibꝫ. q̄ ē relicta p̄rietas. Silr q̄n dī relinq̄ fundus ad gaudimentū. p. l. pculus. ff. de vsufr. Et ibi. d. Flor. qui hoc dicit vex. si extranei sunt instituti. secus si filij. Et placet ī pscia. lz alij indistincte velint q̄ p̄rietas sit relicta non vsusfructus.

¶ Vxx legās habitatōz. seu vsumfructū hītatōis dom⁹ sue. q̄d idē est. l. cū antiq̄tas. C. de vsufr. vxori sue. Et in eodē testō legās dictā domū alteri ademerit dictū legatū vxoris: Rñ. Bar. in. l. Sēpronio. ff. de vsufr. le. q̄ nō: p̄ text. illū. vbi hī q̄ legato generali habitatōis vel vsusfruct⁹ nō derogat p legatū p̄rietatis. Et addit q̄ in legato habitatōnis pcurrēt ambo. vt. l. si alij. ff. e. q̄ō tene mēti. q̄ quotidie relinquunt p̄dia pluribꝫ: ⁊ postea dicit testōr vxori lego vsumfructuz. q̄ in vsufructu oēs pcurrunt. hec Bart. Et p dictā. l. si alij. pcludit Lu. ro. q̄ si testator legauit vni fundū: alteri vsumfructuz fundi. intelligit legasse vnicuiq; ipsox dimidium vsusfruct⁹ dicti fundi. secus tñ dicit in iudicijs snia vt. l. ⁊ puto. ff. famil. her. q̄ō verū est si aliud de mēte non constet.

¶ An aūt vsusfructus extinguat p ingressum religionis: Rñ. Ly. in. l. pe. C. e. dicit q̄ non: vt in auten. ingressi. C. de sa. san. ec.

¶ An at exhānit⁹ pdat vsufructū: vide s. Fil⁹. ī fi.

¶ Querit de. q. q̄dam. Pone legatarius p̄misit aliq̄d q̄ si testator scisset sibi nō legasset. tñ ignorat: vt q̄ vxorē ei⁹ adulterauit. An legatarius repellat exceptōe: Glo. in. l. fideicōmissuz. C. d̄ fideicōmiss. videt dicere q̄ sic. Sz Bar. dicit q̄ si nos ponim⁹ legatariū hoc p̄misisse viuo testatore. tūc dicta glo. p̄cedit sm̄ plō: ꝫ si ponim⁹ h⁹ p̄misisse p⁹ morte ei⁹. tūc bz mai⁹ dubiū. q̄ non p̄t dici q̄ testator reuocauerit tacite. cū cā non fuerit p̄missa eo viuo. ⁊ iō tunc puto. dōm q̄ legatū nō extīguit ꝫ a legatario auferet tanq̄ ab indigno: vt notat in. l. sororez C. de his q̄. vt indi. hec Bart. Et sic ex p̄dictis vī dōm q̄ talis legatarius possit tenere cū bona pscia dictū legatū donec p iudicē aliter iudicatū fuerit. secus tñ vī dōm si testator dicerz. Relinq̄ vxori mee C. si caste vixerit. Mā si postmodū fornicet nō potest ēt in pscia hīe illa. C. seu vsufructū. Et h⁹ nō.

¶ Quid si relinquat alicui vsusfruct⁹ oīm bonoꝝ nunq̄d teneat soluere es alienū de ipsis bonis: Ric. Dīr. de mēte Do. q̄ sic. secus si certa ex re sit ei relictus vsusfructus. ff. de vsufr. le. l. fi. Itē fm Lu. ro. in suis singularibꝫ vsufructuarius tenet ad collectam fundi: vt. l. q̄ro. ff. de vsufr. le. Sz hoc limita nisi tanta eēt solutio collecta q̄ equaret p̄ceptōi fructuū: tunc eīm tenet p̄rietari⁹. Jn mundo hēs glo. in. l. q̄ pcubinā. §. q̄ oītos. de le. iij. Et illā glo. exclamat Dy. ⁊ Bar. in. l. bis verbis. de le. iij. Sic q̄ vsufructuari⁹ tenet ad expēsas puas. ⁊ ad collectas. ⁊ ad refectōz. Et Bar. in. d. l. fi. expēsse tz q̄ ad vsufructuariū oīm bonox ptinet onus eris alieni. Sed Pau. de castro in pslio. cccxxxv. dicat q̄ principalr ptinet ad heredē. nā vendet bona vel ptem bonox defuncti. p satisfactiōe eris alieni. ⁊ sic vsufructuari⁹ scōario etiā ptcipabit in solutōe eris alieni. ⁊ sic tanto minoꝝ vsumfructū legatari⁹ hēbit Et dicit Pau. q̄ iura allegata p Bar. non valent. Mā fm eū loquunt in eo cui relinquit bona pleno iure. s. p̄rietatis ⁊ vsusfruct⁹. q̄ casus longe distat a nr̄o. Et sic pcludit q̄ vterq; s. tam p̄rietari⁹ q̄ vsufructuari⁹ ptcipabit in solutōe eris alieni. ñ aūt totū onus ē vsufructuarij vt sentit Bar. Et ō hoc ē tex. expssus in. l. fi. §. si aūt es alienū. C. ō bo. q̄ li. Et pcludit Pau. q̄ dictū Bar. fecit multos errare. Idē tenet Mathaselanus in suis singularibꝫ et dicit fuisse obseruatū bononie.

¶ Quid autē de onere legatox: an sequat vsufructuariū oīm bonox: Bar. in. d. l. fi. dicit q̄ nō. ⁊ si non ad vsufructuariū. q̄ ad p̄rietariū. Hoc tñ intellige. put dictū est s. de onere eris alieni.

¶ Sed q̄d in vsuario: Dic fm Lu. ro. q̄ aut ī comodo rei cui⁹ mihi legat vsus ptcipat dñs: vt q̄ est dom⁹ ampla. ⁊ tunc teneat dñs tñ ad expensas aut ptcipat solus vsuarius. et ipse teneat. Casus ē vnic⁹ in. l. si domus. ff. de vsu. ⁊ ha. Itē si lego vsumfructū ancille infantis. valet ⁊ incipit valere cū ipsa adoleuerit: al's esset frustratoriū. tex. ē singlāris in l. si infantis. de vsufr.

¶ Legar⁹ ē mihi vsus magni pallacij. elegi p meo vsu certā ptē de eodē. an deinde possim variare et aliā hīe: Casus ē singularis q̄ nō. in. l. diuus. §. lz ff. de vsu. ⁊ ha. hec Ludo.

¶ Quid si plures sint vsufructuarij. ⁊ vnus moritr Rñ. fm Dīr. acquirit alij ps sua iure accrescendi. ff. de vsufr. accre. p totū. Ideo dī q̄ q̄n totus vsusfructus amissus est redit ad p̄rietatez. Insti. eo. ꝫ si. p pte tantū amitteret. nō rediret ad p̄rietatem ff. qui. mo. vsufr. amit. l. exceptis.

¶ Quid si vsusfructus relinquat alicui q̄usq; pupillus puenerit ad pubertatē. ⁊ infra annos pubertatis moriat pupillus. Itē q̄d si donauit tali si a patre relipuerit. ⁊ statim moritr: Rñ fm Dīr. nō extinguit vsusfructus. C. eo. ambiguitatē. Itē q̄ tpe amittit nō vtēdo: Rñ. fm Dīr. Spacio. x. annox inter pñtes. ⁊ xx. inter abñtes. C. eo. l. pe. Sufficit tñ q̄ p aliū utat. ff. eo. arboribꝫ. §. vsufructuarius. Vsusfructus aūt vel vsus legatus durat vsq; ad C. annos. fm glo. in. c. possessiones. xvj. q. j. q̄ ista est vita longeua hoīs.

¶ Tex. Vtrum vxor in secō mīmonio possit de rebꝫ cōibꝫ quidere filijs ex primo matrimonio: Rñ. fm Guil. si filij p̄dicti nō būt aliquā actiōez

contra matrē: nō ꝑt illa ꝺ ꝓhibitionē mariti aliq̄d eis dare. Sed si hūt actōz ꝺ matrē. vt q; obligata erat eos alere cū sint impuberes: vel ambo ꝓinges possidēt bona eoꝝ. vel ex alia iusta cā. marit⁹ q̄dez teneť eos alere. q; mř cū suis oneribꝫ ad maritū trā siuit fm aliq̄ꝫ ꝓsuetudinē. ꝟ tñ q; marit⁹ hz administratōz: vxor ꝺ illi⁹ ꝓhibitionē nō dz eos alere ni si in extrema necessitate. Pōt tñ ꝓcurare q; marit⁹ ad hoc ꝑ iudicē ꝓpellať. Si aūt filij nullā hūt actiōz ꝺ matrē. nō teneť marit⁹. nec illa dz ꝺ ꝓhibitionē eius aliq̄d eis dare. Formare tñ ꝑt sibi indubio largam ꝓsciam. hec ille. Et hec de rebꝫ cōibꝫ vbi est cō suetudo q; marit⁹ hēat illaꝫ administratōz ꝛ non vxor. vbi vo nō est talis ꝓsuetudo. possz vxor sicut ꝛ marit⁹. cum in re cōi q̄libet habeat ius eq̄le. ff. ꝑ socio. ꝑ totū. de rebꝫ vo mariti dlaꝫ est q; nō ꝑt̄ dare nisi fm modos ꝑdictos s. Clemosyna. ij.

¶ Quid si vxor hūs virū ꝓdigū celat aliq̄d de rebus cōibꝫ cuz viro? Rñ. si bona fide hoc faciat: vt sibi ꝛ viro loco ꝛ tpe ꝓuiderat q̄ eas male cōsumeret. non peccat: nec teneť obedire viro si ꝓhibeat aut sibi tradi petat. cum in tradēdo eū iuuaret ad peccandum.

¶ Utrū vxor teneať sequi virū q̄cunq; ierit? Rñ. fm Gul. vir teneť tunc vxorē sequi qñ ex necessaria cā abest. ꝟ vxor teneť seq̄ virū ex q̄cunq; cā recedat. s. domiciliū trāsferēs. nisi vellet eaz trahere ad petrū. extra de diuoꝝ. q̄siuit. secus si esset vagabundus. xxxiij. q. ij. si q̄s necessitate. Idē Ber. ꝛ Io. Et addit Host. q; sicut in voto vltramarino vxor ꝑt seq̄ virū vel remanere si voluerit. sic ꝛ in oī itinere voluntatis cū ꝓposito reuertēdi. ꝟ vbi trāsfert domiciliū ꝑcise. teneť eū seq̄. Et vide glo. in. c. j. de cō vagabundū. Dicit Panor. hoc ꝓcedere. nisi tpe ꝑ ctus mřimonij fuisset vagabundus. q; vř approbaſ se tunc mores suos. de q̄ vide bonā glo. in. c. vnaq; q. xiij. q. ij. Nō tñ intelligendū est qñ vagať ex alia qua cā honesta. ꝛ nō alꝫ: vt sentit glo. in. d. c. si q̄s. necessitate. q; cū vagās peccaret. non eēt ei in pctō ꝓsentiendū. Addit tñ Io. q; si aliq̄ mulier hoc pacto vel ꝓditione: vel mō deť alicui in vxorē q; sp sit debeāt morari ꝛ in certo loco. forte in domo amico rū ipsi⁹ mulieris. pactū seruandū est. In traditōe eñ rei sue ꝑt q̄libet qđ vult pactū apponere. Nec hoc est contra legē. imo potiꝰ fm legē. q; sit morari debēt. d. c. si q̄s. Et sic dico pactū seruandū. nisi aliqua necessitas supueniat. q̄ impediēte. non posset marit⁹ comode remanere: puta. ꝓpter inimicicias capitales. infirmitatez aeris vel hmōi: qđ arbitrio iudicis ꝓmittť. tunc eñ vxor teneť sequi virum ne adulteriū cōmittať. q; tunc pactū contra legē inciperet esse. ar. d. c. vnaquęq;.

¶ Utrū marit⁹ hēat in vxorē ptātem ordinariaz eam puniēdi: vinculādi: ꝛ verberādi? Rñ. fm Panor. in. c. cū ꝓtingat. de fo. cōpe. q; marit⁹ nō hz in vxorē ptātem ordinariā. nec hz eā in ptāte sicut pr̄ filiū: vt in. l. si vxor. C. de ꝓdi. inser. Pōt tñ eā castigare ꝛ verberare moderate fm doc. in. c. quēadmodū. de iureiur. Nec ob. l. cōsensu. C. de repu. q; dz intelligi qñ verberat sine cā vel enormiter.

¶ An aūt possit eā ex cā vinculare vel eā recludere? vide text. cū glo. in. c. placuit. xxxiij. q. ij. q̄ dicit q; laic⁹ nō ꝑt vxorē suā ligare. q; nō inuenit exꝑssū. Nec⁹ de vxore clerici ꝑ text. ibi. vbi dī placuit. vt si q̄ꝫ clericoꝝ vxores peccauerūt: ne forte lūiam peccandi plus hēant. accipiāt mariti eaꝝ hāc ptātem ꝑter necē: custodiēdi: ꝛ ligādi in domo sua. ad ieunia salutaria nō mortifera eas cogētes ꝛc. Idē dic de ꝑie respectu filij. nō eñ hz in eū iurisditōz ordinariā. Pōt tñ leuiter corrigere e⁹ delicta. ꝛ etiā ipm tradere iudici: vt eū iuste puniat vt ē text. notabilis in. l. iij. C. de pa. po. Idē dic de dño respectu suoꝝ mercēnarioꝝ: vt rōne seruicij nō hēat in eos iurisditionē ordinariā. Pōt tñ eos leuiť castigare. vide glo. notabilē. in. c. sicut alteri⁹. vij. q. j. Idem dic in dño respectu serui. lz eñ eū possit castigare ꝛ vinculare: non ꝑt tñ in eū seuire. nec iudicialiter, cognoscere. C. de emē. ser. l. vnica.

¶ An aūt vxor teneať ad oīa obsequia mariti? Joh. an. dicit q; sic: puta. custodiēdo res mariti. lauare pedes ꝛ caput. comestionē ꝑparare ꝛ his silia. Dz Panor. in. c. lr̄as. de resti. spo. dicit q; quo ad opas marito dī subdita. q; cedūt lucro mariti: vt in. l. siē ꝓnus. ff. de op. li. Non est tñ subdita marito. siē filius pr̄i. imo mulier maritata nisi fuerit a ꝑie emācipata remanet sub pr̄is ptāte q̄ ad alia. Itē in ꝑtū dicit Jo. an. q; dz lauare ꝛc. Dico hoc ꝓcedere inspecta ꝓditione mulieris. Quid eñ si ē ita nobilis vt nō deceat hec vilia facere? Certe nō ent ad hoc astricta. teneť eñ ad opandū fm cōditionē sue ꝑsone. An aūt possit pcise ꝓpelli ad opandū? Dic q; nō. Aut q̄ť nunq̄d possit ꝓpelli causatiue: puta. subtrahēdo sibi alimēta si nō vult. Et tunc aut potauit dotē. Aut nō. hoc vltio casu ꝑt ꝓpelli. Nam hoc etiā ꝓcedit in filio q̄ est pr̄i magis astrictus q̄ vxor. Si vo portauit dotē. ꝛ est sufficiēs ad alimētandū eā. maritū. ꝛ cōes liberos: saltē vbi maritus nō hz alia bona. ꝛ nō ꝑt cōpelli. q; dz ali ex dote. l. si cū dotē. §. sin aūt. ff. so. ma. Si vo nō sufficit pōt cōpelli mō ꝑdicto. Et nota fm Panor. ibi q; casu q̄ mulier recederet a viro. ꝑt cogi redire ad domuz mariti ꝑ censurā ecclesiasticā. ꝛ ꝑt realiter capi ꝛ duci ad domū viri: vbi subest cā restōnis. Itē q; executio sñie fit inuocato brachio seculari.

IEsus. i. saluator. In q̄ vti spōso sancte matris ecclesie fixa sint corda. opationesq; nr̄e. Cuius quidē spōse sancte matri ecclesie opus hoc submitto corrigendū. si quid in eo minus impite incautene ꝑ me dictū existat. Quod quidē opus ad laudē ipsius Jesu: totiusq; trinitatis: ac virginis gloriose: ꝛ oīm sanctorum fauēte ꝑsidio. ꝛ ꝑcipue beatoꝝ Tiburcij ꝛ valeriani martyꝝ: q̄ꝝ solēnitas hodie agit a xp̄icolis: necnō et simpliciū confessoꝝ vtilitatē vt ꝓlogo ꝓmittit: expletū est in Nuremberg impiali ciuitate partis germanie: ꝑ Anthoniū Koberger inibi cōciuem. Anno currente. M. cccclxxxviij.

Sit laus deo.

Iurtus ⁊c. Ad futuram rei memoriam. Et si dñici gregis salutī sp intēti singlis cū hūilitate poscentibꝫ ea benigne pcedē studeam⁹: p q̄ petōꝝ mole deposita sal⁹ ipa succedat: ⁊ hostis hūani generis seruitute erept⁹: aias lucrifaciam⁹ altissimo: q̄ nob eas sua bonitate pmisit: id tū pension studio pcauendū esse censem⁹: ne cuiusuis indulgētie. remissionis vel facultat⁊ obtentu: xpifideles pclniores ad illicita imposterum pmittēda reddant: aut facilitas venie eis peccādi tribuat incentiuū. Cū itaq; sicut multoꝝ fidedignoꝝ testimonio accepim⁹ ob multitudinē facultatū p nos vel auctē nra pcessaꝝ tam vbo q̄ in script⁊ pfectis exinde lris vel nō. platis ⁊ psonis ecclīasticis etiā religiosis ⁊ sclaribꝫ vtriusq; sex⁹. caplis. collegijs. quētibꝫ. hospitalibꝫ. pfraternarijs ⁊ vniuersitatibꝫ tā in genere q̄ in spē sub electōne vel deputatōne cōfessoꝝ q̄ eligentes eos dē: vel p indulgentijs p nos pcessis pseq̄ndis: ad ecclīas ⁊ alia pia loca pfluentes: seu ad aliq̄ pia opa man⁹ porrigentes adiutrices: earū demq; pfraternariaꝝ cōfratres ⁊ sorores ac in hospitalibꝫ p dictis decedentes: seu deseruētes: aut eis pie aliq̄d relinquētes: vel aliq̄ alia meritoꝝ ministeria exhibentes. ⁊ in ordinibꝫ pfitentes: eoꝝ pfessione diligenter audita in singulis etiam sedi ap. reseruatis casibꝫ semel in vita: ⁊ in alijs totiens quotiens: ac in morte plenarie: vel als etiam ad effectū pseq̄ndi q̄scunq; indulgentias plenarias: vel nō plenarias: absoluere ⁊ pniaz salutarem eis iniūgere. emissa q̄z vota p illos q̄cunq; in alia pietatis opa cōmutare libere ⁊ licite valeāt: fideles pfati ad peccādū. ⁊ ad alia illicita cōmittēdū nōnunq; pclniores existant in nō paruū piculū salutis aiaꝝ suarū. Nos qui deo picio eiusdē gregis dñici: meritis lz insufficientibꝫ. cām gerimus. et illum spūalis thesauri elargitōe cupim⁹ ipsi deo reddere acceptabilem. ne exinde clauiū auctoritas deducat in cōtemptū. Ipsiq; ad peccandū pclniores: vt diximus: liberius plabant. Ex pmissis et alijs rōnabilibꝫ causis aīm nr̄m mouentibꝫ: motu pprio: nō ad alicuius nobis sup hoc oblate petitionis instantiā. sed de nr̄a mera volūtate ⁊ deliberatione: auctate aplica. tenoꝛe pūtium statuimus et ordinamus. q̄ decetero p tenꝛ facultatū hmōi cōcessarum a nobis vel auctate nostra. ⁊ quas pcedi quōlibet pinget imposteruꝫ: verbo: lris: aut q̄uis alia scriptura: etiā cū clausula q̄ sola signatura sufficiat: etiā in fauoꝛem fidei ⁊ cruciate: nullus cōfessoꝝ eoꝝdē quēpiā cuiusuis status: gradus: ordinis: vel cōditionis existat: ⁊ quacūq; ecclesiastica etiā epali vel maioꝛi: aut mūdana etiā regali ⁊ maioꝛi dignitate pfulgeat: qui offense ecclīastice libertatis: violationis: interdicti ab eadē sede imposite: seu heresis postq; fuerint de ea sn̄aliter pdemnati delati: seu publice diffamati. conspirationis in pso nam: aut statū ro. pon. seu cuiusuis offense: inobedientie. aut rebellionis eiusdē pon. vel dicte sedis. mutilatōis membroꝝ: vel occisionis cuiuscūq; in sacris ordinibꝫ constituti offense psonalis in ep̄m: seu alium p̄latum. inuasionis. depdationis. occupationis: aut deuastationis terraꝝ ro. ecclesie mediate vel imediate subiectaꝝ: ac etiā inuasiōis romipetaꝝ seu quoꝝūcūq; alioꝝ ad romanā curiam venientiū: pbitionē deuolutionū causaꝝ ad dictā curiā: delationis armoꝝ ⁊ alioꝝ pbitoꝝ ad partes infideliū: impositiōis nouoꝝ onerū realiū vel psonalium ecclesijs vel ecclesiasticis psonis. sp̄monte super ordinibꝫ vel beneficijs consequēdis in dicta curia vel extra eam contracte: criminum quōlibet reus foret. Et generaliter in casibꝫ contētis in litteris q̄ pseuerūt in die cene dñi publicari: p tenꝛ huiusmodi facultatū absoluere: ⁊ p eos emissa pegrinatiōis vltramarine. ⁊ visitationis liminū aplorꝝ Petri ⁊ Pauli in cōpostella. ⁊ castitatis ac religionis vota: nisi ex spāli licētia ⁊ certa scientia nr̄a: de q̄ demū pstare censeat cū insignatura nostra desup manu nostra scriptū: aut i litteris nostris exp̄ssuz fuerit: nos ex certa sciētia ⁊ de speciali gratia id cōcedere cū derogatiōe pūtis pstitutiōis illius ō verbo ad verbū inserto tenoꝛe: nō autē p clausulas id importātes: vel i articulo mortis pstitutū. ⁊ tūc in casibꝫ in quibꝫ satisfactio fuerit impēdenda: facta satisfactione: vel idonea pstita cautione cōmutare p̄sumant. Et si aliqui cōfessoꝝ predictoꝝ contra p̄sentē pstitutionē quēq; absoluere: aut excepta vota predicta cōmutare attentauerint: absolutio ⁊ cōmutatio hmōi nullius sit roboris vel momenti. Et cōtrafacientes eoipso excōmunicationis sententiā incurrant: a qua nisi in mortis articulo cōstituti ab aliquo q̄ a romano pontifice absolui nō possint. Nō obstantibꝫ lris ⁊ pstōnibꝫ hmōi ac pstōnibꝫ ⁊ ordinatōibꝫ ⁊c. Et ne aliq̄s de pūtibꝫ ignoratiam valeat allegare. mandam⁹ eas in cancellaria aplica ⁊ audiētia lrāꝝ ōdicta legi ⁊ pblicari. ac int̄ eꝛuagātes alias aplicas pstōnes in quaterno dicte cancellarie describi ⁊c. Nulli g̃ ⁊c. Datū rome apud san. Petꝝ anno incarnatōnis dñice. M°.cccc°.lxxix. die tercio kl̄. Januarij. Pontificatus nr̄i anno nono.

Barbarie refugis: strumosa cacumina lecto:
Ambagesq; omnes: hac breuitate quidem.
Carta diu quondam veniūt spectanda sub vno
Tempe: iam puris iura notata viris
Istaq; nūc facili modulanꝫ vt ordine casus:
Sic refouent animos nobilitate tuos.
Talia nempe tuis posuit moderamina sedis.
Arte deus: tenero qui capis vngue rosam.
Deniq; letus habes posita formidine tri:
Eductumq; iugis: arceq; iuris opus.
Simplicibꝫ gaudent alij: subtilia grandes
Afficiunt animos: fallit vteq; labor.
Limite sed studeas gemino pngere fines:
Ingenium docilis: seruat vtrunq; sibi.
Seruat vtrunq; igit̄ liber hic: quem cudim⁹ ere
Sis docilis: tūq; hac carpe viator iter.
Margine versus item nomē patriamq; notari
Jusserat auctoꝛis bibl̄yopolla meus.

Rubrice iuris ciuilis ⁊ canonici. ⁊ primo rubrice. ffor. ⁊ primo. ff. veteris.

1 De optionibus.
4 Alienatõe iudicij mutãdi cã facta.
9 Ad legem aquiliam.
10 Ad exhibendum.
11 Aleatoribus.
14 Ad legem rodiam de iactu.
14 Ad senatusconsultum macedonianum.
16 Ad vellei anum.
19 Actionibus empti ⁊ venditi.
1 Constitutionib principum.
3 Calumniatorib.
4 Capitis diminutione.
8 Communia pdiorum.
10 Communi diuidundo iudicio.
12 Conditione causa data.
12 Conditione ob turpem causam.
12 Conditione indebiti.
12 Conditione sine causa.
13 Conditione furtiua.
13 Conditione ex lege.
13 Conditione triticaria.
13 Constituta pecunia.
13 Commodati vel econtra.
16 Compensationib.
18 Contrahenda emptione.
1 Diuisione rerum.
4 Dolo malo.
16 Depositi vel econtra.
20 Distractione pignorum.
24 Donationib inter virum ⁊ vxorem.
24 Dinorijs.
2 Ex quem factum est.
2 Edendo.
4 Eo qõ metus causa.
4 Ex quib causis maiores.
13 Eo qõ certo loco.
14 Exercitoria actione.
19 Extimatoria actione.
21 Edilicio edicto ⁊ de redibitoria actione.
21 Euictionibus ⁊ dupli stipulationib.
21 Exceptione rei vendite ⁊ tradite.
2 Feriis ⁊ dilationib.
5 Fideicõmissaria hereditatis petitione.
10 Finium regundorum.
10 Familie herciscunde.
22 Fide instrumentorum.
23 Fundo dotali.
11 Fugitiuis seruis.
1 Is qui sunt sui vel alieni iuris.
3 His qui notant infamia.
9 His qui deiecerunt vel effuderunt.
18 Hereditate vel actione vendita.
1 Iusticia ⁊ iure.
2 Iurisditione oim iudicum.
2 In ius vocando.
2 In ius vocati vt eant.
4 In integrum restitutionib.
5 Iudicijs.
5 Inofficioso testamento.
11 Interrogatorijs actionibus.
12 Iureiurando.
12 In litem iurando.
14 Institoria actione.
15 In rem verso.
18 In diem adiectione.
20 In quib causis pignus tacite contrahat.
22 Iuris ⁊ facti ignorantia.
23 Iure dotium.
1 Legibus. ⁊ senatusconsulti ⁊ longa consuetudine.
18 Lege commissoria.
19 Locati ⁊ conducti.
4 Minoribus. xxv. annis.
4 Mandatis principum.
1 Mortuo inferendo.
17 Mandati vel econtra.
2 Ne quis eũ qui in ius vocatus est vi eximat.
3 Negocijs gestis.
4 Naute: caupones: stabularij.
9 Noxalibus actionibus.
22 Nautico fenore.
1 Origine iuris.
1 Officio consulis.
1 Officio pfecti pretorio.
1 Officio pfecti vrbis.
1 Officio questorum.
1 Officio pretorum.
1 Officio prefecti vigilum.
1 Officio pconsulis ⁊ legati.
1 Officio pfecti augustalis.
1 Officio prelidis puincie.
1 Officio pcuratoris cesaris.
1 Officio iuridici.
1 Officio eius cui mandata est iurisditio.
1 Officio assessorum.
7 Operis seruorum.
2 Pactis.
3 Postulando.
3 Procuratoribus.
5 Petitione hereditatis:
5 Possessoria hereditatis petitione.
6 Publiciana in rem actione.
13 Pignoraticia actione.
15 Peculio.
17 Pro socio.
18 Periculo ⁊ cõmodo rei vendite.
19 Prescriptis verbis.
20 Pignoribus ⁊ hypothecis.
22 Probationibus.
23 Pactis dotalibus.
2 Quod quisq; iuris in alterũ statuerit.
2 Qui satisdare coganť.
3 Qui notanť infamia.
3 Quod cuiusq; vniuersitatis noĩe.
4 Quibus ex causis maiores.
4 Quod metus causa.
7 Quando dies vsusfructus legati cedat.
7 Quibus modis vsusfructus amittať.
7 Quemadmodum vsufructuarius caueat.
8 Quemadmodum seruitus amittať.
11 Quibus rebus ad eundem iudicem eatur.
14 Quod cum eo: qui in aliena ptãte est negociũ.

15 Nñ actio de peculio est annalis.
15 Quod iussu.
20 Quibꝫ modis pignus tacite contrahit.
20 Que res pignoꝝ obligari possunt.
20 Qui potiores in pignoribꝫ habeant.
20 Quibꝫ modis pignus vel hypotheca soluit.
1 Rerum diuisione ꝛ qualitate.
4 r Receptis arbitris ꝛ qui arbitrium.
6 Rei vendicatione.
11 Religiosis ꝛ sumptibꝫ funerum.
12 Rebus creditis ꝛ si certum petat.
18 Rescindenda venditione.
19 Rerum pmutatione.
23 Ritu nuptiarum.
24 Repudijs ꝛ diuortijs.
1 Statu hoim.
1 s Senatoribus.
2 Si quis iuscidenti nõ obtẽperauerit.
2 Si quis in ius vocatus nõ ierit.
2 Si ex noxali cã agat.
2 Si quis cautionibꝫ iudicio sistendi.
5 Si pars hereditatis petat.
6 Si ager vectigalis vel emphitheoticarij petat
7 Si vsusfructus petat vel adꝫ aliũ ptinere neget
8 Seruitutibus.
8 Seruitutibus rusticoꝝ pdioꝝ.
8 Seruitutibꝫ vrbanoꝝ pdioꝝ.
8 Si seruitus vendicet vel ad aliũ ptinere neget
9 Si quadrupes pauperiẽ fecisse dicat.
11 Seruo corrupto.
11 Seruis fugitiuis.
11 Si mensor falsum modum dixerit.
12 Si certum petat.
18 Seruis exportandis.
2 Transactionibꝫ.
13 t Triticaria.
14 Tributoria actione.
22 Testibus.
22 Traiecticia pecunia.
7 Usufructu ꝛ quẽadmodum quis vsu-
7 v fructu vtat.
7 Vsufructu accrescendo.
7 Vsufructu earũ rerũ q̃ vsu consumunt.
7 Vsu ꝛ habitatione.
22 Vsufructuarius quẽadmodũ caueat.
22 Vsuris ꝛ fructibꝫ.

Rubrice infortiati.

2 Actione rerum amotarum.
3 a Administratione ꝛ periculo tutoꝝ.
3 Auctoritate ꝛ cõsensu tutoꝝ.
6 Acquirenda vel obtinenda hereditate.
6 Ad senatusc̃ũ sultũ sillanianum.
10 Annuis legatis ꝛ fideicõmissis.
11 Alimentis ꝛ cibarijs legatis.
11 Auro ꝛ argento legato.
11 Admendis ꝛ trãsferendis legatis.
12 Ad legem falcidiam.
13 Ad senatusconsultũ trebellianum.
15 Assignandis libertis.
15 Ad senatusconsultũ tercullianum.
14 Bonoꝝ possessionibꝫ.
14 b Bonoꝝ possessione furioso, muto ꝛc.
14 Bonoꝝ possessione cõtra tabulas.
14 Bonoꝝ possessione ẽ tabulas.
14 Bonoꝝ possessione ex testõ militis.
15 Bonis libertoꝝ.
2 Concubinis.
3 c Confirmando tutore vel curatore.
4 Contrario iudicio: tutele et vtili actio-
ne.
4 Curatoribus furiosi.
5 Conditionibus institutionum.
12 Conditionibꝫ ꝛ demonstrationibꝫ.
14 Contra tabulas.
14 Collatione bonoꝝ.
14 Coniungendis cum emancipato liberis eius.
14 Carbonano edicto.
10 Dote pl̃egata.
14 d Dotis collatione.
4 Excusationibus ꝛ tpibus earum.
4 Excusatione tutoꝝ.
4 Eo qui pro tutore vel curatore negocia gesse-
rit.
4 Fideiussoribus ꝛ nominatoribꝫ ꝛ here-
f dibus tu. ꝛ cu.
10 Fundo instructo et instrumento lega-
to.
13 g Gradibus ꝛ affinitatibus.
5 h Hijs que in testamento delent.
5 Heredibus instituendis.
11 His que pene causa in testamento re-
linquunt.
11 His que p non scripto habent.
11 His quibus vt indignis.
2 Impensis in rebus dotalibus factis.
5 Iniusto: rupto ꝛ irrito testõ.
5 Iure deliberandi.
6 Iure codicillorum.
14 Iure patronatus.
2 Liberis agnoscendis.
3 l Legitimis tutoribus.
5 Liberis ꝛ posthumis.
7 Legatis ꝛ fideicõmissis. j.
8 Legatis ꝛ fideicõmissis. ij.
9 Legatis ꝛ fideicõmissis. iij.
11 Liberatione legata.
14 Legatis pstandis contra tabulas bonoꝝ pos
sessione petita.
15 Libertis vniuersitatum.
4 Magistratibus conueniendis.
6 m Militari testamento.
10 Optione ꝛ electione legata.
14 Obsequijs a liberis ꝛ libertis.
15 Operis libertoꝝ.
10 p Peculio legato.
10 Penu legata.
3 Qui petant tutores vel curatores.
3 q Qñ ex facto tutoꝝ vel curatoꝝ.
4 Qñ cum falso tutore.
6 Quemadmodũ testamenta aperiant.
13 Qñ dies legatoꝝ cedit.
15 Quibꝫ non cõpetit bonoꝝ possessio.
15 Quis ordo in bonoꝝ possessione seruet.
4 Rebus eoꝝ qui sub tutela vel cura sũt.
11 r Rebus dubijs.
11 Regula catoniana.

i Soluto matrimonio ⁊ quemadmodum dos petat.
2 Si mulier ventris nomine in possessionem mittatur.
2 Si mulier ventris noie calumnie causa.
3 Suspectis tutoribus ac curatoribus.
6 Si omissa cā testamenti.
6 Si quis aliquem testari prohibuerit.
10 Seruitute legata.
10 Supellectili legata.
12 Si cui plus ⁊ p legem falcidiam.
14 Si tabule testamenti extabunt.
14 Si a parente quis fuerit manumissus.
15 Si quid in fraudem patroni factum sit.
15 Si tabule testamenti nulle extabunt.
15 Successorio edicto.
15 Suis ⁊ legitimis heredibus.
3 Tutelis.
3 Testamentaria tutela.
3 Tutoribus ⁊ cura. datis ab his.
4 Tutelis ⁊ rōnibus distrahendis.
5 Testamentis ⁊ q̄ testamenta facere possunt.
10 Tritico vino ⁊ oleo legato.
2 Uentre inspiciendo.
4 Ubi pupillus educari vl̄ morari dēat.
5 Vulgari ⁊ pupillari substitutione.
10 Usu ⁊ usufructu legato.
13 Ut legatorum cā caueat.
13 Ut in possessionem legatorum.
14 Ventre in possessionē mittēdo. ⁊ curatore eius.
15 Unde legitimi.
15 Unde liberi.
15 Unde cognati.
15 Unde vir ⁊ uxor.
15 Ueteranorum ⁊ militum successore.
15 Ut ex legibus ⁊ senatusconsultis bonorum possessio detur.

Rubrice. ff. noui.

i Aqua pluuiali arcenda.
2 Ademptione libertatis.
3 Acquirendo rer̄ dñio
3 Acquirenda possessione.
5 Aqua quotidiana ⁊ estiua.
5 Arboribus cedendis.
6 Actionibus ⁊ obligationibus.
8 Acceptilationibus.
9 Arborum furtim cesarum.
9 Abigeis.
10 Accusationibus ⁊ inscriptionibus.
10 Ad legem iuliam maiestatis.
10 Ad legem iuliam de adulteriis.
10 Ad legem iuliam de vi publica.
10 Ad legem corneliam de sicariis.
10 Ad legem corneliam de falsis.
10 Ad legem pompeyam de parricidiis.
10 Ad legem iuliam repetūdarum.
10 Ad legem iuliam de annona.
10 Ad legem iuliam de vi priuata.
10 Ad legem iuliam peculatus.
10 Ad legem iuliam ambitus.
10 Ad legem fauiam de plagiariis.
10 Ad senatusconsultum turpilianum.
11 Appellationibus ⁊ relationibus.
11 A quibus appellare non licet.
11 Appellationibus recipiendis.
11 An p alium cā appellationis.
11 Apud eum ad quē appellat aliam causam.
12 Ad municipales ⁊ de incolis.
12 Albo scribendo.
12 Admīstratione rer̄ ad ciuitatem ptinentium.
4 Bonis iudicis aucte possidendis.
10 Bonis damnatorum. uerunt.
10 Bonis eorum q̄ añ sniam morte sibi psci-
2 Dilusione detegenda.
4 Confessis.
4 Confessione bonorum.
4 Curatore bonis dando.
5 Cloacis.
9 Concussionibus.
9 Crimine expilate hereditatis.
9 Crimine stellionatus.
9 Collegijs illicitis ⁊ coetibus
10 Custodia reorum ⁊ exhibitione.
10 Cadaueribus punitorum.
11 Captiuis ⁊ postliminium reuersis.
11 Castrensi peculio.
12 Censibus.
1 Damno infecto.
1 Donationibus.
1 Donatione cā mortis.
6 Diuersis ⁊ tpalibus pscriptionibus.
6 Doli mali exceptione.
7 Duobus reis pstituendis.
12 Decurionibus ⁊ eorum filijs.
12 Decretis ab ordine faciendis.
2 Edictō libertatis.
4 Ex q̄bus causis in possessionē eatur.
6 Exceptionibus ⁊ pscriptionibus.
6 Exceptione rei iudicate.
6 Exceptione doli mali.
9 Extraordinarijs criminibus.
9 Effractoribus ⁊ expilatoribus.
1 Eum qui appellanti.
2 Extraordinarijs cognitionibus.
2 Fideicōmissarijs libertatibus.
5 Flumīibus ⁊ ne q̄d in flumīe publico ripa-
5 Fonte. ue eius fiat.
8 Fideiussoribus ⁊ mandatoribus.
9 Furtis.
9 Furti aduersus nautas.
9 Furtibus balnearijs.
5 Glande legenda.
2 Ore aureorum annulorum.
5 Interdictis seu extraordinarijs actionibus.
5 Itinere actuq̄ priuato.
8 Iudicatum solui.
9 Incendio. ruina naufragio.
9 Iniurijs ⁊ famosis libellis.
10 Interdictis ⁊ relegatis ⁊ deportatis.
11 Jure fisci.
12 Jure immunitatis.
2 Liberali causa.
5 Locis ⁊ itineribus publicis.
5 Loco publico fruendo.
5 Libero homine exhibendo.

5 Liberis exhibendis seu deducendis.
6 Litigiosis.
11 Libellis dimissorijs.
12 Legationib.
2 Manumissionib.
2 Manumissis vindicta.
2 Manumissionib que fuis.
2 Manumissis testamento.
5 Migrando.
12 Munerib7 honorib.
2 Natalib restituendis. um grat.
2 Ne de statu defunctor post anquēni-
5 Nevis fiat ei q in possessionē missus ē
5 Ne quid in loco sacro fiat.
5 Ne qd in loco publico vel itinere fiat.
5 Ne quid in flumīe publico rippaue eius fiat quo aliter aqua fluat.
8 Nouationib7 delegationib.
11 Nil innouari appellatione pendente.
12 Nundinis.
10 Operis noui nunciatione.
12 Operibus publicis.
1 Oblicanis7 vectigalib.
3 Pro soluto.
3 Pro emptore.
3 Pro herede.
3 Pro donato.
3 Pro derelicto.
3 Pro legato.
3 Pro dote.
3 Pro suo.
4 Priuilegijs creditor.
5 Precario.
8 Pretorijs stipulationib.
9 Priuatis delictis.
9 Preuaricatorib.
9 Popularib actionib.
10 Publicis iudicijs.
10 Penis.
11 Priuilegijs veteranor.
12 Pollicitationib.
12 Prosonetis.
2 Qui sine manumissione.
2 Qui 7 a quibus manumissi.
2 Quib ad libertatem pclamare nō liez
4 Quib ex causis in possessionem eat.
4 Que in fraudem creditor facta sunt.
5 Quor bonor.
5 Quor legator.
5 Quod vi aut clam.
6 Quar rer actio non dat.
10 Questionibus.
11 Quis 7 a quo appellet.
11 Quando appellandum sit.
11 Que snie sine appellatione rescindunt.
4 Rei iudicata 7 de effectu snīar.
4 Reb auctē iudicis possidendis.
5 Rippa munienda.
5 Riuis.
5 Remissionib.
8 Rem pupilli saluam fore.
8 Rem ratam habere 7 de ratihabitione.
9 Receptatoribus.
10 Requirendis reis.
11 Re militari.
12 Regulis iuris.
2 Statu liberis.
2 Si libertinus ingenuus esse dicat.
2 Statu defunctor.
4 Separationibus.
5 Superficiebus.
5 Si arborvicini edib impendat.
5 Saluiano interdicto.
7 Stipulatione seruor.
8 Solutionibus 7 liberationibus.
9 Si quis testamento liber esse iussus fuerit.
9 Si familia furtum fecisse dicat.
9 Sepulcro violato.
10 Sententiam passis 7 restitutis.
11 Si tutor vel curator vel magistratus.
11 Si pendente appellatione.
5 Tabulis exhibendis.
9 Termino moto.
9 Tigno iniuncto.
3 Usucapionib7 vsurpationib.
5 Via publica 7 si quid in ea.
5 Ut in flumine publico nauigare licat
5 Via publica 7 itinere reficiendo.
5 Vi 7 vi armata.
5 Uti possidetis.
5 Utrobi.
7 Verbor obligationibus.
9 Vi bonor raptor.
12 Vacatione 7 excusatione munez.
12 Variis 7 extraordinarijs cognitionib.
12 Verbor 7 rerum significatione.

Rubrice Codicis.

1 Apostatis.
1 Assessoribus 7 domesticis.
1 Annonis.
2 Aduocatis diuersor iudicum.
2 Aduocatis diuersor iudicior.
2 Aduocatis fisci.
2 Alienatione iudicij mutandi causa facta.
3 Ad exhibendum.
3 Alee vsu 7 aleatoribus.
4 Actionib7 obligationibus.
4 An fuus ex suo facto post manumis.
4 Actionibus hereditarijs.
4 Actionib empti 7 venditi.
4 Ad senatusco̅sultum macedonianum.
4 Ad senatusconsultum velleianum.
5 Alendis liberis.
5 Administratione tutor 7 curatorum.
5 Alimentis pupillo p̄standis.
5 Arbitrium tutele.
5 Auctoritate p̄standa.
5 Actore tutore seu curatore.
6 Ad senatusco̅sultum trebellianum.
6 Ad legem falcidiam.
6 Ad senatusco̅sultum tercullianum.
6 Ad senatusco̅sultum orphicianum.

7 Assertione tollenda.
7 Acquirenda vel retinēda possessione.
7 Aduersus creditorem.
7 Annali exceptione italici cōtractus.
7 Alluuionibus ꝛ paludibus pascuis ꝛc.
7 Appellationibus ꝛ relationibus.
8 Acceptilationibus.
9 Adoptionibus.
9 Accusationibus.
9 Ad legem iuliam maiestatis.
9 Ad legem iuliā de adulterijs ꝛ stupro.
9 Ad legem iuliā de vi publica ꝛ priuata.
9 Ad legem corneliam de siccarijs.
9 Ad legem fauiam de plagiarijs.
9 Ad legem viscelliam.
9 Ad legem corneliam de falsis.
9 Ad legem iuliam repetūdarum.
9 Ad legem iuliam ambitus.
9 Abigeis.
9 Abolitionibus.
9 Ad senatusc̄ōsultū turpillianū.
6 Bonis libertorū ꝛ iure patronat⁹.
6 Bonorū possessiōe ſm tabulas.
6 Bonoꝝ possessiōe ꝑ tabulas liberti.
6 Bonoꝝ possessione cōtra tabulas.
6 Bonis maternis.
7 Bonis que liberis in potestate ꝓstitutis.
9 Bonis auctoritate iudicis possidendis.
9 Bonis eoꝝ qui sibi mortē cōscīuerūt.
9 Bonis ꝓscriptorū seu damnatoꝝ.
i Omnibus rei militaris.
c Contractibus iudicum et eorum que sunt circa eos.
2 Causis in quib⁹ infamia irrogatur.
3 Cōmuni diuidundo.
3 Cōmunia vtriusq; iudicij.
3 Consortibus ꝛ eiusdem litis.
4 Conditione indebiti.
4 Conditione ob causam datoꝝ.
4 Conditione furtiua.
4 Conditione ob turpem causam.
4 Conditione ex lege siue sine causa.
4 Constituta pecunia.
4 Cōmodati.
4 Compensationibus.
4 Contrahenda emptione.
4 Cōmuniū rerum alienatione.
4 Cōmercijs ꝛ mercatoribus.
5 Concubinis.
5 Cōfirmando tutore.
5 Contrario iudicio tutele.
5 Curatore furiosi ꝛ prodigi.
6 Carboniano edicto.
6 Collationibus.
6 Codicillis.
6 Cōmunia de legatis vel fideicōmissis.
6 Cōditionibus insertis tam in legatis q̄ in fideicōmissis.
6 Caducis tollendis.
6 Cōmunia de successionib⁹.
7 Cōmuni seruo manumisso.
7 Cōmunia de manumissionib⁹.
7 Cōmunia de vsucapionibus.
7 Collusione detegenda.
7 Cōminationes vel epistolas.
7 Confessis.
7 Cum de momentaria possessione fuerit appellatum.
8 Cōtrahenda ꝛ cōmittenda stipulatione.
8 Creditorē euictionē pignoris nō debere.
9 Custodia reorū.
9 Crimine peculatus.
9 Crimine sacrilegij.
9 Crimine expilate hereditatis.
9 Crimine stellionatus.
9 Calūniatoribus.
i Diuersis rescriptis et pragmaticis sanctionibus.
i Defensoribus ciuitatum.
2 Dolo malo.
3 Dilationibus.
4 Delictis defunctorū in q̄stum ꝛ in quibus heredes cōueniant.
4 Depositi.
5 Donationibus ante nuptias.
5 Dotis ꝓmissione vel nuda pollicitatiōe.
5 Dote cauta nō numerata.
5 Donationibus inter virum ꝛ vxorē.
5 Diuortio facto apud quē liberi educent.
5 Diuidenda tutela.
7 Dictricia libertate tollenda.
8 Distractione pignorū.
8 Debitorem venditionē pignoris impedire nō posse.
8 Duobus reis stipulandis ꝛ ꝓmittēdis.
8 Donationibus.
8 Donationibus causa mortis.
8 Donatione sub modo vel sub cōditione.
i Episcopis ꝛ clericis.
i Epali audientia ꝛ diuersis capitulis.
2 Edendo.
2 Errore calculi.
2 Errore aduocatorū.
2 Etiā p ꝓcuratorē in integrū restōne agi pos.
4 Ex delictis defunctorū.
4 Exercitoria ꝛ institoria actione.
4 Edilicijs actionibus.
5 Eo qui ꝓ tutore negocia gerit.
5 Excusationibus ꝛ temporib⁹ eoꝝ.
5 Excusatione veteranoꝝ.
6 Edicto diui adriani tollendo.
7 Executione rei iudicate.
8 Edificijs priuatis.
8 Etiam ob cyrographariaꝫ pecuniam pignus teneri.
8 Exceptionibus seu ꝓscriptionib⁹.
8 Euictionibus.
8 Emancipationibus liberoꝝ.
9 Exhibendis vel transferendis reis.
9 Emendatione seruoꝝ.
9 Emendatione ꝓpinquorū.
2 Filiof. minore.
2 Fideiussoribus minorū.
2 Formulis ꝛ impetratione actionū sublatis.
3 Ferijs.

3 Familie herciscūde.
3 Finium regundorum.
4 Fide instrumētoꝝ ⁊ amissione eoꝝ.
3 Fundo dotali.
5 Fideiussoribus tutorū ⁊ curatorum.
6 Furtis ⁊ seruo corrupto.
6 Fideicōmissis.
6 Falsa causa adiecta legato vel fideicōmisso.
7 Fideicōmissarijs libertatibus.
7 Fructibus ⁊ litis expensis.
8 Fideiussoribus ⁊ mandatoribꝰ.
9 Falsa moneta.
9 Famosis libellis.
9 Generali abolitione.
i Hereticis ⁊ manicheis.
i Hijs qui ad ecclesias confugiūt.
i Hijs qui in ecclesijs manumittunt.
i Hijs qui ad statuas confugiunt.
2 Hijs qui potentiorū nomine.
2 Hijs que vi metusue causa fiunt.
2 Hijs qui veniam etatis impetrauerūt.
4 Hereditate vel actione vendita.
4 Heunuchis.
5 Heredibus tutorum.
6 Heredibus instituendis.
6 Hijs quibus vt indignis
6 Hijs que pene nomine relinquūtur.
6 Hijs que sub modo legati seu fideicōmissi relinquūtur.
6 Hijs qui ante aptas tabulas.
6 Herediby decurionum.
7 Hijs ą a nō dño manumissi sunt.
7 Hijs qui per metum iudicis non appellauerunt.
8 Hijs ą in prioꝝ creditoꝝ locos succedūt.
9 Hijs ą parētes vel liberos occiderūt.
9 Hijs qui sibi ascribūt in testamēto.
9 Hijs qui latrones vel criminibus reos occultant.
i Iustiniano codice cōfirmando.
i Iustiniano codice emendando.
i Iudeis.
i Iuris ⁊ facti ignorantia.
2 In ius vocando.
2 In integrū restitutiōe minorum.
2 In quibus casibus in integrū restitutio necessaria non est.
2 In integrum restitutiōe postulata ne quid innouetur.
2 Iureiurando ꝓpter calūniam.
3 Iudicijs.
3 Iurisditione omniū iudicū ⁊ de foro cōpetēti.
3 In quibus casibus multantes fori ꝓscriptiōe vti non possunt.
3 Inofficioso testamento.
3 Inofficiosis donationibus.
3 Inofficiosis dotibus.
4 Iure emphiteotico.
5 Incestis ⁊ inutilibus nuptijs.
i Interdicto matrimonio inter pupillū ⁊ tuto. vel cura.
5 Iure dotium.
5 In quibus casibus tu. habēti tutor vel cu. da. non potest.
5 In litem iurando.
5 In litem dando tutore vel curatore.
6 Iure aureorū annulorum.
6 Institutionib et substitutionib vel restitutionib sub cōditione factis.
6 Impuberū ⁊ alijs substitutiōibus.
6 Iure deliberandi ⁊ de adeunda vel acquirenda heredi.
6 Indicta viduitate tollenda.
7 Ingenuis ⁊ manumissis.
7 Indicta libertate.
7 In ąbꝰ causis cessat longi tpis ꝓscriptio.
8 Interdictis.
8 In quibus causis ius pignoris tacite contrahitur.
8 Iure dominij impetrando.
8 Inutilibus stipulationib.
8 Ingratis liberis.
8 Infantibꝰ expositis liberis ⁊ seruis.
8 Infirmādis penis celibatus ⁊ orbatus.
8 Iure libertorum.
9 Iniurijs.
i Legibus ⁊ eōstitutionib principū.
3 Litis contestatione.
3 Lege aquilia.
4 Locato ⁊ conducto.
5 Legitima tutela.
6 Libertus ⁊ eorum filijs.
6 Liberis ꝓteritis ⁊ exheredatis.
6 Legatis.
6 Legitimis heredibus.
7 Lege fuffia canina tollenda.
7 Latina libertate tollenda.
7 Liberali causa.
7 Longi temporis ꝓscriptione.
8 Litigiosis.
8 Lutione pignoris.
8 Liberis exhibendis seu deducendis.
i Mandatis principum.
i Modo multarū.
i Magistratibus municipaliū.
4 Mandati vel contra.
4 Monopolijs ⁊ cōuentu negociatorū.
5 Magistratibus cōueniendis.
8 Manumissione pignoris.
8 Mortis causa donationibus.
9 Mulieribus que seruis ꝓprijs se iūxerunt.
9 Mutatione nominis.
9 Maleficis ⁊ mathematicis.
i Nouo codice cōponendo.
i Noua ꝓstitutio Federici.
i Ne sanctū baptisma iteretur
i Nemini licere signum saluatoris.
i Ne iudeus christianū mancipiū.
2 Ne minor liceat potentioribus.
2 Ne fiscus vel respublica.
2 Negocijs gestis.
3 Ne quis in sua causa iudicet.
3 Nouis actionibus.
4 Ne vxor ꝓ marito vel econtra cōueniat.
4 Ne filius pro patre vel pater pro filio.
4 Non numerata pecunia.

4 Nautico fenore.
4 Nundinis et nouis mercationibus.
4 Nona vectigalia instituī nō posse.
5 Nuptijs.
5 Ne fideiussores dotium dentur.
5 Ne pro dote mulieris.
5 Naturalibꝫ liberis et matribꝫ eorꝫ.
5 Ne tutor vel curator vectigalia cōducant.
6 Necessarijs seruis beredibꝫ instī. vel substi.
7 Ne de statu defunctorꝫ post ąnquēniū ąrat.
7 Nudo iure quiritū tollendo.
7 Ne rei dñice vel templorꝫ.
7 Ne liceat in vna eadēqꝫ cā tercio ꝓuocare.
8 Nouationibꝫ et delegationibꝫ.
9 Nulli aggeribus nō rumpendis.
9 Ne sine iussu principis.

i Officio pfecti ptorio.
o Officio pfecti ptorio africe.
Officio pfecti vrbis.
Officio magistri militum.
Officis questoris.
Officio magistri officiorꝫ.
Officio comitis sacrarꝫ largitionum.
Officio comitis rerū priuatarū.
Officio comitis sacri patrimonij.
Officio ꝓconsulis et legati.
Officio comitis orientis.
Officio pfecti augustalis.
Officio vicarij et pfecti.
Officio pretorum.
Officio rectoris ꝓuincie.
Officio pfecti vigilum.
Officio ciuilium iudicum.
Officio militariū iudicum.
Officio diuersorꝫ iudicum.
Officio eius q̄ vicē alicui⁹ iudicis obtinet.
Officio iudicis alexandrie.
3 Ordine iudiciorum.
6 Operis libertorum.
6 Obsequijs patronis pstandis a liberto.
7 Ordine cognitionum.
8 Operis noui nunciatione.
8 Operibus publicis.

i Pagānis sacrificijs et templis.
p Precibus imperatorū offerendis.
2 Pactis.
2 Postulando.
2 Procuratoribus.
3 Pedaneis iudicibus.
3 Plusquepetitionibus.
3 Petitione hereditatis.
4 Prohibita sequestratione pecunie.
4 Probationibus.
4 Plus valere qđ agit q̄ qđ simulate concipit.
4 Pignoraticia actione.
4 Per quas psonas nobis acquirit.
4 Pro socio.
4 Patribus qui filios distraxerunt.
4 Periculo et comodo rei vendite.
4 Pactis inter emptorem et venditorꝫ
5 Pactis cōuētis tā sup dote q̄ sup donatione.
5 Periculo tutorꝫ et curatorꝫ.
5 Predijs vel alijs rebꝫ minorꝫ nō alie.
6 Posthumis heredibꝫ instituēdis vel exhere.
7 Periculo eius qui libertatē inijerit.
7 Pro donato.
7 Prescriptione longi tpis. x. vel. xx. annorꝫ.
7 Prescriptione. xxx. vel. xl. annorꝫ.
7 Pena iudicis qui male iudicauit.
7 Priuilegio fisci.
7 Priuilegio dotis.
8 Precario saluiano interdicto.
8 Pignoribus.
8 Publicis operibus.
8 Pretorio pignore vt in actionibus.
8 Partu pignorꝫ et omni causa.
8 Pactis pignorꝫ ꝛ de cōmissoria. l. rescindēda.
8 Patria potestate.
8 Postliminio reuersis ꝛ redēptis ab hostibus.
9 Priuatis carceribus.
9 Penis.

i Quando libellus pncipi de lite ptestata
q facta.
2 Quibus causis infamia irrogatur.
2 Qui ꝛ aduersus qs in integꝫ restō postulat.
2 Quibꝫ ex causis in integꝫ restō maiorꝫ dat.
3 Qui p sua iurisditōe iudices dare dariue pūt.
3 Qui legitimā psonā habent in iudicio.
3 Qñ impator inter pupillos et viduas.
3 Qñ licet vnicuiqꝫ se sine iudice vindicare.
4 Qñ fiscus vel priuatus debitores.
4 Qđ cū eo q̄ in aliena iurisditōne vel ptāte est.
6 Que res vendi nō possunt et qui vendere vel
emere vetantur.
4 Que res exportari nō pūt vel nō debent.
4 Qñ liceat ab emptione discedere.
5 Qui petant tutores vel curatores.
5 Qui dare et dari tutores possunt.
5 Qñ mulier officio tutele fungi potest.
5 Qñ ex facto tutoris vel curatoris.
5 Qñ curatores et tutores esse desinunt.
5 Qui numero liberorꝫ se excusant.
5 Qui morbo se ex.
5 Qui etate se excusant.
5 Qui numero tutelarum.
5 Quando decreto opus nō est.
9 Qñ dies legati vel fideicōmissi cedant.
6 Qui admitti ad bonorꝫ possessionē possunt.
6 Qñ nō petentiū ptes petentibꝫ accrescāt.
6 Qui testamenta facere possunt vel non.
6 Quēadmodū testamenta aperiantur.
7 Quibꝫ causis seruꝰ accipiunt p̄miū libertatis.
7 Qui manumitti nō possunt.
7 Qui nō possunt ad libertatē puenire.
7 Quibꝫ ad libertatē ꝓclamare non licet.
7 Quibꝫ nō obijcit longi tpis p̄scriptio.
7 Quadriennij p̄scriptione.
7 Quō et qñ iudex sententiā ꝓferre debet.
7 Quibus res iudicata nō nocet.
7 Quando ꝓuocare nō est necesse.
7 Quorꝫ appellationes non recipiant.
7 Qui bonis cedere possunt.
8 Quorꝫ bonorum.
8 Quorꝫ legatorum.
8 Que res pignori obligari possunt.
8 Qui potiores in pignore habeantur.

8 Que sit longa cōsuetudo.
9 Qui accusare nō possunt.
9 Qū ciuilis actio p̄iudicet criminali.
9 Quæstionibus.

2 Reputationibꝫ q̄ fiunt in iudicio.
2 Restōe militū ⁊ eoꝝ q̄ reipublice.
2 Receptis arbitris.
2 Rescriptis.
3 Rei vendicatione.
3 Religiosis ⁊ sumptibꝫ funeꝝ.
4 Rebus creditis et iureiurando.
4 Rescindenda venditione.
4 Rebus alienis nō alienandis.
4 Rem aliena gerentibꝫ nō interdici.
4 Reꝝ permutatione ⁊ de p̄scriptis verbis.
5 Rei vxorie actione in stipulatu actōe trāsfusa.
5 Repudijs et iudicio de moribꝫ sublata.
5 Rerum amotarū.
6 Repudianda bonoꝝ possessione.
6 Repudianda vel abstinenda hereditate.
7 Re iudicata.
7 Res inter alios acta vel iudicata.
7 Relationibus.
7 Reuocandis his q̄ fiunt in fraudē creditoꝝ.
8 Ratiociniis operꝝ publicoꝝ.
8 Remissione pignoꝝ.
8 Reuocandis donationibꝫ.
9 Raptu virginū honestaꝝ seu viduarū.
9 Requirendis reis.

1 Summa trinitate ⁊ fide catholica.
1 Senatusconsultus.
1 Sacrosctis ecclesijs et p̄ulegijs eaꝝ.
1 Si contra ius vel vtilitatem publicam.
1 Statuis et imaginibus.
2 Si tutor vel curator interuenerit.
2 Si in cōi eadē cā in integꝝ restitutio postulet.
2 Si aduersus rem iudicatam.
2 Si aduersus venditionē pignoris.
2 Si aduersus libertatem.
2 Si aduersus donationē.
2 Si aduersus transactionē.
2 Si aduersus solutionē.
2 Si aduersus dotem.
2 Si aduersus delictum.
2 Si aduersus vsucapionē.
2 Si aduersus fiscum.
2 Si aduersus creditorē.
2 Si vt se ab hereditate abstineant.
2 Si vt omissa hereditate vel bonoꝝ possessione vel aliquid aliud.
2 Si minor se maiorē dixerit.
2 Si sepius in integrū restitutio postulet.
2 Si maior factus ratū habuerit.
2 Satisdando.
3 Sportulis et sumptibus.
3 Seruitutibus et aqua.
4 Si certum petatur.
4 Suffragio.
4 Si seruus extero se emi mandauerit.
4 Si ꝓpter publicas p̄stationes venditio facta nō fuerit celebrata.
4 Si sine censu vel reliquijs.
4 Si q̄s alteri vel sibi sub alterius nomine.
4 Si seruus exportandus venerit.
4 Si mancipiū ita veneat ne p̄stimatur.
4 Si mancipiū ita alienatū sit.
5 Sponsalibꝫ et arris sponsaliciis.
5 Si rector p̄uincie vel ad eū p̄tinentes
5 Si q̄unq; p̄ditus p̄tate vel ad eū p̄tinētes.
5 Si nuptie ex rescripto p̄incipis petant.
5 Secundis nuptijs.
5 Si secundo nupserit mulier.
5 Soluto mr̄imonio ⁊ quēadmodū dos petat.
5 Si cōstante mr̄imonio dos soluit.
5 Si ex pluribꝫ tutoribꝫ vel curatoribus.
5 Suspectis tutoribus.
5 Si mater indēnitatē p̄miserit.
5 Si contra matris voluntatē.
5 Si tutor non gesserit.
5 Si ex falsis allegationibus.
5 Si quis ignorans rem minoris.
5 Si tutor reipublice causa aberit.
5 Si maior factus ratū habuerit alio.
6 Seruus fugitiuus.
6 Successorio edicto.
6 Si in fraudē patroni.
6 Si quis aliquē testari p̄hibuerit.
6 Si omissa causa testamenti.
6 Suis et legitimis heredibꝫ ex filia nepotibꝫ.
7 Senatusconsulto claudiano tollendo.
7 Seruo pignori dato manumisso.
7 Seruo cōmuni manumisso.
7 Seruis reipublice manumittendis.
7 Sententijs p̄fectoꝝ.
7 Sententijs p̄fecti p̄torio.
7 Sententijs ex piculo recitandis.
7 Sententijs et interlocutionibꝫ oīm iudicū.
7 Sententia que sine certa quātitate.
7 Sententijs q̄ p eo qō interest p̄ferunt.
7 Si a nō competenti iudice.
7 Sententiā rescindi nō posse.
7 Si plures simul vna sn̄ia fuerint cōdēnati.
7 Si ex falsis instrumētis.
7 Si pendēte appellatōe moꝝ interuenerit.
7 Si vnus ex pluribꝫ appellauerit.
7 Si de momētanea possessiōe fuerit appellatū.
8 Si p vī vel alio mō p̄bata abū tis sit possessio
8 Saluiano interdicto.
8 Si res aliena pignori data sit.
8 Si antichoꝝ creditoꝝ pignus vendiderit.
8 Si causa iudicati pignus captū sit.
8 Si cōis res pignori data sit.
8 Si pignus pignori datū sit.
8 Si vendito pignore agatur.
8 Si vn⁹ ex pluribꝫ heredibꝫ creditoris.
8 Si pignoris cōuentione.
8 Solutionibus et liberationibꝫ.
9 Si reus vel accusator mortuus fuerit.
9 Si quis impatori maledixerit.
9 Si q̄s ea cui⁹ tutor fuerit corruperit.
9 Sepulcro violato.
9 Seditiosis et his qui plebem.
9 Sententia passis ⁊ restitutis.

2 Transactionibus.
2 Temporibꝫ in integrū restōnis.
4 Testibus.

5 Testamentaria tutela.
5 Tutoribus vel curatoribꝫ illustriū personarū.
5 Tutore vel curatore q̄ nō satisfecit.
6 Tutoribus suspectis.
6 Testamento militis.
7 Testamētis ⁊ quēadmodū testamēta ordinēt.
7 Testamentaria manumissione.
8 Temporibus ⁊ reparationibꝫ appellationū.
i Tabulis exhibendis.
i Peteri iure enucleando.
i p Vt lite pendente vel post.
Vt oēs tā ciuiles q̄ militares post administrationem.
2 Vt nemo priuatus titulo p̄dijs.
2 Vt q̄ desunt aduocatis ptiū iudex suppleat.
2 Vt nemini liceat sine iudicis auctoritate.
2 Vt nemini liceat sine iudice se vindicare.
2 Vbi ⁊ apud quē cognitio restitutionis.
2 Vroribus militū et eoꝝ qui.
3 Vt nemo inuit⁹ agere cogat̄ vel accusare.
3 Vbi in rem actio.
3 Vbi de rōcinijs agi oportet.
3 Vbi de possessione agi oportet.
3 Vbi quis decuriali vel cohortali.
3 Vbi causa fiscalis agit̄.
3 Vbi de fideicōmisso agi oportet.
3 Vbi de crimine agi oportet.
3 Vbi de hereditate agatur.
3 Vbi conueniat̄ qui certo loco p̄miſit.
3 Vbi de causa status agi oportet.
3 Vbi senatores vel clarissimi viri.
3 Vsufructu et habitatione.
4 Vt actōes ab heredibꝫ ⁊ p̄ heredes incipiāt.
4 Vsuris.
4 Vectigalibus et cōmissis.
5 Vt mulier si añ ānale spaciū se marito p̄iūxit.
5 Vbi pet̄ tutor vel curator.
5 Vbi pupilli educant̄.
5 Vsuris pupillaribus.
6 Vbi cause post pubertat̄.
6 Vnde legitimi et vnde cognati.
6 Vnde liberi.
6 Vnde vir et vxor.
6 Verborꝫ et rerum significatione.
6 Vsuris et fructibus legatorꝫ.
6 Vt in possessione fideicōmissorꝫ vel legatorum seruandorꝫ causa mittendi.
7 Pendente libertatis.
7 Vsucapione p̄o emptore.
7 Vsucapione p̄o donato.
7 Vsucapione p̄o dote.
7 Vsucapione p̄ herede.
7 Vsucapione transformanda.
8 Vsuris rei iudicate.
8 Vnde vi.
9 Vti possidetis.
9 Vt infra certū tp̄s criminalis q̄ terminet.
9 Vi bonorꝫ raptorum.

Tolla. Rubrice auten.

5 Administrantibꝫ officia in sacris appellationibus.
4 Appellationibus et intra que tp̄a deberet appellari.
6 Apud q̄s oportet cām dicere monachos.
6 Armis.
7 Administrationibus.
8 Appellationibus.
9 Alienatione et emphiteosi.
4 Consulibus.
5 c Constō q̄ ex ascripticio libera natos.
6 Cōsanguineis ⁊ vterinis fratribus.
6 Constitutio q̄ de dignitatibꝫ et ep̄atu.
8 Constitutio innouat legem.
9 Collatoribus et alijs capitulis.
3 Defensoribus ciuitatum.
6 d Depositionibꝫ et denunciationibꝫ inquilinorum.
7 Duobus reis.
5 Ecclesiasticaꝝ rer̄ immobilium alienatione.
5 Exhibendis ⁊ introducēdis reis.
7 Equalitate dotis.
7 Executoribus et qui cōueniunt̄.
9 Ecclesiasticis tutelis.
i f Fideiussoribus ⁊ mandatoribus ⁊ solutionibꝫ.
3 Filijs ante dotalia instrumēta natis.
i Fredibus ⁊ falcidia.
5 h His q̄ ingrediunt̄ ad appell̄.
6 His q̄ ingrediunt̄ monasteria.
6 Hec p̄stitutio inter p̄ tat̄ p̄riorem.
8 Hec cōstitutio innouat cōstitutionē que p̄scriptionē. xxx. annorꝫ.
9 Hereditatibus ab intestato venientibꝫ.
2 i Iuraudū q̄ p̄statur ab his qui administrationē accipiunt.
2 Incestis et inutilibus nuptijs.
5 Iureiurando a mouente p̄stito.
6 Instrumentorꝫ cautela et fide.
6 Iudicibus.
7 Immensis donationibus in filios factis.
8 In medio litis nō fieri sacras formas.
9 Interdictis collegijs hereticorꝫ.
3 Leonibus.
8 l Litigiosis et decima p̄te litis.
i Monachis.
3 m Mensura ordinandorꝫ clericorꝫ.
3 Mandatis p̄ncipum.
3 Ministrationibus in sacris officijs.
i Non eligendo scdo nubentes.
2 n Non alienandis aut p̄mutandis rebus ecclesie.
4 Nullum agricole traditione tenere illius terram.
4 Nuptijs.
5 Noui operis nunciatione.
8 Nec virū q̄ ex dote est.
9 Riuilegijs dotis.
i p Priuilegijs archiep̄i.
Quomodo oporteat episcopos ⁊ alios clericos ad ordinationē p̄duci.
6 q Questore.
6 Quibus modis naturales efficiuntur legitimi.
7 Quibus modis naturales efficiunt̄ sui.

2 Referendarijs palacij sacri.
4 Restitutionibus et ea que parit in .xj. mense post mortē viri.
7 Reis promittendis.
8 Restitutionibus.
9 Restitutionib⁹ fideicōmissi.
9 Raptis mulierib⁹ que rapto. nubunt.

2 Scriptum exemplar.
5 Scenicas nō solū fideiussorē pstant.
9 Sanctissimis episcopis.
2 Sabulatio viceconsulis.
3 Triente et semisse.
4 Tabellionibus.
7 Testibus.
7 Tempore nō solute pecunie sup dote.
8 Testamentis imperfectis.

1 Determinat⁹ sit numerus clericoꝝ.
2 Vt iudices sine quoquo suffragio.
2 Vt ecclesia rōna. C. anoꝝ pscrip. gau.
4 Vt nullus mutuās agricole teneat eius terrā
4 Vt pthocola diuidant in cartis.
5 Vt pponat nomen imperatoris.
5 Vt nō fiant pignoratōes p alijs psonis.
5 Vt decetero cōmutatōes ecclesiasticaꝝ rerū.
5 Vt ea que vocant insinnata sup clericis.
5 Vt clerici q̄ recedūt alijs p eis subrogatis.
5 Vt in priuatis domib⁹ sacra mysteria nō fiant
5 Vt immobilia ante nuptialē donationē.
5 Vt facte noue cōstitutiones.
5 Vt clerico sacra de expēsis.
5 Vt nullus fabricet oratorij domū pter voluntatem episcopi.
5 Vt ab illustrib⁹ et q̄ sup eā dignitatē sunt.
5 Vt defuncti seu funera eorū non iniurient a creditoribus.
5 Vt vrbane ordinarie pfecture.
5 Vt oēs obediant iudicib⁹ puinciarū.
6 Vt bi q̄ obligatas se res habere pbibent minoꝝ.
6 Vt non luxurient cōtra naturā.
6 Vt liberti decetero auro nō egeant.
6 Vt clerici apud pprios epos cōueniant.
7 Vt sine pbitione matres debitrices ꝛ creditrices tutelā gerant minoꝝ.
7 Vt exactione instante dotis.
8 Vt neq; miles neq; federatus.
8 Vt amisse visiones pscriptiones habeant
8 Vt cū de appellatione cognoscit.
8 Vt liceat matri et auie.
8 Vt diuine iussiones.
9 Vt sponsalitia largitas sit spālis cōtractus.
9 Vt litigantes iurent.
9 Vt iudices nō expectent sacras iussiones.
9 Vt nulli iudicū liceat hīe loci seruatores.
9 Vt fratrū filij succedant
9 Vt differentes iudices.
9 Vsuris nauticis.

Rubrice institutionum.

1 Adoptionibus.
3 Attiliano tutore.
1 Auctoritate tutoꝝ.
2 Adēptione legatoꝝ et translatione fideicommissorum.
3 Assignatione libertoꝝ.
3 Acquisitione per arrogationē.
4 Acceptilationibus.
4 Actionibus.
3 Bonorum possessionibus.
4 b Bonoꝝ vi raptorum.
1 Capitis diminutione.
1 c Curatoribus.
2 Codicillis.
3 Contrahenda emptione.
2 Donationibus.
3 d De consensu et obligatione.
3 De duobus reis stipulandi et promittendi.
3 Diuisione stipulationū.
1 e Ex quibus causis manumittere non licet.
2 Exceptionibus tutoꝝ.
3 Exheredatione liberoꝝ.
3 Eo cui libertatis causa bona adijciunt
3 Emptione et venditione.
4 Exceptionibus.
1 Fiduciaria tutela.
2 f Fideicōmissarijs hereditatibus.
3 Fideiussoribus.
3 g Gradibus cognationū.
1 Is qui sui vel alieni iuris sunt.
2 h Heredibus instituendis.
2 Hereditate libertoꝝ.
2 Heredū qualitate ꝛ differentia.
3 Hereditatib⁹ que ab intestato deferunt.
1 Iusticia et iure.
1 i Iure naturali gentiū et ciuili.
1 Iure personarum.
1 Ingenuis et libertinis.
2 Inofficioso testamento.
2 Iure codicillorum.
3 Inutilibus stipulationibus.
4 Iniurijs.
4 Interdictis.
1 Libertinis.
1 l Lege fuffia canina tollenda.
1 Legitima agnatoꝝ tutela.
1 Legitima parentū tutela.
1 Legitima patronoꝝ tutela.
2 Lege falcidia.
2 Legatis.
3 Legitima agnatoꝝ successione.
3 Literarū obligationibus.
3 Locatione et conductione.
4 Lege aquilia.
2 Militari testamento.
3 m Mandati.
1 Optijs.
4 o Moralibus actionibus.
3 Obligationibus.
3 o Obligationibus que ex quasi cōtractu nascuntur.
3 Obligationibus ex cōsensu.
4 Obligationibus que ex delicto nascunt.
4 Obligationibus que ex quasi delicto nascunt
4 Officio iudicis.

1 Patria potestate.
2 Pupillari substitutione.
2 Per quas psonas nobis acquirit.
3 Per quas psonas obligatio nobis acquirit.
4 Perpetuis ⁊ temporalib⁹ actionibus.
4 Pena temere litigantiū.
4 Per quas psonas agere possumus.
4 Publicis iudicijs.
1 Quib⁹ modis ius pātie potestat⁊ solui⁊.
1 Qui dari tutores in testō possunt.
1 Quib⁹ modis tutela finitur.
2 Quibus alienare licet vel non.
2 Quib⁹ nō est pmissum facere testamētū.
2 Quibus modis testamenta infir.
3 Quib⁹ modis re ptrahit obligatio.
3 Quib⁹ modis obligatio tollitur.
4 Qō cū eo qui in aliena potestate.
2 Rerum diuisione.
2 Rebus corporalib⁹ et incorporalib⁹.
4 Replicationibus.
1 Satisdatione tutoꝝ ⁊ curatoꝝ.
1 Suspectis tutoribus ⁊ curatorib⁹.
2 Seruitutibus prediorū rusticorū.
2 Singulis rebus p fideicōmissum relictis.
3 Senatusc̄ōsulto tertulliano.
3 Senatusc̄ōsulto orphiciano.
3 Successione cognatorum.
3 Seruili cognatione.
3 Successione libertorum.
3 Successione libertorum sublata.
3 Stipulatione seruoꝝ.
3 Societate.
4 Si quadrupes pauperiem fecisse dicat.
4 Satisdationibus.
2 Tutelis.
2 Testamentis ordinādis.
2 Testamento militari.
2 Usufructu.
2 Usu ⁊ habitatione.
2 Usucapionib⁹ ⁊ longi tp̄is p̄scrip.
2 Vulgari substitutiōe.
3 Verborum obligationib⁹.
4 Vi bonoꝝ raptorum.

Rubrice triū librorū. C.

10 Annona ⁊ tributis.
10 Apochis publicis.
10 Athletis.
10 Auri publici p̄secutoribus.
10 Argenti p̄cio qō thesauris infertur.
10 Auro coronario.
11 Annonis ciuilib⁹.
11 Administratiōe rerū publicarū.
11 Aque ductu.
11 Alexandrie primatibus.
11 Armoꝝ vsus in suo p̄cipe interdictus sit.
11 Agricolis censitis ⁊ colonis.
11 Agricolis ⁊ mancipijs dominicis vel fiscalib⁹.
12 Agentibus in rebus.
12 Apparitoribus p̄fectoꝝ p̄torio.
12 Apparitoribus magistroꝝ militū.
12 Apparitoribus p̄consulis ⁊ legati.
12 Apparitoribus comitis orientis.
12 Apparitoribus p̄fectis annone.
10 Omnis vacantibus ⁊ de incorpatiōe.
10 Omnientiendis fisci debitoribus.
10 Capiendis et distrahendis pignoꝝ causa tributoꝝ.
10 Canone largitionaliū titulorum.
10 Conditis in publicis horreis.
10 Collatiōe donatoꝝ vel reuelatoꝝ.
10 Collatiōe eris.
11 Classibus.
11 Curialibus vrbis rome.
11 Collegiatis.
11 Canone frumētario vrbis rome.
11 Capitatiōe ciuiū censibus extimenda.
11 Colonis palestinis.
11 Colonis tracensibus.
11 Colonis illiricianis.
11 Censibus censitoꝝ⁹ pequatoribus ⁊ inspec.
11 Collatōe fundoꝝ p̄monialiū ⁊ ēphiteoticoꝝ
11 Cōductoribus ⁊ procuratoꝝ⁹ p̄dī fis.
11 Collatione fundoꝝ fiscaliū vel rei p̄ri.
11 Cīpsis ex luco damnēsi vel psēis.
12 Consulib⁹ ⁊ nō spergēdis ab his pecunijs.
12 Consistorianis mulinibus.
12 Comitibus ⁊ tribunis scholarū.
12 Comitibus rei militaris.
12 Comitibus ⁊ archiatris sacri pallacij.
12 Comitibus qui p̄curationē petunt.
12 Curiosis.
12 Comitibus cōsistorianis.
12 Castrēsi omniū palatinoꝝ peculio.
12 Castrensi peculio militū.
12 Castrensiarijs ministerialijs.
12 Cōmeatu.
12 Comitibus qui p̄uin.re.
12 Cursu publico ⁊ angarijs ⁊ panga.
12 Coartālibus principibus.
10 Dilatoribus.
10 Defensoribus.
10 Discussoribus.
10 Decretis decurionū.
10 Decurionibus ⁊ filijs eoꝝ.
11 Debitoribus ciuitatū.
11 Diuersis p̄dijs.
12 Dignitatibus.
12 Domesticis ⁊ p̄tectoribus.
12 Decanis.
12 Desertoribus ⁊ occultatoribus.
12 Diuersis officijs ⁊ apparitoribus iudicū.
10 Exactoribus tributoꝝ.
10 Excusationib⁹ munerū.
10 Excusationibus artificum.
11 Expensis ludoꝝ.
12 Equestri dignitate.
12 Exactiōe ⁊ translatiōe militariū annonaꝝ.
12 Executoribus vel exactoribus.
12 Erogatione militaris annone.
10 Fide instrumētoꝝ ⁊ iure aste fiscal.
10 Fiscalibus vsuris.
10 Filijssa. ⁊ quēadmodū p̄ p bis teneat
11 Frumento vrbis cōstanti.
11 Frumento alexandrino.
11 Fabricensibus.

ti Fūdis limitosis ⁊ terris et paludib⁹ ⁊ pascuis.
ti Fundis patrimonialibus.
ti Fugitiuis colonis p̄ionalib⁹ ⁊ emphiteoticis
ti Fundis reipublice.
ti Fundis ⁊ saltibus.
12 Filijs officialiū militariū qui in bello moꝛi.
ti Gladiatoꝛibus.
ti g Grege dominico.
io Gis qui ex publicis rationib⁹ mutuam pecuniā fenebrē acceperūt.
io h His qui se defendunt.
io Honoꝛibus nō cōtinuandis.
io His q̄ sponte munera publica suscipiūt.
io His q̄ a principe vacationē acceperūt.
io His q̄ numero liberoꝛ vel pauptate excusationē meruerūt.
io His qui nō impletis stipendijs.
io His qui exilio dati vel sunt amoti.
io His q̄ ex publica collatiōe illata sē nō vsur.
ti Honoꝛatoꝝ vehiculis.
ti His q̄ ex officio qō admīstrauerūt ꝓueniūt.
12 His qui in sacro pallatio.
io Ire fisci.
io i Inditionibus.
io Imponēda lucratiuoꝝ descriptione.
io Incolis ⁊ vbi domiciliū habere videanť ⁊ his qui studioꝝ cā in alia ciuitate degūt.
io Infamibus.
io Irenarchis.
io Immunitate nemini cōcedenda.
ti Jure reipublice.
ti In q̄b⁹ causis coloni cēsiti dños accusare p̄nt.
io Libertinis.
io l Legationibus.
ti Lustralis auri collatione.
ti Locatione p̄dioꝝ ciuiliū vel fiscaliū.
12 Locoꝝ ⁊ itinerū custodia.
12 Lucris aduocatoꝝ.
io Municipibus ⁊ originarijs.
io n Muneribus patrimoniorū.
io Mulieribus i quo loco munera sexui cōgruentia.
ti Metallarijs ⁊ metall' ⁊ ꝓcuratoꝛib⁹ metalloꝝ.
ti Murilegulis ⁊ ginetiarijs.
ti Metropoli berito.
ti Mendicātibus validis.
ti Maiuma.
ti Mancipijs ⁊ colonis patrimonialiū.
12 Magistris scriniorū.
12 Militari veste.
12 Messoꝛibus.
12 Metatis ⁊ epidemeticis.
io Ne fiscus rem quā vendidit euincat.
io n Ne ope a collatoꝛibus exigant.
ti Nauicularijs.
ti Naubus nō excusandis.
ti Ne quid oneri publico imponat.
ti Naufragijs.
ti Nulli licere i frenis ⁊ sellis margaritas ⁊ smaragdos.
ti Nautis tyberinis.
ti Ne quis liber actū reipublice agere cogat.
ti Ne rusticani ad vllū obsequiū deuocent.
ti Non licere habitatoꝛibus.
12 Negociatoꝛes ne militent.
12 Numerarijs ⁊ actuarijs scriniarijs.
ti Oni agro deserto.
12 o Obligatiōe votoꝝ.
12 Officio p̄fecti vrbis.
io Ditis bonoꝝ sublatis.
io i Denis fiscalib⁹ creditoꝛes p̄ferri.
io Dredijs curialiuꝫ ⁊ de eu. sine decreto nō alie.
io Prebendo salario.
io Professoꝛibus ⁊ medicis.
io Peculio successoꝝ parētis.
io Ponderatoꝛibus ⁊ auri illatione.
io Potioꝛibus ad munera nominādis.
ti Predijs ⁊ omīb⁹ rebus nauicularioꝝ.
ti Priuilegijs corpatoꝝ vrbis rome.
ti Peculio nominatoꝝ.
ti Pistoꝛibus.
ti Priuilegijs cōstanti. vrbis.
ti Pascuis publicis ⁊ priuatis.
ti Pericula eoꝝ q̄ p magistratib⁹ interuenerūt.
ti Predijs canuatis.
ti Priuilegijs domus auguste.
ti Palatinis ⁊ domibus dominicis.
12 Prefectis p̄toꝛijs sacre vrbis.
12 Pretoꝛibus ⁊ honoꝛe p̄fecture.
12 Prepositis sacri cubiculi.
12 Primicerio.
12 Prepositis libarum.
12 Publice leticie.
12 Professoꝝ⁹ qui in vrbe cōstanti.
12 Prepositis sacroꝝ scriniorꝝ.
12 Principibus agentib⁹ in rebus.
12 Primipili.
12 Priuilegijs eoꝝ q̄ in sacro pallatio militāt.
12 Priuilegijs scholarū.
12 Perfectissimatus dignitate.
12 Prepositis ⁊ tribunis scholarū.
12 Prefecto pretorio.
12 Palatinis sacrarum lar.
12 Palatinis.
12 Publice leticie vel cōsulū nūciatiōes.
12 Perfectissima dignitate.
12 Primopilo.
io Quando ⁊ quibus quarta pars debet ex bonis.
io q Quēadmodum ciuilia munera indicantur.
io Quibus muneribus excusantur hij qui post impletam mili.
io Qui etate.
io Qui morbo se excusant.
ti Quibus ad cōductionem rerum fiscaliū nō licet accedere.
ti Quod quisq̄ ordine cōueniatur.
12 Questoꝛibus.
12 Qui militare possunt vel non.
io Reis postulatis.
12 Re militari.
io Rentijs aduersus fiscum latis retractandis.
io Superindicto.
io Si liberalitatis impialis.

Sup exactionib⁹.
Si fu⁹ aut libert⁹ ad decurionatū expirauerit
Si curialis relicta ciuitate rus hītare maluerit
Si ꝓter inimiciciam creatio facta sit.
Sumptuum recupatione.
Susceptorijs ⁊ archarijs ꝓpositis.
Suarijs ⁊ susceptorib⁹ ⁊ ceteris corpib⁹.
Studijs liberalib⁹ vrbis rome ⁊ ꝑstan.
Sūpt⁹ iniūcti muner⁊ ad oēs ptinē collegas.
Spectaculis ⁊ scenicis ⁊ lenonib⁹.
Solutionib⁹ debitor⁹.
Silentiarijs ⁊ decurionib⁹ eor⁹.
Stratorib⁹.
Salgamo hospitib⁹ non p̄bendo.
Saltor⁹ ⁊ itiner⁹ cu.

t Thesauris.
Tabularijs: scribis logographis.
Tironib⁹.
Tractorijs.

v Vendītione rer⁹ fiscalium.
Vt nemī liceat in ꝓpatōe spē⁹ se excusare.
Vacatione publici muneris.
Vestib⁹ olobaris ⁊ auratis.
Veteris numismatis ptāte.
Vendendis reb⁹ ciuitatis.
Venatione fera⁹.
Vt nemo ad suū p̄ociniū suscipiat vices.
Vt nullus ex vicarijs ꝓ alienis vicarijs debitis pegra.
Vt dignitatū ordo fuet.
Veteranis.
Vt rusticani ad nullum deuocent officium.

Rubri. de vsib⁹ feudorū

Alienatione feudi.
An maritus succedat vx. in beneficio.
Apud quem vel quos ꝓtrouersia feudi.
An remoueri debeant testes.
An mutus vel alius impfectus.
Allodijs.
An ille qui interficit fratrē dñi sui.
Alienatione feudi paterni.
An agnatus vel filius defuncti.
An apud iudicem qō feu. ter. de.

b Beneficio fratris ⁊ qualiter frater.
Beneficio femine.
Controuersia inuestiture.

c Contentione inter dñm ⁊ vasallum.
Contentione inter dñm ⁊ fidelem.
Contentione inter me ⁊ dñm.
Constōnes dñi lotarij feudor⁹.
Controuersia feudi inter pares terni.
Controuersia inter dñm emphi. ⁊ vasa.
Consuetudine recti feudi.
Clerico qui inuestituram facit.
Capitulis conradi.
Controuersia inter masculum ⁊ feminam.
Controuersia inter dñm ⁊ emptorem.
Capitaneo qui curtem vendidit.
Controuersia inter vasa. ⁊ alium de beneficio.
Constitutiones dñi Federici.
Controuersia inter ep̄m ⁊ vasa.
Clerico violatore pacis.

d Duobus fratribus a capitaneo inuestitis.
Episcopum vel abbatem vel abbatisaz vel dñm plebis feudū dare nō posse.
Eo q̄ finem fecit agnato de feu. pa.
Eb q̄ sibi ⁊ heredib⁹ suis masculis ⁊ feminis inuestituram accepit.

F Feudo gardie ⁊ castaldie.
Feudo marchie ducat⁹ ⁊ comitat⁹.
Feudo sine culpa non amittendo.
Feudo dato inuicem legis ꝓmissione.
Feudi cognitione.
Forma fidelitatis.
Filijs natis de matrimonio.
Feudo nō hīte ꝓpriam feudi naturam.
Fratrib⁹ de nouo feudo inuestitis.

H Hic finit lex. deinde ꝓsuetudines regni

b incipiunt.

I Ipato: Lotharius.
i Inuestitura feudi.
Inuestitura inter dñm ⁊ vasallum.
Illis q̄ inuestiti sunt de ducatu.
Inuestitura de re aliena facta.
Inuestitura quam tic⁹ cepit a sempronio.
Inuestitura in maritum facta.
Inuestitura apud pares curie termi.
In quib⁹ causis feudum amittat.

L Lege conradi.
Lite vasallo q̄ ꝓtumax est.
Inimis valuasorib⁹.

m Mut⁹ vel ali⁹ impfect⁹ feudū reti.

n Natura feudi.
Nua forma fidelitatis
Natura successionis feudi.

Notis feudor⁹.

O Iace iuramento firmanda.

p Per quos fiat inuestitura.
Pace tenenda ⁊ eius violatorib⁹.
Pignore dato q̄d iuris sit.
Prohibita alienatione feudi p lotharium.
Prohibita feudi alienatione p federicum.
Pugna.

Q Qi feudum dare possunt.

i Qui successores feudum.
Quo tpe miles inuestituꝝ petere dēat
Quib⁹ modis feudum amittat.
Qui successores teneant.
Quemadmodū feudū ad filiam ptineat.
Quib⁹ modis feudum ꝓstitui potest.
Quid sit inuestitura feudi.
Quid p̄cedere dēat: inuestitura an fidelitas.
Qualiter vasallus iurare debeat fidelitatem.
Qualiter olim feudum poterat alienari.
Quis dicat dux marchio.
Que sit ꝓma cā beneficij amittendi.
Qui testes sunt necessarij ad ꝓbandam nouā inuestituram.
Quid iur⁊ sit si post alienatōz feudi.
Qualiter dñis de ꝓpietate ꝓuet.

Que sint regalie.
Quot testes sint necessarij ad ꝓbandū ingratitudinem feudi.
De Successione feudi.
Si de inuestitura facta dominū penitet.
Si ꝓtroversia fuerit in inuestitura.
Si de feudo defuncti.
Si epūs vel abbas vel abbatissa.
Successione fratrum.
Si de inuestitura inter dñm ⁊ vasallū lis oriat.
Si de feudo ꝓtroversia fuerit.
Si de feudo vasallus ab aliq̄ inꝑpellat⁹ fuerit.
Si negatum fuerit beneficium a vasallo.
Si vasallus feudo ꝓinat⁹ cui debeat deferri.
Si vasall⁹ feudi ꝓditōz negauerit ex certa scia.
Vasallo decrepite etatis qui feudum refutauit.
Vasallo qui ꝑ ꝓstitutōem lotharij feudum alienauerit.
Vasallo milite q̄ arma bellica deposuit.

Rubrice iuris canonici.

Hic ꝓmo sciendum q̄ decretū nō distinguit̄ ꝑ rubricas. Sz in tres ꝑncipales partes. Quaz ꝑma ꝓtinet centū ⁊ vnā distinctiōes. ⁊ sub q̄libet distinctōe capitula. Secūda ps ꝓtinet xxxvj. cās ⁊ sub q̄libet cā qōnes. ⁊ sub qōibz capitula. Et xxxiij. cā a. q. iij. vsq; ad. q. q̄rtā inꝑponit̄ tractat⁹ de pnīa. q̄ diuidit̄ in. vij. distinctiōes. Et sub q̄libet di. capl'a. Tercia ps est de ꝓsecratōe. q̄ diuidit̄ in. v. distinctiōes. Et sub q̄libet di. capitula. Alij vo libz iuris canonici cōtinent rubricas. que sequunt̄.

Rubrice decretalium.

5 De Accusationibz. inquisitionibz ⁊ denunciationibz
5 De Adulterio ⁊ stupro.
1 De Alienatione iudicij mutandi causa facta.
5 De Apostatis.
2 De Appellationibz ⁊ recusationibz ⁊ relationibz.
1 De Arbitris.
1 De Auctoritate ⁊ vsu pallij.
3 De Baptismo ⁊ eius effectu.
1 b De Bigamis ordinandis vel non.
5 De Alluminatoribz.
3 c De Capellis mōachoz ⁊ alioz religiosoz.
2 De Causa possessionis ⁊ ꝓprietatis.
3 De Celebratione missaz ⁊ sacramento eucharistie ⁊ diuinis officijs.
3 De Censibz. exactōibz ⁊ ꝓcurationibz.
3 De Cohabitatione clericoz ⁊ mulieꝝ.
4 De Clandestina desponsatione.
3 De Clericis coniugatis.
3 De Clericis non residentibz.
3 De Clerico egrotante.
5 De Clericis pugnantibz in duello.
1 De Clericis peregrinis non admittendis.
5 De Clerico venatore.
5 De Clerico percussore.
5 De Clerico non ordinato ministrante.
5 De Clerico excommunicato depositovel interdicto ministrante.
5 De Clerico per saltum ꝓmoto.
5 De Clerico qui ordines furtiue suscepit.
4 De Cognatione spūali.
4 De Cognatione legali.
5 De Collusione detegenda.
3 De Cōmodato.
3 De Concessione ꝓbende ⁊ eccl'ie non vacantis.
4 De Conditionibz appositis in matrimonio.
2 De Confessis.
2 De Confirmatione vtili vel inutili.
1 De Constitutionibz.
1 De Consuetudine.
1 De Corpore viciatis non ordinandis.
4 De Coniugio leprosoz.
4 De Coniugio seruoz.
4 De Consanguinitate ⁊ affinitate.
3 De Consecratione ecclesie vel altaris.
3 De Conuersione ꝓiugatoz.
3 De Conuersione infidelium.
5 De Crimine falsi.
3 De Custodia eucharistie crismatis ⁊ alioz sacroz.
3 De Decimis primicijs ⁊ oblationibz.
5 d De debito puerorz.
3 De Deposito.
4 De Desponsatione impuberz.
2 De Dilationibus.
4 De Diuortijs.
2 De Dolo ⁊ contumacia.
3 De Donationibus.
4 De Donationibz inter virz ⁊ vroxem.
5 e De eo qui ordines furtiue suscepit.
3 De Ecclesijs edificandis vel reparandis.
1 De Electione ⁊ electi potestate.
3 De Emptione ⁊ venditione.
4 De eo qui cognouit ꝓsanguineam vxo. sue.
4 De eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.
2 De eo qui mittit̄ in possessionem cā rei fuande.
1 De Etate ⁊ qualitate ⁊ ordine ꝓficiendoz.
2 De Exceptionibz.
5 De Excessibz ꝓlatoz.
2 De Fide instrumentoz.
3 f De Feudis.
2 De Fide instrumentoz.
3 De Fideiussoribz.
1 De Filijs ꝓsbyteroz.
2 De Foro competenti.
4 De Frigidis ⁊ maleficiatis.
5 De Furtis.
5 De Hereticis.
5 De Homicidio voluntario vel casuali.
5 De His qui filios ꝓpios occidunt.
1 De His que vi metusue causa fiunt.
3 De His que fiunt a ꝓlatis sine ꝓsensu capituli.
3 De His que fiūt a maioꝝ ꝑte capituli.
5 De Iudeis ⁊ saracenis.
3 i De Immunitate ecclesiaꝝ
5 De Infantibz ⁊ languidis expositis.
1 De In integrum restitutione.
5 De Iniurijs ⁊ damno dato.

2 Judicijs.
2 Jureiurando.
2 Juramento calumnie.
3 Jure patronatus.
3 Institutionibus.

L
2 Itis contestatione.
2 Libelli oblatione.
2 Lite pendente nihil innouet.
3 Locato t conducto.

M
5 Agistris t ne aliquid exigāt p docēdo
1 Maioritate t obedientia.
5 Maledicis clericis.
4 Matrimonio ptracto ptra interdictum ecclesie.
2 Mutuis petitionibus.

N
4 Atis ex libero ventre.
3 Ne clerici vel monachi secularib negocijs se immisceant.
5 Ne plativices suas.
3 Ne sede vacante aliquid innouet.
5 Non ordinato ministrante clerico.
5 Noui op nunciatione.

O
2 Blatione libelli.
1 Obligatis ad ratiocinia.
3 Obseruatione ieuniorum.
1 Officio archidyaconi.
1 Officio archipbyteri.
1 Officio primicerij.
1 Officio sacriste.
1 Officio custodis.
1 Officio vicarij.
1 Officio t ptāte iudicis delegati.
1 Officio legati.
1 Officio iudicis.
1 Officio iudicis ordinarij.
2 Ordinato epo qui renunciauit epatui.
1 Ordine cognitionum.

P
3 Actio.
3 Parochijs t alienis parochianis.
3 Peculio clericorum.
5 Penis.
5 Penitentijs t remissionibus.
2 Peregrinationibus.
3 Pignoribus t alijs cautionibus.
2 Plusquepetitionibus.
1 Postulatione platorum.
1 Postulando.
3 Prebendis t dignitatibus.
3 Precarijs.
3 Presbytero nō baptizato.
2 Prescriptionibus.
5 Priuilegijs t excessibus priulegiatorū.
2 Presumptionibus.
2 Probationibus.
1 Procurationibus.
5 Purgatione canonica.
5 Purgatione vulgari.
3 Purificatione post partum.

Q
4 Ui clerici vel uouentes matrimoniuz contrahere possunt.
4 Qui filij sint legitimi.
4 Qui matrimoniū accusare possunt.

R
5 Aptoribus incendiarijs et violatoribz ecclesiarum.
3 Rebus ecclesie alienēdis vel nō.
1 Renunciatione.
3 Regularibus t transeuntibus adreligionem
5 Regulis iuris.
3 Religiosis domibus vt episcopo sint subiecte.
3 Reliquijs t veneratione sanctorū.
3 Rerum pmutatione.
1 Rescriptis t eorū pticipationibus.
2 Restitutione spoliatorum.

S
1 Acra vnctione.
1 Sacramentis iterandis vel nō.
5 Sagittarijs.
5 Scismaticis.
1 Scrutinio in ordine faciendo.
4 Secundis nuptijs.
2 Sententia t re iudicata.
5 Sententia excōicationis.
3 Sepulturis.
2 Sequestratione possessionum.
1 Seruis nō ordinandis t eorū manumissione.
5 Symonia et ne aliquid p spūalib exigat vel pmittat.
1 Sindico.
3 Solutionibus.
5 Sortilegijs.
4 Sponsalibus t matrimonio.
4 Sponsa duorum.
3 Statu monachorum t canonicorum regularium.
3 Successionibus ab intestato.
1 Summa trinitate t fide catholica.
1 Supplenda negligentia platorum.

T
1 Emporib t qualitate ordinandorū.
3 Testamentis t vltimis voluntatib.
2 Testibus t attestationibus.
2 Testibus cogendis vel nō.
5 Torneamentis.
1 Transactionibus.
1 Translatione platorum.
1 Treuga t pace.

U
1 Triatis corpe ordinandis vel non.
5 Verborum significatione.
3 Vita t honestate clericorum.
3 Voto t voti redemptione.
5 Vsuris.
2 Vt lite nō contestata.
3 Vt ecclesiastica beneficia sine diminutione cō ferant.
2 Vt lite pendente nil innouet.

Sequit dimisio decretalis.

Versus.

Prima creat clericos: officia pparat inde.
Altera iudicium cum requisitis appellat.
Tercia de vita cōtractib testaq; mentis.
Nubere q̄rta docet. t que spectant ad illud.
Vltima crimnibus penas iungere curat.

Rubrice li. vj. decretaliū

H
1 Rbitris.

A
2 Appellationibus.
5 Accusatōib inquisitōib denūciatōib

B
3 Igamis

31-6885

Constitutionibus.
c Consuetudine.
Confessis.
Clericis coniugatis.
Clericis non residentibus.
Clerico egrotante vel debilitato.
Concessione ecclesie. ꝛ ꝓbende nō vacantis.
Capellis monachorum.
Censibus ꝛ exactionibus.
Consecratiōe ecclesie: vel altaris.
Cognatione spūali.
Dolo ꝛ contumacia.
d Decimis.
Desponsatione impuberum.
Lectione ꝛ electi potestate.
e Etate ꝛ qualitate ꝛ ordine ꝑficiendorū.
Eo qui mittit in possessionem cā rei seruande.
Exceptionibus.
Excessibus prelatorum ꝛ subditorum.
Filijs ꝑbyterorū ꝛ alijs illegitime natis
f Foro competenti.
Fs que vi metusue causa fiunt.
b Hereticis.
Homicidio.
Integrum restitutione.
Judicijs.
Juramento calumnie.
Jureiurando.
Institutionibus.
Jure patronatus.
Immunitate ecclesiarum.
Iniurijs ꝛ damno dato.
l Jtis contestatione.
m Matrimonio ꝛ obedientia.
n Ne sede vacante aliquid innouet.
Ne clerici vel monachi.
o Officio vicarij.
Officio ꝛ ꝓcōe iudicis delegati.
Officio legati.
Officio ordinarij.
Ostulatione ꝓlatorum.
p Pactis.
Procuratoribꝫ.
Prescriptionibus.
Prebendis.
Priuilegijs.
Penis.
Penitentijs ꝛ remissionibus.
Escriptis.
r Renunciatione.
Restitutione spoliatorum.
Rebus ecclesie non alienandis.
Rerum pmutatione.
Regularibus.
Religiosis domibus.
Reliquijs ꝛ veneratione sanctorum.
Regulis iuris.
Omma trinitate ꝛ fide catholica.
s Supplenda negligentia ꝓlatorum.
Sententia ꝛ re iudicata.
Sepulturis.
Statu regularium.
Sponsalibus ꝛ matrimonio.
Scismaticis.
Sententia excommunicationis.
Tẽporibus ordinationum.
t Testibus.
Testamentis.
Lite pendente nihil innouet.
v Vita ꝛ honestate clericorum.
Voto ꝛ voti redemptione.
Vsuris.
Verborum significatione.

Rubrice clementinarū.

Appellationibus.
b Baptismo.
Causa possessionis ꝛ ꝓprietatis.
c Concessione prebende.
Censibus.
Celebratione missarum.
Consanguinitate ꝛ affinitate.
Dolo ꝛ contumacia.
d Decimis.
Lectione.
e Etate ꝛ qualitate.
Exceptionibus.
Excessibus prelatorum.
Foro competenti.
f Hereticis.
Homicidio.
i Jntegrum restitutione.
Judicijs.
Jureiurando.
Jure patronatus.
Immunitate ecclesiarum.
Judeis ꝛ saracenis.
m Magistris.
Officio vicarij.
o Officio delegati.
Officio ordinarij.
Robationibus.
p Prebendis ꝛ dignitatibus.
Priuilegijs.
Penis.
Procuratoribus.
Penitentijs ꝛ remissionibus.
Escriptis.
r Renunciatione.
Rebus ecclesie: non alienandis.
Rerum pmutatione.
Regularibus.
Religiosis domibus.
Reliquijs ꝛ veneratione sanctorum.
Omma trinitate.
s Supplenda negligentia ꝓlatorum.
Sequestratione possessionis.
Sententia ꝛ re iudicata.
Sepulturis.
Statu monachorum.
Sententia excommunicationis.
Estibus.
t Testamentis.
Lite pendente.
v Vita ꝛ honestate clericorum.
Vsuris.
Verborum significatione.

Hamburg

8401

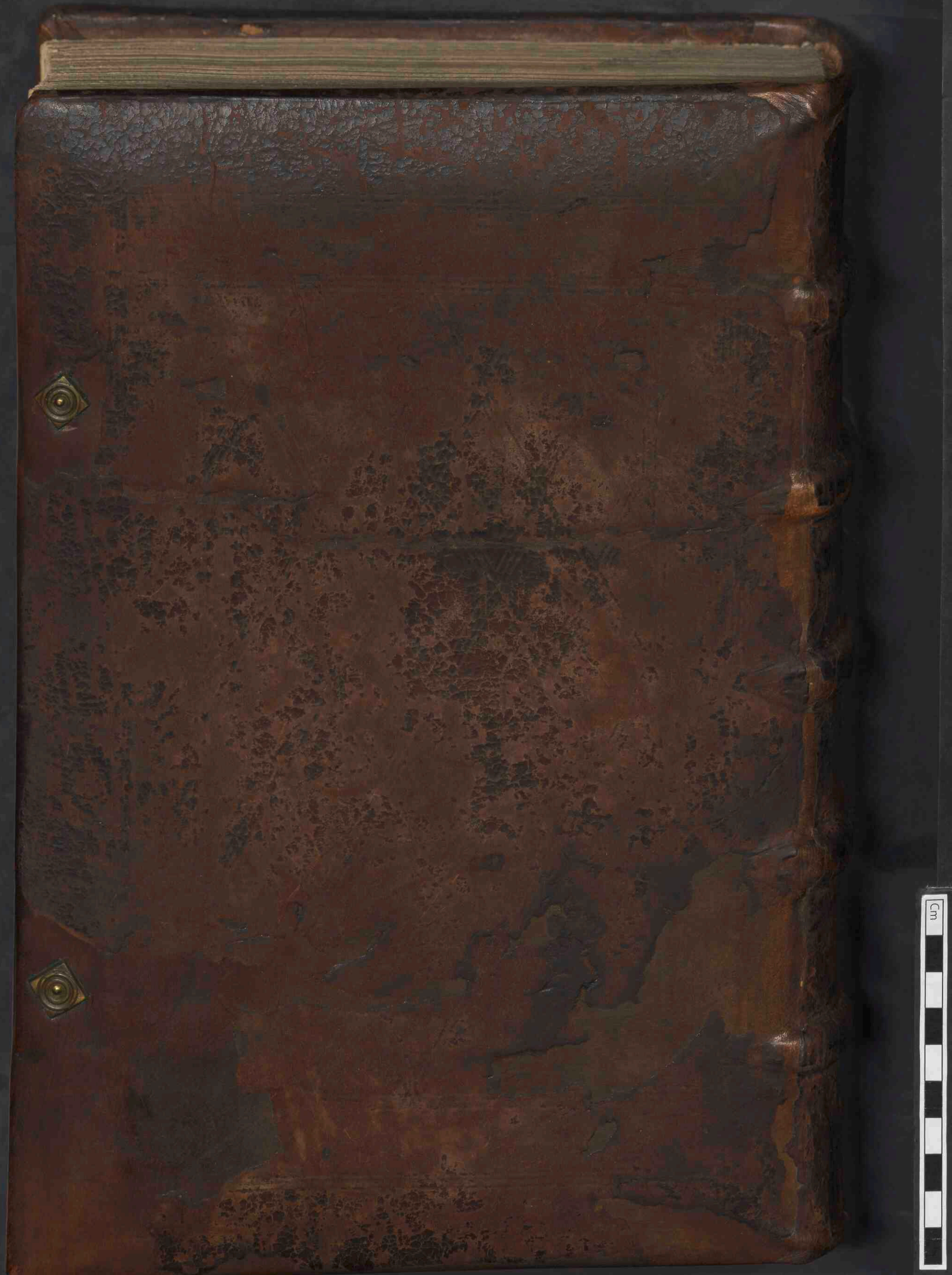

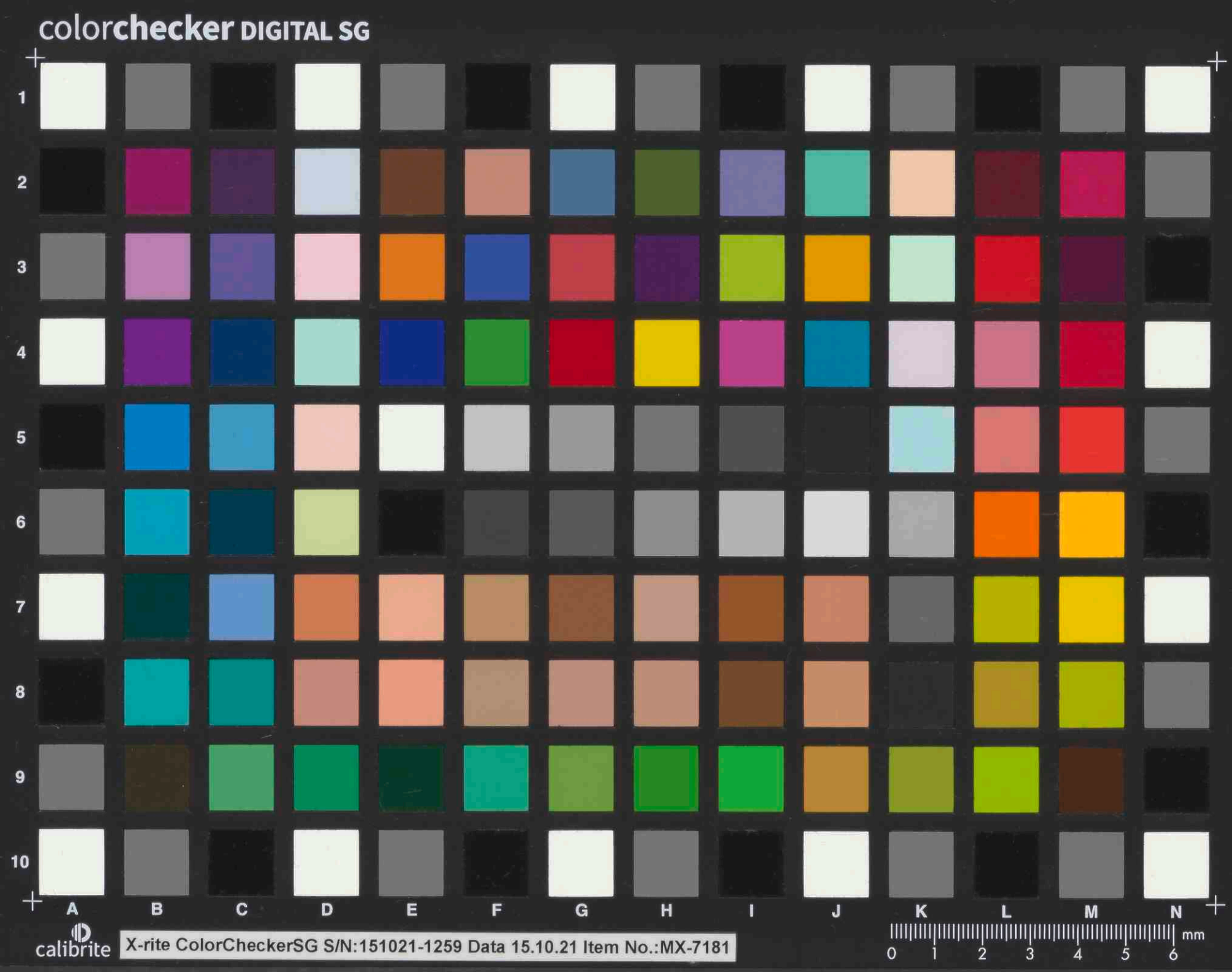
colorchecker DIGITAL SG
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
calibrite
X-rite ColorCheckerSG S/N:151021-1259 Data 15.10.21 Item No.:MX-7181
mm
0
1
2
3
4
5
6